image
not
available

2 2- 70

R. P. M. IO. BAPTISTÆ DE LEZANA, HISP. MATRITENSIS,

SOCII GENERALIS CARMELITARVM,
S. Congr. Indicis Consultoris, ac in Sapientia Romana Publici Lectoris,

SVMMA QVÆSTIONVM

Regularium, quatuor partibus distincta,

IN QVA AGITVR DE CASIBVS CONSCIENTIÆ ad personas Religiosas vtriusque sexus valde spectantibus, iuxta noua Decreta, Constitutiones & Declarationes Sum. Pontificum & Sacr. Congreg. ipsorumque Regularium Priuilegia. Ex tota fermè Theologia Morali, quatenus ad ipsosmet Regulares spectat.

Opus, Prælatis Regularibus illorumque subditis, nec-non & omnibus dictæ Theologiæ Moralis Professoribus apprimè vtile, ac necessarium.

VOLVMEN SECVNDVM CONTINENS III. & IV. PARTEM.

Editio nouissima ingenti rerum valde notabilium augmento ab ipsomet Auctore locupletata, In qua RELECTIO CIRCA VALIDITATEM CVIVSDAM CAPITVLI, ET ELECTIONVM IN IPSO FACTARVM in fine quartæ partis addita est.

LVGDVNI,
Sumpt. PHILIPPI BORDE, LAVR. ARNAVD, & CLAVD. RIGAVD.

M. DC. LV.

CVM SVPERIORVM PERMISSV.

Eminentissimo, & Reuerend. D. D.

CARDINALI LVDOVISIO

MAIORI POENITENTIARIO,
Patrono obseruandissimo vtramque fœlicitatem exoptat
Frater IOANNES - BAPTISTA DE LEZANA,
Carmelita cliens.

HVIVS *operis frons*, PRINCEPS EMINENTISSIME, *tui nominis radiis redimita comparet sub auspiciis auctoritatis præcelsæ, qua polles, in lucem iterum prodituræ. Hi duo mentis fœtus tuæ benignitatis auram humiles ambiunt, patrocinium quærunt, & sub tui vmbra refugium singulare sibi pollicentur. Meæ gratitudinis affectus alas præbent, vt volent; & tuæ clementiæ effectus auram, vt ocyus ascendant: parce amanti, superbienti parce, veniam namque meretur condonantis, ambitio diligentis: eo vel maxime, quod exigua hæc munuscula, & si pro tui animi modestia placere non soleant, à me tamen oblata iure sunt debita; cum sint grati clientis pignora, gratitudinis signa, seruitutísque tributa, non onerosa, sed honorifica. Naturæ sanè partuum erga suas causas æmulantur submißionem. Nam radij, quos lucis pater per aera largiter in Ortu diffundit, in Occasu ad solem met celeriter redeunt, vt quilibet suo Principi, pro debitis satisfaciat: flores etiam, quos planta virescens luxuriosè protulit, antequam in fructus erumpant, ad matris pedem spontaneè se sternunt, in seruitutis obsequium, & gratitudinis debitum: fontes quoque naturæ ductu ad mare, vt ad centrum, alacriter currunt, thori obliti sui, floresque quos rigant, fugiunt, & læti mari offerunt latices, quos per occultas terræ venas ab illo beneuolè receperunt & si hæc non subsisterent, sed mei affectus mera hæc oblatio esset, quid mirum, quòd morum regulæ, Regularium instructiones ad animarum directionem à me elaboratæ, vmbram tan-*

ti Principis, in moralibus, Regularibus, & ſpiritualibus negotiis verſatiſſimi, quærant? Rem expertus loquor. Cum enim tua comitate aditum præbente, non ſemel dignatus ſim tanti Principis præſentia frui, nihil in te oculis perſpexi, auribus hauſi, aut mente concipere potui, quod pietatem, deuotionem, charitatem & tibi pro munere Paſtoralis ſolicitudinis commiſſarum animarum zelum non redoleret. Redeat igitur lux ad ſolem, flos ad matrem, & fons ad ſcaturiginem, dum Opuſcula hæc tui ſub tuitione reponenda cogitaui. Flores ſunt in Carmeli Montis aruis adinuenti, ad tuarum virtutum coronam adaugendam, & ab ea viciſſim condecorandi. De Tibi à Deo conceſſis chariſmatibus non pauca, nec exigua, abſque vlla aſſentatoris vmbra, loqui fas eſſet; ſed rem tibi ingratam autumo, & vix vlli incompertam ac idcirco ſilentis meditationi linquendam. Dum vnum dumtaxat mihi ſinatur: quod videlicet, ſi Pythagoricum illud de animarum tranſmigratione commentum, ab Eccleſia exploſum, à Philoſophia etiam rectâ eliminatum, vtcumque ſubſiſteret, B. Nicolai Albergati Cardinalis Legati, Maioris Pœnitentiarij, Bononienſiſque Archiepiſcopi, anima ſancta tibi conceſſa dici poſſet. Nomen enim Nicolai; cognomen clariſſimæ familiæ. Albergatorum inter Italiæ Proceres ſplendidiſſimæ; Purpuræ ornamentum; Bononienſis Infulà; Legati à latere ſuprema dignitas; ac Maioris Pœnitentiarij munus in vtroque non tam communia, quàm eadem cernuntur. Proinde ſi nomina ſunt omina *rerum; vel à* noſcendo *dicta, vt Magnus Auguſtinus*, lib. de Magiſtr. *dixit, &* nomen *quaſi* notamen, *vt idem aſſeruit* in Geneſ. ad litter. *vt propterea pueris pulchra nomina imponenda ſenſerit Plato* de ſap. *&* ex his quæ confinia ſunt, & ſimilem habent ſpeciem colligere oportet, *vt Chryſippus dixit; cum, Plut.* de amic. *teſte*, non eſt natura comparatum, vt quilibet homo cuique conueniat, nec fortuna ſinit eadem quibuſuis eſſe paria, *dubio procul, & Dei ſapientiſſimo nutu, quo nihil caſu euenit, ſimilitudo hæc originem traxit. Beati ergo Nicolai Albergati immortalium ſplendorum, quibus magnitudinis metas tranſcendens ad Beatitatis faſtigium fœliciter aſcendit, locuples hæres ſis; duplicem ipſius ſpiritum, Eliſei inſtar poſſidens: ac in conſiliis prudentiam, in negotiis dexteritatem, in ſuſtinenda Sedis Apoſtolicæ authoritate zelum, & in ſupremo Pœnitentiariæ munere doctrinam cum ſanctimonia, pietatem cum menſura, & ſine menſura charitatem, imitere: ſic enim fas mihi ſit augurari. Et vt à diuerticulo ad me redeam; ſi gratia, & natura ſuis adinuicem dotibus tam largiter te condecorarunt, fac me tuæ humanitatis conſortem, vt opus hoc ſit, te approbante gratum, te gratificante dilectum, te diligente ab omnibus obſeruatum; ad Dei gloriam, tui laudem, mei gaudium, & totius Eccleſiæ commodum, & emolumentum. Viue, & Vale, Mæcenas optime.*

APPROBA

APPROBATIO.

Dditiones has Tertio, & Quarto Tomo inserendas, quas ex commissione Paternitatis vestræ Reuerendissimæ perlustraui, nihil in se continere quod orthodoxam fidem, aut bonos mores offendat offendi, prælo proptérea dandas omnino censeo, non tam ad Auctori suo, viro magni iam nominis, spectatæ vitæ, & clarissimæ doctrinæ, famam addendam, quàm ad Regularium casus, & causas, quæ in dies occurrunt, expeditius, & vtilius discutiendas, ac resoluendas. Hor. fide, &c. Romæ in Carmelo Sanctæ Mariæ Transpontinæ, die nona Martij 1655.

Fr. HIERONYMVS ARI ex-Procurator Generalis Ord. Carmelitar. & Sancti Officij in Vrbe Qualificator.

Facultas R. P. M. Generalis.

Nos Fr. MARIVS VENTVRINVS Magister Generalis Ordinis Carmelitarum Antiquæ Obseruantiæ Regularis.

VT Additiones ad Tertium, & Quartum Tomum Summæ Quæstionum Regularium Adm. R. P. Illustrissimi Fr. IOANNIS BAPTISTÆ DE LEZANA Prouincialis Terræ Sanctæ, ab eodem compositæ, & à Magistris Theologis nostri Ordinis, quibus id commisimus, perlectæ, & approbatæ, typis mandari possint; Tenore præsentium, nostrique officij auctoritate, quantum ad nos spectat, licentiam concedimus, & elargimur. In fidem, &c. dat. Romæ die 10. Aprilis 1655.

Fr. MARIVS VENTVRINVS Generalis Carmelitarum.

Fr. GAVINVS CATTATNA Prior Transp. & Secretarius.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo P. Mag. Sac. Pal. Apost.

MARCELLVS ANANIÆ Episcopus Sutrinus & Nepesinus *Vicesg.*

Imprimatur.

Fr. DOMINICVS MANETTVS Mag. & Reuerendissimi P. Magistri S. A. P. Socius Ord. Prædic.

APPROBATIONES.

REuerendi admodum Patris Magiſtri Io. Bapt. de Lezana, Carmelitarum ſplendoris, Quæſtionum Regularium Summa ita Regulis Sacrorum Canonum conformis eſt, profunda diſcuſſu, vtilis & neceſſaria publico, vt in omnes Chriſtianas Regiones debeat vulgari. Quare quæ in aliis nationibus pluries iam fuit excuſa, denuò excudendam apud Noſtrates iudicamus, vt Tanti viri Doctrina & Pietas ab omnibus videatur, qui pro ſua ſumma humilitate, in ſui Ordinis Generalatu, imò nec in ſibi oblatis ditioribus Hiſpaniæ Archiepiſcopatibus videri recuſauit. Ita teſtamur nos infraſcripti S. Facult. Pariſienſis Doctores Theologi, Lugduni ſexto Idus Oct. 1655.

F. Pavlvs Lombard, Prouincialis Carmelitarum Prouinciæ Narbonæ.

F. Cyrillvs Morel eiuſdem ordinis Prior Lugduni.

LICENTIA ORDINARII.

VIſa Doctorum Religioſorum approbatione, Summæ Quæſtionum Regularium à Reuerendo Patre Magiſtro Io. Bapt. de Lezana conſcriptæ editioni lubenter annuimus. Datum Lugduni die 18. Octobris 1655.

DE NEVFVILLE Abbas Sancti Iuſti, Vic. Generalis.

CONSENSVS.

HVnc librum, qui inſcribitur, R. P. M. Io. Bapt. De Lezana, *Summa Quæſtionum Regularium*, typis mandari, & in lucem edi in vrbe, ſumptibus Philippi Borde, Lavrentii Arnavd, & Clavdij Rigavd, Bibliopolarum Lugdunenſium, Ego Regis in Præfectura Lugdunenſi Procurator non impedio, die 23. Octobr. 1655.

VIDAVD.

PERMISSIO.

VIſo Procuratoris Regis conſenſu hunc librum typis mandari ſupradictis Lugdunenſibus Bibliopolis concedimus, & ne quis citra facultatem denuò excudat, prohibemus. Lugduni die 23. Octobr. 1655.

DVSAVZEY.

INDEX

INDEX MATERIARVM, De quibus Tertia, & Quarta Parte huius Summæ saltem remissiuè agitur.

Indulgen

SVMMA

SVMMA QVÆSTIONVM REGVLARIVM,

SEV DE CASIBVS CONSCIENTIÆ AD REGVLARES Vtriusque sexus spectantibus.

TOMVS SECVNDVS.

ABBAS.

SVMMARIVM.

Abbatis nomen quid importet. n.1.
Abbates multiplici differentia sunt. n.2.
Abbatis nomen dignitatem importat. n.3.
Abbates Regulares sunt verè Pralati. n.4.
An nomine Ordinarij Abbates comprehendantur. numero 5.
An in Iubilais, seu Bullis nomine Ordinarij Abbates veniant. ibid.
Nomine Monachi in fauorabilibus venit Abbas, secus in odiosis n.6.
An etiam nomine Monialis veniat Abbatissa. ibid.
De Abbatibus prouidendis in Consistorio formandus est processus. num. 7.
Sic prouisi debent habere litteras Apostolicas. n.8.
Quinam dicantur Abbates benedicti, & qui non benedicti num. 9.
Qualiter teneantur Abbates, & alij Pralati Regulares ad residendum in suis Ecclesiis. n.10.
Quas pœnas incurrant non residentes. n.11.
An Abbates vtantur Pontificalibus insignijs. numero 12
Quæ sint talia insignia, ibid.
An aliqui vti possint habitu Pralatorum sacularium. numero 13.
In quibus locis permittitur vsus Pontificalium. numero 14.
Altare, & mensa quomodo paranda pro Abbate celebraturo. num. 15.
Qui Abbates vocandi ad concilia. n.16.
Idem de Generalibus Mendicantium. ibid.
Ad Synodos Diœcesanas, qui Abbates, aut Pralati Regulares cogendi. n.17.
An possint deponi ab officijs, aut ipsis renunciare, & quomodo. num. 18.
An, & quomodo possint fieri permutationes Pralatiarum, num. 19.
An fieri possint renunciationes in alterius gratiam. ibidem.
Abbatum cadauera, quibus ceremoniis sepelienda numero 20.
Alia de Abbatibus remissiuè, n.21.

BBAS idem est, quod Pater vt notant S.Hieron. *in c.4. epist. ad Galat.* August. *Epist.177. & sup. Psal.78.* D.Thom. *in epist. ad Galat. c.4. lect.4.* Lyran. *ibid.* & alij. Vnde aliquoties coniunguntur, vt Marc. 14. *vers.* 36. ibi: *Abba pater omnia tibi possibilia sunt*, & ad Rom.8. *vers.*15. ibi *In quo clamamus Abba pater*, & ad Galat.4. *versic.6.* ibi *Clamantem Abba pater.* 1

Abbates propriè dicti alij sæculares, alij Regulares, sæculares illi qui non sunt alicui Regulæ religiosæ astricti, Regulares verò ij qui tali Regulæ sunt addicti, de quibus maximè in præsenti, cum Summa hæc præsertim sit de Regularibus. Nihilominus pro plena ipsorum intelligentia de vtrisque agēdum est. Abbates ergo sæculares sunt in quadruplici differentia, alij qui non solum iurisdictionem habent in subditos, sed etiam Pontificalia gestant quasi Episcopi, alij qui etsi Abbatialem dignitatem teneant, non tamen Pontificalibus insigniis vtuntur, alij qui in quibusdam Cathedralibus Ecclesiis in choro, & comitiis aliis præsunt, & alij vocati commendatarij, qui solum habent Abbatias in commendam, non in titulum. Abbates etiam Regulares sunt in duplici differentia, alij enim sunt reales, alij titulares, reales sunt illi qui habent subditos Regulares, quibus præsunt, quales sunt Abbates Religionum S. Basilij, Sancti Benedicti, &c. titulares verò sunt ij, qui actu subditos Regulares non habent, vel quia fortassis Monachi locum reliquerunt, vel quia Monasterium est alio translatum, vel alicui sæculari clerico in commendam traditum. Siluester, & Angelus *verbo Prælatus.* Tamburinus *de iure Abbatum tom.1. disp.3. quæsit. 1.* In præsenti ergo vt dixi de Abbatibus Regularibus sermo erit. 2

Abbatis nomen dignitatem importat, quia vt dixi *tom.1. p.2. summæ cap.13. n.2.* dignitas propriè *est administratio cum iurisdictione*, quod totum competit Abbati, habet enim iurisdictionem in subditos tam 3

internam, quàm externam, & administrat bona spectantia ad Abbatiam. Glossa *in capit. suam de atat. & qualit.* Glossa *in capit. exposuisti de corpor. vitiat.* Extenditur hoc ad Abbates temporales, qui ad tempus solum, v. g. biennij, vel triennij eliguntur. Etsi enim istorum munus beneficium Ecclesiasticum propriè & simpliciter non sit, ob defectum perpetuitatis. *capit. de multa prabend.* & in *capit. 1. de consuetud. in 6.* & in Extrauag. *Execrabilis de prabend.* nihil tamen illis deest ad dignitatis essentiam, quæ solum consistit in iurisdictione cum administratione. Vnde Vicarij Episcoporum etiam si ammouibiles sint dicuntur habere dignitatem. Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 13. num. 78.* Tamburinus *de Iure Abbatum tom. 1. disp. 1. quasit 2. num* 8. post alios.

4 Abbates Regulares sunt verè Prælati, & appellatione Prælatorum in sacris canonibus veniunt. Ita enim colligitur ex *cap. decernimus de iudiciis*, & *cap. prasenti de Offic. ordin. in 6.* & *cap. vt Apostolica de priuilegiis etiam in 6.* & *cap. quia nos 32. de appell.* & *cap. 1. de atat. & qualit.* & ratio est, quia in Monasteriis præsunt aliis, & habent iurisdictionem in illos etiam ordinariam, quod est de ratione Prælati, Azor. *tom. 1. instit. moral. lib. 12. cap. 29. & tom. 2. lib. 3. cap. 25. quæst. 1.* Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 2 num. 2.* & alij passim. Omnia ergo, quæ *tomo primo par. 1. Summa capit.* 18. de Prælatis dixi, & *tom. 2. p. 2.* Deo dante dicentur, Abbatibus applicari possunt respectiuè.

5 Quamuis nomine Ordinarij Abbates comprehendi possint, cum habeant iurisdictionem ordinariam, id est ex vi sui officij, iuxta dicta *tom. 1. capit. 2. numero* 41. (Panormitanus *capitulo, vt fama numero 6. de senten. excommunicat.* Nauar. *consil. 9. de priuileg.*) ita vt cum in aliquo Iuris decreto aliquid Ordinariis committitur, vel de Ordinariis mentio fit nisi subiecta materia aliud exposcat, non ad Episcopos tantum, sed etiam ad Abbates & alios Prælatos Iurisdictionem Ordinariam habentes id extendatur. (Syluester *verbo excommunicatio 9. casu 47. num. 92.* Nauarrus *lib. 4. consil. in 2. edit. tit. de sponsal. consil. 5. num. 2.* Sanchez *de matrimon. lib. 3. disp. 19. num. 2.*) Nihilominus iuxta dicta *tom. 1. summ. capitulo 9. numero* 19. nomine Ordinarij cum in Iubilæis, seu Bullis dicitur, quod aliquis confessor sit approbatus ab Ordinario, intelligi debet respectu sæcularium Ordinarius loci, seu Diœcesis, vel Episcopus, propter declarationem Sacræ Congregationis illic adductam. Respectu verò Regularium intelligi potest Abbas, vel Superior illorum, vt ibi dictum est, nisi fortè exprimatur *Ordinarius loci*, vel *locorum*, quia tunc non poterit interpretari Abbas, aut Prælatus Regularis, vt ibi etiam dixi. Illi autem Abbates, qui sunt locorum Ordinarij, non solum intelligi tunc possent, sed etiam ad illos spectabit facere omnia, quæ alij Ordinarij faciunt, quantum ad potestatem iurisdictionis, ac proinde etiam poterunt Synodum congregare sicuti faciunt Episcopi, cum etiam hoc spectet ad potestatem iurisdictionis, & non ordinis. Tamburinus *de Iure Abbatum tom. 1 disp. 24. quasit. 7.*

6 Nomine Monachi in fauorabilibus etiam venit Abbas, secus in odiosis. Ratio primæ partis est, quia Monachus per assumptionem ad Abbatiam non desinit esse Monachus, vt patet *de Simon. capitulo vltimo* & *capit. ex ore de priuileg.* sicut Rector per rectoratum scholarium non desinit esse scholaris. Ergo in fauorabilibus comprehenditur nomine Monachi. Ratio secundæ partis est, quia Monachus per assumptionem ad Abbatiam habet qualitatem Superioris, & Prælati super alios Monachos, ergo in odiosis non comprehenditur nomine Monachi, per text. in simili *in capitulo statutum* iuncto *capitulo licet. canon. de elect. in 6.* vbi habetur, quod appellatione Ecclesiæ parochialis in materia odiosa non venit Ecclesia parochialis collegiata, quia licet sit etiam parochialis, habet tamen illam qualitatem collegij. Nauarrus *lib. 3. consil. tit. de Regular. consil. 75 dub. 15.* Portellus *in dub. Regular. verbo Abbas numero 4.* Naldus *in Summa verb. Abbas numero 1.* Benè animaduertens hanc doctrinam vtilem esse ad quæstionem in praxi frequentem, an scilicet excommunicatio lata in Monachos aliquid facientes afficiat etiam Abbatem contrauenientem. Respondendum est negatiuè cum Nauarro *consil. 75. dub. 15. de Regularib. in 1. editio.* nisi ex verbis constet intentionem Superioris eam ferentis fuisse etiam comprehendere Abbatem. Hinc etiam aliqui volunt loquentem cum Abbatissis Monialium non incidere in censuram latam contra loquentes cum Monialibus, quia sicut nomine Monachi in odiosis non venit Abbas, sic nec nomine Monialis veniet Abbatissa. Tamburinus *de Iure Abbatissarum disput. 25. quasi. 8. num. 5.* Quod limita, iuxta dicta, nisi ex verbis imponentis censuram oppositum constet.

7 De Abbatibus, seu Prælatis Regularibus prouidendis in consistorio facienda est inquisitio, & formandus processus, prout præcipit Gregorius XIV. per Bullam *Onus Apostolica* anno 1590. editam apud Quarantam *in summ. Bullar. verbo electio.* Forma verò faciendi processus, & inquisitionem traditur à SS. D. Nostro Vrbano VIII. apud Tamburinum *de Iure Abbatum tomo primo, disputatio. 8. quasit. 2.*

8 Sic prouisi in Curia antequam accipiant possessionem Abbatiæ, vel Monasterij debent habere à Papa literas Apostolicas, alias possessio non est valida. Ratio est, quia esto iure communi sufficeret *fiat*, vel *placet* Summi Pontificis, itant post hanc nominationem sint verè Abbates, & Prælati quoad potestatem iurisdictionis, vsu tamen curiæ ex regula 25. Cancellariæ, & decretis Summorum Pontificum Bonifacij VIII. Iulij II. Pauli III. Iulij III. & Pij IV. id est necessarium. Quaranta *verb. Beneficiorum possessio.* Tamburinus *de Iure Abbatum tom. 1. disput. 9. quasi. 1.*

9 Abbates alij benedicti, alij non benedicti. De quibus, præter dicta *tom. 2. summa capit. 2. numero* 36. addenda aliqua hic sunt. Primò, quod etsi appellari possint consecrati, nihilominus proprius, & rigorosius dicendos esse benedictos quam consecratos. Consecratio enim propriè dicta est Sacra Chrismatis vnctio, benedictio autem est sacramentale quoddam quo à Deo fælicia postulantur. Abbates autem isti benedicti non chrismate, sed quadam precatione ab Ecclesia instituta fiunt, vt videre est in Pontifical. Roman. Clement. VIII. Azor. *tomo 1. institut. moral. libro 12. cap. 20. quæst. 2.* Deinde hanc benedictionem non esse essentialiter requisitam pro Abbatibus, non solum quia constat Abbates non perpetuos non benedici, & tamen gaudent omnibus priuilegiis aliorum, sed etiam quia *capitul. 1. de supplend. negligen. Prælator.* Abbatibus non benedictis conceditur facultas faciendi ea, quæ spectant ad eorum officium. Tamburinus *de Iure Abbat. to. 1. disp. 11. quasit.*

10 Tenentur Abbates, & alij Prælati Regulares ad residendum in suis Ecclesiis, & Monasteriis, iuxta dicta

tom. 1.

tom.1. cap. 18. *num.* 12. ex Concil. Trident. *seß.6.capit.1.* & 2. & *seß.*23. *cap.*1. & iure antiquo ex *cap. ad hac, & cap. extirpandæ* §. *qui verò de prebend. capit. quia nonnulli de Cleric. non resident.* & *cap. licet de elect. in* 6. Quod intelligendum est respectiuè, ita vt Generalis in locis totius sui Generalatus, Prouincialis in locis Prouinciæ, & Abbas, seu Prior conuentualis in suo conuentu residere debeant. Quia tamen ex Concil Trident. *dicta seß.*23. *capit.*1. permittitur Prælarorum absentia, intra duos, vel tres menses in anno, dummodo id fiat æqua causa, & absque vllo gregis detrimento, ideo intra hoc spatium, & cum prædictis conditionibus permitti posse videtur stando in iure communi Prælatis Regularibus absentia à locis suæ residentiæ. Vltra hoc verò tempus, non nisi de licentia Papæ, nisi forsan in casu raro, & magna ex causa. Azor. *tom.2. instit. moral. lib.7. quæst.9.* Tamburinus *de Iure Abbatum tom.1. disp.*14. *quæsit.*1. *num.*9. & *quæsit.*3. Vbi alia ad intentum.

11 Esto autem Episcopi, Abbates, & alij Prælati etiam Episcopo inferiores non residentes incurrant in pœnas designatas à Concilio loco relato, & à Pio IV. in Bulla *In suprema*, & in alia, *De salute gregis*, de quo Quaranta *verbo Residentia.* Abbates tamen, & Prælati Regulares quamuis peccent mortaliter non residentes ob transgressionem præcepti diuini de residentia in materia graui, non incurrunt tales pœnas, nisi habeant curam personarum sæcularium, sed relinquuntur puniendi iuxta statuta Religionum. Sic enim, vt credo, vsus obtinuit, & pro eo extat declaratio Sacræ Congregationis apud Lessium *de Iustit. lib.* 2. *capit.* 34. *dub.*29. *numer.*161. & Tamburinum *de Iure Abbat. tomo* 1. *disputat.*14. *quæsit.*7. Qualiter etiam Abbates Abbatiæ carentis cura, & conuentu non sint cogendi residere, ex declaratione Sacr. Congregat dixi *tomo 2. cap.2. num.*45. quod idem dicendum de Prouincialibus titularibus tam in nostra, quàm in aliis Religionibus, & de Abbatibus, seu Prioribus etiam titularibus, si qui fuerint.

12 Possunt aliqui Abbates Regulares vti Pontificalibus insigniis, iuxta dicta *tomo 2. capit.2. numero* 39. & 40. Sunt autem hujusmodi Pontificalia insignia *Mitra, Baculus pastoralis, Annulus, Sandalia, Tunicella, Dalmatica, Chirotheca, & Crux pectoralis*, vt habet Isidorus Moscon. *in Tract. de magnitud. militant. Eccles. part.* 1. *libro primo, capitulo* 8. *vers. ornamenta. Mitra* significat Spineam Christi coronam, vel secundum quosdam, propter duo cornua, quæ habet, vtrumque testamentum, cuius scientiam debet habere Prælatus. *Baculus Pastoralis* denotat potestatem Sacerdotalem in subditos. *Annulus* signum est matrimonij spiritualis Prælati cum sua Ecclesia. *Sandalia* præparationem ad ambulandum pro prædicando Euangelio significare videntur. *Tunicella* perseuerantiam in bene operando, vel animæ virtutes designat. *Dalmatica* ob extensas manicas, quas habet, liberalitatem *Chirotheca* exempla Sanctorum, quæ in manibus, idest operibus demonstrari debent, adumbrant. *Crux* vero *pectoralis* Christi passionem indicat. De quibus Guilelmus Durandus *in Ration. diuin. offic. lib.*3. *à cap.*13.

13 Aliqui etiam Abbates quorumdam Ordinum Monachorum, vt puta Generales Celestinorum, deferunt ex priuilegiis Summorum Pontificum habitum Prælatorum, videlicet Mozzetam, Mantelletum, Birretum Clericalem, & pileum, ita respondente Sacra Rituum Congregat. die 17. Iunij anno 1606. & Paulo Quinto in Bulla *Ex iniuncto nobis* eodem anno data. Quidam apud Tamburinum *de Iure Abbatum tom.*1. *disp.*20. *quæsit.*2. *num.*2.3. & 11. Alij autem Prælati Regulares etiam supremi non priuilegiati à Sede Apostolica, non ita. Michaël Leo Estensis *specul. Sacror. Rituum verb. Abbatis vestes, & insignia.*

Abbati in Ecclesiis, & beneficiis suæ Abbatiæ vnitis permittitur vsus Pontificalium, iuxta dicta de benedictione *tom.2. cap.2. n.*36. Similiter in aliis Ecclesiis, quæ illi pleno iure subditæ non sunt, si adsit priuilegium, prout aliquibus concessum refertur. Nequaquam verò in Ecclesiis extraneis, nisi de licentia Ordinarij. Ex declaratione Sacræ Congregationis Rituum apud Barbosam *in compend. Bullarij verbo Abbas.* Qui aliam fermè similem refert ibidem verbo *Priuilegium.* Similiter deferre mitram, & insignia Pontificalia non licet Abbatibus præterquam in locis suæ iurisdictionis, nisi adsit priuilegium de hac re. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 1. *disput.* 21. *quæsit.*3. 14

Altare & mensa ita paranda est pro Abbate, & Priore habente vsum Mitræ, & Baculi, quando solemniter celebrat, vt scilicet in eo tantum sex candelabra, cum totidem candelis, & sua Cruce collocentur, nec abacus alius, præterquam parua mensa in cornu Epistolę, super qua duo possint locari candelabra, Mitra qua vtetur, Calix, Missale, Thuribulum, cum Nauicula, & alia necessaria pro actu celebrationis. Sic enim declarauit Sacra Rituum Congregatio, testantibus Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. Altare*, & Ioanne Maria Nouario *in Lucern. Regul. verb. Altare numero primo.* Pro his autem, & aliis similibus ceremoniis obseruandis ab Abbatibus dum solemniter celebrant, vide decretum eiusdem Sacræ Congregat. apud eundem Barbosam *de offic. & potest. Episcopi Allegat.* 80. *num.* 18. & pro vsu baldachini, vide infra verb. *Baldachinum.* An verò possint indui in Altari, vide dicenda infra verbo *Altare num.*17. 15

Abbates etiam Regulares saltem ex consuetudine vocari debent ad Concilia Generalia Ecclesiæ, illi præsertim, qui iurisdictionem Episcopalem, seu quasi Episcopalem habent. Ita enim Ecclesiæ vsus obtinuit etiam antiquitus à septima Synodo generali, & infra. Vnde in Conciliis Lateranensibus, Flor. Trident. reperiuntur. Iacobatius *de Concil. lib.* 2. *art.* 2. Azor. *tom.* 1. *institut. moral. lib.* 5. *cap.* 11. *quæst. vlt.* Habentque votum decisiuum sicut Episcopi, ex *cap. conuenientibus* 1. *quæst.*7. & *cap. Adrianus el* 2 *dist.*63. Panormitan. *in quæst.* 1. *quæ incipit Episcopus, & quidam Rector.* Idem dicendum de Generalibus Religionum Mendicantium, propter eamdem rationem, & Ecclesiæ vsum, Iacobatius *suprà*, Bellarminus *de Concil. & Eccles. lib.*1. *cap.*15. *vers. ad Catholicorum.* Sedent autem post Episcopos, & ante Episcoporum absentium procuratores. Flauius Cherub. *in comp. Bullar. tom.*2. *in Constit.*24. *Pij IV.* Franciscus Leo *in Thesaur. For. Ecclesiast. part.* 1. *cap.*9. *num.* 5. 16

Ad Synodos autem Diœcesanas accedere compelli non possunt Abbates, aut alij Prælati Regulares, nisi curam animarum in Ecclesiis teneant, iuxta dicta *tom.*1. *cap.* 11. *num.* 20. Concilium enim Tridentin. *seß.* 24. *capite* 2. vbi de hac re agit, solum obligat ad hoc illos, qui Capitulis generalibus non subduntur, hi autem Prælati subduntur Capitulis generalibus, vt de se constat. Præterea accedere ad synodos istas signum est subiectionis ad Episcopos, *c. fin. de causa poßeß. & propriet.* & habet Erasmus Cokhier *de iurisdict. Ordinar. in exempt. part.* 4 *q.*19. *num.*1. 17

hi verò Prælati, vt supponimus, non sunt subiecti Episcopis, sed ab illorum iurisdictione exempti. Franciscus Leo *in Thesaur. For. Ecclesiast. part. 1. cap. 9. num. 13.* Tamburinus *de Iure Abbatum to. 1. disp. 24. quæsit. 4.* Quando etiam hi Prælati curam animarum exerceant per Vicarium sæcularem ab Episcopo approbatum sufficit, quod mittant dictum Vicarium, ex declarat. Sacræ Congregationis testante Selio *in select. Canon. cap. 25. num. 15.* & Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. Synodus.* In his tamen omnibus tum consuetudo, tum priuilegia, si quæ fuerint, attendenda sunt.

18 Abbates, & alij Prælati Regulares non solum possunt deponi ab officiis propter demerita, iuxta sacros canones, & statuta Religionum, sed ipsis in iure communi stando, possunt spontè renunciare. Regulariter enim quilibet potest renunciare iuri, & beneficio sibi competenti, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus. *lib. siquis in conscribendo C. de pactis.* Huiusmodi autem renunciatio fieri debet in manibus illius Superioris, qui habet potestatem instituendi, & destituendi simul illos, Generalis videlicet, vel Prouincialis, non in manibus Monachorum, vel Fratrum, etiamsi ad eos spectet electio illorum. Videtur enim hoc solum spectare ad eum Superiorem, qui habet plenum ius in dictas Prælatias, quale solum competit ei Superiori, qui habet auctoritatem instituendi, & destituendi. Glossa *in Clem. 1. in verbo in manibus de renunciat.* Erasmus Corhier *de iurisdict. Ordin. in exempt. part. 4. quæst. 67. & 68.* Barbosa *de offic. & potest. Episcopor. Allegat. 69. n. 4.* Alias renuntiatio est nulla, & irrita Rota *in Nolana Abbatia* Iunij 1578 Causæ autem legitimæ renunciationis sunt censura, vel irregularitas impediens officij executionem, infirmitas corporis, senectus, vel aliud impedimentum simile. De quibus Vincentius Filucius *Tract. 41. de benefic. cap. 10. num. 12.* Prosper Augustinus *in Additionibus ad Quarantam verbo resignationes beneficiorum in princip.* Barbosa relatus à *num. 31.* Vide infra verbo *Beneficium numero 6.*

19 Commutationes autem, seu permutationes Prælatiarum fieri non possunt, nisi auctoritate Superiorum, iuxta dicta *tom. 1. cap. 15. num. 32.* De quo vide Nauar. *consil. 42. num. 1. tit. de Simon.* Lessium *de Iust lib. 2. cap. 34 num. 196.* An autem similiter fieri possint harum Prælatiarum renunciationes in alterius gratiam in manibus Superiorum, sicut Abbatiæ commendatæ, & alia beneficia resignantur hoc modo coram Summo Pontifice (vt habent Azor. *tom. 2. institut. moral. lib. 7. cap. 21. quæst. 1.* & Tamburinus *de Iure Abbatum tom. 1. disp. 13. quæsit. 5.*) dubium est magis speculatiuum quam practicum, quia vt credo, vix est talis vsus in aliqua Religione; nihilominus casu quod esset, cum huiusmodi Prælatiæ, esto non sint beneficia Ecclesiastica, quia non habent adiunctam vtilitatem redditiuum Ecclesiasticorum, quia nihilominus aliqua forsan illam habebunt, & saltem ea omnia sunt veluti beneficia, ideo de illis philosophandum est, sicut de beneficiis Regularibus, de quibus an possint resignari in fauorem tertij dicetur infra verbo *Beneficium, & Beneficiati num. 6.* Vide ibi dicenda.

20 Abbatum cadauera induuntur eisdem vestibus, & insigniis Pontificalibus quibus viuentes induebantur, dum solemniter celebrant Deferuntur à dignioribus Monasterij, officium aliquo Abbate viciniori, vel saltem digniori Monasterij faciente, cum oratione funebri in fine Missæ facienda. Andreas Piscat. *in Praxi Ceremon. libro primo sectio 9. capitulo 9.*

Quæ possint benedicere Abbates habes verbo *Benedictio, & benedicere,* quæ possint consecrare verbo *Consecratio, & consecrare.* An Indulgentias concedere verbo *Indulgentia num. 4.* An cessationem à diuinis ponere, verbo *Cessatio à diuinis num. 2.* An interdictum, verbo *Interdictum quoad Regulares n. 7.* Quid circa matrimonij Sacramentum efficere, in 4. tom. verbo *Matrimonium.* Quando Ordines conferre ibi verbo *Ordines,* quando vti Baculo, verbo *Baculus,* & quando Baldachino, in verbo *Baldachinum.* Alia verò, quæ ipsis communia sunt cum aliis Prælatis Regularibus, vide 4. tom. verbo *Prælatus,* vbi etiam in notata videbis alia.

ABBATIA.

SVMMARIVM.

Abbatia quid sit. num. 1.
Quibus concedi possit in titulum, vel in commendam. ibid.
A quo id fieri potest. ibid.
Prouideri debet per electionem. num. 2.
Non possunt eidem Abbatiæ præfici duo Prælati. numero 3.
Nec è contra vnus Prælatus duabus Abbatiis. numero 4.
Quis conferre potest Sacramentum Confirmationis, & exercere Pontificalia in Abbatia nullius Diœcesis. num 5.
Alia remissiuè. num. 6.

1 ABbatia, idest Ecclesia, seu Monasterium cui præficitur Abbas, licet in titulum concedi non possit nisi Regulari expressè professo in eadem Religione, iuxta dicta *tom. 1. cap. 15. num. 15. & cap. 18. num. 5.* Ita enim habetur *ex cap. nullus de elec. in 6.* & *Clem. 1. §. cæterum Prioratus vers. sanè de stat. Monachor.* & *capit. cum causam de elect.* Firmante Sacr. Congregation. apud Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 8. num. 78.* & docentibus communiter Doctoribus, specialiter Rodriguez *tom. 1. quæst. Regul quæst. 52. art. 8.* Suarez *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib 2. cap. 3. num. 11.* in commendam tamen concedi potest Clerico Sæculari, non solum ad tempus, quando videlicet mortuo Abbate, alicui committitur veluti custodi, curatori, & tutori, sed etiam in perpetuum, scilicet per totam vitam, cum facultate disponendi de fructibus ipsius. Ita enim constat ex vsu antiquissimo Ecclesiæ, & Summorum Pontificum. Rebuffus *in praxi benefic. titul. de commend.* Gonzalez *ad Regul. 8 de mensibus glos. 5 §. 8.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part. 3. Allegat. 68.* Huiusmodi autem commendatio solum à Summo Pontifice fit, propter eius summam potestatem, prout colligitur ex Leon. X. *in constit. 7. 8. 9.* apud Laertium *in tom. 1. Bullar, pag. 475.* Azor. *tom. 2. Institut. moral. lib. 6. cap. 31. quæst. 15.* Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 1. disp. 4. quæsit. 3.* apud quem *quæsit. 6.* an Abbatia commendata vacans possit impetrari, & *quæsit. 8.* an Monachus obtinens vnum beneficium possit Abbatiam in commendam obtinere. 1

Abbatiæ omnes, Præfecturæ, siue Prioratus Regulares prouideri debent per electionem ab ipsis Regularibus, iuxta dicta *tomo 1. Sum. capit. 15. numero primo.* Quod etiam tenet etiam si tales Abbatiæ, seu Monasteria excedant annuum valorem 200. Florenor. auri. Etsi enim Iulius III. inter Regulas Cancellariæ sibi reseruauerit Ecclesias omnes, & Monasteria 2

nasteria talem valorem excedentia, communis tamen vsus obtinuit, vt non intelligatur hæc reseruatio, nisi de Monasteriis, aut Ecclesiis in commendam concedi solitis, vel forsan derelictis, aut de Regularibus ad sæculares redactis, & merito quidem, cum odia *de Reg. iur. in 6.* sint restringenda, & Summus Pontifex non censeatur rescribere aliter quam sit consuetum, per *tex. in l. fin. C. de fideiussor. in fine* Mandosius super *Regul. 2. Cancell. quæst. 3.* Azor. *tomo 2. instit. moral. lib. 7. cap. 2. quæst. 10. vers. sed hac Regula.* Rodriguez *tom. 2. quæst. 53. art. 8.* De modo autem electionis Abbatum, & aliorum Prælatorum Regularium, & aliis requisitis tam pro electionibus, quàm pro electoribus, & eligendis, Vide dicta *to. 1. cap. 15.* & *tom. 2. cap. 12. & 13.* & dicenda infra verbo *Electio.*

3 Non possunt eidem Abbatiæ, vel monasterio præfici duo Abbates, vel Prælati Regulares. Non enim possunt plures beneficiati, vel intitulati eidem Ecclesiæ, vel titulo præfici, sicut nec plures viri eidem sponsæ fœminæ, *cap. cum non ignores de præbend.* nec plura capita eidem corpori, alias esset monstrum, *cap. quoniam de offi. ordin.* Tamburin. *de Iure Abbatum tomo 1. disputat. 5. quæsit. 23.* post alios quos refert.

4 Nec è contra potest vnus Abbas, vel Prælatus Regularis duabus præfici Abbatiis, seu Monasteriis, iuxta dicta *tom. 1. cap. 18. num. 97.* Vnde eo ipso, quod aliquis nouæ Abbatiæ, seu monasterio præficitur, & dignitatem acceptat, desinit esse Abbas, aut Prælatus primæ Abbatiæ, seu monasterij. *can. Cler. & can. seq. can. vnum Abbatem, 21. quæst. 1.* Concilium Cabilonen. *cap. 1. §. 12.* Quod intellige, nisi vnum monasterium ab alio dependeat prout colligitur ex *can. fin. 25. quæst. 2.* & Tridentino *sess. 25. capit. 8.* Lælius Zechus *de Republ. Ecclesiast. capit. 25. num. 3. vers. 7.* & alij communiter.

5 In Abbatia nullius Diœcesis non potest Episcopus vicinior conferre Sacramentum Confirmationis, & exercere Pontificalia absque Abbatis expressa licentia, sed est in facultate ipsius Abbatis conuocare quem maluerit Catholicum Antistitem, saluo tamen maiori iure Episcopi vicinioris, si aliunde id sibi competat. Episcopus autem vicinior dicitur ille cuius Cathedralis Ecclesia est Abbatiæ proximior, non autem locis dictæ Abbatiæ subiectis. Ita ex Sacra Congregatione referente Sellio *in select. canon c. 18. num. 31.* Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Abbatia.*

6 Vide alia supra verbo *Abbas,* & infra verbo *Abbatissa,* verbo *Administrator,* verbo *Alienatio, seu alienare,* verbo *Bona,* verbo *Clausura,* verbo *Ecclesia,* verbo *Immunitas Ecclesiarum,* verbo *Interdictum,* & infra verbo *Monasterium.*

ABBATISSA, SEV PRIORISSA.

SVMMARIVM.

Abbatissarum, seu Priorissarum electio pertinet ad Moniales. num. 1.
Quas conditiones habere debent. ibid.
In ætate Abbatissarum quis dispenset. num. 2.
An sine illa electio Abbatissæ sit nulla. ibid.
Ipsarum electio fieri debet per vota secreta num. 3.
An aliter facta per ignorantiam decreti Concilij sit inualida. ibid.
An Episcopus in hoc dispenset. ibid.
Quid de Præside electionis Abbatissarum numero 4.
An debeat habere votum in electione ipsarum. ibidem.
Scrutatores an habeant vocem in tali electione num. 5.
Quot partes Monialium concurrere debent ad illam. num. 6.
Quid de electionibus Superiorum Regularium. ibid.
Qui vocantur ad earum electiones à quibus abstinere debeant. num. 7.
Possunt Moniales Iure communi compromittere electionem. num. 8.
An Moniales descendentes ex maculato genere eligi possint in Abbatissas num. 9.
Electa in abbatissas qualiter, aut à quibus confirmandæ. num. 10.
A quibus benedicendæ. num. 11.
Qualis sit hæc benedictio, & quo loco facienda. ibid.
Bulla Gregorij XIII. de Abbatissis solum per trennium duraturis, est in viridi obseruantia. num. 12.
An post triennium vacationis iterum eligi possint. num. 13.
An soror antecedentis Abbatissæ eligi possit. ibid.
An Abbatissæ possint dispensare cum Monialibus. num. 14.
An possint benedicere illas num. 15.
An Beneficia, vel Capellas conferre. num. 16.
Quomodo dicantur suspendere Clericos. ibid.
An, & quomodo habeant administrationem bonorum sui Monasterij. num. 17.
Vbi, aut quomodo sepeliendæ. num. 18.
Alia remissiuè. num. 19.

1 ABbatissarum, Priorissarum, seu monialium Præfectarum electio pertinet ad moniales ipsas, iuxta dicta *tom. 1. cap. 16. num 2.* Quamuis autem eligenda ad tale munus debeat esse expressè professa, iuxta ibi *num. 3.* dicta ex Concil. Trident. *sess. 25. cap. 7.* ad hoc tamen quod monialis eligere possit, sufficit quod sit tacitè professa, cum professio tacita vera professio sit, & sufficiens ad hoc, quod Religiosus eligere possit Prælatum, iuxta dicta *tom. 1. p. 1. cap. 15. n. 2.* Nec à Iure, aut Concilio quòad hæc exclusa. Suarez *tom. 4. de Relig. Tract. 8. lib. 2. cap. 4. num. 2. & 8.* & ratio discriminis assignari potest; quia Abbatissa est veluti Præsidens, & vocatur Presbytera à Sacris Canonibus *can. mulieres 23. dist.* (vt ait Lauretus de Franchis *in contron. Episcop. & Regul. quæst. de Abbatissa quæst. 2. num. 9*) ideo videtur requisita qualitas illa professionis expressæ pro ipsa, non autem pro monialibus eligentibus.

In ætate porrò eligendæ in Abbatissam, quæ iuxta Concil. loco relato debet esse 40. annorum, vel saltem supra 30. & tempore à professione expressa facta, quod debet esse octo annorum, vel saltem quinque, non potest Episcopus, vel alius Superior dispensare. Est enim lex Pontificia super qua Pontifice inferiores nihil possunt, nisi illis concedatur. Armendariz *in addit. ad recopilat. leg. Nauarr. lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcop. n. 101.* referens declarationem Sacræ Congregationis quoad hoc, quod etiam fecit Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. Abbatissa.* Aloysius Riccius *in decis. Cur. Archiepiscopal. Neapol. 309. part. 4. num. 9* Quare Regula Fratrum Minimorum, quæ solum petit 25. annos ætatis, & duos professionis abrogata censenda est. Quamuis autem *tom. 1. cap. 27. num. 3.* dixerim defectum ætatis non reddere electionem nullam, quia Concilium non apposuit clausulam irritatiuam, nihilominus si constet de quadam alia declaratione Sacræ Congregationis quam refert Barbosa *de iure Ecclesiast. libro primo cap. 45. & in Collectan. Bullar. verbo Abbatissa* 2

batissa in qua dicitur: *Abbatissæ electio, quæ ætatem quadraginta annorum requisitam non habebat, si in Monasterio non desunt aliæ Moniales quadragenariæ, atque habiles, licet non adeo idoneæ sicut electa, est nulla*, illi standum est, & credendum Sacram Congregationem existimasse Concilium voluisse in designatione talis ætatis dare formam electioni, ac per consequens sine illa actum esse nullum. Bartol. *in l. Gallus ff. de liber. & posthum.* Similiter quamuis loco relato dixerim defectum talis temporis professionis non irritare electionem, nihilominus si pariter constet de quadam alia declaratione Sacræ Congregationis, quam referunt Iulius Lauorius *variar. lucubrat. titul.4. cap.23. numer.6.* & Tamburinus *de Iure Abbatissarum disputat.28. quæsit.2. num.8.* in qua deciditur vel vnum mensem minus non sufficere ad validitatem talis electionis, illi etiam parendum est, propter dicta.

3 Ipsarum electio debet fieri per vota secreta, iuxta dicta *tomo.1. cap.15. num.17.* ex Concil. Trident. *sess.25. capit.6.* ibi enim sermo est tam de Prælatorum, quàm de Abbatissarum electione. Vnde aliter facta etiam per ignorantiam decreti Concilij inualida est, nec Episcopus in ea potest dispensare, iuxta declarationem Sacræ Congregat. referente Riccio *in decis. Cur. Archiepiscop. Neapolit. part.3. decis. 197. num.7.* Electio autem Abbatissæ per vota, seu suffragia voce tenus expressa coram Episcopo cum suo Vicario, Secretario, vel alio ab ipso assumpto valida est, ex declaratione etiam Sacræ Congregationis apud Naldum *in Summ. verb. Moniales n.1.* & Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Abbatissa.* Quod tamen intelligo dummodo secretè id fiat, aliàs menti Concilij contrarium esset, & ex eo puto à Sacra Congregatione sic determinatum, quod aliquæ Moniales scribere nesciant, ac per consequens, nec votum dare possint, nisi ore tenus.

4 De Præside autem in electione Abbatissarum philosophandum est proportionaliter de ea, quæ de Præside in electionibus Regularium dixi *tom.1. c.15. num.34.* & *tom.2. cap.12. à num. 31.* iis exceptis in quibus statuta particularium Religionum statuunt oppositum, aut Sacræ Congregationis declarationes non obuiant. Hinc ipsi Præsidentes in electione Abbatissarum, aut Priorissarum non possunt dare suffragium etiam in casu quo moniales discordes extiterint in ea. Ita enim decreuit Sacra Congregatio apud Iulium Lauorium *variar. lucubrat. tit.4. capit.24. numer.42.* & Tamburinum *de Iure Abbatissarum disp.28. quæsit.6.* vbi etiam additur electionem aliter factam nullam esse. Nihilominus quia oppositum est satis consentaneum rationi cum Præses electionis sit caput illius communitatis, ita vt ipse cum Monialibus faciat vnum Collegiũ, ideo vbi fuerit legitima consuetudine introductum, prout de Lusitania testatur Portellus *in dub. Regular. verbo Abbatissa num.9.* obseruari poterit, maximè cum non videam quoad hoc derogatam esse à Sacra Congregatione consuetudinem legitimam.

5 Illud est certius, scrutatores non habere vocem in electione, ita enim habetur tum ex declaratione Sacræ Congregationis relata, tum ex alia, quam referunt Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Abbatissa*, & Tamburinus *loco relato.* Quod credo intelligendum de scrutatoribus extraneis ipsis Monialibus, non de scrutatricibus ex ipsarum numero assumendis, iuxta *cap. Quia propter*, & dicta *tom.2. cap.12. num.26.27. & 28.*

6 In electione Abbatissæ ex tripartito numero Monialium duæ partes concurrere debent, nisi alia fuerit loci consuetudo, & si fuerint discordes potest Episcopus nominare vnam quam magis idoneam iudicauerit. Ita Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium apud Piasecum *in Prax. Episcoporum part.2. cap.3 num.57.* & Barbosam *supra.* Circa quod notandum primò, idem videtur dici posse de aliis Superioribus Regularium Præsidentibus electioni Abbatissæ, posse videlicet facere idem, quod Episcopus in prædicto casu discordiæ, propter eandem rationem. Secundò, verba illa, *nisi alia fuerit loci consuetudo* denotare hanc conditionem de non eligenda Abbatissa, nisi habeat duas partes suffragiorum (quæ etiam est conformis iuri communi, *cap. indemnitatibus de elect. & electi potest in 6.*) solum obseruari debere, quando aliud non fuerit consuetudine receptum. Idem dico si lege, vel statuto approbatis non fuerit ordinatum, propter eandem rationem. Tertiò, ad hoc, quòd Episcopus, vel alius Superior Præses electionis vtatur prædicta facultate nominandi vnam magis idoneam debere prius præbere monialibus tempus competens ad se concordandum. Ita enim declarauit eadem Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, vt referunt prædicti Piasecus, & Barbosa.

Maximè aduertendum, eos, qui ad moniales in huiusmodi electionibus dirigendas vocati fuerint, abstinere debere ab iis per quæ inter eas super faciendis ipsis electionibus oriri possit discordia, vel exorta nutriri, alias eo ipso excommunicationis sententiæ se nouerint subiacere. Ita enim habetur expressè in dicto *cap. indemnitatibus de elect. & electi potest in 6.* Nauarrus *cap.27. numero 124.* Sairus *lib.3. cap.37.* Vnde Præsides electionum Monialium, imò quicumque alij, siue Religiosi, siue Sæculares, siue Clerici, siue Laici incurrent prædictam censuram, dum tamen vocati fuerint ad dirigendas Moniales, prout dicitur in textu. Sairus *supra.* Tamburinus *de Iure Abbatissarum disp.28. quæsit. 7.* Qui ergo alio titulo dictæ electioni se intromiserint, non videntur comprehendi hac lege. 7

Possint moniales iuri communi inhærentes vnanimi consensu compromittere electionem Abbatissæ, seu Priorissæ idoneæ in Episcopum, vel alium Prælatum. Ita enim colligitur ex *cap. causam de elect.* Panormitanus *ibid. num. 3.* Tamburinus *de Iure Abbatissarum disput.28. quæsit. 8.* qui etiam cum Lauorio *in variar. lucubrat. tit.4. cap.4. num. 60.* ait, quod si tunc Episcopus malam elegerit, non poterit reuocare electionem, quia cum iam functus esset suo officio, siue benè, siue malè, non potest amplius se intromittere. *cap. in causis. cap. innotuit de elect.* 8

Moniales descendentes ex maculato genere, puta Hebræorum, vel Sarracenorum iure communi eligi possunt in Abbatissas, seu Priorissas, cum ius commune non resistat, & Constitutiones aliquæ Summorum Pontificum, quæ pro aliquibus Religionibus emanarunt solum loquantur de viris, & non de fœminis, ac per consequens ad illas extendi non debeant. Miranda *de Sanctimonialibus quæst.6. art. 2.* Portellus *in dub. Regularib. verbo Abbatissa num.6.* An verò expediat sic maculatas personas ad hæc officia, vel similia admittere, viderint ij ad quos id spectat. [Ex declaratione Sacræ Congregationis Concilij in vna Posaniensi 16. April. 1639. Abbas Regularis professus non tenetur sub pœnis suscipere benedictionem, sed non benedictus non potest exercere actus permissos Abbati benedicto.] 9

Electa in Abbatissam debet confirmationem accipere. Nam præter dicta de electionibus in communi 10

muni *tom. 1. cap. 15. num. 36.* & *tit. 2. cap. 12. à num. 39.* ita supponitur *in Clement attendentes de Stat. Monachor.* Azor. *tom. 1 instit. moral. lib. 13. c. 10. q. 3.* Confirmanda porrò est ab immediato Superiore, iuxta dicta *d. c. 15. n. 36.* siue ille Papa sit, siue Episcopus, siue Prælatus Regularis. Azor. *supra* Layman. *in quæst. Canon. de Prælat. elect. q. 233.* Declarauit autem Sacra Congregatio, iuxta dicta *tom. 1. cap. 25. num. 46.* quod quamuis per Constitutionem Gregorij XV. de qua ibi, concedatur Episcopo quod possit assistere per se, vel per alium vna cum Superioribus Regularibus quarumcumque Abbatissarum electionibus, nihilominus non propterea ius illas confirmandi illi attributum censeri debere. Quid autem agendum si Confirmator confirmare nolit, vel allegetur suspectus, tractat Lauorius *in variar. lucubrat. tit. 4. c. 24.* De causis etiam propter quas electio confirmari non debeat, & qualiter in ea se gerere debeat Confirmator, vide dicta locis relatis ex *tom. 1. & 2. Summæ.*

11 Abbatissæ, quæ iuxta dicta *tom. 1. cap. 26. num. 1.* benedicuntur, intra annum à suæ confirmationis tempore computandum, munus benedictionis suscipere debent, alioquin nisi subsit causa rationabilis) à iure suo cadunt. *Clement. Attendentes, §. statuimus de Stat. Monach.* Thesaurus *in praxi part. 2. capit. 1* vbi alia circa hoc. Eius vero benedictio non reiteratur, sicut diximus de benedictione Abbatum *tom. 2. cap. 2. num. 36.* & propter rationem ibi assignatam. Nauar. *consil. 2. de Sacrament. non iterand.* Rodriguez *tom. 1. quæst. 11. art. 3.* Non tamen debet deferri in Ecclesiam Episcopalem, vt benedictionem accipiat. Ita enim declarauit Sacra Congregatio apud Ioannem Mariam Nouarium *in Lucerna Regular. verbo Abbatissa num. 12.* Pro forma autem talis benedictionis vide Tamburinum *de Iure Abbatissarum disp. 29. quæsit. 5.*

12 Bulla illa Gregorij XIII. quam retuli *tom. 1. cap. 26. num. 4.* quam etiam affert Naldus *in Summa verbo Abbatissa numero quinto*, in qua decernitur quod Abbatissæ in Italia, & præsertim in vtriusque Siciliæ regnis, solum per triennium durare debeant, est in viridi obseruantia respectu omnium Monialium etiam Ierosolymitanarum, vt declarauit Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium apud Ioannem Mariam Nouarium *in Lucerna Regular. verb. Abbatissa numero 8.* Vnde electio aliter facta, scilicet vltra triennium, vel ad beneplacitum Monialium, valida non est, etiam pro triennio. Constitutio enim illa dat formam electioni, ac per consequens ea non seruata redditur actus nullus. Tamburinus *de Iure Abbatissarum disp. 30. quæsit. 1.* Nec possunt confirmari post triennium, quia Pontifex præcipit vt omnino præesse desinant, & careant regimine. Licet pro paruo tempore donec alia Abbatissa eligatur, Vicariæ officium exercere possint. Miranda *de Monial. b. q. 7. art. 9. concl. 2.* Lauorius *sup. c. 25. num. 68.*

13 Postquam autem per triennium vacauerint iterum eligi possint, seruatis seruandis, prout habetur in dicta Constitutione Gregorij. Credo autem huiusmodi vacationem per triennium intelligi debere tribus annis completis, iuxta dicenda infra verbo *Annus numero 5.* Immo singulis annis mutari posse Abbatissas declarauit Sacra Congregatio apud Lauorium *in lucubrat. tit. 4. cap. 24. num. 65.* Posse etiam promoueri sororem antecedentis Abbatissæ, in contrarium non existente Ordinis constitutione, haberi videtur ex alia declaratione eiusdem Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium apud Nouarium relatum. [Circa quod etiam video aliam declarationem eiusdem Sacræ Congregationis in vna Messanens. 17. Ianuarij 1642.] Similiter posse alias Moniales electas in Officiales pro bonis Monasterij administrandis durare ad arbitrium Superiorum Monasterij, declaratum etiam dicitur à Sacra Congregatione apud Lauret. de Franch. *in Controuers. inter Episcop. & Regular. quæst. de Abbatiss. pag. 160. §. 12.* Et sane id non videtur prohiberi prædicta Constitutione Gregorij XIII. Extra Italiam vero iura & constitutiones Religionum obseruari debent, sicut in Ordine Minorum pro Abbatissis S. Claræ decreta Sixti V. & Pauli V. de quibus Portellus *verbo Abbatissa n 4.*

Quamuis Abbatissæ ob defectum iurisdictionis, seu potestatis spiritualis, quam fœminæ habere non possunt, iuxta dicta *tom. 1. cap. 26. num. 8.* non possint propriè dispensare cum Monialibus in ieiuniis, & obseruantiis Religionum, impropriè tamen id facere possunt, quando videlicet causa dispensandi vrget, & vel ex præcepto Superiorum, vel consuetudine Religionis Abbatissarum prudentiæ hoc remittitur. Tunc enim etsi propriè non dispensent propter dicta, dispensant tamen impropriè quatenus de causa, & necessitate iudicant, Superiore, vel Religione ipsa dispensante. Quo sensu accipiendus Enriquez *lib. 6. de pœnit. cap. 2. num. 3. & 4.* Quære concessionem Pauli III. pro Abbatissis Monialium Sanctæ Claræ apud Rodriguez *in Bullario* ab aliquibus relatam, quam tamen ego reperire non potui. 14

Similiter quamuis Abbatissæ non possint publicè benedicere suas Moniales, quia benedictionis publicæ munus supponit clauium, & iurisdictionis potestatem, quæ fœminis conuenire non potest, ac per consequens, nec possint aquam, aut res similes benedicere propter eandem rationem, possunt tamen illas priuatim benedicere, ad modum quo parentes filios benedicunt. Syluester *verbo Abbatissa 3. num. 8.* Miranda *de monialibus quæst. 6. artic. 5. concl. 2.* 15

Possunt præterea Abbatissæ si Monasteria quibus præsunt habeant beneficium curatum vnitum Clericos instituere, & beneficia, ac capellas conferre ad instar aliorum Prælatorum, Rodriguez *tom. 1. q. 17. art. 12.* Miranda *d q. 6. art. 5. conclus. 1.* Hoc tamen fit designando materiam, vel personam non exercendo actus iurisdictionis, iuxta dicta *tom. 1. cap. 26 numero 12.* ex Suarez *tom. 3. de Relig. Tract. 8. lib. 2. capite 9. num 13.* Pro quo vide duas Rotæ decisiones coram Durano in nouiter impressis. Et nota, quod cum Abbatissæ dicuntur suspendisse aliquos Clericos, illa suspensio non est censura, ob cuius transgressionem incurratur irregularitas, illæ enim cum non sint capaces iurisdictionis iuxta dicta, non possunt hoc modo suspendere. Dicuntur ergo suspendisse impropriè, quatenus prohibent ne exerceatur aliquod officium, vel beneficium. Bonacina *de Censur. disp. 1. quæs. 1. punct. 2. num. 4.* Laymanus *lib. 1. tract. 5 part. 1. c. 3. n. 3.* 16

Habent prædictæ Abbatissæ liberam bonorum sui Monasterij administrationem, ad modum quo idem dixi de Prælatis Regularium *tom. 1. c. 18. n. 13.* Limitatam tamẽ iuxta Constitutiones, & Statuta Religionum. Sanchez *lib. 7. de præcept. Decalog. cap. 19. num 44.* Et (iuxta dicenda infra verbo *Administratio, & Administrator*) pro suis Monasteriis possunt esse Procuratrices. Corduba *in summ. q. 54.* Petrus de Nauarra *de Restit. cap. 1. num. 169.* Ideo etiam possunt Monialibus eam licentiam dandi, & recipiendi concedere, 17

concedere, quam etiam Prælati suis subditis, nisi hoc illis sit prohibitum iure, vel consuetudine Religionis, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 26. *num.* 14. Quod idem dico de determinatione materiæ voti paupertatis, designatione bonorum ad vsum, & similibus. Sunt enim dispensatrices, & moderatrices bonorum temporalium Monasterij. Sanch. *sup.* Bartholomæus à Ledesma *in summ. Sacrament. tract. de pœnit.* vbi de clauibus *diff.* 4.

18 × Abbatissæ sicut & cæteræ Moniales decedentes sepeliri debent intra claustra Monasteriorum, vel in earum Ecclesia exteriori, prout declaratum dicitur à Sacra Congregatione apud Tamburinum *de Iure Abbatissarum disp.* 34. *quæsit.* 1. In earum autem sepulchris tumulari non debent corpora laicorum, etiam mulierum nobilium, propter declarationem etiam Sacræ Congregationis apud Lauorium *in var. elucubrationib. tit.* 2. *c.* 11. *num.* 97. Casu autem dato, quod illæ extra Monasteria moriantur, sepeliendæ sunt, vel in Monasterio sui Ordinis, si ibi adsit, vel in Ecclesia parochiali. Tamburinus *ibi, num.* 3. apud quem etiam de cæremonia, & pompa qua sepeliri debent.

19 An nomine monialis comprehendatur Abbatissa vide verbo *Abbas n.* 6. Vide & verbo *Clausura*, & verbo *Monasterium.*

ABORTVS, SEV ABORSVS.

S V M M A R I V M.

Abortus, seu aborsus quid sit. n. 1.
Quid contra procurantes abortum statuerit Sixtus V. num. 2.
Qualiter id moderatus fuerit Gregorius XIV. numero 3.
An hoc tempore procurans, vel consulens abortum incurrat excommunicationem, Irregularitatem, &c. num. 4.
Qualiter peccet mortaliter. ibid.
An in aliquo casu id liceat. ibid.
Quid de præbente remedium fœminæ ne concipiat. numero 5.
Quid de fœmina illud accipiente. ibid.
Hodie procurantes abortum, quas pœnas incurrant. num. 6.
An excommunicatio, quæ incurritur reseruata sit. numero 7.
A quo absolui possit. ibid.
A quo absolui possint Regulares circa id peccantes. num. 8.
An hæc excommunicatio non incurratur, nisi effectu sequuto. n. 9.
Animatio fœtus quo die contingat. n. 10.
Quas pœnas incurrat mulier ipsa pregnans abortum proprium procurans. n. 11.
An aliquando liceat ipsi abortum procurare. numero 12.
Quando viri abortum procurantes incurrant Irregularitatem. n. 13.
Quid de dubio de homicidio sequuto. ibid
An Prælati Regulares super hac Irregularitate dispensent. n. 14.
An sic delinquentes incurrant infamiam. n. 15.
An saltans, vel coiens cum fœmina praegnante sit irregularis. n. 16.
De approbante, seu ratum habente abortum quid dicendum. n. 17.
Quid de patre fœtus animati tacente. n. 18.
Quas pœnas incurrunt Clerici, vel Regulares, qui sunt causa abortus. n. 19.
A quibus dispensentur in illis. ibid.
Quando tradendi brachio sæculari. n. 20.
Quid quando fœtus longo tempore viuere non potest. num. 21.
Quid significet vox Apochas *n.* 22.

ABortus, seu Aborsus (qui est intempestiuus, & immaturus humani fœtus ortus) materia, quamuis extranea Religiosis videatur, ad illos tamen spectat non solum quoad Confessarios propter absolutionem à peccato, & dispensationem in pœnis ipsius, sed etiam specialiter, quia Sixtus V. in Constitutione *Effrenatam* infra referendam bis nominat expresse cuiuscumque *Ordinis Regulares* & semel mulieres *quemcunque Ordinem professas.* Portellus *in dub. Regularib. verb. Abortus in princ.* 1

Ergo Sixtus V. in Constitutione *Effrenatam* anno 1588. edita contra procuratores abortum hæc post alia habet: *Omnes & quoscumque tam viros, quam mulieres cuiuscumque status, gradus, Ordinis, & conditionis etiam Clericos sæculares, vel cuiusuis Ordinis Regulares quauis dignitate, & præeminentia Ecclesiastica, vel mundana fulgentes, qui de cætero per se, aut interpositas personas, abortus, seu fœtus immaturi, tam animati, quam etiam inanimati, formati, vel informis, eiectionem procurauerint, percussionibus, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribusque mulieri prægnanti impositis, ac aliis etiam incognitis, vel maxime exquisitis rationibus, inde vt re ipsa aborsus sequutus fuerit, ac etiam prægnantes ipsas mulieres, quæ scienter præmissa fecerint, pœnas tam diuino, quam humano iure, ac tam per Canonicas Sanctiones, & Apostolicas Constitutiones, quam ciuilia iura aduersus veros homicidas qui homicidium voluntarium actu, & re patrauerint, propositas, & inflictas (quorum omnium tenores his nostris litteris pro expressis, & ad verbum insertis habemus) eo ipso incurrere, hac nostra perpetuo valitura Constitutione statuimus, & ordinamus, ipsasque pœnas, leges, & Constitutiones ad casus præfatos extendimus. Eos vero, qui Clerici fuerint, omni priuilegio Clericali, officiis, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis, quæ sic vacatura nostræ, & Sedis Apostolicæ dispositioni perpetuo reseruamus, ipso facto priuamus, & in futurum inhabiles ad ea suscipienda decernimus, adeo vt illi, qui hoc delictum commiserint non secus atque ij, qui sua voluntate homicidium perpetrauerint, iuxta Concilij Tridentini decreta, etiam si crimen id, nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit ad Sacros Ordines promoueri, aut in susceptis Ordinibus ministrare nullo modo possint, nec illis aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferri liceat, sed omni ordine ac beneficio, & officio perpetuo careant. Necnon etiam illos, qui Clerici non fuerint, & talia perpetrauerint, non solum pœnas incurrere supra narratas, sed etiam inhabiles ad Ordines, & alia prædicta decernimus, & declaramus. Volentes quod hi, qui foro Ecclesiastico subiecti, vt præfertur, deliquisse comperti fuerint, per Iudicem Ecclesiasticum depositi, & degradati, Curiæ, & potestati sæculari tradantur, quæ de eis illud capiat supplicium, quod contra laicos vere homicidas per diuinas leges, ac ciuilia iura est dispositum. Præterea eisdem pœnis teneri omnino statuimus eos, qui sterilitatis potiones, ac venena mulieribus propinauerint, & quominus fœtum concipiant impedimentum præstiterint, ac ea facienda, & exequenda curauerint, siue quocumque modo in his consuluerint, ac mulieres ipsas,* 2

quæ

quæ eadem pocula sponte, ac scienter sumpserint. Quo circa mandamus vniuersis, & singulis Iudicibus Ordinariis, & delegatis tam Ecclesiasticis, quam Sæcularibus, quibus contra criminum reos etiam quoad causas huiusmodi de iure, vel ratione delicti, aut personarum legitimè competet iurisdictio, ita tamen, vt inter eos præuentioni locus sit vt in his delictis, quæ vt plurimum in occulto perpetrantur, contra quoscumque non solum per accusationem, & declarationem, verum etiam per inquisitionem, ac simplicem denunciationem procedant, ac ad illa probanda testes alias de iure inhabiles eorundem tamen Iudicum arbitrio, habita ratione personarum, causarum, & qualitatum illarum, ac circumstantiarum quarumcunque admittant, ac in eos, qui culpabiles fuerint, prout per Nos sancitum est demum animaduertant, &c. Insuper, vt immanissimi huius delicti grauitati non solum temporalibus, verum etiam spiritualibus pœnis prospiciamus, ac prouideamus, omnes, & singulos cuiuscumque status, gradus, Ordinis, vel conditionis existentes, tam laicos, quam Clericos sæculares, & cuiuscumque Ordinis Regulares, necnon mulieres sæculares, vel quemcumque Ordinem professas, qui, vel quæ vti principales, vel vt sociæ ad tale facinus committendum, opem, consilium, fauorem, potionem, vel alia cuiuscumque generis medicamenta scienter dederint, ac etiam scribendo litteras priuatas, vel apochas, vel alias, verbis, aut signis iuuerint, aut consuluerint (vltra supradictas pœnas) ipso facto nunc prout ex tunc excommunicamus, & pro excommunicatis declaramus, decernentes, ac declarantes, quod per quæcumque Iubilæa, & Indulgentias per Nos, & successores nostros etiam anno Iubilæi, aut alio quouis tempore etiam Cruciatæ Sanctæ, Iubilæi, vel quouis alio titulo concessas, & concedendas, necnon per quascumque litteras Apostolicas quibusuis Principibus, seu ad eorum instantiam per Nos, & successores nostros pariter concessas, & concedendas; ac etiam vigore priuilegiorum, Mare magnum, vel alias quomodolibet nuncupatorum quibusuis Congregationibus Regularium, aut Episcopis vigore Concilij Tridentini, vel alias per Nos, & prædecessores nostros quomodocumque concessorum, vel in futurum concedendorum, nec personæ sic vt præfertur, delinquentes, & excommunicatæ præterquam in mortis articulo absolui valeant, nec cum his Clericis, qui huiusmodi delicta perpetrauerint etiamsi eorum crimen occultum fuerit super irregularitatè præmissorum occasione contracta, nec per locorum Ordinarios, nec per alios quauis auctoritate fulgentes quam per Nos, & Romanos Pontifices nostros successores, & tunc non nisi vrgentissimis de causis dispensari possit. Ac tam absoluendi, & quoad forum conscientiæ in casibus superius expressis Nobis & successoribus nostris dumtaxat reseruamus, &c. Vide Bullam 2. tom. Bullar. inter Constitutiones Sixti V. numero 7.

3 Hanc autem Constitutionem moderatur Gregorius XIV Sixti successor in Constitutione *Sedes Apostolica* anno 1591. edita his verbis. *Constitutionem prædictam sic duximus moderandam, vt à peccato, & excommunicatione contra personas ibi expressas lata tam quoad eos, qui hactenus deliquerunt, quam quoad illos, qui post nostram Constitutionem in eisdem casibus deliquerint, quilibet Presbyter tam sæcularis, quam cuiusuis Ordinis Regularis ad Christi fidelium Confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam, & liberam in foro conscientiæ tantum absoluendi habeat facultatem. Eandem prorsus quam idem Sixtus prædecessor, sibi, ac suis successoribus reseruauit. Quo vero ad pœnas procurantium abortum fœtus inanimis, aut exhibentium mulieribus, vel sumentium venena sterilitatis, aut quocumque modo auxilium, vel consilium eis dantium, in prædicta Constitutione contentas, Constitutionem præfatam in ea parte vbi de his agit, ad terminos iuris communis, ac sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini dispositionem, auctoritate Apostolica tenore præsentium, tam quoad præterita, quam quoad futura perpetuo reducimus, perinde ac si eadem Constitutio in huiusmodi parte numquam emanasset. Non obstantibus eadem prædecessoris nostri Constitutione, quam quoad reliqua omnia præter contenta in hac nostra Constitutione in suo robore omnino permanere volumus, cæterisque contrariis quibuscumque.* Vide Bullam *in 2. tom. Bullar.* inter Constitut. Greg. XIV. n. 8.

4 Ex his autem duabus Constitutionibus aliqua sequuntur. Primum, quod hoc tempore post Gregorij Constitutionem procurans, vel consulens abortum fœtus inanimati, neque incurrit excommunicationem, irregularitatẽ, aut aliquas pœnas, cum ius commune illas huic crimini non infligat, & quæ de excommunicatione quoad hoc statuerat Sixt. à Gregorio moderatum sit, vt patet ex prædicta Constitutione. Toletus *in Summa lib. 1. cap. 76. num. 16.* Portellus *in dub. Regular. verbo Abortus numero 3.* Petrinis *tomo secundo de Prælato quæst. 3. capite 2. num. 49.* Peccabit tamen grauiter mortaliter id faciens, quia data opera impedit semen iam effusum, & fœtum, à suo naturali fine qui est generatio hominis. Azor. *tom. 3. lib. 2. cap. 4.* Sanch. *lib. 9. de Matrimon. disput. 20. num. 2.* Non tamen erit propriè homicida, sed veluti homicida. Sumitur ex *cap. si aliquis, & capite sicut ex litterarum de homicidio*, iuncto *cap. quod vero 32. quæst. 2.* Lessius *lib. 2. cap. 9. dub. 10.* Layman. *lib. 3. de iustit. tract. 3. part. 3. cap. 4. quæstio 2.* Imo in casu quo certum fuerit fœtum non esse animatum, & Medicorum iudicio si in lucem prodeat matri mortem allaturum permitti potest ipsius abortus. Tunc enim ius naturale conseruandi matrem præponderare debet bono prolis futuræ, præsertim cum fœtus ille sit pars matris, & bonum totius anteponi debeat bono partis. Sanchez *numero 9.* Layman. *supra §. secundò si certum sit.* Est etiam abortus casus reseruabilis à Prælatis Regularibus respectu suorum subditorum, vt dicetur inferius ex Clemen. VIII. imo de facto reseruatus in aliquibus Conciliis Prouincialibus, vt habet Bonacina *de restit. disput. 2. quæst. vltim. sectione 1. puncto 7. num. 6.*

5 Similiter post prædictam Constitutionem Gregorij dans remedium fœminæ ne concipiat, vel vt sterilis fiat, aut ipsa fœmina illud accipiens, non incurrent excommunicationem, aut aliquas pœnas. Ratio est, quia vt patet ex Cõstitutionibus adductis, etsi Sixt. V. eas huic crimini inflixerit, tamen Gregorius XIV. illas abstulit, ad terminos iuris communis casum reducendo, quod nihil circa hoc disponit. Portellus *supra num. 4.* Peccatum tamen graue tunc committent, quia contra intentionem naturæ se priuant potentia generatiua, & impediunt conceptionem fœtus. Azor. *tom. 3. lib. 2. cap. 4.* Qui etiam ibid. *§. sed dicendum*, quem sequuntur Sanchez *supra num. 10.* Bonacina *de restit. disp. 2. quæst. vlt. sectione 1. puncto 7 num. 6.* & alij quos ipse refert, etiam in casu quo fœmina nobilis, aut Monialis cum viro peccarunt, & timent mortem, vel infamiam, vel scandalum si grauidæ fiant, non esse licitum procurare remedium impediens conceptionem; quia vt inquit Apostolus Rom. 3. *Non sunt facienda*

facienda mala, vt veniant bona: & est contra ordinem naturæ impedire conceptionem fœtus: nam, semen, & copula à natura sunt instituta ad prolis conceptionem, & generationem. Dicit tamen Azor oppositum esse opinionem aliquorum, quos non refert. quam credo probabilem, solum in eo casu quo nullo alio omnino modo, nullaue via impediri posset infamia, aut mors talis fœminæ. Tunc enim non videtur esse intrinsecè malum procurare abortum fœtus inanimis, aut impedire conceptionem ipsius. Basilius de Leone *lib.* 10. *de Matrim. cap.* 13. *numer.* 2. Franciscus Torreblanca *de Magia lib.* 2. *c.* 43. *n.* 10. Esto id improbabile censeat Vincentius Candidus *tom.* 1. *Disquisit. moral. disquisit.* 1. *art.* 2.

6 Hodie tamen post prædictam Constitutionem Gregorij procurantes abortum fœtus animati, aut exhibentes mulieribus, vel sumentes venena sterilitatis, aut quocumque modo auxilium, vel consilium ei dantes, incurrunt pœnas designatas à Sixto V. in præfata Constitutione, præsertim excommunicationem latæ sententiæ. Ratio est, quia Gregorius qui moderatus est Constitutionem Sixti, nihil innouauit quantum ad hoc de fœtu animato. Quaran. *in Summ. Bullar. verbo, Abortus n.* 4. vbi oppositum asserentes imperitos appellat.

7 Circa quæ aliqua animaduertenda. Primum, huiusmodi excommunicationem etiamsi ex vi Constitutionis Sixti soli Papæ reseruata esset nunc vero propter Constitutionem Gregorij Papæ reseruata non est, sed quilibet confessarius, siue sæcularis, siue Regularis habens facultatem ab Ordinario loci ad hos casus potest ab illa absoluere. Ita enim habetur ex Constitutione Gregorij. Portellus *supra num.* 5. Bonacina *de legibus disputat.* 2. *quæst.* 1. *punct.* 4. *num.* 5. Requiritur tamen, quod Confessarius sit ad hus casus à loci Ordinario specialiter deputatus. Vnde qui solum generaliter ab Ordinario deputati sunt ad audiendas Confessiones non possunt ab his casibus absoluere, quia Pontifex Gregorius specialem deputationem requirit. Portellus *supra*. Quod notandum duxi contra Dianam *part.* 5. *Tract.* 9. *Resolut.* 40. §. *Verum his*, vbi non satis id explicat. Addit Portellus, nullum Confessorem etiam Regularem posse etiam propter priuilegia Religionum absoluere ab hac excommunicatione, eo quod Pontifex requirit specialem deputationem confessarij ab Ordinario. E contra vero Peirinis *tom.* 1. *priuileg. Minim. in Constitut.* 1. *Iulij II. num.* 65. credit posse Confessarios Regulares id facere, eo quod iste casus iam est Episcopalis, & non Papalis, Confessarij autem Regulares habent auctoritatem absoluendi ab omnibus casibus, à quibus absoluere possunt Episcopi. Verumtamen, quia, vt dixi *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 17. ex nouo decreto Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium sub sanctiss. Domino Nostro Vrbano VIII. nullatenus possunt Confessarij Regulares quorumcumque priuilegiorum virtute absoluere ab vllo ex casibus Ordinario reseruatis, cum iste sit casus Ordinariis reseruatus, seu Episcopalis, vt admittit ipse Peirinis, ex Scortia *Select. Bullar. Theorem.* 388. ideo ab illo absoluere non possunt. Nisi dicatur, quod cum iste casus non sit reseruatus ab ipsis Ordinariis, sed solum à iure Pontificio censeri debeat inter casus à iure Episcopis reseruatos ac proinde non comprehendi dicto decreto (iuxta dicenda infra verbo *Casus reseruati num.* 1. *&* 4.) nisi quando expresè Ordinarij ipsum reseruabunt, prout frequenter fit. Thesaurus *in praxi part.* 2. *verb. Abortus procuratio c.* 1. §. 1. quod an probabile sit, alij viderint.

8 Regulares autem vtriusque sexus prædicta crimina perpetrantes absolui possunt ab hac excommunicatione à suis Prælatis. Primo quidem quasi iure communi ex doctrina tradita *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 30. quam etiam affert Suarez 4. *tom. de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 8. *&* 9. quod scilicet Prælati Regulares eo quod habeant iurisdictionem quasi Episcopalem possint absoluere suos subditos à censuris Papæ reseruatis, quæ in iure sunt commissæ Episcopis. Hæc enim censura huiuscemodi esse videtur, reseruata enim erat Papæ à Sixto V. sed commissa Episcopis à Gregorio XV. eo ipso, quod absolutionem ipsius permittit Confessario ab ipsis ad hos casus specialiter deputato. Secundò, ex mente ipsius Gregorij, cum enim in Constitutione Sixti sæpius mentio facta fuisset specialiter de Regularibus cum postea Greg. committit absolutionem huius censuræ Confessario ab Ordinario loci per Ordinarium loci benignè interpretandus venit Superior Regularis. Etsi enim Ordinarij loci nomine regulariter non veniat Prælatus Regularis, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 19. in casu tamen præsenti oppositum dici debere videtur, eo præsertim, quod mens Summorum Pontificum semper esse creditur, vt Religiosi quoad forum conscientiæ subiiciantur suis Superioribus. Poterunt similiter Regulares absolui à suis Prælatis ab hac excommunicatione, si post tempora Sixti, & Greg habuerunt à Sede Apost. priuilegia sic faciendi. Cum enim per Constitutioné Sixti sublata fuerint omnia priuilegia Regulariũ, vt constat ex ipsa Bulla *n.* 2. relata, nec quoad hoc moderata fuerit per Gregorium, proculdubio requiritur aliquod priuilegium à posterioribus Pontificibus concessum. Video tamen eundem Gregorium XIV. post prædictam Constitutionem, quæ data fuit pridie Kalendas Iunij concessisse 11. Kalendas Octobris in Bulla *Illius qui* inter Constitutiones ipsius num. 17. Generali Clericorum Regularium Ministrantium infirmis facultatem absoluendi per se, vel per alios ad id deputatos sibi subditos à quibuscumque censuris quomodolibet latis, ex quo videtur tam ipsum, quam Generales aliorum Ordinum, qui habuerint communitaté priuilegiorum cum hac Religione (quales sunt Carmelitæ) posse vti hoc priuilegio. Licet hoc non possit practicari, quia facultas absoluendi à censuris, seu casibus reseruatis non censetur concessa verbis generalibus, nisi exprimatur. Quis vero possit dispensare in aliis pœnis inferius dicetur.

Secundò, animaduertendum hanc excommunicationem non incurri, nisi effectu ipso sequuto,
prout colligitur ex illis verbis Sixtinæ *ad tale facinus* 9
committendum. Verba enim regulariter intelligenda sunt cum effectu ipso, quem propriè significant. Vnde procurans abortum quomodocumque, si tamen abortus ipse non sequatur, non incidet in hanc excommunicationem. Ita enim supponunt Portellus *supra numero quinto, &* 7. Naldus *in Summa verbo, Abortus num.* 5. Bene animaduertens secus esse dicendum de casu illo inter reseruabiles à Regularibus designato à Clemente VIII. Is enim est procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum fœtum etiam effectu non sequuto.

Tertio, animaduertendum animationem fœtus 10
regulariter fieri quoad masculos post quadraginta dies, quoad fœminas vero post octoginta. Sic enim supponunt communiter authores, specialiter Azor. *tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 4. Quaranta *in summa Bullarij verbo Abortus num.* 5. Barbosa *de offic. & potest Episcop. allegat.* 51. *n.* 137. & alij. Et ita, vt audio, in S. Pœnitentiaria recipitur. Dixi *regulariter*, quia ex calidi-

ditate,

ditate, vel frigiditate matris aliter contingere poterit. Azor. relatus ex Armilla, & Syluestro. Imò ſecundum alios animatio, & formatio fœtus aliquandò citius contingit tam in maribus, quam in fœminis. Bonacina *de reſtit. diſp. 2. quæſt. vlt. ſect. 1. punct. 7. num. 4.* In dubio autem, id eſt, non conſtito an fœtus ſit maſculus, an fœmina cenſetur maſculus, quia in dubiis tutior pars eſt eligenda, & ita practicatur in pœnitentiaria. Naldus *in Summa ver. Abortus numero 2.* Barb. *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 51 numero 18.*

11 Quod mulier ipſa prægnans abortum proprium procuret probabile eſt, non idcirco incurrere prædictam excommunicationem, etiamſi incurrat alias pœnas in Conſtitutione Sixti deſignatas. Ratio eſt, quia licet ipſe Sixtus in prædicta Conſtitutione in prima parte ipſius varias pœnas temporales inflixerit contra huiuſmodi ſcelus perpetrantes, in ſecunda vero, quæ incipit ab illis verbis *Inſuper vt immaniſſimi,* vbi pœnam excommunicationis infligit, nullam prorſus mentionem facit mulieris prægnantis proprium procurantis abortum, in hoc forſan compatiendo eius ſexus fragilitati, cum tamen in prædicta prima eius parte ſemel ac iterum expreſsè meminerit eiuſdem fœminæ, vt legenti conſtabit, quo denotari videtur hanc pœnam excommunicationis non Impoſuiſſe ipſi, ſed alias temporales. Nec obſtat, quod in dicta ſecunda parte loquatur de fœmina ſiue principali, ſiue ſocia, quia illa vox principalis intelligi debet de principali in dando medicamenta, ſeu pocula pro abortu. Naldus *in Summa verbo Abortus num. 1.* Hoc tamen intelligi debet ex vi ipſius Conſtitutionis Sixti præcisè ſumptæ, nam vt Bonacina *de legib. diſp. 2. q. 1. punct. 4. n. 6.* dicit oppoſitum eſt vſu receptum.

12 Similiter licet fœmina prægnans cui ex iudicio medicorum neceſſarius eſt abortus fœtus iam animati ad effugiendam mortem, non poſſit abhibere medicinas, pharmaca, aut venena directè tendentia ad occiſionem fœtus, cum innocentem per ſe, & directè occidere ſemper ſit illicitum, medicinas autem quæ per ſe, & directè ordinatæ ſunt ad ſanitatem ipſi conferendam licet per accidens ex illis timeatur fœtus occiſio, adhibere non eſt illicitum. Ratio eſt, quia cum talis fœmina habeat ius ex lege naturali ad propriam vitam conſeruandam per media licita, & ordinata ad talem finem non eſt ratio cur negetur id poſſe facere etiamſi per accidens ſequatur mors fœtus, ſicut licitum eſt innocentem per accidens ad defenſionem ſui occidere, & ſicut poſſet eadem fœmina ſi ab aliqua fera inuaderetur fugere cum periculo occiſionis fœtus. Sanchez *lib. 9. de Matrimonio diſp. 20. num. 14.* Laymanus *lib. 3. de Iuſtitia tract. 3. part. 3. cap. 4. §. ſi autem.* Verumtamen ſi caſus eſſet, quod crederetur, non adhibito tali medicamento, etiamſi moreretur mater, fœtum viuum in lucem edendum, & baptizandum, non poſſet adhiberi etiam ſtante tali periculo mortis matris. Ordo enim charitatis poſtulat, vt vita ſpiritualis animati fœtus præferatur vitæ corporali ipſius matris. Laymanus *ibidem.* Quid vero dicendum ſit in caſu quo medicamenta æque directè tendant in mortem fœtus, & in ſalutem matris, vel ſi illa ſint dubia, agunt Sanchez *ſupra numero 18 & 19.* Villalobos *in Summa to. 2. tract. 12. dub. 13. num. 2.* Diana *tract. 5. Miſcell. reſolut. 11.* Sed quidquid dicatur, ſemper ſalus ſpiritualis fœtus anteponi debet vitæ corporali matris.

13 Quicunque viri qui aliquo ex prædictis modis, ſcilicet auxilio, conſilio, vel fauore abortum fœtus animati peccaminosè procurauerint, effectu ſecuto, incurrunt irregularitatem ex homicidio voluntario. Ratio eſt, quia ſic delinquentes ſunt veri homicidæ. Vt enim ait Tertullianus *in Apologet. cap. 3. homicidij feſtinatio eſt prohibere naſci, nec refert natam quis eripiat animam an diſturbet naſcentem, homo eſt, qui futurus.* Sic etiam communiter omnes. Dixi *quicunque viri*, qua fœminæ etiam ſi tale delictum perpetrauerint non fiunt irregulares, quia non ſunt capaces irregularitatis ſicut nec Sacrorum Ordinum ſuſceptionis. Cornexo *tract. 5. de irregularit. diſp. 4. dub. 1.* Dixi etiam *effectu ſequuto*, quia etſi datum fuiſſet quodcumque remedium ad faciendum abortum fœtus animati, ſi tamen fœtus viuus exiuit in lucem non incurretur irregularitas, quæ ſolum vero homicidio infligitur, & iuxta Iuriſtas conatus ad crimen non punitur pœna ipſius ordinaria. Portellus *in dub. Regul. verbo Abortus num. 7.* In dubio etiam de homicidio ſequuto, qui fuerit cauſa talis abortus cenſetur irregularis, ita vt ſi dubitetur an fœtus inanimis, vel animatus eſſet, qui eſt cauſa illius pro irregulari habebitur. Ratio eſt, quia dubius dubio facti de irregularitate ſaltem in materia homicidij communiter habetur pro irregulari; *cap. ad audientiam cap. ſignificaſti el 2. cap. penult de homicid.* Sanchez *de præceptis decalogi lib. 1. cap. 10. num. 42. & 43.* poſt plures alios. Et ſi oppoſitum probabile cenſeat Diana *4 part. Tract. 2. de Irregularit. Reſol. 16.*

An vero Prælati Regulares poſſint ſuper hac irregularitate diſpenſare cum ſuis ſubditis, quando caſus eſt occultus, quærunt aliqui. Et Portell. *ſupra numer. 10.* contra Rodriguez reſpondet affirmatiue. Quia tamen hæc irregularitas eſt, vt dixi, ex homicidio voluntario, videnda ſunt, quæ attuli *tom. 1. cap. 18. n 44.* & notandum quod priuilegium Martini V. cui inniti videtur Portell. relatus, fuit viuæ vocis oraculum, vt dixi dicto *n. 44.* Vnde his tēporibus, quando omnia viuæ vocis oracula reuocata ſunt à Greg. XV. & SS. D. N. Vrbano, iuxta dicta *tom. 1. c. 23. n. 21.* nihil valet. Quod maximè notandum eſt, non ſolum pro Caſſarubio, Corduba, Rodriguez, Sorbo, & aliis, qui ante prædictas reuocationes ſcripſerunt, ſed maximè pro hoc authore, quia ſæpius innititur in ſuis ſententiis huiuſmodi viuæ vocis oraculis iam reuocatis. Probabilius id dicere poterat propter priuilegium Pauli III. per Bullam conceſſum Benedictinis Valliſoletanis, quod refero infra verbo *Irregularitas num. 72.* Sed notandum, quod cum Sixt. V. in ſæpius relata Conſtitutione huius irregularitatis diſpenſationem ſoli Summo Pontifici reſeruauerit, ſublatis omnibus, & quibuſcumque priuilegiis Religionum, & quo ad hoc punctum de abortu non ſit moderata prædicta Conſtitutio à Gregorio XIV. ideo attendere debent Regulares ſi habent aliquod priuilegium quoad hoc à poſterioribus Pontificibus poſt Sixtum conceſſum. 14

Incurrunt etiam prædicti irregularitatem infamiæ iuris quandocumque fuerint condemnati; vel quando crimen fuit notorium de iure, vel de facto, vt tradit Theſaurus *ſupra §. Quinto irregularitatem.* Qui etiam animaduertit §. *Tandem,* quod ſupplicans in Pœnitentiaria pro diſpenſatione ſuper irregularitate in hoc delicto debet exprimere, ſi erat fœtus à ſe genitus, quia eſt caſus difficilior ad diſpenſandum. Pro diſpenſatione etiā in his irregularitatibus cōſule dicenda infra verbo *Infamia*, & verbo *Irregularitas.* 15

Caſu quo aliquis ſaltans cum fœmina prægnante ſaltatione conſueta ipſa fœtum animatum eiiceret non eſſet irregularis, ſecus ſi vſus eſſet ſaltatione immoderata. Quia in hoc caſu, non in priori cenſere- 16

tur

tur causa abortus. Similiter ipsam percutiens, aut cum illa coiens absque debita cautione ne mors fœtus animati sequatur, erit irregularis abortu sequuto, propter eamdem rationem. De his casibus Suarez *de censuris disp. 45. sect. 2. num. 5. & sect. 6. num. 11.* Bonacina etiam *de censuris disp. 7. quæst: 4. punct. 7. num. 22.*

17 Qui approbauit, seu ratum habuit suo nomine iam factum abortum fœtus etiam animati, etsi peccauerit mortaliter, quia complacet de crimine graui, non tamen incurrit irregularitatem, aut alias pœnas, illæ enim solum statuuntur pro illo, qui cooperatus est ad abortum, iste autem nullo modo cooperatus fuit, Portellus *in dubiis Regul. verbo Abortus in addit. num. 3.* Addens oppositum debere dici de eo, qui approbauit abortum antequam fieret, aut dum fieret, quia iam esset causa illius tali approbatione, & de illo, qui dixit fœminæ antequam fœtus esset animatus, quod procuraret abortum illius, ipsa verò id fecit postquam animatus erat. Quod intellige, si hoc fuit ipso sciente, nec repugnante, aut non reuocante suum mandatum. Pro quo vide dicenda verbo *Irregularitas num. 71.*

18 Plures etiam volunt, quod si pater fœtus animati cui mater prægnans dicit se velle procurare abortum taceat, nihil aliud faciendo, incurrat omnes pœnas designatas à Sixto V. quod est satis probabile, quia ex iustitia tenebatur impedire abortum cum sit pater illius fœtus. Naldus *in Summ. verb. Abortus num. 5.* Portellus *in dub. Regul. verb. Abortus n. 14.* referens Rodriguez.

19 Prædicti etiam, qui aliquo ex modis Assignatis sunt causa abortus fœtus animati, si Clerici fuerint etiam Regulares incurrunt pœnas priuationis, & inhabilitatis, quas Sixtus V. in prædicta Constitutione superius adducta designauit, & quas Gregorius in sua alia Constitutione etiam relata in suo vigore manere decreuit. Rodriguez *in addit ad summ. tom. 3. cap. 13. num. 4.* Portellus *supra num.* 8. Nec video aliquod priuilegium per quod Regulares à suis Prælatis in istis pœnis dispensari possint, cum Sixtus omnia priuilegia Religionum quo ad id abstulerit, nec Gregorius in sua Cōstitutione aliquid circa hoc innouauerit. Ex vi tamen priuilegij Gregorij XIV. de quo supra *num.* 8. dixi, videtur posse aliquas earum tolli, concedit enim Pontifex ibi Præfecto Generali Clericorum Regularium Ministrantium infirmis, vt per se vel per alios ad id munus deputatos possint absoluere suos subditos à quibuscumque pœnis à iure, vel ab homine, non tamen nominatim quomodolibet latis in foro conscientiæ tantum. Quo priuilegio etiam potientur alij Regulares habentes communicationem priuilegiorum cum ipsis. Quia tamen in illo non includuntur pœnæ illæ, quæ sunt reseruatæ. Sedi Apostolicæ, ideo cautè procedendum In dubio autem animationis fœtus non incurruntur istæ pœnæ, quia hoc est speciale irregularitati, quod in dubio facti homicidij incurratur, iuxta dicta supra *numero* 13. propter iura ibi relata, quod non procedit in huiusmodi pœnis: præsertim cum pœna ordinaria statuta delicto certo non sit imponenda delicto dubio. Vasquez 1. 2. *quæst. 19. art. 6. disp. 66. c. 1. num. 5.* Sanchez *de præcept. decalog. lib. 1. cap* 10. *num. 45.*

20 Similiter prædicti Clerici, & Regulares delinquentes, qui causa fuerint abortus fœtus animati tradendi sunt in foro externo curiæ, & brachio sæculari depositi, & degradati, puniendi pœna homicidarum, & tamquam veri homicidæ. Ita enim habet Sixti Constitutio relata, nec in hoc moderata à Greg. Quaranta *verbo Abortus num. 6.* Rodriguez *tom. 2. quæst. 33. art. 4. in fine.* Imò procurans abortum malis medicamentis, non gaudet immunitate Ecclesiastica, prout ex declaratione Sacræ Congregationis refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Abortus.* Vide, quæ dixi *tom. 1. cap. 18. num.* 83. & quæ dicam infra circa immunitatem Ecclesiasticam verbo *Immun. Ecclesiarum n. 12.*

Qui fuerint causa partus etiam viui tam intempestiui tamen, vt nullo modo longo tempore viuere possit, abortum causare dicentur, quia idem est non nasci viuum, ac tam immaturè nasci, vt diu viuere non possit. Flauius Cherubinus *in Compend. Bullar. in constit. 87. Sixti V. Schol. 2.* referens Tiraquellum, & Gutierez. Quare tales, vt credo, abortus pœnas incurrent, quia sunt veri homicidæ. 21

Demum pro explicatione illius vocis *Apochas*, quæ est in Constitutione Sixti V. nota eam significare scripturam in qua creditor se pecuniam accepisse testatur, vulgo Quitantiam vocant. Ita enim habent Calepinus & Thesaurus linguæ latinæ, Ex eo autem apposita videtur à Pontifice in ea Constitutione inter ea quibus procurantes abortum ad illum concurrere solent, quia tales scelerati aliquando mittunt istas apochas, seu quitantias suis debitoribus significantes se pecuniam illis debitam ab ipsis accepisse, eos hoc pretio ad simile facinus abortus procurandi allicientes. 22

A B S O L V T I O.

S V M M A R I V M.

Nulla absolutio dari potest sola mente, aut animo. numero 1.

Quæ sit forma absolutionis à peccatis. ibid.

Quæ sit forma absolutionis à Censuris. ibid.

An solis illis verbis Absoluo te *absoluantur peccata, & Censuræ. n. 2.*

An requiratur expressio nominis Censuræ à qua quis absoluitur. n. 3.

An requiratur expressio causæ propter quam incursa fuit Censura. n. 4.

Vna Censura auferri potest fiat alia. n. 5.

Secus dicendum de peccatis mortalibus. ibid.

Quando possit dari absolutio Censuræ extra confessionem. n. 6.

Quid importet verbum illud in foro conscientiæ. *ibidem.*

Quid illud in foro pœnitentiæ. *ibid.*

Quid illud iniuncta, seu peracta pœnitentia. *ibidem.*

Absolutus à Censura solum in foro conscientiæ qualiter se gerere debeat. n. 7.

Qualiter absolutio publica impedienda. n. 8.

An satisfactio partis læsæ præcedere debeat. n. 9.

An ea sit de substantia absolutionis. ibid.

Quid de absolutione in foro conscientiæ. ibid.

An absolutionem ab excommunicatione præcedere debeat iuramentum. n. 12.

Quale sit, hoc iuramentum, & à quibus petendum. ibidem.

An absolutio à peccatis, vel Censuris dari possit sub conditione. n. 11.

Absolutio Censuræ debet esse voluntaria, non coacta. num. 12.

Quid requiratur ex parte absoluentis ad valorem absolutionis. n. 13.

An non Sacerdos absoluere possit. ibid.

Absoluens,

Absoluens, & absoluendus distincti esse debent. numero 14.
Inuitus an possit absolui à peccatis, vel Censuris. numero 15.
Absens absolui potest à Censuris, non à peccatis. numero 16.
Alia remissiuè. n. 17.

1 NVlla absolutio dari potest sola mente, aut animo, à quocumque Prælato, aut Confessario Regulari. Ratio est, quia vel est Sacramentalis, & à peccatis vel solum à censuris, si primum, cum sit pars Sacramenti, scilicet forma pœnitentiæ debet esse sensibilis, sicut & ipsum Sacramentum. Si secundum, cum sit actus iurisdictionis humanæ debet humano modo exerceri, ac per consequens non sola mente, aut animo, S. Thom. 3. *part. q.* 84. *art.* 3. & expositores *ibid.* Suar. *de censuris disp.* 7. *sect.* 9. Vnde ad absolutionem à peccatis, seu Sacramentalem requiruntur verba illa scilicet *Absoluo te.* Concilium enim Florent. in litteris vnionis dicit Sacramenta constare rebus, & verbis, & in specie loquens de pœnitentia dicit formam illius esse verba absolutionis. Expositores S. Thom. relati Quare parum probabilitatis habet sententia existimantium absolutionem Sacramentalem posse dari signis, vel in scriptis, apud Henriquez *lib.* 4. *de pœnitentia cap.* 11. *in commentar. littera M.* Absolutio vero à censuris non requirit verba, sed in scriptis, aut per signa dari potest, vt sic. n. sufficienter exercetur humano modo potestas iurisdictionis, nec aliud est à iure requisitum Cornexo *de censuris disp.* 11. *dub.* 3. De Papa vero quidam dicunt posse absoluere à censura solo animo. Ita Naldus *in Summ. verbo absolutio à censura num.* 1. Hoc tamen videtur difficile. Etsi enim Papa propter supremam potestatem, & quia ipse non subiicitur formæ iuris communis possit absoluere à censuris absque nutibus, signis, aut scripturis exprimentibus dictam absolutionem, in quo superat omnes alios Prælatos ipso inferiores, quia tamen eius etiam potestas humano modo exerceri debet, ideo ad absolutionem hanc præstandam præter voluntatem & intentionem ipsius requiri videtur aliquod opus externum, puta locutionem, salutationem, vel quid simile, ex quo colligi possit ipsius intentio, vel saltem quo ipse declaret se habere illam. Clement. vltima *de sentent. excommunicat.* Cornexo *supra.* Bonacina *de Censuris disp.* 1. *q.* 3, *punct.* 5 *n.* 6.

2 Possunt prædicti iis solis verbis *absoluo te* absoluere à peccatis, & censuris simul, modo intendant vtrumque facere. Illis enim verbis sufficienter significatur sensus formæ Sacramentalis, & relaxatio vinculi censuræ. Nauarrus *de pœnitent. dub.* 6. *cap* 1. Henriq. *lib.* 4. *cap.* 11 *num.* 3. In quo casu absolutio ab excommunicatione erit prior natura absolutione à peccatis; Quia tamen modus absoluendi prius à censuris, & postea à peccatis certior est, & secundum vsum Ecclesiæ, ideo ipso vti debent Confessarij, nisi in casu quo pœnitens esset tam proximus morti, vt non esset tempus ad id faciendum. Bonac. *de censuris disp.* 1. *q* 3. *punct.* 5.

3 Similiter licet ex vsu Ecclesiæ requiratur expressio nominis censuræ à qua quis absoluitur, excommunicationis videlicet, suspensionis, &c. quantum ad validitatem tamen absolutionis non videtur necessaria. Primò, si absoluens vteretur nomine communi censuræ, non autem speciali excommunicanicationis, suspensionis, &c. vt si diceret absoluo talem à censura, vel censuris. Secundò, quando præcessit aliquid quo determinetur ipsa censura, vt si præcessit confessio, vel probatio illius, tunc enim ratione illius quod præcessit, sufficienter determinaretur intentio absoluentis, & significatio verbi *absoluo*, sicut propter eamdem rationem in Sacramento pœnitentiæ, quia præcessit confessio peccatorum, sufficit dicere *absoluo te*, nulla facta peccatorum mentione. Suarez *de censuris disp* 7. *sect.* 9. *num.* 4. Cornexo *de Censur. disputatio.* 11. *dub.* 3. Addunt ij Doctores, quod si non præcessit aliquid quo determinentur intentio, & verba absoluentis, vt si absolutio detur inuito, absolutionem non esse validam, quia non esset tale determinatiuum. Sed dicerem, etiam tunc eam esse validam ex parte sua, licet propter Ecclesiam, & eum qui absolueretur necessaria esset maior expressio.

Multo minus requiritur ad validitatem absolutionis à censura expressio causæ propter quam fuit incursa, verbi gratia percussio Clerici, &c. Ratio est, tum quia expressio causæ nullo iure communi præscribitur in absolutione, tum quia intentio absoluentis sufficienter exprimitur sine expressione causæ censuræ. Cornexo *supra*, Bonacina *de Censuris disputatione prima quæst.* 3. *punct.* 5. *num.* 7. Per accidens tamen dicunt (illi) requiritur expressio causæ, quando scilicet aliquis est irretitus pluribus censuris, & absoluens solum intenderet absoluere ab vna. Sed tunc, iuxta superius dicta, solum id videtur necessarium propter Ecclesiam, & eum qui absoluitur, non propter absolutionem ipsam. Quoad praxim tamen obseruanda sunt iura particularia Ecclesiarum, & Religionum. 4

Licet vnum peccatum mortale auferri non possit sine alio, eo quod mortale non auferetur nisi per gratiam sanctificantem, quæ æque opponitur cunctis peccatis mortalibus, nihilominus vna censura auferri potest, alia remanente. Ratio est, quia non est necessaria connexio inter illas, non solum loquendo de iis, quæ sunt diuersæ rationis, v. g. excommunicatione, & suspensione, sed & de iis etiam, quæ sunt eiusdem rationis verbi gr. excommunicatione pro percussione Clerici, & pro dimissione habitus religiosi S. Th. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 18. *art.* 6. Suarez *disp.* 7. *sect.* 9 Vnde petens absolutionem ab vna censura solum absoluitur ab illa, Absolutio enim accommodatur petitioni. Si autem petens non excludat alias, & in absoluente sit potestas ad omnes, & ab omnibus manebit absolutus. Nam ex parte pœnitentis, & absoluentis præsumitur voluntas generalis. Bonacina *de Censur. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 6. *n.* 2. Hinc bonum consilium est pœnitenti in confessione petere absolutionem generalem ab omnibus censuris, si enim Confessarius habeat facultatem generalem illas auferendi, remanebunt ablatæ. Nauarrus *cap.* 26. *n.* 12. Sayrus *lib.* 2. *c.* 2. 5

Potest dari absolutio censuræ extra confessionem. Primo quidem, ab habente iurisdictionem Ordinariam ad illam auferendam, cum nullo iure astringatur ad id faciendum in confessione. Secundò, ab habente iurisdictionem etiam delegatam, quando illi concessa est facultas absolutè, & sine restrictione, talis enim facultas generaliter intelligenda est. Quando verò facultas conceditur determinatè, scilicet *in Sacramentali confessione, confessione audita*, vel simili modo, non poterit dari absolutio censurarum extra confessionem. Facultas enim delegati exerceri non potest, nisi iuxta voluntatem delegantis. Suarez *disput.* 7. *sect.* 5 *num.* 36. Filliuccius *tract.* 11. *cap.* 9. *quæst.* 8. *num.* 294. Quando autem facultas datur tantum pro foro conscientiæ, probabile etiam valde 6

est posse dari absolutionem etiam extra Sacramentum pœnitentiæ, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 18. *num* 45. Verbum enim illud *in foro conscientiæ tantum* solùm denotat illam absolutionem à censura non prodesse suscipienti quoad Ecclesiam, sed dumtaxat quo ad Deum, & salutem animæ. Vnde poterit dari coram aliquibus, licet non cum strepitu iudicij, præiudicio tertij, aut Fisci. Peirinis *tom.* 1. *priuilegiorum Minimorum in Constitutione Pyrri num.* 43. De facultate tamen absoluendi *in foro pœnitentiæ*, quamuis Suarez *lib.* 8. *de legibus cap.* 6. *num.* 16. & Bonacina *de Censuris disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 6. *num.* 8. *&* 9. dicant posse illa vti eum cui datur etiam extra Sacramentum pœnitentiæ, absoluendo aliquem à censura, & imponendo illi aliquam pœnitentiam, quod dicunt solum denotari per verbum illud *in foro pœnitentiæ.* Immerito tamen ita sentiunt, forum enim pœnitentiæ, nihil aliud est, quam Sacramentum pœnitentiæ, & quoties Pontifices, vel alij Prælati Superiores volunt, quod pœnitens non absoluatur nisi imposita pœnitentia, id exprimunt aliis verbis, videlicet *iniuncta pœnitentia, peracta pœnitentia, &c.* Rodriguez *tom.* 1. *q.* 61. *art.* 10. Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. disp.* 34. *num.* 29.

7 Absolutus à censura, excommunicatione, v.g. *in foro conscientiæ, foro pœnitentiæ.* vel *Sacramentaliter* tantum, licet quo ad illos, qui nesciunt esse absolutum, se gerere debeat, ac si adhuc irretitus maneret censura, propter scandalum vitandum, absolutè tamen, & quoad alios, vel coram aliis, qui vel ignorant eum incurrisse censuram, vel sciunt esse absolutum, potest actus per censuram prohibitos exercere, v.g. si fuerit excommunicatus celebrare, communicare, &c. Ratio est, quia tali modo absolutionis liberatus est quoad Deum, quoad conscientiam, & quoad illos homines ab illa censura, nihil ergo est, quod illum prohibeat exercere, quæ alias sine censura posset. Poterit tamen à Iudice, vel Superiore si denuncietur, pro illa puniri, obligari ad satisfaciendum parti læsæ, si quæ fuit, & iterum absolui, seu declarari absolutus, adhibito etiam testimonio illius, qui eum absoluit in foro conscientiæ, &c. vel etiam confessarij id testificantis de licentia pœnitentis. Absolui enim aliquem *in foro conscientiæ tantum* est absolui saluo iure Iudicis, vel Superioris ad faciendum ea, quæ debet. Suarez *de Censuris disp.* 2. *sect.* 7. Bonacina *de Censuris disput.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 10. Poterit quoque Iudex, vel Superior, huiusmodi absolutionem acceptare pro foro externo etiam. Laymanus *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 1. *cap.* 7. *num.* 7.

8 Quamuis absolutio censuræ in foro interno, pœnitentiali, seu Sacramentali, communi, & ordinario modo fieri debeat, prout constat non solum ex vsu Ecclesiæ, sed ex viuæ vocis oraculo Leonis X pro Minoribus, quod refert Cassarubius *in Compend. priuilegior. Mendicant. verb. Absolutio quoad seculares* 1. *num.* 13. de quo inter alios Ioannes Sancius *in select. disp.* 6. absolutio tamen publica solemnis impendenda est iuxta formam præscriptam in *cap. à nobis de sentent. excommunicat.* nisi oppositum communi vsu receptum fuerit. Absoluendus ergo ab excommunicatione super nudatos humeros, si fuerit vir, leuiter cedi debet virga, aut flagello, dum recitatur Psalmus *Miserere*, aut alius pœnitentialis. Postmodum dicto *Gloria Patri, Kyrie eleison, &c. Pater noster, &c* Vers. *Saluum fac seruum tuum, &c. Domine exaudi &c. Dominus vobiscum, &c.* dicat Orationem *Deus qui proprium est misereri semper & parcere, &c.* deinde subiungat, *Auctoritate qua fungor absoluo te à vinculo excommunicationis quod incurristi propter hanc vel illam causam & restituo te Sacramentis Ecclesiæ, & communioni fidelium in nomine Patris, &c.* Tolet. *in summ. lib.* 1. *capite* 14. *numero* 10. Quæ forma, etiamsi non sit de essentia absolutionis, ex vsu tamen Ecclesiæ obseruari debet, itaut sine aliqua culpa non prætermittatur, nisi adsit necessitas, aut alia rationabilis causa. Suarez *tom.* 5. *disp.* 19. *sect.* 2.

Præcedere tamen debet absolutionem à censura, quæ incursa est cum damno tertij satisfactio partis læsæ, in totum si fieri potest, vel saltem secundum eam partem, quæ possit præstari, vel casu, quod nec integra satisfactio, nec in parte præstari tunc possit, ad minus adhibenda est cautio pignoratitia, si fieri potest, sin autem saltem fideiussoria: quod si nec hæc præstari possit, saltem dari debet cautio iuratoria de prædicta satisfactione præstanda, hoc enim totum necessarium est pro conseruando illæso iure tertiæ personæ, cui facta est iniuria, iuxta doctrinam Nauarri *in Man. cap.* 26. *num.* 7. Ita enim colligitur ex *cap. Parochian. de sentent. excommunic.* & ex vsu Ecclesiæ. Nomine verò satisfactionis partis læsæ intelligitur honoris, vel famæ, vel aliorum bonorum, vel saltem petitio veniæ pro iniuria. Sotus *in* 4. *distinct.* 22. *quæst.* 5. *art.* 3. Henriquez *in summ. lib.* 13. *cap.* 28. Hæc porro satisfactio licet non sit de substantia, seu essentia absolutionis, itaut sine illa non valeat, cum nullo iure id caueatur, & expressè id teneant Doctores, specialiter Syluester *verbo absolutio* 3. *num.* 3. & Nauarrus *cap.* 27. *num.* 37. nihilominus absoluens à censura non præmissa satisfactione peccat contra charitatem, non pro curando restitutionem damni illati proximo. Imò etiam contra iustitiam, si ex officio id illi incumbat. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 28 Bonacina *de censuris disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 9. *numero primo.* Imò habens facultatem limitatam ad absoluendum, scilicet satisfacta parte, non solum illicitè, sed inualidè absoluit. Iurisdictio enim limitata non extenditur vltra limites præscriptos, tantum enim valet quantum sonat. Naldus *in summ. verbo absolutio à censuris num.* 15. Bonacina *supra.* Licet de absolutione lata vi Bullæ Cruciatæ oppositum sit probabile, vt dicam verbo *Bulla Cruciatæ numero* 32. Habens autem facultatem delegatam, seu priuilegium sine limitatione satisfactæ partis validè absoluit sine illa. Quia priuilegium accipiendum est prout verba sonant. Hoc autem priuilegium nullam limitationem includit. Nauarrus *loco relato.* Suarez *disp.* 7. *sect.* 5. *numero* 42. Hæc verò omnia procedunt in absolutione quoad forum externum. In Sacramentali enim, seu foro conscientiæ sufficit, quòd pœnitens proponat facere eam satisfactionem quam primum potuerit, creditur enim pœnitenti in hoc foro. Naldus *supra.* ex Rituali Romano iussu Pauli V. edito. Hic nota, quod si quis post præstitam cautionem, seu iuramentum de satisfaciendo, postea satisfacere negligat non recidit in censuram à qua fuit absolutus, cum id iure expressum non sit, poterit tamen à Iudice iterum excommunicari, *cap. ad reprimendam de Officiorum Ordinar.* Laymanus *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *capite* 6. *num.* 8. 9

Præcedere etiam debet absolutionem ab excommunicatione in foro externo iuramentum de non committendo amplius illud delictum. Ita enim habetur *cap. ex tenore.* & *cap. de cætero. de senten. excommunicat.* & *cap. pessimam.* 23. *quæst.* 8. & tradunt communiter Doctores. Quorum aliqui dicunt hoc iuramentum debere esse de parendo mandatis Ecclesiæ, alij verò de parendo mandatis Superioris absoluen- 10

absoluentis. Sed in idem recidit vtrumque. Nam non debet hoc intelligi de iuramento generali obediendi omnibus Ecclesiæ præceptis, cum ex nullo iure hoc constet, sed de obediendo illi præcepto, quod absoluens imponere debet excommunicato, quod tantum debet esse de illo crimine non amplius perpetrando, prout habetur in iuribus relatis. Suarez *tom. 5. de censuris disp. 19. sect. 2. num.* 10. Sanchez *in precept. Decalog. lib. 2. cap. 13. num.* 22. Conueniunt autem fere omnes hoc iuramentum petendum non esse, nisi in absolutione ab excommunicatione ob magna crimina. Quia ex iure nihil aliud colligi potest: dum enim id petit, loquitur solum de incendiariis, & manifestis Clericorum percussoribus. Caietanus *in summ. verbo absolutio capite pen.* Suarez, & Sanchez relati. Nec hoc iuramentum est de substantia absolutionis, licet non debeat prætermitti. Syluester *verbo absolutio 3. num.* 3. Petitur vero etiam à fœminis. An vero etiam à pueris, relinquitur arbitrio Superioris, vt pensct an eo rationis vsu gaudeant, vt iuramentum æstiment. Syluester *supra* Sanchez *numero* 19. Vide dicenda verbo *Bulla Cœna numero* 53.

11 Absolutio quæcumque siue à peccatis, siue à censuris, dari potest valide sub conditione de præsenti, siue de præterito, vt si dicatur, *absoluo te, si hoc egisti aut si indiges, &c.* huiusmodi enim conditiones non suspendunt actũ, & absolutiones datæ sub illis æquiualent absolutis. Si enim conditiones subsistunt absolutiones tenent, si non subsistunt, nihil operantur, quia conditio nihil ponit in esse. Illicitè tamen adhibentur quando sine causa rationabili ponuntur, quia impertinenter, & aliquo modo irreuerenter. Causa tamen rationabili posita, licitè id fieri potest. Primò, in absolutione à peccatis, quando verbi gratia, Confessarius dubitat an pœnitens habeat peccata, vel an ipsum absoluerit. Vasquez *de pœnit. quæst. 84. art. 3. dub.* 5. Reginaldus *lib. 8. numer. 6.* Deinde, in absolutione à censuris, vt si dicat absoluens absoluo te ab excommunicatione, *si eam incurristi*, aut *si teneris vinculo illius, &c.* Idque constat in absolutione, quæ ex vsu Ecclesiæ datur ad cautelam, quando scilicet dubitatur an contracta fuerit censura, datur enim tunc absolutio sub conditione si pœnitens indiget, vel si contraxit, &c. Cornexo *de censuris disp. 11. dub vnic.* Absolutio vero à peccatis, seu Sacramentalis nullo modo potest dari sub conditione de futuro, ita vt hoc modo data non solum illicita, sed etiam inualida sit. Ratio est, nam vel illa valet quando datur vel quando adimpletur conditio, non primum, cum absoluens non intendat quod tunc habeat effectum, & intentio Ministri necessaria sit ad Sacramenti effectum: neque secundum, quia tunc non adest materia, & forma, ergo. Vasquez & Reginaldus relati. Absolutio tamen à censuris sub prædicta conditione de futuro valida est, & licita, si conditio illa sit rationabilis, vt si dicatur absoluo te ab excommunicatione *si satisfeceris, restitueris, &c.* cum enim censura ferri possit sub conditione de futuro, non est ratio cur & absolutio non possit dari eodem modo. Saytus *lib. 2. cap. 16. numero* 7. Cornexo *supra*. Absolutio vero data sub conditione de futuro impertinenti, & irrationabili, vt si dicat absoluens, ego, te absoluo ab excommunicatione *si cras pluerit*, licet illicita sit & imprudens, quia est abusus potestatis spiritualis, cum per illam fiat, quod actus illius pendeat à re impertinenti, valida tamen videtur, cum simili modo valida sit absolutio sub conditione de præsenti, aut de præterito etiam impertinenti. Ægidius Coninch. *de Sacram. disput. 13. dub. 2. num. 17. & disput. 14. dub. 16. numer.* 213. Bonacina *de Censur. disput. 1. quæst. 3. punct. 7.*

Absolutio censuræ debet esse voluntaria, libera, & non coacta, seu extorta per dolum, vim, aut metum cadentem in virum constantem, ita vt aliter data non solum illicita sit ex parte extorquentis, propter grauem iniuriam, quæ irrogatur Superiori à quo extorquetur, sed etiam sit irrita, & inualida. 12
Ita enim habetur ex *cap. vnico de iis, quæ vi, metusue causa fiunt in 6.* vbi Ecclesia in fauorem Ecclesiasticæ potestatis id disponit. Caietanus *verb. Excommunicatio casu* 41. Nauarrus *cap. 27. num.* 125. Cornexo *de Censuris disput. 11. dub.* 4. Vbi etiam decernitur quod qui per vim, vel metum absolutionem extorquet, nouam excommunicationem incurrit Saytus *lib. 2. cap.* 21. Cornexo *supra*. Ea tamen non est reseruata. Thesaurus *in prax part. 2. verbo absolutionem à censuris extorquens c.* 9.

Ex parte absoluentis requiritur ad valorem absolutionis Sacramentalis, seu à peccatis, potestas ordinis, & iurisdictionis iuxta dicta *tom. 1. Summæ p. 1. cap. 19.* ex Concil. Trident. *sess. 23. capite* 15. Ad valorem tamen absolutionis à censuris, licet requiratur, quod absoluens sit Clericus, quia ille solus est capax iurisdictionis Ecclesiasticæ, cuius actus est absolutio à censuris, quemadmodum propter eamdem rationem idem requiritur ad ferendum censuras. Nihilominus quemadmodum ad ferendum censuras non est necessarius Ordo Sacerdotalis, sed sufficit inferior, imo & prima tonsura, sic etiam sufficiet ad absoluendum ab illis. Suar. *disp. 7. sect. 6. n.* 2. Naldus *in Summ. ver. absolutio à cens. numero.* 3. Quare si casus esset, quod in aliqua Religione conuersi essent Prælati, sicut illi non sunt capaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, ac proinde nec possent ferre censuras, iuxta dicta *tom. 1. p. 2 c. 8. n.* 18. sic nec ab illis absoluere. Secus vero si tales Prælati essent clerici saltem in minoribus, aut in prima tonsura constituti, quia tales sunt capaces iurisdictionis in foro externo, & iudiciali. In mortis etiam articulo licet quilibet Sacerdos etiam alias non habens iurisdictionem siue Ordinariam, siue delegatam possit absoluere à quibuscumque peccatis, & censuris quantumuis reseruatis, ex doctrina Concilij *sess. 14. cap.* 7 probabilius tamen est hoc non posse competere aliis Sacerdote inferioribus, siue laicis, siue etiam Diaconis, aut Subdiaconis. Concilium enim solum hoc tribuit Sacerdotibus nec est aliquod ius quod id concedatur inferioribus. Suarez *supra num.* 6. Saytus *lib. 2. cap. 21 n.* 3. Lugo *de Sacrament. Pœnit. disput. 18. sect 1. num. 4. & 7.* Quamuis Cornexo *supra*, quod attinet ad absolutionem à censuris, oppositum existimet probabile cum Syluestro *verb. absolutio 1. n.* 8. & aliis. De censuris porro siue reseruatis, siue non reseruatis a quibus absoluere possint Prælati Regulares suos subditos, dixi *tom. 1. cap. 18 n. 29.* & sequentibus. 13

Ex parte absoluendi requiritur ad absolutionem, quod ille sit distinctus ab absoluente, ita vt nullus possit se ipsum siue à peccatis, siue à censuris absoluere. Absolutio enim actus iurisdictionis est, quæ non exercetur nisi in subditos, ac per consequens in alios Suarez *de censuris disp 7. sect. 7.* Bonacina *de censuris disp. 1 q. 3. punct. 4.* Vnde casu quo Prælatus Regularis in censuram aliquam incidisset non posset seipsum absoluere, sed ab alio absoluendus est. Quid vero agendum in casu in quo in vno Monasterio Prælatus, & subditi essent excommunicati ob violentam manuum iniectionem ad inuicem, 14

nec sit alius, qui eos possit absoluere, dicam infra verbo *Clericus n.* 17. de absolutione excommunicationis ob Clerici percussionem loquens.

15 Quamuis ad absolutionis Sacramentalis valorem requiratur voluntas illius, qui absoluendus est, cum nullus adultus possit inuitus recipere Sacramenta (S. Thom. 2. *part. q.* 68. *art.* 7. & Expositores *ibid.*) ad absolutionis tamen à censuris valorem non est id necessarium, sed potest ab illis absolui ignorans, aut non consentiens. Ratio est, quia sicut censura potest ferri in inuitum, ita absolutio censuræ inuito dari potest. S. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 5. Sayrus *lib.* 2. *capit.* 21. *numer.* 5. Hoc tamen intellige de absoluente per potestatem ordinariam, absolutam, & independentem à voluntate, & consensu illius, qui absoluendus est, nam qui absolueret aliquem solum ex vi priuilegij concessi pœnitenti, vt contingit per Bullam Cruciatæ, vel Iubilæum, si inuitum illum absolueret, nihil faceret, nam vsus talis priuilegij pendet ex voluntate ipsius priuilegiati. Cornexo *tract. de censuris disp.* 11. *dub.* 5. An verò positiuè repugnans possit absolui ab habente auctoritatem dubium est, & partem affirmatiuam tenet ipse Cornexo, estque id satis probabile, saltem si non adest contumacia ex parte illius.

16 Absens, seu non localiter præsens licet non possit absolui Sacramentaliter propter declarationem quandam Clementis VIII. quam refert Naldus *verbo Confessio, & Confessarius in fine.* vbi oppositum damnauit vt falsum, temerarium, & scandalosum, & contra illius assertores grauissimas pœnas posuit, nihilominus à censuris absolui potest quis, quantumuis absens, & distans. Ita enim constat ex vsu Ecclesiæ, præsertim in Diplomatibus Summorum Pontificum. Estque satis conforme naturæ ipsius cēsuræ, vt quemadmodum absenti infligi potest, multo magis ipsius absolutio dari. Reginaldus *lib.* 9. *n.* 59. Auila *de Cens. par.* 2. *c.* 7. *disp.* 2. *dub.* 1. Ex quo infertur rectè facere Prælatos Regulares habentes facultatem ex vi suorum priuilegiorum absoluendi suos subditos à censuris in Capitulis, aut visitationibus, aut certis Festiuitatibus iuxta dicta *tom.* 1. *c.* 18. *num.* 93. absoluendo etiam absentes si priuilegia ipsorum generalia sint, nec tantum extendantur ad præsentes. Auila *supra* Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *c.* 6. *n.* 9. Similiter, si Confessarius facultate absoluendi præditus, oblitus sit aliquem à censura absoluere, vel si aliquem absoluat à censura, à qua non poterat, quia erat Superiori reseruata, postea impetrata facultate poterit, imò debet absolutionem absenti conferre, si ipsum ad se accersere non possit. Layman. relatus ex Nauarro, Henriquez, & Auila.

17 De casibus, & censuris reseruatis à quibus absoluere possunt Prælati, & Confessarij Regulares, vide verbo *Bulla Cœnæ*, verbo *Bulla Cruciatæ*, verbo *Casus reseruatus*, verbo *Censura*, verbo *Confessarius*, verbo *Degradatio*, verbo *Depositio*, verbo *Excommunicatio*, verbo *Interdictum*, verbo *Irregularitas*, & 4. tomo verbo *Suspensio.*

ACCVSARE, ET ACCVSATOR.

SVMMARIVM.

Quando Religiosus accusare possit. n. 1.
Quando accusat sine licentia Prælati, an iudicium illud sit validum. n. 2.
Quid si Religiosus velit agere contra suũ Prælatũ. n. 3.
An tunc concedi debeant illi expensæ. n 4.
An etiam Prælato accusato. ibid.
Religiosus obedire debet suo Superiori durante lite. numero 5.
An cum potest esse actor possit constituere procuratorem. n. 6.
In casu Heresis, vel suspicionis Heresis tenentur Religiosi denunciare quascunque personas. n. 7.
Quid in casu, quo Monialis, seu Religiosus iuuenis ad inhonesta solicitaretur in Confessione. n. 8.
Quæ crimina teneantur denunciare tempore visitationis. n. 9.
Nullus tenetur denunciare se ipsum. n. 10.
An, & quando teneantur denunciare complices. numero 11.
An excusentur aliqui à denunciatione, propterea quod non possint probare delictum. n. 12.
An Religiosus teneatur denunciare delinquentem iam emendatum. n. 13.
Quid quando illud delictum solus vnus nouit. n. 14.
Quid si Religiosus haberet apud se rem furto sublatam. num. 15.
Quid quando præceptum Superioris fundatur in sola præsumptione. n. 16.
Delicta secreta proximi, an, & quando denuncianda. num. 17.
Ecclesiastici prohibentur accusare in causa sanguinis. num. 18.
Quando, & quomodo id liceat. ibid.
Protestatio quando, quomodo, & coram quibus sit facienda. n. 19.
An illa prosit laicis. ibid.
An testibus, Fiscalibus, Aduocatis, &c. ibid.
An sine illa excusentur aliquando Ecclesiastici ab irregularitate. n. 20.
Quid quando accusant aliquem ex obligatione Charitatis, vel Iustitiæ. n. 21.
Alia remissiuè. n. 22.

Religiosus, iuxta dicta *tom.* 1. *Summ. c.* 1. *n.* 11. non potest comparere in iudicio forensi tanquam accusator, seu actor etiam pro iniuria sibi illata, contra quamcumque personam sine licentia Prælati, nisi quando est extra Monasterium, aut quando Prælatus ita est absens, vt commodè non possit expectare eius responsum, aut si velit agere contra Religionem ipsam. Cum enim omne ius suum in Monasterium transtulerit, ac veluti mortuus sit, non potest prædicta munera exercere. Potest tamen in iudicio Regulari, seu coram suo Prælato accusator esse, seu actor contra alios Regulares sui Ordinis cum conditionibus tamen assignatis eodem 1. *tom. c.* 27. *n.* 22. vbi etiam *n.* 20. 23. & 24. & sequentibus alia, quæ ad hoc spectant præsertim de differentia, quæ est inter accusatorem, & denunciatorem. De quo etiam noster Thomas à Iesu *in lib. de Regul. visitat. tract.* 1. *cap.* 4. Sumimus autem in præsenti pro eodem actorem, & accusatorem, quia qui in ciuilibus causis actor dicitur *l. qui prior ff. de iudiciis*, is in criminalibus appellatur accusator *ff. de accusat. & inscript.* nunc ergo alia addenda. 1

Primum est, quod iudicium agitatum cum Monacho absque Superioris licentia in quibus nequit agere, aut esse actor, vel accusator, est nullius momenti. Nam iudicium, vt sit legitimum debet constare iudice, actore, & reo legitimis, ex *c. forus de verbor. significationibus* & communiter ex Doctoribus, illud autem iudicium caret actore legitimo. Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 2. *num.* 12. Qui etiam *num.* 13. addit posse Superiorem si voluerit ratum habere illud 2

judicium

iudicium in quo Religiosus actor fuit, seu accusator sine licentia ipsius.

3 Secundum, quod si Religiosus velit agere contra suum Prælatum, prout potest, illum accusando, vel denunciando crimen illius, non tenetur expectare illius consensum, vtitur enim iure suo, maximè si id cedat in vtilitatem Monasterij, *cap. ex parte de accusat.* Glossa *ibi verbo alia.* Felinus *paulo post principium.* Sanchez *supra num.* 18.

4 Quando autem Religiosus accusat suum Prælatum non sunt ei denegandæ expensæ tam victus, quàm aliæ necessariæ ad litem prosequendam. Sic enim habetur ex dicto *cap. ex parte de accusat.* & sequuntur Glossa finalis *ibi*, Ioannes Andreas *ibi*, Abbas *num.* 9. & alij. Limitat id Sanchez relatus *num.* 21. nisi Religiosus accusans habeat aliquod peculium, tunc enim inquit non tenetur Monasterium litis expensas ministrare, quia cessat ratio reddita ex *cap. ex parte.* Similiter ipse Prælatus accusatus debet habere expensas sibi necessarias vsque ad finem litis, cum etiam ipse Superior sit pars Monasterij, & Monasterio intersit quod Prælatus se defendat. Gloss. *eo cap. ex parte verbo alia*, Abbas *num.* 15. Tapia *Autentica, ingressi verbo sua.*

5 Religiosus etiam suum Superiorem accusans durante lite tenetur ei obedire sicut antea. Adhuc enim Superioris officio fungi debet, cum illo non sit priuatus. Abbas *capitulo ex parte numero* 4. Felinus *ibidem.* Non tamen tenetur illi obedire in desistendo à lite, vel accusatione, quia in hoc non subditur Superiori, *cap. nonne* 8. *quæst.* 4. Sanchez *supra numero* 31.

6 Quoties autem Religiosus potest esse actor in iudicio absque Superioris licentia, potest etiam absque illa constituere procuratorem, quia cum posset id per se ipsum agere poterit similiter per alium. *Regul. potest. de iuris in 6.* Nauarrus *Comment.... de Regul. n.* 27. *vers. addo* 11. Sanchez *supra numero* 32. Apud quem alia circa hæc numeris sequentibus.

7 In casu hæresis, vel suspicionis hæresis, tenentur Religiosi accusare, seu denunciare omnes, & quascumque personas tam sui Ordinis, quàm alterius, & etiam sæculares DD. Inquisitoribus, nulla expectata licentia, aut consensu suorum Superiorum. Colligo id primo ex Constitutione Pauli V. quæ incipit *Romanus Pontifex*, vbi inter alia hæc: *Volentes, & expresse mandantes, vt ipsi Religiosi possint, & debeant omnes etiam Ordinum huiusmodi Professores de hæresi suspectos Inquisitoribus, & Ordinariis locorum vicinioribus liberè denunciare, absque eo, quod Superiores prædicti personas denunciandas, & causas perquirere, vel quoquomodo id impedire*, vel *retardare audeant, vel præsumant.* Secundò ex decreto DD. Cardinalium Inquisitorum Generalium Sanctæ Romanæ Vniuersalis Inquisitionis, quod refert Peirinis *tom.* 2. *priuilegiorum Minimorum in Constitutione* 9. *Pauli V. numero* 25. quod hic apponere libet, quia continet aliquot circumstantias scitu dignas: *Vniuersis, & singulis Christi fidelibus tam Ecclesiasticis, quam sæcularibus vtriusque sexus, cuiusuis, status, gradus, ordinis, conditionis, præeminentia existentibus, & quacumque dignitate, & auctoritate, etiam maxima fulgentibus, harum serie, ac tenore, auctoritate nostra, & huiusmodi nostri officij qua fungimur, præcipimus, & mandamus, quatenus infra duodecim dies proximè computandos, quorum primos quatuor pro primo, & reliquos quatuor pro primis quatuor immediatos pro secundo, & vltimos quatuor pro tertio termino, & peremptorio, ac trina monitione Canonica assignamus, omnes & singulos hæreticos, seu de hæresi quomodolibet suspectos de quibus notitiam habuerint, debeant nobis, vel Reu. Commissario nostro, quo ad habitantes in Vrbem, quo verò ad habitantes extra Vrbem, & vbiuis locorum degentes, Inquisitoribus, vel locorum Ordinarijs, vel eorum Vicariis Generalibus, sub excommunicationis maioris latæ sententiæ pœna, quàm in contrarium facientes ipso facto incurrant, iudicialiter propalare, cuius excommunicationis maioris absolutionem S. D. N. Papæ, & nobis reseruamus.* Qui autem sint censendi hæretici, vel de hæresi suspecti dicetur verbo *Hæresis*, & an sint prius fraternè corrigendi verbo *Denunciatio.*

Si casus esset, quod Monialis, seu etiam Religiosus iuuenis ad inhonesta solicitarentur à Confessariis, tenerentur eos denunciare Sancto Officio Inquisitionis, vel locorum Ordinariis, iuxta dicta ex Constitutione Gregorij XV. *tom.* 1. *cap.* 19. *à numero* 33. *in tertia editione Veneta.* Constitutio enim Gregorij XV. qua id præcipitur, loquitur generaliter de Confessoribus solicitantibus omnes personas *quæcumque illæ sint* (inquit Pontifex) ac per consequens de solicitantibus personas Religiosas, cum illarum solicitatio maius & grauius crimen sit quam aliarum. Vide alia eo loco dicta, & dicenda verbo *Denunciatio, & denunciare.* Nota etiam, quod in hoc casu non tenentur tales personæ Religiosæ solicitatæ postulare licentiam à suis Prælatis ad propalandum Sancto Officio Confessarios solicitantes, cum enim de hoc extet mandatum Pontificium, nihil aliud est necessarium. 8

Tenentur Regulares in visitationibus Conuentuum, seu Monasteriorum, seu etiam extra illas, accusare, vel saltem denunciare crimina, quæ grauiter, & directè sunt contraria bono communi Reipublicæ, vel communitatis Religiosæ, vt proditio, &c. etiam si ex accusatione, vel denunciatione nocumentum aliquod quantumuis graue oriatur accusato, vel denunciato. Bonum enim commune anteponi debet bono priuato cuiuscumque. Similiter si viderint aliquem Religiosum insidiantem vitæ, vel famæ alterius iniustè, tenentur illum denunciare, seu accusare, Vnicuique enim Deus mandauit de proximo suo Naldus *in Summa verbo Accusare n.* 3. Generaliter etiam loquendo, de crimine pernicioso, cuiusuis, cum alia ratione impediri nequit, obligatio est accusandi, vel denunciandi. S. Thom. 2. 2. *q.* 68. *art.* 1. Syluester *verbo Accusatio q.* 2. 9

Nullus tamen tenetur denunciare aut accusare seipsum quantumuis graue crimen commiserit. Intellige, extra confessionem Sacramentalem. Nemo enim tenetur seipsum prodere in iudicio externo, prout habetur in *cap. si quis aliquando de pœnitentia distinct.* 1. Sanctarellus *Tract. de hæresi cap.* 9. *dub. vnic. num.* 18. Diana *in Tract. de denunciationibus res.* 8. 10

Similiter regulariter loquendo non tenetur aliquis denunciare, seu accusare complices, seu socios sui delicti. Moraliter enim loquendo non potest quis manifestare socios, quin manifestet seipsum. Nam si Petrus v. g. denunciat Paulum complicem furti, aut homicidij, Paulus postea interrogatus vt reus denunciabit Petrum. Sanctarellus *supra numero* 16. Suarez *Tract. de fide disput.* 20. *sect.* 4. *numero* 18. Diana *Tract. de denunc. res.* 9. Dixi *regulariter loquendo*, quia casu dato, quod posset manifestari delictum complicis sine detrimento illius, qui denunciat, denunciare tenebitur, sicut dicunt multi de fœmina solicitata à Confessario, quæ solicitationi consensit, ea enim denunciare tenetur Confessarium 11

rium, occultando tamen proprium consensum. Sanctarellus *pract. de heresi cap. 54. dub. vnic. num. 12.* Diana *supra* cum aliis quos citat. Similiter, qui alicui hæretico dogmatizanti, assensum præbuerunt; cum hoc delictum sit in magnum detrimentum Ecclesiæ, tenebuntur denunciare dogmatizantem accusando seipsos apud Inquisitores, sic enim consultum erit bono communi, & proprio, cum accusatores sui ipsius à Sancto Officio benignissimè tractarentur. Ita aliqui Theologi apud relatum Dianam *resolut.* 8.

12 In casibus in quibus aliqui denunciare tenentur, non excusantur à denunciatione, propterea quod non possint probare delictum. Etenim iuxta dicta *tom. 1. cap. 27. num. 20. & 24.* hæc est differentia inter denunciatorem, & accusatorem; quod accusator tenetur probare delictum, quod defert ad Iudicem, non tamen denunciator. Esto enim denunciator de iure teneatur probare suam denunciationem, vt colligitur ex *l. Diuus, & l. ab accusatore ff. ad Senatuconsult. Turpilianum*, ex consuetudine tamen oppositum seruatur, Farinac. *Tract. de heresi quæst.* 185. §. 5. *n.* 71. Quod maximè tenet verum in casibus pertinentibus ad Tribunal. Sanctæ inquisitionis. Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. allegat. 96. n.* 51. Diana *Tract. de denunc. res.* 1. Quare quod dixi *tom. 1. cap. 27. n. 3. & 20.* Nullum teneri denunciare delictum, quod probare non potest, intelligendum est, quando consuetudine receptum fuerit, quod denunciator teneatur probare. Sed, dicto *n.* 20. solus accusator est, qui suscipit onus probandi, non autem denunciator, quia tantum præparat viam Iudici, vt ipse inquirat, & probet.

13 Si Superior Regularis iubeat etiam per censuram denunciare aliquem Religiosum delinquentem ad emendam ipsius, ad impediendum peccatum aliquod eiusdem, aut vt non inferatur malum proximo, vel vt damnum illatum restituatur, in his casibus, Religiosus, qui scit proximum esse emendatum, neque amplius velle peccare, vel scit iam esse restitutum damnum, vel proximè paratum esse ad restituendum, non tenetur parere edicto Superioris, quia iam cessauit finis illius, qui solum erat emendatio proximi, & restitutio damni. Corduba *in Summa quæst.* 64. Sayrus *in claui regia lib.* 14. *capite* 14. *numero* 27. Portellus *in dub. Regular. verbo Denunciatio numero* 7. Secus videtur dicendum, quando Prælatus inquireret de aliquo delicto non ob prædicta motiua, sed ad punitionem, & exemplum aliorum, quia illud fuit publicum, seù scandalosum; tunc enim bonum commune Religionis postulat, vt denuncietur, & puniatur, etiam in casibus assignatis. Fauet Rodriguez 2. *tomo quæst.* 6. *artic.* 4. Vide dicta *tomo* 1. *p.* 1. *cap.* 27. *num.* 3.

14 Similiter si Prælatus præcipiat, vt denuncietur aliquod delictum, & illud nouit vnus solus, & scit quod delinquens scit eum solum nouisse, illud non tenetur denunciare, nisi crimen illud sit contra bonum commune, vel in graue damnum tertij. Ratio est, quia in tali casu exponeret se denuncians periculo magnæ inimicitiæ, & iræ oriundæ inter ipsum, & delinquentem, cui tamen damno solum cedere debet pro bono communi, vel graui damno tertij. Sayrus *lib.* 12. *clauis regiæ, c.* 14. *n.* 26. Portellus *in dub. Regul. verbo Denunciatio n.* 26.

15 Similiter si casus esset, quod Religiosus haberet apud se rem furto sublatam à iure acceptam, & Prælatus præciperet, vt denunciaretur, non tenetur denunciare. Exinde enim magnum damnum denuncianti sequeretur, siue enim bona, vel mala fide rem acceperit à iure, semper ipse erit suspectus de furto, ac proinde denunciare non tenebitur ne seipsum prodat. Iulius Clarus *lib.* 5. *receptarum sententiarum pract. crimin. q.* 16. Sayrus relatus *n.* 25. Portellus relatus *n.* 11. Vnde infert, quod si aliquo modo potuerit propalare rem furto sublatam sine manifestatione sui, tenebitur id facere. 16

Præterea, quando præceptum Superioris præcipientis aliquid sibi reuelari fundatur in sola præsumptione, si alicui constat talem præsumptionem eo casu deficere, probabile est non teneri propalare fratrem. Exempli gratia, Superior ex suspicione, quod quidam Religiosus commisit peccatum contra castitatem, præcipit subditis, vt dicant, si aliquis exiuit è Conuentu sine socio, scit aliquis quemdam exiisse sine socio, constat tamen illi non commisisse tale peccatum, probabile est vt dixi, non teneri propalare illum, qui sine socio exiit. Cessat enim in illo præsumptio, & finis talis præcepti. Sic in simili Ioannes Valerius *in differ. vtriusque fori v. hær. differ.* 1. *num.* 4. Riccius *part.* 3. *decis.* 278. *n.* 6. Fagund. *de* 2. *Eccles. precep. lib.* 8. *c.* 7. *n.* 7. An vero in casu hæresis etiam id procedat, tractat Diana *in Tract. de denunciationibus resolut.* 10.

Delicta secreta proximi quorum non præcedit infamia, semiplena probatio, vel aliquod saltem indicium, non debent reuelari, quando Iudex, vel Prælatus intendunt procedere ad pœnam, etiam si sub censura id præcipiatur. Ius enim naturæ, quod iuri positiuo anteponi debet, præscribit, vt secreta proximi non propalentur cum damno ipsius. Corduba *q.* 64. Sayrus *in Claui Regia cap.* 14. *num.* 28. Si verò talia delicta sint contra bonum commune, proculdubio reuelari debent, etiam cum dispendio delinquentis, quia bonum commune bono priuato anteponi debet, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 27. *num.* 2. ex Suarez 4. *tom. de relig. lib.* 10. *de Regimin. societ. c.* 11. *num.* 8. 17

Religiosi omnes sicut & alij Ecclesiastici prohibentur accusare aliquem apud Iudices sæculares in causa sanguinis. Colligitur ex *cap. sententiam sanguinis in tit. ne Clerici, vel Monachi*, vbi cum multa prohibeantur Clericis, Glossa habet, *Clerici prohibentur omnia illa ex quibus sequitur, vel sequi potest vitæ amissio, vel sanguinis effusio.* Id quoque colligitur ex *c. postulasti de homicidio, & cap. Prælatis etiam de homicidio in* 6. In vtroque enim capite excipiuntur casus in quibus id fieri permittitur, scilicet *in cap. postulasti* casu quo non accusatur aliquis criminaliter, sed tantum ciuiliter, nihilominus Iudex exercuit vindictam sanguinis. In *capitulo* verò *Prælatis*, quando petitur emenda delinquentis cum protestatione, de qua infra, nihilominus etiam iudex pœnam mortis illi intulit. Ex hoc enim infertur in aliis casibus id esse illis prohibitum. Vnde etiam infertur, quod licet tam Clerici, quam laici accusantes aliquem in causa sanguinis, secuta morte, vel mutilatione, sint Irregulares, *cap. penult. de homicidio in* 6. Couarruuias *Clement.* 1. *de homicidio* 2. *par.* §. 5. & alij. Tamen irregularitas quæ incurritur à laicis solum est defectu lenitatis, quia alios accusando non faciunt contra aliquam Ecclesiæ prohibitionem. Irregularitas verò, quæ incurritur à Clericis idem dico de Religiosis (potest dici ex delicto, cum illis sit prohibitum accusare. Bonacina *disput.* 7. *de Irregularit. punct.* 1. *num.* 35. Comexo *Tract.* 5. *de irregularit. disp.* 11. *dub.* 1. Nihilominus Clericis, per consequens etiam Religiosis, permissum est accusare non solum sine peccato, sed etiam sine aliqua irregularitate etiam apud Iudices sæculares 18

ſæculares ſuos malefactores in defenſionem ſui, & rerum ſuarum, etiam ſuper criminibus quibus pœna ſanguinis debetur, dummodo proteſtentur ſe non intendere dictam pœnam ſanguinis. Colligitur ex dicto *cap. poſtulaſti*, & maximè ex dicto *capit. Prælatis*, cuius hæc ſunt verba. *Prælatis, vel Clericis quibuſcunque, qui de laicis ſuis malefactoribus querelam penes ſecularem Iudicem deponentes, petunt emendam ſibi fieri, & prouideri ne contra eos talia de cætero præſumantur, proteſtando expreſsè, quòd ad vindictam, ſeu pœnam ſanguinis non intendunt, imputari non debet, quamuis aliàs in tali caſu de iure debeat pœna ſanguinis irrogari, ſi Prælati, aut Clerici propter metum huiuſmodi (quia Iudex ad pœnam ſanguinis poſſet procedere) de ſuis malefactoribus taliter conqueri non auderent, daretur pleriſque materia trucidandi eoſdem, & ipſorum bona liberè deprædandi.* Bacconius noſter *in 4. diſtinct. 25. quæſt. 7. artic. 2.* Couarruuias relatus, Caietanus 2. 2. *quæſtio. 33. artic. 7.* Nauarrus *cap. 27. num. 213.* & alij communiter.

19 Circa quæ aliqua notanda ſunt ex quibus plurium caſuum conſcientiæ deciſio haberi poterit. Primum, hanc proteſtationem non eſſe neceſſariam, quando accuſatio eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, vt ſi Religioſus accuſaret aliquem apud ſuum Prælatum de crimine aliquo pœna mortis digno: ſed quando eſt coram Iudice ſæculari. Ratio eſt, quia textus dicti *cap. Prælatis* id exprimit, dum dicit *penes ſecularem Iudicem*. Tum quia Iudex Eccleſiaſticus non poteſt inferre pœnam ſanguinis, & quamuis tradat reum brachio ſæculari, ſicut ipſe Iudex Eccleſiaſticus, non propterea cenſetur concurrere ad mortem, ſic neque accuſator. Suarez *de Cenſuris diſputat. 47. ſect. 2. num. 18.* Naldus *Summa verbo Irregularitas num. 11.* Cornexo *ſupra*. Secundum, non iuuare huiuſmodi proteſtationem, niſi quando accuſatio fit à Clerico, vel Religioſo in defenſionem ſuarum perſonarum, vel bonorum ipſorum. Sic enim dicitur in textu prædicti *capit. Prælatis, eoſdem, & ipſorum bona*. Vnde ſi in foro ſæculari Clericus, vel Religioſus accuſet alterum de iniuria illata perſonis extraneis, erunt Irregulares, morte ſecuta, etiam ſi præmiſerit dictam proteſtationem. Nauarrus *capit. 27. num. 217.* Molina *Tractat. 3. diſputat. 44. num. 8.* Extendi hoc poteſt ad accuſantes pro damno illato ſuis domeſticis, aut ita coniunctis, vt iniuria illorum per conſequentiam aliquo modo ipſorum accuſantium cenſeatur. Cornexo *ſuprà*. Laymanus *libro 3. de iuſtitia Tract. 3. p. 3. capit. 7. aſſert. 5. n. 6.* Extendunt hoc etiam aliqui ad accuſatores eorum, qui damnum intulerunt propinquis. Sed conſiderandum eſt, ſi damnum illorum redundet in accuſantes, ſi enim tale fuerit, ad mitti poterit iſtorum placitum Suarez *ſupra numero 17.* Bonacina *diſput. 7. de Irregularitate quæſt. 4. punct. 2. numero 4.* Tertium, poſſe etiam vti ea proteſtatione Clericos, & Regulares accuſando iniuſtum damnificatorem bonorum ſuæ Eccleſiæ. Nam bona ſuæ Eccleſiæ pro ſuis reputantur. Bonacina *ſupra numero 5.* poſt alioſquos refert. Imò poteſt tunc Eccleſiaſticus, vel Regularis capere, detinere, & tradere Iudici talem malefactorem, præmiſſa tamen dicta proteſtatione. Quia cui finis eſt permiſſus, etiam media neceſſaria permiſſa cenſentur. Cum ergo illis permittatur accuſatio, ita etiam hæc, quæ ad accuſationem ordinantur, permiſſa erunt. Laymanus, & Bonacina relati. Quartum, probabile eſſe hanc proteſtationem etiam ſi non ex animo, ſed fictè fiat, prodeſſe accuſatori Eccleſiaſtico ſeu Religioſo. Quia in illo textu nulla fit mentio alicuius intentionis interioris, ſed ſolum exterioris proteſtationis. Suarez *ſupra numero 4.* Cornexo etiam *ſuprà*. Dixi ſolum probabile id eſſe, quia plures ſunt, qui cenſent oppoſitum, & ad minus id conſulendum in praxi eſt pro maiori ſecuritate, vt habet Naldus *in loco iam relato*. Quintum, quod etiam ſi deciſio illius textus ſolum loquatur de Clericis, nihilominus etiam extēdi ad laicos, ita vt etiā illi vtendo hoc remedio iuris propter indemnitatem innocentiæ ſuæ, nocumento, poſſint in accuſando vti ea proteſtatione ad euitandā irregularitatem, quam aliàs contraherent, ſecuta morte ex accuſatione. Suarez *ſupra num. 5. & 6.* Cornexo etiam *ſupra*. Sextum, eam proteſtationem non iuuare teſtes, Fiſcales, Aduocatos, vel alios miniſtros Iuſtitiæ. Textus enim dicti *cap. Prælatis* tantum loquitur de accuſatore. Cornexo, & Laymanus *ſupra*. Niſi fortè in caſu neceſſitatis ipſius accuſatoris, præcepti, vel grauis metus, aliqui illorum excuſentur, iuxta dicenda infra verbo *Irregularitas num. 30.* Septimum, proteſtationem faciendam eſſe coram Iudice, apud quem deponitur querela, iis, vel ſimilibus verbis: *Domine, procures mihi ſatisfactionem vel reſtitutionem exhiberi ab iſto, qui mihi damnum intulit, proteſtorque me nulla ratione intendere mortem, pœnam ſanguinis, vel mutilationem illius.* Non eſt tamen neceſſe fieri in ſcriptis, quia nullo iure probatur ſcripturam requiri. Vgol. *de Irregularitate cap. 6. §. 7. & 8.* & Bonacina relatus *num. 9.*

20 Sunt etiam alij caſus in quibus Clerici, vel Religioſi etiam ſi accuſent aliquem coram Iudice ſæculari, & ipſe damnet illum ad pœnam mortis, non ſint Irregulares, etiam non præmiſſa proteſtatione. Primus eſt, quando crimen de quo accuſant eſt adeo leue, vt reus non ſit dignus morte, vel mutilatione, nihilominus Iudex pro ſua malitia, vel ignorantia illum condemnet ad mortem: tunc enim non accuſator, ſed Iudex cenſetur cauſa efficax mortis, Cornexo *ſupra*. Bonacina *num 7.* Secundus eſt, quando ipſi accuſant de re leui aliquem, & poſtea carcere conſtitutus, propter aliorum accuſationes damnatus eſt morti. Cornexo, & Bonacina relati. Quod ſaltem eſt verum, quando non præuiderunt illud periculum. Cornexo, & Sayrus ab eo relatus.

21 Specialiter non videtur incurri irregularitatem quoties accuſant Eccleſiaſtici, & Religioſi alios apud Iudicem quemcumque propter obligationem, quam habent ex Charitate, vel Iuſtitia ſic faciendi. v. g. ſi accuſent aliquem volentem prodere Rempublicam, aut occidere innocentem. Canones enim numquam infligunt irregularitatis notam propter officium debitum ex præcepto naturali, vel diuino Charitatis, Iuſtitiæ, vel alterius virtutis, quod ſaltem eſt verum, quando non poſſunt damnum imminens alio modo impedire. Cornexo *ſuprà* Laymanus etiam *ſup. n. 6.* Nec obſtat ſi dicatur Iudicem fieri irregularem occidendo malefactorem quem in conſcientia occidere tenetur. Ergo ſimiliter accuſans, quando tenetur. Eſt enim diſpar ratio, nam iſta obligatio accuſandi in caſibus prædictis eſt omnino antecedens voluntatem accuſatoris, orta ex ipſa rei natura, vel præcepto diuino, obligatio autem Iudicis ad occidendum malefactorem eſt ſubſequens voluntatem liberam acceptandi tale officium, atque ita iſte incidet in irregularitatem, non autem ille. Suarez relatus *ſect. 1. num. 4.* Cornexo *ſuprà*. Addit Sanchez *tom. 2. Conſil. Moralium lib. 6. cap 2. dub 10.* ex aliis, quos refert, prætermitti debere proteſtationem ſupra aſſignatam, nam quamuis iura ſolum dicant in cauſa propria illam eſſe præmittendam, nihilominus iure naturali extenditur hæc facultas ad caſus dictos. Sed credo non eſſe neceſſariam in his, prout Cornexo, & Laymanus relati

rectè docent ex Molina, & Auila. Opus enim ipsum ab irregularitate exemptum est, ac proinde non indiget protestatione aliqua ne incurratur. [Consequenter ad hanc doctrinam loquitur Lugo *to. 2. de Iust. & Iure disp. 38. sect. 2. num. 16.* dicens Clericos (idem dico de Religiosis) teneri ad denuntiationem delicti, quando aliter malum imminens commune, vel priuatum impediri non potest, nec in hoc casu incurri irregularitatem, quia ea non incurritur pro casu quo Ius naturæ obligat ad denunciandum. Sed addit tunc esse necessariam protestationem superius assignatam. Quod non placet propter dicta ex Cornexo, & Laymano.]

22 Vide alia verbo *Denunciatio, & denunciare*, verbo *Heresis, & Hereticus*, verbo *Iudicium Regulare.*

ADMINISTRATIO, ET Administrator.

SVMMARIVM.

Administratio bonorum Monasterij ad quos spectat, num. 1.

Quid ex Decretis Summorum Pontificum, ibidem.

Quos Regulares obligent, num. 2.

Qualiter intelligenda ibid.

Qua Administratio bonorum Monasterij competat Abbatissis, num. 3.

An aliqui Administratores designari pro illis possint, ibid.

An Fratres Minores possint hoc munus exercere, numero 4.

Quid si Administratores in suo munere deliquerint, num. 5.

Quæ conditiones pro illis requirantur, num. 6.

Quanto tempore durent, num. 7.

An bona quæ recipiunt apud alios conseruare possint, num. 8.

Alia ad Administratores spectantia, num. 9.

Quæ Administratio prohibita Regularibus, numero, 10.

In quibus casibus liceat, num. 11.

Alia remissiuè, num. 12.

1 VAMVIS iure antiquo ex *cap. nullam. 18. quæst. 2.* tota bonorum Monasterij administratio ad Abbatem, seu Prælatum spectaret, iuxta dicta *tom. 1. cap. 18. num. 13. & cap. 19. n. 52.* Nunc verò attendendum est ad leges, vel constitutiones Religionum, quibus hæc authoritas Prælatorum limitatur, vel declaratur. Maximè obseruanda sunt decreta à Clemente VIII. primum edita, & postea à SS. D. N. Vrbano, & Sacra Congregatione inter alia spectantia, ad Regularium reformationem, quæ habentur *tomo 4. Bullar.* inter Constitutiones Vrbani *num. 26.* vbi sic. *Nullus ex Superioribus locorum administrationem bonorum, aut aliarum rerum, dispensationemque pecùniarum, & redditium sui Conuentus, etiam nomine Conuentus per se ipsum habere, siue exercere possit, sed vniuersum id onus tribus Fratribus eiusdem Conuentus à Generali ita demandetur, vt vnus rerum, & bonorum, redditumque colligendorum, & exigendorum curam habeat, alter tanquam depositarius pecunias, ac cæteris ab illo collecta, & exacta fideliter asseruet, alius de pecuniis, & rebus à depositario acceptis, Priori, & Fratribus, ac Conuentui vniuersa de necessariis, mandante tamen ipso Priore, non secundum proprium affectum, sed iuxta Charitatis regulam, veluti bonus dispensator prouideat, officiorum huiusmodi confusione penitus interdicta. Cæterum hi tres tam impensi, quam accepti, singulis mensibus Superiori locali, adhibitis etiam duobus vel tribus Fratribus eiusdem Conuentus probatioribus, rerumque vsu peritis, rationem reddant. Deinde ipsimet rursus, præsentibus Priore, & peritis prædictis, Generali, vel Visitatoribus, cum aduenerint, denique ipse Generalis, vel Visitatores in quolibet proximo Capitulo Generali saltem coram tribus Iudicibus ab ipso Capitulo ad hoc constitutis, illorum omnium, vniuersaque suæ administrationis tam publicæ, quam priuatæ rationem reddere teneantur, cuius etiam exemplum authenticum ex actis Capituli extrahatur, ad hoc vt ad omne mandatum nostrum, vel Sedis Apostolicæ Romam transmitti possit.*

2 Circa quæ decreta primo aduertendum, quod licet ea primitus edita videantur à Clemen. VIII. tantum pro Mendicantibus, & Monachalibus Ordinibus, vt patet in titulo illis præfixo, scilicet *pro reformatione Regularium tam Monachorum, quam Mendicantium.* Quia tamen in decretis Sacræ Congregat. Concilij de Apostatis, & eiectis à SS. D. N Vrbano approbatis, præcipitur omnibus Regularibus quorumcunque Ordinum obseruantia ipsorum, vt patet in illis *num. 1. & 12.* ideo videtur omnes, & singulos Regulares Ordines ad illorum obseruantiam obligati, ac per consequens teneri ad hunc modum administrationis bonorum obseruandum. Secundò, id esse intelligendum, nisi (quod vix continget) legitima, & approbata consuetudine post ipsorum decretorum promulgationem introductam oppositum fuerit receptum. Tertiò, hunc modum administrationis bonorum Monasterij per tres assignatos, quorum vnus colligat, alter conseruet, alter expendat, solum esse pro Monasteriis virorum, non pro Monialibus, vt de se patet. Quartò, prædictos administratores bonorum Monasteriorum nullatenus teneri reddere rationem suæ administrationis quibuscunque Ordinariis, pro vt ex declaratione Sacr. Congreg. dixi dicto *tom. 2. cap. 19. num. 52.* & referunt Armendariz *in Addit. ad recopil. leg. Nauarra lib. 1. tit. 18. & lib. 7. num. 78.* & Ioan. Maria Notarius *in Lucerna Regular. verb. Administratores num. 2.* Quintò, præfatos Administratores amouibiles esse ad nutum Superioris, pro vt dixi *eo cap. 19.* ex Concil. Trid. & alia declarat. Sacr. Congreg. apud Barbos. *in Collect. Bullar. verb. Officiales.* [Ex quibus habetur Prælatos Regulares non posse dici aut esse dominos bonorum temporalium Monasteriorum: tum quia propter votum paupertatis illis repugnat dominium alicuius rei tẽporalis. Tum quia tale dominium potius pertinet ad Monasterium, pro vt colligitur ex *can. Quoniam. 16. quæst. 1.* Tum denique quia ipsi Prælati potius sunt administratores horum Monasteriorum, Nauarrus *Commentario 2. de Regular.* Suar. *de Relig. tom. 3. lib. 8 cap. 15. num. 10. & tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 26.* Tamburinus *de Iure Abbat. tom. 3. disp. 11. quæst. 2.* Quæ autem Monasteria non sint capacia talis dominij, & ad quem illud pertineat alibi diximus. Vnde consequenter Prælati non conseruantes bona Monasteriorum, vel ea in vsus vanos & superfluos expendentes, vel dantes licentiam suis subditis id faciendi, grauiter peccant, etiam contra votum paupertatis, cum non sint Domini talium bonorum, sed solum administratores ad vsus honestos, & secundum Regulam. Nauarrus *comment. 2. de Regular.* Rodriguez *tom. 3. quæst. Regular. quæst. 29. art. 11.* Tamburinus

rinus *de Iure Abbat. tom. 3. disp. 11. quæsit. 6. & 7.* Apud quem *quæsit.* 8. An Monasterium possit agere contra Prælatos aliter facientes, & *quæsit. 9. & 10. & 12. & 13.* in quibus rebus debeant impendi bona Monasteriorum.

3 Similiter quamuis Abbatissæ, seu Priorissæ habeant aliquam administrationem bonorum Monasteriorum quibus præsunt, iuxta dicta supra verbo *Abbatissa, num.* 17. Nihilominus dicta administratio non est absoluta, sed ferè in omnibus monasterijs habet relationem ad alias Moniales, & in rebus magni momenti ad Episcopos, vel Superiores. Tamb. *de Iure Abbatissarum disp. 31. quæst.* 13. Vnde sicut Episcopi respectu Monialium sibi subiectarum possunt ponere administratores pro bonis Monasteriorum ipsarum administrandis, sic & Superiores Regularium respectu Monialium ipsis subiectarum. Ita enim supponitur in Constit. Greg. X V. *de exempt. priuil.* quæ incipit *Inscrutabilis* in 4. tom. Bull. inter Constit. huius Pont. *num* 18. de qua postea illis verbis §. 5. *Administrantes bona ad eiusmodi Monasteria Sanctimonialium etiam Regularibus subiectarum pertinentia, siue Regulares extiterint, siue sæculares.* Et vt ait relatus Tambu. *de Iure Abbatiss. disp. 14. quæst. 2. num.* 1. compertum est Generales, & Prouinciales Religionum, propter facultatem illis à Sede Apostolica attributam erga Moniales earumdem curæ creditas deputare posse Regulares sibi subditos pro administratione rerum temporalium in Monasterijs Monialium, vt de facto, & ab immemorabili multæ Congregationes consueuerunt. Quare declaratio quædam Sacræ Congregationis, qua dicitur: Administratores bonorum temporalium Monialium particulares Religiosos cuiuscunque gradus, aut præeminentiæ, etiamsi Superiores Monasteriorum fuerint, non possunt deputare Ordinarij, nec Regulares etiam in Capitulis eorum Generalibus, quam (etsi diuersis verbis) referunt Sellus *in select. Can. cap. 20. num.* 1. Barbosa *in Collect. Bull. v. administratores.* Gau. *in Man. Episc. ver. Monialium cura in temporalibus,* & Ioan. Maria Nouarius *in Lucerna Reg. v. administratores, num* 1. Intelligi debet, vel specialiter de Fratribus Minoribus de Obseruantia, quibus id est prohibitum, vt infra dicam, vel de alijs quibus etiam ex Regula, seu Constitutionibus id fuerit interdictum, vel si generaliter de omnibus, solum de iis, quibus nec ex priuilegio, nec ex legitima consuetudine id competit. Verba enim Constitutionis Greg. X V. clarè supponunt posse Regularibus hoc munus competere, prout de facto competit in pluribus locis.

4 Fratribus autem Minoribus de Obseruantia permissum non est hoc genus temporalium bonorum administrationis etiam erga Moniales sibi subiectas. Tum propter rigorosam paupertatem, quam profitentur, qua & pecunias tangere est illis interdictum, tum ex Innocentio IV. & decreto Cardinalis Matthæi à Clem. V I I I. confirmato, prout refert Tamburinus *de Iure Abbatiss. disp. 14. quæst. 2. num.* 5.

5 Porrò huiusmodi Administratores bonorum Monialium tam Regulares, quàm sæculares nullis priuilegiis, aut exemptionibus tueri se possunt, quo minus si deliquerint circa bonorum administrationem Monialium etiam Regularibus subiectarum, ab Episcopo loci tanquam ad hoc Sedis Apostolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant. Ita enim habetur in dicta Constit. Gregorij X V. *de exemptor. priuilegiis.* Similiter administrantes bona ad eiusmodi Monasteria Sanctimonialium, vt præfertur, etiam Regularibus subiectarum pertinentia, siue Regulares extiterint, siue sæculares quomodolibet exempti, Episcopo loci, adhibitis etiam Superioribus Regularibus, singulis annis rationes administrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad idque iuris remedijs cogi, & compelli queant. Ita idem Gregorius in præfata Constitutione Subiungitque licere Episcopo ex rationabili causa Superiores Regulares admonere, vt eiusmodi Administratores amoueant, iisque detrectantibus, aut negligentibus possit Episcopus eos amouere quoties, & quando opus esse iudicauerit. Tamburinus *supra num. 1. 3. & 4.* Cum autem à Sacra Congregatione Concilij interrogatum fuerit an eiusmodi causam Episcopus Superioribus Regularibus significare teneretur, responsum fuit non teneri, sed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Episcoporum. Habetur autem eiusmodi declaratio cum alijs spectantibus ad hanc Constitutionem simul cum ipsa. Et notat quod pro Regnis Hispaniarum suspensa est, prout dixi *tom. 3. cap. 19. num.* 31.

Nulla ætas determinata requiritur pro prædictis Administratoribus, sed qui morum grauitate, virtutumque ornamentis, cæterisque honestis qualitatibus sunt imbuti eligi debent. Ita Sacr. Congregatio Episcoporum, & Regularium apud Ioannem Mariam Nouarium *in Lucerna Regularium verbo Ætas.* Spectat etiam eorum electio ad Superiores Monasteriorum. Sacra Congregatio apud Armendariz *in additionib. ad recopilat. legis Nauarræ lib. 2. tit. 18. lib. 7. de relig. num.* 85. Lauretus de Franchis *in Controuers. Episcopor. & Regular. sup. dict. Const. sm. Gregorij X V. quæst.* 1. 6

Quolibet triennio mutari debent, pro vt ex Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium refert Gauantus *in Manual. Episcop. verb. Monialium cura in temporalibus num.* 13. Quia tamen Armendarius, & Barbosa inferius referendi asserunt aliam Sacræ Congregationis declarationem in qua dicitur, Officiales, qui distributionem bonorum Monasterij habent esse ad nutum amouibiles, idque conforme sit Concil. Tridentin. *sess. 25. cap.* 2. Ideo ne dicatur vnam Sacræ Congregationis declarationem alteri esse contrariam, affirmandum videtur prædictos administratores esse ad nutum amouibiles, pro vt ex Concilio, & posteriori declaratione colligitur, ita tamen, vt non vltra triennium in prædicto munere permaneant. 7

Officiales electi pro administratione bonorum Monasterij a Superioribus eiusdem, possunt pro vt ipsis magis expedire videbitur redditus ipsorum Monasteriorum in loco conuenienti, extra Monasterium conseruare, & ab eisdem subministrare pro tempore necessaria ipsis Monialibus. Ita Sacra Congregatio apud Armendariz *in additionib. ad recopilat. leg. Nauarræ lib. 7. de relig. num.* 88. & Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Officiales.* 8

. Alia de huiusmodi administratoribus, scilicet an si tempore administrationis efficiantur pauperes teneantur satisfacere, & an si efficiantur diuites præsumantur surripuisse bona Monasteriorum, & an qui non exegerint à debitoribus teneantur de suis, & quid si incidant in latrones, ac similia, tractat Lauretus de Franchis *in Controuers. Episcoporum, & Regularium super dicta Constitutione Gregorij X V.* quæ tamen omitto, quia magis spectare videntur ad administratores sæculares, quàm ad Regulares, & quia pro istis particulares leges in omnibus Religionibus erunt, quæ obseruari debent. 9

Nullus particularis Religiosus, nullave Monialis habere potest aliqua bona stabilia sibi designata ad 10

pro

proprium vsum in administrationem, ac per consequens, nec munus administrationem respectu illorum exercere. Ratio est, quia ita exprimitur clarè tum in Concil. Trident. *seß.* 25. *cap.* 2. tum in decretis adductis Clementis VIII. & Sanctissimi Domini Nostri Vrbani. Loquor autem de administratione non solum, aut ea ratione qua est aliquid iuris, quia hoc modo sumpta omnino repugnat voto paupertatis, cum importet facultatem vtendi aliqua re independenter à voluntate alterius, iuxta dicta *tom.* 1. *capit.* 6 *num.* 3. de quo Sanchez *lib.* 7. *in Decal. cap.* 18. *num.* 25. Sed etiam prout importat aliquid facti, scilicet rei gubernationem, & distributionem, iuxta leges, & conditiones determinatas ab ipsius domino. Ratio est, quia licet administratio hoc modo sumpta non repugnet essentiæ, aut substantiæ voti paupertatis, repugnat tamen modo paupertatis, seu vitæ communi præscriptis à Concilio, & Summis Pontificibus, iuxta dicta eo *cap.* 6. *num.* 18. & sequentibus.

11 Sunt tamen aliqui casus in quibus Religioso licitè conceditur administratio bonorum, etiam stabilium. Primus si adsit Papæ dispensatio. Cum enim Summus Pontifex in voto etiam paupertatis dispensare possit, prout communiter Doctorum sententia tenet, multò magis dispensare poterit, vt salua substantia voti, Religiosus aliqua bona stabilia administret amobiliter à voluntate ipsius, vel alterius Superioris. Secundus est, quando Religiosus assumitur extra suum Ordinem ad aliquam dignitatem, cui annexa sit talium bonorum administratio, vt puta Episcopatum, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 17 *num.* 5. & 6. Tertius est, quando etiam intra Ordinem ipsum conceditur alicui Religioso aliquod beneficium Regulare extra Monasterium, cui etiam adiuncta sit prædicta bonorum stabilium administratio. Pro quo vide dicta *tom.* 2. *capit.* 16. *num.* 2. & 33. Quartus est, quod in illis Monasteriis in quibus, vel ob nimiam paupertatem qua premuntur, vel ob malitiam, incuriam aut negligentiam Superiorum non potest obseruari vita communis dãdo singulis, & omnibus Religiosis ea quæ sunt simpliciter necessaria secundum decentiam status, vel de facto non dantur, quemadmodum iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 6. *à num.* 21. potest permitti Religiosis aliquod peculium etiam rei stabilis, aonui redditus, vel census, &c. in ordine tantum ad vsus simpliciter necessarios, & amobiliter à voluntate Superiorum, si aliter commodè viuere non possunt, ita etiam possit illis permitti alicuius boni stabilis administratio, propter eamdem rationem, cum eisdem conditionibus, & aliis dicto *cap.* 6. assignatis: Quo sensu, & non alio accipiendus est Tamburinus *de Iure Abbat. tom.* 2 *disp.* 21 *quæsit.* 5. & 6.

Vide & alia verbo *Bona*.

ÆTAS.

SVMMARIVM.

Ætas Prælatorum Generalium, vel Prouincialium qualis. num. 1.
Aliorum Prælatorum inferiorum. num. 2.
Abbatissarum, seu Priorissarum. num. 3.
Diffinitorum num. 4.
Pro professione emmittenda num. 5.
Pro recepturis Sacros Ordines. num. 6.
Quæ ætas sufficiat ad peccatum mortale, & incurrendas Censuras. num. 7.
Quando Regulares obligentur ad ieiunia suæ Regulæ. num 8.
Quæ ætas requiritur ad Beneficia, vel similia. numero 9.
Alia remissiuè. num. 10.
Dubium de ætate requisita à concilio pro canonico pœnitentiario. num. 11.
Pontifex potest conferre Canonicatus illi, etiam si non habeat sufficientem ætatem. num. 12.
Nullum ius est, quod manus Papæ liget quantum ad hoc. num. 13.
Non obstat decretum Concilij Tridentini. num. 14.
Non agitur in eo de prouisione facta à Papa, sed ab Episcopo. num. 15.
Et ita non comprehendit Papam propter aliud decretum Tridentini. num. 16.
Ex sacra Congregatione, & Rota. num. 17.
Alia declaratio Sacræ Congregationis. num. 18.
Si tamen aliàs habeat sufficientes literaturam, & morum probitatem num. 19.
Sic etiam dicitur declarasse Clem. VIII. num. 20.
Probabile est etiam Episcopum id facere posse casu dato. num. 21.
Colligitur ex ipso Concilio. num. 22.
Dictio, aliàs, est idem quod aliter, vel alio modo. *numero* 23.
Estque diminutiua requisiti. num. 24.
Exemplum ad hoc in eodem Concilio, cum loquitur de examine Sacerdotis ad audiendas confessiones. numero 25.
Eò quod Concilium dixit, aut aliàs idoneus iudicetur. *num.* 26.

ÆTAS Prælatorum Generalium, vel Prouincialium debet esse triginta annorum, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 18. Consentit declaratio Sacræ Congregationis, quam referunt Riccius *in praxi fori Ecclesiastici resol.* 56. *part.* 4. & Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Ætas num.* 5. vbi etiam dicitur debere esse triginta annorum completorum. [Licet Sigismuodus de Boonia *de elect. dubio* 62. *num.* 2. dicat hoc solum esse de honestate, non autem de necessitate, eo quod iura solùm loquantur de veris Episcopis, non de aliis iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus. Quod probabile censeo, & colligitur à simili ex quadam declaratione Sacræ Congregationis, quam refert idem Sigismundus *dub* 63. *n.* 1. Idem sequitur Bordonus *in suis Resolut. Res.* 21 *num.* 13. dicens quod licet ex honestate requiratur ad Generalem, & Prouincialem ætas triginta annorum, ex rigore tamen Iuris non sit necessaria.] 1

Ætas verò aliorum Prælatorum inferiorum, quales sunt Priores, Guardiani, Præpositi, Rectores, & similes debet esse ad minus viginti quinque annorum, iuxta dicta *loco relato*, consentiente Sacra Congregatione à prædictis Riccio, & Nouario relata. Consonat etiam alia Sacræ Congregationis declaratio, qua dicitur ætatem viginti quinque annorum requiri ad obtinendam dignitatem, cui subest animarum cura. Illam refert Barbosa *in Collectaneis Bullarij verbo Ætas*. Cum enim tales Prælaturæ dignitates sint, iuxta dicta *tom.* 2 *cap.* 13. *num.* 4. merito ea ætas, quæ requiritur pro habenda dignitate necessaria etiam erit pro Prælatis etiam inferioribus Religionũ. Dicitur etiam in eadem Declaratione hanc ætatem viginti quinque annorum debere esse viginti quinque annorum inceptorum, quo denotatur eam ætatem sufficere, & esse necessariam pro huiusmodi 2

Præla

Prælatis, quæ sufficit, & est necessaria pro Sacerdotio.

3 Abbatissatum, seu Priorissarum ætas debet esse quadraginta annorum, vel saltem triginta, iuxta ea, quæ diximus supra verbo *Abbatissa num.* 2.

4 Ad diffinitoriatum requiritur ætas viginti duorum annorum. Ita habet Sacra Congregatio à Riccio, & Nouario supra relata, & conformiter ad ea, quæ dixi de sociis, seu discretis *tom.* 2. *cap.* 12. *num.* 17. ex Concil. Trid. *sess* 24. *cap.* 12. Non obstante tamen hac ætate iure communi requisita in omni Religione seruari debent propria statuta maiorem ætatem exigentia, quemadmodum in Ordine nostro ætas triginta annorum, iuxta Constitutiones nostras *punct.* 4. *cap.* 13. *num.* 5. An verò requirantur completi dicam verbo *Annus num* 2.

5 Ætas, quæ requiritur ad professionem emittendam tam pro viris, quàm pro fœminis est sexdecim annorum completorum, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 10. ex Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 15. Estque huiusmodi ætas pro professione necessaria à die natiuitatis extra vterum, non à die Baptismi computanda, pro vt ibi dictum est, & declaratum referunt à Sacra Congregatione Barbosa, & Nouarius relati. Casu autem quo quis ex secto matris vtero editus esset, ex tunc eius ætas computaretur, vt probat Mandosius de *ætat. min. cap.* 15. *num.* 25. & approbat Sanchez *de precept. Decalog. lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 4. Ad receptionem autem Nouitiorum non est aliqua ætas iure communi requisita, quin potius ex *cap. Nullus de temp. Ordin. in* 6. colligitur etiam in infantili ætate posse Nouitios ad habitum admitti. Seruanda tamen sunt iura Religionum, sicut in nostra id, quod 1. *par. constit. cap.* 13. *num.* 5. statuitur, scilicet, quod nullus in Fratrem Clericum recipiatur, nisi sit in ætate quatuordecim annorum. Audio etiam Sac. Congreg. decidisse non recipiendos Nouitios Clericos, nisi habuerint prædictos quatuordecim annos. Pro conuersis autem, iuxta dicta *tom.* 2. *cap.* 8. *num.* 24. ex decretis Clemen. VIII. de Sacr. Congreg. approbatis à Sanctiss. D. N. Vrbano statutum est non debere recipi ante vigesimum ætatis suæ annum. Notandum tamen quod stando in Iure communi Concilij Tridentini nulla ætas determinata requiritur pro receptis ad habitum Religionis, cum neque dicto *cap.* 15. neque in sequenti, vbi sermo de hac re poterat esse, nihil dixerit; nec ex iis quæ de anno ad professionem requisito dixit colligi id possit. Vnde stando in Iure Ecclesiastico communi Clerici possunt recipi ad habitum in quacumque ætate, nisi obstet declaratio Sacræ Congregationis, quam solùm ex aliorum testimonio retuli, licet Conuersi non possint recipi licitè ante vigesimum ætatis annum propter decreta Clementis VIII. & S. Congregationis sub Vrbano VIII. relata.]

6 Pro recepturis Sacros Ordines modo post Concil. Trid. requiritur ad Subdiaconatum ætas viginti duorum annorum, ad Diaconatum viginti trium, ad Presbyteratū viginti quinque, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 14. *n.* 1. Primæ autem tonsuræ suscipiendæ sufficit septenarij tempus, hoc enim est tempus infantiæ, vt dicit Glossa *cap. Nullus de temp. Ordin. in* 6. vbi cauetur ne vllus Episcopus ante hoc tempus tonsuram primam vlli conferat, nisi ei, qui Religionem fuerit ingressus. Quo supponitur etiam illo tempore, vt dixi posse pueros ad habitum admitti, & illis primam tonsuram conferri. Legitimum porrò tempus recipiendi Minores Ordines, est post septennium vsque ad duodecimum annum, quo completo Acolitatus suscipitur, *can. in singulis dist.* 77. Toletus *in Summa lib.* 1. *c.* 61. *num.* 1. & 2. Gauantus *in Manual. Episcop. verbo Ordines Minores num.* 6 & 10. Quare casu quo pueri ad habitum Religionis ea ætate reciperentur, possent dicto tempore tonsuram, & Minores Ordines recipere, maximè quia iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 14. *n.* 20. & *cap.* 24. *num.* 6. non repugnat iuri communi quod Nouitij ordines suscipiant.

Ætas sufficiens ad peccatum mortale regulariter est septennium, ita vt tunc pueri absolui possint absolutè, & sine conditione, quia iam supponuntur regulariter habere vsum rationis, cuius signum est, quod sponsalia illius temporis admittuntur. Naldus *in Summ. verbo Ætas n.* 2. ad incurrendam autem censuram, licet aliqui credant requiri ætatem duodecim annorum, immeritò tamen, cum *cap. vlt. de sent. excommunicat.* clarè supponatur pueros ante annos pubertatis incidere posse in excommunicationem. Ita etiam supponunt Suarez *de Censuris disp.* 5. *sect.* 1. *num.* 19. Cornexo *de Censuris disp.* 9. *dub.* 3. clarius Naldus *in Summa verbo Annus num.* 1. Quod intelligendum de censura à iure, nam de censura ab homine, esto in rigore iuris infligi possit pueris doli capacibus ante pubertatem, cum nullo iure id prohibeatur (Suarez *suprà*) propter ignorantiam tamen, quæ in illis præsumitur, præsertim quia non censentur cognoscere ordinem iudiciarium, minus cum illis agendum. Nec ita facilè ferenda in illos sententia. Suarez, & Naldus relati. Fauet Vgolinus *de Censuris tabul.* 1. *cap.* 17. §. 3. *num.* 5. 7

Quamuis Regulares omnes ex vi, & à tempore professionis emissæ teneantur ad ieiunia Regulæ, & Constitutionum, iuxta modum obligationis, quo ipsa obligant, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 7. *num.* 26. ad ieiunium tamen Ecclesiasticum non tenentur, nisi viginti vno anno completo, vt ex communi sententia omnium eo loco dixi. Nec obstat, quod in Regulis Religionum etiam ponatur obseruantia præceptorum Ecclesiæ. Ex hoc enim solum infertur Regulares ante prædictum vigesimum vnum annum expletum teneri ad ieiunia Ecclesiastica, non ex vi præcepti Ecclesiastici, sed ex vi Regulæ. Casu autem, quod quis expleat vigesimum primum annum ipso die ieiunij, tunc tenebitur ieiunare ab illa hora in qua prædictum tempus expleuit, non autem antea, cum solum ab eo tempore præcepto adstringatur, & non antea. Quod si ante illud tempus plures refectiones sumpserit, ieiunare non tenebitur reliqua parte diei, quia per plures illas refectiones redditus fuit impotens ad ieiunandum illa die. Sanchez *lib.* 1. *de Matrimon. disput.* 24. *num.* 25. Bonacina *de ieiunio disput. vlt. quæst.* 1. *punct. vlt. num.* 7. Prædicti etiam Regulares pro consequendis Iubilæis tenentur obseruare ieiunia in illis præscripta, etiam si tempus viginti vnius annorum non expleuerint. 8

Si contingat Religiosos ex dispensatione Papæ Canonicatum, portionem, beneficium simplex, vel quid simile obtinere, aduertendæ sunt aliquæ declarationes Sacræ Congregationis pro ætate ad illa obtinenda. Prima est, ætas quatuordecim annorum sufficit ad obtinendum Canonicatum in Ecclesia Collegiata. Gonzalez *ad Regulam* 8. *Cancellariæ. Glossa* 5. *num.* 91. & 92. Armendariz *in additionib. ad recopilationem legum Nauarræ lib.* 1. *tit.* 20. *lib.* 1. *de ætate n.* 8 Secunda est, ætas quatuordecim annorum sufficit ad obtinendam dimidiam portionem in Ecclesia Cathedrali. Gonzalez *dict. Gloss.* 5. *num.* 93. Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Ætas.* Tertia est, ætas quatuordecim annorum post Concilium ad beneficium simplex obtinendum non exigitur expleta, sed sufficit cœpta. Armendar. *supra, num.* 5. Gonzalez 9

supra

ſupra n. 90. Quarta eſt, ætas quatuordecim annorum requiſita in beneficiis non requiritur in penſione, ſed ſufficit ſeptem annorum. Gonzalez *ſup. n.* 6. Barboſa etiam *ſup.*

10 Vide alia verbo *Annus*, verbo *Dimiſſoria*, verbo *Interſtitia*, & 4. tomo verbo *Ordo* [Ætas regulariter computanda à die natiuitatis iuxta dicta *tomo primo capite* 2. *num.* 10. non à die Conceptionis. Couarruuias *in Epit.* 4. *decret. part.* 2. *capit.* 8. §. 2. *num.* 3. Molina *de Iuſt. tom.* 1. *diſp.* 575. *n.* 2. Sigiſm. *de elect. dub* 62. *n.* 7]

11 Congruit huic loco id, quod circa ætatem pro Canonico Pœnitentiario requiſitâ à Concilio, interrogatus reſpondi. Ad dubium propoſitum de Canonico Pœnitentiario an videlicet debeat habere 40. an-
12 nos in ætate. Reſpondeo primo, certiſſimum mihi eſſe ſummum Pontificem poſſe non ſolum valide, ſed etiam licitè talē Canonicatum conferre non habenti d. ætatem, ſi alias ſufficientem litteraturam, & mo-
13 rum probitatem habeat. Nullum enim ius eſt naturale, aut diuinum, quod manus Papæ liget, vt non poſſit hoc facere. Nec obſtat Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 8. illis verbis: *Pœnitentia-*
14 *rius aliquis cum vnione prebenda proxima vacatura ab Epiſcopo inſtituatur, qui Magiſter ſit, vel Doctor aut licentiatus in Teologia, vel iure canonico & annorum quadraginta, ſeu aliàs, qui aptior pro loci qua-*
15 *litate reperiatur.* Non ſolùm quia in hoc loco Concilij non agitur de prouiſione talis Canonicatus facta à Papa, ſed ab Epiſcopo, ſed etiam quia Papa propter ſummam eius auctoritatem quam habet etiã ſupra Concilia poteſt in illis diſpenſare: maximè
15 loquendo de Concilio Tridentino, quod *ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 21. declarauit in omnibus ſuis decretis intelligi debere, *ſalua ſemper authoritate ſedis Apoſtolica:* ita vt propterea Sacra Congregatio apud Garziam *de benefic. p.* 5. *c.* 8. *n.* 87. & Sacra Rota ſæpiùs apud Barboſam *in collectan. D D. ad d. locum Concilij*
17 declarauerint cenſeri derogatum diſpoſitioni Concilij Tridentini, quando contra illud Papa diſponit. Et colligitur ex Gonzalez, Martha, Bonacina, Mareſcoto, Moneta, Gratiano, & aliis apud eundem
18 Barboſam *ſupra*. Præterea quia non obſtante, quod in dicto decreto habeatur, quòd talis Canonicus Pœnitentiarii debeat eſſe *Magiſter, Doctor, aut Licentiatus*; Nihilominus Sacra Congregatio Concilij in vna Elborenſi *Pœnitentiaria* 12. Martij 1633. quam adducunt Bonſ. dinus *in Theſaur. Canon. deciſ. reſol.* 49. *num.* 3. & Barboſ. *in collect. Apoſtol. deciſ. collect.* 581. *num.* 23. declarauit ſufficere, quod Papæ conſtet de idoneitate talis Canonici ob effectum obtinendi d. Pœnitentiariam. Ex hoc enim colligitur idem in præſenti eſſe dicendum, Papam videlicet, poſſe prouidere de iſta Pœnitentiaria non habentem
19 40. annos in ætate, ſi tamen aliàs habeat ſufficientem litteraturam, & morum probitatem. Denique id conſtat ex eo quod ita dicitur feciſſe Clem. VIII. fel. record. cum quodam Coadiutore Pœnitentiarij
20 Eccleſiæ Patauinæ, non habente niſi 25. annos. Reſpondeo ſecundò, valdè probabile mihi eſſe non ſolùm Papam, ſed etiam Epiſcopum poſſe inſtituere talem Canonicum Pœnitentiarium non habentem 40.
21 annos ætatis, ſi tamen alius non poteſt pro loci qualitate reperiri. Ratio eſt, quia ita expreſsè habetur verbis illis Concilij, *ſeu alias, qui aptior pro loci*
22 *qualitate reperiatur.* Dictio enim illa *alias* eſt idem quod *aliter* vel *alio modo* vt in *l. denique* §. *vtrum ff. de pecul. leg. lib.* 1. §. *illud ff. de aqua quotid.* Caputaquen. *dec.* 210. *num* 5. Rot. *deciſ.* 316. *num.* 6. *par.* 5.
23 *rec.* Verallus *deciſ.* 210. *num.* 5. *par.* 1. Eſtque diminutiua requiſiti. Seraphin. *deciſ. quaſt.* 68. *num.* 5. Et 24
ita defectum ætatis 40. annorum in Pœnitentiario non obſtare, vbi alias aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, & ſufficere, quod non reperiatur in Ciuitate, aut etiam Diœceſi perſona apta cum dictis qualitatibus, nec eſſe quærendam extra Diœceſim *arg. cap. nullus* 61. *diſt.* & *cap. ſanorum* 63. *diſt.* reſoluunt Salaz. de Mendoza *in libello de Inſtitut. Canonicatus Pœnitentiaria* §. 3. Squillante *de priuil. Cleric. cap.* 4. *n.* 70. & alij, quos refert Barboſa *in Collect. D D. ad hunc locum Concilij num.* 20.

Eſtque aptiſſimum exemplum in eodem Concilio 25
ſeſſ. 23. *de reform. c.* 15. ex eo enim quod Concilium ibi dicat: *nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam ſacerdotum audire nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus iudicetur, approbationem ob-*
tineat, inferunt DD. quod ſi Sacerdos ab Epiſcopo 26
videatur idoneus ad audiendas confeſſiones non teneatur eum examinare; eo quod Concilium dixerit: *aut alias idoneus iudicetur.* Etenim dictio *alias* eſt idem quod *aliter* aut *alio modo*, vt dictum eſt, aut eſt idem quod *alia via*, ſeu *alia ratione* Bonacina *de Sacram. Pœnit. diſp.* 5. *quaſt.* 7. *punct.* 4 §. 1. *n.* 9. & 10. Caſtrus Palaus *de Sacram. pœnit. tract.* 23. *diſput. vnic. punct.* 17. *num.* 4. poſt alios. Idem ergo in præſenti dicendum de eadem dictione in eodem Concilio, dum agit de Canonico Pœnitentiario.

AFFINITAS.

SVMMARIVM.

Affinitas quid ſit. num. 1.
Quando dirimat matrimonium. ibid.
Quid ſi adueniat poſt matrimonium contractum. numero 2.
Qualis copula ad eam requiratur. ibid.
Solus Pontifex diſpenſat in illa ante contractum matrimonium num. 3.
Poſt contractum etiam Epiſcopus, & cui ipſe commiſerit. ibid.
Quid de Confeſſariis Regularium propter eorum priuilegia. num. 4
Qualiter illa intelligenda. num. 5.
Pro quo loco num 6.
An ſine deputatione Superiorum. num 7.
Alia remiſſiuè. num. 8.

AFFINITAS eſt propinquitas quarundam perſonarum orta ex copula carnali licita, 1
vel illicita, vnius cum conſanguineo alterius. Si enim Petrus carnaliter cognoſcit Ioannam, cum fiant duo in carne vna, Petrus eſt affinis conſanguineis Ioannæ in eodem gradu in quo ipſa eſt ipſis conſanguinea, & Ioanna fit affinis conſanguineis Petri. Non tamen conſanguinei ipſius Petri fiunt affines conſanguineis Ioannæ, nec è contra: Cornexo *tom.* 2. *in* 3. *part. tract.* 6. *de Matrimon. diſput.* 7 *dub.* 31. Bonacina *de Matrimon. quaſt.* 3. *punct.* 12. Eſt impedimentum dirimens matrimonium, vſque ad quartum gradum, ſi oritur ex copula licita, & vſque ad ſecundum ſi ex illicita. Ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. Oritur ex copula completa, quæ eſt cum ſeminis virilis emiſſione intra vas naturale fœminæ, quia hæc dumtaxat apta eſt ad generationem, ſeu vt vir, & fœmi-

na

na efficiantur vna caro Cornexo *supra dub.* 32. Bonacina *supra.*

2 Non solum incurritur hoc impedimentum affinitatis ante matrimonium contractum, sed post contractum, ita vt coniux, qui commisit incestum cum consanguineo, vel consanguinea sui coniugis non possit à coniuge petere debitum, etsi teneatur reddere. Quod nequeat petere constat ex *cap.* 1. *de eo qui cognouit consanguineam.* Quod teneatur reddere ex *cap. discretionem eodem tit.* & *cap. penult. & fin. eiusdem tit.* Henriquez *lib.* 11. *de Matrimon. cap.* 15. *num.* 11. Sanchez *lib.* 9. *de Matrimon. disp.* 27. *num.* 1. Hoc intellige, quando fuit copula completa modo dicto *suprà* cum consanguineo, vel consanguinea coniugis, sola enim ea copula sufficiens est ad inducendum hoc impedimentum. Sanchez *suprà.* Amplia, etiam si copula sit occulta, quia textus distinctè loquitur, nec innititur scandalo. Sotus *in* 4. *dist.* 37. *quæst. vnic. art.* 2. *vers.* 2. *concl.* Gutierrez *in quæst. Canonic.* 1. *tomo cap.* 23. *num.* 8. Vnde peccat lethaliter coniux, qui affectus hoc impedimento petit debitum, quia contrauenit præcepto Ecclesiæ in re graui, & petitio ipsa incestuosa est. Nauarrus *in Summ. cap.* 16. *num.* 35. Sanchez *supra n.* 9. Oritur autem hoc impedimentum solum ex copula habita cum consanguineis coniugis intra secundum gradum, ita vt, qui cognouit consanguineam suæ vxoris in tertio, vel quarto gradu non priuetur tali iure petendi debitum. Ratio est, quia Concilium Trident. *sess.* 24. *cap.* 4. decreuit, quod affinitas orta ex copula illicita, non extendatur vltra secundum gradum. Et ita declaratum est à Pio V. & Sacra Congregatione. Snchez *supra num.* 14. Bonacina *sup.* Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo affinitas, & verbo Impedimentum affinitatis.*

3 Quamuis in impedimento affinitatis, quod est ante contractum matrimonium solus Pontifex dispensare possit, in illis gradibus in quibus dirimit illud solum iure Ecclesiastico, etsi non in illis in quibus dirimit etiam iure naturæ (si forsan aliqui tales sunt de quo alias) quando tamen superuenit matrimonio contracto, & impedit debiti exactionem, potest Episcopus dispensare. Valentia *tom.* 4. *disput* 10. *quæst.* 5. *punct.* 5. Cornexo *tom.* 3. *in* 3. *part. de Matrimon. disput.* 7. *dub. vlt.* Hinc ipse Episcopus potest committere Confessario facultatem id faciendi. Miranda *in Manual. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 47. *art.* 1. Tunc autem censebitur id concedere, non quando dederit facultatem absoluendi à casibus ipsis reseruatis, hoc enim impedimentum nec est proprie casus; nec proprie loquendo tollitur per absolutionem, sed est impedimentum, quoddam ad petendum debitum, & tollitur per dispensationem. Tunc ergo censebitur concessa huiusmodi facultas, quando ex verbis concedentis, vel aliis circumstantiis colligatur mentem ipsius esse illam concedere. Miranda *ibidem.* An vero Commissarius Cruciatæ habeat aliquod priuilegium circa hoc pro illis partibus, in quibus Bulla Cruciatæ promulgatur, vide Rodriguez *in exposit. Bull. Cruciat.* §. 13. *num.* 7. Ludouicum à Cruce *in exposit. Bullæ Cruciatæ disp.* 1. *c.* 9. *dub.* 8.

4 De Confessariis autem Regularibus, quod virtute priuilegiorum quarumdam Religionum possint etiam id facere, communiter tenent auctores, qui de hoc scripserunt, specialiter Casarubius *in Compend. priuil. Mendicant. verbo Dispensatio num.* 17. Rodriguez *tomo primo, quæstionum Regularium quæst.* 61. *art.* 1. Miranda *in Manual. Prælator. tom* 1. *quæst.* 47. *artic.* 1. Portellus *in dub. Regular. verbo Confessor Regularis erga sæculares num.* 23. Sanchez *lib.* 8. *de Matrimon. disp.* 16. *num.* 8. Ioannes de Cruce *de priuilegiis lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 9. *conclus.* 1. Et sanè, ita erat tempore quo ipsi scripserunt, modo tamen post annum 1631. quo à Sanctiss. Dom. N. Vrbano reuocatæ sunt omnes concessiones per viuæ vocis oracula factæ prout dixi *tom.* 1. *cap.* 3. *num.* 21. diligentius res expendi debet, iuxta dicta eo *tom.* 1. *cap.* 19. *numero.* 25. Et in primis concessio Innocentij VIII. pro Minoribus, quam Casarubius refert, viuæ vocis oraculum fuit, vt ipse fatetur, imo incertum & dubium, vt Corduba ibi notat, & propterea inutilis hoc tempore nisi innouetur, aut confirmetur. Idem dico de concessione Pij V. etiam pro Minoribus, quam circa hoc referunt Rodriguez, Miranda, Sanchez, & Portellus relati. Fuit enim etiam viuæ vocis oraculum. De concessione autem Martini V. aliqui illorum referunt, idem credo affirmandum quamuis eam vsque modo videre non potuerim. Concessio vero Iulij II. quam etiam refert Ioannes de Cruce, quamuis solum fuerit rescriptum quoddam Cardinalis cuiusdam Summi pœnitentiarij eiusdem Iulij II. vt patet ex Bullario Rodriguez inter Bullas Iulij II. *numero vigesimotertio*, quo de mandato ipsius viuæ vocis oraculo sibi facto declarauit indultum quoddam Sedis Apostolicæ datum Prioribus, Præsidentibus, & tribus, aut quatuor Monachis Monasterij S. Benedicti Congregationis Vallisoletanæ ab ipsis pro tempore deputandis, & ad nutum reuocandis, extendi etiam ad hoc, vt possent dispensare cum prædictis coniugatis incestuosis in petitione debiti, nihilominus credo non includi in reuocatione illa generali oraculum viuæ vocis. Ratio est, quia esto huiusmodi declaratio facta fuerit à prædicto Cardinali ex mandato sibi facto à Papa viuæ vocis oraculo, imo etiam dato, quod illud indultum de quo ibi fit mentio fuerit etiam viuæ vocis oraculum, nihilominus ipsa in se formaliter, vt ita dicam non est viuæ vocis oraculum; sed rescriptum quoddam, vel Breue Summi Pœnitentiarij auctoritate Apostolica editum. Manet ergo in sua vi, & ipso vti poterunt tam prædicti Monachi, quam quicumque alij Regulares, qui habuerint communicationem priuilegiorum cum illis.

Sunt tamen aliqua animaduertenda pro recto vsu huius priuilegij. Primum, hos Confessarios deputandos esse ad hoc munus dispensandi cum prædictis incestuosis per superiorem Monasterij, ita quod non sufficiat generalis facultas audiendi Confessiones fidelium, sed requiratur ista deputatio ad hoc munus specialiter, prout colligitur ex dictis Litteris Quare non debet committi indiscriminatim cunctis, sed specialiter doctis, & prudentibus, quia solum illi apti sunt ad id munus. Numerus autem trium, aut quatuor designatus à prædicto Cardinali intelligi debet respectiuè ad Monasteria, ita vt in magnis, & celebrioribus Monasteriis quale est illud S. Benedicti Vallisoletani, cui principaliter facta est hæc concessio, possint designari tres, aut quatuor: In minoribus autem conuentibus non nisi vnus vel duo. Ita enim recta ratio dictat intelligi debere priuilegium. Similiter quamuis ex vi viuæ vocis oraculi Pij V. pro Minoribus, quod retuli dicto *tomo primo, capite* 19 *numero* 25. requiratur, quod prædicti Confessarij habeant ad hoc munus commissionem à Prouinciali, ac per consequens, ita obseruari deberet si illud non esset reuocatum, aut si de nouo confirmaretur à Sede Apostolica, ex vi tamen huius priuilegij, de quo in præsenti, non requiritur commissio Prouincialis sed sufficit designatio 5

facta à Superiore immediato Monasterij, prout colligitur ex prædictis Litteris. Item licet ex vi prædicti oraculi Pij V. si subsisteret, aut si de nouo confirmaretur, facultas concessa viro docto Confessario non expiret amoto Prouinciali ab officio, vt habet Portellus relatus, & Villalobos *in Sum tom.1 tract.13.diff.5.n.5.& diff 52.n.10.* quia non ipse, sed Papa est, qui concedit talem facultatem. Tamen in vsu priuilegij de quo in præsenti aliter dicendum videtur, scilicet, quod mortuo, vel amoto superiore, qui talem designationem fecit, cesset designatio ab illo facta, eo quod illa est ad nutum concedentis reuocabilis, prout habetur in prædictis Litteris, Gratia enim, quæ datur ad nutum concedentis expirat cum ipso, iuxta dicenda infra verbo *Gratia n.9.* Pariter, quamuis prædicta facultate dispensandi cum incestuosis quantum est ex vi præfati oraculi Pij V. si subsisteret, aut de nouo confirmaretur, vti possent Confessarij etiam extra Sacramentum Confessionis, quia verbum illud *in foro conscientiæ* non restringitur ad Sacramentum Confessionis iuxta dicta *tom.1.c.18.n.45.* & supra verbo *Absolutio n.6.* ex vi tamen priuilegij de quo in præsenti necesse est, quod Confessarij vtantur dicta facultate in Sacramento Confessionis. Ita enim supponitur in prædictis Litteris illis verbis *Confessiones diligenter audire*, & illis *pœnitentiam salutarem iniungere.*

6 Quod autem prædicti Confessarij non possint vti hoc priuilegio extra suas domos, aut Ecclesias, constat ex dictis Litteris, vbi solum conceditur pro Christi fidelibus confluentibus ad illas seu in illis commorantibus, aut existentibus. Denique, quod talis dispensatio sine causa exhiberi non debeat, certum est, & commune omnibus dispensationibus. Videtur autem sufficiens esse si coniux ille, cum quo facienda est dispensatio, iuuenis sit nec possit se abstinere à petitione debiti.

7 Cæterum nullo pacto audiendos esse Peregrinum *in Compend.priuil.sui Ordinis part. 1. titul. dispensatio 5.8.* & Sayrum *in claui regia lib.6.cap. 11. n.98.* quatenus asserere videntur (etsi id expresse non asserant) posse Confessarios Regulares vti hac facultate dispensandi cum prædictis incestuosis sine speciali deputatione suorum Superiorum, rectè docet Diana *part. 3. tractat.2. de dub. Regul.resolut. 14.* & supponunt communiter authores, qui de priuilegiis Regularium scripserunt, quos idem Diana refert. Aut ostendant, qui oppositum dicunt aliquod priuilegium sine prædicta limitatione.

8 Vide alia 4 tom. verbo *Matrimonium.*

AGNVS DEI CEREI.

SVMMARIVM.

Quid statuerit Gregorius XIII. circa Agnus Dei. n.1.
Eam Constitutionem esse receptam. ibid.
Quæ actiones prohibitæ sint circa illos. n.2.
An possint venales proponi. n.3.
Quando simonia in hoc committeretur. ibid.
Emere illos ratione benedictionis simoniacum est. n.4.
An retineri possint miniati, vel depicti. n.5.
Excommunicatio à Greg. imposita an sit reseruata. n.6.
Quis possit ab illa absoluere. ibid.
Tangere, seu contrectare Agnus Dei, quibus licet, vel quibus non. n.7.
Pro reuerentia circa illos, quid statuerit S. Carolus Borromeus. n.8.

De vtilitate quam fideles capere possunt ex ipsis. n.9.
Qualiter significata sit ab Vrb. V. ibid.

PRo reuerentia habenda erga *Agnus Dei* à Summo Pontifice benedictos, ex veteri Ecclesiæ instituto, solemni precationum ritu, multisque cæremoniis tum primo, tum septimo Pont. anno, vt ait Azor. *tom.1. Instit. Mor. lib.9 c.9.* Hæc statuit Greg. XIII. in Const. *Omni certè* anno 1572. edita inter Const. ipsius *in 2.to. Bull. n.2.* quæ idcirco discutienda erunt, quia Regulares etiam tangunt. *Statuimus, & ordinamus, ac sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda prohibemus, & interdicimus, ne quisquam siue vir, siue mulier, sæcularis, aut Ecclesiastici, etiam Regularis Ordinis, ille sit & quocumque gradu, conditione, statu, nomine, dignitate, & honore præcellat, posthac in perpetuum Agnus Dei per Romanum Pontificem pro tempore existentem benedictos, depingere, inficere, minio notare, vel aurum, aut colorem aliquem illis imponere, aut quidquam aliud superinducere, neque depingi, aut miniari facere, nec illos venales proponere, seu tenere, quouis prætextu, qualibetve de causa audeat. Verum eos albos, & mundos Agnum illum purum, & innocentem repræsentantes, qui occisus pretiosissimo sanguine suo nos redemit, decenter, ac reuerenter à cunctis haberi, deferri, & custodiri præcipimus, & ita ab omnibus fieri, & censeri debere decernimus. Mandantes omnibus, & singulis locorum Ordinariis per vniuersum Christianum Orbem constitutis, eorumque Vicariis in spiritualibus Generalibus, vt præsentem nostram Constitutionem, & prohibitionem in suis quisque Ciuitatibus, & Diœcesibus statim publicare procurent, ita ut ad omnium notitiam quam primum peruenire possit. Quicumque verò inobedientes fuerint, præter excommunicationis pœnam, quam vt prafertur incurrent, etiam aliis pœnis ipsorum Ordinariorum, seu Vicariorum, plecti, & mulctari volumus, & iubemus.* Hæc in dicta Constitutione, quam aliqui extra Vrbem non esse receptam dicunt (Filiucius *tr.14.n.95.*) sed alij contra testantur, vt Fagundez *part.1.lib.1.c.4.n.25.* 1

Hæc ergo cunctis etiam Regularibus viris, aut fœminis prohibentur à Gregorio XIII. sub pœna excommunicationis latæ sententiæ; scilicet præfatos Agnus Dei cereos *depingere, inficere, minio notare, aut colorem aliquem illis imponere, aut quidquam aliud superinducere.* Vnde non prohibetur eos circulis, aut thecis aureis, argenteis, sericis, christallinis, aut vitreis in girum circum ornare, aut coronare. Sic enim Romæ obseruari video, & Pontifex solum interdicit ea quibus albedo, & munditia illorum veluti intrinsecè inficitur. Prohibetur etiam eos depingi, aut miniari facere, intellige auro, minio, vel colore, aut aliqua re illis imposita, vel superinducta, iuxta superius dicta, vt credatur eadem, quæ facere per se circa illos cuncti prohibentur, neque per alios facere posse, esto id non exprimatur in Constitutione. 2

Pariter etiam interdicitur omnibus eos *venales proponere, aut tenere.* Quod intellige de venditione simoniaca, qualis est si ratione Benedictionis vendantur, aut carius ratione illius; secus si ratione solius materiæ, ceræ videlicet, ex qua conficiuntur, & impensarum in eis conficiendis, & de vno loco in alium portandis vendantur. Constat enim calices, & patenas consecratas eodem modo vendi posse. Ita Sanchez *de precept. decalog. lib.2. cap.43. n. 29.* Bonacina *disput. 3. de primo precepto decalogi q.1. punct. 4. n. 12.* Qui autem particulam aliquam Agnus Dei venderet, aut carius annulum, seu thecam in qua inclusa est, proculdubio conuinceretur eam vendidisse 3

vendidisse simoniacè, cum illa materia parua alias nullius fermè pretij sit. Sic intelligendus Azor. *sup. quæst.* 4.

4 Emere etiam Agnus Dei ratione benedictionis, seu consecrationis simoniacum est, quia est emere rem sacram. Emere autem illos ratione materiæ, aut expensarum, quæ fiunt in apparandis, & poliendis nō est intrinsecè malum, Azor. *sup.* Cui non assentior, dum ait in prædicta Constitutione videri prohibitum, nullum enim verbum ibi est de emptione sed de venditione, nisi forsan credatur, eo ipso quod prohibentur vendi prohiberi etiam emi.

5 Etsi Agnus Dei pingere, miniare, &c. aut facere pingere, seu miniare prohibitum sit sub præfata excommunicatione, vt dictum est, illos tamen sic peccaminosè depictos, seu miniatos tenere, aut conseruare, probabile est non esse prohibitum dicta Constitutione. Quia non videtur credibile voluisse Pontificem, vt semel iam miniati, seu depicti comburantur, rumpantur, aut destruantur. Vnde dum interdicitur in ea Constitutione Agnus Dei *tenere*, infinitiuum *tenere* coniungitur cum dictione *venales*, vt constat ex contextu. Pariter dum concludit Pontifex illos habendos, deferendos, & custodiendos albos, & mundos, tantum est dicere non esse depingendos, sed vt benedicuntur à Pontifice custodiendos, at vbi peccando depicti sunt, non interdicit eos teneri, Sanchez *supra n.* 28. Bonacina etiam *supra*.

6 Excommunicatio prædicta nulli reseruata est, vt constat ex ipsa Constitutione, & notat Gauantus *in Manual. Episcopor. verbo Agnus Dei.* Vnde ab illa possunt Prælati Regulares absoluere suos subditos, iuxta dicta *tom.* 1. *c.* 18. *n.* 18. & Confessarij suos pœnitentes, iuxta dicta *ibi cap.* 16. *num* 14. ex Cotnexo *ibi* relato.

7 Tangere, seu contrectare Agnus Dei per se, & absolute non licet, nisi Clericis, saltem in Subdiaconatu constitutis. Sunt enim non solùm sacri, & benedicti, sed etiam Oleo Sacro, & Chrismate consecrati. Ita etiam elicitur ex *c. Sacratas dist.* 23. Azot. *supra q.* 3. Sanchez *sup. n.* 27. Non tamen propterea Clerici inferiores, aut laici eos tangentes peccant mortaliter secluso scandalo, aut contemptu, sed tantum venialiter, quia pro leui irreuerentia communiter hoc æstimatur, vt in simili dixi de Conuersis tangentibus sacra vasa, *tom.* 2. *c.* 8. *n.* 34. Azot. & Sanchez relati. Imo, vt credo, quando adsit moralis necessitas, pietas, & deuotio nullum erit peccatum eos decenter contrectare quia ita videtur vsu receptum. Sanchez *supra*.

8 Pro reuerentia tamen illis exhibenda in Concilio Mediolanensi sub S. Carolo Borromeo Cardinali celebrato quædam statuta sunt, quæ mihi digna videntur, quod hic inserantur, vel in exemplum aliarum Ecclesiarum. Primo vt cum Agnus Dei domi asseruantur, sicut piæ consuetudinis est, loculo decenti includantur. Cum autem collo dependentes gestantur, in thecam auream, argenteam, eburneam, christallinam, aut alterius generis decoris rectè inclusi sint, itavt tactu violari nequeant, nec ad ornatum habeant quidquam, quod profanum sit, quodque minimè deceat. Thecarum fabri oe vllo modo eos tangant attrectentue, ne chirothecis quidem, forcipe, aut vllo alio instrumento, sed ad eos in thecis reponendos Clericus in sacris constitutus adhibeatur. Ne item minimam particulam sacræ illius ceræ è quia agni figura effecta est in eis includant, quo pluris opus suum vendant, sed ab eo accipiant qui thecam Agni causa faciendam locarint. Ne item quisquam sacrum agrum annulo gestet, cum ita parum religiosè gestetur, vt aliqua fœditate turpiue tactu violari facilè queat. Præterea, qui sacros agnos gestant, hoc Religiosius caueant, ne quid impurè turpiterve agant, aut à sacra huiusmodi re alienum. Nec præterea in agri campum benedicti agni proiiciantur, nec cuiquam arbori affigantur, neque in ramis arborum suspendantur. Sed quod antiqui est instituti eorum cera adoleatur ad suffumigationem in agris, vineis, ob imminentem tempestatem, fulgura, fulmina, incendia, & grandinis vim, aliasue diabolicas illusiones depellendas. Hæc in eo Concilio Prouinciali refe- repte Azorio *supra q.* 2. & aliqua ex eis Gauanto *in Manuali Episcopor. verbo Agnus Dei.*

De vtilitate quam fideles capere possunt ex illis testatur Durandus *in Rationali diuinorum officiorum lib.* 6. *cap.* 79. agnos cereos auctoritate Pontificia sacros vim habere contra fulgura, fulmina, grandinem, incendia, & tempestates ventorum, vel imbrium. Hos etiam versus ab Vrbano V. ad Gregorium Imperatorem cum tribus *Agnus Dei* missos fuisse habet Quaranta *verbo Agnus Dei.* 9

Balsamus, & munda cera cum chrysmatis vnda
Conficiunt agnum, quod munus do tibi magnum.
Fonte velut natum per mystica sanctificatum.
Fulgura desursum pellit, & omne malignum:
Peccatum frangit, vt Christi sanguis. Et angit.
Pragnans seruatur, simul & partus liberatur.
Munera defert dignis, virtutem destruit ignis
Portatus mundè de fluctibus eripit vnda.
Morte repentina seruat, Satanæque ruina.
Si quis honoret eum, retinet super hostes trophaum.
Parsque minor tantum tota valet integra quantum.
Agnus Dei miserere mei.
Qui crimina tollis miserere nobis.

ALIENARE, SEV ALIENATIO.

SVMMARIVM.

Vbi de hac materia actum sit. n. 1.
Alienatio propriè quid importet. n. 2.
Quid large sumpta. ibid.
Actus per quos dominium transfertur. ibid.
Actus per quos vtile transfertur. ibid.
Omnes alienationes bonorum Ecclesiasticorum modò prohibita à Paulo II. n. 3.
Item à S. Congreg. Concily. n. 4.
Etiam impositio censuum. n. 5.
Item acceptio pecunia ad cambium. ibid.
An possint Ecclesiastici emere bonum stabile imposito censu super illud. ibid.
Quid dicendum de annuis redditibus, & creditis Montium. n. 6.
Venditio immobilium, seu mobilium pretiosorum omnino interdicta. n. 7.
Quid cum res est modici valoris iuxta Ca. Terrulas, ibidem.
Qualiter est intelligendum. ibid.
An serui fugitiui alienari possint. n. 8.
An bona difficilis recuperationis. n. 9.
An bona hereditaria obnoxia oneri soluendi æris alieni. n. 10.
Donatio etiam prohibita Regularibus de rebus immobilibus, aut mobilibus pretiosis. n. 11.

Plura de hac materia, quatenus spectat ad bona Regularium dicta sunt *tom. 1. p.1. capite 10. num. 1.2.3. & 4. & tom. 2. p.1. cap. 19. a numero 54.* quia tamen circa eam nouæ quotidie exurgunt difficultates, in Italia præsertim, vbi Extrauagans *Ambitiosæ* Pauli II. & decretum Sacræ Congregationis, de quo infra, sunt in viridi obseruantia, ideo alia addenda sunt, vel pro maiori explicatione. 1

Quamuis alienatio propriè, & in rigore sumpta solum importet actum per quem dominium directũ transfertur. *C. de fund. dotal. l.1. & 2.* Glossa *in c. cum nulli liceat de reb. Eccles. non alienand.* Largè tamen, vt in dicta Extrauaganti Pauli II. & decreto Sacræ Congregationis, sumitur etiam pro actu per quem dominium vtile transfertur. Syluester *verbo alienation. 1.* Quaranta *in Summa Bullar. verbo alienatio num. 6.* 2

Actus per quos dominium directum transfertur sunt venditio, donatio permutatio, &c. Molina *de contractib. tract. 2. disp. 464. num. 1.* Actus vero per quos dominium vtile transfertur sunt sex (iuxta Quarantam *in Summa Bullar. verbo alienatio numero 16.*) Videlicet superficiarius, locatio, Emphyteusis, libellarius, feudus, & præcaria. His iunge illos actus, quibus etsi res non tradatur alteri, neque ad dominium directum, neque vtile, manet tamen obnoxia

obnoxia periculo alienationis, vt pignus & hypotheca. Molina *suprà*.

3 Hi ergo omnes alienationis bonorum Ecclesiasticorum modi prohibiti sunt Ecclesiasticis omnibus. Primò, à Paulo II. in Extrauaganti *Ambitiosæ* sub excommunicationis sententia, & aliis pœnis prout dixi dicto *tom.1.cap.10. numero 1.* illis præsertim verbis: *Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, praterquam in casibus iure permissis, ac de rebus, & bonis in Emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc cum Ecclesiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus, & bonis, quæ seruando seruari non possunt, pro instanti temporis exigentia, hac perpetuò valitura Constitutione fieri prohibemus.*

4 Deinde secundò, expressis, & clarius prædicti modi alienationis bonorum Regularium, abrogatis omnibus priuilegiis ipsis concessis, (quorum plura referunt Cassarubius, & Sorbus *in Compend priuileg. Mendicant. ver. alienatio*) prohibiti sunt à Sacra Congregatione Concilij in decreto Sanctissimi Domini Nostri Vrbani iussu edito anno 1624. absque licentia ipsius Sacræ Congregationis, illis verbis dicto *cap.10. num.2.* relatis. *Omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, census perpetuos, seu vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, concessionem in feudum, vel Emphyteusim, præterquam in casibus à iure permissis, fieri perpetuo prohibet, absque ipsius Congregationis Concilij expressa licentia in scriptis, & gratis concedenda, sub pœna priuationis omnium Officiorum, quæ tunc obtinebunt, vocisque actiuæ, & passiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, quam ipso facto absque alia declaratione incurrant. Sublata etiam Generali & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate; pœnis nihilominus Apostolicarum Constitutionum, & præsertim fœlicis recordationis Pauli II. quæ incipit:* Ambitiosæ *in suo robore permansuris.* Prohibentur etiam bonorum Ecclesiasticorum alienationes in Concilio Trident. *sess. 22. de reformatione capite vndecimo, & sess.25. etiam de reformatione, capite 11.* item ab aliis Pontificibus de quibus infra.

5 Meritò autem in hoc Sacræ Congregationis decreto fit specifica mentio censuum, siue perpetuorum vitalitiorũ, quamuis in dicta Paulina expressè nominati non fuerint, quia census impositio est quædam alienatio *l.fin. C. de reb. Eccles. non alienan.* Naldus *in Summa verbo Census num.3.* ex decisione Rotæ. Impositio enim census venditio quædam veluti est libertatis bonorum. Vnde in dicto *capit. 10. num. 3.* dixi, pecunias ad cambium, vel mutuo accipere cum solutione lucri cessantis, vel damni emergentis (quod multo minus est quam census impositio) prohibitum esse Regularibus, declarasse Sacram Congregationem eodem Sanctissimo approbante, vt refert etiam Gauantus *in Manual. Episcop. ver. alienatio num. 35.* Multo ergò magis impositio, seu venditio census, siue perpetui, siue vitalitij prohibita, erit. Hinc etiam declaratum est à Sacra Congregatione, Regularium alienationem, seu venditionem census Regularium pro solutione æris alieni minime fieri posse. Gauantus *in Manual. Episcop. verb. alienatio n. 40.* Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regul. verbo alienatio num.3.*

An autem possint Regulares, aut alij Ecclesiastici emere v. g. vineam, vel domum mille v. g. scutis impositis ad censum, super ipsam vineam, vel domum. Dicendum videtur, quod sic. In eo enim casu Ecclesia non tamen alienat, quàm adquirit bonum illud stabile tali onere affectum, quod nullo iure est prohibitum. Secus esset si ille census imponeretur hypotheca speciali etiam super alia bona Monasterij, vel super illa solum, hoc enim esset alienatio quædam libertatis bonorum Monasterij, ac per consequens prohibitum. Dixi autem hypotheca speciali, quia si id fieret per hypothecam generalem, licitè fieret quia iuxta dicta *tom. 2. cap. 19. n. 55.* probabile est hypothecam generalem bonorum Ecclesiæ non esse prohibitam Ecclesiasticis, aut Regularibus. Restat ergo solum aliquid dicere de singulis modis alienationis supra assignatis, & prohibitis Regularibus sine Sacræ Congreg. licentia. 6

Sed præmittendum, quod licet Naldus *in Summa verbo annus num. 7. & verbo Bona num. 16.* putet annuos redditus, si sint citra decennium, & credita Montium, vulgò *loca Montium*, esse bona mobilia, nihilominus dicendum censeri immobilia. Ita enim habet vsus Curiæ, & est conforme naturæ ipsorum, cum possint perpetuo durare. Esto autem immobilia, non essent, quia tamen sine dubio sunt pretiosa ideo quantum ad alienationem iudicandum de illis est, ac si essent immobilia, iuxta dicta *tom. 2. cap. 19. n.54.55.& 56.* Quod maximè roboratur ex eo quod sint bona fructifera.

Et primò loquendo de venditione rerum immobilium, & mobilium pretiosorum, etsi omnino sit interdicta Regularibus sine Sacræ Congregationis licentia, iuxta dicta locis relatis ex Paulina, & decreto relato eiusdem Sacræ Congregationis, nihilominus res modici valoris etiam si sit immobilis, vendi potest, & alienari sine tali licentia. Ratio est, quia in *cap. Terrulas 12. quæst. 2.* id permittitur. Declaratum autem est à Sacra Congregatione, neque constitutione Pauli II. neque Concilij Tridentini decreto derogatum esse dispositioni dicti *cap. Terrulas 12. quæst. 2.* Quaranta *in summa Bullar. verb. alienatio num. 41.* Gauantus *in Manual. Episcopor. verbo alienatio num. 22.* Est autem eadem ratio de decreto Sacræ Congregationis adducto, quia illud conforme est constitutioni Pauli, illius explicatio, & confirmatio pro Regularibus, sublatis eorum priuilegiis. Sed notandum, in eo *cap. Terrulas* tria requiri, vt possint alienari, scilicet quod sint exiguæ, minus vtiles, aut longè positæ, & adsit necessitas. Quanti porrò valoris debeant esse prædictæ Terrulæ, vt exiguæ censeantur Naldus *in Summa verbo Prælatus num. 7.* & Gauantus *supra num. 24.* referunt declaratum esse à Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium debere esse viginti quinque scutorum aureorum. Idem verò Naldus *in Summ. verbo alienare num. 5.* dicit ex stylo Curiæ, & prout à pluribus fide dignis ipsi pluries scriptum fuit, intelligi debere de iis, quæ communiter non excedunt valorem viginti ducatorum. Sed quamuis declarationi Sacræ Congregationis pro eo casu quo facta est standum sit, & stylus ille Curiæ de pretio viginti scutorum mihi satis rationi consonare videatur, nihilominus melius videtur dicendum hoc relinqui debere arbitrio Iudicis, vel prudentis viri. Ita Filiucius *tract. 44 cap. 4. n. 4. to.3.* Quaranta *supra*, Peirinis *tom. 1. priuileg. Minim. in Constit. 9. Iulij II. n. 15.* Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg 95. n. 51.* Cum autem res modici valoris alienari possit per venditionẽ, idem videtur dicendum de

de aliis modis alienationis, cum non sit in eis maior ratio. Vnde locari posse vltra triennium colligitur ex Riccio *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 113. *num.* 5. *in* 1. *edit.* & *resol.* 98. *num.* 5. *in* 2. & Barbosa relato. Nota tamen prædiola hæc, seu terrulas modici pretij, quæ alienari posse dixi sine licentia prædicta, debere esse separata, seu distincta ab aliis prædiis, seu terris Ecclesiæ, si enim fuerint coniuncta cum illis, itaut sint illorum partes sapiunt naturam illorum, cuius partes sunt, & ita alienari non poterunt, sicut nec illa. Aliàs daretur occasio, vt totum ipsum prædium paulatim, & diuisim per partes modicas distrahi, & alienari posset.

8 Quia tamen *dict. cap. Terrulas* & *cap. Fugitiui* 15. *quæst.* 2. conceditur Episcopis posse distrahere seruos fugitiuos, qui reuocati retineri non possunt, ideo videtur mancipia fugitiua, quæ similiter reuocata retineri non possunt, vendi posse sine licentia Sacræ Congregationis, etiam in casu quo aliàs alienari non possent, iuxta dicta *tom.* 2. *cap.* 19. *num.* 57. quia essent annexa, vel affixa prædiis, aut domibus, tamquam illorum partes. Portellus *in dub. Regular. verbo alienatio in addit. num.* 3. Addit eamdem esse rationem si serui sint ebriosi, latrones, & inhonesti, est enim eadem ratio, ac per consequens curret eadem dispositio iuris. Si verò seruus esset relictus Monasterio hac conditione ne vendatur, quod si vendatur pertineat ad hæredes donatoris, vel testatoris, tunc vendi non potest, & si vendatur pertinet ad hæredes illius. Lex enim Canonica non derogare debet legi naturali, quæ præscribit obseruantiam illius conditionis aliàs rationabilis. Quod tamen intellige, nisi obtenta sit dispensatio in tali conditione. Portellus *ibid.* [Si autem quæras ad qood pretium accedere possit res mobilis, vt pretiosa dicatur, & per consequens alienari non possit sine Sedis Apostolicæ licentia. Respondeo falsam videri opinionem Castri Palai *tom.* 2. *disp. vnica punct.* 15. §. 1. *num.* 2. asserentis centum aureos attingere debere. Communis enim æstimatio mobilia Ecclesiæ minoris pretij, quàm centum aureorum pretiosa existimat. Propterea satis probabiliter dici posset arbitrio prudentis, & pensatis circumstantiis, id relinquendum. Quia tamen Homobonus *in consultat. cas. conscient. volum.* 2. *p.* 6. *respons.* 98. & Peregrinus *in Compendio nouiss. priuileg. sua Religionis verbo alienatio bonorum in schol.* quos sequi videtur Diana *punct.* 4. *tract.* 4. *resol.* 223. dicunt declaratum esse à Sacra Congregatione mobile pretiosum illud censeri, quod excedit valorem viginti quinque aureorum, ideo regulariter adhærendum huic taxæ.]

9 Similiter vendi possunt sine prædicta licentia bona, quæ sunt difficilis recuperationis, seu incerta, vel incognita, eo pacto, quod laicus emptor suis expensis, & periculo ea recuperet. Naldus *in Summa verbo bona num.* 9. ex Rotæ decisione, & aliis, Gauantus *in Man. Episcop. verbo alienatio num.* 42.

10 Non tamen vendi, aut alienari possunt bona hæreditaria accepta à Regularibus de mano laici, si ex necessitate soluendi æris alieni essent alienanda. Nam per aditionem hæreditatis iam sunt facta bona Ecclesiastica, ec proinde ad alienationem ipsorum requiritur licentia Sedis Apostolicæ, Naldus *in Summ. v. bona num.* 7. ex Rotæ decisione.

11 Loquendo verò de donatione, cum sit species quædam alienationis etiam est prohibita Regularibus in prædicta Paulina, & decreto S. Congreg. sine licentia ipsius, quando est de rebus immobilibus, seu mobilibus pretiosis, vt patet illo verbo *Concessionem*, quod est in Paulina, & verbò *Alienationem*, quod est in dicto decreto. Donatio autem inter Regulares einsdem Monasterij, etiamsi (casu dato) esset rei immobilis, aut mobilis pretiosæ (quidquid sit de transgressione Constitutionis Clementis VIII. *de largitione munerum*, de qua alibi) non est prohibita in dicta Paulina, neque in decreto relato. Ratio est, quia ibi solum prohibetur ea donatio, quæ est alienatio, donatio autem illa inter Regulares eiusdem Monasterij, non est alienatio, cum dominium illius rei non transferatur, sed maneat sicut antea in Monasterio. Vide Naldum *in Summa verbo alienatio num.* 4. An vero id etiam procedat in donatione facta à Regulari vnius Monasterij alteri Regulari alterius Monasterij, vel Prouinciæ, eiusdem tamen Religionis, dubiæ quæstionis est. Et cõsequenter ad dicta *tom.* 2. *cap.* 19. *num.* 56. respondendum est negatiuè. Illa enim est vera alienatio ab vna Ecclesia ad aliam, quæ prohibita est etiam de licentia Prælati. Bonacina *in tract. de alienat. bonorum Ecclesiastic. disp.* 2. *quæst. vnic. punct.* 2. *num.* 14. & 17. & *de contractibus disp.* 3. *quæst.* 8. *punct.* 4. *num.* 24. Credo tamen in praxi non obseruari hoc; sed ex sola facultate Prælatorum sine licentia Sacræ Congregationis fieri huiusmodi donationes. Et fauet Riccius à Bonacina relatus *decis.* 58. & 74. [Maximè autem fauet Tamburinus *de Iure Abbatum disput.* 13. *quæsit.* 2. *num.* 19. vbi probabiliorem esse dicit sententiam Riccij asserentis posse fieri alienationem ab vna Ecclesia ad aliam absque solemnitate, maximè loquendo de Ecclesiis eidem Prælato subiectis, quales sunt Regulares qui sub eodem Prouinciali, vel Generali degunt, quod notandum est pro ipsis, & aliquibus donationibus etiam rerum pretiosarum, quæ Regulares vnius Monasterij solent facere alij Monasterio cum sola licentia Prælati. Etsi nouissimè Bordonus *in suis Resolutionibus resol.* 27. *a.* 1. oppositum teneat in casu contingenti de quodam Prouinciali, qui propria authoritate, agrum vnius Conuentus, valoris quinquaginta scutorum dedit alteri Conuentui, dicens tamen *a.* 2. id potuisse facere si solum fuisset valoris 20. aut 25. aureorum.] Posse etiam in remunerationem beneficiorum Ecclesiæ collatorum donari aliquid sine Sedis Apostolicæ consensu, tradit Barbosa *in allegat.* 95. *num.* 62. ex *cap. Consensus de rebus Eccles.* Sed quia ibi, præter alias circumstantias quæ notantur, tantum conceditur tali beneficiorum collatori quod possit manumittere seruos aliquos Ecclesiæ, qui tamen inter bona mobilia recensentur, nisi sint annexi, vel affixi, ipsis, iuxta dicta *tom.* 2. *cap.* 19. *num.* 57. ideo solum intelligendus est textus de bonis mobilibus, & inter metas, & limites honestæ remunerationis.

De permutatione etiam bonorum immobilium, vel mobilium pretiosorum Ecclesiæ, si talis permutatio fiat cum sæcularibus, certum est prohibitam esse Ecclesiasticis, & Regularibus sine consensu Sacræ Congregationis. Ita enim habetur ex Paulina *Ambitiosa*, & decreto Sacræ Congregation. relatis, iuxta dicta *tom.* 2. *capite* 19. *numero* 56. Barbosa *de offic.* & *potest. Episcop. allegat.* 95. *numer.* 57. Si tamen fiat inter ipsas Ecclesias, seu Monasteria; non est tam certum esse prohibitam, potius inter casus, in quibus licita est alienatio bonorum Ecclesiæ inconsulta Sede Apostolica hunc ponit Barbosa allatus *num.* 55. & 56. ex *cap. hoc Ius porrectum* §. *sibi inuicem* 10. *quæstion.* 2. *capite primo de reb. Eccles. non alienand. capite ad quæstionem de rerum permut.* & ita videtur dicendum speculatiuè, & stando in iure communi. Praxis tamen est in contrarium, vt tenent Riccius *in praxi resol.* 60. *in fine*, & *resol.* 33. 12

fol. 33. etiam in fine. Naldus *in Summa ver. Permutare num.* 2. & ipse Barbosa relatus, & ita illi standum. De permutatione vero prædictorum bonorum inter Clericos, vel Regulares eiusdem Ecclesiæ, vel Monasterij, seu Religionis dic. *vt sup. numero præcedenti.*

13 De aliis vero speciebus contractuum, per quos solum transfertur dominium vtile, aliqua dixi locis relatis, & ex dictis etiam colligi potest quid de illis dicendum. [Maxime vero pro impignoratione, vide decretum de anno 1643. innouatum quod ibidem retuli, vbi Sacra Congregatio dicit quod pecunias accipere mutuo dato pignore esse prohibitum Regularibus, & id facientes incurrere in pœnas decreti Sacræ Congregationis *de reb. Regular. non alienand.* Pro quo nota quod non obstantibus huiusmodi decretis in casu maximæ necessitatis, in quo non posset adiri Summus Pontifex aut Sacra Congreg. & necessitas ipsa vrgeret, posse fieri talem impignorationem etiam lampadum, candalabrorum argentorum, &c. tenet Peytinis *in suo Formulario litt. A, c.* 11. *nu.* 3. & Diana *par.* 5 *tract.* 13. *resol.* 6. Circa emphyteosim animaduertit Franciscus Leo *in Thesaur. for. Ecclesiast. cap.* 15 *nu.* 8. posse terram sterilem in Emphyteosim illi concedi, cuius studio reducatur ad culturam, afferrque aliquot iura, quæ tamen non plenè probant. Standum ergo est Paulinæ Constitutioni, & decreto S. Congreg. relatis.

14 De reliquiis Sanctorum dicendum est, sicut de mobilibus pretiosis, quæ seruando seruari possunt, quod scilicet alienari nequeant sine consensu Sedis Apostolicæ. Sunt enim res argento, & auro pretiosiores, & stylus Curiæ ita obseruat. Riccius *in praxi decis.* 63. Bonacina *de alienat. bonor. Eccles. disp.* 2. *quæst. vnic. punct.* 2. *num.* 31. Vnde earum alienatio veluti irrita rescindenda est. Flauius Cherubinus *in Compend. Bullar. in constit.* 98. *Pij V.* hoc tamen intellige de reliquiis muro clausis, vel insignibus, aut ipsarum partibus notabilibus vel perpetuæ traditis sepulturæ. Exiguarum enim particularum alienatio non videtur petere Sedis Apostolicæ consensum. Declaratum proinde est à Sacra Congregatione, teste Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo reliquia*, reliquiam modicam iam factam alienabilem posse donari alicui Ecclesiæ, vel Oratorio. De pœnis furantium reliquias dicam 4. tom. verbo *Reliquia Sanctorum.*

15 Quamuis vnio Ecclesiarum, quia etiam est quędam alienatio, prohibita sit prædicta Extrauaganti, & decreto Sacræ Congregationis (Quaranta *in Sum. Bullar. verbo alienatio num.* 35. ex Abbate, & Rebuffo) facta tamen Ecclesiæ Regulari, seu Religioso loco non potest impugnari. Vt patet ex Clement. *si vna Ecclesia de rebus Ecclesiæ non alienand.* vt dixi *tomo* 1. *cap.* 10. *mem.* 4. & supponit. Glossa *ibi verbo Donetur.* Consule tamen Concil. Trident. *sess.* 21. *c.* 5. *& sess.* 24. *cap.* 13. *&* 15. *& sess.* 23. *cap.* 18. & dicta *tom.* 2. *cap.* 1. *numer.* 41. ac Thesaurum *in prax. par.* 2. *verbo alienatio bonorum Ecclesiasticorum iuris forma non seruata c.* 1. 5. *Quintus casus.*

16 Quamuis etiam venditio, seu alienatio arborum cæsarum ex aliquo prædio, eo quod essent inutiles, aut nociuæ non videatur prohibita in dicta Extrauaganti, & decreto Sacræ Congregationis (quod intelligo, quando illæ ob densitatem, & vicinitatem impedimento erant ipsarum augmento vel fructui, vel quando loco earum reponerentur abores fructiferæ, seu magis fructiferæ, hæc enim omnia vtilia fundo sunt, & secundum regulas agriculturæ Quaranta *in summa Bullar. verbo alienatio n.* 33. Peytinis *tom.* 2. *priuilegior. Minimor. in Constit.* 9. *Iulij II. n.* 18. 19. *&* 20.) arbores tamen fructiferas, seu fructiferas in magna quantitate incidere, & alienare, prohibitum est in dicta Extrauaganti, & Decreto, quia tunc ea sunt bona pretiosa. Quaranta *supra.* Peytinis etiam *supra num.* 23. Vide Farinacium *part.* 2. *decis.* 553. referentem notabilem Rotæ decisionem circa hoc.] Et Tamburinum *de Iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 13. *quæsit.* 3. Quare idem dicendum de incisione vineæ; etsi eam non esse veram alienationem teneat Bordonus *in suis resol.* 27. *n.* 14. & de incisione nemoris *n.* 18.

Casu quo bona immobilia, quæ onus habent per- 17
petuum Missarum, auctoritate Apostolica alienentur, eorumdem pretium sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, in aliis bonis stabilibus fructiferis cum eiusdem oneris repetitione, atque annexione conuerti debent. Ita enim decernitur à Sacra Congregatione *in decreto de celebratione Missarum.* Gauantus *in Manual. Episcopor. verbo alienatio numero trigesimosexto.* De hoc, & aliis ad id spectantibus iterum erit sermo 4. tom. ver. *Missa.*

Pœnæ impositæ in Extrauaganti Pauli II. contra 18
transgressores, præter rescissionem alienationum, de qua *tom.* 1. *cap.* 10. *n.* 2. dixi, sunt istæ *Tam qui alienat, quam is qui alienatas res, & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat. Alienanti vero bona Ecclesiarum, Monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet inconsulto Romano Pontifice, aut contra præsentis Constitutionis tenorem, si Pontificali, vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ingressus Ecclesiæ sit penitus interdictus, & si per sex menses immediate sequentes sub interdicto huiusmodi, animo, quod absit, perseuerauerit indurato, lapsis mensibus eisdem a regimine, vel administratione suæ Ecclesiæ, vel Monasterij, cui præsidet in spiritualibus, & temporalibus, sit eo ipso suspensus. Inferiores verò Prælati, Commendatarij, & alij Ecclesiarum Rectores beneficiati, vel administrationem quomodolibet obtinentes, Prioratibus, & Præposituris, Præpositatibus, Dignitatibus, Personatibus, Administrationibus, Officiis, Canonicatibus, præbendis, aliisque Ecclesiasticis cum cura, & sine sæcularibus, & Regularibus beneficiis, quorum res, & bona alienarunt dumtaxat ipso facto priuati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur, possintque per locorum Ordinarios, vel alios ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis, qui propterea priuati fuerint) libere de iure conferri, nisi aliàs dispositioni Apostolicæ Sedis sint specialiter, aut generaliter reseruata, & nihilominus alienatæ res, & bona huiusmodi ad Ecclesias, Monasteria, & loca pia ad quæ ante alienationem huiusmodi pertinebant libere reuertantur.*

In decreto autem Sacræ Congregationis relato 19
confirmantur pœnæ Apostolicarum Constitutionum & præsertim in Pauli Extrauaganti positæ, & vlterius contra Capitula, seu Superiores omnes Regulares alienantes imponitur *pœna priuationis officiorum, quæ tunc obtinebant, vocisque actiuæ, & passiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, quam ipso facto absque alia declaratione incurrant, sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate.* Hæc ibi.

Hoc igitur tempore Regulares omnes alienantes 20
bona immobilia seu mobilia pretiosa Ecclesiarum, Conuentuum, seu Monasteriorum, non solum committunt sacrilegium, quia irreuerenter se habent erga res Deo sacras (Caietanus *in summa verbo Excommunicatio*

communicatio cap. 75. Quaranta *in Summ. Bullar. ver. Alienatio num.* 49.) sed etiam incidunt primò in excommunicationis sententiam ipso facto designatam à Paulo II. verbis relatis. Quia tamen Pontifex in antecedentibus vsus fuit verbo *Præsumpserint*, ideo non incident in ipsam, nisi illi, qui alienationem fecerint ex dolo, malitia, vel præsumptione, non tamen illi, qui vel ex probabili, vel etiam culpabili ignorantia illam fecerint. Verbum enim *Præsumere* significat temeritatem, vel malitiam excludentem omnem ignorantiam, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 10. *num.* 33. Quaranta *supra num.* 50. Hæc autem excommunicatio nulli est reseruata, vt patet ex contextu, Gauantus *in Manual. Episcop. verbo alienatio num.* 28. Vnde Prælati omnes Regulares possunt in foro conscientiæ ab illa absoluere suos subditos, sicut & Confessarij suos pœnitentes, propter dicta dicto *tom.* 1. *cap.* 10. *num.* 33. *&* *cap.* 19. *numero* 14. Nec obstat, quod, vt Quaranta relatus *numero* 49. dicit, aliquando per Breuia Pœnitentiariæ, vel Signaturæ obtineatur ista absolutio: id enim est, vel pro foro exteriori ad obuiandum molestiis, quæ oriri possent, vel etiam in foro interiori ad maiorem securitatem. Adde aliquos id facere ex ignorantia auctoritatis suorum Superiorum. Addit Thesaurus *supra* §. *Nota circa*, quod quamuis ea excommunicatio non sit reseruata in extrauaganti ista, est tamen reseruata in Concil. Tridentino *sess.* 22. *cap.* 11. Sed quia Concilium solum loquitur de vsurpantibus seu in proprios vsus conuertentibus bona Ecclesiarum, non video cur eius doctrina extendatur ad simpliciter alienantes. Vide Filiuc. *tract.* 44. *capite* 6. *numero* 3. *in fin.* & dicenda infra verbo *Bona, numero* 9.

21 Deinde Episcopi, vel Abbates tales alienationes facientes incidunt in censuram Interdicti, & post sex menses Suspensionis à regimine Ecclesiæ, vel Monasterij, designatos in dicta Extrauaganti Paulina. A quibus similiter, cum non sint reseruatæ, absolui poterunt à quocumque habente iurisdictionem ordinariam, vel delegatam ad absoluendum à censuris. Vide dicenda verbo *Censura*, verbo *Interdictum*, & 4. *tom.* verbo *Suspensio*.

22 Tertio, alij Prælati inferiores prædictas alienationes facientes incidunt etiam in pœnas illas priuationis, & inhabilitatis quas Pontifex in dicta Constitutione posuit, & Sacra Congregatio in dicto decreto approbauit. An autem non obstante, quod ibi dicantur incurrendæ *absque aliqua declaratione* incurrantur in foro conscientiæ ante quamcumque declarationem, siue pœnæ, siue delicti, aut criminis commissi, dixi *capite decimo* relato *numero trigesimoprimo*. Vide etiam Quarantam relatum *numero* 49. Quis vero possit in illis dispensare, casu quod vera sit sententia illorum, qui dicunt eas incurri in foro conscientiæ ante quamcumque declarationem etiam delicti commissi valdè dubitatur. Et quidem pœnæ in Constitutione Paulina designatæ, licet quantum est ex vi ipsius Paulinæ, cum nulli reseruentur, videntur iure communi dispensabiles à Superioribus illorum, qui tales alienationes fecerunt, cum ipsi sint, qui habent auctoritatem Ordinariam in subditos ad illa quæ non sunt aliàs reseruata, iuxta dicta *capite decimo*, relato *numero trigesimoquinto*, & *capite* 18. eiusdem primi tomi *numero* 46. Pœnæ tamen illæ impositæ à Sacra Congregatione in decreto relato Capitulis, & Superioribus Regularium alienantibus, imo etiam illæ, quæ ex Constitutione Paulina in dicto decreto repetuntur, cum ibi auferatur facultas Protectori, & Generali illas moderandi, & relaxandi, proculdubio Sedi Apostolicæ reseruatæ censendæ sunt.

Quamuis etiam alias ex priuilegiis aliquarum Religionum, quæ retuli *tom.* 1. *cap.* 18. *numero* 46. adiunctis etiam *numero* 34. *&* 35. possent aliqui Prælati Regulares cum suis subditis in illis dispensare. Quia tamen in prædicto decreto reuocantur omnia priuilegia Regularibus concessa, ideo nisi ipsi post diem septimum Septembris 1624. quo editum est, aliquod priuilegium ad id faciendum à Sede Apostolica obtinuerint, in posterum id facere non poterunt. Nota etiam, quod ad incurrendum pœnas dicti decreti Sacræ Congregationis non requiritur dolus, malitia, vel præsumptio, quia non est ibi verbum præsumere, sicut in Extrauaganti Paulina. Quare qui ex ignorantia vincibili illud transgressi fuerint illas incurrent, iuxta dictum *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 10. *numero* 33. Denique notandum prædictum decretum solum obligare intra fines Europæ, vt in eo dicitur. 23

Ex iis autem indicari potest quid dicendum de aliis pœnis designatis ab aliis Summis Pontificibus quatenus spectare possēt ad Regulares bona Ecclesiastica alienātes. Eas enim manere in sua vi constat ex decreto Sac. Congregationis relato. Hi porro sunt post Paulum II. Paulus IV. in Constitut. *Iniunctum nobis* inter Constitutiones huius Pontificis *in* 1. *tom. Bullar. numero secundo*. Pius IV. Constitutione *Apostolica in secundo tomo Bullar.* inter Constitutiones ipsius *numero* 104. Pius V. in Constitutione *Admonet* inter Constitutiones ipsius *in secundo tomo Bullar. numero* 35. Greg. XIII. in Constitutione *Inter cætera* inter Constitutiones ipsius eodem *secundo tomo Bullar. num.* 3. Sixtus V. in Constitutione *Solicitudo* eodem *secundo tomo numero tertio* & in Constitutione *Quanta num.* 26. Gregorius XIV. in Constitutione *Romanus* eodem *secundo tomo numero primo*, Innocentius IX. in Constitutione *Quæ ab hac* eodem *secundo tomo Bullar. numero primo*, Clemens VIII. in Constitutione *Ad Romani in tertio tomo Bullar. numero primo*, & Constitutione *Romanum decet num.* 78. Paulus V. in Constitutione *Pastorale tomo quarto Bullar. numero decimo*, & Sanctissimus Dominus Noster Vrbanus VIII. in Constitutione *Humanæ salutis* inter Constitutiones ipsius *numero* 51. & Constitutione *Decens numero* 65. Ante ipsum etiam Paulum II. aliæ Constitutiones editæ fuerunt, quas notat Laertius Cherubinus Bullarij compilator, *in Constitut.* 1. *Leonis I. in Constitut.* 2. *Pauli IV. & in Constitut.* 3. *Clementis* 6. *& in Constitutionibus prædictorum Pontificum Pauli II. successorum*. 24

Maxime notandum, quod ex Clement. 1. *de reb. Eccles. non alienand.* Regulares administrationem habentes bonorum Religionis, si alienent iura, redditus, aut possessiones ad vitam recipientis, aut ad aliud certum tempus, nisi ob necessitatem, aut vtilitatem Monasterij, seu Religionis cum consensu Capituli, aut si Capitulum non habent, cum consensu sui Prælati incurrunt suspensionem ab officio, & alienatio est nulla. Thesaurus *in prax. part.* 2. *capite* 5. Notans primo ex Imola, & Ancharano hanc suspensionem non esse reseruatam, secundo, ex Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. disp.* 26. *sect.* 1. *num.* 4. *&* *disput.* 31. *sect.* 6. *num.* 8. hanc suspensionem esse ab Officio Ordinis, & iurisdictionis, & administrationis, tertio, ex eodem Suar. loco relato ex dicta *disput.* 31. quod certum tempus non continet modicum, id est, triennium, quartò, ex Rodriguez *tom.* 1. *quæstionum Regularium quæstione* 27. *art.* 13. & aliis 25

aliis, quod hæc suspensio non censetur sublata per
Extrauagantem *Ambitiose*, quia lex posterior gene-
raliter loquens non derogat legi antiquæ loquenti in
casu particulari, Clementina autem loquitur in casu
particulari Regularium, & Extrauagans generaliter.
Adde, esto quod per Extrauagantem esset derogata,
nihilominus, quia in decreto Sacræ Coogregationis
relato dicitur *pœnis nihilominus Apostolicarum Con-
stitutionum, in suo robore permansuris*, ideo censetur
innouata.

26 Vide etiam pro hac materia alienationum bono-
rum Regularium dicenda verbo *Bona*. [Et nota quod
etiam in casu quo esset euidenter vtilis Monasterio
alienatio aliqua, non posset fieri sine licentia Papæ,
aut Sacræ Congregationis, quod idem est. Ratio est
quia finis propter quem dicta Iura prohibent dictas
alienationes sine præfata licentia, est, quia ipse Papa,
aut Sacra Coogregatio ad obuiandum detrimento
Ecclesiarum quæ sub prætextu vtilitatis plures alie-
nationes inutiles solent efficere, vult iudicare de vti-
litate, vel inutilitate ipsarum. De quo latè Bordonus
in Resolutionib. Resolut. 27. *num.* 33. ex Quaranta,
Bonacina & aliis. An verò etiam in foro conscientiæ
inualida sit talis alienatio, cum euidenti Ecclesiæ vti-
litate facta est, si sine licentia Sedis Apostolicæ, con-
sule Dianam *tom.* 1. *Tract.* 8. *resol.* 77. & Bordonum *su-
pra numero* 35. post alios. Vide & Thesaurum *in pra-
xi par.* 1. *cap.* 35. §. *Sed alij dicunt*.]

In hac materia alienationis interrogatus pro quo-
dam casu feci sequentem decisionem.

27 In casu mihi proposito de monacho alienante
quoddam bonum stabile Monasterij, illud dando in
Emphyteusim ad tres generationes pro inuestitura
scutorum 800. & canonis annui 10. scutorum, sine
licentia tamen, aut assensu speciali sedis Apostolicæ;
eò quod existimabat bona fide id fieri posse; tum
quia tale bonum stabile, non solùm erat inutile, &
infructuosum, sed etiam damnosum, & præiudiciale;
tum quia credebat se habere talem assensum sedis
Apostolicæ ex vi facultatis, quam ab illa habebat
alienandi vsque ad summam 300. scutorum quam
summam non fuisse adimpletam existimabat, sic re-
spondendum censeo.

28 Primò quidem, talem alienationem, secundum se,
& in abstracto sumptam præcisam à circumstantiis,
quibus facta est, fuisse illicitam, & inualidam, & ob-
noxiam pœnis impositis per constitutiones Aposto-
licas, & decreta sedis Apostolicæ, contra alienantes
bona Ecclesiastica, seu Regularium. Ratio est, quia
per istas constitutiones, & decreta prohibetur omnis
alienatio bonorum stabilium (exceptis casibus iure
permissis) absque dicta licentia, & assensu sedis
29 Apostolicæ. Etenim huiusmodi Constitutiones, &
decreta intelligi debere, non solùm quando dicta bo-
na sunt vtilia, sed etiam quando sunt inutilia, col-
ligitur primò, tum ex generali illo principio, *cum lex
non distinguit nec nos distinguere debemus*, aut quod
idem est, *lex generaliter loquens, generaliter est in-
telligenda l. de pretio ff. de publ. in rem act. l. in fraudem
§. vlt. ff. de testam. l. non distinguimus ff. de recept. arbitr.*
& aliis iuribus, & DD. Tum quia hic est stylus, &
praxis Curiæ, vt habent Quaranta *in summ. Bullar.
verb. alienatio num.* 9. Moronus *in responsionibus Re-
spons.* 62. *num.* 7. Tum etiam quia intentum Ecclesiæ
30 in huiusmodi prohibitionibus alienationum est con-
sulere indemnitati bonorum personarum Ecclesiasti-
carum, & obuiare detrimento, & damno, quod Ec-
clesiæ particulares patiuntur in talibus alienationi-
bus, quod non assequitur, si solùm res, aut bona vti-
lia non alienent, benè tamen inutilia; quia possunt
decipi circa vtilitatem, vel inutilitatem ipsorum; & 31
quia possunt decipere, & sæpius hoc fecerunt; &
quia potest contingere, quod res, quæ modò est inu-
tilis, cursu temporis vtilis reddatur; at propterea me-
ritò prohibere debuit generaliter alienationem quo-
rumcumque bonorum Ecclesiasticorum, non acce- 32
dente iudicio Sedis Apostolicæ quo iudicetur de tali
vtilitate, vel inutilitate. Ita ferè Bonacina, & Qua-
ranta, quos refero, & sequor *tom.* 2. *quæst. Regular.
cap.* 19. *num.* 55. Bordonus *resolut.* 27. *num* 33. Moro-
nus *suprà relatus*, Pellizzarius *in Man. Regul. tom.* 2.
tract. 6. *cap.* 8. *num.* 58. referens Filliucium, Bonaci-
nam, Quarantam, & me ipsum, & Thomas Del Bene
de immunit. Ecclesiast. part. 2. *cap.* 17. *dub.* 9. *n.* 30. 33.
& 34. referens etiam Leonem, Quarantam, Barbosam,
Bonacinam, & alios.

Nec refert si dicatur cum Redoano, cui adhærere 33
videntur Nauarr. vterque Rodrig. & alij dicentes,
quod cum adest euidens vtilitas, seu necessitas potest
fieri alienatio rerum Ecclesiasticarum sine consensu
speciali Sedis Apostolicæ: eò quod euidens vtilitas,
seu necessitas sint casus iure permissi in quibus etiam
Coostitutiones, & iura relata dicunt posse fieri alie-
nationes huiusmodi. Etenim vtilitas illa, seu necessi-
tas, quæ secundum iura requiritur, & sufficit ad alie-
nationem bonorum Ecclesiæ debent esse vtilitas, seu
necessitas authorizata, seu declarata, & propterea re- 34
quiritur examen, seu approbatio Sedis Apostolicæ &
quando petitur licentia alienandi res Ecclesiasticas,
delegatur ab ea aliquis, qui cognoscat de tali causa;
Pasqualigus *var. quæst. cent.* 2 *quæst.* 174. *n.* 2. & 5.

Spectatis tamen aliquibus circumstantiis huius
alienationis, plura sunt, quæ saltem probabiliter sua-
dent Monachum non incurrisse pœnas Constitutio- 35
num, & decretorum Sedis Apostolicæ talem aliena-
tionem celebrando. Primum est, quod cum bonum
illud stabile alienatum non solùm esset inutile Mona-
sterio, seu Religioni, quo casu procedere videntur ea,
quæ dixi; sed etiam damnosum, & præiudiciale,
quia vt in facto supponitur, pro ipsius bonificatione, 36
conseruatione, taxis aliisque oneribus, necessarium
esset soluere quotannis duplo, vel triplo magis, quàm
ex eo percipiebatur; ita vt propterea Monasterium
voluisset donare illud Cameræ Apostolicæ & ipsa no-
luit acceptare; videbatur omnino alienari posse, non
spectata aliqua licentia speciali Sedis Apostolicæ.
Tum quia Authores, qui asserunt semper esse neces-
sariam Sedis Apostolicæ facultatem ad alienationem
bonorum Ecclesiæ, non loquuntur regulariter in casu
tam stricto, qualis est præseos, quando videlicet res,
quæ alienatur est damnosa, seu præiudicialis Eccle-
siæ. Tum quia necessitas tam vrgens facit licitum, 37
quod aliàs licitum non erat *cap. quod non est licitum
de reg. Iur.* & quia necessitas non habet legem *l. si quis
propter C. de patrib. qui fil. suos distrax.* Tum quoque
quia ex Iuris axiomatibus habetur, quod inducta in
fauorem contrarium effectum non debent operari *l.
legatum ff. de adim. leg. l. quod fauore C. de legib. cap.
quod ob gratiam de reg. Iur. in* 6. & inducta ad aug-
mentum, non debent operari diminutionem *l. si à
milite* §. 1. *ff. de milit. testam. l. si Ruffinus C. eodem tit. l.
legata inutiliter ff. de legat.* 1. & generaliter loquendo,
quod inducta ad vnum finem, non debent opposi-
tum illius operari *l. legata inutiliter ff. de adim. leg.* 38
Soccin. *cons.* 38. *vol.* 1. Menoch. *cons.* 151. *num.* 30. &
cons. 170. *num.* 11. & *cons.* 362. *num.* 34. Certum au-
tem est Constitutiones, & decreta relata inducta
esse in fauorem Ecclesiarum, & augmentum bono-
rum ipsarum, & non verò ad damnum, & detrimen- 39
tum. Tum denique quia cum ius naturæ, quod est
supra

supra omne humanum, præscribat proprietorum bonorum conseruationem, quia causa naturalis potentior est accidentali *l. Tutor §. qua Tutoribus ff. de excusat. tutor.* Bald. *in auth. ex testam. col. 3. de collat.* ideo prudenter existimari potuit præfatas constitutiones, & decreta Pontificia tunc locum non habere, in quo agebatur de magno detrimento Monasterij, nec erat, aliud remedium; ac proinde alienari posse præfatum stabile, ne Ecclesia fieret deterior, ex quo debebat meliorari. Diana 1. *part. tract.* 8. *resolut.* 77. *post plures alios*, Bordonus *controuers.* 26. *n.* 6.

Quod etiam roboratur ex eo, quod prædictum stabile non solùm inutile, & damnosum erat Monasterio, sed etiam prout in facto supponitur, *nulla melioratio ipsius sperari poterat.* Quo casu pro comperto videtur potuisse alienari absque aliqua licentia: sicut propter similem rationem arbores siccæ, seu aridæ, de quibus non sit spes foliorum, aut fructus, & im-
40 pediunt fundum, vel prædium, in quo sunt, alienari possunt sine illa ex communi DD. sententia, prout ex sacra Rota, Nauarro, Quaranta, Rodriguez, Tamburino, & Peirinis dixi *tom. 5. mea summa in mari magno Heremitarum S. Augustin. num.* 72. Et consonant *cap. sine exceptione* 51. *cap. Terrulas* 52. 12. *quæst.* 2. *cap. vt super de reb. Eccles. non alienan. l. alienationis* 23. *ff. famil. ercíscund.* in quibus locis ab alienatione prohibita excipiuntur inutilia, & damnosa. De quo etiam Romanus *cons.* 100. *num.* 1. Gozadin. *cons.* 103. *num.* 21. Borella *cons.* 91. *num.* 24. Simon de Prætis *cons.* 109. *num.* 18. Mascard. *de probat. conclus.* 75. *num.* 26. Capicia *decis.* 113. *num.* 4. M. Antonius *lib.* 1. *resol.* 5. *num.* 3. Bordonus *in decis. miscellan. decis.* 52.

41 Tertiò etiam ad idem, quia supposito, quod tale stabile, ne dum inutile, sed etiam damnosum erat Monasterio illius alienatio erat iam necessaria ad euitandum tale damnum. Si autem necessaria erat non includebatur in prohibitione generali alienandi, quia in illa non includitur alienatio necessaria aut quæ sit ex causa necessaria *l. alienationis §. familia l. p. in fin. ff. de fund. dot.* Alberic. *in tract. de stat. part. p. q.* 88. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 189. *num.* 106. Motonus *d. respons.* 62. *num.* 54. Sed solùm includitur alienatio voluntaria *l. p. ff. de fund. dot. l. Diuus ff. de petit. hæred.* Megala *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 196. *limit.* 2. *& cons.* 4. *num.* 5. Bordonus *resol.* 17. *num.* 7.

42 Maximè quartò excusabilis videtur præfatus Monachus, & non incurrisse in Censuras contra alienantes bona Ecclesiarum sine consenso Sedis Apostolicæ ab Ecclesia impositas, eò quod, prout etiam in casu supponitur, id bona fide fecit, existimans videlicet habere facultatem à sede Apostolica ad id faciendum; eò quod illam habebat ad alienandum bona, ad summam vsque 3000. scutorum, quam non credebat impletam. Bona enim fides sicut excusat à
43 peccato, sic à transgressione cuiuscunque legis, maximè humanæ, & pœnis per eam impositis. Sicut enim, qui contra bonam fidem facit, dolosè agit. Crauet. *cons.* 142. *num.* 14. Barbosa *axiom.* 37. *num.* 3. sic è contra (quia contrariorum eadem est ratio iuxta vulgaria Iura) qui bona fide agit, prudenter agit, ac proinde excusabilis est à pœnis incurrendis. Sic fermè in terminis Nauarr. *cons.* 29. *de reb. Eccles. non alienan.* Megala. *cons.* 32. *num.* 2. Quaranta *num.* 50. Bonacina *de alienat. bon. Eccles. punct.* 5. *num.* 1. Sopranus apud ipsum, Bordonus *resolut.* 27. *num.* 14. *&* 68. Eo vel maximè quod extrauagans *ambitiosa*,
44 quæ præcipuè huiusmodi pœnas imponit expressè loquitur contra præsumentes, id est operantes ex dolo, malitia, vel saltem ignorantia culpabili.

Quintò quia etiam vt in casu supponitur, Mona- 45
chus celebrans hunc contractum alienationis, ideò id fecit antequam haberet expressam, & particularem Sedis Apostolicæ facultatem, quia periculum erat in mora, eo quod contrahens minabatur se retrahere à proposito. Quo casu non debere expectari beneplacitum Sedis Apostolicæ tenent Quaranta *d. verb. alienatio numero* 42. plures referens Peyrinis, in simili casu in suo formulario littera, A. *cap.* 11. *num.* 3. referens etiam Megalam, & alios, & Thomas del Bene *de Immunit. Ecclesiast. par.* 2. *cap.* 17. *dubitat.* 23. 46
num. 2. & *sequen.* etiam ex aliis DD. qui generaliter id probant; Quia lex non ligat, quando de facto seruari non potest *l. p. §. dies ff quand. appellan. sit*, & *cap. erit autem dist.* 4. Et ratio est; quia impossibilium nulla est obligatio *l. impossibilium ff. de reg. Iur.* Quinimo, sicuti rectè probat S. Thomas 2. 2. *quæstione* 120. *art.* 1. lex seruanda non est, quando ini- 47
que fieret, si seruaretur: tum quia in qualibet prohibitione censetur excepta causa occurrens, quæ suaderet oppositum *cap. de cætero*, & *cap. quamuis d. sent. excommun.* & *cap. Excellentissimus* 11. *quæstione* 3. Tum quia quæ ob fauorem sunt introducta, non debent in odium retorqueri *l. nulla iuris ratio ff. de legib. regul. quod ob gratiam de reg. Iur. in* 6. ita Thomas del Bene relatus.

Accedit vltimo, quod, vt similiter in casu suppo- 48
nitur, Monachus celebrans hanc alienationem ad potiorem cautelam in actu stipulationis Apostolicum assensum, quatenùs opus esset, reseruauit. Et si enim hæc protestatio, cum videatur contraria facto, nihil iuuare censeatur, quando traditur absolutè possessio rei alienatæ, prout dixi *tomo. secundo summa cap.* 19. *numero* 61. ex Quaranta, Peyrinis, Bonacina, quod 49
etiam plures alij sequuntur; quando tamen talis possessio non traditur absolutè; sed sub conditione talis assensus Apostolici; sicut actus non fit simpliciter, sed manet in suspenso vsque ad obtentum tale beneplacitum, sic non vitiat ipsum: prout ex Surdo, & Menochio resoluit Bordonus *controuers.* 26. *numero octauo*, Sed refertur ad tempus habile, ac per 50
consequens pro tunc valebit iuxta *l. in tempus ff. hæred. instituen.* Et ita existimandum in præsenti contigisse, eò quod actus debet semper interpretari, vt aliquid operetur, non autem, vt sit inanis & inutilis *l. quoties de reb. dub.* & actus ex capite vtiliori, & firmiori factus censetur *l.* 3. *ff. de testamen. melior. l. cum pater ff. de Iur. dot.*

Ad casum etiam fere similem de quodam alio Re- 51
ligioso, qui vendiderat terrulas quasdam seu partes terræ exigui valoris, non expectato consensu Sedis Apostolicæ, bona fide putans id sibi licere, respondi, excusabilem videri à pœnis designatis in extrauaganti *Ambitiosa*, & decreto Sacræ Congregationis Concilij de anno 1624. edito contra alienantes bona immobilia sine tali consensu, aut licentia.

Primo quidem, quia in extrauaganti *Ambitiosa* 52
Pauli II. vbi clarius exprimuntur dictæ pœnæ, & in præfato decreto, vbi etiam aliæ apponuntur contra transgressores, expressè habetur talem prohibitionem, & pœnas non procedere *in casibus à Iure permissis*. Sed vnus ex casibus *à iure permissis*, in quibus non requiritur dicta solemnitas est quando res, 53
quæ alienatur, etiam si sit immobilis est tamen modici valoris iuxta *can. Terrulas* 12. *quæstione secunda*, vt habent Riccius *in prax. for. Ecclesiast. decis.* 39. *in* 1. *edit*; & *resol.* 36. *in* 2. & *in prax. aurea resolut.* 383. Barbosa *de effic. & potestat. Episcop. Allegat.* 95. *numero* 50. & plures, quos referunt: estque declaratum à Sacra Congregatione apud Qua-

rantam

tantam *in summ. Bullar. verbo alienatio num.* 41. & Gauantum *in Man. Episcop. verbo alienatio n.* 22. neque Constitutione Pauli II. neque decreto Concilij Tridentini (idem dicendum de decreto Sacræ
54 Congregationis relato cum loquatur in eisdem terminis) derogatum fuisse *d. c. Terrulas*: Insuper declaratum est à Sacra Congregatione apud Naldum *in summ verbo alienare n.*7 & Gauantum *supr. num.*24. debere esse dictas terrulas, vt exigui valoris censeantur, 25. scutorum aureorum Sequitur ergo manifestè præfatum Regularem venditorem illarum terrularum, quarum nulla valoris fuit 25. scutorum, cum nulla tam alto pretio vendita sit, non incurrisse
55 dictas pœnas. Quod maximè est verum, si vt audio, terrulæ illæ erant separatæ, & distinctæ ab aliis prædiis, seu terris Ecclesiæ. Si enim erant coniunctæ cum illis, & partes ipsarum sapiunt naturam illarum, cuius partes sunt, & ita alienari non possent sicut nec illæ, aliàs daretur occasio, vt totum ipsum prædium paulatim, & diuisim per partes modicas distrahi, & alienari posset. Supponi etiam debet tales terrulas alienatas non solùm esse exiguas, aut longè positas, & quod esset necessitas illas vendendi. Hoc enim totum requiritur *in d. ca. Terrulas.*

56 Secundò quia dicta extrauagans *ambitiosæ* in partibus Sardiniæ, vbi dictæ alienationes contigerunt, vt dicitur, recepta non est, vel saltem consuetudine legitima abrogata, sicut etiam paucis in locis recepta esse tenet Bonacina *de alienatione punct.* 5. *num.*4. ex Vasquez, Suarez, Nauarro, Sayro, Lessio, & aliis. Quando autem recepta non est, vel consuetudine abrogata non obligare supponunt dicti Authores, post Caietanum *in summ. verbo excommunicatio c* 75. *ad fin.* Armillam *verbo excommunicatio num.* 62. Siluestrum *verbo excommunicatio* 7. *n.*83. & Rochum Curtium *cap. vlt. de consuetud.* Quamuis autem per decretum Sacræ Congregationis relatum derogetur consuetudinibus quibuscumque in contrarium, dicitur enim *non obstantibus consuetudinibus, etiam immemo-*
57 *rabilibus*, quia tamen fortè idem dici poest de prædicto decreto, scilicet receptum non esse, vel non nisi in aliis casibus (quod mihi non constat, cum sit quæstio de facto) ideo ad probationes attendendum, si S. sedi bene visum fuerit.

58 Tertiò, & principaliter, quia pœnæ in d. extrauaganti positæ non incurruntur, nisi ab eis, qui ex certa sciētia, dolo, aut malitia illam transgrediuntur, non ab illis qui bona fide, & probabili, seu apparenti causa id faciunt, vt colligitur ex illis verbis extrauagantis *si quis alienare præsumpserit* verbum enim, *præsumpserit* denotat certam scientiam, dolum, vel malitiam, prout supponunt Nauarrus in *man. c.*23. *numero* 43. *&* 44. *ac* 3. *lib. consil.* 3. *n.* 3. Quaranta *supra num.* 50. Bonacina *suprà num.* 1. Thesaurus *in prax. Ecclesiastic. part.* 2. *verbo alienatio c.* 1. & alij.

59 Cum autem præfatus Religiosus dictas alienationes fecerit non ex dolo, malitia, aut præsumptione, sed motus ex eo, quod videret prædictas terrulas ob inculturam situs, & eius asperitatem inutiles esse Ecclesiæ reddique vtiles si venderentur iis, qui eas in domos ædificarent, cum propter earum habitationem populi concursus, & eleemosynæ crescerent, idque indicaret necessarium pro sustentatione fratrum, qui in ea Ecclesia commorari possent, nec crederet necessariam esse maiorem solemnitatem, aut licentiam Sedis Apostolicæ, cum sine illa, alienationes similes factas esse animaduertisset, proculdubio excusabilis videtur à peccato mortali, ac per consequens ab excommunicatione, & aliis pœnis in prædicta extrauaganti positis, quæ necessariò peccatum mortale supponunt.

Neque obstat contra hoc, quod in præfato decreto Sacræ Congregationis, vbi pœnæ contra Regulares alienantes sine licentia eiusdem ponuntur, prædictæ pœnæ non ponuntur contra præsumentes, aut alienantes ex præsumptione, sed simpliciter contra transgressores. Responderi enim potest, prætterquam quod non mihi constat, an in partibus Sardiniæ illud receptum, aut sufficienter promulgatum sit, quod cum illud loquatur in terminis d. extrauagantis *Ambitiosæ*, eamque innouet, & confirmet, solumque per illud reuocentur priuilegia aliàs Regularibus concessa ad alienandum sine Sedis Apostolicæ consensu, quod debeat intelligi quoad pœnas in eo positas, sicut, & dicta extrauagans. 60

Adde, esse etiam aliquos Theologos existimantes quod cùm alienatio facit conditionem Ecclesiæ meliorem, prout in hoc casu cōtigisse videtur propter dicta, alienantes non incidant in excommunicationem, sic Diana *part.* 1. *tract.* 8. *resolut.* 77. Referens Reginaldum, & Filiucium. Quæ sententia si vera est, præsertim cum à multis teneatur, valdè iuuare poterit, vt cum dicto Religioso bona fide operante mitiùs agatur. Hæc, solum sub probabili opinione, & censura Sedis Apostolicæ dicta sunto. 61

Cohæret dictis aliud meum votum, quod dedi in casu quodam attinente ad quemdam Eminentissimum, qui consenserat in alienationem cuiusdam terriculæ sine consensu Sedis Apostolicæ. Quod tale fuit. 62

Ad casum mihi propositum de alienatione illius terriculæ facta per Eminentissimum, & Reuerendissimum D. Cardinalē N. conformiter ad ea, quæ dixi supra videtur dicendum. Primò, quod si valor illius terriculæ non excedebat quantitatem viginti quinque scutorum aureorum potuit alienari ab eo Eminentissimo sine consensu Sedis Apostolicæ. Ratio sumitur ex quadam declaratione Sacræ Congregationis, quam referunt Quaranta, & Gauantus eo loco relati, Naldus *in Extrauag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* Tamburin. *tom.* 3. *de Iur. Abbat. disp.* 23. *quæst.* 9. *num.* 2. Peirinis *ad constitut.* 9. *Iulij Secundi* §. 1. *num.* 15. Bordonus *tom.* 1. *resol.* 27. *num* 2. 19. *&* 38. & *tom.* 2. *resol.* 62. *num.* 2. *& controuers.* 26. *n.* 17. Pellizzarius *tom.* 2. *Man. Regul. tract.* 6. *c.* 8. *num.* 136. in qua habetur neque constitutione Pauli II. nec Concilij Tridentini decreto derogatum fuisse *cap. Terrulas* 12. *quæst.* 2. & ex alia etiam declaratione similiter Sacræ Congregationis, quam referunt Naldus, & Gauantus eo loco relati, in qua dicunt declaratum esse Terrulas vigintiquinque scutorum aureorum valoris esse exiguas, & contentas in dicto *can. Terrulas* 12. *quæst.* 2. Eò etiam, quod non solùm isti Authores, sed alij etiam eandem declarationem recipiunt scilicet Bordonus *dicta resol.* 27. *num.* 19. referens eundem Naldum, & Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 213. referens Homobonum, & Peregrinum. Quantum ergo est ex hac parte potuit terrula illa alienari sine consensu Sedis Apostolicæ, si ea non excedebat in valore dictorum vigintiquinque aureorum, pro vt videtur non excessisse. 63 64 65

Quia tamen in *d. ca. Terrulas* dicitur. *Terrulas, aut vineolas exiguas, & Ecclesiæ minus vtiles, aut longè positas paruas, Episcopus sine consilio fratrum (si necessitas fuerit) distrahendi habeat potestatem*; ideo ad hoc, quod potuerit distrahi necessarium est, quod concurrerint istæ conditiones vt patet ex textu, scilicet, quod sint exiguæ, minus vtiles, aut longè positæ, & necessitas distrahendi, Bordonus *d. controuersia* 66

sia 26. num. 18. Quamuis autem quod omnes istæ conditiones in hac alienatione concurrerint, ad factum pertineat, nec de eo mihi constet; nihilominus dicendum, quod cum alienatio, seu distractio
67 huiusmodi terrulæ facta fuerit ab egregio Cardinali, præsumi debet seruatis eis conditionibus, factam fuisse. Non solùm quia præsumendum est pro Prælaris, & legitimis administratoribus vbi contrarium
68 non apparet ex *leg.2.C.qui accus.non poss. leg. si multi ff.de publ. leg. tres Tutores ff. de administr. tutor.* Mascardus *de probat. vol.2. conclus.*728.*num.*4. Et quia Prælatus, qui consueuit benè administrare (qualis fuit præfatus Eminentissimus) præsumitur conuertisse in vtilitatem Ecclesiæ. Bald. *in cap. cum causa de sent.* & *re iud.* sed etiam, quia illius testimonio
69 standum, si in instrumento alienationis affirmauit se illas obseruasse. Etenim Cardinalis testimonio standum etiam sine iuramento, prout ex Laudensi de *Cardinalib.par.2.n.*54. & Mantic. *de tacit.& ambig. lib.7. tit.5. n.*13. & 4. refert nouissimè Iacobus Colellius *in notitia Cardinali cap.16.priuil.*5.Esto etiã expressè id non asserverit,facto ipso id ostendit.Quia facta ad demonstrandum animum validiora sunt, quàm verba, *l. Certum ff.si cert. pet.l.fin. ff. de diuort. can. existimant* 12.*q.*2.*ca.dilecti de appellat.* Accedit, quod vt probabiliter ait Bordonus *eo n.* 18. prædictæ
70 conditiones verificantur sufficienter, quando loco pretij rei, quæ alienatur accipitur aliud immobile melius, & fructuosius. Quod contingere videtur in proposito,siquidem, vt supponitur in facto,talis Terrula ante alienationem factam per Eminentissimum solum fructificabat septem Iulios, & dimidium, & post alienationem triginta scuta, in quibus vendita fuit,quindecim circiter Iulios fructificare possent.

Addit ad intentum congruè satis Pellizzarius loco
71 relato *n.*139.ex consuetudine videri inductum, saltem in aliquibus locis, vt præfatæ res exiguæ alienentur sine solemnitate de consensu solius Episcopi, etiam si eæ sint vtiles Ecclesiæ, fortè ex ratihabitione Sacræ Congregationis, & ex præsumpta illius licentia, iuxta illud. *De minimis non curat Prætor*, aut certè, quod hic pro eodem sumitur res non vtilis Ecclesiæ, ac minùs vtilis, quod est considerare vtilitatem Ecclesiæ, non absolutè, sed comparatiuè.

72 Si dicatur præfatas declarationes Sacræ Congregationis quibus innititur huius casus resolutio, authenticas non esse, ac perinde non esse saltem in iudicio forensi illis standum. Occurritur non solùm quia à viris doctissimis referuntur, & quod nullus, quem viderim,eas vsque modo pro non authenticis reiecerit; sed, & præcipuè quia valor terrulæ, quæ sine be-
73 neplacito Sedis Apostolicæ alienari potest, relinquitur arbitrio prudentis viri, seu Iudicis, secundum veriorem sententiam quam sæpe secutus sum ex Filiucio, Quaranta, Peirinis, & Barbosa, quibus etiam adhæret Pellizzarius *supra n.*137. & Leo ab ipso relatus,ac maximè Genuensis *in Prax. Archiepisc. Cur.*
74 *Neapolit. pag.mihi* 250. Ex impress. Venet. 1645. vbi hæc habet: *In contrarium est veritas, quod Iudicis arbitrio remittitur, qui attendere debet consuetudinem Terræ, facultatem rei datæ, & venditæ iuxta cap. Cæterum de donat. Ita Archidiac. in cap. Terrulas.* Hostiens. *in summ. de his,quæ fiunt à Prælat.§.fin.* Goffredus *in summ eod.tit. & §. Etenim respectu Ecclesiæ pauperis terra potest esse magni valoris, & non respectu diuitis sicut causa de porcello dicitur magna inter pauperes, & rusticos, vt latè per* Corset. *in tract. de minim. Innoc Cardinalis, & alij in cap.fin.§.his autem de off. deleg.* Idemque tenet P. Marius de Andria Iesuita ab eodem Genuensi relatus, & valdè commendatus. Si igitur prudentis viri arbitrio relinquitur iudicare, cuius, valoris debeant esse terrulæ, vt possint sine assensu Sedis Apostolicæ alienari (quod idem dico de susistentia conditionum ad id requisitarum) profectò omnino contra rationem videtur dicere d. Eminentissimum non potuisse de iis arbitrari, & iudicare se posse facere dictam alienationem seu conditiones requisitas ad alienationem dicti prædioli sine consensu Sedis Apostolicæ, interuenisse. Sustinenda ergo est talis alienatio in vtroque etiam Foro.

Sed maximè notandum circa particulam illam 75
huius canonis Terrulas *longè positas*, quod si terrula ista erat coniuncta, continua, vel contigua cum prædio aliquo eiusdem Ecclesiæ, itaut pars illius esset, nullo modo poterat alienari, sine Sedis Apostolicæ licentia. Ita enim decisum fuit in Curia Ar- 76
chiepiscopali Neapolitana, vt refert Genuensis supra. Quia aliud est alienare terrulas, aliud alienare modicam partem magni prædij Ecclesiæ: nam istud secundum fieri non potest, quia hoc modo paulatim possent alienari omnia prædia Ecclesiæ, & fieret fraus legi, *l. non dubium C. de legibus.* Peregrinus *in Compend. Theatin. verbo. alienatio dub.* 3. & quia connexorum idem est iudicium *ex cap. l.* 77
quis 7. t. quæstione 3. iuncta Glossa *verbo neutrum ex cap. quanto 3. de Iudic. ex cap. Translato 3. de Constit.* Vnde prohibito vno illorum, prohibetur alterum, Gloss.*verbo subrogati cap. Hac quippe quæstione tertia quæst. 6.* Et quia pro vno reputantur, Gloss. *verbo Annexi cap. cum singula 32. de præben. in 6.* Bordonus *dicta resolution. 62. numero secundo.*

ALTARE.

SVMMARIVM.

Altare quid importet n.1.
Quotuplex sit Altare. ibid.
Quod Altare debet esse consecratum. n.2.
Ex qua materia debet esse.ibid.
Altaris Consecratio pertinet ad Episcopum. numero 3.
An etiam ad Abbates.ibid.
Eorum priuilegia reuocata an sint. ibid.
An communicentur Prælatis Regularibus.ibid.
Quid quando non adest copia Episcoporum. numero 4.
An per Concilium reuocata sint priuilegia aliqua Regularium quoad hoc ibid.
Quid si Ordinarij requisiti altaria consecrare nolint. num. 5.
De modo consecrandi altaria n.6.
An Reliquia in illis ponenda.ibid.
Num particula hostiæ consecratæ n.7.
An altare fieri possit ex duobus lapidibus inuicem colligatis n.8.
Num altare maius debeat respicere Orientalem plagam. n.9.
In altari non consecrato nullus celebrare potest. numero 10.
Quale peccatum sit oppositum facere.ibid.
An in altari in quo Episcopus Missam celebrauit aliquis eo die celebrare possit n.11.
Erigere Altaria in Ecclesiis consecratis, vel non consecratis, seu ipsa destruere quibus liceat. numero 12.
An priuilegia quorumdam Regularium celebrandi cũ solo

solo altari portatili subsistant modo post Concil. Tridentinum. num. 13.
Quid importent illa verba sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis. *ibid.*
An in grangiis, seu pradiis Monasteriorum celebrari possit. num. 14.
An in cameris particularium Religiosorum. num. 15.
Nullatenus vero in cameris secularium. num. 16.
Qua declarata sint à Sacra Congregatione circa reuerentiam altaribus debitam, num. 17.
An altaria in Ecclesiis Regularium sita ab Episcopis visitari possint. num. 18.
Altaria priuilegiata, qua dicantur. num. 19.
An Missa in illis celebranda pro defunctis debeat esse de Requiem *ibid.*
An hac priuilegia aliis communicentur. ibid.
Quando suspendantur. ibid.
Altaria fixa, quando execrentur. num. 20.
An quando execratur Ecclesia. num. 21.
Quot modis execretur altare portatile. num. 22.
An per celebrationem excommunicati, interdicti, seu degradati, in ipso. num. 23.
Lapis altaris prophanati an vendi possit. num. 24.
Quomodo ornandum pro Abbate, vel Priore habente vsum Mitra num. 25.
Alia de Altari remissiuè. ibid.

1 ALTARE, quod est veluti *alta ara*, dictum enim est ab altitudine: nam Ethnici in ædificiis à terra eleuatis Sacra faciebant Diis superis; in terra Diis terrestribus; in effossa Diis Infernalibus. Est duplex, vnum quod *portatile* vocatur, eo quod à loco in locum mutari, & transferri queat. Vnde propter eamdem rationem *cap. vlt. de priuileg. in* 6. vocatur *viaticum*. At verò *de consecrat. dist.* 1. *can. concedimus* appellatur *tabula consecrata*. Alicubi etiam vocatur *ara sacra*. Definitur autem à Panormit. *in capit.* 1. *de consecrat. Eccles. vel Alt.* sic: *Paruus lapis continens in se foramen cum consecratione, & signo superposito.* Debet autem esse capax pedis Calicis, & hostiæ consecratæ. Barbosa *de offic. & potestat. Episcop. Allegat.* 27. *numero* 21. Alterum est *fixum*, & *stabile*, altum, & magnum, quod à loco non mouetur, qualia sunt illa, quæ communiter in Ecclesiis cernuntur, definirique potest, vt sit *tota illa mensa in qua integrum sacrificium, seu tota Missa celebratur.* Syluester. *in Summa verbo Altare num.* 1. Azor. *tom.* 1. *instit. moral. lib.* 10. *cap.* 27. *quæst.* 1. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 23 *quæsit.* 4.

2 Altare *stabile* aliquando est consecratum, aliquando non. Altare verò *portatile* semper solet esse consecratum. Quando autem altare *stabile* est consecratum, potest in illo celebrari sine altari portatili superposito, secus verò quando non est consecratum. Azor. *supra*. Altare consecratum debet esse iure communi lapideum, non terreum, aut ligneum. Ex *cap. Altare de consecrat. d.* 1. Est enim signum Christi, qui vocatur *Petra* 1. *Corinth.* 10. *vers.* 4. Si vero consecratū non sit, poterit esse ligneum, vel terreum. Vnde, quia altare *portatile* semper est consecratū, ideo necessariò est lapideum. Azor. *sup. q.* 2. Declaratum autem est à S. Congregatione, altare ligneum cum ara lapidea permitti debere non obstante Constitutione Synodali. Barbos. *in Collect. Bullar. verbo Altare.*

3 Altarium consecratio de iure communi spectat ad Episcopum *can. nullus Presbyter.* 2. & *can. concedimus de consecrat. dist.* 1. Azor. *supra quæst.* 3. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disputat.* 81. *sect.* 5. Ex priuilegio tamen Summorum Pontificum id competit aliquibus Abbatibus, vt habet Tamburi. *de Iure Abbat. to.* 1. *disp.* 23. *quæsit.* 4. Hoc verò priuilegium reuocatum videtur à Sacra Congregatione, propter decretum editum ab ipsa de anno 1632. die 13 Martij, quod referunt Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Abbas*, Ioannes Maria Nouarius in *Lucerna Regular. verbo Benedicere*, his verbis: *Abbates, Priores, Guardiani, & alij Religiosorum Prælati, etiam ex Societate Iesu habentes priuilegia benedicendi vestes sacras, cæmeteria, & similia, dicto priuilegio vti non possunt, nisi in iis rebus, in quibus sacra vnctio non adhibetur, & pro seruitio dumtaxat Monasteriorum, & Ecclesiarum propriarum.* Ex illis enim verbis *Cæmeteria, & similia*, & ex illis *in quibus sacra vnctio non adhibetur*, denotari videtur comprehendi etiam altarium consecrationem, cum Chrismate fiat, & ipsa consecratio appelletur etiam benedictio. Similiter cum hoc decretum editum sit anno 1632. parum iuuare videtur declaratio Sacræ Congregationis multo anterior de anno scilicet 1631. quam refert idem Tamburinus *dicta disputat.* 23. *quæsit.* 1. in qua Abbatibus conceditur posse vti suis priuilegiis, quoad benedictionem illorum, etiam *in quibus vnctio requiritur.* Hæc enim declaratio reuocata est per illam posteriorem, quam retuli, sicut generaliter lex posterior derogat priori non è contra. Casu autem, quod hoc Abbatum priuilegium modo subsisteret, illud non communicatur aliis Superioribus Regularium, esto generale omnium priuilegiorum aliis Ordinibus etiam Monachalibus concessorum habeant. Nam, vt dixi in simili de priuilegio quorumdam Abbatum ad conferendum tonsuram, aut Minores Ordines suis subditis *tom* 1. *cap.* 18. *num.* 64. nunquam fuerunt ista priuilegia hoc modo intellecta inter Regulares, & meritò quidem, quia in generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus, vt dicitur *in Regul. iuris in* 6. *num.* 81. Hæc autem priuilegia ex eo videntur concessa Abbatibus, quia ipsi habent vsum Pontificalium, velut Episcopi, quod non competit aliis Superioribus Regularium. Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 2. *quæst.* 40. *art.* 4. Diana *tractat.* 2. *de dub. Regular resolut.* 15. Potest etiam ex commissione Summi Pontificis hæc facultas concedi simplici Sacerdoti, prout de facto concessa est pro locis remotissimis infidelium in Bulla Pauli III. anno 1549. Presbyteris Societatis Iesu, Suarez *dicta sect.* 5. Non autem ex commissione Episcopi, cum ipse, nec sit supra Ius Canonicum, nec possit ea, quæ ad potestatem Ordinis Episcopalis spectant, simplici Sacerdoti delegare. Azor. *supra quæstione quarta.* Addens *quæstione quinta*, nec consuetudine, aut præscriptione posse simplicem Sacerdotem hanc potestatem obtinere, quia spectat ad Ordinem proprium Episcoporum.

Quamuis autem munus hoc consecrandi Altaria solum ad Episcopum Diœcesanum, vel ad alium de eiusdem licentia expressa iure communi spectet, vt habetur ex Trident. *sess.* 6. *de reformat. cap.* 5 illis verbis: *Nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantum, si secus factum fuerit Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione Ordinum sint ipso iure suspensi.* Quibus ferme similia *sess.* 14. *de reformat. c.* 2. Nihilominus ante Concilium Sixtus IV. in Bulla *Dum attenta*, quæ est mare magnum Carmelitarum, 4

concessit Fratribus nostris, idemque concessisse Augustinianis refert Rodriguez *tom. 1. quæst. Regular. q.19.art.4.* tale priuilegium. *Quia vero interdum propriorum Episcoporum copiam non habetis, si quos Episcopos Romanæ Sedis, vt diximus, communionem, & gratiam habentes, & de quibus plenam notitiam habeatis, per eos transire contigerit, ab eis benedictionem vasorum, & vestium, & consecrationem Altarium auctoritate Sedis Apostolicæ recipere valeatis.* Addit verò Rodriguez hoc priuilegium intelligi debere præcedente licentia Diœcesani ob decretum Concilij Tridentini relatum. Sed credo, quod in casu de quo priuilegium loquitur non requiratur talis licentia, nec illud sit à Concilio reuocatum. Ratio est, quia casus priuilegij est, quando non est copia Episcoporum, vt est quando Fratres sunt in locis remotis ab illis in quibus degunt Episcopi Diœcesani, vt contingere poterit in Indiis, Brasiliæ, &c. tunc enim si esset necessitas celebrandi & non esset Altare aliquod consecratum, si transiret aliquis Episcopus Catholicus bene notus ipsis Fratribus, is posset eorum Altaria consecrare. Cum ergo Concilium solùm loquatur generaliter, & indefinitè extra hunc casum necessitatis, non est credendum velle derogare huic priuilegio. Subdit etiam idem Sixtus: *Chrisma verò, oleum Sanctum, consecrationem Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad Ordines fuerint promouendi à Diœcesanis suscepietis Episcopis, si quidem Catholicè, & ritè gratiam, & communionem Sacrosanctæ Romanæ Sedis habuerint, & ea vobis voluerint sine prauitate aliqua exhibere.* Quibus Pontifex denotare videtur, primò, quod ad prædicta obtinẽda regulariter recurrendũ sit ad Episcopos Diœcesanos. Secundò, quod casu dato, quod ipsi per schisma, vel hæresim ab Ecclesia Romana separarentur, vel ea nollent concedere, nisi prauè, hoc est simoniacè, tunc non sit necesse ad illos recurrere. Quid verò in eo casu agendum sit, dixerat Pontifex. *Pro consecrationibus verò altarium, seu Ecclesiarum pro Oleo Sancto, & quolibet Ecclesiastico Sacramento nullus à vobis sub obtentu cuiusuis consuetudinis, vel alio modo quidquam audeat extorquere. Sed hæc omnia vobis gratis Episcopi Diœcesani, vt tenentur liberè, & gratiosè impendant, alioquin liceat vobis quoscunque malueritis Catholicos adire Antistites, gratiam, & communionem Apolicæ Sedis habentes, qui Apostolica freti auctoritate vobis, quod postulatis impendant.* Hæc Pontifex. Quæ tamen reuocata non esse per Concilium Tridentinum si Episcopi ter requisiti, iuxta terminos *capit. 1. de supplend. negligent. Prælator.* noluerint gratis id facere, ait Rodriguez dicta *quæst. 19. artic. 5.*

5 Similiter si Ordinarij bis, aut ter requisiti cum debita reuerentia, & instantia, recusauerint sine legitima causa consecrare Altaria Fratrum Mendicantium, possunt in casu necessitatis illa facere consecrare à quocunque Episcopo, Sacrosanctæ Romanæ Sedis gratiam habente. Ita enim habetur ex Concilio Lateranensi sub Leone X. Nec id est reuocatum à Concilio Tridentino loco citato, tum quia, vel per Epicheiam existimari debet non voluisse casum hunc comprehendere, tum quia etsi Concilium reuocauerit omnia priuilegia Regularium; hæc tamen facultas non tam videtur priuilegium, quam ius commune. Etenim in prædicto *cap. 1 de supplend. negligent. Prelator.* expresšè decernitur, quod si Episcopus Diœcesanus requisitus noluerit benedicere Abbates, possint ipsi Abbates suos Monachos benedicere, & alia, quæ ad officium eorum spectant exercere *donec* (inquit textus) *ipsi Episcopi suam duritiem recognitent.* Quæ decisio, & decisionis ratio etiam videtur militare in nostro casu, posita necessitate. Rodriguez *supra artic. 4.* Miranda *in Manual. Prælat. tom. 2. quæst. 39. articulo primo conclus. tertia.* Nota autem, quod textus requirit, quod Episcopus tertiò requiratur, & sic esse faciendum.

6 Circa modum consecrationis Altarium consulendum est Romanum Pontificale, vbi agitur de vnctione Chrismatis, & aliis ritibus, quibus consecrari debent. Et notandum, quod licet plures Canonistæ præsertim, velint de essentia consecrationis altaris esse, vt in eo Reliquiæ Sanctorum ponantur, ex *can. placuit de consecrat. dist. 1.* vbi habetur, altaria quædam in quibus nullæ Reliquiæ conditæ probabantur euertenda ab Episcopis, verius est id non esse de essentia consecrationis, tum ex vsu Ecclesiæ quo constat plura altaria sine Reliquiis consecrari, tum quia ille canon solum superstitiones, seu incertorum Martyrum erectas memorias prohibet, & esto præcipiat Reliquias veras Altaribus adhibendas esse, præceptum hoc iam cessauit in Ecclesia, quia in tanta Templorum, & Altarium multitudine certæ, & exploratæ Sanctorum Reliquiæ haberi non possunt. Bacconius *supra.* Suarez *tomo 3. in 3. part. disp. 81. sect. 5.* Laymanus *lib. 5. de Sacrificio Missæ tract. 5. cap. 6. num. 8.* Benè addens pertinere ad Prælatos Ecclesiæ prouidere, vt pia hæc, & laudabilis consuetudo ponendi Reliquias in Altaribus perseueret quantum commodè fieri potest. Habetur etiam ex Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium apud Gauantum *in Manual. Episcopor. verb. altare num. 12.* quod Reliquiæ locandæ in altari sint Sanctorum ab Ecclesia approbatorum. Casu tamen, quod illæ positæ non sint in altaribus, benè prouisum est in Cæremoniali nostro *lib. 2. Rub. 53. num. 6.* non debere dicere Sacerdotem in principio Missæ cum osculatur altare, *quorum Reliquiæ hic sunt.* Quod etiam ex antiquis Rubricis refert Syluester *verbo altare num. 1.*

7 Illud etiam est certissimum non esse ponendam in altari consecrato particulam Hostiæ consecratæ, quando desunt reliquiæ, prout Durand. *in Rational. lib. 1. cap. 7. numer. 23.* existimauit, & Bacconius supra approbare videtur. Est enim hoc valdè indecens, & irrationabile, & contra vniuersalis Ecclesiæ vsum. Suarez supr. *de Sacr. Eucharist. disp. 20. sect. 2. numero 75.*

8 Non potest altare portatile, seu Ara fieri ex duobus lapidibus inuicem colligatis admodum tabellæ, quæ instar libri claudi possit, & aperiri, vt in vno lapide Hostia, & in alio Calix consecrentur. Hoc enim est contra vsum Ecclesiæ, & contra altaris significationem significaret enim in Christo esse duas personas colligatas. Sylu. *in Summ. ver. altare q. 3.*

9 Licet antiquitus Ecclesiæ consuetudo fuerit, vt altare maius Orientalem plagam respiceret, id tamen nec vniuersaliter in Ecclesia fuit receptum nec modo est necessarium, nisi secundum quandam decentiam, quando commodè fieri potest, vt patet ex vsu Ecclesiarum Vrbis, & Orbis. Suarez *sup.* Vasq. *3. par. disp. 233. cap 2.*

10 Nullus potest celebrare in altari non consecrato *cap. altaris 2. de consecrat. dist. 1.* Aliter faciens peccabit mortaliter. Est enim transgressio grauis legis, & consuetudinis Ecclesiasticæ in qua, nec Episcopus dispensare potest, nec Summus Pontifex vnquam dispensauit. Suarez *to. 3. in 3. par. disp. 81. sect. 5.* Non tamen requiritur, quod altare fixum scilicet, vel

portatile

portatile consecratum sit. Suar. *ibidem.* Bonac. *de Sacrific. Missa disput.4.quastione vlt.punct.9. numero* 12.

11 In Altari in quo Episcopus Missam cantauit non potest alius Sacerdos ea die celebrare *cap. final. de consecr. dist.* 2. Intellige, nisi adsit licentia Episcopi, aut necessitas sic faciendi, prout exponit Glossa *ibidem.* Addens hoc fuisse statutum propter Episcopi reuerentiam. Quia tamen in textu dicitur *Missam cantauit*, ideo probabiliter existimari potest hunc canonem solum loqui, quando Episcopus Missam solemniter dixit, non quando priuatam. Nihilominus quia in summario illius canonis dicitur *Missam celebrauit*, vsus etiam ita obtinuit, & sanctus Carolus Borromeus in quodam Concilio Prouinciali, ita illum intellexit, dicendum videtur, non esse quoad hoc differentiam inter Missam solemnem, & priuatam. Naldus *in Summ. verb. Episcopus num.*31. Bonacina *sup. num.* 15. Quamuis nec hoc vbique obseruetur, vt admonent Scortia *lib.* 2. *de Sacrific. capite* 14. *numero sexto*, & Laymanus *de Sacrific. Missa lib.*5. *tractat.* 5. *cap.* 6. *num.*10. Imò, vt ait Azor. *tomo* 1. *institut. Moral. lib.* 10. *cap.*27. *quast.* 10. hic canon videtur desuetudine alicui abrogatus, *& fortè olim locum habebat, quando Episcopus in propriis Ecclesiis, & in sua Diœcesi, & solemni caremonia, & religione rem diuinam celebrabat.* Hæc ille. Patriæ ergo consuetudini in hac re standum.

12 Altaria erigere in Ecclesiis consecratis nulli licet in iure communi stando sine Episcopi consensu, sub pœna depositionis Clericis, & excommunicationis laicis. *can. Nullus Presbyter de consecrat. distinct.* 1. Quod etiam habetur *cap. Quamuis dist.*68. adiuncta Glossa *ibidem.* In Ecclesiis verò non consecratis licitum est id facere Presbyteris Glossa *in can. Quoniam dist.*68. Azor. *supra quast.*6. Idem dic de Regularibus, propter eandem rationem. Pro Altaribus etiam construendis aliquæ conditiones assignatæ sunt in Conciliis Prouincialibus Mediolanensibus, de quibus Gauantus *in Manual. Episcopor. verbo Altare.* Similiter in eisdem Ecclesiis consecratis nulli licet absque consensu Episcopi altaria destruere. Probat Azor. relatus ex *can. Ecclesia,& cap. placuit. de consecrat. distinct.* 1. qui tamen canones parum iuuant ad intentum, vt legenti constabit. Melius id probatur ex paritate rationis, quæ est inter erigere,& destruere. In Ecclesiis verò non consecra is quilibet suo iure potest altaria, quæ sacra non sunt, destruere. Probat Azor, & Glossa *in dicto capite Quamuis*, vbi tamen nihil ad intentum, Probari ergo potest ex eo, quod sit eadem ratio de destructione, & constructione,accedente præsertim Ecclesiæ consuetudine, maximè in Ecclesijs Regularium.

13 Licet celebrare in quocumque loco honesto, & decenti cum solo altari portatili, antiquum priuilegium plurium Regularium fit,iuxta dicta *tom.*1.*c.*21. *num.*24. reuocatum tamen à Concilio Tridentino *sess.*22. vt ibi etiam dixi, aliquæ etiam Religiones vti possint simili priuilegio in missionibus, & aliis forsan locis suorum Monasteriorum iuxta ibi dicta, nihilominus probabile etiam est prædictum priuilegium non esse simpliciter reuocatum à Concilio, sed solum in casu quo Episcopus id prohibeat, non permittat eo vti Regulares, itavt ipso non contradicente, vel permittente, possint prædicti Regulares,& qui cum ipsis communicant in priuilegiis celebrare in quocunque loco honesto tamen, & decenti, cum solo altari portatili. Ratio est, quia Concilium directè expresse non prohibet,aut interdicit Regularibus vti

suis priuilegiis, quantum ad hoc, sed solum præcipit Episcopis ne permittat vti illis. Sic enim habet dicta *sess.*22 *in decreto de obseruand.& euitand. in celebrat. Missa* post alia. *Neve patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eis Ordinariis designãda, & visitanda Sanctum hoc Sacrificium à sæcularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi.* Casu ergo quo id *patiantur*, aut permittant Episcopi, poterunt Regulares suis priuilegiis,maximè cum hoc priuilegium concessum sit in iure *capit. In iis, quæ de priuilegiis* Prædicatoribus, & Minoribus. Rodriguez *tom.*3. *quast.*43 *artic.*5. *& tom.*2.*quast.*75. *artic.*1. Ioannes à Cruce *de priuileg. Regul. lib.*2. *capit.*5. *dub.*7.*§. si obijcias decretum.* Portellus *in dubiis Regular. verbo Altare nume.*1. referens Petrum de Ledesma 1.*par. Summa cap.* 20. *de Euchar. fol.* 120. *impressionis Olisipponensis*, alios etiam referentem. Nota tamen hæc priuilegia semper intelligi debere sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis, prout in *dicto capite in iis*, *qua declaratur.* Ius autem Parochiale, vt habetur in quodam priuilegio Gregorij IX. quod incipit: *Nos attendentes*, circa tria consistit, scilicet oblationes, decimas, & primitias. Syluester *in Summa verbo Altare quastione sexto* Ioannes à Cruce *supra conclus.* 2. ex declarat. Sixti IV. Vide circa hoc nostrum Reuerendissimum Theodorum Stratium *in instruct. pro Fratribus Carmelitis capite* 6. *numero* 8.

Stando autem in probabilitate huius sententiæ, consequenter dicendum videtur iuxta dicta *tomo* 1. *cap.*21. *num.*15. in grangiis quoque, seu prædiis Monasteriorum posse fieri Oratoria ab aliquibus Regularibus, in quibus cum altari portatili celebrent Missas, non repugnante, aut contradicente Episcopo. Ratio est, quia circa hoc sunt plura ipsorum priuilegia, quæ referunt, Rodriguez *tomo secundo quast.* 75. *articulo primo*, Ioannes à Cruce *supra conclus.* 2. & Peirinis *tomo primo, priuilegiorum Minimorum in Constitutione Pyrri numero trigesimo, & trigesimoprimo.* Maxime fauet priuilegium Alexandri VI. pro Cisterciensibus, de quo in Bullario Rodriguez *tomo primo in Alexandro VI. Bulla* 14. Fauet quoque plura alia priuilegia, quæ generaliter concedunt id fieri posse in loco honesto,& decente,verè enim dictæ grangiæ, seu prædia loca honesta, & decentia sunt. Aliqua autem ex iis priuilegiis retuli dicto *cap.*21.*num.*14.Illa porrò non esse reuocata à Concilio, nisi in casu quo Episcopus illis vti non permittet, dictum est supra. Imò addendum, etiam in casu quo Episcopus repugnet, probabile esse posse vti Regulares priuilegiatos hac facultate celebrandi Missam cum altari portatili in grangiis,& prædiis suorum Monasteriorum. Ratio est, quia Concilium loco relato solum concedit Episcopis ne permittant celebrare in priuatis domibus, aut omninò extra Ecclesiam. Hæc verò prædia, seu grangiæ non sunt priuatæ domus, quia non sunt domus priuatarum personarum, aut sæcularium, sed Monasteriorum, & Communitatum Religiosarum, nec sunt omninò extra Ecclesiam, quia sunt partes Ecclesiæ, & bona ipsius. Rodriguez, Ioannes de la Cruce, & Peirinis relati. 14

Pari etiam probabilitate idem affirmari posse videtur, sicque aliquando in Hispania practicari vidi, de cameris particularibus aliquorum Religiosorum, casu aliquo extraordinario, quo videlicet propter infirmitatem è camera exire non possint ad audiendam Missam, & dies solemnis fuerit, vel propter sacram Communionem recipiendam. 15

D 2 Quod

Quod ſcilicet tunc poſſint in propriis cameris honeſtis, ac decentibus celebrare facere io altari portatili. Ratio eſt, quia cameræ Religioſorum regulariter ſunt loca decentia, & honeſta, ac per conſequens in eis poterunt prædicti Regulares priuilegiati vti dicto priuilegio, non ſolum permittente, aut non contradicente Epiſcopo propter dicta, ſed etiam eo caſu dato, quod ipſe contradicat, cum prædictæ cameræ non ſint priuatæ domus, ſed ad Eccleſiam pertinentes, nec omnino extra Eccleſiam, ac proinde non comprehenſæ in decreto Concilij Tridentini. Pro hoc etiam extat notabile priuilegium Pij IV. pro Canonicis Regularibus Sancti Saluatoris Lateranenſis, quod refert Peirinis *ſupra num.* 34. ex Peregrino *in Compend. priuilegiorum Cōgregationis Regularium tit. infirmi* §. 2. Eſt autem magnum hoc priuilegium, nam conceſſum dicitur 18. Maij 1565. poſt Concilium Tridentinum, & cum derogatione ipſius. Aliud etiam priuilegium pro Fratribus Hieronymianis io Hiſpania refert Portellus *ſupra n.* 3. quod noo vidi, nec ſcio an ſit ſolum viuæ vocis oraculum, ac per conſequens hoc tempore reuocatum.

16 Nullatenus tamen id credo eſſe permiſſum in cameris ſæcularium, noo ſolum quia ipſæ ſunt priuatæ domus, & omnino extra Eccleſiam, de quibus loquitur Concilium, ſed etiam, quia hoc eſt contra voluntatem Epiſcoporum, qui merito, & rationabiliter id non permittunt. Præſertim propter declarationem Sacræ Congregationis, quam refert Naldus *verbo Miſſa numero* 31. *&* 32. vbi decernitur licentias celebrandi in priuatis Oratoriis non niſi à Sede Apoſtolica eſſe concedendas, nec ab Epiſcopis poſſe concedi. Non ergo recipiendi Rodriguez *tomo primo queſtion. Regular. queſt* 43. *artic.*4. *&* 5. *& in Additionibus ad Summ. tomo tertio capit.* 19. *num.* 3. & Portellus *ſupra num.* 1. oppoſitum indicantes.

17 Pro reuerentia Altaribus in quibus celebratur ſanctum Miſſæ Sacrificium ſunt aliquæ declarationes Sacræ Congregationis. Prima, in qua Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium declarauit, noo eſſe conſecranda ea ſub quibus recondita ſunt cadauera mortuorum. Gauantus *in Manual. Epiſcopor. verbo Altare num.* 9. Secunda apud eundem Gauantum *ſupra verbo Sepultura num.* 6. Cadauera non reponantur ſub Altaribus, neque ſub gradibus eorum. Ita eadem Sacra Congregatio. Tertia, in qua eadem Sacra Congregatio præſcripſit, quod ſi quæ Altaria eſſent, quæ vel ſuperius vel in medio continerent cadauera, ſiue laicorum, ſiue etiam Prælatorum, non eſſet in ipſis celebrandum. Naldus *ſupra num.* 33. Quarta, in qua eadem Sacra Congregatio iniunxit Epiſcopo Ternenſi, vt amoueri faceret ſepulchra, quæ extarent ſubtus Altaria, vel ipſorum bradellam. Quinta in qua Sacra Congregatio declarauit, qood Altari renes non ſunt vertendi & melius eſſe, vt Epiſcopus vertat renes Canonicis, quam Altari. Barboſa *in Collect. Bullar. verbo Altare.* Sexta, quæ approbante Sanctiſſ. D. N. Vrbano ponitur in initio Miſſalis Romani noui. *Paramenta non debent ſumi de Altari pro celebratione Miſſarum, cum id competat tantum Epiſcopis, ſiue ſolemniter, ſiue priuatim celebrent, inferioribus verò habentibus vſum Pontificalium non niſi quando in Pontificalibus celebrant.* Sunt etiam aliqua ſtatuta in Conciliis Prouincialibus Mediolanenſ. de quibus prædictus Gauantus *ſupra verbo Eccleſia n.*29. 30. 31. 32. *&* 33.

18 Altaria ſita io Eccleſiis Regularium non poſſunt viſitari ab Epiſcopis, aut aliis locorum Ordinariis vigore cuiuſuis decreti Concilij, iuxta dicta *tom.*1. *cap.*11. *num.*7. ex declarationibus Sacræ Congregatioois ibi relatis. Niſi quando ipſi Regulares habent curam animarum ſæcularium, iuxta ibidem dicta, & *tom.*2. *cap.*18. *num.*9. Imò nec Altaria Confraternitatum in Regulariom Eccleſiis, erecta viſitare poteſt Epiſcopus, quatenus ſpectant ad ipſos Regulares, iuxta dicta etiam dicto 2. *tom. cap.*15. *num.*27. Quo etiam ſenſu intelligendæ ſunt aliæ declarationes Sacr. Congregatioo. Epiſcoporum Regularium apud Barboſam *in Collectan. Bullar. verbo Altare*, vt colligitur ex alia declaratione apud eumdem Barboſam *verbo Confraternitas.*

Altaria priuilegiata ſunt illa, quibus conceſſa eſt 19
Indulgentia plenaria pro mortuis. Quamuis autem aliqui exiſtiment non eſſe neceſſarium, ad conſequendam hanc Indulgentiam dicere potius vnam Miſſam quam aliam, ſed per quamcumque Miſſam obtineri poſſe hanc Indulgentiam (Naldus *in Summa verbo Miſſa numer.* 21. ex Nauarro ab ipſo relato) idque ſpeculatiuè loquendo probabile videatur. Nihilominus, quia Sacra Congregatio ſæpius declarauit in Altari priuilegiato debere celebrari Miſſam *de Requiem*, alias indultum non ſuffragari defunctis, etiam ſi in indulto id non exprimatur, ideo, his decretis obtemperandum eſt. Barboſa, *in Collectan. Bullar. verbo Altare, & verbo Miſſa defunctorum.* Huiuſmodi autem Altaria priuilegiata vnius Eccleſiæ, vel Religionis non communicantur aliis etiam habentibus generalem communicationem priuilegiorum aliarum Religionum. Tum quia ſtylus Curiæ ita tenet, tum quia iuxta regulam iuris *in* 6. quæ eſt 81. in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus, Peirinis *tom.* 2. *Priuilegior. Minimor. in Conſtit.* 8. *Pauli III. num.* 2. Probabile etiam eſt huiuſmodi Altaria priuilegiata non ſuſpendi per ſuſpenſionem generalem, quæ fit anno Iubilæi. Nam ratio ob quam Pontifex illo anno ſuſpendit omnes Indulgentias, ea eſt, vt fideles feruentiori deuotione ad eas lucrandas Romam ſe conferant, quæ ratio ceſſat in defunctis. Marcous Carillo *in Expoſit. Bulla Defunctor. part.* 2. *cap.* 9. *in fin.* An verò ſuſpendantur per Bullam Cruciatæ, Diana *par* 1. *tract.* 11. *reſolut.* 86. partem affirmatiuam tenuit, negatiuam verò *in addit.* 2. *reſolut.* 22. Sed vide dicenda verbo *Bulla Cruciata num.* 4.

Altare fixum, & ſtabile, quod eſt conſecratum, 20
execratur, ſeu deſinit eſſe conſecratum, itaut noua indigeat conſecratiooe. Primò, quando ita eſt fractum, vt altera pars, quæ manet non poſſit continere commodè pedem Calicis, & Hoſtiam cum patena. *cap.* 1. *& cap. quod in dubiis, & cap. ligneis de de conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris.* Suarez *tom.* 3. *in* 3. *par. diſp.* 81. *ſect.* 5. Henriquez *in ſumm. lib.* 9. *cap.* 28. *num.* 1. Secundò, ſi ita enormiter eſt fractum, vt appareat deformitas. Ita enim colligitur ex prædictis iuribus, generaliter enim loquuntur de enormi fractione, & tenent Bacconios noſter *in* 4. *diſt.* 11. *art.* 1. Syluester *in ſumm. verbo Altare queſt.* 8. Azor. *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *queſt.* 12. addentes arbitrio Epiſcopi eſſe hoc iudicandum. Tertiò, quando cornua quæ iniunguntur fuerint fracta. Tunc enim etiam enormiter fractum exiſtimatur Barboſa *de offic. & poteſtat. Epiſcop. allegat.* 27. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 23. *queſit.* 6. *num.* 4. Quartò, quando Altaris fixi menſa à ſtipite, vel columnis quibus innititur, remoueretur. Hoc enim ſenſu accipi debet, quod in iuribus relatis ex *can. ſi motum de conſecrat.*

consecras. dicitur de Altari, quod execretur, quando mouetur. Bacconius, Syluester, & Suarea *suprà.* Addunt plures etiam exectari hoc altare quoties signum sepulchri, id est repositorij, vbi reconduntur Reliquiæ frangeretur, remoueretur, vel minueretur. Ita Syluester, Aaor, Barbosa, & Tamburinus. Sed cum dictum sit *suprà num.* 6. Reliquias non esse de essentia consecrationis Altaris, non video qualiter præcisè propter fractionem, remotionem, aut minutionem talis repositorij perdatur consecratio. Vnde Suarez relatus non affert hunc casum, Laymanus etiam *de Sacrificio Missæ lib.*5. *tract.*5 *cap.*6. *num.*9. ex Ægidio Coninck hanc sententiam probabilé putat, licet prudenter addat; seruandam esse quoad Ecclesiarum consuetudinem, cum enim sepulchrum hoc censeatur præcipua pars altaris, meritò ob eius fractionem, vel amotionem ipsum altare notabiliter confractum, vel imminutum æstimatur. Addunt sextò alij etiam execrari hoc altare si tantum augeatur, vel minuatur, quod formam amittat, forma enim est, quæ dat esse rei. Syluester *suprà.* Verumtamen id solum intelligo, quando illa mutatio esset in lapide ipso consecrato, non quando in lignis, columnis, seu stipitibus quibus innititur.

21 Non tamen execratur altare hoc fixum, quando execratur Ecclesia. Si autem Ecclesia violetur, aut polluatur, illud polluitur, & violatur etiam. Ratio diuersitatis est, quia consecratio Ecclesiæ distincta est à consecratione Altaris; consistit enim in parietibus, & muris; consecratio verò Altaris in integritate ipsius. Vnde execrari potest Ecclesia combustis, vel collapsis muris, vel parietibus ipsius, remanente consecratione Altaris, quia ipsum permanet integrum. Violatio autem, seu pollutio Ecclesiæ concernit totam Ecclesiam. Et ipsa violata, violantur Altaria. Panor. *in cap. Proposuisti de consecrat. Eccl. vel Altar.* Syluester *in Summa verbo Altare quæst.*11.

22 Loquendo verò de execratione Altaris portatilis, licet aliqui credant tot modis; quot Altare fixum execrari, dicendum tamen est non ita contingere. Etsi enim execretur hoc Altare, quando ita frangitur vt ea pars, quæ manet non sit apta commodè continere Calicem, & Hostiam, & quando anguli ipsius, in quibus chrisma ponitur, frangerentur, propter dicta supra. Portellus *in dubiis Regularium verb. Altare num.* 4. Nihilominus nec per aliam fractionem, nec per separationem à lignis quibus aliquando innititur, vel circundatur, nec per mutationem loci execratur. Suarea *dicta disput.* 81. *sect.*5. Lugo *de Sacram. Eucharist. disp.* 20. *sect.* 2. *num.*72. & 75. Porrò de immutatione sepulchri, seu repositorij reliquiarum dicendum videtur sicut dixi de Altari fixo: Exectata autem Ecclesia non credo execrari hæc Altaria. Bacconius *supra.* Quidquid aliqui dixerint, non rectè intelligentes Syluestrum *verb. Altare quæst.*11. Si enim execrata Ecclesia non idcirco execratur, vt dictum est, Altare fixum, multò minus nec portatile, propter rationem modo afferendam. Similiter polluta, seu violata Ecclesia non censetur Altare portatile pollutum, vel violatum. Syluester *verbo Altare quæst.*11. Azor. *d. cap.*17. *q.*14. Ratio esse potest, quia hoc Altare cum sit portatile, & mobile non videtur habere tantam connexionem cum Ecclesia, sicut Altare fixum, ac proinde nec violari cum ipsa, etiam si Altare fixum, vt dictum est supra, violetur.

23 Nullum porrò Altare siue fixum, siue portatile execratur, ea eo, quod in ipso celebrauerint excommunicati, interdicti, degradati, &c. Ita enim colligitur ex *capit.* 2. *de Sacramentis non iterand.* Tamburinus *de Iure Abbatum to.*1. *disp.*23. *quæsit.*6.

Altaris lapis profanatus, seu execratus potest vendi, & licitè teneri ab emptore, sed in loco decenti, & honesto. Ita enim declaratum video à Sacra Congreg. apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verb. Altare.*

Quomodo ornandum sit Altare pro Abbate, vel 24
Priore habente vsum Mitræ, & baculi, dixi supra verbo *Abbas num.*15. alia quæ pertinent ad Altare, vide verbo *Consecratio*, verbo *Crux*, verbo *Ecclesia*, verbo *Irregularitas*, & verbo *Paramenta Ecclesiastica.*

AMBITIO.

SVMMARIVM.

Ambitionis peruersitas. num. 1.
Quomodo definiatur ambitio. num. 2.
An sit semper peccatum mortale. ibid.
Qualiter fugienda à Religiosis. ibid.
An possint pro se, vel pro aliis vota, seu suffragia procurare. num. 3.
An liceat ipsis Episcopatum, vel alias Dignitates appetere. num 4.
Quomodo electio illius, qui ante electionem requisitus consensit cassanda. num. 5.
Quomodo sic requisitus respondere debeat. ibid.
Gaudere, vel delectari de honore sibi oblato, an, & quando sit peccatum, num. 6.
Alia de ambitione remissiuè. num. 7.

EST Ambitio, vt Diuus Bernardus *serm.*6. *in* 1
Psalm. Qui habitat, inquit: *Secretum venenum, pestis occulta, doli artifex, virtutum ærugo, & tinea sanctitatis.* Et, vt ait D. Basilius *de Constitut. Monasticis capit.* 10. hoc vitio capti, sunt inuidi, contentiosi, insimulatores. Denique quos ambitio inuadit, iugum disciplinæ Ecclesiasticæ facit respuere, vt ait Symmacus Papa *in Synodo Romana c.*1. & habetur *dist.*86. *can. bene.* Sanchez *lib* 6. *in decalog. cap.*18. *num.*16. Idcirco licet de ambitione fugienda, quatenus spectat ad instructionem spiritualem Regularium non pauca dixerim *in libro de Reformatione Regularium*, nihilominus de ipsa quatenus ad quæstioné moralé attinet agendum superest.

Ambitio est inordinatus appetitus honorum, & 2
dignitatum. Sanctus Thom. 2. 2. *quæst.* 131. *artic.*2. Syluester *in summa verbo Superbia quæst.*17. Quamuis autem ex genere suo non sit peccatum mortale, frequentissimè tamen mortale est. Primò, cum appetitur honor, vel dignitas modo illicito, qui est peccatum mortale. Vt si Religiosus appetat. Prælatias, per simoniam, subornationes, dolos & fraudes. Secundò, cum appetitur propter finem aliquem, qui sit peccatum mortale, v. g. propter vindictam, cupiditatem pecuniarum, &c. Tertiò, cum appetitur dignitas, & honor, cuius Religiosus indignus, vel minus dignus est. Pro quo nota, quod cum honor sit præmium virtutis ex Arist. 4. *Ethicor.* Religiosus indignus, vel minus dignus appetens dignitates, appetit, quod dignis, vel dignioribus debetur, ac per consequens peccat contra iustitiam. Adde, quod ambitiosus etiam si aliàs esset sanctus ex ambitione redditur indignus, *cap. principatus* 1. *quæst.*1. Barbosa *de iure Ecclesiastico lib.*1. *cap.*19. *num.*135. Quartò ratione nocumenti, quod inde sequitur

quitur Communitati, priuando eam dignioribus Prælatis. Denique quintò, si honor ipse, vel dignitas appetatur, vt vltimus finis, seu vt summum bonum. De his sanctus Antoninus *part. 2. tit. 3. cap. 5.* Toletus *in summ. lib. 8. cap. 23.* & alij.

3 Qualiter prohibitum sit Religiosis pro se, vel pro aliis vota, vel suffragia procurare, & quomodo nihilominus possint procurare quod officia dignis dentur, & indigni excludantur, similiter tractare de vitiis, & virtutibus eligendorum, dixi *tom. 2. cap. 15. num. 24.* De quo etiam Azor. *tom. 2. lib. 3. cap. 28. q. 2.* Bossius *in prax. crim. tit. de ambitiosis.* Thesaurus *in praxi part. 2. verbo Ambitus cap. 1.* Vbi etiam agit de iuris infamia, & irregularitate, quam incurrit damnatus de ambitione. Similiter qualiter Religiosi procurantes officia, & alia similia mediis fauoribus sæcularium, vel extraneorum, & Prælati illas hoc intuitu concedentes, incidant in pœnas, & censuras à Summis Pontificibus inflictas, dixi eodem 1. *tom. cap. 10 num. 17. & cap. 16. num. 27. & cap. 18. n. 82.* De his tractat Tamburinus *de Iure Abbat. disp. 10. quæsit. 1.*

4 Qualiter etiam licitum non sit Religiosis appetere, & multo minus procurare Episcopatum, nisi casu raro dato, dixi *tom. 1. cap. 17. num. 22.* Est autem eadem ratio vel similis respectiuè, in appetendis, seu procurandis Prælatiis, siue officiis curam animarum habentibus in Religionibus, quia est eadem difficultas, ea scilicet, quæ est in regimine animarum, quod vt Concil. Trid. *sess. 6. in decret. de reformat. cap. 1.* ait, *Est onus Angelicis humeris formidandum.* Vnde *can. ante omnia dist. 40.* hęc habentur alta mente condenda. *Nihil est in hac vita, & maximè in hoc tempore difficilius, & laboriosius, & periculosius Episcopi, & Presbyteri, aut Diaconi officio.* Quare vix video aliquem casum in quo licitè, & honestè Religiosus appetere, aut procurare possit Prælatias, nisi quando ex præcepto charitatis ad id teneretur, quando scilicet electores, vel qui Prælatias prouidere debent, parati sunt eligere aliquem positiuè indignum, aut perniciosum Communitati. Tunc enim propter bonum commune charitas Christi vrget, vt dignus Prælatia se offerat electoribus. [Peccat desiderans prælaturam quam credit futuram sibi occasionem peccati; qui agit contra charitatem sui, & desiderat periculum peccandi. Sigismundus de Bononia *de elect. Prel. dub. 42.* Si tamen non obstante tali timore speret se euitaturum tale peccatum ex Dei gratia, & ex alia parte ad desiderandam talem prælaturam moueatur ex fine aliquo honesto, præsertim boni communis, vrgente necessitate, potest licitè desiderare illam: Tum quia status prælationis non est status damnationis vt ostendit D. Athanasius *in fine epistolæ ad Dracontium.* Tum ex D. Petro *epis. 1. apud Clementem.* vbi satis id ostendit. Tum quia tale desiderium prædictis circumstantiis redditur licitum. Sigismundus *sup.* ex aliis.

5 Qualiter etiam electio illius, qui requisitus ante electionem consensit electioni de sua persona faciendæ priusquam fiat, sit cassanda, dixi *tom. 2. cap. 12. num. 43.* ex *cap. cum post petitam de electione, & electi potestate.* Quare sic requisitus ante electionem, nullatenus potest dicere *accepto, consentio, annuo,* vel quid simile. Cassari enim deberet illius electio propter hæc verba. Debet ergo resistere, aut contradicere, vel saltem negatiuè se habere verbis indifferentibus, vt dicendo: *Fiat voluntas Dei,* faciam *quod Deo placuerit,* non resistam *voluntati ipsius,* vel similia. De quibus Tamburinus *de Iure Abbatum tom. 1. disp. 5. quæsit. 22.* In casu verò superius adducto, quo scilicet aliquis ad euitandam electionem indigni se offerret, posset, vt credo, acceptare electionem antequam fiat, ne fortè electores videndo tepiditatem illius eligerent indignum. Nec hoc esset contra textum adductum, quia ibi non est sermo de hoc casu particulari, in quo dignus ex præcepto charitatis se offert, præsertim cum textus non loquatur, nisi de illo, qui est requisitus ab electoribus, iste autem requisitus non est.

Non est ambitiosus, qui gaudet, vel delectatur de honore sibi oblato, vel etiam appetit illum, Primò, si id faciat propter honorem, & gloriam Dei. Secundò, si propter vtilitatem proximorum. Tertiò, etiamsi gaudet, aut lætatur de illo, vel appetit illum ea ratione qua sibi est debitum. Quemadmodum enim licitè potest quis delectari, seu etiam appetere, quod res sibi debita, pecunia v. g. vel aliqua alia res, non sibi denegetur, sic & de honore dicendum est. Colligo ex S. Thoma 2. 2. *quæst. 131. art. 1. ad 3.* adiuncta explicatione, & doctrina Caietani *ibidem ad tertium dubium,* & ex Lessio *de iustitia, & iure lib. 3. cap. 2. dub. 3.* 6

Vide alia verbo *Electio,* & 4. tom. verbo *Prelatus.* 7

ANNVS.

SVMMARIVM.

Quomodo accipiendus sit annus in sacris Canonibus Bullis, Decretis, Statutis, &c. num. 1.

Si assignatur annus cum præpositione in per ablatiuum, an sufficiat inchoatus. num. 2.

Si assignetur in genitiuo, quomodo accipiendus num. 3.

Quid quando per accusatiuum, & præpositionem ad num. 4.

Quid in accusatiuo cum præpositione per. *num. 5.*

Quid cum præpositione ante, *& cum accusatiuo, numero 6.*

Quid cum præpositione post, *& accusatiuo. num. 7.*

Quando res sit dubia, quæ regula sit tenenda. numero 8.

Quomodo accipiendus annus completus. num. 9.

An idem dicendum de anno requisito pro professione Regulari. ibid.

Quid de annis requisitis ad obligationem ieiunij Ecclesiastici. ibid.

Anni decem dicuntur tempus longum, modicum verò infra decennium. num. 10.

Tempus immemorabile quot annos requirat. ibid.

Annus bissextilis quomodo accipiendus. num. 11.

Quid de anno pro Nouitiatu requisito. ibid.

Quid quando aliquis suspenderetur per annum. ibidem.

Annus 1582. quomodo integer debuit reputari, numero 12.

Qui annus requiritur ad dignitates. num. 13.

Alia remissiuè. num. 14.

SÆPIVS in Sacris Canonibus, Bullis, & decretis Summorum Pontificum, & Conciliorum, ac in priuilegiis, & statutis particularibus Religionum assignari solet certus terminus annorum non explicando an de annis completis, vel inchoatis, an de integris annis, an solum de parte ipsorum id intelligi debeat; quapropter operæ pretium erit regulas aliquot breues, & claras ad id explicandum ex Theologis, & Canonistis afferre. 1

2 Si leges, priuilegia, vel decreta assignent annum cum præpositione, *in* per ablatiuum, vt si dicant, quod fiat aliquid, verbi gratia, in anno tertio, solum requiritur annus inchoatus, & inceptus, ita vt in quocumque die illius anni id fieri possit, quia per quemcumque diem annus ille est inchoatus. Syluester *in summ. verbo Ætas, quæst.* 2. Azor. *tom.* 1. *Institut. Moral. lib.* 5. *cap.* 28. §. *dubia est quæstionis.* Portellus *in dub. Regular. verbo Annus.* Idem credo dicendum cum dicitur quod non admittatur aliquis ad aliquod officium, nisi qui fuerit in ætate verbi gratia triginta annorum, idem enim est, ac si diceretur, quod non admittatur, nisi constitutus in trigesimo anno, ac proinde sufficiet annus inceptus, quod dixerim pro nostro Carmelitarum Ordine, in quo *p.* 4. *Constitut. capite* 13. *numero* 3. deciditur, quod Definitores sint in ætate triginta annorum constituti.

3 Si autem assignent annum in genitiuo, vt si dicatur. : Ne quid fiat ab aliquo, nisi fuerit, verbi gratia, triginta annorum, tunc requiritur annus completus. Syluester, Azor. & Portellus relati.

4 Cum vero assignant annum per accusatiuum, & præpositionem *ad*, vt si dicant ad tres annos, sufficit, quod sint inchoati *leg. qui filium ff. ad Trebellianum.* Ijdem auctores.

5 Si tamen assignent annos, in accusatiuo cum præpositione *per*, vt si dicatur per tres annos, requiruntur anni completi *l. non putabam & l. si annos ff. de condition. & demonstrat.* Ita etiam ijdem auctores. Hinc colligit Portellus Constitutionem Sixti V. iubentis vacare Abbatissas Minorum per tres annos requirere annos completos. Colligi etiam potest, quod cum Greg. XIII. in Constitutione quam retuli supra verbo *Abbatissa n.* 12. ait Abbatissas in Italia debere per triennium à die suæ administrationis finitæ vacare de tribus annis completis; quia vtitur Pontifex præpositione *per*.

6 Quando vero assignatur terminus annorum cum præpositione *ante*, & cum accusatiuo, vt si dicatur, ante annos viginti duos, vel viginti quatuor, tunc sufficiunt anni inchoati Colligitur ex Tridentino *sess.* 23. *cap.* 12. vbi assignans annos requisitos ad Ordines sacros recipiendos, dicit ante viginti duos, ante viginti tres, ante viginti quinque, quod de annis inchoatis praxis Ecclesiæ declarauit. Portellus *supra n.* 5.

7 Secus videtur dicendum, quando assignatur terminus annorum cum præpositione *post*, & accusatiuo, vt si dicatur, post vnum annum, post duos annos, &c. tunc enim intelligendum id est de annis completis. Portellus *supra numero quarto*, id confirmans ex quadam dispensatione Gregorij XIII. Vnde infer, quod cum Concilium *sessione* 23. *cap.* 11. præcipit vt nulli promoueantur ad sacros Ordines, nisi post annum à susceptione postremi gradus minorum Ordinum, intelligi debeat de anno completo.

8 Extra prædictos autem casus, si nulla ex supradictis particulis apponatur, sed res sit dubia, in materia odiosa requiruntur anni completi, in materia vero fauorabili sufficiunt anni inchoati. Syluester, Azor. & Portellus relati.

9 Quando etiam in prædictis locis requiritur annus completus, ad hoc quod talis dicatur, sufficit in fauorabilibus, quod sit inchoata dies vltima illius anni. Vnde quamuis ad sponsalia contrahenda requiratur septennium completum ex *capite litteras*, & *capite accessit de sponsat. impuber.* & aliis iuribus, nihilominus in fauorem Matrimonij sufficit ad hoc septennij complementum, quod vltima dies septimi anni sit incepta, sicut in fauorem testamenti ad valorem illius idem statutum est, *l. qua ætate ff. de testamentis*, & in fauorem eiusdem Matrimonij de anno duodecimo pro fœminis, & quatuordecimo pro viris requisito dicunt plures Doctores. Couarruuias 4. *decretal.* 1. *part. capitulo* 1. *numero* 2. Sanchez *libro* 1. *de Matrimon. disputatione* 16. *numero secundo*, *libro septimo*, *disputatione* 104. *numero secundo*, Comexo *tract.* 6. *de Matrimon. disput*.....*dub.* 3. An autem fallat hæc regula in anno professionis Regularium, præsertim propter declarationem Sacræ Congregationis, quam refert Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regular. verbo Annus numero primo*, dicam quarto tomo verbo *Professio Regularium.* An etiam similiter anni possint dici completi, quando pauci aliquot dies, duo scilicet, vel tres deficiunt, dissentiunt Doctores. Sanchez enim tenet partem negatiuam. Cotnexo autem affirmatiuam, de quo alias. Dixi in fauorabilibus, quia secus est in odiosis, in quibus dies incepta non habetur pro completa, patet in vltima die anni vigesimi primi requisiti ad obligationem ieiunij Ecclesiastici, si enim ea die currat obligatio ieiunij non tenetur ad illud is, qui ea die explet vigesimum primum annum, nisi tantum post illam horam qua expleuit eum annum, iuxta dicta supra verbo *Ætas num.* 8. Naldus *in Summa verbo Tempus num.* 3.

Anni decem ad minus dicuntur tempus longum, 10
modicum vero infra decennium. Naldus *in Summa verbo Annus numero quarto*, *& verbo Tempus numero vndecimo.* Similiter tempus decem annorum dicitur tempus antiquum. Item Naldus *verbo tempus numero* 17. Præterea tempus centum annorum dicitur immemorabile, ex communiori sententia. Idem Naldus *verbo Tempus numero decimo*, ex Rotæ decisione.

Annus bissextilis, in quo scilicet bis dicitur *sexto* 11
Calendas Martij, nempe die vigesimoquarta, & vigesimoquinta Februarij, etiam si habeat vnam diem plusquam alij anni (habet enim 366. cum alij solum 365. dies habeant) nihilominus quoad vsum Ecclesiæ pro vna reputantur, Sanchez *de præceptis decalogi libro quarto, capite trigesimoquinto, numero tertio.* Vnde iuxta dicta *tom.* 1. *part.* 1. *cap. secundo numero decimo*, annus pro Nouitiatu requisitus etiam includit diem illum super additum anno bissextili, ita vt complens annum Nouitiatus die vigesimasecunda Februarij non dicatur anno bissextili compleuisse, nisi die vigesimo quinto, prout ex pluribus declarationibus Sacræ Congregationis & pluribus auctoribus habet Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regular. verbo Annus numero quarto.* Hinc etiamsi vigesimus quintus ætatis annus compleatur die vigesimaquarta Februarij anni bissextilis, censendus est compleri die sequenti. Sanchez *supra.* Idem credo esse dicendum (quidquid alij dicant) quando aliquis suspenderetur per mensem, quod scilicet ille annus vel mensis in anno bissextili, comprehendere deberet diem illum adiunctum, quia ille annus sic est institutus ab Ecclesia.

Annus portò millesimus quingentesimus octuage- 12
simus secundus, quo tempore auctoritate Gregorij XIII. ab anno quo dempti sunt decem dies, hoc est, à quinta die Octobris vsque ad decimam quintam, integer debuit reputari ciuiliter, & politicè tam quoad ætatem ad professionem, quam ad sacros Ordines, & ad quæcumque Officia, & beneficia requisitam. Quorum ratio est, quia ipse Greg. XIII.

in Bull. *Inter grauiſſimas in ſecundo tomo Bullar. inter Bullas ipſius numero* 74 ea, ad quæ non reputari integrum voluit, expreſsè excepit, nimirum ea quæ erant in tertij præiudicium, vt ſolutiones cenſuum, & locationum. Quare quoad cætera manſit integer. Henriquez *lib.* 13. *de excommunic. cap.* 40. *num.* 2. *in comment.littera O.* Sanchez *lib.* 5. *in Decalog. c.*4. *num.* 5.

13 Si contingat Regulares ad Dignitates in Cathedralibus Eccleſijs ex diſpenſatione aſſumi, notent, annum vigeſimum ſecundum ad id munus requiſitum debere eſſe completum, nec Epiſcopum in hoc diſpenſare poſſe. Ita enim declarauit Sacra Congregatio apud Garziam *de Benefic. part. ſeptima, capite quarto, num.* 70. Armendariz *in additionibus ad recopil. leg. Nauarræ libro primo titul.* 18. *de Epiſcop. lib.*7.*num.*2.& Barboſa *in Collectan.Bullar.verbo Annus.*

14 Vide dicta verbo *Ætas*, & dicenda de anno Iubilei verbo *Iubilæum.* De anno Nouitiatus, ſeu probationis 4.tom.verb. *Nouitius* de anno ad profeſſionem Regularem requiſito eodem 4. tom. verbo *Profeſſio Regularis.*

APOSTATA, ET APOSTASIA.

SVMMARIVM.

Apoſtaſia ſecundum Ethymologiam quid ſit. numero 1.
Quotuplex ſit. ibid.
*Apoſtaſia à fide quid ſit. n.*2.
Quomodo differat ab hæreſi. ibid.
*Apoſtaſia ab obedientia quid ſit. n.*3.
*Apoſtaſiæ, ſeu Apoſtata à Religione n.*4.
*An Moniales de Monaſterio exeuntes Apoſtatæ ſint cenſendæ. n.*5.
Quid dicendum de Pinzocheris, vel mulieribus collegialiter viuentibus ibid.
*Quando Religioſus fugiens ad Prælatum ratione grauaminis prætenſi excuſetur. n.*6.
Romam venientes Religioſi ſine licentia legitima, quam pœnam incurrant. ibid.
*An Epiſcopus Regularis renuncians Epiſcopatui, vel ab ipſo depoſitus ſit Apoſtata. n.*7.
De bonis Apoſtatarum, & ad quos pertineant. numero 8.
Apoſtaſia à Religione eſt caſus reſeruabilis. numero 9.
*De cenſuris, & pœnis Apoſtatarum à Religione remiſſiue. n.*10.
*A culpa Apoſtaſiæ quis abſoluat. n.*11
*A cenſuris, & irregularitatibus propter illam incurſis num.*12.
*Apoſtata à Clericatu quis cenſendus. n.*13.
Quando peccet mortaliter, vel ſolum venialiter. ibidem.
*Quid de Religioſo Clerico Apoſtata. n.*14.

1 APoſtaſia ſecundum Ethymologiam idem eſt, quod retrotractio, vel retromiſſio. Sed quantum ad propoſitum importat retroceſſionem, vel deceſſum à Deo in aliquo bono in quo homo tenebatur perſeuerare, vel ex voto. Vnde, quia à Deo tripliciter recedere poſſumus ſecundum tres modos coniunctionis debitæ ad ipſum; ſcilicet per fidem, obedientiam & Religionem profeſſam, ideo triplex eſt Apoſtaſia, ſcilicet à fide, obedientia, & Religione S. Thom. 2.2. *quæſt.* 12. Expoſitores *ibidem*, ſpecialiter Banes *art.* 1. & ex antiquioribus noſter Ioannes Beetz *in* 1. *precept. Decalog. expoſit.* 1. *cap.* 9. Additur etiam quarta ſpecies Apoſtaſiæ (etſi ad aliquam ex prædictis reducibilis) ſcilicet à Clericatu. Valentia 2.2. *diſp.* 1. *q.* 12. *punct.*...

2 Apoſtaſia à fide, quæ omnium peſſima eſt, eſt receſſus totalis à fide Chriſtiana, quando ſcilicet Chriſtianus omnino recedit à Chriſtianiſmo, non in vno, vel alio aut pluribus articulis fidei, ad differentiam hæreſis (qualiter fecit Iulianus Apoſtata) ſiue conuertatur ad Paganiſmum, ſiue atheiſmum, &c. Canus *lib.* 12. *de locis Theolog. cap.* 9. Hugolinus *de Cenſuris Pontifici reſeruatis* 2. *part. cap.* 1. §. 1. *numero* 7. Vnde, etſi non omnis hæreticus ſit Apoſtata, prout in præſenti, quia non omnis hæreticus negat totam fidem, tamen è conuerſo omnis Apoſtata eſt hæreticus, quia habet errorem in intellectu cum pertinacia, quod eſt de ratione hæreſis. Syluester *in Summ. verb. Apoſtaſia num.* 4. Hinc circumſtantia Apoſtaſiæ neceſſario confitenda eſt, quia notabiliſſimè aggrauat peccatum hæreſis propter dicta. Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 7. *num.* 17. licet oppoſitum teneat. Diana *in tract. de circunſt. aggrauantibus reſolut.* 54. Hinc etiam excommunicatio, & omnes aliæ pœnæ in iure, & Bulla in Cœna Domini ſtatutæ hæreticis incurruntur ab Apoſtatis, quia ſunt verè hæretici. Ioannes Beetz *ſupra* Azor. *tom.* 1. *Inſtitut. Moral. lib.* 8. *cap.* 21. *quæſt.* 7. Sanchez *ſupra n.*18. De his autem dicetur verbo *Hæreſis, & Hæreticus,* & verbo *Irregularitas.* Vide verbo *Bulla Cœnæ num.* 8.

Apoſtaſia ab obedientia large ſumpta in omni peccato mortali reperitur, vt docet S. Thomas 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. *ad* 1. iuxta illud Eccleſiaſt. 10. *Initium ſuperbiæ hominis apoſtatare à Deo.* Et Prouerb. 6. *Homo apoſtata vir inutilis.* Nihilominus ſtrictè non ſumitur, niſi pro receſſu à mandatis Dei, vel Eccleſiæ, qui prouenit ex infidelitate, & ſchiſmate, vel contemptu, de quibus ſuis locis dicetur. Syluester *in Summ. verbo Apoſtata n.*3. 3

De Apoſtaſia, ſeu apoſtata à Religione profeſſa plura dixi *tomo primo capite* 16. *à numero duodecimo* ſcilicet qui ſit verus apoſtata, quas pœnas incurrat, quas etiam illi, qui cooperantur ad apoſtaſiam, vel apoſtatas detinent, qualiter vbique à ſuis Superioribus capi, quæri, ac recipi debeant, quibus adquirant, & an Monaſteria teneantur debita ab ipſis contracta ſoluere. Nunc alia, vel maioris claritatis gratia addenda ſunt. 4

Et primo Moniales profeſſæ de Monaſterio exeuntes animo deſerendi Religionem, nec ad illam reuertendi, ſunt verè apoſtatæ, pœnis Apoſtatarum puniendæ & eodem modo de illis iudicandum reſpectiuè, ac de viris Religioſis apoſtatis, pariterque ad Monaſterium reuocandæ. Tum, quia eadem eſt ratio de illis, ac de viris, tum quia id colligitur ex *cap. peruenit ad nos* 27. *quæſt.* 1. Farinacius *in Tract. de hæreſi quæſt.* 183. *numero* 68. Tamburinus *de Iure Abbatiſſarum diſput.* 21. *quæſit.* 5. Secus dicendum de fœminis tertiariis, pinzocheris, ſeu mantellatis, non enim recedentes ab eo ſtatu ſunt apoſtatæ, cum ille ſtatus non ſit Religioſus, iuxta dicta *tom.* 2. *cap.* 14. *numero* 23. Quod potiori iure dici debet de mulieribus aliis collegialiter viuentibus, ſed non ſub clauſura, propter eamdem rationem, & quia earum modus viuendi reprobatus videtur à Pio V. in Conſtitutione anni 1566. iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 25. *num.* 16. & 17. 5

Deinde,

6 Deinde, Religiosus fugiens ad Prælatum Superiorem, eo quod certo illi constet se grauari iniustè nimis à Prælato immediato, vel quòd illum velit notabiliter grauare, non solum non est Apostata verus, quia verus Apostata est ille, qui deserit Religionem; iste autem non deserat, cum potius pergat ad suum Prælatum Superiorem imò licitè id facere potest, cum iure naturali defensionis vtatur, nec Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 4. contradicat, quia solum loquitur in casu quo Religiosi non iniustè nimis grauantur à suis Prælatis, iuxta dicta *tom.* 1. *capite* 16. *num.* 8. *&* 9. De quo & Fagundez *in* 2. *Eccles. præcept. lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 13. Qui autem fugiunt ad Superiorem Prælatum, vel sine fundamento, vel non nimis, sed tantum leuiter ab inferiori Prælato grauati, vel si grauiter grauati, ad faciendum querelam contra ipsum, cum tamen commodè eam facere possent, vel per litteras, vel alio tempore, etsi non sint veri apostatæ, propter dicta, contrauenient tamen decreto Concilij Tridentini relato, & veluti vagi, & profugi puniri debent, iuxta Statuta suarum Religionum, iuxta dicta eo *cap.* 16. *num.* 7. *&* 11. Portellus *in dubiis Regular. verbo Apostata num.* 3. Addit tamen *in Additionibus numero sexto*, ex declaratione quadam à Sacra Congregatione facta Generali sui Ordinis talem Religiosum esse Apostatam. Quod tamen intellige, vel quoad forum externum tantum, seu quoad pœnas. Specialiter Romam venientes sine licentia Generalis, vel Protectoris (vel etiam Prouincialis si fuerit causa communis totius Prouinciæ) priuati sunt voce actiua, & passiua per biennium à solo Papa relaxanda. Ex decretis Clementis VIII. & Sanctissimi Domini Nostri Vrbani, quæ retuli *tom.* 1. *cap.* 10. *num.* 15. *&* 16. *& tom.* 2. *c.* 9. *num.* 18.

7 Item Episcopus Regularis renuncians Episcopatui, & manens in sæculo, nec rediens ad Religionem, non est verè Apostata, sed potest sic manere. Ratio est, quia per Episcopatum fuit exemptus à iugo Religionis dispensatione Papæ, & hæc non cessat deposito Episcopatu, cum non cesset causa ipsius, scilicet dignitas Episcopalis, & perfectior status, Rodriguez *tomo tertio, quæstionum Regularium quæstione* 52. *articulo* 6. Sanchez *de præcept. Decalog. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 29. Laurentus de Franchis *in controuers. Episcopor. & Regular. circa decreta Sacræ Congregationis de Apost. & Eiectis dub.* 13. Addit Sanchez, idem esse dicendum, si propter culpam deponeretur ab Episcopatu, sed tunc credo teneri regredi ad Religionem, & si non redeat esse veluti Apostatam, quia per depositionem redditur indignus priuilegiis suæ dignitatis. Syluester *in Summa ver. Relig.* 4. *in fine.* Certius id est si degradaretur, quia per degradationem exuitur omnibus priuilegiis dignitati Episcopali concessis. Sanchez *supra num.* 30. Manens autem quomodocumque in sæculo tenetur ad vota, & obseruantias Regulares, iuxta modum dictum *tom.* 1. *capite* 17.

8 Præterea, quamuis bona Apostatarum post ipsorum obitum spectent ad Cameram Apostolicam, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 16. *num.* 20. 21. *&* 31. Si tamen ipsi reuertuntur ad Religionem, bona quæ secum portant, pertinent ad illam tam ipsis viuentibus, quam post mortem illorum. Ratio est, quia ipsi Apostatæ etiam in Apostasia existentes adquisierunt Religioni iuxta dicta eo *cap.* 16. *num.* 20. *ex can. Abbates* 18. *quæstione* 2. & Constitutio Greg. XIII. quæ incipit *Officij nostri*, applicans bona istorum Cameræ Apostolicæ intelligi videtur, quando illi decedunt extra claustra. Rodriguez *tomo primo Quæstionum Regularium quæstione* 30. *artic.* 12. *§. sed contra dicta.* Portellus *in dub. Regular. verbo Apostata num.* 7. Laurentus de Franchis *in controuers. Episcoporum, & Regularium circa decreta Sacræ Congregationis de Apostatis & Eiectis quæst.* 11. Quod intellige, etiam de bonis peccaminosè, & si non contra iustitiam adquisitis, propter eandem rationem, vt dixi eo *cap.* 16. *num.* 20. Secus de bonis contra iustitiam adquisitis. Hæc enim restituenda sunt eis, quibus facta fuit iniuria, Portellus *supra.* Quid porrò dicendum de bonis adquisitis à Religiosis, siue Apostatis, siue non ex illicita negotiatione, vide dicta eo *tom.* 1. *c.* 10. *n.* 5.

Apostasia à Religione est casus reseruabilis à Superioribus Regularium, ex Clemente VIII. in decreto de casuum reseruatione, quod est simul cum decretis pro reformatione Regularium approbatis à Sacra Congregatione sub Sanctissimo Domino Nostro, Vrbano, & habentur cum aliis decretis de Apostatis & Eiectis, ibi enim inter casus reseruabiles à prædictis Superioribus ponitur iste & his verbis. *Apostasia à Religione, siue habitu dimisso, siue retento, quando eo peruenerit, vt extra septa Monasterij seu Conuentus fiat egressio.* Vide Coriolanum *de casibus reseruatis* super hunc casum. 9

De censuris, & pœnis Apostatarum à Religione, dixi *tom.* 1. *part.* 1. *c.* 16. *num.* 12. *&* 13. Præter quas, particulares Religiones habent etiam peculiares pœnas illis designatas, qualiter Ordo noster in Constitutionibus *par.* 3. *c.* 2. *& part.* 5. *c.* 12. varias etiam pœnas illis imponit. Vide Portellum *supra in additionib. ad verb. Apostata*, & Thomam de Iesu *de visit. Regul. tract.* 4. *c.* 9. 10

A culpa ipsa Apostasiæ à Religione in Religionibus, vbi reseruata fuerit, nullus absoluere potest, nisi prælati illi, qui ipsam reseruauerunt, Superiores, & successores ipsorum, vel ab eis habentes facultatem ad id faciendum. Hoc enim importat essentialiter casuum reseruatio. Nec ad prædictam absolutionem iuuant priuilegia Religionum, Iubilæa, Bulla Cruciatæ, aut similia, iuxta dicta *tom.* 1. *part.* 1 *cap.* 19. *num.* 29. In Religionibus verò, vbi Apostasia reseruata non fuerit, Prælati, & Confessarij communes Regularium eos absoluere poterunt, iuxta doctrinam communem de casibus non reseruatis. Quia vero in Ordine nostro crimen Apostasiæ, vt puto reseruatum non est, ideo ab ipso saltem in foro conscientiæ absoluere possunt Prælati, & Confessores Communes Fratrum. 11

Pro absolutione verò à censuris, & dispensatione in Irregularitatibus, & aliis pœnis, quæ in particularibus Religionibus propter Apostasiam esse possunt: vide dicta *tom.* 1. *cap.* 10. *à num.* 29. *& c.* 18 *à num.* 30 12

Apostata à Clericatu ille est, qui Clericatu reiecto, fit secularis habitum Clericalem deserendo. Hoc autem contingere potest dupliciter. Vel enim talis deserto Clericatus erat in maioribus, vel solùm in minoribus constitutus. Si primum, est propriè Apostata, & peccat mortaliter sic faciendo. Clement. *Quoniam de vita, & honestate Clericorum.* Concilium Tridentinum *sess.* 14. *de reformation. c.* 6. *& cap. Tuæ Fraternitati de Apostat.* Syluester *in Summ. verb. Apostata n.* 6. *&* 7. Toletus *in Summ. lib.* 4. *c.* 18. *n.* 5. Animaduertens eum non incurrere in Iure aliquam excommunicationem. Illam tamen incurrit, si vxorem ducat. Clement. *vnic. de consanguinitate, & affinitate.* Valentia *tom.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 12. *punct.* 1. Si secundum, subdistinguendum est, vel talis habebat beneficium, vel non, si prius etiam mortaliter peccat, 13

cat, & est Apostata, si beneficium non relinquat. Toletus *ibid.* Si posterius necesse propriè Apostata, nec peccat mortaliter, nisi forsan ex contemptu id faciat, cum constet posse vxorem ducere, ac viuere laicaliter. Syluester *supra num.* 7. Credo tamen tam in minoribus constitutum, quam prima tonsura decoratum, peccare venialiter deserendo Clericatum, si sine rationabili causa id faciat, tum quia tales sunt de sorte Domini, cum illis dicatur: *Dominus pars hereditatis meæ*, tum quia descendunt ex superiori ad inferiorem statum. An verò Apostata à Clericatu sit irregularis, dicetur verbo *Irregularitas n.* 85.

14 Hinc infertur, quod Religiosus Clericus Apostata, qui deserta Religione deserit etiam Clericatum, esse bis, seu dupliciter Apostatam, scilicet ratione desertionis Religionis, & Clericatus, ac per consequens incurrere pœnas Apostasiæ à Religione, de quibus supra & Apostasiæ à Clericatu, quæ designantur locis citatis ex Concilio Tridentino, ex Iure Canonico, & aliis iuribus. Secus vero dici deberet, si tantum Religionem desereret, non Clericatum, vt si ex Religioso fieret Clericus sæcularis. Tunc enim tantum incurreret pœnas Apostasiæ à Religione.

APPELLARE, ET APPELLATIO.

SVMMARIVM.

De appellatione remissiuè. n. 1.
Appellatio quid sit. n. 2.
An sit de iure naturali, vel tantum de positiuo. ibidem.
An, & quando Regulares appellare possint à correctione suorum Prelatorum. n. 3.
De recursu ad ipsos. ibid.
In casu graui, & raro licita illis est appellatio. numero 4.
Cum quibus conditionibus. ibid.
Non ad tribunalia secularia. n. 5.
Oppositum facientes quam malè audiant. ibid.
Neque ad tribunalia Ecclesiastica quibus non funduntur. n. 6.
Quibus titulis intelligi potest recursus ad illa. numero 7.
Quis eorum licitus. ibid.
An ille, qui est pro fauoribus secularium obtinendis. ibidem.
Casus in quibus nec ad propria tribunalia Religionum liceat appellare. n. 8.
Primus, quando Religiosus non est grauatus iniustè. ibidem.
Secundus, quando appellatio non fit tempore legitimo. num. 9.
Tertius, quando non interponitur coram Iudice legitimo. num. 10.
Quartus, si fiat ab aliqua censura absolutè lata. numero 11.
Secus si fiat à censura non absolutè lata. ibid.
Quintus, cum non seruatur debita forma in appellatione. n. 12.
Quid si non contineat nomen appellantis, & Iudicis. num. 13.
Qui nisi in ea petantur Apostoli. 14.
Forma faciendi appellationem. n. 15.
Effectus ipsius. n. 16.
A qua sententia appellari possit. n. 17.
Tempus à Iure designatum pro appellatione. numero 18.
Appellãtes à Papa ad Concilium quam pœnam incurrant. n. 19.
Appellatio an recipiatur à sententia definitiua. numero 20.
An interposita super condemnationem ad triremes habeat effectum suspensiuum. n. 21.
Appellationis extraiudicialis proprietates. n. 22.
Quomodo differat à iudiciali. ibid.
Alia remissiuè. n. 23.
Resolutio cuiusdam dubij. n. 24.
Casus, seu factum cuiusdam Religiosi Romam venientis pretextu recursus seu grauaminis. numero 25.
Indebite, & illicite Romam venit talis Religiosus. numero 26.
Ex decreto Concilij Tridentini. n. 27.
Quando habeat locum tale decretum. n. 28.
Ex Bulla Sixti V. n. 29.
Verba ipsius. n. 30.
Ex declaratione Sacræ Congregationis sub eodem Sixto V. n. 31.
Ex decreto Clementis VIII. n. 32.
Non iuuat prefatum Religiosum titulus recusationis. num. 33.
Multo minus iuuat titulus appellationis. n. 34.
Causa prefati Religiosi, nullo modo dici potest deuoluta ad Generalem. n. 35.
Iura valde fauent causis inchoatis. n. 36.
Quid dicendum in terminis disciplinæ, & obseruantiæ regularis. n. 37.

DE hac materia, prout ad Reglares spectare potest, aliqua dixi *tom.* 1. *Summa cap.* 9. *n.* 4. alia tamen hic adiungenda sunt, vel pro maiori ipsius notitia. 1

Appellatio ergo est à minori ad maiorem, vel Superiorem prouocatio 2. *quæst.* 6. *cap. omnis oppressus, & cap. si quis, & cap. placuit.* Syluester *in Summa verbo appellatio numero primo.* Hinc à Papa nullus iure appellare potest, cum non habeat Superiorem in terris *lib.* 1. *ff. à quibus appellare non licet* Laymanus *lib.* 3. *de Inst. tract.* 6. *cap.* 6. *num.* 2. Hinc etiam consequenter in Religionibus, nec ab æquali ad æqualem, nec à Superiori ad inferiorem dari potest appellatio. Barbosa *de potest. Episcop. allegat.* 53. *numero* 45. Est de iure naturali quoad substantiam, cum sit defensio quædam, seu præsidium innocentis, vel grauamen patientis. Quoad accidentia vero, scilicet quod fiat tali, vel tali modo, & cum talibus circumstantiis est de iure positiuo. Syluester *supra num.* 2. Non est ad defensionem iniquitatis *capite cum speciali §. porro de appellat.* Laymanus *supra numero primo.* 2

3 Hoc posito, primò dicendum. Nullo modo possunt Regulares appellare à correctione Regulari suorum Superiorum, id est, ab ea correctione, quæ est secundum Regulam, & Statuta, ita vt si Regula, vel Statuta Religionis imponant aliquam pœnam pro aliquo delicto, & ea infligatur à Prælato delinquentibus, non possint ab hac correctione appellare. Hoc probant *cap. ad nostrum de appellat & cap. reprehensibilis eod. tit.* quæ attuli dicto *cap.* 9. *num.* 4. Quibus iunge *cap. speciali in fin. eod. tit.* Id etiam probant plura priuilegia Religionum, quæ eo loco retuli. Ratio etiam id conuincit, quia appellatio numquam admittitur, nisi propter grauamen. Religioso autem non infertur grauamen, si corrigatur, & puniatur secundum Regulam, & Statuta, quia ex vi

voti

voti obedientiæ, & professioois ad ea se sponte obligauit Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 8. num.* 101. & 102. Peirinis *de subdito quæst. 1. cap.* 20. Vnde sic appellantes, vt in plurimum peccant mortaliter, propter obedientiam quam committuot nοo acceptãdo pœnam impositam in Religione, & propter alia inconuenientia, quæ ex appellatione sequuntur. Portellus *in dub. Regul. verb. appellare.* Possunt tameo sine vllo peccato recursum habere ad Superiores per litteras vel alias ipsos personaliter cum legitima licentia conuenire, vt pœna eis relaxetur vel mitigetur, si id possent facere, vel vt alio modo ab ipsis consolationem accipiant. Hoc enim nullo iure prohibetur, & ex alia parte est satis conforme charitati, qua procedi debet io Religionibus.

4 Io casu autem graui, & raro in quo euidenter constaret, Religioso fieri notabilem iniuriam in fama, & bonore, & propter excessum correctionis, vel punitionis etiam alias Regularis, in ipsius substantia, modo, aut circumstantiis, licita est illis appellatio ad Prælatos Superiores, iuxta dicta ex variis iuribus dicto *cap. 9. num.* 7. Sanchez, & Peirinis relati. Dixi io casu graui, & raro in quo euidenter constaret Religioso fieri notabilem iniuriam in fama, &c; quia cum sint multa priuilegia Religioorum, in quibus Regulares prohibentur appellare, quorum aliqua tetigi eo *cap. 9. num. 4. & 6.* vt illa operentur aliquid supra ius commune, dicendum est hoc operari, quod solum in prædicto casu certo, & euidenti liceat Regularibus appellatio, cum tamen sæcularibus etiam io casu dubij grauaminis iure communi licita sit. Sanchez *supra numero* 110. Thomas de Iesu *de visitat. Regular. tract. 3. cap. 17. numero* 6. Diana *de dub. Regular. tract. 2. resol. 54 in fine.* [Adde etiam nouissimè Cardinalem Lugo qui *tom. 2. de iustit. & iure disp. 37. sect. 14. num.* 175. dicit licere Religiosis appellatiooem, tunc solum quando clarè & certo constat de iniustitia & excessu correctionis, & quod de hoc casu noo loquantur priuilegia Religiosorum, quæ illis prohibent appellationem; additque hunc modum appellationis admitti in Societate] in instructione iudiciaria *cap 5. in fin.* Hæc porro appellatio facienda est regulariter modo assignato eo *cap. 9. num.* 4. Scilicet à Prælato immediato ad Prouincialem; à Prouinciali ad Generalem; à Generali ad Protectorem; & à Protectore ad Sanctissimum, vel Sacram Congregationem eius vices habentem. Dixi *Regulariter*, quia in aliquibus casibus, iuxta dicta eo *cap. 9. num* 7. licitè fieri potest appellatio ad Sedem Apostolicaio sine medio. Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regular. verbo Appellatio*

5 Nuumquam tamen licet Regularibus ad tribunalia sæcularia appellare, aut coram illis querelam facere contra suos Prælatos, quocumque etiam casu dato. Tum propter dicta eo *cap. 9. num 4. & 6.* Tum ex Bonifacio IX. & Leone X. in Bulla *Romani Pontificis* apud Confettium *in Collectan. litterarum Apostolicarum in Leone X. num.* 10. Vbi hic Pontifex Dominicanos aliter facientes excommunicatione maiori latæ sententiæ percutit. Tum quia id de se ioiquissimum est, & Religionibus perniciosissimum, cum hac via bona Religiosorum fama apud sæculares maximè lædatur, & bonum regimen ipsorum impediatur. Multo minus id licet si titulo illatæ vis, aut violentiæ, vt dicitur, ad eadem tribunalia sæcularia appelletur. Etsi enim admitteretur sæculares Iudices posse hanc appellationem in hoc, vel simili casu admittere, & iudicare de sententia lata à Iudice Ecclesiastico (de quo infra verbo *Exemptio Regularium num. 15. 16. & 17.*) adhoc tameo non liceret Religiosis illam appellatiooem facere, propter magnum detrimeotum Religionum, quod inde sequitur. Vnde id facientes vocat Peirinis *supra*, latrones, & fures, fratricidas, & matricidas, iogratas bestias, maculas conuiuantes, oubes sine aqua, arbores autumnales, infructuosas, bis mortuas, fluctus feri maris, despumantes suas confusiones: ex Epist. Canooic. Iudæ *capite vnico.* Vide Sotum 5. *de Iustit. quæstione sexto, articulo tertio.* Incidere etiam Religiosos id facientes in excommunicationem latæ sententiæ fatetur Portellus *sup. verbo Appellare in additionib. numero* 4. ex Aragone, & Miranda quos refert.

6 Similiter nec licet quocumque dato casu Regularibus appellare ad tribunalia Ecclesiastica quibus ooo subduntur, vt puta ad Dominos Episcopos, vel ipsorum Vicarios, aut querelam cootra Prælatos coram ipsis facere, &c. Cum enim ab ipsorum iurisdictione exempti sint, oullo iure possunt ad illos appellare, vel coram ipsis contra suos Prælatos querelam talem facere. Appellatio enim, seu querela noo est, oisi ad Superiorem. Vode Dominicanos id facientes, & Iudices Ecclesiasticos eos admittentes excommunicatione latæ sententiæ punit Leo X. in Bulla *Romanus Pontifex* apud Confettium relatum. Valentia *tomo tertio, disput. 5. quæstione 13. punct. 3. in fine.* Rodrigoez *de ordin. iudiciario c. 13. in fin.*

7 Pro quorum luce notandum, quinque titulis, vel rationibus posse contingere, quod Regulares recurrant ad tribunalia, siue sæcularia, siue Ecclesiastica extra suam Religionem seu quod idem est ad Principes, seu potestates, sæculares, & extraneos. Primò quidem, titulo appellationis à sententia contra eos à Prælatis Regularibus prononciata. Secundò, titulo querelæ, seu ad faciendam querelam coram ipsis contra dictos suos Prælatos. Tertiò, titulo violentiæ, seu vis ipsis illatæ, vt ab ipsa eos defendant. Quartò, vt prædicti Principes seu Iudices, siue Ecclesiastici, siue sæculares rogent Prælatum, qui sententiam contra Regularem pronunciarunt, vt faciat illi aliquam gratiam scilicet, vel remittendo in totum, vel in partem pœnam debitam pro culpis, ratione quarum sententiam contra ipsum tulerunt. Quinto, vt rogent ipsum non pro aliqua gratia, sed pro aliquo, quod ex iustitia debet facere, scilicet, quod admittat appellationem ad Prælatum Superiorem, si est legitima causa illam admittendi, quod iterum formetur processus, si in formatiooe illius fuit aliquis error substantialis, vel similia. De primo, & secundo iam dixi iniquissimum esse. De tertio dicam verbo *Exemptio Regularium numero 15. 16. & 17.* De quarto, & quinto dicendum, attendendum esse ad Bullas, priuilegia, & constitutiones Religionum, quæ agunt de huiusmodi recursu ad fauores sæcularium. De quo egi *tom. 1. cap. 10. n. 17. & cap. 18. n.* 82. refereos Bullas Pontificias, non solum pro Carmelitis, sed etiam pro Camalduleosibus, Cistercieosibus, Hieronymianis, Cruciferis, Canonicis Regularibus S. Saluatoris, Prædicatoribus Minoribus, Augustinianis, & Minimis. Esto enim sic recurrentes ad sæcularium fauores non incurrant censuras, & pœnas inflictas contra eos, qui aliquo ex tribus prioribus modis assignatis ad eos recurrerint, incurrere tamen possunt censuras, & pœoas designatas in dictis Bullis, priuilegiis, & Constitutionibus Religionum, quæ variæ, & diuersæ sunt, iuxta ipsorum tenores. Pro Carmelitis autem ootandum, quod etsi Clemeos VIII. in Bulla *Quoniam*

nemo

nemo, quam retuli dictis locis, prohibeat in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Generali, & aliis Prælatis, ne propter extraneorum fauores alicui Fratri concedant Prælaturas, gradus, honores, dignitates, administrationes, functiones, & officia, vel aliquas pœnas remittant, tamen Fratribus ipsis non prohibet recursum ad prædictos fauores pro remissione pœnæ, aut pro re, quæ ex iustitia debetur, sed pro obtinendis Prælaturis, & gradibus, honoribus, dignitatibus, administrationibus, functionibusque, & officiis. In Constitutionibus verò Ordinis quartum est prohibitum; *par. 3. c. 5. n. 2. &* 4. Quintum vero non ita, vel saltem non ita clarè.

8 Sunt etiam alij casus in quibus nec ad tribunalia propria, seu legitimos Superiores Religionum, licet Regularibus appellare à sententiis suorum Prælatorum. Primus, quando non sunt grauati iniustè, tunc enim non est causa legitima appellandi, nec appellatio est legitima, sed friuola, cum non adsit grauamen. Portellus *in dub. Regular. verbo Appellat. numero secundo.* Addens benè, sic appellantem peccare mortaliter. Vnde tali appellationi non tenetur Iudex deferre. Quando vero causa appellationis est legitima, tenetur Iudex illi deferre, alias puniendus est etiam pœna depositionis. *capite decreto 2. q. 6. & cap. de priore de appellatione, & irritatione factorum, cap. venientes de iureiurand.* Syluester *in Summa verbo appellare c. 12.* Imò etiam quando causa appellationis est dubia, illi deferre debet Iudex. *c. cum speciali de appellat.* Syluester *ibid.* Sanchez *in opusc. moral. tom. 1. lib. 3. c. vnic. dub. 32. num. 43.* Qui etiam bene adducit posse tunc vti Iudicem cautela dicendo *admitto appellationem si & in quantum de iure teneor.*

9 Secundus est, quando non fit appellatio tempore legitimo, scilicet decem dierum *c. concertationi, & c. non solum de appellat. in 6. cap. cum dilectus fin. de elect. cap. significauerunt de testibus cap. anteriorum 2. quæst. 6. cap. Quod ad consultandum de sentent. & re iudic.* Syluester *supra q. 3.* Sanchez *supra à n. 53.* vbi etiam de aliis amplificationibus, & limitationibus huius conditionis. Hic porrò terminus decem dierum currit à die scientiæ latæ sententiæ, quia datur reo ad deliberandum, an velit stare sententiæ latæ, an ab illa appellare. Ad quod est necessaria scientia illius, Sanchez *supra n. 70.* Nec potest Iudex hoc tempus minuere, quia illud est introductum à Iure in fauorem partium. Syluester *supra.* Nec etiam augere, propter eamdem rationem. Sanchez *supra, numero* 80.

10 Tertius est, quando appellatio non interponitur coram Iudice à quo appellatur, nisi forsan eius violentia timeatur, vel sit absens. Cum enim per appellationem agatur de iustitia ipsius Iudicis, recta ratio dictat coram illo esse faciendam, nisi in casibus propositis. Et ita colligitur ex *l. 1. ff. quis, & à quo appellat. & l. 2. §. dies, ff. quando appellat. & l. 22. tit. 23. par. 3. & c. biduum. 2. q. 6. & Clement. 1. de appellat. & c. vt debitus eod. tit.* Syluester *supra quæst. 6.* Angelus, *verb. appellatio n. 12.* Quando vero non est copia Iudicis, vel timetur eius violentia, appellatio facienda est coram Iudice ad quem appellatur, vel coram honestis personis. Sanchez cum aliis *supra num. 134. & 135.* cum sequentibus. Tunc autem facienda est protestatio, quod non appelletur coram Iudice à quo ob eius metum, vel quia ipsius non est copia. Syluester *supra.* Tabiena *verbo appellatio quæstione 13. §. 14.*

11 Quartus est, si appellatio fiat ab excommunicatione, vel aliqua alia censura purè & absolutè lata, ea enim inualida est. Quod est dicere, si sit imposita excommunicatio, vel aliqua censura contra facientes aliquid, verbi gratia, Religiosos arma gestantes si constet aliquem ea gestasse, non potest appellare ab ea censura. Ita enim habetur ex *cap. pastoralis §. verum de appellat. cap. ad hæc quoniam 5. de appellat. cap. is cui §. vltim. de sentent. excommunicat.* Et ratio assignata in textu est, quia huiusmodi censuræ latæ secum afferunt executionem, nec possunt esse suspensæ: à sententia autem executioni mandata non datur appellatio. Suarez *de Censuris disp. 3. sect. 6. num. 5.* Cornexo *tract. 5. de Censuris disp. 2. dub. 4. § secunda conditio.* Appellari autem potest à censura, ita vt sententia illius sit nulla, & inualida, primo, quando appellatio præcedit sententiam illius *cap. dilectis de appellat. & c. licet de sentent. excommunicat. in 6. & cap. ad hæc quoniam.* Et ratio est, quia ad ferendam censuram requiritur iurisdictio, quæ per appellationem legitimam est suspensa. Syluester *supra numero 4.* Naldus *in Summa verbo appellare num. 5.* Secundò, quando censura fuit solum sub conditione lata, v. g. si Prælatus dicat: excommunico te, nisi hoc feceris. Et tunc ob legitimam causam subditus appellet, etenim etiam tunc suspenditur iurisdictio Iudicis. Cornexo *supra disp. 4. dub. 2. & disp. 12. dub. vnic. §. reducitur,* Bonacina *de Censuris disput. 1. quæst. 2. punct. 2.* Addit Cornexo hoc esse intelligendum de censura lata, ab homine, non de lata à Iure, quia hæc semper præsumitur iusta, iuxta *l. si qua pœna ff. de verb. signific. cap. erit autem lex dist. 4.* & ita ab illa non datur appellatio. Consonatque declaratio Sacræ Congregationis afferenda. Tertiò, licitum est appellare à sententia declaratoria censuræ incursæ, potest enim in ea errare Iudex, ac per consequens competit reo ius defendendi. Bonacina *supra.* Sed vide declarationem Sacræ Congregationis apud Barbosam *in Collect. Bullar. verbo appellantes,* qua præsens doctrina restringitur. Ibi enim dicitur: *Appellatio non est admittenda à comminatione Episcopi facta contra incurrentes excommunicationem, & alias censuras à iure latas, ad dicendum causam quare non debeant declarari incidisse: secus, si communicatio fiat contra alios delinquentes ad effectum illos excommunicandi ob aliquod delictum, vel crimen sub excommunicationis ab homine lata pœna.* Quæ decisio ad similes casus extendi potest. Quando autem dicitur, quod à censura lata non appellatur, intelligitur quoad effectum suspensiuum, non quoad deuolutiuum, quia talis appellatio transfert causam ad Superiorem. Peinnis *de subdito quæst. 1. de obedientia c. 20.* Pro quo vide inferius dicenda de effectibus appellationis, & pro appellatione à censuris Sanchez *supra a n. 216. & eodem tom. 1. consil. moral. lib. 3. cap. vnic. dub. 33.*

Quintus est, cum non seruatur debita forma in 12
appellatione, videlicet, quod fiat in scriptis, & cum expressione causæ. Etsi enim, quando aliquis appellat illico, & in continenti post sententiam corā Iudice in eadem figura Iudicij existente, sufficit viua voce appellare, si tamen non in continenti, sed intra limites decem dierum appellet, debet fieri in scriptis per porrectionem libelli appellatorij. Sic enim habetur ex *l. 2. ff. de appellat, & l. litigatoribus C. eodem tit. & l. a sententia in fin. Cod. eod. tit. & l. 22. tit. 23. par. 3. & l. 1. §. libelli ff. de appellat.* Syluester *verbo appellatio quæst. 4. & 6.* Similiter debet fieri cum expressione causæ saltem in genere, vt dicendo se esse grauatum, sententiam Iudicis fuisse iniustam, &c. D. Antonius *3. part. tit. 9. cap. 14. §. 1.* Syluester *sup. quæst. 4.*

quæst. 4. Portellus *in dub. Regular. verbo appellare in additionib. ad addit.n.*9. Aliquando etiam, præcipuè inter Regulares in quibus apices iuris obseruandi nó veniunt, ipsa fuga Religiosi grauati vsurpatur pro appellatione, vt habent Rodriguez *tom.*1.*q.*30.*art.*3. Portel. *sup.in addit.n.*3.

13 Volunt alij esse inualidam appellationem nisi contineat nomen appellantis, & Iudicis à quo appellatur, & ad quem appellatur, nomina etiam aduersariorum, & sententiæ à qua appellatur. Sed verius est non requiri hoc expresse sed solum implicitè, quando illa omnia constant ex circumstantiis. Neuo *in Rubric. de appellat. à numero* 26. Sanchez *supra num.* 51.

14 Alij etiam dicunt esse inualidam appellationem, nisi in ea petantur Apostoli (sunt autem Apostoli litteræ dimissoriæ, seu testimoniales ipsius appellationis.) Sed nec hoc est necessarium, quia Apostoli possunt peti intra triginta dies à lata sententia, alias appellatio manet deserta, *cap. ab eo de appell. & Clem. quamuis eod. tit. l.Iudicibus C. eod.tit.* D. Antoninus *tertia parte titulo nono, capite* 14. §. *primo.* Syluester *verbo appellatio quæstione sexta*, Currunt autem hi dies à die scientiæ sententiæ latæ, vt habet Maranta *practic. sexta parte. titulo & quandoque appellatur n.*416.*&* 219.Sanchez *supra à num.*120.vbi multa ad intentum.Peti etiam debent Apostoli in appellatione extraiudiciali, quando appellatur à Iudice extraiudicialiter procedente, sed non saltem ex necessitate, quando appellatur à parte. Maranta *supra num.* 227. Francus *cap. bona de appellat.* Neuo *ibid. num.* 43.

15 Forma ergo appellationis, in qua tam ea, quæ sunt de substantia ipsius, quam alia continentur, talis est, prout ex Doctoribus colligi potest. *Coram N.ego N. propono, & dico animo appellandi quod decem diebus nondum elapsis in causa N. quæ vertebatur in Iudicio coram vobis sententiam contra me tulistis definitiuam, si sententia iure dici meretur, in qua me condemnandum censuistis ad pœnam N.Idcirco ab eadem sententia tanquam iniqua, & iniusta appello ad N.Superiorem,& Apostolos semel,bis,& ter cum debita distantia mihi dari posco & specialiter protestor, quod appellationem hanc possim corrigere, emendare, & innouare, & eam intimare,& prosequi,prout mihi videbitur expedire,die tali,&c.*

16 Appellationis effectus duo sunt, alter deuolutiuus, alter suspensiuus. Primus est deuoluere cognitionem causæ ad Superiorem ad quem appellatur, *c. Dilectis. c. vt debitus de appellat. l. eos l. à pro consulibus C. de appellat.* Vnde eximit litigantem à iurisdictione Iudicis à quo, quoad illam causam, & transfert ad iurisdictionem Iudicis ad quem *c.Dilectus.c.ad audientiam de appellat.* Secundus est, suspendere sententiam, etsi non extinguat illam. *cap. venientes de iureiurand. capite pastoralis* §. *præterea de offic. delegat. cap. sæpe de appellat. l. præcipimus, l. eo casu C. de appellat.* Syluester *verbo Appellatio num.* 1. Portellus *in dub. Regularibus verbo appellare numero* 7. Laymanus *lib.* 3.*tract.*6. *cap.* 5. *num.* 5. Vnde appellatio ligat statim manus Iudicis à quo, eiusque iurisdictionem suspendit, sine alia inhibitione, adeo quod nihil possit facere in illa causa, appellatione pendente. Sanchez *supra numero* 25. vbi in sequentibus de variis limitationibus huius doctrinæ. Non tamen suspendit iurisdictionem Iudicis, quoad alias causas etiam respectu eiusdem subditi. Et ita Religiosus, qui in vna causa appellauit à suo Superiori, manet subditus illi quoad alias. Portellus *supra in additione ad additionem n.*11.

Cum sententia duplex sit, altera definitiua, altera interlocutoria, ita vt definitiua sit, quæ fertur super causa principali de qua lis agitur. v. g. an Religiosus fuerit fornicator. Interlocutoria verò, quæ fertur super dubijs, quæ emergunt in ipsa causa v. g. de teste aliquo recipiendo, dilatione danda, &c. Syluester *verbo Sententia q.*3. *&* 4. Sanchez *supra à n.*5. Ideo appellatio fieri potest ab vtraque sententia, ita tamen, quod ab interlocutoria communiter non liceat, nisi contineat damnum irreparabile. Concilium Tridentinum *sess.* 13. *c.*1. *de reformat. & sess.* 24. *cap.*20. *de reformat.* Hoc autem damnum irreparabile est, v. g. tortura, excommunicatio, suspensio, interdictum, imò etiam ex declaratione Sacræ Congregationis incarceratio. Portellus *supra verbo Appellare num.*6. Naldus *in Summa verbo Appellare num.* 2. Hæc porrò appellatio ab interlocutoria in eo præcipuè differt ab appellatione à definitiua, quod ista ligat manus Iudicis, vt non possit vlterius in causa procedere, non autem illa. 17

Tempus à Iure designatum ad prosequendum appellationem, itaut alias sententia transeat in rem iudicatam, est vnus annus, aut ex causa necessaria biennium, imo potest Iudex à quo appellatur, secundum locorum distantiam, personarum, & negotij qualitatem, tempus hoc moderari. *cap. sicut Romana, & Clement. sicut de appellat.* Syluester *supra quæst.* 16. Sanchez etiam *supra à n.*84. Vbi alia ad intentum. 18

Appellantes à Summo Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores, & Consiliarij incurrunt sententiam excommunicationis ipso facto solum à Papa tollendam, crimenque læsæ Maiestatis committunt, ex Pio II. in Bulla *Execrabilis* in primo tomo Bullar. *num.* 5. Schismaticorum etiam pœnas, & alias incurrunt, ex Iulio II. in Bulla *Suscepti regiminis* in primo tomo Bullar. *numero* 22. Naldus *in Summa verbo appellare n.* 8. Vide dicenda verbo *Bulla Cœnæ n.*10.*&* 11. 19

Appellatio non recipitur à sententia definitiua contra verum contumacem prolata nec inhibitio, aut alia quæuis prouisio, quandiu appellans in huiusmodi vera contumacia perstiterit, conceditur. Ex S.Congregationis declaratione apud Barbosam *in Collect. Bullar.verbo Appellantes,&c.* 20

Appellatio interposita super condemnatione ad triremes habet effectum suspensiuum; ex declaratione S. Congregationis Episcoporum, & Regularium apud eumdem Barbosam *sup.* Appellatio etiam à priuatione beneficij habet effectum suspensiuum. Ex eadem S. Congregatione apud eumdem Barbosam *supra.* 21

Tandem, pro appellatione extraiudiciali, quæ contingere potest inter Regulares, si Prælatus in collationibus officij, vel beneficij, vel etiam electionibus, aut quocumque alio, quod fit ex publico officio, faceret aliquid, vel præciperet aliquid, quo ipsi grauarentur (Portellus *in dub. Regul. verbo appellatio in additionibus num.* 1.) notandæ sunt aliquæ veluti proprietates illius in quibus à iudiciali differt. Prima, quod iudicialis est propriissimè appellatio, extraiudicialis non ita, sed vocatur prouocatio, vnde in odiosis non comprehenditur nomine appellationis. Secunda, quod Iudicialis est à Iudice grauamine inferente, extraiudicialis vero non solum à Iudice extraiudicialiter procedente, sed etiam à parte contraria. Imò, in causa beneficiali habet vim citationis, & tenetur pars contraria, à qua appellatur, coram Iudice ad quem comparere. Tertia quod iudicialis est de præsenti grauamine, & à Iudice illud inferente, 22

extraiudicialis vero potest esse generalis respectu personarum, & à futuro grauamine. *cap. bona de appellat.* adiunctis *cap. vt debitus, & cap. cum causam in fin. eod. tit.* Quarta, quod iudicialis maximè inter Religiosos requirit causam veram, *cap. vt debitus, & cap. interposita de appellat.* extraiudicialis vero non requirit necessario causam veram, sed vel veram, vel verisimilem, aut probabilem, *cap. bona de appellat. & Clement. sicut eod. tit.* Quinta quod in iudiciali semper sunt petendi Apostoli, in extraiudiciali vero non semper, saltem ex necessitate. Sexta, quod excommunicato prohibitum est appellare extraiudicialiter, quia non potest esse actor, & appellare hoc modo est agere, bene tamen iudicialiter, quia hoc est se defendere. Pro quo vide dicenda infra verbo *Excommunicatio num. 36. & 40.* Septima, quod in iudiciali annus ad prosequendam appellationem incipit currere à die interpositæ appellationis, in extraiudiciali vero à die illati grauaminis. *Clement. sicut de appellat.* Octaua, quod appellatio iudicialis suspendit iurisdictionem Iudicis in totum quoad illam causam, extraiudicialis verò non suspendit actū de præterito, nec actum futurum consequutiuum ad actum de præterito, *capite constitutus de appellat.* Vnde in iudiciali reuocantur omnia acta, in extraiudiciali verò solum ea, quæ sunt post ipsam. De his, & aliis concernentibus, Maranta *practic. 6. part. tit. quandoque appellatur.* Francus *cap. bona de appellat.* Panormitanus, & Neuo *ibid.* Sanchez *supra à num. 6.*

23 Vide alia verbo *Clausula n. 10.* vbi sermo de clausula illa apponi solita in pluribus Bullis *appellatione remota,* verbo *Iudex Regularium,* & 4. tom. verbo *Recusare, & Recusatio,* & verbo *Testis.*

24 Cohæret dictis resolutio præsentis dubij à me petita, Prouincialis cuiusdam Prouinciæ Sancti Francisci Minorum Conuentualium per viam denunciationis inquirit, & procedit contra tres prætensos reos

25 de seditione, & indebita alienatione duorum Conuentuum suæ Prouinciæ. Ex prætensis reis, duo carceri mancipati sunt, alter vero amicabiliter vocatus, prout in processu, renuit accedere, quinimo nocte intempesta discedit è suo Conuentu, causa adhuc cōtra ipsum non incepta, & Romam ad Reuerendiss. Generalem prætextu recursus, & grauaminis, seu appellationis, accedit: non obstante quod ad tollendam omnem suspicionem, & ad iudicium rectius prosequendum dictus P. Prouincialis petierit, & obtinuerit à P. Generali Collegam & Directorem, quorum præsentia, & iudicio processus inchoatus, & promotus, nondum tamen completus fuit. Modo virtute supradicti recursus vnius ex tribus prætenditur totam causam deuolui ad P. Generalem, reclamante Prouinciali quod virtute decreti Concilij Tridentini *sess. 25. c. 4.* Regulares non possunt vagari sine sui Prælati licentia, etiam prætextu accedendi ad suos Superiores. Quod decretum consolidatur ex declaratione S. Congregat. Concilij sub Sixto V. dum declarat non posse Regulares Romæ admitti, etiam causa appellationis, sed potius debere remitti ad suos Ordinarios, donec causa cognita detur locus iustæ appellationi. Quæsitum ergo est à me, quid in hoc casu secundum iura, & Regularem disciplinam tenendum.

Responsio.

26 Posita veritate relationis; stando in rigore iuris, censeo talem Religiosum Romam venientem indebitè, & illicitè id fecisse. Primo, quia contra Concilium Tridentinum loco relato illis verbis. *Nec liceat Regularibus à suis conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint.* Quod decretum adminus locum habet in Religiosis, qui absque iusta causa 27
iniqui grauaminis id faciunt. Sanchez, & Peirinis, quos refero, & sequor *supra numero tertio.* Vel quando certo non constat inique vexari, nec est aliud remedium, nisi Superiorem adire, vt habet 28
Azorius *tom. 1. instit. mor. lib. 12. c. 11. q. 7. & 8.* vel cum vexationis iniustitia liquida est, nec possint prius licentiam petere à Prælato suo mediato ad eum accedendi *l. qui sit fugitiuus ff. de edil. edic.* Thesaur. in prax. *part. 1. verbo Religiosi capite 5.* de quo etiam Sanctarell. *tract. de Apostasia capite tertio, dub. 1.* Diana *part. tertia, tractatu 2. resolut. 56.* & alij apud ipsos, quæ omnia deficiunt in præsenti, vt supponitur.

Secundò, ex Sixto V. qui cum in Bulla *Cum de* 29
omnibus in 2. tom. Bullar. n. 71. prohibuisset, ne aliquis Religiosus reciperetur intra aliquod Monasterium, etiam tanquam hospes, si licentiam non haberet à suo Superiore, postea in Bulla *Ad Romanum* 30
&c. (id explicans dicit quod *Si dicerent se ad Apostolicam Sedem confugere ob grauamina à suis Superioribus sibi illata, & ideo ab ipsis Superioribus licentiam, & litteras obtinere non potuisse, non propterea vllo modo recipi valeant, nisi fide dignorum testimonio de petita ab eis licentia, & per suos Superiores denegata constiterit. In alma vero Vrbe nostra Religiosi aduenæ, & peregrini de grauaminibus sibi illatis conquerentes, nullibi sine huiusmodi litteris, aut licentia recipiendi erunt, nisi prius ad Congregationem dictorum Cardinalium super negotiis Regularium à nobis deputatorum, vel ad suos Protectores remittantur, vbi ipsis auditis; pro rerum & personarum qualitate quid agendum sit, statuetur.*

Tertio ex declaratione Sacræ Congregationis Epi- 31
scoporum & Regularium sub eodem Sixto V. de anno 1587. quam retuli *tom. 1. Summæ cap. 10. numero 15.* ex Quaranta *in Summ. Bullar. verb. Monasteria.* Vbi de Regularibus Romam venientibus temere, leuivè causa aut iniustè non vexatis, aut grauatis dicitur remittendos esse ad suos Superiores seueriori pœna plectendos.

Quarto ex decreto Clementis VIII. quod retuli 32
eo *capite decimo, numero 16.* confirmato à Sacra Congregatione sub Vrbano VIII. vbi accessus ad Romam prohibitus est Regularibus sine licentia legitima sub pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ ad biennium. Cum autem prædictus Religiosus ea solum de causa Romam venerit, vt correctionem sui Superioris effugeret, incurrisse videtur hanc pœnam, sicut & alias designatas à Concilio Tridentino, & Sixto V. locis relatis.

Nec iuuat præfatum Religiosum titulus recu- 33
sationis prædicti Patris Prouincialis. Iure enim canonico recusatio non admittitur à Iudice legitimo, nisi iusta causa assignata, & probata coram ipso, vel saltem coram arbitris deligendis *capite legitima de appellat. in sexto capite secundo Requiris, & capite cum speciali de appellat.* De quo ex variis textibus & Iuribus Sanchez *tomo secundo consiliorum moralium libro sexto, capite octauo dubio tertio,* Peyrinis *tomo primo, de subdito, quæstione prima, de obedient. capite 19. §. primo, & secundo.* Supponitur autem nihil horum præsenti casu contigisse.

Multo minus iuuat prædictum Regularem titulus 34
appellationis,

appellationis, cum in hoc casu non interuenerit, nec potuerit interuenire, cum non grauaretur iniustè.

35 Ex quibus colligo causam præfati Religiosi nullo modo dici posse deuolutam ad Reuerendissimum P. Generalem, cum nulla causa, præsertim inchoata denoluatur à Iudice inferiore ad Superiorem, nisi per legitimam recusationem, vel appellationem, quæ in hoc casu non fuerunt, & casu dato quod propter negligentiam Iudicis inferioris quandoque deuoluatur ad Superiorem *argum.c.2.de cocess. praben.Clem.vnic. de supplen.neglig.Prælat*; cum hæc non fuerit in præsenti; nullus datur locus dictæ deuolutioni.

36 Dixi *præsertim inchoata*, quia Iura valdè fauent causis inchoatis, etiam à Commissariis, vt patet ex *c. gratum.c.relatum*, *& c. licet vndique de offic. deleg.* Suarez *lib.8. de legib.c.* 31. Bonacina *de legib.disp.*1. *q* 3.*punct.*8.§.1.*n.*24.ex aliis, quæ maiori ratione applicari debent prædicto Patri Prouincialis, cum ipse non vt Commissarius, sed vt Iudex ordinarij causam inchoauerit.

37 Quod vero stando in terminis disciplinæ, & obseruantiæ regularis Reuerendissimus Pater Generalis non debeat admittere recursum præfati Religiosi, sed remittere iudicandum ad suum Prouincialem ex eo constat, quia ex opposito datur occasio subditis vagandi extra sua Monasteria, contemnendi authoritatem suorum Superiorum, & delicta commissa occultandi, vel palliandi.

APPROBATIO.

Vide dicenda verbo *Confessarius Regularis.*

AQVA BENEDICTA.

Vide dicenda verbo *Benedictio, & Benedicere.*

ARBITER.

Vide dicenda verbo *Iudex Regularis.*

ARMA.

SVMMARIVM.

De Monachis arma tenentibus intra Monasteria. numero 1.
Quis absoluat ab excommunicatione, quam incurrunt. ibidem.
Nomine Monachorum, qui veniant. ibid.
Quæ arma sint prohibita. ibid.
*An ex alio iure prohibita sint Regularibus.n.*2.
*Quid pro Regularibus Status Mediolanensis. n.*3.
Qualiter intelligatur Decretum S. Congregationis. num. 4.
An prohibitio facta à Principibus sæcularibus de non gestandis armis comprehendat Regulares. numero 5.
An possint illis spoliari à Ministris iustitiæ. ibid.
*An in aliquo casu possint illa gestare.n.*6.
*An comprehendatur hoc delictum inter ea quibus non suffragatur immunitas Ecclesiastica.n.*7.
An Ministri Curiæ sæcularis ea auferre possint à confugientibus ad Ecclesias. ibid.
*Arma deferre ad Infideles est casus reseruatus.n.*8.
Quomodo intelligatur. ibid.
*Quid denotet impugnare Christianos.n.*9.
Quid si infideles non gerant bellum contra Christianos. num. 10.
Quomodo intelligatur abrogatio priuilegiorum. numero. 11.
*Alia remissiuè.n.*12.

De Monachis arma tenentibus intra septa Monasteriis sine licentia suorum Abbatum, quod incurrant excommunicationem latæ sententiæ ex Clement. *ne in agro de statu Monachorum*, & quod ista excommunicatione non afficiantur Monachi tenentes arma extra septa Monasterij, aut venientes ad Monasterium cum armis, non tamen animo ea tenendi, dixi *tom.*1.*c.*9.*n.*27 Nunc addendum, hanc excommunicationem nulli esse reseruatam, & ita inter non reseruatas eam referunt Nauarr. *in Manual. c.*27.*n.*139. Suarez *tom.*5 *de Censuris disp.*23.*sect.*5; Toletus *in Summa lib.*1.*c.*39. Quare ab illa absoluere possunt iure communi tum omnes Confessarij Monachorum, tum Prælati ipsorum, iuxta sæpius dicta de censuris non reseruatis. Non ligantur hac excommunicatione Canonici regulares, solum propter id quod dixi *tom.*1.*cap.*3.*num.* 24. sed etiam, quia ex textu id colligi videtur. Cum enim immediatè antea excommunicationem aliam posuisset contra Monachos ad Curias Principum venientes, &c. expressè etiam nominauit Canonicos Regulares, in hac vero contra tenentes arma non ita. Glossa *in dict. Clement. verbo Monachos*, Suarez *supra num.*8. Quare etsi hæc excommunicatio afficiat omnes Monachos, siue nigri, siue albi, aut alterius coloris habitus (Syluest. *in Summa verbo Excommunicatio* 9. *num.* 73. Toletus *supra*) non tamen comprehendit alios Regulares, Mendicantes, v.g. aut Clericos Regulares, quia tantum loquitur de Monachis, verba autem in pœnalibus restringi debent. Suarez *supra num.* 4. *&* 8. Quamuis oppositum dicat Grafius *in decis. aureis lib.*4.*c.*21.*n.*19. Nomine autem armorum intelliguntur tam arma defensionis, v.g. galeæ, loricæ, &c. quam offensionis, vt gladij, lanceæ, scopletæ, &c. quia textus indefinitè loquitur. Syluester, Suarez, & Graffius relati. Oportet autem, quod sint arma propriè, id est instrumenta per se instituta ad vsum bellicum, non autem alia quibus homo vti potest ad offendendum alios, vt sunt baculi, ligna, lapides, &c. hæc enim communi vsu non vocantur arma, nec videntur comprehensa in hac Clementina. Suarez *supra* Licet oppositum teneat. Syluester, vt propterea Graffius relatus dicat tutius esse ab his omnibus abstinere. Per septa Monasterij intelligo clausuram Monasterij. Graffius *supra num.*22. Suarez *supra*, post Nauarrum relatum. Casu autem, quod Abbas nimium sæuiret in Monachos, si alio modo id impediri non posset, licitè haberent arma ad se defendendum contra illum. Syluester, & Nauarr. *supra*. Nec etiam incurritur hæc excommunicatio à Monacho, qui per negligentiam, obliuionem, vel ignorantiam iuris, talia arma haberet, etiam in suo cubiculo. Videtur enim solum imposita contra præsumentes. Nauarrus, Suarez, & Graffius. Addunt ijdem Nauarrus, & Suarez, nec incurri si habeantur arma à Monacho in alio Monasterio distincto à suo. 1

Nihilominus existimare potest aliquis tam Monachis prædictis, quam omnibus Regularibus, prohibitum esse arma gestare, seu tenere, siue intra, siue extra Monasterium, non solum propter particularia statuta omnium Religionum sed etiam ex *cap.* 2

Clerici de vita, & honestate Clericorum, vbi id prohibetur Clericis sub pœna excommunicationis ferendæ. Religiosi etenim vere Clerici sunt, cum sint in sortem Domini ascripti. Quia tamen, vt habet Syluester *in Summa verbo Clericus numero primo*, appellatione Clerici non veniunt Regulares (excipe eos, qui vocantur Clerici Regulares) in odiosis, & pœnalibus, qualis est prædicta decretalis, ideo ipsa non comprehenduntur. Standum ergo est particularibus legibus, & statutis particularium Religionum.

3 Pro Regularibus tamen Status Mediolanensis, quicumque illi sint, siue Monachi, siue Mendicantes, &c. vt dixi loco relato, extat decretum Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, prout refert Naldus *in Summa verbo Religiosus num.* 50. huius tenoris: *Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium, præpositorum, iustis, & grauibus, &c. Innouans decretum Clement. V. de armis sub pœna excommunicationis intra septa Monasteriorum non tenendis, statuit ne in Statu Mediolanensi quisque Regularis cuiuscumque Ordinis arma cuiusuis generis prohibita, præsertim vero scoplos rotates tam longiores, quam etiam breuiores intra Ecclesias, siue Monasteria, in dicto Statu tenere audeat, vel præsumat sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam sibi reseruauit, ac insuper priuationis Officiorum, & dignitatum, ac beneficiorum, ac inhabilitatis ad quæcumque officia in posterum obtinenda ipso facto absque vlla declaratione incurrenda. &c.* [Hoc decretum refert latius & extensius nouissimè Bordonus *Resol.* 26. *num.* 1.]

4 Quod decretum locale est, & extra Statum Mediolanensem non obligat, prout colligitur ex repetitione illa status Mediolanensis, repetitio enim verbi magnum mysterium indicat, vt benè Glossa *in Clement.* 1. *verbo Diœcesanus de iure patronat.* Mysterium autem est, vt solum Regulares in dicto Statu commorantes comprehendat. Peyrinis *tom.* 2. *Priuileg. Minim. in Constit.* 4. *Clem. VIII. num.* 9. Similiter innouatio illa decreti Clem. V. (id est Clementinæ *ne in agro* de qua supra) solum respicit Monachos, sicut & ipsa Clementina, iuxta dicta. Deinde hoc decretum Sacræ Congregationis pro Regularibus Status Mediolanensis non prohibet illis quæcumque arma siue offensiua, siue defensiua, sed tantum arma prohibita, vt patet ex verbis ipsius decreti, id est, arma illa, quæ in illo Statu communiter sunt prohibita. Vnde nec gladij, nec enses, nec alia arma in eo Statu communiter non prohibita censeri debent prohibita dictis Regularibus. Cum autem excommunicatio illa solum ponatur contra audentes, vel præsumentes, non incurretur, nisi ab illis, qui arma gestauerint, vel tenuerint ex dolo, malitia, vel præsumptione, non ab illis, qui ignoranter id fecerint, iuxta dicta *tomo primo, capitulo decimo, numero* 33. Similiter excommunicatio illa cum sit reseruata Sedi Apostolicæ non poterit tolli, nisi ab illo qui priuilegium habuerit absoluendi à censuris Sedi Apostolicæ reseruatis. Qui vero habeant talia priuilegia, dixi *tomo primo, capitulo* 18. *numero* 36. Quomodo autem intelligantur illæ pœnæ priuationis, inhabilitatis, &c. & quis possit in illis dispensare, vide dicta *tomo primo, capitulo decimo, a numero* 30. *& capitulo* 38. *numero* 46. Deinde circa præfatum decretum notat præfatus Bordonus *Resolut.* 26. *numero secundo*, habere vim legis sicut alia decreta Sacræ Congregationis. Deinde *numero tertio*, loqui non solum de armis sæcularium, apud Religiosos depositis, sed etiam de armis propriis Religiosorum. Item *numero quarto*, excusari à pœnis in illo positis eum qui præfata arma per vnum aut alterum diem tenuerit quia verbum illud *tenere*, denotat aliquam diuturnitatem temporis. Quod intelligo quando pro rationabili causa id fecerit. Prout habet Peyrinis, *tomo tertio, in addit. ad Clem.* 8. *cap.* 9. *n.* 77. Præterea, quod si Religiosus hospitio, vel alio modo receperit aliquem sæcularem talia arma tenentem, non incurret dictas pœnas: quia talis non dicitur ea arma tenere. Addit *numero* 17. *&* 18. quod etsi Prælati non possint concedere subditis licentiam habendi talia arma, ipsi tamen Prælati possunt ea tenere: quia non comprehenduntur in hoc decreto, sicut neque *in Clement. Ne in agro.* Quod non admitto; quia generaliter id prohibetur omnibus, & ex pœnis ibi impositis colligitur extendi ad Prælatos. Alia ad intentum apud ipsum.]

Gestare autem, siue tenere arma à Principibus sæcularibus prohibita in aliis Regnis, Prouinciis, aut Statibus, erit etiam prohibitum Regularibus, & aliis Ecclesiasticis personis ibi commorantibus, sicut & aliis sæcularibus, quoad vim directiuam tantum, non quoad coactiuam. Quod est dicere, peccant sic facientes, non tam contra legem ciuilem, quam contra naturalem, quæ præscribit, quod illi veluti membra Reipublicæ sæcularis se conformare debeant aliis Ciuibus in iis, quæ spectant ad bonam Reipublicæ administrationem, nec sunt contraria libertati Ecclesiasticæ. Etenim iuxta dicta *tom.* 1. *capitulo* 11. *numero* 16. Ecclesiasticæ personæ solum hoc modo subduntur legibus ciuilibus. Quare non subduntur pœnis taxatis contra transgressores à Principibus, aut Potestatibus sæcularibus, nec ab ipsis puniri possunt, sed tantum à suis Prælatis, iuxta dicta *ibid. num.* 17. An verò Clericus sæcularis (idem autem est de Religioso) cum armis prohibitis repertus possit illis spoliari à ministris iustitiæ, non leuis controuersia est. Partem affirmatiuam refert ex Couar. Sanchez *tom.* 1. *opusc. moral. lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 14. nec refutat illum. Tenent etiam tam ipse Couarruuias, quam plures alij tum Canonistæ, tum Theologi apud Dianam *part.* 1. *in tract. de immun. Ecclesiast. resolut.* 9. Probabilior tamen est pars negatiua, quam post plures alios quos refert, sequitur idem Diana tum ibi, tum *part.* 3. *tr.* 1. *resolut.* 28. Et ratio mihi est, quia ministros sæculares Iustitiæ tollere à Clerico, vel Religioso arma, quæ gestant, est exercere actus iurisdictionis super illos, aut ipsorum bona, quam tamen non habent propter immunitatem Ecclesiasticorum. Possunt tamen illos sic noctu inuentos cum armis prohibitis, si inde timeant aliquod graue crimen perpetraturos, comprehendere, & ducere ad suos Prælatos Ecclesiasticos puniendos. Hoc enim non est exercere iurisdictionem super illos, sed defendere Rempublicam à damnis, & tumultibus, & scandalis, quæ contingere possent ex delatione armorum prohibitorum: præsertim, quia in eo casu præsumitur licentia Prælati Ecclesiastici volentis, vt ad se deferatur taliter delinquens. Diana *supra resolut.* 11. alios referens. Vide dicenda verbo *Clericus* [Et nota ex declaratione Sacræ Congregationis *super Controuersiis iurisdictionalibus* in vna Sarzanen 13. Iulij 1638. quod arma ablata à Curia laicali Clericis, debent eis restitui. Quod etiam decisum de Clericis coniugatis in vna Cusentina 7. Decembris 1638.]

Casu autem magnæ necessitatis, vt puta, quando Clericus, 6

Clericus, vel Religiosus timeret sibi mortem ab inimicis, vel à latronibus, aut ab illis spoliari, gestare possent arma, non solum communia, sed etiam specialiter prohibita, si huic periculo sine illis occurri non posset. Ius enim naturale conseruandi vitam, & bona propria, præponitur omni legi positiuæ. Graffius *in decis. aureis part. 2. lib. 2. cap. 20. §. Tertio sciendum.* Barbosa *de officio, & potestate Parochi c. 6. num. 53.* Vide dicenda verbo *Bellum.*

7 Armorum prohibitorum gestatio, quamuis delictum sit, iuxta dicta, non tamen est ex iis, quæ comprehenduntur in Constitut. Gregor. XIV. de qua *tom. 1. part. 1. cap. 18. numero* 83. vbi enumerat delicta, ob quæ confugientes ad Ecclesias possint, & debeant tradi ministris Curiæ sæcularis. Ita enim constat non solum ex ipsa Constitutione, vbi non cēsetur hoc delictum, sed etiam ex declaratione Sac. Congregationis Episcoporum, & Regularium, quam refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Arma.* An autem Ministri Curiæ sæcularis auferre possint arma prohibita à confugientibus in Ecclesias cum illis, tractat Sanchez *tomo 2. opusc. moral. lib. 6. cap. 1. dub.* 14. ex Couar. quem ibi refert. Et quamuis vterque in partem affirmatiuam inclinare videatur, tenenda tamen est negatiua. Ratio est, quia cum exercere aliquam iurisdictionem in delinquentes fugientes ad Ecclesiam prohibitum sit Iudicibus sæcularibus, tum iure communi, tum ex dicta Constitutione Gregorij, nisi in casibus in ea expressis, auferre autem arma sit actus iurisdictionis, & illa quantumuis prohibita deferre, non sit ex casibus expressis in dicta Constitutione, proculdubio rectè sequitur non posse id fieri. Farinacius *tract. de immunit. Eccles. cap. 16. numero* 248. Pereg. *de immunitat. Eccles. capite 13. numero* 5. Diana *part. 1. tractat. de immunitat. Eccles. resolut.* 8. Nec obstat argumentum, quod affert Couarruuias relatus, scilicet, quod cum quis arma vetita in Ecclesia defert, delictum istud in Ecclesia committit, ac per consequens immunitate Ecclesiæ non gaudet. Argumentum enim hoc supponit propter quodcumque delictum in Ecclesia commissum priuari delinquentem hac immunitate, cuius oppositum dicam infra verbo *Immunitas Ecclesiarum num. 16.* præcipuè stando in terminis dictæ Constitutionis Gregorij.

8 Arma deferre ad infideles est casus ex reseruatis in Bulla Cœnæ Domini, vt patet per eam, quæ sub Sanctiss. D. N. Vrbano VIII. lecta est anno 1627. vbi sic habetur: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sarracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, & inimicos, vel hæreticos, per nostras, siue huius Sanctæ Sedis sententias, expressè, & nominatim declaratos, deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canapen, funes tam ex ipsa canape, quàm alia quacumque materia, & ipsam materiam, aliaque huiusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impugnant.* Et infra. *Non obstantibus quibuscumque priuilegijs quibusuis personis, Principibus, Rebuspublicis per Nos, & Sedem prædictam hactenus concessis, de huiusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus.* Circa quæ aliqua animaduertenda. Primùm, prohibitionem, & censuram hanc magna ex parte iure communi latam esse, in *capite ita quorumdam, & capit. quod olim, cap. significauit, & capit. ad liberandam de Iudæis* Et in Extrauagantibus de Iudæis Ioannis XXII. & Clement. V. Nauarr. *in Manual. capitulo 27. numero* 63. Suarez *tom. 5. de Censuris disput. 21. de excommunic. Papæ reseruat. in Bulla Cœnæ num.* 52. Secundùm, per equos intelligi non solum sanos, & robustos, sed etiam morbosos, debiles, aut claudos, quia verbum est generale cunctos comprehendens. Nauarr. *ibid.* Graffius *in decis. aureis lib. 4. c. 18. numero* 101. Quod intelligo, dummodo vtiles sint aliquo pacto, immediatè scilicet, vel mediatè, ad bellum. Idem dico de mulis, & asinis vtilibus ad sarcinas, vel arma ferenda. Nauarr. *in cap. ita quorumdam.* Graffius *suprà.* Tertium, per arma intelligi tam offensiua, quàm defensiua, iuxta modum dictum *suprà num. 1.* Nauar. *dict. c.* 27. Graffius *n.* 102. An verò excusetur donans equum, ensem, hastam, vel quid simile, in gratiam beneficij accepti, vel accipiendi, seu etiam cuiusdam liberalitatis, vel magnificentiæ, prout contingere solet inter Primares exercituum, idem Nauarrus respondet affirmatiuè, quia non videtur hoc esse contra mentem Ecclesiæ. Idem dicit Graffius de transmittentibus huiusmodi arma ad redimendos captiuos, qui aliter redimi non possunt. An tamen licitum sit illis deferre arma pro pecunia, quæ vtilior sit Christianis, quam arma sint noxia? Respondet Diana *p. 5. tract. 13. res.* 15. negatiuè. Quartum, per deferentes, seu transmittentes, non intelligi eos, qui in propriis terris existentes infidelibus ad se venientibus illa vendunt, quia vendere non est deferre, seu transmittere. Caietanus *verbo Excommunicatio n.* 42. Toletus *in Summa lib. 1. c. 23. n.* 3. Nec mandantes deferri, quia sub excommunicationibus latis contra aliquid facientes non comprehenduntur mandantes, nisi ibi exprimantur. Toletus *ibi numero* 4. Quintum, hæc deferentes ad hæreticos, qui non sunt expressè, & nominatim à Sede Apostolica declarati, non comprehendi, vt patet ex verbis Bullæ. Toletus *num.* 5.

Circa illa verba *aliaque huiusmodi quibus Christianos, & Catholicos impugnant*, Suarez *supra n.* 53. 9
dicit, per illa prohiberi, quidquid ad bellicas actiones confert, seu ordinatur, siue sint proxima earum instrumenta, siue materia earum, siue animalia, aut res aliæ deferentes personas militum, vel arma, & res eorum. Denique omnia illa, quæ ad vsum talium rerum necessaria sunt. Considerato enim fine huius legis, & verbis specialibus, ac generalibus, quibus vtitur, hæc omnia comprehendit. Hæc ille. Vnde dicit comprehendi naues, triremes, currus, iumenta oneraria, camellos, pecuniam, & venam ferri. Victualia verò, vel mercimonia deferre, ex vi huius clausulæ dicit non esse prohibitum, nisi fortè in tali occasione, vel opportunitate deferrentur, vt censerentur auxilia, seu instrumenta ad bellandum. Quæ satis probabiliter dicta sunt. An verò ista aliis iuribus, vel censuris prohibita sint deferri, alibi dicetur. De quo Toletus *supra n. 7. & c. 24. per totum.*

Similiter si casus esset, quod isti infideles, vel alij, 10
bellum non gererent contra Christianos, aut Catholicos, nec timeretur illud gesturos, etiam si prædicta ad illos deferrentur, non incurreretur hæc censura Bullæ cœnæ; cum tantum imposita sit contra eos, qui ea deferunt ad illos, qui Christianos, & Catholicos impugnant. Nauarrus *supra.* Suarez *numero* 56.

Demum cum abrogentur omnia priuilegia in 11
contrarium, nisi de huiusmodi prohibitione expressam mentionem faciant, ideo priuilegia, quæ dicuntur concessa aliquibus Principibus Christianis, Venetis scilicet, & Ianuensibus, de quibus Tabiena *verbo Excommunicatio 6. n.* 5. Syluester *verbo Excommunicatio 7. n.* 58 & Toletus *supra n* 10. abrogata censeri debent, nisi dictam clausulam contineant,

an verò illam contineant mihi non constat, nec an de facto vtantur istis priuilegiis.

12 Vide alia verbo *Bulla Cœnæ n.* 21.22. *&* 23. De Clericis arma portantibus, an perdant priuilegium Clericale, vide infra verbo *Bellum num.* 21. verbo *Clericus num.* 10. verbo *Immunitas Ecclesiarum numero* 16. *&* 19.

BACVLVS.

SVMMARIVM.

Baculus duplex, alius communis, alius pastoralis. n. 1.
Baculus pastoralis, & Mitra, correlatiua sunt. n. 2.
Baculi pastoralis vsus Abbatibus quibusdam concessus. numero 3.
Hoc priuilegium alijs non communicatur. Ibid.
Quando prædicti Abbates vti possunt illo. n. 4.
An extra suas Ecclesias. num. 5.
An Episcopus Suffraganeus ipso vtatur. num. 6.
De Benedictione ipsius, & modo quo traditur Abbati. num. 7.

1 Baculus duplex est, alius communis, quo scilicet homines, præsertim infirmi, ac debiles vti solent ad sustentandum corpus: alius est pastoralis, qui etiam Virga *Pastoralis, Pedum, Ferula, & Capuita* vocatur. Estque vnum ex insignibus, seu ornamentis Episcopalibus. Vnde priori possunt omnes vti, etiam si aureus, vel argenteus sit, cum non sit proprium dignitatis, vt colligitur ex declaratione S. Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Baculus.* Posteriori verò non nisi Episcopi: vel alij ex priuilegio. Significat potestatem Sacerdotalem. De quo, & quare ipso non vtatur Summus Pontifex agunt post alios Barbosa *de potest. Episcop. par.* 1. *tit.* 1. *c.* 6. *num.* 13. 14. *&* 15. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 20. *quæsit.* 1. *n.* 4.

2 Baculus pastoralis, & Mitra correlatiua sunt, ita vt cui vnum conceditur, & aliud concessum credatur. Ita ex duplici declaratione Sacræ Congregationis referunt Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Baculus*, & Ioannes Maria Nouatius *in Lucerna Regular. verb. Baculus.*

3 Baculi pastoralis vsus concessus est ex priuilegio Abbatibus quibusdã, videlicet Abbati de Bello-loco Ordinis Præmõstratensis, Abbati Monasterij S. Mariæ Oppidi de Amerio Ordinis S. Benedicti, Abbati Monasterij S. Mariæ Bonæ spei Ordinis Præmõstratensis, Abbati Oliuensi, Abbati de Bello podio, Abbati Præmitensi, Abbati Sancti Petri Metensis, & aliis, quos referunt ex declarationibus S. Congregat. Barbosa *in Collect. verbo baculus*, Ioann. Maria Nouar. *in Lucerna Regul. verbo baculus.* Nota tamen hæc priuilegia non communicari Prælatis aliis Regularibus, etiam Mendicantium, quantumuis habentibus communicationem generalem omnium priuilegiorum aliis Religionibus concessorum, propter dicta supra verbo *Altare num.* 3. quia scilicet hæc priuilegia concessa sunt prædictis Abbatibus, quia ipsi habent vsum Pontificalium, quod aliis Prælatis Regularibus non competit. Vide alia ibi ad intentum.

4 Nec ipsi Abbates possunt vti huiusmodi baculo in processionibus, nec illum ante se deferre, nisi ad id habeant speciale priuilegium, prout Canonicis Regularibus Lateranensibus dicitur concessum. Gauantus *in Manual. Episcopor. verbo Abbas numero* 9. Nouarius *suprà.* Aliud etiam priuilegium Vrb. III. concessum Præposito S. Agathæ Cremonensis deferendi baculum in processionibus affert Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 1 *disp.* 21. *quæsit.* 2.

An verò Abbates extra suas Ecclesias vti possint 5
baculo attendendum est ad verba priuilegij, vt habet Lauretus de Franchis *in Controuers. Episcoporum, & Regularium pag.* 341. Quare si illius vsus concessus est in suo Monasterio simpliciter, id non potest extendi ad alia, sed restringendus ad proprium. Tamburinus *suprà quæsit.* 3. *num.* 6. Cæterum Abbatem habentem ius Pontificalium in suo Monasterio, si inuitetur ad aliud exemptum posse illis vti, aliàs secus, tenent Lapus de Castellione *Allegat.* 19. Lauretus de Franchis relatus & Tamburinus *suprà n.* 5. Dum tamen adest Episcopus, Abbas dimittere debet baculum, & alia insignia Pontificialia sibi ex priuilegio concessa, nisi aliud ex tenore priuilegij habeatur, *cap. denique dist.* 21. *cap. volentes de offic. legati, cap. antiqua de priuileg.* Inferior enim accedente Superiori insignia sua deponit. Tambur *suprà n.* 2.

Quamuis autem baculum ferre proprium Episco- 6
porum sit, nihilominus Episcopus suffraganeus non vtitur ipso, quando solenniter celebrat, sicut vtitur Episcopus proprius, nisi in ordinationibus, & aliis similibus. Ita enim habetur ex declarationibus S. Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bulla. verb. baculus.*

Pro benedictione baculi, & modo quo traditur 7
abbati, vide Tambur. *supr. disp.* 11. *q.* 14.

BALDACHINVM.

SVMMARIVM.

Baldachinum quid sit. n. 1.
Baldachini vsus quibus conceditur. num. 2.
Facultas Episcoporum ad erigendum ipsum in quibuscunque Ecclesijs. n 3.
Quomodo intelligenda. num. 4.
An prædicare possint ibi contra voluntatem Prælatorum ipsarum. ibid.
Quibus concessum sit. n. 5.
An ipsorum substit uti possint ipsum erigere n. 6.
Non potest erigi in Ecclesia pro Domino loci, seu Marchione. num. 7.

Baldachinvm est ornamentum quod- 1
dam, quo Ecclesia vtitur in aliquibus processionibus, & pro honorandis quibusdam personis insignibus. Est autem duplex: aliud portatile, quod in processionibus quibusdam solet deferri, aliud fixum, quod supra solium Episcoporum, vel aliorum erigitur.

Baldachini vsus nõ conceditur aliquibus Regulari- 2
bus personis quantumuis Superioribus, neque ex iure cõmuni, vt de se patet, neque ex vi alicuius priuilegij, quod viderim. Etsi enim id concedatur aliquibus Abbatibus, vt dicetur, hoc tamen non communicatur aliis Superioribus Regularibus, etiam habentibus generalem communicationem priuilegiorum aliarum Religionum, propter dicta supra verbo *Baculus n.* 3.

Possunt Episcopi erigere sibi Baldachinum in 3
quibuscumque Ecclesiis etiam exemptis, & Regularium, vbi, & quando Pontificalia exercent, vel in Pontificalibus adsunt. Ita enim habetur ex decreto Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium sub Clemente VIII. de anno 1603. de quo mentionem

nem feci *tom. 1. p. 1. cap. 11. n. 3.* quod referunt post Quarantam *in Summa Bullar. verb. priuilegior. Regul.* plures alij, éstque tenoris sequentis: *Decet Episcopis pro eo, quo in Ecclesia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocunque suarum Diœcesum loco quoties eos ibi Pontificalia exercere, aut in Pontificalibus adesse, & assistere contingit, eam quam par est reuerentiam, & honorem decoro cultu, & ornatu exhibere. Quare non sine animi dolore auditum est, nonnullos Regulares vano quorundam immunitatum, & priuilegiorum prætextu, Episcopis in eorum Ecclesiis in Pontificalibus interessentibus, non modò renuisse in eis supra locum Episcopalis solij Baldachinum erigere, verum id etiam iussu ipsorummet Episcoporum curantes, prohibere, & arcere ausos fuisse. Atque ideò Sacra Congregatio S. Rom. Eccl. Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, facto verbo cum Sanctissim. Dom. Nostr. Papa Clemente VIII. ac de Sanctitatis Suæ speciali, & expresso mandato hoc præsente decreto perpetuis futuris temporibus valituro declarat, statuit decernit, & mandat, vt de cætero Episcopi, vbi tam ex consuetudine, & priuilegio, quam ex Sacrorum Canonum Constitutionibus, & Pontificalis Romani præscripto, aut alio iure Pontificalia exercere, aut Pontificalibus paramentis cum Mitra, vel etiam sola cappa indui, in quibusuis Regularium, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Monachorum; etiam Cassinensium, Clericorum; Presbyterorum, & cuiusuis alterius Ordinis, & Religionis, Militia, Societatis, aut Congregationis Ecclesiis interesse possunt; ipsi Regulares quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad solium Episcopi constituendum opportuno, & congruo, Baldachinum attollere. Eis autem id facere negligentibus aut nolentibus, liceat eisdem Episcopis illud asportari, & in quacumque earumdem Regularium, aut alia quantumuis exempta Ecclesia supra Episcopale solium, seu Pontificale faldistorium, erigi facere, atque sub eo sedere, & stare, quemadmodum in propriis, & Cathedralibus eorum Ecclesiis stare, & sedere solent, eo tamen dumtaxat tempore, quo Pontificales huiusmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipse, cui in Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui verò Regularium huic declarationi, statuto, decreto, & mandato inobedientes, & contumaces fuerint, sciant se ab eisdem Episcopis, ad id per censuras, & pœnas Ecclesiasticas, huius decreti virtute cogi, & compelli posse, aliisque pœnis tam spiritualibus, quàm temporalibus arbitrio Summi Pontificis Romani subiacere, & obnoxios fore. Non obstantibus quibuscumque, &c.*

4 Circa quod decretum primò aduertendum, Pontificalia esse ea, quæ sunt propria Episcoporum, videlicet Ordinum celebrationem, frontis Chrysmationem, Basilicarum, & Virginum consecrationem, ac similia. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat. 6. num. 5.* Secundò, quod etsi in prædicto decreto concedatur Episcopis facultas erigendi Baldachinum in Ecclesiis Regularium, quando Pontificalia exercent, non tamen propterea illis concedi facultatem instituendi processiones in dictis Ecclesiis. Hoc enim diuersum quid est, & non pertinet ad honorem Episcoporum, sicuti pertinet erigere Baldachinum, sed est actus iurisdictionis, quam non habent in illas. Peyrinis *tomo 1. priuileg. Minimor in Constitut. 26. Leon. X. numero 46.* Tamburinus *de Iure Abbatum tom. 1. disp. 15. quæsit. 15. num. 4.* Neque possunt ibi prædicare contra voluntatem Prælatorum earum Ecclesiarum, propter eamdem rationem, vt volunt Peirinis, & Tamburinus *ibidem.* Licet oppositum declaratum videam à Sacra Congregatione apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Prædicare, prædicatio.* Addunt iidem, quod si ibi prædicare illis concessum esset, non propterea possent ibi indulgentias concedere, nam exemptis, & priuilegiatis non præiudicatur in suo priuilegio, nisi quatenus in illo exprimitur, & priuilegiatus in aliquo non potest extendere suum priuilegium ad aliud.

Concessum etiam est ex priuilegio Abbatibus Oliuetanis vti Baldachino sine auro, & pompa, in tribus tantum anni festiuitatibus celebrantibus, vt constat ex Bulla *Expon* Sanctiss. Domin. N. Vrbani VIII. Cassinensibus in tribus ad summum festiuitatibus, in quibus solemniter celebrant, iuxta consuetudinem, modestè, sine pompa & auro. Ex eodem Sanctiss. Vrbano VIII. & declarat. Sacræ Congreg. Camaldulensibus, ferè eodem modo ex declaratione Sacræ Congregationis, & eodem Sanctiss. *in Appendic. Bullar. numero 14. aliàs 124.* Barbosa *in Collectan. Bullar.* & Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regul. verbo Baldachinũ.* Celestinis, ex Sacra Congregatione, & ex eodem Sanctissim. Vrbano 26. Septembris 1629. idem fermè, cum certis quibusdam conditionibus. In Appendic. Bullar *num. 4. aliàs 104.* Quare decreta quædam Sacræ Congreg. de anno 1606. & 1617. quæ refert Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 1. disp. 21. quæsit. 10. num. 10.* & Barbosa *de offic. & potestat. Episcop. allegat. 80. numero 18.* quibus id prohibebatur; limitata, & moderata videntur his temporibus, quamuis eis non obstantibus nouæ controuersiæ circa hoc sint, eodem Tamburino teste. 5

Baldachinum à propriis personis, quibus de Iure, consuetudine, vel priuilegio competit, non autem ab eorum substitutis deferendum est. Ex declaratione Sacræ Congregationis: Barbosa, & Nouarius *supra.* Vnde non potest erigi à Vicariis Episcoporum in Ecclesiis Monasteriorum Congreg. Cassinensis, Monachis inuitis. Ex declaratione eiusdem Sacræ Congregationis apud ipsos. 6

Non potest erigi in Ecclesia pro Domino loci, seu Marchione, sed debet Episcopus omnibus Sacrorum Canonum remediis illud omnino impedire. Ex Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium apud Gauantum *in Manual. Episcop. verb. Baldachinum n. 6.* & Barbosa *sup.* 7

Nota S. Congregationem Rituum priuasse voce actiua & passiua ad Religionis munera & honore Diffinitoriatus Religiosum quendam Minorem de Obseruantia eo quod in quadam Ecclesia erigi permiserit cuidam Baldachinum, etsi postea de anno 1650. sub 10. Septembr. reintegratus fuisset, eo quod compertum fuit nullam in eo fuisse culpam, ac Baronem prædictum in eam Ecclesiam non fuisse ingressum ea die.

BANNITVS.

SVMMARIVM.

Bannitus quis sit, & à quo sic dicatur. n. 1.
Retinere bannitos, decoctores, seu fallitos prohibitum Regularibus. n. 2.
Quomodo id accipiendum. n. 3.
Constitutio Sixti V. pro Regno Neapolitano. numero. 4.
An in eodem Regno licitum sit eos retinere. n. 5.
De quibus id intelligatur. n. 6.

Sub quibus pœnis. ibid.
An in aliquibus casibus licitè recipi possint. n.7.
Quomodo hi intelligendi. ibid.
An gaudeant immunitate Ecclesiastica. n.8.
An possint occidi à quocumque. n. 9.
An illos occidentes peccent. n.10.
Personæ Ecclesiasticæ peccant sic faciendo, & fiunt Irregulares. num. 11.
An in aliquo casu à peccato excusentur. ibid.
Casus in quibus omnes peccant, etiam contra iustitiam. num. 12.
An bannitus iustè damnatus ad mortem occidere possit suum aggressorem. n.13.
An tales censeri debeant velut in articulo mortis constituti. num. 14.
De aliis ad ipsos spectantibus. n.15.

1 BANNITVS dicitur à banno, id est, edicto publico, iuxta Glossam *de for. competent. in cap. Quod Clerici*, & à bannire, quod est idem, proscribere. Vnde Bannitus est idem quod proscriptus de Ciuitate. Est autem proscriptio, aduersus absentem iudicialis pronunciatio. Syluester, *in summa verbo bannitus numero* 1. Est quoque duplex Bannitorum genus, alterum eorum, qui solum sunt missi in exilium extra aliquam Ciuitatem, alterum eorum, qui propter crimen capitale damnati sunt ad mortem illis impunè à quocumque infligendam. Hi sunt propriè Banniti de quibus in præsenti, qui vocantur etiam proscripti, seu capitaliter Banniti: cum tamen priores solum exules appellari debeant.

2 Retinere quoscumque Bannitos, decoctores, seu fallitos prohibitum est Regularibus à Sacra Congregatione Regularium sub pœna priuationis officiorum, iuxta dicta *tomo primo part.* 1. *cap.* 10. *n.* 21. Consonantque litteræ Sacræ Congregationis Concilij ad Episcopos, & Nuncios Apostolicos mitti solitæ, in quibus, quod attinet ad præsens institutum, prout ex copia illarum mihi data ab Illustrissimo D. Paulucio eiusdem Sacræ Congregationis Secretario accepi, hæc habentur post alia, quæ inferius referam. *Ordina di più S. B. che V. Sign. facci precetto alli Superiori delle Chiese, Conuenti, e Monasterij della medesima Città, e Diocese così secolari, come Regolari di qualumque Ordine, che per l'auuenire non diano alcun ricetto à i delinquenti sotto pena di sospensione à all' essercitio delli Ordini, chè hanno, e priuatione di officij, dignita, & inhabilita di ottenere quelli, ò altri, da incorrersi ipso facto, & in caso di contrauentione potrà dichiar arli incorsi nelle sopradette pene, &c.*

3 Pro quo notandum, his decretis non prohiberi recipere, vel retinere Bannitos titulo gaudendi immunitate Ecclesiastica, si fuerint Banniti propter crimina, in quibus eis suffragari potest talis Immunitas iuxta Constitutionem Gregorij XIV. quam retuli *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 83. Ita enim colligitur ex his eisdem litteris verbis afferendis infra *num.* 8. Ibi enim dicitur intentionem Pontificis esse, vt prædicta Immunitas Ecclesiastica, & Constitutio inuiolabiliter obseruentur: solum ergo his decretis prohibetur recipere, aut retinere Bannitos quibus non suffragatur, dicta Immunitas iuxta prædictam Constitutionem Gregorij, aut etiam illos quibus suffragatur, quando non titulo gaudendi illa, sed manendi, hospitandi, aut commorandi, ad Ecclesias, seu Monasteria confugiunt, prout ex dictis litteris inferius afferendis etiam colligi videtur. Vide Farinacium *de Immunit. cap.* 22. *n.* 250. Peregrinum *de Immunit. cap.* 11. *num.* 14. & Dianam *part.* 3. *tractat.* 1. *resolut.* 40. (dum agunt de quibusdam Epistolis Clementis VIII. circa hanc materiam) & litteras quasdam Cardinalis de Florentia Vicario Archiepiscopatus Genuensis scriptas, quas refert Peirinis *tom.* 2. *Priuilegior. Minimor. in Constitut.* 4. *Clement. VIII. num.* 5.

Specialiter etiam pro Regno Neapolitano extat Constitutio Sixti V. anno 1585. quæ incipit *Alias felicis*. In qua inter cætera concedebatur Officialibus Regiis, vt causa conquisitionis, vel insectationis Bannitorum, Ecclesias, Monasteria, Cellas, seu loca Religiosarum, Ecclesiasticarumque personarum, ingredi, ipsosque Bannitos, & delinquentes aliquo modo ibi occultatos, siue receptos inde extrahere, & si opus esset, ipsas etiam personas Ecclesiasticas, & Religiosas capere, & carceribus Ecclesiasticis dumtaxat, mancipare possent, &c. Sed nota hanc Constitutionem moderatam fuisse à Gregorio XIV. in Constitutione *Cùm aliàs*, quam retuli *tom.* 1 *c.* 18. *n.* 83. de qua latè infrà verbo *Immunitas* Ecclesiarum, vt restantur Sorbus *in Additionib. ad Compend. Priuilegior. Mendicant. verbo Ecclesiæ Fratrum.* & Rodriguez *tom.* 2. *Quæst. Regular. quæst.* 50. *art.* 3. Vnde animaduertunt, ne Religiosi ampliùs sinant malefactores in suis locis à Ministris Iustitiæ capi, quia aliàs facerent contra dictam Constitutionem Greg. XIV. & se pœnis irregularitatis, & aliis censuris exponent. 4

Similiter pro eodem Neapolitano Regno nota, quod recipere, seu occultare in Monasteriis, Ecclesiis, seu locis quibuscumque Bannitos, viarum grassatores, aut auxilium, consilium, fauorem, victum, aut vestitum, aut alia necessaria directè, vel indirectè illis præstare, prohibitum est omnibus Ecclesiasticis siue sæcularibus, siue Regularibus sub excommunicatione latæ sententiæ Papæ reseruata ab eodem Sixto V. in Constitutione *Exponi nobis* ad Proregem Neapolitanum anno 1589. Quaranta *in Summa Bullar. verbo Bannitorum fautores.* 5

Circa quam Constitutionem primò animaduertendum, in illa solum esse sermonem de Bannitis viarum grassatoribus, & ita recipientes, seu adiuuantes alios Bannitos, qui non fuerint viarum grassatores non incurrere hanc excommunicationem. Secundò, quod licet Gregorius XIII. in Constitutione *Tanta* inter Constitutiones ipsius *in secundo tomo Bullar. num.* 65. contra receptatores, & auxiliatores eorum etiam excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatam fulminauerint, ipsam tamen abstulit Sixtus V. in alia Constitutione *Hoc nostri* inter Constitutiones ipsius etiam 2. *tom. Bullar. num.* 6. in suo vigore relinquendo pœnas grauissimas temporales ab eodem Gregorio, & aliis prædecessoribus impositas. Naldus *in Summa verbo Bannitus numero* 8. *&* 9. Thesaurus *in praxi part.* 2. *verbo Bannitus capit.* 1. vbi etiam de aliis ipsorum pœnis agit. Tertiò, à prædicta excommunicatione Sixti V. quæ modò permanet, saltem respectu eorum Bannitorum, quibus iuxta Constitutionem Gregorij XIV. relatam, Immunitas Ecclesiastica non suffragatur, videtur absolui posse à suis Prælatis Regulares habentes priuilegia, vt absoluantur ab illis à censuris Papæ reseruatis, quia in ea Constitutione non reuocantur expressè priuilegia Regularium. Quæ autem sint huiusmodi priuilegia dixi *tom.* 1. *cap.* 18. *numero* 35. Sed nota inter ea eo loco mè adduxisse priuilegium quoddam eiusdem Gregorij XIV. pro Clericis ministrantibus infirmis, eo quòd in illo concedatur Generali ipsorum, & ab ipsis deputatis facultas absoluendi suos subditos ab omnibus censuris 6

quomodo

quomodolibet latis; per quod verbum denotari existimaui etiam censuras Papæ reseruatas, quod modo non placet, quia maior expressio ad id exigi videtur.

7 Sunt autem aliqui casus in quibus receptatores, seu auxiliatores huiusmodi Bannitorum excusari possunt, tam ab ista excommunicatione Sixti V. quam ab aliis pœnis, saltem spiritualibus, & in foro conscientiæ impositis, seu imponendis. Primus, si tales Banniti fuerint in extrema necessitate, eisque cibum, potum, & hospitium pro illo tempore tribuerint. Lex enim naturæ id præcipit eo casu. Nauarrus *de sentent. excommunicat. consil.* 57. *numero* 7. *&* 9. Quaranta *supra.* Secundus, si per ignorantiam, nescientes scilicet tales esse Bannitos, id fecerint. Ignorantia enim facit inuoluntarium, & per consequens excusat à peccato. Nauarr. supra relatus *consil.* 59. *num.* 1. Prosp. August. *in Additionibus ad Quarantam supra.* Quod maximè est verum de excommunicatione ista Sixti V. Ponitur enim contra audentes, & præsumentes, quæ verba, vt dixi *tom.* 1. *capite* 10. *numero* 33. denotant, solum comprehendere operantes ex dolo, vel malitia. Imò hæc ignorantia excusare potest in foro externo, vt probat Flauius Cherubinus *in Comp. Bullar. tom.* 2. *in Constit.* 10. *Pij V. schol.* 2. Licet pro tali foro externo præsumatur scientia, quando esset publicum, & notorium illos esse Bannitos. Prosper Augustinus *supra.* Tertius est, quando sic recipientes, adiuuantes, &c. id faciunt coacti & violentati ab ipsis Bannitis, adeo vt non possent aliter facere sine graui sui periculo. Propter rationem traditam, Flauius, Cherubinus *sup. schol.* 1. Prosper Augustinus *supra.* Quartus, si illos receptarent animo exhibendi Curiæ. Idem Prosper. Possent tamen si id facerent incurrere in irregularitatem, iuxta dicenda verbo *Immunitas Ecclesiarum numero* 22. Quintus, si id fecerint animo retrahendi illos à suo malo statu. Nauarrus dicto *consilio* 57. *numero* 7. Flauius Cherubinus *supra in Constitut.* 65. *Gregorij XIII. scholar.* 2.

8 Si tales Banniti, aut malefactores confugiant ad Ecclesias titulo gaudendi immunitate Ecclesiastica, recipi possunt; ita tamen, quod si commisissent illa delicta de quibus Gregorius XIV. in Bulla *Cum alias,* cuius memini *tom.* 1. *capite* 18. *numero* 83. & copiosius agam infra verbo *Immunitas Ecclesiarum,* tradi debeant Curiæ sæculari, si requisiti fuerint ab ea, iuxta ibi dicta, & dicenda. Si autem non commisissent ea delicta, licet Immunitas Ecclesiastica illis suffragetur, nihilominus eiiciendi sunt iuxta formam præscriptam à Sacra Congregatione Concilij in litteris ad Episcopos, & Nuncios mitti solitis, quarum copiam ab Illustrissimo D. Paulucio eiusdem Congregationis Secretario, vt supra dixi, accepi, tenoris, sequentis *Ancorche la Santità di N. S. suo paterno zelo prema quanto si deue, che l'Immunita Ecclesiastica sia inuiolabilmente custodita, & osseruata e la Bolla della santa memoria di Gregorio XIV. sia puntualmente essequita, non intende per o, che le Chiese, & altri luoghi immuni seruano per asilo à i mali viuenti, e facinorosi, i quali abusando ben spesso di quel priuilegio, vi si ricourano, anco tal volta per vscire a commettere nuoui delitti. Onde hauendo la Santita Sua sentito il parere di questa Sacra Congregatione sopra le controuersie giurisditionali, ordina, che alli delinquenti refugiti nelle Chiese, e luoghi immuni di cotesta Città e Diocese, che secondo la dispositione della sudetta Bolla essero godere il priuilegio della immunità Ecclesiastica V. S. prefigga vn termine di tre giorni à partirsene; e contrauenendo il facci estraere con quella decenza, che ordina la Bolla istessa, e ritenendoli nelle Carceri della Curia Ecclesiastica sotto buona custodia, dia auuiso qua delli delitti, e loro qualita, delli quali vengono imputati, acciò se le possa ordinare quello doura essequire.* Consonant Farinacius *de Immunit. Ecclesiast. num.* 57. 64. *&* 150. & Peirinis *tom.* 2. *Priuilegior Minimor. in Constit.* 4. *Clementis VIII. numero* 7. Addens *cap.* 8. posse nihilominus Superiorem Regularem retinere in suo Conuentu per aliquot dies Bannitum aliquem sibi beneuolum, qui casu aliquo, & non dolo, aut data opera commisit aliquod crimen propter quod proscriptus est, v. g. homicidium, vel quid simile, quia iste talis non debet vocari male viuens, aut facinorosus, de quibus solis in prædictis litteris, & aliis similibus decretis fit sermo, & ita dicit Genuæ obseruari.

Capitaliter Banniti, seu damnati ad mortem, possunt sine iniuria occidi à quacumque etiam priuata persona, quæ non sit Ecclesiastica. Ratio est, quia eo ipso quod sunt iustè (vt supponitur) proscripti, & damnati ad mortem illis à quocumque infligendam, quilibet constituitur publica auctoritate, veluti minister, seu executor Iustitiæ ad illorum occisionem. Azor. *tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 2. *quæst.* 2. Bonacina *de contractibus disp.* 2. *quæst. vlt sect.* 1. *punct.* 2. Vnde etiam proditoriè, & per insidias, aut veneno occidi possunt, propter eandem rationem. Molina *de Iustitia tom.* 4. *tract.* 3. *disputat.* 7. *numero* 1. Azorius relatus *quæst.* 4. Naldus *in Summa verbo bannitus num.* 5. Imò ipsi proscripti, & Banniti inter seipsos possunt eodem modo se ad inuicem interficere, militat enim eadem ratio. Bonacina *supra.* Propterea etiam approbant plures Theologi vsum quorumdam Principum, qui proponunt præmium occidenti illos. Posito enim, quod ita sit damnati sint ad mortem, nulla illis fit iniuria in hoc, & aliquando expedit pro bono communi. Azor. *supra.* Diana *part.* 5. *tract.* 4. *de homicid. resol.* 24. Bene addens, non esse facile hanc facultatem concedendam. Parentes autem, liberos, vxorem, &c. non posse occidere filios, patrem, aut maritum Bannitos, nisi ij essent actuales hostes Reipublicæ, tenet Laymanus *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. ex Claro *lib.* 5. *sentent. verbo Homicidium num.* 59. 9

Dixi *sine iniuria* ad denotandum, quod etsi Bannitorum occisores non peccent contra iustitiam, plerumque tamen peccant contra charitatem. Primò, quia regulariter loquendo huiusmodi Banniti sunt in peccato mortali, contra charitatem ergo, in tali statu in quo salus animarum periclitatur, occiduntur. Secundò, quia aliqui eorum, casu dato, & non ex dolo commiserunt delictum, homicidium videlicet, propter quod damnati sunt, de ipso dolent, parti satisfacere desiderant, & quærunt liberari à Banno contra ipsos publicato, contra charitatem ergo peccat, qui illos interficit. Tertiò, quia saltem, qui illos occiderit non ex zelo iustitiæ, sed liuore vindictæ, cupiditate, seu alia simili causa, aut praua intentione, contra charitatem aget. Naldus *in Summa ver. Bannitus n.* 11. 10

Dixi à persona, quæ non sit Ecclesiastica, quia esto, quod Ecclesiastici, siue Regulares occidentes bannitum immunes essent à pœna temporali, re vera tamen grauiter peccarent, quia illis non licet immiscere se in causa sanguinis, quantumuis iusta, *capite sententiam ne Clerici, vel Monachi.* Bonac. *supra.* Imò sine dubio essent irregulares, ea irregularitatis specie, quæ contrahitur propter delictum (quamuis 11

(quamuis laici ſolum contraherent irregularitatem ortam ex homicidio iuſto) verè enim delictum committunt illos occidendo. Si autem ipſi Banniti occidere vellent aliquam perſonam Eccleſiaſticam,& hæc occideret illos in ſui defenſionem, nullam incurreret irregularitatem, ſi id fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, iuxta dicenda inferius verbo *Irregularitas n.65*. Addit Lauretus de Franchis *in Controu. Epiſcopor.& Regular.pag.mihi* 432. *in fine*, hæc *Ex ſupradictis ſequitur,quod ſi patria ſit obſeſſa à Bannitis,qui intendunt innocentes interficere, poſſunt Clerici, ſi laicorum vires non ſufficiunt, pugnare contra Bannitos, abſque peccato, & abſque irregularitate, alias ſine cauſa non poſſent Clerici propriis manibus pugnare,ſed tantum exhortari ad bellum iuſtum, & excitare milites ad victoriam,& pugnam in genere, modo in particulari non dicant, interfice,aut mutila ſed fortiter agas.* Vide infra verbo *Bellum*.

12 Sunt etiam aliqui caſus, in quibus omnes priuatæ perſonæ tam Eccleſiaſticæ, quam laicæ peccarent etiam contra iuſtitiam occidendo Bannitos.Primus,ſi illos occiderent extra territorium Principis, vel Iudicis, qui illos proſcripſit. Non ſolum, quia auctoritas talium non extẽditur extra proprium territorium, ſed etiam, quia fieret iniuria Principi in cuius territorio morantur Banniti. Azor. *ſup.q.*3. Laym.*lib.* 3.*ſect.*5. *tr.*3. *c.*2.*n.*3. Si tamen Princeps, vel Dominus talis territorij expreſsè, vel implicitè conſentiat, non erit peccatum contra iuſtitiam illos ibi occidere. Azor. *ibid.* Secundus, quando Banniti ſunt capti à Curia ſæculari, aut ipſi ſe præſentant Iudici, quia cum iam ſint ſub poteſtate legitimi Iudicis ſolum ad eum ſpectat illis mortem infligere. Graffius *in deciſ.aureis part.*2.*lib.*2.*c.*19.*n.*7.& 8.Tertius, ſi Banniti legitimè appellarunt à ſententia mortis contra illos data, Pendente enim appellatione, nihil de iure innouari poteſt.Naldus *in Summa verbo Bannitus n.7*.

13 Bannitum iuſtè damnatum ad mortem poſſe occidere ſuum aggreſſorem tenent aliqui. Communior tamen eſt oppoſita ſententia, ſicut enim reo non licet occidere lictorem, ſeu carnificem, cui iuſtè traditus eſt occidendus ſic nec Bannito occidere ſuum iuſtum aggreſſorem. Laymanus *lib.*3. *de Iuſtit. tr.*3. *part.*3.*c.*2.*n.*3.

14 Bannitum, qui impunè vbique occidi poteſt, reputari debere,ac ſi eſſet in articulo mortis,ita vt poſſit abſolui ab omnibus peccatis, & cenſuris, etiam reſeruatis,ſicut & alij in periculo, ſeu articulo mortis conſtituti, tenet Naldus *in Summa verbo Abſolutio à cenſuris n.*5.&Diana *part.*5.*tr.*3.*reſol.*64.Cæterum,penſandæ ſunt circumſtantiæ loci, temporis, & perſonæ ad vidẽdum, ſi verè eſt in periculo mortis.Si enim habet ſaluum conductum, aut eſt in loco, vbi non agnoſcitur vt Bannitus, vel tali amicorum cuſtodia vallatus, vt moraliter non ſit in tali periculo, non poterit gaudere hoc priuilegio.

15 De his, quæ amittunt Banniti, & an fiant inteſtabiles vide Syluestrum, Naldum,& alios.

BAPTISMVS.

SVMMARIVM.

*Qualiter religioſis prohibitum ſit baptizare, niſi in caſu neceſſitatis. n.*1.
An habere Baptiſteria? ibid.
An caſu quo baptizent contrahant cognationem ſpiritualem.ibid.
Caſus neceſſitatis,qualis reputandus in præſenti. numero 2.
Quis ordo ſeruandus, ſi plures Sacerdotes adſint ibidem.
*An tunc neceſſe ſit adhibere Patrinum.n.*3.
An etiam tunc baptizans catechizare debeat. numero 4.
An ſeruare cæremonias Eccleſiæ.ibid.
An liceat tunc baptizare in minima parte. numero 5.
Vel infantem Secundinis inuolutum.ibid.
Vel puerum intra matris vterum.ibid.
*Forma dubia an tunc adhiberi poſſit.n.*6.
*Quid quando infidelis adultus baptiſma petiit,& poſt priuatur vſu rationis.n.*7.
*Omitti ne debeat Baptiſmus,propter periculum infantis morituri.n.*8.
Baptizare puerum moribundum quilibet tenetur. numero 9.
*An baptizans in caſu neceſſitatis teneatur eſſe in gratia. num.*10.
*An in prædicto caſu liceat Baptizare materia aliqua dubia, quæ non ſit aqua elementaris. n.*11.
Poteſt tunc dari Baptiſmus aquæ aſperſione. numero 12.
*Alia pro Baptiſmo. n.*13.

NON licere Religioſis baptizare, niſi in caſu neceſſitatis, & de licentia Parochi, nec eſſe Patrinos, aut leuare aliquem de fonte, dixi *tom.*1. *c.* 9.*n.*31. Nunc præter alia inferius dicenda circa primum addendum, id eſſe intelligendum de Religioſis priuatis, quibus cura animarum ſæcularium non incumbit, nam alij quibus talis cura imminet, quales ſunt, qui beneficium aliquod Curatum, ſiue Regulare, ſiue etiam ſæculare ex Sedis Apoſtolicæ beneplacito exercent, baptizare etiam ſolemniter poſſunt, & debent, *c. doctos* 16.*q.*1. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 2. *diſput.*4. *quæſit.* 1. Vnde prohibitio habendi baptiſteria in Monaſteriis, *cap. pridem* 18.*q.*2. ſolum venit intelligenda, quando non eſt cura animarum. Prohibitionem autem baptizandi Religioſis impoſitam non eſſe ſub mortali, credit Granadus *de Sacrament.* 3. *part. controuerſ. tractat.*2. *diſp.* 1. *num.*3. Circa ſecundum vero, quòd caſu quo ſiue licitè, ſiue illicitè Religioſi aliquem de fonte leuarent, & eſſent Patrini, cognationem ſpiritualem contrahent; cum illius ſint capaces, nec iura aliquid in contrarium ſtatuant.Cornexo *de Matrim. tract.* 6. *diſp.*7. *dub.*16. Barboſa *de offic. & poteſtat. Epiſc.Allegat.*30.*n.*36. Poſſe etiam Cardinales,& Epiſcopos Regulares id munus exercere, tenent de Epiſcopis Rodrig.*tom.*2.*q Regul.q.*58.*art.* 3.& Sanchez *lib.*6 *in Decalog.c.*6.*n.*24. & de Cardinalibus idem Sanchez ibi *n.*34.& Diana *part.*5.*tr.*2. *reſolut.*67. 1

Caſus neceſſitatis in quo licet Religioſo baptizare eſt, quando baptizandus, ſiue paruulus, ſiue adultus eſt in periculo mortis, & non adeſt proprius Parochus à quo baptizetur. Tunc enim omnis homo habens vſum rationis,potenſque,& ſciens debitam formam proferre & materiam applicare Miniſter eſt Baptiſmi. S. Thom.3.*par.q.*66. & ibi communiter Theologi. Seruari tamen debet hic ordo, vt ſi adeſt Sacerdos præferatur omnibus aliis, ita vt ſine culpa (vt multi credunt) mortali, vel ſaltem veniali oppoſitum fieri non poſſit. Sacerdoti enim ex vi officij competit eſſe miniſtrum huius Sacramenti, non autem aliis, & ita baptizare ipſo præſente, 2

&

& tenitente, eſt quodam modo vſurpare officium ipſius. Suarez *de Sacramentis diſp.*31.*ſect*.4. Bonacina *de Sacramentis diſp*.1.*q*.2.*punct*.5.*n*.11. Poſt Sacerdotem Diaconus præferri debet Subdiacono, Clericus laico, & vir fœminæ, licet hunc Ordinem inuertere mortale non ſit, & aliquando nec veniale, vt ſi fiat ob rationabilem cauſam, Suarez *ſupra*. Diana 3.*part.tract*.4.*reſol*.4.*& par*.5.*tract*.3.*reſol*.18.

3 In prædicto etiam caſu neceſſitatis neceſſe non eſt adhibere Patrinum baptizato. Ratio eſt, quia ſolùm pro baptiſmo ſolemni eſt præceptum Eccleſiæ adhibendi talem Patrinum, non pro priuato, de quo hic eſt ſermo, Suar. *tom*. 3. *in* 3. *part.quaſt*.67 *art*.8. *dub.vlt*. Sanch. *lib*.7. *de Matrim. diſp* 62. *num*. 14. Vnde, qui in tali caſu baptizatum tenuerit tantum, vt ita dicam, materialiter, nullam cognationem ſpiritualem cum eo contrahet, quia hæc non contrahitur, niſi ab eo, qui eſt verè ſuſceptor. Suarez & Sanchez relati. Si verò illum tenuerit animo exercendi munus ſuſceptoris, Suarez putaſſe videtur, quòd contrahat dictam cognationem, Sanchez vero *num*.15. id negat. De hoc Diana *part*.3. *tract*.4. *reſol*.18.*& part*.5 *tract*.3.*reſol*.7.

4 Similiter in prædicto caſu neceſſitatis propter periculum mortis baptizandi, non eſt neceſſe illum, etiam ſi fuerit adultus, inſtituere, aut catechizare, ſed propoſita illi quantum licet pro breuitate temporis fide Catholica, & quod pœniteat de peccatis præteritis, ſi dixerit, quod credit myſteria fidei, & doler de ſuis peccatis, eſt baptizandus, neque enim aliquid aliud exigitur in vrgenti illo periculo mortis, & damnationis æternæ. Zambranus *de Sacramen. Baptiſmi cap*. 1. *dub*. 14. Diana *dicto tract*.3. *reſol*.20. Multo minus neceſſe tunc erit obſeruare cęremonias ab Eccleſia inſtitutas. (De quibus noſter Ioannes de Baccone nobiliſſimus. & peruetuſtus Scholaſticus *in* 4. *ſentent. diſt*. 3.) illæ enim ſolum pro Baptiſmo ſolemni obſeruari debent. Caſu autem quo baptizatus ſuperuixerit ſuppleri debent in Eccleſia cæremoniæ prætermiſſæ. Ita enim habetur tum ex vſu Eccleſiæ, tum ex *c*. 1. *de Sacrament. non iterand*. Viualdus *in Candelabro aureo de baptiſmo cap. vlti. num*.18. Victoria *de baptiſmo num*. 38.

5 Quamuis aliquorum ſententia ſit baptiſmum non tenere, ſi baptizetur aliquis in minima parte ſui corporis, v g. parte digiti, vngue, vel capillis: nihilominus in caſu neceſſitatis, & periculi mortis, de quo in præſenti, licitum erit baptizare moribundum in prædictis partibus, ſi ad alias non potuerit peruenire, quia pars illa quantumuis minima humani corporis verè informatur anima rationali (quod etiam eſt probabile de vnguibus, & capillis) & aliunde obligatio charitatis procurandi ſalutem ſpiritualem moribundi vrget maximè in illo caſu, Baſilius de Leone *de Matrimon. lib*.4 *cap*.25. *num*.7. Ochagauia *de Sacramen. tract vnic. de baptiſm. quaſt*. 4. *numer*. 3. Qui etiam docet poſſe infantem ſecundinis inuolutum, in tali periculo baptizari, quia pellis illa ſecundina eſt veluti pars pueri. Probabile etiam eſt puerum intra vterum matris exiſtentem poſſe in tali mortis periculo baptizari, ſi aliqua arte, vel inſtrumento poſſet ad ipſum aqua peruenire. Naldus *in Summa in quarta editione verbo Baptiſmus numero tertio*. aliis relatis. In his tamen caſibus baptizans, ſolùm ſub conditione baptizet moribundum: ſic enim ipſius ſaluti Sacramenti ſatisfaciet. Etſi ſuperuixerit iterum ſub conditione baptizetur.

6 Pari modo dicendum de forma dubia Baptiſmi, poſſe, ſcilicet eum, qui eſt in mortis periculo baptizari cum ipſa, ſi nullus adſit, qui ſciat formam certam propter eamdem rationem. Ochagauia *in tract. de Sacrament. in gener. quaſt*. 5. *num*.17. Diana *part*.5. *tract*.3. *reſol*.4. Prudenter etiam tunc ſolum ſub conditione vtetur baptizans hanc forma, propter dicta. De variis autem formis Baptiſmi agit Bacconius *ſupra in* 4.*diſt*.4.

Caſu quo aliquis infidelis adultus, Ethnicus, Hebræus, aut Mahometanus petiiſſet baptizari, & poſtea incideret in amentiam, furiam, ſomnum, aut lethargum, quo omnino priuatus eſſet vſu rationis, eſſetque proximus morti, poſſet, & deberet baptizari; quia voluntas, & propoſitum præcedens ſufficit, vt ſuſceptio baptiſmi cenſeatur voluntaria, & ex alia parte periculum mortis, & damnationis æternæ ipſius maximè tunc vrget. Colligiturque ex Innocent. III. *in cap. Maiores de Baptiſmo*, Concilio Carthagin. III. *can*.34. & Arauſic. *can*.12. Siluius *in* 3. *part.quaſt*.68.*art*.7. Zambranus *de Sacrament. Baptiſm. dub*. 8. *cap*.1. *num*.2. Addit Ioannes Sancius *in Selectis diſp*.44. *num*.59 quem ſequitur Diana *dict. tract*.3 *reſol*.21. etiam ſi vnius ſolum teſtis quantumuis infidelis reſtimonio conſtet illum moribundum petiiſſe baptiſmum, baptizandum eſſe; propter eamdem rationem. Quod tamen intelligendum credo, ſi ille teſtis fide dignus credatur, & non iocosè, aut illuſoriè, ſed ſeriò rem teſtificari. Quando autem de hoc dubitatur, vel teſtimonium non ſit certum, ſub conditione adhiberi debet baptiſmus, vt iidem authores aſſerunt, præſertim Ioannes Sancius ea *diſput*.44. 7

Etſi plurium ſententia ſit debere omitti baptiſmum propter periculum infantis morituri, v.g. ſi ille ſit ita tener, & delicatus, vt credatur baptiſmum illi accelerarurum mortem. De quo Sotus *in* 4.*diſtinct*.3. *quaſt. vnic. art*.8. *in fi*. Ledeſma 1. *part*. 4. *quaſt*.7. *art*.8. *dub*. 3. Nihilominus, præterquam caſus iſte videtur Metaphyſicus potius quam moralis, vix enim credi poteſt tam tenerum eſſe aliquem, vt vna, vel duabus aquæ tepidæ, vel calidæ guttis tinctus moriatur, vel mors ipſi acceleretur: caſu tamen, quod ita eſſet, probabile ſatis eſt, poſſe baptizari. Ratio eſt, quia hoc non eſt directè occidere eum, ſed ſolum permittere, quod vitæ temporalis patiatur detrimentum propter vitæ æternæ conſequutionem, quod eſt valdè conforme legibus charitatis, & quod ipſe infans, ſi vſum rationis haberet, deberet eligere. Granadus *de Sacrament. in* 3 *part. controuerſ*. 4. *tract*.4. *diſp*.4. *num*.6.*&* 7. Zambranus *de Sacrament. Baptiſm. cap*.1. *dub* 2. *num*.11. Nec credo ſic baptizantem incurrere irregularitatem aliquam, quia nec credendum Eccleſiam pro illo caſu eam impoſuiſſe, & aliàs obligatio charitatis vrget ad id faciendum. Zambr. *ſup num*.76. Proiicere autem illum in flumen, vt baptizetur, vel baptizare aqua venenata, nullatenus licet, quia hoc eſt directè illum occidere, quod eſt intrinſecè malum. Diana dicto *tract. tertio reſol*.8. 8

Baptizare puerum moribundum, adeo eſt conforme charitati, vt etiam cum vitæ periculo teneatur quilibet id facere, quia vita ſpiritualis proximi in tanto periculo conſtituti pluris eſt facienda, quam vita propria corporalis. Petrus Ledeſma *in Summa to*.2.*tract*.4.*c*.4.*concluſ*.15. Granadus *de Sacrament. controuerſ* 4. *tract*. 4. *diſp*. 4. *num*.5. Ochagauia *de Sacrament. tract. vnic. de Baptiſm. quaſt*.7. *num*.3. Ad minus tamen, hoc eſt certiſſimum reſpectu illius, qui ex officio tenetur id facere, prout competit Parocho, &c. 9

Quamuis certum ſit eum, qui miniſtrat ſolemniter 10

niter Sacramentum Baptismi in peccato mortali peccare mortaliter, vt communiter docent Theologi, tam de huius, quam de aliorum Sacramentorum ministris loquentes, nihilominus laicus, vel fœmina baptizantes puerum in casu necessitatis non peccant mortaliter, etiam si ipsi in peccato mortali versentur. Ratio est, quia isti non ministrant hoc Sacramentum ex officio, & vt ministri deputati ab Ecclesia, sed veluti per accidens ob necessitatem baptizandi, & defectum veri ministri ab Ecclesia designati: non ergo tenentur ad id munus peragendum conformari sanctitati Christi, ac Ecclesiæ, ac per consequens, nec tenentur esse in statu gratiæ. Granadus *de Sacram. controuers. 3. tract. 5. disput. 5. num. 6.* Idem dico probabile esse loquendo de Sacerdote, qui non ex officio, sed ratione necessitatis hoc Sacramentum ministrat, vt est Religiosus, propter eamdem rationem, & quia in isto casu non ministrat illud, vt Sacerdos, neque ratione characteris Sacerdotalis, sed veluti laicus ob necessitatem baptizandi. Petrus Ledesma *in Summa cap. 6. de Sacrament. in gener. conclus. 8.* Henriquez *libro 1. cap. 29. num. 4.*

11 Similiter, quamuis certum sit solam aquam naturalem, vel elementalem esse materiã Sacramenti baptismi, prout communiter docent Theologi, specialiter Bacconius noster *in 4. dist. 4.* & Michaël de Bononia *ibid. distinc. 3. quæst. 2.* nihilominus, in casu necessitatis de quo in præsenti, quando scilicet puer aliquis, vel etiam adultus, est proximus morti, nec est alius, nisi Religiosus, qui eum baptizet, poterit, id facere si aqua naturalis, vel elementalis non adsit, cum illa aqua quæ est dubia materia Baptismi, scilicet iure carnium, lixiuio, aqua rosacea, glacie, rore, vel niue non resolutis, aqua ex sale resoluta, & similibus, dum tamen hoc faciat sub conditione siue exterius, siue tantum mentalitẽr expressa, & baptizatus si superuixerit sub conditione iterum baptizetur. Ratio est, quia extrema necessitas illa spiritualis, & obligatio charitatis ad subueniendum in illa proximo periclitanti, excusat irreuerentiam, quæ alias fieret conficiendo Sacramentum cum materia dubia, & sub conditione. Hurtadus *de Sacrament. tract. de Baptismo disput. 1. diff. 2.* Puteanus *in 3. part. quæst. 66 art. 4. dub 1. num. 5.* & alij apud Dianam *5. part. tract. 3. resol. 1. 2. & 3.*

12 Similiter quamuis quoad modum baptizandi obseruari debeat vsus Ecclesiæ, qui communiter est per infusionem aquæ super baptizatum, in casu tamen necessitatis de quo in præsenti, poterit dari baptismus sola aspersione aquæ super ipsum, & prolata forma. Hic enim creditur in vsu fuisse tempore Apostolorum, qui *Act. 2.* tria millia baptizarunt vna die, quod alio modo vix fieri posset, & sufficiens est ad significationem formæ. Chapeauilla *de Sacramen. Baptis. quæst. 19.* Hurtadus *de Sacram. Baptism. disput. 1. diff. 4.* Imò probabile est apud aliquos, quod si quis in prædicto casu necessitatis, & periculo mortis baptizandi accedere non posset ad ipsum, posset ipsum sub conditione baptizare de longinquo proferendo formam, & iubendo, vt alius qui prope illum est, ipsum aqua abluat. Ita Diana *dicto tract. 3. resol. 26.* vbi alios etiam refert. Casu autem, quod baptismus hoc pacto tunc daretur, procul dubio dicendum, sic baptizatum, si superuixerit, iterum sub conditione baptizandum fore.

13 Pro obligatione residentiæ illius, cui incumbit munus baptizandi, vide Barbosam *de offic. & potestat. Episcop. allegat. 53. num. 79.* & in *Collectan. Bullar. verb. baptismus.* Pro variis etiam, & piis institutionibus circa Sacramentum baptismi, fontem baptismalem, & alia concernentia, vide Gauantum *in Manual. Episcop. verbo baptismus.*

Pro priuilegiis etiam Religiosorum in Indiis, & in terris infidelium, vide Rodriguez. *Quæst. Reg. quæst. 31 art. 3. & 4.*

BELLVM.

SVMMARIVM.

Qualiter hac materia spectare possit ad Regulares numero 1.
Belli etymologia, & diuisiones. num. 2.
Conditiones belli iusti. num. 3.
Qualiter requiratur causa iusta; num. 4.
An propter opinionem probabilem liceat bellum gerere. ibid.
Quot modis Religiosi, seu Ecclesiastici ad bellum concurrere possint. num. 5.
Si Principes temporales fuerint, bellum mouere, & alia facere possunt. num. 6.
An esse exercituum Ductores? ibid.
Bellum iustum possunt suadere. num. 7.
An bello iusto assistere? num. 8.
An percutere pugnando? num. 9.
Non verò mutilare, aut occidere, num. 10.
Benè tamen ex Papa dispensatione. num. 11.
Quid si Respublica esset in extrema, vel grauissima necessitate? num. 12.
Quid pro casu magna necessitatis Ecclesia? num. 13.
Aut pro conseruatione propria vita. num. 14.
Aut vita proximi innocentis? num. 15.
De Clericis, vel Religiosis in naui existentibus, quando hostes illos aggrediuntur. num. 16.
An licitè expoliare possint hostes? num. 17.
Ipsi expoliari non possunt num. 18.
Clerici quibus interdictum est pugnare, quinam sint? num. 19.
Quid de Religiosis in Sacris non constitutis, seu Conuersis. num. 20.
Arma dare militibus ad pugnandum. num. 21.
Dispensare in irregularitate, contracta à pugnantibus in bello iusto ad quos pertineat. num 22.
Quid quando bellum est iniustum. num. 23.

QVAMVIS materia de bello extranea prorsus videatur Regularibus pro quibus maximè hæc Summa scribitur, quia tamen plus æquo his temporibus grassantur bella, & quanduque Regulares illis assistunt, coguntur arma sumere, vel sui defensionis causa, consilio etiam adesse possunt Principibus, Ducibus, & militibus, ideo hæc materia vtilis ipsis iure reputanda est. 1

Belli etymologia à *bellua*, vt voluit Festus, quia propriùs magis belluarum, quam hominum videtur bella gerere: vel vt alij volũt, per antiphrasim à *bello*, id est, *pulchro*, quia nihil pulchri habet, desumi videtur. Valentia *tom. 3. disp. 3. quæst. 16. punct. 1.* Differt à seditione, & rixa, quia bellum est multitudinis contra extraneos, seditio, multitudinis contra multitudinem in eadem Republica, rixa est paucorum contra paucos. Ioannes Beetz *de præcep. Decalog. in 8. præcep. exposit. 2. cap. 9.* Laymanus *lib. 2. tract. 3. cap. 12. num. 1.* Est duplex, aliud publicum, & est, quod indicitur auctoritate Principis, & Superiorem non recognoscentis; aliud priuatum, quod auctoritate alicuius Principis Superiorem habentis indicitur. Vnde primum est propriè bellum, & de quo in 2

præsen-

præsenti, non autem secundum. Syluester *in Summa verbo bellum numero* 1. Rursus aliud est offensiuum, & aliud defensiuum, offensiuum est id in quo vis infertur iniuriæ vindicandæ causa; defensiuum verò id in quo vis per iniuriam illata repellitur. Laymanus *sup. n.* 3. Deinde aliud est iustum, aliud iniustum. Iustum est, quod habet conditiones infra assignandas, iniustum verò, cui illæ deficiunt. Supponitur autem dari posse bellum iustum, prout contra Vuiclephum ostendit noster Thomas Vualdensis *to.* 3. *de Sacram. lib. tit. vlt. c.* 169. *num.* 3. & contra Lutherum, & alios Hæreticos Valentia *sup.*

3 Ergo ad bellum iustum tres conditiones requiruntur. Prima est, legitima authoritas indicentis: secunda, causa iusta indicendi: tertia, recta intentio. S. Thom. 2. 2. *quæst.* 40 *art.* 1. & Expositores *ibid.* Per primam denotatur, quod persona priuata Superiorem recognoscens non potest indicere bellum, sed debet recurrere ad Superiorem pro iniuria illata resarcienda. Per secundam, quod non gratis, sed vlciscendæ iniuriæ illatæ gratia indicatur. Per tertiam verò, quod non ex odio, & inuidia, sed ex motiuo charitatis, vel iustitiæ id fiat, Michael de Bononia *in* 4. *dist.* 15 *q. vnic.* ex Bacconio, quem refert Ioannes Beetz *de præcep. Decalog. in* 5. *præcept. exposit. c.* 4. Syluest. *supra quæst.* 1.

4 Vt verò causa aliqua censeatur iusta ad mouendum bellum non sufficit, quod ea sit iusta solum sub dubio, aut secundum opinionem probabilem. Esto enim id sufficeret ad bellum defensiuum, quando aliquis est in possessione, quia melior, & potior est conditio possidentis, non tamen sufficit ad offensiuum. Ratio est, quia bellum est actus iustitiæ punitiuæ infligentis pœnam delinquenti. Pœna autem non debet infligi in dubio, aut solum propter opinionem probabilem, quando idem dubium, aut opinio probabilis est ex parte Rei, vt patet ex illa Regula iuris *in* 6. *num.* 11. *Cum iura partium sunt obscura fauendum potius est reo quam actori.* Accedit, quod tot damna incommoda, & inconuenientia tum temporalia, tum spiritualia, tam ipsis Principibus bella gerentibus, quam toti Reipublicæ Christianæ ex bello inter Christianos sequuntur, vt nullus prudens iudicare potest solum sub dubio, aut in opinione probabili stando moueri posse bellum contra possessorem. Molina *tom.* 1. *de iustitia disput.* 103. Vasquez 1. 2. *disp.* 64. *cap.* 3. Ea ergo solum iusta belli indicendi causa censenda est inter Christianos, quæ saltem moraliter loquendo certa, & euidens sit, omnibus rectè ponderatis.

5 Vt autem ad id, quod nostri muneris est, propius accedamus, animaduertendum, quatuor modis intelligi posse, quod Religiosi, seu alij Ecclesiastici ad bellum concurrant. Primò, si illud indicant, seu moueant casu quo ipsi sint Principes, habentes temporalem iurisdictionem, qualem habent plures Episcopi in Germania. Secundo, si consilium dent Principibus, aut Magistratibus, vt id faciant. Tertiò, si ipsi bello assistant. Quartò, si in bello pugnent, occidant, mutilent, &c. De quibus omnibus sigillatim dicendum, qualiter scilicet, ipsis Religiosis, seu aliis Ecclesiasticis liceant, ex quo simul plura ad hanc materiam spectantia resoluentur.

6 Et quidem si ipsi sint Principes habentes temporalem iurisdictionem nulli subiectam, prout habent prædicti Episcopi Germaniæ, Treuirensis, verbi gratia, Moguntinus, & Coloniensis, possunt, posita iusta causa, & recta intentione, vt dixi bellum indicere, exercitum conscribere, Ducem belli præficere, & arma ad pugnandum dare. Colligitur ex *capite Episcopus ne Clerici, vel Monachi in* 6. vbi in fine capitis dicitur: *Licet Clericis causas sanguinis agitare non liceat, eas tamen, cum iurisdictionem obtinent temporalem debent, & possunt metu irregularitatis cessante alijs delegare.* Et ratio est, quia isti non sunt deterioris conditionis, quam alij Domini temporales, nec habent minus ius ad suam Rempublicam bello tuendam, quam illi. Syluester *in Summa verbo Bellum* 3. *quæst.* 1. Valentia *suprà punct.* 4. §. *quinto, certum est.* Vnde id facientes, etiam si in bello sequantur homicidia, non sunt irregulares prout à fortiori constabit ex dicendis inferius. Addit Syluester, etiam Episcopos non habentes iurisdictionem temporalem posse indicere bellum pro causa spirituali, v. g. pro extirpandis vitiis, vel bonis Ecclesiæ defendendis. Sed nec hoc est verum, nec textus *capite Maximianus* 23. *quæst.* 3. quem adducit, id probat, sed solum, quod possint conuocare Principem sæcularem, qui bella gerat pro defensione suæ Ecclesiæ, prout fecit ille Maximianus. Bannez 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 2 *dub.* 3. *conclus.* 4. Sic autem facientes non fiunt irregulares. Toletus *in Summ. lib.* 1. *c.* 85. *num.* 8. Non tamen possunt prædicti Episcopi habentes temporalem iurisdictionem esse exercitus Ductores propria præsentia id munus exequentes, prout habetur ex *cap. sententiam ne Clerici, vel Monachi in* 6. & ex *dicto cap. Episcopus* illo verbo *alijs delegare*, quo denotatur solum per alios posse id munus exercere. Laymanus *supra numero* 19. §. *Deinde licet.* Addens bene, id esse intelligendum, nisi adsit necessitas, aut dispensatio Pontificia, iuxta dicenda inferius. An vero sint irregulares, si aliter faciant, & homicidia fiant in tali bello, constabit ex dicendis.

Deinde etiam ipsi, quam alij Clerici, seu Religiosi, possunt bellum iustum aliis suadere. Hoc enim nullo iure est prohibitum, sed potius videtur concessum 23. *quæst.* 8. *capit. quicumque*, & sequentibus. Vnde S. Thomas 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 2. *ad* 3. expressè ait: *Ad Clericos pertinet disponere, & inducere alios ad bellandum bella iusta.* Valentia *supra* §. *Quarto certum est.* Laymanus etiam *supra.* Quare, quod Innocent. III. *in cap. Quod in dubiis de pœnis* ait. Enormiter peccare Clericos, qui alios incitant ad pugnandum, intelligi debet de bello iniusto, vel forsan, iuxta dicenda inferius, si in particulari suadeant occisionem aliquorum. Valentia, & Laymanus. Vnde bellum iustum suadentes Clerici, vel Religiosi, nullo modo incurrunt irregularitatem, prout etiam à fortiori constabit ex dicendis. Bonacina *de Censur. disp.* 7. *q.* 4. *punct.* 4. *num.* 5. 7

Præterea tertiò, possunt Clerici, & Religiosi cum consensu suorum Superiorum bello iusto assistere, vt pugnantibus spirituale consilium, vel auxilium afferant, confessiones audiant, imò vt eos moneant, & exhortentur ad fortiter pugnandum, fidem tuendam, Rempublicam, vel patriam defendendam. Hoc enim nullo iure est ipsis prohibitum, quin potius in fauorem belli iusti permissum, vt colligitur ex *cap. ex multa de voto*, §. *de Clericis*, estque valdè vsitatum in Ecclesia, & necessarium pro vita spirituali militum fidelium. Suarez *to.* 5. *de Censur. disp.* 47. *sect.* 6. *n* 7. Valentia *sup.* Itaque non solum ante actualem congressum, sed etiam in ipso conflictu, possunt Clerici, & Religiosi animare, & exhortari milites ad pugnandū strenuè. Colligitur ex *c. petitio tua de homicidio*, & ex aliis iuribus, præsertim quia sic faciendo ad opus iustum adhortantur. Nauarrus *in Manual. cap.* 27. *num.* 215. Suarez *ibid. n.* 8. Vnde propterea nullam incurrunt irregularitatem, 8

gularitatem, tum propter dicta, tum quia non est textus aliquis eam inducens. Suarez *ibid.* Cornexo *de Irregularit. disp.* 11. *dub.* 2. Hinc in Bulla Cruciatæ declaratur Presbyteros seculares, vel Regulares assistentes bello quod Rex Catholicus habet contra infideles, & in exercitu prædicantes, aut alia exercitia Ecclesiastica, & pia exercentes, non incurrere irregularitatem. Addit Suarez, quod etiam si casu dato Clericus, vel Religiosus contra obedientiam sui Superioris bello assistat, non incurreret irregularitatem, quia illa culpa nimis extrinseca est ad homicidium, nec propter illam censeri debet ad illud proximè concurrere, non possunt autem hortari, aut suadere ad occidendum, aut mutilandum aliquem in particulari, sed solum in genere: & oppositum facientes sunt irregulares. Prius enim est concurrere proximè, & directè ad homicidium, non autem posterius. Ita probabiliter Henriq. *lib.* 14. *c.* 13. *n.* 4. *littera R.* Auila *de Censur. disp.* 6. *sect.* 3. *dub.* 2. Laymanus *sup. n.* 19. *§. Quinimo.*

9 Similiter dicendum, quod etsi Clericis, aut Religiosis prohibitum sit pugnare etiam in bello iusto, prout colligitur ex *cap. Clericum, cap. de his Clericis dist.* 50. *cap. eos qui* 20. *quæst.* 3. *cap. quicumque Clericus, cap. Clerici, cap. quicumque ex Clero* 23. *quæst.* 8. *cap. ex multa §. vlt. de voto* & docet S. Thom. 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 2. quia indecens est, vt qui spirituali militiæ se tradiderunt, arma, vel negotia sæcularia tractent, nihilominus, si casu dato, illi bello iusto assistentes militarent, seu pugnarent, seu percuterent aliquos, non propterea incurrerent aliquam irregularitatem nisi actualiter mutilarent, aut occiderent, vel saltem essent causa proxima, vt alij id facerent, etiam si in tali bello multa homicidia sequantur. Colligitur apertè ex *capite petitio tua de homicidio*, vbi cum quidam Clericus in quodam bello iusto pugnasset & percussisset aliquos, nihilominus Pontifex dicit eum non esse censendum irregularem, nisi aliquem interfecisset. Et ratio est, quia sic facientes, neque mutilant, aut occidunt, nec sunt causæ proximæ istorum, vt suppono, ergo non incurrunt irregularitatem, esto sic facientes peccent, saltem contra ius Ecclesiasticum. Nauarrus *supra.* Suarez etiam *supra n.* 9. Toletus *in Summa lib.* 1. *c.* 85. *n.* 5. Cornexo *sup.* Candidus *tom.* 1. *Disquisit. Moral. disquisit.* 17. *art.* 14.

10 Cæterum mutilare, aut occidere aliquem, etiam in bello iusto, nisi in casibus, de quibus postea, nullo pacto licet Clericis, aut Regularibus. Colligitur à fortiori, tum ex dictis, tum ex dicendis, estque communis sententia prædictorum auctorum. Hæc vero facientes sunt irregulares, *c. Clericum, & c. de his Clericis dist.* 50. *c. petitio tua de homicidio*, & aliis iuribus. Authores relati.

11 Nihilominus sunt aliqui casus in quibus licitum est Clericis, & Religiosis, non solum pugnare in bello iusto, se etiam mutilare, & occidere. Primus, quando adest dispensatio Papæ, cum enim hoc solum sit contra ius Ecclesiasticum non est aliqua ratio, cur negetur id facere posse Papam, rationabili causa subsistente. Eo autē casu, etiam si mutilent, aut occidant non fiunt irregulares. Eo enim ipso, quod Papa concedit illis facultatem ad bellandum, censetur cum eis dispensare in irregularitate annexa homicidio, si illud sequatur, Bañes 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 2. *dub.* 4. Val. *sup. §.* 7. *certum est.* Candid. *sup.* Limitat hoc tamen rectè Suarez *supra num.* 12. quando Papa expressè concederet facultatem pugnandi propriis manibus Secus verò, si tantum concederet facultatem assistendi bello.

Secundus est si Respublica esset in extrema, vel grauissima necessitate, tunc enim pro ea defendenda, licitè pugnare, mutilare, & occidere possent, imo tenerentur id facere, quia lex naturæ id præscribit, & ius Ecclesiasticum eo tempore non obligat. Caietanus 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 2. Bañes *ibidem dub.* 3. Nec sic mutilantes, aut occidentes fierent irregulares. Valentia *supra §. contraria sententia.* Suarez *d. sect.* 6. *numero* 2. 12

Tertius est, etiam in bello offensiuo, casu scilicet magnæ necessitatis Ecclesiæ, propter insignem consequendam victoriam redundantem in maximum commodum Reipublicæ Christianæ. Tunc enim & lex naturæ obligaret, & præsumeretur licentia Papæ. Valentia *supra §. secundo certum est.* Bañez *supra.* Nec in hoc casu incurreretur irregularitas. Valentia *dicto §. contraria sententia.* Bonacina *de Censuris disput.* 7. *q.* 4. *punct.* 4. *n.* 11. 13

Quartus est, quando id est necessarium pro conseruatione propriæ vitæ non excedendo in moderamine inculpatæ tutelæ. Quia etiam ius naturæ tunc obligat ad id faciendum. Molina *tom.* 1. *de Iustit. disput.* 108. *§. primus casus.* An vero idem sit dicendum, quando illud est necessarium pro conseruatione honoris, & rerum suarum alibi dicetur. Illud certum, quando id fit pro conseruatione propriæ vitæ nullam incurri irregularitatem. Ita enim deciditur in *Clement. si furiosus de homicidio*, & supponunt communiter authores specialiter. Suarez *supra numero* 1. 14

Quintus, quando id etiam est necessarium ad defensionem proximi innocentis, præsertim si Reipublicæ sit valdè vtilis, & necessarius. Caietanus *supra*, Molina *supra §. Tertius* Laymanus etiam *supra §. Tertio dixi.* In hoc etiam casu non incurri irregularitatem satis probabile mihi est, quia non est credibile Ecclesiam velle punire pœna irregularitatis Clericos, vel Religiosos facientes id, quod iure naturæ tenentur facere. Bonacina *supra.* Quia tamen instari potest contra hoc quod etiam Iudex, & ministri iustitiæ tenentur reum morte interficere, & tamen sic faciendo efficiuntur irregulares, ideo hic notanda doctrina, quam tradit Molina *supra disput.* 109. *conclus.* 2. & 3. & Valentia *supra §. quare omnino.* Quod etsi verum sit, quod illi, qui, ex officio, cui se sponte subiecerunt tenentur occidere, seu mutilare, vt sunt Iudices, & ministri iustitiæ, incurrant irregularitatem, quando id faciunt, quia iam est illis voluntaria talis occisio in voluntate acceptandi illud munus; cæterum, quando aliquis non ex munere, aut officio, neque sua culpa, sed casu aliquo (prout in præsentibus) tenetur mutilare, vel occidere, sic faciendo, nullam incurrit irregularitatem. Confirmatur ex Valent. *sup. §. probatur autem*, quia irregularitas non incurritur nisi in casibus à iure expressis, sed in iure ratione homicidij, non censentur irregulares, nisi illiciti occisores, vel qui dant operam rei illicitæ ex qua sequatur homicidium (intellige, si ea sit prohibita ratione periculi homicidij, iuxta dicenda verbo *Irregularitas num.* 81.) vel qui occidunt tamquam ministri Iustitiæ, nec licet ea iura ad alios casus extendere, ergo in præsenti non incurritur irregularitas. Confirmatur à simili de eo, quod dixi de accusatore in casu quo tenetur accusare verbo *accusatio n.* 21. 15

Hinc Clerici, vel Religiosi in naui existentes, & ab inimicis aggressi, possunt pugnare, occidere, & mutilare in defensionem sui, & sociorum, vt habet idem Molina *dicta disput.* 108. *§. primus est.* Nec credo tunc contrahere irregularitatem, propter adducta. 16

Secus

Secus vero dicendum, de existentibus in naui, quando ipsa nauis inuaderet suos inimicos, quia in eo casu attendendum est, an illa inuasio sit iusta, & sic loquendum de illa, ac de bello iusto, iuxta dicta: si verò sit iniusta, loquendum etiam de illa eodem modo ac de bello iniusto, iuxta dicenda, [Hinc similiter Clerici, vel Religiosi existentes in locis ad quæ veniunt banniti ad occidendum & deprædandum; si sine ipsorum adiutorio loca illa defendi non possunt pugnare propriis manibus, occidere, & mutilare queunt in defensionem patriæ. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 12. *q.* 5. *n.* 5.

17 In casibus porro in quibus de licentia, aut sine licentia Summi Pontificis, Clericis, & Monachis licet pugnare, &c. iuxta dicta, licet etiam expoliare hostes, & alia facere, quæ iure belli possunt alij milites. Minus enim est hoc quam occidere, mutilare, &c. Valentia *sup.* §. *Tertio certum est.* Imò etiam in casu quo nō licet ipsis pugnare, quia scilicet vel non adest licentia Papæ, vel non occurrunt casus, de quibus dictum est, possunt in bello iusto vsurpare hostium spolia, & bona, sicut alij milites, nisi de contraria voluntate Principis, aut Ducis constet, quæ semper debet præsumi, nisi ipsi oppositum manifestauerint. Sunt enim valdè vtiles exercitui, & ita debent gaudere commodis belli. Molina *sup.* §. *meo quidem iudicio* Laymanus *supra num.* 20.

18 Non tamen è conuerso possunt ipsi Clerici, aut Monachi expoliari ab hostibus, gaudere enim debent tam ipsi, quam ipsorum bona priuilegio immunitatis Ecclesiasticæ. Valentia *dicta disput.* 3. *quæst.* 16. *punct.* 3. §. *hinc autem.* Vnde bona illis sublata ipsis restituenda erunt. Sylu. *verbo Bellum* 3. *q.* 3. Nota tamen plures admittere posse Ecclesiasticos in bello iusto per accidens deuastari sine obligatione restituendi, quando scilicet id necessarium iudicatur pro consecutione victoriæ, De quo Vincentius Candidus *tomo primo*, *Disquisit. Moral. disquisit.* 17. *artic.* 8.

19 Clerici illi, quibus interdictum dixi pugnare etiam in bello iusto (etiam sub mortali) sunt Clerici in sacris constituti, de iis enim maximè intelliguntur iura relata, non autem constituti in minoribus. Isti enim, vel non comprehenduntur in dictis iuribus, vel si comprehenduntur, contraria consuetudine id est abrogatum. Valentia *d. punct.* 4. §. *quædam sunt.* Quod tam intellige, quando ipsi renunciauerunt priuilegio Clericali, quia tunc censentur veluti laici. Suarez *dicta sect.* 6. *numero* 7. Si enim beneficium Ecclesiasticum possideant, gaudeantve priuilegio fori, habitumve, & tonsuram deferant, vel ministerio alicuius Ecclesiæ deseruiant, comprehendentur dicta prohibitione, etsi forsan solum venialiter peccent id faciendo. Molina *dicta disp.* 108. §. *Secundum est.* Quamuis de iis, qui beneficium Ecclesiasticum possident, timendum sit ne peccent mortaliter. Laymanus *supra* §. *Restant. duo.* ex Naua. Vide Candidum *supra art.* 9.

20 De Religiosis vero in Sacris non constitutis, seu etiam Conuersis videtur dicendum lethaliter peccare pugnantes in bello, quia ratione status, & vitæ perfectioris quam profitentur, omnino alieni esse debent ab huiusmodi actibus. De iis etiam intelligitur *can. eos qui* 20. *q.* 3. Molina *supra.*

21 Arma porrò dare militibus ad pugnandum, licet primo Clericis, vel Regularibus habentibus iurisdictionem temporalem. Si enim vt dictum est, possunt conuocare exercitum pro bello iusto, poterunt etiam arma ad pugnandum dare. Vnde non incurrent irregularitatem etiamsi milites illis armis occidant, Suarez *dicta sect.* 6. *numero* 11. Similiter tam isti, quam alij Clerici, aut Regulares, si antecedenter ad conflictum dent arma militibus ad pugnandum in bello iusto, neque peccant, neque sunt irregulares, quia illa actio iusta est, de se indifferens, & solum remotè ad homicidium concurrens. Suarez *supra n.* 7. Secus vero si in ipso actuali conflictu, vel cum expressione ad occidendum dentur. Suarez *num.* 11. Bonacina *disp.* 7. *q.* 4 *punct.* 4. *n.* 11. in casibus porrò in quibus Clerici, vel Regulares, vel ex licentia Papæ, vel ex necessitate occurrente possunt pugnare, occidere, vel mutilare sine periculo irregularitatis, poterunt etiam sine tali periculo dare arma militibus ad id faciendum, cum hoc minus sit quam occidere, seu mutilare.

Dispensare in irregularitate, quam contrahere possunt tam laici omnes in bello iusto pugnantes, quam etiam Clerici, & Regulares, iuxta dicta, ad mortem, vel mutilationem in eodem bello iusto in casibus non permissis concurrentes, de iure communi ad Papam solum spectat. Solus enim habet potestatem ordinariam supra ius Commune. Cornexo *supra dub.* 3. Bonacina etiam *supra num.* 13. Qui etiam addunt cum Suarez *supra numero* 11, nec Episcopos posse dispensare in hac irregularitate ex vi decreti Concilij Tridentini *sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. vbi illis conceditur facultas dispensandi in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus. Hæc enim irregularitas non est ex delicto, sed ex defectu lenitatis. Verumtamen, etsi hoc verum teneat respectu laicorum in bello iusto occidentium, vel mutilantium, quia ipsi non peccant sic facientes: respectu tamen Ecclesiasticorum, cum illis prohibitum sit intromittere se in causis sanguinis, si occidant, vel mutilent in bello, præterquam in casibus supra assignatis, videtur dicendum hanc irregularitatem dici posse ex delicto, ac per consequens probabile esse, in illa posse dispensare Episcopos cum Clericis sæcularibus, iuxta modum concessionis illis factæ in dicto loco Concilij, præsertim cum in illo solum excipiatur irregularitas ex homicidio voluntario proueniens, quale non est hoc, propter dicenda inferius. Vnde consequenter probabile etiam est, dispensare posse in hac irregularitate cum Regularibus Prælatos Ordinū illorum, qui cōmunicant in priuilegiis cū Patribus Dominicanis, propter priuilegium Pij V. quo huius Ordinis Prælatis concessit hic Pontifex eam auctoritatem, quam habent Episcopi in suos subditos ex dicto decreto Concilij. De quo dixi *tom.* 1. *cap.* 18. *numero* 31. Possunt etiam probabiliter dispensare Prælati Regulares in huiusmodi irregularitate cum suis subditis, si habent priuilegium dispensandi cum illis in omnibus irregularitatibus, exceptis illis, quæ oriuntur ex homicidio voluntario, bigamia & mutilatione membrorum. Nomine enim homicidij voluntarij (idem dico de mutilatione membrorum) intelligitur homicidium iniustum, non illud, quod contingit in bello iusto, iuxta dicta *tom.* 1. *capite* 18. *num.* 43. & ita supponunt Suarez *supra num.* 13. Cornexo etiam *supra* Fauet Peirinis *tom.* 1. *Priuileg. Minim. in Constit.* 2. *Iulij II. num.* 105. & expressè tenet Candidus *supra art.* 15. Qui vero Ordines, aut qui Prælati habeant hoc priuilegium dixi eo *cap.* 18. *num.* 40. Vide etiam dicenda verbo *Irregularitatis*, præsertim *numero* 35. 69. & 72. 22

23 Loquendo de bello iniusto (cum omnes militantes in illo, etiam si propriis manibus sanguinem non effundant, sed effundentibus commilitent, aut cooperentur, aut arma præbeant, aut eos adhortentur sint irregulares,

irregulares, si in eo contingant homicidia, seu mutilationes Suarez *dicto disp. 47. sect. 5. n. 1.* Cornexo *de Irregularit. disp. 2. §. infero secundo*) Multo potiori ratione id dicendum de Clericis, vel Regularibus eis scilicet non licere ipsi cooperari, sed esse irregulares sic facientes, non solum propter iniustitiam belli, sed etiam propter adducta in superioribus. Qui autem eunt ad bellum iniustum, non vt præstent auxilium, consilium, vel fauorem præliantibus, sed ad pacificandum eos cum suis hostibus, ad audiendum confessiones ipsorum, vel ministrandum illis Sacramenta, vel alia subsidia spiritualia non ordinata ad bellum nec peccant, nec sunt irregulares, Syluester *verbo Homicidium 3. quæst. 6.* Bonacina *disp. 7. quæst. 4. punct. 4. n. 10.* Irregularitas porrò quæ incurritur à prædictis, à solo Papa dispensari potest, quia ipse solus est supra Ius commune, à quo est imposita, nec potest dispensari ab Episcopis ex vi decreti Concilij Tridentini superius relati, nec ex vi priuilegiorum Regularium, quæ etiam adduxi, quia est ex homicidio voluntario, quæ in prædictis locis excipitur. Cornexo *sup. dub. 4.* An vero sint alia priuilegia, propter quæ aliqui Prælati Regulares possint in ea cum suis subditis dispensare, vide dicta *tom. 1. c. 18. n. 44.* & verbo *Abortus n. 14.* ac dicenda verbo *Irregularitas n. 72.*

BENEDICTIO, ET BENEDICERE.

SVMMARIVM.

Benedictio quid sit n. 1.
Quarum rerum. ibid.
Quotuplex. ibid.
Plura de ipsis remissiuè. n. 2.
Celebrans coram Episcopo, an debeat dare Benedictionem ibid.
Benedicere solemniter populum, quibus competat ex iure n. 3.
Quibus ex priuilegiis. ibid.
Quo tempore, & loco danda Benedictiones ibid.
Hac priuilegia an communicentur Superioribus Regularium. n. 4.
De Benedictione eorum, quæ sine Chrismate benedicuntur. n. 5.
An competat Abbatibus Regularibus. n. 6.
An ad benedicendum aliqua pro extraneis. n. 7.
Maximè ex declaratione S. Congreg. ibid.
Competit quoque hac facultas aliquibus Prælatis Regularibus n. 8.
Pro ipsorum Ecclesiis, & non pro aliis. ibid.
Extenditur etiam ad Benedictionem Corporalium. numero 9.
Quando vestes Sacræ perdant Benedictionem, & de aliis similibus remissiuè. n. 10.
Quid de pixide, seu vase in quo Christi corpus conseruatur. n. 11.
An prædicti Prælati benedicere possint Cruces, & Imagines. n. 12.
An arma, & vexilla bellica ibid.
De benedictione aliarum rerum n. 13.
Campanarum. n. 14.
Palmarum, & Candelarum. n. 15.
Cinerum in feria quarta Cinerum. n. 16.
Mulierum post partum, & ouorum. n. 17.
Corporum defunctorum. n. 18.
Mensa benedictio ad quem pertineat. n. 19.
Aquæ lustralis benedictio est actus ordinis Sacerdotalis. n. 20.
Quando, & quomodo benedicenda. ibid.
Est duplex aqua benedicta n. 21.
Quomodo spargenda per Ecclesiam. n. 22.

SICVT maledicere est alicui malum imprecari, ita benedicere est alicui bonum precari à Deo videlicet à quo est omne bonum, non quidem ita vt ipsa benedictio ex opere operato, aut infallibiliter impetret, quod precatur, sed quod nomine Ecclesiæ facta magnam vim habeat ad illud impetrandum. Est autem benedictio duplex, alia priuata, alia publica. Priuata est, quæ à quacumque persona fideli dari potest. Publica, quæ non nisi à persona publica. Rursus alia rerum, v.g. vini, olei, ceræ, domus, nauis, vestium, vasorum, Altaris, Ecclesiarum, &c. alia est personarum, v.g. Abbatum, Virginum, Viduarum, Sponsorum, vel etiam populi. Deinde benedictio personarum, alia est solemnis, qualis est illa, quæ fit ab Episcopo incipiente: *Adiutorium nostrum, &c.* Alia est simplex vt illa, quæ fit à Sacerdote in fine Missæ. Similiter rerum benedictio, alia fit cum sacra vnctione, vt benedictio Calicis, Altaris, &c. quæ propriè vocatur consecratio, alia quæ fit sine illa, sed solis verbis, vt benedictio vestium. De his, & aliis benedictionibus noster Vualdensis *in Doctrinali fidei tom. 1. lib. 2. art. 3. capit. 59.* contra Vuiclephum. Syluester *in Summa verbo benedictio numero 1.* Laymanus *lib. 5. tract. 9. cap. 13.* & alij referendi. De quibus sigillatim dicendum, quatenus ad Regulares spectare potest. 1

2 Et primo de benedictione personarum, quod attinet ad benedictionem Abbatum, iam dixi *tom. 1. cap. 2. num 36.* quomodo, & à quibus facienda. Similiter, quod ea non sit de essentia muneris Abbatialis, dixi supra verbo *Abbas num. 9.* De benedictione Virginum, & Viduarum aliqua dixi *tom. 1. c. 25. num. 10.* Quibus addendum Benedictum Bomact. *in lib. de consecrat. Virgin. cap. 4.* & Tamburinum *de Iure Abbatum tom. 1. disp. 22. quæsit. 6.* contendere etiam Abbatibus, & aliis Prælatis competere Monialium benedictionem. Similiter de benedictione Abbatissarum dixi *tom. 1. cap. 26. num. 1.* & in hoc 3. *tom. verbo Abbatissa num. 11.* De benedictione porrò Sponsorum, dum de matrimonio agetur aliqua dicam. Quod spectat ad benedictioné populi, seu super populum si est simplex, vel non solemnis, fit à quocumque Sacerdote in fine Missæ, absente Episcopo, aut de mandato ipsius cum præsens est. 21. *dist. cap. denique. & 95. c. Ecce ego.* Syluester *supra* Addens, quod Presbyter celebrans præsente Episcopo innuere debet ei, an velit benedicere, & si velit, ipse non benedicat, si verò nolit benedicat ipse simplici benedictione, nulla alia expressa licentia petita. Hoc tamen intelligi videtur de Sacerdote celebrante in præsentia sui Episcopi. & Gau. *in Man. verb. Benedictio num. 21.*

3 Loquendo verò de benedictione populi solemni, quæ incipit illo versu: *Adiutorium nostrum, &c.* hanc dare possunt Episcopi in tota sua Diœcesi, Archiepiscopi in tota Prouincia cum visitant, & Legati in terminis suæ Legationis. Syluester *supra.* Item Abbates, quibus competit vsus baculi, & mitræ, tum ex *cap. Abbates de priuil. in 6.* tum ex variis priuilegiis ipsorum. Videlicet Innoc. VIII. Alexandri VI. Leo X. & Pij V. pro Abbatibus Canonicorum Regularium, Vrbani. II. Pij IV & Eugen. IV. pro Abbatibus Cassinensibus, Vrbani V. Bonif. IX. Greg. XI. & Martini V. pro Abbatibus Vallis Vmbrosæ

Innocent.

Innocent. VIII. pro Abbatibus Cistercienſibus, & Eugenij IV. pro Celeſtinis. Quæ & alia priuilegia, refert Tamburinus *de iure Abbatum tom. 1. diſp.* 21. *quæſit.* 7. Hæc porro priuilegia de benedictione ſolemni populi regulariter ſunt pro fine Miſſarum, Matutini, & Veſperarum ſolemnium, prout ex dictis priuilegijs conſtat. De loco autem in quo danda eſt hæc benedictio, licet attendi debeat ad verba priuilegij, nihilominus ſi aliud in ipſo non exprimatur, dicendum eſt ſolum eſſe propriam Eccleſiam, non alibi, aut per vias, alias præiudicium fieret Epiſcopis. Azor. *tom.* 1. *Inſtit. Moral. lib.* 12. *capite* 20. *quæſt.* 7. Rodriguez *tom.* 1. *Quæſtionum Regularium quæſt.* 18. *art.* 1 Tamburinus *ſupra diſp.* 23. *quæſit.* 1. *num.* 1. referens declarationem Sacræ Congregationis. An vero dicti Abbates celebrantes in aliena Eccleſia aut tranſeuntes per loca extra ſuam iuriſdictionem, & à fidelibus rogati ſeu antequam accedant ad altare, vel ab ipſo recedant, benedictionem poſſint dare, tractat Tamburinus *ſupra diſputatione vigeſimoprimo, quæſit. octauo.* Illud certius talem benedictionem dari non poſſe ab Abbatibus in præſentia Epiſcopi vel alterius maioris Prælati, *cap. miniſtrare* 16. *quæſt.* 6. *capit. cum ad celebrandas*, iuncta Gloſſa *de conſecrat. diſt.* 1. quia minor non debet maiorem benedicere. *cap. denique* 21. *diſt.* conſonantque aliqua priuilegia id expreſsè affirmantia, & declaratio quædam Sacræ Congregationis. Nihilominus id dicitur conceſſum à Sixto IV. Abbati Sanctæ Mariæ de Pace, & aliquando praxi demandatum præſentibus duodecim Cardinalibus. Gabriel Pennotus *in Tripart. hiſtor. lib.* 3. *capit.* 33. *num.* 4. Tamburinus *ſupra quæſit.* 9. Ioannes Maria Nouarius *in Lucern. Regul. ver. benedicere à n.* 14.

4 Hæc porrò priuilegia, nullatenus communicantur Superioribus aliarum Religionum, quantumuis habentium cômmunicationem priuilegiorum, etiam Monachalibus Ordinibus conceſſorum, propter dicta *tom.* 1. *capit.* 18. *numero* 64. & in hoc 3. *tomo verbo altare numero* 3. Vide & Nouarium relatum *ſupra*.

5 De benedictione rerum, quæ ſine vnctione Chriſmatis benedicuntur, loquendo. Primò dicendum, benedictionem paramentorum, ſeu veſtium Sacerdotalium, & generaliter omnium eorum in quibus ſacra vnctio non interuenit, iure Ordinario Epiſcopis tantum competere, eſt enim actus Ordinis, & non iuriſdictionis, quia in ea ſeruatur forma & ſolemnitas verborum ab Eccleſia tradita. Panormitan. *in c. aqua de conſecr Eccleſ.* Syluſ. *in Summa verbo benedictio n.* 3. Quia tamen hæc Benedictio non eſt ex iis, quæ competunt Ordini Epiſcopali iure diuino, qualia ſunt ordinare, confirmare, &c. de quibus dixi *tom.* 2. *c.* 2. *n.* 37. *&* 38 non poſſe præſcribi ab Abbatibus, ſed de iis, quæ competunt ipſis ex Eccleſiæ inſtituto. Ideo poteſt ſimplici Sacerdoti committi à Summo Pontifice, & per conſuetudinem aliis conuenire. Suarez 4. *tom. de Relig. tr.* 8 *lib.* 2. *c.* 30. *n.* 1. *&* 4. An vero Epiſcopi poſſent hanc facultatem ſimplici Sacerdoti delegare, tractant Tabiena *verbo Abbas n.* 12 Vgolinus *de Epiſcop. cap.* 32. *num.* 5. Conſule Gauantum *in Commentar. Rubric. Miſſal. & Breuiar. tom.* 1 *par.* 4. *tit.* 19. *de Rubric. benedic. n.* 23 ac *in Manual. Epiſcop. ver. benedictio n.* 5. & Barboſam *in Collectan. Bullar verbo benedicere, & ver. Epiſcopus* 1. ex variis S. Congregat. declarationibus quas ipſi referunt.

6 Competit etiam pluribus Abbatibus Regularibus, vel ex conſuetudine rationabili; eo quod illi participent quodammodo dignitatem Epiſcopalem, vel ſaltem ex pluribus priuilegiis à Sede Apoſtolica illis côceſſis, declarationibuſque S. Congregationis, de quibus præter dicta *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 57. & *tomo* 2. *cap.* 2. *num.* 42. vide Tamburinum *tom.* 1. *de Iure Abbatum diſp.* 22. *quæſit.* 1. *&* 2. & Barboſam *in Collectan. Bullar. verbo benedicere.* Vbi etiam reperies qualiter S. Congregatio hanc facultatem diuerſis Abbatibus, Decanis, aliiſque perſonis Eccleſiaſticis ſæpius conceſſerit. Competere etiam Abbatibus non benedictis tradit ex variis S. Congregationis declarationibus Ioannes Maria Nouarius *in Lucern. Regul. verbo benedicere num.* 1. Cæterum Barboſa in dictis *Collectan. Bullar. verbo Abbas* 1. affert declarationem S. Congreg. relatam à Suarez loco ſuperius relato, *num.* 10. in qua conceditur hæc facultas abbatibus non benedictis; ſi tamen ipſi habeant ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ poſſe exercere Pontificalia, ac ſi eſſent benedicti, quo denotatur, quod ſi non habeant hoc priuilegium, nec etiam habere facultatem benedicendi prædicta.

Extenditur ab aliquibus hæc facultas abbatum, etiam ad benedicendum prædicta pro extraneis, propter priuilegia quædam Innoc. VIII. pro Caſſinenſibus, & pro Generali, & quatuor præcipuis Abbatibus Ciſtercienſium. Sed iuxta dicta eo *c.* 19. *n.* 57. præterquam quod non mihi conſtat an priuilegium illud pro Caſſinenſibus ſit viuæ vocis oraculum, ac per conſequens inualidum his temporibus, propter dicta *tom.* 1. *c.* 3. *n.* 11. adhuc ſunt inualida, propter declarationem Sacræ Congregationis de anno 1609. die 24. Auguſti quam referunt Gauantus dicto *c.* 18. *num.* 57. à me relatus, & præfatus Nouar. *in Lucern. Regular. verb. benedicere num.* 2. vbi declarat Sacra Congregatio hanc facultatem benedicendi paramenta Eccleſiarum, quam habent abbates, ſolum eſſe pro vſu ſui Monaſterij non autem Eccleſiarum non ſibi ſubiectarum. Nec valet, quod reſpondet Tamburinus *ſupra*, id procedere ſi non adſit conſuetudo in contrarium, abrogata enim fuit quæcumque talis conſuetudo ab eadem Sacra Congregatione decreto proprio 18. Auguſti anni 1629. referentibus Gauanto *in Manual. relator. verbo Abbas numero* 30. & Nouarius *ſupra.* Idemque colligitur ex alia etiam declaratione anni 1632. quam refero numero ſequenti. Cum autem iſtæ declarationes poſteriores ſint illa anni 1614. quam pro ſe affert Tamburinus *ſupra diſp.* 23. *quæſit.* 1. ideo illis ſtandum. 7

Competit quoque hæc facultas benedicendi prædicta aliquibus Prælatis Regularibus, iuxta dicta eo *cap.* 18 *num.* 57. Hi porro ſunt Generales, Prouinciales, Cuſtodes, & Guardiani Fratrum Minorum, ex conceſſione Leonis X. prout refert Caſarubius *verbo benedicere Eccleſiaſtica num.* 14. Item Vicarius Generalis, & Viſitatores quarumdam Congregationum Ordinis S. Auguſtini, quo ad benedictionem ornamentorum Eccleſiaſticorum, & etiam Corporalium ex priuilegio Innocent. VIII. Caſarubius *ſupra num.* 8. Et Generalis, aut Vicarij Generalis Eremitarum S. Auguſtini ex Iulio II. apud Peyrinis *tom. Priuilegior. Minimor. in Iulio II. Conſtit.* 11. Item ex eodem Iulio II. Generalis, Prouinciales & eorum Vicarij in Ordine Minimorum, quoad benedictionem etiam Corporalium, & ornamentorum Eccleſiaſticorum. Idem Caſarubius *numero* 11 Prædictis autem priuilegiis vti poſſunt alij Ordines habentes communicationem cum iſtis, quales ſunt Carmelitæ. Alia etiam priuilegia refert Sorbus *ibidem*, quæ prætermitto, quia ignoro 8

an sint viuæ vocis oraculo concessa, quia si talia fuerint his temporibus abrogata sunt, iuxta dicta superius. Aduertit etiam Suarez *supra num.* 10. & 11. Prælatos Ordinum Mendicantium posse sacra ornamenta benedicere ex communicatione priuilegiorum abbatibus concessorum, quæ quo ad hoc est in vsu, & praxi, esto quoad alia, quæ non pertinent ad ipsorum institutum non sit talis communicatio, vt supra dixi. Hæc porrò facultas Prælatorum Regularium benedicendi ornamenta Ecclesiastica, seu alia in quibus Chrisma non interuenit, intelligi debet ad proprios vsus, & pro ipsorum Ecclesiis, non pro aliis. Esto enim priuilegia aliqua, quæ referunt Sorbus, & Suarez relati, concessa fuerint aliquibus Religionibus sine hac limitatione, ea tamen omnia abrogata sunt à Sacra Congregatione, non solum propter dicta supra de abbatibus, sed etiam, & specialiter propter declarationem eiusdem factam anno 1632. die 13. mensis Martij, quam retuli verbo *altare num.* 3. & referunt Barbosa *in Collectan. Bullar.ver. Abbas* 1. & Nouarius *supra num.* 3. his verbis *Abbates, Priores, Guardiani, & alij Religionum Prælati etiam ex Societate Iesu habentes priuilegia benedicendi vestes sacras, cœmeteria, & similia, dicto priuilegio vti non possunt, nisi in iis rebus in quibus sacra vnctio non adhibetur, & pro seruitio dumtaxat Monasteriorum & Ecclesiarum propriarum.*

9 Prædicta etiam facultas, tum Abbatum, tum etiam aliquorum Prælatorum Regularium ad benedicenda paramenta Ecclesiastica extenditur ad Corporalium benedictionem. De his enim faciunt expressam intentionem Innocentius VIII. in priuilegio adducto pro congregatis Augustinianis, & Iulius II. in priuilegio adducto pro Generalibus Eremitarum Sancti Augustini. Item idem in priuilegio etiam adducto pro Minimis, & generaliter comprehenditur in priuilegio Leonis X. etiam relato pro Minoribus, quatenus in illo conceditur facultas benedicendi *paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vsum Fratrum necessaria in quibus Chrisma non interuenit.* Constat enim in Benedictione Corporalium non interuenire Chrisma. Ita etiam supponit Suarez locis relatis, & pro Abbatibus probat Tamburinus dicta *disput.* 22. *quæsit.* 3. ex priuilegio Innocent. VIII. & consuetudine. Sed hoc intelligendum est pro vsu tantum propriarum Ecclesiarum, propter dicta superius.

10 Quando autem huiusmodi vestes sacræ, aut ornamenta perdant benedictionem, itaut de nouo benedici debeant, & quid faciendum, quando ita vetustate consumpta sunt, vt diuinis vsibus amplius deseruire non possint, & alia ad ea spectantia dicam 4. tomo verbo *Vestes Sacræ.* Similiter à quibus, & quomodo benedici debeant, aut possint Ecclesiæ, Cœmeteria, & Oratoria dicam verbo *Ecclesia.* Pariter etiam à quibus possint consecrari Ecclesiæ, Calices, Patenæ, Pixides, & similia dicam ibidem, & verbo *Calix*, & verbo *Consecratio.* De consecratione porrò altaris, dixi verbo *altare.* Nunc de aliis quæ benedici possunt agendum.

11 Et primo, quoad Pixidem, seu vas in quo Christi corpus reseruatur quod solet esse eiusdem materiæ, ac Calix, & Patena, licet aliquando ob paupertatem Ecclesiarum fieri possit ex inferiori materia, cum necesse non sit, quod Chrismate cõsecretur, cuius signum est, quod in Pontificali Romano tantum ponitur simplex benedictio illius, sed ad summum, quod benedicatur (Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 81. *sect.* 8. § *Tertio obiter.* Tambur. relatus *disp.* 23. *quæsit.* 3. *n.* 7.) Ideo dicendum, posse aliquos Prælatos Regulares, & illos, qui cum ipsis communicationem habent priuilegiorum illud benedicere. Videlicet Generales, Prouinciales, Custodes, & Guardianos Minorum ex priuilegio Leonis X. relato: illud enim extenditur ad *quæcumque ad diuinum cultum, & vsum Fratrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit.* Et ita illud intelligit idem Suarez superius relatus *ex* 4. *tom. de Relig.* Quod etiam probabilter dici potest de Generali Prouincialibus, & eorum Vicariis Minimorum, propter priuilegium Iulij II. relatum, præsertim cum in eo solum excludantur Calices, & Patenæ. Idem quoque refert de Abbatibus Tambur. *sup. quæsit.* 2. ex variis priuilegiis. Nota tamen, vbi fuerit consuetudine introductum, quod Pixis Chrismate consecretur, pro vt credo hic Romæ obseruari, non posse prædictos Prælatos Regulares vti dictis priuilegiis, quia vt constat ex declaratione Sacræ Congregationis *sup. n.* 8. relata, non licet illis, nec etiam Abbatibus benedicere illa in quibus Chrisma adhibetur. De quo etiam verbo *Consecratio* latius dicetur.

Possunt etiam, vt credo, aliqui Prælati Regulares, & illi, qui cum ipsis communicationem habent priuilegiorum, benedicere Cruces, & Imagines ad cultum Dei, & vsum piorum necessarias. Primo, ex priuilegio Leonis X. superius relato, pro Generali, Prouinciali, Custodibus, & Guardianis Minorum, ibi enim conceditur illis facultas benedicendi *quæcumque ad diuinum cultum, & vsum Fratrum necessaria.* Inter quæ prædicta comprehendi videntur. Secundo, ex priuilegio Iulij II. etiam relato pro Generali, & Vicariis Generalibus Eremitarum Sancti Augustini, quatenus illis concedit facultatem benedicendi non solum Corporalia, & vestes, sed etiam *ea quæ sacris vsibus necessaria sunt*, quo similiter prædicta comprehendi videntur. Tertiò, ex priuilegio eiusdem Iulij II. etiam adducto pro Generali, Prouincialibus, & eorum Vicariis Minimorum, quatenus illis concedit facultatem benedicendi *Corporalia, & alia ornamenta Ecclesiastica, præter patenas, & Calices.* Verbum enim illud *alia ornamenta*, & exceptio illa, *præter patenas, &c.* denotare videntur comprehendi in dicta concessione etiam Cruces, & imagines. Pro Abbatibus etiam refert quædam priuilegia Tamburinus *supra dicta disput* 22. *quæsit.* 5. quibus standum si viuæ vocis oraculo concessa non fuerint, quale est vnum ex Iul. II. quod ibi refert. Addit etiam; posse benedicere arma, & vexilla bellica. Sed cum constet ex declarationibus Sacræ Congregationis superius relatis non posse Abbates, aut alios Prælatos Regulares habentes priuilegia benedicendi aliqua, benedicere alia præter illa, quæ sunt pro seruitio suorum Monasteriorum, & ista non sint talia, non video, quomodo illa benedicere possint. 12

De aliarum rerum benedictionibus loquendo, quod attinet ad benedictionem domorum in Sabbato Sancto, quæ in aliquibus locis fieri solet, constat ex dictis *to.* 1. *c.* 12. *n.* 41. ex declaratione S. Congreg. hoc esse munus Parochi, atque ita non posse pertinere ad Regulares, intellige, nisi ipsi habeant curam animarum ratione Beneficij Parochialis. Idem dico de aspersione domorum in Sabbato Sancto post fontis benedictionem, vel alia die Paschatis Barbosa *de offic. & potest. Parochi c.* 12. *n.* 11. Vide alia apud Riccium *in praxi fori Ecclesiastici resol.* 310. *part.* 4. & Ioannem Mariam Nouarium *in Lucerna Regul. verb. benedicere n.* 18. & 19. 13

Quamuis

14 Quamuis autem Campanarum benedictio ad solos Episcopos iure communi spectare debeat, vt habent Durand. *in Rational. diuin. offic. lib.1. cap.4.* Vgol. *de potest. Episcop. cap.31.* Nihilominus Tamburinus *dicta disp. 23. quæsit.12.* dicit ex priuilegio competere aliquibus Abbatibus, *& quæsit.13.* hoc extendit ad vsum aliarum Ecclesiarum. Quia tamen ex declaratione Sacræ Congregationis relata supra *num.8.* constat neque Abbates, neque aliquos Prælatos Regulares etiam aliàs habentes priuilegium posse benedicere aliqua in quibus sacra vnctio adhibetur, cum illa adhibeatur in benedictione Campanarum, pro vt constat ex Pontificali Romano; ideo non video quomodo Abbates possint vti dicto priuilegio, etiam si illud concedatur. Similiter cum dictum sit etiam ibidem ex declaratione etiam Sacræ Congregation. non posse Abbates benedicere alia pro vsu aliarum Ecclesiarum, sanè etiam si tale priuilegium subsisteret, non possent eo vti, nisi pro propriis Ecclesiis. Vide Riccium *in praxi fori Ecclesiastici resol.461. part.1.* Et nota ex declarationibus Sacræ Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Campana*, posse Episcopum prohibere ne pulsentur Campanæ, si non sint benedictæ, & Campanas consecratas, etiam in turri profana existentes, nullatenus vsui profano inseruire debere, etiam si in hunc vsum à sæcularibus fabricatæ prætenderentur.

Adde supra dictis, quòd in quadam S. Congregatione Rituum de anno 1649. die 24. Iulij, Episcopo Salisburgensi postulanti declarari an sibi liceret impartiri facultatem consecrandi campanas Abbatibus Ordinis S. Benedicti eiusdem Diœcesis non habentibus indultum à S. sede Apostolica, Eminentissimi PP. responderunt negatiuè.

15 Quamuis benedicere palmas in Dominica Palmarum, & Candelas in die Purificationis Beatæ Mariæ inter functiones parochiales numerentur, ita vt solum ad Parochos id spectet. Quaranta *in Summa Bullarij verbo Missa.* Barbosa *de offic. & potest Parochi cap. 12. num.4. & 9.* Ac per consequens Regularibus id non competat, nisi quando curam animarum, seu Beneficium Parochiale habuerint, nihilominus benedictio, & distributio huiusmodi Palmarum, & Candelarũ regulariter potest fieri in omnibus Ecclesiis tam collegiatis, quam Parochialibus, & tam Regularibus, quàm sæcularibus, ex declaratione Sacræ Congregationis, quam refert Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regular. verbo Benedicere n 20. & 21.* Referunt etiam Gauantus *in Manual. Episcopor. verbo Benedictio,* & Barbosa *supra num.5.* declarasse etiam Sacram Congregationem, distributionem Candelarum solum præsenti in Ecclesia fieri debere, nec transmittendas ad ædes sæcularium, nisi tantum ad ægrotos (vt Gauantus addit.) Veruntamen oppositum hic Romæ obseruari video.

16 De benedictione etiam Cinerum in feria quarta Cinerum, & sanctissimi Sacramenti delatione in Cœna Domini, quòd inter functiones Parochiales numerentur, ac per consequens, quòd à solo Parocho facienda sint, tenet Barbosa *supra num.3. & 8.* & colligit ex Quaranta etiam *supra*, qui ad hoc refert declarationem Sacræ Congregationis. Quia tamen in illa non dicitur hoc non pertinere ad Regulares in propriis Ecclesiis, ideo consuetudini standum est.

17 Similiter de Purificatione mulierum, post partum, de benedictione ouorum, quod ad Parochos spectent, affirmat Lauretus de Franchis *in Controuers. Episcopor. & Regular. pag. mihi 392.* Cæterum cautius existimandum est habendam esse in his rationem consuetudinis legitimè introductæ, iuxta *cap. fin. de consuetud.* vt ipse tandem concludit. Maximè circa admissionem mulierum post partum ad purificationem, extat declaratio Sacræ Congregationis, quam retuli *tom.1. cap.12. num.41.* vbi deciditur posse id facere Regulares.

Benedictio corporis Defuncti non pertinet ad Regulares ad quorum Ecclesias defunctus asportatur, sed ad proprium Curatum. Ita enim declaratum est à Sacra Congregatione teste Ioanne Maria Nouario *in Lucerna Regular. verbo Benedicere num.23.* Qualiter verò se gerere debeant Regulares circa leuanda Defunctorum cadauera, habes *tom.1. cap.19. num.18. & tom.2. cap.1. num.31.* 18

Mensæ benedictio pertinet ad Sacerdotem, & ipso absente ad Diaconum, non ipso præsente, nisi sit Diaconus Cardinalis *c. legimus 9. dist.* Syluest. *in Summ. verbo benedictio num. 9.* Mulier quoque benedicere non potest, nisi eodem modo quo potest quilibet bonus Christianus *cap. noua de pœnitent & remiss.* quia ea, quæ sunt Ordinis non cedunt in mulierem. Syluester *ibidem.* Hic nota dicta *tom. 1. cap. 9. n.28.* non esse Iure communi obligationem aliquam impositam Religiosis ad benedicendum mensam, nisi forsan sub veniali solum. 19

Aquæ benedictio, propter quam ipsa vocatur aqua benedicta, vel lustralis; est actus Ordinis Sacerdotalis, ita vt nec Diacono competere possit, pro vt colligitur ex Alexandro Papa *capitulo Aquam sale de consecr. dist.3. & cap. perlectis §. ad Presbyterum distinct.25.* Azor *tom.2. Instit. Moral. lib.9 cap.15. quæst.1.* ideo si fiat à Sacerdote excommunicato, fiet irregularis, vt constabit ex dicendis verbo *Excommunicatio num.13.* Syluester *in Summa verbo aqua benedicta num. 4.* Aliter loquens de benedictione mensæ, quia illa non est actus Ordinis certi. Sed vide dicenda eo verbo *Excommunicatio num. 16.* Ordinatur ad Sanctificationem, & Purificationem. Thomas Vualdensis *tom. 3. de Sacrament. lib. 24. tit.24. cap.168.* Consuetudine introductum est, vt singulis quibusque diebus Dominicis fiat hæc benedictio aquæ, vt aiunt Angelus, & Syluester *in Summa verbo aqua benedicta*, exceptis die Sancto Paschæ, & Pentecostes, vt habet Gauant. ex Missali Romano *in Manual. Episcop. verbo aqua benedicta.* Non est Sacramentum, quia non infundit gratiam, nec remittit peccata ex opere operato, sed solum Sacramentale, quia aliquo modo remittit venialia. Azor. *supra quæst.2.* Si ipsi addatur alia aqua non benedicta, redditur benedicta, non solum quia dignus trahit ad se quod minus dignum est, vt habet Glossa *in cap. Quod in dubiis de consecrat. Eccles.* sed etiam, quia ista creditur esse voluntas Ecclesiæ, quam vsus, & Doctorum traditio confirmat. Paludan. *in 4. dist.12. quæst.5. art.3. in fine.* Layman *l.5. tract.9 cap.13 num. 3. in fine.* 20

Est præterea alia aqua benedicta, vel Sancta ordinata ad consecrationem, vel reconciliationem Ecclesiæ pollutæ sanguine, vel semine, quæ benedicitur solum ab Episcopo cum vino, & cinere, vt *in capit. aqua, & in capit proposuisti de consecrat. Eccles. vel altar.* Syluester *in Summ. supra numro primo.* 21

Qualiter aspersio aquæ debeat fieri sigillatim, videlicet singulis, incipiendo à dextero, cornu Chori, & non vnico ictu in circulum, similiter qualiter debeat fieri diebus Dominicis à celebrante Missam quicunque ille sit, habetur ex declarationibus Sacræ Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bullar.* 22

 verbo

verbo aqua benedicta. Sed pro hoc vltimo consule dicta pro Ecclesiis Hispaniarum *tom.1.cap.21.n.28.* An excommunicatus possit sumere aquam benedidictam habes infra verbo *Excommunicatio n.56.*

BENEFICIVM, ET BENEFICIATI.

SVMMARIVM.

Quo loco de hac re actum sit? num.1.
Beneficium dupliciter sumptum. num.2.
An Officia Religionum beneficia dici possint? numero 3.
Conditiones requisita ad beneficium num. 4.
Quid de excommunicato acceptante beneficium numero 5.
Quid de collatione beneficij facta suspenso, vel interdicto num. 6.
Quid de facta irregulari. num.7.
An facta illegitimo num.8.
Mos Romana Curia in Litteris Apostolicis. num. 9.
A quibus censuris absoluatur eas obtinens? ibid.
Quid facere debeat, qui censura, vel irregularitate, etiam occulta, irretitus beneficium, etiam Regulare, obtinuit. num. 10.
Beneficia sacularia Religiosis non conferuntur. numero 11.
Collatio beneficiorum, ad quos pertineat. num.12.
De collatione beneficiorum indignis. num.13.
Pluralitas Beneficiorum, quomodo prohibita. numero 14.
Beneficia, alia reseruata, alia non reseruata. numero 15.
Quomodo vacent Beneficia? num.16.
An liceat renunciatio, vel resignatio ipsorum inter Regulares. ibid.
De vnione beneficiorum. num 17.
De residentia Beneficiatorum. num.18.
In quibus differant Beneficia sacularia & Regularia. num.19.
Quomodo peccent Beneficiati Regulares expendentes bona Beneficiorum in vsus profanos? num. 20.
Quid de Beneficiatis sacularibus? num. 21.
An Beneficiati possint consanguineis prouidere. numero 22.
De loco beneficiatorum, & aliis ipsos concernentibus num. 23.
Solutio quorundam dubiorum circa Illustrissimum D. Praceptorem Sancti Spiritus. num.24.
Potest conferre beneficia suis subditis. num.25.
Colligitur ex quibusdam litteris eiusdem Illustrissimi Praceptoris. num. 26.
Ex summis Pontificibus. num.27.
Quia talia beneficia non sunt electiua, sed collatiua num. 28.
Et quia non sunt propria beneficia. num.29.
Ex cursu antiquo num. 30.
Beneficia Regularia non sunt propriè beneficia, quia non sunt perpetua num 31.
Ex facultate quàm habet Religio melitensis. numero 32.
Ex praxi Ordinum militantium num. 33.
Ex Bulla Sixti Quarti. num.34.
Potest idem Illustrissimus conferre illa cum reseruatione alicuius partis fructuum. num.35.
Ex vsu, & consuetudine num.36.
Ex eo, quod beneficia non sunt perpetua num. 37.
Quia Regulares sunt capaces impropria pensionis. numero 38.
Quia potest prouidere de dictis fructibus num. 39.
Potest hoc fieri sinè consensu beneficiarij. num.40.
An obstet, quod imponere pensionem super beneficium sit proprium Papa num.41.

1 DE hac materia, quatenus specialiter spectat ad Regulares, & Beneficia Regularia, non pauca dixi *tom. 2. cap.18* per totum, nunc alia addenda ad idem intentum vtilia, generalem doctrinam Beneficiorum ad Beneficia Regularia applicando, & ea in quibus differunt assignando.

2 Beneficium autem dupliciter sumitur, scilicet pro actione benefactoris, & pro re quam benefaciendo confert. Hic non est sermo de beneficio primo modo, sed secundo tantum, neque de quacumque re collata, sed de ea, quæ est ius recipiendi redditus ex bonis Ecclesiæ ratione spiritualis officij Ecclesiastica auctoritate constitutum. Sic enim definitur Beneficium Ecclesiasticum, iuxta dicta eo *cap.18. num.1.* Differt autem à Præbenda, quod illa, quæ non est annexa canoniæ, non est ratione spiritualis officij, sed propter aliam honestam causam, scilicet merita, paupertatem, seruitutem in Ecclesia. Toletus *in Summa lib. 5.cap.76. num. 2.* & à Pensione, quia ipsa similiter non datur propter officium spirituale, sed est certa pars fructuum, quæ ex Beneficio Ecclesiastico datur alicui ad vitam commodè sustentandam. Azor. *tom. 2. Instit. Moral. lib.3.cap.5. quæst.1.*

3 Nota autem pro dicendis, ea etiam intelligi debere de Prælaturis in Religionibus, Generalatu videlicet, Prouincialatu, Prioratu, &c. Ratio est, quia licèt illa, iuxta dicta *tom.1. cap.15 .num.32.* non sint propriè Beneficia, quoad vtilitatem temporalem percipiendi fructus, seu redditus, sunt tamen Beneficia quoad iurisdictionem spiritualem, & curam animarum, quam important, ac proinde idem proportionaliter dicendum de illis est, ac de aliis Beneficiis Regularibus. Suarez. 4. *tom. de Relig. tract.8 lib.2. cap.3. num.14.* Peirinis *de Prælato quæst.2.cap.5.§.3. num. 47.*

4 Ergo primo quemadmodum ad hoc, quod aliquis obtineat Beneficium sæculare, requiruntur certæ, & determinatæ conditiones, seu qualitates. v.g. ad Beneficia simplicia ætas saltem quatuordecim annorum, ex Concil Trident. *sess.23. cap.6.* ad Canonicatum, vel dignitatem, ea ætas, quæ requiritur ad Ordinem, quem Beneficium postulat, ita vt ad Beneficia, quæ habent curam animarum ætas viginti quinque annorum, ad non habentia talem curam viginti duo requiratur. Idem Concil. *sess.24. de reformat. cap.12.* Similiter Clericatus, vel prima tonsura ex *cap. cum adeo de rescriptis.* Item, quod Beneficium recepturus sit legitimus, vel saltem dispensatus, seu legitimatus, iuxta *capit.1. de filiis Presbyterorum in 6.* Non vxoratus ex *cap.2. de Cleric. coniugat.* Benè morigeratus *cap. cum in cunctis de elect.* & aliis iuribus. Litteratum scientia præditus *cap. venerabilis de præbend.* & Concil. Trident. *sess.24. cap.12. & 18. de reform.* Ac demum, quod non sit irregularis, aut censura affectus. Sic etiam ad Beneficia Regularia obtinenda requiritur, quod Regulares sint in ætate legitima constituti, in Religionibus professi, vel saltem professuri, legitimè procreati, sufficienti litteratura præditi, & ab irregularitate, & censura immunes, iuxta dicta eo *cap.18. num.3.4.8.11. & 34.* & in hoc 3. *tom.* verbo *Ætas.*

5 Hinc quemadmodum excommunicatus acceptans Beneficium sæculare peccat mortaliter, quia est

est incapax illius (Caietanus verbo *Excommunicatio sub finem.* Sotus *in 4. dist.22. quæst.1. artic.4.)* Et talis prouisio est ipso iure nulla, *capit. postulastis de Cleric. excommunicat. cap. constitutis 1. de appellat. cap. cum inter, &c. per inquisitionem de elect.* (Nauarrus *in Summ. Hispan.cap.27.num.46.& capit.25. num.139.* Sanchez *tom.1. opusc. moral. lib.2.cap.2. dub.10.num.2. & 3.)* Ita & eodem modo loquendum de Regulari excommunicato acceptante Beneficium Regulare, quod scilicet peccet mortaliter, & prouisio illa sit nulla, propter eamdem rationem. Est autem sermo de excommunicato excommunicatione maiori, quia minori excommunicatione innodatus, etsi peccet mortaliter acceptando electionem, vel Beneficij collationem ipsi factam, *cap. fin. de Cleric. excommunicat. ministr.* probabile tamen est (etsi oppositum teneant plures quos refert, & sequitur Ioannes Sancius *in select. disp. 32. num.11.)* eam electionem, vel collationem, non esse irritam, sed solum irritandam. Dicitur enim dicto *cap. finali.* Si minori excommunicatione ligatus electus fuerit, electio est irritanda. Siluester *verbo Electio 1. q.14.* Toletus *lib.5. Summ.cap. 66.* Cornexo *de Censur. tract.5. de excommunicat. disp.9. dub. vlti.* Vide dicenda verbo *Excommunicatio num.3.& 14.*

6 Hinc etiam quemadmodum collatio Beneficij sæcularis facta suspenso, vel interdicto est nulla, *cap.1. de postulat. Prælat. cap. cum dilectus de consuetudin.* (Syluester *in Summa verbo electio 1. quæst. 14.* Sanchez *tom.1. opusc. Moral. lib.2. dub.15.num.1.)* Sic etiam est dicendum de collatione Beneficij Regularis, propter eamdem rationem. Vide dicenda verbo *Interdictum num.35. & 4. tom. verbo Suspensio.*

7 Pariter etiam quemadmodum collatio Beneficij sæcularis facta irregulari ante dispensationem obtentam, est nulla, *cap. studeat dist.50. cap. postulastis de Cleric. excommunicat. ministr. cap. si eo tempore de rescript. in 6. cap. is qui de sentent. excommunicat. in 6. cap.2. de Cleric. pugnant. in duel.* Fauet *cap. dudum 1. de elect. §. cum autem*, & ex Concil. Triden. *sess.14. cap.7. & sess.22. cap.4* ac ex eo, quod inhabilis ad vnum inhabilis est ad ei annexum, *cap. Translato de constitut.* irregularis autem inhabilis est ad Ordines, & eorum vsum, ac proinde ad Beneficium, quod datur propter officium Clericale, *cap. de rescript. in 6.* Enriquez *lib. 14. de irregul. capit. 2. num.5* Cornexo *de Censuris tract.5 de irregularit. disp.5. dub. 2.* sic etiam de beneficij Regularis collatione, propter eamdem rationem dicendum. Vide tamen limitationem, & explicationem huius doctrinæ infra verbo *Irregularitas num.5.*

8 Similiter etiam quemadmodum collatio Beneficij sæcularis, etiam simplicis facta illegitimo est inualida, tum ex *cap.1. de fil. Presbyter. in 6.* tum ex eo, quod illegitimus est irregularis, iuxta dicenda infra verbo *Illegitimi*, & verbo *Irregularitas* (Vgolinus *de Irregularitate capit.44. §.1. num.5.* Garzia *de benefic. part.-.cap.2. num.1.)* sic etiam de beneficiis Regularibus dicendum est, propter eamdem rationem. Quis verò possit in hac irregularitate dispensare agit Thesaurus *in praxi Ecclesiastica part.2. verbo Illegitimi cap. 2.* Vbi etiam, an hoc impedimentum extendatur ad pensiones. Vide & dicenda infra verbo *Illegitimus*, & verbo *Irregularitas.*

9 Hanc ob causam moris est Romanæ Curiæ, vt quoties alicui Beneficium aliquod confertur, vel litteræ dantur ad illud obtinendum, quod detur ei absolutio ab omni excommunicatione, suspensione, & interdicto ad hunc effectum obtinendi tale beneficium. Rebuffus *in praxi beneficio. tit. de declaratione noua prouisionis.* Nauarrus *capit. Ita quorumdam de Iudæis notabil. 11. in Gloss. vlti.num.14.* Qui notant per Regulam Cancellariæ 78. Iulij III. non absoluere Papam per illam absolutionem generalem in duplici casu. Primus est, si quis in quauis excommunicatione scienter per annum steterit. Secundus, si quis scienter mansit excommunicatus per quatuor menses in his excommunicationibus, scilicet, quia non paret rei iudicatæ, vel quia incendiarius, vel quia Ecclesiarum violator, vel quia falsificans, vel falsificari procurans Litteras Apostolicas, & supplicationes, vel quia litteris falsis scienter vtitur, vel quia est receptor, & fautor falsificantium, vel quia res vetitas ad infideles defert, vel quia est violator Ecclesiasticæ libertatis, vel quia non obtemperat mandato Apostolico, vel quia impedit Nuncios, vel executores Apost. Sedis, vel eius Officialium, eis commissa exequentes. Vide Quarantam *in Summa Bullar. verbo Regulæ Cancellariæ*, & Naldum *in Summa verbo Excommunic. num. 40.* Nec etiam dispensat Papa cum hæretico per dictam generalem absolutionem ad obtinendum beneficium, *cap. excommunicamus §. credentes de hæreticis.* Sanchez *supra dub.10.* Nec cum eo, cui confert beneficium in irregularitate aliqua, vt notat idem Sanchez *supra dub.14. num.5.* contra Cordubam. Vnde in aliquibus Pontificum Bullis, quas vidi solum reperio absolui illos, quibus gratia confertur ab omnibus censuris, sententiis, & pœnis, nulla facta mentione irregularitatum.

Ergo quicumque siue sæcularis, siue Regularis obtinens aliquod beneficium sæculare, vel Regulare censura aliqua, vel irregularitate quantumuis occulta innodatus tenetur, iuxta dicta *tom.1. cap.13. num.52.* vel procurare nouam collationem beneficij, iuxta opinionem probabiliorem ibi adductam, vel saltem iuxta probabilem etiam ibi relatam (in quam inclinare videtur Cornexo *suprà*) procurare absolutionem ab illa censura, seu dispensationem in illa irregularitate, & secretè acceptare iterum beneficium quod ex vi prioris prouisionis conualescit, ita tamen, vt impedimentum sit omnino occultum, & vt id nullius cedat præiudicium (prout contingeret in casu quo illud alteri esset tribuendum, quia habuit pauciora vota si per electionem fuit prouisum) & quod impetretur dispensatio non solum illius impedimenti, sed etiam intrusionis per quam etiam fuit inhabilis ad id Beneficium. Sic habet Sanchez non solum loco ibi relato, sed etiam fauet *supra dub.10. n.16.* & Diana *punct.5. tract.9. de excommunic. resol.101.* post Lessium, & Coninck, quos refert. 10

Quamuis iuxta dicta eo *cap.18. num.1.* Beneficia sæcularia Regularibus non concedantur, nihilominus pro Regularibus militibus S. Iacobi de Spatha, aliisque non emittentibus tria vota substantialia (quales sunt aliqui de quibus egi *tom.2. cap.5. n.57. & 58*) declaratum est à Sacra Congregatione esse capaces beneficiorum quorumcunque sæcularium. Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Beneficium 1.* Vide dicta eo *cap.5. num.54.* Item declaratum est ab eadem Sacra Congregatione Beneficium, quod à principio fuit Regulare, sed postea mutauit statum, concurrentibus iis, quæ à iure communi requiruntur ad inducendam huiusmodi mutationem, non exigere, vt illud impetrans habitum Religionis assumat, in eaque profiteatur. Garzia *de Beneficiis in addit. ad punct.7. cap.10. num.15.* 11

Deinde quemadmodum Beneficia sæcularia conferre pertinet pro toto orbe ad Papam, pro sua Diœcesi ad Episcopum (cum quo concurrit Legatus à Latere) 12

Latere) & aliquando ad Capitulum, prout habet Layman. *l.4. trac.2.c.10* Sic etiam Beneficia Regularia conferre, pro toto Ordine pertinet ad Generalē; pro tota Prouinia ad Prouincialem; & pro aliquo loco in particulari, ad Superiorem localem, vel simul cum Conuentu, vel seorsum, iuxta varias Religionum consuetudines, vt dixi dicto *cap.18. num.7.* Præmisso tamen examine, & approbatione Episcopi, iuxta dicta *ibi num. 8. & sequentibus.* [Pro quo nota quod cum collatio beneficiorum non sit actus ordinis sed iurisdictionis, ideo non solum Episcopis, sed etiam Abbatibus, & alijs Prælatis exemptis Episcopalem iurisdictionem habentibus, & per consequens etiam prælatis Regularibus conuenire potest. Nam in ijs quæ spectant ad iurisdictionem sunt quasi Episcopi. Rodriguez *tom.1. quæst. Regul. quæst. 36. art.1.* Tamburinus *de Iure Abbatum tom.3. disput.9. quæsit.1. num.3.* Deseruiunt etiam ad hoc priuilegia Leonis X. & Iulij II. quod iidem Authores referunt. Casu autem quo Prælati negligentes fuerint in præfatorum beneficiorum collatione, ad quem id munus deuoluatur, vide Azorium *tom.2. instit. moral. lib.6. cap.26. & 27.* Garziam *de Benefic. p.10. cap.3.* & Tamburinum *supra quæsit.16.* post alios.]

13 Præterea quemadmodum conferre Beneficia sæcularia indignis, illis scilicet, qui non habent qualitates requisitas ad ministeria ad quæ ipsa instituuntur, est peccatum mortale, & contra iustitiam, saltem distributiuam, qua communia debent distribui secundum merita personarum, vt est communis sententia omnium, de quo aliqua in simili, dixi *tom.2. cap.11. num.21.* Similiter quemadmodum, iuxta communiorem sententiam peccant etiam mortaliter, qui conferunt illa minus dignis, relictis dignioribus, vt etiam dixi in simile eo *cap.11. num.20.* & tenent S. Thomas *2. 2. quæst.63. art.2. & quæst.185. art.3.* Caietanus & alij Expositores cum ipso. Ita similiter de beneficijs Regularibus dicendum est. Procedit enim in ipsis eadem ratio. Hæc tamen dignitas, vel maior dignitas personæ pensanda est non absolutè, sed in ordine ad Ecclesiæ commodum, ita vt qui aptior est ad illud, dignior censeatur; & qui ineptus, reputetur indignus, quamuis in alijs qualitatibus præcellat. S. Thomas *dicta quæst.63. art.2.* Laymanus *lib.4. tract.2. cap.15.* vbi etiam alia ad intentum.

14 Quemadmodum etiam plura Beneficia sæcularia obtinere prohibitum est saltem iure humano ex Concilio Lateranense sub Alexandro III. *cap.13.* Gregorio IX. *in cap. dudum 2. de elect.* Innocent. III. *cap. de multa de præbend.* & Concil. Trident. *sess.7. cap.4. de reformat.* sic nec plura Beneficia Regularia dari Regularibus possunt, nisi quando vni alij est annexum, vel ab eo dependens, iuxta dicta eo *cap.18. num.29.* & propter ibi dicta. Quare etsi Religiosus possit habere vnum Beneficium Regulare; at duo habere nequit, imò nec cum vno Beneficio potest habere Capellam, aut Pensionem, vel portionem Regularem, quia quodlibet Beneficium est incompatibile Monacho cum primo. Sic Sanchez *lib.7. in Decalog. cap.29. num.78.* Quem sequuntur Laymanus *l.4. tract.2. cap 8. num.8.* & Tamburinus *de Iure Abbatum tom.1. disp.4. quæsit.8.* Nec Pontifex solet dispensare, vt Regularis duo sui Ordinis Beneficia in titulum retineat, sed vt vnum in titulum, alterum in commendam. Rodriguez *tom.1. Quæst. Regular. quæst.34. artic. vlt.* Sanchez, & Laymanus. Apud quos alia ad intentum. Quot autem mala oriantur ex pluralitate Beneficiorum, vide in Ioanne Beets *in precept. Decalog. præcept.7. exposit.2. cap.2.*

15 Insuper quemadmodum Beneficia sæcularia, quædam sunt Papæ reseruata, ita vt ab Ordinarijs conferri non possint, de quibus Garzia *part.5. cap.1.* & Laymanus *lib.4. tract.1. cap.11.* Sic pariter Beneficia aliqua Regularia reseruari possunt Superioribus Prælatis Religionum cum sit eadem ratio, iuxta Constitutiones tamen, & Statuta illarum: ex quibus etiam cognosci poterit, quæ sint actu reseruata. Quibus autem modis Regularia Beneficia conferantur, præter dicta illo *cap.18.* lege Lauretum de Franchis *in Controuers. Episcopor. & Regular. quæst.88. pag. mihi 416. & sequentibus,* vbi plura de his Beneficiis.

16 Item quemadmodum sæcularia Beneficia vacant, primò per mortem naturalem Beneficiati, secundo ob iuris dispositionem, tertiò per iudicis sententiam ob crimen, quartò per liberam renunciationem. (Azor. *tom.1. Institut. Moral. libr.8. cap.13. quæst.8.* Laymanus *supra capit.17.*) Sic etiam eisdem proportionaliter modis vacare possunt Regularia Beneficia, iuxta dicta eo *cap.18. num.17.* & sequentibus. Maximè, quod attinet ad renunciationem, præter dicta hoc 3. *tom.* verbo *Abbas num.18.* illa enim huic proposito applicari possunt, dicendum videtur, quod cum renunciatio Beneficij nihil aliud sit quam spontanea proprij Beneficij dimissio facta coram legitimo Superiore, ipso acceptante, verè non est ratio, cur apud Prælatos Regulares non possit fieri renunciatio Beneficiorum Regularium. Fauent Lessius *lib.2. cap.34. dub.35. num.191.* Laymanus *sup. num 3.* Si tamen Beneficium sit iuris patronatus nō est sufficiens voluntas Superioris, sed & requiritur consensus Patroni, aliàs fieret illi iniuria, *cap. in Lateranensi de præbend.* Lambertinus *de Iure patronat. lib.3. quæstione 5. principali artic.5.* Sanchez *tom.1. opusc. Moral. lib.2. cap.2. dub.29. numero 1.* Vide dicta *tomo 2. capitulo 29. numero 6.* An autem possit fieri huiusmodi Beneficiorum resignatio in fauorem tertij, dicendum primò, fieri posse hoc modo, resignando scilicet, absolutè Beneficium in manibus Prælati cum intentione, & spe non manifestata ipsi, vt illud conferat certæ personæ. Secundò resignando similiter absolutè Beneficium in manibus Superioris rogando tamen postea ipsum, vt illud conferat alicui, verbi gratia, Petro. Cum enim in hoc nullū interueniat pactum cum Superiore, aut cum illo pro quo rogatur, nec vlla obligatio iniuncta Superiori conferendi Beneficium personæ designatæ, vt suppono, non est in eo aliquid contra Ius diuinum, aut etiam Canonicum, prout in simili de resignatione Beneficiorum etiam sæcularium dicunt Prosper August. *in Additionibus ad Quarantam in Summ. Bullar. verbo Beneficiorum resignationes §. pro complemento.* Suarez 1. *tomo de Relig. de Simonia lib.4. cap.35. numer.15. & sequentibus.* Bonacina *de Simonia quæstione 4. §.14. numer.6.* Barbosa *de offic. & potestat. Episcop Allegatio.69. num.50.* Nec obstat Constitutio Pij V. *Quanta Ecclesia,* inter Constitutiones ipsius *num.58.* vbi huiusmodi resignationes in fauorem tertij omnino prohibentur. Vel enim ibi solum sermo est de Beneficijs sæcularibus, vel esto etiam sit de Regularibus intelligenda est Constitutio extra casus positos, quando scilicet ea intentio, aut spes manifestatur ipsi Superiori, vel ipsi imponitur aliqua obligatio ad conferendum Beneficium designatæ personæ, aut cum illo, vel cum ipsa intercedit pactum aliquod. Ita auctores relati. Vide Dianam *part.5. tractat.14. resolut.26.* vbi specialia quædam affert circa Constitutionem *Quanta Pij V.*

17 Ad hæc, quemadmodum Beneficiorum sæcularium

nium vnio fieri non potest, nisi accedente auctoritate Summi Pontificis, vel etiam, saltem in casibus particularibus, Episcopi (de quo Laymanus *supra cap.9.*) sic nec Beneficiorum Regularium, nisi accedente Superioris potestate, iuxta dicta eo *cap.18. num.24.*

18 Demum quemadmodum Beneficia sæcularia saltem curata exigunt residentiam, etiam iure diuino, conformiter ad doctrinam Concil. Trident. *sess 23. cap. 1. de reformat.* de quo Sotus *lib. 10. de instit. quæst. 3. art. 1.* Nauarrus *in Manual.cap.25.n.121.* Vasquez *de Benefic.cap.4. num.103.* Ita pariter, & propter eamdem rationem de Beneficiis Regularibus dici debet. Declaratum autem video à Sacra Congregatione, obtinentem Beneficium simplex, & sine cura animarum, & extra Ecclesiam Collegiatam; nec personalem residentiam ob aliam causam requirens, non teneri in eo residere, sed ad inseruiendum illi per alium, qui probatus sit ab Ordinario. Garzia *de benefic. parte 3. cap 2. num.9.* Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo beneficium simplex 3.* Item obtinentem ante Concilium ex dispensatione duo, vel plura Beneficia requirentia personalem residentiam, teneri residere in quo est maior necessitas, nec propterea posse alterutro priuari, amittere tamen distributiones quotidianas eius Beneficij, cuius ministerio non inseruit. Garzia *sup. num. 186.* Barbosa *supra verbo Beneficium 1.*

19 Differunt autem Beneficiati sæculares à Regularibus. Primò, quia illi simpliciter subiiciuntur Episcopis, seu Prælatis Ecclesiarum: isti verò non nisi in iis, quæ spectant ad beneficium, cui inseruiunt, in reliquis enim suis Prælatis Regularibus subditi manent, iuxta dicta eo *capit 19. num. 9. & 16.* Secundò, quod sæculares vocari debent ad concursum, ex Pio V. *in Constitut. In conferendis numer. 33.* & declarationibus Sacræ Congregationis apud Garziam *de Benefic. part.9.capit.2.num.37.160.& 256.* & Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Examen.* Regulares verò non ita, iuxta dicta eo *capitulo 18. num. 11.* Nota tamen ex declaratione Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium apud Gauantum *in Manual Episcopor. verbo Beneficiorum Parochialium prouisio numero 40* quod Regulari Parocho minus digno potest alter subrogari, & debet, si Episcopus velit. Tertiò, quod beneficiati sæculares cum dominij capaces sint, domini veri sunt, non solum bonorum patrimonialium, si quæ habent (inter quæ illa, quæ ex hæreditate, arte, donatione, &c. illis obueniunt computantur) sed etiam illorum, quæ quasi patrimonialia dicuntur, eorum videlicet quæ ipsis offeruntur ob ministeria Ecclesiastica, quæ administrant, vt habent. Maior *in 4. distinct. 24. quæstion. 17. conclus. 4.* Nauarrus *in tractat. de redditibus Ecclesiastic. quæstione 1. monit. 19.* Imò etiam illorum, quæ ex redditibus Ecclesiasticis, quos habent, ipsis necessaria sunt pro congrua, & decenti ipsorum sustentatione, vt ex communi Theologorum sententia habent S. Thomas 2.2. *q.185. art. 7. ad 2. & 3.* Caiet. & expositores *ibid.* Sed quod magis est secundum valdè probabilem sententiam, etiam eorum bonorum quæ ex redditibus illis superfluunt, & sibi non sunt necessaria, vt Laymanus *supra cap. 3. num.3.* aliis pluribus relatis prosequitur. Cum enim ipsi sint dominij capaces, quia votum paupertatis non emitunt, quidquid illis conceditur sub ipsorum dominio cadit. Conceduntur autem illis ab Ecclesia omnes reditus suorum Beneficiorum, omnium ergo illorum & non solum eorum, quæ illis necessaria sunt dominium habent. Cum hoc tamen est; vt postea dicetur, quod ex iustitia teneantur superflua suorum redituum in pium aliquem vsum erogare. Cæterum Beneficiati Regulares, cum propter votum paupertatis quo astringuntur, capaces dominij non sint, quamuis redituum Beneficialium, oblationum, & stipendiorum, propter ministeria Ecclesiastica illis concessorum, liberam administrationem habeant, sicut & Beneficiarij sæculares, & veluti procuratores, œconomi, & dispensatores illorum, iuxta dicta eo *cap.18.num.33.* nullum tamen dominium super illa habere possunt, vt communiter supponunt Doctores.

Casu autem, quod beneficia per concursum conferantur, quamuis obseruari debeant, quæ habet Concilium Tridentinum *sess.24. cap.18.* Nihilominus si vnus tantum ad concursum comparuerit intra terminum præfisum, & ille, à Prouisore Beneficiorum examinatus, approbatus fuerit, & idoneus, repertus, illi conferri debet Beneficium sic enim habetur ex declarationibus Sacræ Congregationis, quas refert Garzias *de benefic. part. 9. cap. 2. n.215.* quæ tales sunt.

Prima. *Congregatio censuit si vnus tantum ad concursum comparuerit intra terminum, posse solum examinari, & approbari. Secunda, super illis verbis. Ex hisque Episcopus eum eligat, &. non ideo prohibetur quin si vnus tantum comparuerit in concursu, isque repertus fuerit idoneus, ei debeat Ecclesia conferri. Tertia item, an vno comparente possit prorogari terminus, & proponi aliud edictum. Congregatio censuit edictum aliud non esse proponendum, sed illum, qui comparuerit examini subiiciendum, & si idoneus repertus fuerit, eidem beneficium esse conferendum, nisi, qui descripti sunt excusent se legitimo impedimento detineri quo minus valeant ad concursum accedere, tunc enim poterit Episcopus legitime terminum prorogare.* Sic etiam tenuit Prosper Augustinus in addit. ad Stephanum Quarantam in *Summ. Bullar. verb. benefic. collat. quæst. 5.* Vgolin. *de offic. Episc. cap.50. §. 10. num. 4.* Mastobr. *in prax. requisit 3. dub.7. & 8.* Barbos. *de offic. & potest. Episc. allegat.60. n.51.* & in *collect. decis. Apostolic. collect. 340. num.6.* & Archiepiscopale Bononiense, dum de hac re agitur. Ratio etiam id suadet, quia ritè, & legitimè electus ad aliquod munus obeundum ius habet ad illud obtinendum. In casu autem præsenti ille vnus, qui venit ad concursum, ritè, & legitimè fuit electus.

20 Peccant ergo contra iustitiam Beneficiati Regulares prædicta administrantes in vsus prophanos, aut superfluos, & non in pia opera, eleemosynas, &c. quia videlicet, vt sacri Canones loquuntur bona Ecclesiastica, quæ illi administrant sunt *res Dei, patrimonium Christi, vota fidelium, pretia peccatorum,* quod est dicere, illa non sunt sua, sed illis ab Ecclesia concessa, sub pacto saltem implicito, & annexo Beneficiis, quæ possident, ea administrandi in pios vsus. Vnde aliter facientes tenentur ad restitutionem faciendam eo modo quo fieri possit, iuxta dicta in simili de Episcopo Religioso prodigè, & superuacaneè bona suæ Ecclesiæ expendente, *tom.1.cap.17, num.5.* ex Valentia 2. 2. *disput.10. quæst.3. punct.8.* & Sanchez *lib.6. in Decalog.cap.6. num.13.*

21 Idem etiam affirmandum de Beneficiatis sæcularibus, etsi enim bonorum Ecclesiasticorum dominium habeant, iuxta dicta, illud tamen non est omnino liberum, sed grauatum, & restrictum adiectione pacti, vel oneris ad expendendum illa in pios vsus, prout colligitur ex *causa 12. quæst.1 cap. Episcopi, cap. manifesta, & sequentibus.* Item *cap. similiter, c. quia iuxta, c. reuertimini, cap. decima causa 16. quæst.1.*

*quæst.*1. *cap. quod autem* 23. *quæst.*7. & ex Concil. Trid. *sess.*25. *cap.*1. *de reform.* Ac proinde aliter facientes peccant contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem sicut tenerentur illi, qui habent fideicommissum, legatum, vel donatum sub aliquo onere, vel grauamine, & illud non adimplerent, vt si quis Petro donaret centum aureos viatici nomine ad peregrinationem hoc onere, vel grauamine, vt quòd ipsi superfuisset pauperibus erogasset. Laymanus *suprà* aliis relatis.

22 Poterunt tamen prædicti Beneficiati tam sæculares, quam Regulares de prædictis bonis Ecclesiasticis succurrere filiis (si illos contingat habere) parentibus, fratribus, & aliis consanguineis in necessitate positis. Cum enim succurrere pauperibus opus pietatis sit, non debent sanguine coniuncti ipsis Beneficiatis priuari ipso. Nauar. *comment. de spoliis Clericorum* §. 19. *num.*11. Molina *disp.*146. Qui tamen rectè limitat hanc doctrinam in casu quo aliæ longè grauiores necessitates aliorum non occurrant.

23 De loco, quem Beneficiati habent in Processionibus, Congregationibus, & Choro, quas functiones gerere debeant, qualiter ad illas cogendi, & quo habitu vti, vide declarationes Sacræ Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verb. Beneficiatus.* De aliis etiam ad illos spectantibus vide dicta *tom.*1. *cap.*17. *& tom.*2. *cap.*18. Insuper dicenda inferius verbo *Breuiarium*, vbi de Breuiario quo vti debent, & 4. *tom.* verbo *Seminarium*, vbi de Beneficiis, quæ Seminariis vniri possunt aut debent, agetur. [Nota demum quod in beneficiis Regularibus non habet locum Regula reseruationis mensium Apostolicorum. Etsi enim in dicta Regula sibi reseruet Papa collationem beneficiorum etiam Regularium, hoc tamen intelligi debet de beneficiis perpetuis, qualia solent esse aliquando beneficia Regularia, iuxta dicta *tom.*2. *cap.*18. *num.*20. Ita decisum à Rota *in vna Parmensi Prioratus* 5. *Iunij* 1593. vt refert Garzia *de benefic. punct.*5. *cap.*1. *num.*510. *& in alia Foroliuiensi Parochialis coram Domino Buratto* 15. *Maij* 1626. quam refert Tamburinus *de Iure Abbatum tom.*3. *disp.*9. *quæsit.* 13. vbi affert plures alios authores pro hac sententia.]

24 Congruit ad intentum doctrinæ traditæ solutio quorundam dubiorum, quæ mihi annis præteritis proposita fuerunt ex parte cuiusdam Religiosi Ordinis S. Spiritus, & spectantia ad Illustrissimum eiusdem Ordinis Generalem Præceptorem, seu Commendatorem. Primum, an talis Illustrissimus possit conferre beneficia suis fratribus professis. Secundum, an possit illa conferre cum aliqua pensione. Tertium, an cùm aliquis ipsorum resignauerit in eius manibus aliquod Beneficium, possit illud conferre alteri in titulum, & illi qui resignauit relinquere aliquam prouisionem annualem soluendam ex ipso Beneficio. Quartum, an fratres possint inter se renunciare dicta Beneficia cum pensione, intelligendo tamen de licentia Illustrissimi Præceptoris. Quintum, an totum hoc vel aliquod ipsorum repugnet voto paupertatis. Ad quæ, conformiter ad ea quæ tunc dixi, sic modo, aliquibus additis, & immutatis, respondeo.

Ad primum Dubium.

25 Certum videtur, & indubitatum posse Illustrissimum D. Præceptorem S. Spiritus conferre suis subditis Beneficia. Ratio est. Primò ex ipsomet Illustrissimo D. Præceptore in litteris datis ad suos fratres
26 die 28. Ianuarij 1635. vbi fatetur Sixtum Quartum
decreuisse beneficia ordinis S. Spiritus pro solo nu-
tu Præceptoris pro tempore existentis conferri posse
expressè professis eiusdem ordinis in titulum, vel
commendam. Secundò ex Paulo IV. Pio IV. & Pio
V. relatis ab eodem Illustrissimo Præceptore in præ- 27
dictis litteris, qui idem statuerunt, vel confirmarunt.
Tertiò, quia cùm huiusmodi Beneficia nòn sint ele-
ctiua, idest per electionem canonicam, suffragiis ele-
ctorum conferenda, sed collatiua, id est, quæ autho-
ritate Superioris conferuntur, collatio illorum per- 28
tinet ad Superiorem, qualis est prædictus Illustris-
simus Præceptor. Azor. *tom.*1. *instit. mor. lib.*12. *c.*27.
Sanchez *lib.*7. *in Decalog. cap.* 29. *num.*108. *& ego*
*tom.*2. *Summæ cap.* 18. *num.*3. Quartò, quia esto
quoquomodo prohibitum esset Prælatis Regularium
& prædicto Illustrissimo conferre Beneficia, id so-
lùm videtur intelligendum de iis, quæ propriè Be-
neficia sunt, scilicet, quia sunt perpetua; Beneficia 29
enim Regularia, cum perpetua non sint, sed manua-
lia, & reuocabilia, propriè Beneficia non sunt, Cal-
derinus *consil.*26. *num. vnico de præben.* Ludouicus
Gomez *titulo de gratia expectatiuarum num.*94. Ro-
driguez *tom.*1. *quæst. Regul. quæst.*34. *art.*2. Sanchez 30
*vt supra num.*106. Quintò ex vsu antiquo Præcepto-
rum S. Spiritus dicta Beneficia conferentium, qui
vsus videtur approbatus virtualiter à Visitatoribus
visitationis Apostolicæ, qui à multis annis, &, vt
credi potest, scientia, & tolerantia summorum Pon-
tificum videntes prædicta Beneficia à dictis Præce-
ptoribus conferri, nihil immutarunt, nec reprehen-
derunt, vt debebant, sic facientes. Quod est virtualis 31
quædam & implicita approbatio à sede Apostolica.
Vnde videtur in consuetudinem transiisse, eò quod
habeat omnes conditiones ad veram consuetudi-
nem requisitas, ac perinde, quod habeat vim legis
cap. consuetudo dist. 1. *cap. frustra ibid.* vbi Glossa.
Beneficia autem Regularia propriè Beneficia non
esse ob defectum perpetuitatis quæ est conditio in-
trinseca veri, ac proprij Beneficij, communis sen-
tentia est. Accedit sextò, quod vt colligitur ex Bul-
la *inter opera* Nicolai Quarti *tom.* 1. Bullar. Laertij 32
Cherubini *constit.*4. in hoc Pontifice huic Religioni
conceditur eadem facultas, quam habet Domus
Hospitalis S. Ioannis Melitensis, quæ sinè dubio
ad hoc extenditur. Septimò, ex praxi Ordinum Mi-
litarium, in quibus pro vt communiter tradunt DD. 33
& ex multis id habet Castrus Palaus *in oper. mor. par.*
2. *tract.*13. *disp.*1. *punct.* 3. §. 3. Superiores confe-
runt Beneficia regularia suis subditis. Denique ex 34
Bulla Sixti quarti de anno 1473. quæ refertur ex Bul-
lario huius Religionis, & in ea dicuntur contineri
ista. *Statuimus, & ordinamus &c. quodquè nullus de*
Hospitalibus, domibus, Beneficiis, Præceptoriis, Ora-
toriis, Prioratibus, Ecclesiis, Capellis, seu membris
huiusmodi præter Præceptorem prædictum ad quem
dumtaxat illorum collationem, prouisionem, præsen-
tationem, & quamuis aliam dispositionem pleno iure
pertinere volumus, prouidere possit etiam si sub aliqua
generali, vel speciali reseruatione tam in corpore iuris
clausa quàm ratione vacationis apud eandem sedem,
seu prætextu alicuius officij in ea obtenti, vel obtinen-
di vel familiaritate aliquorum ex eisdem Cardinali-
bus comprehenderentur.

Ad secundum Dubium.

Etiam videtur dicendum posse prædictum Illu-
strissimum Præceptorem conferre suis subditis illa 35
beneficia cum reseruatione alicuius partis fructuum
ad fauorem Hospitalis S. Spiritus, vel aliorum fra-

trum eidem inseruientium, habita consideratione & Ratio est primò, ex vsu, & antiqua consuetudine,
36 quia, teste eodem Illustrissimo, in litteris supra relatis Præceptores huius Ordinis ita facere consueuerunt. Secundò, quia, cum talia beneficia non conferantur, vt perpetua, sed vt manualia sicut ipsa subsunt dispositioni prædicti Illustrissimi Præceptoris
37 (ita vt quandocunque voluerit, possit ea à subditis auferre,) ita, & fructus illorum subsunt ipsius dispositioni, ac per consequens poterit de illis disponere quando, & quomodo voluerit. Poterit ergo de prædictis fructibus pars aliqua applicari, tum Hospitali, tum fratribus ipsius. Tertiò, quia esto, Regulares non sint capaces pensionis propriè dictæ, nec
38 illam possit imponere Prælatus Regularis supra Regularia beneficia, tamen loquendo de impropria pensione, quæ scilicet, non imponitur beneficio, sed ipsi beneficiario, quæ potiùs prouisio, seu dispensatio, quàm pensio appellari debet, quod possit imponi à Prælato Regulari ex iusta causa, & reuocabiliter probat Sanchez. *lib. 7. in decalog. cap. 29. n. 99.* Post Lessium *lib. 2. de Iust. & Iur. cap. 41. dub. 11. num. 94.* quos etiam sequitur Palaus *supra disp. 1. punct. 11. §. 3. num. 9.* tum quia id etiam facere possunt secundum plures, Episcopi, tum quia cum Religiosus accipiens à suo Superiori beneficium expendere debeat fructus illius de licentia illius, saltem tacita, non est cur non possit illi imponere, vt expendat partem aliquam fructuum, dando illam Mo-
39 nasterio, aut alij fratri. Confirmatur hoc, quia si dictus Illustrissimus Præceptor potest, non obstante facta prouisione dictorum beneficiorum, de illis disponere in causas prædictas, eò quod cum sint manualia, & fratres illa obtinentes voto paupertatis obligentur ad nihil habendum contra voluntatem suorum superiorum, multo magis poterit disponere de fructibus ipsorum beneficiorum in causas prædictas. Quod iam olim in fauorem conuentus Hierosolymitani dicitur resolutum 28. Maij 1593.
40 Addendum huiusmodi pensiones imponi posse sine consensu beneficiarij, esto oppositum habeatur in *Regul. 41.* aliàs *43. Cancellar.* & Azor. *secunda part. instit. Mor. lib. 8. cap. 8. quæst. 6.* dicat hunc consensu haberi pro forma talis impositionis. Hoc enim solùm est verum de veris pensionibus impositis super beneficia sæcularia, & non super regularia Regularibus concessa, qui non habent proprium nec aliquid, nisi dependenter à voluntate suorum Superiorum.
41 Ex quo etiam cessant aliqua, quæ obiici possunt; ex eo videlicet, quod imponere pensionem super beneficium sit proprium Papæ *cap. 2. de preben. in 6. & Clem. 1. in fin. vt lit. pend.* Garsia *prima part. de benefic. cap. 5. num. 274.* Et quod *in Clem. 1. de supplen. neglig. Prælat. §. eadem* prohibeantur imponere pensiones super Prioratus, &c. Hæc enim omnia intelligenda sunt de veris, & propriis pensionibus, quæ scilicet imponuntur ad vitam, & ad
42 liberam dispositionem, quod est de ratione propriæ pensionis, vt habet Gigas *de pens. quæst. 12. in principio, & quæst. 52. numero secundo* in præsenti autem est sermo de impropriis pensionibus, scilicet manualibus, & non ad liberam dispositionem, sed iuxta beneplacitum superioris impositis.

Idem dico ad constitutionem Pij V. quam refert Mandosius *de signat. rubr. de pension.* vbi facultas creandi pensiones reseruatur Papæ. Propter dicta, videlicet, quod pensiones istæ non sunt propriè pensiones, sed prouisiones, &c. Ex quo etiam fundamento generaliter inferunt aliqui, quod conditiones illæ iure communi requisitæ ad pensiones non afficiant istas improprias pensiones, in quarum prouisione præfatus Illustrissimus Præceptor so- 43
lùm ad instar *Patris familiàs* accendentis ab bonum regimen suorum se gerit. Et si hoc cum tanta amplitudine admitti non debeat, sed quod quantum fieri potest vsui Curiæ in prouidendis huiusmodi pensionibus se accommodet.

Ad tertium Dubium.

Ex quo etiam videtur dicendum ad tertium posse 44
Illustrissimum D. Præceptorem facta in eius manibus resignatione alicuius beneficij, illud conferre cuicunque voluerit seruatis tamen seruandis, &c. Et decernere qoud pars fructuum illius beneficij tribuatur illi, qui tale beneficium resignauit, altera parte reseruata pro illo qui beneficio inseruiet. Ratio est, quia vt vidimus, tam beneficium quàm fructus ex illo prouenientes dependent à voluntate prædicti Illustrissimi Præceptoris, cum ratione voti paupertatis fratres S. Spiritus non possint illa alio modo obtinere, poterit ergo ita disponere, vt pars fructus beneficij remaneat pro eo, qui illud resignauit, & altera pars pro eo, qui beneficio deseruit. Con- 45
firmatur, quia de fructibus beneficiorum Regularium prouidere possunt Prælati ad libitum, intellego in causas pias & honestas, ergo etiam poterit fieri distributio modo dicto, cum id sit pium, & honestum, vt supponitur.

Ad quartum Dubium.

Dicendum primò fratres non posse disponere in- 46
ter se de beneficiis, aut pensionibus, quæ habent. Quia non sunt domini ipsorum, nec possunt esse tales propter votum paupertatis, quod habent, & quia id facere spectat ad Illustrissimum præceptorem, vt constat ex dictis, Petrus de Vbaldis *tract. de permut. benefic. numero 51.* nec possunt inter se renunciare beneficia cum pensione, etiam intelligendo id facere de licentia Illustrissimi Præceptoris. Ratio est, quia omnis pactio, contractus, seu conuentio in materia beneficiorum est simoniaca saltem Iure positiuo ex *cap. quæsitum cap. cum olim de rer. permut. cap. Maior de preben.* vbi omnis permutatio dignitatum prohibetur, & maximè ex *cap.* 47
cum primum, & capit. vlti. de pactis. vbi omnis pactio prohibetur in beneficiis. Renunciare autem prædictos Prioratus cum pensione, etiam inclusa tali licentia, est quoddam pactum, contractus, seu conuentio. Ergo. Confirmatur, quia re- 48
nunciatio beneficij cum pensione solùm potest fieri in manibus Papæ, vt docent communiter Authores. Felinus *in cap. ad audientiam 2. de rescript.* Redoan. *1. part. cap. 25. & 2. part. cap. 12. & sequentibus.* Nauarrus, Sotus, Arianus, & alij Theologi apud Suarez *tom. 1.* de Religione *lib. 4. de simonia cap. 35. num. 23. & 24.*

Dicendum secundò, non posse fieri huiusmodi renunciationes etiam in manibus Illustrissimi Præ- 49
ceptoris cum conditione pensionis. Ratio est, primò, ex generali prohibitione paciscendi in beneficiis, & rebus sacris, illa autem conditio videtur includere pactum. Secundò ex perpetua Ecclesiæ tra-

ditione, & consuetudine qua constat inferiores Prælatos Papa non admittere huiusmodi renunciationes Suarez *vt supra num.* 5. *&* 6.

50 Dicendum tertiò, nec posse fieri huiusmodi resignationes beneficiorum cum designatione successoris, nec nisi à senio confectis, vel valetudinariis, aut corpore impeditis, vel vitiatis, aut crimini obnoxiis, censurisque Ecclesiasticis irretitis, aut qui nequeunt aut non debent Ecclesiæ, vel beneficio inseruire, aut aliis huiusmodi impedimentis à Pio V. numeratis, &c. Ratio desumitur ex Bulla Pij quinti *Quanta Ecclesiæ in* 2. *tom. Bullar. num.* 58. in qua constitutione Pontifex statuit, ne resignationes coram Episcopis, vel aliis collatoribus fiant nisi à prædictis personis, & sinè pacto, seu conditione, vel designatione futuri successoris, cui resignans intendit beneficium conferri, & irritat aliter factum, Suarez *vt supra num.* 18. Bonacina *de simonia quæst.* 4. §. 14. *num.* 5.

51 Quartò dicendum posse prædictos fratres, facta absoluta resignatione beneficiorum sinè vlla conditione, nutu, pacto, aut manifestatione voluntatis, quod aliis conferantur, rogare postea Illustrissimum Præceptorem, vt conferat illa ei, quem ipsi proponunt, dummodo illi, pro quibus rogant, non sint ipsorum vel Præceptoris consanguinei, affines, vel familiares. Ratio primæ partis est, quia in eo non videtur esse aliqua malitia, nec esse alicubi prohibitum, cum talia beneficia iam sint vacantia, & pro talibus habenda. Ratio vero secundæ, quia hoc est prohibitum in dicta Bulla Pij V. vbi præcipit ac interdicit, ne collatores beneficiorum, quæ resignantur ea conferant, suis, aut resignantium consanguineis, affinibus, aut familiaribus, & quidquid contra hoc fuerit attentatum, irritum decernitur, & inane. Quaranta verbo *benefic. reseruatio. vers. Pro complemento.* Bonacina *vt supra vers. obserua tamen.*

52 Quia tamen beneficia conferenda fratribus S. Spiritus non sunt sæcularia sed regularia, nec sunt simpliciter beneficia, vt diximus supra in responsione ad primum, cum sint solùm manualia *Anomola*, & amobilia ad voluntatem Illustrissimi Præceptoris non videtur improbabile non comprehendi in dicta Bulla Pij V. quæ solùm de beneficiis sæcularibus, & quæ simpliciter sunt talia videtur intelli-

53 genda: quod dictum volumus sub Doctorum censura intelligi debere. Idem quoque videtur dicendum de octaua regula Cancellariæ, quæ solet vocari. *Regula de mensibus, & alternatiua* quod scilicet ista beneficia non comprehendantur in ipsa; propter rationem assignatam. Et quia Pontifex in ea regula solùm videtur, loqui de beneficiis, quæ verè vacant, at verò beneficia hæc regularia non vacant. Gonzalez *gloss. quinta* §. *sexto à numero nono* Barbosa *tertia part. de potest cap. Allegat.* 57. *à numero* 141.

54 Loquendo etiam de translatione pensionum, seu quasi pensionum dicendum est non posse fieri à præfatis fratribus. Tum quia, stando in Iure communi translatio pensionum non fit, nisi ex Papæ authoritate, eò quod per ipsam beneficia grauantur, si quidem onus impositum de nouo prorogatur Azot. 2. *part. institut. moral. lib.* 8. *capitulo* 11. *quæstione secunda* Garzia 1. *part. de benefic. capitulo* 5. *numero* 241. Gonzalez *gloss. quinta* §. *quinto numero* 38. Parisius de *resignat. libro* 6. *quæst. quarta numero* 13. *& sequentibus.* Et quia rarò, & raris personis conceditur hæc facultas. Palaus *supra disputat. prima puncto* 11. §. *nono numero quarto.* Quia tamen dici potest prædicta solùm procedere in pensionibus propriis, non in impropriis, quales sunt citæ, de quibus nunc, ideo etiam de illis probatur, quia cum tales pensiones pendeant à voluntate Illustrissimi Præceptoris, & dentur personis Religiosis subditis illius, qui ex generali ratione voti paupertatis non sint sui iuris, sed alterius, scilicet, præfati Præceptoris, non possunt facere huiusmodi translationem sinè ipsius consensu.

BIGAMVS, ET Bigamia.

SVMMARIVM.

Bigamus, & bigamia quid sint? num. 1.
Duplex est bigamia. ibid.
An addi debeat tertia species bigamiæ? ibidem.
Bigamia irregularitatem inducit. numero secundo.
Contrahens plura matrimonia, & ea non consummans, non fit irregularis. num. 3.
Nec rem habens cum pluribus fœminis extra matrimonium ibid.
Non sufficit ad illam copula nefanda. ibidem.
Quid de habentibus votum solemne, si matrimonium contrahant. ibid.
A quibus dispensetur hæc irregularitas. numero 4.
An à Prælatis Regularium respectu suorum subditorum? num. 5.
An saltem dispensent in irregularitate similitudinaria? num 6.
An in bigamia vera quoad Ordines minores? numero 7.
Non tollitur hæc irregularitas per Baptismum. numero 8.
Nec per Professionem in Religione. num. 9.
Quas alias pœnas incurrant Clerici bigami. numero 10.
De quibus Clericis id intelligatur. numero vndecimo.
An etiam de Religiosis bigamis? ibid.
Bigamus quomodo admittendus ad Religionem. numero 12.
An ad Prælatias. num. 13.

BIGAMVS dicitur, qui binas contraxit nuptias, sicut monogamus, qui vnas contraxit. Vnde Bigamia est idem, quod pluralitas vxorum. Est autem duplex: vna realis, & vera, quæ contingit, quando quis duo contraxit, & consummauit matrimonia; altera ficta, seu interpretatiua, quando quis re vera non contraxit duo matrimonia, sed iuris fictione, seu interpretatione censetur contraxisse, vt si quis iam coniugatus de nouo cum alia contrahat, vtramque cognoscens, vel quando vnam vxorem legitimè habuit, eamque cognouit, & postea aliam inualidè duxit cum impedimento dirimente, ipsamque etiam cognouit, seu quando duo matrimonia inualidè contraxit, 1

traxit, & consummauit, aut cum vidua, seu ab alio corrupta; aut denique, quando etsi cum virgine contraxerit, eam tamen cognouit postquam cum alio adulterata est. Cornexo *tract.* 5. *de Irregularit. disput.* 10. *dub.* 1. & 2. Bonacina *de Censuris disp.*7. *quaest.* 2. *punct.*5. Addi solet tertia species bigamiae, quae vocatur similitudinaria, & consistit in eo, quod quis post votum solemne castitatis, quod fit in susceptione Ordinis Sacri, vel professione Religionis approbatae, contrahit matrimonium, illudque consummat. Sed Cornexo *supra* Sayrum sequens ad bigamiam interpretatiuam illam reducit. Quaestio tamen est de nomine.

2 Ex iis ergo Bigamiis, prima, quae est realis, & secunda, quae dicitur interpretatiua, imò & tertia, quae vocatur similitudinaria, siue reducatur ad interpretatiuam, siue non reducatur, irregularitatem inducunt, prout ex variis iuribus communiter probant Doctores, specialiter ex antiquioribus Bacconius noster *in* 4. *dist.* 25. *art.* 3. & Michael Bononia etiam *in* 4. *dist.* 25. *quaest.* 4. & ex modernis Suarez *de Censur. disput.*49. *per tot.* Toletus *in Summa lib.* 1. *cap.*66. & 67. Cornexo *supra*. Ratio autem cur Ecclesia Bigamis statuerit irregularitatem, non solum est, quia iteratio Matrimonij signum est incontinentiae, vt propterea, qui sic faciunt non mereantur ad Ordines promoueri, sed etiam propter defectum Sacramenti, vt dicitur, id est, quia Matrimonium significare debet coniunctionem Christi cum Ecclesia, vt habetur ex Paulò *ad Ephes.* 5. qui autem cum duabus contrahit, non potest aptè habere hanc significationem, eo quod coniunctio Christi fuerit vnius cum vna. Quae ratio, etsi propriè procedat in Bigamia reali, proportionaliter tamen adaptatur ad interpretatiuam, & similitudinariam, per quamdam analogiam Bacc. *articulo* 2. & alij supra.

3 Hinc autem fit primò, quod contrahens plura Matrimonia rata, & ea non consummans, non est irregularis, quia scilicet illa Matrimonia non significant perfectè coniunctionem Christi cum Ecclesia, sed solum coniunctionem illius cum iustis per charitatem, quae in singulis Ecclesiae membris amissibilis est. Cornexo *supra*. Secundò similiter, quod rem habens cum pluribus foeminis extra Matrimonium non fit irregularis, quia fornicaria copula non potest significare coniunctionem Christi cum Ecclesia. Sayrus *de Censuris lib.*6. *cap.*1. *num.* 16. Tertiò quod ad inducendam Bigamiam non sufficit copula nefanda, propter eandem rationem. Et quia nullo iure id habetur. Bonacina *supra dicto punct.*5. *num.*9. Quartò quod etiamsi Clericus, vel Religiosus, qui post votum solemne, quod emiserunt, cum aliqua contraxerunt, sint irregulares, iuxta dicta supra, & *tom.*1. *capit.*5. *num.*2. non tamen propterea laicus contrahens cum Moniali, aut cum ea, quae votum solemne castitatis emisit, erit irregularis. Ratio est, non solum quia in Iure non est expressa talis irregularitas, & irregularitas non incurritur, nisi sit in Iure expressa, sed etiam, quia istud matrimonium non potest significare coniunctionem Christi cum Ecclesia. Sayrus *supra cap.*4. Idem dico de Clerico in minoribus constituto, aut de habente solum votum simplex castitatis, si contrahat cum virgine, propter eandem rationem, Bonacina *supra num.*2. *in fine*.

4 In quacumque Bigamia potest Papa dispensare, quia ipse est supra totum ius positiuum, ad quod ea pertinet. Sic communiter Doctores, Episcopus verò etiamsi non possit dispensare in Bigamia reali, aut etiam interpretatiua ad Ordines sacros recipiendos, aut ad vsum receptorum, *cap. super eo de Bigamis*, (Cornexo, & Bonacina *suprà*.) neque ex vi decreti Concil. Trid. *sess.*24. *cap.*6. vbi Episcopo conceditur facultas dispensandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, quia haec irregularitas non est ex delicto, licet enim aliquando ex delicto oriatur, vt constat ex dictis, principale tamen fundamentum eius non est delictum, sed defectus significationis (Suarez *dicta disp.*49. *sect.*6. *num.*9.) Nihilominus in bigamia similitudinaria dispensare potest cum eo, qui contraxit cum virgine, *cap.* 1. *qui Clerici, vel vouentes*. Etsi autem sit multorum sententia posse dispensare Episcopum etiam in reali, multo magis in interpretatiua bigamia, ad receptionem Ordinum minorum, & ad vsum receptorum, pro vt ex D. Thoma, Sanchez, & aliis sequitur Cornexo *dicto dub.*1. §. *Dico tamen*. Oppositum tamen in praxi seruandum est, non solum propter decretum Concil. Trident. *sess.* 23. *capit.* 17. *de reformat. in fine*, vbi prohibet Ordinariis admittere ad exercitium minorum Ordinum bigamos, quo denotatur ipsos non posse cum illis dispensare, sed etiam propter declarationem Sacrae Congregationis, quam ex Garzia refert Bonacina *supra num.* 15. Video etiam apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Bigamus*, declarationem hanc eiusdem Sacrae Congregationis. *Bigamus effectus bigamia interpretatiua, etiam si ante constitutus esset in Ordine Ostiariatus non potest mortua vxore dispensari per Episcopum, vt in Ordine suscepto ministret*. Ex ea autem infertur multò magis id esse dicendum de dispensatione quo ad receptionem Ordinis minoris. Neque etiam Commissarium Generalis Cruciatae dispensat in aliqua irregularitate bigamiae verae, vel interpretatiuae, vt habet Ludouicus à Cruce *in Expositione Bullae Cruciatae disp.*1. *cap.*9. *dub.*9. *num.* 11.

Illi autem Praelati Regulares, qui iuxta dicta *to.*1. *cap.*18. *à num.* 40. habent facultatem dispensandi cum suis subditis in quibusdam irregularitatibus non possunt dispensare in ista, quae contrahitur propter bigamiam, cum expresse illa excipiatur in priuilegiis ibi adductis Sixti IV. pro Praedicatoribus, eiusdem Sixti IV. pro Carmelitis, Gregor. XIV. pro Clericis Ministris infirmorum, & in aliis similibus plurium aliarum Religionum. Poterunt tamen id facere Praelati earum Religionum, quibus ex priuilegio Pontificio concessum fuerit dispensare in omnibus irregularitatibus Papalibus, & iuxta tenorem ipsius priuilegij, cum haec sit vna ex illis. Qui verò habeant tale priuilegium non mihi constat. Etsi videam Portellum *in dub. Regul. verbo Dispensare num.*4. aliqua referre ex Compendiis Iesuitarum, & Ordinis S. Hieronymi. Vide dicta eo *capit.* 18. *num.* 44. & consule priuilegia ibi relata. Id tamen credo, quod ex vi priuilegij dispensandi in omni irregularitate, si ibi non specificatur sermonem esse de Papalibus, aut de Sede Apostolicae reseruatis, non poterit dari ista dispensatio. Ratio est, quia vt saepè dixi, & habetur ex Regula iuris num. 81. *in generali concessione non veniunt ea, quae sunt speciali nota digna*, huiusmodi autem irregularitas, sicut & illae, quae sunt ob homicidium voluntarium, vel mutilationem membrorum, sunt speciali nota dignae, & ita si non specificentur non censentur concessae. Quo tamen non obstante an id fieri possit ex vi priuilegij Pauli III. pro Benedictinis Vallisoletanis, quod refero infra verbo *Irregularitas numero* 72. ibi dicetur. 5

Possunt tamen Praelati Religionum, qui habent iurisdi- 6

iurisdictionem quasi Episcopalem, v. g. Generales Prouinciales, Abbates, &c. dispensare cum suis subditis in irregularitate orta ex bigamia purè similitudinaria, si casus esset, quod illi contraherent, & consummarent matrimonium, eo quod dispensatio in illa committitur Episcopis iure ordinario, & quidquid iure ordinario competit Episcopis, competit etiam istis Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem. Rodriguez *tom.* 1. *Quæst. Regul.* q. 42. *art.* 2. Suarez *dicta sect.* 6. *in fine*. Dixi purè similitudinaria, quia si fuerit simul interpretatiua, vt si esset casus quo Religiosus duceret viduam, aut quo contraheret matrimonia esset irregularis bigamia interpretatiua, ac per consequens non posset in ea dispensari à suis Prælatis. Suarez *ibidem*.

7 Addit Rodriguez, posse dictos Prælatos dispensare cum suis subditis, etiam in bigamia vera quoad Ordines minores, ex eo sanè, quia id possent facere Episcopi. Sed assumptum non est verum, vt dictum est, neque id, quod ex illo infertur. Suarez *ibid. num.* 17. Qui multo minus probabilem appellat sententiam asserentium etiam ad Ordines Sacros posse hanc dispensationem dari à Prælatis Regularium, quia hoc iure communi fieri non potest, & si dicatur fieri posse ex priuilegio, ostendendum est, vt ipse ait, tale priuilegium.

8 Non tollitur bigamiæ irregularitas per Baptismum casu quo illum suscipiens duas contraxisset nuptias. Ratio est, quia per Baptismum non tolluntur, nisi peccatum, & pœnæ debitæ pro peccatis quoad Deum, ergo non tollitur defectus significationis coniunctionis Christi cum Ecclesia, quem incurrit aliquis eo ipso, quod duo contrahit matrimonia; sed irregularitas fundatur in hoc defectu, vt dictum est. Ergo non tollitur per Baptismum. Potius debet dici consurgere, aut pullulare cum ipso, aut post ipsum. Cum enim irregularitas non possit imponi infidelibus ante Baptismum, quia non sunt subditi Ecclesiæ, ideo debet præsupponi, quòd homo sit baptizatus ad hoc, quod posito quod habet prædictum defectum, consurgat in illo hæc irregularitas. Noster Michaël de Bononia *in* 4. *dist.* 5. *quæst. vnic. cas.* 2. ex Bacconio quem refert. Idem dicendum, propter eamdem rationem, de eo, qui ante Baptismum vnum contraxit matrimonium, & post Baptismum aliud. Suarez *dicta sect.* 6. *num.* 10. & sequentibus. Cornexo *dicto dub.* 1.

9 Neque etiam tollitur propter professionem in Religione approbata. Esto enim, quod irregularitas, quæ est ex defectu natalium tollatur per professionē Religionis, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. de irregularitate tamen hac non est aliquod fundamentum ad id asserendum, saltem iure communi, aut ex ordinariis priuilegiis Religionum. An verò id habeat aliqua Religio, quæstio est de facto, quam Prælati illius scire debent. Suarez *sup. num* 16.

10 Clerici bigamiam contrahentes non solum sunt irregulares, bigamiæ quidem realis causa, si duo contraherent matrimonia ea consumando, & interpretatiua si aliquo modo ex assignatis *num.* 1. contraherent, & similitudinariæ, si post votum solemne castitatis etiam cum virgine contraherent, & copulam haberent, iuxta dicta in superioribus, sed etiam incurrunt pœnas illas impositas, *cap. altercationis de Bigamis in* 6. vbi Pontifex ait: *Omni priuilegio Clericali declaramus esse nudatos, & coërcioni fori sæcularis addictos, consuetudine contraria non obstante. Ipsis quoque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum Clericalem.*

11 Circa quæ primo notandum, ea esse intelligenda de Clericis in minoribus constitutis, non de illis, qui sunt in Sacris. Illi enim possunt conuerti ad statum sæcularem, deponere habitum, & tonsuram, & isti non. Glossa *ibid.* Syluester *in Summa verb. Bigamia quæst* 8. Toletus *in Summ. lib.* 1. *cap.* 67. *in fin.* Quid verò dicendum in casu quo Clericus in Sacris ex dispensatione Papæ cum vidua contraheret, habes ex declaratione S. Congregationis infra verbo *Clericus num.* 20. Secundò consequenter, quod ea intelligenda sunt de bigamis verè, aut interpretatiuè, non de similitudinariis, quia Clerici in minoribus, cum non emittant votum solemne castitatis, non possunt contrahere irregularitatem bigamiæ similitudinariæ, sed etiam quia Constitutio pœnalis, qualis est ista, non debet extendi de casu vero ad fictum. Syluester *supra* ex Geminiano. Tertiò, quod ibi non est sermo de Religiosis, aut Monachis, sed solum de Clericis in minoribus, vt dictum est, quia isti solum sunt, qui possunt mutare statum. Syluester *ibid. num.* 9. Indicat tamen ibi *quæst.* 8. ex Ioanne Andrea, Religiosum factum bigamum, intellige bigamia reali, vel interpretatiua, reducendum esse ad statum laicorum professorum, seu Conuersorum ex *capitulo Quisquis Clericus distinctio* 84. Quod satis rationi congruum est, & conforme dicendis.

Bigamus non dispensatus in irregularitate postulans habitum Religionis, non debet admitti, nisi ad statum conuersorum; cum sit inhabilis ad Ordines Sacros, ad quos recipiendos Fratres Choristæ recipiuntur. Azor. *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4 *quæst.* 0. Peirinis *de Prælato tom.* 2. *quæst.* 2. *cap.* 5. *num.* 100. Addit ibidem, posse admitti ad statum Clericorum bigamus nobilis virtuosus, & à Prælato dispensatus, vt possit Ordines minores suscipere, & sic seruire Ecclesiæ tanquam Clericus. Sed, si diues admitti potest, etiam poterit pauper, quod est contra Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 17. *de reformat.* vbi bigamos excludit ab exercitio etiam minorum Ordinum. Supponit autem hic auctor posse Prælatum Regularem dispensare cum illo, cuius oppositum ostensum est supra. 12

Multo minus potest ad Prælatias admitti bigamus non dispensatus, pro vt colligitur ex 1 *ad Timoth.* 3. vbi dicitur de Episcopo, quod debeat esse *vnius uxoris vir*, & ex congruentissima ratione, quia talis non poterit aliis persuadere castitatem, cum ipse fuerit incontinens. Plura etiam iura referri possunt ex *c.* 1. 2. & 3. *de Bigam.* Ita communiter authores. Addunt Palud. *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 4. *art.* 5. Sayrus *l.* 6. *de Censuris cap.* 6 *num.* 14. Peirinis *supra num.* 99. etiam casu dato, quod aliqui Prælati Regulares haberent facultatem dispensandi cum subditis ad Ordines suscipiendos, non propterea possent dispensare ad Prælatias, quia sunt Dignitates, nisi ad id etiam priuilegium haberent, quia dispensatio est stricti iuris, nec extenditur vltra casum expressum, præsertim de minori ad maius, pro vt esset in præsenti. An autem Monialis bigama eligi possit in Abbatissam dixi *tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 7. 13

BONA REGVLARIVM.

SVMMARIVM.

De bonorum temporalium materia plura remissiuè num. 1.

Bona

Bona spiritualia Regularium applicari possunt à suis Prælatis. num. 2.
Quomodo id intelligendum. ibid.
Tria in operibus iustorum reperiuntur num. 3.
Esse meritoria de condigno applicabile non est aliis num. 4.
Quid de ratione impetrationis in illis reperta numero. 5.
Quomodo applicabilis sit. ibid.
Ratio satisfactionis applicabilis est. num. 6.
Quomodo id intelligendum. ibid.
An resistentibus, aut renitentibus subditis. num. 7.
An casu, quo talis satisfactio illis necessaria non sit. ibidem.
Non propterea dici debent Prælati concedere indulgentias num. 8.
Bona temporalia Religiosorum vsurpantes, vel occupantes. num. 9.
Bona illorum sunt valdè priuilegiata. num. 10.
Alia remissiuè. num. 11.

1 DE bonorum temporalium materia, prout ad Regulares spectat, permulta dixi in præcedentibus tomis, videlicet, quod bona Religiosi, qui propter fraudem, dolum, & cupiditatem Prælati emisit professionem, non pertineant ad Monasterium, sed ad hæredes, *tom. 1. cap. 2. n. 19.* Quod bona adquisita à Religiosis non ab ipsis, sed ab Officialibus Monasteriorum debeant recipi, possideri, & expendi, *cap. 6. num. 25.* Quod bona adquisita ab illis per illicitam negotiationem, aut aliàs contra Sacros Canones, post eorum mortem pertineant ad Cameram Apostolicam. Et quæ sint illa *cap. 10. num. 3.* Similiter quod bona Regularium extra claustra degentium post ipsorum mortem, etiam pertineant ad eandem Cameram, *cap. 16. num. 31. & tom. 2. cap. 1. num. 40.* Ad quos pertineant bona Religiosorum assumptorum ex Religionibus, *tom. 1. cap. 17. n. 12. & 14.* Qualiter bona stabilia prohibita sint particularibus Religiosis, etiam de licentia Superiorum, *cap. 6. à num. 19. & cap. 18. num. 71.* De bonis incertis Nouitiorum *cap. 24. num. 39.* De bonis Monialium derelictis, *cap. 25. num. 48.* An bona inuenta, incerta, malè adquisita, aut destituta, applicari possint Monasteriis, *tom 2. cap. 19. num. 48 49. & 50.* Quanto tempore præscribatur contra ipsa *num. 63.* Quæ Monasteria possidere possint bona stabilia eo *cap. 19. n. 1.* Quæ dicantur talia *num. 3.* Quæ transeant ad illa ratione Religiosorum, *num. 27. 28. & sequentibus.* In quæ bona succedant Monasteria *num. 40.* Generaliter etiam, de bonis, & possessionibus quibus capacia sint Monasteria Regularium, seu in quæ succedere possunt, & de eorum administratione, toto illo *cap. 19.* Similiter aliqua ad eam materiam spectantia dicta sunt in hoc tertio tomo verbo *Administratio, & Administrator*, & verbo *Alienare, seu Alienatio*, verbo *Apostata, & Apostasia*, & verbo *Beneficium.* Alia ergo addenda tam de bonis spiritualibus Regularium, qualia sunt bona ipsorum opera, satisfactiones, ieiunia, orationes, sacrificia, quàm de temporalibus.

2 De prioribus autem loquendo certum est id quod *tom. 1. cap. 18. n. 67.* dixi, posse scilicet Prælatos Religionum applicare aliis bona opera suorum subditorum illisque tribuere literas talis communicationis. Primò ex praxi Religionum. Secundò, ex priuilegio Vrbani V. quo concessit Generali, & Prouincialibus Ordinis Minorum, vt possent benefactoribus Ordinis communicare Suffragia, Indulgentias, Orationes, & bona spiritualia. Ita Cassarub. *in Compend. Priuil. Mendicant. verbo Indulgentia, quoad sæculares sub tit. Indulgentia concessa exibentibus, &c.* Quo priuilegio tam Minores, quàm alij Mendicantes, qui communicant in priuilegiis cum ipsis potiri possunt. Tertiò, ex iure communi, quia quilibet Prælatus cuiuscumque Congregationis potest id facere, pro vt dixi loco relato ex S. Thoma, & Nauarro. Et declaratur exemplo Thesauri communis Ecclesiæ, ex eo enim talis Thesaurus in Ecclesia constituitur non ex meritis, & satisfactionibus Christi, pro vt est de fide certum ex Clem. VI. *in Extrauag. Vnigenitus de pœnitent. & remiss.* sed etiam ex satisfactionibus Sanctorum, quia fuerint in ipsa plures Sancti, & aliqui de facto sunt habentes satisfactiones superabundantes, ipsis non necessarias, nec ab illis aliis applicatas, ac per consequens veluti bona communia Ecclesiæ ad ipsam deuoluta dispensanda à Papa, sicut etiam generaliter bona ciuium, quæ sine hærede decesserunt, ad Ciuitatem deuoluuntur dispensanda à Principe. Suarez *4. tomo in 3. parte disput. 51. sect. 2. n. 10. 11. & 12.* Bonacina *de Indulgentiis disp. 6. p. 1. n. 3.* Quæ ratio suo modo, & proportionaliter procedit in Communitatibus Religiosis. Etsi enim ex ipsis non sit aliquis priuatus Thesaurus meritorum, aut satisfactionum suorum membrorum applicandus, seu dispensandus per Prælatos ipsarum, quia sola Ecclesia habet hunc Thesaurum, & hæc potestas solum concessa est à Christo Domino Summo Pontifici Ecclesiæ Pastori, illæ tamen sunt quædam corpora mystica, quorum capita, seu Superiores habent potestatem admittendi, vniendi, & incorporandi ex rationabili causa aliquos ad illorum consortium, & disponendi de bonis, etiam spiritualibus ipsorum eorum præsertim, quæ illis necessaria non sunt, in vtilitatem, & commodum tam ipsarum Religionum, quàm eorum, qui illis aggregati sunt, conformiter tamen ad Regulam, & Statuta Ordinum. Fauet huic doctrinæ Suarez *sup. disp. 55. sect. 5. n. 5. & sequentib.* Valen. *2. 2. disp. 7. q. 20. punct. 3. § sed facile, & §. etsi autem.*

Pro qua supponendum, in operibus iustorum tria reperiri. Primò, esse meritoria de condigno gratiæ, & gloriæ. Secundò esse meritoria de congruo, seu impetratoria apud Deum. Tertiò esse satisfactoria pro pœna temporali. Suarez dicta *sect. 5. num. 11.* Ex quibus primum est omnino personale, nec aliis applicabile de potentia ordinaria. Soli enim Christo, quia fuit Caput hominum, & Angelorum conuenit pro aliis mereri de condigno. Duo verò posteriora aliis communicari possunt, ita vt possit iustus, aliis impetrare dona aliqua, seu beneficia apud Deum, quemadmodum oratio S. Stephani communiter creditur impetrasse conuersionem S. Pauli. Similiter potest iustus satisfacere pro pœnis temporalibus aliorum prout habent communiter Theologi. De hoc puncto specialiter noster Hieronym. Gratianus *in tract. 4. de Iubileo part. 1. cap. 8.* Ludouicus à Cruce *in Exposit. Bullæ Cruciatæ disp. 2. cap. 8. dub. 15.* 3

Ergo ad intentum, cum dicitur Prælatos applicare posse bona opera suorum subditorum pro aliis; non potest intelligi de illis quatenus sunt meritoria de condigno gratiæ, & gloriæ quia vt dixi, hoc modo sunt personalia, & omnino incommunicabilia, aliis, intelligi ergò debet de prædictis operibus duobus posterioribus modis. 4

Et de primo, qui est per impetrationem res est certissima. Nulli enim dubium esse potest, quin possint Prælati præcipere subditis, vt orent pro benefactoribus, & aggregatis Religioni. Hoc enim est conforme Regulæ, & Constitutionibus, & opus 5

prium charitatis, eleemoſynæ, gratitudinis, &c. ac per conſequens tenentur ſubditi huic præcepto obedire, & aliter facientes peccabunt. Nec ſolum hoc pacto, imperatiuè videlicet, ſed etiam veluti elicitiuè, & proximè id facere poſſunt duobus modis aſſignatis. Primò quidem, vniendo, aggregando, & incorporando prædictas perſonas ſuæ Religioni, hoc enim facto, cum in Religionibus ſint plura communia, ſuffragia, ſacrificia, & orationes inſtituta pro ipſis, quæ dum fiunt vtilia ſunt omnibus membris ipſarum, conſequenter etiam vtilia erunt prædictis aggregatis. Suarez *dicta ſection. 5. numero 6.* Secundo, ordinando, & dirigendo prædicta ſuffragia communia, quæ fiunt pro tota Religione ad illas perſonas aggregatas, propter facultatem quam habent veluti diſpenſatores diſponendi de illis, iuxta dicta, S. Thomas *in additionibus ad 3. part. quæſt. 21. artic. 1.* Tertiò, ordinando etiam, & dirigendo ſpecialiter ad prædictas perſonas aggregatas ſuffragia communia, quæ fiunt in Religionibus pro omnibus fidelibus in generali, quia in hoc non fit aliquod præiudicium aliis fidelibus, cum non minuatur eorum vis impetratoria (eſto ſatisfactoria forſan minuatur) eo quod aliquibus ſpecialiter applicentur, nec ipſis ſubditis, vt de ſe patet. Quo ſenſu intelligendi ſunt Peirinis *tom. 1. de ſubdito q. 1, de obedientia cap. 6. ferè in fine*, & Corduba ab ipſo relatus.

6 Similiter de ſecundo, qui eſt per modum ſatisfactionis, etiam eſt res certiſſima, poſſe Prælatos Religionum applicare bona opera ſatisfactoria ſubditorum prædictis perſonis. Id enim probat contra Vuiclephum hæreticum Vualdenſis noſter *tom. 3. de Sacramentalibus titulo 10. capite 94. & 95.* ex Apoſtolo *ad Epheſ. 1.* illis verbis: *Memoriam veſtri faciens in orationibus meis.* Ex litteris cuiuſdam Prælati Carmelitarum; & alterius Carthuſienſium, ac Iuonis Carnotenſis ad Adelam Comitiſſam. Item Anſelmi ad quandam etiam Adelidem Comitiſſam, ac Stephani Ciſtercienſis ad Ludouicum Francorum Regem, & aliorum ad diuerſos. Quod ſequuntur communiter Doctores ſpecialiter Sotus *in 4. diſt. 21. quæſt. 5. artic. 4.* vbi propterea Vualdenſem *Orthodoxum Doctorem* vocat Valentia *ſupra §. eſt autem* Gratianus *ſupra capite 4.* Id vero fieri poteſt tribus modis ſupra aſſignatis, ſcilicet imperando, vt ſubditi faciant, & vniendo dictas perſonas communitatibus ipſorum, ac ordinando vel dirigendo ad ipſas ſpecialiter tum ſuffragia communia ſatisfactoria facta pro tota Religione, tum ea, quæ fiunt pro omnibus fidelibus. Imò etiam id fieri poteſt applicando dictis perſonis ſatisfactiones particulares Religioſorum, ſaltem quando ipſi non contradicunt, aut repugnant. Quod probari poteſt, quia quemadmodum ipſi Religioſi poſſunt ſua opera ſatisfactoria aliis offerre, ſic etiam & Superiores eorum, quia omnia bona Religioſorum ſubdita ſunt per votum obedientiæ Superiorum voluntati. Valentia *ſupra §. ſed facilè.* Bonacina *de Indulgentiis diſputatione 6. quæſt. 1. punct. 3. numero 19.* Addit Sotus *ſupra* huiuſmodi applicationem, non ſolum de congruo, ſed de condigno valere quantum ad rationem ſatisfactionis, quia per illam fit ſolutio Deo. Quemadmodum ſi vnus pro alio ſolueret debitum. Quod eſt ſatis probabile, maximè, ſi addatur ex parte Dei pactum, ſeu promiſſio de acceptanda tali ſatisfactione. De quo Suarez *4 tom. in 3. p. diſp. 48. ſectio. 3.*

7 Difficultas tamen eſt, an id poſſint facere Prælati, reſiſtentibus, aut renitentibus ſubditis. Quod eſt dicere, an poſſint applicare aliis ſatisfactiones ipſorum, ſi ipſi reſiſtant, aut nolint, quod applicentur. Et quidem loquendo de Sacrificio Miſſæ, iam dixi *tom. 1. c. 4. n. 35.* quod etiam ſi Prælatus velit, & aut præcipiat, quod ſubditus applicet Miſſam pro Petro & ipſe applicet pro Fráciſco, etiam ſi ſubditus peccet ſic faciendo, nihilominus talis Miſſa ſolum prodeſt Franciſco, non autem Petro. Ratio eſt, quia Sacerdos in adminiſtratione Sacramentorum, & applicatione Sacrificiorum operatur, vt miniſter Chriſti, & vt habens ſolum ab ipſo poteſtatem, ac proinde non vt ſubditus aliis quibuſcumque. Quare quemadmodum ſi Prælatus præcipiat ne ſubditus baptizet, vel abſoluat, ſi tamen id faciat (etſi peccet ſic faciendo) factum tamen tenet, ſic in propoſito Peirinis *ſupra dicto c. 6. §. vnic.* Loquendo verò de aliis operibus ſatisfactoriis, ſeu ſuffragiis, ſi illa non ſint neceſſaria ſubdito, vt pote, quia ipſe non ſolum eſt in ſtatu gratiæ etiam nullam habet temporalem pœnam ſoluendam, quia totam quam habebat, per Indulgentias, vel alias ſatisfactiones ſoluit dicendum eſt poſſe applicari aliis à Prælato, etiam reſiſtente ſubdito, hoc enim ſequitur ex facultate, quam habet diſponendi de bonis ſubditorum, maximè ſi ipſis neceſſaria non ſunt. Si vero tales ſatisfactiones ſubdito neceſſariæ fuerint, quia ſcilicet habet aliquid ſoluendum de pœna temporali, probabilius eſt non poſſe à Prælato applicari aliis contra ſuam voluntatem. Sicut enim Prælatus non poteſt à ſubdito auferre bona temporalia neceſſaria, v. g. cibum, veſtes, ſomnum, &c. ſic nec ſpiritualia neceſſaria, præſertim, quia in iſtis neceſſariis non ſubditur voluntas ſubditi Superiori. Scotus *quodlib. 10.* Peirinis *ſupra*, Bonacina *ſupra num. 21.* Dixi probabilius id eſſe, quia ſatis probabile eſt oppoſitum, rationabili ſubſiſtente cauſa, prout tenent Sotus *ſupra*, Valentia etiam *ſupra §. vt notat.* Suarez *dicta diſput. 55. ſection. 5. num. 8.* & ſaltem optimum conſilium eſt, vt in applicatione iſtarum ſatisfactionum ſubditi voluntariè ſubdantur diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, ſic enim maiorem obedientiam erga Prælatos, & maiorem charitatem, ſeu miſericordiam erga proximos oſtendent, ac per conſequens illorum meritum multo maius erit apud Deum.

Non tamen propterea prædicti Prælati dici debent concedere Indulgentias. Ratio eſt, quia concedere Indulgentias, eſt applicare ſatisfactiones præteritas conſeruatas in communi Theſauro Eccleſiæ, prout facit Papa applicando ſatisfactiones Chriſti, & aliorum Sanctorum conſeruatas in Eccleſiæ Theſauro, iſti autem Prælati non applicant ſatisfactiones præteritas in aliquo Theſauro repoſitas, cùm enim in Communitatibus Religioſis non ſit talis Theſaurus, vt dixi, quia eo ipſo, quòd Religioſi habent ſatisfactiones ſuperabundantes, ſtatim veniunt ad communem Eccleſiæ Theſaurum, vbi conſeruantur, idcirco ſolum præſentes, aut futuras ſatisfactiones applicare poſſunt Prælati, ac per conſequens non concedunt Indulgentias. Sotus *ſupra.* Valentia *ſuprà §. ſecundò quia* 8

Loquendo autem de bonis temporalibus Religioſorum, præter ſuperius notata, dicendum; bona quæcunque Eccleſiaſtica, etiam Regularium, vſurpantem videri incurrere excommunicationem Papæ reſeruatam, & ſi fuerit euſdem Eccleſiæ patronus; eo ipſo priuari iure patronatus, & Clericum conſentientem eiſdem pœnis affici, quibuſcunque beneficiis priuari, ad quæcumque alia beneficia inhabilem effici, & à ſuorum Ordinum executione, etiam poſt integram ſatisfactionem, & abſolutionem, ſui 10

Ordinarij

Ordinarij arbitrio suspendi debere, Ita enim habetur ex Concil. Trid. *sess.* 22. *de reform. capite* 11. Naldus *in Summa verbo bona num.* 10. Qui etiam addit ex declaratione Sacræ Congregationis haberi comprehendi hoc decreto Rectores piorum locorum cædentes arbores frugiferas, si in proprios vsus eas conuertant. Vide Caietanum *verbo Excommunic. cap.* 27. Prosperum Augustinum *in additionibus ad Quarantam verbo bona Ecclesia occupantes.* Cum autem in hoc decreto sermo sit generaliter de bonis Ecclesiasticis & speciatim etiam, vt ibi dicitur de bonis *cuiusuis sacularis, vel Regularis beneficij*, ideo, vt dixi, videri ad bonorum Regularium vsurpatores, & Regularem consentientem extendi debere. Etsi oppositum indicet Azor. *tom.* 1. *Instit. Moral. lib.* 7. *cap.* 38. *quæst.* 16. asserens hoc locum habere non in ipso Clerico Beneficiario, sed in extraneis, sicque declaratum à Sacra Congregatione. Vide & Filliucium *tract.* 44. *capite* 6. *num.* 3. *in fin.* Quid autem debeat dici de occupantibus, seu damnificantibus Regularium bona, dixi *tom.* 2. *cap.* 19. *num.* 51. ex priuilegiis Eugenij IV. pro Congregatione Montis Oliueti, & Iulij II. pro Augustinianis. Extat & aliud eiusdem Eugenij IV. priuilegium in Bulla: *Etsi ex debito* apud Tamburinum *de Iure Abbatum tom.* 1. *in priuileg. memorab. Iulij II. numero* 22. quo contra perturbantes, vel auferentes bona Monachorum Cassinensium, Pontifex excommunicationem fulminat. Fruuntur autem huiusmodi priuilegiis tam Carmelitæ, quam alij quicumque habentes generalem communicationem Priuilegiorum cum istis Religionibus.

10 Regularium bona sunt valdè priuilegiata, non solum propter dicta de priuilegiis Regularium *tom* 1. *cap.* 3. & *tom.* 2. *cap.* 19. fermè per totum, & dicenda infra verbo *Priuilegia*, sed etiam, quia gaudere videntur priuilegiis Fisci, Militum, libertatis, alimentorum, dotis, pupilli, & Reipublicæ, saltem in multis casibus, prout latè ex variis iuribus, & Doctoribus comprobat Laurentius de Franchis *in Controuers. Episcoporum, & Regularium quæstione* 96. *pag. mihi* 434.

11 De ipsorum immunitate, & exemptione dicam infra verbo *Exemptio*, verbo *Gabella*, & verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium.* De bonis naufragantium verbo *Bulla Cœna Domini.* An ex illis debeatur Canonica portio verbo *Canonica portio*, & 4. tom. verbo *Quarta* An debeant decimas de ipsorum bonis verbo *Decima*.

BREVIARIVM.

SVMMARIVM.

Breuiarium particulare habent Religiones Benedictina, Dominicana, & Carmelitana. n. 1.
Et aliqua Ecclesia. ibid.
Quid decreuerit S. Congreg. circa Breuiarium Carmelitarum. n. 2.
Quilibet Religiosus tenetur etiam sub mortali vti solum Breuiario sui Ordinis. n. 3.
An etiam extra Chorum. ibid.
An Ecclesiæ, quæ Breuiarium Romanum receperunt, possint redire ad primum Breuiarium. numero 4.
An quæ non receperunt illud possint in aliquo casu ipsum acceptare. n. 5.
Aut vti alio Breuiario. ibid.
Quid de Clericis, aut Religiosis non habentibus in promptu Breuiarium. n. 6.
An qui non acceptarunt Breuiarium Pij V. possint illud denuo acceptare. n. 7.
Carentia Breuiarij quando excuset à peccato. numero 8.
An carentes Breuiario teneantur dicere ea, quæ sciunt memoriter. n. 9.
Habens priuilegium recitandi per Breuiarium proprium an vti possit socio. n. 10.
Beneficiati, quo Breuiario vti debeant. n. 11.
Addere, vel demere an liceat in Breuiariis. numero 12.
Alia remissiuè. n. 13.

1 BREVIARIVM particulare, & diuersum à communi Clericorum, quod vocatur Romanum, prius à Pio V. & postea à Clemente VIII. reformatum habent aliquæ Ecclesiæ, & Religiones, præsertim Benedictina, Dominicana, & Carmelitana. Ex quibus Benedictinum Breuiarium reformatum ad vsum Breuiarij Romani concessum est Monachis, & Monialibus Benedictinis in Lusitania. Item Monachis Benedictinis in Heluetia, & Suetia. Item omnibus Monachis eiusdem Ordinis. Ex declarationibus Sacræ Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Breuiarium.* De mandato etiam Pauli Quinti, & Sacræ Congregationis debet adhiberi idem Breuiarium ab omnibus Monachis, & Monialibus sub Regula Sancti Benedicti militantibus. Barb. *ibidem.*

2 Quamuis autem idem Barbosa ibidem dicat Fratres, & Moniales nostri Carmelitani Ordinis recepisse Breuiarium Romanum, eisdemque concessisse Sacram Congregationem 9. Aprilis 1633. vt de Sanctis Ordinis possent Officia propria iam approbata, iuxta Rubricas Breuiarij Romani recitare, & in celebratione Missarum in fine dicere *Salue Regina* stantes, & non genuflexos: veritas tamen est, quod Religio tale Breuiarium Romanum non recepit, contenta Breuiario antiquo ipsius, quod est iuxta Hierosolymitanæ Ecclesiæ antiquam consuetudinem, etsi ad normam eiusdem Breuiarij Romani directum, approbante, & confirmante Gregor. XIII. anno 1584 in Bulla *Vt Breuiarij*, *&c.* quæ est in principio ipsius. Quoad Officia verò Sanctorum Ordinis, cum ea sæpius eidem concessa sint, partim à Gregorio XIII. in dicto Breuiario, partim à Sacra Congregatione Rituum sub Paulo V. anno 1609. & sub Sanctiss. D.N. Vrbano VIII. sub anno 1628. ideo ea sunt in vsu Religionis, sicut prius erant. Similiter vsus antiquus dicendi *Salue Regina* in fine Missarum in Ordine quoque perseuerat sicut prius. Nihil proinde ex vi talis concessionis in Ordine immutatum est, nec illa fuit eidem intimata, aut ab ipso recepta.

3 Quamuis, iuxta dicta *tom.* 1. *capit.* 12. *num.* 18. quilibet Religiosus teneatur, etiam sub mortali, dicere horas Canonicas iuxta Breuiarium pro suo Ordine approbatum, iuxta Romanum videlicet, illi, qui eo vtuntur, & iuxta Benedictinum, Dominicanum, & Carmelitanum, horum Ordinum Religiosi, quod maximè tenet verum quoad Chorum, cum pro illo magis vigeat hoc præceptum. Nihilominus, prout plures probabiliter credunt, prædicti Benedictini, Dominicani, & Carmelitani, & quicumque alij extra Chorum recitantes, possunt vti Breuiario Romano, nisi in ipsorum Religionibus sit prohibitio

de hoc. Ratio est, non solum, quia cum Ecclesia Romana sit mater omnium Ecclesiarum, ideo conformari se illi semper licitum videtur: sed etiam, quia Pius V. qui in Bulla *Quod à nobis*, quæ est 64. inter Constitutiones ipsius in 2. tom. Bullar ordinauit, vt Breuiarium Romanum à se editum ab omnibus reciperetur, ab hoc onere excepit eos, qui à ducentis annis aliis Breuiariis vtebantur, adiiciens, quod si illud velint recipere possint illo vti in Choro, si ita Episcopo, & toti Capitulo magis placuerit. Ex hoc enim denotatur, quod ad vtendum illo extra Chorum non requiratur consensus Episcopi, vel Capituli, ac per consequens, quod possint illo vti priuatim extra Chorum. Sanchez *in opusc. moral. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 23.* Diana *par. 2. tract. 12. de horis Canonicis resolut.* 10. alios referens, ac de consuetudine testificans. Dixi nisi sit circa hoc specialis prohibitio in Religione, quod etiam tenet Sanchez *ibid.* & Bonacina *in tract. de horis Canonicis disput. 1. quæst. 3. punct. 1. num.* 5. quia esto id esset permissum à Pontifice potuerunt tamen Prælati Regulares id prohibere suis subditis, vel propter alias rationabiles causas. Sicut & inter sæculares prohibitum id est in Ecclesia Mediolanensi, vt affert Bonacina *numero* 6. In nostra autem Religione Carmelitarum est prohibitio Papalis de hoc à Gregorio XIII. in Bulla relata, vbi hæc habet: *Mandantes vniuersis, & singulis Ordinis prædicti Professoribus, Nouitiis, & personis vtriusque sexus, vt hoc solo Breuiario in quacumque Prouincia, Congregatione, & domo tam in Choro quam extra illum Matutinis, & aliis horis Canonicis recitandis vtantur.* Et postea imponit transgressoribus pœnam excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruatæ.

4 Ecclesiæ porrò, & Religiones, quæ prædictum Breuiarium receperunt, non possunt amplius ad primum Breuiarium redire, censetur enim iam reprobatum in dicta Constitutione Pij Quinti, Filiucius *tractat.* 23. *capite 6. numero* 185. Bonacina *supra num.* 2.

5 Probabile autem est in illis Ecclesiis aut Religionibus, vbi prædictum Breuiarium Romanum receptum non est, sed conseruatum illud, quod per 200. annos erat in vsu posse Episcopum, vel prælatum Religiosum cum suis subditis respectiuè dispensare ex rationabili causa, & pro aliquo casu, vt recitent Officium diuinum per præfatum Breuiarium Romanum. Ratio est, quia Episcopi, & per consequens Prælati Regulares solent in similibus præceptis Ecclesiasticis, eo casu dato, dispensare, iuxta dicta *tom. 1. cap.* 18. *num.* 55. Suarez *tom. 2. de Religion. lib. 4. de horis Canonicis cap.* 23. *numero* 17. Idem credo de recitatione Officij per aliud Breuiarium approbatum, verbi gratia, Benedictinum, Dominicanum, vel Carmelitanum pro aliquo casu, & ex rationabili causa, propter eamdem rationem. Imò de Clerico obligato ad dicendum Officium per Breuiarium Romanum, credunt aliqui non peccare mortaliter si vna, vel alia vice illud recitet per Breuiarium, verbi gratia, Dominicanum. Quia talis mutatio non videtur notabilis. Diana *supra* post alios. Addunt aliqui posse Prælatum Regularem dispensare, vt in aliquo casu dicatur aliquod Officium non contentum in Breuiario rationabili causa subsistente. Suarez *supra capite vndecimo, numero sexto*, Diana *supra resolut.* 36. Hæc porrò omnia non videntur procedere in illis Ecclesiis, & Religionibus habentibus Papale statutum vtendi solo proprio Breuiario, prout Carmelitæ habent, vt dixi.

Casu autem quo Clerici, vel Religiosi obligati ad proprium Breuiarium ipso carerent, vel quia propria culpa illud amisissent, vel quia ipsis furto sublatum esset, tenerentur recitare per quodcumque Breuiarium approbatum, quod in promptu haberent, non obstante quacumque prohibitione, quam haberent, non vtendi alio Breuiario, nisi proprio. Ratio est, quia præceptum iuris communis recitandi Officium diuinum, quod obligat omnes Ecclesiasticos, præsertim in sacris constitutos, præponderare debet cuicumque præcepto recitandi per hoc, vel per illud Breuiarium. Vnde hoc posterius in eo casu cederet priori. 6

Probabile etiam est illas Ecclesias, vel Religiones, quæ acceperunt Breuiarium Romanum editum à Pio V. eo quod haberent aliud Breuiarium à 200. annis, posse nihilominus modo illud acceptare. Ratio est, quia Pontifex illis concedit id posse facere cum conditione modo afferenda. Cum autem hæc concessio non limitetur ad aliquod tempus, ideo videtur perpetua, ac per consequens nunc etiam in sua vi manere. Indicat id Suarez *supra dicto cap.* 11. *num.* 4. dum de illis dicit *posse* (quod est temporis præsentis, non potuisset, quod est præteriti) *illud acceptare, si velint.* Addit Pontifex hoc fieri debere dummodo Episcopus, & vniuersum Capitulum in eo consentiant. *Quæ Regula* (inquit Suarez *supra*) *cum proportione ad Regulares Ecclesias applicatur.* Quod intelligendum, vt in Ecclesiis sæcularibus, seu Regularibus, non exemptis id fiat de consensu Episcopi, & vniuersi Capituli, in Ecclesiis vero Regularium, seu Religionibus exemptis, de consensu Generalis, & Capituli Generalis. Addit & Suarez quem sequitur Bonacina *supra num.* 2. quod cum Pontifex requirit concessum vniuersi Capituli, non postulat, quod omnes de Capitulo nullo discrepante consentiant, id enim moraliter expectandum non est, nec vis verbi hoc postulat, sed solum, quod præstetur à Capitulo, vt Capitulum est; id est per modum vnius corporis mystici ad hoc congregati. 7

Carentia Breuiarij voluntaria non excusat à peccato recitandi; secus si inuoluntaria fuit, iuxta dicta *tom. 1. cap.* 12. *num.* 25. Quæ sic amplianda. Qui sine sua culpa caret Breuiario, vt quia illud amisit, vel illi sublatum est, & nullo modo potest habere, vel accommodatum, vel emptum, vel cum alio, aut memoriter, recitare, excusatur à peccato. Quia nemo tenetur ad impossibile. Syluester *verbo Hora quæst.* 4. Sotus *lib. 10. de Iustit. quæst. 5. artic.* 3. Hoc vero intellige, si nec potest habere Breuiarium alterius Religionis, vel Instituti approbatum tamen, quia tunc iuxta *dicta supra num.* 6. per illud debet recitare. Qui autem sua culpa caret Breuiario, videlicet, quia nauigationem aggrediens illud proiecit in mare, aut combussit, vel negligens culpabiliter fuit in eo custodiendo, peccauit tunc mortaliter, quia causam dedit omissioni recitandi. Similiter peccauit mortaliter, saltem quoad omissionem ipsam externam, omnibus aliis diebus, quibus caruit Breuiario, quando currebat præceptum recitandi, quia tunc verè transgreditur præceptum recitandi. Ita in simili Coninck *tomo primo, in prima, Secunda S. Thomæ tractat. 7. circa quæstione 71. disputatione 3. dubio 12. & 13.* Si tamen ipsum pœnituerit de proiectione, aut culpabili amissione Breuiarij nec illi occurrerit aliquod medium ad recitandum, non peccat non recitando, quia non solum iam est sibi impossibile recitare, sed etiam, quia iam retractauit in quantum potuit voluntatem, quam habuit non 8

recitandi

recitandi in sua causa. Nauarrus *in Summa capite 25. num. 102. in opusc. mor. to. 2. lib. 7. c. 2. dub. 15.*

9 An vero isti carentes Breuiario, siue sua culpa, siue sine illa, teneantur dicere ea, quæ sciunt memoriter, non facilis controuersia est. In qua dicendum primò, quod si isti sciunt aliquas horas memoriter, verbi gratia, Primam, Tertiam, Completorium, &c. proculdubio illa tenentur dicere. Etenim iuxta dicta dicto *capite 12. numero* 27. sicut qui debet centum, & non potest soluere, nisi decem, tenetur decem soluere, & qui non potest ieiunare totam Quadragesimam, tenetur tamen ieiunare diebus, quibus potest, sic in præsenti, cum isti teneantur ad dicendum totum Officium, si non possunt soluere totum ob carentiam Breuiarij, tenebuntur tamen soluere eas horas, quas possunt sine Breuiario. Dicendum secundò, si prædicti memoriter sciunt maiorem partem alicuius horæ, vel aliquarum horarum tenentur eam dicere, secus si minorem tantum partem memoriter sciunt. Ratio est, non solum, quia regulariter loquendo ad maiorem partem potius quam ad minorem attendi debet, maior enim pars trahit ad se minorem, *l. quod maior pars ff. de municip. & capite 1. de his quæ fiunt à maiori parte*, sed etiam, quia durum videtur scientem memoriter maiorem partem horæ ad eam non obligari, & æquè durum minorem solum scientem obligare, aliàs nullus omnino excusaretur à dicendis horis, nullus enim est, qui non aliquam earum partem dicere possit, arbitrio ergo prudentis, id relinqui debet, & nõ videtur esse aliud prudentius, quam hoc. Sic fermè ex Nauarro sequitur Sanchez *in opuscul. moral. lib. 7. capite 2. dub. 46. & 47.* Subiungens cum eo, paucos eorum, qui diu horas recitarunt, excusari ob carentiam Breuiarij, vel cæcitatem, quia pauci sunt, qui memoria non teneant *Pater noster, Aue Maria, Credo*, Antiphonas horarum, Psalmos Laudum, & minorum horarum, & plures Matutinum, quæ faciunt magnam partem. Non tamen prædicti Breuiariis carentes tenentur dicere aliud Officium, præter diei occurrentis, eo quod illud memoriter sciant. Obligatio enim præcepti Ecclesiastici solum est ad Officium determinatum illius diei. Diana dicto *tr. 12. resol. 30.*

10 Si aliquis habet priuilegium recitandi per Breuiarium aliquod particulare, potest socius cum illo recitare absque aliqua culpa, quia id quod priuilegium disponit de vno ex correlatiuis, disponit etiam de alio. Ita ex Portello, & Henriquez habet Diana *sup. resol. 35.*

11 Religiosi Beneficiati, & quicumque alij Beneficiati debent se accommodare Breuiario Ecclesiæ, cui inseruiunt, iuxta dicta *tom. 1. capite 17. numero 11.* Quod idem credo dicendum, quando Religiosus habens proprium Breuiarium, verbi gratia, Carmelita, seruiret ex licentia Parochi per aliquod tempus alicui Ecclesiæ, propter eamdem rationem. Casu tamen quo aliquis possideat duo beneficia in duabus Ecclesiis habentibus diuersa Breuiaria, cum adest Choro, tenetur se accommodare Officio, vel Breuiario illius Chori. Prorsus enim inordinatum est, quod qui in Choro dicit Officium, non illud dicat iuxta Breuiarium quo vtitur Chorus. Extra Chorum verò probabilius est debere vti Breuiario, quod adhiberet in Ecclesia, in qua habet residentiam. Nam sicut extraneus debet se accommodare moribus loci in quo habitat, sic & Beneficiarius. Bonacina *dicta disp. q. 3. punct. 1. n. 9.* ex aliis.

12 Addere aliquid Breuiariis, vel aliquid demere ab illis pertinens ad diuinum Officium omnino prohibitum est sub mortali, quia re vera est vsurpare in re graui auctoritatem Ecclesiæ & S. Congregat. ad quam pertinet id facere. Idcirco prohibetur regulariter in Bullis, quibus Breuiaria approbantur, & in nostro Carmelitano à Gregorio XIII. sub excommunicatione latæ sententiæ Papæ reseruata. Addit Bonacina *sup. n. 11.* ex aliis, quod si aliquid addatur Breuiario non pertinens ad diuinum Officium non videtur illicitum.

Vide alia verbo *Festi dies*, & 4. tom. verbo *Officium diuinum*. 13

BVLLA COENÆ.

SVMMARIVM.

Bulla Cœnæ vnde dicta. n. 1
Quando cœperit eius publicatio. ibid.
Casus, & censura illius dici debent à Iure, non ab homine. n. 2.
An incidant in illos mandantes, consulentes, &c. numero 3.
An multiplicentur per illam excommunicationes per alia iura lata. n. 4.
Casus huius Bullæ sunt viginti. n. 5.
Primus est hæresis. n. 6.
Anathematizare quid denotet. n. 7.
Apostata à fide qui dicantur. n. 8.
Schismatici, qui dicantur. n. 9.
Quomodo differat Schisma ab hæresi. ibid.
Schismaticorum pœna quænam sint. ibid.
Secundus est contra appellantes à Papa ad Concilium. num. 10.
Quomodo intelligenda hæc appellatio. n. 11.
Tertius contra piratas, cursarios, &c. n. 12.
Qui tales sint. n. 13.
Quomodo intelligenda ea excommunicatio. ibid.
An comprehendat Christianos remigantes in triremibus infidelium. ibid.
Quartus est contra surripientes bona naufragantium. num. 14.
Quomodo intelligenda hæc excommunicatio. numero 15.
Quintus est contra imponentes indebitè gabellas. numero 16.
Quid sit gabella, & quot nominibus vocata. numero 17.
Quæ sint, quæ prohibeantur in hoc casu. numero 18.
Quando incurratur hæc censura à Principibus. numero 19.
Sextus est contra falsarios Litterarum Apostolicarum. num. 20.
Septimus est contra deferentes arma, &c. ad infideles. num 21.
Quomodo intelligendus sit casus. n. 22.
An comprehendantur illo remiges Christiani. ibidem.
Quid intelligatur per certiores facere infideles de rebus Christianæ Reipublicæ concernentibus. numero 23.
Quid per Christiani nominis hostes intelligatur. numero 24.
Casus octauus est contra impedientes victualia pro Romana Curia. n. 25.
Quomodo intelligendus. n. 26.
Nonus, contra interficientes, mutilantes, &c. ad Sedem

dem Apostolicam venientes, vel recedentes, vel vsurpantes iurisdictionem, &c. n. 27.
Qui incurrant in hunc casum. n. 28.
Sedis Apostolicæ nomine quid intelligatur. ibidem.
Decimus est contra damnificantes peregrinos ad Vrbem venientes. n. 29.
Quomodo accipiendus sit casus. n. 30.
Vndecimus est contra damnificantes S. Roman. Eccles. Cardinales, Patriarchas, & alios Prælatos, &c. num. 31.
Qualiter cum hoc casu concordent iura antiqua. numero 32.
Nomine Episcopi quid in hoc casu intelligitur. numero 33.
Ratum habere quid importet. ibid.
Quid de offendentibus domum, vel familiares Cardinalium. ibid.
Duodecimus est contra impedientes negotia in Romana Curia gerentes. n. 34.
Quæ actiones, & circa quas personas sint hic prohibita. num. 35.
Casus decimus tertius contra appellantes ab executione Litterarum Apostolicarum, recurrentes ad sæculares Potestates, &c. n. 36.
De materia huius casus remissiuè. n. 37.
Quartus decimus est contra auocantes causas spirituales, &c n. 38.
De hoc casu remissiuè n. 39.
Quintus decimus est contra trahentes personas Ecclesiasticas ad tribunalia sæcularia. n. 40.
De materia huius casus, etiam remissiuè. n. 41.
Decimus sextus contra molestantes, aut impedientes Iudices Ecclesiasticos. n. 42.
De huius casus materia remissiuè. n. 43.
Decimus septimus est contra vsurpantes prouentus Ecclesiasticos. n. 44.
De hoc casu remissiuè. n. 45.
Decimus octauus contra imponentes onera Ecclesiasticis. n. 46.
Quid de recipientibus illa. n. 47.
Decimus nonus contra interponentes se in causis Ecclesiasticorum. n. 48.
De huius casus materia remissiuè. n. 49.
Vigesimus contra occupantes. vel detinentes terras dominij Papæ n. 50.
Quos comprehendat hic casus. n. 51.
Casuum prædictorum absolutio Papæ reseruatur. numero 52
An mortis articulus, etiam periculum mortis importet. n. 53.
An priuilegia Regularium per hanc Bullam reuocentur. n. 54.
An priuilegium Episcopis concessum à Conc. Trident. num. 55.
Quid de priuilegio Bullæ Cruciatæ. n. 56.
Excommunicatio contra absoluentes à prædictis casibus c. 57.
Præceptum publicandi hanc Bullam. n. 58.
Intentio Pontificis, vt ea in toto orbe obseruetur. n. 59.
Derogatio priuilegiorum. n. 60
Quid de non vsu ipsius in aliquibus locis. n. 61.
Cardinalis Caietani doctrina circa hoc. n. 62.

1 BVLLA Cœnæ ea dicitur, quæ ritu veteri Summorum Pontificum quotannis legitur Romæ, Papa præsente, feria quinta maioris Hebdomadæ, vocata in Cœna Domini. Est autem hæc Bulla processus quidam casuum & excommunicationum reseruatarum Summo Pontifici cum derogatione priuilegiorum quorumcumque. Dicitur Bulla, quia Sigillo plumbeo bullatur, seu signatur, vt latè per Rebuffum *in praxi benefic. in 3. part. signatur. fol. 132. num. 4. & sequentibus*. Cœpit à multis annis, nam in Vaticana Bibliotheca reperiuntur processus Gregor. XI. circa ano. 1370; nec creditur primus, qui hoc fecit. Toletus *in Summa lib. 1. capite 18. numero 3*. Alij credunt cœpisse sub Martino V. circa ann. 1420. quo tempore agebatur de Concilio Constantiensi contra errores Bohemorum, forsan, quia ab illo multiplicata, correcta, aut magis declarata fuit. Legebatur olim ter in anno; scilicet, feria quinta maioris Hebdomadæ, die Ascensionis Domini, & Dedicationis Sanctorum Petri, & Pauli, hodie tamen solum legitur in dicta feria quinta. Aucta fuit à Paulo II. Sixto IV Leone X. Paulo III. Paulo IV. Pio IV. Pio V. qui eam maiori auctoritate fulcitam, & auctam Reipublicæ Christianæ vtiliorem reddidit; quod imitati sunt posteriores Pontifices. De quo Grafhius *in decis. aureis parte prima, lib. 4. cap. 18 à numero 3*, Barb. *de offic. & potest. Episcop allegat. 50. numero 55.* Quamuis autem hæc Bulla in paucis tangat specialiter Regulares, quia tamen ipsa celebris valde in Ecclesia est, & per ipsam reuocantur omnia ipsorum priuilegia, quoad ipsam spectant, prætermitti non potuit in hac Summa, saltem quo ad magis practicabilia, & grauiora, sumendo verba ipsius ex ipso fonte, scilicet eadem Bulla, prout à Sanctiss. D. N. Vrb. VIII. edita fuit, & habetur in 4. tom. Bullar. inter Constitutiones ipsius *n. 62.* omissis alijs Bullis anterioribus, quas alij exponunt. Prius tamen aliqua notanda pro ipsa.

Primò, casus istos, & censuras huius Bullæ dicen- 2
da esse à Iure, non ab homine. Cornexo *de excommunicat. disp. 1 dub. 3. §. sed respondetur.* Etsi enim olim tantum ab homine ceenferentur, quia non per modum statuti, aut legis, sed per modum sententiæ proferebantur; vnde consequenter mortuo Pontifice expirabant, modo tamen post tempora Pij V. habent vim Iuris, non solum, quia generaliter fulminantur, sed etiam quia, vt declarauit hic Pontifex, durant quousque à Summo Pontifice fiant, aut publicentur noui, quod est esse de se perpetuos, ac per consequens habere vim legis, seu statuti à Iure. Toler. *sup. num. 4.* Suarez *5. tom. in 3. part. disp. 21. sect. 1.* Benè propterea animaduertens, propter multiplicationem harum Bullarum non multiplicari censuras circa idem crimen. Si quidem adueniente posteriori cessat prior ab alio Pontifice edita.

Secundò, in has censuras non incidere mandan- 3
tes, consulentes, auxiliantes, &c. nisi illi expressè comprehendantur in verbis Bullæ. In his enim grauissimis pœnis non est facienda extensio ad casus similes, nisi exprimantur, eò præsertim, quod quando Bulla illos comprehendere vult ipsos exprimit. Naldus *in Summa verbo Bulla Cœnæ num. 2. & 17.* Quod & patebit ex dicendis infra dum de schismaticis erit sermo.

Tertiò, quod excommunicationes per alia iura 4
latæ, & in ista Bulla repetitæ non multiplicantur circa idem crimen, sed solum additur reseruatio. Ita quod excommunicatio lata in ista Bulla contra aliquod delictum pro quo imposita est etiam excommunicatio in Iure non est diuersa ab illa, sed eadem, addita tamen reseruatione. Sic Nauarrus *in Manual. cap. 27. num. 54.* Suarez *supra*. Incidens tamen in plures casus huius Bullæ, in plures censuras incurret, sicut qui plures Clericos percutit, plures incurrit censuras. Naldus *sup. n. 3.*

Casus

5 Casus ergo, propter quos in hac Bulla excommunicatio fulminatur sunt viginti; de quibus omnibus sigillatim dicendum.

6 Primus est, propter hæresim his verbis: *Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus sancti, auctoritate quoque Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra, quoscumque Hussitas, Vuiclephistas, Lutheranos, Zuinglianos, Caluinistas, Vgonotos, Anabaptistas, Trinitarios, & à Christiana fide Apostatas, ac omnes, & singulos alios hæreticos, quocumque nomine censeantur, & cuiusque secta existant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores, ac eorum libros hæresim continentes, vel de religione tractantes sine auctoritate nostra, & Sedis Apostolicæ scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, ex quauis causa publicè, aut occultè, quouis ingenio, vel colore, necnon Schismaticos, & eos qui se à nostra, & Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, & recedunt.*

7 Circa quem præter dicenda verbo *Hæresis, & Hæreticus*, & 4. tom. verbo *Libri*, vbi plura spectantia ad hunc primum casum, notandum verbum illud *Anathematizamus*, quod tam in hoc casu, quam aliis huius Bullæ ponitur, non denotare aliquam censuram distinctam ab excommunicatione maiori, sed poni ad denotandum accidentalem solemnitatem, qua hæc excommunicatio maior imponitur, vel grauitas delicti, propter quod imponitur. Cornexo *supra*.

8 Deinde, circa illud verbum *à Christiana fide Apostatas*, præter dicta *supra* verbo *Apostata notandum*, hic *Apostatas* vocari illos, qui à fide Christiana ad Mahometanam sectam, vel Iudaismum transeunt, qui etsi vere sint hæretici, vt propterea easdem pœnas quas hæretici incurrant (Sanchez *de præcept. Decalog. lib. 2. cap. 7. num. 18.*) maioris tamen claritatis gratia hic nominantur. Suarez *dicta disputat. 21. sect. 2.* Quemadmodum autem ad hoc, quod aliquis sit hæreticus comprehensus in hac Bulla, & incurrens hanc excommunicationem requiruntur duo, ita vt vnum sine altero non sufficiat, scilicet, quod mente discredat, & quod signo aliquo externo suum prodat errorem, sic dicendum de Apostatis, prout in præsenti. Propter eamdem rationem. Suarez *supra*.

9 Circa illud verò, *necnon Shismaticos, &c.* nota schisma esse voluntariam, & pertinacem subtractionem, & separationem ab obedientia vniuersalis Ecclesiæ, vel Summi Pontificis. S. Thom. 2. 2. *quæstione 39. art. 1.* & Theologi *ibid.* Vnde Schismaticus non est, qui se separat ab obedientia illius, quem probabiliter putat non esse Papam quando dubium est quisnam sit talis. Ille enim non recedit ab obedientia Summi Pontificis formaliter, sed huius personæ, quam credit non esse talem. Valentia *2.2. disput. 3. quæst. 15. punct. 1. §. tertia propositio.* Naldus *supra num. 16.* Quamuis etiam numquam detur hæresis sine Schismate, quia omnis hæreticus recedit ab obedientia Ecclesiæ, & Summi Pontificis, quatenus renuit credere illis, quæ proponunt, nihilominus potest Schisma cum hæresi, & sine hæresi reperiri, cum hæresi quidem si separetur quis à Summo Pontifice cum errore intellectus, quo putet eum non esse Christi Vicarium, hic enim hæreticus est, & schismaticus, si autem sine illo, aut alio errore ab ipso separetur: erit schismaticus, & non hæreticus. Reginaldus *libro 17. numero 111. & libró nono, numero* 258. Bonacina *de legibus*, & *præcept. Decalog. disputatione tertia, quæstione quarta punctum vltimum §. quinto, numero quinto.* Tunc autem continget schisma sine hæresi si aliquis à Papa separetur, quia videlicet eum putat malè electum, vel ob aliquos defectus Pontificali dignitate priuatum. Ita Azor. *tom. 1. Instit. Moral. lib. 8. capite 20. quæstione 4.* ex S. Thoma, & Caietano. Vel quando ex mala voluntate erga Papam non vult subiici ipsi, sed separari ab vnitate Ecclesiæ. Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap 36. num. 8.* Schismaticorum pœnæ sunt priuatio Ecclesiasticæ potestatis, id est iurisdictionis Ecclesiasticæ, *capite didicimus 24. q. 1.* inhabilitas ad Beneficia in futurum consequenda, *capite Quia diligentia de elect.* & excommunicatio, de qua in præsenti Sanchez *supra num. 10. 11. & 18.* Bonacina *sup. num. 7. 9. & 10.* Hæc verò excommunicatio incurritur à schismatico, etiam si hæreticus non sit, cuius signum est, quod in verbis allatis ex Bulla ponitur separatim. Incurritur etiam solo actu externo, quo quis indicat se recedere ab obedientia Papæ etiam si actu interno id non intédat. Hæc enim est differentia inter Schisma, & hæresim, quod quia hæresis cōsummatur in actu interno sicut actus fidei contrarius, ideo si ille non adsit quantúuis adsit actus externus non incurritur excommunicatio; Schisma verò, quia consummatur in actu externo, scilicet in substractione ab obedientia Papæ, ideo solum propter illum incurretur excommunicatio. Suarez *supra dict. 21. sectione 2. numero 13.* Qui bene propterea animaduertit Catholicos, qui sub hæretico Principe viuunt, verbi gratia, in Anglia, eique vt Supremo Capiti Ecclesiæ exterius obediunt, quamuis in conscientia pœnas hæreticorum effugiant, sed non Schismaticorum, quia verè Schismatici, sunt. Sanchez *supra numero 14.* Non tamen hæc censura ligat fautores, receptatores, aut defensores Schismaticorum, quia in Bulla non comprehenduntur, nec in odiosis fieri debet extensio ad casus similes. Bonacina *supra §. obserua quarto* ex Suarez etiam *supra num 14.* Ligantur tamen excommunicatione, & aliis pœnis contentis in Bulla Pauli IV. quæ incipit: *Cum ex Apostolatus officio 1. tom.* Bullar. inter Constitutiones ipsius *n. 19.* Bonacina *supra*.

Secundus casus in Bulla comprehensus est iste: 10
Item excommunicamus & anathematizamus omnes, & singulos cuiuscumque status, gradus, seu conditionis fuerint, Vniuersitates verò, Collegia, & Capitula quocumque nomine nuncupentur interdicimus, ab Ordinationibus, seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad vniuersale futurum Concilium appellantes, necnon eos quorum auxilio, consilio, vel fauore appellatum fuerit.

Circa quem, præter dicta supra verbo *Appellatio, & Appellare* nota, ad incurrendas has censuras, excommunicationis videlicet pro particularibus personis, & interdicti pro vniuersitatibus, necessarium esse, quod appellatio ipsa sit actu secuta. Verba enim regulariter intelligenda sunt cum effectu ipso, quem propriè significat, vt dixi *supra* verbo *Abortus numero 9. lib. 1. §. hæc autem verba ff. quod quisque iuris.* Nauarrus *in Manual. cap. 27. num. 58.* Graffius *in decis. aureis part. 1. lib 4. cap. 18. num. 61.* Non incurruntur autem per auxilium, consilium, vel fauorem præstitum post appellationem, sed ante ipsam, vt notatur illis verbis Bullæ *Appellatum fuerit.* Suarez *dicta sect. 2. num. 16.* Naldus *in Summa verbo Bulla Cœnæ num. 17.* Nec quando fieret appellatio sub fiducia talis auxilij, consilij, vel fauoris, nisi prius

prius aliqua promissio de ipsis præstandis facta fuisset. Suarez, & Naldus *ibid.* Nec comprehendi videntur appellantes à Iudicibus Sedis Apostolicæ, aut ad Concilium Prouinciale, seu ad Concilium Generale, quia verba illa *Mandatis nostris*, ac *Romanorum Pontificum, &c.* & ad *vniuersale futurum Concilium* istos non tangit, Graffius *sup. n.* 58. 59. *&* 60. Nota, quod hæc excommunicatio lata erat antiquitus, & reseruata à Pio II. & Iulio II. Toletus *in Summa lib.* 1. *c.* 20. *n.* 2.

12 Tertius est talis: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes piratas, cursarios, ac latrunculos maritimos discurrentes mare nostrum, præcipuè à Monte Argentario, vsque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores.*

13 Circa quem, notandum ad piratas duas conditiones requiri; primam, quod id faciant non casu, incidenter, sed per se, & ex intentione. Vnde si mercaturæ vacantes in mari aliquando alios nauigantes expolient, non dicuntur piratæ. Secundam, quod non expolient alios titulo belli, si enim titulo belli iusti vel iniusti mare discurrant, & hostes expolient, non sunt piratæ. Nauar. *in Manual. cap.* 27.. *numero* 59. Toletus *in Summa lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 3. Hi ergo, qui per se, & ex intentione, & non titulo belli, alios expoliant, excommunicantur in hac Bulla. At non omnes, sed illi tantum, qui mare Papæ discurrunt, vt patet ex verbis bullæ. Etsi enim secundum antiquiores bullas, omnes piratæ cuiuscumque maris excommunicarentur, dicebatur enim in illis: *Excommunicamus omnes piratas, cursarios, latrunculos maritimos, & illos præcipuè, qui mare nostrum, &c.* at nunc non ita, sed restricta videtur excommunicatio solum ad piratas maris Papæ. Toletus *n.* 4. Naldus *in Summa verb. Bulla Cœnæ num.* 39. Dicitur mare Papæ Tyrrhenum, & Adriaticum, quia ad ipsius dominium temporale spectat. Suarez *dicta sect.* 2. *numero* 18. licet Graffius *suprà num.* 67. per *mare nostrum*, mare Christianorum intelligat. Non tamen requiritur ad incurrendam hanc excommunicationem, quod mutilent, interficiant, deprædentur, aut expolient nauigantes. Etsi enim hoc esset necessarium secundum antiquiores bullas, at nunc secundum hanc modernam sufficit discurrere per mare intentione id faciendi. Toletus *num.* 5. Suar. *supra num.* 19. Non incurritur ab illis, qui expoliant, aut deprædantur infideles. Toletus *ibidem.* Naldus etiam *ibidem.* Nisi forsan (quod non affirmo) quando expoliarent infideles, vel habentes saluum conductum, vel gentiles non inimicos Christianorum, Suar. *supra numero* 20. *&* 21. Comprehenduntur etiam in hac censura fautores, receptatores, & defensores horum piratarum, vt patet ex verbis relatis. Qui porrò tales censendi constabit ex dicendis verbo *Hæresis, & Hæreticus*, dum de similibus dicetur. Sine dubio autem milites, & alij, qui veniunt cum piratis in nauibus, vel triremibus eos adiuuantes, fautores dici debent, ac incurrere hanc censuram. Secus de remigantibus Christianis, qui vi coacti triremes vehunt piratarum infidelium, dicendum. Nauarrus *supra num.* 63. §. *septima quod Christiani.* Graffius *suprà num.* 69. Imò quamuis ipsi & alij dicant tales remiges adminus peccare mortaliter, probabiliter tamen etiam à peccato mortali excusantur, eo quod ipsorum remigare non est ex se malum, sed indifferens. Et licet ab infidelibus malè ordinetur, ab ipsis tamen Christianis, non nisi benè ordinatur, scilicet ad damnum proprium vitandum. Molina *tom.* 1. *de Iustit. disp.* 115. *concl.* 2. Sanchez *lib.* 1. *de præcept. Decal. c.* 7. *n.* 18. Comexo *de Censur. disp.* 13. *dub.* 1. §. *Ex quo infero* Vide & alia *infra n.* 22. & nota Suarez *dicta sect.* 2. *n.* 60. oppositum satis probabiliter tueri.

Quartus est: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui Christianorum quorumcumque nauibus, tempestate, seu transuersum (vt dici solet) iactatis, vel quoque modo naufragium passis, siue in ipsis nauibus, siue ex eisdem eiecta in mare, vel in littore inuenta cuiuscumque generis bona, tam in nostris Tyrrheni, & Adriatici, quam in cæteris cuiusque maris regionibus, & littoribus surripuerint. Ita vt nec ob quodcumque priuilegium, consuetudinem, aut longissimi, etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcumque prætextum excusari possint.* 14

Olim erat de hac re imposita excommunicatio, licet non reseruata, *cap. excommunicat. de rapt.* Nauar. *supra num.* 6. Vt vero hæc huius bullæ incurratur requiritur primò, quod surreptio talium bonorum sit iniusta, si enim titulo belli, aut alio pacto fuerit iusta non incurretur. Naldus *supra num.* 24. Secundò quod non sit animo restituendi ea suis dominis, quando constaret de illis. Talis enim non esset propria surreptio, Graffius *supra num.* 75. Toletus *supra cap.* 21. *num.* 1. Tertiò, quod sit in ipso naufragio, vel post illud, qui enim ante illud aliquid surripuit non incurrit hanc censuram. Naldus *num.* 26. Non tamen requiritur, quod talia bona per aliquam moram retineantur, sed per solam surreptionem incurretur excommunicatio hæc, etsi illa, quæ antiquo iure lata erat, non incurreretur, nisi mora restituendi interueniente. Suarez *dicta sect.* 2. *à num.* 27. Toletus *supra.* Non extenditur hæc censura ad consulentes, mandantes, aut fautores, quia illorum non meminit bulla, sicut solet, quando illos vult comprehendere. Idem Naldus *n.* 27. apud quem & Graffium, ac Prosperum de Augustino *in addit. ad Quar. in Summ. Bull. v. bona naufragantium* vide alia circa hunc casum. 15

Quintus est huiusmodi: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris suis non pedagia, seu gabellas præterquam in casibus sibi à Iure, seu ex speciali Sedis Apostolicæ licentia permissis imponunt, vel augent, seu imponi, vel augeri prohibita exigunt.* 16

Nota, gabellam esse tributum publicum à Principe in communem vtilitatem exactum. Toletus *in Summa lib.* 5. *cap.* 72. Habet autem tam tributum, quàm gabella diuersa nomina, iuxta diuersitatem rerum, seu locorum, licet aliquando inter se confundantur. Hispanè enim vocatur *Alcauala.* Dicitur etiam *vectigal*, quia est de rebus, quæ vehuntur. *Pedagium*, quia est pro aptandis viis, aut pontibus, per quos inceditur. *Guidagium*, quia est pro ducatu securo in viis. Dicitur quoque *Telonium*, *Portorium*, & *Duana* à locis, vbi gabella soluitur. Vocatur etiam *census, pensio, talia, præstantia, impositio*, & *collecta, munus*, & *datium.* Et quando iniusta sunt *angaria*, & *perangaria.* De quibus Syluester *in Summa v. Gabella* 1. Couarruuias *reg. peccatum p.* 2. §. 5. Sotus *lib.* 3. *de Iust. q.* 6. *art.* 7. Sanchez *tom.* 1. *consil. Moral. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 1. & alij. 17

Hæ ergo omnes gabellæ, seu impositiones, & aliæ quæcumque his, vel aliis nominibus vocatæ & earum augmentum prohibentur in Bulla, nisi fiant modo ibi assignato. Intentio enim legislatoris ratio legis, & vsus vocabulorum id expostulare videtur. Nau. *in Man. c.* 27. *n.* 61. Sà *in Summa verbo Excommunicationes Bulla Cœnæ n.* 7. 18

Incurritur

19 Incurritur ergo hæc censura ab illis Principibus, qui Superiorem recognuscunt in temporalibus, his enim non permittitur imponere gabellas. Nauarrus *sup*. Imò etiam ab illis, qui non recognoscunt talem Superiorem si iniustas imponant, quia nec hoc est illis permissum. Suarez *dicta sect.* 2. *n* 38. Etsi oppositum putet Naldus *supra n.* 31. Incurritur autem statim ac imposita est gabella, antequam exigatur, non enim Bulla prohibet solum, aut determinatè exactionem, sed vel impositionem, vel exactionem. Naldus *n.* 30. Casus porrò à iure permissi ad imponendas gabellas cum iure scripto non determinentur (Suarez *supra num.* 37.) relinquendi sunt iuris naturalis præscripto quod generaliter requirit ad iustitiam gabellæ auctoritatem imponentis, grauem necessitatem, æqualitatem, ita scilicet, vt non excedat necessitatem pro qua imponitur, nec nimis grauet Rempublicam, nec alius plus, alios minus, sed seruata proportione ad facultates singulorum, & quod non imponatur personis priuilegiatis. De quibus Ioannes de Medina *C. de restitut. quæst.* 13. Castro *l.* 1. *de lege pœnal. cap.* 9. Lessius *de Iustit. lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 1. Sanchez *supra dub.* 2. Comprehenduntur etiam per illam particulam *exigunt* ministri exactores, officiales vulgo *arrendadores*, qui talia prohibita, id est dictas gabellas, absque conditionibus prædictis impositas, exigunt Grassius *supra n.* 83. Toletus *lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 7. Non autem incurrunt hanc censuram exigentes gabellas ab sponte soluentibus. Exigere enim est ab inuito extorquere. Syluester *in Summa verbo Excommunicatio* 7. *numero quinquagesimoquarto*, Nauarrus *supra*. Secus dicendum de alia excommunicatione contra illos, qui Clericis imponunt istas gabellas, de qua infra *numero* 46. & 47. hæc enim generalis est, & etiam pro laicis. Toletus *n.* 8. alia apud istos auctores.

20 Sextus est talis: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios Litterarum Apostolicarum, etiam in forma Breuis, ac supplicationum gratiam, vel iustitiam concernentium per Romanum Pontificem, vel S.R.E. Vicecancellarios, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem R. Pontificis signatarum, nec non falsò fabricantes Litteras Apostolicas, etiam in forma Breuis, & etiam falsè signantes supplicationes huiusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu Vicecancellarij aut gerentium Vices prædictorum.* De materia autem huius casus commodius dicetur verbo *Falsarius*.

21 Septimus: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sarracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, & inimicos, vel hæreticos, per nostras, siue huius Sanctæ Sedis sententias expressè, & nominatim declaratos, deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canapem, funes tam ex ipso canape, quam alia quacumque materia, & ipsam materiam, aliaque huiusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impugnant, nec non illos, qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipublicæ concernentibus in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimices, necnon hæreticos in damnum Catholicæ Religionis certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem, quomodolibet præstant. Non obstantibus quibuscumque priuilegiis, quibusuis personis, Principibus, Rebuspublicis, per Nos, & Sedem prædictam hactenus concessis, de huiusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus.*

22 Circa quem casum, quod attinet ad prohibitionem deferendi arma ad infideles, aliqua dicta sunt supra verbo *Arma à numero* 8. Nunc addendum, hanc censuram non comprehendere Christianos subditos Turcarum fabricantes arma in terris ipsorum infidelium, eaque & equos illis vendentes eo fine, vt ad licitos fines illis vtantur, non solum, quia isti non deferunt, aut transmittunt arma ad illos, quod solum videtur prohiberi in hac Bulla, sed etiã, quia talis venditio opus indifferens est, quo bene, & malè vti possunt infideles. Naldus *supra num.* 35. Qui deferebant prædicta prohibita ad dictos infideles, pœnitentia tamen ducti, ea non tradiderunt, non incurrunt eam censuram Verba enim legis, maximè pœnalis, vt alibi dixi, intelligenda sunt cum effectu. Naldus *n.* 36. Quod remiges Christiani in Turcarum triremibus remigantes non afficiantur hac censura illis verbis, *auxilium, vel fauorem, &c.* colligitur tum ex pietate Sanctæ Matris Ecclesiæ, cuius intentio non videtur esse eos obligare, qui inuiti, & ob fugiendum periculum mortis id faciunt. Tum ex dictis *supra*, cum de excommunicatione contra piratas ageretur, *num.* 13. vbi etiam eos à peccato mortali probabiliter excusari posse dixi, prout & sequitur Diana 3. *p. tract* 5. *miscellan. resol.* 36. post plures alios. Addit etiam, non solum posse remigare, sed etiam propugnacula ædificare, sarcinas, machinas & arma necessaria ad bellum afferre. Addunt Molina *de Iustit. tom.* 1 *tractat.* 2. *disp.* 115. *concl.* 5. Castrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *disp.* 6. *punct.* 11. *n.* 12. posse etiam, si periculum mortis illis immineat, Christianorum bona, & domos deprædari, deuastare, & surripere, quia cum sint in extrema necessitate vitæ conseruandæ possunt vti bonis externis proximorum quantum necesse illis est pro illo fine obtinendo. Tormenta tamen bellica in Christianos dirigere, ignem applicare, contra eos pugnare, aut illos occidere, nullatenus licet, quia hoc est intrinsecè malum. Diana *supra*.

23 Illud etiam quod prohibetur in hoc casu, & censura, scilicet certiores facere infideles de rebus statum Christianæ Reipublicæ concernentibus, comprehendit illos, qui de rebus vnius Regni, Prouinciæ, Ciuitatis, vel Terræ nunciant, dummodo sit in Christianorum perniciem, & damnum, vt ibidem dicitur. Grassius *sup. n.* 105. Comprehendit etiam illos, qui nunciant per litteras, & ipsos deferentes litteras, vt colligitur ex illis verbis *Per se, vel per alios*. Suarez *dict. sect.* 2. *n.* 58. Verbum autem illud *Illisque ad id, &c.* (etsi Suarez oppositum sentiat) refertur non ad Turcas, &c. sed etiam ad eos, qui illis arma deferunt, & qui illos certiores faciunt de rebus Christianæ Reipublicæ, hoc enim conformius est tum textui ipsi, tum intentioni Pontificis Hurtadus de Mendoza *in* 2. 2. *disp.* 76. *sect.* 3. §. 68. Diana 5. *p. tract.* 13. *resolut.* 13.

24 Nota etiam, quod illud *Christiani nominis hostes*, non videtur referri ad hæreticos, tum quia textus manifestè illos separat, tum quia ipsi, etsi praua dogmata teneant, Christiano tamen nomine, etsi vanè gloriantur. Hurtadus *sup.* §. 85. Diana *sup. resol.* 14. Vnde postea immediatè separatim exprimuntur in eodem casu.

25 Casus octauus est iste: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, seu inuadentes eos, qui victualia seu alia ad vsum Romanæ Curiæ adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, seu perturbant, seu hæc facientes defendunt per se, vel alios, cuiuscumque fuerint Ordinis,*

praeminentia, conditionis, & status, etiamsi Pontificali, seu Regali, aut alia quauis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate.

26 Hunc tamen casum communiter authores intelligunt procedere, si iniustè fiant illæ actiones impediendi, inuadendi, prohibendi, &c. Si enim aliqui Principes iure suo vtentes id facerent, non quidem animo impediendi, perturbandi, &c. sed consulendi propriæ patriæ, ne illi deficiant necessaria, aut ne inficiatur Romam pergens peste, si ibi esset, & ille esset reuersurus, non incurrerent hanc censuram. Caietanus *in Summa verbo Excommunicatio cap.* 19. Nauar. *in Manual. sup. n.* 64. Graffius *n.* 110. Nota tamen, quod in casu dubij talis iuris parendum est Summo Pontifici. Nota etiam, quod per Curiam Romanam non intelligitur præcisè Roma, sed Ciuitas illa vbi Papa residere contigerit. Naldus *supra numero* 40.

27 Nonus vero talis est: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, vel recedentes ab eadem, sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent, nec non illos omnes, qui iurisdictionem ordinariã, vel delegatam, à nobis, vel nostris Iudicibus non habentes illam sibi temere vendicantes similia contra morantes in eadem Curia audent perpetrare.*

28 Incurrunt hanc censuram omnes, qui aliquo ex dictis modis offendunt venientes ad Sedem Apostolicam, vel ab ea recedentes, occasione alicuius negotij, siue specialis, siue temporalis tractandi cum Papa, vel eius Ministris, non autem occasione visitandi Ecclesias, lucrandi Indulgentias, &c. Toletus *lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 2. Naldus *supra numer.* 41. Idem dico de offendentibus Regulares venientes ad Generales, vel alios Superiores suorum Ordinum: isti enim non dicuntur venire ad Sedem Apostolicam. Secus si venirent ad Sacram Congregationem Regularium, vel aliam similem quia nomine Sedis Apostolicæ veniunt istæ Congregationes. Notandum, quod nomine Sedis Apostolicæ non intelligitur determinatè Roma, sed locus, vel Ciuitas, vbi Papa, residet, prout dixi *supra de Curia Romana.* Vnde fit, vt materia huius censuræ intelligenda sit de euntibus ad Sedem Apostolicam vbicumque fuerit pro negotiis ad illam spectantibus. Suarez *dicta sect.* 2. *num.* 65. Toletus *supra.* Vnde similiter per morantes in Curia (de quibus in posteriori parte casus agitur) non intelliguntur Ciues Romani, aut alij quicumque Romæ viuentes, sed Curiales, illi scilicet, qui ratione Curiæ Romæ degunt, quia scilicet seruiunt Papæ, siue Cardinalibus, & Episcopis, seu Prælatis, qui Curiam sequuntur. Caietan. *in Summa verbo Excommunicatio capit.* 14. Toletus *supra num.* 3. Qui etiam animaduertunt, quod etsi ad hoc, quod per illas actiones in Bulla prohibitas respectu venientium, aut recedentium incurratur excommunicatio, satis sit, quod simpliciter fiant; an vero respectu morantium requiritur, quod eæ fiant, veluti authoritatiuè, auctoritate videlicet vsurpata, prout colligitur ex illis verbis *Eam sibi temere vendicantes.*

29 Decimus casus est: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas, seu Peregrinos ad Vrbem causa deuotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel fauorem.*

30 Hic autem casus diuersus valdè est à præcedenti, comprehendit enim exercentes illas actiones circa venientes Romam, etiam causa visitandi Ecclesias, & lucrandi Indulgentias, prout habetur ex verbis illis *Causa deuotionis, seu peregrinationis.* Similiter circa venientes Romam, etiam si ibi Sedes Apostolica non esset, vt colligitur ex illo verbo *ad Vrbem, &c.* Comprehendit etiam auxiliantes, consiliantes, vel fauentes, vt patet illis verbis *dantes auxilium*, quæ non comprehendebantur in præcedenti casu. Caietan. *in Summa verbo Excommunicatio c.* 13. Toletus *dicto c.* 25. *n.* 4. Vide alia in eodem Caietano *supra*, & Naldo etiam *sup. à n.* 42.

Vndecimus casus est: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes,* 31
vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S.R.E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apost. Legatos, vel Nuncios, aut eos à suis Diœcesibus, Territoriis, Terris, seu dominiis eijcientes, necnon ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium, vel fauorem.

Concordant cum hoc casu, & censura plura iura 32
antiqua. Primò, Clementina. *Si quis suadente de pœnis*, vbi excommunicatione Papæ reseruata, aliis pœnis afficiuntur hæc vel similia facientes contra Episcopos. Secundo, *cap. fœlicis de pœnis in* 6. vbi contra eadem, vel similia facientes in Cardinales magnæ etiam pœnæ impositæ sunt Tertio, contra impedientes Legatos aut Nuncios Extrauagans *Super gentes* Ioan. XXII. vbi etiam imponitur excommunicatio cum aliis pœnis. Tol. *dicto c.* 25. *n.* 5.

Aduertendum, nomine Episcopi in præsenti in- 33
telligi consecratum, non electum, aut confirmatum tantum, quia is non est simpliciter Episcopus, sed tantum secundum quid scilicet quoad iurisdictioně. Caietanus *sup. cap.* 12. Suarez *sup. num.* 69. Licet autem quælibet ex his actionibus sufficiens sit ex suo genere ad peccatum mortale, possunt tamen (etsi rarissimè) esse solum veniale ex leuitate materiæ, & nullum peccatum, vt si fierent cum ignorantia inculpabili, vel pro defensione propria Nauat. *dicto c.* 27. *n.* 67. Suarez *supra.* Qui etiam animaduertunt, nõ incurrere hanc censuram Principes, qui eijcerent è sua Curia prædictos Prælatos, etsi peccarent ita faciendo. Veruntamen si Curiæ Principum essent loca iurisdictionis, legationis, domicilij, aut natalia ipsorum Prælatorum, & inde eos eiicerent, incurrerent hanc censuram eodem modo, ac si ex aliis locis illos eiicerent. Id enim suadent illa verba: *à suis Diœcesibus, territoriis, terris, seu dominiis.* Fauet Naldus *num.* 46. & Alterius *de Cens. tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *capit.* 4. Verbum illud *rata habentes*, rectè exponit Suarez *supra num.* 71. vt per illud non intelligantur quicumque consentientes, approbantes, vel laudantes tale factum, tales enim cum nullatenus influant in illas actiones, non incurrent hanc censuram, sed illi solum quorum nomine, & mandato expresso, vel virtuali factum fuit. Etenim ex Regula iuris in 6. *numero* 9. *Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum.* Et Reg. 10. *Ratihabitionem retrahi, & mandato non est dubium, comparari.* Extendunt etiam hanc censuram ad eos, qui insultum facerent in domum alicuius Cardinalis, animo illum iniuriandi, Alterius *de Censur. tom.* 1. *lib* 5. *disp.* 12. *cap.* 4. *col.* 4. *fol.* 611. & Diana *part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 81. Et ad eos, qui offendunt Clericos familiares Cardinalium ipsorum intuitu. Sayrus *de Censur. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 3. Et ad illos, qui cum possint non impediunt talem iniuriam, idem Alterius *supra c.* 6. *col.* 16. Hæc verò etsi probabilia videantur, difficultate non carent, cum verba Bullæ illa

illa non significent, & in pœnalibus non debeat fieri extensio ad casus similes, vt sæpè dixi.

34 Duodecimus est: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per, se vel per alias personas Ecclesiasticas quascumque, vel sæculares ad Romanam Curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, ac illa in eâdem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque Gestores, Aduocatos, Procuratores, & Agentes, seu etiam Auditores, vel Iudices superdictis causis, vel negotiis deputatos, occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi occidunt, seu quoquomodo percutiunt, bonis spoliant: seu qui per se vel per alios directè, vel indirectè delicta huiusmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscumque præeminentiæ, & dignitatis fuerint.*

35 Actiones hic prohibitæ & personæ circa quas fieri prohibentur notissimæ sunt maximè ex dictis in superioribus, solum ergo pauca annotanda. Primum, hanc censuram solum incurri à facientibus prædicta, non titulo inimicitiæ, vindictæ, aut alio quocumque, sed solum, vt in Bulla dicitur *occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi.* Caiet. *verbo Excommunicatio c.* 15. Graffius *sup. num.* 118. Secundum, incurri etiamsi non fiant auctoritate iudiciaria laica, sed Ecclesiastica, vel priuata solum. Nauarr. *sup. n.* 68. Tertium, hæc facientes posse similiter incidere in alias censuras, præsertim relatam *casu* 9. si tales prosequentes negotia morentur in Curia, neque enim est inconueniens, vt quis simul incidat in plures censuras, vt habetur 3. *q.* 4. *c. Engeltrudam.* Toletus *sup. c.* 26. *n.* 2.

36 Casus decimustertius isque amplissimus est iste: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tam Ecclesiasticos, quam sæculares cuiuscumque dignitatis, qui prætexentes friuolam quamdam appellationem à grauamine, vel futura executione Litterarum Apostolicarum, etiam in forma Breuis, tam gratiam, quam iustitiam concernentium; nec non Citationum, Inhibitionum, Sequestrorum, Monitoriorum, Processuum, Executorialium, & aliorum decretorum à Nobis, & à Sede prædicta, seu Legatis, Nunciis, Præsidentibus, Palatij nostri, & Cameræ Apostolicæ Auditoribus, Commissariis, aliisque Iudicibus, & delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut aliàs ad Curias sæculares, & laicam potestatem recurrunt, & ab ea, instante etiam Fisci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiusmodi admitti, ac Litteras, Citationes, Inhibitiones, Sequestra, Monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt, quiue illa simpliciter, vel sine eorum beneplacito, & consensu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabellionis, & Notarij super huiusmodi Litterarum, & Processuum executione, Instrumenta, vel acta conficere, aut confecta, parti, cuius interest, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, seu eorum agentes, consanguineos, affines, familiares, Notarios, Executores, & Subexecutores, Litterarum, Citationum, Monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Ciuitatibus, Locis, & Regnis eiiciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per se, vel alium, seu alios, publicè, vel occultè, quiue aliàs quibuscumque personis in genere, vel in specie, ne pro quibusuis eorum negotiis prosequendis, seu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsis, vel Litteras à dicta Sede impetrent, seu impetratis vtantur, directè, vel indirectè prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se, aut Notarios, seu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præsumunt.*

De materia huius casus, & censuræ aliqua dicam infra verbo *Clerici*, & verbo *Exemptio Regularium*, & verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium.* 37

Quartus decimus casus hic est: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui per se, vel per alios auctoritate propria, ac de facto quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & Litterarum Apostolicarum, prætextu, beneficiales, & Decimarum ac alias causas spirituales, & spiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commissariis nostris, aliisque Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illorumue cursum, & audientiam, ac personas, Capitula, Conuentus, collegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt, quiue partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum Citationes, vel Inhibitiones, aut aliàs Litteras in eis decretas, & ad faciendum vel consentiendum eos contra quos tales Inhibitiones emanarunt à censuris, & pœnis in illis contentis absolui per statutum, vel aliàs compellunt, aut executionem Litterarum Apostolicarum, seu executorialium, processuum, ac decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad nos informandos, vt dicunt, supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram nobis, & Sede Apost. legitimè prosequantur, etiam si talia committentes fuerint Præsidentes Cancellariarum, & Consiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Consiliarij, Ordinarij, vel Extraordinarij quorumcumque Principum sæcularium, etiam Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij, seu Vicarij fuerint.* 38

De huius etiã censuræ materia aliqua quoque dicenda sunt verbo *Clerici*, & verbo *Exemptio Regularium*, & verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium.* 39

Quintus decimus, qui est veluti continuatio præcedentis est talis: *Quiue ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcumque personas Ecclesiasticas, Capitula, Conuentus, Collegia Ecclesiarum quarumcumque coram se ad suum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum, præter Iuris Canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè, vel indirectè quouis quæsito colore. Necnon, qui Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas, seu quæuis alia decreta in genere, vel in specie ex quauis causa, & quouis quæsito colore, ac etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint vel factis, & ordinatis vsi fuerint, vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quomodolibet restringitur, seu Nostris, & dictæ Sedis, ac quarumcumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præiudicatur.* 40

41 Pariter de huius quoque casus, & censuræ materia nonnihil dicetur dicto verbo *Clerici*, & verbo *exemptio Regularium*, & verbo *Gabella*, & verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium*, ac 4. tomo verbo *Statutum.*

42 Decimus sextus casus, qui etiam est continuatio defensionis libertatis Ecclesiasticæ sicur præcedens, est talis; *Neenon, qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque Superiores & inferiores Pralatos, & omnes alios quoscumque Iudices Ecclesiasticos Ordinarios, quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, nec non consanguineos, & affines, aut alias impediunt, quominus sua iurisdictione Ecclesiastica contra quoscumque vtantur secundum quod Canones, & Sacra Constitutiones Ecclesiastica, & decreta Conciliorum Generalium, & prasertim Tridentini, statuunt, ac etiam eos, qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis Delegatorum quorumcumque sententias, & decreta, aut alias fori Ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias saculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia Ordinariis, & Delegatis pradictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque, qui hac decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem.*

43 Similiter de huius censuræ materia aliqua dico verbo *Clerici*, & verbo *Exemptio Regularium*, & verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium.*

44 Decimus septimus casus est huiusmodi: *Quiue iurisdictiones, seu fructus, redditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apostolicam, & quascumque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes vsurpant, quauis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant.*

45 De huius quoque censuræ materia nonnihil dicam eo loco, cum de immunitate Ecclesiastica Regularium erit sermo.

46 Decimus octauus casus est iste: *Quiuè collectas, decimas, talleas, prastantias, & alia onera Clericis, Pralatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi absque simili Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita etiam à sponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Nec non, qui per se, vel alios, directè, vel indirectè pradicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem prastare non verentur, cuiuscumque sint praeminentia, dignitatis, Ordinis conditionis, aut status, etiam si Imperiali, aut Regali prafulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij Potentatus quicumque etiam Regnis, Prouinciis, Ciuitatibus, & terris quoquomodo Prasidentes, Consiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innouantes decreta super his per Sacros Canones, tam in Lateranensi nouissimè celebrato, quam Conciliis Generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis, &c.*

47 Comprehenduntur sub hac censura recipientes prædictas præstantias, talias, vel gabellas, etiam *ab sponte dantibus*, vt patet ex verbis Bullæ, in quo differt hic casus à quinto, de quo egimus supra, vt ibi diximus. De hac tamen materia dicetur verbo *Gabella quoad Regulares*, & verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium.*

48 Decimus nonus casus non dissimilis præcedentibus, talis est tenoris. *Excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscumque Magistratus, & Iudices, Notarios, Scribas, Executores, Subexecutores, quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas Ecclesiasticas illos processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illos proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica, & expressa huius Sancta Sedis Apost. licentia, quique huiusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel alias illa perperam abutuntur, etiamsi talia committentes fuerint Consiliarij, Senatores, Prasidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.*

De cuius etiam materia aliqua dicam verbo *Clerici*, & verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium.* 49

Vigesimus, & vltimus. *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios directè, vel indirectè sub quocumque titulo, vel colore inuadere, destruere, occupare, ac detinere prasumpserint in totum, vel in partem Almam Vrbem, Regnum Sicilia, Insulas Sardinia, & Corsica, terras citra Pharum, Patrimonium Beati Petri in Thuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venaysinum, Sabinensem, Marchia Anconitana, Massa, Trebaria, Romandiola, Campania, & Maritimas Prouincias, illarumque terras, & loca, ac terras specialis Commissionis Arnulphorum, Ciuitatesque nostras Bononiam, Cesenam, Ariminum, Beneuentum, Perusium, Auinionem, Ciuitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum, & alias Ciuitates, Terras, & loca, vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictaque Romana Ecclesia mediatè, vel immediatè subiecta, necnon supremam iurisdictionem in illis Nobis, & eidem Romana Ecclesia competentem, de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis prasumunt, nec non adharentes, fautores, & defensores illorum, seu illis auxilium consilium, vel fauorem quomodolibet prastantes.* 50

Ponitur hæc censura contra *Inuadentes, &c.* terras ad dominium temporale Papæ spectantes. Comprehendit etiam illos, qui titulo factionis illas hostiliter inuadunt, etiam si eas non intendant subtrahere à dominio Papæ. Caietanus *supra capite* 17. Nauarrus *supra numero* 73. Quid intelligatur per illud verbum mediatè, vel immediatè, Naldus *in Summa supra numer.* 59. sic explicat. *Loca illa dicuntur immediatè subiecta Ecclesia Romana, quibus Romanus Pontifex immediate Iudices, ac Magistratus constituit, vt ibidem iudicent, mediatè verò sunt illa, qua non immediatè reguntur, ac iudicantur à pradictis Magistratibus, sed à Iudicibus, qui ad ea destinantur à Ciuitatibus immediatè subiectis ipsi Romano Pontifici.* Et infra. *Sed & alio modo intelligunt alij terras mediatè subiectas Romana Ecclesia, nempe, etiam eas, qua iure feudi alias Principibus subduntur, & ab ipsis reguntur, vt sunt Vrbinum, Parma, & similes. Hac ille.* Quando verò per prædictas actiones incurratur hæc censura, Suarez *supra numero* 105. sic habet: *Quacumque ratione aliqua ex his actionibus contra iustitiam fiat, sufficit ad incurrendam hanc censuram. Si autem bona fide, & probabili titulo, iuxta Doctorum hominum iudicium, aliquid huiusmodi fiat, non incurretur censura, quia excusatur culpa sine qua non potest excommunicatio incurri.* Refertque Caietanum *in Summa verbo Excommunicatio capitulo* 31. *versiculo quarto.* Ibi tamen Caietanus ad aliud intentum loquitur, nec quod dicit Suarez videtur verum 51

respectu

respectu actionum inuadendi, & destruendi, illæ enim pertinent ad bellum aggressiuum.

52 Horum porro casuum, & censurarum absolutio reseruata est Summo Pontifici, sublatis omnibus, & singulis priuilegiis iis verbis. *Cæterum a prædictis sententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita, absolui possit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuscumque Ecclesiasticis, sæcularibus, & quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militiarum Regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasterijs, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis pijs, nec non laicis, etiam Imperiali, Regali, & mundana excellentia fulgentibus, & per Nos, & dictam Sedem, ac cuiusuis Concilij decreta verbo, litteris, aut alia quacumque scriptura in genere, in specie concessorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.*

53 Circa quæ primò animadnèrtendum, illud *in mortis articulo* extendi posse ad mortis periculum, vt in ingressuro periculosam nauigationem, vel imminens prælium, & in muliere partui difficili proxima. Naldus *supra* ex Couarruuia, & Vgolino. Et confirmari potest, tum ex pietate Ecclesiæ erga suos filios, tum quia in Iure, *cap. si quis suadente 17. quæst. 4. & cap. eos qui de sentent. excommunicat. in 6.* pro eodem sumitur periculum mortis, & articulus mortis; Diana 5. *part. tract. 9. resolut. 67.* Quod tamen limitat de periculo, quod sit necessariò adeundum, non de illo, quod voluntariè omnino assumitur. Quale est illud, quod est in ludo hastarum, taurorum agitatione, &c. Secundò animadnertendum, priuilegia concessa aliquibus Regularibus ad absoluendum ab ab aliquibus casibus Bullæ Cœnæ Christianos existentes in remotis partibus infidelium, prout Paulus III. in Bulla *Licet debitum* in 1. tom. Bullar. Laërtij inter Constitutiones ipsius *n. 48.* concessis Iesuitis, & Paulus V. in Bulla *Ex omnibus* tom. 3. Bullar. n. 40. alias 26. Fratribus Sanctiss. Trinitatis, non reuocari, vt credo, hac generali reuocatione. Specialitas enim casus, necessitas illorum Christianorum, & pietas matris Ecclesiæ id postulare videtur. Vide circa hoc notabile priuilegium Sanctissimi. D. N. Vrbani concessum Fratribus Discalceatis Ordinis Sanctissimæ Trinitatis in Africa, & alijs Turcarum partibus existentibus, *Appendic. ad 4. tom. Bullar. num. 3. aliàs* 54. Quomodo autem intelligi debeat id quod addit Pontifex de non danda absolutione, etiam in articulo mortis, nisi *de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita*, præsertim quia illud verbum *Nec possit* denotare videtur absolutionem aliter datam esse nullam, vide dicta verbo *Absolutio numero 9. & sequent.* An verò etiam extra mortis articulum, vel periculum, in casu videlicet necessitatis confitendi, vel communicandi, possit aliquis saltem indirectè ab his casibus absolui, tractat ipse Naldus *à numero* 62. & dicam infra verbo *Casus reseruati.*

54 Ex illo etiam, & *quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium* colligitur id, quod dixi *tom. 1. cap. 18. numero* 58. videlicet hoc tempore publicationis Bullæ Cœnæ, iuxta moderationem Vrbani VIII. (quidquid sit de præcedenti) omnia priuilegia Prælatorum Regularium, si quæ erant, ad absoluendum suos subditos a casu hæresis, aut ab alio ex contentis in dicta Bulla omnino reuocata esse, prout etiam notissimè approbat, me relato, Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Absolutio num. 3.* Multo magis id est certum de Confessarijs Regularium, quod scilicet non possint absoluere suos pœnitentes ab vllo ex casibus contentis in hac Bulla Cœnæ, propter declarationem Sacræ Congregationis sub Clemente VIII. de anno 1601. & 1602. & maximè sub S. D. N. Vrbano VIII. de anno 1628. quas retuli *to. 1. c. 19. n. 15. 16. & 17.* Pro quo nota, quod vt dixi eo *n. 16.* licet prædictæ declarationes sub Clemente VIII. solum loquantur de Confessarijs per Italiam extra Vrbem degentibus, decretum verò, seu declaratio sub S. D. N. Vrbano generaliter loquitur de Cófessarijs Regularibus tam intra, quàm extra Italiam.

Maximè ex illis verbis textus *etiam Episcopali, vel* 55 *alia maiori dignitate præditis*, adiunctis illis, *ac cuiusuis Concilij decreta*, sequitur decretum Concilij Tridentini *sess. 24. de reformat. cap. 6.* vbi Episcopis conceditur facultas absoluendi suos subditos in foro conscientiæ à quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, reuocatum esse quo ad istos casus Bullæ Cœnæ, non solum propter verba relata, præsertim, quia vix inuenietur aliqua facultas in Concilijs concessa quo ad hoc præter istam, vt notat Suarez infra referendus, sed etiam propter declarationes Gregorij XIII. & Clementis VIII. quas referunt Fuscus *de Visitatione lib. 2. cap. 31. numer. 5. & capite 23. num. 4.* Marcus Antonius Genuensis *in praxi Archiepiscopat. Neapolit. c. 67. num. 10. in 1. adit. Prax. nou. Episcopor. cap. 1. num. 13.* & Azor. qui *tom. 1. Institut. Moral. lib. 8. cap. 19. quæst. 3. & cap. 20. quæst. 10.* refert audiuisse à Religioso docto, & fide digno sic declarasse prædictum Clem. VIII. Item propter declarationem Sacræ Congregationis quam referunt Piasegus *in prax. nou. Episcopor. p. 2. cap. 1.* Suarez 4. *tom. in 3. part. disp. 30. sect. 2. n. 11. & de fide tract. 1. disp. 21. sect. 4. num. 13.* & Armendariz *in Additionib. ad recopilat. leg. Nauarræ lib. 2. tit. 21. leg. vnica de familiaribus Inquisitorum numero* 3. Item, quia secundum hanc opinionem in supremo Generalis inquisitionis Prætorio Romano pronunciatum fuisse testatur Pegna in *Director Inquisit. p. 3. quæst. 92. comment. 541 vers. penult.* Accedit stilus, & praxis Curiæ Romanæ, vt referunt Antonius Ricciulus *de Iure personar. lib. 5. cap. 14.* Azor. *dicto cap. 10.* & Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Allegat. 40. num. 25* Quare opposita sententia, etsi plurium Doctorum sit parum tuta, aut secuta in praxi hoc tempore videtur, vt habet Sanchez *in Decalog. lib. 2. cap. 11. num. 27. in fine.* Vide ipsum, & Barbosam loco relato *à n.* 22. ac Sanctarellum *in tract. de fide c. 5. d. 1. num. 1.*

An verò saltem ex priuilegio Bullæ Cruciatæ pos- 56 sit aliquis absolui ab his casibus in locis, vbi talis Bulla viget, dicetur infra verbo *Bulla Cruciata.* Similiter quid agere debeat ille, Regularis maximè, qui in prædictos casus inciderit, & est in remotis partibus, vbi nullus est, qui ab illis absoluere possit, dicetur infra verbo *Casus reseruati.*

Addendum, iuxta dicta *tom. 1. cap. 19 numero* 43. 57 Confessarios absoluentes à prædictis casibus excommunicationis sententiam incurrere, vt patet ex ipsa Bulla. Extenditur enim ad quemcumque ab illis absoluerit, vt patet ex contextu Bullæ illis verbis: *Quod si fortè aliqui, &c.* Hæc tamen excommunicatio nulli est reseruata, & ita quicumque Confessarius ab ea absoluit, & quicumque Prælatus Regularis suos subditos, iuxta doctrinam sæpius traditam de censuris non reseruatis. Verum excómunicatio posita

in decreto Sacræ Congregationis sub Clemente VIII. de anno 1601. quod retuli *dict. c.19.n.15.* contra absoluentes à casibus *clare, vel dubie* in Bulla Cœnæ contentis, Papæ est reseruata. Nota tamen, quod verbo illo *dubiè* solum denotatur dubium propriè dictum, non opinio probabilis, prout ex Graffio *lib.1. de cas. reseruat. num.51.* tenet Thesaurus *in prax.p.1.c.16. in fin.* Qualiter etiam Ordinarij, Prælati, Rectores Ecclesiarum, & Confessores omnes teneantur habere apud se transumptum huius Bullæ, dixi eo *c.19.n.44* Lege Barbosam *de officio Parochi c.10.n.16.*

58 Præcipitur etiam in eadem Bulla vniuersis Ordinarijs, & Prælatis in virtute sanctæ obedientiæ, vt eam publicent semel in anno, aut etiam pluries in Ecclesiis suis, dum in eis maior populi multitudo ad Diuina conuenerit. Addit Graffius *p.1.l.4.c.18. in explicat. Bulla n.7.* hanc obligationem esse sub mortali, licet excusentur illi, qui vitandi scandali causa eam non publicant. Pro quo vide Becanum *in Summa Theolog.p.2.tr.3.c.6.q.8.n.4.*

59 Ex dictis vero manifestè elicitur intentionem Summi Pontificis proculdubio esse, vt hæc Bulla in toto Christiano orbe recipiatur, acceptetur, & obseruetur. Iterata enim, & repetita singulis annis eiusdem publicatio Romæ in solemnissimo Dominicæ Cœnæ anniuersario, Papa, Cardinalibus, Episcopis, & tota Curia adstantibus, eiusdem etiam pluries singulis saltem annis in omnibus Ecclesiis intimatio præcepta, & tam solicita Pontificis cura, quod eius transumptum apud omnes Prælatos, & Confessarios reseruetur id manifestè ostendit. Finis enim Summi Pontificis est, vt tanquam pius Pater per excommunicationem in ea contentā conseruet animarum salutem, Rempublicam Christianam, libertatemque Ecclesiasticam, authoritatem Apostolicam, & voitatem à Deo sibi commendatam, quæ sunt bona Sedis Apostolicæ. Graffius *supra numero* 8. Vnde quoad forum exterius nulla admitti debet ignorantia, seu excusatio qualibet pro transgressoribus. Quoad forum tamen animæ illam admittunt authores asserentes ipsam non obligare in illis partibus, vbi non est vsu recepta. Hi sunt Filliucius *tomo primo, tract. 11. capite 2. quest. 5. num. 12.* Putean. *in 2. part. S. Thom. quæst. 11. artic. 4. dub. 2.* Ioannes Valerus *in different. vtriusque fori verb. peccatum different. 3. num 2.* Becanus *in p.1. tract.3. c.6. q.8.n.4.* & alij. Oppositum verò magis probabile appellat Diana *part.1. tract.de legib.resolut.1.§.vnde Puteanus.*

60 Derogat tandem Pontifex quibuscumque priuilegiis, etiam per viam contractus, aut remunerationis, aut ex quauis alia causa concessis, consuetudinibus immemorabilibus, præscriptionibus, & consuetudinibus, quamtumuis longissimis, illis verbis: *Non obstantibus priuilegijs, indultis, & Litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus, supradictis, vel eorum alicui, seu aliquibus alijs cuiuscumque Ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, & praeminentiæ fuerint, etiamsi, vt præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quauis Ecclesiastica, & mundana, præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, seu locis à prædicta Sede ex quauis causa etiam per viam contractus, aut remunerationis, & sub quauis alia forma, & tenore, ac cum quibusuis clausulis, etiam derogatoriarum derogatorijs, concessis, etiam continentibus, quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint per Litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam ac de verbo ad verbum de priuilegijs, indulgentijs, & indultis huiusmodi, ac de Ordinibus, locis, nominibus proprijs cognominibus, & dignitatibus eorum mentionem, necnon consuetudinibus etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus, quantumcumque longissimis, & alijs quibuslibet obseruantijs scriptis, vel non scriptis, per quæ contra hos nostros processus, ac sententias quominus includantur in eis se iuuare valeant, vel tueri.*

61 Ex qua tam generali derogatione priuilegiorum quorumcumque, & consuetudinum, etiam immemorabilium, elici videtur vsum, qui est in aliquibus Regnis, Dominijs, & Republicis Christianis faciendi seu permittendi aliqua quæ contraria apparent libertati Ecclesiasticæ, & iis, quæ in hac Bulla ordinantur, siue talis vsus fundetur in aliquo Pontificio priuilegio dictis Regnis, Dominiis, & Rebus publicis, etiam per viam contractus, & remunerationis à Sede Apost. concesso, siue in aliqua consuetudine, aut præscriptione, etiam immemorabili, & longissima, siue in quacumque obseruantia scripta, vel non scripta, quæcumque illa sit, omnino damnari, & reprobari, & sic facientes in pœnas, & censuras huius Bullæ incidere. Verba enim adducta generalissima sunt, & hæc omnia comprehendunt. Propterea aliqui ita sentire videntur, specialiter. Sayrus *de Censur. lib.3.c.25. n.10.* Duardus *in Bulla Cœna lib.3.§.5.q.1.n.1.* Mainardus *de priuileg. Eccles. part.2.art.18.n.10.* Petrus Binsfeldius *in comment. de Iniuriis, & damno dato c. 7.concl.13.* Vgolinus *in respons. ad Iurisconsult. Gymnasij Patauini c.7.* & alij apud Dianam *part.1. tract. de Immunit. Eccles. resolut.6.* Alij verò, quia durum ipsis videtur existimare tot Principes Catholicos Ecclesiæ Sanctæ deuotissimos, eorumque Magistratus, quotidie, & passim has censuras incurrere, ideo putant per hanc Bullam eorum priuilegia, si illa habuerunt remuneratiua præsertim, & per viam contractus aut antiquissimas consuetudines, non derogari. Hi sunt inter alios Filliucius *tom.1. tractat. 10. cap.16. num. 258.* Malderus *part.2. quæst.9. artic.4. fol.407. colum.1.* Fauet Fagundez *de præcept. Ecclesiast. tract.1. lib.3. cap.7. num. 17.* loquens de quadam consuetudine Lusitaniæ, & maximè Salgado *de protectione Regia tom.2. part.3. cap.10. num.96. & 97.* Habere autem Principes aliquos talia priuilegia plures supponunt. Primò enim de Catholico Hispaniarum Monarcha, ita asserit Bannez *2.2.q.67.art.1. dub.2.conc.6.* Ioannes à Cruce *in Director. conscientiæ p.1.pracep.8. q.3. art.1. dub.1. conclus. 3.* Pesantius *de Immunit. Eccles. disput 3.* & Portellus *in dub. Regular. verbo Appellare in Additionib. ad addition. num.4.* De Rege Franciæ id testatur Carolus de Grassalius *in Regal. Franc. lib. 2. iure 1. fol. 219. & iur. 2. fol. 237.* noster Antonius Bouius Episcopus *in respons. ad Paul. sermit. pro Censuris Paul. V. p.4. ad argumentum 10.* & alij De Republica Venetorum, quo ad aliquos saltem casus, id affirmant Zanardus *in Director. Confess. tom.3.c.50.* & Decianus *tom.1. lib. 4.c.9.n.66.* cum Gigante. Item de Ducibus Sabaudiæ aliquid simile scribit Octauianus Cacheranus *decis. Pedemontan. 30.* Verum tamen, quia nec prædicta priuilegia vidi, nec in causa grauissima licet iudex esse, ideo cum Nauarro *in Manual.c.27.n.72.* Suarez *contra Reg. Angliæ lib.4.capit.34.numer.29.* ex Cardinali Bellarmino, & cum Maldero *supra* rem hanc iudicio Sanctæ Sedis Apostolicæ remittendam censeo.

62 Ea verò, quæ Cardinalis Caietanus pro Principum Catholicorum excusatione dixit *in Summa verbo Excommunicatio cap. 31.* loquens de quadam excommunicatione Bullæ Cœnæ, hic subiicienda duxi. *Quarto nota quod tam Statutarij, quam alij*

excusantur

excusantur ab excommunicationis censura, si pura mẽte, & recto animo nolentes aliquid contra Ecclesiæ libertatem statuere, aut sustinere, consulunt Doctores reputatos, seu committunt examen Doctoribus huiusmodi, & certificati ab illis, quod nihil est contra Ecclesiæ libertatem statuunt, scribunt, &c. aliquid quod in veritate esset contra libertatem Ecclesiæ, quia agunt ex ignorantia plus quam probabili, & nec apud Deum, nec apud Ecclesiam agunt contra Ecclesiæ libertatem, quia fecerunt quantum in se est, quod viros probos decet, & excusantur non solum à tanto, sed à toto. Hæc ille. *Quæ etiam approbat* Suarez *tom.5. in 3. p. disp. 21. sect. 2. num.105.*

BVLLA CRVCIATÆ.

SVMMARIVM.

Bvlla Cruciatæ est quoddam Pontificium diploma, in quo plura priuilegia, & indulgentiæ conceduntur, opem, & auxilium reale, vel personale præbentibus Catholico Hispaniarum Regi in bello contra Turcas, & alios infideles. Ita enim colligitur tum ex dicendis, tum ex transumpto ipsius iussu Sanctiss. Dom. N. Vrbani VIII. publicatæ anno 1628. Vocatur, autem *Cruciata*, quia priuilegia in ipsa contenta similia sunt illis, quæ olim Cruce signatis pro recuperatione Terræ Sanctæ concedebantur. Sotus *in 4. dist.21. quæst.1. art.3. §. Ad quæstionem.* Rodriguez *in Exposit. Bullæ Cruciatæ §. 1. num.2.* 1

Conceditur autem hæc Bulla cunctis fidelibus habitantibus in Regnis Hispaniarum, & Insulis adiacentibus, ac in Regnis Siciliæ, & Sardiniæ, seu illuc venientibus, aut ibi commorantibus. Ita ex Bulla. Ludouicus à Cruce *in Exposit. Bullæ Cruciat. disp.1. cap.1. dub.1.* Quare neque pro Hispano absente à prædictis Regnis, & multo minus pro alio extraneo absente accipi potest. Quia illa solum conceditur ibi commorantibus, aut eo declinantibus. Idem Ludouicus *dub. 3.* Si autem aliquis bullam accipiens in aliquo ex prædictis locis alio se conferat, poterit ibi gaudere priuilegiis in ipsa concessis. Sunt enim personalia, & ita sequuntur personam priuilegiatam. 2

Rodriguez *sup. dicto* §. 1. *dub.* 3. Diana *part.* 1 *tract.* 11. *de Bulla Cruciata resolut.* 1. Limitatur tamen hoc, vt non teneat verum respectu indulti edendi carnes, & lacticinia, nam illud, vt apparet ex Bulla, conceditur tantum commorantibus in dictis Regnis, & non extra illa. Rodriguez *supra*. Vega *in Summ. mihi lib.* 3. *casu* 274. Existens porro in Italia, vel Gallia non potest per amicum accipere illam, cum solum concedatur, vt dictum est, pro habitantibus, vel commorantibus in dictis Regnis. Vega *supra lib.* 4. *casu* 98.

3 Possunt, quantum est ex vi Bullæ, eam accipere omnes, & quicunque Regulares vtriusque sexus, ea enim conceditur cunctis fidelibus Christianis, vt patet ex verbis ipsius, in qua sæpè Regulares nominantur: Et ita seclusa prohibitione Prælatorum licitè possunt Regulares illam accipere, & vti priuilegiis ipsius. Vtuntur enim iure sibi à Summo Pontifice concesso. Sorbus *in Additionib. ad compendium Priuilegior. Mendicant. verbo Cruciata*. Ludouicus à Cruce *sup. dub.* 9. *num.* 3. Tenentur tamen petere licentiam à Prælatis ad illam accipiendam, tum quia hoc videtur pertinere ad votum obedientiæ, quod emiserunt, tum quia cum in Bulla Pij V. pro anno 1564. publicata concederetur licentia Religiosis, vt absque licentia suorum Superiorum eam acciperent, in Bullis, tamen posterioribus hoc est sublatum, proculdubio, vt denotarent Summi Pontifices ad id requiri facultatem prædictam. Idem Ludouicus *num.* 4. Cæterum Prælati Regulares sine causa rationabili prohibentes, quod subditi eorum illam accipiant, aut non concedentes eam licentiam, malefaciunt, vtpotè, quia impediunt sine causa bona spiritualia, quæ ex ea consequi possent. Acosta *in bullam Cruciata quæst.* 106. Villalobos *in Summa tom.* 1. *tract.* 27. *clausul.* 12. *num.* 29. Licet hoc non credam esse peccatum mortale, quidquid ipsi dicant, cum bona illa spiritualia, quæ ex Bulla consequi potest Religiosus, non sint illi ad salutem animæ simpliciter necessaria. Casu autem, quod Prælatus absque rationabili causa nollet dictam licentiam concedere, posset subditus sine peccato Bullam accipere, tum quia Prælatus non habet ius ad negandam tunc eam licentiam, tum quia Pontifex videtur eam generaliter cunctis concedere in ipsa Bulla. Acosta, & Villalobos *supra n.* 27. Etsi autem in casus tali prohibitionis non possit Religiosus pecuniam pro Bulla dare, quia hoc videtur contra votum paupertatis, cum sit expendere pecuniam contra voluntatem sui Superioris in re non simpliciter necessaria, potest tamen rogare amicum, vt accipiat eam, & sibi det, quod faciendo, nec peccabit contra paupertatem, cum nullum bonum temporale ex eo adquirat, nec contra obedientiam, quia vt suppono, præceptum Superioris irrationabile tunc est, & non obligat. Diana *supra resol.* 99. ex Acosta, & Villalobos. Quando autem ex rationabili causa Prælati præciperent ne subditi Bullam accipiant, si accipiunt, non solum peccant contra obedientiam, vt per se patet, sed & contra paupertatem, expendentes in hoc pecuniam. Propter dicta, Castarubius *in Compen. Priuilegior. Mendicant. verbo Cruciata* §. *ad hoc autem*. Quo etiam casu credo Religiosum gaudere posse priuilegiis Bullæ. Quamuis enim peccet illam accipiendo, sed non propterea irritatur valor illius. Rodriguez *supra* §. 9. *num.* 24. Ludouicus à Cruce *num.* 7. An verò Bullæ virtute possint Regulares absolui à casibus reseruatis, dicam infra *num.* 29.

4 Bulla accepta ex pecuniis non propriis, sed ablatis, & contra iustitiam ab alio ereptis, non valet accipienti, quia Pontifex vult, vt ea accipiatur ex propriis bonis, & facultatibus. Accepta verò à meretrice ex pecuniis turpi quæstu, & non contra iustitiam lucratis illi potest valere, quia tales pecuniæ verè sunt propriè ipsius meretricis, vt suppono, ex plurium sententia. Acosta *in Bulla Cœnæ quæst.* 12. Diana *supra resolut.* 101. Lugo *de Sacramen. Pœnit. disp.* 27. *sect.* 6. *num.* 87.

Bullæ priuilegia valent tantum per vnum annum, computandum non à die acceptionis illius, nec a die publicationis in Metropoli, vel Diœcesi, sed a die publicationis in singulis locis factæ. Ita enim habetur expressè in Summario Bullæ. Ludouicus à Cruce *supra disp.* 1 *cap.* 10. *dub.* 1. Vnde si contingat me accepisse Bullam Salmanticæ publicatam mense Februarij 1630. & venisse Matritum, vbi publicatur noua Bulla mense Decembris eiusdem anni valitura pro anno sequenti, possum Matriti existens, vti Bulla accepta Salmanticæ vsque ad mensem Februarij anni 1631. Vega *in Summ. mihi lib.* 4. *casu* 104. & 140. Probabile etiam est valituram Bullam per aliquot dies paucos, sex scilicet, vel octo post expletum annum publicationis, quando casu aliquo differtur noua Bullæ publicatio. Quia ita videtur piè interpretanda Pontificis intentio, & est conforme vsui Ecclesiæ, quæ hoc modo intellexit præceptum sumendi Eucharistiam singulis annis tempore Paschatis, cum tamen Pascha aliquando in mense Martij, & aliquando mense Aprilis celebretur. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 20. *num.* 2. Sancius *in select. disp.* 55. Idem & propter eandem rationem sentiunt aliqui esse dicendum, quando expleto anno publicationis Bullæ, & noua Bulla publicata in Ciuitate populosa non potuit die publicationis, sed post paucos dies accipi. Villalobos *in Summa tom.* 1. *tract.* 27. *clausf.* 4. *n.* 10. ex Henriquez. Casu etiam quo quis incipiat confiteri sua peccata ante expletum annum publicationis Bullæ, & non possit ob iustas causas absolutionem obtinere nisi post expletum illum annum, probabile est absolui posse à reseruatis virtute Bullæ. Quia confessio incepta est tempore habili, & sic piè credendum de intentione Pontificis. Villalobos *supra num.* 12. Acosta *in Bull. quæstione* 36. Nota etiam non expirare Bullam eo quod Pontifex, qui illam concessit expiret ante expletum annum publicationis. Ita ex multis Ludouicus à Cruce *sup. dicto cap.* 10. *dub.* 3. 6

Ad Bullæ valorem non requiritur, quod suscipiens sit in statu gratiæ, non solum quoad priuilegia eligendi Confessorem, vescendi lacticiniis, &c. vt de se patet, sed etiam quoad indulgentias in illa concessas. Ratio est, quia Bulla non requirit talem conditionem, & quamuis pro lucrandis indulgentiis requirat contritionem, & confessionem, hoc tamen tēsirtur ad tempus acceptionis Bullæ, seu instans quo consequenda est indulgentia, completis omnibus requisitis. Acosta *in Bull. Cruciata quæst.* 15. *per totam*. Diana *supra resolut.* 6. Potest etiam Bulla prodesse illi, qui tempore acceptionis erat excommunicatus. Etsi enim Litteræ, seu Rescriptum per excommunicatum impetrata illi non prosint, hoc autem priuilegium Bullæ non est impetratum ab isto excommunicato, sed concessum a Papa in fauorem Regis Catholici pro subsidio belli. Ludouicus à Cruce *supra disp.* 1. *cap.* 1. *dub.* 4. Prodest etiam hæretico mere interno, quia iste quoad Ecclesiam, & forum externum habetur pro fideli. Secus dic de hæretico externo, propter oppositam rationem. Idem Ludouicus *supra dub.* 8. 7

Bulla accepta ab vno pro alio valet illi pro quo est

accepta, hoc enim eſt conforme intentioni Pontificis, & fini ipſius. Ludouicus à Cruce *ſupra diſp.*1. *cap.*1. *dub.*1. Eſt tamen neceſſarium, cum ad notitiam illius deuenerit, vt ratam habeat talem Bullæ acceptionem. Idem Ludouicus. Si autem eſt accepta pro Petro, & illi applicata, non poteſt alij applicari, quia verè iam tale priuilegium eſt ſolius Petri. Diana *ſupra reſolut.* 95. Si verò ipſe Petrus pro quo accepta fuit iam aliam accepiſſet, probabile eſt poſſe vnam earum alteri dare vel gratis, vel etiam accepta ſtipe. Henriquez *l.*7. *de Indulgent. c.*20.*n.*6.

8 Quiamittit Bullam inculpatè: & ſine malitia non perdit gratias illius. Non enim debet eſſe maior obligatio in hoc, quam eſt in aliis priuilegiis Henriquez *ſupra num.*5. Nignus *in* 3. *part. tom.*2. *tract. de Bull.* §. *in fin.* Dixi inculpatè, & ſine malitia, quia ſi quis ex malitia perdidit Bullam, videtur renunciaſſe priuilegiis ipſius.

9 Qui ex confidentia Bullæ committit peccata reſeruata gaudere poteſt priuilegiis ipſius. Ratio eſt, quia vbi lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, *cap. ſi Euangelica diſt.*55. *& cap. ſolitæ* §. *nobis de maiorit. & obedient.* Sed in hac Bulla non opponitur hæc conditio ſicut ſolet apponi in aliis pluribus priuilegiis, quando Papa vult, vt non proſint iis, qui peccant, ex confidentia illorum. Ergo. Ledeſma *in Summa tom.* 1. *tract. de Pœnit.cap.*13. *dub.*10. Acoſta *in explicat.Bullæ quæſt.*33.

10 Loquendo autem de gratiis, ſeu priuilegiis in Bulla conceſſis Primò dicendum, concedi Indulgentiam plenariam (illam videlicet, quæ ſolita eſt concedi pro expeditione Terræ Sanctæ, & anno Iubilæi) quatuor generibus perſonarum. Primò illis, qui zelo fidei ſuccenſi ad bellũ, quod Rex Catholicus cum infidelibus gerit, perſonaliter propriis sũptibus profecti fuerint, ſiue pugnauerint, ſiue aliud ſeruitium gratis exhibuerint, dummodo per annum integrum perſeuerent, vel fuerint mortui in itinere, aut exercitu, aut infirmitate, vel alia legitima cauſa non potuerint in illo perſeuerare, Secundò, illis, qui iuxta ipſorum poſſibilitatem, & dignitatem alios ſuis expenſis ad tale bellum miſerint. Tertiò ipſis, qui miſſi fuerint, & pauperes fuerint. Quartò, Clericis, ſæcularibus vel Regularibus, qui de licentia ſuorum Prælatorum Verbum Dei prædicauerint in exercitu, aut alia miniſteria Eccleſiaſtica exercuerint. Ita habetur ex Bulla. Rodriguez *in Expoſit. Bull. Cruciat.* §. 2.3. *&* 4. Ludouicus à Cruce *ſupra cap.*8. *dub.*3. Omnes ergo prædicti dictam indulgentiam plenariam æqualiter lucrantur, eſto inæqualia opera faciant, quia Pontifex omnibus illis eam concedit. Sotus *in* 4. *diſt.*21. *quæſt.*1. *art.*2. Idem Ludouicus *ſupra.* Etiam ſi talia opera iniuncta in peccato mortali exerceant, quia ſolum requiritur ſtatus gratiæ pro inſtante, quo conſequenda eſt indulgentia, non pro operibus prærequiſitis. Syluester *in Summa verbo Indulgentia quæſt.*10. *dicto* 9. Corduba *de Indulgentiis quæſt.*24. Imò etiam ſi talia ſint mala in indiuiduo, dummodo ex genere ſuo ſint bona, quia Pontifex & Eccleſia non ſolet aliud in ſuis præceptis exigere. Corduba *de Indulgentiis quæſt.*21.*&* 25 Heriquez *lib.*7. *cap.*9. Requirit autem Pontifex pro conſequenda hac indulgentia, quod ſint contriti, & confeſſi, vel ſi confiteri non poſſint, id corde deſiderauerint. Quomodo autem conditio hæc contritionis, & confeſſionis intelligenda ſit, ex iis, quæ dicam ver. *Iubilæum num.*15. elici poteſt.

11 Declarat etiam Pontifex, Clericos ſæculares, vel Regulares de licentia ſuorum Superiorum reſpectiuè ad bellum prædictum euntes, & in eo Verbum Dei prædicantes, ſeu miniſteria Eccleſiaſtica, & pia exercentes, irregularitatem propterea non incurrere. Ita ex Bulla. Pro quo vide dicta *ſuprà* ver. *Bellum à num.*6.

Item declarat prædictos Clericos ſi beneficiati fuerint, poſſe tempore quo huic expeditioni vacabunt deſeruire eorum beneficiis per Vicarios idoneos, dummodo ea beneficia curam animarum non habeant, quia ad id requiritur Sed. Apoſtolicæ licentia. Ita ex Bulla. Pertinet autem ad Ordinarios iudicare de reſidentia huiuſmodi beneficiorum, indulgentiis, & diſpenſationibus circa illam, vt colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.*6. *de reformat.cap.*2. Rodriguez *in Expoſit. Bull. Cruciat.*§.4. 12

Declarat etiam Pontifex milites in hoc bello occupatos non teneri ieiuniis, ad quæ ex præcepto Eccleſiæ; vel ex voto, aliàs tenebantur. Ita ex Bulla. Cum autem hoc priuilegium ſolis militibus in bello occupatis concedatur, non ſuffragatur aliis Bullam accipientibus, nec Clericis, aut Regularibus bello aſſiſtentibus, quia ipſorum arma potius debent eſſe ſpiritualia, ieiunia, ſcilicet, & orationes; licet ſi ratione laboris ieiunare non poterunt, exempti erunt ab hac obligatione. Rodriguez *ſupra* §. 4. 13

Prædictis etiam omnibus, & quibuſcumque aliis etiam in hanc expeditionem non euntibus, ſi cum eleemoſyna deſignanda ex propriis bonis ad eam concurrerint, concedit Pontifex, vt anno, à publicatione Bullæ computando, durante, poſſint vti gratiis, & facultatibus in hac Bulla contentis. Videlicet, quod poſſint (adhuc tempore interdicti Apoſtolici, vel Ordinarij) audire Miſſam in Eccleſiis, & Monaſteriis; aut in Oratorio priuato deſignato, & viſitato ab Ordinario, Miſſam, & alia Diuina Officia per ſe ipſos, ſi Sacerdotes fuerint, celebrare, aut celebrari facere ab aliis in eorum, & familiarum, ac conſanguineorum præſentia, & Euchariſtiam, aliaque Sacramenta, præterquam in die Paſchatis, recipere, dummodo ipſi cauſam non dederint tali interdicto, nec per illos ſteterit quin illud amoueatur, & quod, qui præmiſſo Oratorio ad præmiſſa vti voluerint, quoties id fecerint, ad aliquas preces pro cuiuſque deuotione, pro conſeruatione vnionis Principum Chriſtianorum, & victoria contra infideles teneantur. Ita ex Bulla. Nota, familiarium nomine intelligi domeſticos, id eſt illos, qui ordinariè dominum ſuum comitantur, iuxta. *cap. licet de priuileg. in* 6. Nauarrus *in Manual. cap.*27. *num.* 181. Rodriguez §. 5. Vnde ſi alij de nouo ad eum finem adhiberentur, non poſſent vti eo priuilegio, eſſet enim hoc in fraudem legis. Idem Rodriguez *ibidem* ex Soto, & Nauarro. Conſanguineorum nomine probabiliter intelligi poſſunt, non ſolum conſanguinei vſque ad quartum gradum, ſed etiam vxor, & tota cognatiò. Ludouicus à Cruce *ſupra diſp.* 1. *cap.*5. *dub.* 3. Prædicti autem habentes hoc priuilegium tenentur audire Miſſam diebus præceptis ab Eccleſia, quia præceptum obligat ad id omnes, qui poſſunt. Rodriguez *ibidem dub.* 1. *num.*6. Toletus *in Summa lib.* 1. *cap.* 53. *num* 3. Non extenditur hoc priuilegium ad tempus ceſſationis à diuinis, ſunt enim valdè diuerſa. Nauarrus *ſupra num.* 188. Quid per diem Paſchatis intelligendum, vide *to.*1 *cap.*21. *num.*8. Circa illud de Oratorio nota, illud debere eſſe locum tantum diuino cultui dicatum, hæc enim ſine dubio eſt mens Pontificis. Ludouicus à Cruce *ſupra dub.* 1. Addens ſufficere, quod ſit approbatus ab aliquo Ordinario, non ab illo, qui eſt illius loci. Quod non approbo, quia mens Pontificis videtur contraria. Maiorem probabilitatis ſpeciẽ habet, quod ſubiun- 14

subiungit, scilicet, quod casu quo Ordinarius oollet malitiosè approbare pro Oratorio locum idoneum, cum licentia iustè petita, & iniustè negata, ipso iure intelligatur concessa, posse in ipso celebrari, ex vi prædicti priuilegij. Qui autem vtuntur prædicto Oratorio tenentur ad preces superius ex Bulla designatas, etsi non sub mortali, sed solum sub veniali. Villalobos *in Summa tomo primo tract. 27 clausul. quarta numero 13*. Diana *part. 1 tract. 11. resolut. 2.*

15 Item prædictis concedit, quod tempore interdicti, eorum decedentium corpora, sepulturæ sacræ, cum mediocri pompa funerali, tradi possint. Ita ex Bulla. Nota per pompam mediocrem, aut moderatam intelligi secundum aliquos, quòd dentur in campanis tres clamores pro viris, & duo pro mulieribus, quodque Clerici, seu Religiosi dum deferunt, dumque sepeliunt cadauer, cantent, quod solitum est cantari, non autem, quod celebretur Missa de *Requiem*, sicque dicitur declaratum. Corduba *in annotationibus ad Compend. Priuilegior. Mendicant. verb. Interdictum* 1. §. 13. Alio modo id explicat Sorbus *ibidem* ex eodem Corduba *in Quæstionum Tract. de Indulgent. quæstione* 43. *dub.* 5. vt per moderatam pompam intelligatur medietas eius solemnitatis, quæ fieri solet extra interdictum. Aduertit etiam, forsan melius, in hoc attendi debere consuetudinem Episcopatuum, vel patriæ. Ita etiam Rodriguez *dicto* §. 5. *dub.* 1. & Ludouicus *supra dub.* 7.

16 Item conceditur hanc Bullam accipientibus, vt dicto anno durante possint de consilio vtriusque Medici spiritualis, & corporalis, edere carnes in Quadragesima, & aliis temporibus ieiuniorum, ac pro eorum libito ouis, & lacticiniis vesci, ita quod, qui carnes non comederint seruata in cæteris ieiunij Ecclesiastici forma, dicto ieiunio satisfecisse censeantur. Sub hac tamen gratia, & concessione edendi oua, & lacticinia ad libitum, non vult Pontifex comprehendi Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, nec alios Prælatos inferiores, nec quoscumque Regulares, nec ex sæcularibus Clericos presbyteros, quantum ad dies Quadragesimæ dumtaxat, sexagenariis, & equitibus Ordinum Militarium exceptis. Ita ex Bulla. Circa quæ nota, quod cum Pontifex dicit posse eos, qui accipiunt hanc Bullam, comedere carnes de consilio vtriusque Medici, intelligitur in casu necessitatis, quorsum enim requireret consilium, nisi propter necessitatem? Tunc verò non dispensat cum illis, quod ieiunent (vt aliqui putarunt) cum expressè contrarium supponat Pontifex verbis adductis. Solum ergo illis concedit, vt carnes comedentes, & non ieiunantes, nihilominus meritum ieiunij quoad Deum, & Ecclesiam veluti consequantur. Rodriguez *supra* §. 6. *num.* 1. Conceditur etiam illis aliquod speciale priuilegium, scilicet esus carnium de consilio Medici, & Confessarij, quod aliàs non licebat, nisi de consilio Medici, & Episcopi, seu Parochi. Ludouicus à Cruce *supra cap.* 5. *dub.* 9. Licet aliter explicet hoc priuilegium Ioannes Sancius *in select. disp.* 51. *n.* 6. Cum edentibus tamen oua, & lacticinia dispensat, quod ieiunent, quia talium esus de iure communi prohibitus est in diebus ieiunij Quadragesimalis, iuxta dicenda infra verbo *Ieiunium numero tertio*. Rodriguez *supra* §. 8. *numero secundo*. Tales autem habentes facultatem edendi oua, & lacticinia, possunt etiam pisces manducare, non enim tale priuilegium tollit illis id quod aliàs erat licitum. Rodriguez *supra dub.* 4. *numero quinto*. Illi autem quibus prohibet Bulla edere oua, & lacticinia diebus Quadragesimalibus, possunt, iuxta opinionem probabilem quorumdam apud Dianam *dicto tract.* 11. *resolut. quinta*. ea edere in Dominicis Quadragesimæ; eo quod per dies Quadragesimales non intelligantur, nisi dies ieiuniorum Quadragesimalium. Alij verò oppositum asserunt, propter declarationem quandam Sedis Apostolicæ, quam refert Rodriguez *supra* circa hoc punctum *dub.* 1. & ita est probabilior hæc pars, præsertim quia in Summario Bullæ fit illa exceptio *Quantum ad dies Quadragesimæ*, Dominicæ autem illæ etiam sunt dies Quadragesimæ. Henriquez *libro septimo c.* 13. *num.* 10. Ortiz *in Summa capitulo* 19. *num.* 8. De Nouitiis porrò Religionum credo dicendum, posse, si Bullam habeant, vesci ouis, & lacticiniis, quia etsi in fauorabilibus fruantur priuilegiis professorum, sed non in odiosis, quale est hoc. Diana *supra resolut.* 15. Cum verò solum excludantur senes sexagenarij, ideo alij minoris ætatis, etsi debilioris complexionis, quam alij sexagenarij non poterunt id facere, Rodriguez *supra dubio secundo* Pueri etiam ante vsum rationis, qui regulariter contingit circa septimum annum, poterunt ouis, & lacticiniis vesci, etiam sine Bulla. Ludouicus, *supra dub.* 9.

Item prædictis non euntibus, neque mittentibus, sed tantum erogantibus, si vltra prædictam contributionem aliquibus anni diebus, non alicui ieiunio suppositis, ieiunauerint, & orationem fecerint ad implorandum diuinum auxilium pro victoria contra infideles, & eius gratiam pro Christianorum Principum vnione, & confœderatione, vel si ob aliquod impedimentum ieiunare nequiuerint, aliud opus pium ad arbitrium Confessoris, vel Parochi fecerint, quoties id fecerint, conceditur remissio quindecim annorum, & totidem quadragenarum de iniunctis ipsis pœnitentiis, & quomodocumque debitis, & quòd participes fiant omnium precum, eleemosynarum, peregrinationum; & Ierosolymitanarum, cæterorumque bonorum operum, quæ fiunt in vniuersali militanti Ecclesia, & in singulis eius membris. Ita ex Bulla, Quid intelligatur per remissionem quindecim annorum, & totidem quadragenarum, & quid per pœnitentias iniunctas, & aliàs debitas, dicetur verbo *Indulgentia*, & verbo *Iubilæum*. Circa communicationem verò illorum operum, quorum participes efficiuntur prædicti, præter dicta supra verbo *Bona*, dicendum participationem prædictam non esse solam illam communicationem generalem, quæ est inter omnes iustos, & vocatur *Communio Sanctorum*, sed aliam specialem prædictis concedi, aliàs nihil speciale ipsis concederetur, hæc verò consistit in hoc, quod Papa, vt Caput Ecclesiæ applicat illis in particulari opera impetratoria iustorum, scilicet orationes ipsorum; item opera satisfactoria eis superabundantia. Rodriguez *supra* §. 7. *num.* 15. & 16. Ludouicus à Cruce *supra dicta disput.* 1. *cap.* 8. *dub.* 15.

Item prædictis, qui in diebus Quadragesimæ, & aliis anni diebus, in quibus sunt Romanæ Stationes visitauerint quinque Ecclesias, vel quinque Altaria, & si non fuerint quinque Ecclesiæ, vel quinque Altaria, quinquies vnam Ecclesiam, vel vnum Altare, & ibi deuotè orauerint pro vnione, & victoria supradicta, Pontifex concedit omnes Indulgentias, & remissiones quas consequuntur, qui personaliter visitant Ecclesias Vrbis intus, & extra muros, & quas consequerentur, si personaliter eas visitassent. Ita ex Bulla. Hic quærunt aliqui, an sub hac vniuersalitate lucrandi omnes Indulgentias. 17

Ecclesia

Ecclesiarum Vrbis comprehendantur etiam Indulgentiæ plenariæ, quæ in illis sunt. Affirmat Rodriguez *hic* §.8. *numero* 6. propter dictam vniuersitatem, sed negant alij, ex eo quod stylus Curiæ, & Regula Cancellariæ, sit quod indulgentia plenaria non censeatur concessa, nisi exprimatur, præsertim, quia in generali concessione non veniunt ea, quæ sunt specialiori nota digna, quales sunt in præsenti materia Indulgentiarum Indulgentiæ plenariæ. Ludouicus à Cruce *dicto capitulo* 8. *dub.* 2. ex Corduba *libro quinto de Indulgent. quæst.* 11. & Henriquez *libro* 7. *de Indulg. capit.* 10. *numero* 2. De conditionibus porrò ad lucrandum tam istas quàm alias quascumque Indulgentias dicam verbo *Indulgentia*. Nota etiam huiusmodi Indulgentias obtineri posse multoties in die, si multoties fiat illa visitatio Ecclesiarum, vel Altarium, cum Pontifex non determinet eas ad vnam vicem. Villalobos *in Summa tomo* 1. *tract.* 27. *clauſ.* 8. *numero* 8. Diana *supra resolut.* 104. Non requiritur ad illas consequendas visitare determinatè quinque Ecclesias, sed sufficit visitare quinque Altaria, etiam si sint vicinæ quinque Ecclesiæ, nam Bulla loquitur disiunctivè. Nuñus *in* 3. *part. Tract. de Bulla* §. 10. Imò si aliquis fuerit in vna Ecclesia, vbi tantum sunt tria Altaria, prout contingit in Religioso, vel Moniali, sufficiet visitare vnum quinquies, vel duo bis. Idem Nuñus *supra*. Non opus esse moueri localiter ex vno Altari ad aliud, vt quis dicatur visitare quinque Altaria, sed posse corde, & mente ex vno loco visitare illa plurium sententia est. Hi sunt Villalobos *in Summa tom.* 1. *tract.* 17. *clauſ.* 8. *num.* 6. Bonacina *de Sacram. disp.* 6. *quæst.* 1. *punct.* 5. *num.* 25. Lugo *de Sacram. Pœnit.* 27. *sect.* 6. *num.* 98. & alij. Sed hoc non admitterem, nisi in casu quo non possent quinque Altaria visitari, v. g. propter multitudinem populi. Propter quam etiam causam, si quis non potest ingredi Ecclesiam, quia est plena populo, consequetur Indulgentias istas illam visitando ex ostio. Villalobos *sup. num.* 7. Lugo *sup. num.* 97. Non tamen videtur hæc visitatio sufficiens pro septem Altarium visitatione. Nuñus *supra*, Diana *supra resolut.* 103. Lugo *suprà num.* 28. Vide alia verbo *Indulgentia*

19 Præterea, vt maiori conscientiæ puritate prædicti orare possint, illis concedit Pontifex in Bulla, vt possint quemcumque Presbyterum sæcularem, vel Regularem ex approbatis ab Ordinario in Confessorem eligere, qui semel in vita, & semel in articulo mortis, à quibuscumque peccatis, & censuris, etiam reseruatis Sedi Apostolicæ, & ex declaratis in Bulla Cœnæ, excepto crimine hæresis possit absoluere, & quòd illorum consequantur plenariam indulgentiam. A censuris autem, & peccatis non reseruatis Sedi Apostolicæ absolui possint toties quoties ea confessi fuerint, mediante salutari pœnitentia, iuxta culparum exigentiam, & casu quo necessaria erit satisfactio pro dicta absolutione consequenda eam faciant per ipsos, vel dato impedimento per hæredes, aut alios. Poterit etiam prædictus Confessor illis commutare quæcumque vota, etiam iuramento firmata, data tamen eleemosyna, quæ visa fuerit, in subsidium S. Cruciatæ, Castitatis, & Religionis, & Vltramarinis votis exceptis. Ita ex Bulla. Circa quæ plura animaduersione digna occurrunt, quæ sigillatim, & breuiter discutienda. Primum, de qualitate Confessarij per Bullam eligendi. Secundum, de peccatis, & censuris reseruatis Sedi Apostolicæ, quæ talia sint. Tertium, de reseruatis in Bulla Cœnæ. Quartum, de illa Indulgentia semel in vita, semel in articulo mortis concedenda. Quintum, de peccatis & censuris, non reseruatis Sedi Apostolicæ. Sextum de illa satisfactione. Septimum, de crimine hæresis, quod ibi excipitur. Octauum, de votis Castitatis, Religionis, & Vltramarino, de quibus in Bulla est sermo.

20 Circa primum. Presbyter ille siue sæcularis, siue Regularis in Confessarium electus ab habente Bullam, debet esse approbatus ab Ordinario, vt ibi dicitur, id est, ab Ordinario loci, seu Diœcesis, vbi est audienda confessio, iuxta dicta *tomo* 1. *cap.* 18. *n.* 19. propter declarationem Sacræ Congregationis ibi adductam. Quæ si non obstaret, proculdubio valdè probabilis esset opposita sententia dicens sufficere, quod sit approbatus ab aliquo alio Ordinario, prout tenent Portellus *in dub. Regular. verbo Confessor Regularis num.* 4. Candidus *tomo secundo Disquisit. Moral. disquisit.* 24. *articulo* 64. Diana *suprà resolut.* 67. & alij apud ipsum. Nomine autem Ordinarij non intelliguntur Episcopi titulares, quia isti nullam habent iurisdictionem. Diana *supra*. Neque Abbates, aut Prælati Religionis, quia isti non veniunt nomine Ordinarij, Nuñus *in* 3. *part. tom.* 2. *quæst.* 8. *art.* 5. *dub.* 9. An verò nomine Ordinarij in ordine ad approbationem Confessarij tantum pro Regularibus veniat ipsorum Prælatus, vide dicta eo *cap.* 19. *num.* 19. Porro ille censetur approbatus ab Ordinario, non qui solum iudicatus est idoneus ad audiendas confessiones, nemo enim audire potest confessiones sine illa, iuxta Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. Ludouicus à Cruce *supra cap.* 2. *dub* 6. Qui autem habet beneficium curatum sufficienter censetur approbatus ab Ordinario. Villalobos *in Summa tomo primo. tract.* 9. *dub.* 56. *num.* 4. Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disp.* 21. *sect.* 1. *num.* 12. & alij apud Dianam *sup. resol.* 8. Qui verò renunciauit beneficio curato, vel priuatus est illo, non censetur approbatus ab Ordinario, iam enim amisit iste approbationem, quam habebat. Suarez *tomo* 4. *de Pœnitent. disp.* 28. *sect.* 4. *num.* 20. Diana *suprà*. Idem dico de illo, qui ad determinatum tantum tempus approbatus erat, transacto illo tempore, propter eandem rationem. Idem Ludouicus *supra dub.* 8. Approbatus tantum pro vno oppido ob causam rationabilem, scilicet defectum scientiæ, non censetur ab Ordinario approbatus, & eligibilis per Bullam in tota Diœcesi, quia extra illud oppidum non est verè approbatus. Ledesma *in Summa Tract. de Pœnitent. cap.* 13. Diana *sup. resolut.* 10. Si verò Regularis omninò voluntariè, & sine rationabili causa ita approbaretur, probabile est esse eligibilem in tota Diœcesi. Acosta *in Bullam quæst.* 39. Fernandez in *Exam. Theolog. Moral. part.* 3. *cap.* 9. §. 8. *n.* 6. Quid dicendum de approbato pro determinato genere personarum, v. g. vi[illegible], an sit eligibilis in Confessorem à fœminis virtute bullæ; constat ex dictis eo *tom.* 1. *cap.* 19. *n.* 19. pro quo videndus Lugo *suprà num.* 15. Nota tamen me ex professo adiunxisse in tertia editione Veneta anni 1640. particulam *Regularium*, quæ in prioribus non erat, quia pro Confessariis sæcularibus video apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Confessarius* 1. hanc declarationem in contrarium. *Confessarij sæculares ad certum genus personarum, seu ad limitatum tempus ab Ordinario approbati minimè possunt, etiam vigore Bullæ Cruciatæ pœnitentium confessiones audire vltra facultatem ipsis ab Ordinario concessam.* An verò Confessarius ab Ordinario semel approbatus, sed postea ab ipso reprobatus, vel suspensus, sit eligibilis virtute Bullæ, vide dicta eo *cap.* 19. *numero* 7. 8. *&* 9. *& tomo* 2. *cap.* 1. *num.* 18. De Confessario autem Regulari appro

approbato ab Ordinario solum & non approbato, aut præsentato à suo Superiori Regulari, quamuis Reuerendissimus Theodorus Stratius *in Instruct. pro Carmelit. cap 6. num.3.* videatur dicere esse ineligibilem per Bullam, quia existimat vtramque approbationem esse necessariam, nihilominus, quia iuxta dicenda infra verbo *Confessarius num.* 2. etsi Confessarius approbatus solum ab Episcopo non autem à suo Superiori Regulari peccet munus Confessarij exercendo, validè tamen absoluit, ideo dicendum consequenter, talem si eligatur validè absoluere, esto peccet sic faciendo. Ledesma *in Summa tom.1. Tractat. de Pœniten. cap.13. dub.13.* Acosta *supra q.41.* Diana *supra resol.3.* Quid etiam dicendum de Confessario Regulari legitimè approbato, sed à suo Prælato prohibito, vel suspenso à munere Confessarij, vide dicta eo *cap.19. num.13.* & dicenda infra verbo *Confessarius num.* 2. relato.

21 Circa secundum, dicendum, peccata, & censuras Sedi Apostolicæ reseruata esse illa, quæ Summo Pontifici reseruata sunt, qualia sunt plura tum in Iure, tum in Bullis, & Constitutionibus Summorum Pontificum. Pro quo notandum, quod quando Papa per priuilegium aliquod concedit facultatem absoluendi à censuris sibi reseruatis (prout in præsenti contingit) etiam subintelligitur eam concedere à peccatis adiunctis ipsis censuris, & è contra. Et si enim absolutè loquendo possit tolli censura sine peccato, nihilominus, sicut à principio sunt connexa quasi in fieri, sic & in duratione, & ita concessa facultate pro vno, conceditur etiam pro alio. Nauarrus *in Manual. cap.27. num.161.* Suarez 4. *tomo in 3. part. disp.29. sect.2. num.11.* Sanchez *lib.2. in Decalogum cap 8. num.* 5. De casibus porrò Episcopis reseruatis infra dicetur.

22 Circa tertium de reseruatis in Bulla Cœnæ, constat quænam illa sint. Vbi notandum, communiter Doctores tenere per Bullam Cœnæ non reuocari hoc priuilegium Bullæ Cruciatæ, non obstantibus clausulis derogatorijs, quæ in prædicta Bulla Cœnæ sunt. Cum enim singulis annis iussu Pontificis Bulla Cruciatæ publicetur cum dicta facultate absoluendi etiam à casibus in Bulla Cœnæ reseruatis, quis dicat singulis etiam eisdem annis ab eodem Pontifice in dicta Bulla Cœnæ reuocari? Aut quorsum in tanto Principe hæc contrarietas admittenda? Præsertim, quia priuilegia Principum debent esse saltem quantum est ex parte ipsorum firma, & constantia, vt imitentur Deum, cuius dona, vt inquit Paulus *ad Roman. 11. vers. 29.* sont *Sine pœnitentia*; & iuxta Regulam iuris *in 6. num.16. Decet concessum à Principe Beneficium esse mansurum.* Ommitto quæ alij afferunt, quod scilicet priuilegium Bullæ Cruciatæ est remuneratorium, non solum in gratiam Regis Catholici de Ecclesia optimè meriti, sed etiam propter magnam contributionem aureorum, quæ singulis annis pro Fabrica Basilicæ Sancti Petri offertur, & quia singuli, qui accipiunt Bullam duos argenteos in subsidium erogant, vt proinde non sit credendum de Pontificum benignitate illud velle reuocare. Rodriguez *in Exposit. Bull. Cruciat. §.9. & tom.1. Quæstion. Regular. quæst.20. articulo 9.* Henriquez *libro 7. de Indulgent. cap 21. vers. nec videtur.* Sanchez *lib.2. in Decalog. cap.11. num.27.* Sorbus *in addition. ad compend. verb. Cruciata §. ex quibus.* Ludouicus à Cruce *dicta disp.1. cap. 10. dub. 4.* Tollitur autem dubium, quod semper hoc poterat esse, ex Sanctiss. D. N. Vrbano VIII. qui in Bulla *In specula 4. tom. Bullary,* inter Constitutiones ipsius *num.105.* expressè declarat Bullam Cruciatæ suffragari, *quoad casus reseruatos etiam in Bulla Cœna Domini (hæresi excepta) contentos* in foro conscientiæ, non autem in foro externo. Ex hoc enim liquet non reuocari per Bullam Cœnæ, quomodo enim suffragaretur, si singulis annis reuocatur?

23 Ab omnibus ergo casibus reseruatis Sedi Apostolicæ, tam extra Bullam Cœnæ, quàm in illa contentis (Hæresi excepta) absolui possunt habentes Bullam Cruciatæ semel in vita, & semel in articulo mortis, prout dicitur in Bulla. Hæc verò intelliguntur pro eo anno, quo accipitur Bulla. Vnde simili gratia frui possunt qui alio, & alijs annis eam acceperint. Illa etiam particula *in articulo mortis* non est superflua, etsi enim quilibet Sacerdos, etiam simplex, absoluere possit in articulo mortis ab omnibus peccatis, & censuris quantumuis reseruatis, nihilominus casu quo sic absolutus non moriatur tenetur se præsentare Superiori, iuxta *cap. eos qui de sentent. excommunic. in 6* absolutus tamen ex vi Bullæ non ita, Ludouicus à Cruce *supra c.3. dub.14.* Deinde, per articulum mortis non intelligitur solum articulus mortis verus, quem mors de facto sequitur, sed etiam præsumptus, cum quis prudenti hominum iudicio æstimatur morti propinquus, licet mors, vel naturaliter, vel per miraculum non sequatur. Bulla enim generaliter loquitur, & materia cum sit de re concernenti salutem spiritualem animæ est fauorabilis, ac per consequens amplianda. Corduba *de Indulgent. quæst. 39.* Henriquez *lib.6. cap. 9.* Nomine etiam articuli mortis intelligi potest periculum mortis, in quo homo non spontaneè, sed propter necessitatem est constitutus, iuxta dicta supra verbo *Bulla Cœna num. 53.* Ludouicus à Cruce *sub dub.18.* [Quamuis autem vt diximus ex vi Bullæ Cruciatæ absolui possit qui eam habet semel in vita & in morte ab omnibus casibus Papalibus, etiam contentis in Bulla Cœnæ, excepto crimine hæresis, dubitari tamen potest, an id etiam sit verum respectu illorum casuum, quos Papa sibi reseruat, cum derogatione speciali Bullæ Cruciatæ. Cuius exemplum est in casu simoniæ in receptione seu collatione Sacrorum Ordinum, quem cum alijs similibus qui contingere possunt in Ordinum receptione Sixtus V. in Bulla, *Sanctum & salutare, in 2. tom. Bull. num.91.* adeo Papæ reseruauit, vt nec virtute Bullæ Cruciatæ ab eo posse quemquam absolui declarauerit, illis verbis; *ac Cruciata Sancta.* Quæ Bulla Sixti licet à Clemente VIII. in alia Bulla *Romanum Pontificem, in 3. tom. Bull. num.40.* moderata sit, quoad hunc tamen casum de simoniacè ordinatis, & ordinantibus in suo robore manet, vt ipse Clemens declarauit. De hoc ergo & similibus dicendum videtur non comprehendi sub Bullæ Cruciatæ priuilegio, & ab ipsis absolui non posse aliquem virtute ipsius siquidem sunt reseruati Papæ cum expressa derogatione Cruciatæ. Agit de hoc casu Porrellus *in Responsion. moral. tom. 2. casu 41. numero tertio,* & resoluit contrarium. Primò quia Bulla Cruciatæ generaliter dat facultatem absoluendi virtute ipsius ab omnibus casibus Papalibus etiam contentis in Bulla Cœnæ, hæresi excepta, ergo non debet excipi iste casus. Secundo quia priuilegium Bullæ Cruciatæ conceditur singulis annis ab alijs Pontificibus cum dicta vniuersalitate, etiam post reuocationem illam Sixti V. Tertio quia non constat Sixtum V. fecisse talem reuocationem. His verò facilè satisfieri potest. Primò quidem, quia cum iste casus sit exceptus ab eodem Sixto non censetur comprehensus sub dicta generalitate. Secundò autem,

autem quia concessiones Bullæ Cruciatæ factæ à posterioribus Pontificibus etiam si specie tenus illam vniuersalitatem contineant, limitari tamen debent, vt non intelligatur de hoc casu à Sixto V. excepto, præsertim cù ipse Sixtus in eadem Bulla non solum reuocauerit priuilegia quæcunque etiam Bullæ Cruciatæ concessa, sed etiam in posterum concedenda. Tertia verò quia manifestè constat Sixtum reuocasse Bullam Cruciatæ, vt legenti Bullam ipsius constare poterit.]

24 Circa quartum, de illa Indulgentia semel in vita, & semel in articulo mortis concedenda, notandum, diuersam esse hanc Indulgentiam ab ea quam consequuntur, qui ad bellum pergunt, vel mittunt aliquas personas, de qua egi *sup. num.* 10. illa enim obtineri potest toties quoties illi contriti, & confessi fuerint, vel si non possint confiteri, corde id desiderauerint iuxta ibi dicta; ea verò de qua in præsenti non nisi semel in vita, & semel in articulo mortis obtineri potest. Vega *in Summa mihi l.4.casu.*177. Diana *sup. resolut.*109. Nota etiam, quod in casibus in quibus absolutio moribundo priuato sensibus dari potest, de quibus alibi dicetur, potest etiam illi applicari dicta Indulgentia. Diana *supr. resol.*108. Imò etiam casu quo ob repentinam mortem, vel confessorum absentiam, sine confessione decedant prædicti Bullam habentes, dummodo contriti decesserint, & prius statuto tempore confessi fuerint, eamdem similiter Indulgentiam consequentur. Sic enim Bulla ipsis concedit. Villalobos *in Summa tom.*1. *tract.* 27. *claus* 1.*num.*1. Diana *sup.*

25 Circa quintum de peccatis, & censuris non reseruatis Sedi Apostolicæ, à quibus virtute Bullæ absolui possunt eam habentes *toties quoties, &c.* iuxta dicta, notandum per ea intelligi. Primò ea, quæ nulli sunt reseruata, quamuis in hoc nullum videatur à Bulla concedi priuilegium, quia à casibus non reseruatis quilibet confessarius iure ordinario absoluit, vt sæpè dixi. Secundò, intelligi possunt casus Episcopales, seu Episcopis reseruati, de quibus verbo *Casus* reseruati dicetur. Cum enim illi non sint Sedi Apostolicæ reseruati, sed tantum Episcopis proculdubio comprehenduntur in dicto priuigio. Nec obstant dicta *tom.*1. *cap.*19. *num.*15. 16. *&* 17. vbi ex decretis Sac. Congregationis sub Pontificibus Clemente VIII. & Vrbano VIII. constat nullum confessarium, absoluere posse à casibus Episcopis reseruatis. Vt enim ibi *numero* 18. dixi, intelligendum id est ex vi priuilegiorum ipsis confessariis, etiam Regularibus concessorum, priuilegium autem hoc Bullæ non est pro confessariis, sed pro pœnitentibus, vt scilicet possint confessarios eligere, qui illos à prædictis casibus absoluant, ac proinde reuocatum non est per dicta decreta. Tertiò, intelligi possunt omnes casus, & censuræ à Iure, vel ab homine generaliter, vel specialiter, aut etiam nominatim latæ, dummodo Sedi Apostolicæ non reseruentur, & id fiat satisfacta parte, vt infra dicetur. Ratio est, quia bulla generaliter, indistinctè, & illimitatè loquitur. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 2. *&* *lib.*8. *cap.* 60. *num.* 4. Diana *supra resolut.*26. Quod amplia, etiam facta denunciatione, propter eamdem rationem. Ludouicus à Cruce *cap.*4.*dub.*1. Limita tamen pro foro conscientiæ tantum iuxta dicenda infra.

26 Addit Sanchez *de precept. Decalog. lib.*4 *cap.*54. *num.*27. in hoc priuilegio comprehendi etiam casus Papales, aut Papæ reseruatos, quando sunt occulti, ita vt quando tales fuerint absolui possint pœnitentes ab illis, non solum semel in vita, & semel in articulo mortis, iuxta dicta supra *num.* 23. sed etiam toties quoties, quia tunc iam non sunt Papales, sed Episcopales, vt potè iure ordinario, & non ex delegatione concessi Episcopis ex vi Concilij Tridentin. *sess.*24.*cap.*6. hoc etiam sequitur Diana *in Additionibus secund. resolut.* 17. aliis relatis. Sed est contra communem sententiam, quæ docet contrarium. Quia illi casus ex eo quod committantur Episcopis non desinunt esse Papæ reseruati, quia non committuntur Episcopis quasi directè, propter eorum dignitatem, sed per accidens, propter salutem fidelium ad euitandum periculum animarum, ergo non desinunt esse Papales per se, & ex se, ac per consequens, etiam quando sunt occulti non possunt, nisi semel in vita, & semel in morte vi Bullæ tolli. Henriquez *lib.* 6. *de Pœnitent. cap.* 14. *dub.*7. Ledesma *de Pœnitent. capit.* 13. *concl.*2. *dub.*1. Ludouicus à Cruce *sup. cap.*3. *dub.*13. & alij. Vide dicenda infra verbo *Casus reseruati num.*2.

Prædictorum verò casuum siue Sedis Apostolicæ, siue aliis quibuscumque reseruatorum absolutio ex vi Bullæ data, solum suffragatur pro foro interno conscientiæ, non pro foro externo. Ita enim declarauit Sanctiss. D. N. Vrbanus VIII. in Bulla *In specula* ann. 1630. edita in 4. tom. Bullar. inter Constitution. ipsius *num.* 105. Idem Ludouicus *sup. c.*4. *dub.*1. Indicat autem etiam valere pro foro externo quando satisfactum est parti læsæ. Sed oppositum colligitur ex dicta declaratione Vrbani, quam forsan nun vidit iste auctor. Licet ergo sic absolutus in publico se gerere debeat, vt non absolutus à censura ad euitandum scandalum; in secreto tamen, vel coram quibus constaret se absolutum fuisse ab illa, potest se gerere, vt absolutus, iuxta dicta supra verbo *Absolutio num.*7. Acosta *in Exposit. Bull. quæst.*50. Villalobos *in Summa to.*1.*tract.*27.*claus.*9. §.2.*n.*24. Poterit etiam Iudex, vel Superior eiusmodi absolutionem pro foro externo acceptare, si illi placuerit, iuxta dicta eodem loco, & repellere, seu non admittere accusationem contra illum Diana *sup. resol.*26. 27

Possunt pœnitentes ex vi bullæ absolui à censuris extra confessionem, cum nullum verbum sit in bulla quo denotetur absolutionem virtute illius datam a censuris fieri debere in Sacramento Confessionis, & aliàs iuxta dicta supra verbo *Absolutio numero* 6. censuræ possint tolli sine illo. Sanchez *lib.*8. *de Matrimon. disp.*34. *num.*30. Suarez 4. *tom. de Relig. tract.* 10. *lib.*9. *cap.* 2. *num.* 27. retractans quod dixerat *tom.*5. *in* 3. *part. disp.*7. *sect.*5. 28

Prædicto autem priuilegio eligendi Confessorem, qui absoluat ab omnibus casibus reseruatis, frui non possunt Regulares cuiusuis instituti fuerint, propter dicta *tom.*1. *cap.* 19. *num.* 29. ex Bulla Sanctiss. D. Nost. Vrbani VIII. De quo latè, & doctè Lugo *de Sacram. Pœnitent. disp.* 20. *sect.*9. *per tot.* Vnde esto prius opposita sententia probabilis videretur, modo tamen post prædictam Bullam, vt Diana *in Addition. secund. resolut.* 9. ait, non est probabilis, nec tuta in praxi. Quod ait intelligendum saltem dum viuit idem Sanctissimus, quem Deus conseruet. Addo ego, adeò odiosum, & contrarium disciplinæ Regulari esse, vt Regulares absoluantur à casibus reseruatis suis Superioribus contra eorum voluntatem, vt de nullo Pontifice sit credendum id concessurum, nisi clarè id exprimat. Cuius signum est quod plures Summi Pontifices declararunt suam intentionem non esse, vt in hoc Bullæ priuilegio Regulares comprehendantur, ex quibus aliquos dicto loco retuli. Videatur Lugo relatus. Nouitij verò possunt vti dicto priuilegio, iuxta dicta *tom.*1. *cap.*24 *num.*7. 29

30 Quamuis Confessarius virtute Bullæ electus absoluere possit illam habentes ab omni suspensione, & interdicto, saltem personali, si non sint reseruata Papæ toties quoties, & si sint reseruata Papæ, semel in vita, & semel in articulo mortis, iuxta dicta, sunt enim censuræ quædam, & Bulla concedit absolutionē m à censuris dicto modo. Corduba *in Summa q.*144. Ludouicus à Cruce *dicto capit. quarto, dubio* 10. Non tamen potest absoluere virtute Bullæ à cessatione à diuinis, vel enim non est censura, vt communior sententia Doctorum tenet, sed solum pura omissio diuinorum Officiorum, vel esto censura esset, vt habent Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæstione tertia art.*1. Cornexo *tract.* 5. *de Censuris disput.*1. *dub.*2. omnino spectat ad forum externum, & solum tollitur per ministros Ecclesiæ. Idem Ludouicus *supra.* Nec potest dispensare in aliqua irregularitate, etiam illa, quæ est purè pœna, quia Bulla solum concedit auctoritatem absoluendi à censuris, & iuxta stylum Curiæ nomine censuræ non venit irregularitas, nec ipsa est censura. Villalobos *in Summ. tomo primo tract.*16. *dub.*2. *numero secundo & tractat.*21. *dub.*9. *num.*23. Acosta *in Bull. quæst.*48. Nihilominus oppositum probabiliter docent Cornexo *supra*, & dicto *tract.*5. *disp.*6. *in fine*, & plures graues Doctores apud Dianam *sup. resol.* 27. Quibus fauet, quod in forma absolutionis tribuendæ semel in vita, & semel in articulo mortis accipientibus Bullam, quæ posita est in Summario ipsius per Commissarium Generalem edito dicitur: *Absoluo te*, & *ab omnibus censuris, & pœnis*, verbum enim *pœnis* dictas irregularitates denotare videtur.

31 Casus porrò, censuræ, & delicta à quibus absolui possunt bullam habentes, iuxta superius dicta, non solum comprehendunt incursa ante susceptionem bullæ, sed etiam post illius susceptionem. Bulla enim generaliter loquitur, & non est cur verba ipsius limitentur in hac materia fauorabili. Sanchez *de precept. Decalog. lib.*4. *cap.*53. *num.* 26. Bonacina *de legibus disp.*4. *quæst.*2. *punct.*7. §. 2. *num.*12.

32 Circa sextum de satisfactione facienda, illa non videtur necessaria quoties pœnitens non potest, nec per se, nec per alios illam facere: non enim verisimile est Pontificem voluisse excludere à beneficio absolutionis eum, qui non potest satisfacere; alias postularet conditionem impossibilem. Filiucius *tomo primo, tract.*11. *cap.* 9. *num.* 295. Auila *de Censuris part.*2. *cap.* 7. *disp.*3. *dub.*8. Vincentius Candidus *tom.*1. *Disquisit. Moral. disquisit.*3. *art.*3. Nec solum hoc intelligendum de impotentia physica, sed etiam de morali, ea scilicet, quæ esset, quando quis non posset facere illam satisfactionem, nisi cum magna iactura, damno, aut detrimento proprio, vel suorum, Diana *sup. resol.* 24. Ludouicus à Cruce *dicto cap.*4. *dub.* 2. Quando tamen non potest, nec in totum, nec in partem dari satisfactio, præstanda est cautio pignoratitia, fideiussoria, vel iuratoria, iuxta modum assignatum supra, verbo *Absolutio num.* 9. prout etiam notant Diana, & Ludouicus à Cruce relati. Casu etiam, quod confessarius absolueret pœnitentem non satisfacta parte, nec cautione aliqua præstita, probabile est tenere absolutionem, etsi peccaret confessarius sic faciendo. Ratio est, quia per illam clausulam bullæ de satisfactione impendenda non videtur limitare Pontifex authoritatem confessarij, sed admonere illum de obligatione quam aliàs iure communi habet, ac proinde si id non faciat, etsi peccet, validè tamen absoluit. Sanchez *de Matrimon. tom.*1. *lib.*3. *disp.*33. *num.* 3. §. *& confirmatur*, & alij apud Dianam *resol.*22. Qui rectè animaduertit nomine partis intelligi illum, cui facta est iniuria, non verò Iudicem, & quod nomine satisfactionis intelligi debet restitutio honoris, famæ, vel aliorum bonorum.

Circa septimum de hæresi, quæ excipitur inter casus Bullæ Cœnæ concessos per Bullam Cruciatæ nota, ibi esse sermonem de hæresi externa ea scilicet, quæ aliquo signo externo manifestatur, hæresis enim interna nulli est reseruata, atque ita tam per bullam, quàm sine illa potest tolli. Caietanus verbo *Hæresis in fin.* & alij communiter. Nec comprehenduntur in dicta exceptione Schismatici, fautores, credentes, defensores: vel receptores hæreticorum, aut ipsorum libros legentes, vel tenentes, si aliàs ipsi hæretici non fuerint, ac proinde censendum de illis, sicut de aliis incurrentibus in casus bullæ. Ratio est, quia in Bulla solum excipitur crimen hæresis, omnes ergo, qui hæretici formaliter non fuerint, non excipiuntur, ac per consequens, nec isti, si hæretici non fuerint, quod fieri potest, si illa crimina non committant cum errore ex parte intellectus, in quo consistit hæresis. Suar. *de Fide disp.* 24. *sect.*1. *numero* 11. Sanchez *lib.*2. *in Decalog. cap.* 12. Diana *supra resolut* 29. Similiter dicendum est potiori iure prædictos gaudere posse aliis priuilegiis Bullæ, videlicet vsu lacticiniorum in Quadragesima, & aliis. Hæc enim, vt patet in principio Bullæ, concessa sunt omnibus fidelibus Christianis, &c. tales autem possunt esse fideles Christiani. Addendum, quod etiam dato, quod essent hæretici purè mentales nullo signo externo suum errorem manifestantes, possent vti dictis priuilegiis. Etsi enim illi, quoad Deum essent hæretici, & infideles, quoad Ecclesiam tamen, cum suum errorem numquam manifestauerint, pro fidelibus habentur. Ludouicus à Cruce *sup. cap.*1. *dub.*8. 33

Circa octauum de votis etiam iuramento factis, quæ commutari possunt à confessario virtute Bullæ, data eleemosyna in subsidium Cruciatæ, notandum primò, non propterea concedi illi facultatem dispensandi in talibus votis, quia maior potestas requiritur ad dispensandum, quam ad commutandum. Villalobos *in Summa tomo primo tractat.*27. *clausf.*9. §. *quinto numero* 28. Tenetur autem confessarius commutare vota pœnitentis postulantis id virtute Bullæ, nam est Iudex delegatus in fauorem ipsius, ac per consequens debet illi tribuere ius ex priuilegio sibi concessum. Sanchez *lib.*4. *in Decalog. cap.*54. *num.* 12. Quod limita, nisi iusta causa subesset ad non commutandum. Diana *resol.* 44. Non oportet, quod hæc commutatio fiat in confessione Sacramentali, quia in Bulla hoc non exprimitur. Sanchez *supra num.*15. Licet autem ad commutationem voti regulariter requiratur causa rationabilis, vt dixi *tom* 1. *cap.*18. *num.*48. ad eam tamen, quæ fit virtute Bullæ non requiritur alia, præter eam, quam assignat Pontifex, scilicet, quod conferatur eleemosyna in Cruciatæ subsidium. Bartholomæus à S. Fausto *in thesaur. Relig lib.*4. *quæst.*20. *num.*7. Diana *resolut.* 39. Similiter, licèt regulariter commutatio voti non possit fieri in minus bonum, nec etiam in æquale, nisi accedente auctoritate Superioris, iuxta dicta loco relato, nihilominus non est improbile commutationem voti vi Bullæ factam posse esse in bonum aliquantulum, sed non longè minus, seu in æquale. Ratio est, quia videtur, quod aliàs Bulla nullum priuilegium conferret quoad hunc punctum, cum aliàs absque priuilegio ipsius posset ex causa iusta accedente auctoritate Superioris id fieri. Henriq. *lib.*7. *cap.*30. *num.*5. Aragonius 2. 2. *quæst.*88. *art.*12. 34

Illud

illud porrò bonum in quod commutari debent hæc vota ex vi Bullæ debet esse, saltem magna ex parte, eleemosyna illa pecuniaria, quam Bulla requirit in Cruciatæ subsidium. Talis enim est praxis Hispaniæ, & ea videtur esse intentio Regis Catholici Bullam impetrantis, & Papæ eam concedentis. Ludouicus à Cruce *sup. cap. 6. dub.* 2. Dixi, magna ex parte, quia Bulla solum videtur exigere partem commutationis in prædictam eleemosynam. Suarez *infra*, Portellus *in Dub. Regular. verbo Bulla Cruciat. num.* 2. Pro pauperibus autem non habentibus pecuniam sufficit eleemosyna spiritualis, scilicet orationes, & alia pia opera. Quia conditio illa morali, & suaui modo interpretari debet, & quatenus fuerit possibilis. Suarez 2. *tom. de Relig. lib.* 6. *de voto cap.* 19. *numero* 18. Possunt etiam ex vi Bullæ commutari vota in fauorem tertij Deo facta, vt si quis vouisset dare Calicem alicui Ecclesiæ, vel aliquam eleemosynam pauperi, quia talia vota non tribuunt vllum ius Ecclesiæ, aut illi pauperi. Suarez *d. lib. 6. cap.* 15. *numero* 11. Sanchez *lib. 4. in Decalog. cap.* 41. *num.* 9. Dixi, Deo facta, quia si habent adiunctam promissionem illi tertio, & ab eo acceptatam est illi adquisitum, ac proinde sine consensu illius non est locus commutationi. Suar. *ibid. n.* 7. Extenditur etiam facultas commutandi vota per Bullam ad vota facta etiam post acceptionem illius, quia Bulla loquitur generaliter. Bon. *de precept. Decalog. disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 3. *n.* 12. post plures alios.

35 Potest etiam idem Confessarius per Bullam electus ex vi prædicti priuilegij commutare iuramenta facta circa eamdem materiam votorum. Ratio est, quia etsi votum, & iuramentum sint diuersa vincula, tamen in ordine ad Deum, cui tam votum, quam iuramentum fiunt, pro eodem moraliter reputantur. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib. 6. cap.* 14. *num.* 6. Sanchez *in Decalog. lib. 4. cap.* 53. *n.* 8. & 9. Idem dico de ipsis votis iuramento firmatis, quod etsi neget Sanchez *dicto cap.* 53. *num.* 20. probabiliter etiam affirmat Suarez *eo cap.* 14. *à num.* 19. Quia licet votum & iuramentum sint duo vincula diuersa speciei, at in ordine ad commutationem reputantur quasi vnum, & idem, quia vnum non addit supra aliud grauitatem intensiuam, sed solum extensiuam.

36 Circa illud de voto Castitatis, quod excipitur, vt non possit per Bullam commutari, nota, id intelligi de voto Castitatis perfecto, & absoluto, eo scilicet, quod est soli Papæ reseruatum, & in casibus in quibus ipsi est reseruatum. Quia Pontificis mens est solum id reseruare, quod, & quando ipsi est reseruatum. Quare, quoties Episcopus potest illud commutare, poterit etiam vi Bullæ commutari. Suarez *supra capite* 26. *numero* 16. & 17. Sanchez *dicto capite* 54. *numero* 19. Quod tamen est intelligendum, vt ipsi animaduertunt, quando tale votum commutari potest ab Episcopo, quia est pœnale, conditionale, partiale, aut temporale, non quando id facere potest, veluti per accidens, propter necessitatem aliquam extraordinariam. Idem dico de voto Religionis, quod etiam excipitur in Bulla, ac etiam de voto vltramarino, quod similiter declarat Pontifex non posse per Bullam commutari. Ita vt generaliter loquendo quæcumque vota potest Episcopus commutare, possit etiam Confessarius ex vi Bullæ id facere. Bonacina *supra* §. 4. *numero* 16. Limitatur tamen hæc doctrina, prout dixi, vt solum sit vera respectu eorum votorum, quæ Episcopus commutat iure ordinario, non de illis, quæ ob extraordinariam necessitatem commutat. Suarez, Sanchez & Bonacina relati.

Nec de illis, quæ commutat non vt Episcopus, sed vt Sedis Apostolicæ Delegatus. Diana *supra resolut.* 56. aliis relatis. Quæ vero sint vota, quæ Episcopus commutat, præcipuè quando prædicta tria, & in quibus casibus, quaue facultate dicam 4. tomo verbò *Votum.* Ex quibus etiam deducetur, quando Confessarij ex vi Bullæ Cruciatæ id facere possunt.

37 Præterea Pontifex per Breue speciale declarauit, quod qui bis in anno Bullam Cruciatæ acceperint, possint etiam bis gaudere priuilegiis, & gratiis dictæ Bullæ. De quo Rodriguez *in Exposit. Bulla* §. 11. Notans etiam solum bis non autem ter, quater, aut pluries accipi posse Bullam.

38 Demum, Pontifex concedit facultatem Commissario Generali Cruciatæ, vt possit durante anno publicationis Bullæ suspendere omnes gratias, Indulgentias, facultates, ac priuilegia in dictis Regnis concessa quibuscumque Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalibus, Confraternitatibus, locis piis, & personis particularibus, & vt possit illa reualidare. Qua facultate vtens suspendit omnes, & quascumque gratias, Indulgentias, & facultates similes, vel diuersas, concessas per Summum Pontificem, & alios ipsius prædecessores omnibus, & quibuscumque Ecclesiis, & Monasteriis, Hospitalibus, aut locis piis, Vniuersitatibus, Confraternitatibus & singularibus personis, exceptis concessis Superioribus Ordinum Mendicantium, quantum ad suos Fratres, & pro accipientibus Bullam declarat posse frui omnibus prædictis concessionibus suspensis. Circa quæ primo aduertendum, per prædictam suspensionem non suspendi priuilegia Mendicantium, & aliorum Regularium, nisi ea solum retardare possunt expeditionem Bullæ, quia scilicet sunt circa easdem materias in ea contentas, iuxta dicta *tomo* 1. *cap.* 1. *numero* 59. Nec obstat, quod in dicta suspensione dicantur suspendi omnes facultates, &c. *similes*, vel *diuersas*. Per illud enim verbum *diuersas* intelliguntur facultates non simpliciter diuersæ, aut omnino dissimiles, aut circa alias materias, quia hoc videretur absurdum, vt dicunt authores referendi, sed illæ, quæ sunt circa easdem materias, sed aliquo modo, vel circumstantia, diuersæ. Vt si aliqua Religio haberet priuilegium admittendi ad sepulturam aliquas personas tempore Interdicti cum tali, vel tali solemnitate, hoc priuilegium suspenditur, quia est circa eandem materiam, quæ continetur in Bulla, siue sit simile siue diuersum quoad modum ab eo, quod in ea continetur. Rodriguez *in Exposit. Bull.* §. 2. *n.* 1. *in fin.* Ludouicus à Cruce *supra cap. 9. dub.* 1. *numero* 3. Deinde, nec ista suspenduntur, si sunt concessa Superioribus Mendicantium quantum ad suos Fratres, vt habetur in ipso Summario Bullæ, & dixi loco relato. Nomine vero Mendicantium in præsenti probabile est venire non solum quatuor Mendicantium Ordines, qui à Iure tales sunt, sed etiam alios, qui Mendicantes ex Constitutionibus, seu priuilegio Summorum Pontificum sunt. De quibus egi dicto 2. *tom. cap.* 1. *num.* 1. Imò etiam illos, qui Mendicantium priuilegiis fruuntur. Eo enim ipsoquo Mendicantium priuilegiis fruuntur, non video cur isto gaudere nequeant. Acosta *in Bull. Cruciat. quæst.* 105. *in fine.* Villalobos *in Summa tom.* 1. *tract.* 27. *claus.* 12. *n.* 11. Nec etiam suspenduntur priuilegia, quæ habent Religiones in ordine ad seculares, etiam si sint similia iis, quæ continentur in Bulla, v.g. ad absoluendum à reseruatis, commutandum vota, &c. propter dicta eo c. 1. Solum ergo suspenduntur priuilegia quibusuis Monasteriis,

Ecclesiis, Hospitalibus, Confraternitatibus. Vniuersitatibus, piis locis, & singularibus personis concessa, prout patet ex contextu Bullæ. Ludouicus à Cruce *supra dicto cap.9.dub.2.* Lugo *supra disp. 20. sect.8.num.146.*

39 Vnde nec per Bull. suspenduntur Indulg.concessæ Ordinib. Regular. siue sint similes, siue dissimiles iis, quæ conceduntur in illa. Huiusmodi enim Indulgentiæ concessæ sunt ipsis Ordinibus Regularium, non Monasteriis, Ecclesiis, Hospitalibus, Confraternitatibus, Vniuersitatibus, piis locis, & singularibus personis, ac per consequens non comprehenduntur. Villalob. *in Summa tom.1.tract.27.clauf.12.* Nuñus *in 3.part. tom. 2. Tract. de Bulla §. 14.* Qui etiam sub nomine Regularium, seu Fratrum intelligi Nouitios, & Moniales. Diana *reso.88.*

40 Suspenduntur tamen Indulgentiæ concessæ visitantibus Ecclesias, Monasteria, loca pia, Hospitalia, &c. quia illæ non sunt concessæ ipsis Ordinibus, sed tantum singularibus personis visitantibus eas Ecclesias, Monasteria, &c. Ludouicus relatus *dicto dub. 1. num. 10.* Idem dico de indulgentiis concessis granis benedictis, signis, Imaginibus, Coronis, &c. propter eamdem rationem. Rodriguez *in Exposit. Bull. § 12. num. 11.* Idem etiam dicendum de Indulgentiis concessis Confraternitatibus Religionum, videlicet Scapularis Ordinis nostri, Rosarij, chordæ S.Francisci, &c. propter eamdem rationem. Idem Ludouicus *dicto dub.2.*

41 Pium tamen, & probabile est non suspendi Indulgentias concessas Altaribus priuilegiatis pro liberatione animæ alicuius defuncti, etsi eo iam tales Indulgentiæ concessæ sint singularibus personis, scilicet vel Sacerdotibus in eis celebrantibus, vel ipsis defunctis pro quibus celebratur, quia tamen quomodocumque id fit, non exprimuntur in dicta suspensione istæ Indulgentiæ pro defunctis concessæ, quod videbatur necessarium, cum sint speciali nota dignæ, & ex alia parte id credere deceat de pietate Summorum Pontificum: ideo hæc opinio vt pia, & probabilis sustinenda est. Quam etiam tenet Ægidius Trullench *in Exposit. Bull. Cruciat. lib. 1. quæst.9. cap. 3. dub. 4. numero 3.* & Diana *in Additionib. secund. resolut. 22.* Licet oppositum dixerit *dicto tract.11 de Bulla Cruciata resolut.86.* Vide quæ dixi *tom.1.cap.3. num.19.* & Peirinis *tom. 2. Priuilegior. Minimor. in Constit. 4. Clementis VIII. num.2. & Constit 8. Pauli V. numero 10.* & quæ dicam verbo *Iubilæum.* Declaratum etiam est à Sacra Congregatione Cardinalium negotiis Indulgentiarum Præfectorum, approbante S. D. N. Vrbano, Iubilæi Indulgentias, quæ à Summis Pontificibus pro tempore concedi consueuerunt, consequi posse in Regnis Hispaniarum ante, vel post susceptionem Bullæ Cruciatæ. Barbosa *in Collect. Bullar. verbo Iubilæum.* [Conformiter ad quam declarationem Portellus *in Responsionib. moral. tom. 2. casu 6.* latè defendit quod tempore Iubilæi generalis possit quilibet lucrari illud, etiam si non habeat Bullam Cruciatæ, non obstante quod Commissarius Cruciatæ per suum edictum oppositum declarauerit.]

42 Nec etiam suspenditur facultas, quam habent Superiores Regulares ad dandum litteras Confraternitatis suis benefactoribus pro communicatione bonorum spiritualium suorum Ordinum iuxta dicta supra verbo *bona num. 2. & sequentibus*, & in hoc verbo *Bulla Cruciata num. 17.* Ratio est, quia hæc facultas iure communi competit ipsis Prælatis, facultates autem iure communi illis concessæ non suspenduntur per Bullam. Diana *supra resolut. 87*, Ludouicus à Cruce *supra dicto cap. 9. dub.2.n.17.*

De facultatibus porrò, quas habet Commissarius Cruciatæ dico in particularibus locis, scilicet verbo *Affinitas num.3.* verbo *Bigamia num. 4.* Vide etiam dicenda verbo *Indulgentia*, & verbo *Iubilæum*, præcipuè *à num.5.* an tempore Iubilæi centesimi suspendatur Bulla Cruciatæ. 43

CALIX.

SVMMARIVM.

Quænam esse debeat materia Calicis, n.1.
An æris, aurichalchi, & cupri, siue ligni, vel lapidis, vitri, aut chrystalli. ibid.
An auri, argenti, vel stanni. ibid.
Quid de consecratione Calicis cum Patena. n.2.
Quid de vtente Calice ligneo, aut non consecrato. ibid.
Ad quos consecratio supradicta spectet. n.3.
An ad Abbates Benedictinos, & Cistercienses. ibid.
An solum vti queant supradicta auctoritate consecrandi in propriis Ecclesiis. n.4.
Quid declarauerit Sacra Congregatio circa hoc. ibid.
De Priuilegio Pauli IV. pro Iesuitis. ibid.
Quando, & quomodo Calix, & Patena amittant consecrationem. n.5.
An Calix cum Patena argento fabricata, postea deaurata, amittant consecrationem. ibid.
Quid, quando sunt deaurata, & postea vsu aurum amittunt. ibid.
An Calix tornatilis, quando separatur à pede amittat consecrationem. n.6.
Quid de Calice non tornatili, si separetur à pede. ibid.
An amittant consecrationem per ictus in illis ab aurificibus infixos. n.7.
An Calix non consecratus, consecratus maneat post contactum Corporis, & Sanguinis Christi. n.8.
Quando similis consecratio valida erit. ibid.
An Calix, Patena, & alia, quæ immediatè Corpus, vel Sanguinem Christi attingunt, à laicis tangi possint. num.9.
An laici ista tangentes, peccatum incurrant. ibid.
An quando Calix laicis vendi debeat exhibenda antea sit aliqua diligentia? n.10.

CALIX non debet esse de ære, aut aurichalco, aut cupro, quia hæc propter æruginem vomitum prouocant, aut de ligno, quia cum lignum sit porosum, aliquid Sanguinis subintraret, nec de lapide, propter ineptitudinem, aut vitro, vel crystallo, propter fragilitatem, sed tam ipse, quàm Patena debent esse de auro, vel argento, vel stanno: itaut si non ex auro omnino, saltem ex argento fiant, vel ad minus ob magnam paupertatem, ex stanno, *cap. vasa, & cap. vt Calix de consecrat. distinct.1.* Noster Guido *in Summa de hæresi. an 21. errore Armenorum.* Syluester *in Summa verbo Calix num. 1.* Tamburinus *de Iure Abbatum. disp.23. quæst.3. n.1.* 1

Debent etiam Calix cum Patena esse consecrata, ac Chrismate peruncta, *cap. vnic. §. vngitur præterea de Sacra vnctione.* Syluester *in Summa verbo Missa quæst. 2.* Tamburinus *supra num. 2.* Imò contra eum, qui vtitur Calice ligneo, aut non consecrato, constituta est pœna depositionis ab Officio, & beneficio, *capite vltimo de celebratione Missarum.* Bonacina 2

Bonacina *de Sacrament. disput.4. quæst.vlt. punct.9. num.16.*

3 Calicem, & Patenam (idem dico de pyxide casu quo Chrysmate consecrari debeat) consecrare, spectat iure ordinario ad Episcopum, quia est actus ordinis Episcopalis. Syluester *in Summa verbo Benedictio num. 2. & 3.* Barbosa *de offic. & potest. Episcopi allegat.27. num. 35.* Spectare etiam ad quosdam Abbates Benedictinos, & Cistercienses ex priuilegiis Summorum Pontificum, asserit Tamburinus *supra quæsit.2. num. 1.* Idem ego assererem, nisi oppositum haberetur ex declaratione Sacræ Congregationis sub anno 1632. quam retuli verbo *Benedictio numero 8.* ex Barbosa, & Nouario ibi relatis, vbi declaratur Abbates,& alios Prælatos Regulares habentes priuilegia benedicendi hæc, & similia, non posse vti illis priuilegiis, *nisi in ijs rebus in quibus Sacra vnctio non adhibetur.* Hæc verò adhibetur in Calice, Patena,&c. Sed nota, eumdem Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Abbas*, referre etiam hanc declarationem eiusdem Sacr.Congregationis pro die 6.Decemb. 1631. *Abbas, nec etiam in locis sibi pleno iure subiectis, aut de iure patronatus, potest consecrare Calices, Patenas, aut similia, in quibus requiritur Sacra vnctio, nisi hoc habeat in specie sibi concessum à Sede Apostolica.* Ex qua declaratione sequi videtur Abbates habentes tale priuilegium posse illo vti. Nihilominus, quia illa alia declaratio verbo *Benedictio numero octauo* relata, vltima, & postrema omnium est, vt potè de anno 1632. ideò illi standum, donec ab eadem Sacra Congregatione aliud declaretur.

4 Casu etiam, quod possent dicti Abbates prædicta consecrare, hoc esset solum pro propriis Ecclesiis; iuxta dicta eo loco ex dicta declaratione Sacræ Congregationis, quod etiam supponitur, in hac, quam modo adduxi. Patres quoque Iesuitas habere priuilegium per Bullam Pauli IV. consecrandi Calices, aras, &c. pro remotissimis Indiæ partibus, quando Episcopi desunt, habet Fagundez *in 1. Eccles. præcept. lib.3. cap.21. num.14.*

5 Amittunt autem Calix, & Patena Consecrationem Primò, quando ita notabiliter franguntur, vt non possint inseruire ad vsum ad quem sunt instituta. Calix videlicet,ad commodè continendum Sanguinem Christi; Patena verò ad contrectandum Corpus illius seu Hostiam consecratam, itaut illam capere possit. Vasquez *3. part. disp.233. cap.4* Barbosa *de offic. & potest. Episcop.* relato *num.37.& 38.* Similiter, quando illa sunt argentea, & deaurantur, consecrationem amittunt, propter rationem modo adducendam,Syluester *supra verbo Calix numero 2.* Idem dicendum, quando illa deaurata sunt, & vsu aurum amittunt, ac iterum postea deaurantur,quoad illam superficiem, quæ tangit Corpus, & Sanguinem Christi. Consecratio enim fit, propter hunc contactum, qui in tali casu fieret in parte non consecrata, scilicet in illa noua deauratione. Azor.*Instit. Moral.tom.1.lib.10. cap.28. quæst.4. & tom.2.lib.9. cap.7. quæst.3.* Suarez *tom.3.in 3.part.disp.81 sect.7. §. alia autem forma.* Etsi alij oppositum sentiant. De quo Lugo *de Sacrament. Euchar. disp.20. sect.2. num.94.*

6 Non tamen amittunt consecrationem amissione deaurationis,quia licet inunctio,vel consecratio versetur immediatè circa superficiem, totus tamen Calix, & Patena sunt simpliciter per modum vnius consecrata, & ita etiam si amittatur illa superficies, seu deauratio, manet consecrata: sicut quando Calix, vel Patena sunt purè argentea; etiam si contingat illam exteriorem superficiem amitti, nihilominus consecrata manet. Suarez *supra. §. rursus inquiri potest.* Nec etiam calix tornatilis amittit illam,quando separatur à pede. Ita enim habet vsus, in eo fundatus,quod facilè potest coniungi cum illo. Suarez *supra.* Naldus *in Summa verbo Calix num. 2.* Tamburinus *supra num.6.* Quamuis Syluester *supra*, & alij oppositum sentiant. Secus dicendum de Calice non tornatili si separetur à pede, propter oppositam rationem. Iidem authores.

De ictibus verò quos solent aurifices infigere Calicibus ad execrandum eos, aliqui aiunt per ipsos amittere consecrationem,alij verò negant.Sed dicendum,quod stando in rigore iuris, non amittitur consecratio per illos ictus, cum per eos, nec notabiliter frangantur, nec mutetur internè superficies illa, qua continetur Sanguis Christi. Armilla *in Summa verbo Calix num.4.* Bonacina *de Sacrament. disp.5. q.vlt. punct.9. n.18.* Quia tamen consuetudine receptum est, vt per illos ictus Calix execretur, & indigeat noua consecratione, ideò illi standum. Naldus *in Summa ver.Calix num.1.* 7

Calicem non consecratum remanere consecratum, si in eo bona fide celebretur probabiliter defenditur, quæ enim maior consecratio esse potest quam contactus Corporis & Sanguinis Christi? Diana *p.5. tract.13 resol.60.* alios referens. Probabilius contrarium, quia Ecclesia pro forma consecrationis Calicis verbalem benedictionem solum assignauit. Fagundez *sup.n.10.* Lugo *sup.n.92.* 8

Calix, Patena, & alia ornamenta, quæ immediatè attingunt Corpus, vel Sanguinem Christi, vt sunt Corporale, & Palla, non possunt tangi à laicis absque peccato, *cap. sacratas dist. 23.* licet hoc non videatur mortale, secluso scandalo, & contemptu,Bonacina *supra num.20.* Vide dicta in simili verbo *Agnus Dei num.7.* 9

Calix sacratus laicis vendendus deberet prius conflari,& non sufficit frangi, licet contrarium praxi obtineatur. Naldus *sup. n.4.* 10

CANONICA PORTIO.

SVMMARIVM.

An ad quartam funeralem Mendicantes obligentur. ibid.
Quid si Regulares iure communi, & ex priuilegijs exempti non essent à solutione Canonicæ portionis. num.9.
Quid de consuetudine solutionis Canonicæ portionis circa Regulares. ibid.,
Alia remissiuè, num.10.

1 CANONICA portio est certa bonorum pars debita Episcopis, seu Ecclesiis Parochialibus à quibuscumque de rebus illis prouenientibus. Syluest. *in Sũm. verbo Canonica portio n.*1. Mirand. *in Manual. Prælator. to.*2.*q.*4.*art.*1. Dicitur *Canonica*, quia est à Sacris Canonibus instituta. Miranda *ibid.* Est duplex: alia Parochialis, alia Episcopalis Parrochialis est, quæ debetur Ecclesiæ Parochiali, seu Rectori illius de funeralibus, & legatis relictis Ecclesiæ apud quam Parochianus eligit sepulturam, de qua egi *tom.*1. *cap.*3. *num.* 12. Episcopails verò, quæ debetur Episcopo ab omnibus Ecclesiis suæ Diœcesis de legatis, aut relictis eisdem. De ea *cap. de his* 10. *quæst.* 1. *canon. decreuimus ibid. & can. constitutum* 16. *quæst.*1. *Clement. dudum de Sepultur.* Syluester *supr.* Miranda *in Manual. tom.*2. *quæst.*48. *art.* 1. De hac igitur in præsenti.

2 Debita est hæc portio Canonica Episcopo ratione oneris, quod in administratione Episcopatus sustinet, ad instar legitimæ, quæ debetur patri, vel patrono ex bonis filij, vel liberti, Barbosa *de offic. & potestat. Episcop. Allegat* 86. *n.*1. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.*1. *disp.*15. *quæsit.*16. *num.*1. Item in recognitionem superioritatis, & ob communicationem, quæ est inter Episcopum, & Ecclesias sibi subiectas, præsertim ob curam, & pabulum spirituale, quod illis præbet. Barb. *ibid. num.*7.

3 Huius Canonicæ portionis quantitas est varia, & diuersa, diuersisque nominibus vocata, iuxta varietatem temporum, Prouinciarum, & consuetudinum. Aliquando enim est quarta pars, aliquando media, & aliquando est certa pars argenti, vel auri, vel in moneta, vel in materia, & in Hispaniæ partibus vocatur *luctuosa*. Barbosa *num.*3.4.5.*& 6.*

4 Debita est hæc portio de legatis relictis Ecclesiis, & aliis piis locis, *cap. conquerente de offic. Ordinar.* vbi Glossa *verbo Mortuariorum, c. requisisti, & c. vltim. de testament. cap. de quarta de præscrip.* Riccius *in praxi aurea resolut.* 209. *num.*1. Tamburinus *supra numero secundo.* Non tamen debetur de relictis particularibus personis. Miranda *supra art.*3. ex Syluestro.

5 Debita est non solum Episcopis, sed etiam aliis Prælatis inferioribus, scilicet Archidiaconis, Presbyteris, Abbatibus, &c. habentibus iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem in dictis Ecclesiis, vel locis piis. Ratio est, quia ea est debita ratione iurisdictionis, quam etiam isti habent, & cui est annexa. Petrus Viualdus de *Canonic. Episcop. cap.* 1. *n.*4, Barbosa *sup. n.*8.

6 Monasteria autem, seu Ecclesiæ Regularium, & alia loca exempta non debent soluere istam Canonicam portionem. Ratio est, quia cum ea sint immediatè Sedi Apostolicæ subiecta, nullam in ea superioritatem habent Episcopi, nec in illis procedunt rationes supra assignatæ, propter quas ea debetur illis ab Ecclesiis sibi subiectis. Ita communiter Doctores, specialiter ex relatis Viualdus *cap.* 4. *quæst.* 6. Miranda *art.*2. Barbosa *num.* 20. *& sequentibus.* Tamburin. *num.*4. Similiter, si Summus Pontifex vniret Ecclesiam curatam Monasterio exempto cum populo non deberetur. Iulius Lauorius *variarum elucubrat. tit.*2.*cap.*17. Tamburinus *sup. num.*5. Si tamen Ecclesia, vel Monasteria exempta haberent Capellas, vel populum non exemptum, tenerentur soluere dictam portionem *cap. ex ore de priuileg.* Barbosa, & Tamburinus ex aliis. Similiter si Hospitale est Religiosorum, & constructum auctoritate Episcopi, ea debetur. Miranda *supra art.*3. ex Syluest.

Ex priuilegiis etiam Regularium habetur non deberi hanc Canonicam portionem, saltem de legatis ad certos vsus eorum. Id constat ex priuilegiis Innocentij IV. Alexandri IV. & Clementis IV. pro Minoribus, quæ refert Cassarubius *verbo Canonica portio n.*1.2.*&* 3. Iulij II. pro Minimis apud Peirinis *in* 1.*tom. priuilegior. Minimor. in Constit.* 2. *Iulij II.* Maximè ex priuilegio Nicolai V. pro Carmelitis, de quo ait idem Cassarubius *ibi num.*5. sic: *Ista est melior, & copiosior concessio, quam sit in omnibus alijs priuilegiis Fratrum Mendicantium in materia ista.* Quod etiam referunt Rodriguez *tom.* 1. *Quæstion. Regular. quæst.*59. *art.*1. & Miranda *supra art.* 6. *conclus.* 4. Quia tamen illud est amplissimum, ipsoque fruuntur omnes Mendicantes, & alij qui cum eis communicationem priuilegiorum habent, ideo hic apponendum, quod est huius tenoris: *Vobis & dicto Ordini vestro perpetuo concedimus, vt de illis, quæ vobis pro fabrica Ecclesiarum, & Conuentuum vestrorum, Ecclesiasticis ornamentis, luminaribus, anniuersarijs, septimo, vigesimo, trigesimo, & alijs diuinis cultibus, pitantijs, indumentis, calceamentis, emendis, celebrandis, & habendis in eisdem, necnon annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliquæ domus, prædiaque cum hortis, & aliis locis Ordinis eiusdem obligata noscuntur, per Christi fideles eleemosyna pietatis intuitu, siue in funeralibus, oblationibus, sepulturis, vltimis voluntatibus, legatis, aut alias quoquomodo etiam absolutè iam erogata sunt, & in posterum forsan erogentur, bonis, & etiam absolutè elargientur, nulli Canonicam portionem aliquam teneamini exhibere, aut ad id valeatis coarctari, & ne quis à vobis vel vltimarum executoribus voluntatum, seu decedentium hæredibus de præmissis bonis aliquid extorquere, vel exigere præsumat districtius inhibemus, non obstantibus piæ memoriæ Clementis Papæ Quarti prædecessoris nostri in Concilio Viennensi edita, quæ incipit Dudum, & alijs Constitutionibus, & ordinationibus, necnon priuilegijs & concessionibus, &c.* Quæ omnia amplissimè confirmat Sixtus IV. in Bulla *Dum attenta, &c.* quæ est Maremagnum Ordinis.

8 Circa ea verò, primò animaduertendum Bonifacium VIII in Extrauaganti *Super Cathedram, &c.* quæ habetur inter communes sub *titulo de Sepulturis* §. *verum*, & refertur *in Clement. dudum* eodem titulo, statuisse, quod Mendicantes soluerent quartam Parochis, quàm tamen Benedictus XI. in alia Extrauaganti *Inter cunctas* inter communes sub *titulo de priuilegijs* reuocauit, & Clemens V. in Concilio Viennensi *in Clement. Dudum* (reuocata illa Benedicti XI.) innouauit: ideo Nicolaum V. prædicta priuilegia Ordini nostro concessisse, non obstante dicta Clementina *Dudum* confirmatoria illius Extrauagantis Bonifacij VIII. & cassatoria Extrauag. Benedicti XI. Vide Mirandam *supra art.*6. *conclus.*3. & Cassarubium *in compend. Priuilegior. Mendicant. verbo Canonica portio num.* 4. Deinde notandum, quod attinet ad quartam funeralem, standum esse decreto Concilij Tridentini *sess.* 25. *de reform. c.*13. De qua egi *tom.*1. *cap.*3. *num.* 12. & dicam 4. tom. verbo *Quarta funeralis.* Solum ergo portio Canonica

nica Episcopalis est sublata dicto priuilegio Vnde Sac. Congregatio Episcoporum,& Regularium apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Quarta* declarauit. *Quartam legatorum piorum exigere non potest Ordinarius à Regularibus, nisi eam soluere sint soliti, aut ab hinc quadraginta annis citra, iuxta dispositionem Sacri Concilij Trid. exegerit.* Idem colligitur ex alia declaratione authentica, quam refert Rodriguez *tom.1.q.39.art.2.*

9 Casu vero, quod nec iure communi,nec ex priuilegiis exempti essent Regulares à solutione dictæ Canonicæ portionis, exempti essent ab illa ratione consuetudinis præscriptæ de illa non absoluenda. Potest enim contra illam præscribi, vel in totum,vel in partem, prout habent Syluester *in Summa verbo Canonica portio num.2. & 3.* Miranda *supra artic.5.* Notant autem ex Panormitano, quod quando consuetudo est præter ius ad eam valet tempus decem annorum,quando vero est contra ius requiritur tempus quadraginta annorum.

10 Vide alia in Miranda *dicta quæst.* 48. Barbosa, & Tamburino relatis,ac dicenda 4. tom.verbo *Quarta funeralis.*

CAPELLA, ET CAPELLANVS.

Vide circa hoc dicta *tom.2.cap.* 21. & supra verbo *Beneficium.* Summistas *verbo Capellas, & Capellanus,* & Portellum *in dub.Regular.verbo Capella Monasteriorum num* 1. Ac, quoad declarationes Sacræ Congregationis Barbosam in *Collect. Bullar, verbo Capella, Capellania, & Capellanus.* Item dicenda verbo *Ecclesia,*& 4.tom.verbo Missa.

CAPITVLVM.

De his, quæ spectant ad Capitula Generalia, Prouincialia, vel Localia Regularium,dixi *tomo 2.cap.*13. ea verò, quæ spectant ad Capitula Ecclesiarum sæcularium, cum parum referant ad nostrum intentum, quod præcipuè est de spectantibus ad Regulares, iure omittenda. De illis Summistæ *verbo Capitulum,* & pro declarationibus Sac. Congregationis circa ea, vide Barb. *in Collect. Bullar.verbo Capitulum.* Aliqua tamen nostro instituto deseruientia addere placuit. 1

Capitulum aliquando sumitur pro loco, vbi res Capitulares tractantur, aliquando pro lectione, aliquando pro distinctione, aliquando verò, prout in præsenti, pro Congregatione multorum, præsertim Regularium. Syluester in *Summa verbo Capitulum num.*1. 2

Capitulum, seu Collegium non venit appellatione personarum, seu Prælatorum in materia pœnali. Vnde pœna imposita contra aliquos,siue Regulares, siue sæculares non tangit eorum Capitulum, nisi exprimatur. Habetur hoc ex *c.graue nimis de prebend.* Vbi pœnam quandam suspensionis expressè extendit Pontifex ad Capitula. Naldus *in Summa verbo Capitulum,num.*1. 3

Non potest capitulum aliquod alterare,immutare, vel supplere in electionibus factis per modum scrutinij, quales sunt eæ, quæ communiter fiunt in vsu Religionum, modum electionis designatum in *cap. Quia propter de elect.* de quo dixi *tom. 2. cap.*12. *à num.*16. Etiam ex vi cuiuscumque priuilegij, nisi in eo fiat expressa mentio de dicto *cap. Quia propter.* Ratio est,quia hoc capitulum continet Constitutionem Concilij Generalis Lateranensis celebrati sub Innocent.III. cuius decretis numquam censetur derogatum per clausulas generales in priuilegiis apponi consuetas,nisi fiat expressa mentio his verbis: *Non obstante lege aliqua,aut Constitutione in Concilio Generali edita.* Ita enim colligitur ex *cap. ex parte, & cap. vltim. de Capell. Monach.& cap. cam te de ætate & qualit. & cap. Nonnulli de rescript.* Nauarrus *in Manual.cap.*27 *num.*165. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.*1. *disputat.*5. *quæst.*5.*num.*6. Vnde multo minus delegare potest aliquem compromissarium, qui eligat contra formam præscriptam in illo capitulo. Si enim hanc facultatem non habet pro se, multò minus eam potent alij communicare. Naldus *in Summ.verbo Capitulum,n.*11. 4

Potest quodlibet Capitulum, siue Generale, siue Prouinciale, siue etiam Locale exercere omnes actus iurisdictionis, quos siue iure ordinario, siue ex priuilegio, exercere possunt Prælati ipsarum Religionum respectiuè, scilicet Capitulum Generale, quos Generalis, Prouinciale, quos prouincialis,& Locale, quos Prælatus Localis. Ita vt possint sicut illi imponere censuras,& absoluere ab illis, dispensare, & commutare vota, concedere facultates, & licentias Fratribus, prouidere Officia, & beneficia,ac similia; secundum Statuta tamen, & Iura Religionum. Ratio est, non solum, quia in istis Capitulis sunt prædicti Prælati,vel alij eorum Vicesgerentes, sed etiam, quia dato, quod illi non assisterent, sentiendum est de eis, sicut de Capitulis Ecclesiarum sæcularium Sede vacante, quæ succedunt Episcopis in cunctis spectantibus ad ordinariam iurisdictionem ipsorum, prout ex pluribus afferunt. Syluester *in Summa verbo Capitulum num.*2. & Barbosa *de offic.& potestat. Episcop. Allegat.* 36. *num.* 9. & *sequentibus.* Etsi 5

quoad hoc sint aliquæ exceptiones, de quibus Laymanus *lib.1. tract.4.cap.7. §.4. à num.13.* Quæ autem efficere possunt dicti Prælati ex potestate Ordinis, vt puta audire confessiones, & administrare Sacramenta, hæc non possunt competere capitulis. Sunt enim actiones personales.

6 Succedunt etiam in facultatem alienandi, seruatis tamen seruandis, iuxta dicta supra verbo *Alienatio*, & in posterum visitandi, designando videlicet Visitatores idoneos, item inquirendi de criminibus: eaque puniendi, modo assignato, scilicet iuxta Ordinum Statuta, Syluester *sup.n.3.*

7 Capitula quæcumque appellantia ab ordinationibus, seu mandatis Summorum Pontificum ad vniuersale Futurum Concilium, interdicuntur in Bulla Cœnæ, iuxta dicta supra verbo *Bulla Cœnæ num. 10. & 11.*

8 Capitula Ecclesiæ, etiam Regularis, vel Monasterij, quæ Episcopum, aut Prælatum Religiosum à Sede Apostolica prouisum sine litteris eiusdem Sedis recipiunt, aut illi obediunt, suspenduntur à Beneficiorum suorum perceptione, donec à Summo Pontifice gratiam obtineant. Extrauagant.1. *de election.* inter communes Suarez *de Censur. disp.31.sect. 5. num.23.* Bonacina *de Censur. disp.3. punct.5.§.n. 1. & §. 3.n.1.* Quamuis autem Suarez dicat non constare, an hæc suspensio comprehendat solum capitulum in communi, an verò etiam singulos capitulares in particulari, probabilius tamen est prius, cum odia restringi debeant, non ampliari.

9 Capitula, & Collegia Regularia, seu Conuentus, quæ Sede Cathedrali, Collegiata, vel Regulari vacante, occupant, vel dilapidant bona ad Prælatum defunctum, vel ad ipsam Ecclesiam, vel ad Successorem pertinentia, suspenduntur ab Officio, & Beneficio, donec plenam restitutionem fecerint: *cap. Quia sæpè de elect. in 6.* Suarez *supra sect.3. num 3.* Bonacina *dicto §.3.num.2.* Hæc verò censura afficit etiam singulares personas huiusmodi delictum patrantes. Bonacina *ibidem.* Quæ autem bona hic intelligantur, satis declarat textus, cum dicit, bona à Prælatis ipsarum dimissa vel vacationis tempore obuenientia, quæ in vtilitatem dictarum Ecclesiarum expendi, vel futuris deberent successoribus fideliter tribui. De quibus Suarez *supra.* Comprehenduntur etiam Regulares, si ea commiserint, prout ex textu habetur.

10 Capitula, & Conuentus, & singulares personæ ipsorum, quæ aliquid directè, vel indirectè petunt, aut exigunt ob receptionem alicuius in Religionem, aut ante, vel post illam, incurrunt ipso iure suspensionem totalem, id est ab Officio, & beneficio Papæ reseruatam, siue quod accipiunt sit pecunia, cibaria, prandia, cœnæ, iocalia, aut alia etiam ad pium vsum pertinentia, Extrauagant. *Sanè de Simonia.* Suarez *supra disp.22. sect.5.* Bonacina *supra num.3.* Qui obseruat *num. 4.* Moniales Conuentionem de dote facientes ante receptionem nulli pœnæ subiacere, consequenter neque contra præfatam Extrauagantem delinquere, exigendo pastus, & prandia fieri consueta, quia hæc ad dotem quodammodo reduci possunt, cum id fieri videatur ob incommodum ipsarum victum. Addε etiam, nec viros Religiosos incurrere hanc, vel aliam pœnam, quando aliquid recipiunt, non pro ipso ingressu, aut receptione, sed ad sustentationem eius, qui ingreditur, iuxta dicta *tom.1. cap.24.nu.30.* Nauarrus *in Manual.c.27.num.106.* Suar. *supra n.9.* Nec quādo datur, vel accipitur aliquid absque pacto, aut ob consuetudinem, vel antiqua iura. Caietan. *in Summa verbo Excommunic. c.73.* Nauarr. *supr.*

Capitula, aut singulæ personæ resignationem Beneficiorum admittentes extra casus, & formam Bullæ Pij V. quæ incipit *Quanta Ecclesiæ, &c. in 2.tom. Bull.* inter constitutiones ipsius *num. 58.* incurrunt suspensionem Papalem à collatione, electione, præsentatione, confirmatione, & institutione Beneficiorum, & Officiorum: & Capitulum, seu Conuentus faciens contra istam suspensionem afficitur suspensione à diuinis Papæ reseruata. Bonacina *supra numero 4.* De hac Pij V. Bulla vide dicta supra verbo *Beneficium.* 11

Quamuis, iuxta dicta, Capitulum, seu Conuentus suspensionis capacia sint, imò etiam interdicti (Cornexo *tract.5. de Suspensione disputat.3. dub.1. num.2. & 3.* Laymanus *lib.1. tract. 5. part. 3. cap.2. num.3.*) non tamen excommunicationis. Ratio est, non solum quia grauior censura est excommunicatio, quam suspensio, & interdictum, & ita oportuit, quod Capitulum, Conuentus, aut Communitas, etsi suspendi, & interdici possint, non tamen excommunicari: sed etiam (quod ad idem tendit) quia excommunicatio afficit animam quoad interiora bona ipsius, priuando, illis, & sic est censura solum personalis; suspensio verò priuat officiis, & Beneficiis; & interdictum vsu diuinorum, quæ tam personis particularibus, quàm Communitati ipsi communia sunt. Cornexo *supra num.4.* 12

Vnde fit, quod etsi quando excommunicatio fertur contra communitatem illa non ligaret ipsam communitatem collectiuè sumptam, quia est incapax illius, sed tantum personas determinatas, quæ commiserunt delictum, propter quod ipsa fertur: quando tamen suspensio fertur in aliquod capitulum, vel Conuentum, potest ligare tum ipsum collectiuè, tum distributiuè, id est, singulas personas. Constat ex suspensione adducta ex *c. Quia sæpè de elect. in 6.* quæ ligat capitulum, & capitulares sigillatim, Laymanus *suprà.* Bonacina *de Censur. disput.1.quæst.1. punct.4. num. 8.* Si tamen, quando suspensio fertur in capitulum, & in membra ipsius, contingat, quod aliqui ex illis non commiserint culpam, propter quam imponitur suspensio, non incurrent illam, vt priuatæ personæ, licet illam incurrere possint, vt partes capituli, si maior pars ipsius deliquerit. Cornexo *supra.* Suspensio tamen lata simpliciter, & absolutè in capitulum, si nihil aliud exprimat, neque ex adiunctis collagitur, non extenditur distributiuè ad singulas personas, vt priuatæ personæ sunt, quia vox *Capitulum* propriè non significat personas, sed collectionem earum. Cornexo, & Laymanus *suprà.* Secus videtur dicendum de interdicto, etenim cum capitulum, vel populus interdicitur, singuli etiam interdicuntur. Et ratio est, quia per interdictum prohibentur diuina, & Sacramenta, quorum, vniuersitas vt talis non est particeps, sed singuli de vniuersitate, sed per suspensionem prohibetur exercitium Officij, vel Beneficij, cuius Collegium, & Vniuersitas capacia sunt. Naldus *in Summa verbo Capitulum num.5.* Addens nihilominus *num.6.* ex Nauarro, quod capitulo interdicto, ac pro tali denunciato non propterea sequitur, quod sicut singuli intelliguntur interdicti, ita etiam singuli per eiusdem denunciationem intelligantur nominatim denunciati: hoc enim est diuersum ab illo. Ideo Canonicus talis capituli posset in loco Sacro sepeliri, cum non censeatur nominatim interdictus. Sed de hoc infra verbo *Interdictum numero 34.* 13

CARDINALIS.

SVMMARIVM.

Vnde Cardinalis nomen deueniat. num.1.
Alia remissiuè de ipsis. ibid.
Quid de eorum Dignitate. num.2.
An Cardinalatus sit Ordo, aut Sacramentum à Christo institutum. ibid.
An deceat Summum Pontificem ardua Ecclesiæ negotia sine Cardinalium consilio decidere. numero 3.
An Cardinales habeant ius præsentiæ in Concilijs Generalibus. num.4.
Quid possint facere in Ecclesiis suorum titulorum. numero 5.
Alia remissiuè. ibid.
An Cardinales Episcopi teneantur ad residentiam. num.6.
An eligere sibi possint Confessarios non approbatos ab Ordinarijs. n.7.
An Cardinales comprehendantur in generalibus constitutionibus Pontificiis, censuras, & pœnas imponentibus. num.8.
Quædam eorum priuilegia, & facultates. ibid.
Quid de iure circa eorum Ecclesias Titulares, quæ sunt Monasteria Regularium. n.9.
Alia remissiuè n.10. & 11.

1 CARDINALIS dictus est à Cardine super quo quiescit ostium aperiendum, & claudendum. Thomas Vualdens. *tom.2. doctrin. fidel. lib. 2. art.3. cap. 54. numero 3.* Syluester *in Summa verbo Cardinalis numero 1.* De variis Epithetis ipsorum, vide dicta *tomo 2. capite 9. numero 1.* Quibus concinunt Eugenius IV. in Bulla *Non mediocri*, Leo X. in Bulla *Supremæ*, & Sixtus V. in constitutione *Postquam*, Vualdensis *dicto cap. 54.* De illorum obligationibus, si ex Religionibus assumantur, dixi *tom.1. cap. 17.* & de facultatibus, iuribus, & priuilegiis ipsorum, cum munus Protectoris gerunt, eo *tom.2. cap.9. per totum*, nunc alia addenda, ea præsertim, quæ ad forum animæ spectant, iis omissis, quæ ad forum fori, vel in tantæ eorum dignitatis gratiam.

2 Est enim eorum Dignitas prima post Papatum, cum sint veluti membra, & pars ipsius, cum Summo Pontifice vnum corpus mysticum constituentes. Moneta *de Decimis cap.9. quæst.3. num. 14.* Adeo quod inter Papam, & Cardinales non simplex vnitas, verum etiam quædam veluti identitas intercedat. Ioannes Andreas *in cap. requisisti numero 12. ad fin. vers. imo, & quasi de testamen.* Iacobatius *de Concilijs lib. 1. sub. numero 172. versic. ad quod est.* Suntque Collaterales, & coadiutores Papæ in Ecclesiæ regimine, iuxta dicta eo *cap.9. num. 1.* & veluti Assessores consiliarij, atque cooperatores. Vualdensis *suprà num.6.* Est ergo Cardinalitia Dignitas maior Episcopali, Archiepiscopali, & Patriarchali, iurisdictione, & administratione: esto Ordinis potestate illis inferior sit, ad modum sanè, quo Archidiaconus superior est iurisdictione, & administratione, Presbytero, inferior tamen illo Ordinis potestate. Bellarminus *tom.1 lib.1. de Cleric. cap.16. §. quantum ad tertium.* Vasquez *in 3. part. tom.3. disp.261. cap.3.* Non tamen propterea Cardinalatus est Ordo, aut Sacramentum à Christo institutum, quia nec ordinatur ad Eucharistiam, nec confert gratiam, nec id constat ex Sacra Scriptura, aut traditione. Sotus *in 4. dist.24. quæst.2. art.4.* Sanchez *in Opuscul. Moral. tom.2. lib.7. cap.1. dub.10.* Iure ergo Pontificio institutus est à Pôtifice pendens in fieri, & conseruari. Paludanus *in 4. dist. 24. quæst. 2.* Sanchez *supra.* Et valdè conformis Iuri diuino in Lege Euangelica, propter septuaginta duos Christi discipulos, imò in Lege Veteri *Deuteronom. 17.* propter Sacerdotes Leuiticos, qui simul cum supremo Iudice iudicabant *inter sanguinem, & sanguinem: causam, & causam, lepram, & lepram.* Eugenius IV. Bulla relata, *cap. per Venerabilem qui filij sint legitimi §. rationibus.* Turrecremata *lib.1. de Ecclesia cap. 80.* Iodochus Lonchrus *in thesaur. Theol. verbo Cardin. §.10.*

3 Decet Summum Pontificem ardua Ecclesiæ negotia sine consilio Cardinalium non decidere, sunt enim cum illo veluti Coniudices, quemadmodum olim Sacerdotes Léuitici erant cum supremo Iudice Synagogæ. *Deuteronom. 17.* Ita enim colligitur *ex cap. per venerabilem relato cap. fundamenta §. decet de elect. n. 6.* Diana *p. 5. tract.2. de Cardinalibus resolution. 4.* Quo sensu, & non alio accipienda est sententia plurium apud Laudensem *de Cardinalibus quæst. 45.* asserentium non posse aliter facere Summum Pontificem.

4 Habent Cardinales ius præsentiæ in Conciliis Generalibus, tum propter dicta, tum quia habent iurisdictionem quasi Episcopalem in suis titulis. Didacus ab Alaua *De Concilijs part. 1. cap.6. num.2. fol.33.* Malderus *2.2. q.1. art.10. dub 4. §.4.* Tuncque præferendi Episcopis, etiam Patriarchis. Diana *supr. resol.4.*

5 Possunt in Ecclesiis suorum titulorum tonsuram, & Minores Ordines conferre. Esto enim id derogatum esset per Concilium Tridentinum, vt habet Sanchez *supr. dub.19. num.21.* consuetudine tamen, quæ vel dat hanc potestatem, vel arguit illam habere à Papâ, ita habetur, sicque à Rota in vna Cremonensi pensionis 3. Decemb. 1582. decisum, Barbosa *de offic. & potestat. Episcop. Allegat. 3. num. 19.* & alij. Loquuntur autem de Cardinali Presbytero, & quo ad suos familiares. Similiter concedere Indulgentias centum dierum, ex consuetudine, vel facultate Papæ, vel ex vtroque, Corduba *de Indulg. quæst. 10.* Diana *supra resol. 6.* Forsan etiam cognoscere de causis Clericorum ibi, cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem. Germonius *Tract. de Indult. Cardin §. iam ratione num. 34.* Item ibi excommunicare, suspendere, interdicere, & vti Pontificiis insignibus, propter eandem rationem. Germonius *supra num.18.* Similiter assistere, & dare licentiam assistendi Matrimoniis, ob eandem rationem. Sanchez *de Matrimon. lib. 3. disp.28. num.7.* Item ibi conferre Beneficia, quando sunt in Vrbe, *cap. his quæ de maioris. & obedient.* Idem Germonius *numero 14.* Ex quo etiam videtur sequi posse recipere resignationes Beneficiorum existentium in suo titulo. Diana *suprà resol.14.*

6 Quoad residentiam Cardinalium Episcoporum, licet plures asserant non teneri ad illam, tum Romæ Summo Pontifici assistant, quos sequitur Hieronymus Gigas *in Tractat. de resident. Episcopor.* & alij. Sed hodie attendendum est tum ad decretum Concilij Tridentini *sess.23. cap.1. de reformat.* tum ad nouam constitutionem Sanctiss. D. N. Vrbani VIII. Excusantur tamen Cardinales habentes Episcopatus Vrbi proximos. Sanctarellus *variar. resolut. tom. 1. quæst.2.*

7 Cardinales possunt eligere sibi confessarios, etiam aliàs non approbatos ab Ordinariis. Ratio est, cum quia

quia id colligitur ex *capit. vltim. de pœnitent. & remiss.* vbi hæc facultas conceditur Episcopis, & ipsorum Superioribus. Cardinales autem, iuxta dicta, Superiores dignitate, iurisdictione, & administratione sunt Episcopis: Tum quia esto id clarè non colligatur ex dicto textu, consuetudine tamen, ita obtentum est: Reginaldus *in praxi pœnit. tom. 1. lib. 1. cap. 5. sect. 1. num. 32.* Toletus *in Summa lib. 3. c. 13. num. 5.* Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disp. 19. sect. 1. num. 5.* Quod intellige, etiam si tales Cardinales Episcopi non sint. Toletus, & Lugo *ibid.* Possunt etiam suis familiaribus commensalibus confessarium, etiam aliàs non approbatum, designare; ex eodem fundamento, & quia sunt veluti pastores proprij suæ familiæ, ita vt ea non subiiciatur, quoad Sacramenta, Parochiali locorum, in quibus resident Cardinales, sed solum ipsis. Naldus *in Summa verbo Cardinales num.* 8. Lugo *supra.* Hinc etiam, ex praxi Curiæ, in Cardinalium Oratoriis die Paschatis Communionem accipiunt dicti familiares. Ludouicus à Cruce *de Exposit. Bull. Cruciat. disput. 1. cap. 2. dub. 22. num. 17.* Diana *sup. resol. 10.*

8 Non comprehendi Cardinales, nisi exprimantur, in generalibus constitutionibus Pontificiis imponentibus censuras, & pœnas, neque in Regulis Cancellariæ odiosis, plures aiunt, tum ex benigna interpretatione mentis Pontificis, saltem pro aliquibus casibus, tum quia illi sunt personæ speciali nota dignæ, quæ nisi exprimantur non censentur comprehendi. Alij verò negant, tum quia comprehenduntur legibus communibus, etiam odiosis, iuris communis, etiam si censuras, irregularitates, & pœnas contineant, tum quia cum sint subditi Papæ, & lex sit generalis omnes debet obligare. Sed de hoc vide Mandosium *regul. 19. de infirmis quæst. 2.* Azorium *tomo 1. Institut. Moral. lib. 5. cap. 11. quæst. 5.* & Dianam *resolut. 16. & 17.* & attende ad praxim Curiæ. Illud certius, in sententiis suspensionis & interdicti frui posse Episcoporum priuilegio, etiamsi Episcopi non sint, quod scilicet non comprehendantur, nisi exprimantur, *cap. periculosum de sentent. excommunicat. in 6.* Quia sunt quasi Episcopi, imò dignitate superiores. Azorius *tom. 2. Institut. Moral. lib. 4. cap. 3. quæst. 20.* Cornexo *in 3. part. tractat. 5. de suspens. disput. 3. dub. 1. quæst. 2.* Ex eo autem quod Cardinales sint quasi Episcopi, imò Episcopis dignitate superiores, inferunt aliqui, non solum posse gaudere priuilegiis Episcoporum, *capit. fin. de pœnitent. & remiss.* vt dixi *num. 7. & cap. periculosum de sentent. excommunicat. in 6.* vt etiam modo dixi, sed & facultate exigendi charitatiuum subsidium à suis Ecclesiis Titularibus, qua fruuntur Episcopi, *cap. conquerente de Offic. Ordinar. & cap. cum Apostolus §. probabimus de censi.* Barbosa *de offic. & potestat. Episcop. allegat. 87. num. 15.* Item facultate celebrandi, vel faciendi celebrare in itinere ante auroram, & post meridiem. Sotus *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 2. ante finem.* Item facultate commutandi in suis Ecclesiis Titularibus vltimas voluntates ad instar Episcoporum, & dispensandi in votis, sicut Episcopi. Item facultate derogandi fideicommissis ad suas Ecclesias pertinentibus. Diana *resolut. 57. 58. & 61.* Imò de facultate concessa Episcopis in Concil. Trident. *sess. 24. cap. 6. de reformat.* idem indicare vult *resolut. 59.* In his tamen omnibus cum ad factum pertineant, ad consuetudinem, & praxim attendi debet, vt habet Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto c. 10. n. 10.* loquens de facultate dispensandi in votis.

9 In Ecclesiis porrò Titularibus ipsorum Cardinalium, quæ sunt Monasteria Regularium, quales sunt ex Ordine nostro Ecclesia S. Syluestri, & Martini in Montibus, Ecclesia S. Chrysogoni, & Ecclesia S. Mariæ Transpontinæ, nullum ius video exercere ipsos Dominos Cardinales, quod idem credo de aliis Monasteriis, cum enim Religiosi ex vi priuilegij exemptionis, quod habent, exempti sint à iurisdictione Episcoporum, & immediatè subsint Summo Pontifici, & ipsorum Prælatis, non videntur subiici ipsis Cardinalibus, qui sunt veluti Episcopi, & Ordinarij. Vide Mandosium ad *reg. 7. Cancellar. quæst. 2. num. 10.*

De aliis, quæ spectant ad facultates, vel priuilegia DD. Cardinalium ad forum externum spectantia, agunt Manfredus, Laudensis, Germonius, Barbatius, & Albanus *in tractatibus de Cardinalibus*, Sebastianus Cæsar *in relect. de Ecclesiast. Hierarch.* Paleotus *de Sacro Consistor.* Bagnus *de dignitatibus S.R.E.* & Diana *loco relato.* Vide & Gauantum *in Manual. Episcop. verbo. Cardinalis.* 10

An Cardinales ex Religionibus assumpti possint exercere munus Patrinorum in Baptismo, dixi supra verbo *Baptismus n. 1.* De excommunicatione quam incurrunt illos hostiliter insequentes verbo *Bulla Cœnæ num. 31.* De Sacris Congregationibus eorumdem DD. Cardinalium, earumque authoritate infra verbo *Sacra Congregatio.* An eorum palatia gaudeant Immunitate Ecclesiastica infra verbo *Immunitas Ecclesiarum num. 2.* 11

CASVS RESERVATI Regularium.

SVMMARIVM.

Vnde hoc nomen Casus. num. 1.
Quid nomine casuum reseruatorum intelligatur. ibidem.
In quibus potestas eos reseruandi resideat. ibid.
Quid de casibus Episcopis reseruatis. num. 2.
An dentur casus illis reseruati de Iure, aut solum ex consuetudine ibid.
Qui casus pro reseruatis habendi. num. 3.
An casus abortus Episcopo reseruetur num. 4.
An confessarij virtute Priuilegiorum absoluere possint pœnitentes intra, vel extra Italiam à casibus Ordinario loci reseruatis. ibid.
Quid, quando aliquos tantum reseruant num. 5.
Quid de casibus Prælatorum Regularium ipsismet reseruatis num. 6.
An faciliter concedenda sit licentia absoluendi ab ipsis num. 7.
An Superiores Regulares determinare possint pœnitentias graues à confessariis imponendas quibusdam peccatis, etiam non reseruatis, num. 8.
Regulæ generales pro Casuum reseruatione num. 9.
An expediat peccata venialia de facto reseruari, n. 10.
Quid de peccatis dubiis sentiendum est. ibid.
An peccata mortalia aliàs ritè confessa cadant sub reseruatione num. 11.
Quando peccata intelligantur reseruata. num. 12.
Casuum reseruatio debet restringi. num. 13.
Quid sentiendum de percussione dubia Clerici, an sit leuis, vel grauis. num. 14.
Ad quos Casuum reseruatio spectet. num. 15.
An qui possunt sibi reseruare casus, possint etiam reseruare peccata, & censuras. ibid.
An valida sit Casuum reseruatio absque legitima causa num. 16.

Quan

1 CASVS dicitur *à cadendo*, vt ait Syluester *in Summa verbo Casus numero primo*. Et quia aliquis potest cadere in peccatum, & in censuram, ideo vtrumque dicitur casus. Illi autem casus dicuntur reseruari, qui absolui non possunt à quocumque, etiam Confessario, sed ab eo dumtaxat, qui eos reseruauit, successoribus, vel Superioribus ipsius, quibus ipsi ad id facultatem delegant. Suarez 4. *in 3. part. disputat.* 30 *section.* 1. *à principio.* Est enim de fide potestatem esse in Ecclesia reseruandi casus, prout habetur in Concilio Tridentino *sess.* 14. *can.* 7. *& ead. sess. can.* 11. & contra Vuiclephum ostendit Vualdensis *tomo.* 2. *de Sacrament. capite* 149. Hæc vero potestas residet, non solum in Summo Pontifice, sed etiam in Episcopis, & aliis Prælatis iurisdictionem quasi Episcopalem Ordinariam, vel Delegatam habentibus. Vnde casus reseruati alij sunt Papales, alij Episcopales. Papales, qui Papæ reseruantur, quales sunt illi de quibus in Bulla Cœnæ, & alij de quibus in discursu operis dicitur. Episcopales verò, qui solis Episcopis reseruantur. Inter quos numerantur illi quos Prælati iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, quales sunt Prælati Regulares, sibi reseruant. De quibus omnibus sigillatim est dicendum.

Et primò loquendo de casibus Episcopalibus, plures Doctores volunt alios esse de iure ipsis reseruatos, & alios solum ex consuetudine, vel expressa eorum reseruatione. De his posterioribus postea dicetur. De prioribus vero numerantur, vt ait Nauarrus *in Manual. capit.* 27. *num.* 262. communiter quatuor, quinque, aut sex, sed communiùs hi quinque: Primus, peccatum, quod à iure habet annexam publicam pœnitentiam. Secundus, id quod habet annexam excommunicationem maiorem. Tertius, quod habet annexam irregularitatem. Quartus peccatum incendiarij. Quintus publica blasphemia. Hos refert Suarez 4. *tomo in* 3. *part. disputat.* 29. *sect.* 3. *à numero* 6. Sed meritò ipse Suarez *ibidem*, quem sequuntur Fagundez *in* 2. *Eccles. precept. libro* 8. *capite* 2. Peirinis *tomo* 1. *Priuilegiorum Minimorum in constitut. Pyrrhi* §. 8. *numero* 38. & alij, dicunt ex solo iure communi nullum esse casum Episcopis reseruatum. Probant hoc, quia Extrauagans Bonifacij VIII. *Super Cathedram*, ex qua id deduci videtur, reuocata est in Clement. *Dudum de Sepulturis* per Clemen. V. Sed hoc non est verum, quia in dicta Clement. *Dudum* non reuocatur ista extrauagans *Super Cathedram* Bonifacij VIII. sed potius innouatur, propterea enim de verbo ad verbum infertur in ea, vt legenti patebit, & habet Glossa in titulo dictæ Extrauagantis. Alia ergo Extrauagans Benedicti XI. est quæ ibi reuocatur, vt dixi supra verbo *Canonica portio numero* 8. Melius ergo id probari potest, quia casum aliquem propriè esse reseruatum Episcopis à iure, est in iure reperiri aliquem textum qui reseruet illum, nullus autem textus talis datur, illi enim, qui à Summistis referuntur vel solum supponunt dari aliquos ex prædictis casibus Episcopis reseruatos, quod sufficienter intelligi potest propter cõsuetudinem, quæ erat illis temporibus illos reseruandi, vel solum loquuntur, quoad pœnam aliquam pro illis in foro contentioso infligendam, vt discurrenti constabit. Vide Suarez, & Fagundez *locis relatis*. Barbosam *de offic. & potest Episcop. allegat.* 51. *num.* 2. & Ludouicum à Cruce *in Exposit Bullæ Cruciatæ disp.* 1. *cap.* 3. *dub.* 2. Qui rectè notat, quod cum casus aliquis est per se reseruatus Papæ, & solum pro aliquo casu particulari commissus Episcopo, vt contingit in percussione Clerici, iuxta dicenda infra verbo *Clericus à num.* 12. & constat ex decreto Concilij Tridentini *sess.* 24. *capit.* 6. tunc ille casus potius dici debet delegatus Episcopo, quam reseruatus ipsi.

3 Referri autem solent plures alij casus Episcopis ex consuetudine reseruati. Quia tamen illi varij sunt, nec authores in eis referendis conueniunt vt videre est apud Angelum, & Syluestrum *in Summa verbo Casus*. Medinam *in Summa libro* 1. *capite* 10. §. 3. Toletum *libro* 3. *cap.* 14. & alios: neque hæc consuetudo generalis, aut eiusdem modi in omnibus Episcopatibus videtur esse. Ideo, quando de hac consuetudine in singulis Episcopatibus certo non constat, solum habendi sunt pro reseruatis illi quos specialiter, & expresse ipsi Episcopi reseruant. Peirinis *supra*

*supra num.*40. Ludouicus à Cruce *supra dicto dub.*2. *numero* 14.

4 Addendum est, casumabortus esse Episcopis reseruatum, quia vt dixi supra verbo *Abortus n.*7. hunc casum alias ex Constitutione Sixti V. Papalem, Gregorius XIV. fecit Episcopalem, dum præcepit, quod in illum cadentem solum absoluere possit Confessarius *ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus.* Ex hoc enim denotatur hunc casum Episcopis, & Confessario ab ipsis specialiter ad eum deputato reseruatum esse. Vnde inter casus Episcopales hunc solum refert noster Reuerendiss. Theodorus Stratius *in Instruct. pro Carmelit. cap.*7. *num.*8. *&* 9. Vide tamen dicenda inferius *num. sequent.*

4 Ex quo ad praxim Confessariorum, præsertim Regularium, inferri debet, quod cum iuxta dicta *tom.* 1. *c.*19. *n.*17. nulli Confessarij siue sæculares, siue Regulares, etiam virtute quorumcunque priuilegiorum absoluere possint pœnitentes nec intra, nec extra Italiam à casibus Ordinario loci reseruatis, propter decreta, & declarationes Sacræ Congregationis *ibi*, *& num.* 15. *&* 16. præcedentibus relata, quæ etiam refert Ludouicus à Cruce *in Exposit. Bullæ Cruciat. disput.* 1. *cap.* 3. *dub.* 5. hoc non debet intelligi de casibus, qui dicuntur à iure Episcopis reseruati, quia nulli tales sunt, vt dictum est, sed de iis, quos ipsi expresè reseruant, aut reseruabunt, ac de illis (si qui forsan fuerint) quos certo constaret consuetudine antiqua in eo Episcopatu reseruari solitos, iuxta dicta. Idem dico de casu abortus cum Reuerendiss. nostro Stratio relato. Licet aliqui, iuxta dicta *supra* verbo *Abortus n.*7. dicant hunc casum non comprehendi dictis decretis, quia in illis solum est sermo de casibus, quos Ordinarij sibi expresè reseruant, hic vero casus non est talis, saltem necessario, sed est illis iure Pontifico reseruatus.

5 Similiter quoad praxim eorumdem Confessariorum quoad casus Episcopales reseruatos, illud spectat, quod cum Ordinarij expresè aliquos casus tantum sibi reseruauerint, credere debent nullum alium casum in ea Diœcesi ex consuetudine reseruatum esse, quia si talis esset, eum ipsi Ordinarij deberent exprimere. Casum abortus excipio, quia vt dixi à Papa est Ordinario reseruatus, iuxta dicta.

6 Loquendo autem de casibus Prælatis Regularium actu reseruatis, cum ea res ad factum pertineat, nihil certi affirmari potest, sed quod iuxta Religionum diuersitatē diuersi quoque casus reseruati sint. Quoad ius vero reseruandi illos, posse eos reseruari, sed non omnes (etiam quoad censuras dumtaxat) sed quosdā specialiter determinatos à Clemente VIII. constat ex dictis *tom.*1. *c.*18. *n.*19. 20. *&* 21. Non tamen propterea teneri subditos confiteri sua peccata suis Superioribus, & quid dicendum in casu quo Superior negaret Confessario facultatem absoluendi à reseruatis, & de aliis ad hoc spectantibus, dixi eo *c.* 18. *n.* 29. & *c.*19. *n.*29. 36. *&* 37. Quibus addendum, vel pro maiori explicatiōne, primo, quod quamuis prædictus Clemens VIII. in dictis decretis præscribat numerum casuum reseruabilium inter Regulares, non tamen propterea reuocat casus antiquos in Religionibus per Regulam, vel Constitutiones alias reseruatos. Nullum, n. verbum est in prædictis decretis quo denotetur talis reuocatio, potius ex ipsis constare videtur mentem ipsius esse solum prohibere reseruationes, veluti ab homine factas seu faciendas à Prælatis, non eas, quæ sunt veluti à iure Regulæ, vel Cōstitutionum. Sic. n. ibi dicitur: *Sanctitas sua decreuit, vt nemo ex Regularium Superioribus peccatorum absolutiones sibi reseruet exceptis iis, quæ sequuntur, &c.* Ecce quomodo non reuocat reseruationes, quæ in Regulis, vel Constitutionibus continentur. Sed eas, quas Prælati sibi facere soliti erant. Hæc dixerim contra Peirinis *tom.*2. *Priuileg. Minim. in Const.* 10. *Vrbani n.*12. *& tom.*2. *de Prælato q.*3. *c.*2. *n.*34. oppositum asserentem.

Secundò, quod licet regulariter loquendo Superior potius se facilem, quam difficilem in concedenda facultate absoluendi à reseruatis debeat exhibere, tum quia moraliter loquendo minus periculi est in confessione, quam in negatione illius, tum quia cum reseruatio sit quædam medicina rigorosa potius temperari, quam augeri debeat, nihilominus non semper tenetur hanc facultatem concedere, quia alias nullius momenti esset reseruatio, præsertim si id iudicet conueniens bono communi, aut conscientiæ pœnitentis. Candidus *tom.*2. *Disquisit. Moral. disquisit.*24. *art.*68. Lugo *de Sacram. Pœnit. disp.*20. *sect.*4. *num.*41. Casu tamen quo Confessarij designati à Superioribus pro singulis Conuentibus (prout debet fieri iuxta decreta eiusdem Clementis VIII. & dicta eo *cap.*18. *num.*29.) iudicauerint conueniens, quod sibi detur talis facultas debent illam dare, & si non dent, possunt pro illa vice eos absoluere, iuxta dicta eo *cap.*19. *num.*29. *& cap.*19. *num.*36. *&* 27. Cui doctrinæ concinit declaratio Visitationis Apostolicæ, quæ die 13. Martij 1601. ad instantiam Custodis Fratrum Reformatorum S. Francisci Prouinciæ Romanæ, declarauit, quod si casus occurrerit singularis pro cuius absolutione quicumque confessarius ex deputatis institerit, debeat Superior prompto animo facultatem huiusmodi concedere: si tamen neget, Sanctiss. D. intendit posse confessarium, licitè ab eo casu absoluere. De quo Ludouicus à Cruce *supradicta disp.*1. *c.*3. *dub.*3. *præsertim n.*8. Nota tamen verbum illud *illa vice* positum in prędictis decretis Clementis VIII. idem valere, ac *vna vice tantum*, prout illud intelligit Tamburinus *de Iure Abbatum tom.*2. *disp.* 13. *quæst.*8. *num.*4. etsi Alfonsus Leo *in Tract. de offic. & potest. Confes. tom.*2. *recollect.*6. *n.*178. de hoc dubitet. 7

8 Possunt autem dicti Superiores Regulares determinare pœnitentias graues quibusdam peccatis, etiā non reseruatis, à Confessariis imponendas. Ita enim habetur ex dicto decreto Clement. VIII. prout retuli eo *cap.*19. *n.* 36. & affert Naldus *in Summa verbo Casus reseruatus num.* 2. Et ratio est, quia cum Superiores sint Ordinarij Iudices in illa causa, sicut possunt eam non committere, ita dum committunt, possunt præscribere modum, taxando pœnitentiam, &c. Idem Ludouicus *sup. dub.*4. Addit ibidem, posse in aliquo casu Superiorem obligare pœnitentem ad comparendum coram ipso, non obstante, quod à Confessario ex facultate ipsi concessa absolutus sit. Contrarium tamen videtur menti Pontificis in illis decretis, nisi forsan pro casu aliquo raro. Vide alia locis relatis,

9 Nunc iam aliquæ regulæ generales assignandæ sunt pro casuum reseruatione. Prima, est iuxta dicta illo *cap.* 18. *num.* 19. nullum peccatum merè internum est reseruatum de facto, Ratio est, quia cum Ecclesia non iudicet de internis, nec etiam punit, aut reseruat illa. Henriquez *libro* 6. *cap.* 14. *num.*6. Posse autem id fieri, communiter recipitur à Theologis, quia nulla ratio est cur Prælatus Regularis, v. g. pro maiori obseruantia suæ Religionis non possit id facere. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disput* 29. *sect.*3. Regulariter autem loquendo, nec expedit id facere, nec prudenter fieret. Non solum, quia esset contra

contra vsum Ecclesiæ, sed etiam, quia cum actus interni difficilè cognoscantur, durum esset, & scrupulis obnoxium, illos reseruare. Ludouicus à Cruce *supra dicta disp.* 1. *cap.* 3. *dub.* 1. *num.* 17.

10 Similiter dicendum, iuxta dicta eo *cap.* 18. *n.* 19. peccata venialia de facto non reseruari, nec expediens esse, vt reseruentur à quocumque Superiore. Tum quia facilè committuntur, nec sunt materia necessaria confessionis, & quilibet Sacerdos ex vi suæ Ordinationis habet facultatem ad absoluendum ab illis: tum quia durissimum esset obligare ad confitendum illa. Suarez *supra.* Laymanus *lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 12. *num.* 3. Imò etiam peccata, de quibus dubitatur, an sint mortalia, vel venialia, reseruari non posse, vel non fieri debere probabile est. Comitolus *in respons. Moral. lib.* 1. *quæst.* 34. *num.* 3. An vero possint venialia reseruari, plures affirmant, saltem de Summo Pontifice loquentes. Bonacina *de Sacrament. disp.* 4. *q.* 7. *punct.* 5. §. 1. *n.* 3. Vnde infert, quod faciens aliquod opus externum, quod de se non est sufficiens ad peccatum mortale, etiam dato, quod intentio esset mortaliter peccaminosa, talis non incideret in casum reseruatum. Verbi gratia si sit casus reseruatus loqui cum Monialibus, qui paucissima verba cum ipsis loqueretur, etiam si intentio esset inhonesta, non incurreret casum reseruatum, quia reseruatio requirit opus externum peccaminosum mortaliter. Bonacina *supra num.* 4.

11 Nec etiam cadunt sub reseruatione peccata mortalia aliàs ritè confessa, tum quia durissimum quoque esset ad hoc obligare subditos, tum etiam, quia illa non sunt materia necessaria confessionis, & ideo, ad illa accipit quilibet Sacerdos ex vi suæ Ordinationis potestatem. Peirinis *tom.* 2. *de Prælato quæst.* 3. *cap.* 2. *num.* 5.

12 Similiter peccata, quantumuis mortalia non intelliguntur reseruata nisi quando completa, & consummata sunt. Ratio est, quia crimen non intelligitur, nisi sit consummatum, iuxta *cap. hac autem dist.* 1. *de pœnit.* iuncta Glossa *ibidem*, & verba debent intelligi cum effectu *l.* 1. § *hac verba ff. quid quisque iuris*, maximè in materia odiosa, qualis est præsens reseruationis. Bonacina *suprà.* Laymanus *suprà.* Vnde si incestus sit reseruatus, si non fiat cum effusione seminis (prout continget inter impuberes) non censebitur tunc reseruatus. Finelius *de casibus reseruatis cap.* 5. *num.* 4. Floronus *de casibus reseruatis part.* 1. *cap.* 1. *num* 34. Quando tamen attentatio ipsa criminis expressè reseruatur, non requiritur opus consummatum, & completum, sed sufficit inchoatum. Laymanus *ibid.* Peirinis *sup. n.* 9.

13 Casuum reseruatio, cum habeat quandam rationem pœnæ, quæ est odiosa, restringi debet. Vnde in hac materia non spectatur paritas rationis, nec argumentum à simili, ab æquipollenti à maiori, &c. Reseruatio enim pendet ex voluntate sola reseruantis, Naldus *in Summa verbo casus reseruatus numero* 3.

14 Hinc in dubiis non est censendus aliquis incidisse in casum reseruatum, quia reseruatio est materia odiosa, & restringi debet. Naldus *ibid.* Excipe primò casus Bullæ Cœnæ, quoad absolutionem dandam per Confessarios virtute priuilegiorum per vniuersam Italiã extra Vrbem in terminis decreti Clementis VIII. quod retuli *tomo primo cap.* 19. *nu.* 15. ibi enim dicitur non posse Confessarios prædictos absoluere *ab vllo ex casibus clarè, vel dubiè in Bulla Cœnæ contentis.* Naldus *ibid.* Excipe secundò, quando dubium esset, an percussio Clerici esset leuis, vel grauis, tunc communiter credendum est esse grauem, iuxta Extrauagantem quandam, quam refert Nauarrus *in Manual. cap.* 27. *num.* 91. Naldus *ibid.* Hinc collige quod in dubio, an casus sit reseruatus præsumi debet non reseruatus, & ab eo potest quis absolui tanquam à non reseruato. Portellus *in dub. Regular. verbo Casus reseruati num.* 7. ex Sà, & Suarez. Excipe, vt dixi, casus adductos.

15 De Prælatis porrò, qui possunt casus reseruare, dicendum eos esse non solum Generales, & Prouinciales, vt de se constat, sed etiam Prælatos immediatos, scilicet Priores, Guardianos, &c. Ratio est, quia omnes isti habent iurisdictionem quasi Episcopalem supra subditos, & sunt Prælati Ordinarij, consuetudine etiam ita habetur, & priuilegio Alexandri VI. pro Minoribus, quod refert Cassarub. *in Compen. Priuileg. Mendicant. verbo Absolutio Ordinar. quoad Fratres num.* 17. Suarez 4. *tom. de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 18. *num* 14. Peirinis *suprà num* 11. Si tamen Constitutionibus Religionum hæc facultas Prælatis immediatis ablata sit, prout de Guardianis Minorum refert idem Cassarubius, standum est dictis Constitutionibus. Qui autem possunt sibi reseruare, casus, possunt etiam reseruare tam peccata, quam censuras nisi aliquod istorum sit illis prohibitum, quia eadem est ratio de vtrique. Licet autem regulariter saltem loquendo, nullum peccatum reseruetur à Papa, quod non habeat annexam censuram, vt habent Nauarrus *in Manual. cap.* 27. *numero* 261. Toletus *in Summa lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 2. Episcopi tamen, & alij Prælati inferiores, & Regulares solent peccata sola sine censuris reseruare. Toletus *ibid. n.* 3. Ludouicus à Cruce *disp.* 1. *c.* 3. *dub.* 1. *n.* 27.

16 Reseruatio casuum non fit licitè sine legitima causa, tum quia est onerosa subditis, & reddit illis difficilem peccatorum confessionem, tum quia per eam tollitur ius, quod alij habebant ad absoluendum à peccatis quæ reseruantur. Ludouicus à Cruce *suprà n.* 18. & 19. Valida tamen est etiam sine legitima causa facta, non solum loquendo respectu Confessarij a quo Prælatus per reseruationem casus aufert facultatem absoluendi ab illo, sed etiam respectu Prælati inferioris, a quo similiter eam aufert Prælatus Superior, quando illum reseruat. Vtroque enim casu reseruans vtitur iure suo respectu quidem Confessarij limitando facultatem illi delegatam, quæ ab ipso dependet, respectu verò Prælati inferioris, quia etsi is habeat auctoritatem ordinariam, est tamen subordinata Prælato superiori. Suarez 4. *tomo in* 3. *parte disp.* 29. *sect.* 4. *num.* 8. Fagundez *in* 2. *precept. Eccles. lib.* 8. *capit.* 1. *numero* 25. Nota tamen oppositam sententiam probabilem esse, quia cum potestas Prælatorum data sit in ædificationem, non in destructionem, si non est rationabilis causa ad reseruandum casus, videtur esse in damnum subditorum, ac per consequens inualidè fieri. Finellus *de casibus reseruatis cap.* 4. *num.* 4. Peirinis *dicto tom.* 2. *de Prælat. quæst.* 3. *cap.* 2. *num.* 7. Illud autem certum, quod in dubio, an Superior ex causa rationabili casus reseruauerit, illam habuisse credendum est. Vasquez *tomo* 4. *in* 3. *part. quæst.* 91. *art.* 3. *dub.* 4. *num.* 4. Peirinis *suprà.*

17 Casus reseruati cessant, aut tolluntur, primò ob mortem reseruantis, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 19. ex Sà, & Quaranta ibi relatis. Quod tamen intellige de casibus per simplicem ordinationem, & ab homine reseruatis, quia reseruati à Synodo, vel per Constitutionem, aut Statutum, quia sunt veluti a iure, durant etiam post mortem Legislatoris. Zerola *in praxi verbo Casus reseruati ad* 4. Gauantus *in Manual. Episcop. verbo Casus reseruati num.* 16. Secundò,

si reseruans renunciat Officio, priuatur illo, vel suspenditur, aut declaratur excommunicatus. Naldus *in Summa verbo casus reseruatus num.* 10. Vbi tractat, quid sentiendum, si reseruans assumitur ad Papatum, vel quod idem videtur, si reseruans, qui erat Prouincialis fit Generalis. Tertiò, authoritate Superioris illius Prælati, qui eos reseruauit; vt si Prior reseruat casus, potest illos tollere Prouincialis, habet enim auctoritatem supra illum. Quartò, mutatione domicilij habentis casum reseruatum, si enim aliquis commisit aliquod peccatum reseruatum in vna Prouincia, vel Conuentu, & transeat in aliam, vel alium, vbi talis casus non est reseruatus, dum ibi moratur, cessat reseruatio illius casus, & ibi potest absolui à quocumque Confessore. Ratio est, tum quia reus iudicari solet iuxta leges, & consuetudines loci in quo reperitur, tum quia consuetudine satis conformi pietati introductum est, vt quisque possit absolui ab omnibus, à quibus possunt absolui incolæ. Suarez *supra disp.*30.*sect.*1.*num.*4. Portellus *verbo Casus reseruatus num.*16. Fagundez *in* 2.*præcept.Eccles. lib.*8.*cap.* 8.*num.*22. Quod præcipuè procedit in Religiosis, qui regulariter loquendo subditi fiunt Conuentuum in quibus hospites morantur. Portellus *suprà*. Peirinis *suprà num.* 24. Addens *num.* 25. etiam id esse verum, quando Religiosus ad illum Conuentum pertexisset maliriosè, vt à dicto casu reseruato absolueretur. Addit Medina *in Instruct.Confess. cap.*10. §. 3. quod approbare videtur Fagundez relatus, etiam Religiosos euntes ad alium Conuentum, vt statim regrediantur ad suum, posse in illo absolui à casu reseruato in suo Conuentu ex priuilegiis Mendicantium, & consuetudine. Sed ego non video tale priuilegium, aut consuetudinem, nisi pro casu transitus ad illum Conuentum esset factus bona fide, non verò ad illudendum reseruationi, iuxta dicenda infra verbo *Confessarius numero decimonono.* Quintò, tolluntur per ablationem censuræ, quæ est annexa talibus casibus reseruatis, vt enim dixi supra verbo *Bulla Cruciata* 21. ablatis censuris casuum reseruatorum, iam peccata non manent amplius reseruata, ita vt postea possint à quocunque Confessario absolui. Et quamuis hoc solum sit certum in casibus Papalibus, quia illi, vt dixi supra, regulariter loquendo habent annexam censuram, nihilominus idem credo dicendum in casibus tam Episcopalibus, quam aliorum Prælatorum, quia etsi plures ex illis sine censura reseruentur, de iis tamen, qui reseruantur cum illa, videtur esse eadem ratio, ac de Papalibus. Et ita hanc doctrinam admittit Ludouicus à Cruce *supr.cap.*3.*dub.*1.*n.*27. loquens de casibus Episcopalibus. Sextò, tolluntur, aut cessant casus reseruati per absolutionem. Quod, quia multis modis contingere potest, & est valdè necessarium pro pluribus casibus quoad praxim occurrentibus, diligentiùs examinandum restat.

18 Et primò, si pœnitens verbi gratia Religiosus adeat Superiorem, cui casus reseruatus est, potest Superior illius confessionem audire, & absoluere tam à casu reseruato, quàm ab aliis non reseruatis, si illos habeat. Etsi enim, iuxta prædicta decreta Clementis VIII. Superioribus non liceat Regularium subditorum confessiones audire, id tamen limitat ipsemet Pontifex dicens: *Nisi, quando peccatum aliquod reseruatum admiserint, aut ipsimet subditi sponte, ac proprio motu id ab ijs petierint.* Quæ duo in præsenti casu concurrunt. Hic autem modus absoluendi à casibus reseruatis conuenientissimus est, vt ait Laymanus *lib.*5. *tractat.*6. *cap.*12. *numero* 8. Vbi nota, quod si tunc pœnitens confitens sua peccata Superiori velit confiteri omnia reseruata, & obliuiscatur alicuius, tunc ille casus cessat esse reseruatus, & ideo potest illum Confessori Ordinario confiteri, propter dicenda infra *num.* 28. & verbo *Iubilæum num.* 17. Portellus *supra num.*9.

Si autem noluerit, vel non potuerit Superior confessionem integram pœnitentis ad se venientis audire, poterit illum interrogare, etiam extra confessionem, de casu reseruato quem habet, & si eum explicet, vel concedat illi facultatem, vt absoluatur ab aliquo Confessario, quod etiam est satis conueniens, vel absoluat eum à censura, si talis casus eam habet annexam, & imposita salutari pœnitentia dimittat, vt absoluatur ab alio Confessario tam à peccato reseruato, quàm à non reseruatis, Layman. *supra*. Quo casu certum est teneri Prælatum ad sigillum Confessionis de illo casu sibi manifestato. Quia sigillum Confessionis non solum est de peccatis auditis in confessione, sed etiam de illis, quæ audiuntur ratione confessionis. Graffius *in decis.aur.lib.*1.*c.*13.*n.*73. Peirinis *supra n.*15. 19

Si verò pœnitenti graue, vel molestum fuerit manifestare peccatum reseruatum, quod habet, suo Superiori, saltem extra confessionem, tunc remittat eum ad aliquem Confessarium, qui eum absoluat ab illo reseruato, & ab aliis non reseruatis, vt dictum est. Quod debet facere Prælatus ex lege charitatis quoties id iudicat conueniens pro salute animæ subditi, maximè si timeat ipsum aliàs peccatum reseruatum non confessurum. Sotus *in* 4.*dist.*28.*q.*2. *artic.*5. *vers.circa tertium.* Henriquez *lib.*6.*cap.*15. *numero* 6. An verò teneatur semper id facere postea dicetur. 20

Addunt non pauci Doctores eo casu quo pœnitens adit Superiorem cum casu reseruato, posse audire confessionem ipsius solum de reseruatis, & absoluere Sacramentaliter ab ipsis, ac remittere ad alium Confessarium, vt eum audiat de non reseruatis, & ab illis, etiam Sacramentaliter absoluat. Sed hæc sententia, nullatenus admittenda est, nec à bonis, & doctis Prælatis est in vsu recepta. Cum enim integritas confessionis sit de iure diuino, nullo pacto admitti debet, vt propter solam voluntatem, aut aliqualem commoditatem Prælati dimidietur. Portellus *supra num.*21. Laymanus *supra num.* 8. §. *verum extra casum*. Bonacina *de Sacrament. disp.*5.*quæst.*7. *punct.*5. §.3. *num.*1. Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disput.*20.*sect.*6. post Syluestrum, Rodriguez, Suarez Henriquez, Coninch, & alios. Vnde Fagundez *in* 2. *Eccles.præcept.lib.*8.*cap.*2.*num.*16. dicit Superiorem sic facientem peccare mortaliter, & talem absolutionem sacrilegam, & inualidam esse. Admitti tamen potest, quod in casu præcisæ, & grauis necessitatis, videlicet, quando ob iustum, & graue impedimentum, Superior non potest audire integram confessionem pœnitentis, & expediens non iudicat, illum remittere ad alium Confessarium, & vrgeat necessitas confitendi, possit auditis in confessione solum reseruatis, ab illis directè, & à non reseruatis indirectè, ipsum absoluere: tunc enim non fiet contra integritatem confessionis, quæ solum petit, vt sit integra, quatenus moraliter fieri potest. Laymanus *dicto numero octauo.* Lugo *supra numero* 18. Quo casu non tenetur iterum confessario confiteri peccatá illa reseruata, quæ Superiori confessus fuit, quia illa sunt iam legitimè absoluta, cum illa confessio fuerit formaliter, & moraliter integra, sed sufficit confiteatur illi solum non reseruata. Lugo *sup.num.*82. Fagundez *sup. num.*7. Addens *n.*12 iuxta ea, quæ dixi *sup. nu.*18. quod si tunc subditus 21

habeter

haberet plures casus reseruatos, & confitendo cum suo Superiori oblitus est inculpabiliter vnum illorum confiteri, si absolutus est generaliter ab omnibus reseruatis, illum casum oblitum non manere iam reseruatum.

22 Cum verò pœnitens habens casum reseruatum non adit Superiorem, sed Confessarium, tunc Confessarius auditis in confessione peccatis tam reseruatis, quàm non reseruatis debet illum remittere ad Superiorem. Sic enim præcipit Concil. Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 7. illis verbis: *Sacerdotes cum nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pœnitentibus persuadere nitantur, vt ad Superiores, & legitimos Iudices pro beneficio absolutionis accedant.* Laymanus *supra num.* 9. Quod enim aliqui dicunt posse tunc eum absoluere à non reseruatis, & mittere ad Superiorem pro absolutione reseruatorum, prorsus est contra integritatem confessionis, vt supra dictum est, & contra mentem Concilij, vt patet in verbis adductis, nisi adsit rationabilis valdè causa, puta necessitatis, de qua infra. Bonacina *supra num.* 5. Vincentius Candidus *tom.* 1. *Disquisit. Moral. disquisit.* 3. *art.* 3. post Henriquez, Suarez, Vasquez, & alios.

23 Si autem pœnitens molestè, aut grauiter ferat, prout regulariter contingit, adire Superiorem pro absolutione, tenetur ex charitate Confessarius, si potest, adire illum, & petere facultatem absoluendi à reseruatis, & ex vi illius ipsum absoluere. Regulariter autem loquendo Prælatus tenetur hanc licentiam concedere, iuxta dicta *num.* 7. maximè, quando Confessarius id iudicat conueniens, prout colligitur ex verbis Clementis VIII. *in decretis pro reseruat. casuum*, quæ retuli *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 29. Vbi inquit quod Confessariis in Conuentibus designatis absolutio reseruatorum debet committi, *quando casu occurrerit* (inquit Pontifex) *in quo eam debere committi ipse in primis Confessarius iudicauerit.* Et etiam si Confessarius id non iudicet. Quia moraliter, & regulariter loquendo minus periculi est in concessione, quam in negatione talis facultatis. Ludouicus à Cruce *dicta disp.* 1. *capit.* 3. *dub.* 3. *num.* 9. Nihilominus, non semper tenetur id facere, si enim videat talem commissionem sæpè à se postulari, & quod propter illam Religionis disciplina relaxetur, & prudenter credat se per se ipsum remedium efficacius adhibiturum, tunc licentia alteri confitendi neganda erit. Ita Laymanus *supra num* 6. *Quæstio quarta.* Ludouicus à Cruce *supra num.* 3. Tunc autem Confessarius non absoluat pœnitentem, sed ipse pœnitens se gerat, vt dixi loco relato ex primo tomo. Nec obstat, si contra hoc dicatur, eumdem Pontificem, iuxta dicta ibidem, declarasse, quod si huiusmodi Regularium Confessariis casus alicuius reseruati facultatem petentibus Superior dare noluerit, possint nihilominus Confessarij *illa vice* pœnitentes Regulares, etiam non obtenta à Superiore facultate, absoluere. Id enim intelligendum est, vt ibi dixi, pro vna vice. Ita vt illud pro *illa vice*, idem sit, ac pro vna vice tantum, prout idem verbum intellexisse videtur Naldus *in Summa verbo Casus reseruatus num.* 2. Non pro semper, quidquid dicant alij. Primò, quia si Pontifex voluisset semper id fieri, non diceret *pro illa vice*, quod est verbum coarctatiuum, & limitatiuum, sed illud omitteret. Secundò, quia sibi contrarius esset, dicit enim in eisdem decretis: *Non liceat Superioribus Regularium Confessiones subditorum audire, nisi quando peccatum aliquod reseruatum admiserint, aut ipsimet subditi spontè, ac proprio motu id ab iis petierint.* Cum enim iis verbis *illud peccatum aliquod reseruatum admiserint* distinguat ab eo, *aut ipsimet subditi spontè*, &c. manifestè colligitur posse Prælatum in aliquo casu non date hanc facultatem Confessariis. Tertiò, quia alias parum, aut ferè pro nihilo vtilis esset reseruatio, casuum in Religionibus, si enim subditi crederent, eo ipso, quod Confessarij petunt à superioribus facultatem absoluendi ab eorum casibus, illam teneri concedere, & si non concedant, posse semper sine illa à Confessariis absolui, parum certè, aut nihil curarent de tali reseruatione. Demum, hoc esset contra disciplinam Regularem, quia certum, & indubitatum est posse multos casus occurrere, in quibus Regulari disciplinæ consonum est, quod Prælatus ipse subditorum confessiones audiat. Hæc verò dixerim contra aliquos, qui dum benigni esse volunt in subditos, contrarij sunt Superioribus, & toti Communitati, quibus magis fauendum erat. Quid autem eo casu gerere debeat subditus, si illi necessarium sit communicare, vel celebrare, dixi eo *cap.* 18. *num.* 29.

24 Maius dubium est, quid faciendum in casu quo Prælatus, cui casus reseruatus est, longè distat à loco, vbi est pœnitens, qui casum reseruatum commisit, vt si v.g. aliquis in Indiæ partibus existens casum hæresis incurrat, à quo à solo Papa absolui potest, iuxta dicta in superioribus, & idem est respectiuè de aliis casibus, à quibus, nec per priuilegia Regularium, nec per Bullam Cruciatæ absolui quis potest. Et procedit difficultas in casu quo talis celebrare, vel communicare debet, ita vt si id non faciat, scandalum, vel infamia inde oritur: nec potest se vllo modo sine mendacio excusare. Ad quod primò dicendum, quod si talis necessitas non occurrat, debet ille abstinere à communione, vel celebratione, & procurare per se, vel per alium, vel saltem per litteras facultatem à Superiore, cui casus reseruatus est, vt possit absolui à casu reseruato. Imò, si excommunicationem incurrit, abstinere debet ab omni alia communicatione in diuinis, & humanis, prout ipsa excommunicatio exigit, & quantum sine scandalo, aut infamia propria id fieri potest. Quod enim aliqui existimare videntur posse talem in eo casu celebrare, si per eum non stat quominus absoluatur, quia non habet à quo obtineat absolutionem, & aliàs est contritus (de quo Fagundez *de precept. Ecclesi. tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 12.) non videtur probabile, nec placet Dianæ *part.* 1. *Tract. de absolut. ab heres. resolut.* 4. Casu tamen necessitatis communicandi, vel celebrandi, ita vt si id non fiat, scandalum, aut infamia inde sequatur, inter varias Doctorum sententias illa est satis probabilis, & in praxi secura, quod potest, & tenetur confiteri sua peccata tam reseruata, quàm non reseruata Confessario habenti facultatem absoluendi à non reseruatis, & tunc absolui à non reseruatis directè, à reseruatis verò indirectè, cum onere tamen procurandi absolutionem à Superiori, cui casus sunt reseruati, & sic communicare, vel celebrare. Ratio est, quia etsi Confessarius ordinarius non possit absoluere à reseruatis, iuxta doctrinam Concilij Tridentini supra traditam, quia tamen potest absoluere à non reseruatis, & ex alia parte occurrit pœnitenti necessitas grauis communicandi, vel celebrandi, vt supponitur, propter vitandum scandalum, & iacturam suæ famæ, ideo in tali casu præsumitur pia mater Ecclesia consentire, quod absoluatur, etiam à reseruatis. Bonacina *dicta disp.* 4. *quæst.* 7. *punct.* 5. §. 3. *num.* 6. Naldus *in Summa verbo Bulla Cœnæ num.* 62. Portellus *supra n.* 22. post plures alios quos referunt. Extenditur hoc etiam ad casum quo ille pœnitens esset ligatus excommunicatio

monicatione, tum propter eamdem rationem, tum etiam, quia etsi verum sit, quod excommunicatio arceat hominem à Sacramento pœnitentiæ, hæc tamen prohibitio cessat in hoc casu, quia lex de vitando scandalo, & iactura famæ præfertur cuicumque legi Ecclesiasticæ. Tum præcipuè, quia *in capit. eos qui de sentent. excommunicat. in 6.* declaratur, quod tam in periculo mortis, quam dum adest impedimentum legitimum comparendi coram Superiore potest quis absolui à censura, cum onere comparendi, quam primum poterint. Bonacina *ibidem numero* 8. Naldus *ibidem*. Portellus *ibidem*, post alios, Supponunt autem communiter Doctores sic absolutum indirectè à casibus reseruatis teneri quam primum obtinere directam ipsorum absolutionem à Superiore, cui sunt reseruati, vel coram ipso compatendo, vel ab eo impetrando facultatem ad recipiendum absolutionem ab alio, postulando id per se, vel per litteras, aut libellum supplicem, proprio nomine suppresso, prout fit in Pœnitentiaria. Si autem id non faciat, peccat mortaliter. Addit Portellus *supra* ex Nauarro, talem absolutum à non reseruatis adeuntem Superiorem teneri idem ad confitendum illi reseruata.

25 Absoluens à casibus reseruatis extra articulum mortis, vel extra prædictum casum vrgentis necessitatis, non solum grauissimè peccat contra præceptum Superioris reseruantis, sed etiam absolutio est nulla, ob defectum iurisdictionis. Incurrit etiam in aliquibus casibus excommunicationis sententiam, iuxta dicta *tom* 1. *capit.* 19. *numero* 43. *& supra verbo Bulla Cœna num.* 57. Confessarij etiam, virtute Indultorum, seu priuilegiorum absoluentes ab aliquo casu ex designatis à Sacra Congregatione sub Clemente V I I I. anno 1601. iuxta moderationem tamen ab eadem Sacra Congregatione factam anno 1602. quæ retuli *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 15. incidunt in pœnas excommunicationis latæ sententiæ, priuationis Officiorum, & Dignitatis, aut Beneficiorum, & inhabilitatis ad quæcumque Officia, Prælaturas, & Beneficia, soli Papæ reseruatas. Vide has declarationes apud Quarantam *in Summ. Bull. verbo Casus reseruat.* & Barbosam *de offic. & potest. Episcop. Allegat.* 50. *propè finem.* Et nota, inhabilitatem ad audiendas confessiones, quæ posita erat in declaratione anni 1601. sublatam esse in declaratione anni 1602. Quod non animaduertit Peirinis *supra num.* 18. vbi loquitur de his pœnis. Vide & Fagundez *in* 1. *præcept. Ecclesi. lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 19. Pro aliis etiam pœnis, quas incurrunt absoluentes à casibus reseruatis sine facultate, vide Thesaurum *in praxi part.* 2. *verbo Absoluens à casibus reseruatis cap.* 3.

26 Circa eos autem quibus delegatur facultas absoluendi à casibus reseruatis, primò animaduertendum, quod etsi, iuxta plurium sententiam, cui delegata est facultas absoluendi à casibus non debet intelligi delegata facultas absoluendi à censuris, quia censuræ, vt ipsi dicunt non sunt casus, sed pœnæ casus, sic enim colligunt ex Nauarro *in Manual. capit.* 27. *numero* 161. Graffio *in decis. aur. lib.* 1. *capit.* 13. *num.* 63. & alij. Nihilominus oppositum est mihi satis probabile, prout tenent Suarez *tom.* 5. *de Censur. disp.* 7. *sect.* 4. *num.* 13. & Portellus *supra num.* 4. Nisi ex circunstantiis antecedentibus, vel consequentibus aliud colligatur. Tum quia ipsæ censuræ, etiam si sint pœnæ, etiam comprehenduntur nomine casus, & in communi modo loquendi, sicut homo dicitur cadere in peccatum, sic dicitur cadere, seu incidere in excommunicationem. Tum etiam, quia cum in Concilio Tridentino *sess.* 24. *cap.* 6. detur facultas Episcopis absoluendi à casibus occultis, ex communi omnium sententia ibi per casus intelliguntur tam peccata, quàm censuræ illi annexæ. Nec obstat, quod dicunt id esse solum verum in casibus Papalibus, quibus regulariter semper est annexa censura. Etsi enim id ita sit, iuxta dicta in superioribus, nihilominus ex hoc habetur nomen casus tam ad peccata, quàm ad censuras extendi. Qui ergo habuit à Superiore auctoritatem absoluendi à casibus, habuit etiam absoluendi à peccatis, & censuris, nisi aliud, vt dixi ex circunstantiis colligatur.

27 Illud autem est verum, quod qui delegatus est ad absolutionem casuum, non propterea accepit facultatem ad dispensandum, vel commutandum vota, vel iuramenta, quia ista non sunt casus. Nauarrus, & Graffius *supra*. Idem dicunt de irregularitatibus. Sed hoc non omnino placet, quia etiam vocari possunt casus, & homo dicitur cadere in irregularitatem. Ex alio tamen capite horum sententia videtur probabilior, eo quod irregularitas non absoluitur, sed dispensatur. Rursus est difficilis dispensationis, & ita si expressè non concedatur, non censetur concessa, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 19. Nihilominus ad circunstantias, & modum quo hæc facultas concedi solet, attendendum est.

28 Cui conceditur à Papa facultas absoluendi à casibus ipsi reseruatis, non conceditur, nisi exprimatur, à casibus Bullæ Cœnæ, quia isti sunt specialis notæ digni. Et ita vsu receptum est. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. disputat.* 21. *sect.* 3. *num.* 3. Riccius *in praxi aurea resolut.* 333. Nec cui conceditur facultas à casibus Bullæ Cœnæ conceditur ab hæresi, propter maiorem specialitatem huius casus. Henriquez *in Summa lib.* 8. *capit.* 16. §. 3. Azor. *Institut. Moral. tom.* 1. *libr.* 8. *cap.* 10. *quæst* 12. vbi opposita sententia relata, hanc vocat veram, & conformem vsui, ac stylo Curiæ Romanæ.

29 Si quis durante termino illi præfixo, vt posset absolui à reseruatis valdè confessus, est, & oblitus alicuius reseruati quem habebat, potest transacto illo termino ab eo absolui, iuxta dicenda infra verbo *Iubilæum num.* 17. Portellus *supra num.* 8. ex Sà, & Sanchez. Dixi *validè confessus est*, quia confessus inualidè non fruitur hoc priuilegio, iuxta dicenda eo loco. Quando autem Prælatus concedit facultatem perpetuam absoluendi à reseruatis intelligitur do præteritis, & futuris. Portellus *supra num.* 13. ex Vega *in Summa*.

30 Posse illum cui delegata est facultas absoluendi ab omnibus casibus reseruatis subdelegare illam (eo quod licet delegatus ad vnam causam in particulari subdelegare non possit *lib.* 2. *Indice C. de Ind. cap. fin. de offic. delegat.* delegatus tamen ad vniuersitatem causarum subdelegare potest) colligi potest ex Nauarro *in Manual. cap.* 27. *num.* 45. Sorbo *in Additionad Compend. verbo Absolutio Ordin quoad Fratres in fine.* & tenet Peirinis *supra num.* 27. *&* 2. *tom. priuileg. Minim. in Constit.* 10. *Vrbani V I I I. n.* 14. Limitatione tamen eget. Si enim alicui delegata est hæc potestas, vt Iudici, vel Prælato, & pro vtroque foro, veluti si generalis concederet Prouinciali facultatem absoluendi ab omnibus casibus ipsius, vel Prouincialis, Priori, aut Guardiano, cum facultate explicita, vel implicita subdelegandi (de quo Portellus *supra in Additionib. num.* 1.) sic admittenda est hæc doctrina. Neganda tamen, quando ea facultas concessa est alicui, vt Confessario dumtaxat, & solum pro foro interno, hæc enim indelegabilis est, vt patet ex vsu Ecclesiæ.

Pro

30 Pro casibus ab Episcopis reseruandis hæc statuit Congregatio Episcoporum, & Regularium sub Clemente VIII. in decretis anni 1601. de quibus supra dixi: *Monentur omnes, vt paucos, eosque tantum, quos ad Christianam disciplinam retinendam, animarumque sibi creditarum salutem pro cuiusuis Diœcesis statu, & qualitate necessario reseruandos esse iudicauerint.* Item eadem Sacra Congregatio in decretis moderatoriis præcedentium de anno 1602. de quibus etiam supra dixi, hæc statuit: *Illos rursus magnoperè admonendos censetur, vt non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantum, & grauiorum criminum absolutionem sibi reseruent, quorum reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat in ædificationem, non autem in destructionem cedat, &c.* Et infrà: *Prohibet etiam ne sibi superfluè reseruent casus in Bulla die Cœnæ Domini legi consueta contentos, neque alios Sedi Apostolicæ specialiter reseruatos.* Subiungitur etiam: *Facultatem verò, & licentiam absoluendi à casibus reseruatis, quam in scriptis tantum concedi permittebatur, etiam viua voce concedi posse declarat.* Extant etiam litteræ eiusdem Sacræ Congregationis eodem anno missæ ad Archiepiscopum Neapolitanum (quarum etiam copia ad alios Ordinarios mittebatur) in quibus regulæ designantur circa hos casus ab Episcopis reseruandos. Vide Barbosam *de offic. & potest. Episcop. allegat.* 50. *in fine & in Collectan. Bullar. verbo casus reseruati.*

31 Declaratum etiam est ab eadem Sacra Congregatione non posse esse casum reseruatum restitutionem incertorum, nec eorum, qui nocte per Ciuitatem inhonesta cantant, nec violatores festorum. Gauantus *in Manual. Prælator. verbo casus reseruati.* Barbosa *supra in Collect. Bullar.*

32 De casibus autem ex decreto eiusdem Clementis VIII. permissis reseruari à Superioribus regularium, in genere dixi *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 20. in specie verò, & particulariter in huius summæ discursu de illis loquor. Etenim de primo, qui est *Veneficia, incantationes, & sortilegia*, dicam verbo *Veneficia.* De secundo, qui est *Apostasia à Religione, siue habitu dimisso, siue retento, quando eo peruenerit, vt extra septa Monasterij, seu Conuentus fiat egressio,* & de tertio, qui est *Nocturna, ac furtiua è Monasterio, seu Conuentu egressio, etiam non animo Apostatandi facta,* præter dicta supra verbo *Apostata, & Apostasia,* plura dixi eo *tom.* 1. *cap.* 13. & 16. De quarto, qui est *Proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale*, plura etiam dixi eo *tom.* 1. *cap.* 6. De quinto, qui est *Iuramentum falsum in iudicio Regulari, seu legitimo*, dicam infra verbo *Iuramentum.* De sexto, qui est *Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiam effectu non secuto*, dixi supra verbo *Abortus.* De septimo, qui est *Falsificatio manus, aut sigilli Officialium Monasterij, aut Conuentus*, dicam verbo *Falsarius.* De octauo, qui est *Furtum Monasterij, seu Conuentus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale*, dicam verbo *Furtum*, & aliqua dixi *tom.* 1. *cap.* 6. De nono, qui est *Lapsus carnis voluntarius opere consummatus*, dixi eo *tom.* 1. *cap.* 5. De decimo, qui est *Occisio, seu vulneratio, seu grauis percussio cuiuscumque personæ*, dicam verbo *Homicidium.* Ac de vndecimo, qui est *Malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum à Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad Superiores*, dixi eo *to.* 1. *cap.* 8. *num.* 30. De illis etiam agunt. Quaranta *in Summa Bullar. verbo casus reseruati.* Coriolanus *in Tract. de casibus reseruatis.* Peirinis *tom.* 2. *de Prælato quæst.* 3. *cap.* 2. §. 1. & alij.

CAVSA IVDICIALIS Regularium.

SVMMARIVM.

Causa iudicialis, quid, & quotuplex sit. num. 1.
Causæ ciuiles Regularium cum ipsi sunt actores à quibus cognoscuntur. num. 2.
An possint tunc agere coram Iudice sæculari. numero 3.
Quid, quando ipsi Regulares sunt rei. num. 4.
Quid de Regularibus extra Monasterium degentibus. num. 5.
Qua ratione caput volentes de priuilegiis, *& Concil. Tridentinum intelligenda. num.* 6.
Nec in prima instantia coram Ordinariis conueniri possunt. num. 7.
Quomodo Bulla Pauli V. intelligenda. num. 8.
Causæ de nullitate professionis apud quos tractandæ. num. 9.
Quid de causis criminalibus Regularium. num. 10.
An possint trahere suos coram aliis iudicibus. numero 11.
Quid, quando ipsi sunt rei. num. 12.
Coram Ordinariis, quando trahi possunt. num. 13.
Quid de causis spectantibus ad Sanctum Officium, num. 14.
Quid si Ordinarij procedant contra ipsos in casibus non permissis. num. 15.
An propter Prælatorum negligentiam id liceat. numero 16.
Alia remissiuè. num. 17.

CAVSA iudicialis est materia nondum discussione, & examine patefacta, quæ dum proponitur dicitur *iudicium*, & cum definitur dicitur *iustitia*, cap. *forus de verb. significat.* Est autem duplex; quædam sæcularis, quædam Ecclesiastica; rursus alia criminalis, alia ciuilis: similiter alia spiritualis, alia spiritualibus annexa. Syluester *in Summa verbo causa dub.* 3. & 5. Sanchez *in opusc. Moral. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *dub.* 8. De his breuiter agendum, saltem remissiuè, quatenus ad Regulares spectat. 1

Et quidem loquendo de causis ciuilibus Regularium cum ipsi sunt actores, & illis illata est iniuria manifesta, vel violentia, cognosci possunt à conseruatoribus, iuxta dicta *tom.* 2. *cap.* 10. *num.* 62 ex constitutione Greg. XV. quæ incipit *Sanctissimus*, & declaratione S. Congregationis eo cap. relatis, & iuxta modum ibi præscriptum. Etsi oppositum defendat. Sanchez *sup. cap.* 9. *dub.* 6. nisi in casu quo Religio spoliaretur aliquibus bonis, quæ possidet. Cum autē non est illis illata manifesta iniuria, aut violentia, & ipsi sunt actores non potest causa cognosci ab eorum conseruatoribus, sed ab aliis Iudicibus competentibus. Ratio est, quia etsi ante dictam constitutionem Greg. XV. id fieri posset, iuxta dicta eo *cap.* 2. *num.* 30. post illam tamen id fieri non licet, eo quod in ipsa constitutione clarè decernitur, vt retuli *ibidem num.* 42. quod conseruatores nullam habeant iurisdictionem *in causis in quibus Regulares actores fuerint.* Quod limitans S. Congregatio, vt ibidem etiam retuli *n.* 47. dicit, quod in manifestis iniuriis, & violentiis defendi possunt à conseruatoribus. 2

Ex hoc enim infertur non posse id fieri, quando non est manifesta iniuria, aut violentia. Hoc etiam sensu accipi debet, id quod *ibid. num.*61. dixi, videlicet non posse procedere hoc tempore conseruatores Regularium in causis ciuilibus eorum, qui aliquam pecuniæ summam, vel aliquam rem ipsis debent, ex locationibus, legatis, testamentis, &c. Intellige, quando non est manifesta iniuria, aut violentia, quia si illa esset, possent id facere ex vi declarationis S. Congregationis relatæ.

3 Possunt similiter Regulares in eisdem causis ciuilibus, in quibus ipsi actores sunt, siue cum adest manifesta iniuria, aut violentia, siue cum non adest, agere coram Iudice sæculari, iuxta dicta eo *cap.*10. *num.*73. & cum conditionibus ibi ex prædicta Constitutione Greg. XV. designatis. Nec propterea, quod non agant coram conseruatoribus, etiam quando possunt, sibi vllo modo præiudicant, vt habent Federicus de Senis *in conf.* 14. *num.*5. & Lauretus de Franchis *in controuers. Episcop. & Regular. supra dict. constitution. Gregorij XV. pag.*178. *in solut. ad* 4. Quando autem religiosus hoc modo ageret in iudicio forensi contra aliquem debet habere licentiam sui Superioris; iuxta dicta *tomo primo capitulo nono numero* 11. *& supra verb. Accusare, & accusator numero* 1. cum limitationibus tamen ibi adductis.

4 In prædictis autem causis ciuilibus, quando Regulares sunt rei trahi debent coram eorum Superioribus. Illi enim sunt legitimi eorum Iudices. Idque constat, non solum ex eorum exemptione à quibuscumque Iudicibus, etiam Ecclesiasticis, de quo verbo *Exemptio* dicetur, sed ex dictis *tom.*1. *cap.*11. *numero* 10. Posse etiam trahi coram eorum conseruatoribus colligitur, tum ex declaratione Sacræ Congregationis sub Paulo V. tum ex Constitutione relata Gregorij XV. Vt enim retuli *tom.* 2. *cap.* 10. *n.*42. expressè ibi asserit posse Regulares coram suis conseruatoribus trahi, aut conueniri.

5 Regulares tamen extra Monasterium degentes, etiam si certum Iudicem à Sede Apostolica deputatum in partibus habeant, in aliis vero, si ipsum Iudicem non habuerint, conueniri debent coram Ordinariis tamquam in hoc à Sede Apostolica delegatis in ciuilibus causis mercedum, & miserabilium personarum. Ita enim decernitur in Concil. Tridentin. à *sess.*7. *cap.*14. de quo dixi *tom.* 1. *cap.*11. *numero* 10. *& tom.*2. *cap.*10. *num.*6. *&* 7. Circa quæ, præter ibi dicta, nota, quod Monachus dicitur habitare intra Monasterium, quando ex licentia sui Prælati degit extra Monasterium. Ita ex Abbate antiquo, Panormitano, Angelo, Siluestro, Nauarro, & Henriquez affert Sanchez *in opuscul Moral. tom.*2. *lib.*6. *cap.*9. *dub.*2. *n.*4. Vnde quantumcumque Religiosus extra claustra degat ex legitima licentia sui Prælati, non potest conueniri coram Ordinariis, etiam in dictis causis ciuilibus mercedum, & miserabilium personarum, quia iste reputatur esse intra Monasterium. Vnde etiam inferunt Rodriguez *tom.*2. *Quæstion. Regular. quæst.*2. *art.*8. Peirinis *tom* 1. *Priuilegior. Mendican. in Constitut.* 2. *Sixti IV. num.*29. & Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 15. *quæsit.* 7. *num.* 9. inseruientes alicui beneficio, vel addictus seruitio Monialium, non comprehendi hoc decreto, quia non degunt extra Monasterium ex speciali priuilegio, aut licentia, sed ex instituto. Nota etiam, quod per causas mercedum intelliguntur causæ stipendiorum, seu salariorum debitorum operariis, vel mercenariis. Henriquez *lib.*7. *de Indulgent. cap.*25. *num.*5. *in comment. littera* O. Sanchez *supra num.* 5. Vbi etiam *num.* 6. tractat, quæ sint istæ miserabiles personæ, de quibus loquitur Concilium.

6 Maius dubium est, an ratione *cap. volentes de priuileg. in* 6. quod Concilium *dicta sess.*7. *cap.*14. innouat, & obseruari percipit in causis exemptorum, possint Regulares trahi coram Ordinariis. Dicit enim Innocent. IV. eo cap. de exemptis loquens sic: *Declaratione irrefragabili definimus, quod quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, siue contractus, aut rei de qua contra ipsos agitur, ritè possunt coram locorum Ordinariis conueniri.* Cum ergo Concilium hoc caput innouet, videtur iuxta illud dicendum posse Regulares conueniri coram Ordinariis. Nihilominus oppositum dicendum est, maximè propter dicta eo *cap.*11. *num.*10. expressè enim Paulus V. in Bulla ibi adducta & Sacra Congregatio decreto in Bulla relato declararunt ad instantiam Procuratoris Generalis Carmelitarum non comprehendi Regulares Constitutione illa dicti *cap. Volentes* Accedit, quod, vt probat ex multis Sanchez *tom.* 2. *Opusc. Moral. lib.*6. *cap.*9. *dub.*1. *num.*25. dictum *cap. Volentes* solum loquitur de exemptis ratione loci, isti enim quoties deliquerint, vel contraxerint in loco non exempto, vel circa rem sitam in loco non exempto conueniri poterunt coram Ordinariis, non verò loquitur de habentibus exemptionem personalem, quales sunt Religiosi. Idem sequitur etiam ex multis aliis Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Alleg.* 105. *numero* 23.

7 Similiter, nec conueniri possunt, etiam in prima instantia, coram Ordinariis, propter decretum Concilij Tridentini *sess.* 24. *cap.* 20. vbi dicitur: *Causa omnes ad forum Ecclesiasticum, quomodolibet pertinentes, etiam si Beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur.* Ratio est, quia Paulus V. in dicta Bulla, & Sacra Congregatio in ea relata declararunt ad Regulares non pertinere, nec per illud imminutas, aut restrictas esse eorum conseruatorias, nec aliquid noui inductum quo ad illarum primam instantiam. Ita etiam sequitur Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Allegat.*81. *numero* 13. afferens etiam declarationem aliam Sacræ Congregationis, & Rotæ decisionem in Oscensi *iurisdictionis* 12. Decembris 1614.

8 Hic notandum pro iis, quæ dicta sunt de ista Bulla Pauli V. & declaratione Sacræ Congregationis in ea inserta, quod licet supplicatio facta per dictum Procuratorem Generalem Carmelitarum ad Sacram Congregationem solum esset de Regularibus intra claustra degentibus, an comprehenderentur tum dicto *capit. Volentes* innouato à Concilio Tridentin. *sess.*7. *cap.* 14. tum decreto eiusdem Concilij Tridentini *sess.*24. *cap.* 20. Ipsa tamen Sacra Congregatio vniuersaliter respondit sine dicta determinatione de Regularibus intra claustra degentibus, sed indefinitè, & generaliter de ipsis Regularibus, quo denotari videtur, Regulares siue intra claustra, siue extra illa degentes non comprehendi *in c. Volentes*, nequo decreto Concilij Tridentini *sess.*7. *cap.*14. illud innouantis, neque etiam decreto *sess.* 24. *cap.*20. Vide Bullam *in* 3. *tom. Bullar.* inter Bullas Pauli V. *num.*34. & apud Peirinis *tom.* 1. *Priuilegior. Mendicant. in Constit.* 2. *Sixti IV. num.* 32. Vide etiam Barbosam loco relato *de offic. & potestat. Episcop. Allegat.* 105. *num.* 23. & Ioannem Mariam Nouarium *in Lucerna Regular. verbo causa numero* 3. 4. *&* 5.

9 Causæ etiam de nullitate professionis tractari

debent

debent coram Ordinario, & Superiore Religionis, iuxta Concil. Trident. *sess.* 25. *de Regularibus capite* 19. De quo aliqua *tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 7. *&* 8. & alia 4. tomo verbo *Professio Regularium*. Sed nota, quod si huiusmodi causæ intra biennium non determinentur, ad Iudices Superiores trahi possunt, iuxta decretum eiusdem Concilij Tridentini *sess.* 24. *cap.* 20. nisi assignentur causæ legitimæ, propter quas non sunt definitæ. Ita enim habetur ex declarationibus Sacræ Congregationis, quas referunt Armend. *in additionibus ad recopil. legum* Nauarr. *lib.* 2. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Relig. num.* 40. Franciscus Leo *in Thesaur. for. Ecclesiast. part.* 2. *cap.* 1. *n.* 72. Riccius *in praxi aurea resol.* 334. & Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat.* 81. *num.* 8. *& in Collect. Bullar. verbo causa.*

10 Quoad causas vero criminales, quamuis ex dictis colligi possit ad quos pertineant, nihilominus maioris claritatis gratia dicendum, quod cum in illis sunt actores Regulares, & illis illata est manifesta iniuria, vel violentia, possunt reos trahere coram conseruatoribus. Hoc enim illis videtur concessum, non solum in antiquis priuilegiis Religionum, de quibus egi *tom.* 2. *cap.* 10. *à num.* 3. Sed etiam colligi id potest ex Constitutione Greg. XV. eo capite relata, adiuncta declaratione Congregationis circa illam, quæ vt retuli *ibid. num.* 47. declarauit: *Minimè sublatam esse facultatem, quam habeat Conseruatores defendendi Regulares à manifestis iniuriis, ac violentiis, dummodo obseruent formam præscriptam Constitutionis Innoc. IV. & Bonifac. VIII. relatis in cap.* 1. *& fin. de offic. delegat. in* 6.

11 Cum autem non est illis illata manifesta iniuria, vel violentia possunt trahere suos reos coram Iudicibus competentibus; vel specialibus Iudicibus à Principibus, vel Magistratibus designatis, iuxta dicta *sup.* & dicto *cap.* 10. *n.* 73. cum conditionibus tamen vtroque loco notatis. Imò, si causa sanguinis versatur, obseruandum, quod dixi supra verbo *Accusare.*

12 Quando vero ipsi sunt rei, applicanda sunt ea, quæ superius dixi: quod scilicet trahi debeant coram eorum Superioribus qui sunt legitimi, & Ordinarij eorum Iudices. Quamuis autem ex dictis ex constitutione dicta Gregorij XV. & declaratione Sacræ Congregationis videatur colligi trahi etiam posse coram conseruatoribus; id tamen expediens non est bono nomini, & famæ Regularium, nec vsu receptum.

13 Coram Ordinariis autem numquam trahi possunt, nisi in casibus à Concilio Tridentino permissis. De quibus egi *tomo primo*, scilicet de Regularibus extra Monasterium degentibus, & delinquentibus, iuxta dicta ibi *c.* 11. *n.* 8. *&* 10. Quod extendunt etiam ad Equites Ierosolymitanos Riccius *in Collectan. dec.* 503. & Nouarius *in Lucerna Regular. verbo Delinquens n.* 2. Et de illis, qui sine mandato suorum Superiorum in scriptis, extra suos Conuentus reperti fuerint, vel si missi ad vniuersitates in Conuentibus non inhabitant, iuxta dicta eo *cap.* 11. *num.* 1. Item de Religioso intra claustra degente, sed extra illa notoriè delinquente, iuxta dicta *ibid. c.* 16. *num.* 26. *&* 27. & dicenda infra verbo *Delinquens Regularis*. Ac de Religiosis executoribus testamentorum iuxta dicta eo *tom.* 1. *c.* 9. *n.* 9. Vide alia dicenda verbo *Episcopus.*

14 De casu hæresis qualiter spectet ad Sanctum Officium Inquisitionis, vel Ordinarios, dixi *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 18. Quod idem similiter de casu Astrologiæ iudiciariæ, dixi *cap.* 10. *num.* 27. Et de casu eorum, qui Missas celebrant in gradu Sacerdotis non constituti, *ibid. n.* 22. Et de casu solicitantium in Confessione, &c. ad illicita, *ibid. cap.* 19. *num.* 33. Ac de casu ob loquentium in materia Conceptionis purissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, *ibid. c.* 20. *n.* 12. Item de casu eorum, qui indebitè colunt non Canonizatos, aut Beatificatos, *c.* 12. *n.* 30. Casum vero Monetariorum ad Ordinarios spectare eo *c.* 10. *n.* 23. dixi.

Addendum quod si Ordinarij tentent procedere contra Regulares exemptos in aliis casibus eisdem non permissis in iudicio, vel extra, vel contra res Monasterij in quauis causa ciuili, criminali, &c. processus, sententiæ, & inde secuta sunt ipso iure irrita, & nullum pariunt præiudicium, nullumque effectum operantur, nec sententia transit in rem iudicatam, nec debet mandari executioni, cum nullam habeant iurisdictionem sic facientes. Henriquez *lib.* 7. *de indulgent. c.* 25 *toto n.* 5. Sanchez *supra dicto cap.* 9. *dub.* 1. *num.* 27. 15

Quæ intelligena etiam in casu quo Prælati Regulares negligentes essent in subditorum correctione, quia non propterea ius aliquod deuoluitur ad Ordinarios, sed ad Prælatum superiorem illis Prælatis negligentibus. Henriquez *supra num.* 4. Sanchez supra *num.* 26. 16

Alia circa hoc punctum, vide verbo *Clericus*, & verbo *Delinquens Regularis*, verbo *Episcopus*, verbo *Exemptio Regularium*, & verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium.* 17

CENSVRA ECCLESIASTICA.

SVMMARIVM.

Censura quid, & quotuplex sit. n. 1.
An alia præter excommunicationem, suspensionem, & interdictum. ibid.
Qui possunt ponere censuras. n. 2.
Quæ conditiones pro eis requirantur. ibid.
Qualis iurisdictio. n. 3.
Qui ligari possunt, censura. n. 4.
Religiosi hospites, an ligentur censuris Conuentuum in quibus morantur. ibid.
Censura qualiter ferri debeat. n. 5.
An sub conditione ferri possit. ibid.
Iuris forma in ea seruanda. n. 6.
Monitio ad eam requisita. n. 7.
Qualis esse debeat. ibid.
Praxis Regularium Prælatorum in ea ferenda. numero 8.
An eam ferre possint extra proprium territorium. numero 9.
Ferri non potest, nisi propter peccatum proportionatum. num. 10.
Quale esse debeat tale peccatum. ibid.
Qui excusentur à censura incurrenda. n. 11.
Quibus modis tollitur censura. n. 12.
Censura non reseruata à quibus tollantur. numero 13.
Alia remissiuè. n. 14.

CENSVRA apud Romanos significabat sententiam Censuris mores corrigentis, aut pœnam discernentis. Hinc eadem vox translata est ad significandam spiritualem pœnam, quam Ecclesiæ Prælati contumacibus infligunt. Cornexo *tomo* 2. *in*

in tertia parte tractat. quinto de Censur. disput. in principio. Laymanus *libro* 1. *tractat.* 5. *parte* 1. *capite* 1. Est autem Censura pœna spiritualis inflicta ab Ecclesiastica potestate priuans hominem baptizatum vsu aliquorum spiritualium. Bonacina *de Censuris disputat.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 1. *numero* 1. est triplex, scilicet excommunicatio, suspensio, & interdictum. Ita enim determinasse videtur Innocentius III. *in capit. quærenti de verbor. significat.* qui interrogatus, quid per Censuras intelligeretur, tres prædictas solũ designauit Estque hæc sententia stylo Curiæ conformis. Solum enim enim istas, & non alias pro Censuris vsurpat. Suarez *de Censur. disputat.* 1. *section.* 3. Auila *de Censur. part.* 1. *dub.* 5. Aliqui tamen auctores septem Censuras assignant, videlicet, præter tres relatas, Irregularitatem ratione delicti, degradationem, depositionem, & cessationem à diuinis. De quibus suo loco dicetur. Cornexo *supra dub.* 2. & alij. Censura alia est à iure, ea videlicet, quæ fertur per legem, vel statutum perpetuo duratura; alia ab homine, ea scilicet, quæ fertur non per legem, aut statutum perpetuo duratura, sed per præceptum, decretum, vel sententiam. Laymanus *supra num.* 2. Deinde, alia est latæ sententiæ, illa scilicet, quam reus sine alia Iudicis sententia, ipso facto, vel criminis commissione incurrit; alia sententiæ ferendæ, quæ per Iudicis sententiam infligenda est. Laymanus *ibidem numero* 3. Quando autem ex verbis colligatur Censuram esse latæ sententiæ, vel solum ferendæ, dixi *tomo* 1. *cap.* 10. *num.* 29. Item Censura alia est per modum legis, aut præcepti præcipientis aliquid sub pœna illius; alia est per modum sententiæ: quando scilicet Iudex, vel Prælatus condemnat reum ad illam. Suarez *sup. disp.* 4. *sect.* 5 *n.* 1.

2 Causæ efficientes censurarum, seu illi, qui possunt infligere Censuras, non solum sunt Summus Pontifex respectu omnium Christianorum, Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ respectu sibi subditorum, vel illi quibus ipsi eam facultatem delegauerint. Sed etiam (vt ad nostra propria accedamus) Generales, Prouinciales, Priores, seu Guardiani, aut alij Superiores, etiam immediati Religionum, iuxta dicta *tom. cap.* 18. *num.* 22. De quibus, & alijs quibus similis potestas conceditur, Cornexo *supra disputat.* 3. *dub.* 1. Ad hoc autem, quod censuras aliquis imponat requiritur primò, & principaliter, quod habeat iurisdictionem in foro externo. Est enim Censura actus iurisdictionis Ecclesiasticæ externæ, vt sumitur ex *capit. cum ab Ecclesiarum de offic. ordinar.* Laymanus *supra c.* 3. *n.* 1. Hinc requiritur secundo, quod sit Clericus, & non laicus, *capit. decernimus de Iudicijs, cap. iudicatum distinct.* 89. quia solus Clericus saltem primæ tonsuræ est capax dictæ iurisdictionis, non quod ferre Censuras sit actus Ordinis, sed quia per illum constituitur capax ipsius. Cornexo *supra disputat.* 2. *dub.* 3. Vnde si casu aliquo laicus, aut conuersus in Religione aliqua esset Prælatus, ille non posset imponere censuras, iuxta dicta 2. *tomo capite* 8. *numero* 18. Ex potestate tamen Papæ id potest illi committi, quia, quod hoc nequeat facere laicus, vel conuersus, solum prouenit ex iure Ecclesiastico, cui non subiacet Papa. Cornexo *supra disputat* 3. *dub.* 3. *num.* 4. Nouitio tamen Clerico id competere potest. Paludanus *in* 4. *distin.* 10. *quæstio.* 2. *artic.* 3. Hinc etiam requiritur tertio, quod sit vir, & non fœmina, *capit. de Monialibus de senten. excommunicatio cap. noua de pœnitent. & remiss. & cap. dilecta de maiorit. & obedien.* Vnde nec Abbatissis Monialium id competit, iuxta dicta *tom.* 1. *capite* 26. *numero* 11. & supra verbo *Abbatissa num.* 16. Vbi etiam notaui quo sensu dicantur aliquando suspendere. Probabile autem est de absoluta Papæ potentia id fieri posse, prout colligitur ex S. Thom, in 4. *distin.* 19. *quæstio.* 1. *artic.* 1. *quæstione* 3. *ad* 4. *& distin.* 25. *quæstio.* 2. *artic.* 1. *quæst.* 3. *ad* 2. & Soto *in* 4. *dist.* 20. *quæstione* 1. *artic.* 4. *circa* 4. *argum.* Hinc quoque quartò requiritur, quod sit baptizatus. Etenim non baptizatus, nec potest esse clericus, nec capax iurisdictionis. Cornezo dicto *dub.* 3. Propterea etiam communiter dicitur, debere esse hominem Viatorem, quia solus ille est capax talis iurisdictionis, cum iurisdictio sit quidam gladius Ecclesiæ militantis. Bonacina *sup. punct.* 2. *n.* 3.

3 Præter hæc autem requiritur etiam ad hoc, vt aliquis ferre possit censuras, quod iurisdictio quam habet, ligata, aut impedita non sit per excommunicationem, suspensionem, &c. iuxta dicta *tomo* 1. *cap.* 18. *num.* 22. vel per defectum vsus rationis, vt contingit in ebrio, furioso, vel insano, quia ferre Censuras est actio humana, quæ talibus conuenire non potest. Vgolinus *Tabula prima c.* 2. Cornexo *supra disp.* 2. *dub.* 4.

4 Causæ verò materiales censuræ, seu illi, qui censura ligari possunt; sunt primo, homines viuentes, non mortui, 24. *quæstione* 2. quia illi solum sunt subiecti iurisdictioni Ecclesiæ. Cornexo *supra disputat.* 9. *dub.* 1. Vnde non dæmones, aut animalia irrationalia, nisi solum impropriè, propter eamdem rationem. Bonacina *supra punct.* 4. *num.* 4. Secundò, homines Viatores, seu viuentes vita mortali, non Beati propter eamdem rationem. Laymanus *supra cap.* 4. *num.* 2. Tertiò, homines baptizati, etiam propter eamdem rationem. Cornexo *supra dub.* 1. Quartò, habentes vsum rationis, quia solum isti obligari possunt præceptis Ecclesiæ, & esse capaces contumaciæ. Cornexo *supra dub.* 3. Quintò, subditi ferentis censuras, Neque enim par in parem, aut inferior in superiorem habere potest iurisdictionem in foro externo, Cornexo *dub. quarto.* Hic nota, Religiosos hospites per aliquod tempus commorantes in Conuentibus suæ Religionis regulariter censeri subditos Superiorum illorum Conuentuum, vbi commorantur, vt habet Peirinis *tomo* 2. *de Prælato quæst.* 1. *cap.* 8. *num.* 20. *&* 21. Ac per consequens subijci censuris ab ipsis impositis sicut legibus, & præceptis. Vnde quod *tom.* 1. *cap.* 4. *n.* 22. dixi, intelligi debet de hospitibus trascuntibus, & non commorantibus in Conuentibus per aliquod notabile tempus.

5 Censura non potest ferri per actum merè internum, hic enim cum non sit sensibilis, non potest esse actus iurisdictionis externæ, nec operari aliquid in subditos. Cornexo *supra disputat. quarta, in princip.* Non tamen requiruntur certa, & determinata verba, sed sufficit scriptura, vel aliquod signum exterius quo exprimatur voluntas imponendi censuram, Suarez *tomo* 5. *in* 3. *parte de Censuris disput.* 3. *section.* 2. Necessaria tamen sunt verba, vel signa determinata ad speciem censuræ, excomunicationem verbi gratia suspensionem &c. quia alias, nec voluntas Superioris sufficienter manifestaretur subdito, nec subditus teneretur obedire. Cornexo dicta *disput.* 4. *dub.* 1. Vnde si Prælatus dicat suspendo Petrum, nisi ex circũstantijs notum esset circa quod esset illa suspensio, Officium videlicet, vel Beneficium, & cetera nihil faceret, propter eamdem rationem. Cornexo *ibidem.* Qui secus, & rectè dicit sentiendum, quando Prælatus diceret excommunico Petrum, verbum enim *excommunico*, tum ex vsu Ecclesiæ, tum

ex

ex decisione *capit. si quem de sentent. excommunic.* supponit solum pro excommunicatione maiori. Verba similiter, vel signa per quæ fertur censura debent etiam esse determinata ad personam, vel personas, quæ ligantur illa, alias non ligarentur, quia censuræ faciunt solum id quod significant. Suarez *supra* Bonacina *supra punct. 7. num. 6.* Potest ferri censura solum sub conditione, vt si dicat Prælatus, nisi hoc feceris excommunico te, sic enim tenet vsus Ecclesiæ, & habetur ex *cap. praeterea, 2. de appellation.* Quo casu censura non incurritur, vsque ad aduentum conditionis. Cornexo *supra dub. 2.* Imo si legitimè ab ea interim appellatur, non incurretur, etiam adueniente conditione, prout habetur ex dicto *cap. praeterea.* Et ratio est, quia censura illa non habet effectum tunc nisi adueniente conditione: ergo ante illam impediri legitimè potest. Idem Cornexo *ibidem.* Vide dicta supra verbo *Appellation. 11.* Si autem Prælatus ferat censuras sub conditionibus impertinentibus, non solum grauiter peccat, quia irrationabiliter facit pendere censuras à re impertinente, & quia abutitur potestate Ecclesiastica: sed etiam inualidus videtur esse talis modus ferendi censuras, saltem, quando conditio est de futuro contingenti, quia continet intolerabilem errorem, & abusum potestatis spiritualis. Suarez *supra disp. 3. sect. 8.* Corn. *sup. dub. 3.*

6 In ferenda Censura obseruari debet iuris forma, primò, quod non feratur diebus feriatis, illis scilicet, qui specialiter dicati sunt cultui diuino. Sayrus *lib. 1. cap. 14.* Est autem sermo de censura, quæ fertur per modum sententiæ. Sententia enim cum non possit fieri sine præuia cognitione iudiciali causæ, non potest dari prædictis diebus. Cornexo *disp. 6. dub. 3.* Non de illa, quæ fit per modum legis, statuti, aut præcepti, quia ad istam non requiritur iudicialis cognitio. Cornexo *ibidem.* Imo in casu vrgenti, & euidentis contumaciæ non videtur requiri dicta conditio. Idem Cornexo. Debet secundo Censura ferri in scriptis *c. cum Medicinalis de sentent. excommunic. in 6.* Nauar. *cap. 27. num. 8.* Suarez *disp. 3. sect. 13. numero 2.* Et aliter faciens incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis Officiis per mensem dicto *cap. cum Medicinalis.* Limita, nisi vrgeat iusta aliqua causa. Nauarr. *ibidem.* Bonacina *supra punct. 8.* Vel nisi adsit bona fides, aut ignorantia, quia dictus textus solum videtur loqui contra eos, qui temere id faciunt, Bonacina *ibidem num. 2.* Debet etiam causa Censuræ exprimi. Eo *cap. cum Medicinalis.* Suarez *supra dicta sect. 13. num. 5.* Cornexo *disp. 6. dub. 1.* Alias incurretur etiam prædicta pœna. Bonacina supra. Item exemplum huiusmodi scripturæ debet Censura affecto tradi intra mensem, si id petierit, dicto *cap. Medicinalis*, & aliter faciens incurrit etiam dictam pœnam. Suarez dicta *sect. 13. n. 7. & 8.* Aduertunt autem communiter prædicti authores harum conditionum, vel alicuius ipsarum defectum non reddere Censuram nullam, aut irritam, sed peccare ita facientem, iuxta dicta etiam *tom. 1. capitulo 18. num. 22.* [Quia tamen eo *num. 22.* dixi, censuram ferri debere in scriptis, ita vt peccet Prælatus aliter faciens, imo iuxta dicta incurrat suspensionem, de qua supra, quod etiam tenet loquendo de Prælato, seu Iudice Regulari. Sanchez *tom. 2. consilior. moral. libro 6. cap. 8. dubio 2. num. 3.* Nihilominus extat concessio Leonis X. pro Prælatis Minorum vt possent ferre excommunicationem sine scriptura, non obstante dicta pœna Iuris de suspensione. Referunt hanc concessionem Cassarubius *in Compend. Priuileg. Mendican. verbo Absolutio ordinaria quoad Fratres numero 26. & verbo Excommunicatio num. 7.* ac Rodriguez in Bullario in Leone X. inter viuæ vocis oracula ipsius *numero 66.* Quia tamen vt ex eisdem Authoribus habetur hæc concessio fuit viuæ vocis oraculo concessa, imò & non authentico, quia propterea notatur à Casiarubio littera O. patua, per quam viuæ vocis oracula non authentica denotare solet, ideo talis concessio inutilis est his temporibus nisi alio modo confirmata iuxta ea, quæ dico *quarto tomo verbo Viuæ vocis Oracula.* Aliunde tamen videtur id concessum Prælatis Regularibus propter multa priuilegia quæ ipsorum plurimi habent, quod in correctionibus suorum subditorum non teneantur obseruare rimulas, & apices Iuris, inter quas ita de scriptura videtur numeranda. Prout habent Lapus *allegat. 73.* & Felinus *in capit. Sacro. num. 7.* quod non improbant Toletus *in Summa lib. 1. cap. 9. numero 3.* & Lugo *tom. 2. de instit. & iure disp. 37. sectio. 14. num. 66.* quia durum videtur obligare Prælatos Regulares, qui sæpius excommunicationem intimant suis subditis, habere pennam, & folium, & ante scribere, quam sub pœna excommunicationis mandare. Ad minus tamen si Constitutiones Religionum id permitterent posset fieri; prout tenent idem Toletus, & Sayrus *de Censuris lib. 1. cap. 12. num. 22.* & si cum aliqua limitatione. Pro priuilegiis autem de non obseruandis rimulis, & apicibus Iuris, consule Lugo *sup. n. 162.*

Maximè seruandum est in Censura, quod non feratur, nisi præuia aliqua admonitione. Ita enim deciditur de excommunicatione *cap. sacro de sentent. excommunicat. & cap. Romana de sentent. excommunicat. in 6.* de Suspensione *cap. reprehensibilis de appellat.* & de Interdicto *cap. statutum de sentent. excommun. in 6.* Estque id conforme iuri diuino Matt. 18. vers. 17. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus*, & naturæ ipsius Censuræ, quæ non ponitur ab Ecclesia, nisi propter contumaciam, & inobedientiam, ad quam requiritur admonitio, nullus enim est contumax, & inobediens, nisi qui est admonitus de præcepto Superioris. Cornexo *supra disput. 5. dub. 1.* Bonacina *disputat. 1. punct. 9. num. 1.* Diuersimodè tamen requiritur hæc monitio. Quando enim Censura fertur sine à iure, siue ab homine pro futuris culpis vitandis, tunc non requiritur alia monitio distincta ab ipsa impositione Censuræ, ipsa enim impositio Censuræ, quamdiu perseuerat, continuè admonet subditos ne committant illud crimen. Vnde est virtu alis quædam monitio. Quando vero Censura fertur pro culpis præteritis, vel præsentibus (eo modo, quo pro talibus culpis ferri potest, de quo infra) requiritur expressa monitio distincta ab impositione Censuræ. Cornexo *supra dub. 1. & 2.* Bonacina *supra.* Tunc autem debet esse trina, vel formaliter, vt cum fit per tres vices distinctas interposito aliquo spatio dierum, vel virtualiter, vt cum fit vna vice solum designatis tribus terminis, vt si Prælatus præcipiat, vt restituatur aliquid spatio sex dierum, designando primos duos dies pro primo termino, duos alios pro secundo, & duos posteriores, pro tertio. Sic enim colligitur tum ex iure diuino Matth. 18. vbi etiam triplex hæc monitio indicatur. Tum ex iure Ecclesiastico 16. *quæst. 7. cap. omnes decimæ cap. constitut. de sentent. excommunicat. in 6. cap. statutum ibidem*, & alibi. Cornexo *dicto dub. 2.* Bonacina *numero 5.* Qui etiam aduertunt vrgente necessitate sufficere vnam monitionem. Nec ista requiritur ad validitatem Censuræ, cum nullus textus hoc dicat, sed solum ad hoc, quod licitè feratur. Suarez *dicta disput. 3.*

disput. 3. *sect.* 12. Cornexo supra *dub.* 3. Excipe tamen casum quo Prælatus excommunicationem ferat in eos, qui cum excommunicatis participant, hæc enim requirit ad sui valorem trinam monitionem *ex c. constitution. de sentent. excommunic. in* 6. Bonacina *sup. num.* 6. Laymanus *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 6. *in fine.*

8 Pro praxi ergo Prælatorum Regularium noto, quod cum ferunt Censuras per modum legis, statuti, aut præcepti, videlicet, præcipiendo sub pœna Censuræ ipso facto infligendæ ne committatur aliquod delictum, non exigitur alia monitio, præter impositionem ipsius, iuxta dicta. Quod idem dico, quando est aliqua lex, vel statutum iure communi eodem modo latum. Nihilominus, vt declarent talem transgressorem incurrisse eam Censuram debent eum citare ad respondendum quare ita gesserit, nam contra inauditam partem non debet ferri sententia. Suarez *supra sect.* 10. *num.* 15. Cum vero ferunt Censuras per modum sententiæ, vt si velint aliquem excommunicare, suspendere, vel interdicere propter inobedientiam ipsius, tunc debent permittere dictam trinam monitionem, vel vnam æquiualentem tribus; prout benè Cornexo *supra dubio* 2. *quæsit.* 11. Quia illa est iure communi requisita, & si oppositum non habeant ex Constitutionibus à Sede Apostolica approbatis, illi standum est. Similiter etiam, quando est aliqua lex iuris communis, vel Religionis præcipiens aliquid sub pœna alicuius Censuræ non latæ sententiæ, sed ferendæ, verbi gratia, excommunicationis ferendæ, tunc ad hoc, quod illam ferat Prælatus in transgressorem probabilius est requiri, etiam præfatam monitionem, quia hoc est conformius intentioni Ecclesiæ, quæ suauitatem seruat in ferendis Censuris, & iuri communi præcipienti illam. Caietanus *in Summa verbo Clericorum peccata, & verbo Preceptum.* Cornexo *dicto dubio secundo quæstione quinta.* Qua præmissa, si subditi non resipiscant, maximè si inde sequatur aliquis abusus eam Censuram in ipsos ferat. Suarez *supra numero* 20. & 21.

9 Nota etiam, quod esto, quod Episcopi, aut alij Prælati sæculares non possent extra proprium territorium Censuras ferre (de quo Cornexo *disput.* 6. *dub.* 2.) nihilominus Prælati Regulares id possunt facere, iuxta dicta *to.* 1. *c.* 4. *n.* 37. ex Sylvestro *in Summa verbo Excommunicatio* 2. *n.* 15. & Cornexo *dicto dub.* 1. *quæsit.* 4. Eo quod ipsi non habent territoria diuisa, sed iurisdictionem supra subditos vbicumque fuerint, cum ratione voti obedientiæ se illis absolutè subiecerint.

10 Censura ferri non potest ob meram voluntatem Superioris eam ferentis, sed ex rationabili causa, alias eius potestas non esset in ædificationem, sed in destructionem, contra doctrinam Pauli II. Corinth. 10. *vers.* 8. Auila *de Censur.* 1. *part. dub.* 9. Cornexo *disput.* 8. *dub.* 1. Vnde solum propter peccatum inferri potest, quia Censura est pœna spiritualis, Cornexo *ibi dub.* 2. Bonacina *supra punct.* 3. *numero* 2. Tale peccatum debet esse externum, quia Ecclesiastica potestas non est circa mere interna, Suarez *disput.* 4. *section.* 2. Cornexo *supra dub.* 3. Imò perfectum, & consummatum, quia cum Censura sit pœna, est odiosa, & ita restringenda. Suarez *section.* 3. Quod sit peccatum mortale, quia debet esse proportionatum pœnæ, quæ est grauis. Bonacina *supra numero* 6. Excipe Censuras leues, scilicet excommunicationem minorem, & suspensionem leuem, si datur, de quibus suis locis. Deinde, tale peccatum debet esse inobedientiæ, & contumaciæ, iuxta illud Matth. 18. relatum: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & cet.* & colligitur ex *cap. ex part.* 1. *de verbor significat.* Sayrus *libro* 1. *cap.* 9. *numero* 28. Laymanus *supra cap.* 5. *assertione* 3. Similiter, tale peccatum debet esse proprium, loquendo de excommunicatione, licet sufficiat alienum pro suspensione, & interdicto, vt suis locis dicetur. Nec ferri potest Censura propter peccatum purè præteritum, nisi includat ordinem ad aliquid futurū, scilicet resipiscentiam, satisfactionem, vel pœnitentiam, &c. Ratio est, non solum quoniam ad Censurā requiritur monitio, quę superflua esset, si solū esset pro præterito peccato, sed etiam, quia Censura non est purè vindicta, sed medicina præseruans à peccato. Ergo includit ordinem ad futura. Cornexo *supra dub.* 4. Bonacina *suprà num.* 19. Qui tamen bene animaduertunt posse Prælatum peccata præterita punire aliis pœnis, quæ non sint Censura, verbi gratia priuatione Officiorum, Dignitatum, &c. Vide alia pro qualitate peccati requisiti ad contrahendum Censuram dicenda inferius verbo *Clericus n.* 4. dum de excommunicatione, quæ incurritur ob Clerici percussionem erit sermo.

Hinc excusantur à Censura incurrenda, qui non committunt peccatum, quod suprà dixi esse necessarium pro ipsa ferenda. Cum enim solum propter ipsum valdè ferri possit, vt communiter supponunt Doctores, sanè si illud non committatur, non incurretur Censura. Similiter quoties Censura inualida est, non incurretur ab aliquo, prout etiam supponunt Doctores. Consequenter etiam, si Censura lata est contra innocentem, eo quod iuxta allegata, & probata probatus est nocens, quoad Deū nullius est momenti; quoad forum tamen externum apud illos, qui ipsius innocentiam nesciunt, habet effectum. Auila *parte* 2. *cap.* 6. *disp.* 1. *dub.* 2. & 3. Laymanus *supra cap.* 6. *numero* 3. Specialiter etiam excusat à Censura ignorantia culpæ, propter quam fertur, quando est antecedens & inculpabilis, & quæ solet vocari probabilis, siue sit iuris, siue facti, quia ea excusat à culpa, ac per consequens à pœna, Sotus in 4. *distinct.* 22. *quæst.* 1. *art.* 2. Cornexo *supra disput.* 13. *dub.* 1. Idem dico de ignorantia concomitanti, quia actus factus ex illa non est voluntarius, ac per consequens, nec inculpabilis Suarez *disput* 4. *sect.* 8. *num.* 8. Cornexo *supra.* Ignorantia autem culpabilis, & consequens, sicut regulariter non excusat à culpa, nec etiam à pœna Censuræ, nisi quando est lata contra præsumentes, iuxta dicta *tom.* 1. *c.* 10. *n.* 33. Similiter, quando quis habet ignorantiam solius Censuræ, tametsi sciat opus esse prohibitū, etiam Ecclesiastica lege, excusatur à Censura, quia censura non incurritur, nisi præcedat monitio ipsius, iuxta dicta, Suarez *disput.* 4. *sect.* 9. Cornexo *supra dicto dub.* 2. *quæsit.* 3. Metus etiam grauis, & cadens in virum constantem excusat à Censura, quia excusat à transgressione præcepti Ecclesiastici, cui est annexa. Præceptum enim Ecclesiasticum non obligat cum tanto detrimento. Cornexo *sup. dub.* 1. 11

Circa absolutionem à Censuris, præter dicta supra verbo *Absolutio*, verbo *Bulla Cœnæ*, verbo *Bulla Cruciata*, & verbo *Casus reseruati*, addenda alia pro maiori notitia. Et primò, Censura incursa propriè non tollitur, nisi per absolutionem ab illa, quia non tollitur per mortem ferentis, *capitulo si Episcopus* 11. *quæstione* 3. Nec per mortem illius, qui Censuram contraxit, cum etiam mortuus excommunicatus priuetur Ecclesiæ Suffragiis, & Sepultura, *cap. à nobis* 2. *de sentent. excommunicat.* & *cap. is cui eodem titulo in* 6. Nec per cessationem à contumacia, 12

cap.

cap. cum desideres de sentent. excommunicat. Nec per pœnitentiam illius peccati, cuius causa incurritur Censura, *cap. à nobis 2. & capit. cum desideros* relatis. Et ratio omnium est, quia Censura est quoddam ligamen, quod non tollitur nisi soluatur. Cornexo *supra disp. 11. dub. 1.* Laymanus *supr cap. 7. num. 1.* Intelligitur tamen hoc de censura absolutè, & indefinitè lata, nam illa, quæ imponitur solum ad tempus, scilicet, donec fiat satisfactio, tollitur posita conditione sine noua absolutione. Cornexo *dub. 2.* Laymanus *suprà*, post Couarruuiam, Suarez, & alios. Deinde censuræ nō reseruatæ absoluuntur à quocūque Superiori delinquentis, vel à quocumque habente iure ordinario, vel ex priuilegio facultatem absoluendi à Censuris, quia eo ipso, quod nulli reseruatæ sunt, videntur remitti quibuscumque iurisdictionem habentibus, vel Ordinariam, vel Delegatam, iuxta dicta *tom. 1. cap. 18. num. 28. & cap. 19. num. 14. ex cap. Nuper de sentent. excommunicat.* Vnde consequenter censuræ iuris nulli reseruatæ absolui possunt à quocumque ex prædictis, propter eamdem rationem. Suarez *supr. disp. 7. sect. 3. numero 2.* Bonacina *supr. disp. 1. quæst. 3. punct. 1. num. 9.* Idem dicendum de censuris ab homine latis per sententiam generalem nemini tamen reseruatis, quia huiusmodi censuræ æquiparantur censuris iuris, & non continent propriè sententiam Iudicis, sicut continet ea, quæ fertur per sententiam particularem. Portellus *in Dub. Regular. verb. Excommunicatio num. 21.* Laymanus *supra num. 3.* Vnde secus dicendum de censura lata ab homine per sententiam particularem, quia hæc censetur reseruata ei, qui eam tulit, vel eius Superiori, aut successori vel delegato, ne perturbetur ordo iudicandi, & iurisdictio Prælati talem sententiam ferentis, quod fieret si aliquis se intromitteret in absoluendo eo quem ipse per sententiam specialem censura ligauit, Bonacina *supra num. 5.* Portellus *supr.* Laymanus *supra num. 2* Nota autem, quod sententiam illam, quæ fertur in authorem particularis delicti, etiam incognitum, vocatur etiá particularis, seu specialis. Peirinis *tom. primo Priuileg. Minim. in Constitut. 2. Iuly II. §. 9. num. 28.* De censuris etiam reseruatis, siue à iure siue ab homine, siue per sententiam generalem, siue per specialem dicendum, solum absolui posse per eos, qui eas tulerunt, aut quibus reseruarunt, vel per eorum Superiores, successores vel delegatos. Colligitur ex *cap. per tuas, c. sacro de sentent. excommunic.* & quia hæc est natura casus, siue Censuræ cum reseruantur.

13 Hic notandum quemlibet confessarium habentem facultatem absoluendi à peccatis mortalibus pœnitentes, habere etiam facultatem ad absoluendum illos in foro interno à Censuris non reseruatis, iuxta dicta *cap. 19. num. 14.* Eo enim ipso, quod non sunt reseruatæ, committuntur propriis Sacerdotibus, confessarij autem subeunt vicem proprij Sacerdotis. Nauarrus *in Manual. cap. 27. num. 39.* Toletus *lib. 1. Summa cap. 16. num. 2.* Suarez *dicta disp. 7. sect. 4. num. 9.* Dixi in foro interno, quia absoluere in foro externo non spectat ad confessarium, sed ad Prælatum vel iudicem.

14 Vide alia dicenda verbo *Cessatio à diuinis*, verbo *interdictum*, verbo *Irregularitas*, & infra verbo *Suspensio*. Et pro appellatione à censura quando scilicet fieri possit vide dicta supra verbo *Appellare & appellatio num. 11.* Et pro maiori eorum luce nota quod quando censura, v. g. Excommunicatio fertur purè de præsenti, v. g. *excommunicamus, suspendimus* &c. tunc non datur à tali sententia censuræ appellatio suspensiua, sed solum deuolutiua, *capit. pastoralis §. Verum, cap. Is cui, cap. ad hæc quoniam de appellat.* Quando vero non fertur absolutè, sed sub conditione, vt dicitur *in diem*, v. g. quando dicitur *Excommunicamus, suspendimus*, &c. nisi intra tot dies *destiteris, comparueris, restitueris*, &c. tunc à tali censura potest appellari antequam conditio adimpleatur, seu intra terminum illum non solum appellatione deuolutiua, sed etiam suspensiua, *cap. præterea de appellat.* Glossa *verbo impedire*, DD. ibidem. Genuensis *in praxi Archiepiscop. Neapolit. c. 28. n. 2. pag. mihi* 110. Sanchez *in opusc. lib. 3. cap. vnic. dub. 32. n. 256. & 260.* Qui duo authores videndi. Ac notandum quod à sententia, seu censura iure lata, etiam sub conditione, seu in diem non datur appellatio. Sanchez ibi n. 262.

CESSATIO A DIVINIS.

SVMMARIVM.

Cessatio à diuinis quid sit. 1.
An differat à censuris. ibid.
Qui possint illam imponere. num. 2.
Effectus illius. n. 3.
De quodam priuilegio Leonis X. ibid.
Priuat Sacramentis. n. 4.
Sepultura Sacra. n. 5.
Culpa, & pœna violantis cessationem. n. 6.
Quid de Religiosis Mendicantibus. n. 7.
Quomodo tollatur. n. 8.

ESSATIO à diuinis, quæ & *suspensio Organorum* dicitur, est simplex quædam prohibitio qua ministri Ecclesiæ prohibentur persoluere diuina officia, ministrare Sacramenta, & sepelire laicos in loco sacro, ita vt eius effectus sit, vt dicetur postea, omissio, seu desistentia à diuinis officiis, administratione Sacramentorum, & sepultura laicorum, Nauarrus *in Manual. cap. 27. num. 188.* Suarez *tom. 5. de Censur. disp. 39. sect. 1.* Vnde quamuis Cornexo *tom. 2. in 3. part. S. Thom. disput. 1. dub. 2.* eam vocet censuram, communiter tamen tenetur oppositum, eo quod nec sit pœna, sed vt dixi, simplex prohibitio diuinorum in signum grauissimi mœroris Ecclesiæ, propter grauissimam iniuriam sibi illatam, nec qui illam violat, incurrit irregularitatem, nec fertur directè in personam aliquam, sed in locum. Laymanus *lib. 1. tract. 5. part. 4. cap. 6. num. 1.* Bonacina *de Censur. disputat. 6. punct. 1. num. 4.* Alia est generalis, qua prædicta prohibentur in loco vniuersali, vt in Regno, Castro, aut ciuitate, alia particularis, qua prohibentur in loco particulari, v. g. in vna Ecclesia. Syluester *in Summa verbo Cessatio a diuinis num. 1.* In quo autem differat ab interdicto constabit ex dicendis tum infra, tum verbo *Interdictum*. 1

Causa efficiens cessationis à diuinis, seu ille, qui illam imponere potest est Summus Pontifex pro tota Ecclesia, & Episcopus pro sua Diœcesi, vel alij habentes iurisdictionem in foro contentioso. Sayrus *libro quinto cap. 18. num. 3.* Hinc credunt aliqui posse id competere Abbatibus. Tamburinus *de iure Abbatum tom. 2. disp. 16. quæsit. 8.* Sed solum est admittendum, quando habent populum subiectum, & iurisdictionem in foro contentioso. Finis illius est resipiscentia, & emendatio illius, cuius causa lata est cessatio. Sotus *in 4. distinct. 22. quæst. 2. art. 2. concl. 2.* Causa veluti materialis est delictum & culpa, ratione 2

cu ius

cuius ponitur. Bonacina *supra num.*4. Etsi proprius loquendo causa materialis illius sit locus in quo ponitur. Formalis verò sunt verba quibus ponitur, videlicet, *Nos ob talem causam præcipimus,&c.* vel similia. Sayrus *dict. cap.* 18. *n.*11. De conditionibus porrò in ea ferenda seruandis, Syluester *suprà quæsit.*1. Suarez *supra sect.* 3. Tamburin.etiam *supra.*

3 Effectus sunt illius primus, omissio recitationis publicæ officij diuini,id est horarum Canonicarum, Missarum, &c. etiam si seruetur moderatio, *capite Alma mater*, pro diebus quibus tempore interdicti generalis id permittitur in eo cap. De quo dixi *tomo* 1.*cap.*21.*num.* 19. quia ibi solum est sermo de interdicto generali non de cessatione. Sayrus *supra capit.*19. Suarez *supra sect.*2. (licet oppositum pro festiuitatibus eo *cap. Alma mater* relatis probabiliter teneant aliqui apud Henriquez *libro* 15.*cap.*53.*numero* 3. Layman *suprà num.* 3. eo quod ea concessio facta credatur ob reuerētiam dictarum festiuitatum.) Vnde consequenter tali tempore non licet pulsare campanas, quia illæ pulsantur, propter diuina officia, licet ad concionem, ad *Aue Maria*, & similia, quæ non sunt officia diuina pulsari possint, nisi obstet consuetudo. Suarez *supra num.* 17. Bonacina *suprà punct.*3.*num.*2.Licèt tamen priuatæ orationes, etiam in Templis, & Horæ Canonicæ priuatim dictæ,etiam ex obligatione, quia etiam istæ computantur inter priuatas orationes. Suarez *suprà num.*2. Imò, vt aliqui probabiliter existimant, possunt dici etiam in Ecclesia. Horæ Canonicæ à duobus,clausis ianuis, & voce submissa, ac sine cantu, quia hoc modo non repntantur publicum officium. Episcopus etiam potest celebrare in Ecclesia durante cessatione. Sayrus *libro primo de Censur.cap.*19.*numer.*5. Gauantus *in Manual.Episcopor.verbo Cessatio à diuinis num.*7. Quod maximè credo, quando cessatio posita est ab ipso. Similiter semel in hebdomada celebrare licet cum vno ministro ad renouandam Eucharistiam, ob necessitatem infirmorum ne species putrefiant. Bonacina *suprà numero* 3. Laici verò eo tempore prohibentur diuinis assistere, quia pro illis præsertim ponitur cessatio. Suarez *suprà numero* 14. Bonacina *supra num.*4. Hic nota, Rodriguez *tom.*2. *Quæstion.Regular.quæst.*116.*art.*3. & Portellum *in Dub. Regular.verbo Interdictum num.*74. tenere licitum esse Regularibus tempore cessationis à diuinis celebrare secretò, propter priuilegium Leon.X. quod refert Cassarubius *in Compend. verbo Interdictum* 1.*numero* 17. Sed cum tale priuilegium fuerit viuæ vocis oraculum,vt constat ex ipso Cassarubio, qui propterea notat illud litera O, & huiusmodi priuilegia abrogata sint hoc tempore à Gregorio XV. & S.D.N. Vrbano, vt sæpius dixi, ideo nisi postea per Bullam innouatum fuerit, nihil valet. Vide dicenda *num.*7.

4 Secundus cessationis effectus, est priuatio Sacramentorum. Ita vt nec Matrimonium,nec Ordo, nec extrema Vnctio eo tempore administrari possint,sed solum propter grauem necessitatem Baptismus paruulorum, Sacramentum pœnitentiæ pro morientibus & Eucharistiæ pro viatico, c. *non est vobis de Sponsalib.* Vnde etiam consequenter admitti potest ea celebratio, quæ necessaria est pro consecratione Hostiæ tribuendæ morienti, si aliàs non esset alia conseruata. Extendunt id aliqui ad Sacramentum pœnitentiæ extra articulum mortis, & Baptismum adultorum,quod etiam dicunt quidam de Sacramento Confirmationis. De quibus Suarez *dicta sect.* 2. Laymanus *num.*3.Bonacina *dicto punct.*3.Alij etiam id extendunt ad Sacramentum Ordinis,quando dessent Sacerdotes necessarij. Sayrus *suprà n.*11. Gauantus *sup.n.*8.

Tertius effectus, est priuatio Sepulturæ sacræ, quoad laicos. Nam quoad clericos, seu Ecclesiasticas personas, inter quas Religiosi numerantur, plures asserunt non esse prohibitam, modo sepeliantur sine officiis diuinis. Imò quoad laicos id etiam admittunt aliqui, cum nullo iure,vt inquiunt,oppositum ostendatur. De quibus relati auctores, Henriq. *lib.*3.*cap.*53. & alij. 5

Violans cessationem grauiter peccat, cum faciat contra Ecclesiæ prohibitionem in re graui. Non tamen incurrit irregularitatem, cum ea non sit in iure expressa, & nulla irregularitas sit, nisi in iure expressa Bonacina *supra num.* 9. Verumtamen Religiosi non obseruantes cessationem generalem subiacent excommunicationi,ex Clement.1. *de sement. excommunicat.* Syluester *suprà quæsit.*5. Suarez *supr. num.*36. 6

Notat præterea Syluester *ibid.* quod Prædicatores, & Minores in hoc sunt priuilegiati,quo denotare videtur non teneri obseruare cessationem. Pro quo vide dicta *tom.*1. *cap.*21.*n.*20. Et animaduerte, quod cum interdictum,& cessatio sint valdè diuersa, ideo priuilegiati pro tempore Interdicti non censentur priuilegiati pro tempore cessationis. Solum ergo specialia priuilegia pro tempore cessationis quærenda sunt. 7

Tollitur cessatio à diuinis ab eo à quo ponitur,vel à Superiore, vel à successore, aut ab habente facultatem delegatam ad id faciendum, sicut in simili diximus de absolutione à censuris supra verbo *Censura num.*12. Tamburinus *suprà quæsit.* 9. Forma autem tollendi cessationem, cum non sit iure præscripta, erit ea per quam manifestetur voluntas eam tollendi. Reginaldus *in praxi fori pœnitent lib.*32.*tr.*3. *n.*84. Tamburinus *suprà.* 8

CLAVSVLA.

SVMMARIVM.

Clausularum notitia quomodo vtilis Regularibus. numero 1.
Verba in Bullis contenta aliquid debent operari: numero 2.
Clausula in fine posita refertur ad præcedentia. numero 3.
Quid de Clausula posita in vna parte dispositionis. numero 4.
*Quid de Clausula posita in vno versiculo. n.*5.
Clausula generalis ad quos casus extenditur.n 6.
Clausula Absoluentes à quibusuis excommunicationis,suspensionis,&c. *quid importet n.*7.
Clausula Actum,&c. *quid importet num.*8.
Clausula Ad beneplacitum nostrum,*vel similes quid denotent. num.*9.
Clausula Appellatione remota, *quomodo intelligenda. num.*10.
Clausula Arbitrio tuo, *quid significet.n.*11.
Clausula Auctoritate nostra, *vel similes, quam vim habeant num.*12.
Clausula Beneplacito tuo, *quid importet.n.*13.
Clausula Canonica monitione præmissa, *quid significet. num.* 14.
Clausula Citra pœnam sanguinis, *n.*15.
Clausula Confirmamus,& innouamus, *quod ius tribuat. num.*16.

Clausula

Clausula Conscientiam tuam onetamus, *quid operetur. n.*17.
Clausula Contradictores quoscumque compescendo, *quam facultatem tribuat.n.*18.
Clausula Decernentes irritum, & inane, &cet. *numero* 19.
Clausula De plano, *vel similes, quid importent. numere* 20.
Clausula De plenitudine potestatis, *quos effectus operetur. n.*21.
Clausula Dicitur plenius continere.*n.*22.
Clausula Discreto viro ex approbatis ab Ordinario. *num.* 23.
Clausula Distinctè iniungimus, præcipimus, &c. *num.* 24.
Clausula Dummodo aliam in eadem Ecclesia non concesserimus. *n.*25.
Clausula Et decretis Concil. Trident. non aduersentur. *n.*26.
Clausula Et sacris Canonibus, & cetera. *numero* 27.
De Clausula Et pro potiori cautela. *n.*28.
De Clausula Ex certa scientia.*n.*29.
De Clausula Ex tunc prout ex nunc.*n.*30.
De Clausula Facies, quod tibi videbitur. *numero* 31.
De Clausula Gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ. *n.*32.
De Clausula Habeas liberum arbitrium iudicandi. *num.* 33.
De Clausula Indignationem omnipotentis Dei. *numere* 34.
De Clausula Indignationem Apostolorum Petri, & Pauli. *n.*35.
De Clausula In foro conscientiæ. *n.*36.
De Clausula In omnibus, & per omnia. *numero* 37.
De Clausula In quo conscientiam tuam onetamus. *num.* 38.
De Clausula Inuocato auxilio brachij sæcularis. *numero* 39.
De Clausula Iudicio tuo. *n.*40.
De Clausula Motu proprio. *n.*41.
De Clausula Non obstantibus. *numero* 42. 43. 44. 45. 46.
Pro praxi Priuilegiorum Regularium ibid.
De Clausula Non potest. *n.*47.
De Clausula Omni meliori medio.*n.*48.
De Clausula Parte satisfacta.*n.*49.
De Clausula Pœnitentia salutari iniuncta. *numere* 50.
De Clausula Pro expressis, &c. *n.*51.
De Clausula Pro potiori cautela.*n.*52.
De Clausula Prout conscientiæ tuæ.*n.*53.
De Clausula Prout de iure. *n.*54.
De Clausula Prout eximimus.*n.*55.
De Clausula Quatenus sunt in vsu. *n.*56.
De Clausula Quorum tenores. *n.*57.
De Clausula Quoties expediens fuerit.*n.*58.
De Clausula Ratum, & firmum.*n.*59.
De Clausula Recusatione remota.*n.*60.
De Clausula Relinquo conscientiæ tuæ.*n.*61.
De Clausula Saluo affectu Apostolico.*n.*62.
De Clausula Saluo iure Parochiali. *n.*63.
De Clausula Si & in quantum.*n.*64.
De Clausula Si & prout de iure.*n.*65.
De Clausula Sicut accepimus.*n.*66.
De Clausula Sola rei veritate conspecta.*n.*67.
De Clausula Sublata facultate.*n.*68.
De Clausula Super omnes & singulos.*n.*69.
De Clausula Supplentes defectus *n.*70.
De Clausula Tuo iudicio, vel prudentiæ. *numero* 71.
De Clausula Vocatis vocandis.*n.*72.
*De alius clausulis remissiuè.n.*73.

1 CLAVSVLARVM, notitia valde vtilis est Regularibus, quia in Bullis Pontificiis, priuilegiis, Constitutionibus, & decretis pro ipsis editis eædem sæpius repetuntur, & non modicam difficultatem ingerere solent. De principalium ergo, viù frequentiorum, & magis communium intelligentia agendum, Alphabeti ordine seruato in ipsorum. Regularium gratiam, præmittendo prius generales aliquas regulas ad ipsas spectantes.

2 Prima sit. Verba quæcumque in prædictis Bullis, priuilegiis Constitutionibus, &c. aliquid debent operari, alias essent superflua, & impertinenter posita *l.*3. *in princip.ff.de iureiur.c.si Papa in fin. de priuileg. in* 6. Gonzales *de Regul.* 8. *Cancellar.* §. 7. *proœmial.n.* 127. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.*1. *disp.*18. *quæsit.*6.*n.*62.

3 Secunda Clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia, *lib.*1.*C.de liber.prater l.si talis scriptura* §.*fin.ff. de leg.*1. *cap.*2. Sanchez *lib.*3. *de Matrimon. disput.* 7. *num.*17. Intellige, quando est eadem in illis ratio, & salua recta ratione ad illa referri potest, alias solum refertur ad id, quod potest de iure determinari. Sanchez *lib.*6.*de Matrimon. disp.*22. *num.*19. *& lib.*8. *disp.* 16. *n.*11. *& lib.*10. *disp.*17. *in fin.*

4 Tertia, quæ coincidit cum præcedenti. Clausula posita in vna parte dispositionis, siue in principio siue in medio, siue in fine, refertur ad omnia contenta in illa, quando omnium est eadem ratio. Sanchez *de Matrim.disp.*22. *in fin.* ex Decio, Nauarro, & aliis.

5 Quarta, Clausula posita in vno paragrapho, vel versiculo non refertur ad alium paragraphum, vel versiculum. Glossa *c.vnic.verbo sic scilicet, de postulat. Prælator, in* 6. Sanchez *lib.*7. *de Matrimon. disput.* 108.*n.*3.

6 Quinta, Clausula generalis subsequens aliquos casus expressos speciale mandatum petentes, extenditur ad alios casus similes exigentes similiter speciale mandatum, *cap.Qui ad agendum de procurator in* 6. Non autem ad longe maiores Clement. *non potest de procurat.* Glossa *dicto capit. Qui ad agendum verbo non expresses.* Syluester *in Summa verbo Clausula numero* 2. Sanchez *libro* 2. *de Matrimon. disput.*12. *num.* 3.

7 His regulis præsuppositis, de singulis Clausulis nobilioribus agendum; & primo; de Clausula *Absoluentes à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & cet. sententiis*, quæ apponi solet in priuilegiis Summorum Pontificum, iam dixi supra verbo *Beneficium num.* 9. ad quæ valeat, vel non. Et nota, quod hæc Clausula introducta fuit ad tollenda pericula nullitatum, quæ possent oriri ex aliquibus impedimentis, censura, &cet. vel simili, & reddit gratias efficaces, & validas, non obstantibus dictis impedimentis. Sayrus *lib.* 2. *Censur. cap.* 5. *num.* 12. Henriquez *lib.* 13. *cap.*13. *num.* 3. Sic vero absolutus nullam aliam gratiam consequitur, nisi eam ad cuius effectum absoluitur. Quare si celebret, dimois interfit, &c. eas pœnas incurrit quas aliàs incurreret. Peirinis *tom.*1. *Priuileg. Minim. in Const.* 1. *Iulij II.* §.30.*n.*54.

8 Clausula *Actum &c.* denotat instrumentum perfectum, & ipsa deficiente manet imperfectum Baldus in

in l.contractus n.15.C.de fide instrumentor. Naldus *in Sum.verbo Clausula.*

9 Clausula *Ad beneplacitum nostrum* denotat concessionem esse personalem, ac per consequens expirare per mortem, vel amotionem concedentis. Vnde approbatio Confessarij hoc modo concessa expirat per mortem, vel amotionem Episcopi concedentis. Quando verò dicitur *Ad beneplacitum Sedis nostræ*, vel *Dignitatis nostræ*, tunc est perpetua. Ratio est, quia in priori Clausula solum denotatur voluntas personæ, quæ non est perpetua, sed solum ad tempus. In posteriori vero denotatur voluntas Sedis, vel Dignitatis, quæ est perpetua, quia censetur manere eadem in successore, *c.si gratiosè de rescript.in 6.* Sanchez *lib.8. de Matrim.disp.28. à n.49.* Naldus *in Summa verbo, Clausula, & verbo gratia n.6.*

10 Clausula *Appellatione remota*, primo tollit appellationes friuolas, prout est certum apud omnes, cum illas abominetur totum ius commune. De quo plura Tamb.*de iure Abbatum to.1. disp.18. quæsit.6.n.57.* Secundo, aliquando etiam tollit legitimas appellationes, quia si solum friuolas tolleret, nihil operaretur supra ius commune, cum illud illas etiã abominetur. Abbas *in c.super eo 2. n.9.de appellat.* Peirinis *tom.1. priuil.Minim.in Const.7.Iulij II. §.4.n.3.* Tamb.*sup.* Vnde tertio aliqui dicunt probabiliter tollere appellationes, etiam legitimas, quæ iure non sunt expressæ. Naldus *in Summa verbo Clausula, & verbo Appellare n.1.* vbi refert aliquos casus, in quibus iure expresse conceditur appellatio. Fauet Sanchez *tom. 1. opusc. Moral.lib.2.cap.vnic. dub.32.n.39.* Melius videtur dicendum tollere omnes appellationes quantumuis legitimas, & iure expresse concessas, quando solum ad est causa probabilis appellandi, ita vt solum propter grauem, iustam, & certam causam appellari possit. Sic enim saluantur tam ius naturæ, quam ius positiuum, quæ appellationem permittunt, & similiter, quod illa clausula aliquid vltra ius commune operetur. Sic colligo ex Frãco *c.postremo de appellat.* Speculatore *1.part.tit.de recusat.§.1.n.5.* & Sanchez *tom. 2.opusc.Moral.lib.6.c.8.dub.2.n.24.* Adde, per dictam clausulam non impediri quo minus Iudex ex legitima causa recusari possit, quia alia ratio est de appellatione, & alia de recusatione. Abbas *in c. Nouit.ille de appellat.n.3.* Peirinis *sup.* Tamb *sup.n.58.* Operatur etiam respectu partium, non respectu tertij comparentis pro suo interesse, vt in *c.super eo de offic.delegat.* Panorm.*ibid.* Naldus *sup.verb.Clausula.* Nec tollit appellationem ab interlocutoria, sed solum à diffinitiua. Additio Panormitani *ad dict. c.sup.eo.* Tamb. *sup.n.60.* vbi alia. Nota etiam, quod hæc clausula in medio litterarum posita respicit præmissa quibus annectitur, non sequentia, nisi repetatur in fine litterarum, & hoc si negotia sint separata, *capit. Inquisitionis tuæ de appellat.* Naldus *in Summa verbo appellare numer. 1.*

11 Clausula *Arbitrio tuo* in Statuto disponenti, quod Iudex procedat imponendo pœnas, intelligenda est de pœna proportionata, & solita apponi pro simili delicto. Quod etiam extendunt aliqui ad pœnam capitalem, nisi verba præcedentia aliud indicarent. Naldus *sup.verbo Clausula.*

12 Clausula *Auctoritate nostra, seu vice nostra facias, &c.* quæ poni solet in aliquibus Litteris Apostolicis imprimit auctoritatem delegatam ad illum effectum, quando ponitur in Litteris directis Iudici, aliàs habenti iurisdictionem Ordinariam. Naldus *supra verbo Clausula.* Idem dicerem, saltem sæpius, etiam si talis Iudex non haberet talem Ordinariã potestatem.

13 Clausula *Beneplacito tuo* non importat liberam omninò voluntatem, sed arbitrium boni viri, relinquitur enim ipsi, vt rectè, & prudenter arbitretur. Naldus *sup.*

Clausula *Canonica monitione præmissa*, significat præcedere debere monitionem trinam per tria interualla, seu vnam cum assignatione trium interuallorum, iuxta *capit. Constitut. de sentent. excommunic. in 6.* & dicta supra verbo *Censura Ecclesiasticæ. numero 7.* 14

Clausula *Circa pœnam sanguinis* ponitur ad effugiendam irregularitatem, propterea ea vtitur accusator Clericus, quando aliquem accusat, iuxta dicta supra verbo *Accusator à n.18.* 15

Clausula *Confirmamus, & innouamus*, denotat confirmationem, & innouationẽ. Quæ est duplex: alia in forma cõmuni, alia quæ dicitur *ex certa scientia*. Prior non restituit priuilegia reuocata, vel quomodocumque amissa nec dat nouum ius sed antiquum conseruat, *c. quia intentionis de priuileg.* Posterior vero confert nouum ius de se, & æquiualet concessioni, ideoque restituit priuilegium perditum, Suar. *de legib.lib.8.c.20.n.2.& 8.* Peirinis *to.2. Priuil. Minim. in Const.vnicGregorij XIV.§.1.n.1.* Vide dicenda infra *Clausula ex certa scientia, & 4.* tom. verbo *priuilegium.* 16

Clausula *Conscientiam tuam oneramus*, remittit rigorem Iuris, & operatur quod si appelletur à sententia Commissarij non teneatur deferre appellationi, ex quo enim conscientiæ suæ causa relicta est, appellatio non deuoluit illam ad Superiorem, nec suspendit potestatem, esto Superior possit emendare, quod male gestum est. Panormitanus *in Clemen.vt Constit. de iur.patron.* Peirinis *tom.1.priuil.Minim. in Const. 19. Leon.X.§.2. n.2.* Non tamen operatur, vt ordo Iuris omittatur in iudicando. Naldus *sup.* Notans prædicta valere in praxi pro multis, scilicet executoribus testamentorum, & legatorum, quorum conscientiæ remitti solent multa, 17

Clausula *Contradictores quoscumque compescendo, &c.* dat facultatem compescendi eos, qui de facto solũ contradicunt, non eos, qui de iure iuxta Glossam *in c.pro illorum de præbend.* Vbi Abbas, Nauarrus *in cap. cum contingat de rescript.n.3.* Rodrig.*to.1. q.Regul.q. 8. art. 12.* Dat tamen facultatem compescendi non solum partes molestantes, sed etiam extraneos, vt ex Glossa, & Abbate notat Tambur. *de Iure Abbatum sup.n.56.* Per eam non inducitur prohibitio appellationis, nisi forsan dicatur, remota quacumque contradictione, vel omni molestia, vel absque aliqua contradictione. Naldus *sup. verbo Clausula §. Procedatur absque.* 18

Pro casu quoque trãslationis alicuius monialis ad aliud Monasterium ratione infirmitatis extat epistola hæc Sacræ Congregationis de anno millesimo sexcentesimo quadragesimo sexto, pro duodecimo Aprilis ad Episcopum Tridentinum. *Essendosi rappresentate a Nostro Signore se graui indispositioni d'humori malenconice di stillasioni, di cattari, e d'altro, che da molto tempo in qua patrisce suor Chiara Caterina funhera professa in cotesto Monasterio della Santissima Trinita dell'ordine di S. Chiara, e doppo esser stati applicati in fruttuosamente i rimedij possibili, come costa dalle attestationi de Medici; non le resti altra speranza di recuperar la salute, che con mutar aria, & Monasterio, il che vien confirmato anche da V S. la santità sua è benignamente condescesa à contentarsi, che, restando la dote gia data dalla funhera al Monasterio, doue hora si ritroua, ella possa passarsene ad vn'altro Monasterio di cotessa Citta del medesimo ordine: purche*

che dalla maggior parte delle monache di questo secondo Monasterio sia accettata capitularmente, & per voti segreti, da Parenti della medesima si dia idonea sigurta di pagare gli alimenti ogni semestre anticipatamente, & che in lettiga, ò carozza chiusa, e con vna parte della faccia coperta, & accompagnata dalle Parenti ò altre Matrone di nota bontà sia condotta à dirittura da vn Monasterio all'altro senza diuertire altroue, & con quella modestia, che si conuiene alle spose di Giesu Christo, volendo sua Beatitudine, che questa gratia suffraghi all'Oratrice solamente per vn'anno, doppo il quale ella douera ritornarsene al suo Monasterio della Santissima Trinita, doue ha fatta la sua solenne professione. Il che io le partecipo colle presenti, e Dio.

Similiter pro casu curandæ Monialis ab aliqua infirmitate extra monasterium, sic rescripsit Vicario Vlisbonensi eadem S. Congregatio Octaua Nouembris 1647. *Admodum R. Domine Soror Ludouica de Mendoza in Monasterio Sanctæ Monicæ istius Ciuitatis Vlisbonensis professa, Sacræ huic Congregationi Episcoporum, & Regularium præfectæ exposuit, se diuersis, & periculosis infirmitatibus cum euidenti vitæ periculo vexari; cumque vana de consilio Physicorum medicamenta frustra applicuerit, aliud denique remediũ ab eisdem nõ præscribi præter thermas Oppidi das Caldas proximiores prædicto Oppido, tanquam solum, & vnicum pro Oratrice refugium conclamatæ salutis. Itaque harum necessitatum intuitu suppliciter facultatem exposcere adeundi prædicta Balnea, ibidemque loci cum proximiorum Consanguineorum, & affinium assistentia commorandi, quamdiu dicti Medici necessarium duxerint, ea tamen lege, vt nec alio diuertere nec alibi moram trahere vllo prætextu liceat, vt prolixius in adiuncto supplici libello continetur. Quapropter Eminentissimi Patres debita maturitate processuri, priusquam in re adeo graui rescriberent, præsentes ad Dominationem tuam dari mandarunt; quatenus oratricis preces in publicum redigeret processum, & exposita seruatis seruandis verificaret, tam quoad morbi, & medicamentorum incassum hactenus adhibitorum qualitatem, quam circa præcisam harum thermarum necessitatem, ita vt iudicio ac testimonio, etiam iurato, præcipuorum medicorum ægrota Monialis, morbo, ac periculis, aliisque validis ab arte inuentis subsidiis occurri minime possit; quæ omnia, vt completa, & in publicam formam redacta fuerint, sigillo probe munita ad hanc Sacr. Congregationem tuta via subinde transmittere Dominatio tua non sustinebit. Valeat Romæ.*

Pariter etiam pro alia moniali postulante transitum ex vno Monasterio ad aliud eo quod primum Monasterium ipsam sustentare non poterat, sic etiam rescripsit eadem Sacra Congregatio 11. Octobris 1647.

Sacra, &c. Visis Litteris testimonialibus Ordinarij super expositis, ac Sanctissimo Domino Nostro annuente censuit committendum, prout præsenti decreto committit D. Episcopo Methensi, vt constito sibi seruatis seruandis de veritate narratorum, & præcipuè, quod deficientibus redditibus, præfatum Monasterium Sancti Dominici Oratricem alere minimè possit, eidem ad aliud pariter eiusdem Ordinis, & instituti Monasterium (in quo beneuolas inuenerit Receptrices, & sub perpetua clausura ad præscriptum Sacri Concilij Tridentini, par, vel arctior vigeat regularis obseruantia) de consensu Superiorum, ac Priorissæ, & Monialium vtriusque Conuentus Capitulariter, & per vota secreta se transferendi facultatẽ pro suo arbitrio, & prudentia, & prout magis in Domino expedire iudicauerit, concedat, & impartiatur; ipsa Oratrix duabus grauibus, honestisque Matronis comitata, recta via, & absque vllo diuerticulo rheda, seu lectica clausa, ac oris parte velata, ea, qua decet sponsas Christi modestia iter aggrediatur, nec vllibi, nisi causa necessarij hospitij, & hoc apud honestas personas pernoctando diuertat, ac habitum per huiusmodi Moniales gestari solitum, Regularibusque Institutis se conformare, & Priorissæ, ac aliis Superioribus Monasterij, ad quod se transferet obedire omnino teneatur. Romæ.

Clausula *Decernentes irritum, & inane* irritat in priuilegiis, seu alibi apposita omnia, quæ in contrarium fiunt, *c. si eo tempore de elect. in 6. & c. 1. vers. adijciebatur de concess. præbend.* etiam *in 6.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. Gloss. 67. à n. 12.* Tambur. *sup. n. 47.* Quod intellige, etiam si pars nihil opponat. Barbosa *in Tract. de Clausul. vsu frequent. claus. 40 n. 3.* Tamb. *ibid.* Ligat etiam ignorantes, *dicto c. 1.* Ant. Gabriel. *lib. 6. concl. tit. de Clausu. c. 3. n. 1.* Peirinis *to. 1. Priuileg. Minim. in const. 23. Leon. X. 5. 4. n. 5.* vbi alia. Nota tamen quoad pœnam aliam præter irritationem, *c. si Beneficia de præbend. in 6.* Naldus *sup. §. irritans*, apud quem alia in sequentibus. 19

Clausula *De plano*, & similes, quid importent habes *1. to c. 27. n. 26.* 20

Clausula *De plenitudine potestatis* operatur plures, & singulares effectus. Primus, quod quando Princeps sic loquitur in priuilegio, nihil opponi possit contra illud. Barbosa *de Claus. vsu frequentib. claus. 41. n. 21. secundum Lugdunen. impress.* Tamb. *sup. n. 29.* Secundus, tollit omnes defectus solemnitatis non prouenientes à natura, ac etiam obreptionem, & surreptionem. Tamb. *num. 30.* Tertius, operatur in præiudicium tertij, vt habet Naldus *sup.* Et si hoc neget, Tambur. *n. 31.* Conueniunt autem in hoc, quod non deroget iure tertij, quando illud est adquisitum. Barbosa *sup n. 42.* Alia apud hos auctores. 21

Clausula *Dicitur plenius continere*, aut dicis *plenius contineri* apponi solita à Summis Pontificibus in gratiis concessis ad instantiam, referuntur ad petitionem ab ipsis factam & quando ponitur primo modo non incumbit impetranti onus probandi, secus quando secundo modo ponitur. Nauarrus *in cap. si quando de rescript. except. 3. num. 2.* Peirinis *tom. 1. Priuileg. Minimor. in Constitut. 1. Sixti IV. §. 1. numero 1.* 22

Clausula *Discreto viro ex approbatis ab Ordinario* apponi solita à tergo litterarum Sacræ Pœnitentiariæ ab aliquibus extenditur, etiam ad Confessarios approbatos ab Ordinario, non absolutè, sed limitate. v. g. respectu virorum tantum, & non respectu fœminarum. En quod limitatio Confessariorum ad audiendas Confessiones virorum, & non mulierum fit ob defectum scientiæ; cum potius regulariter maior scientia requiratur ad audiendas Confessiones, virorum, quam fœminarum, sed ob defectum solum ætatis. Pœnitentiaria autem illa Sacra per illa verba potius attendere videtur ad sufficientiam litterarum, quam ad ætatem. Naldus *supra §. discrete viro.* Qui bene secus dicit esse dicendum de approbatis tantum ad tempus, quia hoc arguit scientiæ defectum. Idem dico de approbatis pro vno loco tantum. V. g pro oppido aliquo, propter eamdem rationem, iuxta dicta supra verbo *Bulla Cruciata n. 20. & 1. tom. c. 19. n. 19.* 23

Clausula *Districtè iniungimus*, vel *præcipimus*, aut *prohibemus*, vbi apponitur, inducit, secundum aliquos, peccatum mortale. Ex Clement. 1. *de Offic. Iudic. Ordin. verbo Iniungimus* adiuncta Glossa marginali. Naldus *supra §. districte.* Sed consideranda 24

est grauitas, vel leuitas materiæ, quia peccatum mortale non cadit nisi supra materiam grauem. In illa autem Clement. sermo est de enormibus criminibus.

25 Clausula *Dummodo aliam in eadem Ecclesia non concesserimus* apponi solita in concessionibus Indulgentiarum nostri temporis, intelligitur de alia indulgentia simili expressa in eadem concessione ob dictionem *aliam*, quæ est repetitiua eiusdem qualitatis, quæ prius, seu immediatè fuerat expressa, Ita Naldus *sup.* §. *Dummodo aliam* Idem sequitur Gauantus *in Manual. Episcop. verbo Indulgentia num.* 17. Sicque video practicari.

26 Clausula *Et decretis Sacri Concilij Tridentini non aduersentur, &c.* quæ solet poni in confirmationibus priuilegiorum intelligitur probabiliter, iuxta dicta *tom.* 2 *cap.* 1. *n.* 58. solum de illis decretis Concilij, quibus apponitur Clausula *non obstantibus, &c.* non de aliis quibus non apponitur. Solum enim per illa, non per ista, censentur reuocata priuilegia Regularium, quia priuilegia, quæ non sunt reuocata per decreta Concilij non dicuntur simpliciter ipsis contraria, aut illis aduersari. Sic ferme Tamburin. *sup. dicta disp.* 18. *quæsit.* 6. *n.* 3: Qui tamen rectè & cautè in fine addit ex Peirino sensum communem istius Clausulæ in praxi, vt per eam censeantur derogata priuilegia, non solum, quæ à Concilio per Clausulam *non obstantibus* derogantur, sed etiam alia, quæ sunt ei simpliciter contraria. Propterea enim ego loco relato dixi oppositam sententiam satis probabilem, & securiorem esse.

27 Clausula etiam *Et sacris Canonibus, &c.* quæ etiam in confirmationibus priuilegiorum apponi solet, & coniungitur cum præcedenti. *Et decretis, &c.* refert quidem non Canones iuris Communis, quia aliàs cum omnia priuilegia sint contra ius commune, si illa Clausula illos referret, huiusmodi confirmationes parum, aut nihil operarentur. Solum ergo refert Canones Concilij Tridentini, ita vt particula illa *Et* sit coniunctiua Canonum Concilij Tridentini cum decretis ipsius. Ita Sorbus *in Additionib. ad Compend. Priuilegiorum Mendicantium verbo Priuilegia Fratrum* §. *Est etiam aduertendum.* Fauet Rodriguez *tomo* 1. *Quæstionum Regular. quæst.* 8. *artic.* 8. & sequuntur Naldus *supra* §. *dummodo non aduersentur.* Peirinis *tomo* 2. *Priuilegior. Minim. in Constitut.* 1. *Gregor XIII.* §. 3. *numero* 2. & Tamburinus *supra numero* 2.

28 Clausula *Et pro potiori cautela*, seu *pro maiori cautela, &c.* quæ ad maiorem confirmationis priuilegiorum validitatem apponi solet, significat, quod iam disposita sufficiant, & inducit abundantem dispositionem. Tuschus *verbo Clausul. conclus.* 31. Operatur etiam in vim nouæ concessionis. Ita ex Rotæ decis. Naldus *sup.* § *& pro potiori.*

29 Clausula *Ex certa scientia* posita in confirmationibus priuilegiorum confert nouum ius & æquiualet concessioni. Insuper per ipsam actus nudus validus redditur, si Princeps de nullitate verisimiliter habebat notitiam. Tamburinus *dicta disp.* 18. *quæsit.* 1. *num.* 6. Naldus *supra* §. *ex certa scientia.* Operatur, vt id, quod confirmatur fiat solemne, si aliàs non erat tale. Barbosa *de Clausul. vsu frequentib. clausul.* 59. *num.* 13. In tertij graue præiudicium, nihil operatur: secus in modico. Naldus, & Barbosa *supra* Nec operatur, nisi circa ea, quæ sunt iuris, & non quæ sunt facti. Sanchez *lib.* 8 *de matrimon. disp.* 4. *n.* 6. Naldus *supra.* Barbosa *supra num* 34. & ideo, nihil operatur, quando apponitur super negotio de quo Princeps non habet notitiam. Tamburinus *dicta disput.* 18. *quæsit.* 6. *num.* 28. ex aliis. Vide plura in Naldo *supra.*

Clausula *Ex tunc prout ex nunc* posita in priuilegiis, & rescriptis Apostolicis, operatur, quod vnum tempus videatur alteri inesse. Barbosa *sup. clausul.* 6 *n.* 6. Tamburinus *dicto quæsit.* 6. *n.* 51. Item quod actus postea factus censeatur factus à principio. Barbosa *ibid. num.* 2. Tamburinus *num.* 52. Non est tamen retrotractiua ad diem datæ in præiudicium Iuris alteri quæsiti medio tempore. Barbosa *num.* 8. Tamburinus *n.* 53. 30

Clausula *Facias prout tibi videbitur* intelligitur de Iure iusto, importat enim arbitrium boni viri, id est arbitrium iustum. Naldus *sup.* §. *facias* ex Glossa *in c.* 2. *de corp. vitiat. verbo Visum fuerit.* 31

Clausula *Gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ, &c.* quæ solet dici de Episcopis, intelligitur de Episcopo non excommunicato, suspenso, aut interdicto. Glossa *in cap. Veniens de præscript. verbo Gratiam*, & Glossa *in cap. Quod Sedem de offic. Iud. Ordin. verbo Gratia.* Peirinis *tomo* 1. *Priuilegior. Minimor. in Constitut.* 2. *Iulij II.* §. 6. *num.* 24. Sine dubio etiam propterea excluditur per istam Clausulam Episcopus hæreticus, aut schismaticus. 32

Clausula *Habeas liberum arbitrium iudicandi* non tollit solemnitatem iuris. Naldus *sup* §. *Habens.* Nec tollit ea, quæ sunt secundum rationem. 33

Clausula *Indignationem omnipotentis Dei, &c.* facit vt contrauenientes peccent mortaliter, quia est virtuale præceptum obedientiæ. Peirinis *tomo primo Priuilegior. Minimor. in Constitut.* 3. *Sixti IV.* §. 4. *n.* 7. Tamburinus *sup. n.* 9. Non tamen denotat excommunicationem. Saytus *lib.* 1 *de Censur. cap.* 11. *n.* 16. Importare tamen pœnam priuationis Officiorum ferendam colligitur ex Felino *in c. Veniens de præscript. num.* 1. Tusco *verbo indignationis pœna conclus.* 91. Sed melius alij solum importare pœnam arbitrariam. Erasmus Coxier *de iurisdict. Ordinar. in exempt. part.* 4. *quæstion.* 62. *numero* 1. Barbosa *supra clausul.* 91. 34

Clausula *Indignationem Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli* idem importare videtur, & eodem modo de ipsa philosophandum. Naldus *supra* §. *indignationem.* 35

Clausula *In foro conscientiæ* quid importet, dixi *tom.* 1. *c.* 18 *n.* 45. & supra verbo *Absolutio n.* 6. *&* 7. Vide Henriquez *in Summa lib.* 7. *cap.* 13. §. 2. *littera V. & lib.* 14. *cap.* 10. §. 1. & Tamburinum *supra num.* 16. 36

Clausula *In omnibus & per omnia* importat vim specialis specificationis. Tuscus *verbo Clausula concl.* 354. *n.* 1. Marta *de Clausulis p.* 1. *clausul.* 62. *n.* 4. Vide Tamburinum *sup. n.* 19. 37

Clausula *In quo conscientiam tuam oneramus* potius importat monitionem, quam formam delegationis, & sic causa continens illam poterit per alium expediri. Naldus *sup.* §. *In quo conscientiam* ex Abbate, & Nauarro. 38

Clausula *Inuocato si opus fuerit auxilio brachij sæcularis*, vel alia similis, importat, quod quando remedia Ecclesiastica non iuuant, applicari potest brachium sæculare. Vide Nauarrum *in cap. cum contingat de rescript. remed.* 1. Rodriguez *tom.* 1. *Quæstionum Regularium quæstione.* 8. *artic.* 14. Et nota hanc Clausulam implicitè contineri in omnibus litteris Papæ, tenentur enim Iudices sæculares hoc auxilium Iudicibus Ecclesiasticis præstare iure communi, *can. Principes can. Administratores* 23. *quæstione* 5. licet ad maiorem cautelam in aliquibus Litteris Apostolicis stylo Curiæ exprimatur. Peirinis *tomo primo, Priuilegior.* 39

*Priuilegior. minimor. in Const.*1. *Iulij II.* §.38.*n.*97. Naldus *sup.*§.*Innocato*. Quod si non præstent, peccabunt mortaliter, posita grauitate materiæ, & puniri debent, excommunicatione forsan. Menoch.*de arbitrar. lib.*2. *casu* 452. Rodriguez *sup.* Cogi tamen ad id possunt per conseruatores Religionum. Peirinis *sup.* In terminis tamen constitutionis Gregor. XV. de qua *tom.*2.*c.*10. dixi.

40 Clausula *Iudicio tuo* importat arbitrium boni viri. Naldus *sup.*§.*Iudicio tuo*. Vide dicta supra in Clausula *Facias prout tibi videbitur n.*31.

41 Clausula *Motu proprio*, quæ est satis communis in Litteris Pontificiis ponitur ad denotandum Summum Pontificem concedere illam gratiam non ad instantiam alicuius, sed ex mera voluntate ipsius. Si vero in priuilegio præcedit petitio, vel instantia, & nihilominus Pontifex vtitur ea Clausula, denotat causam finalem concessionis non fuisse eam petitionem, sed meram Papæ liberalitatem. Ita habetur *ex capite Si motu proprio de. præbend. in sexto.* Habet autem concessio ex motu proprio facta tres conditiones, quibus superat concessionem factam ad instantiam. Prima, quod concessio motu proprio facta est magis voluntaria, & maius Beneficium, & ideo amplianda quantum proptereas verborum paritur. Secunda, quod nunquam retorquetur contra eum, cui conceditur, sicut interdum solet retorqueri concessio ad instantiam. Tertia, quod priuilegium ad instantiam per surreptionem impetratum non valet; secus verò si motu proprio concedatur. Suarez *de legibus lib.* 8. *capite* 12. *numero* 8. Peirinis *tom.*1. *Priuilegiorum minimorum in Constit.* 4. *Sixti IV.* §. 5. *numero secundo.* Hæc tamen surreptio, quam tollit, solum est ea, quæ oritur ex parte impetrantis, non ea, quæ oriri potest, vel ex re ipsa, vel ex causæ falsæ expressione, ex defectu personæ, puta si sit inhabilis, irregularis, &c. vel si præiudicet iuri tertij. Suarez *supra num.* 11. *cum sequentibus.* Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. disputat.* 21. *num.* 47. *& sequentibus.* Barbosa *supra clausul.*79.*n.*16.*& sequentibus.* Naldus *sup.*§.*motu proprio, & sequentib.* Tambur. *sup.n.*20.*& sequentibus*, apud quos alia.

42 Clausula generalis *Non obstantibus, &c.* hunc præcipuè operatur effectum, scilicet tollere ea quæ obstare possunt illi dispositioni, in qua est opposita, Barbosa *supra clausul.*82.*n.*4. Non auget tamen, nec ampliat gratiam, sed limites ipsius opposita censetur, Tamburinus *supra num.*37. Vnde prouenit, illam nihil operari, si dispositio super qua est opposita alias nulla esset. Marta *de Clausul.pars.*1.*clausul.*79.*n.*26. Vnde nec tollit surreptionis vitium. Marta *ibid.n.*10. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 15 *num.* 32. Non sufficit ad derogandum Clausulis derogatoriis derogatoriarum, nisi in illa addantur sequentia, *etiam si de illis specialis, specifica, expressa, & indiuidua mentio, ac de verbo ad verbum facta fuisset.* Ita ex Rotæ *decis.*87 *num.*4. *part.*2. Tamburinus *supra numero* 39. Similiter quoties secundum priuilegium habeat Clausuram derogatoriam, cum illis verbis, *etiam si talia fuerint, de quibus mentio fieri oporteret de verbo ad verbum, &c.* censetur per illud reuocatum primum habens Clausulam derogatoriam derogatoriarum. Menochius *de præsumpt. lib.*6.*præs.* 41. *num.* 22. Gonzalez *sup.gloss.*26.*n.*23. Tamburinus *supra.*

43 Clausula *Non obstantibus etiam iis, quorum tenor de verbo ad verbum exprimi deberet, quæ volumus pro expressis haberi*, tollit necessitatem inferendi tenorem illorum, etiam si in priori illa dispositione, cui derogandum est, diceretur quod per hanc Clausulam non posset ei derogari, cum contra plenitudinem potestatis Papæ, nihil possit statui. Naldus *supra* §. *non obstantibus*, etiam ex Rotæ *decis.* 109. & Nauarro.

Clausula *Non obstantibus priuilegiis, &c.* non derogat priuilegia ad pias causas, nec illa, quæ commiserationis causa, vel publicæ vtilitatis gratia concessa sunt. Barbosa *sup. clausul.*183.*n.*18. *cum sequentibus.* Tamburinus *sup.n.*40. 44

Clausula *Non obstantibus quibuscumque consuetudinibus* non videtur derogare consuetudini immemorabili, ea enim est speciali nota digna. Colligitur ex declaratione S. Congregationis de ann. 1575. & 1580. Gonzalez *sup.gloss.* 33. *n.* 5. Peirinis *tom.* 1. *Priuilegior. Minimor. in Constitut.* 19. *Leonis X.* §. *num.* 3. 45

Circa hanc porro difficillimam, & intricatissimam Clausulam *Non obstantibus, &c.* vide Ioan. Andr. *in cap.vnic.de excessib. Prælat.*6. Panormitanum *in capitulo nonnulli de rescript. à numer.* 10. Felinum *ibid à num.* 2. Rodriguez *tom.* 1. *Quæstionum Regularium quæstione* 8. *art.* 11. Suarez *de Legib. lib.*8. *cap.* 38. *per totum*, & Naldum *supra.* Maximè tamen pro praxi priuilegiorum Regularium notandum est, quod priuilegia concedentia illis facultatem absoluendi à casibus Papalibus, de quibus dixi *tom.*1.*c.*18.*&* 19. & supra verbo *Casus reseruati*, & dicam infra verbo *Confessarius* non censentur reuocata per Constitutiones Summorum Pontificum posteriorum, in quibus prohibent, vel præcipiunt aliquid reseruando sibi talis casus absolutionem, etiam si addãt Clausulam istã *Non obstantibus, &c.* nisi declarent se derogare priuilegia concedentia facultatem absoluendi à dicto casu, seu quod idem est, nisi derogatio intenta per illam Clausulam *Non obstantibus* cadat non solum super rem prohibitam, aut præceptam, sed etiam super facultatem absoluendi à tali casu. Ratio est, non solum quia priuilegia Regularium, ista præsertim, quæ solum concernunt salutem animæ, sunt valdè fauorabilia, & latè explicanda, sed etiam, quia quando Summi Pontifices volunt derogare dictæ facultati absoluendi per priuilegia Regularium, illam exprimunt prout fecit Sixtus V. in Constitutione aduersus Clericos male promotos de qua dixi *tom.*1. *cap* 18.*n.*39. Quando ergo id non exprimunt censendi sunt non velle reuocare dictæ facultati. Vide dicta eo *cap.*18.*n.* 41. & Peirinis *tom.* 1. *de subdito quæst.*4.§.*vnic. vers. ad primum respondeo.* Et ante ipsum Rodriguez *tom.*1. *Quæstion. Regular. quæst.* 20. *artic.* 8. 46

Clausula *Non potest* inducit secundum plures nullitatem actus. Ita Naldus *supra* §. *non potest.* Melius tamen dicitur, quod quando ea non ponitur ob vitium, seu defectum, sed solum ob honestatem personæ, & perfectionem status, tunc non inducit talem nullitatem. Secus vero, quando ponitur ob vitium, seu defectum personæ. Gregorius Lopez *lib.* 2. *verbo Frailes tit.*10.*p.*6. Sanchez *lib.*6.*in Decalog.cap.*11. *num.*41. *& cap.*12. *num.*10. Vide alia 4. tom. verbo *Leges.* 47

Clausula *Omni meliori modo* denotat meliorem viam pro actus validitate, Naldus *supra* § *omni meliori modo.* 48

Clausula *Parte satisfacta*, quo modo intelligenda, dixi supra verbo *Bulla Cruciata.* Vide & Naldum *sup.*§.*parte satisfacta.* 49

Clausula *Pœnitentia salutari iniuncta* intelligitur de Orationibus, susceptionibus Sacramentorum, & aliis spiritualibus operibus non de eleemosyna, vel alia corporali afflictione, nisi ex adiunctis oppositum 50

oppositum colligatur, secundum Naldum *sup. §. Pœnitentia salutari.*

51 Clausula *Pro expressis,&c.* seu alia similis *quorum tenores pro expressis, &c.* habet vim specialis, & indiuiduæ expressionis. Marta *de Clausulis part. 2. clausul. 101. n. 6.* Barbosa *sup. de Clausulis clausul. 102. n. 2.* Tollit proinde necessitatem inserendi tenorem illarum Constitutionum, quæ confirmantur, vel derogantur, etiamsi in illis diceretur expresse, quod non intelligerentur reuocatæ, nisi fieret de eis expressa mentio. Nauarrus *cap. si quando de rescript. except. 1. n. 1.* Peirinis *tom. 1. Priuilegior. Minimorum in Constit. 4. Sixti IV. §. 3. n. 3.* Quando tamen fallat hæc regula, vide Naldum *sup. §. pro expressis, & §. Quorum tenores,* & Barbosam *dicta clausul. 102. & clausul. 127.*

52 Clausula *Pro potiori cautela* quid importet, dixi supra *n. 28.* cum loqueter de Clausula. *Et pro potiori cautela.*

53 Clausula *Prout conscientiæ tuæ,&c.* quomodo intelligenda vide sup. *n. 17.* circa Clausulam *Conscientiam tuam oneramus.* Cui similis videtur alia Clausula apponi solita. *Prout videris expedire.* De qua Naldus *sup. § prout videris, &c.*

54 Clausula *Prorsus de iure,* seu *si, prout de iure* significat iuris ordinem seruandum. Tuschus *verbo Clausula conclus. 368.* In rescripto restringit tantum verba præcedentia, non autem refertur ad omnia contenta in commissione, in quibus adsit specialis determinatio. Sic ex Rotæ decis. 922. Naldus *sup. § prout de iure.*

55 Clausula *Prout eximimus, ac liberamus,* cum sit valde generalis, non solum derogat priuilegiis priuatæ personæ concessis, sed etiam vniuersitati cuicumque, etiam motu proprio, & ex certa scientia. Henriquez *in Summa lib. 7. de Indulgent. cap. 27. num. 4.* asserens *in Comment. litter. F.* huiusmodi Clausulam sic geminatam excludere omnem interpretationem in contrarium. Hoc enim postulat dictio illa prorsus. Lege Barbosam *de dictionibus vsu frequentibus dict. 294. num. 1.* Tamburinum *supra n. 6. & 7.*

56 Clausula *Quatenus sunt in vsu* qualiter intelligenda dum est sermo de priuilegiis Regularium, dixi *tom. 2. cap. 15. num. 17.* Vide & dicenda 4. tom verbo *Priuilegia,* ac Reuerendissimum Stratium *in Instruct. pro Carmelit. cap. 5. Sum. 7.* [Clausula autem illa quæ apponi solet in confirmationibus priuilegiorum Religionum post Concilium Tridentinum, scilicet, *Quatenus decretis Concilij Tridentini non aduersentur,* ponitur ad declarandum per dicta priuilegia non derogari decretis dicti Concilij. Etsi enim iuxta communem doctrinam Conciliis Generalibus non derogetur, nisi de illis fiat expressa mentio: quia tamen hoc fallit in Concilio Tridentino eo quod in ipso *sess. 25. cap. 21.* expresse reseruatur semper authoritas Sedis Apostolicæ in omnibus decretis ipsius, ideo ad hoc quod ipsi non derogaretur necessum fuit dictam clausulam apponere. Ita doctè Sigismundus de Boonia *de elect. dub. 5.* ex variis Rotæ decisionibus.]

57 Clausula *Quorum tenores, &c.* habet vim specialis, & indiuiduæ expressionis, iuxta dicta sup *n. 51.* de Clausula *Pro expressis,* & deseruit ad tollendum surreptionem. Naldus *sup. §. Quorum tenores, &c.*

58 Clausula *Quoties expediens fuerit,* vel *Quoties opus fuerit,* importat quamdam veluti infinitatem, prout etiam idem importat Clausula *Quandocumque,* vel *Quotiescumque.* Tuschus *verbo Clausula conclus. 353. numero 2.*

59 Clausula *Ratum, & firmum* includit Ius, & factum: *ratum* enim refertur ad ius, *& firmum* ad factum. Naldus *sup. §. Ratum, & firmum.*

60 Clausula *Recusatione remota* intelligitur, vt credo, respectiuè, sicut & alia similis, scilicet *appellatione remota,* de qua sup. *n. 10.* prout indicat Naldus *sup. §. Recusatione.*

61 Clausula *Relinquo conscientiæ tuæ* videtur intelligenda, sicut & illa, *prout conscientiæ tuæ,* & illa *conscientiam tuam oneramus,* de quibus supra *num. 17. & 53.*

62 Clausula *Saluo assensu Apostolico* non excusat à pœnis contra alienantes res Ecclesiasticas inflictis, eos qui illas alienant, iuxta dicta *tom. 2. c. 19. n. 61.* Et quamuis Naldus *supra §. Saluo assensu* ex Riccio quem refert dicat id esse intelligendum, quando non adduntur illa verba *Et non alias, aliter, nec alio modo,* & res est facilis recuperationis, nihilominus etiã positis his conditionibus, si possessio tradatur ementi non effugiunt vendentes dictas pœnas, quia protestatio est contraria facto, iuxta dicta eo loco ex Quaranta, Peirinis, & Bonacina.

63 Clausula *Saluo iure Parochiali,* seu *sine Parochiæ præiudicio,* aut similis intelligitur de decimis, & primitiis, aut aliis obuentionibus, quæ à laicis exhiberi debent Parochis. Ioannes de Cruce *de Stat. Relig. lib. 2. c. 5. dub. 7. conclus. 157.* Tamburinus *supra n. 18.* Barbosa *sup. clausul. 197.* Vbi plura circa Clausulam *Sine præiudicio.* Maximè Reuerendiss. Stratius *in Instruct. relata c. 6. n. 8.* ex Sixto IV. *in Mari magno Carmelit.*

64 Clausula *Si & in quantum* operatur in appellatione admissionem eorum, quæ sunt admittenda, & negationem illorum, quæ de Iure non debent admitti. Naldus *sup. §. Si & in quantum* ex Marta. In electionibus, vero, quando res, est dubia, an aliquis admitti debeat, & admittitur cum protestatione. *Si & in quantum,* iuxta dicta *to. 2. c. 12. n. 30.* operatur, quod valeat electio.

65 Clausula *Si & prout de iure* aliquando importare videtur idem, quod præcedens. *Si & in quantum,* aliquando vero significat iuris ordinem seruari debere. Tuschus *ver. Clausula concl. 368.*

66 Clausula *Sicut accepimus* posita in gratia motus proprij non eget iustificatione, secus vero in gratia ad partis instantiam. Tamburinus *sup. n. 55.* ex variis Rotæ decisionibus.

67 Clausula *Sola rei veritate perspecta,* cui adiungi solent *Summariè, simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura Iudicij,* quid importet, dixi *tom. 1. cap. 27. n. 26.* Vide Naldum *supra §. Sola facti, & cet. & sequentibus.*

68 Clausula *Sublata facultate, &c.* claudit os iudici, tollit illi facultatem aliter iudicandi, ita vt pars contraria audiri non debeat, nisi obtenta à Summo Pontifice gratia de oris aperitione, Gonzalez *ad Regul. 8. Cancellar. glos. 66. num. 3. cum sequentibus.* Garzia *de Beneficiis part. 6. cap. 3. num. 99.* Vnde processus in contrarium factus sit nullus. Barbosa *supra clausul. 175. num. 3.* Tamburinus *suprà num. 12.* apud quos alia.

69 Clausula *Super omnes, & singulos* importat specificationem specialẽ, ac si omnes in indiuiduo nominarentur. Tuschus *verbo clausula conclus. 296. num 2.* vbi etiam *numero 3.* dicit comprehendere etiam exemptos.

70 Clausula *Supplentes defectus, &c.* non supplet illos, qui sunt iuris naturalis, vt sunt citatio partis in causis dãnũ tertij concernentibus, quia Princeps, non potest tollere id, quod iura naturæ est necessarium.

Tuschus

Tuschus *in verbo Clausula conclus.* 343. Barbosa *supra clausul.* 177. *num.* 8. Solum ergo supplere potest defectus Iuris positiui. Idem Barbosa *ibidem num.* 2. Cum autem huiusmodi defectus sint in duplici differentia, alij substantiales, verb. grat. quo rescriptum impetrans non sit excommunicatus, aut quod non impetretur per subreptionem, alij accidentales, scilicet, qui pertinent ad iuris solemnitatem, vt puta, quod sententia non sit lata die festo, &c. ad minus supplet hos posteriores, & quandoque priores, iuxta modum rescripti, vt si illud fuerit ex motu proprio, & de plenitudine potestatis, vel id colligatur ex contextu, vel circumstantiis. Suarez *lib.* 8. *de Legib. cap.* 20. *num.* 12. Peirinis *tom.* 1. *Priuileg. Minimor. in Constitut.* 1. *Sixti IV.* §. 2. *num.* 8. *&* 9. Barbosa *dicta claus.* 177.

71 Clausula *Tuo indicio*, vel *tuae prudentiae*, videtur importare idem, quod *conscientiam tuam oneramus*, de qua supra *num.* 17. Vide Naldum *supra* §. *Tuo iudicio.*

72 Clausula *Vocatis vocandis*, seu *qui fuerint vocandi, &c.* intelligitur de iis quorum interest. Naldus *supra* §. *Vocatis, &c.* Significat etiam Iudicem ea dispositione datum teneri obseruare formam iudicialem, & non esse merum executorem, sed mixtum, id est, partim executorem, & partim Iudicem, ac debere ex vi huius Clausulae vocare omnes quorum interest, vel specificè si certo sciantur, vel per edictum publicum si ignorentur. Panormitanus *in cap. exhibita de Iud. num.* 6. Peirinis *tom.* 1. *Priuileg. Minim. in Constit.* 1. *Sixti IV.* §. 2. *num.* 4.

73 De aliis Clausulis occurrentibus in discursu operis dicetur.

CLAVSVRA.

SVMMARIVM.

De Clausura Regularium remissiuè num. 1.
De clausura virorum Religiosorum num. 2.
An possint obligari à Praelatis ad illam seruandam. ibidem.
Terminus huius Clausurae qualis sit. num. 3.
Egressio nocturna, aut furtiua è monasterio est Casus reseruabilis num. 4.
Quando incurratur hic casus. ibid.
Clausura monialium à quo tempore ceperit. num. 5.
Quae moniales hoc praecepto astringantur. num. 6.
An detur in hoc paruitas materiae. num. 7.
Quid de monialibus degentibus in domibus monasteriis contiguis. num. 8.
Quid de moniali supra murum monasterij sedente. num. 9.
De moniali, cui vita periculum imminet. num. 10.
De moniali grauida effecta. num. 11.
An propter habendam curam consanguineorum licitè exeant moniales. num. 12.
De casibus concedendi licentiam egrediendi. numero 13.
Quid declaratum à S. Congregatione. ibid.
An possint moniales transire de vna Religione ad aliam. num. 14.
An eiici propter incorrigibilitatem. num. 15.
An transferri ad aliud monasterium correctionis gratia. num. 16.
An pro institutione Nouitiarum num. 17.
Quid circa S. Congregatio declarauerit. n. 17. *&* 18.
An cum transfertur monialis secum deferat dotem. num. 9.
De absolutione à Censuris contra transgredientes istam monialium clausuram num. 20.
An spectet ad Praelatos Regularium. ibid.
Quid de dispensatione in poenis incursis. num. 21.
De Clausura Monialium, quoad ingressum aliorum in ipsarum Monasteria. num. 22.
Quae personae ingredi prohibeantur in illa. num. 23.
De Superiore, qui potest concedere licentiam pro tali ingressu. num. 24.
Qualis debeat esse haec licentia. num. 25.
Quae est causa legitima ipsam concedendi. num. 26.
De socio Confessarij intrantis ad ministranda Sacramenta. num. 27.
De Moniali energumena quomodo exorcizanda. numero 28.
An liceat ingressus titulo sepulturae, vel funeralis Monialium. num. 29.
Qui officiales Monasterij ingredi possint. num. 30.
De malefactoribus ad Monialium Monasteria confugientibus num. 31.
Quando possunt Episcopi, & alij Superiores eo ingredi. num. 32.
An, & quando Dominis Cardinalibus, aut Episcopis id permissum. 33.
De foeminis quibus etiam est prohibitum ingredi Monasteria Monialium num. 34.
De censuris, & poenis quas incurrunt transgressores. num. 35.
A quo absoluantur, vel dispensentur. ibid.
Quid de aliis poenis ab antiquioribus Pontificibus impositis num. 36.

DE Clausura Regularium personarum non pauca dixi tomo primo huius Summae, De clausura quidem virorum Religiosorum, quantum ad prohibitionem quam habent non admittendi foeminas in eorum Monasteria, *cap.* 10. *à num.* 9. & quoad clausuram, quam ipsi obseruare debent, *cap.* 16. & de clausura Monialium tam quoad egressum è propriis Monasteriis, quam quoad ingressum aliorum in illa, *cap.* 25. *à num.* 16. Alia tamen, vel pro maiori materiae complemento in praesenti addenda sunt. 1

Et primò, loquendo de clausura virorum Religiosorum, quantum ad dictam prohibitionem non admittendi foeminas intra clausuram suorum Monasteriorum, praeter dicta eo loco alia dicam 4. tom. verbo *Monasteria.* Quod verò attinet ad clausuram, quam ipsi obseruare debent; certum est eos non teneri sicut Moniales ad clausuram perpetuam. Neque enim aliqua Lex Ecclesiastica ad eam eos obligauit, nec aliqua Religio cum tali, tantaue austeritate instituta est. Bonacina *in Tractat. de Clausura quaest.* 2. *punct.* 1. *num.* 1. Praelatos quoque Regulares non posse illam inducere probabile est, quia iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 4. *num.* 13. ea, quae sunt omnino supra Regulam non possunt praecipi à Praelatis. An verò Summus Pontifex possit hoc facere, Bañez 2. 2. *quaest.* 1. *art.* 10. *dub.* 6. & Bonacina *supra, & de Legibus disp.* 1. *quaest.* 1. *punct.* 3. *num.* 19. affirmare videntur. Sanchez verò *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 2. *num.* 22. id negat, licet *num.* 43. cum Bañez relato affirmet posse nedum Papam, sed etiam Praelatos Regulares aliqualem clausuram Monachis indicere, vt puta, quod non exeant è Conuentibus, nisi cum tali, vel tali limitatione. Teneri autem Religiosos ad aliquem modum Clausurae, iuxta suam Regulam, decreta Summorum Pontificum, & constitutiones 2

Religionum, dixi eo *cap.* 16. *num.*1. *& sequentibus*, & tractat Bonacina loco relato ex *Tractat. de Clausura.*

3 Terminus verò huius Clausuræ Religiosorum comprehendit totum circuitum Monasterij, includendo etiam in illo hortum, nemus, & alia loca illi annexa, quæ muris Monasterij, seu sepris cinguntur. Hæc enim omnia sunt partes Monasterij, & ea comprehendit septorum nomine Clemens VIII. *in decretis super cas. reseruat.* dum inter eos refert egressionem extra septa Monasterij. Peirinis *tom.*2. *de Prælato quæst.*3.*cap.*2. §. 1. *num.*39. Ioannes Nouarius *in Lucerna Regular. verbo Clausura num.*2. Non tamen pertinent ad Clausuram loca aliqua separata à Monasteriis, Infirmariæ, videlicet, Hospitia, vel loca, quæ ædificari incipiunt. Naldus *in Summa verbo Clausura num.*1. Designare autem huius Clausuræ terminos extra quos Religiosi non possint sine licentia exire pertinet ad Prælatos ipsorum, illi enim sunt Ordinarij Iudices, & pastores ipsorum. Naldus *supra* ex Confectio.

4 Egressio nocturna, ac furtiua è Monasterio, seu Conuentu, quæ est casus reseruabilis in Religionibus ex decretis Clementis VIII. supra relatis, intelligenda est copulatiuè, seu complexiuè, & non diuisiuè. Suarez 4. *tomo de Relig tract.*8.*lib.*2.*c.*18. *num.*5. Naldus *in Summa verbo Clausura* §. *dummodo non.* Idest non sufficit sola nocturna, neque sufficit sola furtiua, sed requiritur vtrumque. Nec enim gratis vsus est Pontifex coniunctione *ac.* Cum autem Pontifex dicat *nocturna*, & materia sit odiosa, non videtur sufficere, quod egressio sit in crepusculis, quia in illis non est nox, de cuius essentia est omnimodus recessus à luce Solis. Peirinis *supra n.*40. Cum verò dicat *furtiua*, id est sine licentia Superioris, ideo si quis exeat, videntibus, ex pectantibus, vel custodiam facientibus aliquibus sociis de Monasterio incidet in hunc casum. Peirinis *ibid.* Secus si Superior daret licentiam sic exeundi, talis enim egressio, esto esset iniqua, non tamen esset furtiua. Peirinis *ibid.* quamuis Suarez *supra num.*5. oppositum probabiliter dicat, cum talis licentia non sit legitima. Similiter, si ipse Prælatus exiret dicto modo, etiam incideret in talem casum, si aliàs esset reseruatus à suo Superiori, quia talis egressio est contra voluntatem Religionis, Regulæ, & Superiorum. Suarez, & Peirinis relati. Vide pro hoc casu Longum *de cas. reseruat. part.*2. *cas.* 3. Molfetium *tomo* 1. *Summ. tractat.*7.*cap.*25. *à num.*16.

5 Loquendo de clausura Monialium, quoad prohibitionem, quam habent non egrediendi è suis Monasteriis, præter dicta *tomo* 1 *huius Summæ cap.*25. *à num.* 16. addendum, vel pro pleniori notitia, tale præceptum initium aliquo modo habuisse in lege veteri, in qua etiam erant Virgines clausæ propheticam vitam agentes, vt colligitur non solum ex *Iudit.*8. *vers.*5. sed clarius ex 4. *Reg.*11. *vers.*2. & multo clarius ex 2. *Machab.*3. *vers.* 19. illis verbis: *Virgines, quæ conclusæ erant procurrebant ante Oniam.* De quo vide Abulensem. 1. *Reg.* 2. *quæst.* 12. Canisium *lib.* 2. *de Deipar. cap.*12. Baronium *in Appar. ad Annal.* §. *si fidem adhibendam*, & alios. Habuit etiam initium in primitiua Ecclesia, in qua constat Sanctam Mariam Magdalenam, Martham eius sororem, cum aliis Virginibus in quodam cœnobio vixisse, vt testatur Theodorus Mellitus *in vita ipsarum cap.*9. & Tamburinus *de Iure Abbatissarum disput.*18. *quæsit.*2. *num.*1. vbi *num.*2. id refert de aliis, & *quæsit.*3. *num.* 1. refert plura antiqua Concilia in quibus aliquod vestigium huiusmodi Clausuræ Monialium cernitur. Quamuis ergo à tempore Bonifacij VIII. Monialium Clausura sit sub præcepto, temporibus tamen antecedentibus aliquo modo initiata fuit, & post Bonifacium à Concilio Tridentino, Pio V. & Gregorio XIII. rigidissimis pœnis intimata, iuxta dicta eo *cap.*25. *num.* 16.

Quæ Moniales sint quæ hoc præcepto obligantur, dixi *num.*17. vbi etiam de Monialibus Nouitiis, Conuersis, & Oblatis. De loco Clausuræ, dixi etiam *num.*17. Nunc verò agendum de aliquibus casibus particularibus, de quibus dubitari potest, an in illis transgrediantur Moniales hoc præceptum, & Censuras impositas. 6

Et primò, in hoc præcepto dari credo paruitatem materiæ, & minimum, ita vt Monialis egrediens non secundum totum corpus, sed secundum partem tantum, ita vt vno pede ianuam Clausuræ exierit, alio verò intus extiterit, non incidat in censuras, aut casum reseruatum. Ratio est, quia vt dixi supra verbo *Casus reseruati num.*12. ad casum reseruatum requiritur actio perfecta, & completa, in hoc autem casu non est egressus completus, vel perfectus. Sanchez *lib.*6. *in Decalog.cap.*16.*num.*70. fauet Diana *part.*5. *tract.*5. *resolut.* 22. Idem credo, si Monialis esset in ipso ostio, quia ostium est partim intra partim extra Clausuram. Portellus *in dub.Regular.verbo Clausur. Monial.num.*25. Secus verò dici debet de Moniali, quæ vtroque pede, & toto corpore egressa est Clausuræ ianuam, etiam si ad vnum, vel duos tantum palmos egressa esset, hæc enim perfectè, & completè egressa est è Clausura. Bonacina *supra quæst.*1. *punct.*8.*num.*7. 7

Deinde, Moniales degentes in domibus Monasterio contiguis pro eleemosyna petenda, quales solent esse aliquæ Conuersæ, seu potius Oblatæ, ex illis egredientes, etiam ad inhonesta patranda, Clausuram non frangunt, quia tales domus, nec sunt Regulares, neque locus Clausuræ. Tamburinus *de Iure Abbatissar.disp.*19. *quæsit.*5. *in solut.ad* 6. 8

Item Monialis, quæ virili more quasi equitans insidet muro Monasterij non frangit Clausuram, quia re vera non exit perfectè extra Clausuram. Tamburinus *supra in solut.ad* 7. ex Suarez. 9

Similiter Monialis cui vitæ periculum certò imminet ob graues molestias, & vexationes quas iniustè patitur, si Episcopum, vel Superiorem à quo subleuetur habere non potest, non obligatur lege Clausuræ, quia necessitas caret lege & lex Ecclesiastica non obligat cum tanto dispendio. Sanchez *dicto lib.*6. *in Decalog.cap.*15.*num.*62. Tamburinus *supra in solut. ad* 8. 10

Monialis autem grauida effecta exire non potest sine legitima licentia è Clausura, vt fœtum edat, & delictum suum abscondat, nisi inde timeat mortis periculum, quia solum propter præfatum timorem excusari potest à fractione huius præcepti tam necessarij pro bono regimine Monialium. Tamburinus *supra in solut. ad* 12. An verò etiam extra mortis periculum excusari possit, si id faciat ad euitandum scandalum, vel infamiam, dubium sanè difficile est, cum ex vna parte ius naturæ, quod dictat vitari debere scandalum, & infamiam propriam, præponendum videatur cuicumque præcepto Ecclesiastico seruandi Clausuram, ex alia verò præponendum potius videatur bonum commune Religionis omni priuato incommodo, præsertim cum Summorum Pontificum Constitutiones quoad hoc punctum rigidissimè prohibeant egressum, nisi in casibus ab ipsis designatis, vt dixi eo *cap.* 25. *num.* 20. 11

Multo minus excusari potest Monialis à transgressione 12

sione Clausuræ, si exeat illa sine legitima licentia Summi Pontificis, vel aliorum Superiorum, propter habendam curam Nepotum, etiam omni auxilio destitutorum, prout declaratum est à Sacra Congregatione apud Armendariz *in Additionib. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. lib. 7. de Relig. num.* 105. & Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Monialium Clausura circa egressum.* Quod idem dico de egressu ad habendam curam consanguineorum infirmorum. Cum isti casus non excipiantur à Pio V. in Constitutione, & Clausuræ præceptum strictissimè obliget Moniales. Bonacina *supra dicta quæst. 1. punct. 9. num. 4. & 5.* Tamburinus *supra in solut. ad* 13. [idem dico de egressu propter adimpletionem alicuius conditionis impositæ in legato Moniali derelicto Vnde declarauit Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium in vna *Camerinen*sis Martij 1634. Ioluti debere cuidam Moniali legatum sexaginta scutorum illi relictorum etiam si ratione sui Status assistere non potuisset cuidam processioni cum veste alba, sicut legatum requirebat.] An autem exire possit ad succurrendum extremæ necessitati patris, matris, filij, siue filiæ, quibus aliter succurrere nequeat, difficilius dubium est, cum, vt supra dixi, ex vna parte lex naturæ, quæ anteponi debet cuicumque legi Ecclesiasticæ obliget pro ea occasione; ex alia verò bonum commune Religionis, & Summorum Pontificum Constitutiones id postulent. Alij ergo Iudices sunto.

13 Circa ea tamen, quæ dixi *dicto cap. 25. num.* 20. de casibus in quibus solummodo concedi potest Monialibus licentia egrediendi è Clausura, scilicet magni incendij, infirmitatis lepræ, & epidemiæ, iuxta Constitutionem Pij V. ibi relatam, animaduersione digna est declaratio quædam Sacræ Congregationis ad Nuncium Hispaniarum anno 1594. facta, quam refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Monialium Clausura circa egressum* 4. quæ talis est: *Monialibus licentiam concedere exeundi a Clausura non licet Ordinarijs in alijs quantumuis grauibus casibus in Constitutione Pij V. non contentis, nisi in casu lepræ, magni incendij, & epidemiæ. Nomine autem epidemiæ quicumque morbus popularis contagiosus intelligitur.* Nihilominus Ioannes Maria Nouarius *in Lucern. Regular. verbo Clausura à num.* 10. allegationem quamdam affert Sanctiss. D. N. Vrbano directam, in qua probat in causis similibus posse concedi Moniali facultatem egrediendi è Monasterio, quam legere poteris apud ipsium. Casus verò similes in quibus licitè concedi posse licentiam prædictam putant plures Doctores, sunt isti: primus, tempus belli cum infidelibus, quando iustè timeri potest detrimentum Monialium, nisi ad locum tutum se recipiant, præsertim, quia de militibus extat illud carmen:

Nulla fides, pietasque viris, qui castra sequuntur.

Nauarrus *comment.* 4. *num.* 48. *de Regularibus*, Azor. *tom.* 1. *Institut. Moral. lib.* 13. *cap.* 8. *quæst.* 1. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Alleg.* 102. *num.* 22. Secundus est, impetus magni torrentis, vel fluminis, aut imminens Monasterij ruina. Sceltia *in select. Constit. Pontif. Theor.* 228. Barbosa *supra.* Tamburinus *supra disp.* 20. *quæsit.* 2. *num.* 3. Tertius est, si Monasterium in alium locum de Episcopi consensu transferatur. Sanchez *dicto cap.* 15. *num* 53. Bonacina *supra punct.* 9. *num.* 8 Quoad hoc tamen extat declaratio quædam Sacræ Congregationis in vna Barcinonsi anno 1615. cui attendi debet, his verbis: *Monialium translatio Apostolica Sede inconsulta, minimè fieri potest.* Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Monialium translatio* 8. Item alia huius tenoris in vna Vlixbonensi ann. 1615. *Moniales transferri non possunt in monasteria noniter erecta, nisi eadem monasteria authoritate Apostolica extructa fuisse prius constiterit, ipsaque, præuia visitatione, earumdem monialium capacia, eisque accommodata, atque ita absoluta reperta fuerint, vt cæmentarijs, alijsque fabris nulla ædificationis causa in ipsa postea ingrediendi necessitas relinquatur.* Barbosa *supra.* Vide alia infra *à num.* 16. Quartus est, si Abbatissa egrediatur è monasterio, propter præstandum iuramentum fidelitatis, casu omnino necessario alicui Domino temporali. De quo dixi eo *tom.* 1. *cap.* 26. *num.* 20.

14 Non obstante etiam rigorosa clausura Monialium possunt seruatis seruandis transire de vna Religione ad aliam, iuxta dicta eo *cap.* 25. *num.* 41. Idque declaratum dicitur sæpius à Sacra Congregatione in vna Nannætensi 1615. & alia Redonensi 1617. vt tradit Ricciullus *in tractat. de iure personarum extra grem. Eccles. vagant. libro octauo capitulo quinto num.* 4. Monialis autem transiens ad aliam Religionem debet in ea Nouitiatum habere, & professionem emittere, prout ex Rotæ *decis.* 109. *num.* 2. *& sequentib. in recentior.* elicit Tamburinus *supra disput.* 21. *quæsit.* 1. *num.* 11. Vbi etiam ex eadem Rota habetur, quod si Monialis fuerit translata causa pœnitentiæ ali debet per Monasterium à quo transfertur.

15 Non tamen eiici posse Monialem à Religione propter incorrigibilitatem; dixi eo *cap.* 25 *num.* 17. ex declaratione Sacræ Congregationis & ita decisum fuisse in dicta Redonensi affirmat Ricciullus loco citato *num* 8. & confirmat Bonacina dicto *punct.* 9. *n.* 14. ex Rotæ decisione in vna Vlixbonensi 1625. Et ratio est, quia inde sequeretur magnum clausuræ detrimentum, & quod moniales ex suo delicto commodum, & vtilitatem reciperent, dareturque occasio, vt aliquot ipsarum incorrigibilitatem fingerent, vt vel sic eiici possent. Quare, etsi in iure communi stando id licitum esset, vt habet Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 5. *num.* 6. & forsan ex priuilegio Innocentij III. pro Cisterciensibus, quod refert Hieronymus Rodriguez *in compend. Quæstion. Regular. resolut.* 57. *num.* 3. propter decisiones tamen adductas, & praxim Ecclesiæ, nullatenus admitti debet expulsio Monialis à Religione.

16 Addendum etiam, nec ad aliud monasterium eiusdem religionis transferri debere Monialem correctionis, vel punitionis gratia, Sede Apostolica inconsulta. Ratio est, quia etsi id iure communi vetitum non sit, quinimò aliquo modo permissum *in cap. quoniam de Simonia*, & ita sentiunt Rodriquez *tom.* 1. *Quæstion. Regular. quæst.* 49. *art.* 5. Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 47. Portellus *in dub. Regular. verbo Clausura Monialium num.* 22. & Bonacina *supra num.* 12. nihilominus oppositum videtur declaratum à Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium his verbis: *Monialem nullam sibi subiectam ex vno monasterio ad aliud transmittere possunt locorum Ordinarij, vel Superiores Regulares, etiam ex causa seditionis, vel incorrigibilitatis, aut criminis perpetrati* Barbosa *in dictis Collectan. Bullarij verbo monialium translatio* 8. Tamburinus *supra disp.* 21. *quæsit.* 3. *num.* 4. Vult ergo Sacra Congregatio, quod Monialis incorrigibilis, criminosa, aut seditiosa in proprio Conuentu puniatur. Quia tamen Sanchez supra dicit oppositum praxi esse receptum, videndum est, an ea praxis legitima sit, legitimaè consuetudine fundata.

17 Pro casu translationis Monialium ex vno ad aliud

Monaste

Monasterium pro Institutione Nouitiarum in eo introducendarum, hæc etiam declarauit Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium in vna Tortonensi an. 1603. *Moniales ab vno monasterio nō transferantur locorum Ordinarij, aut Superiores Regulares in monasteria recenter erecta pro Nouitiarum in eo introducendarum institutione, nisi obtenta à Sede Apostolica, vel à Sacra Congregatione speciali facultate.* Barb. *supra.*

18 Pro casu etiam dato translationis monialium ex vno ad aliud monasterium hæc etiam declarauit Sacra Congregatio. *Moniales vbi ad aliud monasterium ex iusta causa transferenda sunt, translatio debet fieri in aurora, vt illa à paucis conspici possint, atquè à personis grauibus, & honestis, & sanguine eis proximioribus deducantur.* Armendariz *in Additionibus ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. lib. 7. de Religios. num.* 100. Barbosa *supra, & de offic. & potest. Episc. alleg.* 102. *num.* 26.

19 In his porrò casibus translationis monialium ad aliud monasterium, vel Religionem, an deferre debeant secum dotem, & alia bona, quæ ad ipsas spectant, dicam infra verbo *Dos.*

20 Circa absolutionem ab excommunicatione latæ sententiæ, quam, vt dixi eo *cap.* 25. *num.* 19. Pius V. in dicta Constitutione, quæ incipit *Decori* an. 1569. edita statuit contra moniales egredientes è Clausura in casibus non permisis, aut eis licentiam concedentes, eas comitantes, vel recipientes, animaduertendum, quod cum ea sit Papæ reseruata, solum ad ipsum iure ordinario spectare potest absolutio ab ipsa. Sanchez dicto *cap.* 15. *num.* 76. Consequenter etiam ex commissione ipsius, spectabit ad Sacram Pœnitentiariam, & Pœnitentiarios Romæ. Quando autem casus occultus fuerit, poterit Episcopus ab eo absoluere ex vi decreti Concilij Tridentini *sess.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* Etsi enim aliqui existiment prædictum decretum non habere locum in casibus Sedi Apostolicæ reseruatis post Concilium Tridentinum, propter declarationem Sacræ Congregationis quam afferunt, referaturque etiam alia declaratio Sacræ Congregationis approbante Gregorio XIII. qua dicitur in delictis occultis materiæ clausuræ derogatum fuisse dicto decreto per constitutionem Pij V. (Sanctarellus *Tract. de heresi. cap.* 5. *dub.* 1. *num.* 1. & alij apud ipsum) nihilominus, vel quia de istis declarationibus authentice non constat, vel quia oppositum est consuetudine receptum; ideo posse Episcopos in hoc casu, quando est occultus, absolutionem dare, tenent Sanchez *supra dicto numero* 76. Bonacina *de Clausura quæst.* 1 *punct.* 5. *numero primo & de Censuris disput.* 1. *quæst. tertia punct.* 2. *num.* 1. §. *an vero, & disputat.* 2. *quæstion.* 6. *punct.* 1. *num.* 40. & generaliter de omnibus casibus etiam post Concilium reseruatis tenent Toletus *in Summa lib.* 2. *cap.* 41 *num.* 7. & Vincentius Candidus *tom.* 1. *Disquisit. moral. disquisit* 3. *artic.* 28. Neque hoc solum est verum respectu sæcularium, & Monialium Episcopis subditarum, sed etiam respectu Regularium exemptorum, nec Episcopis subditorum, iuxta dicta *tomo* 1. *cap.* 11. *num.* 6. Poterunt etiam à prædicta excommunicatione absoluere Prælati Regulares habentes facultatem absoluendi à Censuris Papæ reseruatis, de quibus dixi eo *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 36. animaduertendo tamen, quæ ibidem *num.* 41. animaduertenda duxi. Ad id etiam maximè deseruit priuilegium Pij V. concessum Prælatis Ordinis Prædicatorum, de quo dixi eo *cap.* 18. *n.* 31. quo alij communicationem priuilegiorum cum ipsis habentes vti possunt, cum hoc priuilegium concessum sit anno 1571. vt patet ex Bulla, quam refert Confectius *in Collect. Litterar. Apostolicar. in Pio V. num.* 10. reseruatio autem hæc eiusdem Pij V. facta sit anno 1569. Tamburinus *supra disp.* 19. *quæsit.* 5. *num.* 2. Vbi etiam animaduertit id, quod eo *num.* 13. ego etiam dixi, scilicet prædictos Prælatos Regulares vtentes hoc priuilegio Pij V. non posse hanc facultatem alijs delegare, quia Pontifex vult, quod id faciant ipsi per se ipsos. In locis etiam vbi publicatur Bulla Cruciatæ potest Confessarius ex vi Bullæ electus ab hac Censura absoluere semel in vita, & semel in morte, iuxta dicta supra verbo *Bulla Cruciata num.* 19. Sorbus *in Additionibus ad compend. Priuilegior. Mendicant. verbo ingredi Monasteria Monialium num* 11. §. *dico primo.* Sanchez supra. Sed pro Regularibus nota, quæ ibi *num.* 29. dixi. Imò etiam omnes Confessarij, qui communicant in priuilegijs cum Iesuitis, possunt ab illa toties quoties, & vbique absoluere, propter priuilegium Pauli III. eisdem Iesuitis concessum, quod retuli eo *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 15. eo præsertim, quod iste casus non comprehendatur in illis, quos Sacra Congregatio sub Clemente VIII. & Sanctiss. D.N. Vrbano Confessariis prohibuit, de quibus egi eo *num.* 15. 16. & 17. Vide Bonacina *loco relato num.* 2. & Tamburinum dicto *quæsit.* 5. *num.* 3.

Circa dispensationem saltem quoad forum conscientiæ, in pœnis illis priuationum, & inhabilitatum, quas tam Moniales egredientes è Clausura, quam eis licentiam concedentes, comitantes, vel recipientes incurrunt, iuxta dicta eo *cap.* 25. *num* 19. dicendum est, posse in illis dispensare, tum Episcopos, quando casus fuerit occultus, propter dicta superius, tum aliquos Prælatos Religionum, iuxta dicta eo *to.* 1. *cap.* 18. *num.* 46. & *cap.* 10. *num.* 35. & iuxta modum ibi præscriptum. Vide Sanchez *supra num.* 78. Portellus *supra num.* 28. & Bonacinam dicto *punct.* 5. & quoddam priuilegium Pauli III. pro Benedictinis infra verbo *Irregularitas n.* 72. Et nota has pœnas non esse Papæ reseruatas. 21

Loquendo verò de Clausura Monialium quantum ad ingressum aliarum personarum in ipsarum Monasteria licet etiam non pauca dixerim eo *tomo* 1. *cap.* 25. *à num.* 24. alia tamen, vel pro pleniori notitia addenda sunt, maximè propter nouas declarationes Sacræ Congregationis, quæ de ea re extant. 22

Et primò, quoad Moniales quibus id prohibetur, an, etiam sint illæ, quæ non promittunt castitatem simpliciter, sed solùm coniugalem, quales sunt aliquæ Ordinum Militarium, agit Rodriquez 3. *tomo Summæ in Additionibus ad capit.* 95. *conclus.* 5. & Portellus *supra in Additionibus ad addit.* Deinde, quoad personas, quæ ingredi prohibentur, dixi eo *num.* 24. esse omnes cuiuscumque generis, conditionis, aut sexus, vbi etiam, quid de Regibus, & Reginis dicendum, quid de amentibus, aut de puerijs infantibus. Adde quoad amentes, quod etiam si ipsi, si vsu rationis careant, nec peccent ingrediendo, nec incidant in censuras contra ingredientes impositas, secus tamen dicendum est de illis, qui causa fuerint eorum ingressus. Zerola *in praxi Episcop. verbo Moniales ad quæsit.* 9. Tamburinus *de Iure Abbatiss. disp.* 22. *quæsit.* 5. De pueris infantibus dicendum similiter, quod etsi illi, nec peccent ingredientes in Monasteria Monialium, nec incidant in censuras dictas, illi tamen, qui fuerint causa ingressus eorum peccare possunt, & incurrere in in illas, propter declarationem Sacræ Congregationis, quam eo *num.* 24. retuli, & declarationem Clementis VIII. quam refert Paulus Comitolus 23

in

*in respons. Moral. lib.6. quæst.*19. & S. Congregationis anno 1585. quam refert Scortia *in Select. Constitut. Theorem.*336. Etsi, vt verum fatear, hæc videantur intelligenda solum de pueris in ea ætate constitutis, vt possint Monialibus occasionem peccandi esse. De quibus Naldus *in Summa verbo Clausura num.*4. Declaratum etiam est à Sacra Congregatione, quod vbi viget consuetudo, vt puellæ habitum suscepturæ per biduum, aut triduum antea introducantur in Monasteria, tolerandam esse. Gauantus *in Manuali Episcopor. verbo Monialium Clausura num.*32.

24 Circa illum Superiorem, qui potest concedere licentiam ingrediendi dicta Monasteria in casibus permissis iam dixi eo *cap.*25. *num.*25. & etiam *tomo* 2. *cap.*1. *num.* 22. esse vel Episcopum respectu Monialium sibi subditarum, vel Superiorem Regularem respectu earum, quæ sibi subditæ sunt, licet quo ad hoc attendenda sit consuetudo, vt ibi adduxi ex S. Congregationis declaratione. [Pro quo etiam extant duæ declarationes S. Congregationis Episcoporum & Regularium, vt vidi, alteram pro 3. die Februar. 1634. & alteram pro 16. Nouembris 1635.] Consuetudine tamen seclusa, videtur Superiorem Regularem respectu Monialium sibi subditarum plenum ius habere independenter ab Episcopis concedendi hanc licentiam. Sic enim declaratum video à Sacra Congregatione : *Licentias ingrediendi infra septa Monialium ex vera tantum necessitate concedendas, quoad Monasteria Regularibus subiecta pertinere tantum ad ipsos Superiores Regulares.* Tamburinus *supra disput.*23. *quæsit.* 1. Hic verò Prælatus Regularis quandoque est Generalis, quandoque est Prouincialis, seu ipsorum Vicarij, quandoque Prælatus Conuentualis, iuxta morem, & statuta Religionum, & ipsorum Monasteriorum Monialium, illorum enim est hanc licentiam concedere, quorum interest clausuram Monialibus indicere, quod ad dictos Prælatos spectare solet. Sanchez *dicto libro* 6. *cap.* 16. *num.* 15. Bonacina *de clausura quæstione* 4. *punct.* 2. Nomine etiam Episcopi, qui potest hanc licentiam in prædictis casibus concedere, intelligitur Vicarius Generalis ipsius ab ipso habens speciale mandatum. Armendariz *in Additionibus ad recopilat. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.*28. *lib.*2. *de Relig. num.*109. Barbosa *de offic. & potestat. Episcop. Allegat.* 102. *num.*38. & Prouisor à capitulo nominatus. Barbosa *ibidem.* Tamburinus *supra quæsit.* 2. qui id etiam extendit ad Vicarium Generalem Capituli Sede vacante. Quid verò sit dicendum de Fratribus Minoribus, & de Monialibus Sanctæ Claræ, & Conceptionis, propter specialia Summorum Pontificum decreta, prætermitto, quia ea spectant ad particulares Religiones, & in illis præsertim attendendum sit consuetudini legitimè introductæ, de quo agunt Rodriguez *tom.*1. *quæst.*46. *artic.*3. & 6. Miranda *de Monialibus quæst.* 2. *artic.*2. & 3. Cassarubius *in Compend. Priuileg. Mendicant. verbo Ingredi Monasteria Monialium à numero* 2. Sanchez *dicto cap.* 16. *à num.*17. Bonacina *dicta quæst.*4. *punct.*2. *num.* 6. & 7. & Tamburinus *supra quæst.* 4.

25 Hæc porrò licentia ingrediendi Monialium Monasteria debet esse primò, specialis, vt colligitur ex Tridentin. *sess.* 25. *capit.*5. *de Regularibus.* vbi innouatur Constitutio Bonifacij VIII. *cap. Periculoso de stat. Regular. in* 6. in qua dicitur, *nisi specialis licentia.* Dicitur autem *specialis*, qua non sufficit generalis pro omnibus, sed specialis saltem quoad genus personarum, quibus conceditur scilicet Medicis, Chirurgis, & cet. Azor. *tom.*1. *Institut. Moral. lib.* 13. *cap.*8. *quæsit.*8. Miranda *supra q.* 2. *art.*2. Secundò, debet esse *in scriptis.* Ex Concil. Trident. *loco relato.* Vnde non sufficit tacita. Confettius *in priuileg. Mendicant. tit.*20. *cap.*6. Etiam pro foro conscientiæ. Bonacina *supra punct.*3. *num.*2. Et ideo, qui sine licentia in scriptis ingrederetur peccaret mortaliter, & pœnas incurreret, Sanchez *dicto capit.* 16. *num.*31. Intelligenda autem est hæc facultas ingrediendi solum pro vna vice, nisi aliud in ea explicetur, prout indicatum fuisse, dicit Riccius *in prax. for. Ecclesiast. decis.*649. *in.*1. *edit.* Quando tamen repentina necessitas occurreret, & esset periculum in mora si Superioris licentia in scriptis expectaretur, non esset id necessarium, quia hic casus, vel per Epicheiam exceptus videtur, vt illi necessitati succurratur. Nauarrus *coment.*4. *de Regular. numero* 60. *vers.* 4. Azor. *supra.* Imo in casu magnæ necessitatis, quo esset periculum magnum in mora si licentia etiam ore tenus petatur à Superiore absente, licitus erit ingressus sine illa, solum cũ consensu Abbatissæ, propter eamdem rationem, vel quia, tunc præsumitur adesse licentia Superioris. Sanchez *supra à num.*34. Bonacina etiam *supra.* Pro talibus ergo casibus rectè facient Superiores, si Abbatissis licentiam concedendi facultatem tribu. nt. Sanchez *num.*35. Tamburinus *supra quæsit.* 9. Vide 4. tom. verbo *Licentia.*

De causa porrò legitima concedendi hanc licentiam ingrediendi Monialium Clausuram, præter dicta eo *cap.*25. *num.*26. Vlterius addendum, eam debere esse non solum rationabilem, sed etiam manifestam. Ita enim habetur in *capit. periculoso de Statu Regular. in* 6. Nauarrus *supra numero* 59. Azot. *supra quæstione* 6. Manifestam quidem non toti populo, aut omnibus, quia rarissimè id contingit, sed Superiori licentiam concedenti. Rodriguez *tomo* 1. *Quæstion. Regular. quæstione* 45. *articulo* 4. & *quæstione* 46. *artic.*8. Sanchez *supra numero* 39 Debet etiam esse in casibus necessitatis. Ita enim eam explicuit Concil. Trident. *supra*, & Gregor. XIII. in Bulla *Vbi gratia.* Bonacina *supra punct.*4. *num.*1. Quæ tunc continget, quando aliquid oporteat fieri in Monasterio, quod per Moniales commodè fieri non possit, secus enim, si per illas posset exerceri. Confettius *de Priuilegior. Mendicant. titul.*23. *capitulo* 7. Sanchez *supra numero* 42. Hinc si fortè mulier prægnans in Monasterio cum licentia moraretur, posset obstetrix ad illam iuuandam tempore partus intrare. Tamburinus *supra disputat.* 24. *quæsit.* 1. Portellus *in Dub. Regular. verbo Clausura monialium numer. vltim.* Hinc etiam, iuxta dicta eo *capit.* 25. *numero* 26. possunt ingredi prædicta Monasteria Monialium (intelliguntur cum licentia dicta) Confessarij, seu Sacerdotes ministrantes Sacramenta infirmis, quando illæ accedere non possunt ad solitam fenestrellam, secus si possent accedere, prout decisum refert Gauantus *in manual. Episcopor. monialium Clausura numero* 39. & hoc quocunque tempore, etiam de nocte, aut pulsata *Aue Maria*, posita necessitate, vt declarauit Sacta Congregatio anno 1593. Tamburinus *supra quæsit. secundo numero secundo.* Declarauit autem Sacra Congregatio 13. Septemb. 1583. quod *Confessario Monialis infirmæ confessionem audiente cellæ ianua aperta remaneat, & ambæ comitatrices ad eiusdem cellæ ianuam morentur, ita vt & Confessarius, & infirma ab eis commodè cerni possint,* Barbosa *in Collectaneis Bullar. verbo Confessarius monialium* 2. Item, quod Confessarius Monialium

Clausu

Clauſuram ingreſſus ad adminiſtranda Sacramenta, rectà viâ, & abſque diuerticulo eat, redeatque; nec in aliâ Monaſterij parte diuagetur, etiam occaſione viſitandi alias infirmas, quibus Sacramentorum adminiſtratio non eſt neceſſaria. Barboſa *ſupra*. Vide alia circa prædictos Confeſſarios Clauſuram Monialium ingredientes eo *capit*. 25. *num*. 40. §. *circa eoſdem*. Et nota, quod licet ibi dixerim ex declaratione Sacræ Congregationis apud Gauantum, quam etiam refert Barboſa *ſupra*. Confeſſarios Monialium adminiſtrantes illis Sacramentum extremæ Vnctionis non poſſe ibi manere poſt talem adminiſtrationem, etiam ad confortandum illas ad bene moriendum, ſeu commendandum Deo ipſarum animas, nihilominus oppoſitum dicitur vſu receptum. Tamburinus *ſupra quæſit*. 2. *num*. 6. Videturque ſatis rationabile, vt habent Llamas *in Method. curat. in appendic*. §. 6. *verſ. addimus inſuper*. Sanchex *ſupra numero* 48. Addit etiam Peirinis *tomo* 2. *Priuilegior. Minimor. in Conſtitut*. 6. *Pij V. num*. 30. poſſe ingredi Sacerdotem ad deferendum Moniali infirmæ inſignam aliquam reliquiam, quod non admitterem, niſi legitima conſuetudine eſſet introductum, cum hoc non pertineat ad neceſſitatem, ſed ad deuotionem, & declarationes Sacræ Congregationis adductæ valde vigeant.

27 De ſocio Confeſſarij miniſtraturi Sacramenta Monialibus infirmis dicendum eſt ingredi poſſe, & debere cum illo, prout colligitur ex quadam declaratione Sacræ Congregationis 21. Februar. 1617. quam affert Barboſa *ſupra*. Nec tunc requiritur expreſſa licentia pro eo diuerſa ab ea, quam habet Confeſſarius, quia comprehenditur in priuilegio Confeſſarij, propter connexionem actionis. Tamburinus *ſupra quæſit*. 3. *numero tertio*. Declarauit autem eadem Sacra Congregatio apud eumdem Barboſam *ibidem* hunc ſocium debere eſſe ætatis ſupra quinquaginta annos, & vitæ exemplaris. Sed licet hoc poſterius ſemper obſeruari debeat, illud tamen prius de illa ætate, non niſi cum commodè talis ætatis ſocius reperiri poſſit. Declarauit autem eadem Sacra Congregatio apud eumdem Barboſam *ſupra*, tam Confeſſarium, quam eius ſocium alloqui non poſſe Moniales ſine licentia Sacræ Congregationis. Tamburinus *ſupra* 5. & 6.

28 Non poſſe tamen admitti ingreſſum alicuius in dicta Monaſteria Monialium ſub prætextu exorcizandi aliquam Monialem energumenam, & modum quo id ſit faciendum, ſic præſcripſit apud Aldanam *in Compend. Canon. reſolut. lib*. 2. *tit*. 10. *num*. 26. & Barboſam *in Collectan. Bullar. verbo Monialium Clauſura circa egreſſum* 4. Sacra Congregatio. *Monialis nulla energumena infra Monaſterij ſepta à quocumque Preſbytero ſeculari, vel Regulari etiam Confeſſario exorcizetur, ſed ad Eccleſiam exteriorem eiuſdem monaſterij obtenta prius à Sacra Congregatione licentia, ea de cauſa deducatur, vel transferatur. In tranſlatione autem huiuſmodi, ſicut & in actu exorcizationis honeſta perſona conſanguinea, vel alia mulier ex prouectæ ætatis, ac probæ conuerſationis energumenam comitentur. Exorciſta ſit ad actum huiuſmodi ab Ordinario approbatus. Exorcizatio minori, quo poterit fiat ſtrepitu. Eccleſia ianua eouſque occluſa remaneat quouſque exorcizatione completa ad monaſterium energumena reducatur. Cæterum tam in reditu, quàm in acceſſu ad Eccleſiam monaſterium reſpectiuè rectè, & ſine diuerticulo tendatur.*

29 Similiter, quamuis iuxta dicta eo *cap*. 25. *n*. 40. §. *circa eoſdem*, neque prætextu ſepeliendæ Monialis, aut Officium funerale faciendi liceat Confeſſario ingredi clauſuram Monialium, conſuetudine tamen aliquibus in locis introductum eſt contrarium, prout Toleti in quodam Monaſterio Monialium vidi; & de aliis locis idem affirmare videntur Andreas Victorellus *de Origin. & Clauſur. Monial*. §. *An Confeſſor. ad exequias pagin*. 49. Portellus *in dub. Regularibus verbo Clauſura Monial. numero* 11. & Tamburinus *ſupra quæſit quinto*. An verò etiam id liceat, quando aliquis ſæcularis ſepelitur intra Clauſtra Monaſterij Monialium, attendendum videtur ad moralem neceſſitatem, quæ tunc contingit cum Moniales id munus per ſe ipſas præſtare nequeant. De quo iidem auctores, præſertim Portellus *ibidem*, & *in additionibus numero* 3.

De Medicis, Chirurgis, ſanguinis minutoribus, fabricatoribus, portatoribus ligoorum, & ſimilibus, dixi eo *cap*. 25. *numero* 26. poſſe ingredi Monialium clauſuram, de licentia tamen, vt dixi. Quod idem de Oeconomo Monaſterij in caſu quo quærendum neceſſario eſt aliquod inſtrumentum in Archiuio intra Monaſterium exiſtente, & Moniales neſciunt id facere, habent Llamas *in Method. curat. in appendic*. §. 6. Sanchez *ſupra numero* 55. Quo autem comitatu ingredi prædicti debeant ex conſuetudine, & ſtatutis Monaſteriorum deſumi debet, maximè ex Conſtitutionibus Pontificiis, ſi quæ fuerint circa hoc. Caſſarubius *in Compend. Priuilegior. Mendicant. verbo Ingredi Monaſteria notab*. 1. *verſic. quintus caſus*. Barboſa *de offic. & poteſtat. Epiſcop. Allegat*. 102. *numero* 52. Nota, quod licentia pro Medicis, Chirurgis, operariis, & ſimilibus concedi ſolita ſingulis quibuſque trimeſtribus renouari debet ex declaratione Sacræ Congregationis Epiſcop. & Regularium. Sellius *in ſelect. Canon. cap*. 18. *numero* 28. Tamburinus *ſupra quæſt*. 6. *num*. 7. 30

Caſu quo Malefactores ad Monaſteria Monialium confugiant, admittendi non ſunt ab ipſis, dedecet enim earum ſtatum, & ſexum id facere. Sanchex *ſupra num*. 59. Si autem ipſi vi ingrediantur Clauſuram, prout iuſtè id aliquando facere poſſunt ſi ſibi timeant mortem, aut aliquod magnum malum (Sanchex *ibidem* & Bonacina *ſupra quæſtione* 4. *punct*. 4. *num*. 13.) ceſſante tamen periculo non poſſunt ibi manere. Bonacina *ibidem*. Si verò nolunt inde exire, & non gaudeant Immunitate Eccleſiaſtica, iuxta dicta *tomo* 1. *cap*. 18. *num*. 83. ex Conſtitutione Gregor. XIV. & *ſupra* verbo *Bannitus*, & infra verbo *Immunitas Eccleſiaſtica*, tradi poſſunt Curiæ Eccleſiaſticæ, iuxta modum præſcriptum in dicta conſtitutione, ſi verò illa gaudent, ad minus extrahi debent è clauſura Monaſterij, & poni in alio loco ſacro extra illam, data etiam facultate in vtroque caſu viris ad illos eiiciendum è clauſura. Sanchex *ſupra num*. 58. Bonac. *ſup*. 31

Epiſcopi, ſiue alij Superiores Regulares ingredi poſſunt clauſuram Monialium ſibi ſubiectarum viſitationis, ſeu alterius rei neceſſariæ cauſa. Ita enim ſupponitur in Bulla Gregorij XIII. *Dubiis, quæ emergunt*, quam retuli eo *capit*. 25. *num*. 25. Cauſa verò electionis faciendæ non licet illis ingredi clauſuram Monaſterij, ſed ante Cancellorum feneſtram facienda eſt, prout decernitur in Concil. Tridentin. *ſeſſion*. 25. *cap*. 7. & iuxta dicta *tomo* 1. *cap*. 26. *num*. 1. ac iuxta declarationem Sacræ Congregationis infra afferendam. In caſu tamen magnæ reuolutionis Monialium, propter quam timeretur electionem non poſſe fieri legitimè non intrantibus prædictis Superioribus intra clauſuram poſſent ingredi, talis enim 32

casus verè est casus necessitatis. Miranda *de Monialibus quæst. 2. artic. 15. conclus. 3.* Barbosa *dict. Allegat. 102. n. 47.* Causa verò dandi habitum Nouitiis, aut Nouitias professandi, vel Abbatissas consecrandi, vel solemniter velum concedendi Monialibus, aut interueniendi electioni, aut Moniales examinandi, cum hæc omnia ad crates fieri debeant, non posse prædictos Prælatos clausuram Monialium intrare, declarauit Sacr. Congregatio apud eundem Barbosam *de Iure Ecclesiastico num.* 171. & Tamburinum *suprà quæsit.* 8. Debent autem ingredi prædicti Prælati comitati *à paucis, usque senioribus, ac Religiosis personis.* Ita enim decreuit Gregorius XIII. in prædicta Bulla. Vnde tres posse esse huiusmodi socios admittit Miranda *supra.* licet (quod mihi non placet) alij etiam quatuor, aut quinque admittere videantur. Tamburinus *quæsit.* 10. Ex Victorello relato. Qui per *Religiosas personas*, etiam sæculares Religiosis moribus, & pietate decoratas, & etiam Matronas seniores sanctimonia Claras intelligunt.

33 Domini autem Cardinales, aut Episcopi, siue alij Prælati ingredi non possunt Monasteria Monialium sibi non subiectarum, propter decisiones *cap. Periculoso*, & Concilij Tridentini, & constitutiones Pontificias, de quibus *supra.* Miranda *de sacris Monialibus quæst.* 1. *artic.* 13. Id etiam, quoad Episcopos decisum refert in vna Ianuensi 10. Maij 1631. Aldana *in Compend. Canonicar. resolut. libro tertio tit.* 25. *num.* 8. & quoad Vicelegatum ex decreto Sacræ Congregationis apud Gauantum *in Manual. Episcop. verbo monialium clausura num.* 29. qui *num.* 30. subdit, quod Magistratus, & deputati ad curam Monialium non debeant ingredi cum Episcopo, nisi eos elegerit ex Sacr. Congregatione 1. Martij 1581. Et *num.* 62. ait ex eadem Sacra Congregatione 12. Ianuarij 1616. haberi, quod Episcopus non permittat deputari à ciuitatibus aliquos, qui comitentur visitatores Monialium Regularibus etiam subiectarum. An verò sub prætextu Clausuræ visitandæ possint prædicti ingredi Monasteria Monialium sibi non subditarum alibi dicetur.

34 De fœminis, cum etiam ipsis prohibitus sit ingressus in Monasteria Monialium ex *cap. periculoso*, Concil. Trident. & Bullis Summorum Pontificum, dixi eo *cap.* 25. *numero* 24. specialiter de viduis, vel coniugatis, an possint ob grauem causam admitti intra Monasteria Monialium, dixi dicto *cap.* 25. *numero* 28. Vide & Tamburinum *supra quæsit.* 24. De Moniali egressa è suo Monasterio, an possit in aliud eiusdem, vel alterius Ordinis ingredi, vide Llamas in *Method. curat. in Appendic. in fine* §. 11. & Sanchez *supra num.* 9. & 10. Mihi enim solum videtur dicendum posse ingredi monasteria sui Ordinis, aut habitus, non verò alterius, quia respectu illorum non censetur persona extranea, sed tantum respectu istorum. Quid sentiendum de famulabus, seu ancillis monialium, dixi eo *cap.* 25 *num.* 32. Adde, declaratum esse in vna Abulensi, vt refert Barbosa *supra num.* 61. tales famulas clausuræ legibus teneri. De matribus, & sororibus monialium, dixi eo *cap.* 25. *num.* 31. ex declaratione quadam Sacræ Congregationis non licere ingredi monasteria ad visitandas filias, vel sorores, etiam in mortis periculo. Adde, ex eadem Sacræ Congregationis declaratione haberi, multo minus id licere, quando professionem emittunt, aut habitum suscipiunt. Tamburinus *suprà quæsit.* 17. De puellis autem sæcularibus quid sentiendum, dixi eo *cap.* 25. *n.* 29.

35 Circa Censuras autem, & pœnas quas incurrunt ingredientes Monasteria monialium, vel talem ingressum permittentes, de quibus egi dicto *capit.* 25. *num.* 27. eodem modo respectiuè philosophandum videtur quoad absolutionem, & dispensationem, ac de censuris, ac pœnis quas incurrunt ipsæ Moniales egredientes è Clausura, aut eis licentiam concedentes, comitantes, &c. de quo *supra à n.* 20. dixi. Quare ab excommunicatione quam incurrunt simpliciter ingredientes sine necessitate, & licentia in scriptis ex vi decreti Concilij Tridentini *sessio* 25. *cap.* 5. cum ea nulli sit reseruata, possunt absoluere iure ordinario Episcopi, & Prælati Regulares suos subditos respectiuè, & quilibet Confessarius approbatus suos pœnitentes, propter doctrinam sæpius traditam *ex cap. nuper de sentent. excommunicat.* Dixi simpliciter ingredientes, nam ab excommunicatione quam ex Gregor. XIII. in Bulla *Vbi gratiæ* anno 1575. in 2. tom. Bullar. Laërtij inter constitutiones illius *num.* 28. incurrunt præsumentes ingredi prædicta monasteria prætextu facultatum obtentatum, & ingressum permittentes, cum sit Papæ reseruata nullus absoluere potest, nisi ipse, Pœnitentiarij ipsius, & Episcopi, vel Prælati, seu Confessarij, qui habent priuilegium absoluendi suos subditos à casibus Papalibus, iuxta dicta supra *num.* 20. Dixi etiam simpliciter ingredientes, nam ingredientes, seu violantes Clausuram monialium *ad malum finem* incident in casum Papæ reseruatum, vt notant Bonacina *supra quæst.* 4. *punct.* 5. *numer.* 2. & Tamburinus etiam *supra disp.* 22. *quæsit.* 1. *num.* 3. ex decreto Sacræ Congregationis sub Clemente VIII. quod retuli *tom.* 1. *cap.* 19. *n.* 15. Sed hoc intellige solum in Italia, propter dicta ibi, & *numero* 16. & respectu sæcularium, vt notat Peirinis *tom.* 2. *Priuilegior. Minim. in Constitutionib.* 6. *Pij V. numero* 42. Qualiter etiam alius casus violationis Clausuræ monialium ingrediendo earum monasteria *sine necessaria vrgenti causa, ac sine Superiorum licentia, vel etiam causa, & licentia* abutendo omnino Papæ reseruatus sit, ita vt nec per priuilegia absolui possint ab illis Confratres, constat ex dictis *tomo secundo capite* 15. *numero decimosexto*, ex Bulla *Quæcumque à Sede* Clement. VIII. ibi relata, & ex Reuerend. Theodoro Stratio *in Instruct. pro Carmelitis cap.* 7. *num.* 1. Quia tamen in prædicto decreto, & Bulla Clementis VIII. solum est sermo de Confessoribus sæcularium, ideo Prælati Regulares habentes facultatem absoluendi suos subditos à casibus Papalibus, iuxta dicta supra eo *numero* 20. poterunt illos absoluere à prædictis excommunicationibus. De quo Peirinis *supra.* In locis etiam, vbi publicatur Bulla Cruciatæ absolui possunt sæculares illam habentes semel in vita, & semel in morte, iuxta dicta eo *numero* 20. & verbo *Bulla Cruciatæ num.* 19. An verò etiam ipsi Regulales hoc priuilegio Bullæ vti possint, vide dicta eodem verbo *Bulla Cruciatæ numero* 29. Ex quo patet, quid dicendum sit de absolutione ab aliis Censuris, Excommunicationis, Interdicti, & Suspensionis ab eodem Gregor. XIII. in alia constitutione *Dubijs*, *quæ* contra Prælatos illegitimè ingredientes dicta Monialium Monasteria inflictis. Quid verò dicendum de dispensatione in pœnis priuationum, & inhabilitatum, quæ in eisdem Constitutionibus continentur, constat ex dictis supra *num.* 22. & locis ibi relatis. Pro quo vide Portellum *in dub. Regular. verbo dispensare n.* 10. Specialiter etiam, quid importet Censura illa suspensionis à diuinis, quæ in ea Constitutione *Dubijs*, quæ ponitur contra Prælatos intrantes Monasteria Monialium, præterquam in casibus necessariis, dicetur infra verbo *Suspensio.*

36 Ex dictis quoque elicitur quomodo intelligendæ sint pœnæ aliæ, seu censuræ antiquiores Gregorij IX. Bonifacij IX. Eugen. IV. & Iulij II. impositæ contra ingredientes peculiaria Monasteria Monialium, quas referunt Cassarubius *in Compend. Priuileg. Mendicant. verbo Ingressus Monasteriorum monialium*, & Rodriguez *tomo* 1. *Quæstio. Regul.quæst.*74.*art.*1.*&* 2.

CLERICVS.

SVMMARIVM.

*Clerici nomine, qui veniant. n.*1.
Qui, & quot Clerici dicantur. ibid.
*Canonis priuilegium, quod sit. n.*2.
Quid denotetur in illo per verbum, Si quis, *n.*3.
Quid per verbum Suadente diabolo. *n.*4.
Quid per Clericum. *n.*5.
Quid per Monachum. *n.*6.
Quid per violentas manus. *n.*7.
*An hæc excommunicatio Canonis extendatur ad mandantes, consulentes, &c. n.*8.
*Qui sint casus, in quibus percussor Clerici excommunicationem non incurrit. n.*9.
*Qui Clerici priuentur hoc priuilegio. n.*10.
Verba illa Canonis Nullus Episcopus, &c. *qualiter intelligenda. n.*11.
Triplex est percussio Clerici; leuis, mediocris, grauis, seu enormis. ibid.
*A percussione leui quis absoluat. n.*12.
*A percussione mediocri. n.*13.
*A graui, seu enormi. n.*14.
*Quid de illis, qui non possunt adire summum Pontificem. num.*15.
*Maximè de Religiosis.n.*16.
*Quid, quando Prelatus subditum percusserit.n.*17.
Quid si ad inuicem se percusserint ibid.
*An aliqui Confessarij ab hoc casu absoluant.n.*18.
*Priuilegium fori quid importat. n.*19.
Quomodo intelligendum. ibid.
Quomodo abrogari possit. ibid.
*Qui clerici hoc priuilegio fruantur. n.*20.
Qui non fruantur. ibid.
*De aliis de quibus id asseritur. n.*21.
*Gaudent hoc priuilegio Religiosi. n.*22.
*An Conuersi, oblati, seu donati, n.*23.
Qualiter Ecclesiastici iudicari non possint à laica potestate. num. 24.
*An aliquando capi possint. n.*25.
*Quid si Prælati ipsorum negligentes sint in illorum correctione n.*26.
*Quid si Ecclesiastici fuerint periuri. n.*27.
*Aut crimen læsæ Maiestatis commiserint.n.*28.
*Aut assassini, vel sodomitæ fuerint. n.*29.
*Aut deliquerint in aliquo officio sæculari. n.*30.
*Aut cum armis reperti fuerint. n.*31.
Priuilegio hoc fori etiam Regulares potiuntur. numero 32.
*De Constitutione Sanctiss.D.N.Vrbani. n.*33.
*Alia remissiuè. n.*34.

1 CLERICVS dicitur à *Cleros* Græcè, quòd Latinè sonat *Sors*, vel hæreditas, quia scilicet est de sorte, aut hæreditate Domini, *cap.Cleros dist.*21. Syluester *in Summa verbo Clericus* 1.*n.*1. Hinc appellatione Clericorum, non solum veniunt Clerici sæculares in sacris, aut minoribus constituti, vel prima tonsura decorati, vt per se patet, sed etiam saltem in fauorabilibus, Cardinales Episcopi, & alij similes Prælati, imò etiam omnes Regulares vtriusque sexus, etiam Nouitij. Quia omnes isti sunt de sorte Domini, & Dei cultui specialiter dicati. Syluest. *supra*. Bonacina *de legib. disp.*10.*quæst.*2.*punct.*1.§.2. Dixi in fauorabilibus quia in materia odiosa Clerici nomine non veniunt omnes illi. Syluester *ibidem*. Naldus *in Summa verbo Clericus num.*1. Deinde Clerici alij sunt Regulares, qui sub Regula aliqua approbata tria vota Religionis emittunt, vt sunt Iesuiti, Thearini, & alij, de quibus *tom.*2. *c.*4. egi: alij verò sæculares, sic dicti non quia sint laici & propriè sæculares, *c.Clerici vel sæcularis* 13. *q.*2. sed, quia instar laicorum in sæculo viuunt, & propria bona possident, non facta alicuius Regulæ professione. Bonacina *sup.n.*4. De omnibus ergo, qui Clericorum nomine censentur, ac per consequens etiam de Regularibus, in præsenti agendum, quoad duo ipsorum præcipua priuilegia, quæ *Canonis*, & *Fori* appellantur, quia de aliis ad ipsos spectantibus in discursu operis tractatur.

Canonis ergo priuilegium est id, quod habetur *cap.si quis suadente* 17. *quæst* 4. ex Innocent.II vbi sic: *si quis suadente Diabolo huius sacrilegij vitium, vel crimen incurrerit, quod in Clericum vel Monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat.* Fauent *capit. Non dubium, &c. cum illorum de sentent. excommunicat.* 2

Aptatur ad intentum resolutio cuiusdam dubij mihi propositi circa obligationem clericorum Beneficiariorum ad gestandum tonsuram, & habitum clericalem. Respondi autem talem obligationem esse sub peccato mortali. Sic colligo ex Victoria citato à Bañez 2.2.*quæst.*12.*art.*1. Nauarro *in Summa c.*25. *num.*110. Syluestro *verbo Clericus* 2.*n.*21. Armilla *numero* 11. Henric. *lib.*13.*cap.*39. *num.*3. Sayro *in Claui Regia lib.*11.*c.*12.*num.*4. Panormitano *in cap. si quis numero* 11. *de vit. & honest. cleric.* Laymano *lib.*5.*Tract.*9.*cap.*12.*num.*3. Reginaldo *lib.* 30. *numero* 10. Barbosa *de potestat. Episcop. Allegat.*9.*numero* 11. Baldello *lib.*3. *disp.*32. *num.*11. Ratio est, quia multis iuribus id ipsis præcipitur, & cum sit in materia graui, obligatio erit sub mortali. Primo enim *can.non liceat dist.*23. dicitur, oportere quod clerici comam non nutriant, *sed attonso capite, patentibus auribus, & secundum Aaron talarem vestem induere, vt sint in habitu ornato.* Secundo, quia in *cap.clerici de vit. & honest. clericor.* generaliter dicitur de clericis *coronam & tonsuram habeant congruentem*: & infrà, *clausula deferant desuper indumenta, nimia breuitate, vel longitudine non notanda.* Tertio, quia in *Clem. Quoniam de vit. & honest. cleric.* rigidè id præcipitur, magnis contra transgressores pœnis impositis. Quarto, quia in Bulla Sixti V. *Cum Sacrosanctam* statutum est, vt clerici etiam in minoribus, vel prima tonsura, beneficia, aut pensiones obtinentes, etiam coniugati, aut exempti, tonsuram, & habitum clericalem, vestes scilicet talares; vel si milites sint, habitum suæ militiæ conuenientes, deferre debeant: & in futurum talibus solum beneficia conferri, aut pensiones reseruari possint, qui actu clerici existant, in habitu clericali, & tonsura; vel militibus in habitu suo conuenienti incedentibus; aliàs prouisio, seu reseruatio sit nulla. Item vt clerici, si habitum, aut tonsuram non gestauerint, & milites habitum suæ

ſuæ Religionis, vt ſupra, ipſo iure ſint priuati omnibus officiis Eccleſiaſticis, nulla monitione, aut ſententia expectata, & beneficia habentes talibus penſionibus grauata non teneantur vlterius eas ſoluere, & ea beneficia ſic amiſſa perpetuo remaneant collationi Sedis Apoſtolicæ reſeruata. Quarto, quia in Conc. Trident. *ſeſſ.14.cap.6.de Reformat.* id ipſum præcipitur innouando, & ampliando pœnas Clementinæ. Sexto conformiter ad dicta. Quia cum tam graues, & quaſi enormes pœnæ impoſitæ ſint clericis non geſtantibus coronam, & habitum clericalem, manifeſtè inferri videtur, hoc eſſe peccatum mortale; quia ex communi Theologorū placito tam graues pœnæ non ſolét ab Eccleſia imponi pro peccato ſolum veniali. Prætерea, quia clerici obligantur à iure ad habitum clericalem ſicut Religioſi ad habitum Regularem, quia vtrique notabiliter oſtendunt honeſtatem ſui ſtatus talem habitum deferentes: cum ergo Religioſi habitum Regularem dimittentes ſine dubio mortaliter peccent, ſic & clerici. Denique, quia tales clerici habitū & tonſuram relinquentes videtur, ſaltē externe apoſtatare ab ordine clericali, illumque deſerere, quod neque eſſe ſine peccato mortali Theſaurus *in praxi p.2.c.4.n.1.* Qui etiam *num.3.* iudicat eos, incurrere infamiam: infamia autem, cum ſit pœna grauiſſima ſupponit culpam mortalem. Quare Henriquez *lib.10.c.11.n.1.* & ſi qui ſunt alij oppoſitum aſſerentes ſolum accipi debent, quando tales clerici ex iuſta cauſa, vel ex leuitate quadam ad modicum tempus id faciunt, etiam coram ſæcularibus. Quia tunc cum abſit contemptus, ac temeritas excuſari poſſunt à culpa mortali. Sic colligo ex Marco Vidali *in Arca vitali de ſtat. Eccleſ. inquiſ. 1.n.55.* Addo, quod Henriquez relatus ſolum videtur loqui de clericis ſimplicibus, non de beneficiariis, de quibus eſt ſermo in præſenti, & in quibus eſt maior obligatio ad deferendum talem tonſuram, & clericalem habitum.

3 Pro cuius explicatione notandum per particulam illam *Si quis*, etiam ſi maſculini generis ſit, denotari, non ſolum virum, ſed etiam fœminā, prout ex Gloſſa, & Archidiacono approbat Sylueſter *in Summa verbo Excommunic. 6.n.1.* & notat Toletus *lib.1.c.31 n.1. ex c. mulieres de ſentent. excommunicat.* Nomen enim maſculini generis, etiam fœminas comprehendere dixi *tom.1.c.25. n.25.* ex Nauarro, & Suarez. Comprehenduntur ergo vocula illa *Si quis* omnes vtriuſque ſexus, Ordinis, & Dignitatis perſonæ, quæ excommunicationis capaces ſunt, vt ait Layman. *lib.5. tr.5 p.2.c.5.n.3.§.Vocula.*

4 Per verbum *Suadente Diabolo* denotatur hanc iniectionem manuum pro qua infligitur hæc excommunicatio debere eſſe grauem, ſeu notabilem, ita vt ſit peccatum mortale. Solum enim propter peccatum mortale infligitur excommunicatio maior, iuxta dicta ſupra verbo *Cenſura Eccleſiaſtica n.10.* Toletus *ſup.n.4.* Laymanus *ſup.n.5* Pro quo notandum, ad incurrendam hanc excommunicationē requiri, quod actus internus percutiendi peccatum mortale ſit, & quod ipſa etiam externa percuſſio ſit etiam mortale peccatum. Vnde ſi intentio interna percutiendi ſit mortalis, percuſſio vero ipſa externa venialis, quia exigua non incurretur excommunicatio iſta, cenſura enim grauis non contrahitur, niſi propter peccatum mortale externum, iuxta dicta ſupra verbo *Cenſura Eccleſiaſtica*, Bonacina *de Cenſuris diſp.1.q.1.punct.3.n.7.§.ex quo patet.* Similiter, etiam ſi percuſſio exterior fuerit grauis ſi intentio interior non fuerit peccatum mortale, quia ſcilicet non fuit cum perfecta deliberatione, &c. nec cōtrahetur excōmunicatio. Ratio eſt, quia excommunicatio non contrahitur, niſi per actum externum, qui ſit peccatum mortale. Actus autem externus non eſt peccatum mortale, niſi quando internus à quo imperatur, & à quo deſumit malitiam, etiam eſt peccatum mortale. Laymanus *ſup.*

Per *Clericum* intelliguntur non ſolum Preſbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, ſed etiam conſtituti in aliquo ex Minoribus Ordinibus, aut initiati prima tonſura, *cap. cum contingat de ætat. & qualitat.* Sylueſter *in Summa verbo Excommunicatio 6. num.3.* Nauarrus *in Manual.cap.27.num. 79.* Amplia, etiam ſi iſti habitum Clericalem, aut tonſuram non deferant, vel non deſeruiant alicui Eccleſiæ, vel non verſentur in aliqua vniuerſitate, vel ſchola de licentia Epiſcopi, quia in dicto *cap. contingat* hoc conceditur, omnibus prædictis, nec eſt ſublatum à Concilio Tridentino, qui ſolum loquitur loco inferius afferendo de priuilegio fori, non de priuilegio Canonis. Vnde video declaratum à S. Congregatione, nihil eo loco diſpoſuiſſe Concilium circa priuilegium Canonis. Vide Bonacinam *de legibus diſp.10.q.2. puncto 1. §.4.n.20.* & nota id intelligendum, dummodo ab Epiſcopis ter admoniti non ſint, vt habitum & tonſuram deferant iuxta dicenda inferius. Amplia etiam hoc priuilegium ad prædictos, etiam ſi coniugati ſint, dummodo non ſint bigami bigamia reali, aut interpretatiua, iuxta dicta ſupra verbo Bigamus *num.10. & 11.* & portent habitum, & tonſuram Clericalem, *ac alicuius Eccleſiæ ſeruitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati eidem Eccleſiæ ſeruiant, vel miniſtrent.* Ex *c.1. de Cleric. coniugat. in 6.* Concil Trid. *ſeſſ. 23. de reformation. cap. 6.* Laymanus *ſup.* Bonacina *de Cenſuris diſput.2. quæſt.4. punct. 1.* Amplia etiam ad Clericos iſtos coniugatos cum virgine, qui relicto habitu & tonſura poſtea illa reaſſumpſerunt, dummodo enim non ea reaſſumpſerint in fraudem, gaudent hoc priuilegio. Toletus *ſup. num.4.* Bonacina *ſup.* Imo etiam ad clericos excommunicatos, interdictos, ſuſpenſos, irregulares, & degradatos ſolum verbaliter, & non realiter. Nauarrus, & Toletus *ſupra.* Quando tamen clerici etiam in maioribus conſtituti perdunt hoc priuilegium Canonis inferius dicetur. 5

Per *Monachū* intelligūtur omnes Religioſi vtriuſque ſexus, etiam conuerſi, & cōuerſæ, Nouitij, & Nouitiæ, iuxta dicta *tom.1.c.3.n.16.* Imo & Religioſi bigami. Nullo enim iure conſtat ipſos priuari hoc priuilegio ſicut priuantur clerici. Sylu. verbo *Bigamus q.8.* Bonacina *ſup.n.6.* Idem dico de Religioſo, qui habitum dimiſit, per ſolam enim dimiſſionem habitus non perditur priuilegium Canonis, Bonacina *ſupra punct.4.n.6.§. Hinc colligi poteſt.* Quid vero ſentiendum de Equitibus militaribus, dixi *tomo 2.c.5.n.38.* Quid etiam de Eremitis eodem *tom.2. cap.7. num.6.* Quid de oblatis eo *tom.2.cap.8.num.6.* Quid vero de Tertiariis, ſiue viris, ſiue fœminis eo etiam *to.2.c.14. num. 39.* 6

Per *violentas manus* ſignificatur quæcumque iniurioſa, ſeu contumelioſa actio exterior, ac corporalis, non verbis ſed facto, clerici, vel Monachi perſonam, vel res ei adherentes contingens, cuiuſmodi ſunt occidere, venenum propinare, mutilare, vulnerare, percutere, manu, pede, enſe, fuſte, &c. vel eum violenter detinere in aliquo loco, vel eripere aliquid per vim ab ipſo, vel ipſum aqua, puluere, lapillis, &c. conſpergere, aut perſequi eum, vt in foueam, vel fluuium incidat, equo decidat, &c. ſeu iniicere manus violentas in equum, cui incidet, illum occidēdo, vulnerando, percutiendo, aut retento freno ſiſtendo. Sic enim communiter ferè Doctores intelligunt 7

verbum illud *manus violentas.* Legantur Syluester *supra num.* 5. Caietanus *in Summ. verbo Excommunicatio c.*10. Toletus *suprà n.*2. Suarez 5. *to.disp.*22. *sect.*1.*n.*23. Bonacina *supra à n.*11. Laymanus *supr. n.*5. & alij. Qui id extendunt ad ipsum Clericum si ipse se percutiat, aut consentiat percussioni, quia vtroque modo iniuriam infert Ordini Clericali, licet oppositum, ex multis tueatur Naldus *in Summa verbo Clericus n.*19. Limitant tamen aliqui in eo, qui clam furatur marsupium clerico, aut illum dormientem vestibus spoliat, aut præscindit cingulum quo cingitur, quia istæ actiones non censentur violentæ. Ita Bonacina *suprà n.*14. referens Sà, Sayrum, Reginaldum, & alios. Licet Naldus *supr.n.*21. in oppositum inclinet.

8 Maximè tamen extenditur hæc excommunicatio ad mandantes, consulentes, consentientes, & non impedientes (intellige saltem quando ex officio, seu ex iustitia tenebantur impedire) & ratam habentes percussionem Clerici suo nomine factam. Ratio est, quia licet regulariter loquendo censura contra aliquid facientes, non extendatur ad prædictos mandantes, consulentes, &c. nisi id exprimatur, vt habent Nauarrus in *Manual. cap.*27.*numero* 51. & Sanchez *lib.*3. *de Matrimon. disput.*49. quia tamen *in cap. Mulieres §. vltim. & capit. quanta de sentent. excommunicatio. & cap. Cum quis eodem titul. in* 6. supponitur hanc excommunicationem ad prædictos extendi, accedente etiam communi Ecclesiæ, & Doctorum consensu, ideo ita asserendum. Nauarrus *supra num.*78. Suarez *dicta sect.*1. Vt verò ratam habentes percussionem huiusmodi incurrant hanc excommunicationem, requiruntur aliquæ conditiones, de quibus Toletus *supra à num.*6. Suarez *supra.* Bonacina *supr.punct.*3. Vide dicta verbo *Bulla Cœna n.*32.*&* 33. circa casum 11. Quid etiam dicendum casu quo quis mandans, vel suadens percussionem clerici mandatum, vel consilium reuocet, agit Laymanus *supra n.*6.

9 Sunt tamen aliqui casus in quibus percussor Clerici, vel Monachi non incidit in hanc excommunicationem. Primus, quando ignorat esse Clericum, *cap. si vero* 2. *de sentent. excommunicat.* iuxta dicta supra verbo *Censura Ecclesiastica num.*11. Nauarr. *supra cap.*27. *num.*80. Suarez *supra dicta sect.*1. Secundus, quando illum percutit solum per iocum, non ex odio, vel indignatione, quia talis percussio, non censetur facta *suadente Diabolo, cap.*1.*de sentent.excommunic.* Toletus *supra cap.*33. *num.*1. Tertius, quando id fit fortuito, vt si dum ostiarius, aut alius officialis Principis irruentem turbam cohibet, fortuito, & non prauo animo Clericum aliquem, vel Monachum percutiat, propter eandem rationem, *capit. si vero de sentent. excommunic.* Bonacina *supr. punct.*4. *n.*2. Quartus, cum quis percutit Clericum vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ ad defensionem sui, vel sui honoris, aut pudicitiæ vel rerum suarum, *cap. si verò, & cap.ex tenore de sentent.excommunic.* Huiusmodi enim percussio non censetur violenta, sed defensio iure naturæ debita. Suarez *supra numero* 33. Laymanus *supra numero* 8. Qui etiam cum aliis hoc extendit ad eum, qui percutit Clericum ad defensionem aliorum, intellige innocentium. Quintus, cum sæcularis capit Clericum, & in carcerem tradit de mandato sui Prælati Ecclesiastici. Cum enim concessum sit hoc Prælatis, *cap. si Clericos de sentent. excommunic.in* 6. poterunt id per alios exequi, Bonac.*supra n.*13. Imò si Clericus iniuriam inferens; vel inflagranti graui crimine deprehensus de fuga suspectus sit, poterit à laico interim capi, & detineri, vt Iudici suo Ecclesiastico tempestiuè præsentetur. Nauarrus *in Manual.cap.*27.*num.*81.*&* 85. Toletus *supra numero* 1. Laymanus *supra §. Tertia.* Sextus, cum Clericus percutitur causa correctionis, & disciplinæ ab habente legitimam potestatem. Verbi gratia Prælato, vel Magistro, & non exceditur modus in correctione, neque percutitur ex odio, vel ira, *cap.*1 *capit.ex tenore, cap. cum voluntate de sentent. excommunicat.* Syluester *suprà numero* 6.*casu* 8. Nauarrus *in Manu. cap.* 27. *num.*81. Idem extendunt satis probabiliter ad patrem respectu filij, etiam in Sacris constituti, propter eamdem rationem. Syluester *ibidem.* Nauarrus *num.*82. Suarez dicta *sect.*1.*n.*48. idem indicans de hero, & similibus. De quo, & aliis ad intentum Toletus *supra num.*4.5.6.*&* 7. Septimus, quando quis in continenti, & non ex interuallo temporis percutit Clericum, turpiter, aut impudicè inuentum cum Matre, Filia, Vxore, vel Sorore, etsi enim tunc peccet illum percutiendo, non tamen contrahit hanc excommunicationem, *cap. si vero de senten.excommunicat.* eo quod Ecclesia non reputet huiusmodi percussionem factam esse suadente Diabolo, sed ex vehementi passione, vel dolore. Nauarrus *supr.num.*84. Suarez *supr. n.*37. Dicta porrò excusatio locum non habet in percutiente Clericum inuentum, cum aliis consanguineis, v.g. nepte, prout significatur in dicto *cap.si verò,* iuncta Glossa verbo *Matre,* & præsertim, quia nullo iure id probatur, & in hoc casu non procedit æquè ratio adducta. Bonacina suprà *numer.*5. Layman. *supra n.*8. ex aliis, quos referunt. Octauus, quando quis percutit Clericum priuatum hoc priuilegio Canonis.

Priuantur autem hoc priuilegio Canonis, primò, 10
Clerici in minoribus bigami, iuxta dicta *supra n.*5. & verbo *Bigamus, & Bigamia, num.*10. Secundò, iidem Clerici in minoribus coniugati, qui non habent conditiones, de quibus *supra num.* 5. Tertiò, etiam Clerici in minoribus degradati realiter, *capit. degradatio de pœnis in* 6. Toletus dicto *cap.* 33. *numero* 3. Vide dicenda verbo *Degradatio.* Quartò iidem, quando relinquunt habitum Clericalem, qui in veste, & tonsura consistit, & ter admoniti ab Episcopo non se emendant, *cap.contingit* 2. *de sentent. excommunicatio.* Panormitanus *ibid.* & Syluester *verbo Excommunicatio* 6. *numer.*6. Qui idem etiam dicunt de Clerico in minoribus existente, propter eamdem rationem, & approbat Bonacina suprà *punct.*4. *numero* 6. §. *Hinc colligi.* Quintò, similiter iidem si exerceant officium Tabernariorum, vel Macellariorum, si ter admoniti non desistunt, vel si iterum reuertuntur etiam si destiterint. Clement. 1. *de vita, & honestate Clericorum.* Laymanus *suprà numero* 3. §. *Quinto Cleric.* Sextò, si faciunt se ioculatores, goliardos, histriones, scurras, & ter admoniti à Prælatis non desistunt, *cap. vnic. de vita, & honestate Clericor. in* 6. Suarez *supra dicta sect.* 1. *numero* 15. Septimò, portantes arma militaria relicto habitu Clericali, si ter admoniti à Prælatis non resipiscunt, *cap.in audientia de sentent. excommunicat.* Toletus *supra dicto numero* 3. aduertens benè contra Nauarrum *supra num.*80. ex textu requiri, quod isti habitum non gestent. Octauò, contemnentes Clericalem habitum, & tyrannidi, ac enormitati se immiscentes, *cap.cum non ab homine de sentent. excommunicat.* Suarez *suprà num.* 13. Nonò, iidem Clerici facti milites seditionem facientes, & iniquam guerram, *cap.perpendimus de sentent.excommunicat.* Suarez *supra num.* 12. Laymanus *suprà num.*3. §. *Quarto Clerici.* Decimò, negotiationibus prohibitis se

se immiscentes, si tet admoniti à Prælatis non desistunt, *cap. ex literis de vit. & honestat. Cleric.* iuxta Nauarrum, Toletum, & alios, licet probabilius sit tales non priuari hoc priuilegio Canonis, sed tantum priuilegio fori quoad facultates suas, vt patet ex contextu, Suarez *sup. n.* 27. Bonacina *sup. n.* 7. de Clericis incorrigibilibus, idem ait Nauarrus *supra n.* 81. *& cap. cum non ab homine de Iudic.* Sed non bene, vt probat Suarez *supr. à num.* 8.

11 Circa illa verba Canonis *Nullus Episcopus eum absoluere præsumat*, notandum, per illa denotari percussionem Clerici soli Papæ reseruatam esse, vt communiter Doctores supponunt. Sunt tamen plures casus in quibus alij, præter Papam possunt ab hac excommunicatione absoluere. Pro quo præmittendum, Clerici percussionem, prout colligitur ex Extrauaganti *Perlectis* apud Nauarrum *sup. numero* 91. & Molinam 4. *tomo disputat.* 57. *num.* 1. triplicem esse, scilicet leuem, mediocrem, grauem, seu enormem. Leuis percussio regulariter est, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel sigillationem carnium relinquit, neque abscindit membrum, sine effractione dentium, sine auulsione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis. Quæ dicitur leuis, non quia non sit, nisi peccatum veniale, cum certum sit ex dictis debere esse mortale, sed comparatiuè ad mediocrem, vel grauem. Toletus *supra capit.* 32. *numero primo.* Dixi *Regulariter*, quia aliquando ex circumstantijs loci, scandali, & qualitatis personæ offensæ percussio leuis fieri potest grauis, vt colligitur ex dicta Extrauaganti. Mediocris, quæ est media inter leuem, & grauem, seu enormem, licet aliqui putent de illa non posse dari certam regulam, sed hoc pertinere ad Episcopum, potest tamen definiri, quod sit illa, qua, vel dens extrahitur, vel capillorum copia euellitur, aut sigillatio carnis relinquitur, aut sanguinis copia effunditur, absque graui tamen læsione. Bonacina supra *punct.* 5 *numero secundo.* Grauis verò, seu enormis est, quæ fit cum occisione, seu membri mutilatione, vel magna sanguinis effusione (in alia parte, quam in naribus) vel magno vulnere, aut ictu etiam sine sanguine, &c. *capite cum illorum de sentent. excommunicatio.* Nauarrus *suprà numero* 92. Suarez *dicta section.* 1. *numero* 88. Grauem autem, seu enormem percussionem pro eadem accipio, iuxta communiorem. Perinis *tomo* 2. *de Prælato quæst.* 3. *cap.* 2. *num.* 58. Conueniunt autem omnes, & colligitur ex dicta Extrauaganti. Primò, quod ad iudicandum, quæ percussio sit leuis, mediocris aut enormis attendendæ sint omnes circumstantiæ facti, vt dixi. Et secundò, quod in dubio de leuitate, potius iudicandum est esse grauem, quam leuem.

12 Cum ergo percussio est leuis potest ab excommunicatione, quæ tunc contrahitur absoluere Episcopus, tam Clericos, quàm laicos, iuxta textum *in cap. peruenit de sentent. excommunicat.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Allegat.* 41 *num.* 2. & communiter alij. Prælati etiam Regulares possunt ab ea absoluere suos subditos, qui mutuo se percusserunt, iure quidem communi ex *cap. Monachi de sentent. excommunicat.* adiuncto *c. cum illorum eodem tit.* vbi id, quod concessum erat dicto *cap. Monachi* ampliatur ad omnem percussionem, quæ non sit enormis, aut in Episcopum, vel Abbatem. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 2. *disput.* 14. *quæst.* 10. *num.* 1. & 2. videtur quoque id fieri posse, etiam iure communi ex dicto *cap. peruenit*, cum enim concessio eo capite facta Episcopis non sit priuilegium, sed ius commune vt habet Laym. *sup. n.* 10. videtur etiam extendenda ad Prælatos Regulares respectu suorum subditorum (quidquid alij dicant cum Bonacina *suprà punct.* 5. *num.* 1.) cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem supra illos, iuxta dicta *tom.* 1. *c.* 18. *n.* 30. Quando autem Religiosus vnius Monasterij percussit alium alterius Monasterij, ab vtroque Superiori debet absolui, *capit. cum illorum* relato. Syluester *in Summa verbo absolutio* 5. *num.* 5. Quod intellige, siue illa Monasteria sint diuersorum Ordinum, siue eiusdem, Tamburinus *sup. num.* 4. Credo tamen posse vnum Superiorem alteri Superiori suas vices quoad hoc committere, dum habens potestatem Ordinariam eam alteri delegare possit. Syluester *suprà*. Si autem percussus sit Clericus sæcularis, quamuis in dicto *capit. cum illorum* dicatur absoluendum Religiosum percutientem à solo Papa, tamen ex vi *capit. Religioso de sentent. excommunicat. in* 6. absolui potest ab Episcopo, non à Prælato Religiosi percutientis. Toletus *sup. num.* 2. Tamburinus *sup. num.* 3. Hæc verò intelligi debent stando in iure communi, nam secundum priuilegia Religionum Prælati habentes facultatem absoluendi suos subditos à casibus Papæ reseruatis, de quibus egi *tomo* 1. *cap.* 18. præsertim *à num.* 36. possunt absoluere illos non solum ab excommunicatione propter percussionem leuem, de qua modo, sed etiam propter mediocrem, & enormem de quibus postea. Intelligi etiam debet, nisi aliter in statutis particularium Religionum statuatur, vt in nostra, in cuius constitutionibus *parte* 3. *cap.* 10. *num.* 3. leuis percussio reseruatur Prouinciali, quoad forum scilicet externum. Quid verò de Confessarijs sentiendum sit inferiùs dicetur.

Loquendo de excommunicatione, quæ incurritur 13
ob percussionem mediocrem, quamuis ea etiam sit Papæ reseruata, sunt tamen aliqui casus in quibus ab alijs absolui potest. Primus, quando Clerici collegialiter viuunt, & vnus alium percutit, tunc enim absolui possunt, ab Episcopo, *cap. quoniam de vit. & honest. Clericorum.* Nauarr. *supra numero* 91. & alij communiter. Secundus, quando ianitor, seu ostiarius Principis sui officij causa, vel arcendæ turbæ lædit Clericum *cap. si vero de sentent. excommunic.* Toletus *supra num.* 3. Similiter Regulares etiam seclusis priuilegijs de quibus supra, possunt ab hac excommunicatione absolui, iuxta dicta supra ex *cap. cum illorum*, videlicet, quando ipsi mutuo se percusserunt, à proprio Superiori, & quando percusserunt alium alterius Monasterij ab vtroque Superiori. Suarez *supr. n.* 71. *& sequentibus.* Tamburin. *sup. n.* 3. *&* 4. Quid verò dicendum in casu quo Prælati percussissent suum subditum infra habetur.

Ab excommunicatione etiam contracta ob gra- 14
uem, seu enormem percussionem possunt absolui ab Episcopis. Primò, pueri, qui ante annos pubertatis, scilicet quatuordecim illam contraxerunt, *cap. super eo* 1. *de sentent. excommunicat.* etiam si absoluendi sint post pubertatem, *cap. vltim. eod. tit.* Tolet. *supra num.* 5. Cornexo *tomo* 2. *in* 3. *parte de excommunicat. tract.* 5. *disp.* 11. *dub.* 2. Secundò, mulieres cuiuscunque ætatis, *cap. mulieres eod. tit.* Cornexo *supra.* Bonacina *supra dicto punct.* 5. *num.* 3. Tertiò, specialiter Moniales, *cap. de Monialibus eodem tit.* Syluester *supra numero* 4. qui id extendit etiam ad Moniales exemptas. Quartò, serui qui existunt sub potestate alterius, quando scilicet id fecerunt in fraudem, vt se à Domino liberarent, vel quando etsi in fraudem id non fecerunt, eorum absentia in magnum detrimentum Domini fit, & ipse in culpa læsionis non fuerit percussio fuerit tam enormis, vt ad

vitandum scandalum, vel tollendum exemplum mitti debeant ad Papam, *cap. relatum de sentent. excommunicat.* Toletus *supra numero* 3. *&* 4. Cornexo supra. Quintò, filij familias puberes, qui sunt sub potestate patris, & non valent venire ad Papam sine præiudicio ipsius. Nauarrus *sup. num.* 88. Cornexo *supra ex capitulo mulieres eodem. tit.* Sexto illi, qui sunt impotentes ad iter faciendum, quales sunt senes, infirmi, valetudinarij, & pauperes, qui non possunt venire Romam, nisi stipem ostiatim quærant, quàm antea quærere non consueuerant. Item, qui habent capitales inimicitias, propter quas timeant periculum mortis si iter arripiant. Constant hæc ex *capitulo, quod de his, capitulo quamuis, capitulo ea noscitur, capitulo de cetero de sentent. excommunicat.* Syluester *suprà verbo absolutio* 4. *numero tertio*, Cornexo *suprà*, Barbosa *dicta Allegat.* 41. *à numero* 6. De multum potentibus, & delicatis decernitur, in *cap. mulieres, eod. tit.* quod causa est intimanda Summo Pontifici, priusquam ab Episcopo absoluatur. Syluester *suprà*. Toletus *supra numero* 6. Demum illi, qui habent, quodlibet aliud impedimentum, quod arbitrio prudentis iudicetur legitimum, vt est regulariter in iis, qui habent curam animarum, & temporale dominium, quando timetur, quod propter absentiam illorum oues, vel vassalli patientur detrimentum notabile. Saytus *lib.* 3. *de Censuris capite* 28. Cornexo *suprà*.

15 Nota tamen primò, quod ij, qui non possunt adire Summum Pontificem, si possunt adire legatum, vel alium habentem facultaem ad absoluendum non possunt ab Episcopo absolui, sed tenentur adire illos Saytus *supra dicto capite* 28. *numero* 39. Oppositum tamen tenent Cornexo *suprà* referens Henriquez, & Auilam. Secundò, quod quando prædicti absoluuntur ab Episcopo ratione impedimenti, propter quod non possunt accedere ad Papam, si illud impedimentum est perpetuum, vt si sunt senes, cæci, claudi, &c. tunc absoluuntur sine onere præsentandi se Papæ, frustra enim illis iniungeretur onus, cui numquam possent satisfacere, quando verò illud impedimentum est temporale, vt in infirmis, &c. iniungendum est illis præceptum cum iuramento comparendi coram Papa illo impedimento cessante, *cap. de cetero, & cap. Quamuis de sentent. excommunicat.* Vbi excipiuntur pueri. Si autem non compareant, quando commodè possunt, non solum sunt periuri, sed etiam incidunt in eandem sententiam excommunicationis, vt habetur *cap. eos qui de sentent. excommunic. in* 6. Syluester *supra verbo Absolutio* 3. *numero* 16. Toletus *suprà numero* 5. Cornexo *suprà*. Qui notat ex Caietano, & Nauarro satis esse, si se præsentent Papæ per Procuratorem. Tertiò nota; quod quando percussio Clerici est occulta, possunt Episcopi omnes suos subditos, etiam non habentes impedimentum adeundi Romam ab excommunicatione tunc contracta in foro cõscientiæ absoluere, ex facultate illis concessa à Concilio Tridentino *sessio.* 24. *capite* 6. Nota autem, quod quamuis, iuxta dicta supra verbo *Absolutio num.* 6. quando aliquis habet facultatem absoluendi in foro conscientiæ tantum; probabile sit, posse illa vti, etiam extra Sacramenta Confessionis, nihilominus limitari hoc debet, ita vt Episcopus non possit vti facultate hac sibi concessa per Concilium Tridentinum, nisi in Sacramento pœnitentiæ tantum. Ita enim video declaratum à Sacra Congregatione approbante Gregorio XIII. apud Garziam *de Benefic. parte* 11. *capit.* 10. §. 1. *numero* 139. licet Sanchez *l.* 8. *de Matrimon. disput.* 34. *nu.* 29. oppositum in praxi obseruari asserat. Nec tunc absoluuntur cum onere comparendi Romæ, sed simpliciter. Bonacina *suprà dicto punct.* 5. *num.* 4. Idem dic, quando aliquis absoluitur virtute Bullæ Cruciatæ Iubilæi, aut alterius priuilegij. Cornexo *sup.*

De Religiosis videtur dicendum etiam in casu 16
grauis, aut enormis percussionis non teneri ad Papam recurrere pro absolutione. Primò, quando non habent viaticum, & Monasterium, quia pauperrimum non potest illis prouidere, nec possunt aliter facere iter, cum non sint deterioris conditionis, quam alij pauperes, vt tenet Glossa *in capit. Religioso de sentent. excommunicat. in* 6. & Sequitur Toletus *suprà num.* 6. Secundò, quia non sunt sui iuris, propter quam causam *cap. mulieres de sentent. excommunicat.* iis, qui sui iuris non sunt conceditur absolui posse ab Episcopis. Et quamuis in his casibus absoluendi concedatur Episcopis, eadem tamen videtur competere Prælatis Regularibus, qui iurisdictionem quasi Episcopalem habent in illos. Suar. 4. *tom. de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 8. Peirinis *tom.* 1. *Priuileg. Minim. in Constit. Pyrrhi* §. 8. *nu.* 46. Esto tamen ex vi iuris communis id fieri non possit, saltem ex priuilegiis de quibus *supra num.* 12. dixi id facere poterunt Prælati qui illis potiuntur. Posse etiam absolui ab Episcopis, in casibus in quibus Episcopi possunt absoluere sibi subditos, propter dicta *tomo* 1. *cap.* 11. *num.* 6. tenere videtur Barbosa *de offic. & potest Episcop. Allegat.* 105. *num.* 53. & expresse affirmat Angelus Bossius *in disceptat.* 1. *de Iurisdict. Episcopor. quoad cas. reseruat. num.* 31. ex Panormitano, & Sylnestro. Idemque sequitur Vincentius Candidus *tom.* 1. *Disquisit. Moral. disquisit.* 3. *art.* 27.

Casu autem quo Prælatus manus violentas in Re- 17
gularem sibi subditum, vel etiam non subditum iniiceret, absolui potest, sicut alij Regulares, iuxta dicta ex iure communi, & priuilegiis illius Religionis vt enim ait Syluester *verbo absolutio* 5. *numer.* 4. caput non debet minus esse fauorabile membris. Quia tamen nullus potest se ipsum absoluere, ideo absolui debet à suo Superiori Tamburin. *de Iure Abbat. tom.* 2. *disputat.* 14. *quæsit.* 11. *num.* 1. *&* 2. Si autem Superior in promptu non sit, potest ab alio Sacerdote ab eo in Confessorem electo absolui. Rodriguez *tomo primo Quæstion. Regular. quæst.* 20. *artic.* 12. Miranda *tomo secundo Manual. Prælatorum quæst.* 35. *art* 24. Peirinis *tom.* 2. *de Prelat. quæst.* 1. *cap.* 4. *numero* 82. Nec hoc est exercere, aut delegare iurisdictionem, sed designare personam, cui Papa vi iuris communis, vel priuilegiorum eam iurisdictionem, concedit. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tractat.* 8. *lib.* 4. *cap.* 23. *numer* 12. *iuncto num.* 8. *in fin.* Peirinis *suprà*. Tamburinus *supra num.* 4. *in fine*. Si verò casus esset, quod in vno Conuentu tantum esset Prælatus, & Subditus Sacerdos, & quod ad inuicem se percussissent, nec esset alius à quo absolui possent, plures dicunt posse se ad inuicem absoluere, etsi enim excommunicatus maiori excommunicatione non possit absoluere: in casu tamen necessitatis, prout in præsenti, quia necessitas caret lege, id fieri potest. Tabiena *verbo Absolutio* 2. §. 10. Rodriguez *supra*. Miranda *supra*. Coriolanus *de casib. reseruat. part.* 2. *cas.* 10. *de Iudic. Regular.* §. 10. *num.* 18. *vers. nam licet* Peirinis relatus referens etiam Passarellum Barbosa *dicta Allegat.* 41. *num.* 17. Aliter respondet Suarez *supra n.* 10. *&* 12. quem sequitur Tamburinus etiam *supra*, scilicet, quod si talis excommunicatio est occulta, potest Prælatus absoluere subditum, cum non sit priuatus omnino iurisdictione, &

& communicatione cum illo, & postea ab illo absolui. Si verò est publica, cessat hoc remedium, propter contrariam rationem, & ita Prælatus extra Religionem debet eligere alium Sacerdotem habilem, & ab eo absolui, & postea ipse absolutus absoluere potest subditum. Adducit Suarez ad hoc aliqua iura, quæ meo videri intentum non conuincunt. Vide Portellum *in responsionibus cas. moral. part. 2. casu*, 30.

18 Ab hac etiam excommunicatione contracta ob percussionem Clerici, vel Monachi, siue percussio sit leuis, siue mediocris, siue etiam enormis absoluunt illi Confessarij, qui facultatem habuerint absoluendi à casibus Papalibus, quales sunt aliqui Regulares. De quibus dixi *tom.1. cap. 19. num.15.* Quia tamen in decretis Sacræ Congregationis sub Clemente VIII. ibi adductis declaratur, quod *per vniuersam Italiam extra Vrbem*, non possint vti dictis priuilegiis, quoad hunc casum iniectionis violentarum manuum in Clericos, ideo solum possunt vti illis in Vrbe, & in aliis regionibus extra Italiam, vt ibi dixi *num.16.* Similiter, quia in posteriori decreto Sacræ Congregationis in quo moderatum est prius, vt in dicto *num.15* retuli dum de huiusmodi casu dicitur non posse absolui à Confessario virtute quorumcumque priuilegiorum, sic habetur: *Inijcientium violentas manus in Clericos, iuxta can. si quis suadente 17. quæstion. 4. ac iuris dispositionem*: cum iuxta iuris dispositionem in *cap. peruenit de senten. excommunicat.* leuis percussio Clerici non sit Papæ reseruata, sed Episcopo delegata, aut commissa, ideo videtur posse absoluere, etiam intra Italiam, ab excommunicatione contracta per leuem percussionem Clerici, præfatos Regulares habentes dicta priuilegia, vt habet Naldus *in Summa verbo Clericus n.39.* [Pro quo consulenda est declaratio quædam, quæ vt audiui facta est à Sacra Congregatione Episcoporum & Regularium 18. Iulij 1642.] In locis etiam vbi publicatur Bulla Cruciatæ possunt confessarij per illam electi absoluere ab hac excommunicatione propter quamcunque Clerici percussionem contractam semel in vita, & semel in morte, iuxta dicta verbo *Bulla Cruciata num.19.* Idem dico ex vi Iubilæi, si istum casum contineat, aut non excludat. De confessario ordinario approbato ab Episcopo nullum habente priuilegium, & de confessario Religiosorum solum à prælato approbato pro confessionibus Fratrum, seclusis priuilegiis, dicendum est ab ea absoluere non posse, cum etiam si sit leuis percussio, est casus per se verè reseruatus Papæ, licet delegatus, & commissus Episcopo, iuxta dicta supra verbo *casus reseruati num.2.* An verò prædicti confessarij pro Fratribus, dumtaxat approbati habeant ad id faciendum aliqua priuilegia dicetur infra verbo *Confessarius Regularis à num.11.*

19 Loquendo de priuilegio fori, quo tam Clerici, quàm Regulares potiuntur, quod in eo consistit, vt conueniri non possint coram laicis, dicendum eos omnino, & simpliciter exemptos esse à laica potestate, ita vt ad illam nunquam trahi possint, *can. non placuit. 16. quæst. 7. capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ de Constit. cap. decernimus de iudiciis* & aliis iuribus infra referendis. Salon. 2. 2. *quæst. 67. art. 1. controuers. 1.* Quod est intelligendum tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, quia prædicti textus, & plures alij referendi vniuersaliter loquuntur. Azor. *tom 1. Instit. Moral. lib.5. cap.12.* Primò quidem iure ciuili, ex Authent. *Statuimus de Episc. & Cler.* & ex celebri facto Constantini Imperatoris, cum enim libelli accusationum contra Clericos illi delati essent, dixisse fertur. *Vos à nemine iudicari potestis, sed solius Dei iudicio reseruamini.* Deinde iure Canonico, ex *can. si Imperator dist.96. cap. diligenti de for. compet. capit. Quamquam de Censib. in 6.* & aliis iuribus. Item ex Concil. Constant. *sess. 8.* Triden. *sess.25. capitulo 20.* & ex Bulla Cœnæ Domini, grauissima imposita excommunicatione per plures casus circa transgressores, prout videri potest supra verbo *Bulla Cœnæ*. Tertiò, ex iure etiam diuino, prout colligitur ex Concil. Lateran. sub Innocentio III. *capitulo 43.* & Lateranen. sub Leone X. *sess.19.* & eodem Trident. dicente hanc immunitatem esse *Dei ordinatione constitutam*. Accedit ex veteri testamento Numer.3. *vers. 10. & 45. & capit.8.* quod Leuitæ solum Aaroni, & successoribus erant subiecti, non Principibus sæcularibus. Accedit & ratio, quod cum Ecclesiastici sint pastores, & patres laicorum, laici verò oues, & filij, non decet illos ab istis iudicari, præsertim cum laica potestas, quasi pro obiecto sui adæquato proprio solum habeat laicos, non autem Ecclesiasticos, qui sunt altioris Ordinis, Bellarminus *in opusc. disp. de exempt. Clericor.* Azor. *supra.* & communiter Canonistæ. Vnde non possunt Clerici huic priuilegio fori renuntiare, tum quia est iure diuino introductum, tum quia licet illud sola humana lege introductum esset, cum tamen sit in fauorem totius Clericatus non potest à particularibus renuntiari, *cap. si diligenti de for. competent.* Salon. *supra controuers.2.* Diana *part. 1. Tract. de Immunit. Ecclesiast. resol. 3.* Nec tolli potest per solam consuetudinem quantumuis immemorabilem, tum quia contra ius diuinum consuetudo non præualet, tum quia consuetudo hæc, vt esset legitima, firmari deberet consensu tacito, vel expresso Summi Pontificis, de quo potius constat reprobare huiusmodi consuetudines, vt patet ex Bulla Cœnæ casu 15. Azor. *supra vers. sed dubitari posset.* Suarez *contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 32. num. 23. & cap. 34. num.16.* Laymanus *lib.4. tract.9. cap 10. num.1.* Ex priuilegio tamen eiusdem Summi Pontificis potest hoc laicæ potestati competere in aliquibus casibus, propter rationabilem causam, quia hæc potestas delegabilis est cuicunque Papa voluerit & ad nutum ipsius reuocabilis. Laymanus *ibid. num. 2.* Bonacina *de legibus disp.10. quæst. 2. punct. 1. §. 3.* An verò de facto sint talia priuilegia aliquibus Principibus concessa, aliqui respondent affirmatiuè, specialiter loquentes de Regibus Hispaniæ, & Galliæ, & Republica Venetorum, prout retuli suprà verbo *Bulla Cœnæ num.61.* Sed quia ipse vsque modo non vidi, nihil certi affirmare possum. Vide Constitutionem SS.D.N. Vrbani, de qua infra numer. 33. An autem sufficiat tolerantia, & consensus tacitus Summi Pontificis ad derogandum dictæ immunitati, aliqui respondent affirmatiuè cum Salgado *de potest. Regia to. 1. part. 1. cap. 1. Prælud. 3. num. 39.* Sed tenendum contrarium, *cum multa per patientiam tolerentur, quæ si deducta fuerint in iudicium exigente iustitia non debeant tolerari*, vt habetur *cap. iam dudum de præbend.* Præsertim, quia Principes plura sæpius tolerant, vel quia commodè vitare non possunt, vel ad vitandum scandalum, vel vt benignius cum subditis agant. Filiucius *tom. 1. tract. 16. cap. 19. num. 256.* Malder. *in part. 2. quæst. 96. art. 4.* Diana *sup. resolut. 5.*

Clerici autem hoc priuilegio fori fruentes sunt omnes tam in maioribus, quàm etiam in minoribus Ordinibus, vel etiam prima tonsura constituti, iuxta dicta supra de priuilegio Canonis. Tamburinus *de Iure Abbatum tomo 1. disput. 15. quæsit. 19. num.5.* Casu etiam quo Subdiaconus ex dispensatione Apo- 20

stolica cum vidua contraxerit,& pensiones Ecclesiasticas obtineret, gaudet priuilegio isto, vt patet ex declaratione Sacræ Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Subdiaconus.* Excipe primò, Clericos in minoribus bigamos,iuxta dicta supra verbo *Bigamus,& Bigamia num.*10.& 11.Excipe secundò, eosdem Clericos prima tonsura initiatos,aut etiam in minoribus constitutos, qui non habent conditiones à Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.*6. requisitas, videlicet, quod Beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum, aut tonsuram deferentes alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruiant, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos, versentur, Henriquez *in Summa lib.*10. *cap.*15. §.2. *& lib.*14. *cap.*49.§.1.*in fine.* Vide declarationes Sacræ Congregationis circa hoc,alteram 24.Ianuar.1631. alteram in vna Valentina 29. Iunij 1628. alteram in vna Materanensi 2. Augusti 1631.&alteram 18. Martij 1628. apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Clericus*, & Dianam 5.*part.in Collectan.huiusmodi declarationum.* Habentes autem beneficium Ecclesiasticum, etiam si habitum Clericalem, aut tonsuram non deferant, potiuntur dicto priuilegio, quia Concilium verbis relatis ex ipso loquitur disiunctiuè per particulam, *aut*, quæ est disiunctiua. Barbosa *de offic.& potest.Episcop.Allegat.*22.*num.*6. Qui id extendit ad Clericum habentem Beneficium modici valoris, vel Coadiutorem positum per Papam, vel Capellanum perpetuum, vel, habentem præstimonium. Idem *num.*7. *quæst.*10.& 11. Vide declarationem Sacræ Congregationis circa hoc apud Dianam *suprà.* Intellige etiam antequam Beneficiarius possessionem adeptus sit. Ex alia declaratione Sacræ Congregationis. Castrus Palaus *tom.* 2. *tract.*12.*disp.vnic.punct.*2. *num.*5. Cenedo *in Quæstion.Canonic.quæst.*4.*num.*23. Diana *suprà num.* 50. Agit etiam Barbosa *supra num.* 8. de habente pensionem solitam concedi Clerico. Quando verò dicitur Clericum in minoribus debere gestare habitum, & tonsuram, vt potiatur dicto priuilegio intelligendum est, regulariter. Neque enim semel, aut iterum ea reliquisse, tollit priuilegium, nec è contra aliquoties ea deferre, sufficit. Barbosa *supra num.*15. Laymanus *supra dicto tract.*9.*cap.*7.*num.*2. Qualiter etiam aliquando etiam si Ecclesiæ de mandato Episcopi non inseruiant,nec Beneficium Ecclesiasticum habeant, gaudeant priuilegio fori, vide quandam declarationem Sacræ Congregationis *in nullius* 18. Martij 1628. apud relatum Barbosam *in dictis Collectaneis.* Excipe tertio Clericos coniugatos. Hi enim non gaudent priuilegio fori, nisi contraxerint cum virgine id est non vidua, aut ab alio corrupta, & tonsuram, ac habitum Clericalem gestent. Insuper alicuius Ecclesiæ seruitio, vel Monasterio ab Episcopo deputati eidem Ecclesiæ seruiant, vel ministrent, & tunc non gaudent hoc priuilegio, nisi solum in criminalibus,non in ciuilibus. Ita enim habetur ex *cap.vnic. de Cleric. coniugat. in* 6. adiuncto decreto Concil. Trident. *sess.*23. *cap.* 6. Riccius *in praxi aur. resolut.* 172. *in princ.* Barbosa *supra num.*15. *& sequentibus.* Pro illis vide tres declarationes Sac. Congregationis apud eundem Barbosam in dicto loco *ex Collectan.* alteram 13. Februarij 1610. alteram 27. Februarij 1630.& alteram 2. Augusti 1619. Gaudere etiam priuilegio fori in ciuilibus, vbi est talis consuetudo, habetur ex vna declaratione Sacræ Congregationis Immunitatis apud Dianam 5.*part.in Collectan. nu.* 38. Vide eum *in Additionib. ad dictam declarationem* ex quadam Epistola Sacræ Congregationis ad Episcopum Regiensem. [Et declarationem Congregationis super cōtrouersiis iurisdictionalibus in vna Squilacēsi 19. Ianuarij 1638.] Excipe quartò, Clericos etiam in maioribus constitutos realiter degradatos, quia per degradationem omnia Clericorum priuilegia amittuntur, *cap.degradatio de pœnis in* 6. Bonacina *supra dicto puncto* 1 §.4. *num.* 1. Vide dicenda verbo *Degradatio num.*5.Excipe quinto,Clericos ioculatores, goliardos,histriones,& scurras modo dicto *supra*,ex *cap.vnic.de vit. & honest. Clericor.in* 6. Syluester *in Summa verbo Excommunicatio* 6. *num.*7. Item sextò, illos, qui commisso delicto Clericalem statum assumpserunt,solum per fraudem, id est sola intentione euitandi forum sæculare. Zerola *verbo Clericus num.*6. Bonacina *supra* §.1.*num.* 16. *& sequentibus.* Secus est, quando bono animo id fecerunt, tunc enim gaudent priuilegio fori,saltem quoad personas, vt patet ex declaratione Sacræ Congregationis 7. Decemb. 1632. apud Barbosam in loco relato ex *Collectaneis Bullarij.* Vide dicenda infra verbo *Gabella quoad Regulares numero* 9. Excipe septimò, in causa feudi, nam in illa Clericus vasallus subiicitur Domino feudi quamuis sæculari, *cap. verum de for. compet. & cap. cæterum de iudiciis.* Grassius *in decis. aur. lib.*3. *cap.*18.*num.*128. Laymanus *supra cap.*5. *num.*2. *&* 3. Excipe octauò,in causa reconuentionis in ciuilibus, id est, si Clericus conueniat laicum coram Iudice laico, & ipse laicus reconueniat illum coram eodem Iudice, *cap.*1. *&* 2. *de mut.pet.* Syluester *in Summa verbo Iudex* 1. *num.* 4. Toletus *in Summa lib.* 5. *cap.* 56. *numero secundo.* Excipe nono, cum Episcopus dat facultatem, & in causis ciuilibus solum, *cap.*2.*de Iudic.* Syluester, & Toletus *ibidem.*

Excipi etiam solent Clerici,qui dimisso habitu,& tonsura Clericali, tyrannidi,& enormitati se immiscent, *capit. cum non ab homine de sentent. excommunic.* vel sæuis enormitatibus, armis, seditioni,& guerræ, ex *cap. perpendimus eod.tit.* saltem post trinam admonitionem, *cap. contingat eod. tit.* Sed in vtroque casu non est sermo,nisi de priuatione priuilegij Canonis, non priuilegij fori,& esto id esset, videtur necessariò præmittenda declaratio criminis, per quam de eius enormitate constaret,quia qualitas tribuens iurisdictionem, ante omnia probari debet, vt iurisdictioni locus sit, *l. si quis aliena,ff.de iudic.* Farinacius *de Inquisit.quæst.*8. *num.*53. Syluester *in Summa verbo Excommunicatio* 6. *numero* 7. Suarez *tom.*5.*de Cens.disp.*21.*sect.*1.*à num.*8. Vide Dianam *supra resolut.* 129. dum agit,de quodam Religioso professo, qui se immiscuit enormibus criminibus, & etiam quamdam declarationem Sacræ Congregationis in vna Motulensi 1. Februarij 1620. apud Barbosam *in Collectan.Bullarij.* Excipiendi etiam videntur Clerici incorrigibiles ex *cap. cum non ab homine de Iudic.* Sed nihil tale ibi habetur, nisi forsan post depositionem,excommunicationem,anathematizationem,& declarationem criminis.Suar.*supr.*Bonac.*dict.punct.*1.§.4.*n.*7.Maiori probabilitate id dici potest de Clericis negotiationibus prohibitis se immiscentibus, si ter admoniti non desistāt,*cap.ex Litteris de vit. & honest. Cleric.* tantum quoad facultates suas,iuxta dicta *supr. num.*10.Excipiuntur etiam Clerici exercentes officium Tabernariorum,seu Macellariorum si ter admoniti non desistunt,aut si desistunt, & iterum reuertuntur, iuxta dicta *suprà n.*10. ex Clement. I. *de vit. & honest. Cleric.* Obserua tamen in dicta Clementina sermonem solum, esse de Clerico 21

Clerico coniugato, qui habitum, & tonsuram non gestat. Quare Clericus coniugatus talia faciens priuatur omnino dicto priuilegio, Clericus verò non coniugatus habitum, & tonsuram gestans non amittit illud, nisi solum quoad res suas. Suarez *supra numero* 18. Bonacina *supra num.*8. §. *obserua tamen*. Quando verò reassumptio habitus Clericalis suffragetur Clerico, qui illum dimisit, habes apud Dianam *tomo* 5. *in Collectan. declarat. Sacr. Congregat.* ex vna Mazariensi 17. Iunij 1630. & Bolfanensi 18. Martij 1631. & ex alia 10. Decembris 1599.

22 Gaudet etiam dicto priuilegio fori totus Religiosus status, nam eo ipso, quod per Ecclesiam approbatur, & instituitur, est status sacer, & Ecclesiasticus, & eius personæ sunt Deo Sacræ, ac per consequens fruuntur priuilegiis Ecclesiasticorum. Suarez 5. *tom. de Censur. disp.*22. *sect.*1. *num.*19. & *sequentibus*, & *in defen. fidei lib.*4.*c.*10. *in fine*, & *cap.*11. & 12. Vnde non solum professi gaudent illo, sed etiam Nouitij, iuxta dicta *tomo* 1. *cap.*24. *num.*4. Ita vt propter delictum Nouitiatus tempore commissum puniri non possint, nisi à Prælatis Religionum, iuxta ibidem dicta. Quod etiam intellige si post commissum delictum reuersi sunt ad sæculum habitu dimisso. Tum quia Clericus reuersus ad statum sæcularem non iudicatur à magistratu sæculari pro delicto commisso in Clericatu, prout decisum dicitur in Concilio Neapolitano apud Dian. *part.*3. *tractat.*1. *resolut.*34. & docet Laymanus *dicto tractat.*9. *capit.*7. *num.*5. Tum etiam, quia ad cognoscendum cui foro quis subiiciatur. *Tempus delicti inspiciendum est*, prout ex Couarruuia *in practicar.quæstion. cap.*31. *num.*8. & Iulio Claro affert idem Laymanus *eo tract.*9. *cap.*4. *num.*14. Cum ergo tempus patrati delicti fuerit Nouitiatus, in quo exempti sunt Nouitij à sæculari potestate, non poterunt ab ea iudicari, etiam si habitum dimiserint. Bonacina *supra* §. 2. *num.*5. Diana *supra*, contra aliquos oppositum sentientes. Amplius, quod neque puniuntur Nouitij à Iudice laico, propter delictum ante Religionis ingressum commissum, saltem si non ín fraudē ingressi sunt Religionem, prout dixi supra de illo, qui post commissum delictum Clericus fuit factus, quia iam tales exeunt de laica potestate. Martha *de Iurisdict. part.*4. *centur.*3. *cap.*121. *à numero* 22. Diana *supr. resolut.*33. contra Bonacinam, & alios.

23 Qualiter gaudeant hoc priuilegio fori Conuersi, Oblati, Donati seu Commissi Religionum, dixi *tom.*2. *cap* 8. *num.*78 & 11. De militibus Regularibus, dixi *ibid. cap.*5. *num.*39. & 40. De Eremitis, *cap.*7. *num.*4. & 5. De Tertiariis *cap.*14. *num.*35.

24 Collige ex dictis Clericos Religiosos, & omnes Ecclesiasticas personas dicto priuilegio fori gaudentes non posse iudicialiter, & auctoritatiuè, interrogari, examinari, iudicari, vel puniri à laica potestate, vt à Prætore, Principe, Rege, Magistratu, &c. etiam si grauissima crimina commiserint, hæc enim omnia sunt actus potestatis, & iurisdictionis, quam prædicti non habent in exemptos. Bonacina *supra* §. 1. *num.* 5. Tamburinus *de Iure Abbat. tom.* 1. *disp.*15. *quæst.*19. *num.* 16. Imò processus compilatus, sententia lata, etiam si sit absolutoria, & alia acta contra præfatos sunt ipso iure nulla, vt potè facta à non habente iurisdictionem Farinacius *de Inquisit. quæst.*8. *num.*15. & alij apud ipsum.

25 Collige etiam non posse prædictos capi à laica potestate, capi enim ordinatur ad punitionem, vnde sicut non possunt puniri ab illa, sic nec capi, præsertim, quia vtrumque est actus iurisdictionis, quam non habet laica potestas in illos. Tamburinus *supra num.*24. Excipiuntur tamen aliqui casus à Doctoribus. Primus est, quando prædicti inueniuntur in flagranti crimine graui, & pernicioso Reipublicæ, ac periculum sit, vt fugam arripiant. Tunc enim rationabiliter satis creditur Ecclesiam consentire, vt capiantur, à laica potestate non vt ab illa iudicentur, sed vt ad Prælatum Ecclesiasticum quam citius, securè, & sine vlla ipsorum iniuria ducantur. *cap. fama de sentent. excommunicat.* Nauarrus *in Manual.cap.*27. *n.*83. & plures apud Dianam *part.*1.*tract.*3. *resol.*10. Secundus est, quando etsi non inueniuntur in flagranti delicto, tamen ex signis, & coniecturis, quia videlicet noctu, & cum armis deprehenduntur suspecti vehementer sunt de tali crimine patrando. Tunc enim idem dici potest, propter eamdem rationem, & cum limitationibus adductis. Nauarrus *supra*. Bañez, Lorca, Ioannes de la Cruz, & alij apud Dianam *supra resolut.*11. Idem dicunt plures procedere in Clerico debitore de fuga suspecto, ita vt possit non tantum à Iudice sæculari, sed etiam à creditore, capi, & detineri, vt præsentetur Iudici Ecclesiastico modo dicto, quia in tali casu Clericus se habet, ac si alienam pecuniam auferret, ac proinde iure defensionis detineri posse. Nauarrus *supra num.*82. Laymanus *supra cap.* 4. *num.*8. Video etiam Sacram Congregationem 11. Ianuar. 1619. declarasse apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Clericus* 1. hæc. *Clericus repertus à Curia sæculari sine habitu Clericali, donec doceat de suo Clericatu, in carceribus laicis potest detineri, dummodo non sit notoriè Clericus. Etsi per octo menses ab incarceratione habitum dimiserat priuilegio Clericali nullo modo gaudet, &c.*] Item video eandem Sacr. Congregationem in vna Ianuensi 18. Martij 1628. declarasse quod deprehensus in habitu Clericali qui pro láico publicè se gerebat, & pro tali communiter habebatur, remanere debet sub custodia Iudicis laici, donec coram Ecclesiastico legitimè docuerit de Clericatu.]

Colligitur etiam frui præfatos Ecclesiasticos fori priuilegio, etiam in casu quo Prælati Ecclesiastici negligentes essent in illorum correctione; nisi enim hæc negligentia valdè magna, & valdè noxia esset Christianæ Reipublicæ, non propterea Ecclesiastici subesse debent laicæ potestati; vt habetur ex *c. qualiter, & quando de Iudic.* Et ratio est, quia talis negligentia non potest dare iurisdictionem laicis supra Ecclesiasticos, nec facere, quod potestas laica extendatur extra proprios limites. Laymanus *supra cap.*4. *num.*4. Nec obstat *cap filius, vel nepotibus* 16. *quæst.*7. vbi contrarium decerni videtur. Ex eo enim non colligitur posse Principes sæculares ad se euocare causas Ecclesiasticorum, sed solum monere Prælatum Ecclesiasticum de negligentia, vel non administrata Iustitia. Vel dic, eum Canonem, & alios similes reuocatos fuisse in *cap. qualiter, & quando de Iudic.* & in Bulla Cœnæ. Vide Azor. *tom.*1.*lib.*5. *capit.*14. *quæst.*2. Suar. *contra Regem Angelica lib.*4. *capit.*34. 26

Idem dicendum etiam in casu quo Clericus, vel Religiosus repertus fuerit falsum iurasse coram Iudice sæculari, nullo enim modo propterea ab ipso puniri potest. Etsi enim *lib. nullum C. de testibus*, decernatur testem, qui aures iudicis offendit posse ab eo Iudice puniri, illi tamen non arctantur hac lege cum merè ciuilis sit, quare solum à proprio Prælato iudicari debent. Farinacius *de Inquisit. quæst.* 8. *num.*26. Bonacina *supra* §.1 *num.*21. 28

Idem similiter dicendum in casu quo prædicti crimen grauissimum læsæ Maiestatis commisissent. 29

Etsi

Etsi enim vsus aliquorum Principum sæcularium sit eos punire, reprobatus tamen fuit à Clemente VIII. in casu quodam attrocissimæ rebellionis, vt refert Genuensis *in praxi cap.72.* De quo Diana *supra resolut.19. & 3. part. tract.1 resolut.30.* De quo etiam noster Episcopus Bouius *in Respons.par.4.argument. fol.75.* vbi in Hispania tempore Caroli V. Ecclesiasticos quosdam huius criminis reos ad suos Prælatos remissos fuisse refert.

29 Idem quoque dicendum de crimine assassinij, quidquid in contrarium aliqui dicant apud Farinacium *supra numero 82.* Etsi enim *capit. de homicid. in 6.* statuatur pœna depositionis contra facientes, vel mandantes committi, &c. hoc scelus. Ad eam tamen incurrendam requiritur sententia declaratoria criminis à Iudice Ecclesiastico ferenda. Ante illam ergo non priuatur Ecclesiastica persona fori priuilegio, Bonacina *supra punct.1.§.4. num.8.* Duardus *in Bull. Cœnæ libro 2. can. 15. quæstione 11. num. 63.* Quod idem affirmandum de Sodomita quantumcumque notorio, vt habet idem Duardus *ibidem numero 61.* & alij apud Dianam *dicto tractat.2. ex 1. part. resolut.52.*

30 Pariter idem affirmandum etiam in casu quo Ecclesiasticus delinqueret in aliquo officio sæculari sibi à Principe sæculari concesso, vel permisso, etsi enim plurium sententia sit eum puniri posse à Principe sæculari in bonis, & sub respectu merè ciuili, in eamque inclinet Suarez *contra Reg. Angliæ lib.4. c.34. num.26.* & Laymanus *supra capit.5. num. 2.* probabilius tamen est oppositum, cum per assumptionem talis officij non fuerit priuatus fori priuilegio. Sanchez *tom.1. Consil. Moral. lib.3. cap. vnic. dub.20.* Duardus *supra num. 273.* Diana *supra resolut. 18.* Nec obstat, quod diximus *supra num.20.* de Clerico habente feudum, quod ratione illius subiiciatur sæculari, id enim fundatur in Iure Canonico, quod non contingit in casu præsenti.

31 Multo magis dicendum, Clericum, vel Religiosum cum armis, etiam à Principe prohibitis, repertum, non posse ab illo puniri, iuxta dicta supra verbo *Arma num.5.* ac per consequens, nec à Ministris capi, nisi solum, vt ducatur ad suum Prælatum cum conditionibus eo loco, & *supra num.25.* designatis. Casu verò, quod armis spoliaretur (quod fieri non licet, vt ibidem dixi) cum talis spoliatio esset iniusta, vt potè facta à non habente auctoritatem, deberent restitui, vel ipsi, si forsan illis liceret saltem domi ea retinere, vel quod securius est, ipsorum Prælatis, vt iudicent, quid de ipsis agendum. Ita fermè Laymanus *sup. cap.4. num. 7.* ex Suarez *contra Regem Angliæ lib.4. cap.34. num.14.* & Vasquez *1. 2. disp.167. cap.4. num.31.*

32 Nota, ea quæ dixi de priuilegio fori Clericorum, etiam applicari debere respectiuè ad omnes Religiosos cum eodem priuilegio seruata proportione potiantur. Ita tamen, quod Religiosus professus similis sit Clerico in sacris constituto, cum vterque ab eo statu recedere non possit, Religiosus verò Nouitius Clerico in minoribus, cum vterque etiam statum quem habent possit deserere Rodriguez *tom.2. Quæst. Regular. quæst.2.art.5.* Diana *supra resol.129. §. suppono primo, & §. suppono secundo.*

33 Maximè notandum tam dicta in præsenti, quàm dicenda inferius verbo *Exemptio Regularium*, & verbo *Gabella quoad Regulares*, & verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium*, omnino tenenda, regulanda, & explicanda esse, & non aliter, nisi iuxta Constitutionem nouam Sanctiss. D.N. Vrbani auctoritate editam sub die 5. Iunij currentis an. 1641. quæ incipit *Romanus Pontifex*, quam tamen videre non potui antequam typis tomus hic tertius mandari cœperit. De ea tamen nonnulla dicam, Deo dante, quarto tomo sequenti.

Vide etiam declarationem Sacræ Congregationis Immunitatis in vna Terracinensi apud Aldanam *in Compend. Canon. Resolut. tit.8. num.21.* & Dianam *5. part. in Collectan. harum declarat.* ex qua habetur ad quem Iudicem spectet causa de damnis illatis per colonos, & familiares Ecclesiasticorum. Vide etiam alia dicenda verbo *Decima*, verbo *Exemptio Regularium*, verbo *Gabella*, verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium*, & 4. tom. verbo *Statuta.* 34

COEMETERIVM.

SVMMARIVM.

Cœmeterium quid sit. num.1.
Quæ in illo prohibita. num.2.
Gaudet priuilegio Immunitatis. num.3.
A quo benedicitur, vel reconciliatur. num.4.
Quando polluitur, vel violatur. num.5.
Quid declarauerit Sacra Congregatio. num.6.

OEMETERIVM (quod secundum quosdam dicitur à cinere, quia in eo detinentur mortuorum cineres; vel à cis, quod est ante, quia ante Ecclesiam fieri solet, Syluester *In Summa verbo Cœmeterium num.1.*) est locus sacer Ecclesiæ adiunctus ad sepulturam fidelium. Vnde à Calepino dicitur esse idem, quod Dormitorium, quia ibi mortui dormire dicuntur. 1

Est Cœmeterium locus sacer, vt dictum est; vnde nec in ipso, sicut nec in Ecclesia tractanda sunt placita sæcularia. Ecclesiastica tamen possunt *cap.1. de Immunit. Eccles. & cap. cum Ecclesia.* Bacconius *in 4. dist.12. art 3.* Syluester *in Summa verbo Immunitas num.1.* Omnes processus, ac sententia Iudicis sæcularis in eis data sunt nulla, *cap. decet eodem tit. in 6.* Maximè sententia sanguinis, & hoc sub anathemate, dicto *cap. Cum Ecclesia.* Bacconius *supra.* Syluester *ibidem.* Deinde, non debent in eis fieri conclamationes, seditiones, impetus vniuersitatum, & quarumlibet societatum contentiones, publica parlamenta, negotiationes, præcipuè nundinarum, & fori, *cap. decet relato.* Bacconius *supra.* Syluester *supra num. 4.* Angelus *supra num.4.* Similiter non debent in eis poni suppellectilia, nec hospitalarij in eis iacere, aut conuiuari, nisi propter hostiles incursus, & alias necessitates. Bacconius *supra.* Syluester *supra num 7.* Angelus *num. 8.* Præterea nulla debet ibi fieri violentia, aut aliquis inde violenter extrahi, aut eorum confinia frangi *17.quæst.3.cap. sicut antiquitus.* Syluester *ibid.* Angelus *num.10.* Hæc porrò, vel similia agere peccatum est mortale, vel veniale iuxta grauitatem, vel leuitatem materiæ, aliasque circunstantias. 2

Gaudet etiam Cœmeterium priuilegio Immunitatis Ecclesiæ, ita vt ex eo delinquentes extrahi non possint, nisi in casibus permissis. De quibus infra verbo, *Immunitas Ecclesiarum.* Est enim, vt dictum est, locus sacer, & hoc siue sit coniunctum, siue disiunctum ab Ecclesia, propter eamdem rationem. Castrus Palaus *tomo secundo disputatio vnic. de Immunit. Eccles. punct. 6. numero 16.* Diana *part. 4. tractat.* 3

tractat. 1. de Immunitat. Eccles. resolut. 108. §. notandum

4 Benedicitur, violatur, & reconciliatur ab eodem, & eodem modo, sicut Ecclesia. Et si est Ecclesiæ contiguũ ea polluta polluitur, nõ verò è contra polluto Cœmeterio polluitur Ecclesia, quia nobilius, & principale trahit ad se minus nobile, & accessorium, non è contra, *de consecr. Ecclesia n 6. cap. vnic.* Bacconius *in 4. distinct. 11. artic. 2.* Sayrus *de Censuris lib. 5. c. 16. num. 18.* Suarez *3 tomo in 3. part. disp. 81. sect. 4. §. Quinto violatur.* Si verò non est Ecclesiæ contiguum ex polluta non polluitur, *dicto cap vnic.* Syluester *dicto verbo Cœmeterium n. 2.* Suarez *sup.* Similiter, quando duo Cœmeteria sunt contigua, polluto vno, non polluitur aliud; etiam si porta esset in pariete per quam transitus esset ex vno ad aliud, *dicto cap. vnic.* Syluester, & Suarez *ibidem.* Quid verò sit dicendum casu quo pollutio contingeret in porta intermedia tractant prædicti Doctores *ibidem.*

5 Polluitur ergo Cœmeterium eisdem casibus, & modis, quibus Ecclesiam pollui dicetur, infra verbo *Ecclesia,* videlicet effuso semine, vel effuso sanguine, vel sepultura hominis prophani, &c. Vide ibi dicenda, nec debet aliquis in eo sepeliri antequam reconcilietur. Syluester *supra verbo Cœmeterium num. 2.*

6 De his tamen, & modo quibus reconciliatur infra verbo *Ecclesia.* Vbi etiam similiter de eius benedictione, & consecratione, & infra verbo *Consecratio.* Solam animaduertendæ modo sunt duæ declarationes Sacræ Congregationis circa hoc apud Barbosam *in Collecta. Bullar. verbo Cœmeterium.* Prima in vna Cameracensi 9. Februarij 1608. huiusmodi *Cœmeterij consecrati reconciliatio non est committendu alteri, quam Episcopo, Presbytero autem in Ecclesiastica dignitate constituto committi potest simplex benedictio Cœmeterij.* Secunda ad idem etiam in vna Pratensi 21. Iulij 1632. *Cœmeteria consecrata non nisi per Episcopum reconciliari possunt.* Quæ qualiter intelligenda locis relatis exponetur.

COMMISSIO, COMMISSARIVS Regularis.

SVMMARIVM.

Duplex genus Commissariorum Generalium. n. 1.
An sint Iudices Ordinarij vel delegati ibid.
An subdelegare possint. ibid.
Quanto tempore durent. num. 2.
Eorum commissio an perpetua. ibid.
Commissiones, seu priuilegia Prælatis Regularibus concessa, an personalia, vel realia. num. 3.
An possint ab ipsis delegari. ibid.
Quomodo cessent. ibid.
Quando commissio censeatur personalis, aut realis. numero 4.
Quando cesset ex parte delegantium. n. 5.
Quando ex parte ipsarum commissionem. n. 6.
Quando, & qui Prælati possint commissarios designare numero 7.
An Commissarij dicantur Prælati. n. 8.
Aliud remissiuè. num. 9.
Resolutio cuiusdam dubij de Commissario volente celebrare capitulum Prouinciale in quadam Prouincia n. 10.
Resolutum est istum Commissarium non potuisse se intromittere in celebratione talis capituli. n. 11.
Iurisdictio, quam habebat erat distincta. n. 12.
Mens Generalis fuit separare vnum ab alia. n. 13.
Conformiter ad vsum Religionis. n. 14.
Delegatus non potest extendere suam iurisdictionem contra voluntatem delegantis. n. 15.
Constabat de mente Generalis in præsenti. n. 16.
Ex Epistola quadam missa ad Prouincialem. n. 17.
Et ex alia Præsidenti Capituli missa. n. 18.
Sufficienter videbatur hoc declaratum ab ipso Generali per diuisionem talis Iurisdictionis. n. 19.
Qui tempus legis non obseruat, formam legis dicitur non obseruare. n. 20.
Epistolis missiuis, seu familiaribus, fides adhibetur ex praxi Ecclesiæ. n. 21.
Repræsentant personam mittentis. n. 22.
Epistolæ summorum Pontificum, Episcoporum, Principum fidem faciunt. n. 23.
In hac Religione etiam est hoc in vsu. n. 24.
Potestas delegata est odiosa, & non extendenda. n. 25.
Potestas talis visitatoris solùm erat in determinato genere. n. 26.
Necessarium erat alterare, & dispensare constitutionem Ordinis circa celebrationem talis capituli. numero 27.
Visitator non habebat hanc facultatem. n. 28.
Etiam si Commissarijs detur facultas cum plenitudine potestatis, non extenditur ad ea, quæ iure, vel consuetudine specialiter competunt superioribus delegantibus. n. 29.
Nec ad ea, quæ sunt speciali nota digna. n. 30.
Non obstabat clausula illa, ac si nos præsentes essemus. *n. 31.*
Vniuersalitas illius clausulæ solùm intelligi debebat in genere visitationis, non in genere celebrationis Capituli. n. 32.
Causa limitata, solum limitatum producit effectum. num. 33.

EX dictis *tom. 2. cap. 13. numero 16.* constat 1
Commissarios Generales in Religionibus esse in duplici differentia, alij enim sunt per electionem, Constitutiones, aut iura Ordinum, vt contingit in Ordine Minorum in familiis Cismontanis, & Vltramontanis: alij verò sunt, qui fiunt per nominationem, vel delegationem Generalis, prout sæpissimè contingit. De prioribus dixi eodem loco esse Iudices Ordinarios, & posse subdelegare, nec amoueri posse à Generali, nisi propter culpam. De posterioribus verò è contrario esse Iudices delegatos, amoueri posse à Generali, sed non posse delegare, nisi in casibus particularibus. Quæ doctrina applicari potest ad alios Commissarios, Prouinciales, vel aliorum Prælatorum, quales in Religionibus reperiuntur. Quia tamen plura dubia circa istos, & eius auctoritatem sæpius oriri solent, operæ pretium erit aliqua ad ipsos spectantia in præsenti discutere, præsertim circa eorum durationem, & auctoritatem.

Loquendo autem de duratione Commissariorum 2
posterioris generis (quia de aliis nulla ferè est difficultas) dicendum est expirare posse eorum commissionem, vel ex parte ipsorum delegatorum, vel ex parte delegantium, vel ex parte ipsius commissionis. Et quidem ex parte ipsorum, licet commissio personalis, illa scilicet, quæ soli personæ conceditur expiret morte ipsius, commissio verò realis, ea scilicet, quæ officio, vel dignitati, scilicet Prouincialatui, vel Prioratui, &c. conceditur, non expirat morte delegati, sed transit ad successorem. Ratio prioris partis est, non solum quia accessorium sequitur principale

cipale, sed etiam quia ea commissio inhærebat personæ tanquam subiecto, ea ergo extincta deficit cõmissio, sicut generaliter corruptis nobis, corrumpuntur omnia, quæ sunt in nobis. Sanchez *lib.8.de Matrimon.disp.*27.*n.*2. Bonacina *de legibus disp.*1. *quæst.*3.*punct.*8.§.1 *num.*1.Ratio verò posterior est à contrario. Cum enim officium illud, seu dignitas perpetua sint, & non pereant, nec etiam peribit commissio illa concessa, sed transiet ad successores, quia repræsentant prædecessorem, vt habentem talem dignitatem, vel officium. Sanchez *supra*. Bonacina *supra n.*2.

3 Hinc collige primò, commissiones, seu priuilegia per Sedem Apostolicam concessa Abbatibus, Generalibus, Prouincialibus, Prioribus, vel aliis Superioribus Regularium intuitu personarum personalia esse, & expirare morte ipsorum; Ea verò, quæ intuitu officiorum, quales solent esse facultates absoluendi, dispensandi, &c. esse realia, nec ipsorum morte finiri, sed transire ad successores. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.*1 *disp.*16. *quæsit.*11. *num.* 2. Collige etiam secundò, iuxta dicta *tom.*1.*cap.*18.*num.*4. Facultates istas concessas dictis Superioribus ratione officiorum posse ab ipsis delegari suis inferioribus, nisi oppositum declaretur in priuilegio, vel nisi in illo denotetur esse electam industriam ipsorum, vt si dicatur *confidimus de tua industria, &c.* Ratio est, tum propter dicta eo *num.*4. tum etiam, quia iurisdictio ex Principis priuilegio competens perpetuo dignitati est delegabilis, *cap.final.de offic.delegati.* Sylvester *in Summa verbo Delegatus numero* 10. & 11. Sà *in Summa verbo Delegatus numer.*2. Peirinis *tomo* 1. *Priuilegior. Minim. in Constitut. Pyrrhi* §. 5. & 6. *numero* 14. Qui notant hoc intelligi, quando hæc facultas concessa est dictis Prælatis circa subditos in genere, non quando circa aliquos determinatos, v.g. hunc, vel illum. Collige tertio, quod quando tales Prælati potiuntur dicta cõmissione, seu priuilegio ratione dignitatis, vel officij, si ab ea dignitate, vel officio remouerentur, non posse illis vti. Cessat enim ratio propter quam illis competebat. Tamburinus *supra num.*4. Ex Azorio & Salas. Si verò potiuntur illis ratione personæ, etiam amoti ab officiis ipsi vti possunt, quia illa sequuntur personam. Sanchez *dicta disp.*27.*n.*23.ex aliis.

4 Si autem quæras, quando censeri debet commissio personalis, & quando realis, dicendum primò, hoc colligi debere ex verbis commissionis subiecta materia: si enim sibi dicatur *Committimus hoc negotium Priori Conuentus Transpontinæ ob peculiarem scientiam, & probitatem ipsius*, cum hæ qualitates afficiant personam, & non officium, talis commissio erit personalis. Si verò ibi dicatur *Committimus hoc negotium Priori Transpontinæ ob grauitatem, & auctoritatem sui officij*, cum hæc afficiant ipsum, erit realis. Sanchez *d. disputat.*27. *num.* 3. Tamburinus *supra numero* 2. Dicendum secundò, quando ex verbis, vel subiecta materia id non colligitur, attendendum est, an in commissione exprimatur solum nomen personæ, vt si dicatur *tibi Petro*, tunc enim censebitur commissio personalis, si verò exprimatur solum nomen officij, vt si dicatur *tibi Priori, &c.* tunc erit realis, si verò exprimatur vtrumque, scilicet, nomen personæ, & officij, vt si dicatur *tibi Petro Priori, &c.* tunc censebitur personalis, tum quia in dubiis priuilegium potius censetur personale, quam reale, tum quia nomen personæ, cum sit speciale, limitat nomen officij, quod est generale, sicut generaliter species limitat genus, alioquin frustra nomen personæ apponeretur. Fortior autem est præsumptio, quæ ex peculiaribus verbis sumitur, quam, quæ ex generalibus, Sanchez. *supra*. Bonacina *supra num.* 3. Tamburinus *supra num.* 3. 4. & 5. ex aliis quos referunt.

Ex parte verò delegantium cessat authoritas Commissariorum. Primò quidem, morte ipsorum delegantium, Generalis videlicet, vel Prouincialis, iuxta dicta *tomo secundo, capit.*13. *numero* 18. quod & colligitur ex *capitulo relatum*, & *capit. gratum*, & *capit. licet vndique de offic. delegat.* & *capit. si delegatus eodem titulo in* 6. Secundò, cessatione, seu remotione ab officio, quia illa cessatio, vel remotio est veluti mors, Sà *in Summ. verbo Delegatus num.*6. Bonacina *supra num.*24. Suspenditur etiam tertiò, si delegans incidit in excommunicationem, quia cum per illam suspendatur Iurisdictio delegantis, sic etiã, & delegati, cum pendeat ab illa. Suarez *tom.*5 *in tertiam partem disp.*14.*sect.*1.*n.*2. Cornexo *tom.*2.*in* 3. *part.tract.*5.*de excommunicat, disput.*10.§.5. *dub.*1. Hæc tamen omnia intelligenda sunt, re integra manente, id est, si talis commissarius non incepit exercere munus suum. Ita enim colligitur ex iuribus relatis, vt supponunt Sà, Suarez, & Bonacina relati. Quid vero requiratur ad hoc, quod Commissarius dicatur incepisse exercere munus suum, seu vt res dicatur non integra, agit Sanchez. *supra disp.*28. *à num.*8. In prædictis etiam casibus, quando est communis error, aut ignorantia mortis, vel cessationis ab officio delegantis commissionem, siue delegatus id sciat, siue non, valebunt gesta ab ipso, propter *l. Barbarius ff. de offic. Prætor.* Henriquez *lib.* 6. *de pœnitent.cap.*13.*num.* 3. *in comment. littera A*, & *lib.*10. *de Sacrament. Ordin.capit.*22.*numero* 3.*in comment. littera P.* Sanchez *lib.*3. *de Matrimon. disputat.*22. *num.*59. 5

Ex parte autem ipsius Commissionis cessabit, quando fuerit limitata, & determinata ad certum tempus, vel solum posita tali, vel tali conditione, iuxta dicenda infra verbo *Gratia n.*2. Vide Suar.*tom.*4. *in* 3.*part.disp.*26.*sect.*3.*n.*2. 6

Prælati, qui possunt Commissarios constituere, sunt omnes illi, qui habent iurisdictionem ordinariam, vt sunt Generales, Prouinciales, Priores, Guardiani, &c. Certum enim est omnes illos, qui habent iurisdictionem ordinariam quales sunt dicti Prælati posse illam delegare quod est commissarium constituere. In hoc tamen ad Iura particularium Religionum attendendum est, si fortè in aliquibus talis auctoritas limitetur. Requiritur, tamen, quod illa iurisdictio ordinaria impedita, aut suspensa non sit, vnde Prælatus excommunicatus quantumuis toleratus, & occultus, non potest Commissarium constituere, seu delegare suam iurisdictionem, quia iuxta dicenda infra verbo *Excommunicatio numero* 33. excommunicatus priuatur omni vsu iurisdictionis; delegatio autem iurisdictionis est vsus illius, *l. Imperium ff. de iurisdict. omn. iudic.* Suarez, & Cornexo *supra*. An delegatio talis iurisdictionis valida sit, quando delegans est excommunicatus toleratus constabit ex dicendis infra verbo *Excommunicatio num.*33. 7

Commissarij huiusmodi siue Generales, siue Prouinciales, &c. etsi non possint dici Prælati, sum[illegible] hoc nomen stricto modo pro eo solum, qui h[illegible] iurisdictionem ordinariam, Prælati tamen [illegible] possunt largo modo, prout omnis habens cu[illegible] animarum siue ordinariam, siue delegatam Præl[illegible]u, dici potest. Abbas *in cap. decernimus de Iudic, [illegible]. & cap. tua nos de Clerico ægrotante n.* 2. Gloss. [illegible]d. Peirinis de subdito *tom*, 7.1. *de Obedientia* §.2

Alia,

9 Alia, quæ spectant ad huiusmodi Commissarios
habes *to.1.p.2.c.13.n.61.& 18.* [Maximè quod nó se
debeant ingerere in iurisdictionem ordinariam Præ-
latorum ibid.*num.*16.ex declarationibus Sacræ Con-
gregationis ibi relatis.] Quæ ad eorum auctorita-
tem *ibid. à num.*28. & alia, quæ spectant ad ipsos,
quatenus Iudices sunt, præter dicta *tom.*1. *cap.*27.
habes etiam infra verbo *Iudex, & Iudicium Regula-
rium.* Plura etiam ad intentum dabimus 4. tom. ver-
bo. *mandatum.*

10 Est ad intentum doctrinæ traditæ resolutio cuius-
dam dubij, quod fuit inter quosdam Religiosos
propter commissionem quamdam datam à Generali
eius Religionis, cuidam Religioso, constituendo il-
lum Vicarium Generalem, & Reformatorem cuius
Prouinciæ cum plenissima potestate visitandi, & re-
formandi ipsam, addendo etiam hanc clausulam, *ac
si Nos præsentes essemus*, sed cum limitatione tem-
poris, scilicet *vsquè ad octauam Paschæ inclusinè*. Du-
bitabatur enim, an per huiusmodi commissionem,
tam amplam derogauerit præfatus Generalis litteris
quibusdam patentibus, quas antea dederat cuidam
Religioso eiusdé Prouinciæ ad præsidendú in Capi-
tulo Prouinciali, quod erat celebrandú Dominica ter-
tia post Pascha eiusdé anni: ita vt præfatus Visitator
posset se intromittere in celebratione talis Capituli.

11 Et ex voto plurium DD. eius Prouinciæ tam eius-
dem, quàm aliarum Religionum decisum est non
potuisse talem Visitatorem intromittere se in aliquo
spectanti ad celebrationem Capituli. Primò, quia
cum vtraque Iurisdictio dependeret à voluntate Ge-
neralis, vtiquè potuit vnam ab alia separare, & diui-
12 dere, tribuendo vni Religioso munus præsidendi,
seu faciendi ea, quæ ad tale Capitulum celebrandum
spectabant, alteri verò tribuendo facultatem visitan-
di, reformandi, &c. Non ergo vna poterat aliam im-
pedire, aut cum ipsa confundi *cap. studuisti de offic.
legat.* & ibi DD. quorum plures affert Barbosa *in
collectan.* Quod autem mens Generalis fuisset vnam
13 Iurisdictionem ab alia separare, constat ex eo, quod
Visitatori terminum præfixit vsquè ad octauam Pas-
chæ, Præsidi autem capituli, vsquè ad tertiam domi-
nicam post Pascha, quo tempore secundum Iura Re-
ligionis Capitulum erat celebrandum. Confirmatur
ex vsu eiusdem Religionis, in qua, si alicui tribuit
14 Generalis munus Visitatoris, & Reformatoris, etiam
cum plenitudine potestatis, si tamen vult, vt in Ca-
pitulo præsideat, ei tribuit alias litteras pro tali præ-
sidentia, sunt igitur duæ istæ Iurisdictiones diuer-
sæ, diuisibiles, & separabiles.

15 Secundò. Ex principio in Iure certissimo, quod
scilicet Delegatus contra expressam mentem Dele-
gantis, non potest extendere Iurisdictionem, & quic-
quid facit est irritum cap. P. G. de Officio legati,
Nauarr. *cap. cum contingat de rescript. 7. consil. nul-
litatis n.*1. Molin. *de iustit. tract.*5. *disp.*25. Atque ex-
pressè constat de mente Generalis impedientis supra
dictum Visitatorem ne vllo modo, in Capituli cele-
16 bratione, se intromitteret, quia postquam prædictas
litteras patentes ad visitandum ipsi dedit scripsit
17 quamdam epistolam Prouinciæ, quæ inter alia hæc
continet. *Decreui mittere Visitatorem bonarum quali-
tatum, & talem, qui consoletur omnes; & non se
intromittet in Capituli Prouincialis celebrationem,
siquidem M. Antonius iam recepit Præsidentiam*
& in alia epistola eidem Præsidenti scripta, hæc ait
18 *Præfatus Visitator non se ingeret in rebus spectanti-
bus ad celebrationem Capituli, siquidem V. L. ad-
mod. R. iam habuit Præsidentiæ litteras.* Confirma-
tur, quia esto, quod Generalis, id non declarasset

per dictas litteras missiuas, sufficienter videbatur de-
claratum ex eo quod præfato Visitatori solum con- 19
cessit authoritatem vsque ad tempus limitatum, sci-
licet octauam Paschæ: cum tamen, vt dictum est,
Capitulum celebrandum erat quindecim diebus post
dictam Octauam scilicet, tertia Dominica post Pas-
cha eiusdem anni, limitatus enim fauor limitatum
habet effectum *lib. 2. ff. de seru. exportan. l. cum
seruo* 67. *ff. de contrahend. emp.* Gloss. 1. *in cap. cum
Ordinem de rescript.* Felin. *ibid. num.*4.5. & 6. Gon-
zalez *in Regul.*8. *Cancellar. gloss.* 24. n. 80. Et qui 20
tempus legis non obseruat non dicitur formam legis
obseruare §. post hæc ff. de offic. Proconsul. Rebuffus
*in Tract. nominat. q.*14. *n.*6. Cardos. *in prax. iudic. &
aduocator. verb. tempus n.*1. Barbosa *in Axiomatib.
axiom.*219. *num.*2.

Nec dicatur Epistolis missiuis, aut familiaribus 21
non deberi fidem. Hoc enim facilè reiicitur ex praxi
Ecclesiæ qua constat oppositum. Repræsentant enim
personam mittentis *l. nudà*, vbi Bartol. *n.*1 *ff. de do-* 22
nation. & sunt nudum ministerium, vox, & organum
Domini, textus *in l. & licet* 15. & ibi Gloss. *verbo
ministerium ff. de constitut. pecunia*, vbi Baldus, &
cæteri notant. Gloss. *verb. potes. in l. multum inte-
rest. C. si quis alteri, vel sibi* Imola *in cap. mandato
n.*7. Gonzalez *supra gloss.*63 *n.*43. & 45. Vnde Epi-
stolæ summorum Pontificum, Principum, Magistra-
tuum, Episcoporum, & aliorum Prælatorum fidem
faciunt. *cap. Sancta Romana Ecclesia, dist.*15. Bur- 23
gos de Pace *in proœm. leg. Tauri n.* 450. Sanchez de
Matrimon. *lib.*2. *disp.*31. *num.*6. Suarez *de legib. l.*4.
*c.*14. Salas *disp.*12. *de legib. sect.*9. In ista etiam Re-
ligione, de qua est sermo in præsenti Generalis solet
per epistolas solùm missiuas confirmare Acta, & decre- 24
ta Prouinciæ, & præcipere plura ad regimé spectantia.

Accedit tertiò, quod potestas delegata est odiosa, 25
& non extendenda vltra suam lineam ex vno casu ad
alium, *cap. P. & G. de offic. delegati in fin.* Glossa
*cap.*1. *verbo processus de rescript. in* 6. Angelus *verbo
Delegatus num.* 5. Syluester *quæst.* 5. Tabiena *verbò
delegare q.*4. Maranta, Armilla, & alij cum Sanchez
*lib.*3. *de matrim. disp.*55. *num.*9. cum ergo potestas
talis Visitatoris solùm sit in determinato genere,
scilicet visitandi, & reformandi mores, non potest ex-
tendi ad aliud genus, adeo diuersum, vt est celebran-
di capitulum, in quo includuntur plura, & valdè 26
diuersa, scilicet Capitulum conuocare, in illo præsi-
dere & facere nominatam, pro vt est in vsu Reli-
gionis.

Quartò, Quia Capitulum Prouinciale iuxta Or- 27
dinis constitutiones *part.*4. *cap* 10. §. 1. debet cele-
brari tertia Dominica post Pascha, & facere opposi-
tum est constitutionem alterare, & in illa dispensare,
prædictus antè Visitator omni etiam sua Iurisdictio-
ne vtendo non potest id facere; cum non habeat à
Generali facultatem ad dispensandum in constitutio-
nibus, imo nec ipsemet Generalis eam habeat, nisi 28
prout dicitur *part.*2. *cap.*1. *n.*11. *id ipse in litteris pa-
tentibus expressè dicat.* Confirmatur, quia multo ma-
ius est tribuere facultatem ad dispensandum in mul-
tis casibus quàm in vno solo, sed si Generalis alicui
daret facultatem ad dispensandum contra Constitu-
tionem in aliquo casu, si non faceret expressam men-
tionem de tali dispensatione, factum est nullum, nul-
liusque vigoris: ergo multo minus est intelligen-
dum quod voluerit dispensare in celebratione Capi-
tuli, pro qua multi actus sunt necessarij, sine ex-
pressa declaratione talis dispensationis.

Denique quintò, quia communis resolutio Do- 29
ctorum est pro huiusmodi Commissarijs, quod scili-

cet, etiam si illis sit data facultas, *cum plenitudine potestatis* illa tamen non extendatur ad ea, quæ iure, vel consuetudine specialiter competunt superioribus concedentibus tales commissiones, aut ad illa, quæ sunt speciali nota digna, vt tradunt inter alios
30 Rodriguez *tom.1. Regul. quæst.54. art.1. & 2.* Miranda *tom.2.q.15 art.3.conclus.2.* Portel *in dubiis verbo Commissarius n.1.* Fragoso *lib.2.cap.18.n 6* Hieronymus Rodriguez *resolut.19.n.9.* & ego *tom.2.c.13. num.30.* ac maximè 4. *tom. verbo mandatum num.4.* Cum igitur dispensare in Constitutionibus, & facere prædicta sint propria Generalis, & speciali nota digna, non poterunt competere dicto Commissario.

31 Neque obstat clausula illa, *ac si nos præsentes essemus.* Quia eò ipso quod Generalis illas facultates visitandi, & celebrandi Capitulum, diuisit, & separauit, vni concedens vnam, & alteri aliam, manifestè declarauit facto ipso, quod est fortius ad demonstrãdum animum, quàm verba *l.certum ff. si cert. pet. l.*
32 *fin. ff. de diuort.* Vniuersalitatem illius clausulæ solum intelligi debere in genere illo visitationis non in genere celebrationis Capituli; ac perinde nihil posse facere dictum Visitatorem circa dictum Capi-
33 tulum: eò quod *causa limitata, limitatum debet producere effectum,* iuxta commune axioma, pro quo ampliando multa congerit ex Iuribus, & Doctoribus Barbosa *de axiomat. axiom.40.num.29.*

CONCIONARI, ET CONCIONATOR Regularis.

SVMMARIVM.

1 LICET de hac materia non pauca dicta sint *tom.1. cap.20.* per totum, & *tom.2. capit.1. numero 12.* alia verò addenda pro maiori notitia ipsius.

2 Concio, seu prædicatio, prout in præsenti, est sermo publicus habens certam formam saltem consuetudine introductam, scilicet, quod Concionator habet gradum distinctum quoad locum, sumat thema, inuocet Spiritum sanctum, &c. Sic colligo ex Syluest. *in Summa verbo Prædicatio num. 1.* Vnde infert exhortationes, quæ fiunt in scholis Disciplinatorum, & Ecclesiis Monialium ianuis clausis, & sermones, qui fiunt in Refectoriis Religiosorum prædicationes non esse. Idem credo dicendum de breuibus quibusdam sermonibus solum per quartam partem horæ, vel paulo amplius, qui in aliquibus Ecclesiis, etiam Romæ, vt in Monasterio Carmelitarum apud Sanctam Mariam Transpontinam post Vesperas in Dominicis fiunt, non esse propriè prædicationes.

Prædicare, seu concionari ex officio, spectat pri- 3
mo ad Papam 19. *dist. can. In memoriam,* & ex commissione ipsius, cui ipse commiserit, *de offic. deleg. st. cap. final.* Licet Commissarij eius id munus alteri delegare non possint, *dicto cap. final.* Syluester *supra.* Angelus *in Summa verbo Prædicare num.1.* Quod intellige, quando Commissario nudum ministerium est commissum, prout colligitur ex textu. Secundò, etiam ex officio id munus competit Episcopis, etiam in alienis Diœcesibus, nisi prohibeantur ab Episcopis Diœcesanis 21. *dist. cap. in nou.* Syluester, & Angelus *ibidem.* Vnde à Clemente VIII. declaratum fuit posse Episcopum prohiberi prædicare in aliena Diœcesi. Quod etiam est à Sacra Congregatione decisum apud Stephanum Gratianum *discept. forens. cap.393. à num.9.* & Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Prædicator.* Imò est hoc præcipuum Episcoporum munus, vt habet Concil. Trident. *sess. 5. cap. 2. & sess. 24. cap. 4. ex can. Episcopus nullam dist. 88.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Allegat. 76. num.4.* Competit etiam id munus ex officio aliis omnibus Prælatis Archiepiscopis Plebanis, & quibuscumque habentibus Ecclesias Parochiales, vel curam animarum. Ex eodem Concilio Tamburinus *de Iure Abbatum tomo secundo disp. 11. quæst.1. num.3.*

Committi tamen potest munus prædicandi viris 4
idoneis, vt habet idem Concil. *dict. sess. 5 cap. 2.* Non solum Sacerdotibus, sed etiam Diaconis. Syluester *supra.* Nauarrus *consil. 2. de temp. Ordin.* Imò etiam Subdiaconis, aut in Sacris non constitutis, quia prædicare non est actus Ordinis, sed iurisdictionis, quæ est delegabilis. Nauarrus *supra num. 4.* Rodriguez *in Summa tom.2. cap.21. num.1.* Decisum etiam referunt Rendina, & alij apud Barbosam *dicta Allegat.76. num. 45.* & constat ex declaratione Sacræ Congregationis apud eumdem Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Prædicator.* Laicis etiam committi posse munus prædicandi, tenet idem Nauarrus *supra numero tertio* & Suarez *tom. 5. in 3. part. S.Thom. disp.11. sect. 2. num.4.* Sed contrarium sequitur Syluester *supra.* Et est verius, saltem ex consuetudine.

Pro Regularibus specialiter quamuis prædicta ipsis 5
applicari possunt, extat priuilegium Gregor. XIII. in Bulla *Vigore priuilegij* in Bullario Laertij *tom.2.* inter Constitutiones Gregorij *num.95.* & in Bullario Rodriguez inter Bullas eiusdem Papæ *num.28.* vbi conformiter ad aliud priuilegium Pauli III. concedit Præpositis, & Religiosis Societatis Iesu, quod Clerici prima tonsura initiati, etiam ad sacros Ordines non promoti, aliàs tamen idonei, & à Præposito deputati possent prædicare publicè Verbum Dei. Quo priuilegio nostri Carmelitæ, & alij communicationem priuilegiorum cum Iesuitis habentes vti possunt. Notari tamen debet in eo contineri, hanc

deputatio

deputationem fieri debere à Præpositis. Vnde si præpositi nomine intelligitur Generalis, vt videtur, solum Generalibus aliarum Religionum id poterit conuenire. Quia tamen iure communi potest id fieri, iuxta dicta, vt etiam obseruat Scholiastes marginalis dictæ Bullæ in Bullario Rodriguez relato, ideo parum curandum de hoc priuilegio.

6 Prædicti autem Regulares quicumque illi sint à suis Superioribus destinati ad concionandum, debent in primis ab ipsis, de vita, moribus, & scientia esse approbati, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 20. *n.* 1. ex Concil. Trident. *sess.* 5. *c.* 2. Deinde, nequeunt prædicare inuitis, & contradicentibus Episcopis, iuxta dicta eo loco *num.* 2. ex eodem Concil. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 4. Quod limitant Rodriguez *to.* 3. *Quæstion. Regular. quæst.* 32. *artic.* 1. Miranda *in Manual. Prælat. quæst.* 50. *art.* 3. *conclus.* 1. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 2. *disp.* 11. *quæsit.* x. & Nouarius *in Lucerna Regular. verbo Prædicare num.* 7. solum ad tempus, & horam qua Episcopus prædicare voluerit, aut coram se solemniter prædicari, iuxta determinationem Concilij Viennen. in Clement. *dudum de Sepult.* & non aliàs, ne contrarium videatur sibi ipsummet Concilium dum *sess.* 5. *c.* 2. dicit Regulares posse prædicare in Ecclesiis suis cum sola benedictione Episcopi sine alia licentia. Quorum sententiæ fauet declaratio Sacræ Congregationis 30. Ianuarij 1629. quam postea referam. Additur etiam in alia declaratione Sacræ Congregationis apud Gauantum *in Manual. Episcop. verbo Concio Sacra num.* 52. neque posse sermocinari in Congregationibus sæcularium hora illa in qua Episcopus ipse prædicare voluerit, vel coram se facere solemniter prædicare. Tertiò, ad prædicandum in Ecclesiis, quæ non sunt suorum Ordinum, debent habere Episcopi licentiam, iuxta dicta eo *num.* 2. ex eodem Concilio *dicta sess.* 5. *cap.* 2. Addunt aliqui sic præsentatis Ordinario, si idonei fuerint, non esse negandam licentiam, nec posse illam ad libitum, & sine causa suspendere. Armendariz *in additionibus ad recopilat. leg. Nauarra lib.* 4. *titul.* 30. *lib.* 3. *de Prædicatoribus num.* 8. *&* 9. Barbosa *supra dicta Allegat.* 76. *num.* 22.

7 Si tamen suspendat non tenetur causam exprimere quare ad hoc faciendum moueatur Franciscus Leo *in Thesaur. for. Ecclesiast part.* 1. *cap.* 8. *num.* 9. Barbosa *ibid. num.* 22. Potest etiam Episcopus prædictos Regulares in Ecclesiis, quæ non sunt suorum Ordinum prædicare volentes, examinare, iuxta declarationem Sacræ Congregationis apud Barbos. *in Collectan. Bullar. verbo Prædicare, & Prædicatio.* Quartò, ad prædicandum in Ecclesiis suorum Ordinum sufficit petant benedictionem ab Episcopo, vt ait idem Concilium *supra.* Vnde non requiritur licentia ipsorum, vt patet ex contextu Concilij, & ex differentia, quam constituit inter eos, qui prædicare volunt in Ecclesiis, quæ non sunt suorum Ordinum, & eos, qui non nisi in Ecclesiis suorum Ordinum. Vide alia *dicto cap.* 20. *numero tertio* & nota declarationem hanc Sacræ Congregationis sub die 20. Ianuarij 1629. apud Barbosam *in dict. Collectan. Bullar.* & Nonatium *supra numero tertio* per quam ea quæ modo, & quæ superius dixi magis declarantur. *Prædicare verbum Dei Regulares non possunt sine Episcopi licentia in iis tantū Ecclesiis, quæ sui Ordinis non sunt. In aliis verò Ecclesiis sui Ordinis, sufficit Episcopi benedictio petita, licet non obtenta, ita tamen, vt si Episcopus non modo benedictionem simpliciter non concesserit, verum etiam Regularibus prohibuerit quo minus prædicent, adhuc illo contradicente, in sui quidē Ordinis Ecclesiis licet illis prædicare.* Notá etiam ex alia declaratione Sacræ Congregationis apud Gauantum *in Manual. Episcop verbo Concio Sacra num.* 16. haberi, quod doctrina tradita de petenda benedictione ab Episcopo intelligitur etiam de Prædicatoribus extra Aduentum, & Quadragesimam. Extat etiam hic Romæ decretum Eminentiss. Cardinalis Sancti Honuphrij Prouicarij Generalis sub die 17. Mensis Februarij anni 1640. in quo præcipitur sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda, & aliis pœnis arbitrariis, ne aliquis, etiam Regularis, concionare audeat non habita prius prædicta licentia, vel benedictione ab eodem Eminentissimo, & successoribus pro tempore, vel Domino Vicegerente. Declaratur etiam in hoc decreto non sufficere eam postulare pro vna vice, sed esse necessarium id facere singulis annis, tam pro Quadragesima, quàm pro Aduentu, & tempore infra annum, non obstantibus, &c. Sed aduertenda est alia declaratio Sacr. Congregationis die 21. Augusti 1615. quam refert relatus Gauantus *supra verbo Regularium iura sub Episcopis num.* 36. in qua habetur, quod *non debet denegari benedictio pro concione sine causa.* [Vnde video Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium sub die 9. Nouembris 1635. declarasse quemdam Concionatorem Augustinianum posse prædicare in sua Ecclesia etiam si Episcopus illi negauerit benedictionem dummodo non habuerit aliquam causam ad eam negandam. Fauet & alia declaratio eiusdem Sacræ Congregationis pro 11. Ianuarij 1641. & pro 14. Februar. 1642.

8 Posse etiam Ordinarios à Regularibus antequam officium prædicationis concedant professionem fidei exigere, referunt decisum Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici part.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. Armendar. *supra num.* 35. *&* 37. Sed oppositum credo consuetudine receptum, estque rationi satis conforme, nisi in casu raro, & extraordinario.

9 Prælati etiam Regulares constringuntur eodem præcepto Concilij Tridentini, exceptis Abbatibus, & aliis habentibus territorium, tales enim sunt velut Episcopi, & Ordinarij, & ita non egent alterius Episcopi, seu Ordinarij licentia, aut benedictione ad prædicandum, siue in suorum Ordinum, siue in aliorum Ecclesiis, quæ sunt sub eorum iurisdictione. Tamburinus *supra dicto quæsit.* 2. *numero* 3. Idem credo dicendum de Regularibus Parochis, seu Curatis habentibus curam animarum. Cum enim illi sint pastores ipsarum, ac ex officio eis incumbat id munus, non videtur necessaria alia licentia pro ipsis, præsertim, quia Concilium locis relatis illud ipsis committat.

10 Regulares prædicantes sine licentia suorum Superiorum peccare mortaliter, & excommunicationi, ac priuationi Officij prædicandi esse obnoxios, dixi eo *capit.* 20. *numero primo.* Nunc addendum, posse Regulares, etiam aliàs habentes licentiam prædicādi rationabili existente causa à suis Superioribus suspendi à dicto munere, pendent enim à voluntate ipsorum ratione obedientiæ. Peirinis *tomo primo de Subdito quæst.* 1. *de obedientia capit.* xx. §. *vltim.* Sic tamen suspensi, si nihilominus prædicauerint, licet mortaliter peccent, propter transgressionem præcepti Superiorum in graui materia, non tamen fiunt irregulares. Ratio est, quia prædicatio non est actus alicuius Ordinis, vt dictum est. Peirinis *supra §. verum quidem*, ex Armilla, Rodriguez, & Henriquez, quos refert. Dubitat etiam Syluester *in Summa verbo Prædicatio numero quinto.* vtrum prædicans sine licentia sui Prælati restituere teneatur

bona sibi delata. Et respondet, quod si prædicat fingendo se quæstuare pro aliqua Ecclesia, illi teneatur restituere, quæ sibi dantur pro ea, si tamen non prædicat sic fingendo, non tenetur ad restitutionem.

11 Tempore interdicti cuiuscumque non prohibetur prædicatio, quia non est actus Ordinis, sed potius ordinatur ad correctionem populi, propter cuius peccatum ponitur interdictum. Barbosa *dicta Alleg.76. num.46. num.46.* ex Henriquez, Sayro, Campanili, & aliis.

12 Potest Concionator etiam Regularis iustè accipere mercedem pro concionibus. Ratio est, quia etsi concionari propter dictam mercedem tamquam pretium concionis, Simoniacum sit, quia est traditio, vel donatio rei spiritualis pro temporali, & contra illud Matth.10. *Euntes prædicate,&c.* & infra: *Gratis accepistis, gratis date.* (S. Thom.2.2.*quæst.*100. *art.* 5. Sotus 9. *de iustit. quæst.* 6. *artic. secundo.*) nihilominus accipere dictam mercedem titulo sustentationis, nullo iure est prohibitum, imò permissum, tum ex Concilio dicta *sess.*5. *cap.*2. vbi etiam titulo mercedis eam vocat, tum ex vsu Ecclesiæ Sotus *supra*, & alij communiter. Id etiam supponitur in vna declaratione Sacræ Congregationis apud Gauantum *in Manual. Episcopor. verbo Concio Sacra num.*56. vbi sic: *Prædicatorum eleemosynam ne Vniuersitates moderentur Episcopi curent.* Item in alia apud eumdem *num.*25. vbi sic: *Citra consuetudinem contrariam potest Episcopus eligere concionatorem, sed alimenta, & eleemosynam eidem ipse præstare debet.* Imò potest fieri pactum de tali mercede, quia deducere in pactum rem licitam, licitum etiam est. Suarez *de Simonia lib.4.capit.46. num.4.* Bonacina *de Simonia quæst.6. punct.2. obiect.* 3. Cauere tamen debet ne plus exigat pro sustentatione quam ferat ratio laboris, quia excessus ille non est debitus, ac per consequens est iniustus, vel suspectus de Simonia. Addit Sotus supra, quod non est simoniacum, quando prædicatio non est necessaria Prædicatorem prædicare, vbi melius sustentetur, nec culpam non prædicare, vbi non speratur suppeditandum alimentum. Addit verò, *est tamen semper cauendum scandalum, idque præcipue Monachus.* Quis verò tribuere illam debeat, aut quis Prædicatorem in Ecclesiis eligere, elici potest ex declarationibus Sacræ Congregationis, quas referunt Sellus *in Selectis Canonic. cap.8. num.* 3. 9. *&*.17. Naldus *in Summa verbo Prædicarè num.*1. *&* 2.& ex Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. Prædicare.* [Quibus adde Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium 17. Februarij 1634. præcepisse quod Episcopus non prohiberet concionari Concionatorem quendam designatum à communitate de Francauilla. Ita eadem Sacra Congregatio de mense Ianuar. 1635. præcepit Episcopo Imolæ vt astringeret Archipresbyterum de Fusignano ad soluendum certam quantitatem pecuniæ solui solitam Concionatori.] In iis etiam consulenda est consuetudo Ecclesiarum.

13 Ex aliis etiam declarationibus Sacræ Congregationis circa prædicationes vel Concionatores ipsos, quas refert Gauantus *in Man. Episcop. verbo concio sacra num.* 51.53. *&* 54. habetur. Regulares certo die prohiberi posse ne concionentur, vt totus populus conueniat ad Cathedralem. Prohiberi quoque posse concionem non solitam, extra Cathedralem tempore Aduentus, & Quadragesimæ, non tamen posse prohiberi in Parochiali Conciones Quadragesimales eo titulo, vt frequentior sit populus in in Cathedrali. Posse etiam Episcopum prædicare in quacumque Ecclesia, etiam Regulari suæ Diœcesis, nec ab vllo prohiberi posse refert etiam declaratum à Sacr. Congregatione Barbosa *supra verbo prædicare, prædicatio.* Ibidem etiam decisum refert à S. Congregatione posse Episcopum Synodali constitutione prohibere ne feria quinta in Cœna Domini fiat Concio, quo populus Officio eius temporis attentius assistere possit, & Regulares posse compelli ad id obseruandum. Video tamen in Hispania communiter ea die fieri Conciones.

Audientes prædicationes fratrum Minorum, ac 14
per consequens aliorum Mendicantium cum illis communicationem priuilegiorum habentium lucrantur Indulgentias quindecim annorum ex Gregor. IX. centum dierum ex Alexand. IV. centum triginta & octo annorum, & ducentorum, & duorum dierum pro feriis 2. & 4. & 6. Quadragesimæ ex eodem Alex. IV. Nicolao III. Innocentio IV. Nicolao IV. & Benedicto XI. Audientes etiam sermones annuales in Ecclesiis Fratrum Prædicatorum, ac per consequens, etiam aliorum Mendicantium cum illis communicationem Priuilegiorum habentium, lucrantur Indulgentias centum dierum ex Honor. III. Bonifac. VIII. Alexand. IV. Gregor. IX. Innocentio IV. Vrbano V. & Alexand. V. ac ducentorum dierum ex Benedicto XI. [illegible] rubius *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Indulgentia quas lucrantur audientes Verbum Dei num.*1. 3. 4. *&* 6. Vbi etiam *n.*2. *&* 5. refert alias Indulgentias, quas plures Summi Pontifices concesserunt dari posse à Fratribus Minoribus prædicantibus, quas non refero, quia non video esse in vsu. Pro prædictis autem Indulgentiis, quas dixi lucrari posse audientes conciones præfatorum quomodo non sint reuocatæ vide dicta *tom.*1. *cap.*3 *num.*19. & dicenda infra verbo *Indulgentiæ quoad Regulares.*

An excommunicatus concionari possit habes 15
infra verbo *Excommunicatio num.*17. An audire conciones verbo *Excommunicatio num.* 19. Vide alia verbo *Interdictum*, & verbo *Irregularitas.*

CONFESSARIVS REGVLARIS.

SVMMARIVM.

De Confessariis Regularibus plura remissiuè. numero 1.

*An peccent audientes confessiones sine licentia suorum Superiorum. num.*2.

An confessiones factæ sine licentia suorum Prælatorum validæ sint ibid.

*Quomodo id intelligendum. ibid. & num.*3.

*Confessarij Regulares quam facultatem habeant ad absoluendum à peccatis, & censuris. num.*4.

*Quam circa casus reseruatos. num.*5.

*Quid in casibus transgressionis clausura Monialium. num.*6.

Quid de aliis casibus remissiuè. ibid.

*An priuilegia Regularium, & quando censeantur derogata per Constitutiones posteriorum Pontificum. num.*7.

*An absoluere possint à pœnis Ecclesiasticis. num.*8.

*An à casibus Papalibus occultis. num.*9.

*An dispensare in irregularitatibus. num.*10.

*Quid de confessariis Regularibus solum pro Religiosis designatis. num.*11.

*Quomodo intelligendum priuilegium Pauli III. pro Iesuitis. num.*12.

*Quid de alio priuilegio eiusdem Pauli III. num.*13.

Quid

Quid de facultate commutandi vota. num.14.
Quid circa iuramenta. num.15.
An possint Regulares vti dicto priuilegio. num.16.
Quid de priuilegio alio Eugenij IV. pro Carmelitis. num.17.
An dispensent in irregularitatibus. num.18.
Quid de Confessarijs Regularium circa casus reseruatos. num.19.
An validè absoluant contra voluntatem Prælatorum. num.20.
Absoluunt suos Religiosos vbique. num.21.
Nisi mutauerint domicilium. ibid.
Item suos Prælatos. num.22.
Alia remissiuè. num.23.

1 DE Confessario plura dixi *to.1. p.1. c.19.* per totum loquens de Confessariis Regularibus, eorumque facultatibus, & priuilegiis, & *parte secunda capit.18.* loquens de approbatione ipsorum. Item de Confessariis Monialium dicto *tomo 1. p.1. cap.25. num.40. 42. 45. & 46.* Similiter de Confessariis pro ipsis Regularibus solum approbatis dixi *cap.18. num.29. & 27. & cap.19. num.36. & 37.* Plura etiam dixi hoc *2. p.1. vers. Absolutio. v. Bulla Cœna*, verbo *Bulla Cruciata*, verbo *Casus reseruati*, & verbo *Censura Ecclesiastica.* Nunc alia addenda, specialiter agendo primo de approbatione, seu licentia Superiorum Regularium, quæ requiritur ad hoc vt Regulares audire possint confessiones sæcularium: secundo de casibus, & censuris à quibus Confessarij Regulares, siue ex iure communi, siue ex priuilegiis absoluere possunt suos pœnitentes siue sæculares, siue etiam alios Regulares suorum Ordinum.

2 Et quoad primum, certa res est, iuxta dicta eo *to.1. cap.19. num.12.* Regulares audientes confessiones sæcularium sine licentia, aut approbatione suorum Superiorum peccare contra obedientiam ipsis debitam. Excipe casum articuli mortis, quando non esset alius, qui in tali necessitate constituti confessionem audiret, tunc enim licitè id faceret Regularis contra præceptum sui Superioris; vel quia pro tali casu Superioris voluntas præsumi deberet; vel esto non præsumeretur, tunc præceptum eiusdem Superioris esset irrationabile, & ita posset contra illud agere Religiosus. Nauar. *in Man. cap.4. numero 6.* Graffius *1. part. decision lib.1. cap 13 num.87* Difficilius tamen est an possit validè Regularis approbatus ab Episcopo, sed non præsentatus, licentiatus, aut approbatus à suo Prælato, audire confessiones sæcularium. Qua in re, licet satis probabilis sit sententia negatiua, quam etiam tenet Reuerendiss. Theodorus Stratius *in Instruct. pro Carmelit. cap.6. num.2. & seqq.* Eo præsertim, quod hæc approbatio seu licentia superiorum semper fuit necessaria Regularibus ad audiendas confessiones, vt patet ex Clement. *Dudum de sepult.* nec hoc est reuocatum à Concilio Tridentin. Nihilominus, quia opposita sententia est communis, vt patet ex pluribus authoribus, quos referunt, & sequuntur Peirinis *tom.1. de subdito quæst.1. de obedientia cap.12. conclus.2.* Diana *parte 1. Tract.1 Resolut...* Ideo consequenter ad dicta *tom.1. cap.19. num.12.* tenenda est, non solum propter ibi dicta, sed etiam quia Concilium Tridentinum talis approbationis non meminit, solamque approbationem ab Episcopo factam requisiuit. *sessione 23. cap.15.* Et meritò, sanè, quia cum Episcopi possint facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum viris idoneis delegare, ideo vt illam conferant Sacerdotibus Regularibus idoneis repertis, non desideratur consensus Prælati ipsorum. Ac proindè nec talis consensus requiretur ad hoc, vt ipsi validè ea vtantur. Limita hoc primò, iuxta dicta eo *num.12.* si in Religionibus sit receptum Breue illud Iulij, quod ibi retuli, vel aliud simile Diploma Apostolicum irritans quascumque facultates concessas Regularibus ad audiendas confessiones independenter à voluntate superiorum. Peirinis *supra §. in duobus.* Limita secundò, quo ad eas facultates, quæ Regularibus confessariis competunt ex vi priuilegiorum suorum Ordinum, illis enim vti non possunt, nec licitè, nec validè contra suorum Prælatorum voluntatem: tum propter dicta eo *tomo 1. capit.18. num.56.* tum quia non est credendum Papam concessisse Regularibus eas facultates absoluendi, à reseruatis, verbi gratia, independenter ab approbatione, & licentia suorum Prælatorum. Rodriguez *tomo 1. quæst. Regular. quæst.60. art.3.* Suarez *4. tom. de Relig. tract.10. lib.9. cap.2. num.3.* Diana *supra.* Limita tertiò, nisi tales confessarij fuerint per censuras excommunicationis, vel suspensionis impediti publicè, & notoriè ab exercitio muneris confessarij, iuxta dicenda tamen infra verbo *Excommunicatio. & 4. tom.* verbo *Suspensio.* Graffius *in decis. aur. p.1. lib.1. cap.13. num.88.* Erit etiam inualida confessio facta cum istis, si casu quo Prælati Regulares prohiberent illis sub mortali audire confessiones, alij prohibitionem scientes cum eis vltro confiterentur, quia tunc inducerent eos ad peccatum mortale, & per consequens mortaliter peccarent, & confessio ipsorum esset nulla. Peirinis *supr. §. secundus casus* Posse autem Prælatos talem prohibitionem facere constat ex dictis eo *tomo 1. cap.16. num.12.* & ex declarat. Sac. Congregation. 2. Iulij 1627. quam refert Nouarius *in lucern. Regular. verbo Generalis, & Generalatus, num.1.* vbi dicitur posse Generalem Religionis quacumque de causa, & quomodolibet, etiam extraiudicialiter, subditos suos à confessionibus audiendis suspendere.

Procedit autem tradita doctrina de validitate Confessionis factæ confessario Regulari solum approbato ab Episcopo, non autem à suo Superiori Regulari, siue dicamus confessarios Regulares accipere iurisdictionem ab Episcopis approbantibus, siue dicatur eam non accipere nisi à Papa, prout communis sententia tenet. De qua Peirinis *sup. §. quod iurisdictio.* & Reuerendissim. Theodorus Stratius *supra num.4.* 3

Quoad secundum, confessarij Regulares sæcularium possunt iure communi illos absoluere ab omnibus peccatis, & censuris non reseruatis, iuxta dicta *tom.1. cap.19. num.14* Non ab Irregularitate aliqua, vt ibi est dictum. Benè tamen ab interdicto personali particulari non reseruato, propter *cap. nuper de sent. excommunic.* Suarez *to.5. de cens. disp.38. sect.2. à n.7.* Cornexo *to.2. in 3. p. S. Thom. Tract.5. de Interdicto disp.1. quæst.4. in fine.* Cum conditionibus tamen satisfactionis, iuramenti, vel cautionis de iure necessariis, Suarez *num.9.* Cornexo *ibidem.* Vide dicenda verbo *Interdictum*, & pro iis à quibus possunt absoluere virtute Bullæ Cruciatæ in Regnis, in quibus publicatur verbo *Bulla Cruciata*, & virtute Iubilæi verbo *Iubilæum.* 4

Deinde, iidem Confessarij Regularium qui communicationem habent cum Patribus Iesuitis possunt virtute priuilegij Pauli III. eisdem concessi absoluere sæculares a casibus omnibus seu censuris Papæ reseruatis, iuxta dicta eo *cap.19. numero 15.* Excipe tamen confessarios *per vniuersam Italiam extra Vrbem degentes*, ij enim, propter decreta S. Congregationis 5

gationis eo *cap.19. num.15. & 16.* relata nequeunt absoluere à casibus *violationis immunitatis Ecclesiasticæ in terminis constitutionis fœlicis recordationis Gregorij XIV. quæ incipit.* Cum alias nonnulli, *violationis Clausuræ Monialium ad malum finem: prouocantium, & pugnantium in duello iuxta decretum S. Concilij Trident. & constitutionum fœlic. recordat. Gregorij Papæ XIII. incipientem.* Ad tollendam; *iniicientium violentas manus in Clericos, iuxta can si quis suddente 17. quæst.4. ac iuris dispositionem: Simonia realis scienter contracta, atque etiam confidentia beneficialis.* Excipe etiam casus Bullæ Cœnæ, & casus quos Episcopi reseruant, ab iis enim nullibi gentium neque intra, neque extra Italiam neque in Vrbe, nec extra Vrbem absoluere possunt confessarij, propter decreta dicto loco *num. 16. & 17.* relata, [Vnde Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium 14. Augusti 1643. admonendos esse decreuit quosdam qui aggregari erant Ordini Sanctiss. Trinitatis, & virtute priuilegiorum huius Ordinis absolui se fecerant ab aliquibus casibus ex prædictis, vt prouiderent eorum conscientiis, cum tales absolutiones inualidæ essent, ob reuocationem dictorum priuilegiorum.]

6 Ex quo fit primò, prædictos Confessarios Regulares dicto Priuilegio fruentes vbique gentium absoluere posse transgressores constitutionis Pij V. quæ incipit *Decori, & honestati* anno 1569. editæ contra Moniales egredientes è Clausura nisi in casibus permissis, aut illis licentiam concedentes, aut eas comitantes, vel recipientes, iuxta dicta *supra* verbo *Clausura num. 20.* Sanchez *lib. 6. in Decalog. capit.15. num.76.* Secundò, transgressores, seu violatores Clausuræ Monialium circa ingressum in earum Monasteria, iuxta dicta supra verbo *Clausura num. 35.* De quo Peirinis *tomo 1. de subdito quæst.4. capit. vlti. §. vnico.* Excipe tamen quando id est *ad malum finem*, vt habetur ex decreto supra relato, à tali enim casu non absoluuntur Confessarij per vniuersam Italiam extra Vrbem, vt ibi dixi. Quid verò sentiendum de casu abortus habes verbo *Abortus num. 7. & 8.* Quid de Clerici percussione habetur verbo *Clericus num. 11.* & sequentibus. Quid de casu duelli, & de dantibus seu accipientibus aliquid pro gratia, vel iustitia in Romana Curia obtinenda, dicam verbo *Duellum*, & verbo *Dare.* De quo etiam Peirinis *vt supra.* Vide Layman. *lib. quinto Tract.6. cap.10. de Sacram. Pœniten. §. Tertia quæstio numero* 18. vbi de hoc priuilegio loquens dicit: *Vi huius priuilegij non tantum censuras propriè dictas, quæ ob contumaciam inferuntur per absolutionem tolli posse, sed etiam Suspensiones, & interdicta Iuris, quæ ob delictum mere præteritum imposita, sea ad tempus, puta biennium, triennium; in perpetuum, & sine spe remissionis, qualis perpetua Suspensio vel potius Depositio à Pio V. lata est in exercentes Sodomiam, qui si occulti sint ab Episcopis absolui possunt ex commissione ipsis facta in Tridentin. sess. 24. capit.6. de Reformat. & à Confessariis ordinum Mendicantiũ virtute dicti priuilegij.* Hæc ille. De quibus verbo *depositio numero* 5. aliquid dicam. [Addit Portellus *in Responsionibus Moral. tomo secundo casu 41. numero* 2. posse etiam Confessarios Regulares ex vi præfati priuilegij Pauli III. pro Iesuitis absoluere simoniacos in Ordinum susceptione. Sed animaduertendum primò, Sixtum V. in Bulla *Sanctum & salutare in 2. tom. Bullar. numero* 91. reuocasse quoad hæc omnia, & quæcumque priuilegia quibuscumque concessa, & quamuis postea Clemens VIII. in Bullas. *Romanum, Pontificem*, præfatam Sixti V. Bullam moderatus fuerit quoad aliqua, sed non quoad hoc de simoniacè ordinatis, & ordinantibus. Ac per consequens manere in rigore Bullæ Sixti V. vt dixi *tomo primo cap.14. numero quinto & 23.* Etsi autem idem Portellus eo casu 41. *num* 1. dicat Minores impetrasse à Clemente VIII. & Paulo V. confirmationem suorum priuilegiorum antiquorum; quia tamen has Bullas confirmatorias non vidi, iudicare non possum de ipsis. Addo secundò esto id fieri posset ex vi confirmationis talium priuilegiorum, sed non in Italia propter decreta relata *supra num.* 5. vbi comprehenditur omnis simonia realis scienter contracta.

Qualiter etiam hoc priuilegium non censeatur derogatum per Constitutiones posteriorum Pontificum prohibentium, vel præcipientium aliquid reseruando sibi casum cum clausula *non obstantibus, &c.* vel simili, nisi exprimant se etiam derogare priuilegiis concedentibus absolutionem talis casus, dixi supra verbo *Clausa num.46.* 7

Similiter, quia in dicto priuilegio Pauli III conceditur etiam facultas dictis Confessariis absoluendi à *quibusuis pœnis Ecclesiasticis*, cum priuationes, inhabilitationes, incapacitates, &c. quæ in constitutionibus Summorum Pontificum poni solent contra transgressores illarum sint quædam pœnæ Ecclesiasticæ, ideo probabile videtur etiam ab istis absoluere posse prædictos Confessarios suos pœnitentes. Ita etiam habet Bartholomæus à S. Fausto *de paupert. Religios. lib.8. quæst.232.* Sanchez *lib.6. in Decalog. cap.15. num.78. in fin.* Dixi solum *probabile*, quia oppositum tenet Suarez *tom.4. de Relig. Tract. 10. lib.9. cap. 2. numero* 49. de hoc priuilegio loquens, eo quòd huiusmodi pœnæ non tollantur per absolutionem, sed per dispensationem. 8

Volunt etiam aliqui posse Confessarios Regulares gaudentes dicto priuilegio Pauli III. non obstantibus decretis *supra num.* 5. relatis absoluere etiam à casibus in eis exceptis, imò ab omnibus casibus Papalibus, quando sunt occulti. Eo quod prædicti casus cum occulti sunt non sunt Papales, sed Episcopales, vtpotè commissi Episcopis ex Concil. Trident. *sess.24. cap.6.* Diana *p. 2. Tract.2. Resolut. 13. §. nota quarto*, referens Sanchez *tom.1. in Decalog. lib.4. cap.54. num.27.* Marullum *disp.1. cap.2. diff.11. num.540.* Sed hoc est contra mentem Summorum Pontificum in prædictis decretis, nec ex eo quod casus Papales committantur Episcopis quando sunt occulti, desinunt esse Papales, iuxta dicta supra verbo *Bulla Cruciata num.26.* 9

Non posse autem Confessarios ex vi dicti priuilegij Pauli III. dispensare in aliqua irregularitate dixi *tom. 1. cap.19. num.14.* vbi etiam dixi non vidisse aliquod priuilegium quoad hoc Regularibus concessum pro sæcularibus. Postea tamen vidi priuilegium Sixti IV. pro Minimis concessum, quo Confessariis ipsorum concedit facultatem dispensandi in omni irregularitate Ordinario reseruata, apud Cassarubium *in Compend. priuil. Mendicant. verbo absolutio quoad sæculares 1. n.20.* & Vegam *in Summ. verb. absolutio casu* 44. Verum tamen ipse Cassarubius dicit non esse securum vti hac gratia quoad sæculares, & Corduba *in annotationib. ad* Cassarubium inquit ex testimonio cuiusdam Prouincialis Minimorum eos non vti cum sæcularibus hac facultate, & Portellus in *Dub. Regular. verb. Confess. num.* 33. ait eam ob sui magnitudinem dubiam videri quoad praxim, cum similis facultas à Summis Pontificibus numquã concedatur, nec in Iubilæis plenissimis, aut Bulla Cruciatæ. De alio priuilegio, quod refert idẽ Portellus 10

supra

supra num. 32. pro Confessoribus de Guadalupe ad dispensandum cum sæcularibus in quibusdam irregularitatibus, cum illud videre in fonte non potuerim, iudicare non possum.

11 Loquendo de Confessariis Religiosorum tantùm à suis Prælatis pro ipsorum Religiosorum confessionibus audiendis designatis (de quibus *tom.* 1. *cap.* 18. *num.*27. dixi posse illas audire sine alia approbatione Episcoporum, quia hæc solum requiritur pro audiendis confessionibus sæcularium) illi in primis (supposita licentia, seu approbatione suorum superiorum, cum sine illa nullo modo possint id facere, iuxta dicta *tom* 1. *cap.* 18. *num.* 26. *&* 27.) absoluere possunt Religiosos ab omni peccato, & censura non reseruatis. Etenim iuxta regulam generalem ex *cap. Nuper. de sentent. excommunic.* casus non reseruati censentur commissi cuilibet habenti auctoritatem ordinariam, vel delegatam, isti autem Confessarij habent auctoritatem delegatam supra dictos Religiosos. A casibus autem à Superioribus suis reseruatis nullo modo absoluere possunt, iuxta dicta supra verbo *casus reseruat. num.* 7. nisi ab ipsis superioribus habuerint facultatem ad absoluendum. Cæterum loquendo de casibus reseruatis non à suis superioribus, sed à iure vel à Papa, &c. attendendum est ad priuilegia Religionis ipsorum: si enim ea habuerit priuilegium absoluendi solum sæculares, vel extraneus à dictis casibus, procul dubio non poterunt eo vti ad absolutionem Religiosorum. Similiter, si priuilegium concedat eam facultatem absoluendi solum Confessariis approbatis ab Episcopis, cum isti non habeant talem approbationem, non poterunt illo vti. Si vero talis Religio habuerit priuilegium aliquod absoluendi à prædictis casibus non excludens dictos Confessarios solum à suis Prælatis approbatos, sed generaliter absoluendi Christi fideles quicumque illi sint, non determinando quod Confessarij ab Episcopis approbati fuerint, probabile videtur vti posse illo, etiam in ordine ad suos fratres, nisi forsan istorum confessariorum auctoritas, iure, vel consuetudine talis Religionis restricta, vel limitata sit.

12 Quia ergo in superius relato priuilegio Pauli III. pro Iesuitis non est talis limitatio, aut restrictio sed generalis concessio pro Presbyteris Societatis, & pro quibuscumque Christi fidelibus ad eos accedentibus, & pro quibuscumque casibus, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, ideo, nisi, vt dixi, oppositum in Religione iure, vel consuetudine habeatur. probabile videtur eo vti posse, tam illos, quam alios Regulares communicationem priuilegiorum cum ipsis habentes, quantum ad absolutionem Religiosorum sui Ordinis. Verba autem Bullæ quæ incipit: *Cum inter cunctas*, & habetur in Bullario Rodriguez *tom.* 2. *in Paulo* 3. *num.* 7. & in Cassarubio *in suo Compendij priuilegiorum Mendicantium pag. mihi* 545. sunt hæc *Nec non illis ex vobis, qui Presbyteri fuerint quorumcumque vtriusque sexus Christi fidelium ad vos vndecumque accedentium confessiones audiendi, & confessionibus diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus & delictis quantumcumque grauibus, & enormibus etiam Sedi Apostolica reseruatis, & à quibusuis ex ipsis casibus resultantibus, sententiis, Censuris & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla quæ in die Cœna Domini solita est legi) absoluendi, ac eis pro commissis pœnitentiam salutarem iniungendi, &c. plenam, ac liberam facultatem auctoritate Apostolica concedimus,*

Agit de hoc priuilegio, & de alio illi simili ex eodem Paulo III. Suarez 4. *tom. de Relig. Tract.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2 & dicit quod etsi id fuerit ante Conc. Trid. post illud tamen requiri approbationem ab Ordinariis. Quod tamen solum est verum in ordine ad audiendas confessiones sæcularium, non aliorum Regularium vt in præsenti. Dicit etiam facultatem hanc intelligendam esse cum dependentia subditorum à suis Prælatis: quod est verissimum, & conforme iis quæ dixi *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 12. 29. *&* 41. Subiungit tales confessarios debere esse idoneos. Quid vero intelligatur Clausula illa, *& pœnis Ecclesiasticis*, agit eodem loco.

13 Concedit etiam prædictis idem Paulus III. in eadem Bulla facultatem commutandi quæcumque eorum vota (vltramarinis, visitationis liminum Apostolorum de Vrbe, ac Sancti Iacobi in Compostella, necnon Religionis, & castitatis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera. Ex quo etiam probabiliter colligi potest vti posse prædictos Confessarios hac etiam facultate in ordine ad Religiosos, quorum sunt confessarij.

14 Quia etiam iuxta doctrinam traditam supra verbo *Bulla Cruciata num.* 35. ex Suarez, & Sanchez ibi relatis, quam etiam tenent Caiet. 2, 2. *quæst* 89. *art.* 9. Henriquez *lib.* 7. *de Indulgent. cap.* 30. Viuald. *part.* 3. *Candelabri, cap.* 14. *num.* 8. Rodriguez. *tom.* 1. *Summa cap.* 102. *conclus.* 10. & Laymanus *lib.* 4. *Tract.* 3. *capit.* 11. *num.* 4. quicumque habet priuilegium commutandi vota habet etiam facultatem commutandi iuramenta circa eamdem materiam votorum, ideo idem videtur dicendum de prædictis Confessariis. Quod etiam dici posse videtur de votis iuratis, propter dicta eo *num.* 35. Intellige tamen, dum modo prædicta non sint in vtilitatem tertij facta, propter dicenda infra verbo *Iuramentum quoad Regulares num.* 26. & sequentibus. Vnde Gregorius XIII. qui iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 16. *numero* 23. priuilegium confessariorum Iesuitarum extendit ad commutanda vota iurata, excepit quando ea commutatio est in præiudicium tertij. Pro quo vide Portellum *in Dub. Regular. verbo Confessor. erga Saculares numero* 27. & dicenda *infra* verbo *Votum.*

15 Nota tamen consulto dixisse solum probabile esse dictos Confessarios pro Regularibus dumtaxat approbatos vti posse his facultatibus, quia re vera, nec est certum id facere posse, nec securum facere non solum, quia mens Pauli III. solum videtur esse illas concedere in ordine ad extraneos sæculares, non ad Religiosos proprios, sed etiam, quia vt credo talis est praxis omnium Religionum. Et ita tenet expressè Portellus *in Dub. Regular. verbo Confessor. erga Fratres n.* 16. ex Rodriguez *in addit. ad* 3. *tom. Summ. c.* 12. *concl.* 2.

16 Idem dico de notabili alio priuilegio Eugenij IV. in Bulla *Sacra Religionis* inserta in Mari magno nostro *num.* 15. quo concessit Carmelitanorum Generali, & ipsius successoribus, & ab eis deputandis Fratribus *quod* (inquit Pontifex) *in Confessionibus audiendis, in absolutionibus impendendis, & pœnitentiis iniungendis, aliisque salutem animarum dumtaxat concernentibus, exequendis, omnium, & singulorum dicti Ordinis Fratrum præsentium, & futurorum eamdem, & talem potestatem, & facultatem, qualem in præmissis Minores Pœnitentiarij nostri in Romana Curia præsentes ex officio habent, & exercent.* Quod priuilegium moderatur Sixtus IV. in eodem Mari magno *numero* 62. excludendo solum absolutionem Hæreticorum, relapsorum, Schisma-

ticorum, & eorum qui litteras Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent. Vide dictum Mare magnum *in Bullar.* Rodriguez *tom.* 1. *in Sixto IV. Bulla* 37. Excipe etiam omnes casus Bullæ Cœnæ, propter annuam reuocationem omnium priuilegiorum, quæ quotannis fit in ipsa Bulla. Nota etiam quod facultas, seu potestas minorum Pœnitentiariorum est incerta, & varia iuxta beneplacitum Summorum Pontificum, & maiorum Pœnitentiariorum, ac proinde vix constare poterit de ea quam habebant minores Pœnitentiarij tempore Eugen. IV. qui fecit dictam concessionem. Non ergo poterit quis securè vti illa.

18 Addit Portellus *suprà num.* 15. posse Confessorem Regularē ex Mendicantibus semel in vita, & in articulo mortis suos consubditos absoluere ab omnibus casibus, & peccatis plenariè, nullo casu excepto cum omnimoda authoritate; ac dispensare cum illis in omni irregularitate, excepta illa, quæ oritur ex homicidio voluntario, & bigamia, & mutilatione membri, refertque se ad Rodriguez *tom.* 1. *quæstionum Regularium quæstione* 62. *artic.* 6. Animaduertere tamen debuit priuilegium hoc, quod est Sixti IV. concessum fuisse viuæ vocis oraculo, & non authentico, prout constat ex Cassarubio, qui illud refert *in Compendio priuilegiorum Mendicantium verbo Absolutio extraordinaria quoad fratres num.* 5. vbi notat illud ò paruo, quod est signum apud ipsum viuæ vocis oraculi non authentici. Tale ergo priuilegium hoc tempore, nisi postea per Bullam reualidatum fuerit, nullius valoris est, propter dicta sæpius de huiusmodi viuæ vocis oraculorū reuocatione facta per Gregorium XV. & Sanctissimum Dominum Nostrum Vrbanum. Præsertim, quia vt dixi, illud non est authenticum, per consequens enim erit incertum. Quid vero sit sentiendum de alio priuilegio eiusdem Sixti IV. pro Confessoribus Fratrum Prædicatorum, & Minorum erga suos Religiosos dixi *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 27. Addit Rodriguez hoc idem concessum fuisse ab Innocentio VIII. Monachis Cassinensibus, & haberi *in Compendio priuilegior. ordin. S. Hieronymi*, quod mihi non constat, nec de qualitate concessionis. Alia priuilegia concessa confessoribus Regularibus circa suos fratres referunt idem Rodriguez *supra art.* 13. & Portellus *supra numer.* 18. quibus illis concedi videtur facultas dispensandi in Irregularitatibus. Sed quia hæc priuilegia in fonte videre non potui, nec mihi constat an sint, vel non viuæ vocis oracula, ideo ea non refero, præsertim quia, vt credo, non sunt in vsu multarum Religionum; & vt ipse Portellus *num.* 21. animaduertit securius est in iis casibus recurrere ad Prælatos, quam ad simplices Sacerdotes. De alio priuilegio per Bullam concesso ab Eugenio IV. Eremitis Congregationis B. Petri de Pisis, dicam infra verbo *Infamia n.* 19.

19 Prædicti autem confessores Religiosorum possunt illos absoluere à casibus reseruatis Prælatis ipsorum, si ab ipsis Prælatis habuerint facultatem ad id faciendum. Ita enim supponitur in decretis Clementis VIII. pro casuum Reseruatione, quæ retuli *tom.* 1. *capite* 18. *num.* 19. *&* 29. Vnde qui à Generali habent authoritatem absoluendi à casibus reseruatis pro toto ordine absoluere possunt ab illis omnes fratres Ordinis, & qui illam habent à Prouinciali absoluere possunt omnes Fratres Prouinciæ, & qui à Priore Conuentuali, seu alio simili Prælato, omnes fratres illius Conuentus. Rodriguez *tom.* 1. *quæstionum Regularium quæstione* 21. *art.* 3. Vincent Candidus *tomo* 2. *disquisit. moral. disquisi.* 24. *articulo* 57. *dub.* 4. Addit idem Candidus eo loco, & *dubitatione* 6. posse prædictos confessarios Religiosorum absoluere etiam hospites Religiosos venientes ad ipsorum Prouinciam, vel Conuentum à casibus reseruatis à Prælatis ipsorum fratrum venientium ad illos, etiam si dedita opera, & industria ad illos accessissent vt absoluantur à prædictis casibus reseruatis. Eo quod in Prouincia vel Conuentu vbi prædicti Confessarij morantur, tales casus reseruati non sint. Sed licet verum sit, quod si prædicti Religiosi accederent ad prædictam Prouinciam, vel Conuentum bona fide, vt hospites videlicet, vel ad aliud negotium peragendum, tunc possent absolui per dictos Confessarios Religiosorum à casibus reseruatis in Prouincia, & conuentu ipsorum fratrum venientium, quia iuxta dicta supra verbo *casus reseruati numero* 17. casus reseruatis cessant per mutationem domicilij, vel quasi domicilij, præsertim inter Regulares, ita vt qui commisit aliquod peccatum reseruatum in sua Prouincia, vel conuentu, & transeat ad aliam, vel alium vbi talis casus non est reseruatus, dum ibi moratur, absolui possit à quocumque confessario. Quando tamen dedita opera, & solum eo fine vt euitarent proprium prælatum ad prædictam prouinciam, vel conuentum accederent, non possent, vt credo, per præfatos confessarios à casibus reseruatis absolui. Hoc enim esset, non solum in fraudem reseruationis, sed etiam, & maximè, contra intentionem tum Prælatorum reseruantium illos casus, tum totius Religionis, cum contrarium hoc esset bono communi ipsius Religionis. Ita in simili de Confessione peregrinorum, & iter agentium tenent Suarez 4. *tomo in* 3. *part. disput.* 25. *sect.* 2. *n.* 9. Vasquez *in tertiam partem quæstione* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 6. Coninch. *de pœnit. disput.* 8. *dub.* 8. *num.* 61. & alij quos sequitur Bonacina *de pœniten. disput.* 5. *quæst.* 7 *punct.* 2. *num.* 6. Sed instat Pater Candid. hoc posse facere præfatos confessarios Regularium propter priuilegia Summorum Pontificum Mendicantibus concessa. Cæterum, non extant talia priuilegia. Etenim priuilegia Gregor. XI. pro fratribus Prædicatoribus & Clement IV. pro Minoribus quæ affert, (& idem dico de alio priuilegio Sixti IV. pro Carmelitis, quod retuli *tomo* 1. *cap.* 18. *num.* 33.) non sunt, vt ea legenti constabit, nisi pro casibus extra Religionem reseruatis. Deinde, esto extendi possint ad casus intra Religionem reseruatos, ea tamen, vt intuenti constare poterit, non conceduntur nisi Prælatis, & iis quibus ipsi id commiserint. Non enim priuilegium illud Gregor XI. dicit, prout apud eumdem Candidum (errore Typographi) legitur. *Concedimus Magistro Generali, & singulis Prioribus Prouincialibus, & Conuentualibus Fratribus eiusdem Ordinis, &c.* Sed *Magister quoque, & singuli Priores Prouinciales, & Conuentuales, ac vices eorum gerentes in Prouinciis, ac locis sibi commissis prædictis Fratribus constitutis ibidem.* Ita enim habet ipsa Bulla in Bullario Rodriguez *tom.* 2. *in Sixto IV. Bulla* 33. *& supra artic.* 3. *relato.* Quibus etiam similia habent Bulla Clementis IV. apud eumdem Rodriguez *tom.* 1. *quæstione* 20. *artic.* 1. & Bulla Sixti IV. iam relatæ. Religiosi ergo communes Confessarij aliorum Religiosorum non habentes talem commissionem à suis Prælatis, non possunt vllo modo à reseruatis absoluere. Prout etiam supponunt Pius V. Gregor. XIII. Clem. VIII. & Sanctiss. Dominus Noster Vrbanus à me relati sup. præsertim Clemens, & Vrbanus, dum statuunt Religiosos quantum ad Sacramentum pœnitentiæ, *dispositioni suorum Prælatorum* subiectos esse debere, non obstantibus quibuscum

buscumque priuilegiis. Id etiam præcipuè idem Clement. VIII. in decretis pro reseruatione casuum approbatis ab Vrbano supponit, dum præcipit, quod *Superiores in singulis domibus deputent duos, tres, aut plures Confessarios pro subditorum numero maiori vel minori*, & infra : *qui à non reseruatis eos absoluant, & quibus etiam reseruatorum absolutio committatur.*

20 Hinc collige consequenter ad dicta *tomo* 1. *capite* 18. *num.* 26. Confessiones Religiosorum siue Sacerdotum, siue iuuenum professorum, siue conuersorum, factas alteri Religioso non designato Confessario pro illis, inualidas esse, vt pote factas contra voluntatem suorum Superiorum, qui sunt Ordinarij ipsorum, & quorum dispositioni stare debent quantum ad Sacramentum pœnitentiæ, prout Summi Pontifices relati determinant. Coriolan. *parte* 1. *de Casibus reseruatis sess.* 3 *artic.* 19. Nec quoad hoc sunt aliqua priuilegia Regularibus concessa (quidquid alij non rectè sentiant) nec dato quod essent, illis vti possent contra voluntatem suorum Superiorum, tum propter adducta ex Summis Pontificibus relatis, tum quia iuxta dicta *tomo primo capite* 18. *num* 56. possunt Prælati Regulares limitare, restringere, imo etiam tollere suis subditis vsum quorumcumque priuilegiorum etiam à Sede Apostolica emanantium, ita vt nequeant talibus priuilegiis vti. Verum quidem est Prælatos Religiosorum pie, & prudenter regulariter facturos, si in designatione confessariorum, non intendant confessiones aliis factas inualidas esse. Punire tamen debent tam aliis confitentes, quam Confessarios sine licentia ipsorum Fratrum Confessiones audientes.

21 Prædicti quoque Confessarij Religiosorum pro aliqua Prouincia vel conuentu, à suis Superioribus designati, possunt, iuxta facultatem sibi à Prælatis ipsorum concessam, absoluere prædictos Religiosos vbicumque repertos, etiam extra suas prouincias, vel conuentus, prout in simili dixi de Confessariis regul. respectu sæcularium dicto *cap.* 19. *n.* 5. Candidus *supra dubitat.* 9. ex Soto ab ipso relato. Limitari tamen hoc debet, prout eo loco dixi, dummodo Religiosus non mutauerit domicilium, quia tunc absolui non potest nisi à prælato illius loci, ad quem translatus est, vel ab habente ab ipso authoritatem.

22 Possunt similiter dicti Confessarij pro Religiosis solum à suis prælatis approbati ipsorum prælatorum confessiones audire vbicumque, & quotiescumque, iuxta *caput fin. de pœnitent. & remiss.* & dicta *tomo* 1. *p.* 1. *cap.* 18. *numero* 81. Syluester *in Summ. verb. Confessor.* 1. *quæst.* 8. Sotus *in* 4. *disput.* 18. *quæst.* 4. *artic.* 2. §. *Similiter omnes.* Possunt autem prædicti Confessarij absoluere dictos suos prælatos ab omnibus casibus, à quibus ipsimet prælati eosdem subditos absoluere possunt. Non solum propter priuilegia aliquibus ipsorum concessa, quæ retuli *tom.* 1. *capite* 18. *num.* 34. & 81. sed etiam quia non debent esse peioris conditionis quam subditi Peirinis *tomo* 1. *priuileg. Minim. in Constitut.* 2. *Iulij II.* §. 9. *num.* 29. & *tom.* 2. *de Prælat. quæstione* 1. *cap.* 4. *num.* 81. Non tamen poterunt illos absoluere à casibus superioribus prælatis reseruatis, quia ab istis nec ipsi inferiores prælati absoluere possunt. Henriquez *libro* 6. *capite* 13. *numero* 3. Peirinis *dicto num.* 81. Quia etiam dicti prælati etiam in locis vbi hospites sunt, possunt vti dicto priuilegio eligendi sibi Confessorem iuxta *caput fin. de pœnitent. & remiss.* relatum, vt habet Rodriguez *tomo primo quæstionum Regularium quæstione* 20. *artic.* 28. ideo prædicti Confessarij solum pro fratribus approbati eligi à prælatis ad id munus possunt. [Placet tandem hic agere de pœnis, quas incurrere potest confessarius malè absoluens, seu abutens ministerio suo. Hoc autem contingere potest multis modis. Et quidem si existens in peccato mortali Cõfessiones audiat, peccat quidem mortaliter, sicut generaliter id docent omnes Theologi de ministrante aliquod Sacramentum in peccato mortali; sed pro tali delicto nullam pœnam in Iure video impositam. Si existens in excommunicatione maiori an & quomodo peccet mortaliter, & an propterea incurrat irregularitatem, sicut an talis verè absoluat, dico verbo *Excommunicatio quoad Regulares* præsertim *num. septimo.* De suspenso qualiter non possit munus Confessarij exercere, & de irregularitate, quæ propterea contrahitur, habes *in* 2. *tomo p.* 2. *verbo Suspensio quoad Regulares n.* 13. & 14. Et de irregulari, verbo *Irregularitas num.* 5 & 6. De pœnis quas incurrit Confessarius sollicitans pœnitentes ad inhonesta, habes ex dictis *tom.* 1. *cap.* 19. *à num.* 33. & infra *verbo Denunciatio.* De eo qui simoniacè, id est pro pretio Sacramentum pœnitentiæ administraret, vel absolutionem tribueret, habes etiam ex dictis eo *capite* 19. *num.* 39. & 40. & 2. *tomo p.* 2. *verbo Simonia quoad Regulares, num.* 6. 22. & 23. De pœnis quas incurrunt Confessarij non facientes conscientiam suis pœnitentibus circa solutionem decimarum, dixi *tom.* 1. *cap.* 9. *numer.* 26. De non Sacerdote administrante hoc Sacramentum, & qualiter à S. Inquisitione puniatur, & de irregularitate quam propterea incurrit, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 10. *num.* 22. De quo etiam latè Bordonus *in Resolutionibus Resolut.* 9. vbi, an hanc irregularitatem incurreret laicus si ministraret hoc Sacramentum, de quo nos infra *verb. Irregularitas, num.* 59. An etiam talis non Sacerdos, qui timore mortis confessiones audiret incurreret dictas pœnas, tractat idem Bordonus *supra.* De Confessariis detegentibus sigillum Confessionis, eorumque pœnis, dixi *tomo* 1. *capite* 19. *num.* 42. Sed nota hoc crimen non pertinere ad S. Officium, vt bene probat Catena *de offic. S. Inquisit. part.* 2. *tit.* 17. §. 23. post Molfesium, & Dianam, nisi forte sit coniunctum cum hæresi. Thesaurus *in praxi part.* 2. *verbo confessio capite* 4. De sacerdote autem non Confessario qui audit Confessiones, qualiter verè non absoluat, & de pœnis quas incurrit, dixi eo *capite* 19. *numero* 41. De quo etiam Tamburinus *de Iure Abbat. tomo* 3. *disput* 5. *quæsit.* 11. *numero* 105. Bordonus *supra numero* 4. post Riccium, Portellum, Hieronymum Rodriguez, & alios. Nota autem idem dici debere de sacerdote Regulari, qui cum non sit Confessor suorum Fratrum, eorum confessiones audit. Bordonus *supra.* Quod vero prædictus non incurrat excommunicationem latam contra vsurpantes iurisdictionem pertinentem ad personas Ecclesiasticas de qua in Concilio Tridentino *sess.* 22. *cap.* 11. & in Bulla Cœnæ *casu* 17. nisi forte id faceret intentione vsurpandi Ius parochiale, nec irregularitatem quam incurrunt vsurpantes actum Ordinis Sacri quem non habent, nisi forte condemnatus in foro externo habeatur vt infamis, ac de aliis pœnis huius delicti, Thesaurus *supra part.* 2. *verbo Absolutio, capit.* 2. De confessario absoluente à casibus Bullæ Cœnæ, si ad id non habet facultatem iam dixi eo *capite* 19. *num.* 43. qualiter excommunicationem incurrat. Sed hæc excommunicatio non est Papæ reseruata. Nau. *in Manuali capite* 27. *numero* 74. Sorbus *in Compendio Priuilegiorum Mendicantium verbo Excom-*

municatio

municatio in sua annotatione §. *Secundo nota*. Thesaur. *supra cap.* 3. Nec incurritur ex incogitantia obliuione, aut ignorantia: quia infligitur contra præsumentes. Nauar. & Bordonus *supra*. Similiter loquendo de Religiosis præsumentibus absoluere excommunicatos à canone, nisi in casibus à Iure expressis aut gratia Sedis Apostolicæ concessis, vel excommunicatos à sententiis per statuta prouincialia, aut synodalia, qualiter incurrant excommunicationem ipso facto Papæ reseruatam, propter *Clement. Religiosi de priuil.* dixi etiam eo *num.* 43. ex D. Antonino & Caietano. Imò etiam Ordinarij possunt illos declarare excommunicatos, prout dico verbo *Exemptio Regularium*, *numero* 9. Thesaurus *supra*. Nota tamen hanc excommunicationem, vt patet ex verbis Clementinæ, solum incurri contra præsumentes. Bordonus *supra*. Præterea qualiter Confessarij absoluentes virtute indultorum ab aliquo ex casibus designatis à Sacra Congregatione sub Clement. VIII. incurrant excommunicationem, & alias pœnas dico *verbo casus reseruati Regularium, num.* 25. & tractant præfati Thesaurus & Bordonus, *supra*. De excommunicatione etiam quam incurrunt Religiosi absoluere præsumentes aliquem (vt dicitur à culpa, & à pœna, seu quod idem est indulgentiam plenariam concedentes, dico *verbo indulgentia quoad Regulares*, *numero* 24. Alia demum ad hanc materiam de Confessario malè absoluente, seu abutente munere Confessarij, pœnisque quas incurrit, latè relatus Bordonus *in dicta resolut.* 9.

Vide alia dicenda verbo *Confessio*, & circa Confessarium solicitantem pœnitentes ad inhonesta verbo *Denunciatio*.

CONFESSIO.

SVMMARIVM.

De Confessione quæ tractanda. n. 1.
Quot modis potest esse nulla. n. 2.
Primo ex parte ministri. n. 3.
Secundo ex parte ipsius confessionis. n. 4.
Tertio ex parte materiæ. n. 5.
Quarto ex parte formæ. n. 6.
In quibus casibus dimidiari possit. n. 7.
Quomodo fieri possit in casibus periculi, vel articuli mortis. n. 8.
Quid in casu quo morti proximus loqui non possit, & confessionem prius petierit. n. 9.
Quid quando illam non petierit. n. 10.
Quid quando nec signa contritionis dederit. numero 11.
Quæ conditio, & quomodo adhibenda in aliquibus casibus. n. 12.
Quis possit in talibus casibus absoluere. n. 13.
An id etiam sit verum pro casibus periculi mortis. numero 14.
An Missa relinqui possit inchoata pro audienda Confessione moribundi. n. 15.
Quæ cautio petenda à moribundo habente casus reseruatos. n. 16.

1 DE hac materia plura dici possent, præsertim de spectantibus ad Sacramentum Pœnitentiæ. Nunc solum tria quæ magis practicabilia inter Confessarios etiam Regulares sunt, de ea discutiemus. Primum, de casibus in quibus Confessio est nulla seu inualida. Secundum de casibus in quibus dimidiari potest. Tertium, de casibus periculi vel articuli mortis quomodo scilicet tunc possit dari absolutio.

Et quoad primum, Confessio potest esse nulla seu inualida, primò ex parte Ministri seu Confessarij. 2
Secundò, ex parte ipsius Confessionis. Tertiò ex parte materiæ ipsius Confessionis. Et quartò ex parte formæ. De quibus sigillatim agendum.

Primò Confessio erit nulla, seu inualida ex parte 3
ministri, si facta sit non Sacerdoti, quia solus Sacerdos est minister Sacramenti Pœnitentiæ. Concilium Florentinum *in decreto Eugenij*. Tridentinum *sessione* 14. *capite* 6. *& canon*. 10. & colligitur ex Ioann. 20. illis verbis *Accipite Spiritum Sanctum quorum remiseritis peccata, & cetera*. Ea enim solum ad Sacerdotes dicta sunt. Ita communiter omnes. De Crimine autem, & pœnis eius qui cum sacerdos non sit sacramentaliter absoluit, dixi *tomo primo Summæ capite* 10 *numero* 22. & agit Thesaurus *in praxi parte secunda*, *verbo absolutio Sacramentalis data à non Sacerdote capite* 1. Hinc si casus esset quod aliquis non Sacerdos esset Prælatus alicuius Conuentus Regularium eos absoluere non posset sacramentaliter à peccatis, bene tamen à censuris, si saltem Clericus esset, iuxta dicta supra verbo *Absolutio numero* 13. Vnde etiam, quod aliqui Doctores consulunt in articulo mortis alicui non sacerdoti etiam laico confiteri, non intelligitur in ordine ad absolutionem sacramentalem, sed ad exercitium humilitatis, & excitandam contritionem. Alensis *parte quarta*, *quæstione* 78. *memb.* 1. *articulo primo*. Bonauentur. *in quartū distinctione* 17 *parte* 3. *articulo prima quæstione prima*. Deinde secundò est inualida Confessio ex parte Ministri, quando fit alicui etiam sacerdoti si ille non habeat potestatem iurisdictionis. Ea enim requiritur necessario pro ministro. Concilium Tridentinum *sessione* 14. *capite* 7. Ita etiam communiter Theologi specialiter Nauar. *in Man. cap.* 9. *numero* 6. De pœnis autem quas incurrit id faciens agit Thesaurus *supra verbo absolutio Sacramentalis data à Sacerdote non approbato*, *capite secundo*. Sunt tamen tres casus, in quibus simplex sacerdos, ex perpetua Ecclesiæ consuetudine potest valide absoluere, & ad quos generalem obtinet iurisdictionem. Primus, quando Confessio est tantum de venialibus. Secundus, quando est de mortalibus alias ritè confessis. Tertius in articulo mortis, iuxta dicta *tomo primo capite* 21. *numero* 12. *& supra verbo absolutio numero* 13. Discrimen autem est, quod primam, & secundam facultatem Ecclesia aufert sacerdoti Excommunicato denunciato, vel publico Clerici percussore, tertiam vero non aufert, propter necessitatem pœnitentis. Layman. *lib.* 5. *Tractat.* 6. *capite* 10. *numero* 2. In casu etiam quo sunt duæ opiniones probabiles circa iurisdictionem Confessarij, si ille sequatur bona fide vnam ex illis, esto speculatiue sit falsa, valide tamen absoluit, tum quia regulariter in omni Confessione semper adest materia certa à qua directè absoluere potest, scilicet peccata venialia & ita etiam indirectè absoluit à mortalibus, tum quia Ecclesia in tali casu illi tribuit iurisdictionem. Quod est valde notandum pro Regularibus, quando sunt opiniones diuersæ circa valorem priuilegiorum quæ habent ad absoluendum. Sanchez *De præcept. Decalog. tomo primo*, *libro primo capite* 9. *numero* 35. Diana *parte secunda Tractat.* 13. *Resolut.* 2. & alij apud ipsos. Fauet valdè Suarez 4. *tomo*

tomo in 3. part. disput. 26. section. 6. à. numero 7. Addunt Sanchez, & Diana id esse verum, etiam quando opinio affirmans habere talem confessarium iurisdictionem est minus probabilis quam opposita. Quando autem est dubium proprium circa iurisdictionem, ita vt in neutram partem probabiliter inclinetur Confessarius, non potest audire Confessiones mortalium, nisi duobus concurrentibus, scilicet graui necessitate pœnitentis, & quod absoluatur solum sub conditione, & cum onere iterum confitendi habenti certam iurisdictionem. Alias enim iniuria fiet tum Sacramento, tum pœnitenti. Suarez dicta *sectio. 6. numero* 2. Naldus *in Summa verbo Confessio.* Cornexo *tomo* 1. *in* 1. 2. *Tractat.* 8. *disputatione* 4. *dub.* 2. Similiter tertio est inualida Confessio ex parte ministri, si ille etiam si Sacerdos sit, & alias habeat iurisdictionem, habet tamen illam impeditam, per suspensionem ab officio Confessarij, vel excommunicationem denunciatam, aut contractam ob Clerici notoriam percussionem. Nauarr. *supra numero* 8. Laymanus *supra capite* 9. *numero* 4. Quod tamen qualiter accipiendum, & de casibus in quibus Confessio facta cum taliter impedito sit valida dicam verbo *Excommunicatio*, & *quarto tomo* verbo *suspensio.* Interim videatur Cornexo *tomo* 2. *in tertiam partem Tract* 5. *de Excommunicat. disputat.* 10. Quarto similiter Confessio est inualida ex parte ministri, si ille non habeat intentionem actualem, vel virtualem absoluendi. Hæc enim omnino necessaria est ad validitatem Sacramenti, Concil. Florentin. *in decreto Eugenij*, & Tridentinum *sessione* 7. *can.* 11. *de Sacramentis in genere.* S. Thom. 3. *part. quæstio.* 64. *artic.* 10. & & alij Theologi. Addunt aliqui, Confessionem etiam esse inualidam ex parte ministri, si ille ob surditatem, animiue distractionem, omnia peccata mortalia non intellexerit. Sed hoc negant alij, quando pœnitens bona fide sua peccata confessus est, & culpa solum fuit ex parte Confessarij. De quo Laymanus *dicto c.* 9. *numero* 5.

4 Ex parte vero ipsius Confessionis est inualida, primo, si debito dolore careat, vel quia nullum, vel solum ex motiuo naturali, aut non ad omnia mortalia se extendentem. Est enim de essentia Confessionis quod sit dolorosa, alias solum esset quædam historica narratio. Toletus *in Summa lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 5. Rursus debet esse dolorosa dolore proportionato Sacramento, & effectui ipsius, quæ sunt supernaturalia. Suarez *supra disput.* 20. *sect.* 4. Secundò, si sine debito præcedenti examine, tunc enim peccaminosa est talis Confessio, saltem ob periculum obliuionis alicuius peccati mortalis. Nauarrus *supra numero* 16. Toletus *supra §. quartus casus.* Tertiò, si sit sine vero proposito non peccandi de cætero. Hoc enim etiam necessario includitur in Sacramento pœnitentiæ. Toletus *supra.* Naldus *in Summa verbo Confessio n.* 1. Quartò, si in actuali Confessione peccet pœnitens mortaliter, vel mentiendo circa ea quæ spectant necessario ad Confessionem, vel non aperiendo excommunicationem qua est ligatus; vel alio simili modo. Bonacina *de Sacram. pœnit. disp.* 5. *quæst.* 5. *sect.* 2. *punct.* 3. *n.* 1. Laymanus *sup. dicto cap.* 9. *n.* 1. Quintò, si quis confiteatur sine animo satisfaciendi, aut non faciendi id quod Confessarius iudicauerit necessario faciendum. Toletus *sup. n.* 6.

5 Ex parte etiam materiæ est inualida Confessio non solum, vt dictum est, ob defectum doloris, propositi, aut voluntatis satisfaciendi, quæ pertinent ad materiam proximam Sacramenti Pœnitentiæ, sed etiam ob defectum materiæ remotæ, videlicet, si quis non confiteatur vera peccata, sed opera bona, aut in indiuiduo indifferentia (si fortè dantur) vel confiteatur peccata commissa ante Baptismum. Materia enim remota huius Sacramenti sunt solum vera peccata, & post Baptismum commissa. S. Tho. 3. *part. q.* 84. *art.* 2. communiter Theologi.

Ex parte quoque formæ inualida erit Confessio, si defectus, vel variatio formalis, seu substantialis fuerit in illis duabus vocibus *Absoluo te*, eæ enim sunt de essentia formæ, ita vt illas formaliter, seu substantialiter immutare omnino sit contra substantiam Sacramenti, illudque annullet, & irritet, prout communiter astruunt Theologi cum S. Thoma 3. *part. q.* 84. *artic.* 3. 6

Circa secundum de casibus in quibus dimidiari potest Confessio. Notandum, quod licet Confessionis integritas sit de iure Diuino, prout communiter Theologi supponunt. De quo Alensis 4. *part. quæst.* 77. *mem.* 5. *art.* 2. & 6. Adrianus *in* 4. *de Confess. quæst.* 4. *Quoad peccata.* Nihilominus sunt plures casus in quibus dimidiari potest, seu quod idem est, non esse integra materialiter, sed solum formaliter, quatenus scilicet per eam manifestantur ea peccata, quæ moraliter manifestari possunt, ita tamen vt sublato postea impedimento, manifestentur ea etiam, quæ occultata sunt, prout Doctores loquuntur. Primus est, quando infirmus est proximus morti, & non potest omnia peccata confiteri. De quo infra erit sermo. Candidus *tom.* 2. *Disquisit. Moral. disquisit.* 24. *art.* 24. Secundus, quando pœnitens est mutus, vel surdus, aut ita lingua impeditus, vt omnia peccata manifestare non possit. Toletus *in Summa lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 2. Bonacina *supra punct.* 2. §. 4. *numero* 6. Idem dicunt aliqui de homine loquente ignoto idiomate, quod à Confessario non rectè intelligitur. De quo Lopez 1. *part. instruct. c.* 27. Henriquez *lib.* 5. *Summ. cap.* 12. *numero* 3. Sed hoc intelligo in casu quo non esset alius Sacerdos, qui prædictum idioma percipere posset. Bonacina *supra.* Tertius, quando naturali obliuione, seu negligentia inculpabili obliuiscitur pœnitens alicuius peccati mortalis. Coninchus *de pœnit. disput.* 7. *dub* 9. Laymanus *sup. cap.* 8. *num.* 5. Illud tamen nota, teneri pœnitentem hoc peccatum mortale quod in Confessione oblitus est, quando memoriæ occurrerit cõfiteri in alia Confessione eidem, vel alteri Confessario. Toletus *supra capite* 8. *numero* 1. Non tamen tenetur si post Pascha illud in mentem veniat, statim confiteri, sed potest in alium annum reseruare. Syluester *in Summa verbo Confessio* 1. *numero* 3. *in fine.* Toletus *supra.* Quartus, quando adest moralis necessitas ita faciendi, ne scilicet plures sine Confessionem moriantur; prout contingere solet tempore naufragij imminentis; aut prælij periculosi, tunc enim potest Confessarius pœnitentes absoluere etiam si non omnia ipsorum peccata mortalia audiat, imo potest audito à singulis vno peccato, omnes simul absoluere dicendo *Absoluo vos.* Syluester *sup. num.* 23. Henriquez *supra.* Lugo *de Sacramen. Pœnitent. disp.* 17. *sect.* 1. *num.* 19. Idem dicito de tempore pestis, quando si Confessarius attenderet ad Confessionem integram vnius, plures morerentur sine Confessionem. Laymanus *supra c.* 6. *n.* 10. Quintus casus generalis, & sub se plures comprehendens est quando necessitas vrget confitendi cum aliquo Confessario cui sine graui periculo animæ, corporis, famæ, aut fortunarum proprio vel alieno peccatum aliquod vel circunstantia ipsius, manifestari non potest. Tunc enim lex positiua integritatis

Confessionis cedit iuri naturali euitandi graue illud damnum, atque ideo potest celari Confessario illud peccatum, aut circumstantia. Ita communiter Doctores, specialiter Sotus *in 4. distinct. 18. quæst. 2. artic. 4.* Nauarrus *in Manual. cap. 7.* Suarez *4. tom. in 3. part. disput. 23. sect. 2.* Candidus *supra*. Nota tamen quod si habuit rem cum matre, filia vel sorore, si vt plerumque contingere solet, non sequatur complici aliud damnum nisi aliqua ipsius infamia occulta apud prudentem Confessarium, rectè poterit secundum aliquos manifestari tale peccatum, aut circumstantia. Toletus *sup. num. 4.* Laymanus *sup. n. 12.* qui referunt alios. Licet mihi satis arrideat contraria sententia, quam præter alios tenet Nauarrus dicto *cap. 7. num. 3.* Sextus casus, quem plures adiiciunt, est quando pœnitens habet casus reseruatos. Sed de hoc quid sentiendum sit dixi supra verbo *casus reseruati*.

8 Circa tertium de causis periculi, seu articuli mortis, quomodo scilicet tunc Confessio fieri possit, constat ex dictis, tunc dimidiari posse, seu non fieri integrè, quando aliter fieri moraliter non potest, vel quia pœniteus non potest omnia peccata mortalia confiteri, vel quia est periculum quod moriatur antequam finiatur Confessio, vel quia in phrenesim incidit inter confitendum. Sotus *supra §. difficultates.* Toletus *supra num. 2.* Lugo *dicta section. 2. numero 1.* Idem dicunt aliqui quando infirmus laborat morbo contagioso, peste scilicet, & Confessarius non potest ipsum etiam à longe audire sine periculo vitæ. Bonacina *supra punct. 2. §. 4. numero 13.* ex Vasquez, & Conincho. Idem etiam dicit idem Bonacina *num. 19.* ex Henriquez, quando infirmus nimis fatigatur in explicatione peccatorum. Supponunt autem Doctores communiter in his, & similibus casibus pœnitentem teneri confiteri integrè si superuixerit, vel liberatus fuerit ab eo impedimento.

9 Casus etiam quo proximus morti loqui non possit, si nutibus tantum confessionem petat, absoluendus est à Confessario. Ratio est, quia talis confitetur eo modo quo potest, ergo credendum est Sacramentum Pœnitentiæ ita institutum fuisse à Christo, vt illi debeat absolutio concedi. Henriquez *lib. 6. cap. 10. numero 7.* Coninchus *de Sacrament. disputat. 7. dub. 10. num. 97.* Thomas à Iesu *in Tribunali conscientiæ cap. 11. §. 10.* Lugo *supra sect. 2. numero 16.* Idem dico de illo, qui Sacramentum pœnitentiæ petit, sed postea, Confessario adueniente, loqui non potest, exprimit tamen signa contritionis, propter eamdem rationem, & dicenda inferius, Bonacina *§. 4. num. 7.* Vincentius Candidus *in moral. Disquisit. 3. art. 15.* ex pluribus auctoritatibus quos refert. Nota tamen, id debere intelligi, quando prædicta signa adhibita sunt in ordine ad claues, petendo videlicet absolutionem, quia tunc solum sunt virtualis Confessio: absolutio enim solum supra Confessionem cadere potest. Suarez *4. tomo in 3. parte disputat. 23. section. 1. numero 13.* Quia tamen regulariter loquendo signa pœnitentiæ, quæ à moribundis fidelibus exhiberi solent sunt in ordine ad absolutionem, ideo talis absoluendus est sub conditione. Diana *3. part. Tract. 3. resol. 2.* ex Zambrano, Chapeauilla, & Laymano. Quod idem dico quando dubitatur an prædicta signa orta sint ex contritione, an vero ex angustia mortis. Sancius *in select. disp. 44. n. 34. in fine.* Diana *supra resol. 3.* Lugo *sup. n. 29. 30. & 31.*

10 Similiter, quando infirmus proximus morti adueniente Confessario, nec verbis, nec nutibus Confessionem petit, nec aliqua signa contritionis exprimit, si tamen ex relatione aliquorum præsentium constet id ante Confessoris aduentum fecisse, absoluendus est sub conditione. Ita enim satis probabiliter colligitur ex Concilio Arausic. 1. *capite 12.* & ex Concil. Carthaginensi *4. c. 76.* & ex Concilio Carthaginensi 3. quæ referunt *26. quæst. 6. can. qui recedunt, & capit. si qui in infirmitate, & cap. ægrotantes, de consecrat. disput. 4.* & Leone Papa *Epist. 91. ad Theodorum*. Idemque fertur declarasse Clementem VIII. & habetur ex Rituali Romano Pauli V. Estque satis conforme intentioni Christi volentis neminem perire. Et pro tali casu videtur sufficiens talis Confessio, vt supra eam absolutio sub conditione tribuatur: si quidem nulla iniuria fit Sacramento sic faciendo, cum adsit iusta causa, & melius sit infirmum cum dubio Sacramento decedere, quam sine vllo cum magno periculo suæ damnationis. Et ita maximè his temporibus in hanc sententiam inclinant innumeri Theologi, specialiter Coninch. *de Sacramentis disputat. 7. dub. 10.* Naldus *in summa verbo Infirmus numero 8.* Thomas de Iesu *in Tribunal. conscientiæ capitulo 11. §. 10.* Lugo *supra sect. 4.* Addo, non solum posse, sed etiam teneri Confessarium absoluere moribundum ea occasione, conditionaliter, vt dixi. Charitatis namque lex obligat adiuuare proximum in extremo necessitatis Spiritualis periculo constitutum, meliori modo quo fieri possit. Suarez *dicta sect. 1. num. 15.* Bonacina *dicto §. 4. num. 8.* Lugo *supra sect. 5. §. 3.* Creditur etiam sufficere, quod vnus testis testetur dictam voluntatem moribundi (etsi in prædictis Conciliis plures requiri videantur) Naldus *supra* Lugo *suprà sect. 5. §. 1. numero 82.* Sancius *in Select. disput. 44. num. 35.* & alij apud Dianam *supra Resol. 5.* Dixi solum sub conditione absoluendum esse, quia absoluta absolutio impendi ipsi non debet, vt probat Candidus *supra*, maximè propter decretum Clem. VIII. contra Confessionem factam absenti per internuncium.

Maius dubium est in casu quo nec moribundus Confessionem postulauit, nec signa contritionis dedit, necesse aliquis qui id testetur, an scilicet tunc absolui possit, aut debeat modo dicto, scilicet sub conditione. Affirmant Molfesius *in summa tom. 1. tract. 7. capit. 5. numer. 48. & 49.* Homobonus *in exam. Eccles. part. 1. tract. 7. capit. 18. quæstione 84.* & alij, eo quod dicant Clem. VIII. ita fecisse cum quodam, quem ex fabrica S. Petri præcipitem ruere videbat, & quia credunt, quod eo ipso quod homo est bonus fidelis, in tali casu vellet confiteri sua peccata. Sed negant communiter Doctores, tum quia Concilia relata solum loquuntur, quando moribundus petiuit Confessionem tum quia absolutio non potest dari sine actuali Confessione, quæ in hoc casu non extat. Vasquez *in 3 part. tom. 4. quæst. 91. artic. 2. dub. 1.* Diana *supra resol. 8.* Lugo *supra section. 3.* Ego vero licet hanc secundam sententiam probabiliorem credam, primam tamen non reputo omnino improbabilem, eo vel maximè quod existimem omnes fideles in eo periculo constitutos, si vel per modicum tempus sui compotes existant, non solum actu interno Confessionem desiderare, sed externo actu id desiderium semper manifestare, quod videtur virtualis quædam Confessio, pro absolutione conditionate concedenda. Sed alij iudices sunto. 11

Conditio autem, quam Confessarius casibus assignatis adhibere debet, siue ea sit mente concepta solum, siue expressa, est ista, *Si possum*, vel *si adest* 12

vera

vera Confessio, aut similis, *absoluo te*. Prout Doctores communiter loquuntur: Vel *si es capax*, prout fecisse Clementem VIII. in casu relato refert Homobonus *supra*.

13 Confessarius porro qui potest moribundum in dicto periculo constitutum absoluere modo assignato est etiam simplex Sacerdos, iuxta dicta *supra num.* 3. & colligitur ex Trident. *sess.* 14 *capitulo* 7. & aliis iuribus. Quod est etiam probabile, adhuc in casu quo præsens adesset alius Confessarius, etiam proprius, quia in dicto articulo tam ille, quam iste habent iurisdictionem. Petrus Ledesma *in summ. tom.* 1. *Tract. de pœnit. Sacramento capit.* 14. *diff.* 2. Comitolus *in respons. moralibus libro* 1. *quæstione* 22. *numero* 2. Licet plures alij oppositum etiam probabiliter tueantur. Illud tamen est probabilius, quod si simplex Sacerdos cepit audire talem Confessionem, non tenetur ab illa desistere, etiam adueniente legitimo Confessore, aut Prælato, tum propter dicta, tum quia iura fauent rei inceptæ. Iacobus Granadus *de Sacram. in* 3. *parte controuers.* 7 *tractat.* 10. *disp.* 4. *sect.* 2. *num.* 12. Ludouicus à Cruce *in exposit. Bullæ Cruciatæ disput.* 1. *cap.* 3. *dub.* 15. *num.* 10. Potest etiam in prædicto casu articuli mortis absoluere moribundum quicumque Excommunicatus, etiam si talis sit nominatim Excommunicatus, vel publicus Clerici percussor. Ratio est quia Concilium eo loco dicit: *In Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes, a quibusuis peccatis & Censuris absoluere possunt.* Ergo comprehendit etiam nominatim Excommunicatos, & publicos Clerici percussores. Cornexo *to.* 2. *in tertiam partem Tract.* 5. *de Excommunicat. disputat.* 1. *dub.* 3. post Suarez, Sayrum, & alios. Idem dico etiamsi sit Hæreticus, propter eamdem rationem. Cornexo *ibidem*, & alij relati. Idem dico de Schismatico. propter idem fundamentum, Diana post plures alios *to.* 4. *tr.* 4. *resol.* 235. & *tom.* 5. *tract.* 4. *resol.* 57. Potest autem in tali casu licitè pœnitens postulare à prædictis præcisis absolutionem, imo tenetur id facere, quia obligatur ad Confessionem eo tempore ex præcepto diuino. Diana *dicta resol.* 235. ex Guilielmo Mercero. Etiamsi credat illos indignè administraturos Sacramentum, quia hoc non imputatur ipsi pœnitenti, cum absolutè possint si velint dignè administrare illud, si disponantur per contritionem. Cornexo *supra* Hurtad. *de Sacrament. pœnitent. disputat.* 10. *diff.* 8. Secus tamen si timeret scandalum aliorum, qui existimarét eum profiteri errorem illius Hæretici, aut Schismatici, cum quo vult confiteri, aut periculum propriæ infectionis. Cornexo, & Hurtadus *ibid.*

14 Nota, ea quæ dixi de absolutione constituti in articulo mortis, etiam intelligenda esse de eo, qui est in periculo mortis, quia quoad præsens pro eodem vsurpantur articulus, & periculum mortis, vt tenet Diana *dicta part.* 5. *Tractat.* 3. *Resol.* 59. ex pluribus aliis, quos refert. Quod intellige, iuxta dicta supra verbo *Bulla Cœna numero* 53. quando est moralis necessitas adeundi tale periculum, prout contingit in aggressione belli periculosi, seu longæ nauigationis, non tamen quando aggressio talis periculi est omnino voluntaria. Sanchez *in Decalog. tom. primo lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 3. Ludouicus à Cruce *sup. dub.* 28. *numero* 4.

15 Nota etiam, tam obligatorium esse audire Confessionem moribundi, vt propter eam audiendam possit relinqui Missa inchoata, casu quo aliquis in tali periculo constitutus esset, nec adesset alius Sacerdos, qui ipsum audiret nisi Missam celebrans, nec posset expectari, vsque ad finem Missæ, vt habet Zambranus *de Sacrament. pœnitent. cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 5. quem refert, & sequi videtur Diana 5. *parte Tract.* 3. *Resol.* 70.

Pro cautione petenda ab isto moribundo, casu quo non moriatur, propter absolutionem à censuris, vide dicta supra verbo *Absolutio num.* 9. & 10. verbo *Bulla num.* 53. verbo *Bulla Cruciata n.* 32. Vide etiam pro hac materia dicta verbo *Absolutio*, verbo *casus reseruatus*, verbo *confessarius*. 15

CONFRATERNITAS. *Confratres.*

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.
Responsio ad quoddam dubium circa institutionem confraternitatis scenturiatorum. n. 2.
Videntur ritè instituta in Prouincia Castella. n. 3.
Ex auctoritate Cardinalis Gregorij Petracchini sibi concessa à Gregorio XIV. n. 4.
Verba Concessionis. n. 5.
Quæ auctoritate Apostolica fiunt rata, & firma censentur. num. 6.
Papa potest sibi administros, & suæ auctoritatis participes accipere. n. 7.
Maximè auctoritate speciali. n. 8.
Dictio specialiter, *plus denotat quàm generaliter numero* 9.
Talis est praxis omnium Religionum. n. 10.
Confraternitates huiusmodi vsque ad annum 1604. *valida censeri debebant. num.* 11.
Post hoc tempus debent de nouo institui. n. 12.
Ex Bulla Clem. VIII. n. 13.
Clausula quauis authoritate *expenditur. n.* 14.
Ad quem spectat hæc noua institutio. n. 15.
Breue Gregorij XIII. ibid.
An sit reuocatum à Gregorio XIV. n. 16.
Res facilè reuertitur ad suam primæuam naturã. n. 17.
An id possit facere Vicarius Generalis. n. 18.
Concessio Gregorij XV. n. 19.
Clausula cum omnimoda potestate. *n.* 20.
Sine præiudicio Generalis. n. 21.
Casu quo id spectet ad Generalem an possit delegari. num. 22.
Postulatio facta ad S. Congregationem. 23.
Responsio eiusdem. n. 24.
Viuæ vocis oraculum Pauli V. n. 25.
Pœna contra transgressores. n. 26.
Consultum aliud de eadem materia. n. 27.
Congregationes quædam concurrentes ad recitandum Pater noster, & Aue Maria in quadam Ecclesia sunt Congregationes piæ, & deuotæ. n. 28.
Non tamen sunt veræ Confraternitates. n. 29.
Sunt ordinatæ ad opera pia. n. 30.
Ex fine res denominatur. n. 31.
Non sunt conformes Confraternitatibus, de quibus Clemens VIII. n. 32.
Verba vbi non conueniunt, nec dispositio habet locum. num. 33.
Obiectio in contrarium. num. 34.
Responsio. n. 35.
Verba adaptari debent communi vsui, & modo loquendi. n. 36.
Nullibi vocantur Confraternitates, nisi quæ habent saccum, vestes, vel signa. n 37.

Hoc non competit huiusmodi Congregationibus n. 38.
An possint plures institui in eodem loco. n. 39.
Episcopus ad minus potest dispensare. n. 40.

1 DE hac materia sufficienter dixi *tom. 2. cap. 15.*
per totum, ita vt vix aliquid addendum super-
sit. Lege tamen, quæ Reuerendissimus noster Gene-
ralis Theodorus Stratius in perdocto opusculo, cui
titulus est *instructio pro Fratribus Carmelitis* nuper-
rimè scripsit circa Indulgentias Confratrum Scapu-
laris Ordinis nostri, quæ, & Confratribus aliorum
Ordinum deseruire possunt.

2 Placuit etiam hîc adiungere dubij cuiusdam res-
ponsionem à me traditam circa institutionem Con-
fraternitatis Centuriatorum S. Augustini & eos qui
illam possint instituere ad postulationem cuiusdam
Religiosi huius Sacræ Religionis. Quæ est huius-
modi.

3 Circa Confraternitates Centuriatorum S. Augu-
stini in Ecclesijs Ordinis Eremitarum eiusdem S.
Augustini in Prouincia Castellæ censeo ritè & legi-
timè erectas & institutas censeri debere in quolibet
Conuentu, seu Ecclesia eiusdem Ordinis in d. Pro-
uincia Castellæ. Etenim vt constat è Manueli Rodri-
guez *tom. 1. qq. regul. q. 58. art. 2.* Cardin. Gregorius
4 Petrechinus authoritate Apostolica Gregorij XIV.
sibi concessa rescriptum in forma Breuis edidit de
anno 1590. quod ex ipso Rodriguez retuli *to. 2. qq.
regular. cap. 15. n. 66. & in quo in omnibus Ecclesijs
Domorum & Conuentuum Fratrum. Ordinis Eremi-
tarum S. Augustini in Prouincia Castellæ, iam erectis,*
5 *seu de cætero erigendis, ac earum singulis vnam Con-
fraternitatem vtriusque sexus Christi fidelium Corri-
giatorum, seu Cinctoriatorum D. Augustini, eiusque
D. Matris Monicæ in Capella seu altari à Priori &
Conuentu specialiter ibi eligendo de nouo, perpetuo &
ad perpetuam rei memoriam gratis vbique, & alias
seruata forma dictarum litterarum Papæ Greg. XIII.
erexit, & instituit & fundauit, ac erectam, fundatam,
& institutam censeri, & omnino esse voluit, illasque &
earum singulas sic vt præfertur erectas & fundatas
Archiconfraternitati B. Mariæ Virginis de Consola-
tione Corrigiatorum seu Cinctoriatorum S. Augustini,
& eius Matris S. Monicæ in Ecclesia Domus seu
Conuentus Fratrum S. Iacobi dicti Ordinis Bononien-
sis, vt præfertur, instituta specialiter, & expressè etiam
gratis & perpetuo aggregauit, vniuit, & incorporauit:
ac singularum Confraternitatum sub dicta inuocatio-
ne erectarum huiusmodi vtriusque sexus Confratribus,
& eorum quibuslibet omnia & singula priuilegia, con-
cessiones, & indulta tam spiritualia quam temporalia,
ac etiam peccatorum remissiones & indulgentias etiam
plenarias & perpetuas, vel quascunq; alias qualiter-
cũque & quomodolibet qualificatas & nuncupatas per
quoscumque summos Pontifices litteris Apostolicis va-
rijs temporibus singulis Archiconfraternitatis prædi-
ctæ Confratribus quomodolibet & ex quauis causa con-
cessas & elargitas perpetuo etiam communicauit, &
ad singulas ex nunc dicta authoritate Apostolica ex-
tendit, & ampliauit, illosque omnibus & singulis eorum*
6 *quemlibet gaudere debere, & de illis, alijsque spiritua-
libus suffragijs, operibus meritorijs dictæ Archiconfra-
ternitatis & illius vtriusque sexus Confratribus conces-
sis, & per eos, aliosque totius Ordinis Eremitarum D.
Augustini fratres vbilibet pro tempore quomodolibet
participes fecit, & participare debere dicta authorita-
te Apostolica declarauit.* Ea enim quæ authoritate
Apostolica ab aliquo Cõmissario vel delegato Apo-
stolico fiunt non solum rata & firma esse debent, sed
etiam ab ipso Papa facta censentur iuxta illud Iuris
axioma, Nostra omnia facimus quibus authoritatem
nostram impartimur. *lib. 1. §. omnia C. de veteri Iur.
enucl.* Gloss. *verb. Consule in §. Plebiscitum Instit. de
Iur. nat.* Rebuff. *in prax. Benef. part. 1. tit. de Infirm.
glos. 2. n. 3.* Tuschus *prac. concl. to. 5. litt. N. concl. 67.*
Præsertim, cum Papa sibi administros & suæ authori- 7
tatis participes accipere possit. *Cap. Mandata de præ-
sumpt.* Nauar. *de spol. Cler. §. 11. n. 4.* Barbos. *in Collect.
DD. ad d. Cap. Mãdata n. 2.* Quod maximè procedit 8
quando facta sunt authoritate specialiter commissa,
prout secundũ Rodrig. relatum fuit ista, quia ab spe-
ciali validissimũ sumitur argumentũ, vt tradunt Eue-
rardus *in top. legal. loc. 68.* Menoch. *cons. 9. num. 10.*
Et quia dictio *specialiter* denotat plusquam genera- 9
liter *Cap. 2.* vbi Gloss. *2. de offic. Ord. & cap. Quan-
quam 30. dist.* & æquipollet dictioni *expressè*, vt in
l. si quando §. generaliter C. de do inoff. test. & in l. fin.
vbi Gloss. *C. de negot. gest.* Et talis est praxis omnium 10
Religionum, vt priuilegia seu concessiones quæ ab
aliquo, præsertim Cardinali, & Papæ authoritate
emanarunt valida & firma censeantur, ac si ab ipso
Papa concessa fuissent.

Quamuis autem præfatæ Confraternitates ab hoc 11
Cardinali authoritate Papæ Gregorij XIV. institutæ
validæ censeri debeant vsque ad annum 1604. quia
à nullo Pontifice reuocatæ fuerunt; post hunc an-
num tamen nullatenus validæ censeri possunt, nisi
de nouo institutæ sint, iuxta formam præscriptam à
Clemente VIII. in Bulla *quæcumque a Sede Aposto-* 12
lica eo anno edita in Bullario Clementis *Bulla 115.*
ibi enim sic statuit Pontifex: *Demum statuimus, &
pariter ordinamus, vt Confraternitates & Congrega-
tiones vbiuis locorum quauis authoritate vt præfertur
erectæ & institutæ, & quibus communicationes prædi-
ctæ factæ sunt, ac cuicunque ex dictis Ordinibus, Re-* 13
*ligionibus, Institutis, Archiconfraternitatibus & Con-
gregationibus vbilibet existentibus hactenus aggregatæ
ab eisdem respectiuè Ordinibus, Religionibus, Institu-
tis, Archiconfraternitatibus & Congregationibus no-
uas erectionum, institutionum, communicationum, &
aggregationum litteras iuxta formam a Nobis no-
uissimè approbatam infra annum, si in Euro-
pa sint, & si extra Europam fuerint infra bien-
nium à die publicationis præsentium in Romana
Curia faciendæ computandos impetrare teneantur,
alioquin dicto tempore elapso erectiones, institutio-
nes, & quæcumque communicationes priuilegiorum,
facultatum, indulgentiarum, aliarumque spiritua-
lium gratiarum & indultorum, & aggregationes illo-
rum vigore ipsis concessa nullius sint roboris & momen-
ti. ac reuocata & abolita censeantur eo ipso.* Clausula
enim illa *quauis authoritate erecta* propter dictio- 14
nem illam *quauis* quæ est vniuersalis & omnia com-
prehendit vt per Alexand. *cons. 30. sub num. 14. vol. 5.*
quem refert Glorit. *resp. 1. part. 1. num 193.* Farin. *in
prax. Crim. part. 4. decis. 93. numero 1.* Seraph. *dec.
1022. n. 1.* habet Barbos. *in tract. de dict. dict. 325. n. 1.*
& supponunt cõmuniter DD. qui post dictam Con-
stitut. Clem. VIII. scripserunt, specialiter Pelizar. *in
Manual. Regul. to. 2. tr. 9. c. 3. sess. 6. n. 229. & 230.*

Innouare autẽ, seu de nouo erigere huiusmodi Cõ- 15
fraternitates iuxta prędictã formã à Clem. VIII. in d.
Constitutione præscriptam solum videtur spectare
ad reuerendissimum Generalem huius Ordinis pro-
pter Breue Greg. XIII. de anno 1579. vbi in virtute
S. Obedientiæ præcipit *vt patentes vnionum & ag-
gregationum, Confraternitatum seu societatum Centu-
riatorum quæ pro tempore de cætero fient Confraterni-
tatis S. Iacobi Ciuitatis nostræ Bononiæ sub nomine di-
lecti filij Generalis Ordinis Sancti Augustini, non au-*

tem

tum sub nomine Custodis expediantur. Decernens irritum & inane quidquid secus actum fuerit quauis
30 authoritate. Quod quidem Breue non videtur vllo modo reuocatum per concessionem factam à Gregorio XIV. Cardinali Petrochino, nisi solum quantum ad personam ipsius, & Confraternitates ab ipso institutas, & prout ab ipso institutæ fuerunt, non vero prout renouatæ & de nouo institutæ, quia vt sic debent reduci ad terminos Iuris communis Religionis, quod est quod institutio Confraternitatum
31 spectet ad Generalem. Res enim de facili reuertitur ad suam primæuam naturam, *l. filio quem pater ff. de liber. & posthum. Cap. ab exordio* 35 *.dist.* Seraph. *de priuileg. Iuram. priuil.* 58. *numero* 8. Stephan. Gratian. *discept. forens. Cap.* 544. *numero* 31. Nec etiam per Bullam Clem. VIII. de anno 1602. quia in eo solum conceditur facultas Prouinciæ & Prouincialis, Conuentibus PP. Discalceatorum; hoc autem munus instituendi Confraternitates non pertinet ad Prouinciam seu Prouinciales, sed semper spectant ad Generalem.

32 Probabile tamen videtur posse Vicarium Generalem Congregationis innouare huiusmodi Confraternitates ex vi authoritatis illi concessæ per Gregor. XV. in Bulla seu Breui *Ad Sacram.* de anno 1622. vbi Pontifex statuit, quod *Vicarius Generalis toti Congregationi præsit, eamque regat, atque gubernet cum omnimoda potestate, sicut habet Reuerendissimus*
33 *Generalis in toto Ordine tam ex iure quam ex priuilegiis.* Cum enim hæc facultas competat ipsi Generali, vt constat ex dictis & ex praxi Religionis, etiam competet D. Vicario generali, qui, vt Pontifex ait, *cum omnimoda potestate* regit & gubernat d. Congregationem. Dictio enim *omnimoda* est vniuersalis, &
34 cōprehendit omnia. Glossa *verb. omnimoda in Clem. Quamuis de for. Comp.* Decian. *consi.* 35. *num.* 47. *lib.* 2. Tusch. *prac. concl. tom.* 2. *litt. D. concl.* 320. *n.* 1. verba autem illa eiusdem Bullæ Gregorij videlicet: *sine tamen praiudicio eiusdem P. Generalis & facultatum si-*
35 *bi in dictam Congregationem concessarum & competentium*, solum videtur restringenda ad ea quæ habentur ibi §. 5. *& 6.* circa iurisdictionem, visitationem, correctionem, & reformationem Prouinciæ, recollectorum, discalceatorum Hispaniarum, cui Prouinciæ successisset postea dicta Congregatio. Si autem maior authoritas de facto competat Reuerendissimo P. Generali, Patres d. Congregationis tenentur scire & de ipsa mihi non constat.

36 Casu autem quod ad præfatum Reuerendissimum spectet dicta renouatio seu institutio dd. Confraternitatum existimo posse delegare hanc authoritatem Vicario generali vel Prouinciali alicui in dictis Prouinciis Hispaniar. prout dixi *d. to.* 2. *qq. regul. d. c.* 15. *n.* 48. quod postea sequuti sunt Bordonus *tom.* 2. *var. resol. resol.* 72. *n.* 38. & Pelizarius *supra tract.* 8. *cap.* 5. *sect.* 6. *n.* 265. vel saltim, prout dixi eo *num.* 48. quod ipse Reuerendissimus Generalis absens per suas litteras patentes innouet dd. Confraternitates in illis locis designatis, si tamen adsunt conditiones illæ à Clemente VIII. requisitæ, & illi constat saltem ex relatione fide dignorum illas adesse. Suppono autem sine prædictis conditionibus nullatenus posse dictas Confraternitates innouari, aut de nouo institui.

Video autem (quod deseruit ad intentum huius dubij) quod cum Priores Generales discalceatorū S. Augustini Congregationū Italiæ & Galliarum supplicassent sacram Congregationem vt dignaret declarare eosdē Fratres discalceatos vt verissimos S. Augustini filios gaudere Priuilegio erigendi de sola licentia Vicarij Generalis vniuscuiusque Congregationis in eorum Ecclesiis Societates Corrigiatorū, & Corrigiatarū præfati Sancti & Sāctæ Matris Monicæ cum eisdem priuilegiis, gratiis & indulgentiis hactenus Archiconfraternitati eiusdem Ordinis sub titulo Dominæ nostræ de Consolatione in Ecclesia S. Iacobi Bononiæ erectæ concessis, & cōcedendis, perinde ac Fratres Calceati dicti Ordinis eas erigunt in 37
propriis suis Ecclesiis de licētia General. iuxta Breue Greg. XIII. sub datum 12. Nouēbr. 1579. quod incipit *volentes sicut*, cum non sit æquum vt illorum maior, & strictior Obseruantia eis præiudicet, prodiitq; sequens Decretum. *Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis & consultationibus Episcoporum &* 38
Regularium præposita Eminentissimo Carpineo referente censuit omnes esse veros S. Augustini filios, & tam eos quam eorum Congregationem gaudere omnibus Priuilegiis, quibus Calceati, illorumque Religio gaudet. Romæ die 2. *Septembris* 1649.

Video etiam quod Dominus Cardinalis Saulius totius Augustiniani Ordinis Protector sub Datū Romæ die 12. Octobr. 1613. declarat viuæ vocis Oraculum fel. rec. Pauli V. in quo inter alia asserit Fratres Discalceatos Sancti Augustini esse vera membra, & filios prædicti Sancti Patris, atque vt tales participes esse omnium Priuilegiorum, & gratiarū Mendicantiū, tam in spiritualibus quam in temporalibus & maximè earū quibus Augustiniana gaudet Religio. Declarat insuper prædictos Fratres esse participes & posse in singulis suis Ecclesiis Societates Corrigiatorum & Corrigiatarū cum omnibus Priuilegiis, & gratiis erigere, à Vicario eorum generali solummodo habita facultate sicut aliæ Ecclesiæ eiusdem Ordinis habita à Patre Generali Reuerend. possunt, & instituunt. Subdit: *Quicumque igitur tantæ adhuc fuerit temeritatis, vt contrarium superius, declaratis proferat, scribat, seu proferri, aut scribi faciat, siue quicūque alio modo id efficere conetur, sciat tam se, quam eū, qui impulsu iubentis id egerit excommunicationem latæ sententiæ, & amissionem vocis actiuæ, & passiuæ, sine spe recuperationis, aliasque item pœnas, arbitrio nostro imponendas ipso facto incursurum.* 39 40

Adiunxi & aliud breue Consultum de eadē materia ad instantiā cuiusdam amici factum. Quod tale fuit. 41

Congregationes siue virorum, siue fœminarum, qui concurrentes ad aliquam Ecclesiam siue sæcularem, seu Regularem, in ea, vel aliqua Capella, seu altari ipsius recitant aliquas pias Orationes, v. g. *Pater noster*, vel *Aue Maria*, certis diebus, &c. etiam si possint dici Congregationes piæ, & deuotæ; non tamen sunt, aut dici possunt Confraternitates, de quibus loquitur Clemens VIII. in Bulla *Quacumque* de anno 1604. edita, in 3. tom. Bullar. inter Constitutiones huius Pontificis *num.* 115. ac perinde vna illarum non impedit quominus alia similis, vel dissimilis in eodem loco fundari possit. 42 43

Ratio primæ partis est, quia tales Congregat. sunt ordinatæ, & institutæ, vt suppono, ad opera pia exercenda, scilicet recitationem talium orationum; ergo debent dici piæ, & deuotæ, ex parte scilicet causæ finalis suæ institutionis. Etenim à fine rei denominatur, *l. ex imperfecto ff. de legat.* 3. *l. rem non nouam* §. *fin. C. de indic. l. sed & si quis* §. 1. *ff. de vsufruct.* Et ita tenent Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Allegat.* 75. *n.* 27. Post plures alios, Bordonus *Resol.* 27. *numero* 33. me relato, & Diana 4. *part. Resol.* 37. *de immunit. Eccles.* 44 45

Secunda vero pars constat ad oculum ex inspectione dictæ Constitutionis Clem. VIII. in qua non loquitur de quibuscumque Congregationibus, etiam piis, sed de illis, quæ à Regularibus, vel aliis instituuntur 46

tuuntur, vel aliis aggregantur, cum communicatione aliquorum priuilegiorum, gratiarum, & indulgentiarum; prout patet *ex* §. 1. eiusdem Constitutionis. Et de illis, quibus prædicta priuilegia, gratiæ, & indulta applicari debent, non sub generali forma verborum, vel ad instar, seu per communicationem; sed expresſè, & in specie; vt patet *ex* §. 4. Ac de iis, pro quarum erectione exigitur consensus Ordinarij; non qualiscumque, sed cum litteris testimonialibus de pietate, & Christianæ Charitatis officiis ab iis exercendis, vt etiam patet *ex* §. 3. Item de illis, quæ habent statuta, non quæcumque, sed examinata, & approbata ab Episcopo Diœcesano, vt etiam constat *ex* §. 5. Præterea de illis, quæ instituuntur iuxta formulam ab eodem Papa approbatam, prout etiam habetur *ex* §. 6. Insuper de illis, quæ habent certum modum petendi eleemosynas, illasque distribuendi per Ordinarium loci præscribendum iuxta §. 8. Maximè de illis, quæ habent priuilegia circa absolutionem personarum talium Congregationum, iuxta §. 9. Quę omnia, cum non conueniant dictis simplicibus Congregationibus, sicut non vocantur Confraternitates, sic nec sunt illæ, quæ in ista Clementina con-
33 tinentur. Siquidem certi iuris est, quod verba vbi non conueniunt, nec dispositio habet locum, *l. 4. §. toties ff. de dam. infecto, l. quod constitutum ff. de milit. testam.* Barthol. *in d. l. 4. §. pretor*, Germinian. *conf. 65. in princip. n. 2.*

34 Nec obstat quod Pontifex in d. Constitutione non solum loquatur de Confraternitatibus, sed etiam de Congregationibus, sæpè enim hac voce vtitur: ergo
35 quæcumque Congregationes comprehenduntur. Respondeo enim hic intrare iuris illud axioma, *verba debent intelligi secundum subiectam materiam, & naturam actus, cui applicantur. l. cum Pater d. donatum ff. de legat. 2. l. si vno*, & ibi Bartholus *ff. locati, l. sed et si possess. 11. §. item si ff. de iureiurando.* Cum ergo ex toto contextu Constitutionis constet ea, quæ in ea dicuntur, saltem *copulatim*, & maiori ex parte sumpta, solum esse propria Confraternitatum, non autem simplicium Congregationum, vtique dicendum solum de illis, non de istis loqui. Præsertim etiam, quia Confraternitates etiam vocantur *Congregationes* genericè loquendo, & ita Pontifex vtroque nomine potuit illas vocare.

36 Porrò dictas simplices, seu deuotas Congregationes non posse vocari *Confraternitates*, nec tales esse, ex eo etiam suadetur, quod secundum communem vsum, & modum loquendi, cui verba adaptari debēt, *l. librorum §. quod tamen*, vbi Bartholus *ff. de legat. 3. l. labeo ff. de supellectil. legat. l. cum de lanionis §. item ff. de fundo instruct.* neque in vrbe, neque alibi aliquę Congregationes vocantur Confraternitates, nisi habeant saccum, vel vestes, quibus ipsæ denotentur: &
37 merito quidem, cum ex habitu cognoscatur qualitas personæ, Vlpianus *in l. item apud Labeonem §. si quis virgines*, & ibi Barthol. *ff. de iniur.* vel aliqua insignia propria talium Confraternitatum, quia etiam ipsa denotant personarum qualitatem, Bartholus *in tract. de insignijs, & l. 1. ff. de offic. proconsul. l. sacrū de rer. diui.*

38 Cum igitur dictæ Congreg. deuotæ nullum afferant signum, neque in vestibus, nec alio modo, quo denotentur ipsorum personæ, proculdubio non erunt Confraternitates dicendæ, nec comprehendentur in d. Constitutione Clementis.

39 Ex quibus clarè colligitur tertia pars. Cùm enim istæ simplices Congreg. non sint veræ Confraternitates, nec cōprehensæ in Bulla Clem. VIII. nulla adest prohibitio quominus plures instituantur eodem loco, aut quod vna impediat aliquam aliam, siue eiusdem, siue diuersæ rationis sint. Etenim diuersorum diuersum est iudicium, *l. inter stipulationem §. sacram. ff. de verbor. obligat.* Barbosa axiom. 74. n. 6.

Ad minus tamen videtur Episcopum posse dispensare, vt non obstante quod vna Congregatio instituta sit in vno loco ab antiquo possit alia in eadem ciuitate institui, iuxta ea quæ dixi *tom. 2. Summæ quæst. Regular. c. 15. n. 8.* & declarationem S. Congregationis, quam ibi adduxi, & quam refert Ioannes Maria Nouarius *in Summa Bullarij part. 2. de Confraternitatib. & Congregat.* 40

SACRA CONGREGATIO.

SVMMARIVM.

Eminentissimorum Cardinalium dignitas. n. 1.
Eorum S. Congregationes. ibidem.
De S. Congregatione Rituum. n. 2.
Ipsa Consulta Ritus suos immutare non possunt Regulares. num. 3.
De Litanijs ab ipsa approbatis num. 4.
Quibus declarationibus ipsius fides adhibenda. numero 5.
De S. Congregatione Concilij. n. 6.
De ipsius declarationibus, earumque auctoritate, numero 7.
Quid quando fiunt non consulto Papa n. 8.
Quid si appareant contraria. n. 9.
Quæ habentur vt authentica. n. 10.
Quid de non sufficienter publicatis aut promulgatis. num. 11.
Sententia Rodriguez circa hoc n. 12.
Pro quibus casibus deseruiant. num. 13.
Semper veneranda. n. 14.
De S. Congregatione Regularium. n. 15.

SVNT Eminentissimi Domini Cardinales veluti membra, & pars Papatus, cum Summo Pontifice vnum corpus mysticum constituentes, & veluti coniudices cum ipso ad ardua Ecclesiæ negotia pertractanda, iuxta dicta *tomo 2. p. 1. cap. 9.* & supra verbo *Cardinalis.* Idcirco Sixtus V. in Bulla *Immensa æterni* anno Incarnationis Domini 1587. vndecimo Calendas Februarij, qui propterea correspondet anno Christi 1588. edita, in tomo 2. Bullar. Laërtij inter Constitutiones huius Pontificis *numero* 74. quindecim Congregationes ipsorum DD. Cardinalium instituit pro totius Ecclesiæ negotiis facilius expediendis. Quia tamen solum trium earum, scilicet Congregationis Rituum, Congregationis Concilij, & Congregationis Regularium notitia ad ipsos Regulares proprius spectat, ideo, aliis prætermissis, de illis solum aliqua in medium proferam, certa quidem pro certis, dubia verò, & opinabilia pro talibus dumtaxat statuendo, sub earum SS. Congregationum censura, quarum iudicio quidquid dixero submitto. 1

Et primò, loquendo de Sacra Congregatione Rituum. Ad huius Congregationis Cardinales, pro vt Sixtus in ea Bulla instituit, & declarat, hæc spectant. *Vt veteres Ritus Sacri, vbiuis locorum, in omnibus Vrbis, Orbisque Ecclesiis, etiam in Capella nostra Pontificia in Missis, diuinis officijs, Sacramentorum administratione, cæterisque ad diuinum cultum pertinentibus à quibusuis personis diligenter obseruentur, ceremoniæ si exoleuerint, restituantur, si deprauatæ fuerint, reformentur: libros* 2

de

de Sacris Ritibus, in primis Pontificale, Rituale, Ceremoniale, pro vt opus fuerit, reforment, & emendent. Officia diuina de Sanctis Patronis examinent, & Nobis prius consultis concedant. Diligentem quoque curam adhibeant circa Sanctorum Canonizationem, festorumque dierum solemnitatem, vt omnia ritè, & rectè, & ex Patrum traditione fiant, &c.

3 Ex quo fit, Regulares non posse inconsulta hac Sacra Congregatione communes veteres Ritus suarum Ecclesiarum immutare, nouos instituere, Sanctis officia concedere, aut aliquid ad ipsorum solemnitatem spectans de nouo efficere. Pro quo vide dicta *tomo 1. cap. 12. num. 33. & sequentibus, & cap. 21. n. 18. & sequent.*

4 Non solet hæc Sacra Congregatio approbare aliquas Litanias præter ordinarias impressas in Breuiario, & eas quæ de Beata Maria recitantur in Ecclesia Lauretana. Similiter, non solet passim concedere in Officiis ab ipsa approbandis aliud præter lectiones secundi nocturni. Ita enim habetur ex declarationibus eiusdem Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Congregatio pro Sanctis Ritibus 2.*

5 Quia tamen quam plures declarationes, decreta, seu decisiones sub huius Sacræ Congregationis nomine absque illius auctoritate impressæ circumferuntur, & allegantur, multæque ex ipsis alteratæ creduntur, & aliquæ forsan confictæ, ideo eadem Sacra Congregatio iussu Sanctiss. D. N. Vrbani VIII. die vndecima Augusti 1632. præcipit: *Huiusmodi declarationibus, decretis seu decisionibus, tam impressis, quam imprimendis, ac etiam manuscriptis, nullam fidem in iudicio, vel extra esse adhibenda, sed tantum illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem Congregationis pro tempore existentium munita fuerint.* Refert hoc decretum Barbosa *supra.* Ex eo autem infertur, aliis declarationibus, decretis, seu decisionibus huius Congregationis, quæ prædicto modo munitæ non fuerint, non esse fidem adhibendam, intellige certam, & indubitatam, ad minus enim probabilem fidem merentur, si à viro fide digno referantur.

6 Loquendo de Sacra Congregatione Concilij, Sixtus V. in relata Bulla circa facultates ipsius, hæc habet. *Eorum quidem decretorum quæ ad fidei dogmata pertinent interpretationem, Nobis ipsis reseruamus, Cardinalibus vero præfectis interpretationi, & executioni Concilij Tridentini, si quando in his, quæ de morum reformatione, disciplina, ac moderatione, & Ecclesiasticis iudiciis, aliisque huiusmodi statuta sunt, dubietas aut difficultas emerserit interpretandi facultatem, Nobis tamen consultis, impartimur.* Circa quæ grauissima inter Doctores controuersia est, an declarationes, decreta, seu decisiones huius Sacræ Congregationis sint solum doctrinales, id est solum habeant eã auctoritatem, quam habent sententiæ Doctorum Sapientum, an verò sint etiam decisiuæ, & auctoritatiuæ, ita vt habeant vim legis obligantis in vtroque foro. Quidam enim parum liberales in dictam Sacram Congregationem priorem partem sequuntur, alij benigniores posteriorem; alij verò rei decisionem à Sanctiss. expectandam dicunt, alij denique variis distinctionibus vtuntur, ego autem, vt dixi, quid probabilius mihi videatur, explicabo.

7 Et quidem loquendo de prædictis declarationibus, decretis, &c. factis ab Sacra Congregatione iussu Sanctissimi, vel ipso consulto, indubitata res est habere vim Legis, & esse decisiuas, & authoritatiuas. Ratio est, quia factæ sunt auctoritate Papæ, ergo habent eandem auctoritatem, quam haberent, si à Papa immediatè factæ fuissent, cum in moralibus idem sit facere per alium, ac facere per se. Salas *de Legibus. Tract. 13. disput. 21. sect. 12.* Peinnis *tomo 1. de Subdito quæst. 1. de obedientia cap. 25.* & alij communiter.

Quando verò, non fiunt ab eadem Sacra Congregatione, consulto Papa, aut ex mandato ipsius, pro vt sæpè contingit, magna lis est inter Doctores: Quam plures enim affirmant habere vim Legis, & esse decisiuas, & diffinitas, nec solum doctrinales; quam plures etiam id negant, vtriusque autem partis fautores referunt Diana *parte prima Tractat. 10. Resol. 29. & parte quinta Tract. 2. resol. 96.* & Barbosa *de iure Ecclesiastico lib. 1. cap. 4. num. 81.* Ego tamen affirmatiuam partem probabilissimam censeo, & ipsi adhærendum credo, cum limitatione tamen, quam ex ipsamet Sacra Congregatione inferiùs adducam. Ratio est primo, quia ipsamet Sacra Congregatio id declarauit, vt patet ex declaratione, quam referunt Garzia *de benefic. in præfat.* Zerola *in prax. Episcoporum parte prima,* Salas *de legibus disputat. 21. sect. 12.* Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Congregatio pro interpretat. Concil. Tridentin. 3.* Secundò, quia Sacra Rota huiusmodi decisiones veneratur, ad instar communis Legis allegat, nec eas in dubium reuocare solet vt patet in vna Auersana Beneficiorum tertia Iulij 1606. Panormitana Archipresbiteratus 5. Iulij 1620. Nicienss Parochiali 20. Maij 1624. Tiburtina Parochialis 27. Iunij 1626. & aliis apud Barbosam relatum, & Bonacinam *de Legib. disputat. 1. quæst. 1. punct. 8. numero 4.* Tertiò, quia licet in dicta Bulla Sixti Quinti non videatur concedi prædictæ Congregationi aliquid nisi solum facultatem interpretandi dubia circa statuta in Concilio, & id consulto Papa, quia tamen passim, & quotidie à multis annis ipsa Congregatio, sciente, consentiente, & Romæ præsente Summo Pontifice, nouas edit declarationes, decisiones, & decreta, cum solum in grauioribus dubiis ipsum consulat, proculdubio credendum est, ex tacita, vel expressa eiusdem Summi Pontificis concessione id fieri, ac per consequens omnes prædictas declarationes, &c. vim legis Pontificiæ habere. Rodriguez, *tom. 1. quæst. Regular. quæstione 11. art. 1. & 2.* Garzia *de Beneficiis vt supra.* Qui rectè ad intentum expendit, quod ex vsu Curiæ super huiusmodi declarationibus exequendis Papa Breue concedit, & Auditor Cameræ Monitorium, & quod à Rota recipiuntur absque vlla controuersia. 8

Nec obstat si dicatur, aliquas ex istis declarationibus esse inter se contrarias, ac per consequens fidem non mereri. Dicendum enim inter eas quæ iussu Papæ eduntur forsan non ita erit, sed siue inter eas, siue inter alias, talis contrarietas reperiatur, dicendum, quod etiam in legibus Pontificiis idem contingit, & tamen non propterea earum auctoritas euacuatur. Quemadmodum ergo lex Pontificia posterior, si est contraria priori eam derogare censetur, sic declaratio posterior Sacræ Congregationis, si est contraria, priori, illam derogabit. Sic fermè Bonacina *supra* ex Suarez, & Salas quos refert. Quibus adde Merollam *in disput. Theolog. tom. 2. disp. 4. dub. 12. num. 175.* 9

Limitatur tamen id quod dixi, de huiusmodi declarationibus, decisionibus, &c. scilicet esse auctoritatiuas, & habere vim legis; de illis solum loquendo, quæ *in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione* 10

ptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti; ac Secretarij eiusdem Congregationis pro tempore existentium munita fuerint. Ita enim declaratum est ab eademmet Sacra Congregatione die 2. Augusti 1631. in decreto authentico per Eminentissim. Cardinalem Vbaldinum, Franciscum Paulutium Sacræ Congregationis Secretarium subscripto, & in Typographia Camerali impresso. Cuius etiam meminit Barbosa *loco relato ex Collectan. Bullar.* Vbi etiam ex speciali Sanctiss. Domini N. Vrbani VIII. præcepto, aliis omnibus *Declarationibus tam impressis, & imprimendis, quam manuscriptis nullam fidem esse in Iudicio, vel extra à quoquam adhibendam*, decernitur.

11 Limitatur etiam, vt solum id teneat verum in declarationibus, decisionibus, &c. sufficienter publicatis, & promulgatis, cum enim ad hoc quod lex obliget necessariò requiratur illius promulgatio, vt colligitur ex *capitulo 1. de postulat. Prælat. §. verum*, ex S. Thoma 1.2. *quæst.* 90. *art.* 4. & aliis Theologis communiter, non est credendum Sacram Congregationem velle prædicta obligare, nisi præmissa dicta publicatione. Imo propterea, vt credo, præcipit, vt non adhibeatur fides nisi illis, quæ dicto modo sigillatæ, subscriptæ, & munitæ fuerint, quia illæ solum publicantur in Curia, & in locis ordinariè ad id designatis. Bonacina *supra* aliis relatis.

12 Nec obstat, quod ait Rodriguez *supra artic.* 2. scilicet, quod quamuis promulgatio requiratur ad hoc, quod lex aliqua noua obliget, non tamen est necessaria pro declarationibus legum antiquarum, quia cum declarationes sint quid accessorium legum, ipsis ab initio insunt, & ita cum illis publicantur. Licet enim hoc ita sit in rebus claris, & manifestis, tunc enim declarationes insunt legibus; sed non in rebus dubiis, & opinabilibus, in quibus possunt esse diuersæ opiniones circa intelligentiam legis, quales sunt huiusmodi declarationes, ac proinde pro illis erit necessaria noua publicatio, quia sunt veluti nouæ leges. Petrinis *supra*. Bonacina *supra*. Diana *dicta part. 1. Tract. 10. Resol. 29.*

13 Ex quo fit, quod positis prædictis conditionibus in dictis declarationibus, scilicet quod sint authenticæ, & promulgatæ, non solum deseruiunt pro illo casu singulari, pro quo sunt editæ, sed generaliter pro omnibus, ita vt Iudices omnes siue sæculares, siue Regulares debeant iuxta eas iudicare. Ratio est, quia sunt veluti leges generales, magnæ auctoritatis, Pontificiæ videlicet, ac per consequens deseruire debent, tam pro casu quo editæ sunt, quam pro similibus. Salas *supra*. Garzia *de Beneficijs supra*.

14 Casu etiam dato, quod aliquæ illarum nec authenticæ sint, nec publicatæ, quales sunt plures, quæ in hoc opere afferuntur, si tamen constet illas à Sacra Congregatione emanasse, tantæ quoque auctoritatis sunt, vt quantumuis fides eis non sit adhibenda, intellige certa, & indubia, neque iudicio nec extra, iuxta eiusdem Sacræ Congregationis declarationem superius adductam; nihilominus magnam inducunt probabilitatem, vtpote ab Eminentissimis Viris, pietate, doctrina, rerumque vsu præstantibus editæ, qui etiam Theologos, & Iurisperitos aliosque viros doctissimos ad consilium adhibere solent. Vide Suarez *lib. 6. de Legib. cap. 1. numero 6.* & Bonacinam *supra*.

15 Loquendo autem de Sacra Congregatione pro negotiis Regularium, ea instituta fuit à Sixto V. in dicta Bulla pro *Controuersiis, dubitationibus, consultationibusque ipsorum*, vt ait Pontifex. Vbi addit, *Causas verò quæ inter ipsos Reli[illegible]uses ori[illegible]rit, iuxta quarumcumque Religionum inst[illegible]rumque dispositionem Superiores illorum d[illegible] atque terminent.* Quo denotatur Dominos [illegible]les huius Congregationis, non debere Religios[illegible] causas definire, sed remittere Prælatis definiendas, & terminandas. Quare, si quid aliud in prax[illegible]ciant, credendum est eos ex expresso, vel tacito Summi Pontificis consensu id efficere. Conceditur etiam illis in dicta Bulla facultas decidendi contro[illegible]s inter ipsos Regulares exortas sine forma iudi[illegible]a Constitutionum Apostolicarum, & Visitationis Apostolicæ decretorum obseruantiam introducendi, dandi licentiam transeundi ad arctiorem Religionem, Apostatarum, & Eiectorum causas cognoscendi, Visitatores nominandi, ac obedientiam Subditorum erga Superiores, & beneuolentiam Superiorum erga subditos procurandi, *quasi Religiosorum omnium tutissimum perfugium*, vt ait Pontifex. Vide dicta *tom. 1. cap. 9. num. 4. & 6.*

CONSECRATIO.

SVMMARIVM.

Consecratio quid sit. num. 1.
Quomodo differat à benedictione ibid.
An pertineat ad Prælatos Regulares. n. 2.
Chrysma quid sit. num. 3.
Alia remissiuè. n. 4.

CONSECRATIO propriè dicta est Sacra Chris- 1
matis vnctio. Differt autem à benedictione, quod licet ea largè sumpta consecratio etiam dicatur propriè tamen loquendo consecratio non est, cum non sit Chrismatis vnctio, sed sacramentale quoddam, seu cæremonia Ecclesiæ ad petendum à Deo fœlicia, & bona. Azor. *to. 1. Instit. Moral. lib. 12. c. 20. q. 2.* Tambur. *de iure Abbat. tom. 1. disp. 11. quæsit. 1.* Quare, quæ propriè consecrantur sunt Episcopi, Ecclesiæ, Altaria, Calices, Patenæ. Quæ verò benedicuntur, dixi sup. verbo *Benedictio, & benedicere, num. 1.*

Ex quo fit, Consecrationem propriè, non pertine- 2
re ad Prælatos Regulares quantumuis priuilegiatos, sed solum ad Episcopos. Ratio est, quia Consecratio propriè fit Chrismatis vnctione, Chrismate autem non posse vti prælatos Regulares prædictos in aliquarum rerum benedictione, constat ex declaratione Sacræ Congregationis, quam retuli supra verbo *Altare n. 1.* & verbo *Benedictione, & benedicere num. 8. & 11.* & ex aliis, quæ adduxi supra verbo *Calix. n.* . Vnde priuilegia, quæ quoad hoc referuntur à Tamburino *supra disp. 23. quæsit. 2.* his temporibus vacant. An tamen pro aliquo casu durent dicam verbo *Ecclesia num. 5.*

Chrisma porrò, cuius vsus in benedictionibus 3
prædictis Prælatis Regularibus interdicitur, & de quo plura Vualdensis *tom. 2. de Sacrament. cap. 112. & 113.* est vnguentum ex oleo oliuarum, & balsamo confectum, Syluester *in Summa verbo oleum Sanctum numero 1.* Toletus *in Summa lib. 2. cap. 24. numero 2.* Annuatim debet esse confectum, ita vt peccatum sit sine necessitate veteri vti. *Cap. si quis alio de consecrat. dist. 4.* Syluester, & Toletus *supra*. Conficitur solum in die Cœnæ. *Cap. omni tempore de consecrat. dist. 4.* Syluest. *ibid.* Barbos. *de offic. & potest. Episc. Allegat. 31. numero 5.* Solum ab Episcopo.

S. Tho

S. Thomas 3. *part. quæst.* 72. *art.* 3. An verò id possit à Papa simplici Sacerdoti committi disputant Theologi, de quo aliàs.

Vide plura de hac re infra verbo *Ecclesia*.

CONSERVATORES.

De hac materia latè egi *to.* 1. *p.* 2. *c.* 10. per totum, vt vix aliquid addendum occurrat.

CONSTITVTIONES.

De hac etiam materia quatenus spectat specialiter ad Regulares, scilicet de Religionum Constitutionibus, & obligatione ad illas obseruandas latè quoque dixi *tom.* 1. *cap.* 8. Vide etiam infra verbo *leges Regularium*.

CONVERSI, ET CONVERSÆ.

SVMMARIVM.

De Conuersis remissiuè. n. 1.
Dubium de Conuersis Ordinis Minorum, an debeant habere vocem in electionibus. n. 2.
Id videtur conforme regulæ huius religionis. n. 3.
Verba regulæ. n. 4.
Regula est veluti amussis actionum Religiosorum. n. 5.
Regulæ definitio, ex Gregorio Nazianzeno. n. 6.
Regula est veluti anima Religionis. n. 7.
Regula est veluti alter Deus. n. 8.
Obiectio ex Diuo Bonauentura. n. 9.
Regula ista à Deo inspirata creditur. n. 10.
Pro sæculis futuris, etiam fuit conscripta. n. 11.
Sanctus Franciscus Prophetiæ Spiritu claruisse creditur. n. 12.
Lex, si voluisset, expressisset. n. 13.
Sanctus Franciscus noluit mutare aliquid de Regula, num. 14.
Quid ad Diuum Bonauenturam. n. 15.
Fauet caput octauum regulæ n. 16.
Num dici possit esse abrogatam à Gregorio Nono, numero 17.
Quid ad hoc dicendum. n. 18.
In vno, vel altero puncto Regulæ pro casu particulari dispensare admitti potest. n. 19.
Laici per Regulam ius habebant ad præfatam vocem, num. 20.
Quid si dicatur ipsummet Papam reuocasse hunc punctum Regulæ. num. 21.
A solitis fieri validum desumitur argumentum. numero 22.
An talis reuocatio fuerit facta ad instantiam fratris Eliæ n. 23.
An fuerit retardata ab ipso Papa. n. 24.
Obiectio ex ipsomet Gregorio IX. soluitur. n. 25.
Non fuisse talem reuocationem. n. 26.
Fuerunt in hac Religione aliqui laici, qui habuerunt officia. n. 27.
Inter Monachos antiquos, multi, qui erant solùm laici, erant Superiores. n. 28.
Non obstat cap. ex eo de elect. in 6. *n.* 29.
Ibi non est sermo de laicis fratribus. n. 30.
Colligitur ex cap. licet Romanos de constitut. in 6. *numero* 31.
Non expressa, non nocent. n. 32.
Glossa cap. ex eo. n. 33.
Textus cap. Messana de elect. n. 34.
Ibi videtur esse sermo de laicis sæcularibus. numero 35.
Nec obstat Clem. vt ij num. 6.
Loquitur de ijs, qui sunt Clerici, aut Choristæ. numero 37.
Glossa ibid. num. 38.
Et ex mente Pontificis. num. 39.
Quid de Concilio Tridentino. n. 40.
Innouatorium est Clem. vt ij. n. 41.
Declaratio Sacræ Congregationis. n 42.
Declaratio Pij Quinti, num. 43.
An subsistat, quia est viuæ vocis oraculum. n. 44.
Videtur subsistere, quia est mera declaratio. numero 45.
Non obstat, quod Vrbanus Papa eam appellet concessionem. n. 46.
Lata significatione, concessio dici potest. n. 47.
Votum Academiæ Sorbonensis. n. 48.
Laici Sancti Francisci acceperunt ius vocis habendæ ex cap. septimo Regulæ, n. 49.
Isti iuri derogatum non est per Constitutionem Gregorij Noni. n. 50.
Nec per alia iura. 51.
Dicti Fratres Laici, nihil præter ius, & æquum prætendere debent. n. 52.
Apud summum Pontificem eam vocem requirunt. numero 53.
Subscriptiones DD. n. 54.
Non videtur inconueniens quod detur ista vox actiua laicis. n. 55.
Quid de passiua. n. 56.
Decretum Concilij Tridentini. n. 57.
Promoti ad dignitates, & Prælaturas Regulares, confessiones fratrum solent audire. n. 58.
Alia munera solùm important administrationem. numero 59.

Similiter de hac materia sufficienter scripsi *To.* 1. *p.* 2. *capit.* 8. vbi per totum caput egi de Conuersis Laicis, Oblatis, Donatis, seu Commissis Religionum. Pariter etiam de fœminis, quæ inter Moniales Conuersæ vocantur, dixi *tomo primo capit.* 25. 1

In hoc loco commodè videtur apponi posse Consultum quoddam à me scriptum ad instantiam quorumdam Patrum Ordinis Minorum de Obseruantia, an scilicet expediens sit in ea Religione quod Conuersi seu laici vocem actiuam seu passiuam, aut vtramque habeant in electionibus suæ Religionis. Quod est hujus tenoris. 2

Consultum.

Ad dubium mihi propositum, an videlicet conueniens seu expediens sit, quod Conuersi seu Fratres laici in Ordine Minorum de Obseruantia præsertim, habeant vocem actiuam, vel passiuam, seu vtramque in electionibus quæ fiunt in hac Religione. Respondeo, in primis id videri satis conforme Regulæ huius Sacræ Religionis à Sede Apostolica, præsertim Honorio III. approbatæ. Capite enim septimo supponitur Ministros Prouinciales posse non esse presbyteros, ex quo infertur etiam nõ Sacerdotes posse habere tum vocem actiuam, tum etiam passiuam. Verba Regulæ sunt ista: *Si qui fratrum, instigante inimico, mortaliter peccauerint, pro illis peccatis, de quibus ordinatum fuerit inter fratres, vt recurratur ad solos* 3 4

Ministros Prouinciales, teneantur prædicti Fratres ad
eos recurrere quam citius poterunt sine mora. Ipsi ve-
rò ministri, si presbyteri sunt cum misericordia iniun-
gant illis pœnitentiam: si verò presbyteri non sunt, in-
iungi faciant per alios Sacerdotes Ordinis, sicut eis,
secundum Deum melius videbitur expedire. Quæ eo
maius firmitatis robur habent, quod Religionis Re-
gula est veluti amussis actionum Religiosorum, adeo
5 vt essentia illorum in hoc consistat quod Regulæ
adstringantur. Aliter enim non definiisset Gregorius
Nazianz. Iambic. 15. monachum sic: *Monachus*
6 *est qui viuit Regulæ & Deo.* Et quia Regula est veluti
anima Religionis ad differentiam statutorum, seu
7 Constitutionum quæ sunt quasi proprietates acci-
dentales eiusdem, iuxta dicta *to.1.c.8.n.1.* Hierocles
8 philosophus Regulam appellauit *Deam*, dum dixit:
Oportet leges patriæ tanquam Deos alteros obser-
uare.
9 Nec vis huius argumenti ex Regulæ authoritate
petiti communi effugio eneruatur, quod dicitur ex
D.Bonauentura in ipsius expositione: *Istud autem*
dictum est pro Ordinis principio, in quo erat raritas
sacerdotum: maximè quia S. P. Franciscus ex humi-
litate legitur Sacerdotium fugisse. Et quod quæ ali-
quando propter necessitatem sunt concessa in argu-
mentum trahi non possunt. *Cap. In argumentum*, vbi
Gloss. *in fig. casus de regul. iur. in 6. & ca. quod pro re-*
10 *medio 1.q.7.* Etenim cũ Regula ista, vt piè & veraci-
ter creditur à Deo inspirata fuerit, Deus autem præ-
scius omnino esset, quod Religio ista amplissimè in
Orbe super alias propaganda esset, sanè pro seculis
futuris etiam fuit conscripta, & non pro necessitate
11 *Ordinis in principio solum in quo erat raritas sacer-*
dotum. Quod etiam robur accipit ex eo quod S.Pa-
triarcha Franciscus prophetico Spiritu claruisse di-
gnoscitur: eo namque spiritu præuidere potuit
12 hanc sui Ordinis latissimam propagationem; ac per-
inde pro omni seculo venturo supponere quod non
sacerdotes possent in eo Ministri Prouinciales esse.
Huic enim intento aptè accommodatur vulgare il-
13 lud axioma *lex si voluisset expressisset.* Quod est de-
sumptum ex *l. vnica §. sin autem ad deficientis C. de*
caduc. tollend. l. si seruus §. Prætor ait ff. de adquir.
hered. Cap. Ad audientiam 2. de decim. & aliis iu-
ribus à Doctoribus communiter recitatis. Vrgetur
etiam, quod vt Bartholomæus Pisanus *lib.1. Confor-*
mit. fol. 110. cum Papa Honorius III. ex D. Fran-
14 cisc. Regula nonnulla immutare vellet; ipse sanctus
humiliter restitit dicendo, totam à Deo fuisse inspi-
ratam, vt propterea Papa diuino numine tactus, eam
prout iacet confirmauerit. Ex quibus elicitur tum
à Deo, tum à Christi Vicario, tum à Patriarcha
Francisco haberi quod in hac Religione etiam laici
Fratres actiuam & passiuam vocem in electionibus
15 habere possent. Quod attinet ad D. Bonauenturam,
cum nihil ipse afferat quo significet hoc Regulæ
statutum cessasse aut reuocatum esse, ex quo plures
extare cœperunt in Ordine sacerdotes, liquidò con-
stare videtur ex mente ipsius adhuc in Ordine per-
seuerare. Præsertim cum id confirmet exemplo pri-
mi Ordinis Institutoris Francisci, qui quamuis pri-
mus Generalis Minister esset, nihilominus Sacerdos
nunquam fuit.
16 Fauet & cap.8. sequens eiusdem Regulæ, vbi de
electione Generalis Ministri & Capituli generalis
celebratione sic dicitur: *Vniuersi Fratres vnum de*
Fratribus istius Religionis teneantur semper habere in
Generalem Ministrum & seruum totius Fraternita-
tis, & ei teneantur firmiter obedire. Vbi quemadmo-
dum nonnulli expendunt magni ponderis est quod
neque etiam pro Generali Ministro Ordinis Deus
Regulæ inspirator, Franciscus conscriptor & Papa
confirmator, nulla facta distinctione inter huius
Ordinis Religiosos, sacerdotes videlicet, vel non
sacerdotes, laicos, Fratres, vel non laicos, generaliter
dicant *Vniuersi Fratres vnum de Fratribus*, &c.
Cum tamen secundum rectam prudentiam explì-
care deberent quod Generalis iste Minister esset sa-
cerdos, aut presbyter, & solum à presbyteris, sacer-
dotibus, vel in sacris constitutis electi. Eo vel ma-
ximè quod in aliis cap. Regulæ, vt euidenter patet
ex 3. expressa & clara distinctio fiat Fratrum *Clerico-*
rum & Laicorum.
Si dicatur hæc & quæcumque alia ad intentum 17
puncta Regulæ abrogata fuisse à Gregorio IX. suc-
cessore Honorij III. Regulæ Confirmatoris. Etenim,
prout habet Alphonsus de Cassarubios *in Compend.*
priuil. Fratrum Minorum & aliorum Mendican-
tium, verbo Laici Fratres, quem sequitur Sigismun-
dus de Bononia *de elect. Prælat. p.2. dub.106. n.18.*
Miranda *in Man. Prælat. tom.2. quæst.9. art.2.* & alij
In Capitulo generali fuit electus quintus Minister
Generalis, præsente summo Pontifice Gregorio IX.
inhabilitati sunt Fratres ad Officia Ordinis, qui vs-
que tunc dicta officia, vt Clerici exercebant. Refert se
autem Cassarubius ad librum cui titulus est *Monu-*
menta Ordinis. Cæterum, præter quam hunc li- 18
brum videre non potui, vlterius notandum, quod si
huiusmodi statutum Regulæ reuocatorium ordina-
ria authoritate Ordinis factum fuit vel à Ministro
Generali ipsius, quem aliqui dicunt fuisse Hierony-
mum, vel Haymonem Anglum, eodem Gregorio
IX. præsente electum, valde dubitari potest de ip-
sius valore. Etsi enim, iuxta plurium sententiam,
quos sequor & refero *tom.1. cap.7. numero 29.* inte-
grum sit Religionis Prælatis in vno vel altero pun- 19
cto Regulæ, saltem pro casibus particularibus, &
particularibus Religiosis dispensare, quod tamen
queant punctum Regulæ, ab institutore Religionis
institutæ, & Sedis Apostolicæ authoritate approba-
tæ, eius præsertim, quæ omnino à Deo inspirata cre-
ditur, & quam propterea Pontifex Honorius in nul-
lo immutare voluit, difficilè sanè videtur. Eo quo- 20
que quod per ipsam ius videbatur datum dictis Fra-
tribus laicis ad præfatam vocem actiuam & passi-
uam. Nam vnicuique, quod suum est tribui & con-
seruari debet, *l. Iustitia §. Iuris præcepta, Instit. eod.*
tit. Cap. Nouit. de Iudic. in princ. & notat Imola *nu-*
mero 1. & omnes, latè Mandos. *super facul. A.C. in*
proœm. in verb. Quod suum est, & verb. vnicuique,
adeo vt tali iuri nec Pontifex ipse præiudicare so-
leat. *Cap. Super de offic. deleg. cum simil.* Gon-
zal. *super regul. 8. Cancel. Gloss. 15. §. 1. num. 74.*
Si tamen dicatur, huiusmodi puncti Regulæ re- 21
uocationem ab ipso Papa immediate factam esse,
certè magnus scrupulus erit de huiusmodi facto,
cum nec per Bullam, nec per rescriptum aliquod,
aut etiam per viuæ vocis Oraculum authenticum
constet, in re tam contentiosa, tantique momenti
pro tota Religione Patrum Minorum, in qua plures
aliæ similes, vel etiam minoris momenti declaratio-
nes ab hoc Pontifice, vel aliis factæ magna diligen-
tia & cura conseruantur. Cum præsertim à solitis
fieri validum desumatur argumentum. *l. si quid do-* 22
naturus ff. de vsufruct. l. quod si nolit. §. qui assidua
ff. de ædil. edic. l. Certi condictio §. si nummos ff. si
certum petatur, & aliis Iuribus ac DD. Et quid si di-
catur cum aliquibus huius Ordinis Scriptoribus,
non placuisse huiusmodi reuocationem eidem Gre- 23
gorio, & quod facta fuerit ad instantiam Fratris
Eliæ,

Eliæ, qui cum suis partialibus simplicitati & humilitati Franciscanæ aduersarij erant; imo quod ipse
24 Gregor. in alio Capitulo & quadam exhortatione per ipsum habita reuocationem præfatam veluti retractasse? Si enim hæc subsistant, actum contra aduersarios erit,& firmius manebit intentum nostrum. Pro qua historia consulendus doctissimus Annalista Lucas Vuadinghus tom. 1. annal, anno 1239. pag. 579. Ad quem etiam quoad factum huius consulti me remitto; solum enim ex iis, quæ videre potui meam sententiam in eo profero.

25 Nec refert si dicatur eundem Gregorium IX. *in capite Sacrosancta de elect.* generaliter decidisse laicos non posse etiam de consensu Prælati & Capituli habere ius eligendi. Quia indubitatum videtur ibi sermonem esse de laico seculari, aut seculari vitæ addicto, vt ex ipso textu manifestè colligitur, non de laicis Religiosis, & sub Regula viuentibus. Præterquam ibi Pontifex loquitur de quodam Comite qui ex vi cuiusdam compositionis cum monachis Cluniacensibus id prætendebat. Nos autem loquimur in casu valde diuerso, in quo agitur de iure quæsito ex vi Regulæ à S. Sede approbatæ, à Deo inspiratæ & ab eximiæ Sanctitatis viro Francisco institutæ, & nulli mutationi ex ipsius voluntate subiectæ, vt de dictis liquet.

26 Neutiquam etiam extitisse talem prætensam Regulæ reuocationem ab hoc Papa factam non leniter suadetur, quo etiam principale intentum fulcitur, ex consuetudine Religionis, quæ in oppositum, post illa tempora viguit. Ex historiis enim ipsius non solum apud aliquos pro comperto est, primum Patriarcham Franciscum Laicum Fratrem fuisse, quando in primum Generalem fuit electus, sed etiam Fratrem Bernardum à Quinctaualle ipsius
27 successorem, *& filium dextera* vocatum præ Fratre Elia, qui non rectè in suo regimine se gessit. Et libro etiam, cui titulus est *firmamentum trium Ordinum*, cum aliquot annis post Seraphici patris obitum conscriptus esset, similiter habetur vsque ad id tēpus laicos, sicut & Clericos officia Ordinis exercuisse. Reformatores Religionis numerantur Frater Gentilis de Spoleto, Frater Paulus de Trainchi, & Frater Thomas de Florentia idiotæ quidem in mundana sapientia, sed sapientes in schola Christi, & laici, vt scribitur. Illis adhæret Petrus de Melgar in Prouincia Lusitaniæ Guardianus. Et plures alij ex reformatione Patrum Capuccinorum. Demum ne actum agere videar, plena sunt Annalia huius Sacræ Familiæ similibus Fratribus laicis ad Ordinis Officia assumptis. Consulatur Reuerend. Pater Lucas Vuadinghus huius Sacræ Religionis celebris Annalista.

28 Et quid ni? Cum certo certius liqueat, Antonium, Hilarionem, Pachomium, Benedictum, & mille alios monachorum antesignanos, laicos (conuersos dicere possumus) solum extitisse,& cum hac simplicitate Prælatorum dignitatem copulasse. *Communiter tunc monachi etiam Abbates non erant Clerici*, inquit Suarez *tertio tomo de Relig. libro secundo capit.* 18. *numero octauo.* Et quod monachi ex sua institutione non essent Clerici sed laici; prout ex Diuo Dionysio *cap. de Eccles. Hierarch.* habet idem Suarez *supra libro tertio cap.* 3. *numero nono.* Ex his enim satis congruè elicitur hos laicos Minoritas, sicut propterea non excluduntur à Monachatu, sic neque à iure habendi vtramque vocem in Capitulis.

29 Nec obstat in contrarium *Cap. ex eo de elect. in 6.* vbi §. *In Ecclesiis* sic dicitur: *In Ecclesiis quoque regularibus vel monasterijs, hi qui non sunt tacitè vel expressè professi debent cum professis, vel Conuersi laici cum Clericis electionibus interesse.* Nam præterquam quod dici potest ibi non esse sermonem de conuer- 30
sis laicis Fratribus & religiosis quales sunt ij de quibus est sermo in præsenti, sed per Conuersos laicos intelligi alios qui in monasteriis Regularium esse solent sub Tertiariorum vel oblatorum nomine qui verè Religiosi non sunt, sed merè seculares & laici: vlterius etiam,& magis forsan ad rem dici potest per hunc textum non excludi vllo modo eas Religiones quæ ex priuilegio, statuto fundatione vel consuetudine oppositum habent, qualis in primis est Minorum Religio, quæ non solum his modis, sed ex Regulæ etiam præscripto id habet. Colligo hanc solutionem *ex capite licet Romanos de Constitution. in 6.* vbi Bonifacius Octauus hæc definit: *Quia* 31
tamen locorum specialium, & personarum singularium consuetudines & statuta cum sint facti & in facto consistant, potest probabiliter ignorare, ipsis, dum tamen sint rationabilia per Constitutionem à sede editam (nisi expressè caueatur in ipsa) non intelligitur in aliquo derogare. Et ex Regula illa, Non expressa non nocent, *ex leg. nonnunquam, ff. de condi-* 32
tion. leg. expressa 155. *ff. de regul. Iur.* ac ex Glossa huius *Capit. Ex eo, verb. electionibus* vbi sic habet: *Quid dices in quæstione facti in aliquo Ordine puta Humiliatorum vel Sancti Marci, vel in* 33
aliqua Ecclesia seculari præscripserunt laici Conuersi quod debeant ad electionem admitti & vocari, per hanc Constitutionem Clerici nolunt eos admittere, quæritur quid iuris. Dico quod de iure communi Conuersi laici ad electionem non admittuntur, vt hìc, sed Decretalis ista non tollit specialium locorum Ordinum vel personarum consuetudines præscriptas. Quæ etiam est doctrina Innocentij, Friderici, Vitalini, Angeli, Syluestri, Tabienæ, & aliorum quos referunt & sequuntur Sigismundus *de elect. dub.* 91. Samuellius *de election. disputatione septima Controuers.* 2. & alij. Si dicatur hanc expositionem contrariam esse textui *Cap. Massana de elect.* vbi Pon- 34
tifex inquit: *Edicto perpetuo prohibemus ne per laicos cum Canonicis Pontificis electio præsumatur. Quæ si fortè præsumpta fuerit nullam obtineat firmitatem, non obstante contraria consuetudine, quæ dici debet potius corruptela.* Facilè occurritur (prætermissa consideratione Suarez *quarto tomo de Religion. tract.* 8. *libro secundo capitulo quarto à numero quarto*) ibi esse sermonem de laicis omnino secularibus, non de 35
laicis religiosis, seu quod idem est, ibi esse sermonem de laicis professione & habitu, non verò de laicis neque professione neque habitu, quales sunt Conuersi Religionum. Ita enim post Innocent. & Hostiens. in capitulo secundo de institut. tradit Glossa in d. §. In Ecclesiis in fine, & post illos ex recentioribus Sigismundus & Samuellius relati.

Pariter nec obstat Clement. *Vt ij de ætat. & qua-* 36
litat. vbi Clemens Quintus in Concilio Viennensi determinauit: *Vt ij qui diuinis in Cathedralibus vel Collegiatis secularibus vel regularibus Ecclesiis sunt mancipati officiis, vel mancipabuntur in posterum ad suscipiendos sacros Ordines propensius inducantur: statuimus, vt nullus de cætero in huiusmodi Ecclesiis vocem in Capitulo habeat (etiamsi hoc sibi ab aliis libere concedatur) nisi saltem in subdiaconatus Ordine fuerit constitutus,* non solum propter dicta supra, scilicet quod huiusmodi decreto non derogetur Regulæ, statutis, consuetudini, &cet. Sed etiam quia vt patet

ex

ex illis verbis *ij qui diuinis* , &cet. *sunt manci-*
pati officiis vel mancipabuntur , &cet. *ad susci-*
piendos sacros Ordines promoueantur , manifestum
est loqui de illis qui sunt Clerici, aut Choristæ,
vt ita loquar: hi enim sunt Clerici illi qui diui-
nis sunt mancipati officiis, & quos inducere ad
37 susceptionem sacrorum Ordinum intendit Conci-
lium: non verò de Conuersis seu laicis fratribus,
cum ipsi nec sint mancipati diuinis officiis, nec ex-
pediat illos inducere ad susceptionem Ordinum,
sed potius quod maneant in sua vocatione. Vnde
38 Glossa *ibid. verb. Mancipatè* sic clarè ad intentum:
In his ergo qui non sunt deputati ad diuina officia,
quales sunt Conuersi vel professi laici, præcipuè in Ec-
clesiis regularibus nihil puto mutatum per hanc Con-
stitutionem, & sic saluum manet quod notatur de
elect. ex eo quod lib. 6. in fin. Et ita seruatur:
alias sequeretur quòd per hanc Constitutionem mo-
niales non haberent vocem in suis Capitulis; quæ
propter sexus fragilitatem non sunt Capaces Ordi-
num. Idem colligitur ex figura casus huius Clemen-
tinæ. Porro non fuisse in illa mentem Papæ aut
39 Concilij tollere vocem laicis fratribus Minorum
Ordinis non incongrue elicitur ex eo quod in alia
Clementina ab eodem Papa & Concilio edita, Cle-
mentina videlicet *Exiuit de Paradiso*, non solum
commendatur valde Regula S. Francisci, latéque ex-
plicatur, sed etiam, cum agitur de electione Ministro-
rum Generalium, vel Prouincialium per Fratrum
Capitula fieri decernit, nullo Clericorum, laicorum-
que discrimine posito, sicut neque in ipsa Regula
habetur.

40 Nec efficacius est id quod desumitur ex Concilio
Tridentino *sess. 22. cap. 4. de reformat.* illis verbis.
Quicumque in Cardinali vel Collegiata, seculari vel
regulari Ecclesia diuinis mancipatus officijs in sub-
diaconatus Ordine saltem constitutus non sit, vocem
in huiusmodi Ecclesiis in Capitulo non habeat, etiam-
si hoc ab alijs liberè fuerit concessum. Cum enim hoc
41 Conciliare statutum innouatorium sit Clemen. *vt ij*
de ætat. & qualit. prout constat ex verbis vtriusque,
& elicitur ex Stephano Vticynis & Barbosa *in Col-*
lect. Concilij ad hunc locum numero 1. exponendum
est sicut ipsa Clementina. Vnde quemadmodum de
ea dixi, per ipsam non derogari Regulæ statutis, con-
suetudini, &c. sic de isto decreto Concilij Tridentini
declarauit 6. Congregat. Cardinaliũ de anno 1573.
42 Gaspari Passarello Generali Minimorum, prout re-
ferunt Ioannes de Cruce *de stat. Relig. lib. 2. cap. 3.*
dub. 6. ad finem prima conclus. Sigismundus & Sa-
muellius relati, videlicet quod per ipsum non dero-
getur Constitutionibus Regularium. Et magis ex-
pressè nullatenus eo decreto excludi Fratres laicos
Ordinis Sancti Francisci declarauit Pius V. modo
referendus.

43 Hic enim Pontifex sanctitate & pietate, maximè
erga Regularium Ordines omni æuo celeberrimus
anno 1566. prout ex Bouerij annalibus & Consti-
tutionibus Patrum Capuccinorum quas referunt Si-
gismundus & Samuellius relati, declarauit Fratres
Clericos etiam non subdiaconos ac etiam laicos
posse habere vocem in electionibus huius Religio-
nis, non obstante decreto Concilij Trident. *sess. 22.*
cap. 4. quod his verbis describitur. *I Chierici quan-*
tunque non siano subdiacom, & anco i laici possено
hauere voce all' elettion per dichiaratione e concessio-
ne di Pio V. di san. mem. non ostante il decreto del
Concil. Trident. sess. 22. cap. 4. de reform. Nec dicatur
44 huiusmodi declarationem eo quod viuæ vocis ora-
culo facta sit nullius esse valoris, eo quod poste-
riores Pontifices scilicet Gregorius decimusquin-
tus & Vrbanus Octauus omnia viuæ vocis oracula
Religionib. à summis Pontificibus prædecessoribus 45
concessa diplomatibus datis reuocauerunt. Vt enim
dixi *tomo primo summ. cap. 3. numero 21. & infrà*
verb. Oracula viua vocis numero 5. per dictas Bul-
las Pontificias solum reuocata sunt ea viuæ vocis
oracula, quibus aliqua gratia, priuilegium, aut in-
dultum Religionibus conceditur, non autem ea
quæ sunt merè declarationes aux explicationes.
Peyrinis *tomo secundo priuileg. Minim. in Constit. 8.*
Pauli Quinti numero primo, Nouarius *in Lucerna*
Regular. verb. Priuilegia numero quinto. Bordonus
resol. 31. numero 7. Cum ergo hoc viuæ vocis ora-
culum nullam gratiam, priuilegium aut indultum
Religioni Minorum concedat, sed solum declaret
ius antiquum Religionis Regula & consuetudine
firmatum, nullatenus abrogatum censeri debet a
Gregorio Decimoquinto & Vrbano VIII. Nec 46
refert quod idem Vrbanus in Breui de anno
1637. pro Patribus Capucinis dato præfatum viuæ
vocis oraculum Pij V. concessionem appellauerit;
ex quo elici videtur non fuisse meram declaratio-
nem iuris vocis actiuæ & passiuæ, quod olim Fra-
tres laici habebant. Respondeo enim quod cum 47
concessio sit idem quod datio seu donatio in bonum
alterius, & declaratio hoc habeat, ideo saltem in
lata significatione potest vocari *concessio*. Et si non
in propria, quia vt sic declaratio nihil noui con-
fert, aut facit, *l. hæredes palam § si quid ff. de te-*
stament. l. adeo §. videtur, ff. de adquir. rer.
domin. & aliis iuribus & DD. apud Barbosam
axiom. 66.

Extat etiam prudens votum Sorbonensis Acade- 48
miæ, in quo plura ex iis quæ adduxi continentur,
& ideo illud hoc loco referendum. *Nos in sacra*
Theologia facultate Parisiensi Doctores Sorbonici se-
nemus Fratres Minores Capucinos laicos iam inde
ab institutione sui Ordinis, supponitur cap. septimum
Regula Sancti Francisci, accepisse ius actiuæ & passi-
uæ vocis, illudque perpetua consuetudine confirmatum 49
etiam nunc retinere: isti iuri derogatum hactenus non
esse Constitutione Gregorij Noni, ob hanc moderatio- 50
nem (nisi consuetudine aliud fuerit introductum)
quia constat circa tempora Gregorij Noni, ac deinceps
è Fratribus laicis Superiores fuisse: non item Cap. 51
Ex eo de elect. in 6. cum in eo præterquam quod solos
non Professos & Conuersos ab electionibus excludit
specialiter & expressè non derogetur isti iuri Fra-
trum laicorum, & tamen per Constitutionem nouiter
editam nisi, expressè caueatur in illa, locorum specia-
lium & personarum singularium consuetudinibus &
statutis non derogetur c. licet Romanus de Constitut.
in 6. Non denique Clement. I I. de ætat. & qual.
aut illo capite quarto sess. 22. Concilij Tridentini qui-
bus nihil statuitur circa monasticas & claustrales do-
mos, sed tantum circa eos qui in Cathedralibus &
Collegiatis Ecclesiis siue secularibus, siue regulari-
bus diuinis Officiis mancipantur, quos metu amit-
tendi iuris actiuæ & passiuæ vocis ad suscipiendos
Ordines induci conueniens fuit. Vnde censemus dictos
Fratres laicos nihil præter ius & æquum, sed conue- 52
nienter isti solicitudini facturos quæ contenta suis re-
gulis & seruata per consuetudinem iura sarta tecta
transmittere debent in futurum, si legitimis ac con- 53
gruentibus modis agant apud summum Pontificem, &
ea qua par est humilitate consequi conentur, nec ius
actiuæ & passiuæ vocis è suis regulis & perpetua con-
suetudine ad transmissum solum accepisse iudicentur
a Pio V. viuæ vocis oraculo aut vi præfati Breuis sum-
mi

mi Pontificis Vrbani VIII. quod ius illud nomine priuilegij vocat, in posterùm detrahatur. Actum Parisiis in Sorbona die 15. Septembris anno Domini 1640.

54 *Mulot Decanus facultatis Parisiensis & senior domus Sorbonicæ.*

N. Ysambert Doctor & Professor Regius in Theologia.

Troger Doctor Sorbonicus sacra totius facultatis Syndicus & Pastor Ecclesiæ Parochialis S. Nicolai è Cardineto Parisiensis.

I. Charton Doctor Sorbonicus & Ecclesiæ Parisiensis summus Pœnitentiarius.

M. Grandin Doctor Sorbonicus & moralis Theologiæ Professor.

Vela igitur colligendo, & sub censura sanctæ Sedis
55 dis Apostolicæ, ad quam huiusmodi rei declaratio omnimode spectat, dicendum primò quoad vocem actiuam istorum Conuersorum, seu fratrum laicorum non videri inconueniens quod ipsam habeant in electionibus suæ Religionis. Tum quia id satis cõgruum est Regulæ & consuetudini huius S. Familiæ. Tum etiam quia id videtur intendisse S. Patriarcha Franciscus qui Spiritu humilitatis ductus maximam in sua Religione æqualitatem introducere volebat. Tum præterea quia etiam est vsus Religionis Minimorum S. Francisci de Paula ex declaratione S. Congregationis in superioribus relata, prout colligitur ex Passarello *in priuileg. Minimor. in annot. super cap. Concilij Tridentini*, & Pelizario *in Manuali Regularium to. 2. tr. 9. cap. 2. sect. 2. n. 92.*

56 Cæterum loquendo de voce passiua dictorum fratrum laicorum distinguendum videtur. Vel enim est sermo de voce passiua ad Dignitates seu Prælaturas Regulares, vel munera habentia curam animarum; vel solum ad alia munera, quæ nec dignitates, nec Prælaturæ sunt, nec important curam animarum; qualia sunt Discretatus, Societatus, Diffinitoriatus, &c. & de prioribus dicendum nullatenus ad illa habere debere præfatos laicos vocem passiuam; bene tamen de posterioribus. Ratio primæ partis est, *ex cap. Tuam de ætate, & qualit.* vbi ad tales dignitates, &c. requiritur quod eligendus sit in sacris, vel saltem postea constituatur. Quod notant Butrius & Panormitanus *ibid.* Biaxius *in direct. election. p. 2. c. 9 n 2.* & Rota *decis. 647.* coram Seraphino, ac sequuntur post alios Sygismundus *supr. dub. 41.* & Samuellius etiam supra controuers. 3. Secundo ex Conci-
57 lio Tridentino *sess. 24. de reform. cap. 12.* ibi *Nemo igitur deinceps ad dignitates quascumque quibus animarum cura subest promoueatur, nisi qui saltem vigintiquinque suæ ætatis annum attigerit, & in Clericali Ordine versatus doctrina ad suum munus exequendum necessaria, ac morum integritate, commendetur.* Etsi enim solum videatur loqui Concilium de Clericis, aut Ecclesiis secularibus, non de monachis aut Ecclesiis Regularibus; nihilominus quia stylus Curiæ & praxis Religionum est in contrarium, ideo illi standum. Eo præsertim quod veluti ex natura rei isti ad dignitates & Prælaturas Regulares assumpti debent saltem in multis casibus confessiones subditorum audire, prout colligitur ex decretis Clementis VIII. *super casuum reseruatione*, ad quod requiri-
58 tur Ordo nedum sacer, sed etiam Sacerdotalis. Ratio verò secundæ partis sumitur ex opposito fundamento, & quia id nullo iure communi prohibetur: nec ad illa exercenda requiritur Ordo, cum solum impor-
59 tent meram administrationem seu iurisdictionem externam, & in foro contentioso. Et quia isto modo posset teneri media quædam via, quæ iuxta rectam prudentiam semper est sequenda. *§. penult. Instit. Quibus ex Causis manum. non licet, §. Cum ex aliena, Instit. de rer. diuis.* Thomas de Thomas. *in florib. leg. regul. 168.* Tuschus *pract. Concl. tom. 5. lit. M. Concl. 170. per totam.* Videndi Sigismundus & Samuellius relati, & doctissimi authores huius Seraphicæ Religionis.

CREDO.

QVANDO debeat in Missis omitti scripsi *tomo 1. cap. 21 num. 27.* Vide Barbosam *in Collectan. Bullarij verbo Credo.*

CRVX QVOAD REGVLARES.

SVMMARIVM.

Quomodo non inferenda in Parochias pro defunctorum corporibus deferendis. n. 1.

An deferenda in processionibus cooperta. ibid.

An Cruces, vel noua insignia ferenda in processionibus. num. 2.

Quomodo ponenda in altari. n. 3.

Cruce pectorali qui possint vti. n. 4.

DE Cruce quomodo non inferenda à Regularibus in Parochias pro defunctorum corporibus deferendis, nisi sub certis conditionibus à Sacra Congregatione designatis, dixi *tom. 1. cap 10 nu. 18. & tom. 2. cap. 1. n. 31.* Similiter quomodo Crux non sit deferenda à Regularibus in processionibus publicis nisi cooperta velo, seu panno, dixi eo *cap. 16. num. 19.* Pro quo extat declaratio Sacræ Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Crux*, & apud Ioannem Nouarium *in Lucern. Regular. verbo Crux, numero primo.* An etiam aliqui Prælati Regulares Cruces benedicere possint, dixi suprà verbo *Benedictio, & benedicere.* 1

Ex eiusdem etiam Sacræ Congregationis declaratione habetur primò, non licere ferre in processionibus Cruces, vel noua insignia præter solitum. Secundò, Presbyteros alienius Parochiæ non posse Crucem propriam erigere in processionibus, sed incedere debere sub Cruce Parochiæ. Tertiò, quod in funeralibus vna tantum Crux deferri debet, & illius Ecclesiæ ad quam corpus defuncti defertur, dummodo non interueniat Capitulum Cathedralis, sub qua omnes funus associantes incedere debent. Barbosa *supra.* Apud quem, & Nouarium relatum de Cruce erigenda à Patribus Capuccinis. 2

Crux necessario debet esse in Altari, vt in ipso celebrari possit, ita enim habetur ex Regulis Missalium, & Cæremonialium vsuque Ecclesiæ; licet hæc obligatio non videatur peccati mortalis, secluso contemptu, cum res non sit adeo grauis. Suarez *tertio tomo in tertia parte disputatione octuagesima sect. 6. §. Quartò addere.* Bonacina *de Sacrament. Eucharist. disputatione quarta quæstione vltim. puncto nono numero vigesimonono.* Notant autem aliqui posse poni Crucem in Altari ornatam aliquibus paruis Reliquiis, quamuis ipsæ Reliquiæ aliàs poni non possent, eo quod non sint approbatæ. Ratio est, quia tunc non ponuntur tales Reliquiæ propter 3

pter se,aut vt adorentur, sed per accidens ad ornatum Crucis. Sanchez *tomo primo in Decalog. lib. 2. cap. 43. numero decimoseptimo.* Diana *parte quinta Tractatu quinto Resolut. trigesimaquinta.* referens Castrum Palaum.

4 Posse Cruce pectorali vti aliquos Abbates ex priuilegiis ipsorum habet Tamburinus *de Iure Abbat. tom.1.disp.20.quæsit.1.num.11. & 24.* Nota tamen hæc priuilegia non communicari Prælatis Regularibus aliorum Ordinum, quantumuis communicationem generalem omnium priuilegiorum aliarum Religionum habentibus, propter dicta supra verbo *Altare numero tertio*, & verbo *Baculus numero tertio*, scilicet, hæc priuilegia concessa esse Abbatibus, quia ipsi habent vsum Insignium Pontificalium vt Episcopi.

DARE, SEV DONARE Quoad Regulares.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. numero 1.

Qualiter donare sit prohibitum Regularibus à Clemente Octauo adhibita declaratione sub Sanctissimo D. Nost. Vrbano. ibid.

Quid prohibitum à Clemente VIII. & quibus personis. num. 2.

Qualiter id prohibitum. n. 3.

Bona ex quibus prohibita est donatio. n. 4.

Prohibita est etiam donatio inter ipsos Regulares. numero 5.

Quomodo id intelligendum. ibid.

Erogare seu expendere in alicuius honorem etiam ipsis prohibitum. n. 6.

Quid ex Declaratione sub Sanctissimo Dom. Nostro Vrbano. ibid.

Casus in quibus licet Regularibus munera largiri. numero 7.

An in alijs casibus id liceat. n. 8.

An etiam quando propterea non dissipantur bona Religionis. num. 9.

Quid decernatur in Declaratione sub SS. D. N. Vrbano. num. 10.

Quomodo moderata Constitutio Clementis Octaui. num. 11.

Quæ notanda circa prædictam Declarationem. numero 12.

Qualiter recipientes aliquid à Regularibus teneantur ad restitutionem. num. 13.

Quomodo id declaratum. ibid.

Pœna imposita contra Regulares aliquid donantes. numero 14.

Qualiter illa intelligenda. n. 15.

Quid si Religiosus successiuè plura modica donauerit. num. 16.

De absolutione à prædictis pœnis. n. 17.

Quomodo publicanda Constitutio Clementis, & Declaratio ipsius sub Sanctissim. D. N. Vrbano numero 18.

Quibus pœnis afficiantur non publicantes. ibid.

De prohibitione contra dantes aliquid in Curia pro gratia, seu iustitia obtinenda. n. 19.

Constitutio Bonifacij VIII. ibid.

Confirmatio ipsius à Gregor: XIII. num. 20.

Quomodo intelligenda ista Constitutiones. n. 21.

Quas personas comprehendant. num. 22.

Quid intelligatur nomine gratiæ, *vel* iustitiæ. *numero 23.*

Quid per illud apud Sedem Apostolicam. *n. 24.*

Quomodo id ampliandum. n. 25.

An intelligatur Curia, & domus Papæ, n. 26.

Quæ actiones sint prohibitæ. n. 27.

Pactum seu promissio. n. 28.

Receptio promissionis. n. 29.

Dare quidquam ex pacto seu promissione. n. 30.

Recipere aliquid. n. 31.

Quid per paruum *intelligatur. n. 32.*

An facere promissionem de quacumque re sit prohibitum, n. 33.

An recipere promissionem. n. 34.

An dare, seu recipere. n. 35.

An dare ex liberalitate, ex consuetudine, pro salario, &c. num. 36.

An pro gratia, vel iustitia iam obtenta. n. 37.

An non secuto effectu. n. 38.

Pœna contra transgressores. num. 39.

Quis absoluat ab illis. ibid.

Cum qua conditione. n. 40.

Gratia seu iustitia accepta irrita sunt. n. 41.

Denunciari debent transgressores. n. 42.

Actiones prohibitæ à Gregorio XIII. n. 43.

Pœna contra transgressores. n. 44.

Quomodo intelligenda. n. 45.

DE hac materia prout specialiter spectat ad Regulares aliqua dicta sunt in tomis præcedentibus. Primò enim quod illi nihil donare possint, dixi *tomo primo capit. 6. à numero 46. præsertim 52. & tomo secundo cap. 19. à numero 54.* Similiter qualiter nihil possit dari aut recipi pro ingressu Nouitij in Religionem, dixi eo *tom. 1. cap. 9. num. 37. & cap. 24. numero 30.* Item de donationibus Nouitiorum qualiter aut quomodo faciendæ, eo *cap. 24. à numero 32.* Modo tamen duo præcipuè discutienda sunt, primùm de donationibus Regularium prohibitis à Clemente VIII. in Constitutione *de largitione munerum*, quæ incipit *Religiosæ* anno 1594. 13. Kalend. Iulij edita quæ habetur in 3. tom. Bullar. Laërtij inter Constitutiones Clem. VIII. *num. 28.* Et si enim ea, vt dixi *tom. 1. cap. 6. num. 55.* multis in locis recepta non est, vel saltem non eo rigore quo verba ipsius sonant, vt dixi *tom. 2. cap. 19. num. 54.* Nihilominus prætermittenda non est, tum quia inter magis timoratos est in vsu, tum quia videtur innouata in decretis Sacræ Congregationis *de Apostatis, & eiectis* sub SS. D. N. Vrbano, vt dixi dicto *cap. 6. numero 55.* Tum præcipuè, quia idem SS. D. N. Vrbanus nuper dum huic tomo Summæ edendo incumbebam sub die 16. mensis Octobris anni 1640. litteris datis in forma Breuis, confirmauit, & approbauit Declarationem quandam prædictæ Constitutionis Clement. VIII. factam à Congregation. nonnullorum Prælatorum Romanæ Curiæ ab ipso SS. D. deputata, & coram Eminentissimo Cardinali S. Onuphrij habita, in qua præter alia inferiùs referenda de dicta Constitutione Clement. VIII. sic habetur. *Quam in reliquis eius partibus eadem Sanctitas omnino obseruari iubet, & quatenus opus sit, innouat, quemcumque prætensum non vsum, aut prætensum vsum, seu prætensam consuetudinem damnando, & irritando.* Modo ergo his temporibus, exclusa quacumque non receptione dictæ Constitutionis Clementis, seu etiam consuetudine in contrarium eidem Constitutioni stare debent Regulares omnes, iuxta Declarationes tamen dictæ Congregationis, quas suis locis inferimus. Secundum; de 1

quo

quo agetur in præsenti erit de donationibus, & promissionibus pro gratia seu iustitia obtinenda in Curia iuxta Constitutiones Bonifacij VIII. Greg. XIII. & Clementis VIII. In quibus etiam specialis mentio fit ipsorum Regularium.

2 Quoad primum ergo Clem. VIII. in dicta Constitutione verbis relatis dicto *cap. 19. num. 55.* Regularibus personis vtriusque sexus omnem, & quamcumque largitionem interdicit. Vnde quoad personas quibus interdicitur hæc largitio comprehendit Constitutio hæc omnes Religiosos, & Religiosas, non tamen milites Regulares, vt patet ex contextu, & dixi *tom. 2. cap. 5. num. 20.* nec etiam Tertiarios, Pinzocheras, Oblatos, seu Oblatas non emittentes tria vota quia tales re vera Religiosi non sunt, maximè quoad hæc odiosa. Sorbus *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo dare in exposit. huius Bullæ §. & dum dicitur* Bartholomæus à Sancto Fausto *in Thesauro Relig. lib. 8. quæstion. 205.* Nec etiam Nouitios, aut Nouitias, propter eamdem rationem. Idem *quæst. 106.* Secus dic de eo qui facta professione in vna Religione transiuit ad aliam in qua est Nouitius. Ille enim verè est professus prioris Religionis. Bonacina *in Tractat. de largitione munerum punct. 2. numero 5.* Comprehendit etiam Religiosos, siue Religiosas extra claustra existentes, quia locus non eximit ab obseruantia Constitutionis Pontificiæ. Sorb. *supra §. sed illa persona.* Bartholomeus à Sancto Fausto *supra quæstione 207.* Quid sentiendum de Religiosis habentibus beneficia Ecclesiastica dixi *tom. 2. capite 18. numero 33.* De Episcopis autem Religiosis dicendum non comprehendi hac Constitutione, quia ipsi habent tam liberam administrationem bonorum sui Episcopatus quam alij Episcopi non Regulares, iuxta dicta *tomo primo capite 17. num. 5. & 6.* An vero possint testari agunt Rodriguez *tomo 3. quæstionum Regularium quæstione 69. artic. 4.* Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 6. n. 10.* & alij. De quo alibi.

3 Quoad modum etiam largiendi interdicitur prædictis aliquid elargiri, prout ait Pontifex in Bulla, *directè, palam, vel occultè, tam communi, quam particulari, & proprio nomine, etiam sub quouis Statuti, vel consuetudinis, seu verius corruptelæ, aut alio prætextu, vt quacumque causa*, Et infra *non solum per se, sed etiam per alios.* Vnde fit, quod Regulares commodantes, vel mutuantes aliquid animo non repetendi, vel etiam condonantes aliquod debitum, transgrediantur hanc constitutionem, quia hoc est indirectè donare. Sorbus *supra vers. tertia generalitas.* Regulares autem vendentes aliquam rem etiam infimo pretio, probabile est non transgredi dictam Constitutionem, ac per consequens quod possunt Moniales, verbi gratia, res quas elaborant vendere exiguo, seu infimo sui laboris pretio contentæ, quia non alienant aliquid adquisitum Monasterio, quod solum videtur prohiberi dicta Constitutione, sed tantum non adquirunt id quod possent adquirere. Bonacina *supra punct. 1. numero quinto* Diana *part. 1. Tract. 6. de paupert. Religios. Resol. 6.* Tamburinus *de Iure Abbatissar. disputatione 9. quæsit. 2.* Vide dicta *tomo primo cap. 19. n. 60.* An vero possint Religiosi sæcularem volentem illis dare aliquid, rogare vt dent, verbi gratia, consanguineo suo dixi *tomo primo capite sexto, numero 47.* Vide de hoc Sossam *in explicat huius Bullæ numero 73.* Fagundez *in secundo Eccles. precept. libro 8. capitulo 7. numero 18.* & Diana *supra Resolut. 8.*

4 Bona porro ex quibus largitio hæc prohibetur, vt constat ex verbis Bullæ, quæ dicto *tom. 2. capit. 19. numero 54.* retuli sunt bona, siue communia Monasteriorum, siue particularia Religiosorum, aut quomodocumque eis applicata seu appropriata, & quocumque etiam modo ab illis adquisita. Existimat autem Beia *in responsionibus cas. conscient. part. 5. casu 32.* primo, Religiosum de iis quæ possidet facultate Sedis Apostolicæ posse ad libitum disponere in licitos, & honestos vsus, & de his donare absque suorum Superiorum licentia; præsertim intuitu pietatis, quia bulla solum loquitur de donatione eorum quæ sunt subiecta reuocationi, & dispositioni Prælatorum, qualia non sunt ea quæ Religiosus possidet de indulto Sedis Apostolicæ. Hæc tamen solum sunt vera, quando Papa concederet liberam administrationem independenter à Prælatis Religionis, quod raro contingit. Quando enim pensionem, vel peculium Religioso concedit, solum illi tribuit vsum illius, non dispensando in voto paupertatis, neque in ista Constitutione Pontificia. Secundo ait Beia, quem sequitur Diana *supra Resol. 19.* quod si ea quæ Religiosus adquirit dantur sibi à Prælato ad proprium vsum, ita vt de illis neque Prælato, neque Conuentui rationem reddat, sed suo commodo, & damno impendat, potest tunc totum quod parcè viuendo sibi detrahit pio fine aliis donare. Nam si ea potest in vsus corporis conuertere, multo magis in vsus animæ. Vnde infert quod quando Prælati Mendicantium concedunt Magistris sui Ordinis, qui cathedras in publicis Vniuersitatibus legunt, redditus omnes ipsarum ad vsum proprium, posse illos de iis quæ parcius, & Religiosius viuendo sibi supersunt, consanguineis pauperibus subuenire. Hoc tamen non placet Bonacinæ *supra punct. 2. numero 4.* & ait, quod Beia nimium laxare videatur habenas in hac materia; eo quod cum Religioso non detur libera administratio illorum bonorum, sed tantum limitata pro sui sustentatione, & victu, non potest illa in alios vsus expendere, nisi seruatis seruandis. An vero saltem per modum eleemosynæ istæ donationes licitæ sint, inferius dicetur.

Prohibetur etiam in hac Constitutione quæcumque largitio seu donatio munerum inter ipsos Religiosos, iuxta dicta *tomo primo capite 6. numero 54.* 5 Quia tamen huius prohibitionis causa assignatur à Pontifice, *Ne praua ambitione impulsi pro consequendis in sua Religione gradibus, & dignitatibus, alter alterius gratiam, aut beneuolentiam aucupetur.* Ideo probabile est, non incurrere pœnas huius Constitutionis Religiosos qui alio titulo præter quam dictæ ambitionis aliis Religiosis munera donant. Lex enim fundata in præsumptione cessat, quando cessat ipsa præsumptio *leg. cessante de Appellat.* Diana *supra Resolut. 18.* Tamburinus *supra disputatione 9. quæsit. 9.* post Ioannem Valerum *in different. vtriusque fori verbo munera numero 82.* Requiritur tamen licentia Prælati implicita, vel explicita, generalis, vel specialis, iuxta leges, vel consuetudines Religionum. Tamburinus *supra.* Quia vero in eadem Constitutione Clementis dicitur licentiam istam, quæ requiritur ad largitiones istas munerum inter ipsas personas Religiosas debere esse *in scriptis*, ideo in Declaratione, de qua supra *numero primo*, dixi factam fuisse à Congregatione Prælatorum sub Sanctissimo Domino Nostro Vrbano, declaratur, quod quando non est suspicio ambitionis sufficiat licentia *etiam ore tenus* concessa. Quo denotatur, quod si sit talis suspicio (intellige rationalis, & cum fundamento) requiratur

requiratur dicta licentia etiam *in scriptis*. Nota etiam ex eodem Clemente solum debere esse *rerum minimarum*, vt in eius Constitutione dicitur.

6 Prohibentur etiam Regulares erogare, seu expendere pecunias in alicuius honorem illis verbis, *Insuper prohibemus ne vnquam eisdem Regularibus liceat vllas pecunias quoquomodo erogare in alicuius etiam benefactoris aut Protectoris, vel Ordinarij honorem, etiam occasione transitus, vel primi ingressus, aut ad beneficiorum acceptorum memoriam, gratique animi testificationem, seu pro prædictis personis quauis auctoritate, seu dignitate fulgentibus honorifice, lautè, & opipare excipiendis, seu pro quibusuis conuiuiis eisdem, aut cuiuis alteri quacumque occasione, vel causa exhibendis, vel pro comessationibus, aut compotationibus quibusuis personis tam eiusdem Ordinis, Congregationis, Monasterij, Domus, aut loci, quam extraneis largiendis aut pro exhibendis spectaculis etiam piis intra Ecclesiam, Monasteria, & domos sacras, seu pias, vel extra eas, in quibusuis publicis, aut priuatis, sacris aut profanis locis, etiam vbi Sanctorum, & Sanctarum vita aut res piæ gestæ etiam in memoriam passionis dominicæ populis spectandæ proponuntur, aut alias in prædictis, siue in quibusuis rebus superuacaneis, ad pompam, & ostentationem, aut ad oblectationem, vel paucorum lucrum, & priuata commoda quomodolibet pertinentibus.* Ex eo autem quod Pontifex addit verba illa *honorificè, lautè, & opiparè*, probabiliter colligitur non interdici Regularibus præbere prandia, seu conuiuia moderata, & honesta, dictis, vel aliis personis benemeritis. Sossa *in expositione huius Constitutionis numero* 91. Tamburinus *supra quæsit.* 3.*numero* 11. & 12. Cui consonat supradicta Declaratio sub Sanctissimo Domino Nostro Vrbano, in qua sic habetur ad intentum. *Comessationes autem, compotationes, & conuiuia in excipiendis præsertim Benefactoribus, Protectoribus, vel Ordinariis honorificè, & lautè, de quibus in* §.5. & 6. *eiusdem Constitutionis, censeri tantummodo prohibita, si decentiæ status Regularis aduersentur.* Vbi notanda illa vox *præsertim*; ea namque denotantur idem dici debere etiam respectu aliarum personarum similium, cum illa tamen conditione *si decentiæ*, &c.

7 Sunt tamen aliqui casus in ipsa Constitutione contenti, in quibus licita est Regularibus largitio, seu donatio munerum, etiam stando in terminis ipsius, (nam quid sentiendum sit supposita Declaratione Congregationis sub Sanctissimo Domino Nostro de qua supra, inferius *numero* 10. dicetur.) Primus quando fit propter causam, quæ in *Generali Capitulo, aut alia Generali Congregatione, re maturè discussa, vnanimi consensu omnium, Superiorumque permissu approbata fuerit.* Vnde non sufficit ea causa, quæ solum approbata est in Capitulo Prouinciali, aut aliquo dissentiente, aut si non pro ipsius approbatione vltra consensum Capitularium permissio Superiorum. Sorbus *supra* §. *primus casus est*. Bonacina *supra punct.* 1.*numero* 7. Secundus, quando ea quæ donantur sunt *leuiora esculenta, aut poculenta, seu ad deuotionem, vel Religionem pertinentia munuscula, communi tantum, numquam vero particulari nomine (vbi Superiori de consensu Conuentus videbitur) tradenda.* Circa quem obserua primo, quod licet per leuiora ista esculenta aut poculenta intelligant aliqui cum Sorbo *supra* §. *Tamen contrarium*, & Bartholomæo à Sancto Fausto *supra quæstione* 218. ea quæ non attingunt valorem rei, quæ in furto induceret peccatum mortale, verbi gratia, valorem trium Iuliorum, alij vero dicant intelligi ea quæ intra duos, vel tres dies consumuntur, melius tamen dicitur id relinquendum arbitrio boni viri habita consideratione dantis, & recipientis. Ioannes Valerus *supra n.*59. Diana *supra Resolut.*13. Per ea etiam intelligi possunt, & cum eadem licentia, res medicinales leuiores, quæ etiam esu, aut potu sumuntur, vt sunt petræ Bezar, pulueres, liquores, &cet. Bonacina *supra numero* 9. Per *ad deuotionem, vel Religionem pertinentia munuscula* intelligi possunt libelli aliquot deuoti, thecæ Reliquiarum, Imagines, Rosarij, *Agnus Dei*, & similia exigui pretij, quæ dari poterunt ex prædicta licentia. Sorbus *supra* §. & *aduertendum.* Obserua secundo, probabile esse casus prædictos exceptos in hac Constitutione extendi etiam ad similes: ita vt Religiosi possint etiam leuiora alterius generis ex eadem licentia Prælatorum dare. Diana *supra Resolut.*7. ex Ioanne de Cruce, Sossa, & Scortia. Obserua tertiò, hanc licentiam largiendi huiusmodi leuiora sufficere quod sit data semel pro semper, ne obtundantur aures superiorum. Sorbus *supra* §. *Hæc autem licentia.* Tertius, quando aliquid expenditur *pro diuino cultu*; v. g. pro apparatu diei festi, Eucharistia exponenda, processionibus, &c. Bonacina *supra numero* 10. Quartus, quando datur aliquid in eleemosynam *pro veris Christi pauperum indigentiis, seruato in hoc Charitatis ordine, & habita necessitatis ratione, & consilio, & consensu Superiorum subleuandis.* Eleemosyna enim est opus pium, & aliquando debitum. Tamburinus *dicto quæsit.* 3. *numero* 13. & 14. ex Riccio, Sossa, & aliis. Notat autem Pontifex pro duobus casibus præcedentibus permitti in illis dictas expensas, seu largitiones munerum *alias in rebus licitis, & per Capitulum Generale, aut Prouinciale non prohibitis, vel taxam ibi forsan præscriptam non excedentibus.* Quintus est, pro hospitalitate, præsertim erga pauperes, & peregrinos, iuxta modum in ipsa constitutione præscriptum. Pro quo vide auctores relatos, præsertim Sorbum à §. *vltimus casus.*

Sunt etiam alij casus non comprehensi in Bulla, quibus etiam licitè donare possunt, accedente licentia superioris, Regulares. Primus quando non est mera donatio, sed alius contractus, puta venditionis, locationis, mutui, vel commodati, seruatis alias seruandis, si talis res alienari non possit. Hi anim contractus non sunt donationes liberales, quæ solæ in Bulla prohibentur. Bartholomæus à S. Fausto *sup. q.* 227. Secundus, quando datur aliquid titulo gratitudinis in recompensationem beneficiorum. Talis enim donatio non est gratuita, & liberalis, de qua solum est sermo in Bulla, sed antidoralis, & aliquo modo debita, scilicet in recompensationem beneficiorum, præsertim quia gratitudo iure etiam naturæ est debita hominibus *l. si non forte ff. de conditionib. indeb. & l. si non fit ff. de peten. hered.* Vnde non est credẽdum prohiberi à Pontifice. Sorbus *sup.* §. *Item alius casus*, Bartholomæus à S. Fausto *sup.* Bonacina *sup. punct.* 3. *n.* 2. Nec obstat quod in verbis adductis *n.* 6. expressè dicatur *in alicuius etiam benefactoris, &c. aut ad beneficiorum acceptorũ memoriam, gratique animi testificationem.* Respondent enim prædicti auctores ibi solum id prohiberi erga Superiores, Protectores, Generales, &c. Sed quia ibi dicitur *benefactoris* quod est nomen commune aliis, ideo commodius c[illegible] responderi posse, iuxta ibi dicta, solum prohiberi prædicta, quando non fiunt moderatè, & honestè, sed lautè, opiparè, & honorificè, vt ibi notatur in sequentibus. Similiter, quia lex gratitudinis postulat, quod plus 8

reddatur

reddatur quam sit acceptum, ex S. Thom. 2.2. *quæst.* 106. *artic.* 6. ideo aliquid plusquam acceperit (moderatum tamen ad arbitrium prudentis viri) poterit Religiosus ex prædicta licentia largiri. Ioannes Valer. *in differen. vtriusque fori verbo munera numero* 97. Diana *supra Resol.* 16. alios referentes. Vnde inferunt plures ex relatis auctoribus posse Regulares famulis, medicis, procuratoribus, aduocatis, & similibus fideliter inseruientibus, dare aliquid vltra salarium, vel recognitionem fidelitatis, vel vt fidelius agant, vel etiam ad redimendam vexationem, quæ esset si malè se gererent. Idem etiam dicunt de Monialibus dantibus suo Confessario aliquid vltra assignatum stipendium. Bartholomæus à S. Fausto *supra*. Tamburinus *supra quæsit.* 8. Semper tamen in his casibus præsupponenda est licentia superiorum. Tertius casus, in quo Regulares etiam possunt dare aliquid, præsupposita dicta licentia, est, quando id datur alicui à quo maiores eleemosynæ sperantur. Quia hæc donatio non est gratiosa, cum intendat compensationem, imo taliter dare potius est recipere, vel disponi ad recipiendum, quam dare. Diana *supra Resol.* 15. Et si oppositum tueatur Bonacina *supra punct.* 3. *in fine.* Quartus casus assignari potest, & frequens valdè, quando scilicet Religiosus accipit aliquam pecuniam à sæculari disponendam nomine illius inter quoscumque voluerit. Sed de hoc, quamuis dixerim *tomo* 1. *capite* 6. *num.* 39. probabilius esse non posse fieri à Religioso, nihilominus satis probabile contrarium, & in praxi securum, si fiat de licentia superiorum. Bartholomæus à S. Fausto *dicto lib.* 8. *quæst.* 108. Tamb. *sup. quæst.* 6.

9 Addunt etiam aliqui, generaliter loquendo licitum esse Regularibus aliquid largiri quoties non dissipantur bona Religionis, nec est occasio ambitionis. Ita Diana *sup. Resol.* 33. ex Granado. Sed quia hæc regula ampla satis est & multis periculis exposita, & ex alia parte quæcumque donatio à Religioso facta fit aliqualis dissipatio bonorum Religionis; cum quidquid Monachus adquirit sint bona Religionis, ideo regulis supra adductis standum erit, in vi constitutionis Clementis.

10 In declaratione tamen Congregationis sub Sanctissimo Domino Nostro Vrbano, de qua supra *numero* 1. & cui his temporibus stare debemus, hæc habentur, quibus tam ea quæ dicta sunt circa Clementis constitutionem, quam quæ dicentur valdè elucidantur. *Congregatio specialiter à Sanctissimo Domino nostro Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. coram Eminentissimo Cardinali Sancti Onuphrij maiori Pœnitentiario, ac Vrbis Prouicario deputata, authoritate sibi attributa declarat, munera à Religiosis vtriusque sexus tribui posse ex causis gratitudinis, conciliationis, beneuolentiæ, eiusque conseruationis erga ipsam Religionem, vel Conuentum, aliisque causis ex sui natura actum virtutis, & meriti continentibus, modestè tamen, ac discretè, & dummodo id non fiat, nisi de Superiorum localium licentia, ac etiam cum consensu maioris partis Conuentus, si talis consensus de iure, vel ex constitutionibus, seu consuetudinibus cuiusque Religionis respectiuè, in huiusmodi casibus requiratur. Consensum vero Conuentus in* §. *eiusdem constitutionis ad leuiora esculenta, aut poculenta, seu ad deuotionem, & Religiositatem pertinentia munuscula largienda, &cet. requisitum, intelligi debere de consensu alias de iure requisito, & vbi concurrit ambitionis suspicio, qua cessante, nec in his requiri licentiam Superiorum in scriptis in* §. *eiusdem Bullæ requisitam, sed sufficere licentiam oretenus eisdem concessam, declarat.* Hæc ibi.

Ex quibus iam patet qualiter id quod habetur in dicta constitutione Clementis, & quod retuli *num.* 7. de causa propter quam concedi debeat Regularibus licentia largiendi munera scilicet, quod sit approbata *in Generali Capitulo, aut alia Generali Congregatione*, &c. moderatum & coarctatum sit, ita vt sufficiat licentia Superiorum localium, &cet. cum conditionibus assignatis. Patet etiam, qualiter illud consensu Conuentus requisito *ad leuiora esculenta, aut poculenta, seu ad deuotionem*, &c. *pertinentia munuscula* tribuenda, de quo eo *numero* 7. etiam dixi, moderatum quoque sit, & restrictum solum consensum de iure requisitum, & vbi concurrit ambitionis suspicio. Patet similiter, qualiter id quod dixi *numero* 8. de largitione munerum titulo gratitudinis maximè procedat in vi dictæ declarationis, vt constat ex illis verbis *Ex causis gratitudinis*, &c. Idem dico de eo quod eodem *num.* 8. dictum manet de largitione munerum illis à quibus maiores eleemosynæ sperantur. 11

Circa prædictam tamen Declarationem Congregationis Prælatorum sub Sanctiss. D. N. aliqua expendenda sunt. Primum, quod cum in ea concedatur facultas Regularibus munera largiendi ex causis *actum virtutis, & meriti continentibus*, &c. sub hac clausula, cum amplissima sit, comprehendi non solum actum charitatis erga Deum, & proximos sed etiam pietatis erga parentes, eleemosynæ erga pauperes, beneficentiæ erga proximos, & similes, hi enim omnes sunt actus virtutis. Secundum quod illa particula *ex sua natura* denotari videtur, quod quamuis aliqui ex prædictis actibus aliqua mala circumstantia, finis, &cet. vitientur, si tamen ex sua natura, id est ex parte sui obiecti sunt actus virtutis & meriti, liceat munera elargiri ex illis. Tertium, quod illa particula *localium*, cum agitur de superioribus, quorum licentia requiritur ad hoc quod Regulares possint donare, non est limitatiua, sed potius ampliatiua. Hoc est, quod per illam denotatur quod non requiratur ad id licentia Capituli Generalis, aut maiorum Superiorum, sed sufficiat *Superiorum localium*. Ita enim accepi à Viro quodam docto, qui prædictæ Congregationi affuit, & hanc esse ipsius mentem mihi dixit. Quartum quod illæ clausulæ *si talis consensus de iure requiratur*, vel *de consensu alias de iure requisito*, appositæ maximè videntur ad denotandum hanc largitionem munerum Regularibus permissam de sola licentia *Superiorum localium* esse solum rerum mobilium non pretiosarum. Nam ad largitionem rerum immobilium, seu mobilium pretiosarum Ecclesiasticarum, cum sit quædam alienatio ipsarum, requiritur de iure consensus Capituli, seu maioris partis ipsius. *capite fine exceptione* 12. *quæst.* 2. *cap.* 1. *de reb. Eccles. non alienand. in* 6. *& authen. hoc inst. de sacr. sanct. Eccles.* & notant communiter Doctores, specialiter Panormitanus *in cap. nulli de reb. Eccles. non alienand. & capit.* 1. *de his quæ fiunt à Prælat. & in cap. tua cum Apostolica de reb. Eccles. non alien.* Syluester *in Summ. verb. alienatio quæst.* 2. *num.* 3. Quaranta *in Summ. Bull. verbo alienatio num.* 4. Vide dicta 2. *tom. summ. c.* 19. *num.* 62. 12

Recipientes autem quicumque illi sint, etiam si Cardinales, vel Protectores fuerint aut in quacumque alia dignitate constituti, aliquod à Religiosis in casibus quibus ipsi dare prohibentur in Bulla Clementis, tenentur ad restitutionem rei acceptæ. Ita vt, restitutione ipsa realiter non facta, neque 13

in foro conscientiæ absolui possint. Ita enim decernitur expressè in Bulla. Vnde fit, quod absolutio ante exhibitam actualem restitutionem soli Papæ reseruata sit. Bonacina *supra punct.*4. *num.* 1. Limita tamen modo pœnitens moraliter satisfacere possit, alias absolui poterit data cautione de restitutione facienda, quando commode possit. Præcepta enim Ecclesiæ benigne interpretari debent. Bonacina *ibidem numero* 3. Tenetur autem ad restitutionem ante Iudicis sententiam, quia hæc restitutio non tam est pœna, quam obligatio ex natura rei orta, posito quod Religiosus dare non potuit. Sorbus *supra* §. *nunc tertio*. Bartholomæus à S. Fausto *supra quæst.* 225. Porrò, restitutio facienda est non ipsi Religioso, qui dedit, sed Monasterio de cuius bonis facta est donatio, vel si non de eius bonis facta est, illi Monasterio, in quo Religiosus professionem emisit, vel si nomine alicuius Communitatis facta est, ipsi Communitati, numquam tamen, nec qui donauit, nec aliqua Cōmunitas Ordinis remittere potest hoc debitum, aut recipientem ab onere restituendi eximere, aut concedere, quod in pauperes id erogetur. Ita enim habetur expressè in Bulla. Bartholomæus à Fausto *ibidem quæstione* 226. Additur autem circa hoc in prædicta declaratione sub Vrbano. *Restitutionem vero receptorum Conuentibus faciendam, de qua in* §. *septimo ibidem cautum est, intelligi debere de Conuentibus, ad quos data, donata, seu missa de iure pertinent, si id commode fieri potest, alias Conuentus eiusdem Religionis viciniori loco, vbi petita fuit absolutio, restituantur.* Huic ergo dispositioni hoc tempore standum est.

14 Pœnæ autem impositæ contra Religiosum donantem sunt priuatio eo ipso dignitatum, graduum, munerum, & officiorum, inhabilitatis ad ea, & alia quæcumque, perpetua infamia, priuatio vocis actiuæ, & passiuæ absque vllo Superioris decreto, & quod procedi possit contra eum tamquam contra furti, & simoniæ criminum reum. Ita enim habetur in Bulla. Circa quæ primo obseruandum, quod per dignitates, & gradus, &c. intelligitur id quod dixi *tomo primo capite* 10. *numero* 32. Quidquid alij dicant. Secundò, quod quamuis in Bulla dicatur has pœnas incurri *eo ipso*, & *absque vllo Superioris decreto, aut ministerio*, & *ipso facto*, nihilominus satis probabile est, iuxta dicta *tomo primo eo capite* 10. *numero* 31. requiri aliquam sententiam, criminis, aut delicti declaratoriam, prout etiam indicant Sorbus *supra* §. *circa quas*, Bartholomæus à Sancto Fausto *supra quæstione* 230. & probabile reputat Bonacina *supra punct.* 5. *numero* 3. Tertio, quod circa dispensationem in huiusmodi pœnis videnda sunt quæ dixi *tomo* 1. *eo capite* 10. *numero* 35. & *capite* 18. *numero* 46. An vero aliqui etiam Confessarij possint in eis dispensare, vide dicta supra verbo *Confessarius Regularis num.* 8. & 12. Et nota, quod Bartholomæus à S. Fausto *supra quæst.* 2. 2. dicit, quod per priuilegium Pauli III. concessum Patribus Iesuitis; de quo egi dicto loco, possunt Confessarij gaudentes, tali priuilegio absoluere à dictis pœnis, quia in eo priuilegio datur facultas absoluendi ab omnibus pœnis. Pro quo vide dicta ibidem.

15 Quia autem prædictæ pœnæ rigidissimæ sunt, & pœna debet esse proportionata culpæ, ideo sine dubio non pro quacumque largitione, seu donatione munerum, etiam contra Bullam facta, illæ incurrentur. Quare probabile valde mihi est, quod etsi Religiosus donans sine licentia rem eius valoris, quæ est sufficiens materia in furto ad peccatum mortale, peccet mortaliter contra votum paupertatis, iuxta dicta *tomo primo capite* 6. *numero* 57. non tamen incurret pœnas huius Bullæ, nisi donatio sit duorum aureorum. Ratio est, quia ita declarauit ipsemet Clem. VIII. viuæ vocis oraculo Claudio Aquauiuæ Generali Societatis Iesu, habetque fundamentum hæc declaratio in ipso iure, in quo summa duorum aureorum dicitur modica *l. si oleum* 15. *fin. iuncta l. seqn.* vbi Glossa *ff. de dolo*, cum Felino *in cap. interfecisti de homicidio*. Filliucius *tomo* 2. *tract.* 54. *c.* 3. *quæst.* 9. *n.* 65. & alij quos citat, & sequitur Diana *supra Resol.* 5. Ad minus videtur standum huic taxæ, vbi legitimus Superior aliud non determinauerit, pro vt in aliquo loco est factum Bonacina *supra punct.* 5. *numero* 6.

An vero huiusmodi pœnæ incurrantur à Religioso, qui non semel, sed successiue plura modica donauit, quæ tandem perueniunt ad dictam quantitatem notabilem, videtur philosophandum, vt dixi *tomo* 1. *cap* 6. *n.* 58. de quod etiam Bonacina *sup. n.* 7. & 8. 16

Maximè tamen notanda, quæ circa absolutionem à prædictis pœnis statuuntur in Declaratione adducta sub SS. D. N. Vrbano his verbis. *Insuper eadem facultate sibi tributa, omnes qui hucusque aduersus supradicta constitutionis Capitula hic moderata largiti fuerunt, vel receperunt, à pœnis quibuscumque in eadem constitutione inflictis, & incursis posse, & debere à propriis Confessariis absolui in foro conscientia, etiam non facta prius huiusmodi rerum donatarum, seu datarum restitutione. Quoad eos vero qui prater modicum prædictum grauiori Religionis detrimento largiendo, vel recipiendo transgressi sunt, sed ob inopiam restituere nequeunt eadem Sanctitas concedit maiori Pœnitentiario, vt de præteritis, vsque ad diem data præsentium, in foro conscientia absoluat, dispenset, & condonet, seu absolui, dispensari, & condonari mandet prout in Domino magis expedire iudicauerit.* 17

Vult etiam Pontifex Clemens in fine Bullæ, quod eius exempla seu illorum compendia in libris quorumcumque Statutorum prædictorum Monasteriorum, Prioratuum, Collegiorum, Domorum, Ordinum, & Congregationum (quoad Moniales in vernaculum, & vulgarem cuiusque regionis versa) & à loci Ordinario, qui id quam primum fieri curet, subscripta inserantur, & saltem quotannis in Capitulis, siue Congregationibus cuiusque earum, alta, & intelligibili voce legantur. Hæc tamen vix obseruantur, vt notat Ioannes Valerus *supra verbo munera numero* 106. forsan quia Pontifex solum vsus est verbo *volumus*, quod non solet ad culpam obligare. Cæterum, quod attinet ad publicationem dictæ Constitutionis, Clementis, ipsiusque interpretationem hæc præcipiuntur in præfata Declaratione. *Et ne prædicta Clementis VIII. Constitutionis memoria dilabatur, Superiores locales cuiuscumque Monasterij, Conuentus, Domus, ac Collegij Regularis sub pœna priuationis officij, vocisque actiua, & passiua ipso iure incurrent efficere teneantur, vt in perpetuum singulis annis mense Ianuario non solum prædicta Constitutio (quā in reliquis eius partibus eadem Sanctitas, omnino obseruari iubet & quatenus opus sit innouat, quemcumque prætensum non vsum, aut prætensum vsum, seu prætensam consuetudinem, damnando, & irritando) verum etiam hoc Decretum in aliqua publica Congregatione, vel saltem in publica mensa perlegantur. Omnibus tam Ecclesiasticis personis etiam Regularibus, quam laicis cuiuscumque sint Ordinis, conditionis, gradus, ac dignitatis, etiam speciali nota dignis & qui sub generali dispositione non comprehenderentur* 18

derentur prædictam Clementis Constitutionem contra præsentis Decreti tenorem declarandi, vel interpretandi facultate penitus interdicta.

Circa hanc materiam pro casu quodam particulari interrogatus responsum dedi tenoris sequentis, de qua aliqua ex his quæ in superioribus sunt dicta magis innotescent.

Ad dubium mihi propositum, an videlicet Moniales quædam, quæ tempore professionis suis bonis renunciantes in fauorem fratris ipsarum sub onere quod ipsis soluerentur ab eo quotannis decem scuta pro ipsorum necessitatibus, possint cum licentia Monasterij & Episcopi remittere ipsi, vel eius hæredibus partem aliquam dictarum pecuniarum, quas ipsæ consentientes non receperunt, sic respondendum censeo.

Et primò quidem quod attinet ad futuram receptionem dictorum veluti reddituum non possunt ipsis renunciare sine assensu Sedis Apostolicæ. Sunt enim veluti quidam census vitalitius, qui inter bona immobilia computatur. *Clemen. exiui de Paradiso §. Cumque annui redditus*, de *verb. signific.* Abbas *in caput Nulli de reb. Eccles. alien.* Quaranta *in Summ. Bullar. verb. Alienatio numero 26.* Bordonus *controu. 26. numero 40* & dixi *verbo Alienare numero sexto.* Nec dici potest præfatam summam decem scutorum pro re modica haberi posse iuxta *Can. Terrulas 52. 12. quæstione secunda.* Etsi enim solum pro vna vice aut paucis aliis summa decem scutorum pro modica haberi posset, multiplicata tamen per multos annos, in quibus præfatæ Moniales superstites esse possent, est magna summa pecuniarum, ac proinde, & quia est res immobilis, non potest alienari sine præfata solemnitate propter extrauag. *Ambitiosæ* Pauli II. & plura alia decreta vulgaria.

Cæterum loquendo de fructibus decursis non plene solutis dicendum attendendum, esse ad quantitatem ipsorum, & qualitatem seu facultates dicti Monasterij. Si enim fuerint in magna quantitate respectiue ad dictum Monasterium, qualitatem, & facultates ac necessitates ipsius, non potest fieri talis remissio, aut transactio, inconsulta Sede Apostolica, bene tamen si pensata dicta quantitate, & præfatis qualitatibus Monasterij non fuerit magna, sed parua. Ratio est non solum quia in primo casu tales redditus etiamsi non sint bona immobilia, censentur tamen bona pretiosa, quæ eodem pacto prohibentur alienari, Sede Apostolica inconsulta, in dictis Iuribus. Secunda, quia hic intrat Constitutio Clementis VIII. *de largitione munerum prohibita Regularibus* sub grauissimis pœnis in ipsa contentis. Accedente etiam declaratione quadam cuiusdam Sacræ Congregationis sub Vrbano VIII. præsente Eminentiss. Cardinale Sancti Honuphrij vbi sic habetur: *Authoritate sibi attributa declarauit & declarat munera à Religiosis vtriusque sexus tribui posse ex causis gratitudinis, conciliationis, beneuolentiæ, eiusque conseruationis erga ipsam Religionem, vel Conuentum, aliisue causis ex sui natura actum virtutis & meriti continentibus, modeste tamen & discrete, & dummodo id non fiat, nisi de Superiorum localium licentia, ac etiam cum consensu maioris partis Conuentus, si talis consensus de iure, vel ex Constitutionibus, seu consuetudinibus eiusque Religionis respectiue in huiusmodi casibus requiratur.* Ex quibus elicitur tota nostra decisio. Si enim tales redditus fuerint in magna quantitate respectiue ad qualitates dicti Monasterij non potuerit dici hæc donatio fieri *modeste & discrete*, prout in hac declaratione dicitur; bene tamen si fuerint in parua seu mediocri quantitate. Ad quod etiam considerari potest qualitas consanguinitatis & paupertatis debitorum; quia tunc maxime cohærebunt verba illa *aliisue causis ex sui natura actum virtutis & meriti continentibus.* Siquidem subuenire consanguineis actus pietatis est, & subuenire egenis actus eleemosynæ & misericordiæ.

Cum autem in ista declaratione requiratur ad hanc largitionem munerum Superiorum localium licentia ac consensus maioris partis Conuentus, si talis consensus in huiusmodi casibus in Religione requiratur, ideo hoc obseruandum in præsenti. Itaut requiratur licentia Episcopi si ille fuerit superior talis Monasterij; secus autem si Monasterium exemptum fuerit ab Episcopis, vt contra Peregrinum *in Compendio Priuilegiorum verborum Alienatio dubio nono*, probat ex multis Bordonus *dicta controuers. vigesimasexta, numero vigesimoquarto.*

19 Circa secundum, quod proposui tractandum sub hoc verbo *dare*, scilicet de prohibitione Pontificia, quæ est contra dantes aliquid in Curia pro gratia, seu iustitia obtinenda. Notandum, Bonifacium VIII. in Extrauaganti *Excommunicamus*, quæ habetur inter Extrauagantes communes *in tit. de excommunic. c. 1.* quæ etiam extat *in 1. tom. Bullar.* Laertij inter Constitutiones ipsius Bonifacij *n. 1.* sic statuisse: *Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, auctoritate quoque Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & nostra, omnes clericos, Religiosos, & laicos vtriusque sexus, siue sint familiares Curiæ, siue alij vndecumque qui aliquod pactum fecerint seu aliquod paruum, vel magnum promiserint, vel promissione receperint, aut ex pacto siue promissione occulta vel manifesta facta sub generalibus, & plenarie non expressis, siue sit sub specialibus, & expressis apertè verbis, quicquam dederint, aut receperint, magnum vel paruum, vel promissionem de quacumque re aut vtilitate propter hoc consequenda fecerint, vel receperint, pro aliqua iustitia, siue gratia pro se aut pro alio in causis, vel iudiciis seu alias per litteras Apostolicas, & quibusque modis apud Sedem Apostolicam obtinenda. Et hanc sententiam ad promittentes, & acceptantes, dantes, & recipientes, duximus extendendam. Illos quoque qui aliquem sciuerunt culpabilem in prædictis, & nobis intra dierum trium spatium non retulerint, vel alicui, per quem ad Nos verbum fideliter perferatur simili decernimus sententiæ subiacere. Decernimus etiam vt nullus hanc incurrens excommunicationis sententiam pro prædictis, vel aliquo prædictorum absque speciali mandato nostræ absolutionis beneficium valeat obtinere, nisi forsan ad Nos habere accessum non posset in mortis articulo constitutus; nec etiam ad absolutionis gratiam admittatur nisi prius quantum dedit, vel recepit integraliter pauperibus largiatur. Iustitiam vero, siue gratiam sic obtentam nullius prorsus esse momenti volumus, omnique statuimus carere effectu, & robore firmitatis. Sed scienter vtentes ipse simili sententia excommunicationis astringimus, & reseruantes Nobis absolutionem eorum cum præmissis in omnibus ad pœnas similes obligamus.*

Quæ Constitutio, licet, vt aliqui volunt reuocata fuerit à Clem. V. nihilominus postea confirmata, & aucta fuit à Gregorio XIII. in Bulla ab ipso anno 1574. edita, quæ est in 2. tom. Bullar. Laertij inter Constitutiones huius Pontificis *num. 24.* vbi post relata verba Constitutionis Bonifacij subdit. 20

Sed hoc scelus ita hodie in mores inductum est, vt plerique cupiditate improbi quaestus, potentiorum suffragationibus adnixi, huiusmodi negotiorum expeditiones hac illac conquirentes turpissime nundinentur; alij alios quos gratia praestare arbitrantur, donis, pollicitationibus ambiant. Quidam etiam se talium operam atque industriam, pretio, & muneribus quaesisse affingant. Quae cum pessima sint, & Curiae praedictae existimationem grauissimè offendant, in eos qui talia agunt animaduertendum fore arbitrati, Constitutionem praedictam cum suis censuris, & poenis innouamus, easdemque omnes extendimus ad audientes qualecumque horum facinorum, quae adscripsimus, dantesque illis, & aliis supradictis auxilium, consilium, vel fauorem. Quin etiam eos omnes omni beneficio, & officio Ecclesiastico, & saeculari, siue temporali, siue perpetuo, ipso iure priuamus, ac priuatos esse declaramus, & praeterea infamiae subiectos perpetuo, ac inhabiles ad illa, & alia esse volumus. A quibus etiam, prout quaeque res erit tales poenae exigantur, quae caeteris sint exemplo. Illis tamen qui rem adhuc ignotam, complicesque, fautores, & socios retexerint impunitas concedatur.

21 Pro quarum Constitutionum declaratione aliqua enodanda sunt. Primum, contra quas personas sint factae seu quas personas afficiant, secundum, quid in illis nomine *gratiae*, vel *iustitiae* intelligatur, tertium, quid per *Sedem Apostolicam*; quartum quae actiones in eis prohibeantur, vel praecipiantur: quintum, quas poenas incurrant transgressores.

22 Circa primum ex verbis Constitutionis Bonifacij colligitur, omnes, & quoscumque siue clericos, siue laicos, siue Regulares, siue saeculares ipsa comprehendi. Dubitatur autem de Dominis Cardinalibus an etiam ipsi hac lege comprehendantur; & licet plures affirmatiuè respondeant (Glossa in hac *Extrauag. Bonifacij*, Molina, *tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 92 §. hac Extrauagans*) eo quod ipsi etiam sint Clerici, & quia lex generalis omnes ligat *capit. 1. de constitut.* praesertim cum secundum aliquos actiones in hac Constitutione prohibitae, lege naturae vetitae sint, nihilominus, licet in hoc attendi debeat ad praxim Curiae, praecipuè S. Poenitentiariae, vt dix supra ver. *Cardinalis num. 8.* satis probabile mihi est non comprehendi hac lege, tum propter dicta ibidem, tum quia cum Cardinales sint personae specialissima nota dignae, non censentur comprehendi in iis odiosis, nisi exprimantur, praesertim quia cum Pótifices in suis Constitutionibus eos comprehendere intendunt, addere solent illa verba *cuiuscumque dignitatis, gradus vel praeeminentiae*, quae in Constitutionibus istis Bonifacij, & Gregorij non sunt. Idem etiam non omnino improbabiliter dici potest de Episcopis (etsi oppositum communius, & verius dicatur cum Glossa supra) propter fere similem rationem, & quia ipsi *cap. periculosum, de sentent. excómunicat. in 6.* excluduntur à generalibus sententiis suspensionis, & interdicti nisi exprimantur, Casu autem admisso quo tam Cardinales quam Episcopi includerentur sub hac lege, id solum esset limitandū ad poenas illis non indecentes, scilicet excommunicationis, nullitatis obtentorum, restitutionis, &c. non ad alias rigidiores, scilicet priuationis beneficiorum, &c. infamiae, &c. Nauarrus *in comment. de datis, & promissis in 4. tomo operum ipsius Romae 1588. num. 11.* Naldus *in summa verbo Gratia n. 14* Adde, hoc intelligendum esse de constitutionibus Bonifacij & Gregorij relatis, non de alia Clemen. VIII. *Pro commissa* anno 1592. in 3. tom. Bullar. Laertij inter constitutiones ipsius *num. 10.* vbi poenas dictarum constitutionum extendit ad exercentes similes actiones circa bona pertinentia ad aliquam communitatem, ciuitatem, seu locum Status Ecclesiastici. Ibi enim vtitur his verbis extensiuis *ad personas etiam speciali nota dignas.* Quibus procul dubio Cardinales, & Episcopi denotantur. Naldus *supra.* Papa autem nullo modo, includitur in his legibus quatenus important aliquid supra Ius diuinum, aut naturale, quia ipse est supra totum ius positiuum. Bonacina *de legib. disp. 10. quaest. 2. punct. 8. § incidēs 17.* Quod idem dicendum de illo, qui exerceret aliquam ex his actionibus cum ipso Pontifice, vel cum aliquo ministro ipsius, Papa expressè vel tacitè consentiente, quia tunc praesumeretur dispensare, aut abrogare illas. Molina §. *illud enim admittendum.* Bonacina *supra.*

Circa secundum, nomine *gratiae* intelligitur quidquid gratiosè à Sede Apostolica concedi solet, qualia sunt absolutiones dispensationes, Indulgentiae, & similia, siue per Breuia, siue solo verbo, aut quocumque alio modo, vt patet illis verbis Bullae *per litteras Apostolicas, & quibuscumque modis* Nauar. *sup. n. 29.* Azor. *tom. 3. Instit. moral. lib. 12. c. 23. quaesit. 6.* Nomine vero *Iustitiae* intelligi videtur quidquid à Iudice in causis, vel iudiciis effici solet, vt sunt sententia, liberatio à carcere, absolutio à poena, prorogatio, vel negatio termini, dilatio, vel anticipatio sententiae, vel quid simile etiam si arbitrarium sit Iudici. Propterea enim Pontifex vsus videtur illis verbis *in causis, vel iudicijs*, quia haec, & similia in illis effici solent. Nau. *sup. n. 17.* Azor. *sup.* Farinac. 3. *p. crimin. q. 111. n. 339.* 23

Circa tertium, videlicet quid intelligatur illis verbis Bullae *apud. Sedem Apostolicam* Nauar. *sup. n. 29.* Molina etiam *sup. §. Iam vero.* Naldus in summa *verbo verba n. 3.* intelligunt per illam Summum Pontificē, non vt Principem temporalem in Vrbe, & aliis Ciuitatibus sed solum vt habet iurisdictionē Spiritualem à Christo acceptam; ac per consequens etiam intelligūt ministros ipsius, non prout est Princeps temporalis, scilicet Gubernatores Vrbis, vel Burgi, Iudices Capitolij, Clericos Camerae, &c. sed quatenus solum habet iurisdictionem dictam Spiritualem, videlicet Sūmum Poenitentiarium, Datarium, Vicarium, Auditores Rotae, Camerarium, &c. Alij vero per *Sedem Apostolicam* intelligunt Summum Pontificem vtroque modo consideratum, & ministros ipsius secundum vtramque considerationem. Azor. *sup. punct. 7.* Bonacina *sup. n 4.* referens Filliucium, & alios; quamuis autem vtraque sententia satis probabilis sit, adhaerendū tamen puto priori, vt potè, quae non solum benignior est, sed quia magis conformis proprietati verborum; Sedes enim Apostolica propriè, & formaliter sumpta solum importat potestatem spiritualem qualis fuit in Apostolis, non temporalem, verba autem propriè, & formaliter accipienda sunt. *l. in delictis §. extraneus ff. ad legem. Aquiliam.* 24

Nota tamen quod id quod dicitur de Sede Apost. & ministris ipsius etiam intelligendum est de aliis qui gratia, fauore, vel potentia valent apud illos, ita vt qui cum istis paciscitur de aliqua re danda, vel dat, & ipsi qui recipiunt, poenis harum constitutionum afficiantur. Nau. *sup. n. 16.* 25

Nomine etiam Sedis Apostolicae intelligi debet, Curia, & domus ipsius Papae, siue ipse sit ibi, siue non; hoc enim denotat Gregorius in Constitutione relata, dum in ipsius initio dixit: *Ab ipso Pontificatus nostri principio quam maxime possumus enitimur, atque contendimus, vt domus, & Curia nostra à sordibus expurgetur.* Nauar. *supra num. 29.* Molina *supra §. deinde* 26

§. *deinde*. Non tamen intelliguntur Sedis Apostolicæ nomine, quoad præsens spectat, Auinio, Ancona, aut alia loca vbi sunt Legati, aut delegati Papæ, & in quibus ipse non est. Illa enim non sunt Curia, aut domus Papæ. Nauarr. *supra num.* 29. Molina *supra.* Multo minus intelliguntur Episcopi, Legati, Nuncij, Collectores, Inquisitores, aut alij similes extra Curiam existentes, propter eamdem rationem. Bonac. *supra num.* 5. Hæc tamen intelligenda sunt de relatis constitutionibus Bonifacij, & Gregorij, Loquendo enim de constitutione Clementis VIII. quam *supra num.* 22. retuli, ea extenditur ad delinquentes in actionibus prohibitis in dictis constitutionibus circa bona communitatum ditionis status Ecclesiastici, *non solum apud Sedem Apostolicam, sed in quibusuis tribunalibus, & eorum quibuscumque Iudicibus, etiam laicis Almæ Vrbis, ac tam in Romana Curia, quam extra eam in quibuslibet temporali ditioni nostra mediatè, vel immediatè subiectis, Prouinciis, Ciuitatibus Oppidis, terris, & locis*, vt ait Pontifex. Naldus *in summa verbo gratia num.* 14. *in fine*. Vide etiam pro explicatione huius constitutionis Clem. VIII. Thesaurum *in prax. p.* 2. *verbo munera capitulo septimo.*

27 Circa quartum de actionibus, de quibus est sermo in his constitutionibus notandum, præcipuas ipsarum, scilicet aliquid dare, promittere, pacisci, recipere, seu acceptare promissionem pro gratia, seu iustitia obtinenda apud Sedem Apostolicam vetitas esse iure diuino, vel naturali, & esse prohibitas, quia malas, non è contra malas, quia prohibitas. Id enim colligitur, tum ex verbis constitutionis, Gregorij, quibus intentum ipsius declaratur, scilicet vt *domus, & Curia nostra à sordibus expurgetur*. Peccata enim *sordes* appellantur sacræ Scripturæ phrasi Apoc vltim. v. 11. illis verbis: *Qui in sordibus est sordescat adhuc, & qui iustus est, iustificetur adhuc.* Tum etiam ex illis eiusdem constitutionis, *quæ cum pessima sint & Curiæ prædictæ existimationem grauissimè, offendant*, quæ etiam idem denotant. Tum quoque, quia, vel sunt simoniacæ, vel saltem contrariæ bono regimini Sedis Apostolicæ. Nauarrus *sup. num.* 4. Molina etiam *supra* §. *Nauarrus ibidem*. Dixi præcipuas ipsarum, quia aliquæ illarum, scilicet denunciare intra triduum Sedi Apostolicæ delinquentes, & restituere accepta non videntur iure naturæ, aut diuino præcepta. Bonac. *supra num.* 7.

28 Ergo prima actio prohibita in Constitutione Bonifacij VIII. etiam à Gregorio XIII. innouata, est pactum, seu promissio dandi aliquid siue paruum, siue magnum pro obtinenda aliqua gratia seu iustitia, siue pro se, siue pro alio apud Sedem Apostolicam. Oportet autem ad hoc quod sic paciscens, vel promittens incidat in pœnas harum Constitutionum, quod verè, & ex animo promiserit, promissio enim ficta non est promissio nisi ore tenus, ac per consequens sic promittens non erit obnoxius quo ad Deum pœnis harum Constitutionum. Dixi quoad Deum, quia quoad forum externum, quod non iudicat de occultis, sed de externis, censebitur illis obnoxius. Peccat tamen grauiter sic faciens, tum quia in re graui decipit proximum, tum quia illum inducit ad peccandum, scilicet ad dandum dictam gratiam, vel iustitiam propter rem de qua est ipsum pactum, vel promissio. Bonac. *supra num.* 8. Credo autem incurri has pœnas etiam si promissio acceptata non sit, Pontifex enim, vt patet ex verbis Constitutionis Bonifacij distinguit promissionem à receptione promissionis, & vtramque actionem distinctè prohibet. Molina *supra* §. *cum omnes*. Etsi oppositum teneat Bonacina *supra num.* 9. Quando etiam hæc promissio fieret a promittente animo se obligandi solum ex gratitudine, licet Nauarrus *supra num.* 4. §. *Ad tertium respondeo* dicat non incurrere has pœnas, probabilius tamen censeo contrarium, quia talis promissio ex natura sua inflectit Iudicem, vel collatorem gratiæ, seu iustitiæ ad eam concedendum intuitu illius, quod est contra intentionem Pontificum in dictis Constitutionibus. Molina *supra.* §. *Vnde quod Azor sup.* §. *sed meo.* Secus dicendum quando promissio fieret per verba vrbanitatis solum absque intentione aliqua se obligandi, quia talis promissio, & talia verba in communi modo loquendi nullam obligationem inducunt, nec multum mouent. Molina *dicto* §. *vnde quod*. Bonacina *supra numero* 10. Qui verò nihil diceret, sed in depositum poneret aliquid tribuendum, incurreret has pœnas, quia vt ait Glossa huius Extrauag. Bonifacij *verb. sub Generalibus*, talis dicit, *quia facta loquuntur.* Non verò incurreret has pœnas, qui solum promitteret orare Deum, vel Sanctos pro collatore gratiæ, vel iustitiæ, huiusmodi enim promissiones licitæ sunt, & piæ, nec sunt pretio æstimabiles. Nauarrus *sup. num.* 23. & 28.

Secunda actio prohibita in Constitutione Bonifacij, & Gregorij est receptio promissionis pro gratia, seu iustitia dicto modo obtinenda. Quod continget non solum quando collator gratiæ seu iustitiæ intuitu promissionis sibi factæ eam conferret (Molina *sup.* §. *His ita.* Bonac. *dicto num.* 10.) sed etiam, vt credo, quando verbis, vel signis promissionem illi factam acceptaret, hoc enim est recipere promissionem. 29

Tertia actio prohibita in his Bullis est dare ex pacto seu promissione occulta, vel manifesta, facta sub generalibus, & plenariè non expressis, siue sub specialibus, & expressis apertè verbis, aliquod siue magnum, siue paruum pro gratia, seu iustitia, vt dictum est, obtinenda. Molina *supra dicto* §. *His ita.* Quæ explicanda, est de promissione pro vt supra, & de donatione cuiuscumque rei, siue sit pecunia, siue quidquam aliud, cum Pontifices generaliter loquantur. Nauarr. *supra num.* 25. 30

Quarta actio præcedenti correspondens est recipere aliquid ex dicto pacto, & promissione, quæ eodem modo sicut præcedens exponenda est, vt credunt relati auctores. 31

Cum autem Pontifices prohibent in his Constitutionibus promittere, dare, vel recipere aliud, siue magnum siue paruum, pro dicta gratia, seu iustitia obtinenda notandum, quod illo verbo *siue paruum*, non intelligitur res tam parua, quæ ad minus non sit sufficiens ad peccatum mortale. Excommunicatio enim, & aliæ pœnæ impositæ in his Constitutionibus cadere non possunt nisi supra peccatum mortale, peccatum autem mortale requirit materiam grauem. Vnde dans, vel recipiens rem modicam, quæ non sit materia peccati mortalis non incurrit dictas pœnas, quamuis intentio dantis, vel accipientis mortifera aliàs sit. Nauarrus *num.* 20. Molina §. *vtrum verò*, & alij. Quanti autem valoris debeat esse talis res, vt incurrantur istæ pœnæ, licet Bonacina *supra num.* 13. dicat, sufficere quod sit eius valoris quæ sufficeret in furto ad peccatum mortale. Melius tamen Nauarrus, & Molina *supr.* Azor. *sup.* §. *Tertiò quæritur*, & alij, tenent arbitrio boni viri relinquendum id esse, vt pensatis circumstantiis dantis, & recipientis, videat an valor illius rei sufficiens sit ad mouendum animum collatoris gratiæ iustitiæ, vel ad ipsam conferendam. 32

33 Quinta actio in eisdem Constitutionibus prohibita, prout patet ex Constitutione Bonifacij VIII. est facere promissionem de quacumque re, aut vtilitate consequenda propter dictam gratiam, vel iustitiam obtinendam. Et ne dicamus istam actionem coincidere cum prima, ac per consequens superfluè poni à Pontifice, dicendum est, per primam denotari promissionem dandi aliquid quod veniat in manus collatoris, v. g. pecuniam, vestem, &c. Per quintam verò denotari promissionem alicuius, quod, etsi non veniat ad manus illius, est tamen ipsi vtile, aut commodum, v. g. facere iter pro ipso, & similia. Indicant hoc Nauarrus *supra num.* 28. Bonacina *sup. num.* 11. Loquendum autem est de hac promissione sicut de prima, propter eamdem rationem.

34 Sexta actio pariter in his Constitutionibus vetita, est receptio huius promissionis, quæ quidem intelligenda est cum proportione ad ipsam promissionem, & loquendum de ea sicut dixi *supra* de secunda actione.

35 Septima actio, ad quam etiam extendunt Pontifices prædictam excommunicationem est dare, & octaua, est recipere aliquid, videlicet pro iustitia vel gratia obtinenda. Cum autem huiusmodi actiones assignentur vt distinctæ ab aliis similibus, scilicet tertia, & quarta, de quibus *supra* necesse est dicere, duas illas actiones, scilicet tertiam & quartam importare dare, & recipere ex pacto, & promissione, vt ibi dixi, duas verò istas, scilicet septimam, & octauam importare dare, & recipere simpliciter, etiam sine pacto, aut promissione. Nauarrus *supra numero* 71. Bonac. *supra num.* 14. referens Bocaccium, & Farinaccium.

36 Dixi semper *pro gratia vel iustitia obtinenda*, quia si aliquis promittat, det, vel recipiat aliquid etiam ex pacto, & promissione, non pro ipsa gratia, & iustitia obtinenda, sed alia iusta causa, non incidet in pœnas harum Constitutionum, cum leges non sint extendendæ vltra propriam verborum significationem, istæ autem solum dicto modo loquuntur. Bonacina *supra*. Hinc primò, non incurret illas, qui ob meram liberalitatem, & beneuolentiam sine vllo respectu ad gratiam, vel iustitiam obtinendam dederit. Propter rationem dictam. Nauarr. *num.* 36. Azor. *quæsit.* 2. Nec qui dat, vel recipit sportulas, propinas, vel xenia consueta in Curia: eo enim ipso quod sunt consueta censentur iure debita. Molin. *supra* §. *Quando aliquid*. Bonacina *supra*. Nec qui dat aut recipit aliquid pro salario, vel stipendio iure, vel consuetudine debito Aduocato, Notario, Assessori. Procuratori, seu Solicitatori. Nauarrus *n.* 26. *&* 32. Molina *supra*. Pro hoc tamen, & præcedenti casu aduertendum, quod si datur aliquid vltra id quod iure, vel consuetudine est debitum, & id detur pro gratia, vel iustitia obtinenda incurrentur pœnæ, secus si liberaliter donetur. Bonacina *ibidem*. Nec qui dat solum ad redimendam iniustam vexationem in iure iam adquisito. Nauarrus *num.* 16. Azor. *quæsit.* 2. Nec qui dat ad recompensandum aliquod damnum, quod, vel Notarius, vel Procurator, aut Solicitator passi sunt, vltra id quod tenebantur, hoc enim etiam est debitum. Bonacina *supra*. Idem dicit Nauarrus *numer.* 16. de eo qui dat, vel promittit aliquid Iudici, vt causam citius expediat. Sed oppositum tenet Bonacina ex Farinacio *supra num.* 350. quia hoc est dare pro gratia, vel iustitia.

Porrò id quod dixi, videlicet, quod qui aliquid donant in Curia ad redimendam vexationem sibi illatam in iure iam acquisito, non incidunt in pœnas Constitutionum Bonifacij VIII. & Greg. XIII. *contra dantes, pro gratia, seu iustitia obtinenda*, de hac re consultus idem asserui, sequutus, non solum Nauarr. & Azor. relatos, sed etiam Bonacinam *de legibus disp.* 10. *quæst.* 2. *puncto* 8. *incidenter num.* 14. referentem etiam Molinam, & Farinacium, contra Virginium Bocacium 3. *par. de pactis num.* 96. Et ratio est, quia talis datio non est neque pro gratia, neque pro iustitia absolutè, sed solum pro redemptione vexationis, quæ illata est habenti ius iam acquisitum in re illa. Deinde, quia etiam dum traditur pecunia pro redemptione vexationis, quàm quis patitur circa rem spiritualem non committit simoniam, prout ex pluribus Doctoribus affert idem Bonac. *de simonia quæst.* 6. *punct.* 5. tum quia sic colligitur, ex *capite. dilectus de Simon.* tum quia in tali casu temporale traditur pro temporali, non pro spirituali, ipsa enim vexatio est temporale impedimentum, simonia autem non committitur, dum temporale traditur pro temporali; ergo idem in præsenti dicendum. Ad quod accedit, quod qui dat aliquid pro redimenda tali vexatione in iure sibi iam acquisito, vel in re quam possidebat, dat illud pro conseruatione rei suæ. Conseruatio autem sui, & suorum iure naturali est licita, *l. vt vim. ff. de iust. & iur. & lib.* 1. *& tot. tit. de furt. adiunc. cap. olim. & toto tit de restit. spol. & cap. dilecto. de sent. excomun. lib.* 6. ex quibus ortum est illud Catonis, *Rem tuam custodi.* De quo Nauarrus *in commentario de datis, & promissis pro iustitia, vel gratia obtinenda num.* 16. fundans se in Panormitani doctrina. Et addens benè, id intelligi debere in foro conscientiæ, in nō foro exteriori. Addit etiam Bonacina *supra* id intelligendum ex parte dantis, non ex parte accipientis; quia esto quod dans, seu donans excusetur propter dictam vexationem redimendam, ille tamen qui accipit, cum nullam habeat iustam rationem accipiendi, nullo pacto excusari potest.

Dixi etiam semper *pro gratia, vel iustitia obtinenda*, quia si quis det vel recipiat aliquid post gratiam, vel iustitiam obtentam, titulo, scilicet gratitudinis, vel alio titulo honesto, non incurret pœnas harum Constitutionum, quæ solum sunt taxatæ pro traditione, vel receptione, &c. pro gratia, vel iustitia obtinenda. Nauarrus *supra num.* 31. Nisi id dirigat ad aliam gratiam, vel iustitiam in posterum obtinendam, quia iste re vera comprehenditur in his legibus. Nauarrus *supra* Bonacina *supra num.* 15. Aut nisi talis donatio, vel receptio sit ob præuiam promissionem, aut pactum. Tunc enim etiam compræhenderetur. Nauarrus *num.* 25. Molina *sup.* §. *Porrò qui*. Azor. *sup. quæsit.* 4. Nota tamen, quod si gratia, vel iustitia obtenta, fuerit materia Simoniæ, dans aliquid pro ipsa, vt pretium, erit Simoniacus, & pœnas etiam Simoniæ incurrit. Azor. *supra*. 37

Nota etiam, pœnas harum Constitutionum incurri per quamlibet ex actionibus prædictis, etiam non secuto effectu obtentionis gratiæ, vel iustitiæ. Ratio est, quia licet regulariter loquendo ad incurrendam aliquam censuram requiratur actus completus, & consummatus, nec sufficiat conatus, aut actus imperfectus, hinc enim excommunicatio *cap. si quis* 18. *quæst.* 4. contra percussores Clericorum non incurritur ab eo qui sagittam, vel lapidem in Clericum iecit, si illum non tetigit, quando tamen conatus ipse, seu actiones imperfectæ per se, & principaliter prohibentur, tunc per illas præcisè incurretur, censura. Hoc autem contingit in proposito, nam facere pactum, vel promissionem, dare, vel recipere, prohibentur principaliter, & separatim, vt patet ex contextu Constitutionis Bonifacij, ideo illæ solæ sufficiunt ad 38

ad incurrendas pœnas, Nauarrus *num.*13.Molina *ſupra.* §. *cum omnes.* Azor.§. *Quintò quæritur.* Sanchez 1. *tom. opuſc. moral.lib.*1.*cap.*3.*dub.*104.*num.*56.

39 Imponunt autem Pontifices excommunicationem latæ ſententiæ contra aliquam actionem ex prædictis perpetrantes, eamque ſibi reſeruant, præterquam ſi ad illos acceſſum habere non poſſent in articulo mortis conſtituti. Quia tamen non derogatur priuilegiis, quæ habent Prælati Regulares ad abſoluendum ſuos ſubditos à cenſuris Papæ reſeruatis, ideo Prælati talia priuilegia habentes, de quibus egi *tom.*1.*cap.*18.*num.*36. & *ſupra* verbo *clauſura numero* 20. illis vti poſſunt. Epiſcopi etiam poſſunt ab hoc caſu abſoluere quando fuerit occultus ex priuilegio. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.*6. iuxta ibidem dicta. Confeſſarij ſimiliter habentes facultatem abſoluendi à caſibus Papalibus virtute Iubilei, Bullæ Cruciatæ, vel alterius ſimilis priuilegij,id facere poſſunt, iuxta modum in tali priuilegio deſignatum. Hinc, conſequenter Ieſuitæ, & alij, qui communicant in priuilegiis, cum ipſis, propter priuilegium Pauli III. id facere poſſunt, iuxta dicta ſupra verbo *confeſſarius num.*5.Vnde in ſpecie de hoc caſu id affirmat Petrinis *tom.*1. *de ſubdito quæſt. cap.vlt.* §. *vnico.*

40 Sed pro quocumque qui ab hoc caſu abſoluendus eſt, ſubiungitur in Conſtitutione Bonifacij, quod, & confirmatur in Conſtitutione Gregorij: *Nec etiam ad abſolutionis gratiam admittatur, niſi prius quantum dedit, vel recepit integraliter pauperibus largiatur.* Quod de recipiente facilè Intelligitur, ita vt abſolui nō poſſit,niſi id quod accepit,prius pauperibus elargiatur. De dante verò in eo ſenſu id accipi, debet quod ſcilicet,ſi in eius poteſtate eſt facere,quod ille qui recepit reſtituat, vel ipſi reſtitutum eſt, quod dederat,tunc non poſſit abſolui niſi reſtitutione prius realiter, & integraliter facta: ſecus verò ſi neque ipſi reſtitutum eſt, nec eſt in poteſtate ipſius, quod qui accepit reſtituat. Molina *ſup.* §. *pœna.* Bonacina *ſup. n.* 18. Non ſufficit autem quod reſtitutio fiat danti, aut quod is condonet reſtitutionem. Nam Pontifices volunt quod reſtitutio fiat pauperibus, & dantem priuant iure rei datæ in pœnam ſui delicti. Nauarrus *num.*38. Azor *ſupra quæſit.*8. Bonacina *ſup.* An verò caſu quo talis ſit pauper, poſſit ſibi retinere, vide Sanchez *ſupra dubio* 114. præſertim *num.*14.

41 Volunt etiam Pontifices vt gratia ſeu iuſtitia ſic accepta, irrita omnino ſit, & carens omni effectu, & & quod qui illa vtitur ſcienter,ligetur eadem excommunicatione Papæ reſeruata & aliis pœnis quibus tranſgreſſores huius legis puniuntur.Nauarrus,Azor, & Bonacina *ſup.* Addit Nauarrus pœnam nullitatis inductam per has Conſtitutiones eſſe in foro conſcientiæ ſubeundam, quia iſta eſt intentio pontificia.

42 Addunt præterea Pontifices, *illos quoque; qui aliquem ſciuerint culpabilem in prædictis* (ſcilicet in actionibus dandi, recipiendi, promittendi, &c. de quibus ſupra) & *Nobis intra dierum trium ſpatium non retulerint, vel alicui per quem ad Nos verbum fideliter perferatur,ſimili decernimus ſententia ſubiacere*, ſcilicet, excommunicationis, de qua ſupra. Quod etſi forſan non obliget extra Romam exiſtentes (Nauarrus *num.*37. Molina §. *Cum omnes,*) obligant tamen Romæ exiſtentes, & etiam, vt credo, extra Romam commorantes,quando commodè prædictam denunciationem facere poſſint, etſi non in triduo illo, ſaltem eo elapſo.Bonacina *num.*19.Semper etiam præmittenda eſt correctio fraterna,quando ſperatur correctio, iuxta præceptum diuinum Chriſti Matth.18.*v.*15. Nauarrus *n.* 57. Bonacina *n.*10.

His ita explicatis ex Conſtitutione Bonifacij in 43
qua continentur, & ex Conſtitutione Gregorij in qua confirmantur, ſubiiciendæ ſunt aliæ actiones, quas ipſe Gregorius addidit,& prohibuit. Inter quas aliæ ſunt principaliter & veluti per ſe prohibitæ,aliæ ſolum acceſſoriè. Principaliter autem vetitæ ſunt tres. Prima eſt, pro vt ex verbis eiuſdem Gregorij colligitur, nundinari conquirendo expeditiones negotiorum innitendo ſuffragationibus potentiorum. Secunda eſt, ambire donis, aut pollicitationibus eos, quos gratia præſtare arbitrantur, vt ſcilicet pro ſe, vel pro aliis gratiam aliquam, vel iuſtitiam apud Sedem Apoſtolicam obtineant, Tertia eſt, fingere, ſeu mentiri dicendo ſe dediſſe pretium vel munera prædictis gratia valentibus ad obtinendam talem gratiam, vel iuſtitiam. Acceſſoriè etiam prohibitæ ſunt tres, prima eſt, dare prædictis auxilium; ſecunda, dare conſilium, tertia, dare fauorem. Cum autē illæ tres priores ſint principaliter,& per ſe prohibitæ, ideo quælibet ipſarum etiam non ſecuto effectu ſufficiens eſt ad incurrendas pœnas harum conſtitutionum, iuxta dicta *ſupra num.*38. Molina §. *Atqui tres*, & ſequentibus. E contra verò, quia iſtæ poſteriorès ſolum ſunt acceſſoriæ, ideo illis non incurrentur pœnæ prædictæ, niſi effectu ſecuto, ſcilicet ipſa conſecutione gratiæ vel iuſtitiæ, vel ſaltem aliqua alia actione principaliter prohibita, ſcilicet pactione, datione, receptione, &c. vt habent Molina §. *Ad tres,*Azor. *quæſit.*8. §. *quinta.* Bonacina *ſupra num.*21.

Statuit etiam contra tranſgreſſores Gregorius pri- 44
uationem officij, & beneficij, & inhabilitatem ad illa, & alia. Quæ qualiter intelligenda, & quis poſſit in illis diſpenſare, vide dicta hoc eodem verbo *dare num.*14. circa Conſtitutionem *de largitione munerum* Clem. VIII.cum aliis locis ad quæ ibi remiſſiuè. Quia etiam ſtatuit pœnam infamiæ, nota eam non incurri ante ſententiam Iudicis declaratoriam criminis. Azor.*ſup.*§.*ſeptima.* Bonac. *num.*19.

Cum autem pœnæ ſpecialiter ſtatutæ à Gregorio ſint ſolum contra audentes, vt patet ex Bulla ipſius, ideo non incurruntur niſi propter dolum, malitiam, vel præſumptionem, ac per conſequens ex ſcientia, iuxta dicta *tomo* 1. *cap.*10. *num.*33. Secus dicendum de pœnis ſtatutis à Bonifacio, & confirmatis ab eodem Gregorio, iſtæ enim cum non ſtatuantur contra audentes,ſed contra ſimpliciter tranſgreſſores,incurrentur etiam propter ignorantiam craſſam, ſupinam vel affectatam, iuxta dicta *ibidem*.De quo etiam Bonacina *ſupra num.*22.

DECIMA QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

*Nomine Decimæ quid intelligatur. num.*1.
Quomodo differat ab oblatione. ibid.
Quo iure ſit introducta. ibid.
Quotuplex ſit. ibid.
*Regulares ex multis Priuilegiis ab ea ſoluenda exempti ſunt. num.*2.
*Alia priuilegia pro aliis Regularibus. num.*3.
*Pro Carmelitis, num.*4.
*Quæ notanda circa illa. num.*5.
*An debeant ampliari, vel reſtringi. num.*6.
*An ſint perſonalia, vel realia. num.*7.

An

An in illis valeat communicatio Priuilegiorum Regularium. num.8.
Quando perdantur per non vsum.num.9.
Notabilis Rota Decisio in causa Carmelitarum numero 10.
Quæ habeantur ex ipsa.ibid.
An Regulares eximantur à Decimis ex agris illis acquisitis, vel solum ex noualibus. num.11.
Qualiter prohibitum sit illis à Decimarum solutione retrahere alios.num.12.
Quid præcipiatur ipsis in Concilio Lateranensi.ibidem.
Quomodo intelligendum hoc præceptum.ibidem.

1 NOMINE Decimæ intelligitur quota bonorum debita Ecclesiæ Ministris in ipsorum subsidium, & sustentationem. Ita habetur ex *cap.1. de Decimis, & Parochia cap.non est, cap. tria nobis, cap. cum sit in homine eod. tit.* Hostiensis *in sum. de Decimis* §. 1. Bonacina *de precep. Eccles. disp. vlt. quæst.5. punct.1. num.* 1. Differt Decima à primitia, quia primitia de norat primam partem frugum, decima autem aliam partem. Syluester *in summa verb. Decima num.*1. Et ab oblatione, quia oblatio fit immediatè Deo, licet consequenter cedat in vsum Ministrorum, Decima verò fit immediatè ipsis Ministris Ecclesiæ. Syluester *num.*2. Sotus *9. de iustit.quæst.*4. *ar.*1. Est de iure naturali, & diuino, quatenus importat aliquam partem indeterminatam, & indefinitam pro Ministrorum Ecclesiæ sustentatione. Iure quidè naturali, quia ius naturæ dictat quod sicut Ecclesiæ Ministri plebi Spiritualia præbent, sic plebs illis pro sustentatione corporalia tribuat. Iure autem diuino. *1. Corinth.* 19. per totum caput, præsertim *v.* 11. *Si nos vobis Spiritualia seminamus, magnum est si nos carnalia vestra metamus.* Est verò de iure positiuo Ecclesiastico in lege noua, quatenus importat certam partem bonorum, scilicet decimam, non octauam, vel duodecimam. In lege autem veteri de iure diuino erat Decima, sed quia illud præceptum non erat morale, sed iudiciale, cessauit in noua, quatenus importat determinatam partem. S. Thom. 2. 2. *q.*87. *art.*1. Sotus *sup.* Azor. *tom.*1 *instit.moral.lib.7.c.*34. *quæsit.*4. Cum autem ius exigendi illam solum pertineat ad Ministros Ecclesiæ, ideo pertinere etiam poterit ad Regulares, quando illi habuerint Parochiam, in qua spiritualia administrauerint, Fagundez *in 5. Eccles. præcept.lib.3. cap.1. num.34.& 35.* ex Syluestro, Suarez, & aliis. Porrò Decima triplex est, alia personalis, illa scilicet, quæ debetur ex industria, & opera personæ, vt ex venatione, negotiatione, &c. alia prædialis, quæ debetur ex fructibus prædiorum, scilicet vinea, oliuero, &c. mixta verò est, quæ partim ex industria personæ, & partim ex fructibus prædioru est debita, vt ex fœtura animalium, lana, lacte, &c. Ioan. Beetz *in 4. precept. Decalog. exposit.3. cap.3.* Toletus *in Summa lib.6. cap.*20. Bonacina *sup. punct.* 3. Horum porrò omnium debetur Decima, si adsit consuetudo illam soluendi. Caietan. *in Summa* verbo *Decima*, Syluester *supra num.9.* Consuetudine etiam contraria tolli potest hæc obligatio, ea ratione qua est introducta lege Ecclesiastica, scilicet quo ad solutionem talis, vel talis partis. Miranda *in Manual. tom.2. quæst.49. artic.* 5. Et etiam ex Papæ dispensatione. Miranda *ibid. art.6.* Suarez *tomo 1. de Religione Tractat.2. lib.2. cap.*14.

2 Quamuis autem Decima ab omnibus solui debeat, Regulares tamen, iuxta dicta *tom.1. cap.3. numero* 15. exempti sunt à solutione ipsius, tum iure communi. *capit. quæst. & cap. Decimas 16. quæst.*1. quoad aliquas (Fagundez *in 5. Eccles.præcept.lib.2. cap.3. num.7.*) tum quoad alias ex priuilegiis Summorum Pontificum multis Ordinibus concessis. Specialiter Clem. 4. pro Minoribus Bonif. 8. pro Religiosis personis in communi. Eugenij 4. pro Monialibus S. Claræ, & Fratribus ac Monialibus Ordinis Prædicatorum. Sixti IV. pro Prædicatoribus, Minoribus, Carmelitis, & Monialibus S. Claræ. Alexandri 6. pro eisdem Monialibus Leonis 10. pro eisdem Clem. 7. pro eisdem, & Lucij 3. ac Bonifacij 8. pro Fratribus S. Ioannis Ierosolymitani. Refert hæc priuilegia Cassarubius *in Compend. verbo Decimæ.* Addit Sorbus ipsius Scholiastes ibidem, etiam Pium IV. exemisse à solutione Decimarum Moniales quorumcumque Ordinum, & Pium V. id ampliasse pro omnibus Ordinibus Mendicantibus, licet postea Gregor. 13. ad sex Decimas eos obligauerit, & tandem ad tres solas id postea restrinxerit.

Deinde Tamburinus *de iure Abbat.tom.1.disp.15. quæsit.18. a num.8.* Barbosa *de iure Ecclesiast. lib.3. Titulo de decimis cap.26. à num.21.* & Ioannes Matia Nouarius *in lucern. Regul. verbo Decimæ*) plura alia priuilegia Religionum referunt. Videlicet Sixti IV. pro Canonicis Regularibus Lateranensibus, Eugenij IV. pro Cassinensibus, Leonis X. pro Camaldulensibus, Innocent. II. Cœlestini II. & Eugen. III. pro Monachis Vallis Vmbrosæ, Martini V. pro Cistercienfibus, Gregor. X. & Eugen. IV. pro Cœlestinis, Innocen. II. pro Cluniacensibus, Clem. VII. pro Benedictinis Vallisoleti, Vrbani III. pro Præmonstratensibus, Cælest. III. pro Monachis montis Virginis, Pij II. pro Oliuetanis, Innocent. IV. pro Syluestrinis, Iulij II. pro Canonicis Regularibus S. Saluatoris, Greg. XIII. pro Monachis S. Basilij, Clem. VII. pro Fratribus sancti Antonij Viennensis, Gregor. XI. pro Prædicatoribus, & Fratribus B. Mariæ de mercede, Iulij II. pro Minimis, Vrbani III. pro Cruciferis, Martini V. pro Carthusianis, Sixti IV. pro Minoribus, Gregor. XIII. pro Iesuitis, ac Sixti IV. Leon. X. Clem. VII. Pauli III. & eiusdem Gregorij pro Monialibus S. Claræ. Hæc porro priuilegia cum varia, & diuersa sint, alia aliis ampliora, alia minus ampla sunt, vt videre est in Bullis horum Pontificum. 3

Pro Carmelitis verò extat notabile illud priuilegium quod *tom. 2. cap.1. num.32.* retuli ex Sixto IV. in Mari magno Ordinis confirmante quæ Innoc. IV. Clem. IV. Innocent. VI. & Alex. IV. antea concesserant, & ipse Sixtus ampliauit. 4

Circa hæc autem priuilegia animaduertendum primò, ritè, & legitime à Summis Pontificibus potuisse concedi Religionibus, quamuis Glossa *in cap. quæst.16. quæst.1.* de hoc dubitauerit. Etsi enim solutio Decimarum sit de iure diuino, iuxta modum dictum supra *num.* 1. quia tamen illæ solui debent Ministris Ecclesiæ pro labore quem impendunt in administratione spiritualium, & Religiosi etiam hoc munus exercent, rectè potuerunt Pontifices illa remittere Religiosis. Rebuffus *tract. de Decimis q.* 1. *num.*103. & alij apud Tamburinum *supra num.*30. Præsertim, quia per hoc priuilegium non immutatur generalis ratio, & quasi adæquatus finis, & per se intentus in Decimis, qui est diuinus cultus, & sustentatio Ministrorum Dei, ac pauperum, sed immutatur particulare ius applicandi hanc partem Decimarum huic Ecclesiæ, vel illi, his personis, vel illis. Suarez *tomo primo de Relig. tractat. 2. libro 1. capitulo 14. num.* 13. 5

Secundò, communiter dici huiusmodi priuilegia cum sint in præiudicium tertij habentis intentionem fundatam 6

fundatam de iure communi, non esse amplianda, sed strictè interpretanda, vt lædant minus quod fieri possit. Ita enim decisum video à S. Rota in vna Valentina coram Cardinali Lancellotto 28. Nouemb. 1603. quam refert dictus Tamburinus *sup. num.*38. & tenet Suarez post alios quos refert *tom.*1.*de Relig. Tract.*2.*lib.*1.*cap.*18. Semper tamen ita est hæc restrictio facienda, vt verba priuilegij in sua proprietate saluentur. Suarez *ibid.* Imo semper cum consideratione quòd Religiosi quibus conceduntur sunt optimè meriti de Ecclesia Sancta, & vt dixi, cooperatores Ministrorum Ecclesiæ in administratione spiritualium.

7 Ex quo etiam inferri videtur tertiò, talia priuilegia esse solum personalia, & non realia, ac per consequens non transire ad colonos, seu arrendatarios. Priuilegia enim personalia non transeunt ad alios, & ita habetur ex pluribus Rotæ decisionibus, præsertim vna Placentina *Decimarum* coram Blanchetto 17. Decembr. 1584. & ex alia Pampilonensi *Decimarum* coram Illustriss. D. Coccino 15. Decemb. 1615. & aliis apud Tamburin. *supra num.*32. Oppositum tamen tuentur. Azor. *tom.*1. *instit. Moral. lib.*7.*cap.*37.*quæst.*7. Henriquez *lib.*7.*de Indulgent. cap.*27. Rodriguez *tom.*2.*quæst.Regul.quæst.*44.*art.*4. Peirinis *to* 1. *Priuileg.Minim.in Constitut.*2.*Iulij II. num.*132. & alij apud ipsos. Qui & asserunt ita iudicatum fuisse in multis Tribunalibus. Crederem ego quoad hoc attendendum esse ad priuilegia Religionum, & explicanda iuxta dicta num.præcedenti. Vide Suarez *sup.cap.*19. & Portellum *in Dub.Regul. verbo Decima num.* 3. ac declarationes quasdam S.Congregat. apud Marzillam *fol.* 317.

8 Sed quia hic communiter afferri solet communicatio priuilegiorum aliarum Religionum, ita vt in hac materia, sicut in aliis deseruiat communicatio priuilegiorum, quam aliquæ Religiones habent, obseruandum quarto, S. Rotam in vna Valentina anni 1603. supra relata decidisse, priuilegium eximens à solutione Decimarum non comprehendi in generali communicatione priuilegiorum vnius Religionis aliis facta, nisi expresse fiat mentio talis priuilegij, etiam si inter priuilegia communicata adsit aliquod quod non contineat aliud quam exemptionem à solutione Decimarum. Cuius decisionis duplex assignatur ratio; prima, quod in concessione generali non veniunt ea quæ, vel non concedi solent, vel magna cum difficultate conceduntur. Secunda, quod nec conceduntur ea, in quibus agitur de præiudicio tertij, talia enim priuilegia debent strictè interpretari. Sed quamuis multum deferendum sit huiusmodi S.Rotæ decisionibus, & quia à viris sapientissimis, & magna adhibita diligentia, factæ sunt, nihilominus rationes adductæ non videntur valdè efficaces, non quidem prima quia huiusmodi priuilegium exemptionis, non rarò sed sæpius, nec magna cum difficultate à Sede Apostolica concedi solet in Religionibus, vt patebit intuenti priuilegia *sup. num.* 23. *&* 4. relata. Nec secunda, quia doctrina illa intelligi debet quando recta ratio non dictat contrarium, vt quando agitur de causa pia, & religiosa maximè concernenti vtilitatem totius Religionis, aut Monasterij, vt in præsenti. Tunc enim priuilegia quamuis contra ius commune sint, & in præiudicium tertij ampliari debent. Quia vt bene Iurisconsultus *in l. sunt persona ff. de Religiosis, sumptibus funer. Summa ratio est quæ pro Religiosis facit.* Suarez *de Legib. lib.*8. *cap.* 27. *num.* 7. Sanchez *lib.*8. *de Matrimon. disp.* 1. *num.*13. Quare sub aliorum censura non video rationem sufficientem, quare in aliis materiis subsistat communicatio priuilegiorum, quæ Religiones habent, non verò in ista.

Quintò notandum, huiusmodi priuilegia non perdi alicui Monasterio, etiam per non vsum illorum in ipso, si in aliis Monasteriis eiusdem Ordinis cui illa concessa sunt, fuerint in vsu, nam per vsum aliorum Monasteriorum ius illius Monasterij præseruatum censetur, non secus ac ius Patronatus, quod per exercitium vnius ex compatronis aliis reseruatur. Tamburinus *supra n.*37. ex variis Rotæ decisionibus, & Panormitano. 9

Sextò nota, notabilem Rotæ decisionem coram Illustriss. Domino Coccino 17. Decembris 1628. in casu *Decimarum*, quam idem Tamburinus *supra post num.*39. ad longum refert ex qua habetur an ex bonis relictis Monasterio habenti exemptionem à Decimis, Decima solui debeat, quando illa bona tali solutioni obnoxia erant. Cum enim Conuentui Carmelitarum Abulensis Ciuitatis nobiles quidam reliquissent quædam prædia sita in quibusdam Oppidis, quæ alias solita erant Decimas soluere Parochiæ Sancti Thomæ eiusdem Ciuitatis, & aliqui prætenderent etiam esse soluendas à dictis Religiosis, Sacra Rota decreuit eos esse liberos à tali onere; eo quod tales Decimæ non possent prætendi à dicta Parochia neque vt prædiales; cum illa prædia sita non essent intra limites ipsius, nec vt sacramentales, cum præfatis Religiosis Sacramenta non administrarent, consuetudoque esset à quadraginta, & amplius annis, eas non soluendi. Quòd verò nec prædictæ Decimæ etiam vt prædiales exigi possent à Parochis illorum Oppidorum vbi ea prædia sita sunt, etiam dato quod alias essent obnoxia tali oneri, colligitur ex eo quod postquam transierint in possessionem dictorum Religiosorum, cessauit ratio quare prius soluebantur, scilicet administratio Sacramentorum, vt notatur in dicta Decisione §. *non obstat*, & etiam propter consuetudinem prædictam non soluendi illas, à quadraginta, & amplius annis. Accedit etiam priuilegium Sixti IV in Bulla *Dum attenta, &c.* quæ est Mare magnū Religionis verbis adductis *to.*1.*p.*2. *huius summæ cap.*1. *num.*32. Maximè fauet declaratio quædam Sacr. Congregat. apud Marzillam ipsatum Collectorem *fol.*317. quæ est *num.* 168. in qua habetur Decimas debitas pro administranda cura animarum non deberi Mendicantibus. 10

Ex quo septimo infertur Religiosos habentes priuilegia quod eorum bona generaliter immunia sint à solutione prædialium decimarum (prout de Carmelitis dici potest, propter priuilegium relatum) exemptos etiam esse non solum à decimis agri noualis, illius scilicet, quem ipsi suis laboribus denuo excolere ceperunt. Est enim *nouale* iuxta *cap.quid per nouale de verb.significat.* Ager seu prædium de nouo cultum, de quo non est memoria quod fuerit cultus. Layman. *lib.*4. *Tract.*4.*cap.*3.*num.*4. sed etiam à solutione decimarum ex agro illis adquisito, qui aliàs Parochiæ Decimas soluebat, quia priuilegia id sonant, & accipienda sunt iuxta proprietatem verborum. Suarez supra dicto *lib* 1. *capit.*19.*num.*2. Quare declarationes Sacræ Congregationis huic doctrinæ contrariæ, quas afferunt Barbosa *in Collecta. Bullar. verbo Decima*, & Nouar. *in Lucern.Regul. verbo Decimæ* intelligendæ sunt de Regularibus non habentibus specialia priuilegia, prout colligitur ex Aldana à Nouario relato. Extenduntur etiam dicta priuilegia ad noualia post concessa priuilegia culta, & ad prædia tam adquisita, quam adquirenda, propter eamdem rationem. Suarez *ibid. num.*6. *&* 7. Secus si agri non sint proprij, propter oppositam rationem. 11

nem. Licet de iis bonis, quæ ipsis data sunt in emphyteosim, probabiliter dici possit contrarium, cum ea aliquo modo etiam dicantur propria, scilicet quoad dominium vtile. De quo Azor. *tomo 1 instit. Moral. lib. 7. cap. 37. quæst.* 8. Suarez *supra num.* 8. & sequentibus. Attendendum tamen est ad verba priuilegiorum & propriam ipsorum significationem.

12 Qualiter incidant in excommunicationem Religiosi, qui aliqua in sermonibus suis, vel alibi præsumunt proferre, vt audientes à Decimarum solutione retrahant, & quid de scienter non facientibus conscientiam confitentibus de illis soluen dis, dixi *tomo primo capit.* 9. *numero* 26. Adde ex Leone X. in Concil. Lateranens. quod Fratres Confessores tenentur hortari, & admonere, etiam sub onere conscientiarum suarum, illos, quorum confessiones pro tempore audierint, ad soluendum. Decimas, siue aliam similem quotá iure debitam, & absolutionem denegare recusantibus illas soluere, & super hoc requisiti id populo prædicare, & persuadere. De quo Rodriguez *dicto tom.* 2. *quæstio.* 44. *artic.* 3. & Miranda *tom.* 2. *quæst.* 49. *artic.* 14. Vbi aduertit circa hoc præceptum, ex concessione Eugenij Quarti, quæ habetur in Compend. priuilegior. Mendicant. Cassarubias *verbo Absolutio quoad Regulares* 2. §. 2. quod Fratres Minores (idem de aliis, qui cum ipsis communicationem priuilegiorum habent) non tenentur facere conscientiam dicto modo confitentibus, nisi quando ab Ordinariis fuerint requisiti. Quod satis rationi & consuetudini conforme est, vt credo, & ita obseruandum, etiam si dicta concessio Eugenij Quarti fuerit solum viuæ vocis oraculum. De Religiosis etiam vsurpantibus Decimas qualiter incidant in excommunicationem, dixi *tomo* 1. *capit.* 9. *num.* 23.

DEFVNCTVS.

SVMMARIVM.

Defunctis sepultura libera. num. 5.
Quid statutum à S. Congregatione pro Regularibus circa leuanda cadauera Defunctorum num. 2.
Quod quando aliquis moritur extra suam Parochiam, & vult sepeliri in Ecclesia Regularium. numero. 3.
Quomodo id accipiendum. ibid.
De munere Parochorum circa sepulturam Defunctorum. num. 4.
Cadauer non debet manere insepultum occasione controuersia sepulturæ. num. 5.
Officia mortuorum à quibus facienda tempore sepulturæ. num 6.
De aliis ad illam spectantibus. ibid.
Decretum Auditoris Cameræ. num. 7.
Alia remissiuè. num. 8.

1 Circa Defunctorum sæcularium cadauera sepelienda, & funeranda, maximè in Ecclesiis Regularium, & ipsorum cadauerum ad Ecclesias associationem, multæ suboriri solent controuersiæ, de quibus in præsenti agere operæ pretium est. Et primò, quod attinet ad sepulturam ipsorum, ex dictis *tomo* 2. *capit. primo num.* 31. constat, eam debere esse liberam pro Ecclesiis Mendicantium. Vnde Defuncti corpus, quod præter eius voluntatem non sine violentia in quadam Ecclesia Cathedrali sepultum fuit, transferri præcepit Sacra Congregatio ad Ecclesiam in qua sepeliri voluit 21. Iulij 1607. Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Defunctus*. De hoc etiam 4. tom. verbo *Sepultura*.

Non posse leuari à Regularibus corpora Defunctorum nisi vocato, & expectato proprio ipsorum Parocho, eoque ibidem præsente, nisi ipse alter fieri consentiat, aut venire expressè renuat, constat ex declaratione Sacræ Congregationis dicto *capitulo* 1. *numero* 31. relata, & ex aliis quas referunt Barbosa *supra*, & Nouarius *in Lucern. Regularium verbo Defunctus numero* 5. Imo numquam Parochum, excludendum esse, quamuis ad sepeliendum cadauera soli Fratres vocentur, constat ex declaratione S. Congregation. Episcopor. & Regular. quam eodem *capit.* 1. *num.* 46. retuli. In casu etiam quo ad Ecclesiam Parochialem translatum fuerit Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, non posse leuari corpus defuncti per Capitulum, aut Canonicos, nisi requisito Parocho dictæ Ecclesiæ, declarauit S. Congreg. apud eumdem Barbosam *supra verbo Cadauer*. 2

Pro casu autem, quo aliquis moriatur extra suam Parochiam, & velit sepeliri in Ecclesia aliqua Regularium, declarauit S. Congregatio Episcopor. & Regularium 11. Decembris 1615. in vna Nepesina Defuncti cadauer deferendum esse ad Ecclesiam Parochialem ad benedictionem, ac vltimum *vale* à Parocho recipiendum, nisi Parochus ab ipsis requisitus id facere renuerit, quia tunc recto tramite, etiam Parocho inuito, ad Ecclesiam Regularium deferri potest. Barbosa *supra verbo Defunctus*. Nouarius etiam *supra num.* 1. ex Aidana ab ipso relato. Hoc tamen non est consuetudine receptum, nec etiam Romæ, vbi solum obseruatur, vt patet ex Statutis Cleri Romani *cap.* 5. quod omnes ad funus vocari ad Ecclesiam Parochialem intra cuius limites cadauer existit conueniant, & inde cum Parocho ad domum Defuncti, & ex ipsa sub Cruce illius Ecclesiæ, ad quam tumulandum defertur, recto tramite ad ipsam pergunt. Pro quo vide dicta *tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 41. *circa quartum dubium, & tom.* 2. *cap.* 1. *num.* 47. ac Peirinis *tom.* 1. *Priuileg. Minim. in Constit.* 26. *Leon.* 10. *num.* 10. *num.* 29. [Maximè declarationem Sacræ Congregationis Episcoporum & Regularium 28. Nouembris 1642. vbi declaratur non licere Regularibus expectare per plateas, & vias Parochum & Clerum, sed debere cum illis coniungi in Ecclesia Parochiali.] Consonant etiam aliæ declarationes S. Congregationis, quas referunt idem Barbosa *supra*, & idem Nouarius etiam *supra num.* 2. in quibus decernitur quod Defunctorum corpora possunt directè deferri ad Ecclesiam in qua sepelienda sunt, non obstante consuetudine quod prius deferantur ad Ecclesiam Matricem dummodo Curato soluantur iura sepulturæ, & solita emolumenta. Pro casu etiam quo alicubi obseruetur, vt prædicta corpora Defunctorum antequam deferantur ad Ecclesiam Regularem, in qua elegerunt sepulturam deponantur in Parochiali, declarauit etiam S. Congregatio nihil propterea deberi Ecclesiæ Parochiali, exceptis iuribus Parochialibus. Barbosa *supra*. Nouarius etiam *supra num.* 3. ex Sellio. 3

Pertinet etiam ad Parochum declarare per quam viam duci debeant Defunctorum corpora, etiam quando ad Ecclesias Regularium deferuntur, vocare Presbyteros quoscumque, etiam relictis vicinioribus, nisi aliter disponatur ab hæredibus Defunctorum, & omnia necessaria vsque ad ianuam Ecclesiæ disponere. Ex declarationibus S. Congreg. apud Barbosam *supra verbo funerale*, & Nouarium *supra n.* 4. 4

ex

ex Aldana, quem refert. Cui etiam consonant Statuta Cleri Romani *dicto cap.* 5. Præcedit etiam Parochus in funeralibus Defunctorum Canonicos Collegiatæ, & alios Presbyteros, non autem Canonicos Cathedralis. Ex declarationibus S. Congreg. Idem Barbos. *sup. verb. Parochianus, Parochus.*

5 Quia tamen sæpius contingit, vt occasione iuris Sepulturæ, controuersiæ oriantur, declarauit Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, nullo modo propterea cadauer debere manere insepultum, sed statim sepeliendum Barbosa *supra verbo Cadauer.*

6 Qualiter officia mortuorum facienda sint à solis Regularibus in eorum Ecclesiis dixi *tom.* 1. *capit.* 11. *num.* 38. *& tom.* 2. *cap.* 1. *num.* 47. Declaratum tamen est à S. Congregatione quod si Parrochus fuerit in quasi possessione id faciendi, manutenendum in illa. Barbosa *supra verbo Parochianus, Parochus.* Quia tamen in alijs declarationibus, quas ipse refert *ibidem verbo officium Defunctorum* 2. dicitur, hoc spectare ad Regulares, non obstante quauis contraria consuetudine, ideo quo ad hoc, vel attendendum ad posteriores declarationes, vel ad patriæ consuetudinem, De Cruce in mortuorum processionibus deferenda, vide dicta verbo *Crux numero primo & secundo.* De Missis defunctorum dicendis, vel cantandis, & quando, vide *tomo primo capitulo* 21. *numero* 28. Barbosa in *supra verbo Officium Defunctorum* 2.

7 Placuit pro materiæ complemento apponere hic decretum Illustriss. D. Auditoris Cameræ, 6. Iunij 1640. quo ea quæ dixi circa funera Defunctorum à Regularibus ex decretis S. Congregationis obseruanda, executioni mandari iubentur sub magnis censuris, & pœnis contra inobedientes designatis. Est autem huiusmodi.

VNIVERSIS, & singulis RR. DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurariis, Sacristis, Parochialiumque, & Collegiatarum Ecclesiarum Rectoribus, seu Locumtenentibus, earum Plebanis, Viceplebanis, Curatis, vel non Curatis, cæterisque Presbyteris, necnon Clericis, Notariis, & Tabellionibus quibuscumque, illisque, vel ille ad quem, vel ad quos, præsentes nostræ litteræ peruenerint seu quomodolibet præsentabuntur salutem in Domino, & nostris huiusmodi, imò verius Apostolicis firmiter obedire mandatis, NOVERITIS ex parte, & ad instantiam RR. Fratrum S. Francisci Minoris, & strictioris Obseruantiæ, ac quorumcumque eorumdem RR. Fratrum Conuentuum in quibusuis mundi partibus existen. principalium instantium decretum Sacræ Congregationis Rituum de, & super declaratione quod officium super Cadaueribus in Ecclesiis Regularium spectet ad ipsos Regulares ad supplicationem dictorum instantium emanatum sub die 17. Nouembris 1638. Nobis præsentatum fuisse sub infrascripto tenore videlicet SACRA Rituum Congregatio, iuxta alias resoluta respondit, officium super Cadaueribus in Ecclesiis Regularium spectare, & pertinere ad ipsos Regulares, non autem ad Curatos defunctorum, & ita in posterum seruari mandauit non obstante contraria consuetudine. Die 27. Nouembris 1638. C. Episcopus Portuen. Cardinalis Pius, Iulius Cincius Secretarius, Loco † sigilli. Necnon pariter aliud decretum Sacræ Congregationis Eminentissimorum DD. Cardinalium negotiis Episcoporum præpositæ ad supplicationes pariter eorumdem RR. instantium emanat. die 14. Ianuarij 1639. de, & super eo quod defunctorum cadauera sepelienda ab Ædibus defunctorum ad eorumdem Fratrum Ecclesias recto tramite deferri licitè possunt nobis præsentatum pariter fuisse, sub infrascripto tenore videlicet S. Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita censuit defunctorum Cadauera in Ecclesiis dictorum Fratrum sepelienda ab Ædibus Defunctorum ad eorumdem Fratrum Ecclesias recto tramite deferri licitè posse, monito tamen prius, & requisito, ac expectato proprio Defunctorum Parocho, à quo Benedictionem, & vltimum vale recipere possint, quo venire expressè recusante possint iidem Fratres etiam ipso inuito dicta Cadauera ad suas Ecclesias transportare. Consanguinei verò taliũ defunctorum illis parentare in Parochialibus, & aliis Presbyterorum etiã Cathedralibus Ecclesiis compelli nullo modo possint. Si quæ verò immemorabilis consuetudo in contrarium super præmissis existere prætendatur, legitimè probetur, interim præsens Decretum, ad vnguem seruetur, prout eadem Sacra Congregatio seruari mandauit. Romæ die 14. Ian. 1639. Cardinalis Antonius Barberinus, C. Fachinettus, Loco † sigilli. Necnon aliud Decretum Eminentissimorum DD. Cardinalium Sacri Concilij Tridentini Interpretum de, & super declaratione quod quoties Cadauera defunctorum, & alia quæ in huiusmodi ministerio adhiberi solent ab ipsismet Fratribus peragi debeant ad instantiam eorumdemmet RR. Fratrum pariter editum die 3. Decembris 1639. Nobis præsentatum fuisse, sub infrascripto tenore, videlicet. DIE 3. Decembris 1539. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, censuit quoties Cadauera defunctorum ad Ecclesias Fratrum Mendicantium deferuntur, Officia mortuorum, & reliqua quæ in huiusmodi ministerio adhiberi solent, non à Canonicis, neque à Clero, sed à Fratribus obiri, & peragi debere. I. B. Cardinalis Pamphilius, Franciscus Paulutius Sacræ Congregationis Concilij Secretarius Loco † sigilli. Necnon aliud Decretum Sacræ Congregationis Rituum sub die 14 Ianuarij 1640. ad supplicationem dictorum RR. instantium emanatum sub eo quod electio, & numerus Religiosorum pro associandis Cadaueribus ad libitum hæredum defunctorum spectet. Nobis præsentatum fuisse, sub infrascripto tenore, videlicet. SACRA Rituum Congregatio iuxta aliàs resoluta respondit, electionem, & numerum Religiosorum pro associandis Cadaueribus ad libitum hæredum defunctorum spectare, & pertinere, & ita vbique seruari debere declarauit. Die 14. Ianuarij 1640. P. Cardinalis Crescentius, Iulius Cincius Secretarius, Locus † sigilli. POST quorum quidem præinsertorum Decretorum præsentatione ex parte, & ad instantiam dictorum RR. Fratrum instantium coram Nobis infrascripta die comparitam, & expositum extitisse, quod licet ex forma præinsertorum Decretorum Officia super Cadaueribus in Ecclesiis ipsorum RR. Fratrum celebranda ad ipsos RR. Fratres spectent, & pertineant, non autem ad Curatos defunctorum, ac etiam pariter iidemmet RR. Fratres instantes possint, & valeant defunctorum cadauera in ipsorum Ecclesiis sepelienda ab Ædibus defunctorum ad eorumdem Fratrum Ecclesias recto tramite deferre, seruata ad hoc præinserti secundi Decreti forma: Ac etiam ex forma tertij Decreti præinserti Officia mortuorum, & reliqua, quæ in huiusmodi ministerio adhiberi solent

non à Canonicis, neque à Clero, sed à Fratribus prædictis peragi debeant. Ac etiam ex forma quarti præinserti decreti electio, & numerus Religiosorum pro associandis Cadaueribus ad libitum hæredum defunctorum spectet, & pertineat, præinsertaque Decreta inuiolabiliter obseruari, debitæque exequutioni absque vlla contradictione in omnibus, & per omnia, ac iuxta eorum tenorem, & formam debeant, tamen ad eorum aures deuenisse assertum extitit, quod nonnulli in exequutione præsertim nominan. & cognominan. nescitur quo iure ducti, qua ratione suffulti iactarunt, & iactant se velle præfatos Reuerendissimos instantes contra formam præinsertorum Decretorum, ac in eorum contemptum de, & super præmissis in partibus molestare, & inquietare, & forsan molestant: ideo ad Nos vti exequutorem eorumdemmet Decretorum recursum habuerunt, vt de opportuno iuris remedio prouidere dignaremur. Nos igitur attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam, rationique consonam Vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet in solidum tenore præsentium committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ strictè præcipiendo mandamus, quatenus statim visis, seu receptis præsentibus, & postquam vigore præsentium fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus ex parte Nostra, imò verius Apostolica authoritate, necnon ad omnem instantiam, quæ vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet fiet ex parte cuiusuis Conuentus dictorum Fratrum, moneatis, & requiratis primo, secundo, tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, prout Nos etiam monemus, & requirimus, omnes, & singulos prædictos, & in exequutione præsentium nominan. & cognominan. tàm coniunctim, quàm diuisim, & alias omni meliori modo, quatenus infra sex dierum spatium, quorum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos pro tertio, vltimo, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus, & vos assignetis eisdem sub mille ducatorum auri auro R. Cameræ Apostolicæ applican. & pro illis mandati excutiui suspensionis à diuinis, priuationis beneficiorum, inhabilitatis ad illa, & alia impostertum obtinenda, ac iuris subsidium quatenus opus sit, excommunicationis, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, si secus, &c. debeant, & quilibet vestrum debeat, præinsertis Decretis in omnibus, & per omnia obtemperasse, dictaque præinserta Decreta fore, & esse exequenda, debitæque exequutioni demanda, ipsosque in iuris subsidium excommunicandos, & declarandos fore, & esse ob non paritionem illorum, ac nisi illis paruerint, declarari vidisse, ac de omnibus damnis, expensis, & interesse præmissorum occasione quomodolibet passis, & factis, & in futurum forsan faciendis, & patiendis integrè satisfecisse, & in illis se condemnari vidisse; & quascumque sententias etiam declaratorias, Decreta, seu mandata in præmissis necessaria, & opportuna, aliaque de iure quomodolibet requisita fieri, ferri, & decerni, & relaxari vidisse, & audiuisse ad fauorem præfatorum RR. instantium deducentium in præmissis omne ius, omneque remedium prædicto, & omni alio meliori modo, sibique ius, & iustitiam ministrari petentium, ac nobile officium Iudicis, & beneficium iuris implorantium non solum præmisso, verum etiam omni alio meliori modo, &c. Et insuper inhibeatis eisdem prout Nos tenore præsentium inhibemus, & inhibendo expresse præcipimus, & mandamus, ne visis, & receptis præsentibus sub pœnis, & censuris antedictis, audeant, seu præsumant, aut aliquis ipsorum audeat seu præsumat quidquam contra formam præinsertorum decretorum innouare, seu attentare, aut innouari facere, sub quouis prætextu, causa, ingenio, vel quæsito colore, quod si secus factum fuerit id totum reuocare, & in pristinum statum reducere curabimus iustitia mediante. ALIOQVIN prædictos sic monitos si in præmissis se fore grauatos senserint, modo, & forma præmissis peremptoriè citetis, & citari curetis prout Nos etiam citamus eosdem quatenus decimaquinta die post præsentium exequutionem si dies ipsa iuridica fuerit, alioquin prima die iuridica ex tunc proxima immediatè sequente compareant Romæ in iudicio legitimè coram Nobis, vel nostro in ciuilibus causis R. P. D. Locumtenente infrascripto causam eorum grauaminis allegaturi, aliaque dicturi, & facturi, prout iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis, &c.

[Et specialiter nota intentionem S. Congregationis Regularium eam esse vt non solum cadauera 8 defunctorum qui sibi Sepulturam elegerunt in Ecclesiis Regularium, in eisdem sepeliantur, sed etiam quod casu quo alibi sepeliantur restituantur dictis Ecclesiis, prout constat in facto ex declaratione eiusdem S. Congreg. 1. Martij 1641. vbi similiter declarauit quod in casu quo cadauer sit ita corruptum, vt non possit ab aliis discerni, & transferri ad Ecclesiam in qua sepultura electa erat quod Parochus faciat decretum per quod declaret, non propterea præiudicatum fuisse Iuri sepulturæ, & aliis rationibus dictorum Regularium.] Vide alia verbo *Habitus* & 4. tomo verbo *Sepultura*.

Vidi etiam postea declarationes aliquas Sacræ Congregationis circa quæsita aliqua Patrum discalciatorum S. Augustini, quas hoc loco placuit adiungere pro maiori intelligentia, eorum quæ dicta sunt in præcedentibus.

Prima est in quadam *Tropensi*, vbi cum Archipresbyter Cathedralis cum suis presbyteris gestarent corpus cuiusdam Defuncti ad Ecclesiam prædictorum Patrum vbi erat relictum, violenter ingressi fecerunt officium pro illo, & ex feretro acceperunt candelas. Ad quæ *Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita iuxta aliàs resoluta, respondit officium super Cadaueribus in Ecclesiis Regularium, ad ipsos Regulares spectare, & pertinere, & nullo modo ad Parochos defunctorum, etiam si sint Archipresbyteri, aut curati Cathedralium, & ideo in casu proposito censuit restituendam esse ratam Candelarum seu Intorsticiorum, cum quibus fuit associatum cadauer Regularibus Oratoribus, pro vt omnino restitui, & ita in posterum seruari mandat die 27. Maij 1639.*

Similiter cum Procurator Generalis eorundem Patrum supplicauit Sacram Congregationem, vt declararet verba Constitutionum eius Religionis *p. 1. c. 14. §. 12.* videlicet *si qui ob deuotionem in nostris Ecclesiis sepeliri velint illorum corpora à fratribus ante Ecclesiæ portam expectabuntur & recipientur sepulturæ mandanda: auditis partibus, Sacra Congregatio iuxta aliàs resoluta respondit, corpora Defunctorum, qui in Ecclesiis Regularium sepulturam sibi elegerunt, esse prius ad Ecclesiam Parochialem deferenda, sed Parochos teneri Cadauera suorum Parochianorum leuare è loco vbi asseruantur, & associare vsque ad Portam Ecclesiæ Regularium, etiam ipsis Regularibus non associantibus, nec Parochos se ingerere posse in faciendo super eisdem*

Cadaue

Cadaueribus officium in Ecclesiis Regularium, sed ad ipsos Regulares in propria Ecclesia spectare, & pertinere, & ita in casu proposito seruari mandauit die 6. July. 1641.

DEGRADATIO.

SVMMARIVM.

Degradatio quid sit. num. 1.
Quotuplex sit. ibid.
Quomodo differat à censuris. num. 2.
Quomodo ab Irregularitate. ibid.
Cui competat degradare. num. 3.
Cui degradatos restituere. num. 4.
Degradati quibus priuentur. num. 5.
Alia remissiuè. num. 6.

1 DEGRADATIO propriè, & quatenus à depositione distinguitur, pro vt colligitur ex *cap. Degradatio de pœnis in 6.* est duplex: alia verbalis, alia actualis, seu realis. Degradatio verbalis est sententia Ecclesiastica, qua Ecclesiastica persona verbis priuatur omni officio, beneficio, & priuilegio clericali in perpetuum sine spe illud consequendi. Degradatio verò actualis, seu realis, est pœna Ecclesiastica, qua Ecclesiastica persona realiter, ac actualiter priuatur omni officio, beneficio, & priuilegio clericali in perpetuum absque vlla spe illud consequendi, cum quadam solemnitate. Syluester *in summa verbo Degradatio num. 1.* Vnde degradatio verbalis & realis comparantur sicut sententia, & executio sententiæ: nam per illam profertur sententia; per istam verò mandatur executioni, quo ad aliquas actiones. Suarez *to. 5. de censur. disp. 30. sect. 2. num. 2.* Conueniunt in hoc quod non priuant caractere clericali & consequenter non impediunt quo minus actus Ordinis facti à degradatis validi fiat, cum caracter sit signum indelebile, licet illi peccent eos exercentes, contra Ecclesiæ prohibitionem. Syluester *supra num. 9.* Suarez *supra.* Conueniunt etiam in hoc quod per illas non priuantur degradati illis oneribus, quæ ex ordinatione Ecclesiæ sequuntur Ordines, vt sunt obligatio recitandi Officium, seruandi castitatem cum inhabilitate ad matrimonium contrahendum, cum non imponantur ad tollendum onera, sed honores. Tolerus *in Summa lib. 1. cap. 50. num. 1.* Suarez *supra num. 3.* Item conueniunt quod neutra sit à iure ipso facto incurrenda, sed per hominis sententiam, vt de se patet, & constat ex vsu Ecclesiæ. Suarez *ibid. num. 3.* Vtraque etiam reddit hominem infamem, cum non imponantur nisi propter grauissimum delictum publicum. Suarez *num. 5.* De cæremoniis autem quibus fiunt, agitur in dicto *cap. Degradatio de pœnis in 6.* Vide Syluestrum *sup. num. 1. 2. & 3.* Toletus *supra num. 2.* & Laymanus *lib. 1 tract. 5. part. 3. cap. 5. num 4. & 5.* ac præcipuè Pontificale Romanum. De criminibus quæ merentur degradationem agunt Syluest. *supra num. 6.* Bonacina *de Censuris disputat. 4. punct. vnico num. 6.* Barbosa *de offic. & potest. Episc. Allegat. 110. num. 10.* & sequentibus.

2 Differt Degradatio propriè dicta, de qua in præsenti, ab excommunicatione, suspensione, & interdicto, quia istæ sunt censuræ, cum sint pœnæ medicinales, quæ auferri possunt, posita resipiscentia delinquentis. Degradatio verò non est talis, sed purè vindicatiua pœna, & vinculum indissolubile, carens spe remissionis, Suarez *supra num. 9.* Bonacina *de censur. disp. 1. quest. 1 punct. 1 num. 4.* Esto Coraccio *to. 2. in 3. part. S. Thom. Tract. 5. de Censur. disp. 1. dubio 2* post alios degradationem inter censuras referat. Differt etiam à dipositione, quia depositio propriè, & prout à Degradatione secernitur, non includit priuationem priuilegij clericalis, scilicet canonis, & fori, prout eam includit degradatio. Syluester *sup. numero 1.* Sanhez *tom. 1. consil. mor. lib. 3. cap. 1. dub. 32. num. 248.* Hinc tamen nota, depositionem vocari Degradationem verbalem, & Degradationem verbalem vocari depositionem *cap. dictum 81. dist. & c. 2. de Cleric. excommunicat. minist.* Alderete *de religiosa disciplina lib. 2. cap. 27. §. 4 num. 9.* Ab Irregularitate quoque differt, quia irregularitas vt talis non est pœna, sed inhabilitas quædam; Degradatio verò est pœna. Ab aliis autem priuationibus quæ etiam sunt pœnæ differt Degradatio, non solum quia Degradatio veluti priuatio est totalis ab officio, beneficio, & priuilegio Clericorum, illæ autem veluti partiales ab officio scilicet, beneficio, vel similibus; & quia non fiunt cum ea solemnitate qua Degradatio, sed etiam quia illæ non sunt pœnæ irremissibiles, aut carentes spe dispensationis sicut ipsa.

3 Specialiter quod attinet ad Regulares nota, Prælatos Regulares non habere potestatem degradandi Degradatione actuali, seu reali suos subditos, nec iure communi, quia ius commune designat solum ad id munus Episcopum *cap. degradatio de pœnis in 6.* vel saltem eius Vicarium, ex Concil. Trid. *sess. 13. de Reformat. cap. 4.* Et ratio esse potest, quia sicut admittere ad Ordines, seu Ordinare solum spectat ad Episcopum, sic, deiicere ab illis, eo modo quo fieri potest talis deiectio, solum spectabit ad illum. Neque ex priuilegio, quia nullum de hac re quod ego viderim extat, nec denique ex consuetudine, de qua nihil audiui, Saytus *de censur. libro 5. capit. 20. n. 28.* Barbosa *supra num. 25.* Quare si casus esset quod Religiosus committat crimen Degradatione dignum, vocandus est Episcopus. Quo sensu, & non alio accipiendi sunt Ioannes de Ligniaco *in capitulo nec in agro de statut. Monach.* & Abbas *in capitulo cum contingat* quos referunt, & sequuntur Cochier de *iurisdict. Ordinar. in exemp. par. 2. quæstione 45. numero 98.* & Barbosa *supra numer. 28.* dum dicunt Episcopum cognoscere contra exemptos in omnibus criminibus actualem seu solemnem Degradationem requirentibus. De verbali autem degradatione loquendo, fieri posse à Prælatis Regularibus admittit Alderete *supra libro 1. capit. 3. numero 24. & 25.*

4 Similiter, nec possunt dicti Prælati subditos degradatos in pristinum statum restituere, seu cum illis dispensare in hac pœna, casu quo post degradationem Religiosus non esset tradendus Curiæ seculari, vel constaret iniustè esse condemnatum. Est enim ex natura sua indispensabilis nisi solum à Papa. Syluester *supra num. 11.* Bonacina *supra numero quarto* Nec ex vi quorumcumque priuilegiorum concedentium facultatem dictis Prælatis dispensandi cum suis subditis in quibuscumque pœnis; de quibus egi *tom. 1. cap. 10. numero 35 capite 18. numero 46.* propter eamdem rationem, & etiam, quia vt habetur *cap. vltim. de offic. Vicary in 6.* in generali concessione non veniunt illa quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus, hoc autem priuilegium, quia est de grauissima, & raro contingenti, non est credendum à Pontifice concedi nisi illud exprimatur. Suarez *tom. 4. de Relig. Tract. 8. l. 2. c. 21. num. 13. & Tractat. 10. lib. 9. capit. 2. num. 49.*

5 Degradati realiter, aut etiam verbaliter non potiuntur priuilegio canonis, nec fori, ita vt percutiens illos non maneat excommunicatus, & iudicari possint apud Iudices sæculares *capit. nouimus de verb. significat. capit. Degradatio de pœnis in 6.* Syluester *supra numero 1. & 8.* Alderete *supra lib. 2. cap. 27. §. 4. numero 13.* Vnde cum Authores communiter dicunt per degradationem verbalem non amittere degradatum priuilegium clericale, intelligendi sunt de degradatione verbali, quæ est idem quod depositio, quæ scilicet non ordinatur ad actualem, non de illa verbali, & respectiua quæ est præambula ad degradationem actualem, de qua in præsenti. Alderete *supra numero 11. & 13.*

6 Vide alia verbo *Depositio* & 4. tom. verbo *Pœna* Ecclesiasticæ.

DELINQVENS Regularis.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.

De Regulari intra claustra degente, sed extra illa notoriè delinquente. ibid.

An incarcerari possit ab Episcopo. num. 2.

Quid facere debeat Prælatus ab Episcopo monitus. num 3.

An sufficiat mittere sententiam contra illum datam. num. 4.

Intra quod tempus debeat ipsum punire. num. 5.

Quid si Religiosus delinquat intra Ecclesiam. numero. 6.

1 DE hac materia non pauca dixi *tom* 1. *cap.* 11. *num.* 8. 10. & 11. & *cap.* 16. *num.* 26. & 27. & in hoc tertio tomo verbo *Causa iudicialis Regularium*, nunc tamen aliqua addenda sunt, maximè circa Regularem intra claustra degentem, sed extra illa notoriè, & scandalosè delinquentem. De hoc. n. decernit Conc. Trid. *sess.* 25. *cap.* 14. quod Episcopo instante à suo Superiori intra tempus ab Episcopo præfigendum puniri debeat, & Clement. VIII. in Bulla *Suscepti muneris* statuit pœnas in Superiores negligentes illum punire, prout eo *capit.* 16. *num.* 26. retuli.

2 Quamuis autem, nec Concilium, nec Clemens Papa statuerint prædictum Regularem intra claustra degentem, extra illum delinquentem ab Episcopo incarcerari posse, quod etiam declaratum à S. Congregatione refert Alderete *lib.* 1. *de Religios. discipl. cap.* 3. *numero* 40. sed solum debere instare Prælato pro ipsius punitione; nihilominus aliqui, quos retuli eo *numero* 27. in 2. & 3. editione, quibus adde Piasegum in *praxi Episcopor. part.* 2. *cap.* 3. *numer.* 43. & Nouarium *in lucern. Regular. verbo delinquens num.* 5. autumant id fieri posse. Quod intelligo, iuxta dicta ibidem in casu quo Episcopus timeret fugam Religiosi, aliàs secus. Quorsum enim incarcerare debet quem non potest punire nec ipsius fugam timet? Casu autem quo incarceretur, quamuis similiter, nec ex decreto Concilij, nec ex Clemen. V I I I. habetur Episcopum posse sumere informationem super delictum, & eius notorietatem, nihilominus, quia ex declaratione Sacræ Congregationis, quàm referunt Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat.* 105. & Nouarius *sup. num.* 9. habetur id fieri posse, admittendum id est, dummodo tamen statim, & sine mora id fiat & informatio statim ad Superiorem Religiosi remittatur prout etiam declaratum videtur à S. Congregatione in declaratione, quàm affert idem Nouarius *num.* 6. sicque indicat Barbosa *supra num.* 19. ex Piasego *supra.* Addit idem Nouarius *num.* 7. ex Genuen. *Praxi Curiæ Episcop. Neapol. cap.* 19. & rectè, quod si Episcopus differret capere informationem, & Regularem carceribus vexaret, non euitaret excommunicationem (intellige, impositam contra Ordinarios procedentes contra Regulares priuilegiatos, vel in *cap. si quis*) idque Neapoli obseruatum testatur.

Quamuis etiam ad hoc quod Superior Regularis debeat punire prædictum Regularem, posset quantum est ex vi decreti Concilij, & Constitutionis Clementis V I I I. expectare quod sæpius de ea re moneatur ab Episcopo, quia Concilium, & Pontifex vtuntur verbo instare *instante Episcopo*, quod denotat vrgere cum quadam importunitate (: aldus *in l. eos §. Apostolos num.* 3. *C. de appellat.* Alderete *supra num.* 37. ex Rodriguez ab eo relato) idque sit rationi consentaneum, cum possit contingere quod Episcopus deceptus sit, seu non bene informatus de delicto Religiosi, nihilominus Superior Regularis statim ad primam monitionem Episcopi debet procedere ad punitionem talis Religiosi, non solum ne propter eius moram credatur illius delicto conniuere, vt habet idem Aldarete *sup. n.* 38. sed etiam, quia ita declaratum dicitur à Sacra Congregatione, referentibus Barbosa *sup. n.* 20. & Nouario etiam *sup. n.* 9. 3

Cum autem in dictis decreto Concil. Trident. & Constit. Clementis statuatur, vt Prælatus Regularis certiorem faciat Episcopum de punitione dicti Religiosi, ideo non sufficit quod ad illum mittat Prælatus sententiam, seu copiam illius, vel Acta super delictum illius, sed requiritur quod de punitione ipsa, aut executione sententiæ illum faciat certiorem. Ita etiam declaratum est à S. Congregat. referentibus eisdem Barbosa, & Nouario *supra.* Quod tamen limitandum videtur nisi executio sententiæ requireret successionem temporis, vt si Religiosus propter illud delictum damnatus esset ad disciplinam, v. g. recipiendam per annum omnibus sextis feriis, tunc enim sufficeret certiorem facere Episcopum de sententia, & qualiter incepta est adimpleri.

Quia tamen Concilium, & Clemens V I I I. locis relatis statuunt Prælatum Regularem teneri punire dictum Religiosum intra tempus ab Episcopo designandum, animaduertendum est, quod si intra illud tempus non potuerit illum punire, vel ob defectum iurisdictionis, vel ob aliam causam, postulare debere ab Episcopo termini prorogationem, quam debet Episcopus concedere, quia terminus competens concedi debet *capitulo primo de dilat. capitulo* 2. *requiris §.* 1. *de appellat. capit. legitima de appellat.* alioquin irrita esset ratio, qua breuissimo tempore assignato, Episcopus Religiosum contra exemptionem Religiosorum semper punire posset. Alderete *supra num.* 38. 4

Nota hic aliam declarationem Sacræ Congregationis, quam referunt relati Barbosa, & Nouarius *supra* ex qua habetur Concilij decisionem non solum procedere in casu quo Religiosus extra claustra deliquerit, intellige notoriè, & scandalosè, vt dictum est, sed etiam quando deliquerit intra Ecclesiam sui Monasterij. Quod, etsi durum videatur, cum Religiosus in Ecclesia sui Monasterij existens intra claustra existere dicatur, acquiescendum tamen decisioni Sacræ Congregationis, si de ea suthentucè 5

ticè constet. Nisi forte dicatur, & congruentius, intelligi de alia Ecclesia sui Ordinis extra propriam sui Monasterij. [Similiter nota Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium 17. Augusti 1635. ordinasse Illustrissimo Nuncio Neapolitano ne procederet contra quendam Religiosum sub prætextu quod extra claustra deliquisset, quandoquidem Reuerendissimus Generalis Ordinis contra ipsum procedere volebat.]

DENVNCIATIO, ET Denunciare pro Regularibus.

SVMMARIVM.

Denunciatio remissiuè. num.1.
Denunciatio quid sit. num.2.
Quotuplex sit. ibid.
De Euangelica, & iudiciali remissiuè. num.3.
Tenentur Regulares denunciare hæreticos, vel de hæresi suspectos. num. 4.
Etiam si non possint probare delictum. ibid.
An præmittere debeant correctionem fraternam. ibidem.
Quæ scientia requiritur delicti ad hanc denunciationem faciendam. ibid.
An pater filium, filius patrem, vir uxorem, & uxor virum teneantur denunciare. ibidem.
An idem se ipsum. ibid.
Quid de obligatione denunciandi Confessarios solicitantes ad inhonesta. num.6.
Quomodo intelligenda quæ dixi tomo 1. Summa in prima editione. ibid.
Denunciari debent tales Confessarij, etiam non diffamati. ibid.
Sub peccato mortali. ibid.
Quando, & quomodo facienda. ibid.
Quid de Confessario solicitato a fœmina. num.6.
De quibus solicitatoribus intelligenda Constitutio Gregorij XV. ibid.
An etiam de Sacerdotibus non Confessarijs, aut de merè laicis accipienda. ibid.
Edicta, quæ præcipiunt hanc denunciationem licita sunt. num.7.
Etiamsi præcipiant illam, non præmissa correctione fraterna. ibid.
Qui teneantur ad illam? ibid.
An denunciantes fiant irregulares secuta morte denunciati. ibid.
Denunciatio facienda est intra terminum præfixum in edictis. num. 8.
Quid si non fiat intra talem terminum. ibid.
Quid de illo, qui ignorauit edictum tempore quo terminus currebat. ibid.
An ante terminum obligent aliquando talia edicta. ibidem.
Dubium, an in Inquisitione generali denunciatio accipiatur formaliter. num.9.
Responsio affirmatiua, si aliqua seruentur. num.10.
Denunciatio est delatio criminis ad vindictam. numero 11.
In Generali Inquisitione hoc contingit. num.12.
Differentia, quæ est inter denunciationem Euangelicam, & Iudicialem. num.13.
Denunciatio, quæ fit in generali Inquisitione formaliter est accipienda. num.14.
Natura Inquisitionis generalis. num.15.
Et præparatio ad Iudicium perfectum. num.16.
Sapit naturam ipsius. num.17.
Colligitur ex monitorijs. num.18.
Verba accipienda secundum propriam significationem num.19.
Forma, & stylus, qui seruatur. num.20.
Frustra fieret Inquisitio. num.21.
Debet præcedere infamia delicti. num. 22.
In aliquibus delictis non requiritur. num. 23.
Ea præcedente, Iudex vocat denunciatorem. numero 24.
Denunciator non tenetur probare suum testimonium num.25.
Si conuincitur falsè denunciasse, punitur tanquam calumniator. num.26.
De quodam damnato ad mortem, qui tenebatur denunciare hæreticum. num.27.
Non est absoluendus à Confessario, nisi in aliquibus circumstantiis. num. 28.
Absolutio Sacramentalis non datur indignis num.29.
Iste est indignus. num. 30.
Decretum sanctæ Inquisitionis. num. 31.
Aliud decretum. num. 32.
Excusatio, quæ non admittitur. num. 33.
Per accidens est, quod iste damnetur. num. 34.
Quid de quadam declaratione Sacræ Congregationis num.35.
Quid de circumstantiis, in quibus creditur bona fides num. 36.
Quomodo ea colligatur. num. 37.
An debeat admoneri. num. 38.

1 DE hac materia præter dicta supra verbo *Accusare, & accusator*, alia addenda maximè quatenus ad Regulares spectare potest.

2 Denunciatio est *criminis manifestatio facta superiori*. Syluester *in summa verbo Denunciatio num.1.* Sanchez *tom.2. consil. Moral. lib.6. cap. 2. in Proœmio.* Est duplex iuxta dicta *tom.1 cap.27. num. 1.* scilicet Euangelica, & iudicialis, prior est, quæ fit Prælato non vt Iudici, sed vt Patri, non ad processum formandum, sed ad correctionem, vel emendam, posterior est, quæ fit Prælato vt Iudici ad formandum processum, & puniendum delinquentem. Addit Sanchez *supra* denunciationem canonicam, quæ fit Superiori ad impedienda mala quæ ex peccato procedunt, & alij alias dennociationes adiungunt: sed illæ coincidunt cum duabus assignatis. Syluester *supra*.

3 Loquendo de denuociatione Euangelica quæ fit Prælato vt Patri aliqua dixi eo *capitulo* 27. & deseruiunt ea, quæ attuli supra verbo *Accusare, & accusator*. Solum ergo discutienda est denunciatio iudicialis & non ea quæ fit Prælatis Regularibus pro Regularium iudicijs, quia de ista sufficienter dixi locis citatis, sed de ea tantum quæ præcipitur facienda in aliquibus edictis, verbi gratia, de hæreticis, solicitatoribus ad inhonesta in Confessione, & similibus.

Et quidem Regulares omnes quicumque illi sint teneri denunciare hæreticos, vel de hæresi suspectas quascumque personas, constat ex dictis supra verbo *Accusator numero septimo.* ex Constitutione Pauli V. & decreto S. Generalis Inquisitionis Romanæ eo loco adductis, & idem est proportionaliter in Regnis Hispaniatuui vbi supremum Tribunal S. Inquisitionis Hispanæ viget, propter edicta ipsius. Tenentur autem ad huiusmodi denunciationem faciendam, etiam si delictum probare non possint, propter dicta eo verbo *Accusator*, scilicet, quod in

Tribunali S. Inquisitionis seruatur quod denunciator non teneatur probare delictum quod denunciat. An verò teneatur id facere non præmissa correctione fraterna quando est spes emendæ, est grauis controuersia inter Doctores, & duplex opinio: vna affirmatiua; negatiua alia, quarum auctores refert Diana *part.1. Tract.4. resol.2.* Esto autem vtraque probabilis sit, in praxi tamen sequi conuenit opinionem negantem præexquiri talem correctionem fraternam, tum quia vix, aut nullo modo credi debet hæreticum, qui Ecclesiam non audit, auditurum monitionem vnius personæ, tum quia ita solent præcipere DD. Inquisitores in suis edictis, quibus parendum, vt pote viris doctissimis, & qui magna diligētia & zelo bonum commune Fidei, & Religionis procurant, de quo etiam inferius *numero septimo* Suarez *de fide disput.20. sectione quarta num.11.* Sanchez *tomo secundo Consil. moral. lib.6. cap.2. dub. 5. numero 6.* Ioannes Sancius *in select. disput.11. n.56.* Hoc tamen intelligendum est de hæreticis pertinacibus, illis scilicet, qui errores in fide ex malitia proferunt, non de illis, qui ex aliqua simplicitate, vel ignorantia, quales sunt aliqui Concionatores, id faciunt, isti enim non sunt propriè hæretici, cum ad hæresim pertinacia requiratur, & ita seruandus est cum illis ordo Euangelicus. Sanchez *supra num.7.* ex Nauarro, Corduba & aliis. De hæretico verò iam emendato, & correcto plures tenent denunciandum non esse, alij affirmant, quibus assentior quando peccatum fuit publicum, vel inde ortum est nocumentum aliquod in aliis, etsi enim talis emendatus sit, satisfacere tamen oportet Reipublicæ propter infamiam, & damnum illatum. Sanchez *sup. dub.15. num.6.* Sanctarellus *in Tract. de hæres. cap.9. num.11.* Diana *sup. Resolut.3.* Denunciare etiam debent hæreticum non solum ij qui certo sciunt illius delictum, sed etiam illi qui à personis fide dignis de eo certificati sunt. Quia tales verè, & propriè dicuntur habere notitiam delicti. Sanchez *supra dub.16. num.1.* ex Nauarro, Rodriquez, & aliis. Secus quando id audierunt à leuibus personis, quia hæc notitia nullam generat fidem. Corduba *lib.1. qq. quæst.43. dub.2. §. sexto quando.* Nauarrus *in Manu. cap.25. n.46.* Quamuis autem plurium sententia sit non teneri filium denunciare patrem, aut matrem hæreticos, sicut nec è contra patrem aut matrem filium hæreticum, quia iure naturæ pater, mater, & filius sunt veluti vna persona, itaut bonum, & malum vnius in alterum refundatur, quando tamen hæresis esset perniciosa Reipublicæ, quia publica, vel in alios seminata tenerentur id facere, quia bonum commune Reipublicæ præponendum est particulari patris, matris, vel filij. Castro *lib. 2. de iusta hæretic. punit. capit. vlt.* Suarez *Tract. de fide disputat.20. section.4.* Idem proportionaliter dicendum est de vxore respectu mariti, aut mariti respectu vxoris, propter eamdem rationem. Qualiter autem nullus teneatur propalare seipsum, dixi supra verbo *Accusator.* Insuper, licet regulariter nullus teneatur alium denunciare quando ex denunciatione timet sibi saltem probabiliter aliquod malum notabile mortis, infamiæ, &c. iuxta dicta *tomo primo capitulo 19. num.34.* nihilominus quando ex omissione denunciationis sequeretur malum etiam notabile Reipublicæ, aut Communitati debet fieri denunciatio, propter rationem assignatam. Genuensis *in prax. cap.18. num.8.*

5 Loquendo autem de obligatione denunciandi Confessarios solicitantes ad inhonesta in Confessione, præter dicta *tom.1. cap.19. num.35.* & quamuis plura ex dictis supra hic applicari possint, alia tamen iungenda sunt. De quibus nouissimè Hieronymus Trimarchus Ordinis Minimorum Tractatum vnicum valdè doctum scripsit. Et primò quidem, licet eo loco aliquorum sententiam sequens dixerim in prima editione Romæ anno 1634. & secunda Venetiarum an. 1637. Confessarios teneri monere pœnitentes, quos sciuerint ab aliis solicitatos, & eos denunciare *nisi fortè* (dixi) *solicitati credant Confessorem solicitantem esse fraternè corrigibilem, aut esse emendatum.* Cautius tamen, & conformius ad mentem Sacræ Congregationis Generalis Inquisitionis Romanæ addidi in tertia editione Venetiarum anno 1640. sequentia: *Et nota, quod in praxi non debent solicitati credere Confessarios solicitantes esse fraterne corrigibiles, aut emendatos, cum sint de hæresi suspecti, propterea tenentur illos antequamcumque monitionem, seu correctionem S. Officio Inquisitionis denunciare.* Huiusmodi autem denunciatio facienda est etiam si Confessarij aliàs de tali crimine diffamati non sint. Hæc enim est praxis Sanctæ Inquisitionis tam in hoc quam in hæresis casu, & conformis Constitutioni Gregorij XV. quam dicto loco retuli, vbi cum agitur de obligatione denunciandi non apponitur talis conditio. Sanctarellus *Tract. de hæres. capit.44. dub. vnic. num.8.* Diana 4. *part. Tract.5. Resolut.1.* ex aliis quos refert. Estque sine dubio peccatum mortale denunciationem omittere, quia est transgressio præcepti in re grauissima, & magni ponderis pro Republica Christiana: sicque semper consuetudine fuit receptum. Sanctarellus *supra capitulo 45. dub. vnic. numero 10.* Imò, in casu quo non adesset S. Inquisitionis edictum præcipiens denunciationem, adhuc esse faciendam, tenet Diana *supra Resol. 3.* ex Ioanne Sancio. Fieri porro debet talis denunciatio, etiam si materia solicitationis non videatur in genere luxuriæ grauis, sed leuis, quia quomodocumque sit semper fit grauis iniuria Sacramento, posito quod pro tali occasione sit peccatum mortale. Ioannes Sancius *in Select. disp.11. num.22.* Similiter etiam si Confessarius immediatè post solicitationem pœniteat, adhuc denunciandum esse, tenent Sanctarellus *dicto capit.44. dub. vnico numero 18.* & Bonacina *in Tract. var. disput.6. punct. tertio num.4.*

Specialiter tamen, circa Constitutionem Gregorij XV. de qua supra in qua nouissimè, & rigidiùs agitur de hoc casu solicitationis, notandum primò, quod licet probabile sit id, quod dicto *cap.19. n.34.* dixi, videlicet, Confessarium solicitatum à fœmina, & illi consentientem non esse denunciandum, quia ea Constitutio solum videtur esse contra solicitantes, & in tali casu Confessarius non est sollicitans, sed solicitatus, nihilominus satis probabile etiam esse oppositum, propter verba illa Cōstitutionis dictæ, *aut cū eis illicitos, & inhonestos sermones, siue tractatus habuerit,* & infra: *seu tractantes vt supra.* Quibus denotatur non solum Confessarios solicitantes, sed etiam si solicitatores non sint, si prædicta egerint, comprehendi in ea Constitutione, & esse denunciandos. Fagundez *de præcept. Eccles. in 2. edit. præcept. 2. lib. 4. capit. 3. numero 56. & 57.* Diana *supra Resol.42.* Notandum secundò, quod quamuis ex vi Cōnstitutionis dictæ Gregorij XV. debeant denunciari Confessarij solicitantes ad inhonesta non solum in actu Confessionis, aut ante, vel post immediatè, sed etiam *occasione vel prætextu Confessionis huiusmodi,* vt in ea dicitur, id tamen intelligendum est quando paulò post Confessionem, occasione vel prætextu ipsius sequitur sollicitatio, non verò si post multum tempus id fiat. Ita enim 6

enim videtur benignè interpretanda mens Pontificis. Souſa *in opuſc. de confeſſar. ſolicitan. in additionibus numero* 10. Cum autem in dicta Conſtitutione dicatur, *ſiue ante, ſiue poſt immediatè, ſeu occaſione, &c. etiam Confeſſione non ſecuta*, ideo denunciandus eſt Confeſſarius, qui fœminam accedentem ad confitendum ſolicitat, etiam dilata Confeſſione in aliud tempus. Diana *ſupra Reſol.* 39. Et qui concubinam eo tempore laſciuè ſeu zeloſè obiurgat, quod cum alio tractet, propter dicta. Sancius *in ſelectis diſputat.* 11. *numero* 32. Idem habet Diana *Reſol.* 45. de Confeſſario qui petit à pœnitente domum ſuam vt eo adducat concubinam. Etſi Souſa *ſupra tractat.* 1. *capite* 14. *numero* 8. oppoſitum teneat. Notandum tertio, quod cum in dicta Conſtitutione ſemper ſit ſermo de Sacerdotibus, & ea committentibus ſub prætextu Confeſſionis, ideo ipſi, ſi talia crimina commiſerint, erunt denunciandi, quamuis aliàs verè Confeſſarij non eſſent. Acugna *tract. de Confeſſ. ſolicitat. quæſtione* 14. *numero quarto*. Sancius *in Select. diſput.* 1. *num.* 39. Secus dic de mere laicis, aut non Sacerdotibus, propter oppoſitam rationem, Sanctatellus *de hæreſ. cap. 46. dub. vnic. num.* 9. Vide alia in Trimarcho *ſup.*

7 Loquendo autem generaliter de huiuſmodi edictis, quæ à Iudicibus, vel Prælatis promulgari ſolent tam pro prædictis caſibus hæreſis, aut ſuſpicionis hæreſis, & ſpecialiter pro ſollicitantibus in Confeſſione, vel circa eam, quam, pro rebus furatis reſtituendis, vel ſimilibus, notandum, quod etſi aliqui dicant eſſe illicita, quia præbent occaſionem peccandi ſaltem ſimplicibus, nihilominus licita eſſe conſtat, tum ex vſu Eccleſiæ, tum quia nullo iure prohibita ſunt. Banez 2. 2. *quæſtione* 33. *articulo* 8. *dubio* 2. *ad* 7. Sanchez *tomo ſecundo conſil. Moral. lib.* 6. *capite* 2. *dubio* 26. Imo hæc edicta licita eſſe, etiam quando illis præcipitur denunciare delictum hæreſis, vel ſollicitationis ad inhoneſta in Confeſſione, qui eſt caſus de hæreſi ſuſpectus, non præmiſſa correctione, colligitur, tum quia rariſſimè poteſt adhiberi conueniens remedium per ſolam monitionem, & prudentiam hominis priuati, ob periculum infectionis hæreſis, & aſtutiam hæreticorum, tum quia finis adæquatus huius denunciationis non eſt ſola emendatio fratris, ſed correctio publica, & ſecuritas aliorum fidelium. Suarez *de fide diſputatione* 3. *numero* 12. Diana *ſupra Reſolut.* 24. Tenentur autem denunciare etiam ij qui iurauerunt id non facturos, tale namque iuramentum pro illo caſu eſt de re illicita, ac per conſequens non obligat. Syluester *in ſumma verbo teſtis quæſtione octaua*, Sanchez *ſupra dubio* 21. Tenentur quoque denunciare etiam Clerici vel Religioſi, quantumuis inde timeatur ſequenda mors hæretici, vel de hæreſi ſuſpecti propter dicta ſupra verbo *Accuſator*, & *accuſare* à numero 18. Dicere poteſt aliquis cum Sanchez *ſupra dubio decimo*, tunc requiri proteſtationem, de qua eo loco dixi, ſed tu vide dicta *ibidem num.* 21. Obligantur etiam ad denunciandum ij, qui ſolum ſub ſecreto naturali ſciunt delictum, quando illud eſt in damnum tertij vel Communitatis, in iis enim Caſibus non obligat ius ſecreti naturalis. Caſtr. Palaus *tom. 1. tr. 4. diſp. 9. punct.* 10. *numero* 5.

8 Circa terminum tandem qui in huiuſmodi edictis aſſignari ſolet, præter dicta ſupra verbo *Annus à numero ſecundo*, quæ huic etiam propoſito deſeruire poſſunt, dicendum denunciationem debere fieri intra terminum præfixum in edictis. Quod ſi quis ſciens edictum non denunciauit intra terminum illius, non propterea, eo termino tranſacto liber eſt à tali obligatione quia ille terminus non aſſignatur eo fine, vt extinguatur obligatio, ſed vt non differatur. Suarez *de cenſuris diſput.* 20 *ſect.* 2. *num.* 15. Acugna *Tract. de Confeſſar. ſollicit. quæſtione* 21. *numero* 4. Ioannes Sancius *in ſelect. diſput.* 11. *numero* 59. [De eo autem qui ignorauit edictum tempore quo eius terminus currebat probabile eſt non teneri denunciare ſtatim ac habuit notitiam illius, ſed poſſe expectare tantum tempus quantum edictum deſignauerat, cum non ſit peioris conditionis ac alij, Suarez *ſupra ſectione* 3. *numero* 15. Acugna *ſupra* Portellus *in dub. Regular. verb. denunciatio numero* 3. Sancius ſupra. Per accidens autem poterit contingere quod quis teneatur denunciare etiam antequam terminus præfixus in edicto finiatur, vt ſi præuideat ſe habiturum impedimentum ad denunciandum tranſacta ea occaſione, ſicut plures dicunt de obligatione Confeſſionis, vel communionis. Diana *ſupra Reſolut.* 29. ex aliis. Nota tandem, quod edicta S. inquiſitionis cum illud tribunal ſit perpetuum, ſunt per modum legis, & ita durant vſque ad aliorum promulgationem, ſicut dixi de Bulla Cœnæ verbo *Bulla Cœnæ numero* 2. Suarez *de fide diſputatione* 20. *ſectione* 4. *numero* 11. Auila *de Cenſuris parte* 2. *cap.* 5. *diſputatione* 5. *dub.* 5. *concluſ.* 3. Sancius *in Select. diſputatione* 11. *numero* 62. Vnde caſu dato quod Inquiſitores aliquando eſſent negligentes in edictis promulgandis, ex vi priorum deberet fieri denunciatio. Diana *ſupra Reſolut.* 41. Edictum porro S. Inquiſitionis Rom. attuli *ſupra verbo Accuſator numero* 7. Vide Peirinis *tomo* 2. *priuileg. Minim. in Conſtitut.* 9. *Pauli V. numero* 27. & Trimarchum *ſupra*. [Nouiſſimè Cardinalis Lugo *tom.* 2. *de Iuſt. & iure diſputat.* 38. *ſectione* 2. *à numero* 17. ſupponit, vt diximus licita eſſe huiuſmodi edicta, & fieri poſſe ab omnibus Prælatis Eccleſiaſticis præcipiendo ſub variis pœnis, vt qui ſciunt aliquod delictum illud manifeſtent. Deinde notat præcipuè attendendum eſſe in eiuſmodi edictis ad mentem Prælatorum illa promulgantium, quod generale eſt omnibus legibus, vt dico *infra verbo leges Regularium*. Tertio notat Superiores in huiuſmodi edictis ſemper habere tacitam, vel expreſſam intentionem, quod delicta manifeſtentur, ſeruato Iuris Ordine, ſcilicet, correctione fraterna, quando ſeruari debet. De quo etiam alias diximus Alia etiam addit, de quibus nos ſupra verbo *Accuſare*, & *Accuſatio*, & *hoc verbo Denunciatio* & infra *verbo hæreſis*, & *hæreticus*. Plura etiam apud hunc Authorem de delictis, quæ denunciari debent, ac de termino talibus edictis præfixo, de quibus etiam nos egimus.]

Hic placuit adiungere reſolutionem cuiuſdam dubij mihi propoſiti, videlicet,

An in Inquiſitione generali facta v. g. ab Epiſcopo, vel Inquiſitore denunciatio accipiatur formaliter. 9

Reſpondeo affirmatiue, ſi tamen in ea denuncia- 10
ciatione ſeruentur ea de quibus infra. Ratio ſumitur
primo ex natura & definitione denunciationis, quæ
eſt *delatio criminis apud Iudicē competētem vt ex mu-*
nere ſuo ad vindictam delicti, ſeu contra delinquen- 11
tem procedat. Suarez *in tract. de fide diſputatione* 20.
ſectione 4. *numero* 2. Salelles *de mater. S. Inquiſit.*
lib. 1. *cap.* 21. *regul.* 152. *numero* 23. Cum enim
in generali inquiſitione facta coram Epiſcopo, vel
Inquiſitore per denunciationem deferatur crimen ad
vindictam, denunciatio erit *formaliter* talis. Secun- 12
do ex differentia quæ verſatur inter denunciationem

 Euangelicam,

Euangelicam, de qua agitur Matth. 18. & Luc. 17.
13 & *cap. Nouit. de Iudic.* & *c. si peccauerit in te 2. quæstione 1.* & *iudicialem*, de qua sæpius in iure, quod illa cum fiat Prælato aut Superiori vt Patri solum tendit ad emendationem fratris, & ipsius correptionem fraternam: hæc vero cum fiat Superiori, vt iudici, tendit ad vindictam, & punitionem delicti. Suarez supra, Coriolanus *de Casibus reser. part. 2. cas. 5 n. 5.* Salelles *n. 24.* Ex hoc autẽ infertur denunciationem, quæ fit in generali inquisitione Episcopo,
14 vel Inquisitori *formaliter* esse accipiendam; si quidem ea est vt in plurimum iudicialis, & tendit ad vindictam & punitionem delicti denunciati. Tertio, ex
15 natura ipsius Inquisitionis generalis: & si enim ea non sit perfectum iudicium, eo quod in illa non adest accusator, neque aliquis qui vicem accusatoris teneat, sed Iudex ex officio illam facit propter generalem obligationem ipsius. *cap. Cum oporteat de ac-*
16 *cus.* Syluest. *verb. Inquisitio* §. 4. Sanchez *tomo 2. cons. moral. lib. 6. cap. 3. dub. 16.* nihilominus est via, præparatio seu præambulum quoddam ad perfectum iudicium, Sotus *part. 2. in relect. de rat. teg. secret. membr. 2 quæstione 7. concl. 3. dub. 1.* Coriolanus *supra numero. 17.* sapit ergo naturam ipsius, & veluti accessorium sequitur naturam principalis, *leg.*
17 *etiam, C. de Iur. dot. regul. accessorium de regul. Iur. in 6.* ac proinde denunciatio, quæ in illa fit erit *for-*
18 *maliter* talis. Præsertim quarto, quia id videtur supponi in edictis seu monitoriis, quæ publicantur antecedenter ad huiusmodi inquisitiones generales: dicitur enim in illis, quod teneantur subditi reue-
19 lare & notificare *iuridice* delinquentes. Quæ verba accepta in sensu formali, prout accipi debent, cum generaliter loquendo verba accipienda sint secundum propriam significationem, *l. non aliter ff. de le-*
20 *gat. 3.* denotant formalem denunciationem. Quinto, ex forma & stylo, quem Inquisitores seruare solent in recipiendis huiusmodi denunciationibus, de quibus Eymeric. *3. part. direct. numero 68.* Peña *ibidem com. 15.* Castrus Palaus *part. 1. tract. 4. disputat. 8. punct. 3. numero 3.* scilicet quod fiant in scriptis, vel saltem verbis quæ à notario in scriptis redigantur, & quod sint iuratæ à denunciatoribus; imo etiam, saltem de iure, iuxta *cap. Et officium de heret. in 6.* vt recipiantur præsentibus ali-
21 quibus honestis personis. Sexto, quia aliàs frustra fieret inquisitio generalis, saltem quoad aliqua delicta, si denunciatio in ipsa facta non posset seruire Iudici pro formali denunciatione. Ita plures DD. quos refert & sequitur Sanchez *sup. dub. 19. n. 1.*

22 Ad hoc autem quod Episcopus vel Inquisitor possit vti dicta denunciatione pro formali & iudiciali procedendo ad inquisitionem specialem alicuius personæ requiritur vlterius quod procedat infamia delicti iuxta *cap. Qualiter, & quando de accus.* Simanch. *de Cath. Instit. tit. 44. numero 8.* Palaus *supra punct. 4. num. 2.* Quamuis in delictis hæresis, vel spectantibus ad sacrum Officium non requiratur hæc infamia, sed sufficiant indicia, præsumptiones, & suspiciones verisimiles. *cap. Excommunicamus §.*
23 *Adijcimus de hæret.* Ita Cardinal. Felin, Franch. Symanch. & alij plures quos refert & sequitur Sanchez *supra dub. 19. num. 16. & seq.* Imo non videntur requiri indicia valde vrgentia, sed sufficiunt probabilia, prout ex pluribus etiam probat Carena *de Offic. S. Inquis. part. 3. titulo primo, §. 2. numero 17. & 18.*

24 Tali autem infamia, indiciis, vel suspicionibus, &cet. existentibus, potest Iudex vocare præfatum denunciatorem & ipsum pro teste accipere. Non enim repugnat aliquem esse denunciatorem & testẽ. Repert. Inquis. *verb. Testes*, Symanch. *Cath. Instit. titulo 19. rubr. de denunc. numero 17.* Zanchin. *in tract. de hæret. capite 13. numero 8.* Ioannes à Rojas *singul. 7. & sing. 192. numero 4.* Farinac. *de hæres. quæst. 185. numero 32.* Et ita est consuetudine receptum in Sacro officio. Palaus *supra punct. 3. numero 1.* Carena *supra numero 20.* Nec tenetur denunciator probare suum testimonium. Quidquid enim 25
sit de Iure communi, consuetudine hoc est receptum. Paramus *de Orig. S. Inquis. lib. 3. quæstion. 8. numero 21. & 22.* Farinacius *supra numero 71.* Palaus *supra* si tamen conuincatur falso denunciasse, tamquam calumniator arbitrio Inquisitoris puniendus, 26
quia grauissime lædit delatum, cum aperiat viam Iudici ad procedendum contra illum per inquisitionem specialem. Peña ad Eymeric. 3. *p. rubric. de 12. modo termin. process. com. 40.* Paulus & Carena *supra.*

DVBIVM ALIVD.

De quodam damnato ad mortem & proxime 27
morituro qui tenebatur denunciare quendam hæreticum S. Officio Inquisitionis, & nolebat id facere etiamsi moneretur à Confessario de obligatione id faciendi. Quærebatur enim an iste posset absolui à Confessario. Ad quod dubium mihi propositum sic respondi.

RESPONSIO.

Respondeo generaliter loquendo, non posse ab- 28
solui à Confessario, nisi forsan credat illum ob aliquam causam, puta ignorantiam, imbecillitatem iudicij aut quia non habet plenam satisfactionem de scientia Confessarij, vel similem, non præbere ipsi fidem circa obligationem illam de denunciando hæretico. Ratio est ex generali regula Theologorum,
quod scilicet absolutio sacramentalis non possit in- 29
pendi indigno, seu ponenti obicem, aut indisposito, prout ex communi sententia docent Medina *de Confess. quæstione 19.* Sotus *in 4. distinct. 18. quæstione 2. articulo 4. ad 2.* Sanchez *lib. 2. de matrim. disput. 38. numero 2.* Coninch. *disput. 8. de pænit. dub. 17. num. 136.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. capite 13. quæstione 4. numero 5.* Castrus Palaus *de sacram. Pænit. tract. 23. disput. vnica punct. 18. nu-*
mero 6. Iste autem sine dubio est indignus absolu- 30
tione, ponit obicem ipsius effectui, & est indispositus, propterea quod obedire non vult in re grauissima non solum Confessario, sed etiam Ecclesiæ præ-
cipienti denunciationem hæreticorum. Accedit 31
quod Confessarius tenetur non absoluere illum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ impositæ in decreto, seu edicto S. Inquisitionis quod refert. Carena *part. 2. de offic. S. Inquisit. titulo 9. §. 7.* vbi hæc habentur contra non reuelantes, aut denunciantes hæreticos. *E perche dall' opera de Confessori in questi particolari dipende grandemente il seruicio di Dio, & il ben priuato e publico, comandiamo a tutti li R R. Confessori che nel ministrare il sacramento della Penitenza vsino con li loro penitenti quella diligenza d'interrogationi sopra tutti li suderti capi che stimeranno rispettiuamente necessaria alle persone, cosi de principali delinquenti come de partecipi e consapeuoli in qualsiuoglia modo d'essi delitti, e sotto*

la

la detta pena di scommunica di lata sentenza como di sopra, alli medemi Confessori comandiamo che non ardiscano di assoluere quelli che trouerranno delinquenti, o partecipi, ouero consapeuoli come sopra, ne sopradetti capi, essendo che sono incorsi nelle censure della santa sede a aliuos Delegati riseruate. Idem edictum cum
32 alio S. Inquisitionis Hispanicæ refert D. Trasmiera *de obligat. denunciandi quæst. 2. capite 7. numero 17.* Præterea, quia si propter aliquam causam possit Confessarius istum damnatum ad mortem absoluere ea esset, quia poterit existimare præceptum Ecclesiasticum de denunciatione hæretici non obligare in tali
33 casu in quo agitur de damnatione æterna istius hominis: hæc autem ratio in sufficiens est, quia obligatio denunciandi hæreticum non solum oritur ex iure Ecclesiastico propter decreta Summorum Pontificum, Canonum, & Conciliorum, sed etiam oritur ex iure diuino, prout ex Suarez, Carena, Sanctarello, Simanchas, Rojas & Castro affert Trasmiera *supra quæstione 2. capite 2.* Imo etiam ex iure naturæ, prout etiam ex Suarez, Rojas, Carena, & multis aliis ab his citatis habet idem Trasmiera; quæ autem sunt de iure diuino & naturali sunt immutabilia, & indispensabilia.

34 Nec refert si dicatur, quod si Confessatius non impendit absolutionem tali pœnitenti, sine dubio pœnitens damnabitur. Nam respondetur, id esse per accidens ex malitia ipsius pœnitentis, non Confessarij, qui nec potest, nec tenetur illum absoluere, etiamsi instet periculum ipsius damnationis: non enim sunt facienda mala, vt inde eueniant bona, iuxta Apostolum *ad Rom.* 3. Nec etiam refert si di-
35 catur, Sacram Congregationem declarasse quod non obstante, quod fœmina solicitata in Confessione tenetur denunciare Confessarium solicitantem, si tamen renuat id facere, posse Confessarium illam absoluere; non enim mihi constat de hac declaratione, & in casu quod ea subsistat, existimandum prudentissima ratione. Ita responsum ab eadem Sacra Congreganone condescendendo fragilitati fœminarum, quæ timent sui honoris amissionem propter dictam reuelationem. Quod non procedit in casu præsenti hominis damnati ad mortem & proximè morituri.

36 Dixi autem supra, non posse Confessarium absoluere istum de quo in casu, *nisi credat ipsũ ob aliquam causam puta ignorantiam, imbecillitatem iudicij, aut quia non habet plenam satisfactionem de scientia Confessarij, vel similem non prabere ipsi fidem circa obligationem illam de denunciando heretico.* Quia in isto casu videtur ipse pœnitens esse in bona fide ac perinde non indispositus aut indignus sacramentali absolutione. Vnde Innoc. III. *in cap. Quia circa de consang. & affin.* dissimulari præcipit ob vitandum scandalum cum quibusdam qui bona fide matrimonium contraxerunt cum impedimento occulto. Quod maxime videtur probabile si talis pœnitens
37 interrogatus à Confessario dicat se non existimare esse obligatum ad talem denunciationem, & habere voluntatem adimplendi omnia præcepta etiam Ecclesiæ. Nec videtur necessarium, vt iterum moneat
38 illum de obligatione faciendi talem denunciationem. Quia si ex monitione fructus non speratur, sed potius timetur quod ipsa facta in eodem statu pœnitens perseueraturus sit, potius ab illa abstinere debet: quia cum in bonum pœnitentis dirigatur, eo bono cessante, cessare debet monitio. Sic colligo tum ex illo relato ex Augustino *in c. Si quis autem de pœnitent. d. 7.* ibi *si scirem non tibi prodesse non te admonerem, non te terrerem.* ac ex Vasquez *de pœnitent. quæstione 93. articulo tertio, dubio nono.* Suarez *disputatione trigesimo secundo, sectione quarto numero quarto.* Coninch. *dubio 17. numero 137.* Laymano *libro quinto tractatu sexto, capite 13. quæstione quarto numero quinto.* & Castro Palao *supra relat. numero 7.*

DEPOSITIO.

SVMMARIVM.

Quid sit depositio. n. 1.
Quomodo differat à degradatione, censuris, & pœnis, ibidem.
Quibus priuatur clericus, vel Religiosus depositus. numero 2.
Non priuatur oneribus, & obligationibus. numero 3.
Propter qua delicta imponenda hac pœna. numero 4.
Ad quos pertinet in illa dispensare. n. 5.

EPOSITIO (quæ etiam verbalis degradatio dici solet iuxta dicta supra verbo Degradatio *numero secundo*) est *perpetua ab Altaris ministerio, & gradu Ecclesiastico remotio sine spe restitutionis, & cum retentione priuilegij fori, & Canonis.* 1
Syluester *in Summa verbo Degradatio numero 1.* Alderete *de Religi. Disciplina lib. 1. cap. 27. §. 4. numero 7.* Vnde, iuxta dicta eo verbo *Degradatio*, differt à degradatione, quia degradatio includit priuationem priuilegij, & Canonis, quam non includit depositio proprie de qua in præsenti, & à censuris, & aliis pœnis, quia illæ sunt pœnæ medicinales, & cum spe restitutionis, Syluester *ibidem* Sanchez *tom. 1. Consil. moral. lib. 3. cap. 1. dub. 32. numero* 248. Ab irregularitate vero differt, quia depositio est pœna, irregularitas vero secundum communem rationem irregularitatis pœna non est, sed inhabilitas quædam. Hinc etiam specialiter, quamuis sæpius confundatur cum suspensione, ab ea tamen differt, tum quia suspensio est censura, non autem depositio, tum quia depositio est sine spe restitutionis, quod non conuenit suspensioni etiam perpetuæ. Etsi enim talis sit, vt propterea quasi depositus censeatur ab aliquibus, nihilominus differt ab ea depositio, quia in hac ordinariè loquendo numquam dispensatur, licet de plenitudine potestatis Papæ id fieri possit, in suspensione autem perpetua dispensatio cadit etiam ordinariè. Suarez *de Censuris disput 30. sect. 1. numero* 11. Differunt etiam quia suspensio non priuat officio, & beneficio quoad titulum, ius, seu dominium illorum, sed quoad vsum, vel fructus, depositio vero etiam quoad titulum, ius seu dominium illis priuat. Suarez *dicta sect. 1.* Comexo *de Suspensione disput. 1. dub. 1. numero 4.*

Clericus, vel Religiosus depositus non solum 2
priuatur functionibus Ecclesiasticis, scilicet, vsu cuiuscumque Ordinis, officij, aut beneficij, vt colligitur ex definitione allata, sed etiam, si celebrat, priuatur quoque laica Communione, nisi solum tempore mortis, licet in hoc post pœnitentiam peractam dispenset Episcopus *capite accedens distinctione 50.* Alderete *supra numero octauo* Quamuis autem peccet grauiter exercendo actus Ordinis propter Ecclesiæ prohibitionem, nihilominus vali-
di

di illi sunt, quando iurisdictionem non requirunt, prout contingit in absolutione. Suarez *supra numero* 7.

3 Non priuantur sic depositi oneribus, & obligationibus Clericorum, scilicet Officij diuini recitandi, castitatis, &cet. iuxta dicta supra verbo *Degradatio numero primo* Suarez *supra numero nono*, Graffius *in Decis. aureis part.* 2. *libro tertio capite* 17. *numero sexto*. Videtur autem non posse tales dicere *Dominus vobiscum*, quia hoc denotat aliquam dignitatem, quam illi non habent, prout de degradatis dicitur communiter. Syluester *supra numero decimo*. Sanchez *tomo secundo*, *Consil. moral. libro* 7. *capite* 2. *dubio* 54. *numero* 4. Licet autem possint dicere Officium in choro, non tamen possunt Officium facere, quia hoc pertinet ad Hebdomadarium, cuius officio etiam priuantur. Syluester, & Sanchez.

4 Potest imponi hæc pœna depositionis propter grauia valdè crimina. Toletus *in Summa libro primo capite* 50. *numero vltimo*. Quæ vero sint crimina depositione digna sic respondet Sà *in Summa verbo Depositio numero secundo*, *Depositione digna sunt stuprum, incestus, adulterium, & omnia adulterio maiora* (*quin etiam capite peruenit disputatione* 59. *indicat sufficere fornicationem*) *item furtum, periurium, homicidium, etiam solo consilio, vel hortatione factum & omne crimen inducens irregularitatem, denique quiduis enorme Iudicis arbitrio*. Hæc ille. Ex quibus infertur, propter hæc crimina posse Prælatos Regulares hac pœna afficere suos subditos, intellige tamen dummodo statuta propria Religionis id permittant, aut aliud non statuant, Papa approbante. Quo sensu accipiendus est Alderete *supra libro primo capite tertio*, *numero* 19. dum dicit Superiorem Regularem posse deponere verbaliter suos subditos, & *numero* 22. & 23. dum ex priuilegiis id ipsis competere asserit. Quando autem imponitur hæc pœna, solet sententia his verbis proferri: *Qua propter præfatum N. ab Ordinibus, & gradibus Ecclesiasticis deponimus, ipsum perpetuo ab omni altaris ministerio remouentes*, argum. *c. veritin fin. de dolo, & contumacia*. Alderete *supra libro* 2. *capite* 27. §. 4. *numero* 12. ex Menochio, & aliis.

5 Dispensare vero in illa pertinet solum iure communi ad Papam. Suarez *supra numero* 22. ex Abbate *in cap. Cum in te de re Iudic. numero decimo*, & colligitur ex Cornexo *de Suspensione disputatione* 5. *dubio* 5. Et ad Episcopum, cum delictum non est grauius adulterio, *cap. Atsi clerici de iudic.* Thesaurus *in pra. Ecclesiastic. parte* 1. *capite* 27. §. *Quares* 2. ex Altetio, Riccio, & aliis. An vero possit tolli per priuilegia Religionum concedentia Prælatis earum facultatem dispensandi in pœnis; de priuilegiis dixi *tomo primo capite* 10. *numero* 35. & *capite* 18. *numero* 46. aut propter aliud priuilegium rès est valdè dubia, cum hæc pœna dicatur esse irremissibilis, seu sine spe veniæ, vt dictum manet. Maximè, quia iuxta dicta *tomo* 1. 1. *p. capite* 19. *numero* 14. ex Suarez ibi relato secundum stylum Curiæ sub generali clausula absoluendi à pœnis non venit depositio, sicut nec irregularitas, aut degradatio. Nihilominus Layaman. *libro quinto*, *tractatu sexto capite decimo de Sacrament. pœnitent.* §. *tertia quæstio numero* 18. dicit, ex vi priuilegij Pauli III. concessi Confessariis Iesuitarum posse dispensare in depositione lata à Pio quinto in Bulla, quam retuli *tom.* 1. *capite* 5. *numero* 11. contra Sodomitas, quæ tamen est etiam perpetua, imo videtur esse degradatio, cum per illam priuentur omni priuilegio clericali, quod per depositionem, de qua in præsenti est sermo, non fit. Quod an sit probabile aliorum iudicio temitto.

DICTIO.

SVMMARIVM.

Dictio, semper, vel similes sumuntur ciuiliter, & humaniter. n.36.
Dictio, sæpissimè, adminus debet verificari in tribus, num. 37.
Dictio, solus, alios omnes excludit. n. 38.
Dictio, statim, vel similes verificari solent cum aliquo temporis interuallo. n.39.
Dictio, tamquam, quos effectus habet. n.40.
Dictio, tantum, quid importet. n.41.
Dictio, temere, vel similes, excludunt ignorantiam, numero 42.
Dictio, vel, ponitur inter diuersa. n.43.
Dictio, verè, quid importet. n.44.
Dictionis repetitio magnum indicat mysterium. numero 45.
Alia remissiuè. n 46.

1 VTILIS valde erit materia hæc pro intelligentia dictionum, quæ in Bullis, Priuilegiis, & aliis Constitutionibus Regularium reperiuntur, idcirco non prætermittenda.

2 Dictiones *A, Ab, Ad*, signantes vltimum terminum à quo, vel ad quem, an intelligendæ inclusiuè, ita vt dies termini includatur in termino, an vero exclusiue, ita vt non claudatur, licet anceps de eo quæstio sit, nihil clarius, aut breuius mihi occurrit dicendum, nisi quod in odiosis stant exclusiuè, in fauorabilibus autem inclusiuè, iuxta Regulam iuris 15. *Odia restringi, & fauores conuenit ampliari.* Nisi aliud appareat expressum in ipso iure, aut nisi absurdum aliquod, vel inconueniens inde sequeretur. De quo ex variis Rotæ decisionibus, & Doctoribus. Naldus *in sum. in princ.*

3 Dictio *Absque* non semper stat exclusiuè, sed sæpius inclusiuè, vt in S. Scriptura Cantic. 4. *Absque eo quod intrinsecus latet*, id est, cum eis quæ intrinsecus latent. & 2. Corint. 11. *Præter illa quæ extrinsecus sunt*, id est simul cum illis. Naldus *in Summa verbo occidere n.10.*

4 Dictio *Accumulatiue* denotat rem fieri posse cum alio, ita vt detur locus præuentioni, ad differentiam dictionis *priuatiuè*, quæ ex opposito importat rem fieri posse ab vno solo, alio excluso. Couarruuias *in cap. Alma mater parte prima §. duodecimo, numero 3.* Peirinis *in 2. tom. priuil. Minim. in Const. 4. Greg. XV. num. 20.*

Dictio *Alius* regulariter importat similitudinem,
5 & refert diuersum in substantia, sed idem in qualitate, prout ex Bartolo, Baldo, & Quintiliano Mandosio habet Rodriguez *tomo 1. quæstionum Regularium quæstione 30. articulo 15.* Vnde infert quod si lex dicat aliquem plectendum pœna tali, vel *alia*, per ly *alia* intelligendam esse pœnam priori similem. Aliquando vero non denotat qualitatem similem præcedenti, vt patet *Matt. 28.* & *Marc. 15.* vbi dicuntur cum Christo *crucifixi alij duo latrones.* Sanchez *lib. 3. de Matrim. disputat. 20. num. 4.* Ex subiecta ergo materia desumendum est. Naldus *sup. verbo Dictio num. 2.*

6 Dictio *Ante* quando apponitur ad tempus aliquod, denotat principium illius, & non finem, vt si dicatur veniam ante Pascha intelligitur ante inchoatum Pascha. Naldus *supra numero tertio* ex Baldo, Iasone, & aliis. Vide dicta supra verbo *Annus n.6.*

7 Dictio *Aut* est alternatiua. Rodriguez supra. Dicitur autem, quod in alternatiuis, seu disiunctiuis, sufficit alterum verificari Tuschus *verbo Dictio conclus. 268.* Peirinis *tom. 2. priuileg. Minim. in Constitut. 2. Pauli III. numero 4.* Nota etiam, quod vna pars alternatiua intelligi debet secundum aliam. Vnde si pro delicto est imposita pœna amputationis membri, aut *alia*, per ly *alia* non debet intelligi amputatio capitis, quia hæc pœna multum distat ab amputatione membri, & alternatiua semper præsumitur esse inter æqualia, & parum distantia. Naldus *supra n.4.*

8 Dictio *Circa*, cum additur incertæ quantitati temporis, vel alterius rei, vt cum dicitur circa annos decem plus minusve, quid importet, vix potest generalis regula assignari, præter arbitrium iudicis. Vide tamen Rebuffum *in sua pr. beneficiorum titul. de dispensat. ratione ætatis versic. circa.* Garzia *de benefic. p.11. c.3. §.1.* & Naldum *sup. n.5.* ex variis Rotæ decisionibus.

9 Dictio *Commode*, quæ in Concilio Tridentino *sess. 25. capite 3.* & in decretis Summorum Pontificum ponitur cum dicitur, eum solum numerum Regularium constituendum in Monasteriis, *qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit* sustentari, denotat victum, & vestitum, & alia onera necessaria, iuxta consuetudinem loci, & personarum in dictis Monasteriis degentium. Peirinis *tom. 1. priuil. Minim. in Const. Pyrrhy n.49.*

10 Dictio *Competenter*, significat idem quod *mediocriter*, vel *vt par est*, vel *sufficienter.* Peirinis *supra*

11 Dictio *Continuo*, licet ex sua natura significare videatur sine vllo temporis interuallo, id tamen intelligi debet magis, vel minus, iuxta subiectam materiam. Naldus *supra numero 6.* ex Decio, & aliis.

12 Dictio *Cum*, quando coniungit nomina collectiua, vel dignitatem, semper stat principaliter. Tuschus *verbo Dictio conclus. 358. n.20.* Petr. *to. 2. de Prælat. q. 1. c. 2. n. 23.*

1 Dictio *De*, naturalitatem, seu originem importat, vt probat textus *in l. 1. ff ad municip.* Surdus *decis. 129. n. 15.* Barbosa *de offic. & potest. Episcopi Allegat. 4. n. 9.* Vbi etiam habet sub nomine patriæ, seu originis non tantum propriam, sed paternam denotari, vt si quis natus est Matriti, & pater eius Toleti.

14 Dictio, *Deinde*, continuatiua, præcedentium est. Sanchez *de Matrim. libro 3. disputatione 7. num. 17.*

15 Dictio *Donec*, est restrictiua temporis, habetque naturam suspensiuam. Barbosa *d. offic. & potestat. Episcopi Allegat. 19. n. 89* ex Calanco, Menochio, & aliis.

16 Dictio *Dummodo*, regulariter non facit conditionem, sed modum. Rebuffus *de verbor. signific. lib. 156. versic. dummodo.* Quod quidem verificatur quando adiicitur actui perfecto, vt do tibi hoc dummodo hoc facias. Sanchez *supra disputatione 33. numero 2.*

17 Dictio *Dumtaxat*, vel similis alia taxatiua, scilicet *tantum*, tantummodo quamuis excludat omnes casus præter expressos, exponitur enim per affirmatiuam eius cui adiungitur, & negatiuam aliorum (Rodriguez *tom. 3. quæstionum Regularium quæstione 5. artic. 2.*) non excludit tamen eius similes, in quibus eadem siue vrgentior ratio militat, iuxta dicta *tomo primo capite 25. numero 20.* Glossa *in l. chas. C. de præd. Minor. & in l. si mora verbo dumtaxat ff. soluto Matrimon.* Rodriguez *sup.* Sanchez *libro 7 de Matrim. disput. 31. num. 6. & lib. 6. in Decal. c. 15. num. 37.*

18 Dictio *Eo Casu*, & similes restringere solent dispositionem cui inseruntur ad tempus, & casum in illa

illa expressum, itaut non admittant extensionem ad alium. Verum si talis dictio apponatur sine vlla alia dictione taxatiua, v. gr. *tantum*, *solummodo*, vel alia simili, tunc secundum suam naturam stabit demonstratiue, seu declaratiue, non restrictiuè. Ita ex Rotæ decisionibus Naldus *sup. n.* 18.

19 Dictio *Et*, quamuis sit copulatiua ita vt cum in dispositione duo coniunguntur per dictionem &, oporteat vtrumque interuenire *l. si quis ita stipulatus ff. de verbor. obligat.* Peitinis *tomo* 2. *de Prælato quæstione* 1. *capitulo* 2. *num.* 21. Nihilominus aliquando ponitur pro *seu*, vt disiunctiua. Pro quo habes exemplum in Constitut. Gregor. XIV. de qua infra verbo *immunitas Ecclesiarum numero* 11. quod iuxta subiectam materiam intelligendum est. Tuschus *verbo dictio concl.* 254. *numero* 3. Rodriguez *tom.* 3. *quæstione* 17. *artic.* 19. Peitinis *tom.* 2. *priuileg. Minim. in Constitut.* 2. *Pauli III. numero* 4. Quando etiam inseritur in commissione, vel priuilegio, & continet plures causas quæ non omnes sunt necessariæ ad operandum aliquem effectum, sufficit, vt vna illarum, quæ effectum operari posset illum operetur, verbi gratia, si dispensetur ieiunium cum supplicante dicto nobili, & infirmo, licet non sit nobilis, sed infirmus, potest facultate illa vti, quia illa causa sufficit. Naldus *supra numero* 7. ex Nauarro.

20 Dictio *Etiam* est implicatiua, & ampliatiua *leg. etiam ff. de Minor. Clement. Religiosis de procur.* Vbi Cardinali *numero primo*, & *Clement.* 1. *de testamen.* Vbi Cardinal. *num.* 1. Peitinis *tomo* 1. *priuileg. Minim. in Constit.* 14. *Leonis* 10. *numero* 4. Vnde vnum casum exprimit, & alium includit. Barbosa *de offic. & potestat. Episcop. Allegat* 92. *num.* 12. Similiter tam hæc dictio, quam omnis alia implicatiua quales sunt *maxime*, *præsertim*, implicant idem esse in casu contrario, quamuis ratio expressa deficiat, aut licet in illo militet fortior ratio. Sanchez *l.* 2 *de Matrim. disputat.* 39. *num.* 6. & *lib.* 6. *disputatione* 14. *num.* 21.

21 Dictio *Ex naturalitatem* exigit, nec ciuili est contenta vt habet Barbosa *supra numero* 10. ex Pereira *de potestat. eligendi capite* 13. *numero vigesimoprimo.* Nec verificari solum ob domicilium, seu beneficium ibi habitum, tenet idem Barbosa *ibidem* ex aliis.

22 Dictio *In* intrinsicitatem importat, id est, intus, Baldus *in Rebuff. solut. Matr. n.* 7. Bartolus *in l. Gallus §. ille casu n.* 2. *ff. de liber. & posthum.* quos refert, & sequitur Barbosa *de Iur. Ecclesiast. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 118.

23 Dictio *Insuper* importat diuersitatem, & ita clausula posita in principio, vel ad finem vnius articuli non refertur ad sequentia, quando in illis adest dictio *Insuper*. Ita Tuschus *verbo Dictio concl.* 295. & Peitinis *tom.* 2. *priuilegior. Minim. in Constitut.* 2. *Gregorij. XIII. n.* 2. Licet oppositum iudicet Naldus *supra num.* 9.

24 Dictio *Legitime* significat idem, ac ordine iuris seruato. Peit. *tom.* 2. *Priuil. Minim. in Constit.* 1. *Sixti IV. num.* 1.

25 Dictio *Multum* seu *multa*, &c. plura significat, & aliquando est contenta duobus *l. vbi numerus ff. de testibus cap. pluralis. locutio,* 40. *de Regul. iuris in* 6. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi Allegat.* 72. *n.* 30. 31. & 32.

26 Dictio *Nullatenus* cum vniuersalitatem importet excludit quemcumque casum. Tuschus *verbo Dictio concl.* 315. Peitinis *tom.* 2. *Priuileg. Minim. in Constitut.* 26. *Leon.* 10. *num.* 11. Vnde inferre solet nullitatem actus, & tollere omnem potentiam. Barbosa *supra Allegat.* 19. *numero* 75. Idem dic. de dictione *nullo modo*. Vnde de vtraque dicunt aliqui excludere omnem dispensationem. Glossa *in Clem. vt si de ætat. & qualit. ver. nullo modo.* Rodriguez *tomo* 2. *quæst. Regul. quæst.* 78. *artic.* 2. Idem videtur dicendum de dictione *penitus*, de qua dicitur importare ipso iure. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disputat.* 23. *num.* 75. & 76.

Dictio *Omnimodè*, & *plenè* denotat vniuersalitatem. Glossa *in Clem. vn. de for. compet. vers. omnimodam.* Panormit. *in cap. conquestus de for. compet. numero* 4. 27

Dictio *Omnino, indistinctè*, ac *omni ex parte* omnia comprehendit Barbosa *supra Allegat.* 95. *num.* 6. Et omnem excludit dispensationem. Glossa *in Clem. vt his de ætat & qualitate.* Rodriguez *tom.* 3. *quæst. Regul. q.* 67. *art.* 5. 28

Dictio *Omnis* est vniuersalis, ac per consequens nihil excludens, quia qui *omne dicit nihil excludit.* Idem Barbosa *supra Allegat.* 101. *numero trigesimonono.* 29

Dictio *Per* significat perfectionem *l. Vrbana in fi. de ver. signific.* Naldus *sup.* & consonant quæ dixi sup. verbo *Annus n.* 5. 30

Dictio *Priuatiuè* quid importet vide sup. in dictione *accumulatiuè*. 31

Dictio *Prope finem*, seu *prope annum*, vel talem temporis terminum, sumitur diuersimodè iuxta naturam, & qualitatem subiectæ materiæ. Naldus *in Summ. verbo Tempus n.* 8. & 11. 32

Dictio *Prorsus* excludit omnia, & singula quæ in contrarium excepitari possunt. *cap. statutum §. promissurus de rescript. in* 6. Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 1. *disput.* 18. *quæsit.* 6. *n.* 7. Vide dicta verbo *clausula n.* 55. 33

Dictio *Qualitercumque* est vniuersalis, & comprehendit maiora expressis *c. solita vers. quodcumque ligaueris*, & omnia quæ cogitari possunt. *leg. etiam ff. soluto Matrim.* Barbosa *supra Allegat.* 57. *numero* 177. 34

Dictio *Quomodolibet* ex sui generalitate comprehendit omnia, de quibus satis est in genere fuisse cogitarum, iuxta terminos *leg. si de certa Cod. de transact.* Naldus *supra verbo Clausula vers. quomodolibet.* 35

Dictio *Semper*, vel similes v. g. *continuè*, *sine intermissione*, *quotidie*, *indesinenter*, &c. sumuntur ciuiliter, & humaniter, id est pro omni hora, & tempore, quo id fieri potuit, non pro semper metaphysicè. Naldus *sup. verbo dictio n.* 13. 36

Dictio *Sæpissimè plurimum*, & aliæ similes superlatiuæ ad minus debent verificari in tribus. Naldus *supra n.* 12. 37

Dictio *Solus* alios omnes excludit præter expressum *leg. his solis C. de reuoc. don.* Rota in vna Nouariensi *legitima* coram D. Ghislerio 1629. *numero* 7. 38

Dictio *Statim*, *illico*, *incontinenti*, & similes, verificari solent cum aliquo temporis interuallo, maiori, vel minori, vt credo, iuxta varietatem materiæ, & viri prudentis arbitrium. Naldus *in summa verb. verba n.* 22. 39

Dictio *Tamquam*, multos, & diuersos effectus habet in iure, & propterea conspiciendæ sunt circumstantiæ, quo nomine, quo respectu, qua contemplatione aliquid fiat, Naldus *dicto verbo Dictio num.* 16. 40

Dictio *Tantum*, vel *tantummodo* quid importet vide sup. in dictione *Dumtaxat*. 41

Dictio

42 Dictio *Temere*, vel similes, quales, sunt *præsumptuosè, audacter, &c.* denotant audaciam, præsumptionem, & temeritatem in operante, & ita non comprehendunt ex ignorantia etiam culpabili operantem, iuxta dicta *tom. 1. cap. 10. num. 33.* de quo Naldus *supra verbo dictio num. 17. & verbo verba num. 21.*

43 Dictio *Vel* ponitur inter diuersa, vt notant DD. *l. si qui in princip. ff. de reb. dub.* Sanchez *lib. 8. de Matrim. disp. 18. n. 2.*

44 Dictio *Verè* importat idem quod *propriè*, vt probat idem Naldus *supra verbo Dictio* ex Farinacio.

45 Nota tandem, quod dictionis repetitio, vt communiter dicitur magnum indicat mysterium, emphasim scilicet, vel energiam sic loquentis.

46 Vide dicta supra verbo *Clausula.*

DIMISSORIÆ.

SVMMARIVM.

1 DE hac materia aliqua dicta sunt *tomo primo capite 14. numero duodecimo, decimotertio, & capite 18. numero 64. & 65.* nunc verò alia addenda ad Regulares spectantia, vel maioris lucis gratia.

2 Dimissoriæ ergo, quæ etiam appellantur Reuerendæ, sunt litteræ quas Superiores suis subditis concedunt, vt ab aliis ordinari possint. Ita eas vocat Concil. Tridentin. *sess. 23. de reformat. capitulo 10. & sess. 7. de reformat. capit. 10.* Vocantur autem *Dimissoriæ.* quia per eas dimittunt Prælati suos subditos aliis ad Ordines suscipiendos. Vnde illas concedere possunt cuncti Episcopi, vel alij Prælati quibus à Sede Apostolica id est commissum *cap. cum nullus de tempor. Ordinat. in 6.* Campanile *in Diuers. iuris Canon. Rubr. 9.* Barbosa *de offic. & potest. Episc. Alleg. 7. à n. 1. vsque ad 6.*

3 Quoad Prælatos Regulares, licet Abbates, & alij exempti olim huiusmodi litteras dimissorias suis subditis sæcularibus concedere possent, ex dicto *cap. cum nullus*, vt ibi Antonius, Andreas, Anchatanus, & Franchus; hodie tamen post Concil. Trident. dicta *sess. 23. cap. 10.* hoc est illis prohibitum sine licentia Episcopi cum derogatione omnium priuilegiorum. Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. disp. 2. quæsit. 26. n. 1.* Vnde etiam in casu quo aliquis Abbas, vel Prælatus Regularis habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, contentiosam, & voluntariam in sæculares, adhuc non poterunt dictas dimissorias concedere, sed hoc pertinet ad Episcopum. Henriquez *in Summa lib. 10. c. 22 §. 3.* Tamburin. *sup.* ex decis. Rotæ in vna Vrbinaten. *Parochialis* 14. Decemb. 1592. coram Blanchetto. Limita tamen, nisi huiusmodi Prælatus esset Ordinarius priuatiuè ad Episcopum iusque haberet congregandi Synodum, contra hunc enim non procedere determinationem Concilij defendit Stephanus Gratianus *in disceptat. for. tom. 2. capite 114.* quem sequuntur Campanile supr. & Tamburinus etiam *supra numero secundo* ex alia decisione Rotæ in vna Salmantina *Iurisdictionis* die nona Maij 1594. coram Seraphino.

Suis tamen subditis Regularibus possunt Abbates, & alij Prælati Regulares dictas dimissorias concedere. Primo quidem ad tonsuram, & minores Ordines ex relato Concil. Tridentin *sess. 23. cap. 10.* vbi prohibetur Abbatibus, vel exemptis concedere ad ea dictas dimissorias, *cuiquam qui Regularis sibi subditus non sit.* Quo denotatur Regularibus subditis concedi posse. Deinde de dimissoriis ad maiores Ordines etiã id colligitur ex eodem loco Concilij, subditur enim: *Nec ipsi Abbates, & alij exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque, etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias aliquibus Clericis sæcularibus concedant.* Ex eo enim quod negat id pro Clericis sæcularibus, argumento deducto à contrario sensu, supponit pro Regularibus id fieri posse. Tertiò, ex eodem Concil. *dicta sess. 23. cap. 8.* vbi dicitur nullum ordinari posse, *nisi eius probitas, ac mores Ordinarij sui testimonio commendentur.* Verbum enim *Ordinarij sui* Regularibus applicatum eorum denotat Superiores, qui de illorum moribus testificari possunt, non vero Episcopi, qui illos nec agnoscunt. Quartò, ex priuilegiis Summorum Pontificum, videlicet Ioann. XXII. & Sixti IV. pro Carmelitis, prout in Mari magno habetur, & aliorum quæ refert Cassarubios *in Compendio verb. Ordines. sacri.* Quæ, quoad hoc punctum reuocata non sunt à Concilio. Et præsertim Clem. VIII. pro Cisterciensibus Monasterij de Alcobaza Regni Portugalliæ, quod referunt Rodriguez *to. 1. q. Regul. q. 18. art. 5.* & Miran. *in Man. to. 1. q. 39 art. 3.* Quintò, ex declarat. S. Congregat. sub Clemen. VIII. de qua postea. Ac tandem Sextò, ex praxi, & vsu omnium Religionum, itaut mirum sit aliquos id in dubium vertisse. Vide præter relatos à me *to. 1. c. 14. n. 18.* Barbosam dicta *Allegat. 7. num. 31.* & Tamb. *sup. quæsit. 25.* cum aliis, quos illi referunt. 4

Porrò hæ litteræ dimissoriæ dandæ sunt à Prælatis Regularibus, iuxta modum, & formam præscriptam in decreto Clemen. VIII. & Sacræ Congregationis quod est huiusmodi: *De mandato S. D. N. Clementis diuina Prouidentia Papæ octaui tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis, quorumcumque Regularium Superioribus, vt de cætero obseruent, & obseruari faciant ea quæ in decreto Sacræ Congregationis Concilij Tridentini continentur, cuius tenor est talis. Congregatio Concilij censuit Superiores Regulares posse suo subdito item Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterij, in cuius familia ab iis ad quos pertinet is Regularis positus fuerit, & si Diœcesanus abfuerit, vel non esset habiturus Ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo qui Ordines contulerit examinetur, quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares* 5

non disturbrint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus quo Episcopus Diœcesanus, vel absuturus, vel nullas habiturus Ordinationes esset. Verum cum à Superioribus Regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel Ordinationes non habente, littera Dimissoria dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam absentia Diœcesam Episcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum exprimendam esse. Quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, ac alias arbitrio eiusdem S. D. N. Papa reseruatas pœnas incurrent. In quorum, &c. Datum Romæ die 16. Martij anno 1596. Referunt hoc decretum præter eos quos retuli *tomo 1. dicto c.14.n.12.* Piasegus *in praxi noua Episcop.p.1.c.2. n.14.* Campanile *sup. Rubr.12.c.13.n.37.* Barbosa *sup. n.18.* Ioannes Maria Nouar. *in lucern. Regular. verbo Dimissoria n.1* & alij apud ipsos.

6 Quid vero dicendum de Regularibus degentibus in Monasteriis sitis in locis nullius Diœcesis, ad quẽ videlicet Episcopum dirigi debeant litteræ dimissoriæ, dixi ex declaratione S. Congregationis eo *c.14. n.12.* Similiter qualiter Prælati Regulares possint dare litteras dimissorias suis subditis ad aliquos Abbates, vt ab eis recipiant minores Ordines, dixi *ibidem n.13. & c.18. n. 65.* vbi de conditionibus ad id requisitis egi. Prætetea de Nouitiis, an Prælati Regulares possint illis dimissorias ad Ordines suscipiendos tribuere, dictum est eo *c.14.n.20. & c.18. n.6.* Quibus adde, quod etsi stando in iure communi non possent dicti Prælati dimissorias Nouitiis concedere, pro vt aliqui existimant, ex eo quod non habent circa illos omnimodam potestatem, sed eam tantum, quæ necessaria est ad bonum regimen, & finem probationis ipsorum, ad quod non videtur necessaria hæc auctoritas, nihilominus saltem ex vi priuilegiorum, quæ habent Prælati aliquarum Religionum ad concedendum suis subditis dimissorias, poterunt eas Nouitiis concedere, cum illi sint etiam eorum subditi. De quò Tamburinus *supra quæst. 27.* Diana *part.3. Tract.2. Resolut. 27.*

7 Porrò Prælati, qui dimissorias subditis Regularibus præbere possunt, sunt Generales pro tota Religione, & Prouinciales pro tota Prouincia, imo etiam inferiores Prælati, scilicet Priores, Guardiani, &c. si consuetudine id sit introductum, vel Constitutiones Religionum non contradicant. Colligitur primo, ex eo quod Concilium dicta *sess.23. cap.8.* hoc remittit Ordinario. Nomen autem Ordinarij quoad Regulares, in præsenti his omnibus Superioribus aptatur, vt dixi. Secundò, ex decreto S. Congreg. relato vbi dicit hoc posse facere *Superiores Regulares.* Quo nomine isti omnes comprehenduntur. Miranda *in Manual. Prælator. to.1.q.39. art 3.*

8 Concedere autem huiusmodi dimissorias est actus iurisdictionis. Suarez *de Censur. tom.5. disp.14. sect.1. n.6.* Vnde concessæ ab excommunicato, vel suspenso declarato inualidæ sunt. Suarez *ibid.* Tamb. *sup. q.28.* Et ordinatus cum illis incideret in pœnas contra ordinatos sine dimissoriis. Tambur. *ibid.* post alios quos refert.

9 Non expirant huiusmodi dimissoriæ per mortem, vel cessationem officij illas concedentis, nisi à successoribus reuocētur. Etenim gratia, vel fauor expirat morte concedentis *c. si cui nulla de præbend. in 6. c. si super gratiam de offic. Iudic. delegat. eodem sexto* Henriq. *in Sum. lib.10.c.22.§.fin.* Tamb. *sup. quæst. 29.* & alij apud ipsum. Sic etiam declaratum à S. Congregatione Episcop. & Regul. in Oriens 21. Nouemb. 1620. refert Barbosa in *Collectan. Bullar. verbo Dimissoria.*

De pœnis quas incurrant vtentes falsis Dimissoriis vide dicta *to.1. sum. c.14. n.3.18. &* 19. & dicenda infra verbo *falsarius n. 3.* 10

Vide alia dicenda 4. tom. verbo Ordines Sacri. 11

DISPENSARE, ET DISPENSATIO inter Regulares.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. n.1.
Dispensatio quid sit. n.2.
Alia remissiuè de hac potestate. n.3.
De potestate Prælatorum ad dispensandum. n.4.
De facultate Confessariorum ad dispensandum. n.5.
Quid de dispensatione cum incestuosis. n.6.
Quid in votis Episcopis reseruatis. n.7.
De quodam casu ad intentum spectante. n.8.
Dispensatus a Papa ad quendam Canonicatum, an possit alium Canonicatum obtinere. n.9.
Potest, nisi ex verbis supplicationis colligatur Papa concessionem restrictam fuisse. n.10.
Dispensatio est stricti Iuris, & indiuidua. n.11.
Dispensatus ad beneficium propter illegitimitatem non potest, nisi vnum beneficium obtinere. n.12.
Quæ à Iure communi exorbitant ad consequentiam non sunt trahenda. n.13.
Odiosum est aliquem eximi à legi, quæ æqualiter obligat omnes. n.14.
Authores pro hac parte. n.15.
Quid in casu contrario, quando non colligitur Papæ restrictio. n.16.
Beneficium Principis late est explicandum. numero 17.
Potestas dispensandi latè interpretanda. numero 18.
Gratia, & beneficium interpretandum ample. numero 19.
Fauores conuenit ampliari. n.20.
Quoties vnum conceditur propter aliud debet participare ipsius naturam. n.21.
Quid si admitteretur dispensatio strictè. n. 22.
Debet extendi ad id quod concedens intendit. n.23.
Authores pro hac parte. n.24.
Qualis fuerit intentio Papæ in hac dispensatione. numero 25.
Dispensatio non debet esse captiosa, aut illusoria. num. 26.
Priuilegium debet intelligi iuxta materiam, in quam cadit. n.27.
Quid in casu, quo Pontifex concedat facultatem ad testandum. n.28.
Authores huius partis. n. 29.
An valeat in dispensationibus argumentum à paritate rationis vel à maiori ad minus n.30.
An quando est eadem ratio. n.31.
Quando fiat extensio de vno casu ad alium. n 32.
In quibus dispensationibus id procedat. n.33.
Quid de Religioso dispensato ad aliquod officium suæ Religionis. n.34.
De probabilitate huius sententiæ n.35.
Dispensatio quando cadit supra personam. n.36.
An dispensatus ad beneficium, censeatur dispensatus pro pluribus vicibus. n 37.
Quid pro casu præsenti. n.38.
Quid de dispensato in votis castitatis. n.39.

An

An sit hac lata interpretatio. n.40.
De dispensato à Papa ad beneficium simplex. numero 41.
Opinio quorundam. n.42.
An dispensatus ad beneficium possit illud permutare. num. 43.
An procedat in hoc casu regula de æquiparatis. numero 44.
Conclusio dictorum. n.45.

1 MVLTA sub hoc titulo comprehendi possunt, de quibus partim est dictum, & in sequentibus dicetur. Comprehenduntur enim ea in quibus Prælati Regulares cum suis subditis, & Confessarij cum suis pœnitentibus dispensare possunt. De quibus omnibus agendum remissiuè saltem aliqua, tamen omni dispensationi communia prius statuendo.

2 Dispensatio ergo est *rigoris iuris per eum ad quem spectat misericors, & canonicè facta relatio.* Syluester *in summa verbo dispensatio numero primo* ex Hostiensi. Requirit iustam causam, itaut sine illa, nec licita, nec valida sit, quando fit ab inferiori in lege Superioris, iuxta dicta *tomo primo capite* 18. *numero* 42. Imo talis dispensatio sine iusta causa data, potius est dissipatio, & taliter dispensantes dissipatores sunt, non dispensatores. Syluester *ibidem numero secundo,* ex D. Bernardo. Vnde dispensatio impetrata ex falsa causa, vel tacita veritate nulla est, *cap.* 2. *de fil. Presbyter. in* 6. *cap. ad audientiam* 2. *de rescript. & cap. non potest de prebend. in* 6. Et illa vtentes non sunt securi in conscientia. Bonacina *de legibus disputatione* 1. *quæstione* 2. *punct.* 3. *num.* 13. post plures alios. Causæ verò ad dispensandum, quamuis variæ sint, iuxta varia genera dispensationum, regulariter tamen sunt istæ: pietas erga Deum, necessitas communis, vel priuata, vtilitas communis, vel priuata, qualitas personæ cum qua dispensatur, & aliæ quæ pro qualitate loci, & temporis arbitrio prudentis fuerint legitimæ iudicatæ. Syluester *supra numero* 3. Azor. *tomo primo instit moral. lib.* 5. *capite* 15. *quæstione* 8. Nota etiam quod dispensatio facta à Prælato legislatore, vel ab habente æqualem auctoritatem cum ipso in lege ipsius sine causa licet sit aliquo modo illicita, & imprudens cum per eam eximat partem ab obligatione totius cum quo debet conformari, valida tamen est, quia obligatio legis pendet tam in fieri quã in conseruari à legislatore, & ita potest eam validè tollere, sicut pro tota Communitate, sic pro parte ipsius, Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disputat.* 17. *numero* 27. *& disput.* 18. *numero* 3. Bonacina *supra numero* 1. Eodem etiam modo, & propter eamdem rationem peccabit vtens hac dispensatione, sicut ipse dispensans, prout tenet Naldus *in Summa verbo Dispensatio numero* 7. ex Nauarro. [Casu vero quo Prælatus dispensaret cum subdito in aliqua re bona fide scilicet, putans causam esse iustam, & sufficientem cum re vera quoad Deum non sit talis, quamuis aliqui putent non valere dispensationem. Prout tenet Philiarcus *de Sacerdot. tom.* 1. *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. nihilominus eam valere tenent probabiliter. Azor. *tom.* 2. *institut. moral. lib.* 7. *capite* 29. *quæstione* 6. Sanchez *de matrimon. libro* 8. *disp.* 17. *num.* 8. & Tamburinus *de Iure Abbat. tom.* 3. *disput.* 4. *quæsit.* 9. *n.* 8. quia ita pie credendum est de facultate à Deo, & Papa concessa Prælatis ad dispensandum. Si autem Prælato postea constet de falsitate causæ propter quam dedit dispensationem, debet illam reuocare, & monere subditum. De hoc Ludouicus Lopez 1. *p. instruct. cap.* 4. Tambur. *supra n.* 9.] Pro hac quoque facultate Prælatorum Regularium ad dispensandum cum subditis aliqua animaduertenda sunt, primum, quod etsi dispensatio ipsa strictè interpretanda sit; eo quod sit abrogatio legis communis, facultas tamen ipsa dispensandi, in casu verbi gratia, dubio, an possit ad hoc, vel illud extendi, ample est interpretanda, retenta propria significatione verborum. Quia est beneficium Principis, scilicet Ecclesiæ illam concedentis, quod latè interpretandum est. Sanchez *lib.* 8. *de Matrimonio disp.* 1. *&* 2. Portel. *in dubiis Regularium verbo dispens. n.* 24. *& in additione n.* 14. Secundum, quod in omnibus in quibus possunt Prælati dispensare cum subditis, possunt id facere extra suum territorium, & etiam si subditi sint absentes. Ratio est, quia etsi iurisdictio contentiosa, quæ scilicet exercetur cum strepitu iudicij non possit à Prælato exerceri extra proprium territorium, ne turbet Prælatum alieni territorij, iurisdictio tamen voluntaria, quæ exercetur circa voluntarios, & volentes, & sine strepitu iudicij, cum neminem turbet, potest exerceri extra territorium proprium. Portell. *in dicta Additione num.* 10 ex Suarez, & Sanchez Tertium, dispensationem datam non petenti subdito validam esse. Ad validitatem enim illius non requiretur postulatio. Suarez *de legibus lib.* 6. *capite* 13. *n.* 8. Portel *sup. n.* 11. Quartum, Prælatus dispensare potens validè etiam dispensat, quamuis Superior ipsius dispensationem negauerit. Ex eo enim quod Superior negauerit dispensationem non aufert potestatem quã habet inferior Prælatus ad illam concedendam. Sanchez *sup. disputat.* 14. Portell. *sup. num.* 18. [Quintum quod in casibus in quibus Prælati possunt dispensare cum suis subditis possunt illos compellere ad recipiendum talem dispensationem. Ea enim supposita, res dispensata redditur licita, & honesta, ac per consequens materiã obedientiæ. Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. c.* 3. *n.* 8. Tamb. *tom.* 3. *de Iure Abbatum disput.* 4. *quæst.* 13.]

Loquendo ergo de facultate Prælatorum ad dispẽsandum, potest primo esse in ordine ad dispensandum in Regula Ordinis, secundo in Constitutionibus seu Statutis illius; tertio, in legibus, & præceptis communibus Ecclesiæ; quarto in irregularitatibus, ac pœnis Ecclesiasticis; maximè quintò cum illegitimis, sextò, in interstitiis ad Ordines recipiendos. De quibus omnibus sigillatim est agendum, remissiuè saltem. 3

Et primò, de facultate Prælatorum Regularium ad dispensandum in Regula Religionis, ex dictis *tom.* 1. *c.* 7. *n.* 29. *&* 30. constat qualiter aut quomodo intelligenda. Similiter, de facultate ipsorum ad dispensandum in Constitutionibus, seu statutis Religionis, dixi eo *tom.* 1. *c.* 8. *n.* 23. *& c.* 18. *n.* 54. Et de facultate dispensandi in legibus, & præceptis communibus Ecclesiæ, dixi eo *c.* 18. *n.* 55. Ac de facultate dispensandi in irregularitatibus eo *c.* 18. *à n.* 40. Dicam etiam infra verbo *Irregularitas.* Idem de facultate Prælatorum ad dispensandum in pœnis, dixi eo *c.* 18. *à n.* 46. Et cum illegitimis ibidem *à n.* 60. & dicam in sequentibus verbo *Illegitimus.* Ac demum quis possit dispensare in interstitiis ad Ordines requisitis dixi eo 1. *tom. c.* 14. *n.* 15. 4

Loquendo autem de facultate Confessariorum ad dispensandum cum suis pœnitentibus, quæ potest esse, vel in petitione debiti, quando sunt coniuges, & vnus illorum habuit rem cum consanguineo, vel consanguinea alterius, vel in dispensatione votorum, vel in aliis pœnis, seu inhabilitatibus, aliqua dicenda sunt in præsenti remissiuè saltem ad dicta in superioribus. 5

6 Et quidem de facultate Confessariorum Regularium ad dispensandum cum prædictis coniugibus incestuosis, quid sentiendum dixi *tom. 1. c. 19. num. 25.* Quod, & me relato, nouissimè secutus est Ioannes Maria Nouarius *in lucern. Regular. verbo Dispensare num. 5.* Sed vide dicta supra verbo *affinitas à num. 4.* vbi ea quæ dicto loco ex primo tomo dixi, ampliantur.

7 Quoad facultatem vero eorumdem Confessariorum Regularium ad dispensandum in votis, quæ Episcopis reseruata sunt, præter dicta eo *capite 19. numero 22.* quæ nouissimè etiam, me relato, approbat idem Nouar. *supra numero 2.* vlterius aduertendum, concessionem illam Eugen. IV. pro Benedictinis Vallisoletanis, de qua ibi dubitaui an esset viuæ vocis oraculum, modo dicendum illam non videri viuæ vocis oraculum, sed Rescriptum quoddam à Papa signatum, ac per consequens validum his temporibus, cum conditionibus tamen quas eo *num. 22.* assignaui. Quibus adiungit etiam Pontif. aliam, scilicet quod ea gratia valeat *quamdiu fuerint* (intellige prædicti Monachi) *in obseruantia Regulari.* Quo denotatur quod si ipsi, aut alij Regulares qui communicationem priuilegiorum cum illis habent, aliquando à Regulari obseruantia desciuerint, non possent vti dicto priuilegio. Vide hanc concessionem in Bullario Rodriguez in Eugenio Quarto *numero vigesimoquinto.*

8 Congruit ad intentum huius materiæ de dispensatione resolutio quædam à me annis præteritis data circa quendam dispensatum à Papa ad quandam dignitatem, quæ talis fuit.

9 Dispensatus à Papa in defectu ætatis ad obtinendum quendam Canonicatum, cui annexa erat dignitas in quadam Ecclesia Cathedrali propter obitum cuiusdam, qui obijsse putabatur, si casus sit, quod ille non obierit, ac perinde non vacauerit talis Canonicatus, seu dignitas, videtur posse ex vi dictæ di-
10 spensationis obtinere alium Canonicatum in eadem Ecclesia, nisi ex verbis supplicationis factæ Papæ, & concessionis ipsius Papæ (quam non vidi) colligatur Papæ concessionem restrictam fuisse dumtaxat ad prædictum Canonicatum, & dignitatem.

11 Ratio huius limitationis est, quia dispensatio est stricti Iuris, indiuidua, & solum intelligitur quoad expressa. *capite 1. de fil. presbyt. in 6. §. ille vero,* vbi habetur, quod si Papa dispenset cum illegitimo ad beneficium, non potest per hoc, nisi vnum ob-
12 tinere, quia dispensatio est exorbitans, inquit textus, & tamquam odiosa restringenda iuxta regulam 15. Iuris *odia conuenit restringi,* cui suffragatur regula Iuris 28. quæ sic habet: *quæ à Iure communi exor-*
13 *bitant nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.* Et ratio id etiã demonstrat, quoniam odiosum est eximi à lege, quæ æqualiter omnes obligat. Sic vniuersi Doctores animaduertunt, vt notat Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 1. n. 3.* specialiter Azorius, Auila, &
14 Garzia, quos citat, & sequitur Thesaurus *in praxi par. 2. verbo Illegitimus cap. 2. §. an autem* de quo etiam Rebuffus *in prax. beneficior. in form. mandat. Apost. pag. mihi* 715. & Bordonus *resol. 100. n. 78.* addens,
15 quod dispensatio debet apparere claris verbis, & non deduci ex ambiguis Felyn. *in c. mandato de simon. apud Verallum p. 1. decis. 145. n. 6.*

16 Ratio autem nostræ responsionis, pro casu videlicet, quod neque ex supplicatione facta Papæ, neque ex concessione ipsius colligatur ista restrictio sumitur primo ex Regula illa communi *beneficium Principis*
17 *late est explicandum,* quæ sumitur ex *c. olim de verb. signif. & l. Beneficium ff. de constit. Princip.* Cum enim dispensatio sit quoddam Principis beneficium late erit explicanda, ac per consequens applicanda casui, de quo in præsenti.

Secundo quia potestas dispensandi in omnium 18
sententia est late interpretanda. Quoniam potestas dispensandi est gratia, & beneficium Principis: gratia autem, & beneficium ample interpretandum est: 19
ergo & potestas dispensandi. Minor constat, tum ex Regula Iuris *fauores conuenit ampliari* 15. & 16. *decet* 20
concessum à Principe beneficium esse mansurum. Consequentia autem ex eo videtur manifesta, quia cum potestas dispensandi detur propter exercitium dispensationis, quemadmodum ipsa potestas est fauorabilis, & late interpretanda, sic, & dispensatio, quæ est effectio illius. Quoties enim vnum conce- 21
ditur propter aliud, videtur debere participare ipsius naturam vt constat ex doctrina Bartoli *l. Constitutionibus n. 1. ff. ad municip.* vbi, allegato Dyno, inde probat statuta esse stricti Iuris, eo quod actio ex eis descendens sit stricti Iuris.

Tertiò, quia etiam si admittatur, quod dispensa- 22
tio debeat accipi stricte ac per consequens ista, de qua in præsenti, stricte accipi debeat, nihilominus tamen certi Iuris videtur, quod debeat extendi ad id, quod concedens intendit, vt constat *capite* 23
in his de verb. signif. & capite 1. vers. ex parte vero tua de concess. præben. in 6. ibi *ex quorum tenore liquido nosci potest, quod talis circa ea fuerit intentio concedentis.* Quare dum *cap. porro de priuileg.* deciditur, à verbis, & tenore priuilegij non esse recedendum, intelligi debet, nisi aliud de concedentis mente constat. Atque ita docent Glossa *cap super eo verb. Intentionis* 24
de offic. deleg. & *cap. quanto, verb. sola de priuil.* vbi Abbas *n. 3.* Anch. *n. 4.* Soccinus *cap. ex ore n. 2. eod. tit.* Archidiacon, *cap. seruantes 25. quæst. 2. n. 2.* & *c. 1. n. 3. de concess. prebend. in 6.* vbi Franc. *§. ex parte num. 2.* & latissimè alios referens Tiraquell. *l. si vnquam verb. libertis n. 55. & 56. C. de reuoc. donat.* Paris. *conf. 4. n. 22. lib. 2.* Capitius *dec. 4. num. 1.* Angelus *verb priuilegiũ n. 3.* vbi Syluester *q. 3.* Tabienã *q. 3. n. 4.* Mandosius *regul. 17. Cancellar. quæst. 8. num. 3.* Enriquez *lib. 7 de Indul. cap. 30. n. 1.* Rodriguez *quæstion. Regul. tomo 2. quæstione 64. articulo 11.* Sanchez *supra numero 11.* Videtur autem intentionem Pontificis, qui conces- 25
sit hanc dispensationem fuisse dispensare in ætate ad Canonicatum illius Ecclesiæ intuitu ipsius personæ, non autem intuitu talis Canonicatus, vel dignitatis illi propositæ, quia ista solum occasionaliter se habuerunt respectu concessionis, & gratiæ, ac per consequens inhærendo huiusmodi intentioni extendi debere præfatam dispensationem ad casum propositum.

Quartò, quia, non obstante, quod dispensatio 26
sit strictè interpretanda, nihilominus sic semper interpretari debet, vt non sit captiosa, ac illusoria, argumento ex *capite si Ciuitas de sentent. excommun. in sexto* quia priuilegium debet intelligi iuxta materiæ, in quam cadit, naturam *l. In contractibus §. fin.* 27
C. de non. num. pec. & l. si vno ff. locati. Et constat in casu, quo Pontifex concedat licentiam alicui Epi- 28
scopo, vel Monacho ad testandum, talis enim licentia non restringitur ad primum testamentum, sed ad quodcumque aliud etiam post reuocationem prioris, quia alias talis dispensatio redderetur illusoria, & captiosa, prout tenent Nauarrus, Albanus, Couarru- 29
uias, Peralta & plurimi alij, quos refert, & sequitur Sanchez *supra num. 18.* videtur autem, quod huiusmodi dispensatio in defectu ætatis redderetur etiam captiosa, & illusoria, si solum intelligeretur pro illo

Canonica

Canonicatu, qui putabatur vacasse, qui reuera non vacauit.

30 Quinto, quia, non obstante dicta restrictione dispensationis, est nihilominus sententia plurium Doctorum asserentium in dispensationibus locum habere argumentum à paritate rationis, vel à maiore ad minus: ita vt in iis extensio fiat à casu in quo, est par, aut minor ratio ad casum, in quo est eadem, aut maior concessionis ratio, pro vt tenent Decius, Hypolitus, Franchus, Gambara, & Borgasius, quos refert Sanchez *sup. num.* 31. vbi etiam *num.* 32. dicit hoc esse probabile: maximè Diana *par.* 8. *tract.* 3. *de dispensat. resol.* 102. vbi cum Sanchez probabile existimat, quod quando eadem ratio expressa in dispen-
31 satione procedit in casu non expresso, tunc dispensatio extendatur ad casum non expressum, quod etiam admittunt Merolla, & Rodriguez ab ipso relati: & probat doctrina Glossæ *verbo Italiæ in caput* 1. *de tempor. ordinat. in sexto*, dicentis, quod vbi est eadem ratio, & omnimoda similitudo, non propriè dicimus extendere. Probat etiam textus *in* §. *vnico Institut. de legitim. Patron. tutel.* vbi *fit* extensio de
32 vno casu ad alium similem. Facit, & textus in *leg. Ideo quia ff. de legibus* & *libro primo. C. de interdict.* quæ ita summatur: *Statutum Prætoris per rationis identitatem interpretationem recipit extensiuam.* vbi Salicetus, & alij. Quamuis autem Diana supra hæc intelligat de dispensationibus in Iure conclusis, non in factis per hominem: nihilominus, quia eadem videtur esse in vtrisque ratio, ideo non tollitur proba-
33 bilitas huius sententiæ, ita vt dispensatio, de qua in præsenti; quamuis non possit extendi ad aliam personam, quam ad expressam, extendi tamen possit ad alium casum eiusdem personæ, prout tandem idem Diana admittere videtur.

34 Idem comprobat Franciscus Bordonus *resol.* 10. *quæst.* 21. vbi quærit, an in casu, quo aliquis Regularis sit dispensatus ad aliquod officium suæ Religionis, v. g. ad Primatum triennalem, post quam compleuit tale officium, possit eligi ad aliud simile sine alia noua dispensatione. Et respondet non egere noua dispensatione, sed quod illa prior perpetuo durat; ita quod eligi potest sæpius, & pluries, qui primo simpliciter dispensatus fuit ad aliud officium. Quod
35 sine dubio valdè probabile est. Et deseruit ad intentum, quia etiam dicere possumus, quod dispensa-
36 tus à Papa in defectu ætatis, semper manet dispensatus. Et probatur cum eodem, quia dispensatio cadit simpliciter super personam: & non respicit officium, nisi veluti per accidens, quatenus scilicet data est, vt prosit pro electione eius officij; ergo sicut persona semper durat, ita, & dispensatio. Quæ ratio etiã procedit in nostro casu, siquidem dici potest hanc Papæ dispensationem per se solum respexisse personam; Canonicatum autem non nisi per accidens, vt scilicet prodesset pro eo obtinendo.

37 Fauet etiam aliud exemplum, quod idem Bordonus affert, quia semel dispensatus ad beneficium, censetur dispensatus non pro illa vice tantum, sed indefinitè pro pluribus successiuè. Ioan. Andr. *in c.* 1. *de fil. presbyt. in* 6. Angel. *verb. Beneficium n.* 24. Armilla. *n.* 29. Syluester *verbo eod.* 3. *quæstione vndecimo numero* 14. Tabiena 2. *q.* 15. *n.* 19. quos citat Sanchez *lib.* 8. *disp.* 31. *n.* 11. dicens eorum sententiam
38 esse satis probabilem; propter rationem adductam, scilicet, quod dispensatio non respicit beneficium, sed personam. Quæ etiam ad nostrum casum trahi possunt; ita vt iste dispensatus à Papa in defectu ætatis pro Canonicatu & etiam censeatur dispensatus pro alio Canonicatu, quia dispensatio non cadebat supra Canonicatum, sed supra personam dispensati: vnde *capite* 1. *de fil. presbyt. in* 6. vbi deciditur illegitimum dispensatum ad beneficium non posse, *nisi vnicum beneficium obtinere* intelligitur à Sanchez *supra* ita vt solum velit non posse obtinere plura simul, non tamen successiuè. 39

Fauet quoque, & aliud exemplum ab eodem Bordono relatum. Quia dispensatus simpliciter, & absolute in votis castitatis, Religionis, & non nubendi, plures potest successiuè ducere vxores, vt multis probat idem Sanchez *dicta disp.* 31. *n.* 8. ergo multo magis in casu nostro, in quo non videtur esse tanta difficultas (cum defectus ætatis solum sit ex iure canonico, non ex naturali, aut diuino procedens) iste 40 semel dispensatus in defectu ætatis poterit successiuè plures obtinere Canonicatus. Præsertim, quia non videtur hoc lata interpretatio huius dispensationis, cum non fiat, nisi de maiori ad minus, scilicet de dignitate & Canonicatu ad simplicem Canonicatum. 41

Idem etiam suadet doctrinam, quam affert Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat.* 45. *n.* 35. vbi quærens fere in simili casu, an dispensatus à Papa ad beneficium simplex obtinendum ante ætatem quatuordecim annorum, quæ ex Concilio requiritur, possit, aliud beneficium simplex obtinere ab Episcopo absque noua dispensatione, & respondet sic: in qua quæstione dicendum est, quod cum obtinens dispensationem ad beneficium simplex dicatur habilitatus ad cætera simplicia, vt resoluit Campanil. *in diuersor. Iur. can. rubr.* 11. *c.* 13. *n.* 98. poterit in euentu, de quo agimus huiusmodi capax, & habilis per dispensationem factus ad alia similia simplicia ab Episcopo impetranda, dũmodo ius nõ resistat, vt sunt duo sim- 42 plicia beneficia. Ita in terminis Riccius *in prax. aur. resol.* 64. Hæc Barbosa. Applicata etiam ad nostrum intentum vtique suadent, quod cum iste, de quo in præsenti dispensatus sit in defectu ætatis ad Canonicatum factus sit habilis ad alium Canonicatum ab Episcopo obtinendum.

Item fauet, quod quemadmodum habet Gonzalez *super reg.* 8. *Cancell. gloss.* 14. *n.* 56. Dispensatus ad 43 vnum beneficium tantum, potest illud permutare pro alio, vt Ioan. Andr. & Anchar. ac alij relati per Franc. in *c. non potest* §. *illud num.* 6. & 7. *de preben. lib.* 6. tenent, & sequuntur Petrus Andreas Gambara in *c.* 1. *de rer. permutat. lib.* 6. *num.* 79. Crescent. *decis.* 1. *n.* 6. *de reb. Eccles. non alien.* Ex his enim, quæ *in puncto iuris* vera sunt, vt habet idem Gonzalez (esto, vt ipse ait non secundum stylum Curiæ, & Rotæ decisionem) fere in terminis similibus elicitur, quod, si dispensatus, de quo in præsenti, non potuit obtinere dictum Canonicatum, possit obtinere alium ab Episcopo, veluti per modum commutationis.

Nec absre dici potest in hoc casu procedere regulã 44 de æquiparatis, eo quod dignitas, & Canonicatus ille quæ non vacarunt, æquiparentur alteri Canonicatui. Equiparatorũ autem eadem est dispositio *l.* 1. *ff. de legat.* 1. vbi DD. communiter, quod extenditur etiam ad pœnalia, exorbitantia, & correctoria, vt tenent Barbatus, Tuschus, Ruinus, Decianus, & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *in axiomat. Iuris axiom.* 14. *n.* 3. dispensatus ergo iste ad Canonicatum, & dignitatem propter æquiparantiam, & æquipollentiam, censeri debet dispensatus ad alium Canonicatum, si 45 tamen, vt diximus in principio, ex supplicatione facta Papæ, & rescripto ipsius colligatur ipsius intentionem restrictam non fuisse ad Canonicatum, & dignitatem vacantes, & non ad alios Canonicatus.

DOS MONIALIVM.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. n. 1.
Qualiter dari possit dos pro Monialium sustentatione. num. 2.
Taxare dotem Monialium ad quos pertineat. numero 3.
An sit danda ante Professionem. n. 4.
Quomodo pecunia implicari debeat. ibid.
Solui debet ære, non in bonis stabilibus. n. 5.
Quid quando Monialis transit de vna Religione ad aliam. n. 6.
Dos Monialis durat apud Monasterium post ipsius mortem. n. 7.
De dote pro Monialibus supernumerariis. numero 8.

1 AGERE de dote quæ causa Matrimonij dari solet, parum, aut nihil spectat ad intentum nostrum, quod est de dubiis, & quæstionibus Regularibus, ideo solum de dote, quæ Monasteriis Monialium pro earum sustentatione datur, agendum nunc est.

2 Et quidem dotem licitè darj posse pro Monialium sustentatione constat ex dictis *tom. 1. cap. 25. numero 5. & 39.* vsu Ecclesiæ, & decisione Clem. 7. quam refert Cassarubius *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Moniales n. 31.* & supponitur in pluribus declarationibus Sacræ Congregationis, de quibus infra. Et quamuis dicto *n. 5.* dixerim sæpius esse peccatum auaritiæ quod Monasteria opulenta hanc dotem erigant, & Naldus *in Summa verbo Dos n. 15. & verbo Moniales n. 7.* ex aliis quos refert, dicat videri Simoniacum, & ex quadam visione id confirmet, communiter tamen oppositum approbatur. De quo Tamburinus *de iure Abbatissar. disp. 5. quæsit. 3. n. 3.* Illud tamen non prætermittendum, quod abusus qui in hoc esse possunt, & forsan alicubi videntur, tolli omnino debent à Prælatis Monialium, ad quos spectat, vt modo dicam taxare hanc dotem.

3 Taxare ergo Monialium dotem quoad quantitatem ipsius, pertinet ad Superiores ipsarum, sicut ad potestatem sæcularem, vel parentes fœminarum miserabilium spectat ordinare de dote pro ipsarum Matrimonio. Rodriguez *tom. 2. Quæst. Regular. quæst. 48. artic. 3. & 4.* Miranda *de sacris Monialibus quæst. 8. artic. 8.*

4 Cum autem iuxta decretum Concilij Tridentini *sess. 25. de Regularibus capit. 16.* nihil possit tribui Monasteriis ex bonis nouitij, vel nouitiæ ante professionem, quocumque prætextu, à parentibus, propinquis, vel curatoribus ipsorum, sub pœna excommunicationis dantibus, & recipientibus, de quo dixi eo *tom. cap. 24. à num. 32.* Ideo non licet Monialibus recipere pecunias pro cōputo dotis ante professionem, sub prædicta pœna, sed iuxta dicta eo *cap. 25. num. 38.* ex declaratione S. Congregationis, quam etiam referunt Barbosa *in Collectan Bullar. verbo Dos num. 3.* Vbi sic: *Dos Monialium penes illarum consanguineos, vel affines relinqui non debet, sed priusquam puellæ induantur habitu, actualiter deponatur apud mercatorem, vel penes aliam personam fide, & facultatibus idoneam, vt statim professione emissa, in emptionē bonorum stabilium, & annuorum redituum illico implicetur.* Consonat etiam alia declaratio Sacræ Congregationis, quam idem Barbosa *ibidem.* & Nouarius *numero 2.* referunt. Vnde Monasterium dotem excessiuam, recipiens pro ingressu nouitiæ teneri ad restitutionem quoad excessum, tenet Tamburinus *supra quæsit. 5. num. 4.* Sed si idem id detur non ex bonis consanguineorum, vel curatorum, & omnino liberaliter, non video cur debeat restitui, iuxta dicta eo *cap. 24 num. 32.* Ratione tamen damni emergentis ex dilatione dotis prouenientis (etsi non ratione lucri cessantis) posse aliquid vltra dotem iure debitam à Monasteriis recipi, habetur ex Rodrig *sup. art. 7.* & Miranda *etiam sup. art. 10. concl. 1. & 2.* licet in hoc cautè procedēdum, propter periculum, aut suspicionem auaritiæ. Rodrig. *ibid.* Quamuis autem ex mente S. Congregationis, iuxta superius dicta, quibus etiam consonant ea, quæ dixi *tom. 2. c. 19. n. 59.* pecunia pro dote accepta statim implicari debeat in bona stabilia, quia tamen Gauantus *in Manual. Episcop. verbo Monialium alimonia n. 13.* & Tamburinus *sup. quæsit. 7. n. 6.* referunt aliam declarationem S. Congreg. in qua dicitur dotem expendi posse in vsus communes Monasterij necessarios, ne dicatur S. Congregationem sibi ipsi fuisse contrariam, ideo priorem illam declarationem intelligendam credo regulariter, & communiter, hanc vero posteriorem, non nisi in casu raro grauis necessitatis Monasterij.

Debet dos solui in ære, non in bonis stabilibus, 5
iuxta dicta eo *cap. 25. num. 39.* ex declaratione S. Congregationis, quam ibi retuli, quam etiam afferunt relati Barbosa, & Nouarius ex Aldana. Declarauit etiam Sacra Congregatio apud Gauantum loco relato *numero 12.* pro vt etiam retuli dicto *numero 39.* quod in dotibus recipiendis nulla debeat fieri differentia inter indigenas, & aduenas. Insuper declaratum à Sacra Congreg. apud relatum Tamb. dicto *quæsit. 7. n. 7.* quod in dotis Monialium, & annuarum præstationum solutione valor monetæ attenditur iuxta tempus contractus.

Cum Monialis transit de vna Religione ad aliam 6
(pro vt iure communi fieri posse dixi eo *c. 25. n. 41.* & *sup.* verbo *clausura n. 14.*) satis congruum rationi est, vt secum deferat dotem, si ille transitus est de licentia vel consensu Religionis, à qua fit transitus. Ratio est, non solum propter dicta *ibidem*, sed etiam, quia vt habetur *leg. si is qui 57. ff. de iure dotis* dos esse debet vbi onera Matrimonij sunt. Secundo, quia dos datur pro Monialibus accessoriè ad personas ipsarum & sub tacita conditione, dum illæ in illa Religione perseuerauerint, sicut dos propter Matrimonium carnale viro tradita habet eamdem conditionem, Baldus *in Nouell. de dote part. 1. n. 10.* Socinus *consil. 221. num. 3. vers. sed in casu nostro volunt. 2.* Tapia *authentica ingressi verbo sua capite 6. numero 10.* Sicque decisum videtur in vna Barchinonensi 10. April. 1615. vt refert Tamburinus *de Iure Abbatissar. disput. 21. quæstione 6.* ex Barbosa. Ibi enim inter conditiones necessarias pro translatione Monialium, vna est, vt dotem à cæteris Monialibus præstari solitam, soluat. Dixi, si ille transitus fiat de licentia, vel consensu Religionis, à qua fit transitus, quia si fiat solum ex voluntate Monialis transeuntis, & Religionis ad quam transit, valde probabile est non debere ferre secum dotem, quia cum prior Religio non consenserit in hunc transitum, non debet priuari dote iam sibi adquisita, & Religio posterior cum volens admittat Monialem, hoc incommodum sibi imputare debeat. Quo sensu accipiendi sunt Nauarrus & Rodriguez, quos dicto *numero 41* retuli, & sequitur Sanchez *lib. 7. in Decalog. capite 32. numero 12.* Dixi etiam quando transitus est ad aliam Religionem, quia

quia si solum sit ad aliud Monasterium eiusdem Religionis, probabilius videtur non requiri quod Monialis transiens deferat suam dotem; etenim inter Monasteria eiusdem Religionis maior conuenientia est, & veluti implicita conuentio, vt ad inuicem admittatur iste transitus, quando fieri oporteat, accedente præsertim voluntate Superioris, quæ omnino necessaria est pro iis casibus. Et in hoc sensu intelligo id quod Barbosa) *de offic. & potest. Episcop. Allegat.* 102. *num.* 26. ex Armendariz *in addit. ad recopilat. Nauarræ lib.* 2. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Relig. numero* 100. & 105. refert decisum de dote relinquenda Monasterio à quo receditur. Ea verò quæ dixi applicari posse credo ad casum, in quo Monialis ex sola voluntate Papæ transiret de vno loco ad alium, itaut si sit ad eamdem Religionem non requiratur delatio dotis; secus verò si sit ad diuersam propter fundamenta adducta.

7 Dos Monialis durat apud Monasterium etiam post Monialis mortem, dummodo professionem emiserit. Ratio est, quia licet dos, quæ datur pro carnali matrimonio non maneat apud virum vxore mortua, sed transeat ad hæredes vxoris, de quo Syluester *in Summa verbo Dos num.* 22. consuetudine tamen introductum est in fauorem status Religiosi, quòd dos, quæ datur pro Moniali ipsa mortua post professionem, remaneat apud Monasterium. Sanchez *lib.* 7. *in Decalog. cap.* 9. *num.* 23. Dixi dummodo professionem emiserit, quia si tempore nouitiatus obierit, restituenda est dos hæredibus Monialis, iuxta dicta eo *cap.* 25. *num.* 39. Imo etiam cum fructibus, si quos Monasterium recepisset, deductis inde expensis victus, & vestitus, prout declaratum est à S. Congregatione, testibus Armendariz *supra num.* 30. Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Dos.* Nouario *supra num.* 4.

8 Qualiter dos pro Monialibus supernumerariis assignanda sit dixi dicto *cap.* 25 *num.* 6. ex declaratione Sac. Congreg. quam ibi retuli, & ad verbum refert Tamburinus supra dicta *disp.* 5. *quæst.* 7.

DVBIA REGVLARIVM.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.
Quid & quotuplex sit dubium. num. 2.
Quando agere, vel omittere aliquid cum dubio sit peccatum. num. 3.
An id liceat cum dubio speculatiuo. num. 4.
Regula illa. In dubiis melior est conditio possidentis *quomodo intelligenda. num.* 5.
Quomodo illa. In dubiis tutior pars est eligenda. *numero* 6.
Quid de Religioso dubitante de lege, aut præcepto suæ Religionis, aut Superioris. num. 7.
Quid de dubitante an sit irregularis. num. 8.
Quid quando dubitat an sit affectus aliqua censura. num. 9.
Quid quando dubitat an emiserit, vel adimpleuerit aliquod votum, vel iuramentum. num. 10.
De Religioso dubitante an teneatur ieiunare, vel dicere Officium. num. 11.
De dubitante an compleuerit ætatem ad ieiunandum, vel recipiendum Ordines. num. 12.
De dubitante an post mediam noctem aliquid cibi, vel potus sumpserit. num. 13.
De dubitante die Iouis an sit transacta media nox. num. 14.
De dubitante de alterius excommunicatione. numero 15.
De dubitante de valore professionis. num. 16.
De dubitante an omiserit aliquam partem horæ canonicæ. num. 17.
Alia remissiuè. num. 18.
Resolutio cuiusdam dubij circa illud in Dubiis tutior pars est eligenda. *num.* 19.
Habetur hac Regula ex multis iuribus. 20.
Et ex Doctoribus. num. 21.
Loquendo de dubio practico est præceptum, num. 22.
De dubio speculatiuo est consilium. num. 23.
Mox me quando adest possessio. num. 24.
Qui possidet dicitur Beatus. *num.* 25.
Pro qua parte sit possessio. num. 26.
Iudicium vtriusque fori est idem, nisi, &c. 27.
Melior conditio possidentis *maximè est in materia iustitiæ. num.* 28.
Quid de aliis materiis. num. 29.
Sententia probabilior. num. 30.
Possessio est titulus Vniuersalis. num. 31.
Aliqui casus in quibus in dubio tutiorem partem sequi sit præceptum. num. 32.
Primus de dubio facti circa homicidium. num. 33.
Secundus de dubio excommunicationis nota ex fama. num. 34.
Tertius desumptus, ex cap. iuuenis de sponsal. *numero* 35.
Alia remissiue. num. 36.

1 De hac materia plura Theologi in materia de conscientia. Quibus relictis, ea solum quæ magis practicabilia sunt inter Regulares hic apponenda.

2 Est autem dubium duplex: aliud proprium, aliud improprium. Dubium proprium est motus intellectus indifferens in vtramque partem contradictionis. Quod contingit quando intellectus neutri parti assentitur, sed manet in æquilibrio absque determinato assensu ad aliquam partem. Dubium verò improprium est idem quod opinio, quæ est assensus incertus intellectus ad aliquam partem contradictionis, cum formidine tamen oppositæ. In præsenti ergo agimus de dubio propriè dicto, quamuis consequenter etiam de dubio impropriè, seu de opinione dicetur. Cornexo *tom.* 1. *in* 1. 2. *Tract.* 8. *disput.* 4. Rursus dubium, aliud est speculatiuum, aliud practicum: speculatiuum est quod de aliqua re in genere v.g. an sit licita, vel illicita, habetur, v. g. an aliquis contractus sit, vel non sit vsurarius; practicum est quod est de aliqua re in particulari, & hic, & nunc considerata, scilicet in ordine ad appetitum rectum, & cum omnibus suis circumstantiis, an scilicet sit, vel non sit licita, vt si dubitem de hoc contractu in particulari. Nauar. *in Man. præludio* 9. *n.* 9. Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 9. Cornexo *supra dub.* 1. Diuiditur etiā vlterius in dubium iuris, quod est de lege, præcepto, &c. & dubium facti, quod est de facto aliquo, voto videlicet, iuramento, homicidio, &c. Cornexo *supra dub.* 2. Quo supposito, statuendæ sunt aliquæ regulæ generales in hac materia, ex quibus resolui possunt varij casus conscientiæ ad Regulares spectantes.

3 Prima est, agere, vel omittere aliquid cum dubio practico de illa actione, vel omissione, an sit, vel non licita, semper est peccatum. Primò, ex illo Paul. *ad Rom.* 14. *omne quod non est ex fide peccatum est*, id est, quod non est ex determinato iudicio de bonitate

actus, vel omissionis, prout communiter Expositores. Secundò, quia sic operans exponit se periculo peccandi, quia agit id de quo dubitat an sit peccatum. Tertiò, quia omnis actus humanus rectus, & honestus debet esse prudens, prudentia autem consistit in iudicio intellectus determinantis honestatem actus. Cornexo *supra dub. 1. concl. 1.* Layman. *lib.* 1. *Tractat.* 1. *cap.* 5. §. 1. *num.* 3. Tale autem peccatum est eiusdem speciei ac illud de quo dubitatur, itaut si dubium sit, an talis actio, vel omissio sit sacrilegium, sic agere, vel omittere erit sacrilegium. Habet enim eamdem malitiam, vt propterea *Eccles.* 3. dicatur: *qui amat periculum peribit in illo.* Sanchez *supra cap.* 10. *num.* 6. Bonacina *de legib. disputat.* 2. *quaest.* 4. *punct* 7. *num.* 3. *&* 7.

4 Secunda, licitum est agere, vel omittere aliquid cum dubio tantum speculatiuo, dummodo adsit iudicium practicum de honestate actionis, vel omissionis. Ratio est, quia conscientia practica est, quæ est proxima, & immediata regula actuum humanorum, non autem speculatiua, nisi quando cogit ad eamdem conscientiam practicam formandam. Sanchez *dicto cap.* 9. *num* 3. *& cap.* 10. *num.* 7. Cornexo *supra dub.* 1. Hinc dubitans speculatiuè an res, quam possidet bona fide sit sua, potest illam retinere, si facta sufficienti diligentia non est certus cuius sit, quia tunc ratione possessionis potest formare iudicium practicum prudens de illa retinenda. Similiter, miles dubitans speculatiuè de iustitia belli potest licitè præliari, quia supposito præcepto Principis, potest iudicare prudenter id sibi licere. Cornexo *supra.*

5 Tertia est, regula illa communis, scilicet *In dubiis melior est conditio possidentis*, quæ desumitur ex regulis Iuris *num.* 65. vbi sic *In pari delicto, vel causa potior est conditio possidentis*, non solum est vera in materia iustitiæ, sed etiam in materiis aliarum virtutum. Titulus enim possessionis generalis est omnibus virtutibus, & ratio quare possessio fauet in materia iustitiæ, scilicet quia tunc certitudo possessionis stat pro possidente, etiam procedit in aliis virtutibus. Fauet Suarez *in* 3. *p. tom.* 5. *disp.* 40. *sect.* 5. *num.* 16. præcipuè tamen, & clarius *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de voto cap.* 5. *num.* 7. Sanchez *supra dicto cap.* 10. *numero* 11. Cornexo *supra dub.* 3. & alij quos refert, & sequitur Diana *part.* 4. *Tract.* 2. *Resolut.* 2. Id tamen intelligendum est quando in reliquis par vtriusque est causa, pro vt colligitur ex regula Iuris illis verbis *In pari, &c.* Sanchez *supra num.* 12.

6 Quarta est, regula illa *In dubiis tutior pars est eligenda* desumitur ex *capit. iuuenis de sponsalibus capit. ad audientiam, cap. significasti* 2. *cap. petitio tua de homicidio, cap. illud de Clerico excommunicato, & ex capit. si quis autem disp.* 7. *de pœnit.* potius consilium continet, quàm præceptum. Nauarrus *capit. si quis autem à num.* 24. *& in Man. cap.* 27. *num.* 281. Suarez 5. *tom. in* 3. *part. disput.* 40. *sect.* 6. *num.* 9. Sanchez *dicto cap.* 10. *num.* 25. Layman. *supra* §. 2. *num.* 8. Excipe tamen casus illos à iure expressos in textibus adductis, in iis enim Pontifex præcipit sequendam esse tutiorem partem. Sanchez *ibid. n.* 33. *in Summa verbo Dubium num.* 39.

7 Ex iis collige primo Religiosum, qui dubitat an in sua Religione sit aliqua lex, vel Constitutio, vel aliquod præceptum sui Superioris aliquid præcipiens, vel prohibens, non teneri obedire, posito enim tali dubio, & quòd non possit certiorari de tali lege, aut præcepto, potest ratione possessionis libertatis, quam habet, prudenter iudicare non teneri ad obediendum. Enriquez *lib.* 8. *de Euch. cap.* 45 *num.* 2. *in comment litteru P.* Sanchez *dicto cap.* 10. *num.* 32. Secus verò est quando Regularis certus est de lege, aut præcepto, sed dubitat an res quæ præcipitur sit licita, nec ne, quia tunc possessio stat ex parte præcipientis, & ita tenetur ille obedire, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 4. *num.* 24. Idem dicit Sanchez *supra num.* 35. de eo qui dubitat an lex sit vsu recepta, abrogata, aut dispensata, quia tunc possessio stat ex parte legis, licet oppositum probabiliter etiam tueatur Azor. *to.* 1. *Instit. Moral. lib.* 2. *cap.* 19. *quaest.* 12. Consule Dianam *supra resolut.* 14. Tenetur etiam Religiosus obedire in casu quo dubitaret rem præceptam excedere Regulam, & limites potestatis Superioris, aut Prælatum non esse legitimum, aut confirmatum, dummodo sit in pacifica possessione, propter eamdem rationem, iuxta dicta *cap.* 4. *num.* 25. Limitant hoc aliqui, nisi ex eo sequatur magnum incommodum in persona, bonis, aut honore Religioso ipsi, aut aliis, ratione enim talis nocumenti habet sufficiens fundamentum ad iudicandum practicè in sui fauorem, præsertim ratione possessionis libertatis, & quod lex non obligat nisi sit sufficienter promulgata, qualis non est ea, quæ solum sub dubio proponitur. Cornexo *supra dub.* 2. Layman. *supra* §. 2. *numero* 12. post Medinam, Aragon. & alios quos referunt. Limitari etiam potest in casu quo non solum subditus, sed etiam Prælatus ipse dubitaret de sua potestate, tunc enim cum non sit pacifica possessio potestatis ex parte Superioris, potest fauere subdito possessio suæ libertatis. Castrus Palaus *tom.* 1. *disp.* 3. *punct.* 13. *n.* 13. Diana *part.* 4. *tractat.* 3. *Resolut.* 9. Quid verò sentiendum non in casu dubij propriè, prout in præsenti, sed in casu quo est varietas opinionum inter Superiorem, & subditum, dixi eo *cap.* 4. *num.* 26. licet oppositum tueatur Ioannes Sancius *in select. disput.* 33. per totam.

Secundò, Religiosum speculatiuè dubitantem an sit, vel non sit irregularis si posita sufficienti diligentia adhuc maneat dubius, posse credere se non esse irregularem, quando dubium est de iure, an scilicet si in eo casu sit imposita irregularitas. Ratio est, quia vt habetur ex *cap. Is qui de senten. excommunicat. in* 6. nullus est irregularis censendus, nisi talis irregularitas expressa sit in Iure. A fortiori ergo non erit irregularis censendus, quando Ius est dubium. Azor. *supra quaest.* 11. Quando verò dubium est facti ratione homicidij, quia scilicet dubitat an verè fuerit homicida, tunc censendus est irregularis, iuxta dicta *tomo* 1. *cap.* 4. *num.* 30. quia scilicet in *cap. ad audientiam, cap. significasti* 2. *& capitulo petitio tua de homicidio* ita decernitur. Azor. *supra quaest.* 10. Cornexo *supra dub.* 3. & solum quantum ad hoc, quod est abstinere à celebratione, & altaris ministerio, non quo ad alias pœnas, quia illa iura solum sunt statuta in fauorem reuerentiæ altaris. Cornexo *ibidem.* Si verò dubium sit facti in aliis materiis prærerquam homicidij, non debet se credere irregularem, quia textus adducti solum loquuntur in materia homicidij, quare in aliis materiis standum est pro possessione, præsertim cum inter regulas iuris *num.* 11. habeatur: *Cum iura partium sunt obscura reo fauendum est potius, quam actori.* Sanchez *supra numero* 48. Amplia hoc ad dubium de mutilatione, propter eamdem rationem, & quia mutilatio non est propriè, seu impropriè, ac secundum quid homicidium. Sanchez *num.* 49. Amplia etiam ad dubium de legitimitate, ita vt dubium habentes circa illam, siue illud sit iuris, siue facti, si in possessione talis existat, possit se gerere vt legitimum, propter rationem adductam de possessione, quæ fauet in dubiis, 8

Layman

Layman *supra* § 5. *num.* 39. Diana *supra Resolut.* 6.

9 Tertio, Religiosum dubitantem an excommunicationem, suspensionem, vel interdictum contraxerit, vel an sententia excommunicationis, suspensionis, vel interdicti contra eum lata sit, si facta sufficienti diligentia ad inueniendam veritatem, adhuc maneat dubius, siue tale dubium sit iuris, siue facti, non esse censendum excommunicatum, suspensum, aut interdictum. Ratio est, quia illi fauet possessio, & nullum Ius est determinans in tali dubio censendum esse aliquem excommunicatum, suspensum, vel interdictum, sicut extare dixi de irregularitate in dubio facti de homicidio. Sanchez *sup. num.* 55. Diana *Resolut.* 35. Vnde talis audire potest Missam, & efficere alia excommunicatis prohibita. Cornexo *sup. dub.* 2. Secus est, quando Religiosus certus esset de talibus censuris contra eum latis; dubitaret tamen an causa fuerit iusta, vel sufficiens, quia tunc stat possessio pro Iudice, seu Prælato S. Thom. *quolibet. quarto articulo* 14. Sayrus *Cens. tomo primo libro* 4. *cap.* 1. *num.* 21. Idem est, quando dubitaret an Iudex, vel Prælatus seruauerit modum procedendi iure requisitum, propter eamdem rationem. Sanchez *sup. num.* 58. apud quem alia. Quando verò dubitaret an censura sit lata, vel ferenda, potest iudicare esse solum ferendam, quia odia sunt restringenda. Coninch. *de Sacrament. disp.* 5. *num.* 22. Hurtado *tract. de censur. in comm. diff.* 5. *num.* 22.

10 Quartò Religiosum modo prædicto post factam sufficientem diligentiam dubitantem an emiserit aliquod votum, vel iuramentum non teneri ad illa, quia possessio stat pro ipsius libertate, etiam in hac materia, & nullum est ius talem obligationem illi imponens. Sotus *de Iust. quæst.* 3. *art.* . *docum.* 2. § *sed est hic.* Cornexo *sup. dub.* 2 §. *Tertiò collige* Si verò sit certus de voto, vel iuramento, dubius tamen an adimpleuerit, tenetur illud adimplere, quia tunc possessio stat pro ipso voto, vel iuramento. Sanchez *sup.* §. 4. *num.* 31. Quid verò dicendum quando dubium est non de voto, sed de materia voti, an sit bona, vel mala, consule Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 12. & Dianam *supra resol.* 13.

11 Quintò, Religiosum valetudinarium, vel impeditum dubitantem an teneatur ieiunare, vel dicere horas canonicas, si Prælatus illi præcipiat ne ieiunet, aut ne recitet, tenetur obedire ipsi, iuxta dicta eo *cap.* 4. *num.* 28. quod & tenet Cornexo *supra dicto dub.* 2. §. *colligitur quintò*, quia cum præceptum Prælati sit certum, & possessio sit ex parte ipsius, præferendum est aliis præceptis dubiis & incertis.

12 Sextò, qui post accuratam inquisitionem dubitat vtrum expleuerit tempus requisitum ad obligationem præcepti Ecclesiastici ieiunandi, non tenetur ieiunare, quia etiam iste possidet suam libertatem. Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. disput.* 41. *num.* 38. Layman. *sup.* §. 4. *num* 33. Naldus *in Summ. verbo Dubium num.* 23. Aliter verò loquuntur de eo qui dubitat an compleuerit ætatem ad recipiendum Presbyteratus Ordinem necessariam, propter reuerentiam Sacramenti. Idem Sanchez *ibid. num.* 41. Lyman. *ibid. num.* 35. Naldus *ibid.*

13 Septimò, de Sacerdote qui dubitat an possit celebrare manè, eo quod etiam dubitat an post mediam noctem aliquid cibi, vel potus sumpserit, quamuis Sanchez *ibid. num.* 40. dicat celebrare non posse, probabile tamen est, quod Layman. *supra num.* 36. dicit, scilicet, posse, quia lex Ecclesiastica de ieiunio celebrantis non videtur tam rigorosè explicanda. Quod idem dicit de eo, qui dubitat an masticando aliquid glutiuerit. Idem sequitur Diana *part.* 3. *Tract.* 4. *Resol.* 29. Quid verò dicendum, quando aliquis manducauit aliquid postquam vnum horologium sonuit pro media nocte, & postea sonuit aliud, inferius dicenda manifestabunt.

14 Octauò, dubitans die Iouis an sit transacta media nox, cum dies sequens sit dies ieiunij potest edere carnes, quia possessio est ex parte libertatis, cui fauendum est, quando non constat de præcepto. Naldus *in Summa verbo Dubium num.* 24. Villalobos *in Summa tom* 1. *Tract.* . *diff.* 21. *num.* 7. Secus verò si hodie est dies ieiunij, & dubitatur an sit media nox, non enim potest sic dubitans comedere, cum possessio sit ex parte ieiunij. Naldus & Villalob. *ibid.* Si autem sint diuersa horologia in vno loco, & vnum sonuerit pro media nocte, & aliud non, tunc illa horologia haberi debent veluti opiniones probabiles, & sequi possumus quodlibet, si non constat euidenter quod errent. Naldus *supra* Ioannes Sancius *in select. disp.* 53. *num.* 3.

15 Nonò, dubitans de alterius excommunicatione, videlicet, an sit percussor Clerici, vel denunciatus, non debet illum vitare, quia faceret illi iniuriam; cum quisque possideat ius, vt illi non negetur communicatio, nisi constet legitimè de delicto propter quod debeat eo priuari. Filliucius *tom.* 1. *Tract.* 13. *cap.* 7. *num.* 129. Diana *supra Resol.* 35. Propter eamdem rationem dicendum est dari debere Eucharistiam peccatori, de quo dubitatur an sit publicus, vel solum occultus. Ochagauia *Tractatu* 2. *de Euchar. eff. quæst.* 10. *num.* 4.

16 Decimò Religiosus dubitans de valore professionis à se emissæ, est astrictus votis, & tenetur iudicare in fauorem Religionis, tum quia Religio est quæ possidet ipsum, cum professio facta sit verbis inducentibus obligationem ipsorum, traditionem Religiosi, tum quia præsumptio fori externi stat pro verbis professionis, & ita dum certo non constat de contrario standum est etiam in foro conscientiæ huic præsumptioni. Sanchez *de precept. Decalog. lib.* 4. *cap.* 1. Diana *supra resol.* 55. Quod extenditur ad casum dubij metus grauis, quia cum constet de professione, & excusatio dubia sit, possessio stat pro professione. Sanchez *ibidem capitulo tertio numero* 27. Imo generaliter ad omne dubium valoris professionis, propter eamdem causam. Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 6. Sanctarellus *variar. resolut. tom.* 1. *quæst.* 48. *num* 48. Idem dico quando est dubium an Religiosus ratificauerit post quinquennium, non vero ante illud expletum, professionem alias inualidam. Cum etiam Concilium Triden. *sess.* 25. *cap.* 9. solum assignet spatium quinquennij ad reclamandum contra inualiditatem professionis, supponit pro illo tantum spatio non debere præsumi ratificatam esse professionem, bene tamen illo transacto, ac per consequens tunc, & non antea iuuabit Religionem possessio Religiosi. Sanctarell. *in var. resol. part.* 1. *quæst.* 48. *à num.* 46. Diana *resol.* 49.

17 Vndecimo, Religiosus verè dubitans an recitauerit aliquam horam, vel omiserit aliquem psalmum, &c. regulariter loquendo tenetur illa recitare, quia cum obligatio præcepti sit certa, & adimpletio dubia, possessio stat pro ipso præcepto, non pro Religioso, vt colligitur ex Suarez *tom.* 2. *de Relig. de hor. canon. lib.* 4. *cap.* 28. *num.* 21. Dixi *verè*, quia si non adest verum dubium, de quo sermo est in præsenti, quod contingit quando intellectus ad neutram partem inclinatur vllo modo, sed adest probabilis coniectura pro aliqua parte, isti parti adhærendum, quia talis coniectura est quasi opinio probabilis. Dixi etiam

regulari

regulariter, quia scrupulosi non debent facilè credere huiusmodi dubiis, sed sequi benigniorem partem. Homobonus *in consult. cas. conscient. volum. 2. part 5. respons.* 210. Diana *sup. resol.* 68.

18 Quid agendum in casu de dubio an casus aliquis sit reseruatus, nec ne, dixi supra verbo *Casus reseruati num.* 14. Quid quando Confessarius est dubius an habeat, vel non iurisdictionem, supra verbo *Confessio num.* 3. [Religiosus etiam dubitans, An Prælatus dispensans cum eo in aliquo casu excedat limites suæ authoritatis, tenetur, vel saltem potest esse securus, & conformari voluntati Prælati, credendo in dubij causa non errasse. Tamburinus de *Iure Abbat. to.* 3. *disput. quarta quæsit.* 7. *num.* 13. addens cum Sanchez, & Rodriguez secus esse si certus esset errasse Prælatum, tunc enim acceptando dispensationem omnino peccaret.]

19 Iuuat ad intentum huius materiæ resolutio à me data ad instantiam cuiusdam egregij viri, quomodo videlicet *in dubiis tutior pars sit eligenda*. Quæ talis est.

20 Quod in dubiis tutior pars sit eligenda habetur ex *l. si fuerit §. vltim. ff. de reb. dub. cap. Iuuenis de sponsal. cap. Ad audientiam, cap. significasti 2. cap. petitio tua de homicid. cap. Illud de Cleric. excom. cap. si quis autem dist. 7. de pœnit.* vbi illud ex D. Augustino *Tene certum, dimitte incertum*, Couarruuia *in cap. Alma mater p. 1. §. 2. num. 5. cas. 1. & de sponsal. p. 1. cap. 4. §. 1. num. 4.* Nauarro *in man. c. 27.*

21 *num.* 139. vbi intelligit præcipue quando agitur de salute animæ, Emanuel, Rodriquez *in sum. to. 2. c.* 51. *num.* 6. *concl.* 4. Vasquez 1. 2. *quæst.* 19. *art.* 6. *disp.* 65. *cap.* 3. *& disp.* 66. *cap.* 1. Salas 1. 2. *quæst.* 21. *tract* 8. *disp. vnic. sect.* 17. *num.* 152. Sayro *de censur. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 30. *cas.* 1. *& lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 16. Est autem pars tutior illa in qua aut nullum peccatum esse potest, aut quando propter euitandum maius malum eligitur minus, si in alterutro illorum incidere est necesse. *cap. duo mala* 13. *dist. & cap. nerui ead. dist.* Medina 1. 2. *quæst.* 19. *art.* 6. *quæst.* 4. *concl.* 4. Vasquez *disp.* 66. *cap.* 1. *in init. & cap.* 4. *n.* 21. Sanchez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 10. *num.* 16.

22 Regula autem ista, loquendo de dubio gratiæ, scilicet quando adest iudicium practicum de aliqua re in particulari hic, & nunc facienda, v. g. quod homo teneatur hic & nunc ieiunare; ita vt non adsit etiam aliud iudicium practicum saltem probabile in contrarium, est verè præceptum. Sic intelligenda ea quæ dixi *supra numero* 3. ex fundamentis, & authoribus ibi relatis. Quod etiam docent Syluester, *in summ. verbo dubium quæst.* 2. §. 4. Nauarrus *cap. si quis autem de pœnit. dist.* 7. *num.* 42. Corduba *libro secundo qq. quæst. tertia propos.* 3. Sanchez *de matrim. libro secundo disp.* 41. *num.* 9. & ex communi DD. dixi *tom.* 2. *Theolog. tract.* 2. *disp.* 12. *quæst.* 5. Loquendo tamen de dubio speculatiuo quod est de re in genere secundum se considerata, verbi gratia, an aliquis contractus sit, vel non sit vsurarius, talis regula potius est consilium, quàm præceptum. Nauarrus *in d. cap. si quis autem à num.* 24. *& in Man. cap.* 27. *num.* 281. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *p. disp.* 40 *sect.* 6. Malderus *in* 1. 2. *quæst.* 19. *art.* 5. *disp.* 87. Merolla *tom.* 1. *disp.* 3. *cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 67. Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. §. 2. *num.* 8. & fauent D. Antoninus, Gutierez, Henriquez & alij, quos refert & sequitur Sanchez *lib.* 2. *de matrim. loco relato.* Eo videlicet quod cum conscientia practica sit proxima regula nostrarum operationum non autem speculatiua, ideo non obstante dubio speculatiuo conscientiæ, si adsit conscientia practica, id est dictamen de honestate actionis, licitè poterit ipsi voluntas conformari, ac per consequens in dubio speculatiuo sequi tutiorem partem solum erit consilium, non præceptum.

Maximè autem hoc procedit quando adest possessio. Tunc enim non tenemur sequi tutiorem partem in dubiis, eò quod iuxta communem regulam *in dubiis melior est conditio possidentis, l. si debitor ff. de pignor. l. is qui destinauit ff. de rei vendic. l. fin C. eod. tit.* & aliis iuribus maximè in reg. Iur. in 6. regula illa 65. *In pari delicto vel causa potior est conditio possidentis.* Vnde qui possidet dicitur *Beatus.* Glossa *verb. requirat in cap.* 1. *de pace tenenda in verb. feud.* 23 24

Pro qua autem parte sit possessio tractant Sotus *lib.* 7. *de Iust. quæst.* 3. *art.* 2. *col.* 3. *vers.* Id vero, Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 9. *notab.* 2. quos sequitur Sanchez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 10. *num.* 13. & illum Bonacina *de leg. disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 7. *num.* 14. inquiunt possessionem esse pro qua est iuris præsumptio, eo quod ius non sine causa debeat præsumere, ne eius præsumptio temeraria sit: eo quoque quod quando forum externum præsumit de validitate legati, idem præsumendum est in foro conscientiæ, nisi rei veritas in contrarium appareat: idem enim est vtriusque fori iudicium quando forum externum falsa præsumptione non nititur. Pro quo videndus Castrus Palus *punct.* 6. *num* 2. 25 26 27

Hæc porrò regula *melior est conditio possidentis* maximè procedit in materia iustitiæ. Vnde cum dubium est æquale inter duos circa dominium alicuius rei, ille cui fauet possessio rem retinere potest, etiam si partem minus tutam sequatur, quia melior est eius conditio. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *p. disp.* 40. *sect.* 5. *à num.* 14. *&* 2. *tom. de Relig. lib.* 4. *capit.* 5. *num.* 7. Sanchez *lib.* 2. *de matrim. disp.* 41. *num.* 32. *& lib.* 1. *in Decal. cap.* 10. *num.* 11. *in fine*, Ioannes Sanchez *disp.* 42. *num* -. Treuiño *de benefi. punct.* 7. *cap.* 2. *num.* 14. Villalobos *tract.* 1. *de consi. diffic.* 21. Filiucius 2. *tom. tract.* 21. *cap.* 4. *num.* 165. 28

Quamuis autem in aliis materiis à iustitia, scilicet Religionis, temperantiæ, vel alterius virtutis nonnulli Doctores dicant non obstante possessione teneri hominem in dubio sequi tutiorem partem, ne se exponat periculo peccandi, prout sunt Azor *tom.* 1. *Inst. moral. lib.* 2. *cap.* 19. *quæst.* 10. *& l.* 11. *cap.* 15. *quæst.* 2. Vasquez 1. 2. *disp.* 65. *cap.* 3. *n.* 13. Anton. Perez *certam.* 10. *Scholast. num.* 132. Sayrus *in Clau. reg. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 36. Salas *tract.* 8. *disp. vnic. sect.* 17. *num.* 162. *& sect.* 25. *num.* 252. Turrian. *in opusc. de consc. dub. disp.* 1. *dub.* 1. Comitolus *in resp. moral. lib.* 2. *quæst.* 18. Probabilior tamen est sententia contraria quam tenent Suarez *de relig. tom.* 2. *lib.* 4. *de voto cap.* 5. *num.* 7 Sanchez *in summ. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 11. Coninch *de de Sacram. disp.* 34. *dub.* 10. *num.* 86. Henriquez *l.* 8. *cap.* 3. *in glos. lit. P.* Filliucius *tom.* 2. *tract.* 21. *c.* 4. *num.* 159. Sanchius *in select. disp.* 42. *num.* 7. Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 1. *diffic.* 21. *num.* 1. Sanctarellus *var. resol tom.* 1. *quæst.* 44. *num.* 9. Tannerus *tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 6. *dub.* 4. *num.* 47. Malderus *in* 1. 2. *quæst.* 19. *art.* 5. *disp.* 87. Merolla *tom.* 1. *disp.* 3. *cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 60. Castrus Paulus *p.* 1. *disp.* 3. *punct.* 6. *num.* 1. Diana *p.* 4. *tract.* 3. *resol.* 2. & ego dixi *supra num.* 5. Eo videlicet quod possessio est titulus vniuersalis pro omnibus virtutibus, & ita qui illam tenet habet titulum pro se & in dubio, potest illud deponere, & practice operari, etiam relicta tutiori parte. Maximè quia cum nemo obligetur lege nisi sit illi sufficienter proposita, & quando res est dubia non est illi talis lex proposita sufficienter. 29 30 31

Sunt tamen iuxta ea quæ dixi *supra num.* 6. aliqui

casus

casus in quibus tenetur quis in dubio tutiorem partē sequi.
33 Primus est de dubio facti circa homicidium: tunc enim qui illud habet, tenetur sequi tutiorem partem, & se habere pro irregulari: propter textum expressum *Cap. Ad audientiam* vbi Pontifex ait de Sacerdote de quo erat tale dubium: *Cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem vos conuenit iniungere presbytero memorato, vt Sacris Ordinibus non ministret.* Et in cap. *significasti* il 2. vbi de quodam alio Sacerdote de quo etiam idem dubitabatur ait Papa: *A Sacerdotali Officio abstinere debet, cum in hoc casu cessare sit tutius quàm temere celebrare, pro eo quod in altero nullum, in reliquo magnum periculum timeatur.* Et c. *Petitio tua*, vbi de quodam Clerico de quo idem dubitabant inquit etiam Pontifex *à ministerio altaris abstineas reuerenter, cum sit consultius in huiusmodi dubio abstinere, quàm temere celebrare.*

34 Secundus est in dubio de excommunicatione nota ex sola fama: eo enim casu etiamsi res sit dubia tenetur qui illud habet non celebrare ante absolutionem. Ait enim Pontifex *in cap. Illud de cler. excom. minist.* de isto tali *licet autem in hoc non videatur omnino culpabilis extitisse, quia tamen in dubiis via est tutior eligenda, & si de lata in eum sententia dubitaret, debuerat tamen potius se abstinere, quam Sacramenta Ecclesiastica pertractare.* Vide Sanchez *lib.1. in Decalog. cap.10. num.63.*

35 Tertius est desumptus ex cap. *Iuuenis de sponsal.* vbi decreuit Pontifex iuuenem, qui puellam nondum septennem duxit, forsanque consummare tentauit, nec potuit, ac postea illius puellæ consobrinam duxit, debere ab hoc posteriori matrimonio tanquam irrito separari, ratione impedimenti publicæ honestatis: quod quidem impedimentum erat dubium, eo quod dubiu, erat an priora sponsalia valida essent, ex quibus id incurrendum erat. Et reddit Pontifex rationem his verbis: *Quia in his quæ dubia sunt quod certius existimamus, tenere debemus.*

36 Pro istorum tamen textuum & casuum expositione, & an ad similes sint extendendi videndi sunt Sanchez *d. lib.1. cap.10. num.15.* & Castrus Palaus *d. p.6. num 4.* de quibus etiam in propriis locis dicetur.

DVELLVM.

SVMMARIVM.

De duelli materia. num.1.
Quid sit duellum. num.2.
Quando committatur. num.3.
Quomodo sit prohibitum num.4.
A quibus Summis Pontificibus num.5.
Quomodo à concilio Tridentino. ibid.
De quo duello loquatur Concilium. num.6.
Qualiter prohibitum à Gregorio.13. num.7.
De censuris, & pœnis à Concilio & Gregorio impositis. num.8.
Quomodo prohibitum à Clem.8. num.9. & 10.
An pœnæ duelli incurrantur non secuto effectu pugnæ. num.11.
De excommunicatione quæ incurritur. num.12.
Qui absoluere possunt ab illa. num.13.
De pœna carentiæ Ecclesiasticæ sepulturæ. num.14.
De aliis pœnis. num.15.
Casus in quibus non incurruntur. num.16.
Quid de prouocante ad duellum, seu illud acceptante solum fictè. num.17.
Quid de Religiosis, vel Clericis duellantibus. numero 18.

DVELLI materia quamuis extranea videatur Regularibus, ipsis tamen necessaria est pro 1
multis casibus, qui in Confessionibus sæcularium occurrere solent, ideo non prætermittenda.

Est duellum idem quod *duorum bellum*, græcè *monomachia*, id est singularis pugna, *cap. Monomachiam 2. quæstione 5.* Ioann. Azor. *in 5. præcept. Decalog. exposit. 3. capit. 4.* Syluester *in Summa verbo duellum num. 1.* Sumitur autem dupliciter; scilicet propriè, & impropriè, duellum impropriè, est quodcumque certamen inter duos, siue licitum, siue illicitum. Propriè verò est certamen inter duos vel plures in pari numero priuata auctoritate ex condicto, id est, ex pacto inuicem inito, statuto te[illegible], & loco cum periculo vulneris, aut mutilationis aut mortis Bonacina *de censuris disput. 2. quæstione 6. punct. 2. num. 1.* Hinc bellum non est duellum, cum non fit priuata auctoritate, sed Principis auctoritate indictū. Nec etiam illi conflictus, qui fiunt inter milites quando Dux vnius exercitus mittit, verbi gratia decem milites contra decem alterius, quia hoc etiam fit publica authoritate. Similiter nec quotidiani conflictus, qui fiunt subito iræ feruore, vel ex aliqua altercatione, cum non fiant ex condicto, & pacto, sed veluti casu. Idem dicendum de conflictibus, qui fiunt inter milites, vel alios similes, qui propter inimicitias quas inter se habent cum sibi obuiant se inuitant ad pugnandum, & eo loco pugnant, etiam si vnus alij dicat distringe ensem, vt pugnemus, quia tunc non est certamen cum determinatione loci, & temporis. Idem dico de pugna, quæ solet esse inter mulieres, vel etiam inter viros sine instrumento periculoso ad vulnerandum, quia ea non est cum periculo occisionis, mutilationis, aut vulneris. De iis Filliucius *Tract. 15. cap 5. num. 107.* Peregrinus *de duello* præsertim *quæst. 1.* Bonacina *dicto punct. 2.* 2

Committitur verò duellum primò, quando causa pugnandi vnus dicit, veni ad talem locum, ibi te expecto. Nam ibi adest pactum cum designatione temporis, præsentis scilicet, & loci. Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 39. num. 28.* Bonacina *supra num. 6.* Similiter, quando aliquis iniuria ab alio affectus videns ipsum ense carere, dicit ei: abi, affer ensem, hic te expecto, vel in tali loco, propter eamdem rationem. Sanchez & Bonacina *ibidem.* Similiter, quando aliquem existentem in platea, vel loco publico alius illi diceret; exeamus hinc ad pugnandum, quia hoc est verè designare locum, & tempus. Idem Sanchez, & Bonacina *ibid.* ex Farinacio, *vol. 1. consil. 9. in fin.* Aliter tamen dicunt sentiendum, quando aliquis inimicum suum in Ecclesia, aut loco sibi periculoso existentem, eo quod alter habeat ibi adiutores, dicit, exeamus hinc, non determinando locum, sed solum fugiens Ecclesiæ irreuerentiam, & suum periculum, propter oppositam rationem. Quamuis autem idem Bonacina *ibid.* dicat committi duellum ab eo qui alterum prouocat ad pugnandum dicens, tecum pugnabo prima vice qua tibi per vrbem obuiam ero, probabilis tamen est opposita sententia, quia tunc non designatur locus certus, aut tempus certum, quod videtur necessarium pro duello, maximè cum materia hæc odiosa sit, & pœnalis. Diana *5. part. Tractat. 13. Resol. 59.* ex Menesino. 3

Hoc ergo duellum propriè dictum prohibitum est, tum iure naturæ, quia in illo exponitur homo pe- 4
riculo

riculo homicidij propria auctoritate facti, quod iure naturæ est prohibitum, tum iure diuino, quando fieret ad veritatis indagationem, vel criminis purgationem, vel litis terminationem prout olim erat in vsu apud Longobardos, vt refert Ioannes de Lignano *in Tractat. de duello*, quia non est medium accommodatum ad hunc finem, & est tentare Deum contra illud Matth. 4. *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Tum iure Canonico, vt patet *de cleric. propugnant. in duello per tot.* & *2. quæst. 4. cap. consuluisti.* Tum denique iure ciuili. *C. de gladiatoribus l. vnica lib. 11.* Ioannes Beetz *in Decalog. circa 5. precept. exposit. 3. cap. 4.* Syluest *supr. num. 2.* Azor *tom. 3. instit moral. lib. 2. cap. 5. §. 1. quæritur.*

5 Specialiter tamen post Iulium II. Leonem X. Clem. VII. & Pium IV. qui duellorum vsum, præsertim in statu Ecclesiastico, damnarunt, vt videre est in Bulla *ea qua, &c.* eiusdem Pij IV. an. 1560. edita, in 2. *tom. Bullar.* inter Bullas ipsius *num. 21.* postea Concilium Trident. *sess. 25. de reformat. cap. 19.* Sic habet: *Detestabilis duellorum vsus, fabricante Diabolo, introductus, vt cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur, ex Christiano orbe penitus exterminetur. Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocumque alio nomine Domini temporales, qui locum ad Monomachiã in terris suis inter Christianos concesserint, eo ipso sint excommuncati, ac iurisdictione, & dominio Ciuitatis, Castri, aut loci in quo vel apud quem duellum fieri permiserint, quod ab Ecclesia obtinent, priuati intelligantur, & si feudalia sint directis dominis statim acquirantur. Qui verò pugnam commiserint, & qui eorum Patrini vocantur excommunicationis ac omnium bonorum suorum proscriptioni, ac perpetuæ infamiæ, pœnam incurrant, & vt homicidæ, iuxta sacros Canones puniri debeant, & si in ipso conflictu decesserint perpetuò careant Ecclesiastica sepultura. Illi etiam qui consilium in causa duelli tam iure quam facto dederint, nec non spectatores, excommunicationis, ac perpetuæ maledictionis vinculo teneantur, non obstante quocumque etiam priuilegio seu praua consuetudine, etiam immemorabili.*

6 Circa quæ notandum primò, Concilium dumtaxat videri loqui de duellis publicis, & solemnibus, non de priuatis, & sine solemnitate factis. Farinacius *conf. 9. lib. 1. num. 10. 13. 18. 19. 21. & 34.* Sanchez *supra num. 21.* Layman. *lib. 3. de Iustitia Tract. 3. part. 3. capitulo 5. num. 4.* Quamuis Enriquez *lib. 13. de excommunicat. cap. 39. num. 3. in comment. littera y.* dicat, etiam de priuato duello locutum esse. Secundo, loqui Concilium de quocumque duello, siue de eo quod causa veritatis alicuius eruendæ initur, siue ob aliam quamcumque causam. Loquitur enim de duellis consuetis, quæ non sunt ad eruendam dictam veritatem, cum iam talia non sint in vsu, sed ob alias causas. Sanchez *supra num. 24.* Tertiò, Concilium loqui de bello inter Christianos, ac proinde Principes permittentes in suo territorio, duellum inter Turcas non comprehendi hac lege, sicut neque ipsi Turcæ comprehenduntur. Secus verò dicendum si duellum fieret inter Christianum, & Turcam. Sanchez *supra num. 29.* Bonacina *supra num. 10.* Quartò, excommunicationem impositam à Concilio non esse solum ferendam, sed etiam latam tam contra dominos concedentes locum ad duellum, quam contra alios relatos, ab illis verbis *qui verò pugnar.* Nam verbum *incurrant* latam sententiam notat. Suarez *5. tom. in 3. part. disp. 23. sect. vlt. num. 11.*

7 Deinde Gregorius XIII. in Constit. *Ad tollendam* anno 1582. edita in 2. tom. Bullar. inter Constitutiones ipsius num. 78. & apud Naldum in Sum. verbo *duellum* num. 7. sic habet: *Statuimus, omnes illos qui ex condicto, statuto tempore, & in loco conuento, monomachiam commiserint, etiam si nulli patrini sociiue ad id vocati fuerint, nec loci securitas habita, nullaue prouocatoriæ litteræ, aut denunciationis Cartula præcesserint, censuris, & pœnis omnibus a dicto Concilio propositis teneri, perinde ac si publico, & consueto abusu singulare certamen iniissent. Volentes etiam locorum dominos si certamen ex condicto huiusmodi permiserint, aut quantum in se fuerint non prohibuerint, omnesque illud fieri mandantes, instigantes, auxilium, consilium, vel fauorem dantes, equos, arma, pecuniam, commeatum, & alia subsidia scienter subministrantes, aut ex composito spectatores, vel socios quouis modo sese præbentes, eisdem censuris, & pœnis subiacere, etiam si illi qui ad locum destinatum pugnaturi accesserunt, impediti pugnam non commiserint, si per ipsos non steterit quominus illa committatur.*

Censuras ergo, & pœnas à Concilio impositas in casu duelli publici, vel solemnis, etiam ad duella priuata extendit Gregorius, & loquitur de duellis ex quauis causa initis, & illa excommunicatio est latæ sententiæ, iuxta dicta. Sanchez *supra numero vingesimo vingesimoquarto & 26.* Comprehenduntur etiam mandantes, instigantes, & fauorem dantes, qui tamen non exprimebantur in decreto Concilij. Item ex composito spectatores, id est, illi ex industria, & non casu aliquo duellum aspiciunt. Filliucius *supra num. 114.* Addit Naldus *supra num. 6.* eos intelligi, qui ex tractatu seu conuentione præhabita cum ipsis pugnaturis ad locum certaminis causa illud spectandi descendunt. Item socij, seu comitantes, nisi forte comitentur vt impediant duellum. Bonacina *supra num. 10.* 8

Post quæ Clemens VIII. in Constitutione *Illius vices* anno 1592. edita in 3. tom. Bullar. inter Constitutiones ipsius *num. 11.* & apud Naldum *supra numero 7.* Constitutiones, & decreta Pij IV. Concilij Tridentini, & Gregorij XIII. approbauit, confirmauit, & innouauit, ipsaque declarando, & extendendo, hæc adiunxit: *Ac insuper auctoritate, & tenore præmissis decernimus, & declarãmus easdem Constitutiones, ac decretum locum habere vbique gentium, & terrarum, inter quascumque personas etiam armatas, & in castris, seu propugnaculis militantes, etiam vbi nostrorum, & S. R. Ecclesiæ, aut Catholicæ fidei hostium furor impune grassatur, vel in dominiis per eos occupatis, & detentis. Idem quoque iuris censendum esse, si publico, & forsan iusto bello indicto, miles aliquis alterum in aduersariorum exercitu militantem siue alias in hostium castris, præsidiis, aut terris degentem, priuatas simultates, atque inimicitias publicæ causæ intermiscendo, etiam Ducum permissu, ex condicto ad singulare certamen descendat, aut illum prouocet. Nec non iisdem pœnis, decreto, & Constitutionibus teneri eos inter quos pactiones initæ sint de dirimendo certamine cum primum alteruter vulneratus fuerit, seu sanguinem effuderit, aut certus ictuum numerus vtrinque illatus fuerit, vel si conuenerint, vt non singuli cum singulis, sed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent, & non solum locorum Dominos, sed etiam Magistratus, Præsides, locum tenentes, aut etiam militum Duces & Capitaneos in Castris, vel extra ea, in alieno, vel hostili solo, vel cum militibus exercitus aduersariorum monomachiam in quocumque casu per præsentem, & alias Constitutiones huiusmodi prohibito permittentes, vel quantum in ipsis est non prohiben* 6

prohibentes, aut post admissum crimen veniam, & immunitatem concedentes.

Præterea pari ratione prohibemus omnia, & singula eius generis scripta, manifesta, seu fides vulgo appellata, quæ etiam sine expressa prouocatione ad certamen, tamen quasi præparatoria quædam ad Chartulas, seu libellos prouocatorios, & ad duellum, illorumque veluti radices, aut semina, vt plurimum lacessendi aliquem ad pugnam, & suscitandæ simultatis atque inimicitiæ materiam, & occasionem præbent. Dum scilicet in illis per modum epistolæ, libelli, aut publicæ attestationis, & intimationis siue per authentica documenta, siue per vnius, pluriumuè chirographum, subscriptiones, aut relationes, sub prætextu proprij, vel alieni honoris & famæ more militari, atque vt vulgo dicitur cauallerescô, tuendi, aut lædendi, siue ad illatæ propulsataue contumeliæ, aut iniuriæ probationem, seu tollendam illius suspicionem rei alicuius gestæ ad id pertinentis, vel verborum, aut responsionum series, & ordo narratur, vel ex simili abusu hac de causa aliquid tale adeo firmiter asseritur, aut negatur, vt qui contradixerit, is siue nominatim siue in genere mendacij arguatur, aut mentiri dicatur. Aut ad hunc effectum ex militari etiam consuetudine quæritur, declaratur, aut respondetur, qua mente, aut quo sensu quippiam eiusmodi, quod ad superius expressa spectet, gestum, dictumue sit, vel denique offert se quisquam contra certam vel incertam personam, vel generatim contra quemcumque, ad probandum armis, & verificandum etiam inito certamine aliquid ita esse, aut fuisse, vel non fuisse, nec non quascumque etiam sine scripto factas talium rerum supradicta quoquomodo concernentium, & ob huiusmodi causas in locis publicis, vel priuatis, vbi hominum multitudo conuenire soleat, denunciationes, narrationes, declarationes, & testificationes. Volentes eos omnes, & singulos qui suo, vel alieno nomine, ad effectum de quo superius dictum est, prædicta, vel his similia, multoque magis ad certandum prouocatoria scripta, libellos, epistolas, earumue exempla dictauerint, composuerint, scripserint, miserint, detulerint, diuulgauerint, affixerint, exemplauerint, typis impresserint, subscripserint, intimauerint, vel etiam verbo denunciauerint, siue attestati fuerint, quiue aliis ad singulare certamen, publicè, vel occultè ineundum, vel ad prouocandum aliquem ad pugnam, siue ad huius generis scripta, quæ Manifesta, quæque Chartulæ prouocatoriæ appellantur, scribenda, dictanda, mittenda, deferenda, diuulganda, auxilium, consilium, operam, vel fauorem præstiterint, siue suaserint, aut mandauerint, quiue in præmissis, vel eorum aliquo, se quomodolibet immiscuerint; etiam si neque pugna aliqua, neque certamen, aut effectus, nec accessus aut actus ad pugnam proximus, neque expressa, & aperta prouocatio subsecuta fuerit, neque scriptiones prædictæ, quæ Manifesta dicuntur, in publicum prodierint, aut cuiquam intimatæ extiterint, si per eos non steterit, quo minus publicatio, aut denunciatio fieret. Nihilominus censuris, & pœnis omnibus in præsenti, & aliis prædictis Constitutionibus, & Decreto contentis subiacere, tam si superius enumeratis, quam si aliis etiam maioribus Ecclesiasticis, vel mundanis dignitatibus, gradibus, & præeminentiis excellant. Quinimo de nouo etiam per præsentes ex parte omnipotentis Dei Patris, & Filij, & Spiritus Sancti excommunicamus, & anathematizamus, maledicimus, & execramur omnes, & quoscumque publicè, vel priuatim, palam, vel occultè, in quibuscumque locis, & formis ac casibus, sub præsenti Nostra, vel aliis prædictis Constitutionibus, ac decreto comprehensis, singulare certamen (quod duellum vulgo dicitur) ex composito ineuntes, nec non id scelus suadentes, aut prouocantes, opem, consilium, vel fauorem præstantes, equos, arma, & commeatus præbentes, aut comitantes, vel circa chartulas, seu libellos, litteras, nuncios, aut quæcumque alia scripta huiusmodi quomodolibet peccantes, huiusque delicti socios, de industria spectatores, patrinos, fautores, defensores, quacumque tam superius expressa, quam alia Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate. Ita vt singulares etiam personæ cuiuslibet Communitatis, Vniuersitatis, Collegij, aut Reipublicæ, quæ huius criminis participes quoquo modo fuerint, nequaquam excusentur, sed supradictos omnes, eorumque singulos ipso facto absque vlla monitione, Iudicis decreto, aut ministerio, perpetui Anathematis, excommunicationis maioris, & maledictionis æternæ mucrone perculsos, & damnatos harum serie declaramus; & si in ipso conflictu obierint, sepultura Ecclesiastica perpetuo priuatos esse volumus. Ipsas verò Ciuitates, terras, oppida, vel castra, & loca in quorum territoriis id facinus scientibus & tacitè, vel expressè permittentibus, aut tolerantibus Dominis, aut Magistratibus, vel Senatu, aut populo admissum fuerit, Ecclesiastico supponimus interdicto, cuius interdicti relaxationem, aut excommunicationis absolutionem, ab alio, quam à Nobis, aut pro tempore existente Romano Pontifice pœnitentia, & satisfactione congruè peracta, nisi in mortis articulo constituti, nequeant obtinere, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibusuis personis tam Ecclesiasticis cuiuscumque Ordinis, aut Militiæ, status, aut gradus, aut conditionis existentibus, quam laicis, etiam Imperiali, Regali, vel alia mundana præeminentia insignitis per Sedem Apostolicam in genere, vel in specie concessorum. Quæ omnia, quoad præmissa, nolumus cuiquam in aliquo suffragari. Pœnis aliis tam spiritualibus, quam temporalibus contra eos inflictis, nihilominus in suo robore permansuris.

Circa quæ, prolixitatis vitandæ causa, solum aliqua animaduertenda sunt. Primùm, quod licet stando in terminis decreti Concilij Tridentini, & Constitutionis Gregorij XIII. non videatur incurri dictas pœnas à diffidante ad duellum, vel illud acceptante, nisi secuto effectu pugnæ, quia excommunicatio lata ob aliquod crimen, non incurritur nisi secuto effectu, iuxta dicta supra verbo *Casus reseruati num.* 12. idque indicet Gregor. illis verbis: *monomachiam commiserint:* in tali enim casu illi monomochiam non commiserunt, sed voluerunt committere (Sanchez *supra num.* 28. Bonacina *supra num.* 16. Naldus *supra num.* 6. Diana *part.* 3. *tract.* 6. *Resolut.* 3. §. *Dico octauo*) Stando tamen in terminis Constitutionis Clementis VIII. incurrere illos dictas pœnas, habent idem Naldus *supra*, & alij apud Dianam *part.* 5. *Tract.* 14. *Resolut.* 102. Sed id negant Hurtadus de Mendoza 2. 2. *disp.* 170. *sect.* 21. §. 190. & sequentibus, quem idem Diana refert. Naldi tamen & aliorum sententia probabilior est, & conformior verbis Pontificis, & stylo Curiæ. Stando etiam in terminis Concilij, & Constitutionis Gregorij, incurrent illas, vt credo, omnes illi, de quibus loquitur idem Gregorius ab illis verbis: *Volentes etiam locorum Dominos.* Nam clausula illa *etiamsi illi qui ad locū destinatum pugnaturi accesserunt impediti pugnā non commiserint*, cum sit clausula in fine, cuius natura est respicere omnia præcedentia ad illos refertur. 14

Quamuis Sanch. & Bonac. relati solum ea referunt ad socios, & Nald. *supra* ad socios, & ex composito seu condicto spectatores.

12 Secundùm, quod licet excommunicatio imposita à Concilio, & Gregorio XIII. reseruata non sit, nullum enim ibi verbum est reseruationem indicans, imposita tamen à Clemente VIII. reseruata est Papæ, vt patet illis verbis, *Excommunicationis absolutionem ab alio quam à Nobis aut pro tempore existente Romano Pontifice, &c. nisi in mortis articulo constituti nequeant obtinere etiam prætextu quarumuis facultatum, & Indultorum quibusuis personis tam Ecclesiasticis cuiuscumque Ordinis, aut Militiæ, status, aut gradus, aut conditionis existentibus* Sanchez *supra num.* 27. Addit tamen Rodriguez *tomo* 1. *Summa capite* 73. *num.* 3. etiam fuisse reseruatam à Gregorio XIII. in dicta Bulla, eo quòd in ipsa extenderit excommunicationem à Pio IV. impositam etiam ad duella priuata; ea enim excommunicatio Pij IV reseruata est.

13 Nihilominus ab hac excommunicatione absoluere possunt, quando casus fuerit occultus, Episcopi, propter priuilegium illis concessum à Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. quod non est derogatum per hanc Constitutionem Clementis, cum de illo nulla fiat mentio, prout debebat fieri, vt derogatum censeretur. Sanchez *sup. num.* 27. Bonacina *sup. num.* 15. Absolui etiam potest hæc excommunicatio virtute Bullæ Cruciatæ in Regnis vbi publicatur, vt volunt Sanchez *ibid.* & Hurtadus de Mendoza *sup. data sect.* 21. *num.* 201. De Religiosis autem ait Sanchez, quod nullus Religiosus potest virtute suorum priuilegiorum concedentium omnes casus Papæ ab illa absoluere. Quod nun placet Hurtado *supra* loquenti de priuilegiis Societatis, quia illa (inquit) non derogantur nisi de eis fiat expressa mentio, quam non fecit Clemens. Sed quid de hoc sit cum ex decretis Sacræ Congregationis de anno 1602. eiusdem Clem. VIII. iussu editis, quæ retuli *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 15. constet nullum Confessarium, siue sæcularem, siue Regularem absoluere posse intra Italiam extra Vrbem à casu duelli, iuxta decretum (vt ibi dicitur) Sacri Concil. Triden. & Constitutionem fœlic. recordat. Gregor. XIII. incipientem *Ad tollendam*, ideo quo ad hoc sublata sunt omnia priuilegia in contrarium quarumcumque Religionum. [Vnde video Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium 14. Septembr. 1635. præcepisse cuidam Theatino, vt redderet rationem qua authoritate absoluisset quosdam duellantes.] A casu autem duelli, & excommunicatione illi annexa iuxta Constitutionem Clementis VIII. id est quo ad illas actiones speciales, quas hic Pontifex in materia duelli prohibuit, quæ aliàs non continebantur in decreto Concil. Trid. & Constitutione Gregorij XIII. absoluere possunt vbique gentium Iesuitæ, & qui communicant cum ipsis in priuilegiis, propter priuilegium Pauli III. quod retuli supra verbo *Confessarius num.* 5. Imo etiam ab eodem casu duelli in terminis Concil. Trid. & Constitutionis Gregorij XIII. absoluere possunt supradicti extra Italiam, & in Vrbe, cum solum id prohibeatur in dictis decretis intra Italiam extra Vrbem Vide Naldum *sup. verbo duellum num.* 6. & 7. & Peirinis *to. II. priuileg. Minim. in Constitutione prima Iulij II. nu.* 64. Et nota, prædicta decreta posteriora esse Constitutione Clement. VIII. & ita potuisse modificare illam. Iuxta hæc intellige Laymani doctrinam, quam ex Filliucio, Reginaldo, & Comitolo refert loco relato *num.* 4. *in fine.*

14 Circa pœnam illam à Concilio, & Clemente VIII. designatam contra duellantes, quod scilicet si in ipso conflictu decesserint, perpetuo careant Ecclesiastica sepultura, notandum, quod si aliquo tempore post peractum duellum obierint, etiam si ob vulnus in duello acceptum talis mors ipsis contigerit, non sunt priuandi dicta Ecclesiastica sepultura. Concilium enim, & Pontifex loquuntur de illis, qui in ipso conflictu, non post ipsum, decesserint, & cum sit lex pœnalis extendi non debet, sed potius restringi. Portellus *in responsionib. cas. Conscient. p.* 3. *casu* 10. *num.* 3. & 4. Licet oppositum tueantur Homobonus *in resolut. cas. Conscient. tom.* 2. *p.* 7. *respons.* 64. & Ioannes Sancius *in select. disput.* 36. *num.* 8. Nec obstat si dicatur, quod cum isti moriantur in excommunicatione priuari debent Ecclesiastica sepultura cap. *in sacris de sepult.* & Clement. 1. eod tit. & aliis iuribus. Suar. *tom* 5. *in* 3. *p. disp.* 12. *sect.* 4. Cornexo *tom.* 2. *in* 3. *part. Tract.* 5. *de excommunicat. disp.* 10. §. 8. Tum quia possunt ante mortem absolui, vel saltem post mortem quoad hunc effectum, tum quia id procedit solum in excommunicatis vitandis, scilicet publicis percussoribus Clericorum, aut declaratis, non in aliis. Suarez, & Cornexo *ibidem.* Si verò in ipso duello decesserint, etiam si ante obitum dederint contritionis signa, priuandi sunt sepultura Ecclesiastica propter decretum Concilij, & Constitutionem Clementis. Quibus adde, ita haberi in Rituali Romano Pauli V. *in Rubrica de exequiis.* Diana 4. *p. Resolut.* 92. Qui etiam cum dicto Portello, & aliis habet, quod si tales decedentes in duello signa contritionis dederint; possit pro illis offerri Sacrificium Missæ, eo quod etsi excommunicati decedant, non tamen sunt excommunicati Clericorum percussores, aut denunciati, nec certo constat obiisse in peccato mortali cum ratione contritionis ab illo peccato duelli emundari potuerint. Qualiter autem prosit, vel non prosit sacrificium Missæ excommunicatis, habes infra verbo *Excommunicatio num.* 12.

Circa alias pœnas tam à Concilio, quam à Clemen. VIII. contra delinquentes in casu duelli assi- 15
gnatas, satis probabile est omnes illas præter interdictum, quia est censura, requirere sententiam declaratoriam criminis, iuxta dicta sæpius præsertim *to.* 1.
cap. 10. *n.* 29. 30. & 31. De quo Sanch. *sup. num.* 32. 16

Sunt etiam aliqui casus in quibus nec excommunicatio, nec aliqua ex dictis pœnis incurretur ob duellum. Primus est, cum publica auctoritate ob honestum finem, & non spectaculi vel voluptatis causa indicitur in bello, vt si hostes exercitui duellum offerant, idque ab aliquo acceptari ad auertendam ignominiam, animos hostium debilitandos, suorumque confirmandos, necessarium videatur, vel quando sedandi belli causa ob Reipublicæ bonum, vel securitatem ab hostibus consequendam, instituitur, neque enim in his casibus aliquid contra ius naturæ, aut leges Pontificias fieri, vel per Epuchiciam existimant plures, specialiter Caietanus *in Summa verbo Duellum,* Nauarrus *in Manu. capit.* 15. *num.* 27. Valentia 2. 2. *disputation.* 3. *quæstion.* 17. *punct.* 1. Layman *supra num.* 3. Secundus est cum quis compellitur sub vitæ periculo moraliter certo acceptare duellum, tunc enim illud acceptare in sui defensionem iure naturæ præscribitur. Bonacina *supra numero* 11. Naldus *sup. num. primo.* Layman. *supra num.* 2. Addit Bonacina, etiam ad defensionem rerum propriarum videri esse licitum acceptare duellum, quando aliquis eas inuadit, nec aliud adest remedium ad eas defendendas præter acceptationem, quia tunc non tam est duellum, quam iusta defensio rerum propriarum. Melius tamen Laymanus supra dicit, non videtur

hoc

hoc consentaneum homini Christiano, propter scandalum, aliaque incommoda, quæ plerumque cum duellis coniuncta sunt. Pro defensione tamen honoris (in casu videlicet, quod vir nobilis prouocatus ad duellum, si illud non acceptaret reputaretur timidus, nec crederetur id fecisse ob timorem Dei, quia alias communiter æstimatur vt homo prauæ conscientiæ, & ita esset semper despectus, & inglorius inter similis qualitatis homines) posse illud acceptare, aliquibus forsan probabile videbitur, quibus fauet Hurtadus *supra disputat.* 170. *sectio* 13. §. 106. & sequentibus. Sed oppositum in praxi semper obseruandum, nec tale duellum acceptandum. Etsi enim apud vulgares, & improbos (de quibus prudentes parum curare debent) ignominiæ tribuatur talis duelli recusatio, tamen apud sapientes, & probos id honori ascribetur tum propter honorem Dei, & Ecclesiæ obedientiam, tum propter magnas pœnas etiam temporales etiam infamiæ, quæ ex duello sequuntur, propter quas non solum pij, & prudentes, sed improbi, & vulgares debent laudare hominem illud recusantem. Bañez 2.2. *quæst.* 40. *art.* 1. *in fin. & quæst.* 64. *artic.* 7. *dub.* 3. *in solut. ad* 3. Sotus *libro* 5. *de iust. quæst.* 1. *artic.* 8. *ad finem corporis* §. *Quod si hinc quispiam*, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *supra num.* 9. vbi etiam *num.* 10. & 11. ex eodem Bañez habet qualiter respondere debeat talis prouocatus vt fugiat infamiam. Quibus adde, respondere posse: *Qui duellum ineunt infames in Ecclesia sunt, & propter hanc causam inter alias non admitto illud.* Tertius casus, in quo licitè (secundum probabilem opinionem) acceptari potest duellum, est quando iniquus Iudex innocentem cogat ad illud acceptandum, vel quod mortem subeat. Tunc enim, etsi duellum acceptare non possit ad probandum sui innocentiam, vel veritatem certò comprobandum, potest tamen illud assumere ad sui necessariam defensionem. Ioannes Beetz *sup.* Bonacina *supra num.* 12. ex aliis, quos refert. Sed addit Laymanus *sup. num.* 1. id solum esse verum si ille cum quo ineundum est duellum non sit etiam innocens. De aliis porrò casibus an licitum id sit disputant relati auctores.

17 Nota tamen, quod si quis fictè, & non animo pugnandi, sed ea solum intentione vt videatur fortis, & animosus prouocat ad duellum, seu illud acceptat, cum morali securitate quod nullum damnum inde prouenturum sit, quia spectat certò pacem componendam, non videri incurrere in foro conscientiæ duelli censuras, sicut nec hæreticorum pœnæ (iuxta aliquorum sententiam, de qua verbo *Irregularitas numero* 61.) incurrentur ab eo, qui solum fictè, & externè hæreses profert, Naldus *supra num.* 2. & Diana 3. *p. Tract.* 6. *Resolut.* 1. *in principio* ex Filliucio, & aliis.

18 Nota etiam specialiter pro Religiosis, quòd cum Clerici spontè duellum offerentes, vel oblatum suscipientes, siue victores, siue victi sint deponi debeant, iuxta *cap.* 1. *de Cleric. pugnant. in duello* (quod intellige de depositione ferenda, vt habent Nauarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 156. Enriquez *lib.* 3. *de excommunicat. cap.* 39. *num.* 23.) idem dici debet de Religiosis, propter eamdem rationem. Excipe casum quando alij ipsos occidere vellent, quia tunc non est duellum, sed defensio iure naturæ debita, iuxta dicta *sup.* Vide Sanch. *sup. n.* 18.

ECCLESIA SEV TEMPLVM.

SVMMARIVM.

Ecclesia materialis quæ, & quotuplex sit. num. 1.
Ad quem spectat illam consecrare. num. 2.
An ex delegatione competat simplici Sacerdoti. num. 3.
Quid de Ecclesiis Regularium. num. 4.
Quid quando Episcopus ab illis requisitus id facere recusauerit. num. 5.
De cœmeterij consecratione. num. 6.
Benedicere solemniter Ecclesias Regularium ad quos pertineat. num. 7.
Construi ne aut ædificari possint sine dote competenti. num. 8.
An Episcopus primarium lapidem, & Crucem ponat. num. 9.
Celebrare non licet nisi in Ecclesia consecrata aut benedicta. num. 10.
Celebrare in Ecclesia violata quale peccatum sit. n. 11.
Polluitur Ecclesia multis casibus. num. 12.
Quales ij sint. ibid.
An tunc polluantur etiam cœmeteria, & aliæ partes Ecclesiæ. num. 13.
Quale peccatum requiratur ad istam pollutionem. ibidem.
An reconcilietur Ecclesia, si vel semel in ipsa postea celebretur. ibid.
Ecclesia consecrata quomodo reconcilietur. num. 14.
Quid de priuilegiis Regularium. num. 15.
An Prælati Regulares habeant circa hoc aliquod priuilegium. num. 16.
Declarationes S. Congregationis. num. 17.
Aliæ declarationes pro Ecclesiarum reuerentia. numero 18.

Ecclesia materialis, de qua in præsenti, *est locus publicus Episcopali authoritate constitutus, & consecratus, ad quem fideles conueniunt ad percipienda fidei sacramenta.* Syluester *in Summ. verbo Ecclesia* 2. *num.* 1. Est duplex, alia consecrata, & alia non consecrata, sed solum benedicta. Quæ licet conueniant in aliquibus, differunt tamen in consecratione, & benedictione, pollutione, seu violatione, & reconciliatione. De quibus modo agendum, quia propriora Regularibus. 1

Ecclesiam consecrare spectat iure communi solum ad Episcopum, *cap. Nemo de consecrat. dist.* 1. Imò ad Episcopum proprium, non ad alienum *cap. tua fraternitas de consecrat. Eccl.* Nec hoc potest delegare Episcopus nisi Episcopo *cap. aqua eod. tit.* vbi expresse prohibetur id committi simplici Sacerdoti non obstante patriæ consuetudine, quia est actus proprius Ordinis Episcopalis. 2

Ex delegatione autem Papæ id competere potest etiam simplici Sacerdoti. Syluester *supra verbo Consecratio num.* 2. Azor. *tomo* 1. *institut. Moral. lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 10. De conditionibus autem ad consecrationem Ecclesiæ requisitis agitur *cap. præ mentis* 16. *quæst.* 7. *capitulo si quis Basiliensis de consecrat. distin.* 1. *capitulo omnes Basilicæ ibid. & cap. tua de consecrat. Eccles.* De quibus Miranda *in Man. Prælat. tomo* 2. *quæst.* 39. *art.* 1. *concl.* 3. Barbosa *de offic. & potest Episc. Allegat.* 27. *à num.* 1. Declaratum autem est à S Congregatione sæpius, Ecclesiam posse consecrari omissis aliquibus cæremoniis, quæ propter situm 3

situm non possunt obseruari, dummodo Episcopus quantum licèt se conformet Rubricis, & Regulis Cæremonialis. Barbosa *in Collect. Bullar. verbo Ecclesia.*

4 Ex quo infertur, solum ab Episcopo, iuxta dicta posse consecrari Ecclesias Regularium, præsertim, cum de hac re, nullum, quod sciam extet priuilegium Summorum Pontificum Abbatibus, aut Prælatis Regularibus concessum Tamburinus *de iure Abbat. tomo 1. disput. 23. quæsit. 7. num. 3.* Imo talis Episcopus debet esse diœcesanus, vel de licentia, ipsius, vt colligitur ex Concil. Triden. *sess. 6. de reformat. capit. vltim.* vbi dicitur, *Nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius Diœcesi exercere nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantum* Tamburinus *supra quæsit. 8. num. 1.* Addens propterea non valere amplius priuilegia Monachis concessa, quibus poterant absque Diœcesani licentia Episcopos quoscumque ad eorum Ecclesias consecrandas vocare.

5 Pro casu vero quo Episcopus Diœcesanus à Regularibus requisitus eorum Ecclesias consecrare noluerit, extant aliqua priuilegia Religionibus quibusdam concessa. Primò enim Honorius IV. concessit Minoribus, *vt si Diœcesani ab ipsis debita humilitate requisiti noluerint in Ecclesiis eorum primarium lapidem ponere, ac Ecclesias, vel Oratoria, & Altaria sua consecrare, vel id facere vltra quatuor menses distulerint, possint prædicti fratres per quoscumque voluerint Episcopos, gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentes, præmissa recipere.* Ita refert Cassarubius *in Compend. Priuileg. Mendicant. verbo Altare num. 2.* Similiter Iulius II. in Bulla *Dudum ad Sacrum* apud Peirinis *tomo 1. priuileg. Minim. in constitut. 1. eiusdem* Iulij concessit Minimis, vt possent omnes, & singulas eiusdem *Ordinis Ecclesias, & Oratoria quæcumque recepta, & recipienda nondum consecratas, seu consecrata, facta prius requisitione ab Episcopis locorum, eisdemque recusantibus vel negligentibus, per quemlibet alium Catholicum Episcopum, gratiam, & communionem dictæ Sedis habentem, consecrari facere.* Quæ priuilegia moderans Leo X. in Concilio Lateranensi pro Mendicantibus ait; *Nec ab alieno Episcopo Consecrationem Ecclesiæ, vel Altaris, aut Cœmeterij benedictionem petere, seu in Ecclesiis per eos pro tempore ædificandis primum lapidem per alienum Episcopum poni facere possint, nisi vbi Ordinarius bis, aut ter cum debitis reuerentia, & instantia requisitus, sine legitima causa id recusauerit.* Hæc verò reuocata esse per Concilium Tridentin. loco relato tenet Peirinis *supra in dicta Constitutione Iulij num. 46. & 47.* Licet Rodriguez *to. 1. quæst. Regul. quæst. 19. art. 4.* Miranda *sup.* quos non reiiciunt Barbosa *sup. num. 11.* & Tamburinus *sup quæsit. 8. num. 3.* dicant concessionem illam Leonis X. non esse reuocatam à Concilio, quia Concilium solum reuocat priuilegia Regularium: illa autem concessio non tam est priuilegium, quam ius commune, iuxta *cap. 1. de supplenda negligentia Prælatorum.* Quia ergo dicti capitis decisio solum procedit in casu necessitatis, ideo solum pro illo, si daretur, amplectendam censeo sententiam Rodriguez, & Mirandæ, prout in simili dixi de casu necessitatis consecrationis Altarium *supra* verbo *Altare n. 5.* Regulariter autem vix contingere potest talis casus in Religionibus, cum vix necessarium illis possit esse consecrare suas Ecclesias, cum sufficiat illas benedicere, quod plures Prælati Regulares possunt facere, vt dicetur inferius, Peirinis *supra num. 47.*

De Cœmeterij consecratione idem proportionaliter dicendum est, cum iuxta dicta supra verbo *Cœmeterium num. 1. & 2.* sit locus sacer, & Ecclesiæ adiunctus, scilicet, non posse fieri nisi ab Episcopo, & Episcopo Diœcesano, vt supponunt auctores relati, qui etiam referunt priuilegium Ioannis XXII. pro nostris Carmelitis, quod habetur in nostro Mari magno Bulla 30. vbi hæc Pontifex *Pro parte vestra fuit nobis humiliter supplicatum, vt cum plerumque contingat, quod locorum Ordinarij seu Diœcesani in locis, quæ pacificè obtinetis, cœmeteria vestra benedicere, & consecrare indebitè contradicunt, prouidere vobis super hoc paterna diligentia curaremus. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, vt in quibuscumque locis, quæ nunc obtinetis, & in posterum iusto titulo, dante Domino, obtinebitis, si locorum ipsorum Ordinarij a vobis super hoc humiliter requisiti noluerint, aut recusauerint indebitè cœmiteria vestra benedicere, seu etiam consecrare, possitis huiusmodi cœmeteria per aliquem Antistitem gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentem quoties opus fuerit facere benedici, & etiam consecrari, idemque Antistes huiusmodi cœmeteria authoritate Apostolica benedicere, & consecrare valeat, sine iuris præiudicio alicui, deuotioni vestræ tenore præsentium indulgemus.* 6
Quamuis etiam relatus Miranda, conformiter ad doctrinam Rodriguez etiam relati, quos non reiiciunt Barbosa, & Tamburinus *supra* dicant hoc priuilegium non videri reuocatum à Concilio Tridentino in decreto superius relato, sed permanere in sua vi, iuxta moderationem Leonis X. de qua etiam *supra*, eo quod non tam videatur priuilegium, quam ius commune, iuxta dicta ex *capitulo primo de supplen. negligent. Prælator.* nihilominus solum pro casu rato necessitatis id accipiendum existimo, iuxta dicta etiam ex Peirinis. Nota etiam, quod Cuidisba *in annotationibus ad compend. priuileg. Mendicant. verbo benedicere Ecclesiastica* refert simile priuilegium concessisse Bonifac. IX. Ordini Prædicatorum.

7 Benedicere autem Ecclesias, seu cœmeteria, quamuis etiam proprium munus Episcoporum sit, iuxta dicta supra verbo *benedictio num. 5.* vbi etiam an id munus simplici Sacerdoti committere possint, nihilominus benedicere, etiam solemniter, Ecclesias, & cœmeteria Regularium concessum est pluribus Prælatis ipsorum, & ita hoc priuilegio tam ipsi, quam alij qui cum ipsis communicationem habent priuilegiorum vti possunt. Primò enim Iulius II. in Bulla superius relata pro Minimis concessit *quod ipsius ordinis Minimorum Generalis, & Vigiles, ac Prouinciales eorumque Vicegerentes, omnes, & singulas eiusdem Ordinis Minimorum Ecclesias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, &c. vbicumque receptas, seu recepta, & recipiendas, seu recipienda, solemni benedictione benedicere possent.* Deinde Leo X. in Bulla *Religionis honestas* an. 1514. edita quæ habetur apud relatum Peirinis *tom 1. Priuil. Minim. in Leone X. Bulla* 18. concessit Generalibus, Prouincialibus, Vicariis, & Custodibus, ac Guardianis Ordinis Minorum de Obseruantia pro tempore existentibus. *Vt omnia, & singula eiusdem Ordinis, & Obseruantia Ecclesias, cœmeteria, ac Capitula, & Oratoria vbicumque existentia receptas, & recepta, & recipiendas seu recipienda, &c. solemni benedictione* benedicere possent. Agũt de iis priuilegiis Cassarubius *in Cõpend. priuileg. Mendicantium verbo Benedicere Ecclesiastica. §. 12. & 14.* Cum autẽ in vtroque priuilegio habeatur clausula *eiusdẽ Ordinis*, ideo pro comperto est non posse id facere dictos Prælatos

pro

pro Ecclesiis aliorum Ordinum. Quod etiam notat Cassarubius *sup. in fine*. Notat etiam Sorbus *ibidem* solemnem benedictionem esse illam quæ fit cum illa solemnitate *Adiutorium nostrum*, *&c. sit nomen Domini*, *&c.* Vide pro illa Pontificale, seu Rituale Romanum.

8 Quamuis iure communi Ecclesia construi, aut ædificari non possit sine dote competenti, prout colligitur ex *c. Nemo de consecr. dist.* 1. (Syluest. *in sum. verbo Ecclesia 2. num.* 3.) licet tamen Mendicantibus ædificare sine dote, ex antiqua Ecclesiæ consuetudine, vel quia sic intellecta sunt eorum priuilegia. Syluester *ibid. num.* 4.

9 Similiter, quamuis iure communi pro ædificatione Ecclesiæ, necessarium sit quod Episcopus primarium lapidem ponat, & Crucem ibi figat, prout colligitur ex *cap. nemo* relato. (Syluester *supra numero* 3. Azor. *tomo*. 2. *Institut. Moral. libro 9. capit. 3. quæstione* 4. Tamburinus *de iure Abbat. tomo primo disput. 22. quæsit. 9.*) imò id spectet ad Episcopum Diœcesanum, vt constat ex Bulla Leon. in Concil. Lateranensi, de qua *supra num. quinto*. nisi forsan in casu ibi assignato: nihilominus ex priuilegio Cœlestini V. confirmato ab Eugenio IV. in Bulla *Ad decorem* in Bullario Rodriguez inter Bullas Eugen. *numero* 18. concessum est Priori Sancti Spiritus de Sulmona Ordinis Cœlestinorum vt in ædificandis Capellis, Ecclesiis, aut Hospitalibus, primum lapidem, & fundamenta Pontificali more benedicere posset. Refert hoc priuilegium Tamburinus relatus, & vocat hunc Priorem totius ordinis Cœlestinorum Generalem, ac dicit hoc priuilegium esse in vsu inter Abbates Regulares.

10 Celebrare non licet iure communi nisi in Ecclesia consecrata, aut benedicta. Ita enim habetur ex *cap.* 1. *cap. sicut cap. nullus de consecrat. dist.* 1. S. Thomas 3. *p. quæst.* 83. *art.* 3. Expositores ibid. & Canonistæ *in cap. vlt. de consecrat. Eccles.* ac Suarez *in* 3. *p. tomo* 3. *disp.* 81. *sect.* 3.

11 In Ecclesia autem polluta, seu violata, Missam celebrare, mortalis culpa est; quia hæc ipsa pollutio, seu violatio Ecclesiæ nihil est aliud, quam censura quædam, seu prohibitio iure Ecclesiastico introducta, vt nec Sacrum, nec diuina Officia in ea celebrentur, quando in illa factum est aliquid in grauem ipsius irreuerentiam. Et cum hoc præceptum sit de materia graui, procul dubio obligat ad mortale. Suarez *supr. section.* 4. Layman *lib.* 5. *Tract.* 5. *capit.* 5. *num.* 6. Non est tamen imposita aliqua censura, aut irregularitas transgressoribus huius præcepti. Suarez & Layman *supra*.

12 Polluitur autem seu violatur Ecclesia, siue consecrata, siue benedicta, ita vt indigeat reconciliatione, in multis casibus. De quibus Syluester *in Summa verb. consecratio 2. quæst.* 4. *&* 5. Sotus *in* 4 *disput.* 13. *quæst.* 2. *art.* 3. Nauarrus *in Manu. cap.* 27. *à num.* 256. Suarez *supra sectio.* 4. Layman *supra*. Barbosa *de potest. Episcop. Allegat.* 28. Lugo *de Sacr. Eucharist. disput.* 29. *sect.* 2. *à num.* 52. Primus est, quando intra eam commissum est homicidium voluntarium, & iniuriosum, ex *cap. proposuisti de Consecrat. Eccles. & cap. si motum de consecrat. dist.* 1. Dixi *intra eam*, quia si homicidium fiat supra tectum, vel in parietibus extra illam, vel subtus illam, non violatur Ecclesia. Dixi *homicidium*, quia non qualibet percussio, aut vulneratio ad id sufficit, nisi sequatur mors, aut effundatur multus sanguis, iuxta dicenda postea. Dixi *voluntarium*, quia nec homicidium casuale, neque factum in amentia, aut ebrietate, quæ sunt inuoluntaria sufficiunt ad hoc. Dixi etiam *iniuriosum*, quia homicidium secutum ex pura defensione non sufficit. Imò nec sufficit, quod actio iniuriosa ex qua sequitur mors, extra Ecclesiam data sit, quamuis mors in Ecclesia contingat. E conuerso tamen sufficit, quod lethale vulnus in Ecclesia inflictum sit, quamuis mors extra illam sequatur. Lugo *suprra num*, 53. Secundus est, quando in Ecclesia sanguis humanus iniuriosè effunditur. *cap. si Ecclesia, de consecrat. Eccles. cap. Ecclesiis de consecrat. dist.* 1. Intelligitur autem non de effusione naturali, medicinali, licita, aut casuali, nec de effusione in quantitate parua, nec de ea, quæ non est facta in ipsa Ecclesia. Quid verò dicendum, quando effusio sanguinis orta est ex ioco, agit idem Suarez *sup.* Quid quando ea contigit in gradibus Ecclesiæ, agit Sanchez *de matrimon. libro* 9. *cap.* 15. *num.* 28. Tertius est, quando humanum semen viri siue fœminæ, siue fidelis, siue infidelis in ea voluntariè quoquo modo effunditur, *cap. vnic de consecrat. Eccles. in 6. & cap. Ecclesiis de consecrat. dist.* 1. Lugo *sup. num.* 55. Dixi *voluntariè*, quia non sufficit quod fiat in somnis. Dixi *quoquomodo*, ad denotandum id esse, siue id fiat per mollitiem, siue per fornicationem, adulterium, sodomiam, &c. imò etiam per copulam coniugalem, præterquam si hæc ob vrgentem necessitatem, & probabile periculum incontinentiæ à culpa mortali excusetur. Quartus casus est, quando in Ecclesia sepultus est aliquis excommunicatus vitandus *cap. consuluisti de consecr. Eccles.* Quintus, quando in ea sepelitur aliquis infidelis, vel non baptizatus, *capit. Ecclesiam* 1. *&* 2. *dist.* 1. *de consecratione*. Quo etiam casu non solum Ecclesia est reconcilianda, sed & parietes eius radendi. Quod etiam intelligitur de pueris, qui ante baptismum decedunt, etiam si sint filij fidelium. Sextus casus addi solet, quando Ecclesia per Episcopum publicè excommunicatum est consecrata, vel benedicta argument. dict. *cap. consuluisti de consecratione*. Sed non video vnde ex eo capite colligatur, quia solum ibi est sermo de Ecclesia in qua aliquis excommunicatus est sepultus. Layman *sup. num.* 9. Septimus etiam additur, quando parietes Ecclesiæ successiuè reparantur, sed hoc non admittitur à Syluestro *sup.* §. 4. *&* 5. & Nauarro etiam *sup. n.* 258. nisi quando omnes, aut maior pars eorum simul deiiciuntur, quod raro fit, vel corruerint, vel quando combusti sunt, vel notabiliter decrustati in toto, vel in maiori parte *capitulo Ecclesiis de consecrat. distin.* 1. *& cap. ligneis de consecrat. Eccles. vel Altar.*

Pro horum tamen casuum praxi notandum Religiosis primò, quod in casibus, in quibus violatur Ecclesia violatur etiam cæmeterium illi contiguum, non è contra, iuxta dicta supra verbo *Cæmeterium num.* 4. & quod violata Ecclesia, violantur Capellæ ipsius, & è contra, quia Capellæ sunt partes Ecclesiæ, Sanchez *lib.* 9. *de Matrimon. disp.* 15. *n.* 25. Layman *sup. n.* 10. Idem dico de Choro, propter eamdem rationem. Sanchez *ibid. n.* 33. Secus dicendum de Sacristiis aut aliis cameris, vel cryptis subtus, propter oppositam rationem. Sanchez *ibid. n.* 31. Naldus *in Summ. verbo Ecclesia, n.* 29. Secundò, quod licet ad violationem Ecclesiæ in tribus casibus prioribus requiratur actio culpabilis, vt dictum est, in casibus vero posterioribus non est necessaria culpa, sed sufficit factum ipsum. Layman *sup. n.* 8. Tertiò, quod Ecclesia, vel cæmeteria occultè violata, quamdiu violatio latet non indigent reconciliatione, & potest in illis celebrari. Nauar. *sup. n.* 256. Suar. *sup. dicta sect.* 4. § *Secundò dubitari solet*. Requiritur ergo quod res manifesta sit, vel per facti euidentiam, aut iuridicam confessionem, vel probationem. Sanc. *ibid.* Sà *in Sum. verb. Eccles. n.* 19. 13

An verò si in prædictis casibus occultis, vel semel in Ecclesia celebratur, maneat reconciliata, Ita vt non indigeat alia reconciliatione, affirmat Sà *sup.* cum aliis, celebratio enim est etiam reconciliatio, & consonant ea quæ dixi supra verbo *Calix num.*8. de Calice non consecrato si in eo celebretur, negant verò plures alij, cum nullo Iure id fundetur. Layman *sup. n.*13. Ego verò licet hanc posteriorem sententiam securiorem censeam, priorem tamen probabilem iudico, quando celebratio fuit bona fide facta, prout etiam tenet Naldus *supra verbo Ecclesia n.* 24. aliis relatis. Qui extendit etiam hanc doctrinam ad Calices, & paramenta, si cum eis bona fide celebretur. Quartò, si violatio Ecclesiæ contingat tempore quo in ea dicitur Missa, si non est inceptus Canon, debet illam Sacerdos relinquere, si verò est inceptus debet prosequi, quia in hoc secundo casu censetur Sacrificium inchoatum. Suar. *supra* & alij communiter.

14 Si Ecclesia, quæ violatur erat consecrata reconciliari non potest nisi per Episcopum, & cum aqua ab ipso solo cum vino, & cinere benedicta, non per simplicem Sacerdotem, nisi ex Papæ commissione. Ita enim colligitur ex *capit. Aqua, & capit. proposuisti de consecratione Eccles.* Bacconius *in* 4. *distinct.* 11. *articul.*3. Sotus *in* 4. *disputat.*13. *quæstione* 2. *artic.*3. Miranda *in Manu. Prælator. tomo* 2.*quæst.*39. *art.* 8. *concl.*2. Idem dicendum de reconciliatione cœmeterij consecrati, iuxta dicta supra verbo *Cœmeterium* vbi duas declarationes Sacræ Congregationis ad intentum retuli. Extat etiam alia in vna Cameracensi 9. Februarij 1608. quam refert Barbosa *in Collect. Bullar. verbo Ecclesia* vbi sic.' *Ecclesiæ consecratæ, & cœmeterij reconciliatio. non alteri, quam Episcopo committenda est.*

15 Nihilominus, quia Iulius II. in Bulla *Dudum ad sacrum* quam *supra num.*5. retuli, concessit Generali, Vigilibus, ac Prouincialibus, eorumque vices gerentibus Ordinis Minimorum, vt possent reconciliare suas Ecclesias quomodocumque pollutas, quoties opus foret, *aqua tamen prius per aliquem Catholicum Antistitem (vt moris est) benedicta*, similiter quia Leo X. in Bulla *Religionis honestas supra num.*7. relata concessit Generalibus, Prouincialibus, Vicariis, Custodibus, & Guardianis Ordinis Minorum, vt possent Ecclesias suas, *quoties opus fuerit* (inquit Pontifex) *aqua per vos, præsertim in locis remotis, vbi Episcopum aquam benedicentem per duas dietas distantem adire non poteritis, benedicta, reconciliare, liberè, & licitè*, ideo plures existimare videntur posse dictos Prælatos, & alios etiam respectiuè, qui cum eis communicant in priuilegiis vti his concessionibus iuxta earum tenores in reconciliatione Ecclesiarum etiam consecratarum. Rodriguez *tomo primo quæst. Regular. quæst.*19. *artic.*6. Layman *supra numero* 12. Antonius Nouarius *in summ. Bullar. tit. de pollut. Ecclesiar. num.*7. Quod est satis rationi conforme. Primò, quia ad reconciliandum Ecclesiam non consecratam non requiritur aqua ab Episcopo benedicta, sed sufficit iure communi aqua lustralis, seu benedicta communis, pro vt tenet Syluester *sup. quæst.* 8. Sotus *supra.* Nauarrus *supra num.* 256. Suarez etiam *supra*, Miranda *dicto art.*8.*concl.*1. Auila *de Censuris parte* 5. *disput.*7. *dub.*4. Barbosa *dicta Allegat.*28. *num.*57. & alij contra Toletum *in Summa lib.*5. *cap.* 8. *numero* 9. Cum ergo Pontifices in prædictis priuilegiis ad reconciliationem Ecclesiarum requirant aquam ab Episcopo benedictam credendum est loqui de reconciliatione Ecclesiarum consecratarum. Secundò, quia iure communi potest fieri reconciliatio Ecclesiæ non consecratæ per simplicem Sacerdotem, prout tenent modò relati auctores, & alij quos refert Diana *part.*4. *Resolut.* 91. vt ergo dicatur Pontifices aliquod priuilegium concedere in locis adductis, credendum est eos loqui de reconciliatione Ecclesiarum consecratarum. Iure autem communi posse fieri reconciliationem Ecclesiæ non consecratæ à simplici Sacerdote, & per aquam lustralem communem probant plures ex relatis auctoribus ex *cap. si Ecclesia de consecratione* adiuncta Glossa ibidem. Pontifex enim ait ibi: *Si Ecclesia non consecrata cuiuscumque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata lauetur, ne diuina laudis organa suspendantur.* Illud enim *aqua protinus exorcizata lauetur* satis denotat non esse expectandum ad id Episcopum, aut quod aqua ab ipso benediceretur, aut benedicta mitteretur. Præsertim, quia si intendisset Pontifex ad id esse necessariam Episcopi auctoritatem, vel aquam ab ipso benedictam, illud expressisset, quemadmodum fecit in *cap. aqua* proximè præcedenti, vbi sermo erat de reconciliatione Ecclesiæ consecratæ.

Ex quibus patet, quod si Ecclesia aliqua consecrata Regularium polluatur, reconciliari poterit iuxta tenorem dictorum priuilegiorum per Prælatos relatos, vel alios similes earum Religionum, quæ cum ipsis habent communicationem in priuilegiis. Circa illud autè verbum priuilegij Iulij II. scilicet *per aliquem Catholicum Antistitem*, &c. nota videri reuocatum à Concilio Trident. *sess.*6. *de reformat. c. vlti.* nisi forsan pro casu necessitatis iuxta dicta *supra n.*5. Similiter, circa illud Leonis X. *per duas dietas*, nota quod dieta continet viginti milliaria, seu circiter septem leucas prout colligitur ex Glossa *in cap. nonnullis de rescript. verbo duas dietas.* Miranda *sup.* Barbosa. *sup. n.*65. Si verò Ecclesia quæ polluitur, non fuerit consecrata, sed tantum benedicta, reconciliari potest per quemcumque Sacerdotem, iuxta dicta. Licet decens sit id fieri per Prælatos Regularium: imò, & quod de ea re admoneatur Episcopus, prout consuetum esse refert Laymanus *sup. num.* 2. §. *Addendum Tertiò*, nisi casus esset quod Ecclesia pollueretur dum Missa incepta est, tunc enim poterit ab ipsomet Sacerdote reconciliari, vt habent Suarez *sup.* & Layman. loco relato. Pro forma autem reconciliationis Ecclesiæ vide Portellum *in dub. Regular. verbo Ecclesia in additioa.* 16

Contra dicta tamen obstare videntur aliquæ declarationes S. Congregationis, quas affert Barbosa *in Collect. Bullar. verbo Ecclesia.* In vna enim Placentina 19. Maij 1607. cui consonat alia etiam Placentina (nisi forsan sit eadem) quam affert verbo *Episcopus* 19. Maij 1617. habetur, reconciliationem Ecclesiæ pollutæ non posse fieri simplicem Sacerdotem sine licentia Sedis Apostolicæ. In alia etiam Galtillenensi 24. Septembr. 1605. id conceditur Vicario Generali attenta absentia Episcopi, & in alia Rothomagensi 13. Iulij 1601. dicitur id committi posse Abbati seu Decano, vel Sacerdoti in dignitate constituto, aqua tamen prius per Episcopum benedicta. Sed in his declarationibus sermo videtur esse de reconciliatione Ecclesiæ consecratæ, & non benedictæ tantum. Nec obstat, quod in alia Remensi 9. Maij 1609. conceditur reconciliatio Ecclesiæ non consecratæ cuidam Archidiacono, & in alia Hydruntina 15. Decembr. 1632. id videatur committi Vicario Capitulari. Respondeo enim, quod licet id possit competere simplici Sacerdoti, decet tamen quod id non faciant nisi Prælati, aut personæ in dignitate constitutæ, & propterea ipsis tantummodo hoc munus committit Sacra Congregatio. 17

Pro

18 Pro Ecclesiarum debita reuerentia notanda est declaratio Sacræ Congregationis apud Dianam 5. *par. in Collect. ipsar. num.* 49. vbi habetur. *Gubernator, & Magistratus recusantes contra solitum accedere ad Ecclesiam Cathedralem, debitis remedijs cogendi sunt vt accedant*. Habes etiam declarationes Sacræ Congregat. Episcopor. & Regular. *in primo tomo Summ. capite* 21. *numero* 34. pro iis, quæ Regulares in suis Ecclesiis facere possunt. Item in eodem 1. *tom. capite* 12. *num.* 21. plures declarationes Sacr. Congregationis ad intentum. An & quando Altare execretur, seu violetur, execrata, seu violata Ecclesia, supra verbo *Altare num.* 21. Item pro iis, quæ non licet facere in Ecclesiis supra verbo *Cœmeterium numero* 2.

EIECTI REGVLARES ab Ordine.

SVMMARIVM.

De illis remissiuè. n. 1.
Qualiter viuentes in sæculo debeant esse. numero 2.
An sint suspensi ab exercitio Ordinum. numero 3.
An irregulares. ibid.
Promoueri non possunt ad superiores Ordines. numero 4.
An casu quo dispensentur à quo Episcopo ordinari possint. n. 5.
Quo titulo. n. 6.
An sint capaces beneficiorum. n. 7.
In quo habitu debeant incedere. n. 8.
An audiantur circa bona relicta Religioni. numero 9.
Quid si eiecti sunt propter crimina sibi falsò imposita. num. 10.
Quid de Monialibus. n. 11.

1 DE Regularibus eiectis non pauca dicta sunt *to.* 1. *c.* 23. sed quia res est nouis difficultatibus implicata, alia addenda sunt, videlicet de iis, quæ competunt huiusmodi eiectis quamdiu extra Religionem viuunt.

2 Et primo, iuxta dicta eo *cap.* 23. *num.* 12. prædicti eiecti tenentur in sæculo existentes viuere morigeratè, & aptos se reddere ad viuendum in Religione, si ad eam vocentur à Superioribus. Ratio est, quia per professionem quam emiserunt, obligarunt se ad perseuerandum in Religione vsque ad mortem, nec per electionem sunt soluti ab hac obligatione, sed separati ad tempus donec corrigantur, propter crimina commissa, & ne aliis scandalum sint. Ergo quantum est ex parte sua debent esse parati ad implendum id quod promiserunt: sed nisi se corrigant, & emendentur, non redduntur apti, vt admittantur, potius resistunt. Ergo. Sotus 7. *de iust. quæst.* 2. *artic.* 5. *in solut. ad* 3. *dub. fin.* Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *artic.* 3. Sanchez *lib.* 6. *in decalog. cap.* 9. *numer.* 25. *&* 3. Bonacina *de clausura quæst.* 2. *punct.* 12. §. 2. *numero* 1. Fateor quidem Dianam, quem & sequi videtur Ioannes Maria Nouarius *in lucern. Regular. verb. Eiecti à Religione num.* 3. probabilem vocare oppositam sententiam, quod an ita sit alij viderint; mihi autem non satis probatur, propter rationem adductam, & quia *in c. fin. de Regular.* innouato à Sacra Congregat. Concilij in decreto quod retuli dicto *cap.* 23. *num.* 7. præcipitur Prælatis Religionum, vt tales eiectos quærant & ad religionem reducant, quando salua Ordinis disciplina admitti possunt, ex hoc enim infertur, nullum eiici posse tam in perpetuum, vt Religio non debeat illum admittere, si est correctus, ac proinde corrigi tenere, vt adimpleat quod in professione promisit. Vnde Naldus *in Summa verbo Religiosus numero* 8. Nauarrum oppositum dicentem minus rationabiliter id consuluisse asserit. Addit Bonacina relatus post Saytum, Sotum, & alios, hos eiectos teneri petere à Religione vt admittantur, quia ad id obligantur ex vi professionis quam fecerunt, & in qua non sunt dispensati.

Deinde, cum ex dictis ex Decreto Sacræ Congregationis eodem *capite* 23. *numero* 18. constet taliter eiectos suspensos esse perpetuo ab exercitio Ordinum, sublata Ordinariis facultate cum ipsis dispensandi; certum est non posse Ordines quos habent exercere sine Sedis Apostolicæ dispensatione, an autem illos possint exercere si Prælati Religionis ipsorum habentes priuilegia ad dispensandum cum subditis in suspensionibus, vel censuris à Sede Apostolica impositis, quorum aliqua adduxi *tom.* 1. *capite* 18. *num.* 36. cum ipsis dispensent, dubiæ quæstionis res est, & licet videatur id fieri posse, cum adhuc perseuerante electione maneant aliquo modo subditi Religioni, siquidem eos tenetur quærere, aliquando etiam recipere, vt dictum est, nihilominus quia per eiectionem exclusi sunt vt indigni à fauoribus Religionis, ideo credo non posse cum illis tales Prælatos dispensare; nec priuilegia esse ipsis concessa in ordine ad tales subditos. Vnde à Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium in vna Vlissiponensi declaratum est, prædictos celebrare non posse, nisi præcedente dispensatione Sedis Apostolicæ. Nouarius *supra numero* 6. Vide Sanchez *tom.* 2. *consil. Moralium lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 24. *num.* 3. Cum autem suspensi ab exercitio Ordinum, si illos exerceant, fiant irregulares, vt communiter supponunt Doctores, & ex illis Coriexo *tom.* 2. *in* 3. *part. S. Th. tract.* 5. *de Irregularit. disp.* 6. *dub. vnic. in principio*, ideo prædicti, si suos Ordines exercent, fiunt irregulares, vt habent Bonacina *supra dicto punct.* 12. §. 6. *num.* 4. & Nouarius *supra num.* 5. In qua irregularitate dispensari non possunt à Prælatis suarum Religionum, propter dicta; sed solum, vel à Papa, vel si delictum fuerit occultum ab Episcopo, propter decretum Concilium Tridentinum *sessione vigesimoquarto, capite sexto.* Sanchez *dicto libro sexto in Decalog. capite sexto numero trigesimonono*, & loco proximè relato ex 2. *tomo consiliorum Moralium*. 3

Nec promoueri possunt ad superiores Ordines. Tũ, quia cui vetita est functio Ordinis, vetita etiam est illius susceptio, cum Ordines suscipiantur, vt exerceantur (Bonacina *sup.*) isti autem prohibita est functio cuiuscumque ordinis, vt patet ex verbis Decreti S. Congregationis *sint perpetuo suspensi ab exercitio Ordinum.* Tum quia vt dixi eo *c.* 23. *n.* 18. sunt irregulares, quia infames, saltem infamia facti, vt potè eiecti non solum propter grauia delicta, sed etiam propter incorrigibilitatem sine qua eiici non possunt, pro vt ex dicto decreto S. Congregationis retuli eo etiam *cap.* 23. *num.* 4. Idem dicendum de huiusmodi eiectis si alias non erant in Sacris constituti, scilicet non posse promoueri ad Sacros Ordines, propter dicta. 4

5 Casu autem quo prædicti eiecti dispensentur in prædictis impedimentis & alias habiles sint, ita vt Ordines Sacros suscipere possint, illos suscipere debent ab Episcopo suæ originis, cum semper seruent hoc domicilium. Sanchez loco relato ex 2. *tomo* 1. *consil. Moral. num.* 2. referens Nauar. Barb. *de offic. & potest Episcop. Allegat.* 4. *num.* 21. plures alios referens.

6 Ordinari autem debent non titulo Religionis, cum ab ea sint expulsi, & ab ipsa sustentari non debeant, nec titulo patrimonij proprij, cum illius non sint capaces ratione voti paupertatis emissi, in quo non sunt dispensati. Sanchez dicto *num.* 59. Bonacina *sup. num.* 4. Sed titulo aliquorum redditũum ab Episcopo designatorum, qui sint in proprietate Ecclesiæ, vel Episcopi, assignati tamen quoad vsum prædictis eiectis. Ita enim videtur arbitrandum ne cogantur mendicare. Rodriguez *tom.* 1. *quæst. Regular. quæst,* 30. *artic.* 24. Sanchez *supra* ex Nauarro. An verò titulo alicuius Beneficij ordinari possint modo dicetur.

7 Non sunt capaces isti eiecti Beneficij cui annexum sit alicuius Ordinis exercitium, cum enim suspensi maneant ab exercitio Ordinum, incapaces erunt Beneficij cui annexa est functio talium Ordinum, Bonacina *sup.* Beneficij autem, siue simplicis, siue pensionis, quibus annexum non fuerit Ordinum exercitium incapaces non sunt, & ita ratione illorum si ipsis concedantur ab habente facultatem, ordinari poterunt sublatis dictis impedimentis.

8 Eiecti à Religione vigore dicti decreti quovsque in sæculo stant si in Ordinibus etiam minoribus constituti sint, tenentur incedere in habitu clericali. Ita enim declarauit Sacra Congregatio 1. Aprilis 1628. apud Nouarium relatum *num.* 7. Estque huiusmodi declaratio ad mentem prædicti decreti, in quo etiam dicitur: *Eiecti quamdiu non redierint ad Religionem in habitu Clericali incedant.* Ex quo collige, Conuersos ab Ordine expulsos non teneri incedere in habitu Clericali, cum nec in minoribus sint constituti. [Quamuis autem eo *capite* 23. *numero* 17. dixerim eiectos non teneri portare habitum Religionis à qua sunt eiecti cum illo sint iuridicè priuati in pœnam suorum delictorum, imo non debere illum portare, prout ibi ex Suarez retuli, quia hoc cederet in dedecus Religionis; nihilominus casu dato quod Religio eos eiiciens propter aliquam rationabilem causam ipsos habitu non priuaret, tenentur ad illum portandum, cum verè Religiosi sint, nec habitu priuati, & alias possint extra Religionem viuere cum illo, quemadmodum Episcopi è Religionibus assumpti extra illas viuunt cum Religionis habitu. Ita Sanchez *lib.* 6 *in Decal. c.* 9. *n.* 55. ex Rodrig. & Sayro, & Tamb. *de iure Abbat. tom.* 3. *disp.* 8. *quæsit.* 8. *num.* 10.]

9 Prædicti eiecti à Religione tamquam incorrigibiles non audiuntur si velint venire aduersus renunciationem bonorum factam ex causa ingressus Religionis. Ita enim ex Rotæ quadam decisione refert Nouarius *supra numero* 14. Estque satis conforme iis, quæ dixi eo *capite* 33. *numero* 14. Quibus adde, quod cum prædicta adquisita sint Religioni, non debet ipsis priuari illa ex causa, præsertim, quod aliàs ex suo delicto commodum maximum reportarent eiecti, & idcirco etiam plures eiectionem procurarent.

10 Si aliqui eiecti sunt à Religione propter crimina falsa, quæ ipsi sibi imposuerunt, non sunt securi in conscientia extra illam, sed veri Apostatæ. Ratio est, quia talis eiectio est inuoluntaria, & fraudulenta, vt potè fraudibus, & falsitatibus extorta, & propterea nihil ipsis suffragatur. Sanchez *dicto lib.* 6. *in Decal. capite* 9. *numero* 67. Vnde tenentur detegere fraudem, & redire ad Monasterium. Bonacina *supra* §. 1. *numero* 13. Secus dicerem, quando commiserunt crimina eo animo vt eiicerentur, etsi enim intentio illa peccaminosa valde fuerit, posita tamen eiectione, liberi sint sicut alij. Quia tamen iuxta dicta supra *numero* 2. tenentur extra Religionem moderatè viuere, vt reducantur ad illam, parum illis prodest sua malitia.

Moniales quamtumuis incorrigibiles non posse eiici à Religione dixi supra verbo *Clausura numero* 15. in casu tamen quo de Papæ licentia eiicerentur, philosophandum de illis erit respectiuè, ac de viris eiectis, quantum ad obligationem votorum, Regulæ, Obseruantiarum, &c. iuxta dicta eo *cap.* 23. *à num.* 11. [Vide duo decreta Sacræ Congregationis Concilij pro Ordine Minimorum *in Additamentis ad Peirinis decreto* 1. & 2. in quorum 1. habetur, quod illi qui detinẽtur in carceribus vt anno trãsacto eiiciãtur, si incorrigibiles inueniantur; quãdo ex carceribus fugiunt puniri debent pro fuga, & posse ferrea custodia detineri. Quo denotatur non posse eiici ante impletum annum carceris. In secundo verò conceditur Generali Minimorum vt loco sex Patrum eligendorum in Capitulis Generalibus de quorum Consilio possunt eiici incorrigibiles, possit in Conuentibus immediatè sibi subiectis vltra tres ipsius collegas, loco Prouincialis, & duorum ipsius Collegarum, qui iuxta decretum cuiusdam Capituli Generalis assumendi erant, Procuratorem Generalem, Superiorem Conuentus eiusque Socium seniorem ad id munus assumere. Vide dicta *tom.* 2. *capit.* 12. *num.* 8.] 11

ELECTIO INTER REGVLARES.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. n. 1.
Seruari debere in electionibus Regularium formam capit. Quia propter *n.* 2.
An in omnibus electionibus. ibid.
Quid de electionibus, quæ fiunt per compromissum, & per communem inspirationem. n. 3.
Quid quando duo, vel tres solum sunt in aliqua communitate. n. 4.
Qui & quomodo vocandi ad electionem. numero 5.
Quid si aliquis ex electoribus contemptus sit. numero 6.
De designatione Procuratoris ad eligendum. numero 7.
De conditionibus eligentium. n. 8.
Electio Prælati non facienda ante prædecessoris sepulturam. n. 9.
Qualiter Spiritus Sancti adiutorium inuocandum sit. num. 10.
De secreto seruando in electionibus n. 11.
De libertate ad ipsas requisita. n. 12.
Quo tempore petenda est confirmatio. n. 13.
Hymnus Te Deum laudamus *in fine electionis an sit de essentia. n.* 14.
De qualitatibus eligendorum. n. 15.
Alia remissiuè. ibid.
De sociis Priorum, seu Guardianorum. n. 16.

Decretum

Alia circa formam electionis. n.196.
Scrutatores quales esse debeant. n.197.
De illis remissiuè. n.198.
Quæ spectent ad illos. n.199.
Vota danda absolutè, non conditionatè, neque incerto. num. 200.
Alia remissiuè. n.201.
Compromissum quomodo faciendum. n. 202.
Forma inspirationis. n.203.
Solutio difficultatum, quæ occurrere solent. numero 204.
An sit in potestate suffragatorum non suffragari. numero 205.
De causa efficiente electionis. n.206.
Debent electores maturo tempore vocari. numero 207.
Qui priuentur Iure eligendi. n.208.
Nemo potest seipsum eligere. n.209.
Eligentes debent esse in sacris ordinibus. n. 210.
Non irretiti Censuris. n.211.
Qui alij priuentur Iure elegendi. n.212.
De consensu electi. n.213.
Qualiter requiratur. n.214.
Quid si recusetur electio ab electo. n.215.
De confirmatore electionis. n.216.
Quos effectus habeat. n.217.
Quo tempore obtinenda. n.218.
Quibus medijs solicitanda. n.219.
An electio coarctari possit electoribus. n.220.
An libertas illius limitari possit. num.221.
Superior potest excludere aliquos ab electione passiua. num.222.
Non est contra libertatem electionis si restringatur ad certum genus personarum. num.223.
Quid si restringatur ad certas personas nominatim. num.224.
Alia remissiuè. num.225.
Corollaria ex electione. num. 226.
An elector possit vti scientia habita per confessionem Sacramentalem ad non eligendum aliquem. ibid.
Possunt recurrere in aliquo casu electores ad remedium postulationis. n.227.
An postulari possint Bigami, criminosi, Irregulares. num.228.
An peccator publicus. n.229.
Alia Corollaria praxis electionum. n.230.

1 Etsi de hac materia non pauca dicta sint *to.1. Summ.cap.15. & tom.2.cap.12.& 13.* aliqua tamen addenda ex Sacr. Congregationis præsertim, & Rotæ decisionibus, quia res est valdè familiaris inter Regulares, & nouis quotidie difficultatibus exposita.

2 Primò ergo id quod supposui dicto *tomo 1.cap. 15. num. 11. & tom. 2. cap. 12. num. 25.* scilicet, in electionibus Prælatorum Regularium obseruari debere formam præscriptam *in c. Quia propter de elect.* firmatum est à Rota in vna Treueren. Abbatiæ S. Maximi coram Illustriss. D. Coccinn 20. Nouembris 1624. & in alia Metensi Monasterij coram eodem 5. Iunij 1521. prout refert Nouarius *in lucern. Regular. verb. electio num. 11.* Idque supponitur in alia Treuerensi coram eodem Illustriss. Coccino 24. Ianuarij 1625. quam refert ad verbum Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. disput. 5. quæsit. 1. sub. num.6.* Etsi enim in dicto capite solum videatur esse sermo de electione Episcoporum, quia ibi agitur de Ecclesijs viduatis soli autem Episcopi sint sponsi Ecclesiarum *cap. sicut 21. quæst. 2.* Nihilominus, quia etiam Ecclesiæ Regulares dicuntur viduatæ mortuo Prælato *cap. ne pro defectu & cap. effici de elect.* ideo Regularium etiam Prælatorum electiones eo capite comprehenduntur. Ita ex antiquioribus Doctoribus supponit Bacconius noster *in 4. distinct.7.artic.2. &* ex Recentioribus post plures alios Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib. 1. cap. 19. num. 150.* & sequentibus. Vnde electiones celebratæ contra formam dicti *cap. Quia propter* irritæ sunt, & nullæ, pro vt ex ipso textu habetur, vbi dicitur, *alias electio facta non valeat*, & decisum est à Rota Tambur. *supra quæsit. 5. num. 5.* Etiam si Religio habeat priuilegium in contrarium, si per illud non sit reuocatum expressè dictum *cap. quia propter*, quia istud caput continet Constitutionem Concilij Generalis Lateranensis sub Innocent. III. cuius decretis numquam censetur derogatum per clausulas generales, nisi fiat expressè mentio illorum. Sigismundus à Bononia *de elect. & potest. Prælat. Regular. dub. 4.* Tambur. *supra numero 7.* ex varijs etiam Rotæ decisio. Nec possunt Capitula Regularia etiam Generalia, aut Prælati etiam Generales, supplere defectus contingentes in electionibus ob non seruatam formam. dicti capitis, quia vt dixi, continet Constitutionem Concilij Generalis, cui sunt inferiora quæcumque Capitula, & quicumque Prælati Regularium Sigismundus de Bononia *supra*, Barbosa *supra numero 165.* Quod vero prædicta forma obseruari non debeat in electionibus Definitorum, seu Sociorum, & similium, sed tantum in electionibus Prælatorum tenet Iulius Lauorius *variar. lucubrat. tom. 1. titul.4. cap. 19. numero 7.* nec contradicit Barbosa *supra num.154.* Licet in hoc seruari debeant iura Religionum, sicut in nostra Constitutiones ordinis, & quod decreuit Reuerendissim. Pater Theodorus Stratius Generalis in forma celebrandi Capitula, quam attuli *tom.2. Summa cap.12. à num.55.* [Nota tamen quod quamuis vt dictum est in electione facta per modum scrutinij seruari debeat forma *cap. Quia propter.* Ita vt aliàs electio sit nulla, & irrita, hoc tamen probabiliter limitandum est, vt solum sit verum pro foro externo, non pro interno conscientiæ, si tamen quæ de Iure diuino, aut naturali requiruntur ad electionem obseruata fuerint, qualis est liber consensus maioris partis eligentium. Ratio, quia illæ solemnitates Iuris positiui *cap. Quia propter*, vel similes solùm adinuentæ sunt ad euitandum ne in electionibus deesset præfatus cõsensus, & ita si adsit non est de defectu illarum solemnitatum curandum. Innocentius *in cap. Cum iure, & c. Quod sicut de elect.* quem sequuntur communiter Doctores, specialiter Rodriguez *tom. 1. quæst. Regular. quæst. 27. art.30.* Sà *in Summa verb. electio, num.5.* Sigismundus *supra dub.3.* ex Rotæ decisione & alijs DD. Vnde electus contra formam canonicam *d. cap. Quia propter.* Sed seruatis conditionibus Iure diuino & naturali requisitis, si confirmatus sit, potest in conscientia exercere suum officium, nec tenetur illud renunciare. Miranda, & Sigismundus *supra* ex Innocentio, Bellamera, Panormitano, Syluestro, & alijs.]

Cum autem in dicto *cap. Quia propter* non solum approbentur electiones per modum scrutinij, sed etiam illæ, quæ fiunt per compromissum, & per communem inspirationem, iuxta dicta *tom. primo cap. 15. num.11.* ideo omnes illæ iure communi sunt validæ, & licitæ inter Regulares, nec reuocatæ à Concilio Tridentino, vt ibi etiam dixi. Quia tamen à Sacra Congregatione declaratum dicitur electionem Prælatorum Regularium ita fieri debere per vota secreta, vt non possit fieri per viam compromissi, aut inspirationis, vt referunt Garzia *de benefic. part. quinta c.4.* 3

Castell

Castellinus *de elect. capit. 7. num. 4. §. Ad quorum*, Sigismundus de Bononia *de elect. dub. 2. numero 7. & dub. 31. num. 14. §. & insuper.* ideo cautè procedendum Regularibus, maximè si hæc declaratione authenticè constet. Nota tamen quod compromissum mixtum scrutinio, quod contigit quando compromissarij exquirunt vota singulorum, & eum eligunt in quem sanior, & maior pars consenserint, legitimum est, & Canonicum, pro vt habet Rota supra relata in vna Treuerensi 24. Ianuarij 1625. §. *Quantum attinet.*

Cum electio Prælatorum Regularium, iuxta dicta eo *capit. 15. numero primo* spectet ad ipsos Regulares, si duo, vel tres solum essent in aliquo Collegio, ad illos spectaret, vt ibi etiam dixi. Adde, quod si postquam Collegium in duobus saltem fuerit constitutum ad vnum reducatur, aliis mortuis, priuatis, sospensis, vel excommunicatis, ad illum deuolueretur ius eligendi, quia vt dixi eo *cap. 15. num. 6.* in tali casu ille solus repræsentat totum Capitulum, pro vt ex variis Rotæ decisionibus; & ex aliis auctoribus afferunt Tamburinus *sup. quæst. 8. num. 3. 4. & 5.* Barbosa *sup. n. 6.* Non tamen ille posset se eligere, vt dixi eo *num. 6.* nec conuenit quod ipse procedat ad electionem, iuxta dicta ibidem *num. 8.*

5 Ad electionem vocandi sunt omnes præsentes per signa solita, siue campanæ, siue viuæ vocis, & absentes per litteras, vel nuncium, iuxta Religionum statuta, vel consuetudines, *cap. in Genesi, cap. inter cunctas, cap. Quia propter de elect.* Miranda *in Manual. tom. 2. quæst. 23. art. 6. concl. 2.* Tamburinus *supr. quæst. 3. num. 10.* Pro tenore autem litterarum citationis vide Sigismundum de Bononia *supra dub. 9. num. 3. §. litteras autem.* Et nota, quod nuncio, præsertim iurato, creditur an aliquis ex vocalibus absens sit vocatus, nec ne. Glossa *verbo vocatos in capit. quod sicut 28. de elect.* Castellinus *supra cap 8 num. 18.* Qualiter autem post assignatum terminum ad eligendum, si aliqui non comparerant, non sint amplius expectandi, dixi eo *numero* 8. Quod tamen intellige, si sine incommodo expectari non possint, & non sit aliqua rationabilis causa detensionis eorum, pluuia scilicet, vel similis, & Præsidens Capituli pro certo haberet eos longè abesse, aliàs dolosè facta credi potest acceleratio electionis, Sigismundus de Bononia *supra dub. 13. num. 7.* Barbosa *supra num. 98.* ex Rodriguez, & aliis.

6 Si aliquis ex legitimis electoribus contemptus fuit, id est non vocatus ad electionem, potest illam irritam facere. *cap. Quod sicut de elect.* ita vt si ipsam tacitè, vel expressè non ratificet, electio per sententiam retractanda est, & ea cassata omnes electores ad eam nouiter celebrandam conuenire debent. Lauorius dicto *Tit. 4. cap. 17. nu. 13.* Tamburin. *dicto quæsit. 3. n. 2. & 3.* [Vnde Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium 2. Martij 1635. annullauit quoddam Capitulum Augustinianorum propter prohibitionem factam quibusdam Gremialibus, ne eidem assisterent.] Non tamen talis electio est ipso iure nulla, sed solum contempto postulante annullanda *cap. bona 2. de elect.* Bacconius noster *supr.* Lauorius *sup. num. 17.* Nec votum ipsius contempti aliis accedens potest facere vt electio, quæ aliàs nulla fuit ratificetur. Lauorius *ibid. n. 22.* Barbosa *sup. n. 114.* Reclamatio etiam côtempti facienda est ante confirmationem electionis, nisi adsit ignorantia, quia tunc etiam post côfirmationem reclamare poterit. Lauorius *ibid. n. 14.* Sigismundus de Bononia *sup. dub. 10. n. 4. & 5.* Addit idem Lauorius *n. 15.* solum eum qui neglectus est, & non alium de contemptu agere posse.

Iuxta dicta etiam eo *cap. 15. num. 9.* designatio Procuratoris ad ferendum suffragium in electionibus non est contra ius commune, licet in hoc consentiri debeant, statuta, & consuetudines Religionum. Pro quo extant hæ declarationes Sacr. Congregationis. Prima. *Procuratores legitime constituti cum generali mandato ad eligendum ab iis qui legitimè impediti sunt, non excluduntur, dummodo non habeant speciale mandatum de eligenda certa persona, quia tunc votum non posset esse secretum.* Garzia *de Benefic. part. 5. c. 4. num. 200.* Sigismundus à Bononia *supr. dub. 14. n. 9.* Secunda est. *Non est prohibitum Superioribus Ordinum, quibus id ex Regula conceditur, vt aliquem fratrem idoneum suo loco delegent, seu mittant ad Capituli Generalis celebrationem, vt suo nomine electionem faciat, si ex institutis, & decretis suæ Religionis, licet Superioribus absentibus, & legitimè impeditis mittere alium ad Capitulum Generale, qui suo loco, & nomine in electione suffragium ferat.* Castellinus *supra cap. 5. num. 98.* Tamburinus *sup. quæsit. 4. num. 9.* Vt ergo id fieri possit obseruandæ sunt conditiones à S. Congregatione adductæ, & vlterius quod Rota in vna Calagurritana Beneficij 13. Nouembr. 1620. coram Vbaldo declarauit videlicet, tria requiri ad hoc vt votum absentis per Procuratorem possit sustineri, primò, quòd sit in loco vnde euocari possit, secundò, quod iusto impedimento detentus sit, tertiò, quod Procurator habeat mandatum ad iurandum super dicto impedimento. De quibus ex antiquioribus Bacconius supra, & ex Recentioribus Iulius Lauorius *sup. titul. 4. capit. 17. num. 30. 34. & 44.* Barbosa *sup. num. 108. 109 & 110.* 7

De conditionibus, quas debent habere eligentes, & impedimentis propter quæ priuantur iure eligendi, dixi eo *cap. 15. n. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. tom. 1. p. 2. c. 12. à num. 29.* Nota tamen, quod licet dicto *cap. 15. n. 5.* dixerim, irregulares non posse eligere ex *capit. is qui de senteut. excommunicat. in 6.* quod plures alij sequuntur. Nihilominus, Nauar. *in Man. c. 27. n. 244.* Suarez *5. tom. in 3 part. disp. 40. sect. 2. nu. 27.* & plures ex Recentioribus oppositum tenent satis probabiliter. Pro eo autem quod dixi *d. cap. 15. num. 6.* & *d. tom. 1. p. 2. c. 12. n. 29.* circa admissionem inhabilium ad electionem, vide dicenda infra verb. *Excommunicatio num. 31.* 8

Electio Prælati non est facienda antequam mortuus prædecessor traditus sit sepulturæ *cap. nullus dist. 79. cap. bona 2. de elect.* Rodrig. *tom. 2. quæst. Regular. quæst. 52. art. 14. in princip.* Miranda *tom. 1. Manual. quæst. 23. art. 10. concl. 1.* Et quamuis Rodriguez *ibid.* ex multis alius dicat talem electionem validam non esse, nihilominus Miranda sequens Sylvestrum *in Summ. verb. Elect. 1. quæst 6.* meritò oppositum tenet. Casu etiam quòd in rigore iuris prior sententia tenenda esset, in casu tamen vrgentis necessitatis, v. g. quando timeretur magna vis, aut violentia alicuius Principis, posset accelerari electio. Rodriguez, & Miranda ibidem. Afferunt etiam priuilegium Clem. IV. pro Minorib. quo ipsis concedit, quod in electione Prælatorum non astringantur quoad tempus iuris Regulis. Sed nota, quod hoc priuilegium refertur à Cassarub. *in Comp. priuileg. Mendicant. verbo electio num. 4.* & illud tantum est pro electione Generalium, & Prouincialium, non pro electione Prælatorum immediatorum. 9

De modo faciendi electionem iuxta *cap. Quia propter* dixi *tom. 2. cap. 12. num. 27. & 28.* & latè tractant Bacconius supra, & ex Recentioribus Tamburinus *supr. quæsit. 6.* & Barbosa *sup. à num. 167.* Nunc addendum, Spiritus Sancti adiutorium esse ante electionem 10

ctionem inuocandum, vt habetur ex *cap. cum in terra, & cap cum inter 2. de elect.* Quamuis autem aliqui existiment hanc Spiritus Sancti inuocationem per Missæ ipsius celebrationem, omnibus Gremialibus assistentibus, esse de substantia electionis, propter decretum Concilij Basiliens. *in pragmat. sanct. §. cum humana fragilitatis*, prout ex Petro Braxio sequi videtur Rodriguez *tom. 2. quæst. Regular. quæst. 52. artic. 1.* Verius tamen est id non esse de substantia electionis, sed solum de solemnitate ipsius. Sigismundus de Bononia *supra dub. 19. num. 5.* Tamburinus *supra dicto quæst. 6. num. 28.* Si tamen in aliqua Religione esset Constitutio de hoc cum clausula irritante electionem, talis electio irrita esset. Barb. *sup. num. 18.*

1 Est autem facienda electio omnino secrete, iuxta dicta ex Concil. Trident. *eo cap. 15. num. 17. & tomo 1. p. 2. cap. 12. n. 34.* Adeo vt nec ignorantia talis decreti Concilij excuset aliter facientes, pro vt decisum à Sacra Congregat. referunt Riccius *in dec. curia Archiepisc. Neapolit. 197. numero 7. part. 4.* Nouarius *in lucern. Regular. verbo electio. num. 5.* Similiter si post electionem factam in litteris seu patentibus confirmationis exprimerentur nomina eligentium, inualida redderetur, pro vt etiam decisum à Congregatione referunt Castellinus *de elect. cap. 4. num. 61.* Nouarius *supra num. 1.* Reddi etiam nullam, si vel vnum tantum votum publicetur, est etiam decisum à Rota in vna Treuetensi 20. Nouembris 1624. coram Illustriss. D. Coccino. Sigismundus de Bononia *de elect. dub. 31. num. 4* Nouarius *sup.* Quod intellige, iuxta à me dicta in locis relatis, si id fiat publicè, & consentiente Capitulo. Licet circa hoc multi multa dicant, vt videre est in Barbosa *supra numero 209. 210. & 211.*] Video etiam Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium sub die 3. Martij 1640. decreuisse quod Procurator Generalis Augustinianorũ Prouinciæ del Quito in India priuatus esset voce actiua, & passiua quia, permisit quod fuisset electus viua voce Prouincialis illius Prouinciæ, in Capitulo in quo erat Præses.] Similiter, eligentes per schedulam aliquo patenti signo signatam, vt innotescat scrutatoribus, vel vni ex illis, quod tales eligentes elegerunt illum nominatum in schedula, faciunt electionem non secretam, & peccant mortaliter, ac proinde sic electus factus de hoc certus tenetur resignare Prælaturam, siue Officium, vel petere à Sanctissimo confirmationem cum dispensatione. Ita enim habetur ex declaratione Sacræ Congregationis, pro vt habet Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Elector, eligentes, & supra numer. 207.* Pariter etiam, electio erit nulla, quando aliqui ex electoribus vnicam schedulam recipiunt vnico nomine scriptam, & nomen electi notum scribæ, vel alteri reponunt in capsula, vel quando accipiunt de manu scribæ duas schedulas, & vnam quam voluerint reponunt, & alteram scindunt, quia potuit scriba reuelare talem qui non habuit nisi vnam schedulam, vel talem qui non habuit duas. Ita referunt decisum à Sacra Congregatione Garzia *dicto cap. 4. num. 193.* & Sigismundus de Bononia *dicto dub. 31. num. 6.* & à Rota in Treuetensi *supra.* Nouarius *supra num. 9.* Non tamen redditur electio nulla, si aliquis ante scrutinium dicat, se velle eligere hunc, vel illum, si quidem potuit alij suffragium suum dare. Sic enim decisum etiam est à Sacra Congregatione teste Castellino *supra cap. 5. num. 26. in fine.* Nec etiam si electi fuerint à Superioribus aliqui qui vota omnium diligenter excipiant, pro vt declaratum esse à S. Congregatione referunt Garzia *sup. d. cap. 4. n. 189* Castellinus *sup c. 4. n. 4.* Declaratur etiam S. Congregatio in electione Abbatissarum, vel alterius Superiorissæ posse vota per Episcopum vna cum Vicario, vel alio viro assumpto oretenus accipi. Garzia *supra dicto numero 189.* Castellinus *sup. cap. 4. num. 4. & cap. 5. num. 28.*

De libertate requisita ad electionem dixi eo *tom. 1. cap. 15. num. 21.* præsertim in *2. & 3. edit.* Adde declaratum esse à Sacr. Congregat. eam electionem in qua scrutatores nolunt admittere quædam vota, sed dicunt electoribus, vt ea dent alijs; esse irritam. Castellinus *sup. cap. 4. num. 66.* Lauorius *sup. cap. 21. num. 16.* Adde etiam, quod licet publicato scrutinio non sit liberum electoribus variare, sed statim ad collationem & electionem procedi debeat, ex *cap. publicato de elect.* ante publicationem tamen scrutinij licet variare, & alios eligere, vt colligitur à contrario sensu ex dicto *cap. publicato*, & ex *cap. Quod sicut eo titulo.* Syluester *in Summ. verbo electio 2. quæst. 7.* Miranda *supra quæst. 23. artic. 24.* Idque ex Rotæ decisione 22. Maij 1628. refert Barbosa *sup. n. 217.* Sed quo pacto id accipiendum consule dicta eo *c. 15. num. 22.* 12

Facta electione tenentur electores intra octo dies petere ab electo consensum, alioquin negligentes excluduntur à prosecutione processus, & sunt suspensi per tres annos ab omnibus Beneficijs ipsius Ecclesię; &, si ad illa se ingesserint, ipsis iure perpetuo sunt priuati. Hæc & alia ad intentum concernentia habentur ex *cap. cupientes. § cæterum de elect. in 6.* Syluester *in Summa verbo electio 1. numero 7.* Miranda *in Man. tom. 2. quæstione 23. artic. 10. conclus. 3.* Similiter, electus ipse tenetur intra mensem à præsentatione consentire, alias priuatus est iure electionis, nisi fortè ea sit electi conditio, quod non possit consentire absque licentia Superioris, quo casu tenetur ipse, vel electores licentiam petere cum ea celeritate, quam patitur absentia, vel præsentia Superioris, & si non habeatur licentia procedent ad aliam electionem. Syluester *ibid.* Miranda *ibid. concl. 4.* Nota autem quod quoad hæc, & similia videtur suffragari posse Regularibus communicantibus in priuilegijs cum Minoribus priuilegium Clem. IV. quod *supra* attuli, prout notat Miran. *sup. conclus. 3.* pro electionibus videlicet Generalium, vel Prouincialium, non aliorum Prælatorum, vt eo loco dixi. Electus etiam qui semel electioni de se factæ renunciauerit non est amplius ea de re audiendus, *cap. in præsent. de renunciat.* Lauorius *sup. cap. 18. num. 33.* Barbosa *supra numero 147.* 13

Hymnus *Te Deum laudamus*, qui in fine electionis Prælatorum adiungi solet non est de essentia illarum, in iure communi stando. Lauorius *sup. cap. 19. num. 103.* 14

De qualitatibus eligendorum in Prælatos dixi eo *cap. 15. n. 25.* & dicam 4. tom. verbo *Prælati.* De Præside Capitulorum pro electionibus dixi etiam eo *cap. 15. num. 34. & tom. 2 cap. 12. à num. 31.* & dicam *to. 4. verbo Præses Capitulorum.* De confirmatore etiam electionum dixi eo *cap. 15. num. 35. & 36. & tom 2. dicto c. 12. à num. 39.* De electione etiam, quæ confirmanda est, vel non confirmanda eo *cap. 12. à num. 40.* & Bacconius *sup.* Quando in electionibus Regularium committatur Simonia dixi eo *cap. 15. à num. 28.* & dicam 4. tom. verbo *Simonia.* De decreto electionis egi eo *capite 12. numero 49.* De alijs autem modis creandi Prælatos Regulares, scilicet de postulatione, & nominatione dixi eodem *capite 11. à numero 50.* De quibus omnibus etiam relati authores latè agunt. 15

16 Hic notandum quod quamuis *tom.2.cap.12.n.17.* dixerim, socios Priorum seu Guardianorum in aliquibus Religionibus sublatos esse, in aliis verò fieri per sortes; nihilominus quod attinet ad Ordinem Minorum S. Francisci de obseruantia in familia Cismontana, Obseruandum esse decretum S. Congregationis de anno 1645. editum & à sanctissimo approbatum; quo talium electio præcipitur, & pie etiam monentur dicti Religiosi de modo illam celebrandi. Decretum porro tale est. *S. Congregatio S.R.E. Cardinalium negotiis & consultationibus Regularium præposita visa supplicatione (plurimorum Fratrū Minorum, tam de obseruantia, quam Reformatorum S. Francisci familia Cismontanæ super restitutionis antiquæ, & laudabilis consuetudinis eligendi, ac mittendi vocales, aut discretos ab vnoquoque Conuentu ad Capitulum Prouinciale rebusque aliis in libello supplici fusius deductis. Auditisque sæpius in particulari Congregat PP. Commissariis Generali & Curiæ, necnō Viceprocuratore Generali, reque mature discussa ac postmodum in plena Congregatione pluries relata, iisdem Patribus Commissariis, &c. informantibus, censuit, si Sanctissimo Domino nostro placuerit, restituendum omnino esse vsum Discretorum in tota familia Cismontana tam obseruantium, quam Reformatorum quibuscumque non obstantibus. Quo vero ad inconuenientia quæ occurrere possent electionibus eorumdem Discretorum, prouidendum esse per Congregationem particularem ad hoc deputandam. Sacræ Congregationis sententiam per eminentissimos Cardinales Pallottum Carpineam, & Franciottum in consistorio secreto Sanctissimo Domino nostro relatam Sanctitas sua probauit, & expediri decretum mandauit. Romæ 19. Maij 1645. M. Card. Ginettus loco † sigilli. H. Archiep. Patracensis secretarius.*

18 Hanc autem consuetudinem laudabilem esse, & plus vtilitatis afferre huic Religioni, quam detrimenti, habet Sigismundus de Bononia *de electione dub.113.n.7.* & latius Miranda *to.2. Man. Prælat. q.22. ar.2.* ac sequitur Iacobus Raggius *de Regimine Regularium tract.9. dub.171.* afferens etiam decretum S. Congregat. relatum.

19 Quia autem materia hæc de electione communissima est inter Regulares, & circa illam plures, variæque controuersiæ in dies excitari solent, ideo resolutionem cuiusdam dubij mihi circa quandam electionem propositi, in hoc loco adiungendam censui.

20 In Religione N. & quodam Capitulo ipsius celebrato in partibus Hispaniæ dum ageretur de electione socij seu discreti pro capitulo generali Romæ celebrando P. Præsentatus N. habuit vota 26. & post eum P. M. N. habuit vota 15. Peracto autem scrutinio cum P. ille præsentatus plura vota habuisse repertus esset, declaratus est in socium, cui electioni & declarationi opponitur præfatus P. Magister N. eo quod dictus P. Præsentatus tempore electionis erat Definitor Prouinciæ illius, in qua fuit electus pro socio Capituli generalis. E contra vero d. P. Magister opponitur non potuisse eligi in socium Capituli generalis, eo quod tempore electionis absens erat à Prouincia & Commissarius generalis cuiusdam Conuentus seu Hospitij Ciuitatis Neapolitanæ. Quæritur ergo quid iuris in casu præsenti.

RESPONSIO.

21 Quoad primum de electione in socium prædicti P. Præsentati videtur dicendum non fuisse legitimam aut validam, sed potius irritam & cassam. Illi enim obstat quædam Constitutio generalis huius Ordinis *p.4. cap.20. numero 2.* vbi dicitur: *Statuimus vt inter vnum & alterum Capitulum Prouinciale, in vnaquaque Prouincia singulis annis Dominica 3. post Pascha in aliquo Conuentu commodo per Prouincialem assignādo fiat Congregatio, ad quam conuenire debeant Prouincialis cum suo socio, & quatuor Diffinitores.* Cum enim præfatus P. præsentatus vnus sit ex Diffinitoribus illius Prouinciæ, ad eum spectat ex vi talis muneris assistere cum aliis definitorib. d. Cōgreg. ac per cōsequens incapax fuit vt el geretur in socium pro Capitulo generali Romæ celebrando eodem ferme tempore quo Congregatio facienda erat: Omni enim iure cautum est quod electus ad aliquod munus non potest illud retinere nisi relicto alio priori incompatibili cum ipso, ac colligitur ex *l. nimirum & ibi* Bart. *C. de decu. lib. 10. facit §. Qui in potestate 2 respons. Instit. de excus. tut.* Bertachinus *in Repert. verb. electus.* 22

Quod autem mens Constitutionum fuerit quod Definitores Prouinciæ non possent eligi in socios Capituli generalis satis colligitur ex eo quod N. Generalis eius Ordinis in tractatu quodam qui est modus seu forma celebrandi Capitula Prouincialia, & quæ in omnibus Prouinciis Religionis pro ipsorum celebratione receptaest sic habet: *Cum omnes quatuor Diffinitores accedere teneantur ad Congregationem intermediam faciendam in Dominica 3. post Pascha Resurrectionis, & contingere possit, vt tunc temporis socij accedant ad Capitulum generale, & ita non valeant. interuenire d. Congregationi nullus Diffinitor potest eligi in sociū Prouincialis pro Capitulo generali.* Vbi ponderanda dictio illa *nullus* quæ cum sit vniuersalis negatiua nullitatem actus ipso iure importat, vt per *Glos. verb. nullam in c. Innotuit de elect.* & plures alios citatos habet Tiraq. *l. si inquam verb. reuertatur n.243.* Præsertim quia clausula *nullus potest* est similis alij *non potest*, quæ quando ponitur ob defectum, vitium, seu incapacitatem personæ prout contingit in casu præsenti, siquidem, vt dictum est & dicetur Definitor, non potest exercere munus socij pro Capitulo generali, quia non potest abesse à Prouincia) denotat actus nullitatem prout ex Sanchez *lib.6. in Decal. c.11. n.44. & cap.12. n.10.* dixi *tom.3. summæ verb. Clausula n 47.* 23

Nec refert si dicatur quod loco relato ex Constitutionibus huius Ordinis post verba superius citata adiungatur: *Casu quo aliquis eorum*, scilicet Definitorum, *ex quauis causa defecerit, perfici & suppleri poterit ex illis quæ in præcedenti Capitulo post ipsos Diffinitores plura habuerint suffragia*: quasi ex hoc inferatur quod absente prædicto P. Definitore pro Capitulo generali celebrando, eius absentia suppleri possit per aliquem ex illis qui pro Definitoribus plura vota habuissent; ac proinde quod eius electio in socium generalis Capituli inualida censeri non debeat. Hoc inquam non tollit difficultatem propositam. Constitutio enim intelligi debet de causa accidentali & casuali, prout denotatur verbo illo *Casu* seu de casu omnino fortuito, improuiso, aut contingenti, qualis est infirmitas, mors, &c. quæ præter propositum eueniunt. *lib. 1.* cum Glossa *C. de sica.* Nam qui casualiter abest abesse non dicitur, *leg. quæsitum 78. §. fin. ff. de leg. 3.* & aliis iuribus & DD. apud Gonzalez *super regular. 8. Cancell. glos. 74. num. 4.* Et euentus sinistri non habentur in consideratione, *l. si quis ab alio ff. de re iud.* Barbos. *in axiom. Iur. axiom. 84. num. 2.* ex pluribus: non de causa aut casu præuisis, prouisis, aut intentis, qualis est absentia à Prouincia 24 25 26 27 28

à Prouincia tempore Capituli Generalis, quæ cum na-
turaliter & per se sequatur ex munere socij pro eodem
Capitulo attendenda potius est in præsenti, *l. Qui ha-
bent ff. de tutel. l. filio quem pater ff. de liber. & po-
sthum. Cap. Præsenti §. Idem de præben. in 6.*
29 Eo etiam quod secundum iura alia eiusdem Reli-
gionis, dato etiam quod non fuissent in illa dictæ
Congregationes intermediæ, nihilominus necesse est
dicere non potuisse d. Definitorem eligi in socium
pro Capitulo generali Romæ celebrando, sed debere
adesse in Prouincia toto tempore sui Definitoriatus
ad alia negotia communia peragenda. Etenim in Ca-
pitulo generali Romæ celebrato anno 1620. prout
habetur in Papyro Ordinis fol. 232. tale decretum ex-
tat: *Pro Prouinciis Hispaniarum sancitum est, vt
Definitores electi in Capitulis Prouincialibus perma-
neant vsque ad electionem noui Prouincialis, ad hoc
tantum vt eos P. Prouinciales teneantur adhibere cum
voto decisiuo in expulsione fratrum incorrigibilium, &
in priuatione ab Officio Prioratus & gradus.* Cù ergo
casus isti occurrere possint toto tẽpore Prouincialatus
(esto pro illo de expulsione incorrigibilium aliter sit
prohibitum per S. Congregationem *in decret. de A-
post. & eiect.* sub Vrbano VIII.) vtique dicendum
videtur non posse Definitores per tantum tempus,
aut tam longa absentia, prout requiritur ad eundum
ad Capitulum generale Romæ celebrandum & ab ip-
so redeundum, abesse à Prouincia; ac proinde, nec
eligi in socios pro dicto Capitulo; quippe necesse est
illis toto hoc tempore abesse.
30 Deinde in eisdem Constitutionibus *p. 4. c. 20. n. 1.*
sic generaliter statuitur: *Ordinamus & præcipimus vt
in posterum in qualibet Prouincia nostri Ordinis PP.
Definitores electi in Capitulo Prouinciali permaneant
& perseuerent vsque ad alterum immediatè sequens,
ad hoc vt cum illis teneatur Prouincialis statuto tem-
pore grauiora negotia communicare, & de eorum con-
sensu ac voto decisiuo expedire.* Verba autem illa *sta-
31 tuto tempore* non esse restringenda ad tempus cele-
brationis d. Congregationis intermediæ, sed ad quod-
cumque tempus in quo occurrat causa aliqua grauis
decidenda colligitur ex decreto Capituli generalis
Romani de anno 1620. iam relato. Secundò ex na-
32 tura Definitoriatus, seu muneris Definitoris, quæ iux-
ta praxim Religionum est esse coniudices cum Ge-
neralibus vel Prouincialibus in causis grauibus oc-
currentibus, vt dixi *to. 2. sum. c. 13. n. 25* adiuncto 36.
& tenent Rodriguez *tom. 2. qq. regul. q. 45. art. 2.* Mi-
randa *in Man. tom. 2. q. 17. art. 2. concl. 4.* Sigismund.
de Bononia *de elect. dub. 111. n. 8. & 9.* ac supponunt
Eminentiss. de Lugo *to. 1. de iust. & iur. disp. 14. sect. 7.
n. 120.* Tamburin. *tom. 3. de Iur. Abbat. disp. 1. q. 3.
n. 4.* & Raggius *de regim. regular. Centur. 2. tract. 6.
dub. 148.* Imo & participes officij Prouincialatus, vt
ait Sigismundus *supra n. 8.* Tertio, quia regimen hu-
ius Religionis ex vsu & consuetudine illius, prout
33 dixi *tom. 5. in Mare magno Carmelit. n. 56.* non est
monarchicum, sed mixtum ex monarchico, & Aristo-
cratico quod esse aptissimum dixi eo loco ex Nauar-
ro, Bellarmino, Thoma de Iesu & Tamburino: ex na-
tura ergo ipsius prouenit quod Prouincialis nequeat
grauiora negotia Prouinciæ decidere sine eorum con-
silio. Quarto, quia id est conforme iuri communi
Cap. Nouit, & C. Quanto, iuncta Gloss. in narratione
casus alia iura cumulante, de his quæ fiunt à Prael. Pa-
34 norm. ibid. Sigismund. *supra n. 11.* Quinto quia adeo
exactè id obseruare intendit hæc Religio, vt in eisdem
Constitutionibus *p. 4. c. 18. n. 4.* vbi est sermo de Vi-
cario Prouinciæ pro tempore absentiæ ratione Capi-
35 tuli generalis dicitur: *Item statuimus quod nullus Vi-
carius de prædictis, &c. aliquid immutet de statu Pro-
uinciæ absque magna necessitate, & consilio PP. Defi-
nitorum, vsque ad regressum Prouincialis à Capitulo
& sub pœna, &c.*
Si dicatur absentiã istius Definitoris potuisse sup- 36
pleri per alium, ac proinde non obstante munere De-
finitoris quod gerebat, potuisse eligi in socium Pro-
uincialis pro Capitulo generali. Contra hoc est quod
cum subrogatio sit odiosa & aliquo modo à iure exor-
bitans admitti non debet, nisi in casu necessitatis.
Bald. *in l. Cum antiquitas circa med. C. de vsufr.* Ber-
tachin. *in repert. verb. subrogatio.* In præsenti autem
nulla fuit necessitas talis subrogationis, cum plures
essent apti & idonei vt in socios pro Capitulo gene-
rali eligi possent. Præsertim quia etsi subrogatum sa-
piat naturam eius in cuius locum subrogatur *l. si cum 37
§. Qui iniuriarum ff. si quis caut.* & aliis vulg. iurib. &
DD. hoc tamen intelligitur in subrogatione legis ex
Ruinin. iun. *cons. 18. n. 88. & cons. 113. n. 128. & seqq.*
quem refert Tuschus *litt. S concl. 757. n. 49.* & ex ip-
sis Barbosa *axiom. 213. n. 2.* In casu autem præsenti
lex Religionis resistit huiusmodi subrogationi, cum
solum illam admittat pro casu autem præsenti lex Re-
ligionis resistit huiusmodi subrogationi, cum solum
illam admitta pro casu præuiso, aut prouiso, vt di-
ctum manet.
Si instetur, quod deficiente vno Definitore possunt 38
tres alij negotia Prouinciæ pertractare, ac proinde
quod vnius absentia nihil noceat. Occurritur dicẽdo
iuxta superius notata, intentionẽ Religionis esse quod
sint quatuor Definitores cum Prouinciali pro negotiis
Prouinciæ peragendis. Prout colligitur non solum ex
Constitutione illa ex *Cap. 20. 4. p. n. 2.* relata, ibi: *Et
quatuor Definitores,* & ex forma celebrandi Capitula
Prouincialia ibi: *Cum omnes quatuor Diffinitores,* sed
etiam ex eo quod in eisdem Constitutionib. *p. 4. c. 15.
n. 5.* statuitur quod *si contigerit vnum de Diffinitoribus
in Prouincialem eligi, vel in Vicarium Prouinciæ, tum 39
statim post electi pronunciationem, alius eligatur Diffi-
nitor loco eius.* Et quia in eadem *4. p. Cap. 13. n. 2. &
c. 20. n. 2.* diligenter cauetur quod deficiente aliquo
ex quatuor Diffinitoribus suppleatur eius absẽtia per
vnum ex illis qui in præcedenti Capitulo plura vo-
ta habuerunt pro Diffinitoribus. Merito etiam Reli-
gio id intendit, quia expedit Religioni, vt negotia gra-
uiora tractentur potius per plures, quàm per paucio-
res. Vt enim inquit D. Thomas *2. 2. q. 183. art. 2. ma-
gis pax conseruatur in quantum plures sunt, qui com-
municant actibus publicis:* quia vt colligitur ex Arist. 40
5. polit. cap. 8. in paucorum gubernationibus tyrannis
inuadit. Eo quoque quod tales Diffinitores, iuxta
dictas Constitutiones *cap. 20. relato n. 1.* habent vo-
tum decisiuum, quod maioris ponderis est quàm cõ- 41
sultiuum. Imo etiam si solum consultiuum haberent,
quia sincerius est iudicium, quod plurimorum sen-
tentia comprobatur. *Cap. prudentiam de offic. deleg.*
Anchar. *cons. 157.* & Gloss. *ibid.*
Ex quibus etiam corruit id cui præcipue innititur 42
pars aduersa, scilicet quod cessante in dicta Prouincia
Cõgregatione intermedia, cessat etiã necessitas præsẽ-
tiæ Diffinitoris, eo quod cessante causa cessat effectus.
*l. adigere §. quamuis ff. de iurep. l. si pater ff. de hered.
Instit.* & aliis Iurib. aut DD. Hoc enim Iuris axiom.
Brocardicum; solum tenet in causa adæquata, non in
inadæquata, prout dixi *tom. 4 verb. leges Regul. n. 59.*
manifestũ autem est ex dictis nõ esse causã adæquatã
præsentiæ Definitorũ in Prouincia celebratio Con-
greg. prædictæ, sed tractare negotia grauia occurrẽtia,
quæ non cessat in præsenti, vt dictum etiam manet.
Patet iam ex dictis aditus ad solutionem secundi,

quod quærebatur,& dicendum præfatum Magistrum N.qui post prædictum Præsentatum N. habuit plura vota pro socio Capituli generalis d.Religionis,haberi debere pro legitimo socio d. Capituli. Cum enim præfatus Præsentatus qui plura vota habuit,inhabilis esset admunus,propter definitoriatus officiũ quo fũgebatur,vtique succedere debet iste,qui post illũ plura habuit vota. Electio enim inhabilis nulla est ipso
44 iure, eo quod subiectum non est capax,& receptibile ad modum recipientis recipitur. *cap.Cum in cunctis, c.Scriptum,c.nihil de elect.c. Quanquam eod.tit.in 6.* Glossæ *ibid.* Bordonus *in controu.controu.30.n.31.& 33.* ex aliis ; & vota seu suffragia illi data sunt inutilia & censentur pro non adiectis, nec debent computari in numero votorum , seu suffragiorum. Cucchus *instit.maior.lib.4.tit.de elect.n.214.& 215.* Sigismund.*de elect.dub.29.n.1.& seqq.* Samuellius *de elect.tr.1.disp.4.controu.13.*

45 Nec obstat præfato magistro , quod in Constitutionibus huius Religionis *p.4.c.16.n.2.* dum agitur de cõditionibus eligendorum in socios pro Capitulo generali dicatur: *Nec potest aliquis existens Prior, aut lector, aut Conuentualis in aliqua Prouincia eligi in altera, sed solum in ipsa , in qua ipse est constitutus Prior, Lector,aut Cõuentualis.* Ille autem tempore electionis absens esset à Prouincia & Commissarius generalis cuiusdam Conuentus in Ciuitate Neapolis, Primo enim dici potest quod ipse non erat in d.Con-
46 uentu *Prior, Lector, aut Cõuentualis* Sed Commissarius generalis, ac proinde non comprehenditur in dicta Constitutione, & cum sit odiosa & restrictiua iuris communis , non debet ampliari vltra casus de quibus loquitur,iuxta vulgaria iura de odiis non ampliandis, sed potius restringendis, *l.Cum quidam ff. de libert & posthum.ca.renouantes 22. dist. c.Odia de reg.Iur.in 6.* Nec admittitur extensio etiam si adesset identitas rationis. Corset,*in singular.verb extensio il 2.n.1.* Tiraq.*de tract.in præfat.n.62.& 63.*& alij
47 apud Barbosam *in axiom.Iur.axiom.166.n.7.* Prætetquamquod dici potest quod cum præfatus Magister sit Commissarius Generalis non debet comprehendi sub illa generalitate verborum , eo quod sit persona speciali notá digna, cũ sit veluti Prouincialis & Generalem repræsentans : sicut nec lex generalis comprehendere cẽsetur casum specialẽ.*glos.1.in l.fin.C.de silent.lib.12.*Bald.*in l.non plures n.4.C.de sacros.Eccl.*
48 Cassad.*dec.6. n.11.super reg.* Accedit quod ipse non debet censeri vt Conuentualis d. Conuentus , sed vt Conuentualis suæ Prouinciæ:eo quod per litteras patentes Reuerendissimi Generalis cõstitutus erat Conuentualis in vno Conuentu dictæ suæ Prouinciæ , & per illas acquisiuit ius plenum & perfectum ad dictã Cõuentualitatem, quamuis possessio non esset capta quemadmodum per collationem beneficij adquiritur ius plenum & perfectum in illo , quamuis possessio non capiatur.*c.fin.in fin.de conces.praben.lib.6.*& plures alij DD. & S. Rotæ decisiones apud Gonzalez *super reg.8. Cancel.gloss.15.§.1.num.15.& seqq.* &
49 quemadmodum Mendicantes vocantur illi Religiosi qui de iure & Constitutionibus mendicare possunt, & si de facto non mendicent. Mandos.*in reg.23.q.3. n.5.* Gonzal. *sup. n. 30.* Eo etiam vel maxime quod Conuentus ille cui præerat vt Commissarius iste P. Magister non debet censeri extra Prouincias Hispaniæ , sed veluti pars ipsarum , vt pote quia est veluti hospitium fratrum Hispanorum ad illam Ciuitatem confluentium , ac proinde veluti accessorium ipsis, vt propterea iuxta communem regulam ex *l.etiam C. de iur.dot.*& regulam *accessorium de reg.Iur.in 6.* debeat sequi naturã sui principalis. Nec sit subordinatus alicui alteri Prouinciæ , aut subiectus alicui Prouinciali. Vnde existere in illo non est existere in alie- 50
na Prouincia. Nec omitti debet quod præfatus Magister in illa Ciuitate erat veluti Procurator suę Prouinciæ,& pro negotiis in ea tractãdis apud excellentissimũ Protegem. Quemadmodum ergo Canonici, Procuratores absentes à propriis Ecclesiis, durãte eorum officio,lucrãtur fructus & distributiones quotidianas ac si essent præsentes prout ex Sũmorum Pontificum Diplomatibus, aliisque DD. refert Barbosa *de Cano-* 51
nic.& Dignit.cap.24.n.3.& 52. ac generaliter in toto eo cap. de Canonicis absentibus ex iusta causa & licentia superiorum : cum hæc competant D.P. Magistro,dicendum videtur vel ex æquo & bono , & si ea quæ superius adducta sunt, non subsisterent, non debere priuari illis emolumentis , quibus gaudent Religiosi præsentes in sua Prouincia.

Merito ergo Reuerendissimus Generalis huius 52
Ordinis re mature discussa , & cum peritis aliquot communicata pro die 20. Februarij currentis anni 1654. litteris datis declarauit prædictum P.Magistrũ *Substitrare in dictum,Sociatum,eiusque verum & legitimum socium pro Capitulo generali futuro, seruato tamen iure prædicti Patris præsentati & rationibus ipsius.* Quæ eo maius robur accipiunt quod Generalis huius Religionis non solum ex vi iuris communis, quia est supremus Præses in illa, sed ex Constitutionibus ipsius *p.2.c.1.n.9.* habet facultatem eas interpretandi,*quando dubium apparebit.*

Merito etiam idem Magister,pro legitimo suffraga- 53
tore acceptus est in Capitulo Generali eiusdem Ordinis eo anno 1654.Romæ celebrato.

Aliud dubium circa materiam electionis , quod 54
mihi propositum fuit congruè huic loco apponitur.

CASVS.

Reuerendissimus Generalis Ordinis N. certior factus quod in quadã Prouincia suæ Religionis electus fuerit in Prouincialem ipsius quidam contra statuta ipsius Prouinciæ authoritate Apostolica stabilita,postulauit & obtinuit à Sanctissimo authoritatem Apostolicã ad creandũ nouum Prouincialem, prout fecit. Sed antequam Prouinciam ingrederetur mortuus est.

Cum autem propterea eadem Prouincia iterum ad 55
noui Prouincialis electionem inconsulto eodem Generali processerit,quæsitum est à me,an potuerit dictã electionem cassare , & ex vi authoritatis Apostolicæ primo sibi concessæ nouum Prouincialem creare.

RESPONSIO.

Censeo primo,electiones istas factas contra statuta 56
illius Prouinciæ cassari posse & deberi à R.P.Generali. Quoties enim in Constitutionibus Religionum 57
maximè approbatis à Sede Apostolica præcipitur modus aliquis in electionibus seruandus,si non seruetur, electiones cassari debent. Vtpote factæ contra obedientiam,& ipso iure nullæ. Bartolus *in l.Vniuersa*,& ibi Iason,vbi de communi *n.8.*dicens in toto mundo hanc opinionem esse receptam, *C. de precibus Imper. offer.* Roman.*cons.203.n.2.* Alexand. *in l.1.n.8.de liber.& posthum.*Puteus *decis.338.n.6.lib.1.*Sigismũd. de Bononia *de elect.dub.8.n.5.& 7.*Samuell.*de elect. disp.1.controu.14.*Ad quod accedit praxis & stylus S. 58
Congregationis Episcoporum,& Regularium,in qua electiones factę contra Ordinum Constitutiones,pro nullis habentur , vt patet in vna pro 6. Nouembris 1647. & 20. Nouembris eodem anno : & consonant decreta Clementis VIII. & Vrbani VIII. pro reformatione Regularium , in quibus strictè præcipitur obseruantia formæ electionis in Constitutionibus

curionibus Ordinum requisitæ sub grauibus pœnis.

Censeo secundo probabile esse posse Reuerendissimum Generalem ex vi authoritatis Apostolicæ sibi concessæ, creare nouum alium Prouincialem illius
59 Prouinciæ, posita morte primi. Ratio fundamentalis est, quia illa prima prouisio non est sortita suum effectum, ac proinde manet apud præfatum Reuerendis-
60 simum authoritas ad eam faciendam. Etenim in prouisionibus solus effectus attenditur, *l. si mater* 3. vbi notat Baldus *ante n.* 1. *C. de instit.* & ibid. Decius &
61 cæteri scribentes. Romanus *cons.* 295. *incip. Donatio sub n.* 2. Hyppol. de Marsil. *in prax.* §. 2. *n.* 22. Rota *decis.* 276. *n.* 3. *p.* 2. *diu.* Gonzal. *super reg.* 8 *Cancell. glos.* 55. *n.* 11. Cum igitur prouisio primi effectu caruerit, iterum erit in potestate P. Generalis illam facere. Præsertim etiam quia intentio Papæ talis debuit censeri in concessione illa facultatis datæ eidem Generali. Eo
62 quod verba cuiuslibet dispositionis sunt cum effectu intelligenda, *l.* 1. §. *hæc autem verba ff. quod quisque iuris c. Relatum de Cler. non resid. c.* 1. *de eo qui mittitur in possess.* Rota Besigneti *decis.* 11. *num.* 11. *de concess. præbend.* Cassad. *decis.* 10. *n.* 1. *de concess. præbend.* Gonzal. *sup. n.* 20. Aliàs, cum paria sint prouisionem Apostolicam non habere vel illam sine effectu habere, Iason plura adducens *in l. fin. n.* 3. *ff. de offic. eius cui est mandat. iurisdict.* Marcouius *cons.* 16. *n.* 41. Surdus *cons.* 5. *n.* 29. *vol.* 1. cumulat plura in proposito.
63 Idemque sit actum esse nullum vel non effectuatum, Aymon. *cons.* 10. *n.* 5. Achilles de Grassis *dec.* 5. *de præscript.* dici deberet commissionem Papæ omnino inutilem & cassam fuisse, aut, sine aliquo commodo, Quod tamen iura abhorrent, cum nihil aliud velint nisi effectum ad finem, vt ait Rebuffius *in Comp. alienat. rerum Eccles. n.* 34. *in fin. ex l.* 1. §. *vnde ff. de nou. oper. enunc.* Præsertim in Papa in cuius lingua gratia, & in litteris testimonium, & in effectu ac exequu-
64 tione commodum. Aceuedus post alios *in l.* 2. *tit.* 7. *lib.* 5. *recopil. n.* 13. Gonzal. *suprà n.* 23. Accedit quo-
65 que Regula illa inter regulas iuris 16. videlicet: *Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum.* Quæ desumitur *ex cap. si super gratia* 9. *de offic. delegati in* 6. & *ex cap. si cui nulla* 36. *de præbend. eod. lib.* cum aliis ibi à Glossa citatis. Et quia Princeps intendit beneficium quam perfectum & firmum conferre, vt ita sit plenior libertas. *cap.* 1. *de donat.* Molina *de primog. lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 20. Barbosa *in collect. D. D. de regul. Iur. ad regul.* 16.
66 Si autem dicatur Papæ intentionem non extendi nisi ad primū illum prouisum de Prouincialatu, quia de illo solum videbatur loqui. Satis congruè occurritur dicendo, oppositum esse credibilius; eo quod in huiusmodi dispositionibus (maximè gratiosis, vt postea dicam) magis consideratur effectus in quem dirigitur quàm is cum quo loquitur, *l. miles* 75. *l. Cum pater* 77. §. *Donationis, ff. de legat.* 2. Ancharan. *cons.* 155. *n.* 4. Gonzal. *sup. n.* 23. Eo quod (præter dicta) parum iuuat habere prouisionem Apostolicam si non
67 habeat suum effectū, & exequutioni mandetur. Gloss. *in Rubr. C. de except. rei iudic. l.* 2. §. *post originem ff. de Iur. orig. cap.* 3. §. *Præterea de elect. in* 6. *cap. vnic.* §. *Et quoniam de stat. regular etiam in* 6. Nam sicut corpus
68 sine anima non dicitur homo sed cadauer, sic prouisio sine effectuatione prouisio dici non debet. Textus *in cap. si quis obiecerit* 1. *q.* 3. Gonzal. *sup. n.* 25. Deinde esto id esset in prouisionibus odiosis, quibus debetur restrictio, *l. cum quidam ff. de liber. & posthum. cap. Renouantes* 22. *dist. & cap. odia de Regul. Iur. in* 6. quia in illis non admittitur extensio vnius ad aliud, etiam ex identitate rationis. Corsettus *in singul. verb. extensio il* 2. *num.* 1. Tiraquellus *de retract. in præfat. num.* 62. & 63. Hondedeus *cons.* 95. *num.* 98. & 112. *lib.* 1. Non tamen in fauorabilibus & gratiosis, qua-
lis est ista facultas concessa P. Generali a Sanctissi- 69
mo; quia in illis admittitur talis extensio; prout ex iisdem & aliis iuribus colligunt omnes Iuristæ. Ad quod tertio accedit, quod etsi admitteretur, huiusmodi Papalem dispositionem fuisse odiosam; quia
nihilominus erat in Ecclesiæ fauorem & publicā vti- 70
litatem illius Prouinciæ, vt scilicet lites & contentiones quæ in illa nasci poterant ex electione illa facta contra statuta ipsius Prouinciæ sedarentur, & animi Religiosorum pacati manerent: alias nec P. Generalis qui est vir pius & prudens, illam postularet à Papa nec Papa illam concessisset; etiam poterat ampliari, & extendi *libro primo* §. *fin. C. de caduci tollend. l. quemadmodum, C. de agric. & censib. lib.* 12. Marcus Anton. Genuensis *in pract. Eccles. quæstione* 541. Ioannes Maria Nouarius *quæstionum Forens. libro primo quæstione* 156. *numero* 6. & ex illis Barbosa *in axiom. Iur. axiom.* 166. *n.* 3.

Vnde etiam cessat quod aliquis dicere poterat, 71
nempe talem prouisionem solum pro prima vice, non pro secunda, aut alia, intelligi debere, vt constat ex *l. boues* §. *hoc sermone ff. de verb. significat.* & *l. dotis promissio ff. de Iure dotium*, vbi dicitur, & admittunt ibi DD. quod sermo simpliciter prolatus de
primo tantum actu intelligi debere. Respondetur 72
enim Regulam istam intelligendam in odiosis & onerosis, non verò in fauorabilibus & gratiosis, prout ex Abbate *capit. Cum Apostolus de censib. columna prima numero secundo* Oldrado *consil.* 32. Anania *consilio decimo quarto.* Alexandro *cons.* 170. *col.* 2. elicit Sanctarellus *variar. resolut. quæstione* 74. *in fine.*

Difficilius obiici videtur, quod vt in facto suppo- 73
nitur, iste primus Prouincialis à Reuerendissimo Generali nominatus, priusquam Prouinciam ingrederetur, litteras suæ creationis ad illam transmisit, & alias, quibus in sua absentia instituebat Vicarium Prouinciæ quendam Religiosum ipsius: hæc enim omnia indicare videntur Prouincialatum ipsius habuisse aliquem effectum; ac perinde corruere omnia, quæ in præcedentibus sunt allata, in eo quippe innixa, quod nullum effectum Prouincialatus istius habuerit. Sed respondetur quod cum litteræ istæ non fuerint suum effectum sortitæ pro nihilo haberi debent, quia factum non reputatur id quod non habuit
effectum *l.* 1. §. *nihil, ff. de inoff. testam. l. si quis sub con-* 74
dit. ff. de testam. tutel. l. 2. §. *Sed etsi sint ff. de suis*, & *legit. hered. l. ex consensu* §. 1. *ff. de appel.* Surdus *cons.* 436. *n.* 14. Et quia factum non dicitur quod non durat factum, *l. si pro parte* §. *versum ff. de in rem.* Angel. *cons.* 34. Surdus *de alim. tit.* 7. *q.* 20. *n.* 9. *cum seqq.* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 61. *num.* 24. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. capite* 115. *numero* 33. & *cap. num.* 132. *num.* 25. *cum seqq.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. factum n.* 16. Farinac. *in prax.
crim. p.* 4. *cons.* 60. *n.* 71. Et quia nihil factum esse di- 75
citur dum aliquid addēdum superest. *l. cum Sillanianum in fin. C. de his quibus, vt indig.* vbi Baldus *n.* 2. *l. soluendo ff. de verb. signif. c.* 1. *de baptis. cap. nihil.* 7. *qu.* 1. Nec dicitur actus perfectus quando est partim factus, & partim non, vt ad sensum rationis clarissime patet, & probat text. *in lib.* 2. *ibi. Quia ipsi animaduertunt aliquid deesse, ff. de orig. Iur.* Gonzalez, *sup. gloss.* 63. *num.* 24. & 25. Eo vel etiam quod secundum Religionum stylum aliquis non censetur
alicuius communitatis superior, aut Prælatus, ni- 76
si primo possessionem in ipsa Communitate per manuum osculationem, vel aliud obedientiæ Religiosa

Religiosæ signum, acceperit. Quod in præsenti casu non contingit, cum nullam Prouincialis ille defunctus possessionem accepisse dici possit. Non veram aut realem quia hæc iuxta Paulum *in lib. 1. ff. de acquir. vel amitt. posses.* in pedum positione consi-
77 stit, & solum posita est in rebus corporalibus. Nec quasi possessionem, quia etsi ipsa in rebus etiam spiritualibus consistat, & ex vnico actu duntaxat acquiratur. *cap. Cum Ecclesia Sutrina*, & ibi Glossa *verb. Breuitatem tempor. de caus. poss.* & ibi DD. nihilominus inter alias conditiones, quæ ad illam requi-
78 runtur, vna est quod actus ille vel illi, ex quo vel quibus prætenditur acquisita possessio sint clari & certi, non turbidi, dubij & obscur. Rota in Taruisina *Plebij* 5. Iunij 1587. coram Bubalo, Caputaquen. *dec. 200. num. 1. p. 2.* Pamphilius *in Cæsaraugustana fructus* 13. Ianuarij 1597. quod nec in proposito contingit, cum non constet, vt suppono, de actu aliquo claro certo, aut manifesto possessionis: siquidem dictæ litteræ non fuerunt iuridice publicatæ, nec habuerunt suum effectum: vt propterea possessio resultans ex illis nihil releuet, cum possessio ex
79 actu æquiuoco resultans non releuet. Abbas *in c. 2. in fine de censib.* Felynus *in cap. Cum Bertholdus n. 36. de re iudic.* Decius *in cap. In præsentia num. 58. de probat.* Gonzal. *sup. glos. 45. §. 2. num. 40.* referens se ad Antonium Gomesium *in lib. 45. Tauri num. 95.*
80 Hæc sub censura & in terminis probabilis dun-
81 taxat sententiæ.

Aliud dubium.

82 In Capitulo cuiusdam Ecclesiæ vbi sunt quinque vocales habentes votum, seu vocem actiuam pro electione Superioris illius Ecclesiæ, & tantum duo ex illis habentes vocem passiuam, potest fieri electio canonica officij talis Superioris. Ratio sumitur primo ex definitione electionis Canonicæ,
83 quæ non est aliud, quam *Alicuius persona ad Prelaturam, vel fraternam societatem canonice facta vocatio.* Hostiensis, & Ioannes Andreas apud Syluestrum *in summ. verb. electio 1. §. 1.* Panormitan. *in Rubric. de postulat. prælatur. num. 1.* Deci. *in Rubric. de elect. n. 1.* & alij cõmuniter. Hæc enim omnia interuenire possunt hoc casu. Quia autem Gregorius Tholosan. *in tit. de elect. c. 2. n. 2.* Sigismundus de Bononia *de elect. dub. 1. n. 3.* & Rota *decis. 66. num. 6.* coram Gregorio XV. addunt dictæ definitioni *Confirmatione Superioris legitima approbata*, quod maximè est verum loquendo de electione completa, & consummata. Oldrad. *cons. 146.* cum hoc etiam possit interuenire in præfata electione, nullum dubium restat quin canonica appellari possit.
84 Secundò, quia vel talis electio desineret esse canonica ob paucitatem electorum, seu eligentium; vel ob paucitatem eorum, qui eligi poterant: sed ex neutro capite hoc habet: Ergo. Subsumpta minor constat ex parte electorum, seu eligentium, quia
85 certi iuris est, quod quodlibet collegium, seu Capitulum potest facere Electionem, & quod collegium, seu Capitulum solum requirat duos Electores, seu eligentes *capit. 1. de elect.* vbi Abbas *num. 5. & 6.* Nauarrus *consil. 6. de elect. num. 2.* Miranda *tomo 2. Manual. quæst. 23. art. 5. concl. 21.* Pasqualigus *in decis. Moral. decis. 253. num. 1.* Nec obstat quod secundum ius ciuile requirantur tres *l. Neratius ff. de verbor. significat.* Gloss. *in cap. 1. quæst. 1.* Butrius *in cap. gratum num. 19. & seqq. de postulat. prælat.* tum quia ius Canonicum præualet ciuili, maximè in causa Ecclesiastica, qualis est electio alicuius Prælati; tum etiam qua æquum est, vt electio canonica facilior reddi debeat; quia est valde necessaria communitatibus, & aliquæ illarum non habent nisi paucas personas, quæ habere possint votum in electionibus. Pasqualigus *supra num. 2.* 86

Quod vero nec desinat esse canonica ob paucitatem eorum, qui habebant vocem passiuam, etiam constat, quia communis, & verissima sententia est, quod in Capitulo vbi sunt vocales, & duo illorum sunt eligibiles, electio est canonica. Sic enim tenent quamplures DD. quos referunt, & sequuntur Sigismundus de Bononia *de elect. dub. 24.* & Samuellius *de elect. disp. 3. controuersia 8. & 9.* quibus iunguntur Bordonus *resolut. 26. n. 56.* & Pelizzarius *tom. 1. Man. Regular. Tract. 9. cap. 2. num. 32.* & colligitur 87
à fortiori ex iis, qui dicunt, etiam inter duos electores, quorum vnus est necessario eligendus, posse esse electionem canonicam, prout tenent Ancharanus, Paulus de Eleazariis, Ioannes Andreas, Panormitanus, Biaxius. Boich. Tuschus, & Sigismundus, quos referunt, & sequuntur Pasqualigus *supra num. 4.* & Samuellius etiam *supra controu.* 8. esto oppositum teneant Nauarrus, Miranda, quos referunt, & sequuntur Bordonus *Resolut. 61. num. 58. & 59.* & Pelizzarius *supra.*

Præterea tradita doctrina colligitur primo ex S. Scriptura Actor. 1. vbi cum fieri deberet electio ad Apostolatum loco Iudæ traditoris, dicitur: *Et statuerunt duos, Ioseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus, & Mathiam. Et orantes dixerunt: Tu domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum ministerij huius, & Apostolatus: de quo preuaricatus est Iudas, vt abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, & cecidit sors super Mathiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis.* Colligitur secundò, ex declaratione quadam S. Congregationis, quæ habetur in declarationibus Gallemart. & refertur à Sigismundo, Samuellio, Bordono, & Pasqualigo relatis: in ea enim supponitur quod electio, in qua sunt duo, vel tres eligibiles, est canonica, & nõ contraria Concilio Tridentino *sess. 25. de Regularib. cap. 6.* Si non obstant statuta Religionis. Tertiò, quia in ea saluatur essentia electionis canonicæ, quæ est, vt dixi, *Alicuius persona vocatio ad prælaturam*, cum vnus ex illis duobus possit vocari. Præterea quarto, quia in ea saluari potest ratio electionis generice sumpta secundum ius naturale, aut gentium. Quæ secundum Aristotelem *3. Ethic. c. 3. & 6. Ethicor. cap. 3.* est *eorum, quæ in nobis sunt consultatiua appetitio*; clarius secundum Eustratium *num. 1. Moral.* videlicet, *electio est duorum quæ proposita fuerint, hominis iudicium, quo alterum alteri ex incitatione, appetituque anteponit:* adhuc clarius, secundum Albertum Magnum *in Topic. cap. 23. & lib. de princ. Mot. & process. tract. 2. cap. 2. & Ethic. 3. tract. 1. cap. 14.* scilicet, *Eligere est, cum duo, vel plura proposita sunt, alterum præoptare.* Quæ omnia adamussim competunt præsenti electioni. 88 89 90

Nec obuiat tali electioni, quod electio canonica debeat esse secreta, & libera; hæc autem electio non potest esse secreta neque libera, quia duo illi eligibiles sibi necessario suffragari debent inuicem, & hoc erit notum omnibus. Etenim, quod attinet ad secretudinem electionis S. Congregatio in declaratione adducta ad intentum *cap. 6. sess. 25.* vbi agitur de secreto electionis, respondit esse canonicam similem electionem, si non obstent statuta Religionis. Rationem assignant Sigismundus, Bordonus & Pasqualigus 91

ligus relati, quia lex non obligat quando non potest
92 seruari, *c. Erit autem lex dist. 4. & l. fin. ff. quæ sent. sine*
& l. ita autē ff. de adm. tut. Cum ergo secretum in ea
electione seruari non posset, quod non obseruetur ni-
hil ipsi obuiabit. Addo ego, esse secretam talē electio-
nem, quia non est certum vnum ex illis duobus suf-
fragium dedisse alteri; quia, etsi secūdum ius nō pos-
93 sēt sibi dare suffragium *l. planè*, & ibi DD. post Gloss.
ff. quod cuius. vni. no. l. si mandauero §. si tibi, &
ibi Barbos. *ff. mandati, cap. per nostras. de iur. pa-
tron. cap. in scripturis* 8. *quæst.* 1. *cap. fin. de instit.*
& plures DD. apud Sigismundum supra *dub.* 24. *&*
115. de facto tamen id facere possent, & non con-
stat ita fecisse. Maxime, quia, vt rectè notat Moro-
94 nus *in responsionibus respons.* 72. *num.* 16. ex Nauar-
ro, Rodriguez, & Castellino, tunc electio est nul-
la ex defectu secreti, quando, vota publicentur ex
culpa, vel dolo, totius, vel maioris partis Capituli:
vel quando manifestatio vnius vel plurium votorum
est causa realis, vel præsumptiua, quod electio sequa-
tur in hanc, vel illam personam paricularem. Quæ
non contingunt in proposito. Addo vltimo: quan-
do aliquis eligitur concorditer à toto Capitulo certum
est electionem esse canonicam, & tamen certum
etiam est tunc omnes electores dedisse suffragium
electo. Ergo idem in præsenti arbitrandum.

95 Quod vero attinet ad libertatem, etiam fuisse in
hac electione constat; tum quia cum illi eligentes
possent renunciare suæ voci actiuæ, & non renun-
ciauerint, manifestè inde infertur eam electionem
fuisse liberam, saltem libertate quoad exercitium.
Pellizzarius *supra numero* 34. Samuellius *de elect.
tractat.* 2. *disput.* 1. *contron.* 3. ex aliis. Tum quia
electores possent ex illis duobus capacibus vnum,
quem vellent eligere. Quia qui ex duobus vnum eli-
git verè liberè eligit. Samuellius modo citatus ea *con-
trouers.* 3. *conclus.* 3. Tum etiam, quia, vt dictum
est, saltem de facto, possent electores se ipsos eli-
gere, aut etiam alios extraneos non eligibiles. Tum
denique quia necessitas quæ obuiat electioni de-
bet esse illa, quæ oritur ab extrinseco, & per coactio-
nem; non ea, quæ ex lege diuina, vel humana proce-
dit, qualis ista, de qua in præsenti est sermo.

Alivd dvbivm.

96 *Quia sæpius verti video in dubium, an ele-
ctiones Regularium fieri possint per Procu-
ratorem; ita vt elector absens possit ali-
quem instituere, qui sui nomine suffragium
ferat, ideo operepretium censui hanc diffi-
cultatem dìligenter tractare.*

Responsio.

97 VT certum supponitur apud omnes non posse
Electorem absentem exprimere suum votum
per litteras. Ita enim habetur expressè in cap. *si quis
iuste §. fin. de elect. in* 6. Et ratio quæ ibi adducitur est,
quia scilicet votum non est exprimendum ante scru-
tinium, sed in ipso scrutinio, secretè, & sigillatim
tantummodo. Quæ ratio cum fundetur in disposi-
tione *cap. Quia propter de elect.* per consequens
actus contrarius est ipso iure nullus, propter decre-
tum irritans ibidem appositum. Lauorius *de elect.
tit.* 4 *cap.* 17. *num.* 53. Ex Ioanne Andrea & Lancel-
lotto, Sigismundus de Bononia *de elect. dub.* 14. *n.* 1.
98 Bordonus in *resol. tom.* 1. *resol.* 26. *n.* 59. Si tamen in
aliqua Religione ex vi suarum Constitutionum à
Sede Apostolica confirmatatum oppositum habea-
tur, obseruari potest. Quo sensu & non alio acci-
piendi sunt Azor *tom.* 1 *Instit. moral. lib.* 13. *cap.* 10.
quæst. 2 & Portellus *in respons. part.* 2. *cas.* 1. *num.* 1.
& 5. dum oppositum generaliter dicere videntur.
Hoc etiam sensu intelligendum id quod idem Por-
tellus affert de praxi Congregationis S. Ioannis
Euangelistæ in Lusitania.

Casu tamen quo aliquis Elector maneat infirmus 99
in eodem Conuentu, in quo facienda est electio, po-
test suffragium suum dare, illud mittendo per scru-
tatores ad illum missos à Capitulo ad ipsius votum
accipiendum. Ita enim ex vsu Ordinis Prædicato-
rum affert Samuellius *de elect. Canon. tract.* 1 *disp.* 2.
pag. 72. Quamuis autem Constitutio hæc Ordinis
Prædicatorum solum videatur loqui de infirmis de-
cumbentibus in eo Conuentu in quo fit electio, ni- 100
hilominus etiam extendēda est ad infirmos existētes
in eadem Ciuitate, seu oppido in quo fit electio.
Tales enim pro præsentibus reputantur. Et ita iuxta
cap. Quia propter debent ferre suum suffragium mo-
do dicto. Ita Hostiensis, & Innoc. *in d. Cap. Quia
propter num* 2 Angel. *tit. Elect. num.* 17. Siluest. *eod.
tit.* 1. *quæst.* 5. Tholos. *in tit. de elect. cap.* 16. *num.* 7.
Azor *part.* 2 *lib.* 8. *cap.* 14. *quæst.* 7. *§. Verum quid*, Si-
gismundus *supra dub.* 26. *num.* 2. Peyrinis *tom.* 1. *de
subd. quæst* 1. *cap* 31. *§.* 6. *vers. Dico tertio*, Tamburin.
de Iur. Abbat. tom. 1. *disp.* 5. *quæst.* 3. *num* 20. addens
etiam posse procuratorem vnum de Collegio constit-
uere cum legitimo impedimento detentus sit, &
pro absente habeatur. De quo an verum sit inferiùs
dicetur.

Loquendo autem de institutione Procuratoris ad 101
ferendum suffragium in electione, certum etiam est,
stando in vi iuris communis posse id fieri. Ita enim
clarè habetur *Cap. Quia propter de elect. §. Illud au-
tem penitus interdicimus, ne quis in electionis negotio
procuratorem constituat, nisi sit absens in eo loco de quo
debeat aduocari, iustoque impedimento detentus veni-
re non possit: super quo si opus fuerit fidem faciat iu-* 102
*ramento, & tunc si voluerit vni committat de ipso Col-
legio vicem suam.* Et in cap. si quis iusto de elect. in 6.
vbi sic: *Si quis iusto impedimento detentus in electio-
nis negotio nequeat commodè interesse, potest nedum
vni (prout dicitur in Concilio generali) sed & pluri-
bus committere vices suas, dum tamen eorum cuilibet
det insolidum potestatem, & erit tunc melior conditio
occupantis.* Ita etiam tradunt communiter DD. spe-
cialiter Innoc. Ancharan. & Panormit. *in cap. Quia
propter de elect.* item Panorm. Præpos. & Franch. *in
cap. Constitutus de appellat.* Angel. *tit. Electio nu.* 5.
Syluest. *eod. tit. quæst.* 3. Tabien. *eod. tit.* 1. *num.* 7.
Lambertinus *de Iurepatron. libr.* 2. *parte secunda
q.* 2. Azor. *parte secunda lib.* 6. *cap.* 14 *quæst.* 7. Cuch.
Instit. maior lib. 4. *tit. de elect. a n.* 224. *vsque ad* 228.
quos refert & sequitur idem Sigismundus *eodem du-
bio* 14. *n.* 3.

Potest etiam elector absens, in eodem iure commu- 103
ni stando non solum vnum, sed etiam plures procu-
ratores constituere ad ferendum suffragium pro se.
Ita enim habetur expressè *in d. c. Si quis iusto* verbis
relatis, & communiter docent DD. Quid autem fa-
cere debeat Capitulum quando plures Procura-
tores sunt electi sic deciditur *eodem capit. si quis
iusto: Verum si ambo concurrant insimul & postu-
lent se admitti, audiri eos non expedit, quia possent vo-
ta sua dirigere in diuersos, sicque res non haberet
exitum, & quod ab eis hoc casu fieret non valeret,
sed is admittatur dumtaxat, quem Capitulum, vel*

pars maior elegerit, vel si concordare nequeant, is qui primo in Instrumēto vel litteris procurationis extiterit nominatus. Si autem nullus ipsorum insolidum fuerit deputatus, tunc propter rationem eandem, ipsorum aliquis non debebit admitti, sibique imputet, qui sic eos constituit indiscrete. Ita etiam Tamburinus *supra quæst.4. num.4. & 5. &* alij DD.

104 Sunt tamen aliquæ conditiones eodem iure requisitæ pro eiusmodi procuratoribus ad electiones faciendas. Prima est, quod iste elector potens Procuratorem constituere sit à loco vbi fit electio. Ita enim habetur *in d. cap. Quia propter*, ibi: *Nisi sit absens in eo loco de quo debeat aduocari.* Et tenent Abbas *in d. §. Illud*, Lauorius. *d. cap. 17. num. 34.* Barbosa *de Iur. Eccles. lib.1. cap.19. num.108.* Animaduertit autem Abbas relatus, & ex eo Lauorius hoc esse sin-
105 gulare in electione; nam in aliis negotiis Capituli, seu Vniuersitatis potest quis procuratorem constituere etiam si sit præsens, & per semetipsum possit interesse: in electione verò requiritur quod sit absens. Eo quod in negotio electionis electa videtur industria personæ. *arg. c. Is cui de offic. deleg. in 6. l. Inter artifices de solut.* Et ita si elector potest assistere electioni non potest procuratorem pro illa destinare. Ex quo infertur contra Petrum Gregorium & Azorium, quos refert & sequitur Lauorius *supra num.44.* imo Tamburinum *d. quæsit.3. num. 20.* quod cum elector
106 est in ea ciuitate, oppido, vel loco, vbi est facienda electio, & propter infirmitatem, vel simile impedimentum non potest electioni interesse, non posse constituere procuratorem loco sui, sed ad eum mittendos esse scrutatores, qui eius votum accipiant, iuxta dicta *sup. num.100.* Ratio est quia iste talis non censetur absens, sed potius præsens, prout ex Innocentio, Panormitano, Felino, Angelo, Syluestro & aliis affert Sigismundus *supra dub. 9. num.2. & dub.26. num.2.* non ergo potest vti dicto priuilegio constituendi Procuratorem.

107 Secunda conditio, vt elector absens possit constituere procuratorem est, vt legitimo impedimento detentus sit, itaut aliàs ipsius procurator non debeat admitti. Ita enim colligitur ex verbis relatis *capit. quia propter §. Illud*, & supponitur etiam *in cap. si quis iusto* verbis etiam relatis *num.102.* & communiter à DD. Imo Abbas *eo §. Illud*, quem sequuntur Lauorius *supra num.35.* & Tamburin. *supra d. q.4. num.1.* dicunt hoc etiam esse speciale in electione, propter superius dicta. Idem habet Miranda *2. tom.*
108 *Man. quæst.23. art.7. concl.2.* Hoc autem impedimentum est, v. g. si ob inimicitias capitales venire non possit. *cap. bonæ de elect. cap. ex parte de appel. cap. siue 33. quæst. 2. l. si locus ff. de iudic.* vel ob infirmitatem grauem non autem leuem. *cap. si ægrotans 5. quæst.3. cap. Querelam de procur. l. quæsitum de re iud.* vel si aduersa nauigatione impediatur, *l. fin. ff. ad l. Rhod. de iact.* vel si vocetur ad maius Tribunal, *l. contra pupillum de re iud.* vel si obsessus in aliquo Castro inde egredi non possit & similia. De his Tholos. *tit. de elect. cap. 6. num.8.*
109 Lauorius *supra num.36.* Barbosa *sup. num. 109.* Debet etiam constare de hoc impedimento per iuramentum ipsius principalis, seu domini procuratorem constituentis, prout patet ex verbis relatis *cap. quia propter §. Illud.* Quia autem ibi dicitur, *super quo si opus fuerit fidem faciat iuramento*, ideo Glossa ibidem & etiam Glossa *in cap. si quis iusto de elect. in 6. verbo detentus*, & Sigismundus *d. dub.14. num. 3.* inquiunt non multum referre huiusmodi iuramen-
110 tum principalis seu Domini. Casu verò quod capitulum non credat procuratori videtur quod procurator ipse teneatur iurare quod situs principalis tenebatur tali impedimento, ad hoc vt credatur. Sic colligo ex Rota coram Vbaldo in Calaguritana *beneficij*, quam refert Lauorius *supra num. 67.* referente se ad aliam decisionem Rotæ, & ad Glossas *in dd. cap. Quia propter, & cap. si quis iusto.* Et si non creditur procuratori potest appellare, Glossa *in 6. cap. si iusto verb. detentus in fin.* ex Hostiensi. Potest tamen 111
capitulum remittere hoc iuramentum procuratori, *arg. l. si quis in conscribendo C. de Episc. & Cleric. l. penult. C. de pact. cap. Cum apostolicam de regul.* Lauorius *sup. num. 37.* Barbos. *sup. num.110.* apud quos alia circa hoc impedimentum. Illud tamen maximè 112
notandum, quod etiamsi mandans procuratorem non sit verè & legitimè impeditus, nihilominus si Capitulum velit potest illum admittere ad dandum suffragium. Ratio est, quia etiamsi *in §. Illud* relato dicatur. *Interdicimus ne quis in negotio electionis procuratorem constituat nisi, &c. iusto impedimento detentus*, nihilominus quia hæc dispositio est in fauorem capituli, & ita potest illi renunciare & admittere hunc procuratorem non legitimè impediti, sicut potest etiam admittere ad votandum aliquem omnino extraneum, vt dixi *tom. 1. summ. cap. 15. num. 20.* conformiter *ad cap. scriptum de elect.* Hostiensis & Abbas *in d. §. Illud* Syluester *verb. electio 1. quæst. 3. dict. 2.* Lauorius *supr. num. 110.*

Tertia conditio pro procuratore electionis requisita est quod ille sit vnus de Collegio seu capitulo, 113
id est, quod sit aliàs Gremialis, seu capitularis eius Capituli ad quod destinatur procurator. Ita enim habetur expressè *d. cap. Quia propter §. Illud.* verbis relatis *supra num.101.* Et supponitur *in d. cap. si quis iusto §. absens quoque.* Et tradunt concorditer DD. nullo dempto, quem viderim, specialiter Lancellotus *in Instit. can. de elect. §. sed si quis*, Ioannes Andreas, & Antonius de Butrio *in d. §. Absens quoque* Syluester *supra dict. 1.* Miranda *to. 2. Man. quæst. 23. art. 7.* Lauorius *supra num. 45.* Tamburin. eo *quæsit. 4. num. 2.* Barbosa *supra num. 104.* Sigismundus *supra dub. 14. num. 2.* Laymanus *de elect. Prelator. capit. 4. num. 43.* Samuellius *supra pag. 69.* Bordonus *tom. 2. resol. 61. num. 9.* Nec hoc est mirum, quia generaliter loquendo subrogans & subrogatus debent esse eiusdem qualitatis, iuxta doctrinam Bartoli *in lib. 1.* 114
C. de princ. agend. lib. 12. Maximè in actibus faciendis per Capitulum seu Vniuersitatem ne cogantur secreta sua communicare extraneo. *cap. Quod alicui de re iudic. lib. 6. l. mercatores ff. de comm. & mercat.* Syluester *supra dict. 2.* Lauorius, Tamburinus, & Barbosa *supra.* Nota tamen quod si Capitulum ex gratia consentit potest admitti iste Procurator, etiamsi non sit de gremio ipsius capituli, prout dixi supra 115
de procuratore non impediti legitimè, & rationem ibi assignatam, scilicet quia si potest Capitulum admittere ad votandum aliquem omnino extraneum, multo magis poterit admittere procuratorem vnius de capitulo. Et ita tenent expressè Abbas *in d. §. Illud num. 2.* Lauorius *num. 46.* Tamburinus *num. 3.* Syluester, Barbosa, Sigismundus, & Samuellius, *supra.* Tenetur tamen habere eas qualitates, quas alij gremiales seu capitulares de iure, vel consuetudine debent habere, vt intersint electionibus, scilicet esse 116
constitutus in Sacris, &c. nisi adsit consuetudo, vel priuilegium in contrarium. Lauorius *supra num. 47.* Barbosa *supra* Sigismundus *supra. num. 5. & 6.* Samuellius *supra pag. 69. & 70.*

Ex quibus infertur quod iste procurator de Collegio constitutus potest habere duas voces, seu ferre 117
duo suffragia, vnum ratione iuris proprij quod habet,

&

& aliud vt procurator alterius. Ita enim colligitur *ex cap. siquis iusto relato §. Porrò, &* Glossa *d. cap. §. siquis*, & docent vel supponunt communiter DD. specialiter Glossa *in cap. Quia propter de elect. §. Illud verb. venire*, Bordonus *supra* & Portellus *in dub. Regular. verb. electio. in addit. num. 2* cum aliis infra referendis. Et ratio euidens est, quia non debet priuari iure proprio, eo quod iure alterius etiam vtatur.

118 Notandum tamen, quod iste procurator habens ista duo suffragia seu vota, non potest dare vnum vni, & alterum alteri, sed tenetur dare vtrumque vni soli, illi scilicet, cui alias tenebatur suffragium dare, quia scilicet, est dignior, &c. Sic enim elicitur ex *d. §. Porrò*, Glossa *ibid. verb. Nihil agit*, Lancelotto *sup. §. Etsi tantum*, Lauorio *num. 58.* Sigismundo *num. 7.* ex multis aliis, Miranda *supra com. 1.* ex Syluestro & Barbosa *num. 105.* post plures quos refert & sequitur. Et ratio est, quia, vt inquit Glossa relata, & Lauorius *eo n. 58.* iste eadem conscientia, id est obligatione conscientiæ, tenetur eligere nomine sui principalis & proprio: ergo solum vnum, id est digniorem. Non ergo potest dare vnum votum
119 vni, & alterū alteri, sed vtrumque vni soli. Excipitur casus in quo principalis ei specialiter mandauerit, vt det suum votum determinatæ personæ tunc enim ex duplici illo voto quod habet, posset vnum dare tali personæ, & aliud alteri, digniori videlicet, seu magis idoneo; illud quidem iure procuratorio; istud verò iure proprio. Quia ita deciditur *in d. cap. siquis iusto, §. Porrò vers. nisi de certa* & tradunt Glossa *ibid.* ex aliis DD. Syluester *supra dict. 1.* Lancellot. *§. Etsi tantum*, Nicolaus Gazzia *de benefi. part. 5. capit. 4. num. 199.* Lauorius *num. 54.* Sigismundus *num. 8.* Tamburin. *quæst. 4. num. 6.* Barbosa *num. 105.* Bordonus *num. 9.* & alij. Notant tamen & bene, hoc so-
120 lum procedere iure antiquo, non nouo post Concil. Triden. eo quod *sess. 25. de Regular. cap. 6.* distinctè præceperit vt electiones Regularium fiant *per vota secreta*, tale autem votum non esset secretum, cum deberet constare capitulo de hac commissione in Instrumento procuræ. Et ita declarauit S. Congreg. Concilij, vt infra videbitur. Addunt etiam Molina *de primog. lib. 2. cap. 5. à num. 51.* Gutierez *in qq.*
121 *canon. cap. 11. num. 9.* quos sequuntur Sigismundus, & Barbosa relati, quod in casu quo inter eligendos essent aliqui tam æquales in meritis, vt non posset ab electoribus discerni quis esset dignior, aut magis idoneus, tunc etiam posset præfatus procurator dare vni vnum votum nomine proprio, & alij aliud nomine sui Domini seu principalis. Cæterum non placet hæc sententia, quia nullum video in iure fun-
122 damentum pro ipsa, nec placet aliis DD. & casus qui in ea supponitur de omnimoda æqualitate meritorum eorum qui eligi possunt, est mere Metaphysicus, cum nunquam duo sint ita æquales in meritis, vt in aliquo non se excedant.

123 Hæc porrò quæ dicta sunt de Institutione procuratoris ad electiones faciendas, seruatis d. conditionibus, etiam subsistunt post Concilium Tridentinum, quantum est ex vi iuris communis. Etsi enim Concilium loco proximè relato, loquens de electionibus Prælatorum Regularium dixerit. *Nec in posterum liceat voces & suffragia absentium supplere*, per id tamen non excluditur institutio procuratoris cum conditionibus requisitis, sed solum consuetudo quædam quorundam Prælatorum, qui vt facerent electiones ad suum beneplacitum, voces & vota absentium dabant aliis, prout dixi *tom. 1. cap. 15. num. 9.* ❧ Rodriquez & Passarello, & tenent communiter DD. præsertim ex supra relatis Lauorius, Sigismundus, Tamburinus, & Barbosa. Et constat ex declaratione S. Congregationis Concilij quam eo loco 124
retuli, & ex aliis authenticis, quas in additionibus ad eum locum attuli, & quæ mihi datæ sunt ab Illustrissimo & D.D. Paulucio eiusdem S. Congregationis dignissimo Secretario.

Ex his autem patet responsio ad commune du- 125
bium, quo quæritur, an in electionibus Regularium admitti possint procuratores constituti ab electoribus absentibus. Constat enim ex dictis id fieri posse stando in iure communi Canonico, & Concilij Tridentini, seruatis tamen illis tribus conditionibus assignatis, scilicet quod electores sint absentes à loco in quo fiunt electiones, & quod procuratores designati sint ex gremialibus, seu vocalibus capitulorum, & quod non habeant mandatum speciale de eligenda determinata persona, sed generale. Quæ omnia clarius constant ex alia declarat. S. Congregationis quam ex Castellino, afferunt Barbosa *loco relato in Superioribus num. 107.* Et Tamburinus *q. 4.* 126
num 9. huius tenoris. *Item ex decreto d. cap. 6. non esse prohibitum Superioribus Ordinum, quibus id ex regula conceditur, vt aliquem fratrem idoneum suo loco delegent, seu mittant ad capituli generalis celebrationem, vt suo nomine electionem faciat, si ex instituto & decretis sua Religionis, licet Superioribus absentibus, & legitimè impeditis mittere alium ad Capitulum generale, qui suo loco & nomine in electione suffragium ferat.* Sic etiam ferme Consettius in sum. mater. priuil. Ordin. inter decreta Concil. Trid. *num. 40* & Samuellius *supra pag. 73.* Casu ergo quod in aliqua Religione ex Regula, statutis, vel Constitutionibus id permittatur, fieri potest sine scrupulo, vt specialiter notant Portellus & Bordonus *locis re-* 127
latis. Etiam si antea non habuerint consuetudinem id faciendi. Quia cum hæc facultas non sit ex priuilegio, sed ex vi iuris communis, non potest perdi per non vsum. Præsertim quia etiam si esset ex priuilegio requirerentur ad amissionem ipsius ea quæ adduxi *infra verb. Priuilegia Regularium num. 15. & 16.* quæ etiam tangit Bordonus *supra num. 10.*

Quia ergo hæc facultas prohibetur inter Mona- 128
chos Cassinenses, Cœlestinos, & Vallumbrosanos vt habet Tamburinus *supra num. 10.* Et in Ordine, Prædicatorum, prout refert Samuellius *supra pag. 72.* Et apud PP. Capucinos, vt scribit Sigismundus *eo dub. 14. num. 11.* ideo apud illos nullatenus obseruari, aut introduci potest huiusmodi Procuratorum pro electionibus institutio.

De nostro etiam Carmelitarum Ordine idem vi- 129
detur dicendum propter plura quæ in ipso reperiuntur contraria huiusmodi Procuratorum institutioni. Etenim in Capitulo generali S. Martini de Montibus anno 1564. sic decernitur: *Et quoniam Sacrosanctum Concilium Tridentinum decreuit non posse vota seu suffragia absentium pro electione Generalium, Prouincialiorum, &c. suppleri, nemo ab huiusmodi decreto desciuit, & omnino supplementum prædictum fuit dimissum. Imò omni reuerentia & obsequio decreuit vniuersus Diffinitorum cœtus, supplementum votorum non posse, nec debere in posterum obtineri; ne aduenitium labores fraudibus circumueniantur, absentes verò suis commodis intendentes grauissimum Patrem Ordinis eligant, ipsumque præficiant Ordini nostro in Patrem & Pastorem, quod quidem esset valde præposterum & absurdum.* Item in Constitutionibus Ordinis iussu Generalis Cafard. editis de an. 1586. *part. 4. cap. 6.* Sic: *Electio autem Prioris Generalis nullo modo fiat per absentium, sed præsentium duntaxat vota,*

vota, legitimè habentium locum & vocem in capitulo
Generali. Quæ etiam habentur in nouissimis Con-
stitutionibus de anno 1625. iussu Generalis Grego-
rij Canalis editis *part.4. c.6. n.3*. Eo etiam quod in
capitulo Generali S. Martini de Montibus de an-
no 1598. celebrato cum quidam habens procuram
à duobus Prouincialibus Hispaniæ ad dandum suf-
fragium in eodem capitulo pro ipsis, vel aliquo ip-
sorum non est auditus aut receptus, sed omnino re-
iectus, prout ex papyro Ordinis *fol.* 188. *pag.* 2.
clarè constat. Ex quibus simul iunctis satis perspici-
tur intentum Religionis nostræ fuisse non admit-
tere huiusmodi Procuratores pro electionibus fa-
ciendis.

130 Nec contra hoc obstat quod in capitulo generali
de anno 1648. Romæ celebrato quidam Prouinciæ
Castellæ alumnus admissus est ad suffragium fe-
rendum in eodem capitulo nomine cuiusdam ele-
ctoris absentis, qui hoc ipsi commiserat. Respon-
dendum etenim est hunc admissum ad suffragium
ferendum non fuisse admissum, vt legitimum Pro-
curatorem conformiter ad *cap. Quia propter de elect.*
vel *ad cap. siquis iusto eod. tit. in* 6. eo quod nec erat
de gremio capituli, prout ex *dd. capit. requiritur*,
nec constabat institutum esse ab electore legitimè
impedito ad accedendum ad celebrationem capituli.
Vnde solum fuit admissus veluti extraneus, & de
communi consensu gremialium, prout fieri posse,
131 dixi *supra numero* 112. etiamsi non esset de gremio
capituli, seu de Collegio, nec institutus à legitimè im-
pedito. Admittere autem hoc modo electores non
solùm est permissum per *cap. scriptum de elect.* &
communem DD. ibid. *vt eo loco* dixi, sed etiam vi-
132 detur vtile & conueniens electionibus Regularium,
quia quo per plurium suffragatorum vota fiunt, eo
securiores sunt, quia multitudo suffragatorum est
causa quod magis libere fiant, quia impedit ne ad
nutum alicuius ipsorum vota trahantur, prout est
difficile fieri, quando est multitudo suffragatorum
iuxta doctrinam S. Thomæ 2. *Polit. lect.*7. ex Arist.
desumptam, quam sequitur Iacobus Ragius Capu-
cinus *de regim. Regular. centur.*2. *tract.*9. *dub.*171.
num. 4.

133 Hîc tamen non prætermittendum, quod cum in
prædictis decretis nulla fiat mentio de prohibitio-
ne constituendi talem Procuratorem pro electioni-
bus faciendis, sed solum de non supplendis votis
absentium iuxta morem Concilij Tridentini quæ
vt visum est, non est contraria tali institutioni, dum-
modo non sit pro determinata persona, ideo proba-
bile videtur admitti posse in electionibus etiam no-
stri Ordinis præfatos Procuratores habentes prædi-
ctas conditiones, videlicet quod instituti sint ab ele-
ctoribus absentibus, & legitimè impeditis, & quod
ipsi procuratores aliàs sint de gremio Capitulorum,
prout in simili de sua Religione, non obstante quo-
dam decreto Regulæ dixit Bordonus *supra num.*11.
Ratio quæ me mouet ea est, quod ius commune sem-
per est priuilegiatissimum, & dum non constat ipsi
134 derogatum fuisse, illi standum. Quia iura iuribus de-
benè concordari, & iurium correctio semper est vi-
tanda *cap. Cum expediat de elect. in* 6. Surdus *dec.*21.
*num.*19. Tuschus *prac. Concl. tom.* 2. *litt. C. concl.*
1036. Pichard. *ad princ. Instit. de leg. Falcid. n.*34.
Cephal. *cons.* 323. *n.*18. *vol.* 3. Cum igitur in ter-
minis Iuris Communis stando permissa sit talis pro-
curatorum institutio, dum clare non constat per sta-
tuta Religionis reuocatam esse, poterit permitti. Eo
quoque quod res de facili reuertitur ad suam natu-
ram, *l. Igitur nuda §. pactus ne peteres ff. de pact. l.*
fil. quem pater ff. de lib. & posthum. can. Ab exor-
*dio dist.*35.

Praxis moralis de electione.

Pro complemento autem huius amplissimus mate- 135
riæ *de electionib. inter Regulares* placuit hoc loco ed-
iungere praxim quandam moralem electionum inter
Regulares compositam à docto quodam nostri Ordi-
nis Professore in Galliis; notando etiam loca, in qui-
bus de iis quæ in dicta praxi habentur, aliqui Do-
ctores agunt, & ego sermonem instituo in meis
scriptis, ea approbando, explicando, seu limitando.

Praxis Electionum inter Regulares iuxta normam Canonum Ecclesiasticorum, Conciliique Tridentini Decreta & summorum Pontificum placita.

Electio non minùs antiqua videtur esse inter ho- 136
mines quàm ipsorum societas, hæc enim ab illa re-
gitur, nec pacificè conseruari potest, nisi quatenus
per electionem legitimam prouidetur de capite ido-
neo membris corporis mystici seu societatis huma-
næ sustentandis, & in fines proprios dirigendis. Si-
quidem ex vna parte necessaria est subiectio inferio-
rum erga Superiores, cum nequeant omnia mem-
bra fungi munere capitis in vno & eodem corpore,
quale est illud humanæ societatis: ex alia etiam tam
est naturalis libertatis vsus hominibus, vt ab illis
separari nequeat absque illorum consensu; ex quo
fit vt iuxta rectum rationis dictamen priuari non de-
beant prædicto libertatis vsu, aliisque sui similibus
subiici, nisi annuente ipsorum voluntate, quæ qui-
dem consentit pro communi bono & publica tran-
quillitate, vt exuatur suo arbitrio, alterique subda-
tur, sed ea conditione vt bene visum existat caput
illud, à cuius moderamine dependeat necesse est.
Hoc autem conuenientiori modo non potuit aptari,
quàm si praxis eligendi Superiores & Prælatos in- 137
stitueretur in hominibus, qui consentiunt eò liben-
tiùs ad exhibendam illis obedientiam, quò liberius
eosdem sibi præposuerunt, eisque suam libertatem
renunciarunt meliori ac suauiori modo qui visus est
hominibus in societate congregatis.

Atque licet hæc procedendi forma non fuerit tam 138
fideliter in statu sæculari & laico omni tempore cu-
stodita; nunquam tamen eadem defuit in Ecclesia-
stico & Regulari, vtpote qui totus in humilitate
Christiana subsistit, tantum denique recedit ab Au-
thoris sui proposito, quantum deflectit in spiritum
ambitionis, elationis & cupiditatis dominationem
super alios exercendi: contrà verò in statu sæculari
& laïco vbi Dominantes in Gentibus præferetun-
tur aliis, & quilibet nihil cogitans quod homines à
natura sunt liberi, omnia tentat & audet vt cæteros
opprimat, sibique subiiciat, eo se reputando beatio-
rem quo plures possidet inferiores. Huiusce vsurpa-
tionis luculentum præbuit testimonium qui primus
inter homines socialiter viuentes, sibi violenter illos
subiecit non multo tempore post separationem &
dispersionem filiorum Noëmi: Etenim tentauit, ac
perfecit quod ante ipsum nemo fuerat ausus, sibique
tam multos subdidit, vt exinde prima fuerit orta
Monarchia quæ fuit Babyloniorum; vnde aliæ con-
secutæ sunt successu temporum prout vi & armis ho-
mines sese inuicem subiugauerunt. Non sic in statu
Ecclesiastico vbi Christo ipso edocente dum con-
gregauit

gregauit discipulos & ex illis Apostolos elegit, semper in viridi obseruantiâ praxim Electionum viguisse fidem faciunt Annales Ecclesiastici; id etiam connotando nullo maiori dolore afflictam, aut periculo quassatam fuisse Ecclesiam Dei, quam dum aliquid vitiosum contra sinceritatem Electionum irrepsit.

139 Quinimo satis compertum est ex historia prophana, plurimos Reges ac Principes initio Regnorum & statuum nascentium per Electionem liberam Populorum euectos fuisse ad Principatum, etiam cum iure succedendi descendentibus ipsorum reseruato: extant insuper modò quædam Imperia & Regna quibus eâdem plane formâ de Rectoribus & Dynastis prouidetur. Quia verò non spectat ad nos de illis, sed tantùm de sacra Ecclesiæ politia pertractare, quæ multoties etiam in hac parte fuit alterata pro diuersis rerum ac temporum mutationibus, ac fere sola superest quæ fit inter Regulares personas Electionum praxis; Nos idcirco de hâc fusius & accuratius discurremus attingendo sigillatim naturam Electionis, finem, formam, subiectum, causam efficientem omnesque circunstantias quæ vel illam vestire debent, vel etiam eidem nocere possunt. Quæ omnia quantæ considerationis esse debeant Electoribus hoc solum persuadere potest, quod certissimum est ex bene vel male pertractatis Electionibus pendere status Ecclesiastici vel Regularis pacem, prosperitatem & fœlicem exitum; aut contrà perturbationem & ruinam nulla re vnquam in Ordines Religiosos efficacius inuectam fuisse, quam prauâ & abusiuâ Capitum & Prælatorum ac Officialium cæ-

140 terorum intrusione. *Ad hac deseruiunt qua scripsi in libro de Reformatione Regularium cap. 15. vbi multa spectantia ad bonos, vel prauos Prelatos Regulares, qui ab ipsis eligi solent ex diuersis authoribus habeo.*

Capvt I.

Quid sit Electio & cuius Virtutis actus?

141 QVANTVM spectat ad rem nostram definitur communiter, personæ habilis ad Ecclesiam Pastore destitutam canonicè facta vocatio; sicut enim in corpore residet vnum caput, ita nec in societate plures possunt præesse Pastores, nisi forte subalternentur inuicem, vt quod vnus instituit alter non destituat. Porrò ex illa Electionis definitione, quam voluntatis actum existere certum est, satis colligitur virtutis esse opus si fiat legitimè. Quamuis enim Electio sit per se indifferens, possitque tam facilè peruerti, quàm bene fieri, non est tamen dubitandum induere naturam virtutis, si fideliter pertractetur secundũ leges præscriptas. Quemadmodum ergo studium litterarum per se quidem indifferens, habet nihilominus speciem & honestatem virtutis, si ex huius motiuo eliciatur, daturque habitus studiositatis inter cæteras virtutes sedem habens, cuius officium est dirigere studium litterarum & actus proprios illius elicere: ita pertinet ad virtutem prudentiæ dirigere canonicas electiones & actus earum proprios elicere: quamquam & ab aliis virtutibus præcipi potest Electio, nimirum à fidelitate erga Ecclesiam aut Religionem, à Iustitia legali propter bonum commune, à Charitate seu zelo ad salutem & profectum animarum, & aliis eiusmodi. Ex quo fit vt non vnicum contrahatur peccatum in prauis electionibus, sed tam multiplex quàm possunt aduerti per rationem humanam mala & damna ex peruersa electione secutura, verbi causa, iniustitiæ contra Iustitiam regalem & commutatiuam, infidelitatis, defectus zeli, maximeque stultitiæ contra rectam prudentiam; quæ quidem peccata tantundem grauitatis ac malitiæ continent, quanta inerat obligatio virtutes oppositas exercendi; quam certè strictissimam esse credendum est, quandoquidem inter cæteras virtutes morales non est fere vlla quæ firmius astringat quam prædictæ.

Ergo vt Canonicè procedat Electio secundùm prudentiæ leges, sic procedendum venit; vt primò quidẽ præuideatur finis electionis faciẽdæ, nam imprudens est ex scriptura & insipiẽs qui nouissima rei non prouidet. Secundo maturè consulendum erit de mediis pluribus efficaciter conducentibus ad finem intentum, qui est legitima gubernatio & custodia fidelis populi commissi: vt deinde, Tertiò iudicium sanum ac firmum feratur de illo medio quod est cæteris aptius, nimirum vt ille seligatur qui plures & meliores partes habet pro regimine suscipiendo; quod dum semel decretum est in animo, statim executioni mandari conuenit, nihil considerando cætera quæ diuertere fortè possent à proposito legitimo. Atque hi sunt actus proprij ex quibus prudens & discreta electio componitur, quorum si quispiam defuerit, peccaminosam esse indubium est, nimirum vel impræmissa, vel indiscreta, vel temeraria, vel pusillanimis; quibus in omnibus culpam reperiri necesse est, cum bonum ex integra causa, malum verò ex quocumque defectu, ac generaliter virtus subesse nequeat vbicumque prudentia deficit. *De hoc puncto tractant Theologi in materia de actibus humanis, vbi ego etiam tom. 2. Theologia nonnulla dixi.* 142

Capvt II.

Quis sit legitimus finis Electionis Canonicæ.

CVM nihil sit quod Ecclesiæ Dei magis officiat quàm quòd indigni assumantur Prælati ad regimen animarum, *cap. nihil est de Elect.* & ars artium sit regimen animarum, *cap. cum sit de ata. & qualit. ordin.* magnumque sit opus aliis prælucere & exemplo esse, bases Ecclesiæ & columnas subiicere, nempè Pastores tales Ecclesiæ præponere qui doctrinæ & meritorum viribus eam sustentent §. 1. *de Elect. in Prag. Sanct.* hinc fit quòd finis primarius Electionis faciendæ non alius esse debeat, quàm sollicitudo salutis animarum & earumdem progressus in via virtutis & sanctitatis; nam vbi periculum maius intenditur, ibi procul dubio est plenius consulendum *de Elect. in 6.* Ex quo patet vlteriùs in id maximè incumbere teneri Electores, vt illum sedulò perquirant & determinatè seligant, qui coram Deo & in rei veritate idoneus existat, vel saltem talis bona fide reputetur, prout subinde inculcant iura vetera & noua; namque si sunt eligendi artifices pro magnitudine & qualitate cuiusque operis agendi, certè multo magis ad curam Ecclesiæ obeundam idonei Ministri sunt aduocandi *c. constitutus de appel.* nec vlla canonica constitutione reiiciantur, *cap. obitum 61. distinct. Ad hoc etiam intentum deseruiunt qua dixi in Tract. de Reformat. Regul. cap. 15.* 143 144

Porrò idoneitas in tribus maximè consistit, virtute 145

nimirum

nimirum doctrina & prudentia iuxta illud Apostoli, *in omnibus præbe teipsum exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate, in grauitate*: *nihil enim æquè animum hominis ducit ad salutem, iunioresque ad laborandum incendit, ac si doctorem reipsa & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint*, aiebat sanctus Ephren, & *illa vox libentius auditorum corda penetrat, quam docentis vita commendat; quia dum aliquid loquendo imperat, ostendendo adiuuat vt fiat. Sit ergo primus in asperis, vltimus in mollibus, sibi nunquam parcat.* Sanctus vero Chrysostomus sic Prælatum instruit verbis prorsus aureis, *qui docet & facit quod docet, ille vere docet, qui autem non facit quod docet, non alium docet, sed seipsum condemnat*; imitetur ergo Superior Duces militiæ qui primi sunt in periculis, sudoribus, vigiliis; nam doctrina verborum sine exemplis operum, est sicut cœmentum sine calce aridum, & inualidum: Ipsi liniebant parietem absque temperamento, dic eis quòd casurus est, clamat Scriptura. De correctis exemplaribus correcta scribuntur volumina, de corruptis corrupta; tenacius inhæret doctrina operum quàm verborum, nam cuius vita despicitur, restat vt eius prædicatio
146 contemnatur. Sit itaque Prælatus verax, animi candidi, fidus custos depositorum secretorum, fortis in aduersis, liberalis erga suos, consulter de rebus agendis, deliberata constanter exequatur, non nimis diffidat suis, alioquin eo ipso miserrimus, non ita aliquibus tribuat vt alios negligat. In omni delatione Reo potiores partes tribuat, Adulatores fugiat, Detractores non audiat, nunquam corrigat cum passione, Deo potissimùm confidat, quem oratione perseueranti quærat. Ecce breuiter formam Superioris qui vt existat idoneus regimini & vtilis Ecclesiæ, spiritualis quoque debet esse iuxta illud Apostoli, vos qui spirituales estis, instruite in spiritu lenitatis. Qui quidem spiritus in eo consistit, vt malis eos qui tecum conuersantur, reuereri te quàm metuere; siquidem reuerentiam admiratio, timorem odium comitatur; vnde Philo Iudæus ita monet, *si vis bonus esse Rex, cum fortitudine benignitatem ac mansuetudinem serua, vt non formidolosus, sed reuerentia dignus tuis subditis videaris*; & ex diuo Augustino, *nulla est maior ad amorem inuitatio quàm præuenire amando*. Studeat ergo Prælatus, vt siti idoneus ad curam animarum, magis amari quàm timeri; & vt ipse ametur amet, sic imperet suis, vt pater filiis, malit prodesse quàm præesse, non sit in domo sua quasi leo subuertens domesticos & opprimens subditos. Sunt qui dicunt, *oderint dum metuant*, error est nunquam tolerandus, malè siquidem terrore veneratio acquiritur, & ipsa potestatis authoritas facit Superiorem satis timendum subditis, cui si iungatur austeritatis seueritas, pauidis fiet mentibus onerosus, in tantum vt clamori prophetico locus detur, plaga infirmorum non est *circumligata, nec curata medicamine neque lota oleo*.

147 Enimuerò, *omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci*. Ergo nec austeritate exulcerentur subditi, nam roboratur clementia thronus eius *Prou.* 20. neque nimia benignitate soluantur, ne Prælati vocentur canes muti latrare non valentes. Sit illis amor, sed non emolliens; sit vigor sed non exasperans; sit zelus sed non immoderatè seuerus; sit pietas, sed non plusquam expediat parcens; nam misericordia sola si fuerit, securitatem facit peccandi subditis: si disciplina semper aderit, vertit animum delinquentis in desperationem; Ergo *pœnam si tute potes, donabis; sin minus, temperabis*, concludit Seneca. Quibus ex omnibus patet qua ratione Prælatus existat idoneus tum prudentiâ, tum moribus, præter alias capacitates quas quisque priuatim secundum proprias leges possidere tenetur, antequam admittatur ad Prælaturam, vel saltem easdem breui consequi, quæ tamen omnes ad triplex illud caput initio relatum reducuntur, scientiæ, virtutis, & prudentiæ; nam scientia sine virtute per se infirma est, virtus absque scientia, cæca existit, prudentia vtramque applicat; præ cæteris autem virtus est necessaria, quia si peruersa Prælati perpetrant, tot mortibus digni sunt, 148
quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt; vnde necesse est vt tanto se cautiùs à culpa custodiant, quanto per praua quæ faciunt non soli moriuntur, sed aliorum animarum quas prauis exemplis destruxerunt, Rei sunt. Verùm circa finem prædictum occurrit maior adhuc difficultas, quæ quia magis spectat ad subiectum electionis, illam idcirco in eodem considerabimus capite sequenti. Adamussim spectant ad ista ea quæ scripsi cap. illo 15. relato.

CAPVT III.

Quale subiectum sit capax Electionis recipiendæ.

PLERIQVE certè iure prohibentur 149
eligi, tum propter crimina commissa, tum propter alias inhabilitates quæ continentur in iuribus communibus & priuatis. Quod spectat ad istas, consuli debent ab vnoquoque secundum proprias cuiuslibet Ordinis constitutiones; quoad crimina verò quæ priuant iure eligibilitatis, intelligi debent ea quæ scandalum generare possunt, & infamiam inurere *cap. infamibus de Regul. iuris in* 6. Quinimo crediderim propter graue crimē occultum, ineligibilem esse reum illius, maximè vbi suffragia secretò feruntur; nisi tamen ita peracta fuisset de eo pœnitentia, vt nihil periculi subesset ampliùs, nec crimen præteritum futuro regimini & bonæ famæ foret nociturum. *De hoc puncto dixi tom.* 1. *summa cap.* 15. *num.* 2. 3. 4. 5. 6. & 7. *ac tom.* 2. *cap.* 12. *à num.* 29. & *supra num.* 8.

150 Porrò inter crimina quæ prohibent eligi quemquam ad Prælaturam, ita semper exosa fuit ambitio, vt non solùm prohibeatur eligi ad Prælaturam qui de illa suspectus est *cap. Displicet* 23. *q.* 4. & *c. In Scripturis* 8. *q.* 1. sed etiam cautum fuit ne valeat illius electio qui ante ipsam factam suum eidem præbuit assensum, *cap. Post Petitam, de elect.*; item si facta fuerit adhibito priùs colloquio cum eligendo, vel cum eius amicis *cap. Per Inquisitionem*: vnde cassata fuit, & propter ambitionem corruit electio in Abbatem illius qui Monachus factus est cum promissione quod futurus esset Abbas, *cap. Cum ad nostram*; & *c. Cum officij, eodem titulo*. Imò etiam reprobatur dispensatio per Superiorem Monacho indulta, vt possit consentire Electioni de se faciendæ tanquam parans viam ambitioni *c. fin. de Elect. in Clem.* Quæ omnia cōfirmari possunt tū ex Apostolo *Hebr.* 5. nemo debet honorem sumere seu petere nisi vocatus tanquam Aaron: tum ex illo Gregorij magni Siagrio Episcopo, & relato *prima quæst. sexta*, sicut is qui inuitatus renuit, quæsitus refugit, sacris est altaribus admouendus; sic qui vltro ambit, vel importunè se ingerit, est procul dubio repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora conscendere, qui agit,

nisi

nisi vt crescendo decrescat ? Quicumque desideraverit Primatum in terra, inueniet confusionem in cœlo. *De ambitione Regularium egi in opere illo de Reformat. Regular. cap. 13. per totum, & in hoc 3. tom. verbo Ambitio.*

151 Venit deinde crimen Simoniæ, quod reddit ineligibiles eam committentes, ineundo pactiones illicitas per se vel per alios cum eligentibus vel aliis *capit. super eo de Elect.* Item, Sacrilegium facit ineligibilem, *capit. Venerabilem eodem titulo*; Imò & ab aliis legitimis actibus explodit, *cap. Nulli. 3. quæst. 4.* Item, nec falsarius litterarum Summi Pontificis; *capit. ad falsariorum de crimine falsi.* Item nec Regularis, *capit. Is qui, de sententia excommunicationis in sexto.* Item nec Schismaticus, nec hæreticus, nec Excommunicatus, nec Suspensus, nec Interdictus, nec Periurus, nec denique Reus alicuius criminis eligi potest, propter quod Electio facta irritanda foret. Ex quibus omnibus satis deduci potest, bonum nomen vndequaque necessarium esse illi qui debet eligi ad Prælaturam, imò & ad Officium qualificatum. *De huiusmodi defectibus, pro quibus aliqui sunt ineligibiles ad dignitatès dixi tom. 1. cap. 15. num. 25. & num. 28. & sequentibus & dicam infra verbo Prælati, ac de illis Summistæ omnes verbo electio.*

152 Verum apertiùs patebit hæc veritas, si manifestum fiat non tantùm eligibiles esse illos solos qui sunt idonei & probi, sed etiam illos ex obligatione stricta præferendos esse qui sunt digniores, meliores & magis idonei, sicut apertè docent communiter omnes post Iura Canonica, Concilia, Patres, rationem, Iusque ipsum Naturale. Equidem scio glossam multis in locis asserere sufficiens esse si dignus eligatur, *vt in capitulo Constitutis de Appell. & capitulo licet octauo quæstione prima* & alibi. Verùm soluitur hæc difficultas dicendo glossam id solùm ita voluisse, vt electio de digno facta non sit irrita ipso iure, nec veniat irritanda, quamuis illicitè peracta sit; namque multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, *de Regulis Iuris in sexto*; vel etiam addendo illius authorem tunc nondum vidisse quæ postea definita sunt à Conciciliis & Summis Pontificibus. Vide dicta *tomo primo capitulo 15. numero 12. 13. 14. & 15. & supra verbo Beneficium num. 13.*

De Digniore Eligendo.

153 Vt autem inconcussè stabiliatur hæc Doctrina, profero imprimis Concilium Tridentinum *Sess. 24. capitulo primo de Reform.* vbi sic dicitur, omnes & singulos qui ad promotionem præficiendorum quodcumque ius quacunque ratione à Sede Apostolica habent, aut alioquin suam operam præstant, monet sancta Synodus eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curauerint. Quod quidem Decretum de omnibus intelligi debet, qui curam animarum suscepturi sunt, tamque de Prælatis Regularibus qui potestatem quasi Episcopalem habent, hoc est similem iurisdictionèm in sibi subditos, quàm de ipsis Episcopis. Vide dicta *locis relatis, & Sigismundum de Bononia de Electione Prælator. cap. 5. per totum.*

154 Profero deinde *capitulum primũ vt Beneficia Ecclesiastica sine diminutione conferantur*, vbi scribit Innoc. III. cuidam Episcopo, non ex affectu carnali sed discreto iudicio debuisti Ecclesiasticum Officium & Beneficium in persona magis idonea dispensare. Quod confirmat Trident. *capitulo 18. sess. citata*, vbi agendo de substitutione Parochi in locum defuncti per concursum & examen eorum qui se præsentauerint, sic dicitur, ex his Episcopus eum eligat quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illi & non alteri collatio Ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre. Attexo etiam Decreta Clementis VIII. pro Reform. Regula-
rium; necnon Vrbani VIII. sicut Innocentij X. 155
in Bullis & Constitutionibus recentioribus nostri Ordinis; Quibus in omnibus præcipitur non solum vt Electores eligant magis idoneos & probiores ad bonum Religionis promouendum & conseruandum; sed etiam constituitur vt Præsidentes Electionibus faciendis, præcipiant Electoribus in virtute sanctæ obedientiæ, eosdemque iurare faciant expressè, quòd quisque feret suffragium, & eliget secundum Deum & in conscientia quos probiores & magis idoneos iudicauerint; voluntque insuper prædicti Pontifices tale iuramentum semper inclusum intelligi in præcepto Præsidentis, etiamsi expressè non pronunciaretur. *Circa hæc dico, quod ea quæ habentur in Decretis Clement. VIII. & Vrbani VIII. à me relata sunt to. 1. p. 2. Summa c. 12. cap. 12. num. 33.* Vide Sigismundum de Bononia *de elect. Prælator. dub. 26. num. 3. & 4. & etiam quæ dixi tom. 1. cap. 15. num. 12. & 13.*

Adiungo insuper Diuum Hieronymum *capit. Li-* 156
cet supra citato, qui sic ait, in ordinando Sacerdote requiritur, vt qui præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, eligatur; Quod similiter confirmat Leo Papa relatus *capit. Metropolitano distinct. 63.* Imo in Concilio Basiliensi *sess. 12.* extat sanctio con-
firmata à Martino V. vbi Electores iubentur iura- 157
re se electuros quem nouerint digniorem. Nec dubium est idem tenuisse prorsus sanctum Doctorem *2. 2. quæstione 63. articulo secundo ad tertium* vbi dicit esse peccatum, & quidem acceptionis personarum contra Iustitiam Distributiuam, si non eligantur digniores; sic vero habet, quantum ad hoc quòd Electio impugnari non possit in foro iudiciali, sufficit eligere bonum, nec oportet eligere meliorem, quia sic omnis Electio posset habere calumniam. Sed quantum ad conscientiam eligentis, necesse est eligere meliorem vel simpliciter, vel in comparatione ad bonum commune, quia si potest haberi aliquis magis idoneus erga aliquam Dignitatem, & alius præferatur, oportet quòd hoc sit propter aliquam causam, quæ quidem, si pertineat ad negotium, quantum ad hoc erit ille qui eligitur magis idoneus; si verò non pertineat ad negotium id quod consideratur vt causa, erit manifeste acceptio personæ, & eo maius peccatum quo spiritualia temporalibus præstát. Quod ipsum confirmat *quæst. 185. artic. 3. in corp.* ex diuo Augustino circa *Illud Iacobi secundo*, fratres mei nolite in personarum acceptione errare, nam & Samuel 1. *Reg. 9.* de Saüle in Regem electo testatus est, quia non erat alius melior illo in Israel; & Christus voluit à Petro diligi plusquam à cæteris, antequam ipsi Primatum Ecclesiæ confideret; hoc est maiori perfectione pollere quæ maximè consistit in charitate.

Ex iis facile est inferre, primò non posse tutũ esse in 158
conscientia, qui cognoscendo digniorè deserit eundé, vt dignum eligat; nãque frustra Iura, Concilia, Pontifices, & Patres terminis cõparatiuis vsi fuissent, si sola

dignitas in eligendo sufficeisset, nec vlla ratio debuisset haberi maioris dignitatis. Item, frustra condemnarent peccati mortalis Electores qui non præferunt digniores. Frustra similiter solemne iuramentum interponeretur de præferendo digniore, nisi secundum intentionem Ecclesiæ fieret, cui sese conformare tenentur qui iurant in hac parte, cum tale iuramentum sit de re bona, proindeque licita, imò meliore & obligatoria, 'prout declarant Patres & Concilia. *Vide pro hoc puncto quæ dixi tomo primo summ. capitulo 15. numero 14. &* Laymannum *in quæstionibus Canonicis de elect. capit. 6. quæst. 82. & sequentibus, ac* Sigismundam *supra dub. 32. & 33.*

159 Secundò infert eum qui præfert eligendo dignum meliori, esse reum periurij contra iuramentum, infidelitatis sacrilegæ & iniustitiæ contra Religionem. De periurio patet ex dictis; de iniustitia etiam certum est propter Ius quod sibi retinet Ecclesia & Religio vt sibi eligantur ministri, non quidem ex affectu proprio, & interesse priuato eiigentium quod semper in ruinam adduxit statum Ecclesiasticum, Ordinesque Religiosos; sed ex discreto zelo boni communis, quod efficaciùs procurari non potest, quàm si aptiores eligantur ad regimen & progressum illus. Denique patet etiam infidelitatem sacrilegam committi contra corpus mysticum Regligionis; nam ex vna parte habet illa in animo promouere Religiosos ad perfectionem semper quantùm poterit eminentiorem; ex altera, non potest id ipsum præstare nisi ministerio suorum Officialium, quos requirit à suis Religiosis per viam Electionis, vt eò sint amabiliorea singulis; ex quo concluditur nihil grauius contra fidelitatem Religioni debitam committi posse ab Electoribua, quàm si denegentur illi qui sunt magia idonei; minúsque capaces promouendo bono, maximè spirituali subintrudantur loco meliorum. Nihil item iniquius contra charitatem fraternam, denegando fratribus Superiores illos; qui possunt efficacius illis adiumentum præbere pro amplectenda magia ac magia virtutum excellentiorum praxi, maiorique semper consequenda perfectione. At potest esse dubium,

In quo sit perpendenda maior illa Dignitas.

180 Dico perpendendam esse ex moribus, doctrinâ & prudentiâ, *capit. cum in cunctis de elect.* nam quod spectat ad ætatem mensuranda est secundum diuersas statuum ordinationes, quamuia ad trigesimum annum communiùs in iure reducatur. Quoad mores, seu sanctitatem, ea consistit aut in virtutum praxi continua & exemplari, aut in orationis ac pietatis exercitio, aut in singulari mortificatione carnis & spiritus; quæ omnia certum est conferre multum in modum ad sanctitatem veram, quæ tamen dignosci non potest, nisi per illos actus externos, cùm in statu gratiæ & charitatis, vel etiam in puritate interna consistat. Quoad scientiam, ea potest esse vel communis, vel eminena: maximè verò requiritur Theologica & Canonica, vt Superior per illam instruere, per hanc dirigere valeat; per illam mores excoluntur, & intellectus in rebus fidei collustratur, per hanc conduntur leges, malum arcetur, & bonum promouetur. Quoad Prudentiam, rectè dicitur rerum Magistra per experientiam illarum, tantúmque differt à scientia speculatiua, quantùm musica solà mente concepta, diuersa existit à cantu numeris omnibus absoluto. *Pro hoc etiam videndi authores relati, &* Samuellius *de elect. pag. 165. & sequenbus.*

His positis, certum est Prælato non sufficere bo- 161
nam conuersationem, & morum honestatem, nisi
sit etiam scientia commendabilis *capit. nihil est de
elect.* vnde *capit. qualiter post obitum* statuitur non
posse eligi illum qui non habet suffitientem scien-
tiam statu ad quem eligitur, imò nec acceptare po-
test qui sic electus est, ne se periculo exponat erran-
di in regimine; non est enim sine culpa qui rei quæ
ad ipsum non pertinet, se immiscet, id est cuius
capax non existit, *de Regul. iuris in 6.* nam igno-
rantia mater est cunctorum errorum, maximéque
vitanda in Prælatis qui docendi officium suscipiunt. 162
capit. ignorantia 38. distinct. proinde non licet il-
lis Canones ignorare, vt nec quidquam facere
quod Patrum possit Regulis obuiare, *capit. nulli
Sacerdotum eadem distinct.* vnde triplex Officium
videtur impositum Prælato iuxta illud 1. *Timo.*
4. attende lectioni, exhortationi & doctrinæ; Ni-
mirum ait Diuus Hieronymus, *in capit. 8. Leui-
tici* discere legendo, docere prædicando, & orare.
Denique præter Sanctitatem & scientiam requiritur
etiam in Prælatis aliqua negotiorum temporalium 163
discretio, vt prudentia illorum familiæ ipsis com-
missæ conseruentur indemnes, & necessaria cui-
que tribuantur; vt patet *ex distinct. 39.* vnde Pau-
lus vult Episcopum esse prudentem, nec sub no-
mine simplicitatis excusare oportet stultitiam Sa-
cerdotum subditis periculosam *distinct. 37.* sed
coniungenda prudentia innocenti Simplicitati: ha-
bere quippe debent Prælati Simplicitatem colum-
bæ, ne cuiquam machinentur dolos, & Serpen-
tis astutiam, ne aliorum supplantentur insidiis *ca-
pit. ex merito 16. quæst. 1.* Non sufficit ergo lectio
cum oratione, sed oportet manum admouere dis-
pensationi, & necessitatem patientibus succurrere.
*De hac scientia pro Prælatis requisita dicam infra
verbo Prælatus Regularis num. 3.* & tractat de ea Si-
gismundus relatus *dub. 63.*

Iam verò ad quæstionem respondendo dicendum 164
est, digniorem illum esse Prælaturâ, qui Doctior, Sanctior & Prudentior existit, non tamen absolutè & simpliciter, sed per respectum ad Præfecturam ad quam assumitur, vtilior & aptior existit, quamuis alius absolutè melior illo reperiatur: vnde fit vt maximè sit habenda ratio locorum, personarum & temporum; nam quoad loca sunt in quibus 'plna exigitur scientiæ Theologicæ, alia quibus maior cognitio doctrinæ canonicæ; ac similiter de temporum varietate iudicandum est. Nihilominus quod spectat ad personas Religiosas, quæ non minùs spiritualiter regi debent, quàm temporaliter prouideri, propter quod committitur Prælatis earum duplex administratio in spiritualibus & temporalibus, existimo prudentiam quidem communem in rebus temporalibus pertractandis esse sufficientem, vtpote quæ iuuari potest aliorum consilio & industriâ: singularem autem in rebus spiritualibus peritiam, necnon vitam prorsus exemplarem esse necessariam; & hanc quidem propter rationes Capitulo super. satis insinuatas: illam autem tum pro iuuandis illis qui iugiter aspirant ad perfectiorem sanctitatem, tum pro subleuandis aliis qui vel humana infirmitate, vel tentationum violentia ad ima descendunt; siquidem parùm aut nihil vtilitatis fere perciperet status Religiosus à Prælatis, si sola temporalium

admini

administratione, vel amplificatione, vel etiam aliquali externa & sensibili Religiosæ sanctitatis apparentia, se satisfecisse crederent Religionis & eligentium votis.

265 Ex his patet nec doctrinam absque sanctitate & prudentia; neque sanctitatem absque doctrina sufficere Prælato, vt censeatur electus secundum mentem sacrorum Canonum: similiter scientiam illius complecti debere imprimis Theologiam vtramque ad docendum, nec non sufficientem Iuris Canonici peritiam ad dirigendum, præcipiendo, prohibendo, puniendo, dispensando, & rationabiliter obligando: insuper non mediocrem rerum spiritualium interiorisque vitæ notitiam, quatenus ægros sanare, bene valentes corroborare, languentes exsuscitare valeat mediis ad vitã spiritalem conducentibus. Patet insuper sanctitatem Prælato necessariam eo fore maiorem, quo erit profundiùs radicata in solida praxi virtutum interna magis quàm externa; quam etiam sustentet firmiter iugis legis Dei meditatio, inordinatorumque motuum perpetua mortificatio.

166 Quòd si quis minùs doctus in prædictis, sed magis sanctus; aut vice versa reperiatur in alio minor sanctitas cum maiore scientia; vel etiam in aliquo excellens insit prudentia cum minore doctrina & perfectione; Quæstionis est quisnam illorum cæteris præferri debeat? Certè decidendum erit ex consideratione circumstantiarum adiacentium: nam alicubi præferenda erit doctrina sanctitati, aliàs contrà: imo interdum sola prudentia vtilior esse poterit, modò tamen non omnino desit sanctitas, nec vitæ bonus odor in Prælato; Tunc siquidem pro digniore reputabitur qui erit vtilior pro tempore, loco, & personis. Atque hæc sufficere debent tum pro sedandis eligentium conscientiis, quando bona fide procedunt, solam Religionis vtilitatem attendentes; tum vt appareat vniuersaliter vera nostra positio de digniore semper, & vbique præferendo minùs dignis in Prælatorum electionibus: quod adeò verum existit vt ipsa ratio naturalis id euincat; nam qui digno electo digniorem prætermittit, personarum rationem habet, non autem Ecclesiæ: fidem suam non exoluit, quandoquidem negotium Religionis maximi inter cætera momenti non administrat meliori quo possit modo; imo & contra rectam rationem agit, quæ dictat in electionibus eligendum esse quod melius est, prout agnouerunt ipsi Ethnici dicentes, electionem rectam à virtute fieri, & circa id quod melius est versari. *De hoc etiam puncto legendi authores relati.*

CAPVT IV.

De formâ Electionis faciendæ.

167 NON est dubium quin primis temporibus fuerint electi Prælati cum testimonio populi, quem ritum *ex Actorum 1. 6. & aliis cap.* desumptum, Ecclesia diu seruauit, non quòd crederet Christum id iussisse, sed quia sequi voluit Apostolorum exemplum, ideoque sanciuit, ne sine populi suffragio, aut saltem testimonio & assensu, Ecclesiarum Præfecti eligerentur; tum vt Pastor inuitis ouibus non præficeretur, tum vt ab ouibus magis amaretur, & celeretur. Verùm decursu temporum ex Decretis eiusdem Ecclesiæ, reseruatæ sunt Electiones solis Clericis, maximè Religiosis respectu Abbatum & aliorum Præpositorum; qui mos adhuc retinetur.

Vt autem exerceatur debita forma, sic statutum fuit ab Innocentio III. in Concilio Generali Lateranensi, & habetur *titulo de elect. Quia propter diuersas electionum formas, quas quidam inuenire conantur, & multa impedimenta proueniunt, & magna pericula imminent Ecclesiis viduatis, statuimus, vt cum electio fuerit celebranda; præsentibus omnibus qui debent & volunt & possunt commodè interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secretè & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis redacta mox publicent in communi, nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto; vt is collatione habita eligatur, in quem omnes vel maior & sanior pars Capituli consentit: vel saltem eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Ecclesiæ viduatæ prouideant de Pastore; aliter electio facta non valeat, nisi fortè communiter esset ab omnibus, quasi per inspirationem absque vitio celebrata. Qui verò contra præscriptas formas eligere attentauerint, eligendi ea vice potestate priuentur.* Huc vsque Decretalis; ex qua triplex elicitur forma eligendi, prima per scrutinium; secunda per compromissum; tertia per quasi inspirationem diuinam; Quibus etiam adiici potest quarta quæ mixta sit ex scrutinio & compromisso. 168

Fit electio primo modo, cùm vocatis vocandis, & præsentibus illis qui volunt & possunt & debent adesse, tres scrutatores de gremio, specialiter ad hoc electi secretò perquirunt à singulis gremialibus sua suffragia, quæ sigillatim in scripturam redacta statim denunciant publicè, quo facto nequeunt electores variare *capit. Publicato de elect.* tum collatione habitâ votorum censetur electus, in quem maior pars collegij consenserit. 169

Secundo etiam modo celebratur electio, cum plures eliguntur à toto gremio, in quos deuoluitur tota potestas eligendi Prælatum; in hac autem forma necesse est compromissarios diligenter custodire fines compromissi, atque ex omnium Gremialium arbitrio esse constitutos, nullo prorsus repugnante, alioqui foret irritum quidquid agerent. 170

Denique per inspirationem fit Electio cum Electores nulla præcedente deliberatione, quasi Diuini Spiritus impulsu excitati, simul omnes in vnum repente consentiunt, nominant & eligunt; ad quod similiter requiritur, ne vnus quidem sit discors ab illo consensu. De his formis electionis Canonicæ multa dixi *tomo 1. cap. 15. num. 11. & tom. 2. cap. 12. à num. 26.* ac supra in hoc verbo Electio quoad Regulares *num. 2. 3. & 4.* 171

Prædicta Decretalis explicatur fusius.

Debet itaque primò inchoari Electio per tractatum inter Electores, non qui sit conuentionalis aut conditionalis, pactionalis & ambitiosus de tali aut talibus nominatim eligendis, sed tantùm consultorius, scilicet nominando plures, proponendoque illorum qualitates & virtutes, nihil tamen priuatim de vllo determinando, vt postea quisque eligentium possit iudicium certius apud seipsum ferre de digniore eligendo. Ita Petrus Gregorius *cap. 15. de Elect. ex Glossa super cap. in nomine Domini distinct. 23.* aitque non valituram Electionem, si non permitteretur eiusmodi tractatus, quemadmodum non probatur alienatio rerum Ecclesiasticarum, nisi præcesserit de alienatione tractatus; quod colligit *ex capitulo in* 172

173 *in Genesim de Elect.* Aduerte tamen tractatum de quo loquitur, esse collationē illam quæ iuxta Decretalem nostram debet comitari scrutinium vbi per scrutinium eligitur; nos verò loquimur de tractatu, quem multis etiam diebus posse fieri dicimus ante electionem; in quo fit discussio eorum quæ facienda sunt sine vlla tamen conclusione; estque proinde præparatio ad electionem, qua nominantur vtrinque plures, qui digni videantur electione, & fit collatio nominatorum personæ ad personam & meritorum zeli ad zelum *cap. Cumana de elect.* Nec dubium est id licitè posse fieri, quandoquidem viuente etiam Papa haberi potest tractatus consultorius de substitutione summi Pontificis *cap. si transitus distinct.* 79. Verùm difficultas est seu periculum in modo simul tractandi, vt bona proximi existimatio non iniustè pertractetur, eaque detegantur quæ in
174 perpetuo secreto delitescere necesse foret. Namque de virtutibus & qualitatibus bonis in illo tractatu agendum est, non verò de malis & vitiosis, nisi forte Religioni detrimentum allaturæ essent, si non reuelarentur Electoribus; tunc enim officium charitatis & iustitiæ ad bonum commune exposcere videtur, vt per secretam admonitionem edoceantur illi, quos lateret necessaria notitia vitiusfarum qualitatum, quæ bono Religionis officere possent, modò tamen sint in comperto, & non solùm in dubio: quo tamen etiam probabili existente, certè non dubito, quin tunc etiam reuelari possent, quantum necesse est, vt Religio seruetur indemnis, & non exponatur periculo peruersi regiminis: peccarent autem grauiter electores, si quæ incerta sunt pro certis exponerent, aut eiusmodi reuelationibus ad alium finem vterentur, quàm vt Religionis bonum intemeratum custodiretur: item si plura detegerent quàm necesse sit, hoc est, vel ea quæ sunt extra rem, vel quæ audita sunt à personis quæ fidem non merentur, vel ex rumore vago processerunt, vel ita correcta sunt; vt nullum ampliùs subsit periculum damni alicuius incurrendi. *Id quod dicit iste auctor de tractatu consultorio de eligendo summo Pontifice Papa viuente, videtur esse contra Bullam.* Cum secundum *Pauli IV. & ideo moderandum.*

175 Nihilominus cauendum est attentissimè, ne sub specioso prætextu inuicem tractandi de personis eligibilibus, subintroducatur praxis ambitiosæ subornationis inter electores, tam pro seipsis quàm pro aliis, namque fieri posset non minus efficaciter precibus & promissionibus importunis, necnon reuerentiali metu, quàm pretiu & violentia extorqueri; quod totum ita districtè prohibitum est à
176 Pio V. *in Bulla quæ incipit Pastoralis officij data Romæ apud Sanctum Petrum die* 28. *Maij* 1551. vt excommunicationis summo Pontifici reseruatæ sententia, vocisque actiuæ & passiuæ priuatione perpetua coërceat eos, qui in electionibus, vel ante eas per sex menses, pro se vel pro alio subornauerint. Atque vt distinctiùs elucidaretur illa prohibitio, factum est consequenter in quadam Con-
177 gregatione Cardinalium Statutum authoritate Apostolica confirmatum cuius tenor est, *Quia ex mutuo colloquio Collegialium nonnulla oriuntur in electionibus incommoda, propter quæ huiusmodi electiones indebite præter Ius & æquum celebrantur; Nos volentes huiusmodi dispendio obuiare, præsentis constitutionis tenore statuimus & ordinamus, quod nullus Collegialium, in electionibus tractandis vel faciendis, quempiam alium precibus, subornationibus, siue quouis alio quæsito colore ad præstandum suffragium siue votum alicui, alliciat, nec super huiusmodi suffragio præstito vel præstando cuipiam personæ votum suum aperiat, siue referat; quod si quispiam huic nostræ constitutioni contrauenerit, sententiam excommunicationis incurrat ipso facto, volumusque hanc nostram constitutionem ligare & locum habere in foro conscientiæ. Vide etiam decreta Clemen. VIII. & Vrbani VIII. quæ refero tomo primo capitulo* 15. *numero* 12. *&* 13. *& tomo secundo cap.* 12. *num.* 33. 178

179 Porrò non debet videri mirum quod tam rigidè puniantur ab Ecclesia subornantes & ambientes tam pro se quam pro aliis; namque sicut temeritatis ac superbiæ peccatum incurrit, quod est scaturigo cæterorum, qui pro se: sic inmuniose præfert iudicium proprium cæteris omnibus, eosque libertate sibi à naturâ & Ecclesiâ concessâ priuare præsumit, qui pro aliis importunè ambit & subornat; suadendo sæpe illum fore digniorem, qui vel est indignior omnibus, vel saltem minùs dignus. Cæterùm, quo fine tot orationes, mutationes Diuini Spiritus, inclamationes auxilij Sanctorum, humiliationes fidelium ac Religiosorum coram Deo, mortificationes etiam carnis, rigidique silentij obseruationes, Missarum denique sacrificia, & alia pietatis opera præmittuntur electionibus, prout passim præcipitur in Conciliis, sacris canonibus, Ordinum constitutionibus; si vt vnius ambitioni satisfiat, electores omnes, vel saltem maior pars illorum coarctentur suasionibus dolosis, allegationibus falsis, precibus ac promissionibus importunis, vel etiam minis ac terroribus, ad eligendum eum de quo nec etiam cogitassent, si nullus eos subornare contenderet? Confecta quippe res est per ambitum antequam cœpta, ac sæpe proclamant ipsi extranei, quem prætendunt ambientes eligendum, priùs quàm de ipsa electione pertractare debuissent. Ergo vt præambula illa deuotionis & pœnitentiæ opera sint vtilia fini prætento, expedit quidem eligentes simul colloqui tempore opportuno de qualitatibus eligendorum, deque personis illis quibus eas præfulgere pluis minùsue compertum est, vt inuicem edoceantur illa circa quæ fortè patiebantur ignorantiam inuincibilem. At posito sufficiente de his colloquio, necnon consilio super prædictis habito, superest demum, vt Diuino Numini, sanctoque ipsius flamini suus reseruetur locus, & 180 opus proprium, quod est determinare efficaciter per lumen infusum eligentes, ad illum præferendum absque vlla alia consideratione, quam debitæ Deo & Ecclesiæ ac Religioni obedientiæ, qui hic & nunc coram Deo & in conscientia iudicatur futurus melior & vtilior loco, tempori & personis, proindeque dignior cæteris censetur moribus, doctrina & prudentia. Quia verò perrarum est, vt prima in electione maior pars electorum, modò subordinati non fuerint, concordet in eadem persona, sequitur vt vicibus consequentibus, eodem Spiritu sancto affulgente, illi ex electoribus qui minùs conuenerint prima vice cum aliis, sese postea adiungant maiori parti, si modò feratur ista circa personam quæ appareat magis idonea. Quinimo 181 dixerim licitum esse, interdumque expediens, vt aliqui electores præferant minus dignum, de facto tamen dignum, alteri digniori, nimirum si videsint esse necessarium ad impediendum, ne indignus eligatur; nam ex duobus malis minus subeundum est, vt maius euitetur, sicut membrum corporis amputatur, vt vita totius incolumis euadat. *De hoc tamen vide quæ dixi t.* 1. *c.* 15 *n.* 14. *& Sigism. de Bononia dub.* 37. 52.

52. & 61. ac Samuellium pag. 180. & sequentibus.

Absentes ad Electionem vocandi.

182 Per Regulam iuris, quod omnes tangit, debet ab omnibus, approbari *in 6.* & ex ipsa Decretali *Quia propter*; euidens est vniuersos qui habent ius eligendi, vocandos esse, vt electioni possint interesse, si velint; nam omissio vnius tantùm in hac parte redderet irritam electionem *cap. in Genes. c. Quod sicut, &c. Cum inter vniuersas de elect.* nisi tamen ille qui vocatus non fuit, ratam postea vellet electionem, quod est in eius arbitrio, vt deinde confirmetur vel infirmetur à Superiore. Non diffiteor, tamen introduci posse morem, vt absentibus non vocatis electio valeat, prout docet Panormitanus *in cap. ceram. & cap. Cumana de elect. Vide quæ dix. tom. 1. cap. 15. num. 8. & supra num. 5. cum authoribus* ibi relatis.

183 Porrò si vocatus legitimè impediatur, de iure poterit Procuratorem suo loco constituere, potestatemque plenariam illi tribuere suffragium ferendi suo nomine, vel ipsi determinatè nominando eum in quem velit suffragari, vel etiam eius arbitrio remittendo. Debet tamen eiusmodi Procurator constitutus esse de corpore Capituli, vt dicitur in
184 fine Decretalis præfatæ, & haberi Procuratorium speciale, namque generale non sufficeret in re tanti momenti tamque specifica; Nihilominus Capitulum ex benignitate posset acceptare extraneum ad suffragandum pro absente, non potest tamen ad id cogi *c. Si quis iusto de elect. in 6.* Quod si absens constituere nequeat Procuratorem de Capitulo, non sequitur inde quod votum suum per litteras transmittere valeat, vt notant Doctores *in cap. prædictum*
185 *si quis iuste.* Si verò præsens existat in loco mansionis vbi fit electio, sed ægrotat in lecto, debet haberi pro præsente, ad illumque mittendi sunt aliqui de Gremio, vt illius suffragium petant, nisi malit ipse cedere iuri suo, quod potest quilibet extra necessitatem, vel constituat Procuratorem, vt prædictum est. Aduerte autem vnicum esse constituendum, nam si plures existant, vnusquisque illorum erit in solidum, & qui primus occupauerit, dare suffragium valebit. Quòd si plures non in solidum Procuratores absens instituerit, nullus admittetur, quia possent sua vota in diuersos dirigere, ita vt res exitum non haberet, *cap. si quis iusto*, supra. Cæterùm aduerte quod si absens Procuratorem instituendo nominauerit illi eum quem vult eligi, te-
186 netur Procurator insistere tali nominationi, quamuis pro sua parte remaneat liber, vt proprium ferat suffragium in quem voluerit; si autem plenam ei contulerit Procuratori libertatem nominandi quem voluerit, tunc ipse Procurator tenetur eumdem nominare tam pro alio quam pro se, nam idem iuramentum non potest proferri circa diuersa, nec idem iudicium esse respectu oppositorum, qualia sunt esse digniorem & minus dignum. Denique constat pro primâ vice tantùm Procuratori nominari posse illum in quem debeat suffragari, nam si ea vice non concludatur electio, constat liberum esse debere Procuratorem ex ipsa rei natura, vt electio ad finem perducatur. *Pro hoc puncto videnda quæ dixi supra in dubio speciali de huiusmodi procuratoribus designatis ab electoribus absentibus.*

In quo differat Electio Regularium à formâ Decretalis, Quia propter.

Præsupponendum est formâ capitis. *Quia propter*, 187
ita vniuersaliter sequendam esse pro diuersitate modorum ibidem contentorum, vt nullus eorum qui eligendi potestatem habent ab illa dispensetur, nec etiam Religiosus status, quamuis aliquid contrarium contineri videatur in Concilio Trid. Namque superadditum potiùs prædictæ Decretali censendum est pro maiori cautela, vt mox patebit, quàm diuersum ab eadem. Itaque posita regula iuris, quòd vbi non excipit aut distinguit lex, nec nos excipere aut distinguere debemus Dico Religiosos ipsos obligatos esse sicut cæteros ad tenendam formam Decretalis prædictæ, tam quoad electionem per inspirationem, aut per compromissum, quàm per scrutinium. Verùm quia visum est Ecclesiæ vniuersali, secreti sigillum non claudi sufficienter per viam simplicis scrutinij, eoque detecto, vt facilè reuelari potest à scrutatoribus, qui receperint ex auditu suffragia, quod de facto creabat infinita iurgia &, odia & lites, aliaque peiora inter Religiosos; idcirco Concil. Trident. *Sess. 25. cap. 6. de Regul.* superaddendo prædictæ Decretali, sic sta- 188
tuit. *In Electione Superiorum quorumcunque Abbatum temporalium, & aliorum Officialium ac Generalium & Abbatissarum atque aliarum Præpositarum, quò omnia rectè & sine vlla fraude fiant, in primis sancta Synodus districtè præcipit, omnes supradictos eligi debere per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur, nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores aut alios quoscumque Titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces & suffragia absentium supplere. Si verò contra huius Decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit, & is qui ad hunc effectum se in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiserit, deinceps ad omnia Officia in Religione obtinenda inhabilis existat, facultatesque super his concessæ eo ipso abrogatæ censeantur, & si in posterum aliæ concedantur, tanquam subreptitiæ habeantur.*

Circa quam constitutionem, Aduerte primò, ex 189
illa sicut & ex aliis particularibus constitutionibus supplendum esse quod deficit in Decretali *Quia propter*, tam pro maiori secreto, quàm aliis circumstantiis, ita tamen vt concordent iura iuribus, sicque hoc Decretum superadditum sicut & alia quædam postea proferenda, est propriè supplementum iurium antiquiorum & vniuersaliorum, quæ ita coarctari debuerunt circa Regulares.

Aduerte secundò, in Electionibus Regularium 190
ita strictè ac tenaciter secretum præcipi, ne duo grauissima damna ex illius reuelatione consequantur. Primum est, grauissimi peccati inobedientiæ contra Ecclesiam, quod euitari non potest quocunque tandem modo reuelentur suffragia, siue ab ipsis suffragantibus, siue ab aliis qui certam aliquam de suffragiis latis habent notitiam; vnde tutius erit Electores scripturam confingere, & strictissimè prohibitum est scrutatoribus sub pœna periurij reuelare, si contigerit eos alicuius schedulæ scripturam discernere. Censeo demum similiter prohibitum, ne quisquam diuinare contendat per varias coniecturas, quinam suffragia dederint tali vel tali, ac ne ipse electus cogitet etiam de iis quorum vota non habuerit; siquidem hæc omnia

& singula directè tendunt contra intentionem Eccle-
lesiæ, quæ vult absolutè nomina eligentium nusquam
publicari nec discerni, quo pax & vnanimitas fir-
mior inter Religiosos custodiatur; atque ibi latet
vitium curiositatis indiscretæ, amorisque erga sei-
psum inordinati, quo inficitur ille qui vellet omnium
suffargiis electus esse; sicque sese imprudenter expo-
nit & alios alienationibus animorum mutuis, dif-
fidentiis & cæteris grauioribus. Secundum est, quod
secreto non custodito irrita redditur electio, quod est
contra iustitiam legalem & bonum publicum Reli-
191 gionis, quod tamen intellige de reuelatione publi-
ca per culpam Capituli, nec facta eo fine malo ab
aliquibus priuatis vt irritetur, alioquin valida; nam
aliàs Decretum istud faueret malitiæ priuatorum,
qui Electionem validam possent sua reuelatione ma-
192 litiosa irritare. Adde insuper creari à reuelatoribus
illis occasionem scandali respectu pusillorum, & scru-
puli respectu Electorum, quod culpâ vacare nequit.
*De hoc secreto pro electionibus necessario plura dixi ex
variis Doctoribus tomo primo part. 1. capitulo 15.
num. 17. & part. 2. cap. 12. num. 34. & supra nu-
mero 11. vbi etiam de aliis DD. de hoc puncto tra-
ctantibus.*
193 Aduerte tertiò, non obstante hoc Decreto, vali-
dum adhuc esse vsum Procuratorum in electionibus,
prout antea declaratum fuit; supplementum enim
illud absentium ibi prohibitum non debet intelligi
respectu Procuratorum, sed ratione habita ad Titu-
lares ibidem expressos, & districtè prohibitos; hoc
siquidem discrimen existit inter illos, quòd Procu-
ratores ab absentibus cum iure creantur *c. Quia pro-
pter; Et ex Regula iuris in 6.* qui facit per alium
perinde est ac si faciat per seipsum; at verò Titulares
dicti creantur à Superioribus electioni Præsidentibus
absque vllo iure, aut necessitate; sed ex sola inten-
tione multiplicandi vota, vt sic electio cedat secundū
illorum mentem. Vnde diligenter attendere debent
Electores; vt nunquam eiusmodi Titulares reci-
piant, quantumuis suadeatur ex legitima facul-
tate illos introduci: nam expressè Concilium de-
clarat talem facultatem, si exstat aliqua, subrepti-
tiam.
194 Similiter in eodem Concilio pro Monialibus sic
fuit constitutum *cap. 7. Abbatissa & Priorissa, & quo-
cunque alio nomine Præfecta vel Præposita appelle-
tur, eligatur non minor annis quadraginta, & quæ octo
annis post expressam professionem laudabiliter vixerit;
quòd si his qualitatibus non reperiatur in eodem mo-
nasterio, ex alio eiusdem Ordinis eligi possit. Si hoc
etiam incommodum Superiori qui electioni præest, vi-
deatur, ex iis quæ in eodem monasterio annum trigesi-
mum excesserint, & quinque saltem annis post profes-
sionem rectè vixerint, Episcopo vel alio Superiore con-
sentiente eligatur.* Tum quibusdam interjectis ad rem
nostram nihil conducentibus subdit, *is verò qui ele-
ctioni præest Episcopus siue alius Superior, claustra
monasterij non ingrediatur, sed ante cancellorum fene-
stellam vota singularum audiat vel accipiat.* Circa
quam constitutionem, Aduerte primo cum aliquibus
195 Doctoribus, quòd si Prælatus præsidens Electioni iu-
dicet non posse fieri Canonicè inter Moniales Ele-
ctionem ipso non intrante ob inquietudinem ipsa-
rum, & suspicionem subornationis votorum inter
ipsas ortæ, vel ob alias iustas causas à Superiore pru-
denter arbitrandas, tunc eidem licitum esse ingres-
sum apud moniales vt vota recipiat. Aduerte secun-
do, Statutis etiam priuatis monialium astringi illum
qui præest eorum electioni, nam expressè notatur in
fine capitis citati, quod in reliquis seruentur singu-
lorum Ordinum vel Monasteriorum constitutiones
siquidem contingere potest vt aliquid strictius con-
stituendum veniat pro custodiendo illarum secreto,
cùm aliunde mulieres à natura suspiciosæ sint, &
facile diffidant vbi locus non est. *De huiusmodi etiam
electionibus Momalium plura dixi tom. 1. cap. 26. &
supra verbo Abbatissa, vbi etiam refero authores de
hoc tractantes.*

Expenduntur cætera formam Electionis spectantia.

Ac primò circa scrutinij formam, propriè defini- 196
tur, secreta cuiusque sententiæ diligens & accurata
inquisitio, vt exinde percipiatur in scrutatoribus,
nihil commendabilius esse debere quàm secretum,
ideoque per scrutinium electio facta dicitur neces-
sitatis esse forma, eo quod vel vnico ex pluribus
Electoribus instante, vt Electio fiat hoc modo, cæ-
teri necessariò ad eam sequendam coguntur: duæ
verò aliæ formulæ dicuntur voluntatis, quia ne-
mo compellitur inuitus per illas ad Electionem
procedere, etiamsi maior numerus Electorum in
eas consentiat, cui vel vnus potest resistere, quan-
quam in aliis actibus Capitularibus major pars suf-
fragiorum vincat minorem. Porrò fide digni scru- 197
tatores censendi sunt contra quos nihil opponi po-
test, quod fidem illorum minuere debeat *cap. fin.
de Præsump.* Quoad officium scrutatorum præter
illa quæ desumenda sunt ex priuatis constitutio-
nibus, præterquàm quòd etiam iurati debent esse
illi in animarum suarum periculum, vt primò con-
stitutum fuit in Conc. Basil. ac deinde confirma-
tum à summis Pontificibus; in aliquibus certè apud
Regulares diuersificatur ab eo quod præscribitur *in
cap. Quia propter*, namque recipere solum de-
bent à Religiosis suffragia scripta in schedulis, il- 198
laque euoluere, legere & distinguere, vt deinceps ap-
pareat quot quisque vota habeat, quod tamen secre-
tum non minus inuiolabili præstare tenentur, quàm alij
qui sequuntur formam Decretalis. *De munere horum
Scrutatorum dixi nonnulla tom. 1. capit. 15. num. 11.
& tom. 2. cap. 12. num. 26. 27. & 28. & in meis con-
sultis.*
Differunt insuper in eo quòd non spectet ad il- 199
los declarare saniorem partem eligentium, nec no-
mine omnium eligere illum in quem major pars
consensit; sed istud ad Præsidem Electionis spectat,
illud verò sic tenendum est, vt maior pars semper
existimetur esse sanior propter secretum, quod
prohibet ne vnquam eligentium nomina publicen-
tur; vbi obiter nota nec Electores, nec scruta-
tores, nec suffragia Electionem perficere, sed Præ-
latum Præsidem qui nomine omnium eligentium
eligit eum in quem maior pars illorum conspirauit;
qua quidem declaratione facta, nemo amplius va-
riare potest, per Regulam iuris quòd nemo possit
mutare consilium in præiudicium alterius; vnde cæ-
tera omnia quæ præcedunt hunc Præsidis actum,
sunt solùm Electioni præambula, possetque duran-
tibus illis ante prædictum actum fieri aliqua varia-
tio ab Electoribus; post Electionem verò solum-
modò potent opponi contra illam, si casus ali-
quis rationabilis eueniat. Hinc fit vt apud Regula-
res non fiat collatio zeli ad zelum, nec meriti ad
meritum, quia statim maius esse creditur in eo qui
gaudet pluribus votis, quàm omnes alij iuxta nor-
mam cuiusque Ordinis. *De hoc etiam dixi eo tom. 2.
cap. 12. num. 28.*

Sequi

199 Sequitur insuper quod eodem tenore perficienda sunt omnia, quæ spectant Electionem, vsque ad vltimum eius complementum, ne contingeret aliqua deceptio, si differretur electionis publicatio, *cap. Cum post petitam de Elect.* vnde dicuntur in iure Electiones clandestinæ, quando non publicantur statim
200 ac fuerint celebratæ. Infertur denique vota in Electionibus absolutè danda esse, non verò conditionaliter, nec alternatiuè, nec incertò, siquidem *cap. 1. de Elect. in 6.* eiusmodi vota penitus reprobantur, & habentur pro non adiectis, proindeque ea vice priuantur eligendi iure, qui sic elegerunt, hoc est, nulla prorsus habetur ratio eiusmodi votorum, quemadmodum si non interfuissent in ea Electione, qui sic suffragati sunt; tuncque solum habenda erit ratio cæterorum, quæ absoluta existunt, nam ex puris consensibus celebratur electio. Vnde si quis V. C. scribat vel dicat, eligo talem si maior pars Capituli voluerit, vel si sanus existat, aut Regularitatem sequi possit, aut istum vel illum prout plura habuerit suffragia; hæc, siquidem omnia nihil efficiunt magis, quam si essent albæ schedulæ non scriptæ, quæ similiter nunquam debent impedire, ne procedat Electio *cap. Quod nobis de elect.* in his siquidem & aliis similibus iura interpretantur, voluisse eos qui sic suffragati sunt, renunciare iuri suo, quod quisquè potest facere extra necessitatem, vt postea dicetur; atque hoc totum fundatur inhac regula iuris in 6. actus legitimi non recipiunt conditionem neque diem, hoc est, à legibus ita introducti, qua-
201 lis est actus electionis ex locis citatis. *De his etiam, quæ hoc loco notat iste author, dixi tom. 1. cap. 15. numero 16. & 18. & plures DD. qui de hoc puncto egunt.*

202 Secundò circa formam compromissi notandum est, fieri quando viris prudentioribus committitur ab omnibus eligentibus cura & potestas Prælatum eligendi, quem digniorem & vtiliorem cognouerint, omnibus simul compromittentibus, se ratum habituros quidquid ipsi vice omnium hac in re fecerint. Aduerte vero sæpe etiam compromissarios eiusmodi teneri ad sic eligendum secretò, quando nimirum satis multi existunt, vt fit communiter in Definitorio Regularium, vbi propterea scribuntur vota secretò, nec minus obligantur tunc sigillo secreti, quàm in aliâ formâ supra declaratâ; vnde sequitur velut quarta species seu forma electionis, composita nimirum ex scrutinio & compromisso, quæ locum habere potest vtiliter in magno numero Capitularium, qui nimis multi existentes difficilius concordare solent, quàm si ad pauciores deuoluantur negotia tum electionum, tum alia, vt videre est apud Regulares qui per Definitores quasi per compromissarios exequuntur fere omnia in capitulis & Congregationibus. Quinimo certum est in vnicam personam compromitti posse à Gremialibus, si velint. *cap. si compromissarius cap. sicut, de elect. in 6.* Nec propterea necesse est illum assumi de gremio, sed vndecumque posse ex consensu omnium gremialium, vt sæpe factum est in Ecclesiâ Catholicâ pro electionibus summorum Pontificum. *De hoc puncto diffusè ego tom. 1. summa impressionis Lugdunensis capite 15. dub. 1. in Additionibus.*

203 Tertiò forma inspirationis Diuinæ potest esse duplex, nimirum per inspirationē simpliciter & immediatè à Deo factam, vel per quasi inspirationem simpliciter & immediatè à Deo factam, vel per quasi inspirationem Spiritus sancti. Primo modo fertur electus diuus Nicolaus ex laico in Episcopum, Beatus Seuerus assumptus ex lanificio in Archiepiscopum, Sanctus quoque Ambrosius ex Catechumeno in Prælatum. Secundo vero modo dicitur fieri, quando consentientibus omnibus, vno ore & sine contentione vnus eligitur, quemadmodum tempore Apostolorum electi sunt septem Diaconi, & ipsi Maiores Ecclesiæ elegerunt Paulum & Barnabam, namque concordia plurium in bono indicat præsentiam & authoritatem Spiritus sancti, vbicumque enim duo vel plures fuerint in nomine Christi Congregati, idem ipse in medio illorum se interfuturum promisit; sicut abest in schismate & discordia & colligationibus & monopoliis, ex quibus etiam sequi solent electiones perniciosæ eorum quos Deus non eligit sed permittuntur ab illo prout merita deposcunt, iuxta illud Oseæ 8. fecerunt sibi Regem & non per me, Principem & non per consilium meum; nam ipse qui potens est facere Angelos suos Spiritus, potest similiter habere ministros suos ignem vrentem, id est vltores infidelitatis & impietatis illorum qui eos elegerunt.

Pro complemento prædictorum, soluó difficulta- 204
tem quæ non raro contingit inter Regulares, siquidem præpediti sæpe scrupulis circa electiones digniorum, quos credunt se non posse satis tuto discernere, vel timore ne scriptura eorum internoscatur, vel quia nolunt concurrere ad eligendum, nec tamen audent id expressè significare, propter aliquam humanam considerationem, tunc mittunt in vrnam schedulam albam: alij etiam malitiosè pingunt ita difformiter, vt nemo homo queat talem scripturam legere vel potius diuinare; tunc enim si vellent electores iterare denuo suas schedulas, quantumuis monerent aut minarentur, vt nullus sic eos perturbaret in sua electione, non idcirco tamen cessaret occasio perturbationis, quandiu pertinaces forent alij in schedis similibus confingendis. Ergo quæstionis est, quale remedium huic morbo sit afferendum. Dico breuiter & certo tunc eiusmodi schedulas esse pro nullis reputandas, nullamque ad illas rationem habendam quemadmodum si volentes illi non interfuissent electioni, & iudicandum eosdem cedere iuri suo; quod non est dubium quemlibet
posse facere extra necessitatem *cap. quia propter cap.* 205
quod sicut de elect. secundum doctrinam Abbatis; nam inuito beneficium non confertur, & nemo tenetur vti suo Priuilegio. Dixi extra necessitatem, quia contingere potest, vel propter paucitatem eligentium, vel pro impediendo indigno ne eligatur; tunc enim sicut quodlibet membrū debet succurrere toti corpori ne deficiat: ita quilibet Gremialis opem tenetur ferre Communitati, dum est in necessitate constituta, maximè pro præficiendo sibi capite, quod sit capax regendi corporis; vel pro sedanda perturbatione, quæ alias non esset desitura, namque bonum commune semper est præferendum commodis priuatorum. Dixi semper, nam interdum, vt aliqui ambitione stimulati pro se vel pro aliis, ita caute multiplicent schedulas suas, vt loco vnius quam solam mittendi ius habent, plures alias conferant eodem nomine conscriptas & confictas dolosè per modum vnius. Verum aliâ viâ non potest auerti hæc pernicies, nisi quod Præside electionis iubente iterari suffragia, scrutatores diligenter intendant, vt talis multiplicatio non fiat denuo; quod præstare poterunt quacumque tandem viâ, etiam euoluendo schedas scriptas, modo tamen easdem tunc non perlegant.

Caput V.

De causâ Efficiente Electionis.

206 SVNT illi qui eligendi Ius habent, vel ex propria conditione, vt Gremiales Collegij, vel ex aliorum pacto velut compromissarij; vel Priuilegio si quibus concessum fuerit; vel ex præscriptione, non enim est dubium ius eligendi præscribi posse saltem spatio quadraginta annorum, sicut & alia spiritualia, modo tamen occasio eligendi occurrerit intra illud tempus: vel per Procurationem vt prædictum est; vel per Deuolutum, quando propter negligentiam Electorum, vel indignitatem Electi, vel defectum in forma Electionis. aut eiusdem concordia deuoluitur ad maiorem Prælatum ius eligendi.

207 Vnde si aliquis ex illis qui ius habent ad Electionem absit dum celebrari debet, vocandus erit maturo tempore antequam procedatur ad eligendum, eique dari tempus competens ad comparendum si velit; alioquin si contemptum se videat, poterit Electioni sese opponere, imo & illam irritare, vel etiam confirmare prout voluerit *cap. Quod sicut de his quæ fiunt à Prælat.* requiritur tamen vt commodè fieri queat eiusmodi citatio, aut non sit introducta consuetudo contraria, vel etiam aliqua constitutio priuata, quibus proinde standum erit vt docet Abbas *in cap. coram, &c. Cumana de elect.* Porrò modus vocandi, vel citandi potest consistere in verbis aut scriptis aut sono campanæ iuxta consuetudinem receptam; Abbas *in c. in causa de elect.* Egi de hoc puncto *tom. 1. capite 15. numero 8. & supra numero 5. & 6.*

208 Verũ dantur aliqui casus & satis multi quibus eligẽdi iure priuãtur, qui cæteroquin extra illos habere, videtur, nã primo nemo sibi potest viuens adhuc eligere successorem cum effectu etiam in Beneficiis, ne illa sint hæreditaria, vt habetur in Concilio Romano sub Innoc. II. cap. 6. Ex quo sumptum est *cap. Apostolica 8. quæst. 1.* vnde quando Beneficiarius in morbo letali resignat Beneficium, non propterea succedit defuncto Resignatarius; sed debet collatio esse ipsi facta viginti diebus ante mortem Resignantis per Regulam Cancellariæ.

209 Ex quo sequitur, quod nemo se eligere potest sicut nec sibi dare Beneficium, nec seipsum instituere; quia inter dãtem & accipientem debet esse differentia *cap. fin. de inst.* & nemo plurium personarum vices subire potest simul & semel *cap. Presbyteris 16. quæst. 1.*

210 Tertiò omnes eligentes debent esse in sacris Ordinibus constituti saltem in Subdiaconatu. *Clementina, vt hi qui, de ætate & qualitate ordinandorum.* Nec propterea tenentur alij electores expectare per tempus aliquod, & electionem differre vsquequo in proximis anni temporibus susceptus fuerit Ordo sacer, sicut nec excommunicatum dicentem se citò absoluendum.

211 Quartò ius item eligendi non habet qui maioris excommunicationis vinculo ligatur *cap. Constitutis de Appellat.* Secus est de minori; nec qui suspẽsus est ab officio, secus si à beneficio tantum, aut alia minori suspensione *Glossa in cap. Cum Vintoniensis de elect.* Item nec interdictus *cap. cum inter de elect.* Nec irregularis *cap. is qui de sententia excommunicationis in 6.* Nec qui scienter sacris operatus est in loco interdicto *cap. is qui.* Nec qui scientes elegerunt indignum *cap. Cum in cunctis. cap. cum innotuit de elect.* tunc deuoluitur ad Superiorem ius elegendi *cap quamquam de elect. in 6.* Item qui potestate sæculari ad eligendum vsi sunt *cap. quisquis de elect.* Aut in Laicorum gratiam aliquem elegerunt *cap. Messana, &c. cum tota, ibidem.* Item qui infra tres menses non elegerunt, eà vice prohibentur eligere; 212 *cap. Qui pro defectu de elect. & cap. ex eo quod in 6.* Item fratres laici inter Religiosos *cap. Ex eo quod citato*, nisi ex statuto speciali id valeant; Item qui ex Regula, vel ex constitutionibus ab eligendo excluduntur: Item Religiosi Mendicantes qui transeunt in ordinem non mendicantium *Clementina I de Regular.* Item compromissarij si tempore præscripto non elegerunt, quos tamen excusare posset legitimum impedimentum sicut & alios qui intra trimestre non elegerunt; sed pertinet ad vtrosque probare impedimentum. Item hæretici *cap. fin. 9. quæstione 1.* Simoniaci & electores legitimi qui coacti eligunt, totum est inualidum quod faciunt; quia vt valeat electio libera esse debet *cap. vbi periculum de elect. in 6.* nec idcirco aliunde procedere quam ex voluntate eligentium, & consuetudines contrariæ reprobantur *cap. cum terra quæ de elect.* Non item furiosi & mente capti, nisi habeant lucida interualla, quæ sufficiant ad discretionem qualitatum Eligendi *Glossa in cap. cum ex eo de elect. in 6.* Aduerte autem ius electionis esse solum actum officij, non autem ordinis, vel iurisdictionis, etiamsi ordo sacer præsupponatur, *De iis qui priuantur iure eligendi, seu qui habent aliquod impedimentum ad eligendum dixi sup. n. 8. referens me ad alia loca summæ; in quibus de ea re egeram. Vbi etiam authores de hoc puncto tractantes.*

De Consensu Electi.

QVandoquidem electiones actiuæ & passiuæ se habent per modum contractus reciproci inter Electores & Electum, hinc sequitur non esse satis, 213 quod illi liberi fuerint in eligendo, nisi etiam iste sit volens, & libens in consentiendo; ergo electio facta debet præsentari statim electo, & quidem intra octo dies, si distantia loci patiatur, vt possit intra mensem consensum præbere, vel dissentire; alioquin iusto impedimento cessante priuabitur iure quod habet ex electione. *cap. quam sit de elect. in 6.* Quod si requiratur etiam Superioris assensus debet quamprimum exquiri & haberi, prout patietur illius absentia *cap. si Religiosus de elect. in Extra. com.* Sed quia potest fieri, vt electores sint tardi ad requirendum electi consensum, hoc tamen non officit electo, nam alteri per alterum non debet iniqua conditio fieri *de Regul iuris*; sed ipsi electores tunc puniendi sunt iuxta *cap. cupientes de elect. in 6. De hoc quoque egi supra numero 13. ex* Syluestro, Miranda, *& aliis.*

Porrò consensus electi sic requiritur, quia neque 214 inuitus potest cogi consentire electioni de se factæ, nec potest exerceri liberalitas in nolentem, & nemo dignitate crescere cogendus *cap. 2. distinct. 74.* Attamen specialis ratio militat in Religiosis, qui propter votum obedientiæ teneri videntur absolutè ad consentiendum electioni de se factæ, etiam sub peccato lethali. Verum rectè soluit S. Doctor *quodlibeto quinto*

quinto artic. 22. *&* 23. dicens quod qui electus est canonicè, si aliquid temporale intendit, puta honorem, diuitias, excutere iugum obedientiæ, & similia, melius faceret dissentiendo, cum eius intentio sit praua; sed si intendit profectum Ecclesiæ, intentio eius est bona. Addo etiam posse illum laudabiliter consentire ex fraterna charitate vt salutem proximorum procuret, quando secundum iudicium suæ conscientiæ timet, vel imminere dispendium monasterio nisi consentiat, vel se posse id præstare vtilius quam alij *cap. in scripturis*, & *cap. olim*. 8. *quæst.* 2. Iuxta illud Isaiæ, ecce ego mitte me. Ergo totum negotij secretum vertitur in discernendo, an à vero animarum zelo, & non ambitione, aut alio prauo fine consensus oriatur; vel etiam dissensus à spiritu humilitatis, vel negligentiæ, vel dissimulationis, vel liberioris genij qui coarctari refugit; & quia difficile est hoc diiudicare, præstat certè Prælationis officium potius declinare, modo non interueniat pertinacia cum ad hoc suscipiendum Diuina voluntas agnoscitur quod est Greg. Magni consilium; Imo in pertinacia persistentes puniri possunt. *c. si qui clerici c. placuit, dist.* 74.

215 Quod si recusatur Electio ab Electo, vel etiam post consensum præstitum renunciat iuri suo, vel forte moritur, vel etiam propter causam rationabilem irritatur, tunc Electores quos suppono ritè functos officio, regrediuntur ad pristinum ius eligendi tam integrum ac si vacatio noua esset *c. si electio, de elect.* Excipe tamen Communitates illas in quibus viget Constitutio priuata contraria, nam priuatæ leges derogant iuri communi, etiamsi nulla de hoc in illis fiat mentio, non vero contra; & maximè si leges priuatæ sint posteriores iure communi. Cæterum Nota quod electione facta, vel appellatione ab eâ interiectâ, si procedendum sit ad aliam nouam, ante omnia cassari debet illa prior, quamuis etiam nulla foret, proindeque appellationis decisio expectari, nam ea pendente suspensa remanet Electorum potestas & ideo noua, non cassatâ priore, fit irrita *c. Considerauimus de elect.*

De Confirmatione Electionis & huius effectibus.

216 Hæc debet à superiore Prælato fieri *cap. Postquam de elect.* vt effectus suos producere valeat; nam si electio dat ius electo acceptanti, confirmatio administrationem iuris illius confert; vnde propriè est titulus Canonicus, quo quis ius acquirit in officio & beneficio, & veluti contractus inter Prælatum & communitatem, vinculum vtrique imponens, quod sine legitima Superioris maioris authoritate non fit. Attamen noli existimare, per electionem solam quovsque confirmata fuerit, nullum ius acquiri electo; licet enim non recipiat ius in officio vel dignitate, nisi per confirmationem, sic vero acquirit ius ad illa, quod quidem erit vel reuocabile, vel confirmabile per Superiorem prout recta ratio dictabit *c. Nosti.* & *c. Qualiter de elect.*

217 Porrò sic differunt illa duo iura, vt illud quod dicitur in officio, conferat plenam authoritatem circa spiritualia & temporalia, contra vero, si se ingerat Prælatus electus ante confirmationem, quantumcumque sub nomine procuratoris aut œconomi, aut alio, vel in partem vel in totum administrationis officij ad quod electus est, ipso facto priuatur omni iure quod per electionem acquisierat; *cap. Auaritiæ, de elect. in* 6. quod tamen non sic habet in Abbatissa, quæ rite electa potest administrare ante confirmationem, si à duabus partibus Monialium non impugnetur. *cap. Indemnitatibus de elect. in* 6. alienare nihilominus nihil poterit, hec Monialem de nouo recipere.

Cæterum vbi non sunt Constitutiones speciales, quæ protrahunt tempus confirmationis habendæ, debet impetrari de iure communi intra tres menses, alioquin à iure suo cadit electus, subducto tamen legitimo temporis impedimento. *cap. Quam sit de elect. in* 6. potestque peti vel ab electo, vel ab electoribus, *cap. Cum dilecti, de consuetudine* & *cap. Cum Ecclesia.* Quando tamen confirmatio illa dependet immediatè à summo Pontifice, tunc derogatur tribus mensibus petendæ confirmationi constitutis; quia negotia Curiæ Romanæ tam multa sunt, vt impediat sæpe, ne intra tres menses possit obtineri confirmatio. *cap. Cupientes de elect. in* 6. Denique cauendum est, ne in confirmatione procuranda fauor sæcularium aut extraneorum adhibeatur, vel etiam simoniæ peccatum contrahatur, namque primum districtè prohibetur à Pio V. sub pœna excommunicationis ipso facto, & priuationis vocis actiuæ & passiuæ, & carceris ad mensem; quod fuit postea confirmatum & declaratum à Gregorio XIII. in Bulla quæ incipit. *Ad tollendam ambiguitatem*, & habetur communiter in Constitutionibus Ordinum, ad rescindendam ambitionem execrabilem eorum, qui non pertimescerent illam sæcularibus etiam personis & Magnatibus producere sub rationibus fictitiis & dolosis. Secundum etiam irritat prorsus electionem, *cap. Et alicuius de elect.* quod & explicatur in Concilio Basil. *de elect. in Pragmatica Sanctione. De confirmatore, & confirmatione electionum dixi tomo primo cap.* 15. *num.* 35. *&* 36. *& tomo* 2. *capite* 12. *à num.* 39. 218 219

An Electio coarctari possit Electoribus.

Certè tam libera esse debet ex iure Canonico *cap. vbi periculum §. caterum de elect. in* 6. vt valida esse non possit aliter, est enim libertas velut anima vitam immittens electioni; ex quo fit vt etiam in foro conscientiæ, solo metu reuerentiali præpediatur eius valor, si modò ille metus fuerit causa efficax illius. 220

Potest nihilominus talis contingere difficultas circa libertatem electionis, vt absolutè quidem non reddatur coacta ex omni parte, sed tamen coarctetur & restringatur ad aliquem numerum personarum, vel in specie vel in numero: V. C. ad solos Doctores, vel ad tres aut quatuor nominatos, ex quibus necessario sit eligendus vnus. 221

Ad quam difficultatem dicâ in primis non esse extra potestatem Superioris excludere aliquem vel aliquos ab electione passiua, si modò ducantur ratione legitima iis declarata ad quos spectat, V. C. quia sunt criminosi probati vel suspecti, nec se purgauerunt Canonice vel aliquod aliud patiuntur impedimentum Canonicum; talis enim exclusio propriè non est coarctatio, sed instructio eligentium, vt non eligant indignum. 222

Assero deinde non esse contra libertatem electioni connaturalem, si restringatur ad certum genus personarum, sic enim fit in electione Papæ, quæ restringitur ad Cardinales, similiter in electionibus Definitorum, qui desumendi sunt ex gremio Capituli; sic etiam Matrimonium restringitur respectu filiorum familias ad personas eiusdem Religionis. Vnde concludo non esse illicitum V. C. Generali Or- 223

dinis

dinis, electionem Prouincialium coarctare ad Doctores in Prouinciis, vbi possunt ab omnibus procurari gradus: hoc enim ita fit; quia ex illo numero prudentiores & doctiores haberi solent; quo tamen non obstante, si nemo dignus ex illo numero posset eligi, foret liberum recurrere ad alios qui essent digniores, quamuis Magistri non existerent, quemadmodum licet in statuto fundationis Beneficij constitutum sit, quod conferri debeat alicui descendenti à progenie fundatoris, poterit attamè extraneus in eo licitè prouideri, nullo idoneo in ea progenie reperto, vt post diuum Thom. 2. 2. *quæstione* 63. *articulo secundo*, tradit Nauarrus *de oratione*, *miscellaneo* 34. *numero* 3.

224 Adiungo denique irritam videri electionem, si restringatur ad certas personas nominatim, sic enim tollitur libertas ad eam necessaria, quod nulla consuetudine fieri potest *cap. Cum terra de elect.* Vnde necessariam iudico summi Pontificis authoritatem ad hoc præstandum, *cap. quod super his de maioritate & obedientia*; est enim valde diuersa dispositio ab illa qua restringitur electio ad certum genus personarum, siquidem in hac prouidetur bono publico, quod efficacius promoueri potest à Gremialibus V. C. Capituli Prouincialis, si Definitores ex illis assumantur, vt pote qui velut prudentiores à conuentibus directi fuerunt ad Capitulum; in illa vero, sola consideratio priuatarum personarum videtur mouisse affectum illius Superioris qui coarctat electionem, quod potius opponitur bono publico; vnde non crediderim legitimam eiusmodi coarctationem, quodque si alius à nominatis eligatur, si fuerit dignus, valebit electio. Cæterum non est eadem ratio, si eligentes seipsos coarctant ad aliquem numerum, quia volentibus non fit iniuria, & pro maiori vnio-
225 ne sic fieri posse non dubito. *De hac etiam coarctatione, seu restrictione eligibilium scripsi tomo primo capite 15. numero vigesimoprimo, ac generaliter de libertate ad electiones requisita plura locis & authoribus relatis.*

Inferuntur aliqua pro Electoribus.

226 Primum est, quidquid Nauarrus dixerit in contrarium, nullum Electorem posse vnquam vti scientia parta per confessionem Sacramentalem, ad non eligendum aliquem, quem aliunde non nouit indignum. Alias si quidem multi delinquentes retraherentur à Confessione auriculari facienda de grauioribus peccatis, si præuiderent ex eorum Confessione sumi posse occasionè ipsis denegandi suffragia in electionibus. Nec refert quod fortè sequetur ex eorum electione detrimentum aliquod temporale vel etiam spirituale; hoc enim non ita nocebit Ecclesiæ vniuersali, sicut noceret auersio & horror sacramenti pœnitentiæ, si ex eo sumi posset ansa denegandi suffragium in electione. Non item refert, quod ille peccator sit indignus qui eligatur, nam eiusmodi indignitas non magis cognoscitur ex Sacramentali scientia, quam si iugiter ignoraretur. Denique qui confitetur animo contrito, post absolutionem debet à Confessario pro innocente reputari, alioquin absolui non debuisset, si rediturus iterum ad vomitum præsumebatur.

227 Secundum est posse contingere, vt aliquis dignissimus existat officio vel beneficio, nec tamen possit eligi propter aliquod impedimentum canonicum, quia V. C. est illegitimus *cap. Innotuit, de elect.* In quo casu recurrere debent Electores ad remedium postulationis, quæ nihil est aliud quam supplex ab electoribus ad Superiorem facta petitio, vt aliquis Ecclesiæ præficiatur vel conuentui, qui per impedimentum canonicum, quod non est animi vel corporis vitium, eligi iure non potest. *cap. Bona de postul. Prel.* Vnde fit vt postulatio sit opus gratiæ, electio vero actus iustitiæ. Aduerte autem sufficere ad postulationem, si maior pars Capituli consensum præstiterit *cap. scriptum de elect.* Vnde licet omnes de Capitulo concordare debeant, vbi gratia ab illo conferenda est, non sic tamen quando ipsum Capitulum debet petere gratiam, sicut in postulatione. Porro spectat ad Superiorem, qui potest dispensare cum postulato, similiter admittere postulationem *cap. 1. de postul. Prelat.* Quo facto remanet postulatus liber ab impedimento, propter quod eligi non poterat. Verum non potest indignus postulari magis quam eligi ex ipso iure naturæ, nec simoniacè fieri postulatio per pactionem de dando vel recipiendo commodo temporali intuitu ipsius *c. vltimo de pactis & c. Tua, de Simonia.*

Item nec criminosus, nec bigamus, nec irregularis, quia non solet in his relaxari rigor iuris; at bene postulatur qui nondum habet legitimam ætatem, qui non est legitimè natus, qui est alteri Ecclesiæ, vel officio alligatus. Denique quamuis electores nequeant variare post electionem propter ius electo acquisitum vt confirmationem petat; sic vero postulantes, vt pote qui per postulationem nullum ius conferunt postulato, quia supponitur præpeditus à iure canonico. *capit. Bonæ, de Postul.* 228

Tertium est electores peccare grauiter qui eligunt eum, quem inueterata consuetudine aut malitiâ manifestâ peccatorem nouerunt, quamuis non sit ex eorum numero qui dicuntur in iure criminosi; quod si peccatum sit notorium mereaturque depositionem secundum canones, eo grauior erit eligentium offensa; quinimo censent communiter Doctores post S. Thomam, ipsum electum consentiendo in suam electionem pro sua parte etiam peccare, tum quia se nouit, indignum, tum quia pusillis præbet ansan scandali. *Tacta etiam sunt aliqua ex istis locis relatis, & apud authores, quos retuli.* 229

Corollaria totius Praxeos electionum pro Regularibus.

I.

Constans esse debet, quod si dignus digniori præferatur in electione, quamuis peccatum sit, non minus tamen valet electio in vtroque foro, nec potest irritari, vt tenent communiter Doctores, etiamsi ante ipsam electionem denunciatum sit electoribus digniorem eligendum esse: alioquin certè omnes electiones exponerentur infinitis litibus & perturbationibus; imo & sæpe scrupulis torquerentur electi ambigentes de sua dignitate maiori, vel minori, ad quod non tenentur. 230

II.

Cauendum est diligenter ne ratione sanguinis aut amicitiæ præferantur dignioribus digni, vt non detur pusillis ansa scandali. Quod si æque sit capax consanguineus aut amicus ac quiliber alius, nihil tunc impedit quin eligatur sicut & alij.

III.

Si certum existat aliquem esse dignum; dubium verò

vero an alius dignior existat; tunc licitum est eligere dignum, quia certa & euidens notitia potest in hac parte præferri opinioni dubiæ, vel etiam probabili.

IV.

Superior electionis confirmandæ non tantum potest licitè, sed etiam tenetur inquirere de qualitatibus electi antequam confirmet, quia spectat ad illum absolutè de idoneitate iudicare *cap. Postquam de elect.*

V.

Vbicumque electio fuerit facta per compromissum, tenentur compromittentes recipere electum à compromissario si est idoneus *capit. causam de elect.*

VI.

Quando cassata fuit electio, non propter vitium personæ, sed ob electionis modum, potest iterum eligi eadem persona *c. super eo.*

VII.

Non incumbit obligatio eligentibus vocatos expectandi, si de iure vocandi non erant *capit. cum inter.*

VIII.

Non est licitum recipere postulatum ad Ecclesiam regendam ante admissionem postulationis à Superiore factam, alioquin electores priuantur potestate eligendi pro illa vice, sicut & illi qui scienter eligunt indignum *cap. Bonæ memoriæ, & cap. cum Vintoniensis.*

IX.

Appellatio eius cuius non interest facta contra electionem non valet, sic verò illius qui queritur se contemptum, & cassare potest electionem etiam confirmatam *c. quod sicut.*

X.

Quando reuocatur potestas data compromissariis eligendi, re adhuc integra reuocari potest, non verò amplius postquam cœperunt habere tractatum *c. in causis.*

XI.

Non potest in Superiorem Regularem eligi qui non est sufficienter instructus in Regula Monachali & Constitutionibus Ordinis, non enim potest esse Magister qui nondum bene discipulus extitit *cap. Officij.*

XII.

Ex quo semel eligentium suffragia publicata fuerint, non possunt amplius variare; sed statim à Præsidente facienda est electio *c. Publicato.*

XIII.

Vbicumque Electores possunt auferre impedimentum electionis faciendæ, vel confirmationis habendæ, ad hoc tenentur, alioquin currit tempus contra illos.

XIV.

Prohibitum est sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, grauare electores pro eo quod eligere noluerint eum pro quo rogabantur, *c. Sciant cuncti, de elect in 6.*

XV.

Licet plures compromissarij constituti fuerint ad eligendum, per vnicum tamen facienda est Electionis pronunciatio, alioqui Electio facta non valet. *cap. Sicut ibidem.*

XVI.

Cassata confirmatione vel irrita declarata propter defectum confirmantis, non ideo cassatur electio *c. si confirmationem.*

XVII.

Moniales non possunt eligere, nisi habeant duodecim annos professionis completos. *cap. Indemnitatibus.*

XVIII.

Qui ponunt vel nutriunt discordiam in electione Monialium, ipso iure sunt excommunicati. *ibidem.*

Hæc sunt circa totam Electionum materiam, quæ proximius spectant ad Religiosos & Moniales, quæ tamen ita diuisim accipienda sunt, vt quod pro Monialibus specialiter constitutum est, non afficiat Religiosos ipsos: vt expressè habetur *in dicto. c. Indemnitatibus. §. ad hæc.*

EPISCOPVS QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. n. 1.
De Episcopo respectu Regularium non exemptorum: num. 2.
Respectu Regularium exemptorum ibid.
Quam auctoritatem habeant circa Monasteriorum constructionem. n. 3.
Quam quantum ad Ecclesias quas recipere possunt. ibidem.
Quid casu quo erigantur aliqua Monasteria in quibus duodecim Religiosi sustentari non valeant. numero 4.
De auctoritate, quam habet Episcopus supra dispositionem bonorum nouitiorum. n. 5.
Circa restitutionem ipsorum. n. 6.
Circa numerum Monialium. n. 7.
Ad explorandum voluntatem virginis habitum suscepturæ. n. 8.
Ad declarandum possessionem inualidam. numero 9.
Pro casibus nullitatis. n. 10.
Quid circa clausuram Monialium. n. 11.
Sacræ Congregationis declarationes. ibid.
De approbatione licentiæ exeundi extra Monasterium; num. 12.
De auctoritate, quam habet supra Regulares in iis, quæ sunt Ordinis Episcopalis. n. 13.
Quoad Monachos Canonicos Ecclesiæ Cathedralis Regularis. n. 14.
Quoad editionem. n. 15.
Circa Imagines, miracula, & Reliquias. numero 16.
Circa obseruantiam festorum. n. 17.
Circa Oratoria in priuatis domibus. n. 18.
Circa Sacerdotes exteros non admittendos ad celebrandum. ibid.
Circa solemnes benedictiones. n. 19.
Quoad controuersias circa præcedentiam in processionibus. n. 20.
Circa Regulares extra Monasteria degentes, & delinquentes. n. 21.
Quid declaratum à S. Congregatione. ibid.
De aliis facultatibus ipsius. n. 22.
An in aliis casibus præter assignatos. n. 23.
De casibus in quibus possunt contra Regulares per censuras procedere. n. 24.
Alia remissiuè. n. 25.

Resolutio

Resolutio cuiusdam dubij, an Sanctissimus possit cogere aliquem Episcopum, vt transferatur ad aliam Ecclesiam. n. 30.

Responsio affirmatiua. n. 31.

Ex sententia Doctorum. n. 32.

Quia facultas transferendi Episcopum ex vna Ecclesia ad aliam, indubitanter competit Papa. numero 33.

Potest illam exercere circa inuitos. n. 34.

Probatur à simili de postulatione. n. 35.

A simili de potestate ciuili. n. 36.

Qua potest cogere ciues ad Reipublica munera. ibidem.

Ex sententia Doctorum. n. 37.

Et quia subditus tenetur obedire superiori obliganti ad acceptandum Episcopatum. n. 38.

Doctores pro hac re. n. 39.

Argumentum ex ipso Papa potente cogere aliquem non Episcopum ad Episcopatum. n. 40.

Per translationem solum mutatur materia talis regiminis. n. 41.

Obiectio in contrarium. n. 42.

Soluitur. n. 43.

Cum Papa sit supremus Pastor, pertinet ad ipsum prouidere de Pastoribus particularibus. n. 44.

Militat hoc in translatione. n. 45.

Non obstat, quod dicitur, quod vinculum Episcopi cum Ecclesia sit iure diuino, & naturali indissolubile. n. 46.

Negatur enim assumptum. n. 47.

Vinculum hoc solum est de Iure Pontificio. numero 48.

Authores, qui docent. n. 49.

Ac proinde potest Papa facere contra illud. numero 50.

Nec manus Papa ligatur, eo quod voto, vel Iuramento se astrinxerit alicui Ecclesiæ. n. 51.

Tale enim votum, aut Iuramentum solum obligabunt Episcopum ad non procurandam translationem, non vero ad non obediendum Papa. n. 52.

Quia in omni voto, & iuramento includitur hac conditio, nisi superior aliter praeceperit. numero 53.

Potest Papa in tali voto, aut iuramento dispensare. num. 54.

Absoluendo à vinculo, quod Episcopus habet cum illa Ecclesia. n. 55.

Relaxando votum, aut iuramentum quodcumque in contrarium emissum. n. 56.

Rationes propter quas Papa id potest facere. numero 57.

Attendendum Episcopo ad verba S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 2. n. 58.

Et qua habet idem S. Doctor eo art. 2. in solutione ad primum. n. 59.

Audias ipsum in solutione ad secundum. ibidem.

1 DE Episcopo Regulari, seu quod idem est de Regularibus ad Episcopatum assumptis egi *tom. 1. Summ. cap. 17.* per totum de iis in quibus Religiosi tenentur obedire Dom. Episcopis dixi eo *tom. 1. cap 11.* Maximè de causis Regularium in quibus intromittere se possunt Episcopi, vel Ordinarij egi supra verbo *Causa iudicialis Regularium*, & verbo *Delinquens Regularis.* De eisdem etiam plura incidenter tam in 1. quam in 2. & in hoc opere dicta sunt, & dicentur. Modò autem generaliter, saltem remissiuè, de iis agendum in quibus Episcopi circa Monasteria Regularium, aut Regulares ipsos auctoritatem, seu iurisdictionem habeant. Erit autem sermo non solum de Regularibus non exemptis sed etiam de exemptis, quales sunt ferme Religiosi, vt dicetur infra verbo *Exemptio Regularium.*

Loquendo ergo de Episcopo respectu Regularium non exemptorum, seu sibi subiectorum, videtur non solum posse facere circa illos, & eorum Monasteria ea, quæ circa exemptos, sed etiam ea, quæ alij Prælati Regulares circa suos subditos agere possunt. Pro quo notandum, inter huiusmodi non exemptos alios esse, qui ipsi Episcopo obedientiam emittunt, prout sunt aliquæ Moniales, alij verò, qui non emittunt ipsi talem obedientiam, sed solum Abbati, vel Generali, Et quidem circa priores, cum Episcopus sit verus eorum Prælatus poterit circa illos facere quidquid alij Prælati Regulares circa suos subditos, iuxta dicta *tom. 1. cap. 11. num. 1.* Circa posteriores verò, cum solum subsint Episcopo quoad disciplinam Ecclesiasticam sicut alij Clerici, non verò quoad obseruantias Regulares, quia quoad eas solum sunt subditi suis Prælatis iuxta dicta eo *cap. 11. numero 4.* ideo solum quoad ea, quæ spectant ad disciplinam Ecclesiasticam habet authoritatem super illos. Vnde tales, licet quoad disciplinam Ecclesiasticam magis teneantur obedire Episcopo, quam suo Prælato Regulari, quoad obseruantias vero Regulares magis tenentur obedire suo Prælato, quam Episcopo prout habent S. Thomas *in 2. distinct. 44. in fine.* Syluester *in Summ. verbo obedientia quæst. 8. & quæst. 10. dicto 2.* Sanchez *lib. 6. in Decalog. c. 1. num. 13.* 2

Loquendo autem de Episcopo in ordine ad Regulares exemptos, habet primò auctoritatem supra illos quantum ad hoc, quod sine ipsius consensu nequeant de nouo construere Monasteria, iuxta dicta *tom. 1. cap. 9. num. 34. & 35.* ex Concil. Trident. *sess. 25. de Regularibus cap. 3.* & litteris Sanctiss. D. N. Vrbani, quod etiam supponitur à Clem. VIII. in Constitutione. *Quoniam ad institutam* in 3. tom. Bullar in Clemen. VIII. numero 99. & à S. Congregat. sub Gregor. XV. in Constitutione *Cum alias* in quarto tomo Bullar. inter Constitutiones ipsius numero 31. 3

Habet etiam auctoritatem circa eorumdem Monasteriorum constructionem, ad vocandum & audiendum Priores, Procuratores, seu alios interesse habentes aliorum Monasteriorum illorum locorum, vbi fundari debent noua Monasteria, ad hoc vt illi constet an dicta noua Monasteria commodè sustentari possint sine aliorum detrimento. Hoc etiam addito; quod si ab ipsius sententia à Sede Apostolica appellatum fuerit, tamdiu dictorum Monasteriorum erectionem suspendere debeat, quousque à dicta Sede in eadem causa pronunciatum fuerit. Ita enim decreuit Clem. VIII. in Const. relata Quod etiam innouauit Sacra Congregatio sub Greg. XV. in Constitutione etiam relata. Et ampliauit quantum ad hoc, quod non solum ad id vocari, audiri, & consensum præstare deberent Priores, & Procuratores aliorum Monasteriorum in illis locis vbi erigi debent Monasteria, sed etiam in aliis per quatuor millia passuum circumuicinis, nisi alias ipsi Episcopo constiterit Religiosos dicti Monasterij absque detrimento aliorum Religiosorum aliorum Monasteriorum manu teneri posse commodè, & congrue in numero duodecim, & quod in casu etiam quo in illis locis nulli alij Regulares reperiantur, prædicta inquisitio cum locorum incolis & habitatoribus facienda sit. Quæ omnia approbata, & innouata fue- 4

runt

runt cum derogatione quorumcumque priuilegiorum à SS. D.N. Vrbano in Constitutione *Romanus Pontifex* inter Constitutiones ipsius 4.tom. Bullar. *num*.25. Nota autem quod Constitutio relata Clem. VIII. etiam habet locum circa erigenda Monasteria Monialium, vt declarauit S.Congregatio 19.Decembris 1620. vt testantur Barbosa *de Iure Ecclesiastic. lib*.2.*cap*.12. *num*.7. & Tamburinus *de Iure Abbatissarum disp*.33.*quæsit*.1.*num*.4.

5 Similiter habet auctoritatem Episcopus in Regulares quantum ad hoc quod non possunt recipere Ecclesias à sæcularibus sine consensu illius. *cap. decimas* 16. *quæst*.7.*cap Quod autem in fin.cap. Illud. versic. cum quia,cap.nullus de iure patronat. cap.cum, & plantare in princip. versic. Ecclesias de priuileg.* Quod est intelligendum solummodo de receptione Ecclesiarum à laicis, non de receptione iuris patronatus in Ecclesiis. Hoc enim ius possunt recipere Regulares à laicis non expectato Episcopi consensu Azor. *tom*.2.*Instit. Moral.lib*.6.*cap*.20. *quæstione* 5. Suarez *tom*.1.*de Relig. libro* 4. *de simonia capite* 28. *num*.16.

6 Casu etiam quo erigantur aliqua Monasteria de nouo sine prædicta conditione, scilicet quod, vt dictum est, in illis duodecim Religiosi sustentari valeant, habet auctoritatem Episcopus super illa, ita vt ipsius *visitationi, correctioni, atque commodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur*. Ita enim decernitur à Sacr. Congregatione Concilij in decretis *de celebrat. Missarum* sub eodem SS. Vrbano, quæ habentur inter Constitutiones ipsius 4. tom. Bullar. *num*.43. Declaratum etiam est ab eadem Sacr. Congregat. iussu eiusdem SS. in declarationibus additis eisdem decretis *dub. vltim*. hoc decretum habere locum etiam extra Italiam. Hæc verò omnimoda iurisdictio, visitatio & correctio, solum quod attinet ad disciplinam Ecclesiasticam, non quoad obseruantias Regulares accipienda sunt, iuxta dicta supra *n*. 2. & dicenda inferius *num*,16.

7 Habet etiam Episcopus authoritatem supra dispositionem bonorum faciendam à nouitus, ita scilicet vt nequeat ab ipsis fieri nisi intra duos menses ante professionem, & cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij, iuxta dicta *tom*.1.*cap*.24.*à num*.33.ex Concil. Trident. *sess*.25. *de Regularib. cap*. 16. Nomine autem Episcopi cui competit dare hanc licentiam intelligi debet non solum Episcopus consecratus, sed etiam confirmatus, quia à tempore confirmationis competunt ipsi omnia quæ sunt iurisdictionis, quale est hoc. Sanchez *lib*.7.*in Decalog.cap*.5.*n*.65. Archiepiscopus quoque in sua diœcesi ante receptionem pallij, propter eandem rationem. Sanchez *ibid.num*. 66. Bartholomæus à S. Fausto *in thesaur. Religios.lib*.5. *quæst*.196. Item Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem in suis Diœcesibus, propter eandem etiam rationem. Barbosa *de Offic.& potest. Episcop. Allegat*.99. *n*. 6. Item Capitulum Sede vacante, quia illud succedit in omnem ordinariam iurisdictionem Episcopo competentem. Sanchez *sup.n*.67. Qui idem etiam extendit ad Vicarium ipsius Capituli, ille enim etiam vocatur Vicarius Episcopi. Bartholomæus à S. Fausto *sup.q*.198.

8 Item habet authoritatem ad faciendum etiam mediis censuris Ecclesiasticis quod nouitiis professioné facere renuentibus restituantur omnia quæ sua erant. Ita enim habetur ex eodem Concilio dicta *sess*. 25. *c*.16. Tambur. de Iure Abbat. *tom*. 1 *disp*.15.*quæsit*.7. *num*. 29.

9 Item habet auctoritatem circa numerum Monialium in Monasteriis statuendum, ita scilicet, vt tam in Monasteriis sibi subiectis, quam in exemptis (cum interuentu tamen Superioris Regularis) curare debeat, vt conformiter ad iura antiqua, Concilij Trident. decretum *sess*. 25. *cap*.3. & Constitutionem Pij V. *Circa pastoralis* is tantum Monialium numerus statuatur, qui vel ex redditibus proprijs, vel ex consuetis eleemosynis commodè sustentari possint. Ita enim decreuit Gregorius XIII. in Constit. *Deo sacris*, & S. Congregatio Episcop.& Regular. in vna Sortonensi 27. Maij 1603. & eadem S. Congregatio pro Monialibus Regni Portugalliæ 6. Iunij 1615. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. Allegat*.98. *numero* 3.*& in Collectan. Bullar. verb. numerus*. Tamburinus *de Iure Abbatissar. disput*.5. *quæsit*. 1. *n*. 4. Qui notat *num*. 3. de consuetudine multorum locorum Conuersas non haberi in consideratione ad effectum augendi numerum Monialium. Pro Monialibus autem supernumerariis vide dicta *tom*.1. *Summ. cap* 25.*n*.6.

10 Habet quoque Episcopus, vel eo impedito, eius Vicarius, aut aliquis eorum sumptibus deputatus auctoritatem explorandi voluntatem virginis, quæ habitum Regularem susceptura est, vel professionem emissura, an coacta, vel seducta sit, &c. iuxta doctrinam Concilij Trid. *sess*. 25. *cap*. 17. & dicta *tom* 1. *Summ.cap*.25.*num*.12. *& cap*. 16. *num*.17. Hoc autem (quod fieri solet ante professionem) sic faciendum ex declarat. Sacræ Congregationis Præfigatur huiusmodi puellis certus dierum numerus 15. vel 20. intra quem declarare debent, vtrum velint professionem emittere vel non & si noluerint, remittendæ sunt ad domos consanguineorum, vel affinium. Campanile *in Diuers. Iuris canon. Rubric*.12.*cap*.16. *num*.16. Episcopum etiam teneri intra 25. dies postquam monitus fuerit hoc examen perficere, ita vt ipsis elapsis amplius de eo non se debeat intromittere, decisum referunt. Campanile *supra numero* 10. & Armendariz *in Addit.ad recopilat. leg*.Nauarr. *lib*.2. *tit*.18. *lib*.7. *de Religionibus n*. 44. apud quos alia ad intentum. Alias etiam declarationes S. Congregationis circa hoc habet Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Episcopus quoad Regulares*.

11 In super facultatem habere Episcopum declarandi professionem ante 16. annum factam nullam esse sicque decisum esse, refert Armendariz *in Addit. ad recopila. leg*. Nauarr. *supra numero* 11. Cum autem Concilium Tridentinum *sessione* 25.*capite* 19. dicat professi reclamationem faciendam esse coram Superiore, &. Ordinario, ideo talem declarationem facere non spectat solum ad Episcopum, sed simul cum Superiore Religionis. Si autem intra biennium tales causæ non terminentur, quid agendum sit, dixi supra verbo *Causa iudicialis Regularium numero* 9.

12 Idem dico de aliis casibus nullitatis professionis, puta propter vim, vel metum, aut quid simile, propter decretum eiusdem Concilij *sup*. Talis enim causa decidenda est coram Episcopo, & Superiore Religionis. Vide dicta *tom*.1.*Summ.c*.2.*n*.7.*&* 8. Azorium *tom*.1. *inst. Moral.lib*.12.*c*.4.*q*.10.& Miranda *to*.1. *Man.q*. 30.*art*.1.cum sequentibus, ac dicenda 4. *tom*. verbo *Professio Regularium*.

13 Pertinet etiam ad Episcopum procurare quod clausura Monialium restituatur, & conseruetur; in Monasteriis quidem sibi subiectis ordinaria, & in aliis Sedis Apostolicæ authoritate, iuxta dicta *tom*.1.*Sum. capit*.25.*num*.49. ex de decreto Conc. Trident. *sess*. 25.*capit*.5. Adde & Constitutionem Pij V. *Circa Pastoralis Officij*, & aliam Gregorij XIII. *Deo Sacris*

Quamuis autem ſtando in vi Concilij probabile ſatis videatur hanc facultatem non competere Epiſcopo in ordine ad Moniales Regularibus ſubiectas, ita vt particula illa Cõcilij in *aliis vero* ſolum ſit intelligenda de aliis Monaſteriis exemptis, non tamen Regularibus ſubiectis, prout colligitur ex *capitulo periculoſo §. vltim. de ſtatu Regular. in 6.* cui Concilium non derogat, imo ſe illud innouare proteſtatur, & ex Conſtitutione dicta Pij V. vbi non ſolum probat dictum *cap. Periculoſo* ſed etiam per illud *aliis verò* intelligit, Monaſteria, quæ ad Romanam Eccleſiam mediatè, vel immediatè ſpectant, & ita tenent Nauar. *Comment.4.numero 60. de Regularib.* Sanchez *lib.6. in Decalog.capit.15.numero 21.* Bonacina *de clauſura quæſtione 1. punct.6.* Nihilominus quia à Sacra Congregatione ſæpius oppoſitum declaratum dicitur, vt referunt Galletus *in Margarit. caſ. conſcient. verbo Clauſura numero 1.* Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. Allegat. 102. numero 6. & 7. 8. 9. & in Collectan. Bullar. verbo Clauſura* Gauantus *in Man verb. Monialium clauſura numero 57. 58. 59. 60. 61. & 62.* & conſonet Conſtitutio Gregorij XV. *Inſcrutabili* cum reſolutione Sacræ Congregationis ad nonum dubium circa illam, quæ omnia retuli dicto *cap. 25. numero 45. & 46.* (Etſi eam ſuſpenſam fuiſſe pro Regnis Hiſpaniarum dixerim eo *tomo 1. p. 1. capite 19. numero 35.* Ideo huic parti adhærendum. Ex iis autem declarationibus habetur, poſſe Epiſcopum viſitare clauſuram Monialium non ſibi ſubditarum, etiam ſi numquam aliàs viſitata fuerit, & toties quoties expedire iudicauerit, nec ab ipſis Regularibus poſſe impediri, ac ingredi etiam Monaſterium, & interrogare Moniales de pertinentibus ad dictam clauſuram. Gauantus *ſupra* Barboſa *ſupra* referens Galletum, Zerolam, & Armendariz. Addit Gauantus *ibidem numero 56.* cui conſonat alia declaratio apud Barboſam *in Collectan. Bullar. ſupra* declaratum eſſe à Sacra Congregat. Epiſcop. & Regular. poſſe Epiſcopum viſitare clauſuram non ſibi ſubditarum ſine aſſiſtentia Superiorum Monaſterij. Cum tamen in Conſtitut. Pij V. relata dicatur id faciendum *vna cum Superioribus eorumdem Monaſteriorum*, ideo qualiter hæc cohæreant alij viderint. Poſſe etiam Epiſcopum ob clauſuram cuſtodiendã in Monaſteriis Monialium Regularibus ſubiectarum excommunicationis latæ ſententiæ pœnam imponere, & ſibi reſeruare, circa aperitionem oſtij clauſuræ extra caſus indigentiæ, necnon circa acceſſum, & colloquia cum Monialibus, & quod dicta excommunicatio liget nedum Regulares accedentes, verum etiam Moniales facta de eis mentione, adeo vt Superior Regularis ab eadem excommunicatione abſolue nequeat, referunt declaratum à Sacra Congregatione in vna Viterbien. 6. Iunij 1626. Barboſa *in Collectan. Bullar. verbo Epiſcopus 1.* & Ioan. Maria Nouarius *in lucern. Regular. verbo Epiſcop. quoad Regulares num. 7.* [Et habetur authenticè *in additamentis ad* Peirinis *decreto 5.*] Additur autem in loco relato ex Concilio poſſe Epiſcopum prædictam clauſuram procurare, *inuocato ad hoc, ſi opus fuerit auxilio brachij ſæcularis.* Quod auxilium vt præbeatur, hortatur Concilium omnes Chriſtianis Principes, & ſub excommunicationis ſẽtentiæ latæ pœna omnibus, & ſingulis Magiſtratibus ſæcularibus iniungit. Vide Sanchez *ſupra numero 22.*

14 Prædictæ autem clauſuræ Monialium conſeruandæ gratia pertinet etiam ad Epiſcopum approbatio licentiæ exeundi Monaſterium, iuxta dicta *tom. 1. Summ. cap. 25. num. 21.* De quo etiam Tamburinus *de Iure Abbatiſſ. diſput. 20. quæſit. 5.* Item facultas concedendi licentiam pro ingreſſu, iuxta modum explicatum *eo cap. 25.* & ſupra verbo *Clauſura numero 24. & 25.* Item poſſe prohibere, vel etiam aliquando permittere, acceſſum ad illas alloquendas, iuxta dicta eo *cap. 25. num. 35. & 36.* De quo Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. Allegat. 102. num. 69.* & ſequentibus. Etiam ſub pœna excommunicationis ſibi reſeruatæ, vt habent Barboſa, & Nouarius *ſup.* ex declaratione S. Congregationis. Pro eis tamen Regularibus, qui huiuſmodi excommunicatione ligantur, vide dicenda infra verbo *Exemptio Regularium numero 11.*

Habet etiam Epiſcopus auctoritatem in Regulares quo ad illa omnia, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, v. g. Chriſmatis confectionem, Ordinum collationem, & ſimilia, *cap. veniens.* Eraſmus Cochier *de iuriſdict. Ordinar. in exempt. par. 2. q. 45. n. 16. & part. 4 q. 11.* Nouarius *ſupra num. 4. & 5.* referens S. Congreg. declarationem. Hoc tamen intellige, ſecluſis priuilegiis particularibus Regularium, de quibus ſuo loco. 15

Habet præterea Epiſcopus omnimodam iuriſdictionem in Monachos Eccleſiæ Cathedralis Regularis, quales aliquot ſunt in Sicilia, ſcilicet Panormitana, & Montis Regalis, quoad ea videlicet, quæ non pertinent ad Regularia Inſtituta, *cap. nullus de elect. in 6.* & ibi Anchatan. Ioann. Andreas, Geminianus, & alij. Tamburinus *de iure Abbat. diſp. 15. quæſit.*-. Idque conſtat ex Bulla quadam Pauli III. & Rotæ deciſione coram Illuſtriſſimo Domino Coccino de anno 1604. vbi agitur de Iuriſdictione Archiepiſcopi Montis Regalis in Monachos eiuſdem Eccleſiæ. Vnde habebit hanc auctoritatem ſupra prædictos monachos in aliis rebus ſpectantibus ad diſciplinam Eccleſiaſticam quemadmodum ſupra clericos alios ſæculares. Hæc enim non ſpectant ad Regularia Inſtituta, iuxta dicta ſupra *num. 6.* Quæ vero veniant nomine Regularium Inſtitutorum dixi aliquando interrogatus in cauſa Eminentiſſimi Cardinalis de Torres Archiepiſcopi dictæ Eccleſiæ Montis Regalis cum Monachis illius, eſſe ea, quæ priuatiuè propria, & peculiaria ſunt Regularium inquantum tales ſunt, qualia ſunt ieiunia, ſilentia, abſtinentia à carnibus, humilitas in habitu, & lectiſterniis, ſimileſque mortificationes, quæ in Regulis, & ſtatutis ipſorũ præcipiuntur. *cap. quanto de offic. Indic. ordin.* Quare quoad iſta debet Epiſcopus dictos Regulares remittere ſuo Prælato Regulari, vel ſaltem tempore viſitationis adhibere ſecum vnum illius Religionis, vt diſponitur in Extrauaganti *Debent Superioribus ſuis de offic. ordinar.* inter communes *lib. 1.* Barboſa *de offic. & poteſt Epiſc. Allegat. 105. n. 77.* 16

Habet inſuper Epiſcopus auctoritatem ſupra quoſcumque Regulares quoad editionem librorum cum approbatione ipſius. Ex Conc. Trid. *ſeſſ. 4. in decr. de edit. librorum.* De quo *tom. 4.* verbo *Libri* latius dicetur. 17

Item ſuper Imagines inſolitas ponendas, noua miracula admittenda, nouaſue Reliquias recipiendas, iuxta decretum Conc. Trid *ſeſſ. 25. in decr. de Inuocat. & venerat* Pro quo vide dicenda *tom. 4.* verbo *Reliquia Sanctorum.* Sanchez *in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 43.* & Fagundez *in quinque præcepta Eccleſ. libro 1. capit. 4.* 18

Item quantum ad non celebrandum in priuatis domibus, aut omnino extra Eccleſiam, & Oratoria ab Epiſcopo deſignanda, iuxta Concilium Trid. *ſeſſ. 22. in decret. de obſeruand. & vitand. in celebrat. Miſſ.* Quo caſu poſſunt Ordinarij contra Regulares procedere etiam per cenſuras, non obſtantibus ipſorum 19

ipsorum priuilegiis, vt habetur in fine dicti decreti Concilij. Pro eius tamen intelligentia vide dicta *tom. 1. p. 1. Summ. cap. 21. n. 14. & 15.* & supra verbo *Altare n. 13.* ac dicenda infra verbo *Exemptio Regularium.*

20 Item prohibere potest Episcopus ne Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes sæculares exterosad diuina Officia celebranda admittant, nisi prius ab ipso, visis litteris commendatitiis, ipsi Sacerdotes admissi fuerint. Ex declaratione S. Congreg. testibus Armendariz *in Additionib. ad recopilat. leg.* Nauarr. *lib. 2. tit. 18. lib. 1. Relig. n. 45.* & Barbosa *in collect. Bullar. verbo Episcopus quoad Regulares.* [Nota tamen ex declaratione S. Congreg. 27. Iulij 1626. quod Ordinarij locorum non possunt prohibere Regularibus peregrinis ne celebrent sine eorum licentia in Ecclesiis eorum Ordinum.]

21 Similiter habet auctoritatem in illos circa obseruationem dierum Festorum, quos ipse Episcopus obseruare præceperit, propter decretum Concil. Tridentin. *sess. 25. cap. 12.* quod retuli *tom. 1. cap. 9. num. 46.* iuxta ibid. dicta, Vnde Rodriguez *tom. 2. quæst. Regular. q. 70. art. 2.* acriter inuehitur in Regulares id non facientes, & Prælatos permittentes. Quæ autem Festa possit Episcopus indicere, & quæ possint in illis Regulares facere, & an sint aliqua priuilegia Regularium quoad hoc, vide dicenda infra verbo *Festi dies,* vbi etiam an possint cogi ab Episcopis ad annunciandum in suis Ecclesiis Festa, & ieiunia Ecclesiæ, & per censuras ad dictorum Festorum obseruantiam.

22 Insuper habet Episcopus authoritatem faciendi in locis exemptis suę Diœcesis solemnes benedictiones, ac diuina Officia celebrandi. Erasmus Cochier *dicta quæst. 45. n. 34. & 35.* Barbosa *dicta Alleg. 105. n. 66.* Vnde declaratum à S. Congregatione in vna Fanensi die 11. Aprilis 1601. quod si Episcopus in die Palmarum vna cum Capitulo, & clero personaliter ad Monasterium Regularium accedere teneatur, debere ipsum Benedicere palmas priuatiuè quoad Abbates. Nouarius *in lucern. verb. Episcop. quoad Regulares n. 1.* Item posse Episcopum etiam in Ecclesiis Regularium cantari facere Missas Rogationum per suos Canonicos, declaratum quoque est eadem S. Congreg. in vna Firmana 25. Ianuarij 1603. Nouarius *ibidem num. 40.*

23 Pariter etiam auctoritatem habet Episcopus in Regulares quoad componendas amotá omni appellatione controuersias ortas circa præcedentiam in processionibus, iuxta Conc. Trid. *sess. 25. c. 13.* quod breui manu, summariè, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij fieri debet, vt declaratum à S. Congregatione refert Campanile *Rubric. 12. c. 13. n. 120.* Vide dicta *tom. 1 p. 2. Sum. c. 1. n. 27.* & dicenda infrà verbo *Processio.*

24 Maximè etiam Regulares extra Monasterium degentes, & delinquentes posse ab Episcopo visitari, puniri, & corrigi, constat ex iis quæ dixi *tom. 1. Summ. capit. 11. numero 8.* ex decreto Concilij Tridentini *sess. 6. cap. 3.* Quamuis autem ibi dixerim hoc decretum solum intelligi de Regularibus degentibus extra Monasterium sine licentia sui Superioris non de iis qui degunt cum tali licentia, nam Monachus qui ex licentia sui prælati degit extra Monasterium, intra illud censetur habitare, vt ex Abbate antiquo, Panormitano, Angelo, Syluestro, Nauarro, & Henriquez tenet Sanchez *tom. 2. Consil. Moral. lib. 6. cap. 9. dub. 3. num. 4.* Nihilominus quia graues auctores videlicet Piasegus *in praxi noua Episc. part. 2. cap. 3. numero 42.* Barbosa dicta *Allegat. 105. numero 16.* & Nouarius *in lucern. Regular. verbo delinquens numero 10.* referunt declaratum esse à Sacr. Congregatione oppositum, scilicet quod Regularis manens extra claustrum de licentia sui Superioris, etiam in domo deputata ad erectionem Monasterij, nisi in dicta domo sit Regularis obseruantia vt saltem viuat sub Superiore conuentualiter si deliquerit, possit puniri ab Ordinario idque ex Rota *decis. 223. numero 5.* referat Tamburinus *dicto quæsit 7. numero 7.* huic parti standum. Hac tamen limitatione, vt intelligatur de Regulari extra Monasterium per notabile tempus existente, & ibi habente domicilium etiam de licentia sui Superioris, non de illo qui ad breue tempus extra Monasterium in quo habet domicilium existit. Hæc namque videtur mens Concilij. Dicit enim: *Regularis extra Monasterium degens,* non dicit *existens.* Degere autem denotat existentiam permanentem, & diuturnam non breuem, aut transeuntem. Vide Peirinis *tom. 1. priuileg. Minim. in Const. 2. Sixti IV. numero 22.* Imo etiam si Regularis maneat per multum tempus de licentia sui Superioris sub Regularis obseruantia in aliquo membro, seu grangia sui Conuentus pro seruitio Religionis, & ibi delinquat, non ab Episcopo, sed à suo Superiori puniri debet, nam talia loca gaudent priuilegiis Monasteriorum quorum membra sunt, *cap. recolentes §. Cæterum de stan. Monachor.* Riccius *decis. 281. num. 4. p. 4.* Barbosa *sup. num. 17.* Nauar. *sup. n. 11. & 12.*

Declaratum quoque est à S. Congregatione in vna Melitensi apud Nouarium *sup. n. 34.* Episcopum posse visitare, & corrigere Regulares degentes extra claustra occasione docédi doctrinam Christianam. Refert etiam idem auctor *ibidem verbo Iesuitæ n. 32.* declaratum ab eadem S. Congregatione in vna Liman. sub 10. Iunij 1591. Iesuitas doctrinam Christianam extra claustra docentes, si habeant in illis locis superiores qui eorum ipsorum gerant, & apud quos se recipiant, iuxta Regulæ institutum viuentes, non posse corrigi, aut visitari ab ordinariis locorum. Idem dic de aliis Regularibus, si eædem circumstantiæ concurrant. 25

De Regulari intra claustra degente, & extra ea notoriè delinquente, quomodo subiiciatur Episcopo dixi *tom. 1 p. 1. Sum. cap. 16. n. 26. & 27.* & super verbo *Delinquens Regularis à num. 1.* Qualiter etiam Regulares extra Monasterium degentes subiiciantur Episcopo in causis ciuilibus mercedum, & miserabilium personarum, dixi eo *tom. 1. p. 1. c. 11. numero 10 part. 2. cap. 10. num. 6. & 7.* & supra verbo *Causa iudicialis Regularium num. 5.* Item quomodo subdantur eidem quoad habendum lectionem S. Scripturæ in suis monasteriis *tom. 1. Summ. cap 9. numero 48.* Vbi nota, ad istam lectionem S. Scripturæ non requiri licentiam, seu examen Ordinarij, prout decisum refert Gallet. *in Margarit. cas. conscient. verbo legere, & verbo licentia 3.* De subiectione Regularium ad Episcopos quoad conciones habendas dixi *to 1. p. 1. Sum. cap. 20.* per totum, & *tom. 2. cap. 1. num. 17.* & supra verbo *Concionari, & concionator.* Quoad confessiones sæcularium audiendus *tom. 1 p. 1. c. 19.* ferè per totum, & *part. 2. cap. 1. num. 18.* & supra verbo *Confessarius.* Quoad interdicta, & censuras publicanda, & & seruanda *tom. 1. p. 1. cap. 9. num. 29. & p. 2. c. 1. numero 21.* Quoad accedendum ad processiones *tom. 1. cap. 9. num. 47.* Quoad reddendam rationem executionis testamentorum *tom. 1. capit. 9. numer. 9.* Quoad quæritandum extra loca vbi habent Conuentus *tom. 1. p 1. cap. 6. num. 44.* eo quo vide ibi *num. 43.* & *p. 2. capit. 1. numero 4.* Quoad dimissorias sæcularibus 26 concedendas

concedendas ſupra verbo *Dimiſſoria numero* 3. De ſubiectione etiam Regularium curam animarum habentium ad Epiſcopos, in iis videlicet quæ ad dictam curam ſpectant, dixi *tom.* 1. *p.*1. *c.* 11. *numero* 9. *& part.* 2. *cap.* 1. *numero* 28. *& capite* 18. *numero* 9. An poſſint eorum Eccleſiæ parochiales ab ipſis viſitari, dixi *tom.* 1. *capite* 11. *numero* 7. An in aliquibus caſibus poſſent etiam Epiſcopi abſoluere Regulares à cenſuris, vel cum ipſis diſpenſare in irregularitatibus dixi *tom.*1. *p.*1. *cap.*11. *num.*6. & ſupra verbo *Clerici numero* 16. Qualiter etiam in aliquibus caſibus ad S.Officium Inquiſitionis ſpectantibus, vt ſunt hæreſis, ſolicitationis in confeſſione ad inhoneſta, Aſtrologiæ iudiciariæ, obloquentium contra puriſſimam Virginis Mariæ conceptionem, aut celebrantium, qui non ſunt in gradu ſacerdotij conſtituti, ſeu indebitè colentium ſub prætextu Sanctitatis defunctos non Canonizatos, aut beatificatos, iudicari poſſint ab Ordinariis; dixi ſupra verbo *Cauſa iudicialis Regularium numero* 14. vbi & caſum monetariorum ad eoſdem Ordinarios ſpectare etiam dixi. De iis quoque Regularibus qui ſine mandato ſuorum ſuperiorum in ſcriptis extra Conuentus reperti fuerint, vel ſi miſſi ad Vniuerſitates in Conuentibus non inhabitant, qualiter Epiſcopo ſubiiciantur, dixi *to.*1. *c.*11. *n.*11.

27 Alios caſus in quibus Regulares Epiſcopo ſubiiciantur aſſignant aliqui auctores, præſertim Eraſm. Cochier locis relatis. Barboſa *dicta Alleg.*105. Tamburin. dicto *quæſit.* 7. *n.*54 quos omittendos cenſeo, quia magna egent limitatione, vel coarctatione; & quia eſto ſtando in iure communi ſuſtineri poſſint, non tamen poſitis priuilegiis Regularium, quæ in materia hac ampliſſima ſunt, & vniuerſaliſſima, & quia de illis in diſcurſu operis partim dixi, partim alibi Deo dante copioſius dicetur.

28 De caſibus autem in quibus Epiſcopi poſſunt contra Regulares per cenſuras procedere dixi eo *tom.*1. *c.* 11. *n.*14. *&* 15. & dicam infra verbo *Exemptio Regularium.*

29 Vide dicta ſupra verbo *Cauſa iudicialis Regularium*, & dicenda inferius verbo *Exemptio Regularium*, & verbo *Immunitas Eccleſiaſtica Regularium.*

30 Obiter tamen, & incidenter, quia agitur de Epiſcopis, huic loco iungenda reſolutio cuiuſdam dubij mihi propoſiti à quodam grauiſſimo Prælato, Videlicet an Sanctiſſimus poſſit cogere aliquem Epiſcopum inuitum, & reluctantem, vt transferatur ad aliam Eccleſiam, ſeu Epiſcopatum. Reſpondi enim

31 affirmatiue.

32 Primo, quia in propriis terminis poſſe videlicet aliquem ex vna Eccleſia ad aliam ex cauſa rationabili, etiam inuitum à Papa transferri, eſt communis opinio, vt per Roman. *conſ.* 345. *num.* 3. *cum ſeq.* & præcipue *num.* 5. Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum num* 43. *de conſtit.* de communi atteſtatur Horat. Mandoſ. *in addit. ad d. conſil. Romani*, tenent Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 18. *num.* 14. & Barboſ. *in Collect. Doctor. tit. de translat. Epiſcop. c. inter corporalia n.*7.

33 Secundo, quia facultas transferendi Epiſcopos ex vna Eccleſia ad aliam competit Papæ indubitanter, & independenter à quocumque, *can. mutationes, & can. ſicut alterius* 7. *quæſt.*1. *cap. cum ex illo, cap. inter corporalia, & cap. licet in tantum de translat. Epiſcop.*

34 Poteſt ergo vti hac facultate, etiam circa inuitos ſicut vtitur aliis facultatibus condendi leges, ferendi cenſuras cum ſimilibus. Quod etiam roboratur à ſimili de poſtulatione; qua decet aliquem ex minori ad maiorem dignitatem poſtulari. *vt gradatim ff. de muneribus, & honoribus, cap. vlt. de translat. Epiſcop.* Layman. *de poſtulat. cap.*1. *q.*9.

Ex quo etiam tertiò idem confirmatur, quia cum Papa ſummam auctoritatem habeat pro regimine Ec- 35
cleſiæ, & ad ipſum pertineat totius Eccleſiæ cura, oportuit, vt Chriſtus illi reliquerit poteſtatem compellendi etiam inuitos ad acceptandum aliorum regimen, & Epiſcopatum. Quemadmodum 36
poteſtas ciuilis poteſt ciues ad Reipublicæ munera capeſſenda cogere *l. ſi magiſtratum C. de Decurionib. lib.* 11. *& tot. tit. de excuſat. muner. eod. libro* Sicque 37
ſupponunt non ſolum S. Thom. 2. 2. *q.* 185. *art.* 2. Ricard. *quodlib.* 3. *quæſt.*21. D. Antonin. 3. *part. tit* 20. *cap.* 2. § 6. Turrecrem. *cap. olim, num.*18. *quæſt.*1. Angel. *verbo electio num.*30. & ibi Armilla *num.*37. Syl-ueſt. *verbo electio* 1. *quæſt.*19. Sot. *lib.*10. *de Iuſt. quæſtione* 2. *artic.* 2. dum dicunt ſubditum teneri obe- 38
dire ſuperiori obliganti ad acceptandum Epiſcopatum; ſed etiam Cordub. *in expoſit. regul. D. Franc. cap.*10. *quæſt.*2. *dict.*7. Valent. 2. 2. *diſput.*10. *quæſt.*3. *punct.*3. *col.*5. *concluſ.*6. Ludouicus Lopez, 1. *par inſtruct. c.*56. *col.*2. Leonard. Leſſius *lib.* 2. *de Iuſt. cap.* 39
41. *dub.*9. *n.*76. Rodriguez 2. *tom. ſum. cap.*9 *num.*5. *& quæſtionum Regularium tom.* 3. *quæſtione* 19. *articul. vlt.* & Sanchez *lib.*6. *in Decal. c.*2. *n.*49. dum dicunt poſſe aliquem cogi à Papa ad Epiſcopatum acceptandum.

Ex quo ſimiliter Quartò, efficacius confirmatur 40
intentum, ſi enim Papa poteſt cogere aliquem non Epiſcopum, ad Epiſcopatum acceptandum, multo magis poterit cogere Epiſcopum vnius Eccleſiæ ad Epiſcopatum alterius Eccleſiæ recipiendum; Siquidem per hanc translationem, non tam imponitur ip- 41
ſi nouum onus regiminis animarum, quam mutatur materia talis regiminis, præbendo illi alias oues gubernandas vice illarum, quas primo regebat.

Nec obſtat ſi dicatur rectè poſſe Papam cogere non 42
Epiſcopum ad Epiſcopatum acceptandum, quia hoc eſt cogere tranſire ad ſtatum perfectiorem; cum autem Epiſcopus transfertur de vna Eccleſia ad aliam non tranſit ad ſtatum perfectiorem, & ideo non poſſe cogi à Papa ad eum tranſitum faciendum. Hoc inquam, non obſtat quia ratio quare non Epiſcopus poteſt cogi à Papa ad Epiſcopatum acceptandum, non eſt pro- 43
pter ſtatus Epiſcopalis perfectionem, alioquin etiam poſſet cogere ſæcularem ad ſtatum religioſum inuitè ſuſcipiendum, cum ſtatus Religionis ſit perfectior ſæculari ſtatu. Sed eſt quia, cum Papa ſit ſupremus Paſtor Eccleſiæ, pertinet ad illum prouidere de Pa- 44
ſtoribus particularium Eccleſiarum, etiam cogendo illos ad id munus acceptandum propter neceſſitatem, aut vtilitatem Eccleſiæ. Cum autem hæc ratio militet, etiam fortius in translatione Epiſcopi ex vna Ec- 45
cleſia ad aliam, ſi poteſt Papa cogere aliquem non Epiſcopum ad Epiſcopatum acceptandum, melius poterit cogere Epiſcopum ad transferendum ſe ad aliam Eccleſiam.

Nec ſimiliter obſtat ſi dicatur cum aliquibus, quod 46
vinculum, quo Epiſcopus ligatus ſuæ Eccleſiæ ſit de Iure diuino, & naturali indiſſolubile, ac per conſequens nequeat à Papa diſſolui. Reſpondetur enim negando aſſumptum. Si enim vincu- 47
lum Epiſcopi cum ſua Eccleſia eſſet de Iure diuino, & naturali indiſſolubile, nec ipſo volente, aut conſentiente poſſet ad alium Epiſcopatum transferri, quod eſt contra vſum, & praxim Eccleſiæ, imo contra conſuetudinem multarum Prouinciarum Eccleſiæ, in quibus talis tranſmutatio Epiſcopatuum introducta eſt, vt habent Iulius Primus Epiſt.1. & Oſſius, *in Conc. Sardicenſi.*

Vinculum

Vinculum ergo, quo Episcopus ligatur suæ Ecclesiæ
48 solum est de Iure humano Pontificio, provt tenent Card. Imola, & Abbas *in cap. inter corporalia de translat. Episcop.* Suarez *de Relig. tomo tertio libro*
49 *primo, capite* 16. Petrus Ledesma *in tractat. de matrimonio quæstione quinquagesima tertia, articulo tertio* Sanchez *de matrimonio libro septimo disputatione vigesimaoctaua numero decimotertio*, & alij, quos refert, & sequitur Sebast. Cæsar. *in relect. de Ecclesiast.* Hierarch. *p. 1. disp. 6. de Episcopis* §. 2. vbi plura pro hac parte fundamenta, quæ etiam affert
50 Suarez citatus. Si autem hoc vniuersum solum est de Iure positiuo Ecclesiastico, vtique sine difficultate erit posse Papam contra illud facere, non obstante resistentia Episcopi.

51 Nec minus Papæ ligare possunt ad id faciendum, eo quod Episcopus voto, vel iuramento aliquo se astrinxerit ad non deserendam Ecclesiam sibi despō-
52 satam. Esto enim tale votum, aut iuramentum ipsum obligare possint ad non procurandam translationem ad aliam Ecclesiam, non tamen ad non obtemperandum Papæ præcipienti illam. Cum in omni voto, &
53 iuramento inferiorum includatur hæc conditio, *nisi superior aliter preceperit*, provt communiter DD. colligunt ex *cap. veniens, cap. venientes, & cap. quem-*
54 *admodum verbo conditio de Iureiuran.* Poterit ergo Pontifex tale votum, aut iuramentum dispensare, prout communis sententia tenet, & forsan irritare iuxta quorumdam opinionem, maxime cum tale votum, aut iuramentum spectent ad gubernationem Ecclesiæ, in quo maxime includitur dicta conditio, videlicet, si Papa non contraxerit. De quo Sanchez *libro quarto in Decalogum capite* 24. *numero* 19. post Azotium, Sayrum, Lessium, Philiarcum, & Suarez.

55 Rationes autem, propter quas Sanctissimus iure potest cogere dictū Episcopum ad transitum ad aliam Ecclesiam, ipsum absoluendo à vinculo; quod
56 habet cum sua Ecclesia, relaxando quoque votum, aut iuramentum quodcumque ab eodem Episcopo in contrarium emissum sunt. Prima propter cognitam virtutem, probitatem, & humilitatem ipsius.
57 Secunda propter Ecclesiæ, ad quam transfertur, vtilitatem. Tertia propter dignitatem talis Ecclesiæ, quæ exigit, vt sibi prouideatur Pastor expertus, & iis qualitatibus præditus, quas habet præfatus Episcopus. Quarta si fiat ad Instantiam, seu præsentationem magni alicuius Principis, aut Regis supremi, qui propter eximia merita erga sanctam Sedem dignus est accipere hoc præmium. Quod maxime procedit, si talis Rex esset patronus alicuius Ecclesiæ, qualis est Rex Catholicus Hispaniarum respectu plurimarum Ecclesiarum suæ Monarchiæ.

58 Attendat D. Episcopus, quæ Sanctus Thomas. 2. 2. *quæstione* 185. *articulo secundo*, ipsi & aliis ruminanda proponit. *Dicendum, quod in assumptione Episcopatus duo sunt consideranda. Primo quidem, quid deceat hominem appetere secundum propriam voluntatem. Secundo quid hominem deceat facere ad voluntatem alterius. Quantum ergo ad propriam voluntatem conuenit homini principaliter insistere propriæ saluti: sed quod aliorum saluti intendat, hoc conuenit homini ex dispositione alterius potestatem habentis, vt ex supradictis patet, vnde sicut ad inordinationem voluntatis pertinet, quod aliquis proprio motu feratur in hoc, quod aliorū gubernationi præficiatur: ita etiam ad inordinationem voluntatis pertinet quod aliquis omnino cōtra superioris iniunctionē prædictum gubernationis officium finaliter recuset propter duo,* *Primo quidem quia hoc repugnat charitati proximorum, quorum vtilitati se aliquis debet exponere pro loco & tempore. Vnde Aug. 19. de Ciuit. Dei dicit quod negotium iustum suscipit necessitas charitatis. Secundo quia hoc repugnat humilitati per quam aliquis superiorum mandatis se subiicit. Vnde Gregorius, dicit in pastorali. Tunc ante Dei oculos vera est humilitas, cum ad respuendum hoc, quod vtiliter subire præcipitur, pertinax non est.*

Si tamen excusationem suam Dominus Episcopus 59
in eo posuerit, quod videlicet attendere desideret ad vitam contemplatiuam, & quod id commodius faciet in primo Episcopatu, quam in hoc secundo, ad quod vocatur, audiat eumdem Angelicum Doctorem eo *articulo secundo in solutione ad primum*, sic dicentem. *Dicendum, quod quamuis simpliciter, & absolute loquendo, vita contemplatiua potior sit, quam vita actiua, & amor Dei, quam dilectio proximi: tamen ex alia parte bonum multitudinis præferendum est, bono vnius. Vnde Aug. dicit in verbis præmissis: Neque otium vestrum necessitatibus Ecclesiæ præponatis, præsertim quia hoc ipsum ad dilectionem Dei pertinet, quod aliquis ouibus Christi curam pastoralem impendat. Vnde super illud Ioan. vlt. Pasce oues meas, dicit August. sit amoris officium pascere dominicum gregem, sicut fuit timoris indicium negare pastorem. Similiter etiam prælati non sic transferuntur ad vitam actiuam, vt contemplatiuam deserant. Vnde August. dicit 19. de Ciuit. Dei, quod si imponatur sarcina pastoralis officij, nec sic deserenda est delectatio veritatis, quæ scilicet in contemplatione habetur.*

Si denique causetur, quod illicitum sit id facere, 60
audiat etiam eundem Sanctum Doctorem eo loco *in solutione ad secundum*, sic loquentem. *Dicendum, quod nullus tenetur obedire prælato ad aliquod illicitū, sicut patet ex his, quæ supradicta sunt de obedientia. Potest ergo contingere, quod ille, cui iniungitur prælationis officium, in se aliquid sentiat, propter quod non licet ei prælationem accipere. Hoc autem impedimentum quandoque quidem remoueri potest per ipsummet, cui pastoralis cura iniungitur, puta, si habeat peccandi propositum, quod potest deserere: & propter hoc non excusatur, quin finaliter teneatur obedire prælato iniungenti. Quandoque vero impedimentum, ex quo fit ei illicitum pastorale officium, non potest ipse remouere: sed prælatus, qui iniungit, puta si sit irregularis, vel excommunicatus: & tunc debet defectum suum prælato iniungenti ostendere, qui si impedimentum remouere voluerit, tenetur humiliter obedire. Vnde Exod. 4. cum Moyses, dixisset; obsecro Domine non sum eloquens ab heri, & nudius tertius: Dominus respondit, ad eum, ego ero in ore tuo, doceboque te quid loquaris. Quandoque vero non potest remoueri impedimentum, nec per iniungentem, nec per eum, cui iniungitur, sicut si Archiepiscopus non possit super irregularitate dispensare. Vnde subditus non tenetur ei obedire ad suscipiendum Episcopatum, vel etiam sacros ordines, si sit irregularis.*

EREMITÆ.

DE illis sufficienter egi *tom. 1. p. 2. c. 7.* & ideo pro nunc supersedendum.

EVCHARISTIA QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

De hac materia remiſſiuè. n.1.
Qualiter non liceat Regularibus adminiſtrare hoc Sacramentum ſine licentia Parochi. n.2.
An idem dicendum de Clericis Secularib. n.3.
Quid pro articulo mortis. n.4.
Quid pro caſu quo Parochus negaret Euchariſtiam ſecularib. n.5.
Quid pro aduenis & peregrinis. n.6.
Quid pro extraneis Religioſis. n.7.
Quid pro familiaribus ipſorum n.8.
An per modum viatici adminiſtrari illis poſſit Euchariſtia. n.9.
An ſit aliquod priuilegium circa hoc. n.10.
De adminiſtratione Euchariſtiæ in priuatis Oratoriis. num. 11.
Ad quos ſpectat adminiſtrare Euchariſtiam Religioſis. n. 12.
Quomodo accipienda à Sacerdotibus tempore Paſchatis. num. 13.
An ſolus Sacerdos poſſit miniſtrare Euchariſtiam. numero 14.
An ſolus ipſe ſe poſſit communicare in articulo mortis. num. 15.
De ieiunio obſeruando à Communionem ſumpturo. numero 16.
In quibus caſibus liceat Communio non ieiunis. numero 17.
An Sacerdos non ieiunus poſſit quandoque celebrare. num. 18.
Quid quando dubitat an ſit ieiunus. n.19.
Quando concedenda Euchariſtia incidentibus in amētiam, ſeu phreneſim. n.20.
Energumenis an concedenda. n.21.
An Sacerdos poſſit dare partem ſuæ Hoſtiæ volenti communicare. n.22.
Quando publicè peccatori deneganda Euchariſtia. numero 23.
Quando, vel non exponenda. n.24.
Alia remiſſiuè. n.25.

1 DE hoc venerabiliſſimo Sacramento quatenus ad Regulares ſpectat quædam dixi in duobus Summæ locis, quæ tamen modo ampliari iure debent, vel pro caſibus crebrius occurrentibus.

2 Primo ergo non licere ſub pœna excommunicationis Papalis Regularibus iure communi adminiſtrare Euchariſtiam ſine licentia Parochi, propter Clement. *Religioſi de priuileg.* vbi id ſtatuitur, bene tamen extra diem Paſchatis ex priuilegiis Summorum Pontificum quibuſdam Religioſis conceſſis, quibus tam ipſi, quam alij, qui cum ipſis communicationem priuilegiorum habent vti poſſunt, dixi *tom. 1. p. 1. cap. 9. num. 31. & cap. 21. n. 8.* & *part. 2. cap. 1. num. 22.* Quia tamen eo *num. 8.* circa eam difficultatem, an ſcilicet qui in Paſchate ſatisfecit Eccleſiæ præcepto Communionem in Parochia ſumendo poſſit alio die eiuſdem Paſchatis apud Regulares Euchariſtiam ſumere dixi cautè procedendum, quia vt refert Gauantus *in Man. Epiſcopor verbo Euchariſtia num.* 23. declaratum eſt à Sacra Congregatione non poſſe id fieri, ideo modo animaduertendum, præfatum Gauantum referre ibi duas declarationes Congregationis ad interim, alteram de anno 1586. & alteram de anno 1615. Quia ergo in alia declaratione poſteriori, videlicet de anno 1619. quam Barboſa *de officio Parochi cap. 20. num. 10. & in Collectan. Bullarij verbo Euchariſtia* refert, ſolum dicitur *fratres non poſſe in die Paſchatis adminiſtrare populo Euchariſtiam ſtante quod in priuilegio Eugenij IV. hoc eis expreſſè interdicitur pro illa die,* cum probabile ſatis ſit mentem Summorum Pontificum prohibentium ne Regulares eo die Euchariſtiam adminiſtrent, ſolum eſſe de communione formaliter Paſchali, id eſt de ea, quæ præcepto Eccleſiæ fieri debet, non de alia, prout tenet Suarez *tomo 3. in 3. part. diſp. 72. ſect. 2. §. Cenſeo igitur, & tom. 4. de Relig. Tractat. 10. lib. 9. cap. 3. num. 7.* Rodriguez *tomo 1. quæſt. Regular quæſt. 56. art. 3.* & alij, ideo probabile etiam ſatis eſt, ſi oppoſitum non conſtet ex aliqua declaratione authentica S. Congreg. eum, qui in Paſchate Communionem in Parochia ſumpſit, poſſe in alio die eiuſdem Paſchatis apud Regulares dictos priuilegiatos communicari, prout nouiſſimè tenet Nouarius *in lucern. Regular. verbo Euchariſtia n. 11.* plures alios referens. Idem etiam videtur dicendum de eo, qui intra tempus determinatum ab Eccleſia ſumpturus eſt Euchariſtiam in parochia pro adimplendo præcepto Eccleſiæ, poſſe videlicet antea in alia die eiuſdem Paſchatis communicari apud prædictos Regulares, propter eandem rationem. Suarez, Rodriguez & Nouarius relati. Fauent ad hoc Nicolai Quinti, & Antonij Cardinalis ac Pœnitentiarij Pauli tertij priuilegia pro Hieronymianis de Guadalupe, quæ refert idem Rodrig, *ibid. §. Reſpondeo ſecundo.* Ad minus tamen conſuetudini legitimæ ſtandum eſt in caſibus prædictis.

Nota tamen Clement. *Religioſi de priuileg.* relatam vbi adminiſtratio Euchariſtiæ prohibetur Regularibus ſine licentia Parochi ſpeciali, non comprehendere clericos ſæculares, quia ſolum loquitur de Religioſis. Syluester *in Summa verbo Excommunicat. 7. num. 32.* Comprehendit autem omnes Religioſos Religionis approbatæ, etiam clericos Militarium. Suarez *tom. 5. in 3. part. diſp. 22. ſect. 4.* Et etiam non ordinatos, Conuerſos, ſeu Moniales, quia omnes iſti clauduntur nomine *Religioſi.* Syluester, & Suarez *ibidem.* De nouitiis autem probabile valde eſt non comprehendi, quia & iſti in fauorabilibus nomine Religioſorum veniant, non tamen in odioſis. Suarez *ibid.* & Peyrinus *tom. 1. priuileg. Minim. in Conſtitut. 1. Iulij II. num. 83.* contra Syluestrum ibid. Nomine etiam *Presbyteri Parochialis* quo vtitur Clementina intelligitur Rector Eccleſiæ parochialis, ita ſi Sacerdos non ſit, Nauarrus *in Man. cap. 27. n. 102.* Hæc porro excommunicatio, quæ in Clementina ponitur eſt ſolum contra præſumentes, vt patet ex verbo *præſumpſerint,* & ita ab ea excuſantur, qui ex ignorantia etiam culpabili id facerent, iuxta ſæpius dicta. Nauarrus *ibid.* Fagundez *in 3. Eccleſ. præcept. lib. 3. c. 2. n. 14.* 3

In articulo autem mortis abſente Parocho poſſe licitè adminiſtrari hoc Sacramentum à Regularibus cuicumque conſtituto in tali neceſſitate, dixi *toc. 21. n. 8.* & tenent Ioannes de Lugo *de Sacr. Euchariſt. diſp. 18. ſect. 2. n. 53.* Hurtadus *de Sacram. Euchariſt. diſp. 11. diff. 6.* & alij. Et meritò ſanè, in tali caſu præſumitur conſenſus Parochi, & quamuis is non præſumeretur, præſumitur tamen Eccleſiæ conſenſus. 4

Similiter ſi caſus eſſet quod Parochus negaret Euchariſtiam ſæcularibus Mendicantibus confeſſis, malitiosè, aut ſine rationabili cauſa, aut illam adminiſtrare 5

strare differret, licet ex priuilegio Sixti IV. pro Minoribus quod refert Cassarubius *in Compend. priuil. Mendicant. verbo communicare num.6.* & pro Carmelitis, quod retuli *tom.1. Summ. cap.21. num.10.* possent illam ipsis administrare, standum tamen est limitationi, quam affert idem Cassarubius *ibid.n.10.* videlicet, quod posset illis à Mendicantibus (& etiam aliis qui cum ipsis communicationem priuilegiorum habet, ministrari, quando scilicet talis negatio sine legitima causa, vicinorum testimonio probata, aut requisitio coram Notario pulico facta doceretur. Ita enim habet Leo X. in Bulla *Dum intra* in 1. tom. Bullar. inter Bullas ipsius *num.22.* Miranda *in Man. tom.1. quæst.49. art.1.* Naldus *in Summ. verbo Eucharistia num.15. & verbo Religiosus num.33.* vbi scandalum in hoc fugiendum rectè monet. Addunt iidem Cassarubius, & Miranda stare posse Mendicantes coceßioni factæ per Sixtum IV. eo quod ipse Leo X. viuæ vocis oraculo ita declarauit. Quia tamen omnia viuæ vocis oracula hoc tempore reuocata sunt à SS. D. N. iuxta dicta *tom.1. Summ. cap.3. num.21.* ideo cautè procedendum.

6 Posse etiam prædictos Regulares ministrare Eucharistiã aduenis, & peregrinis etiam in die Paschatis, & ad implendũ præceptũ annuæ communionis, cũ in ea re nulla iniuria fiat propriis Parochis, quia tales aduenæ, & peregrini ab illis absunt, tenent non solum Peirinis, quem dicto *cap.21. num.8.* retuli, sed etiam Sanchez *de Matrim. lib.3. dub.23. n.17.* Diana *part.3. Tractat. 2. de dub. Regular. resolut. 2.* Nouarius *sup. num.4.* & alij quos ipsi referunt, estque id satis probabile, maximè accedente priuilegio Iulij II. pro Minimis à Peirinis eo loco relato, quo tam ipsi Minimi, quam alij cum ipsis priuilegiorum communionem habentes vti possunt.

7 Possunt præterea Religiosi extraneis Religiosis ministrare Eucharistiam, etiam tempore Paschatis, & ad impletionem præcepti Communionis, quando absunt à loco vbi sunt ipsorum Prælati. Ratio est, quia nec in hoc fit iniuria Parochis, cum illi Religiosi Parochis non subdantur, & præsumatur licentia Prælatorum ipsorum nec contradicat Clementin. *Religiosi de priuil.* quia solum est in fauorem Parochorum, & quoad ipsorum subditos. Nauarrus *in Manual. capit.27. num.102.* Sanchez *supra.* Fagundez *supra.*

8 Posse etiam eo tempore Paschatis plures Religiosos ministrare Eucharistiam suis familiaribus, constat ex dictis *tom.2. cap.16. num.19.* Quare declaratio quædam S. Congregat. quam refert Gauantus *in Manu. verbo Eucharistia num.24.* in qua dicitur famulos sæculares in monasteriis degentes ad Parochiam in Paschate ire debere, intelligi potest de famulis Regularium non habentium priuilegium quo ad hoc. Nota tamen conditiones, quas ex Leone X. & Concilio Trident. eodem *cap.16. num.15.* dixi requiri ad hoc quod prædicti familiares hoc, & similibus vtantur priuilegiis, & quia vna illarum est ex dicto Concilio, quod illi intra Regularium septa ac domos resideant, difficile videtur quod famulus coniugatus qui nocte dormit extra Conuentum illis vtatur, prout Diana *supra* tenere videtur, nisi forsan illi suffragetur priuilegium de quo *num. sequenti* dicam. Ex quo constat quid dicendum de famulis mercenariis, qui scilicet solum ad breue tempus Regularibus inseruiunt ad fodiendum, fabricandum, &c. si enim isti manent intra eorum septa etiam nocte, & sub eorum obedientia, illisque actu inseruiunt; videtur posse Regulares potientes dictis priuilegiis illis administrare Eucharistiam, etiam in Paschate, quia verè sunt familiares ipsorum pro eo tempore, & in eis reperiuntur conditiones assignatæ a Leone Papa & Concilio, secus verò si aliqua ex dictis conditionibus illis desit. Quando tamen isti non habent Parochiam, sed sunt ex aliena patria, iudicandum de illis sicut dixi *supra num.6.* de aduenis, & peregrinis. Sanchez *sup. num.18.* Tamburin. *de iure Abbat. tom.2. disp.5. quæsit.3. num.7.*

9 Posse autem etiam quosdam Regulares administrare Eucharistiam famulis suis dictas conditiones habentibus, etiam per modum viatici in articulo mortis, colligi potest ex priuilegio Leonis X. pro Minimis, quod eo *cap.16. num.11.* retuli, & ita supponitur Peirinis *tom.1. priuil. Minim. in Constitut. prima Iulij II. §.15. n.11.* & Iacobus Mancinus *in Prattic. visitandi infirmos pract. 8. dub. 2.* Addit pro ea re Diana *part.5. Tract.3. resol.52.* priuilegium Pij IV. & Pij V. in Bulla *Ad Immarcescibilem, &c. tom.2.* Bullar. inter Bullas eiusdem Pij *n.31.* vbi Theatinis Religiosis idem conceditur, etiam pro mercenariis famulis, operariis, & seruis eorumdem Congregationis.

10 Plures etiam Regulares, (& alios qui cum ipsis communicationem priuilegiorum habuerint) posse ministrare Eucharistiam, etiam per modum viatici, sæcularibus hospitibus infirmantibus, & commorantibus in eorum Monasteriis, tenet Peirinis *supra §.37. num.92.* propter priuilegium Iulij II. Minimis concessum, & Peregrinus *1. par. sui Compend. tit. communicare n.3.* propter priuilegium relatum Pij IV. & Pij V. pro Theatinis. Consule illa maximè hoc posterius Pij V. quod est satis amplum. Et notat, quod ad hoc vt Religiosi vti valeant ipsis non requiritur quod sint approbati ab Episcopis, sed sufficit licentia Superiorum, positis ipsis priuilegiis, Peirinis *supra num 93.*

11 Posse etiam aliquos Regulares administrare Eucharistiam sæcularibus in priuatis ipsorum sæcularium Oratoriis, in quibus licentiam habent audiendi Missam, etiam si Episcopus prohibuerit ne in illis communionem acciperent, tenet Portellus *in Responsionibus Moralib. p.3. casu 39* cui fauet Diana *4. p. Tract.4. Resolu.14.* ex priuil. Pauli IV. concesso Minoribus in Bulla, quam refert Rodriguez in Bullario inter Bullas Pauli IV. *num.3.* Quia tamen priuilegium hoc clarum non est (vt intuenti illud, & proœmium Bullæ patebit) sicut nec alia, quæ affert ipse Rodriguez *tom.1. quæst. Regular. quæst.56 art.3.* ideo meritò relatus Diana consulit Regularibus non vti illo sine consensu Episcoporum, præsertim cum Concil. Triden. *seß.22. in decr. de obseruand. in celebrat. Missar.* concesserit Episcopis facultatem prohibendi Regularibus ne celebrent in Oratoriis priuatis ab eisdem non approbatis, consequenter enim videtur etiam posse illis prohibere ne Eucharistiam administrent. Nouarius *sup. num.9. & 10.* Ex priuilegio tamen Bullæ Cruciatæ videtur id fieri posse in locis vbi viget, vt habet Diana relatus, quamuis prudenter etiam consulat ne id fiat contradicente Episcopo. Addit *in 4. p. Tract.4. Resolut.81.* posse in dictis Oratoriis ex vi Bullæ Cruciatæ administrari Eucharistiam etiam in Paschate. Sed vide dicta *supra* verbo *Bulla Cruciata num.14.*

12 Administrare Eucharistiam Religiosis solum spectat ad eorum Prælatos, vel habentes ab ipsis licentiam expressam, vel præsumptam. Ratio est, quia administratio Sacramentorum solum pertinet ad pastores ordinarios, vel de commissione ipsorum, pastores autem ordinarij Regularium sunt eorum Prælati. Tamburinus *de iure Abbat. to.2. disp.5. quæsit.1.*

Quid vero dicendum de Tertiariis viris, aut fœminis, constat ex dictis *tom.2.cap.14. num.34.*

13 Licet Sacramentum Eucharistiæ manu alterius accipientes, vt sunt laici, teneantur in Parochia tempore Paschatis pro adimpletione præcepti communicare, celebrantes tamen, scilicet Sacerdotes, etiam sæculares, non ita. Sic enim consuetudine receptum est. Naldus *in Summa verbo Eucharistia num.5.* ex Henriquez.

14 Licet etiam regulariter loquendo minister Sacramenti Eucharistiæ debeat esse Sacerdos, *cap. peruenit de consecrat. distin.2.* pro vt S.Thom. & Theologi cum ipso docent *3.part. quæst.82.* ferè per totam, imò non quilibet Sacerdos, sed ille, qui habet potestatem Iurisdictionis, siue ordinariam, siue delegatam, quia dispensatio Sacramentorum pertinet ad pastorem spiritualem, Vasquez *de Eucharist. disput.219. cap.2.* Layman. *lib.5. Tract.4. cap.7. n.3.* Nihilominus tempore necessitatis, vt in mortis articulo, potest Diaconus illam administrare, vt habetur ex Conciliis Niceno, Arelaten. & Carthaginen. I.V. S. Thom. *sup. art.3.* & Expositores cum ipso *ibid.* Rodrigez, *tom.1. quæst.Regular. quæst.56. art.8.* Requiritur autem iusta causa vt hæc facultas Diacono conferatur, & vt ipsa legitimè vtatur. Iura enim prædicta eam requirunt. Suarez *tom. 3. in 3. partem disp. 72. sect.1.* Rodriguez *supra* Vnde si præter Diaconum sint alij Presbyteri, qui possint, & velint id facere, non potest committi Diacono, quia iam cessat ratio necessitatis. Suarez *ibid.* Casu etiam quòd Eucharistia sit de necessitate administranda, & non adsit Sacerdos, vel nolit id facere, Diaconus eam administrat ex præsumpta voluntate Ecclesiæ, præsertim cum necesse non sit in hoc Sacramento ab eius administratione excludatur, qui ipsum conficere non potest. Sotus *in 4. distinct.13. quæstio.1. art.3.* Suarez *supra.* Similiter si in aliquo Monasterio contingat solum Prælatum esse Sacerdotem, & ipsum nullo modo ministrare posse Eucharistiam Religioso, aut famulo Conuentus morituro, potest id committere Diacono. Rodriguez *sup.* Si tamen sine necessitate, aut licentia illam administraret, non solum peccaret mortaliter contra Ecclesiæ prohibitionem sed etiam fieret irregularis, quia exerceret actum proprium Ordinis Sacerdotalis, quem non habet, vt tenet Laymanus *supra num.3. §. porrò irregularitatem.* Administrans etiam ex commissione, si est censura irretitus etiam efficitur irregularis, quia talis administratio est actus Ordinis Diaconatus, ratione cuius efficitur capax illius. Naldus *in Summa verbo Eucharistia num.18.* Inferiori autem clerico, scilicet Subdiacono nunquam munus hoc conferri potest. Ita enim colligitur ex *cap. peruenit* relato, maximè accedente Ecclesiæ consuetudine, quæ nunquam hoc permisit. Suarez *supra.*

15 Nulli nisi Sacerdoti sacrificanti licere communicare se ipsum plures asserunt, alij negant. Sed dicendum, in articulo mortis, si non sit Sacerdos, qui Eucharistiam administret, probabile est quemcumque fidelem etiam laicum seipsum posse communicare, sicut fecisse fertur celebrem illam Reginam Scotiæ in Anglia morti proximam. Ratio est, quia etsi hoc Sacramentum non sit tam necessarium sicut pœnitentia, est tamen valdè necessarium, præsertim pro articulo mortis, cum iuxta probabilissimam plurium opinionem, quam ex S. Thom. *3.par.quæst.79. artic.3.* sequitur inter alios Cornexo *ibid. disp.vnic. dub.2.* in aliquo casu possit conferre primam gratiam, & causare remissionem peccati mortalis, & ex alia parte hoc non est contra ius diuinum, cum in eo stando olim fideles propriis manibus communicarent se ipsos, & sacras Hostias domos suas deferrent, vt Historiæ referunt, & ius humanum *cap. peruenit de consecrat. dist.2.* quod id prohibet, sicut nec consuetudo Ecclesiæ non videntur obligare in casu tam grauis necessitatis, vel saltem maximæ vtilitatis. Valentia *to.4. disp.6.q.10.punct.1.in fin.* Suarez *to.3. p.disp.72.sect.3.in fin.* Diana & alij quos refert *par.3. tract.4. Resol.47. & par.5. Tract.3. Resol.47.* Addit Cornexo *Tract.5.de excommun. disp.10.dub.1.* posse id facere se communicando in dicto casu articuli mortis Sacerdotem excommunicatum, etiam non toleratum, siue ex præconsecratis Hostiis, siue etiam celebrando, præsertim si non se agnoscat contritum, sed solum attritũ. Probabile etiam multis est, quemcumque fidelem etiam laicum posse aliis in eo casu extremæ necessitatis, & articuli mortis constitutis similiter Eucharistiam administrare, propter eamdem rationem, Coninchus *de Sacram. q.82. art.3. n.23.* Iacobus Granadus *de Sacram.in 3.p.controu.6.tr.12. disp.1. n.4.* Diana *sup.* Hæc tamen intelligenda sunt secluso scandalo, quod sæpius erit, vt credo. Layman *sup. n. 6.* Extra articulum etiam mortis licitum erit Sacerdoti non potenti sacrificare, seipsum communicare, rationabili aliqua subsistente causa, & scandalo cessante, pro vt defendunt Suarez *sup.* Coninch. *sup.n.15.* & alij. Casu autem quo Sacerdos ægrotaret, nec esset alius, qui ei administraret Eucharistiam nisi solus Diaconus, potius deberet ab ipso illam accipere, quam sibi ipsi ministrare, quia in tali casu Diaconus ex licentia Sacerdotis, vt dictum est, id potest facere, & Sacerdos non habet causam ad id faciendum. Diana *tract.3 Resolut.48.*

Eucharistiam sumpturo necessarium est obseruasse à media nocte præcedenti ieiunium, non solum Ecclesiasticum, sed etiam naturale, ita vt vel minimum cibi, aut potus sumpsisse communionem impediat, sub mortali, *c.Sacramenta de consecrat. dist.1. cap.nihil 7. quæst.1.* & aliis iuribus. S.Thom. *3. part. quæst.80.artic.8.* & ibi Theologi. Sotus *in 4. dist.12. quæst.1.artic.8.* Lugo *de Sacr. Eucharist. disp.15. sect.2.* etiam si id fuerit per modum medicinæ, quia intentio Ecclesiæ in hoc præcepto est vt propter reuerentiam Sacramenti nihil ante illud ea die in stomachum deueniat. Syluester *in Summ. verbo Eucharistia 3. quæst.6.* Etiam si id quod traiicitur non habeat rationem nutrimenti, vt papyrus, creta, lignum. Enriquez *lib.8. de Eucharistia cap.49.* Naldus *in Summa verbo Eucharistia num.10.* Imò etiam si illud postea euomatur. Naldus *ibidem.* Bonacina *de Eucharist.disp.4.q.6.punct.2.n.10.* Secus verò quando traiicitur aliquid casu aliquo, & non ex intentione, aut per modum cibi, aut potus; vt si per modum respirationis quis attraxerit, & deglutiat aliquid pulueris, vel terræ, vel aliquam pluuiæ guttam, vel aliquam muscam in os intrantem, aut etiam per modum saliuæ, vt quando os abluitur, & aliquid aquæ transmittitur in stomachum, aut quando præter intentionem reliquiæ cibi, quæ hesterno die dentibus adhæserunt, traiiciuntur, Sotus *supra.* Suarez *to.4. in 3. part.disp.68.sect.4.* Bonacina *sup.num.6.* Lugo *sup.* De tabachi sumptione noua quæstio est, propter nouum vsum, forsan abusum, huius sæculi, an impediat communionem. Aliqui enim respondent negatiuè, Diana *5.p.tract.13. Resol.1.* Quod mihi non placet, quia tabachus verè est nutrimentum, vt constat ex multis experientiis plurium, qui ex ipso solo sustentati sunt, verè etiã est medicina, hoc enim prætextu sumitur etiam non casu, sed ex intentione, & proposito, vt suppono, & quod sumatur per nares non tollit 16

tollit quo minus talis actio sit comestio, etsi non communis, & ordinaria, sed extraordinaria, qualis esset si ægroto edere per os non potenti aliquis liquor daretur per nares, vt inde ad stomachum deueniret. Quare credo, quod, siue sumatur in fumo, siue in folio, siue per os, siue per nares, nisi sit in tam parua quantitate vt moraliter certũ sit, nihil ipsius substantiæ ad stomachum peruenisse, impedire communionem. Lege Antonium de Leone *in quæst. moral. de Chocolate, p.2.§.4. à num.*10. vbi affert duo Concilia Prouincialia Limense, & Mexicanum, à S. Congregatione Cardinalium approbata, vbi hæc sententia confirmatur.

17 Sunt tamen aliqui casus, in quibus licitum est sumere Eucharistiam non ieiunis, primus est de infirmis, quibus non ieiunis potest conferri Eucharistia per modum Viatici, quando commodè aliter fieri non potest. Ita tenet communis vsus Ecclesiæ. Intellige etiam toties quoties status morbi mutatur ita, vt cesset, redeatque mortis periculum. Suarez *sup. section.*5. Imò etiam si non mutetur posse infirmum eodem modo communicari in eadem infirmitate post octo, vel decem dies post præcedens Viaticum propter magnam vtilitatem huius Sacramenti pro illo periculo mortis, tenet Suarez supra, & Toletus *in Summa lib.6. capit.*15. *num.* 2. In casu etiam quo quis, verbi gratia, isto mane se communicauit, si post prandium incidat in periculum mortis posse illi iterum dari Eucharistiam, & si plures negent, probabiliter tamen affirmant Hurtadus de Menduza *de Sacramen. disput.* 10. *de Eucharist. diffic.* 2. & alij quos sequitur Diana 5. *part. tractat.* 3. *resolut.*33. Secundus casus est, quando ita postulat reuerentia huius Sacramenti, vt si Sacerdos animaduertat fore, quod alioquin perueniret ad manus hæreticorum, vel aliorum, à quibus iniquè tractabitur. Henriquez *supra capitulo* 50. Laymanus *lib.* 5. *Tract.*4. *cap.*6. *num.*22. Qui in tali casu animaduertit deberi cum reuerentia sumi à Sacerdote, vel si is non adsit, à Clerico, vel laico. Tertius est, etsi rarus, quando aliquis non ieiunus cogitur communicare, vel celebrare ad vitandum scandalum, tunc enim præceptum Ecclesiasticum cedit naturali conseruandi famam. Suarez *supra sect.*5 Layman *sup.* Idem dico si aliquis cogeretur non ieiunus ad celebrandum, quandu id non esset in contemptum Ecclesiæ. Diana *Tract.*3. *resolut.*39. Quartus contingit in celebratione Missæ, si Sacerdos peracta consecratione ante communionem moriatur, & non est alius, qui substituatur ad perficiendum sacrificium, nisi Sacerdos non ieiunus, talis enim substituendus est, quia præceptũ perficiendi sacrificium strictius est præceptu sumendi Eucharistiam ieiuno stomacho, quia illud est diuinum, istud humanum. Nauarrus *in Manu. cap.*25. *num.* 86. Vel quando Sacerdos loco vini consecrauit aquam, & hoc non animaduertit, nisi post aquæ sumptionem. Tunc enim de nouo debet vinum consecrare, & consecratum sumere, propter eamdem rationem. Henriquez *dicto cap.* 5. Vel quando Sacerdos cœpta Missa recordatur se non esse ieiunum, nec potest omittere Missam propter scandalum, quod inde oritur, aut quia est iam post consecrationem. Suarez *sup. sect.*6. Laymanus *supra num.*21. Quintus contingit Sacerdoti etiam post sumptam ablutionem, quando reperit aliquam particulam Hostiæ in patena, vel quando adhuc illi restant aliquæ particulæ adhærentes palato, quia huiusmodi particularum absumptio pertinet ad vnum, idemque sacrificium, & reputatur pro vna communione. Suarez *sup. sect.*6. Henriquez *sup. cap.*50. De reliquiis etiam manentibus in vase communionis postquam dispensata est Eucharistia, idem videtur dicendum, quando fuerunt consecratæ in eadem Missa, propter eamdem rationem, vel quando etiam si in alia consecratæ fuerint non possunt reuerenter custodiri, propter reuerentiam tanti Sacramenti. Alias autem melius est, quod conseruentur. Bonacina *supra num.*14. ex aliis.

An verò Sacerdos non ieiunus possit celebrare ad 18
consecrandum Hostiam pro communione moribundi, quamuis communis sententia negatiuè respondeat, eo quod maior ratio habenda sit de reuerentia Sacramenti, quam de communione moribundi, præsertim cum eo casu non obligetur præcepto communicandi, nisi adsit aliqua Hostia consecrata (Sotus *in 4. dist.*12. *q.*1 *art.*8. Nauar. *in Manu. c.*25. *n.*88. & alij. Nihilominus aliquibus est probabile oppositum, intellige, cessante scandalo. Layman *sup. n.*21. cui fauent Suarez *sup. dicta sect.*5. Granadus *in 3. p. de Sacram. contron.*6. *Tract.*10. *disp.*8. *n.*12. & Diana 5. *parte Tract.* 3. *Resol.*35. post Maiorem, Zambranum, & Zanardum. Ad communicandum tamen seipsum in prædicto articulo mortis constitutum posse Sacerdotē non ieiunum celebrare, si aliunde sacram Eucharistiam non haberet, etiam probabiliter tenent Laymanus *sup. num.* 20. & Lugo *de Sacramen. Eucharist. disp.*15. *sect.*4. *num.*69.

Quid autem dicendum in casu, quo Sacerdos du- 19
bius sit an aliquid sumpserit post mediam noctē, vel quando post quam vnum horologiũ sonuit pro media nocte, aliquid comedit ante quam aliud sonaret, constat ex dictis supra verbo *Dubia Regularium n.*13.

Etiam iis, qui in amentiam seu phrenesim incide- 20
rint ad ministrandam in mortis articulo Eucharistiã, non solum quando eam prius explicitè petierunt, sed etiam quando implicitè desiderarunt, colligitur ex Concilio Carthaginensi 4. *c.*76. & Arausic. 1. *cap.*3. vt refertur *canone is qui* 26. *q.*6. Ratio est, quia tales obligantur hoc præcepto, & tanti Sacramenti receptio vtilissima illis est pro salute animæ; non ergo eis denegari debet, Layman *l.*5. *Tractat.*4. *c.*4. *n.*4. Bonacina *de Eucharist. disp.*4. *q.*6 *punct* 1. *n.*4. & 5. Requiruntur autem ad id tres conditiones. Prima, quod non credatur tales esse in statu peccati mortalis, vt sic enim sunt indigni Eucharistiæ receptione. Secunda, quod non sit spes redituros ad vsum rationis. Tunc enim expectandu esset, vt maiori cum fructu, & deuotione communionem reciperent. Tertia, quod non sit periculum irreuerentiæ in Sacramentum, puta quod illud essent expuituri, &c. cuius rei experientia capi potest dando illi prius Hostiam non consecratam. Layman. *ibid.* Vt verò credantur implicitè desiderasse hoc Sacramentum, sufficit piè, & catholicè vixisse, Granadus *de Sacram. in 3. par. contron.*6. *Tract.*10. *disp.*5. *n.*3. & 4. Lugo *de Sacram. Eucharist. disp.*13. *sect.*3. *num* 14. & 15. Lege Sancium *in Select. disp.*38.

Energumenis etiam tribui debet Eucharistia, nisi 21
sit periculum irreuerentiæ, & habeant vsum rationis, propter rationem adductam. Sotus *in 4. dist.*12. *q* 1. Layman *dicto cap.*4. *num.*6.

Posse Sacerdotem celebrantem dare partem suæ 22
Hostiæ alicui volenti communicare nonnulli approbant. Sed cum hoc sit contra vsum Ecclesiæ, & cæremonias Missalis nullo modo admittendum est, nisi in casu raro in quo insignis aliqua persona cõmunicari vellet, nec esset alia Hostia, & scandalum non esset. Quo sensu accipiendus Granadus *de Sacram. in 3. p. contron* 6. *Tract.*13. *disp.*13. *n.*4. Merito ergo in Constitutione Synodali à Serenis. Cardinali infante edita 1622. id prohibitum est. Casu tamen quod esset communicandus moribundus, nec alia Hostia esset, id

fieri

fieri sine dubio posset, propter dicta in superioribus. Granadus *ibid.num.*3.

23 Publico peccatori, v. g. publico vsurario, vel publicæ meretrici antequam de ipsius pœnitentia constet, publicè, vel occultè petenti Eucharistiam, denegari debet, tum quia margaritæ non sunt mittendæ ante porcos, tum quia talis est indignus tanto Sacramento, & Sacerdos cui commissa est illius dispensatio, debet illud prudenter administrare. Suarez *to.*3. *in* 3.*par.disp.*67.*sect.*2. Rodriq *in Summa to.*1. *c.*68. *concl.* 2.*n.*2. Occulto autem peccatori, quamuis si in occculto petat, denegari etiam debeat, propter dicta, secus verò, si in publico petat, tum exemplo Christi, qui illam non denegauit Iudæ, quem sciebat peccatorem, tum ad euitandum scandalum aliorum, & illius infamiam. Sotus *in* 4. *dist.*12. *quæst.*1 *art.*6. Nauarrus *in Manu.cap.*21.*num* 55.*&* 56. Si tamen sine scandalo, & infamia repelli posset, repellendus est. Suarez *sup.disp.*67.*sect.*4. *in fin.* Quando etiam peccatum occultum est cognitum solum per Confessionem, cum non licet Confessario vti scientia Confessionis, ne ea reddatur odiosa, denegari non debet communio, nisi Sacerdos bono modo, & sine offensione sigilli excusare se posset. Bonacina *de Sacram. disp.*1. *q.*6.*punct.*4. *n.*4. Si tamen aliquis in vno loco v. g. Romæ sit publicus peccator, & existens Matriti petit publicè communionem, licet plures dicant posse illi negari, quia per suum peccatum Romæ publicum amisit ius suæ famæ, nihilominus probabile valdè est posse illi concedi eo modo quo dixi peccatori occulto concedendam esse, tum quia in dubio credendus est emendatus, tum quia esto Sacerdoti constet emendatum non esse, Matriti tamen retinet bonam famam, & ibi est occultus peccator. Sotus *sup.* Henriquez *de Eucharist. cap.* 57. Quid vero dicendum quando Sacerdos dubitat, an ille, qui petit communionem sit publicus peccator, aut non, habes supra verbo *Dubia Regularia* 15.

24 Qualiter Eucharistia exponi non debeat à Regularibus publicè adoranda sine causa ab Ordinario approbata, dixi ex declarationibus S. Congregationis *to.*1.*p.*2.*Sum.c.*1.*n.*26. [Imò etiã video Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium 26. Aprilis 1641. statuisse quod Ordinarius procederet, etiam per censuras, contra Regulares, qui sine ipsius licentia Sanctissimum Sacramentum exponunt in suis & Monialium Ecclesiis.] Vide & Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Eucharistia.* vbi etiam habet ex alia declaratione non esse singulis diebus exponendam (intellige etiam ab illis, qui id possunt facere,) sed in quibusdam tantum Solemnitatibus. Qualiter etiam non retinenda in Oratoriis Confraternitatum, dixi ex declarationibus etiam Sacr. Congreg. eodem *to*1.*p.*2.*c.*15.*n.*22. Multo minus posse ab illis exponi, cõstat ex alia declaratione apud eumdẽ Barbosam *sup.* Renouandam esse singulis octo, vel quindecim diebus, habetur ex Clement. V I I I. in Constit. *Sanctissimus* in 3. tom. Bullar. inter Constitutiones ipsius *n.*34. Naldus *in Summa verbo Eucharistia num.* 19. Sumenda est semper à Sacerdote siue sano, siue infirmo habente Stolam, ex Concil. Bracarensi, Rituali Romano Pauli V. & consuetudine. Naldus *sup. verbo Sacerdos n.* 7. Deferendam esse (intellige in processionibus) à celebrante propriis manibus, non obstante quauis contraria consuetudine, etiam constat ex alia declaratione S. Congregationis apud Barbosam *sup.* Vbi etiam ex aliis declarationibus habetur feria quinta in Cœna Domini sub vnica tantum claue retinenda per Sacerdotem in crastinum celebraturo asseruari debere, & nullo modo apud personas laicas, & sæculares cuiuscumque status, & conditionis, non obstante consuetudine in contrarium, etiam apud Regulares.

Vide dicenda *infra.* verbo *Missa.*

EXAMEN, EXAMINATORES.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.
De Examinatoribus Synodalibus. num. 2.
Quales ij debeant esse. ibid.
De conditionibus ipsorum. ibid.
An Regulares eligi possint. ibid.

De examine Confessariorum Regularium dixi *tom.*1. *p.*1. *Summ. cap.*19. *à n.*2. *&* *p.* 2.*cap.*1. *n.*18. De examine Concionatorum eo *to.*1.*p.*1.*c.*20. *à num.*1. *&* *p.*2.*cap.*1. *num.*17. & supra verbo *Episcopus num.*22. De examine puellæ suscepturæ habitum Religionis, vel professionem emissuræ, dixi eodem *to.*1.*p.*1.*c.*25.*n.*12.*&* *p.*2. *c.*1.*num.*24. & supra verbo *Episcopus num.*8. De examine autem Regularium ad beneficia Regularia dixi eo *tom.*2. *capit.*18. *n.* 11. De examinatoribus autem pro Regularibus Confessariis, Concionatoribus, lectoribus publicis, ac promouendis ad Sacros Ordines, iuxta decreta Summorum Pontificum Clemen. V I I I. & Vrbani V I I I. designandis in Capitulis Generalibus, vel Prouincialibus, dixi *tom.*1.*p.*2.*cap.*12.*n.*33. 1

Solum hic aliquid dicendum de Examinatoribus synodalibus à Concilio Triden. *sess.*24.*cap.*18. assignatis pro prouisione Ecclesiarum Parochialium, pertinet enim eius rei notitia specialiter ad Regulares. Constat namque ex Concilio ibidem huiusmodi Examinatores debere esse Magistros, seu Doctores, aut Licentiatos in Theologia, aut iure Canonico, vel alios clericos seu Regulares etiam ex Ordine Mendicantium. Vnde ex aliis Ordinibus etiam assumi possunt. Gauantus *de Synodo p.*1.*c.*31.*&* *in Manu.verb.Examinatores num.*5. Nouarius *in lucer.Regul.verb.Examinatores num.*2. Declaratum etiam est à Sacra Congregatione in vna Turritana sub die 10. Martij 1629. in prædictos Examinatores Synodales non posse eligi Clericos sæculares aut Regulares, qui dictis gradibus non sunt insigniti, nisi illi viri qualitatis expressæ non extent, quo casu sunt eligendi, qui ad munus exercendum magis idonei videbuntur, eorumque vota æqualis valoris, & efficaciæ erunt sicut aliorum. Barbosa *de offic.&* *potest.Parochi cap.*2.*n.*75. Debent autem isti Examinatores iurare ad Sancta Dei Euangelia se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus executuros, pro vt habet idem Concilium vt supra illis verbis *Iurentque omnes*, *&c.* ita vt si non iurauerint, Concursus vitietur. Declaratum enim est à Sacra Congregatione in vna Bisignanen. sub 2. Decembris 1628. Concursus factos non præstito iuramento ab Examinatoribus Synodalibus fuisse nullos. Barbosa *ibidem numero* 78. *&* *de Offic.* *&* *potestat. Episcop. Allegat.*58. *num.*48. Vide iuramentum illud, & ad S. Dei Euangelia pertinet ad formam. Nicolaus Garzia *de benefic.part.*9.*cap.*2.*num.*356. Barbosa *supra dict. num.*48. Cauere autem debent, *ne quidquam prorsus occasione huius examinis, nec ante nec post accipiant, alioquin Simoniæ vitium tam ipsi, quam dantes incurrent, à qua absolui nequeant nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam ante obtine* 2

obtine

obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur. Ita enim habetur eo loco Concilij. Garzia *sup. à num.* 368. Franciscus Leo *in Thesaur. fori Eccle-siast. par.* 2. *cap.* 4. *num.* 25. Ita vt nec possit Ordinarius statuere aliquod stipendium etiam minimum pro illis, & si secus statutum fuerit decretum irritum sit. Ita enim est decisum, vt refert idem Garzia *dict. cap.* 2. *n.* 374. In Ecclesiis autem Hispaniarum contrarium receptum esse testatur Petrus Ledesma *in Summa part.* 2. *tract.* 7. *c.* 1. *Concl.* 7. *propè finem.* Posse autem Episcopum aliquid de suo præfatis Examinatoribus conferre, titulo præmij, stipendij, seu sustentationis, quia Concilium non videtur loqui de Episcopo, probabiliter tenet Garzia *sup. n.* 379. Bonacina *de Simonia quæst.* 7. *punct.* 2. *diff.* 1. *n.* 6. An verò examinatus possit aliquid dare in Eleemosynam Conuentui, vel Monasterio vnde erat Religiosus ipsius Examinator, intuitu examinis est dubia, & problematicè disputari potest. Idoneitas de qua iudicare debent, pro vt colligitur ex Concilio non solum est respectu scientiæ, sed etiam ætatis, morum, &c. Sigismundus à Bononio *de elect. dub.* 32. Naldus *in Summa verbo Examinato* & *n.* 2. id refereris decisum à Sacr. Congregatione. Dicit etiam *n.* 1. Examinatores non posse aliquem reprobare propter defectum notum in sola Confessione, quod mihi certum est, non enim est licitus vsus scientiæ Confessionis pro externa gubernatione, pro vt sæpè dixi. Alia ad intentum in prædictis Auctoribus reperiet lector.

EXCOMMVNICATIO QVOAD *Regulares.*

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.
Qua tenus spectat ad Regulares. ibid.
De Religioso minori excommunicatione ligato, quæ illi sint prohibita. num. 2.
An eligi possit. num. 3.
Num priuetur iure eligendi. num. 4.
Excommunicatio minor à quo, & in quibus casibus feratur. num 5.
Ab illa quis absoluat. num. 6.
Excommunicatio maiori excommunicatione quorum Sacramentorum administratio sit prohibita. numero 7.
Quorum Sacramentalium vsus. num. 8.
Quomodo peccet Sacramenta recipiendo num. 9.
Quid de illo, qui ipsi Sacramenta ministrauerit. numero 10.
De priuatione suffragiorum Ecclesiæ. num. 11.
Quomodo ea intelligenda. ibid.
An Missa pro hæreticis celebrari possit. num. 12.
Excommunicatus non celebrat, nec actum Ordinis exercet. num. 13.
Nec diuina officia ex officio celebrat. num. 14.
Priuatim diuinum officium recitat. num. 15.
Quomodo id facere potest. ibid.
Prohibita non sunt illi priuata orationes. num. 16.
An prohibeatur concionare. num. 17.
An exercere Officium lectoris. num. 18.
An assistere Missæ, aut Officiis diuinis. num. 19.
An alij eum admittere possint ad diuina. numero 20.
Quid faciendum si excommunicatus velit diuinis assistere. num. 21.
Prohibitum est alius cum excommunicato diuinis assistere. num. 22.
An teneatur diebus festiuis audire Missam. numero 23.
An possit intrare hæreticorum templa. ibid.
Incapax est beneficiorum Ecclesiasticorum numero 24.
Quid si ad illa eligatur. ibid.
An sit capax pensionis. num. 25.
An fructus beneficij, vel pensionis recipere possit. numero 26.
Regulares excommunicati quorum Officiorum Ordinis sint incapaces. num. 27.
Quid si in excommunicatione ea obtinuerunt. numero 28.
Grauiter peccat qui excommunicato confert aliquod Officium, vel beneficium. num. 29.
Quid faciendum pro noua collatione. num. 30.
Iure eligendi quomodo priuetur excommunicatus. numero 31.
Suspenditur ab Officiis. num. 32.
Priuatur vsu iurisdictionis. num. 33.
Actus iurisdictionis ab ipso facti an valeant. numero 34.
Quomodo se gerere debeat subditus cum Prælato excommunicato. num. 35.
An Prælatus excommunicatus absoluat. ibid.
Priuatur excommunicatus omni communicatione forensi. num. 36.
An saltem actoris munus exercere possit. ibid.
An munus patroni, seu aduocati. num. 37.
An possit testis esse. num. 38.
An tabellio. num. 39.
An vt reus conueniri possit. num. 40.
Irritat excommunicatio litteras, & rescripta Apostolica obtenta. num. 41.
Priuatur excommunicatus omni ciuili, & politica communicatione. num. 42.
In quibus casibus. ibid.
Cum moderatione tamen Extrauagantis ad Euitanda. *num.* 43.
An alij fideles cum excommunicatis communicare possint. num. 44.
Casus in quibus possunt. num. 45.
Quid intelligatur per particulam lex. *num.* 46.
Quid per particulam humile. *num.* 47.
Quid per particulam res ignorata. *num.* 48.
Quid per particulam necesse. *num.* 49.
An etiam in diuinis communicare possit in casibus prædictis. num. 50.
Debita num soluti debeant excommunicato. num. 51.
De excommunicato in excommunicatione per annum persistente. num. 52.
Priuatur excommunicatus Ecclesiastica sepultura num. 53.
Quomodo id intelligendum. ibid.
Alia remissiuè. num. 54.

1 De hac censura plura dixi, tum primo, *tomo* 2. *part.* 1. & 2 Summ. tum in hoc *tomo* verbo *Absolutio*, verbo *Bulla Cœna*, verbo *Bulla Cruciata*, verbo *Casus reseruati*, verbo *Censura*, verbo *Confessarius*, & sparsim per totum opus. Nunc verò applicando materiam excommunicationis specialiter Regularibus, in gratiam ipsorum agam de natura, & effectibus excommunicationis, quatenus ad ipsos regulanter spectare potest. Cum autem excommunicatio sit duplex, alia maior, & alia minor, maior quidem illa, quæ priuat hominem bonis communibus fidelium, videlicet Sacramentis, suffragiis Ecclesiæ,

ecclesiæ, & communicatione humana: minor verò quæ priuat communione passiua sacramentorum. *cap. si celebrat. de Cler. excommunic. minist.* (Toletus *in Summa lib.1.c.4.& 5.* Cornexo *to.2.in 3.p. S.Th. tract.5. de excomm. disp.1. dub.3.*) ideo de vtraque agendum & primò de excommunicatione minori.

2 Ergo Religiosus minori excommunicatione ligatus non potest aliquod sacramentum v. g. Eucharistiam, Ordinem, &c. suscipere, ita vt si illud suscipiat peccet mortaliter. Ita enim colligitur tum ex *d. c. si celebr.* adiuncta communi expositione Doctorum; tum ex quod violat præceptum Ecclesiæ in materia graui, Ioannes Beetz *in precep. Decalog. precept. 3. exposit.4. cap.10. littera B.* Cornexo *supra disp.9. dub.2.* Layman *lib.1. tract.5. p.2 c.3. n.4.* Non tamen propterea incurrit irregularitatem, aut aliam censuram *d.c. si celebrat* Beetz, & Cornexo *sup.* Consequenter etiam ministrans illi Sacramenta grauiter quoque peccat, nisi excusetur ratione ignorantiæ, scandali, aut alterius mali vitandi, cooperatur enim peccato illius. Bonacina *de excommunicat. disp.2. q.3. n.3.* Sacramenta autem quæ recipit validè recipit, quia per excommunicationem minorem non redditur incapax Sacramentorum. Corn. *sup.* Excepto Sacramento pœnitentiæ, quia cum peccet mortaliter illud recipiendo, non solum ponit obicem gratiæ, sed etiam ipsum reddit nullum, Cornexo, & Bonacina *sup.* Secus si petat prius absolutionem censuræ, aut sciat absolutionem ab illa esse sibi concedendam antequam absoluatur à peccatis. Bonacina *sup.* Posse autem recipere Sacramenta quando id necesse esset ad vitandũ scandalum, infamiam, &c. à fortiori constabit ex dicendis infra *n.9.* cum de excommunicato maiori excommunicatione idem dicam. Quamuis autem plurium sententia sit, talem excommunicatum excommunicatione minori peccare mortaliter, vel saltem venialiter in administratione Sacramentorum, si sine necessitate id faciat ex eo quod in *d. c. Si celebrat.* dicatur; *peccat. autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta* (Ioannes Beetz *sup.* & alij Recentiores) Nihilominus oppositum est probabilius, aliàs dici deberet, quod excommunicatio minor sicut priuat communicatione passiua Sacramentorum, sic & actiua. Textus autem ille intelligitur de illa collatione Sacramentorum, quæ est adiuncta cum receptione, pro vt contingit Episcopo ordinante qui simul celebrat, & se communicat, & in Sacerdote etiam celebrante, qui etiam se communicat. Nauarrus *in Manu. c.27. num.24.* Suarez *tom.5. in 3. p. disp.24. sect.2. num.7. & 12.* Cornexo *sup. dub.1.*

3 Religiosus etiam excommunicatione minori ligatus, si electus fuerit scienter, talis electio est irritanda. Ita enim habetur *d. cap. si celebrat.* vbi sic; *Si scienter talis electus fuerit, eius electio est irritanda, pro eo quod ad susceptionem eorum eligitur, à quorum perceptione à SS. Patribus est priuatus.* Vnde si ignoranter talis electio facta est, siue ignorantia se teneat ex parte electorum, siue ex parte electi, siue vtrorumque, valida erit, quia textus dicit *si scienter*, & ratio, quæ ibi adducitur de omnibus probat. Suarez dicta *sect.2. num.18.* Cornexo *sup. dub. vlt.* Cum autem dicatur in textu *est irritanda*, colligitur non esse ipso iure irritam, sed annullandam per sententiam, Ioann. Beetz sup. Toletus *in Summa lib.1. cap.17. n.2.* Cornexo *sup.* Intelligitur etiam communiter textus de electione ad aliquam dignitatem, vel beneficium, ea scilicet quibus annexa est susceptio alicuius Sacramenti, non ad alia propter rationem in textu assignatam. Suarez *sup. n.14. & 15.* Cornexo *sup.* Idem dico de collatione ipsorum, tum quia talis collatio est virtualis quædam electio, cum sit acceptio vnius præ multis, tum quia ratio textus æquè in vtroque procedit. Suarez *supra num.21.* Cornexo *sup.* Et de præsentatione, propter eamdem rationem. Layman *supra num.5.* Quæ verò Officia sint in Religionibus, quæ nomen dignitatis merentur, dixi *tom.2. Summ. c.13. num.2.* & quæ dicantur beneficia Ecclesiastica in illis *tom.1. cap.15. num.323.* & co *tom.2. cap.18.* Hinc, talem eligentes peccant mortaliter, & similiter ipse electus, si se eligi permittat. Transgrediuntur enim legem canonicam in materia graui. Bonacina *sup. n.7.* Peirinis *in tom. 2. de Prælato q.2. cap.5. n.24.* Non tamen propterea incurrunt aliquam pœnam, vel censuram, cum non sit in iure expressa, secundum Suarez *sup. num.22.* & alios. Licet Peirinis *sup. n.26.* probabiliter dicat talem eligentes incurrere pœnam, *cap. cum in cunctis §. clerici de elect.*

Non tamen Religiosus sic ligatus excommunicatione minori priuatur iure eligendi, *c. si celebrat.* relato. Vnde potest ipse eligere, præsentare, & vti omni iurisdictione, quam alias habet, audire Missam, sumere pacem, diuinis Officiis interesse, frui suffragiis, communicare cum aliis, absoluere alios à peccatis, censuris, &c. Nauarrus *in Manu. cap.27. n.24.* Bonacina *supra num.7. 8. 9. & 10.* Peirinis *supra numero 25.* 4

Hæc porro excommunicatio minor licet ab homine ferri possit sicut, & maior, vsu tamen Ecclesiæ rarò, aut ferè numquam sic fertur. Nauar. *sup. num.5.* Toletus *sup. n.3.* Similiter, esto secundum aliquos à iure sit lata propter aliquos casus, de quibus Suarez *supra sect. 3.* nunc autem solum propter vnum incurritur, scilicet propter communicationem, aut participationem indebitam cum excommunicato maiori excommunicatione, *capit. nuper de sentent. excommunicat.* Toletus *supra* Suarez. *sup. num.1.* Dixi *indebitam*, quia si communicatio sit inculpabilis, scilicet, vel in casibus iure permissis, de quibus à *numero 45.* dicetur, aut etiam quando, vel ob ignorantiam, vel ob aliam causam sic communicans non peccat, non incurrit hanc excommunicationem, cum enim sit pœna non incurritur nisi supposita culpa. Suarez *supra num.3.* Non requiritur autem ad hoc culpa mortalis, sed sufficit venialis. Etsi enim si communicatio est in diuinis tunc sit mortalis, quando verò in humanis, regulariter solum reputatur transgressio leuis, & venialis, nisi adesset contemptus, aut communicatio esset cum excommunicato de participantibus, aut in crimine criminoso, iuxta dicenda infra *num. 44.* Toletus *supra* Forsan etiam non sufficit ad eam incurrendam culpa, quæ solum est venialis ex defectu aduertentiæ, aut deliberationis, vt putat Suarez *sup.* quia in tali culpa non reperitur perfecta inobedientia, aut contumacia, quæ ad incurrendam censuram est necessaria. Dixi etiam supra *cum excommunicato maiori excommunicatione.* Quia communicans cum excommunicato minori excommunicatione, siue in diuinis, siue in humanis nullam aliam excommunicationem incurrit; nec excommunicatio minor, vt dicitur, parit aliam. Nauarrus, & Toletus *supra.* Adde, quod licet olim ad incurrendam excommunicationem minorem sufficeret communicare cum quocumque excommunicato, respectiuè tamen, scilicet cum publico publicè, & cum occulto occultè, ex *capit. cum non ab homine de sentent. excommunicat.* (Cornexo *dict. tractat. 5. de excommunicat. disputat. 10. dub. vltim.* Layman *libro 5. Tractat. 5. part.2. capit.3. in princip.*) modò verò post Concilium Constantiense, vt teneamur vitare excommunicatum, ac proindè, 5

vt

vt incurratur excommunicatio minor propter communicationem cum ipso, requiritur, quod talis excommunicatus sit, vel tam notorius percussor Clerici, quod nulla tergiuersatione celari possit, aut iuris suffragio excusari, vel sic à Iudice, vel Superiore specialiter publicatus, vel denunciatus. Ratio est, quia ita decretum fuit in dicto Concilio Constantiensi confirmato à Martino VIII. in Extrauag. *Ad euitanda*, quam referunt S. Antonin. *3. part. tit. 26. cap. 3.* Nauarrus *in Man. cap. 27. num. 35.* Sotus *in 4. distinct. 22. quæstion. 1. art. 4.* Quæ licet postea correcta fuerat à Concilio Basiliensi *sess. 20.* vbi quicumque notorij excommunicati vitandi dicuntur, hoc tamen Concilium approbatum non est quoad hoc, & consuetudine Ecclesiæ receptum est oppositum. Suarez *tomo quinto in 3. part. disp. 9. sect. 2.* Cornexo *dub. vltim.* Layman. *supra num. 1.* Solum ergo hoc tempore excommunicati vitandi, & non tolerati sunt vt dictum est, publici clericorum percussores, aut publicati, & denunciati, reliqui autem excommunicati dicuntur tolerati, & non vitandi. De quibus plura infra.

6 Ab excommunicatione minori inter Regulares contracta si lata esset ab homine solum conditor ipsius absoluere posset, iuxta dicta supra verbo *Censura Ecclesiastica num. 12.* Bonacina *supra d. quæst. 3. num. 11.* Lata tamen à iure, qualis regulariter ferè semper est, absoluitur quoad forum externum à quocumque Prælato ordinario ipsius excommunicati Layman. *supra cap. 3. num. 6.* Quoad forum verò internum non solum à quocumque Prælato, qui proprius Sacerdos sit, *cap. nuper de sentent. excommunicat.* sed etiam à quocumque Confessario ipsorum Regularium tolli potest, cum iuxta dicta supra verbo *Confessarius Regularis num. 11.* Confessarij pro Regularibus assignati possint illos absoluere ab omnibus peccatis, & censuris non reseruatis. An verò id possint facere simplices Sacerdotes qui nullo modo Confessarij sunt, quamuis probabilis sit pars affirmatiua, quando scilicet hæc excommunicatio incurreretur solum propter peccatum veniale, probabilius tamen est oppositum, iuxta dicta *to. 1. Summ. cap. 21. n. 13.* De quo Layman. *supr. n. 6.* Bonacina *sup. n. 15.* Qui etiam *n. 16.* addit ad absolutionem ipsius sufficere verba exprimentia absolutionem, & quod detur sub conditione quando pœnitens dubitat se illam incurrisse.

7 Religiosus autem, & quicumque alius excommunicatione maiori ligatus non potest ministrare aliqua Sacramenta. *cap. Apostolicæ, & cap. si celebrat. de Clerico excommunicat. celebrat. & cap. Engeltrudam 3. quæst. 4.* Vnde, ea administrans mortaliter peccat, quia in re valdè graui violat præceptum Ecclesiæ. Cornexo *dict. Tract. 5. disput. 10. §. 1.* Layman. *lib. 1. Tractat. 5. part. 2. cap. 2. numero 5.* Quod intellige, non solum de excommunicato non tolerato, seu vitando, vt de se patet, sed etiam de tolerato, seu non vitando, quantum est ex parte sua, si videlicet se ingerat in administratione Sacramentorum, quia Extrauagans *Ad euitanda* adducta nihil suffragatur illi, licet, si ab illo petantur Sacramenta, possit ea administrare, vt infra dicetur. Suarez *supra disputat. 11. sect. 1. numero primo & sect. 4. numero decimo*, & sequentibus. Incurrit etiam irregularitatem si illa administret ex Officio. Suarez dicta *disput. 11. sect. 3.* Cornexo *d. §. primo dub. vltimo.* Vide dicenda verbo *Irregularitas n. 55.* Sacramenta tamen ab excommunicato quocumque administrata valida sunt, quia Sacramentorum valor solum pendet iure diuino ex applicatione veræ materiæ, & formæ. Vasquez *Tract. de excommunicat. dub. 3.* Bonacina *d. disp. 2. quæst. 2. punct. 2. §. 3. n. 1. & §. 4. n. 1.* Excipe Sacramentum pœnitentiæ, administratum enim ab excommunicato, non tolerato, nullum, & irritum est ob defectum iurisdictionis. Vasquez *supra dub. 4.* Bonacina *dicto §. 4. n. 1.* nisi in casu quo esset publicus error facti, & titulus præsumptus, quia tunc Ecclesia ei tribuit iurisdictionem, iuxta *l. Barbarius ff. de Offic. Prætor.* Layman. *sup.* In casu etiam extremæ necessitatis proximi potest quilibet excommunicatus, etiam non toleratus, administrare ei Sacramenta v.g. Baptismi, Pœnitentiæ, &c. non solum validè sed etiam licitè, pia namque mater Ecclesia ne deficiat suis filiis, in necessariis, prouidet, vt etiam sic excommunicatus administret Sacramenta necessaria. Cornexo *sup. dub. 2.* Imò etiam tenetur id facere, quia ad id obligatur præcepto charitatis, propter proximi extremam necessitatem. Cornexo *ibidem.* Vbi etiam cum aliis asserit, quod si tale Sacramentum est Baptismus debet administrari sine cæremoniis, & solemnitate, & in sequentibus tractat an id facere possit excommunicatus in præsentia aliorum similium, vel dissimiliũ. Poterit quoque prædictus excommunicatus, etiam non toleratus, ministrare omnia Sacramenta licitè, imò, & validè (excepto Sacramento pœnitentiæ propter dicta) quando id esset sibi necessarium ad vitandum mortis periculum, vel infamiam, quia lex ecclesiastica id prohibens non obligat cũ tanto dispendio. Cornexo *supr. num. 1.* Nisi adesset scandalum, aut talis administratio extorqueretur in odium, vel contemptum Ecclesiæ, quia tunc lege naturali & diuina potius deberet pati mortem, quam id facere. Cornexo *ibidem.* An verò sic excommunicatus possit administrare sibi Eucharistiam in articulo mortis, vide dicta supra verbo *Eucharistia numerò decimo-quinto.*

Prædictus etiam Religiosus sicut, & quicumque alius maiori excommunicatione ligatus, siue sit toleratus siue non, grauiter peccat conficiendo Sacramentalia, verbi gratia aquam benedictam, & faciendo similes benedictiones, seu consecrationes, quia hoc est immiscere se diuinis, quod illi est prohibitum. Ea tamen valida sunt, & rata, si habeat Ordinem ad ea requisitum, quia non sunt actus iurisdictionis, sed solum Ordinis, nec ab Ecclesia irritata. Suarez dicta *disp. 11. sect. 2. n. 9. & 10.* Bonacina *sup. d. §. 4. n. 4. & 5.* Incurrere tamen irregularitatem ea conficiendo inferius dicam. 8

Similiter prædictus Religiosus excommunicatus mortaliter peccat quodcumque Sacramentum suscipiendo: repellitur enim tanquam indignus à participatione illorum, *cap. Cum illorum, & cap. si quem de sentent. excommunic. cap. si celebrat. de Cleric. excommunicat. minist.* Nauarrus *cap. 27. num. 18.* Cornexo *dicta disp. 10. §. 2.* Quod intellige etiam de excommunicato quantumuis tolerato, quia in Extrauaganti *Ad euitanda* nullus fauor ipsi conceditur. Suarez *supr. disp. 10. sect. 1. num. 4.* Corn. *sup.* Excusari tamen potest à peccato non solum propter ignorantiam, aut inaduertentiam, iuxta dicta verbo *Censura Ecclesiastica num. 11.* sed etiam quando id faceret ad vitandum mortis periculum, vel grauem infamiam, iuxta dicta *supra num. 7.* Nulla autem pœna est iure imposita sic facienti, excepto excommunicato Ordinis Sacramentum suscipiente. De quo alibi. Suarez *supr. num. 5.* Corn. *supr.* Sacramenta autem ab excommunicato suscepta valida sunt, cum ipsorũ valor solum pendeat à debita materia, & forma, & iis positis non sit in potestate Ecclesiæ ea irrita reddere. Vgolinus *de excommunicat. maiori Tab. 2. cap. 7. §. 2.* Layman. *supra* 9

*supra cap.2.num.*1. Idem dico de Sacramento pœnitentiæ, propter eamdem rationem. Vnde casu quo pœnitens excommunicatus, bona fide, aut ignorantia probabili solum, confiteatur sua peccata non manifestando excommunicationem, vel Confessarius bona etiam fide; aut ignorantia, vel etiam malitia non absoluat ab excommunicatione, sed solum à peccatis, vel prius à peccatis, quam ab excommunicatione, verum recipitur Sacramentum, & cum gratiæ effectu. Ioannes Beetz *in* 3. *precept. Decalog. exposit.*4.*c.*5. Sayrus *de excommunic.lib.*2.*cap.*2.*num.*5. Corn. *d.*§.2.*dub.vltim.* Bonacina *d.quæst.*2. *punct.*2. §.1. *num.*1. Licet plures alij, quos refert, & sequitur Ioannes Sancius *in Select. disp.*32.*num.*11. oppositum tueantur.

10 Sacerdos proinde, qui administrat aliquod Sacramentum excommunicato, licet si id faciat in casibus in quibus ipse excommunicatus ea potest licitè suscipere (de quibus *supra num.*9.) non peccet, quia cum excommunicatus in tali casu licitè petat, licitè etiam illi conceditur quod petit. (Suarez *d.disp.*10. *sect.*2.*numero* 4. Cornexo *d.*§.2. *dub.*1.) in aliis autem casibus, in quibus licitè non petit ea excommunicatus, peccat mortaliter illi ea administrans. Diuersimodè tamen, nam si talis excommunicatus est toleratus, non peccat administrans illi Sacramenta ex vi censuræ, cum Extrauagans *Ad euitanda* adducta permittat omnem communicationem etiam in diuinis, & in administratione Sacramentorum cum excommunicatis toleratis, peccat tamen regulariter contra ius naturale, & diuinum, siquidem dat Sacramenta indigno. Dixi *regulariter*, quia quid faciendum sit in casu quo occultus peccator, seu excommunicatus peteret publicè Eucharistiam habes supra verbo *Eucharistia numero vigesimotertio.* Si verò talis excommunicatus sit non toleratus, non solum peccat Sacerdos illi administrans Sacramenta contra ius naturale, & diuinum, propter adductam rationem, sed etiam ex vi censuræ, quia communicat in diuinis cum excommunicato vitando, quod est prohibitum non solum iure antiquo, sed etiam nouo dictæ Extrauagantis. Suarez *d.disp.*10.*sect.*2. Cornexo *d.*§.2.*dub.*1.& 2. Bonacina *d. punct.*2.§.2. Quare licet administrans Sacramenta dicto excommunicato tolerato nullam incurrat censuram, aut pœnam, quià nulla est in Iure expressa, nec ille peccet cõtra ius Ecclesiasticũ, sed solum contra diuinum, aut naturale, vt dictũ est, nihilominus ea administrans excõmunicato non tolerato, in primis incurrit excommunicationẽ minorem, sicut generaliter eam incurrunt omnes, qui communicant cum illo. Deinde incurrit etiam ipso iure interdictum ab ingressu Ecclesiæ, *cap. Episcoporum de priuileg. in* 6. vbi etiam habetur qualiter ab eo absolui possit. Suarez, Cornexo, & Bonacina relati. Addendum est *ex cap. Significauit de senten. excommunicat.* Clericum participantem cum excommunicato à Papa in diuinis (qualis est dans illi Sacramentum) incurrere etiam excommunicationem Papæ reseruatam. Toletus *in Summa lib.* 1. *cap.* 11. Sunt tamen aliquæ conditiones ad incurrendam hanc excommunicationem, quas assignant Caietanus *in Summa verbo excommunicat. capit.*58. & Nauarrus *in Man. cap.*27.*num.* 93. Prima, quod admittens ad participationem diuinorum sit Clericus. Secunda, quod sit participatio in diuinis. Tertia, quod scienter admittatur. Quarta, quod sponte. Quinta, quod sic excommunicatus sit à Papa. Sexta, quod sit excommunicatus à Papa per sententiam specialem, vel generalem, si est postea specialiter denunciatus. Thesaurus *in prax.part.*2.*verbo absoluens cap.* 7. §. *secundo excommunicationem.* Non enim satis est esse ab eo excommunicatum sententia Canonis generalis, vt ait Graffius in *Decis. aur.lib.*4.*cap.*12.*num.* 24. nec esse publicum Clerici percussorem, si non sit denunciatus, vt ait Bonac. *sup. d.*§.2.*n.*7. ex Coninch.

Priuatur etiam prædictus Religiosus, & quilibet 11
alius maiori excommunicatione ligatus communibus Ecclesiæ suffragiis, ita vt qui ea ipsi applicauerit mortaliter peccet. *cap. à nobis de senten. excommunicat.* S.Thom. *in* 4. *distinct.*18.*quæst.*2.*art.*1. Sotus *in* 4.*dist.*22.*qu.*1.*art.*1. & 4.§.*hoc supposito.* Sunt autem huiusmodi suffragia communia quædam auxilia spiritualia, quæ à Clericis veluti Ecclesiæ ministris offeruntur pro fidelibus, qualia sunt Sacrificium Missæ ea ratione, qua offertur à Sacerdote nomine Ecclesiæ, Horæ Canonicæ, publicæ processiones, Rogationes, &c. Sotus supr. Corn. *d disput.*10. §.3.*dub.*1. Bonacina *d.quæst.*2. *punct.*1.*num.*1. Item Indulgentiæ, quæ ex communi Ecclesiæ thesauro fidelibus applicantur. Layman. *d.cap.*2.*num.*2. His ergo omnibus priuatur excommunicatus. Quod intellige non solum de excommunicato non tolerato, sed etiam de tolerato, quia iure antiquo ita statutum erat, & ius nouum Extrauagantis *Ad euitanda* non fauet excommunicato tolerato, quantum ad hæc suffragia spiritualia, sed solum quoad communicationem in aliis. Sotus *d. artic.*4. Suarez *supra disp.* 9. *sect.*2. *à num.* 17. Licet oppositum probabiliter teneant Henriquez *lib.*13.*cap.*11.*num.*2. Layman. *supr. cap.*4.*numero* 8. & alij. Adde, id esse verum etiam si talis excommunicatus sit contritus, quia per contritionem non est ablata excommunicatio, *d.cap.à nobis* Suarez *sup.sect.*3. *à n.*2. Corn. *sup.*§. 3 *dub.* 2. Licet etiam oppositum teneant Nauarrus *in Manu.cap.*27.*n.*18. & alij. Feria autem sexta in Parasceue Ecclesia ipsa dispensat vt oret Sacerdos nomine ipsius pro omnibus etiam excommunicatis, ad imitationem Christi, qui ea die pro omnibus orauit, & pro omnibus applicauit suam mortem quo ad sufficientiam. Sotus *in* 4 *dist.*11.*quæst.*2.*art.*7 *ad* 2.& *distin.*22. *quæst.*1. *art.*1. Corn. *supr.*1. Imò si de facto talia excommunicato applicantur nihil ei prosunt, quia eo ipso quod excommunicatus est, priuatur communicatione passiua ipsorum. Suarez *supra sect.* 4. *num* 7. Cornexo *supra dub.*2. Addunt Nauarrus *supra num.*36. & Bonacina etiam *supra d.punct.*1.*num.*4. eum qui publica oratione, & vt minister Ecclesiæ orat pro excommunicato vitando incurrere excommunicationem minorem, quia communicat cum eo. Non tamen priuatur excommunicatus orationibus priuatis fidelium, etiam Sacerdotum, & in Missa, ac in ipso *memento* Missæ, quia illæ non sunt suffragia nomine Ecclesiæ facta, sed à priuata persona. Syluester *Summa verbo excommunicatio* 1.§.2. Sotus *supra* §. *quomodo autem.* Imò etiam loquendo de Sacrificio Missæ pro vt offertur à sacerdote in persona Christi prodest excommunicato, si ei applicetur à sacerdote, quia solum redditur incapax fructus Missæ pro vt offertur nomine Ecclesiæ. Suarez *d.disp.*9.*sect.*4. Corn. *supra dub.*2. Dicunt autem peccare mortaliter sacerdotem sic facientem, quia agit contra prohibitionem Ecclesiæ. Alij verò excusant sic offerentem pro excommunicato tolerato. Sayrus *lib.*2 *cap.*4.*n.*6. Henriquez, & Layman. supra relati. Sacerdos autem excommunicatus pro se offerens, non solum grauissimè peccat celebrando, sed etiam ratione obicis, quem ponit, non recipit fructum sacrificij, nisi ponatur ratione inuincibilis ignorantiæ, vel extremæ necessitatis id facere, tunc enim participabit de fructu sacrificij id quod

quod excommunicatus participare poterit. Suarez *d. disp 9 sect.4.n.8.*

12 Hic nota, morem quarumdam Religionum, & piarum personarum offerentium sacrificium Missæ pro conuersione hæreticorum laudabilem videri, nec reprehésione vlla dignum. Etsi enim hæretici excommunicati sint, ac per consequens pro ipsis vt tales offerri non possit, qui tamen offerunt pro ipsorum conuersione non tam offerunt pro ipsis quam pro destructione, vt ita dicam hæresis, & excommunicationis, quibus ligati sunt. Quod est licitum, & conforme vsui Ecclesiæ, quæ sæpius in Collectis aliquot orat pro extirpatione hæreticorum. Sic colligo ex Bellarmino *lib. 2. de Missa cap. 6. in fin.* & Laym. sup. loco relato.

13 Prohibitum etiam est prædicto Religioso, sicut, & cuicumque alij excommunicato maiori excommunicatione, Missam celebrare, aut actum alicuius Ordinis etiam minoris exercere. *Cap. si quis Episcopus 1. & 2. 11. quæst. 3. cap. Clerici, cap. latores, cap. illud & cap. fraternitati tuæ de Clerico excommunicato celebrante.* Vgolinus *de excommunicat. mai. Tab. 2. cap.* 8 Toletus *in Summa lib. 1. cap. 13. numero* 6. Intellige, etiam si sit toleratus propter dicta superius. Cornexo *Tract. 5. de Irregularitate, disputat. 6. in principio.* Bonacina *de irregularitate disput. 7. quæstione 3. punct. 5. num.* 1. Estque hoc peccatum mortale, pro vt colligitur non solum ex eo quod est transgressio præcepti Ecclesiastici in graui materia, sed etiam ex pœna grauissima, quæ in dictis iuribus ponitur. Vgolinus *ibidem.* Excusari tamen potest ab hoc delicto propter ignorantiam inuincibilem, naturalem obliuionem, seu inaduertentiam, vel etiam si id fiat ad euitandum scandalum, vel infamiam, vel magnum damnum aut tempore extremæ necessitatis, iuxta dicta in superioribus, & dicenda inferius. Suarez *supra disputatione vndecima sectione prima.* Alias tamen sic faciens efficitur irregularis, pro vt partim colligitur ex iuribus citatis, partim ex toto ferme titulo *de Cleric. excommunicat. celebrante*, accedente præsertim communi Doctorum expositione. Toletus *supra* Suarez *disput. 12. sect. 2. à numero 7.* Requiritur tamen ad incurrendam hanc irregularitatem, vt talem actum Ordinis solemniter faciat, id est, cum illis cæremoniis, & vestibus, quæ ei competunt ex officio, & Ordine. Syluester *in Summa verbo Irregularitas num.* 16. Cornexo *supra §. secunda conditio.* Vnde, quia secundum vsum Ecclesiæ actus minorum Ordinum raro, vel numquam fiunt à Clericis, ita vt eodem modo non possint fieri à laicis. (Suarez *supra num.* 10. Layman. *lib. 1. Tract. 1. p. 5. cap. 3. num. 4.*) ideo non nisi raro Clerici in minoribus constituti excommunicati hanc irregularitatem contrahent, quando scilicet ex vsu alicuius Ecclesiæ peculiares vestes illis essent assignatæ, & cum illis exercerent suum ministerium. Suarez *supra.* In Subdiacono autem non est sic. Eius enim munus, quod est cantare Epistolam ex vsu Ecclesiæ conceditur laicis in Choro sine vestibus, & non Subdiaconis in altari sine manipulo. Quare si subdiaconus excommunicatus Epistolam canat sine vestibus in Choro, aut sine manipulo in altari, quia tunc non facit actum Ordinis solemniter, non efficitur irregularis. Syluest. & Corn. *sup.* Bonacina *sup. num.* 4. Qui duo dicunt hoc etiam esse verum in Diacono si Euangelium canat sine stola, propter eamdem rationem. Quod mihi valde difficile est, quia Diaconi ministerium regulariter non solet in Ecclesia fieri à laicis, aut sine vestibus sacris, & stola, quod secus contingit in subdiacono. Si vero alicubi fuerit consuetudo canendi etiam Euangelium sine stola pro vt Layman. *sup. n. 2.* supponere videtur, idem dici debet. Addunt etiam, idem esse dicendum de Sacerdote excommunicato; qui sine solemnitate baptizat more laicorum, videlicet non incurrere irregularitatem. De quo etiam Syluester *sup.* Quando vero Sacerdos excommunicatus efficeret ea, quæ nullo modo ab aliis fieri possunt, vt sunt consecrare, absoluere, vngere infirmos, etiam si casu dato sine vlla solemnitate ea faciat, incurret irregularitatem, quia sunt actus proprij Ordinis sacerdotalis. Cornexo *supra §. sed notandum est secundo.*

Similiter prohibitum est prædicto Religioso, sicut & alij cuilibet maiori excommunicatione ligato diuina Officia ex officio aut veluti Ecclesiæ ministrum celebrare. *c. si quis Episcopus* relato, *c. Clerici, c. Latores, Cap illud, c. fraternitatis tuæ de Cleric. excommunicat. celebrant.* Estque id peccatum mortale, nisi fortè adsint aliquæ causæ excusantes, de quibus supra, quia est transgressio præcepti in materia valdè graui. Cum enim excommunicatus sit veluti membrum abscissum ab Ecclesia grauis deformitas est ingerere se ad publicas functiones nomine Ecclesiæ peragendas. Vgolinus *sup.* Cornexo *d. disp. 10. de excommunicat. §. 4. dub.* 1. Hæc vero Officia diuina sunt non solum sacrificium Missæ, & exercitium cuiusque Ordinis etiã minoris, vt dictum est, sed etiam omnia, quæ ex institutione Ecclesiæ solum à Clericis; vt ministris publicis, effici possunt, vt sunt Officium Canonicum, & publicum septem horarum, publicæ processiones, ad quas fideles concurrunt, publicæ orationes, solemnes cæremoniæ Ecclesiasticæ, aut solemnes benedictiones aquæ, oliuarum, candelarum, ramorum, olei, sepulturæ, & similium, & consecrationes Ecclesiarum, Altarium, Chrismatis, Virginum, &c. Nauarrus *in Manual. c. 27. n. 36. §. Ad quintum.* Suar. *d. sect. 2. n. 2.* Cornexo *sup.* Si ergo hæc, & similia ab excommunicato fiant, efficitur irregularis, pro vt habetur ex iuribus relatis. Vgolinus, & Syluester. *sup.* Etiamsi talis excommunicatus sit occultus, aut toleratus, propter rationem sæpius adductam, quia scilicet illi nullus fauor quoad hoc conceditur Extrauaganti. *Ad euitanda.* 14

Non tamen prohibetur excommunicatus quicumque dicere priuatim diuinum Officiu. seu Horas Canonicas; nullum enim est ius id prohibens. Corn. *sup.* Bonac. *q. 2. punct. 3. § 2. n. 3.* Vnde, si ipse tenebatur ad Officium diuinum recitandum, non excusatur propter excommunicationem. Alias commodum reportaret ex suo delicto. Nau. *in Man. c. 25. n. 102.* Suar. *d. sect. 2. n. 14.* Non tamen debet tunc dicere *Dominus vobiscum.* sed *Domine exaudi orationem meam*, propter dicta *to. 1. p. 1. Summ. c. 12. n. 6.* Addit Nauarrus *in lib. de Orat. c. 7. n. 16.* excommunicatum dicentem *Dominus vobiscum*, fieri irregularem, quia denotat dicere Officium nomine Ecclesiæ, quod est prohibitum excommunicato sub pœna irregularitatis, vt dictum est. Cum tamen hæc irregularitas non incurratur nisi propter peccatum mortale, & peccatum mortale requirat grauitatem materiæ, quæ hic non videtur esse, ideo probabile est valdè non propterea incurri irregularitatem. Bonacina *supra num.* 6. Layman. *lib. 1. Tract. 5. parte 2. cap. 2. num.* 6. Nec potest sic excommunicatus dicere Officium diuinum cum socio, quia iuxta dicta eo *capit. 12. num.* 6. hoc est communicare in diuinis cum aliis, quod est prohibitum excommunicato. Licet, quia hoc non videatur grauis materia, probabile est non esse peccatum mortale, seclusio contemptu, & scandalo. Cornexo *supra* ex Couarru. & Suarez. Probabile etiam est excusari posse etiam 15

à veniali Religiosum excommunicatum recitantem priuatè Officium cum socio sibi à Prælato ad eius seruitium deputato, quia talis est veluti famulus ipsius. Sic colligo ex Vgolino *de Censur. Tab.1. c.13. §.14. n.1.* Suarez *d. sect.2. n.18.* & Cornexo *supra.* Illud certius, non propterea incurri aliquam irregularitatem. Suarez *ibidem num.19.*

16 Similiter, nec est prohibitum excommunicato dicere priuatas orationes, qualis est *Aue Maria* quando datur signum ad salutationem Angelicam, quia licet signum sit publicum, oratio tamen vniuscuiusque priuata est. Nauarrus *in Manual. c.27. num.36. §. Ad quintum.* Suarez *dicta sect.2. n.16.* Secus dicerem de Psalmo, & oratione pro defunctis, quæ etiã dato signo solent dici, maxime in Italia, ea enim dicuntur ab omnibus simul, quod est prohibitum excommunicato, quia est communicare in diuinis cum aliis. Licet, quia materia videtur leuis, non credo tunc committi peccatum mortale, propter dicta. Addit Nauarrus *ibidem* licitum esse excommunicato benedicere mensam. Quod tamen intelligendum de benedictione simplici (vt ipse ait) id est, de priuata benedictione more laicorum, non de illa, quæ fit in refectorio à Religiosis ea enim ex vsu Religionum appropriata est Ordini Sacerdotali, & Officio Hebdomadarij. Vnde non credo dari posse ab excommunicato propter dicta, aliàs incurret irregularitatem, nisi forte ob paruitatem materiæ ab ipsa, & peccato mortali excusetur. Vide dicta supra verbo *Benedictio, & benedicere numero* 10. Potest tamen excommunicatus vti rebus sacris, vt priuata persona, & quatenus deseruiunt priuatæ deuotioni, verbi gratia, Imaginibus, Reliquiis Sanctorum, signo Sanctæ Crucis, & similibus Bonacina supra *numero nono* ex aliis quos refert. Addit ex Vgolino non posse vti aqua benedicta, quia est quoddam Sacramentale ex institutione Ecclesiæ suffragans fidelibus, excommunicatus autem priuatur Ecclesiæ suffragiis, vt dictum est supra. Sed quamuis propter hunc finem fruendi suffragiis Ecclesiæ non possit illa vti, propter alios tamen fines pios, & honestos poterit ipsa, & aliis Sacramentalibus vti. Suarez *dicta disput.12. secti 3.*

17 Prohibitum etiam est præfato excommunicato concionari. Primò quidem si sit vitandus, propter scandalum quod inde oriri posset. Sotus *in 4. dist.12. quæst.1. art.4.* Cornexo *supra dub.4.* Secundò, etiam si sit toleratus, quia etiam est illi prohibitum cum aliis communicare, iuxta dicenda inferius. Suarez *dicta sect.2. numero* 3. Cornexo *supra.* Nisi in casu quo propter audientium vtilitatem, ipsis petentibus, & non eo se ingerente id fiat. Suarez *num.4.* Cornexo *ibid.* An vero cum excommunicatus concionator incurrat irregularitatem, affirmare videtur Nauarrus *in Man. cap.27. numer.163. §. octauo infertur,* quando solemniter, & ex Officio id faciat. Sed negat Suarez *n.4.* quia prædicare non est alicuius Ordinis, sed potius iurisdictionis, iuxta dicta supra verbo *Concionare, & Concionator num.4. &* 10. Fauent Rodriguez *in Summ. tom.2. cap.24. concl.7.* Peirinis *de subdito quæst.1. cap.22. §. verum quidem est,* & Bonacina *supr. §.2. n.11.*

18 Similiter prohibitum erit prædicto Religioso excommunicato officium lectoris, siue artium, siue Theologiæ, aut Sacræ Scripturæ exercere, intromittendo se huic muneri, quia vt dictum est, prohibita est illi communicatio cum aliis. Suarez *dicta sect.2. num.5.* Si tamen fuerit excommunicatus toleratus, poterit id facere, quando ex vi sui muneris ad id est astrictus, nec per alium supplere potest, quia tunc ratione obedientiæ, & boni communis ad id astringitur. Sotus *supr.* Bonacina *supra num.12.* Siue autem sit toleratus, siue non toleratus, non propterea legendo incurrit aliquam irregularitatem, cum talis lectio non sit Officium diuinum, aut munus alicuius Ordinis etiam minoris. Nec vt credo, peccabit mortaliter, cum illa communicatio non sit in Sacris, sed in humanis.

19 Prohibitum quoque est sic excommunicato assistere, seu interesse Missæ; aut Officiis diuinis, quæ ab aliis celebrantur. *cap. Episcoporum de priuilegiis in 6. cap. is, qui, & cap. alma mater de sentent. excommunicat. in 6.* & aliis iuribus. Syluester. *verbo excommunicatio 3. n.1.* Vgolinus *Tab.2. cap.9. §.1. n.1.* Et hoc sub mortali peccato, quia semper hoc reputatur materia grauis. Syluester, & Vgolinus *ibidem.* Cornexo *supra dub.2.* Et hoc, siue Missa, & Officia celebrentur in Ecclesia, siue in choro, siue in Oratorio, siue in alio quocumque loco, siue incedendo, & ambulando, prout fit in processionibus, quia procedit in iis casibus eadem ratio. Vgolinus *ibid. num.2.* Etiam si talis excommunicatus sit toleratus, & occultus, quia Extrauagans *Ad euitanda* nihil, quoad hoc ipsi fauet. Cornexo *ibid.* Non tamen propterea incurritur irregularitas, cum assistere Missæ, aut diuinis Officiis non sit actus Ordinis. Cornexo *ibid.* Excipe, quando ipse excommunicatus non solum audit Missam, sed etiam auctoritate sua in causa est, vt Missa coram eo celebretur, ex cap. *illud de Cleric. excommunic. celebran.* accedente communi sententia Doctorum. De quo Nauarrus *in Man. cap.27. numero 44.* & Suarez *d. disp.12. sect.1. a numero* 4. Excusari etiam poterit excommunicatus Missæ, & Officiis diuinis assistens propter ignorantiam inuincibilem, obliuionem, vel inaduertentiam, aut si id faciat ad euitandum scandalum, infamiam, vel aliud magnum damnum sicut in simili dixi in superioribus. Imo etiam ratione necessitatis si casu esset, quod aliquis Sacerdos non haberet ministrum, qui illi inseruiret Missæ & peteret ab excómunicato tolerato, vt id ministerium illi præstaret, posset enim id facere. Suarez *d sect.1. num.3.* Cornexo *supra.* Potest etiam excommunicatus cum Missa, & Officia non celebrantur, ingredi Ecclesiam, orare priuatim in ea ab aliis seiunctus. Syluester *supra* Nauarrus *suprà num.19.* Audire concionem, cum concio non sit Officium diuinum. Idque colligatur ex cap. *responso de sentent. excommunicat.* Suarez *supr. sect.2. num.3.* Bonacina *d. §.2. num.10.* Ex quibus collige Religiosum excommunicatum non posse ingredi chorum cum diuina Officia ibi celebrantur. Secus quando non celebrantur, ad orandum priuatè, ita tamen vt eo tempore Missa non celebretur in Ecclesia.

20 Insuper prohibitum est aliis excommunicatum ad Missam, & Officia diuina admittere, seu coram eo illa celebrare, cap. *significauit, & cap. nuper de sentent. excommunicat. & cap. Episcoporum de priuileg. in 6. & cap. Is qui de sentent. excommunicat. in 6.* Vgolinus *supra §.4.* Cornexo *sup dub.3.* Quod limitandum est ad solum excommunicatum non toleratum, nam cum nullus teneatur vitare alios toleratos propter dictam Extrauagantem *Ad euitanda*, ideo potest coram eis celebrare. Cornexo *supra.* Imo, casu quo eos sine causa quis induxerit ad assistendum, etsi peccauerit ratione inductionis ad malum, non tamé ratione communicationis cum illis. Cornexo *ibid.* Admittentes autem excommunicatum non toleratum ad prædicta, seu coram illo celebrantes peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem minorem, quia participant in diuinis cum

excommu

excommunicato vitando *d.c. Is qui*. Cornexo *supra*. Bonacina *supra* §.1. *num*.10. Imo, etiam si tales admittentes excommunicatum sint exempti ab Episcopis, quales sunt Religiosi, incurrunt pœnam interdicti *ex capitulo Episcoporum* relato Cornexo, & Bonacina *ibidem* ex aliis. Consequenter celebrantes cum interdicto fient irregulares. Bonacina *ibid.*

21 Hinc, si excommunicatus vitandus velit interesse Missæ, si ea inchoata non est, potius debet Sacerdos illam omittere, quam coram excommunicato celebrare. Si verò Missa est inchoata, & excommunicatus vitandus superuenit, & vult ei interesse, sistendum est, & monendus vt discedat, vt colligitur ex Clement. *graues de sentent. excommunicat.* vbi noua etiam excommunicatio Papæ reseruata imponitur si noluerit parere. Quod si hæc admonitio non sufficiat expellendus est, etiam vi, & coactione in defensionem immunitatis Ecclesiasticæ, quamuis sit Sacerdos, vel Religiosus. Neque propterea incurritur excommunicatio *cap. si quis. Ex cap. veniens de sentent. excommunicat.* Hoc autem videtur pertinere ad Ostiarium. Quod si expelli nequeat sine periculo, omittenda est Missa etiam inchoata, modò non sit inchoata consecratio, quia si consecratio inchoata est, perfici debet Missa vsque ad sumptionem sanguinis inclusiuè, eo quod integritas sacrificij, quæ est de iure diuino, præponderare debet præcepto humano de non participando cum excommunicato, & tunc in Sacristia, vel in alio loco perficienda, Syluester *in Summ. verb. excommunicatio* 5. *num*. 3. Sotus *in* 4. *dist*.22.*quæst*.1. *art*.4. Cornexo *supra dub*.2. Bonacina *d*.§.1.*n*.12. & 13. Layman. *d.ca*.2.*n*.6. Vbi nota quod consecratio dicitur cœpta ab illis verbis: *Qui pridie quam pateretur*. Layman. *supra*. Imo secundum alios à principio Canonis ab illis verbis. *Te igitur Clementissime Pater*. Syluester, Sotus, & Bonac. *supr.*

22 Hinc etiam prohibitum est omnibus cum excommunicato vitando audire Missam, aut assistere diuinis Officiis, hoc enim communiter reputatur communicatio quædam in diuinis cum eo, quæ prohibita est, etiam sub mortali. Cornexo *supr. dub*.4. Bonacina *supra* §.1. *num*. 9. Vnde sic facientes incurrunt excommunicationem minorem. Cornexo *ibidem*. Hinc etiam, si inchoata Missa modo dicto superius, velit excommunicatus vitandus eam audire, tenentur fideles egredi relicto solo Ministro cum Sacerdote, vt ei inseruiat. Corn. *sup*. Bonacina *supra n*.13. Si autem talis excommunicatus vitandus Ecclesiam ingrediatur, non vt Missam, aut diuina officia audiat, sed titulo transeundi per illam, vel ad eam confugiendi ne capiatur à ministris iustitiæ, vel etiam vt oret priuatim, & seorsum, non tenentur fideles egredi, quia non communicant cum eo in diuinis. Caietanus *verbo excommunicatio maior capit. vltim. in fin.* Vgolinus *supr*.§.5.*n*.4. Idem dico, & propter eandem rationem, si talis excommunicatus non velit audire eam Missam, sed aliam in alia Capella. Caietanus *suprà* Cornexo *supr*. Hæc verò quæ dicta sunt de Missa intelligi etiam debent de officiis diuinis. Vnde addit Caietan *ibid*. quod si fideles interessent cum tali excommunicato Vesperis, aut vni Missæ, aut vni processioni, etiam si illi essent in capite, & excommunicatus in cauda processionis extensæ per duo milliaria, vel è contra, dicerentur communicare cum illo.

23 Hinc collige valdè probabile esse excommunicatum maiori excommunicatione, siue toleratum, siue non toleratum non peccare mortaliter contra præceptum Ecclesiasticum audiendi Missam in diebus festis, non audiendo illam. Ratio est, quia præceptum audiendi Missam solum cadit super eos qui non sunt impediti; excommunicatus autem cum prohibeatur ab Ecclesia assistere Missæ, aut diuinis officiis, vt dictum est, impeditus est ne illa audiat. Nauarr. *in Man. c*.21.*n*.3. Suarez *to*.3. *in* 3. *part. disp*.88. *sect*.6. Quod intellige etiam si per ipsum stet ne absoluatur, aut negligens sit in procuranda absolutione; ex hoc enim solum infertur peccare contra alia præcepta, non contra istud de audienda Missa, quod solum obligat eos qui iure eam possunt audire, sicut infirmus, vel detentus in vinculis, qui non procurat tollere hæc impedimenta non peccat contra idem præceptum audiendi Missam. Bon. *sup. d*.§.1.*n*.4.

Collige etiam ex dictis, Religiosum in terris hæreticorum commorantem adeuntem templa ipsorum, & eorum ritibus assistentem non peccare præcisè propter talem communicationem, cum illi hæretici, vt suppono, non sint excommunicati denunciati. Azor. *tom*.1 *instit. Moral. lib*.8.*c*.11.*quæst*.1. Sanchez *in Decal. lib*.2.*cap*.9.*num*.5. Adde tales ritus non esse propriè officia diuina, cum non sint ab Ecclesia instituta, sed potius reprobata. An verò peccet sic communicans saltem ratione scandali, periculi peruersionis, vel hæresis professionis, late idem Sanchez *sup. c*.4. *à num*. 26.

Maximè præterea Religiosus excommunicatus, sicut & quicumque alius maiori excommunicatione ligatus, fit incapax, & inhabilis ad quodcumque Ecclesiasticum beneficium, ita vt collatio talis beneficij ipsi facta irrita sit, & nulla, *cap. postulastis*, & *capit. vltim. de cleric. excommunicat. ministrant.* Nauarrus *in Manual. cap*.27. *num*.21. Garzia *de Benefic. par*.7. *cap*. 13. Intellige, etiam si sit excommunicatus toleratus, cum nullum priuilegium ei concedatur per Extrauagantem *Ad euitanda*. Cornexo *supra* §.7. *dub*.1. & alij apud Dianam *par*.5. *Tract*.9. *de excommunicat. Resol*. 99. Etiam si inuincibiliter ignoret suam excommunicationem, quia licet ignorantia excuset à noua culpa non tamen facit habilem. Coninch *de excommunicatione disput*.14. *dub*.9. Cornexo *supra*. Intellige etiam de excommunicato, siue à iure, siue ab homine, cum iura absolutè loquantur. Vasquez *Tract. de excommunicat dub*.6. Bonacina *supra punct*. 4. §. 1. *numero* 1. ex Rotæ decisione. Extenditur id ad quoduis munus, vel dignitatem Ecclesiasticam vt sunt Legati Apostolici, Inquisitoris, Episcopalis administratoris, & Prælati Religionis, quia cum excommunicato prohibitum sit exercitium cuiuslibet Ecclesiastici muneris, vel dignitatis, consequentèr etiam prohibita erit collatio seu institutio illius. Prohibito enim exercitio actus censetur prohibitum illud omne, per quod peruenitur ad illum actum. Suarez *supra disputatione* 13. *sect*. 1. *num*. 4. 5. & 6. Laymanus *supra numero septimo*, §. *monet vero* ex Abbate *in cap. vltim. de Cleric. excommunicat.* Extenditur etiam ad dignitatem quamcumque temporalem, vt Imperatoris, Regis, Ducis, &c. propter rationem assignatam, & *capit. venerabilem de elect.* Toletus *in Summ. lib*. 1. *capite* 13. *numero* 4. Bonacina *supra numero* 3. Excipe quando collatio fit à Papa sciente illum cui confertur dignitas, vel beneficium esse excommunicatum. Tunc enim censetur virtualiter cum eo dispensare, Cornexo, & Bonacina *supra*. Excipe etiam quando aliquis ex testamento, vel iure hæreditario adquirit aliquam dignitatem, vel dominium temporale, quia tunc ea tenere potest, non obstante excommunicatione, quamuis ea durante, vsu iurisdictionis careat, vt infra dicetur. Sayrus *de Censuris lib*. 2. *cap*.5. *numero* 37. Cornexo *supra* Quod dixi de collatione intelligi

24

intelligi etiam debet de electione, postulatione, nominatione, præsentatione, & commendatione, imo de impetratione litterarum. Sayrus *dictio capite quinto.* Cornexo *supra.* Secus dico de acceptatione, validè enim acceptatur beneficium ab excommunicato, si tempore collationis, seu electionis, &c. excommunicatus non erat. Iura enim non irritant acceptationem, sed electionem, collationem, &c. Couarruuias *cap. Alma mater 1. part.* §.7.*n*.4. Bonacina *supr. num.* 9. Cornexo *supra.* Si verò tempore electionis, præsentationis, nominationis, &c. sic nominatus, electus, aut præsentatus, &c. excommunicatus erat, & ante acceptationem, absolutionem impetrauit, licet communiter probabilius, & securius dicatur non posse retinere tale beneficium, sine noua collatione, aut dispensatione, quia non est aliquis titulus validus ad illud retinendum; cum ea electio, præsentatio, &c. inualidá fuerit, quia ille electus, præsentatus, &c. erat incapax: probabile tamen est oppositum, in casu quo præter alias conditiones locis infra à me referendis adductas, concurrat etiam quòd electores, præsentatores, &c. permaneant in sua prima voluntate, ratione enim talis permanentiæ, prior electio, præsentatio, &c. videntur ratificari, & approbari, supposita absolutione. Vide Henriquez *lib.*13.*cap.*13. Sanchez lib.8. *de Matrim. disp.*7 *numero* 12 Bonacina *sup. num.*10. & dicta à me *tom.*2. *cap.* 13. *numero* 52. ac supra verbo *Beneficium. numero decimo.* vbi conditiones alias ad hoc necessarias assignaui.

25 Similiter præfatus excommunicatus licet capax videatur pensionis titulo sæculari, & ob temporale obsequium præstita, cum talis pensio stipendij temporalis rationem subeat, quod potest excommunicatus recipere; incapax tamen est pensionis titulo Clericali ob Spirituale ministerium date, cum enim ipse præstare non possit tale ministerium, non videtur capax pensionis, quæ propter illud datur. Auila *de Censur. part.* 2. *cap.* 6. *disp.* 5. *dub.* 5. Corn. *sup.* Layman. *supr. num.*8.

26 Ex quo sequitur talem excommunicatum qui beneficium, vel pensionem titulo Clericali obtinuit, non posse fructus percipere. Nullum enim ius ad illos habet, cum id quod habere poterat solum esset collatio valida beneficij, vel pensionis, qualis in hoc casu non est. Bonacina *supr. num.*5. post plures alios. Apud quos etiam an saltem postea legitimè beneficium obtinens possit sibi fructus antea perceptos retinere, præsertim, si beneficij onera per se, vel per alium, sustinuerit, aut si bona fide, credens non esse excommunicatum beneficium accepit. De quo etiam Layman. *sup. num.*7 *& lib.*4 *Tract. de benefic. Eccles. cap.*15 *num.*3. Quid verò sit dicendum de fructibus beneficij ante excommunicationem legitimè possessi, an scilicet excommunicatus sit ipsis priuatus, agit Suarez *d. disp.*13. *sect.*2. Corn. *supr.* §.6. *dub.*1 & Diana *supr. Resol.*104.

27 Maximè ex dictis ad praxim Regularium sequitur ea omnia procedere respectiuè in ipsis, ita scilicet, vt excommunicatione innodati incapaces sint non solum cuiuscumque beneficij etiam Regularis, aut pensionis dictæ, sed etiam Officiorum Religionis, quæ sunt dignitates, qualia esse omnes Prælatias, scilicet Generalatus, Prouincialatus, Prioratus, Guardianatus, &c. dixi *tomo secundo capite* 13. *numero secundo.* Idem dicendum de aliis muneribus Religionis, quæ esto dignitates propriè non sint, sunt tamen veluti Personatus, & officia grauiora, videlicet Definitoriatus, Sociatus, Discretatus, &c. ea enim ordinantur ad electiones faciendas: quare sicut excommunicatus priuatur iure eligendi, sic & illis muneribus, quæ ad id sunt instituta. Idem colligitur ex *cap. postulastis de Cleric. excommunicat. celebr.* Ratio enim illius etiam procedit in præsenti. Peirinis *tom.* 2. *de Prælat. quæst. cap.* 5. *num.* 5. Secus verò dicendum de aliis officiis Religionis, scilicet Procuratoris, Sacristæ, Magistri nouitiorum, &c. propter oppositam rationem, & iuxta dicta in simili de illegitimis *tom* 1 *cap.*18. *num.*62. & *tom.* 2. *cap.*13. *num.* 50. Quia tamen excommunicatus non potest licitè communicare cum aliis iuxta dicenda inferius, ideo peccat acceptando hæc officia, quæ exercen, non possunt sine communicatione cum aliis, nisi ea acceptet sub certa spe non exercendi illa ante absolutionem. Peirinis *supr. num.* 8. De gradibus autem Doctoratus, seu magisterij, Licentiatus, seu Baccalaureatus, plures existimant excommunicatum non esse illorum incapacem. Vgolinus *de excommunicat. tab.* 2. *cap.* 18. §. 1. *num.* 1. & alij quos sequitur Bonacina *supr. quæst.* 2. *punct.* 7. *num.* 4. De quo dicam infra verbo *Gradus, & Graduati n.* 2.

Qualiter etiam Religiosus non possit retinere 28
etiam post impetratam absolutionem ab excommunicatione ea beneficia, dignitates, vel personatus Religionis, quorum est incapax excommunicatus iuxta dicta, si excommunicatione ligatus ea obtinuit, sed indigere noua collatione, seu dispensatione in inualiditate primæ, dixi *tom.*1. *p.*2. *cap.* 13. *n.* 52. & supra verbo *Beneficium num.*10. & tenet Peirinis *supra numero* 6. conformiter ad doctrinam Nauarri *in Man. cap.*27 *num.*21. Suarez *supra disp.*13. *sect.* 2. *numer.*2. & aliorum & communiter (licet propositum probabile esse eodem loco dixerim.) Quare si casus esset, quod sic excommunicato traderetur aliqua ex supradictis dignitatibus, beneficiis, &c. tenetur se excusare, quantum commodè fieri potest, vel si necessarium fuerit, declarare excommunicationem, si talis est, vt ex ea non sequatur infamia, vel scandalum. Quod si sequatur, & cogitur acceptare, potest id facere ad ea vitanda, intentione tamen obtinendi quam citius dispensationem. Suarez *supr. num.* 31. Cornexo *supra d.* §.7. *dub.*1. Bonacina *supra d.* §.1. *numero* 12. Hinc iure optimo pro electionibus faciendis in Ordine nostro cautum est per Reuerendissimum Theodorum Stratium Generalem in Instructione pro celebratione Capituli Prouincialis, quam retuli *tom.*2. *cap.*12. *in fin.* quod ante electiones absoluantur Gremiales à censur[illegible], & impedimentis, &c. Idemque consulerem faciendum à Prælatis Religionum in prouisionibus dictorum Officiorum ad instar Summi Pontificis, qui idem facit in collationibus similium iuxta dicta supra verbo *Beneficium num.* 9. vbi etiam dictum manet ad quos casus se extendat dicta absolutio Papæ.

Infertur etiam ex dictis grauiter peccare electorem, qui excommunicato conferret aliquod ex prædictis beneficiis, officiis, dignitatibus, &c. siquidem ea conferret non solum indigno, sed etiam incapaci, vt dictum est. Pœna autem conferentis est suspensionis à beneficiorum collatione, recipientis verò annullatio, seu irritatio collationis. *cap. postulastis de Cleric. excommunicat. celebr. in.* Suarez *d. sect.*1. *num.* 34. Adde, quod si prædictus excommunicatus fuerit vitandus, vlterius etiam collator incurret excommunicationem propter participationem cum illo. Cornexo supra *d. dub.*1 *in fin* Quando verò agitur de electione alicuius excommunicati occulti, tunc si ea fit per suffragia publica non debet elector eum infamare, & nisi habeat aliam causam ad negandum illi suffragium non est illi negandum, quia 29

acho

actio illa publica per scientiam publicam regulanda est. Secus si sit electio secreta, quæ tunc è conuerso per scientiam etiam priuatam, dummodo sit extra confessionem habita, regulari debet. Suarez *supra n.*31.Cornexo. *sup.*

30 Quando etiam huiusmodi beneficia, dignitates &c. excommunicato collata cõferri non possunt nisi per electionem, debent iterum per electionem nouam prouideri. Si verò talia fuerint, quæ à Prælatis conferri possunt sine electione, tunc ab eisdem, vel Superioribus, vel habentibus eamdem auctoritatem iterum debent prouideri. In quo ad diuersa Religionum statuta attendere oportet. Cum autem in nostro Ordine propter Constitutiones nostras *part.*2.*cap.*1. §.9. Generales habent eamdem authoritatem, quam Capitulum Generale, quibusdam casibus ibi relatis exceptis, ideo pro illis occasionibus deseruire potest. Generaliter etiam loquendo dispensare in incapacitate, quam habet excommunicatus ad retinendum beneficium, dignitatem, &c. tempore excommunicationis obtenta, pertinet ad eum Superiorem, qui prædicta conferre potest. Ea enim dispensatio est virtualis collatio. De quo Suarex *d.sect.*3.*à n.*34. Peirinis *sup.n.*7. & alij apud ipsum. Lege & Sanchez *tom.*1. *consil. Moral.l.*2.*c.*2.*dub.*10.

31 Priuatur etiam prędictus excommunicatus iure eligendi, ita vt in electione beneficiorum, dignitatum, &c. vocem actiuã habere non possit, iuxta dicta *to.*1. *cap.*15.*num.*5 *& tom.*2.*cap.*12. *num.*29. *&* 30. vbi multa ad praxim electionum Regularium. Vnde si eligat, aut conferat beneficium, &c. se ingerendo peccat mortaliter, quia iniuriam irrogat Ecclesiæ, cuius se quasi prouisorem agit, & aliis electoribus, quorum numerum iniustè auget. Sanchez *supra* ex Caietano & Soto. Electio etiam ab ipso facta est nulla, & irrita *capit. Constitutis* 1. *de appellat. capit. tanta de excessib. Prælat.* & aliis iuribus. Nauarrus *in Man. cap.*25.*n.*27. Cornexo *sup.*§.5. *dub.* 1. Si tamen est excommunicatus solum toleratus, & se solo, vel cum aliis electoribus eligit, electio valida est, non solum, quia vt dicetur inferius, gesta per excommunicatum toleratum valida sunt, sed etiam quia licet Extrauagans *Ad euitanda* nullum intendat fauorem impertiri excommunicatis, hoc tamen quod est eligere non tam est in fauorem eligentis, quam electi, & Ecclesiæ. Suarez *sup.disput.*14.*sect.*2. *num.*5. *&* 18. Peirinis *supra nu.*13.*&* 15. Quod intelligitur etiam in casu quo alij electores eum scienter ad electionem admittant, licet enim possint ipsum repellere posita exceptione, *cap. exceptionem de except. & cap.*1.*eod. in* 6. (Layman. *supra d.cap.*2. *numer.*13.) si tamen eum permittunt, eius acta valida sunt, quia quamuis quoad se sit priuatus tali facultate, ac per consequens peccet mortaliter id faciendo, iuxta dicta, quamdiu tamen non repellitur, sed toleratur, Ecclesia supplet, seu confert ipsi potestatem ad talem actum. Suarez *d.num.*18. Peirinis *d.num.*13. Solum ergo de excommunicato vitando, seu non tolerato procedit id quod dixi de nullitate electionis ab ipso factæ. Suarez *ibid.* Peirinis *sup. num.*14. Et quod dictum est *tomo primo cap.*15.*numero* 6. *& tom.*2. *cap.*12.*numero* 29. *&* 30. de inhabilibus ad electionem admissis, quibus consonat Cornexo *supra d. dub.*1. & Laymanus etiam *supra*.

32 Quamuis autem excommunicatus non priuetur propter excommunicationem officio, beneficio, aut dignitate legitimè à se iam antea possessis, quia nullus textus id suadet. (Garzia *de benefic. part.*7. *cap.*13 *num.*90. Peirinis *supra num.*11.) suspenditur tamen ab illis, *cap. pastoralis* §. *fin. de appellat.* Nauarr. *in Summa cap.*27. *numero* 21. Vgolinus *d. Tabul.*2. *cap.*11.*numero* 2. Cornexo *supra dicto dub.*1. *&* §.6. in principio, vbi addit illis priuandum esse, si per multum tempus in excommunicatione perseueret, iuxta textum *in cap. Cum bona memoria de ætat. & qualit. Ordin.*

Priuatur etiam omni vsu iurisdictionis, *cap. Audiuimus* 24. *quæst.*1. vbi propterea habetur quod excommunicatus non potest excommunicare *cap.*1.*de supplend. negligent. Prælator. in* 6. *capitulo si is qui de Offic. Vicar. eod. lib.* Et colligitur, tum ex eo quod omnis Ecclesiastica communicatio est illi prohibita, sine ipsa enim non potest exerceri hæc iurisdictio; tum quia cum ille sit suo modo separatus ab Ecclesia indignus est vt illa ius dicat iurisdictionem exercendo. Vgolinus *supra numero* 1. Cornexo *dicto* §.5. *dub.* 2. Quod intellige tam de actibus iurisdictionis externæ, quales sunt præcipere, leges ferre, censuras imponere, iudicare, dispensare, licentias, seu indulgentias concedere, &c. quam de actibus internæ, vt sunt Sacramentaliter absoluere, pœnitentias iniungere, &c. iura enim generaliter aliquando loquuntur, & esto aliquando non sic loquantur, ratio eorum, scilicet, quia excommunicatus est suspensus ab officio, & beneficio, in omnibus illis procedit. Suarez *dicta disput.*14.*sect* 1. *num.*2. Cornexo *supra*. Vnde aliter faciens mortaliter peccat, nisi forte aliquando propter leuitatem materiæ à mortali excusetur. Suarez *num.*3. Cornexo *supra* Intelligitur etiam tam de excommunicato vitando, quam de tolerato, propter dicta sæpius Extrauaganti *Ad euitanda*, quod scilicet, nullatenus excommunicatis ipsis suffragetur. Suarez, & Cornexo *supra*. An Parochus excommunicatus non toleratus validè assistat Matrimonio, aut validè conferat licentiam alij Sacerdoti assistendi, agit Diana *supra Resolut.*78. 79. *&* 80. vbi etiam licet id faciat. An etiam excommunicatus possit delegare suam iurisdictionem, seu constituere Commissarium ad aliquid, dixi supra verbo *Commissio, & commissarius, num* 7. 33

Licet autem actus iurisdictionis ab excommunicato vitando facti, siue in foro externo, siue interno nullius valoris sint ob defectum iurisdictionis, & quia ita colligitur ex *cap. Audiuimus* 24. *quæst.*1. *& cap. ad probandum de re iudicat.* (Vgolinus *d. cap.* 11.§.1.*num.*2. Suarez *d. sect.*1.*num.*4.) facti tamen ab excommunicato tolerato validi sunt. Quamuis enim vsu iurisdictionis careat, Ecclesia tamen, & Respublica propter commune bonum illi tribuit eo casu iurisdictionem, non quidem ita vt illi liceat exercitium ipsius, sed tantum vt valeat quod efficit Colligitur ex *l. Barbarius ff. de Offic. Prætor.* vbi de seruo quodam, qui Prætoria dignitate functus est dicitur *nihil eorum* (quæ scilicet gesserat) *reprobari*, & ratio adiungitur : *cum populus Romanus etiam seruo potuisset decernere hanc potestatem.* & ex *capit. infamis* 3.4.7.§.*verumtamen*, vbi de sententia data à seruo dum putaretur liber dicitur *rei iudicatæ firmitatem tenet*. Suar. *supra num* 4. *& sequentibus*. Sanchez *de Matrim. libro* 3.*disp.*22. *per totam*. Requiruntur autem ad id duæ conditiones. Prima, quod adsit titulus collatus à superiori quamuis inualidus seu impeditus propter excommunicationem, v. g. Iudicis, Prælati, Confessarij, &c. Secunda, quod adsit communis error, quo ille titulus communiter, & probabiliter existimetur verus. Sanchez *ibid. num.*5.6.7.8. *&* 49. Cornexo *sup.*§.1. *dub* 5. 34

Ex quo ad praxim Regularium aliqua elici possunt. Primùm, quod licet Religiosus non teneatur obedire suo Superiori excommunicato non tolerato, 35

seu vitando, imo quod nec id licitè facere possit, iuxta dicta *to.1.p.1.c.4.n.*38. nisi forsan ex vrbanitate id faciat,& in re leui; quia tunc nō peccabit mortaliter; vt habet Cornexo *d.§.5.dub.1.* si tamen Prælatus est excommunicatus toleratus illi tenetur subditus obedire, cum adhuc toleretur Ecclesia in sua iurisdictione. Vgolinus *d.cap.*11. *num.*3. Esto ipse Prælatus peccet ea vtens, propter dicta. Secundò, quòd licet Religiosus excommunicatus vitandus non possit exercere licitè nec validè officium Confessarij ob defectum iurisdictionis ad validitatem Confessionis ex Concil. Trident. requisitæ, nisi pro constituto in articulo mortis, quia pro tali articulo conceditur iurisdictio ab Ecclesia omnibus Sacerdotibus etiam hæreticis, propter magnam huius Sacramenti necessitatem (Sayrus *lib* 2.*cap.*x.*num* 18. Cornexo *d.§.1. dub.*3.) vel etiam quando talis etsi sit excommunicatus vitandus in vno loco, in eo tamen in quo est id ignoratur, & pœnitens bona fide ad eum accedit, quia tunc Ecclesia similiter iurisdictionem tribuit, vt validè absoluat (Cornexo *d.§.1. dub.*5. Bonacina *sup.§.4.n* 3.) Religiosus tamen excommunicatus toleratus, qui est Sacerdos, & aliàs Confessarius, validè semper absoluit, propter dicta. Sanchez *supra num.*13. Cornexo. *sup.dub.vltim.* Dixi, qui est Sacerdos, quia non Sacerdos nunquam absoluit validè, etiam in casu quo communis error æstimetur vt Sacerdos, quia Ecclesia non potest supplere iuris diuini impedimenta, quale est hoc, sicut potest supplere iurisdictionem. Caietanus *in Summ.verbo Confessionis iteratio cap. confessio quare ex parte Confessoris iteranda.* Sanchez *supra nu.*27. Idem dic de aliis impedimentis iuris naturalis, vt sunt defectus vsus rationis, propter eam rationem. Sanchez *ibid.& numero* 29. Dixi etiam,& aliàs Confessarius, quia vt dixi ad hoc vt gesta per excommunicatum valida sint requiritur titulus collatus à Superiori. Syluester *in Summa verbo Confessor* 1.*quæst.*19. Nauarr. *in Man. cap.*9. *numero* 11. Sanchez *supra numer.* 49. Cornexo *dicto dub.*5. Adde etiam, licere prædicto excommunicato tolerato absoluere alios, non solum quando ignoranter ab eo postulatur Sacramentum pœnitentiæ, sed etiam quando scienter, vel quia est Parochus, vel propter aliam rationabilem causam, dummodo ad id non se offerat ipse, sed sit in vtilitatem recipientis. Cum enim in Extrauag. *Ad euitanda* concedatur fidelibus facultas communicandi cum excommunicatis toleratis, etiam in administratione, aut receptione Sacramentorū, consequenter etiam conceditur eadem facultas ipsis excommunicatis, vt quando ipsi non se offerunt ad hoc, sed rogantur à fidelibus, vt ea faciant, possint id facere. Cornexo *d.§.1. dub. vltim. per totum.* Bonacina *supra* §.3. *num.* 4.& 5. Hoc tamen intellige quantum est ex parte excommunicationis præcisè, qui enim aliunde est in peccato mortali, peccabit mortaliter administrando Sacramentum sine puritate conscientiæ requisita, propter doctrinam generalem de ministro Sacramentorum. Tenetur enim esse in gratia, saltem medio actu contritionis. Cornexo *supra.*

36 . Priuatur quoque præfatus Religiosus, sicut & quilibet alius maiori excommunicatione innodatus omni communicatione forensi, id est actibus iuridicis Iudicis, actoris, testis, patroni, &c. Id enim, quod attinet ad actus Iudicis, habetur ex communi consensu, accedente inter alia iura *cap.ad probandum de sentent.& re iudicat.* vbi sententia lata à multis, quorum vnus erat excōmunicatus, dicitur cassata, id est, cassa, & irrita nunciata, vt notauit Glossa ibi. Cornexo *d.§.5. dub.*1. Layman. *d.cap.* 2. *numero* 14. Quoad actus verò actoris, patroni, & testis, ex *cap. decernimus de sentent. excommunicat. in* 6. Toletus *in Summa lib.*1.*cap.*13.*num.*7. Layman. *supra.* Vnde quoad Iudicem spectat, etsi acta ab ipso dum est excommunicatus vitandus valida non sint, siquidem pro eo tempore priuatur vsu iurisdictionis Cornexo *supra.* Bonacina *supra quæst.*2.*punct.*7. *numero* 2. ita vt teneatur restituere damnum illatum reo, quem condemnauit, vel eius hæredibus, probabilius esse tenet Sanchez *tom.*1.*Consil. Moral.lib.*3. *capit. vnic. dub.*18. Si tamen est excōmunicatus toleratus valida sunt ipsius acta, propter dicta supra *num.*34. Cornexo *supr.dub.*2. Quod etiam intelligendum est, si tamen partes velint coram eo causam agere, quia iuxta dicta in superioribus *nu.*7.17.19.& 20. maximè 31. etsi fideles possint cum excommunicato tolerato communicare, ita vt licitè id facere possint, non tamen ad id coguntur, sed possunt ei excommunicationem obiicere. Suarez *sup.disp.*16.*sect.*1.*n.*7. Peccat autem ipse Iudex quantumuis toleratus hoc ministerium exercendo intellige (iuxta dicta, si ad id se intromittat) grauiter, vel venialiter iuxta materiæ capacitatem. Sanchez *ibid.num.*8.9.& 10. Nota tamen quod quamuis ipse *sect.* 2. satis probabilem esse credat sententiam tenentem, quod excommunicatus validè possit eligi, seu creari in Iudicem, probabilior tamen est opposita, quia vt dictum est superius. Excommunicatus incapax est cuiuscumque dignitatis etiam temporalis annexam iurisdictionem habentis propter *cap. venerabilem de elect.*& Doctorum consensu Bonacina *d.punct.*7.*num.*4. post alios quos refert. Eadem autem quæ de Iudice dixi, etiam de arbitro accipienda sunt, quia arbiter ad formam Iudicis constituitur. *l.*1. *ff. de arbitris.* Suarez *dicta sect.*1.*num.*5. Cornexo *d. dub.*1. Secus verò quando aliquis constituitur, non vt verus arbiter, sed vt vir prudens de partium consensu. Suarez *ibid.* Bonacina *supra numero* x. Vnde arbitramentum ipsius tenet, cum fiat sine ordine iudiciario. Cornexo *ibid.* ex Sayro, & aliis.

Quod verò attinet ad actorem excommunicatum, quamuis in causa propriæ excommunicationis admittendus sit, non tamen in aliis casibus, nec per se, nec per alium, nec per modum reconuentionis, propter *cap. decernimus*, relatum, & ideo exceptio excommunicationis respectu illius semper admittitur, *cap. exceptionem de exceptionibus & capitulo* 1. *eod. tit. in* 6. Suarez *supra sect.*3. *num.*1. & 2. Sayrus *libro* x. *cap.*7. Licet autem excommunicatus vitandus à Iudice repelli debeat, non tamen toleratus, quia hic licet repelli possit exceptione obiecta, si tamen non obiicitur talis exceptio admitti potest, pro vt habetur ex *d. capitulo primo de except. in* 6. Layman. *supra.* Bonacina *dict. punct.* 7. *numero nono.* Gesta etiam per actorem excommunicatum, siue toleratum, siue non toleratum, quando admissus est in iudicio, nec repulsus, valida sunt, cum ius illa non irritet, imo potius oppositum elici. Videatur ex *cap.*1.*de except.* Layman. *supr.* Bonacin. *numero* 10. Peccat tamen mortaliter vel venialiter iuxta capacitatem materiæ actoris munus exercendo, propter Ecclesiæ prohibitionem, & quia, se immiscet hominum communioni, nisi magna necessitate cogente id faciat. Suarez *sup.n.*9. 37

Quoad munus patroni, seu aduocati, cum illud sit excommunicato vetitum non solum *d.c. decernimus* sed etiam ex communi prohibitione communicandi cum aliis, idcirco peccat excommunicatus etiam toleratus illud exercendo. Gesta tamen ab ipso 38

(nisi

(nisi repulsus fuerit) valida sunt etiam si sit excommunicatus vitandus, prout in simili dixi de actore Cornexo *sup.* §.9. Layman. *sup.* Quod idem proportionaliter dicendum de munere procuratoris tutoris seu curatoris. Cornexo *ibid.* Bonac *sup. n.*13. & 15. Vbi etiam *n.*16. non teneri ad restitutionem pretij accepti pro exercitio officij aduocati, adde, & procuratoris, tutoris, seu curatoris.

39 De teste etiam dicendum sicut de patrono, & aduocato, videlicet excommunicatum prohiberi esse testem ex eod. *cap. decernimus*, & ex communi prohibitione communicandi cum aliis. Excipitur causa hæresis *cap. in fidei fauorem de heretic. in* 6. Vnde in aliis casibus peccat excommunicatus testificando nisi sit toleratus, & non se ingerat ad hoc faciendum, sed id sit in vtilitatem aliorum. Casu tamen, quod excommunicatus etiam vitandus non repellatur, vel à Iudice, vel à parte, validum erit eius testimonium, prout in simili dixi de actore, & aduocato. Layman. *supra* Bonacina *supra numero* 11. & 12.

39 De munere tabellionis, cui correspondet in Religionibus munus Secretarij, seu Notarij, dicendum, etiam esse prohibitum excommunicato cuicumque, etiam tolerato, quia illi prohibita est communicatio cum aliis sine qua non potest id munus exerceri. Cornexo *d.* §.9. An vero eius acta valida sint, tractant Henriquez *lib.*13. *capit.* 9. Auila *part.* 2. *cap.* 6. *disput.* 6. *dub.* 5. Suarez *disput.* 16. *sect.* 5. & Cornexo *supra.*

40 Posse autem excommunicatum quemcumque veleti reum in causis conueniri, & tunc se defendere, procuratorem creare, & alia facere, quæ ad sui defensionem legitimam necessaria sunt, conforme est tum iuri naturali, tum aliis iuribus præsertim *cap. intelleximus de iudiciis cap. cum inter priorem de except.* De quo Syluester *in Summa verbo excommunicatio* 3. *num.* 2. *effectu* 12. Toletus *in Summ. lib.* 3. *c.*13. *n.*8. Layman. *sup. n.*15. Quod maximè procedit quando ipse est reus necessarius, seu coactus, non quando voluntarius Cornexo *sup. d.* §. 9. ex Suario, & Sayro.

41 Excommunicatio præterea, irritat, & annullat litteras & rescripta Apostolica ab excommunicato impetrata super alio articulo, quam excommunicationis, ex *cap.*1. *de rescript. in sexto.* Syluester *supra d. num.* 2. *effectu* 16. Nauarrus *in Man. cap.* 27. *numero* 22. Intelligitur hoc de excommunicato etiam tolerato; quia textus generaliter loquitur, nec Extrauagans *Ad euitanda* aliquem fauorem tribuit excommunicato quamuis tolerato. Suarez *disput.* 17. *sect.* 1. *num.* 4. Bonacina *sup. punct. vlt.* Nota autem hoc solum procedere in rescriptis Pontificis, non in aliis Episcopalibus, aut à Prælatis Religionum impetratis, textus enim adductus non probat aliud Suarez *num.* 3. & Bonacina *ibid.* Hac ergo de causa in rescriptis Papalibus præmitti solet absolutio excommunicationis ad valorem eorum; quæ absolutio quantum valeat dixi supra verbo *Beneficium numero* 9.

42 Maximè etiam priuatur præfatus Religiosus, & quilibet alius maiori excommunicatione innodatus, omni ciuili, & politica communicatione fidelium contenta illo versu, *os, orare, vale, communio, mensa negatur.* Ex *capit. cum excommunicato* 11. *quæst.* 3. *cap. nuper. cap. si aliquando de sentent. excommunic. cap.* 2. *de excepe.* & aliis iuribus. Syluester *sup. d. num.* 2. *effect.* 5. Nauarrus *sup n.* 19. & 20. Toletus *in Summa lib.*1. *cap.*11. *num.*3. Quæ prohibitio intelligenda est de actiua, & passiua communicatione, ita vt non solum excommunicatus ipse teneatur aliorum fidelium communicationem fugere, iuxta moderationem tamen Extrauag. *Ad euitanda*, de qua sæpius dixi. Cornexo *sup.* §. 10. *dub.*1. Nomine autem fidelium comprehenduntur hoc loco omnes baptizati, etiam alias excommunicati, aut hæretici. Layman. *supra num.* 16. Per *os* intelliguntur colloquia etiam secreta, siue per verba, siue per signa, aut per litteras, vel nuncios, oscula, amplexus, munerum donatio, vel receptio. Nauarrus *supra num.* 20. Sayrus *lib.*2. *cap.*13. Per *orare* intelligitur omnis participatio cum excommunicato in Sacramentis, diuinis Officiis, & aliis orationibus, siue extra Nauarrus *ibid.* Toletus *sup* Per *vale* salutationes, resalutationes, honoris exhibitiones quales sunt excommunicato assurgere, detegere caput, locum dare in sedili, &c. Suarez *supra disp.* 15. *sect.* 1. Cornexo *supra.* Bonacina *sup punct.* 6. §.2. *num.*4. Quamuis Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.*1. *artic.* 4. Sayrus *supra num.*7. & alij hoc restringat solum ad salutationem verbis factam, non ad alia signa honoris. Quorum sententia solum admittenda est, quando ea fierent ad vitandum scandalum, magni damni periculum, vel vt media ad conuersionem excommunicati. Propterea licitum erit illi dicere *Deus te conuertat, Deus te illuminet* Bonacina *supra num.* 4. In casu etiam, quo liceat illi scribere, loco salutationis debemus dicere. *Spiritum sanioris consilij, &c.* Cornexo *supra* ex D. Antonino, & aliis. Nota tamen, quod Diana *supra Resolut.* 116. referens Henriquez, Coninch. Præpositum, Filiucium, & alios, tenet probabile esse non esse prohibitum resalutare excommunicatum, etiam non toleratum, quia hoc non tam est salutare, quam soluere debitum ipsi, quia ipse prius salutauit. Per verbum *communio* intelligitur primo omnis humanus, & ciuilis contractus, etsi enim tales contractus cum excommunicato initi sæpius validi sint (Syluester *in Summa verbo Excommunicatio* 3. *num.* 7. Toletus supra) sunt tamen illiciti: Sayrus *libro* 2. *capitul.*13. Intelligitur etiam quæcumque communicatio in societate cooperatione & habitatione. Cornexo *supra.* Vnde concedere, commanducare, condormire, collaborare, cooperari, si hæc fiant formaliter per modum societatis, aut communicationis sunt prohibita, secus vero si fiant casu aliquo, & materialiter solum. Suarez *supra disp.* 15. *sect.* 1. *numero* 8. & 9. Bonacina *supra numero* 5. Per *mensam* intelligitur communicatio in cibo, & potu, in eadem mensa formaliter; vt contingit in Monasteriis, & Seminariis in quibus, licet diuersæ mensæ sint dispositæ in eodem refectorio, omnes tamen ei loco censentur adesse per modú societatis. Cornexo *supra* Bonacina *sup. num.* 6. referens Auilam, Henriquez, Sayrum, & aliis. Vnde rectè infert eum qui scit in suo refectorio esse aliquem notorium percussorem clerici, peccare non recedendo. Idemque videtur dicendum de magistro, vel lectore lectionem aliquam legentibus coram multis discipulis, ipsisque audientibus, si vnus ipsorum sit excommunicatus vitandus. Auila 2. *par. c.*6. *disp.*11. *dub.*3 *concl.*8. Bonac. *sup. punct.* 3. §. 2. *n.*12. Licet oppositum teneant Suarez *sup. disp.* 12. *sect.* 2. *n.* 5. & Naldus *in Summa verbo excommunicatio n.*30. & *verbo legere n.*7.

Hæc tamen omnia intelligenda sunt, vt dixi, iuxta moderationem Extrauagantis *Ad euitanda*, de qua supra *numero quinto.* Ex quibus habetur, quod licet excommunicatus ipse quicumque sit, non possit in aliquo ex prædictis casibus cum aliis communicare absque peccato, alij tamen poterunt communicare cum illo, si sit toleratus, id est si non sit, 43

vel

vel tam notorius clerici percussor, quod nulla tergiuersatione celari possit, vel nominatim denunciatus, seu publicatus, solùm enim hoc duplex genus excommunicatorum euitare tenentur, propterea namque vocantur excommunicati vitandi, seu non tolerati. Hoc verò peccatum ex parte ipsius excommunicati cum aliis communicantis, regulariter, & per se solum erit veniale, quia materia censetur leuis. Suarez *d. disput.* 15. *sect.* 2. *num.* 4. Cornexo *supra dub.* 1. Dixi *regulariter*, quia si id fiat ex contemptu clauium Ecclesiæ, tunc ob grauem iniuriam, quæ Ecclesiæ fieret, esset mortale, iuxta dicenda inferius. Dixi *per se*, non solum, quia per accidens ratione necessitatis excusari potest excommunicatus cum aliis communicans etiam à veniali, iuxta dicenda inferius, sed etiam, quia si excommunicatus communicet cum aliis non se se sponte ingerendo, sed ab ipsis inuitatus, aut prouocatus excusari similiter poterit à veniali. Nam cum in dicta Extrauaganti *Ad euitanda* concessum sit fidelibus priuilegium communicandi cum excommunicatis toleratis, consequenter etiam dici debet idem priuilegium indirectè concedi ipsis excommunicatis eo casu. Bonacina *sup. punct.* 6. §. 1. *num.* 1. Layman. *supra cap.* 4. *num.* 6.

44 Alij etiam fideles cum excommunicatis vitandis in prædictis casibus extra diuina communicantes solum peccant venialiter, iuxta dicta supra *num.* 43. Excipe, vt ibi dixi, quando adest contemptus excommunicationis, aut clauium Ecclesiæ, quia tunc peccarent mortaliter. Nauarrus *supra num.* 29. Cornexo *d. dub.* 1. Incurrunt etiam, iuxta sæpius dicta excommunicationem minorem. Quando autem excommunicatio esset posita etiam contra participantes, tunc communicare cum sic excommunicato esset peccatum mortale, & incurreretur excommunicatio maior. Suarez *d. sectione secunda num.* 17. Toletus *dicto capit.* 17. *num.* 3. Cornexo *sup.* Nota tamen, quod hæc excommunicatio in participantes non est lata à iure, sed solum imponitur ab homine, & per sententiam specialem nominandos eos, cum quibus communicatio prohibetur, & monitione canonica præmissa, *capit. statuimus de sent. excommunicat. in* 6. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 1. *art.* 4. Suarez *supra* Tollitur etiam ab eodem à quo tollitur principalis. Toletus *supra cap.* 16. *num.* 7. Similiter etiam quando communicatio esset, vt dicitur, in crimine criminioso cum excommunicato, tunc cum illo communicans incurreret etiam excommunicationem maiorem, & peccaret mortaliter, *capit. si concubina, & capit. nuper de sent. excommunicat.* Sotus *supra* Cornexo *sup.* Bonacina *d. punct.* 6. §. 1. *num.* 8. Requiritur autem ad incurrendam hanc excommunicationem, primò, quod talis excommunicatus sit vitandus, secundò, quod communicatio sit cooperando crimini, vel contumaciæ, propter quam lata est contra eum excommunicatio, seu propter quam contraxit excommunicationem, postquam illam contraxit, vt aliquis præbeat auxilium, fauorem, vel consilium excommunicato propter retentionem concubinæ, vel non restitutionem bonorum ne ea faciat, quæ illi præcipiuntur. Tertiò, vt id faciat scienter, sciens videlicet illum esse excommunicatum propter tale crimen, *cap. nuper* relatum. Nauarrus *d. capitulo* 27. *numero* 112. Bonacina *supra numero nono* Adde, nec sufficere, quod excommunicatus cum quo participatur sit quomodocunque vitandus, sed vt sit nominatim excommunicatus, quia de hoc est sermo in *d. c. nuper*. Sanchez *lib.* 2. *in decalog. c.* 10. *num.* 50. Absolutio etiam ab hac excommunicatione accessoria pertinet ad eum ad quem spectat absolutio principalis. Layman. supra *cap.* 3. *num.* 1.

Sunt tamen aliqui casus in quibus sine aliqua culpa etiam veniali, aut aliqua excommunicationis, etiam minoris, pœna, licitum est communicare cum excommunicato, quantumuis vitando, & non tolerato, vt deciditur à Gregorio VII. in *cap. quoniam multos* 11. *quæst.* 3. quos communiter Doctores in hoc versiculo comprehendunt, *vtile, lex, humile, res ignorata, necesse*. Per *vtile* intelligitur vtilitas siue spiritualis, siue corporalis ipsius excommunicati, vel participantis cum illo. Ita quod ea interueniente licitè cum ipso communicare possumus. Vasquez *de excommunicat. dub.* 9. Cornexo *supra d.* §. 10. *dub.* 10. *dub.* 2. Vnde non solum Concionator habere potest concionem coram ipso, sed etiam possunt fideles eum hortari vt resipiscat, & ad meliorem frugem se recipiat, etiam si alia verba intermisceantur, vrbaniter salutetur, aut si ad ipsum scribatur, salutatione ordinaria in principio epistolæ præmissa id fiat, ordinatè tamen ad ipsius resipiscentiam *c. cum voluntate de sent. excommunicat.* Syluester *in Summa verbo excommunicatio* 5. *num.* 4. Nauarrus *sup. cap.* 27. *n* 26. Bonacina *sup.* §. 2. *n.* 10. Addit Cornexo supra ex Sayro etiam pro vtilitate spirituali alicuius tertij posse nos communicare cum excommunicato. Addendum, quod quia vt dixit Syluester *sup.* in hoc habenæ laxandæ non sunt, ideo ad hoc, quod ratione vtilitatis possimus cum excommunicato communicare, oportet, quod hæc vtilitas siue spiritualis, siue temporalis nostra, vel ipsius excommunicati, sit notabilis, vt Laymanus *sup. cap.* 2. *num.* 16. §. *Itaque primo* dixit id est, vt sit moralis quædam necessitas ad melius esse, vt ait Suarez *sup. disp.* 15. *sect.* 3. *n.* 10. Addit idem *num.* 11. etiam ipsum excommunicatum ob similem vtilitatem suam quæ moralis necessitas ad melius esse censeatur, posse cum aliis communicare. De lectore etiam, vel magistro, quod propter vtilitatem discipuli excommunicati coram eo legere possit lectionem Theologiæ, & ipsi respondere ad dubia, tenet Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 1. *artic.* 4. Sed iure non admittitur hoc ab aliis, nisi intercederet dicta notabilis vtilitas. 45

Per particulam *lex* intelligitur lex matrimonij. Vnde vxor non peccat cohabitando cum marito excommunicato etiam non tolerato, nec communicando cum illo tam in petitione, & redditione debiti, quam in gubernatione domus, communi mensa, familiari colloquio, *c. quoniam multos* 11. *q.* 3. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 14. *num.* 4. Cornexo *sup.* Similiter vir non excommunicatus communicare potest cum vxore excommunicata, propter æqualitatem mutuæ obligationis inter coniuges ad omnia obsequia, Sanch. *sup. n.* 16. Cornexo *sup.* Diana *sup. Resolut.* 122. & 123. Apud quos alia ad intentum, quæ quia Regularibus minus necessaria sunt, prætermitto. 46

Per particulam *humile* intelligitur quicquid pertinet ad subiectionem, ita scilicet vt qui alteri subiiciuntur, vt sunt filij respectu parentum, famuli respectu dominorum, & quod propriùs ad nos spectat, subditi respectu suorum Prælatorum, possint cum eis quantumuis excommunicatis communicare. *capit. quoniam multos.* Syluester *sup. verbo excommunicatio* 5. *num.* 4. Bonacina *d.* §. 2. *num.* 25. Sed quod attinet ad Religiosos respectu suorum Prælatorum, cum iuxta dicta *tomo* 1. *p.* 1. *cap.* 4. *num.* 38. subditus non teneatur obedire suo Prælato excommunicato vitando, imò nec debeat id facere, nisi forsan ex vrbanitate (quidquid dicat Bonacina *supra numero* 26.) ideo hæc communicatio, quæ permittitur Religioso cum suo Prælato excommunicato vitando non est in ratione 47

ratione Prælati cum nullum actum Prælatus ipse exercere possit, cum sit suspensus ab Officio, sed solum videtur esse illa, quæ ratione habitationis vitari moraliter non potest. Suarez *supra disputat.* 15. *sect.* 7. *num.* 2. Diana *supr. resolut.* 127. Quo sensu accipiendus Cornexo *supra* §. *Respondetur. Clericos.* Solum ergo ille, qui est sibi ad corporale obsequium deputatus potest familiariter communicare cum ipso, & ipse cum illo, non titulo prælationis, sed quasi seruitutis, vel necessitatis, sicuti posset facere quilibet alius Religiosus eodem modo excommunicatus. Suarez *ibidem.* Idem dicendum est è contra de Prælato respectu Religiosi excommunicati non tolerati, scilicet non posse communicare cum illo nisi casu necessitatis, vel notabilis vtilitatis, aut quantum spectat ad paternalem gubernationem, & regimen ipsius. Graffius *in decis. aur. libro quarto capitulo* 15. *numero* 9. Suarez *supra numero* 5. Serui autem Religiosorum generaliter loquendo communicare possunt cum illis, etiam si excommunicati sint non tolerandi, ex *d. capitulo quoniam multos.* Bonacina *d.* §. 2. *num.* 31. Quod intellige, etiam si seruitus fuisset posterior excommunicatione, prout plures probabiliter existimant. Coninch. *dispu.* 14. *dub.* 12. *numero* 129. Hurtadus *disp.* 9. *de excommunicat diff.* 4. *n.* 24. Idem dicendum è contra quando ipsi serui sunt excommunicati, ius enim quod côcessit huiusmodi priuilegium seruis respectu dominorum suorum idem videtur concessisse dominis respectu seruorum, quia in correlatiuis dispositum in vno habet locum etiam in alio. Vasquez *de excommunicatio. dub.* 9. Bonacina *supra num.* 38. Qui verò intelligantur nomine filiorum, cum dicitur filios posse communicare cum patre excommunicato, late tractant Auctores relati. Solum aduertendum ad intentum nostrum, quod cum Magister nouitiorum sit veluti pater spiritualis ipsorum, quidquid dicitur de communicatione patris excommunicati cum filiis, & è controuerso, dici etiam debet de Magistro nouitiorum, & ipsis nouitiis. Bonac. *sup. num.* 39.

48 Per particulam *res ignorata* denotatur, à peccato, & excommunicatione, quæ incurritur ob communicationem cum excommunicato vitando, excusare ignorantiam inuincibilem, vel inaduertentia iuris, vel facti. Syluester *sup. verb. excommunicatio* 5. *num.* 4. Cornexo *supr* Qualiter autem dubius an alius sit excommunicatus vitandus non teneatur illum euitare, dixi supra verbo *dubia Regularia numero* 15. Vide Nauarrum *supra cap.* 27. *num.* 27. Nec sufficit ad hoc vt euitetur scientia, quæ per Sacramentum Confessionis habetur, quia id quod sola Confessione scitur censetur ignoratum. Cornexo *sup.* Bonacina *sup. n.* 45. Nec etiam requiritur, quod personaliter viderit excommunicatum publicè denunciari, aut publicè percussisse Clericum, sed sufficit, quod de hoc sit fama publica, vel id asseratur à fide dignis, aut ab ipsomet excommunicato. Syluester *d. num.* 4. *&* 28. Cornexo *sup.* Quem verò semel scio esse excommunicatum vitandum semper debeo ipsum vitare, donec mihi constet de ipsius absolutione, nisi ipse aliàs sit, pius & fide dignus, ac dicat se esse absolutum, aut non seruet excommunicationem. Syluester *supra numero* 26. Nauarrus *supra numero* 36. Cornexo *supra.*

49 Per particulam *necesse* denotatur, necessitatem tam ipsius excommunicati, quam aliorum, siue extrema sit siue solum grauis, siue spiritualis, siue corporalis excusare cômunicantê cum excommunicato vitando à peccato, & excommunicatione incurrenda. Ita enim colligunt *d. c. quoniam* Auctores relati. Explicanda porro videtur de necessitate notabili sicut in simili dixi circa particulam *vtile.* Vnde quamuis Nauarrus *supra num.* 27. eam vocet magnam necessitatem, melius tamen Suarez *d. disp.* 15. *sect.* 3. *numero* 8. eam appellat alicuius momenti, & grauitatis. Vnde ad nostrum intentum plures asserunt Religiosos posse postulare eleemosynas etiam ab excommunicato vitando. Bonacina *supra num.* 59. ex Sayro, & Auila. Præsertim cum postulare alicui eleemosynam sit suadere illi opus charitatis, misericordiæ, vel beneficentiæ, quod non est prohibitum cum excommunicato.

50 Quamuis autem contenta in prædicto versu *vtile, lex humile, res ignorata, necesse* aliqui credant solum excusare à communione in politicis, seu humanis, non à Communicatione in diuinis (Syluester *supra numero quinto.* Toletus *supra numero* 6.) plures tamen alij ea extendunt etiam ad communicationem in diuinis, quia dictum *cap quoniam multos* generaliter loquitur. Sà *in Summa verb. excommunicatio num.* 44. Auila *part.* 2. *cap.* 6. *disputat.* 11. *dub.* 6. Cornexo *supra.* Layman *d. cap.* 2. *num.* 16. §. *deinde,* & alij. Illud tamen certum communicationem in crimine criminoso, de qua supra *num.* 44. nullatenus permissam esse, quibuscumque. Layman *ibid.* & alij.

Quamuis etiam aliquorum sententia sit excommunicato non teneri debitorem soluere debitum, saltem citra extremam necessitatem (Lessius *lib.* 2. *c.* 16. *dub.* 9. *num.* 77. Naldus *in Summa verbo excommunicatio n.* 32.) probabilius tamen est contrarium, cum nullo iure naturali, aut humano debitor excludatur à solutione talis debiti. Etsi enim *cap. nos Sanctorum, &c. iuratos* 15. *quæst.* 6. declaratur, eos qui obnoxij erant alicui titulo fidelitatis, aut iuramenti liberari à tali vinculo si is inciderit in excommunicationem, & fauet *cap. grauem de pœnit.* ibi tamen non est sermo de debitis realibus pecuniarum, &c. sed de debitis subiectionis, seu de debitis solis verbis contractis. Toletus *supra dict. cap.* 13. *num.* 7. Auila *part.* 2 *c.* 6. *disp.* 11. *dub.* 4. Diana *sup. Resolut.* 130.

51 Religiosus quoque, & quicumque alius excommunicatus maiori excommunicatione, in ea per annum perseuerans tanquam suspectus de hæresi inquiri potest ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis Colligitur ex *cap. grauem de pœnis, &* ex Concil. Triden. *sess.* 25. *capit.* 3. Toletus *supra num.* 10. Nald. *in Summ. verbo excommunicatio num.* 41. Quod si citatus ad se purgandum de tali suspicione non se purget ab illa, tunc iterum excommunicatur; &, si per annum insordescit reputatur vt hæreticus *Cap. cum contumacia de hæretic. in* 6. Toletus *sup. num.* 11. Naldus vt supra. Apud quos alia ad intentum. Huiusmodi etiam excommunicatus per annum insordescens priuari potest beneficiis, quæ obtinet. Abbas, & Doctores in *c. cum bene de ætat. & qualit.* Toletus *supra num.* 9. Suarez *disput.* 17. *sect.* 1. *num.* 7. Habetur etiam *ex capit. rursus, & cap. quicumque* 11 *quæst.* 3. quod si excommunicatus intra annum causam suam purgare contempserit, postea non audiatur. Nauarrus in *Manu. cap.* 27. *numero* 13. Suarez supra. Qualiter autem per annum insordescens non gaudeat generali absolutione, quæ in rescriptis Pontificis præmitti solet, dixi sup. verbo *Beneficium n.* 9. Quid verò requiratur ad dictam insordescentiã, agit Naldus *sup. n.* 40.

52 Nec solum viuens, sed etiam mortuus punitur ab Ecclesia excommunicatus. Si enim ante absolutionem obtentam decesserit, priuandus est Ecclesiastica sepultura, *cap. sacris de sepulturis,* & Clem. 1. eod. tit. Et ratio traditur à Pontifice, vt quibus non *communicamus viuis, neque mortuis communicemus.* Cornexo *sup* §. 8. *dub.* 1. Layman *supra n.* 19. Negatur etiam

ipsis

ipsis funebre Ecclesiasticum Officium, propter eamdem rationem. Cornexo, & Layman. *ibidem.* Per Ecclesiasticam vero sepulturam intelligitur sepultura in loco Sacro, id est in Ecclesia, vel Cœmeterio, vel alio loco ad sepulturam, vel diuina Officia peragenda legitima auctoritate destinato. Cornexo *supra*, Bonacina *supra* §.3. *num.* 3. & 4. Non autem in loco proximo Cæmeterio, vel Ecclesiæ, qui non est locus Sacer. Cornexo, & Bonacina *ibidem.* Casu ergo quo in loco Sacro sepultus esset excommunicatus extumulari debet, & poni in loco non Sacro. *ca. Sacri. de sepulturis.* Toletus *supra dict. cap.* 13. *numero nono.* Cornexo *supra.* Qualiter verò hæc intelligantur solum de excommunicato vitando, seu non tolerato, & quod propter sic excommunicati sepulturam in loco Sacro violetur Ecclesia, ita vt indigeat reconciliatione, habes supra verb. *Ecclesia numero* 12. De quo etiam authores relati. Nota tamen quod si talis excommunicatus dederit ante mortem signa contritionis, non solum tunc potest absolui, & postea sepeliri in loco sacro, vt de se patet, quod intellige etiam si solum absolutus fuerit à quolibet Sacerdote ob necessitatem, *cap. vltim. de sepulturis.* (Vgolinus *Tabul.* 2. *cap.* 9. §. 5. Suarez *supra disp.* 12. *sect.* 4. *n.* 3.) sed etiam casu quo ante mortem absolutus non fuerit, nec per eum stetit quo minus absolutionem consequeretur, sed signa contritionis dederit, potest post mortè absolui, sepeliri in loco Sacro, & frui suffragiis Ecclesiæ. *cap. à nobis* 2. *capit. sacris de sentent excommunicat.* Suarez *supra* Laymanus *supra.* Vnde declaratum est à Sacr. Congregatione apud Barbosam *in Compend. Bullar. verbo excommunicatio*, quod si excommunicatus in mortis articulo dixit: *Confessione, Madonna Santissima aiutami*, Ecclesiasticæ sepulturæ tradi debet. Sepelientes autem excommunicatum vitandum in loco Sacro non solum peccant mortaliter, quia communicant in diuinis cum excommunicato, nec solum incurrunt excommunicationem minorem, quam generaliter incurrunt omnes communicantes cum excommunicato non tolerato, sed etiam si id faciant scienter, & ex præsumptione incidunt ipso facto in excommunicationem maiorem, à qua non possunt absolui nisi prius ad arbitrium Diœcesani eis quibus irrogata est iniuria satisfactionem exhibuerint competentem. Ita enim habetur Clement. I. *de sepult.* Vgolinus *supra* §. 6. Suarez *sup. n.* 8. & *sequentibus.* Naldus *in Summa verbo excommunicatio n.* 29. Incurrunt etiam pœnam interdicti ab ingressu Ecclesiæ sæculares, siue Regulares id facere præsumentes, ex *c. Episcoporum de priuilegiis in* 6. Cornex. *sup.* Vide & Thesaurum *in prax. p.* 2. *verbo Censura cap.* 7. & 14. Quinam autem censendi sint sepelientes excommunicatum, an videlicet quoquomodo ad id cooperantes, &c. agunt Vgolinus, & Suarez relati, Naldus supra, & *verbo sepultura n.* 5. Diana supra *Resolut.* 98.

54 Circa hanc etiam materiam vide dicenda infra verbo *Interdictum*, verbo *Irregularitas*, & infra verbo *Suspensio.*

EXEMPTIO REGVLARIVM.

SVMMARIVM.

De illa remissiuè. num. 1.
Quid, & quotuplex sit. num. 2.
Exemptio Regularium ab Ordinariis an illis competat iure communi. n. 3.
Saltem ex priuilegiis Summorum Pontificum ea competit ipsis. num. 4.
Qualiter intelligenda, & à quibus Ordinariis. numero 5.
Per quæ verba denotetur huiusmodi exemptio. numero 6.
An illis Suscipimus sub defensione, vel sub protectione. *num.* 7.
An illis Suscipimus in proprios filios, vel in ius S. Petri. *ibidem.*
Quid quando Ordinarii procedunt contra Regulares in casibus in quibus exempti sunt. n. 8.
An quando procedunt per censuras. ibid.
An Ordinarii possint declarare excommunicatos Regulares exemptos. n. 9.
Declaratio S. Congregat. quoad hoc. ibid.
Quid habeatur ex Clementina I. de priuilegiis. *ibidem.*
An Legati habeant prædictam facultatem. n. 10.
Quid de casibus in quibus, vel ex decreto Concilii Tridentini, vel ex Constitutionibus Apostolicis Regulares subduntur Ordinariis. n. 11.
Quid si Regulares habeant priuilegium in contrarium. ibid.
Regulares non obedientes Ordinariis in casibus quibus illis subduntur à quibus puniendi. n. 12.
Declarationes S. Congreg. quoad hoc. n. 13.
Citati Regulares ab Episcopo an teneantur comparere. num. 14.
An ostendere priuilegium exemptionis. ibid.
Regulares ad tribunalia sæcularia an aliquo prætextu trahi possint. n. 15.
Non prætextu grauaminis, aut violentiæ, vel etiam defensionis. n. 16.
Quid de Iudice sæculari oppositum faciente. ibid.
Quid quando Iudex Ecclesiasticus, vel non adest, vel si adest non vult auxilium ferre. ibid.
Recurrere Regulares ad sæcularia tribunalia abusus quorumdam est. n. 17.
An liceat illis appellatio ad prædicta tribunalia. numero 18.
Quid de appellationibus tuitiuis. ibid.
Optima Soti doctrina. ibid.
An saltem auocatio causarum Regularium ad prædicta tribunalia licita sit. n. 19.

DE hac re præter dicta cap. 11. ferè per totum, & supra verbo *Causa iudicialis Regularium*, & verbo *Clericus*, & verbo *Delinquens Regularis*, & verbo *Episcopus*, alia addenda sunt pro maiori ipsius notitia. 1

Est autem exemptio idem, quod liberatio, seu eductio alicuius à potestate alterius, & exemptus, qui potitur tali exemptione. Syluester *in Summa verb. exemptio num.* 1. Ea verò prout ad Regulares spectat est duplex, alia ab Ordinariorum iurisdictione, & alia à ciuili, seu sæculari potestate. De vtraque ergo dicendum. 2

Et de priori loquendo, licet videatur iure communi competere Regularibus, *cap. Quam si necessarium*, & *c. nullam* 18. *quæst.* 2. oppositum tamen dicendum est, cum constet ex *cap. nullam* potius haberi contrarium illis verbis: *Clerici singulorum Monasteriorum sint in potestate Episcoporum.* Idemque supponitur fermè per totam illam *quæst.* 2. *cap. hoc tantum, c. Abbas. cap. quidam cap. quis Religiosis, de Monachis, cap. Cellulas. cap. si quis Abbas, cap. Abbatis, cap. Monasteria, cap. Abbatibus, cap. cognouimus, cap. visitandi, cap. non semel. cap. seruitium*, & aliis iuribus. De quo Campanile *in diuers. iur. canon. Rubric.* 12. *cap.* 13. 3

cap. 13. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. Allegat.* 105. *num.* 1. & 2. Tamburinus *de iure Abbat. tomo primo disput.* 15. *quæsit.* 1. & 2. Limitant hoc Sylvester *in Summa verbo Episcopus quæst.* 7. Sanchez *to.* 2. *consil. Moral. lib.* 6. *cap.* 9. *dub.* 1. *num.* 8. dicentes Regulares iure communi exemptos esse à lege Diœcesana Episcopi, 11. *quæst.* 1. *cap.* 1. & *quæst.* 3. *cap. intera*, & 18. *q.* 2. *cap. quam sit* & 16. *quæst.* 1. *c. placuit*, non autem à lege iurisdictionis, prout ex prædictis iuribus & *cap. obitum distinct.* 61. *capit. omnes Basilicæ* 16. *quæst.* 7. & aliis colligitur. Limitandum etiam videtur vt scilicet, dicatur Monachos iure communi exemptos esse ab Ordinariorum iurisdictione, quantum spectat ad Regulæ obseruantiam. Ita enim supponitur *in d. cap. nullam*, vbi dicitur, ea quæ pertinent *ad diuini cultus reuerentiam, vel vtilitatem Monasterij* ad Abbatem spectare, idque constat ex præsenti vsu Ecclesiæ: ea enim Monasteria, quæ Ordinariis subdita sunt, subduntur quoad Regularem obseruantiam suis Prælatis, vt dixi supra verbo *Episcopus* quoad Regulares *n.* 26. & 16.

4 Quidquid autem de hoc sit certum est, saltem ex priuilegiis Sedis Apostolicæ omnes ferme Regulares ab Ordinariorum iurisdictione exemptos esse, vt constat ex variis ipsorum priuilegiis, quæ prolixitatis vitandæ causa prætermitto, & supponunt Authores te[s]lati. Specialiter Carmelitæ eam habent à Clemente IV. Ioanne XXII. Clemente VI. Sixto IV. & aliis Summis Pontificibus, vt videre est in Mari magno Ordinis, Bulla scilicet eiusdem Sixti IV. quæ incipit *Dum attenta*, & extat in Bullario Rodriguez *tomo* 1. in eodem Sixto *numero* 37. & agnoscit Tamburinus *dicta disput.* 15. *quæsit.* 4. *numero* 19. Qui etiam refert ibidem exemptionem nostrorum Patrum Discalceatorum, & eo *quæsit.* 4. exemptiones per diuersos Summos Pontifices concessas Ordinibus Basilianorum, Canonicorum Regularium, Cassinensium, Cluniacensium, Camaldulensium, Vallumbrosanorum, Cisterciensium, Celestinorum, Syluestrinorum, Oliuetanorum, Montis Virginis, Præmonstratensium, Carthusianorum, Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, Cruciferorum, Seruitarum, Minimorum, Iesuitarum, Theatinorum, Clericorum Regularium de Somascha, Ministrantiũ infirmis, Scholæ piæ Fratrum B. Ioannis Dei, & aliorum. Idem intentum prosequitur Barb. sup. dicta *Alleg.* 105. Ioannes Maria Nouarius *in lucern. Regular. verb. exemptio.* Aliorum vero Ordinum Regularium, quos Auctores isti prætermiserunt, exemptio, constare potest, tum ex dictis to. 1. p. 2. totum ex Compendiis ipsorum priuilegiorum.

5 Circa quæ priuilegia, & pro praxi Regularium circa ipsa, aliqua animaduertenda sunt. Primum, quod quamuis in ea graui quæstione qua quæritur, quid nomine Ordinariorũ in priuilegiis exemptionis Regulariũ intelligendum sit, an scilicet solus Episcopus vel Archiepiscopus, & eorum Vicarius, an etiam Legati Papæ, dixerim dicto *c.* 11. *n.* 18. Legatos à latere non comprehendi, præsertim propter litteras suarum Legationum, nunc vero addendum, etiam stando in vi iuris communis, posse dici non comprehendi dictos Legatos à latere, eo quod *c. Abbatum de elect. in* 6. & *c.* 1. *de verbor. significat. etiam in* 6. quoad iurisdictionem in exemptos parificatur Legatus à latere Papæ, Sanchez *sup. n.* 19. Quod secus videtur dicendum de aliis Legatis, seu Nunciis Apostolicis, illi enim Ordinarij sunt, & nomine Ordinarij comprehenduntur. Sylu. *in Summa verbo exemptio n.* 1. Henriq. *lib.* 7. *de Indulgent. c.* 25. Vide dicenda infra *n.* 10. ex priuilegio Clem. IV. pro Minoribus.

Secundum, quia verba, quæ in prædictis priuilegiis legi solent varia sunt, & multiplicia, ideo dicendum, ea, quæ sufficienter probant hanc exemptionem ab Ordinariis quantum colligi potest ex *cap. si Papa de priuileg. in sexto*, in primis esse illa, vel illis similia, quæ in Bulla Ioannis XXII. supra relata pro exẽptione Ordinis Carmelitarum leguntur: *A cuiuscumque Diœcesani, & cuiuslibet alterius potestate, iurisdictione, & dominio omnino eximimus.* Bacconius *in* 4. *distinct.* 25. *quæstione* 14. *artic.* 1. Syluester *supra quæstione* 4. Barbosa *de offic. & potestat. Episcopi Allegat* 123. *num.* 11. Deinde illa, eximimus *cum plena libertate.* Syluester *ibidem.* Erasmus Cochier *de Iurisdictio Ordinar. in exempt. par.* 1. *quæst.* 9. Item illa, *Ecclesia, seu Religio gaudeat libertate Ecclesiæ.* Syluester, Cochiertus ibidem. Similiter illa, quod Episcopus non audeat illic *Cathedram collocare*, seu aliquod imperium exercere, Syluest. & Cochierus *ibid.* Sanchez *sup. n.* 4. Pariter illa (quibus etiam similia in dicto priuilegio Ioannis XXII reperiuntur) *soli Romano Pontifici, vel Sedi Apostolicæ immediatè, aut sine medio subiicimus*, aut *subiacere volumus.* Syluester, & Sanc. *sup.* Ac illa, *recipimus in proprios, seu speciales subiectos.* Syluester, & Sanchez *sup.* ac Barbosa etiam *sup. n.* 20. 6

Secus vero dicendum si solum dicatur *suscipimus sub defensione*, quia hoc non denotat exemptionem ab Ordinariis. Syluester *sup.* Idem dici debet de verbis *suscipimus sub protectione*, quia ita habetur expressè *in cap. ex parte* 2. *de priuilegiis.* Et sane rationabiliter, cum protegere idem sit, quod defendere, & protectio non sit signum superioritatis, cum constet milites protegere ciuitatem, & Imperatorem dici Protectorem Ecclesiæ Roman. in Clemen. I. *de iure iurando*, De quo bene Barbosa *sup. num.* 26. & Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 15 *quæsit.* 5. *à num.* 15. Verba etiam illa *suscipimus in proprios filios* non probant hanc exemptionem, vt expressè habet *cap. si Papa* relatum. Syluester *sup.* Barbosa *n.* 20. Tamburin. *num.* 13. Quando autem illa verba *suscipimus in Ius Sancti Petri*, vel similia arguant exemptionem ab Ordinariis, & quando non, ac de concordia *cap. recepimus de priuileg. & cap. si Papa de priuilegiis in* 6. quæ contraria videntur doctè agit Barbosa *sup. num.* 15. & sequentibus, quem sequitur Tamburinus *sup. num.* 4. & sequentibus. 7

Tertium, quod si in illis rebus, in quibus Regulares exempti sunt ab Ordinariorum iurisdictione procedunt contra illos, processus, & omnia gesta prorsus irrita, & inania sunt, iuxta dicta supra verbo *Causa Iudicialis Regularium numero* 15. Adde, hoc etiam intelligi, etiam in casu, quo id prætenderent facere Ordinarij, eo quòd Prælati Regularium essent negligentes in eorum punitione, iuxta dicta *ibidem numero* 16. Adde, etiamsi procedant per censuras, quia tales censuræ ex defectu iurisdictionis sunt nullæ in vtroque foro. Sanchez *supra num.* 28. Maximè, quia priuilegiis plurium Religionum id expressè continetur, vt in priuilegio Ioannis XXII. relato pro Carmelitis, confirmato per Clement. VI. & Sixtum IV. de quo Bacconius noster *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 14. *art.* 4. vbi sic: *Ita quod nec locorum Ordinarij nec alia quauis persona Ecclesiastica in Vos, & Ordinem vestrum, personas, Ecclesias, Oratoria, domos, & loca prædicta vt pote prius exempta, possint excommunicationis, suspensionis aut interdicti promulgare sententias.* Et in priuilegio Pauli III. anno 1549. pro Iesuitis, quod refert Sanchez ibidem. Ac in priuilegiis Martini V. & Eugenij IV. pro Prædicatoribus, & Sixti Quarti pro Minoribus, quæ refert 8

Cassarubius *in Compend. Priuilegiorum Mendicant. verbo exemptio numero* 15. 16. *&* 23. Quod etiam intellige adhuc in casu dato, quod Ordinarij ignorarent, aut prætenderent ignorare, aut ignorasse exemptionem Regularium. Nam auocatio causæ cum clausula irritante hanc vim obtinet, vt acta à Iudice prohibito etiam ignorante sint ipso iure nulla, vt ex multis probat Couarruuias *quæst. practic. capitulo* 9. *numero septimo.* Atqui in præsenti priuilegia Religionum afferunt clausulam irritantem, vt videre est in dictis priuilegiis Ioann. XXII. Clement. VI. & Sixti IV. pro Carmelitis, illis verbis: *Quod si forsan quidquam contrarium à quocumque fuerit attentatum, illud omnino irritum sit, & inane,* & Pauli III. pro Iesuitis, *eo ipso irrita, & nullius roboris sit.* Henriquez *lib.*7. *de Indulgent. cap.*25. Sanchez *supra.*

9 Nec etiam possunt præfati Ordinarij declarare excommunicatos Regulares exemptos, etiam in casu quo illi notoriè in excommunicationem incidissent, iuxta dicta eo *cap.*11.*n.*15. ex Peirinis. Quod & sequuntur Diana 3.*part. tr.*2. *de dub. Regul. Resol.*35. Vulpius *in praxi for. Ecclesiastic. cap.*42. & alij. Et ratio est, quia talis declaratio est actus iurisdictionis, cum debeat fieri cognita causa iudicialiter, imò & sæpius citata parte, præfati autem Ordinarij nullam iurisdictionem exercere possunt in exemptos. Possunt tamen Ordinarij Religiosum exemptum excommunicatum vitandum, vel quia est publicus percussor Clerici, vel quia à suo Prælato est denunciatus vt talis, denunciare illum suis subditis, ad hoc enim non est exercere iurisdictionem in illum, sed monere suos subditos de obligatione, quam habent sic excommunicatum vitandi. Hoc enim sensu accipio declarationem Sacr. Congregat. in vna Liman. 29. Ianuar. 1633. quam refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Episcopus* 1. in qua habetur, Episcopum posse Regularem exemptum qui ob notorium delictum in censuras incidit denunciare pro publico excommunicato, vt talis ab omnibus euitetur. Eodem etiam sensu accipiendi sunt Barbosa *supra Allegat.*105 *n.*73. & Tamburinus *d. disp.*15. *quæsit.*7. *n.*38. dum dicunt posse Episcopum declarare Regulares exemptos excommunicatos, quando notoriè essent tales, prout melius explicat Sanchez *supra n.*29. Imò etiam videtur posse Ordinarios declarare excommunicatos Regulares Sacramenta Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis ministrantes, aut matrimonia solemnizantes, aut excommunicatos in certis causis absoluentes, iuxt. Clem. I. *de priuileg.* §.1. vbi id expresse habetur vt tenet Peirinis *to.*1.*priuileg. Minim. in Const.*2. *Sixti IV.* §.10. *num.* 13. cum aliis, quos refert. Nec per priuilegia posteriora Ioannis XXII. Clementis VI. Sixti IV. Martini V. Eugenij IV. & Pauli V. relata censebitur hoc ius reuocatum, nisi de eo in ipsis expressa mentio fiat, quia est decretum Concilij Generalis Viennensis scilicet, cui non derogatur, vt sæpè dixi, nisi de eo mentio expressa fiat.

10 Nec solum Episcopi, Archiepiscopi, aut alij communiter dicti Ordinarij carent potestate ferendi censuras in Regulares exemptos, sed etiam Legati, (Legatis à latere exceptis) Delegati, vel Subdelegati Apostolici, ex concessione Clementis IV. pro Minoribus in Bulla *Exigentibus*, quam refert Rodriguez *in to.*1. *Bullar. in Clem. IV.* qua gaudent tam ipsi Minores, quam alij Ordines cum ipsis priuilegiorum communionem habentes. Limitat hoc idem Pontifex nisi prædicti Legati, Delegati, &c. in suis litteris mentionem facerent huius indulti, & Ordinis Minorum. Addit Nouarius *in lucern. Regular. verbo excommunicare n.*8. Regulares non comprehendi in excommunicationibus in communi fulminatis etiam à Legatis à latere, nisi specialiter in ipsa nominentur. Refertque Rodriguez *tom.*2.*quæst. Regul. q.*59.*art.*5. in quo nihil tale reperio.

Cum autem dico Episcopos, & alios Ordinarios non posse censuras ferre in Regulares exemptos, non solum intelligendum est pro casibus, in quibus ipsi Regulares eisdem subditi non sunt, vt ex dictis patet, sed etiam pro illis, in quibus ex Concilio Tridentino, aut aliis Constitutionibus Summorum Pontificum illis subiiciuntur, de quibus egi supra verbo *Episcopus.* Nisi expresse talis facultas ferendi censuras illis concedatur, aut ipsi Regulares non habeant priuilegium in contrarium, quale dixi supra *num.*8. habere Carmelitas, Prædicatores, Minores, Iesuitas, & alios cum ipsis communionem priuilegiorum habentes. Quod sic declaratur. Quod, vel ex Concilio Tridentino, vel ex alia Constitutione Pontificia conceditur Ordinariis potestas in Regulares exemptos cum facultate procedendi contra illos per censuras (prout in eodem Concil. cernitur *sess.*22. *in decret. de obseruand. & vitandis in celebratione Missæ* quoad hoc, quod est non celebrare in Oratorio priuato, vel omnino extra Ecclesiam, *& sess.* 25. *capit.* 5. quoad clausuram Monialium: & *cap.* 16. quoad restitutionem bonorum Nouitiorum resipiscentium à Religione) tunc præfati Ordinarij per dictas censuras procedere possunt contra Regulares quantumuis exemptos, & priuilegiatos, propter auctoritatem illis concessam, cum abrogatione præsertim priuilegiorum. Ita communiter Doctores. Quando verò ipsis ordinariis conceditur potestas supra Regulares exemptos sine facultate expressa procedendi cōtra illos per censuras, prout cernitur in multis casibus, quos retuli supra verbo *Episcopus*, tunc, etsi possint per censuras procedere contra Regulares non habentes priuilegium in contrarium, quia cui iurisdictio data est, ea quoque concessa videntur, sine quibus ea explicari non potest. *l.*2. *ff. de iurisd. omn. iudic. c. pastoralis, cap. præterea de offic. delegat.* non tamen possunt per censuras procedere contra Regulares habentes priuilegium in contrarium. Colligitur clarè ex *c.* 1. *de priuil. in* 6. *vers. In eos autem,* vbi cum decretum fuisset Episcopum habere iurisdictionem in exemptos in aliquibus casibus, subdit textus: *In eos autem, quibus ne interdici, suspendi, vel excommunicari à quoquam valeant à Sede Apostolica indultum (sicut sunt Religiosi quam plures) in quorum priuilegijs continetur, ne quisquam Episcopus vel Archiepiscopus Monasteriorum suorum Monachos pro vlla causa, vlloue loco interdicere, suspendere, vel excommunicare præsumat, ijdem Ordinarij iurisdictionem suam quantum ad ista, vbicunque illi fuerint, penitus exercere non possunt.* Hæc ibi. Ex quibus elicitur vel à simili idem in nostro proposito dicendum, Colligo id secundò ex declaratione S. Congregationis de anno 1587. quam retuli *tom.*1.*p.*1.*c.*25.*nu.*35. & referunt Rodrig. *to.*1. *quæst. Regul. q* 45.*art.*2.*in fin.*6. Suarez *tom.*4. *de Relig. Tract.*8.*lib.*1.*cap.*10.*num.*27. in qua dicitur: *Regulares adeuntes Monasteria Monialium sine licentia Episcopi incidunt in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit, nisi Regulares illi haberent ex priuilegio, quod non possint excommunicari, & tunc deberent puniri à suis Superioribus alia pœna:* vbi clarè habetur tradita doctrina. Quæ & confirmatur, quia cum Concil. Trident. in aliquibus casibus, in quibus Regulares subiicit Ordinariis, expresse tribuant hanc facultatem procedendi contra illos per censuras, in aliis verò non, intelligi datur quòd in istis 11

istis non vult Concilium procedant per censuras contra Regulares priuilegiatos. De quo Henriquez *lib.7.de Indulgen.cap.25.sub* §.7. Sanchez *lib. 7. de Matrimon.disp.33. num.23.& lib.6. in Decalog.c.1. numer.14.* Vulpius *in praxi fori Ecclesiastic.cap.44.* Nouarius *in lucer. Regul verbo excommunicare nu.5. & 6.* & alij apud ipsos.

12 Vnde infero primò, Regulares dicto modo priuilegiatos non obediẽtes Ordinariis in casibus, quibus illis subiiciuntur, puniri debere, vel à propriis Prælaris, vt habetur ex dicta declaratione S.Congregat. vel ab ipsis Ordinariis, aliis tamen pœnis citra censuras. Quaranta *in Summa Bullar. verb. præcedenti a §. an in casu* Nouarius *sup.*

13 Inferr secundò, declarationes aliquot Sacræ Congregationis, quæ asserere videntur Regulares excommunicari posse ab Episcopis in aliquibus casibus in quibus illis subiiciuntur, qualis refertur vna Nebiensis, 7. Februar. 1633. à Nouario *supra numero 1.* & Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Episcopus*, per hæc verba: *Episcopus potest etiam sub censuris Ecclesiasticis compellere Regulares in iis casibus in quibus in eos iurisdictio illi tribuitur à Iure cõmuni & S. Concilio, ac Constitutionibus Apostolicis*, intelligi debere de Regularibus non habentibus dictum priuilegium. Quæ explicatio conformis est iuri communi in dicto *cap.1.de priuil.in 6.* & menti S.Congregationis, propter declarationem superius adductam.

14 Pro praxi tamen Regularium circa eorum priuilegia notandum, quòd licet iuxta dicta *tom.primo c.11. n.15.* citati ab Episcopo non teneantur comparere, licet decens sit id facere ad allegandum priuilegium exemptionis, numquam tamen tenentur coram ipso exhibere exemptionis priuilegium. Ratio est, quia etsi quando exemptio non est notoria, teneantur exempti exhibere Ordinariis intra terminum ab illis præscriptum priuilegia suæ exemptionis, quia ita habetur ex *cap. Cum personæ de priuileg. in 6.* & quia cum Ordinarij habeant suam intentionem iure communi fundatam, qui se exempti esse prætendunt debeant exhibere priuilegium exemptionis, vt probent illam (Syluester *in Summa verbo exemptio quæst.7.* Sanchez *tomo secundo Consil. Moral. libro sexto capitulo 9. dub.4.*) quando tamen ea est notoria, id non teneantur facere, prout colligi videtur ex Clement. *pastoralis de sentent. & re iudicat. §. Notorium.* Et ratio est non solum, quia hoc esset facere Ordinarium Iudicem in sua causa, quod non licet per text. *l. qui iurisdictio ff. de iurisdict. omnium iudic. & C. ne quis in sua causa*, sed etiam, quia cum dare exemptionem solùm ad Papam spectet, ideo solum ipse debet de priuilegio exemptionis iudicare. Syluester, & Sanch. supra, & Tamburinus *de iure Abbat.tom.1.disput.15. quæsit. 6. num.3.* Quia ergo notissimum in orbe est Regulares fermè omnes, Mendicantes maximè, & qui cum illis communicationem habent priuilegiorum, exemptos esse ab Ordinariorum iurisdictione, ideo illi non tenentur exibere priuilegia suę exemptionis cõram illis. Syluester, & Sanchez *supra.* Possunt ergo casu quo ab Ordinariis citentur suam exemptionem defendere respondendo, se illos audire, vel se ab illorum iurisdictione exemptos esse, ac proinde ab illa declinare, & tunc recurrere ad Conseruatorem, vt dictos Ordinarios inhibeat. Sanchez *supra dub. 5.* Tamburinus *dict. quæsit.6.* Qui etiam habet, quod in casu dubij circa priuilegia, non pertinet eorum interpretatio ad Ordinarios, propter aliqua priuilegia Religionum. Vide alia infra verbo *Priuilegia Regularium.*

15 Circa exemptionem Regularium à Iudicibus sæcularibus præter dicta supra verbo *Clericus à nu. 19:* & dicenda inferiùs verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium.* nunc solùm tria tangenda sunt puncta. Primum, an causæ Regularium possint per viam violentiæ vt dicitur, vel sub prætextu violentiæ ad tribunalia sæcularia deferre, eo scilicet fine, vt Principes sæculares à tali violentia eos defendant. Secundum, an saltem per modum appellationis. Tertium verò, an per modum auocationis.

Et quoad primum, licet plurium, Canonistarum præsertim, sententia sit posse Magistratus, aut Principes sæculares iudicare de causis Ecclesiasticorum (idem dic de Regularium causis) quando ipsi Ecclesiastici, vel Regulares grauati, aut violentiam pati à suis Superioribus creduntur, ad tollendum videlicet, vel reprimendum dictam violentiam, vel ipsos defendendos, prout tenent Salgado *in tr.de potest.Regia to.1.par.1.cap.1. & sequent.* Pereira *de manu Regia par.1. cap.4. & quæst.7.* Ceuallos *in Tract. super hac materia edito*, & alij non pauci, quibus fauent aliqui Theologi, specialiter Rodriguez *in Summ. tomo 1.c.51.num.8.* Henriquez *lib.14.cap.12.num.6.& lib.3. cap.16. num. 4. in Gloss. littera A.* & alij: tenendum tamen est oppositum. Primò, quia in Bulla Cœnæ casu 14. & 15. verbis relatis verbo *Bulla Cœnæ num. 28. & 40.* excommunicatione Papali innodantur sic facientes. Secundò, Magistratus, aut Principes sæculares nullo alio modo possunt tollere dictam violentiam, aut defendere sic oppressos à Iudice Ecclesiastico, nisi aduocando ad se dictas causas, acta, & processum Iudicis ad se afferri præcipiendo, eaque examinando, & Superiorem illum Ecclesiasticum ad eorumdem rescissionem compellendo. Hæc autem non competunt, aut competere possunt laicæ potestati respectu Ecclesiasticæ, secluso Sedis Apostolicæ priuilegio, cum sint actus iurisdictionis, & Superioris potestatis, quam non habent, nec habere possunt sæculares in Ecclesiasticos, iuxta dicta supra verbo *Clericus à numero 19.* Et confirmatur, quia tunc defensio siue propria, siue alterius cum tertij damno est licita quando fit cum moderamine inculpatæ tutelæ, id est, quãdo non est alia via ad impediẽdum illud malũ, quod timetur, vt patet in eo, qui occidit iniustum inuasorem, non habens aliud remediũ ad effugiendum mortem, quam volebat illi inferre sed in hoc casu adest oppresso alia via ad impediendum grauamen illatum, adire scilicet Superiorem Ecclesiasticum illius Prælati, qui violentiam fecit, vt sic clericus sit, & grauati se putat ab Episcopo, ad Archiepiscopum, & ab Archiepiscopo ad Primatem, & à Primate ad Papam, prout Canones decernunt, vel si fuerit Regularis ex Priore, seu Guardiano ad Prouincialem, & ab eo ad Generalem, & à Generali ad Protectorem, & ab ipso ad S. Congregationem, vel ad Papam, iuxta dicta *tom.1.cap.9. numero 4.* nullo ergo modo licet adire Iudicem sæcularem, nec ipsi Iudici sæculari assumere talem causam. Accedit, quod Iudex sæcularis in tali causa se intromittens vsurpat iurisdictionem, quam non habet, & se facit superiorem Iudicis Ecclesiastici, quod omni iure est prohibitum. Suarez *contra Reg. Angliæ lib.4.cap.34. n.34. & 35.* Azorius *to.1.institut.Moral.lib.5.cap.12.§. ex dictis & c.14.q.2.* Bonacin.*de legib disput.10.quæst.2. punct.1. §.1. num.10.* Tollere ergo talem violentiam etiam in casu quo adsit, non spectat ad Iudicem sæcularem, sed ad Ecclesiasticum Superiorem illius, qui eam fecit, prout colligitur ex multis decretis 87. *distinct.* Suarez *supra numero 35.* Azor. *supr.d.§.ex dictis.* Bonacina *ibid.* Vnde opposita sententia periculosa, & contra sacrorum Canonum auctoritatem 16

vocatur à S. Rota in Oscenſ. *Canonicatus* coram D. Pegna die prima Decembris 1595. Quamuis etiam aliqui addant id ſaltem licere quando Iudex Eccleſiaſticus, qui dictam violentiam tollat, vel non adeſt, vel ſi adeſt, id non vult facere, quod ſentire videntur Malderus *p.2.q.96.art.4.* Portellus *in additionib. ad addition. ad Dub. Regular. verb. appellare n.4.* Fauet Souſa *in Bulla cœnæ c.15. diſp.78. n.2.* De quo Diana *1. part. in tract. de Immunit. Eccleſiaſtica Reſolut.13.* Nihilominus, quia nec abſentia, nec mala voluntas Prælati Eccleſiaſtici, tribuere poteſt iuriſdictionem Principi ſæculari in Regulares aut Eccleſiaſticos, quia talis iuriſdictionis capax non eſt niſi ex commiſſione Prælati Eccleſiaſtici, ideo nec in tali caſu id licitum erit. Solum ergo poſito caſu raro certiſſimæ violentiæ, magnæ, & vrgentis neceſſitatis, ac poſita abſentia, vel dicta mala voluntate Iudicis Eccleſiaſtici ſuperioris illius, qui violentiam facit, videtur (ſub cenſura Sedis Apoſt.) id admitti poſſe: eo enim caſu ſicut licitum eſt ipſi oppreſſo vim ſibi illatã repellere, ſic & ſæcularis poteſtatis adiutorio vti, non per modum iuriſdictionis, ſed per modum defenſionis, iuxta rectam rationem faciendam Suar. *ſup. n.6. & 9.* Azor. *d.q.2.* Layman. *l.4. tract.9. c.4. n.4.* Dixi autem, certiſſimæ violentiæ, quia ſi res ſit dubia ſemper pro Superiori Eccleſiaſtico præſumendum eſt, ideoque tunc nulla poteſtas laica impedire poteſt ne agat, quod velit in ſubditum, cum vtatur iure ſuo, quod habet in dubiis. Suarez *ſup. n.33.* Diana *p.3. tract.1. Reſol.53. & p.5. tract.1. Reſolut.13. §. vrget ſecundo.*

17 Vnde infero quoad praxim Regularium, vſum quorundam male morigeratorum Religioſorum recurrentium ad Principes, ſeu iudices ſæculares, vt vim ſibi illatam à ſuis Superioribus tollant, peſſimum eſſe, & contrarium Bullæ Cœnæ, tum propter dicta, tum quia eſto in caſu certiſſimæ violentiæ illis inflictæ, & cum conditionibus aſſignatis id eſſet licitum, iuxta dicta, nihilominus rariſſimè ita contingit, ſemper enim eſt caſus dubius, cuius ſignum eſt, quod Principes illi, & Iudices ſæculares examinant, an ſit facta talis violentia, malè ergo faciunt tam ipſi recurrentes, quam recurſum acceptantes, ſiquidem priuant Prælatum Regularem iure quod habet in caſu dubio. Diana. *d. Reſol. 53.* contra Portellum, & Hieronymum Rodrig. quos refert.

18 Quoad ſecundum de appellatione, qualiter ea omnino illicita ſit Eccleſiaſticis, ſeu Regularibus, ſi fiat ad Principes, ſeu Iudices ſæculares conſtat ex dictis *tom.1. cap.9. à nu.4.* & ſupra verbo *appellatio num.5.* & ex excommunicatione poſita in Bulla Cœnæ caſu 13. contra appellantes à decretis Sedis Apoſtolicæ, vt retuli verbo *Bulla Cœnæ num.36.* Vnde appellationes quædam, tuitiuæ appellatæ, quæ in aliquibus partibus ſunt in vſu, conceſſæ à Principe ſæculari contra Iudicem Eccleſiaſticum, reprobatæ etiam videntur, non ſolum ex dictis, ſed ex Concil. Trident. *ſeſſ.25. c.3.* Diana *part.1 Tract. de Immunit. Eccleſiaſtic. Reſolut 102.* Qualiter etiam eadem doctrina ſit tenenda etiam in caſu quo cauſa deciſa fuit à duobus Iudicibus, vno Eccleſiaſtico, & altero laico, ita vt nec tunc liceat appellatio ad Iudicem laicum, agit idem Diana *parte 5. Tract.1. Reſolut.54.* ex Felino, Ambroſino, & Bonacina. Specialiter etiam pro Regularibus qualiter hoc genus appellationis nullatenus eis expediat, nec etiam in caſu raro ſuperius allato, præter dicta locis relatis optimè habet Sotus *lib. quinto de iuſt. & iure quæſt.6. art.3.* ſic: *Reſpondetur nihilominus per quam ſanctè è Religionibus abigi appellandi vſum. Nam etſi fortaſſe accidere quandoque poſſit, vt Monachus aliquis iniuria læſus affligatur, tamen ex alia parte talia damna (quæ rariſſimè contingunt) pace, & quiete compenſantur, neruus enim, & decus Religionis in hoc maximè conſiſtit, vt altiſſimo inter ſe ſilentio omnia veluti inter fratres, quæ ſua eſt profeſſio, planiter tractent, & tranſigant, neque ſe ſeculo prodant. Etenim vbi primum Religionum cauſæ Clauſtrorum metas exierint, actum de illis eſt.*

Quoad tertium de auocatione cauſarum Regularium, & aliorum Eccleſiaſticorum ad tribunalia ſæcularia, dicendum eſt, etiam nullo modo licere, ſicque facientes incidere in excommunicationem Papalem Bullæ Cœnæ caſu 14. verbis relatis ſupra verbo *Bulla Cœnæ num.38.* Cum autem ibi dicatur, *aliiſque Iudicibus Eccleſiaſticis*, ideo incurrent dictam cenſuram non ſolum auocantes cauſas ſpirituales ad laica tribunalia, ſi auocatio ſit à Iudicibus Sedis Apoſtolicæ, ſed etiam ſi ſit ab aliis Iudicibus Eccleſiaſticis quales ſunt Prælati Regulares, Particula enim illa *aliis*, vniuerſalis eſt. Nec refert, quod dictio *aliis* ſit relatiua ſimilium, quia non ſemper ita contingit, ſed iuxta ſubiectæ materiæ qualitatem oppoſitum ſæpe contingit, vt dixi ſupra verbo *dictio num.5.* Quod maximè verum eſt in præſenti, cum in quolibet Iudice Eccleſiaſtico reuerenda ſit auctoritas Eccleſiæ, quod eſt intentum Summorum Pontificum in dicta Bulla Cœnæ. Filiucius *tom.1. tr.16. c.10. n.250.* Naldus *in Summa verb. Bulla Cœnæ n. 49.* Diana *p.3. tr.1. Reſol.55.* contra Vgolinum, & alios. Qualiter autem nec huiuſmodi auocatio, de qua in præſenti, nec appellatio de qua ſupra, excuſari poſſit, vel per conſuetudinem etiam immemorabilem, vel per ſimplicem tolerantiam Summorum Pontificum, niſi adſit aliquod verum priuilegium ab ipſis conceſſum, nec reuocatum, dixi ſupra verb. *Clericus n. 19.* vide Alterium *de Cenſuris lib.5. diſp.15. c.2.* & Duardum *in Bulla Cœnæ c.15. q.13.*

EXTREMA VNCTIO.

SVMMARIVM.

De Regularibus an poſſint miniſtrare hoc Sacramentum, & quibus perſonis. n.1.

Quid de excommunicatione poſita in Clementina Religioſi de priuilegiis *num.2.*

Notabile priuilegium Patrum Theatinorum. num.3.

Priuilegium Iulij II. pro Minimis. ibid.

Miniſtrare hoc Sacramentum Religioſis ſpectat ad eorum Prælatos. num.4.

Sacerdotes non vnguntur in palma manus. ibid.

Qualiter adminiſtrandum hoc Sacramentum tempore peſtis. num. 5.

Adminiſtratur ſemper in periculo vitæ propter infirmitatem. num.6.

An debeant vngi ſemper omnes quinque ſenſus. numero 7.

An etiam tempore peſtis. ibid.

An vnctio renum, & pedum debeat adhiberi. numero 8.

Miniſter huius Sacramenti vnus tantum an ſit. numero 9.

Vnctiones an ſucceſſiuè fieri debeant. num. 10.

An in modum Crucis. num. 11.

Quæ quantitas olei ſufficiat pro vnctione. numero 12.

De oleo quod eſt materia remota huius Sacramenti. num. 13.

An

An renouari debeat ſingulis annis. ibid.
Forma huius Sacramenti qua num. 14.
Non omnia verba ipſius pertinent ad ſubſtantiam. ibid.
Multo magis id dicendum de Pſalmis, & Orationibus. num. 15.
Excommunicatus an poſſit adminiſtrare hoc Sacramentum. num. 16.
Adminiſtrandum eſt illis qui in amentiam inciderunt. num. 17.
Item pueris capacibus Sacramenti pœnitentiæ. ibidem.
Sacerdos moribundus non poteſt ſe inungere. num. 18.
Praxis adminiſtrandi hoc Sacramentum inter Regulares. num. 19.
Alia remiſſinè. num. 20.

1 DE hoc Sacramento quatenus ad Regulares ſpecialiter ſpectat, dixi *tom. 1. cap. 9. num. 31. & cap. 21. num. 10.* non poſſe adminiſtrari ſæcularibus à Religioſis ſine Parochi licentia extra caſum neceſſitatis, ſub pœna excommunicationis Papæ reſeruata, de qua in Clemen. *Religioſi de priuileg.* bene tamen in caſu neceſſitatis, quando Parochi licentia interpretatiuè præſumitur. Addunt aliqui, quod inſtante articulo mortis poſſet Religioſus, & quilibet alius Sacerdos miniſtrare illud ægroto in tali periculo conſtituto, etiam ſi ſciret Parochum id ægrè laturum, cum veriſimile ſit id velle Eccleſiam piam matrem propter fidelium vtilitatem. Naldus *in Summa verb. Extrema vnctio numero* 10. De Tertiariis Religionum an ſaltem iiſdem adminiſtrari poſſit hoc Sacramentum à Regularibus, dixi *tomo 1. p. 2. c. 14. numero* 34. De familiaribus autem, ſeu famulis Regularium, dixi eo *tomo 1. p. 2. cap. 16. num. 20. & 21.* Qualiter etiam Regulares poſſint pauperibus in Hoſpitalibus ipſorum Religioſorum degentibus hoc Sacramentum miniſtrare, dixi eo *tom. 1. p. 1. c. 21. num. 10.* ex Miranda *in Man. to. 1. quæſt. 49. art. 1.* Nota tamen id eſſe ſolum intelligendum de illis Regularibus, quibus à Sede Apoſtolica eſt hoc conceſſum. Ita enim decernitur in dicta Clem. *Religioſi.* Quamuis etiam dicto *num.* 10. dixerim Sixtum quartum Carmelitis conceſſiſſe, quod poſſent adminiſtrare hoc Sacramentum, ſicut & Euchariſtiam perſonis eiſdem confeſſis, quando Parochialium Eccleſiarum Rectores difficiles ſe reddunt in exhibitione iſtorum Sacramentorum, illa ſine rationabili cauſa denegando, ſeu malitioſè differendo, (cui cõceſſioni ſimilis etiam eſt alia, quã ex eod. Sixto quarto pro Minoribus refert Caſſarubius *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo communicare n. 6.*) Nihilominus propter limitationem huius priuilegij factam per Leon. X. in Bulla *Dum intra*, quam retuli ſupra verbo *Euchariſtia num.* 5. ſolum eſt hoc admittendum, quando talis negatio ſine legitima cauſa vicinorum teſtimonio probata, aut requiſitio coram notario publico facta doceretur. Vide ibi dicta, ac Caſſarubium, & Mirandam eo loco relatos.

2 Nota etiam circa hanc Clementinam *Religioſi de priuil.* id quod in ſimili dixi ſupra verbo *Euchariſtia num.* 3. ſcilicet, excommunicationem in ea poſitam non comprehendere Clericos ſæculares, ſed omnes Religioſos Religionis approbatæ. Quamuis autem ibi dixerim, quod attinet ad adminiſtrationem Euchariſtiæ, comprehendere etiam Religioſos non Ordinatos, Conuerſos, & Moniales, id tamen non poteſt dici in præſenti, dum de Sacramento Extremæ vnctionis eſt ſermo, quia etſi Euchariſtia ab iſtis adminiſtrata vera Euchariſtia ſit, cum Euchariſtiæ Sacramentum non conſiſtat in fieri, ſed in facto eſſe cæterum Extrema vnctio ab illis miniſtrata non eſt verum Sacramentum, ſed fictum, quia ſolus Sacerdos eſt Miniſter huius Sacramenti, proinde ergo ſolum à Sacerdote incurri poteſt hæc excommunicatio. Suarez *tom. 5. in 3. p. diſp. 22. ſect. 4. n. 5.* Alia verò, quæ ibi dixi de Nouitiis, & de Presbytero parochiali, ac de præſumptione requiſita ad incurrendam hanc excommunicationem, etiam applicari poſſunt in præſenti.

Pro notabili priuilegio, quod habent ex Pio IV. & Pio V. Patres Theatini ad miniſtrandum hoc Sacramentum etiam mercenariis famulis, operariis, & ſeruis Congregationis ipſorum, ac quibuſuis hoſpitibus etiam ſæcularibus, quos in locis ſuæ Congregationis reperiri contigerit, conſule Bullam eiuſdem Pij V. inter Conſtitutiones ipſius *2. to. Bullar. n. 31.* & dicta ſupra verbo *Euchar. num 9.* ac Peregrinum, & Peirin. ibi relatos. Putat etiam Peirinis eo loco *n. 93.* poſſe Minimos (idem dicet de aliis cum ipſis communicationem priuilegiorum habentibus) miniſtrare hoc Sacramentum prædictis ſæcularibus, propter priuilegium Iul. II. quod illis concedit facultatem miniſtrandi talibus Euchariſtiam, conceſſo enim maiori cenſetur etiam conceſſum minus *c. ex parte 3. de decimis*, & de Regulia Iuris in ſexto *n. 53.* Quod non placet, quia in priuilegiis non valet argumentatio à maiori ad minus, niſi quando minus continetur ſub maiori, vt pars ipſius. Congruentiua id probat ex priuilegio Nicolai Franci Nuncij cum poteſtate Legati à latere Sixti IV. quod refert Rodriguez *in Bullario tomo primo in Sixto IV. Bulla* 42. Ibi enim conceditur facultas dandi extremam vnctionem iis, qui intra ſepta Monaſterij Sancti Benedicti Valliſoletani, & quorumdam aliorum, infirmati fuerint. 3

Miniſtrare hoc Sacramentum Religioſis ſpectat ad ipſorum Prælatos, vel de eorum licentia, propter dicta à ſimili de miniſtratione Euchariſtiæ ſupra verbo *Euchariſtia numero* 7. De quo Tamburinus *de Iure Abbat. tom. 2. diſp. 7. quæſit. 5.* Nota tamen, quòd Sacerdotes non vnguntur in palma manus, ſed in exteriori parte, quia in palma ſemel vncti fuerunt in Sacerdotalia Ordinis ſuſceptione. Viualdus *de Extrema vnct. 4. vbi conferendum n. 3.* Sà *in Summa verbo Extrema vnctio numero* 16. Quamuis ſi oppoſitum ſit conſuetudine receptum obſeruari poſſit, cum hæc vnctio ab altera diuerſa ſit. Layman. *libro 5. Tract. 8. capitulo 8. numero* 3. ex Paludano, & Zambrano. 4

Pro caſibus autem occurrentibus tempore neceſſitatis, in quibus præſertim, iuxta dicta, competit hæc facultas Regularibus, dicendum primò, probabile eſſe tempore peſtis poſſe inungi infirmum non digito, ſed virga oblonga, ſiue lignea, ſiue argentea, aut ex alia materia; nulla enim in hoc irreuerentia ſit Sacramento, & talis modus vnctionis excuſabilis eſt propter euitandum mortis periculum. Chapeauilla *de Sacram. Extrema vnction. quæſt. 34.* Syluius *in 3. part. quæſt. 32. art. 3.* & alij, quos refert, & ſequitur Diana *3. part. Tract. 4. de Sacram. Reſol. 167. & 5. par. 3. Reſol. 79.* Dixi poſſe, quia cum hoc Sacramentum non ſit de neceſſitate ſalutis, aut de præcepto diuino non tenetur aliquis illud adminiſtrare cum periculo mortis, niſi in caſu quo infirmus nullum aliud Sacramentum ſuſcipere valeret, ad ſubueniendum ipſius neceſſitati ſpirituali quantum fieri poſſet. Suarez *4. tomo in 3. part. diſput. 44. ſectione ſecunda numero ſecundo* Naldus *in Summa verbo Extrema vnctio num. 6.* Licet alij id etiam negent cum Hurtado 5

de Sacramento Extremæ vnctionis diff. 12. *in fin.*

6 Quamuis etiam hoc Sacramentum administrari non debeat nisi cum homo est in periculo vitæ propter aliquam infirmitatem, iuxta illud Iacobi 5. *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ* (S.Thomas *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. Sotus *ibid.*) tempore tamen pestis, cum hæc infirmitas fallax sit, & interdum hominem inopinato occidat, potest etiam dari in principio, Suarez *supra sect. vltim. in fi.* Layman. *lib.* 5. *Tract.* 8. *cap.* 4. *num.* 4. Imo, quando adhibito consilio medicorum dubitatur an homo sit peste infectus, potest etiam in principio administrari, propter morbi huius fallaciam, sed sub conditione, Chapeauilla *de Sacramen. ministr. tempore pestis capit.* 5. *quæst.* 11. Naldus *sup.* In aliis etiam morbis non est expectandum extremum periculum vitæ, aut quod naturaliter omnino sit desperata salus, quia salus infirmi, quæ etiam est effectus secundarius huius Sacramenti non causatur ab ipso miraculosè, sed virtute ordinaria supernaturali. Ioan. de la Cruz *in Direct. conscient. part.* 2. *de Sacram. extremæ vnct. dub.* 3. *conclus.* 3. Naldus *sup.* Ministrari debet, si fieri potest, quando infirmus vsu rationis gaudet, vt se magis ad fructum illius disponat. Bonacina *disp.* 7. *de Sacram. extremæ vnct. quæst. vnic. punct.* 5. *num.* 7. post plures alios.

7 Similiter, quamuis de necessitate huius Sacramenti videatur esse, quod vngantur omnes quinque sensus, scilicet oculi, aures, nares, os, & manus, tum quia ita colligi videtur ex Concilio Florent. *in decr. Eugenij*, tum quia institutum est ad remittenda peccata, seu reliquias peccatorum, quæ ex omnibus trahunt originem (S. Thom. *sup. art.* 3. Sotus *ibid.*) nihilominus plures Theologi existimant, casu, quo infirmus peste esset infectus, ob euitandum periculum contagionis in Sacerdote vngente, sufficere vnam solam vnctionem in vno, vel altero sensu magis exposito, v. g. manu, vel oculo, dicendo formam consuetam. Ita enim tenent Siluius *in* 3. *part. q.* 32. *art.* 7. Chapeauilla *de Sacramen. cap.* 5. *quæst.* 30. & alij, approbantes pastorale Mechliniense, vbi id habetur, quos refert, & sequitur Diana 3. *part. Tract.* 4. *Resolut.* 168. *&* 5. *part. Tract.* 3. *Resolut.* 80. Quidquid tamen sit de probabilitate huius opinionis, & an eam in praxi possit Sacerdos amplecti, illud tutius, & securius, vt in tali casu solum sub conditione ministretur hoc Sacramentum, vngendo videlicet sensum magis proximum, & proferendo formam virtualiter in se complectentem omnes formas partiales dicendo videlicet: *Per hanc Sacram vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum* Retinendo scilicet in mente hanc conditionem, *si licitè possum*, vel similem. Layman. *supra capit.* 3. *num.* 3. Granadus *de Sacrament. in* 3. *part. controu.* 8. *tract. vnic. disp.* 7. *num.* 12. Idem consulendum, quando Sacerdos post vnam, vel alteram vnctionem videt infirmum expirare. Layman. *ibidem.* Illud probabilius, in talibus casibus necessitatis sufficere dictas vnctiones quinque sensuum fieri in vno organo solo ipsorum, scilicet in vna manu, in vno oculo, & vna aure, &c. Quia ad significationem Sacramenti hoc sufficit, & ab obligatione præcepti seu consuetudinis Ecclesiæ, quæ est in contrarium, excusat necessitas. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 129. Naldus *sup. num.* 3. post Suarez & alios.

8 Pariter etiam, quamuis vnctio renum, & pedum debeat etiam adhiberi iuxta varias locorum, & Ecclesiarum consuetudines, præsertim, quia illius meminit Concilium Florentinum *supra*; omitti tamen potest vnctio in lumbis tempore necessitatis cum non sit de essentia Sacramenti. Sotus *in* 4. *disp.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. Bonacina *supra punct.* 5. *num.* 18. Omittitur etiam vnctio in lumbis in fœminis propter honestatè. Bonac. *ibid.* Imò & in Religiosis, propter eandem causam. Sotus *sup.* Naldus *in Sum. verbo extrema vnctio n.* 4. Licet in Religione nostra oppositum fiat, propter humilitatis exercitium. Dimitti tamen potest vbi ægrotus absque periculo moueri non possit. Nald. *ibidem.*

Item quamuis ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ necessarium sit necessitate præcepti ad culpam grauè, obligante, quod Minister huius Sacramenti sit tantum vnus, quia tamen aliqui credunt id non esse necessarium, sed posse plures Sacerdotes simul illud ministrare, ita vt vnus vnum sensum vngat partiali forma prolata, & alius alium, &c. eo præsertim, quia Iacob. 5. dicitur: *Inducat Presbyteros, &c.* in numero plurali (Henriquez *lib.* 1. *cap.* 27.) Ideo in casu necessitatis, scilicet quando instaret mors infirmi, id potest admitti. Naldus *supra num.* 2. Bonacina *supra punct.* 4. *num.* 7. Idem dico quando casus esset; quod Sacerdos inungens, inchoata vnctione, moreretur, tunc enim alius Sacerdos posset supplere vnctiones alias. Bonacina *ibidem.* Layman. *supra cap.* 6. *numero* 3. 9

Hinc collige, non esse de essentia huius Sacramenti quod vnctiones successiuè fiant, siquidem constat ex dictis posse in casu periculi mortis infirmi plures Sacerdotes simul eum inungere. Suarez *sup disp.* 43. *sect.* 2. *num.* 8. Nota tamen numquam posse administrari hoc Sacramentum à pluribus, ita vt vnus vngat, & alter verba formæ proferat, quia hoc est contra vsum Ecclesiæ. Suarez *ibid. num.* 3. 10

Quòd vnctiones fieri debeant in modum Crucis, saltem ex necessitate præcepti obligantis ad mortale, propter Ecclesiæ vsum, tenent aliqui, specialiter Nugnus *in Additionib. ad* 3 *part. S. Tho. q.* 29. *ar.* 6. Quia tamen id non est necessariū necessitate Sacramenti, vt communiter tenent Doctores, nec de hoc sit præceptum impositum expressè, & consuetudo Ecclesiæ non videtur introducta cum tanto onere, ideo saltem in casu necessitatis, quando Sacramentum hoc propter periculum mortis celeriter administratur, quòd vnctiones sine Cruce fiant, nihil obstat. Zambran. *de casibus occurrentibus tempore mortis cap.* 5. *num.* 12. Layman. *supra cap.* 2. *num.* 7. 11

Vnam solam guttam olei sufficere in vnaquaque vnctione pro validitate huius Sacramenti probabile esse indicat Diana *supra part.* 3. *Tract.* 4. *Resolut.* 177. Alij verò cum Filiuccio *tom.* 1. *Tract.* 3. *cap.* 4. *numero* 78. tenent oppositum, quia vnctio secundum communem modum loquendi requirit perfusionem, quæ vna sola gutta non fit. In casu tamen necessitatis, de qua in præsenti, quando maior quantitas olei non esset, sequi potest Sacerdos primam opinionem, applicando tamen formam solum sub conditione. 12

Oleum istud infirmorum ab Episcopo benedictum, quod est materia remota huius Sacramenti, quamuis ex Ecclesiæ vsu renouari debeat singulis annis, quia tamen de hac re nullum extat præceptum, saltem expressum (Henriquez *lib.* 3. *capit* 8. *num.* 2. *& lib.* 2. *cap.* 29. *n.* 3. Naldus *sup. num.* 2.) vel si est tale præceptum, illud non videtur obligare in casu vrgentis mortis infirmi; de quo in præsenti est sermo (Zambranus *sup. cap.* 5. *dub.* 4. *n.* 5. *& sequentibus.* Bonacina *sup. punct.* 2. *n.* 6.) ideo in tali casu potest illi administrari Extrema vnctio cum oleo veteri. Ita etiam declaratum est à Sacra Congregatione Episcoporum, 13

&

& Regularium, teſte Gauanto *in Man. Epiſcopor. verbo Extrema vnctio numero* 10. Sa *in Summ. verbo Extrema vnctio numero* 6. Diana *dicta Tract.* 4. *Reſol.* 176. Quod etiam eſt dicendum in caſu, quo Epiſcopus non miſiſſet oleum nouum. Zambranus *ſupra numero* 15. Layman. *ſupra capite* 2. *numero* 4. Qualiter propterea Clemen. VIII. in Bulla *Exponi nobis*, præceperit Archiepiſcopis, & Epiſcopis, vt Carmelitis oleum pro miniſtranda Extrema vnctione petentibus exhibere debeant, dixi *tom.* 1. *cap.* 3. *numero* 20.

14 Quamuis etiam ex vſu Eccleſiæ omnia iſta verba dici debeant in forma Extremæ vnctionis, ita vt ſine peccato omitti non poſſint: *Per iſtam ſanctam vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiã, indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, &c. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* In caſu tamen neceſſitatis, quando ſcilicet vrget mors infirmi, omitti poſſunt illa: *In nomine Patris, & Filij, &c.* Quia nec ſunt de neceſſitate, nec de præcepto. Filincius *tom.* 1. *Tractat.* 3. *capite* 4. *numero* 86. Bonacina *ſupra punct.* 3. *numero* 2. Similiter illa, *ſanctam, & piiſſimam miſericordiam*, quia non videntur pertinere ad ſubſtantiam formæ, cum ſine illis ſenſus ipſius ſit perfectus. Suarez *ſupra diſputatione* 40 *ſect.* 3. Reginald. *in Prax. to.* 2. *lib.* 28. *cap.* 9 *n.* 56.

15 Multo magis idem dicendum de Pſalmis, & Orationibus ab Eccleſia præſcriptis pro adminiſtratione huius Sacramenti, etſi enim ea regulariter omitti non debeant, quia ſunt neceſſaria ex præcepto Eccleſiæ, in caſu tamen inſtantis mortis infirmi, vel periculi contagionis, vt tempore peſtis, immediatè procedi poteſt ad vnctiones, & poſtea illa recitare. Layman. *ſupra capite* 8. *numero* 1. ex Zambrano, Naldus *ſup. num.* 10 Secus dicens de veſtibus Sacris; ſine illis enim non licet Sacerdoti miniſtrare hoc Sacramentum. Naldus *ibid.* Bonac. *ſup. punct.* 6. *n.* 9. ex Suarez, & aliis.

16 Similiter quamuis iuxta dicta ſupra verbo *Excommunicatio*, excommunicatus maximè non toleratus prohibeatur adminiſtrare Sacramenta, in caſu tamen quo infirmus eſſet in periculo mortis, & nullum aliud Sacramentum poſſet recipere, quia nec illud petierit, nec ſigna contritionis dederit, licitum erit Sacerdoti excommunicato etiam tolerato adminiſtrare tali infirmo hoc Sacramentum ad ſubueniendum ipſius ſpirituali neceſſitati; contingere namque poteſt quod ſaltem ſit attritus, & ex attrito fiat contritus virtute Sacramenti, iuxta plurium opinionem. Cornexo *tom.* 2. *in* 3. *part. S. Thom. diſput.* 10. §. 1. *dub.* 4. & Diana 5. *part. Tract.* 2. *Reſolut.* 81. Vbi idem dicit de ſuſpenſo, ac ex Ioanne Præpoſito, quem ibi refert, approbat id fieri poſſe etiam caſu quo infirmus ſuſcepiſſet Sacramentum pœnitentiæ, propter magnam vtilitatem huius Sacramenti Extremæ vnctionis.

17 Adminiſtrandum eſt hoc Sacramentum etiam illis, qui in amentiam inciderunt, & illud non poſtularunt, quia ex eo quod chriſtianè vixerint interpretari debemus habere voluntatem illud ſuſcipiendi. Nauarrus *in Man. cap.* 22. *nu.* 13. Filincius *to.* 1. *Tract.* 3. *c.* 5. *n.* 101. Granad. *de Sacram. controu.* 8. *tractat. vnic, diſput.* 6. *num.* 4. Item pueris, qui ſunt capaces Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi nondum ſuſceperint Eucharistiam, ſunt enim tales capaces effectus huius Sacramenti, quod eſt inſtitutum contra reliquias peccatorum. Layman. *ſup cap.* 4. *num.* 2. Sancius *in ſelect. diſput.* 27. *numero* 6. & alij apud ipſos. Caſu vero quo dubitetur de capacitate pueri, vngendus eſt ſub conditione Lugo *de Sacrament. Euchariſt. diſput* 13. *ſectione* 4. *num.* 41. Item adultis, qui immediatè poſt Baptiſmum in periculum mortis inciderunt, eſto non peccauerint poſt Baptiſmum, illi enim ſunt capaces effectus huius Sacramenti, quia retinent reliquias peccatorum præteritorum, verbi gratia prauos habitus, &c. contra quas inſtitutum eſt, & indigent auxiliis, quibus roborentur in illo periculo quæ etiam præſtat hoc Sacramentum, Syluester *in Summ. Verbo Vnctio nu.* 5. Zambranus *de Caſibus tempor. mortis c.* 5. *dub.* 3 Naldus *ſupra n.* 9. Non tamen adminiſtratur pueris ante vſum rationis, aut perpetuo amentibus, quia non ſunt capaces fructus huius Sacramenti, quod contra peccata inſtitutum eſt. Syluester *ſupra* Layman. *ſupra capite quarto numero tertio.*

Sacerdotem moribundum non poſſe ſe vngere, etiam ſi nullus alius adeſſet, qui id faceret, videtur certum, tum generaliter quia Sacramenta, quæ in vſu conſiſtunt requirunt Miniſtrum à ſuſcipiente diuerſum, tum ſpecialiter quia verbum illud, *Tibi*, quod eſt in forma huius Sacramenti petere videtur dictam diuerſitatem. Diana *d.* 5 *p. Tract.* 3. *Reſol.* 94. ex Mercero, quem refert. 18

Circa praxim huius Sacramenti inter Regulares notandum, quod ſi caſus eſſet, quod dum Sacerdos curat reuolui infirmum ad ipſum vngendum, moreretur, non propterea cenſendus eſſet irregularis Sacerdos eum vngens, cum nec talis irregularitas in iure ſit expreſſa, & ſic faciens daret operam rei licitæ. Fauet Sotus 5. *de iuſtit. quæſtione* 1. *articulo* 9. *circa medium*, & tenet Bonacina *dicto punct.* 4. *numero* 10. 19

Vide alia verbo *Interdictum quoad Regulares.* 20

FALSARIUS.

SUMMARIUM.

Falſarius quis ſit. n. 1.
De falſificantibus litteras Apoſtolicas. n. 2.
Falſarij quas pœnas incurrant. ibid.
De Religioſo falſificante litteras ſuorum Superiorum. num. 3.
Eſt caſus reſeruabilis inter Regulares. ibid.
Quando, & quomodo. ibid.
De falſificante per artem Alchimia. n. 4.
De cudente falſam monetam. n. 5.
Maximè propter Conſtitutionem Sanctiſſ. D. N. Vrbani. ibid.
Cognitio huius delicti pro Regularibus ad quos pertineat. n. 6.
Alia de falſariis remiſſiuè. n. 7.

Falſarius generaliter loquendo eſt is, qui crimine falſi tenetur, vel illud admittit. Falſi autem crimen eſt peruerſio veritatis cum dolo, & alterius iactura. Syluester *in Summa verbo Falſarius, num.* 1. Condemnatus autem de hoc crimine in iudicio, quia eſt crimen depoſitione dignum, incurrit infamiam iuris, & per conſequens eſt irregularis ſecundum Theſaurum *in prax. par.* 2. *verbo falſum cap.* 1. Sed de hoc infra verbo *Infamia*. Hoc autem crimen multipliciter ad Regulares ſpectare poteſt, videlicet litteras Apoſtolicas, ſeu patentes ſuorum Superiorum falſificando, alchimicum aurum, vel argentum efformando, falſam monetam cudendo, ſeu fingendo, aut falsè in iudicio teſtificando, ſeu falſis 1

Reliquis vtendo, de quibus omnibus sigillatim agendum.

2 Et quidem quod falsificantes, seu falso fabricantes litteras Apostolicas quascumque excommunicationem Papalem Bullæ Cœnæ Domini incurrant, constat ex verbis ipsius Bullæ in sexto casu relatis supra verbo *Bulla Cœnæ, numero* 50. Circa, quæ primo notandum, quod in Bullis antiquis, prout patet in ea, quam refert Nauarrus *in Man. capite* 27. *numero* 62. hic casus magis extensus erat, quam in præsenti Bulla Sanctiss. D. N. Vrbani. Ei ergo solum standum est. Secundò, quod in *cap. Ad falsariorum de crimin. fals.* etiam erat prohibitum sub excommunicatione non reseruata litteras Apost. falsare, per se, vel per alios, quæ excômunicatio etiam, ad fautores, & desésores ibi extenditur. Clerici etiam falsarij deprehensi omnibus officiis, & beneficiis Ecclesiasticis perpetuo priuantur, & post degradationem sæculari potestati traduntur, sicut etiam laici de falsitate conuicti. Similiter clerici falsis litteris vtentes officiis, & beneficiis Ecclesiasticis spoliari iubentur, & laici excommunicari donec satisfaciant. Thesaurus *supra capite* 4. Tertiò, aliud esse falsificare litteras, aliud falso fabricare; falsificare enim est veras litteras ab earum sincera veritate immutare; fabricare verò est eas confingere. Quamuis ergo in *dicto cap. ad falsariorum* solum prior actio prohibita esset, & sub pœna excommunicationis nulli reseruata, at in Bulla Cœnæ vtraque est prohibita, & sub excommunicatione reseruata. Suarez 5. *tom. in* 3. *part.* S. Thom. *disputatione* 21. *sectione* 2. *in* 44. Quartò nota circa priorem actionem, quod licet aliqui credant sufficere ad illam excommunicationem incurrendam, quod vel minima immutatio in vna littera, vel puncto fiat, Caietanus *in Summa verbo excommunicatio capite* 26. *in fin.* post alios) alij vero contrarium sentiant cum Nauarro *in Man. c.* 27. *n.* 62. probabilius tamen est attendendum esse ad mentem Pontificis, si enim per talé mutationem mutatur sensus à Pontifice intentus, semper incurretur dicta excommunicatio, etiam si mutatio per vnius apicis, aut puncti mutationem fiat. Si verò non variatur sensus à Pontifice intentus, non incurretur censura, si sic corrigens commodè non poterat adire Officiales Curiæ, ad quos pertinet talem correctionem facere. Suarez *supra numero* 45. Naldus *in Summa verbo falsum numero* 4. Quintò nota sub hac excommunicatione Bullæ non comprehendi vtentes litteris falsis, sicut continetur in *dicto cap. Ad falsariorum.* Nauarrus *supra* Naldus *supra.* Imo *in cap. dura.* §. *Adiicientes de crimin. fals.* excommunicatio promulgari iubetur in eos, qui apud se litteras falsas habere cognoscentes non eas resignant, aut destruunt, intra viginti dies, & est Papæ reseruata. Suarez *supra numero* 49. Sexto, impetrantes litteras falsas subreptitiè, vel obreptitiè, non comprehendi sub hac excommunicatione Bullæ Cœnæ, quæ solum tangit falsificantes, vel falso fabricantes illas. Nauarrus *supra* Suarez *supra numero* 50. Incurrunt tamen illas pœnas quas illi, qui vtuntur litteris falsis, *cap. ad falsariorum*, & carent omni commodo litterarum, *cap. Sedes, cap. ex tenore, cap. super litteris de rescriptis.* Suarez *ibidem.* Septimò, quod falsarij litterarum Episcopi, vel Nuncij non comprehenduntur in excommunicatione Bullæ Cœnæ; neque in ea, quæ ponitur. *cap. Ad falsariorum* relato. Nauarrus *supra*, Octauò, quod censuram Bullæ Cœnæ incurrent tales falsarij, etiam si dictis litteris non vtantur, aut etiam si ex eis pœnitentes, illas, ad pristinum statum reducere conentur, quia actio ibi prohibita est falsificatio. Naldus *in Summa verb* *Bulla cœnæ n.* 33. Idem dic respectiuè de fabricantibus dictas litteras falsas.

De Religioso falsificante litteras, seu patentes suorum superiorum, seu de falsificante litteras Ordinariorum loquendo, dicendum est nullam iure communi esse latam censuram contra ipsum, ac proinde standum esse Constitutionibus particularium Religionum, Thesaur, *supra c.* 5. Qui etiam addit, vtentes falsis litteris, seu dimissorialibus ad Ordinum susceptionem incurrere suspensionem ex Pio II. De quo vide dicta *tomo primo capit.* 14. *numero* 3. Itali etiam cum falsis dimissoriis ordinati, post Iudicis declarationem, fori priuilegio priuantur, & sæculari iurisdictioni subduntur à Sanctissim. D. N. Vrbano in Bulla *Secretis* in 4. tom. Bullar. num. 33. ea verò solum comprehendere videtur clericos sæculares, non Regulares. 2

Pro praxi tamen eorumdem Regularium notandum, inter casus, quos Clemens VIII. in decreto relato *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 20. permittit reseruari posse inter Regulares, numerari *falsificationem manus, aut sigilli Officialium Monasterij, aut Conuentus*; ex hoc enim infertur falsificare litteras patentes Prælatorum esse casum reseruabilem in Religionibus. Nomine enim *Officialium Monasterij, &c.* veniunt non solum Superior, Procurator, Sacrista, &c. sed etiam maximè iuxta intentionem Pontificis, Prior, seu Guardianus, Prouincialis, Generalis, imo Procurator generalis, & Secretarius, seu Socius Generalis: hi enim sunt Officiales Religionis, & consequenter Conuentuum, vt contra Portellum *in dub. Regular. verbo falsarius numero* 1. habet Peirinis *tom.* 2. *de Prælato quæst.* 3. *s.* 2. *num.* 50. & ante ipsum Suarez 4. *tom. de Relig. tract.* 8. *l.* 2. *cap.* 18. *num.* 8. Cum autem Pontifex dicat *Monasterij, aut Conuentus* non verò Monasteriorum, aut Conuentuum, ideo placet quod idem Portellus habet, scilicet solùm loqui Papam de Officialibus eius Monasterij, aut Conuentus, in quo falsarius commoratur, non aliorum. Cum autem Pontifex dicat *falsificatio, &c.* ideo contra Peirinis relatum credo litteris prædictas falsificare, etiam si casu dato falsarius illis non vtatur, casum esse reseruabilem, quia actio ibi adæquatè prohibita solum est ista, iuxta dicta *supra numero* 2. ex Naldo. Sicut ex opposito vti litteras ab alio falsificatis non puto esse casum hic comprehensum, quia hoc non est falsificare, quod solum exprimitur a Pontifice Bordonus *Resol.* 46. *n.* 7. Nec similiter incurrent hunc casum consulentes, auxiliantes, suadentes, aut similes, quia sumus in materia odiosa, & restringibili, Pontifex autem solum loquitur de falsificante. Peirinis *ibidem.* Imo etiam per falsificationem manus, aut sigilli non intelligo quamcumque fabricationem manus, aut sigilli ad instar manus, aut sigilli Officialium, &cet. sed eam per quam falsæ litteræ consignantur, vt bene Suarez *supra num.* 9. Bordon. *supr. num.* 2. Quid verò dicendum de falsificante manum, aut sigillum Officialium, nó in rebus pertinentibus ad Monasterium, sed ad personas ipsorum Officialium, an scilicet peccatum istius sit de quo in præsenti, an non. Quamuis Suarez *num.* 10. & Portellus *num.* 8. vtrumque casum credant comprehendi, quia tamen res est odiosa, ac per consequens restringibilis, probabile propterea censeo Pontificem loqui de falsificante manum, aut sigillum Monasterij in rebus solum ad ipsum Monasterium spectantibus, ita vt particula *Officialium* sumatur formaliter, prout Officiales sunt. 3

De falsificante per artem Alchimiæ dicendum, in Extrauag. *spondent. de crim. falsi*, eos, qui chimicum,

cum, seu alchimicum aurum, vel argentum faciunt, aut fieri mandant, sequuto effectu, aut facienti ministrant scienter, & præsertim, qui monetam ex auro, vel argento alchimico faciunt, seu fabricant, aut fieri mandant, incurrere pœnam infamiæ iuris, & teneri pauperibus erogare tantumdem probæ monetæ, seu ponderis metalli. Pro qua primo notandum, quod siue dicatur cum quibusdam, per huiusmodi artem posse fieri verum aurum, vel argentum ex rebus vilioribus, siue etiam cum alijs id esse impossibile per naturam, & studium humanum, siue tertiò cum alijs quos sequitur Valentia 2. 2. *disputat.* 6. *q.* 13. *punct.* 2. (quod videtur probabilius) esto id fieri possit per naturam, esse tamen valde difficile, incertum, periculosum, & Diaboli fraudibus expositum: quomodocunque id sit, meritò contra talem artem prædictam Extrauagantem editam esse, ac proinde eam artem esse illicitam, & prohibitam. Sanchez *l.* 2. *in decalog. cap.* 40. *num.* 51. Secundò pœnam illam restitutionis obligare ante omnem sententiam Iudicis iure naturali, si id quod factum est non fuit verum aurum, aut argentum, & pro tali erogatum est, propter damnum tertij inde secutum. Quando autem (casu dato) fuisset verum aurum, vel argentum erogatum, non esset pro vero, sed pro alchimico tali quali, non videtur obligare ad talem pœnam. Quia nullum damnum proximo illatum esset. De quo Thesaurus *supra cap.* 2. ex alijs quos refert. Tertiò, quo ad praxim Regularium, merito propter dicta inter illos talem artem prohibitam esse varijs pœnis, prout in nostris Constitutionibus *parte tertia capite* 6. *numero* 5 vbi inter proprietarios Archimistæ reponuntur.

5 Circa illud de cudente falsam monetam, præter dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 10. *n.* 23. ex Constitutionibus Pij V. & præsertim Sanctissimi Domini Nostri Vrbani, qui pœnam degradationis contra personas quascumque Ecclesiasticas etiam Regulares in tota Italia existentes, *qua aureas, vel argenteas monetas tondere fabricare, colorare, vel alias adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumpserint*, statuit, notandum multis modis falsationem, seu falsi crimen circa monetas accidere posse. Primò quidem, eas cudendo priuata auctoritate *lib.* 2. *&* 3. *C. de falsa moneta.* Sic enim faciens peccat mortaliter contra Ius Principis, vel Ciuitatis, ad quos spectat id facere, & tenetur ad restitutionem iacturæ, quam passi sunt Principes, vel Ciuitas in hoc. Syluester in *Summa verbo falsarius num.* 7. Layman. *lib.* 3. *t.* 3. *par.* 1. *cap.* 5. *num.* 5. contra Nauarrum *in Man. cap.* 17. *num.* 167. Punitur etiam in Italia pœna degradationis, propter Constitutionem adductam Vrbani, prout notatur illo verbo *frabricare*. Secundò, falsam monetam cudendo, scilicet pondere iniquo, vel materia adulterina, *cap. Quanto de iure iurando, & lib.* 3. *C. de vet. numism. collat.* Syluester *supra numero* 9. Nauarrus *supra*. Sic etiam faciens peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem ei cui intulit damnum, propter dicta, & punitur ex d. Constitut. Vrbani, propter illud verbum *alias adulterare* dicta pœna degradationis. Tertiò, de iusto pondere monetæ detrahendo, abscindendo, radendo *leg. quicumque, ff. ad legem Corneliam de fals.* Angelus *verbo falsarius*, §. 8. Nauarrus *supra numero* 168. Qui autem hoc facit similiter peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem ei cui damnum infertur, vt de se patet, & comprehenditur in dicta Constitutione illo verbo *tondere*. Hic tamen nota, quod tondens priuata auctoritate monetas plus æquis ponderis habentes in ea quantitate qua excedunt; etiam peccat mortaliter, quia vsurpat id quod est publicæ auctoritatis. Nauarrus *dicto numero* 168. Layman. *supra* Licet Angelus *vt supra* illos excusare videatur. Tenetur etiam ad restitutionem Principi, vel Ciuitati de materia illa, quam auferunt, quia ea spectat ad monetas cudentes, cum solum per errorem illam ibi apposuerint. Syluester *supra numero* 10. Nauarrus *supra*. An vero comprehendatur d. Constitutione Vrbana mihi incertum est, ad minus tamen mitiori pœna puniri debet. Quartò, adulterinæ materiæ nummos, puta stanneos, vel plumbeos tingendo, seu colorando, vt appareant aurei, vel argentei. *dicta leg. Quicumque.* Layman. *supra* ex Abbate, & Couarruuia. Sic autem facientem dubium non est quin mortaliter peccet, & teneatur ad restitutionem illi, quem decepit, ac puniatur dicta Constitutione. Vrbani, propter illud verbum *colorare*. Quintò, prædictas falsas monetas pro veris exponendo *capit. Quanto* relato. Vnde sic faciens peccat mortaliter (intellige supposita grauitate materiæ) & tenetur ad restitutionem ei, cui tales pecunias pro veris dedit, & si nescitur, tenetur dare pauperibus, argum. eorum, quæ habentur *in cap. cum tu de vsuris.* Syluester *supra numero* 7. Nauarrus *numero* 167. Punitur quoque d. Constitutione Vrbani, vt patet illis verbis, *seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare.* Vbi etiam aliæ pœnæ statuuntur contra detinentes, scienter huiusmodi pecunias adulteratas seu de loco ad locum transferentes, aut opem præstantes ad præmissa.

Pro praxi tandem Regularium notandum, quod ex vi dictæ Constitutionis Vrbani cognitio huius delicti in Italia nullatenus spectat ad superiores Religionum, sed ad Cardinales Legatos, vel Ordinarios, iuxta dicta *eo capite decimo numero* 23. extra Italiam verò poterunt prædicti Superiores Regularium vti iure suo, puniendo subditos in præmissis delinquentes. Vide dicenda *infra* verbo *Monetarij*. 6

De falsitate, quæ est in falsè testificando in iudicio, dicam verb. *Iuramentum.* De ea quæ contingit in Reliquijs falsis pro veris vtendo *infra* verbo *Reliquia Sanctorum.* 7

Placuit hic adiungere resolutionem quandam à me datam circa dubium mihi propositum, an videlicet quidam Reuerendissimus Generalis Mendicantium posset punire quendam Religiosum falsarium Breuis Apostolici, vel saltem impedire exequutionem falsi Breuis.

Potest Reuerendissimus Generalis Ordinum Mendicantium impedire exequutionem Breuis falso fabricati ab aliquo Religioso quando constat de tali falsitate, certò. Ratio est non solum quia tale delictum est commissum intra claustra, & non est scandalosum sæcularibus, sed solum ipsis Religiosis, ac proinde intrat authoritas Ordinaria Prælati Religionis, qui in ordine ad suos subditos habet eandem authoritatem, quam Episcopi in suos. Rodriguez *tom.* 3. *quæstionum Regularium quæstione* 23. *articulo* 3. Miranda *tom.* 2. *quæstione* 16. *articulo* 6. Sanctorus de Malfi *de pœn. cap.* 11. *de pœnis in falsarios*, §. *Respondeo ipsi*

Nec obstat quod ex *can. In memoriam* 19. *dist. capite* 2. vbi Glossa *verb. ad præsentiam de rescript.* falsarius litterarum Apostolicarum dicitur remittendus ad sedem Apostolicam, vt à Papa iudicetur & puniatur. Tum quia hæc decreta non procedunt in præsenti: siquidem falsarius prædicti Breuis iam obijt, & iudicatus est à Deo, & ita non debet aut potest ab alio iudicari & puniri. Tum quia solum agitur de impediendo

pediendo ne ex vi talis Breuis falsi aliqua inconuenientia sequantur in Religione. Tum præcipue quia his temporibus propter *cap. Ad falsariorum de crim. falsi*, Ordinarius superior delinquentis potest procedere ad capturam, & causam cognoscere & sententiam proferre in executionem pœnarum impositarum, ex *dicto cap. Ad falsariorum*, præsertim quando falsificatio est manifesta. Angel. *in lib. 2. fallent. 7. ff. de Iurisdic. omn. Iud.* Felinus *in cap. super litteris num. 31. vers. limita 3. de rescript.* Hostiensis *in summ. tit. de crimine falsi num. 8. vers. in falsar. D. Papa*, Præpositus *in dicto cap. In memoriam num. 15.* & ibi Arcbid. Bald. Card. & Imola quos allegat & sequitur Felinus *in dicto cap. 2. num. 20. de rescript.* Et quidem Felinus ibi & Anania dicunt nullo casu hodie reum remittendum esse ad Sedem Apostolicam, nisi superior, seu Ordinarius proprius delinquentis carcerasset talem reum ex commissione Sedis Apost. Sic etiam sentit P. Antonius Thesaurus Pœnitentiarius S. Petri de hac re consultus.

FAMVLI, SEV FAMILIARES Regularium.

1 DE his non pauca dixi *tom. 2 huius Summæ c. 16. & 17.* ita vt nihil occurrat addendum. Vide tamen ex iis qui post me scripserunt Ioannem Mariam Nouarium *in Lucerna Regularium verbo familiares*, ac dicenda circa exemptionem eorum à gabellis infra verbo *Gabella n. 11.*

FESTI DIES QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

Festi dies, quos Episcopi seruandos præceperint qualiter obseruentur à Regularibus. n. 1.
Num obligari possint ad id per censuras. n. 2.
An ad Octauas Festorum. n. 3.
An ad Festa votiua populorum. n. 4.
Regulares an possint annunciare dies Festos, & ieiunia. num. 5.
An eleuare Festa ad nobiliorem ritum. n. 6.
Dies Festos qui possint instituere. n. 7.
Quorum Sanctorum. ibid.
Quæ opera sint prohibita diebus Festis. n. 8.
Quæ permissa ratione cultus diuini. n. 9.
Quid ex priuilegiis Regularium. n. 10.
Decretum S. Congregationis circa obseruantiam Festorum. n. 11.
De facultate Prælatorum Regularium quod hoc. numero 12.
An Indulgentia diei Festi transferatur in alium. numero 13.

1 FESTOS dies, quos in Diœcesi sua seruandos Episcopus præceperit ab exemptis omnibus etiam Regularibus obseruari debere, dixi *tom. 1. p. 1. cap. 9. n. 46.* ex Concil. Tridentin. *sess. 25. cap. 12.* vbi etiam ex declaratione Sacræ Congregationis obseruari qualiter illis diebus ritus Regularium permaneat, licet quoad Conciones, & lectiones conformare se debeant Clero sæculari. Quæ omnia præter auctores ibi relatos confirmat Nouarius *in Lucern. Regular. verbo festus* ex Piasego, Riccio, Campanili, & aliis. Vide & dicta *tom. 1. p. 2. cap. 1. num. 26. & 43.* & supra verbo *Episcopus numero 21.* & modo addenda.

Licet Episcopis præcipientibus dies Festos obedire teneantur Regulares, iuxta dicta, illi tamen Regulares, qui priuilegium habent à Sede Apostolica ne possint ab Ordinariis obligari per censuras ad aliquid faciendum, non possunt obligari ad hoc per censuras ab ipsis Episcopis impositas, iuxta dicta *tom. 1. p. 1 cap. 1. num. 14. & 15.* & supra verbo *Exemptio Regularium numero 11.* Vbi etiam dixi, quinam Regulares tali priuilegio potiantur. Vnde declaratio quædam Sacræ Congregationis, quam ex Sellione *select. Canonic. cap. 2. numero 11.* refert Nouarius *supra numero 1.* quam etiam refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Festum*, in qua dicitur, declarasse Sacram Congregationem in vna Ostiensi anno 1627. Regulares posse compelli per censuras ab Episcopis ad obseruantiam Festorum intelligi debet (casu quo illa declaratio sit authentica) de Regularibus non habentibus tale priuilegium iuxta dicta supra eo verbo *Exemptio Regularium numero 11.* 2

Esto etiam cogi possint ad obseruantiam Festorum, non tamen quoad Octauas, prout ex declaratione Sac. Congregat. & Aldana *in Compend. resolut. Iur. Can. l. 1 tit. 3. num. 10.* refert idem Nouarius *sup. num. 5.* 3

Quamuis etiam Regulares obligentur ad obseruantiam Festorum ab Episcopis indictorum, non tamen obligari ad Festa votiua populorum; eo quod Concilium solum loquatur de Festis indictis ab Episcopo, tenent Nald. *in Summa verbo festum num. 4.* & Nouarius *supra numero 1.* Limitandum tamen est, si enim festa votiua dicantur ea, quæ ex deuotione obseruantur à populo, ad illa quidem non tenentur Regulares, nisi ex quadam decentia, vt videlicet populis conformentur: si vero Festa votiua dicantur ea, quorum obseruantiam populus vouit, aut promisit, probabilius est ad ea teneri Regulares, non solum quando ea cum populis obseruare vouerunt, sed etiam quando casu dato illis inconsultis populi cum Episcopo tale votum emiserunt. Sunt enim, iuxta dicta *tom. 1. cap. 11. num. 16.* Ciues, & membra Reipublicæ sæcularis, participantque illius bona, ac per consequens debent conformari cum ipsa in iis, quæ pertinent ad communem vtilitatem, dummodo contraria non sint Ecclesiasticæ libertati. Vasquez *in lib. 2. disput. 167. num. 34.* Sanchez *lib. 4. in decalog. cap. 15. num. 21.* Credo tamen hæc vota non obligare Regulares, qui ea non emiserunt, nec acceptarunt, propria obligatione voti, quia impossibile est aliquem obligari propria obligatione voti sine propria voluntate, & consensu. Suarez *tom. 2. de Relig. tract 6. lib. 4. cap. 9.* Neque ex vi præcepti Ecclesiastici Episcopi, vel Prælati Ecclesiastici, cuius auctoritate fiunt, propter Exemptionem Regularium ab Ordinariis, sed solum ex vi iuris naturalis, quod præscribit vt pars Reipublicæ conformetur toti corpori, iuxta dicta *tom. 1. eo cap. 11. num. 13. 16. & 17.* Quod & indicat Layman. *lib. 4. tract. 7. cap. 1. num. 5.* 4

Possunt etiam Regulares dies Festos, & ieiunia in suis Ecclesiis annunciare ad Altare in celebratione Missarum. Ita enim decreuit Sacra Congregatio, 5
prout

prout retuli *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 12. *num.* 41. & approbat Nouarius *sup. num.* 6. Imo cogi posse ad id faciendum tenet Rodriguez *tomo primo*, *quæstionum Regularium quæstione* 43. *articulo* 7. (vbi dicit ita etiam obseruatum vidisse in Regno Portugalliæ) & Barbosa *de offic. & potest. Episcopi Allegat.* 24. *n.* 21. & *de offic. Parochi c.* 16. *n.* 26. referens Portellum. Estque id satis probabile, maximè vrgente rationabili causa.

6 Festa Calendarij Romani non posse eleuari à Regularibus ad nobiliorem ritum videlicet à semiduplici ad duplicem nisi præcedente Sedis Apostolicæ licentia, refert declarasse Sacr. Congreg. ann. 1628. sub die 28. Octob. Nouarius *supra* An vero saltem priuatim id liceat dixi *tom.* 1. *parte* 1. *capite* 2. *numero* 20.

7 Dies Festos instituere non pertinet ad Dominos temporales, Magistratus, vel Ciuitates, &c. quia hæc est causa spiritualis, & potestatis Ecclesiasticæ. Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 2. Sanchez *in Consil. moral. tomo secundo libro* 5. *cap.* 2. *dub.* 5. *numero* 7. Quare si præcipiant aliquos dies Festos obseruari sub aliqua pœna, pœnam à violatoribus exigere possunt, sed ipsi culpam non incurrent. Sanchez *dicto numero* 7. referens S. Antonin. Armillam, Syluestrum, & alios. Solum ergo ad Papam pro tota Ecclesia id spectat, quia ille solum habet vniuersalem potestatem legislatiuam. Suarez *dicto lib.* 2. *cap.* 3. *numero* 3. Episcopi etiam (idem dico de Abbatibus habentibus iurisdictionem in sæculares) id facere possunt in sua Diœcesi. Sic enim habetur *cap. pronunciandum de consecrat. distinct.* 3. *& cap. conquestus de feriis.* Azor. *tomo* 2. *instit. moral. capit.* 26. *quæstione* 1. cum consensu tamen populi, prout habetur ex *dicto cap. pronunciandum, & cap. conquestus*, eo quod agitur de interesse populi in hoc. Sanchez *ibidem numero* 6. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi*, *Allegat.* 105. *numero* 26. Etsi oppositum tueatur. Naldus *in Summa verbo Festum numero* 1. Vnde declaratum est à Sacra Congregatione in vna Pacen. 20. Aprilis 1602. non posse cogi populum seruare festum nouum. Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. Festum.* Item in vna Brundusina 2. Mart. 1602. & Hispalensi 22. Augusti 1604. Festa noua de præcepto seruanda institui non posse inuito populo. Barbosa *ibidem.* Item in alia Brundusina 21. Augusti 1604. Festa Sanctorum, quæ de præcepto non seruantur si populus sponte voluerit seruare, non esse prohibend. sed nullum sub pœna cogendum, vt illa die ab operibus abstineat. Barbosa *ibidem.* Videtur etiam ad hoc requiri consensum Cleri. Ita enim colligitur ex *dicto cap. conquestus.* Azor. *vt supra quæst.* 3. Suarez *supra cap.* 11. *numero* 7. Requiritur etiam quod Sanctus, de quo Festum instituitur sit canonizatus ab Ecclesia, quia *cap. Audiuimus de Reliquiis & venerat. Sanctor.* negatur cultus Sanctis non canonizatis ab Ecclesia. Azor. *supra quæstione* 4. Sanchez *lib.* 2. *in decalog. cap.* 43. *num.* 9. Sufficit tamen, quod sit Sanctus antiquus, de cuius sanctitate per traditionem, aut vniuersalem Ecclesiæ consensum constet, quia hoc æquiualet canonizationi. Sanchez *ibidem numero* 11. Et consonat decretum Sacræ Congregationis sub Sanctissimo Domino Nostro Vrbano, quod retuli *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 12. *num.* 39. Volunt etiam aliqui posse institui Festum de Sancto Beatificato. Sed oppositum est probabilius; Beatificatus enim solum habet cultum valde limitatum ad aliquam Ecclesiam, vel locum. Vnde de ipso nec ab aliis personis, nec alio die, aut modo quam assignatur in Bulla, potest fieri Officium, iuxta dicta *tom.* 1. *part.* 1. *capit.* 12. *num.* 37. Et ita videntur supponere Authores relati, & Syluester *in Summa verbo Dominica q.* 1. & Bonac. *de tertio precep. Decal. disput.* 5. *q. vnica punct.* 1. *num.* 2.

Cum autem diebus Festis solum prohibeantur opera seruilia, ea scilicet, quæ sunt propria seruorum, aut quæ ab illis solum communiter exerceri solent, vt sunt arare, suere, &c. non opera libera, quæ scilicet sunt propria liberorum, vt legere, docere, &c. nec opera communia liberis, & seruis, vt sunt iter agere, &c. de quibus Caietanus 2. 2. *quæstione* 122. *art.* 4. Sotus 2. *de iust. quæstione* 4. *articulo* 4. ideo Regularibus, de quibus specialiter in senti, licitum erit diebus Festis legere, & docere in scholis, verbo, & scripto, quia hæc sunt opera libera. Caietanus, & Sotus relati, ac Lopez *in instruct. conscient. lib.* 1. *cap* 52. Congregationes, seu Capitula facere, propter eamdem rationem. Caietanus *supra*, Armilla *verbo Festum.* Scribere consilia seu consulta maximè ad casus conscientiæ, propter eamdem rationem, Bonacina *supra part.* 2. *numer.* 8. Scribere siue litteras, siue libros, propter eamdem rationem. Nauarr. *in Man. cap.* 13. *num.* 14. Lopez *supra.* Imo & transcribere, similiter propter eamdem rationem, & quia transcribere non est aliud quam scribere. Lopez *supra* Medina *in Summa lib.* 1. *capite* 14. §. 8. Bonacina *dicto punct.* 2. *numero* 25. Adde, etiam si id fiat pretio, vel propter lucrum, quia spes pretij non mutat naturam operis, nec facit quod opus alias licitum sit prohibitum, vel è contra. Lopez, Medina & Bonacina relati. Layman. *dicto tract.* 7. *cap.* 2. *num.* 3. & 4. contra Caietanum, Nauarrum, & alios. Scribere autem, seu transcribere libros cantus, maximè cum ex pretio, aut propter lucrum fit, vel etiam illuminare libros, aut litteras, opus seruile esse, & illicitum die Festo tenet Sanchez *in* 2. *tom consil. moral. lib.* 5. *capit.* 2. *dub* 9. *numero* 6. ex aliis quos refert. Pingere etiam opus seruile esse, nec licere Religioso diebus Festis, etiam pro suo Conuentu, probabilius est, vt tenet cum aliis idem Sanchez *dub.* 12. Bonacina, *supra* & alij. Licet oppositum non sit omnino improbabile, maxime si non sit propter lucrum, sed recreationis gratia ad reficiendum animum, sine apparatu, ac magno labore. Layman. *supra numero* 3. ex Lopez, & Medina impressio vero librorum opus seruile est, & per consequens prohibitum in Festis Laymanus *ibidem.* 8

Ratione etiam cultus diuini non solum licet die Festo prædicare, & administrare Sacramenta, vt per se patet, sed etiam facere ea opera corporalia, in quibus diuinus cultus consistit, vt sunt baiulare in processionibus Cruces, Imagines, organa, instrumenta musica, &c. Nauarrus, & Lopez relati. Imo etiam facere opera seruilia præparatoria ad cultum diuinum, quando aliis diebus fieri non potuerunt, vt sunt ornare, seu mundare Templa, conficere Hostias pro Missis celebrandis, &c. Sanchez *supra dubio* 22. ex aliis. An vero talia opera seruilia possint fieri eisdem diebus ratione pietatis, scilicet ad sustentandum Monasterium egens, vel propter Ecclesiam, aut pium locum, agunt ipse Sanchez *dub.* 23. Fagund. *in precept. Eccles. lib* 1. *c.* 14. *n.* 6. fauetque parti affirmatiuæ declaratio Sacr. Congreg. inferius afferenda. 9

Quoad priuilegia vero Regularium Rodriguez *tom.* 1. *quæstionum Regularium quæstione* 70. *artic.* 2. dicit nullum esse, quod viderit, Regularibus *concessum priuilegium quo in diebus festiuis possint* 10

in

in opere suorum Monasteriorum operibus seruilibus sæculares & ipsi Religiosi occupari, quapropter, vt id licite facere, aut permittere possint, petere licentiam ab Episcopis, & Ordinariis tenentur, qui ad hæc, & alia minima dispensanda habent consuetudine authoritatem, sine dicta enim licentia laborantes, & Prælati permittentes laborare in dictis diebus peccato sunt irretiti, nisi aliqua necessitate præsenti, aut imminenti excusentur. Hæc ille Casarubius autem *in Compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo festiuitas numero* 4. refert Eugenium IV. dixisse, quod sæculares laborantes in Festis Sanctæ Crucis, & Sancti Michaelis Septembris, ac Sanctorum Innocentium, ac Sancti Syluestri, non peccent mortaliter, nisi venerint in Dominica. Item *numero* 5. eumdem Eugenium dispensasse cum barbitonsoribus, vbi est consuetudo, in Sabbatis, & Vigiliis de festo radere barbas. Sed præterquam hæc sunt viuæ vocis Oracula, quæ hoc tempore nihil valent, iuxta dicta *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 21. in posteriori hoc non video aliquod priuilegium, cum laborare in vigiliis, ac Sabbatis vsque ad mediam noctem non sit prohibitum, & quando adest legitima consuetudo, per eam sublata esset lex positiua Ecclesiæ. Dolendum tamen est ipsos barbitonsores etiam diebus Festis, & Dominicis id solitos facere, reclamantibus Episcopis, & aliis Ordinariis. Vnde nullatenus Religiosi illis hoc permittere pro seipsis possunt. Aliud priuilegium ex Eugen. IV. refert Rodrig. *sup. art.* 1. quod tamen parum valet, quia solum per illud concedit Benedictinis laborare in Festis, quæ Ecclesia vniuersalis non colit, nisi communiter ab omnibus in illis locis colantur, & scandalum vitetur.

11 Extat tamen Decretum Sacræ Congregationis quod referunt Quar. *in Sum. Bull. verb. dies Festi.* & Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg.* 105. *num.* 40. quo declarauit, licere diebus Festis dare operam rebus ad victum necessariis, ac tempore perituris, præsertim tempore vindemiarum & messium, ac recollectionis fructuum, vel vbi necessitas vrgeat, aut suadeat pietas. Vide apud illos aliam Declarationem circa nundinas diebus Festiuis, & ea, quæ eo tempore licent, aut non, quæ prætermitto, quia parum conducunt ad intentum nostrum de Regularium instructione.

12 Pro illis tamen nota, quod in casibus in quibus Episcopi possunt suis subditis concedere facultatem laborandi diebus Festiuis, videtur etiam idem posse facere Prælatos Regulares respectu suorum etiam subditorum Regularium, cum sint veri ipsorum Prælati habentes in illos iurisdictionem quasi Episcopalem. Azor. *tomo secundo Institut. moral. lib.* 1. *capite* 28. Portell. *in dub. Regular. v. Abb. n.*11. bene etiam notans, hanc facultatem non posse concedere sæcularibus seruitoribus cum non sint ipsorum Prælati.

13 Nota etiam, quod si aliquis dies Festus habeat Indulgentiam annexam lucrandam tali die, si contingat Officium illius diei transferri in alium diem, tunc Indulgentia non transfertur. Azor. *tom.* 2. *lib.* 1. *cap. vlt. quæst.* 8. Portellus *in Dub. Regular. verbo Festi dies in addition. num.* 1. [Præcipuè quoque notandum quod cum non solum sint prohibita in diebus festis opera seruilia, sed etiam alia opera liberorum scilicet mercaturam, placitum, iudicium ad mortem, & iuramentum, vt patet *cap.* 1. *& vlt. de feriis* vbi Doctores communiter, Summistæ & Theologi, ideo omissis aliis, quæ parum conducunt pro Regularibus solummodo dicendum, illis etiam prohibita videri in diebus festis iudicia, & processus iudiciales. Quia lex illa canonica generalis est, & omnes comprehendit. Vnde processus formatio, causæ cognitio, & sententiæ prolatio in festis sunt prohibita. Suarez *tomo primo de Relig. lib.* 2. *cap.* 30. *numero* 1. Imò irrita etiam si partes in eo conueniant. *dicto cap. vltim. de fer.* Suarez *supra.* Sanchez *tom.* 1. *Consil. moral. libro* 5. *capite* 2. *dub.* 27. ex aliis. Similiter citari partis ad comparendum vel respondendum, in die festo, Suarez *supra à numero* 3. Sanchez *supra numero* 8. licita tamen prædicta erunt in duobus casibus, scilicet, necessitatis, quando id fuerit necessarium ad effectum ipsius iudicij, & pietatis. *cap. vltim. de fer.* relato. Caiet. 2. 2. *quæstione* 122. *artic.* 4. & alij communiter. Extendi videtur titulus iste pietatis non solum ad opera misericordiæ, sed etiam ad opera Religionis & personas ac causas Religiosas, vt Suarez *supra numero* 20. existimat. Ac proinde quando pro bono Religionis oportuerit fieri præfata die festo, videtur posse fieri. Illud certius posse Prælatos Regulares diebus etiam festiuis visitare Ecclesias, & Monasteria Regularia, ipsosque Religiosos more Religioso & absque strepitu iudiciali imponere præcepta subditis, etiam cum excommunicatione, aut aliis censuris, absoluere ipsos, dispensare, &c. Hæc enim omnia, quando fiunt absque strepitu iudicij sunt actus extraiudiciales, ac per consequens non prohibiti diebus festis. Caietanus & Sanchez supra post alios. Vide dicta hoc *tom.* 3. *verbo Censura Ecclesiastica n.*6.]

Aduertendum quoque Sacram Congregationem quandoque solitam esse concedere facultatem etiam laicis, seu sæcularibus ad aliqua operandum in diebus festiuis propter subuentionem alicuius Conuentus Religiosorum pauperum. Prout patet in quadam declaratione eiusdem Sacræ Congregationis pro 16. Nouembris 1646. in qua ad instantiam PP. Minimorum Oppidi de Xabea, sic rescripsit.

Sacra Congreg. attentis narratis, & Eminentiss. de Queua referente benignè indulsit, vt Piscatores laici oppidi præfati de Xabea, diebus festiuis, exceptis tamen Natiuitatis Domini, Paschatis Resurrectionis & Pentecostes, & aliis duplicibus primæ Classis, audito sacro, & diuinis peractis, licitè piscari valeant, modo tamen lucrum exinde proueniens pro Ecclesia oratorum construenda penes depositarium antedicti Conuentus integrè deponatur, & in fabricam præmissam omnino erogetur: præsentibus ad quinquennium tamen duraturis. Romæ.

FIDEI PROFESSIO.

DE hac materia quoad Regulares spectat, videlicet, an illi teneantur facere fidei professionem prouisi de Prælaturis, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 18. *n.* 102. in secunda, & tertia editione, & *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 13. *num.* 55. An prouisi de beneficiis Regularibus, eod. *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 18. *num.* 38. an Concionatores supra verbo *Concionari, & concionator.* An lectores loco relato ex primo tomo p. 1. Vide, & Nonarium *in lucern. Regular. verbo fidei professio,* & nota Constitutionem *Iniunctum nobis* Pij IV. cuius memini *dicto numero* 102. vbi præcipit etiam prouisos de Monasteriis, & domibus Regularium teneri ad dictam fidei professionem, maximè intelligi de prouisis à Sede Apostolica, quibus Ecclesiæ, seu Monasteria Regularium in titulum conferuntur, quod vt credo est vsu receptum. Thesaurus *in prax. part.* 2. *verbo fides professio c.* 1. *§. Aduerte* 2. 1

FVNE

FVNERALIA.

1 De hac quoque materia, prout etiam ad Regulares spectat, dixi *tom.1.p.1.c.12. num. 38. & 41. circa quartum dubium* & *c.21.n.28.ac to.1.p.2.c.1.n.31.46.& 47.* & supra verbo *Crux*, & verbo *Defunctus*, ac dicam infra verbo *Habitus*, & verbo *Quarta funeralis.* & verbo *Sepultura*, ideo pro nunc supersedendum.

FVRTVM.

SVMMARIVM.

Furtum quid sit. n.1.
Quid de furto, quo Religiosus aliquid surripit saeculari. num. 2.
De poenis talis delicti. ibid.
Quid, quando surripit aliquid Conuentui. numero 3.
Quando sit casus reseruabilis. ibid.
De furto rerum Ecclesiae, Reliquiarum, &c. numero 4.
Quid si illae surripiantur absque effractione. numero 5.
Quid de furto rei alteri Religioso applicatae. numero 6.
De absolutione ab hoc peccato. n.7.

1 Fvrtvm (quod secundum S. Thom. 2. 2. *quaest.66.art.3.* est occulta acceptio rei alienae) multipliciter inter Regulares contingere potest, ex parte illius à quo res surripitur. Vel enim Religiosus furatur rem alicuius extranei, v. g. saecularis, vel rem Communitatis Monasterij, vel rem alterius religiosi vsui applicatam. De quibus omnibus sigillatim dicendum.

2 Et quidem si Religiosus rem alicuius extranei, v.g. saecularis furetur, eodem modo sentiendum, ac si vnus saecularis alteri saeculari rem aliquã furatus esset; qualitas enim Religiosi non minuit, sed potius auget malitiam furti. Quoad poenas vero licet fur saecularis variis poenis fustigationis, furcae, &c. puniatur, Clericus verò fur, (idem dic de Religioso fure) iuxta dicta *to. 1.p.1.c.9. n.43.* perpetuo deponitur, & aliquando in arctum Monasterium detruditur, & multiplicantur poenae iuxta quantitatem furti, & consuetudinem furandi. Alderete *de Discipl. Regul. lib.2.c.16.n.8.& 9.* Non tamen propterea eiici posse à Religionibus, nisi seruatis aliis seruandis ex iure nouo decreti S. Congregat. sub S.D.N. Vrbano dixi eo loco. Efficitur etiam infamis ipso iure *l. 1. de his qui not. inf.* & per consequens irregularis. Thesaurus *in prax. p. 2. verbo furtum cap.1.* Quamuis etiam Religiosus fur, secundum aliquos (Valentia *2.2.disp.10.q.4 punct.3.col. 2.vers. patet enim* Lessius *lib. 2.de instit. cap.41. dub.9.n.79. vers.7.*) sit etiam proprietarius, eo quod adquirit aliquid contra rectam voluntatem sui Superioris, quae in eo casu non est, nec potest esse, nihilominus iuxta dicta *to.1.p.1.c.6.n.33.* ex Nauarro, & Sanchez, probabile est talem solum esse furem, non proprietarium, quando id quod furatur tradit Superiori, & vtitur eo ex licentia ipsius. Etsi enim Superior non possit talem licentiam concedere; id tamen non prouenit ex obligatione voti paupertatis, sed ex malitia furti, & ita talis Superior, & fur solum peccant furti malitia, quia faciunt contra voluntatem domini illius rei sublatae. Sanch *l.7.in dec.c.19.n.55.* Limitat tamen, vt id solum sit verum quando Superior dans licentiam retinendi illam rem, nouit illam esse furto sublatam, si n. id non nouit, licentia ipsius esset inuoluntaria, & surreptitia, ac per consequens non excusaret religiosum, nec à peccato proprietatis. Quando autem surripiens pauca successiuè, peccet mortaliter; & an furtum hoc sit casus reseruabilis inter Regul. constabit ex dicendis.

Similiter si Religiosus surripiat rem aliquam Cõmunitatis Monasterij sui, vel alieni, reus est peccati furti, quia aufert rem alienam contra voluntatem domini. Estque hic casus reseruabilis à Superioribus, vt patet ex decreto Clem. VIII. *de reseru. casuum*, quod retuli *to.1.p.1.c.18.n.20.* ibi enim inter casus quorum reseruatio permittitur Superioribus Regularium est vnus, *Furtum de rebus Monasterij, seu Conuentus in ea quantitate, quae sit peccatum mortale.* Quae autem sit haec quantitas sufficiens ad peccatum mortale, etsi in hoc ad circumstantias Monasterij, facultatem ipsius, personarum, loci, & temporis, iudicio prudentis, attendendum sit, dixi tamen *tom.1.p.1.c.6.n.57.* communiter, & regulariter loquendo, & seclusis praedictis circumstantiis esse duos Iulios, vel Regales Hispanos. Alij vero credunt esse quantitatem quatuor Regalium. Sanchez *lib.7.in decal. c.20.n.3.* Peirinis *tom.2.de Praelato.q.3.c.2 n.52.* & alij apud ipsum. Cũ autem Nauarrus, & Corduba à Sanchez relati putent sufficere vnum argenteum, ideo inter istos, & alios qui credunt exigi quatuor ne plus aequo prout his temporibus contingit non raro, laxentur habenae conscientiarum, mediam viam me tenuisse credo, dum dixi regulariter loquendo sufficere quantitatem duorum Regalium, prout etiam tenet Quaranta *in Summa verbo Casus reseruati num.9*, referens Marium Andriam, quem vocat virum eruditione insignem, & indicat Medina *lib.1. sum. cap. 10. fin.* ac Sorbus *in Compend. verbo Absolutio Ordinaria quoad fratres, §, hoc fuit* dum insinuare videtur sufficere duos Carlenos, qui sunt minus quam duo Regales. Licet sententiam Sanchez valde probabilem credam maximè pro Hispania, de qua ipse loquitur. Illud certius, furantem successiue res minimas tunc committere peccatum mortale; & per consequens incidere in casum reseruabilem, cum peruenerit ad dictam grauem quantitatem, iuxta dicta in simili eo *tom.1.p.1.cap.6. num 58.* Quod limitandum est, quando isti actus furãdi sunt aliquo modo vniti, vel ratione loci, vel temporis. Si enim sunt omnino disparati, credo non committi peccatum mortale, nec incurri casum reseruatum, aut reseruabilem, etiam quando peruenitur ad dictam grauem quantitatem, iuxta ibidem dicta & Author. ibi citatos. Debent etiam esse in intentione vniti illi plures actus furandi, id est, quod hic furans recordetur se peruenisse ad magnam illam quantitatem, habeatque intentionem ad illam perueniendi; alias non erit illi voluntarium illud furtum grauis quantitatis. Nauarrus *in Manual. capite 17. numero 139.* Quaranta *supra §. an autem* Peirinis *supra*

4 Est etiam furtum, & casus reseruabilis surreptio Reliquiarum; licet enim, non sint numinis aestimandae, sunt tamen res valde preciosae. Quaranta *supra §. esset etiam,* Peirinis *sup. n.53.* Bene animaduertens non sufficere ad hoc consensum Sacristae, qui conseruat Reliquias; Sacrista enim non est dominus ipsarum, sed Monasterium ipsum. Idem dico de furto codicum,

codicum, aut Concionum, tractatuum, aut similium rerum scriptarum, quia etiam ista sunt res magnæ æstimationis, & res tantum valent quantum æstimantur. *l. vnic. C. de sent. quæ pro eo quod interest profer.* Quaranta *supra* Graffius *de Casibus reseruatis, lib. 3. c. 7. n. 27.* Idem dico de furto rerum comestibilium notabilis quantitatis, quia etiam illæ sunt pretio æstimabiles, & in ipsis procedit eadem ratio. Graffius *1. p. decis. l. 3. c. 5. n. 51.* Sanchez *l. 7. in Decal. c. 21. n. 33.* Bene etiam animaduertens, maiorem horum comestibilium quantitatem, prudentis tamen arbitriò, & pensatis circumstantiis taxandam, requiri, vt sit materia peccati mortalis (ac per consequens reseruabilis) quam in aliis rebus, quia in comestibilibus non debent esse Prælati ita inuiti, aut rigidi, sicut in aliis. Præsertim, quia Religiosi comparantur cum suis Prælatis, veluti filij cum parentibus, *c. licet de sepultur. & l. qui in potestat. ff. de testamentis, & Authent. ingressi, C. de Sacrosanct. Eccles.* Parentes autem non solent ægrè ferre, quod filij furentur ipsis res comestibiles non magni valoris. Flamma *3. p. Method. c. 9. §. 11.* Fagund. *in 2. Eccles. præcep. lib. 8. c. 6. n. 7. & 8.* An autem in iis comestibilibus procedat tradita doctrina de minimis successiue furatis, dixi *num.* 58. relato. Nota tamen, quod quando Conuentus est pauper, vel huiusmodi comestibilia caro pretio comparantur, eodem modo philosophandum de illis est quantum ad quantitatem pro peccato mortali, seu reseruabili sufficientem, & quantum ad minima successiuè furata, sicut in aliis rebus. Sanch. *sup. n. 34.* Laym. *l. 3. tr. 3. p. 2. c. 1. n. 5.*

4 Circa furtum vero rerum Ecclesiæ, vt puta Calicum, Patenarum, Reliquiarum, &c. notandum quod si quis Religiosus ad illa furandum frangat violenter muros, portas Ecclesiæ, seu Sacristiæ, vbi ea sunt, vltra peccatum mortale reseruabile, de quo dixi, incurret etiam ipso facto excommunicationem *ex cap. conquesti de sent. excomm.* Syluest. *in Sum. v. Furtum num.* 8. Suar. *5. tom. in 3. p. disput. 22. sect. 1. num. 11. & 12* vbi de actionibus per quas incurritur hæc excommunicatio. Toletus *in Summ. lib. 1. cap. 35. num. 6.* Naldus *in Summa ver. Furtum num. 4.* Hæc vero excommunicatio ante denunciationem factam ab Episcopo (vel Prælato Regulari) non est reseruata. Caiet. *verbo excommunicatio cap. 21.* Toletus *supra.* Debet tamen prius præcedere satisfactio. Sayr. *de cens. lib. 3. cap. 19. num. 15. & 20.* Thesaur. *in praxi part. 2. verbo Sacrilegium cap. 3.* Si verò tale furtum committens fuerit per Episcopum, vel Superiorem denunciatus, non potest absolui nisi à Papa, iuxta textum eiusdem *cap. conquest.* Suarez *supra num. 14.* Layman. *lib. 4. tr. 10. cap. 7. num. 19.* Tenentur etiam Prælati eos denunciare. Ita enim præcipitur illis in textu eiusdem *capit.* Suarez *num.* 21. Nomine vero Ecclesiarum, de quibus eo *cap.* est sermo intelliguntur Monasteria, Hospitalia, & reliquæ ædificia pia. Nauarrus *in Manual. cap. 27. num. 94.* Non vero arca, seu scrinia, vbi res Ecclesiarum reponuntur, quia ista non sunt Ecclesia, nec pars Ecclesiæ, Nauarrus *ibid.* Suarez *num.* 12. Nec sufficit reserare portas claue. Nauarrus *ibidem.* Extenditur etiam hæc excommunicatio contra effractores Ecclesiarum, etiam ad incendiarios illarum, propter eamdem rationem. Naldus, & Laymanus, *supra.*

5 Qui vero res Sacras absque effractione furatur excommunicandus venit, *capitulo conquestus de foro competenti.* Peirinis *supra num.* 54. & aliis. Imò etiam videtur fures istos de iure esse excommunicatos, etiãsi nihil fregerint, ex *cap. Canonica 16. quæst. & c. Omnes Ecclesiæ 17. quæst. 4.* vbi etiam id extenditur ad consentientes eis, idemque supponi dicto *cap. conquesti de sentent. Excommunicat.* Bordo. *tom. 1. Resolutionum, Resolut. 47. n. 13.* Qui propterea miratur Syluestrum, Nauarrum, Rodriguez, Graffium, & alios solum referre dictam excommunicationem ad fures rerum sacrarum, cum effractione aliqua. Vt puto tamen hæc excommunicatio prædictorum Canonum solum fuit intellecta de furibus effractoribus, vt notat Glossa ibidem. De quo rectè Suarez supra à *nu.* 5. Cui fauet *d. c. conquestus de foro competent. & c. vltim. de furtis.* vbi pro furibus rerum Sacrarum, qui nihil effregerunt non designatur excommunicatio ipso facto.

Loquendo etiam de furto, quo Religiosus rem alterius Religiosi vsui applicatam surriperet, eodem modo respectiuè, ac de aliis furtis philosophandum videtur. Vnde tale furtum est casus reseruabilis, tum quia ita declarauit Clem. VIII. vt refert Sorbus *in Compend. verb. Absolutio Ordinar. quoad fratr. 3. Hoc fuit,* tum quia ex eo, quòd aliqua res sit applicata vsui alicuius Religiosi non desinit esse Monasterij. Suarez *tomo 4. de Religio. Tract. 8. lib. 2. cap. 18. num. 11.* Peirinis *supra num.* 51. Idem dic si talis Religiosus est Generalis, vel Prouincialis, quia etiam bona istorum pertinent ad Monasterium, scilicet Religionem. Suarez *ibidem.* Limita tamen iuxta dicta *tom. 1. capit. 6. num. 35.* si casus esset, quod aliquis Religiosus, necessitate vrgenti, cui alio modo subuenire non potest, auferret ab alio, quæ haberet superflua, & contra voluntatem suorum Superiorum, cessante scandalo, suspicione, &c. in tali enim casu debet præsumi voluntas Superioris, quod res superfluæ vni applicentur illi indigenti, ac per consequens nec tunc erit furtum, nec casus, de quo in præsenti. 6

7 Circa absolutionem verò prædictorum, præter generalia principia, quod scilicet fur non est absoluendus nisi restituat, & quod casus reseruatus non absoluitur nisi ab eo qui reseruauit, aut Superiore ipsius, aut ab habente ab ipso authoritatem, iuxta superius dicta. Notandum, Superiorem audientem confessionem Religiosi, qui aliqua furatus est Conuentui, cui ille Superior præest, posse absoluere illum sine obligatione restituendi, sicut potest illa, quæ abstulit concedere. Idem dico, quando ea abstulit alij Religioso, si videt ea esse parum necessaria illi, qui illa habebat, vel magis necessaria ei, qui illa surripuit, pensata ipsorum qualitate, propter eamdem rationem. Casu verò, quo sit facienda restitutio rei sublatæ alicui particulari Religioso, sufficit, quod fiat Communitati, quia tunc ad prælatum spectabit reddere illam ei qui primo habebat, si illi esset necessaria, vel applicare alij. Molfesius *tom. 1. Summ. Tract. 7. cap. 20. n. 92.* Peirinis *supra n. 55.*

GABELLA QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

Quid sit gabella, vectigal, &c. num. 1.
Quando iusta sunt solui debent etiam ante Iudicis sententiam. num. 2.
Quid quando est dubium de iustitia ipsius n. 3.
Quid quando est diuersitas opinionum. n. 4.
Ecclesiastici ad illam non tenentur. n. 5.
Nec Regulares. ibid.
Idem de aliis contributionibus, seu oneribus. ibid.

Quid

Quid de Clericis prima Tonsura, aut minoribus Ordinibus insignitis. n.6.
Quid de Nouitiis Religionum. n.7.
Quid de Religiosis militaribus. n.8.
Quid quando aliquis habitum Clericalem, vel Regularem assumit animo non perseuerandi in illo. numero 9.
De Eremitis, & Tertiariis remissiuè. n.10.
De famulis, & familia Clericorum, & Regularium. num. 11.
An idem dicendum de gabella, quæ vocatur, Alcauala. *num. 12.*
An de illa, quæ vocatur Sissa. *n.13.*
An hoc priuilegium transeat ad colonos. n.14.
Quæ bona Clericorum eo potiantur. n.15.
An quæ illis sunt donata. n.16.
Quid de fructibus, seu redditibus ipsorum. n.17.
Quid quando Ecclesiastici habent bona indiuisim cum laicis. n.18.
In quibus casibus non sunt exempti à gabellis, & tributis. n.19.
Quando negotiationem exercent. ibid.
Quando adquirunt bona affecta onere certo, vel inuariabili. n.20.
An quando gabella, vel tributum imponitur æque principaliter pro ipsis. n.21.
Non possunt cogi à sæcularibus ad illa soluenda. numero 22.
Quam pœnam incurrant imponentes collectas Ecclesiis. num.23.
An quando non deueniunt ad actualem exactionem. num. 24.
Decretum S. Congreg. circa hac. n.25.
Quid agere debeant Diœcesani contra eos, qui onera ab Ecclesiasticis exigunt. n.26.
Alia remissiuè. n.27.

1 Quid sit gabella, vectigal, pedagium, telonium, portorium, duana & similia, dixi supra verbo *Bulla Cœnæ num.*17. vbi etiam *n.* 19. de conditionibus ad iustam gabellam requisitis, & *num.* 18. qualiter imponentes nouas gabellas præterquam in casibus sibi à Iure, seu Sedis Apostolicæ licentia, concessis, incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ; Similiter qualiter imponentes collectas, decimas, tallias, & alia onera Ecclesiasticis etiam incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ, *ibid. nu.*46. *&* 47. Specialiter etiam quoad Regulares, eos exemptos esse ab huiusmodi gabellarum, & similium contributionum solutione, dixi *tom.*1 *p.*1. *c.*3. *n.*14. *& p.*2 *cap.* 1. *n.*32. Nunc prædicta amplificanda prout specialiter ad Regul. spectant.

2 Et primò notandum, quod licet gabellæ, seu tributa, quæcumque iustè imposita solui debeant etiam in conscientia ab iis, quibus imposita sunt, prout colligitur ex illo *ad Rom.*13. *v.*7. *Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributũ; cui vectigal, vectigal, &c.* (Sotus *l.*4. *de iust. q.*6. *art.*6. Nauarr. *in Man. cap.*17. *n.*200.) etiam ante omnem Iudicis sententiam, quia tributa ista non sunt pœnæ, sed sunt veluti præmium, & merces Principum, pro labore, quem sustinent in conseruanda, & gubernanda Republica (Sanchez *tom.*1 *consil. moral. l.*2. *c.*4. *dub.* 1. post plures quos refert) ac proinde aliter facientes teneantur ad restitutionem (Syluester *in Summa verbo Gabella* 3. *nu.*21. *&* 22. Nauarrus *suprà*) quando tamen iniustè sunt imposita, scilicet non seruando conditiones requisitas ad iustitiam gabellæ, vel tributi, de quibus dixi supra verbo *Bulla Cœnæ num.*19. non tenentur in conscientia ad solutionem. Cessat enim tunc ratio obligationis scilicet iustitia gabellæ, vel tributi. Syluester *supr. num.*23. Sanchez *d. dub.* 1. *nu.* 11. cum communi aliorum. Abstinendum tamen à mendacio, periurio, scandalo, & similibus, quia hæc sunt intrinsecè mala. Syluester *ibid.* Laym. *l.*3. *Tract.*3. *p.*1. *c.*3. *n.*5.

Secundò notandum, quod licet plurium sententia sit, quod in dubio de iustitia tributi, seu gabellæ (loquor de dubio negatiuo, non de positiuo, seu opinione probabili, de quo postea) non teneantur subditi ad solutionem illius, præsertim quando ea non sunt à tẽpore antiquo, sed de nouo imposita (Sãchez *sup. dub.*6. alios referens) probabilius tamen est oppositum. Ratio sumitur ex generali principio, à quo si semel receditur, tota ruet boni regiminis ratio, scilic. quod in dubiis præsumendum est pro Principe, seu Superiori, vel quod idem est, in dubiis standum est sententiæ Principis, seu Prælati. Confirmatur, quia quando non adest moralis certitudo de iniustitia causæ, præsumendum est pro Principe vel Superiori: sed quando adest dubium de iustitia non est moralis certitudo de iniustitia, ergo, &c. Sotus 4. *de instit. q.*6. *art.*4. Suar. *l.*3 *de legib. c.*18. *n.*16. Vnde existente tali dubio, publica tributa exigentes ex mandato Principis non peccant, quia præceptum Superioris eos excusat, *c. quod culpatur* 23. *q.*1. Sylu. *sup. n.*20. Nau. *sup. n.*201. Sanch. *sup. dub.*7. qui secus dicunt quando existente tali dubio tributa exigunt sponte nec compulsi à Principe, quia tunc exponuntur periculo faciendi contra iustitiam subditorum, nec excusantur obedientiæ bono.

Similiter tertio notandum, quod licet plurium sententia sit, quod quando est diuersitas opinionum probabilium circa iustitiam gabellæ, vel tributi, quadam opinione affirmante esse iustam, alia vero negante, non teneantur ij, quibus imposita sunt ad solutionem (Diana *part.*2. *Resolut.*59. plures alios referens) nihilominus oppositum est probabilius, non solum propter dicta, sed etiam quia vt in simili dixi de obedientia Regularium erga suos Prælatos *to.*1. *p.*1. *c.*4. *n.*26. certè esset magna confusio, & destructio Communitatis, si prætextu opinionis probabilis nollet quis Superiori opinioni etiam probabili innitenti obedire, nec esset melior conditio Superioris, quam subditi in dubio æquali, Azor. *tom.*3. *institut. moral. lib.*5. *cap.*22. *quæst.*7. Suarez *de legibus lib.*5. *cap.*18. *numero* 20. Addendum tamen, quod quando rationes contra iustitiam gabellæ sunt vrgentiores, & præsertim si iuuantur publico rumore, & fama vel suspicione virorum sapientum, existimantium, tunc opinio de iniustitia gabellæ erit probabilior, quam contraria de iustitia, & ita illam poterunt sequi subditi, & non soluere impositionem. Suarez *supra*, Layman. *supra*. 3

His præiactis, certissima res est Ecclesiasticos omnes, ac per consequens Regulares etiam omnes, immunes, & exemptos esse à datiis, gabellis, vectigalibus, & aliis quibuscumque contributionibus, seu oneribus tam realibus, quam personalibus, & tam impositis, quam imponendis. Ita enim colligitur ex Iure canonico multis in locis, specialiter *cap. non minus, & capit. aduersus de immunitat. Eccles. cap. Quamquam de censibus in 6. & capit. fin. de vita & honestat. Clericorum*, & ex iure ciuili, multis etiam in locis, specialiter *leg. Sancimus C. de Sacrosanct. Eccles. & Authen. Item nulla, C. de Episcop.* Item ex Concil. Trid. (alia antiquiora Lateranens. omittendo) *sess.*25. *cap.*28. Ioannes Beetz *in precept. Decalog. expos.*1. *cap.*9. vbi hæc ab Ecclesiasticis exigentes rapinam committere, ait Prosper Augustinus *in additionibus ad Quaran. verbo Vectigal.* Tambu- 4

rinus, *de iure Abbat. tom. 1. disputatione 15. quæsit. 21. n. 3. & 4.* Barbosa *de iure Ecclesiastic. l. 1. c. 39. §. 5.* post plures alios. Fauent etiam specialiter quoad Regulares plura priuilegia ipsis à Sede Apostolica concessa quorum aliqua pro Carmelitis retuli *to. 1. p. 2. c. 1. num. 52.* vbi etiam *n. 12.* attuli Bullam Pij V. in qua inter alia hoc etiam concedit Mendicantibus, & alia pro Cassinensibus, & Monachis Vallis Vmbrosæ refert Tamburinus *supra num. 6.* cum aliquibus etiam Rotæ decisionibus: plura etiam Cassarubius *in Compend. priuileg. Mendic. verbo Decima.* Ratio verò generalis huius priuilegij sumitur ex *cap. 2. de Censibus,* ex quo habetur, quod tributum sit signum subiectionis, sed Ecclesiastici non sunt subiecti sæculari potestati, ergo, &c. Suarez *in Defens. fid. infra cap. 18. num. 4.*

6 Extenditur hoc priuilegium Clericorum, & Regularium ad Clericos non coniugatos, prima tonsura, aut minoribus tantum Ordinibus insignitos. Ita enim colligitur ex *cap. non minus, & capit. aduersus de immunit. Ecclesiast. cap. fin. de vita & honest. Cleric.* & alijs iuribus. Tales enim dicuntur personæ Ecclesiasticæ, & ita debent gaudere talium priuilegio. Sanchez *sup. dub. 49.* Diana *part. 1. tract. de immunit. Ecclesiast. Resolut. 35.* post plures alios. Quod intellige etiam si non habeant conditiones requisitas à Concil. Trident. *sess. 23. cap. 6.* quarum memini supra verbo *Clericus num. 20.* scilicet, quod beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum, & tonsuram deferentes alicui Ecclesię ex mandato Episcopi inseruiant, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola vel Vniuersitate de licentia Episcopi versentur. Ratio est, quia Concilium eo loco solum requirit eas conditiones pro fori priuilegio ab huiusmodi Clericis retinendo, non pro alijs ipsorum priuilegijs, ac proinde restringendum est solum ad dictum priuilegium fori, cum sit materia odiosa, sicque declaratum video à S. Congregat. apud Comitolum *in Responsionib. moral. lib. 6. quæst* 20. & Dianam *supra resolut. 36.* Aliam quoque declarationem Sacræ Congregationis Episcopor. & Regular. de anno 1631. refert Barbosa *dicto §. quinto numero 16.* Apud quos etiam alij auctores huius sententiæ. Locutus autem sum de Clericis non coniugatis, prima tonsura, aut minoribus Ordinibus insignitis, quia Clerici coniugati, etiam cum vnica, & virgine, huiusmodi exemptione à tributis non gaudent *capitulo vnico de Clerico coniugat. in sexto,* vbi talibus certas conditiones obseruantibus, solum conceditur priuilegium Canonis, & fori, non alia Clericorum priuilegia, & ita notat Glossa *ibi verbo in cæteris.* Layman. *libro quarto tractat. 9. capite 7. numero 4.* & alij, quos citat, & sequitur Barbosa *supra numero 18.* Qui etiam *numero 19.* oppositum resoluit cum alijs de Clericis Græcis; isti enim etiamsi coniugati sint, huiusmodi priuilegio gaudent. Imo etiam Latinis mortua vxore, quam vnicam, & virginem duxerant, hoc priuilegio, gaudere, tenet Sanchez *supra dub. 53.* ex Couarrubia, Panormitano, & alijs, eo quod *dicto capitulo vnico de Clericis coniugat.* solum videtur loqui perseuerante coniugio. Nota etiam, quod tales Clerici non coniugati, prima tonsura, aut minoribus Ordinibus insigniti, in Hispania, attenta quadam lege nouæ Recopilat. & in Lusitania propter Ordinationem etiam quandam Regiam non sunt immunes à gabellis, nisi beneficium aliquod obtineant. Quæ leges validæ erunt si approbationem à Summo Pontifice tacitam, vel expressam obtineant. De quo Barbosa *sup. num. 17.* & *de offic. & potest. Episcopi Allegat 13. numero* 2. 3. 4. & 5. ex pluribus alijs Auctoribus [Maximè nota quod cum dico Clericos in minoribus non coniugatos gaudere hoc priuilegio immunitatis, id intelligendum nisi consuetudine aliqua ex tacito Summi Pontificis consensu alicubi oppositum habeatur. Ita Lugo *de iust. & iure to. 1. p. 1. disput. 36. sect. 107. n. 103.* afferens rationem huius limitationis propter magnam multitudinem istorum Clericorum qui ad hunc finem non soluendi Gabellas Clericatum accipiunt sine animo attendendi ad Ordines sacros, propter quam causam dicit hanc consuetudinem, si approbata est à Summo Pontifice validam esse.]

Extenditur etiam hoc priuilegium immunitatis à gabellis ad Nouitios Religionum, iuxta dicta *to. 1. p. 1. c. 24. n. 4.* quia etiam ipsi sunt personæ Ecclesiasticæ, ac per consequens comprehenduntur in illis iuris Capitibus, & priuilegijs Religionum superius relatis, in quibus eximuntur à gabellis Ecclesiasticis Accedit, quod in fauorabilibus nomine Religiosorum veniunt. Accedit etiam, quod, iuxta dicta verbo *Clericus num. 32.* sicut Religiosi professi comparantur quoad hæc priuilegia Clericis constitutis in Sacris, ita Nouitij Clericis in minoribus; hos autem Clericos in minoribus constat exemptos esse à gabellis, ergo, & Nouitios. Molina, Sanchez, & Diana, quos dicto loco retuli. Vide Hieronym. Rodrig. *in Comp. quæst. Regul. resol. 137. num. 9.* & Villal. *p. 2. Summ. tract. 8. diff. 14.* Vide & dicta de illis supra verbo *Clericus n. 22.* 7

Extenditur quoque ad Religiosos Militares, idest, non solum ad illos, qui inter eos Clerici sunt, Hispanè *Freiles,* quia de iis cum sint verè, & simpliciter Religiosi, tam certum est immunes esse à gabellis, quam de alijs Religiosis, sed etiam ad eos qui inter ipsos sunt milites inter sæculares viuentes, quales sunt Commendatores Sancti Iacobi, & Sancti Ioannis, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. tria vota Religionis emittentes, quia tales sunt non solum personæ Ecclesiasticæ, sed etiam veri Religiosi, iuxta dicta *to 1. p. 2. cap. 5. num. 6. & 14.* imo etiam ad alios, qui duo tantum vota emittunt, quia etsi tales non sint veri Religiosi, sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, cum Dei cultui speciali modo, & sub Regula approbata dicati viuant, iuxta ibidem dicta. Vnde omnes illos gaudere hoc priuilegio immunitatis à gabellis, dis eo *cap 5. num. 40.* vbi etiam Auctores id asserentes retuli. Nota tamen in Hispania propter *lib. 9. tit. 18. l. 9. noua recopil.* limitari hoc ad fructus suarum Commendarum, non quoad alia. Bobadilla *in polit. to. 1. l. 2. c. 18. n. 264.* Sanchez *sup. dub. 58.* & in Lusitania ad aliquos illorum propter Ordinat. Regi *l. 2. tit. 11. §. vlt.* si habuerint Præceptoriam militarem, vulgo *Commendam.* Barbosa *de iure Ecclesiastico l. 1. c. 39. §. 5. n. 26.* Quod, & ad alios trahendum esse tenet Molina *de iust. to. 3. disp. 663. n. 6.* 8

Extendi etiam posse videtur hoc priuilegium ad illos, qui habitum Clericalem, vel etiam Regularem, susceperunt non animo perseuerandi in eo statu, nisi solum pro aliquo tempore, quia saltem pro illo tempore sunt verè Clerici, & verè Regulares, & ita debent gaudere talium priuilegio. Tambur. *sup. n. 12.* Secus dic, quando habitum talem assumpserunt sine vlla intentione peragendi ea, quæ sunt propria illius status, neque ad tempus sed solum in fraudem harum gabellarum arg. text. *in leg. qui sub prætextu, Cod. de Sacrosanct. Ecclesiis.* Prosper August. *supra §. eamdem limita.* Vide declarationes aliquas Sacræ Congregationis apud Dianam *5. part. in Collect.* ipsarum. 9

10 An hoc priuilegium extendi debeat ad Eremitas dixi *tom.1.part.2.cap.7.num.7.* De quo etiam Rodrig. *tom.3.quæst.Regul.quæst.74.art.11.* An ad Tertiarios, vel Tertiarias dixi eo *tom.1.p.2.c.14.n.35.* & agit Rodrig. *sup.*

11 Extendunt plures idem priuilegium ad famulos, & familiam Clericorum *l.2. C. de Episcop. & Cleric.* De quo Riccius, Carolus de Graffis, Carauita, Grilenzon, & alij apud Barbosam *dicto §.5.num.20. & 21.* Quod ipse recipit *num.22.* saltem quoad mancipia, & seruos illorum, quia isti sunt in ipsorum dominio veluti bona ipsorum, & etiam quando onera, & tributa imposita dictis famulis redundarent in damnum ipsorum Clericorum. Sanchez autem *supra dub.54.* generaliter de famulis Clericorum id supponit. Vnde declaratum est à S. Congreg. in vna Regiensi 14. Februarij 1581. & in vna Turritana 18. Maij 1603. familiares Episcopi fori priuilegio gaudere, Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. Familia, familiaris.* Vbi etiam aliæ declarationes quibus deciditur, licere Episcopo familiam suam armatam augere dummodo circa numerum, & qualitatem prudenter, & moderatè se gerat. Pro quo etiam Diana. *5. part. in Collect. declarat. Sac. Congregat.* plures refert. Quæ omnia consequenter dici debent de Regularibus propter dicta, & quia ipsi nomine Clericorum veniunt, præsertim quia familiares Regularium dicuntur de corpore ipsorum, ac per consequens debent gaudere ipsorum priuilegiis, prout ex Hermana Stamm *de Seruit. perf. lib.2.cap.7.num.6.* Alzedo *in prax. Episc. cap.12.num. 77 part.1.* Gratiano *in forens. disceptat. tom.1. part.2. cap.340. & 341.* ac Graffis *de effect. Cleric. effect.1. à num.128.* firmat Nouarius *in Lucern. Reg. v. Familiares num.2.* An vero idem sit dicendum de famulis familiarum ipsorum Clericorum, vel Regularium, concurrentibus præsertim prædictis rationibus, consule à simili Mandosium *in Reg. Cancellar. 3. q.16.* Sanch. *2. to. consil. Moral. l.7.c.1. dub.20.n.24.* & Dianam *4. p. tract.4. Miscel. resol.145.* dum loquuntur de famulis familiarium Episcoporum, Salicetum, Odoardum, & alios apud eumdem Sanchez, & Nouarium *supra num.3. & 4.*

12 Extenditur etiam hoc priuilegium immunitatis à gabellis Clericorum, & Regularium ad eam quæ Hispane vocatur *Alcauala*, etsi enim aliqui dixerint huic gabellæ soluendæ adstrictos esse etiam Ecclesiasticos, oppositum tamen est verissimum, non solum quia iura relata in superioribus vniuersalissima sunt, sed etiam quia ita statuitur *lib.11. tit.3. lib.1. & lib.6. tit.19. l.9. noua recopilat.* Ioseph. Angles *in floribus q. Theol. 2. p. vbi de restit. defraudantium gabellas.* Sanch. *tom.1. conf. Mor. l.2. c.4. dub.50.* & alij apud ipsum. Quod intellige, etiam quando propria bona, aut proprios fructus vendunt, iuxta dicenda infra.

13 Idem dicendum de alia gabella in Hispania vocata *Sisa*, Latinè *Assisium*, quæ solet imponi ob communem Reipublicæ necessitatem in carnibus, vino, oleo, &c. propter easdem rationes: & quia coguntur Ecclesiastici, prædicta carius emere, vel aliunde emere, quod vtrumque est contra ipsorum immunitatem. Azor. *tom.1. instit. Mor. l.9. c.11. §. in dubium vocatur.* Portellus *in additionib. ad Dub. Regul. verbo Tributum n.8.* Hieronymus Rodrig. *in Compend. quæstio. Regular. resol. 63. n.32.* Merito ergo multis in locis vsu receptum est, vt Ecclesiastici talem gabellam non soluant, vel si soluunt intra annum, ad exitum anni Respublica, vel Princeps damnum resarcit, Azor. *sup.* An vero talis gabella licita sit, etiam respectu laicorũ, eo quod fit de rebus, quæ pertinent ad vsum, & quod per eam grauentur non solum ciues, sed etiam exteri, agunt Azor. *sup.* Sanch. *d.c.4 dub.45.* post alios. In casu autem quo sæcularis habens in sua familia aliquem Clericum filium, verbi gratia, emens carnes, vinum, &c. pro sua familia, an scilicet debeat integrè assisium, an vero non debeat eam partem, quam Clericus consumit, licet hoc posterius satis probabile videatur, & consonum immunitati Ecclesiasticorum; oppositum vero tenet Sanchez *supra dub.54.*

Cum autem hoc priuilegium exemptionis Clericorum, & Regularium à gabellis sint realia, vt constat ex iuribus relatis, vbi non solum personæ, sed etiam bona exempta dicuntur, ideo transeunt ad colonos, seu arrendatarios bonorum, ipsorum, ita vt illi etiam, quoad illa bona, quorum sunt coloni, vel arrendatarij, & quatenus ad ipsos Clericos, vel Regulares spectant, immunes sint à gabellis, & tributis. Colligitur id primo non solum ex iuribus relatis, sed etiam ex Pio V. in Bulla *Dum ad Vberes, &c. tom.2. Bull. inter Bullas Pij V. num.11.* vbi nominantur expresse *Laboratores, Coloni, Arrendatarij, Locatarij, & Affictuarij* bonorum Mendicantium. Quam Bullam reuocatam non fuisse à Gregor. XIII. in Bulla *in tanta* dixi *to.1.p.1.c.3.n.14.* Maximè id infertur ex dictis *to.1.p.2.c.1.à n.14.* vbi ostendi solum reuocasse Greg. XIII. per illam suam Bullam ea quæ Pius V. concesserat Regularibus contraria Conc. Trid. decretis. Hæc vero bonorum Regularium immunitas à gabellis nõ est contraria ipsi Concilio, sed potius conformis, iuxta adducta superius ex eodem Conc. *sess.25.c.20.* Colligitur secundo ex declaratione S. Congregat. Episcoporum, & Regularium in vna Oppiden. sub die 18. Septembr. 1618. vbi declaratum est colonos, affictuarios, vel partiarios bonorum Ecclesiasticorum gaudere exemptione Collectarum tam ordinariarum, quam extraordinariarum proportione colonica. [Cui etiam fauet declaratio Congregat. super controuersiis iurisdictionalibus in vna Agrigentina 14. Febr. 1628. & vt ait Lugo *to.1.p.2. de iust. & iur. disp.36. sect.7. num. 107.* hoc est certius, quando in ipso contractu affictuationis, seu locationis expressum est, quod coloni retineant hanc exemptionem iuxta doctrinam Menoc. & Mascambruni, & quando fructus non sunt separati à solo Ecclesiastico communi iuxta decisionem factam Pan. & doctrinam Caroli de Graf. *de effect. Cler. eff.3. n.90.*] Tertiò, ex decisione Cardinalium Millini, Camporei, & Lancellotti, & S. Susannæ pro Paulo V. in causa quadam Mediol. Tambur. *de Iure Abb. tom.1. disp.15. q.21. n.9.* Barbosa *d. §.5. n.30. & 31.* ex aliis pluribus, vbi etiam in sequentibus disputat, an redditus quos isti conductores, & coloni bonorum Ecclesiasticorum percipiunt, gaudeant eadem libertate. Maximè *n.62.* an transeat hoc priuilegium ad emphyteutas bonorum Ecclesiasticorum. De quo Diana *p.3. tr.1. resol.24.* 14

Nomine porrò bonorum dictorum Clericorum, & Regularium, quæ exempta esse diximus à gabellis, & tributis, non solum intelliguntur bona Ecclesiastica, sed etiam quæcumque ipsorum bona quamtumuis laicalia, seu patrimonialia, iura enim generaliter loquuntur, & omnia illa bona dici possunt patrimoniũ Christi, quatenus sunt eorum, qui specialiter Christi, obsequio dicati sunt, præsertim, quia cum soluere tributum sit proprium subditorum, cum Ecclesiastici non subdantur sæculari potestati, immunes erunt etiã quoad ista à tributis ab eadem impositis. Suarez *in Defens. Fides l.4.c.23. & 24.* Laym. *l.4. tr.9. c.6. n.9.* post plures alios. 15

Idem dico de bonis, quæ data, seu donata sunt Ecclesiasticis personis; propter eamdem rationem 16

ſcilicet, quia iura generaliter loquuntur. Vnde mirandum quod in Regno Neapolitano oppoſitum habeatur, niſi ſit ex beneplacito Sedis Apoſt. Duard. *in Bull. Cœnæ lib.2. Can.18.q.6.* Diana *p.1 tract. de immunit. Eccleſiaſt. Reſol.42.*

17 Idem etiam dicendum de fructibus, prouentibus, ſeu redditibus bonorum Clericorum, ſeu Regularium, ſi ab ipſis vendantur, ſiue ad groſſum, ſiue minutum (vt dicitur,) quod ſcilicet liberi etiam ſint à prædictis gabellis. Cum enim generaliter loquendo omnia bona ipſorum, vt dictum eſt, habeant hanc exemptionem, non eſt cur id negetur prædictis fructibus, redditibus, ſeu prouentibus, ex eo quod vendantur, cum talis venditio ipſorum non ſit negotiatio ipſis prohibita, vt bene Bertachin. *de Gabellis parte 7.* Syluester *in Summa verbo excommun.9. n.46.* & alij, quos referunt, & ſequuntur Tamb. *ſup. num.16.* Barboſa etiam *ſup. num. 34* & Vide dicenda infra *n. 19.* vbi explicabo quando venditio talium erit negotiatio.

18 Idem quoque dicendum pro caſu quo Eccleſiaſtici, vel Regulares haberent aliqua bona in communi, & indiuiſo cum laicis, ſcilicet adhuc tunc portionem illam bonorum, quæ dictis Eccleſiaſticis, vel regularibus competit, immmunem eſſe ab impoſitionibus, propter eamdem rationem Molfeſius *in Summ. Theolog. moral. p.2. tr.12. c.22. n.170.* Tamburinus *d. quæſt. 21. num. 24.* Licet quoad hoc ſtandum eſſe conſuetudini declaratum eſt à S. Congregat. Epiſcoporum, & Regularium, teſte Barboſa, *dicto §. 5. numero 61.*

19 Sunt tamen aliqui caſus, in quibus Clerici, & Regulares immunes non ſunt à gabellis, & tributis. Primus eſt, quando negotiationem exercent; tunc enim licitè ab eis dicta tributa exigi poſſunt, ex illis quæ vendunt, & emunt. Ita enim colligitur *ex cap. Quamquam de Cenſibus in 6.* & ex Clement. fin. *de Cenſib.* Syluester *ſupra,* Bonacina *diſputat. 2. de reſtitut. quæſt. 9. punct. 2. num. 2.* Comitolus *in Reſponſionibus Moral. lib. 1. quæſt. 53.* & alij communiter. Tunc autem dicuntur negotiationem exercere, quando aliquid emunt, vel contractu oneroſo adquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant. Suarez *tom.5. in 3.p. diſput.23. ſect.4. n.2.* Adde, tunc propriè negotiationem faciunt, quando aliquid emunt, vt immutatum carius vendant. Syluester *ſupra* Molina *de Contract. diſput. 342. num. 1.* Tolet. *in Summa lib. 1. cap. 38. numero 13.* Diana *5. part. Tractat. 1. Reſolut.27.* Vnde non dicuntur negotiationem exercere quando aliquid emunt ad ſuæ familiæ ſuſtentationem, & poſtea data occaſione lucri, illud cum lucro vendunt, cum tunc non emerint ad vendendum. Syluester, Suarez Bonacina *ſupra.* Nec qui vendunt redditus propriorum beneficiorum, vt dictum eſt. Nec qui extrahunt fructus ſuos ſiue ſuorum beneficiorum, ſiue bonorum patrimonialium, ex vno loco ad alium, vt ibi carius vendant. Souſa *in Bull. Cœnæ cap. 19. diſput. 92. conſ. 1. numero 4.* Diana *ſupra dicta reſolut.27.* Nec etiam dicentur negotiatores, qui emunt animalia, vt illa paſcant in propriis prædiis, & cum pinguia facta fuerint, illa vendunt. Vel cum emunt materiam aliquam ex qua arte facta conficiant, illaque vendant. Tunc enim non vendunt rem immutatam, ſed induſtrioſè mutatam. Molina *dicta diſputat. 342. numero 14* Bonacina *ſupra num. 6. & 7.* Dummodo id fiat ad ſubueniendum propriis neceſſitatibus, nec propterea ſe ſubtrahant à Clericali, vel Religioſo officio, & artificium illud ſit honeſtum. Syluester *in Summa verbo Clericus 3. numero 2.* Proſper Auguſtinus *ſupra §. Difficultas verſatur.* Multo minus dicuntur negotiarionem exercere, ſi ſemel id faciant, cum enim negotiatio ſit nomen verbale, requirit frequentiam. Sanchez *tom. 1. Conſiliorum Moralium libro 2. cap. 4. dub. 51. numero 7.* Barboſa ſupra. In caſibus autem, in quibus licita eſt illis negotiatio, (de quibus Tamburinus *ſupra numero 18.* & ego infra verbo *Mercatura,* & verbo *Negotiatio,* & de quibus plures extant Sacræ Congregationis declarationes apud eumdem Barboſam *dicto libro 1. de iure Eccleſiaſt. cap.40. numero 127.*) etiam videntur eſſe immunes à gabellis. Barboſa *dicto cap. 39. §. 5. numero 67. & 68* ex aliis. Vide declarationem Sacræ Congregationis apud Dianam *5. part. in Collectan. ipſar. numero 44.* An vero ad hoc, quod Clerici, & Regulares negotiatores teneantur ſoluere gabellas de his quæ emunt, & vendunt, neceſſaria ſit trina monitio, de qua agitur in *cap. fin. de vit. & honeſt. Clericor.* quæſtio dubia eſt, cui affirmatiue reſpondent Barboſa *ſupra numero 65. libro 1. cap. 39. §. 5.* & plures alij apud ipſum, & Dianam *part. 1. Tract. de Immunit. Eccleſiaſt. Reſolut. 46.* Probabilius tamen eſt oppoſitum, ſcilicet, quod quamuis ad hoc quod dicti Eccleſiaſtici gabellas ſoluant ex bonis, & facultatibus ſuis neceſſaria ſit dicta trina monitio *in dicto c. fin.* expreſſa, ad ſoluendum tamen illas ex illis bonis cum quibus negotiantur non requiratur dicta trina monitio, cum id abſolutè habeatur *dicto cap. quamquam de cenſibus & dicta* Clement. *fin.* De quo relatus Sanchez *dicto capite 4. dub. 51* & plures alij quos ipſe, & Diana *ſupra* referunt. Illud certius, tales Eccleſiaſticos negotiatores non poſſe cogi ad ſolutionem talis gabellæ, niſi à Iudice Eccleſiaſtico, non ſæculari, cum illi, non iſti ſubdantur. Sanchez *ſupra dub. 52.* Barboſa *ſupra numero 69.* ex aliis. Imo in caſu dubij an Clericus negotietur, ſtandum eſt ipſius iuramento, niſi contrarium probetur. Sanchez *ibidem* Bonacina *ſupra numero 2.* Vide Maſcardum *de Probationibus concluſ. 953. numero 11.* An vero poſſint cogi tunc ad iurandum, dixi *tom.1. p.1. c.11. numero 25.*

Secundus caſus, in quo tam Clerici, quam Regulares non ſunt exempti à gabellis, eſt quando adquirunt aliqua bona affecta onere certo, vel inuariabili ſoluendi illas, tunc enim res tranſit cum ſuo onere, *cap. paſtoralis, & cap. cum non ſit de Decimis, cap. 1. de Cenſibus.* & aliis. Idque conſtet ex declaratione Sacræ Cõgregationis, Eminentiſſimorum DD. Cardinalium controuerſiis iuriſdictionalibus Præpoſitorum, de qua infra *numero 25.* Syluester *in Summa verbo Immunitas 1. numero 19.* Proſpe Auguſtin. *ſupra §. eamdem limita.* Bonacina *ſupra numero 2.* Tamburinus *ſupra numero 7.* Hoc tamen intelligendum ſolum in caſu quo talia bona affecta eſſent tali onere per ſe, & ratione ipſorum verbi gratia, ex præcedenti pacto feudali, cenſuali, emphyteutico, & cæter. tunc enim tranſeunt, cum ſuo onere, non vero quando eſſent illo affecta per accidens ratione perſonæ, quæ illa poſſidebat quia tunc mutata perſona mutatur ſtatus rei. Sanchez *ſupra dub. 57.* per totum. Layman. *ſupra dicto numero 9.* [Addit tamen Lugo *ſupra numero 10.* contra Dianam etiam bona præfata Eccleſiaſticorum eſſe ſubiecta impoſitionibus, quando illa erant primitus affecta hoc onere, quamuis id non eſſet certum, determinatum, & inuariabile, ſed interminatum, & variabile. Sed oppoſitum videtur deciſum à Sacra Congregatione in decreto adducendo infra *numero 25.* vbi deciditur bona per Eccleſiaſticos poſſeſſa gaudere exemptionibus à quibuſcumque impoſitionibus, 20

ribus, & oneribus quæ non sint copulatiuè certa, realia, & inuariabilia. Ergo ab oneribus incertis & variabilibus exempta sunt.

21 Tertius est, quando gabella, vel tributum imponuntur æquè principaliter propter vtilitatem, vel cômoditatem tam Ecclesiasticorum, quam laicorum, v.g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos Ecclesiasticorum, & laicorum agros inundet, vel pro reficienda via per quam est eundum ad domos, vel prædia ipsorum, vel pro communi damno, seu periculo imminenti vitando, vt pro expellendis hostibus vastantibus territorium, vel peste infectis, ne inficiant ciuitatem, vel pro communi custodia vinearum, pratorum, agrorum, &c. Id enim, & recta ratio suadet, nec iura contradicunt. Nauarrus *in Manu. capit.* 27. *num.* 115. Tamburinus *sup. d. num.* 7. Barbosa *supra num.* 37. *& sequentibus.* Peirinis *to.* 1. *priuileg. Minim. in constit.* 2. *Iulij* 2. *num.* 141. Non tamen tenentur ad contributiones pro iis, quæ primo, & principaliter ad Communitatem spectant, & non nisi secundariò ad Ecclesiasticos, iuxta dicta *tomo* 1. *p.* 1. *cap.* 11. *num.* 26. de custodia Regni, reparatione pontium, turrium, &c. aliàs enim nimis angustum, & coarctatum esset Ecclesiasticorum priuilegium, quoad publica onera, Tamburinus *sup.* idem dico de gabella posita pro primo introitu Regis in Ciuitatem, quia hæc necessitas tantum indirectè, ac remotè tangit Ecclesiasticos. Diana 5. *p. Tractat.* 1. *Resolut.* 11. ex aliis. Excipe si casus esset, quod facultates laicorum ad huiusmodi necessitates non sufficerent, tunc enim posset imponi aliqua contributio super bona Ecclesiasticorum, interueniente tamen consensu Pontificis, vel in casu vrgenti, Episcopi pro Clericis, & Prælatorum Regularium pro Religiosis exemptis, Martha *de iurisdictione part. quarta centur.* 1. *cas. primo* afferens; decretum Clemen. VIII. ann. 1600. pro causa inter Clerum, & Populum Pisanum. Peirinis *supra* Diana *p.* 1 *in Tractat de Parlamento Resolut.* 22. *& par.* 5. *Tractat.* 1. *Resolut.* 11. vbi dicit id etiam esse intelligendum, quando necessitas publica concernit æquè principaliter Clericos, ac laicos. Tamburinus *sup.* & plures alij apud ipsos. [Nota tamen Cardinalem de Lugo, qui nouissimè de hac re scripsit *tom.* 2. *de iust. & iur. disput.* 36. *sect.* 8. latè contendere, vt diximus, Ecclesiasticos non debere soluere gabellas aut similes impositiones, propter reparationem pontium, murorum, fortium, & aliorum eiusdem generis, quæ directè respiciunt communem vtilitatem aliàs immunitas Ecclesiastica ferè ad nihilum valeret, cum communiter gabellæ pro huiusmodi necessitatibus imponi soleant. Secundo dicit non obstare leges ciuiles, si quæ sunt in contrarium, cum eæ non possint immunitati Ecclesiasticæ derogare. Ad quod addendum, quod cum ex legibus Canonicis decretis Summor. Pontificum, & Conciliorum, de quibus dixi *supra verb. Bulla Cœna, & ver. Clericus,* & dicam infra verbo Immunitas Ecclesiastica constet oppositum, censeri debet Ecclesiam correxisse, prout poterat, iura ciuilia quoad hoc. Tertiò ait refellendum esse omnino quod aliqui dicunt in eiusmodi contributione ad has communes necessitates non requiri quod laicorum bona non sufficiant, vt Ecclesiastici contribuere debeant: quia iuxta mentem Conciliorum, & vsum Curiæ id exigitur Sed nos iam diximus etiam si facultates laicorum ad huiusmodi necessitates non sufficerent, adhuc requiri ad impositionē talium onerum supra Ecclesiasticos consensum Pontificis, Episcopi, &c. Circa gabellam autem sut impositiones, quæ poni solent pro vtilitate immediata, & directâ Ecclesiasticorum, ad quam obligari posse Ecclesiasticos diximus, notat idem Lugo adhuc pro hoc casu requiri consensum Pontificis vt obligentur Ecclesiastici, nisi ipsi Ecclesiastici vltro se, ad subueniendum tali necessitati, astringant. Sed quia oppositum tenet communis sententia Doctorum, quorum plurimos affert Sanchez *d. c.* 4 *dub.* 55. *n.* 7. & Diana *tom.* 2 *resol.* 4. *&* 13 2. ideò non videtur reiiciendum.]

Notant autem communiter Doctores, iuxta dicta *supra* nec in prædictis casibus, in quibus gabella debet solui ab Ecclesiasticis, posse cogi à Iudicibus sæcularibus ad eam soluendam, cum non habeant vim coactiuam super illos, sed solum à suis Superioribus. Bonacina *supra num.* 3. Peirinis *supra.* Addit Bonacina *ibid.* posse tunc Principem sæcularem facere executionem in bonis, quibus est annexum onus soluendi tributum, illa enim non sunt exempta. 22

Notandum etiam, quod contra laicos imponentes tallias, vel collectas Ecclesiis (Intellige in casibus non permissis) imposita est excommunicatio in Concil. Lateranen. & refertur *cap. non minus, & cap. aduersus de Immunitat. Eccles.* Præsertim Bonifacius VIII. *in cap. Quamquam de Censib. in* 6. contra exigentes, vel extorquentes per se, vel per alios suo nomine, vel alieno, pedagia, vel guidagia ab Ecclesiasticis, si fuerint personæ singulares, excommunicationem, si vero Communitas, vel Collegium, interdictum imposuit. Prohibentur autem hæc, quatenus sunt onera, tributa, non quatenus sunt præmium iustum pro aliquo labore: nam pedagium, v.g. est tributum, quod exigitur solum ratione transitus, si tamen per flumen transeundum est in nauicula, exigere aliquid pro illo non transitu, non est contra hanc legē. Similiter guidagium dicitur, quod soluitur pro ducatu, seu ostensione itineris, quod tunc est tributum, quando homo non vult ducem viæ, neque illum accipit, & soluere cogitur, si autem Ecclesiasticus huiusmodi ducem conducat, illi debetur stipendium. Caietanus *in Summa verbo excommunicatio, cap.* 39. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. disputat.* 23. *sect.* 4. *numero* 21. Maximè tamen in *Bulla Cœna numero* 18. verbis relatis supra verbo *Bulla Cœna numero* 46. excommunicatio etiam statuitur contra eos, qui prædictis onera absque Summi Pontificis licentia imponunt Ecclesiasticis, eaque exigunt, aut imposita etiam à sponte dantibus recipiunt, & contra eos, qui in præmissis, auxilium, consilium, vel fauorem præstant. Differt autem hæc excommunicatio ab alia imposita à Bonifacio VIII. Primò, quod excommunicatio Bullæ Cœnæ est Papæ reseruata, non vero illa Bonifacij. Secundò, quod ea quæ ponitur in Bulla Cœnæ comprehendit copulatiuè imponentes dicta onera Ecclesiasticis, & ab illis ea exigentes, vt patet in illis verbis Bullæ *Imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt,* ea verò, quæ ponitur à Bonifacio non est contra imponentes dicta onera Ecclesiasticis, sed contra ea ab ipsis exigentes. Vnde fit quod si Exactores gabellarum solum laicis, & non Ecclesiasticis impositarum, exigant illas ab Ecclesiasticis, non incurrent excommunicationem Bullæ Cœnæ, sed Bonifacij. Tertiò, quod excommunicatio Bullæ Cœnæ incurritur etiam à recipientibus dictas gabellas ab Ecclesiasticis sponte eas dantibus, non sic autem excommunicatio dicta Bonifacij VIII. vt patet ex contextu *dicti cap. Quamquam.* De iis Caietanus *in Summa verbo Excommunicatio cap.* 39. Bonacina *supra numero* 10. & sequentibus. Peirinis *supra numero* 138. & sequentibus, & alij Nota tamen, ea

Paria sunt aliquid fieri tempore habili, & quod effectus conferatur in tempus habile num. 25.
Obiectio ex Constitutione Vrbani. num. 26.
Videtur extra rem. num. 27.
Aduersis non est illatio. num. 28.
Diuersorum, diuersum est iudicium. num. 29.

1 DE hac etiã materia aliqua dixi in præcedentibus, videlicet, quid sint gradus, *to.* 1. *p.* 2. *c.* 13. *num.* 6. Posse tribui Religiosis, eodem *cap.* 13. *num.* 41. maximè studentibus linguarum Hebraicæ, Græcæ, &c. *tomo* 1. *p.* 1. *cap.* 18. *n.* 85. Graduatos etiam in Theologia, vel Doctores, debere ab Episcopis approbationem obtinere ad audiendas Confessiones, eodem *tomo* 1. *p.* 1. *c.* 19. *n.* 6. Teneri sequi chorum *dict. cap* 18. *num.* 70. *& part.* 2. *cap.* 13. *num.* 42. Non posse vti aliquo gradus sui priuilegio nisi actu legant, vel prædicent *ibidem*. Quomodo id accipiendum *ibidem*. Inepti, & Idiotæ qualiter peccent hos gradus ambiendo, vel obtinendo, *ibidem*. An Confessores aperturi Breuia S. Pœnitentiariæ debeant esse graduati *tomo* 1. *p.* 1. *cap.* 19. *n.* 38. Quomodo ambientes hos gradus mediis fauoribus extraneorum incidant in pœnas Summis Pontificibus desinatas, *capit.* 10. *n.* 17. Quid verò quando litteræ pro eis impetrandis datæ non essent, vel essent interceptæ *capitulo* 15. *numero* 27. Qualiter prohibitum Superioribus concedere illos propter dictos fauores, *capit.* 18. *numero* 82. Quomodo graduati Examinatores præferendi sint non graduatis huc 3. *tom. verb. Examinatores num.*

2 Nunc addendum primò, tres esse huiusmodi gradus secundum vsum plurium Vniuersitatum, & Religionum, scilicet Baccalaureatum, Licentiatum, seu Præsentatum, Doctoratum, seu Magisterium. Nauarrus *de finibus humanorum actuum num.* 45. Naldus *in Summa verbo Doctor num.* 2. qui eos vocant *Mineruales* Laureas, seu Coronas, Baccalaureatus, qui vt puto, dictus est à *Baccalia* lauri specie à baccarum fertilitate dicta, de qua Plinius *lib.* 15. *cap.* 30. est infimus gradus scholarum, quo ad Magisterium ascenditur. Licentiatus est gradus illius, qui post examen non recepit insignia, seu gradum Doctorat. Naldus *in Summa verbo Doctor num.* 2. referens Decium, *cap. cam te, num.* 21. Doctoratus, siue Magisterium solum differunt penes hoc, quod Magisterium est in Theologia, vel artibus, & Doctoratus in Iure, vel Medicina, secundum vsum toti mundo celeberrimæ Salmantinæ Vniuersitatis, & aliorum apud Glossam in *Clemen. cum sit de Magistris verbo Doctoratus*. Syluester *in Summa verbo Doctor. numero* 1. Est autem Doctoratus, siue Magisterium authoritas, seu facultas ad docendum concessa à publica Vniuersitate ob sufficientiam personæ. Glossa *in Clemen. cum sit* relat. Cum autem non sint dignitates propriè, neque beneficia huiusmodi gradus, ideo conferri possunt Excommunicato, iuxta dicta supra verbo *Excommunicatio num.* 27. Naldus *sup. num.* 1. apud quem alia.

3 Addendum secundò, huiusmodi gradus recipi non posse à Regularibus, siue in Vniuersitatibus, siue extra illas, nisi iuxta conditiones assignatas in Constitutionibus Religionum, sub pœnis ipsis taxatis. Extant etiam quoad hoc priuilegia Martini V. & Eugenij IV. pro Minoribus, & consequenter pro aliis, qui eorum fruuntur priuilegiis, quæ refert Cassarubius *in Compendium Priuilegiorum Mendicantium verbo Gradus Scholastici numero* 1. 2. 3. *&* 4. Primò enim dictus Martinus V. præcepit in virtute S. Obedientiæ vniuersis Cancellariis, Rectoribus, Decanis, magistris, & Doctoribus studiorum, ac vniuersitatibus eorumdem, ne fratribus Minoribus Magisterium conferrent, nisi cursum per Constitutiones Apostolicas, & Ordinis instituta perfecissent, & idonei essent sub pœnis priuationis gradus, & honoris Magisterij, Lecturarum, & aliorum actuum, seu gratiarum Magistralium ipso facto incurrendis, & inhabilitatis ad ea tam à concedentibus, quam suscipientibus dictum gradum. Cassarubius *supra n.* 1. Item quoad gradum Baccalaureatus concessit idem Pontifex, quod si aliqui prædictorum Fratrum eum adepti fuerint contra ᷊Constitutiones Apostolicas, & Instituta prædicti Ordinis, & illius prætextu libros Sententiarum publice & actualiter legerint, à lectura eiusmodi cessent, alias à Superioribus per censuram Ecclesiasticam arceantur, Cassarubius *supra numero* 2. Item extra eos, qui ex dicto Ordine gradum Magisterij obtinuerint non seruatis conditionibus ad id requisitis, statuit idem Pontifex, confirmante etiam Eugenio IV. nullatenus gaudere posse beneficiis & priuilegiis talis gradus, nec haberi, aut reputari pro Magistris, nec se pro talibus gerere, & nominare posse. Præcipiens etiam Capitulis, & Superioribus dicti Ordinis sub pœna Excommunicationis, vt prædicta facerent inuiolabiliter obseruari. Cassarubius *supra numero* 3. Quo priuilegio, vt dixi, possunt vti aliæ Religiones communicantes in priuilegiis cum Minoribus, imo & debent eo vti, vt indigni, & ambitiosi, qui illegitimè ad dictos gradus in Religionibus ascenderunt, ab eis remoueantur. [Cuncta quos pro Fratribus S. Mariæ de Mercede Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium 28. Septembris 1635. notabile edidit decretum de talibus videlicet repellendis à gradibus indignè susceptis, & priuilegiis ipsorum. Quod iure optimo in aliis etiam Religionibus obseruari debet. Maximè quia vt declarauit S. Congregatio Concilij in vna Capuana 20. Martij 1623. Doctor ignarus habetur ac si non esset Doctor. Ex priuilegio etiam Innocentij VIII. quod refert Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regular. quæst.* 74. *art.* 3. Religiosi Ordinis Prædicatorum Prouinciæ Hispaniæ præsumentes accipere quemcumque gradum in Theologia, nisi ad illum per Capitulum dictæ Prouinciæ fuerint expositi, erit irritum totum quod faciunt. Rodriguez *ibidem* Sanchez *tom.* 2. *in Decalog. libro* 6. *capit.* 14. *num.* 49. 4

Ex concessione autem Innocentij VIII. pro Fratribus Ordinis Prædicatorum Congregationis Hispaniæ habetur, quod ad euitandas magnas expensas, quæ suscipendis gradibus in Vniuersitate Salmantina fiunt, Regens domus Sancti Stephani Salmantinæ, & in eius absentia Prior eiusdem Conuentus, possint ferre quoscumque gradus Fratribus eiusdem Congregationis per eandem Congregationem expositis, & admissis per Capitulum, vel Magistrum Generalem dicti Ordinis, dummodo sic graduandi peregerint cursus suos. Cassarubius *supra num.* 7.

Item Bonifacius nonus concessit Magistro Gene- 5
rali Ordinis Prædicatorum pro tempore existenti, quod in quolibet Capitulo Generali dicti Ordinis, pro tempore celebrando vni ex Fratribus dicti Ordinis in Theologica facultate prouecto, qui per Generalem, & Diffinitores dicti Capituli, vel aliquos Magistros ad hoc assumendus diligenti examine, sufficiens & idoneus inuentus fuerit Magisterij honorem, & docendi licentiam, seruatis conditionibus Concilij Vienen. & aliis solemnitatibus in talibus consuetis auctoritate Apostolica elargiri possit. Sibi-

quo

que intra dictum Ordinem, & extra, omnibus gratiis, priuilegiis, libertatibus, & Indulgentiis, tam à Sede Apostolica, quam ab Ordine prædictis Fratribus eiusdem Ordinis in eadem Theologia Parisien. Magistratibus concessis, perinde vti, & gaudere valeat, ac si in Parisiensi studio huiusmodi Magisterium recepisset. Hæc ad verbum Cassarubius *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Generalis Ordinis num.5.* referens Bullam quam tamen videre non potui. Circa quæ nota, quod licet illa particula *Sibique, &c.* videatur posse referri ad Generalem ipsum, commodiùs tamen refertur ad ipsum Fratrem Magistrum constitutum. Circa conditiones Concil. Viennen. quæ in hoc priuilegio referuntur, vide Clement. *cum sit nimis de Magistris,* & nota ex Glossa *ibidem verbo Insignia Doctoratus,* talia insignia esse cathedram, birretum, & apud alios librum, annulum, osculum. Nota etiam ex eadem Clemen. quod conferens gradum Magisterij, etiam si sit Episcopus, non præmisso à Doctorando iuramento, quod in solemnitate sua non expendet vltra summam trium millium Turonensium argenteorum, est suspensus per sex menses à collatione Magisterij. Hoc tamen non videtur necessarium quando Regulares conferunt hos gradus suis Religiosis, quia tunc non fiunt tales expensæ, ac per consequens cessat finis huius Clementinæ. Syluester *in Summa verbo Doctor. num.7.* Notat etiam Glossa *ibidem verbo Sequentes, & verbo Suspensum,* quod si sic suspensus conferat Doctoratum, valida erit collatio, si suspensio est occulta, non autem si si sit publica, & quod violans hanc suspensionem non fit irregularis. Vide dicenda *4. tom. verbo Suspensio.* Notat insuper collationem Doctoratus non imprimere Caracterem, sed esse quandam authorizationem, qua declaratur, doctorandum esse dignum ad officium doctrinæ, & ei concedi facultatem ad docendum.

6 Extant etiam litteræ in forma Breuis à Sanctiss. Domino Nostro Vrbano VIII. die 26. Augusti 1634. emanatæ, quibus de Consilio Eminentiss. Cardinal. negotiis Regularium Præpositorum, concedit Generali Carmelitarum pro tempore existenti, ac Fratribus Prouinciarum Hispaniæ, & Lusitaniæ ab eodem Generali post cursus, & lecturas, & exercitia literaria secundum Ordinem requisita expleta, in Magistros creatis, quod possint gradum Magisterij, seu Doctoratus in Theologia suscipere, in Collegio Carmelitan. Sanctæ Theresiæ Salmantino à Superiore eiusdem Collegij cum rigoroso examine, & approbatione Regentum, & aliorum Magistrorum, seruatis aliàs seruandis secundum Regularia Instituta.

7 Suscipientes gradum aliquē tenentur fidei professionem facere, sub pœnis quoad id permittentes, si Antistites fuerint, interdicti ab Ecclesiæ ingressu; si verò inferiores alij, excommunicationis latæ sententiæ, priuationis, inhabilitatis, &c. dignitatum, beneficiorum, &c. Quo ad ipsos verò promotos irritationis, & inualiditatis graduum susceptorum. Ita enim habetur ex Constitutione Pij IV. *In sacrosancta tomo secundo Bullar.* inter Constitutiones ipsius *n.* 88. & notat Naldus *supra numero* 2. Quæ Constitutio obligat Generales, & alios gradus conferentes, & eos recipientes, nisi ea consuetudine legitima recepta non sit, iuxta dicta à simili de eadem fidei professione *tomo* 1. *p.*1. *capite decimooctauo numero* 102. in posterioribus editionibus, *& part.* 2. *cap.*13. *n.*55.

8 Congruit ad hoc intentum resolutio quædam à me data, quæ talis est. Ad dubium mihi propositum, an Reuerendiss. P. Generalis Ordinis Eremitarum S. Augustini possit, stante Breui SS.D.N. Innocentij X.
creare pro quadam Prouincia extra Italiam vltra Montana quendam Magistrum, qui non est filius, aut alumnus eius Prouinciæ: respondendum videtur affirmatiuè; dummodo sic prouidendus omnibus qualitatibus requisitis prædiitus sit, & præuio rigoroso examine, iuxta formam Constitutionis fœlic. recordat. Vrban. VIII. de anno 1625. pro die 24. 9
Aprelis. Ratio est, quia Papa Innocentius nullatenus requirit pro tali promotione quod promouendus 10
sit filius, vel alumnus eius Prouinciæ pro qua promouetur; sed solùm quod sit prædicti Ordinis Professor. Dicit enim: *In aliis extra Italiam eiusdem* 11
Ordinis Prouinciis quinque dumtaxat pro vnaquaque Prouinciarum huiusmodi similiter Ordinis prædicti professores, &c. in Magistros in S. Theologia supranumerarios promouere valeas, &c. Ex hoc enim infertur, quod dummodo sit *prædicti Ordinis* professor, etsi non alumnus eius Prouinciæ pro qua prouidetur, prouideri possit. Præsertim, quia lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, *l. de pretio* 12
ff. de publ. in rem act. l. in fraudem §. vlt. ff. de testam. milit. lib. 1. §. *generaliter ff. de legat. præst.* Etiam si sit maior ratio in vno quam in alio. Fusarius *de* 13
subst. quæst. 394. *num.* 56. *&* 57. Barbosa *in Axiomat. axiom.* 136. *num.*1. Præsertim etiam, quia lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. non distinguemus ff. de recept. arbitr. l. Præses ff. de offic. Præsid. lib.*2. §. *conuenire ff. de iudic.* & aliis iu- 14
ribus. Et quia, vt aliud axioma iuris habet, lex si voluisset expressisset, *l. vnic. §. sin autem ad deficientis C. de caduc. tollend. l. si seruus §. Prætor ait, vers. non dixit ff. de adquir. hæredit. cap. ad audientiam de* 15
*decimis c.*2. *de transact.* Quod maximè procedit, quia lex ista est fauorabilis, ac proinde amplianda, iuxta vulgaria iura *l. cum quidam ff. de liber. & posthum. cap. odia de regul. iur. in* 6. & ibi DD. Est enim priui- 16
legium concessum in fauorem Reuerendiss. Generalis. Imò casu quod esset concessum in fauorem Prouinciarum, cum Prouincia pro qua promouetur hic, 17
de quo in præsenti, nedum consentiat in talem promotionem, sed eam humillimè supplicet ab eodem P. Generali, poterit fieri. Quia certa regula est, quod fauori suo quilibet renunciare potest, *l. cum.* 18
pater §. libertis ff. de legat. 2. *l. si index circumuento ff. de minorib. l. potest ff. de legib.* Nec refert quod ea Prouincia id postulet. *Accedente SS.D.N. beneplacito.* Etsi enim illud obtinere sit valde expediens, propter reuerentiam sedis Apostolicæ, & quia agitur de explicatione Breuis Apostolici; & propterea illud P. Generalis à S. Congregatione postulet: nihilominus non videtur necessarium. Etsi enim quando reseruatio Beneplaciti Apostolici sit, cum clausula illa *non aliàs, aliter neque alio modo,* &c. Sit omnino ne- 20
cessarium, etiam si alias necessarium non esset, vt sæpius S. Rota determinauit apud Barbosam *in tract. de clausʃ.*81. *n.*16. Quando tamen reseruatum est beneplacitum Apostolicum sine tali clausula, prout contingit in præsenti, tunc potest omitti, si alias ipsum de iure necessarium non est, prout etiam accidit in hoc casu. Gabriel *cons.*92 *n.*7. Rota 1. *p. diuersor. decis.*519. *n.*3. & alia coram Seraphino *decis.* 1027. *n.*7. & Barbos. *sup.* Eo quod illa clausula recipit istam explicationem *quatenus opus sit.* Puteus *decis.*42. *l.*2. & Rota relata coram Seraphino.

Obiiciuntur tamen verba illa Breuis SS.D.N. In- 21
nocentij *Omnibus qualitatibus & per Apostolicas, & dicti Ordinis Constitutiones, necnon Constitutiones, & vsus earum Prouinciarum requisitis præditos;* quibus denotatur promouendos ad dictum Magisterium debere habere omnes conditiones secundum Con-

stitutio

ſtitutiones tum Ordinis,tum Prouinciarum, & vſum
earum requiſitas. Nihil enim facit hoc contra reſo-
lutionem traditam. Nulla enim Conſtitutio, vt ſup-
pono, eſt in hoc Ordine, quod Generalis non poſſit
conſtituere aliquem Magiſtrum in aliqua Pronincia,
22 niſi ſit filius ipſius Prouinciæ. Et quod attinet ad
vſum, iam vſus inoleuit vicibus replicatis, vt fratres
vnius Prouinciæ in alia habeantur pro Magiſtris, ſi
ad aliquod Monaſterium illius transferantur, & in
eo pro filiis recipiuntur, in vim Conſtitutionis Gre-
gorij XIII. in Bullario huius Religionis Conſtit.4.
vbi §.4. ſic legitur: *ſin autem etiam ex aliis, dum-
modo promouendi ipſi ad aliquod Monaſterium illius
Prouinciæ, in qua promouendi fuerint, transferantur,*
23 *& ab eo in filios legitimè ſuſcipiantur.* Etſi enim hu-
iuſmodi Gregoriana Conſtitutio ſolum loquatur de
Prouinciis, ſeu Congregationibus Italiæ, quia ta-
men eadem ratio adeſſe poterat in aliis Prouinciis
merito potuit is vſus introduci. Vnde Scholiator eius
Conſtitutionis in margine vniuerſaliter dicit, *Eli-*
24 *gi poſſunt ex alienis Prouinciis.* Præſertim,quia, iuxta
Regulam Iuriſtarum, quam ex pluribus ipſorum ap-
probat Sanchez *lib.7.in Decalog.c.2.n.54.* & recipit
Barboſa *in axiomatib.axiom.17.n.31. Paria ſunt ali-
quid fieri tempore habili,& fieri tempore inhabili,dum
modo effectus conferatur in tempus habile. l.in tempus
ff. de hered. inſtit.* Idem ergo erit conferri magiſte-
rium filio alicuius Prouinciæ, ac conferri non filio,
dummodo filius efficiatur illius. Sicut etiam idem eſt
beneficium Parrochiale conferri Presbytero, ac con-
25 ferri non Presbytero cum onere ſuſcipiendi Ordinem
Presbyteratus. *cap.licet canon 14.de elect.in 6.& cap.
commiſſa 35.eod.tit.*

26 Id porrò quod obiicitur ex Breui, ſeu Conſtitutio-
tione Vrbani VIII.de an.1625. in Bullario huius Or-
dinis conſtit. 6.§.3. videlicet, *Nullus Ordinis, &
Prouinciarum huiuſmodi Religioſus,*& infra *ne quem-
piam Ordinis, & Prouinciarum huiuſmodi Religio-
ſum,&c.* omnino videtur extra rem; non ſolum quia
27 eo ipſo quod aliquis promouetur in Magiſtrum pro
aliqua Prouincia debet affiliari in aliquo conuen-
tu ipſius, per quod cõſtituitur filius illius Prouinciæ;
ſed etiam quia Pontifex ibi loquitur de *Prouinciis
Hiſpaniarum,& Indiarum* dumtaxat, quorſum ergo
extendenda ad alias Prouincias? cum à diuerſis non
28 ſit illatio, *l. Papinianus exuls ff. de minorib.* Abbas
conſ.10.lib.1. Socinus *iun.conſ.1.n.46.* & ſæpius ali-
bi. Et diuerſorum diuerſum eſt iudicium, *l.inter ſti-*
29 *pulationem. Sacram. ff. de verbor. obligat.* Gratianus
deciſ. Marchiæ 32.n.8.& deciſ.42.n.10. Maximè,
quia in Prouinciis Hiſpaniarum,& Indiarum eſt ma-
gis copioſus numerus Religioſorum ad magiſterium
idoneorum quam in aliis Prouinciis.

GRATIA PRO REGVLARIBVS

SVMMARIVM.

Gratia in præſenti quomodo ſumitur.num.1.
Gratia determinata quoad tempus,locum,&c.num.2.
Gratia vniuerſaliter ſumpta num.3.
Gratia quando finiatur in primo actu. num.4.
Gratia quando trahitur ad Socium. num.5.
Quando expiret morte concedentis. num.6.
Gratia facienda expirat morte concedentis. num.7.
Gratia facta an etiam expiret morte concedentis. n.8.
*Quid de gratia facta vſque ad beneplacitum concedē-
tis.num.9.*
Quid de gratia cum aliis limitationibus facta. ibid.
*Quoad praxim Regularium de gratiis factis à Supe-
rioribus. num.10.*
Quid de pœnis ab ipſis impoſitis.num.11.
De gratia concedi ſolita.num.12.
An ſit neceſſaria ſcriptura pro gratia.n.13.
*Dare,vel promittere pro gratia qualiter ſit prohibitum
remiſſiuè. num.14.*

GRATIA, prout ad præſens attinet, non ſu- 1
mitur ſicut apud Theologos pro dono ſuper-
naturali, ſeu ſupra debitum naturæ à Deo homini
conceſſo, ſed pro conceſſione gratioſa, ſeu liberali
alicuius rei à Principe, Prælato, ſeu Superiori facta.
Quo ſenſu vtilis valdè eſt Regularibus notitia huius
materiæ, pro intelligentia videlicet, priuilegiorum,
commiſſionum, facultatum, licentiarum,&c. à Sede
Apoſtolica, ſeu Prælatis Ordinis impetratorum. Eſt
autem duplex gratia, alia facta, alia facienda, de qui-
bus poſtea dicetur. Rurſus gratia alia eſt abſoluta,
vniuerſalis, & indefinita, alia verò limitata coarcta-
ta, vel conditionata. De ſingulis ergo per regulas ge-
nerales diſcurrendum eſt.

Prima ſit Gratia quæcumque ſiue à Papa, ſiue à 2
Principe, ſiue à Prælato Religionis obtenta determi-
nationem aliquam, ſiue conditionem quo ad tem-
pus v.g.locum, vel perſonam continens, iuxta illam
limitanda eſt,& extra illam non trahenda, quia gratia
non valet, niſi iuxta intentionem concedentis,& ha-
bens talē gratiam non habet facultatem ad vtendum
illa, niſi iuxta modum illi præſcriptū Suarez *de legib.
lib.8.c.28.n.3.* Naldus *in Summ.verb.Gratia,num.2.*

Secunda ſit. Gratia à prædictis vniuerſaliter, & 3
ſine vlla reſtrictione conceſſa, accipi debet etiam vni-
uerſaliter, & ſine vlla reſtrictione, iuxta poteſtatem
concedentis Ratio eſt, tum, quia vt dicitur *Indulgen-
tiæ tantum valent quantum ſonant,* tum etiam, quia
iuxta communem regulam, vbi lex non diſtinguit,
nec nos diſtinguere debemus. Suarez *dict. lib.8. de
legibus capitulo 26. num. 2.* Limitari tamen debet
hæc regula tum iuxta poteſtatem concedentis, vt dixi,
tum iuxta intentionem ipſius, id eſt, niſi aliud conſtet
de mente concedentis, vt Suarez *ibid.* Tum iuxta
aliam regulam iuris communis, quæ eſt 81. inter Re-
gulas Iuris, ſcilicet, *In generali conceſſione non veniunt
ea quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus.*

Tertia regula ſit. Gratia vniuerſaliter à prædictis 4
conceſſa non finitur primo actu, niſi ex circunſtan-
tiis, vel forma conceſſionis colligatur oppoſitum. Vn-
de habens facultatem abſoluendi à caſibus reſeruatis,
eligendi confeſſarium, &c. non perdit eam gratiam
pro prima vice, quo ipſa vtatur. Nauarrus *in c. Pla-
cuit de pœnit. diſt.6.n.167.* Azor *tom.1.Inſtit.Moral.
l.5.cap.23.q.5.* Qui hoc intelligunt ſolum in fauo-
rabilibus, non in odioſis, vel pœnalibus, aut quæ ſunt
in detrimentum aliorum.

Quarta regula. Gratia conceſſa alicui trahitur ad 5
Socium quando eſſet inutilis ſi ad Socium non tra-
heretur, vt ſi alicui concederetur gratia celebrandi in
loco interdicto, cenſetur etiam extendi ad miniſtrum,
qui illi inſeruiat, quia ſine ipſo non poteſt celebrare,
Azor. *ſupra quæſt.7.*

Difficilius dubium eſt an gratia expiret morte con- 6
cedentis. Pro quo ſupponendum quod gratia, vt cœ-
pi dicere, eſt duplex: alia quæ vocatur *Facta,* alia quæ
vocatur *Facienda* Gratia *Facta* dicitur illa, quæ data
eſt directè, & abſolutè alicui in fauorem ipſius, vt
ſi Prælatus concedat alicui Religioſo in gratiā ipſius
facultatem eligendi Confeſſarium, ſuſcipiendi Or-
dines, &c. vel vt diſpenſet cum aliquo in irregula-
ritate,

ritate, illegitimitate, &c. Gratia verò *Facienda* est, quæ non conceditur directè; & absolutè, ei in cuius fauorem datur, sed alij mandatur, vt eam ipsi conferat, vt si Prælatus in fauorem alicuius Religiosi habentis casum reseruatum concedat facultatem alicui Confessario, vt possit eum absoluere à tali casu. Sanchez *3. de Matrim. disp.* 28. *num.* 48. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *capit.* 23. *numero* 18. Naldus *in Summa verbo Gratia numero quarto* Bordon. *resolut.* 39. *numero* 62.

7 Sit ergo quinta regula. Gratia facienda ab aliquo ex prædictis concessa, cessat morte concedentis. Ratio est, tum quia gratia facienda non est perfecta in se ipsa, sed indigens executione alterius ab illo in cuius fauorem fuit concessa, ac proinde cessare debet morte concedentis, tum quia ita habetur expressè in cap. *si cui nulla de præbend. in 6.* vbi gratia cuidam collata ad conferendum beneficia certæ personæ non in sui fauorem, sed eius cui conferenda erant, quæ est gratia facienda, dicitur expirare morte concedentis. Glossa ibidem. Syluester *in Verbo gratia num.* 3. Nauarrus *de priuil. conf.* 1. *num.* 1. Sanchez *supra n.* 64. Hoc tamen intellige si res sit integra, id est, si nondum est inchoata excutio gratiæ, si enim inchoata erat non cessat morte concedentis, Syluester & Sanchez *sup.* Bordon *supra.*

8 Sexta regula sit. Gratia facta à prædictis vniuersaliter, indefinitè, & sine vlla determinatione, aut limitatione concessa, durat etiam post mortem, vel cessationem officij concedentis, etiam re integra *cap. si sup. gratia de offic. Indic. delegat. in 6* Ratio est, non solum, quia gratia facta est perfecta in se ipsa, sed quia gratia sic concessa est quædam donatio, donatio autem non cessat ob mortem vel cessationem officij, donantis Syluester, Nauarrus, & Sanchez *l.* 8. *de legib. cap.* 31. *num.* 17. Bonacina *de legib. disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 8. §. 1. *num.* 19. Intellige hoc, etiam si gratia non acceptetur, nisi post mortem concedentis, aut non sit posita in executione nisi post mortem ipsius, propter eandem rationem, Sanchez *supra numero* 43.

9 Dixi gratia facta *vniuersaliter, indefinitè, & sine vlla determinatione, aut limitatione concessa*, quia si talis gratia quantumuis *Facta* concessa fuit vsque ad beneplacitum concedentis, vel ad arbitrium ipsius, seu donec voluerit, finitur morte ipsius, quia per mortem definit beneplacitum, voluntas, arbitrium, aut velle hominis. *cap. si gratiosè de rescript in 6.* Sanchez *supra num.* 49. & sequentibus. Nauarrus *sup. consil.* 2. Bonacina *supra* Naldus *supra num.* 2. Secus dicendum de gratia concessa ad beneplacitum Sedis, Officij, vel Dignitatis, quando enim talis Sedes, Dignitas, vel Officium fuerint perpetua, vt sunt Sedes Apostolica, Officia, & Dignitates Religionem, quæ reputantur eadem in successore tunc, gratia ad beneplacitum ipsorum concessa erit perpetua, nisi à successore reuocetur. *cap. si gratiosè* relato Sanchez *sup.* Naldus *sup. num.* 6. Secus similiter decedum de gratia concessa à dicente *donec voluero, donec reuocauero, donec aliud decreuero.* Hæc enim non finitur morte concedentis, quia illa verba important actum contrarium reuocatiuum gratiæ concessæ, qui actus cùm post mortem haberi non possit, si in vita habitus non est, durabit gratia in perpetuum, donec à successore reuocetur. Angelus *in Summ. verbo voluntas numero* 1. Nauarrus *supra.* Sanchez *supra num.* 25. Qui etiam *num.* 35. benè addit idem esse dicendum si gratia concedatur à dicente *donec aliquid fecero*, si enim cum superstes fuit id non fecit, cum post mortem id facere non possit, gratia erit perpetua. De quo Azor. *tom.* 1. *Instit. Moral. lib.* 5. *cap.* 23. §. *Quæres quid dicendum.*

Ex dictis autem quoad praxim Regularium infert 10
Syluester *supra num.* 5. quod si Prælatus aliquis habens à Papa auctoritatem ad dispensandum cum Religioso illegitimo ad prælaturas, dispensauit cum illo, sed antequam in prælatum eligeretur mortuus est dispensans, durat illa dispensatio, quia est gratia facta, *cap. si cui & cap. si super* relatis. Infert secundo Sanchez *d. disp.* 28. *num.* 55. licentias omnes concessas à Superioribus quibuscumque, quando non ad certum, & limitatum vsum temporaneum, vel ad certum tempus, sed absolutè concessæ sunt, esse perpetuas, donec ab eodem concedente, aut eius successore, aut Superiori reuocentur, quia sunt gratiæ factæ. Infert tertiò Peirinis *tomo* 1. *priuileg. Minimor. in Constitut. Pyrrhi* §. 5. *& 6. num.* 14. *&* 15 quod si Generalis, vel prouincialis, alicui fratri commiserit particulariter, & expresè dispensationem alicuius casus, vel aliquam gratiam, non erit necessarium ab alio Generali, vel Prouinciali, postquam concedens officio functus fuerit, priuatus, vel mortuus eam petere propter rationem assignatam, quia scilicet talis gratia est gratia facta, & sine limitatione concessa. Idem dicito de gratiis, factis à Visitatoribus, vel Commissariis tempore visitationis, quia quamuis eorum auctoritas expiret citius, & parum duret, iuxta dicta verbo *Commissio, & Commissarius,* hoc tamen non tollit quominus si pro eo tempore gratias aliquas possunt concedere concedant, illæ durent, sicut aliæ concessæ à Superioribus Ordinariis. Peirinis *supra num.* 16 quod intellige; nisi Religionum statuta aliter disponant.

Nota tamen primò, quòd quamuis gratiæ factæ 11
illimitatè à Superioribus concessæ, sint perpetuæ, non tamen pœnæ ab ipsis impositæ, eæ enim cessant morte ipsorum, vel cum ab officiis cessant, iuxta illud de Regulis iuris *Odia restringi, & fauores conuenit ampliari*, præsertim cùm pro gratiis factis extent iura expressa. *capit. si cui, & cap. si super* relata, de pœnis verò text. *in l. fin. ff. de pœnis* dicat, quod si aliquis Magistratus interdicit alicui ob suum delictum ne exerceat certam artem, tollitur hæc prohibitio ipso facto, finito Magistratu, vel per mortem ipsius. Nauarrus *in cap. placuit. de pœnit. distin.* 6. *n.* 165. Graffius *prima part. decis. lib.* 4. *cap.* 2. *numero* 27. *&* 28. Peirinis *supra num.* 18. Hoc tamen intellige quando pœnæ solum sunt positæ per modum præcepti; vt si Prælatus præcipiat alicui propter aliquam causam ne exeat à Conuentu, ne vadat ad Ecclesiam, quod dicat culpam in Refectorio, &c. non de pœnis impositis per modum sententiæ. Nauarrus *ibid.* Peirinis *sup.* referens Innocentium, & Panormitanũ. Nota etiam secundo, hæc, quæ dixi de perpetuitate gratiarũ factarum à Superioribus, procedere solum stando in iure communi; quare si aliqua Religio habeat Statuta in contrarium illis standum est. Peirinis *supra num.* 15. Nota tertiò, quòd licet prædictæ gratiæ possint à successoribus, vel etiam à Superioribus eorum, qui illas concesserunt reuocari, quia aliàs præiudicium illatum esset illis contra ius, quòd habent (Rodriguez *tomo primo quæst. Regul quæst* 17. *articulo.* 11.) non debet tamen id fieri sine rationabili causa iuxta Regulam iuris 16. *Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum.* Aliàs faciens peccabit, licet non mortaliter, nisi quando ex odio, vel mala voluntate id fecerit, vel ex eo sequatur aliquod scandalum. Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 37. *n.* 10. Peirinis *supra num.* 17.

Gratiam concedi solitam petenti non sine iniuria 12
denegari,

denegari, tenet Naldus *supra numero* 12. Limita tamen, nisi adsit rationabilis causa denegandi.

13 Ad essentiam, & valorem gratiæ non est necessaria scriptura, prout colligitur ex Clement. *Dudum*, & ex *capit. constitutionis* 25. *quæst.* 2. & etiam ex eo quod gratia est quædam donatio, ad cuius essentiam, & valorem non requiritur scriptura. Syluester *in Summ. verb. Priuilegium quæstione* 14. Graffius *prima parte decis. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 51. Vnde fas est in foro conscientiæ ea vti ante expeditionem litterarum. Sà *in Summa verbo Gratia numero* 21. Saochea *lib.* 8. *de matrim. disp.* 29. *num.* 4. Naldus *in Summa verbo Gratia num.* 15. Ad probationem autem gratiæ (intellige si publicè non fuit concessa) requiritur scriptura. Syluester, & Graffius *supra*. De quo Mascardus *de Probat. concl.* 845. *à num.* 21. De gratia autem à Sede Apostolica concessa dicit primò Thesaurus *in praxi par.* 2. *verbo Gratia cap.* 1. quod quando ea est concessa per viuæ vocis oraculum, neque pro foro conscientiæ valet, propter Bullas Gregorij XV. & Vrbani VIII. Sed ibi tantum reuocantur priuilegia, vel gratiæ concessa per viuæ vocis oracula, non autem concedenda, vt postea vir doctus à me monitus cognouit. Dicit secundò ex Saochea *supra numero decimo* nec commissionem sine litteris valere. Idem dicit tertiò de casibus in quibus ipse Papa inhibet sub censuris, & pœnis vsum gratiæ ante litteras expeditas, de quibus agit in sequentibus.

14 Qualiter sub grauissimis pœnis prohibitum sit dare, vel promittere, &c. aliquid pro gratia à Sede Apostolica obtinenda, dixi supra verbo *Dare seu donare*.

HABITVS REGVLARIS.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.

Habitum Religiosi dimittentes excommunicantur, num. 2.

Habitus vnius Religionis non portandus ab alia. numero 3.

Ludibriosè tractantes habitum Religiosum qualiter peccant. num. 4.

De sæcularibus in habitu Religioso sepeliri volentibus. num. 5.

Sixti IV. priuilegium, num. 5. *&* 6.

Priuilegium pro Prædicatoribus, & Minoribus, numero 7.

An sæculares cum habitu Religioso sepulti aliquas Indulgentias consequantur. num. 8. *&* 9.

Quomodo intelligendæ sint huiusmodi concessiones. numero 10. *&* 11.

De Indulgentia concessa osculantibus habitum S. Dominici. num. 12.

An tales Indulgentiæ sint reuocatæ. num. 13.

De priuilegio habitus, seu Scapularis Carmelitarum. numero 14.

1 De obligationibus Regularium quoad habitum Religiosum portandum egi *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 13. per totum. Nunc specialiter pro maiori rei notitia habenda de ipsius priuilegiis agendum.

2 Primùm habitus Religiosi priuilegium est, quod illum temerè dimittentes sunt excommunicati excommunicatione maiori non reseruata *in capite secundo ne Clerici, vel Monachi in* 6. de qua copiosè egi eo *cap.* 13. *à n.* 2. vbi etiam *n.* 6. qualiter etiam in lecto, & tempore somni gestari debeat. Qualiter etiam vt reclamatio professi audiatur debeat tieri cum habitu proprio Ordinis, dixi eo *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 2. *n.* 8. Qualiter similiter Religiosi Cardinales, seu Episcopi facti, vel extra Religionem assumpti, illum portare debeant, dixi eo *tom.* 1. *cap.* 17. *num.* 9.

Secundùm est, quod habitus proprius vnius Religiosis non possit gestari à Religiosis alterius Ordinis sub pœna excommunicationis, prout dixi eo *ca.* 13. *num.* 12. de gestantibus habitum Carmelitarum, & Minimorum. Id etiam prohibuit Gregorius IX. sub censuris ferendis monitione præmissa contra mulieres deferentes habitum S. Claræ. Cassarub. *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Habitus numero* 3. Similem fermè prohibitionem fecerunt pro Minoribus contra gestantes eorum habitum Innocent. IV. & Clement. IV. Cassarub. *ibid. numero* 4. & 5. Item Cælestinus V. pro Monachis suæ Congregationis, concedens, vt habitum similem portantes ab Ordinario ad illum deponendum per censuras Ecclesiasticas compelli possint, quod ipse Ordinarius sub suspensionis pœna ipso facto incurrenda exequi teneatur. Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regular. quæst.* 76. *art.* 4. 3

4 Tertiùm est, quod sæculares ludibriosè, seu ignominiosè vtentes habitu Religioso, peccant mortaliter, & grauiter puniri possunt, vt in *Auth. de sanc. Episcop.* §. *vlt. Colla.* 9. Syluest. *in Summa verbo habitus numero* 6. Idem dic de mimis, seu histrionibus tali habitu vtentibus in vituperosis. Syluester, & Rodriguez *supra*.

5 Quartum est, quod fideles sæculares in habitu Religioso sepeliri volentes possint id facere, etiam contradicentibus Parochis. Ita enim concessit Sixtus IV. pro Minoribus in Bulla *Apostolicæ mansuetudinis*, apud Rodriguez *supra artic.* 8 Cassarubium *supra numero* 8. & Consertium *in Collect. litterarum Apostolicarum in Sixto IV. Bulla* 7. vbi etiam inhibentur Prælati & Rectores Ecclesiarum sub pœna excommunicationis canonica monitione præmissa incurrenda, & soli Papæ reseruata, ne taliter sepeliri volentes, quouis modo impedimentum afferant, sed permittant illos pateoter ad Ecclesias, & locum sepulturæ in habitu huiusmodi deferri, iure Ecclesiarum semper saluo. Quo etiam priuilegio vti possunt Carmelitæ, & alij cum Minoribus communicationem priuilegiorum habẽtes, iuxta dicta *to.* 1. *p.* 2. *c.* 1. *n.* 52. & fauet vsus, qui est in Hispania, sepeliendi fideles cum Carmelitarum habitu.

6 Volens autem idem Sixtus IV. quod hoc priuilegium omnino obseruaretur, statuit, vt illi, qui ordinauerint, quod eorum corpora cum habitu Fratrum Minorum sepelirẽtur, ne ex illorum corporum delatione ad alia loca prædictis Fratribus iniuria irrogaretur, tales apud Fratres prædictos sepeliri debere, etiam si alibi suam elegissent sepulturam, nisi hoc de assensu, & licentia Fratrum domus loci, in quo tales decesserint, Rodriguez *supra artic.* 8. Cassarubius *supra numero* 9. Eadem concessit idem Sixtus IV. pro Carmelitis, vt patet ex Mari magno ipsorum. Vbi etiam habetur non posse illos, qui cum Carmelitarum habitu sepeliri voluerint, etiam si alibi suam elegissent sepulturam, in loco per eos electo cum habitu prædicto quomodolibet sepeliri, aut ad sepeliendum portari absque Fratrum domus, vel loci in quo tales decesserint expressa licentia, & assensu, contradictoresque ipse Sixtus excommunicauit. Consonatque ferè similis concessio eiusdem Sixti IV. pro Prædicatoribus, & Minoribus in Bulla aurea, de

qua postea. Hæc tamen reuocata sunt à Leone decimo in Concil. Lateranensi in Bulla *Dum intra mentes.* vbi dicitur: *Volentes quoque sepeliri habitu eorumdem Fratrum* (id est Mendicantium) *in claustro non degentes, sed in proprijs domibus habitantes, in eorum vltima voluntate sepulturam sibi eligere possint.* Rodriguez *supra num.* 10. Cassarub. *supra num.* 10. Tales ergo cum habitu sepeliri volentes possunt eligere Sepulturam in quacunque Ecclesia voluerint. Bordon. *Resolut.* 35 *num.* 69.

7 Illud verò reuocatum non est, sed manet in suo vigore, quod concessit idem Pontifex Prædicatoribus, & Minoribus in Bulla *aurea* vocata apud relatum Confettium *supra in Sixto IV. num.* 3. Rodriguez *supra art.* 9. & Cassarub. *supra num.* 11. per hæc verba. *Cum autem nonnulli ad Ordines prædictos Prædicatorum, & Minorum specialiter gerentes deuotionis affectum eorum cadauera cum habitu Fratrum Prædicatorum, vel Minorum, seu Fratrum, vel Sororum de pœnitentia vtriusque Ordinum prædictorum, sepeliri mandent, & persæpè antequam moriantur habitum huiusmodi eis postulant exhiberi, decernimus habitum huiusmodi per Priorem domus Ordinis Prædicatorum, aut Guardianum domus Ordinis Minorum loci, in quo tales decedere contingeт, vel per Superiorem Prælatum ipsorum Ordinum, domorum, seu Prioratus, & Guardianiæ, vel cui illi duxerint committendum dumtaxat, & non per alium, quauis auctoritate, vel prælatione fungentem exhiberi debere:* Et infra; *Illorum sic indutorum cadauera discooperta, nullo pallio, vel tegumento superimposito cum habitu huiusmodi ad sepulturam deferri posse, Ordinariorum etiam sub censuris prohibitione locorum qualibet in contrarium edita non obstante, quas quoad hoc modificamus.* Quo etiam priuilegio Carmelitæ, & alij cum Prædicatoribus, & Minoribus priuilegiorum communionem habentes, vti possunt, licet cauendum sit à nouitatibus, quæ non nisi scandala, & tumores parturire possunt.

8 Quintum Religiosi habitus priuilegium est, quod sæculares cum eo decedentes Indulgentias varias à Summis Pontificibus concessas consequuntur. Primò enim pro deferentibus Zonam Fratrum S. Augustini datam ab aliquo Prælato eiusdem Ordinis refertur Leonem X. concessisse Indulgentias prædictorum Fratrũ Cassarub. *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Indulgentias, quas possunt lucrari sæculares ratione habitus prædictorum Fratrum numero* 10. & Rodriguez *supra articul.* 10. Non vidi tamen hoc priuilegium, ac proinde non mihi constat an extendatur etiam ad decedentes cum tali zona, etiam si in vita non eam gestauerint. Idem dico de extensione præfatæ concessionis ab eodem Leone X. factæ ad deferentes chordam S. Fransciscі, quam refert idem Cassarubius *supra numero* 11. Clariora ergo sunt primò, priuilegium Clement. IV. & Nicolai III. concedentium morientibus cum habitu Fratrum Minorum, & cum eo eligentibus sepeliri remissionem tertiæ partis omnium peccatorum. Cassarubius *supra num.* 1. & 2. Rodriguez *d. art.* 10. Ad idem est priuilegium Vrbani V. concedentis similiter Indulgentiam remissionis tertiæ partis (aliàs quartæ partis) peccatorum morientibus cum præfato habitu Fratrũ Minorum. Cassarubius *supra num.* 3. Rodriguez *supra*. Referuntur etiam ab eisdem authoribus concessiones aliæ Leonis X. Prima, qua confirmauit prædictas gratias concessas pro habitu S. Francisci, & explicauit eam Indulgentiam fore plenariam: secunda, qua illa extendit ad morientes & sepeliendos cum habitu Sororum tertiæ Regulæ eiusdem S. Francisci sub obedientia Generalis, & Prouincialis degentium, tertia qua declarauit sufficere prædictum habitum petere, ac super se vsque ad mortem habere; ac in eo sepeliri, etiam si ante mortem non induatur. Quia tamen hæ concessiones sunt viuæ vocis oraculo factæ, vt notat idem Cassarub. *supra n.* 6. 7. & 8. & Bordon. *supra num.* 68. ideo earum auctoritas cessat hoc tempore, nisi postea per Bullam confirmatæ fuerint (quod mihi non constat) propter reuocationem concessionum viuæ vocis oraculorum factam à Gregorio XV. & nouissimè à Sanctiss. D. N. Vrbano VIII. iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 3. *nu.* 21. Quod etiam dico de alia concessione Alexandri VI. pro mulieribus suscipientibus ante mortem, vel post mortem, habitum S. Claræ, quam refert idem Cassarubius *ibidem num.* 5.

Extat tamen alia concessio per Bullam facta eiusdem Leonis X. & Adriani VI. pro Fratribus Ordinis Sanctiss. Trinitatis, quam refert idem Cassarubius *in Compend. Priuileg. Mendicant. verb. Communicatio priuilegior. num.* 39. ex qua ad propositum habetur, omnes, & singulos Christi fideles verè pœnitentes, & confessos, qui in habitu dicti Ordinis decesserint, aut qui scapularium eiusdem de manu alicuius illius Prælati, etiam sine vllius voti emissione, susceptum detulerint, consequi omnes, & singulas Indulgentias, & peccatorum remissiones Fratribus dicti Ordinis concessas. Hanc verò concessionem, sicut & præcedentes communicari Carmelitis, & gestantibus habitum ipsorum, constat respectiuè ex dictis *tomo primo capit.* 3 *num.* 17. & *tomo secundo cap.* 1. *num.* 52. 61. & 62. propter Bullas Leonis X. & Clem. VII. ibi relatas. Nam in Bulla Leonis X. omnia priuilegia, & Indulgentiæ concessa, ac concedenda Mendicantibus fiunt illis communia: in Bulla autem Clement. VII. omnia etiam priuilegia, & Indulgentiæ (citra plenarias) quibuscunque Ordinibus, siue Mendicantibus, siue non Mendicantibus concessa, & concedenda nostra Ordini communia fiunt. Quod idem dico de aliis Religionibus habentibus similem communicationem priuilegiorum, & Indulgentiarum cum illis, quibus dictæ concessiones factæ sunt iuxta dicta locis relatis. 9

Addit Rodriguez *supra artic.* 10. non haberi in huiusmodi concessionibus esse necessarium, quod suscipientes dictum habitum dent eleemosynam pro consequenda Indulgentia: imò quod si id fieret, talis Indulgentia reuocata esset per Constitutionem Pij V. reuocantis omnes Indulgentias ratione quarum aliqua eleemosyna tribuitur, quam Constitutionem refert noster Reuerendissimus Theodor. Stratius *in Instruct. pro Fratribus Carmelit.* 17 *numero primo.* Quod quidem verissimum est. Cæterum dantes eleemosynam pro habitu ipso Religioso ad induendum eo moribundum, prout in Hispaniæ partibus sæpissimè contingit, non censentur dare eam pro ea Indulgentia concedenda, sicut dantes pecuniam pro imagine, corona, vel medallia, quibus est annexa Indulgentia, non censentur illam dare pro ipsa Indulgentia. Huiusmodi autem eleemosyna excedere non debet pretium habitus pro quo datur, aliàs intelligi daretur concedi pro ipsa Indulgentia. 11

Notandum etiam ad consequendas prædictas Indulgentias, videri non sufficere, quòd cadauer induatur dicto habitu Religioso, sed necessarium esse, quod homo viuus, etsi moribundus, eo indutus moriatur, aut decedat, prout colligitur ex verbis Pontificum in priuilegiis relatis. Ad quod sufficere videtur, quod ipse habitus ponatur super lectum hominis ago- 10

niзantis,

agonizantis, prout in Hispaniæ partibus obseruant.

12 Sextum habitus Religiosi priuilegium est, quod ipsum osculantes consequantur Indulgentias. Etenim Ioannes 23. concessit omnibus Christi fidelibus osculantibus habitum Ordinis S. Dominici quinque annos, & totidem quadragenas de iniunctis pœnitentiis. Cassarubius *supr. verbo Indulgentia quas possunt lucrari sæculares ratione habitus Fratrum numero* 9. Rodriguez *supra art.* 11. Qui etiam animaduertunt eandem Indulgentiam lucrari osculantes habitum aliorum Mendicantium, ratione communicationis priuilegiorum.

13 Pro prædictis tamen Indulgentiis id maximè notandum, eas non esse reuocatas per reuocationem generalem Indulgentiarum factam à Paulo V. in Bulla *Romanus Pontifex*, quam retuli *to.* 1. *p.* 1. *cap.* 3. *numero* 19. non solum quia omnes illæ (ea excepta quæ est pro osculantibus habitum Religiosum) videntur esse concessæ pro mortuis, seu morientibus, aut decedentibus, ac per consequens non comprehendi in dicta reuocationee generali Pauli V. iuxta ibi dicta, sed præsertim, quia licet omnes illæ concessæ sint intuitu Religionum, vt proinde dici possint Indulgentiæ Religionum, ac propterea supra dixerim posse quoad illas deseruire communicationem priuilegiorum, & Indulgentiarum, quam plures Religiones habent, nihilominus simpliciter, & absolutè loquendo illæ concessæ fuerunt pro sæcularibus, vel pro omnibus fidelibus, ac proinde non censentur reuocatæ per reuocationem Pauli V. in qua solum reuocantur ex Indulgentiæ, quæ pro fratribus concessæ sunt, non quæ pro sæcularibus, aut pro omnibus fidelibus vniuersaliter. Quod maximè est tenendum, cum materia hæc Indulgentiarum fauorabilis valde sit, & nulli præiudicium afferens, ac proinde amplianda quantum seruata proprietate verborum fieri possit. Vide dicenda infra in verbo *Indulgentia*.

14 Septimum, & singularissimum habitus Religiosi priuilegium est id, quo Ordo Carmelitarum fruitur de speciali protectione Deiparæ Sanctissimæ, fratrum, Confratrum, & Sororum animas, vt à Purgatorij pœnis liberentur, adiuuando, Sabbato post ipsorum mortem, iuxta diplomata Summorum Pontificum, Ioann. XXII. Alexand. V. Clement. VII. Gregorij XIII. & decreta SS. Congregationum Inquisitionis, & Rituum, de quo aliquid dixi eo *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 3. 7. *num.* 17. *& p.* 2. *cap.* 15. *num.* 35. Quia tamen de hac re nouissimè Reuerendiss. Pater Theodorus Stratius Generalis Ordinis *in sua Instructione pro Carmelis*. Romæ hoc anno 1640. typis edita, doctissimè egit, & in nostris Annalibus latius discutietur, nunc ab ea supersedendum, & ad prædictam Instructionem pro ipsius notitia lectores remittendi.

HÆREDITAS QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

Possunt plures Religiosi succedere, vt heredes, n. 1.
Dubium circa hoc de quodam Religioso, post cuius mortem dubitabatur, an mater ipsius succedere deberet in eius bona. n. 2.
Omnia, quæ prædictus Religiosus acquisiuit post professionem, pertinent ad Religionem, n. 3.

Quia omnia illa censentur ipsi acquisita. n. 4.
Omnia etiam illa, quæ habuit ante professionem transierunt cum ipso ad Religionem. n. 5.
Et pertinent ad ipsam. n. 6.
Quia ab ipso erat alendus. num. 7.
Et quia ipse se dedicauit Monasterio. n. 8.
Regula illa, quicquid Monachus acquirit, Monasterio acquirit. n. 9.
Omnia bona ipsius defuncti pertinent ad Monasterium. 10.
Quia Monasterium est hæres Religiosorum. n. 11.
Authores n. 12.
Saltem iure acquisitionis naturalis, & accessiones. n. 13.
Excipitur legitima matris. n. 14.
Authores. num. 15.
An debeatur ascendentibus ex Theologis n. 16.
An Monasterium succedat in bona professi, quæ sunt legitima Patris. n. 17.
Legitima est debita ascendentibus, sicut descendentibus. num. 18.
Peculium filij quadruplex. num. 19.
Ex quibus debeatur legitima. num. 20.
Bona Castrensia, quasi castrensia, & aduentitia sunt sub dominio filij. n. 21.
An profectitia. ibid.
Quæ pars bonorum sit legitima. n. 22.
Sententia D.D. num. 23.
Legitima debita parentibus, solùm est ad trientem. num. 24.

Posse Religiosos (quibusdam exceptis) succedere vt hæredes in bonis temporalibus, quæ ad 1
illos spectant, vel ipsis legantur, constat ex dictis non solum *tom.* 1. *cap.* 6. *num.* 45. sed præcipuè *tom.* 2. *cap.* 19. ferè per totum, vbi etiam specialiter de bonis, siue mobilibus, siue immobilibus, in quibus iure hæreditatis, seu legati succedere possunt, & qualiter illa possidere, aut alienare, cum quibus & dicendis 4. *tomo* verbo *Legata Regularib.* sufficienter huic materiæ, prout ad Regulares specialiter spectat, satisfactum videtur.

[Sed notandum Monasterium non succedere titulo hæredis in bona Nouitiorum ante professionem decedentium è vita ab intestato. Quia ante professionem non censentur simpliciter Religiosi, ac per consequens nec transtulisse bona sua in Religionem. Sanchez *lib.* 7. *in Decalog. capit.* 3. *numero* 92. Portellus *in responsionibus moral. tom.* 2. *casu.* 69. *num.* 2. limita nisi fecerint donationem Monasterio de suis bonis iuxta conditiones assignatas à Concilio Tridentino, De quibus *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 24. *à num.* 32. *& infra verbo Nouitij & Nouitia Religionum num.* 32. *& sequentibus* De quo Azor. *tom.* 1. *instit. moral. lib.* 12. *capite* 3. *quæstione* 3. Sanchez *supra numero* 97. Tamburinus *de Iure Abbat. tom.* 3. *disputat.* 6. *quæsit.* 10. *num.* 9. Vnde si Nouitius moriatur intra bimestre ante professionem facta renunciatione iuxta formam præscriptam à Concilio Tridentino in fauorem Monasterij, bona illa reddenda sunt hæredibus non Monasterio. Sorbus *in Compendium priuileg. Mendicantium verbo Nouitius* §. *Et hinc inde.* Tamburinus *supra.* Si tamen fecerit testamentum, hæredes vocati in illo veniunt. Tamburinus supra ex Suarez, & Peyrinis. Vide dicta *tomo primo, & quarto loco relato.*

Notandum etiam Religiosos (quibusdam, vt dixi, exceptis) capaces esse successionis hæreditatis, siue ab intestatò, siue ex testamento, siue bonorum mobilium, siue immobilium prout nos in locis relatis supponimus, & latè probant. Sanchez *dicto libro* 7.

*in Decalog.cap.*25. Lugo *de iustit. & iur.tom.*1. *disput.*3. *sect.* 5. & Tamburinus *de Iure Abbat. tom.*3. *disp.*11.*quæsit.*4.

Nouitij etiam cuiuscumque Ordinis sint, institui possunt hæredes, & succedere in paterna hæreditate ex testamento, vel ab intestato; esto Religiones aliquæ quarum sunt Nouitij id non possunt. In huiusmodi enim odiosis nomine Religiosorum non veniunt Nouitij. Corduba *in Regul.S.Francisci cap.*6. *q.*11. Tamburinus *de Iure Abbat.tom.*3.*disp.*6.*quæsit.*27.*n.*33.Post Sanchez,& Peirinis.

2 Conformiter ad dicta interrogatus de quibusdam bonis relictis à quodam Religioso cuiusdam Religionis capacis bonorum,an ea bona, vel pars aliqua ipsorum pertinerent ad matrem talis Religiosi defuncti, sic respondi.

3 Primo, quod cum Religio illa sit capax habendi bona,etiam stabilia in communi, iuxta decretum Concilij Trident.*sess.*25.*de Regularib.cap.*3.& dicta à me *tom.*1.*p.*1.*summ.c.*6.*n.*5. & *p.*2. *cap.*1 *num.*2.& *cap.*19. per totum, ideo omnia bona, quæ prædictus Religio ius adquisiuit post professionem pertinent ad illam Religionem, & non ad ipsius matrem, aut

4 quemlibet alium. Ratio est, quia illa omnia censentur adquisita illi Religioso vt monacho, non vt filio talis matris, aut alio respectu; ergo solum spectant ad Religionem, non ad alium. Authentica *si qua mulier* ibi *res eius*, & ibi *rebus suis*. Nauarrus *comment.* 2. *de Regularib. num.*58. Sanchez *lib.*7. *in Decalog, c.*6.*num.*22. Layman. *lib.*3.*Tract.*5. *cap.*5 *num.*6. & fauent quæ dixi circa illam regulam. Quidquid monachus adquirit Conuentui adquirit, *tom.*1.*p.*1. *c.*6. *n.*40.& *p.*2.*c.*19.*n.*31.

5 Similiter, loquendo de bonis illis, quæ Religiosus ille habuit in sæculo,vel ante professionem, dico secundo, omnia etiam illa transiisse cum ipso ad Religionem:nec quidquam illorum pertinere posse ad ip-

6 sius matrem. Ratio est, quia per professionem illius omnia iura,& bona ipsius,de quibus ipse ante professionem non disposuit siue ab ipso ante professionem quocunque titulo acquisita, sicut pertinent ad Religionem *Auth. de sanctissimis Episcopis* §. *si qua mulier,& Auth. Ingressi C. de sacros. & cap. si qua mulier,& cap. quia ingredientibus* 19.*quæst.*3. idque iu-

7 re optimo, tum quia cum se dedicans Monasterio vitam perpetuò ducturus esset in eo, ab eoque alen-

8 dus, æquum est,vt res eius Monasterio cedant. Tum etiam quia se dedicans Monasterio, consequenter etiam dedicat omnia, quæ habet. Angelus *in summa verbo Religiosus numero* 52. Syluester verbo *Religio* 3. *numero* 24. *& verbo Religio* 6. *quæst.*1.*dict.*2. communiter Summistæ. Sanchez *lib.*7. *in Decalog. cap.*12. *num.*4. & ego *tom.*1.*p.*2. *summæ cap.*19. *numero* 31.32. *&* 53. Ad quod etiam deseruit Regula

9 tradita. *Quidquid Monachus acquirit, Conuentui acquirit.* Et Rota in vna Romana *cessionis bonorum* coram Buratto 17. Maij 1619. & in alia Bononiensi *Hæreditatis* coram Merlino 18. Aprilis 1622. *numero* 1.

10 Hinc 3.dicendum quæcumque bona prædicti Religiosi defuncti pertinere post ipsius mortem ad Monasterium: tum propter dicta *inferius in summa verbo spolia Regularium numero* 1. Tum quia hæres

11 Religiosi est Monasterium prout habent Gloss. *Authent. si qua mulier verbo competere in fine C. de sacros. Eccles.* Albericus *Auth.ingressi numero septimo fin. C. eodem titul.* Barbatius *cap.* 12. *in præsentia numero* 125. *de probat.* Angel. *in summa verbo Mona-*

12 *sterium numero* 4. Syluester. *verbo Religio* 8.*quæst.*2. Tabiena *verbo Monachus quæst.* 15. *numero* 16. vel saltem, vt alij proprius loquuntur. Esto Monasterium propriè hæres Religiosorum non sit, saltem 13

iure cuiusdam acquisitionis naturalis, & accessoriæ personæ, bona Religiosi defuncti pertinent ad Monasterium; pro vt ex pluribus Doctoribus probat Sanchez *supra capit.* 12. *numero* 21. Tum quia Monasterium est loco filij, vt firmat Rota in vna Bononiensi *Hæreditatis* coram Merlino *numero* 25.

Excipitur tamen à prædictis bonis legitima ma- 14

tris ipsius Religiosi: hæc enim est debita matri, præcipuè quando superuiuit Religioso, ita Bart. *in Auth. si qua mulier numero decimooctauo C. de sacros. Eccles.* & Ias. *ibi numero* 36. Abbas *in cap. In præsentia num.*53. *de probat.* Rojas in epito. *de success. cap.*29.*ampliat.*8.*n.*40. & esse opinionem æquiorem 15

& magis communem probat Gratian. *decis. Marchiæ* 7. *numero* 5.6.*cum sequent.* ac in casu nostri dubij tenet Merlinus *de legitima lib.*1.*titul.*2.*quæst.*12. *numero* 9. Propterea similiter hanc legitimam deberi 16

ascendentibus, in eaque præferri Monasterio, tenent ex Theologis Molina *tom.*1.*de Iust.disp.*140.*column.* 5.§.*hoc tamen* Lessius 2.*de Iust.cap.*41.*dub.*10.*numero* 83. Rodrig. *tom.*2.*qq. Regular. quæst.*128.*artic.*2. Lopez 2. *de contractib. cap.* 39. *quæst.*3. *notab.*5. ex iis,& aliis Sanchez *dict. lib.*7.*cap.*9. *numero* 19. *&* 21. Vnde Monasterium non succedere in bona professi,quæ sunt legitima patris, dixi *tomo* 1. *p* 2. *summæ capite decimonono numero* 37. & tenent Layman. 17

*lib.*3. *tract.*5. *cap.*5. *num.*6. Quorum omnium ratio est, quia legitima est debita ascendentibus eodem iu- 18

re, quo descendentibus, scilicet naturali, non ciuili, vt probat benè textus *in* §.*primum itaque in Auth. de hæred.& falcid.* Peregr. *tract.de fideicom. art.*49. *numero* 49. *in fine*,& censuit Rota coram Seraphino *decis.*1331.*numero* 1. *&* 15. Merlin. *lib.*1.*de legit.tit.*2. *q.*12.*n.*4.

Notandum tamen primò circa huiusmodi legi- 19

timam debitam parentibus, quod cum peculium filij familias iuxta communem sententiam sit quadruplex, scilicet, Castrense, illud videlicet, quod in Castris acquiritur, & quasi *Castrense*, illud nempe, quod ex publico aliquo officio acquisitum est, & *aduentitium*, quod scilicet, neque ex bello, neque ex officio publico, neque ex bonis parentum, sed aliunde, scilicet donatione, legato, successione alterius parentis, opera propria, aut artificio acquiritur; ac *profectitium*, quod videlicet pecuniis, aut rebus Patris, aut eius occasione acquiritur; solùm ex profectitio peculio, non autem ex Castrensi, quasi castrensi, aut aduentitio legitima ascendentium debetur, vt probat Merlin. *de legitima* 20

libro secundo titul. primo quæstione duodecima numero primo, secundo, tertio & quarto; & eodem *libro secundo tit.*2.*quæst.*27.*numero primo & tertio.* Ex variis iuribus, & Doctoribus. Et ratio est, quia bona Castrensia, quasi Castrensia,& aduentitia sunt 21

sub dominio filij, non verò profectitia, saltem omnia,vt propterea in diuisione bonorum cum aliis Fratribus, non debeat filius adducere bona Castrensia, quasi Castrensia, & aduentitia, sed solùm profectitia, prout probat Bonacina *de contractib. disputatione tertia quæstione sexta punct.* 6. §. *vnico numero tertio* ex Gomez, Molina, & Sà. Secundò nota, quod quemadmodum, iuxta dicta. *inferiùs in summa verbo legitima quoad Regulares numero secundo* licèt olim 22

legitima debita descendentibus solùm esset quarta pars bonorum, modò verò sit tertia, ita etiam legitima debita ascendentibus sit etiam aucta de quarta ad trientem, prout probat Molina *tomo* 1. *de Instit.*

*tract.*2.

tract. 2. disput. 159. & idem Merlinus *supra lib.* 1.
23 *tit.* 3. *q.* 4. ex variis etiam Iuribus, & DD. Addens ibidem *n.* 15. ex aliis DD. quod quamuis legitima debita ascendentibus aucta sit ad trientem, non tamen ad semissem, quod etiam tenet Cardinalis Lugo *de*
24 *contractibus disp.* 24. *sect.* 8. §. 2. *n.* 153. Ex quo collige quamcumque legitimam debitam parentibus prędicti Religiosi solum esse ad trientem, id est tertiam partem licet in Castella, & Lusitania importet duas partes bonorum, vt habet idem Molina *sup.*

HÆRESIS, ET HÆRETICVS.

SVMMARIVM.

De hac materia, quæ dicta sint in superioribus, remissiuè. n. 1.
Quæ requirantur ad hoc, quod quis hæreticus dici possit. n. 2.
De dubio in fide an sit hæreticus. ibid.
Suspecti de hæresi qui dicantur. n. 3.
Suspicio quotuplex. ibid.
Quæ delicta præbeant suspicionem hæresis. n. 4.
Non omnes sunt suspecti eodem gradu suspicionis. numero 5.
An omnes illi denunciari debeant. ibid.
De pœnis hæreticorum. n. 6.
De pœnis credentium hæreticorum. n. 7.
De pœnis receptatorum hæreticorum. n. 8.
De pœnis fautorum hæreticorum. n. 9.
De pœnis defensorum hæreticorum. n. 10.
De pœnis suspectorum. n. 11.
De absolutione ab excommunicatione. n. 12.
Quibus competat. ibid.
De absolutione credentium, fautorum, receptatorum, defensorum, &c. n. 13.
De Irregularitate quam illi incurrunt remissiuè. numero 14.

1 DE hæresis casu qualiter antiquitus iudicare poterant Superiores aliqui Regulares, Carmelitæ præsertim, propter priuilegium Clem. VII. licet hoc tempore propter Constitutionem quandam Pauli V. id fieri non possit, dixi *to.* 1. *p.* 1. *c.* 18. *n.* 18. vbi etiam qualiter Regulares hæretici, aut de hæresi suspecti debeant Dominis Inquisitoribus denunciari, ex edicto eiusdem S. Inquisitionis, & qualiter ex decreto Pij V. Religiosi ad S. Officium recurrentes intra quinquennium molestari non possint à suis Superioribus. Similiter quomodo pœnitentiati à Sancto Officio inhabiles sint ad officia Religionum, dixi eo *to.* 1. *p.* 1. *c.* 15. *n.* 39. Qualiter etiam propter nullum priuilegium Regularium absolui possint à casu hæresis, dixi eo c. 18. *n.* 38. Item qualiter Religiosi omnes teneantur denunciare Dominis Inquisitoribus nulla expectata licentia, aut consensu suorum Superiorum, hæreticos quoscumque, seu de hæresi suspectos, dixi supra verbo *Accusare, & Accusator, n.* 7. vbi etiam retuli edictum Sanctæ Inquisitionis, quo id præcipitur. De aliis circunstantiis spectantibus ad huiusmodi denunciatores, videlicet an teneantur denunciare hæreticos non præmissa aliqua correctione fraterna, & an pater filium, seu filius patrem, vir vxorem, aut vxor virum an iam emendatos, vel quando ex denunciatione timetur aliquod malum, dixi supra verbo *Denunciator, & Denunciare.* De excommunicatione autem in Bulla Cœnæ fulminata contra omnes, & singulos hæreticos quocumque nomine censeantur, dixi verbo *Bulla Cœnæ n.* 6. Alia etiam ad intentum sparsim per totum opus dicta sunt, & dicentur. Nunc vero specialiter pro praxi Regularium duo discutienda: primum, quinam sint censendi hæretici, aut de hæresi suspecti, vt teneantur denunciari; secundum, quas pœnas incurrant.

Et quod attinet ad primum, quemadmodum iuxta dicta supra verbo *Bulla Cœnæ n.* 8. & verbo *Bulla Cruciata n.* 33. ad hoc quod aliquis incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ contra hæreticos impositam, duo requiruntur, ita vt vnum sine altero non sufficiat, scilicet, quod mente discredat, & quod signo aliquo externo suum prodat errorē, eo quod etsi peccatū hæresis in sola mente, aut actu interiori consummetur, Ecclesia tamen, quæ non iudicat de occultis, non punit hoc delictum excommunicatione, aut alia pœna fori externi, nisi aliquo signo externo manifestetur (Sotus *in* 4. *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 2. *col.* 3. *vers. hoc autem supposito, & art.* 3. *post* 5. *concl. cas.* 1. Bannez 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. *concl.* 1. post Caiet. *in Summ. verbo Hæresis* & alios communiter) sic etiam ad hoc quod teneamur denunciare hæreticum, oportet quod ipse errorem signo aliquo externo manifestauerit, alias nec nobis innotescere potest, nec Ecclesia de ipso iudicabit. Deinde, quia de ratione hæresis est, quod sit error in fide hominis baptizati, ideo Catechumenus hæresim proferens hæreticus non est censendus, cum fidē solemniter in baptismo professus non fuerit. Arag. 2. 2. *q.* 11. *art.* 2. *dub.* 3. Tolet. *in Sum. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 2. ideoque talis denunciandus non venit, præsertim, cum nec excommunicationis capax sit nec Ecclesiæ iurisdictioni subiectus, cuius membrum factus non est per Baptismi susceptionem. Sanch. *lib.* 2. *in Decal. c.* 7. *n.* 34. Secus dicendū de fictè baptizato si hæresim profiteatur, quia iste in foro externo reputatur hæreticus. Pariter, quia de ratione hæresis est quod sit error voluntarius, quia sicut assensus fidei oritur ex pio voluntatis affectu, ita etiam hæresis oritur ex impia voluntatis electione, ideo si constat aliquem inuoluntariè protulisse aliquem errorem, v. g. qui erat in somno, vel ebrietate, sicut nec tunc putandus est hæreticus (Petrus Ledesma 2. *to. Summ. Tract.* 1. *cap.* 6. *post* 10. *conclus. diff.* 5. Sanchez *sup. cap.* 8. *num.* 24.) sic nec denunciandus erit. Similiter, quia ad rationem hæresis requiritur pertinacia, quæ consistit in hoc, vt quis sciens, & prudens teneat aliquid contra Ecclesiam Catholicam, id est, quod sciens Ecclesiam Catholicā aliquid docere, ipse contrarium profiteatur (Valentia 2. 2. *disp.* 1. *q.* 11. *punct.* 1. *in* 4. *difficult.* ex Caietano, & Cano) ideo ad hoc vt teneatur quis denūciare hæreticum, oportet existimare eum errare cum tali pertinacia. Item quia dubius in fide censetur hæreticus *c.* 1. *de heret.* maximè cum moraliter loquendo cum dubitatione intellectus soleat esse coniunctum iudicium, quo iudicatur res fidei non esse certas (Caietan. 2. 2. *quæst.* 11. *artic.* 2. *notab.* 1. Azor. *tom.* 1. *instit. moral. lib.* 8. *cap.* 9. *q.* 5.) ideo talis in fide dubius cum dicta pertinacia, qua suum dubium externè manifestauit, etiam debet denunciari. 2

Suspecti autem de hæresi, quos etiam denunciandos esse præcipitur in edicto S. Inquisitionis, quod retuli sup. v. *Accusare, & Accusator, num.* 7. sunt illi, quorum delicta sunt signa, vel indicia hęresis. Distinguitur autem in hac materia triplex suspicio, scilicet leuis, seu modica, grauis, seu vehemens, & violenta. Prima est, quæ procedit ex indicus, quæ aliquando, sed raro concludunt. Secunda, quæ procedit ex inditiis efficacibus, quæ tamen aliquādo deficiūt. Tertia, quæ moraliter æquiualet sufficienti probationi. 3

tioni. Suarez *de fide Tract.*1.*disp.*24.*sect.*2.*n.*1. Sanctarellus *de hæres.c.*41. *dub.*3. Vide,& Eimericum *in Director. Inquisit.p.*2. *quæst.*55. Peñam ipsius Commentatorem *ibidem*, Menochium *de præsumptionibus lib.*5.*præsumpt.*6.*num.*15.

4 Hi igitur suspecti de hæresi sunt primò solicitantes qualscumque personas in Confessione, vel ante, aut post ipsam, occasione ipsius ad inhonesta, vel cum eis inhonesta, gerentes, iuxta dicta maximè ex Constitutione Gregorij XV. *to.*1.*p.*1. *cap.*19.*n.*33. & 34. præsertim in 3.editione Veneta, ac supra verbo *Denunciatio, ac Denunciator numero* 4. Secundò, qui non ordinati Missas celebrant, aut Confessiones audiunt de quibus egi *tom.*1. *cap.*10. *num.*22. Tertiò, Regulares Matrimonium contrahentes, siue publicè, siue secretè. Quartò, Apostatæ à fide, transeuntes videlicet ad Iudæos, Sarracenos, Idololatras, vel Hæreticos, etiam si id faciant non animo relinquendi fidem Catholicam, sed ex libidine, desperatione, &c. Quintò, Schismatici, ij scilicet qui ab vnitate Ecclesiæ diuisi Rom. Pontif. subesse renuunt, de quib. egi supra ver. *Bull. Cœnæ num.*9. Sextò, sortilegi, diuinatores, magi, incantatores, & pactum cum Dæmone habentes, vel ipsum inuocantes, ij præsertim, qui Sacramentis, Sacramentalibus, vel rebus ab Ecclesia benedictis ad id vtuntur, Septimò, blasphemi, siue maledici, qui verba hæresim, vel significationem infidelitatis continentia proferunt. Octauò, credentes hæreticorum, illi scilicet, qui quamuis nullum errorem in mente habeant, verbis tamen, vel factis profitentur se credere, quod hæretici credunt. Nonò, receptores, seu receptatores hæreticorum, ij scilicet, qui hæreticos recipiunt, vel hospitantur non vt amicos, consanguineos, proximos, &c. sed vt hæreticos. Decimò, defensores hæreticorum, qui scilicet eos defendunt non vt amicos, proximos, aut consanguineos, &c. sed vt hæreticos, ne scilicet denuncientur, accusentur, capiantur, puniantur, &c. Vndecimò, fautores hæreticorum, ij scilicet, qui ipsis fauent non prædictis titulis proximi, amici, aut consanguinei, sed hæresis. Duodecimò, legentes, retinentes, vel typis mandantes libros hæreticorum. Tertiodecimò, diffamati, seu male opinati in Ciuitate, Villa, Vicinia, Monasterio, &c. de hæresi. Quartodecimò, in excommunicatione per annum perseuerantes, iuxta dicta verbo *Excommunicatio nu.*52. Quintodecimò, officium S. Inquisitionis impedientes. Decimosextò, fideliũ consortia vitãtes, aut occultas conuenticulas facientes, aut cum hæreticis familiariter conuersantes. Decimoseptimò, peccata sua raro, aut nunquam confitentes. Decimooctauò, diuina Officia nunquam audientes. Decimononò, carnes aut cibos prohibitos diebus vetitis comedentes. Vigesimò, nunquam, aut rarissimè ieiunantes. Vigesimoprimò Astrologiam iudiciariam exercentes, aut libros de ea re tractantes, retinentes, iuxta dicta ex Constitutionibus Sixti V. & Sanct. D. N. Vrban. VIII. *tom.*1.*cap.*10. *num.*27. Vigesimosecundò, facilè, & sæpè carnaliter cognoscentes consanguineas, affines, commatres, &c. Vigesimotertiò, horrenda iuramenta proferentes, aut frequenter deierantes. Vigesimo quartò, testes, recusantes se examini in casu hæresis subiicere. Vigesimoquintò, primo de se, vel aliis hæresim confessi, id postea negantes. Vigesimosextò, duas ducẽtes vxores priori viuente. Vigesimoseptimò, fideles cũ hæreticis matrimonium contrahentes. Vigesimooctauò, Officiales, & Domini temporales negligentes in puniendis, fugandis, requirendis, & capiendis hæreticis. Vigesimonono, hæreticorum conciones audientes. Trigesimò eos sepelientes. Trigesimoprimò, falsas cæremonias, aut ritus obseruantes, vt sunt, reliquiæ Mahumeti, aut hæreticorum venerantes, carne porcina, aut vino non vtentes. De quibus omnibus, & aliis consimilibus Eimericus *in* 2. *par. Director. Inquisit.* præsertim à *quæst.*55. Peña ipsius Commentator *ibid.* Menochius *de Præsumptionibus lib.* 5. *Præsumpt.*6. Ricciullus *de Iure Personarum lib.*5. *cap.* 11. Farinacius *de hæres. præsertim à quæst.* 181. Suarez *de fide Tract.*1.*disp.*24.*sect.*2.*num.*1. Naldus *in summa verbo Hæresis à num.*1. Sanctarellus *in Tract. de hæres. cap.*41.*dub.*3. & Peirinis *to.*2.*priuileg. Min.in const.* 9. *Pauli V.* §.2.

Circa quæ primò notandum non omnes prædictos esse suspectos de hæresi eodem gradu suspicionis, sed alios solum leui, alios vehementi, alios etiam violenta suspicione, qui verò tales sint, cum res potius ad forum externum, quam ad internum spectet, ad præfatos auctores remitto discutiendum. Secundo, quod etsi quantum est ex vi edicti S. Inquisitionis, quod retuli supra verbo *Accusare, & Accusator n.*7. omnes prædicti etiam leui suspicione de hæresi suspecti, denunciari debeant ad S. Officium, vel locorum Ordinarios respectiuè, vt vbi notatur. Dicitur enim ibi denunciari debere *omnes, & singulos hæreticos, seu de hæresi quomodolibet suspectos*, Particula enim *quomodolibet*, cum sit vniuersalis ad quoscumque etiam leui suspicione suspectos extendi videtur; seruari tamen in hoc debent, tum regulæ charitatis, & iustitiæ, tum dicta supra verbo *Accusator, & Accusare*, & verbo *Denunciator, & Denunciare.* Tertiò, quod prædicti hæretici, aut suspecti denunciari debent, quamuis, strictissimo secreto (excepto quod est Confessionis Sacramentalis) cognoscantur; quia talis denunciatio fit propter bonum commune, quod præponi debet cuicumque iuri priuato orto ex secreto humano, & non sacro, aut Religioso, quale est secretum Confessionis. Suarez *supra disputatione vigesimo sectione* 4. *numero decimoseptimo* Sanctarellus *in Tract. de hæres.c.*9. *dub. vnic. num.*10. Quod amplia etiam si id scientes iurando promiserint non reuelare, quia tale iuramentum esset de re iniqua, ac per consequens obligare non potest, S. Th. 2.2. *quæst.* 70. *art.*1. *ad* 2. Syluester *in Summa verb. Denunciatio in fin.* Suarez *supra.* Amplia, etiam si talis hæreticus dixisset alicui: Manifesto hoc tibi sub confessione, nam hæc confessio non est Sacramentalis, nec ille habet animum confitendi. Sotus *de sigillo memb.*7. *quæst.* 7. *conclus.*4. Sanctarellus *supra*, ex aliis. Quartò, quod tales denunciari debent, etiam si solus denuncians id nouerit, propter necessitatem huius denunciationis pro bono communi, & specialem malitiam criminis hæresis, Suar. *supr. à n.*7. Sanctarellus *supra n.*2. Qualiter autem Ecclesiastici, aut Regulares non debeant abstinere ab accusatione, seu denunciatione prædictorum ob metum irregularitatis, collige ex dictis supra verbo *Accusare, & Accusator, n.*19.20.& 21.

6 De pœnis autem hæreticorum loquendo prima est excommunicatio latæ sententiæ imposita *cap. Achatius* 24.*quæst.*1.& *cap. Ad abolendam, & cap. excommunicamus de hæretic. cap. nouerit de sent. excommunicat.* quæ quamuis iis locis non sit reseruata (Caietanus *in Summa verbo Excommunicatio c.*1.) in Bulla tamen Cœnæ reseruata est, vt patet ex dictis verbo *Bulla Cœnæ n.*52. Suarez *supr. disp.*21.*sect.*4.*n.*3. Secunda est infamia iuris *ca. alieni* 2.*q.*7.& *ca. infames* 6.*q.*1. Sanchez *lib.*2.*in Decalog.c.*26.*à n.*1. qui putat cum aliis ad incurrendam hanc pœnam requiri sententiam Iudicis, saltem declaratoriam criminis. Tertia est irregularitas, prout ex multis iuribus probat Sanctarellus

ctarellus *Tract. de hæreſ. c. 25. dub. 2.* De quo dicã verbo *Irregularitas à n. 61.* Quarta eſt priuatio omnium officiorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum & inhabilitas ad illa. *cap. Ad abolendam de hæret. cap. vt commiſſi de hæretic. in 6.* Suarez *ſupra ſectione 5. à numero 16.* Theſaurus *in praxi part. 2. verbo Hæreſis cap. 1.* Incurrunt etiam hæretici alias pœnas temporales, ſcilicet priuationem officiorum laicalium, inhabilitatem ad illa, confiſcationem bonorum, priuationem patriæ poteſtatis in filios, & ſimiles, quas omitto, quia parum, aut nihil pertinent ad Regulares, & de illis agunt latè Auctores relati. Solum pro Regularibus aduertendum, Sacerdotem, qui ſemel publicè, vel ſecretè abiurauit de hæreſi formali, etiam ſi ei generalis abſolutio conceſſa fuerit, inhabilem ſemper remanere ad Confeſſiones ſæcularium audiendas, ex decreto Pauli IV. quod ex Maiolo *libro 5. capite 46. num. 3. & 6.* refert Theſaurus *ſupra.*

7 Pœnæ autem credentium hæreticorum ſunt etiam excommunicatio. *cap. excommunicamus 1. §. credentes de hæretic. in 6.* Sanctarellus *ſupra cap. 11. dub. 4. num. 32.* Incurrunt etiam excommunicationem Papæ reſeruatam in Bulla Cœnæ, vt patet ex verbis ipſius ſupra verbo *Bulla Cœnæ num. 6.* Layman. *libro 1. tract. 1. cap. 14. num. 5.* Item ſi in excommunicatione per annum permanſerint, ipſo iure ſunt infames, nec ad publica officia admittuntur, ex Authent *credentes C. de hæretic.* & *ex cap. excommunicamus* relato, Sanctarellus *ibid.* ex aliis. Sunt etiam priuandi omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico. Eimericus *in Director. Inquiſit. part. 2. quæſt. 27. num. 2. & 3.*

8 Pœnæ receptorum, ſeu receptatorum hæreticorum ſunt etiam excommunicatio, non ſolum iure antiquo, *cap. ſicut. cap. excommunicamus 1. §. credentes de hæretic. cap. nouerit de ſentent. excommunicat. cap. quicumque, §. hæretici de hæreticis in 6.* & in litteris Nicolai III. & Pauli IV. ſed etiam in Bulla Cœnæ excommunicatione Papæ reſeruata, vt conſtat ex verbis illius ſupra verbo *Bulla Cœnæ numero 6.* Et ſi per annum inſorduerint, ipſo iure ſunt infames, & à publicis officiis reiiciuntur, & habentur pro hæreticis, & ſi fuerint Clerici, omni officio, & beneficio per ſententiam Iudicis priuandi ſunt, Sanctarellus *ſupra cap. 12. dub. vnic. numero 8. & 9.* Conſequenter fiunt Irregulares. Theſaurus *ſupra capite.* ex Sanchez, & Suarez. De quo verbo *Irregularitas n. 61. & 62.*

9 Pœnæ quoque fautorum hæreticorum ſunt etiam excommunicatio, tum iure antiquo *cap. excommunicamus, & cap. nouerit* & relatis, & in Conſtitutionibus Martini V. & Pauli IV. Tum etiam iure nouo, & Papæ reſeruata in Bulla Cœnæ, vt patet ex verbis ipſius Bullæ ſupra verbo *Bulla Cœnæ num. 6.* Suarez *ſupra diſputatione 24. ſectione 1. numero 11.* Sanctarellus *ſupra capite 11. dub. 1. numero 20.* vbi etiam quod tales ſi in excommunicatione per annum permanſerint, ipſo iure ſunt infames, & inhabiles ad publica officia, & ſi fuerint Clerici omni officio, ac beneficio priuandi ſunt, & quandoque habentur vt hæretici; conſequenter etiam erunt irregulares, iuxta Dicta. De quo etiam verbo *Irregularitas numero 61. & 62.*

10 De pœnis defenſorum hæreticorum idem proportionaliter dicendum videtur, ac de fautoribus, cum etiam illi fautores videantur. Pro quibus vide Auctores relatos, maximè Eimericum *in Director. Inquiſitor.* ad Peñam *in Commentariis.* Pro pœnis autem, quas incurrunt filij hæreticorum, ac credentium, fautorum, receptorum, & defenſorum eorumdem, vide Theſaurum *ſupra cap. 3.* Præſertim, an incurrant irregularitatem, & quis in ea diſpenſet dicam verbo *Irregularitas n. 61. & 62.* An hæretici, credentes, fautores, &c. gaudeant Immunitate Eccleſiaſtica loci Sacri, dicam verbo *Immunitas Eccleſiarum, n. 14.* An priuentur Eccleſiaſtica ſepultura, infra verbo *Sepultura.*

11 De ſuſpectorum pœnis, ſi fuerint vere hæretici, aut receptatores, fautores, credentes, vel defenſores ipſorum, iam conſtat ex dictis; ſi vero tales non fuerint, ſed quoad Deum innocentes, nullas pœnas in foro conſcientiæ incurrunt, Suarez *ſupra ſect. 2. numero 2.* Violenter autem ſuſpecti abſoluuntur pro foro externo. Peña *in Director folio 486.* Portellus *in reſponſ. caſ. Moral. cap. 28. num. 9.* Et quia ſunt infames ratione violentæ ſuſpicionis, conſequenter fient irregulares, Sanchez *ſup. lib. 2. cap. 15. num. 10.* Quare ſi auferatur infamia, & ſuſpicio purgetur, tolletur etiam irregularitas Henriquez *lib. 14. cap. 4. num. 6.* Sanctarellus *ſup. cap. 25. dub. 1. num. 9.* Suſpecti autem de leui, vel vehementi puniuntur pœna minori, quam ordinaria. Suarez *ſupra num. 4.* Qualiter autem tales ſi Regulares fuerint, & pœnitentiati à S. Officio inhabiles ſint ad officia, & gradus Religionum, conſtat ex dictis ex decreto Sanctiſſ. D. N. Vrbani *tom. 1. p. 1. cap. 15. num. 59.*

12 Quoad abſolutionem ab excommunicatione, quàm incurrunt hæretici, ſi ſermo ſit de foro externo, & iudiciali ſolum ſpectare videtur ad Papam, vel Inquiſitores, vel illos quibus ipſi hanc facultatem delegauerint, cum illi ſoli ſint Iudices in hac cauſa. Quoad forum verò internum conſcientiæ (excepto articulo mortis, de quo dixi verb. *Bulla Cœnæ n. 52. & 53.* & verbo *Bulla Cruciata num. 33.*) quamuis hæc facultas conceſſa ſit Epiſcopis à Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6.* reuocata tamen eſt per Bullam Cœnæ iuxta dicta ſupra verbo *Bulla Cœnæ num. 55.* De DD. Inquiſitoribus poſſe vti hac facultate in foro conſcientiæ, & Sacramentali tenent Bannez *2. 2. quæſt. 11. art. 4. dub. 2.* & plures, quos refert, & ſequitur Diana *part. 1. tract. de abſolut. ab hæreſ. Reſolut. 3.* loquens præcipuè de Inquiſitoribus Hiſpaniæ, & dicens, poſſe ipſos etiam ſi Sacerdotes non ſint, eam facultatem delegare. Sanchez verò *lib. 2. in Decalog cap. 12. à num. 3.* Garzia *de beneficiis part. 11. cap. 10. num. 121.* & Suarez *d. diſp. 21. ſect. 4. num. 15.* multum dubitant de hac facultate, cum illam non habeant dicti Domini Inquiſitores ex vi ſui muneris, quia ſolum ſunt Iudices pro foro exteriori, & priuilegium Clemen. VII. quod referri ſolet quoad hoc, ſolum fuit conceſſum Inquiſitoribus Ordinis Prædicatorum, maximè Lombardiæ, & eſto aliis Inquiſitoribus ſit communicatum, ſolum ex eo habetur poſſe abſoluere ab hęreſi extraiudicialiter, id eſt ſine integra forma Iudicij, cum Notario ſcilicet, & vno ad minus teſte (Peña *3. part. Director. Comment. 12. in addit. num. 61.*) imo, & reuocatum videtur quotannis per Bullam Cœnæ, ſicut & Epiſcoporum priuilegium. Accedit declaratio Sacræ Congregationis, quam referunt Suarez *ſupra num. 17.* & Sanctarellus *Tract. de hæreſ. cap. 5. dub. 7. à num. 31.* Vnde non poſſe id facere tenent Farinacius. *de hæreſ. quæſt. 192. §. 4. numero 52. & 54.* Sanctarellus *ſupra* poſt alios. Apud quos etiam an ſit modus alius, quo poſſint abſoluere hæreticos occultos ad ſe venientes. Non poſſe etiam abſolui prædictos hæreticos ex vi Bullæ Cruciatæ, conſtat ex dictis verbo *Bulla Cruciata num. 33.* nec his temporibus eſſe aliquod priuilegium pro Prælatis Regularibus ad abſoluendum ſuos ſubditos

ab hæresi, dixi *tom.1.c.18.n.38.* Solum ergo ad Papam, vel ipsius Pœnitentiarios spectat absolutio ab hæresi, & ita ab illis procuranda est, vel per litteras. Interim autem quomodo talis hæreticus se gerere debeat, maximè si necesse sit communicare, aut celebrare, dixi verbo *Casus reservati n.24.*

13 De absolutione etiam credentium, fautorum, receptorum, & defensorum hæreticorum, etiam si hæretici tales non fuerint, proportionaliter loquendum est. Cum enim ipsorum absolutio reseruetur quotannis cum reuocatione omnium priuilegiorum Papæ in Bulla Cœnæ, ideo neque Episcopi ex vi Concilij Tridentini, neque Prælati Regulares ex vi suorum priuilegiorum possunt illam dare. Quod etiam videtur dicendum de DD. Inquisitoribus quantum ad absolutionem Sacramentalem, propter eamdem rationem. Quando verò prædicti verè hæretici non fuerint absolui poterunt per Bullam Cruciatæ, iuxta dicta sopra verbo *Bulla Cruciata num.33.* cum illa concedantur omnes casus Bullæ Cœnæ, & solum excipiatur casus hæresis. Idem dicendum de Iubilæis, in quibus similis concessio data fuerit.

14 Circa Irregularitatem autem, & cæteras pœnas, quas prædicti hæretici, fautores, &c. incurrunt, earumque dispensationem, nihil occurrit dicendum præter dicta in genere de illis *tom.1.p.5. cap.8.n.33. & cap.10.num.30.31.& 35. cap.18. num.40.* & dicenda infra verbo *Irregularitas*, & verbo *Pœna Ecclesiastica.*

HOMICIDIVM.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè, num.1.
Quid, & quotuplex sit, n.2.
Homicidij casus reseruabilis est inter Regulares, numero 3.
Qualiter occidere seipsum sit illicitum, n.4.
Quid de mutilatione propriorum membrorum, ibid.
Carnem affligere mortificationibus, & pœnitentijs an sit illicitum, n.5.
An acceptare occasionem Martyrij. ibid.
Occidere aliquem publica auctoritate quando licitum, num.6.
An id liceat Regularibus, n.7.
Occidere priuata authoritate nulli licet, n.8.
Secus in defensionem sui cum moderamine, &c. n.9.
Quid de defensione aliorum, vel aliarum rerum, ibid.
Quid in defensionem innocentis, n.10.
Dubium de quodam presbytero occidente hominem ob sui defensionem, & petente dispensationem à Papa. num.11.
Iste non contraxit irregularitatem, si seruauit moderamen inculpatæ tutelæ. n.12.
Quia fuit licita, & permissa ea occisio. n.13.
Pulchrum dictum Salomonis iurista. n.14.
Ex alijs iuribus, & legibus, n.15.
An ex iure diuino. n.16.
Farinacij testimonia. n.17.
Ex Clementina si furiosus. *n. 18.*
Quid si occidisset talem inuasorem ex odio, aut ira. num.19.
Non obstat Concilium Tridentinum. n.20.
Quia non loquitur de homicidio facto ad necessariam defensionem. n.21.
Declaratio S. Congregationis. n.22.
Consilij expositio. n.23.
Is, de quo in præsenti non excessit modum inculpatæ tutelæ. 24.
Spectaret hoc probare ad accusatorem, vel contradictorem, num.25.
Quid si in se defendendo aliqualiter excessisset. numero 26.
Quid si illi incumberet probatio talis moderaminis. num.27.
Iulij Clari doctrina. num.28.
Illi in dubio credendum. 29.
Quia agitur de actu intrinseco. num.30.
Maximè cum non adest præsumptio in contrarium. num.31.
Et adest iuramentum ipsius. 32.
Etiam in criminalibus. 33.
Et in causa possessionis. n.34.
Recursus ad Papam non nocet. 35.
Nec Papæ rescriptum. 36.
Taciturnitas non nocet. 37.
Nemo eligit viam, per quam iudicium subuertatur num.38.
Nec illi nocet confessio. n.39.
Quid de confessione qualificata. 40.
Ex Rotæ decisionibus. ibid.
Authorum contrariorum multitudo non terret. n.45
Oppositum tenent plures. n.42.
Homicidium in dubio non præsumitur factum dolosè. num.43.
Sententia affirmans posse scindi confessionem quomodo intelligenda. n.44.
De confessione externa iudiciali. 45.
Non de facta in foro quasi Pœnitentiali. n.46.
Quid de facta in iudicio ciuili. 47.

DE hac materia etsi non valdè necessaria pro Regularibus videatur, aliqua dicenda sunt quatenus conducit ad intelligentiam materiæ Irregularitatis, & specierum illius, quæ illis magis necessaria est, & de qua infra, & plurium casuum conscientiæ, qui accidere possunt. 1

Homicidium, seu hominis cæsio, vnde eius Ethymologia deriuatur, in communi loquendo dupliciter sumitur. Primò largè pro quacumque hominis cæsione, siue iosta, siue iniusta. Secundò, propriè pro cæsione iniusta hominis. S. Thom. *2.2. quæstion. 100. art.8. ad 3. & de malo quæst.13 art.4. ad 11.* Syluester *in Summa verbo Homicidium num.1.* Deinde homicidium propriè est duplex, aliud quod vocatur voluntarium, aliud quod casuale, voluntarium est, quod volitum, seu intentum ab agente. Casuale verò, quod non est volitum aut intentum, sed casu, & fortuito contingens. Vtrumque autem subdiuiditur: etenim homicidium voluntarium aliud est voluntarium simpliciter, absolutè, & directè, illud scilicet, quod intenditur expresè ab agente; vt, cum Petrus occidit Ioãnem intentione expressa eum occidendi. aliud est voluntarium secundum quid, & indirectè, quod licet non intendatur directè, & expresè, est tamen volitum in causa ex qua infallibiliter sequitur, vt cum quis dat alteri venenum mortiferum, vel grauiter eum ferit in capite, vel in corde. Talis enim etsi in actu signato, & expresè non intendat mortem alterius, in actu tamen exercito illam intendere censetur, vt benè Suarez *tom. 5. in 3. part. disput.44. sect.1. num.5.* & Cornexo *tom.2. in 3. p. tract. 5. de irregularit. quæst.6. disp.1. dub.1.* Similiter homicidium casuale aliud est omnino, & simpliciter casuale, aliud non simpliciter, nec omnino casuale. Primum est, quod nullo modo est volitum directè, nec indirectè 2

in

in se, neque in causa, vt homicidium commissum in ebrietate, quod nullo modo ante ipsam fuit præuisum, vel si fuit præuisum, adhibita est sufficiens diligentia ne sequeretur, auferendo arma, quibus occidere posset, vel adhibendo custodes, vt illud impedirent, &c. Secundum est, quod aliquo modo est volitum in sua causa, vt homicidium commissum in ebrietate, & ante ipsam præuisum, nec facta fuit sufficiens diligentia ad ipsum præcauendum. Cornexo *supra disp.3.ante primum dubium.* Bonacina *de Censuris disp.7.quæst.4.punct.7.num.1.* Diuidi etiam potest in homicidium factum causa defensionis, & aliud non ita, similiter in homicidium factum publica auctoritate, & in illud, quod priuata auctoritate committitur, de quibus relati auctores, & Nauarrus *Manu.cap.27.n.239.*

3 Est etiam notandum, quod inter casus reseruabiles pro Regularibus vnus est *Occisio, aut vulneratio seu grauis percussio cuiuscunque personæ*, iuxta dicta ex decret. Clement. VIII. *tom.1.cap.18.num.20.* Vbi nomine occisionis, &c. solum videtur intelligenda, cum materia hæc sit odiosa, occisio voluntaria, & dolosa, non casualis, fortuita, aut causa defensionis facta, Longus *de Casib. reseruat. part.2.cas.10.num.3. & 4.* Graffius *de Cas.reseruat.lib.3. cap.9. à num.18.* Idem dico de casu quo Magister Nouitiorum, vel Prælatus immoderatè corrigentes subditum, occasionem dederunt illius morti, licet præter intentionem ipsorum, propter eandem rationem. Graffius *supra nu.26.* Molfesius *part.1.Summa tit.7.cap.20 num.121.* Nomine etiam vulnerationis intelligi etiam videtur sola grauis vulneratio, non leuis, quæ facilè, & quam citò sanatur. Etenim ex doctrina Concil. Tridentin. *sess.14. de pœnit. cap.7.* solum atrociora, & grauiora crimina decet reseruari. Graffius *supra num.30.* Longus *supra num. 7.* Quid autem intelligatur per percussionem grauem habes supra verbo *Clericus n.11. & 13.* Cum verò dicatur *cuiuscunque personæ* meritò tali nomine denotatur quicumque homo, siue Ecclesiasticus siue sæcularis, siue Christianus, siue infidelis. Peirinis *tom.2. de Prælato q.3. cap.2.§.1.numero 58.* Bordon. *Resolut.49.num.6.*

4 Sit ergo prima regula. Occidere se ipsum semper est illicitum, seu peccatum. *23.quæst. quinta cap.non est nostrum.cap. tu dixisti, cap.si non licet, & in l.liber homo, ff.ad legem Aquiliam.* Ratio est, quia homo non est Dominus suæ vitæ; Deus enim est qui tale dominium solus habet, vel Respublica cuius homo est pars. S.Thom. *2.2.quæst.64.artic.5.* præsertim *ad 3.* Expositores *ibidem.* Ioannes Beetz *lib.5. in Decalog. exposit.3.cap.2.* Sotus *de iustitia lib.5. quæst.1.art.5.* Etiamsi id fiat desiderio beatitudinis ad vitandas miserias huius vitæ, vel fugiendum peccatum propter eandem rationem. Syluester *in Summa verbo homicidium 1.num.4.* Excipe casum, quo ex certo instinctu Spiritus sancti homo ad id moueretur, prout contigit in Sansone, S.Apollonia, & aliis, S.Augustin. *1. de Ciuitat.cap.20.* relatus *dict.cap.si non licet.* S.Tho. *supra ad 4.* Idem dic de membri mutilatione, seu abscissione, illicitam scilicet semper esse extra casum necessitatis totius corporis, scilicet sanitatem, propter rationem adductam. S.Thom. *supra art.quinto,* Layman. *lib.3.Tract.3.part.3. cap.1.num.1.* Vnde se ipsum castrare propter seruandam castitatem, prout dicitur fecisse Origenem, vt securiùs per domos prædicaret mulieribus, etiam est illicitum, cum homo non sit Dominus suorum membrorum, sed solus Deus, aut etiam Respublica Guido noster *in Summ. de hæres.in hæres.37. Vallessiör.* Syluester *supra.* Multò magis id videtur dicendum de iis, qui se castant, vt vtiles sit cantui, propter eandem rationem. Layman. *supra num.2.* contra Salonem. An verò propterea incurratur irregularitas, dicam verbo *irregular.num.75.* In casu tamen vrgentis necessitatis, ad mortem videlicet fugiendam, quando alio modo effugi non potest, nisi abscissione membri, id fieret licitè, quia tunc prudenter anteponitur vita totius hominis vnius membri abscissioni, vel mutilationi. Toletus *in Sum. lib.5.cap.6.§. Secundò ob maius.* Naldus *in summ. v. Occidedere num.10.* Addens non teneri aliquem ex præcepto ad id faciendum, cum non teneatur vitam cum tanto dolore, & dispendio conseruare.

Pro praxi tamen virorum spiritualium, & Religiosorum, nota primo, quod carnem moderatè affligere mortificationibus, pœnitentiis, ieiuniis, studiis, &c. quando eæ austeritates sumuntur eo animo, vt caro spiritui pareat, in cultum, & obsequium Dei, vel alicuius virtutis finem, dummodo naturæ necessaria concedantur, nec per hoc impediatur quis ab adimpletione sui officij, etiam si inde vitæ breuitas sequatur, licitum est, & honestum, quia homo non tenetur vt diutius viuat à prædictis abstinere, quin potius obligatur ad opera virtutum exercenda. Azor. *tom.3.inst.Moral.lib.2.cap.3.quæst.13.* Sanchez *to.2. cons.Moral.lib.5.c.1.dub.33.num.11.* Secus esset si ea fierent intentione abbreuiandi vitam, quia hoc esset illicitum, cum sit quodammodo seipsum occidere. Caiet. *2.2.quæst.147.art.1.* Azor. *supra* Sanchez *numero 9.* Quid verò sentiendum de Carthusianorum abstinentia à carnibus, etiam cum periculo vitæ dixi *tom.1.part.1.cap.8.num.19.* Secundò nota, quod non obstante præcepto conseruandi vitam, licitè etiam potest quilibet, maximè religiosus, Martyrij occasionem acceptare, vel non recusare, propter Euangelij prædicationem, vel non cõmittendum aliquod peccatum; honor enim & gloria Dei, quæ est in fidei Christianæ defensione, & in non committendo peccato, iure anteponi debet periculo perdendi vitam. Toletus *supra num. 5.* Potest etiam licitè quis exponere vitam propter Reipubl vtilitatem, quia Respubl. vtilitas præponderat bono particulari vitæ alicuius. Sotus *supra art.7.* Idem dicunt aliqui licere ob amici liberationem, seu bonum proximi. De quo Sotus *art.6. & 8.* & Toletus *supra num.6.* Nota tertiò, quod se perimens, in loco Sacro sepeliri non potest. *c.Placuit 23.quæst.5. & cap.quibus 13.q.2.* De quo, & qualiter intelligendum, commodius dicam verbo. *Sepultura.* [Pro praxi etiam Religiosorum nota, non peccare eum qui desiderio maioris perfectionis, & securitatis salutis animæ suæ ad Religionem ingreditur, licet credat, propterea abbreuiandam sibi vitam. Primò quidem, quia vita Religiosa propter regularum viuendi modum, quietem tum animæ, tum corporis, continentiam, & alias virtutes magis prodest, quàm obest ad vitam prolongandam. Secundò, quia esto propter vitam Religiosam vitæ abbreuiatio sequatur; nihilominus, quia non intenditur, vt suppono, sed solum permittitur ab eo qui vitam Religiosam amplectitur non adhibendo omnia media ad eam arcendam, quæ aliàs applicare posset, quod est licitum, maximè propter tam egregios fines qui in statu religioso reperiuntur, Tertiò, quia cum Romæ annis præteritis quidam Medicus dixisset teneri sub peccato mortali quendam iuuenem nobilem minus firmæ valetudinis è Religione, in qua nouitius erat, egredi, iussu Vrbani VIII. congregati sunt aliqui Theologi ad id decidendum, qui tamen illius Medici sententiam reiecerunt, & Nouitium in sua sancta intentione reliquerunt. De hoc latè & doctè Cardinalis Lugo *to.1.de iust. & iur.disp.10.sect.1.à num.33.*]

Secunda

6 Secunda regula est. Occidere alium publica auctoritate licitum,& honestum est. Colligitur ex Sacr. Scriptura ad Rom. 13. *Si malum feceris,time,non enim sine causa gladium portat* (intellige Princeps, Dux, Magistratus, Iudex,&c. *Dei enim Minister est.* Et ratio est,quia Princeps, Dux, Magistratus,&c. sunt caput Reipublicæ,ac per consequens illi prouidere debent, etiam cum morte alicuius particularis ciuis, cum ea fuerit necessaria ad Reipublicæ bonum. S. Thom. 2.2.*q.*64.*art.*2.Sotus *supra art.*3.Non tamen hoc fieri potest ad libitum,& sine causa,quia illa non subsistente,potius debet princeps,&c. conseruare vitam subditorum. Layman.*sup.cap.*2.*assert.*1. Seruari etiam debet iuris ordo;scilicet,quod citetur,audiatur, fiat processus,&c.Tolet.*sup.n.*12. Hinc iustè occidûtur bâniti etiam à priuata persona,quia hoc fit publica auctoritate, iuxta dicta supra verbo *Bannitus n.*9. cum conditionibus designatis *ibid.n.*10.*&* 11. Hinc etiam in bello iusto licitè homines occiduntur, quia hoc etiam fit auctoritate publica facientis iustum bellum. Vide dicta verbo *Bellum.*

7 Hic etiam pro Regularibus notandum,quod ipsis, sicut nec aliis Ecclesiasticis nullatenus licitum est occidere aliquem etiam publica authoritate,*cap.Episcopum distinct.*45.*& cap.sententiam, & cap.Clericis ne Cleric.Monach.& in tit.de Cleric.percussor.* Et ratio sumitur ex indecentia,quæ est in eo, quod Ecclesiastici, qui specialiter repræsentant Christum, qui cum percuteretur non repercutiebat 1.Pet.2. percussores sint. S.Thom. 2.2.*quæst.*64.*art.*1. Sotus *supra art.* 4. Bannez, & alij Expositores S. Thom. etiam *artic.*4. Vide etiam dicta supra verbo *Accusator*, *& Accusare*, verbo *Bannitus*,& verbo *Bellum.* Ecclesiastici autem, seu Regulares habentes temporalem iurisdictionem benè possunt instituere Iudices, qui in causa sanguinis iudicare possint. Sanctus Thom. *supra in solut. ad* 3. Bannez *ibidem* §. *dubitatur secundo.* An verò alia agere, vel dicere possunt circa punitionem malefactorum, dicam verbo *Irregularitas num.*23.

8 Tertia Regula.Occidere alium quantumuis sceleratum auctoritate priuata nulli licet. Cum enim occisio hominis tantum liceat in quantum ordinatur ad bonum totius Communitatis, ideo ad illum solum pertinet cui commissa est cura seruandæ Communitatis, id est,ad Principem, seu Magistratum, non ad alios, sicut proscindere putridum membrum pertinet ad medicum cui totius corporis salus commissa est, non aliis. S.Thom.*supra art.*3. Bannez,& alij Expositores *ibid.* Syluester *in Summa verbo Homicidium* 1.*n.*5. Limitatur in tyranno,etsi enim tyrannum,qui alias est legitimus Princeps, sed tyrannicè gubernat, nullus licitè occidere possit,prout habetur ex Concil. Constantiensi *sess.*15. Tyrannum tamen,qui nullum habet titulum, sed per vim, & arma occupat Regnum, vel Ciuitatem non suam, licitè occidit quilibet priuatus,quando aliter non potest Respublica liberari, & sit spes probabilis liberationis. Quia cum Respublica gerat bellum iustum contra talem tyrannum quilibet ciuis tanquam miles ipsius Reipublicę poterit illum interficere. Bannez *supra.* Toletus *supr. n.*10. An verò Ecclesiasticus, seu Religiosus id possit facere eo casu,consule dicta supra verbo *Bellum.*

9 Quarta. Occidere in defensionem sui aggressorem iniustè occidere volentem licitum est,si fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ,tum quia vi vim repellere licet. *l.scientiam,*§.*qui cum ff.ad l. Aquiliam cap.significasti* 2.*de homicid.cap.si verò* 1.*de sent.excommun.* & aliis iuribus. Tum quia secundum ordinem charitatis propria vita præferri potest alienæ. S.Thom.*sup. art.*7.Ioannes Beetz *in* 5.*precept. Decalog. exposit.*3. *cap.*2. Sotus *supra art.* 8. Idem dico de occisione alterius in defensionem suorum membrorum,quia mutilatio,seu abscissio membrorum æquiparantur morti,cum ea sint partes vitæ,& ad vitam necessaria.Cornexo *tom.*2.*in* 3.*p.tract.*5.*de irregularit. qu.*6.*disp.*4. *dub.*1.§.*Quæres* 7.Bonacina *de Irregul.disp.*7.*quæst.*4. *punct.*6.*num.* 4. Idem etiam dicendum de occisione alterius pro defensione honoris in graui materia, seu ad fugiendam grauem infamiam, quia honor æquiparatur vitæ. Cornexo *supra* §. *Quæres vlt.* Bonacina *sup.n.*10. Quod tamen limitandum est in Clericis,& Religiosis, quia ipsorum honor præcipuè consistit in exercitio virtutum,Charitatis præsertim,humilitatis, & patientiæ. Toletus *supra cap.*3.*numero* 2.Layman. *supra cap.*3.*num.*2. Idem quoque dicunt de occisione alterius in defensionem, propriorum bonorum. Cornexo,& Bonacina *sup.* Limitari tamen primò debet solum in bonis, seu facultatibus magni momenti necessariis ad vitam, & quæ alio modo recuperari non possent. Layman.*supra.n.*4. Limitatur etiam in Ecclesiasticis, & Religiosis, isti enim potius debent bonorum iacturam pati,quam occidere, & satius est post tunicam relinquere pallium, quam pro rebus transitoriis tam acriter in alium exardescere. Toletus *supra num.*16. ex Panormitano *in cap.suscepimus de homicid.* Nota etiam, quod tunc aliquis occidendo dicitur seruare moderamen inculpatæ tutelæ,quando spectatis circunstantiis,loci,temporis,& personarum, nullum aliud medium superest ad euitandum illud damnum,quod iniustus aggressor infligere vult, nisi illum occidere. Bonacina *supra num.*2.Layman.*supr. num.*1. Quare ad intentum nostrum si Religiosus inuasus possit effugere illud damnum fugiendo clamando, aut alio modo se defendendo,non poterit licitè occidere inuasorem. Cornexo *supra* §. *Quæres quarto*, & sequentibus,Bonacina *supra.* Fagundez *in* 5.*præcep.Decalog.libr.*5.*cap.*7.*num.*9. ex aliis.Limitat tamen hoc Cornexo quando talis fuga solum afferret ignominiam particulari religioso, secus si illam afferret toti ordini. Dixi si Religiosus inuasus possit effugere illud damnum fugiendo, quia si ob infirmitatem, crassitiem, vel aliud impedimentum fugere non possit,licitè occidet inuasorem. Fagundez *supra num.* 11. Nota etiam, quod licet plurium sententia sit posse in casibus relatis inuasum occidere inuasorem, etiam si talis inuasor credatur esse in peccato mortali. Cornexo *supra* §. *Quæres secundo*, ex Caietano, Soto, & aliis) consuli tamen debet Religiosus, qui in statu gratiæ esse coniecturaliter suspicari potest,præsertim si vel per actum contritionis se dispositum credat, vt propter bonum Charitatis potius se permittat interfici, quam ipse occidat inuasorem in peccato mortali existentem. Toletus *supra* §.*Quartus est.* Fagundez *supr.c.*6.*num.*10.

An etiam liceat occidere inuasorem in defensionem innocentis, maximè Ecclesiasticis, & Religiosis, constat ex dictis supra verbo *Bellum num.*14. *&* 15. De casibus in quibus propter homicidium incurritur irregularitas, & quis possit in ea dispensare, dicam verbo *Irregularitas.* Pro aliis autem pœnis homicidij, præter dicta *tomo* 1.*p.*1.*cap.* 9. *num.*44. vide Thesaur. *in praxi parte* 2.*verbo Homicidium.* 10

Est ad intentum huius materiæ resolutio cuiusdam dubij, de quodam presbytero, qui occidens hominem ob propriæ vitæ defensionem, dispensationem petiit à Papa, quam solum obtinuit super irregularitate quoad celebrationem in Ordinibus susceptis etiam Presbyteratu, non quoad beneficia. 11

RESOLVTIO.

12 Dum non contraxisse vllam Irregularitatem in occisione iniusti aggressoris si seruauit moderamen inculpatæ tutelæ, id est, si alio modo non potuit se defendere, certa veritas est, quam tenui supra *numero 9. & verbo Irregularitas num. 65.* & in meis Consultis *consul.29. num. 30.* Tenent quoque innumeri ex recentioribus, specialiter Eminentissimus Cardinalis Lugo *in respons.moral. dub.9. numero 4. in fin. libro secundo* Barbosa *in Clement. si furiosus de homicid. & Cap. significasti il 2. eodem titul. & in tractat. de potest. Episcop. part. secunda alleg. 39. numero 56.* Bonacina *de Irregularitate disputatione septima quæstione 4 punct. 6 numero primo.* Torreblanch. *in practicab.iur.Spirit. libro secundo capite nono numero 63.* Thesaurus *in praxi Eccles. parte secunda in verb. homicidium cap.1.§. homicidium priuatum necessarium,* Bordonus *var. resol. de dispensand.homicid. resol.13. n.6.* Farinacius & alij infra referendi.

13 Cuius ratio est, quia talis occisio fuit licita, & omni iure permissa; si quidem iuxta textum *in l. vim ff. de iust. & iure quod quisque in tutelam sui corporis fecerit iure fecisse existimetur*, & iuxta l. scientiam §. qui cum aliter ff. ad l. Aquiliam *Qui cum aliter se tueri non possent damnum culpa dederunt, innoxij sunt.* Et iuxta *l. si quis percussorem C. ad l. Cornel. de sicar. Defensor propriæ salutis in nullo peccasse videtur.* Carere ergo debet pœna grauissima, qualis est irregularitas; cum ea quæ contrahitur propter homicidium, semper, iuxta communem DD. præsupponat peccatum.

14 Fuisse autem omni iure licitam talem occisionem, adeo vt pulchrè dixerit Iurista Salomon ex Cicerone pro Milone *gladium ad occidendum hominem ab ipsis legibus porrigi se defendentibus* constat quia primo fuit conformis iuri naturali, quod præscribit vim vi *repellere licet*, vt notant DD. *in d.l. vim vi*, vbi maximè id probat Bald. *n.1.* quia omnia per quæ vita hominis conseruatur, & eius contrarium repellitur, sunt de iure naturali. Propterea enim *l.1.§. vim vi ff. de vi & vi armat.* dicitur quod hoc ius *natura comparatur.*

15 Deinde omnibus aliis Iuribus & legibus, vt constat ex *cap. Dilecto in princ. de sent. excom. in 6.* in illis verbis: *Præterea cum omnes leges, omniaque iura vim vi repellere, cunctisque sese defensare permittant.* Item ex textu *in l. scientiam §. Qui cum aliter ff. ad l. Aquil.* dum ibi dicitur: *vim enim vi defendere omnes leges, omniaque iura permittunt.* Et ex *cap. significasti il 2. in fine de homicid.* illis: *quamuis vim vi repellere omnes leges & omnia iura permittant.*

16 Hinc ex iure etiam diuino talis occisio ob necessariam defensionẽ, robur accipit, prout ex quampluribus doctoribus comprobat Farinac. *in Prax. crimin. p.4. de homicid. q.125. n.11.* propterea concludens in sequentibus non solum statuto aut consuetudine,

17 Principe aut Imperatore, sed etiam neque à Papa tolli posse, & quod occisio aggressoris pro sui defensione liceat etiam in foro conscientiæ, & sine vllo peccato, quibuscumque personis etiam Clericis & religiosis sine vllo periculo irregularitatis. Adeo vt *n. 29.* quasi per exagerationem dicat ex Doctoribus multis: *si presbyter celebrando missam fuerit ab aliquo armis insultatus, poterit tunc aggressorem occidere, ac deinde non obstante homicidio redire ad inchoatam Missæ celebrationem perficiendam.*

18 Iure quoque Ecclesiastico propter clarum textum *in Clement. si furiosus* quæ est vnica *de homicid.* & ex Concil. Viennen. desumpta, vbi concorditer DD. præsertim Couarruuias *p.3.§.1.n.1.* Nauarr. *in Manual. cap.27.n.207. & 211.* Maiolus *de Irregul. lib.5. c.48. n.6.* Sotus *lib.5. de Iust. q.1. art.8.* Castro *lib.2. de lege pœnali cap.4.* Summistæ *in verb. Homicidium,* Caietanus *in 2.2. quæst.64. art.7.* Medina *lib.1. Instruct. Confess. cap.11.§.10.* Suarez *de Censur. disp.46. sect.1. n.1. & seq.* Auila *in eod. tract. de Censur. p.7. disp.5. sect.3. dub.1.* Grassius *lib.2. dec. cap.65. n.1.* Sayrus *de Censur. lib.6. c.17. n.1.* vbi aliis relatis, testatur hanc esse communem omnium recentiorum sententiam.

Quæ etiam ampliatur prout *verbo Irregularitas num. 68.* dixi, etiamsi casu dato occiderit suum inuasorem ex odio, ita aut mala voluntate, prout tenent Molina Cornexo, quos eo loco retuli, Sayrus *supra num.12.* post Couarruuiam, Henriquez, & Petrum Nauarra, Lessius *de Iust. & Iur. lib.2. cap.9. dub.15. num.106.* Hurtado *de Irregul. disp.2. diffic.10. n.36.* Bonacina & Torreblanc. locis citatis, & alij quam plures ex eo fundamento, quod licet praua illa intentio & affectus sit peccaminosa nihilominus actio ipsa externa, posito quod alio modo non potuit se defendere, licita fuit, & permissa omni iure, vt dictum est; ac per consequens super illam non cadet hæc irregularitas, quæ solum consurgit ex facto externo iniusto. 19

Nec obstat Concilium Tridentinum *sess.14. de reformat. cap.7.* dicens: *si verò homicidium non ex proposito, sed casu, vel vim vi repellendo, vt quis se à morte defenderet fuisse commissum narretur, quam ob causam etiam ad sacrorum Ordinum & altaris ministerium & beneficia quæcunque ac dignitates, iure quodammodo dispensatio debeatur, committatur loci Ordinario, aut ex causa Metropolitano, seu viciniori Episcopo, qui non nisi causa cognita & probatis precibus ac narratis, nec aliter dispensare possit.* Etenim Concilium intelligi debet non de homicidio facto ad necessariam defensionem & sine culpa, prout in præsẽti, sed de homicidio patrato cũ aliqua culpa & excessu moderaminis inculpatæ tutelæ, vt bene Nauarrus *cons.36. titul. de homicid.* Auila *tractat. de Censur. Ecclesiast. parte septima disputatione quinta sect.3. dub.1.* Suarez *de censur. disp.46. sect.1. n.3.* vbi propterea reprobat Maiolum contrarium dicentem. Quod & idem apertè etiam scripsit Sayrus *sup. n.10.* vbi ait ita de anno 1588. prima Octobris declarasse S. Congregationem, Hæc autem expositio clarè colligi videtur ex ipsomet Concilio. Cum enim eodem modo loquatur de homicidio prædicto & de casuali, planè loqui videtur vbi quis moderamen excesserit, & in aliqua culpa fuit. Constat enim homicidium casuale, si nullam omnino culpam latam, aut leuem contineat, non inducere irregularitatem, & ita cum eodem modo de vtroque loquatur Concilium, consequens esse videtur, vt accipiendum sit, vbi quis debitum moderamen in sui defensione non seruauerit. Sayrus *supra*; cum quo etiam secundò responderi potest Concilium loqui de irregularitate quoad forum exterius, quando scilicet dubitatur, an inuasus modũ inculpatæ tutelæ excesserit, & ita de homicidio ab aliquo accusatur, tunc enim causa committi debet *Ordinario*, aut *Metropolitano*, vel *viciniori Episcopo* vt ait Concilium. 20 21 22 23

Cum igitur is, de quo in præsenti, non excesserit modum inculpatæ tutelæ, quia erat in tali & tam ineuitabili necessitate constitutus, vt neque clamando, neque fugiendo, neque alio modo, nisi interficiendo sui aggressorem posset mortem euitare, in quo consistit moderamen inculpatæ tutelæ, iuxta communem DD. nec adsit accusator, aut contradictor, qui oppositum, vel leuiter probet, aut probare possit, omnino & in vtroque foro existimari debet ab irregularitate immunis. Ad accusatorẽ autem, 24 25

seu

seu contradictorem vel actorem spectare probare excessum immoderatæ tutelæ rectè dicunt Hondedeus *cons.99.n.14.& 15.* Viuianus *decis.458.n.8.* Bernardus Græue *lib.2.concl.110.consid.2.n.9.* & ex ipsis Barbosa *in Collect.DD.ad cap. significasti 2.de homicid. num.14.*

26 Casu porro dato, nec concesso quod in se defendendo aliqualiter modum inculpatæ tutelæ excessisset, adhuc tamen non debere censeri irregularem, nisi ex dolo aut ex proposito id fecisset, ex Glossa *in d.cap. significasti 2.de homicid.* & Farinac. *de homicid.q.125. n.418.* elicitur. Dolum autem aut propositum non interuenisse, in dubio præsumi debet; prout ex Iasone, Salyceto, Marsilio, & aliis probat idē Farinac. *n.416.* & colligitur ex facto non ex interuallo, sed in continenti. Glossa relata, Butrius, Felinus, Imola, & plures alij, quos affert & sequitur idem Farinac. *n.417. & 418.*

27 Imo casu quo isti reo prætenso onus incumberet probandi se ad sui necessariam defensionem aggressorem occidisse, necessariū non est illi probare in specie istam necessitatem defensionis, sed satis est quod probet simpliciter, quod id fecit ad sui defensionem. Ita egregius Doctor Iulius Clarus *lib.5.de sent.§.homicidiū, vers.sed quomodo probatur,* & ante eum Bald. *in l.solam post n.11.C.de testib.* & ita communiter teneri esse communem sententiam refert ex Decio &
28 Carterio. Addit idem Clarus se putare ab hac sententia *non esse in practica recedendum.* Et quod ad id probandum *sufficit probare quod eius aduersarius veniebat armatus contra ipsum*: quia vt inferiùs inquit, *est iusta causa timoris quod veniat animo percutiendi.* Quæ cum ad amussim casui præsenti adaptentur, satis probant in fauorem prætensi rei.

29 Eo quoque quòd in dubio ipsi sit credendum, vt rectè dixit Glossa *in d.Clem. si furiosus verb.non valens,* quam sequitur Vitalinus *ibid. num.36.* referens etiam Gulielmum huius rei rationem assignantem, *quia scilicet hic agitur de actu suo intrinseco, scilicet*
30 *an timuerit vel non.* Quamuis enim solum loquantur pro foro conscientiæ, idem quoque dicendum pro foro externo satis suadetur, ex eo quod externum & internum forum parificari debent *argum.cap.Vt animarum de constit in 6.cap.vnic.de Iureiur. eod.& c.1. de sepul.in 6.* & tradunt ex DD.innumeri, præsertim Sotus *4.de Iust.q.5.art.3.ver. Quarto arguitur,* Couarruuias *cap. Cum esses num.7.de testam.* Sayrus *in Clau.reg.lib.1.cap.13.num.24.* Ledesma *2.p.4. q.18. art.1.dub.12.* Sanchez *lib.1.de matrimon.disp.5.numero 20.*

31 Si porro dicatur id intelligendum quando præsumptio non adest in contrarium. Potius retorquetur argumentum ex eo quod nulla adest in præsenti talis præsumptio. Imo contraria, cum agatur de sacerdote de quo omnia iura bene præsumunt: sicut & malè de aggressoribus quia erant ex numero illorum de quibus dicitur

32 *Nulla fides pietasve viris qui castra sequuntur.*
Maximè cum iuramento ipsius. Quia assertioni alicuius iuratæ in his quæ ab eius animo pendent, siue affirmanti siue neganti credi debet. Vt per Couarruu. Hippol. Menoch. Herculan. Alciat. & plures alios apud Sāctatell. *var.resol.q.48.n.11.* Cōprobat Barbos. *in collect. DD.ad d.cap.significasti il. 1. de homicid.*
33 *n.4.* Etiamsi simus in criminalibus, quando pro iurante adest aliqua præsumptio exclusiua doli, prout in præsenti adest. Menochius, Mancinus, Mascardus, Seraphinus, & Tuschus apud eundem Barbosam *supra numero 5.* Cui etiam fauent aliquæ S. Rotæ de-
34 cisiones, quas ibi refert, Et quia sumus in causa possessorij, scilicet iurium, quæ competunt Sacerdoti, vt tali. In qua causa iuramentum in supplementum defertur. Prout ex Bartolo, Iasone, Curtio, Decio, Alexandro, & multis aliis affert Farinacius *p.2.fragm. crimin.litt.I.n.1240.*

Nec vllo modo nocere potest sacerdoti, quod ad 35
Papam recurrerit pro dispensatione. Hoc enim non probat ipsum contraxisse aliquam irregularitatem, sed ad maiorem cautelam & penitus tollendum dubium, seu scandalum id fecisse, prout sæpius S. Rota firmauit, præsertim in antiquis de *sentent.excommun.* & in vna Placentina *beneficij* coram Vbaldo *p.1.recent.decis.534.n.9.& tom.3.nouis.decis.309.num.19.* Cardinal. *in cap.Perpendimus sub num.29. de sentent. excommunic.* ac plurimi DD. estque familiarissimum in Religionibus, quæ sæpissimè obtinent priuilegia à Sede Apostolica circa ea quæ aliàs sibi de iure communi competunt, ad maiorem scilicet cautelam, & tollendum dubium, scandalum, &c. In quo etiam intrat vulgatum illud *abundans cautela non nocet.*

Pariter nec nocet illi quod Vrbanus VIII. in Bre- 36
ui de anno 1638. pro die 10. Decembris ad instantiam illius edito, concessit Episcopo Ferdonensi, vt cum eodem dispensaret in susceptis sacris, & Presbyteratus Ordinibus etiam quoad Altaris ministerium; nulla mentione facta de dispensatione quoad obtinenda beneficia: Vnde elici videtur, saltem quoad obtinenda beneficia irregularem æstimari debere. Cum enim, vt dictum est, nullam ex tali occisione irregularitatem incurrerit, ex taciturnitate Papæ non potest colligi contrarium; cum taciturnitas in rebus
grauibus, onerosis, & arduis explicandis nihil ope- 37
ratur, vt tradunt Iuristæ *in l. qua dotis ff. soluto matrimon.* & Canonistæ *in cap.Nonne de præsumpt.* Præ-
sertim, quia nemo censetur eligere viam per quam 38
iudicium suum subuertatur, *l.3. vers. nec credendus ff.de milit. testam. l.quoties 13.ff. de reb.dub. l. quoties ff. de verb. obligat. Cap. Abbate iuncta Glossa verb. potius de verb. signif.* Et nemo eligens vnum medium censetur alteri renunciare. Glossa *in leg. si miles, C. de milit. testam. in verb. Iudicio, & l. quia autem ff. si quis omis. caus. testament.* & Bellamera *cons. 42. num.17.* Ex eo ergo quod iste recurrerit ad Papam pro dispensatione & eam limitatam duntaxat obtinuerit, nec sibi nocere potuit, nec priuatur, quod possit alia via sibi succurrere, & vti iure suo.

Confessionem quoque ipsius circa occisionem 39
sui aggressoris, qua in supplicatione Sanctissimo facta fassus est se illum interfecisse *propria sua vita timens ad sui defensionem* nihil ipsi nocere posse pro comperto esse debet in S. Tribunali Rotæ, vbi de hac causa agitur. Quidquid enim de aliis Tribunali- 40
bus sit, in Rota tamen pro constanti doctrina habetur, quod confessio qualificata, qualis est ista, non diuiditur, sed vel tota acceptatur, vel tota reiicitur. Sic enim supposuerunt aliqui Domini Auditores apud Seraphinum *decis.197. numero secundo.* ex Abbate, Castrensi & Boëtio. Et Rota coram D.Lugdunensi *prima parte recent. decis.167. numero decimoseptimo* ex Bartolo, Cyno, Alciato & aliis. Et alia coram Manzanedo *decis.518.numero quarto in secunda parte recent.* Et alia coram eodem *decis.699. numero secundo in secunda parte recent.* ex Boërio, & Menochio. Vbi etiam referuntur duæ aliæ Rotæ decisiones ad intentum; altera coram Verallo *dec.191. numero secundo parte prima.* Et altera in vna Perusina *pecuniaria* vigesimooctauo Nouembris 1611. vel 1612. coram eodem Manzanedo, quæ extat *tertio tomo recentior. decisione 452. numero nono* vbi traditur eadem doctrina ex Boërio, Menochio & Verallo

Verallo in decisione relata. Item alia coram Merlino *decis.* 434. *num. quinto in* 5. *p. recent. tom.* 2. ex Cyno, Bartolo & aliis, aliaque Rotæ decisione iam relata. Alia quoque coram eodem Merlino, quæ est decisio 442. *ead.* 5. *p. tom.* 2. *num.* 2. Similiter Rota coram Vbaldn *decis.* 195. *num.* 5. *in* 4. *p. recent. tom.* 2. ex DD. & aliis Rotæ decisionibus. Præterea in vna coram Peña inter decisiooes ipsius 76. *num.* 23. pro communiter recepto dicitur quod confessio qualificata non possit pro parte acceptari, & pro parte respui. Et in alia coram eodem *dec.* 472. *num.* 3. 4. & 5. expresse habetur quod confessio accipi debet cum suis qualitatibus. Vbi etiam *num.* 2. & 5. satis ad intentum nostrum, quod confessio qualificata in dubio intelligenda est ad fauorem confitentis, vt excusetur à delicto. Et *num.* 7. id probatur (valde etiam ad propositum) quia contra qualitatem confessionis non aderat aliqua probatio, nec iuris præsumptio. Cum igitur iste de quo agitur in præsenti, coofessionem qualificatam de occisione hominis fecerit, fatendo, scilicet eum occidisse, sed cum hac qualitate, *iure defensionis* indiuisibiliter acceptari debet, & ita immunis ab omni irregularitate declarari.

41 Nec terreat S. Rotam multitudo DD. qui tenent quod confessio qualificata potest scindi, & secundum vnam partem acceptari, & secundum aliam respui, ac proinde quod in præsenti, confessio istius acceptari possit pro occisione hominis, non pro titulo defensioois. Plura enim suppetent propter quæ id fieri non debeat in præsenti. Primò quidem, præter dicta, propter praxim & stylum eiusdem S. Rotæ oppositam sententiam toties, vt visum est, sectantis. Et meritò quidem, quia est etiam quamplurium &
42 grauissimorum DD. quos refert Farinacins *in prax. quæst.* 81. *cap.* 4. *num.* 112. ex quibus plures loqnuntur in terminis huius casus, de occisiune videlicet hominis pro defensinne. Ex quibus Tiraquellus *de pæn. temperend. caus.* 27. *post num.* 7. duram sibi videri ait contrariam sententiam, quando aliunde non constat de probatione delicti, quod in hoc casu con-
43 tingit. Et Mascardus *de probat. concl.* 867. *num.* 3. & 14. vbi habet quod homicidium in dubio non dolose, sed ad defensionem factum præsumitur, & ita qualitas in confessione abiecta habet præsumptionem pro se. Hoc autem homicidium non fuisse coommissom dolose, præter adducta, etiam id probant ex eo quod confessio illius fuerit spontanea, & vltronea. Franc. Becc. *cons.* 96. *num.* 15. Bertazzol. *cons.* 193.
44 *num.* 14. Farinac. *supra num.* 180. ex his & aliis. Secundò, quia sententia affirmans posse scindi dictam confessionem qualificatam loquitur in iis quæ contra se habent iuris præsumptionem, prout ex pluribns DD. illam limitat Farinacius *supra num.* 149. & bene Buccaron *differ.* 40. *num.* 6. & *differ.* 121.
45 quam abesse in hoc casu ex dictis satis elicitur. Tertiò, quia loquitur de confessione iudiciali & externa, facta præsertim coram Iudice vt tali; prout ex Au-
46 thoribus ipsius cerni licet: confessio autem de qua in casu, solum est facta in foro veluti pœnitentiali, & interno animæ, & coram Papa, vt Patre, quæ proinde præiudicare non debet, prout ex multis cumulatis per Mancin. *de confess. cap.* 2. *num.* 49. & *cap.* 3. *num.* 41. & *cap.* 7. *num.* 31. Vnde iure haberi, & æstimari debet sicut confessio sponte comparentium coram S. Tribunali S. Officii sic enim omnino & totaliter creduntur, etiam quoad qualitatem delicti, prout ex praxi eiusdē S. Tribunalis constat. Quartò, quod ea sententia, præsertim loquitur de confessinne facta in iudicio criminali, non in ciuili prout in præsenti. Quo casu non sufficit ad condemnandum

etiam quod tangat crimen. Felynus *cap.* 1. *num.* 14. & 16. *de excep.* Bossius *in tit. quom. proc. per except. num.* 8. post Felinum, Abbatem, & Salycetum.

HORÆ CANONICÆ.

De illis plura dixi *to.* 1. *p.* 1. *c.* 12. & aliqua supra verbo *Breuiarium*, plura quoque dicam 4. to. verbo *Officium diuinum*, & propterea nunc supersedendum.

HOSPITALARII REGVLARES.

De illis scripsi ad sufficientiam *to.* 1. *p.* 2. *cap.* 6. & ideo pro nunc omittendi.

IEIVNIVM.

SVMMARIVM.

Aliqua spectantia ad hanc materiam remissiuè. num. 1.
Ieiunij definitio. num. 2.
Ritus ab Ecclesia pro ieiunio requisitus qualis. numero 3.
Vnam solum petit refectionem. num. 4.
De ientaculo, seu refectiuncula. ibid.
Refectio quo diei tempore facienda. num. 5.
Quando obligat praeceptum ieiunij, num. 6.
Quid de ieiunio Regulæ, vel Constitutionum Regularium. ibid.
An Regulares teneantur ad ieiunia indicta per Synodos, vota, seu promissiones populorum. numero 7.
Qui excusentur à ieiunio Ecclesiastico. num. 8.
De priuilegiis Regularium quoad hoc num. 9.
Dispensatio legitima excusat à ieiunio. num. 10.
Qui possint dispensare. ibid.
An dispensatus ad esum carnium, vel lacticiniorum dispensetur in ieiunio. num. 11.
Quid dicendum de ieiuniis ex voto, iuramento, vel pœnitentia. num. 12.
Regulares an possint denunciare in suis Ecclesiis ieiunia. num. 13.

De Ieiunio quatenus ad Regulares spectat, dixi *to.* 1. *p.* 1. *cap.* 7. *num.* 26. ad ieiunia Regulæ teneri iuuenes Religiosos, etiam ante vigesimum primum annum. Quanta porrò sit hæc obligatio petendum est ex iis, quæ dixi *eo cap.* 7. præsertim à *num.* 11. 1
Qualiter etiam, aut quomodo teneantur Regulares ad obseruanda ieiunia indicta in Constitutionibus, Synodalibus, vel promissa à populis, dixi eo *tom.* 1. *p.* 1. *capit.* 11. *num.* 13. Similiter de ieiunio requisito ante Eucharistiæ sumptionem, dixi supra verbo *Eucharistia à num.* 16. Nunc alia addenda pro maiori luce huius materiæ præsertim prout ad eosdem Regulares proprius spectare videbitur.

Est autem ieiunium (iuxta Panormitan. *in Rubr. de obseruant. ieiun.* relatum à Syluestro *in Summa verbo ieiunium num.* 1.) sic dictum à quodam intestino sic vocato, eo quod vt in plurimum vacuum sit, & exinanitum. Est verò triplex, scilicet: metaphoricū, vel 2

Spirituale, naturale, & Ecclesiasticum. Metaphoricum, & Spirituale est idem, quod abstinentia à vitiis, & peccatis. Naturale est abstinentia à quocunque cibo, & potu, etiam per modum medicinæ, de quo dixi supra verbo *Eucharistia*. Ecclesiasticum verò, de quo in præsenti est *abstinentia voluntaria à cibo*, *iuxta præscriptum Ecclesiæ, vel receptam consuetudinem*. Bellarminus *tom. 1. lib. 2. de bonis operibus*. Toletus *in Summa lib. 6. cap. 1.* Dicitur *abstinentia voluntaria*. non solum quia est actus virtutis, qui debet esse liber, & voluntarius, sed etiam quia ad satisfaciendum præcepto ieiunij requiritur voluntas, seu intentio saltem implicita illi satisfaciendi. Toletus *supra num. 3.* Bonacina *de praeceptis Eccles. disp. 7. quæst. 1. punct. 1 num. 5.* Dicitur *à cibo*, quia potus aquæ, vel etiam vini, non frangit ieiunium. S. Tho. *2. 2. q. 147. art. 6. ad 2.* Caietanus *ibid.* Quod intellige, etiamsi vinum sumatur, vt dicitur, in fraudem ieiunij, idest ad sedandam stomachi inediam, & famem. Ratio est, quia lex non attendit intentionem obseruantis, sed ipsum actum, cùm ergo hic actus, scilicet vinum bibere non sit contra præceptum ieiunij, intentio illa non faciet ipsum esse contra præceptum. ieiunij, intentio illa non faciet ipsum esse contra præceptum. Nauarrus *in Manual. c. 21. n. 13.* Sanchez *tomo 2. consil. Moral. lib. 5. capit. 1. dub. 23.* Potus autem lactis, & iuris, aut similiom, ieiunium frangit, quia huiusmodi liquida sunt verè cibus. Toletus, & Sanchez *sup.* Idem videtur dicendum de potu vulgo *Chocolate*. licet aliqui apud Dianam *4. p. Tract. 4. Miscellan. Resolut. 194.* oppositum existiment pro Hispania, vbi pro potu vsuali aliquando sumitur. Dicitur etiam *à cibo*, quia ea, quæ sumuntur per modum medicinæ, etiam si aliàs nutriant, non frangunt ieiunium. Nauarrus, & Tuletus *supra* Dicitur *iuxta præscriptum Ecclesiæ, vel receptæ consuetudinis*, tum quia de ieiunio datur præceptum Ecclesiæ, *capit. non liceat, & cap. non oportet, & cap. Placuit de consecrat. disp. 3. & capit. Quadragesima de consecrat. disp. 5.* ita approbante toto populo Christiano (Nauarrus *supra n. 11.* Sanchez *sup. dub. 1.*) tum quia in ieiunio Ecclesiastico seruari debet ritus ab Ecclesia, & consuetudine introductus. Toletus *sup.* Bonacina *sup. n. 6.*

3 Consistit autem hic ritus ab Ecclesia, & coosuetudine in ieiunio introductus, primò, in eo, quod abstineamus à quibusdam cibis, scilicet carnibus ouis, & lacticiniis in ieiuniis quadragesimalibus, in aliis verò diebus ieiuniorum, iure communi carnibus quidem necessariò, ouis verò, & lacticiniis, iuxta Regionis, & Patriæ consuetudinem. Vbi verò non est talis cõsuetudo pro vna, vel altera parte, prou contingere potest in Iodiis, & locis nouiter conuersis ad fidem, licitè posset introduci, quod in ieiuniis extra quadragesimam edantur oua & lacticinia. Ratio primæ partis, quæ est de ieiuniis quadragesimalibus, sumitur ex *cap. Denique dist. 4.* & ex Synodo Constantinopolitana in Trullo celebrata *can. 56.* S. Thom. *2. 2. q. 147. art. 8. ad 3.* Syluester *in Summ. verb. Ieiunium n. 15.* Azor *to. 1. instit. Moral. l. 7. c. 10. q. 1.* Ratio secundæ, quæ est de aliis diebus ieiuniorum extra quadragesimam, sumitur etiam ex eodem *c. deniq.* vbi solum pro diebus Quadragesimæ exigitur abstinentia à carnibus, ouis, & lacticiniis. S. Thom. Syluester, & Azor. relati. Ratio verò tertiæ quæ est de locis vbi non est aliqua consuetudo, sumitur ex eo, quod cum hæc prohibitio in ieiuniis extra Quadragesimam fundetur in consuetudine, sanè vbi talis consuetudo non erit, poterunt fideles ieiunare edendo oua, & lacticinia. Syluester *sup.* Nauarrus *sup. n. 15.* Toletus *sup. c. 2. n. 2.* Sanchez *sup. dub. 20.* Nota autem primò, quod per ieiunia Quadragesimalia, in quibus dixi prohiberi esum carnium, ouorum, & lacticiniorum, intelliguntur etiam Dominicæ Quadragesimæ, prout colligitur *ex d. c. denique, & c. Quadragesima, & c. 56.* sextæ Synodi relatis accedente vniuersali Ecclesiæ consuetudine. Caietanus *2. 2. quæst. 147. artic. 6. & 8.* Corduba *in Summ. q. 168.* Sanchez *sup. dub. 19.* Nota secundò, hæc omnia intelligi debere seclusu priuilegio Bullæ Cruciatæ, quale autem sit id priuilegium quoad ista, dixi supra verbo *Bulla Cruciatæ num. 16.*

Secundò consistie ritus ieiunij Ecclesiastici in eo, 4
quod in illo tantum vna refectio, seu comestio fiat. Ita enim Ecclesiæ coosuetudo obtinuit, esto nullus textus pro eo afferri possit S. Thom. *supra artic. 6.* & Theologi communiter. Non tamen propterea tollitur quo minus sumi possit aliquid per modum medicinæ, iuxta dicta, vel in parua quantitate ratione officij, vt contingit in pincernis Principum ad faciendum credentiam, vel ratione vrbanitatis, vt si aliquis post prandium finitum inuitetur ab amico modicum cibi gustandum, vel propter aliquas causas similes honestas, de quibus Sanchez *supra dubio 22.* Bonac. *supra punct. 3. num. 4.* & Layman *lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 7.* Similiter nec tollitur quo minus si aliquis ob aliquod negotium prandium interrupit, possit, absoluto negotio, aliqua etiam mora temporis prudentis arbitrio iudicanda intericcta, prandium perficere, si animo continuandi illud discessit. Talis enim intentio facit, quod duplex illa refectio censeatur moraliter vna. Caietanus *verbo Ieiunium*, Azor. *supra cap. 9. quæstione 1.* Layman *sup. num. 6.* Similiter, nec tollitur ientaculum, seu refectiuncula nocturna, vulgo *Collatio*. Ita enim consuetudine ferè vniuersali introductum est. Caietanus, Azor. & alij communiter. Quamuis autem circa quantitatem, vel qualitatem cibi, quo edi potest in hac refectiuncula varietas sit opinionum, & aliquæ tam laxæ, vt verendum sit ne ieiunium Ecclesiasticum, vel omnino de medio tollant, vel rem de solo oomine faciant, ea tamen amplectenda est, vt in hac re attendi debeat ad coosuetudinem legitimam inter probos, & timoratos Regionum. Cum enim hæc refectiuncula consuetudine introducta sit, coosuetudine etiam (qualis est ea, quæ reperitur non inter parum timoratos, quia hæc potius est corruptela, seu abusus sed inter probos, & timoratos,) quoad modum mensurari debet. Toletus *sup. cap. 2. num. 4.* Bonac. *sup. num. 2.* Credo tamen regulariter loquendo non debere in ea excedi in quantitate tres, aut quatuor vncias, nec in qualitate esse ex alio cibo, quàm ex pane, fructibus, herbis, oleribus, talis enim est vsus inter Regulares, & morigeratos, Vsus autem Hispaniæ, quod in peruigilio Natiuitatis Domini plus solito collatio fiat, ex fructibus, electuariis, licet à Nauar. *sup. num. 14.* reprobetur, approbatur tamen à viris doctissimis, specialiter Medin. *lib. 1. Summ. cap. 14. §. 10.* Sanchez *supra dub. 26.* ex aliis.

Tertiò consistit ritus ieiunij Ecclesiastici in eo, 5
quod illa vnica refectio, quam dixi de substantia ipsius, fiat tempore Ecclesiæ consuetudine determinato, scilicet circa meridiem, esto antiquitus tribus horis post meridiem fieret *c. solent de consecrat. dist. 1.* Itaut aliter sine causa rationabili facientes peccent. Syluester *in Summ. verb. Ieiunium numero 12. & 13.* Nauarrus *supra num. 27.* Licet autem aliqui dicant hoc peccatum esse mortale (Sanchez *supra dubio 28.* plures referens) credo tameo non esse nisi veniale. Toletus *sup. num. 5.* Bonacina *sup. punct. 4* post Lessiũ, & alios. Id certius, quod causa rationabili subsistente

ſiſtente, puta itineris faciendi, vel alia pia cauſa, nullum ſit peccatum anticipare hoc tempus, quia hoc modo, & non alio intellecta eſt obligatio huius præcepti. Caiet. 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 7. Nauarrus, & Toletus *ſupra*. Idem dicendum, ſi ex rationabili etiam cauſa, puta ſtudij, itineris, &c. collatio nocturna fiat mane, & prandium nocte, propter eamdem rationem. Toletus *ſup.* Sà *in Summa verb. ieiunium num.* 8.

6 Obligat hoc præceptum Ieiunij Eccleſiaſtici omnes, & ſingulos fideles annum vigeſimum primum complentes, iuxta dicta ſupra verbo *Ætas num.* 8. & verbo *Annus num.* 9. Ratio eſt, quia etſi ante illam ætatem obligari poſſint fideles ad ieiunandū. Primò, ratione voti, ſi illud emiſerunt. Secundò, ratione pœnitentiæ ipſis impoſitæ, ſi à Confeſſario imponatur. Tertiò ratione Regulæ, ſi Regulares fuerint, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 7. *num.* 26. & ſupra verbo *Ætas num.* 8. relato; imò etiam pro ſalute ſpirituali, ratione præcepti naturalis, & diuini, ſi ita neceſſarium fuerit ad reprimendas carnis tentationes, vel etiam pro ſalute corporali, ſi ita etiam neceſſarium ad illam fuerit (Toletus *ſup. cap.* 3.) præcepto tamen Eccleſiaſtico ieiunij nullus obligatur ante dictum annum vigeſimumprimum expletum. Ita enim habetur ex generali Eccleſiæ conſuetudine communiter recepta. S. Th. 2. 2. *q* 147. *art.* 4. *ad* 3. Caiet. & alij Expoſitores *ibid.* Qualiter autem Regulares poſſint ex vi Regulæ obligari ad ieiunia etiam Eccleſiaſtica, dixi verbo *Ætas n.* 8. relato. Vbi etiam, & verbo *Annus num.* 9. relato, quid dicendum ſi aliquis expleat dictum vigeſimumprimum annum ipſo die Ieiunij. Ex quo ſequitur, quod ſi aliquis adimplet dictum vigeſimumprimum annum in dimidio Quadrageſimæ, tenetur ieiunare illam meditatem, vel illud, quod illi ſuperſit, etiam ſi vnus tantum dies ſit, quia præceptum hoc eſt de ſingulis diebus poſt illum annum vigeſimumprimum expletum. Sanchez *ſupra dub.* 2. Qui etiam addit ex Angles, & aliis, nec obligari fideles ante vigeſimumprimum annum expletum ad ieiunia inſtituta per Synodalia præcepta, aut ex voto Ciuitatis, quia illa vincula non habent maiorem vim, quam præceptum generale Eccleſiæ.

7 Specialiter pro Regularibus notandum, quod licet, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 11. *num.* 13. illi teneantur ad ieiunia indicta per Conſtitutiones Synodales, vel pel per vota, ſeu promiſſiones populorum in quibus ſunt, propter rationem ibi, & ſupra verbo *Feſti dies quoad Regulares* aſſignatam, & iuxta modū obligationis ibi præſcriptum, quod idem dico de ieiuniis introductis per conſuetudines generales dictorum populorum, propter eamdem rationem, & quia conſuetudo generalis omnes generaliter obligat (Azor. *tom.* 1. *Inſtit. Moral. lib.* 7. *cap.* 19. *q.* 2. Bonacina *ſup. punct.* 6. *n.* 5. Fagundez *in* 4. *præcep. Eccleſi. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 3. Nouarius *in Lucerna Regularium verb. ieiunium n.* 2. *&* 3. ex aliis) Ieiuniis tamen introductis per conſuetudines non generales, ſed tantum particulares populorum, v. g. conſuetudines laicorum ſolum, vel ſolum Clericorum ſæcularium, non tenentur, quia cum ſint homines diuerſi ſtatus habentes diuerſos modos abſtinentiæ, non eſt cur conſuetudo vnius ſtatus obliget alium. Sylueſt. *in Sum. ver. Ieiunium q.* 2. Azor. & Bonac. relati.

8 Excuſantur autem à Ieiunij Eccleſiaſtici præcepto. Primò, infirmi, vel valetudinarij, qui conſilio medici, vel Superioris, non poſſunt abſque notabili damno ieiunare. Secundò, ſenes, quibus inedia, vel vna tantum refectio notabilem afferunt virium debilitatem, quod alijs in ſexageſimo, alijs, & magis regulariter, in ſeptuageſimo, alijs & ſi raro quandoque vltra octuageſimum annum contingit. Siquidem pius Doctor Nauarrus *ſup. num.* 16. teſtatur ſe octuageſimum annum agentem potuiſſe ieiunare. Tertiò, pauperes, qui non poſſint habere ſimul vnū prandium ſufficiens ad ieiunandum pro ea die, quia illud habere non poſſunt. Quartò, laborantes corporaliter, quibus vna tantum refectio ſufficiens non eſt pro ſupportanda abſtinentia Ieiunij. Quintò, laborantes etiam ſpiritualiter, vt ſunt Concionatores in tota Quadrageſima, continui Confeſſarij, &c. De quibus omnibus Sylueſter *ſup. q.* 9. Caiet. *ſup. & in Sum. verbo Ieiunium.* Nauarrus *ſup. à n.* 16. Toletus *ſup. c.* 4. & Diana *p.* 1. *tract.* 9. [Cæterum in gratiam ſenum notanda eſt doctrina quam afferunt Angles *in floribus de ieiunio q.* 6. *dub.* 6. Sanchez *ſup. dub.* 4. *numero* 7. quam etiam dicit eſſe quorundam recentiorum, & eam ſequitur Portellus *in reſponſionib. moral. tom.* 2. *caſu* 98. quod ſi ſenex in ætate in qua regulariter vna tantum refectio notabilem affert virium debilitatem, quam ego credo, vt dixi eſſe 70. annorum haberent nihilominus talem, tamque robuſtam complexionem, vt ieiunium nihil eis noceret probabile eſſe adhuc non teneri lege ieiunij. Ratio eſt à ſimili de obligatione puerorum ad ieiunium dumtaxat pro 21. anno, etiam dato quod ante illam ætatem habeant perfectum robur, & vires ad ieiunium.]

9 Specialiter pro Regularibus aliquod impedimentum habentibus ad ieiunandum, extant plura priuilegia apud Caſſarubium *in Comp. priuileg. Mendic. v. Ieiunium*, & Rodr. *tom.* 1. *quæſt. Regul. q.* 100. *ar.* 2. *&* 3. quæ omitto, quia partim ſunt ius commune, & ita nullam gratiam nouam concedunt, partim verò viuæ vocis oracula, quæ hoc tempore, iuxta ſæpius dicta inualida ſunt, niſi de nouo confirmentur.

10 Excuſantur etiam à præcepto Ieiunij, illi cum quibus legitime diſpenſatum eſt ab authoritatem habente, cum hoc præceptum ſit humanum, ac per conſequens diſpenſabile. Vnde Papa pro tota Eccleſia diſpenſare poteſt, cum ipſe ſit ſupra ius Eccleſiaſticum. Caietanus *dict. art.* 4. Nauarrus *ſup. n.* 21. Epiſcopus etiam in ſua Diœceſi diſpenſare poteſt cum vno, vel altero, quia non eſt credibile Summum Pontificem velle, quod pro vnoquoque caſu in particulari occurrenti ipſius diſpenſatio expectaretur. Sotus *libro primo de iuſtit. quæſtione vltima artic. vltim.* Nauarrus *ſupra*. Idem dicunt plures de Parochis, quod ſaltem eſt admittendum, quando Epiſcopus abeſt, & ſit conſuetudo ſic faciendi. Caietanus *in Summa verbo Ieiunium capit.* 3. *in fin.* Nauarrus *ſupra* Bonacina *ſupra punct. vltim. n.* 17. Maximè id verum eſt de Prælatis Regularium Generalibus ſcilicet, Prouincialibus, Prioribus, Guardianis, &c. propter dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 18. *numero* 55. De quo etiam Fagundez *in* 4. *Eccleſ. præcept. lib.* 1. *cap.* 9. *numero* 5. Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 2. *diſput.* 12. *quæſit.* 5. idem quoque dicendum de facultate præueniendi horam in die Ieiunij, comedendi carnes, oua, lacticinia, &c. propter eamdem rationem. Sanchez *ſupra dub.* 5. *concl.* 10. ex Sylueſtro, & Caietano. Semper tamen requiritur cauſa pro tali diſpenſatione, prout ſupponunt authores relati. Ea autem ſubſiſtente, minus bene, & minus prudenter faciunt Prælati qui ſubditos recurrentes ad illos pro diſpenſatione nolunt eos conſolari, ſed remittunt illos ipſorum conſcientiis, Caiet. *d. art* 4. Nauarr. *ſup. num.* 21. Caſu autem quod cauſa non videatur ſufficiens Prælato pro diſpenſatione, poteſt miſcere aliquam commutationem diſpenſationi, iniungendo, ſcilicet aliquas orationes, vel pia opera, Sanchez *ſupra concl.* 13. ex Caietano, &

& Nauar. relatis, qui etiam *dub.6.* agit de cauſis ſufficientibus ad hanc diſpenſationem. Declarare autem qualis cauſa ſit ſufficiens, vel dubia pro hac re, pertinet etiam ad medicum. Syluester *ſup. quæſt.7. in fin.* Sanchez *ſupra vlt. concl.* In caſibus autem, in quibus Prælati Regular. diſpenſare poſſunt in prædictis cum ſuis ſubditis, poſſunt etiam ſecum diſpenſare, ne peioris conditionis ſint, quam ſubditi. Fagundez *ſup.n.6* ex Syluestro, Soto, Azorio, & aliis.

11 Pro praxi autem huiuſmodi diſpenſationis nota primò, quod licet probabile ſit diſpenſatum ad edendum carnes non teneri ieiunare, quia abſtinentia à carnibus videtur eſſe de ſubſtantia ieiunij Eccleſiaſtici (Caietanus *ſup.art.8.* Henriquez *lib.7.de indulgent. cap.13.* Toletus *ſup. cap.3. numero 2.* Sanchez *ſup. dub. 29.* Diana *ſupra Reſolut.25.*) probabilius tamen eſt id ſolum eſſe verum, quando aliquis eſt diſpenſatus ad edendum carnes propter infirmitatem, vel debilitatem, tunc enim conſequenter eſt diſpenſatus à ieiunio, quia eſt eadem ratio diſpenſationis, ſecus verò, quando eſt diſpenſatus ad eſum carnium ob damnum, quod recipit manducando piſces, tunc enim obligatur ad ieiunium, tum quia cum hoc priuilegium ſit contra ius commune strictè explicandum eſt, tum quia cum præceptum Eccleſiæ in toto ſeruari non poteſt, ſaltem in parte ſeruari debet. Valentia 2. 2. *diſputat.9. quæſt. 2. punct. 5.* Leſſius *de iuſt. & iure, lib.4. cap.2. dub.6. num.45.* ad quem ſenſum reduci poſſunt plures auctores quos affert Victorellus *in additionibus ad Toletum* loco relato, Diſpenſatus autem ad oua, & lacticinia, proculdubio tenetur ad ieiunium, cum conſtet ex dictis cum eſu ipſorum ſtare poſſe ieiunium. Toletus *dict. capitulo tertio. numero ſecundo.* Naldus *in Summ.verb. Ieiunium numero tertio.* Secundò nota, quod licet ſecundum aliquos (Nauarrum *tom.1. conſil. de obſeruat. ieiunij, conſil. 5.* Medinam *in Inſtruct. Confeſſ. lib.1. cap.14.*) diſpenſati in diebus ieiuniorum ad manducandum carnes, oua, vel lacticinia non poſſunt illis diebus edere piſces, probabilius tamen eſt contrarium, quando cum carnibus, ouis, & lacticiniis, piſces non nocent, vel quia ex ſe ſunt boni, vel quia tam parum de ipſis editur, vt nocere non poſſint, vel quia ſolum eduntur ad excitandum appetitum. Azor. *tom.1. Inſtit. Moral. libro ſeptimo capit.10. quæſtione quinta* Diana *ſupra Reſolut.26* poſt plures alios, quos refert. Caſu etiam quo ſic diſpenſatis noceant piſces, peccabunt quidem contra temperantiam eis veſcentes, ſed non contra præceptum ieiunij, cũ ſupponantur legitimè diſpẽſati. Azor.& Diana poſt alios. Nota tertiò, quod licet diſpenſati in lacticinio, aut ouis non cenſeantur diſpenſati in carnibus, quia maius quid eſt edere carnes, quam edere oua, & lacticinia (Toletus *ſup. cap 3 num.2.*) diſpenſati tamen ad oua, poſſunt comedere lacticinia, & diſpenſati ad lacticinia, poſſunt comedere oua, quia hæc omnia videntur eſſe eiuſdem rationis ad intentum. Azor. *ſupra quæſt.4.* Medina *ſupra.* Quamuis Bonacina *ſup. punct.2 num.4.* oppoſitum credat.

12 Quæ dicta ſunt de ieiunio Eccleſiaſtico intelligenda etiam ſunt de ieiuniis ex voto, ſeu iuramento, vel ex pœnitentia iniuncta, niſi aliter ex intentione vouentis, aut iurantis, vel Confeſſarij habeatur. Ratio eſt, quia votum, iuramentum, ſeu pœnitentia iniuncta à Confeſſario ſunt quædam lex priuata, quam ipſemet vouens, vel iurans ſibi, vel quam Confeſſarius imponit ad inſtar legis Eccleſiaſticæ de eadem re, ergo per illam menſurari debet. Sotus *lib 7. de iuſt. quæſt.2. art.1. §. Quæſtionis ſolutio.* Sanchez *l.4. in Decalog. cap.11. num.31. & 54.* Ex quo collige ieiunia Religionum, ſiue ex Regula, ſiue ex Conſtitutionibus, aut conſuetudinibus inſtituta, intelligenda etiam eſſe ad inſtar ieiunij Eccleſiaſtici, niſi aliter ex lege ipſa, vel conſuetudine conſtet.

Poſſe Regulares ieiunia Eccleſiæ in ſuis Eccleſiis denunciare, conſtat ex declaratione Sact. Congreg relata *tom.1. cap.12. num.41.* & nouiſſimè refert Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Ieiunium, n. 1.* 13

ILLEGITIMI REGVLARES.

SVMMARIVM.

De illegitimis Regularibus, remiſſiuè. num.1.
Illegitimorum quot ſunt genera. num.2.
Filij profeſſorum illegitimi. num.3.
Quid de filiis Nouitiorum, habentium votum ſimplex, aut Clericorum in minoribus. num.4.
Quid de filiis genitis ex Matrimonio clandeſtino numero 5.
Quid de genitis ex Sacerdote coniugato. num.6.
Illegitimi ſunt Irregulares. num.7.
Inhabiles ad dignitates, & prælatias Religionum num.8.
An ad gradus. ibid.
Item ad quæcunque beneficia num.9.
An ad habitum, & profeſſionem. num.10.
Quid de incapacitate ad bona ſuorum parentum. numero 11.
An filij ex Matrimon. nullo ob impedimentum occultum, ſint illegitimi, num.12.
Quando illegitimi legitimantur per ſubſequens Matrimonium. num.13.
Quando ex diſpenſatione Papæ num.14.
An à Principe ſæculari ibid.
Quid de filiis expoſitis an ſint illegitimi. num.15.
An in dubio aliquis habendus ſit vt legitimus. numero 16.
An in hoc credendum parentibus. ibid.
Illegitimus factus profeſſus, an indigeat diſpenſatione. num.17.
Quid ex priuilegiis Religionum. ibid.
De diſpenſatione Regularium illegitimorum ad beneficia. num.18.
De legitimatione familiarium Regularium. num.19.
Alia remiſſiuè. num.20.

DE Illegitimis Regularibus nonnulla dixi *ſuprà* videlicet per Profeſſionem tolli eorum irregularitatem, quæ eſt ex defectu natalium, ad Ordines, non tamen ad dignitates, & officia, *tom.1. p.1. c.3. num.2.* Item illegitimos non poſſe eligi in Prælatos, *ibidem. capit.15. num. 25. & 38. & capit.18. numero 7. & 8.* A quo poſſunt diſpenſari, *eo c.18.n.60. 61.& 63.& p.2.c.12. n.21.* Quando cenſentur diſpenſati, eo *cap.18. num.61.& 63.* Quorum officiorum ſunt incapaces *ibid. num.62.& p.2.cap.13.n.50. ac cap.18 num.34.* An ſint capaces habitus, & Profeſſionis Regularis, eo *tom.1. p.1. cap.24. num.21.* An illegitima eligi poſſit in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam, eo, *tom.1.p 1. cap.26. num.6.* Nunc alia addenda, vel pro materiæ complemento. 14

Illegitimi, id eſt, non ex legitimo Matrimonio nati, licet iure antiquo variè diſtinguerentur, erant enim alij naturales, alij ſpurij, alij nothi, alij manſeres, alij nefarij, alij adulterini, &c. hodie tamẽ præſertim ex iure Canonico, & ad noſtrum intentũ, in duo 15

tantum

tantum genera diuiduntur scilicet, in naturales, & in spurios, vulgo *Bastardos*. Naturales sunt illi, qui geniti sunt à parentibus, qui tempore conceptionis, vel natiuitatis matrimonio coniungi poterant; spurij vero è contra, illi, qui geniti sunt à parentibus, inter quos matrimonium dicto tempore esse non poterat, vt qui nati sunt ex consanguineis, vel aliàs coniugatis, Religiosis, seu promotis ad sacros Ordines. Sanchez *tom.2. consil. Moral. libro 4. cap.3. dub.1.* Sanctarellus *Var. quæst.21.num.2.& 3.*

3 Vnde infertur primò, quod si vterque coniux, vel alter solum post matrimonium ratum ritè contractũ ante consummationem illius ad Religionẽ transeat, & in ea profiteatur, si postea se cognoscant, & filium generent, talis filius est spurius, quia per professionem Matrimonium est dissolutum, & amplius inter eos Matrimonium esse non potest. Sayrus *l.6. de Censur. cap.10. num.40.* Cornexo *tom.2. in 3.p. tract.5. de Irregularit. disp.15.dub.1.* Si autem prædicti tempore nouitiatus coniungantur, filij ex tali copula nati erunt legitimi, cum adhuc perseueret Matrimonium validum parentum.

4 Infertur secundò, quòd filij geniti ex Religioso, vel Religiosa nouitiis intra annum probationis, si nullum aliud impedimentum adsit, sunt naturales, quia eo tempore parentes contrahere poterant. Sanchez *supra dub.3. concl.2.* Vnde consequenter per subsequens matrimonium legitimantur, iuxta dicenda inferius. Peirinis *tom.2. de Prælato quæst.2. cap.5. §.9. num.114.* Idem dico de filiis genitis ex parentibus habentibus votum simplex castitatis, quia tale votũ non dirimit matrimonium. Lessius *lib.2. de iustitia cap.19. dub.6. num.57.* Sanctarellus *supra quæst.21. num.1.* Quod etiam dicendum generaliter de filiis genitis ex parentibus solum habentibus impedimentum aliquod impediens, non dirimens Matrimonium. Sanchez *supra dub.2.* Ac de filiis genitis à Clerico in minoribus constituto cum soluta, etiam si haberet beneficium Ecclesiasticum, quia tales contrahere possunt. Syluest. *in Summa verbo Legitimus quæst.8.* Sanchez *sup. dub.3.*

5 Infertur tertiò, quod filij geniti ex Matrimonio clandestino post Concilium Tridentinum sunt illegitimi, quia tale matrimonium post Concilium est inualidum. Suarez *tom.5. in 3. part. disput.50 sect.1. num.9.* Cornexo *supra.* Secus dicendum de filiis genitis ex matrimonio coram Parocho, & testibus celebrato, prætermissis tamen publicis denunciationibus à Concilio requisitis, quia tale matrimonium validum est, quamuis cum peccato celebratum. Suarez *supra num.10.* Quid verò dicendum de filiis genitis ex matrimonio clandestino valido, si daretur, agunt Peirinis *sup. num.108.* ex aliis.

6 Infertur quartò, quod quando maritus de licentia vxoris fit Sacerdos, & postea accedit ad ipsam filius ex tali concubitu genitus est illegitimus, & spurius, quia non solùm est ex sacrilego concubitu natus, sed etiam genitus eo tempore, quo matrimonium contrahere non poterant parentes, ratione voti solemnis emissi, *cap. litteras de fil. presbyterorum.* Toletus *in Summa lib.1. cap.58.* Et si oppositum teneat cum aliis Sanctarellus *sup quæst.21 num.2.*

7 Hi ergo omnes illegitimi quicunque illi sint, & quantumuis occulti Irregulares sunt, & per consequens inhabiles ad Ordines suscipiendos, *cap.1. & 2. de fil. Presbyterorum, & cap. 1. eodem tit. in 6.* & aliis iuribus. Bacconius *in 4. dist.25. quæst.6.* Nauarr. *in Manu. cap 27. n.201.* Cornexo *sup.* Prohibuit autem Ecclesia illegitimos ordinari, quia plerumque sunt vitiosi, & male educati, & quia timetur ne paterna scelera sequantur, ac ob reuerentiam, ac honorem sacrorum Ordinum. Sayrus *supra numero 56.* Auila *de Censuris part.7. disput.3. dub.6.* & alij communiter. Vnde illegitimus Ordines suscipiens sine dispensatione peccat mortaliter, & est suspensus ab executione illorum. Sayrus *supra numero 57.* Thesaurus *in praxi part.2 verbo Illegitimus cap.1.* apud quos etiam de pœnis Episcopi ordinantis illum.

Inhabiles etiam sunt ad dignitates, Prælatias, & Personatus Religionum, iuxta dicta *tom.1. part.1. cap.18. num.7. & p. 2. cap.12. num.21. & cap.13. num. 50.* Quando autem aliquis in sæculo dispensatus, censeatur etiam dispensatus pro prædictis dignitatibus, &c. dixi eo *tom.1. p.1. cap.18. num.61.* Quæ etiam officia Religionum illis nominibus intelligantur, aut non, dixi eo loco *num. 62. & tom.1. p.2. cap.13. num. 50.* vbi etiam quando tales illegitimi censendi sint à Prælatis dispensati. An autem idem dicendum sit de Abbatissis, seu Priorissis Monialium, vt illegitimæ ad ea munera assumi non possint, constat ex dictis *tom. primo. p.1. capit. 26. numero 6.* 8

Nec etiam possunt Regulares illegitimi habere gradus Baccalaureatus, Præsentatus, seu Licentiatus, Magisterij, seu Doctoratus, de quibus egi supra verbo *Gradus, & Graduati Regulares num.2.* sine dispensatione. Naldus *in Summa verbo Doctor. num.1.* Bordonus *Resolutione 12. num. 33.* Qui quamuis, solum loquantur, de gradu Doctoratus, est tamen eadem ratio de aliis. Fundamentum Bordoni est, quia huiusmodi gradus (Doctoratus præsertim) sunt dignitates, ex eo enim sequitur illegitimos non esse capaces illorum, iuxta dicta superius. Cæterum hæc probatio inefficax est, etsi enim Doctoratus dignitas sit largo modo, & impropriè, quia id colligitur ex *cap. quanto de Magistris*, & ita teneant *ibid.* Abbas, Ioannes Ananias, Felinus, & alij, & colligitur ex Gloss. *in l. Iulia ff. ad l. Iuliam, de vi pub.* & expressè teneant Syluester *in Summa verbo Doctor. quæst. prima* & Thesaurus *in praxi part. 2 verbo Medicus capit. 1.* ex aliis, nihilominus propriè, & rigorosè loquendo Doctoratus (multò minus alij gradus) dignitates non sunt, vt rectè Suarez *5. tomo in 3. part. disput.16. sect. secunda num.4.* & dixi *supra* loco relato. Ratio est, non solum quia in Bullis, & decretis Summorũ Pontificum, & Sacrarum Congregationũ sæpè sæpius ponuntur vt distincta gradus, & dignitates, cum loquuntur de pœnis quas incurrunt transgressores ipsorum; sed etiã, quia iuxta dicta *to.1. p.2. c.13. n.2.* dignitas est administratio cum iurisdictione isti autem gradus nullam iurisdictionem important. Etsi Doctor actu legens habere dicatur iurisdictionẽ ordinariam super scholares, vt ex variis iuribus probat Syluester supra. Ratio ergo quare prædictorum graduum non sint capaces illigitimi est, quia iuxta dicta *cap.13. num. 6.* huiusmodi gradus sunt veluti personatus in Religione, cum importent præeminentiam, seu præcedentiam sine iurisdictione, quod esse de ratione personatus, dixi eo loco *numero secundo.* Ex quo infertur illegitimos non esse illorum capaces ante dispensationem, siquidem iuxta dicta *supra* non sunt capaces personatuum. Accedit quod Sixtus quintus in Bulla. *Cum de omnibus in 2. tom. Bullar. numero 71.* illegitimos incapaces esse graduum, honorum, & dignitatum sui Ordinis, declarauit. Neque obstat, quod ipse Sixtus in alia Bulla *Ad Romanum*, vbi priorem moderatus, declarauit etiam *appellatione dignitatum, honorum, graduum, debere intelligi Præpositatus, Abbatiatus, Prioratus, Guardianatus, custodiatus,* 9

Prouincialium, ac Generalium Superiorum officia, & alia his similia cum honore, & superioritate coniuncta. Quia, vt ipsemet Pontifex ibidem etiam declarat, hoc solum intelligitur de illigitimis, qui ex *sacrilegio, vel incestu geniti* non sunt. Qui ergo ex sacrilegio, vel incestu geniti fuerunt incapaces erunt Religione dictorum graduum, etiam ex iure dictæ Sixtinæ.

9 Inhabiles etiam sunt prædicti Illegitimi ad quæcunque beneficia, siue sæcularia, siue Regularia, iuxta dicta *tom.1.p.2. cap.18.num.34.* & *sup. verbo Beneficium, & Beneficiati.*

10 Inhabiles etiam erant prædicti illegitimi ad habitum, & professionem Regularem ex vi Constitutionis Sixti V. *Cum de omnibus,* quam retuli *sup. & tom.1.p.1.cap.24. num.21* Quia tamen hæc Constitutio moderata fuit per Gregorium XIV. & Clem. VIII. iuxta ibidem dicta, ideo quoad hoc attendendum est ad particularia Religionum. An verò licitè admittantur ad Religiones, dixi eo loco, & de eo consulendæ sunt Religionum Constitutiones.

11 De incapacitate porrò quam Illegitimi habent ad bona suorum parentum hæreditanda, vel obtinenda, quia parum instituto nostro, quod præcipuè est de Regularium instructione, quo ad forum conscientiæ deseruit, agere prætermittimus. Videatur Molina *tom.1. disp.166.* Sanchez *cap.4.* relato, Thesaurus *sup. cap.3.*

12 Nota tamen primò, pro his, quæ dicta sunt, quod filij nati ex matrimonio nullo ob aliquod impedimentum dirimens occultum, si tamen illud matrimonium in facie Ecclesiæ contractum fuerit, sunt legitimi, & capaces omnium prædictorum. Ratio est, quia iure canonico tales habentur pro legitimis, vt constat ex *capit. ex tenore qui filij sint legitimi*, vbi cum quidam coniugatus viuente vxore contraxisset cum alia, & ex ea ignorante primum viri Matrimonium genuisset filium, talis vocatur legitimus. Suarez *tom. 5. in 3. part. disput.50. sect. 1. num.6.* Cornexo *d. dub. 1.* Ex quo rectè colligunt id procedere non solum quando vterque coniux bona fide contraxit, sed etiam quando hæc bona fides in altero tantum fuit, nam in casu illius *cap. ex tenore* sola mater bonam fidem habuisse dicitur. Adde, quod cum est dubium de bona fide parentum, semper præsumitur eos bona fide contraxisse, dum non probantur mala id fecisse. Couarru. *par.2. de Matr. cap. 8. §. 1. num. 4.* Peirinis *sup. num.106.* In casu etiam dubij de validitate Matrimonij, quoad vsque à Iudice feratur sententia de nullitate ipsius, filij ex eo geniti censentur legitimi, & esse in bona fide. Per regulam in *cap. si virg.34. quæst. 2.* & *cap. cum inter qui filij sint legitimi.* Couarruias *supra num.6.* Sayrus *sup. n.33.* Peirinis *supra num.109. & 110.*

13 Nota secundò, quod filij illegitimi legitimantur per subsequens Matrimonium, *c. Conquestus, & cap. tanta, qui filij sint legitimi.* Suarez *d. sect.1. num.2.* Garzia *de Benefic. par.7. cap. 2. num.28.* & fiunt habiles ad omnia, etiam ad Cardinalatum, & Papatum. Thesaur. *sup. cap 2.* ex Vgolino, & aliis. Etiam si Matrimonium illud contrahatur ab infirmo prope mortem, cum tale matrimonium sit verum, ac per consequens gaudere debeat priuilegio dicti *cap. conquestus, & tanta.* Couarr. *sup. § 2. num.10.* Sayrus *sup. cap.10. num.22.* Etiam si tale Matrimonium solum sit ratum, propter eandem rationem. Sà *in Summa verbo Filius num.17.* Modò tamen tempore generationis parentes sint habiles ad contrahendum inter se, nam si aliquis eorum fuerit Matrimonio copulatus, vel aliud simile impedimentum dirimens intercessenit; etiam si postea ablato impedimento Matrimonium contrahant, filij prius habiti erunt illegitimi. Ita enim habetur *dicto capit. tanta.* Suarez *supra.* Peirinis *numero 114.* apud quos alia. Vnde infertur, quod filij spurij numquam legitimantur per subsequens Matrimonium, quia spurij, vt dictum est, sunt illi, qui generantur à parentibus, qui tempore generationis contrahere non poterant. Garzia *supra num. 33.* Henriquez *lib. 11. cap.10. §. 3.* Addunt plures id esse verum etiam si spureitatis causa ab altero, vel ambobus coniugibus ignoretur. Suarez *supra num.117.* Solum ergo filij naturales sunt illi, qui per subsequens Matrimonium parentum legitimantur. Solum enim ipsorum parentes tempore copulæ contrahere poterant. Sanchez *sup. dub.3.* Sic autem legitimati habiles redduntur ad omnia sicut legitimi, scilicet ad Ordines, dignitates, &c. etiam Episcopalem. Sayrus *supra num.3.* Henriquez *sup. §. secundo.*

Nota tertiò, quòd filij illegitimi, etiam spurij habiti ex incestu, vel alio impedimento irritante, legitimantur etiam per subsequens Matrimonium celebratum cum dispensatione Papæ cum clausula illa *Prolem susceptam, si qua est, & suscipiendam exinde legitimam decernendo.* Hanc enim vim habent verba Papæ. Garzia *supra numero 40.* Sanctatellus *variar. quæstione 22. numero 11.* Legitimari etiam possunt à Papa, & à Principe sæculari, licet diuersimodè: nam à Papa legitimari possunt, quoad inhabilitates iure Canonico introductas, & in aliquibus casibus, etiam quoad inhabilitates ad sæcularia, & iure ciuili impositas, à sæculari verò Principe non nisi quoad inhabilitates sæculares, de quo & aliis concernentibus Molina *tom.1. de iust. Tractat.2. disput.171. & 173.* & Thesaur. *supra.* Vnde collige, quod legitimatus à Principe si intret Religionem non censetur dispensatus ad officia Ordinis, quia Princeps non potest tollere impedimenta canonica, Portellus *in dub. Regular. verbo Illegitimus, num.5.* Diana *3. par. tractu 2. resol. 102.* 14

Nota quartò, quòd filij expositi, quorum parentes, etiam facta sufficienti diligentia omnino ignorantur, licet à pluribus inter illegitimos censeantur, quia vt plurimum tales ex turpi conceptione sunt nati, & in obscuris inspici soleat, quod est verisimilius, iuxta regulam Iuris (Bonacina *de Censuris disput.7. quæst. 2. punct.3. num. 10.* post alios, quos refert) valdè tamen probabile est eos esse legitimos censendos, quia experientia compertum est oppositum sæpè contingere, scilicet quod legitimè vxorati, propter aliquas causas, paupertatem præcipuè, suos legitimos exponant. Quapropter in redubia pars benignior est amplectenda. Quam tenent Sà *sup. v. Filius num.8.* Flauius Cherubinus *in Compend. Bullar. 2. tomo in Constitut.44. Gregor. XIII. Scholio 1.* aliis relatis, & Cornexo *supra* ex Bulla quadam Gregorij XIV. ann. 1591. quam tamen non vidi. Diana *part.2. Tract.15. Resolut.22. & part.4. Tract.2. Resolut.58.* Suarez enim *supra sect. 4. num. 4.* Licet enim oppositam sententiam dicat securam, & consulendam, istam verò probabilem in praxi putat Quare ad intentum Regularium censeo, quod si tales expositi ad Religionem admittantur, capaces sunt absque vlla dispensatione omnium officiorum Religionis, prout expressè tenet Peirinis *sup. num.36.* plures alios referens. 15

Nota quintò, quòd iuxta dicta supra verbo *dubia Regularium numero 8.* qui dubitat an sit legitimus, potest se habere pro legitimo, quia siue tale dubium sit iuris, siue facti, potest in sui fauorem iudicare; propter 16

propter ibidem dicta; quod etiam tenet Cornexo *supra*. Vnde etiam casu, quod sit dubium an aliquis sit naturalis, vel spurius, debet potius existimari, naturalis, quam spurius, tum quia semper debet capi præsumptio, quæ excludat delictum *l. Merito ff. pro Socio*: tum quia magis præsumendum est honestum possibile, quam inhonestum, & turpe. *cap. estote de regul. iur.* tum quia illud est magis præsumendum quod filio est magis fauorabile, *leg. Miles, §. Defuncto, ff. de adult.* Peirinis *supra num.* 123. Vnde etiam filius non tenetur credere matri asseueranti, etiam cum iuramenento, ac etiam in casu mortis eum esse illegitimum. Ratio est non solum quia potest dubitare an mater id dicat ex odio, leuitate, aut tali imaginatione, sed etiam quod id non sit certum, quia licet ea possit esse certa de adulterio, non tamen, quod conceperit ex adultero, si circa idem tempus simul cognoscebatur à marito. Sotus *lib. 4. de iustitia quæstione 7. artic. 2. ad secundum.* Nauarrus *in Manual. cap. 27. num. 201.* Suarez *supra sect. 4. num. 5.* Nisi quando testimonio matris adduntur aliæ circumstentiæ, quæ rem faciant moraliter certam, vt quando additur etiam testimonium patris, & constat illum absuisse, nec potuisse ipsum generare, vel aliæ similes. Sotus *supra* Suarez *supra numero 7.* Bonacina *supra punct. 3. numero 5.* Diana *4. part. Resolut. 59.* Multò minus tenetur quis credere famæ vel rumori sparso de sua illegitimitate, quia hæc non inducunt sufficientem probationem, & ideo præualet possessio cum titulo Matrimonij, & quod à parentibus, vt legitimus semper tractatus fuerit. Suarez, & Diana *sup.* ex aliis.

17 Circa dispensationem autem in illegitimitate, seu irregularitate, quæ illam comitatur, quatenus spectat ad Regulares, Nota sextò, quod illegitimus factus Religiosus professus, non indiget noua dispensatione ad Ordines suscipiendos, per professionem namque in Religione approbata tollitur irregularitas, quæ est ex defectu natalium, quoad hoc, iuxta dicta *tom. 1. part. 1. cap. 3. num. 2.* Vbi etiam ala ad intentum. Quia tamen, vt ibi dixi, per professionem non legitimatur quoad Prælaturas Religionum ideo ad illas obtinendas requiritur dispensatio, iuxta dicta eodem *tom. 1. part. 1. capite 15. numero 25. & 38. capite 18. numero 7.* De quo etiam Sanctarellus *supra quæstione 40.* Qualiter autem, & à quibus possint prædicti illegitimi dispensari, & de aliis circumstantiis huiusmodi dispensationis, ac de officiis quorum capaces sunt sine dicta dispensatione, dictum est eo *capite 18. numero 60.* & sequentibus, & *parte 2 cap. 12. num. 21. & capit. 13. numero 50.* Quibus addendum est, Portellum in *Dub. Regular. verbo Illegitimus numero 9. & in Responsionibus moralibus par. 3. casu 24. numero 2.* asserre priuilegium quoddam concessum Religiosis S. Ioannis Euangelistæ in Portugallia in quo habetur, vt admissus admissus ad Professionem inter illos, si habet defectum natalium ipso facto sit dispensatus non solum ad Ordines, sed etiam ad omnia solita gubernari per Fratres illius Ordinis Prioratus, Rectorias, &c. quo priuilegio gaudere dicit Fratres Minores, idemque diceret de aliis Religionibus habentibus generalem communicationem priuilegiorum omnium Religionum, quales sumus Carmelitæ iuxta dicta *tom. 1. part. 1. capite 3. numero 17.* Sed quamuis ipse asserat prædictum priuilegium esse in praxi apud prædictos Religiosos, quia tamen non mihi constat an sit viuæ vocis oraculo concessum, ac per consequens reuocatum his temporibus, iuxta sæpius dicta, vel esto, quod tale non sit, quia reuocatum etiam videtur per reuocationem generalem similium priuilegiorum factam per Sixtum V. in duabus Constitutionibus, de quibus *tom. 1. part. 1. capit. 18. numero 69.* dixi præsertim in secunda, vbi expresse etiam nominantur illi, qui *eo ipso per ingressum Religionis* legitimati erant, & moderatis per Gregorium XIV. in Bulla *Circumspecta*, de qua eo loco dixi. Ideo non audeo dicere posse nos, aut aliquos alios Religiosos tali priuilegio vti. Idem dico de alio priuilegio pro Fratribus Hieronymianis, quod refert idem Portellus loco relato *ex Dub. Regul. numero 10.* Et de alio Eugenij IV. inserto in alio Iulij II. pro Congregatione Monachorum Cassinensium, quod refert Tamburinus *de Iure Abbatum tom. 1. in fine.* In quo dictis Monachis conceditur, quod qui defectum natalium patiuntur, huiusmodi defectu non obstante ad Prælaturas in eorum Monasteriis liberè valeat prouideri. Solum ergo propter priuilegium eiusdem Gregorij XIV. pro Clericis Regularibus Ministris Infirmorum, quod retuli eo *numero 60.* possunt illi, & qui communicant cum illis in priuilegiis dispensari à suis Superioribus. Vide Peirinis, & Dianam ibi relatos, ac Tamburinum *de Iure Abbat. tom. 1. disput. 5. q. 14. n. 10.* Idem dico de Clericis Regularibus de Somascha propter priuilegium Clementis VIII. in 3. tom. Bullar. inter Constitutiones huius Pontificis *q. 14. n. 22.* Ibi enim Pontifex ipsis concedit quod possunt in defectu natalium dispensari à Præposito generali cum voto Consiliariorum à Capitulo generali deputatorum, ad dignitates, & officia Ordinis. An autem Religiosus illegitimus præfici possit in ea Religione, in qua eius pater Prælatus fuit, dixi probabilem esse partem affirmatiuam eo *numero 60.* etsi oppositum satis probabiliter defendant Sigismundus à Bononia *de elect. disp. 75.* & Peirin. loco relato ex *tom. 1. part. 2. de Prælato numero 137.* & sequentibus. Vide aliquas declarationes Sacræ Congregationis ad intentum apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Illegitimus, & verbo Filius illegitimus.* [Ac Sigismundum *supra dub. 76.* vbi alia priuilegia ad hoc intentum de dispensatione Regularium illegitimorum affert quæ tamen nos omittimus.]

Circa dispensationem vero Regularium illegitimorum ad beneficia, dicendum, quod si ea sint sæcularia, indigent Papæ dispensatione, sicut & collatione ab ipso facienda, iuxta dicta *tom. 1. part. 1. capite 17. & part. 2. cap. 18. num. 1.* Si vero fuerint Regularia, Rodriguez *tom. 1. quæstionum Regularium quæstione 13. art. 6.* dicit Generalem Ordinis S. Hieronymi habere priuilegium ad eam dandam ex Paulo III. & Eugenio IV. dummodo tale beneficium non sit perpetuum. In iure etiam communi stando, *capite 1. de fil. Presbyt in 6.* licet ad beneficia curam animarum habentia non possit illegitimus ab alio, quam à Papa dispensari; bene tamen ad beneficia, quibus cura non imminet animarum. Cornexo *supra dub. 2.* Bonacina *dicto punct. 3. numero 15.* Ex quo colligi videtur etiam Prælatum Regularem, qui iurisdictione quasi Episcopali fruitur, posse dispensare cum suo subdito Regulari ad beneficium Regulare curam animarum non habens. Addunt aliqui posse Episcopum dispensare super illegitimitate ex delicto occulto proueniente, iuxta Concil. Tridentin. *sess. 24. c. 6.* (Auila *de Censur. p. 7. disp. 3. dub. 7.* & probabile censet Cornexo *supra*) quod si esset verum, etiam possent Prælati aliqui Regulares id facere cum suis subditis, propter priuilegium Pij V. quod retuli *tom. 1. part. 1. cap. 18. num. 31.* & & refertur à Confertrio *in Collectan. Litterarum Apostolicarum & priuilegiorum Regularium Mendicantium in Pio V. numero 10.* 18

mero 10. vbi facultas concessa Episcopis à Concil. Tridentin. eo loco, conceditur etiam Prælatis Dominicanorum pro suis subditis immediate tamen per ipsos Prælatos exercenda, prout indicat Peirinis loco relato *numero* 143. Verumtamen, quia probabilius est facultatem à Concilio eo loco Episcopis tributam solum esse respectu irregularitatum, seu suspensionum ex delicto occulto ipsorum irregularium, vel suspensorum prouenientibus, non ex delicto occulto aliorum, prout contingit in illegitimitate (Rodriguez *supra art.* 6. Suarez *supra sectione* 5. *numero* 5. Bonac. *supra*,) ideo oppositum est probabilius.

19 Quamuis etiam Bordonus supra *numero* 37. indicare videatur Prælatos Regulares posse dispensare cum illegitimis ad obtinendos gradus, etiam; iure communi propter *capite* 1. *de filiis Presbyterorum in* 6. nihilominus dicendum est contrarium. Et si enim in eo capite concedatur Episcopo facultas dispensandi cum illegitimis in beneficio simplici, cui cura animarum non imminet, quod etiam videatur dicendum de Prælatis Regularibus, cum ipsi habeant iurisdictionem quasi Episcopalem; non tamen propterea potest Episcopus in personatu, vel dignitate, etiam sine cura, dispensare, vt expresse habet glossa *ibi verbo Beneficium*, & sequuntur Henriquez, Auila, Azor. Garzia, & alij quos refert, & etiam sequitur Barbosa *de Officio, & potestate Episcop. Allegat.* 45. *numero vigesimo nono.* Quod potiori ratione dicendum est de Prælatis Regularibus. Præsertim cum isti gradus personatus quidam sint, vt dictum est. Solum ergo ex priuilegiis adductis id facere possunt.

An possint familiares Regularium legitimari à Prælatis ipsorum ad obtinenda beneficia, vide dicta *tomo* 1. *p.* 2. *capit.* 16. *num.* 26. ex Rodriguez, & aliis.

20 Alia pro hac materia, vide infra verbo *Irregularitas*.

IMMVNITAS ECCLESIARVM.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. n. 1.

In quo consistat Immunitas Ecclesiarum. ibid.

Hoc priuilegio gaudent Ecclesiæ consecratæ. numero 2.

Item benedictæ, & alia loca Sacra. ibid.

Quid de aliis locis illis adiunctis. ibid.

De Sacerdote portante Sanctissimum Sacramentum. ibidem.

Monasteria, & domus Regularium gaudent eodem priuilegio. n. 3.

Quid de priuatis Oratoriis. n. 4.

Omnes fideles baptizati gaudere possunt hac Immunitate. n. 5.

Quid de Hæreticis, Iudæis, Paganis, Cathecumenis, Excommunicatis, &c. ibid.

Quid de Religiosis, & Clericis. n. 6.

In quibus casibus suffragetur hac Immunitas Ecclesiastica. n. 7.

Excluduntur ab illa latrones publici. n. 8.

Viarum grassatores, &c. n. 9.

Depopulatores agrorum. n. 10.

Homicida in Ecclesiis. n. 11.

Quomodo id intelligendum. ibid.

An committentes alia crimina in Ecclesiis potiantur hac Immunit. ibid.

Priuantur illa Proditores. n. 12.

Item rei criminis assassinij. n. 13.

Et rei criminis hæresis. n. 14.

Ac rei criminis læsæ Maiestatis. n. 15.

Criminosi quibus suffragatur hac immunitas. numero 16.

De Apostatis Regularibus quid dicendum. numero 17.

Effectus huius immunitatis. n. 18.

An in Ecclesia existens possit priuari armis. numero 19.

Quis reus potiatur hac immunitate. ibid.

De culpa, & pœnis extrahentium reos. numero 20.

Quæ pœna illis sint imposita. n. 21.

Praxis Regularium circa reos ad eorum Ecclesias confugientes. n. 22.

An teneantur illis de victu prouidere. numero 23.

Quid de bannitis. n. 24.

Quid de reis, qui gaudere non possunt immunitate Ecclesiastica. ibid.

Ex Constitutione Gregor. X X I V. numero 25. 26. 27.

Iudices sæculares in quibus casibus possunt extrahere reos. n. 28.

Quo pacto id faciendum. ibid.

Contra Ministros Curiæ violentiam aliquam exercentes. n. 29.

DE hac re nonnulla cœpi dicere *tom.* 1. *part.* 1. 1
capite 18. *numero* 83. & supra verbo *Bannitus numero* 8. In præsenti vero pro materiæ, etiam Regularibus necessariæ, complemento plura dicenda, præsertim primò, quibus locis Sacris, seu Ecclesiis competat ius hoc Immunitatis. Secundò, qui delinquentes illa gaudeant. Tertiò in quibus casibus. Quartò, quos effectus pariat. Quintò, quam culpam, aut pœnam incurrant illam violantes. Sextò, magis ad praxim Regularium, quomodo se gerere debeant ipsi cum malefactoribus ad suas Ecclesias, vel loca confugientibus, maximè si à Iudicibus sæcularibus requirantur. Supponitur autem pro dicendis hanc Immunitatem in eo consistere, vt Ecclesia, seu loca Sacra sint tanquam asylum quoddam ad se confugientium, ita vt delinquentes, qui ad illa confugiunt, ex eis extrahi per vim non possint. Hoc enim priuilegium competit Ecclesiis, seu locis Sacris iure Ecclesiastico 17. *quæstione* 4. *cap. Reum*, *capit. Frater*, *cap. ad Episcop. cap. nullus*, *cap. Si quis contumax*, *cap. metuentes*, *cap. diffinimus*, *cap. id constituimus*, & *cap. Inter alia de Immunit. Eccles.* Maximè ex Constitutione Gregorij X I V. *Cum alias*, quam retuli dicto *numero* 83. & de qua postea sæpius. Iure etiam ciuili ex *C. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt*. Estque satis conforme iuri diuino veteris legis, quo non solum institutæ erant Ciuitates refugij pro delinquentibus, sed etiam ipsum templum Salomonicum eo priuilegio frui videbatur, prout colligitur probabiliter ex Exodi 21. & 3. Reg. 1. De quibus ex antiquioribus Bacconius *in quartu, distinct.* 12. *articulo* 1. & ex Neothericis Couarruuias *Resolut. capit.* 20. *numero* 2. Rodriguez *tomo* 2. *quæstionum Regularium quæstione* 50. *art.* 1. Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *lib.* 3 *cap.* 8. *num.* 9 & seq. Layman. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 1. Bordon. *Resolut.* 1. & alij.

Ergo ad primum dicendum hoc priuilegio gau- 2
de re

dere primò Ecclesiam consecratam; ea enim est locus Sacerrimus. Syluester *in Summa verbo Immunitas* 1. *numero* 2. *& verbo immunitas* 3. *numero* 1. Sanchez *tom.* 3. *consil. Moral. lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *numero* 2. Deinde Ecclesia etiam non consecrata, sed benedicta, quia etiam illa est locus Religiosus, Deo Sacer, & perpetuò dicatus. Bacconius *in* 4. *distinct.* 13. *artic.* 1. Suarez *supra cap.* 9. *numero* 1. Bonacina *de legibus disputat.* 3. *quæst.* 7. *de immunitas Ecclesiarum* §. 2. *numero* 1. Item Ecclesia non consecrata, nec benedicta, si obsequiis diuinis dedicata sit, & in ea diuina Officia celebrentur, ex *cap. Ecclesiæ de immunitat. Ecclesiarum* Suarez *supra numero* 2. Bonacina *supra numero* 2. Addunt plures id esse, quando Ecclesia auctoritate Episcopi est fundata, quod etsi verum sit in Ecclesiis sæcularibus, & sæpius in Regularibus, in istis tamen non semper, cum constet ex dictis supra verbo *Ecclesia numero* 5. *&* 9. aliquos eorum posse ex priuilegiis in aliquibus casibus ponere primarium lapidem in Ecclesiis, & eas benedicere. Quare priuilegium hoc extendi videtur ad dictas Ecclesias, cum loca Sacra sint Deo in perpetuum dicata, & *nullis temerariis artibus prophananda*, *cap. penult. de immunitat. Ecclesiarnm.* Sic colligo ex Layman. *supra numero* 2. Competit etiam hoc priuilegium dictis Ecclesiis etiam si in illis Officia diuina celebrata adhuc non fuerint. Syluester dicto verbo *immunitas* 1. *numero* 2. Sanchez *supra.* Interdictæ quoque, vel etiam violatæ Ecclesiæ istud obtinent Immunitatis priuilegium, quia pollutio, aut Interdictum Ecclesiæ non tollit immunitatem ab ipsa, nec operantur plusquam Canones præscribunt. Suarez *supra numero* 9. Laymanus *supra numero* 2. Item dirutæ, & destructæ, etiam sine auctoritate Superioris, si adsit refectionis spes, quia non propterea perdunt suum priuilegium. Bonacina *supra numero* 4. Barbosa *de Iure Ecclesiast. libro* 1. *capit.* 3. *num.* 62. post alios, quos refert, Cœmeterium quoque, siue coniunctum, siue separatum, obtinet idem priuilegium, iuxta dicta supra verbo *Cœmeterium numero* 3. Item atrium, seu porticus Ecclesiæ adhærens, *cap. si quis contumax* 17. *quæstione* 4. Laymanus *supra numero* 2. Barbosa *supra numero* 64. Item fores, & ianua ipsius Ecclesiæ, si à delinquentibus tangantur, eo quod erant clausa. Sanchez *supra* Barbosa *supra numero* 65. Imo schalæ Ecclesiæ, ex declaratione Sacræ Congregationis, prout ex Farinacio refert idem Barbosa *numero* 66. Extenditur idem priuilegium ad fines, seu confinia Ecclesiæ, vsque ad quadraginta passus, si fuerit Ecclesia Basilica, idest Matrix, seu Metropolis. Si autem fuerit Ecclesia minor vsque ad triginta passus, *cap. sicut antiquitus*, *cap. diffiniunt*, *& cap. quisquis* 17. *quæstione* 4. Syluester *supra dicto verbo Immunitas* 3. *numero* 1. Sanchez *supra.* vbi tamen consuetudo non fuerit in contrarium. Sanchez *supra.* Bonacina *numero* 5. Declaratum tamen video à Sacra Congregatione Immunitatis apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Immunitas.* Quod capanna Ecclesiæ intra triginta passus ab ea distans quæ solummodo seruit pro vsu Ecclesiæ, gaudeat Immunitate. Item hac Immunitate gaudent domus Parochorum, seu Clericorum intra dictos triginta, vel quadraginta passus positæ, *dicto cap. quisquis*. Nauarrus *in Manual. cap.* 25. *numero* 18. Sanchez *supra* Addit Bonacina *numero* 6. id esse verum etiam si tales domos inhabitent laici, nam priuilegium Immunitatis directè concessum est locis. Gaudent quoque eodem priuilegio Hospitalia, & Oratoria auctoritate Episcopi constructa. Syluester *supra.* Nauarrus *supra numero* 17. *&* 18. Barbosa *supra numero* 67. *&* 68. Item palatium Episcopi, etiam si separatum sit ab Ecclesia, *cap. id constituimus* 17 *quæstione* 4. Syluester *supra* Nauarrus *dicto numero* 18. Licet non leuis controuersia sit an id solum intelligatur de palatio Episcopi intra prædictos passus, an etiam extra illos. De qua Sanchez *supra* Bonacina *numero* 8. Barbosa *numero* 70. ex variis auctoribus auctoribus. Gaudere etiam eodem priuilegio Cardinalium palatia, etsi non ex iure scripto, sed ex consuetudine testantur Nauarrus, & Sanchez *supra.* Obserua tamen hoc tempore non esse hanc cõsuetudinem in Vrbe Romana, vt consulatur bono publico, licet forsan alibi conseruetur. Diana *part.* 1. *Tractat. de immunitat. Ecclesiarum Resolut.* 37. Barbosa *supra numero* 71. Palatia tamen Regum & Imperatoris hac immunitate potiri, supponunt Nauarrus & Sanchez relati. De Sacerdote portante Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, quod gaudeat hac immunitate, itaut delinquens illum tangens, vel illi appropinquans non possit capi, supponunt etiam pie satis, & probabiliter valdè plures Doctores, & ita credo obseruandum, cum propter reuerentiam tanti Sacramenti, tum quia illud dignius est quocumque Templo, Basilica aut Ecclesia. Bacconius *supra* doctè, & pie de ea re scribens. Syluester. & Nauarr. *sup.* Suar. *sup. num.* 10. Layman. *sup. n.*4. Licet oppositum tueatur Bonacina *sup. n.* 11. ex aliis.

Specialiter quoad Regulares spectat gaudent hac immunitate non solum eorum Ecclesiæ, vt dictum, 3
sed etiam Monesteria, seu domus illorum, ita enim supponitur in Constitutione Gregorij XIV. relata, & colligitur ex dictis estque in consuetudine receptum. Syluester *supra* Portellus *in dub. Regular. verbo Ecclesiæ Immunitas.* Nomine etiam Monasterij intelligitur non solum dormitorium (Nauarrus *supra numero* 17.) sed etiam totus circuitus, & habitatio illius, & etiam horti, seu viridaria. Quia totum hoc est locus Sacer. Sanchez *supra.* Bonacina *supra numero* 7. Quamuis Barbosa *supra numero* 73. contradicat. Vnde si quis confugiens ad Monasterium se proiiciat intra muros eorum gaudebit hac immunitate, propter eamdem rationem. Barbosa *numero* 74. *&* 75. ex Gambacurta, & aliis. Bene etiam addens *numero* 76. ex eodem Gambacurta domos, seu villas quas Religiosi habent recreationis gratia (intellige separata ab Ecclesiis eorum) non gaudere illa.

Nec gaudent hac immmunitate priuata Oratoria, 4
quæ in priuatis domibus reperiuntur, quia ea non sunt Ecclesiæ. Sanchez *supra*, contra Henriquez Nec capellæ priuatorum Prælatorum, prout ex aliquibus declarationibus Sacr. Congregat. Episcop. & Regular. tenet Barbosa *supra num.* 68. *& in Collectan. Bullar. verbo immunitas.* Nec statuæ Principum, aut domus Magnatum. Nauarrus *supra numero* 18.

Circa secundum de delinquentibus, qui gaudent 5
hac immunitate, certum est omnes fideles baptizatos gaudere illa, cum iura superius adducta sine distinctione loquantur, & vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debeamus. Nauarrus *supra num.* 19. Suarez *supra cap.* 10. *num.* 1. Hæretici etiam, quamuis quoad ipsum crimen hæresis ea non potiantur, iuxta dicenda, quoad alia tamen crimina probabilius est oppositum, quia etsi indigni sint hoc fauore, pia tamen mater Ecclesia in adductis iuribus generaliter loquitur de omnibus, & eos non excludit. Syluester *verbo Immunitas* 3. *quæst.* 3. Suarez *sup. num.* 13. Diana *supra Resolut.* 29. Benè addens propterea, quod in locis vbi hæretici impunè habitant, possunt propter alia

alia crimina potiri hac immunitate. De Iudæis autem, Paganis, aut Saracenis inter opiniones contrarias, quarum vna asserit gaudere, alia verò negat, probabilior videtur media distinguens. Vel enim tales cum confugiunt ad Ecclesias petunt Baptismum, vel non, si secundum, non gaudent, si primum, gaudent, tum quia par est, quod Ecclesia defendat eos, qui eam matrem habere desiderant, tum quia ita colligitur ex *ex l.1. C. de his qui ad Ecclesiam confugiunt*, & ex declaratione S. Congregationis, quam refert Barbosa *sup. n.* 44. & Diana *tom. 5. in Collectan. num.* 39. Vnde hanc sententiam tenent Suarez *sup. n.* 11. Bonacina *supra* §. 3. *n.* 5. Laym. *sup. n.* 12. Supponitur autem eos non fictè, aut simulatè petere debere Baptismum, vt Ecclesia eos tueatur, quod ex circunstantiis colligi debet. De Catechumenis, licet nihil videam à Doctoribus decisum, credo gaudere etiam hac immunitate, quia sunt fideles, etsi non baptizati, & desiderant esse in Ecclesia, etiam quoad numerum, ac per consequens æquum est, vt ipsa eos defendat, præsertim, cum iura illos non excludant. Demum, de excommunicatis, suspensis, & interdictis dicendum est gaudere Immunitate Ecclesiastica cum nullus textus eos excludat ab hoc communi priuilegio fidelium. Syluester *supra verbo Immunitas* 3. *q.* 3. Nauarrus *supra num.* 19. & alij.

6 De Religiosis quid sentiendum quoad hoc dixi *tom. 1. part. 1. cap.* 18. *num.* 73. sed maioris claritatis gratia addendum modo de illis, ac de Clericis, de quibus eadem est ratio, primò, quod in illis raris casibus, in quibus tam Religiosi, quam Clerici sæculares à laica potestate possunt capi, sine dubio gaudere debent Immunitate Ecclesiastica respectu Iudicum laicorum. Ratio est, non solum, quia iura concedentia hanc immunitatem fidelibus indistinctè, & vniuersaliter loquuntur, sed etiam quia aliàs essent peioris conditionis, quam laici & præsertim, quia pro illis casibus reputantur veluti laici. Nauarrus *supra num.* 22. Suarez *sup. d. cap.* 10. *num.* 7. In prædictis autem casibus, & in quibuscumque aliis in quibus laici gaudent illa, debent etiam prædicti Clerici sæculares, & Religiosi stando in rigore iuris, illa gaudere respectu suorum Superiorum respectiuè, licet ex consuetudine rationabili oppositum habeatur. Prima pars constat non solum quia iura indefinitè, & vniuersaliter loquuntur, & quia aliàs Ecclesiastici essent peioris conditionis, quam laici, sed quia Ecclesia multo magis tueri debet domesticos suos, quales sunt Ecclesiastici, quam alios quoscumque. Couarruuias *variar. Resolut. lib. 2. cap.* 20. *num.* 16. Zerola *in praxi part. 1. §. immunitas Ecclesiastica ver.* 8. & alij plures quos referunt & sequuntur Diana *supra resolut.* 24. & Barbosa *supra num.* 137. & sequentibus. Adde declarationem Sacr. Congregat. Episcop. & Regular. de anno 1617. quam refert idem Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Immunitas*, vbi dicitur; *Immunitate Ecclesiastica gaudere debent Clerici, qui post delicta patrata ad Ecclesias confugiunt extra casus in Bulla Gregorij XIV. comprehensos, cum in hoc casu Abbatis opinio communiter sit reprobata.* Item aliam quam refert Diana 5. *part. in Collect. harum declarationum*, in qua deciditur, non posse extrahi Clericos, præterquam in casibus degradatione dignis, & si oppositum fiat, debere restitui. Secunda verò pars, scilicet quod oppositum obseruetur ex rationabili consuetudine, etiam constat, non tantum ex vniuersali praxi Ecclesiæ, sed etiam quia Immunitas Ecclesiæ non debet præiudicare Prælatis ipsius, & præcipuè, quia cum Clerici sæpius maneant in Ecclesiis, vel iuxta eas Religiosi ferè semper in Monasteriis, & Moniales semper, si talia loca gauderent hac immunitate pro ipsis, vix possent puniri à suis Superioribus, & sic ipsorum delicta impunita manerent. Rodriguez *tomo 2. quæstionum Regularium quæstione* 50. *articulo* 4. Suarez *supra numero* 6. Layman. *supra numero* 11. & alij. Dicendum tertiò, id etiam esse verum, quando delinquunt in locis Sacris extra Ecclesiam, & cœmeterium, scilicet quod in rigore iuris gaudere tunc possent immunitate, licet non ex consuetudine. Ratio primæ partis est, quia licet textus *in capit. fin. de Immunit. Ecclesiarum*, & Gregor XIV. in Constitutione relata decernant, quod committentes homicidia, & mutilationes membrorum in Ecclesiis, vel cœmeteriis non potiantur Immunitate Ecclesiastica, non tamen decernunt, quod committentes illa, vel alia crimina in aliis locis sacris, verbi gratia, domibus annexis Ecclesiis, claustris, dormitoriis, illa non potiantur ac proinde Ecclesiastici, siue Clerici sæculares, siue Religiosi extra Ecclesias, vel cœmeteria in locis Sacris ea crimina perpetrantes immunitate gaudere poterunt. Ratio verò secundæ sumitur ex vsu & praxi Ecclesiæ, iuxta dicta, eo *numero*, 83. quæ hoc modo intelligi debent. Gambacurta *libro* 4. *capite* 11. Diana *supra Resolut.* 25.

Quia tamen post hæc scripta audiui non leuem difficultatem in quodam pergraui Italiæ Tribunali circa ea exortam fuisse, idcirco de ea consultus, dico in primis, id quod dixi, tam de Religiosis, quam de Clericis sæcularibus, quod videlicet in illis raris casibus, in quibus à laicis capi, & incarcerari possunt, sine dubio gaudeant immunitate Ecclesiarum respectu talium laicorum, rem esse certam, non solùm quia iura vniuersaliter loquuntur, & quia aliàs dicti Religiosi, & Clerici essent peioris conditionis, quam laici; sed etiam quia in huiusmodi casibus illi reputantur tanquam laici: debent ergo eodem iure sicut laici censeri, & gaudere dicta immunitate, sicut ipsi. Et ita tenent non solùm Nauarrus, & Suarez, quos supra retuli, sed etiam Bonacina, Filiuccius, Gambacurta, Farinacius, Germonius, Marius Italia, & alij, quos refert, & sequitur Thomas del Bene *de Immunit. Ecclesiastic. part.* 2. *cap.* 16. *dub.* 10. *sect.* 11. & 14. loquendo etiam de præfatis Clericis, & Religiosis, tam in iis, quàm in aliis criminibus non exceptis, respectu suorum superiorum respectiuè, dixi *num.* 6. & etiam *to.* 1. *p.* 1. *c.* 18. *num.* 83. de rigore Iuris posse gaudere tali immunitate, prout ex declarationibus S. Congregationis, Couarruuia, Zerola, Diana, Barbosa, & aliis affirmaui, quod etiam tenent plures alij, quos refert idem Thomas delbene *supra sectione* 12. Adiunxi tamen, quod ex consuetudine habeatur oppositum videlicet quod non gaudeant præfati Clerici, & Religiosi dicta immunitate. Ita enim tenent Diaz, Clarus, Farinacius, & Nauarrus, prout refert Genuensis *in praxi Archiepisc. cap.* 22. *numero* 11. *pag. mihi* 74. dicens etiam hoc esse vsu receptum in Curia Archiepiscopali Neapolitana. Testatur etiam hanc consuetudinem Suarez *tom. 1. de Relig. tract. 2. lib. 3. cap.* 10. *numero* 8. & alij, quos citat. *numero* 6. Item Layman. *lib. 4. tract. 9. cap. 3. num.* 11. pro ea etiam afferens Abbatem, Syluestrum, & alios. Fauet etiam Sanchez post alios *lib. 6. consil. cap. 1. dub.* 8. *num.* 6. esse autem hanc consuetudinem rationabilem suadetur non solum ex dictis supra; sed etiam, quia decens est, quod sicut Princeps sæcularis potest exercere suam iurisdictionem in locis sæcularibus sibi subiectis; ita etiam, quod Prælatus Ecclesiasticus eam possit exercere in locis sibi subiectis, quales sunt Ecclesiæ ac proinde ex illis extrahere sibi subditos: præsertim

præsertim quia sicut non obstante immunitate personali Clericorum, & Religiosorum, possunt puniri à suis Superioribus etiam intra ipsas Ecclesias *cap. vniuersitas de sent. excomm. cap. fin. de Regular. cap. preceptum 2. quest. 2. & cap. qua fronte de appellat.* ita etiam congruit, quod non obstante immunitate locali, quæ mitior est, quam personalis, possint etiam puniri, extrahendo illos ex Ecclesiis. Alia ad intentum apud authores relatos. Quibus iungendum, quod si opposita sententia, quod videlicet Ecclesiastici, & Religiosi fruantur hac immunitate alicubi practicatur, solum debet sustineri quantum ad punitiones graues, & enormes, quæ limites excedunt Regularis correctionis, & Ecclesiasticæ disciplinæ, non quantum ad ipsam correctionem Regularem, & disciplinam Ecclesiasticam; quia hæc est omnino necessaria pro conseruatione status Ecclesiastici & Regularis. Sic etiam à me consultus Illustrissimus D. Franciscus Paulucius Sacræ Congregationis Concilij Secretarius respondit: cui valde fidendum, tum propter viri authoritatem tum quia loquutus est iuxta stylum eiusdem Sacræ Congregationis.

7 Circa tertium de casibus, in quibus Immunitas Ecclesiastica fidelibus suffragatur, dicendum est, generaliter loquendo esse omnes casus, & causas, siue ciuiles, siue criminales, præter inferius adducendos ex iure communi, & Constitutione Gregorij XIV. relata. Ratio est, quia cum iura vniuersaliter, & indefinitè loquantur, illis standum erit, nisi in casibus, in quibus ipsum ius, aut Summus Pontifex oppositum declarauerit. Bonacina *supra* §. 4. *numero* 1. ex communi Doctorum. Omnes itaque, & quicumque delinquentes, siue rei, dicta immunitate potiuntur præter sequentes. In quorum tamen enumeratione, non tam ad locorum consuetudines, quæ variæ possunt esse, quam ad ius commune, & præsertim ad Constitutionem relatam Greg. XIV. attendam.

8 Primi sunt *latrones publici.* Isti enim ab hoc priuilegio excluduntur expressè, *capitulo inter alia de Immunitat. Eccles.* & in Constitutione allata Gregorij XIV. Syluester *supra verbo Immunitas 3. quest. 2.* & alij communiter, Publici autem latrones dicuntur illi, qui sunt publici tales propter notorietatem iuris, vt si in iudicio hoc crimen aliquando confessi sunt vel propter ipsum damnati, aut propter notorietatem facti, vt si ipsi in publicis viis deprædantur, vel pro latronibus communiter habentur. Ludouicus Correa *in repetit, dicto capite* 3. *numero* 27. Barbosa *supra de iur. Ecclesiastic. lib. 2. capite* 3. *numero* 79. & 80. Vnde à contrario, latrones, qui non sunt publici, nec notorietate facti immunitate hac potiri debent. Bacconius *in 4. distinct.* 53. *articulo* 1. Sotus *lib. 5. de iust. quæstione 3. artic. 3. vers. porrò autem.* Sanchez *sup. dub.* 8. *numero* 14. Bonacina *supra numero* 5. Vnde declaratum video à Sac. Congregat. Immunitatis 18. Martij 1631. apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Immunitas*, quod immunitate Ecclesiastica gaudet furans in Ecclesia.

9 Item *Viarum grassatores, qui itinera frequentata vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur.* Ita enim habetur in citata Constitutione Gregorij XIV. Bonacina *supra.* Vbi nota primò, quod per vnicam grassationem non priuantur Ecclesiastica Immunitate, verbum enim *Grassari* frequentationem denotat; prout ex Deciano, Ambrosino, & Farinacio affert Barbosa loco relato *de iure Ecclesiastico numero* 84. Nota etiam secundo, quod qui itinera priuata, vel occultas stratas obsident, non videntur priuari Immunitate Ecclesiastica, siquidem Pontifex solum excludit eos, *qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident*, iuxta *legem primam C. quando liceat vni.* Bonacina *supra.*

Item *Depopulatores agrorum*, id est, qui alienos agros diripiunt, segetes, seu fructus surripiunt, seu agros, aut vineas vastant, *lib. 1. C. quando liceat.* Ambrosin. *de Immunit. Eccles. cap.* 4. Tales enim exprimuntur in dicta Constitutione Gregorij. Pro quo nota, quod licet in dicto *cap. inter alia* solum fieret mentio *depopulatoris nocturni*, in Constitutione tamen Gregorij sermo est de quolibet depopulatore, siue nocturno siue diurno Bonac. *sup. n.* 6. Barbosa *sup. n.* 87. 10

Quinò homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, earumue cœmeteriis committere non verentur. Isti enim priuantur hoc priuilegio expressè non solum *cap. Immunitatem de Immunit. Eccles.* sed etiam in dicta Constitutione Gregorij. Et ratio dispositionis est, quia par non est, vt Immunitate Ecclesiæ fruatur, qui in illa deliquit, iuxta *capit. frustra de vsur. & dicto capit. Immunitatem.* Syluester *verbo immunitas 3. quæst.* 2. Nauarrus *supra numero* 20. Pro quo nota primò, id esse verum, siue hæc delicta commissa sint sub spe immunitatis Ecclesiæ, siue sine illa. Pontifex enim indistinctè loquitur, nec videtur respicere animum delinquentis, sed factum ipsum Ecclesiæ iniuriosum. Nauarrus *dicto numero* 20. Suarez *supra cap.* 11. *num.* 6. Nota secundò, id etiam esse verum pro casu quo quis in vna Eclesia commiserit illa crimina, & confugerit ad aliam, quia adhuc verum est istum perpetrasse illud delictum in Ecclesia. Couarruuias *libro 2. variar. cap.* 20. *numero* 15. Sanchez *supra numero* 56. Nota tertio, id etiam esse verum, quando quis extra Ecclesiam existens aliquem in Ecclesia existentem plumbea pila, sagitta aut lapide in eum missis, mutilat, vel occidit, quia iste etiam dicitur in Ecclesia occidere, vel mutilare. Couarruuias *supra* Suarez *supra numero* 7. Idem dico quando è contra aliquis intra Ecclesiam existens alium extra existentem occideret, vel mutilaret, propter eamdem rationem Syluester *supra quæstione* 6. Nauarrus *supra numero* 21. Licet oppositum teneat Bonacina *supra numero* 8. Nota quartò, quod licet Suarez supra velit idem esse dicendum de eo, qui intra Ecclesiam existens mandauit occidere, vel mutilare alium extra Ecclesiam existentem, credo tamen probabilius esse contrarium, quia mandare occidere, seu mutilare non est vere occidere, vel mutilare, de quo solum, loquitur Pontifex. Præsertim quia censura imposita contra aliquid facientes non extenditur ad mandantes, nisi exprimantur, ergo similiter priuatio immunitatis imposita contra occidentes, vel mutilantes, non extenditur ad mandantes. Bonacina *supra* ex Deciano, & Ambrosino. Quintò nota, quod licet aliqui velint dictam decisionem procedere etiam in casu, quo quis ea delicta committat prope Ecclesiam, vel cœmeterium, maximè si præsumptio sit id fecisse, vt breui tempore posset confugere ad Ecclesiam (Couarruuias dicto *numero* 15. Sanchez *supra num.* 20.) probabilius tamen credo oppositum, quia cum nec in *cap. immunitatem.* adducto nec in Constitutione Gregorij fiat mentio, nisi solum de illis, qui hæc crimina committunt in ipsis Ecclesiis, vel cœmeteriis, non est cur id extendatur ad illos, qui vel extra Ecclesiam, vel cœmeterium quacumque intentione id fecerint, ea crimina patrauerint. Suarez *sup. num.* 9. 11

numero 9. Laymanus *supra numero 7.* Diana *supra Resolut. 3.* & alij apud ipsum. Sexto nota, quod licet Pontifex Gregorius in dicta Constitutione dixerit, quod qui *homicidia, & mutilationes membrorum* in Ecclesia, vel cœmeterio committere non verentur, vtendo coniunctione illa *&*, quod etiam habetur ex dicto *cap. immunitatem*, qua denotari videtur vtrumque requiri, vt quis priuetur hoc priuilegio, verissimum tamen est contrarium, scilicet sufficere vnum, vel alterum, scilicet occidere, vel mutilare, tum quia talis est vt credo praxis totius Ecclesiæ, tum quia alias dici deberet, quod occidens, & non mutilans, prout fieri potest, non priuaretur immunitate quod est absurdum. Nec nouum est dictionem *&* aliquando sumi disiunctiuè, iuxta dicta supra verbo *dictio numero 19.* Bonacina *supra numero 10.* Septimò nota, quod committens talia crimina in aliis locis Sacris, quæ non sunt Ecclesia, vel cœmeterium, non priuatur hac immunitate. Siquidem *dicto cap. immunitatem*, & Gregorius expresse solum loquuntur de ea committente in Ecclesiis, vel cœmeteriis, & cum simus in pœnalibus, & odiosis non est facienda extensio ex identitate, vel maioritate rationis. Farinacius *consil. 76. numero 14. lib. 1.* Barbosa *supra numero 117.* Maximè nota, quod licet plurium sententia sit decisionem *dicti capit. immunitatem*, & Gregorij XIV. procedere etiam in aliis delictis grauibus extra homicidium, & mutilationem, ita vt ea committentes in Ecclesiis, & cœmeteriis non gaudeant Immunitate Ecclesiastica (Nauarrus *dicto n. 20.* Suarez *sup. n. 6.* Portellus *in Dub. Regular. verbo Ecclesiæ Immunitas num. 15.* & alij) nihilominus contrarium dicendum est post dictam Constitutionem Gregorij, itaut committentes quodcumque aliud crimen præter homicidia, & mutilationes in Ecclesiis, &c. non priuentur illa. Ratio est, quia vt dixi, priuatio hæc immunitatis non extendenda vltra casus in Bulla contentos, tum quia sumus in odiosis, & pœnalibus, tum quia Pontifex in ea ponit formam obseruandam in extractione delinquentium ex locis Sacris cum particula taxatiua *tantum*, dicit enim ad vnam *tantum formam reducimus, & moderamur, &c.* ergo non est trahenda ad alios casus quoscumque. Riccius *part. 5. Collectan. 1792.* Bonacina *sup. num. 12.* Diana *sup. Resolut. 2.* ex Farinacio, & aliis apud ipsos. Fauent litteræ quædam Sedis Apostolicæ, quas refert idem Diana *Resolut. 1.* & declaratio Sacræ Congregationis Immunitatis, quam retuli *supra* vbi habetur, quod furans in Ecclesia gaudet immunitate ipsius.

12 Priuantur etiã hoc priuilegio immunitatis, *qui proditoriè proximum suum occiderint.* Hi enim exprimuntur in dicta Constitutione Gregorij. Dicuntur autem homicidæ proditores, qui occidunt hominem omnino incautum, & nihil tale cogitantem, aut cogitare debentem. Vnde si quis occidat aliquem cum quo amicitiam, vel societatem simulabat, occisor proditorius est. Sanchez *suprà num. 26.* Bonacina *supra numero 14.* Diana *supra Resolut. 5.* Quare declaratum meritò est à Sacra Congregatione apud Franciscum Leonem *in Thesaur. for. Ecclesiast. part. 1. cap. 13. num. 25.* & Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo immunitas*, matrem occidentem filium infantem non gaudere immunitate. Item apud eundem Barbosam *ibidem*, nec gaudere ea immunitate eum, qui committit homicidium veneno, aut mulierem, quæ malis medicamentis procurat abortum. Ex declarationibus S. Congregat. apud Dianam *5. part. in Collectan. illarum* Isti enim occidunt omnino incautos, & nihil cogitantes, aut cogitare debentes. Fauet etiam alia declaratio S. Congregationis apud eundem Barbosa in loco relato *de iure Ecclesiastico num. 92.* Licet oppositum tueatur ipse Diana *part. 3. Resolut. 72.* Qui vero occiderit suum inimicum etiam à tergo, aut dormientem, vel ex insidiis, non est occisor proditorius, quia talis occisus prævidere poterat, & debebat se occidendum. Bonacina *supra num. 14.* ex Farinacio, Ambrosino, & aliis. Addit Diana *sup.* ita declaratum esse à Clemente VIII. in quodam Breui Archiepiscopo Panormitano directo. Quare ius commune *cap. 1. de homicidio*, vbi oppositum habetur, correctum videtur à Gregorio XIV. in Constitutione relata, & Clem. VIII. in dicto Breui. Diana *supra Resolut. 1.* Attentans autem occidere proditoriè aliquem, sed re vera non occidens, etiamsi vulneret, aut percutiat, non priuatur hoc priuilegio, quia verba Gregorij, scilicet *Occiderint*, præsertim in materia pœnali, & odiosa requirunt actum consummatum cum effectu. Peregrinus *de Immunit. Ecclesiast. c. 7. n. 13.* Diana *sup. Resol. 4.*

Item priuãtur eodem priuilegio rei criminis assassinij, ita enim habetur expresse ex dicta Constit. Gregorij. Sunt autem assassinij propriè in præsenti illi, qui pecunia, pretio, aut permissione occidunt homines incautos, vel occidere ipsos faciunt. Naldus *in Summa verbo Ecclesia circa hanc Constitutionem* Gregorij ex Farinac. & aliis. Vnde non solum ipsi occidentes, sed mandantes priuantur hoc priuilegio, quia in Constitutione dicta priuantur illo rei criminis assassinij, & tam occidentes, quam mandantes, occisionem sunt rei huius criminis. Ambrosinus *de immunit. cap. 7.* Thesaur. *in prax. part. 2. verbo Assassinium cap. 1.* Idem dico de attentantibus committere hoc scelus, etiam effectu occisionis non secuto, quia etiam isti dicuntur rei criminis assassinij. Diana *sup. Resol. 18.* Thesaurus *sup.* Idem videtur dicendum de mediatoribus, seu complicibus; eo quod ipsi etiam dici possunt rei assassinij, & ita id sequitur Peregrinus *Tract. de Immunit. Eccles. cap. 7. num. 36.* Licet oppositum tueatur Diana *3. par. Resol. 33.* Non dicitur autem reus assassinij, qui sine pretio, aut promissione alium occidit, vt gratum faciat alteri, nec qui illum occidit, spe succedendi in bona ipsius nec qui accipi pretium pro itinere faciendo ad occidendum, quia isti non dicuntur occidere ob pretium. Ambrosinus *supra.* Bonacina *supra numero decimoctauo.* Imò requiri ad hoc promissionem præmij determinati, non vagam, & incertam, tenent plures. Ambrosinus, & Bonacina *ibid.* Barbosa *sup. num. 97.* Illud certius, quod qui occidit pretio, vel promissione, &c. inimicum, non est assinus, quia iste non censetur occidere incautum. Ambrosinus, & Bonacina *ibid.* ac Diana loco relato ex *1. part. Resolut. 18. & 4. par. Resolut. 109.* Similiter, qui accepit pecuniam solum pro vulnerando, percutiendo, &c. & non pro occidendo, non est assassinus. Ambrosinus *sup.* Riccius *part. 1. decis. 112.* Diana *dict. Resol. 18.* 13

Priuantur etiam eadem immunitate rei crimine hæresis. Ita enim habetur in dicta Constitutione Gregorij. Cum autem suspecti de hæresi, esto hæretici non sint, nihilominus sunt rei criminis hæresis, cum vt tales inquirantur, ideo etiam tales suspecti priuati sunt hac immunitate. Farinacius *Tract. de Immunit. cap. 13. num. 175.* Ambrosinus *supra cap. 8.* Diana loco relato ex *1. part. Resolut. 38.* Qui vero sint, aut dicantur de hæresi suspecti habes supra verbo *Hæresis num. 4.* 14

Tandem in dicta Constitutione Gregorij priuantur eadem immunitate rei criminis *læsæ Maiestatis in* 15

in personam ipsiusmet Principis. Cum autem dicatur, *in personam ipsius Principis*, ideo qui crimen aliquod etiam læsæ Maiestatis committeret contra Fiscalem Consiliarium, Ministrum, statuam, aut imaginem Principis, gaudere poterit dicta immunitate. Farinacius *supra num.* 190. Peregrinus *supra cap.* 10. Diana *supra Resolut.* 7. & 20. Requiri autem videtur, quod id crimen sit commissum à proprio subdito. Ambrosinus *sup. cap.* 9. Bonacina *sup. n.* 22. An vero etiam requiratur, quod crimen sit contra Principem supremum nullum recognoscentem Superiorem, an sufficiat, quod sit contra Principem superiorem recognuscentem, agunt Peregrinus *sup. cap.* 9. & Diana *sup. Resolut.* 6.

16 Cum autem in dicta Constitutione Pontifex vt dictum est, statuat formam in extrahendis delinquentibus ex Ecclesiis, & locis Sacris, ac decernat sulum committentibus præfata delicta non suffragari immunitatem Ecclesiasticam, reuocetque omnia & singula priuilegia à Summis Pontificibus prædecessoribus aliquibus Principibus, seu Magistratibus concessa, auferatque facultatem aliter iudicandi, ac concontra aliter facientes quouis prætextu censuras, & pœnas imponat, prout legenti constabit, ita vt per eam consuetudinibus, & iuri communi derogetur, ideo non solum portantes arma prohibita, iuxta dicta supra verbo *Arma num.* 7. sed etiam omnes debitores, maximè debito ciuili, (ita declarante Sacr. Congregat in vna Cotronensi 21. Iulij 1617. & in vna Beneuentana 10. Maij 1619.) etiam falliti, seu decocti (licet istos cum fraudulenti sunt non esse multo tempore in Ecclesia tolerandos, nec posse bona in creditorum præiudicium ad eam deferre declarauerit etiam Sacr. Congregatio apud Dianam *p.* 5. *in Collect. istar. Declarat.*) adulteri, raptores virginum, monetarij, simoniaci, sodomitæ, frangentes carceres, banniti, condemnati ad triremes, vel aliud opus publicum, ac quicumque alij rei, seu delinquentes, præter contentos in dicta Constitutione potiri possunt Ecclesiastica Immunitate; cum exceptio regulæ firmet illam in contrarium. De quo Bonacina *sup.* §. 4. *n.* 2. 3. & 4. Diana *sup. Resol.* 1. & 39. maximè *par.* 5. *tr.* 1. *Resol.* 2. & Barbosa *sup.* à *n.* 121. Idem dicit Bonacina *num.* 3. de blasphemis, & Barbosa *num.* 125. de sortiariis, seu maleficis. Sed quia tales solent esse suspecti de hæresi, ideo quando tales fuerint, non gaudebunt. Quare declaratio quædam S. Congregationis Episcoporum, & Regularium ad Archiepisc. Ianuen quam refert idem Barbosa *n.* 132. in qua de strigia inferentibus in Ecclesia dicitur gaudere immunitate hac, intelligi debet in casu quo absit talis suspicio hæresis.

17 Hinc specialiter ad praxim Regularium, de apostatis à Religione dicendum, scilicet ipsus gaudere posse Immunitate Ecclesiastica, cum non excipiantur in Bulla Gregorij XIV. & ita tenent Farinac. *de Immunit. c.* 13. *n.* 169. Duardus *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. & Diana *supra Resolut.* 23. Animaduertunt tamen, id esse intelligendum, respectu Ecclesiarum, quæ nun sunt sui Ordinis, non vero Ecclesiarum Ordinis à quo apostatarunt.

18 Circa quartum de effectibus immunitatis dicendum est, primum eorum esse, ne capi possit in Ecclesia delinquens ad eam confugiens, prout in iuribus relatis, & Constitutione Gregorij supponitur. Secundum, ne ipsi prohibeantur, quæ sunt ad vitam necessaria, scilicet cibus, potus, vestitus, &c. *leg. præsenti, Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt.* Tertium, ne bonis suis, quæ ad Ecclesiam detulit, expolietur, *cap. definimus* 27. *quæst.* 4. [In quo tamen video Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium 14. Nouembris 1636. præcepisse bona posita in loco immuni in præiudicium creditorum deponi debere in loco non immuni. Et die 9. Martij 1635. præcepisse Vicario Generali Mediolanensi ne talia bona tenerentur in loco immuni in præiudicium creditorum. Item 12. Decembris 1642. præcepisse vt ex quadam Ecclesia extraherentur bona eò transportata in fraudem creditoris consignanda tamen Iudici competenti.] Quartum, ne dum in Ecclesia existit damnari queat ad mortem, vel ad pœnam saltem corporalem, vt sunt exilium, triremes, seruitutem, &c. *cap. id constituimus* 17. *quæst.* 4. *cap. inter alia de Immunit. Eccles.* Quintum, vt delinquens per vim, aut dolum extractus, restituatur Ecclesiæ, *cap. sicut antiquitus, & cap. miror* 17. *quæst.* 4. Dixi per vim aut dolum, quia si extractus est precibus, blanditiis, aut promissionibus, non fuit inuitus. Sextum, quod processus iudicij, & omnia acta contra talem reum sunt prorsus irrita, & nulla. De his Syluester *in Summa verbo Immunitas* 3. *quæst.* 4. & 11. Suarez *sup. c.* 12. Bonacina *sup.* §. 5. Layman *sup. n.* 13. & alij.

Ex quo collige, reum in Ecclesia existentem non 19
posse priuari suis armis, iuxta dicta supra verbu *Arma numero* 7. nec posse satellites ab eo auferre rem aliquam, etiam furto acceptam, tum propter dicta; tum quia nullus actus iurisdictionis exerceri in ipsum potest, dum in Ecclesia manet, à potestate laica. Peregrinus *de Immunitat. Ecclesiast. capit.* 13. *numero* 5. & *cap.* 12. *num* 8. Diana *supra Resolut.* 8. Nec casu quo per vim ab Ecclesia siue à satellitibus, siue ab aliis extractus fuerit, posse Iudices aduersus eum procedere, quia sic extractus habet ius vt restituatur Ecclesiæ ac per consequens, quod nihil contra ipsum agatur, Farinac. *sup. cap.* 20. *num.* 124. Peregrinus *sup. cap* 14. *num.* 10. Genuensis *in praxi cap.* 17. *numer.* 5. sic iudicatum in Curia Archiepiscopi Neapolitani anno 1598. referens. Nec casu quo extractus fuit ab Ecclesia, cuius immunitate gaudebat, sub promissione illi facta à Iudice, quod non puniretur, debet, aut potest puniri quia ipsi fides seruari debet, vel ad Ecclesiam remitti, propter ius, quod haber ad ipsius immunitatem. Nauarrus *dicto cap.* 25. *num.* 22. Sanchez *sup dub.* 12. Casu vero, quo quis captus esset extra locum Sacrum, si per illum ducatur ad carcerē, vel supplicium, non propterea gaudebit immunitate Ecclesiastica, talis enim non est ingressus liber in locum illum Sacrum, nec dicitur captus in loco Sacro. Bonacina *sup.* §. 2. *num.* 10. ex multis aliis. Quando vero quis cum ipso satellite intrat in Ecclesiam gaudere immunitate ipsius, tenet Diana *part.* 3. *tract.* 1. *Resolut.* 36. alios pro se referens. [Nota etiam declaratum esse à Congregatione super controuersiis iurisdictionalibus 13. Ianuarij 1632. quod contra auferentes arma à confugientibus ad Ecclesiam procedendum esset vti contra violatores Immunitatis Ecclesiasticæ.]

Circa quintum de culpa pœnis extrahentium reos 20
ab Ecclesiis, præterquam in casibus iure permissis, de quibus supra, dicendum hanc culpam esse mortalem. Primo, sacrilegij, propter irreuerentiam, quæ infertur loco Sacro, in cuius honorem hæc immunitas introducta est. Secundò, iniustitiæ, quia eo ipso quo reus est in Ecclesia, & gaudet ipsius immunitate, habet ius, ne extrahatur ex illa. Suarez *supra cap.* 13. *num.* 4. & 9. Bonacina *sup.* §. 6. *num.* 1. Vnde consequenter extrahens tenetur ad restitutionem dāni illati reo sic extracto, quia ex peccato contra iustitiam commutatiuam, quale est hoc, oritur obligatio

restitutionis. Suarez *num.* 15. Valentia *tom.* 3. *disp.* 6. *quæst.* 15. *punct.* 1. Vel eius hæredibus, propter eandem rationem. Medina *in Summa lib.* 1. *cap.* 16. *& c.* 9. & alij quos refert, & sequitur Sanch. *to.* 1. *consil. Moral. lib.* 3. *c. vnic. dub.* 17. vbi oppositum etiam probabile vocat.

21 Pœnæ autem sic extrahentium, de quibus Bacconius *supra articulo tertio*, sunt. Prima, ex iure ciuili, scilicet criminis capitalis, & læsæ Maiestatis, *leg. fideli, & leg. præsenti, Cod. de his, qui ad Ecclesias confugiunt*, licet hæc pœna non videatur iam esse in vsu. Bonacina *supra numero quinto.* Secunda ex iure Canonico, soluendi nongentos solidos Episcopo, & iudicio ipsius mulctari pœnitentia publica, *capitulo si quis contumax* 17. *quæstione* 4. & soluendi triginta libras argenti, *cap. quisquis* 17. *quæstione* 4. Suarez *supra numero septim.* Quam pœnam etsi aliqui credant per consuetudinem abrogatam esse. Concilium tamen Tridentinum *sessione* 25. *capite* 20. & Gregor. XIV. in dicta Constitutione eam innouare videntur. Bonacina *supra.* Tertia est, pœna excommunicationis ferendæ in multis Canonibus 17. *quæstione* 4. Farinacius *de Immunitate Ecclesiastica numero* 312. Syluester *in Summa verbo immunitas* 3. *quæstione* 8. In Constitutione tamen Gregorij adducta videtur imposita excommunicatio latæ sententiæ. Dicitur enim in ea contra transgressores. *Si quis quacumque dignitate, & authoritate præditus præmissorum, alio quouis prætextu, quidquam præter, aut contra huius nostræ Constitututionis tenorem attentare præsumpserit, declaramus eum ipso facto censuras, & pœnas easdem incurrere, quæ contra libertatis, Iuris, & Immunitatis Ecclesiasticæ violatores per Sacros Canones, & Conciliorum generalium, nostrorumque prædecessorum Constitutiones sunt promulgatæ.* Farinacius *supra numero* 311. Thesaurus *in praxi parte secundo verbo immunitas capite primo*, & inclinat Naldus *in Summa verbo Casus reseruatus numero primo.* Quamuis autem hæc excommunicatio secundum aliquorũ opinionem quos referunt, & sequuntur Bonac *sup. n.* 8. Naldus *sup.* & Diana *p.* 1. *tr.* 1. *Resolut.* 41. non sit reseruata Papæ, oppositum tamen est certum. Primò, ex decreto S. Pœnitentiariæ facto verbo cum Paulo V. quod refert Peregrinus *de immunit. c.* 15. *n.* 16. Secũdò, ex declaratione S. Congreg. de ann. 1617. quam refert Barbosa *sup.* 167. Tertiò, ex stilo Curiæ, & decreto S. Congregat. Immunitatis de anno 1631. prout refert Thesaur. *sup.* qui propterea rem hanc esse certam dicit. [Quartò, ex alia declaratione quã vidi S. Cõgreg. Immunitatis in vna Liciensi 13. Iulij 1630.] Vnde Farinac. *sup. c.* 20. *n.* 315. acriter inuehitur in oppositũ existimantes. Casu vero, quo hæc excommunicatio non esset Papæ reseruata respectu Episcoporum, certissimum tamen est reseruatam esse pro Cõfessariis sæcularibus, siue Regularibus, prout fatentur etiam Bonacina, & Diana relati propter decretum S. Congregationis sub Clem. VIII. quod retuli *to.* 1. *p.* 1. *c.* 19. *n.* 15. vbi inter casus quorum absolutio negatur dictis Confessariis cum abrogatione omnium priuilegiorũ, vnus est iste *Violationis Immunitatis Ecclesiasticæ in terminis Constitutionis Gregor. XIV. quæ incipit.* Cum aliàs Hæc verò excommunicatio incurritur quoque ab attentantibus extrahere, etiam effectu non secuto, vt patet ex verbis Constitutionis Gregorij: *Contra huius nostræ Constitutionis tenorem attentare præsumpserint.* Farinac. *sup. n.* 322. Peregrinus *sup. c.* 14. *n.* 7. Diana *sup. Resol.* 15. Incurrens autem dictam excommunicationem absoluendus non est donec restituat reum loco Sacro. [Ita enim colligo ex declaratione S. Congregationis Immunitatis Ecclesiasticæ 11. Aug. 1638.]

Farinac. *sup. n.* 311. Thesaurus *sup.* Apud quem etiam de aliis pœnis, quas incurrunt sic extrahentes reum è loco Sacro in casibus non permissis.

Circa sextum de praxi obseruanda, præsertim à Regularibus circa huiusmodi reos ad eorum loca Sacra confugientibus, distinguendum est vel enim tales rei gaudent Immunitate Ecclesiastica, eo quod ipsorum delicta non sint, ex superius relatis, & contentis in Constitutione Gregorij, vel non gaudent illa, quia commiserunt aliquod ex prædictis delictis ibi contentis, & relatis, si primum defendi debent à Regularibus cõtra Ministros iustitiæ sæcularis eos extrahere volentes, abscondendo ipsos, ianuas claudendo, & abstrahendo de manibus prædictorum Ministrorum, ac illis intimando censuras, & pœnas contra violatores Ecclesiasticæ Immunitatis in Iure, & dicta Constitutione Gregorij impositas. Suar. *sup. n.* 4. post Couarruuiam, & alios. [Non tamen licet id facere armis, cum Ecclesia non sit defendenda more castrorum, & Ecclesiasticis] personis id prohibitum sit sine speciali dispensatione, quæ in hoc casu non conceditur, nec regulariter necessaria est, sed censuris, intellige, si ibi adsit Episcopus, vel alius superior potens illas imponere sæcularib. *c. miror.* 17. *q.* 4. Sanch. *sup. dub.* 7. Laym. *sup. n.* 14. Si autem armis id fiat, morsque aut mutilatio inde sequatur, irregularitas incurretur. Thesaur. *supra.* Pro quo vide dicta verbo *Bellum.* Possunt tamen interdum Pastores Ecclesiæ vti auxilio laicorum ad Ecclesiam defendendam, si tamen sine scãdalo id fieri possit, & grauis necessitas id expostulet, quia licitũ est vim vi repellere, seruato tamen moderamine, & regulis prudẽtiæ. Suar. *sup. n.* 5. Bonac. §. 5. *n.* 1. Ecclesiastici porrò, seu Regulares tradentes reum Curiæ sæculari in prædictis casibus, in quibus frui potest Ecclesiastica Immunitate, si inde mors, aut mutilatio ipsius sequatur, incurrent irregularitatem, quia censentur cooperari morti, vel mutilationis ipsius. Sorbus *in additionib. ad Comp. Priuil. Mendic. verb. Ecclesia Fratrũ.* Rodrig. *to.* 2. *q. Regul. q.* 50. *art.* 3. An effugiant hanc Irregularitatem Ecclesiastici, seu Regulares qui tradunt reum curiæ sæculari præmissa cautione & protestatione impunitatis circa corpus ipsius, probabilius est eam incurrere, cum talis protestatio sit contraria facto, nec iura pro hoc casu excusent sic facientes præmissa protestatione, præsertim cum grauiter peccent. Bonac. *de Irregul. disp.* 7. *q.* 4 *punct* 1. *n.* 19. Thesaurus *sup.* An verò etiam incurrant Irregularitatem non defendẽtes reum sed permittentes eum extrahi Thesaurus respondet negatiuè. Sed oppositum probabilius censeo loquendo de Prælatis, eo quod ipsi ex iustitia, & ex officio teneantur tueri Immunitatem Ecclesiarum. Vide dicenda verbo *Irregularitas n.* 71. 22

23 Prædictis etiam reis ad Ecclesias confugientibus teneantur Regulares, siue Clerici illarum Ecclesiarum de victu prouidere, si alias ipsi non habent proprium, vel si habent eo vti non possunt, tum ex illa regula Charitatis, *si non pauisti occidisti*, tum ne cogantur tradere se Curiæ sæculari contra Ecclesiæ Immunitatem, tum ex *l. præsenti, Cod. de iis qui ad Eccles. confugiunt*, tum à simili de custode carceris, qui prouidet captiuis, *C. de Episcop. audient. vt indices*, Glossa *in cap. Diffiniunt* 17. *quæst.* 4. Quando autem sua poterit habere tenetur ad restitutionem prout ex S. Thoma infert Syluester *in Summa verbo Immunitas* 3. *n.* 5. Vide Sorbum, & Rodriguez *sup.* asserentes non esse id prohibitum Regularibus, sed posse id facere non obstante excommunicatione quadam Sixti V. pro Regno Neapolitano, quia hæc (inquiunt) per Constitutionem prædictam Gregorij Decimiquarti sublata est.

Hic

24 Hic tamen aduertendum, quod licet banniti, qui non commiserint ea delicta expressa à Gregor. XIV. in dicta Constitutione gaudere possint Immunitate Ecclesiastica, iuxta, dicta n.16. & supra verbo *Bannitus n.8.* nihilominus circa eorum receptionem, detentionem, & traditionem obseruari debent, quæ ex præscripto S. Congregationis Concilij in litteris ad Episcopos, & Nuncios mitti solitis, dixi eo verbo *Bannitus n.2. & 8.*

25 Loquendo autem de reis, qui commiserunt delicta expressa in Constitutione Gregorij XIV. vt propterea gaudere non possint Immunitate Ecclesiastica, tenentur Prælati eos cõsignare Curiæ sæculari quando ab ipsa fuerint requisiti, si prædicta delicta, aut eorum aliquod iudicio suo commisisse videbuntur, prout Pontifex his verbis declarauit. *Sed vniuersis, & singulis Venerabilibus Fratribus nostris Primat. Archiepisc. Episc. cæterisque Ecclesiarum, & Monasteriorum tam sæcularibus, quam cuiusuis Ordinis Regularibus districtè præcipiendo mandamus, & præcipimus, vt laicos in casibus prædictis delinquentes ad eorum Ecclesias, Monasteria, domos & alia loca supradicta Sacra, seu Religiosa respectiuè confugientes, & in eis se recipientes, atque morantes, qui prædicta delicta, eorumue aliquod iudicio suo commisisse videbuntur, quando à Curia sæculari fuerint requisiti, & quilibet eorum fuerit requisitus à Ministris Officialibus Curiæ, absque Irregularit. nota, aut alicuius censuræ Ecclesiastic. incursu, tradi, & consignari curent, & faciant & quilibet eorum curet, & faciat.*

26 Sed antequam delinquens Curiæ sæculari tradatur obseruare debent Regulares, & quicumque alij id quod idem Pontifex iis verbis præcipit. *Ne autem Curiæ sæcularis prædictæ Ministri facultate illos per se, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi sibi olim, vt præfertur, attributa, & per præsentes reuocata abutantur, volumus dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, vt Curia sæcularis, eiusque Iudices, & Officiales ab Ecclesiis, Monasteriis, locisque Sacris prædictis laicum aliquem, vt supra, delinquentem, in nullo ex casibus prædictis sine expressa licentia Episcopi, vel eius Officialis, & cum interuentu personæ Ecclesiasticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, etiamsi alij Ordinarij sint, aut nullius Diœcesis, aut Conseruatores ab hac Sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat. Occurrente autem casu in loco exempto, & nullius Diœcesis, tunc ad Episcop. viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios; capere, extrahere, aut incarcerare non possint, nisi eo casu, quo ipse Episcopus, & dicta persona Ecclesiastica requisitæ illos in delictis superius expressis culpabiles tradere capturæ, carcerationiuè interuenire, & assistere recusauerint; tuncque reuerentia Ecclesiæ locis Sacris debitæ memores prædictos delinquentes minori quoad id fieri poterit cum scandalo, & tumultu, extrahere curent.*

27 Quandoque *delinquentes laici prædicti postquam vt præfertur ab Ecclesiis, locisuè Sacris extracti, & capti fuerint ad carceres Curiæ Ecclesiasticæ reponi, & inibi sub tuto, ac firmo carcere, ac opportuna custodia data illis (si opus fuerit) per Curiam sæcularem detineri debeant, nec inde extrahi, Curiæque sæculari prædictæ consignari, nec tradi possint, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo Deputatum, an ipsi vere crimina superius expressa cõmiserint, tuncque demum de mandato Episcopi per Iudicem Ecclesiasticum Curiæ sæculari, quacumque appellatione postposita, consignentur.* Consonat circa hoc declaratio S. Congreg. apud Dianam 5. *part. in Collectione istarum declarationum.*

Circa quæ primò notandum, ex illis haberi, Iudicibus sæcularibus nullatenus licere extrahere reos à loco Sacro sine prædicta licentia, etiam in casibus in quibus illi non gaudent dicta immunitate. Peregrinus *de immunitat. cap.14. num. 6.* Diana *part.4. tr.1. Resolutio.42.* Secundò, nomine Officialis Episcopi in hoc loco intelligi Vicarium generalem ipsius, pro vt ex Clement. II. *de rescript.* Glossa & Sanchez affert Bonacina *supra* §.7 *num.2.* Tertiò, quod licet ad hoc, quod Episcopus, seu ab ipso deputatus tradat reum Curiæ sæculari, debeat cognoscere an ille commiserit aliquod ex delictis expressis in Constitutione Gregorij non teneatur stare processui facto à Curia sæculari, quia potest illum habere suspectum, vt pote factum in causa propria ipsius contendentis (Naldus *in Summa verbo Ecclesia numero 32.* Bonacina *supra numero tertio.*) potest tamen illi stare, si prudenter credat legitimè esse factum, & se posse vti illo ad suam conscientiam informandam. Naldus *ibidem.* Regulariter autem loquendo Episcopus debet nouas probationes facere. Bonacina *supra* ex aliis Imò hæ probationes debent esse certæ, nec fundatæ solum in coniecturis, & præsumptionibus, summariè tamen, & quam citius fieri potest, expediendæ, prout ex declaratione S. Congregationis, refert Naldus supra. Vide Dianam 3. *part. Tractat. primo Resolutio 38. & tomo quinto in Collectan. declarat. Sacr. Congregat. numero 41.* vbi affert vnam Cremonensem circa qualitatem sententiæ requisitæ ad extrahendum reum. Nota quartò, quod etiam in dubio an reus in loco Sacro, vel prophano captus sit, spectat ad Episcopum, & non ad alios Prælatos Regulares id decidere, prout ex Peregrino, Cortea, & aliis affert Barbosa *supra numero 156. & 157.* Nota quinto, nullum Episcopum, vel Prælatum posse dare licentiam extrahendi reum inuitum ex loco Sacro extra casus prædictos, alias incurrerent in censuras positas in Constitut. Gregorij pro vt ex Farinacio, & Castro Palao tenet Thesaurus *supra.* Vnde consequenter incurrent irregularitatem si contingat propterea mors, aut mutilatio rei, iuxta dicta *supra numero vigesimosecundo.* 28

Quia tamen reis ad Ecclesiam confugientibus, & Regularibus non permittentibus eos tradi Curiæ sæculari, solent aliquando Ministri talis Curiæ fores Ecclesiarum, vel Monasteriorum infringere, aut in illis aliquam violentiam exercere, notanda sunt priuilegia aliqua Religionum quoad hoc & pœnæ, quas hæc facientes incurrunt, quæ referunt Cassarubius *in Compendio Priuilegiorum Mendicantium, verbo Ecclesia Fratrum numero tertio,* & Rodriguez *supra articulo secundo,* ac ea quæ dixi *tomo 1. p.2. capitulo 19. numero 51.* [Nota tandem ex praxi Curiæ non dari absolutionem saltim in foro exteriori Iudici laico, qui extraxit reum ab Ecclesia, & pœna capitis condemnauit, prout seruatum à S. Congregatione Immunitatis Ecclesiasticæ in vna Neapolitana 20. Iunij 1630. & 16. Septembris 1625. Declarauit etiam Congregatio super controuersis iurisdictionalibus 7. Septembris 1638. quod Breuia Pœnitentiariæ non suffragantur in foro exteriori, sed in foro conscientiæ, præuia tamen satisfactione in materia violationis libertatis, ac iurisdictionis Ecclesiasticæ. 29

IMMUNITAS ECCLESIASTICA Regularium.

SUMMARIUM.

1 De Regularium Immunitate Ecclesiastica, quo ad forum laicale, per quam ipsis competit ne conueniri queant coram laicis iudicibus, dixi supra verbo *Clericus*, & verbo *Exemptio Regularium.* De immunitate] ipsorum à solutione decimarum supra verbo *Decima*. Qualiter exempti sint à iurisdictione Episcoporum, & in quibus casibus eisdem subiecti, supra verbo *Causa iudicialis Regularium*, & verbo *Episcopus*, & verbo *Exemptio Regularium.* De immunitate ipsorum à gabellis, & similibus contributionibus supra verbo *Gabella quoad Regulares*, ac de immunitate Ecclesiarum ipsorum supra verbo *Immunitas Ecclesiarum.* Nunc vero specialiter agendum de Immunitate eorumdem Regularium ab oneribus, siue realibus, siue personalibus, siue mixtis, quæ sæcularibus imponi solent, siue ea sordida, aut seruilia, indifferentia, vel etiam honesta sint. Onus autem reale est id, quod bonis ipsorum imponitur, personale, quod personis, mixtum quod partim bonis, partim personis. Rursus hæc sunt alia honesta, vt munus legationis, alia indifferentia, vt munus tutelæ, alia sordida, aut seruilia, vt fossas facere, cloacas, vel vias purgare, &c. De quibus Bacconius *in* 4. *dist.* 12. *art.* 2.

2 Et vt à certioribus incipiamus, dicendum, Regulares, ac Ecclesiasticos omnes immunes esse ab oneribus personalibus sordidis, seu seruitiis laicalibus, qualia sunt fossas facere, cloacas, aut vias purgare, onera proprio corpore ferre, in cophino ad constructione murorum seruire. Hoc constat, non solum ex indecentia talium actuum, sed etiam ex *lib.* 2. *C. de episc. & Cleric. cap. generaliter,* & *c. Placet* 16. *q.* 1. & *c. non minus de immunit. Ecclesiar.* Baccon. *sup.* Azor. *tom.* 3. *institut. moral. lib.* 5. *cap.* 19. *quæst.* 12. Imponentes autem illis talia onera si commoniti desistere noluerint, & fautores eorum excommunicationi subiacent à qua non absoluuntur, donec satisfactionem fecerint *d. cap. non minus.* Thesaurus *in prax. p.* 2. *verbo immunitas cap.* 2. Incurrunt enim excommunicationem latæ sententiæ in Bulla Cœnæ positam contra imponentes onera personis Ecclesiasticis, vt patet ex verbis ipsius supra verbo *Bulla Cœnæ numero* 46. Thesaurus *supra.* Extenditur etiam hoc priuilegium ad seruos, & mancipia ipsorum, propter *c. placet, & c. iuxta sanctionem* 16. *q.* 1. Azor. *sup.* Notans per mancipia intelligi seruos, qui sunt sub dominio Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum, non illos, qui sunt famuli mercede conductitij.

Immunes etiam sunt à muneribus, seu oneribus personalibus indifferentibus, qualia sunt munus tutelæ, militiæ, custodiæ murorum, curæ pupillorum, & adultorum furiosorum, mutorum, & surdorum, & aliarum personarum, quibus tutores, vel curatores à legibus dantur. *lib.* 2. *C. de Episcop. & Cleric. c. generaliter.* relato. Et cogentes illos ad ista incidunt in excommunicationem positam *in capitulo non minus de Immunitate Ecclesiarum*, de qua supra, vbi est sermo de expeditionibus. Thesaurus *supra cap.* 3. vbi etiam de aliis pœnis contra istos positis. An vero esto non possint Regulares ad ista cogi, possint tamen ea sponte suscipere ex licentia Prælatorum, dixi *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 9. *num.* [illegible] loquens de tutela. Pro quo vide Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 14. *num.* 21. & sequentibus, ac Barbosam *de iure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 39. §. 5. *num.* 72. & sequentibus. [Tempore autem necessitatis (intellige grauis) ciuitatis, tenentur nihilominus ad custodiam murorum ipsius, ex *capit. peruenit de immunit. Eccles.* Cum nulla maior pietas sit quam patriam defendere. *cap. Fortitudo* 23. *q.* 3. tenet Tamburinus de iure Abbatum *to.* 3. *disp.* 12. *quæsit.* 5. *num.* 7.] 3

Immunes etiam sunt à muneribus personalibus ciuilibus, & honestis, vt à munere legationis, decurionatus, Iudicis, &c. *C. de Episc. & Cleric, Sacerdotib. & c. sed nec procurationes ne Cleric vel Monach.* Azor. & Thesaur. *sup.* animaduertens imponentes ista Ecclesiasticis non incurrere in sententiam excommunicationis *cap. non minus*, quia ibi est sermo de imponentibus onera, hæc autem non sunt onera, sed honores. Veruntamen, quia onera sequuntur honores, & ipsa impositio honorum est quædam vis, & coactio contraria libertati Ecclesiasticæ; ideo credi potest sic facientes comprehendi dicta excommunicatione *c. non minus.* 4

Immunes quoque sunt à muneribus patrimonialibus, siue realibus, siue personalibus, siue mixtis, quæ subeuntur ratione patrimoniorum rerum, aut bonorum, aut personarum, habita ratione ad bona, propter Iura, & fundamenta adducta supra verbo *Gabella quoad Regulares*, vbi etiam de pœnis ea imponentibus. De quo ex antiquioribus Bacconius *supra* & ex modernis Thesaurus *supra cap.* 4. Constat etiam ex declarat S. Congreg. apud Dianam *tom.* 5 *in Collect. ipsarum num.* 43. non teneri ad solutionem onerum impositorum pro physico, chirurgo, & ludimagistro. 5

Sunt tamen circa hæc aliqua animaduertenda, primò iuxta dicta eo verbo *Gabella quoad Regulares numero* 22. quod in casu magnæ necessitatis laicorum, cum vires ipsorum non sufficerent, tenerentur etiam Ecclesiastici, & Regulares, onera prædicta, siue realia, siue personalia, siue mixta subire, dummodo ea non repugnent statui ipsorum, & ita ordinetur ab Episcopo respectu Clericorum sæcularium, & à Prælatis Regularibus respectu ipsorum, nec adsit tempus recurrendi pro licentia ad Sedem Apostolicam. Ita enim colligitur ex *cap. Placet* 16. *quæst.* 1. verbo illo *nisi quam si aduentitia necessitatis sarcina, & cap. peruenit, & cap. non minus de Immunit. Ecclesiarum* De quo Innocentius, Abbas, Ioannes Andreas, Hostiensis, & Burrius *ibidem.* Layman. *lib.* 4. *tr.* 9. *cap.* 6. *num.* 7. Thesaurus *supra cap.* 3. Qualis autem debeat esse hæc Episcopi licentia agunt Suarez *in defens. fidei lib.* 4. *capit.* 25 *numer.* 17. Castrus Palaus *tomo* 2. *tract.* 12. *disput. vnic. punct.* 6. *num.* 7. & Diana 5. *part. Tract.* 1. *Resolut.* 11. Vbi etiam quando 9

facultates

facultates laicorum censeantur non sufficere. Nota secundò, quod imponentes Ecclesiasticis, seu Regularibus aliqua ex prædictis oneribus per leges, vel statuta, præter alias pœnas, & censuras, de quibus 4. to. verbo *Statutum* dicetur, incurrunt etiam excommunicationem latam in Bulla Cœnæ verbis relatis verbo *Bulla Cœnæ numero* 40. ibi enim excommunicantur omnes, & quicumque facientes Statuta, Ordinationes, & Constitutiones, Pragmaticas, seu quævis alia decreta, &c. vnde libertas Ecclesiastica tollitur. Thesaur. *sup.*

7 Ex dictis autem modo, & supra verbo *Gabella quoad Regulares* elicitur decisio aliquorum casuum circa Immunitatem hanc Regularium, & aliorum Ecclesiasticorum. Primò, non posse illos cogi ad hospitandum milites, prout ex *l.* 1 *C. de Episcop. & Cleric.* colligunt communiter Doctores, & ratio est, quia vel hoc est impositio, vel gabella, à quibus sunt immunes, iuxta dicta supra verbo *Gabella quoad Regulares*, nisi in casibus ibi expressis, vel est munus, aut onus indifferens, à quibus similiter sunt immunes, nisi in casu magnæ necessitatis, & cum conditionibus supra positis. De quo Piasecius *in prax. Episcoporum parte secunda capite quarto, numero quingentesimo sexto, vers. neque tenentur.* Molfesius *in Summa Theolog. Moral. parte secundo Tractatu* 12. *capite* 22. *numero* 166. Vnde extat declaratio Sacr. Congregat. Episcoporum, & Regularium apud Dianam 4. *part. Tractat.* 1. *Resolution.* 32. nec posse hospitari milites in Domibus Ecclesiasticorum sæcularibus locatis, cum hoc indirectè præiudicium sit Ecclesiasticorum. In Regno etiam Neapolitano obseruatur, quod casu, quo Regularis, vel Ecclesiasticus esset in aliqua domo vbi essent laici, verbi gratia, parentes, vel fratres, tales laici non coguntur hospitare milites, ne Ecclesiasticus inde sustineat incommodum, sed contribuunt in pecunia. Molfesius *ibidem.* Barbosa *supra numero* 71. Imo nec hanc contributionem admittunt Riccius, & Carolus de Grassis ab eodem Diana relati. Secundò, nec posse obligari ad vendendum triticum, vel aliam rem, ratione necessitatis populi, propter eamdem rationem, & iura generaliter eos eximentia ab huiusmodi vexationibus *cap. non minus, cap. aduersus de Immunitate Ecclesiarum; cap. quamquam de censibus in* 6. nisi cum consensu Superioris Ecclesiastici, aut nisi fames, aut necessitas esset valde magna, & periculum esset in mora, propter distantiam talis Superioris. Diana *part.* 1. *Tract.* 2. *Resol.* 8. *& par* 4. *Tract.* 1. *Resol.* 87. Tertiò nec posse compelli ad reparationem propriarũ Ecclesiarum, quia etsi ipsi ad hoc teneantur, non tamen propterea concessa est facultas laicis ad cogendum illos ad id faciendum. Diana *part.* 3. *tractat.* 2. *Resolut.* 8. Quartò, nec posse cogi tempore belli ad custodias murorum, vigilias & similia, propter dicta supra. Excipe tamen casum, quo bellum esset contra infideles, seu hæreticos, aut ipsorum fautores, tunc nisi aliter Regnum, Ciuitas, aut castrum defendi non possent, tenerentur Ecclesiastici ad prædicta, & expensas faciendas, concurrente videlicet consensu Prælatorum, immo & Summi Pontificis, si fieri posset, & non esset periculum in mora, iuxta dicta supra. Tum quia tunc ageretur de causa fidei, quæ est priuilegiatissima, & anteponi debet cunctis aliorum priuilegiis, tum quia, *quod omnes tangit ab omnibus debet approbari*, iuxta Regulam 29. in 6. tum quia recta ratio, aut ius naturæ id præscribit. De quo Abbas *in cap. non minus de Immunitate Ecclesiarum.* Henricus *Gandauensis quodlib.* 9. *q.* 31. *in fin.* Layman. *sup. d. n.* 7.

Quia tamen quando huiusmodi imponuntur Ecclesiasticis, imponi solent per statuta, ordinationes, aut decreta Magistratuum, Principum, vel Ciuitatum, ideo de aliis, quæ ad hanc materiam spectant commodius agetur, si Deus dederit infra verbo *Statutum*. 8

INCESTVS.

De hac materia prout ad Regulares pertinere solet, scilicet quantum ad facultatem dispensandi cum coniugibus incestuosis ad petitionem, vel redditionem debiti, dixi supra in verbo *Affinitas*. 1

INDVLGENTIA QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

Aliqua de Indulgentiis remissiuè. n. 1.
Quid sit Indulgentia. n. 2.
Quotuplex est Indulgentia. n. 3.
Ad quos spectat illam concedere. n. 4.
Quid de Prelatis Regularibus. ibid.
Indulgentia non solum pro viuis, sed etiam pro mortuis concedi possunt. n. 5.
Mortuis tamen solum per modum suffragij. ibidem.
In quo differat indulgentia pro viuis ab indulgentia pro mortuis. ibid.
Indulgentia Regularibus concessa in multiplici differentia sunt. n. 6.
Quid de indulgentiis concessis pro Ecclesiis Regularium. n. 7.
An reuocata sint. n. 8.
An illis detur communicatio priuilegiorum Regularium. ibid.
An nomine Ecclesia intelligatur etiam cœmeterium. ibidem.
Indulgentia personis Regularibus viuentibus concessa reuocatæ sunt a Paulo V. nouis aliis concessis. numero 9.
Quomodo eas lucrentur Religiosi. ibid.
Quid de indulgentiis pro Regularibus in articulo mortis constitutis. n. 10.
Quid de indulgentiis pro Regularibus defunctis. numero 11.
Quid de concessis pro sæcularibus defunctis. numero 12.
Quid de concessis pro sæcularibus viuentibus. numero 13.
De indulgentiis concessis exhibentibus manus adiutrices. n. 14.
De priuilegio Vrbani. V. n. 15.
De indulgentiis pro Tertiariis. n. 16.
De indulgentiis pro Confratribus. n. 17.
De indulgentiis communibus sæcularibus, & Regularibus. n. 18.
De concessis per Sanctiss. D. N. Vrbanum. numero 19.
An simul, & semel eodem actu possint plures indulgentias obtinere. ibid.
An sæpius eadem indulgentia. ibid.

INDVLGENTIA QVOAD Regulares

1 ETSI aliqua de hac re dixerim in superioribus, præsertim *tom. 1. p. 1. c. 3. n. 19. & c. 11. n. 23. & c. 20. & 17.* ac supra verbo *habitus Regularis à n. 8.* plura tamen in præsentia addenda, præcipuè, prout ad ipsos Regulares proprius spectare potest, præmissis tamen aliquot principiis generalibus huius materiæ.

2 Primum. Indulgentia est *Remissio, seu relaxatio pœna temporalis debita propter peccata actualia iam dimissa, extra sacramentum per applicationem à Prælato factam thesauri Ecclesia.* Sotus *in 4. dist. 21. quæstione 1. art. 2.* Corduba *de indulgentiis q. 1.* Valentia *to. 4. disp. 7. q. 20. punct. 1.* Noster Hieronymus Gratianus *in tract. de Iubilæo p. 1. c. 4.* Dicitur, *remissio, seu relaxatio pœna temporalis*, quia pœna temporalis, quam homo debet propter peccatum non tollitur per Indulgentiam ab homine lucrante eam per modum satisfactionis ipsius aut alterius priuati, sed illi remittitur, & relaxatur. Dicitur *pœna*, quia per Indulgentiam non remittitur culpa, siue mortalis, siue venialis, alias esset Sacramentum. Illæ ergo Indulgentiæ, quæ vocari solent à culpa, & à pœna, de quibus mentio fit in *Clement. 1. de priuileg.* tales appellantur vel quia simul cum illis conceditur facultas absoluendi à culpa per Sacramentum pœnitentiæ, vel quia continent indulgentiam plenariam. Dicitur etiam *pœna temporalis*, quia pœna æterna supponitur remissa simul cum culpa mortali, qua carere debet lucrans Indulgentiam, aliàs indignus esset remissione, quæ fit per Indulgentiam, cum esset Dei inimicus. Dicitur quoque *debita propter peccata actualia* ad denotandum Indulgentiam non esse pro pœna debita peccato originali, ea enim remittitur per Baptismum cum ipso originali. Dicitur præterea *iam dimissa*, vt ostendatur non posse remitti pœnam, non ablata culpa in qua fundatur. Addidi autem *extra Sacramentum*, tum quia Sacramenta diuerso modo tollunt hãc pœnam, quam Indulgentia. Sacramenta enim tollunt illam ex opere operato, & immediatè ex institutione Christi, Indulgentia vero, non nisi per applicationem meritorum, & satisfactionum Christi, & aliorum Sanctorum, quæ in thesauro Ecclesiæ reseruantur. Vnde dicitur *per applicationem à Prælato factam* ad denotandum huiusmodi applicationem fieri debere à Prælato Ecclesiæ, ad quem Thesauri distributio spectat, non à priuata persona. Ac tandem dicitur *thesauri Ecclesia*, quia sicut in Republica rectè ordinata est aliquis thesaurus, id est aceruus, & copia pecuniæ distribuenda ciuibus à Principe, ita in acceptatione diuina reseruatur infinitus cumulus meritorum, & satisfactionum Christi, & etiam quorumdam Sanctorum, quibus ipsæ erant necessariæ, sed superabundantes, qui cumulus *thesaurus Ecclesia* appellatur, & ex quo summus Ecclesiæ Prælatus, scilicet Pontifex indulgentias fidelibus concedit. Vide pro his Sotum, Cordubam, & Valentiam relatos, Syluestrum *in Summ. verb. indulgentia.* Graffium *de indulgentiis*, Gratianum *supra cap. 4. & 5.* Bonacinam *disp. 6. de Sacramentis quæst. 1. de Indulgentiis punct. 1.* post plures alios.

Secundum est. Indulgentiam diuidi primo *in ple-* 3
nariam, seu totalem, quæ etiam *plenior*, & *plenissima* dici solet, & in non *plenariam* seu partialem. Illa prior est, per quam remittitur tota pœna temporalis debita pro culpa iam dimissa, posterior vero, qua non remittitur nisi solum pars ipsius, media scilicet, tertia, septem annorum, vel vnius anni, & cæter. iuxta tenorem concessionis. Deinde hæc Indulgentia temporalis, partialis, seu non plenaria, aliquando vocatur *Septena*, idest Indulgentia, per quam remittitur pœna correspondens pœnitentiæ septem annorum olim per canones inflictæ: aliquando *quadragena*, id est Indulgentia, qua remittitur pœna correspondens pœnitentiæ, olim per eosdem Canones impositæ quadraginta dierum: aliquando vero *carena*, id est Indulgentia per quam remittitur pœna correspondens pœnitentiæ olim per eosdem Canones impositæ, quæ vocabatur *carena* à carendo, quia scilicet is, cui iungebatur, carebat quadraginta dies cibo, & potu, solum pane, & aqua vtens, & vlterius septem annis pœnitentiam agebat: aliquando vero est, & vocatur Indulgentia *de pœnitentiis iniunctis*, & tunc est idem, quod Indulgentia, per quam remittitur tanta pœna, quanta remitteretur per pœnitentias taxatas à Confessariis, & à Sacris Canonibus pro illis peccatis impositas. De his Sotus *supra quæstione 2. articulo primo.* Nauarrus *de Iubilæo, & indulgent. notab. 9.* Valentia *supra punct. 3.* Gratianus *supra cap. quinto.* Laymanus *libro 5. Tractat. 7. capit. 3.* Bonacina *sup. punct. 2.*

Tertium est. Indulgentiam concedere spectat pri- 4
mario solum ad Summum Pontificem, aliis verò Prælatis, non nisi quatenus ipsi conceditur ab eodem. Ratio est, tum quia soli Petro, & eius successoribus dictum est Ioann. XXI. *pasce oues meas*, tum quia quemadmodum distributio thesauri publici solum spectat ad supremum Principem, & ad alios non nisi quatenus ipsis conceditur ab illo, sic etiã distributio thesauri Ecclesiæ, quæ contingit in cõcessione Indulgentiarum, solum ad Papã, qui est supremus Ecclesiæ pastor, spectare primario potest, & ad alios Prælatos ex concessione ipsius. S. Thom. *in addition. ad 3. partem quæstione 26. artic. 3.* Nuñus, & alij Expositores *ibidem.* Sotus *dicta quæst. 1. artic. 4.* Huiusmodi autem Prælati Indulgentias concedentes ex Papæ facultate sunt Episcopi, quibus *cap. cum ex eo de pœnitent. & remissionibus* concessum est, vt possent in dedicatione Ecclesiæ vnum annum Indulgentiæ, & aliis occasionibus solum quadraginta dies concedere. Bonacina *supra punct. 3.* ex aliis. An vero id etiam, competat Cardinalibus in Ecclesiis suorum titulorum, dixi supra verbo *Cardinalis num. 1.* De Legatis id etiam admittunt aliqui saltem ex consuetudine. Syluester *supra num. 11.* Layman. *sup. cap. 4. n. 5.* De Abbatibus, & Prælatis Religionum certum est iure ordinario non competere ipsis hanc facultatem *capite accedentibus de excessib. Prælatorum.* Syluester *supra.* Corduba *supra quæst. 10.* An vero aliquibus ipsorum id competat ex Papæ priuilegio, cum quæstio sit de facto, ex ipsorum priuilegiis desumi debet. Et quidem vt constat ex Cassarubio *in Compendio priuileg.*

priuileg. Mendicant. verbo Indulgentia plenaria quoad Fratres num. 16. Leo X. concessit Prouincialibus Minorum, vt in suis visitationibus concedere possent Indulgentiam plenariam suis subditis. Sed quia hæc concessio fuit viuæ vocis oraculum, ideo his temporibus non valet, sicut nec alia similis Gregorij XIII. pro Iesuitis, si talis fuit, prout habet Peirinis *tom.* 1. *priuileg. Minimor. in Constit.* 14. *Leon. X. num.* 12. ex Peregrino ab eo relato. Idem dico de concessione Clem. VII. pro Minimis, quam refert idem Peirinis *ibid. in Constit.* 9. *Clem.* 7. quia etiam fuit viuæ vocis oraculum. An verò aliqui Abbates Regulares hanc potestatem habeant, tractat Tamburinus *de iure Abbat. tomo* 2. *disp.* 9. *quæsit.* 1. Posse autem Prælatos prædictos Regulares applicare aliis bona opera suorum subditorum, nec tamen propterea dici posse concedere Indulgentias, constat ex dictis supra verbo *Bona num.* 8. An verò etiam possint communicare aliquas Indulgentias sæcularibus dicetur infra *num.* 15.

5 Quartum est. Indulgentias non solum posse concedi viuis, sed etiam mortuis, hoc enim certum est, tum ex praxi Ecclesiæ, tum ex definitione Leonis X. contra Lutherum apud Caietanum 3. *part. quæst.* 48. *art.* 5. Differt autem in multis Indulgentia viuis concessa ab ea, quæ conceditur defunctis. Primò quidem, quia cum concessio Indulgentiæ sit actus iurisdictionis, & iurisdictio non sit circa subditos, soli autem viui, sint subditi iurisdictioni Ecclesiæ, non verò defuncti, quia iam sunt extra Ecclesiæ forum, hinc est quod Indulgentia viuorum detur per modum iudicialis absolutionis, seu remissionis pœnæ temporalis, ita vt Papa eam concedens verè remittat talem pœnam, & ab ea absoluat lucrantem Indulgentiam, Indulgentia verò defunctis concessa non detur per modum iudicialis absolutionis, seu remissionis itaut Pontifex eam concedens verè absoluat defunctum à tali pœna, vel ipsi illam remittat, sed solum per modum suffragij, quatenus, scilicet Pontifex de thesauro Ecclesiæ applicat materiã, & satisfactiones Christi, vnde fiat solutio Deo pro tali pœna. Quod declaratur exemplo hominis detenti in carcere propter debita, hic enim potest à carcere liberari dupliciter: primò, iudicialiter à Iudice habente iurisdictionem super illum, si absoluat eum à tali debito. Secundo modo, per modum auxilij, seu suffragij, videlicet, si alius pro ipso soluat creditori. Sic ergo in proposito. Primo modo liberantur à reatu pœnæ temporalis viui per indulgentias. Secundo verò modo defuncti. Gratianus *supra cap.* 15. Valentia *supra punct.* 1. Toletus *in Summ. lib.* 6. *cap.* 26. *&* 27. Bonacina *sup. punct.* 6. Esto aliter hoc explicet Lugo *de Sacramen. pœniten. disp.* 27. *sectio* 5. Secundò differunt, quod licet lucrans Indulgentiam viuorum pro seipso necessariò debeat esse in gratia, quando adimplet vltimam partem operis iniuncti (Naldus *verbo Indulgent. num.* 8.) quia ipse est, qui recipit effectum Indulgentiæ, qui est remissio pœnæ, quem non potest recipere, nisi sit in gratia, vt dictum est. Lucrans verò illam pro defuncto non est necessarium, quod sit in gratia, sed solum quod exhibeat opus à Papa præscriptum pro tali Indulgentia, eo quod ipse non recipit effectum talis Indulgentiæ, sed anima illa Purgatorij pro qua id opus efficitur, & quæ est in gratia. Rodriguez *tom.* 2. *quæst.* 96. *art.* 4. Gratianus *supra* Naldus *supra num.* 7. Layman *sup. cap.* 7. *num.* 1. Tertio differunt, quod licet indulgentia pro viuis semper, & infallibiliter habeat suum effectum positis omnibus requisitis, scilicet causa proportionata, & quod adimpleantur ea omnia, quæ concedens illam requirit. Indulgentia tamen pro defunctis non habet semper, & infallibiliter illum, sed dependenter à libertate Dei. Ratio est ex dictis, quia cum Indulgentia mortuorum non sit per modum absolutionis, seu remissionis, sed per modum suffragij Deo oblati ea intentione, vt propter illud commutet pœnam ab ipsis debitam, cum liberum sit Deo admittere talem commutationem, vel non, nec ad id obligatus sit, vel ex natura rei, vel ex vi alicuius promissionis, ideo potest acceptare, & non acceptare, & proindè non habet semper, & infallibiliter suum effectum, sed iuxta beneplacitum Dei, attentis tamen meritis illorum pro quibus applicatur, dum erant in vita, iuxta doctrinam Sancti Augustini *in lib. de cura pro mortuis habendis*, quæ habetur *cap. non æstimemus* 13. *quæst.* 2. Idque confirmat communis existimatio fidelium, qui etiam si Indulgentiam pro vno defuncto applicauerint, v. g. vnam Missam in altari priuilegiato, nihilominus non propterea cessant ab aliis Missis, & suffragiis pro eo applicandis. Corduba *de indulgentiis quæst.* 13. *& sequentibus* Henriq. *lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 4. Rodriq. *sup. art.* 3. Layman *sup. n.* 3. *&* 4. Bonacina *supra punct.* 6. *num.* 14. Licet oppositum probabiliter teneant Sotus, Suarez, Valentia, & alij à prædictis relati.

6 His positis. Indulgentiæ Regularibus concessæ sunt in multiplici differentia; aliæ enim sunt concessæ eorum Ecclesiis, vel illas visitantibus, aut in eis orantibus, &c. aliæ sunt concessæ personis ipsarum Regularium. Quæ etiam sunt in multiplici differentia; aliquæ enim concessæ sunt pro illis opera in vita exercentibus, verbi gratia, recitantibus, ieiunantibus, &c. aliæ verò pro ipsis in articulo mortis constitutis, & aliæ pro ipsis iam defunctis. Præterea; aliæ Indulgentiæ concessæ sunt eisdem Regularibus, non pro seipsis, sed ipsorum intuitu pro sæcularibus defunctis aut viuentibus. Item aliæ pro Congregationibus virorum aut fœminarum eorum ordinibus coniunctis, videlicet, pro Tertiariis, Confratribus, &c. aliæ denique concessæ sunt vniuersaliter, tam pro sæcularibus, quam pro Regularibus. De quibus omnibus sigillatim aliquid dicendum in præsenti.

7 Et primò loquendo de Indulgentiis concessis pro Ecclesiis, & locis Regularibus, seu pro ea visitantibus, vel in eis orantibus, &c. illæ quidem variæ & diuersæ sunt, vt patet ex Compendiis priuilegiorum singulorum Ordinum, & specialiter ex Cassarubio in *Compend. priuileg. Mendicant. verbo indulgentia quoad sæculares primò, secundò, tertiò, & quartò*, Confettio *in Collect. priuileg. Mendicant.* Portello *in Dub. Regular. verbo indulgentia num.* 4. vbi afferunt plures Indulgentias à Summis Pontificibus concessas visitantibus certis diebus Ecclesias quatuor Ordinum Mendicantium, & aliquorum non Mendicantium, ac ex Peirinis *tom.* 1. *Priuileg. Minim. in Constitutione* 2. *&* 7. *Leonis X. &* 3. *Clem.* 7. *& in* 2. *tom. in Constit.* 2. *Pauli V. &* 3. *Vrbani VIII.* vbi affert aliquas Indulgentias concessas visitantibus Ecclesias Ordinis Minimorum. Specialiter de Indulgentiis pro visitantibus Ecclesias Carmelitarum, extat Bulla Sixti IV. quæ incipit *Dum attenta*, & habetur apud Rodrig. *in Bullario tom.* 1. *in Sixto. IV. Bulla* 38. quas etiam refert Cassarubius *supra verbo indulgentia quoad sæculares primo num* 32. 33. 34. *&* 35. & confirmatur à Gregorio XIII. in Bulla. *Vt laudes*, quam refert noster Reuerendissimus Theodorus Stratius *in instruct. pro Fratribus Carmelit. cap.* 16. quas etiam permisit Paulus V. publicari, vt patet in Summario earum apud eumdem Reuerendiss. Stratium *supra*.

8 Circa quas Indulgentias visitantibus Ecclesias Regularium concessas, aliqua animaduertenda sunt. Primò, eas non esse reuocatas à Paulo V. in Bulla *Romanus Pontifex*, quam retuli *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 3. *numero* 19. quia, vt ibidem dixi ex declaratione S. Congregationis, quam etiam refert idem noster Stratius *supra cap.* 1. in ea Bulla solum reuocantur Indulgentiæ personales Regularibus concessæ, non autem locales, quales sunt istæ. Secundò quod quamuis inter Regulares, præsertim Mendicantes, sit amplissima communicatio priuilegiorum, & gratiarum, iuxta dicta sæpius, præsertim *tomo* 1. *p.* 1. *cap.* 3. *n.* 17. *& part.* 2. *cap.* 1. *num.* 52. maximè cum Carmelitæ ex concessione Leonis X & Clem. V I I. habeamus communicationem, etiam Indulgentiarum aliorum Ordinum, iuxta dicta supra verbo *Habitus Regularis num.* 9. nihilominus in huiusmodi Indulgentiis Ecclesiarum non dari talem communicationem tenet Peirinis *tom.* 1. *priuilg. Minim. in Constitut.* 2. *Leonis X. num.* 2. refertque pro ea Cassarubium supra verbo *Indulgentia quoad seculares tertio num.* 12. & Bullam quamdam Sixti I V. qua id declarauit. Sed Cassarubius tenet contrarium, vt legenti patebit, & de Bulla illa Sixti I V. dicit nullibi eam potuisse reperire. Adde, quod cum post Sixtum I V. Leo. X. & Clement. V I I. amplissimam communicationem Indulgentiarum aliorum Ordinum Carmelitis concesserunt, non video cur ipsi, & alij similiter, qui similia habuerint priuilegia non gaudeant hac etiam communicatione Indulgentiarũ Ecclesiis concessarum. Quod maximè est verum pro Fratribus Prædicatoribus, & eorum Ecclesiis, quibus idem Pontifex Motu proprio, vt videre est apud eumdem Cassarubium supra verbo *Communicatio priuilegiorum numero* 20. communicauit omnes gratias, & Indulgentias Ecclesiarum Ordinum aliorum Mendicantium. Limitari tamen hoc debet ad eas Indulgentias, quæ in genere concessæ sunt Ecclesiis Regularium, itaut solum illæ communicentur aliis Ecclesiis Regularium habentium priuilegium communicationis cum illis, non ad illas, quæ specialiter pro aliqua Ecclesia in particulari concessæ sunt, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 2. *capit.* 1. *num.* 52. aliàs esset magna confusio Indulgentiarum & vilésceret deuotio fidelium erga ipsas. Pro quo vide declarationem Leonis X. circa Indulgentias Sanctæ Mariæ de populo, quam retuli *tomo* 1. *p.* 1. *capit.* 20. *num.* 9. Limitari etiam debet ad Indulgentias non plenarias, propter dicenda inferius *num.* 21. Nota tertiò, quod quando Indulgentia concessa est pro visitantibus aliquam Ecclesiam in particulari, ea diruta, siue per partes diruatur, & per partes ædificetur, siue etiam tota diruatur, & alia de nouo statim ædificetur in eodem loco, semper conseruat eamdem Indulgentiam, quia talis Ecclesia censetur morali æstimatione esse eadem. Stratius *supra cap.* 1. *num.* 9. Layman *sup. cap.* 3. *num.* 5. Si verò ædificetur in alio loco, probabilius est amittere Indulgentiam, cum in eo casu non maneat eadem numero, neque quoad solum, neque quoad situm. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 51. *sect.* 1. *num.* 9. Stratius *sup.* Qui rectè etiam animaduertit *num.* 10. hanc difficultatem non esse de Indulgentiis concessis Ecclesiis Carmelitarum (idem dic de aliis habentibus indulgentias eodem modo) quia illæ non limitantur ad hanc vel illam determinatam Ecclesiam in hoc, vel in illo loco, sed ad omnes Ecclesias, ac proinde siue fiat in eodem siue in diuerso loco semper retinnent easdem Indulgentias. Vide Dianam 5. *p. tract.* 12. *Resol* 20. Nota quartò, quod nomine Ecclesiæ, in qua est concessa Indulgentia pro visitantibus, intelligitur etiam cæmeterium, est enim hæc materia valdè fauorabilis, ac per consequens latè explicanda: Suarez *supra numero septimo.* Layman *supra num.* 4. Nota quintò, quod ad hoc, quod visitantes Ecclesiam, in qua est Indulgentia consequantur illam, non est necessè, quod actualiter, & expressè id intendant, aut sciant esse in eo loco talem Indulgentiam, sed sufficit, quod habitualiter, implicitè, vel interpretatiuè id intendant, & quod sint in statu gratiæ, ac exerceant opus à concedente illam iniunctum. Gratianus *supra in dialogo.* Salas *disput.* 17. *de legibus cap.* 5. *in fine.* Layman *supra cap.* 6. *num.* 5. Portellus *in Additionibus ad dub. Regul. verbo Indulgentia num.* 7.

Loquendo autem de Indulgentiis personis Regularium viuentibus concessis, certum est id, quod dixi *tom.* 1. *p.* 1. *capit.* 3. *num.* 19. scilicet eas omnes, quæ antiquitus illis concessæ erant, reuocatas fuisse à Paulu V. in dicta Bulla *Romanus Pontifex,* vbi etiam nouas alias ipsis Regularibus concessit, prout etiam tenet Diana 4. *part. Tractat.* 4. *Resolut.* 20. & notauit idem noster Stratius *dicto cap.* 1. *num.* 2. Quomodo autem id factum sit, & quales sint huiusmodi Indulgentiæ constabit ex ipsa Bulla in 3. *tomo Bull. numero* 21. *alias* 16. Declarauit autem idem Paulus V. vt testatur Peregrinus 1. *part. sui Compend. tit. Indulgentia num.* 7. posse frui eisdem Indulgentiis Religiosos extra proprias domos commorantes ad breue tempus, seu in itinere, visitando Altaria Ecclesiarũ illorum locorum. Item declarauit idem Paulus Congregationi Fuliensi, infirmos, & decrepitos qui non possunt Ecclesiam adire, posse eas consequi in lectulo suo, dummodo agant aliquod opus pium arbitrio Confessarij. Peregrinus *supra.* Circa Indulgentias autem Stationum, quas in ea Bulla concedit Pontifex Religiosos intra claustra viuentibus, si suam Ecclesiam visitauerint, & ibi orauerint, notat Peirinis *tom.* 2. *priuileg. Minim. in Constitut.* 8. *Pauli V.* §. 1. *num.* 3. id non intelligi pro singulis diebus totius anni, sed solum pro diebus Stationum. Credit etiam *ibidem num.* 4. in istis indulgentiis Stationum comprehendi etiam plenarias concessas dictis diebus Ecclesiis, in quibus sunt tales Stationes, non obstante quod secundum stylum, & praxim Curiæ, ac regulam Cancellariæ indulgentiæ plenariæ non censeantur concessæ, nisi exprimantur. De quo tamen infra *num.* 21.

10 Similiter loquendo de Indulgentiis pro Regularibus in articulo mortis constitutis, pium, & probabile esse, dixi eo loco, illas reuocatas non fuisse per generalem reuocationem à Paulo Quinto factam, nam quæ speciali nota digna sunt non censentur tacitè esse sublata. Alphonsus Leo 2. *part. de Iubil. quæst.* 6. *num.* 243. qui id colligit ex quadam declaratione Sanctiss. D. N. Vrbani V I I I. facta Illustrissim. D. Coccino Vicegerenti Pœnitentiariæ anno 1625. quòd anno Iubilæi non suspenduntur Indulgentiæ concessæ pro articulo mortis. Peirinis *supra* §. 19. *numero* 10. Nouarius *in Lucern. Regul. verbo Indulgentia num.* 2. me relato. Vnde infert primò, Carmelitas gaudere posse Indulgentia plenaria illis concessa pro eo articulo ab Eugenio Quarto in Bull. *Romani Pontificis,* quæ habetur in nostris Constitutionibus post Regulam, si tamen conditionem illam annui ieiunij, &c. ab eodem Pontifice expressam seruauerint. De qua idem Reuerendissimus Stratius *supra cap.* 10. & ego *tom.* 1. *p.* 1. *capit.* 7. *num.* 5. Infert secundo posse etiam Minores in dicto articulo constitutos frui Indulgentia plenaria illis concessa à Martino Quinto Eugen. I V. Nicolao V. Calix-

to III. Pio II. ac Sixto IV. vt refert Cassarubius *verbo indulgentia quoad Fratres num.1.* itaut possint tunc Confessorem eligere, qui eis possit concedere Indulgentiam plenariam, & quod si occurreret casus quod non possint Confessorem eligere, seu habere tunc, etiam consequantur prædictam Indulgentiam. Peyrinis *supra d. num.*10. Infert tertiò Augustinienses posse lucrari Indulgentiam plenariam eo articulo per Confessarios idoneos, & Regulares ab ipsis de licentia Superiorum electos, ex concessione Iulij secundi apud Cassarubium *supra num.*23.

11 Pariter etiam loquendo de Indulgentiis pro Regularibus defunctis concessis, quòd non censeantur reuocatæ per dictam reuocationem generalem Indulgentiarum, dixi eodem *tomo primo p.1. cap.3. numero* 19. & sequitur Nouarius *supra.* De quo videri Peyrinis *tom.2. priuileg. Minim. in Constitut.4. Clemen VIII. num.*2. vbi etiam propterea notat posse Mendicantes, non obstante dicta reuocatione Pauli V. frui Indulto Clem. VIII. quod refert Rodriguez *in Bullar. tomo 2. in Constitution.* 8 *eiusdem Clementis, & in 3. tom. quæst. Regular. in principio* pro Fratribus Minoribus Prouinciæ Sanct. Gabrielis Hispaniarum, in quo sic habetur, *Ac de Omnipotentis Dei misericordia, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, concedimus, vt decedente aliquo dicti Ordinis Religioso, vel alicuius Religiosi parentibus, vel altero ipsorum, aut persona, quam ipsi Religiosi Fratrem appellant, & in quolibet loco dicta Prouincia ad eorum receptaculum, & subuentionem paratam habent, ab aliquo, seu aliquibus eius Conuentus, in quo Religiosi parentes, vel alter ipsorum decesserit, vel persona præfata in Fratrem descripta fuerit Missam Defunctorum pro anima ipsius defuncti, qua Deo in charitate coniuncta ab hac luce migrauerit celebrante, seu celebrantibus, anima ipsa de thesauro Ecclesia indulgentiam consequatur, itaut Dom. Nost. Iesu Christi, ac B. Virginis Mariæ, & Sanctorum omnium meritis sibi suffragantibus à Purgatorij pœnis liberetur.* Omitto alias Indulgentias Regularibus concessas pro Defunctis à Leone X. quas refert Cassarubius *verbo Indulgentia quoad Fratres primo numero* 14. & 15. & *verbo indulgentia non plenaria apud Fratres numero* 7. & 8. quia illæ concessæ sunt per viuæ vocis oracula, quæ iis temporibus, nisi de nouo confirmentur, aut per Bullam confirmatæ postea sint, nullius sunt valoris, vt sæpe dixi. Aliam etiam magnam Indulgentiam Clementis VIII. pro defunctis concessam Minoribus, quam refert Sorbus *in Additionib. ad Compend. privileg. Mendicant. verbo indulgentia quoad Fratres primo*, non refero, quia mihi non constat an sit etiam viuæ vocis oraculo concessa, an non.

12 Pari ratione dicendum est de aliis Indulgentiis Regularibus concessis, non pro seipsis, sed ipsorum intuitu pro sæcularibus defunctis, illas, scilicet, non esse reuocatas generali illa reuocatione à Paulo Quinto facta tum quia, vt dictum est, Indulgentiæ pro defunctis non sunt reuocatæ, tum quia esto reuocatæ essent illæ, quæ pro eisdem Regularibus defunctis concessæ erant, non est tamen cur idem dicatur de concessis ipsis Regularibus pro defunctis sæcularibus; cum intentio Pauli Quinti in illa reuocatione solum videatur esse reuocare Indulgentias Regularibus pro seipsis concessas. Vnde Indulgentia illa Clem. VIII. supra relata pro parentibus Religiosorum, & pro illis, qui eos recipiunt, qui in Hispaniæ partibus *Fratres* vocantur, non est reuocata. Aliam quoque Indulgentiam Calixti III. pro parentibus Religiosorum referunt Cassarubius *supra verbo Indulgentia pro sæcularibus octauo numero primo.* Rodriquez *tom.3. quæst. Regular. quæst.27. artic.1.* & Peytinis *in dicta Constitut. Clem. VIII. num.*4. Sed est viuæ vocis oraculum, vt notat Cassarubius, qui propterea, Os eam notat, ac per consequens hoc tempore, vt dictum est, nullius valoris, nisi per Bullam confirmata sit, vel de nouo confirmetur. Aliam similiter Leonis X. pro Sacerdotibus Congregationis S. Iustinæ Ordinis Sancti Benedicti ad liberandum animas defunctorum intra tertium gradum consanguineorum, refert Sorbus *in Additionibus ad Compend. priuileg. Mendicant. verbo indulgentia quoad Fratres* §. Leo. X. sed nescio qualis sit hæc indulgentia, & an etiam viuæ vocis oraculo concessa.

Similiter dicendum, eas indulgentias, quæ concessæ sunt Regularibus, non pro seipsis, sed ipsorum intuitu pro sæcularibus viuentibus, reuocatas non esse à Paulo V. propter rationem adductam, quia scilicet illæ non censentur concessæ pro Regularibus. 13
Vnde indulgentiæ illæ concessæ audientibus conciones Mendicantium, de quibus egi supra verbo *Concionari, & Concionator num.*14. nullo modo reuocatæ sunt, vt ibidem dixi, & supponunt Diana *4. part. Tract.4. Resolut.22. in fin.* ac Nouarius *sup. num.*5. post Hieron. Rodriguez, & Portellum. Addunt autem isti auctores debere Concionatores expressè concedere has indulgentias nomine Pontificum, alias auditores illas non lucrarentur. Quod tamen moderamine eget. Vt enim eo loco dixi, aliquæ ex dictis Indulgentiis concessæ sunt simpliciter audientibus dictos Concionatores, aliæ verò non ita, sed conceditur eisdem Concionatoribus, vt eas concedere possint. Quamuis ergo hæ posteriores egeant illa expressa concessione à Concionatoribus facta, non tamen illæ priores, præsertim, quod iuxta dicta supra ad consequutionem indulgentiæ non requiritur voluntas expressa eam lucrandi, sed solum, quod in gratia existens efficiat homo opus iniunctum. Pariter etiam indulgentiæ concessæ pro gestantibus habitum Religiosorum, de quibus egi supra verbo *Habitus Regularis à num.* 8. non sunt reuocatæ, propter eamdem rationem. Idem dico de indulgentia Vrbani VI. concessa pro eis, qui Carmelitas appellauerint Fratres *Beatissimæ Mariæ Genitricis Dei.* Hæc enim nullo modo reuocata est per Paulum V. propter eamdem rationem. De quo doctissimè noster Reuerendissim. Stratius *supra cap.*20. Idem similiter dicendum de pluribus indulgentiis à Sixto V. concessis in Bulla *Redditurs* in Bullario Rodriguez *num.*25. nostris Patribus Discalceatis Carmelitis pro sæcularibus, & specialiter pro salutantibus alios illis verbis *Laudetur Iesus Christus*, vel respondentibus *in sæcula*, vel *Amen*, aut *semper*, propter eamdem rationem. Portel. *in dub. Regular. verbo indulgentia in Addit. num.* 3

Hic autem notandum, quod licet plures Summi Pontifices intuitu Religiosorum Ordinum plures quoque, & varias indulgentias concesserint, eleemosynas, opera charitatis, seu pietatis, vel manus adiutrices illis exhibentibus, vt constat pro Carmelitis ex Sixto IV. in Bull. *Dum attenta*, & ex Gregorio XIII. in Bulla *Adlandes*, quas *supra num.*7. tetuli, & de illis, & aliis Religiosis ex diuersis Summis Pontificibus relatis in Compendus priuilegiorum ipsorum Ordinum, specialiter apud Cassarubium *in Compend. priuilegior. Mendicantium verbo indulgentia quoad sæculares quarto per totum.* Nihilominus, quia Pius V. in Bulla. *Etsi Dominici gregis* anno 1567. edita inter Constitutiones ipsius 2. tomo 15

mo Bullar. *num.* 30. reuocauit omnes indulgentias pro quibus consequendis manus adiutrices porrigendæ sunt, verbis relatis à nostro Strario *sup. c.* 22. Ideò tales indulgentiæ hoc tempore inualidæ sunt, vt etiam notarunt Nauarrus *tomo* 2. *consil. lib.* 5. *de pœnitent. & remissionibus cons.* 2. *num.* 7. & Stratius *supra cap.* 17. Quia verò Gregorius XIII. in Bulla *Vt Laudes* confirmans indulgentias concessas visitantibus Carmelitarum Ecclesias, confirmauit etiam Ecclesias, confirmauit etiam illas, quæ clausulam continebant prædictas manus adiutrices porrigendi, commutando tamen illas manus adiutrices, seu eleemosynas in alia pia opera, quæ ex verbis ipsius Pontificis retuli *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 15. *num.* 39. Ideo ea opera facientes, & visitando prædictas Ecclesias lucrantur dictas Indulgentias. Stratius *dicto cap.* 17. Quamuis autem mihi non constet similem commutationem fecerit hic Pontifex, aut alius pro porrigentibus dictas eleemosynas, aut manus adiutrices Ecclesiis aliorum Ordinum; credo tamen, quod Mendicantes, & alij, qui cum nostro Ordine communicationem priuilegiorum, & gratiarum habent, possunt etiam gaudere hac gratia, & commutatione, propter dicta *supra num.* 8.

15 Notandum etiam Vrbanum V. concessisse Generalibus, & Prouincialibus Minorum, vt possent Benefactoribus Ordinis communicare suffragia, indulgentias, Orationes, & bona spiritualia, vt refert Cassarubius *supra verbo Indulgentia quoad sæculares* 4. *num.* 6. Quo priuilegio dixi gaudere Mendicantes supra verbo *Bona num.* 2. Illud autem non esse reuocatum per Paulum V. constat, tum ex dictis, scilicet quia esto concessum sit intuitu Regularium, re vera tamen non pro ipsis, sed pro sæcularibus est concessum, tum etiam, quia Paulus V. solum reuocauit indulgentias Regularibus concessas, facultas autem communicandi indulgentias, quæ in hoc priuilegio conceditur, non est indulgentia, & ex diuersis fit illatio, *capit. ad Audientiam de decimis.* Peregrinus 1. *part. sui Compend. verbo Visitatores.* Peirinis *tomo primo priuilegior. Minimorum in Constitut.* 14. *Leonis X. num.* 12. Possunt autem dicti Prælati communicare suis benefactoribus indulgentias (intellige sui Ordinis) multipliciter. Primò quidem præcipiendo suis subditis, vt pro illis indulgentias lucrētur. Quod fieri potest supposita sententia Suarez *supra disp.* 52. *sect.* 7. *num.* 6. Bonacina *supra punct.* 6. *num.* 12. & aliorum asserentium posse vnum hominem viuentem pro alio etiam viuente lucrari indulgentias, si Pontifex id concedat, prout contingere videtur in hoc casu. Secundò, vniendo, & aggregando prædictos benefactores cum suis Religiosis, ac ita faciendo; quod quemadmodum Religiosi dictas indulgentias consequuntur faciendo opus à Papa præscriptum, ita & illi benefactores, si illud fecerint. Quo casu Prælati nihilominus non dicuntur concedere Indulgentias, sed solum Papa. Hoc enim modo intelligunt hoc priuilegium. Suarez *supra disputatione* 55. *sectione* 5. *num.* 13. & Peirinis *tomo* 2. *de Prælato quæst.* 3. *cap.* 6. *numero* 9. qui etiam addit id fieri posse applicando fructum dictarum Indulgentiarum modo, quo applicantur Defunctis. Quod tamen coincidere videtur cum primo modo assignato. Vide alia ad intentum supra verbo *Bona.*

16 Loquendo etiam de Indulgentiis Regularium intuitu concessis Congregationibus virorum seu fœminarum, qui Tertiarij, vel Tertiariæ appellantur, quatenus ipsis Congregationibus fuerunt concessæ proculdubio reuocatæ non sunt per dictam Bullam Pauli V. cum in ea solum reuocentur, quæ pro ipsorum Regularium personis concessæ erant non aliæ. Quæ verò sint constabit ex Compendiis priuilegiorum singulorum Ordinum. Dixi, quatenus ipsis Congregationibus Tertiariorum, & Tertiariarum concessæ fuerunt, quia loquendo de illis Indulgentiis, quas participant ratione Religionum quarum sunt Tertiarij, & Tertiariæ, de quibus ex Sixto IV. & aliis Pontificibus dixi *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 14. *num.* 6. cum istæ sint ad instar Indulgentiarum Religionum, & accessorium sequatur principale, ideo consequenter reuocatæ censeri debent per dictam Constitutionem Pauli V. & concessæ illis eæ, quas idem Pontifex Religiosis concedit.

Loquendo similiter de Indulgentiis concessis confratribus, seu confraternitatibus Regularium idem dici debet, scilicet reuocatas non esse per dictam Bullam Pauli V. propter rationem adductam, scilicet quia in ea solum reuocatæ fuerunt eæ, quæ pro ipsis Regularibus concessæ erant. Nihilominus ab ipso Paulo quinto reuocatæ etiam sunt, & ad nouam formam redactæ, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 15. *num.* 61. Quod & animaduertit Naldus *in Summa verbo Indulgentia num.* 17. vbi etiam animaduertit, postea eumdem Pontificem Indulgentias concessas confraternitati Sacri Rosarij in pristinum statum restituisse, prout similiter notaui eo *num.* 61. Quæ verò sint tales Indulgentiæ ex prædictarum Confraternitatum Summariis constare poterit, quas autem idem Pontifex Confraternitati Scapularis Carmelitarum concessit eodem *cap.* 15. *num.* 40. & 41. adduxi, vbi etiam *num.* 42. notaui forsan probabile esse Indulgentias eisdem confratribus Defunctis, vel in articulo mortis constitutis concessas, reuocatas non esse, propter dicta in superioribus. 17

Ex quo iam patet qualiter reuocatæ non sint pro Regularibus in dicta Bulla Pauli V. Indulgentiæ cōmunes eisdem Regularibus, & sæcularibus, quales sunt illæ, quæ medalliis, imaginibus, Coronis, vel certas orationes dicentibus, vel aliquam Ecclesiam certo die visitantibus concedi solent. Peirinis *supra in Constitutione* 8. *Pauli V. num.* 11. Quia tamen circa istas Indulgentias nonnullæ difficultates inter ipsos Regulares oriri solent, incongruum non erit aliquid circa eas dicere. 18

Et primò, circa medallias notandum, quòd licet Sanctissimus Dominus noster Vrbanus eas Indulgentias, quæ olim, à suis prædecessoribus medalliis sancti Caroli, & quinque Sanctorum concessæ erant, amplius ipse non concedat, non tamen reuocauit à suis prædecessoribus concessas, ac propterea manent in sua vi. Concedit etiam ipse D. Vrbanus varias Indulgentias ordinarias, & extraordinarias (quas benedictiones vocant) diuersis medalliis, & imaginibus Sanctorum, sed vult, vt audio, quod dictæ benedictiones non possint dari, nisi simul cum ipsis medalliis, vel imaginibus. Nota secundò, secundum probabilissimam opinionem quorumdam, quod habens diuersas medallias diuersas benedictiones à diuersis Pontificibus habentes, potest eodem actu, seu oratione iniuncta diuersas illas Indulgentias consequi. Ratio est, quia priuilegium priuilegio non aufertur, & quia non est maior ratio cur Indulgentia vnius medalliæ, potius quam alterius obtineatur, eo actu, vel oratione. Ergo vel omnium, vel nullius, quod esset absurdum. Henriquez *lib.* 7. *de indulgent. c.* 17. *num.* 5. Sà *in Summa verbo Indulgentia num.* 18. Naldus *in Summa verbo Indulgentia num.* 5. Licet oppositum tueatur Suarez *supra disp.* 52. *sect.* 8. *num.* 10. Coninch. *disp.* 12. *de Indulgen. dub.* 9. & alij. Nota etiam tertiò, habentes tales medallias consequi posse, 19

sæpius

sæpius etiam in die, Indulgentias ipsarum, efficiendo opus præscriptum non solum quando Pontifex dixit *toties quoties, &c.* sed etiam quando non determinauit tempus, cum non sit ratio restringendi concessionem ad vnam vicem, Nauar. *de indulgent. notab.31.n.37.*Suar.*d.57.sect.1.n.17.*loquentes de visitantibus Ecclesias,quibus concessa est Indulgentia; propter eamdem rationem,Bonacina *sup.disput.6.q.1. punct 5.num.32.* Layman *sup.cap.3.num. 3. & c.8. num.8.* Lugo *d. disp.27.sect.6. num. 95.* Id tamen animaduertendum cum Nauarro, & Suarez, non esse id intelligendum de tot vicibus, vt indulgentia irrisoria reddatur, cum non nisi prudenter, & rationabiliter à Papa credi debeat concessa.

20 Pro recitantibus ter *Aue Maria* cum tribus illis Antiphonis *Angelus Domini, &c. Ecce ancilla Domini, &c. Et Verbum caro, &c.* ad tria signa campanæ post Solis occasum, concessam esse Indulgentiam ab Adriano sexto, refert Rodriguez *tomo secundo quæst. Regular. quæst.77. articulo 12.* Diana *p. 4. Resolut.24.* ex aliis. Cæterum in Cæremoniali nostro *lib.1. 2.p.Rubric.9. num.6.* hæc adduntur iuxta Romanæ Ecclesiæ vsum omnibus vtilia. *Pulsatio salutationis Angelicæ post occasum Solis per tres ictus ter factus effietatur. Similiter in aurora, & etiam in meridie, secundum ritum Patriæ fiat. Ad cuius pulsationem Fratres, etiam tempore Paschali genuflectant (exceptis Dominicis diebus à primis vesperis, in quibus non genuflectent, sed stabunt) & tres hos versus* Angelus Domini, &c. Ecce Ancilla Domini, &c. Et verbum caro factum est, &c. *dicant, ter que* Aue Maria *cum oratione.* Gratiam tuam, & fidelium animæ, *vt in exercitio quotidiano in officio Beatæ Mariæ Virginis ordinatur, quibus precibus Indulgentiam plenariam Paulus Papa III. concessit. Item Gregor. XIII. præcepit in omnibus Ecclesiis, etiam Regularium, pulsationem ad orationem pro Defunctis, seu post salutationem Angelicam hora competenti, noctu fieri, Indulgentias tunc pro Defunctis orantibus concedens. Quare dimidia, vna, aut duabus horis post salutationem Angelicam, secundum varias consuetudines Parochiarum fieri potest.* Hæc ibi.

21 Circa Indulgentias Stationum notandum primò, quod licet olim plures Summi Pontifices eas multis Religiosis concesserint, visitando solum certas Capellas, Altaria, vel loca in suis Ecclesiis aut domibus, prout refert Cassarubius *supra verbo indulgentiæ stationum quoad Fratres* per totum, & Rodrig. *to.2. quæst. Regul. quæst.88. art. 2.* modo tamen standum est Bullæ Pauli V. relati, vbi reuocatis aliis Indulgentiis, solum quoad Stationes Regularibus concedit, quod Religiosi *intra claustra viuentes, qui suam Ecclesiam deuotè visitauerint, ac vt præfertur* (scilicet pro Christianorum Principum concordia, hæresis extirpatione, Romani Pontificis salute, & sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione) *orauerint, consequantur easdem indulgentias quas visitantes Ecclesias Vrbis, & extra eam diebus Stationum consequuntur in omnibus diebus perinde, ac si ipsas Vrbis Ecclesias personaliter visitarent.* Quod vt dixi superius intelligitur pro ipsis diebus Stationum. Nota secundò, quod per Indulgentias Stationum duo possunt intelligi. Primò, Indulgentiæ solum, quæ pro tali Statione à Sancto Gregorio Papa earum institutore concessæ sunt, scilicet septem annorum, prout habent D.Tho. *in 4. disp.20.* Turrecremata *in cap. mensuram de pœnitent.disp.1.* & alij communiter. Secundò, non solum istæ Indulgentiæ, quæ pro Stationibus sunt concessæ à Sancto Gregorio, sed plures aliæ ab aliis Pontificibus concessæ visitantibus dictas Ecclesias, vel in ipsis orantibus, quæ plures sunt, & maximæ; prout constat ex Summario earumdem Ecclesiarum, specialiter, quæ pro septem Ecclesiis principalibus, scilicet S. Ioannis Lateranensis, S. Petri in Vaticano, Sancti Pauli, Sanctæ Mariæ Maioris, S. Laurentij extra muros, Sancti Sebastiani, Sanctæ Crucis in Ierusalem; vt refert Cassarubius *in Compend. verbo Indulgentiæ septem Ecclesiarum*, & Rodriguez *sup. tom.2. quæst.89. 90. & 91.* Cum autem Paulus V. verbis adductis dixerit *consequantur easdem Indulgentias, quas visitantes Ecclesias Vrbis, & extra eam diebus Stationum consequuntur, &c.* ideo videtur dicendum tales Religiosos suas Ecclesias visitantes non solum consequi eas Indulgentias, quæ pro Stationibus à Sancto Gregorio concessæ sunt, sed etiam omnes alias, quæ ab aliis Pontificibus concessæ fuerint pro illas visitantibus, & in eis orantibus. Ita de simili concessione Clementis VII. pro Confratribus nostris habet noster Stratius *supra cap. 21. n.10.* Cum autem inter Indulgentias concessas dictis Ecclesiis, aliæ sint totales, & plenariæ, aliæ partiales, & non plenariæ: rursus aliæ pro viuis, aliæ pro defunctis, inquiri potest an Religiosi visitantes suas Ecclesias diebus Stationum omnes illas consequantur. Et licet aliqui probabiliter affirmatiuè respondeant, eo quod Pontif. illas possit concedere, & verba quibus voluntatem suam significat cum indefinita sint, & vniuersalia, latè videantur explicanda, maximè in materia ista fauorabili, & quæ nulli tertio præiudicium affert. Nihilominus probabilius est contrarium, quia *vt supra num.2.* dixi, iuxta stylum Curiæ & Regulam Cancellariæ Apostolicæ Indulgentiæ plenariæ, eo quod difficilè conceduntur, non intelliguntur concessæ, nisi expressè exprimantur. Suarez *sup. disp.52.sect.8. n.12.* Molfesius *part.1. Sum. Tract.7. cap. 26.n.92.* Cassarubius *sup. verbo indulgent. stationum §. aduertendum est etiam.* Quod maximè videtur dicendum de Indulgentiis plenariis pro defunctis, quia istas difficilius Pontifices concedunt & ita non intelliguntur concessæ, nisi exprimantur, prout tenent S. Thom. in *4.disp.45. quæst.2. art.3.* Nauar. *in Comment. de indulgent notab. 21. num.2.* Suarez *supra num. 13. & 14.* Solum ergo Indulgentias non plenarias, & pro viuis lucrantur Religiosi prædicti suas Ecclesias in prædictis diebus Stationum visitantes.

Idem quod dixi de Indulgentiis Stationum à religiosis prædictis diebus consequendis, etiam applicari debet proportionabiliter ad singulos Christi fideles Ordinis nostri deuotos, iuxta concessionem Clement. VII. & moderationem Greg. XIII. in fauorem Ordinis nostri. De quo idem Reuerendissimus Stratius supra dicto *cap.21.* 22

Religiosi publicantes Indulgentias ob quæstum, id est, ob eleemosynas ratione illarum acquirendas, sententiam excommunicationis incurrunt Papæ reseruatam, & Episcopi quantumuis Cardinalatus honore præfulgeant, si id egerint, aut attentauerint ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum sunt suspensi, donec satisfactione præmissa, à Sede Apostolica dispensentur. Ita enim habetur ex Pio V. in Bulla *Quam plenum* in 2. tom. Bullar. inter Constitutiones ipsius *num. 99.* Thesaurus *in praxi part.2. verbo indulgentia cap. 2.* Tales etiam Indulgentiæ inualidæ sunt, ex eodem Pio V. in Bulla *Etsi dominici* supra relata. Secus videtur dicendum de Indulgentiis, pro quibus consequendis solum dicitur dandam esse aliquam eleemosynam indeterminatis pauperibus, nam hoc solet fieri in Iubilæis. Thesaurus *supra.* 23

Qui

Qui etiam ibidem agit, an hanc censuram incurrat, qui mandauerit publicare prædictas Indulgentias, ob quæstum, si non fuerint publicatæ.

24 Item Religiosi indulgentiam plenariam alicui concedentes incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, eosque locorum Ordinarij, postquam de hoc eis constiterit, excommunicatos debent declarare, donec de absolutione eis fuerit fides facta, non obstantibus quibuscunque priuilegiis. Ita enim habetur in Clement. prima *de priuileg.* vbi hoc quod est concedere indulgentiam plenariam vocatur *absoluere à culpa, & à pœna.* Suarez *de Censuris disput.22.sect.4.num.19.* Thesaur. *supra capit.1.* qui etiam animaduertunt cum Syluestro *in Summa verbo Excommunicatio 7. num. 41.* incurrere Religiosos hanc censuram, etiam si non absoluant sacramentaliter. Religiosi autem hanc indulgentiam plenariam concedentes non incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ, quæ imponitur contra vsurpantes iurisdictionem Sedis Apostolicæ, quia ea solum ponitur contra vsurpantes iurisdictionem Ordinariam, non verò delegatam, præsertim in foro interno. Thesaurus. *supra.*

25 Qualiter excommunicentur Religiosi prædicantes, vel dicentes, indulgentias Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de populo ad sæculares extendi, habes *tomo primo p.1.cap.20. n.9.* Qualiter etiam peccent prædicantes Indulgentias non approbatas ab Ordinario, falsas, aut indiscretas habes ex dictis *ibidem num.17.* De Indulgentia Bullæ Sabbatinæ, & diligentiis pro ea obtinenda, dixi *tom.1.p.2.cap.15. num.43.* De indulgentiis pro defunctis concessis Altaribus priuilegiatis, dixi supra verbo *Altare num.19.* De aliis verò ad hanc materiam spectantibus dicam verbo *Iubileum.*

26 Præterea ad satisfaciendum multis, qui interrogare solent de aliquibus indulgentiis, an sint veræ, vel falsæ, & ad reprimendum temeritatem eorum, qui falsas pro veris, & legitimis tenent, vtile valdè censeo hoc loco apponere, quæ ex decreto S. Rom. Inquisitionis de anno 1635. pro 23. Iunij Romæ impresso refert Gauantus *in Enchiridio, seu Manual. Episcopor. verbo indulgentia in quadam additione dicens Indulgentias quæ sequuntur esse falsas ex prædicto decreto* Primò, *Quæ asseruntur concessæ à Pio V. Principi Senarum.* Secundò, *Item à Pio V. Magno Duci Ethruriæ, & confirmatæ à Clem. VIII.* Tertiò, *Item à Clem. VIII. Ecclesiæ S. Mariæ Montisferrat,* Quartò, *Item Indulgentia plenaria pro defunctis à Clem. VII. Matriti 20. Iunij 1606.* Quintò, *Indulgentiæ fundatæ super reuelationem B. Ioannæ de Cruce piaculari grano, quod dicitur tetigisse vnum ex tribus, quæ sunt apud Papam, Regem Hispaniarum, & Generalem Minorum de Obseruantia.* Sextò, *Item Indulgentia, quæ dicitur concessa à Ioann. XXII. illis qui osculantur plantam pedis B. Virginis prælo datam.* Septimò, *Item eæ, quæ à Papa Adriano VI. dicuntur concessæ granis benedictis ad instantiam Cardinalis Lanchinanes Trigermani Brabantini impressa Panormi ann. 1611.* Hæc ibi omnibus notanda.

INFAMIA.

SVMMARIVM.

Infamia quid, & quotuplex sit, num.1.
Infamia iuris propter quæ crimina sit imposita n.2.
An debeant esse notoria. num.3.
De infamia per ignominiosam artis professionem. numero 4.
An incurratur propter quodcumque crimen si sit notorium, num.5.
An incurratur dolo non interueniente. num.6.
An per sententiam diffinitiuam Iudicis num.7.
An in casu transactionis, num.8.
Quid dicendum de infamia facti, num.9.
De diuisione infamiæ in legalem, & Canonicam, numero 10.
De diuisione infamiæ propter delictum proprium, & alienum. num.11.
Infamiæ effectus qui sint, num.12.
Maximè quoad Regulares quoad repulsam ab officiis Religionum. ibid.
Repellitur infamis ab actibus legitimis, & publicis muneribus num.13.
Tenentur infames in conscientia abstinere ab iis, à quibus repelluntur. num.14.
Infamia irregularitatem inducit, num.15.
Quibus modis tollatur infamia, num.16.
Regulares an possint dispensari in ipsa à suis Prælatis num. 17.
Ad quos casus extendi possint priuilegia Religionum. num. 18.
De priuilegio quodam Eugenij IV. num.19.

INFAMIA ex parte illorum apud quos quis est infamatus, est *rumor, opinio, seu existimatio praua de vita, moribus, aut qualitate alicuius,* ex parte verò ipsius infamis est *læsæ dignitatis qualitas, legibus, aut moribus reprobata,* argumento à contrario de fama, quæ est *dignitatis illæsæ, status, legibus, ac moribus comprobatus l. cognitionem. ff. de variis,* & aliis iuribus. Michaël de Bononia *in 4. dist.25. quæst.5 .art.1.* Syluester *in Summa verbo infamia numero 1.* Laymanus *lib.1.Tract.5.part.5.cap.4.num.1.* Quamuis autem plures dicant infamiam esse triplicem, scilicet, iuris, facti, & canonicam, (Sanc. *to.2. consil. Moral. lib.6. cap.3. dub.4. num.1.* Naldus *in Summa verbo Infamia num.1.*) Nihilominus coniungendo infamiam Canonicam cum infamia iuris, antiqua, & celebris diuisio infamiæ est in infamiam iuris, & infamiam facti. Infamia iuris est ea, quæ incurritur per delictum, cui à iure, siue canonico, siue ciuili imposita est infamiæ pœna. Syluester *supra num.2.* Toletus *in Summa lib.1. capit.62. num.1.* Siue per Iudicis sententiam diffinitiuam, qua aliquis de graui aliquo crimine damnatur. Toletus *ibidem.* Suarez *tom.5.de Censuris disp.48.sect.1.num.6.* Siue etiam ex confessione rei in iudicio. Saytus *de Censur. lib.7.cap.9. num. 3.* Naldus *supra verbo infamia numero 1.* Bonacina *de Censuris disp.7. quæst.3. punct.1. num.2.§.tertio contingit,* & alij apud ipsum. Licet oppositum teneant Syluester *supra num.12.* cum aliis. Infamia verò facti est, quæ oritur ex graui aliquo delicto, propter quod ex ipso facto sine aliquo actu iudiciario delinquens apud bonos, & graues viros malè audit, sinistraue opinio de ipso diuulgatur. Toletus, & Suarez *supra.* Cornexo *tom.2. in 3. part.S.Th. Tract.5. de irregular. disp.8. dub.vnico.* Deinde infamia iuris, alia est legalis, alia Canonica, illa quidem est, quæ per leges Ciuiles est introducta, ista verò, quæ per leges Canonicas. Toletus *supra num.4.* Rursus infamia ex delicto, alia est propter delictum proprium, alia propter delictum alienum, scilicet parentum, auorum, &c. Layman. *supra.* Pro quibus infamiæ speciebus, seu modis aliqua animaduertenda sunt,

Et

2 Et primò, quoad infamiam iuris, illam scilicet, quæ vt dixi in iure est imposita pro aliquo delicto, nota primò, crimina propter quæ in iure canonico, vel ciuili est imposita infamia esse crimen lenocinij, crimen militis propter quod repulsam passus est ab exercitu, Matrimonium cum duabus, vsuram, crimen læsæ maiestatis, hostilem persecutionem Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, periurium, pugnam publicam cum feris, duellum, ioculatoriæ, & histrionicæ artis periculosum exercitium, adulterium deprehensum, sodomiam voluntariam; raptum mulierum, Apostasiam à fide, hæresim, eiusque fauorem, simoniam, prostitutionem propriæ filiæ, vel neptis, Matrimonium cum meretrice, vili, abiecta, vel repudiata. De quibus ex diuersis iuribus agunt Michaël de Bononia *supra art.* 2. Sayrus *d.lib.*7.*cap.*11. Sanchez *sup. dicto cap.* 3. *dub.* 6. Bonacina, & Layman. Alia crimina propter quæ incurritur infamia congerunt Azor. *tomo* 2. *lib.*6. *cap.* 7. *quæst.*3. Cornexo *supra* §. *ex quibus infero*, & Barbosa *de offic. & potestate Episcopi Allegat.*43. *à num.* 25. & habentur ex *cap. constituimus, & cap. omnes* 3.*quæst.*5.*cap. infames* 3. *quæst.*7.*& cap. infamis* 6. *quæst.* 1. Sed ibi, vt puto, solum est sermo, saltem quoad plura crimina ex illis, de infamia facti, non iuris.

3 Nota secundò, quod quando hæc delicta propter quæ infamia iuris incurritur non sunt notoria maiori parti viciniæ, loci, Collegij, Monasterij, &c. in quo quis degit, non inferunt infamiam, quemadmodum enim fama oritur ex publica boni nominis notitia, ita infamia ex publica mali nominis notitia oriri debet, & si ea non adsit delinquens non censetur infamis. Nauarrus *in Man. cap.*27. *num.*248. Bonacina *supra* ex aliis. Addit Nauarrus ex D. Antonino id esse verum etiam si tale delictum probari possit, aut sit fama de eo, aut sit confessum extraiudicialiter. Vnde tali delicto occulto stante non licet alteri illud publicare, seu reum infamare, quia adhuc retinet famam suam. Suarez *num.*15. Thesaurus *in praxi Ecclesiastica p.*1. *cap.*33. § *Aduertendum* 5. Adde, quod etiam si delictum sit publicum, nihilominus probabile valde esse ante sententiam Iudicis saltem declaratoriam criminis non incurri in conscientia hanc pœnam infamiæ, propter dicta *tomo* 1. *cap.*10. *num.* 31. eò præsertim, quoniam esto in rigore iuris oppositum esset dicendum, consuetudine tamen, vt credo, id quod dixi est receptum. Azor. *tomo* 1. *Instit. Moral. lib.*8. *capitulo* 13. §. *sed verius est.* Sanchez *lib.*2. *in Decalog. cap.*26. *num.*1. & 2. Peirinis *tomo* 2. *de Prælato quæst.*2.*cap.*5. §.4. *num.*50. Barbosa *de offic.& potest.Episc. Allegat.*43. *num.*14. post alios quos referunt. Rectè etiam notant plures ex illis, quod in tali casu publicitatis criminis propter quod in iure imposita est pœna infamiæ, etiam si non incurratur infamia iuris ante declarationem Iudicis, incurritur tamen infamia facti, quæ per contrarium actum aboletur, & de qua postea. Si tamen casus esset, quod Iudex declararet delinquentem commisisse illud crimen, etiam si non condemnet eum, incurretur infamia; tunc enim enim non adsunt omnia requisita ad talem pœnam incurrendam. Azor. & Sanchez *sup.* Posita etiam sententia declaratoria criminis, actus antea gesti à die commissi criminis irritantur. Suarez, & Thesaur. *supra*.

4 Tertiò nota, ad hanc infamiam iuris reduci eam, quæ incurritur per ignominiosam professionem alicuius artis vilis, quæ reddat hominem vilem, & indignum, quales sunt non solum histriones, & ioculatores, vt dictum est, sed etiam mimi, gladiatores, citharœdi, macellarij, tabernarij, aleatores, &c. Maiolus *lib.*3.*cap.*1.*num.*5. & *sequentib.* Bonacina *sup. num.*12. ex pluribus aliis. Circa quod notandum primò, nullum officium quamuis vile, & abiectum, aut mechanicum inducere hanc irregularitatẽ, nisi id iure ciuili, vel canonico expressum, vel saltem includat culpam grauem publicam, quia tunc inducet infamiam facti, Suarez *sup. dicta disput.*48 *sect.*3.*in fine.* Cornexo *supra* §. *respondeo affirmatiuè.* Secundò hanc infamiam non transire ad filios. Suarez, & Cornexo *ibidem*.

Maximè quartò nota, quod licet plurium sententia sit incurri prædictam infamiam iuris propter quodcumque crimen enorme, si sit notorium (Sayrus *d. lib.*7. *cap.*12. Thesaurus *sup.*§. *secundo modo*) oppositum tamen est probabilius, scilicet non incurri dictam infamiã iuris propter quodcumque delictum quantumuis enorme, & depositione dignum, ac notorium. Ratio sumitur ex *cap. is qui de sent. excommunic. in* 6. vbi diffinitur, quod nulla irregularitas incurritur, nisi in iure sit expressa. Cum autem infamia iuris inducat irregularitatem, vt postea dicetur, sanè si ea non sit iure determinata, non incurretur propter delictum quantumuis enorme, aut publicum. Suarez *sup. num.* 11. Peirinis *sup* Layman. *sup. num.* 11. Incurretur tamen tunc infamia facti propter criminis publicitatem, ea enim oritur apud bonos, & graues viros propter delictum enorme, & publicum, vt dictum est. Peirinis, & Layman *supra*. 5

Quintò nota circa eamdem infamiam iuris, quæ in iure habetur, incurri etiam dolo non interueniente, vt ex culpa lata, aut ex ignorantia culpabili, nisi lex expresse requirat dolum, seu præsumptionem, nec euitari etiam ex causa intrinseca minuente culpam, vt ob minorem ætatem, vel ob non plenam malitiam, vt probat Thesaurus *sup.*§. *Aduertendum* 3. & *Aduertendum* 4. ex variis Doctoribus & iuribus. 6

Circa sententiam diffinitiuam iudicis, per quam vt dixi, incurritur etiam iuris infamia, nota primò id maximè esse verum, quando quis damnatus est ad publicam pœnam ex causa famosa, *cap. infames* 3. *q.*7. §. *porrò.l.aut damnum in princip. ff. de pœnis.* Molina *tract.* 4. *disp.*9. *num.* 19. Thesaurus *sup.*§. *quinto modo.* Qui per talem pœnam intelligit omnem pœnam corporalem præter pecuniariam, vt damnationem ad opus metalli, relegationem, fustigationem, damnationem ad triremes (esto oppositum probabile esse dicat Diana 4. *par. tract.*2.*Resolut.*83.) ad perpetuum carcerem, ad bãnum, vel pœnam capitalem. Secundò (quod notent Regulares) id etiam esse verum, quando quis damnatur ad depositionem ab officio, vel beneficio, vel depositionem, aut degradationem. Sanchez *tom.*2. *consil. moral. lib.*6. *cap.*3. *dub.*3. *dub.*6.*n.*16. Thesaurus *sup.*§. *secundo depositio.* Intelligitur autem hoc, quando quis damnatur ad hæc ob dolum, fraudem, &c. Sanchez *ibidem, & num.*14. Thesaur. *ibid.* Tertiò id etiam esse verum, quando quis esset damnatus ad publicam, vel solemnem pœnitentiam agendam, iuxta modum tamen explicandum infra verbo *Irregularitas n.*38. Zerola *in praxi cap.*45. *num.*5. Maiolus *lib.*3.*cap.*2. Thesaurus *sup.* Quartò id quoque esse verum, etiam si quis condemnatus esset ad prædicta ex indiciis indubitatis, talis enim sententia trahit etiam pœnarum executionem. Menochius *lib.*1. *præsump.quæst.*96. Thesaur. *supra* §. *Amplia prædictam*, rectè etiam dicens §. *sequenti*, ex Vgolino. & Molina id esse intelligendum, quando non est ab ea sententia appellatum. 7

Circa confessionem illam rei in iudicio per quam, vt dixi, incurritur infamia iuris, nota, idem etiam videri dicendũ in casu transactionis, quando, scilicet aliquis 7

aliquis paciscitur super crimine, pro quo si fuisset condemnatus incurreret infamiam, ne pro illo accusetur, intelligitur enim fateri crimen, qui super eo paciscitur *lib.1. & l. Athletas, §. fi. & l. quoniam intelligitur ff. de his, qui not. inf.* Laymanus *sup. §. Alia vero crimina.* Thesaurus *sup. §.4. modo,* & in seqq.

9 Circa infamiam facti notandum, quod cum ea oriatur ex graui aliquo delicto propter quod delinquens apud bonos, & graues viros male audit, ideo non sufficit ad illam incurrendam, quod tales viri sint leues, fatui, vel malæ opinionis, *cap. sunt plurimi 6. quæst. 1.* Syluester *sup. num.3.* Suarez *supra num.19.* Requiritur etiam, quod tales viri boni, & graues sint tota, vel maior pars loci, Communitatis, Conuentus, &c. iuxta dicta *sup. num.3.* de infamia iuris. Sotus *in relect. de tegend. secreto memb.2. q.6.* Nauarrus *sup. num.255. & cap. inter verba corollar. 48. num. 584.* Vnde non sufficit rumor sparsus, & creditus apud aliquos. Sanchez *tom. 2. consil. moral. lib.6. cap.3. dub.4. num.1. & 5.* Sà *in Summa verbo infamia num.1.* Nec etiam sufficit testimonium vnius quantumuis existimati, aut fide digni, asserentis illud crimen esse ab aliquo commissum, quia talis potest fallere, vel saltem falli. Petrinis *supra num.52.* Excipe, si persona aliqua publica de qua nullus dolus præsumeretur, efficeret aliquam actionem, per quam denotaret aliquem grauiter peccasse, vt si pater in suo testamento filium, quem hæredem constituit, turpibus verbis infamaret, vt dicendo eum esse proditorem, nequam, vel huiusmodi. *l. ea quæ pater, C. ex quibus caus. infamia irrogat. & lib.2. tit.6. par.2.* Syluester *supra.* Laymanus *supra num.4.* Aut cum Rex, vel Iudex non per modum sententiæ, sed castigationis, vituperio afficeret postulantem dicendo illi, *tu calumniaris,* vel *bene faceres si ad meliorem frugem te conuerteres, C. eod. tit. leg. verbum, l. interlocutio.* Syluester *sup. dub.5. num.3.* Vel propter crimen repellerent aliquem à testificando *cap. testimonium de testibus.* Syluester *supra.* Armilla, Tabiena, & Angelus *verbo Infamia.* Seu cum aliquem damnarent ad restituendum rem ablatam, vel cum mitterent in carcerem. Syluester *supra.* Sanchez *supra num.4.* Hoc verò graue delictum publicum, propter quod infamia facti incurritur, non est idem in omnibus, sed respectiuè ad personas, itaut crimen, quod in sæculari non causat infamiam, scilicet fornicatio, in Religioso causabit illam. Molina *tractatu 4. disput.7. num.6.*

10 Circa diuisionem illam infamiæ in legalem, vel Canonicam, notandum, quod quicunque afficitur infamia à iure ciuili, afficitur quoque etiam à iure Canonico expresè vel implicitè ius ciuile admittente. *capitulo omnes verò 6. quæstione prima & secunda quæst.3. §. hinc colligitur.* Maiolus *de irregularit. libro tertio cap.1. num.3.* Garzias *part.7. de benef. cap. 8. num.11.* Excipe, nisi infamiam à iure ciuili introductam Canones speciatim abstulerint *in cap. vlt. de secundis nupt.* ablata est infamia decreta mulieri intra annum viduitatis ad secundas nuptias transeunti. *Auth C. de secund. nupt.* Layman *supra num.2.*

11 Circa diuisionem autem aliam infamiæ in eam, quæ incurritur ex delicto proprio, & ex alieno, notandum, quod filij eorum, qui crimen læsæ maiestatis, ac perduellionis commiserunt sunt infames, *l. quisquis C. ad l. Iuliam, maiest.* Similiter filij, & nepotes eorum, qui Romanæ Ecclesiæ Cardinales hostiliter persequuntur, *capit. fœlicis de pœnis in 6.* Cornexo *sup. §. Respondeo affirmatiuè.* Bonacina *supra num.13.* Idem dicunt plures de filiis hæreticorum, credentium, fautorum, seu receptatorum, vel defensorum ipsorum, propter dictam *l. quisquis,* quia illi sunt etiam rei læsæ maiestatis diuinæ. Ita plures apud Sanchez *lib.2. in Decalogum cap.18. num.4.* Contrarium tamen videtur probabilius, quia n[illegible] in eos est statuta hæc pœna, neque in pœnalibus arguendum est à maioritate rationis, Menoch. *consil. 808. num.44.* Suarez dicta *disp.48. sect.3. num.1.* Sanchez *supra num.5.* Excipe filios prædictorum vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per maternam, si parentes ipsorum defuncti fuerint impœnitentes. *cap. quicumque §. hæretici de hæret. in 6. capit. statutum. 2. eodem titulo in 6.* Sanchez *supra num.7.* Thesaurus *in praxi part.2. verbo hæresis cap.3.* Vbi cum eodem Sanchez, & aliis limitat hoc, vt non procedat in filiis ante hæresim genitis, nec in illis Regionibus, in quibus palam, & impunè hæreses grassantur, & quando delictum paternum est notorium iure, vel facto. Addit Cornexo *sup. §. Respondeo affirmatiuè* filios meretricis notoriæ etiam coniugatæ esse quoque infames.

Ex infamia autem, siue iuris, siue facti, hi effectus oriuntur. Primus, quod repellunt infames à dignitatibus Ecclesiasticis, siue sæcularibus, ita vt eas consequi iure nequeant. *cap. inter dilectos de excessibus Prælator. l. vnic. de infamibus, & lib.2. de dignitatibus lib.12.* & ex Regula 87. iuris in 6. vbi dicitur *Infamibus portæ non pateant dignitatum.* Syluester *supra num.4. & 15. de iure Abbat. tom.1. disput.5. quæst.20.* Diuerso tamen modo id competit infamiæ iuris, ac infamiæ facti, etenim infamia iuris non solum repellit à dignitatibus obtinendis, sed etiam à receptis (intellige, supposita sententia declaratoria, iuxta dicta supra) infamia vero facti impedit collationem dignitatum, sed non priuat obtentis. Molina *Tract.4. disput.11.* Sanchez *tom. 2. consil. moral. 6. capit.3. dub.5. num.7.* & sequentibus. Layman. *supra n.5.* Collatio etiam beneficij, seu dignitatis facta infami infamia iuris, est nulla & irrita, ex dicta regula iuris *Infamibus,* &c. & *cap. cum in cunctis de elect.* Sanchez *supra num.10.* Layman *supra.* Quod etiam dicunt de infami infamia facti idem Sanchez, & Layman, ac Bonacina *supra num.11.* contra Garziam *de benefic. part.7. cap.8* & alios. Ex quo ad intentum Regularium collige, dictos infames repellendos esse ab officiis Religionum, quæ dignitates sunt, iuxta dicta *tom.1. cap.15. num.25.* Idem de gradibus Magisterij, seu Doctoratus, quia Doctoratus dignitas quædam fit, ex Abbate, Felino, & aliis tenet Thesaur. *in praxi parte secunda verbo Medici capitulo primo §. de pœna.* Sed vide dicta verbo *Illegitimi Regular. num.8.* Item Moniales infames, siue infamia iuris, siue facti, à munere Abbatissarum, iuxta dicta *to.1. p.1. cap.26. num.7.* de quo Portellus *in dub. Regular. verbo Abbatissa,* & Tamburinus *de iure Abbatissarum disput.28. quæsit.15.* 12

Secundus effectus vtriusque infamiæ est, quod repellat hominem ab actibus legitimis, & publicis muneribus, itaut non possit esse Iudex *3. quæst.7. cap. infamis,* quia hoc dignitatem dicit. Bene tamen arbiter, quia hic nullum dignitatem habet, sed meram, & simplicem cognitionem. Nec accusator, aut postulator, *l. qui accusare, ff. de accus. & l.1. ff. de postulat.* Nec testis in causa criminali, vel grauiori, quibusdam casibus exceptis, *capit. testimonium de testibus, & cap. Inquisitionis, §. penultim. de accusat.* Nec procurator, *cap. deputati de iudic. & c. infamibus de regul. iur. in 6.* Idem dico de munere assessoris, & patroni. De quibus Syluester *sup. n.4.* & 15. Sanch. *sup. num.11.* & 12. Layman. *supra num.* . 13

An

An verò possint esse tabelliones, vel tutores ad iurisperitos id remittimus. Id ad nostrum institutum Regularium adiiciendum, tales infames in Religionibus non posse eligere, quia eligere etiam est actus legitimus, prout ex Suarez, Sigismundo de Bononia, & aliis tenet Peirinis *supra num.* 55. Nec posse munus Concionatoris exercere, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 20. *n.* 14. [Addit tamen Sigismundus de Bononia *de elect. dub.* 86. *n.* 8. & 9. infames infamia facti posse eligere, & esse scrutatores, seu compromissarios in electionibus.]

14 Tenentur etiam infames in conscientia abstinere ab his rebus à quibus repelluntur, nisi prius se per aliquod remedium ab infamia liberauerint. Lex enim qua prohibentur ea, est iusta, ac per consequens in conscientia seruanda; quandoque verò solum veniale id erit, iuxta quantitatem materiæ, & circunstantiarum. Sanch. *supra num.* 18.

15 Tertius, & maximè huc pertinens infamiæ effectus est, quod ea, seu iuris, seu facti sit, irregularitatem inducit, quæ est communis sententia Doctorum, ex *capitu. infames* 6. *quæst.* 1. *capitu. qui in aliquo dist.* 51. *capit. omnipotens de accusat. & Regula iuris* 87. *Infamibus.* Puros enim, & immaculatos, non infamatos in Clerum, seu sortem Domini, & sacrum eius ministerium adoptari conuenit. Nauarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 204. Cornexo *dictu disp.* 8. *dub.* 1. Diuerso tamen modo id competit infamiæ iuris, quam infamiæ facti, nam infamia iuris facit hominem inhabilem ad Ordines suscipiendos, & susceptos exercendos. Infamia autem facti, nisi crimen tale sit, quod impediat exercitium susceptorum, & inducat peculiarem irregularitatem, quale est homicidium, non impedit exercitium illorum. Bonacina *supra num.* 4. & 5. ex Azor. Toleto, Suarez, & aliis. Vnde merito irregularitas, quæ oritur ex infamia iuris est simpliciter irregularitas, quæ verò oritur ex infamia facti, non nisi secundum quid Garzia *de benefic. part.* 7. *cap.* 8. *num.* 64. Tamburinus *supra d. quæsit.* 20. *num.* 5.

16 Tollitur autem infamia, ita vt nullum effectum iuridicum deinceps habeat. Primò, si sit infamia iuris Canonici per dispensationem Papæ, quia ipse est supra ius Canonicum. Nauarrus *supra*, Bonacina *supra num.* 6. Si autem sit incursa propter crimen super quod potest Episcopus dispensare, quale est adulterium, & minora, *capit. at si Clerici, §. de adulter. de Iudic.* poterit etiam in infamia Episcopus dispensare. Nauarrus *supra.* Toletus *in Summa d. lib.* 1. *capit.* 26. *num.* 5. In infamia autem iuris ciuilis dispensat Imperator, Rex, & Princeps temporalis cum suis subditis *lib.* 1. *C. de senten. pass. & restit. lib.* 1. *§. pen. ff. de postulus.* Sayrus *lib.* 7. *de censur. cap.* 15. *num.* 15. Thesaurus *part.* 1. *cap.* 34. Papa etiam, vt Princeps temporalis supremus cum suis subditis. Syluester *sup. num.* 11. Toletus *supra num.* 4. Imo cum omnibus, siue sibi temporaliter subiectis, siue nulli; siue Clericis, siue sibi pro Clericatu necessariis propter Ecclesiæ vtilitatem, vt patet *cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi.* Toletus *supra.* Sanchez *sup. dubio* 6. *num.* 25. Ablata autem infamia iuris consequenter tollitur irregularitas, quæ in ea fundatur, ita vt non egeat noua dispensatione. Sanchez *sup. n.* 27. Thesaurus *sup.* Bonacina *sup. num.* 6 Infamia porro facti tollitur primò per purgationem canonicam. Tabiena, & Armilla *in Summa verbo infamia num.* 10. Secundò per contraria facta, & vitæ emendam publicam. *capit. omnes* 6. *quæst.* 1. Quia omnis res per quascumque causas componitur, per easdem dissoluitur. *capit.* 1. *de regulis iuris, & capit. testimonium de testibus.* Nauarrus *dicto num.* 104. Cornexo *supra §. dico primo.* Addunt aliqui hanc vitæ emendationem comprobari per triennium. Layman. *supra numero* 10. & supponit Thesaurus *dicto capit.* 33. *§. Secundo modo.* Alij verò Authores non meminerunt huius triennalis emendationis, nec videtur semper necessaria. Addit etiam Sanch. *d. dub.* 5. *num.* 19. ex aliis quos refert tolli infamiam facti per dispensationé Principis sæcularis in sæcularibus, & Ecclesiastici in Ecclesiasticis. Verumtamen Toletus *sup. n.* 3. *§. primo infamia*, ait quod infamia facti non potest tolli per Papam, nec per vllam potestatem terrenam, non enim potest effici, vt qui propter delictum proprium male audit, & infamatus est apud alios, bene audiat, bonaque opinio de illo concipiatur. Intellige, nisi posita pœnitentia, & vitæ emendatione. Addunt alij tolli hanc infamiam per migrationem in longinquam regionem, Naldus *in Sum. verbo Infamia numero* 1. Sed intelligendum etiam est, supposita vitæ emendatione. Omnis etiam infamia facti tollitur per Baptismum, quia Baptismus est quædam regeneratio, & retractatio vitæ præteritæ, per quam tollitur omne peccatum, & omnis pœna pro ipso debita. Syluester *Summa verbo Baptismus* 6. *quæst.* 1. Bonacina *supra num.* 6. Dixi infamia facti, quia infamia iuris ciuilis non tollitur, saltem omnis, vt bene Suarez *d. disput.* 48 *sect.* 2. *numero* 12. & Cornexo *supra §. respondeo negatiuè.* Ablata autem quomodocumque infamia facti, aufert etiam irregularitas in ea fundata, propter dicta supra de infamia iuris. Layman. *supra num.* 10. & 11. Cornexo *supra §. Dico primo.*

17 Circa Regulares autem an possint à suis Prælatis dispensari in infamia, & per consequens in irregularitate, quæ illam consequitur, dicendum primò. quod attinet ad infamiam facti, cum ea non tollatur per dispensationem, sed per emendationem, aut purgationem canonicam, vt dictum est, & hæc purgatio canonica non sit iam in vsu, ideo solum per vitæ emendationem auferri potest, quia posita, etiam irregularitas, vt dictum est, tollitur. Addendum vero, casu quo Prælatus videret aliquem sibi subditum esse iniustè diffamatum de aliquo graui delicto posse, & teneri declarare coram aliis Religiosis rumorem sparsum contra talem Religiosum falsum esse, & sine sufficienti fundamento. Quo & infamia illa facti, & irregularitas ex ea orta tolletur. Peirinis *sup. d. numero* 52. Loquendo autem de infamia iuris, & irregularitate, quæ ex illa nascitur, dicendum est de iure communi non posse dispensari à Prælatis regularibus, seu à Papa, vel Principibus, vt dictum est. Rodriguez *tom.* 1. *quæst. Regular. q.* 24. *artic.* 6. Miranda *in Man. tom.* 1. *quæst.* 8. *art.* 5. Quia tamen, vt dixi, Episcopus potest dispensare in infamia iuris canonici orta ex illis delictis, super quæ habet auctoritaté, ideo vt credo, etiam Prælati Regulares id possunt iure communi facere, propter dicta *tomo* 1. *capit.* 16. *num.* 35. & iuxta modum ibi assignatum. Thesaurus *sup. d. cap.* 34. *§. Secundo infamia.* Quia etiam aliquarum Religionum Prælati habent priuilegia dispensandi cum suis subditis in infamia, ideo ex vi talium priuilegiorum, & iuxta tenorem ipsorum id poterunt facere prædicti Prælati, & qui cum eis communicant in priuilegiis. Naldus *in Summa verbo Infamia numero* 1. Peirinis *tomo primo de subdito cap.* 27. *§. quod licet habeat.* Hæc autem priuilegia in primis videntur esse illa, quibus prædictis Prælatis conceditur facultas dispensandi cum suis subditis in omni irregularitate, exceptis trib. illis homicidij voluntarij, mutilationis membrorú, & bigamiæ, quorú

aliqua retuli *tomo 1.p.1.cap.18. numero 40.* Infamia enim verè Irregularitas quædam est, maximè amplè sumendo irregularitatis nomē, prout decet in materia fauorabili, iuxta Regulam in *6. Odia restringi, &c.* Præsertim, quia quoties alicui conceditur facultas dispensandi super Irregularitate ex aliquo delicto incursa, consequenter indirectè concedi videtur etiam facultas dispensandi super infamia iuris ex eodem delicto incursa, prout tenet Thesaurus *in praxi sup. d. §. 2. Infamia* ex Glossa, Imola, Abbate, & aliis. Sed quidquid de hoc sit, ex priuilegio Gregorij XIV. pro Clericis ministrantibus infirmis, quod retuli eo *tom. 1.p.1.cap.10. num.35.& cap.18. num.35.* Generalis ipsorum, ac per consequens Carmelitarum, & aliorum, qui cum dictis Clericis communicant in priuilegiis, possunt dispensare cum suis subditis in infamiæ macula. Idem video concessisse Pium V. in Bulla *Ad immarcescibilem* in 2. tom. Bullar. *numero* 33. Præpositis Regularium Theatinorum pro venientibus ad eorum Religionem in die professionis, vel alia anteriori. Vnde non videtur ad iam Professos id extendi. Vide Bordon. *Resol.11.num.50.*

18 Notandum tamen primò circa hæc priuilegia ad dispensandum cum infamibus, quod cum ea concessa sint à Papa, non videntur extendenda quoad infamiam ex iure ciuili ortam, nisi ad casus, in quibus ipse potest id facere, iuxta dicta *supra numero 16.* Secundò, quod licet vniuersalia videantur ista priuilegia, limitari tamen debent, vt non procedant in illis casibus, in quibus esset scandalosum cum infamibus dispensare, iuxta dicta *tom 1.p.1. cap.16. num.32.* vt bene Rodriguez, & Miranda supra relati, ac Portell. *in Dub. Regular. verb.dispensare n.6.*

19 Nota etiam Eugenium IV. in Bulla *Pronenit.* in 1. tom. Bullar. in hoc Pontifice *num.12.* concessisse Eremitis Congregationis B. Petri de Pisis, quod Sacerdotes ipsius Congregationis possent cum eis dispensare *super irregularitate quoquomodo, & ex quauis causa contracta & infamiæ maculam* abolere, quod priuilegium satis magnum videtur, si sumatur prout iacet, & ferè nullius ponderis, si animaduertatur, quod ea, quæ Pontifex ibi subdit pro fine huius concessionis, scilicet, *vt diuinis officiis, & obsequio Missæ interesse possunt,* non sint prohibita irregularibus, aut infamibus. Nisi dicatur per ea denotari ministerium aliquod, seu Ordinum exercitium in Choro, & Altari, quod alias irregularibus est prohibitum. Aliorum ergo iudicio rem remitto. Hoc autem priuilegium quodcunque id sit communicari Minimis constat ex Bulla Sixti IV. apud Peirinis *tomo 1. priuileg. Minim. in Sixto IV. Constitut. 1.* vt notat *ibi num.10.*

INTERDICTVM QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

DE Interdicto quatenus ad Regulares, vel alias personas illis coniunctas, scilicet Tertiarios, Confratres, familiares: & Procuratores eorum spectat, dixi *tomo 1.p.1. capitulo nono, numero 29. & capitulo 21. numero 19. & 20. & tomo 1. p.1. capit.1. numero 21. & capit.14. numero 36.& cap.15. num.36.& c.16.n.12.23.& 27. & cap.17.n.6.* aliqua etiam in hoc 3.tom. dicta sunt, præsertim verbo *Bulla Cruciatæ n.14.& 15.* verbo *Censura Ecclesiastica,* & verbo *Cessatio à diuinis.* Alia nihilominus 1

pro

pro materiæ complemento adiungenda sunt, supponendo præsertim generalia aliqua principia ipsius.

2 Primò ergo interdictum sic definitur: *Interdictum est censura Ecclesiastica Sacramentorum quorumdam vsum, diuina Officia, & sepulturam Ecclesiasticam, secundum se ipsa prohibens.* Ita habetur ex *cap. non est nobis de sponsalibus, cap. quod in te de pænit. & remissionibus.* Syluester *in Summa. verbo Interdictum primo num.* 2. Sotus *in 4. disp. 22. quæstione 3. artic.* 1. Dicitur *Censura*, quia est vera censura cum aliis duabus, scilicet, excommunicatione, & suspensione in hoc conueniens, iuxta dicta supra verbo *Censura Ecclesiastica num.* 1. Dicitur *Ecclesiastica*, quia pœna fori Ecclesiastici, non sæcularis. Toletus *in Summa lib. 1. cap. 51. num.* 1. Dicitur *prohibens vsum aliquorum Sacramentorum diuina Officia, sepulturā, &c.* quia isti effectus interdicti, vt inf. dicetur. Dicitur *secundum se*, ad denotandū differentiam, quæ est inter Interdictum, & excommunicationem, ac suspensionem. Pro quo supponendum prædicta bona considerari tripliciter primò, vt pertinent ad fidelium communicationem: secundò, vt sunt actus alicuius Ordinis, vel officij; tertiò, secundum se, vel prout sunt quædam bona Ecclesiæ. Primo modo prohibentur per excommunicationem, secundo modo per suspensionem, ac tertio per interdum. Toletus *supra* Cornexo *tomo secundo in 3. part. in tractat. de excommunicat. disputat. 1. dubio* 1.

3 Diuiditur autem Interdictum in locale, personale, & mixtum. Interdictum locale est, quo tantum locus interdicitur, ne in eo exerceantur prædicta. Personale, cum non locus, sed persona ipsa interdicitur, ne illi ista concedantur. Mixtum vero est, quo locus ipse, & persona interdicuntur. Deinde Interdictum locale quoddam est generale, illud scilicet, quo tota Prouincia, vel tota Ciuitas interdicitur, & aliud speciale, seu particulare, illud scilicet, quo interdicitur vna, vel plures Ecclesiæ, non omnes, alicuius Ciuitatis, Oppidi, &c. Rursus etiam personale quoddam est generale, cum scilicet omnes habitatores Ciuitatis alicuius, vel Regni interdicuntur, & aliud particulare, seu speciale, cum scilicet vna persona, vel aliquæ determinatæ, non omnes, interdicuntur. Similiter Interdictum in genere duplex est, scilicet à iure, & ab homine, sicut in simili dixi de censura supra verbo *Censura Ecclesiastica numero primo.* Item aliud totale, quod omnes Interdicti effectus habet, & aliud partiale, quod non omnes. De his autem diuisionibus agunt Syluester *in Summa supra numero 6. 7. & 8.* Nauarrus *in Man. capitulo 27. n.* 166. Toletus *supra numero tertio, quarto, & quinto.* Layman. *lib. 1. Tract. 5. part. 4. capit.* 1. Cornexo *tom. 2. in 3. in Tract. de Interdicto disput. 1. dub. 1. & 2.* & alij.

4 Circa quas diuisiones primo animaduertendum, quod cum interdicitur locus aliquis, vel Ecclesia tantum, nisi aliud exprimatur, non censentur interdictæ personæ illius loci, vel Ecclesiæ. Vnde licet non possint tales personæ illis bonis, quæ dixi prohiberi per Interdictum, vti in tali loco, vel Ecclesia, possunt tamen vti eisdem in alio loco, vel Ecclesia. Syluester *sup. num.* 6. Nauarrus *supra num.* 167. Cornexo *supra dubio primo.* Modo tamen ipsi non dederint causam culpabilem talis Interdicti, vt habetur *capitul. si sententia de sentent. excommunicat. in 6.* & notant idem auctores, & Toletus *supra numero tertio.* Secundò è contra etiam animaduertendum, quod cum interdicitur persona tantum, seu etiam personæ aliquæ alicuius loci, vel Ecclesiæ, licet illæ non possint vllo loco vti prædictis bonis, sed quocunque perrexerint ferant secum Interdictum, in populo tamen illo, vel Ecclesia possunt alij non interdicti, siue exteri, siue naturales illis vti. Nauarrus *supra.* Toletus *supra numero quarto.* Tertiò nota, quod quando Interdictum est generale personale, licet illi, qui sunt de illo populo, Communitate, aut Ecclesia quamdiu tales sunt, non possint vllibi perfrui dictis bonis, si tamen se transferant ad alium locum, ita vt omnino domicilium mutent, desinunt esse indicti, atque ita dictis bonis perfrui poterunt. Ratio est, quia Interdictum generale personale cadit supra singulos, vt faciunt illam Communitatem, cessante ergo hac ratione cessabit Interdictum. Cornexo supra *dubio secundo.* Bonacina *disput. quinta de Interdicto puncto primo numero decimosexto.* E contra vero quando Interdictum est personale speciale, cum illud cadat supra singulos, vt singulares personas, & non vt partes Communitatis, ideo quocumque pergant, secum ferunt suam sententiam, nec desinunt esse interdicti. Cornexo *supra.* Idem dicendum de illis, qui fuerunt causa Interdicti generalis personalis, quia isti censentur, veluti interdicti specialiter, vt dicetur inferius. Bon. *supra.* Nota quarto, quod interdicto populo, aut Communitate aliqua manent etiam interdicti illi, qui de nouo fiunt partes illius populi, seu Communitatis, non enim debent membra à capite discordare. Conexo, & Bonac. *supra*, Nota quintò, quod interdicto populo Ciuitatis intelliguntur etiam interdicti, qui habitant in suburbiis, quando illi sunt de tali populo, quia tunc sunt partes illius, secus quando tales non sunt, Vgolin. *tab. quinta capitulo vigesimo. §. quinto ad fin.* Suarez *quinto tomo disputa. 32. sect. 2. numero decimoquinto.* Bononia *supra numero* 15. & alij. Vnde consequenter hospites, & exteri, etiam per multum tempus ibi habitantes, quales sunt scholastici in locis Vniuersitatum, non comprehenduntur dicto Interdicto. Suarez *sup.* Bon. *supra num.* 17. Interdicta autem per Interdictum locale generale Ciuitate intelliguntur etiam interdicta suburbia ipsius, etiam si pertineant ad alium Principem. Ita enim habetur expressè ex *cap. si Ciuitas de sent. excommunicat. in 6.* & ratione textus, scilicet, quia alias paruipenderetur Interdictum illud, si populus posset interdicta Ciuitate ad suburbia confugere. Syluester *supra verbo Interdictum 2. num.* 5. Cornexo *d. dub.* 1.

Maximè pro Regularibus notandum, quod in- 6
terdicto populo, non intelliguntur interdicti Regulares sicut neque Clerici. Ratio est, quia populus absolute prolatus solum accipitur pro laicis. Nauarrus *supra d. num.* 167. Suarez *num.* 14. ex aliis. Interdicto autem Clero videtur interdici quoque Religiosos, vt tenet Nauarrus *ibid. ex cap. si sententia.* Rodriguez *tom. 2. quæst. 108. art. 3.* Couarrubiam *in cap. Alma mater part. 2. §. 1. num.* 8. & alij. Et cohærent ea, quæ dixi de suspensione ex Suarez, & Cornexo *tom. 1. cap. 11. num.* 21. Mazimè quia in *cap. si sentent. de sent. excommunicat. in 6.* tota Communitas Ciuitatis, vel Oppidi distinguitur in duas partes, scilicet Clerum & populum, ex hoc enim inferri videtur, quod Religiosi cum non comprehendantur sub populo, comprehendantur sub Clero. Nihilominus plures tenent contrarium, quia etsi in fauorabilibus Cleri, aut Clerici nomine veniant Regulares, non autem in odiosis. Syluester *in*

Summa verbo Interdictum 2.*numero decimoseptimo,& verbo Clericus num*.1. Portellus *in dub. Regul.verbo Interdictum num*.5. Bonacina *supra num*.11. Diana *part*.5.*Tract*.10. *Resolut*.80. & alij apud ipsos. Mihi tamé videtur attendendum in hoc tum ad circunstantias, tum præcepuè ad verba decreti interdicentis. Si enim dicatur interdicimus *Clericos*, credo cum authoribus secundæ sententiæ non comprehendi Religiosos propter fundamentum adductum. Si autē dicatur interdicimus *Clerum*, credo comprehendi, quia in communi modo loquendi, quando in vna Ciuitate sunt Clerici sæculares, & Religiosi omnes isti comprehenduntur nomine Cleri. Quo sensu accipiendum id quod dixi *tomo* 1.*p*.1. *capitulo vndecimo numero* 21. Addendum est cum Diana *supra*, quod si esset aliquis Religiosus, qui haberet beneficium sæculare inter Clericos sæculares, tunc nomine Cleri sine dubio comprehenderetur. Addendum item cum eodem Diana, quod si per interdictum interdicantur omnes personæ Ecclesiasticæ, tali nomine veniunt omnes Religiosi, quia nomen hoc latius patet, & comprehendit etiam Religiosos. Hæc autem dicta sunt loquendo de interdicto generali personali, quia loquendo de interdicto generali locali ab Episcopo posito, certum, est quod interdicta Ciuitate, vel Oppido intelliguntur etiam interdictæ Ecclesiæ Regularium in ea Ciuitate, vel Oppido existentes, non obstante earum exemptione; non solum propter decretum Concilij Tridentini *sess*. 25. *capitulo* 12. *&* 22. sed etiam propter rationem adductam in *d. cap. si Ciuitas*, scilicet, quia alias vilipenderetur interdictum, cum possent Ciues illius populi ad Ecclesias exemptas confugere. Bonacina *supra num*.21. Cornexo *supra dub*.1. *in fine*. Dixi loquendo de interdicto generali locali ab Episcopo posito, quia si sermo sit de interdicto locali speciali ab eodem Episcopo posito, quo videlicet, interdiceret aliquam, vel aliquas Ecclesias, illud non comprehenderet Ecclesias Regulares, quia Episcopus non habet directam iurisdictionem in Ecclesias exemptas, nec cap. *si Ciuitas*, aut Concilium Tridentinum loquuntur, nisi in casu interdicti generalis localis. Bonacina *supra num*.12. ex Suarez, Auila, & aliis quos refert. Vide infra *num*.9. Quando autem ex interdicto generali interdictæ censentur Ecclesiæ Regularium, nota, quod interdictis Ecclesiis intelliguntur etiam interdicta Cappellæ, & Cæmeteria ipsius contigua, ex *dicto cap. si Ciuitas*, & quia illa censentur vnum corpus cum Ecclesiis, & accessorium sequitur principale. Secus dicendum, quando ea non fuerint contigua Ecclesiis. Nauarrus *supra d. num*.167. & plures alij apud Bonacinam *supra numero* 22.

6 Loquendo de causis Interdicti, quod attinet ad finalem, dicendum est consequenter ad dicta supra verbo *Cessatio à diuinis numero secundo*. ex Soto ibi relato, esse resipiscentiam, seu emendationem illius, cuius causa positum est. Vnde etiam consequenter ad dicta supra verbo *Censura Ecclesiastica num*.10. non potest ferri ob meram voluntatem Superioris; sed propter peccatum aliquod, externum, mortale, & proportionatum tali pœnæ, & quod sit inobedientiæ, seu contumaciæ, hoc enim reputatur causa materialis, veluti proxima interdicti. Toletus *supra capitulo* 52. *numero primo*. Addunt aliqui probabiliter, quod quemadmodum excommunicatio leuis, scilicet minor, potest imponi propter peccatum veniale, *capitulo primò de sentent. excommunicat. in* 6. sic etiam Interdictum leue (intellige personale) quo videlicet aliquis priuaretur communione, vel ingressu Ecclesiæ ad breue tempus, potest imponi pro veniali. Sà *in Summa verbo Interdictum numero septimo*. Henriquez *libro* 13. *capitulo* 50. *numero secundo* & aliis. Nota tamen ex Extrauaganti *Prouidè de sentent. excommunicat.* non posse imponi propter debitum pecuniarum interdictum locale generale sine Papæ licentia. Nauarrus *supra num*. 168. Toletus *supra*. Quamuis autem ibi tantum sit sermo de Interdicto locali generali, nihilominus id etiam extendunt probabiliter ad Interdictum generale personale, propter similitudinem rationis, scilicet euitandum periculum animarum, Sotus *in* 4. *dist*.22. *quæstione tertia articulo primo* & Auila *part*.5. *disputat. tertia dub*. 3. Particulare verò Interdictum locale propter debitum pecuniarum admittunt Nauarrus, & Toletus *supra* dummodo Ecclesia, quæ interdicitur non sit Parochia. Particulare etiam personale admittunt idem Toletus, & eius Additionator ex Auila. Similiter, iuxta dicta eo loco, licet excommunicatio ferri non possit, nisi propter peccatum proprium, quia est grauissima pœna, & priuat grauissimis bonis, Interdictum verò generale, quia non est tam grauis pœna, nec priuat tot bonis quot excommunicatio, ferri potest propter peccatum aliorum, præsertim Iudicis, Principis, &c. Toletus. *supra* Cornexo *disput*.8. *de Censuris dubio primo &* 2 Dixi *Interdictum generale*, quia Interdictum speciale imponi non potest, nisi propter peccatum proprium, illud enim est propriè pœna, ac per consequens supponit culpam propriam, Suarez *supra disput*. 36. *sectione secunda numero septimo*. Reginaldus *libro* 23. *Tract*.3. *capitulo* 26. *num*. 18. Quod autem Interdictum generale feratur solum propter peccatum alienum, fit propter duo. Primò, quia Interdictum est signum mœstitiæ, & tristitiæ Ecclesiæ, propter inobedientiam aliquorum, & ita oportet, vt alij filij Ecclesiæ cum ipsa etiam lugeant. Secundò, vt sic excitentur omnes magis contra eum, qui dedit causam Interdicto. Toletus *supra num*.2. Nec est inconueniens innocentes per accidens affligi, tum propter dicta, tum quia sunt partes populi, vel Communitatis in qua sunt delinquentes, tum quia respectu ipsorum Interdictum non habet rationem pœnæ (cum non supponat propriam culpam) sed cuiusdam pœnalitatis. Layman. *sup. num*.3. Causa verò formalis interdicti sunt illa verba, vel similia: *Interdicimus talem*; vel *talem populum, Ciuitatem, Clerum, &c.* Toletus *supra*. Addens debere fieri in scriptis, *capit. cum medicinalis de sentent. excommunicat. in* 6. & cum admonitione trina illius cuius causa imponitur, *capit. reprehensibili de appellat.* si est ab homine. Pro quo vide dicta supra verbo *Censura Ecclesiastica num*.7.

Circa causam efficientem Interdicti collige ex dictis eo verbo *Censura Ecclesiastica num*.2. causam ipsius pro tota Ecclesia esse Papam; Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas respectu sibi subditorum, ac generaliter omnes, qui possunt excommunicare, & suspendere. Nauarrus *dicto numero* 168. Cornexo *de Interdicto disput. tertia*. Adde, posse Episcopum ferre Interdictum, etiam sine consensu Capituli, quia licet oppositum habeatur *in capitulo quæ sunt de his, quæ fiunt à maiori*, consuetudine tamen huic iuri derogatum est. Cornexo *supra*, Bonacina *supra punct. secundo num*. 2. Adde etiam, quod licet Prælati Religionum, scilicet Generales, Prouinciales, & Priores vel similes possint Interdictum personale ponere, cum verè habeant iurisdictionem, etiam in foro externo, respectu suorum subditorum, 7

torum, non tamen possunt ponere Interdictum locale, vel quia iurisdictio ipsorum potius est in personas, quam in loca, vel quia esto sit etiam in loca, talem iurisdictionem per non vsum perdiderunt. Cornexo *supra*, ex Soto, & Suarez. Excipe Abbates, & alios Superiores Regulares, qui instar Episcoporum habent territorium, & iurisdictionem Episcopalem in illud, & sæculares in eo commorantes. Isti enim, cum habeant iurisdictionem ordinariam, possunt sicut Episcopi Interdictum ponere tam locale, quam personale. Sotus *in 4. distinct. 22. quæst. 3 art. 1.* Rodriguez *tom. 2. quæst. Regul. quæst. 107. artic. 2.* Tamburinus *de Iure Abbat. tom. 2. disp. 15. quæsit. 1. numero 3.*

8 Circa causam materialem remotam Interdicti, seu eos, qui possunt Interdici, communis consensus Doctorum tenet, esse omnes illos, qui possunt excommunicari, maior etenim censura est communicatio, quam Interdictum. Nauarrus *supra numero* 168. Toletus *supra numero* 1. Imo aliqua, quæ excommunicari nequeunt, interdici possunt, vt sunt, Vniuersitates, Collegia, Ecclesia, &c. Nauarrus, & Toletus *ibidem*, Episcopos autem interdici non posse, nisi exprimantur, habetur ex *capit. quia periculosum de sentent. excommunicat. in 6.* Suarez *supra disput. 36. sectione 2. numero 6.* & alij. De paruulis ante vsum rationis, seu amentibus, quamuis certum sit interdici non posse interdicto particulari, quia illud, vt dictum est, non imponitur, nisi propter peccatum proprium, cuius isti non sunt capaces, Suarez *supra numero 7.* loquendo vero de Interdicto personali generali, Nauarrus *supra* putat eos ligari tali Interdicto, eo quod illud, vt dictum est, potest poni propter peccatum alienum, Sed melius Suarez supra ex Syluestro, & Corduba respondet negatiuè. Ratio est, quia Interdictum est priuatio quædam moralis diuinorum Officiorum, priuatio autem supponit capacitatem in eo qui priuatur, cum ergo prædicti non sint moraliter, & humano modo capaces diuinorum Officiorum, nec etiam erunt capaces Interdicti personalis generalis. Dixi *personalis*, quia Interdicti localis generalis possunt dici capaces, quatenus tempore talis Interdicti priuantur isti si decedant Ecclesiastica sepultura. Interdictum enim locale non afficit directe personas; sed locum.

9 Specialiter quoad Regulares certum est primò, illos posse à Papa interdici, tam Interdicto personali, quam locali, tam particulari, quam generali, subduntur enim Papæ quoad hoc sicut alij fideles. Secundò certum, Regulares exemptos non posse ab Ordinariis Interdicto personali, siue particulari, siue generali interdici. Interdicere enim hoc modo est actus iurisdictionis, quam non habent Ordinarij in Regulares exemptos, iuxta dicta supra verbo *Exemptio numero* 4. Maximè id est verum, propter priuilegia à Sede Apostolica pluribus Religiosis concessa, quibus tam ipsi, quam qui cum eis communicationem priuilegiorum habent, frui possunt. Primò, enim id habetur ex priuilegiis Honorij III. & Vrbani IV. pro Cisterciensibus, & Gregorij IX. pro Congregatione Montis Oliueti, & ex Mari magno Seruitarum, & prout referunt Rodriguez *tomo 2. quæstionum Regularium quæstione* 108. *artic.* 3. Miranda *in Man. Prælator. tom. 2. quæstione 38. articulo 12. conclus. 3.* & Tamburinus *de Iure Abbat. tom. 2. disput. 15. dub. 2.* Item ex priuilegiis Ioan. XXII. Clemen. VI. & Sixti IV. pro Carmelitis, Martini V. & Eugenij IV. pro Prædicatoribus, ac Sixti IV. pro Minoribus, quæ retuli supra verbo *Exemptio Regularium numero* 8. Aduertunt autem iidem Rodriguez, Miranda, & Tamburinus, quod quando aliquis Religiosus habet aliquod beneficium (intellige sæculare) in diœcesi alicuius Episcopi, posset ille specialiter interdici ab Episcopo ex *cap. cum Capella de priuilegiis.* Adde, nec à Legatis (excipe Legatos à latere) Delegatis, aut Subdelegatis Sedis Apostolicæ possunt interdici Minores, & qui cum eis communicant in priuilegiis, propter priuilegium Clem. IV. quod referunt Cassarubius *in Compendio priuilegiorum Mendicantium verbo Exemptio numero 9.* Tertiò etiam certum videtur Ecclesias Regularium non posse interdici ab Ordinariis Interdicto particulari, seu speciali, propter dicta supra *numero* 5. ex Suarez, Auila, & Bonacina. Quibus accedit priuilegium Leonis X. concessum Minoribus, & per consequens aliis, qui cum ipsis habent priuilegiorum communicationem, quod referunt, Cassarubius *supra verbo interdictum 1. numero 15.* & Rodriguez *dicta quæst. 108. artic. 2.* ex quo priuilegio habetur non posse ab aliquo Iudice quacumque dignitate fulgente interdici Ecclesias Minorum, nisi tota Ciuitas, vel Oppidum, vbi eæ Ecclesiæ existunt, interdicantur. Quartò etiam est certum, quod quando generali Interdicto locali interdicitur aliqua Ciuitas, vel Oppidum tenentur Regulares omnes seruare, & publicare dicta interdicta propter dicta ex Concil. Tridentin. *tom. 1. part. 1. cap. 9. num. 29. & capite 21. numero 19. & tom. 1. p. 2. capite 1. num. 21.* vbi etiam alia ad intentum. Plura quoque in sequentibus. Illud in præsenti animaduertendum, quod Iulius II. concessit Minoribus, quod si contingat aliquam Ciuitatem, vel Oppidum, cum duobus, vel tribus milliaribus circumuicinis (infra quæ milliaria domus Fratrum prædictorum existunt) Ecclesiastico Interdicto supponi, Fratres huiusmodi (nisi causam Interdicto dederint, vel eis specialiter ex causa legitima interdictum fuerit) huiusmodi Interdictum seruare nullatenus teneantur, si alias domus ipsorum Fratrum de iure Interdicto talis oppidi non comprehendantur. Cassarubius supra verbo *Interdictum 1. numero 13.* Rodriguez *dicta quæstione 108. artic. 1.* An vero hæc concessio priuilegium aliquod supra ius commune contineat, & esto contineat, an reuocatum sit per Concilium Tridentinum, alij viderint.

Circa effectus Interdicti nota, quod quamuis iure antiquo quamplures essent, nunc autē post Bonifacium VIII. Martinum V. & Eugenium IV. Interdicti totalis solum sunt tres. Primus, priuatio quorumdam Sacramentorum. Secundus, priuatio Officiorum diuinorum. Tertius, priuatio Ecclesiasticæ sepulturæ. Ita enim colligitur, ex *cap. Alma mater, cap. si Ciuitas de sentent. excommunicat. in 6. capit. Quod in te de pœnitent. & remission.* & aliis iuribus Nauarrus *in Manual. capite 27. numero 171.* Cornexo *disputatione 2. de effectibus Interdicti in princip.* Dixi totalis Interdicti, quia effectus partialis Interdicti non sint determinati, sed possunt limitari ab eo, qui illud imponit, ad vnum, vel duos effectus tantum, ad vnam, vel aliquas actiones, vt si aliquis interdicatur solum ab officio Sacerdotis, ab officio Confessarij, ab ingressu Ecclesiæ, &c. non enim est Interdictum sicut excommunicatio, quæ non potest poni solum quoad vnum effectum, & non quoad alios, potest enim poni Interdictum cum limitatione, & restrictione ad vnum, vel duos effectus vel duas actiones, &cet. licet quando absolute ponitur, quoad omnes tres effectus assignatos intelligi debeat. Cornexo *supra.* Bonacina *supra punct. 3. num. 1.* ex aliis. 10

11 Loquendo autem de primo effectu Interdicti; scilicet priuatione quorumdam Sacramentorum, sic intelligi debet, quod tempore cuiuscumque Interdicti siue localis siue personalis, siue generalis, siue particularis, non possint recipi, aut administrari Sacramenta Eucharistiæ, Extremæ vnctionis, vel Ordinis, nec contrahi Matrimonium, bene tamen possint recipi, & administrari Sacramenta Baptismi, Cõfirmationis & Pœnitentiæ. Ratio huius desumitur ex eo, quod *cap. si sententia de sentent. Excommunicat. in 6.* & *cap. Alma mater eod. tit.* generaliter dicitur tempore Interdicti; non competere Sacramentorum receptionem, casibus expressis à iure dumtaxat exceptis. Solum ergo tempore interdicti administrari & recipi possunt illa Sacramenta, quæ iure sunt expressa. Sed iure non sunt expressa alia nisi Sacramentum Baptismi. Confirmationis, & Pœnitentiæ, *cap. non est vobis de sponsalibus, cap. responso de sent. excommunicat. cap. quoniam, &c. Alma mater eodem titulo in sexto.* Solum ergo ea administrari, & recipi possunt tempore cuiuscumque interdicti. Suarez *supra disputatione 33. sectione* 1. Cornexo *d. disput. 2. de effectibus Interdicti §. primo.* Bonacina *supra punct.* 3. Quia tamen hæc habent aliquas exceptiones, ideo de singulis specialiter est dicendum.

12 Et primò de Baptismo quo ad receptionem illius dicendum est intelligi generaliter non solum de Baptismo paruulorum, sed etiam adultorum, nec solum quando infirmi sunt, sed etiam quando sani, quia *cap. quoniam* relatum in quo est sermo de Baptismo. generaliter loquitur de omnibus. Bacconius *in disp. 2 v. artic.* 4. Suarez dicta *sectione* 1. *numero* 2. Cornexo *dicto* §. 1. *dub.* 1. Quoad administrationem vero Baptismi limitandum est, vt Baptismus, etsi à persona interdicta generale Interdicto etiam personali administrari possit, si ipse causam nõ dedit interdicto, quia hoc interdictum æquiparatur locali, non tamen à persona interdicta speciali interdicto personali (nisi in casu necessitatis) quia hoc interdictum æquiparatur excommunicationi, quæ priuat Sacramentorum administratione, nisi in casu necessitatis. *cap. Episcoporum de priuileg. in 6.* Suarez *supra numero sexto* Cornexo *supra.* Quando vero tali tempore interdicti administratur Baptismus, administrari potest (imo & debet) cum solemnitatibus consuetis, quia illæ sunt quasi accessorium ad Baptismum, & concesso principali, conceduntur etiam accessoria. Sayrus *lib. 5. cap.* 7. Cornexo *sup.* Illæ tamen quatenus ad diuinum Officium spectant fieri debent cum moderatione præscripta in *cap. Alma mater*, de quo postea Suarez *sup. num.* 2. Laymanus *sup. cap. 2. numero* 1.

13 Quoad Confirmationem idem omnino, & eodem modo dicendum est, ac de Baptismo, tum quia in iure quo ad hoc negotium æquiparantur *cap. responso, & c. quoniam* relatis, tum quia hoc Sacramentum est veluti quoddam complementum Baptismi Bacconius *supra* Suarez *supra à numero* 7. Cornexo *supra dub.* 2. Illud tamen addendum, personam interdictam Interdicto personali, generali, vel particulari, si causam dedit Interdicto prohiberi recipere hoc Sacramentum, nisi prius satisfecerit, vel cautionem dederit satisfaciendi, tum propter indignitatem ipsius, tum à simili de Sacramento Pœnitentiæ, de quo idem dicitur *in c. Alma mater.* Suarez *sup. n. 9. &* 10. Cornexo *supra.*

14 Cum autem liceat eo interdicti tempore administrare dicta Sacramenta, consequenter etiam licebit conficere Chrisma in die Cœnæ Domini, quod pro illorum administratione est necessarium, cum moderatione tamen præscripta *in cap. Alma mater*, de qua infra. Bacconius *supra*, Syluester *supra verbo interdictum* 5. *numero* 9. Bonacina *dicto* §. 1. *numero secundo.*

Quoad Sacramentum Pœnitentiæ dicendum, quod licet iure antiquo *cap. quod in te de pœnit. & remiss.* solum concederetur tempore interdicti ægrotis, iure tamen nouo ex *capitulo Alma mater*, conceditur etiam sanis, exceptis excommunicatis circa mortis articulum, & iis, qui causam dederint interdicto, aut auxilium, vel fauorem, nisi prius satisfaciant, aut cautionem de danda satisfactione tribuant. Cornexo *supra dub.* 3. Laymanus *dicto cap.* 2. *numero* 1. Vnde Religiosi, seu Monachi obligati ad confessionem faciendam singulis mensibus, tempore etiam interdicti ad id obligantur. Naldus *in Summa verbo interdictum numero* 9. Sed nota primò, per excommunicatos, quibus non conceditur Sacramentum Pœnitentiæ tempore interdicti, intelligi, vel excommunicatos ob delictum, propter quod impositum est interdictum, vt Syluester *supra.* Tabiena verbo *interdictum* 5. *numero* 5. & Armilla verbo *interdictum numero* 45. existimant; vel excommunicatos excommunicatione reseruata; vel est sermo de absolutione solemni, & publica, aliis enim excommunicatis non est cur negetur Sacramentum Pœnitentiæ. Suarez *supra numero* 16. Cornexo *supra*, contra Vgolinum, & Saytum. Nota secundò, quod etsi personæ interdictæ interdicto personali particulari administrari non possit Sacramentum Pœnitentiæ, validè, aut licitè, nisi prius satisfecerit, vt *in dicto capitulo Alma mater* præscribitur, quia de tali persona idem iudicium est, ac de excommunicato, quando tamen solum est interdicta interdicto generali personali, & nullam culpam dedit interdicto, administrari ei potest Sacramentum Pœnitentiæ, non solum validè, sed etiam licitè, quia hoc interdum comparatur generali locali, de quo conceditur *in dicto capitulo Alma mater*, Suarez *supra numero* 17. Cornexo *supra.* Nota tertio, Confessarium potentem administrare tale Sacramentum esse omnem illum qui alias habet iurisdictionem ad id faciendum, dummodo specialiter interdictus non (fit extra casum necessitatis intellige) vel si generaliter interdictus est, dummodo causam non dederit interdicto, propter dicta supra de Baptismo. Suarez *supra numero decimonono.* Cornexo *supra* Bonacina *supra* §. *tertio numero secundo.* An vero etiam specialiter interdictus possit validè saltem, extra casus necessitatis illud administrare, dubius in hoc manet Suarez *supra numero* 20. Sed affirmatiue respondent Bonacina, & Cornexo supra quamuis oppositum probabile censeat. Diana autem 4. *parte. Tractatu* 10. *Resolut.* 62. cum Cornexo sentit contra Philippum Fabrum, quem ibi refert. 15

Quoad Sacramentum Eucharistiæ certa res est tempore interdicti localis non posse administrari, nisi constitutis in mortis articulo, vel periculo, *cap. permittimus de sentent. excommunicat. cap. quod in te de pœnit. & remiss. & cap. Alma mater*, relato Syluester *supra dicto numero* 9. Toletus *dicto capite* 53. *numero* 4. Cornexo *supra dub.* 4. Deferri etiam debet tunc cum solita solemnitate luminum, campanellæ, & comitantium recitantium priuatas orationes, quia quoties aliquid permittitur, intelligitur permitti secundum quod ius disponit. Syluester *sup.* Sayrus *dicto capite* 7. *numero* 26. Interdictis etiam personaliter licet etiam administrari debeat hoc Sacramentum, in dicto articulo mortis, præcedere tamen debet 16

satisfa

satisfactio expressa *in cap. Alma mater*, si causam dederunt interdicto, aut si fuerint interdicti particulariter. Suarez *dicta sectione 1. numero 22. & 23.* Bonacina *supra* §. 2. *numero* 10. In alio autem tempore etiam Paschatis non licet sic interdictis accipere Eucharistiam, etiam sub prætextu adimplendæ annuæ communionis, cum tunc illud præceptum non obliget quia prohibitio iuris antiqui non communicandi tempore interdicti præterquam in articulo mortis non est moderata per *cap. Alma mater.* Syluester *verbo Interdictum* 5. *num.*7. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæstione* 3. *articulo* 1. & alij, quos sequitur. Bonacina *supra numero* 11. contra Suarez, Coninchium & Fillincium. Quamuis autem tempore interdicti generalis, siue localis, siue personalis, liceat, iuxta dicenda infra ex *cap. Alma mater* omnibus Sacerdotibus celebrare modo ibi dicendo, ac per consequens communicari, non tamen licet illis extra dictum articulum, seu periculum mortis communicari, modo sæcularium, nam iure antiquo id non licebat, cum solum Eucharistia daretur morituris, nec iure nouo *cap. Alma mater* id licet, cum solum id permittatur Sacerdotibus celebrantibus. Couarruuias *in cap. Alma mater*, Nauarrus *supra numero* 178. Cornexo *supra.* Contra Syluestrum, Angelum, Filliucium, & alios. Dicunt tamen id licere Regularibus ex priuilegio Sedis Apostolicæ. Suarez *supra numero* 33. Laymanus *supra dicto cap.* 2. *numero* 1. Tambur. *supra dicta disput.* 16. *quæsit.* 6. *numero* 3. Sed ego non video aliud priuilegium, quoad hoc Regularibus concessum, nisi quoddam Iulij III. pro Minoribus Prouinciarum Castellæ, & Legionis, quod refert Cassarubius *verbo Communicare numero* 8. quo illis conceditur accipere Sacramentum Eucharistiæ tempore interdicti coram quibusuis personis sæcularibus, vel Regularibus facultatem diuina officia audiendi habentibus. Hoc autem priuilegium viuæ vocis oraculum est, & non authenticum, vt constat ex ipso Cassarubio, qui propterea notat illud littera O parua quod est signum talis, & ita nihil videtur hoc tempore valere, propter dicta sæpius de huiusmodi viuæ vocis oraculis, maximè non authenticis. Casibus autem quibus licet tempore interdicti administrare hoc Sacramentum, administrari potest ab iis, qui alias ius habent ad illud administrandum, nisi sint interdicti specialiter (excipe casu necessitatis) aut si generaliter, causam tamen dederunt interdicto, iuxta dicta supra de Baptismo, Confirmatione, & Pœnitentia. Suarez *supra num.* 24. Bonacina *sup. numero* 9.

17 Circa Sacramentum extremæ vnctionis, certa res est illud non posse administrari alicui tempore interdicti particularis, aut generalis, nisi adsit speciale priuilegium, etiam in mortis periculo, cum neque illud sit de necessitate salutis, nec vllus textus id concedat, sed potius id prohibeatur *cap. quod in te de pœnit, & remissionibus* Nauarrus *supra numero* 179. Toletus *supra numero* 4. Cornexo *supra dub.* 5. An vero aliquibus Religiosis, præsertim, sit concessum hoc priuilegium mihi non constat. Casu verò quo id concedatur, aut concessum sit, loquendum est de administrante ipsum sicut dixi supra de ministro aliorum Sacramentorum tempore interdicti. An vero in casu quo eo tempore interdicti infirmus non posset recipere Sacramentum pœnitentiæ, possit illi administrari vnctio propter euitandum periculum animæ ipsius, maximè cum hoc Sacramentum credatur facere de attrito contritum, probabiliter affirmant Layman. *supra* & Diana 4. *par. Tract.* 10. *Resol.*77. ex aliis.

De Sacramento ordinis pariter dicendum est administrari non posse tempore interdicti, nam cum generaliter prohibeant pro eo tempore administrationem Sacramentorum, exceptis aliquibus, & interea non numeretur ordo, non est fundamentum ad asserendum illud posse tunc administrari: Nauarrus *dicto numero* 179. Cornexo *supra dubio sexto.* In casu autem necessitatis Ministrorum Ecclesiæ licitum esse id facere, propter talem necessitatem supplendam, quia quoties aliquid conceditur, censetur etiam concessum id, sine quo illud non potest executioni mandari, ne concessio illa sit inutilis, sed ius concedit pro tempore interdicti Missam, & aliqua Sacramenta, quæ solum ab ordinatis ministrari possunt: ergo, &cet. Cornexo, & Laymanus *supra.* De ministris autem huius Sacramenti, si illi fuerint interdicti loquendum sicut dixi de aliis Sacramentis. Nota etiam, quod quando interdictum esset tantum locale, aut personale generale, possent Clerici, vel religiosi, imo etiam laici illius loci, in alio non interdicto suscipere ordines, si tali interdicto causam non dedissent, propter dicta à simili supra. Imò etiam Abbates habentes facultatem dandi primam tonsuram, & minores Ordines suis subditis regularibus, possent id facere tempore dicti interdicti localis, si subditi interdicti non essent, aut non dedissent causam interdicto. Tamburinus *sup. quæsit.* 5. *num.*2. 18

Demum circa Matrimonij Sacramentum, quamuis plurium sententia sit posse interdicti tempore celebrari, provt tenent Nauarrus *supra* Toletus *supra numero* 5. Auila Sanchez, Henriquez, & alij, quos refert, & sequitur Diana *supra resolut.* 83. eo quod credant Sacramenta prohibita tempore interdicti solum esse ea, quorum administratio conceditur ministris Ecclesiæ: cum tamen iura generaliter loquantur prohibendo Sacramenta dicto tempore, exceptis aliquibus, in quibus non numeratur Matrim. & ex Cl. *exiui*, §. *porro de ver. signif.* habeatur, quod vbi aliquid generaliter prohibetur, id, quod expressè non excipitur, intelligitur denegatum, ideo dicendum Matrimonium non posse licitè eo tempore celebrari, prout post Suarez Filliucium, & Reginald. tenent Corn. *supra dub.* 7. & Bonacina *supra numero* 8. Illud certius, sponsalia non prohiberi eo tempore, cum illa non sint Sacramentum. Cornexo, & Bonacina *ibidem.* Benedictiones etiam nuptiales, licet sint etiam eo tempore, prohibitæ, eo quod sunt Officia diuina, quæ à solo Sacerdote præstantur cum precibus ab Ecclesia præscriptis, si tamen fiant super coniuges non interdictos, qui habeant priuilegia assistendi diuinis Officiis, & cum moderatione, *cap. Alma mater*, de qua infra, licitè fieri possunt. De quo Sanchez *lib.*7. *de matr. disp.*8. Bon. *sup. num.*9. post alios. 19

Cæterum loquendo de secundo effectu interdicti, qui est priuatio Officiorum diuinorum, notandum primo, nomine Officij intelligi illud, quod ex modo, quo fit, est deputatum alicui ordini Clericali, seu quod fit in Ecclesia Dei solum à Ministro Ecclesiastico, seu à persona Ecclesiastica consecrata, vel deputata ad illud Officium Huiusmodi sunt Missa, Horæ canonicæ dictæ in choro publicè, & nomine Ecclesiæ, deinde annexa Horis Canonicis, scilicet Officium Beatæ Virginis, & Defunctorum, Officium Hebdomadarij, publicæ orationes, quæ ab Ecclesia institutæ sunt vt à Clericis dicantur, quales sunt Litaniæ dictæ processionaliter, cum Cruce, & super pelliceis, item Sacramentalia, seu benedictiones, aut cæremoniæ sacræ, videlicet benedictio nuptiarum, 20

ptiarum, Ecclesiarum, Vasorum Sacrorum, Corporalium, Ornamentorum, Candelarum in die Purificationis, Ramorum in Dominica in Palmis, aquæ lustralis, fontis Baptismalis, collatio primæ tonsuræ, infusio aquæ lustralis per Ecclesiam, &c. E contra vero non dicuntur Officia diuina, ac per consequens non prohibentur per interdictum illa, quæ non sunt deputata alicui Ordini Clericali, seu quæ non fiunt solum à Ministro Ecclesiastico ad id deputato; cuiusmodi sunt benedictio mensæ, fructuum, itinerantium, & habitus, *Aue Maria*, quæ dicitur statis horis diei, concio, lectio etiam Sacræ Scripturæ, adoratio Crucis priuata, receptio aquæ benedictæ, & quæcumque priuatæ orationes, etiam Litaniæ ipsæ sine Cruce, aut superpelliceis cantatæ, & actus quicumque iurisdictionis. De quibus omnibus. Syluester *supra verbo interdictum* 5. *num.* 5. *&* 6. Nauarr. *supra num.* 171. *&* 176. Sà *in Summ. verb. interdictum n.* 14. Suarez *supra disp.* 34. *sect.* 3. Portel. *in Dub. Reg. v. interdictum à num.* 24. Bonac. *sup. punct.* 4. ex aliis multis.

21 Circa quæ, & magis ad praxim Regularium, primo notandum, nullum interdictum quantumuis personale, & particulare prohibere, quo minus Religiosi, vel Clerici, qui alias tenentur diuinum officium recitare, ad illud non teneantur, tenentur enim sicut prius ad illud recitandum, iuxta dicta à simili supra verbo *Excommun. num.* 15. priuatim tamen, ita vt ab aliis, excommunicatis scilicet, vel interdictis, seu non priuilegiatis non audiantur, *cap. quod in te de pœnit. & remissionibus*, Nau. *supra num.* 175. Laymanus *supra num.* 2. Vnde etiam illud recitare possunt duo, aut tres simul in domo, camera, aut agro, modo non audiantur à prædictis, quia talis oratio pro priuata habetur. Nauarr. *supra à num.* 10. Sunt etiam quo ad hoc concessiones quædam Leon. X. quas refert Cassarubius *in Compendio priuilegiorum Mendicantium verbo interdictum numero* 18. quas omitto, quia, & viuæ vocis oraculo factæ sunt, & parum, aut nihil priuilegij continent. Addit Nau. *sup.* posse Clericum (idem dic de religioso) sine socio dicere idem officium in Ecclesia, vel Capella, etiam ianuis apertis, si tum ita submissè dicat, vt à nemine audiatur dummodo illa Ecclesia specialiter interdicta non sit.

22 Nota etiam secundò, quod licet iure antiquo solum esset permissum tempore interdicti celebrare semel in hebdomada, & priuatim, vnam Missam ad renouandum Sanctissimum Sacramentum, modo tamen post Bonifacium VIII. *in dicto cap. Alma mater*, iuxta dicta *tom.* 1. *part.* 1. *capite* 21. *numero* 19. licitum est Missam, & diuina Officia quotidie celebrare iuxta præscriptum talis capitis, quod sic habet. *Singulis diebus in Ecclesiis, ac Monasteriis Missæ celebrentur, & alia diuina, sicut prius* (intellige ante interdictum) *submissa tamen voce, ianuis clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis & campanis etiam non pulsatis.* Syluester *verbo Interdictum* 5. *numero* 2. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 5. Cornexo *supra* §. 2. *dub. vn.* ex communi DD. Intelligitur autem hæc concessio pro tempore solum Interdicti localis generalis. Syluester *supra* Naldus *in Summa verbo interdictum numero* 6. Nam tempore interdicti localis specialis seruatur ius antiquum, vt non possint in loco specialiter interdicto singulis diebus celebrari Sacra, & officia, nisi semel in hebdomada vnum Sacrum *cap. permittimus de sentent. excommunic. in* 6. Nauar. *sup. num.* 173. Toletus *supra dicto capit.* 53. *numero* 1. Nisi necessitas infirmorum oppositum postularet. Nauarrus *ibidem* ex Hostiensi. Similiter pro tempore interdicti personalis, siue generalis, siue particularis, personæ aliquo ex iis modis interdictæ non possunt vllibi celebrare dicto modo Missas, aut Officia diuina, nec istis interesse, *cap. si Ciuitas, cap. si sententia de sent. excommunicat. in* 6. Suares *d. disp.* 34. *sect.* 2. *n.* 2. Bonac. *supra punct.* 4. *num.* 6. ex communi Doctorum. Nomine autem illo *Ecclesiis* in prædicta concessione *cap. Alma mater*, cum materia hæc fauorabilis sit, intelliguntur omnia loca Sacra, etiam Hospitalia, & priuata Oratoria ab Episcopo ad Missam, & diuina officia celebranda. Suarez *disp.* 34. *sect.* 1. *num.* 8. *&* 9. Diana *sup. Resolut.* 60. post alios quos refert.

Rursus concessio hæc *cap. Alma mater* est respectu omnium personarum Ecclesiasticarum, siue illi Clerici sint, siue Religiosi, siue professi, siue Nouitij, aut etiam Moniales. Intentum enim Bonifacij VIII. in *dicto cap. Alma mater*. illud videtur fuisse, vt tempore Interdicti officia diuina peragantur ab iis, à quibus prius & ab iis ad quos prius id munus spectabat. Bacconius *supra* Nauarrus *supra numero* 174. Bonacina *supra numero decimoctauo* Quod & extenditur non solum ad Clericos prima tonsura initiatos habentes conditiones Concilij Tridentini *sess.* 23. *cap.* 6. sed etiam ad Clericos coniugatos cum virgine vnica, si alicuius Ecclesiæ seruitio ex mandato Episcopi addicti fuerint, propter eamdem rationem. Sotus *in* 4. *disput.* 22. *quæst.* 3. *articulo* 1. Auila *part.* 5. *disput.* 4. *sect.* 2. *dub.* 4 Laici autem non habentes priuilegium non admittuntur ad Missas, vel diuina officia, quamuis seruetur dicta moderatio *cap. Alma mater*, hoc enim fine ibi præcipitur, vt celebrentur prædicta *ianuis clausis*. Auila, Layman & Bonacina *supra*. Laici autem habentes priuilegia (quale est illud Bullæ Cruciatæ, de quo verbo *Bulla Cruciata numero* 14. dixi) & à fortiori Ecclesiasticæ personæ pro quibus concessio hæc *cap. Alma mater*, facta est, non solum possunt tunc audire Missam, sed etiam tenentur illam audire diebus festis, quia præceptum audiendi Missam, obligat omnes qui id possunt facere, seu qui non habent impedimentum ad id faciendum, iuxta dicta eo verbo *Bulla Cruciata numero* 14. Bonacina *supra numero* 19. & 20. ex Nauarro, Soto, Henriquez, Nuño, & Toleto. Licet oppositum tueatur quoad laicos, Cornejo *dicto dub. vnic.* ex Cano, Victoria, & Auila, eo quod nullus cogitur vti priuilegio sibi concesso *argum. Regular.* 69. *ff. & Regul.* 61. *in* 6. *quod ob gratiam alicuius conceditur non est in eius dispendium retorquendum*. Prædicti autem siue laici, siue Ecclesiast. priuilegiati ad audiendum Missam, & officia diuina tempore Interdicti, possunt secum deferre eos qui sunt de sua familia, qui tamen non dederint causam interdicto, aut non fuerint assumpti in fraudem ob istam causam *cap. licet de priuil. in* 6. Syluest. *supra* Nauar. *sup. num.* 180. Quod non valet in familiarib. Collegij, ex eod. *cap. licet*, Syluester, & Nau. *ibidem*. Qui vero nomine familiæ veniant, agit Bonac. *sup. num.* 21. ex aliis. 23

Per verba illa *Submissa voce*, quæ in dicto *cap. Alma mater* habentur, denotatur Missam, & Officia non posse celebrari ab Ecclesiasticis ea voce, vt extra Ecclesiam audiri possint, quin potius ea cautela, vt extra illam existentes ipsa non audiant. Qua posita, si illi per curiositatem ea audiant, ipsi Ecclesiastici excusantur. Syluester *sup. num.* 8. Nau. *supra num.* 174. 24

Cum dicatur *interdictis exclusis*, ideo tales interdicti expelli debent, quod si expelli non possint, cessare debent Ecclesiastici à celebratione etiam Missæ, 25

iuxta

iuxta modum assignatum supra verbo *Excommunicatio num.* 21. pro casu quo excommunicatus vitandus vellet assistere Missæ. Auila *par.* 5. *disp.* 1. *dub.* 1. Layman. *sup.* Intelligitur autem hoc in casu Interdicti generalis localis, de quo est sermo *in dicto cap. Alma mater.* Suarez *d. disp.* 34. *sect.* 2. *n.* 1. In casu vero quo persona interdicta vellet assistere Missæ, nec per vim cogi possit ad exeundum, Suarez *supra num.* 10. etsi cum formidine, probabile esse credit, quod Sacerdos possit prosequi Missam, quia tam dictum *c. Alma mater*, quam alia iura loquuntur solum pro tempore interdicti localis. Sed oppositum credo verum, quia prædictum *c. Alma mater* (idem dico de aliis iuribus) etsi quoad locum celebrandi officia diuina loquatur de Interdicto locali, quoad personas tamen quas prohibet admitti illo verbo *Interdictis*, proculdubio loquitur de personaliter interdictis. Philippus Faber. *de Censuris in* 4. *sentent. dist.* 25. *q.* 1. *disp.* 5. *c.* 2. *n.* 113. Limitari tamen hoc debet quando tales interdicti sunt nominatim denunciati, iuxta Extrauagantem. *Ad euitanda*, & dicta suprà verbo *Excommunicatio n.* 20. & 21. Pro quo notandum, quod quamuis ad euitandam personam aliquam specialiter interdictam sit necessarium quod illa fuerit nominatim denunciata, ad euitandum vero personam Interdicto personali generali interdictam non requiritur, quod ea in particulari sit nominatam denunciata, sed sufficit quod illa Vniuersitas, vel populus proprio nomine sint denunciata, vix enim alio modo Communitas denunciari potest. Bonacina *sup. punct.* 7. *num.* 23. Thesaurus *in praxi Ecclesiastica part.* 2. *verbo Censura c.* 14. §. *Declara quarto*, & alij contra aliquos oppositum sentientes. Illud certius quod in eo casu alij non interdicti non tenerentur exire ab Ecclesia, aut relinquere Missam, propterea quod illi assisteret interdictus; non enim est prohibitum ab Ecclesia communicare cum interdicto, vt cum excommunicato. Caietanus *Summa verbo interdictum.* Suarez *sup. num.* 4. & 5. Naldus *In Summa verbo interdictum. n.* 2. Layman. *sup.* Vnde similiter casu quo è contrario Sacerdos interdictus celebraret, etsi cooperari ad eius celebrationem peccatum graue esset ex natura rei supposita censura interdicti, nihilominus posset persona non interdicta eius Missam audire, non solum quando talis Sacerdos non esset nominatim denunciatus interdictus, vt de se patet ex Extrauagant. *Ad euitanda*, sed etiam si esset nominatim denunciatus, quia audire Missam alicuius non est cooperari ipsi, & alias non est prohibitum communicare cum interdicto. Suarez *sup. n.* 5. Diana *sup. Resol.* 63. ex Turriano, Mercero, & Filliuccio.

26 Ex illo autem prædicti capitis *Alma mater, campanis non pulsatis*, colligitur, campanarum etiam paruarum pulsationem, intellige pro celebratione Missæ, & diuinorum officiorum, imo etiam pro eleuatione *Hostiæ*, vel ad *Sanctus*, prohibitam esse, non tamen pro conuocatione populi ad alia; quæ non sunt diuina Officia, vt sunt Concio Salutatio Angelica, ostensio Reliquiarum, & alia de quibus supra. Pro quo vide Syluester *supra quæstio.* 5. Nauarrum *sup. n.* 177. Henriq. *lib.* 13. *c.* 46. Bonacina *dicto punct.* 4. *n.* 7. vbi etiam *n.* 8. ex Suarez, Auila & aliis ait, adhiberi posse tempore Interdicti tabulam cum mattraca, vel rubam, quod tamen intellige, iuxta Patriæ consuetudinem.

27 Maximè tertiò, notandum in prædicto capite *Alma mater*, iuxta dicta *tom.* 1 *p.* 1. *cap.* 21. *num.* 19. concedi vt in quatuor anni præcipuis Festiuitatibus, videlicet. Natiuitatis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptione Beatæ Mariæ Virginis (quibus ex concessione Martini quinti, & Eugenij quarti accessit festum Corporis Christi cum octaua) licitum sit Sacrificium Missæ, & alia diuina Officia sine vlla alia limitatione celebrare, nisi vt qui propria culpa interdicto causam dederunt ad Altare non appropinquent, intellige, vel oblationis accipiendæ, vel S. Eucharistiæ sumendæ causa, sicut explicat Suarez *dicta disp.* 34. *sect.* 1. *num.* 37. Sumuntur autem tres illæ priores festiuitates, scilicet Natalis, Paschæ, & Pentecostes solum pro primis diebus ipsarum. Nauarrus *supra numero* 181. Suarez *numero* 38. Naldus *supra numero* 8. Licet oppositum probabiliter tenent Bonacina *dicto punct.* 4. *numero* 4. post Sotum, Auilam, Hurtadum, & alios, quos sequitur Diana *supra Resolut.* 61. Computantur etiam tales Festiuitates iuxta Ecclesiæ morem, scilicet à primis Vesperis, vsque ad secundas, adiuncto Completorio. Bacconius *supra.* Bonacina *numero decimoquinto.* Diana *supra* post plures alios.

Extenditur etiam probabiliter hoc priuilegium solemniter celebrandi diuina dummodo interdicto causam non dederint, aut essent specialiter interdicti, nominatim interdictis, & excommunicatis exclusis, ad Regulares habentes communicationem priuilegiorum cum Benedictinis, & Mendicantibus pro festis Sanctorum Ordinis, iuxta dicta *tom.* 1. *parte* 1. *capite* 21. *numero* 19. ex priuilegio Leonis X pro eisdem Benedictinis & *tom.* 2. *capite* 1. *numero* 21. ex priuilegio Pij V. pro Mendicantibus. Probabile enim est priuilegia illa non esse contraria decreto Concilij Tridentini *sessione* 25. *capite* 12. propter dicta illis locis. Et ita tenent Medina *in Summa*, Sorbus *in Additionibus ad Compendia priuilegiorum Mendicantium verbo Interdictum* 3. §. *sed aliis Doctoribus*, Henriquez *lib.* 13. *capite* 48. §. 1. Sayrus *de Censuris libro quinto capite decimatertio, numero* 24. & 25.] Rodriguez *in Bullam Cruciatæ* §. 5. *numero* 15. Miranda *tom.* 2. *Manual. quæst.* 37. *articulo* 12. Cruz *de statu Regular. lib.* 2. *cap.* 7. *dub.* 2. Peyrinis *tom.* 1. *priuilegiorum Minimorum in Constit.* 2. *Sixti V. n.* 51. & alij. 28

29 Nec obstant aliquæ declarationes Sac. Congregationis quas referunt Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Priuilegium*, & *de potest. & offic. Episcopi Alleg.* 105. *numero* 44. Tamburinus *dicta disputatione decimo sexto*, *quæsit.* 4. & Nouarius *in Lucern. Regular. verbo Interdictum*, quibus id negatur, & dicitur priuilegia Regularium sublata esse per Concilium Tridentinum, vt enim dixi eo *tom.* 1. *parte* 2. *capite* 1. *numero* 21. de talibus declarationibus Sacræ Congregationis (quod ego sciam) non constat authentice, & eadem Sacra Congregatio Concilij iuxta dicta supra verba *Sacra Congregatio numero decimo*, declarauit, huiusmodi declarationibus non authenticis non esse fidem adhibendam. Deinde, quia dato, quod de eis authenticè constaret, per illas tamen solum declaratur reuocata esse quoad hoc priuilegia Regularibus concessa ante Concilium Tridentinum. Cum autem Clemens VIII. post ipsum Concilium, iuxta dicta eo *numero vigesimoprimo*, idem priuilegium concesserit Minoribus, ideo tam ipsi, quam alij, qui cum ipsis habent communicationem priuilegiorum, eo vti possunt. Tamburinus *supra.* Nota etiam priuilegium illud Pij Quinti esse post Concilium.

30 Additur etiam in eodem priuilegio Leonis X. id etiam fieri posse in quibusdam aliis Festiuitatibus, & occasionibus, de quibus dixi dicto *numero* 19. & agit Sorbus *supra* §. *decimo tertio suspenditur* & sequentibus, supponens etiam non esse reuocatum hoc

hoc priuilegium per Concilium Tridentinum, quod etiam facit Peirinis *ſupra num.* 52. Quia vero vna ex illius feſtiuitatibus eſt feſtiuitas Conceptionis Beatiſſimæ Virginis, notandum etiam eumdem Leonē X. conceſſiſſe, quod tempore interdicti, in quibuſuis Hiſpaniæ Eccleſiis à primis veſperis diei Conceptionis vſque ad illius totalem octauam incluſiuè, Miſſas, & alia diuina Officia apertis ianuis, pulſatis campanis, atque alta voce (excommunicatis dumtaxat, & nominatim interdictis expulſis) celebrari poſſe, & quod ſinguli Chriſti fideles non excommunicati, nec nominatim interdicti ad Miſſas & alia Officia admitti tunc poſſent. Sic refert hoc priuilegium Caſſarubius *in Compendio priuilegiorum Mendicantium verbo Conceptio Virginis numero* 11. & Suarez *ſupra numero* 42. dicit, non eſſe derogatum per decretum Concilij. Quale vero ſit Officium illud Conceptionis pro quo conceditur hoc priuilegium agunt Portellus *in Dub. Regular. verbo Interdictum in Addit. à num.* 2. & Villalobos *in Summa tom.* 1. *Tractatu* 19. *diffic.* 6.

31 Extat, & aliud priuilegium Iulij II. pro Auguſtinianis, quo ipſis conceſſit, vt quæ Ordini ſuo pro tempore generalis interdicti ſunt conceſſa, ea omnia ſpeciali interdicto, etiam conceſſa intelligantur. Referunt hoc priuilegium Caſſarubius *in Compendio priuilegiorum Mendicantium verbo Interdictum* 1. *numero decimoquarto*. Sorbus *ſupra* §. *decimo Iulius Quintus*, Peitinis *tomo primo priuilegiorum Minimorum in Conſtitut.* 2. *Sixti IV. numero* 54. Tamburinus *ſupra à quæſit.* 4. *in fine*. Qui omnes dicunt hoc priuilegium magnum eſſe, nam quando ſecundum ius commune ſuſpenditur interdictum in aliquibus Feſtiuitatibus, prout fit in *cap. Alma mater*, iuxta dicta ſupra *numero* 27. non ſuſpenditur pro Eccleſiis ſpecialiter interdictis, nec poſſunt in eis fieri ea, quæ ibi permittuntur, at vero ſecundum hoc priuilegium id conceditur. Alia priuilegia pro Regularibus tempore interdicti, & Ceſſationis à diuinis refert Portellus *ſupra verbo Interdictum à numero* 65. quæ prætermitto, quia plura ex illis relata ſunt tum ſupra, tum *tomo primo parte prima capite vigeſimoprimo numero* 19. & 20. alia vero ſunt mihi incerta.

32 Pro praxi tamen horum priuilegiorum quoad Regulares, & quomodo ſe gerere debeant tempore interdicti, vide Sorbum *ſupra* §. *primo ſtatim*, Mirandam, & Ioannem de la Crux *ſupra*. Tria tamen illis præcipuè animaduertenda cenſeo. Primum, an priuilegia quibus vti volunt, ſint ſolo viuæ vocis oraculo conceſſa, quale eſt illud Nicolai Franci de quindecim perſonis tempore interdicti admittendis, quod immerito in medium producunt Peyrinis, & Tamburinus relati. Talia enim priuilegia his temporibus vacant, propter ſæpius dicta. Secundum, an interdictum, quod ponitur, ſit ab habente facultatem reuocandi priuilegia ipſorum, & ea reuocante. Tertium, quod eo *capit.* 21. *numero* 20. notaui, ſcilicet, an ex vſu talium priuilegiorum poſſint ſequi ſcandala, rumores, aut ſimilia propter ſingularitatem, &c. De priuilegiis autem Tertiariorum pro tempore interdicti, dixi *tomo primo parte ſecunda, capite decimo quarto numero trigeſimo ſexto*, Confratrum, *c.* 15. *n.* 36. & 37. Familiarium Religioſorum *c.* 16. *n.* 12. 23. & 27. Procuratorum ipſorum *c.* 17. *n.* 6. 7. & 8.

33 Loquendo autem de tertio effectu interdicti, qui eſt priuatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ, intelligendus eſt reſpectu cuiuſcūque interdicti generalis, vel particularis, localis, vel perſonalis. Etenim quando interdictum eſt perſonale particulare, perſona ſic interdicta, quæcumque illa ſit, ſiue Clericus, ſiue Religioſus, ſiue ſæcularis omnino carere debet Eccleſiaſtica ſepultura. Clement. I. *de ſepulturis*, & *cap. Epiſcoporum de priuileg. in* 6. Suarez *ſupra diſp.* 35. *ſect.* 3. *n.* 1. Cornexo *ſup.* §. 3. Quando etiam Interdictum eſt perſonale generale, in primis ij, qui cauſam Interdicto dederunt, cum iſti cenſeantur veluti ſpecialiter interdicti, priuari etiam debent dicta ſepultura, Suarez, & Cornexo *ſupra*. Deinde etiam illi qui cauſam non dederunt; quia etiam iſti ſunt, & dicuntur interdicti, quia, ſunt pars populi interdicti, ac per conſequens debent in eis habere locum omnes effectus interdicti, inter quos vnus eſt iſte Clement. I. *de ſepulturis c. ſi Ciuitas de ſentent. excommunicat. cap. ſi ſententia eodem tit. in* 6. Bonac. *ſup. punct.* 5. *n.* 1. Vnde etiam infantes, & amentes priuantur ſepultura eo tempore, propter idem fundamentum, & quia quamuis illi ob defectum rationis non ſint capaces aliorum effectuum Interdicti, iuxta dicta *ſup. n.* 8. bene tamen iſtius, qui in ſola paſſione conſiſtit. Bonacina *ſup. n.* 9. Com. *ſup.* Tempore etiam Interdicti localis, ſiue generalis, ſiue particularis, etſi fideles poſſint in locis non interdictis ſepultura Eccleſiaſtica frui, non poteſt tamen concedi dicta ſepultura in Eccleſia, vel Eccleſiis interdictis aliquibus laicis quantumuis innocentibus, aut non interdictis infantibus, aut amentibus. Huiuſmodi enim Interdictum non fertur directè in perſonas, ſed in locum, prohibendo, ne in illo aliquis ſepeliatur, *cap. quod in te de pœnit. & remiſſ. cap. ſi Ciuitas de ſententia excommunic. in* 6. Syluester *ſupra verb. Interdictum* 5. *quæſt.* 8. Cornexo *ſup.* Layman. *ſupra n.* 3. Dixi *aliquibus laicis*, quia Eccleſiaſtici, ſiue Clerici ſint: ſiue Religioſi, qui cauſam Interdicto non dederunt, nec interdicti fuerunt, ſed Interdictum obſeruarunt, ſepeliri tunc poſſunt in loco Sacro quamtumuis interdicto, modo id fiat ſine ſolemnitate, & abſque pulſatione campanarum. *cap. quod in te* relato. Syluester *ſup.* Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 3. *artic.* 1. Imo poſt capit. *Alma mater* poſſunt tempore Interdicti generalis localis ſepeliri cum diuino Officio, & Miſſa iuxta moderationem ibi factam, cum ibi concedatur, quod tempore Interdicti præfati celebrari poſſint diuina Officia, cum dicta moderatione. Henriq. *lib.* 13. *c.* 44. Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 1. Non oportet tamen quod ſepeliantur in loco interdicto, ſi ad locum non interdictum commodè ferri poſſunt, vt ait Laymanus *ſupra* ex Syluestro, & Suarez.

34 Circa hunc tamen effectum priuationis ſepulturæ pro tempore Interdicti, nota primo, nomine ſepulturæ Eccleſiaſticæ intelligi ſepulturam in loco ab Epiſcopo (vel etiam Prælato Regulari) conſecrato, vel benedicto ſiue Eccleſia ſiue cœmeterium ſit, vbi diuina peraguntur. Bonacina *d. punct.* 5. *num.* 1. ex Sayro, Suarez, & aliis. Nota ſecundo, nulli quantumuis perſonaliter, & ſpecialiter interdicto negari debere ſepulturam, niſi nominatim denunciatus fuerit. Etenim propter extrauagantem *Ad euitanda* nullum cenſura affectum euitare tenentur, niſi nominatim denunciatum. Verum quidem eſt, quod pro Interdicto perſonali particulari requiritur denunciatio ſpecialis ſub nomine taliter interdicti; pro Interdicto tamen generali perſonali ſufficit denunciatio nominatim, non ſub nomine ſingulorum de populo, ſed ſub nomine Ciuitatis, vel populi, iuxta dicta *ſupra numero vigeſimoquinto*, cum moraliter impoſſibile ſit omnia membra vnius Communitatis nominatim alio modo denunciare. Bonacina *ſupra numero decimo*. Laymanus *ſupra numero quarto*, ex aliis

Licet

Licet oppositum tueatur Cornexo *ſupra*, quem ſequi videtur Diana *ſupra Reſolut. 66.* Pariter etiam idem dici debet de Interdicto locali, niſi enim denunciatum ſit non obligat. Nauarrus *ſupra numero* 187. Toletus *ſupra libro primo capit.* 52. *numero ſecundo.* Tertio nota, nullibi legi corpora defunctorum non perſonaliter interdictorum, & denunciatorum, ſi in loco interdicto illegitimè ſepulta ſint, exhumanda eſſe, ſed viceuerſa, corpora, quæ tempore localis Interdicti in loco non Sacro ſepulta fuerũt, ſublato Interdicto exhumanda, & ad Sacrum locum transferenda, ſicut ex communi docet Nauarr. *numero* 176. Henriquez *cap.* 44. *numero quinto* Auila *parte quinta diſputat.* 4. Nota quartò, quod quamuis Cornexo *ſupra*, poſt Suarez, Fillucium, Coninch. & alios, tueatur probabiliter hanc carentiam ſepulturæ tempore Interdicti, etiam procedere in Feſtiuitatibus, in quibus *in cap. Alma mater* permittitur celebratio diuinorum (idem diceret de illis, qui habent priuilegium aſſiſtendi diuinis tempore Interdicti) eo quod priuatio ſepulturæ diuerſum quid ſit à celebratione diuinorum, nihilominus Sotus, Nauarrus, Henriquez, & alij quos refert, & ſequitur Diana *ſupra Reſolut.* 67. oppoſitum etiam ſatis probabiliter docent, eo quod priuatio ſepulturæ videatur introducta per Interdictum ratione Officij diuini annexi, conceſſo ergo Officio, conceditur etiam ſepultura. Nota quintò, hæc quæ dicta ſunt de priuatione ſepulturæ, idem dico de alijs, quibus priuat Interdictum) intelligenda eſſe ſeclusis ſpecialibus priuilegijs, quale eſt illud Bullæ Cruciatæ, de quo ſupra verbu *Bulla Cruciata numero decimoquarto & decimoquinto* Specialiter pro priuilegiis Regularium circa ſepulturam tempore Interdicti, vide dicta *tom.* 1. *cap.* 21. *numero* 19. Caſſatubium *in Compendio verbo interdictum*, & Sorbum *ibid.*

35 Præte iſtos autem communes effectus Interdicti eſt alius ſpecialis, qui maxime ad Regulares ſpectare, poteſt, quòd ſcilicet, ille, qui perſonaliter interdictus eſt eligi non poteſt ad Prælaturas, ſeu Dignitates, iuxta dicta *tomo primo, capite decimoquinto, numero vigeſimoquinto.* Azor. *tomo ſecundo Inſtitut. Moral. libro ſexto, capite ſeptimo quæſtione* 2. Sà *in Summa verbo Interdictum numero* 18. Idem dico de eo, qui Interdictum non ſeruauit; *cap.* 1. *de poſtulat. Prælat. cap. santa de exceſſib. Prælat.* Syluest. *in Summa verbo Electio* 1. *num.* 15. Peyrinis *tom.* 2. *de Prælat. quæſt.* 2. *cap.* 5. §. 2. *num.* 40. Similiter perſonaliter interdictus, iuxta dicta eo *cap.* 15. *num.* 5. eligere non valet, ita vt electio ab ipſo facta caſſa ſit, vel caſſanda. *cap. cum inter R. de elect.* Sà *ſupra.* Peyrinis *ſupra numero* 39. Vide dicenda inferius *n.* 37.

36 Eſt etiam alia ſpecies Interdicti perſonalis, quæ vocatur *ab ingreſſu Eccleſiæ*, eo quod priuat à tali ingreſſu in Eccleſiam, de qua ſæpius in iure fit mentio, præſertim *capit. ſacro de ſentent. excommunicat. capite primo eodem titul. in* 6. *capit. Epiſcoporum de priuileg. in ſexto.* Differt autem ab alio interdicto perſonali ſimpliciter dicto in hoc, quod interdictum perſonale ſimpliciter dictum priuat participatione diuinorum in omni loco, hoc verò ſolum in Eccleſia, ita vt ſolum in illa non poſſit interdictus celebrare, aut audire Miſſam, aut diuina Officia, non autem extra illam in domo, agro, Oratorio priuato, &c. *cap. is cui de ſentent. excommunicationis in ſexto.* Nauarrus *ſupra numero* 170. Cornexo *ſupra* §. 4. Addit ſecundò idem Cornexo ex Syluestro, & Suarez, quod licet Interdictum perſonale ſimpliciter dictum non priuet ingreſſu Eccleſiæ ad orandum, quando diuina non celebrantur, hoc tamen interdictum priuat tali ingreſſu, propter *capit. Latorem* 33. *quæſtione ſecunda.* vbi id videtur haberi. Sed oppoſitum docent communiùs Doctores, ſpecialiter Nauarrus *ſupra*, Reginaldus *l.* 32. *Tractat.* 3. *capit.* 30. *numero* 41. Coninch. *de Sacrament. diſput.* 17. *dub.* 2. *num.* 59. & alij quos referunt, & ſequuntur Bonacina *ſupra punct.* 5. *num.* 11. & Diana *ſupra Reſolut.* 72. & *cap. Latorem* intelligunt de pœnitentia impoſita matricidæ. Illud certius non prohiberi per hoc Interdictum ingreſſum materialem in Eccleſiam ad loquendum, vel aliquid prophanum faciendum, vel ad tranſeundum alio per ipſam. Nauarrus, Cornexo *ſupra.* Probabile etiam eſt ſic interdictum poſſe in cœmeterio audire, & celebrare Miſſam, & diuina, quia in materia odioſa, & pœnali, qualis eſt iſta, nomen Eccleſiæ non debet extendi ad cœmeterium. Fillucius *tomo primo Tract.* 18. *cap.* 5. *num.* 103. Bonacina *ſupra.* Diana *ſupra Reſolut.* 75. Non vero poſſe intra Eccleſiam recipere Sacramenta vera ſententia tenet cum Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 4. *num.* 5. Coninch. *ſupra*, Layman. *ſupra capite primo numero* 4. Et alijs. Etſi Bonacina *ſupra num.* 12. & Diana *ſupra Reſol.* 73. cum Henrique, & Auila oppoſitum probabile credant. Talis etiam interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ priuatur Eccleſiaſtica ſepultura, tam in Eccleſia quam in cœmeterio, niſi pœnituerit, in dicto *capit. is cui*, Auila *part.* 5. *diſput.* 4. *ſect.* 3. Cornexo *ſupra* Bonacina *ſupra num.* 11.

Loquendo autem de culpa, & pœnis violantium Interdicta, diſtinguere oportet inter perſonas Eccleſiaſticas, & laicas. Et quidem loquendo de Eccleſiaſticis, certum primò eſt Eccleſiaſticas perſonas ſiue ſæculares ſint, ſiue Regulares violantes quodcunque Interdictum peccare mortaliter ex ſuo genere, quia faciunt contra præceptum Eccleſiæ in re graui, & quæ ipſos directè tangit, Sotus *in* 4. *diſtinct.* 22. *quæſtione* 3. *artic.* 1. Nauarrus *ſupra numero* 187. Certum ſecundò, eaſdem Eccleſiaſticas perſonas violantes Interdictum per exercitium alicuius Ordinis Sacri eo modo, quo à laicis exerceri non poteſt, incurrere irregularitatem, *cap. is qui de ſentent. excommunicat. in ſexto*, vbi eſt ſermo de Interdicto locali, & *cap. is cui eodem titulo, etiam in* 6. vbi eſt ſermo de Interdicto perſonali. Syluester *ſupra verbo Interdictum* 6. *numero ſecundo.* Toletus *lib.* 1. *cap.* 53. *numero* 3. Cornexo *ſupra* §. 2. *dub. vnic.* Additur *in d. cap. is qui* particula *ſcienter*, qua denotatur ad incurrendam hanc irregularitatem eum, qui celebrat in loco interdicto, requiri, quod non ex negligentia, aut ignorantia, etiam culpabili id faciat, ſed ex ſcientia, & malitia. Suarez *ſupra diſputatione* 34. *ſect.* 4. *numero* 15. Cornexo *ſupra.* Additur etiam *in eodem capit. is qui* contra in loco interdicto pœna ſuſpenſionis à voce actiua, & paſſiua, ita vt nec eligi poſſit, nec eligere. Suarez *numero decimoſexto.* Cornexo *ſupra.* Similiter additur *in cap. is cui.* vbi eſt ſermo de celebrante cum interdicto perſonali, pœna priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ in Eccleſia, vel cœmeterio, niſi pœnituerit. De qua Suarez *ſupra à numero vigeſimotertio.* An vero hæc irregularitas, quam dixi contrahere Eccleſiaſticas perſonas violantes interdictum, per exercitium alicuius Ordinis incurratur, etiam per exercitium Ordinis minoris, conſtat ex dictis à ſimili verbo *Excommunicatio numero decimotertio.* 37

38 Ex quibus ſpecialiter ad Regulares colligo primò, Religioſos contra interdictum canentes in Choro Officium diuinum, vel quoad vnam horam Canonicam ſolam, aut magnam partem ipſius, mortaliter peccare, quia faciunt contra præceptum Ec-

clesiæ in re graui. Suarez *dicta sect.* 4. *numero nono.* Imò si Sacerdotis, aut Hebdomadarij Officium exerceant in Choro, aut in Altari dicentes publicè orationem Officij, cum *Dominus vobiscum*, benedicentes aquam, candelas, oliuas, calices, paramenta, vel similia, aut aspergentes solemniter populum, quia hoc etiam est materia grauis, non solum peccant mortaliter, sed etiam fiunt Irregulares, quia prædicta sunt actus Sacri Ordinis proprij. Suarez *numero decimo, vndecimo,* 27. & 28. Bonacina *supra punct. septimo, numero sexto,* ex Sayro, Filliucio, & aliis. Facientes autem aliqua, quæ etsi sint contra interdictum, non tamen sunt actus Ordinis, & casu quo sint, si non fiunt solemniter, vt tales, etsi mortaliter peccent, non tamen fiunt irregulares. Bonacina *ibi, & in sequentibus,* Similiter Religiosi, & alij exempti scienter celebrantes, aut celebrari facientes diuina in locis interdictis, aut interdictos ad diuina Officia, Sacramenta, vel sepulturam admittere præsumentes, si ipsi interdicti non sunt, quamuis non incurrant propterea aliquam irregularitatem, cum talis non sit in iure expressa (Suarez *supra numero.* 29 Bonacina *sup. num.* 4.) peccant tamen grauiter, mortaliter, & incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserunt, satisfecerint competētēr. Ex *cap. Episcoporum de priuil. in* 6. Thesaur. *in praxi Ecclesiast. parte secunda, verbo Censura, capite decimoquarto.* Similiter si Religiosi excommunicatos, & interdictos nominatim ab Episcopis admittunt ad diuina ex præsumptione subiacent interdicto, ex *cap. cum & plantare de priuileg.* An verò hæc pœna sit latæ sententiæ, an solum incurrendæ, agit idem Thesaurus *supra.* De pœnis autem, quas incurrunt Religiosi sepelientes cadauera defunctorum tempore interdicti dixi *tomo primo cap.* 9. *numero* 29. Similiter de excommunicatione, quam incurrunt Regulares, etiam exempti, interdictum generale locale non obseruantes, aduertentes illud obseruari ab Ecclesia Cathedrali, seu Matrice, seu Parochiali, etiam si prætenderent illud interdictum esse nulliter latum, dixi eo *numero* 29. ex Clementina prima *de sentent. excommunicat.* De qua excommunicatione Tamburinus *d. disputat.* 16. *quæsit.* 3. & Thesaurus *supra*, ex Sayro, Toleto, & aliis. Præter dictas etiam pœnas incurrunt etiam Regulares sicut, & Clerici non Regulares, violantes quodcumque interdictum, suspensionem, ex *c. cantæ de excess. Prælat.* De qua suspensione an sit latæ sententiæ, an ferendæ solum, an ab officio solum, an verò etiam à beneficio alibi dicetur. Interim vide Layman. *supra num.* 3. Thesaurum *supra*, post Sayrum, Auilam, & alios. Celebrare etiam persistentes in interdicto, seu contra interdictum, postquam fuerant moniti, incurrunt pœnam perpetuæ depositionis, *cap. de Cleric. excommunicat. & Ministr.* De quo Barbosa *ibidem*, & alij.

39 Laici autem violantes interdictum, licet cum illud est personale, siue generale, siue particulare, peccent mortaliter (Nauarrus *d. cap.* 27. *numero* 187. Bonacina *dicto puncto* 7. *num.* 1.) quando verò interdictum est locale generale, vel speciale, secundum aliquos non peccant mortaliter, sed solum venialiter, secluso scandalo, & contemptu. Caietanus verbo *Interdictum*, Nauarr. *supra.* Oppositum tamen tenent alij Doctores, quod maximè est verum, si per violentiam, fraudes, aut mendacia, Officiis diuinis in loco Interdicto se ingerant, vel Clericis iubentibus, vt exeant, non obtemperent, aut si Clericos inducant, vt coram ipsis diuina celebrent. De quo Sotus, & Nauarr. *sup.* Auila *part.* 5. *disp.* 5. *dub.* 1. Layman. *cap.* 3. *numero secundo* & Diana *supra Resolut.* 68. Illud certius, quod licet laici, propter violationem Interdicti nullam pœnam irregularitatis incurrant, cum in iure talis irregularitas non sit expressa, nihilominus Dominus tēporalis, qui compellit Clericum in loco interdicto publicè, ac solemniter celebrare Diuina, vel pulsu campanæ, aut voce præconis facit populum conuocari ad audienda diuina, vel impedit ne excommunicati, vel interdicti ab Ecclesia exeant, dum in ea Missarum solemnia celebrantur, posteaquam à celebrantibus moniti fuerunt, & ipsi denique excommunicati, aut interdicti, si iussi exire, remanere præsumpserint, excommunicationem Papæ reseruatam incurrunt, Clement. II. *de sentent excommunicat.* Nauarrus *supra num.* 104. Layman. *supra cap.* 3. *in fine* Cornexo *dict. dub. vnic. in fine.*

Circa relaxationem, vel absolutionem Interdicti, cum ex dictis de aliis censuris colligi possit quid de ipso dicendum, breuiter dico. Quando est ad tempus, vel sub conditione, solo transcursu temporis, vel conditionis cessat, quando verò absolutè, aut sine limitatione est positum, non tollitur, nisi per absolutionem, vel relaxationem factam ab eo, qui illud posuit, vel ab ipsius Superiore, vel ab alio ipsius facultatem delegatam habente. Quamuis etiam nullus confessarius possit tollere Interdictum locale generale, seu speciale, quia hoc spectat ad forum contentiosum, nec etiam Interdictum generale personale, propter eamdem rationem, poterit tamen absoluere ab Interdicto personali particulari, siue à iure, siue ab homine, si illud reseruatum non fuerit, sicut & ab aliis censuris non reseruatis. Imò etiam, si fuerit reseruatum, quando pœnitens habuerit priuilegium, vt absoluatur ab omnibus censuris, etiam reseruatis, quale est Bulla Cruciatæ, iuxta dicta supra verbo *Bulla Cruciata num.* 30. De quibus omnibus Vgolinus *de Interdictis Tabul.* 5. *capite vigesimotertio.* Suarez *disputatione* 38. Auila *supra disputatione sexta.* Cornexo *supra disputat. quarta.* Laym. *supra cap.* 5. Bonacina *supra puncto vltim.* ex aliis quos referunt. 40

Quoad Prælatos Regulares respectu suorum subditorum, dicendum, ipsos posse absoluere suos subditos ab Interdicto personali particulari, etiam quando illud reseruatum fuerit, si habeant priuilegia absoluendi à censuris reseruatis, prout de pluribus ipsorum dixi *tom.* 1. *cap.* 18. *à num.* 36. Cum eadem ratio sit de hac, ac de aliis censuris. Ab Interdicto tamen locali, siue personali generali non absoluunt, nisi habeant territorium, & subditos sæculares, veluti Episcopi habent. 41

De casibus, quibus in iure incurritur Interdictum, agunt Suarez *supra disputat.* 37. Filliucius *Tract.* 18. *c.* 6. *q.* 3. Bonac. *sup. punct.* 8. & alij apud ipsos. 42

Vide dicta supra verbo *Bulla Cruciata*, verbo *Cessatio à diuinis*, & dicenda infra verbo *Irregularitas.* 43

INTERSTITIA.

SVMMARIVM.

Interstitia, quæ dicantur. num. 1.
Ad quem pertinet dispensatio in illis. ibid.
An hæc facultas transeat ad Capitulum, seu Vicarium Sede Vacante. num. 2.

Ordinatus

Ordinatus ſine diſpenſatione in interſtitijs, an incurrat aliquam pœnam. num. 3.

An illam incurrat Epiſcopus ordinans ſubditum non diſpenſatum in interſtitijs. num. 4.

Quantum debet eſſe interſtitium pro ſingulis Ordinibus. num. 5.

Alia remiſſiuè. num. 6.

1 INterſtitia vocantur illa tempora, quæ iuxta Concilij Tridentini decretum intercedere debent inter vnum, & alterum Ordinem recipiendum, vt ſcilicet gradatim aſcendatur ad Sacros Ordines, & promouendus non aſcendat ad ſuperiorem donec per aliquod tempus ſe exercuerit in inferiori, de quibus iuxta doctrinam Concilij Tridentini *ſeſſ. 23. capite vndecimo, duodecimo, 13. & 14.* dixi *tom. 1. capite 14. a numero 14.* Quibus addendum ſpecialiter quoad Regulares. Quod licet iuxta dicta ibi *numero 15* diſpenſare in interſtitiis ſpectet ad Epiſcopum Ordinantem, non verò ad Prælatum Regularem, niſi exorare Epiſcopum, vt id faciat, iuxta declarationem Sacræ Congregationis, quam ibi retuli, & referunt Henriquez *in Summa libri decimi capit. 23. §. 4. in commeat. littera I.* Piaſegus *in prax. parte 5. cap. 1. numero 50.* Riccius *in prax. for. Eccleſiaſt. deciſ. 561. in 1. edit. & in 2. Reſolut. 483.* Barboſa *de offic. & poteſtate Epiſcopi Allegat. 18. num. 10.* Tamburin. *de iure Abbat. tomo ſecundo diſput. 2. quæſt. 12.* & alij apud ipſos, nihilominus ex declaratione quoque Sacr. Congregationis habetur Dominos Epiſcopos debere ſe conformare cum ſupplicatione Superiorum Regularium quoad hoc, cum ipſi ſciant vtilitatem, vel neceſſitatem ſuorum Monaſteriorum. Molfeſius *in Summa Tract. 1. cap. 1. num. 56.* Barboſa *ſupra.* Ad hoc autem, quod Epiſcopus cenſeatur diſpenſare, ſufficit, quod ſciens ordinandum non impleuiſſe tempus deſignatum à Concilio pro interſtitio ipſum ordinet, quia omne canonicum impedimentum, cuius diſpenſatio ad Epiſcopum pertinet cenſetur ſublatum, ſi illud ſciens Epiſcopus ordinauerit. Prout ex Abbate, Felino, Menochio, & aliis reſoluit Barboſa *ſupra numero ſeptimo.* Non poſſe autem Epiſcopum Ordinatorem, non Diœceſano diſpenſare in interſtitiis, niſi in dimiſſoriis hoc ipſi concedatur, habetur etiam ex alia Declaratione Sacræ Congregation. apud prædictum Piaſegum *ſupra numero vndecimo*, & Barboſam *ſupra numero 9.* ex aliis.

2 Interſtitiorum remittendorum facultas conceſſa Epiſcopis tranſit etiam in Capitulum, ſeu eius Vicarium Sede vacante, prout ex declaratione Sacræ Congregationis referunt Quaranta *in Summa verbo Capitulum Sede vacante quæſtione decima §. & refertur.* Armendariz *in Addition. ad recopilat. leg. Nauarra libro primo titul. 18. lib. 7. de Epiſcop. num. 57.* Barboſa *ſupra num. 6. & in Collect an. Bullar. verbo Interſtitia.*

3 Ordinatus ſine diſpenſatione in interſtitiis, etiam ſi grauiter peccet, quia facit contra decretum Concilij in materia graui (Bonacina *de Cenſur. diſput. 3. punct. 5. §. 8. num. 3.*) non tamen incurrit cenſuram ſuſpenſionis, vt putant Suarez *tom. 5. diſput. 31. ſect. 1. numero 43.* Bonacina *ſupra, & de Sacrament. diſputatione octaua, quæſtione vnica, punct. 5. numero 35.* Diana *4. part. Tract. 4. Reſol. 209.* & Theſaurus *in prax. par. 2. verbo ordines cap. 15. §. recipiens ordines* aliis relatis. Verumtamen non eſt id tam certũ, ſicut hi Doctores ſupponere videntur, etſi enim Concilium Tridentinum nullam cenſuram, aut pœnam cõtra ſic facientes poſuit, nihilominus cum Pius II. in Bulla *Cum ex Sacrorum*, quam retuli *d. capite 14. numero ſecundo* pœnam ſuſpenſionis ſtatuerit contra eos, *qui abſque diſpenſatione* Canonica *ad aliquem ex Sacris Ordinibus ſe fecerint promoueri*, & poſſit dici per illam diſpenſationem canonicam intelligi diſpenſationem in quocunque impedimento canonico ad Ordines recipiendos, inter quæ vnum eſt ex Concilio nondum elapſum eſſe tempus ab ipſo requiſitum inter vnum, & alium ordinem (præſertim cum Clement. VIII. in Bulla *d. capite decimoquarto numero primo*, relata, hanc Pij II. Bullam confirmauerit, moderando tamen pœnas, quas Sixtus V. in alia etiam Bulla eo loco relata poſuerat) ideo res hæc mihi dubia eſt. Vide Henriquez *in Summa libro ſexto, capite decimo.* Nota etiam, quod recipiens Ordines Sacros eadem die incurrit ſuſpenſionem, quæ habetur cap. *litteras de temp. Ordin.* Suarez *ſupra numero 41.* Theſaurus *ſupra §. recipiens autem duos.* De quo *verbo Irregularitas num. 48.* Hanc tamen ſuſpenſionem non incurrit recipiens Sacerdotium, & Epiſcopalem Ordinationem eadem die, cum non ſit in iure impoſita. Suarez *num. 40.* Cornexo *Tractat. de irregularit. diſp. 7. dub. 1.* Theſaurus *ſupra §. recipiens Sacerdotium.*

4 Epiſcopum ordinantem ſubditum non ſeruatis interſtitiis, nullam pœnam incurrere, reſoluit Barboſa *ſupra* ex Nauarro, & Riccio. Epiſcopum verò conferentem duos Ordines Sacros eadem die, vel etiam duobus continuato ieiunio, ſuſpenſionem incurrere, colligitur ex *d. cap. litteras*, Layman. *lib. 5. Tract. 9. cap. 10.* Theſaurus *ſupra §. Epiſcopus.* Sed de hac ſuſpenſione alibi dicetur.

5 Inter primam tonſuram, & minores ordines ſeruaris debere interſtitium ſaltem vnius dei, tenent Innocentius, Ioannes Andreas, Butrius, & Panormitanus *in cap. de eo de tempor. ordinat.* Alij vero tenent contrarium, ratione conſuetudinis. Sà *in Summa verbo Ordo, numero decimoſeptimo.* Bonacina *ſupra numero 36.* Verius tamen eſt, etiam ſecluſa conſuetudine, non eſſe neceſſarium interſtitium aliquod inter tonſuram, & minores ordines ex iure communi, aut Concilio. Theſaurus *ſupra §. Nota primo*, ex aliis quos refert. Inter ipſos autem minores ordines ſeruari debent interſtitia temporum id eſt, quod dentur in diuerſis anni temporibus à iure pro ordinationibus faciendis deſignatis, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur, iuxta dicta eo *capite decimoquarto, numero decimoquarto* & 16. ex Concilio Tridentino. Inter vltimum etiam ordinem minorem, & Subdiaconatum debet obſeruari interſtitium vnius anni, iuxta dicta eo *cap. 14. num. 55.* etiam ex doctrina Concilij, niſi vel Epiſcopus diſpenſet, iuxta dicta ibi *numero 16.* & doctrinam etiam eiuſdem Concilij, vel ſit conſuetudo ſic faciendi, prout habent Nauarrus *in Manual. cap. 25. numero 75.* Suarez *ſupra num. 41.* Sà *ſupra*, & alij. Secluſa enim hac conſuetudine, aut non interueniente Epiſcopi diſpenſatione, ſuſcipiens ſimul ordines minores, & Subdiaconatum celebrare non permittitur in Subdiaconatu *cap. 2. de eo qui Ordin. furtiuè ſuſcepit.* Nauarrus, & Suarez *ſupra.* An verò hæc pœna importet ſuſpenſionem, an irregularitatem, diſſident Doctores, de quo Theſaurus *ſupra §. recipiens primam.* Vide dicenda infra verbo *Irregularitas nu. 43.* Interſtitium autem inter Subdiaconatum, & Diaconatum debere eſſe vnius anni, & alterius inter Diaconatum, & Presbyteratum, conſtat ex dictis eo *cap. 54. nu. 15.* ex Doctrina Concilij.

6 Vide dicta ſupra verbo *Dimiſſoria*, & dicenda 4. *tomo, verbo Ordo.* Et nota facultatem à Sanctiſſimo

mo Domino Nostro Vrbano VIII. concessam Augustinianis Discalceatis in Philippinis, & Indiis Occidentalibus degentibus. In Appendice Bullarij *n.*18. *alias* 128.

IRREGVLARITAS.

SVMMARIVM.

*Materia hac necessaria pro Regularibus. num.*1.
*Irregularitatis deffinitio. num.*2.
*Quotuplex sit irregularitas. num.*3.
*De causis irregularitatis. num.*4.
*De effectibus irregularitatis. num.*5.
*Quoad praxim Regularium qua sint prohibita illis per irregularitatem. num.*6.
*Qua non sunt prohibita. num.*7.
*De irregularitate quadam remissiuè. num.*8.
*De irregularitate ex defectu anima. num.*9.
*Ex defectu scientia. num.*10.
*Ex defectu Fidei. num.*11.
*Ex defectu corporis. num.*12.
*An Hermaphroditus sit irregularis. num.*13.
Quid de fœmina in virum conuersa. num. 14.
Qui defectus corporis irregularitatem inducant. numero 15.
*De irregularitate ex defectu legitimitatis. n.*16.
*Ex defectu ætatis. num.*17.
*Ex seruitute. num.*18.
Ex eo, quod alicui muneri aliquis sit obligatus. numero 19.
*Ex bigamia. num.*20.
*Propter homicidium iustè factum. num.*21.
*Quid requiritur ad incurrendam hanc irregularitatem. n.*22.
*Eam incurrunt Iudices. num.*23.
*Assessores. num.*24.
Accelerantes mortem. 25.
*Consultores in causa mortis. num.*26.
*Quid de Regularibus Concionatoribus & Confessarijs. num.*27.
Quando accusator, seu denunciator illam incurrat, numero 28.
*Quid de Aduocato. num.*29.
*Quid de testibus. num.*30.
*De Tabellionibus, seu scribis. num.*31.
De Satellitibus, & Ministris iustitia. num. 32.
Qua differentia sit inter Ecclesiasticos, & laicos. numero 33.
*De militibus in bello. num.*34.
*Quomodo tollatur hac irregularitas. num.*35.
De irregularitate, qua prouenit ex paupertate. numero 36.
*Ea qua prouenit ex infamia. num.*37.
*Ex pœnitentia publica. num.*38.
*Ex reiteratione Baptismi. num.*39. *&* 40.
*Cur imposita hac irregularitas. num.*41.
*An incurratur per reiterationem aliorum Sacramentorum. num.*42.
*An eam incurrat rebaptizans sub conditione. n.*43.
*Quomodo tollatur. num.*44.
*An eam incurrat baptizatus ab Heretico. n.*45.
*An baptizatus in ægritudine. num.*46.
*De irregularitate propter indebitam susceptionem Ordinum. num.*47.
*In quibus casibus incurratur hac irregularitas. nu.*48. 49. 50. 51. 52.
*An cum quis suscipit Ordines furtiuè. num.*53.
*An coniugato qui recipit illos constante Matrimonio. num.*54.
*De ea, qua incurritur ob exercitium Ordinis tempore censura. num.*55.
Quando incurratur hac irregularitas. 56.
An ab illo qui tempore censura facit coram se celebrari. num. 57.
*A quibus tollatur hac irregularitas. num.*58.
*De ea, qua incurritur ob exercitium Ordinis, quem quis non habet. num.*59.
Quomodo tollatur hac irregularitas. num 60.
*De ea, qua incurritur propter heresim. num.*61.
Quid de Apostatis, Schismaticis, & filijs Hereticorum. ibid.
*Quis dispensat in hac irregularitate. n.*62. *&* 63.
*De irregularitate quam contrahunt suspecti de heresi. num.*64.
*De ea, qua incurritur propter homicidium. num.*65.
An propter homicidium factum causa defensionis. ibidem.
Quomodo id intelligendum. num 66.
*An quando non seruatur moderamen. num.*67.
*Que culpa ad id requiritur. num.*68.
*A quibus tollatur hac irregularitas. num.*69.
*De ea, qua incurritur propter homicidium voluntarium. num.*70.
*Quomodo id intelligendum. num.*71.
*Quis dispensat in hac irregularitate. num.*72.
De priuilegio Pauli III. pro Benedictinis. ibidem.
De ea, qua incurritur propter mutilationem. numero 73.
*Quid intelligatur per mutilationem. num.*74.
An eam incurrat, qui mutilat sibi membrum. numero 75.
*Quomodo tollatur hac irregularitas. num.*76.
De irregularitate propter homicidium casuale. numero 77.
*Quomodo intelligenda. num.*78.
*Regula pro ista irregularitate. num.*79. 80. *&* 81.
Qua diligentia requiritur, vt ea non incurratur. numero 82.
*Quomodo tollatur. num.*83.
*De alijs irregularitatibus. num.*84. *&* 85.
Qua obseruanda in dispensatione in irregularitate. numero 86.

Ateria hæc etsi latissimè, valdè necessaria est pro Regularibus, & ideo accuratè tract. nda, quoad ea præcipuè, quæ ad ipsos spectant, præsupponendo prius principia generalia ipsius. 1

2 Est autem Irregularitas, quantum ad etymologiam nominis, idem quod priuatio Regulæ ab *in*, idest, sine, & *regula.* Vgolinus *tractat. de irregularit. cap.*1.§.1.*num.*2. Syluester *in Summa verbo irregularitas numer.* 1. Definitur autem sic: *Impedimentum Canonicum directè impediens susceptionem Ordinum Ecclesiasticorum, & eorum vsum.* Syluester *supra.* Nauarrus *in Manual. cap.* 27. *numero* 191. Toletus *in Summa lib.*1.*cap.* 57. & alij communiter. Dicitur *impedimentum*, vt notetur Irregularitatem esse quamdam moralem inhabilitatem, & ineptitudinem ad prædicta, abstrahentem ab hoc, quod sit, vel non sit pœna, qualis est censura. Cornexo *quæstione* 5. *de irregularit. disputat.* 1. *dub.*1. Layman. *libro primo Tractat.*5. *part.*5. *cap.* 1. *num.*1. Dicitur *Canonicum* ad denotandum non esse iure diuino, aut ciuili, sed solum canonico introductam. Vnde excluditur impedimentum, quod habent fœmina, vel non baptizatus

baptizatus ad Ordines, quia illud non est ex iure canonico, sed diuino. Toletus *sup. num.* 2. Cornexo *sup.* Dicitur *Directè*, vt distinguatur ab excommunicatione, quæ non priuat prædictis, nisi quatenus quædam communicationes sunt; & à suspensione, quæ solum priuat directè vsu Ordinum. Layman. *supra* Bonacina *de censur. disp.* 7. *de irregul. quæst.* 1. *punct.* 1. *numero primo.* Denique per hoc quod dicitur indefinitè, & vniuersaliter impediens susceptionem Ordinum Ecclesiasticorum, & eorum vsum, differt ab Interdicto, quod non semper impedit vsum Ordinum. Irregularitas verò semper. Bonacina *sup.* Adde præterea cum Nauarro *sup.* solam Irregularitatem impedire receptionem, & vsum Ordinum, prout Ordines sunt, non verò excommunicationem, suspensionem, aut Interdictum, iuxta dicta *sup.* verbo *interdictum num.* 2.

3 Diuiditur communiter Irregularitas in eam, quæ procedit ex defectu, & eam quæ procedit ex delicto. Toletus *supra num.* 3. Bonacina *num.* 6. Diuiditur etiam in totalem, & partialem. Totalis est illa, quæ priuat omni Ordine suscipiendo, & omni vsu suscepti, partialis verò, quæ non omni Ordinis ministerio, sed aliquo tantum priuat. Layman. *supra numero septimo.* Harum quoque Irregularitatum plures species sunt, de quibus inferius, vbi etiam constabit in quibus conueniant & in quibus differant. Solùm hic nota, irregularitatem non posse diuidi, sicut censuram in irregularitatem à iure, & ab homine. Certum enim est irregularitatem solum esse à iure, non autem ab homine. Etenim ex *cap. is qui de sentent. excommunicat. in* 6. habetur nullam incurri Irregularitatem nisi in iure sit expressa. Sotus *in* 4. *distinct.* 22. *art.* 1. *quæst.* 3. Cornexo *supra disputatione* 2. *dub.* 2.

4 Quoad causas Irregularitatis spectat dicendum, causam finalem ipsius esse reuerentiam Ecclesiasticorum Ordinum, seu functionis eorumdem, Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. disp.* 40. *sect.* 3. *num.* 1. Bonacina *supra num.* 2. Causam verò efficientem esse solum ius Canonicum, cum enim *d. cap. is qui* pro regula generali statuatur nullam esse Irregularitatem, nisi sit in iure (intellige Canonico, de quo ibi est sermo) expressa, procul dubio rectè sequitur, accedente etiam vsu Ecclesiæ, causam efficientem Irregularitatis solum esse ius Canonicum. Suarez *supra sectione quarta* Cornexo *supra.* Causa verò materialis remota, seu potius subiectum Irregularitatis est omnis ille, qui est capax Ordinis. Cum enim Irregularitas sit impedimentum ad recipiendum, vel exercendum Ordines, ideo oportet, quod solus ille qui est capax Ordinis, sit etiam capax Irregularitatis. Quare viri omnes tam Clerici, quam laici, dummodo sint *Baptizati* capaces erunt Irregularitatis, non autem fœminæ, aut non baptizati, quia illi, & non isti sunt capaces Ordinis. Cornexo *supra disput.* 4. *dubio primo* Bonacina *supra puncto secundo numero octauo.* Qui rectè etiam addunt ab hac regula excludi Summum Pontificem, cum enim ipse iuri canonico subditus non sit, sed potius supra ipsum, ideò nullius irregularitatis est capax. De causa autem materiali proxima, seu de actu illo, propter quem incurritur ea Irregularitas, quæ est ex delicto, consequenter ad dicta supra verbo *Censura Ecclesiastica num.* 10. dicendum est talem actum debere esse peccatum mortale, externum, & consummatum, propter ibi dicta. Similiter quòd ignorantia tam peccati quam ipsius irregularitatis quæ est pœna ipsius, excusare possit ab illa, constat ex dictis à simili de Censuris dicto loco, & docet Nauarrus *in Manual. cap.* 23. *numero* 47. & fauet *cap.* 27. *numero* 174. ac tenet Sanchez *libro nono de Matrim. disput.* 32. *numero* 21. Coninch *de Sacrament. disput.* 18. *dub.* 4. *numero* 19. & 31. & alij, quos refert, & sequitur Diana 4. *part. Tract.* 2. *Resolut.* 36. & 85. cum Bonacina *de censibus, disput.* 1. *quæstione* 2. *puncto primo num.* 13. 14. & sequentibus. Secus dicendum de Irregularitate, quæ incurritur ob defectum, hæc enim incurritur etiam cum omnimoda ipsius ignorantia, vt supponunt communiter Doctores. Pariter etiam quòd metus grauis, & cadens in virum constantem excusare possit ab Irregularitate ex delicto contracta, constat etiam à simili ex dictis eo loco de censuris. De iis vero, quæ requiruntur ad incurrendam eam Irregularitatem, quæ dicitur ex defectu constabit ex dicendis. Loquendo tandem de causa formali irregularitatis, quamuis certum sit ad eam non requiri certam aliquam verborum formam, cum constet in iure diuersis verbis irregularitatem imponi, requiruntur tamen ea verba, quibus, vel ipsum nomen irregularitatis exprimatur, vel proprius eius effectus, qui est inhabilitas ad ordines suscipiendos, vel exercendos, vel saltem ex antecedentibus, & consequentibus id colligi possit. Suarez *supra dicta disputatione quadragesima sect. octaua* Cornexo *supra disputatione tertia dubio vnico.* Adde tamen, quod si verba pensaris pensandis ambigua sint, & indifferentia ad irregularitatem, & suspensionem, cum ex prædicto *capit. is qui de sentent. excommunicat. in* 6. habeatur nullam incurri irregularitatem, nisi sit in iure expressa, videtur colligi potius ea explicanda esse de suspensione, quam de irregularitate. Cornexo *ibidem.* Adde etiam, quoties verba iuris non significant pœnam ipso facto latam, sed ferendam à Iudice, proculdubio etiam non posse denotare irregularitatem, sed suspensionem, vel aliam pœnam. Ratio est, quia irregularitas, vt dixi, non imponitur ab homine, sed ab ipso iure. Suarez *supra num.* 2. Cornexo *supra.*

Quoad effectus Irregularitatis, primus, & principalis eorum est, impedire receptionem Ordinum *capitulo curandum, & capitulo si cuius vxorem disput.* 34. *& capitu. vltim. de tempor. Ordinat.* Hoc verò impedimentum non est tale, quod irritet Ordinem susceptum cum Irregularitate, Ecclesia enim non potest impedire valorem, quem habet iure diuino Sacramentum; sed est tale, quod propter illud grauiter mortaliter peccet Irregularis suscipiendo Sacramentum. Suarez *dicta disput.* 40. *sect. secunda* & Cornexo *sup. disput.* 5. *dubio primo.* Vnde consequenter, licet per talem Ordinis susceptionem caracterem recipiat, sed non gratiam. Graffius 1. *p. decis. lib.* 4. *cap.* 27. *n.* 2. Nec propterea incurrit nouam Irregularitatem, cum ea non sit in iure expressa. Nauarrus *supra num.* 194. Valentia *tom.* 4. *disp.* 9. *quæstione* 1. *punct.* 2. *in fine.* Extenditur etiam hoc ad susceptionem Ordinum minorum, quia vel sunt vera Sacramenta, prout putant, & communiter tenent Theologi cum S. Thoma, de quo alibi, vel esto Sacramenta non essent, sunt tamen inchoatio, & dispositio ad Sacramentum Ordinis, Suarez *supra.* Quamuis autem verior sententia sit, etiam impedire irregularitatem susceptionem primæ tonsuræ, eo quod ipsa etiam intelligatur nomine Ordinis, *cap. dum contingit de ætate, & qualitate,* vel esto Ordinis nomine non veniat, quia est inchoatio, & dispositio ad illos, & constituit hominem in statu Clericali, ac capacem iurisdictionis Ecclesiasticæ, & beneficiorum Ecclesiasticorum (Suarez *supra.* Auila *de Censur. part.* 7. *disput.* 2. *dub.* 6. Cornexo *supra*) 5

nihilominus non est improbabilis sententia contraria posito quòd prima tonsura non sit Ordo, quia cum hic agatur de pœnis Irregularitatis, & pœnarum materia cum sit odiosa, non debeat ampliari, sed restringi, ideo sequi videtur in præsenti nomine ordinis non venire primam tonsuram. Diana *quarta par. Tract.* 2. *Resolut.*88. Secundus effectus irregularitatis est impedire vsum Ordinum iam susceptorum. Intelligitur autem diuersimodè: nam quando irregularitas est totalis impedit omnem, & executionem Ordinum susceptorum; quando verò est partialis, prohibet solum illum actum cui ponit impedimentum, iuxta dicenda inferius. Nauarrus *supra nu.* 200. Cornexo *supra* Bonacina *d. disp* 7. *punct.* 4. *numero* 2. Hinc est, quod irregularis exercens ordines aliàs susceptos peccat mortaliter, quamuis nullam propterea nouam aliam irregularitatem incurrat, propter dicta supra Cornexo *supra*. Tertius effectus irregularitatis est facere hominem incapacem beneficij Ecclesiastici, ita vt collatio illius ipsi facta nulla, & irrita sit, nec possit fructus beneficij percipere, propter dicta supra verbo *Beneficium num.* 7. Circa quæ notandum primò, Irregularitatem superuenientem non priuare beneficiarium beneficio ante irregularitatem obtento, cum nullus textus id suadeat. Nauarrus *supra num.* 251. Auila *supra* Corneio *supra dub.* 2. Vnde consequenter Beneficiarius, qui in irregularitatem incidit, licet statim debeat quærere dispensationem, vel beneficium dimittere, interim tamen potest illud retinere, & fructus percipere, si muneri suo satisfaciat per se, vel per alium; illudque resignare, si ei placuerit in fauorem alterius, sicut antea, cum adhuc retineat titulum, & Ius beneficij. Bonacina *supra num.* 9. & 10. ex Suarez, Filliucio, & Coninch. Debet tamen beneficio priuari per sententiam, iuxta *cap. ex litteris de exemptione Prælatorum*, Cornexo *supra*. Layman. *supra num.* 2. Secundò nota, quòd licet sententia affirmans collationem beneficij factam irregulari irritam esse, nec illum posse percipere fructus, communis sit, & per consequens in praxi tenenda, quam docent Nauarrus, Auila, & Cornexo supra, post plures alios (pro quo vide Dianam *suprà Resolut.* 37. cum alijs quos refert) nihilominus probabile est oppositum, scilicet talem collationem illicitam solum esse, & irritandam, quemadmodum post Syluestrum putant Cornexo, Layman. & alij. Tertiò nota quòd licet communis etiam sententia sit irregularem, cui facta est collatio beneficij, non posse illud retinere, aut percipere fructus, nisi prius obtineat dispensationem in irregularitate, & ea obtenta, curet beneficium de nouo sibi prouideri ab eo ad quem spectat prouisio prout tenent Corneio *supra*, Bonacina *supra num.* 6. post Auilam, Henriquez, Couarruuiam, & alios, eo quod talis collatio in principio fuerit nulla. Nihilominus probabile etiam est sufficere quòd de nouo impetret dispensationem in Irregularitate, & intrusione, sine noua alia collatione, propter dicta *tom.* 2. *cap.* 13. *num.* 52. & supra verbo *Beneficium num.* 10. cum conditionibus tamen ibi assignatis, prout etiam tenet Layman. *supra num.* 3. Nota etiam quartò, quòd cum dicitur Irregularem esse incapacem beneficij, intelligitur de illo beneficio, quod habet annexum aliquem actum incompossibilem cum dicta irregularitate. Vnde quando irregularitas est partialis, & solum priuat determinatè aliqua functione, & non omnibus, prout est in casu de quo fit mentio. *cap.* 2. *de Clerico ægrotant.* poterit talis Irregularis obtinere illud beneficium, cui non est annexa talis functio. Suarez *dicta disp.* 40. *sect.* 2. *n.* 38. Cornexo *sup.* Quartus effectus irregularitatis numerari potest, quòd reddat subiectum incapax iurisdictionis ordinariæ, cum iurisdictio ordinaria solum detur propter beneficium, officium, aut titulum spiritualem ordinatum ad functiones Ordinis, quorum incapax est irregularis. Cornexo *sup dub* 3. Bonacina *supra num.* 12. ex Suarez, Filliucio, & alijs. Notans etiam irregularem non esse incapacem iurisdictionis delegatæ, cum ista non fundetur in beneficio, officio, aut titulo spirituali, nec dirigatur semper ad exercitium Ordinum.

6 Ex dictis autem colligi potest, quoad praxim regularium, quæ sint illa, quæ illis prohibita sunt, si in irregularitatem inciderint, & quæ non sint prohibita. Primò enim, si ipsi ordinati non fuerint, prohibitum illis erit ante dispensationem obtentam Ordines maiores, minores, vel primam tonsuram, iuxta dicta, suscipere. Secundò etiam, si ordinati fuerint Ordines quoscumque, siue maiores, siue minores exercere. Intellige, quoad minores ea ratione, qua à Clericis solum exerceri possunt, iuxta dicta verbo *Excommunicatio num.* 13. Similiter prohibitum est illis Sacramentaliter absoluere à peccatis, aut ministrare ex officio aliquod Sacramentum, quia ista sunt actus Ordinis Sacerdotalis. Item facere officium Hebdomadarij, dicere *Dominus vobiscum*, & benedicere aquam, oliuas, oleum, nuptias, & similia, seu consecrare Ecclesias, Altaria, ornamenta, &c. quia hæc etiam sunt actus Ordinis, vel Ordini annexa. Item obtinere Prælaturas in Religione, vt sunt Generalatus, Prouincialatus, Prioratus, & similia, quia etiam veniunt in præsenti nomine beneficij Ecclesiastici, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 15. *num.* 31. & supra verbo *Beneficium num.* 3. Vnde sicut irregularis incapax est recipiendi quæcumque beneficia, ita etiam & ista. Idem dico de Commissariatibus Generalibus, vel Prouincialibus, quæ aliquo modo sunt Prælaturæ, iuxta dicta supra verbo *Commissio Commissarius n.* 8. videlicet, quando habent annexam iurisdictionem ordinariam, aut quando dantur propter functiones aliquas ordinis, vt puta absoluere Sacramentaliter, & similia, non autem si dentur propter aliquas functiones solum ad forum externum pertinentes, vt sunt formare processus, iudicare, &c. De his & alijs concernentibus Nauarrus *lib.* 5. *consil.* 3. *de homicidio numero* 4. Suarez *d. sect.* 2. *per totam*. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 2. Auila *supra dub.* 6. Cornexo *supra dub.* 2. 3. & 4. Bonacina *supr. punct.* 4. fere per totum. Layman. *supra num.* 2. Peytinis *tom.* 2. *de Prælato qu.* 2. *cap.* 5. §. 3. *à num.* 43.

7 E contra verò potest Religiosus Irregularis, sicut & quicumque alius etiam Irregularis exercere omnes actus quantumuis Sacros, & Ordinum minorum, qui per laicos exerceri possunt, quatenus scilicet per illos exerceri possunt, sine solemnitate vlla videlicet; quia actus, qui per laicos exerceri possunt non sunt actus ordinis. Vnde consequenter potest ingredi Ecclesiam, assistere officiis diuinis; audire Missam. Imò, & illi inseruire, eo modo, quo laicus id facere potest, lucrari indulgentias, si alias sit in gratia, & particeps esse suffragiorum Ecclesiæ. Item dicere officium canonicum, imò illud tenetur dicere, si alias seclusa irregularitate ad id tenebatur, propter dicta verbo *Excommunicatio num.* 15. Potest etiam illud, aut quodcumque aliud officium in Choro, aut Ecclesia cantando dicere, dummodo id non faciat eo modo quo à Clericis solum id effici potest. Item recipere omnia Sacramenta, ordine excepto, cum irregularitas non priuet vsu passiuo aliorum Sacramentorum, quam ordinis. Circa Pœnitentiæ verò Sacramentum, nota posse absolui à peccato, propter quod incursa est

est irregularitas, illa manente, quia irregularitas non priuat vsu passiuo Sacramenti Pœnitentiæ, nec peccatum habet connexionem cum irregularitate, sed sicut irregularitas potest tolli per dispensationem ipso manente, sic è contra ipsum potest tolli per absolutionem, irregularitate manente, cum non propterea reseruatum censeatur ex eo, quod irregularitas reseruata sit. Potest etiam in casu necessitatis Baptismum sine solemnitate ministrare, quia id etiam facere potest laicus. Imò & Sacramentum Pœnitentiæ in necessitatis articulo, si aliàs sit Sacerdos, propter dicta, & si fuerit Parochus, assistere Matrimonio, quia hoc non est actus ordinis, sed iurisdictionis. Item iuxta opinionem probabilem aliquorum, quam retuli supra verbo *Electio num.* 8. eligere, seu habere vocem actiuam in electionibus, quia hoc non est actus Ordinis, sed veluti iurisdictionis. Potest etiam ab Episcopo munus Confessarij validè obtinere, quia hoc solum importat iurisdictionem delegatam acquirere, quod non prohibetur per irregularitatem, vt dictum est. Licet autem hanc facultatem non possit licitè exercere in Sacramentali foro, quia hoc importat actum ordinis Sacerdotalis, validè tamen vti potest illa, sicut etiam valida erit consecratio ab illo facta. Similiter, si Prælatus fuerit, potest exercere omnes actus, qui sunt meræ iurisdictionis, quales sunt absoluere à censuris extra Sacramentum, imponere illas, dispensare, committere aliis facultatem absoluendi etiam sacramentaliter, & similia. De his, & concernentibus Nauarrus, Suarez, Henriquez, Auila, Cornexo, Bonacina, Layman, & Peyrinis relati.

8 An & quando dubius de Irregularitate censeri debeat Irregularis, siue dubium sit iuris, siue facti, habes supra verbo *Dubia Regularia num.* 8. De modis autem quibus tollitur Irregularitas, quam triplicem esse communiter astruunt Doctores, scilicet per Baptismum, per Professionem in Relig. & per dispensationem, quibus etiam meritò alij addunt quartum, scilicet per cessationem causæ, commodiùs agetur, dum de singulis speciebus irregularitatis dicetur, quia non omnes illæ omnibus iis modis discriminatim auferri possunt, sed iuxta particulares naturas ipsarum. Vide Sayrum *lib.* 7. *cap.* 13. Maiolum *libro quinto capite* 51. & Toletum *in Summa libro primo cap.* 89.

9 Nunc iam specialiter agendum de speciebus irregularitatis, & primò de illis, quæ incurruntur propter defectum inculpabilem, quæ solent appellari, ex defectu. Inter quas prima vocatur ex defectu animæ. Triplex autem est animæ defectus irregularitatem inducens, scilicet defectus vsus rationis, defectus scientiæ, seu litteraturæ, & defectus fidei. De defectu vsus rationis id constat, tum ex iure humano, propter dicenda, tum ex iure diuino, & naturali, quia qui non potest Ordines rectè exercere, inhabilis est ad eos suscipiendos, ac per consequens irregularis, carens autem vsu rationis, non potest Ordines rectè exercere, vt de se patet. Cornexo *supra disput.* 3. *dub. vnic.* Bonacina *supra punct.* 1. *num.* 1. In hac autem irregularitate, cum sit iure naturali introducta, nec Papa dispensat, ac per consequens nec Episcopus, aut Prælati Religionum propter quæcumque priuilegia Papæ, nec tollitur per Baptismum, aut casu dato, per Professionem Religionis, benè tamen per cessationem causæ, scilicet si certò adueniat vsus rationis, vt constabit ex dicendis.

10 De defectu scientiæ, seu literaturæ, id etiam constat ex *cap. Illiteratos distinct.* 36. & Concil. Trident. *sess.* 22. *capit.* 2. & *sess.* 23. *capit.* 4. 11. 13. & 14. vbi scientia quæ requiritur ad singulos Ordines exprimitur, Nauarrus *supra numero* 205. Toletus *supra cap.* 64 *num.* 6. Imò quando iste defectus talis est, vt quis ignoret necessaria ad vsum Ordinum, non solum inducit habilitatem ad Ordines suscipiendos, sed etiam ad vsum susceptorum, siue mala fide, siue etiam bona suscepti sint, cum hæc Irregularitas non sit inducta propter culpam, sed propter defectum Suarez *supra disp.* 51. *sect.* 1. Cornexo *supra*. Cum autem inducta sit iure diuino, & naturali præscribente non esse admittendos ad aliquod munus, qui illud exercere nesciunt, ideo nec Papam posse in eo dispensare quantum ad id quod de iure diuino, aut naturali importat, tenent Maiolus *libr.* 1. *cap.* 32. Suar. *supra num.* 11. & alij, quod multo magis de Episcopis, aut Prælatis Religionum propter Papæ priuilegia, dici debet. Solum ergo per cessationem ignorantiæ tolli poterit. Suarez *num.* 10. Et etiam à Papa si permitteret, quod aliquis ordinaretur scientia debita carens, dummodo Ordinibus non vteretur donec illam adquireret. Suarez *num.* 11. Cornexo *supra*. Non tolli autem per Baptismum, aut Professionem Religionis omnes communiter supponunt. Quid verò sentiendum de Regulari linguam Latinam non callenti, an possit ab Episcopo ordinari, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 14. *num.* 24.

De defectu autem fidei id quoque constat, si animaduertamus, per eum non intelligi illum defectum fidei, quem habet non baptizatus, hic enim propriè irregularitas non est, quia irregularitas est priuatio capacitatis Ordinis, ac proinde supponit subiectum capax, quale non est homo ante Baptismum, iuxta dicta *supra num.* 4. Cornexo *supra disput.* 4. *dub.* 1. Per fidei ergo defectum intelligitur esse Neophytum. Neophyti enim fiunt irregulares *d.* 48. *capit.* 1. & 2. Sayr. *lib.* 6. *capit.* 13. Neophyti autem vocantur illi, qui nouiter in adulta ętate conuersi sunt ad fidem ex Iudaismo, Mahumetismo, vel Gentilismo. Nauarrus *supra num.* 205. Toletus *supra cap.* 64. *num.* 5. Postquam verò per aliquam temporis moram instructi bene fuerint in fide arbitrio Episcopi, non sunt irregulares, *cap. eam te, de rescrip.* Nauarr. & Tolet. *supr.* Cum verò hæc irregularitas iure Ecclesiastico introducta sit, fundato in illo Pauli I. Timoth. 3. de Episcopo: *Non Neophytum, ne in superbiam elatus, &c.* non solum tolletur per cessationem causæ, scilicet nouitatis in fidei susceptione, vt dictum est, sed etiam ex Papæ dispensatione. Bonacina *quæst.* 2. *puncto* 1. *num.* 6. ex aliis. Quod idem dico de priuilegiis plurium Religionum. quorum aliqua adduxi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 17. *n.* 40. Quibus Papa concedit quibusdam Prælatis ipsarum facultatem dispensandi cum suis subditis in omnibus irregularitatibus exceptis illis, quæ oriuntur ex homicidio voluntario, mutilatione membrorum, & bigamia, nulla enim ratio est cur ab generali concessione excipiatur hæc Irregularitas. Non verò tolli per Baptismum, aut Professionem Religiosam pro comperto est. Vide 4. *tom.* verbo *Neophytus*. 11

Secunda species Irregularitatis est, quæ oritur ex defectu corporis, qui vel impedit vsum, & exercitium congruum Ordinis, qualis est carentia visus, & luminis oculi sinistri, qui dicitur oculus canonicalis, ita vt non possit commodè per oculum dextrum legi Canon Missæ sine indecora faciei conuersione, nodus in lingua, ita vt verba integra proferri non possint, cæcitas aut surditas totalis, carentia brachij, vel manus, seu digiti pollicis, aut indicis, amentia, furia phrenesis, morbus caducus, esse arrepticium, vel Dæmoniacum, aut ita abstemium, vt vinum gustare 12

non possit sine periculo vomitus, &c. vel quia notabilem gignit deformitatem, aut horrorem, qualis est regulariter nasci amputatio carentiam alicuius oculi, vel insignis macula in illo, lepra, aurium abscissio, quæ nullo modo, celari potest, paruitas staturæ vel gibbositas nimium deformis, morbus gallicus foris apparens, &c. Ita enim colligitur tum ex indecentia, quæ est, quod tales defectus patientes assumantur ad Ordines, vel si assumpti sunt, illos exerceant, tum ex variis iuribus præsertim *disp.* 55. per plures canones, & *tit. de corpor. vitiat. & de Cleric. ægrotant.* per pluta capita. Nauarrus *supra numero* 198. 199. & 200. Sayrus *libro* 6. *capite* 7. Toletus *lib.* 1. *cap.* 63. Cornexo *supra disputatione* 12. & 13. & alij communiter iudicare autem de huiusmodi defectibus quando res est dubia, an impediant vsum congruum Ordinum, vel notabilem generent deformitatem, licet communiter dicatur pertinere ad Episcopum *argum. capite* 2. *de corpor. vitiat.* hoc tamen intelligi debet de non exemptis, exempti enim & Regulares quoad hoc subduntur Prælatis, à quibus Dimissorias ad Ordines accipere possunt. Siquidem illi habent supra ipsos iurisdictionem quasi Episcopalem. Ita contra Syluestrum, & Nauarrum tenent. Suarez *supra disputatione* 51. *sectione* 2. *numero* 16. Auila *supra disputatione* 3. *dub* 2. Laymanus *supra capite* 7. *numero* 6. & probabile censet Cornexo *dicta disputatione* 11. aduertunt tamen nihilominus Suarez, & Laymanus in potestate Episcopi Ordines conferentis esse admittere, & recipere tales ad arbitrium. Hęc porro Irregularitas cum non tollatur per Baptismum, aut Professionem, cum ex nullo iure id constet, necesse est, quod tollatur, vel per cessationem defectus in quo fundatur, quando constat certo cessasse, vel per Papæ dispensationem, prout communiter Doctores supponunt. Consequenter etiam hæc dispensatio dari potest quoad Regulares, propter priuilegia Summorum Pontificum Prælatis aliquarum Religionum concessa ad dispensandum cum suis subditis, in omnibus irregularitatibus, tribus illis exceptis, homicidij voluntarij, mutilationis membrorum, & bigamiæ, quorum priuilegiorum aliqua retuli *tom.* 1 *parte* 1. *capite* 18. *numero* 40. Vide Bordon. *Resolut.* 11. *à numero* 7. Aduertenda tamen circa hæc sunt duo illa, quæ similiter aduerti supra verbo *Infamia numero* 18. Scilicet non obstante vniuersalitate horum priuilegiorum non posse Prælatos dictarum Religionum dispensare cum suis subditis in huiusmodi Irregularitate, quæ ex defectu corporis procedit, quando ex eo sequatur aliquod scandalum, prout etiam tenet Laymanus *supra capite* 9. *numero* 7. Nec in casu quo Papa non soleat talem dispensationem concedere propter ibi dicta. De quo etiam Rosella *in Summa verbo Vitiatus numero* 1. Maiolus *lib.* 1. *de Irregularitate capite* 18. Auila *parte* 7. *disputatione* 3. *dub.* 3, Laymanus *supra*. Nota etiam quod Peytinis *tom.* 1. *priuilegiorum Minorum in Constitutione* 2. *Iuly II. numero* 118. referens Crucem *libro* 1. *de statu Relig. cap.* 6. *dub.* 17. *conclus.* 2. asserit Prælatos Regulares) intellige habentes priuilegia relata) posse dispensare cum subditis habentibus membrum abscissum, etiam sua culpa, & manifestum, vt si careant oculo dextro, vel digito, qui non sit pollex, quia in his dispensat Episcopus. Limitari tamen hæc debent, iuxta modo dicta, & dicenda infra *numero* 76.

13 Ad hanc speciem irregularitatis reducitur illa qua affecti sunt hermaphroditi, id est habentes vtrumque sexum masculi, & fœminæ. Hi enim sicut alij monstruosi Irregulares omnino sont. Nam si æquè polleat vtroque sexu, vel fœmininus præualeat, omnino incapaces Ordinum sunt, cum non sint viri, sed fœminæ, vel neutrum, Nauarrus *supra numero* 103. Sayrus *libro* 6. *capite* 8. Cornexo *supra disputatione* 12. Si vero in ipsis præualeat masculinus sexus, licet absolutè tales capaces Ordinum sint, quia sunt verè viri, quia tamen indecens omnino est, quod ad Altaris ministerium assumantur talia monstra, maximè si defectus publicus sit; ideo admitti non possunt ad Ordines Sacros, nisi ex Papæ dispensatione. Nauarrus, Sayrus, & Cornexo *suprà* ac Bonacina *suprà punct.* 2. *num.* 13. Quam vt credo, numquam concessit, ac per consequens nec comprehendi in generali priuilegio Prælatorum Religionum de quibus supra. An vero tales hermaphroditi admitti possint ad Religiones, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 2. *num.* 10. & tractat Bonacina supra ex Nauarr. Vgolin. Henriq. & aliis.

Similiter de fœmina in virum conuersa (quem casum sæpius contigisse historiæ narrant) idem dicendum est, absolutè scilicet esse capacem Ordinum, cum re vera talis persona masculus sit, Cornexo, & Bonacina supra ex Suarez, Filliucio, & aliis. Non tamen vllatenus admitti debere ad illos, propter maximam indecentiam, quæ esset, quod in Altari ministret is qui aliquando fœmina fuit. Victorellus in *Additionibus ad Toletum libro* 1. *cap.* 63. ex Maiolo. Quoad dispensationem vero idem dicendum, ac de hermaphroditi. 14

Nota tandem, quod alius quicumque defectus corporis, qui neque vsum congruum Ordinum impediat, nec deformitatem notabilem generet, nullo modo Irregularitatem inducat. Non enim est fundamentum aliquod ad id asserendum, Sot. *in* 4. *d.* 15. *q.* 3. *art.* 3. Toletus *d. c.* 63. *n.* 4. Auila *sup. disput.* 3. *dub.* 1. & alij communiter. 15

Interrogatus propterea de quodam sacerdote, qui dum iter ageret pro negotio quodam pio, & honesto peragendo ex equo in terrá cadens ex vulnere, vel aliqua contractione brachij contrahens defectum in manu dextera, vt nequeat illam eleuare vsque ad frontem, ipsam tangendo ad faciendas supra se benedictiones in Missæ celebratione requisitas, nec cum ea, sed solum cum sinistra sumere hostiam consecratam; si alias potest dictas benedictiones supra se facere circa frontem, & si illam non tangat; efficere omnes alias actiones in Missæ celebratione necessarias, scilicet frangere hostiam, illam, & calicem eleuare, & sine periculo sustinere, & similes, valde probabiliter excusari posse ab Irregularitate respondi. Hac ductus ratione, quia huiusmodi defectus solum posset inducere Irregularitatem ex duplici capite. Primo quia insignem, seu notabilem deformitatem in illum habente causat; ita vt propterea scandalum in Missam audientibus generari possit. Secundò, quia impediat notabiliter Ordinis exequutionem, & in præsenti Missæ celebrationem. Sic enim colligitur ex Leuit. 21. *omnis, qui habuerit maculam accedere prohibetur ad offerendas hostias Deo* per cuius moralitatem explicat S. Greg. *lib.* 1. *Pastoral. cap.* 11. & refertur in *cap. bene etenim distinct.* 49. & ex toto *tit. de corpore vitiat. & cap. illitteratos distinct.* 36. *& distinct.* 55. *per tot.* & ex doctrina S. Thomæ *in additionib. ad* 3. *part. quæstione* 39. *artic.* 6. & communiter Doctorum, ex quibus plures refert Sayrus *in thesaur. conscient. lib.* 6. *c.* 7. *n.* 6. Sed huiusmodi defectus neque notabilem deformitatem, aut scádalum generat, neque notabiliter impedit Ordinis Sacerdotalis exequutionem aut Missæ celebrationem. Nullam ergo inducere potest irregularitatem.

Quod

Quod iste defectus nullam deformitatem inducat, nec scandalum in circumstantibus generet, ex eo conuincitur, quia est de genere illorum, qui sunt, & vocantur *occulti*, illi videlicet, qui occultari possunt ita vt vix ab aliquo, nisi curioso, valeat animaduerti. Eò quod benedictiones, quas Sacerdos supra se facit in Missæ discursu eas faciat habens terga ad populum; ac proinde taliter, quod populo occultentur. Sumptio etiam Sacræ Eucharistiæ seu hostiæ consecratæ fit occultissimè, & Sacerdote inclinato illam suscipiente, ita vt à nemine notari possit si manu dextra, vel sinistra illam sumat: Maximè aliqua industria id curante Sacerdote, pro vt licitè facere potest. Est ergo defectus iste, quem iste Sacerdos patitur omnino occultus: ac proinde de illo iudicari debet, sicut de alijs occultis.

Defectus autem huiuscemodi occultos, qui facilè industria, vel prudentia occultari possunt non inducere irregularitatem constat ex doctrina plurium DD. id dicentium in casibus similibus. Nam de eo, qui caret auribus, qui alias propter deformitatem est irregularis, si tamen hunc defectum occultet crinibus, vel capillis, irregularis non censetur, vt habent Henriquez *libro decimoquarto cap.* 8. *numero tertio.* Coninch. *de Censur. disputatione* 18. *dub.* 13. *numero* 108. Auila *parte septima disputatione sexta* Layman. *lib.* 1. *tractat.* 5. *parte quinta capite* 7. *numero secundo.* Palaus *de Censur. disput.* 6. *puncto vndecimo numero tertio.* Deinde, qui habent crura distorta, cum vestitus tale corporis vitium commodè tegere possit, non sunt irregulares, vt benè Saytus *supra capite.* 8. *numero* 23. similiter qui sex digitos haberet in manu diuisos, vel coniunctos, quamuis propter deformitatem, etiam censendus esset irregularis, nihilominus, quia hunc defectum potest ita abscondere, vt difficilè à circumstantibus videri possit, ideo ab irregularitate excusatur à Patre Diana *parte tertia tractat.* 6. *resol.* 61. Pariter etiam de iis, qui priuati sunt absque sua culpa aliquo membro occulto, quod non sint irregulares docet Bonacina *de Censuris disputat.* 7. *quæstione secunda puncto secundo numero* 30. referens Suarez, Saytum, & alios. Ex quibus omnibus infertur defectus corporis occultos, seu, quod idem est, qui occultari possunt, quando sine culpa, aut propria voluntate sunt contracti, qualis est iste, de quo in præsenti, non inducere irregularitatem, vel saltem facilè dispensari posse, pro vt ex stylo Curiæ fieri audiui.

Quod verò neque iste defectus notabiliter impediat vsum, seu exercitium celebrationis Missæ constat etiam ex eo, quod, eo non obstante, possunt omnes actiones ab hoc Sacerdote in Missa faciendæ congruè, & competenter perfici. Hoc patet in omnibus superiùs relatis, quas perfectè perficit. Ac etiam in benedictionibus, quas supra se facere debet, & sumptione hostiæ consecratæ. Tales enim benedictiones congruè, & competenter ab eo fieri possunt absque eo, quod physicè tangat frontem; cum nec id sit vllo iure necessarium, nec sit de essentia benedictionis, quando quidem constet ad benedictionem populi, hostiæ, calicis, & aliarum rerum, quæ benedicuntur etiam in Missarum celebratione id non requiri: nec vsus communis Ecclesiæ id exigat; si quidem etiam constat plures Sacerdotes pios, & deuotos non multum curare, quod manu tangant frontem, humeros, aut pectus cum benedictiones istas supra se faciunt. Solùm enim se signant versus eas partes. Et sanè, si in terminis fortioribus, scilicet in materia Sacramenti Ordinis, de iure diuino necessaria, non requiritur contactus physicus illius, sed solùm moralis, qui contingit, dum ordinandus extensione manus ostendit se tangere ipsam, pro vt non improbabiliter, tenent Sotus, Victoria, Armilla, Henriquez, Ledesma, Reynaldus, Molfesius, Vasquez, Laymanus, Bonacina, & alij, quos refert, & sequitur Diana *parte secunda tractatu decimosexto resolutione tertia, & parte tertia tractatu quarto resolutione* 185. procul dubio idem potiori ratione censeri debet cæremonia benedictionis solùm ab Ecclesia instituta, vt scilicet ad illam sufficiat contactus moralis, quo se benedicens frontem, & alias partes tangere ostendit. Id quoque colligitur manifestè ex Rubricis Missalis Romani, cum enim de huiusmodi benedictionibus agitur, nunquam video dici, quod Sacerdos debeat tangere partes illas corporis, sed solùm, quod debeat *producere signum Crucis, signare se signo Crucis.* Quorsum ergo tam scrupulosè requiretur Physicus iste contactus manus cum fronte.

Idem de sumptione Eucharistiæ manu sinistra dici debere, etiam pro comperto videtur, cum neque ad rationem sumptionis cibi, aut talis cibi spiritualis animæ manus dextra requiratur, nisi solùm ex quadam decentia. Quod suppletur, vt dixi, quia cum hæc cæremonia omnino occultè fiat, & ab isto sacerdote industria aliqua magis occultari possit, non erit aliqua indecentia, deformitas, aut scandalum, si sinistra manu fiat.

Omnium porrò istorum ratio videtur, quod licèt in Sacerdote celebrante requiratur ea capacitas, & habilitas, vt sacras illas cæremonias ritè, & legitimè, id est congruè, & competenter, vt dictum est, efficere queat, non tamen requiritur tam perfecta, vt omnino exactè, & perfectè id faciat. Aliàs blæsi, seu balbi, qui in loquendo difficultatem habent, irregulares essent, quod negant Maiolus *libro primo de Irregularit. capite vigesimosexto numero tertio.* Grassius *libro quarto decision. capite vigesimoseptimo numero* 50. Saytus *supra capite octauo numero vigesimoprimo* post alios. Similiter Surdastri, qui difficilè etiam audiunt, etiam irregulares essent, quia benè audire non possent, quando minister Missæ respondet. Quod pariter negant Maiolus *supra capite vigesimoquinto numero primo.* Viualdus *de irregular. numero* 146. Grassius *supra numero* 51. Saytus *supra numero decimoseptimo.* Pariter quoque, qui habent debilem visum, omnino irregulares essent, cum non perfectè legere possint. Cum tamen oppositum sit communis sententia DD. asserentium, quod etsi cæci sint irregulares, habentes tamen debilem visum irregulares non sint. De quo Saytus *supra numero quinto & sequentibus.* post plurimos alios. Similiter ergo in casu proposito, & si sacerdos iste non possit omnino perfectè functiones suas exercere, cum tamen congruè, & competenter sine scandalo, aut nota deformitatis id facere possit, immunis erit ab irregularitate.

Cum autem ea, quæ adducta sunt, saltem probent rem esse dubiam, certè in hoc casu regulæ communes intrare debent, qualis est illa. *In dubijs melior est conditio possidentis*, & illa. *In dubijs quilibet potest vti iure suo*, ac illa. *In dubiis inclinandum est in mitiorem, & benigniorem partem*, Similiter illa. *In dubio potiùs Reo fauendum est, quàm actori*: de quibus passim DD. ex Iuribus vulgatissimis.

Maximè autem, & quod rem totam conuincere videtur, facit ad intentum textus apertus *cap. Is qui de sentent. excommunic. in sexto*, vbi deciditur irregularitatem

gularitatem non incurri, nisi sit expressa in iure. Ex eo enim inferunt DD. neminem reputare debere irregularem in dubio iuris, prout tenent Sayrus *supra capite secundo numero decimoquinto* Molina *tract. 3. de Instit. disputatione 67. numero quinto* Suarez *disputatione 40. sectione quinta numero quarto.* Aula *parte septima disputatione secunda dubio quarto.* Coninch. *disputatione decimooctauo dub. 2. numero vndecimo*; & alij, quos referunt, & sequuntur Diana *p. 4. tract. 2. resol. 52.* & Castrus Palaus *de Cens. disp. 6. punct. 3. n. 7.* adeo vt in materia irregularitatis non valeat argumentum à simili, neque à fortiori. Diana *supra resol. 80.* post alios. Hæc ergo, vt dixi, conuincere videntur, hunc sacerdotem, de quo in casu, immunem debere censeri ab Irregularitate, siquidem adest dubium iuris, an scilicet irregularitas imposita sit pro hoc casu, & multò minùs pro illo est expressa, nec argumenta à simili, vel etiam à fortiori aliquid probant.

Quæ omnia magis procedunt in pio sacerdote Parocho, & beneficiato, Commissario S. Inquisitionis, & alijs qualitatibus ornato.

16 Tertia species Irregularitatis, quæ etiam ex defectu procedit, est illegitimitas, seu defectus natalium. Illegitimi enim sunt Irregulares, iuxta dicta verbo *Illegitimi*, vbi etiã qualiter illa per professioné in Religione approbata tollatur quoad Ordines suscipiendos, & non quoad officia Religionum, nisi per Papæ dispensationem, vel per priuilegia ipsius aliquibus Religionibus concessa, iuxta modum tamen ibi assignatum. Supponitur autem huiusmodi defectum non tolli cursu temporis, vel per Baptismum. Vide Sayrum *supra capite vndecimo*, & Bonacina *supra puncto tertio à numero decimoquarto.* Ac nota ex Riccio *in praxi aurea Resol. 311.* quod non reijcit Barbosa *de iure Ecclesiast. libro primo capite 42. numero 191.* Irregularitatem hanc illegitimitatis per Professionem ablatam, Professione illa annullata, reuiuiscere.

17 Quarta species Irregularitatis est ex defectu ætatis, qui enim ætatem à iure requisitam ad singulos Ordines non habet, irregularis est ad illos recipiendos *capite primo distinct. 50.* & *cap. vltim. de tempor. Ordinat.* Nauarrus *supra num. 202.* Toletus *supra cap. 61. n. 1.* Cornexo *supra disp. 16.* Quæ vero sit hæc ætas dixi *tom. 1. cap. 14. num. 1.* & supra verbo *Ætas num. 6.* Tollitur autem Irregularitas dupliciter, scilicet primò adueniente ætate, secundò ex Papæ dispensatione. Nauarrus *supra.* Graffius *prima par. decis. lib. 4. cap. 27. num. 22.* Supponitur autem hanc irregularitatem non tolli, neque per Baptismum, neque per Professionem Religiosam, cum nullum fundamentum sit ad id asserendum. Per priuilegia autem Prælatorum Religionum, de quibus supra, quamuis videatur tolli posse, cæterum, quia ea abrogata sunt à Concilio Tridentin. *sess. 23. cap. 12.* (Nauarr. supra) & esto aliqua post idem Concilium cum eadem vniuersalitate concessa sint, quale est illud Gregorij XIV. pro Clericis Ministrantibus infirmis, quod retuli *tomo 1. cap. 18. num. 35.* Quia tamen Clemens Octauus in Bulla *Romanum. Pontificem*, quam etiam retuli dicto *cap. 14. numero 1.* moderans Constitutionem quandam Sixti V. quam ibidem retuli, punctum hoc reduxit ad terminos Concil. Tridentin. & Constitut. Pij II. ideo prædicta priuilegia quo ad hoc nihil suffragantur, nisi forsan aliquod illorum postea concessum sit cum reuocatione Concilij Trident. quod mihi non constat, Bordon. *supr. num. 25.* De quodam autem viuæ vocis oraculo Pij V. quid sentiendum sit, dixi eo *cap. 14. nu. 1.* Regulares ergo ante legitimam ætatem Ordines suscipientes suspensionem incurrunt, iuxta dicta eo loco *num 2.* & si in illis ante legitimam ætatem se exerceant, fiunt nouo titulo Irregulares, ob violationem suspensionis per exercitium Ordinis Sac. Cornexo *supra disp. 16.* Bonacina *sup. punct. 4. n. 1.* Addit Cornexo tolli hanc Irregularitatem virtute Bullæ Cruciatæ. Sed tu consule dicta verbo *Bulla Cruciatæ n. 30.*

Quinta species Irregularitatis etiam ex defectu procedens oritur ex seruitute, serui enim Irregulares sunt, prout habetur ex *dist. 54.* per totam, & in *tit. de seruis non ordinan.* Bacconius *in 4. dist. 25 quæstione 5.* Syluester *in Summa verb. Ordo quarto quæstione 2.* Nauarrus *supra n. 240.* Sayrus *supra cap. 14.* Inducta autem est hæc Irregularitas ab Ecclesia, tum quia per seruitutem, veluti obscuraretur dignitas Sacerdotalis, tum quia cum serui non sint sui iuris, sed Dominorum non possunt congruè addicti esse Ecclesiæ obsequiis Cornexo *supra disput. 14. dub. 1.* Bonacina *supra punct. 4. numero 2.* Si vero sciente, aut consentiente Domino seruus ordinaretur, liber remaneret. *cap. si seruus 2. dicto 14.* Nauarrus *supra.* Toletus *supra cap. 59.* Si autem absque Domini consensu ordinaretur in minoribus, seruus remaneret, secus si Maioribus initiaretur. Tunc enim adquireret libertatem soluendo Domino pretium, vel tradendo alium seruum in suu locum, alioquin adhuc compellitur inseruire in iis rebus quæ non dedecent statum Clericalem. De quo Nauarrus, Toletus, Sayr. Cornexo, & Bonacina relati. Episcopus præterea qui seruum, Domino contradicente, ordinaret, non solum peccaret mortaliter propter damnum ipsi illatum, sed etiam teneretur ad restitutionem in duplicatum pretij. *cap. si seruus absente Domino.* Toletus *supra* Layman. *supra cap. 8. num. 1.* Tollitur autem hæc Irregularitas, primo cessante seruitute. *cap. nullis d. 54.* & *cap. 1. de seru. non ordinand.* Toletus, & Cornexo *sup.* Secundò, ex solius Papæ dispensatione, non Episcopi cum constet ex dictis puniri Episcopum ordinantem seruum. Tolet. *supra* Cornex. *supra d. 4.* Vnde nec per priuilegia Superiorum Religionum de quibus supra dixi tolli posse credo hanc irregularitatem, etiam casu dato, quod seruus valide professionem emisisset manente seruitute. Videtur enim specialiter nota digna cum nunquam aut rarissimè in ea dispensetur, ac per consequens non comprehendi in generali concessione dispensandi in omni Irregularitate, iuxta dicta etiam superius. Quid vero dicendum de professione Religionis, an scilicet per ipsam tollatur hæc Irregularitas, videtur consequenter ad dicta *to. 1. cap 2. num. 21.* & *c. 24. n. 20.* dicendum, quod in casu quo professio serui valida sit per eam tollatur huiusmodi Irregularitas, cum per ipsam iam nõ sit sub iure sui Domini, sed Religionis. Supponitur autem per Baptismum non tolli, cum constet saltem in multis regionibus seruum infidelem adhuc post Baptismum remanere seruum.

Ad hanc speciem Irregularitatis, reducitur ea, quam contrahunt alij, qui etsi veri serui, aut mancipia non sint, nihilominus quia alijs vel certo alicui muneri addicti, seu obligati sunt, ita vt Ecclesiæ obsequiis insistere commodè non valeant, ab Ordinibus arcentur, dum tales perseuerant. Huiusmodi sunt, non solum coniugati, vt dicetur in Tractatu de Matrimonio, sed etiam obligati ad ratiocinia, ex *capite vnic. de obligat. ad ratiocinia,* & *capit. 3. d. 54.* Dicuntur autem obligati ad ratiocinia illi, qui habẽt administrationem publicam, vel priuatam cum obligatione reddendæ rationis illius, cuiusmodi sunt Tutores, Procuratores, Curiales, Iudices, Milites, & similes 19

18

similes. De quibus Sylnester *sup. v. Ordo quarto q.* 2. *&* 3. Toletus *c.* 60. Sayr. *sup.* Corn. *dub.* 2. 3. *&* 4. & alij Hinc huiusmodi ratiocinijs obligati à professione regulari arcentur per Bullam Sixti V. de qua, & moderatione ipsius per Clem. VIII. facta dixi *to.* 1. *p.* 1. *c.* 24. *n.* 17.

20 Sexta species Irregularitatis, quæ ex defectu, Sacramenti scilicet, procedit, est bigamia, de qua latè supra verbo *Bigamia* dictum est.

21 Septima species Irregularitatis etiam ex defectu est illa, quæ incurritur propter homicidium, seu mutilationem iustè factam, vel cooperationem ad ipsam. Ecclesia enim videns occisorem, seu mutilatorem alterius etiam iustè, aut ad illa cooperantem non præseferre lenitatem, & similitudinem Christi Domini, qui continetur in Eucharistia, ad quem ordines referunt, illum irregularem esse voluit ob defectum scilicet talis lenitatis, & mansuetudinis, prout ex multis iuribus passim referunt Doctores, specialiter, ex antiquioribus Michaël de Bon. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 2 *ar.* 1. & ex modernis Nau. *sup. n.* 212. & Corn. *sup. disp.* 11. *num.* 1.

22 Notandum tamen primo, ad incurrendam hanc irregularitatem requiri, vt occidens, vel mutilans, seu cooperans, &c. sit baptizatus, quia iure solum loquuntur de baptizatis *can. si quis Viduam dist.* 50. Nau. *supra n.* 209. Suar. *sup. disp.* 47. *sect.* 1 *num.* 1. Secundo requiritur, vt eam incurrens sit doli capax, tum ex Clem. *si furiosus de homicidio*; tum quia actus irregularitatem inducens debet esse humanus, ac per consequens elicitus à doli capace. Bon. *sup. q.* 4. *p.* 1 *n.* 2. Tertiò requiritur ad incurrendam hanc irregularitatem, vt cooperatio ad mortem, seu mutilationem non sit multum remota, aut per accidens. Ita ex Doctoribus *in cap. Tua nos de homicid.* Vnde qui ex officio vendit funem, aut gladium quo reus suspenditur, aut iugulatur, non erit Irregularis. Corn. *sup* Laym. *lib.* 3. *de Iust. Tract.* 3. *p.* 3. *cap.* 7. *num.* 2. Secus vero si hæc, vel alia similia instrumenta venderet determinatè ad talem effectum, sic enim intelligo Nau. *sup. num.* 217. Quartò requiritur, vt mors, seu mutilatio re ipsa sequatur, quia propter intentionem præcisè id faciendi non incurritur Irregularitas. Suarex *supra num.* 3. Corn. *supra* ex Nauarro, & Sayr. Quintò requiritur, vt talis occisio, seu mutilatio sit alicuius hominis viui, nec sufficeret quod sit hominis mortui, quia iura loquuntur de occisione vel mutilatione veri hominis, qui solum est homo viuus Bon. *sup. num.* 1. ex Nau. Reginaldo, & alijs. Sufficit autem occisio seu mutilatio cuiuscumque hominis etiam infidelis, prout ex Sayro *lib.* 6. *cap.* 15. *n.* 8. & alijs habetur.

23 Ex his infero primo, quemlibet Iudicem Summ. Pontifice inferiorem ferentem sententiam mortis, vel mutilationis, esse irregularem, Ita enim ex multis iuribus probant Doctores, specialiter Nau. *supra num.* 212. Suar. *sup. num.* 1. Non tamen est irregularis Princeps, vel dominus temporalis, qui dedit officium tali Iudici ex *cap. vlt. ne Clerici, vel Monac. in* 6. Suar. *sup. num.* 5. Corn. *sup.* Idem dico de Episcopis. Abbatibus, & alijs Prælatis Regularibus, qui ratione iurisdictionis temporalis, quam habent, creant tales iudices, ex *d. cap. v. ne Clerici, vel Monachi.* Molina *Tract.* 3. *disput.* 8 *num.* 2. Laymanus *sup. num.* 4. Etiam si tales Iudices creent pro casu particulari. Corn. & Laym. *supra* contra Henriquez. Etiam si illis dicant in genere quod, iustitiam faciant. Bacconius *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 7. *artic.* 1. Dummodo illis non præcipiant, vt reum aliquem in particulari occidant, aut mutilent. Corn. & Laym. *sup.* ex Nau. *lib.* 5. *consil.* 16. *de homicid.* Addit Laym. posse prædictos Ecclesiasticos sententiam mortis latam à prædictis Iudicibus commutare in alia. Quod admittendum si illa pœna in quam commutatur non sit pœna mortis, aut mutilationis. Illud certum, quod tradentes reum Curiæ sæculari, prout faciunt Domini Inquisitores intercedentes pro eo, vt misericorditer tractetur, non incurrunt Irregularitatem, etiam si Curia sæcularis reum morti condemnet. Tales enim mortis sententiam non pronunciant, nec exequuntur, sed sæculari Curiæ id munus relinquunt, vt ibi eius causa peragatur, Medina *in Summ. lib.* 1. *cap.* 11. §. 16. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 5. *in commentar. littera O,* & alij. Addit Cornexo *supra* Dominos Inquisitores tradentes hæreticum brachio sæculari præcise, & determinatè, vt comburatur, etiam si insteni Iudici sæculari ne differat executionem, non manere Irregulares, ex priuilegijs Pauli IV. & Pij Quinti quæ non vidi.

24 Infero secundò, idem proportionaliter dicendum esse de assessore, propter eamdem rationem, & quia ille, est quasi Iudex. Ita Authores relati.

25 Infero tertio, idem esse dicendum de accelerante mortem, seu mutilationem dicto, vel facto. Verè enim talis est causa talis mortis, vel accelerationis, prout ex Nauarro, Auila, Sayro, Maiolo, Reginaldo & alijs affert Bon. *supra num* 4 Quod tamen intelligi videtur, dummodo talis acceleratio notabilis sit. Si enim parua fuerit, excusabilis est, prout eam excusant Henriquez, Auila, & alij citati. Imo Layman. *supra num.* 2. ex Soto *lib.* 5. *de iustit. quæst.* 1. *art.* 9. §. *His prahabitis* ridet scrupulum cuiusdam Confessarij, qui reum ad supplicium comitans, quod asinum in quo vehebatur pupugisset, putaret se esse Irregularem. Vide Molinam *Tract. tertio disput.* 74. *num.* 4.

26 Infero quartò, idem quoque dicendum de Consultore in causa mortis, vel mutilationis, quando consulit in casu particulari imminenti, vt si interrogetur aliquis à Iudice quid agendum cum tali malefactore, & ille respondeat esse suspendendum. Sylvester *in Summa verbo Homicidium* 1. *quæst.* 8. Toletus *in Summa lib.* 1. *capite* 85. *numero* 6. Quod intellige, si talis responsio influat in homicidium, prout continget, quando Iudex non erat firmiter paratus ad damnandum reum. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 18. Bonacina *supra numero* 6. Si vero talis interrogetur in genere de delicto, vel malefactore, quamuis dicat tale delictum vel talem malefactorem esse dignum morte secundum leges, non incurrit Irregularitatem, quia illa responsio est solum speculatiua, & in genere, non practica, & in particulari. Toletus *ibidem*, ex S. Antonino, & alij. Cornexo *supra* Idem dico, quando interrogatur de malefactore in particulari, sed ipse respondet solum in genere malefactores illius generis esse morte afficiendos secundum leges. Propter eamdem rationem, & quia sic dicens non suadet occisionem, sed solum ostendit rei veritatem, Molina *Tractatu* 3. *disputatione* 74. Cornexo *supra* Laymanus *supra numero quarto.* Quod si Iudex instet interrogando, quid de hoc particulari reo in tali casu agendum sit, respondere solum potest, vt consulat alios, ius inspiciat, faciat ius, vel similia, Cornexo, & Bonacina *supra.* Quæ omnia maximè notanda sunt, non solum pro Prælatis iurisdictionem temporalem habentibus, sed etiam pro Confessarijs.

27 Pro quibus addendum vlterius, non solum ipsos, sicut etiam & Concionatores, posse sine periculo Irregularitatis consulere Principibus, vt condant legem

legem prohibentem certa delicta sub pœna mortis, seruent leges, purgent Rempublicam,&c. (Cornex. *supra*) sed etiam posse dictos Confessarios non absoluere Iudicem nolentem occidere reum, quem secundum legem occidere tenetur, & eum qui non vult denunciare delinquentem, prout tenetur, dummodo non moueant directè ad dicendum. Item obligare pœnitentem reum ad confitendum delictum dignum morte, de quo iuridicè interrogatur. Hoc enim totum non est esse causam mortis, sed facere suum officium, & intimare pœnitentibus id, quod tenetur facere. Molina, Sayrus, & Cornexo *suprà*. Layman. *num*. 5. Diana *supra Resol*. 96.

28 Infero quintò, idem etiam esse dicendum de accusatore, seu denunciatore delinquentis in causa sanguinis, esse scilicet Irregularem secuta morte, vel mutilatione. Etenim etiam isti sunt cooperatores, prout communiter tradunt Doctores relati, Excipe eum, qui detulit ad Iudicem crimen, quod non erat dignum mutilatione, vel occisione, nec credebat inde secuturam, sed iudex ex malitia, ignorantia, vel causa, occisioni, vel mutilationi tradidit reum. Bonacina *supra numero* 10. ex Nauarro, & Auila. Qui tamen accusator, vel denunciator, maximè Ecclesiastica persona, seu Regularis, excusetur ab Irregularitate, latè dixi supra verbo *Accusare, & Accusator à numero* 18.

29 Infero sextò, idem dicendum similiter de aduocato accusatoris, seu denunciatoris, esse scilicet Irregularem, secuta morte, seu mutilatione rei, non solum quia iura generaliter loquuntur de quibuscumque cooperaonibus in causa sãguinis, sed etiam quia ille practicè docet, & adiuuat accusatorem. Suar. *supra sect*. 4. *numero* 3. ex D. Antonino, & alij. Excipit Cornexo *supra* Aduocatum accusatoris quando ratione alicuius præcepti vel propter metum grauem cogitur patrocinari ipsi, propter dicenda à simili de teste *numero sequenti*. Excipiunt etiam Coninchus, Præpositus, & Ioannes de Cruce infra referendi eundem Aduocatum accusatoris, quando est illi necessarius iuxta ibidem dicenda. An verò ibidem dici debeat de Aduocato accusatoris quando deficit in probatione, & propterea punitur pœna tallionis, quæ sit mors, vel mutilatio, agunt Suarez *supra à num*. 5. & Cornexo *supra*.

30 Infero septimò, idem pariter dicendum de teste testimoniũ proferente in causa sanguinis propria iura, & fundamenta relata, & Authorum communem sententiam. Nota tamen, quod si aliquis leuia, seu valde remota dedit signa, verbi gratia, alicuius, qui postea à Iudice suspensus est, non manet irregularis. Ita enim habetur ex *cap. tua nos de homicid*. Bonacina *suprà num*. 5. ex Couarruuia, Sayro, & aliis. Nota etiam, quod quando testis cogitur ad testificandum, vel ex præcepto naturali, vel proposito superioris, aut metu graui aliquo illi incusso, satis probabile esse excusari ab Irregularitate, cum id non faciat sponte, sed inuitus ad euitandum peccatum, vel malum, quod ipsi tunc imminet. Coninch. *de Sacrament. disput*. 18. *dub*. 10. *numero* 56. Præpositus *in tertiã partẽ quæst*. 5. *de Irregularit. dub*. 13. *nu*. 105. Cornexo *supra* Præmitti tamen debet protestatio, de qua supra verbo *Accusator & Accusare num*. 18. 19. *&* 20. Saltem ad melius esse. Coninch. *supra*. Similiter in casu quo accusator, siue laicus, siue Ecclesiasticus accusare potest in causa sanguinis, iuxta dicta ibidem, satis probabile etiam est, posse testem testificari, facta eadem protestatione. Etsi enim in iure, solum hoc concedatur accusatori, quia tamen esset inutile hoc priuilegium, nisi ipse etiam testis posset id facere, quia timore irregularitatis retraheretur à testificando, ideo etiam illi censetur concessum idem priuilegium, Coninch. *supra num*. 95. Præpositus *supra n*. 104. Ioannes de la Cruce *in Director. parte* 2. *de Irregularitate dub*. 6. *conclus*. 5.

31 Infero octauo etiam tabellionem formantem processum, scribentem, vel legentem sententiã in causa sanguinis, ea secuta, effici Irregularem, prout etiam ex eisdem iuribus, fundamentis, & auctoribus dicitur, licet famulus transcribens sententiam iam dictatam à tabellione, vel Iudice, excusetur ab aliquibus apud Bon. *d. n*. 5.

32 Infero tandem satellites, & ministros iustitiæ capientes, & detinentes, vel custodientes reum, secuta morte vel mutilatione, irregulares manere propter eadẽ fundamenta, & authores relatos, specialiter Nauarrum *supra num*. 217. Laymanum *supra numero* 1. Bonacinam *supra numero* 8. Idem dic de comitantibus ex officio Iudicem deferentem reum ad mortem, vel ipsum reum sic delarum. Nauarrus *ibidem*. Secus dic de assistentibus, si enim talis assistentia est sine vlla cooperatione, non inducit Irregularitatem, licet Clericis in Sacris (idem de Religiosis) id prohibitum sit, saltem sub veniali cessãte scandalo *c. sententiam sanguinis, ne Cleric. vel Monach*. & *c. ex litteris de excessib. Prælat*. Nauarrus *sup. num*. 214. Suarez *d. sect*. 4. *numero* 10. post Angelum, Syluestrum, & Maiolum.

33 Notandum prætérea circa hanc speciem irregularitatis, iuxta dicta supra verbo *Accusator, & Accusare, numero* 18., quod hæc est differentia in præsenti Clericis, seu Religiosis, & laicis, quod laici aliqua ex prædictis facientes solum incurrunt Irregularitatem huius speciei, scilicet defectus lenitatis, cum non faciant contra vllam Ecclesiæ prohibitionem, Clerici autem, seu Religiosi è contra cum faciant contra Ecclesiæ præceptum illis prohibens, ne se immisceant in causa sanguinis, *cap. sent. sanguinis*, relato, incurrunt Irregularitatem ex delicto. Toletus *dicto libro* 1. *capite* 85. *numero* 6. Bonacina *supra num*. 35. ex Molina, & aliis. Licet inter eos controuersia sit, an Clerici in minoribus æquiparari debeant quo ad hoc laicis, an vero aliis Clericis.

34 Ad hanc speciem Irregularitatis, quæ est ex defectu lenitatis reducitur ea, quam contrahunt milites in bello iusto, de qua specialiter, prout spectat ad Regulares, latè egi supra verbo *Bellum*.

35 Tollere hanc Irregularitatem ex defectu lenitatis seu in illa dispensare, cum non tollatur per Baptismum, eo quod, iuxta dicta supra *numero* 22. ipsa potius supponat esse baptizatos eos qui illam incurrunt, nec per Professionem in Religione; quia nullum est fundamentum ad id asserendum, iure communi solum pertinet ad Papam, quia nulli id committitur in iure, nisi ipsi. Cornexo *supra dub*. 3. ex Sayro nec competit id Episcopo ex Concil. Trident. *sessione* 24. *capite* 6. *de Reformat*. quia ibi solum est sermo de Irregularitatibus ex delicto prouenientibus. Nauarrus *supra num*. 218. *in fine*. Cornexo *supra*. Nisi respectu Clericorum, propter dicta supra verbo *Bellum numero* 22. Quoad Regulares autem vide dicta eo *num*. 22. Ea enim huic intento deseruiunt.

36 Octaua species Irregularitatis ex iis, quæ oriuntur ex defectu inculpabili, prouenit ex paupertate, seu defectu bonorum temporalium: carentes enim titulo, vel patrimonio ordinari non possunt, propter decretum Concilij Tridentini *sess*. 21. *c*. 2. *de Reformat*. de qua pauca dicenda, cum parum spectet ad Regulares,

gulares, siquidem ipsi, iuxta dicta *to.1.p.1.c.14.n.10.* sine tali titulo, vel patrimonio ordinari possunt, ad titulum videlicet paupertatis quam profitentur. Quod attinet autem ad sæculares alibi dicetur, præsertim *infra verb. Ordo, & verb. suspensio.* Interim videatur. Suarez *supra disp. 51. sect. 3. in fin. &* Cornexo *sup. disp. vlt.*

37 Loquendo autem de Irregularitatibus, quæ proueniunt ex delicto, prima earum species est ea, quæ oritur ex infamia, de qua nihil in præsenti, cum de ea actum sit supra verbo *Infamia.*

38 Secunda, quæ assignari solet, veluti præcedenti annexa est quæ oritur ex pœnitentia publica, & solemni, talis enim pœnitentia infamiam ingerit. Maiolus *libro tertio de Irregularit. capite secundo, & tertio.* Nota tamen triplicem esse posse pœnitentiam, scilicet secretam, seu priuatam, vel Sacramentalem: publicam, & Solemnem. Loquendo de prima, certum est nullam inducere Irregularitatem, sicut nec infamiam. Bonacina *dicta disp. 7. quæst. 3. punct. 2. num. 2.* De publica dicendum, quod si talis est quod per illam generetur infamia, quia propter ipsam habetur notitia de graui delicto pœnitentis, tunc inducet Irregularitatem, secus vero quando talis notitia ex illa non habetur, Suarez *sup. disp. 42. sect. 2. num. 4.* De solemni vero, quæ olim erat in vsu *cap. ex pœnitentibus disp. 50.* & aliis iuribus (Toletus *in Summa lib. 1. cap. 64. num. 7.*) similiter dicendum, quod si modo in vsu poneretur, & ex ea sequeretur infamia, prout fere necessario videtur dicendum, procul dubio ex ea oriretur Irregularitas, ratione infamiæ, Gentensis *in prax. cap. 45.* Thesaurus *in praxi part. 1. verbo Infamia cap. 33. §. Tertio pœnitentia.* Si vero casu raro talis infamia non sequeretur, nec etiam induceret irregularitatem, cum talis Irregularitas non sit in iure expressa. Auila *disput. 4. dub. 6.* & ex eo Additionator, Toleti *libro primo, capite 62.* Tollitur autem hæc Irregularitas casu quo incurratur, eisdem modis, quibus infamia in qua fundatur. De quo supra verbo *Infamia à numero 16.* vide Thesaurum *supra.*

39 Tertia species Irregularitatis ex delicto prouenit ex rebaptizatione, seu iteratione Baptismi, siue publica, siue occulta. Primo enim qui scienter bis aut pluries Baptismum suscepit, est Irregularis, *cap. eos de consecrat. disp. 4. cap. confirmandum disp. 50. capit. Afros disp. 98. cap. qui in qualibet. 1. quæst. 7.* Nauarr. *in Man. cap. 27. num. 246.* Toletus *in Summa lib. 1. cap. 70. num. 1.* Dixi *scienter*, quia si quis in infantia, ebrietate, somno, &c. rebaptizetur, non fit Irregularis, ob defectum vsus rationis, Etiam si postea ratam habeat illam rebaptizationem, cum Irregularitas non sit imposita huic ratihabitioni, sed rebaptizationi voluntariæ. Saytus *libro 7. capite 8.* Cornexo *supra disputatione 5. dub. 1.* post alios plures. Dixi etiam *scienter*, quia si quis ex ignorantia iuris, vel facti permitteret se rebaptizari, non incurreret dictam irregularitatem. Huiusmodi enim irregularitas prouenit ex delicto, à delicto autem excusari ignorantia, iuris vel facti. Sotus *in 4. disp. 3. q. vnic. art. 9.* Cornexo *supra*, Bonacina *sup. disput. 7. quæst. 3. punct. 3. num. 3.* aliis relatis. Quomodo autem huic doctrinæ non opponatur *cap. Quibus dicto 4. de consecrat.* quod contrarium videtur esse, lege Cornexo *supra*, & Laynan. *lib 1. Tract. 5. part. 5. cap. 2. num. 2.* Dixi etiam *siue publica, siue occulta*, quia plura ex iuribus relatis. sine vlla distinctione loquuntur. Sotus, & Coro. supra ex aliis.

40 Secundò, qui aliquem bis, aut pluries baptizant, sunt etiam irregulares, saltem quoad Ordines superiores non suscipiendos, *cap. 2. de Apostat.* Vbi est sermo de Acolytho ministrante Sacerdoti rebaptizanti. Vnde à fortiori dicendum esse de ipso Sacerdote rebaptizante habetur ex Ecclesiæ consuetudine, & communi Doctorum. Auila *parte 7. disputatione. 7. dub. 1.* Cornexo *supra.* Intelligitur autem hæc conclusio satis probabiliter, quando crimen est publicum, quia in illo *capit. 2. de Apostat.* solum est sermo de casu publico Suarez *tom. 3. in 3. par. disputatione 31. sectione 6.* Toletus *supra num. 3* Layman. *supra num. 1.* contra plures oppositum sentientes. Extenditur hæc Irregularitas etiam ad Acolythum ministrantem tali rebaptizationi, si delictum eius sit publicum, propter *dictum cap. 2. de Apostat.* Laym. *supra* ex aliis. Quamuis autem id extendant aliqui ad parentes compatres, & alios cooperantes ad rebaptizationem, probabilius tamen est oppositum, cum *d. cap. 2. de Apostat.* solum loquatur de Acolytho, & odia sint restringenda. Bonacina *supra numero 1.*

Imposita est hæc Irregularitas ab Ecclesia propter specialem irreuerentiam, quæ fit Christo, & Sacramento Baptismi, cum, per illud commoriamur, & sepeliamur ipsi, & qui illud reiterant, eumdem Christum, veluti iterum crucifigant *ad Hebr. 6. ver. 6.* Cornexo *supra.* Vnde sic facientes pœna etiam capitis puniuntur *libro secundo Cod. ne sanc. baptism.* Cornexo *ibid.* Inter suspectos quoque de hæresi Anabaptistarum, & Nouatianorum illos recenset Thesaurus *in praxi par. 2. verbo Baptisma c. 1. n. 1.* Item Clerici deponuntur, & laici debent excommunicari. Thesaurus *ibid.* ex aliis. Nota autem hanc Irregularitatem, & pœnas non effugere illum, qui rebaptizaret, aut rebaptizaretur per vim aut metum, si haberetur intentio baptizandi, vel recipiendi baptismum, quia nulla vis, aut metus potest cogere aliquem ad talem intentionem habendam. Si autem deest talis intentio, rebaptizatio erit ficta, & quoad Deum non incurrentur propter ipsam tales pœnæ. Cornexo *supra*, Bonacina *supra numero septimo.* 41

Quamuis autem secundum sententiam Nauarri *supra num. 247.* & aliorum, etiam per iterationem aliorum Sacramentorum characterem imprimentium, scilicet Confirmationis, & Ordinis incurratur Irregularitas, nihilominus probabilius est contrarium, cum iura solum loquantur de Baptismo, & Irregularitas numquam incurratur nisi in iure exprimatur. Saytus *lib. 6. cap. 8.* Auila *part. 7. disp. 7. dub. 5.* Cornexo *sup.* Qui etiam addit idem esse de iterantibus alia Sacramenta, vt si quis Hostiam consecratam reconsecrare intentaret, talis enim, etsi grauiter peccaret, non tamen contraheret Irregularitatem. 42

Similiter quamuis plurium sententia sit eum, qui temerè, & sine dubio probabili rebaptizat aliquē sub conditione si non est baptizatus, incurrere etiam dictam Irregularitatem, prout tenent Saytus, & alij, quos ipse refert: probabilius tamen est oppositum, quia ille re vera non habet intentionem rebaptizandi, cum solum habeat illam pro casu, quo non sit baptizatus, ergo non incurrit Irregularitatem quæ solum posita est pro vere baptizante ex intentione, Nauarrus *supra num. 246.* Bonacina *supra numero 4.* ex aliis. 43

Hæc porro Irregularitas quam rebaptizans, & rebaptizatus incurrunt non solum tollitur à Papa, quia ipse est supra totum ius commune, sed etiam ab Episcopo in casu occulto, iuxta Concil. Tridentin. *sess. 24. capite 6.* cum illa sit ex delicto. Toletus *supra* 44

numero primo, & alij relati. Non poteſt tamen tolli per Baptiſmum, quia ſi loquamur de ea quam incurrit, qui permittit ſe rebaptizari ea ſupponit Baptiſmum, ſimiliter, quia neutra incurritur, niſi à baptizatis, vt ſupponunt Auila *ſupra dub.* 2. & Additionator Toleti *ſupra ad* §. *Quarto*. Per profeſſionem autem in Religionibus non tollitur, cum non ſit fundamentum ad id aſſerendum. Credo tamen priuilegia quarundam Religionum, de quibus dixi *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 18. *num.* 40. ad id ſufficere, cum hæc Irregularitas non ſit ex illis, quæ in dictis priuilegiis excluduntur. Addit Cornexo *ſupra* tolli etiam ex vi Bullæ Cruciatæ, eò quod, vt ipſe putat per illam diſpenſari poſſunt eæ Irregularitates, quæ ſunt ex delicto, & veluti cenſuræ, qualis iſta videtur. Pro quo vide dicta ſupra verbo *Bulla Cruciata numero* 30.

45 Huic ſpeciei Irregularitatis annexa eſt illa quam incurrit, qui ab hæretico ſe baptizari ſinit in adulta ætate *cap. ſi in qualibet* 1. *quæſt.* 7. Secus ſi in infantili ætate baptizetur *cap. placuit, cap. qui apud* 1 *q.* 4. Toletus *ſup.* §. *Sexto qui*. Bonacina *ſup. n.* 13. ex Suarez, Filliucio, & Reginaldo. Excuſantur tamen illi adulti, qui vel ex ignorantia, vel neceſſitate id faciunt, vt colligi poteſt ex iuribus adductis. Cornexo *ſupra dub.* 2. Laymanus *ſupra numero* 3. Tollitur autem ſicut præcedens propter eadem fundamenta.

46 Similiter annexa eſt prædictæ Irregularitati ea quá incurrit ille, qui in ægritudine propter mortis periculum baptizatur *diſp.* 57. *cap.* 1. eo quod non præſumitur in eo perfecta, & voluntaria fides. Toletus, & Cornexo *ſupra*. Ordinari tamen poteſt, ſi paucitas adſit miniſtrorum, & ſi poſtea eius fides probabilis fuerit. Toletus *ibidem* Layman. *ſupra numero* 4. Exiſtimat autem Maiolus *libro tertio capite decimo*, quem alij ſequuntur, hanc Irregularitatem probabiliter extendi poſſe ad eos, qui vi, aut metu, alia neceſſitate compulſi baptizantur. Quoad diſpenſationem applicari poteſt reſpectiuè doctrina proximè adducta in præcedentibus, eo excepto, quod cum hæc Irregularitas non ſit neceſſario ex delicto, ſed ex præſumptione ipſius, ideo non videtur tunc ſpectare etiam in caſu occulto ad Epiſcopum, cum ex Concilio loco relato ſolum concedatur ſimilis facultas pro Irregularitatibus ortis ex delicto.

47 Pro quarta ſpecie Irregularitatis ex delicto aſſignari ſolet ea, quæ incurritur propter indebitam ſuſceptionem Ordinum, & quia varij modi eam incurrendi aſſignari ſolent, ideo expediendi. Et primò, licet probabilis valde ſententia teneat ligatum maiori excommunicatione recipiendo Ordines Sacros effici irregularem (*capite* 1. *de eo, qui furt. Ord. ſuſcep.* & *capit. cum illorum de ſent. excommunicat.* Sylueſter, *ſupra verbo Irregularitas numero* 4. Nauarrus *ſupra numero* 241. Toletus *ſupra capite* 71. *numero* 1.) Sed oppoſitum cenſetur probabilius, cum talis Irregularitas expreſſa non ſit in iure, & textus in contrarium explicantur de ſuſpenſione ſimili Irregularitati. Bonacina *ſupra punct.* 4. *numero* 1. Hurtadus *diſputatione* 2. *de cenſuris difficult.* 1. *numer.* 3. Diana *ſup. Reſol.* 55. Idem dicendum de excommunicato recipiente Ordines minores, aut primam tonſuram, propter eadem fundamenta. Nauarr. *de ſentent. excommunicat. conſ.* 28. Naldus *in Summa verbo Irregularis numero* 18. Idem etiam dicendum de ſuſpenſo, aut interdicto, propter eadem fundamenta cum Suar. Filliuc. & Sayro, quos refert, & ſequitur Bonacina *ſupra n.* 2. contra Syluestrum, Couarruuiam, Reginaldum, & alios probabiliter oppoſitum tenentes. Illud certius, excommunicatum excommunicatione minori, etſi peccet recipiendo Ordines quoſcumque non tamen propterea incurrere Irregularitatem, iuxta dicta ſupra verbo *Excommunicat. n.* 2. & notant. Nau. *à n.* 241. & Tolet. *ſup.*

Secundò, alij volunt ſuſcipientem eodem die minores Ordines cum Subdiaconatu, vel duos Sacros Ordines, incurrere Irregularitatem ex *c.* 2. *&* 3. *de eo, qui furtiu. Ordin. ſuſcep.* & *c. litteras de temp. Ordinat.* (Nau. *ſup. n.* 241. Tolet. *ſup. c.* 71. Auila *p.* 7. *diſp.* 9. *ſect.* 1. Corn. *ſup. dub.* 1. & alij) ſed communius ex iis textibus alij authores ſolum ſuſpenſionem inferunt, non Irregularitatem, cum ibi non exprimatur. Suarez *ſup. diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 40. *&* 41. Laym. *lib.* 5. *Tract.* 9 *c.* 10. *n.* 10. conformiter ad declarationem quandam S. Congregat. quam referunt. 48

Tertiò, alij dicunt Irregularem ſuſcipientem Ordines incurrere nouam irregularitatem. Sed non eſt verum, vt probat Suarez *d. diſp.* 42. *ſect.* 3. *n.* 2. *&* 3. contra Archidiaconum, & Maiolum. De quo etiam dixi *ſup. n.* 5. 49

Quartò, alij etiam dicunt irregularitatem contrahere illum, qui recipit Ordines non ſuſcepto Sacramento Confirmationis. Sed neque hoc eſt verum, cū nullo textu probetur. Sot. *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 1. *art.* 4. *diſp* 9. *dub.* 3. *ſect.* 1. Imo talem excuſari à peccato mortali, ſi non ex contemptu id fecerit, poſt Nauarrum, & alios tenent Auila *ſup.* & Nald. *verbo Ordo n.* 8. 50

Quintò, cenſetur ab aliquibus irregularis, qui exiſtēs in peccato mortali publico, & manifeſto Ordines ſuſcipit. Sed hic caſus reducitur ad infamiam facti, de qua ſupra verbo *Infamia*, & textus qui adduci ſolent in contrarium potius indicant depoſitionem vel ſuſpenſionem. Suar. *d. ſect.* 3. *n.* 7. 51

Sextò, ſimiliter cenſetur ab aliquibus Irregularis, qui ordinatur ab Epiſcopo non ordinato, vel non Sacerdote, vel ab Epiſcopo diuerſi idiomatis, Græcus videlicet à Latino, vel Latinus à Græco, vel ab Epiſcopo ab Eccleſia non tolerato, Hæretico videlicet, vel Schiſmatico, vel aliqua cenſura, aut Irregularitate affecto. Sed de iis, ſicut etiam an ſit Irregularis, aut ſolum ſuſpenſus, qui Ordines ſuſcepit ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciauit, vel ante legitimam ætatem, vel ab Epiſcopo alieno ſine licentia proprij, aut extra tempora, vel non ſeruatis interſtitiis, aut per ſaltum, præter dicta *to.* 1. *p.* 1. *c.* 14. & ſupra verbo *Dimiſſoria*, & verbo *Interſtitia*, vide dicenda *infra* verbo *Ordines Sacri*, & verbo *Suſpenſio*. Caſus ergo in quibus certo, vel ſaltem magis probabiliter incurritur Irregularitas propter debitam ſuſceptionem Ordinum afferendi ſunt. 52

Primus eſt: cum quis ſuſcipit Ordines furtiue, hoc eſt non vere examinatus, neque admiſſus ab Epiſcopo, ſed examine vel probatione alterius vtens, *cap.* 1. *& vlt. de eo qui furtiue Ordines ſuſcip.* Corn. *ſup. diſp.* 1. *dub.* 1. Hurtadus *diſp.* 2. *de Irregularit. diſt.* 1. *n.* 3. Diana *ſup. Reſol.* 55. Cum autem in *d. cap.* 1. ſolum ſit ſermo de Diacono qui furtiuè ſuſcepit Ordines, & de illo dicatur non poſſe aſcendere ad Sacerdotium ſine diſpenſatione, quod indicat Irregularitatem, & in *cap. vlt* vbi eſt ſermo generaliter de omnibus, dicatur ſic ordinatos in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare non poſſe, ideo forſan ſolum ſuſcipiens Diaconatum furtiue eſt Irregularis alios vero Ordines hoc modo ſuſcipiens, ſolum ſuſpenſus, vt indicant Bonacina *ſupra num.* 6. Diana *ſupra*, & Naldus *verbo Irregularis numero* 21. Sed quidquid de hoc ſit, in hac Irregularitate, non ſolum diſpenſat Papa, vt de ſe patet, propter ſæpius dicta, ſed etiam Epi- 53

ſcopus.

ſcopus, niſi in caſu, quo interminata fuerit ab illo, vel aliquo ipſius miniſtro excommunicatio contra ſe ingerentes furtiuè ad Ordines ſuſcipiendos; tunc enim diſpenſari non poteſt ad illos, niſi forſan talis Religionem ingrediatur, & condignam pœnitentiam agat, ibique laudabiliter aliquo tempore vixerit, prout ex prædictis iuribus habetur, Coninch. *de Sacrament. diſputatione* 18. *dubio quinto numero quadrageſimo tertio* Cornexo, & Hurtadus *ſupra*. Videtur etiam poſſe Epiſcopum in ea diſpenſare, quod caſus eſt occultus, propter decretum Concilij Tridentini *ſeſſ.* 24. *capit.* 6. ſæpius relatum. Laymanus *lib.* 1. *Tract.* 5. *part.* 5. *cap.* 3. *num.* 1. Bonacina *ſupra numero* 7 Imò à Prælatis quarumdam Religionum habentium priuilegia, quæ retuli *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 18. *num.* 40. Quod maximè erit vtile his temporibus cum Epiſcopi talem excommunicationem imponant, prout in Pontificalibus deſignatur. Conſtat vero ex dictis quomodo, & quibus conditionibus, tolli etiam poſſit per Profeſſionem in Religionem. Nam quod non tollatur per Baptiſmum pro comperto eſt. Diſpenſari etiam poſſe ex vi Bullæ Cruciatæ tenet Cornexo *ſup.* Sed attende ad dicta ſup. verbo *Bulla Cruciatæ n.* 30. Pro caſu vero, quo Epiſcopus non ſolum dictam excommunicationem impoſuerit, ſed etiam declarauerit ſe non habere intentionem ordinandi ad Ordines furtiuè accedentes (quod raro continget) quid ſentiendum ſit, maximè iuxta praxim pœnitentiariæ Romanæ; vide Theſaur. *in prax. p.* 2. *verbo Ordines c.* 7.

54 Secundus caſus, in quo incurritur Irregularitas propter indebitam Ordinum ſuſceptionem eſt de coniugato, qui recipit illos conſtante matrimonio, etiam nondum cõſummato, præterquam in caſibus à iure permiſſis. Extrauag. *antiq. concertat. de vot.* Sayrus *lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 28. Cornexo *ſupra*. Theſaurus *ſupra cap.* 3. Aduertens ex Sanchez ad incurrendam hanc Irregularitatem requiri dolum, ſeu ſcientiam, quia textus loquitur de præſumentibus, neque procedere, ſi Matrimonium fuit irritum. Tollitur autem hæc Irregularitas non ſolum à Papa, vt de ſe patet, ſed etiam poſt ſolutum Matrimonium, ab Epiſcopo Diœceſano, ſi taliter promotus in aliqua Religione profiteatur, vt patet eadem Extrauag Cornexo, & Theſaur. *ſup.* Credo etiam tolli poſſe ſoluto Matrimonio ab Epiſcopo ſi caſus fuerit occultus, cum ſit ex delicto, iuxta Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. & priuilegia quarumdam Religionum de quibus *to.* 1. *p.* 1 *cap.* 18. *n.* 40. egi. Non poſſe autem tolli per Baptiſmum certum eſt, cum Ordinatio ſupponat illum.

55 Quinta ſpecies Irregularitatis ex delicto contrahitur ob exercitium Ordinum tempore cenſuræ. Excommunicatus enim maiori excommunicatione, ſuſpenſus, vel Interdictus, etiam toleratus & occultus, ſolemniter, vel ex officio, niſi excuſetur ratione neceſſitatis, vel ſcandali vitandi, ignorantiæ, inaduertentiæ, vel obliuionis, actus Ordinum exercens fit Irregularis, *cap. ſi quis Epiſcopus in Concilio* 11. *queſt* 3. & toto titulo *de Clerico excommunicat. miniſtr.* & *cap.* 1. *de ſentent. & re iudic. in* 6. & *cap. is cui de ſentent. excommunicat. in* 6. Maiol *lib.* 3. *cap.* 18. Suarez *d. diſputat.* 42. *ſect.* 4. Sayrus *lib.* 4. *capite* 16. Toletus *lib.* 1. *capit.* 72. & alij communiter. Prout etiam dixi de excommunicatione verbo *Excommunicatio numero* 7. & 23. & de interdicto, verbo *Interdictum numero* 37. & dicam de ſuſpenſione *infra*, verbo *Suſpenſio*. Dixi etiam, toleratus, & occultus propter dicta eo verbo *Excommunicatio numero* 7. Dixi *Solemniter*, & *ex officio*, propter adducta eo verbo *Excommunicatio n* 13. Similiter dixi, niſi excuſetur ratione neceſſitatis, vel ſcandali vitandi, ignorantiæ, &c. propter ea, quæ adduxi verbo *Cenſura Eccleſiaſtica n.* 11. & verbo *Excommunicatio num.* 7.

Circa quæ notandum primo excommunicatum excommunicatione minori non effici irregularem per exercitium alicuius Ordinis cum id nullo iure habeatur. Toletus *ſupra*, Bonacina *ſupra punct.* 5. *num.* 1. Secundò, quod in illa controuerſia, quæ eſt inter Doctores an ſcilicet cenſuris prædictis affectus ſit irregularis, non ſolum exercendo actus maiorum Ordinum, ſed etiam minorum, aliis in rigore iuris affirmantibus cum Suarez, Vgolino, Reginaldo, & Graffio, aliis vero ſtando in vſu Eccleſiæ negantibus cum Nauarro, Auila, & Toleto placet dicere, ſaltem in caſu raro, veram eſſe priorem ſententiam, iuxta dicta eo verbo *Excommunicatio num.* 13. In vno tamen caſu ob exercitium Ordinis minoris in cenſura contracta ob Simoniam in Ordine incurri Irregularitatem; propter Bullam Sixti, contra male promotos, quæ incipit *Sanctum*, & *ſalutare* notat Sayrus *lib.* 4. *cap.* 17. *in fin.* & *capite* 16. *numero* 11. & ex eo Theſaurus *in praxi parte ſecunda verbo Cenſura capitulo vndecimo.* Nota tertio, Clericum ſuſpenſum, vel interdictum, non fieri irregularem exercendo alia, quæ ſibi prohibita per ſuſpenſionem vel interdictum, talis enim non dicitur violare cenſuram per exercitium Ordinis Sacri. Vgolinus *de Cenſur. Tab.* 1. *capite* 14. Bonacin a *ſupra numero octauo.* Quæ vero prohibita ſint excommunicato, & quæ permiſſa dixi ſupra verbo *Excommunicatio num.* 13. & *ſequentibus.* Quæ etiam prohibita, ſeu permiſſa interdicto, dixi etiam verbo *Interdictum numero* 10. & *ſequentibus.* Quæ vero ſuſpenſo, dixi *tomo primo parte prima capite* 14. *num.* 7. & per quam ſuſpenſionem dicam *infra* verbo *Suſpenſio.* Interim nota quartò, maximè pro Regularibus, quod præceptum ſimplex Superioris, vel Confeſſarij præcipientium ne Religioſus, verbi gratia, celebret, aut audiat confeſſiones, cum non includat cenſuram ſuſpenſionis, non infert Irregularitatem in tranſgrediente, cum talis non violet cenſuram. Toletus *dicto capite* 72. *numero* 6. Theſaurus *ſupra capite* 15. ex Rodriguez, & Sayro. Nota quinto, quod qui irretitus eſt multis cenſuris diuerſæ rationis, verbi gratia, excommunicatione, & ſuſpenſione, plures etiam irregularitates incurrit ordines exercendo, Garzia *de beneſ. part.* 8. *cap.* 3. *numero* 80. & 82. Bonacina *ſupra numero* 10. Secus dico de irretito multis cenſuris eiuſdem rationis, ſcilicet multis excommunicationibus. Theſaurus *ſupra numero* 11. Addit ex Sanchez *libro octauo de matrim. diſputatione vigeſimaquarta numero* 7. ſæpius celebrantem cum excommunicatione, quamuis ſemper peccet mortaliter, ſolum tamen incurrere vnam Irregularitatem reſultantem ex omnibus illis cauſis illius. Sed de hoc alibi. 56

Huic irregularitatis ſpeciei ex vſu Ordinum tempore cenſuræ, ſimilis eſt illa, quam incurrunt Clerici excommunicati ſuſpenſi, aut interdicti etiam occulti, qui authoritatiuè, ſeu præceptiuè faciunt coram ſe celebrari, iuxta *capitulũ illud Cleric. Excommunicat*, vbi licet id non exprimatur, communi tamen conſenſu Doctorum, & conſuetudine id habetur. Syluester verbo *Irregularitas n.* 15. *dicto* 4. Nauarrus *ſup. n.* 244. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 5. & *lib.* 7. *c.* 9. *n.* 18. Layman, *dicto c.* 3. *n.* 4. §. *illud* Theſaurus *ſupra c.* 11. & 15. 57

Tolluntur hæ irregularitates primo ex Papæ diſpenſatione, *cap.* 1. *de ſentent. excommunicat*, *in* 6. 85

Sayrus libro 7. cap. 9. numero 30. Secundò, quando casus est occultus idest quando etsi constet aliquem publice exercuisse Ordines, non tamen constat id fecisse censura irretitum ab Episcopo, propter decretum Concilij Tridentini sess. 24. cap. 6. sæpius relatum. Bonacina supra numero 11. ex Sayro, Nauarro, Reginaldo, & aliis. Tertiò quoad Regulares, à Prælatis Regularibus habentibus priuilegia, de quibus dixi tom. 1. part. 1. cap. 18. num. 40. An vero tollantur ex vi Bullæ Cruciatæ, dixi verbo Bulla Cruciata numero 30. Supponitur autem ve certum non tolli per Baptismum, cum non contrahatur, nisi à baptizatis, nec per Professionem Religiosam, cum non sit fundamentum ad id asserendum. Pro aliis autem pœnis depositionis, & infamiæ; quæ incurruntur propter exercitium Ordinum tempore censuræ, quando delictum est publicum, vide Thesaurum supra capite vndecimo.

59 Sexta species irregularitatis ex delicto contrahitur à Clerico (idem dic de Religioso, cum quoad præsens nomine Clerici veniat) qui exercet seriò scienter, & solemniter seu ex officio Ordinem, quem non habet. Ex c. 1. & 2. de Cleric. non ordinat. ministr. Sylu. sup. q. 14. Nau. sup. n. 242. Tolet. dicto c. 72. n. 1. Corn. d. disp. 7. dub. 2. Dixi à Clerico, &cet. quia etsi valde probabilis sententia sit etiam laicos actus Ordinis, quem non habent exercentes esse irregulares, prout tenent S. Antoninus, Syluester, Sotus, Nauarrus, Suarez, Auila, Valentia, & alij; Tenendum tamen est oppositum tamquam benignius in materia odiosa, quia non est id expressum pro laico, sicut pro Clerico in iuribus relatis, & toto eo titulo, qui est de Clerico non ordinato ministrante. Sayrus lib. 7. c. 10. num. 6. Cornexo dicta disp. 7. dub. 2. Laym. cap. 3. n. 3. referens Couarruuiam, Angelum, Sa, Rosellam, Henriquez, & Armillam. Dixi Serio, quia id faciens per iocum, vel repræsentationem, prout contingit in comœdiis non esset irregularis. Bonacina sup. punct. 6. num. 1. ex Nauarro, Filliucio, Reginaldo, & aliis. Dixi Scienter, quia si quis ex ignorantia etiam crassa, id faciat, non erit irregularis, Nauarrus consil. 10. de sentent. excommunicat. Cornexo, & Bon. supra. Dixi Solemniter, seu ex officio, id est, eo modo quo secundum Ecclesiæ institutionem, seu consuetudinem solum fieri potest ab Ordinatis, quia si quis eos Ordines exerceat non eo modo, vt si non Subdiacon. canat Epistolam sine manipulo, prout sæpius fit inter Regulares, aut Diaconus Euangelium sine stola, vbi fuerit talis consuetudo iuxta dicta supra verb. Excommunicatio n. 13. non erit irregularis. Cornexo supra Laym. sup. n. 2. ex multis aliis An vero id etiam sit verum de exercente actus Ordinum minorum, quamuis plures negent, probabilius est contrarium, etsi non vniuersaliter, pro casib. tamen de quibus dixi eo n. 13. prout rectè Toletus supra, ex Panormitano. Qui porro censeantur actus Ordinis, vide Authores relatos, & dicta eo n. 13. & nota quod per actus Ordinum non solum intelliguntur ij, qui de iure diuino annexi, sunt illis; sed & illi, qui annexi illis sunt ex institutione Ecclesiæ, tamquam actus Ordinis, & non iurisdictionis, vt sunt multæ benedictiones, & consecrationes, quæ ab Episcopis, vel Sacerdotibus fiunt. Thesaurus supra cap. 32. ex alus.

60 Tollitur hæc Irregularitas eisdem modis quibus supra num. 58. dixi tolli eam, quæ incurritur propter exercitium Ordinum tempore censuræ. Adde, posse Episcopum stando in iure communi, & secluso priuilegio Concilij loco relato dispensare cum Clerico committente hoc delictum, vt ministrare in Ordinibus susceptis, non vero, vt ascendat ad alios, ex d. capitulo secundo de Cleric. non ordin. ministr. cum conditionibus tamen ibi assignatis. Toletus, Cornexo, & Thesaurus supra, apud quem de pœnis delicti, maximè de Missam celebrante, vel Confessiones audiente non constituto in Sacerdotio, de quo dixi tom. 1. cap. 10. numero 22. & cap. 14. numero 9.

Septima species Irregularit. ex delicto incurritur propter hæresim, hæretici enim sunt irregulares. cap. Presbyt. dist. 50. cap. 1. cap. qui in qualibet, cap. Saluberrimum 1. quæst. 7. & cap. 2. de hæretic. in 6. Syluester sup. quæst. 5. Nauarrus supra num. 205. Suarez supra disp. 43. sect. 1. Circa quod primò notandum, intelligi de hæretico externo, nam mere internus, non subiacet pœnis Ecclesiasticis, iuxta dicta supra verbo Hæresis, & Hæreticus n. 2. Suarez sup. n. 3. Bonac. sup. punct. 7. n. 1. Intelligitur autẽ de hæretico externo quantumuis occulto. Ita enim supponitur in concessione quadam Clem. VII. quæ refertur in Director. Inquisitor. & in id inclinant aliqui ex textibus relatis, & maior pars Doctorum. Maiolus lib. 5. de Irregularit. cap. 46. Suarez supra num. 4. Sanchez in Decalog. lib 2. cap. 25. num. 2. Esto aliqui teneant solum id esse verum de hæretico non solum externo, sed etiam publico, aut notorio, propter infamiam quam incurrit. Sayrus lib. 7. cap. 12. num. 16. Cornexo supra disput. 8. dub. vnic. in fine Layman. supra cap. 4. num. 12. & alij apud ipsos. Idem porro, quod dixi de hæretico, scilicet, si est externus quamtumuis occultus esse irregularem, intelligitur etiam de Apostata à fide quia iuxta dicta supra verbo Apostata, & Apostasia num. 2. talis est verè hæreticus & ita incurtis omnes pœnas hæreticorum, Suarez sup. sect. 2 Toletus lib. 1. cap. 69. num. 1. Sanchez supra numero 2. Idem quoque dico de fautoribus, receptatoribus eorum, & consilium, auxilium, fauorem ipsis præbentibus, quia illi æquiparantur cum prædictis capit. 2. de Hæretic. in 6. Nauarrus supra Maiolus supra. Sanchez etiam supra num. 7. etsi Hurtadus disput. 2. de Irregular. diff. 3. num. 9. contradicat. Illi autem qui de hæresi suspecti sunt, si vera tamen hæresim interius non habent, quales sunt Schismatici, qui hæresim non habent adiunctam, & illi qui hæresim exterius profitentur, interius tamen rectè sentiunt, ac illi, qui pactum ineunt cum Dæmone, aut ipsum colunt sine hæresi, & similes alij de hæresi suspecti, cum verè hæretici non sint, non sunt ex hoc capite irregulares. Suarez supra Sanchez supra n. 10. & 11. Bonacina supra numer. 2. 4. & 7. Dixi ex hoc capite, quia si crimen illorum est notorium, præsertim si abiurarunt de hæresi, tunc ratione infamiæ erunt irregulares. Henriquez lib. 14. de Irregularit. cap. 4. num. 6. Sanchez supra num 10. 11. & 12. Bonacina supra, & numer. 5. Vide dicta verbo Hæresis num. 11. & Dianam supra Resol. 47. Fictè quoque apostatans à fide, vel fictè adorans idolum irregularis est, ex Concilio Ancyrano cap. 1. & 2. & refertur cap. Presbyteros dist. 50. Maiolus supra cap. 34. Suarez supra num. 2. Sanchez supra num. 6. licet oppositum probabile putet Diana supra Resolut. 59. referens Azorium, & Filiucium. Similiter filij prædictorum hæreticorum, Apostatarum, fautorum, receptatorum, &c. vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per maternam sunt irregulares. cap. 2. de hæret. in 6. cap. statuimus. 2. eodem tit. in 6. Nauarrus, & Maiolus supra. Sanchez supra cap. 28. num. 7. Intellige tamen si prædicti parentes mortui fuerint impœnitentes, cap. statutum. Toletus, supra num. 3. Thesaurus in praxi part. 2. verbo hæresis cap. 3. & si delictum eorum fuit notorium 61

notorium, *cap. statutum* relato Sayrus *de Censuris libro 6. c.10. n.40.* Azor. *tom.1. Institut. Moral. lib.8. c.13.q.8.* Hoc tamen non procedit in filiis istorum in Regionibus in quibus palam, & impune hæretici viuunt. Henriquez *lib.14. c.5. n.4.* Sà *in Summa verbo Hæresis num.4.* Pro aliis istorum pœnis, vide Thesaurum *supra.* Vide & dicta supra verbo *Infamia num. 11.*

62 In irregularitate autem ista quam incurrunt Hæretici, & Apostatæ, fautores, receptatores, & defensores ipsorum, quæ est publica, solus Papa iure communi dispensat, vt de se patet apud omnes. Quando vero est occulta, plures asserunt probabiliter satis dispensari etiam ab Episcopis, propter priuilegium illis concessum in Trident. *sess. 24. cap. 6.* Henriquez *supra cap.5. num. 2.* Viualdus *in Candelabro in penult. edit. 2. par. de Irregularit. num.70. & 89.* Sanchez *sup. cap. 25. num. 28.* & Additionator Toleti *ad lib. 1. cap.69.* referens. Sà, Comitolum, Sayrum, & Maiolum. Oppositum tamen securius tenent Suarez *d. disput.43. sect. 1. in fine.* Bonacina *d. punct. 7. num. 12.* Eo quod cum priuilegium Episcopis concessum dicto loco ad absoluendum ab hæresi sit reuocatum per Bullam Cœnæ, iuxta dicta supra verbo *Bulla Cœnæ num. 55.* consequenter etiam reuocatum censeri debet priuilegium dispensandi in Irregularitate, propter hæresim, quia *cap. cum illorum de sent. excommunicat.* cui negatur potestas absoluendi, negatur etiam potestas dispensandi, quæ quid maius est. Sed quia responderi potest cum Sanchez loco relato in hoc casu non esse maiorem facultatem dispensandi, quam absoluendi, eo quod excõmunicatio pro hæresi externa, occulta est certissima, non autem Irregularitas, vt dixi *num. præcedenti*, ideo dixi satis probabile esse posse Episcopum in hac Irregularitate in casu occulto dispensare, prout etiam probabile censet Bon. *sup. num. 14.* Adde, posse Episcopum etiam in casu publico dispensare cum prædictis quoad vsum Ordinum susceptorum, quia textus allati *num. præcedenti* id permittunt. Azor. *supra cap.11. quæst. 13.* Suarez *d. sect. 1. num.6.* Sanchez *sup. num. 14.* Qui duo limitant, nisi quoad vsum Sacerdotij in Sacrificio Altaris, quia cum hoc sit res grauissima videtur Pontifici reseruata. Quod idem dicunt de Episcopo hæretico quoad vsum Pontificalium, maximè cum Episcoporum causæ in materia hæresis sint Papæ reseruatæ. *cap. Inquisitores de hæretic. in 6.* De Inquisitoribus autem, quod non possint in hac irregularitate propter hæresim, apostasiam &c. dispensare, probabilius esse censent Suarez *supra num.5.* Sanchez *supra num. 19.* & Additionator Toleti *supra*, eo quod concessio Clem. VII. de qua supra *in præced. num.* in qua id ipsis concedebatur, vel reuocata est per Pium V. vt Pegna *in Director. Inquisit. 3. part. quæst. 126. comment.175.* putat, vel solum fuit personalis, & non perpetua, nec vsu recepta. Cæterum de Prælatis Regularibus habentibus priuilegia ad dispensandum cum subditis in omnibus Irregularitatibus exceptis illis tribus de homicidio voluntario, mutilatione, & bigamia, de quibus egi *tom. 1. cap. 18. num. 40.* probabile est id posse facere quando casus est occultus, cum hæc irregularitas non sit ex illis tribus, & ita supponere videtur Layman. *lib.1. Tract.5. part. 5. cap. 4. in fine.* Nec obstat, quod illi nequeant absoluere ab excommunicatione, propter hoc delictum incursa, iuxta dicta eo *cap.18. num.38.* quia diuersa ratio est de excommunicatione hac, cum illa sit certissima, ac de Irregularitate, iuxta dicta supra de Episcopis loquendo hoc eodem numero. Dixi quando casus est occultus, quia quando est notorius semper censetur Papæ reseruatus, nec comprehensus in concessione generali propter specialitatem illius, prout communiter supponunt Doctores. Supponitur autem hanc Irregularitatem, nec publicam, nec secretam tolli posse per Professionem Religionis, cum nullum sit fundamentum ad id asserendum. Multominus dici potest tolli per Baptismum, cum potius ipsa supponat Baptismum.

Irregularitas porrò, quæ contrahitur à filiis Hæreticorum, Apostatarum, fautorum, receptatorum, &c. solum tollitur per Papæ dispensationem non ab Episcopo, nec ab Inquisitoribus, vt putat Sanchez *supra cap.28. num. 8. & 9.* eo quod Irregularitas hæc non est ex delicto, sed ex indecentia. Toletus autem *supra num.2.* vocat eam ex delicto, ac per consequens dicit dispensari posse ab Episcopis, quando fuerit occultum præfatos esse filios Hæreticorum, &c. propter decretum Concilij supra adductum. Quidquid de hoc sit, probabile mihi est in casu tali occulto tolli posse inter Regulares ab habentibus priuilegia de quibus dixi numeris præcedentibus. Non vero, quando casus fuerit publicus, propter ibidem dicta. Nota etiam prædictos filios Hæreticorum, &c. posse ministrare in Ordinibus susceptis ante parentum delictum, quia *cap.2. de hæreticis in 6.* vbi est sermo de illis, solum statuit ne promoueantur in posterum. Sanch. *sup. n.10.* Thesaurus *sup. c.3.* vbi etiam alia de ipsis. 63

Qualiter tollatur irregularitas, quam contrahunt suspecti de hæresi dixi supra verbo *Hæresis n.11.* 64

Octaua irregularitatis species, ipsaque amplissima est, quæ contrahitur propter homicidium, seu mutilationem membrorum iniustè facta. Positis autem diuisionibus homicidij, de quibus egi supra verbo *Homicidium.* ac dictis *supra* verbo *Accusare, & Accusator*, verbo *Bannitus*, & verbo *Bellum*, quæ ad hoc intentum deseruire possunt, dicendum primo. Occidens, vel mutilans aliquem, ob defensionem sui cum moderamine inculpatæ tutelæ, nullam incurrit Irregularitatem. Ita enim habetur ex definitione Ecclesiæ in Clem. *si furiosus de homicidio*, & quia tunc non sponte, sed de necessitate iustæ defensionis, id facit homo. Ita communiter Doctores, specialiter ex antiquioribus Bacconius *in 4. dist.25. q.7. art.2.* Michaël de Bononia *ibid. quæst.2. art.2.* & ex recentioribus Toletus *supra cap.80.* Comexo *supra disp.4. dub.1.* Quid autem sit moderamen inculpatæ tutelæ, & quando seruetur, dixi supra verbo *Homicidium num.9.* & constabit ex dicendis. Idem dicitur probabiliter satis de occisione, seu mutilatione alterius in defensionem suorum membrorum, seu honoris in graui materia ad fugiendam grauem infamiam, & in defensionẽ propriorum bonorum, cum ea necessaria sunt ad vitam, nec facilè possent recuperari. Ratio est, non solum, quia tale homicidium est inculpatum, vt constat ex dictis verb. *Homicidium num. 9.* sed etiam, quia id videtur conforme menti dictæ Clementinæ *si furiosus*, cum prædicta bona necessaria sint ad vitam, & tunc homo non operetur sponte, sed inuitus, & coactus ad defensionem suæ innocentiæ. Suarez *supra disp.46. sect.2.* Sayrus *lib. 6. cap.17.* Comexo *supra.* Diana *supra Resolut. 4.* & alij contra Nauarrum, Toletum, & alios probabilissimè oppositum tenentes. Nota tamen quoad Ecclesiasticos, & Regulares, limitationes aliquas eo *num. 9.* relatas. Idem quoque satis probabiliter dicitur de occisione, seu mutilatione alterius in defensionem proximi, maximè si ille sit Reipublicæ necessarius, non solum propter dicta 65

verbo *Bellum num.* 15. sed etiam quia fundamenta adducta etiam procedunt in hoc casu. Suarez *supra sect.* 3. Cornexo *supra*, Bonacina *quæst.* 4. *punct.* 6 *numero* 11. Diana *Resol.* 5. post Couarrubiam, & alios, contra Syluestrum, Nauarrum, Toletum, & alios oppositum etiam valde probabiliter tenentes. Refert etiam Peyrinis *tom.* 1. *priuilegiorum Minim. in Constitut.* 2. *Iulij II. num.* 113. declaratum esse à S. Congregatione homicidium factum ad defensionem patris (addit ipse ex D. Antonino, *seu Prælati*) cum moderamine, &c. non inducere irregularitatem.

66 Sed notandum primò traditam doctrinam intelligi debere quando aliquis iniustè inuaditur ab alio, si enim inuasio est iusta, qualis contingit, cum satellites, seu ministri iustitiæ publica auctoritate aliquem capere volunt ad puniendum, tunc inuasus si aliquem ipsorum occidat, irregularis efficitur. Cornexo *supra*. Bonacina *supra num.* 1. Addunt aliqui procedere etiam eandem doctrinam, quando aliquis credit se inuadendum, etiam ante inuasionem, ita vt etiam tunc possit occidi inuasor. Cornexo *supra*, ex Soto, Sayro, & Auila. Hoc tamen non admitterem, nisi magna indicia inuasionis præcederent, non enim propter indicia leuia tam graue damnum inferri debet proximo.

67 Dicendum secundò, Occidens, vel mutilans aliquem, ob defensionem cuiuscunque non seruato moderamine inculpatæ tutelæ, idest, quando pensatis omnibus circumstantiis poterat alio modo euitare malum, quod imminebat, est irregularis. Habetur tum ex *d. Clement. si furiosus* à contrario sensu, tum ex iuribus communiter loquentibus de occisione, & mutilatione, quorum plura infra afferentur, tum etiam ex Concil. Trident. *sess.* 14. *c.* 7. vbi loquens de homicidio facto, vt quis se à morte defenderet, dicit committendam esse dispensationem ipsius Ordinario, quo supponitur loqui de homicidio facto sine tali moderamine, nam factum cum ipso certum est ex dicta Clementina non inducere irregularitatem. Toletus *supra num.* 7. Cornexo *supra dub.* 2.

68 Circa quod notandum primò, quod quando excessus in modo defensionis solum fuit culpa venialis non incurritur irregularitas, ea enim non incurritur, nisi propter culpam mortalem, iuxta dicta *supra num.* 4. Cornexo *ibidem*. Peyrinis *supra num.* 124. Secundò, quòd non ex eo, quod quis occidat suum inuasorem ex odio, ira aut mala voluntate, dici debet non seruare moderamen inculpatæ tutelæ, si aliàs non potest alio modo euitare damnum imminens, nam etsi talis actio interna sit peccaminosa, actio tamen externa excusatur à culpa homicidij, tum iure naturæ, quod præscribit defensionem, tum ex *d. Clementin. si furiosus*. Molina *tom.* 4. *Tract.* 3. *disput* 72. Cornexo *dicto dub.* 1. Idem dico etiam si dederit causam inuasori, quia adhuc non amisit ius moderatæ defensionis. Bonacina *sup. num* 3 ex aliis. Vnde probabiliter satis excusatur ab irregularitate adulter, qui maritum aggressorem, causa defensionis cum moderaminne, &c. occidit. Clem. enim. *Si furiosus* generaliter, & sine vlla distinctione loquitur. Sotus *lib.* 5. *de Iustitia. quæst.* 1. *art.* 9. Hurtadus *disput.* 2. *de irregularit. difficult.* 10. *num.* 36. & alij multi quos refert, & sequitur Diana *supra Resol.* 2. vide tamen Naldum verbo *Irregularis num.* 2.

69 Hæc porrò irregularitas non solum tollitur ex Papæ dispensatione, vt de se patet, sed etiam ab Episcopo in casu occulto, ob decretum Concilij Tridentini *sess.* 24. *cap.* 6. sæpius relatum. Etsi enim ibi excludatur ea irregularitas, quæ est ex homicidio voluntario, hoc tamen, quod fit causa defensionis etiam si sit peccaminosum quando exceditur in modo defensionis, non censetur voluntarium, sed casuale. Nauarrus *in Manual. cap.* 27. *num.* 159. Toletus *d. cap.* 80. *num.* 9. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 22. Quando etiam casus fuerit publicus dispensatio dicitur committenda Episcopo in eodem Concilio loco adducto *supra* ex *sess.* 14. *cap.* 7. Bonacina *supra punct. vlt. num.* 9. Cornexo *d. dub.* 2. Prælati etiam Regulares habentes priuilegia dispensandi cũ subditis in omni irregularitate exceptis illis tribus homicidij, voluntarij, bigamiæ, & mutilationis, de quibus dixi *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 40. etiam dispensant in hac in irregularitate, cum istud homicidium non censeatur voluntarium, vt dixi. Peirinis *supra numero* 116. Non tamen tollitur per Baptismum si propriè loquendum est, quia omnis irregularitas ex delicto consurgens non afficit nisi Baptizatos. Suarez *disput.* 41. *sect.* 1. *num.* 2. Bonacina *quæst* 5. *punct.* 2. *num.* 1. Nec per Professionem Religionis, cum non sit fundamentum ad id asserendum.

70 Dicendum tertiò, Occidens aliquem iniustè, & voluntariè, vel aliquo modo ad id cooperans, mandato, consilio, vel fauore, efficitur irregularis. Ita enim habetur ex multis iuribus specialiter *dist* 50. *& cap.* 1. *& sequent. de homicidio, ac cap. fi. de temp. ordinat.* ac in Conc. Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. *& sess.* 23. *cap.* 6. Couarrub. *in Clement. Si furiosus*. Maiolus *lib.* 5. *cap.* 48. & alij Doctores infra referendi.

71 Pro quo nota primò, sermonem esse in præsentiam de homicidio voluntario simpliciter, quod est illud, quod est volitum in seipso, quam de homicidio voluntario secundum quid, quod est illud quod est volitum in causa ex qua infallibiliter sequitur, vt si quis det venenum mortiferum alij. De quo *supra* verbo *Homicidium num.* . Suarez *supra disp.* 44. *sect.* 1. *num.* 4. Cornexo *Tract.* 5. *de Irregularitate disp.* 1. *dub.* 1. Nota secundò, requiri ad hanc irregularitatem, quod effectus ipse mortis sit secutus, aliàs non incurretur, cum solum sit imposita pro homicidio, quod non contingit nisi secuta morte. Nauarrus *supra num.* 223. Suarez *supra sect.* 2. contra Maiolum *supra*. Nota tertiò, id esse verum, siue occisus sit fidelis, vel infidelis adultus, vel infans, &c. quia iura indistinctè loquuntur, Cornexo *sup.* Quoad cooperantem per mandatum, nota quartò, quod si ille expressè, vel tacitè reuocauit mandatum, & talis reuocatio peruenit ad aures mandatarij, etiamsi iste occidat, non erit mandans irregularis; secus verò si non peruenit ad aures ipsius. Quia in primo casu censetur causa homicidij solus mandatarius, non in secundo. Nauarrus *supra numero* 233. Cornexo *supra dubio secundo*. Quoad cooperantem per consilium. Nota quintò, quòd licet aliqui putent idem esse dicendum de consiliante sicut modo dixi de mandante (Petrus Nauarra *lib.* 3. *de restitutione capit.* 4. Præpositus *in tertiam partem quæst.* 5. *de Irregularit. dub.* 8. & alij) nihilominus oppositum est probabilius, & ratio est, quia in mandato agitur res ipsius mandantis, & ideo pendet solum ab ipso, ac propterea si reuocetur, sufficienter reuocatur influxus in rem mandatam. In consilio autem, cum agatur de re ipsius consulti, etiam si consilians reuocet illud, adhoc censetur permanere in consiliato, ac per consequens influere in rem de qua fuit consilium. Auila *part.* 7. *disp.* 6. *sect.* 2. *dub.* 4 Cornexo *sup. dub.* 1 Bonacina *sup. quæst.* 4. *punct.* 8. *num.* 20 Si tamen reuocato consilio bona fide credat consulens id sufficere, non erit irregularis etiam secuto homicidio, secus verò, si id non credat, tunc enim debet etiam monere

nere occidendum, vt sibi caueat. Cornexo *sup.* Diana *sup Resolut.* 14. ex aliis quos referunt. Hinc similiter, qui fœminæ suasit abortum, & postea quantum potuit fecit, vt illam dimoueret à consilio dato, probabiliter excusatur ab Irregularitate. Henriquez *l.* 14. *cap.* 16. Diana *Resolut.* 15. Quoad cooperantem per auxilium, seu fauorem, nota sexto talem esse illum, qui vel instrumenta præstando occisionis, vel occisorem associando, vel vulnus aliquod infligendo, vel alio simili modo influit in occisionem. De quo, & variis casibus circa illud Bonacina *supra punct.* 8. à *num.* 28. ex Vgolino, Molina, Filiucio, Axotio, Reginaldo, & aliis. Nota tamen, quod non impediens homicidium, si ad id non tenetur ex officio, aut iustitia, sed solum ex charitate, non incurrit irregularitatem, secus vero si ex iustitia, aut ex officio ad id tenetur, prout est Princeps respectu subditorum, Prælatus Regularis respectu Regularium, &c. Ratio est, quia in priori casu non censetur causa moralis homicidij, aut influere in illud, secus, vero in posteriori. Nauarrus *supra num.* 4. Etsi Hurtadus *disp.* 2. *de irregularit. diff.* 9. *n.* 34. ex Vasquez in manuscripto dicat, quòd etiam is qui tenetur ex iustitia impedire mortem excusetur ab irregularitate. Idem quod dixi de Prælato intellige etiam respectu custodis infirmorum, ita vt ipse, si dimisit infirmum v.g. furiosum, & freneticum sine debita custodia, & infirmus se occidit, irregularitatem contrahat. Ioan. Beetz *in* 5. *precept. Decalog. exposit.* 3. *cap.* 4. Nota etiam, quod per ratihabitionē homicidij suo nomine facti, non censetur aliquis irregularis, cum enim ille ratihabitio sit posterior homicidio, non potest in illud influere, ac per consequens nec inducere irregularitatem. Toletus *supra num.* 1. Sayrus *lib.* 7. *c.* 4. Cornexo *supra dub.* 2. Naldus *supra num.* 4. contra Nauarrum, & alios. Idem dicendum de consentiente in homicidium præsens, quod nullo modo fit in gratiam consentientis, secus verò, si in gratiam ipsius fiat, quia in priori casu non censetur ad illud cooperari, bene tamen in posteriori, si exterius non repugnet. *supra sect.* 3. *num.* 21. & 22. Cornexo *supra*, etsi oppositum teneat Hurtadus *supra*.

72 In hac porrò irregularitate, licet quidam dixerint, nec Papam posse dispensare, eo quod introducta sit iure diuino *Exod.* 21. & 1. *Paralip.* 21. & 28. veritas tamen est Papam posse in ea dispensare, quia solum est introducta iure humano, & ita patet ex vsu Ecclesiæ. Suarez *supra sect.* 4. Toletus *supra cap.* 8. *num.* 1. Solus tamen Papa in ea dispensat, imò & difficilè, propter criminis enormitatem, prout colligitur ex Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. & *sess.* 14. *cap.* 7. Suarez *supra*. Cornexo *supra dub.* 4. Deinde non tollitur per Baptismum, cum solum à iam baptizatis incurratur, prout ex iuribus relatis colligitur, præsertim ex *cap. si quis viduam d.* 50. Toletus *supra num.* 2. Cornexo *supra*. Nec etiam per Professionem Religionis, cum nullo fundamento id asseratur. Nec ab Episcopis propter decretum Conc. Triden. *sess.* 24. *cap.* 6. quia ibi expressè excipitur dispensatio in homicidio voluntario. Ita supponunt authores relati, & Bonacina *supra punct. vlt. num.* 2. Nec propter priuilegia Regularibus concessa, quæ excludunt hunc casum. An verò per alia priuilegia id fieri possit, vide dicta *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 44 & hoc *tom.* verbo *Abortus num.* 14. Maximè tamen notandum circa hoc, Priuilegium quoddam per Bullam Pauli III. concessum Generali, Abbatibus, Prioribus, & Præsidentibus Ordinis, & Congregationis Sancti Benedicti Vallisoleti, de quo sæpius in superioribus dixi, & quod refert Rodriguez in Bullario inter Bullas eiusdem Pauli III. *num.* 12. vbi sic habetur. *Nos igitur, qui singulorum salutem paterno zelamus affectu huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis, quod stante immemorabili consuetudine huiusmodi, etiam de cætero perpetuis futuris temporibus singulis annis prima die Lunæ Quadragesimæ huiusmodi, omnes, & singulas vtriusque sexus personas Ordinis, & Congregationis prædictorū Religiosas, ac eidem Ordini, & Congregationi oblatas, seu donatas, necnon Eremitas sub cura vestra existentes intra septa vestrorum, seu ipsorum pro tempore absoluendorum Monasteriorum, seu aliorum Regularium locorum, ab omnibus, & singulis eorum peccatis, sententiis, censuris, & pœnis per eos pro tempore quomolibet incursis, etiam in casibus dictæ Sedi quomodolibet reseruatis, exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini solita est legi, absoluere, & cum eis super quibusuis Irregularitatibus per eos tēpore quauis occasione, vel causa contractis, dispensare, prout hactenus, vt præfertur, consueuistis, dictu Authoritate valeatis, plenam, & liberam, eadem Authoritate tenore præsentium concedimus facultatem.* Circa quod priuilegium notandum, quod quamuis iuxta ea, quæ supra verbo *Bigamus*, & *Bigamia num.* 5. dixi, in generali concessione facultatis dispensandi in omni Irregularitate non veniat ea, quæ est ex homicidio voluntario, aut mutilatione, sicut neque ea, quæ ex bigamia, eo quod cum istæ irregularitates sint speciali nota dignæ non comprehenduntur in concessione generali, nisi exprimantur, nihilominus circumstantiæ huius concessionis, scilicet quod sit pro personis Religiosis, & solum pro vna die anni, scilicet pro prima die Lunæ Quadragesimæ, & quod in ea dicatur: *super quibusuis irregularitatibus per eos pro tempore quauis occasione, vel causa contractis,* quæ sunt verba vniuersalissima, probabiliter suadent ea vti posse prædictos Prælatos, & alios aliarum Religionum, quæ communicationem priuilegiorum cum ipsis habent, prout etiam tenet Portellus *in dubiis Regularium verbo Dispensare in additione.* Apud quem alia ad intentum. [Quia tamen priuilegium hoc Pauli III. pro Congregatione Benedictinorum Vallisoleti, videtur valde fauorabile tum ipsi, tum aliis Religionibus, quæ per communicationem ipso frui possint, ideo notanda aliqua in ipso quæ animaduertunt præfatus Portell. *in dub. Regular. verb. dispensare in additionibus* & Tamburinus *de Iure Abbatum disp.* 4. *quæst.* 12. *num.* 10. & 11. Primo hoc videri maximum & & insolitum priuilegium: quia licet excipiat Bullæ Cœnæ casus, tamen in multis aliis insolitam est, pro pœnis, scilicet absoluendis, & irregularitatibus dispensandis. Quod vt melius intelligatur aduertunt, Secundò quod concedinit Reformatori generali, Abbatibus Prioribus, & præsidentibus Prædicti Ordinis & consequenter aliis Prælatis aliorum Ordinum cum illis communicantibus qui respondent prædictis officiis & Dignitatibus Ordinis S. Benedicti Vallisoleti, Tertiò aduertunt, quod Prælati possunt facultatem prædictam absoluendi & dispensandi à Papa eis concessam alicui Confessario delegare: quia habens priuilegium Papæ, habet etiam facultatem in eo concessam Ordinariam, vt docet Sanchez *lib.* 2. *de matrim. disput.* 40 *num.* 14. Quartò aduertunt, quod conceditur supradictis Prælatis Ordinis Benedictinorum Vallisoleti, vt possint subditos vtriusque sexus Monachos & Moniales ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, exceptis casibus Bullæ Cœnæ, absoluere & in prædictis irregularitatibus dispensare: & quod idem possint erga Oblatas personas, & Donatas viuentes intra Monasteria, vel in alios

alijs locis Regularibus subiectis eisdem Abbatibus, & Prælatis Vallisoletanis, nempè Oratoriis, Grangiis, & similibus: quia hæc sunt loca Regularia illis subiecta. Quinto aduertunt, quod Summus Pontifex concedit in illo priuilegio, quod prædicti Prælati possint omnes illos absoluere ab omnibus censuris & pœnis, inter quas venit quæcunque inhabilitas ad Officia Ordinis, & priuatio officiorum, sed hoc in foro conscientiæ: hæc enim duo intelliguntur nomine pœnæ Ecclesiasticæ. Aduertunt. Sexto quod conceditur prædictis Abbatibus vt dispensent cum subditis in omni irregularitate quauis occasione, vel causa contracta; & non limitatur in supradicto priuilegio si sit homicidij voluntarij, neque casualis; neque limitat, si sit occultum delictum vel publicum, neque etiam excipit bigamiam, sed absolutè & in communi ait: *Quauis occasione & causa contracta.* Vnde cum talis concessio sit tam ampla & generalis, & Summus Pontifex illam possit concedere, nec ab alio successore hoc priuilegium reuocatum inueniatur in speciali; videtur posse illos Prælatos ea vti sicut iacet, sine limitatione iuxta illud vulgatum in lege: *Cum lex, nec Princeps distinguit neque nos debemus distinguere.* ibi enim non distinguit vt faciant hoc in foro Sacramentali confessionis vel conscientiæ. Vnde manifestè concludi potest quod Prælati Vallisoletani, & cum eis communicantes prima feria secundæ Dominicæ Quadragesimæ possunt pœnas & irregularitates dispensare extra Sacramentum Pœnitentiæ: quæ quidem concessio, sit pro singulis annis, non autem pro semel in vita. Postremò aduertunt quod supradicti Prælati vtentes prædicta dispensatione debent condignam satisfactionem iniungere. Hæc omnia prædicti Portellus, & Tamburinus, quibus etiam fauent Hieronymus Rodriguez *in Compendio Resolut.* 51. *num.* 25. Bordonus *in suis Resolutionibus, Resolut.* 13. *num.* 14. 16. & 23. Quæ an probabiliter, sustineri possint in praxi, aliorum iudicio, remitto. Vnum tantummanimaduersione dignum in hoc priuilegio quod ab aliis animaduersum non est, videlicet illud solum concedi à Summo Pontifice, vt patet ex ipsa Bulla, stante immemotabili consuetudine, quam habebant prædicti Prælati faciendi id quod per istud priuilegium ipsis conceditur. Ex quo videtur sequi quod Religiones quæ non habent talem consuetudinem non possint vti præfato priuilegio. Sed quia nec hoc concludit, cum plures Religiones habeant latissimam & amplissimam communicationem priuilegiorum aliarum Religionum, ideo etiam quoad hoc doctiorum iudicio me submitto.]

73 Dico quartò, Mutilans iniustè, & voluntariè incurrit hanc eandem irregularitatem. Ratio est, quia homicidium, vel mutilatio in iure æquiparantur c. 1. *de Cleric. pugnan. in duello cap. vlt. de homicidio in sexto, & Clem. eod. tit.* adiuncta Glossa *ibidem.* Cornexo *sup. disp.* 2. *dub. vnic.* Layman. *lib.* 3. *Tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 11.

74 Nomine autem mutilationis intelligitur omnimoda truncatio membri, non sola debilitatio, qua membrum inutile reddatur, itavt qui claudum aliquem reddit, aut cæcum, non eruendo oculum, non incurrit hanc irregularitatem. Molina *to.* 4. *de iustit. Tract.* 3. *disp.* 68. Sayrus *lib.* 6. *de censuris cap.* 15. Cornexo *supra*, ex Panormitano, Soto, Nauarro, & aliis. Multo minus illam incurrit, qui alterum vulnerat, etiam cum multo sanguine Caietan. 2. 2. *q.* 65. *art.* 1. Nauarrus *supra num.* 23. Nec qui alterum deformat, nullo enim iure habetur, quod talis sit irregularis. Suarez *d. disp.* 44. *sess.* 2. *num.* 12. Cornexo *supra* Naldus *supra num.* 5. Qui verò membrum ... quod aridum, & mortuum facit, etiam si illud non abscindat, irregularitatem istam contrahit. Ratio est, quia quamuis in eo casu abscissio externus facta non appareat, tamen re vera facta est, cum iuxta doctrinam Philosophorum membrum mortuum non sit continuum, sed contiguum aliis membris Suar. *numero* 11. Cornexo *supra.* Qui etiam propterea addunt, quod qui postea hoc membrum aridum abscinderet irregularitatem non incurreret, sicut nec incurreret eam, qui mutilaret cadauer. Nomine autem membri intelligunt plures compartem corporis, quæ habet distinctum officium ab aliis, vt est oculus ad videndum, nasus ad odorandum, auris ad audiendum, lingua ad loquendum, manus ad palpandū, &c. Couarrub. *in Clement. si furiosus part.* 3. Aula *par.* 7. *disp.* 5. *sect.* 1. Molina *sup. disp.* 69. & alij plures. Sed quamuis hæc opinio probabilis sit, vel propter authoritatem Doctorum, qui illam tenent, mihi probabilior apparet affirmans nomine membri in præsenti, quoad incurrendam irregularitatem (quidquid sit de consideratione physica illius) intelligi eam partem organicam corporis, quæ sine per se, siue cum alia coniuncta, specialem cooperationem habet, itavt digiti, auricula, testes, mammilla fœminarum, &c. membra sint. Ratio est, quia hoc est conforme iuribus, quæ de hoc loquuntur, vel enim solum mutilationis meminerunt, vel si membri faciunt mentionem nomine membri partem notabilem corporis humani intelligunt. Caietan. *supra* Sotus *lib.* 5. *de iust. quæst.* 2. *art.* 1. Suarez *d. sect.* 2. *num.* 8. Qui rectè addit hæc intelligenda dummodo pars illa corporis sit notabilis, idest, talis, vt carentia illius reddat corpus humanum mutilum, seu imperfectum. Laym. *supra d. cap.* 11. *num.* 2.

Maximè notandum etiam mutilantem sibi aliquod membrum, vel ad id coöperantem modo dicto, excepta causa necessitatis ob ægritudinem, esse irregularem. Iura enim absolutè de mutilante loquuntur, vt constat ex *can. qui partem dist.* 55. & *cap. significauit de corpore vitiat.* Molina *Tract.* 3. *disput.* 69. Suarez *dicta disp.* 44. *sect.* 2. *num.* 11. Cornexo *d. disp.* 2. *dub. vnic.* Layman. *dicto cap.* 11. *n.* 3. Quod intellige, etiam si tale membrum sit occultum, nec impediat vsum Ordinis, nec notabilem afferat deformitatem. Nauarrus *supra num.* 198. Bonacina *supra quæst.* 2. *punct.* 2. *num.* 29. Diana *supra Resolut.* 60. ex aliis communiter. Intellige similiter, etiam si casus sit occultus. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 12. Bonacina *supra num.* 35. etsi oppositum tueantur Vgolinus, Nauarrus, Reginaldus, & alij. Requiritur tamen, quod propria culpa id fiat, vt ex indignatione, impatientia, &c. Nauarrus *supra num.* 198. Toletus *supra cap.* 63. *num.* 7. Idem dico de illo, qui sibi virilia, aut testiculos amputauit, vel amputari permisit, etiam zelo castitatis, quia etiam sic faciens peccauit. *can. si quis abscidit dist.* 55. & *cap significauit*, relato. Toletus *supra* Bonacina *supra num.* 34. Qui etiam idem asserit de illis, qui se castrant, vt vtiliores sint cantui, quia peccant sic faciendo, iuxta ea, quæ dixi supra verbo *Homicidium. num.* 4. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 18. Thesaurus *in prax. verb. Membrorum mutilatio cap.* 1. Sed excusantur ab Irregularitate, qui in infantili ætate parentum iussu id permittunt, cum eo tempore capaces non sint peccati. An verò idem dicendum de eo, qui in culpa fuit, vt membrum aliquid ipsi abscinderetur, vel quia deprehensus in adulterio à marito, vel quia à Iudice sic fuit damnatus, quamuis communior sententia id affirmet cum Molina supra *disp.* 70. *num.* 18. Sayro *lib.* 6. 75

lib.6. capit.7. num. 15. & aliis probabilis tamen est contraria, eo quod iura imponentia hanc irregularitatem solum loqui videntur de eo qui propria culpa seipsum mutilat. Hurtadus *supra difficult.* 14. *numero* 52. Turrianus *de Censuris lib.9. disp.62. dubio* 4. quibus fauet Suarez *disp.51. sect.2. num.8.*

76 Hæc porrò Irregularitas non solum tollitur dispensatione Pontificis, vt de se patet, sed etiam quando casus fuerit occultus ab Episcopis, propter priuilegium illius concessum in Concilio Trid. *sess.24. cap.6.* eo quod ibi concedatur ipsis priuilegium dispensandi in omnibus Irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, ea solum excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario. Mutilatio autem propriè loquendo non est homicidium, maximè in materia fauorabili, qualis est dictum Priuilegium. Accedente etiam declaratione S. Congregationis quam refert Suarez *disp.14. sect.4.* quæ habetur apud Gar. *de benefic. part.7. cap.11. num.32.* & Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo homicidia, & homicidium.* De hoc Cornexo *d. disp.2. dub. vnico.* Diana *sup. Resol.71.* post plures alios contra Sanch. *in Decal. tom.1. lib.1. cap.10. num.49.* qui citat Henriquez, & Medinam. Consequenter etiam possunt illi Prælati Regulares, qui communicant in priuilegiis cum Dominicanis ex priuilegio Pij V. quod retuli *tom.1. cap.18. num.31.* dispensare per seipsos cum suis subditis in foro conscientiæ tantum, quandò casu fuerit occultus. Peyrinis *supra num.117.* ex Rodriguez, & Miranda. Adde Portellum *in Dub. Regular. verbo Dispensare numero* 7. Suppono autem non posse Prælatos Regulares concedere talem dispensationem ex vi Priuilegiorum, quæ retuli eo *cap.18. num.40.* quia ibi expressè excluditur hæc irregularitas. Certum etiam est non tolli per Baptismum, quia à non Baptizatis non contrahitur, propter sæpiùs dicta, neque per Professionem Religionis, cum nullum sit fundamentum ad id asserendum.

77 Dicendum quintò. Ex homicidio, seu mutilatione casuali culpabili, & cooperatione ad ipsa modo superius dicto incurritur etiam irregularitas. Ita enim colligitur ex *cap. significasti* 1. *& cap. dilectus de homicidio, & ex cap. Clericus* cum aliis *dist* 50. & Concil. Trid. *sess.14. cap.7.* & aliis iuribus S. Thom. 2.2. *quæst.64. art.8.* & Expositore, *ibidem*, ac omnes Summistæ verbo *Homicidium*, & verbo *Irregularitas.*

78 Pro quo supposita diuisione homicidij casualis, de qua dixi verbo *Homicidium num.* 2. notandum, tantum esse hic sermonem de homicidio (intellige etiam pro semper idem de mutilatione) casuali, quod aliquo modo est volitū in sua causa, quia fuit præuisū, & quia non fuit adhibita diligentia sufficiens ne sequeretur, non vero esse sermonem de homicidio mere casuali, & fortuito, quod vel nullo modo fuit præuisum, vel si fuit præuisum adhibita tamen fuit diligentia sufficiens ne sequeretur. Hoc enim postremum homicidium certum est nullam inducere irregularitatem. Sumitur ex *cap. lator. cap. ex litteris* 1. *&* 2. *cap. significasti* 1. *cap. exhibita de homicid.* & etiam ex declaratione S. Congregationis apud Barbosam *in collect. Bullar. verbo Homicidium*, ac ex ratione, quia est omnino inuoluntarium; ac per consequens inculpabile, homicidium autem casuale, quod hanc Irregularitatem inducit debet esse peccatum, vt habet S. Thomas *supra.* Panormitan. *cap. ad aures de ætat. & qualit.* Toletus *supra cap.82. num.1.* Imò, & mortale, iuxta dicta *supra num.68.* prout & tenent Sotus *lib.5. de Instit. quæst.1. art.9.* Nauarrus *supra num.252.* Henriquez *lib.14. capit.15. n.7.* Cornexo *supra disput.* 3. *dub.*4. & alij. Vnde communiter Doctores supponunt hanc Irregularitatem ex homicidio casuali (sicut & illam, quæ est ex homicidio voluntario) non incurri propter homicidium commissum ab amente, furioso, vel puero ante vsum rationis, eo quod tale homicidium peccatum non est. Bonacina *supra punct.7. num.34 & 5.* ex aliis multis. Adde, quod neque per huiusmodi homicidium omnino casuale, & fortuitum incurretur Irregularitas, etiam in casu quo homo illud committens daret operam rei illicitæ, & ex illa sequeretur; quia siue tale opus ex quo sequitur homicidium sit licitum, siue illicitum, si tamen illud non est præuisum, vel si præuisum, facta est sufficiens diligentia, ne sequatur, proculdubio voluntarium non erit, nec peccatum homicidij, ac per consequens non inducet hanc Irregularitatem. Sotus *supra.* Auila *part.7. disp.6. sect.1. dub.1.* Sayrus *lib. septimo capitulo quinto numero* 13. Layman. *d. lib.* 3. *Tract.3. part.3. cap.10. num.1.* Cornexo *sup. dub.2. in prima conclus.* Excipe tamen casum, quo illud opus non solum esset illicitum, sed etiam prohibitum, quia periculosum homicidij quod ex illa sequi sæpius soleat, tunc enim exercens tale opus censetur etiam velle indirectè tale homicidium, etiamsi faciat diligentiam ad illud euitandum, diligentia enim, quæ adhibetur non immutat naturam illius operis, nec facit, quod illud non sit periculosum homicidij, ac per consequens consensus in illud est etiā consensus indirectus in homicidium. Ita etiam colligitur ex *cap. vltim. de homicid. in.6.* & ex *cap. Tua nos & cap. sicut de homicid.* Sotus *supra* Nauarrus *supra numero* 237. Suarez *supra disp.45. sect.6. num.9.* Cornexo *sup. in 2. conclus.* 79

Ex his autem, & Authoribus relatis colligi possunt tres regulæ valde necessariæ pro intelligentia huiusmodi Irregularitatis, ex quibus etiam colligi potest decisio plurium casuum conscientiæ, quorum multi specialiter ad Regulares spectare possunt. Prima est, dans operam rei licitæ ex qua casu, & fortuito, secutum est homicidium, si non præuidit tale homicidium, vel si præuidit, adhibuit tamen diligentiam, ne sequeretur, non est irregularis. Exempla porrò sunt in Prælato, vel Magistro Nouitiorum moderatè verberante subditum, ex quo contingit, quod incideret in morbum, & moreretur. In Religioso pulsante campanam pro Missa, vel Choro, ex qua pulsatione contigit, vt tintinnabulum caderet in via, & occideret prætereuntem *cap. litter. 2. de homicid. cap. Ioannes eodem titulo.* In Religioso infirmario, seu habente curam infirmi moribundi, qui bona fide, nec contra præceptum medici ipsi dat aliquid cibi, vel potus, vel ipsum in aliud latus cautè euoluit, ex quo sequitur acceleratio mortis. Idem dico de medico, seu chirurgo sæculari, qui iuxta regulas artis medetur infirmo, qui casu moritur. 80

Secunda regula est, Dans operam etiam rei illicitæ, seu prohibitæ, dummodo non sit prohibita propter periculum homicidij, quod ex illa sequi soleat, etiam si sequatur homicidium, si vel illud non fuit præuisum, vel si præuisum, adhibita fuit diligentia, ne sequeretur, non incurrit Irregularitatem. Exempla sunt in Religioso sonante campanam etiam contra præceptum sui Superioris, si inde contingat, quod cadat tintinnabulum in via, & occidat aliquem. Et in Religioso equitante contra Regulam sui Ordinis, vel præceptum sui Superioris, si inde contingat, quod equus rupto freno, vel alio modo occidat puerum. Item in Religioso vacante venationi sibi, & aliis Ecclesiasticis prohibitæ, iuxta dicta *to.1. p.1. cap.9. n.20.* quando

quando venatio est illis prohibita, non propter periculum homicidij, sed propter decentiam status. Item in Religioso perito medicinæ, qui contra prohibitionem Ecclesiæ medetur alicui infirmo circa incisionem, & adustionem, iuxta dicta eo *cap. 9. n.* 11.

81 Tertia regula est. Dans operam rei illicitæ periculosæ, homicidij, ex qua videlicet illud sequi solet, etiam si diligentiam adhibeat ne illud sequatur, ipso tamen secuto Irregularitatem incurrit. Exempla sunt in exercente torneamenta, vel mittente bombardam, sagittam, aut lanceam ad arcem, vel exercente Chirurgiam incisione, vel adustione, iuxta dicta *tom. 1. p. 1. cap. 9. num.* 15. aut incumbente venationi Apronum, Vrsorum, Leonum, seu ferarum, quæ dentibus, aut vnguibus vitæ periculum afferre solent, vel adeo grauiter verbante subditum, vt inde secuta sit mors illius. *cap. Presbyterum de homicid.* ac in ludente, vel in saltante incautè, & immoderatè cum fœmina prægnante, si inde sequatur abortus. *capit. sicut ex litterarum de homicid.* Item in dante potionem purgatiuam infirmo sine consilio medici (quod idem censeo de habente curam infirmi, seu infirmario, si notabiliter, & grauiter negligens fuerit circa medicamenta, & alia illi necessaria, ex Reginaldo *tom. 2. lib. 30. Tract. 1.*) Idem dico de parentibus, seu nutricibus tempore somni infantes secum in lecto habentibus, si eos suffocari contingat. *cap. quæsitum de pœnitentiis, & remissionibus.* Idem quoque asserendum in casu, quo aliquis præcepit alicui, vt percuteret, alium, expressè etiam præcipiens, ne illum lethaliter vulneraret, ipse tamen ipsum interfecit. *cap. vlt. de homicid.* Nec contra hoc obstat Declaratio quædam S. Congregat. quam refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Irregularitas*, in qua dicitur, Irregularitatem non incurrit mandans aliquem baculo verberari, eo expresso ne occideret, si mandatarius armis percusserit, & occiderit. Ibi enim mandans non dabat operam rei illicitæ periculosæ homicidij, saltem proximè, sicut nos loquimur in præsenti. Similiter idem asserendum in casu, quo aliquis mandaret alicui, vt occideret Petrum, ipse verò occidit Ioannem. Etsi in tali casu non incurreret irregularitatem ex homicidio voluntario, vt habetur ex declaratione quadam Sacræ Congregationis apud eundem Barbosam *supra verbo Homicidium.* Pariter idem dicendum de illo, qui consilium dedit alicui, vt intraret duellum, seu iret ad bellum iniustum, vel transiret per flumen periculosum, aut per locum in quo nouerat adesse inimicos ipsius insidias illi tendentes.

82 Diligentia porrò, quæ iuxta primam, & secundam regulam adductam adhibenda necessariò est, ne ex homicidio casuali incurratur irregularitas, non est illa, quam adhibent prudentissimi, & accuratissimi, cuius omissio leuissima culpa appellari solet, nec est ea, quam prudentiores, & diligentiores etiam adhibere solent, & cuius omissio leuis culpa appellatur, sed est ea, quam vir prudens, & diligens, ac circumspectus, considerata rei qualitate, ac circumstantiis adhibere solet. Cornexo *supra dubio primo* & alij.

83 Hæc autem Irregularitas non solum tollitur dispensatione Pontificis, vt per se patet, sed etiam dispensatione Episcopi, quando casus est occultus, iuxta decretum Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 6.* Imò etiam à Prælatis Regularibus habentibus ea priuilegia, quæ retuli *tom. 1. cap. 18. num.* 40 De quo Saytus *lib. 7. cap. 7.* Portellus *in Dub. Regular. verbo Dispensare num. 9.* Peyrinis *tom. 1. Priuilegior. Minimorum Constit. 2. Iulij II. num.* 112. referens Llamas, Capeauillam, & alios. Quod verò hæc Irregularitas non tollatur propriè loquendo per Baptismum, nec per Professionem Religionis constat ex dictis à simili de Irregularitate ex homicidio voluntario *supra num.* 72.

Præter dictas autem Irregularitates, assignantur 84
quoque aliæ etiam ex delicto prouenientes à quibusdam. Prima, propter Apostasiam à Religione. Secunda propter Apostasiam à Clericatu. Tertia, propter excommunicatum, qui præcipit coram se celebrare. Quarta, propter egressum Religiosi extra claustrum ad audiendas leges, vel medicinam. Quinta, propter crimen Sodomiæ. Sexta, propter crimen Simoniæ. Septima, propter celebrationem in Altari propria authoritate erecto. Octaua, propter Sacerdotem, qui Missam pro aliquo homine viuo celebrat, vt mortem illi Deus inferat. Nona, propter eum, qui corpus, & sanguinem Christi conficit, prætermisso ritu, quem Ecclesia celebrare præcipit. Decima propter eum, qui Altaria denudat, aut lugubri ornatu vestit solum ob animi sui tristitiam. Vndecima, propter Episcopum, qui abutitur potestate ordinandi conferendo Ordines per saltum, quando vult. Duodecima, propter Cardinalem in Papam indebitè electum à paucioribus, quam à duabus partibus. Decimatertia, propter Clericum, qui in vita, vel morte fauet raptoribus. Decimaquarta, propter Sacerdotem, qui excommunicatum nominatim scienter ad Ecclesiasticam sepulturam admittit. Decimaquinta, propter sacrilegium. Decimasexta, propter concumbentem cum Moniali, Decimaseptima, propter Clericum periurum. Decimaoctaua, propter habentem consuetudinem patrandi aliquod mortale peccatum. Decimanona, propter blasphemum.

Sed quod attinet ad primam, ex dictis *tom. 1. c. 16.* 85
num. 12. constat quid sentiendum. De secunda cum nullus textus id conuincat, & nulla Irregularitas sit, quæ in iure non exprimatur, non est fundamentum ad eam introducendam. De tertia aliquid dixi supra verbo *Excommunicatio num.* 19. Pro quarta, vide dicta *to. 1. p. 1. cap. 9. num.* 3. Pro quinta, vide etiam dicta *to. 1. p. 1. cap. 5. num.* 11. 12. 13. *& cap.* 10. *n.* 8. nec credas Irregularitatem propterea incurri, nisi textus id exprimens afferatur. Idem dico de sexta, & omnibus aliis adductis, quia vel nullus textus pro illis casibus adducitur, vel si adducitur, solum is loquitur de aliqua censura, vel depositione, non de irregularitate, vel tandem si aliqua irregularitas in his casibus incurritur, ea est non præcisè ratione delictorum, sed ratione infamiæ, quando ipsa fuerint notoria, iuxta dicta supra verbo *Infamia num.* 3. *&* 9. Vide Suarez *supra disp. 43. sect. 4. &* 5. Filliucium *Tract. 20. cap. 8. &* 9. Reginaldum *lib* 30. *Tract.* 2. Bonacina *supra disp. 7. quæst. 3. punct.* 7.

Cum irregularitas non tollatur per absolutionem, 86
sed per dispensationem, ideo pro ipsa obseruanda sunt, quæ dixi *tom. 1. cap. 18. à num.* 42. & supra verbo *Dispensatio.* Dispensans etiam in illis debet semper imponere pœnitentiam condignam, vt patet ex praxi Ecclesiæ, Bullis Pontificiis, Breuibus. S. Pœnitentiariæ, ac decretis Rotæ. Portellus *in Dub. Regular. verbo Irregularitas num. 37. in Addit.* Quia ergo illæ solent dispensari à Prælatis Regularibus in visitationibus, vel aliis Solemnitatibus, iuxta dicta eo *cap. 18. num.* 93. adeo vt iuxta sententiam Nauarri *in Man. capit. 26. num.* 13 & Vincentij Candidi *tom. 1. Disquisit. Moral. Disqu. 3. art. 40 num.* 3. Religiosi sic dispensati non teneantur quærere aliam dispensationem, sed solum confiteri peccata, ob quæ illas incurrerunt, ideo tunc imponere debent aliquam

quam pœnitentiam ipsis dispensatis, licet Portellus *supra num.* 38. dicat sufficere eam, quæ ibi interuenit in genuflexione, & recognitione culparum, &c. Sed id quod dixi ad minus est securius, propter praxim Ecclesiæ adductam. Quod autem ad dispensandum non requirantur in iure determinata verba, sed sufficiant ea, quibus voluntas dispensantis significetur, habet idem Portellus ex communi aliorum sententia *supra num.* 34.

IVBILÆVM.

SVMMARIVM.

Iubilæum quid, & quotuplex sit. num. 1.
In quo conueniat, & in quo differat. num. 2.
Iubilæi anni Sancti circumstantia. num. 3.
An Anno Iubilæi Religiosi Romam venire possint sine licentia. num. 4.
Quid de aliis circumstantiis Iubilæi. ibidem.
De suspensione Indulgentiarum. num. 5.
De suspensione priuilegiorum ad absoluendum, &c. num. 6.
Quid in illo intelligatur pro verè pœnitentibus, & confessis. num. 7.
De facultate eligendi Confessarium. num. 8.
De Iubilæis communibus extra annum Sanctum. numero 9.
De Indulgentia plenaria in illis concessa. num. 10.
De visitatione Ecclesiarum. num. 11.
De Ieiunio. num. 12.
De Oratione. num. 13.
De Eleemosyna. num. 14.
De illa clausula Confessis, Communicatis. *numero* 15.
De Confessario approbato ab Ordinario. num. 16.
De Casibus reseruatis. num. 17.
De commutatione Votorum. num. 18.
De duabus hebdomadibus pro Iubilæo lucrando. numero 19.
Per quæ opera consequi possit Iubilæum. num. 20.
An bis, seu pluries, ibidem.
De clausula. De pœnitentiis iniunctis. *num.* 21.

1 Iubilæi nomen desumptum est ab *Iobel* hebraica voce significante *remissionem*, seu *initium*, iuxta S. Hieronymum, S. Isidorum, & Glossam interlinealem, vel *plenariam requiem*, iuxta S. Gregorium, de quo noster Hieronymus Gratianus *in Tractat. de Iubilæo anni Sancti part.* 1. *cap.* 1. Desumptum etiam est ab vsu antiquo hebræorum, quo anno quinquagesimo iubebantur ab agricultura vacare, debita remittere, possessiones antiquis Dominis restituere, & seruos liberare. *Leuit.* 25. & 27. Quia ergo annus ille remissionis *Iubilæus* vocabatur, ideo Ecclesia cum remissionem peccatorum solemniter indulget, eo nomine Iubilæi vtitur. Rutilius Benzonius *de anno Iubilæi lib.* 1. *cap.* 4. & 5. Hieronymus Gratianus *supra cap.* 3. Omissis autem variis Iubilæi acceptionibus, de quibus idem Gratianus *supra cap.* 2. & 3. in præsenti sumitur ex vsu Ecclesiæ primò, pro solemnissimo illo, quo specialibus cæremoniis Bonif. VIII. ante annos 300. statuit centesimo quoque anno Romæ celebrari *Extrauag.* 1. *de pœnit. & remiss.* (esto prius esset in vsu Ecclesiæ) & postea Clem. VI. ad annum quinquagesimum in Extrauag. *Vnigenitus, &c.* Greg. XI. ad 33. prout colligitur ex Bulla Alex. VI. & Paulus II. ac posteriores Pontifices ad annum vigesimum quintum reduxerunt. Secundò, pro alia plenissima Indulgentia, quæ cum aliis gratiis, & facultatibus Apostolica benignitate concedi solet. Benzon. *supra lib.* 4. *cap.* 2. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 10. Gratianus *supra cap.* 5. & 6. Definiri autem potest Iubilæum communiter sumptum, & ab vtroque abstrahens hoc modo. *Est Indulgentia plenaria a Summo Pontifice concessa visitantibus certas Ecclesias, ac certa pia opera facientibus, cum facultatibus circa absolutionem à casibus reseruatis, & commutationem in votis.* Ita colligo ex Gratiano *supra*, & aliis communiter. Vnde Iubilæum, & Indulgentia plenaria se habent sicut includens, & inclusum. Omne enim iubilæum plenariam Indulgentiam includit, etsi addat prædictas facultates. Indulgentia autem plenaria potest dari sine Iubilæo, & sine prædictis facultatibus, vt patet in ea, quæ conceditur medaliis, imaginibus, &c. Sotus *in* 4. *d.* 21. *quæst.* 2. *art.* 1. Cordubа *lib.* 5. *de Indulgent. quæst.* 9. Bonacina *disp.* 6. *de Indulgent. quæst.* 1. *punct.* 2. *num.* 5.

Conueniunt autem hæc duo Iubilæa. Primò, in eo quod vtrumque a Papa solum conceditur. Secundò, quod per vtrumque Indulgentiam plenariam consequuntur fideles. Tertiò, quod vtroque concedit etiam Pontifex gratias, & facultates aliquas ad absoluendum à reseruatis, commutandum vota, &c. Differunt autem primò in eo, quod licet per vtrumque plenaria Indulgentia concedatur, certius tamen est eam consequi fideles per Iubilæum anni Sancti, quam per alia, tum quia illud maiora opera, & magis proportionata requirit, tum quia propter vniuersalissimam causam, videlicet, fidelium, & totius populi Christiani salutem, prout patet ex Bulla Sanctissimi Domini Nostri Vrbani, de qua infra, conceditur. Secundo, nam Iubilæum anni Sancti per totum integrum annum durat, alia, verò non nisi per vnam, aut duas hebdomadas. Tertiò, quia illud tempore determinato, scilicet anno centesimo, quinquagesimo, vel vigesimoquinto, solum conceditur. Alia verò, iuxta occurrentes necessitates, sæpius ad Papæ beneplacitum. Quarto, in Iubilæo anni Sancti aliæ indulgentiæ plenariæ suspenduntur, non verò in communibus, & ordinariis iubilæis. Quintò, in illo anni Sancti iubilæo, populi concursus ad almam Vrbem maximus est, aperit Papa portam Sanctam, fiuntque aliæ cæremoniæ, quæ in communibus iubilæis non contingunt. Gratian. *supra c.* 5. De vtroque ergo Iubilæo aliqua dicenda. 2

Primò ergo, circumstantiæ iubilæi anni Sancti, specialiter sequendo Bullas indictionis eiusdem à Sanctissimo Domino N. Vrbano Octauo editas, quæ habentur in 4 tom. Bullarij inter Bullas ipsius *n.* 16. pro iubilæo anni 1625. quibus similes reperiuntur in Bullis Gregorij XIII. & Clementis VIII. quas referunt Nauarrus, Benzonius, Gratianus, & alij, qui de iubilæo scripserunt, sunt istæ. Prima, conuocatio, & inuitatio omnium fidelium pro celebratione dicti iubilæi ad Almam Vrbem. Secunda, concessio indulgentiæ plenissimæ omnium peccatorum Christifidelibus verè pœnitentibus, & confessis, visitantibus quatuor præcipuas Vrbis Ecclesias, scilicet, Lateranensem, Sancti Petri, Sancti Pauli, necnon Sanctæ Mariæ Maioris, semel saltem in die per triginta continuos, aut interpollatos dies, si incolæ Vrbis fuerint, si verò peregrini, aut exteri per quindecim saltem, & orantibus pro ipsorum fidelium, ac totius populi Christiani salute. Ita tamen, vt ij, qui hac de causa Romam venire aggressi fuerint, vel eo se contulerint, si in via, aut in Vrbe, morbo, vel legitima 3

legitima causa impediti, aut morte præuenti præmissa exequi non possent, verè tamen pœnitentes, & confessi prædictæ Indulgentiæ participes essent. Tertia est, Prælatis præcipere vt omnes moneant, & instituant ad pia opera peragenda pro huiusmodi Iubilæi consecutione, ac Principes hortari, vt ad dicta pia opera, & præcipuè ad peregrinis subueniendum ardentius se gerant. Quarta est, suspensio pro eo anno omnium aliarum indulgentiarum, ac facultatum absoluendi à casibus reseruatis quibuscunque concessarum. Quinta est, concessio eiusdem iubilæi pro Sanctimonialibus, Anachoretis, Eremitis, aliisque Christifidelibus, carceratis, & infirmis Romam venire impeditis, verè pœnitentibus, & confessis, pia opera ab Ordinariis locorum designanda facientibus. Sexta, pro eisdem facultas eligendi Confessarium, qui eos absoluat ab omnibus peccatis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, aut contentis in Bulla Cœnæ Domini, de quibus omnibus aliquid dicendum.

4 Circa primam quidem, prout specialiter ad Regulares spectat, illud aduertendum, non obstante tali conuocatione, & inuitatione à Pontifice facta omnium fidelium, vt Romam veniant pro lucrando iubilæo, nihilominus ipsos venire non posse sine licentia suorum Prælatorum, non enim credi debet Pontificem illam concedere independenter ab ipsis, cum id esset in magnum detrimentum disciplinæ Regularis. Circa secundam, qualiter per Indulgentiam plenissimam intelligatur idem quod plenaria, seu plenior dixi supra verbo *indulgentiam numero tertio*. Qualiter visitatio Ecclesiarum facienda sit, dicam infra cum de iubilæis, quæ communiter concedi solent, sermo erit. Circa tertiam verò de præcepto Prælatorum, vt moneant, & instituant fideles ad pia opera præstanda pro lucrando iubilæo potest dici illud non obligare ad culpam saltem mortalem, quia nec verba, quibus vtitur Pontifex, nec materia de qua est sermo, aliud exigere videtur. Multo magis id dici debet de exhortatione illa ad Principes, propter eamdem, imò & maiorem rationem.

5 Circa quartam verò circumstantiam Iubilæi anni Sancti, suspensionem videlicet indulgentiarum, primò dicendum est, per eam non suspendi indulgentias concessas pro defunctis, siue Regul. siue sæcularibus, iuxta dicta *to.* I.*p* 1.*cap.*3.*num.*19. & sup. verbo *indulg. quoad Regul. num.*11. prout & tenent Nauarrus *in Comm. de indulgent. notab.* 25. *num.*3. Alphonsus Leo *de iubilæo p.* 1. *quæst.*6.*num.*246. Nec Altaria priuilegiata, iuxta dicta probabiliter supra verbo *Altare num.*19. Nec concessas pro constitutis in articulo mortis, iuxta dicta etiam probabiliter dicto loco ex primo tomo Summæ, & supra verbo *indulgentia quoad Regulares num.*10. etsi oppositum tueantur Layman. *lib.*5. *Tractat.*7.*cap.*8.*num.*3. Angelus Bossius *in disceptat. de suspens. indulgent. tempore iubilæi num.* 20. ex Nauarro, & Benzonio. Nec Bullam Cruciatæ pro locis in quibus publicatur, aut indulgentias per illam concessas, eo quod illa conceduntur per modum contractus, scilicet dantibus eleemosynam in Bulla designatam, Pontifex autem in dicta suspensione non facit mentionem concessorum per modum contractus. Diana *part* 1.*Tractat.*11. *Resol.*97. referens declarationes Clem. VIII. ac Vrbani VIII. & afferens pro hac sententia Portellum, Bonacinam, Salas, Leonem, Zerolam, Villalobos, Henriquez, Rodriguez, & alios, maximè Sanchez *lib.*8. *de Matrimon. disp.*33. *num.*8. & 10. Qui benè addit, quod priuilegia per modum contractus concessa non reuocantur per solam generalem reuocationem, & quando ex iusta causa reuocantur expressè debet fieri compensatio æquiualens. Nec etiam suspenduntur Indulgentiæ plenariæ concessæ Ecclesiis Vrbis Romæ, etiam illis, quæ sunt extra muros. Nam causa suspendendi indulgentias pro anno iubilæi, scilicet, vt fideles omnes Romam conueniant, non militat in Ecclesiis Vrbis. Nauarrus *supra notab.*33.*num.*4. Filliucius *tom.* 2. *Tract.*16.*capit.* 10.*num.*252. Gratianus *supra cap.* 13. Angelus Bossius *supra num.* 30. & 31. Nec etiam suspendi indulgentias non plenarias, sed solum plenarias, eo quod per id sufficienter saluatur finis suspensionis factæ in iubilæo vt scilicet Romam conueniant fideles, probabiliter satis tenent Filliucius *tom.* 1. *Tract.*8. *cap.*10. *num.*251. Alphonsus Leo *de iubilæo part.*1. *quæst.*6. *num.*226. Gratianus *supra* & indicat Layman. *supra num.* 2. Solùm ergo suspenduntur omnes indulgentiæ plenariæ concessæ extra Vrbis Ecclesias, & Bullam Cruciatæ, viuis non existentibus in articulo mortis, etiam si tales sint Moniales, vel carceri perpetuo, vel triremibus addicti. Layman. *supra n.*3. Bossius *supra num.* 18 Et contra eas publicantes, vel nunciantes publicè, vel secretè imponit Pontifex excommunicationem ipso facto incurrendam, præter alias pœnas arbitrio Ordinariorum infligendas, vt patet ex verbis Bullæ. Nauarrus *supra notab.*35.Benzon. *lib.*4.*cap.*8.*dub* 6.

De suspensione verò priuilegiorum, seu Indultorum absoluendi à casibus reseruatis dicendum primo, intelligi debere solum de prædictis facultatibus à Sede Apostolica concessis occasione indulgentiarum, seu causa illas consequendi. Non verò de illis, quæ concessa sunt ob alios fines, prout sunt, quæ conceduntur Episcopis in Concil. Tridentin. *sess.*14. *cap.*6. & Regularibus in eorum priuilegiis Layman. *supra num* 4. Angelus Bossius *supra numero* 42. & sequentibus. Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disput.*20. *sect.*8. *numero* 145. Quibus fauent, iuxta anteriores Bullas Gregorij XIII. & Clement VIII. Nauarrus *supra notab.*33. Benzon. *d. cap.*8.*dub.*3. & 5. Dicendū secundo, nec etiam suspendi facultates concessas aliquibus ad absoluendum à casibus Episcopalibus, quia solum in Bulla est sermo de facultatibus absoluendi à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis. Gratianus *supra*. Quod autem nec suspendantur facultates concessæ in Bulla Cruciatæ, constat etiam ex dictis num. præced. 6

Quomodo autem quinta circumstantia Iubilæi anni Sancti, scilicet pro *verè pœnitentibus, & confessis*, intelligenda sit, constabit ex dicendis infra circa similem clausulam, quæ in Iubilæis communibus poni solet. 7

Circa sextum verò de facultate eligendi Confessarium, cum sit etiam clausula communis pro aliis iubilæis, inferius dicetur. Solum animaduertendum, quod quamuis in illa concessa prædictis Sanctimonialibus, Anachoretis, Eremitis, & carceratis, vt absolui possint à Confessariis ab ipsis electis ab omnibus, & quibusuis peccatis & criminibus, etiam in Bulla Cœnæ comprehensis non exprimantur censuræ pro talibus criminibus impositæ, nihilominus censeri etiam debent comprehensæ, quia concessa facultate absoluendi à culpa Papæ reseruata habente censuram, censetur etiam concessa facultas absoluendi ab ipsa censura, vt habet Suarez 4.*to.*3.*p.disp.*29 *sect.*2.*n.*11. 8

Loquendo tamen de aliis Iubilæis communibus extra annum Sanctum à Sede Apostolica concedi solitis, plura in illis animaduertenda sunt discussione digna. Scilicet, quod per illa conceditur Indulgentia plenaria 9

plenaria visitantibus vnam, vel aliquas Ecclesias, vel assistentibus alicui processioni, ieiunantibus certis diebus vnius, vel alterius hebdomadæ, dantibus aliquam eleemosynam, & orantibus pro Ecclesiæ exaltatione, hæresum extirpatione, pace inter Principes Christianos, vel aliis similibus Ecclesiæ necessitatibus, confessis tamen, & communicatis; illis etiam conceditur, quod possint eligere Confessarium approbatum ab Ordinario, qui eos absoluat à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, & quod talis Confessarius possit eorum vota aliquibus exceptis in alia pia opera commutare. De quibus omnibus sigillatim agendum.

10 Et primò, quod attinet ad Indulgentiam illam plenariã prædicta facientibus concessam, nota primò, ex communi doctrina tradita supra verbo *Indulgentia num.* 2. & 5. ad eam consequendam requiri statum gratiæ, pro eo scilicet tempore quo indulgentia applicatur. Homo enim in peccato mortali existens non est capax remissionis pœnæ temporalis, quæ per indulgentiam confertur. Suarez *4. tom. in 3. part. disp. 52. sect. 2. num. 7.* Bonacina *de indulgent. disput. 6. quæst. 1. punct. 5. num.* 10. Nota tamen secundò, ex iis, quæ cœpi dicere eodem *numero quinto,* sufficere quod homo existat in gratia, dum facit vltimum opus præscriptum, etiam si præcedentia in statu peccati mortalis præstiterit, tum quia incredibile videtur, quod qui in tempore iubilæi anni Sancti per triginta dies Vrbis Ecclesias visitat, non lucretur iubilæum, propterea quod vna die in peccato mortali ipsas visitauerit, tum etiam quia status gratiæ non requiritur præcisè propter opus præscriptum à Pontifice, sed propter consecutionem ipsius iubilæi, aut Indulgentiæ. Opus enim illud solum est conditio quædam pro applicatione indulgentiæ, non vero necessariò satisfactorium in actu secundo. Suarez, & Bonacina *supra* Naldus *in Summa verbo indulgentia num.* 8. ex Henriquez. Imò cum ipsum opus vltimum successiuè fit, quamuis contingat sine gratia inchoari, si tamen in gratia consummetur per contritionem, &c. sufficiens pro indulgentia. Suarez *d. num.* 7. Toletus *in Summa libro 6. capit. 27. numero secundo.* ex D. Antonino, Syluestro, & Soto. Nota etiam tertiò, nec esse necessarium, quod ea opera, quæ fiunt pro consequendo iubilæo, vel indulgentia sint in indiuiduo bona moraliter. Sed sufficere, quod materialiter, vt sic dicam, seu ex suo genere bona sint, ita vt qui visitando Ecclesiam, ieiunando, orando, &c. propter appositionem alicuius malæ circunstantiæ, finis videlicet, &c. peccat, non propterea perdit indulgentiam, vel iubileum. Ratio est, non solum, quia ad implenda præcepta Dei, & Ecclesiæ sufficiunt opera bona ex genere suo, etiam si in indiuiduo sint peccata, vt patet in eo qui dat eleemosynam, aut audit Missam ex prauo fine, sed etiam, quia Pontifex concedens indulgentiam solum designat opera ex se bona ex natura sua conducentia ad finem indulgentiæ consequendæ. Corduba *supra lib. 5. quæst. 21.* Henriquez *lib. 7. cap. 9.* Suarez *supra sect. 6.* Ludouicus à Cruce *de exposit. Bullæ Cruciat. disp. 1. cap. 8. dub. 5.* Semper tamen debent fieri illa opera ex intentione saltem virtuali lucrandi Indulgentiam, & faciendi id, quod Pontifex per illam intendit. Suarez *ibid.* Ludou. à Cruce *ibid. num.* 14.

Circa visitationem Ecclesiæ, vel Ecclesiarum nota primò, quòd si in ea, vel eis sint aliæ indulgentiæ poterunt simul, & semel obtineri, si pro eisdem operibus sint concessæ, iuxta dicta supra verbo *indulgentia num.* 19. de lucrantibus eodem actu plures indulgentias diuersis medalliis concessas. Gratian. *sup. in Dialog.* Nota secundò, nomine Ecclesiæ visitandæ, etiam venire Cœmeterium, iuxta dicta *ibidem numero* 8. Quomodo autem visitari possint Ecclesiæ, aut quinque Altaria in illis, si hoc præscribatur in Iubilæis, dixi sup. verbo *Bulla Cruciatæ num.* 18.

12 Circa ieiunium notandum, illud esse necessarium, etiam pro adolescentibus ante vigesimumprimum annum, etsi enim ante id tempus ad Ecclesiasticum ieiunij præceptum non teneantur, tenentur tamen ad ieiunandum si volunt consequi Iubilæum, quia illud non conceditur nisi sub hoc onere. Naldus *in summa verbo ieiunium num.* 6. Layman. *supra numero* 12. ex aliis. Nota secundo, hoc ieiunium pro Iubilæo debere esse illud, quod iuxta Patriæ consuetudinem eo tempore obseruatur, itavt si eo tempore, & loco in diebus ieiunij lacticinia eduntur, etiam edi possint pro Iubilæi ieiunio, secus si non edantur, prout contingit in Quadragesima. Ita enim prudenter interpretanda videtur mens Pontificis. Bonacina *supra num.* 16. ex Henriquez, Medina, & aliis, ac Lugo *de Sacram. Pœnit. disput. 27. sectione septima num.* 108.

13 Circa orationem nota, quod licet consulendi sint fideles, vt longam, & deuotam orationem faciant, sufficiet tamen quæcunque, etiam breuis, iuxta intentionem tamen Pontificis. Filliucius *tom. 1. tract. 8. capit. 6. num.* 164. & 165. Bossius *in Tractat. de Iubilæo sect. 4. cap.* 17. Non sufficere autem orationem mentalem, sed requiri externam tenent Rodriguez *in Bulla Cruciata* §. 7. *num.* 2. & Ludouicus à Cruce *supra dicto cap. 8. dub. 13. num.* 6. Sed oppositum probabile censet Diana *5. part. tract. 12. resolut.* 44. ex Ægidio Trullenc. & fauet Lugo *supra sect. 6. num.* 86. & *sect. 7. num.* 111 Mihi tamen ad verba Bullæ attendendum videbitur, & in dubio priorem sententiam sequendam.

14 Circa eleemosynam nota, quod si in Iubilæo dicitur eam debere dari iuxta cuiusque facultatem, tunc maiorem dandam esse à diuite, quam à paupere. Si verò id non dicatur, sed simpliciter dandam esse eleemosynam, vel dandam iuxta cuiusque deuotionem, tunc sufficere etiam modicam eleemosynam. Suarez *supra disp. 52. sect. 8. num. 5. in summa verbo indulgentia num.* 4. Lugo *supra num.* 124. Sufficit etiam, quod hæc eleemosyna per famulum detur. Suarez *supra sectio 7. num.* 2. Imò casu, quo famulus talem eleemosynam ab hero sibi traditam non det pauperi, credo non perdere herum fructum Iubilæi, quia quantum est de se iam ipse dedit eleemosynam. Sà *in summa supra.* Licet oppositum tueantur plures quos sequi videtur Diana *part. 4. tract. 12. resolut.* 31. Vbi pro Religiosis, notat, quod si illorum Prælati non vellent dare hanc eleemosynam, possent illi surripere aliquid de bonis Monasterij pro illa facienda. Securius tamen est petere commutationem in aliud pium opus. Diana *ibidem.* Vel quod Conuentus det pro ipsis. Lugo *supra à numero* 116.

15 Circa illam clausulam *Confessis, & Communicatis,* quæ in Iubilæis apponi solet notandum, quod licet ex natura rei ad consecutionem Iubilæi, vel indulgentiæ sufficiat, quod homo sit in statu gratiæ, siue id sit per contritionem, siue per confessionem, seu alio modo, cum quomodocumque homo sit in gratia, sit amicus Dei, & capax fructus indulgentiæ, scilicet remissionis pœnæ temporalis propter peccata remissa debitæ, ac proinde quoties in forma indulgentiæ nihil de confessione, vel contritione exprimitur, sed simpliciter conceditur

iejunantibus, orantibus, &c. tunc status gratiæ quomodocumque obtentus sit ad id sufficiet, (Suarez *d. disp.* 52. *sect.* 3. *num.* 1. Bonacina *supra punct.* 5. *num.* 5. noster Reuerendissimus Theodorus Stratius *instruct. pro Fratribus Carmel. cap.* 4. *num.* 6.) Nihilominus Summi Pontifices Iubilæa, vel indulgentias concedentes ad securius, & certius tollendum obicem peccati adhibere solent clausulas istas *verè pœnitentibus, & confessis*, seu *confessis, & contritis*, vel *confessis, & communicatis*. Et quidem si illæ apponantur à Pontificibus, vt conditiones, seu vt partes operis iniuncti ad lucrandam indulgentiam, tunc sine dubio necessaria sunt, sicuti ieiunium, eleemosyna & oratio, quæ similiter apponi solent. Bellarmin. *libro primo de indulgen. capite* 13. *quæstione tertia*. Ludouicus à Cruce *de exposit. Bullæ Cruciata disputat. prima capit.* 8. *dub.* 7. *numero secundo*. Quando vero non ponuntur prædicto modo, sed simpliciter dicitur concedi indulgentiam *verè pœnitentibus, contritis, & confessis, communicatis, &c.* (quod ex verbis Bullæ desumendum est) tunc, etsi plures probabiliter teneant sufficere, quod homo sit in gratia Dei, vel quia post confessionem prius factam non peccauit mortaliter, vel quia si peccauit, contritus est, & habet propositum confitendi suo tempore, prout teneot Toler. *libro sexto capitulo* 27. *num.* 2. ex Syluestro, Armilla, & Panormitano, & sequuntur Suarez *supra num.* 13. Ludouicus à Cruce *supra numero quinto*, Lugo *de Sacrament. Pœniten. disput.* 27. *sect.* 6. *numero* 94. ex aliis quos referunt, eo quod illa verba solum adhibita esse à Pontifice credant ad tollendum obicem indulgentiæ, scilicet peccatum mortale quod tamen per solam contritionem sine confessione actuali, aut communione tollitur; nihilominus non solum securior, sed etiam probabilior est opposita sententia, scilicet requiri actualem confessionem, vel communionem illis verbis. Ratio est, quia indulgentiæ tantum valent quantum sonant, & explicandæ sunt, prout in Bullis exprimuntur, præsertim quia dictio, & in prædictis clausulis posita regulariter est copulatiua, & solum raro disiunctiua, iuxta dicta supra verbo *Dicto num.* 19. Adde, credendum esse Pontifices sollicitos de vtilitate spirituali fidelium, apponere solitos esse illas clausulas, vt securius obtineatur indulgentia. Nauarrus *de indulgent. notab.* 18. Graffius *de indulgent. capit.* 5. *num.* 5. Acost. *in Bull. Cruciat. quæstione* 14. & noster Stratius *supra n.* 2. Illud tamen certius est, quod etiam posita illa clausula *Confessis*, &c. si Pontifices aliud non exprimant, non teneri ad confessionem illum, qui sola peccata venialia post vltimam confessionem commisit. Confessio enim simpliciter dicta ex vsu, & sensu Ecclesiæ solum supponit pro confessione mortalium, ac proinde quando imponitur ab Ecclesia non intelligitur nisi de illis solum. Henriquez *lib.* 7. *capit.* 12. Suarez *supra num.* 5. Lugo *d. disput.* 17. *sectione* 7. *num.* 100. & alij communiter. Etsi oppositum teneat Stratius *supra num.* 4. & inclinet Ioannes Sancius *in select. disput.* 13. *numero secundo* Similiter certum est, quod quando requiritur communio, ad illam non sufficit post peccatum mortale hominem esse contritum, sed requiritur actualis confessio, propter doctrinam Concilij Tridentini *sess.* 13. *capitulo* 11. Idem Stratius *supra numero tertio*. Casu verò, quo duo Iubilæa requirentia confessionem, & communionem occurrerent duobus diebus immediatis vno post aliud, sufficeret vna confessio, & communio, si homo esset in gratia. Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 166.

16 Loquendo de Confessario approbato ab Ordinario eligendo virtute Iubilæi, præter dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 19. *num.* 19. & supra verbo *Bulla Cruciata*, *n.* 20. & verbo *Clausula n.* 23. quæ huic intento deseruiunt. Nota ex declaratione Sacræ Congregationis, quam refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo, iubilæum*, nomine Ordinarij intelligi debere Ordinarium loci, idest, vt puto, loci illius, pro quo promulgatur Iubilæum, seu indulgentia: licet oppositum eliciatur ex alia declaratione S. Congregat. quam referunt Suarez 4. *tom. de Pœnit. disputat.* 28. *sect.* 6. & Portellus *in Dub. Regular. verbo Confessoris approbatio in addit. num.* 4. Quid verò dicendum de Confessario Regulari approbato ab Ordinario, sed non à Prælato Regulari, vel ab illo suspenso, consule dicta supra verbo *Confessarius num.* 1. & Dianam 5. *part. tractat.* 12. *resolut.* 49. Nota etiam facultatem istam eligendi Confessarium, qui absoluere possit à casibus reseruatis non suffragari Regularibus, iuxta dicta *tomo primo capit.* 19. *num.* 29. & supra verbo *Bulla Cruciata num.* 29. quod & nouissimè tenet multis aliis relatis Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Iubilæum*.

17 Loquendo autem de casibus reseruatis absoluendis à Confessario virtute Iubilæi eligendo, præter dicta supra verbo *Casus reseruati*, præsertim *num.* 28. vbi dixi in generali concessione casuum reseruatorum non comprehendi casus Bullæ Cœnæ, si non exprimantur, nec in generali concessione casuum Bullæ cœnæ, casum hæresis, nisi etiam exprimatur, vlterius notandum, hoc priuilegium etiam suffragari iis, qui incidunt in casus reseruatos ob spem ipsius Iubilæi. Sanch. *lib.* 4. *in Decalog. capit.* 54. *num.* 18. Sanctar. *de Iubil. cap.* 8. *dub.* 10. Graffian. *supra in Decalogo*. Dian. *part. tract.* 11. *resolut.* 16. Similiter notandum, quod si quis habens casus reseruatos, & confitens Confessario à se electo virtute Iubilæi oblitus est alicuius reseruati, censetur absolutus ab illo, ita vt postea cum ipsius recordatur absolui possit à quolibet Confessario, ac si tale peccatum reseruatum non fuisset. Censetur enim absolutus à Confessario in quantum potuit, si quidem ille etiam in quantum potuit omnia reseruata confessus est. Nauarrus *in cap. cum consideret*, §. *cautum de pœnit. dist.* 5. & *in Man. cap.* 26. *num.* 13. Toletus *in Summa lib.* 6. *cap.* 27. *in fine*. Lugo *de Sacrament. Pœnitent. disp.* 20. *sect.* 7. *num.* 99. Addit etiam hoc quoque verificari etiam si tale peccatum habuerit censuram. Addunt alij id etiam esse verum, etiam si talis confessio inualida fuerit, prout indicant Syluest. verbo *Confessio primo q.* 19. Caiet. *verbo casuum reseruatio*, & fauet Suarez *tom.* 4 *de pœnit. disput.* 31. *num.* 9. ac Diana *supra resol.* 18. Nihilominus oppositum est tenendum quando Confessio non solum fuit informis (si talis dari potest) sed etiam inualida, tunc enim absolutio data est omnino nulla, & nullius valoris, vt habet idem Suarez *supra num.* 22. Ledesma *in summa tom.* 1. *tractat. de pœnit. cap.* 13. *conclus.* 2. Villalobos *in summa tom.* 1. *Tractat.* 27. *clausula* 9. §. 2. *numero* 16. Nota etiam, quod si quis bona fide, & intentione lucrandi iubilæum confessus est, & absolutus à reseruatis, & postea mutet voluntatem, & iubilæum non consequatur, quia non adimplet alia requisita, non tenetur iterum quærere absolutionem à reseruatis, talis enim absolutio rata, & valida fuit, nec data sob conditione tali. Nauarr. *libro quinto consil.* 19. *de pœnitent. edit.* 2. Sanchez *dicto c.* 54. *num.* 44. Candidus *to.* 2. *Disquisit.* 24. *art.* 69. *dubit.* 45. Lugo *sup. num.* 100. Imò si in tali

tali confessione oblitus est pœnitens alicuius casus reseruati, non manet amplius reseruatus, sed potest à quocunque confessario ab illo postea absolui, propter rationem superius adductam. Sanchez *ibidem num.* 45. Portellus *in Additionibus ad dub. Regular. verbo Iubilæum numer.* 19. Diana *part.* 3. *tractat.* 4. *resolut.* 145. Candidus *supra dubitat.* 48. Idem dic de absolutione à censuris, propter eamdem rationem. Diana *ibidem*. Candidus *supra*, ex multis aliis. Vbi etiam an talis pœnitens peccet non lucrando Iubilæum.

18 Pro commutatione verò votorum qualiter intelligenda, vide dicta supra verbo *Bulla Cruciata n.* 34. 35. & 36. ea enim huic intento deseruire possunt, ac dicenda 4. *tom.* verbo *Votum*. Nota tamen primò, quòd si pœnitens tempore Iubilæi habens intentionem illud lucrandi petit commutationem alicuius voti, & postea illud non lucretur, non propterea reuiuiscet illud votum, propter rationem supra adductam, quia scilicet talis commutatio rata, & valida fuit, nec data sub conditione aliqua. Henriquez *libro septimo de indulgentiis capit.* 11. *num.* 4. *& lib.* 6. *de pœnit. cap.* 16. *num.* 6. Rodriguez *tom.* 1. *summ. cap.* 184. *num.* 15. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *supra num.* 49. Qui propterea *num.* 33. addit posse Confessarium tempore Iubilæi commutare vota sub conditione adimplendi requisita pro Iubilæo. Si tamen pœnitens oblitus est petere commutationem alicuius voti, vel Confessarius oblitus est illud commutare, non propterea transacto Iubilæo verè non comparato, censetur commutatum, cum neque in principio commutatum fuerit, nec postea subsistat priuilegium. Sanchez *supra num.* 31. Portellus *supra*. Si verò illud lucratus fuit, probabile satis est posse virtute priuilegij Iubilæi eo transacto tale votum commutari, nam priuilegium illud non videtur alligatum tempori quo durat Iubilæum. Portel. *ibidem num.* 18. Diana *part.* 5. *tract.* 12. *res.* 40. Addit Candid. *supra dubit.* 51. eum qui lucratus est Iubilæum posse illo transacto voti commutationem obtinere, quam tempore Iubilæi obtinere noluit. An verò priuilegium commutandi vota extendatur etiam ad commutanda iuramenta promissoria Deo facta circa eamdem materiam, vel etiam ad vota iurata, collige ex iis, quæ dixi supra verbo *Bulla Cruciata num.* 35. Non posse autem per illud commutari vota peregrinationis in Hierosolymam, ad limina Apostolorum, & S. Iacobum in Compostella, eo quod ista cum sint specialiter reseruata, sunt speciali nota digna, & non continentur in generali concessione, merito tenent Suar. *de Relig. tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 6. *de voto cap.* 25. *num.* 4. Sanchez *tom.* 1. *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 16. & alij communiter. Licet contrarium non carere probabilitate, dicat Diana 5. *part. tract.* 12. *resolut.* 58. quod non admitto, propter Curiæ praxim, & stylum.

19 Circa duas illas hebdomadas, quæ regulariter designari solent pro consecutione Iubilæi, notandum, quod licet verba Bullæ requirere videantur, quod omnia opera per illam præscripta adimpleantur in vna, vel altera ex illis, non partem in vna, & partem in altera, nihilominus, rationabili, aut necessaria subsistente causa, valdè probabile est fieri posse, ita vt pars illorum fiat in vna hebdomada, verbi grat. ieiunare, orare, & alia pars in altera, scilicet confiteri, communicari, &c. Ita enim piè interpretanda videtur mens Pontificis. Rodriguez *tom.* 1. *Summa capit.* 184. *num.* 3. Layman. *supra num.* 10. Diana *part.* 3. *Tract.* 4. *Resolut.* 133. *& part.* 5. *Tract.* 12. *resol.* 24. Imo ex sola pœnitentis voluntate id fieri posse declaratum refert à Patribus S. Pœnitentiariæ Romanæ Naldus *supra verbo indulgentia n.* 14. Qui etiam in aliquo die, Sabbato videlicet ante Dominicam in qua incipit prima hebdomada pro lucrando Iubilæo designata, confessus est intentione lucrandi illud, satisfacit ipsi. Ita enim praxis Ecclesiæ obseruat, & rationabiliter satis propter multitudinem confitentium. Laymanus *supra num.* 6. & fauet Diana in simili post plures alios, quos refert *part.* 2. *Tract.* 15. *&* 1. *Miscell. Resolution.* 28. Similiter, qui tempore Iubilæi habuit ignorantiam ipsius inuincibilem poterit illo transacto illud lucrari inter duas hebdomadas à die notitiæ, illius. Diana *part.* 3. *Tractat.* 4. *Resolut.* 151. Habes etiam apud ipsum ibidem *Resolut.* 147. quid faciendum quando, die, quo finiebatur Iubilæum, accessit pœnitens cum casibus reseruatis ad Confessarium, qui propter angustiam temporis cogitur differre Confessionem post transactum Iubilæum. Pro quo vide etiam Henriquez *lib.* 7. *de indulgent. capit.* 11. §. *si quis*, & Portellum *in Dub. Regular. verbo indulgentia num.* 7. Item quid faciendum cum eo qui noluit lucrari Iubilæum, sed in vltima die mutat propositum habes apud eundem Dianam *supra Resolut* 152. Maximè pro Regularibus non potentibus ob aliquod impedimentum Iubilæum lucrari, vide aliquas concessiones in Rodriguez *tom.* 2. *quæst.* 87. *art.* 2. & Portello *supra num.* 8.

Præter dicta etiam alia animaduersione digna sunt. Primò, per opera alias de præcepto, vel obligatoria satisfieri posse operibus iniunctis à Pontifice pro consecutione Iubilæi, si vtrumque intendat ea faciens, & nisi aliud in Bulla exprimatur. Constat enim ex vsu, & praxi Ecclesiæ, quod si promulgatio Iubilæi fiat in Quadragesima, vel quatuor anni Temporibus, aut Vigilus Sanctorum, per ieiunia talium dierum adimpleantur ea, quæ per Iubilæum requiruntur, ex quo idem videtur dicendum de aliis operibus per illud iniunctis. Henriquez *de indulgent. libro septimo capitulo* 10. Comitolus *libro primo quæst.* 38. Gratianus *supra in Dialogo*. Sanctarellus *de Iubileo cap.* 4. *dub.* 10. *& cap.* 7. *dub.* 1. & alij plures. Secundò, quòd ille, qui minimum aliquid, seu leuem partem operis iniuncti respectiuè ad illud prætermisit, probabile valdè esse non propterea priuari fructu Iubilæi. Ratio est, tum quia parum pro nihilo habetur, tum quia id credendum ex benignitate Pontificis concedentis illud. Suarez *d. disp.* 51. *sect.* 5. *n.* 4. Diana *part.* 5. *Tract.* 12. *Resol.* 23. cum aliis. Tertiò posse aliquem bis, seu pluries consequi indulgentiam, seu Iubilæum, si opera iniuncta bis, seu pluries exerceat, cum moderatione tamen adiuncta supra verbo *indulgentia num.* 19. Vnde qui vna hebdomada Iubilæum consecutus est, poterit illud etiam in alia hebdomada designata lucrari, repetendo opera præscripta. Quia beneficium Principis latè interpretandum est, quantum verba patiuntur Henriquez *supra cap.* 11. Rodriquez *in Summa cap.* 184. *num.* 14. Benzonius *supra lib.* 5. *cap.* 15. *dubio* 23. Diana *part.* 2 *tract.* 17. *resolut.* 49. *& part.* 5. *tractat.* 12. *resolut.* 28. post alios refert. Etsi id certum non sit propterea, quod Filliucius *tom. primo tract.* 8. *capit.* 10. *num.* 261. *& num.* 278. refert Clement. VIII. & Sac. Congregat. Cardinalium declarasse semel tantum sumi posse Iubilæum, tam in anno Sancto, quam in aliis. 20

Demum circa clausulam illam *de pœnitentiis iniunctis*, quæ apponitur in aliquibus concessionibus indulgentiæ, vel Iubilæi notandum, iuxta dicta supra 21

verbo *indulgentia quoad Regulares num.* 3. per eam denotari remitti tantam pœnam quanta remitteretur per pœnitentias taxatas à Confessariis,& à Sacris Canonibus pro talibus peccatis. Pro quo vide Nauarr. *de indulgent. notab.*11. *num.*9. Reginald. *lib.* 7. *numero* 150. & 151. Ex quo communiter inferunt Theologi eum qui lucratus est indulgentiam aliquam, habentem præcipuè prædictam clausulam, liberum manere ab onere adimplendi pœnitentias à Confessario illi impositas. Cœterum hæc doctrina solum videtur intelligenda de pœnitentiis satisfactoriis, quæ ad purgationem & castigationem præteritorum criminum solent iniungi, non de illis, quæ simul sunt præseruatiuæ, & à recidiuo coërcitiuæ, vitæquæ nouæ remedium,qualis esset confessio menstrua, lectio spiritualis per aliquod tempus, ieiunium,& disciplina pro homine luxurioso ad abolendum veterem peccandi consuetudinem,& continendum pœnitentem in proposito emendationis vitæ, Gratianus *supra in Dialogo* Naldus *in Summ. verbo indulgentia num.*15. Noster Stratius *supra num.* 7. Apud quos alia ad intentum. Consulit tamen Toler. *supra cap.*23. *in fine.* implendas nihilominus esse pœnitentias ad augmentum gratiæ,quod non adquiritur præcisè per indulgentiam. Addo ego, etiam ad integritatem Sacramenti Pœnitentiæ, cuius pars saltem integralis est satisfactio à Confessario imposita. De quo Bonac. *de Sacrament. disp.*5 *.quæst.*5 *.sect.*3. *punct.*4. *num.* 10. ex aliis quos refert. Vnde patet qualiter moderanda sit doctrina Dianæ 5. *p.tract.*12. *resolut.*39. dum ex Fausto, & Hieronymo Rodriguez tenet, quod si alicui esset imposita pœnitentia ieiunandi, aut sumendi disciplinam per 40.dies, vel per vnum annum, si iste lucratur indulgentiam 40. dierum, vel vnius anni,liber maneat à tali pœnitentia.

IVDEX, ET IVDICIVM Regularium.

SVMMARIVM.

DE hac materia ex professo egi *tom.*1. *p.*1. *c.*17. per totum, plura etiam ad illam spectantia dixi supra verbo *Accusatio*, verbo *Appellatio*, verbo *Causa iudicialis Regularium*, verbo *Commissio*, & *Commissarius*, & verbo *Denunciatio*, alia tamen addenda sunt pro rei satis communis inter regulares pleniori notitia, suppositis prius generalibus principiis ad Iudicis, vel Iudicij naturam spectantibus. 1

2 Iudex ergo *est persona publica ius dicens populo secundum legis præscriptum, vel loci consuetudinem cap. forus de verborum signific.* Syluest. *in Summa verbo Iudex num.*1. Est autem triplex, scilicet ordinarius, delegatus. & arbiter. Ordinarius est, qui ex officio vniuersitati causarum præest. Delegatus cui vices suas Ordinarius commisit, Arbiter verò, qui ex litigantium consensu eligitur. S.Thom.2.2.q.67. *art.*10. Syluester *supra, & verbo Arbiter num.*1. Differunt autem *Arbiter*, & *arbitrator* in hoc, quod *Arbiter* sit quasi Iudex, & eligatur à partibus, vt procedat iuris ordine seruato, & secundum ius, *Arbitrator*, verò eligitur, vt amicabilis compositor, vt procedat extra iudicium, & partes componat. Syluester *dicto verbo arbiter quæst.*2. & 3. Sanchez *in Decalog. lib.*6. *capit.*13. *à num.*52. apud quos, & alios Summistas plura ad intentum. Vt aliquis pubes in Iudicem ordinarium, vel delegatum à Principe eligatur non requiritur ætas determinata, cæterum ab inferiori eligi non potest, nisi vigesimum annum compleuerit, præterquam si partes scienter consentiant in eum, qui annum saltem decimumoctauum transcenderit. *capit. cum vigesimum de offic. iudic. delegat. leg. quidam consulebat, ff. de sentent. & re iudicat.* Arbiter verò ne quidem ex partium consensu constitui potest, nisi annum vigesimum exegerit. *leg. cum lege, ff. de arbitris.* Layman *libro tertio de iustit. Tract.* 6. *capitulo secundo numero primo.* In causis ciuilibus non procedit iudex, nisi postulatus, imò, & tunc debet procurare, vt partes ad concordiam reuocentur *capitulo primo de mutu. petitionibus l. quidem, ff. de rebus credit.* In criminalibus autem procedit, vel ad instantiam partis, accusatoris, scilicet, vel denunciatoris, vel ex officio per viam inquisitionis, iuxta dicta eo *capit.*27.*num.*1. Clarus *lib.*5. *sent. §. fin. quæst.* 3. Lessius *de iust. lib.*2. *cap.*29. *d.*12. Qualiter infamis possit, vel non possit iudicis munus exercere, dixi supra verbo *Infamia num.*13. Similiter an irregularis à iudicis munere excludatur, constat ex dictis ver. *irregularitas numero* 5. & 6.

Iudicium deinde est *actus Iudicis in quantum est iudex*, seu est *determinatio recta secundum ius cap. forus de verborum significat. leg. nemo, C. de sentent. & interlocut. omn. iudic.* Syluester *verbo iudicium numero primo.* ex S. Thom. Diuiditur primò in Ecclesiasticum, & sæculare, Ecclesiasticum est, quod spectat ad res, & personas Ecclesiasticas, verbi gratia, de Beneficiis, Matrimonio, Decimis, &c. Sæculare verò, quod ad sæculares, quale est de re non Ecclesiastica, sed prophana. Secundò, ex parte materiæ, aliud enim est iudicium petitorium, illud scilicet, in quo de rei proprietate agitur, aliud verò possessorium in quo de sola possessione. Tertiò, ex parte formæ, aliud enim est iudicium ordinarium, & solemne, in quo iuris ordo, & forma seruatur, aliud verò extraordinarium, seu summarium, in quo simpliciter, de plano, & sine strepitu, ac figura iudicij agitur. Quartò, ex parte finis. Aliud enim est ciuile, in quo agitur de cōmodo, siue vtili alicuius, aliud verò criminale, in quo de crimine ad vindictam, puni 3

punitionem, &c. De iis Sylu. *locis relat.* Layman *supra cap.* 1. & alij.

4 His positis, prout specialiter spectat ad Regulares, cum ipsi possint, iuxta dicta eo *cap.* 27. *num.* 1. procedere contra suos subditos via accusationis, denunciationis, & inquisitionis, rursus via inquisitionis generalis, & specialis, de singulis dicendum.

5 Et primò, quòd attinet ad modum procedendi Prælatorum Regularium cum sibi subditis via inquisitionis generalis, præter dicta eo *cap.* 27. *num.* 2. *&* 3. notandum quod licet iuxta dicta etiam eo *to.* 1. *cap.* 18. *num.* 15. teneantur subditos corrigere, & punire, & sæpius id non facientes peccent mortaliter; nihilominus sæpius quoque excusantur, quando videlicet prudenter timent ex eo rumores, scandala, seditiones, recursus ad tribunalia extranea, & similia. Tunc enim propter euitandum hæc damna, quæ toti Communitati præiudicium afferunt excusari possunt à punitione subditorum. Caiet. 2. 2. *quæst.* 62. *art.* 3. *ad* 3. Sanchez *tom.* 1. *Consil. Moral. lib.* 3. *cap. vnic. dub.* 19. In aliis autem casibus omnino tenentur eos corrigere, punire, &c. adeo vt aliqui putent etiam cum periculo vitæ id tèneri facere. Saltem loquendo de correctione fraterna, vt habet idem Sanchez *tom.* 2. *Consiliorum Moralium lib.* 6. *cap.* 2. *dub.* 4. *num.* 3. & Peyrinis *tom.* 1. *de Prælato quæst.* 1. *cap.* 7. *num.* 19. plures alios referens Priùs tamen quam contra subditum procedat tenetur Prælatus omnia media tentare, vt sine indiciali strepitu corrigatur, admonendo videlicet illum leniter, & si hoc non profuerit, minari ipsi, quod eius vitam explorabit, vel coram aliquibus ipsum corrigere. Sotus *de detegendo secreto membr.* 2. *quæst.* 4. *conclus.* 7. Notandum secundò, quòd delicta Religiosorum, quæ inquirenda sunt à Prælatis, regulariter sunt omnia, & quæcunque peccata mortalia. *cap. illi* 6. *quæst.* 1. Syluester *in Summa verbo Inquisitio* 2. *dicto* 9. Armila *verbo Inquisitio num.* 12. *&* 13. Naldus *in Summa verbo Iudex numero decimonono.* Imò peccata publica publicè corripienda sunt, iuxta illud primæ ad Timoth. 1. *Peccantem coram omnibus argue.* Sotus *supra conclus.* 1. Nauarrus *cap. inter verba Corol.* 56. [De peccatis occultis cognitis tamen Prælato Regulari, quod non possint ab ipso puniri, latè agit Portellus *in responsionibus moral. tomo secundo casu* 58. & consonant dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 27. *num.* 6. Excipit tamen ipse Portel. ibidem crimina atrocia, & quæ sunt contra communitatem. Sed consule dicta eo *capit.* 27. *num.* 9. & Lugo *tom.* 2. *de iust. & iure, disp.* 37. *sect.* 14. *à num.* 163. vbi de culpis, de quibus Iudex Regularis contra Religiosos procedere potest.] Peccata autem solum per Confessionem sacramentalem cognita, aut diuulgata solum propter notitiam habitam in Confessione, aut forsan, quia inuenta sunt in schedula quam faceret religiosus pro Confessione facienda nullo modo inquiri possunt, aut puniri à Prælato Regulari, illa enim pertinent ad confessionem Sacramentalem, ac per consequens affecta censentur onere venerandi sigilli Confessionis. Fagundez *in præcept.* 2. *Ecclef. lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 28. *& cap.* 5. *numero decimosexto.* [Diana 3. *part. Tractat.* 4. *Resolution.* 112. *&* 5. *part. Tractat.* 11. *Resolut.* 27. ex aliis multis.

6 Deinde, loquendo de modo procedendi Iudicis Regularis via inquisitionis specialis, præter dicta eo *cap.* 27. *à num.* 4. *vsque ad* 18. vlterius notandum id, quod eo loco dixi, scilicet Iudicem Regularem non posse procedere contra aliquem per specialem inquisitionem, nisi infamia, siue clamorosa insinuatio, vel indicia manifesta aut semiplena probatio præcedant, adeo esse verum, vt aliqui putent esse de iure naturali, & diuino, vt tenet Nauarra *lib.* 1. *de restitut. cap.* 4. *num.* 159. Licet autem solum sit de iure humano. *cap. qualiter secundo, & cap. inquisitionis, & cap. cum oporteat de accusat. & cap. licet Heli de Simon*, etsi consonum satis iuri naturali, & diuino, vt habent Sotus *de secreto memb.* 2 *q.* 6. *dub.* 2. & Nauar. *cap. inter verb. Corol.* 50. nihilominus id semper obseruari debet inter Regulares, vbi agitur de graui pœna ipsis infligenda. Quia ius commune id requirit, nec est textus, qui Religiosos excipiat. Syluester. *ver. inquisitio* 1. *quæst.* 3. *dicto* 2. Nauar. *supra Coroll.* 62. Etenim licet *cap. qualiter* 2. relatum excipere videatur Regulares, hoc solum debet intelligi, quatenus cum illis non debent obseruari accidentalia, & subtilitates iudicij. Panorm. *ibi n.* 10. Felinus *ibi. num.* 21. Vnde Caiet. 2. 2. *quæst.* 33. *ar.* 7. *ad* 5. & Portellus *in dub. Regul. verbo Correctio Fratrum num.* 13. aiunt, quòd etiam si duo aut tres iurent aliquem Religiosum commisisse aliquod delictum, si tamen nulla est infamia, non esse procedendum contra illum iudicialiter. Imò oppositum facientes exponunt se periculo incurrendi excommunicationem latam contra iniicientes manus in Monachos. Sanchez 2. *tom. Consiliorum Moralium lib.* 6. *cap.* 3. *dub.* 25. ex D. Antonino, Syluestro, & Armilla, Amplia, iuxta dicta eo *capit.* 27. *num.* 12. quòd etiam si Religiosus sit diffamatus, vel conuictus de vno crimine, non potest inquiri de aliis, de quibus non est diffamatus. Sotus *supra dub.* 5. *& libro* 5. *de iustitia quæst.* 6. *art.* 2. Nauar. *cap. inter verba Corollar.* 51. Nec conuictus de vno crimine potest de sociis occultis, quorum nulla est infamia inquiri, saltem regulariter loquendo, iuxta dicta *eo num.* 12. *cap. cum Monasterium de confess. cap. veniens de testibus cap. nemini* 15. *quæst.* 3. *l. fin C. de accusat. l. repetit. ff. de quæstor.* Nauar *in Man. c.* 18. *n.* 39. *& c.* 25. *num.* 26. Nec statim quod denuncians, vel accusans dicit esse infamiam de delicto debet Prælatus procedere via inquisitionis specialis, sed debet inquirere apud quos sit hæc infamia, & vnde ortum habuerit, vt si videat esse apud paucos, & leues, & ex leui fundamento, præcipuè de persona, quæ fuerit claræ, & bonæ famæ, non sic procedat. Sanchez 2. *tom. consil. moral. lib.* 6. *cap* 8. *dub.* 1. *n.* 5. Notandum tamen, quod si Iudex infamiæ, aut probatione infamiæ prætermissa ad inquisitionem specialem processerit, nihilominus valebit processus, & ex eo reus poterit condemnari, dummodo Iudicem non recusauerit. Bou. *in diret. fori iudicialis p.* 2. *c.* 5. *in fine*, ex Nauarro, & Lessio. Nihilominus saltem videtur necessarium, etiam ad substantiam iudicij, quod præcedant aliqua indicia, saltem leuia, delicti, propter dicta ex doctrina S. Thom. *d. cap.* 27. *num.* 6.

Similiter etiam loquendo de modo procedendi Iudicis Regularis via denunciationis, præter dicta 7
eo *cap.* 27. *a num.* 19. & verbo *Accusator, & Accusare*, & verbo *Denunciator, & Denunciare*, nota, quod quando subdito constat certo, & euidenter Prælatum nullū remedium adhibiturum, vel quia negligens est in puniendo, vel amicus delinquentis, non obligatur ad denunciandum delicta, quia tunc cessat finis obligationis, & ad opus inutile nullus tenetur. Sanchez 2. *tom. Consil. Moral. lib.* 6. *cap.* 2. *dub.* 17. ex D. Antonino, & Syluestro. Portellus *in dub. Regular. verbo Correctio Fratrum num.* 9. Secus verò, quando est dubium de hoc, quia in dubio præsumendum est pro Prælato, & illi obediendum. Sanchez *ibid.* Portellus *ibid.*

8 Pariter etiam loquendo de modo procedendi Iudicis Regularis via accusationis, præter dicta etiam eo *cap.27. à num.22.* vlterius notandum, quod licet Iudex non possit aliquem condemnare, si accusator non adsit, quando proceditur hac via accusationis, *cap. si legitimus de accusat. & l. illicitas, ff. de offic. præsid.* D.Thom.2.2.*quæst.67. art.3.* Caietanus *ibidem.* Sotus *lib.5. de iustit. quæst.4. articulo tertio* Non tamen hoc est necessarium pro Prælatis Regularibus in delictis minoris momenti, quæ tanquam Patres castigant, vt habet idem Sotus *supra* Sanchez *lib. 2. Consiliorum Moralium lib. 6. cap.1. dub.20. num.4.* Nota secundò, quòd licet in causa priuata, vel propria non teneatur quis accusare, vel denunciare delinquentem, verumtamen vbi crimen in commune damnum corporale, vel spirituale redundat, & aliter perfectè remedium adhiberi non potest, quia necesse est, vt non tantum damno obuietur, sed etiam vt reus puniatur ad arcendum alios, tunc tenetur is, qui crimen tale probare potest, accusare, vel denunciare. D. Thom.2.2.*quæst.68. art.1.* Caietan.*ibidem.* Sotus *supra quæst.5. artic.1. & lib. de secreto membro 2.quæst.5.concl.1.* In criminibus autem non perniciosis in futurum nemo accusare obligatus est ex *l.vnica, Cod. vt nemo inuitus.* Layman.*lib.3. Tract.6. cap.3. num.6.* Circa conditiones autem necessarias pro Iudice etiam Regulari aliqua notanda. Primò, necessarium non esse quod Iudex Regularis sit in statu gratiæ, prout aliqui quos refert Vualdensis noster *tom.2.cap.3.* & Sotus *in 4. dist.1. quæst.5. ar.5.* malè existimarunt. Neque enim id requiritur ad valorem sententiæ, cum Iudicis iurisdictio, à qua pendet sententiæ valor non destruatur per peccatum mortale, neque ad hoc quod sententia licitè proferatur, cum per se loquendo ad hoc sufficiat seruare leges iustitiæ. Sotus 3. *de iust. quæst.4. art.2. ad 3.* Lugo *tom.2. de iust. & iure disp. 37. sect.2. num.4. & 5.* Dixi *per se loquendo*; quia per accidens, scilicet ratione scandali, poterit esse peccatum etiam graue Iudicem Regularem in peccato notorio existentem proferre sententiam contra aliquem eodem vel simili peccato infectum. Tunc enim subditi dicere illi possent illud ad *Rom. 2. eadem agis quæ iudicas*; & propterea ad iram & impatientiam contra illum incitari. Lugo eo *num.5.* Requiritur tamen pro Iudice, præsertim Regulari, ne sit innodatus excommunicatione maiori: quia iuxta dicta *tom.3. v. Excomm. quoad Regulares. num.36.* excommunicatus non potest esse Iudex, ita vt excommunicatus, siue toleratus, siue non toleratus peccet exercendo munus Iudicis, nisi in casu quo si esset excommunicatus toleratus partes vellent coràm ipso agere. Excommunicatum autem non toleratum, seu quod idem est, vitandum non solum illicitè, sed etiam inualidè proferre sententiam, dixi eodem *num. 36.* eo quod priuetur vsu iurisdictionis, iuxta dicta *ibid. num.33.* An autem excommunicatus possit eligi seu creari in Iudicem, dixi eo *num.36.* Porro de grauitate peccati quod committit Iudex excommunicatus toleratus sententiam proferendo, quamuis Suarez Less. & Conin. dicant esse peccatum mortale; & Enriquez, Barthol. à Ledesma, Sanchez, Auila, Nauarrus, & Diana, dicant esse solùm veniale, Lugo verò *supra num.11.* dicat vtramque sententiam esse probabilem, nos autem consequenter ad dicta eo *num.36.* existimamus id esse pensandum ex grauitate, vel leuitate materiæ, ita vt quemadmodum in aliis materiis ratio peccati mortalis, vel venialis ex grauitate, vel leuitate materiæ desumitur, ita in præsenti: ac proinde quando sententia lata sit circa materiam grauem à Iudice excommmunicato, sit peccatum mortale; si verò fuerit circa materiam minoris ponderis, solùm sit veniale. An etiam requiratur quod Iudex non sit irregularis, collige ex iis, quæ dixi eodem *tom. verbo irregularitas, num.5.6.* & 7. Quod autem suspensus ab officio seu iurisdictione non possit exercere munus Iudicis, constat ex iis quæ diximus *infra verbo suspensio quoad Regulares. num.5. & sequent.*

Maximè etiam & pro praxi Regularium notandum posse Prælatum Regularem, & sæpius teneri, non acceptare accusationem contra aliquos Religiosos, sed alia via satisfacere parti læsæ, seu procedere ad remedium, quando, scilicet credat ex accusatione secutura esse aliqua mala bono communi Religionis noxia, verb. grat. seditiones, aut turbationes Monasteriorum, malam famam seu infamiam Religiosorum, & similia. Ratio est, tum quia bonum commune semper debet præponi bono particulari, Tum quia esto quod lex obliget ad acceptandam accusationem accusatoris, per Epiicheiam tamen credi, aut existimari potest in iis casibus non obligare. Aragonius *de iustit. & iur. quæst.63. art.3. in explicat. art.* Sayrus *in Claui Regia lib. 12. in fin.* Fagundez *in d. præcept. decal. cap.47. num.14.* Lugo *tom.2. de iustit. & iur. disp.37. sect.7. num.74.* Quod maximè & principaliter procedit in Prælatis supremis, quales sunt Generales: quia in illis maximè residet hæc authoritas. Caiet. 2.2. *quæst.61. art. 3. ad 3.* Sotus *de sigillo memb.2. q.5. concl.5.* Sanch. *lib.3. cons. cap. vnic. dub.19.* Addit Lugo *supra*, posse in aliqua Religione lege, vel ordinatione communi prohiberi vbi id ad bonum commune necessarium iudicaretur, ne Prælati inferiores causas accusationis prosequantur, nisi consulto Generali. Addo ego etiam prohiberi posse ne eas acceptent, nisi Generali consulto.]

Circa reum nota, quod iuxta dicta eo *cap.27 n.12.* 9
quotiescunque Iudex iuridicè interrogat reum de aliquo delicto tenetur reus fateri veritatem. Tum quia tenetur obedire in re iusta qualis est ista. Tum quia alias daretur bellum iustum ex vtraque parte, quod implicat. D.Th.2.2. *quæst.69. art.1.* & ibi eius Expositores. Sot. *de sec. memb.2. quæst.7. conclus.1.* Nauar. *in Man. cap.25. num. 36.* Imò etiam in casu, quo reus, vel testis ignoret, vel dubitet an Iudex iuridice interroget, tenetur veritatem fateri. Quia iuxta dicta *tom.1. p.1. cap.4. n.24.* non solum Religiosus tenetur obedire suo Prælato quando certò scit illum iusta præcipere, sed etiam quando de eo dubitat. Palud. in 4. *d.19. quæst. 4.* Sylu. verb. *Inquisitio 1. quæst.3. d. 3.* Licet oppositum probabiliter tueatur Sanchez, cum aliquibus limitationibus 2. *tom. Cons. Mor. lib.6. cap. 3. d.31.* cui fauet Corn. & Layman. quorum similem doctrinam retuli supra verb. *Dubia Regular. num.7.* Nota etiam, quod licet regulariter loquendo mentiri in iudicio circa materiam principalem, de qua reus interrogatur, sit peccatum mortale, vt colligitur ex S.Th.2.2. *quæst.69. art.1.* Caiet. & aliis Expositoribus *ibid.* mentiri tamen absque iuramento in re accidentali ad substantiam iudicii, ratione leuitatis materiæ potest esse solum veniale; sicut de mendacio in Confessione sacramentali communiter dicitur. Sotus *lib. de secr. memb.2. quæst 7. & lib.5. de iust. quæst.6. art.2.* Med. *lib.1. Sum. cap.14. §. 35.* Nota similiter, non posse incarcerari reum, nisi saltem per summariam informationem constet ipsum commisisse delictum, aliàs ipsi fieret iniuria Sanch. *sup. cap. 4. d.5.* ex aliis. Limita tamen, nisi eius fuga timeatur, iuxta dicta eo *cap.27. num.12.* An verò possit licitè à carcere fugere Religiosus, habes *to.1. p.1. cap.16. num.9.* & 10. ex quo etiam colligi

potest

poteſt quid dicendum de conſulentibus Religioſo fugere è carcere. De quo Syluester, & Angelus *in Summ. ver. Fugere num.* 1. Cord. *in Summ. q.* 195. [Nota tamen quod quamuis, iuxta dicta superius & loco allegato ex *cap.* 27. 1. *tom. Summa*, reus iuridicè interrogatus teneatur ſemper fateri veritatem; idque ſit ſententia non ſolùm S. Thomæ, & eius expoſitorum, ſed etiam communis inter Theologos: nihilominus oppoſita ſententia in cauſis capitalibus, vel ſimilibus probabilis videtur, eo quod lex humanà non niſi raro, & propter magnum Reipublicæ damnum vitandum obliget in cauſis, in quibus imminet periculum mortis, vel ſimilia, & quia ita tenent Nauar. Rodriguez, Vega, Villalobos, Diana, & alij quos refert & ſequitur Lugo *tom.* 2. *de iuſt. & iure diſp.* 40. *ſect.* 1. *num.* 15. dicens hanc ſententiam eſſe valdè probabilem, & in praxi omnino ſecuram præſertim in cauſis capitalibus; ideò ipſis aſſentiri poſſumus, niſi in caſibus in quibus negatio veritatis eſſet in damnum æquale tertij, prout contingeret ſi reo non confitente delictum quod commiſit, eius accuſator damnari deberet ad pœnam tallionis, & ſimilibus. Hoc colligo ex Sanch. *lib.* 3. *in decal. cap.* 7. *num.* 21.]

10 Circa ſententiam à Iudice Regulari proferendam, præter dicta eo *c.* 27. *n.* 13. 15. 16. & 18. nota, quod sẽtentia eſt *diffinitio iudicialis controuerſiis finẽ imponens à competenti Iudice pronunciata lib.* 1. *ff. de ſent. & re iudic. & cap.* 2. *eod. tit.* Eſt autem duplex, alia interlocutoria, alia diffinitiua. Prior eſt, quæ datur non ſuper cauſa principali, ſed ſuper aliis quæſtionibus intermediis. Poſterior verò, qua principalis quæſtio, & cauſa definitur. Deinde ſententia alia iuſta, alia iniuſta, ſententia iuſta, quæ datur à competenti Iudice ob cauſam ſufficientem ſeruato ordine iuris ad bonum, & iuſtum finem. Iniuſta verò, quæ aliquem defectũ patitur. Rurſus hæc multiplex eſt, iuxta qualitatem talis defectus, alia enim eſt ſolum iniuſta ob defectum intentionis, & tunc in vtroque foro eſt valida, alia verò iniuſta ob aliquem defectum ſubſtantialem, & hæc ſi de iniuſtitia hac conſtat, inualida eſt. Alia verò eſt iniuſta ſolum ob defectum accidentalem, & non neceſſarium, quæ valida erit. De iis Summiſtæ communiter verb. *Sententia*, & verb. *iudicium*, ac Thomas de Ieſu *de viſit. Regul. Tract.* 3. *cap.* 15.

11 Loquendo de appellatione à ſententia Iudicis regularis, præter dicta *tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. & ſupra verb. *Appellatio, & Appellare*, verbo *Denunciator, & Denunciare*, nota primo, ab arbitris compromiſſariis appellari non poſſe ſi partium conſenſu delecti fuerint, ſicut habetur *in lib.* 1. *C. de arbitris*, S. Th. 2. 2. *quaeſt.* 69. *art.* 3. *ad* 2. Alderete *de Relig. diſcipl. l.* 2. *cap.* 28. *num.* 22. & 23. Layman. *lib.* 3. *Tract.* 6. *cap.* 6. *num.* 2. Quid vero dicendum de arbitris iuris qui à iure dantur pro caſu recuſationis Iudicis infra habetur *num.* 13. Nota ſecundò, probabile eſſe quod quando de ſententia Iudicis inferioris dubitatur an ſit iuſta, vel lata ſecundum probabiliorem ſententiam, licita ſit appellatio ſpe obtinendæ æquioris ſententiæ. Ratio eſt, quia finis tunc eſt licitus, & ſententia non eſt clara, nec certum, quod ſit iuſta. Sotus 5. *de iuſt. quaeſt.* 9. *art.* 3. Sanchez *tom.* 2. *conſ. mor. lib.* 6. *cap* 4. *d.* 2. Limita tamen, dummodo talis appellatio non ſit à correctione Regulari, iuxta dicta locis relatis. Nota etiam, quod conuictus teſtibus ſimul & confeſſus appellare non poteſt *lib.* 2. *C. quorum appel. non recipiend.* Couarrubias *lib. practic. cap.* 23. *num.* 5. Thomas de Ieſu *de viſitat. Regular. Tract.* 3. *cap.* 17. *num.* 9. & alij communiter. Idem dico de confeſſo tantum. *cap. cum ſpeciali de appellat. & cap. Romana de appellat. in* 6. Couarrub. *ibid.* Sanchez *ſupra dub.* 4. Thomas de Ieſu *ſupra num.* 10. Vide alia infra *num.* 18.

12 Similiter quia iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 9. *n.* 8. licitum eſt in aliquo caſu ſaltem raro recuſare Prælatum Regularem, videlicet quando conſtat certo, & euidenter inique ſe gerere, aut velle gerere contra bonam famam, & opinionem alicuius Religioſi. Ideò notandum hoc procedere in quocumque Iudice Regulari, ſiue Prouinciali, ſiue Generali, &c. quia *c. ſi quis contra Clericum de foro competenti, & cap.* 1. *requiris, & cap. cum ſpeciali de appellat.* generaliter conceditur de omnibus, Greffius *ſecunda part. deciſ. aurear. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 6. Peyrinis *tom.* 1. *de ſubdito cap.* 19. Notandum ſecundò, quod recuſationis cauſa eſt ſuſpicio, quod Iudex Regularis ſe gerat, aut velit gerere inique contra ſubditum. Peyrinis *ſupra* §. 1. Thomas de Ieſu *ſup. num* 13. Cauſæ verò ſuſpicionis ſunt multæ, præſertim inimicitia grauis inter Iudicem, & iudicandum, vel magna coniunctio Iudicis cum parte contraria, vel inimico iudicandi, vt ſi eſt eius conſanguineus, commenſalis, compatriota, &c. De quibus & aliis agunt Doctores in dicta capita ſcribentes, & Syluester *in Summa verbo Recuſare*. Peyrinis *ſup.* §. 2. Naldus verbo *Iudex n.* 17. Bouetius *ſupra part.* 3. *cap.* 1.

13 Praxis tamen recuſationis inter Regulares talis eſt. Primò enim cauſa ſuſpicionis debet aſſignari in ſcriptis coram Iudice recuſato. Quod ſi euidenter fruſtratoria, & ſolum ad fugiendum iudicium inducta appareat, non tenetur eam Iudex acceptare, ſed poteſt illam ſpernere. Quando verò rationabilis apparet, debet ſe à Iudicis munere ſubtrahere. Si tamen cauſa dubia fuerit, debent eligi arbitri à partibus, vel ſi Iudex procedat ex officio ab ipſo, & reo, ita vt ambo duos arbitros eligant, vel vterque ſuum arbitrum, qui de cauſa ſuſpicionis cognoſcant. Arbitri porrò electi debẽt aſſignare illis, qui ipſos elegerunt, terminum ad probandum legitimitatem cauſæ ſuſpicionis, teſtes examinare, & alia facere, quæ ad hunc articulum pertinent. Quibus peractis, ſi non poſſunt concordare circa cauſam ſuſpicionis, debent aduocare tertium arbitrum, vt quod duo ex ipſis decreuerint robur obtineat firmitatis. Cauſa verò ſuſpicionis intra competentem terminum non probata, Iudex debet ſua iuriſdictione vti. Si verò fuerint legitimè probata debet recuſatus ſi eſt delegatus omnino abſtinere à cauſæ cognitione, ſi vero eſt ordinarius, vel illam alteri perſonæ idoneæ committere, vel ad Superiorem tranſmittere. Habetur hæc praxis recuſationis ex relatis iuribus, & ex *cap. legitima de appellat. in* 6. Vbi Doctores communiter, ſpecialiter Panorm. *ibid.* Quibus iunge Sanch. *d. tom.* 2. *Conſiliorum Moralium lib.* 6. *cap.* 8. *dub.* 3. Portellum *in Dub. Regul. ſub verbo Appellare in verbo Exceptio contra Iudicem à num.* 13. Peyrinis *ſupra* §. 1. Bouetium etiam *ſupra, cap.* 1. de quo etiam latius infra verbo *Recuſatio*. Nota tamen, quod ab huiuſmodi arbitris, qui arbitri iuris vocantur, appellari poteſt ad Sedem Apoſtolicam, vt expreſsè habetur, *cap. ab arbitris de offic. & poteſtat. iudic. delegat.* 6. Portellus *ſupra d. verb. Appellare num.* 12. Peyrinis *ſupra*. Notandum præterea, quod in caſibus, in quibus appellatio denegatur, etiam denegari debet recuſatio; vtraque enim eſt quædam defenſio reis conceſſa propter eandem vtilitatem, ſcilicet innocentiæ defenſionem *cap. ſupra eo de Appel.* Alderete *de diſcip. Relig. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 33. ex aliis.

14 Pro tortura, quæ in aliquibus grauibus caſibus

applicari potest Religiosis, præter dicta eo *capit.27. & cap.18. num.17.* Notandum, Religiosum esse mitius torquendum, quam laicum, tum propter metum excommunicationis, si excedatur in torturæ modo; tum propter reuerentiam status Religiosi. Syluester verbo *Inquisitio 2.dicto 9.* Armilla verbo *Inquisitio num.12.* Bouerius *supra part.2.cap.36.* Circa modum torturæ, præter dicta dictis locis, nota, quod stando in iure nequit Prælatus torquere Religiosum per ministros laicos, sed per alium Religiosum, aliàs tam Prælatus, quam minister laicus essent excommunicati, nisi in casu quo non inueniretur Religiosus peritus in arte torquendi. *cap. vniuersit. de sent. excommunicat.* Syluester verbo *Excommunicatio 6. §. 6. d.11.* Nauarr. *in Man. cap.27.num.86.* Consuetudine tamen oppositum habetur, vt habet ipse Nauarr. *ibidem*, & Sanchez 2. *tom.Consil. Moral.libro 6. cap.8. dub. 2.num.15.* Vbi nota, etiam iuxta dicta supra verbo *Appellare, & Appellatio num.17.* appellationem à sententia torturæ tenere, & suspendere effectum. Sanchez *supra dub. 2. num.16.* Notandum præterea, maximè pro Regularibus, qui, vt dixi mitius torqueri debent, quod licet tanto grauiora tormenta inferri possint quanto maiora contra reum indicia habentur, nihilominus regulariter ab illis tormentis abstinendum est, quibus moraliter loquendo reus resistere non possit, talis enim confessio omnino inuoluntaria, & nulla censeri debet, nec propter ipsam condemnari. Layman. *lib.3. Tract.6. cap.5. num.11.* Vide Thom. de Iesu *supra capitulo 13.*

15 Pro iuramento autem quod petitur à Regularibus, quando ipsorum Prælati procedunt modis assignatis ad cognoscendum de ipsorum delictis, vide verbo *Iuramentum*, vbi etiam qualiter iuramentum falsum, seu periurium in iudiciis Regularibus sit casus reseruabilis inter illos. Dicetur etiam infra verbo *Testis*, vbi multa tam de testibus, quam de iuramento, quo astringi possunt ad dicendam veritatem.

16 Præterea circa Iudicem Regularem animaduertendum primò, in ipso maximè procedere id quod dixi *to.1.p.1.cap.18.num.68.* scilicet, cauere debere à munerum receptione etiam liberaliter concessorum, non solum propter dicta supra verbo *Dare, seu Donare num.5.* ex Constitutione Clem.VIII. nouissimè approbata, & explicata iussu Sanctissimi Domini Nostri Vrbani, sed etiam propter *cap. Romana*, & Concilium Tridentinum eo *num.68.* relata. De quo Thomas de Iesu *de Visitat. Regular.tract.1.cap.21. per totum.* Quibus adde, Iudicem Ecclesiasticum (ac per consequens Regularem) aliquid recipientem, etiam gratis oblatum, teneri ad restitutionem, etiam si pars quæ donauit illud remittat. *cap.Statutum de rescripis.in 6.* Syluester *in Summa verbo index 1. quæst.8.* Caiet. *verbo Iudicis peccata in fin.* Sanchez *d.tomo primo consil. moral.lib.3 cap.vnic.dub.2.* Potest tamen aliquid donari Iudici causa redimendæ vexationis, si est periculum iniustitiæ. Tunc enim licet ipse Iudex iniustè recipiat, pars tamen iniustè vexata licitè donat, quia iure naturæ id permittitur titulo defensionis, & iura humana non loquuntur pro hoc casu. Corduba *libro 1. quæst. 32.* Bannez *2. 2. quæst. 62. art. 5. dub.4.* Sanchez *supra dub.2.* Excipienda etiam videntur parua esculenta, & poculenta, & etiam veniæ, seu eulogiæ, id est, munuscula parua data humanitatis, vel vrbanitatis gratia. Glossa *in cap.1 de decimis in 6. in princip.* Syluester *supra* Peyrinis *tom.1. priuil. Minim. Constit.14. Leon.X. num.7.* Quod intellige cessante ambitione, & cum [illegible] requisita, de quibus eo *num.5.* dixi.

Secundò nota, quod licet secundum plurium sen- 17
tentiam possit Iudex præsertim supremus, seu Princeps quando crimen est notorium, & liquidò, ac certò constat reum nullam habere defensionem, contra eum procedere non citatum, neque auditum, prout tenent Panorm. *cap. causam de rescript. & cap. cum olim de sentent. & re iudicat.* Syluester. *in Summ. verbo Citatio quæst.7.* Sanchez *d. cap.vnic. dub.4.* post alios quos refert, qui etiam hoc admittit ex Nauarro, quando ex citatione partis timeretur graue scandalum. Nihilominus Prælatus Religiosorum nullo modo potest, saltem regulariter loquendo, procedere contra reum Regularem non citatum, vel non auditum, ex *l. illicitas, ff. de offic. Prætor. & cap. iudicet 3. quæst.7.* non solum quia regulariter loquendo reus Regularis, vel non est credendus de facili commisisse delictum, vel saltem habere pro se magnam excusationem, sed etiam quia cum Ecclesiasticis mitius, & benignius debent Iudices procedere propter dignitatem status ipsorum. Dixi *Regulariter*, quia in aliquo raro casu, quando & delicti notorietas, & inconuenientia, quæ possunt nasci id suadeant, non video cur Prælati Religionum, præsertim supremi, quales sunt Generales qui sunt veluti Principes in Religionibus, non possint prædictam sententiam sequi. Rodriguez *tom.2.quæst.Regul. quæst.18.art.1.*

Tertiò, quòd licèt secundum sententiam Couar- 18
rubiæ *in quæst. pract.c.23.in 6.* Sanch. *supra eo cap. vnico dub.10.* & Boetij *supra part.3.c.2.* possit Princeps appellationem tollere vbi litis alicuius etiam grauis definitionem committit Iudici in re peritissimo, & integerrimo, quia lites non sunt futuræ immortales, & Reipublicæ conuenit eas cito definiri. *cap. fin de dolo, & contum.* Nihilominus Prælatus Regularis regulariter loquendo non potest id facere. Id enim res valdè dura videtur pro Religiosis, & contra intentionem Summorum Pontificum, propter dicta *tom.1.cap.9. num.4.* Bouerius *supra.* Qui tamen rectè addit *cap.4.* quod si in aliqua Religione fuerit statutum vt in iudiciis, quæ in ea agitantur nulla appellatio admittenda sit, tale statutum validum erit, præsertim si totius Religionis consensu factum fuerit. Cum enim ius appellandi liberum sit, poterit Religio ipsi renunciare. Quomodo autem intelligenda sit clausula illa, *Omni appellatione postposita*, vel similis, quæ in aliquibus Bullis, seu Rescriptis Summorum Pontificum, vel aliorum Superiorum habetur, dixi supra verbo *Clausula num. 10.*

Quartò nota, quòd licet in celebri illa quæstione 19
an scilicet Iudex possit iudicare contra veritatem quam nouit, propter ea, quæ in processu apparent, id est, an possit condemnare reum, quem ipse scit esse innocentem, propterea quod in processu probatur nocens, communior sit pars affirmatiua, quando non potest medium inuenire, quo se possit à iudicando excusare; eo quod Iudex sit persona publica, ac proinde secundum scientiam publicam, & non priuatam iudicare debet, prout tenent S.Th. *2.2.q.67. art.2.* Caiet. *ibid.* Sotus *lib.5. de iust. quæst.4. articulo 2.* Cord. *lib.1.quæst.37.* & alij plures. Quia tamen opposita sententia non solum est valde probabilis, prout ex Lessio, Petro Nauarra, Sà, & aliis tenent Bon. *de leg.disp.10.quæst.2.p.2.num.2.* & Com. *tom.1. in 2. S. Thom. Tract.8. circa quæst.19.disp.3. dub.6* quia lege naturali, & diuina quilibet tenetur defendere innocentem, sed etiam est benignior, & conformior pietati, ac menti Pontificum, qui sæpius Regularibus concesserunt, vt dixi eo *cap.27. num.6.* vt cum illis procedatur *sola veritate rei inspecta*, ideo à Iudice Regulari amplectendam esse censeo.

censeo. Imò in hoc casu, si absque scandalo id fieri possic, licitè faciet si occultè ianuas carceris illi aperiri permittat. Sotus *lib.5.de iust.quæst.4.art.2.* Cord. *lib.1.quæst.37.* Naldus *in Summ. verbo iudex num.6.* Vide etiam Dian. *5.p.Tract.4. Resol.22.* vbi de variis remediis, quæ adhibere debet Iudex in eo casu. In casu verò contrario, quo Iudex Regularis sciat reum esse nocentem, sed probatur in processu innocens: melius, vt credo, faciet ipsum absoluendo, quam damnando, quia in iudicio, præsertim Regulari, pietati potius, & benignitati, quam rigori iustitiæ attendendum est. Cornexo *supra.*

20 Quintò nota, quod licet in illa etiam difficultate an scilicet Iudex possit secundum opinionem probabilem probabiliori relicta iudicare, variæ sint Doctorum sententiæ, quibusdam asserentibus teneri sequi opinionem probabiliorem, prout tenent Sotus, Valentia, Bann. & Rodriguez quos refert, & sequitur Sanch. *tom.1.in Decal.lib.1.cap.9. num.47.* aliis dicentibus posse sequi opinionem minus probabilem, prout tenent Medina, Aragon, Salon, Ledesmia, Sayrus, & Salas, & alij apud eumdem Sanchez quod & probabile esse, tenet Diana *p.2. Tract.13. Resol.3.* post plures alios, & absolutè probabilius iudicat Corn. *supra* Nihilominus quoad praxim Regularium, cum vtraque opinio ex prædictis satis probabilis sit, aliquæ regulæ cæteris paribus præ oculis habendæ à Iudice Regulari hic statuendæ sunt. Prima, præferenda est ab illa opinio, quæ fuerit benignior, & magis pia, & conformior religiosæ perfectioni. *l. semper in dub.ff.de reg.iur.l.sunt personæ,ff. de relig.* Nauar. *in Man.cap.27. num.287.* Corn. *supra.* Secunda, eligenda est ea opinio, quæ fauet Religioso priuato contra Fiscum, cum Fiscus fundatur in delicto priuati. Nauarr. & Corn. *supra.* Tertia, eligenda est illa, quæ soluit potius, quam ea, quæ ligat, cum iuxta regulam iuris *odia restringi, fauores conuenit ampliari.* Syluest. *in Summa verbo opinio quæst.2.* Corn. *supra* Quarta, præferri debet ea, quæ est humanior, & secundum æquitatem, illi, quæ est secundum rigorem iuris. Syluester, & Corn. *supra* Quinta, inclinare debet in fauorem rei, potius quam actoris, quia iura omnia potius reo, quam actori fauent. Corn. *supra* Pro quo, & aliis casibus ad hæc spectantibus, vide Ioan. Sancium *in pract. disp.44. præsertim num.50.*

21 Sextò notandum, pro causis, seu iudiciis sæcularibus Regulares non posse ad illas assumi, vt Iudices, etiam arbitros, iuxta dicta *tom.1.p.1.c.9.num.14.* nisi concurrente duplici illa conditione ibi assignata, scilicet licentia Superioris, & vtilitate Monasterij de quo latè Sanch. *lib.6.in Decal. cap.13 à num.55.* Notandum tamen, non propterea prohibitum esse Religiosis esse arbitratores, etiam non concurrente vtilitate Monasterij. Cum enim arbitratoris munus absque iudicij strepitu exerceatur, ac opus pietatis sit, Religiososque deceat lites componere, & dissensiones euitare, non videtur exigi ad illud Monasterij vtilitas. Etsi licentia requiratur, cum Religiosi non habeant velle, aut nolle. Sylu. *in Sum. v. Arbiter q.16. num.14* Tab. *quæst.7.num.10.* Armil. *num.12.* Sanch. *supra num.61.& 62.*

22 Multo minus assumi possunt Religiosi ad munus Iudicis laici exercendum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ impositæ in *cap. Clericus ne Cleric. vel Monach.* contra aliter facere præsumentes, nisi moniti se emendent. Ea verò excommunicatio nulli est reseruata, neque incurritur si in causa ciuili sibi semel, aut iterum delegata à sæculari potestate iudicent, sed solum quando sunt Iudices, seu Officiales Principum sæcularium cum auctoritate ordinaria. De quo ex pluribus aliis Doctoribus Thesaurus *in praxi part.2. verbo Iudex cap. 2.*

Demum de conditionibus Iudicis Regularis rectè Bouerius *supra part.1. cap. 2. & 3.* ex Patribus, & Doctoribus. Inter eas autem maximè necessariæ istæ videntur. Prima, quod sit in legibus saltem canonicis peritus. Secunda, veri, recti & æqui amator. Tertia, quòd cum timore Dei, & charitate, virtutibus quoque prudentiæ, humilitatis, & beneuolentiæ erga proximos polleat. Quæ vero sint apices iuris, seu ea ad quæ non tenentur Iudices Regulares iuxta dicta *tom.1.p.1. cap.27.num.26.* habet Portellus *supra verbo Correctio Fratrum num.50.* post alios. 23

IVRAMENTVM QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num.1.
Iuramentum quid sit. num.2.
Quando iuramentum per creaturas sit verum Iuramentum. num.3.
Forma iurandi inter Regulares. num.4.
Quotuplex sit Iuramentum. num.5.
Iuramenti conditiones. num.6.
Qualiter prohibitum, vel permissum Iuramentum Regularibus. num.7.
Quando cogi possint ad iurandum. num.8.
An possint fictè iurare. num.9.
A Iudicibus sæcularibus cogi non possunt. num.10.
An aliquando iurare possint amphibologicè. num. 10. & 11.
De malitia iuramenti assertorij falsi. num. 12.
Qualiter sit casus reseruabilis inter Regulares. numero 13.
De pœnis periurij. num.14.
Iuramentum promissorium quando obliget. numero 15.
Etiam factum in vtilitatem tertij. num.16.
Tacitæ conditiones in iuramento promissorio imbibitæ. num.17.
Quando iuramentum promissorium Regularium illos obliget. num.18.
An iuramentum de re contraria Regula, vel Constitutionibus. num.19.
An de dando aliquid alicui extraneo. num.20.
De iuramento comminatorio. num.21.
De execratorio. num. 22.
An possint Prælati subditos obligare ad iurandum certam sit. num.23.
Quot modis tollatur obligatio iuramenti. num. 24.
Abbatissa, seu Priorissa, quid possint circa iuramenta Monialium. num.25.
Iuramenta Regularium in vtilitatem tertij emissa quomodo possint tolli. num.26.
An possint commutari ab ipsis, qui illa emiserint. numero 27.
De iuramentis quibus ius tertio adquisitum est, an ab alio quam à Papa tolli possint. num.28.
De iuramentis factis à Regularibus ante Professionem. num.29.
Alia remissiuè. num.30.

DE hac materia aliqua sparsim in præcedentibus dixi, nihilominus pro ipsius complemen- 1
to

to plura alia dicenda præmissis tamen aliquibus principiis generalibus Iuramenti.

2 Iuramentum ergo est *inuocatio diuini Numinis in testimonium*. S. Tho. 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 1. & Expositores *ibidem*. Dicitur *inuocatio diuini Numinis*, quia iurans quantum est in se vult, & cupit Deum, vt testem manifestare id, quod ipse Iuramento confirmat. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 7. *punct.* 1. Sanchez *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 1. *num.* 1. Vnde differt ab oratione, quia etsi per illam Deus inuocetur, sed non vt testis. Sanchez *ibidem*. Bonacina *de iuramento disput.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 1. *num.* 2. Similiter concionatores, & alij afferentes S. Scripturæ loca in testimonium eorum, quæ dicunt, non iurant, quia etsi afferant Dei testimonia non tamen fit hoc inuocando ipsum, sed ea referentes. Sanchez, & Bonacina *supra*. Dicitur etiam *Inuocatio* abstrahendo ab externa, vel interna, ad verum namque Iuramentum quoad Deum sufficit inuocatio interna, sicut ad votum etiam sufficit promissio interna, Azor. 1. p. *Instit. Moral. lib.* 11. *c.* 2. *quæst.* 4. Suarez *tom.* 2. *de Relig. Tract. de iuramento lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. Ledesma 2. *tom. Summa Tract.* 11. *cap.* 1. *dub.* 2. Similiter dicitur. *Inuocatio* abstrahendo ab expressa, qualis contingit cum quis dicit. *Iuro per Deum per Christum*, &c. & à tacita, quæ contingit, vel quando quis animo iurandi tangit crucem, Euangelia, pectus, &c. (Sotus *lib.* 8. *de iust. quæst.* 1. *art.* 1. Rodriguez *tom.* 1. *Summa in edit. cap.* 191. *num.* 2. Bonacina *sup. n.* 3.) vel etiam quando quis iurat per creaturam, prout modo dicam. Sayrus *in clau. Reg. lib.* 5. *capit.* 1. Layman. *lib.* 4. *Tract.* 3. *cap.* 1. *num.* 5. Dicitur quoque Iuramentū *inuocatio diuini Numinis*, quia si quis iuraret per Iouem, Bacchum, Diabolum, &c. vel aliquem falsum Deum, quamuis si ioco id faceret, Iuramentum non esset, nec peccatū, si tamen serio, & ex intentione, grauissimum esset peccatum blasphemiæ, vel Idololatriæ, cum Deitas falsò Deo ascriberetur Bonacina *supra num.* 2. Layman *supra num.* 1. Dicitur etiam *inuocatio diuini Numinis*, quia etsi aliquando contingat iurare per creaturas, tale tamen iuramentum prout præcisè illas respicit Iuramentum non est. Pro quo notandum tripliciter posse iurari per creaturas. Primò, constituendo in illis finem iuramenti, seu afferendo illas tanquam infallibiles testes veritatis. Secundò, non constituendo in illis finem Iuramenti, sed referendo eas in Deum cuius numen in ipsis relucet, seu quod idem est, prout sunt creaturæ Dei. Tertiò adducendo illas in testes non prout sunt aliquid Dei, aut prout in eum referuntur, sed secundum dignitatem, quam habent. Iurare primo modo est blasphemia, & species idololatriæ, vt dixi: Iurare secundo modo, est verum iuramentum, quia est iurare implicite, & virtualiter per Deum, & est actus licitus, si conditiones pro iuramento requisitas habeat. Iurare autem tertio modo non est propriè iuramentum. Nauarrus *in Man. capit. duodecimo numero quinto.* Sanchez *supra capite* 2. *numero* 9. Bonacina *supra num.* 4. Animaduertunt autem communiter Doctores, eò grauius esse iuramentum per creaturas, quo ipsæ perfectiores sunt. Vnde maius est iurare per Beatissimam Virginem, quam per alios Sanctos, magis per istos, quam per Cœlum, & magis per Cœlum, quam per terram, &c. Toletus *in Summa lib.* 4. *cap.* 20. Layman. *supra num.* 6.

3 Vt autem sciatur, quando iuramentum per creaturas fit verum iuramentum, vel quando non, maximè notandum, plura consideranda esse in tali iuramento per creaturas. Primum quidem quoad Deum, & conscientiam, intentionem, & voluntatem iurandi; ipsa enim taliter est necessaria ad iuramentum, vt ab ipsa præcipue, imò essentialiter ratio iuramenti petenda sit, itavt quomodocunque per creaturas iuretur, si intentio iurandi adsit, verum sit iuramentum, è contra tamen, si hæc intentio desit, quomodocunque creaturæ in testimonium adducantur, verum iuramentum ibi non sit. Nauarrus, & Bonacina *supra*. Quoad homines tamen, seu forum externum, attendenda est primò Patriæ consuetudo. Si enim talis modus iurandi pro vero iuramento in Patria habeatur, tunc verum iuramentum censeri debet. Valentia *supra punct.* 2. Sanchez *supra num.* 1. Secundò, attendi debet, si illud iuramentum fiat per creaturas, in quibus specialiori modo reluceat bonitas Dei. Tunc enim per illas iurans verum iuramentum censetur iurare, quia censetur iurare per Deum, qui in illis specialiter relucet, accipiendo, videlicet continens pro contento, creaturas pro Creatore, signum pro signato. Syluester verbo *iuramentum primo quæst.* 4. Nauarrus *supra*, Sanchez *supra num.* 10. Tertiò, attendi etiam debet si in tali iuramento per creaturas ponatur nomen Dei saltem in obliquo, vt si dicatur: *per aerem Dei, ignem Dei*, &c. tunc enim sic iurans verum iuramentum emittere censetur, vtpote iurans per Deum, vel creaturas, vt referuntur ad ipsum. Syluester *sup.* Rodriguez *supra num.* 1. Sayrus *in Claui Regia lib.* 5. *cap.* 1. & alij communiter.

4 Ex quo iam maximè ad praxim Regularium colligi potest, quæ formæ iurandi censeri debeant propria iuramenta. Primò enim illæ, *per meam veritatem, per fidem, per meam conscientiam*, & similia, non censentur iuramenta, quia in communi modo sentiendi solum afferuntur ista, vt puræ creaturæ sine ordine ad Deum. Nauarrus *supra*, Sà *in summa verbo iuramentum n.* 1. Ledesma *in Summa tom.* 2. *Tract.* 11. *cap.* 1. *dub.* 1. Idem dico de his locutionibus *fide bonis Religiosi*, &c. vel *sicut Christianus, Sacerdos, Religiosus*, &c. propter idem fundamentum. Sanchez *supra num.* 16. Bonacina *supra num.* 5. Iurare autem *per animam, per habitum B. Virginis, S. Petri, Dominici, Francisci, &c. per vestes Sacras, per manus consecratas, per reliquias, aut templa Sanctorum*, &c. Iuramenta censentur, propter regulam traditam, quia scilicet, cum in eis specialiori modo reluceat Dei perfectio, iurans per ipsa censetur iurare per Deum. Suarez *supra cap.* 13. Sanchez *supra num.* 29. Bonacina *supra num.* 5. Portel. *in dub. Regular. verbo iuramentum in addit. num.* 1.

5 Est autem quadruplex iuramentum, scilicet, *assertorium, promissorium, comminatorium, & execratorium*. *Assertorium* est quo negatur, vel affirmatur aliquid, vt si dicatur, *iuro per Deum, quod Petrus occidit Ioann. Promissorium* illud quo vtimur ad aliquid futurum affirmandum, vel negandum, vt si dicamus, *iuro per Deum, quod crastina die ieiunabo. Comminatorium* est, quo promittitur alicui malum aliquod per modum pœnæ vt si herus dicat seruo, *Per Deum, quod te castigabo. Execratorium* vero est in quo, siue asserendo aliquid affirmatur, vel negatur, sibi apponendo pœnam; vt si quis dicat: *Deus me destruat, nisi hoc ita est*, aut *nisi hoc faciam*. Idem est cum dicitur, *Per vitam meam, per filios, per vxorem*, &c. Idem enim est, ac dicere, *Deus me vita priuet, filios, vel vxorem*, &c. nisi hoc ita est. Toletus *supra num.* 3. Deinde iuramentum aliud verbis, vt patet in relatis, aliud nutu, vel signo fit, vt tangendo pectus, Euangelia, &c. Item aliud absolutum, aliud conditionatum. Præterea aliud solemne, quod scilicet fit coram

coram Notario, vel iudice, aliud verò simplex, quod sine vlla solemnitate fit. Deinde iuxta diuersitatem iurantiũ diuersitas est iuramentorum. Episcopi enim, & Presbyteri iurant tangendo pectus suum, Cardinales in conspectu Euangeliorum, Reges, vero, & Principes supremi per testationem fidei. De quibus, & aliis iuramenti diuisionibus agunt Valentia *supra punct.* 2. Lessius *lib.*2. *cap.*42. *dub.* 2. Sayrus *lib.*5. *cap.*2. Naldus *in Summa verbo iuramentum num.*1. & alij.

6 Quamuis autem iuramentum, seu iurare sit licitum, prout colligitur ex Deuteron. 6. illis verbis. *Per nomen eius iurabis.* Et Deuteron. 10. *Iurabisque in nomine illius*, aliisque S. Scripturæ locis, & SS. testimoniis (de quibus Guido noster Carmelita *contra hæreses in error. Valdensium cap.*1. & Valentia *supra punct.*3.) & quia est actus bonus à virtute Religionis elicitus, cum pertineat ad cultum Dei, eo quod homo iurando agnoscat, & protestetur infallibilem veritatem, & auctoritatem ipsius (S.Thom. 2.2.q.89. *art.*4. & Expositores *ibid.*) nihilominus quia non est sicut bonum quoddam per se appetendum, sed instat medicinæ, tanquam quoddam imbecillitatis humanæ remedium, ad confirmandum aliquam veritatem (S.Aug. *de serm. in monte, & lib.*1. *cap.*30. S.Th. *supra art.*5. Guido *supra*) Ideo tres conditiones requisitæ sunt ad iuramentum, vt licitè fiat. Hæ sunt *veritas, iustitia, & iudicium*, quæ habentur Hierem. 4. ibi *iurabis, Viuat Dominus in iustitia, & iudicio, in veritate.* Guido *supra*. Veritas in eo consistit, quod iurans prudenter arbitretur esse verum id quod iureiurando dicit. S.Thom. *supra art.*7. *ad primum.* Caiet. & alij *ibidem* Iustitia in eo consistit, vt iuramentum non fiat de re illicita Materia enim illius debet esse licita, & honesta S.Thom. *supra art.*3. *ad* 2. Caiet. & alij Expositores *ibidem.* Iudicium vero consistit in hoc, quod fiat cum necessitate, & reuerentia. Ita vt si illud desit, saltem sit peccatum veniale, propter irreuerentiam, quæ Deo fit. Lessius *de iuram. dub.* 3. Bonacina *supra punct.* 3. *num.*8. Requiruntur etiam aliæ circunstantiæ ad iuramentum ex iure positiuo. Prima est, vt iuraturus in iudiciali causarum foro sit ieiunus, *capit. honestum* 22. *quæstione* 5. *& capit. primo de testibus* licet hæc de solo consilio sit. Azor. *tomo* 1. *instit. Moral. lib.*11. *cap.*11. *quæst.*9. Valentia *supra punct.*3. Secunda est, vt non fiat prædictum iuramentum iudiciale in diebus festis, nisi pro bono pacis, aut piæ causæ, *cap.* 1. *de feriis.* S.Thom. *supra art.*10. Sotus *lib.*8. *de iust. quæst.*1. *art.*10. Tertia, vt tale iuramentum iudiciale non fiat à personis quibus id prohibetur, quales sunt periuri, *cap. paruuli* 22. *quæst.*5. & pueri ante pubertatem, *eod. cap. paruuli, & cap. pueri ibid.* S. Thom. *supra art.*10. Sotus *supra* Syluest. verb. *iuramentum secundo quæst.*3. Valentia *supra.*

Quod attinet vero ad Ecclesiasticos, & Regulares nostros prohibitum etiam est Sacerdotibus iurare in iudicio ex leui causa, *cap. si quis Presbyter* 2. *quæst.*5. *cap.* 4. Bacco *in* 4. *dist.*25. *quæst.*13. *art.*3. Cuius rationem reddit S. Thom. *supra art.*10. quod dictum hominis tunc confirmatione iuramenti indiget quãdo de eius veracitate dubitatur, dedecet autem dubitare de veritate Sacerdotis, in leui causa maximè. Cæterum in graui causa possunt iurare quando defectu probationis aliquis læditur, vel rem suam perdit, vel pro fide, vel pro pace, obedientia, indemnitate Ecclesiæ, vel quando ab infamiæ nota se purgare coguntur, vel dum ab excommunicatione absoluuntur, *cap. significasti de elect. can. de Siracusana distin.*28. *cap. Ad reprimendum de offic. ordinar.* Bacon. *supra* Syluest. *verbo iuramentum* 2. *quæst.*5. Azor. *supra capit.*11. *quæst.*6. Sanchez *supra cap* 3. *num.*7. Et generaliter loquendo possunt iurare pro aliqua necessitate, vel magna vtilitate, præcipue pro spiritualibus negotiis. Syluester *supra* ex S. Thom. Similiter si in causa propria litigant, possunt iurare de calumnia. Syluest. *supra* Azor. *d. cap.*11. In iis autem casibus posse Sacerdotes iurare in manu laici, etiam sine licentia Superiorum, tenent idem Syluest. *supra num.*8. ex Panorm. & aliis. Asseruntque *cap. ex rescripto, & cap. peruenit de iureiur.* Sed præterquam hi textus parum, aut nihil probant ad intentum, vt intuenti patebit, quod attinet ad regulares, illi nequeunt hoc facere sine licentia suorum Superiorum. Etenim iuxta dicta *tom.*1. *p.*1. *cap.*9. *num.* 16. non possunt licitè religiosi esse testes coram laicis sine licentia suorum Prælatorum, propter dicta eo loco, & quia ipsi sunt mortui mundo, nec habent velle, aut nolle. Idque tenent idem Syluest. *supra verbo testis quæst.*1. & idem Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.*13. *num.*103. Prælati autem, qui hanc licentiam concedere possunt, non solum sunt Supremi, videlicet, Generales, & Prouinciales, sed etiam Conuentuales, & immediati, Priores videlicet, Guardiani, &c. Rodriguez *tom.*2. *quæst.*10. *art.*4. *&* 5. Portellus *in dub. Regular. verbo num.*10. Generaliter etiam loquendo de Ecclesiasticis, quòd quando examinantur, vel denunciant in foro sæculari debeant iuramentum prius præstare in tribunali Episcopi, habetur ex declaratione quadam S. Congreg. apud Dianam 5. *p. in Collect. ipsar. num.*45. In tribus etiam casibus communiter accipitur non posse Ecclesiasticos iurare absque suorum Prælatorum licentia. Primus, quando iurant coram laico tanquam suo Superiori, *cap. nullus* 2.2. *quæst.*6. Secundus, quando iurant de calumnia *cap. nos* 2.2. *quæst.*7. Tertius, in actu testificandi. Syluester *d. verbo iuramentum* 2. *quæst.*3. Sanchez *d. numero* 8. Bonac. *punct.*10. *num.*1.

Cogi etiam possunt à suis Superioribus Ecclesiastici, & Regulares ad iurandum etiam coram iudice laico. Primò, quando veritas aliter haberi non potest, iuxta dicta *tom.* 1. *p.*1. *cap.*11. *num.*24. Secundò, generaliter in causis grauibus *cap. ego N. de iureiur. cap. Quoties de purgat. canon. cap. venerab. de excomm.* Layman. *supra cap.* 2. *num.* 2. Tertiò, in casu, quo iurare cadat sub præcepto, videlicet, quando est necessarium ad subueniendum proximo. 8

Casu autem, quo regulares à suis Superioribus iubeantur, seu cogantur iurare, animaduertant scrupulosi, teneri ad iurandum, non fictè, sed cum intentione iurandi, aliàs peccare poterunt, tum mortaliter, si id sit in damnum graue tertij (Portellus *supra num.*19.) tum saltem venialiter, propter fictionem, & quia alios decipiunt. 9

A iudicibus autem, vel Principibus sæcularibus cogi non possunt regulares ad iurandum, siue in ciuilibus, siue in criminalibus, non solum propter exemptionem, & immunitatem Ecclesiasticam ipsorum, sed etiam propter priuilegia plura illis concessa, de quibus Rodriguez *tom.*1. *quæst. Regular. quæst.*10. *artic.*2. Specialiter Eugenij IV. pro Cassinensibus *in Bulla* 7. *num.*17. *& Bulla* 9. *num.*13. apud eumdem Rodriguez *in Bullar.* inter Bullas eiusdem Eugenij. Peyrinis *tom.* 1. *Priuileg. Min. in Const.* 2. *Iul. II. num.*149. Quo non obstante, iuxta dicta *tomo* 1. *p.*1. *cap.*11. *num.*25. possunt emptores gabellarum exigere à regularibus iuramenta, quod res, v.g. triticum, &c. quas per duanam transeunt nomine dictorum regularium, sint ipsorum, & ad ipsorum vsus deputatæ, & tenentur dicti regulares ad mentem 10

tem dictorum exigentium iuramenta iurare sine aliqua æquiuocatione. Ratio est, quia licet absolutè non possint iudices, maximè sæculares, compellere ad iurandum regulares, supposito tamen, quod velint isti res illas, quas dicunt esse ad vsum proprium sine solutione gabellæ relaxari, æquitas iustitiæ postulat, vt possint ad iurandum compelli. Ita Syluest. Sanchez eo loco relati, & Peyrin. *supra numero* 150. Idem dicendum in casu, quo Religiosi coguntur ab vrbis custodibus iurare an veniant ex loco peste infecto. Tenentur enim iurare, & ad mentem custodum, propter eamdem rationem. Syluest. *verb. Iuramentum* 3. *quæst*.2. Sanchez *lib*.3. *cap*.6. *n*.35. Candidus *tom*.2. *Disquisit. Moral. Disq*. 26. *art*.3. *dubit*.8. Quando tamen adeo celeriter transierunt locum peste infectum, vt certi sint, quòd nihil eos, vel res ipsorum pestis attigerit, aut potuerit attingere, possunt iurare se illhac non transiuisse intelligendo mente, itavt aliquid mali ex loci pestilentia contraxerint, quia hæc debet esse recta ipsorum custodum intentio. Syluest. *supra* Nauarrus *d.cap*.12. *num*.19. Toletus *lib*.4. *capit*. 21. *num*.6. Idem dicendum quando veniunt ex aliqua Ciuitate, quæ putatur infecta peste, verè tamen non est infecta, propter idem fundamentum. Syluest. Nauarrus & Tolet. *supra*. Item, quando portant aliquid, ex quo iure non debeant gabellam soluere, vel quia ea est iniusta, vel quia ab ea sunt ipsi immunes, & interrogantur à custodibus eo fine, vt gabellam soluant, an portent aliquid. Possunt enim iurare se nihil portare, intelligendo mente, ex quo gabellam debeant. Syluester verbo *Mendacium quæst.vlt*. Sanchez *supra numero* 32. Fagundez *in* 2. Eccles. *precept. lib*.8. *cap*.7. *num*.8. Candidus *supra dubit*.9.

11 Qualiter autem non possint cogi ad iurandum in causa sanguinis ad condemnandum aliquem, constat ex dictis *d. capit*. 11. *num*.24. Casu vero dato, quòd Princeps, vel Iudex sæcularis per vim, aut metum cogeret Regulares ad testificandum, seu iurandum contra aliquem in causa sanguinis, possunt amphibologia, vel æquiuocatione vti, iurando se nescire tale delictum, mente tamen intelligendo, itavt dicere debeant, etiam si illud sciant. Cum enim talis Iudex vel Princeps non possint iuridicè Regulares in tali casu ad iurandum, vel testificandum cogere, proculdubio poterunt simili modo respondendi vti, iuxta communem sententiam de reo, seu teste non iuridice interrogato de aliquo delicto, Syluester verbo *Mendacium q.vlt*. Sotus *lib*.5. *de iust.quæst*.6. *art*.2. Nauarr. *can. humanæ* 2. 2. *quæst*.5. *in quæst*.1. *num*. 9. Sayrus *in Clau.Regia lib*.4. *cap*.5. *num*.24. & *lib*.12. *cap*.17. *num*.29. Vnde similiter Religiosus interrogatus à ministris iustitiæ an latro transierit per illum locum vbi est, potest amphibologicè respondere etiam sub iuramento, dicendo, non transiuit hac, intendens per locum proprium, & indiuiduum, quem pede, aut manu tangit. Syluest. *in Sum. verbo Mendacium, quæst*.6. Candid. *supra*. An verò possint Regulares in eo casu testificari, seu iurare, etiam ad condemnandum aliquem in causa sanguinis, vtendo tamen protestatione, saltem secundum opinionem probabilem aliquorum, vide dicta supra verbo *Irregularitas num*. 30.

12 Circa iuramentum assertorium, quando est falsum, idest, quando per ipsum affirmatur, vel negatur, res aliter, quam homo in corde credit, notandum illud semper esse peccatum mortale, etiam si sit in materia leuissima. Ratio est, quia afferre Deum in testem mendacij in quacunque materia quantumuis leuissima est grauissima iniuria ipsius, quia denotatur ipsum ignarum esse, vel improbum. Caiet. *in Summa verbo periurium cap*.1. Sotus *octauo de iust. quæst*.2.*art*.3. *concl*.2. Sanctarell. *Tract. de blasphemia c*.4. *dub*.2. *n*.8. Diana 5. *p.tract*.5. *Resol*.4. post plures alios, quos refert. Nec excusat à mortali quicunque finis quantumuis sanctus, ac necessarius, quia mentiri, & Deum vt falsum testem afferre ita est intrinsecè malum, vt nunquam honestari valeat. Caietan. & Sotus *ibid*. Toletus *lib*.4. *cap*. 21. *num*.3. Idem dico, si quis rem sibi dubiam, ac incertam iuret vt certam, vel indubiam, quia etiam tunc mentitur, & Deum, vt falsum testem affert. Sanchez *supra dub*.8. Bonacina *sup. punct*.3. *num*. 6. Portell. *supra num*.6. Vno tamen casu excusatur homo, scilicet cum inaduertenter iurat falsum non animaduertens id falsum esse. Tunc enim, vel nullum est peccatum, si nulla adsit aduertentia falsitatis, vel solum erit veniale, si tantum fuerit imperfecta aduertentia. Toletus *supra*. Sanchez *d.lib*.3.*capit*.4. *num*. 6. Vide dicenda *num.sequenti*.

Specialiter quoad Regulares spectat, notandum ex Decreto Clementis VIII. approbato à S. Congreg. sub Sanctiss. D.N. Vrbano, quod retuli *to*.1.*p*.1. *cap*.18. *num*.20. inter casus, quos ipsis permittit reseruari posse pro suis subditis recenseri *Iuramentum falsum in iudicio Regulari, seu legitimo*. Circa quem casum notandum, nomine iudicij Regularis intelligi illud quod fit apud personas Regulares. Peyrinis *to*.2. *de Prælat. quæst*.3. *cap*.2. *num*.42. Et quamuis ipse hoc extendat ad iudicium factum apud personas, quæ quomodolibet habent iurisdictionem in regulares, vt sunt Protectores, Nuntij, & Inquisitores, nihilominus credo, quod cum hæc materia reseruationis casuum sit odiosa, & restringibilis, restringi debeat ad iudicium factum solum apud Prælatos regulares, vt sunt Priores, Generales, &c. aliorum enim iudicia non sunt Regularia simpliciter, cum iudices ipsi sæculares sint. Illud certius, quod si regularis iuraret falsum coram iudice sæculari, etiam eo casu, quo esset competens, tale iuramentum non comprehenderetur sub hoc casu. Peyrinus *supra*. Requiritur etiam ad hoc, quod comprehendatur, quod iudicium illud sit legitimum. Quod tunc contingit, quando Iudex est competens, iuridicè interrogans, & iuris ordine seruato. Fagundez *supra d. cap*.7. *numero* 3. Longus *de casibus reseru.casu* 8. *num*.3. & 4. Deinde vt iuramentum falsum Religiosi in dicto iudicio comprehendi censeatur sub casu reseruato, requiritur, quòd ipse sciat se falsum iurare, itavt si bona fide putet se iurare verum, quod tamen à parte rei est falsum, sicut nullo modo peccat, ita nec incidit in casum reseruatum. Toletus *supra d. cap*.21. *num*.2. Fagundez *supra num*.1. Addit idem Fagundez, quod è contra si Religiosus putat se iurare falsum, & à parte rei verum iuret, lætaliter peccat, & casum incurrit reseruatum. Sed licet tunc mortaliter peccet contra conscientiam erroneam, credo tamen non incurrere casum reseruatum, quia cum reseruatio sit odiosa, restringenda est, & ita in præsenti solum accipienda, quando à parte rei id quod iuratur est falsum. Suarez *tom*.4. *de Relig.tract*.1.*l*.2. *cap*.18. *num* 7. Peyrin. *supra*. Addunt idem Fagundez *num*. 4. & Peyrin. *num*. 44. ex aliis quos referunt, posse reum etiam in iudicio legitimo interrogatum de delicto proprio negare veritatem vtendo amphibologia modo dicto *sup. num*.10. & 11. quando grauis pœna mortis, perpetui carceris, triremium, exilij, vel infamiæ timeretur, absque eo quòd propterea incurreret in casum reseruatum de iuramento falso in iudicio regulari eo quod nemo aduersus seipsum

seipsum teneatur arma ministrare idque conforme sit iuri naturæ, quod præscribit conseruationem propriam. Sed opposita sententia omnino tenenda est cum S. Thom. 2.2. *quæst.* 69. *art.* 1. vbi Caiet. Aragon. & alij. De quo etiam Sotus *lib. de secr. memb.* 2. *quæst.* 7. *concl.* 1. Nauarr. *in Man. cap.* 25. *num.* 36. Sanchez 2. *tom. cons. Moral. lib.* 6. *cap.* 3. *dub.* 29. & alij communiter Ratio est non solum, quia ratione obedientiæ tenetur subditus parere Superioribus iusta præcipientibus, sed etiam quia aliàs daretur bellum ex vtraque parte iustum, cum constet iudicem iuridicè tunc interrogare. Vide quæ dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 27. *num.* 12. Nota tamen, iuxta dicta à simili supra verbo *Accusator, & Accusare num.* 16. probabile esse, quod casu, quod Superior ex ignorantia veritatis, quam si sciret non peteret iuramentum à subdito, si illud petit, posse subditum tuta conscientia iurare æquiuocè, & amphibologicè, non incurrendo in casum istum reseruabilem. V. g. Superior vult scire, an aliquis religiosus allocutus fuerit cum aliqua fœmina credens, quod cum ipsa de illicitis locutus fuerit, si re vera non illicitos sermones cum illa habuit, potest dicto modo iurare, quia tunc non iurat contra intentionem Superioris. Toletus *d. capit.* 21. *num.* 6. Peyrinis *d. num.* 44. Similiter probabile est, quod subditus eadem amphibologia iurare potest non esse patratum crimen, quod re vera patratum est, sed absque peccato mortali illud perpetrantis, propter eamdem rationem. Fagundez *supra num.* 9. Peyrinis *supra*.

14 Pro pœnis, quas periuri incurrent, præter eas, quæ in peculiaribus Constitutionibus Religionum designantur, & dicta *tomo primo part.* 1. *cap* 9. *numero* 42. vide Thesaurum *in praxi part.* 2. *verbo Periurium cap.* 1.

15 Loquendo autem de iuramento promissorio, illud obligat ad sui impletionem, ex genere suo sub mortali, quia res grauissima est reddere verum testimonium diuinum. Sanchez *d. libro tertio de iuran. c.* 9. *num* 3. Excipe quando materia promissa est illicita, seu peccaminosa, tunc enim nullam obligationem inducit. *cap. quanto de iureiur. reg.* 58. *in* 6. *cap. si vero, cap. cum contingat de iureiur. cap. quamuis de pactis in* 6. Implicat enim contradictionem, vt obligetur ad patrandum rem illicitam. Suarez *de iuram. lib.* 2. *cap.* 15. Layman. *supra cap.* 6. *num.* 1. Imò tale iuramentum de re illicita, si ea sit peccatum mortale, sine dubio erit etiam mortale, si vero sit solum veniale, licet aliqui dicant tunc esse mortale, probabile, tamen valde est solù esse veniale, vt tenêt Dian. 4. *tract.* 4. *resol.* 160. ex pluribus quos refert. Excipe etiam quando materia promissa est indifferens, v. g. leuare festucam, vel aliquid simile. Talis enim materia potius est aliquid vanum, & otiosum, quam cedens in laudem Dei, Caiet. 2.2. *quæst.* 89. *art.* 7. cum S. Thom. *ibi.* Nauarr. *in Man. cap* 12. *num.* 17. Quod tamen intellige nisi illa res sic indifferens ad finem bonum referatur, vt si religiosus iuret non accedere ad talem domum propter periculum peccati. Tunc enim esset bona, & materia iuramenti. Nauar. *supra* Lessius *lib.* 2. *cap.* 42. Excipe tertiò, quando res promissa est impossibilis, tunc enim obligare non potest tale iuramentum, cum nulla lex ad impossibile obliget. Iuramentum autem est quædam lex priuata, quam sibi homo imponit. Imò iurans rem impossibilem, mortaliter videtur peccare cum non possit voluntatem illam adimplendi habere. Syluest. verbo *Iuramentum quarto quæst.* 18. Fagundez *in* 2. *præcept. Decalogi lib.* 2. *cap* 6. *num.* 24. Excipe etiam, quando res promissa per iuramentum est contraria diuinis consiliis, aut impeditiua maioris boni, tunc enim obligare non potest, quia non pertinet ad diuini numinis reuerentiam, vt fiat opus minus bonum impeditiuum maioris, aut contrarium diuinis consiliis S. Thom. 2.2. *quæst.* 89. *art.* 7. Nauar. *supra num.* 16. Layman. *supra num.* 5. Imò tunc peccare saltem venialiter sic iurantem, eo quod faciat aliquam irreuerentiam Deo, ipsum adducendo, in testem contra sua consilia, communis est sententia, prout ex Suarez, Valentia, Sayr. Reginaldo, & aliis tenet Bonac. *supra punct.* 3. *num.* 9. Dixi autem iuramentum promissorium ex genere suo obligare ad sui impletionem ex mortali, quia ratione paruitatis materiæ, quæ promissa est, potest excusari à mortali illam non implens probabiliter tenent Azor *tom.* 1. *instit. Moral. lib.* 5. *cap.* 7. *quæst.* 2. *& lib.* 11. *cap.* 3. *quæst.* 1. Suar. *de iuram. lib.* 3. *cap.* 16. & alij plures, quos refert, & sequitur Diana *supra resol.* 70. Licet Valentia, Lessius, Reginald. & alij, quos etiam refert & sequitur Bonacina *supra punct.* 14. *num.* 2. satis etiam probabiliter oppositum sentiant.

Nec solum iuramentum promissorium in honorem Dei factum obligat ad sui adimpletionem, sed etiam factum in vtilitatem aliorum hominum, est enim recepta iuris canonici regula, ex *cap. Quamuis de pactis in* 6. *& c. cum contingat de iureiur.* quod *iuramentum homini præstitum seruandum est, quotiescunque sine peccato, siue salutis dispendio seruari potest.* Ad id enim obligatione tum fidelitatis ratione promissionis, tum religionis ratione iuramenti, obligatur homo, Syluest. verb. *Iuramentum* 4. *quæst.* 20. Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 149. Laym. *supra n.* 6. Cum autem in Regula iuris adducta solum excipiatur ab obligatione adimplendi iuramentum factum homini de re illicita, seu peccaminosa, ideo iuramentum illi factum de re indifferenti, vel etiam minus bona, aut impeditiua maioris boni, etiam obligabit, quando scilicet cedit in vtilitatem ipsius. Ratio sumitur ex differentia, quæ est inter iuramentum Deo præstitum, & homini factum. Quia Deus indifferentia, & maius bonum impedientia non vult in suum obsequium impleri, & ideò iuramentum de illis Deo factum non obligat; homo autem indifferentia, & maius bonum impedientia vult, si in ipsius vtilitatem cedere possint. Hinc autem prouenit, quòd iuramentum de his homini præstitum obliget, non autem Deo. Suar. *supra lib.* 2. *cap.* 12. Lessius *lib.* 2. *de iust. capit.* 42. In iuramento ergo promissorio facto homini, id tantum spectandum est, an res illa iuramento promissa, possit absque peccato mortali, aut veniali adimpleri. *capit. quamuis de pact. in* 6. *& c. cum contingat de iureiur.* Molina *tom.* 1. *de iust. disput.* 149. Sanchez *d. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 19. An verò ad iuramentum requiratur voluntas, siue intentio adimplendi illud, an autem sufficiat sola intentio promittendi, etiam si desit voluntas se obligandi, collige à simili ex his, quæ dixi de professione ficta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 2. *num.* 27. De quo latè Sanchez *sup. cap.* 10. Suarez *lib.* 2. *c.* 7. Bonac. *sup. punct.* 7. 16

In omni autem iuramento promissorio quædam taciræ conditiones includuntur, itavt ipsis non subsistentibus obligatio ipsius ruat. Prima est, *si potuero*, quia ad impossibile nemo obligatur *cap. querelam, cap. Quinta vallis de iureiur.* Secunda, *Saluo iure, & authoritate Superioris*, si videlicet ille iuramentum sibi præiudicans irritare, commutare, aut in eo dispensare non velit. *cap. venientes cap. ad nostram* 3. *de iureiur. & cap non est de voto.* Qui autem sint Superiores, qui id facere possunt infra dicetur, Tertia, *nisi is in cuius gratiam, & vtilitatem iuratum* 17

est obligationem remittat. Quilibet enim cedere potest iuri suo, & ita si is in cuius fauorem factum est iuramentum iuri suo cedat, cessat obligatio etiam quoad Deum. Quarta *si res in eodem statu permanserint*, siue quod idem est, *si notabiliter mutatæ non fuerint ex cap. veniens, & cap. breui & cap. quemadmodum de iureiur.* De his Abbas *in cap. quemadmodum de iureiur.* Syluest. verb. *Iuramentum 3. quæst. 1.* Tolet. *supra cap. 22.* Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 34.* Portellus *supra à num. 33.* Layman. *supra num. 4.* Bonacina *supra punct. 16. & 17.*

18 Ex his iam ad intentum Regularium elici possunt multa ad ipsos spectantia in hac materia. Primò, iuramentum promissorium ab ipsis factum de re aliqua prohibita iure naturali, diuino, vel Ecclesiastico illos non obligare. Tale enim iuramentum est de re illicita. Bonacina *supra punct. 4. in fine.* Portellus *supra num. 26.* Idem dicendum de iuramento ab ipsis facto faciendi aliquid prohibitum lege ciuili, quando eos obligat, iuxta modum quo eos obligat, iuxta dicta *tom. 1. capit. 11. à num. 16.* Tunc enim erit de re illicita. Syluest. verbo *Iuram q. 16.* Layman *supra capit. 6. num. 7.* Si tamen Prælatus præciperet subdito ne ipso inconsulto aliquid promitteret, vel iuraret, & ipse iuraret aliquid, vel promitteret, si res, quam promitteret, vel iuraret, licita esset, obligaretur eo iuramento. Ratio est, quia etsi ea promissio, vel iuramentum illicita sint, res tamen promissa, vel iurata bona est, ac per consequens obligatur iurans ad illam. Molina *tomo primo. de iustit disput. 149. & disput. 153. & tom. 2. disput. 271.* Suarez *d. lib. 2. capit. 24. à num. 4.* Iuramenta porro de obseruandis iniquis statutis contrariis iuribus Ecclesiasticis obligatoria non sunt. ex *cap. 1. de iureiur. in 6.* & ex Greg. XIII. in Constit. *Inter Apostolicas.* Thesaur. *in prax. p. 2. verbo iuramentum c. 1.* Vnde declaratum est à Sacr. Congregat. apud Barbosam *in Collect. Bullar. verb. iuramentum*, non teneri Episcopum in ingressu sui Episcopatus iurare statuta Sacris Canonibus, &c. Sac. Concilij decretis, Apostolicisve Constitutionibus contraria, nisi à Sede Apostolica fuerint confirmata. Idem dico de iuramento, quo Regulares, vel alij Ecclesiastici iurarent fidelitatem Principi temporali, seu laico, recognoscendo eum in caput Ecclesiæ. Tale enim iuramentum iniquissimum est, vt potè hæreticale, & schismaticum. Suarez *de defens. fidei Catholic. tit. de forma iuram.* Thesaur. *supra.* Iuramentum autem, quo voluntariè iurarent Principi laico fidelitatem, non vt Superiori suo, sed veluti comparti Reipublicæ per modum contractus, si in aliquo territorio morari velint, propter securitatem videlicet Status, seu Reipublicæ, non videtur illicitum; cum nihil contrarium contineat immunitati Ecclesiasticæ. Suarez *supra libro sexto capitulo primo.* Salas *de legibus disput. 96. Tract. 14. num 96. in fine.* Thesaur. *supra* Principi autem infideli, seu tyranno nullatenus se obligare possunt in iis, quæ sunt contraria fidei Catholicæ, aut legitimo Principi. De quo Ioan. Molanus *in lib. de fide, & iuram.* Layman. *lib. 2. Tractu 3. cap. 13. num. 5. §. Secundo resolues.* iuramentum autem, quod emittunt Professionem Fidei facientes, de qua quatenus ad Regulares spectat, dixi supra verbo *Fidei professio*, absque dubio obligat Regulares, quando talem Fidei Professionem emittunt. Est enim de re iustissima, & maximè spectanti ad Religionem. De quo Tamburinus *de iure Abbatum tomo primo disput. 8. quæsito. 3.* vbi *num. 14.* habet ex Ricciullo *in Tract. de iure personarum extra gremium Eccl. existentium lib. 1. capit. 13. numero 29.* quòd quando pro præstando iuramento fidelitatis personæ Religiosæ arctantur, etiam si Moniales sint, teneri ad personaliter comparendum.

Specialiter etiam loquendo de iuramento promissorio facto à regularibus de re aliqua contraria suæ Regulæ, vel Constitutionibus suarum religionum si talis regula, vel Constitutio illos obliget ad culpam (pro quo vide *tomo 1. part. 1. cap. 7. & 8.*) tunc procuidubio non obligantur tali iuramento, quia est de re illicita. Fagundez *in 2. præcep. Decalog. lib. 2. capit. 34. numero 14.* Si tamen talis regula vel Constitutio, saltem pro illa re pet iuramentum promissa non obligat ad culpam, erit indifferens ad bonam, vel malam, ac per consequens, iuxta dicta superius, si iuramentum fuit factum homini, obligare poterit, secus verò si fuit factum Deo. Notandum autem, quod vt cognoscatur an talis Regula, vel Constitutio obliget ad culpam, vel non, attendendum etiam est, an ea sint in vsu, vel an in desuetudinem abierint, aut non sint communiter inter timoratos recepta, vt habent Portellus *supra numero 32.* & Diana *p. 3. tract. 6. Miscellan. resol. 39.* ex pluribus aliis. Hinc collige iuramentum factum à Religioso de non denunciando crimine alterius non obligare illum, quoties præcepto Superioris obligatur ad illud denunciandum. Tunc enim materia illius iuramenti reddita est illicita, ac per consequens non potest ad illam obligari. Bonacina *supra puncto quarto numero tertio.* ex Sanchez, & Suarez. Idem dico de iuramento facto contra votum aut contra prius iuramentum, aut contra aliquam promissionem validam. Propter eamdem rationem. Bonacina *supra punct. 6. num. 1.* 19

Similiter etiam loquendo de iuramentis promissoriis regularium quibus promitterent se aliquid daturos alicui extraneo, cum ipsi non habeant velle, aut nolle, nec possint aliquid dare contra voluntatem suorum Superiorum, ideo talia iuramenta non obligant, neque adimpleri debent, nisi prius habita tali licentia. Obligantur tamen quantum in ipsis est procurare, vt Prælatus illam concedat. *l. Inter stipulantes, ff. de verborum obligat. & instit. de inutili stipulat. §. versauice, & ex l. quoties quis.* Fagundez *in 2. præcept. Decalog. lib. 2. capit. 15. numero quarto.* ex aliis, quos refert. Ex quo collige, religiosum, qui promisit vsurario soluere vsuras, aut latroni, qui illum volebat occidere dare aliquam quantitatem pecuniæ, cum teneatur ad ea soluenda; eo quod talis solutio ex parte Religiosi peccatum non sit (Portell. *num. 26.*) consequenter etiam teneri ad procurandum, quòd Prælatus det illi facultatem ad id faciendum, vel procurare talis Iuramenti dispensationem, iuxta dicenda inferius *n. 28.* 20

Loquendo autem de iuramento comminatorio cum illud coincidat cum promissorio (Toletus *supra cap. 22. numero quinto.*) dicendum eodem modo obligare, sicut, de iuramento promissorio est dictum. Solum est animaduertendum iuramenta Prælatorum, seu Superiorum Regularium, quibus iurant suos subditos puniturus, regulariter non obligare, quia vt plurimum fiunt non ex motiuo virtutis, sed ex impulsu iræ, vel vindictæ. Similiter non obligabunt quoties subditi, vel emendati fuerint, vel misericordiam petierint. Propter dicta de iuramento promissorio, quod scilicet non obliget quando res notabiliter mutantur. Obligare tamen poterunt, si talis punitio conueniens fuerit bono Relig. Tolet. *supra* Sayr. *in Claui reg. lib. 5. cap. 5. num. 13.* Portell. *supra num. 29.* & alij. 21

Præterea de iuramento execratorio loquendo, 22 cum

cum illud conicidat cum assertorio, quando fuerit de re præsenti, aut præterita, & cum promissorio, seu comminatorio quando fuerit de re futura, ideo quæ de ipsis dicta sunt eidem applicari debent.

23 Notandum tamen Prælatos regulares posse cogere suos subditos ad iurandum coram se de re aliqua facienda, vel omittenda, quando causa rationabilis substiterit. Si enim cogere possunt illos ad eadem mediis censuris, & præceptis obedientiæ, non est ratio cur non possint etiam id facere medio iuramento, vtrumque enim pertinet ad iurisdictionem spiritualem, quam super illos habent. Rodriguez *to.2. quæst. Regular. quæst.4. artic.5.* Tamburinus *de iure Abbat.tom.2. disp.20. quæsito 3. num.1.* Sic etiam à simili declaratum video à S. Congreg. apud Barbosa *in Collect. Bullar. verbo iuramentum* posse Episcopum cogere Canonicos ad iurandum de fideliter punctando in Choro. Imò in aliquibus Religionibus præceptum obedientiæ habet vim iuramenti, prout in nostra Carmelitarum tempore visitationis, prout colligitur *ex part.2. Constitution.cap.6.num.2.* vbi præceptum obedientiæ est pro iuramento, ita quod si quis scienter veritatem celat, incurrit pœnam periurij. Sic etiam in multis Religionibus tempore Capituli, vel alia occasione, obligantur Religiosi ex vi iuramenti ad seruandum secretum. Hoc tamen iuramentum non obligat sub mortali, nisi quando res, quæ detegitur est materia grauis. Si enim leuis fuerit solum sub veniali obligabit, iuxta dicta superius *num.13.* Portel. *supra num.30.*

24 Tollitur obligatio iuramenti promissorij inter Regulares, quando illud factum fuit Deo, à suis Superioribus tribus modis, scilicet irritatione, dispensatione, seu relaxatione (hæ enim duæ voces idem in proposito significant) & commutatione, iuxta dicta *tom.1.p.1.cap.18, num.53.* Talia enim Iuramenta sunt quasi vota. De quo præter Authores ibi relatos vide Portell. *supra num.42.& seqq.* & Layman.*d.tract.3. de iuran.dist.11.* An possint etiam iuramenta à Regularibus facta Sanctis irritari, dispensari, seu commutari à suis Superioribus, constat ex dictis eo *num.53.* Quæ verò sint hæc Iuramenta, quæ irritari, dispensari, & commutari possunt à Superioribus Regularium, & de circunstantiis seruandis in vsu talis facultatis, vide dicta eo *capitulo 18.à num.47. & seqq.* dum sermo est de irritatione, dispensatione, & commutatione votorum. Cum enim hæc Iuramenta facta Deo, vt dixi, sint veluti vota, ideo, quæ de votis eo loco dicta sunt, talibus iuramentis applicari debent.

25 Consequenter etiam, cum iuxta dicta eodem *tomo primo p.1.cap.26.num.15.* Abbatissæ, seu Priorissæ Monialium non possint earum vota dispensare, aut commutare ob defectum iurisdictionis spiritualis, bene tamen irritare, propter potestatem dominatiuam, quam super illas habent, idem similiter videtur dicendum de huiusmodi Iuramentis ipsarum Deo factis, ita scilicet, vt ea nec dispensari, nec commutari possint à suis Superiorissis, bene tamen irritari, propter eamdem rationem.

26 Cæterum loquendo de irritatione, dispensatione seu commutatione Iuramentorum Regularium, quæ ab ipsis emissa sunt in vtilitatem tertiæ personæ, consequenter ad dicta eo *capitulo decimooctauo numero 53.* dicendum est, quod ea quæ emissa sunt à Religiosis in vtilitatem tertij in iis, quæ sunt sui iuris, & in quibus non subiiciuntur Superioribus Religionis, prout contingeret in casu quo de licentia Papæ haberent liberam administrationem aliquorum bonorum, vel aliquod Beneficium extra Religionem, aut viuerent omnino extra illam, non cadit irritatio, dispensatio aut commutatio à suis Superioribus facta, tum propter ibi dicta, tum quia quoad prædicta non sunt subditi dictis Prælatis. Loquendo autem de Iuramentis in vtilitatem tertij emissis in aliis rebus, in quibus Religiosi subduntur Prælatis Religionis, dixi eo loco cadere posse in illa irritationem, dispensationem, & commutationem ab ipsis facta, propter ibi dicta. De quo etiam Candidus *supra disquis. 26. articulo 15.* Nunc addendum id esse intelligendum, quando prædicta Iuramenta emissa sunt sine licentia explicita, vel saltem implicita dictorum Superiorum. Tunc enim vel non obligant cum Religiosus omni voluntate careat, & nihil firmum efficere possit absque sui Superioris consensu, vel esto obligent, saltem subdi debent potestati ipsorum Superiorum, sicut & ipsi Iuramenta emittentes subduntur. Sic colligo ex Soto *libro octauo de iust. quæstione prima articulo nono ad finem corporis*, Ledes. *2. tomo Summæ. Tractu 11. capitulo quarto dubio primo*, Sanchez, *d.libro tertio in Decalog. capit. 20. numero tertio.* Layman. *d. tract. 3. capit.11. num. 2.* Quando autem emissa sunt cum consensu, licentia, siue voluntate Superiorum, tunc vtique in eis non cadit irritatio, dispensatio, seu commutatio, ab ipsis facta. Firmitas enim contractuum inter homines requisita petit, vt Superiore legitimo consentiente non possit illos retractare, aliàs nullus auderet cum Religiosis contrahere, quod in graue ipsorum damnum resultaret. Sic etiam colligo ex Suarez *tomo secundo de Relig. tract. de voto libro 6. capit. 8. num.3.* & eod. Sanchez *lib.4. in Decalog. capit.22. num.23.* Limita tamen vt *eod. num.53. d.cap.18.* dixi, quando talia Iuramenta ab illo tertio in cuius vtilitatem emissa sunt fuerunt acceptata. Ratio est, quia ante acceptationem nullam inducunt obligationem iustitiæ, nec conferunt patri ius, siue actionem, licet Iudex Ecclesiasticus possit cogere ad ipsorum impletionem. Layman. *d. cap.11. num.6.* ex aliis. Limita secundò, quando talia Iuramenta promissoria non sunt emissa principaliter in hominis vtilitatem, sed in honorem Dei, vt si quis iuramento promiserit Deo se daturum aliquid Petro pauperi, tunc enim iudicanda sunt, ac si soli Deo præstita essent, quia quod principaliter intenditur semper est spectandum. *c.rogasti in princ.l. si quis nec causam, ff. si cert.petat.* ac per consequens quoad irritationem, dispensationem, & commutationem subiici debent potestati Prælatorum, sicut alia Iuramenta Deo facta, Sanchez *d.lib.3. c.20. num.9.* & *lib.4. capit.41. numero 7.* loquens de voto simili.

Specialiter quoque circa commutationem eorumdem Iuramentorum in vtilitatem tertij emissorum, quando ab ipso acceptata sunt, & in vtilitatem ipsius principaliter à iurante fuerunt emissa, aduertendum est, non posse ab ipso iurante propria authoritate in melius commutari. Etsi enim in votis Deo factis id fieri possit, vt dixi *d. tomo primo p.1. c.18. num.48.* & de Iuramentis Deo solum factis id etiam affirmari debeat, prout colligitur ex *capit. prauenit 2. de iureiur.* & tenent Toler. *supra capit.23. numero secundo.* Sà *in Summ.verb. Iuramentum num.34.* Sanchez *d. lib.3. capit.19. num.9.* & alij. Secus tamen dicendum est de prædictis Iuramentis in vtilitatem tertij emissis. Eo quod homini non semper est gratius id quod melius, Deo autem è contra, Tolet. *supra* Bonacina *supra punct. 17. num.10.* 27

Ex iis collige Iuramenta à Religiosis in vtilitatem tertij principaliter emissa, ab eo acceptata, & de licentia 28

licentia Prælatorum facta solum à Papa ob commune bonum regulariter relaxari, dispensari, aut commutari posse. Cum per talia Iuramenta ius sit tertio adquisitum, quod solus Papa propter bonum commune auferre potest. Sotus 8. *de iust. quæst.* 1. *art.* 9. Portell. *supra num.* 48. Dixi *Regulariter*, quia quando est turpitudo ex parte illius tertij, vt contingit in casu, quo quis iurando promisit latroni volenti eum occidere aliquam quantitatem pecuniæ ne id faceret, aut vsurario soluere vsuras; vel quando Iuramentum est vi, metu, aut fraude extortum, & generaliter quando iurans passus est iniuriam ab eo in cuius vtilitatem emissum est Iuramentum, tunc Episcopus potest in eo dispensare, cum solum tunc agatur de reuerentia diuino nomini seruanda, in quo possunt Prælati Ecclesiæ vti sua potestate nomine Dei. Toletus *supra* Sanchez *supra cap.* 21. *à num.* 6. Portell. *supra num.* 50. Quamuis autem idem Portell. eo loco dicat hanc potestatem non competere Prælatis Regularibus respectu suorum subditorum, oppositum tamen colligo ex eodem Sanchez *num.* 29. & 30. ex eo, quòd dicti Prælati habent iurisdictionem quasi Episcopalem in suos subditos. Id verò, quod addunt Tolet. *supra* Bonacina *num.* 8. & alij etiam id posse facere Episcopos in pœnam illius cui factum est iuramentum, sicut & possunt alia pœna ipsum mulctare propter ipsius culpas, non procedet in Prælatis Regularibus nisi illi habeant iurisdictioné non solum in Regulares, sed etiam in extraneos, quibus factum est iuramentum.

Qualiter iuramenta facta à regularibus ante professionem in Religione commutentur in illam, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *num.* 7. Quod & tenet Diana 3. *p. tract. Miscellan. resolut.* 65. loquens de Iuramentis tam realibus, quam personalibus Deo, & non homini præstitis. Commutari etiam posse à Confessariis aliqua Iuramenta, seu etiam vota iurata ex vi Bullæ Cruciatæ, vbi Iubilæi concedentis authoritatem ad commutanda vota, constat ex dictis supra verbo *Bulla Cruciatæ num.* 35. An verò seclusa Bulla Cruciatæ, aut Iubilæo id fieri possit ex aliquibus priuilegiis eorumdem Regularium, consule dicta supra verbo *Confessarius*, &c. *num.* 15.

Alia verò, quæ in materia hac desiderari possunt habebis Deo dante *infra* verbo *Votum*.

IVSPATRONATVS.

De hac re sufficienter dixi 2. *tom. cap.* 11. & ideo pro nunc supersedendum.

Hæc de 1. *parte* 2. *Tomi ad Laudem Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Dei Genitricis Mariæ Patriarchæ Eliæ, & aliorum Sanctorum.*

SVMMA

SVMMA QVÆSTIONVM REGVLARIVM, SEV DE CASIBVS CONSCIENTIÆ

ad Regulares vtriusque sexus valde spectantibus.

Tomi Secundi Pars Secunda.

LAICI FRATRES.

De illis dictum est *tom.* 2. *cap.* 8. per totum, & ideo ad eum locum remittendus Lector.

LECTIO QVOAD REGVLARES.

*De hac materia remissiuè.num.*1.
De lectione Sacr. Scripturæ habenda in Monasteriis, & Conuentibus propter decretum Concilij Tridentini. num. 2.
*De legente lectionem Sacræ Scripturæ in peccato mortali.num.*3.
*De lectione Sacræ Scripturæ, vel casuum conscientiæ propter decretum Clementis VIII. & Sanctissimi Domini nostri Vrbani.num.*4.
De lectione linguarum in Studiis Regularium. numero 5.
Decretum Sacræ Congregationis de propaganda fide circa hoc. num. 6.
Quomodo vacari possit à prædictis lectionibus. numero 7.
*Legendæ Constitutiones de qualitate eligendorum ante quancunque electionem. num.*8.
Decreta de Celebratione Missarum, *de* Apostatis & eiectis, *& litteræ pertinentes ad sanctam Inquisitionem, ac Constitutiones de* Largitione munerum *quando legendæ. num.*9.
*An excusentur Prælati in hoc negligentes.num.*10.
Quid de pœnis contra tales negligentes appositis. numero 11.
*De librorum prohibitorum lectione. num.*12.
*De lectionibus Sanctorum pro Officio Diuino.num.*13.

1 LICET de hac materia sparsim in præcedentibus dictum sit, hic tamen magis amplianda est, & explicanda.

Primò ergo, lectionem Sacræ Scripturæ habendam esse in Monasteriis Monachorum, & Conuentibus aliorum Regularium ex Conc. Trident. *sess.* 5. *capit.* 1. constat ex dictis *tom.* 1. *p.*1. *c.*9. *n.*48. De quo etiam Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat.*56. *num.* 16. & Ioannes Maria Nouarius *in lucern. Regularium verbo lectio num.*1. post Franciscum Leonem, Campanile, & Piasegum, quos referunt. Notanda autem sunt verba Concilij. *In Monasteriis quoque Monachorum vbi commodè fieri queat etiam lectio Sacræ Scripturæ habeatur. Qua in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum, in hoc, vt Sedis Apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant. In Conuentibus verò aliorum Regularium, in quibus Studia commodè vigere possunt. Sacræ Scripturæ lectio similiter habeatur. Quæ lectio à Capitulis Generalibus, vel Prouincialibus assignetur dignioribus Magistris.* Circa quæ notandum diuersimodè loqui Concilium de Monasteriis Monachorum, ac de Conuentibus Regularium. In illis enim præcipit haberi talem lectionem *vbi commodè queat.* In istis autem solum id præcipit pro illis Conuentibus, *in quibus Studia vigere possunt.* Quo denotatur Monachos teneri habere talem lectionem in suis Monasteriis, solùm quando *commodè* id fieri *queat*, alios verò Regulares, Mendicantes videlicet, &c. non generaliter quando commodè id fieri potest, sed solùm in Conuentibus, *in quibus Studia vigere possunt.* Similiter loquendo de Monasteriis Monachorum dicit, Episcopos posse eos cogere ad id faciendum, quod non dicit de Conuentibus aliorum Regularium. Quo denotatur in Conuentibus Mendicantium non posse Episcopos in hoc se intromittere. Etsi oppositum sentiat Rodriquez *tomo secundo. Quæst. Regular. quæstione* 130. *articulo secundo.* propter illud verbum *similiter habeatur.* Illud tamen solum denotat habendam esse talem lectionem, non verò quod Episcopi in eo se debeant intromittere. Decisum etiam refertur respectu Carthusianorum strictioris clausuræ, illos quoque ad id teneri. Nouarius *supra verbo Abbas num.* 7. ex Aldana *in Compend. Canonicar. resolut. libro primo titulo* 3. *num.* 16. Qualiter autem satisfiat huic decreto si habeatur lectio Theologiæ scholasticæ, vel moralis (spectata videlicet prati-

practica, & acceptatione talis decreti) dixi eo *n*.48. ex Rodriguez, & Peyrinis ibi relatis. Quibus adde Megalam *part*.2. *lib*.2. *cap*.27. *n*.14. & Naldum *in summa verbo legere num*. 2. Opportuna autem remedia quibus Episcopi possunt ad id cogere Abbates est excommunicatio; eo quod ibi deputantur tanquam Sedis Apostolicæ delegati, qui hoc modo possunt contra Regulares procedere, Rodriguez & Peyrinus *supra*. Porrò ad habendam talem lectionem non requiri licentiam, seu examen Ordinarij dixi ex declaratione Sacr. Congregat. *tom*.3.*p*.3.*verbo Episcopus num*. 26. De quo etiam Tamburinus *de iure Abbat.tom*.3. *disput*.2. *quæsit*.5. De tempore autem & hora, & super qua materia legenda sit Sacr. Scriptura declaratum video à Sacr. Congreg. apud Barbos. *in Collectan. Bullar. verb. lector S. Scripturæ* remitti arbitrio Ordinarij. Quod intellige respectiuè, idest respectu illius lectionis super qua ipse, iuxta dicta, authoritatem habet.

3 Circa prædictam etiam lectionem Sac. Scripturæ animaduertenda est notabilis doctrina Nauarri *in Manuali capit*.25.*num*.55.& Naldus *supra num*.1. ex S.Thoma, & Antonino, quòd scilicet legens Sac. Scripturam mortali peccato notorio infectus, peccet mortaliter, quia scilicet tali peccato notorio impedit effectum S.Scripturæ.

4 Quamuis autem ex vi decreti Concilij haberi debeat prædicta lectio Sacr. Scripturæ in Monasteriis Monachorum, & Conuentibus Regularium, vt dictum est, nihilominus Clem.VIII. *in Decretis pro Reformatione Regularium* innouatis, & confirmatis à Sac.Congregatione Concilij sub Sanctiss. Domino Nost. Vrbano, pro vt retuli *tomo primo p*.1. *cap*.10. *num*.20. hæc statuit moderando, vel explicando, vt puto, Concilij decretum. ***Lectio Sacr. Scripturæ, vel casuum conscientiæ bis in hebdomada præscriptis diebus in singulis Monasteriis, & Conuentibus habeatur, ad quam fratres omnes conueniant, eaque absoluta, mutua collatione circa explicatam doctrinam sese vtiliter exerceant.*** Huic ergo decreto stare debent cuncti Regulares, siue Monachi, siue alij.

5 Tenentur etiam Regulares omnes habere lectionem Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ linguæ in omnibus studiis ipsorum, & in maioribus, & celebrioribus etiam Arabicæ, propter decretum non solùm Concilij Viennensis, sed etiam Pauli V. in Constitut.*Apostolicæ* cuius verba retuli *tom.primo p*.1.*c*.18. *num*.85.De qua Pasiegus *in prax.nou.Episcop.par*.2. *cap*..3.*num*. 41.& Peyrinis *tomo primo priuileg.Minim. in Constitut*. 2. *Iulij II. num*. 19. Cum autem huius decreti materia grauissima sit, cum sit de re maximè necessaria pro Ecclesia Dei, scilicet propagatione ipsius, prædicatione Euangelij in exteris nationibus, & conuersione infidelium, quæ sine tali linguarum notitia obtineri non possunt, non video quomodo excusentur Superiores Regularium in hoc negligentes. Præsertim, quia pœna indignationis Papæ à Paulo V. in prædicta Constitutione imposita arguit peccatum mortale, iuxta Naldum *in summa verbo clausula* §. *indignationem*, & *verbo pœna numero* 13. De quo Thesaurus *in praxi par*. 1.*capit*.42. Quia tamen post prædictum Paulum V. Sacr. Congregatio de Propaganda Fide decretum edidit, pro vt eo loco retuli, in quo, etsi nouo præcepto Regulares ad id faciendum non constrixerit, modum tamen, & formam faciendi designauit, & ampliauit, ac Generalibus intimauit, ideò hic illud placuit apponere in piissimæ causæ gratiam.

Decretum SS. Congregationis de propaganda fide habitæ die XI. Aprilis 1625.

Quoniam impossibile est sine linguarum notitia fidem Catholicam in exteris propagare nationibus; hanc verò notitiam in Religiosorum familias introducere difficillimum est sine præcipua Generaliũ, & aliorũ Superiorum cura, & diligentia. Sacra de propaganda fide Congregatio Religiosorũ Generales omnes, ac alios Superiores in Domino obtestatur, vt secum cogitantes, quot hæresibus, & erroribus pleræque terrarum Orbis nationes laborent, & in quantis ignorantiæ tenebris populi penè innumerabiles versentur, quia non habent qui eos instruant, & in via salutis opportunè dirigant, omnibus modis velint studia linguarum à Sacro Viennensi Concilio, & à felic. recordat. Pauli V. Constitutione præcepta, & aliarum etiam, quæ magis ex vsu esse videntur, vt Illyricæ, & Græcæ vulgaris, in iis Monasteriis, & Conuentibus erigere, & instituere, & erecta, & instituta conseruare, in quibus Religiosi artibus, & Theologiæ operam nauant. Quæ quidem studia ex sententia eiusdem Sacr. Congregat. Generales, & alij Superiores facilè instituent, si in modo, forma, & ordine ipsorum constituendis infra scripta obseruare præcipuis mandauerint decretis. Primò, vt si non in quolibet, saltem in pluribus ex prædictis Monasteriis, & Conuentibus certus Religiosorum magis idoneorum numerus linguarum studiis addicatur sub aliquo Religioso, vbi studiis Præfectus non extiterit, qui studiorum huiusmodi promouendorum curam, & solicitudinem habeat, qui vt muneri suo serius incumbat, iisdem priuilegiis, quibus Magistri, & studiosi fruatur. Secundò, vt certæ regulæ, & Constitutiones, quibus numerus, & species linguarum, tempora lectionum, studij repetitionumque, ac alia huiusmodi à Magistris, & studiosis diligenter obseruanda præscribantur, quarum Constitutionum obseruandarum cura prædicto Religioso, vel studij Præfecto committi poterit, qui, si suo deerit officio pro modo culpæ in Capitulis Prouincialibus, & Generalibus grauiter puniatur, in quibus etiam præsens decretum publicè legetur. Tertiò denique, vt præmia, & pœnæ, præsertim Magistris, & studiosis proponantur, quæ vehementiùs eorum animos mouere possint ad linguas alacriùs, & diligentiùs addiscendas. Et Sacr. Congregat. cum ob Institutorum, & Religionum diuersitatem ea definire visum non fuerit, Generalium, & aliorum Superiorum prudentiæ, & iudicio committenda esse censuit, quos etiã nouo præcepto ad hæc studia instituenda, & conseruanda constringere noluit, sed eos tantùm admonere in districto Dei iudicio rationem esse reddituros, si Decretum hoc, quod pro diuinæ Maiestatis gloria, & salute animarum promulgatur obseruare contempserint, vel neglexerint. 6

Circa prædictas autem lectiones Sacræ Scripturæ, casuum conscientiæ, linguarum, &c. animaduertenda est declaratio quædam Sacr. Congregationis, quam referunt Garzia *de Benef. p*.5. *cap*.4. *numero* 157. Galettus *in margarita casuum conscientiæ verbo legere secundò*, ac Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo lector S.Scripturæ*, & alibi, posse vacari à lectione S. Scripturæ tribus mensibus, scilicet Julij, Augusti, & Septembris, hæc enim applicari posse videntur prædictis lectionibus pro Regularibus à Sede Apostolica præceptis. 7

Tenentur etiam Regulares omnes antequam deueniant ad Superiorum, & Officialium electionem, prælegere Constitutiones de qualitate, & requisitis 8

ctis eligendorum. Ita enim habetur in decretis Clement. VIII. *pro Reformatione Regularium* supra relatis. Nouarius *sup. num.* 3.

9 Qualiter teneantur legere decreta Sac. Congregationis Concilij *de celebratione Missarum* feria secunda post primam Dominicam Aduentus, & feria 6. post Octauam Corporis Christi sub magnis pœnis Superioribus in hoc negligentibus infligendis, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 10. *num.* 25. Video tamen Sacr. Congregationem Regularium 21. Martij 1638. prorogasse dictum terminum pro Superioribus Eremitarum Ordinis Sancti Augustini ad decem dies immediatè sequentes. Et dië 16. Aprilis eiusdem anni prorogasse eundem terminum pro Canonicis Regularibus Lateranensibus ad vnum mensem immediatè sequentem. Peyrinis *in Additament. decret.* 14. Dixi etiam eo loco qualiter, & sub quibus pœnis legi debeant decreta Sacr. Congregat. *de Apostatis, & eiectis* cum decretis Clem. VIII. *pro Reformat. Regularium.* Similiter qualiter ex decreto Sacr. Congregat. Inquisitionis sub Sanctiss. Dom. Nostro Vrbano legi debeant feria 6. post Octauam Assumptionis Beatæ Mariæ, & in omnibus Capitulis, &c. litteræ Apostolicæ ad Sanct. Officium Inquisitionis pertinentes, dixi eodem *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 18. *num.* 100. Quibus iunge eandem Sacr. Congregationem S. Inquisitionis annuente Sanctiss. Dom Nostro Vrbano die 11. Februarij 1633. extendisse tempus legendi prædictas Constitutiones Apostolicas ad Sanctum Officium spectantes per totum residuum mensis Augusti, & hanc gratiam omnibus Regularibus suffragari voluisse. Peyrinis *in Additamentis decreto* 13. Pariter quoque qualiter ex nouissimo decreto Sanctiss. Dom. Nostri Vrbani legi debeat à Regularibus Constitutio Clement. VIII. *de Largitione munerum* cum declaratione eiusdem Sanctissimi iussu facta, dixi 2. *tomo p.* 1. *verbo Dare, seu Donare num.* 18. Quid dicendum de lectione Decreti Sac. Congregationis *de Propaganda fide* pro institutione studij linguarum, quòd adduxi *supra num.* 6. constat ex ipso.

10 Nota tamen Dianam *part.* 5. *tract.* 14. *Resolut.* 15. ex Peyrinis *tom.* 3. *Priuilegior. Minimor. cap.* 12. *n.* 4. videri excusare Prælatos illos, qui ex negligentia, vel inconsideratione prætermittunt legere, vel legi facere præfixis diebus dicta decreta. Cæterum, etsi hoc præcipuè verum sit quoad forum interius, quoad exterius tamen non excusantur, quin potius sæpiùs vidi præfatos coactos fuisse ad subeundas pœnas in dictis decretis designatas, & dispensationem in ipsis Romæ à Sede Apostolica postulasse. [Specialiter die 3. Augusti 1635. eadem Sacr. Congregatio absolutionem dedit cuidam Priori qui neglexit facere legere decretum *de celebratione Missarum.* Quo denotatur eandem Sacr. Congregationem existimasse incurrisse in pœnas illius] Verum quidem est excusabiles esse etiam quoad forum externum, quoties propter aliquam rationabilem causam, etiam non multum vrgentem, aut propter aliquod impedimentum alicuius momenti id fecerunt. Quia cum pœnæ impositæ in dictis decretis valdè graues sint non debent censeri incursæ, nisi propter malitiam, dolum, negligentiam notabilem, aut dilationem sine causa factam, & ita præsumendum de benignitate Sacr. Congregationum eas imponentium. Vide Homobonum *part.* 2. *resp.* 104. Bordon. *Resol.* 26. *num.* 32. Illud certum, quo casu quo omittatur ipsorum lectio die præfixa, non propterea cessat ipsius obligatio, sed adimpleri debet quamprimùm fieri possit. Non enim ponitur terminus talium dierum ad finiendam obligationem, sed ne differatur, *l. Celsus ff. de recept. arbitr. cap. cum dilecti §. praterea de dolo, & contum.* Peyrinis *supra* fauent dicta à simili *suprà* verbo *Denunciatio numero* 8. de termino præfixo in edictis ad denunciandum aliquos.

Nota etiam Thesaurum *in praxi Ecclesiastic. part.* 2. *verbo legenda à Regularibus cap.* 1. *num.* 4. asserere nullam pœnam appositam esse contra omittentes legere decreta Sacr. Congregationis *de Apostatis, & eiectis.* ex eo sane, quòd pœnæ in prædictis decretis Sacr. Congregat. appositæ non videantur referri ad omittentes ea legere bis in anno, vt ibi præcipitur, sed ad alia, quæ in prædictis decretis obseruari mandantur. Cæterum oppositum video hic Romæ practicari, & conformiùs contextui ipsorum decretorum. Etenim §. 9. vbi pœnæ designantur sic dicitur *Si quis vero ipsorum aduersus ea, quæ superius præscripta sunt, vel eorum aliquid quoquo modo facere, vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam incurrat priuationis, &c.* verbum enim illud *superiùs*, non solùm respicit alia, quæ in eisdem decretis statuuntur, sed etiam id quod §. immediatè præcedenti statutum erat de obligatione legendi prædicta decreta bis in anno, &c. Vide dicta *supra* verbo *clausula numero* 3. *&* 4. 11

An Regulares possint libros prohibitos legere dixi *tom.* 1. *p.* 3. *cap.* 18. *num.* 96. & dicam infra verbo *libri num.* 30. 12

Quæ lectiones Sanctorum pro officio diuino approbatæ sint à Sacr. Congregatione Rituum, & alia ad eas pertinentia, habes ex variis S. Congregationis declarationibus apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo lectio*, & Nouarium *supra.* 13

LEGATA REGVLARIBVS relicta.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.
Legatum quid sit. num. 2.
Qui legare possint. num. 3.
Regulares nequeunt legare. num. 4.
Quibus legari possit. num. 5.
An Minoribus de Obseruantia, & Capuccinis. num. 6.
De legatis factis aliquibus domibus Religiosorum. num. 7.
Quæ bona legari possint. num. 8.
Regulares an capaces sint quod ipsis legetur. num. 9.
Quot modis fieri possunt legata. num. 10.
Quid de legato ad tempus determinatum. num. 11.
Quid de facto ad tempus indeterminatum. num. 12.
De legato conditionato. num. 13.
Quando legatum conditionatum adimpleri debeat etiam non adimpleta conditione. num. 14.
Quid quando conditio est turpis. num. 15.
Quid quando est contraria statui Religioso. num 16.
De legato facto puellæ si nupserit, aut si Religionem intrauerit. num. 17.
De legato relicto pro virginibus maritandis. num. 18.
De legato relicto sub modo. num. 19.
De legato relicto sub modo possibili, & honesto. n. 20.
De legato relicto sub onere Missarum. num. 21.
De legato relicto Monialibus sub onere recipiendi aliquam. num. 22.
An non adimplentes onera legatorum ipsis priuentur. num. 23.
Legatum relictum sub modo impossibili, vel turpi an valeat. num. 24.

quoad alimenta repugnet. Nauarrus *lib.3. consil. tit. de testam. in 1. edit. consil.13. n.3. in 2. consil.9. n.9.*, Cord. *supr.* Sà *in summ. verb. Religio num.57.* Portellus *supr. num.3. & 7. & verb. hereditas numero 5.* Diana 3. *part. Tractat.2. Resolut.33.* & Lugo *supra num.103.* & alij communiter. Limita tertiò traditam doctrinam de capacitate Minorum ad legata, nisi ea fuerint alicuius domus, seu habitationis separatæ ab eorum monasteriis, quia talis possessio ipsis interdicta est *cap.1. de Religiosis omnibus, & cap.1. de excessib. Prælator. in 6.* Cordoba *supr. punct.2. dub.1.* Layman. *supra num.3.* Qui secus dicit cum Sanchez de legato domus ipsis contiguæ, & pro augmento monasterij necessariæ. Limita quartò, nisi tale legatum sit ad aliquem finem repugnantem eorum professioni, vt si illis legetur vinea vt eam excolant, vel retineant, aut fructus ex ea pro vino quotidiano colligant, seu aliis locent, aut pro vsu superfluo. Ita enim colligitur ex *d. cap. exiit §. Ad hac quia fratribus.* Sanchez *supra num.17.* Layman. *supra num.4.* apud quos simul cum Corduba, Rodriguez, Sorbo, & aliis Seraphicæ Religionis Scriptoribus plura ad intentum. Vnde in iis casibus similia legata sunt nulla, & caduca, nec conuertenda in alios vsus. Quod secus dicendum quando res legata non repugnat paupertati Minorum, sed solùm modus ipsis adiectus, tunc enim conuertenda est in alios vsus, iuxta dicenda inferiùs *num.24.* Pro dictis autem & dicendis infra præsertim *num.21.* circa huiusmodi legata facta Fratribus Minoribus extat Rotæ decisio coram Merlino in vna Romana Computorum 10. Aprilis 1630. & decretum Sacræ Congregationis Fabricæ S. Petri facto verbo cum Vrbano VIII. die 14. Februarij 1633. quæ refert Tamburinus *de Iure Abbatum tom.3. disp.11. quæsit.1.* vbi plura circa validitatem huiusmodi legatorum, modum soluendi, & recipiendi illa, & an, quomodo, & quando ad ipsam fabricam id spectet.]

7 Ex quibus etiam colligi potest quid dicendum sit de legatis factis aliquibus domibus Religiosorum, quibus propter specialia Statuta ipsorum prohibetur bona stabilia possidere, aut retinere, quales sunt aliquæ domus RR. PP. Discalceatorum nostri Ordinis, iuxta dicta *tom.2. p.2. cap.1. num.2. & 7.* (de quo Thomas de Iesu *supra cap. non dicatis.*) & domus Professæ PP. Iesuitarum, iuxta dicta eo *tom.2. p.2. cap.19. num.44. & 45.* istis enim legari non possunt dicta bona stabilia, ita vt ea retineant, secus, vt vendant, vel aliud de ipsis faciant, iuxta ipsorum Constitutiones. De quo præter dicta eo *num.44. & 45.* agunt latè Molina *tom.1. de iust. disp.195. vers. à regula proposita.* Sanchez *supra cap.27. per totum.* Layman. *supra n.5. & 6.* Aliqua etiam, quæ inferiùs dicentur eisdem applicari possunt.

8 Legari possunt non solum res, quæ actu sunt testatoris, sed etiam quæ sunt futuræ. Item iura, & actiones, & seruitutes ipsis debitæ. Item res alienæ, quæ tamen emi possunt ab hærede, & generaliter omnia, quæ sub testatoris potestate cadunt. *Institut. de legat. Instit.* & aliis iuribus. Syluester *supra verb. legatum 3. num.1. & 2.* Molina *disput.96.* Layman. *sup. num.7.*

9 Prædicta autem Regularibus, quibus per specialia eorum Instituta aliquid specialiter non prohibetur, applicando, dicendum, non solùm ipsorum monasteria, sed etiam ipsos Religiosos in particulari capaces esse, vt ipsis aliqua legentur. Quippe regula certissima est iis omnibus posse legari, qui possunt hæredes institui. *Instit. de legat. §. legari*, certum autem est eos omnes posse, vt hæredes institui, *l. final. §. hoc etiam Cod. de Episcop. & Clericis.* Nauarr. *Comment.2. de Regularib. num.43.* Molina *tom.1. de iust. disp.40. & 154.* Rodriguez *tom.2. quæst. Regular. quæst.77. art.1.* Minores etiam de Obseruantia, & Capuccini licet hæredes institui non possunt, propter dicta, capaces tamen sunt etiam in particulari, vt ipsis legetur, in illis scilicet casibus, in quibus Communitas eorum capax est vt ipsi legetur. Colligitur ex Extrauag. 1. *de priuileg. vers. porro vt circa*, & ex eo quòd cum legatum, iuxta dicta *num.2.* non sit aliud, quàm donatio quædam à defuncto relicta, &c. sicut quilibet illorum est capax, quod ipsi donetur, sic & quòd ipsi legetur. Rodriquez *tom.2. quæst. Regular. quæst.125. artic.6.* Sanchez *d. l.7. cap 26. num.10.* Imò Nouitij dictorum minorum, seu Capuccinorum capaces sunt non solum legati, sed etiam hæreditatis, siue ex testamento, siue ab intestato. Sola enim professione redduntur incapaces, vt fiant hæredes. Corduba *supra dicta quæst.11. punct.1.* Cum verò dico Religiosos etiam in particulari capaces esse quod ipsis legetur, non est ita intelligendum, quòd ea, quæ ipsis legantur adquirant. Etenim, iuxta dicta eo *cap.19. num.46. & tom.1. p.1. c.6. n.50.* quicquid acquirunt, monasterio adquirunt. Vnde legatum relictum subdito, potest conuertere Prælatus in vsus communes monasterij. Portellus *supra verb. legatum num.15.* Hinc etiam legatum annuum relictum moniali pro se, & vna famula adquiritur monasterio, quoad partem monialis, licet non quoad partem famulæ, nisi quando monasterium famulas permittit, Nauarrus *comment.2. de Regularib. num.38.* Rodriguez *tom.3. quæst. Regular. quæst.16. art.5.* Quid verò dicendum de legato relicto Religioso ea conditione, vt ad ipsum, non autem ad Conuentum spectet, maximè si testator vlterius procedat dicendo se velle vt dominium illius rei pertineat ad Religiosum, & quod si secus fiat pertineat ad extraneum, habes ex dictis *d. tom.1. p.1. c.6. num.34.* Vide & Dianam 3. *part. tract.2. resolut.34.* [Specialiter etiam circa legata relicta particularibus Religiosis nota primò, quòd Prælatus potest ea repudiare, seu non acceptare, ex rationabili videlicet causa, & conformiter ad dicta, iuxta probabilem sententiam de facultate Prælati cum Monasterio ad non acceptandum, seu repudiandum hæreditatem vel legatum illi relicta *tom.1. p.2. cap.13. num.60.* Ratio est, quia acceptatio talis legati pendet à voluntate superioris, cum iuxta dicta *tom.1. p.1. cap.6. num.37.* Religiosus acceptans donationem, seu legatum absque licentia sui superioris peccet contra paupertatem. Ergo potest Prælatus illud repudiare. Sanchez *lib.7. in Decalog. cap.12. num.42.* ex aliis, loquens de repudiatione hæreditatis Monacho delatæ. Vnde non placet Bordonus *resolut.27. num.48.* oppositum tenens. Secundò, è contrario Religiosum non posse repudiare hæreditatem, aut legatum, sibi delata, sine licentia Superiorum. Tum quia non habet velle, aut nolle. Tum quia talis repudiatio esset quidam contractus nociuus Monasterio, qui non est validus. Sanchez *supr. n.37.* Bordonus *supr. n.49. & resol 44. num.60.*

Vt autem habeatur notitia plurium casuum, qui in materia legatorum accidere possunt Regularibus, 10
notandum ex Molina *tom.1. de iust. tract.2. disp.205. vsque ad 211.* Lugo dicta *sect.9. §.2.* & aliis, legata illis facta fieri posse multis modis. Primò quidem, purè, & absolutè, vt si legans dicat *lego tali Monasterio centum scuta.* Secundò, ad tempus determinatum, vt si dicat *lego Monasterio centum scuta ad Pascha proximè futurum.* Tertiò, ad tempus indeterminatum, vt si dicat, *lego Monasterio centum ad tempus quo*

veniant

veniant naues ex India. Quartò, sub conditione contingenti, vt si leget illa centum Monasterio *si fabricauerit Ecclesiam, Claustrum, &c.* Quintò, sub modo, id est, sub onere aliquid faciendi, fabricandi scilicet Ecclesiam, Claustrum, &c. Sextò, sub causa, id est sub motiuo, propter quod mouetur testator ad legatum, vt si dicat, *lego centum tali Monasterio, quia in ipso est bona obseruantia Religionis.* Septimò, sub demonstratione, demonstrando scilicet rem legatam, vt si dicat, *lego monasterio vineam meam, quam emi à Petro.* Octauò, non specificando Monasterium cui res legatur, vt si dicat, *lego monasterio Carmelitarum Neapolis.* De quibus omnibus sigillatim dicendum.

11 Et quidem quando legatum fit primo modo, scilicet purè, & absolutè, mortuo testatore, & post aditam hæreditatem ab hærede legatum cedit Monasterio recta via, vt dicitur, vnà cum fructibus ipsius, vt ex variis iuribus tenent Syluester *supra verbo legatum* 1. *num.* 2. & 15. Molina *supra disp.* 194. Layman. *supra n.* 10. An verò etiam debeatur ante hæreditatem aditam dicetur *infrà num.* 29.

12 Similiter quando legatum fit secundo modo, eo quòd tale legatum est simile præcedenti, licet ante præfixum tempus peti non possit, eo tamen adimpleto cedit Monasterio post mortem testatoris. Syluester *supra num.* 2. Molina *disp.* 181. & *disp.* 205. ex variis etiam iuribus, quæ referunt. [Quod non solum intelligendum de legato relicto Religioso iam professo, sed de illo quod relinquitur alicui sæculari, qui postea Religionem ingreditur, & ea profitetur. Non enim per talem professionem extinguitur, sed Monasterio potius adquiritur. Rodriguez *tom.* 3. *q. Regular. quæst.* 16. *art.* 5. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.* 3. *disp.* 11. *quæst.* 4. *num.* 13.

13 Quando verò legatum fit tertio modo est veluti conditionale, *l. dies incertus, ff. de condit. & demonstrat.* & ita loquendum de illo, ac de legato quarto modo facto, Syluester, Molina, & Layman. *supra.*

Propterea ad quoddam dubium mihi propositum de quibusdam Canonicis obligatis celebrare in quodam altari *si commodè fieri possit*, de quo legato non extabat alia memoria, quàm quædam Notula impressa, sic respondi: Credo hoc legatum esse conditionale, itavt obligatio celebrandi illas Missas in dicto Altari Sanctissimæ Conceptionis solum obliget: quando commodè id fieri potest. Ratio est, quia regulariter dictio *si* denotat conditionem, maximè iuncta verbo futuri temporis, vt in *l.* 1. vbi DD. *ff. de condit. & demonstr. & in l. quibus diebus, §. Quidam Titio ff. eod. tit. & in l. Quis ff. de verb. oblig.* notant Bart. *in d. l.* 1. *num.* 2. & 3. & alij. Cum ergo dispositio conditionata non obliget, nisi conditione subsistente, eo quod conditio suspendit actionem, & obligationem, *l. Cum in secundo de inst. test.* & Bald. *in rubr. C. de instit. & sub condit. fac. in princ.* & Ioannes de Porr. *in l. Quacunque de verb. signif.* Bertachin. *in Repert. verb. conditio*, ideò obligatio dicendi tales missas solum subsistet quando id commodè fieri potest. Præsertim, quia hæc videtur expressa mens testatoris, seu legatoris & quotiescunque disponens restringit, etiam nos restringendo debemus interpretari. Bald. *in vlt. num.* 1. *de posth. hæred. instit.* Cum autem id dicatur fieri commodè, quod sine incommodo fieri potest, *l. Nepos Proculo ff. de verb. signif.* Barbosa *de dict. dict.* 62. *n.* 1. Idcirco tunc commodè dici poterunt Missæ in illo Altari quando nullum adfuerit incommodum. Et quia incommodum est idem quod damnum seu detrimentum iuxta Calep. & Grammatic. tunc non obligabit talis celebratio quando huiusmodi damnum seu detrimentum sequatur. Deinde quia, iuxta Signo. *de Hom. in conf.* 49. & Bertach. *supr. verb. Commodum* illud dicitur commodè fieri, quod sine difficultate fit; ideo quando talis difficultas adfuerit, siue ex parte celebrantis, siue aliunde nec etiam obligabit talis celebratio. Ad hæc cum commoditas dicatur respectu vsus, *l. Cum in rem,* & Bart. *de rei vend.* Bertach. *supr. verb. Commoditas*, tunc commodè poterit fieri celebratio, quando in actuali celebratione nullum incommodum, vt dictum est, contingat. Quod quia ex variis circunstantiis oriri potest prudentis arbitrio videtur relinquendum.

Ad id quod dicitur, quod non adsit memoria de huiusmodi legato, & quòd non sit certum, quod adsint dicta verba, sed solum reperiantur in illa Notula, respondeo, quod ad hoc quòd Scriptura priuata, qualis est ista probet semiplenè non requiritur testium, aut subscriptionis adminiculum. Quia in antiquis priuata Scriptura semiplenam inducit probationem sine istis, prout ex multis DD. probat Mascardus *de probat. vol* 3. *concl.* 1294. Insuper si præsumptio sumpta ex d. notula aliis adminiculis fulcitur, etiam plenè probat secundum Crauet. *in tract. de antiq. temp. part.* 1. *de verb. enunc. num.* 7. Et sanè quando partes, videlicet Clerici illius Ecclesiæ, ita conuenerant, vt tali Scripturæ credatur, vtique ipsi erit credendum iuxta eundem Mascardum *supra num.* 14. post Crauet. qui & subiungunt valere consuetudinem quod credatur Scripturæ priuatæ de communi DD. sententia. Ex quo etiam patet ad id quod dicitur de incertitudine talis Notulæ.

De legato autem conditionali quarto modo facto illud certum regulariter loquendo, quòd ante conditionis euentum non cedit legatario. Syluester *supr.* Molina *d. disp.* 205. *in* 1. *concl.* Layman. *supr. num.* 1. 14

Vnde etiam consequenter, si tale legatum conditionale factum fuerit Religioso in particulari, eo mortuo, non cedit eius hæredi, scilicet Monasterio, sed expirat cum ipso. *l. vnica §. Sin autem* Layman. *ibidem.* Excipe tamen quando illud factum fuerit ratione pietatis, vel dignitatis personæ, non intuitu, seu fauore personæ ipsius Religiosi, vt si aliquis leget alicui Religioso, non quia amicus, aut consanguineus legantis, sed ob deuotionem erga Religionem, vel pro pret ipsius dignitatem, quia scilicet erat Prior, Abbas, &c. tunc enim valdè probabile est non expirare cum ipso, sed cedere Monasterio, vel successori. Idem Layman. *ibidem.* Vide Syluestrum *supr. verbo legatum* 2. *quæst.* 5. & Mirandam *in Manual. tomo.* 1. *quæst.* 32. *artic.* 7.

Sunt etiam alij casus, in quibus legatum conditionatum factum Religiosis validum est, & cedit ipsis, etiam non adimpleta conditione, sed ipsa habetur pro non adiecta. Primus est, quando conditio illa est impossibilis, prout ex variis iuribus probat Molina *supra disp.* 206. *in secunda conclusione.* Et iuxta modum quo loquuntur Theologi de conditionibus impossibilibus appositis matrimonio, vel sponsalibus. De quo Cornexo *tom.* 2. *in* 3. *part. tract.* 6. *de matrimon. disp.* 3. *dub. vlt* ex alus. Vnde si aliquis leget aliquid alicui Monasterio ea conditione, quòd sepeliatur in Ecclesia ipsius, accidat autem, vt ipse se occiderit, moriatur excommunicatus, vel habeat aliquod impedimentum propter quod sepeliri non possit in Ecclesia, tunc legatum cedit Religiosis, tum quia conditio illa est impossibilis, quæ non vitiat legatum, *l. obtinuit ff. de condit. & demonstrat.* tum quia non per ipsos, sed per legantem ipsum stat quominus adimpleatur 15

adimpleatur conditio. Syluester *supr. verbo legatum* 1. *num* 10.

16 Secundus est, cum conditio est turpis, vt si alicui personæ Religiosæ legetur aliquid ea conditione, vt fornicetur, mentiatur, &c. Tale enim legatum valet, & conditio, quia est turpis habetur pro non adiecta, nec vitiat illud, sed vitiatur, *l. 1. l. Si quis ita. l. quæ sub conditione. l. conditione quæ, & leg. conditiones contra ff. de conditionib. instit. & l. 3. tit. 4. part. 6.* Sanchez 7. *in Decalog. cap.* 17. *num.* 12. Iuxta modum etiam quo Theologi loquuntur de conditionibus turpibus adiectis Matrimonio, vel sponsalibus. De quo etiam Comexo *supra* ex aliis. Propterea etiam *tom. 1. p. 1. cap. 6. num.* 34. dixi legatum relictum Religioso sub conditione quod esset proprium illius independenter à Superiori esse validum, & talem conditionem vtpotè turpem, quia contraria voto paupertatis, haberi pro non adiecta.

17 Tertius est, cum conditio, esto non sit impossibilis, nec turpis, est tamen contraria statui religioso, vel ab ipso retardans. Vnde legatum factum alicui ea conditione, vt matrimonium contrahat, si ipse Religionem ingrediatur, validum est, & cedit ipsi legatario. Ita enim colligitur ex *Authentic. de Sanctiss. Episcop. §. Sed & hoc. & Auth. nisi rogati Cod. ad Trebellian. & capit. in præsentia de probat.* Colligitur etiam ex declarat. Sacr. Congreg. apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo legatum*, vbi habetur, *legatum factum puellæ ad effectum nubendi, si ipsa Monialis effecta fuerit, dicti legati solutioni locus est.* Ratio autem harum decisionum petenda est ex iis, quæ dixi *tom. 1. p. 2. capit. 19. num.* 28. Ex eo præcipuè, quia testator non præsumitur voluisse Religionem excludere, sed potius præsumitur fore, vt idem dispositurus esset si Religionis meminisset, cum Religiosa vita sit perfectior quam matrimonialis. Et ita hanc partem tenent non solum auctores ibi relati, sed etiam Syluester *verbo hæreditas 4. §. vlt. & verbo legatum 1. n.* 13. Molina *supr. disp.* 207. Couar. 1. *variar. cap. 19. n.* 11. Portellus *supr. verbo legatum num.* 10. Bonacina *de Contractibus disp. 3. quæst. 1. punct. 4. num.* 10. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Allegat.* 83. *num.* 27. & alij apud ipsos. Limita tamen, pro vt dixi eo *num.* 28. vt non teneat hæc doctrina pro casu, quo constaret expressè de contraria voluntate testatoris. Tunc enim non est locus præsumptioni contrariæ, præsertim cum conditio illa nuptiarum bonis moribus non contradicat. Molina *tom. 1. de iust. disp. 190. §. hac vero, & disp. 207. ad fin. in solut. ad* 1. Sanchez *d. l. 7. cap. 16. à num.* 12. Layman. *supr. num.* 12. [Nota tamen quod si Moniali relinqueretur aliquod legatum sub conditione quod ipsa debeat egredi è Monasterio, tale legatum esset ipsi soluendum, etiam si non egrediatur. Vnde declarauit Sacr. Congregatio Episcoporum & Regularium in vna Camerinensi mensis Martij 1634. solui debere cuidam Moniali legatum sexaginta scutorum etiam si ratione sui status assistere non potuisset cuidam processioni cum veste alba, sicut legatum requirebat.]

18 De legato etiam facto puellæ hoc pacto: *Si nupserit lego ei centum, si vero Religionem intrauerit quinquaginta*, eodem modo philosophantur plures, dicentes, si Religionem intrauerit ei deberi centum, propter iura relata, & præsumptionem in fauorem Religionis, Syluester *supra*. Naldus *in summ. verb. legatum num.* 43. Bonacina *supra* Diana *part. 1. Tract. 2. Resolut. 125. & part. 2. Tract. 16. Resolut.* 50. ex multis aliis. Limita tamen, vt dixi, nisi testator expressè manifestauerit suam voluntatem esse quòd detur minus illi puellæ, si Religionem ingressa fuerit, quàm si nupserit, quia tunc non erit locus præsumptioni in contrarium, & quia potuit id prudenter facere, eo quòd maior diuitiarum copia puellæ necessaria esse solet pro Matrimonio, quam pro ingressu in Monasterium. Molina *dict. disp. 207. in 2. conclus.* Gutierrez *in quæst. canon. libr. 1. quæst.* 32. Nald. *supra*. De legato autem facto alicui sub conditione ne Religionem ingrediatur, absolutè dicendum est valere, & conditionem illam haberi pro non adiecta, cum bonis moribus repugnet, vtpotè à Religioso statu directè auocans. Diana *dict. resolut. 125. & p. 3. resol.* 57. Layman. *supra num.* 14. ex Medina ab ipso relato.

Addunt reliqui traditam doctrinam etiam procedere in legato relicto Virginibus maritandis, ita videlicet, vt possit dari ingredientibus Religionem, tum quia qui Religionem ingreditur Matrimonium spirituale init, quod est perfectius quam corporale; tum quia Authenticæ relatæ id etiam conuincere videntur. Basilius Pontius *de Matrimon. libro 3. capit. 7. num.* 11. Ochagauia *de Sacrament. tract. 1. de Matrimon. quæst. 15. num.* 17. Diana *p. 5. Tract. 14. Resol.* 35. & alij apud ipsos. Sed oppositum videtur verius, nam mens testatoris clara, & expressa videtur esse quòd legatum illud solum detur fœminis maritandis, non aliis, nec Authenticæ relatæ loquuntur in hoc casu de legato relicto indefinitè pro fœminis maritandis, sed solùm pro particulari legato relicto certæ personæ, non incertæ. Cum autem exorbitent à iure communi postulante conditiones impleri non in ficta, sed in vera, & specifica forma (*l. qui heredi. ff. de condit. & demonstrat.*) idcirco non debent extendi ad alium casum. Vide Sanchez *lib 1. de Matrimon. disp. 3. num.* 32. Bonacina *dict. punct. 4. num.* 10. Barbosam *de offic. & potestat. Episcop. Allegat.* 83. Lugo *supra sect. 11. num* 293. & plures apud ipsos. Illud certius, quòd legatum relictum vxori à viro sub conditione seruandi viduitatem, debeatur ipsi si Religionem ingrediatur, quia plenius videtur hoc modo impleta testatoris intentio, quæ est ne Matrimonium carnale ineat. Bald. *l. fin. princ. Cod. de Episcop. & Clericis*, & ex eo Sanchez 7. *in Decalog. cap. 26. num.* 4. De legato autem pro Moniali relicto an possit applicari fœminæ Tertianæ habenti conditiones requisitas à S. Congregatione, quas retuli *tom. 2. p. 2. cap.* 14. probabile esse censet Diana *p. 1. Tract. 2. Resol.* 85. & aliquoties ita contigisse refert. Quod ad minus admitti potest, accedente consensu Episcopi, iuxta dicenda *infrà num.* 33.

Pro legato autem quinto modo Regularibus facto, scilicet sub modo, id est sub onere aliquid faciendi, verbi gratia, fabricandi Ecclesiam, Claustrum, &c. notandum in primò, modum aliquando exprimi per verba conditionalia, vt si legetur Religioso aliquid hac conditione vt dicat Missam pro legatore, tunc enim ex communi sensu omnium est idem, ac dicere cum onere, vt dicat Missam, &c. Vnde (quidquid sit de verbis, quibus legator vtitur) vt cognoscatur an conditionem, vel modum importent, attendi debet ad intentionem ipsius, & quando res fuerit dubia existimandum verba potius conditionem, quàm modum importare. Ex *l. asseratore ff. de condit. & demonstrat.* Molina *supra disp.* 208. Bonacina *d. punct. 4. num.* 1. ex aliis. Secundò notandum, modum propriè in hoc distingui à conditione in legatis, quòd conditio suspendit illa vsque ad adimpletum ipsius, modus autem non suspendit. Quod est dicere legatum conditionale non est validum nisi adimpleta conditione, legatum autem quod fit cum modo, valet ante executionem modi. Syluester *verbo conditio numero 1. & 3.* Molina *d. disp.* 208. Vnde, licet legatum sub conditione 20

tione

tione non possit peti, aut possideri à legatario, non impleta conditione, legatum autem sub modo potest peti, & possideri ab ipso, exhibita cautione de modo obseruando. Syluester *dict. num.* 3. Molina *sup.* Hinc, infert Sanchez *d. l.* 7. *in Decalog. cap.* 26. *numero* 8. Legatum relictum Religioso ea conditione, vt partem illius diuidat inter pauperes, re vera esse modale, & solùm quoad verba conditionatum, si quidem supponit illud esse Religioso adquisitum ante prædictam diuisionem inter pauperes, quod denotat non fuisse conditionatum, alias adquisitum non esset ante conditionis positionem, *l. cedere diem de verbo signific.*

20 His positis dicendum primò, legatum factum Religiosis sub modo possibili, & honesto validum est, & obligat illos ad adimpletionem ipsius, tam in foro exteroo, quàm in interno, sub reatu culpæ mortalis, vel venialis, iuxta capacitatem materiæ, & præiudicium tertij. Ratio est, quia posita acceptatione talis legati interuenit quidam contractus inter testatorem, & legatarium, vt scilicet legatarius teneatur adimplere ex iustitia onus sibi impositum. Ita communiter Doctores.

21 Ex quo collige, legata relicta Regularibus sub onere Missarum, vel Anniuersariorum non solùm esse valida, cum sint sub modo honesto, & possibili, sed etiam obligari ipsos ad impletionem talis oneris. Pro quo vide dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 21. & dicenda infra verbo *Missa*. An autem Minores de Obseruantia, & Capuccini possint acceptare similia legata non leuis controuersia est. Aliqui enim, inter quos est Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regular. quæst.* 126. *artic.* 4. cui fauent Angelus *verbo legatum* 1. *num.* 5. Syluester *verbo legatum secundò quæst.* 3. & Paludan. apud ipsum, tenent acceptari posse ab ipsis, eo quòd non repugnant paupertati ipsorum, quia nihil aliud important nisi obligationem soluendi stipendium debitum pro Sacrificiis celebrandis. Sed tamen contrarium est tenendum. Talia enim legata sunt annui redditus perpetui, qui iuxta dicta *supra num.* 6. ex Clementina *Exiui* repugnat paupertati ipsorum, prout etiam tenent Nauarrus *lib.* 3. *consilior. tit. de testamentis in prima edit. consil.* 14. *à numero* 3. Azor. *tom.* 1. *Instit. moral. lib.* 12. *cap.* 23. *quæst. vltim.* & ex ipsis Fratribus Corduba *in Reg. D. Francisci cap.* 6. *quæst.* 11 *punct.* 4. *notab.* 2. & Sorbus *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo legata in annotationib.* §. *ex quib. colligo.* Addendum est, talia legata prorsus nulla, & inutilia esse prout colligitur ex dicta Clem. *Exiui* §. *Cumque annui reddit.* vbi Pontifex ait annuos redditus panpertati, & mendicitati Fratrum Minorum repugnare. Sanchez *dict. libro* 7. *cap.* 19. *num.* 49. referens ex Corduba duo decreta Capitulorum Generalium ad intentum. Pro casibus autem, in quibus prædicta legata dictis Fratribus non repugnant, iuxta dicta *supra numero* 6. scilicet, quando non fuerint perpetua, sed ad modicum tempus citra decennium, vel non pro ipsorum sustentatione, sed pro aliis rebus, vt ibi dixi, quomodo cogere possint hæredem, vt soluat illis legata quorum sunt capaces agunt Corduba, & Sorbus relati, Sanchez *d. cap.* 26. *à num.* 58. & Portellus *supr. verb. legatum num.* 8.

22 Collige secundò legatum relictum Monasterio Monialium sub modo, vel onere recipiendi ad habitum aliquam Monialem, etsi ab aliquibus, vt simoniacum reputetur, nihilominus dicendum, licitum, & validum esse, ac posse à prædicto Monasterio acceptari, omnino enim simile est legatis Anniuersariorum pro Missis celebrandis, sicut enim in illis pecunia non datur in pretium Missarum, sed vt stipendium debitum pro sustentatione Sacerdotum [illegible] sequens in eis non interuenit Simonia, sic n[illegible] illo interueniet, cum pecunia per illud legata non [illegible] tur in pretium recipiendæ Monialis, sed vt dos [illegible] vel pro ipsius sustentatione. Sanch. *d. c.* 26. *num.* 6. ex pluribus, quos refert.

Collige tertiò, Religiosos non adimplentes onera legatorum, non propterea priuatos esse eo facto ipsis legatis, aut reddi nulla, aut irrita. Ratio patet, cum ex natura modi, qui non suspendit contractum ad differentiam conditionis, quæ illum suspendit, vt dictum est *supra num.* 19. tum ex *l.* 1. & 2. *Codic. de donat.* Bonacina *supra num.* 4. Conceditur tamen repetitio contra eos, si onera imposita per legata non adimpleant. *l.* 1. *Codic. de donat. quæ cum mod. l. cum te Cod. de pact.* Etsi enim modus non suspendat dispositionem, resoluit tamen illam. Naldus *supra num.* 4. Vnde tunc per sententiam Superioris legitimè possunt obligari ad adimpletionem oneris iniuncti, vel reuocari talia legata. Limita hoc primò in legatis relictis eisdem Religiosis ad pias causas. Etenim legata ad pias causas, hoc habent priuilegium ex *c. verum de condit. apposit.* vt facta sub modo, etiam eo non obseruato, reuocari non possint, nisi hoc expresserit testator. Quia in dubio præsumendum est ea fecisse principaliter propter Deum. Abbas *in eo capit. verum.* Molina *dict. disp.* 208. Azor. *tom.* 3 *instit. moral. lib.* 4. *cap.* 24. Layman. *supra num.* 9. Nota autem legatum ad causam piam vocari illud quod fit intuitu Dei, salutis animæ, pietatis, cultus Dei, &c. non id quod fit intuitu amicitiæ, consanguinitatis, &c. De quo Tiraquellus *in Tract. de priuileg. piæ causæ.* Syluester *verbo legatum* 4. *num.* 1. & 2. Sanchez *lib.* 1. *de Matrim. disp.* 4. Sanctarellus *variar. resolut. quæst.* 68. Limita secundò etiam in legatis eisdem Religiosis relictis ad causas non pias, quando ex circunstantiis, vel verbis testatoris colligi prudenter potest mentem ipsius non fuisse, quod legatum reuocetur à legatario si onus illi iniunctum non adimpleuerit, sed tantum obligare illum ad ipsius adimpletionem. Pro quo maximè aduertendum, quòd si tale onus impositum fuit, vt causa finalis, principalis legati, tunc existimari debet mentem testatoris fuisse, quòd si non adimpletur, reuocetur legatum. Hæc enim est natura causæ finalis principalis, vt ea non subsistente dispositio non subsistat. Secus dicendum si tale onus solum fuit causa impulsiua, propter oppositam rationem. Abbas, & Molina *supra*, Azor. *supr* Layman. *num.* 9. Cum quibus etiam animaduerte, quòd in casu non adimpletionis oneris, si id fiat solùm propter culpam Prælati, non propterea reuocari potest legatum, etiam si expressè testator declarauerit suam mentem, dicendo, quòd si non adimpleatur, reuocetur, vel deuoluatur ad aliam personam, vel Monasterium. Ratio est, quia solus Prælatus non potest nocere Ecclesiæ, quoad acquisita, quamuis possit quoad acquirenda. Nota etiam quòd in casu quo dubitatur an modus fuerit appositus tanquam causa finalis, vel impulsiua, iudicandum esse fuisse appositum solum vt causam impulsiuam, ac per consequens legatum valere, etiam si non adimpleatur, quia in dubiis præsumendum est pro validitate actus, præsertim in fauorabilibus, nisi aliud obstet. Bonacina *supra num.* 6. ex Rebello, Gomez, & aliis. 23

Dicendum secundò, legatum relictum Regularibus sub modo impossibili, vel turpi, etsi modus habeatur pro non adiecto, legatum ipsum valet, & conuertendum auctoritate Superioris in alium vsum possibilem, & honestum. *l. legatum ff. de vsufructu legato.* Corduba *in Regul. D. Francisci cap.* 6. *q.* 11. *punct.* 24

punct. 2. Rodriguez *tom.* 2. *q. Regular. q.* 126. *artic.* 1. Sorbus *in Annotat. ad Compend. Priuileg. Mendicant. verbo legata §. Sed est aduertendum.* Ex quo infero primò cum istis Auctoribus legata aliqua facta Minoribus de Obseruantia, vel Capuccinis cum modo aliquo repugnanti ipsorum paupertati iuxta declarationes Summorum Pontificum, cum talis modus ipsis impossibilis, & turpis sit, habendum esse pro non adiecto, & legatum in alios vsus conuertendum. Idem dicendum de legatis factis aliis Religiosis sub modo impossibili, aut turpi, vt si esset ad ludendum, expendendum in vsus prophanos, aut superfluos, vel quid simile, propter eandem rationem. In his autem casibus commutatio ista legati fieri debet de consensu Prælati Religionis, cui res est legata, & hæredis, seu executoris testamenti, &, si ipsi discordent, accedere debet auctoritas Ordinarij. Ad hos enim, & non alios potest hoc spectare. Sorbus *sup. §. Sed dices.* Sanchez *l.* 7. *in Decalog. c.* 26. *n.* 24. Infero secundò, quod si alicui Religioni relictum esset aliquod legatum cum modo ædificandi Ecclesiam, vel Monasterium in certo loco, si ibi ædificari non possit, ædificari debere in alio, commutatione prædicto modo facta. Layman. *supra num.* 11. ex Miranda, Portellus etiam *supra* ex Rodriguez, Barbosa *d. Allegat.* 83. *n.* 10. ex aliis. Idem dicens *num.* 11. de legato facto pro construendo Monasterio in loco campestri.

25 Cæterum loquendo de legato sexto modo relicto Regularibus scilicet ex causa præsenti, vel præterita, si ea subsistat, non est dubium quin subsistat etiam legatum. Si verò non subsistat, vt si alicui Monasterio relinquatur aliquod legatum, eo quod existimetur pauper, cum tamen sit diues, vel alicui Religioso legetur aliquid eo quod existimetur doctus, aut quia fecit aliquod obsequium testatori, sit autem indoctus, nec præstitit tale obsequium, tunc si testator expressit suam mentem, quòd non subsistente ea causa legatum non valeret, proculdubio inualidum esset in vtroque foro. Est enim tale legatum dispositio quædam veluti sub conditione de præsenti, vel præterito, dispositio autem conditionata inualida est, conditione non subsistente, iuxta dicta *supra num.* 19. Si autem testator non expressit suam mentem, attendendum est ad circunstantias, vt ex illis colligi possit an fuerit actualiter, vel habitualiter talis, quod ea conditione non subsistente voluerit legatum non valere, an verò quod adhuc ea non subsistente, nihilominus voluerit validum esse. De quo Syluester *verbo Pactum quæst.* 4. *in fine.* Nauarrus *in Man. cap.* 18. *num.* 6. Medina *de Restitutione q.* 24. Molina *supr. disp.* 29. Qui etiam *ibidem §. Quoad legata* ait, quod quando constat de voluntate testatoris fuisse, vt causa non subsistente legatum non valeret inualidum esse iure ciuili. *l. cum tale §. falsam* 1. *ff. de conditionibus & demonstrat. l.* 1. *C. de falsa causa adiecta legato. & l. si cum te C. de pactis.* At quando res est dubia, valere §. *Longe Institutione de legat. leg. demonstrat. falsa §. Quod autem, & l. Cum tale ff. falsam* 1. *ff. de condit. & demonstrat. l. legati §. vlt. ff. de liberat. l. si sit §.* 1. *ff. de leg.* & aliis iuribus. Dixi ex causa præsenti, vel præterita, quia cum legatum fit ob causam futuram, poterit esse legatum modale, vt putat Molina *ea disp.* 209. vel saltem conditionale, vt colligitur ex Soto *in* 4. *dist.* 29. *quæst.* 2. *art.* 1. & Ludouico Lopez *in* 2. *part. instruct. in matr. de Matrimon. cap.* 42. & tunc iudicandum est de illo iuxta dicta in superioribus, vel saltem denotare credulitatem testatoris, vt colligitur ex Sanchez 5. *de Matrimon. disp.* 19. *num* 3.

26 De legato autem septimo modo Regularibus relicto, scilicet ex demonstratione, dicendum, quòd si talis demonstratio habeat vim conditionis, modi, aut causæ, de illa philosophandum est iuxta dicta de similibus legatis. Si autem habeat solùm rationem demonstrationis, quamuis testator erret in aliqua qualitate ipsius, vt si dicat: Lego tali Monasterio vineam quam emi mille scutis, cum tamen re vera non emisset nisi octingentis, nihilominus validum est legatum, quia error in qualitate non vitiat dispositionem. Syluester *verbo legatum* 1. *num.* 16. *& legatum* 2. *num.* 15. *& verbo conditio num.* 7. Bonacina *supra num.* 8. Error tamen in substantia legati, vt si quis dicat: Lego tali Religioso vineam, quam habeo, vel lego illi pecuniam quam mihi debet Petrus, si non sit ita, non valet legatum, quia error in substantia facit actum omnino inuoluntarium, ac per consequens legatum nullum, Syluester *d. num.* 7. Bonacina *supra.* Idem censeo si quis dicat: *Lego centum tali Religioso filio meo, aut fratri meo*, si re vera talis non est filius nec frater legantis; propter eamdem rationem. Syluester *d. num.* 7. Molina *supra disp.* 211. etsi oppositum teneat Sà *verbo legatum n.* 13. Adde, etiam si sit talis error circa substantiam legati, si tamen ex circunstantiis constat de voluntate testatoris, illi standum esse *l. si sic ff. de leg.* Syluester *d. num.* 7. Naldus *verbo legatum n.* 46. In dubio tamen iudicandum est valere legatum, iuxta dicta de legato ex causa, Molina *supra.*

Pro legatis autem octauo modo Regularibus relictis notandum, quòd licet sæpius legatum reddatur nullum, & vitietur ratione incertitudinis *l. si de duobus cum seq. de reb. dub.* Menochius *cons.* 474. *n.* 5. Naldus *in summ. v. incertitudo.* Laym. *l.* 3. *de iust. Tract.* 5. *c.* 11. *n.* 7. *&* 8. hoc tamen procedit in legatis non piis, in legatis enim piis, qualia sunt magna ex parte ea, quæ relinquuntur Regularibus, oppositum contingit, & talia legata valida sunt. Naldus *verbo legatum n.* 10. Layman. *supra.* Nota etiam quod quando legatum fit Ecclesiæ simpliciter, non expresso nomine proprio Ecclesiæ, debetur Parochiali. Sà *in Summa verbo legatum n.* 27. Naldus *supra* & colligitur ex Panormit. *in capit. indicant. de testament.* Vel potius Cathedrali si ibi sit, cum ea sit potior, & dignior. Prout colligo ex Angelo *verbo legatum* 1. *num.* 7. Armilla *verbo legatum num.* 6. Tabiena *verbo legatum* 1. *n.* 7. Syluest. *verbo legatum* 2. *num.* 8. Quod si testator habet duas Parochias, vel domicilium in duabus Diœcesibus, debetur illi Ecclesiæ, vel Diœcesi vbi recipit Sacramenta. Naldus *supra num.* 9. Magis tamen ad intentum nostrum, si legatum aliquod relinquatur Ecclesiæ, verbi gratia, Carmelitarum, & in eo loco sint plures Ecclesiæ eiusdem Ordinis, iudicandum est in fauorem pauperioris Ecclesiæ, quia respectu illius est illud legatum magis pium. Sic colligo ex Authentica modo referenda, Panormitano, & Syluestro relatis, Naldo *d. num.* 10. Sanchez *tom.* 2. *Consil. moral. l.* 4. *cap.* 2. *dub.* 6. & Diana 3. *part. Tract.* 5. *resol.* 58. Quando verò æque pauperes sunt, pertinet ad Episcopum loci distributio talis legati, iidem Auctores. Notanda autem est ad præsens Authentic. *de Ecclesiast. titul. capit.* 6. ex qua plura ad intentum elici possunt. Sic autem habet. *Si quis in nomine magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi hæreditatem, aut legatum reliquerit, iubemus Ecclesiam loci illius in qua testator domicilium habuerit accipere, &c. Si quis autem vnum sanctorum hæredem scripserit, aut legatũ ei reliquerit, & non specialiter nominauerit locum, in quo est venerabilis domus, inueniantur autem in eodem loco, aut Ciuitate plura Oratoria eiusdẽ Sancti, illi magis domui, quæ pauperior est, præbeatur. Si autem non est in Ciuitate Basilica nominati sancti, inueniatur autem in Territorio eius illi detur. Si autem neque in Territorio eius* 27

reperiatur huiusmodi domus, tunc Ecclesia Ciuitatis in qua testator domicilium habuerit, prabeatur. Vide Mirandam *tom.*1. *Man. Prælat. quæst.*32.*art.*8. & Lugo *supra* §.2. *num.*250.*&* 254.

28 Hic notandum, quòd in Clement. 1. *de priuileg.* §. *quibus etiam* præcipitur Religiosis in virtute S. Obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ. *Ne cum confectionibus testamentorum intererunt à restitutionibus debitis, aut legatis Matricibus Ecclesiis faciendis retrahant testatores. Nec legata, vel debita, aut male ablata incerta sibi, aut aliis singularibus sui Ordinis fratribus, vel Conuentibus in aliorum præiudicium fieri, seu arrogari procurent.* Et infrà: *Si qui verò præmissa, vel aliquod de præmissis, attentare præsumpserint per duos menses subiaceant pœnis illis, quæ secundum eorum Regulam, vel statuta pro grauibus criminibus, seu culpis eis consueuerunt imponi. Super quibus absque manifesta necessitate cum eis non valeat dispensari. Cæterum Prælati eorum, nisi de his quæ occasione præmissorũ excessuum ad eos quoquo modo peruenerint, Ecclesiis, aut personis Ecclesiasticis damnificatis, vel læsis satisfactionem plenariam exhibuerunt intra mensem, postquam super hoc fuerint requisiti suspensionis sententiam vsque ad satisfactionem debitam eo ipso incurrant.* Circa quæ prout specialiter spectant ad materiam legatorum, notanda primo verba illa, *ne cum confectionibus Testamentorum intererũt*, quibus denotatur, quòd si id fecerint Religiosi in aliis occasionibus, etsi tunc possint peccare (de quo infra) sed non contra istam prohibitionem, nec sub pœnis in ea designatis. Notandum, secundò, verbum illud *retrahant*, quod denotat prohibitionem hanc solùm esse contra eos, qui postquam viderint in testatore propositum, legandi dictis Ecclesiis, eos ab hoc intento auertere procurant. Syluester *verbo Religio 6.n.*15. *dicto* 4 Naldus *verbo legatum n.*11. Imò nec tunc facient contra hanc prohibitionem, si bono zelo, & consulentes animæ testatoris, & non ex odio aduersus dictas Ecclesias, aut ex auaritia id fecerint. Sanch. *tom.*1.*consil. moral. l.*2.*cap.*1.*dub.*49.*num.*18. Forsan etiam id est verum solum quando id factum fuit iniustè, vel quando aliis erant debita talia legata, vel quando dolo, & fraudibus, seu mendaciis, vel metu, aut precibus importunis, non autem quando id fecerunt obsequiis, aut modestis precibus. Thesaurus *in praxi parte* 2. *verbo Religiosi c.*10. Genuensis etiam *in praxi cap.*91. *num.*10. Illud certius, tam in hoc quam in aliis casibus generaliter loquendo, dummodo id non fiat vi, vel fraudibus, non esse obligationem restitutionis, cum nec Clementina, nec ius naturale id exigat. Sanchez *supra* ex Syluestro, Armilla, & Rosella. Circa verbum *præsumpserint* nota, ex eo colligi dictas pœnas non incurri nisi adsit temeritas, vel malitia, iuxta dicta *tom.*1.*p.*1.*cap.*10.*n.*33. Circa verbum illud *subiaceant* nota, significari in hoc casu pœnam ferendam, quia est ibi sermo de pœnis, quæ infliguntur Religioso propter culpas, quæ tales esse solent. Thesaur. *supra*. Circa pœnas porrò Prælatis designatas nota, intelligendas esse quando Religiosi iniustè prædicta egerint, iuxta dicta. Idem Thesaurus *supra* ex aliis. Quomodo autem pœna illa suspensionis intelligi debeat, ex dicendis infra verbo *Suspensio* colligetur.

29 Cum autem legata Regularibus relicta magna ex parte, vt dictum est, sint ad causas pias, ideo quando talia fuerint, priuilegiis piarum causarum potiri debent. Et quoad præsens attinet, talia legata Regularibus ad pias causas, gaudebunt eodem priuilegio, ac gaudent relicta Ecclesiæ. Nam Ecclesia priuilegiatur propter animam, & propter Deum quæ etiam procedunt in pia causa. Panormit. *in cap. relatum* 1. *de testam.* Syluester *verbo legatum* 4. *num.*6. Sà *in Summa verbo legatum num.*48. Deinde à talibus legatis non potest detrahi falcidia, id est, pars illa bonorum, quæ *Institut. de l. falcidia, & C. ac ff. ad l. falcidiam* (de qua Molina *supra disp.*213.) conceditur hæredi, vt detrahere possit de legatis. Authentic. *Similiter Cod. ad leg. falcidiam:* Syluester *supra & verbo legitima portio n.*9. ex Baldo, & Panorm. Molina *dict. disp.*213.§.*secundus quando*, Sà *supr. num.*23. etsi cum aliquibus limitationibus. Bonac. *de Contractib. disp.*3. *q. vltim. punct. vltim. num.*30.31.*&* 32. Item nec detrahi debet Trebellianica, illa scilicet pars, quæ hoc nomine vocatur (de qua etiam idem Molina *disp.*181. *ex Instit. de fid. commiss. hæreditat. l.*1.*& sequent. Cod. ad Senat. Consult. Trebellian. & cap. Raynutius, & c. Reinaldus de testament.*) Syluester *d. num.*6.*& verbo legitima portio num.*12. ex Bartholo, & Baldo, Molina, & Sà *supra* ac Naldus *verb. legatum num.*14. Præterea, quamuis ad testamentum requiratur solemnitas in multis (de qua post plures alios Sanchez *tom.*2.*consil. moral. lib.*4. *capit.*1. *à dub.*2.) in ordine tamen ad legata pia, satis est si fiat coram duobus, vel tribus testibus, & cum solemnitate iure gentium requisita, etiam si Ius ciuile maiorem requirat. Ita enim habetur ex *cap. relatum* 1. *de testament. & cap. cum esses.* Syluester *dict. verb. legatum* 4. *num.*9. *& verbo testamentum* 1 *num.*5. Nauar. *in Man. cap.*17. *num.*117. Conar. *in d. cap. relatum.* Sanch. *supr. dub.*7. Bonacina *supr. quæst.*1. *punct.*3 *num.*14. Hinc similiter, testamento vitiato, non vitiantur legata ad pias causas, Panormit. *cap. indicante de testament.* & tenet Molina *supra disputat.*175. §. *intelligendum præterea, & disputat.*209. §. *Iam supra dictum est*, ac Sà *supra num.*15. Addit Panormit. *supra* etiamsi testamentum fiat sine institutione hæredis valere pro legatis ad pias causas. Quòd absolutè sequitur Sà *supr. num.*51. Limita, quando legator voluit mori intestatus, prout in dubio existimandum est pro tali casu *c. Indicante* relato. Syluester *dict. verbo legatum* 4. *num.*8. Debent etiam legata ad pias causas etiam ante aditam hæreditatem, & hæreditate non adita, eo quòd talis præsumatur esse voluntas testatoris, tenent post alios Sà *supra num.*27. Naldus *supra num.*8. Vlteriùs, licet legatum pro tali anno, vel tempore teneatur solui in fine anni ex *l. Qui hoc anno de verborum obligat.* in causa tamen pia debetur in principio, ex *l. si ita fuerit ff. de manu. test.* Diana 3.*part. tract.*6. *Resolut.*29. ex Tiraquello, Riccio, & aliis. Addit Sà *supra num.*29. id esse verum, nisi aliud appareat voluisse legantem. Pariter etiam, licet regulariter quando legatum efficitur genericè debeat intelligi de minori re, aut summa; in causa tamen pia, nisi obstet testatoris paupertas, intelligi debet de re magna, vel summa magna, *leg. Titia §. finali ff. de auro, & argento.* Diana *supra* post plures alios. Vnde legato calice intelligitur argenteus, & legata planeta intelligitur serica, Sà *supra n.*45. Naldus *supra num.*16.

Legata reuocari possunt tum ex expressa, tum ex præsumpta testatoris voluntate, prout ex multis iuribus, casibus etiam particularibus relatis, affert Molina *supra disp.*212. ex altero Molina, Antonio Gomez, & aliis Doctoribus. 30

Quando legata sunt pro vsu prophano potest Princeps non habens Superiorem in temporalibus conuertere, seu commutare in alium prophanum, vel pium. Sà *supra num.*1. Naldus *supra num.*39. Bonacina *d. disp.*3. *quæst. vlt. punct. vlt. num.*35. Iusta tamen causa interueniente, vt puta, publica necessitate, &c. Aliàs id non posset facere, cum vltimæ voluntatis adimpletio 31

adimpletio in specifica forma sit de iure naturæ. Bonacina *supra*. Sanchez *tom.1.consil.moral.lib.4.cap 2. dub.1.* Papa autem etiam potest legata omnia pia in alia conuertere. Clement. *Quia contingit de Religios. domib. ibi, salua quidem Sedis Apostolicæ auctoritate.* Glossa *ibidem*. Syluester *supra dicto verbo legatum 4. num.1 2.* Henriquez *lib.7.cap.37.* & plures apud Barbosam *de offic. & potest. Episcopi. Allegat.83 num.1.* Ex causa etiam rationabili, quia hæc facultas non conuenit Papæ, vt Domino, sed vt boni communis, & causarum piarum dispensatori. Couar. *lib.3. variar. cap.6.num.7.* Sanchez *supra* ex aliis, contra alios oppositum tenentes. Idem dici potest probabiliter de Legato à latere, propter verba adducta Clement. *quia contingit*, & quia ipse fungitur auctoritate Apostolica.

32 Loquendo autem de Episcopis, etiam si probabilis sententia multorum asserat, posse ipsos commutare ex rationabili causa pia legata, consentiente hærede, si propterea grauatur, & loco pio cui fuerunt relicta, prout ex Angelo, Syluestro, Armilla, Tabiena, Sà, Henriquez, & aliis tenet Bonacina *supra* probabilius tamen est, quod quando legata pia ad certum vsum destinata in specifica forma adimpleri possunt, Episcopi nequeant ea in alium vsum conuertere. Ratio est, non solum, quia *in d. Clement. quia contingit* (quam Concil. Trid. *sess.7.cap.vlt. & sess.25.c.8.* confirmat) hoc Sedi Apostolicæ reseruatur, sed etiam quia *c.tua de testam.* & in eodem Trident. *sess.22.c.8.* vocantur Episcopi executores piarum voluntatum, executores autem alicuius dispositionis eam alterare non possunt. Accedit quod *l.1.* & *l.legatum ff.de adimplend. legat.* dicitur hoc ad Principem spectare. Item, quia *cap. vltima voluntas 13. quæst.2.* dicitur: *Vltima voluntas defuncti modis omnibus conseruari debet.* Et addit Glossa *vltima voluntas Defuncti pro lege seruanda*. In lege autem solùm Princeps dispensat. Naldus *sup.n.1 2.& 39.* dicens sic de facto obseruari vidisse Mediolani. Molina *supra disput.249.* Sanchez *dub.2.* ex multis aliis. Addens *dub.3.* ex eodem Molina, & aliis, non posse Episcopum legatum ad certum vsum pium destinatum quod impleri potest, in alium vsum magis pium conuertere, propter fundamenta adducta. Licet oppositum teneant alij, quos ibi refert.

33 Sunt tamen aliqui casus, in quibus licet Episcopis commutare pia legata Defunctorum, eo quòd per epicheiam in illis præsumatur eam esse rationabilem voluntatem ipsorum. Primus est, iuxta dicta *sup. num.* quando legatum adimpleri non potest, vel de iure, quia est de re illicita, vel de facto, propter impossibilitatem. Nota tamen, id intelligi quando legatum est tale solùm quoad modum, vel circumstantiam, quale esset si quis legasset aliquid ad Missas dicendas in domibus priuatis, vel locis interdictis, tale enim legatum validum esset, sed commutandum in alium pium vsum, v. g. quod tales Missæ dicerentur in loco non prohibito. Quando autem legatum esset quoad substantiam de re prohibita, vt si aliquis legaret aliquid pro duello committendo, tunc legatum est inutile & caducum, accedit hæredi, nec potest commutari in pium vsum, Sanchez *supra dub.4.* ex Angelo, Syluestro, Armilla, Tabiena, & Rosella. Secundus casus est, quando pecunia legata ad aliquem pium vsum non sufficeret, quia tunc in alium per Episcopum conuerti potest. Riccius *in collect. decis. part.3.collect.558.* & ex eo, & aliis Barbosa *n.7.* Imo in hoc casu posse id facere hæredem etiam sine consensu Episcopi tenet Bonacina *supra* ex Cardinali Tusco. Tertius est è contra, quando legatum pro certa necessitate Ecclesiæ est superfluum, vt si esset institutum pro pingenda Ecclesia, ea autem minaretur ruinam, aut si esset pro fabrica, aut ornamentis, quibus tamen non egeret, aut pro Capella consecranda in Ecclesia, quæ haberet sufficientes. In his enim, & similibus casibus tale legatum in aliam Ecclesiæ necessitatem per Episcopum conuerti posset, Riccius *supra part.4. Collect.1 270.* Barbosa *supra n.12. & 13.* Bocacina *supra* Layman. *lib.13.de iust.tract.5.cap.11.n.11.* Adde, quòd generaliter loquendo, quando adest necessitas commutandi pia legata, nec potest adiri Summus Pontifex, tunc Episcopus id facere potest, sicut in simili casu absolutiones, & dispensationes aliquæ Papæ reseruatæ eidem Episcopo committuntur. Moneta *de commutat. vltim.volunt.c.5.* Barbosa *supr. n.16.* Pro aliis autem casibus vide Marcum Antonium Genuensem *in praxi Archiepisc. c.19.* Riccium *d. collect.1 270.* Monetam *d.cap.5.* Sanchez *supr. dub.7.* Barbosam ea *Allegat.83.* & Gauantum *in Man. Episcopor. verb. commutatio vltim. volunt.*

Notandum tamen, quòd licet plurium sententia sit, quòd in his casibus, in quibus Episcopus potest legata pia commutare, requiratur etiam consensus hæredis, & legatarij, sicque colligatur ex *l.legato.ff.de vsufruct. legato*, prout ex multis aliis tenet Sanchez *supra dub.5.* sicque proculdubio obseruari debeat in rebus magni momenti, & quando causa ad commutandum non est ita manifesta, in rebus tamen non multi momenti, & subsistente causa euidenter rationabili, credo posse Episcopum se ipso solo id facere, prout tenet Felynus *cap.cum accessissent, de Constitut.* & fauet Naldus *supra num.12.in fin.* & Barbosa *supra num.6.* 34

An possint Prælati Regulares commutare legata pia ipsorum Monasteriis relicta in alium pium vsum dixi *tom.1.p.1.cap.18.n.94.& tom.2.cap.19.num.47.* Etsi autem pro hac re non sit solidum aliquod priuilegium Regularibus à Summis Pontificibus concessum, quia ea quæ adducuntur sunt viuæ vocis oracula, quæ hoc tempore reuocata sunt, vt dixi *tom.1.p.1. cap.3.n.21* aliqui tamen Auctores sunt qui iure communi positis aliquibus conditionibus id concedunt Prædictis Prælatis. Pro quo vide Cordubam *in Summ. quæst.170.* & Naldum *sup.n.12.* 35

Notandum etiam, plures quoque Auctores docere posse Episcopum, redditus alicuius Capellæ pro Missis celebrandis deputatos, in paramentorum emptionem, vel reparationem ipsius Capellæ (intellige quando non esset alia pecunia cum qua id fieri posset) pro vna vice tantum commutare. Hi sunt Riccius *d. collect.558.* Naldus *supra num.12.* Barbosa *supra num.14.* & fauet Sanchez *supra dub.7.* post alios quos refert, ac probabile censet Lugo *sup.sect.23. num.310.* Quorum sententia sustineri posset à Regularibus, qui in suis Ecclesiis similes Capellas habere solent, nisi obuiaret decretum S. Congregationis *de Celebratione Missarum*, de quo infra verbo *Missa*. [Nota etiam pro eisdem Regularibus probabile etiam esse quod quando legatum relictum est pro fabrica alicuius Ecclesiæ possit commutari (intellige ab Episcopo) in ornamenta & alia cultui Diuino necessaria. Prout tenet Lugo *supr.n.304.* ex Sanchez, & aliis.] 36

Quamuis autem quorumdam opinio sit animas in Purgatorio existentes puniri ob dilationem, seu non executionem legatorum ab ipsis relictorum, prout indicat Angelus *in Summ. verbo executor. n.23.* referens ex Minorum Chronicis quemdam in Purgatorio detentum ob non soluta ipsius debita: cui consonat reuelatio quædam apud S. Brigittam *lib.6.cap.66.* & 37

& alia quam affert noster Ioannes Beetz *in 4.præcept. Decalogi expesit.c. cap.8.* distinguendum tamen est inter legata ab ipsis derelicta, alia enim sont, ad quæ tenebantur, quia erant debita aliquibus, & præcipiunt dari ipsis, alia, quæ legantur ad eleemosynas faciendas pauperibus, vel ad suffragia, v.g. Missas, Anniuersaria, &c. pro ipsis celebranda. Loquendo de legatis primo modo, eorum dilatio nihil nocet defunctis, nec eorum adimpletio per se prodest. Ratio primæ partis est, quia cum ipsi quantum est in se fecerint, vt alia debita soluerentur, si non soluuntur, etsi executores peccent, non tamen propterea debent ipsi testatores puniri, cum nullus puniatur propter peccatum alterius. Sotus *in 4.d.45.quæst.2.art.3.* Bellarm. *tom.2. Controuers. l.2. de Purgatorio cap.16.* Suarez *tom.4. in 3.part.disputat.48.sect.8.num.19.* Sanchez *tom.2. Consil.moral. l.4. cap.1. dub.53.* Ratio secundæ partis est, quia existentibus in Purgatorio non prosunt nisi suffragia, & opera satisfactoria; restitutio autem debitorum præcisè considerata, & prout distincta à voluntate illius pro quo fit, nec est suffragium, nec opus satisfactorium. Suarez *supra num.21.* Lugo *de Sacr.Pœnit.disp.26.sect.3.num.32.* Dixi ex professo, quòd talium legatorum adimpletio per se non prosit Defunctis, quia per accidens potest illis prodesse, quatenus is qui legata etiam debita recipit, vel alij excitantur ad orandum, & satisfaciendum pro ipsis. S.Th. *quodl.6. artic.13.* Nauarrus *in Man.cap.17.num.68.* Suarez *supra num.18. & 21.* concludens *& in hunc modum possunt explicari prædicta reuelationes, si admittenda sunt.* Loquendo autem de legatis pro eleemosynis, seu suffragiis faciendis destinatis, cum ipsorum executio prosit defunctis, etsi non per modum meriti, quia meritum pendet ex voluntate, & intentione illa præcipientis, per modum tamen satisfactionis, quia sont expiatoria pro pœna temporali, ideo illorum dilatio valde nocet defunctis, & facit illos in Purgatorio detineri. S. Thom. *supr.* Syluester *verbo Testamentum 2.q.9.* Sotus *supra art.4.* Sanchez *supra* Lugo *supra num.31.*

38 Hinc collige, differentes soluere debita Defunctorum, seu legata ipsorum, peccare mortaliter, primò, contra fidelitatem debitam suo muneri, executoris videlicet, vel testamentarij; secundò contra iustitiam illorum, ad quos ea pertinent; & tertiò, contra Religionem si sint destinata ad cultum Dei, vel Ecclesiarum, seu Monasteriorum augmentum. Syluester *supra* Nauarrus *supra cap.25.num.65.* Petrus Nauarra *l.3. de restitut. cap.4.* Excipe, nisi differant, vt rebus defunctorum meliùs venditis, copiosiores elargiantur eleemosynæ, & maiora pro eis suffragia fiant, ita tamen, vt augmentum istud sit valdè magnum, & dilatio breuis, vt propterea arbitrio boni viri melius sit tardare, S.Thom. *d.quodlib.6. art.14.* Syluester, & Sanchez *supra* ex aliis. Tenentur autem ea exequi, prædicta, aut alia causa rationabili non subsistente, quam primùm fieri possit, à tempore mortis Testatoris. Ab eo enim tempore sunt debita legatario, & non facientes excommunicari possunt. Fauent iura *l.6. titul.10. part.6. & l. nulli. Cod. de Episcop. & Cleric. & 13. quæst.2. cap. qui oblationes, & sequentibus.* Syluester, & Sanchez *supra.* Terminus autem sex mensium pro legatis piis exequendis, est vnius anni pro non piis designatus iure ciuili *Authent. de Ecclesiast. titul. l. Si autem legatum, & Authent. de her. & fals. §. si quis vero* solùm est ad incurrendas pœnas, non pro foro conscientiæ, aut pro foro Ecclesiastico. Petrus Nauarra & Sanch. *sup.* Naldus *sup.num.17.* Lugo *sup. sect.11. n.296.* Quæ verò sint istæ pœnæ morosis executoribus à iure designatæ, & qualiter spectet ad Episcopum de ea re iudicare, vtpotè de iure executorem piarum voluntatum, habes in Syluestro *supra num.10.11. & 12.* Couarr. *in cap. nos quidem, & cap. Si hæredes de testam.* Molina *disp.251.* Layman. *supra n.12. & 13.* ac aliis. Nota etiam R. Fabricam Sancti Petri de Vrbe plura habere priuilegia à Sede Apostolica sibi concessa ad recognoscendum an legata pia Defunctorum adimpleta sint, eaque sibi applicanda, aliaque ad intentum concernentia. De quibus ex variis Diplomatibus Summorum Pontificum, & declarationibus circa illas Quaranta *in Summ. Bullar. verbo fabrica S.Petri,* & Naldus *supra num.18.*

Religiosos (exceptis Minoribus) posse de licentia suorum Prælatorum esse executores Testamentorum, ac per consequens legatorum piorum habes *tom.1. p.1.cap.9.n.9.* vbi etiam alia ad intentum. Nunc adde conformiter addicta eo *tom.1.p.1.c.6.n.39.* quòd casu quo Religiosus esset executor legati inter pauperes, aut ad causas pias distribuendi, si ipse, aut Monasterium ipsius vere pauperes essent, aut causa pia in eis subsisteret, posset partem illius legati, sibi, aut suo Monasterio applicare, nisi aliud constaret de mente testatoris. Nulla enim ratio oppositum suadet, & ex alia parte Charitas bene ordinata incipit à seipso, Sanchez *l.6.in Decalog. cap.11.à num.59.* Barbosa *dicta Allegat.83.à n.21.* Layman. *d.cap.11.n.6.* Qui tamen id non admittit in casu quo testator nouisset paupertatem illius Religiosi, aut Monasterij, tunc enim præsumi deberet, quòd aliquam partem illius legati ei expressè legasset, & quòd si non legauit noluisse quod eam sibi acciperet. Sed hanc limitationem reiiciunt Ioannes Sancius *in Select.disp.14.n.28.* Diana *tom.4. Tract.8.resol.38.* & Lugo *supra sect.11.n.283.* probabiliter putantes etiam pro tali casu posse Religiosum applicare sibi partem illius legati, propter dicta. 39

Collige etiam ex dictis posse Religiosum eam eleemosynam quam postulauit ad distribuendam inter pauperes, si eas non pro paupere nominatim determinato, sed pro pauperibus indefinitè accepit distribuendas, sibi, vel Monasterio applicare quo ad partem illarum, si verè pauperes sint, quia dantis illas intentio solùm est, vt veris pauperibus distribuantur. Nauarrus, & Rodriguez à me relati eo *capit.6. num.39.* Sanchez *supra l.7. capitulo 30. n.6. & 7.* Fagundez *in 7 præcept. Decalog.l.7.capit.7.num.11.* Qui etiam idem dicunt quando eam eleemosynam, accepit ad dandum vni pauperi non nominatim determinato, sed vage sumpto. 40

Vide alia infra verbo *Missa,* & verbo *Suffragia.* 41

LEGES REGVLARIVM.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè, num.1.
Legis ethymologia, num.2.
Legis definitio, num.3.
Leges Regularium non promulgatæ non obligant, n.4.
Lex contraria bono communi vim obligandi non habet, num.5.
Ad quos spectat condere leges, num.6.
Lex debet esse rationi conformis, num.7.
Debet esse iusta, num.8.
Item possibilis, num.9.
Necessaria, vel vtilis, num.10.
Manifesta, & non obscura, num.11.
Pro bono communi instituta, num.12.

Legis

Legis diuisio, num.13.
Modus allegandi ius Canonicum, num.14.
Modus allegandi ius Ciuile, num.15.
Lex non acceptata, seu non recepta an obliget, num 16.
Quomodo id intelligendum, num.17.
Quando suspendatur lex per supplicationem factam legislatori, num.18.
Quid de litterarum Apostolicarum supplicatione, n.19.
An requiratur ad legem quod sit scripta, num.20.
Materia legis humanæ quæ sit, num.21.
Actus interni an præcipi, vel prohiberi possint. num.22.
Lex humana regulariter solum respicit supra, num.23.
De decreto Sacræ Congregationis de Apostatis, & eiectis, *num.24.*
An lex obliget cum periculo mortis, vel magni nocumenti, num.25.
Quid de Carthusianorum lege quoad abstinentiam à carnibus, num.26.
Constitutiones synodales an obligent Regulares, n.27.
An leges ciuiles, num.28.
Quæ leges ciuiles illos obligent, num.29.
Quæ illos non obligent, num.30.
Interpretatio legis quibus competit, num.31.
Lex interpretanda est iuxta verborum proprietatem, num.32.
An iuxta propriam significationem naturalem, vel ciuilem, num.33.
Lex fauorabilis quæ dicatur, num.34.
Lex generaliter loquens generaliter est accipienda, num.35.
Mens legislatoris attendi debet pro legis interpretatione, num.36.
Item proœmium, seu præfatio legis, num.37.
Item supplicatio illius pro quo sit, num.38.
Item ratio legis, num.39.
Lex dubia quomodo interpretanda. num.40.
Lex sic interpretari debet, vt nullum ipsius verbum credatur otiosum, num.41.
Lex pœnalis quomodo interpretanda, num.42.
Quid de lege, in qua aliquid fuit positum solum per modum exempli, num.43.
De interpretatione legis fauorabilis, num.44.
De interpretatione legis prohibitiuæ, num.45.
Quid quando lex præscribit formam rei faciendæ, n.46.
Quid quando lex vtitur verbo non potest, *num.47.*
An omissio cuiuslibet partis formæ præscriptæ per legem irritet factum, num.48.
Quomodo obligare possit lex humana, num.49.
De pœnis per illam impositis, num.50.
Quomodo adimpleatur lex, num.51.
De intentione ad illius adimpletionem requisita, num.52.
Lex quælibet cessat derogatione, seu abrogatione, n.53.
Consuetudine contraria, num.54.
Quæ conditiones ad hanc consuetudinem requirantur, num.55.
Quid quando lex irritat consuetudinem futuram, num.56.
Consuetudo quando, inducere possit legem, num.57.
Tollitur legis obligatio per dispensationem, num.58.
An per cessationem causæ, num.59.
An per epicheiam, num.60.
Quid quando fundatur in præsumptione, num.61.
Alia remissiuè, num.62.
De dubio vulgari, an ignorantia legis excuset. num.63.
Ignorantia alia Iuris, alia facti. num.64.
Ignorantia facti est quando ignoratur res, quæ in facto consistit. num.65.
Ignorantia Iuris est, qua ignoratur lex, prohibitio, seu præceptum, num.66.
Ratio dubitandi, num.67.
Sustinenda est illa Regula, quod ignorantia facti excuset, non ignorantia Iuris. num.68.
Quia factum est variabile, & incertum Ius autem non ita, num.69.
Non intelligitur hæc Regula in foro conscientiæ, n.70.
Sed quo ad fori externi præsumptionem. num.71.
Publicè propositum ignorare non licet, num.72.
Doctores huius partis, num.73.
Limitatur quo ad ignorantiam facti. num.74.
De facto proprio non præsumitur ignorantia, num.75.
Quibusdam casibus exceptis, num.76.
Limitatur etiam de ignorantia Iuris pro aliquibus casibus, num.77.

ETSI de hac materia sufficienter dictum videatur *tom.1.p.1.c.8.* vbi de obligationibus Regularium ratione Constitutionum, seu Statutorum Religionis egi, præsertim cum plura de ipsa sparsim in præcedentibus tomis dixerim, alia tamen addenda sunt in præsenti pro ipsius complemento; supponendo primò more nostro principia aliqua generalia ad leges spectantia, & ea Regularibus ipsis applicando. 1

2 Et primò, ethymologia nominis *lex* iuxta Ciceronem *l.1. de legibus* & authorem *quæst. noui testam.* sub nomine S. August. *quæst.15.* sumitur ab *electione*, seu *delectu*. Iuxta Sanctum Isidorum 2 *Ethymolog. cap.10.* sumitur *à legendo*, eò quod scripto teneri soleat, vt legatur. Iuxta S. Thom. 1.2. *quæst.90. artic.1. à ligando.* De quo Sotus *l.1. de iust. quæst.1. artic.1.* Azor. *tom.1. Instit. moral. l 5. cap.1.* Suarez *l.1. de legib. cap.1.* & alij.

3 Quoad definitionem verò ipsius communiùs recipitur ea, quam tradit S. Thom. *supra artic.4.* lex *est ordinatio rationis promulgata ad bonum commune ab eo, qui curam habet Communitatis* Dicitur *ordinatio rationis* non solùm quia debet esse conformis rationi, iuxta dicenda, sed etiam, quia essentialiter in actu intellectus consistit, prout Thomistæ communiter tenent, specialiter Caietanus, & Medina *in S.Thom. supra*, Sotus *supr* & Cornexo noster *tomo 1. in 1. part. Tractat.1. circa quæstionem 14. disputat.1. dub.4. num.19.* vel quia esto quòd in actu voluntatis consisteret, requirit tamen actum intellectus, vel saltem pertinet ad partem rationalem. Dicitur etiam *promulgata*, quoniam ad hoc quòd obliget, & dirigat subditos, necesse est promulgetur. Dicitur autem *ad bonum commune*, tum ad differentiam peculiarium præceptorum, quæ solùm personis particularibus imponi possunt, tum vt ostendatur finis legis, qui est prospicere bono communi. Tandem dicitur *ab eo qui curam habet Communitatis*, quia condere legem solùm pertinet ad Communitatem, vel ab eo, qui eam gubernat. De iis S. Thom. *dict. q.90.* Caietanus, Sotus, & Medina *supr.* Granadus *in 1.2. controu.7. Tract.1. disp.2.* & alij.

4 Ex iis autem, quæ dicta sunt Regularium legibus applicatis, collige primo, iuxta dicta eo *cap.8. num.27.* Constitutiones, seu leges Regularium non sufficienter promulgatas, saltem in Capitulis Generalibus, vel Prouincialibus, non obligare ipsos. *l. leges C. de legibus.* Est autem adeo intrinseca, & necessaria publicatio pro legis Regularis obligatione, vt etiam ipsi qui astiterunt dum lex condebatur, vel etiam qui ipsam cum aliis condiderunt, quales solent esse Diffinitores Capitulorum Generalium, vel Prouincialium inter Regulares, non teneantur ad ipsius obseruantiam antequam debito modo publicetur.

Bonacina *de legibus disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 4. *num.* 10. ex Salas, & Suarez. Idem dic in casu quo aliquis Religiosus miraculosè nosset legem, factam, verbi gratia, in Diffinitorio, si tamen nondum publicata erat. Bonacina *supra n.* 23. ex Vasquez, Molina, Lessio, & aliis. Non tamen requiritur legem omnibus, & singulis è Communitate denuntiari, sed cum primum publicè in Capitulo proposita fuit, habet vim obligandi omnes in actu primo; esto quod in actu secundo non obliget nisi ipsius notitiam habentes. S. Thom. *d. quæst.* 90. *artic.* 4. 1. Sotus *de iust. quæst.* 1. *art.* 4. Navarrus *in Man. cap.* 23. *num.* 44. 45. & 46. Toletus *in Summ. l.* 8. *cap.* 18.

5 Ex eo etiam quòd in definitione legis dicitur *ad bonum commune* collige secundo, iuxta dicta eo *c.* 8. *num.* 10. quòd quando lex, seu Constitutio inter Regulares bono communi contraria cernitur, vim obligandi non habet. *l.* 1. 2. & 8. *ff. de legib. & cap. erit autem lex d.* 4. S. Thom. *sup. quæst.* 90. *artic.* 2. Suarez *l.* 1. *de legib. cap.* 7. Similiter si lex, seu Constitutio Regularis solùm esset ob bonum priuatum alicuius Religiosi, talis non esset lex, sed priuilegium *l.* 1. *ff. de Constitut. Princip.* Cicero *lib.* 3. *de legib.* Pro quo notandum, quòd licet aliquæ Constitutiones Religionum immediatè factæ sint in vtilitatem, seu commodum aliquorum particularium, seu certi generis personarum, videlicet Magistrorum, Lectorum, Officialium, &c. nihilominus verè leges sunt, & obligandi vim habent, eo quòd in bonum commune Religionis mediatè, & remotè cedant. Commodum enim partis in commodum totius cedit. Suarez *supra* Vasqu. 2. 2. *disp.* 191. *cap.* 2.

6 Pariter etiam ex eo quòd in legis definitione dicatur *ab eo qui curam habet Communitatis* collige tertiò specialiter quoad Regulares, condere leges, seu Constitutiones pro ipsis solùm spectare regulariter ad Capitula Generalia, vel Prouincialia, vel ad supremos Prælatos ipsorum, si praxi, consuetudine, vel priuilegio id habent, iuxta dicta eo *cap.* 8. *num.* 3. & eodem *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 18. *n.* 90. & *part.* 2. *c.* 12. *num.* 6. vbi plura ad intentum.

7 Cum autem in dicta definitione legis dicatur, quòd sit *ordinatio rationis*, id est, quod esse debeat rationi conformis, ideo merito à Patribus, & Doctoribus, præsertim D. Isidoro *libr.* 5. *Ethimolog. cap.* 21. & *S. Thom. supra quæst.* 95. *artic.* 3. & *quæst.* 96. *art.* 4. aliquæ conditiones, pro lege humana necessariæ afferuntur, quas oportet expendere, & ad Regularium leges applicare. Prima est ex parte materiæ ipsius legis, scilicet quòd sit *honesta*, id est, prout idem Isidorus *lib.* 5. *capit.* 3. & refertur *capit. consuetudo d.* 1. quòd *Religioni conueniat, quòd disciplinæ congruat, quòd saluti proficiat.* Vnde si alicui legi inter regulares hæc conditio deficiat, illi non est obtemperandum, cum nec sit vera lex, nec obligationem inducat. S. Thom. *supra.* Vasquez *supra disp.* 155. *cap.* 1. Idem dico de lege inutili, aut noxia Communitati, propter eandem rationem. Bonacina *supr. punct.* 1. *num.* 9. & *sequentibus.* Aut impeditiua operum Charitatis, vt si esset Statutum in aliqua Religione, vt nullus intraret cellam alterius, & contingeret, quòd aliquis Religiosus esset in graui necessitate corporis, aut animæ, cui subueniri non possit nisi intrando in cellam ipsius, iuxta dicta eo *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 8. *n.* 19. Idem dicendum de lege, seu præcepto non exeundi extra Monasterium sine licentia, si occurrerent casus, in quibus, vel ad absoluendum moribundum, vel defendendum aliquem innocentem, vel similia necessarium esset exire, nec commodè posset peti licentia, iuxta dicta eo *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 16. *num.* 4. Vnde mirum mihi est, quod de quadam Congregatione Religiosa satis graui, & veneratione digna, audio, an ea scilicet esse simile Statutum. Hinc etiam generaliter loquendo constitutio repugnans legi naturali, aut diuinæ nec est vera lex, nec aliquam obligationem inducit; tum propter dicta, tum quia, vt *Actor.* 5. habetur *Obedire oportet Deo magis quam hominibus*, & quia *Proconsuli non est obtemperandum contra Imperatorem*, vt arguit S. Augustinus *de verb. Domini Serm.* 6 *cap.* 8. Idem dico de constitutione, aut statuto contra ius commune, aut canonicum, iuxta dicta *tom.* 1 *p.* 2. *c.* 12. *num.* 3. & 6.

8 Secunda conditio, quæ sumitur ex forma legis est, quod sit *Iusta*. Quæ conditio, prout ab aliis, distincta, importat quòd lex debeat seruare proportionem, seu æqualitatem inter subditos, ita vt non plus oneret indebitè aliquos quàm alios, iuxta modum quo dicitur ad iustitiam gabellæ requiri quòd sit æqualis respectu eorum, quibus imponitur, S. Thom. *supr.* Sylu. *verb. lex q.* 5. Toletus *l.* 8. *c.* 18. § *Quartum est.* Vnde si inter religiosos fieret aliqua constitutio, seu lex, per quam aliqui indebitè, & iniustè plus aliis grauarentur, nec esset vera lex, nec obligaret sic indebitè, & iniustè grauatos. Dixi per quam aliqui *indebitè & iniustè, &c.* nam cum æqualia onera omnibus imponere, nulla habita ratione virium, vel meritorum sit contra rationem, & iustitiam, ideo si ex rationabili causa lex solùm aliquos grauaret, non propterea desineret esse iusta. Suar. *l.* 1. *de legib. c.* 9. *n.* 16. Dixi etiam talem legem non obligare *sic indebitè, & iniustè grauatos*, quia alij non sic grauati ea obligarentur, cum respectu illorum non sit iniusta Suarez *ibidem*. Bonacina *supra punct.* 7. §. 3. *num.* 3.

9 Tertia conditio est, quòd sit *possibilis*, id est, quòd à subditis impleri possit. Quod intellige, non solum de possibilitate physica, vt de se patet, sed etiam morali, id est, quòd non sit nimium difficilis, qualis esset inter Regulares lex, seu Constitutio de ieiunanda tota Quadragesima in pane, & aqua, aut alia similis. Debet enim esse lex iuxta S. Isidorum relatum *secundum naturam, & secundum consuetudinem patriæ, loco, temporique conueniens*, id est accommodata fragilitati humanæ patriæ, honesto vsui, loco, & tempori. Sotus 1. *de iust. q* 5. *art.* 3. Miranda *in Man. Prælator. quæst.* 25. *artic.* 9. Vasquez *supra* Suarez *eo cap.* 9. Granadus *supr. Tract.* 3. *part.* 1. *disp.* 8. *sect.* 1. Hinc collige, leges, & Constitutiones Regulares continentes magnas, & nimis difficiles corporis afflictiones, aut diuturnas vigilias, &c. non solum non obligare illos ex eo quòd non concernant Regulam, quam professi sunt, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 8. *numero* 5. sed etiam ex eo quod ob nimiam difficultatem sint de se moraliter impossibili. Secus verò dicendum, iuxta dicta eo *cap.* 8. *num.* 7. pro casibus particularibus, tempore scilicet belli, pestis, famis, hæresis, &c. tunc enim ob publicam necessitatem possent ad illas obligari.

10 Quarta conditio legis humanæ est, quòd sit *necessaria, & vtilis*, coniunctiuè, prout ex eodem S. Isidoro approbat S. Thom. *supra*, quem sequuntur Vasquez, Miranda, & Granadus relati, seu disiunctiuè, id est *necessaria*, vel saltem *vtilis*, prout eam explicant Valentia *tom.* 2. *disp.* 7. *quæst.* 5. *punct.* 3. & Layman. *l.* 1. *tract.* 4. *cap.* 1 *num.* 4. Quomodocumque autem sumatur hæc conditio importat quòd lex non sit inutilis, aut superuacanea Communitati, sed conueniens, congrua, & proficiens ad remouendum malum, scilicet abusum, & introducendum bonum, scilicet actus honestos contrarios.

11 Quinta conditio ab eodem S. Isidoro, & D. Thom.

dicta

dicta *art.3.* pro lege assignata est *ne aliquid per obscuritatem incautum contineat*, idest, quòd sit manifesta, & perspicua, ita vt intelligi possit mens legislatoris. Quæ conditio, prout importat, quòd non sit tam obscura lex, vt nullo modo percipi possit, pertinet sicut præcedentes ad substantiam legis, aliàs enim non posset sciri à subditis. Quatenus verò importat quod sit clara, & manifesta, pertinet solùm ad perfectionem. Vasquez, & Granad. *supra.*

12 Sexta conditio ab eisdem etiam Patribus designata pro lege est, quod sit *pro communi ciuium vtilitate conscripta.* idest, quòd fiat pro bono communi, non particulari. De qua *supra num.* 3.

13 Diuiditur autem lex in *æternam*, quæ est summa ratio boni communis, totius mundi in Deo existens, per quam cuncta gubernantur, bona præcipiendo, & mala prohibendo. Sic colligo ex D. Augustino *lib.* 1. *de lib. arbitr. cap.* 6. & S. Thom. *supra quæst.* 91. *artic.* 1. & *in naturalem*, quæ est dictamen rationis, seu intellectus, quòd dicat aliquid ita esse bonum, vt sit dissentaneum naturæ intellectuali illud non amplecti, & aliud ita malum, vt sit etiam dissentaneum, eidem naturæ illud non respuere. Est enim lex naturalis participatio quædam legis æternæ, & de qua *Psal.* 4. dicitur: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine* S. Thom. *supra art.* 2. Syluester *verbo lex quæst.* 1. Et in *diuinam*, quæ est illa, quæ à Deo hominibus datur, qualis fuit Mosayca in lege veteri, & Euangelica in lege noua. Syluester *supra* Toletus etiam *supra numero* 2. §. *lex diuina.* Et in *humanam* quæ est illa, quæ per homines instituitur authoritate sibi à Deo commissa. Quæ postea diuiditur in *Ecclesiasticam*, qualis est Canonica, & Pontificia, sub qua etiam leges Regulares comprehenduntur, & in *sæcularem*, qualis est ciuilis. De quibus communiter Doctores.

14 Antequam autem de Regularium legibus alia dicamus opere pretium erit pro tyronibus obiter animaduertere modum allegandi Ius Canonicũ, & ius Ciuile. Et quidem ius Canonicum, cum diuidatur in *Decretum*, *Decretalia*, *Sextum Decretalium*, *Clementinas*, & *Extrauagantes*; Decretum verò diuidatur in distinctiones, Causas, & Tractatum de Consecratione, sicut Decretalia in titulos, & capita, idcirco diuersimodè allegatur. Quoad primam quidem partem Decreti sic, *ca.* vel *ca.* seu *capit. Acutius distinct.* 26. idest, canon, seu capitulum, quod incipit. *Acutius in dist.* 26. Quoad secundam sic, 16. *quæst.* 7. *ca.* seu *ca* vel *cap. decimas*, idest canon, seu capitulum, quod incipit *decimas*, in 16. *causa quæstione* 7. Excepta quæstione trigesimæ tertiæ causæ, quæ est *de Pœnitentia*, quia enim diuiditur in distinctiones, & istæ in canones, seu capitula, ideo allegatur sic *de Pœnitentia distinct.* 3. *c.* seu *c.* aut *c. septies*, idest canon, seu capitulum, quòd incipit *septies*, in dicta quæstione de Pœnitentia *distinct.* 3. Quoad tertiam verò partem allegatur sic Decretum, *de Consecrat. d.* 1. *c.* vel *c.* seu *cap. vasa.* idest canon, seu capitulum, quod incipit *vasa in distinctione prima de consecrat.* Decretalia autem allegantur sic: *cap. quia propter de elect.* idest: capitulum, quod incipit *quia propter*, in titulo de *electione.* Quo etiam modo allegatur sextus decretalium, Excepto quod additur *in* 6. Item Clementinæ allegantur sic: Clement. *Exiui de verbor. significat.* idest Clementina, quæ incipit *Exiui* in titulo de *verbor. significat.* Additur aliquando §. *cum enim*, idest paragraphus, qui incipit *cum enim.* Quo etiam modo allegantur Extrauagantes, vt cum dicitur extrauagantes. *Ex debito de elect.* idem Extrauagans, quæ incipit. *Ex debito* in titulo *de electione.* Quæ similiter allegari solent hoc modo: Extrauag. *Ambitiosæ de reb. Eccl. non alienan. inter commun.* idest Extrauagans, quæ incipit *Ambitiosæ*, quæ est de rebus Ecclesiæ non alienandis inter Extrauagantes communes. Nota etiam Decretalia quandoque allegari cum particula *extra* ad denotandum ea esse extra Decretum, sed melius omittitur, vt superflua, & quia allegatio quanto breuior tanto melior. Syluester *supra verb. lex num.* 2. Azor *tom.* 1. *instit. moral. lib.* 5. *cap.* 29.

Ius quoque ciuile, cum diuidatur in tres principales partes, scilicet in primam, quæ dicitur *Digestum*, quod diuiditur in Digestum vetus, Infortiatum, & Digestum nouum, & in secundam, quæ dicitur 15
Codex, quæ diuiditur in nouem libros, in quibus sunt Constitutiones, & Rescripta Imperatorum, ac in tertiam, quæ dicitur *Volumen*, in quo sunt quatuor opera, scilicet Instituta, tres libri Codicis, scilicet decimus, vndecimus, & duodecimus (nam alij nouem priores sunt in Codice) & Authenticum, ac liber feudorum, diuersimodè etiam allegatur, septem scilicet modis. Primò sic *leg. Si quis ex argentariis* §. 1. *ff. de edend.* idest lex, quæ incipit, *Si quis ex argentariis in* §. 1. in titulo *de edendo.* Secundò sic. *l. minimè Cod. de Episcop. audient.* idest lege cuius initium est *minimè* in Codice, & titul. *de Episcopali audientia.* Tertiò sic. *leg. cum scimus cap. de agricol. & censit. lib.* 11. Quæ allegatio intelligenda est sicut præcedentes, eo excepto quod per illud *leg.* 11. denotatur eam legem non esse in nouem libris Codicis, sed in *Volumine*, vt dictum est. Quartò sic: *Authentic. statuimus C. de Episcop. & Cleric.* idest Authentica, quæ incipit *statuimus* in Codice *de Episcopis, & Clericis.* Quintò sic: *Authent. de lenon.* §. *sancimus*, idest de Authentica *de lenonibus* §. qui incipit *sancimus*, Sextò sic: *In l. feud. de prohib. feud. alien. cap. vel leg. quoniam.* hoc est, in capite, vel lege, quæ incipit *quoniam* in lib. feudorum, in titulo de *prohibita feudi alienatione.* Septimò sic: *Instit. de diui.* §. *item ea.* Hoc est, in Institutis, vel Institutionibus Iustiniani Imperatoris titulo *de rerum diuisione.* §. qui incipit *item ea.* Syluester *supra.* Azor *supra cap.* 30.

Ad intentum autem nostrum redeundo, cum leges Regularium sint humanæ, ideo plura, quæ legi humanæ conueniunt, ipsis adaptari possunt. Inter quæ primum locum tenet, quòd sicut lex hu- 16
mana non acceptata, seu per non vsum, aut desuetudinem non recepta non obligat, sic neque leges, seu Constitutiones Regularium obligant ipsos, si receptæ, aut acceptatæ non sunt. Ratio huius est, quia etsi Princeps, seu legislator etiam humanus habeat potestatem obligandi subditos quantumuis renuentes ad legum obseruantiam, alioquin maior potestas esset in populo, quam in Principe, & Princeps subderetur populo: nihilominus, quia quando lex non acceptatur à populo, (vel propter benignitatem, quæ in Principe præsumitur, vel quia iam talis lex censetur inutilis, aut non necessaria, quin potius populo onerosa) creditur non esse in eo voluntatem obligandi subditos, ideo etiam creditur illos non obligari tali lege, sed potiùs leges humanas fieri sub hac tacita conditione, si à populo acceptentur. Nauarrus *lib.* 1. *consil. tit. de constit. consil.* 1. *quæst.* 5. & *in Man. cap.* 23. *num.* 41. Rodriguez *to.* 1. *quæst. Regular. quæst.* 6. *art.* 10. Tolet. *lib.* 8. *cap.* 18. Azor. *tom.* 1. *Instit. lib.* 5. *cap.* 4. *quæst.* 1. Miranda *supra art.* 21. Valentia supra *disp.* 7. *quæst.* 5. *punct.* 5. Naldus *in Summ. verb. lex num.* 9. Sanchez *lib.* 3.

de *Matrim.disp.*18.*num.*1. & alij plures satis conformiter ad *cap. in istis. dist.*4. & ad *l.de quibus ff. de legib.* Hoc tamen intelligendum est quando lex non acceptatur, aut per non vsum, seu desuetudinem non recipitur à tota Communitate, cum ea sit pro qua lex imponitur. Aut à maiori parte, quia in similibus rebus moralibus, quod à maiori parte Communitatis fit, censetur fieri à tota Communitate. Non, si solùm à minori, quia à minori parte Communitatis gesta non tribuuntur toti. Azor. *supr. quæst.*3. Nauarr. & Rodriguez etiam *supra*. Idem dico, si omnes Superiores tales leges non seruant. Propter eamdem rationem, & quia illi sunt executores legum suorum Superiorum. Rodriguez *ibidem*. Vnde tota, vel maiori parte alicuius religionis, vel etiam omnibus Superioribus ipsius non seruantibus aliquam legem, alij non tenentur ad ipsius obseruantiam. Cum enim lex pro Communitate imposita sit, non videtur legislator velle obligare ad illam, quando maior pars, vel maiores, vel Superiores omnes ipsius eam non acceptant, aut non obseruant. Nauarrus, & Rodriguez *supra*. E contra verò maiori parte Communitatis, vel omnibus Superioribus, seu maioribus ipsius legem obseruantibus peccant alij eam non obseruantes. Propter rationem oppositam. Azor. & Rodriguez *supr.* Ad hoc autem quòd lex non recepta à tota, vel maiori parte Communitatis, aut omnibus Superioribus, aut maioribus ipsius non obliget, requiritur quòd adsit rationabilis, & iusta causa ad non acceptandum illam. Tali enim causa non subsistente tenentur omnes obedire legibus sibi impositis, & peccant eas transgredientes, quia tunc non præsumitur in legislatore voluntas eos non obligandi, sed potius contraria. Rodriguez, & Miranda *supr.* Bonacina *disp.*1.*quæst.*1. *punct.*4.*num.*39. post alios. Quod multo magis procedit in Prælatis, quia ipsi ex vi sui muneris debent esse executores legum suorum Superiorum, eas obseruando, & faciendo quòd obseruentur à subditis. Valentia *supr.* Quamuis autem plurium sententia sit requiri etiam consensum saltem tacitum, vel scientiam legislatoris ad hoc quòd lex ab ipso imposita, & à subditis non acceptata illos non obliget (prout tenent Syluester *verbo lex quæst.*6. Rodriguez *supr. art.*11. Miranda *supr.concl.*3. Reginald. *in praxi tom.*1. *lib.*13. *cap.*16. *num.*162. & alij non pauci) nihilominus satis probabile est nihil horum requiri, nam eo ipso quòd leges humanæ ea tacita conditione, vt dixi, conduntur, vt si non acceptantur modo dicto, non obligent, sufficit quòd conditio non acceptandi illas subsistat, siue adsit in legislatore consensus, aut scientia, siue non adsit. Azor. *supr.q.*2. Bonacina *supr. n.*45. Additionator Toleti *ad lib.*8. *cap.*18. Diana *p.*1 *tract.*10.*Resol.*4. post alios, quos referunt.

17 Sunt tamen pro huiusmodi legis non acceptatione aliqua animaduertenda. Primò, quòd cum aliquando lex acceptetur secundùm vnam partem, non secundùm aliam, aut secundùm se totam, & aliquando quoad dispositionem principalem, non quoad pœnam, aliquando etiam in vna Prouincia seu Communitate, non in alia, ideo hæc regula generaliter attendi debet, quòd scilicet, etsi talis lex non obliget vbi, & secundùm ea in quibus acceptata non est propter dicta, obliget tamen vbi, & quoad ea, quæ acceptata fuerit, propter oppositam rationem. Nauarrus *in Man. cap.*23. *num.*62. Notandum secundo, legem, quæ antea non fuit acceptata posse subsequenti tempore acceptari, & obligationem inducere: cum per illam non acceptationem, non fuerit extincta, sed quodammodo suspensa. Suarez *de legib. lib.*4.*cap.*16. *num.*13. Bonacina *supra num.*37. Imò debet acceptari, si cessat ratio ob quam primitus acceptata non fuit cum lex perseueret semper, & perpetuo quantum est ex se. Tertiò nota, quod in dubio de acceptatione legis, an scilicet ea sit acceptata, vel vsu recepta, an non? communem, & securiorem sententiam teneri præsumi debere esse acceptatam, eo quòd possessio, & præsumptio stat ex parte ipsius, & ita in fauorem ipsius debeat iudicari, adeo vt qui eam in sui fauorem allegat, habeat intentionem pro se fundatam, & ille contra quem allegatur debeat probare eam non esse receptam. Rodriguez *supr. artic.*11. Bonacina *supr. num.*44. Naldus *supr.num.*28. Layman. *lib.*1. *tract.*4. *cap.*3. *num.*6. & Sanchez quem retuli *supra verbo dubia Regularium num.*7. Nihilominus, vt eo loco dixi, oppositum etiam est probabile, quia potius possessio stare videtur pro subditis, & quia in odiosis benignior pars est eligenda. Castr. Palaus *tom.*1.*disp.*3. *punct.*7. *num.*4. & alij quos refert, & sequitur Diana *supr. resol.*3. & 4. *part.tract.*3.*resol.*14. Maximè quartò notandum, quòd licet plurium sententia sit requiri determinatum tempus, annorum videlicet decem in lege Ciuili, & quadraginta in Canonica, ad hoc quòd illa per non vsum, desuetudinem, vel vsum contrarium non acceptata, seu non recepta dici possit, probabile tamen valde esse, & in praxi securum, non requiri ad hoc determinatum tempus, sed sufficere illud, quo iuxta prudentis arbitrium, iudicari possit talem legem ex causa rationabili vsu receptam non esse à tota, vel maiori parte Communitatis, cum nec ex natura rei, neque ex iure aliquo scripto tale determinatum tempus requiratur. Ita Suarez *d.capit.*16.*num.*12. ex Henrico, & Felyno. Diana *d.tract.*10.*Resolut.*7. & alij apud ipsum. Secus verò dicendum de abrogatione legis iam receptæ per contrariam consuetudinem, vt dicetur inferius. Hic etiam notandum, quòd si casus legis per multos forsan annos, etiam centum, vel mille, non occurrerit, vt si aliqua lex prohibeat aliquid facere Regularibus tempore Interdicti, & contingat Interdictum non poni toto illo tempore, non propterea dicenda est talis lex vsu non recepta Rodriguez *supr.art.*12. Bonacina *supra num.*48.

Deinde, quemadmodum lex humana suspenditur quoad executionem, quando ex rationabili causa à tota Communitate cui est posita, vel maiori parte, aut Superioribus omnibus, seu maioribus ipsius supplicatur legislator pro moderatione ipsius, ita vt interim dum non respondet, possint subditi, quibus est imposita contra ipsam agere, saltem quando obseruantia ipsius notabilem mutationem, vel occasionem scandali afferret: eo quòd talis præsumitur rationabilis voluntas legislatoris, & præsertim, quia si in tali casu prædicti possunt talem legem omnino non acceptare, vt dictum est, multo magis poterunt ad tempus eam suspendere (prout indicat Suarez *supra num.*6. & 8. & tenent Bonac. *supr.num.*41.42. & 43. & Diana *supra Resol.*6. post Salas, Malderum, Granadum, & Villalobos ab ipso relatos; ita pariter de legibus, seu Constitutionibus Regularium philosophandum est, propter eamdem rationem. 18

Adde, quòd esto, quòd Regulares non possent interposita supplicatione suspendere executionem litterarum Apostolicarum pro ipsis editarum, quæ continent leges & Constitutiones vniuersales, qualis fuit illa Clem. VIII. *de Largitione munerum*, prout tenent Rodriguez *supr. artic.*7. Miranda etiam *supra quæst.*26. *art* 8. Naldus *supra num.*19. posse tamen Rescripta, & litteras particulares, quæ à Summo Pontifice emanant pro particularibus negotiis, & personis, ex causa rationabili suspendere, obedientia erga illas, 19

illas, & humili supplicatione enim prædictæ causæ assignatione præmissis, satis clarè colligitur. ex *cap. si quando de rescript.* Glossa, Felyno, Baldo, & Innocentio, quos sequuntur idem Rodriguez, Miranda, & Naldus. Si autem hoc possunt facere Regulares cum litteris Papalibus, multò magis id facere poterunt cum litteris suorum Superiorum. Vnde Rodriguez *d. art.* 7. §. *Respondeo dicendo* addit ad intentum. *Infertur secundo, quod Prouinciales, & Guardiani litteras à Superioribus recipientes, quibus aliquid sub eadem pœna* (scilicet excommunicationis latæ sententiæ) *præcipitur faciendum, possunt iusta interueniente causa, id ipsum facere, dilatando ipsarum litterarum executionem, donec ipsi Superiores informati respondeant, quid supra ea re sit agendum.* Declaratio tamen quædam S. Congregationis in vna Oriolensi, quam refert Barbosa *in Collect. Bullar. verbo Constitutio*, quæ contraria dictis apparet, exponi potest iuxta limitationes adductas.

20 Similiter quemadmodum lex humana ad sui substantiam non exigit quòd sit scripta, sed sufficit quod voce tenus, aut aliquo signo publico promulgetur, *cap. institutionis* 25. *quæst.* 2. prout ex Suarez, Molina, Reginaldo, Salas, Valentia, & aliis affert Bonacina *supra num.* 49. ita de legib. seu Constitutionib. Regularium censendum erit. Verum quidem est, quòd ex consuetudine, & praxi Religionum, ac pro foro externo, & vt lex perpetuò maneat inuiolata, in scriptis dari debet, prout etiam supponunt plures ex Auctoribus relatis.

21 Cum materia legis humanæ, idest illud, quod per ipsam præscribitur, vel prohibetur debeat esse actio humana, bona, vel mala bona quidem, vt præcipiatur, mala verò, vt prohibeatur. S. Thom. 1. 2. *quæst.* 96. *art.* 2. & 3. & Expositores ibidem) ideo idem etiam dicendum de lege Regulari, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 4. *num.* 2. & *cap.* 8. *n.* 19. & 20. Quemadmodum etiam legislator humanus non potest præcipere omnes actus virtutum, non solum collectiuè sed neque diuisiuè, cum non possit cogere homines ad ingrediendum Religionem, paupertatem voluntariam vouendam, vel cœlibatum tenendum (Molina *Tract.* 5. *de Iurisdict. disp.* 72. Laymann *supra cap.* 4. *num.* 2.) ideo etiam nec legislator Regularis potest præcipere omnes actus virtutum, sed solùm eos, qui Regulam explicitè, vel implicitè concernunt, iuxta dicta eo *cap.* 4. *num.* 9. & 10. & *cap.* 8. *num.* 4. Vbi propterea *num.* 5. dixi leges, & Constitutiones Regularium non debere continere peculiares asperitates, corporis afflictiones, vigilias, aut diuturnas orationes, non concernentes prædicto modo Regulam. An verò saltem pro professuris in posterum Religionem, aut publicam necessitatem v. g. bellum, pestem, famem, hæresim, &c. tales leges condi possint, dixi eo *cap.* 8. *num.* 6. & 7. Probabilius etiam est non posse legislatorem humanum, ac per consequens, nec Regularem prohibere omnes actus vitiosos, seu omnia peccata, siue mortalia, siue venialia. Ratio est, quia talis lex ob sui magnam difficultatem nō videtur accommodata naturæ humanæ, sed potius nimis onerosa, præsertim si in ea comprehenderentur peccata illa venialia, quæ ex surreptione appetitus, vel imperfecta aduertentia committuntur, & quæ vix perfectissimi homines euitant S. Thom. 1. 2. *quæst.* 96. *art.* 2. Expositores ibidem, & Suarez *d. l.* 4. *de legib. cap.* 11. *num.* 3. & *lib.* 3. *cap.* 12 *num.* 12.

22 De actibus porrò internis loquendo, dicendum, quòd cum legislator humanus non possit prohibere actus merè internos secundùm se consideratos, quia non potest præcipere, aut prohibere nisi illa, de quibus iudicare potest, quales non sunt actus merè interni, pro vt colligitur ex *c.* 1. 15. *quæst.* 6. & *cap. sicut, & cap. tua nos de simonia* (S. Thom. 1. *quæst.* 91. *art.* 4. Expositores ibid. Caietanus *Tract. de potest. Papæ, & Concil. cap.* 19. Nauarrus *in c. cogitationis de pœnit. dist.* 1. & *in Man. cap.* 13 *num.* 38. & 27. *num.* 56. & alij communiter (sic nec legislator regularis, iuxta dicta eo *cap.* 4. *num.* 5. Dixi *secundùm se consideratos*, quia sicut legislator humanus potest præcipere, aut prohibere actus internos, quatenus sunt modi actus externorum, vel aliquid necessarium pro illis: sic enim Ecclesia præcipiens recitationem Officij diuini præcepit etiam modum attentionis, & præcipiens Confessionem annuam, præcipit dolorem de peccatis (Sotus *lib.* 10. *de iust. quæst.* 5. *art* 5. Peyrin. *tom.* 1. *de subditis quæst.* 1. *de Obedientia cap.* 6. Layman. *supra cap.* 4. *num.* 4. & alij plures) idem quoque de legislatore Regulari dicendum est, iuxta dicta eo *numero* 5. Vnde etiam possunt præcipere subditis, vt orent, ieiunent, aut celebrent, cum tali, vel tali intentione, scilicet pro tali persona, vel necessitate, quia talis intentio est modus horum actuum. Non tamen propterea videtur posse legislatorem humanum etiam Regularem obligare subditos ad habendam internam dispositionem accidentalem, seu non pertinentem ad substantiam moralem operis præcepti, v. g. vt ieiunia, & orationes fiant in statu gratiæ, aut quòd recipiatur Eucharistia in gratia, quia hoc est contra vsum Ecclesiæ, quæ nunquam tale præceptum fecit etiam in tempore magnæ necessitatis, & videtur excedere potestatem ipsius, cum sit de re occultissima, & multis periculis exposita. Suarez *d. l.* 4. *cap.* 13. *num.* 16. & 17. Layman. *supra num.* 13. Quando autem Regula Religionis præceperit aliquos actus internos, vt orationem mentalem, meditationem, &c. pro vt in Carmelitarum Regula præcipitur ibi *In lege Domini meditantes, &c.* possunt etiam per legem præcipi à Prælatis Regularibus. Eo enim ipso quo in Regula continentur, includuntur in voto professionis, & ita possunt per legem præscribi. Suarez *supra cap.* 12. *in fine*. Layman. *d. num.* 13.

Lex humana regulariter loquendo solum respicit vt materiam futura, non verò præterita. Ita enim habetur ex *cap. cognoscentes de Constitut.* ibi: *Quotiens nouum quid statuitur, vt a solet futuris formam imponere, vt dispendiis præterita non commendet, & cap. quoniam eod. tit.* ibi *leges, & constitutiones futuris certum sit dare formam negotijs, non ad præterita facta trahi*; & *l. leges C. de legib.* Panormit. *in d. c. cognoscentes.* Syluester *in Summa verbo lex quæst.* 23. & communiter Iuristæ, & Summistæ. Idem dico de præsentibus, quæ habent cum præteritis connexionem, lex enim, sicut & præceptum solùm est pro actibus futuris. Thesaurus *in praxi verbo Religiosi cap.* 13 ex Rotæ decis. & Bartolo in *l. cum lex ff. de legib.* Ampliatur, quòd etiam si lex noua antiquioris declaratoria nouam pœnam addat, non extenditur respectu pœnæ ad præterita. Sylvester *ibi* ex Panormitano *in cap. Quoniam Simonia de Simon.* Rodriguez *supra d. quæst.* 6. *art.* 17. Miranda *d. quæst.* 25. *art.* 20. Vnde infert Rodriguez Constitutionem Clementis VIII. prohibentem largitionem munerum Regularibus, quarentus addit pœnas supra ius commune antiquum non respicere largitiones præteritas. Idem dici potest de pœnis eiusdem Constitutionis, pro vt nuper innouatæ iussu SS. D. N. Vrbani VIII. iuxta dicta *suprà verbo seu dare numero* 18. pro illis locis in quibus prædicta Constitutio recepta non erat, vel consuetudine legitima abrogata. Dixi *regulariter loquendo*, quia lex declara- 23

toria

toria etiam extenditur ad præterita, illa enim nihil de nouo inducit. Authentic. *de filiis ante dot. instrum. nat. collat.* 3. *& l. heredes* §. 1. *ff. de testam.* Rodriguez, & Miranda *supra* ac Suarez *de legib. l.* 3. *c.* 14. *n.* 2. *&* 3. Dixi etiam *regulariter loquendo*, quia si legislator expresse declaret se velle comprehendere præterita ad illa extendetur, non quidem quoad obligationem conscientiæ, seu culpam, quia impossibile est quod actus præteritus factus sine culpa fiat cum illa propter legem postea latam. Sed quoad pœnam, si actus præteriti fuerunt peccaminosi, seu habeant tractum successiuum peccaminosum. Vel saltem quoad irritationem illorum propter rationabilem causam, Suarez *d. cap.* 14. *à num.* 8. Hæc autem si Regularium Constitutionibus seu legib. applicentur, pro plurium casuum solutione deseruient.

24 Specialiter hinc collige, decretum S. Congregationis *de Apostatis. & eiectis*, quod retuli *to.* 1. *p.* 1. *c.* 23. *num.* 8. & *supra* verbo *Eiecti Regulares num.* 3. in ea parte qua statuit eiectos à Religione suspensos esse perpetuò ab executione Ordinum, sublata Ordinariis facultate dictam suspensionem relaxandi, &c. intelligi solùm de illis qui post tale decretum, quod fuit datum 21. Septemb. 1624. expulsi fuerint, quia in eo non est aliquod verbum quo denotetur extendi ad præterita. Thesaur. *supra*.

25 Lex humana regulariter, & per se loquendo non obligat ad sui obseruationem cum periculo mortis, aut magni alicuius nocumenti temporalis. Ratio est, quia talis lex esset nimium difficilis, & parum accommodata fragilitati humanæ, quod est contra rationem humanæ legis, vt dictum est *num.* 9. Sotus 1. *de iust. quæst.* 6. *art.* 4. Azor. *tom.* 1. *Instit. moral. lib.* 1. *cap.* 11. *quæst.* 1. Valentia *supra disp.* 7. *quæst.* 5. *punct.* 6. *q.* 4. Sayrus *in Claui Regia lib.* 3. *capit.* 7. Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. capit.* 18. *&* alij. Dixi *regulariter*, quia quando obseruantia legis esset necessaria pro conseruatione Communitatis, pro vt contingit in casu legis præcipientis militibus pro Republica pugnare, vel Parrochis, vt ministrent Sacramenta fidelibus, vel permaneant in aliquo loco, tempore pestis, hæresis, &c. tunc lex illa obligat, etiam cum vitæ periculo. Habet enim legislator facultatem exponendi vitam suorum subditorum pro conseruatione Communitatis. Azor. & Valentia *supra*. Dixi *per se*, quia per accidens, ratione videlicet præcepti alicuius diuini, seu naturalis tunc obligantis, potest etiam lex obligare etiam cum discrimine vitæ. Primò, ratione scandali, si enim aliqui scandalizarentur, & declinarent ad hæresim existimantes aliquem esse hæreticum; eo quòd manducaret carnes die Veneris, teneretur tunc abstinere ab illis etiam cum mortis periculo, ad tollendum illud scandalum. Secundo, ratione contemptus, si enim hæreticus cogeret aliquem ad manducandum carnes, aut ad non ieiunandum in Quadragesima, ob contemptum Religionis, vel potestatis Ecclesiasticæ, teneretur ille obseruare legem Ecclesiasticam ieiunij, & abstinentiæ à carnibus, etiam cum prædicto mortis periculo. Suarez *supra lib.* 3. *cap.* 30. *num.* 7. Valentia, & Sanchez *supra*.

26 Ex quo ad intentum Regularium collige primò, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 8. *num.* 19. Carthusianos, etsi laudabiliter satis abstineant ab esu carnium, etiam cum periculo mortis, nihilominus ad id non teneri, nisi casu quo scandalū esset illas comedere. Vt enim dictum est, quamuis nulla lex humana per se obliget cum periculo mortis, per accidēs tamen ratione scandali potest obligare Collige secundò, iuxta dicta eod. *to.* 1. *p.* 1. *cap.* 4. *n.* 19. *&* 20. posse fieri leges, seu Constitutiones obligantes Regulares etiam cum periculo mortis ad ministrandum infirmis tempore pestis, vel prædicandum, disputandum, & defendendum Ecclesiam contra hæreticos, hæresi grassante, quia scilicet, licet regulariter loquendo leges non obligent cum tanto discrimine, quando tamen ipsarum obseruantia pro conseruatione Communitatis necessaria fuerit, prout in istis casibus contingit, obligare poterunt. Collige etiam iuxta dicta *supra* verbo *Excommunicatio quoad Regulares num.* 7. quòd licet Religiosus excommunicatus maiori excommunicatione non possit ministrare aliqua Sacramenta, nihilominus possit id facere, quando esset sibi necessarium ad euitandum mortis periculum, vel infamiam. Quia lex Ecclesiastica id prohibens non obligat cum tanto dispendio. At verò, si adesset scandalum, aut talis administratio extorqueretur in odium, vel contemptum Ecclesiæ, nullatenus id efficere posset, etiam cum tali periculo mortis, vel infamiæ. Præceptum enim naturale, & diuinum vitandi scandalum, vel contemptum auctoritatis Ecclesiæ, tunc illum obligaret.

Obligantur Regulares non solum legibus, & Constitutionibus suarum Religionum, iuxta dicta *tom.* 1. 27
p. 1. *cap.* 8. præsertim *num.* 3. sed etiam, iuxta dicta *ibidem cap.* 11. *num.* 13. Constitutionibus Synodalibus concernentibus actiones communes totius populi, & obseruantiæ Regulari non derogantibus, vt de ieiuniis seruandis, celebrandis aliquibus festis, & aliis huiusmodi; non quidem debito obedientiæ, cum Religiosi (loquor de exemptis) subditi non sint Episcopis aut ipsorum iurisdictioni subiecti, sed debito, & iure naturali, quo sicut partes, & membra illius populi tenentur se toti corpori conformare. Ita enim ex Vasquez 1. 2. *disp.* 167. & Sanchez *l.* 4. *in Decalog. cap.* 15. *num.* 21. dixi eo loco. Quod etiam tenent Villalobos *in Summ. tom.* 1. *Tract.* 1. *dub.* 31. & Becanus *in Summa Theolog. p.* 2. *Tractat.* 3. *cap.* 6. *quæst.* 11. pro quo notandum, valde probabile esse hanc obligationem obediendi Regulares exemptos legibus Synodalibus, secluso scandalo, aut consuetudine in contrarium, non esse ad aliquam culpam, seu pœnam, sed solùm esse ex quadam decentia, & honestate, iuxta modum quo *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 17. *num.* 8. cum multis Theologis dixi, Regulares ex Ordinibus assumptos ad Episcopatum, vel alias dignitates extra Religionem, obligari ad Regulam, & Constitutiones suorum Ordinum. Cum enim status Religiosus ex natura sua sit diuersus, & difformis à statu sæcularium, habens sua propria onera & grauamina, non videtur obligari ad onera, & grauamina sæcularium, qualia sunt ista, quæ per leges Synodales imponuntur, nisi solùm ex obligatione præbendi bonum exemplum sæcularibus, seu ex decentia, & honestate; quia cum turpis sit pars, quæ à toto discordat, indecens, & inhonestum videtur, quòd dum sæculares ex lege Synodali aliquid faciunt, non conformentur ipsis Regulares, non verò ita, vt peccent eas transgredientes. Suarez *de legib. l.* 4. *cap.* 20. *num.* 10. ex Paludano, & Antonino ab eo relatis Diana *part.* 1. *Tractat.* 10. *Resolut.* 11. ex Salas, Granado, Basilio de Leone, Lorca, Zanardo, Llamas, & Portello. Hoc tamen, vt dixi, intelligi debet de Religiosis exemptis, quales, sunt fere omnes, iuxta dicta *supra* verbo *exemptio Regularium.* Religiosi enim non exempti, cum subiecti sint Episcoporum iurisdictioni, proculdubio ex debito obedientiæ tenentur parere dictis Constitutionibus Synodalibus, ita vt peccent ipsas transgredientes. Suarez *supra num.* 7. Addendum tamen, etiam dato quòd Regulares exempti tenerentur in conscientia ad dictas Constitutiones Synodales id solum esset quoad

vim

vim directiuam, non quoad coactiuam; cum ipsi ratione exemptionis puniri nō possint ab Episcopis, aut per censuras compelli, nisi in casibus à iure, vel Concilio Tridentino expressis, iuxta dicta *suprà* verbo *Exemptio Regularium numero* 8. *& sequentibus*.

28 Obligantur etiam Regulares sicut & alij Ecclesiastici, legibus ciuilibus; quæ non sunt contrariæ libertati Ecclesiasticæ, sed ad bonam Republicæ administrationem institutæ, iuxta dicta *tomo* 1. *p*. 1. *capitulo* 11. *num*. 16. vbi etiam dixi hanc obligationem esse solùm quoad vim directiuam, non quoad coactiuam, idest obligari ipsos in conscientia ad istas leges obseruandas, non tamen propterea cogi posse, aut puniri à Principibus sæcularibus, sed solùm à suis Prælatis, iuxta dicta ibid. *num*. 17. Quamuis autem controuersia sit inter Doctores, an hæc obligatio Ecclesiasticorum ad seruandas leges ciuiles, quæ libertati Ecclesiasticæ non repugnant, proueniat directè ex potestate legislatrice ciuili, pro vt contendunt Victoria *Relect*, *prima de potestate Ecclesiæ quæst*. *vlt*. Sotus *lib*. 1. *de iust*. *quæst*. 6. *art*. 7. Medina 1. 2. *q*. 96. *art*. 5. *dub*. *vlt*. Lorca 1. 2. *tractat*. *de legibus disput*. 25. *memb*. 4. & alij: vel solùm indirectè, idest, non ex vi potestatis ciuilis, sed ex vi legis naturalis, eo quod rationi naturali conueniens est, quòd Ecclesiastici, qui etiam sunt ciues, ac membra Reipub. sicut laici, ea præstent, quæ ad communem Reipub. gubernationem necessaria sunt, pro vt dixi *con*. 16. & tenent Azor. *tom*. 1. *Instit*. *moral*. *lib*. 5. *cap*. 12. *q*. 3. Bellarmin. *in Apolog*. *contra Regem Angliæ*. Layman. *supra capitulo* 13. *numero* 6. Diana *supra Resolut*. 12. *& alij*. Sine dubio tamen hæc secunda sententia probabilior est, vt pote conformior Sacris canonibus præsertim *in c*. *Ecclesia de Constitut*. & Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess*. 9. vbi decernitur, quòd laicis non competit habere aliquam potestatem in Ecclesiasticas personas. Addendum etiam, Regulares, & alios Ecclesiasticos transgredientes prædictas leges ciuiles non contrarias Ecclesiasticæ libertati, peccare illas transgredientes, mortaliter, vel venialiter, iuxta capacitatem materiæ, & alias circunstantias. Ita enim communiter supponunt Authores, & ratio est, quia lex naturalis, per quam, vt dixi, ad id obligantur, obligat mortaliter, vel venialiter eodem modo. Accedit, quod ius Canonicum *can*. 1. *can*. *si in Adintrorium*. *c*. *quoniam*. *cap*. *de capitulis dist*. 10. *c*. *cum ad verum dist*. 96. *& cap*. 1. *de noui operis institut*. supponit Ecclesiasticas personas subiici legibus ciuilib. non repugnantibus earum libertati sicut subduntur laici. Quemadmodum ergo laici illas transgredientes peccant mortaliter, vel venialiter, iuxta capacitatem materiæ, & alias circunstantias, sic de Ecclesiasticis philosophandū est. Vnde non videtur admittendus Bonacina *supra disp*. 1. *quæst*. 1. *punct*. 6. *num*. 33. dum ait: non grauiter peccare Clericos prædictas leges transgrediendo. Posito enim, præcepto naturali quo obligantur ad illas, & accedente consensu Iuris Canonici adducto, peccare poterunt grauiter illas transgrediendo, sicut & laici.

29 Quæ verò sint istæ Leges ciuiles, quibus obligantur Regulares, & alij Ecclesiastici, dixi eo *num*. 17. esse illas, quæ taxant pretia rerum, prohibent venationem certo tempore, aut extractionem tritici, vel grani extra regnum, seu quæ præcipiunt occisionem locustarum, & aliorum animalium, quæ demoliuntur messes, & vineas. Idem dico de legibus prohibentibus arma portare, iuxta dicta *infra* verbo *arma num*. 5. Portellus *in dub*. *Regular*. *v*. *lex num*. 2. Idem similiter dicendum de lege præscribente valorem monetæ, aut pretium quo vendi debeat triticum, vel alia quælibet res. Ita vt Ecclesiastici expendentes pecuniam vltra taxam, seu valorem à Principe præscriptum, vel vendentes res vltra pretium constitutum, peccent contra iustitiam, & per consequens teneantur ad restitutionem. Bonacina *supra num*. 30. *&* 31. ex Molina, Salas, Sayro, & aliis.

E contra tamen leges ciuiles quibus Regulares & alij Ecclesiastici, parere non debent, vt pote contrariis libertati Ecclesiasticæ, sunt primò illæ, quibus obligantur ad gabellas, & impositiones aliquas soluendas, iuxta dicta *suprà* verb. *Gabella*. Similiter illæ, per quas astringerentur ad onera, seu munera personalia, siue realia, sordida, indifferentia, seu etiam honesta, iuxta dicta *suprà*, verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium*, nisi adsint conditiones eo loco adductæ. Vnde declaratum est à S. Congregatione Episcoporum, & Regularium 2. Augusti 1619. apud Dianam 5. *part*. *in declarationibus Sacrarum Congregationum num*. 43. non teneri Clericos (idem dic de Regularibus) ad solutionem onerum impositorum pro Physico, Chirurgo, & ludi magistro. Item ibidem *num*. 48. refertur alia declaratio Sacr. Congregationis Immunitatis pro septima Decembris 1632. in qua habetur Ecclesiæ molendina non comprehēdi sub prohibitione facta à laicis ne asportetur frumentum ad molendinum. Tertio, illæ, per quas prohiberetur ne aliqua bona transferrentur in Ecclesias sine licentia Principis. De quo Ioannes Valerus *in differentiis vtriusq*. *fori verbo*. *Bona differentia* 3. Diana 1. *part*. *tract*. 2. *Resolut*. 104. Idem dicendum de legibus, seu statutis, per quæ prohiberetur ne bona immobilia tradantur, vel alienentur personis Ecclesiasticis. De quo noster Episcopus Bonius in *responsionib*. *ad Magistrum Paulum par*. 3. Duardus *in Bulla Cœnæ lib*. 2. *capit*. 15. *quæst*. 19. Comitol. *in Tract*. *apologetico capit*. 1. & alij apud Dianam *supra resolut*. 58. Idem dico generaliter de legibus, seu statutis, quibus Regularibus prohiberetur id quod iure naturali, & diuino illis est permissum, pro vt colligitur ex *cap*. *eos qui de immunit*. *Ecclesiast*. *in* 6. vbi id facientes excommunicantur. Fillucius *tom*. 1. *Tractat*. 16. *cap*. 10. *quæst*. 8. Riccius *in praxi tom*. 3. *resolut*. 207. Diana *supra dicta Resolut*. 58. 59. *&* 60. Imò etiam idem quoque dicendum, prout insinuaui *tom*. 1. *p* 1. *cap*. 11. *num*. 16. de Legib. seu statutis, quæ de Ecclesiasticis bonis, aut personis speciatim decernunt, præcipiendo, vetando, &c. tametsi Ecclesiæ fauorem, aut patrocinium continere videantur. Sicuti habetur expressè *in cap*. 1. *d*. 96. *& cap*. *Ecclesia de Constitut*. Ratio est, quia eiusmodi legibus prætenditur directa laicorum Principum iurisdictio super Ecclesiastica (si quidem leges ferre iurisdictionis actus est) talis autem vsurpatio potestatis Ecclesiasticæ repugnat. Quare maius Ecclesiæ præiudicium infertur, quam commodum afferri possit, huiusmodi legibus, ac propterea ipsis non standum. Angelus *in Summ*. *verb lex numero* 5. Suarez *lib*. 3. *de legib*. *cap*. 34. *num*. 13. Laym. *supra d*. *cap*. 13. *num*. 2. Video etiam declaratum à S. Congregatione Immunitatis septima Decembris 1632. apud prædictum Dianam *in declarationib*. *SS*. *Congregationum num*. 42. posse laicos cogi ad declarandum quòd Statutum, siue edictum generale ab ipsis editum, seu publicatum non comprehendat Ecclesiam, seu Ecclesiasticos. Sed de his plura infra verbo *Statuta*. 30

Circa interpretationem Legum, seu Constitutionum Regularium animaduertendum est, licitum esse 31

eas

eas interpretari, non solùm generali interpretatione, quæ competit ipsi legislatori,& (quo ad nostrum intentum) Prælatis supremis Religionum,pro vt colligitur ex *lege 9. sequent. C. de legib. cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi cap. inter alia de sentent. excommunicat.* Sed etiam priuata, particulari & doctrinali interpretatione, pro vt colligitur ex vsu, & praxi communi Doctorum, qua constat leges omnes humanas, etiam Concilij Tridentini, explicari, saltem obiter, à Doctoribus. De quo Suarez *lib.6. de leg. capit.1.* Bonacina *supra. disput. 1. quæst. 1. punct. 8. num. 2. & 3.* Idcirco regulæ aliquæ assignandæ sunt maximè necessariæ pro Regularibus Constitutionibus, seu legibus, earumque interpretatione.

32 Prima est, Lex omnis, seu Constitutio interpretanda est propriè, seu iuxta verborum proprietatem, nisi ratio, vel necessitas cogat. Ita enim colligitur *ex l. non aliter ff. de legatis 3.* & aliis Iuribus, & ex ratione, scilicet, quòd homines regulariter loquuntur iuxta proprietatem verborum. Abbas *in cap. Ad audientiam num. 2. de decim.* Nauarr. *in c. inter verba dist. 1. de pœnitent. num. 10.* Suar, *d. lib. 6. cap. 1. num. 7.* Excipe primò, quando de mente legislatoris certior coniectura est, cum loquutum non fuisse iuxta verborum proprietatem *d. l. non aliter. & in l. cum pater §. Dulcissimis ff. de leg. 2.* Syluester *verbo lex quæst. 16. & 20.* Layman. *supra cap. 18. num. 6.* Excipe secundo, si significatio propria verborum absurditatem contineat *leg. 18. & sequent. ff. de legib.* Syluester & Layman. *supra.* Excipe tertiò, si lex secundùm propriam verborum acceptionem derogaret antiquioribus Iuribus, tunc enim trahenda potius est ad significationem impropriam, eo quòd correctio iurium inuehenda non est, nisi necessitas cogat. Abbas *in cap. causam quæ num. 1. de rescript.* Guttierez *lib. 3. pract. quæst. 15. num. 34.* Sanch. *lib. 1. de Matrim. disp. 17. num. 6.* Excipe quartò, si recepta legis consuetudo eam aliter explicet. *Optima enim legum interpres est consuetudo*; prout habetur *lib. 37. ff. de legib.* Syluester *d. quæst. 16.* Layman. *supra.*

33 Cæterum cum duplex sit significatio propria verborum, vna naturalis, illa scilicet, quæ competit ipsis ex primaria institutione hominum (non enim dicitur talis quia sit natura, cum constet omnia verba significare ad placitum) & alia ciuilis, seu iuridica, illa scilicet, qua Iuristæ vti solent, vt patet in hoc verbo *mors*, quod iuxta priorem significationem significat separationem animæ à corpore, & iuxta posteriorem significat professionem Religionis, & in hoc verbo *filius*, quod iuxta priorem significat filium naturaliter genitum, iuxta posteriorem verò etiam adoptatum. (Salas de *legib. disp. 21. sect. 13.* Suarez *d. lib. 6. cap. 1. num. 9.*) idcirco animaduertendum est, quòd licet regulariter loquendo, præsertim in materia odiosa, lex non debeat extendi vltra propriam significationem naturalem, quia nulla est ratio extendendi legem vltra hanc significationem, præsertim cum odia, vt sæpe dixi, potius debeant restringi quam ampliari, in materia tamen fauorabili extendi debet etiam ad significationem ciuilem, propter oppositam rationem. Suarez *supra cap. 2.* Layman *supra cap. 18. num. 8.*

34 Pro quo etiam valde notandum, eam legem dici fauorabilem, quæ primariò prodest aliquibus, quamuis aliis secundariò noceat. E contra verò illa est odiosa, quæ primariò pœnam continet, etiam si aliis secundariò prosit. Quando verò res dubia fuerit, ita vt id cognosci non possit attendi debet ad primarium finem legislatoris, ita vt si ille sit fauorabilis, lex etiã fauorabilis sit, si autem sit odiosus, lex odiosa censeatur. Couarrubias *lib. 1. Variar. cap. 11. num. 5.* Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 1. num. 4.* Bonacina *d. punct. 8. num. 13.* Ex quo collige, legem illam, quæ immediatè, & principaliter respicit vtilitatem publicam, cum illa prosit multis, esse dicendam fauorabilem, Nauarrus *lib. 1. consil. de Constit. consil. 3. num. 6.* Miranda *supra quæst. 25. art. 26. concl. 12.* Addit idem Miranda *ibidem* ex eodem Nauarro *lib. 5. consil. de pœn. & remiss. cons. 19. num. 4.* legem, per quam reditur ad ius antiquum, esse fauorabilem, quia res facile reuertitur ad suam pristinam, & antiquam naturam. *cap. ab exordio dist. 35. & l. si vnus §. pactus ff. de pactis.* Quod tamen vniuersaliter acceptum mihi non placet. Si enim lex vetus odiosa simpliciter erat, nescio quo pacto lex quæ ad illam redit possit esse fauorabilis.

Secunda regula est, lex, seu Constitutio generaliter loquens generaliter etiam accipienda est, ita vt omnes, & omnia comprehendat *leg. 1. ff. de legatis præstandis. l. prospexit ff. qui, & à quibus manumissi.* Vnde illa vox Bartholi *in l. de pretio ff. de publiciana. Vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus.* Quia ergo enunciatio indefinita æquiualet vniuersali (maximè cum negatiua est, quia negatio, iuxta Dialecticos, est malignantis naturæ, & omnia euertit,) ideo quod dixi de generali loquutione intelligendum etiam est de indefinita. Suarez *supra lib. 6. cap. 2. num. 3.* Layman. *supra num. 7.* Quia tamen in generali concessione non veniunt ea, quæ non esset quis verosimiliter concessurus, iuxta communem regulam, quam sæpius adduxi, ita similiter in generali prohibitione, vel præcepto non veniunt ea, quæ Princeps nõ esset in specie verosimiliter præcepturus, cum lex ab ipsius voluntate pendeat. Suarez *dicto lib. 6. capit. 5. & 6.* Bonacin. *supra. num. 8.* Sanctarellus *Variar. resol. quæst. 16. num. 16.* Vide quæ infra dicam de Epiicheia. 35

Tertia regula, in legis, seu Constitutionis interpretatione maximè attendendum est ad mentem, seu intentionem legislatoris, seu, quod idem est, ad rationem legis, vel propter quam condidit illam *l. 17. ff. de legibus. l. Scire §. aliud. ff. de excusat. cap. humanæ aures 22. quæst. 5. cap. fin. de Regul. Iuris in 6.* & aliis iuribus. Ratio etiam est, quia mens, ratio & & intentio legislatoris est veluti spiritus, & anima Legis, & ita ab ipsa maximè Legis obligatio desumi debet. Vnde *l. His solis cap. de reuocand. donat.* habetur id tacitè videri inesse in quo eadem ratio reperitur. Nauarrus *lib. 3. consil. de decim. consil. 2. num. 1.* Miranda *supra conclus. 4.* ex multis aliis. Nota tamen, mentem, seu intentionem legislatoris attendendam pro explicatione legis, duplicem esse, scilicet intrinsecam, & extrinsecam. Mens, seu intentio intrinseca est substantia quam prohibet, seu præcipit, mens verò, seu intentio extrinseca est finis, & animus, quem habuit in condenda lege. Vt in lege ieiunij, mens, seu intentio intrinseca erit, abstinentia à cibis, &c. mens verò, seu intentio extrinseca, est mortificatio carnis, &c. 36

Quarta regula, ad legis, seu Constitutionis explicationem maximè etiam attendi debet ad proœmium, & præfationem, quibus legislator in ea condenda vtitur, ea enim, vt in plurimum causam finalem legis continent. *l. fin. ff. de hered. instit. l. Titiæ §. idem respondit ff. de verb. obligat. & l. item qua §. si ff. de pactis.* Miranda *supra conclus. 5.* ex Bartholo, Baldo, Panormitano & aliis Iuristis. Granadus *supra Tract. 3. par. 2. disput. 14. sect. 1. num. 4.* 37

Quinta Regula, ad legis, Constitutionis, decreti, seu præcepti, quæ ad supplicationem aliquorum fiunt,

fiunt, interpretationem attendendum etiam est ad supplicationem, illiusque verba, & intentionem. Credendum enim est legislatorem voluisse supplicationi se conformare. *cap. Inter dilectos §. cæteris de fid. instrument. capit. Intelligentia de verbor. significat.* & aliis Iuribus, Patribus, & Doctoribus apud Mirandam *supra conclusion. 6.*

39 Sexta est, ad interpretationem legis attendi etiã debet ratio, quam Legislator in ipsa lege apposuit. Voluntas enim illius, quæ maximè attendi debet, vt dixi, in interpretatione legis, debet esse conformis, & accommoda suæ rationi. Bonacina *supra num. 21. §. Tertiò possumus.* Granadus *supra.*

40 Septima est, si adhuc lex dubia est, tunc facienda est interpretatio per alias leges, si fieri potest, quia iura debent iuribus concordare. Vt *in cap. cum expediat de elect. lib 6.* Si verò per alia iura apperere non potest intellectus, tunc recurrendum est ad consuetudinem Communitatis. Vt *l. minime, & l. si de interpretat. ff. de legib. & cap. cum dilectus de consuetud.* Si verò non apparet de consuetudine loci, recurrendum est ad similia. vt in *l. non possunt ff. de legib.* Ita Syluester *verbo lex quæst. 16.*

41 Octaua, quælibet lex, siue Constitutio ita interpretari debet, vt nullum ipsius verbum credatur otiosum, aut inutile, sed aliquid operari *Cap. in his de priuileg. & cap. Si Ciuitas de sentent. excommunicat. in 6.* Miranda *supra concl. 7.* Naldus *verbo lex. num. 24.*

42 Præsertim circa interpretationem legis pœnalis, illius scilicet, in qua transgressoribus pœna aliqua apponitur, animaduertendum, ipsam, & quamcumque aliam odiosam in dubio strictè interpretandam esse, sicut constat ex *l. 42. ff. de pœnis. & cap. pœna de pœnit. d. 1.* maximè ex Regulis iuris in 6. inter quas Regula 15. sic habet: *Odia restringi, & fauores conuenit ampliari* & 49. sic *In pœnis benignior est interpretatio facienda.* Nauarrus *in capit. interpretatione dicto 1. de pœnit.* Sayrus *in clau. Regia lib. 3. cap. 8. num. 6.* Vnde extendi non debet vltra casus, vel personas expressas propter paritatem rationis, quia cum Legis pœna pendeat à libera voluntate legislatoris qui potest vnum crimen, & vnam personam aliqua pœna punire, non verò alia, aut alias personas, ita existimandum est fecisse. Sayrus *dicto capit. 8. num. 9.* Naldus *in Summa verbo Obligatio num. 14. & verb. Sacerdos num. 5.* Layman. *supra num. 9. §. deinde dixi.* Bonacina *supra num. 23.* Portellus *in dub. Regular. verbo lex n. 13.* Adde, id quoque esse verum, etiam si eadem, vel maior ratio procedat in casu, vel persona, de quibus Lex non loquitur, quam in illis de quibus loquitur. Quia non obstante prædicta eadem vel maiori ratione potuit legislator pro sua libertate, vel propter alias rationes apsius animum mouentes, solùm pro illis casibus, & personis, de quibus loquitur, pœnam illam apponere. Præsertim, cum sæpius in Iure apponatur prominoribus delictis pœna, quæ non ponitur pro maioribus, communicans enim cum quocumque excommunicato non tolerato incurrit excommunicationem minorem, quam non incurrit communicans cum hæretico dogmatizante non denunciato. Rodriguez *tomo primo quæstione 47. articulo 1.* Miranda *supra Conclus. 10.* Layman *supra.* Portellus *supra* referens Castrum. Excipe tamen casum, in quo, ex prudentia, seu probitate legislatoris, æquitate, materia, vel circunstantiis Legis, præsertim ex eo quòd constet legislatorem habuisse vnam solam rationem adæquatam ad eam condendam, quæ in aliis casibus, & personis omnino, & eodem modo procederet (maximè si talis ratio fuerit expressa in ipsa Lege) præsumi datur, legislatorem ad eos casus, & personas legem extendi voluisse, tunc enim ad ea extenderetur. Ita enim colligitur non solùm ex iis quæ dixi circa tertiam, & sextam regulam, sed ex ea, quam tradit Bonifac. VIII. in Regulis iuris *Regul. 88.* dicens: *Certum est quod is committit in legem, qui Legis verba complectens contra Legis nititur voluntatem.* In tali autem casu, talis præsumitur voluntas legislatoris. Suarez *libro sexto de legibus capitulo tertio à numero 16.* ex variis iuribus. Layman. *supra numero 9.* Granadus *d. disp. 14. num. 6. & 7.* Quo etiam sensu, & non alio accipiendi sunt innumeri alij Doctores asserentes, Legem etiam pœnalem extendendam esse ad casus, vel personas similes, quando adest eadem ratio Legis. Quales sunt Syluester *verbo lex quæst. 18.* Sanchez *lib. 3. de Matrim. disp 41. num. 4.* Naldus *verbo lex num. 4.* Sanctarel. *Variarum resolut. quæst. 20. num. 13. & quæst. 54. num. 6.* & plures alij apud ipsos.

Nota etiam, quòd quando casus, crimen, vel persona in Lege expressa solum posita fuerunt à legislatore gratia exempli, seu exemplariter, tunc Lex extendi debet ad casus, crimina, & personas, ad quæ verba Legis extendi possunt, iuxta proprietatem verborum. Lex enim illa generalis est, & solùm gratia exempli ad vnum determinata, Syluester *supra quæstione 20.* Naldus *d. num. 4.* Bonacina *d. num. 23.* ex aliis. 43

Circa interpretationem verò Legis fauorabilis, dicendum est, eam explicandam esse vt extendatur non solùm ad casus, & personas in ea expressos, vel expressas, sed etiã ad alios, vel alias, quando ex circunstantiis præsumitur eam fuisse voluntatem legislatoris, iuxta modum dictum de Legibus pœnalibus & odiosis. Est enim eadem ratio, imò efficacius procedens in præsenti, cum iuxta regulas superius adductas, fauores ampliari debeant, Suarez *supra cap. 4. num. 1.* Layman. & Granadus *supra.* Propter quod, vt credo, etiam in casu dubio de voluntate legislatoris ampliari debet Lex fauorabilis, vt vel sic habeat aliquid speciale, quod non habet Lex odiosa, seu pœnalis. 44

Circa intelligentiam tamen legis prohibitiuæ, quales plures sunt in legibus, & Constitutionibus Regularium, aliqua valde necessaria animaduertenda sunt. Primum, si lex Ecclesiastica, seu Regularis prohibeat actum simpliciter, nullum verbum adhibens ex quo denotetur annullatio vel irritatio illius, vt si dicatur *non fiat*, vel *non debet fieri* hoc aut illud, etiã si transgressores talis legis incurrant pœnam, & culpam ipsius, actus tamen prohibitus validus erit. Valde enim diuersa sunt prohibitio, & irritatio, nec vnum ex altero consequens, maximè in materia odiosa, qualis est ista. Vnde tritum illud, *Multa illicitè fiunt, quæ tamen facta tenent* desumptum ex *cap. Ad Apostolic. de Regularib.* vbi sic ad verbum: *Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem.* Glossa *in cap. penult. de spon. impuber.* Suarez *supra libro 5. capit 29. num. 1.* Portellus *in dub. Regularium verbo lex numero 9.* De quo etiam Peyrinis *to. 2. de Prælat. q. 3. cap. 1. n. 170.* Adde, hoc maximè esse verum quando lex ponit pœnam transgressoribus, prout ex communi sententia Doctorum circa *l. non dubium C. de legibus* dicit Sanchez *lib. 5. in Decalog. cap. 4. num. 6.* Si verò lex prohibeat actum cum conditione irritante illum, inualidus in vtroque foro. Tum ex Regula iuris *in 6. num. 64.* vbi sic: *Quæ contra ius fiunt, debent pro* 45

infectis haberi. Cui conſonat *c. non ſolum de Regul. in 6.* Tum etiam quia in legiſlatore eſt facultas ad id faciendum, vt ſupponitur. Bonacina *ſupra diſput.1. quæſt.1. punct.7. §.5. num.2.* Portellus *ſupra num.10.* Ex quo collige cum eodem Portello, quòd ſi in aliqua Religione ſit Statutum prohibens ne aliqui ad ipſam recipiantur niſi cum aliquibus conditionibus, aliàs receptio, aut profeſſio ſit inualida, ſi aliqui recipiantur ſine aliqua ex prædictis conditionibus, receptio, ſeu profeſſio inualida erit. Secus dic ſi tantum prohibeatur talis receptio, aut profeſſio ſine irritatione actus, propter dicta. Vide Perinis *ſupra à numero* 168.

46 Similiter, quando lex prohibens actum præſcribit formam ſubſtantialem rei faciendæ, tunc omiſſio illius irritat ipſam, ſicut enim in naturalibus res non ſubſiſtit ſine ſua forma ſubſtantiali, ita neque in moralibus Suarez *ſupra l.5. cap.31.* Bonacina *ſupra num.24.* Portellus *ſupra num.11.* Dixi *formam ſubſtantialem*, quia ſi lex præſcribat ſolùm formam accidentalem actui, ea deficiente valebit actus. Sicut etiam in naturalibus res ſubſiſtit ſine accidenti ſibi debito. Suarez *d. cap.31.* Vbi *num. 2.* ponit exemplum in forma pro electionibus deſignata *in capit. Quia propter de elect.* Peyrinis *ſupra num.184.* Portellus *ſupra num. 12.* Cenſetur autem legiſlator formam, ſeu ſolemnitatem ſubſtantialem actui præſcribere, non ſolùm quando apponit illam cum clauſula irritante, vt de ſe patet, ſed etiam quando de nouo, aut à principio dat, ſeu delegat facultatem ad aliquem actum ſub tali modo, aut forma faciendum alicui alias non habenti poteſtatem ad talem actum, vt patet in formis Sacramentorum, quæ primitus à Chriſto inſtitutæ ſunt, & formis Sacramentalium primitus etiam ab Eccleſia inſtitutis. Colligitur ex *cap. Cum dilecta de Reſcript. cap. Venerabili de offic. delegat. & capit. vltim. de reſtit. ſpoliat.* Ratio quoque eſt, quia cum in tali caſu poteſtas limitetur iuxta formam præſcriptam ab eo qui poteſtatem de nouo confert, ideo actus in quo illa forma non ſeruatur, excedit poteſtatem facientis, & per conſequens eſt nullus, ac proinde forma illa cenſetur ſubſtantialis. Nauarrus *in Man cap.27. numero 37.* Maximè Suarez *d. cap.31. num. 9.* Layman. *ſupra cap.16. num.7.* Portellus *ſupra num.12.* Ex quo collige, rectè me dixiſſe *ſuprà* verbo *Abſolutio num.9.* abſolutionem datam non ſatisfacta parte ab eo cui delegata eſt cum limitatione dandi illam præmiſſa tali ſatisfactione, inualidam eſſe, ob defectum videlicet poteſtatis, Nauarrus, & Suarez *ſupra* Bonacina *d. punct. 7. §. 5. num. 17.* Collige etiam ſecundò, Commiſſarios Regulares à Generalibus, vel Prouincialibus deſtinatos ad aliquas cauſas peragendas, ſi excedant formam illis præſcriptam, actus illos eſſe irritos, & nullos, eo quòd excedant poteſtatem illis conceſſam. Suarez, & Bonacina *ſupra.* E contra verò, forma, ſeu ſolemnitas per legiſlatorem præſcripta erit ſolùm accidentalis quando datur iis, qui aliàs primitus habebant facultatem ad faciendum cum actu ſecundum ſubſtantiam, niſi addatur clauſula irritans. Suarez *ſupra num. 10.* ex variis iuribus, & Doctoribus. Layman *ſupra num. 8.* Portellus *ſupra num. 12.* [Adde, quod quando requiritur iuriſdictio in agente ad faciendum aliquem actum, ſi talis iuriſdictio deſit, actus erit nullus. Vt patet in Sacerdote non approbato ad audiendas confeſſiones. Portellus *in reſponſionibus moral. tomo ſecundo. caſu. 64.*]

47 Quæri autem ſolet, an quando legiſlator non ſolum prohibet actum, ſed etiam addit non poſſe fieri per verbum *non poteſt, non poſſit*, aut ſimile, an tunc cenſeatur apponere formam ſubſtantialem, vel quod idem eſt, an talis actus irritus ſit, & nullus. Et quamuis plures affirmatiuè reſpondeant, nihilominus probabilius eſt contrarium, ſcilicet non ſemper clauſulam *non poteſt, &c.* reddere actum nullum, ſeu irritum, nec ſemper ſignificare negationem potentiæ ad actum faciendum, ſed quandoque negationem iuris ad illum licitè faciendum, iuxta commune iuris axioma. *Id poſſumus quod iure poſſumus leg. filius ff. de condit. inſtit.* Præter dicta ergo *ſuprà* verbo *clauſula num.47.* ad materiam, & circunſtantias tum legis, tum communis acceptionis, & conſuetudinis, & præſertim ipſius actus prohibiti attendendum eſt, vt inde colligatur mens legiſlatoris. Si enim actus ex natura ſua pendeat ſolùm à poteſtate Superioris, ſeu legiſlatoris, dum præcipit illum ſub clauſula illa *non poteſt*, vel ſimili, cenſetur auferre poteſtatem, ita vt actus aliter factus validus non ſit. Quando verò è contra actus non pendet à poteſtate Superioris, vel legiſlatoris, ſed aliàs poterat fieri ab inferiori, tunc per prohibitionem illius cum clauſula illa *non poteſt, &c.* non cenſetur auferri facultas quam habet, ac per conſequens nec reddi actus inualidus. Couarrubias *in capit. Quamuis pactum 2. p. §. 4.* Syluester *verbo Conſilium quæſt. 4.* Suarez *ſupra à numero 13.* Sà *in Summ. verbo lex num.3.* Rodriguez *tom. 2. quæſt. Regular. quæſt.45. art.2.* & alij quos refert, & ſequitur Bonacina *d. num.17.*

48 Nota tamen, quod licet plures exiſtiment, quòd cum forma ſeu ſolemnitas per legem præſcripta eſt ſubſtantialis omiſſio cuiuſlibet partis ipſius etiam minimæ efficiat actum irritum, nihilominus probabilius eſt contrarium, niſi quando omiſſio eſſet rei notabilis, & grauis moraliter, eo quòd in moralibus parum pro nihilo reputetur, Bonac. *ſup. num.21.* referens Molinam, Sà, & alios.

49 Circa obligationem, quam ad ſui obſeruantiam inducit lex humana, ac per conſequens Conſtitutio, ſeu Statutum Regularium, dicendum primò, quod cum lex humana, ſiue ciuilis, ſiue Canonica obligare poſſit ſubditos in conſcientia ad culpam, prout contra Hæreticos id negantes probant Bellarm. de *Summo Pontifice c.15.* Sotus *p. de iuſt. quæſt.6. art.4.* & alij Doctores communiter; ideo idem dicendum eſt de legibus, ſeu Conſtitutionibus Regularium, iuxta dicta *tom.1. p.1. cap.8. num.3.* & ſequentibus. Vbi etiam *à num. 8.* quando id contingat, ſcilicet, quando legiſlator vtitur verbo *præcipimus, mandamus, ſtatuimus, &c.* vel ſimili. De quo etiam Granadus *Controu.7. de legib. Tract.3. par.1. diſp.2. ſect.4.* Quod autem Conſtitutiones, ſeu Statuta Regularium non ſemper obligent ad culpam, ſcilicet quando vel legiſlator id expreſſit, vel communis acceptio Religionis ita illas intellexit, dixi eo *c.8. n.8.* Similiter quando Conſtitutio, ſeu lex pœnalis Regularium obliget illos non ſolùm ad pœnam, ſed etiam ad culpā mortalem, vel venialem dixi eod. *n.8.* & ſequentibus. Vbi etiam quòd leuis materia ſolùm poſſit inducere culpam venialem, grauis verò mortalem. Et quid de Conſtitutionibus, ſeu legibus Regularium, quæ imponi ſolent ſub pœnis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, maledictionis æternæ, indignationis Dei, maledictionis Dei, obteſtationis diuini iudicij, vel illis verbis *in virtute S. Obedientiæ, virtute Spiritus Sancti, virtute voti, aut iuramenti, &c.* Quid etiā dicendum de lege, ſeu Conſtitutione aliquid diſponente ſub pœna indignationis Beatorum Apoſtolorū Petri, & Pauli, dixi *ſuprà* verbo *clauſ. n.35.*

Circa

50 Circa pœnas autem, quæ in huiusmodi legibus pœnalibus imponuntur, & modum quo incurruntur, remittendus est lector ad ea, quæ in præcedentibus tomis dicta sunt, præsertim quòd pœna excommunicationis, suspensionis, & interdicti, &c. impositæ ipso facto incurrantur in conscientia ante omnem Iudicis sententiam dixi *tom.1.p.1.cap.10. numero* 29. vbi etiam quid sentiendum de illis quando non ponuntur infligendæ ipso facto. De pœnis etiam priuationis officiorum, graduum, vel dignitatum, seu inhabilitatis ad illa, priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & similium, an incurrantur ipso facto, & ante declarationem Iudicis dixi eo *cap.10. num.*30. *&* 31. *& cap.* 8. *num.*33. Similiter quid sentiendum de huiusmodi pœnis quando imponuntur solùm contra præsumentes, & non simpliciter delinquentes, dixi eo *cap.10.n.*33. Vbi etiam in sequentibus numeris egi de illis qui possunt in huiusmodi pœnis dispensare. De hac etiam materia pœnarum, præsertim prout ad Regulares spectat, plura inferius verbo *Pœna*.

51 Circa adimpletionem legis, seu præcepti, specialiter etiam prout ad eosdem Regulares spectat, notandum primò, quòd cum illa sunt negatiua, idest prohibitiua, solum per omissionem actus adimplentur. Vnde si Religioso iubeatur ne exeat à Conuentu, adimplebit hoc præceptum per omissionem exeundi, præciso quocunque alio. Nihil enim aliud ea lege, seu præcepto præscribitur. Suarez *l. 3. de legibus capit.*29. *num.*1. Quando verò lex, seu præceptum affirmatiua sunt, idest, quando per illa præcipitur aliquis actus, necessariò requiritur ad adimpletionem talis legis, & præcepti talis actus. Is enim est, qui per talem legem, aut præceptum efficiendus imminatur. Non tamen requiritur quòd ille sit bonus ex fine, sed quantumuis ratione circunstantiæ finis sit malus, vel peccatum, erit adimpletiuus præcepti humani. Ratio est, quia legislator humanus solùm præcipit actum secundum substantiam, seu materialiter, verb. grat. auditionem Missæ, abstinentiam à cibis, solutionem decimarum, &c. non tamen finem, quem intendit per illum actum, verb. grat. cultum Dei per auditionem Missæ, maceratíonem carnis per abstinentiam, sustentationem Clericorum per solutionem decimarum, cum nihil tale exprimat in ipsa lege, vel præcepto. Vt proptera commune axioma Doctorum sit, finem præcepti non cadere sub præcepto. S.Thomas 1. 2. *quæst.*100.*art.*9. *&* 10. Sotus *lib.2. de Iust quæst.3. art.9. & lib.*10. *quæst.*5. *art.*5. Nauarrus *in Man.cap.*21.*num.*7. Sanchez *in præcepta Decalogi.lib.*1. *capit.* 14. *num.*1. Nec etiam videtur id cadere posse sub legem humanam, cum non possit per illam præcipi actus internus, qualis est intentio finis boni, nec id conducat ad finem legislatoris humani, qui est exterior gubernatio. Sotus *dicto art.9. conclus.*2. Suarez *supra dicto capitulo* 29. *numero* 9. Vnde quando in lege exprimitur finis illius, non exprimitur per modum obiecti, seu materiæ legis, sed per modum rationis seu motiui condendi illam. Suarez. *ibidem*. Bonacina *supra dict. quæst.1.punct.9. num.3.in fin.* De modo autem rei, quæ per legem præcipitur, distinguendum est, aut enim talis modus est intrinsecus ipsi, eò scilicet quòd sine illo subsistere non possit, qualis est attentio pro Oratione, assistentia humana pro auditione Missæ, aut est extrinsecus, quia scilicet res sine illo subsistere valet, qualis est deuotio pro Communione, &c. Loquendo de modo intrinseco, non potest, lex impleri quoad substantiam sine illo, quia includitur in ipsa substantia actus implendi. Loquendo verò de modo extrinseco, potest lex sine illo adimpleri, propter oppositam rationem. Sanchez *supra*, Bonacina *supra num.* 1. *&* 2. Similiter potest quis legem adimplere per actum, ad quem ex lege, vel obligatione aliàs tenetur, nisi oppositum constet ex mente legislatoris. Ratio primæ partis est, quia certum est vno ieiunio adimpleri posse præceptum Vigiliæ alicuius Sancti, & præceptum Quatuor temporum, & vna recitatione horarum adimpleri obligationem Ordinis Sacri, & Beneficij Ecclesiastici. Ratio verò secundæ, quia in potestate legislatoria est exprimere se velle actum aliàs non præceptum. Sanchez *supra num.*5. Bonacina *supra num.*4. Potest etiam quis eodem tempore per diuersos actus satisfacere pluribus legibus, si vnus actus illorum alios non impediat. Sicut potest quis, ex communi Doctorum opinione, simul recitare Officium, & audire Sacrum Ratio est, quia lex, vt suppono, solum præcipit quòd fiat actus, non determinando quòd fiat diuerso tempore ab alio, in quo alius actus est faciendus, si ergo mutuò non se impediant, fieri poterunt simul. Azor. *tom.1. Instit. moral. l.7. cap.5. quæst.3. & l.10.cap.12. quæst.*10. Sotus *in 4.dist.*13. *quæst.2.art.*1.

Pro intentione autem requisita ad impletionem legis, vel præcepti, nota, ex dictis constare necessarium non esse quod sit alicuius finis boni ipsius operantis, quantumuis enim prauum aliquem finem intendat quis, si faciat quod lex præcipit, illam adimplet. Vnde Religiosus ad Chorum vadens, vel Missam celebrans ex quocunque prauo fine, satisfacit legi, vel præcepto hos actus præcipienti. Requiritur tamen intentio, seu actus humanus, & liber, quo quis velit facere opus præscriptum à lege, quia lex præcipit opera humano modo præstanda, opus autem, quod non fit ex prædicta intentione illud faciendi, non fit humano modo, Azor. *supra capit. 2. quæstione* 6. Sanchez *supra capitulo* 13. *numero secundo*. Ex quo colligitur, ebrium, vel dormientem, aut qui non est sui compos, etiam si audiret Missam, recitaret, &c. non satisfacere legi, aut præcepto, quia non faceret hos actus humano modo. Sotus *l.2.de iust.q.3. art.9.* Medina 1.2.*q.*100.*artic.*9. Non tamen requiritur ad adimpletionem legis seu præcepti voluntas, seu intentio saltem expressa satisfaciendi ipsi legi, seu præcepto, ita vt qui immemor legis, aut præcepti rem præceptam facit, adimplet legem, seu præceptum. Ratio est, quia licet lex præcipiat opus, seu actum fieri, non tamen præcipit fieri cum intentione adimplendi illam, nec videtur præcipi posse hæc intentio, cum sit actus merè internus, de quo Ecclesia non iudicat. Azor. *supra* Sanchez *supra num.*9. post Suarez, Vazquez, Valentia, & Rodriguez quos refert. Dixi *saltem expressa*, quia voluntas, seu intentio virtualis satisfaciendi inclusa adminus in generali proposito seruandi omnia mandata, videtur necessaria, cum sine illa talis adimpletio non videatur voluntaria. Sic colligo ex Syluestro *in Summa verbo hora quæst.*11. *dict.*5. *num.* 14. ex Paludano, quem ipse refert, Ludouico Lopez *lib.1. de contractib.cap.*53. & Ledesma *in Summa de Eucharist. cap.*27. *post.*10. *conclus.* Addunt plures, nec etiam requiri hanc intentionem virtualem satisfaciendi legi, ita vt qui audit Missam, vel recitat officium cum intentione expressa non satisfaciendi præcepto Missæ, aut recitationis Officij, adhuc satisfaciat dictis legibus, vel præceptis. Ratio est, quia quemadmodum præcepto negatiuo sufficienter satisfit per omissionem actus vetiti, etiam si adsit voluntas expressa non satisfaciendi, ita similiter videtur dicendū 52

de præcepto affirmatiuo, ita scilicet, vt ipsi sufficienter satisfiat efficiendo solùm opus iniunctum, etiam si adsit voluntas expressa non satisfaciendi. Sanchez *supra num.* 13. Bonacina *supra punct.* 10. *num.* 19. alios referentes. Oppositum tamen credo probabilius, & verius, tum ex *l. non omnes. ff. si certum petatur*, vbi dicitur actum agentium non operari vltra intentionem eorum, tum etiam, quia aliàs talis actus videtur omnino inuoluntarius respectu adimpletionis præcepti, seu legis; ac per consequens non adimpletiuus ipsius, eo quod lex actus voluntarios præcipiat. Azor *supra* cum Medina, Nauarro, & Ledesma, ac aliis pluribus, quos refert Sanchez *supra num.* 12. Ex quibus, si Regularibus applicantur, constare poterit, quæ, & qualis intentio in ipsis requiratur pro adimpletione legum, & præceptorum suæ Religionis.

53 Quamuis autem legis obligatio, seu lex ipsa non cesset per mortem aut cessationem ab officio legislatoris, eo quod lex natura sua est perpetua: in eo enim distinguitur à præcepto, seu mandato, quod istud est temporale, & cessat morte, vel amotione præcipientis (Syluester *in summa verbo Mandatum quæst.* 3. Vasquez 1.2. *disput.* 151. *cap.* 3.) nihilominus lex quælibet cessat primò, derogatione seu abrogatione ipsius facta ab habente auctoritatem. Circa quod aliqua animaduertenda sunt. Primò, legem derogari cum pars eius detrahitur, abrogari verò cum prorsus tollitur, iuxta *l. derogatur. ff. de verbor. signific.* Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 1. Layman. *supra cap.* 21. *num.* 1. Secundò, legem amittere vim obligandi per posteriorem contrariam. Quia posterior voluntas Principis, seu legislatoris præfertur priori. Syluest. *verbo lex. quæsito* 26. & alij communiter, Amplia, etiam si in posteriori lege nulla prioris fiat mentio *cap.* 1. *de Constitut. in* 6. Glossa *ibi verbo reuocare, & verbo noscatur.* Habetur etiam hoc ex *l. sed. & posterior ff. de legibus.* Suarez *lib.* 6. *de legibus capit.* 27. *num.* 3. Excipiuntur tamen Decreta Concilij Generalis, quibus posteriori contraria lege, aut priuilegio derogatum non censetur, nisi clausula derogatoria expressè adiciatur, sicuti colligitur ex *cap. ex parte cap. vlt. de Capellis Monachorum*, & docent Felynus, *in cap. nonnulli de rescript.* Nauarr. *cap.* 27. *num.* 261. Couar. *in epit. p.* 2. *cap.* 8. §. 9. *num.* 7. Sanchez *l.* 3. *de matrimon. disput.* 26. *num.* 6. Tertio maximè notandum, derogationem, seu abrogationem antiquioris legis admittendam non esse, nisi quatenus posteriori contrarietur. Tum quia correctio seu mutatio legis est quid odiosum, ac per consequens restringendum, & non nisi quando exprimitur admittendum. Tum etiam quia lex antiqua est in sua possessione, ac proinde non debet ipsa expoliari nisi quando res est certa. Suarez *supra num.* 4. ex multis iuribus, & authoribus. Portellus, *in dubiis Regular. verbo lex num.* 14. & 15. Addens bene, doctrinam hanc Statutis, seu Constitutionibus Religiosorum applicari posse. Quartò etiam nota, legem posteriorem generaliter loquentem non derogare legi priori pro casu speciali solùm loquentri, iuxta dicta *suprà* verbo *Altare num.* 4. Ratio est, quia lex generalis non extenditur ad ea, quæ specialiter prouisa sunt. Sanchez *l.* 2. *de matrim. disput.* 24. *num.* 6. & *lib.* 7. *in Decalog. cap.* 7. *num.* 34. Naldus *in Summ. verbo lex num.* 18. Thesaurus *in prax. par.* 1. *verbo munera cap.* 10. *num.* 6. Adde, hoc esse verum etiam si in lege noua adsit clausula *non obstante alia contraria.* Hæc enim intelligitur de lege omnino contraria, & quæ non possit vllo modo subsistere. Sanchez, & Naldus *supra.*

Secundo tollitur lex, & eius obligatio per consuetudinem contrariam. Habet enim consuetudo vim legis, ac per consequens quemadmodum lex posterior, vt dictum est abrogat priorem, ita & consuetudo. De quo dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 8. *num.* 24. & de eo noster Ioannes Beetz *de decem precept. Decalog. circa* 2. *precepti exposit.* 1. *cap.* 2. & *circa* 3. *precept. exposit.* 2. *c.* 2. Est autem consuetudo *ius quoddam moribus constitutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex.* Ita enim habetur ex D. Isidoro *lib.* 5. *ethymolog. c.* 3. relato in *ca. Consuetudo dist.* 1. Dixi autem eo *numero* 24. huiusmodi consuetudinem si est contra legem præscribere quadraginta annorum spatio, si verò est præter legem, decem annorum. Est autem sermo de legibus Ecclesiasticis, quales sunt Constitutiones, seu Statuta Religiosorum. Loquendo enim de ciuilibus, ad præscribendum contra illas sufficit tempus decem annorum, quia ad talem præscriptionem sufficit longum tempus. *lib. vlt. C. de præscript. longi temp.* prout ex Suarez, Molina, Azor, Reginaldo, & aliis tenet Bonacina *d. quæst.* 1. *punct. vlt.* §. 3. *num.* 31. Ad hoc verò quòd consuetudo legem Ecclesiasticam abrogare possit requiri spatium 40. annorum tenet communis sententia Doctorum, eo quòd contra iura Ecclesiastica non præscribatur nisi spatio 40. annorum *cap. de Quarta, & cap. ad aures de præscript.* Leges autem Ecclesiasticæ sint quædam iura Ecclesiæ. Sayrus *in Claui Regia lib.* 3. *capit.* 11. *num.* 8. Suarez *de legib.* 7. *cap.* 18. *num.* 12. Layman. *supra capit.* 24. *num.* 6. ex communi Doctorum. Esto Sotus 1. *de Iust. quæst.* 7. *art.* 2. Medina 1.2. *quæst.* 97. *art.* 3. quos refert, & sequitur Granadus *supra Controuers.* 7. *disput.* 16. *sect.* 1. *num.* 9. & alij, affirment hoc negotium relinqui arbitrio prudentis. 54

Notandum autem, quòd ad consuetudinem introducendam plures conditiones requiruntur. Prima, quod id, quod per consuetudinem introducitur sit rationabile, ita vt possit esse materia legis *cap. fin. de consuetud.* Syluester *verbo consuetudo numero* [illegible]. Sayrus *supra dicto lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 6. Vnde id, quod rationabile fuerit, non consuetudo, sed corruptela dicetur. Naldus *in Summa verbo consuetudo n.* 14. Vnde etiam id, quod est contra præceptum naturale, aut diuinum, aut circa materiam inutilem, seu contra commune bonum, cum non possint esse rationabilia, nec materia legis, ita neque consuetudinis. Suarez *d. lib.* 7. *capit.* 6. *à num.* 14. Naldus *supra*, Layman. *supra num.* 4. Secunda, vt consuetudo inducatur per actus voluntarios. Cum enim consuetudo habeat vim legis, debet sicut illa esse voluntaria. Bonacin. *supra num.* 12. ex Suarez, Azor. Reginaldo, Salas, & aliis. Vnde infert Granadus *supra sect.* 2. *numero* 14. (quod ad Regulares spectare poterit) quod si alicubi esset introducta consuetudo celebrandi festum alicuius Sancti, eo quod existimaretur ibi esse sepultum, si constaret postea ibi sepultum non esse, cessaret consuetudo. Tertiò, vt inducatur ab his, qui legem seruare tenentur. Inducitur enim per actus contrarios legi, quales non sunt nisi illi, qui fiunt ab illis, qui legem seruare tenentur. Bonacina *supra num.* 13. ex aliis. Quarta est, vt consuetudo sit vniuersalis, ita vt maior Communitatis pars illam inducat. Sola enim ea maior Communitatis pars repræsentat totam Communitatem, non minor. *lib. de quibus ff. de legib.* S. Tho. 1.2. *quæst.* 97. *art.* 3. Suarez *dicto lib.* 7. *capit.* 3. *numero* 7. & *capit.* 9. vbi per totum agit de Communitate illa, quæ potest inducere consuetudiné. Quinta, vt sit longæua iuxta de tempore, quo consuetudo 55

præterea

præscribit. De quo præter authores relatos Sayrus *supra num.* 8. Sexta, quòd introducatur per frequentiam actuum publicorum. Tum vt omnes de Communitate, vel maior pars ipsius possint connenire in illam, tum vt possit esse nota Principi, cuius consensus, vt dicetur, ad eam desideratur, Sylvester *supra quæst.* 4. Suarez *supra cap.*10. Septima, quòd adsit consensus saltem tacitus Principis, vel legislatoris, Layman *supra num.*2. Bonacina *supra num.*35. ex communi aliorum.

57 Ex quo collige, quòd cum Lex habeat clausulam irritantem consuetudinem futuram, consuetudo adueniens nō abrogat talem legē. Tunc enim non præsumitur consensus tacitus Principis, vel legislatoris, & Lex resistit tali consuetudini. *argum cap.* 1. *de consuetud. in* 6. *& cap. de præscript.* Naldus *supra num.*4. Diana *par.*5. *Tract.*1. *Resol.*21. §. *sed respondetur*. loquens de consuetudine contra Legem Immunitatis Ecclesiasticæ. Layman. *supra num.*7. approbans propterea ex Innocentio, & Abbate hanc Regulam *Consuetudo contra Legem non valet, si Lex resistit*. Excipe, nisi quando post factam Legem subest noua ratio, quæ non suberat tempore Legis damnantis consuetudinem, vt propterea præsumatur consensus tacitus, vel expressus legislatoris, vel ipsius successoris, præsertim si talem consuetudinem non reprimat. Quia tunc per illum consensum censetur abrogata Lex, & à consuetudine victa. Quo sensu accipiendi sunt Sylvester *supra quæst.*6. *n.*1. ex Panormitano, Sotus *lib.*1. *de iust. quæst.*7. *art.*2. Sayrus *in Claui reg. lib.* 3. *cap.*11. *num.* 10. §. *Cæterum* ex Medina, & aliis. Quæ omnia maximè aduertenda sunt Regularibus, vt sciant an, & quando prætensæ consuetudines aliquorum contra Concilium Trident. & decreta Summorum Pontificum ea abrogare possint, aut non.

58 Quia verò de consuetudine Legem abrogante hic est sermo, ideo etiam obiter alia de consuetudine non abrogante Legem, sed potius nouam Legem inducente, quæ dicitur consuetudo præter ius dicenda sunt. Primò, consuetudo à Principe approbata vim habet Legis non scriptæ. Ioannes Sancius *in Selectis disp.*26. *num.*12. ex communi. Secundò, iuxta dicta *tom.*1. *p.*1. *cap.*8. *num.*24. ad eam inducendam sufficere decennium, quia ad id sufficit longum tempus, in iure autem iuxta dicta *supra num.*54. decennium est longum tempus. Sylvester *supra numero* 6. Sayrus *supra num.* 8. & plures alij apud Bonacina *supra num.* 32. Tertiò, hanc consuetudinem non introduci nisi per actus factos ex intentione obligandi, seu per modum præcepti, aut obligationis. Aliàs non potest habere vim Legis, quæ hoc modo etiam introduci debet. Molina *tom.* 1. *tract.*2. *de iust. disp.* 77. Suarez *d. lib.*7. *cap.*14. *num.*6. Vnde infert, plures consuetudines, etiam inter Regulares receptas, v. g. recitandi tales Orationes, ieiunandi, aut abstinendi à carnibus, seu lacticiniis certis diebus, aut faciendi tales, vel tales cæremonias, quando hæc in Regulis, vel Constitutionibus non habentur, non obligare illos in conscientia, quia non sunt introducta hac intentione, Bellarminus *l.*4. *de Rom. Pontific. c.* 18. Suarez *sup.* Layman *supra n.*2. In dubio autem de hac intentione præsumendū est, nisi adsint sufficientes coniecturæ in contrarium, solùm ob deuotionem introductas esse, quia in dubiis fauet conditio possidenti suam libertatem, & non præsumitur sibi onus posuisse nisi constet de ipsius voluntate. Bonacina *supra numero vigesimo primo.* ex aliis. Quartò, de hac consuetudine dicendum sicut de ea, quæ abrogat legem, propter idem fundamentum, debere esse rationabilem, vniuersalem, voluntariam, & per frequentiam actuum publicorum introductam. Quintò quemadmodum consuetudo abrogat Legem, sic etiam abrogatur per Legem subsequentem. Non enim est minoris efficaciæ lex ad abrogandam consuetudinem, quam consuetudo ad abrogandam Legem. Sayrus *in Clau. Regia. lib.* 3. *capit.*11. *num.*10, Suarez *d. l.*7. *capit.* 20. ex variis iuribus. Maximè si addatur in Lege verbum illud *non obstante contraria consuetud. &c.* per illud. n. satis exprimitur intentio legislatoris.

Tollitur quartò legis obligatio per cessationem causæ adæquatæ motiuæ illius. Sumitur ex *cap. Cum cessante de appellat.* vbi dicitur: *Cessante causa cessat effectus*, & colligitur ex eo quia, cum res *per quas causas nascitur per eas dissoluatur*, vt habetur de *Regulis iuris in* 6. cum obligatio Legis inducatur per talem causam adæquatam, cessante illa cessabit & & Lex. Sylvester *verbo lex quæsito* 9. Castro *lib.*1. *de lege pœnali cap.*5. Medina *in* 1. 2. *q.*90. *art.*2. *ad* 4. Amplia, non solùm quando ista totalis, & adæquata causa motiua, qua legislator, inductus est ad ferendam Legem, non solùm non habet vim, sed potius militat contraria, ita vt esset contra bonum commune seruare Legem, vel ea esset inutilis, aut iniqua, quod est cessare contrariè rationem Legis, sed etiam quando prædicta ratio motiua non habet vim, licet adhuc non sit contra bonum commune seruare Legem, nec ea esset inutilis vel iniqua, quod est cessare negatiuè. Ratio est, quia cum ratio adæquata Legis sit anima illius, proculdubio, illa quomodocunque cessante, cessabit lex, sicut, quomodocumque cessante anima equi, cessabit equus. Granad. *supra disp.*15. *sect.*1. *&* 2. referens Tiraquellum, Gersonem, Castrum, Salam, Nauarrum, Henriquez, & Valentiam. Adde, quòd etiam si, secundum plurium valdè probabilem sententiam, solùm sit hoc verum, quando dicta ratio adæquata legis cessat in generali pro omnibus casibus, & subditis, non verò quando cessat in particulari casu pro particulari persona, prout tenent Sotus 1. *de iust. quæst* 6. *art.*8. Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.*7. Salas *in* 1. *2. quæst.*96. *Tract.*14. *disput.*11. *Sect.* 3. & alij fere communiter; nihilominus etiam est probabile oppositum, eo quòd rationes adductæ non solùm probant intentum pro casu quo ratio adæquata motiua legis cessat in generali, sed etiam quando cessat in particulari casu, & persona. Ex confirmatur efficaciter, quia lex diuina correctionis fraternæ desinit obligare etiam in casibus particularibus, in quibus, cessat adæquata ratio illius, vt est communis consensus Doctorum. Cur ergo de lege humana idem non dicetur? Granadus dicta *sect.*2. referens prædictos authores, Diana *part.*1. *Tract.*10. *Resolut.*18. alios etiam referens. Loquor autem semper pro casu, vel casibus, in quibus cessat ratio adæquata, seu totalis legis. Si enim cesset tantum partialis causa motiua legis, si alia, vel aliæ maneant, non propterea cessat obligatio legis quia adhuc perstat aliqua ratio, quæ induxit legislatorem ad concedendam Legem, ac per consequens adhuc censetur velle subditos obligare. Vnde licet lex ieiunij posita sit, v. g. Regularibus, ad maecerationem carnis, quia tamen hæc non est adæquata ratio talis legis, cum etiam posita sit ob exercitium meriti, vel satisfactionis, &c. ideo licet Religiosus edomitas habeat passiones carnis, tenetur tamen ieiunare, quia adhuc perstant aliæ rationes motiuæ talis legis. Bonacina *sup. dicta quæst.*1. *punct. vlt.* §. 2. *n.*1. Layman. *sup. c.*21. *num.*3. Nota tamen, quòd ad hoc quod aliquis credas 59

credat cessare adæquatam rationem legis, & per consequens ad illam non obligari, sufficit quòd innitatur rationibus probabilibus, sicut idem sufficit in præcepto correctionis fraternæ, vt quis non teneatur corrigere. Talis enim verè habet opinionem probabilem, & oppositum esset multorum scrupulorum causa. Indicant hoc Syluester *verbo ieiunium quæst.*8. & Nauarrus *in Man.cap.*23.*num.*43. & expressè docet Granadus *supra sect.* 3. *num.*24. In casu verò dubij oppositum tenent communiter Doctores, quia in tali casu possessio stat pro lege. Bonacina *supra* licet oppositum indicet Sal. in 1. 2. *tom.*2. *Tract.*8. *disp. vnic.sect.*25. *num.*259. Vide dicta *suprà verbo dubia Regularium num.*7.

60 Cessat quintò obligatio legis in iis casibus, in quibus per *Epichei*am latinè *æquitatem* censetur legislatorem noluisse, etiam si verba legis ad ipsos extendi videantur. Ratio est, qui lex non excedit voluntatem legislatoris. *l.non dubium.* Cum ergo per Epicheiam censeatur voluntatem legislatoris ad eos casus non extendi, propterea enim vocatur ab Aristotele *correctio*, seu *emendatio Legis*, cessabit per ipsam obligatio illius. Saytus *in Clau.Reg.lib.*12. *capit.*9. *num.*4. Lessius *de iust.lib.*2.*capit.*47.*dub.*9. & alij communiter. Hic porrò casus sunt non solùm illi, in quibus superobuenientem aliquam circumstantiam, materia legis redditur iniqua, bono communi contraria, aut superans potestatem legislatoris, quia tunc certum ex dictis Legem non obligare, sed etiam illi, qui ex circunstantiis non iudicantur à legislatore intenti, sed potius præsumitur quòd si eos præuidisset, illos excepisset, Saytus, Lessius *supra* Suarez *lib.*6. *de legibus capitu.* 7. Hinc colligit Portellus *in dub. Regular. verbo lex num.* 5. ex Bartholo, Rodriguez, & aliis, posse Legem Superioris obuiari ab inferiori agendo contra ipsum, quando aduenit de nouo causa, quam Superior non præuidit, intellige, & præsumitur, quòd si eam præuidisset, talem legem non fecisset, vel quando lex est contra mores patriæ, & Superior id non aduertit. Addit etiam ex eodem Rodriguez, posse Prælatum inferiorem impedire facultatem alicui Religioso à Prælato Superiori concessam, quando aduenit prædicta noua causa ab eo consideranda, maximè quando vrget necessitas, nec potest adiri Superior. Quæ omnia maximè Regularibus notanda sunt. Nota, etiã excusari subditum à legis obligatione non solùm quando certò scit casum aliquem non comprehendi sub Lege, sed etiam quando probabilibus rationibus id existimat, propter dicta *supra num.*59. à simili. Bonacina *supra numero decimo.* ex Salas, Suarez, & aliis. In casu verò dubij an liceat vti Epicheia consule dicta *suprà verb. Dubia Regular. præsertim à numero sexto*, Bonacina *supra*, Ioannem Sancium *in select. disput.* 43. & Dianam *part.*4. *Tractat.* 3. *Resolut.* 22. & 23. & alios ab ipsis relatos.

61 Cessat vltimò obligatio Legis, saltem quoad forum conscientiæ quando ex fundata est in præsumptione alicuius facti, vel defectus, vel delicti, & ipsa præsumptio cessat, eo quòd de contraria veritate constat. Exemplum sit, iuxta dicta *suprà verb. accusare, & accusator numero* 16. præcipit Superior suis subditis ex suspicione qua habet quòd aliquis Religiosus commisit peccatum contra castitatem, vt sibi reuelent si aliquis exiuit sine socio è Conuentu. Est autem aliquis qui scit alium exisse sine socio, sed ipsi constat eum non commisisse tale delictum. Hic ergo non tenetur reuelare illum. Est & aliud exemplum commune in Iure *c. veniens* 2. *cap. Is qui fidem de sponsalibus.* vbi Pontifex declarat, eum, qui post sponsalia de futuro cum aliqua fœmina, eam cognouit, censeri contrahere [illegible] Matrimonium cum illa, quia præsumitur ad eam [illegible] cessisse animo maritali. Quo tamen non obstante, si talis homo sciat hanc iuris præsumptionem falsam fuisse, quia non accessit ad fœminam illam animo maritali, non tenebitur lege Matrimonij, sed poterit aliam ducere. Ratio vero est, quia in talibus, vel similibus casibus cessat finis, & fundamentum Legis, scilicet præsumptio, quæ cedit veritati contrariæ, *argum cap. super hoc de renunciat.* Syluester *verbo lex quæst.*9. §. *secundo quando*, Couarrub *in Epitom. part.* 1. *decret. cap.*4. §. 1. Layman *supra dicto cap.*21.*num.*4. & plures, quos sequitur Diana *part.* 1. *Tractat.* 10. *Resolut.*27. Loquor autem de lege fundata solum, & adæquatè *in præsumptione alicuius facti, delicti, vel defectus*, vt dixi: si enim ea fundetur in præsumptione periculi, vel occasionis talis facti, delicti, &c. aut scandali, vel alicuius rei similis, etiam si factum, vel delictum cesset, non propterea cessat lex. Bonacina *supra disputat.* 1. *quæst.* 1. *punct.*7. §. 3.*num.*10. Granadus *supra dicta disp.* 15. *sect.*1. *num.* 17. Quo sensu accipiendi sunt Suarez *lib.*3. *de legib. cap.*23. & alij, quos sequitur Portellus *in dub.Regular. verbo lex num.*9. *& in addit.n.*4. aliquas distinctiones minus claras afferentes. Declaratur exemplis specialiter ad Regulares spectantibus. Præcipit Concilium, vt professio facta ante sexdecim ætatis annos sit nulla, ob defectum videlicet sufficientis iudicij ad eam faciendam. Hæc autem Lex semper obligat, etiam in casu quo aliquis ante dictam ætatem babuisset perfectum iudicium, eo quòd ea non fundatur præcisè, & adæquatè in præsumptione talis defectus, sed in præsumptione etiam periculi, seu potentiæ illius, Bonacina *supra.* Similiter præcipit Religio alique ne Religiosus exiens è Conuentu separetur, à suo socio, aut ne ingrediatur talem, vel talem domum, ob periculum videlicet peccandi contra castitatem: si aliquis separetur, vel talem domum ingrediatur, etiam si contra castitatem non peccet, talem legem transgreditur, eo quod ipsa non fundatur præcisè in præsumptione talis delicti, sed in præsumptione periculi, vel occasionis [illegible], scandali, &c. Portellus *dict. num.*4. Aliud exemplum addit Diana *supra* de Religioso dante aliquid [illegible] Religioso contra Constitutionem Clementis VIII. *de largitione munerum*, de quo aliquid dixi *supra verbo dare num.*5.

Alia ad hanc materiam de legibus spectantia dabimus verbo *Pœna*, & verbo *Statuta*. 62

Solet sæpius quæri an ignorantia legis excuset à transgressione ipsius. Et quia de hoc plura dixi in diuersis locis, solùm hoc loco adiungam quæ circa Regulam 13. iuris *in* 6. *Decretalium* quæ [illegible] est: *Ignorantia facti, non iuris, excusat.* Ad instantiam cuiusdam Prælati scripsi videlicet. 63

Præmittendum, quod inter varias diuisiones ignorantiæ, de quibus Theologi cum S.Thom. 1. 2. *q.*6. *ar.*8.*&* 76.*per totam*, ac Summistæ *verbo Ignorantia*, vna est, de qua in præsenti regula & in Iure ciuili *tit. ff.& C. de Iuris, & facti ignorantia*, qua scilicet, secernitur in ignorantiam *facti*, & *Iuris*. Ignorantia *facti* dicitur, quando ignoratur res, quæ in facto consistit. v g. quod aliquis sit Sacerdos, aliqua mulier sit vxorata, vinea sit mea, &c. Ignorantia autem Iuris est, qua ignoratur lex, prohibitio, seu præceptum Superioris, vt si quis ignoret, an sit præceptum ieiunandi in Quadragesima, audiendi missam diebus Dominicis, &c. vt patet ex *leg.*1. *ff. de Iur. & facti* 64 65 67

ignorantia

ignorantia, Theologis, & Summiſtis. Cum ergo in hac Regula dicatur, quod ignorantia *facti* excuſet, non autem ignorantia *Iuris*, videndum quomodo ſubſiſtere poſſit veritas illius.

67 Et ratio dubitandi ſumitur ex eo quod, ſi ignorantia ſiue *Iuris* ſiue *facti*, eſt omnino antecedens, ſeu inuincibilis, id eſt, nullo modo volita, aut procurata, omnino excuſat à peccato; ſi verò non ſit antecedens, ſed conſequens, eſt vincibilis, id eſt, volita, procurata & ſaltem ratione negligentiæ, non excuſat. Nulla ergo eſt differentia quantum ad hoc inter ignorantiam *facti*, & ignorantiam *Iuris*.

68 Suſtinenda tamen eſt hæc Regula, quia non ſolùm habetur loco relato auctoritate Bonifac. VIII. ſed etiam colligitur ex *l. Iuris, l. error, l. Regula ff. de Iuris, & facti ignorantia*, vbi DD. Ratio autem aſſignari poteſt, quia factum, ſeu res, quæ in facto conſiſtit, eſt variabile, obſcurum, & incertum; Ius autem,
69 ſeu lex non eſt variabile, cum ſaltem facilè mutari non poſſit; nec vix poſſit eſſe obſcurum, aut incertum, cum ſupponat publicationem, ſeu promulgationem, ſine qua non obligat.

70 Vnde ad rationem dubitandi communis ſolutio eſt, eam Regulam non debere intelligi quoad forum conſcientiæ, quia, quoad illud, tam ignorantia facti, quam Iuris, ſi eſt antecedens, & inuincibilis omnino excuſat à culpa; ſi verò eſt conſequens, & vincibilis,
71 non excuſat: ſed quoad fori externi præſumptionem; eò quod leges & iura ſolemni ritu promulgari ſolent, & facta hac promulgatione non præſumitur in foro externo talium ignorantia, quia publicè propo-
72 ſitum ignorare non licet, Gloſſa *l. fin. verbo ſcientes ff. de decretis ab ordin. faciend.* & gloſſ. *cap. Nulli verbo veriſimiliter de elect. num.* 6. ſic fermè Azorius *tom. 1. Inſtit. moral. lib. 1 cap. 13 quæſt. 3. & cap. 16. quæſt. 1.*
73 Vaſquez *in 1.2. quæſt. 76. art. 2. diſp. 123. c. 2. num. 5.* Zumel ea *quæſt. 76. art. 3. ante 1. diſputat.* Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 16 num. 26. & lib. 9. de Matrim. diſp. 32. num. 10.* poſt Roſellam, Syluestrum, Medinam, Caſtrum, & Philiarcum.

74 Limitatur tamen hæc doctrina quoad ignorantiam facti. Etſi enim, loquendo de facto alieno præſumi poſſit ignorantia *l. verius ff. de probat. l. hoc autem ff. de adminiſtr. tutor. l. final. in fin. ff. pro ſocio*, & aliis apud Hondedeum *conſ. 9. num. 35. & conſ. 55. num. 48.* Menochium *lib. 6. præſumpt. 23. num. 51. & ſequent.*
75 de facto tamen proprio non præſumitur; *l. Quamquam ff. ad Velleianum, cap. ab excommunicato in fin. de reſcript.* Menoch. *ſupra num. 32.* Tuſchus *verbo ignorantia concluſ. 22. num. 1. & 10. & concluſ. 23.*
76 *num. 25.* Exceptis illis caſibus, in quibus ex circunſtantiis admittitur probabilis excuſatio, ob obliuionem, caſus obſcuritatem, vel multorum negotiorum occupationem, vel in actibus morti proximorum, Maſcard. *concluſ. 881. num. 41. 45. 51. & 53.* Menoch. *ſupra num. 28. 41. 47.* & ex eo, ac aliis Barboſ. *ſupra hanc regulam num. 20. & 21.*

77 Similiter limitatur quoad ignorantiam Iuris vt etiam in aliquibus caſibus præſumatur ignorantia: vel quando Ius eſt obſcurum, ſeu intricatum. Maſcard. *concluſ. 639. numero decimonono*, poſt alios: vel ob qualitatem perſonæ, puta ſi ſit ruſticus, mulier, miles, minor & cum aliquibus limitationibus Tuſchus *ſupra numero 13.* Farinacius *fragmentor. criminal. part. 2. verbo ignorantia n. 27. cum ſequentibus.*

LEGITIMA QVOAD REGVLARES.

SVMMARIVM.

De hac materia remiſſiuè. num. 1

Legitima quid ſit, quibus, aut quomodo debita. numero 2.

Quæ Monaſteria ſuccedant in ipſam. num. 3.

Quando debeatur. num 4.

Anteponitur pia cauſa. num. 5.

Non licet parentibus repellere filios Religioſos ab ipſa. num. 6.

Adire hæreditatem quibus competat. num. 7.

Alia remiſſiuè. num. 8.

De hac materia nonnulla dicta ſunt *tom. 1. p. 2. cap. 19.* præſertim *num. 25.* Concernunt etiam 1
dicta *ſupra* verbo *legata Regularibus relicta*. Alia tamen in præſenti addenda.

Legitima, quæ etiam legitima portio appellatur, eſt 2
pars hæreditatis aliquibus à lege decreta. Propterea enim legitima vocari videtur. Sylueſter *in Summa verbo legitima portio in principio.* Azor. *tom. 2. inſtit. moral. lib. 2. cap. 27. quæſt. 1.* Vocatur autem legitima *C. de in offic. teſtament. l. omni modo.* Debita pars, *l. ſcimus. Cod. eodem.* Debitum ſimpliciter, *in Authent. de trien. & ſemiſſ. §. 1.* Angelus *in Summa verbo legitima portio in princip.* Sylueſter *ſupra quæſt. 1.* Debetur iure naturæ filiis, & ipſis mortuis, nepotibus ex eis legitimè natis, iuxta Angelum, & Sylueſtrum. *ibi.* Licet Nauarrus *in Man. cap. 26. num. 38.* & Naldus *in Summa verbo legitima num. 2.* id ſolum intelligant quoad filios pauperes, debiles, infirmos, & inhabiles, ad ſe ſuſtentandum. De quo, & de legibus Aragoniæ, & Nauarræ, quæ permittunt exhæredari poſſe filios, alias dicetur. Interim videantur Nauarrus, & Naldus relati. Azor. *ſupra quæſt. 5. & 6.* ac Lugo *de Contractib. diſp. 24. ſect. 8. §. 2.* Hæc autem portio, quæ legitima vocatur, etſi iure Cæſareo ſolùm eſſet quarta pars bonorum teſtatoris diuidenda æqualiter inter deſcendentes. *l. Papinianus §. Quoniam, & §. quanta ff. de inofficioſ. teſtam. & ex l. cum quæritur, & l. parentibus. C. eodem titul. & ex §. vlt. inſtit. eodem tit.* poſtea verò de iure Authenticar. *in Authent. de trien. & remiſſ. §. 1. & 2. & Authentic. nouiſſim. & Authentic. Vnde ſi pater C. de in offic. teſtam.* habetur, quòd ſi teſtator habuerit quatuor, aut pauciores filios, tertia pars bonorum ipſius inter ipſos diuideretur, ſi verò plures eſſent quam quatuor diuideretur dimidium bonorum illius: Molina *de iuſt. tom. 1. tractat. 2. diſp. 158.* Sà *in Summa verbo legitima num. 1.* Layman. *lib. 3. de iuſt. tract. 5. cap. 5. num. 10.* Qualiter verò aliter accidat in Regnis Caſtellæ, & Luſitaniæ habeat idem Molina *ibid.* & Azor. *ſupra quæſt. 4.* Similiter, quæ ſit legitima debita parentibus, ſeu aſcendentibus ex bonis deſcendentium, habent communiter Doctores. De quo Sylueſter *ſupra num. 17. & 18.* Layman. *ſupra* maximè verò Molina *ſupra diſp. 159.* & Lugo *ſupra.* Quidquid verò hæc pars *legitima* appellat, iuxta diuerſa Regna, & Prouincias importet, in iure communi ſtando, non poteſt illi imponi grauamen aliquod per legata, aut fidei commiſſa (ſed per debita tantum) nec dilatio, conditio, aut modus, & ſi apponantur habentur pro non adiectis *leg. omnino modo, & ſequentibus.* Angelus, Sylueſt. Naldus, & Layman. *ſupra* ac Molina etiam *ſupra diſp. 177.*

3 Ad intentum porrò Regularium dicendum est. Monasteria illa Regularium, quæ capacia sunt hæreditatis suscipiendæ (de quibus dixi, *tom.1.p.2.cap.1. à num.2. & cap.19. per totum*) succedere in legitimam debitam professis, iuxta dicta eo *cap.19.num.25.* siue ea legitima debita sit ipsius titulo descendentium, vt quia sunt filij, &c. vel titulo ascendentium, vt quia sunt parentes, &c. Ratio est, quia legitima nihil aliud est quam *pars quædam hæreditatis*, cum ergo dicta Monasteria capacia sint succedendi in hæreditatem, succedent etiam in legitimam debitam professis. Fauent dicta eo *cap.19. num.13.* Item *l.vlt. §. hoc etiam Cod. de Episcop. & Cleric.* & alia iura, de quibus Lessius *de iure lib.2. cap.41. dub.10.* & Layman. *dicto cap.5. num.6.* Nota etiam, quòd licet Minores de Obseruantia, & Capuccini capaces non sint legitimæ hæreditariæ, sicut nec hæreditatis suscipiendæ, propter dicta eo *c.19. num.44. & supra verbo legata Regularibus relicta num.6.* Minores tamen Conuentuales in legitimam Fratrum succedere possunt, prout ex Clem.V.Sixti IV.Leon.X.& Pauli III. concessionibus probat Rodriquez *tom.2.quæst.Regul. quæst.128. art.1.*

4 Hæc porrò legitima professorum, siue competat ipsius titulo descendentium, siue titulo ascendentium, licet non debeatur Monasteriis nisi post mortem illorum, quibus succedunt, iuxta dicta eo *c.19. num.25. & 39.* De quo, & Rodriguez *tom.2. quæst. Regul quæst.80. art.2.* Nihilominus à tempore professionis transire dici debet in Monasteria quoad dominium, quia transit in illa accessoriè, seu per consequentiam eo ipso quòd personæ professorum in ipso transferuntur. *Authent. ingressi C. de Sacrosf. Eccles. Authentic. de Monach. §. Illud.* Lessius *supra num.84.* Sanchez *lib.7.in Decalog.cap.12.à num.21.* post plures quos refert. An verò etiam transeat quoad possessionem, & quæ sit talis possessio, & pro aliis ipsius conditionibus, vide eumdem Sanchez *ibid. & à num.29.*

5 Anteponitur legitima piæ causæ, ita vt ante ipsam solui debeat, iuxta illud commune ex D. Augustino relatum: *Qui filiis exhæredatis Ecclesiam instituere, alium quærat consultorem.* Sanchez *d.l.7.cap.2. num.52.*

6 Non licet parentibus filios Religiosos à portione legitima repellere, vt probatur *l. de notis C. de Episcop.& Cleric. in cap. vnic.18. quæstione 1.& cap.non liceat parentib.19.quæstione 1.* Sorbus *in Additionib. ad Compend. priuileg. Mendic.verb.hæreditas §.Circa autem.* Portellus *in dub.Regul.verb.hæreditas.n.8.* Nec perditur talis legitima Monasterio etiamsi Religiosus in hæresim inciderit. Ratio est, quia cum Monasterio sit adquisita, saltem quoad ius habendi illam, non poterit ipsa priuari propter delictum Religiosi, cum iam non sit ipsius, sed monasterij. Sanchez *d.l.7.cap.12. num.54.*

7 Adire hæreditatem, siue legitimam non competit Monacho, aut Religioso professo, sed Monasterio ipsi. Ratio est, quia per professionem omnia iura Monachi, seu Religiosi, omnisque eius voluntas translata sunt in Monasterium. *Can. Nullo. & Can. non dicatis 12. q 1 cap.si Religiosus de elect.in sexto.* Molina *tom.1.de iust.disp.140.col.8.§.non solum bona.* Rodriguez *tom.2. q.Regul.q.77.art.1.* Sanchez *d.l.7.cap.12.n.36.* Vnde Monacho, seu Religioso ignorante, aut etiam contradicente, integrum est Monasterio adire hæreditatem, seu legitimam, eò quod ipsi Monasterio defertur immediatè, quamuis ex Monachi persona. Molina,& Rodriguez *supra*, Sanchez *num.40.* plura in sequentibus circa id adiungens.

Vide prætерdicta *tom.1. p.2.cap.19.* & supra verbo *Legata Regularibus relicta*, & dicenda inferius verbo *Nouitius.*

LIBRI.

SVMMARIVM.

De hac materia duo præcipuè pro Regularibus necessaria tractanda sunt. Primum, de librorum editione, & iis quæ pro ipsa requiruntur; secundum, de librorum prohibitione, aliisque ipsam concernentibus. 1

Circa primum, extat decretum Concilij Lateranensis sub Leone X. *sess.10.* & habetur in Bulla eiusdem Leon. inter Constitutiones ipsius *num.12. in primo tomo Bullarij*, vbi sic: *Statuimus, & ordinamus, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus nullus librum aliquem, seu aliam quamcumque Scripturam, tam in Vrbe nostra, quam aliis quibuscunque Ciuitatibus, & Diœcesibus imprimere, seu imprimi facere præsumat, nisi prius in Vrbe per Vicarium nostrum, & S.Palatij Magistrum, in aliis verò Ciuitatibus, & Diœcesibus per Episcopum, vel alium habentem peritiam scientiæ libri, seu Scripturæ huiusmodi imprimendæ ab eodem Episcopo ad id deputandum, ac Inquisitorem* 2

quisitorem hæreticæ prauitatis, Ciuitatis, siue Diœcesibus in quibus librorum impressio huiusmodi fierit, diligenter examinetur, & per eorum manu propria subscriptionem, sub excommunicationis sententia gratis, & sine dilatione imponendam approbentur. Qui autem secus præsumpserint, vltra librorum impressorum amissionem, & illorum publicam combustionem, ac centum ducatorum fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe sine spe remissionis solutionem, ac anni continui exercitij impressionis suspensionem, excommunicationis sententia innodatus existat, ac demum ingrauescente contumacia, taliter per Episcopum suum, vel Vicarium nostrum respectiuè per omnia iuris remedia castigetur, quòd alij eius exemplo similia minimè attentare præsumant. Hæc ibi.

3 In Concilio autem Trid. *sess.* 4. sic habetur: *Nulli que liceat imprimere, vel imprimi facere quosuis libros de rebus Sacris sine nomine Auctoris, neque illos in futurum vendere, aut apud se retinere nisi primùm examinati, probatique fuerint ab Ordinario sub pœna anathematis, & pecunia in canone Concilij nouissimi Lateranensis apposita. Et, si Regulares fuerint, vltra examinationem, & probationem huiusmodi; licentiam quoque à suis Superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris, iuxta formam suarum Ordinationum. Qui autem scripto eos communicant, vel euulgant, nisi antea examinati, probatique fuerint, eisdem pœnis subiaceant, quibus impressores. Et, qui eos habuerint, vel legerint, nisi prodiderint Auctores, pro Auctoribus habeantur. Ipsa verò huiusmodi librorum probatio in scriptis detur, atque ideo in fronte librī, vel scripti, vel impressi authenticè appareat. Idque totum, hoc est & probatio & examen, gratis fiat, vt probanda probentur, & reprobentur improbanda.* Hæc Concilium.

4 Aliqua etiam Statuta sunt circa librorum impressionem in Indice librorum prohibitorum auctoritate Pij IV. primum edito, postea à Sixto V. aucto, & à Clem. VIII. recognito, & publicato, vbi Regula 10. sic: *In librorum, aliarumue Scripturarum impressione seruetur, quod in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 10. statutum est. Quare si in alma Vrbe Roma liber aliquis sit imprimendus per Vicarium Summi Pontificis, & S. Palatij Magistrum, vel personas à Sanctiss. D. N. deputandas prius examinetur, in aliis verò locis ad Episcopum, vel alium habentem scientiam libri, vel Scripturæ imprimendæ ab eodem Episcopo deputandum, ac Inquisitorem hæreticæ prauitatis, eius Ciuitatis, vel Diœcesis, in qua impressio fiat, eius approbatio, & examen pertineat, & per eorum manum propria subscriptione, gratis, & sine dilatione imponendam, sub pœnis, & Censuris in eodem decreto contentis approbetur. Hac lege, & conditione addita, vt exemplum libri imprimendi authenticum, & manu Auctoris subscriptum apud examinatorem remaneat. Eos verò qui libellos manuscriptos vulgant nisi ante examinati, probatique fuerint, iisdem pœnis subiici debere iudicarunt Patres deputati, quibus Impressores. Et qui eos habuerint, & legerint, nisi Auctores prodiderint, pro Auctoribus habeantur. Ipsa verò huiusmodi librorum probatio in scriptis detur, & in fronte libri, vel Scripti, vel impressi authenticè appareat, probatioque, & examen, ac cætera gratis fiant.* Hæc ibi. Alia etiam piè statuta sunt in Conciliis Salisburgensi, & Mediolanensi, vt habent Azorius *tom.* 1. *Instit. mor. l.* 8 *cap.* 17. & Gauantus in *Man. Episcopor. verbo librorum editio.*

5 Circa quæ notandum primò, quòd licet decretum Concilij Lateranensis, & Leonis X. cum pœnis in ipso contentis à principio receptum non fuerit vt habent Caietanus *verb. excommunicatio in fin.* Nauarrus *in Man. c.* 27. *num.* 111. & 148. Suarez *tom.* 5. *in 3. part. disp.* 23. *sect.* 7. *num.* 1. & alij, nihilominus à Concilio Trident. supra relato, partim innouatum fuit, & ex toto confirmatum in Regula Indicis adducta. Fillucius *tract.* 14. *num.* 83. Thesaur. *in prax. part.* 2. *verbo libri capit.* 3. Nota 2. excommunicationem positam in Concilio Lateranensi, Tridentino, & indice nulli reseruatam esse, cum eis locis nulla mentio fiat reseruationis. Toletus *in Summa lib.* 1. *cap.* 41. Peyrinis *tom.* 2. *de Prælato quæst.* 3. *capit.* 9. *num.* 2. Quapropter nescio quo fundamento Graffius *in Decis. aureis part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 24. *num.* 9. & Barbosa *de offic. & potest. Episc. Allegat.* 90. *num.* 13. ex Cathec. Neapolitan. *l.* 5. *cap.* 16. *num.* 20. asserunt esse reseruatam Episcopo. Ab ipsa ergo absoluere possunt quicunque Confessarij ordinarij suos pœnitentes, & Prælati Regulares suos subditos, iuxta dicta sæpius, præsertim *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 18. *num.* 28. Quòd verò pœnæ illæ, præter excommunicationem, non obligent ante sententiam declaratoriam, collige ex dictis eo *tom.* 1. *cap.* 8. *num.* 33. & *cap.* 10. *à num.* 30. De quo etiam Thesaurus *supra*. Tertiò nota, quòd licet excommunicatio prædicta ex vi Concilij Tridentini, solùm afficiat illos, qui libros de rebus Sacris sine nomine Auctoris imprimunt, vendunt, aut retinent, nisi priùs examinati, probatique fuerint, &c. Peyrinis *supra* ex Suarez etiam *supra*) nihilominus in Regula Indicis adducta generaliter sermo est, siuè liber sit de rebus Sacris, siue etiam de prophanis, siue cum nomine, siue sine illo. Quartò nota, quòd ex declaratione S. Congregationis apud Quarantam *supra num.* 7. habetur etiam, quòd verba, quæ libris Musicalibus apponuntur, imprimi etiam non possunt absque prædicta licentia.

6 Specialiter etiam quoad Regulares notandum, quòd quamuis illi iuxta decretum Concilij Tridentini adductum, vltra examinationem, & probationem prædictam teneantur à suis Superioribus impetrare licentiam pro libris imprimendis, si tamen id non facerent, etiamsi suarum Constitutionum pœnas incurrerēt, non propterea inciderent in excommunicationem à Concilio positam. Ea enim solum imposita videtur contra imprimentes libros, &c. sine licentia Ordinis, & sine nominis proprij appositione. Suarez, & Peyrinis *supra*. Standum ergo est, quod Regulares, specialibus eorum Constitutionibus, sicut in Ordine nostro Constitutioni, quæ habetur in Capitulo generali Cremonensi *cap.* 10. *num.* 32. vbi sic: *Non audebit quisquam in posterum librum, seu opusculum aliquod prælo tradere sine licentia Prioris Generalis, sub pœna priuationis loci, vocis, & gradus. Ab vnaquaque autem Prouincia deputentur quatuor examinatores, & reuisores operum, & librorum imprimendorum, qui Priori Generali de opere reuiso sententiam suam significabunt. Conclusiones verò de licentia Reuerendorum Magistrorum Prouincialis, & Regentium Collegij imprimi poterunt pro disputationibus ineundis.* Qua Constitutione decreto Concilij sufficienter satisfit.

7 Specialiter quoque notandum quoad Regulares, quòd licet ex decreto Concil. Trid. habeatur, communicantes, vel euulgantes libros manuscriptos sine prædicta approbatione incidant in easdem pœnas, in quas incidunt impressores. Nihilominus id restringi debet, primò, ad librum consummatum, & integrum, qualis est ille qui imprimi solet, cum simus in materia pœnali, & odiosa. Suarez *supra n.* 3. Portell. *in Dub. Regul. verb. librorum prohibitio n.* 6. Peyrinis *supra num.* 3. Non tamen requiritur quòd liber iste sit

magnus,

magnus, sufficit enim quòd paruus sit, vel exiguus. Etenim in Regula illa Indicis adducta, vocatur *libellus*. Adde etiam, sub huius decreti decisione comprehendi lectiones, annotationes, disputationes, conciones, nec non Tractatus pertinentes, tum ad deuotionem, tum ad quietationem conscientiarum stimulatarum fratrum, & cætera huiusmodi, quæ sibi inuicem communicare solent Regulares. Ita enim declarauit Sacra Congreg. vt testantur Sorbus *in addit. ad Compend. priuileg. Mendicant. v. imprimere libros §. tertio circa.* Rodriguez *tomo 2. quæst. Regul. quæst. 10. artic. 1.* Naldus *in Summa v. legere num. 4.* Barbosa *supra*, & alij. Quia tamen ex huiusmodi declaratione varia fuit exorta inter Religiosos perturbatio, ideo eademmet Sacra Congreg. conferente Cardinali Alciato, declarauit, supradicta esse intelligenda tantum, quando communicarentur, vt typis mandarentur. Sorbus & Rodriguez *supra*. Adde, si communicarentur per modum librorum, id est, ea communicatione, quæ æquiualeret impressioni, non communicatione priuata. Suarez *supra*. Thesaurus *supra cap. 4.*

8 Similiter quoad eosdem Regulares spectat notandum, quòd licet ex concessione Clem. VII. quam refert Cassarub. *in Compend. verb. Imprimere libros* possent Minores de obseruantia (& alij qui cum ipsis priuilegiorum communicationem habent) imprimi facere sine Ordinarij, & Inquisitoris reuisione, illa, quæ ad eorum Ordinem spectant, hæc tamen concessio his temporibus cessat, non solum, quia fuit viuæ vocis oraculo, & non authentico facta, sed quia contraria Concil. Trid. & Regulæ Indicis adductæ. Sorbus, & Rodriguez *supra*.

9 Noteor etiam iidem Regulares decretum S. Congr. apud Gauantum *supra num. 5.* vbi præcipitur, quod nihil imprimatur quod ad formandum Sacros ritus pertineat, inconsulta Sacra Rituum Congreg. Ex quo inferri videtur nô posse Regulares imprimere Ceremonialia, sine consultatione præmissa eiusdem Congregat. Rituum.

10 Quamuis autem ex decreto Concilij Lateranensis, & Regula Indicis adductis habeatur non posse libros imprimi sine examine, & approbatione Inquisitorum, hoc tamen in multis partibus non obseruatur. Vsu tamen in illis receptum est, vt Principes, & Magistratus seculares id faciant. Consuetudini ergo legitimæ quoad hoc standum. Nauarrus *supra n. 148.* Suarez *supra num. 1.* An autem Regulares, seu Ecclesiastici comprehendantur Statuto Laicorum prohibenti impressionem librorum, sine ipsorum licentia, agit Diana *4. part. tract. 1. Resolut. 60.*

11 Quamuis etiam ex Concil. Tridentin. decreto habeatur imprimi non posse libros sine nomine Auctoris, nihilominus per nomen Auctoris intelligi potest nomen Collegij, Conuentus, Ciuitatis, vel Communitatis. Isti enim Auctores appellari possunt; cum in Iure persona ficta censeantur, & si delinquunt puniri possint. Azot. *supra quæst. 3.* Thesaur. *supra cap. 5.*

12 Pro degentibus autem in Statu Sedis Apostolicæ extat hoc decretum S. Congregationis Inquisitionis, die 18. Septembris 1625. editum *in 4. tom. Bullar. num. 50.* inter Constitutiones Sanctiss. Domini nostri Vrbani VIII. *Sanctiss. Dominus Noster pro debito sui pastoralis officij corrigere volens abusus nonnullorum in Statu Sedis Apostolicæ mediatè vel immediatè subiectos existentium, qui libros à se compositos extra prefatum statum absque vlla Ordinariorum, & Inquisitorum loci vbi degunt approbatione, imprimendos transmittunt; statuit, & decreuit, vt in posterum nemo in statu prædicto degens, cuiuscunque conditionis, gradus, ordinis, & dignitatis existat, libros de quauis materia tractantes, & vbicumque compositos audeat alio deferre, vel mittere imprimendos sine expressa in scriptis approbatione Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinalis Sanctissimi Domini Nostri Vicarij, & Magistri Sacri Palatij si in Vrbe, si verò extra Vrbem existat, sine Ordinarij, & Inquisitoris loci illius, siue ab iis deputatorum facultate, & licentia operâ praefigenda. Libros autem, quos contra præsentis decreti tenorem imprimi contigerit, præter alias pœnas arbitrio suæ Sanctitatis infligendas, absque alia declaratione ex nunc prohibet, & pro expressè prohibitis haberi vult, & mandat, contrariis quibuscumque non obstantibus, &c.* Notat autem Thesaurus *supra cap. 5.* circa hoc decretum, quòd cum loquatur de degentibus in statu Ecclesiæ, intelligi debeat non de illis, qui obiter per transitum, aut ad breue tempus ibi existunt, quia degere significat habitare, vt §. *penult. instit. de vsu, & habit.* De quo & Sanchez *lib. 3. de Mat. disp. 23. num. 12.* Aduertendum tamen, quòd in proœmio ipsius decreti non videtur esse sermo de degentibus, sed de existentibus, vt patet illo vers. *nonnullorum existentium, &c.* Quia tamen in sequentibus bis sermo est de degentibus, ideo prædictæ expositioni standum est, maximè cum materia sit pœnalis.

Qualiter prohibitum sit imprimere libros de materia Auxiliorum tractantes sine speciali licentia Summi Pontificis dixi *tom. 1. p. 1. cap. 10. num. 24.* Nota etiam, quòd decreta Pauli V. & Sanctissimi D. N. Vrbani eo loco relata confirmata nouissimè sunt ab eodem Sanctissimo die 1. Augusti 1641. in Congregatione Generali Sanctæ Inquisitionis occasione accepta ex quodam libro Cornelij Iansenij Episcopi Iprensis cui titulus *Augustinus*, qui liber multas in Belgio excitauit tragœdias inter Patres Dominicanos, & Iesuitas. Proinde in eodem decreto prohibitum est sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne quis prædictum librum, & Scripturas occasione ipsius editas retinere aut legere possit. Insuper sub pœnis excommunicationis ipso facto incurrendæ, Interdicti Ecclesiastici, respectiuè, aliisque arbitrio Sanctitatis suæ pœnis infligendis, etiam corporalibus mandatur omnibus, & singulis cuiuslibet Religionis, Ordinis Congregationis, Instituti, Societatis etiam de necessitate exprimendæ, Regularibus, & aliis quibuscumque tam Ecclesiasticis, quam sæcularibus personis cuiusque status, conditionis gradus, Ordinis, & Dignitatis, Abbatiali, Episcopali, Archiepiscopali, & Patriarchali dignitate fulgentibus, Collegiis, & Vniuersitatibus, *ne imposterum audeant imprimere, nec quoquomodo in lucem edere libros, Tractatus, Compositiones ex professo, vel incidenter, etiam sub prætextu commentandi Diuum Thomam, seu Philosoph. agendi de concursu causa prima cum secunda, & præsertim defendendi, aut impugnandi librum dicti Cornelij Iansenij, cui titulus Augustinus, vel Thesis Patrum Societatis Iesu, aliasque Scripturas prohibitas, aut alia quauis occasione, vel modo de materia Auxiliorum Diuinorum, seu de gratia, & libero arbitrio tractantes sine expressa, & speciali licentia à Sanctitate sua in Congregatione Sancti Officij obtinenda, donec aliud in hac materia a Sede Apostolica fuerit ordinatum. Absolutionem verò à prædicta excommunicatione, nec non Interdicti suspensionem, & relaxationem Sanctitati suæ, & Sacræ Congregationi reseruauit. Non obstantibus quibuscumque priuilegiis etiam Sanctæ Cruciatæ, Iubilæis, etiam generalis, & facultatibus Missionariorum, ac aliis a Sancta Sede emanatis, seu emanandis,*

emanandis, quibus omnibus in hac parte Sanctitas sua derogat. Voluitque Sanctitas sua hæc omnia suum plenarium sortiri effectum, omnesque contra facientes, vt supra ligare, nec quenquam excusari posse sub prætextu quòd decreta Pauli V. & Sanctitatis suæ aliàs emanata non fuerint in Prouinciis intimata, vel vsu recepta, irritum quoque & inane quidquid secus super iis à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari decernit. Contrariis, quibuscumque non obstantibus.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, vniuersis Christi fidelibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum occasione Impressionis libri, cui Titulus, Augustinus, Cornelij Iansenij Episcopi Iprensis, inter alias eius opiniones orta fuerit, præsertim in Galliis controuersia super quinque ex illis, Complures Galliarum Episcopi apud nos instíterunt, vt easdem Propositiones nobis oblatas expenderemus, ac de vnaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam.

Tenor verò præfatarum Propositionum est prout sequitur.

Prima: Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus, & conantibus secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia, deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.

Secunda: Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

Tertia: Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

Quarta: Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Quinta: Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum nostrum assiduè pulsant, illa imprimis cordi est, vt Ecclesia Dei nobis ex alto commissa, purgatis prauatum opinionum erroribus, tuto militare, & tanquam Nauis in tranquillo Mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus, ac procellis, securè nauigare, & ad optatum salutis Portum peruenire possit.

Pro rei grauitate, coram aliquibus S.R.E. Cardinalibus ad id specialiter sæpiùs congregatis, à pluribus in Sacra Theologia Magistris, easdem quinque Propositiones, vt supra nobis oblatas, fecimus sigillatim diligenter examinari, eorumque suffragia, tum voce, tum scripto relata maturè considerauimus, eosdemque Magistros, variis coram nobis actis Congregationibus, prolixè super eisdem, ac super earum quolibet differentes audiuimus.

Cum autem ab initio huiuscemodi discussionis ad Diuinum implorandum Auxilium multorum Christi fidelium preces, tum priuatim, tum publicè indixissemus, postmodum iteratis eisdem feruentiùs, ac per nos sollicitè implorata sancti Spiritus assistentia, tandem Diuino numine fauente, ad infrascriptam deuenimus declarationem, & definitionem.

Primam prædictarum Præpositionum: Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus, & conantibus, secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia, deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant: Temerariam, impiam, blasphemam, Anathemate damnatam, & Hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Secundam: Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur: Hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Tertiam: Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione: Hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Quartam: Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare: falsam & Hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Quintam: Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse; falsam, temerariam, scandalosam; & intellectam eo sensu, vt Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit: impiam, blasphemam, contumeliosam, diuinæ Pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & vti talem damnamus.

Mandamus igitur omnibus Christi fidelibus vtriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quàm in hac præsenti nostra declaratione, & definitione continetur sub censuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum fautores in iure expressis.

Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, nec non hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, vt contradictores, & rebelles quoscumque per censuras, & pœnas prædictas, cæteraque iuris, & facti remedia opportuna, inuocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij sæcularis, omninò coerceant, & compescant.

Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem super prædictis quinque propositionibus factam, approbare vllatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelij Iansenij. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio, pridie Kal. Iunij, Pontificatus Nostri Anno Nono.

HI. DATARIVS.

G. Gualterius.

P. Ciampinus.

14 Similiter qualiter ex decretis Sacræ Congregationis etiam prohibitum sit imprimere libros continentes gesta, miracula reuelationes vel hominum, qui Sanctitatis, siue Martyrij fama celebres, è vita migrarunt sine recognitione Sedis Apostolicæ, dixi eo *tom. 1. p. 1. cap. 12. n. 39.* & latè dicam infra verbo *Sanctorum cultus.*

15 Circa secundum de librorum prohibitione, duplex est generalis in Ecclesiam prætermissis particularibus, quæ fieri solent ab Inquisitoribus, & Episcopis. Prima, quæ vocatur *Indicus* ex Bulla Pij IV. quæ incipit: *Dominici gregis*, & habetur *in 2. tom. Bullar.* inter Constitutiones ipsius *num. 77.* vbi hæc: *Qui hæreticorum libros, vel cuiusuis Auctoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, habueritve, ipso iure in excommunicationis pœnam incidat, eamque ob causam, in eum tanquam de hæresi suspectum inquiri, & procedi liceat, præter alias pœnas super hoc ab Apostolica Sede,*

Sacrisque

Sacrisque Canonibus constitutas. Qui autem libros alia de causa prohibitos legerit, habueritve, præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio seuerè se nouerit puniendum. Non obstantibus, &c. Quaranta *in Summa Bullar. verbo libri prohibiti.* Secunda, ex Bulla Cœnæ Domini, in qua, prout constat ex verbis ipsius quæ sub SS. D. N. Vrbano anno 1627. lecta est, quæ habetur 4. *tom. Bullary* inter Constitutiones eiusdem *num.* 62. excommunicantur excommunicatione Papæ reseruata *eorumdem* (scilicet hæreticorum) *libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine auctoritate nostra, & Sedis Apostolica scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes ex quauis causa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore.* Ex quo collige, prohibitionem in Bulla Cœnæ contentam diuersam esse ab ea, quæ à Pio IV. imponitur, ista enim solum est contra legentes, vel habentes libros, seu scripta, siue hæreticorum, siue quorumcumque aliorum auctorum *propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita*, illa verò est contra legentes, retinentes, aut imprimentes, vel defendentes, libros hæreticorum *hæresim continentes, vel de Religione tractantes*, siue tales libri sint prohibiti, aut damnati, siue non. Ita enim patet ex verbis relatis. Becanus 2.2. *Tract.* 15 *de fide q.* 8. *num.* 4.

16 Ergo legentes, vel habentes libros, seu scripta hæreticorum, vel quorumcumque Auctorum, si tales libri, vel scripta damnata aut prohibita sint propter *hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem*, incurrunt excommunicationem Indicis latam à Pio IV. verbis relatis. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 42. Bonacina *de Censur. disp.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 4. *num.* 1. Hæc autem excommunicatio nulli est reseruata, vt patet etiam ex verbis relatis. Suarez *de fid. disp.* 20. *sect.* 2. *num.* 29. Filliucius *supra*. Layman. *lib.* 2. *tract. de fide cap.* 15. *num.* 8. §. *Inter has.* Ac per consequens ab ea absoluere possunt Confessarij omnes suos pœnitentes, & omnes Prælati Regulares suos subditos, iuxta doctrinam sæpius traditam. Bonacina *supra*. Neque procedit contra legentem librum vel scripta alicuius Catholici Auctoris, in quibus reperitur hæresis, seu error, si tales libri, aut scripta non sint damnata, aut prohibita. Quia Pontifex solùm loquitur quando ea damnata, vel prohibita sunt Thesaur. *In praxi part.* 2. *verb. libri cap.* 2. Imò etiamsi damnata, aut prohibita sint, non *propter hæresim*, aut *falsi dogmatis suspicionem*, sed alio titulo, scilicet obscœnitatem, &c. non propterea incurretur dicta excommunicatio, quia ea solum ponitur propter libros, aut scripta damnata, seu prohibita hoc modo, Bonacina, *supra*. Thesaur. *supra*. Etsi habentes, vel legentes illa peccent mortaliter, & puniri possint ab Episcopo, vt patet ex verbis Pij IV. relatis. Tenentur etiam prædictos libros (idem dico de aliis libris hæreticorum, de quibus Bulla Cœnæ) Inquisitoribus consignare, qui eos habuerunt nec sufficit eos propria auctoritate comburere, aut corrigere propter Constitutionem Iulij III. Prout communiter tenent Doctores specialiter Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæst* 11. Sanchez *de præcept. Decalog. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 56. Suarez *de fide disp.* 20. *sect.* 2. *num* 23. Licet plures alij dicant, sufficere eos comburere, quos referunt Fagundez *in* 1. *præcept. Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 33. & Diana *part.* 1. *tract.* 11. *Resol.* 37.

17 In prædicto autem Indice Pij IV. & aliorum Pontificium successorum damnantur in Regula prima libri omnes, quos ante annum 1515. aut Summi Pontifices, aut Concilia Oecumenica damnarunt. In Regula secunda, omnes libri hæresiarcharum, cuiuscumque tituli, aut argumenti. In eadem Regula secunda, libri hæreticorum, qui de Religione ex professo tractant. Permittuntur tamen illi, qui de Religione non tractant, si à Theologis Catholicis iussu Episcoporum, & Inquisitorum examinati, & approbati fuerint. Permittuntur etiam ibidem libri Catholice conscripti, tam ab illis, qui postea in hæresim lapsi sunt, quàm ab illis qui post lapsum ad Ecclesiæ gremium rediere, approbati à facultate Theologica alicuius Vniuersitatis Catholicæ, vel ab Inquisitione generali. Deinde in Regula tertia agitur de versionibus Scriptorum Ecclesiasticorum ab Auctoribus damnatis editis. Item in 4. agitur de Bibliis vulgaribus non permittendis, nisi cum certis conditionibus; vbi specialiter quoad Regulares additur, ipsos non posse ea legere, aut emere, nisi facultate à Prælatis suis habita. Præterea in Regula quinta agitur de libris, qui hæreticorum opera prodeunt, in quibus nulla, aut pauca de suo apponunt, sed aliorum dicta colligunt, cuiusmodi sunt Lexica, Concordantiæ, Apophtegmata, Indices, & huiusmodi, & de his dicitur, quòd permittantur, sublatis, aut emendatis iis, quæ expurgatione indigent, Episcopi, & Inquisitoris, ac Theologorum consilio. In Reg. 6. agitur de controuersiis inter Catholicos, & hæreticos vulgari idiomate conscriptis. In septima prohibentur libri, qui res lasciuas, seu obscœnas tractant; licet de libris antiquis ab Ethnicis conscriptis, propter sermonis elegantiam, & proprietatem permitti statuat, non tamen pueris. In Regula octaua statuitur, quòd libri, quorum principale argumentum bonum est, in quibus tamen obiter aliqua inserta sunt, quæ ad hæresim, seu impietatem, diuinationem, seu superstitionem spectant, à Catholicis Theologis, Inquisitionis generalis auctoritate expurgati concedi possunt. Idemque iudicium dicitur habendum de Prologis, Summariis, seu Annotationibus, quæ à damnatis Auctoribus appositæ sunt. In Regula autem nona damnantur libri omnes, scripta Geomantiæ, auspiciorum, Astrologiæ indiciariæ, &c. de quibus infra *num.* 29. ex Sixti V. Constitutione dicetur. Vide præfatum Indicem, & obseruationes circa ipsum factas, & circa libros Hebræorum Constitutionem Clement. VIII. sub anno 1592. pridie Kal Martij. Vide etiam Azor. *tom.* 1. *Institut. moral. l.* 8. *cap.* 16. *q.* 14. *&* 15. Filliucium *supra num.* 43. *&* 44. Layman. *supra num.* 8.

18 Legentes autem scienter, retinentes, aut imprimentes libros hæreticorum *de Religione tractantes*, aut *hæresim continentes* incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ verbis supra relatis, & pro communiter supponunt Auctores specialiter Azor. *supra dicto cap.* 16. Suarez *supra dicto sect.* 2. Sanchez *supra d. cap.* 10. *num.* 20. Filliucius *supra num.* 45. Quis porro ab hac excommunicatione absoluere possit, vide dicta *tom.* 3. *verbo Bulla Cœna à num.* 52. *& verbo Bulla Cruciata à num.* 22. Non incurritur hæc excommunicatio ab eo, qui prædictos libros bona fide, aut ex ignorantia (saltem quæ non sit affectata) legerit, quia in Bulla dicitur *scienter legentes &c.* Azor. *supra quæst.* 1. Diana *part.* 3. *Tractat.* 6. *resol.* 6. Excusat etiam ab excommunicatione paruitas materiæ, ea enim excusat à mortali peccato, sine quo non incurritur excommunicatio maior. Azor. *supra quæst.* 3. Sanchez *supra num.* 31. ex Sayro, Rodriguez, Viualdo, & aliis. Quæ verò sit in hac parte paruitas materiæ, quamuis aliqui dicant esse pauca verba, alij decem lineas, alij (non rectè) vnam paginam, mihi tamen videtur dicendum, quòd quemadmodum in materia furti illa dicitur parua materia, in qua

spectans

ſpectatis circumſtantiis non infertur nocumentum graue illi cui res aufertur, ſic in præſenti ea dicetur parua materia, per cuius lectionem, inſpectis circumſtantiis libri, legentis, &c. non timetur graue periculum peruerſionis ipſi legenti. Ita Becanus *ſupra n.*8. Vide Suarez *dicta ſect.*2.*num.*20. Layman. *ſupra n.*5. & Dianam *part.*1.*Tract.*11.*Reſolut.*30. maximè *p.*5. *tract.*5.*Reſol.*42.

19 Item non incurritur hæc excommunicatio ab eo, qui legit libros aliorum infidelium, ſcilicet Gentilium, Hebræorum, & Mahometanorum, quia iſti non ſunt hæretici, & textus ſolum loquitur de hæreticis. Vgolinus *de caſibus Papæ reſeruatis* 2.*p.cap.*1. Sanch. *ſupra n.*22. Portell. *in dub. Regul. verb. libri in addit. num.*5. Fagundez *ſupra num.*5. Circa lectionem tamen librorum Hebræorum conſule Conſtitutionem Clem. VIII. *ſupra num.*17. relatam. Idem quod dixi de legente libros infidelium dici etiam debet de legente libros Catechumenorum, qui à fide defecerunt, quia iſti non ſubſunt Eccleſiæ iuriſdictioni, cum intra ipſam ingreſſi non fuerint per portam quæ eſt Baptiſmus. Sanchez, & Fagundez *ſup.* Idem dicito de legentibus libros ſolummodo continētes Græcorum, ſeu Armenorum ritus toleratos, quoniam tales non ſunt hæretici. Azor. *ſup.q.*8. Sanchez *ſup.n.*27. Quod ſi Auctores talium librorum ſint hæretici, & ipſi libri hæreſim contineant, provt ſæpius contingit, comprehendentur dicta prohibitione. Suarez *dict. ſect.*2. *num.*12. Idem etiam dicendum de legente libros Catholicorum, in quibus incertæ ſunt hæreſes hæreticorum, quia tales libri non ſunt hæreticorum. Nauar. *in Man. cap.*27.*num.*56. Azor. *ſupra quæſt.*2. Etiamſi principaliter legantur intentione ſciendi errores hæreticorum, propter eandem rationem, & quia non punitur in hac excommunicatione affectus ſciendi hæreſes, ſed factum ipſum legendi libros hæreticorum. Nauar. & Azor. *ſupra.* Idem dic de legente libros Catholicorum elucidatos per breues annotationes, ſeu ſcholia hæreticorum, quia iſte talis non dicitur legere hæreticorum libros. Nauar. *ſupra.* Suarez *tom.*5. *in* 3. *part. diſp.*21 *ſect.*2.*num.*11. Dixi *per breues annotationes, &c.* quia ſi plures, vel copioſæ eæ eſſent, continerentque hæreſim, vel de Religione tractarent, comprehenderentur hac prohibitione. Suarez *ibid.* Licet oppoſitum tueantur propter adductam rationem Sanchez *ſupra num.*25. Bonacina *ſupra num.*6. Diana *ſupra reſol.*32. An verò legentes tales libros Catholicorum elucidatos per annotationes, ſeu ſcholia Hæreticorum incidant in excommunicationem Indicis, conſule dicta *ſupra num.*17. ex Regula quinta eiuſdem Indicis.

20 Ad incurrendam tamen illam, ſufficit quòd liber ſit Auctoris hæretici, etiamſi damnatus non ſit ab Eccleſia. Suarez *de fide diſp.*20.*ſect.*2.*n.*11. Fagundez *ſupra num.*7. Etiamſi ſit ex hæreticis antiquis, vt puta Arrij, Pelagij, &c. quia tales ſunt verè hæretici, Layman. *l.*2. *tractatu part. cap.*15. *num.*1. Excipe libros Tertulliani, & Origenis, qui etſi inter hæreticos numerentur, propter eruditionem tamē, & quia nullum iam ab illis periculum in fide timeretur, ab Eccleſia tolerantur Azor. *ſupr.q.*16. Layman. *ſupra.* Etiamſi talis liber paruus ſit, quia liber paruus etiam eſt liber. *argument. l. Scapham nauis de euict.* Naldus *in Summ. verb. Bulla Cœnæ num.*8. Etiamſi non ſit typis excuſſus, quia liber manuſcriptus eſt verè liber. Sanchez *ſupra num.*28. Suarez *de fide diſp.*20. *ſect.*2.*num.*10. Sanctarellus *de hæreſ. cap.*13.*num.*6. Incurritur etiam hæc cenſura etiamſi legens non intelligat ſenſum, vt ſi liber ſit Græcè deſcriptus, & legens non intelligat hoc idioma, iuxta Naldum *ſupra num.*10. & Bonacina *num.*14. Licet Fagundez etiam *ſupra num.*30. ex Suarez, Sanchez, Sanctarello oppoſitum teneat, quòd eſt probabilius, eo quod finis prohibitionis videtur eſſe ne legens imbibat hæreſim, qui ceſſat in hoc caſu. Non tamen propterea excuſatur ab hac cenſura Catholicus in fide firmus legens prædictos libros, eo quòd non timeat aliquam peruerſionem, aut periculum erroris. Etſi enim ceſſante fine adæquato legis probabile ſit ceſſare obligationem legis etiam in particulari, iuxta dicta *ſupr. verbo leges Regularium n.*59. quia tamen finis huius legis adæquatus non eſt ſolùm dictum periculum peruerſionis, ſed etiam ne Catholici communicent cum hæreticis eorum ſcripta legendo (provt colligo ex Suar. *ſup. num.*18.) ideo talis non excuſatur. Naldus *ſupra num.*12. Legens autem ſchedulam, chartam, litteram miſſiuam, concionem, vel quid ſimile hæretici hæreſim continens, vel de Religione tractans, non per modum tractatus, aut libri concinnatum, excuſatur ab hac cenſura, quia iſta non ſunt libri, de quibus tantum loquitur Bulla. Sanchez *ſupra num.*29. Portell. *ſupra num.*7. Fagundez *ſupra numero* 11. Licet oppoſitum probabiliter tueantur Vgolinus *ſupra.* Layman. *ſupra num.*3. Diana *ſupra Reſolut.*34. ex Megala, quem refert. Secus dicendum de legente prooemium, præfationem, Indicem, epiſtolam dedicatoriam, vel ſimilia reperta in prædictis libris hæreticis, quia iſta ſunt partes notabiles illorum. Vgolinus *ſupra.* Sanchez *ſupra num.*5. Sanctarellus *ſupra num.*2. Portellus *ſupra.* Quid verò dicendum pro Regionibus Germaniæ, Galliæ, & Angliæ, & ſimilibus, vbi hæreſes graſſantur, & Bulla Cœnæ dicitur non eſſe recepta, conſule dictos Auctores, & dicta *ſuprà verb. Bulla Cœnæ num.*61. Maximè Tannerum 4.*tom. diſp.*6. *quæſt.*10. *dub.*5. *à n.*97. vbi reſolutionem quandam cuiuſdam grauis Auctoris pro caſibus in dictis Regionibus crebro occurrentibus adducit.

De audientibus legere dictos libros, diſtinguendum eſt: vel enim tales nullo modo fuerunt cauſa quòd alij alios legerent, & iſti non incurrunt hanc cenſuram, quia tantùm impoſita eſt contra legentes. Azor. *ſupra q.*4. Graffius *ſupr. n.*45. Naldus *ſupr. n.*14. vel fuerunt cauſa, vt alij eos libros legerent, auctoritate, vel mandato, vt ſi herus præcipiat ſeruo, vt legat librum hæretici, &c. & tales incurrunt illam, quia moraliter loquendo, quæ fiunt mandato alterius, ab ipſo fieri dicuntur. Azor, Graffius, & Naldus relati, ac Layman. *ſup. n.*6. Si verò ſolùm fuerunt cauſa quòd alij legerent ſuadendo, monendo, petendo, conſulendo, tunc non incurrent illam, cum ea non imponatur niſi legentibus, & tales non ſunt legentes. Vgol. *ſupr.* Sanch. *ſup n.*48. Fagundez *ſup. n.*27. Excipe, niſi id fecerint animo audiendi per illos ea, quæ legunt, quia tunc moraliter loquendo cenſentur legentes. Layman. *ſupra num.*6. 21

Illi porrò libri cenſeri debent de Religione tractare, vt propterea illos legens dictam excommunicationem incurrat, qui de Sacra Scriptura, Theologia, cultu Dei, ac Sanctorum, Papa, Epiſcopis, Cardinalibus, Clericis, Monachis, moribus Chriſtianis, & ſimilibus tractant, non qui de Hiſtoria, Chronographia, Arithmetica, Medicina, artibus liberalibus, vel ſimilibus. Illa enim, & non iſta ad Chriſtianam Religionem, formaliter vt talem, ſpectare videntur. Suarez *ſupra d. ſect* 2. *num.*10. Vgolinus *ſupra.* Sanchez *d. cap.*10.*num.*21. 22

Vt autem dicantur libri hæreticorum hæreſim continere ſufficit, quòd vel vnam ſolam hæreſim contineant, cum de illis verificentur verba Bullæ, ſcilicet *hæreſim continentes.* Suarez *n.*16. Sanchez *ſupra numero* 23

numero 34. Fagundez *supra numero decimoquinto*. Nec sufficit illam delere, propter eandem rationem. Suarez *supra*. Sanchez *supra num*.35. Similiter, vt dicantur de Religione tractare, non requiritur quòd ex professo de ea tractent, sed quòd ita notabiliter de ea agant, vt arbitrio prudentis dici possint tractare de Religione, provt dicitur in Bulla. Sanchez *supra num*.34.

24 Incurrunt etiam dictam censuram prædictos libros retinentes, siue apud se, siue apud alios, etiam animo impugnandi, aut pro breui tempore. Licet in hoc, si negligentia sit leuis, excusari possint à peccato mortali, provt Suarez *supra num*.22. Fagundez *supra num*.33. & alij Auctores communiter supponunt. Qui autem eos comburerent, licet peccarent, quia, vt dictum est *supra num*.16. tenentur eos tradere inquisitoribus non tamen incurrerent censuram hanc, quæ solùm imposita est contra retinentes. Suarez *supra*. Diana *supra resol*.37. Addit Naldus *in Summ. verbo liber num*.5. nec Atomatarios, vel similes Apothecarios, qui solent pro inuoluendis obsoniis, quæ habent vênalia chartas aliquas habere, posse ad hoc retinere libros prohibitos. Subdit etiam. *Qui autem daret amico librum hæretici, & hæresim continentem, vt eius nomin. apud se illum retineret, non videtur incurrere censuram Bullæ Cœnæ, eo quia non tenet illum nisi ciuiliter, & non naturaliter, qualiter Bulla ipsa videtur requirere, considerans nempe factum merum, & naturalem.*

25 Incurrunt similiter eamdem censuram imprimentes dictos libros. Per quos intelliguntur ij omnes, qui ad libri impressionem cooperantur, vt sunt qui illos Typographo imprimendos tradunt, Typographus ipse, Compositores, &c. Layman. *supra n*.7. ex Sanchez, Sayro, Graffio, & Vgolino.

26 Pro pœnis autem, quas incurrunt prædicti legentes, vel retinentes libros prædictos hæreticorum, & an, & qualiter sint suspecti de hæresi, vide Sousam *in Bullam Cœnæ cap*.2. *disp*.16. Merolam *in disp. Theolog. tom*.1. *disp*.1. *cap*.2. *difficult*.6. & alios, apud Dianam *part*.4. *tract*.7. *resolut*.6. Parum enim ad nostrum institutum hæc referunt, cum solùm forum conscientiæ præcipuè instruere intendamus.

27 Incurrunt quoque eamdem censuram libros præfatos defendentes, vt patet ex textu relato. Ij porrò dicentur defendentes, qui scilicet affirmauerint non esse prauos, sed bonos, aut vtiles Reipublicæ, aut non esse subiiciendos igni, vel qui impediuerint ne ab Inquisitoribus inueniantur, comburantur, &c. Toletus *lib*.1. *cap*.10. *num*.9. Vgolinus *supra part*.2. *cap*.1. Cum autem in Bulla dicatur *quomodolibet defendentes ex qualibet causa*, ideo etiam comprehendi videntur qui illos defenderent prætextu disputationis, provt Sanchez *d. cap*.10. *num*.58. Bonacina *supra num*.17. Licet oppositum insinuet Suarez *de fide disput*.20. *sect*.2. *num*.25. Illi tamen qui laudarent stylum, vel ingenium hæretici Scriptoris illorum, non comprehenderentur, cum illi non dicerentur defendere libros. Bonac. *supra*.

28 Cum etiam in Bulla dicatur *sine auctoritate nostra, & Sedis Apostolicæ*, ideo nullus nisi Papa potest concedere licentiam legendi prædictos libros hæreticorum *hæresim continentes, vel de Religione tractantes*. Vnde nec Episcopi possunt hanc facultatem concedere. Nauarr. *libro* 1. *consilior. titulo de constit. consil*.1. *quæst*.36. Nisi in casu magnæ necessitatis, in quo non posset Pontifex adiri, quia tunc præsumitur concedere Episcopis hanc auctoritatem. Sanchez *supra num*.43. Inquisitores etiam nequeunt concedere hanc facultatem, nisi id expressè sit ipsis concessum, propter eandem rationem. Azor. *d. cap*.16. *q*.12. Graffius 1. *part. decis. lib*.4. *cap*.18. *num*.46. Nec ipsi possunt eos legere, nisi ab Apostolica Sede, seu per Sacram Congregationem Inquisitionis adsit facultas, stantibus Constitut. Iul. III. Pauli IV. & Pij IV. quas refert Peña *in fin. Director. Inquisit.* quibus expressè reuocantur omnes, & quæcunque facultates legendi libros damnatos concessæ quibuscumque personis cuiuscunque status, Ordinis, & conditionis, etiamsi Episcopali, vel Archiepiscopali, vel alia maiori dignitate Ecclesiastica, seu sæculari præeminentia fulgeant. Azor. *supr. q*.13. Sanchez *supr.* Barbos. *de offic. & potest. Episcopi allegat*.90. *num*.8. Licet oppositum tueantur Graffius *supra n*.45. Naldus *supra verbo Bulla Cœnæ num*.11. In Vrbe etiam concedere solet hanc facultatem specialibus personis Reuerendiss. Magister Sacri Palatij. Barbos. *supr. num*.6. Video tamen in ea quæ de facto conceditur excipi plures libros, & specialiter eos, qui immediatè tractant contra fidem. Competit tamen Dominis Inquisitoribus generalibus, & Episcopis concedere facultatem legendi libros prohibitos per Indicem tantummodo. Bonacina *supr.* ex Reginaldo, licet hæc facultas limitata videatur à S. Congreg. Sancti Officij, quæ teste Naldo *verbo liber n*.10. declarauit: *Episcopos, & Inquisitores non habere auctoritatem concedendi facultatem tenendi, aut legendi libros hæresiarcharum, aut hæreticorum, qui ex professo tractent de Religione; nec alios, qui ad præscriptum Indicis omnino damnati sunt, & prohibiti. Possent tamen eos iidem Superiores retinere ad effectum iudicandi an possint aliquam recipere correctionem, aliàs autem esse et ignibus tradendi. Quoad libros autem vulgari sermone conscriptos continentes Controuersias inter Catholicos, & hæreticos nostri temporis facienda erit relatio Auctorum ipsorummet librorum, ac eorum, qui requirunt licentias eos legendi, expectando concessionem ab Vrbe.*

Libri etiam omnes, opera, & tractatus Astrologiæ iudiciariæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Negromantiæ, artis Magicæ, aut in quibus sortilegia, veneficia, auguria, auspicia, execrabiles incantationes, ac superstitiones continentur, non solùm prohibita sunt in Indice, iuxta dicta *supr. n*.17. sed etiam à Sixto V. in Bulla *Cœli, & terræ* inter Constitutiones ipsius *n*.17. Statuit autem idem Sixtus prædictos libros à nemine legi, aut retineri posse, sed Episcopis, & Ordinariis locorum, vel Inquisitoribus præsentari, & consignari debere. Item quod scienter legentes, aut retinentes illos ab Inquisitoribus puniri debeant. Quam Constitutionem confirmat, & innouat SS. D. N. Vrbanus in alia quæ incipit *Scrutabilis*, vbi alias pœnas hoc delictum concernentes imponit. Nota tamen, quod si in prædictis libris, vel tractatibus non contineatur hæresis, censura quæ incurretur ab illos legentibus, vel retinentibus solùm erit ea, quæ in Indice ponitur, de qua *supra n*.16. dixi non esse reseruatam. Si autem in illis contineatur hæresis, provt sæpius continget, censura, quæ incurretur, erit reseruata, quia est illa, de qua in Bulla Cœnæ. Thesaur. *in praxi parte secunda verbo superstitio cap*.1. ex aliis. Quod intellige, si tales libri sint hæreticorum, quia solùm de illis loquitur Bulla. 29

Specialiter quoad Regulares notandum, quòd licet, iuxta dicta *tom*.1. *p*.1. *c*.18. *n*.96. varia priuilegia concessa sint Regularibus circa librorum prohibitorum lectionem, de quibus Rodriguez, Peregrinus, & Peyrinis, eo loco relati, ac Portellus *in Dub. Regularium verb. librorum prohibitio, n*.1.2. & 3. Nihilominus ea, quibus conceditur facultas legendi, retinendi, 30

vel

vel imprimendi libros hæreticorum hæresim continentes, vel de Religione tractantes reuocata censeri debent per Bullam Cœnæ, prout ibi dixi, & sequi videtur Portellus *supra num.* 3. Quid verò sentiendum de lectione, vel retentione aliorum librorum, de quibus non fit sermo in Bulla Cœnæ, sed in Indice, vel specialibus prohibitionibus Inquisitorum, vel Episcoporum, eo loco dixi. *De quo, & consulendus insignis Auctor.* Diana 5. *part. Tract.* 13 *resol.* 49.

31 Circa scribentes libellos famosos, seu litteras infamatorias alicuius, notandum, quòd libellus famosus est scriptura, vel signum infamiam continens alicuius de crimine occulto illud publicans. Sic fermè Syluester *in Summ. verbo libellus num.* 4. Bonacina *de Contractib. disp.* 2 *quest.* 4. *punct.* 9. *num.* 1 ex Molina, Felyno, & aliis. Dixi, vel *signum, &c.* quia non solùm scripturæ, sed etiam quodcunque aliud signum, verbi gratia, figura, imago, cornua, &c. contra aliquem modo dicto factum, etiam venit nomine libelli famosi. Molina *Tract.* 4. *de Iustit. disputat.* 35. *num.* 4. Portellus *in dub. Regular. verbo libellus famosus num.* 2. Dixi *de crimine occulto*, quia si crimen fuerit publicum, illud quomodolibet publicans non erit reus libelli famosi. Bonacina *supra num.* 3. Portellus *supra num.* 5. Dixi quoque *illud publicans*, quia si quis alicui scribat litteras infamatorias ipsius ad quem scribit, non dicetur reus libelli famosi, quia tales litteræ non publicantur, & potest cui mittuntur, illas celare. Bonacina *supra num.* 2. Portellus *supra num* 3. De iis autem, qui scribunt litteras tacito suo nomine ad Prælatum, vel Iudicem, easve ponunt in aliquo loco, vt ab eis videantur, in mensa, verbi gratia, continentes defectum occultum alicuius, volunt aliqui esse reos huius criminis. Sed quamuis hæ litteræ largo modo dici possint libellus famosus, propter caput *Inquisitionis* §. *ad hoc de accusat.* strictè tamen non sunt tales, nec eas scribentes rei huius criminis, nisi fiant animo publicandi illum defectum, prout colligo ex definitione tradita. Bonacina *supra num.* 5. ex aliis. An verò, & quando peccent illas scribentes, & an ex illis possit Prælatus procedere ad inquisitionem illius delicti, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 8. *num.* 31. & *cap.* 27. *num.* 4. Libellorum autem istorum Auctores pœna capitis puniuntur *leg.* 1. *Cod. de libell. famos.* Item verberantur, & excommunicari decernuntur. 5. *quæstione* 1. per varios canones. Sunt etiam infames *leg. ib carmen ff. de testib. capit. si testes* 4. *quæst.* 3. vbi etiam aliæ pœnæ contra ipsos statuuntur. Sayrus *in Clau. Reg. libro* 12. *cap.* 4. *num.* 10. Thesaurus *prax. part.* 2. *verbo libelli famosi cap.* 1. Extenduntur autem prædictæ pœnæ non solum ad conficientes dictos libellos, sed ad alios circa eandem materiam delinquentes, tum ex prædictis Iuribus, tum maximè ex Constitutionibus Pij V. in ea, quæ incipit *Roman Pontificis* inter Constitut. ipsius num. 147. & Gregor. X I I I. in ea, quæ incipit *Ea est rerum* inter Constitutiones eiusdem *num.* 4. Sayrus *supra*. Portellus *supra num.* 13. Licet illæ solùm videantur esse pro Roma, & Statu Ecclesiastico. Portellus *ibidem*.

32 Specialiter pro Regularibus notandum, quòd quicunque libellos famosos in vulgari, vel latino sermone, nec non cantilenas, vel rithmos, edere, vel detinere, vel publicare præsumunt in infamiam Status Ordinis Prædicatorum, vel Minorum sunt excommunicati excommunicatione Papæ reseruata ab Alexandro I V. in priuilegio *Ex alto*, & in alio *Non sine multa*. Caietanus *in Summ. verb. Excommunicatio cap.* 81. Sayrus *supra*. Bonacina *supra num.* 9. post Salonem, Medinam, & alios. Communiter autem supponunt hi Auctores hoc priuilegium extendi ad alias Religiones habentes communicationem cum Prædicatoribus, & Minoribus; sed non contrahi hanc excommunicationem ab eo, qui contra aliquem Religiosum priuatum prædicta fecerit. Quia ea priuilegia solùm loquuntur de facientibus illa contra Statum eorum Religiosorum, non contra vnum, aut alterum.

LICENTIA QVOAD REGVLARES.

SVMMARIVM.

De licentia pro Regularibus in particularibus materiis. num. 1.
De licentia explicita. num. 2.
Licentia debet esse voluntaria, & non coacta. num. 3.
Item legitima. num. 4.
Quid de licentia speciali. num. 5.
De Superiori an teneatur petere licentiam, quam potest præstare subdito. num. 6.
Licentia inter Regulares gratis concedenda. num. 7.
Licentia præcedere debet actum, qui ex illa fit. num. 8.
An requiratur ad licentiam quòd fiat in scriptis. num. 9.
An licentia indeterminatè concessa prosint postulanti. num. 10.
Concessa aliqua licentia quæ etiam alia concessa censeantur. num. 11.
Reuocatio licentiæ quando contingat. num. 12.
A quo fieri debet talis reuocatio. num. 13.
Quando expirat morte concedentis. num. 14.
Ratihabitio de præsenti æquiualet licentiæ. num. 15.
Quid de licentiis concessis à Papa, Nunciis, vel legatis. num. 16.
Alia remissiuè. num. 17.

DE licentia, quæ requiritur pro Regularibus, vt tenere, donare, vel recipere aliquid possint, 1
dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 6. *num.* 55. & 56. Specialiter de licentia, quæ requiritur, vt aliquid donare possint, maximè stando in Constitut. Clem. V I I I. *de largitione munerum* prout innouata, & declarata est sub SS. Domino Nostro Vrbano, dixi *supra verbo dare, seu donare.* Item de licentia requisita pro Religioso eunte de vna Prouincia ad aliam, vel de vno Conuentu ad alium, dixi eodem *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 10. *n.* 14. & *cap.* 11. *num.* 11. Similiter de licentia requisita pro Religiosis Romam venientibus, dixi eo *cap.* 10. *n.* 15. & 16. Pariter de licentia necessaria pro erectione nouorum locorum, seu mutatione antiquorum, dixi eodem *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 9. *num.* 31. 35. & 36. & *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 1. *num.* 45. & dicam infra verbo *Monasteria Regularium*. De licentia quoque requisita, vt Regularis possit extra claustra degere, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 16. *num.* 23. 24. & 25. Similiter de licentia Monialibus requisita pro egressu è Monasteriis ipsarum, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 25. à *num.* 20. & *supra verbo Clausura.* Item de licentia requisita pro ingressu in Monasteria Monialium, dixi eo *cap.* 25. *numero* 25. & 26. & *p.* 2. *cap.* 2. *num.* 12. & *supra verbo Clausura.* De quibus etiam infra verbo *Moniales*. Pariter etiam de licentia Regularibus requisita ad audiendas Confessiones sæcularium, dixi eo *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 19. *numero* 2. & *p.* 2. *cap.* 1. *n.* 18. & *supra verbo Confessarius.* Ac de licentia pro concionatoribus, *tom* 1. *part.* 1. *cap.* 20. à *numero* 2. & *p.* 2. *cap.* 1. *numero* 17. & *supra verbo Concionator.* Item de licentia ad exeundum extra

Monasterium, *tom.1.p.1.cap.16.num.5*. De licentia ad exercendum munus testamentariorum, eo *tom.1.p.1. cap.9.num.9*. Ad comparendum in iudicio, *ibid.n.11*. Ad exercendum munus Iudicum, *ibid. num.14*. Vt possint esse fideiussores *ibid. num.18*. Ad habendum arma, *ibid.num.17*. Ad baptizandum, *ibidem num.31*. Ad eundum extra mare, *ibidem num.32*. Ad accedendum ad Curias Principum, *ibidem num.33*. De licentia porrò Mendicantibus requisita ad mendicandum, dixi *eodem tomo 1.p.1.c.1. num.4*. Quibus in locis Summorum Pontificum, & S. Congregationum circa prædicta decreta, & declarationes adduxi, ex quibus plura Barbosa *in Collect. Bullar.verbo licentia*, Gauantus *in Man. Episcop. verbo licentia*, Ioannes Maria Nouarius *in Lucern. Regular. verbo etiam licentia*. Alia ergo in præsenti addenda vel pro materiæ complemento, aliquas regulas assignando circa licentias in communi sumptas, & stando in iure communi, seclusis particularibus statutis Religionum.

2 Prima sit. Quamuis plurium Doctorum sententia sit, quod quoties pro aliquo actu requiritur licentia ea debeat esse explicita, ita vt hæc sit differentia quando actus requirit consensum, ac quando requirit licentiam, quòd quando requirit licentiam, ea debeat esse explicita, prout tenent plures Iuristæ relati à Sanch. *l.3.de matr.disp.35.num.16*. & sequitur Nald. *in Summa verbo consensus num.10. & verbo licentia n.1*. ex Rotæ decisione. Nihilominus probabilius est contrarium, scilicet, quòd etiamsi pro aliquo actu requiratur licentia, sufficiat tacita, seu implicita, nullum enim fundamentum est ad contrarium asserendum. Sylu. *in Sum.v.testam.2.q.2. d.3*. Sanch. *l.6.in Decal. c.11.n.11*. Portell. *in dub.regular.verb.licentia num.2*. Fauent ea quæ dixi *tom.1.p.1.c.6.n.55*. Idque maximè tenendum in rebus modicis, scientia enim, & patientia in iis, quæ sunt modici præiudicij operatur consensum, vt habetur ex Abbate *cap. nunc de præsumpt.n.3*. Filliucius *tom.1. Tract.8.part.1.c.9.n.219*. Excipe quando licentia expressa, seu explicita, requiritur in lege, vel Statuto, tunc enim non sufficit tacita, seu implicita, iuxta ibidem dicta. Portellus *supra*. Nota autem, quòd licentia expressa vocatur ea quæ exprimitur à Superiori, verbo, epistola, manu, nutu, &c. licentia verò tacita, seu implicita est ea, quæ ex scientia, & tolerantia Superioris prudenter præsumitur, etsi ab eo nullo modo exprimatur. Portellus *supr.* Vide dicta eo *cap.6. num.56*.

3 Secunda regula est. Quando pro actu aliquo requiritur licentia, ea debet esse voluntaria, & non coacta, vel precibus importunis, fauoribus, aut metu extorta. Ratio est, quia aliàs ea non esset licentia, sed violentia, prout habet Diuus Bernardus *de Consideras. ad Eugenium*. Sanchez *lib.7.in Decalog.cap.19.num.16*. Vide dicta eo *c.6.n.56*. Adde, idem esse dicendum, iuxta ibidem dicta, de licentia impetrata dolo, aut mendacijs. Tunc enim non adest consensus Superioris, quia nihil magis est contrarium consensui, quam error. *l.si per errorem ff.de iurisdict.omn.iudic.* Barbosa *de offic.& potest.Episcopi allegat.32.n.133*. Quod intellige, quando error est circa substantiam, vt si Religiosus peteret aliquam licentiam à suo Superiori fingens se esse aliquem, qui re vera talis non sit. Error enim circa substantiam variat dispositionem, iuxta communem Doctorum in materia de Matrimonio, Testamentis, &c. Barbosa *supra*. Aut circa causam finalem, & adæquatè motiuam, illam scilicet, quæ si non subsisteret nullo modo concederetur licentia. Tiraquell. *in Tract. cessante causa limitat.1. à num.1*. Sanch. *lib.3. de matrim. disp.39.n.14*. Barbosa *supra*

ex alijs. Nota tamen in hoc attendendum esse ad mentem concedentium licentiam, ea namque sæpius talis est, vt cum sæpius etiam se decipi agnoscant, nihilominus velint licentias ab ipsis concessas validas esse. Sanchez *supra*. Idem dic, de licentia impetrata precibus importunis, etiamsi talis esset, quòd si illæ non essent, licentia non concederetur.

Tertia est. Vbi requiritur licentia, intelligitur de legitima. Idem enim est non esse, ac legitimum non esse. Naldus *supra verbo licentia num.1*. Vide eo dicta eo *n.56*. Nota tamen, quòd licentia legitima ea dicitur, non solum, quæ conceditur ob legitimam causam iuxta dicta, sed & quæ conceditur à legitimo Superiori. Solus enim legitimus Superior leg[illegible] licentiam præstare potest. [illegible] ponitur à Sac. Congreg. dum iuxta [illegible] a n.2 [illegible] .1.[illegible].4. [illegible] de licentia requisita M[illegible] [illegible] ndican dum. Propterea etiam declarauit Sacr. Congreg. [illegible] 8.Nouemb.1619. à laicis non posse concedi dictam licentiam. Gauantus *supra n.5*. 4

Quarta est. Vbi licentia specialis ad actum aliquem requiritur, sufficit quòd æquiualeat speciali. Exemplum sit de licentia Parochi pro ministrandis Sacramentis per Religiosos eius parochianis, quæ à Clem. *Religiosi de priuileg.* requiritur specialis, & Caietan. *verbo Excommunic.c.64*. ait, sufficere licentiam æquiualentem speciali, & hoc, inquit ipse, semper est verum quandocunque ex verbis licentiæ communiter intelligitur, concedentem dare hanc licentiam, etiamsi non nominarentur illa Sacramenta in specie. Naldus *supra num.2*. Barbosa *supra n.127*. referens ad decisum à S. Congregatione ex Armendariz, Bonacina, & alij. 5

Quinta sit. Licentia Superioris in actu gerendo per subditum non obligat Superiorem volentem eundem actum præstare ad petendam eam ab alio Superiori. Exemplum sit. Religiosus Superior volens exire ad studia litterarum, non tenetur à superioribus suis eam petere licentiam, quam à se tenentur obtinere sui subditi proficisci volentes ad talia studia. Idem de subdito Religioso instituto executore, qui tenetur petere licentiam à superiori, sed superior non tenetur, si ipse executor instituatur. Syluester *testam.2.q.2 dict.* Naldus *supra n.5*. 6

Sexta. Licentiæ omnes inter Regulares gratis concedi debent; quia oppositum redolet vitium proprietatis in Prælatis, & quandoque vitium Simoniæ, si materia ipsa hoc expostulet. Vnde licentias audiendi confessiones, concionandi, ministrandi Sacramenta gratis dari debere declaratum est à S. Congregatione Episcoporum, & Regularium 16. Iulij 1591. teste Gauanto *supra n.3*. Idem etiam videtur dicendum de licentijs, quibus dispensatur in aliquo præcepto Ecclesiastico. Vnde id declarauit eadem Sacra Congreg. 15.Iun.1619. de licentia laborandi die festo. Gauantus *supra num.4*. 7

Septima. Licentia ad aliquid faciendum præcedere debet actum, qui ex illa fit: requiritur enim ex parte causæ illius, scilicet facultatis ad eum faciendum. Fauent *c. auditis de elect.* adiuncto *cap. Quia propter eod. tit. & l.vniuersa C. de precib. imperat.* Gonzalez *ad regul.8. Cancellar. gloss.47. num.46*. Barbos. *supra num.129*. ex alijs. 8

Octaua. Quamuis ad rationem licentiæ non requiratur, quòd fiat in scriptis, iuxta dicta *supra verbo Gratia num.13*. cum scriptura non requiratur nisi tantùm ad faciliorem probationem, non ad substantiam gratiæ, *l.contrahitur ff.de pignorib.* (Barbos. *sup.n.128*.) nihilominus cum lex, Statutum, vel Constitutio hanc solemnitatem requisierint, obseruari debet, 9

vt pote,

vepotè, quia licita, & honesta, & ob bonum finem inducta sit, scilicet, vt maturiùs, & rariùs ea licentia concedatur. Sanchez *lib.6. in Decalog cap.16. num.31.* Suarez *tom.4. de Relig. tract.8. lib.1. cap.10. num.15. in fin.* Etsi etiam aliqui velint hoc solùm esse pro foro externo tantùm, non pro foro conscientiæ (Sossa *in explicat. Constit. Clem. VIII. de largit muner. n.98.* Homobonus, & Bellochius relati à Diana *p.3. tract.2. de dub. Regul. Resolut 129.*) nihilominus contrarium est, tenendum, non solùm propter dicta, quia scilicet talis conditio est licita, honesta, rationabilis, & prudenter apposita, sed etiam, quia vbi lege, vel partium conuentione contractus scriptura indiget, ea deficiente est irritus. *leg. contractus 16. Cod. de fid. Instrument.* Ex hoc autem sequitur talem licentiam, si in scriptis non detur, esse irritam, ac per consequens peccare, qui illa vtitur. Ita supponunt Suarez, & Saochez relati. Nauarrus, Confetrius, & Llamas ab eodem Sanchez adducti. Vide dicta *tom.3. verb. Clausura num.25.* Erit ergo omissio huius solemnitatis peccatum mortale, quando grauitas materiæ, & aliæ circunstantiæ id postulauerint, prout supponunt iidem Auctores, vel solùm venialis, si materiæ leuitas, vel aliæ circunstantiæ id exegerint. In casibus etiam, in quibus repentina necessitas occurrerit faciendi aliquid ad quod requiratur prædicta licentia in scriptis, si propter absentiam superioris esset periculum in mora eam expectando, posset id fieri sine tali licentia, sic enim, vel per Epicheiam credendum est velle prudentem legislatorem. Nauar. *comment.4. de Regul. num.60.* Azor. *tom.1. Instit. moral. lib.13. c.8. q.8.* Rodriguez *tom.1. quæst. Regular. q.46. art.2. in fin.*

10 Nota. Licentiæ indeterminatè concessæ alicui, prosunt etiam ipsi postulanti. Quod est dicere; si aliquis Religiosus petat à suo Prælato facultatem, v.g. ad absoluendum à casibus reseruatis, illamque petat indeterminatè pro aliquo subdito ipsius Prælati, Prælatusque eam concedat, censetur etiam concessa pro ipso postulante, ita vt ea vti possit. Ratio est, quia in generali sermone comprehenditur etiam persona loquentis quando loquens concipit verba in persona alterius, vt patet ex *leg. Paulus respondit §. fin. ff. de pignorib.* Villalob. *in Summ. tom.1. tract.9. diffic.66. num.4.*

11 Decima. Concessa alicui licentia ad aliquod opus faciendum, intelliguntur illi concessa omnia necessaria pro illo fine comparando. Habetur *in cap. Præterea de offic. delegati*, vbi sic. *Ex eo quòd causa tibi committitur, super omnibus, quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, plenariam recipis potestatem.* Idem habetur *in l. 2. ff. de iurisdict. omn. iud.* Patitur hoc dictum hanc exceptionem, vt scilicet vtatur is cui tale conceditur omnibus mediis ad id necessariis, dummodo aliquod medium non sit specialiter interdictum. Exemplum. Conceditur aliquando Episcopo, vt procedat contra Religiosum in aliquo casu tanquam delegatus Papæ; si illi non cooceditur expressè, vt ad illum finem valeat fulminare censuras, has non poterit publicare contra Religiosum, quia specialiter est prohibitum cuicunque Iudici Ecclesiastico ponere censuras contra Religiosos, nisi ipsis specialiter concedatur. Ita Portellus *supra in additionib. num.2.* Pro exemplo autem adducto vide dicta *tom.1. p.1. cap.11. num.14. & tom.3. verbo Exemptio Regularium à num.8.* Intelligitur autem prædicta regula non solùm de iis, quæ omnino, & sunpliciter necessaria sunt, sed de illis, quæ secundum decentiam necessariò moraliter requiruntur. Vnde licentia concessa alicui Religioso ad inuisendum Moniales, concessa etiam censetur pro socio ipsius Religiosi, propter rationem adductam. Naldus *supra verbo licentia num.3.* ex Rodriguez quem refert. Fauent quæ dixi *supra verbo Clausura num.27.* circa socium Confessarij ministrantium Sacramenta Monialibus infirmis, ex declaratiooe Sac. Congreg. ibi adducta.

Vndecima. Licentia concessa alicui ad aliquid fa- 12
ciendum non censetur reuocata à concedente donec talis reuocatio intimata sit per certum nuncium, aut litteras, illi, cui concessa est licentia, ita vt ipsa possit vti, & facta per ipsum teneant. Latè probat Sanchez *lib.3. de matrim. disp.36. num.9.* & ex ipso Portellus *supra num.1.* Barbosa *supra num.131.* & Naldus *supra num.6.* ex aliis etiam, quos referunt, quæ valde vtilia erunt pro multis licentiis, quæ Regularibus conceduntur à suis Superioribus.

Duodecima. Licentiarum concessarum reuocatio 13
fit non solùm à concedente illas, cum iuxta Regulam Iuris, *Per easdem causas res nascitur, & dissoluitur;* sed etiam à successore illius, cum habeat æqualem auctoritatem, & à Superioribus, cum habeant eamdem, vel maiorem. Quando verò licentia ab inferiori Prælato concessa confirmata est à superiori Prælato, Nuncio, vel Papa, tunc non potest reuocari ab inferiori Prælato. Quia inferior non habet auctoritatem supra superiorem. Portellus *in Respons. moralibus p.3. cas.34.* loquens de licentia quadam concessa à quodam Prælato, & confirmata à Nuncio.

Tertiadecima. Licentiæ continentes aliquam gra- 14
tiam, si talis gratia sit gratia facta non expirat morte concedentis, vel cessatione officij ipsius, secus verò si talis gratia sit solùm facienda, iuxta dicta *supra verbo gratia num.7. & 8.* ex *cap. si cui nulla de præbend. in 6. & cap. si super gratia de offic. Ind. delegat.* Quod præter Auctores ibi relatos tenent Naldus *supra num.6.* Portellus *supra* loco relato *ex dub. Regul. verbo licentia in principio.* Barbosa *supra n.132.* Hinc collige, licentias concessas Regularibus à suis Superioribus ad absoluendum à reseruatis, ad edendas carnes diebus prohibitis, & similes, non cessare morte concedentium, vel cessatiooe officiorum ipsorum, quia tales licentiæ continent gratiam factam. Portellus *supra num.1. & 3.* & Sanchez. Collige secundò, licentiam concessam alicui Religioso, seu Dimissorias ad Ordinum susceptionem non cessare morte, vel cessatione officij concedentis: non solùm propterea quòd continent gratiam factam, sed etiam quia ita declarauit S. Coogregatio Episcoporum, & Regular. anno 1600. vt refert Naldus *supra verbo Ordo num.12.* De quo Barbosa *supra num.132.* & Fagundez *in 2. Eccles. præcept. lib.8. c.8. n.16.* ex aliis quos referunt, qui idem dicit *num.13.* de facultate concessa alicui ad eligendum Confessarium.

Quartadecima. Ratihabitio de præsenti æquiualet 15
licentiæ. Quod est dicere, quoties subditus facit aliquid sub spe ratihabitionis Prælati de præsenti, id est, prudenter credens quòd Prælatus de præsenti vult, seu gaudet, vel approbat, quòd id fiat, dicitur habere sufficientem licentiam ad operandum. Ratio est, quia, vt habetur de Regulis iuris in *6. Ratihabitio comparatur mandato.* Quemadmodum ergo operans ex mandato dicitur operari ex licentia, sic & operans ex spe ratihabitionis. Ioannes Sancius *in Select. disp.44. n.3.* ex Sanchez, Soto, Nauarro, Ledesma, & aliis. Consonant, quæ dixi *tom.1. p.1. c.6. num.55.* Secus dicendum de ratihabitione de futuro, quia illa non æquiualet licentiæ, iuxta dicta eo *num.55.*

Idem porrò proportionaliter dicendum de licen- 16
tiis gratiam contioentibus concessis à Papa, vel eius Legatis, Nunciis, &c. Ita vt licet eæ, quæ continent gratiam faciendam, cessent morte, &c. illæ

verò, quæ continent gratiam factam, durent etiam post ipsorum mortem,&c. Sylueſt *in Summ.verbo delegans quæſt*.15. Portellus *in Reſponſionib. moral. part*.3.*caſ*.34.

17 Alia ad hanc materiam ſpectantia vide *in* 3. *tom. verb.Commiſſio,& Commiſſarius*, verbo *Diſpenſatio*, & verbo *Gratia*, ac dicenda infra verbo *Viſitator Regularis*.

LITANIÆ.

SVMMARIVM.

*De illis agere ſpectat ad Regulares. num.*1.
*Litania quid & quot ſint. num.*2.
*Conſtitutio Clementis VIII. circa illarum prohibitionem. num.*3.
*Quomodo intelligenda. num.*4.
*De litaniis nominis Ieſu. num.*5.
*Declarationes S.Congregationis. num.*6.
*Recitari debent in die Sancti Marci, & tribus diebus ante Aſcenſionem. num.*7.
*Alia remiſſiuè. num.*8.

1 DE illis agere ſpecialiter ſpectare videtur ad regulares,cum ad cultum diuinum,cui ipſi maximè incumbere debent,pertineant.

2 Litaniæ Græcè interpretantur Latinè *Supplicationes*, ſiue *preces*. Earum vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia, vt conſtat ex Concilio 1. Aurelian. *cap*.29.& *cap.Rogationes de conſecr*.3.*& cap*.1.*de conſecr.diſt*.2. & Concil. Gerunden. *cap*.3.Bracharenſi 2.*cap*.9. Toletan.5.*cap*.1. Tolet.6.*cap*.2. Moguntin.1. tempore Caroli Magni *cap*.32. *&* 33. Diuo Auguſtino *ſermone* 173.*de tempore*, Baſil.*ep*.63. Soc. *lib* 6.*hiſt. cap*.8. Soz.*l*.8.*cap*.8. Niceph.*l*.14.*c*.3. Vnde earum Auctor non fuit S.Gregorius Papa,etſi talis vocetur, quia pro variis locis, & neceſſitatibus eas induxerit. De his Durandus *lib*.2. *de Ritibus cap*.10. Suarez *tom*.2. *de Relig.lib*.1.*de Orat.vocali cap.vlt.in fin*. Aliæ dicuntur *Maiores*, illæ ſcilicet, quæ die S.Marci dicuntur, aliæ *Minores*, quæ in tribus diebus ante Aſcenſionem.Licet Suarez *ſupra n*.26.bas poſteriores *Maiores* vocet, priores verò *Minores*. Video etiam in Paulo Diacono *de geſtis Rom Pont.lib*.8.*c*.4.mentionem fieri cuiuſdam Litaniæ *ſeptiformis*, propterea ſic dictæ, quòd D.Gregorius Dominum deprecaturus in ſeptem partes diuiſit populum.

3 Quamuis autem earum vſus licitus valde ſit,nihilominus, quia in abuſum declinauerat, ideo Clemens VIII.anno 1601. in Conſtit. *Sanctiſſimus in* 3. *tom. Bullar. in Appendic. n*.4.aliàs 122 hanc edidit Conſtitutionem. *Sanctiſſimus Dominus Noſter Clemens Papa VIII. Quoniam multi hoc tempore priuati etiam homines, prætextu alenda deuotionis, nouas quotidie Litanias euulgant, vt iam propè innumerabiles forma Litaniarum circumferantur, & in nonnullis inepta ſententia,in aliis (quod grauius eſt) perjculoſa, & errorem ſapientes inueniantur, pro ſollicitudine ſua paſtorali prouidere volens,vt animarum deuotio, Deique, ac Sanctorum inuocatio ſine vllius detrimenti ſpiritualis periculo foueatur, præcipit, & mandat, vt, retentis antiquiſſimis, & communibus Litaniis, quæ in Breuiariis, Miſſalibus, Pontificalibus, ac Ritualibus continentur, nec non Litaniis de Beat. Virgine, quæ in ſacra Æde Lauretana decantari ſolent: quicunque alias Litanias edere, vel etiam editis in Eccleſiis, ſiue Oratoriis, ſiue Proceſſionibus vti voluerint,eas ad Congregationem Sacrorum Rituum recognoſcendas, & ſi opus fuerit, corrigendas mittere teneantur, neque ſine licentia, & approbatione prædicta Congregationis, eas in publicum edere, aut publicè recitare præſumant, ſub pœnis(vltra peccatum) arbitrio Ordinarij,& Inquiſitoris ſeuerè infligendis.* Quæ habentur *in Summa Bullar. verbo Litania.*

Circa quam Conſtitutionem nota primò, per illam non prohiberi ſcribere, aut habere apud ſe Litanias aliquas pias,& deuotas pro vſu particulari. Verbum enim illud *euulgant*, & illud *circumferantur*, ac illud *eas in publicum edere*,manifeſtè denotant ſolùm prohiberi publicam editionem Litaniarum, qualis eſſet, ſi typis mandarentur, vel etiam ſolùm in ſcriptis,ſi publicarentur. Nota etiam ſecundò, neque etiam prohiberi priuatam recitationem aliarum Litaniarum præter dictas,vt conſtat ex illo verbo *publicè recitare præſumant*. Nota tertiò, quòd etſi ad hoc quòd aliæ Litaniæ publicentur, vel publicè recitentur requiratur approbatio S.Congregationis Rituum, vt patet ex ipſo contextu;nihilominus eadem S.Congregatio, vt patet ex vna Alexandrina 15.Maij 1608. quam refert Barboſa *in Collectaneis Bullary verbo Litania*,non approbat alias. Nota quartò,quòd etiam ad hoc quòd poſſint priuatim recitari aliæ Litaniæ præter dictas,præcipit eadem Sac.Congregatio ſecunda die Martij 1602. apud eumdem Barboſam, quod reuideantur. Quia tamen nec ibi,nec in Conſtitutione Clementis expreſſè prohibentur,ideo,vt dixi poſſunt priuatim recitari. 4

Præſertim quintò,circa Litanias nominis Ieſu notandum, quòd Sixtus V. in Bulla *Reddituri* in Bullario Rodriguez *tom*.2. inter Bullas Sixti *num*.25.concedit trecentos annos Indulgentiæ recitantibus Litanias nominis Ieſu ad inſtantiam Reuerendorum Patrum Diſcalceatorum noſtri Ordinis.Ex quo videtur colligi, præd.ctas Litanias nominis Ieſu cenſeri approbatas à Sede Apoſtolica,ac per conſequens non includi in prohibitione generali Clementis VIII. & Sacræ Congregationis Rituum, quia ſolùm videntur loqui de Litaniis à Sede Apoſtolica aliàs non approbatis. 5

Declaratum etiam eſt ab eadem S. Congregatione 25.Septemb.1627.apud Gauantum *in Manuali Epiſcoporum verbo Litania* quòd quando Litaniæ Maiores,id eſt,quæ dicuntur die Sancti Marci Euangeliſtæ venerint in die Paſchatis, transferri debeant ad feriam tertiam ſequentem. Item declaratum eſt ab eadem Sac.Congregatione 22.Martij 1631.apud eumdem Gauantum *ſupra*, non licere addere Sanctorum nomina Litaniis,quæ habentur in Breuiario,licet ſint Patroni locorum. 6

Teneri eos, qui ad Officium diuinum obligantur, recitare in die S.Marci, & tribus diebus ante Aſcenſionem Domini Litanias, dixi *tom*.1. *p*.1. *capit*.12. *num*.23. Ex Suarez, & Bonacina ibi relatis, quod etiam tenent Tannerus *in* 2.2.*diſputat*.5.*q*.1. *dub*.5. *n*.148. Caſtrus Palaus *tom*.2. *diſp*.2.*punct*.2.*n*.13. & alij, eo quòd ex communi ſententia Theologorum,& vſu Eccleſiæ cenſeantur pars Officij illorum dierum, vt propterea, qui illas in Proceſſionibus non recitauerint, priuatim recitare teneantur. Vbi nota, quòd licet celebris Auctor Pater Diana *in* 2. *part. tract*.12. *reſolut*.42. oppoſitum probabile eſſe putet ex aliis, quos refert,nihilominus *part*.4. *tract*.4.*reſolut*.227. noſtram ſententiam tutiorem, & veriorem appellat. Vide Bonacinam *tract. de horis Canonicis diſp*.1.*q*.3. *punct*.1.*n*.13.& 14. vbi alia ad intentum. 7

Vide alia dicenda verbo *Officium diuinum*.

LITTERÆ APOSTOLICÆ.

SVMMARIVM.

Littera Apoſtolica, quæ dicantur. num. 1.
Breuia S. Pœnitentiariæ inter ipſas numerantur. numero 2.
Quæ dicantur ſubreptitiæ, obreptitiæ, falſæ, aut falſificatæ. num. 3.
Pœna impetrantium Litteras Apoſtolicas ſubreptitiè, vel obreptitiè. num. 4.
Quando contingat ſurreptio, vel obreptio num. 5.
De falſificantibus litteras Apoſtolicas, num. 6.
Religioſi non poſſunt impetrare aliqua contra ſuæ Religionis ſtatuta. num. 7.
Quid faciendum ſi ea impetrent. num. 8.
Tenor aliquarum litterarum Apoſtolicarum, ſeu Sacra Pœnitentiaria. num. 9.
Tenor pro diſpenſatione in voto caſtitatis. num. 10.
Pro diſpenſatione in Affinitate. num. 11.
In impedimento occulto ex fornicatione. num. 12.
Animaduertenda circa tales litteras. num. 13.
Quid quando dirigantur Magiſtro in Theologia. numero 14.
De priuilegio Greg. XIII. pro Ieſuitis. num. 15.
An communicetur aliis Religionibus. num. 16.
Quid intelligatur nomine Doctoris. num. 17.
Quid Confeſſoris ex approbatis ab Ordinario. *numero* 18.
A quo aperiri poſſint. num. 19.
Modus exequendi tales litteras. num. 20.
Quid quando remittuntur alicui cum conſilio aliorum. num. 21.
Per ſtimulos carnis, *quid intelligatur. num.* 22.
Per Oratoris examinationem, *quid intelligatur. numero* 23.
De monitis, ſeu conſiliis dandis à Confeſſario. numero 24.
Quid intelligatur per illa verba a mutatione propoſiti. *num.* 25.
Circa pœnitentias iniungendas. num. 26.
Circa alia opera pœnitentia num. 27.
Quando impedimentum cenſeatur occultum. numero 28.
An impendenda ſit pœnitentia vtrique coniugi. numero 29.
Quid de experientia, cohabitatione, &c. num. 30.
Quid de iſtis verbis Muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata. *num.* 31.
Poſt diſpenſationem factam quid agendum. numero 32.
De lauatione, ſeu reſtitutione Litterarum. numero 33.
Diſpenſationes gratis facienda. num. 34.
Quibus verbis danda diſpenſationes. num. 35.
De diſpenſationibus in foro externo. num. 36.
De aliis remiſſiuè. num. 37.

1 ITTERÆ Apoſtolicæ appellantur illæ, quæ expediuntur in Curia Romana per Papam, & ipſius officiales Papæ nomine. Graſſius 1. *part. deciſ. l.* 4. *in explicat. Bulla Cœna cap.* 6. *num.* 88. Filliucius *tom.* 1. *tractat.* 16. *cap.* 8. *num.* 184. Ex quibus aliæ ſunt, quæ cum Bulla plumbea pendente circa magna negotia expediūtur, quæ generali vocabulo vocantur *Bulla*. Aliæ vero, quæ expediūtur pro petitis negotiis cum ſigillo cereo per annulum Piſcatoris, quo Sanctus Petrus vſus fuiſſe creditur, & vocantur *Breuia*. Aliæ, quæ vocantur *ſignatura*, quæ ſunt ſupplicationes, ſeu petitiones in ſcriptis Papæ, vel eius Miniſtris porrectæ, quibus Papa ſubſcribit per *fiat*, vel ſimile verbum, non tamen ornatæ ſigillo Rebuffus *in prax. beneficior. in tit. de Bulla, & tit. de Breu. & tit. de ſignatura*. Petrus Gregorius *in ſyntagmat. libro* 17. *capitulo* 15. Graſſius *ſupra num.* 9. & 91. Aliæ præterea Litteræ Apoſtolicæ ſunt, quæ vocantur *mandatum Apoſtolicum*. Eſt autem *mandatum Apoſtolicum* omne reſcriptum, per quod Summus Pontifex mandat, & iubet alicui de beneficio prouideri. Petrus Gregorius *ſupra cap.* 11. Azor. *tom.* 2. *Inſtitut. moral. lib.* 6. *cap.* 32. apud quos, poſt Staphileum, Gomezium, Rebuffum, & alios plura de iis mandatis Apoſtolicis, & de variis modis, quibus concedi ſolent quæ omitto, quia parum ad intentum Regularium deſeruiunt. Solùm ergo de iis, quæ ſpecialiùs ad ipſos ſpectant hic tractandum, maximè, quod attinet ad impetrationem priuilegiorum, indultorum, ſeu aliarum gratiarum, quæ per dictas Litteras Apoſtolicas obtinere ſolent, & ad Breuia, ſeu diſpenſationes Sedis Apoſtolicæ, quæ ipſis committi ſolent pro executione.

Et primo notandum Breuia Summi Pœnitentiarij, ſeu Pœnitentiariæ, quæ ſæpius ipſis Regularibus committuntur, etiam vocari quoad intentum noſtrum Litteras Apoſtolicas, quia expediuntur in Curia per prædictum ſummum Pœnitentiarium, qui etiam eſt Papæ officialis. Et ita ſupponit Petr. Gregorius *d. cap.* 15. *num.* 13. & docet Filliucius *Tractatu* 16. *num.* 184. *in Tabella excommunic. ex Iulio III.* 2

Secundò nota, Litteras, Apoſtolicas alias poſſe eſſe ſubreptitias, aliàs obreptitias, alias falſas, alias verò falſificatas. Litteræ ſubreptitiæ illæ dicuntur, quæ impetrantur exprimendo falſitatem, ſeu tacendo veritatem, ſeu illa, quæ ius & ſtylus Curiæ exprimi iubent. Obreptitiæ verò illæ, quæ impetrantur ſupplicato Papa ſic inuolutè ſub inuolucro verborum, vt non perceperit veritatem. Falſæ autem, quæ nunquam à Papa conceſſæ ſunt, ſed aliquis priuatus illas finxit. Falſificatæ tandem ſunt illæ, quæ verè à Papa emanarunt, ſed ab aliquo priuato alteratæ, vel immutatæ ſunt. Graſſius *ſupra num.* 88. ex Iaſ. *in leg.* 2. *num.* 1. *Cod. Si quis contaus, vel vitiat. publice.* Layman. *lib.* 1. *Tract.* 4. *cap.* 23. *num.* 4. 3

His poſitis, quod attinet ad impetrationem prædictarum litterarum Apoſtolicarum, dicendum primo: Religioſus, vel quicunque alius impetrans ſubreptitiè, vel obreptitiè litteras Apoſtolicas, peccat mortaliter, quia decipit Papam in re graui. Imò tales litteræ ipſo iure irritæ ſunt, & inualidæ, vt conſtat ex *cap. Ad aures, cap. Conſtitutus. cap. ſuper Litteris de Reſcript. & cap. vltim. de fil. Presbyteror. in* 6. Graſſius *dict. num.* 89. Layman. *ſupra cap.* 22. *num.* 17. Etiam ſi ſurreptio, vel obreptio per ignorantiam, & bonam fidem contingat, quia hoc non eſt pœna, ſed prouenit ex defectu voluntatis, vel intentionis Papæ. Sanchez *l.* 8. *de Matrim. diſp.* 21. *num.* 19. Layman. *ſupra num.* 18. Theſaur. *in prax. part.* 2 *verbo gratia cap.* 8. §. 5. *Amplia quod ſurreptio.* Hoc tamen intelligi ſolùm debet in litteris Apoſtolicis gratiam continentibus. Si enim iuſtitiam contineant, id eſt, ſi ſint ad lites forenſes, non ſunt ipſo iure irritæ, ſed irritandæ à parte ſeu aduerſario contra quos obtentæ ſunt, per exceptionem allegatæ ſurreptionis, vel obreptionis, pro vt colligitur ex cap. *Si autem. & cap. Plerumque de Reſcript.* Sanchez 4

*ſupra num.*3. Garzia *de benef. part.* 8. *cap.*3. *num.*1. Layman. *d. num.* 17. Quando verò, aut quomodo ſanetur tale vitium habet Theſaurus. *ſupra* §. *Amplia quod ſi gratia*, *&* §. *limita etiam.* Talis tamen impetrans litteras Apoſtolicas ſubreptitiè, vel obreptitiè, non propterea incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ Papæ reſeruatam, de qua dixi *ſuprà verbo Bulla Cœnæ num.*20. Quia ea ſolùm eſt impoſita contra falſificantes litteras Apoſtolicas; iſte verò non falſificat illas, ſed impetrat modo illo doloſo, & fraudulento. Nauar. *in Man.cap.*27. *n.*62. Graffius *d. num.*89. Toletus *in Summa lib.*1.*cap.*22. *num.*4. §. *Tertiò impetrantes.* Incurrere tamen videtur pœnas taxatas in *capit. Ad falſarior. in fin. de crimine falſi*, pro vt dixi *ſuprà verbo Falſarius numero* 2. ex Suarez ibi relato. Quod, & ſequitur Alterius *lib.*5. *diſp.*7.*capit* 5.*in princip. tom.*1. Ibi enim diſtingui videntur falſificantes litteras ab impetrantibus litteras falſas, ex hoc enim denotari videtur hos poſteriores eſſe illos, qui litteras Apoſtolicas ſurreptitiè, vel obreptitiè impetrant. Licet Filliucius *ſupra num.* 185. oppoſitum ſentiat. An verò incidant etiam in pœnas Bullæ Pij V. quæ incipit *Cum ſicut* vide Theſaur. *ſupra* §. *ex Bulla.* Illud certius quòd ſubripientes expeditionem litterarum Apoſtolicarum gratuitam faciendo in eis exprimi impetrantem habere illas qualitates, ob quas ſolent litteræ Apoſtolicæ talibus gratis concedi, vt eſſe Commenſalem, aut Nepotem Cardinalis, aut Abbreuiatorem, & Scriptorem litterarum Apoſtolicarum, incurrunt excommunicationem, ex Bulla Innocentij VIII. Conſtit. 7. vel 11. quæ incipit: *Cum ſicut*, & Leonis X. Conſtitut. 27. quæ incipit: *Inhærendo.* Filiucius *tractat.*15. *num.* 95. & 99. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi allegat.*50. *num.*118. ex aliis. Contra hos etiam extat Ordinatio SS.D. Vrbani, pro vt refert Theſaur. *ſupra* §. *hodie.*

5 Maximè notandum pro huiuſmodi ſubreptione, vel obreptione Litterarum Apoſtolicarum, tunc ſolùm contingere, quando aliquid reticetur veri, vel exprimitur falſi, ita vt ſi ſecus eſſet, Papa, prudentum iudicio, non conceſſiſſet illam gratiam, vel non eodem modo, aut etiam quando iura, aut ſtylus curiæ talem circunſtantiam exprimi volunt tanquam conditionem ſine qua non. In his enim caſibus ſolùm præſumitur conceſſionem irritam eſſe, quippe inuoluntariè conceſſam propter errorem. Sanchez *diſp.*21. *num.* 23. & ſequentibus. Layman. *ſupra num.*18. *&* 19. ex aliis.

6 Dicendum ſecundò, falſificantes, ſeu falsò fabricantes Litteras Apoſtolicas excommunicationem Papalem incurrunt Bullæ Cœnæ Domini, pro vt conſtat ex verbis ipſius *ſuprà* verbo *Bulla Cœnæ numero* 20. relatis. Pro quo vide dicta *ſuprà*, verbo *Falſarius num.*2.

7 Dicendum 3. Quamuis ex vi priuilegiorum à Summis Pontificibus Regularibus aliquibus conceſſorum, præſertim Vrbani IV. pro Præmonſtratenſibus, Clem. VII. pro Ciſtercienſib. Leonis X. pro Eremitis S. Auguſtini, Sixti IV. & Iulij II. pro Hieronymianis, maximè eiuſdem Leonis X. pro Minoribus, quæ referunt Caſſarubius *in Compend. priuilegiorum Mendicant. verbo exempti fratres num.*9. 10. & 11. Rodriguez *tomo* 2. *quaſt. Regular quaſt.*64. *artic.*1. *& quaſt.*103. *artic.* 2. & Portellus *in Dub. Regular. verbo impetrare indulta abſque licentia numero* 1. non poſſint impetrare indulta aliqua à Sede Apoſtolica contra ſuæ Religionis Regulam, vel Statuta ſine licentia ſuorum Prælatorum, & talia indulta ſint nulla, pro vt habent Rodriguez, & Portellus, Nihilominus attendendum eſt ad prædicta indulta. Si enim illa derogent talibus conceſſionibus Statutis, Regulis, vel Priuilegiis valida erunt. Sin autem non derogent illis, manebunt in ſua vi. Portellus *ſupra num.* 2. Addit Rodriguez eo *art.* 1. quòd cum Pontifex concedit tale indultum ex motu proprio, & certa ſcientia cenſetur derogare prædictis omnibus. Sed quidquid de hoc ſit, ſaltem quando indultum non conceditur niſi ad inſtantiam partis non derogabit prædictis. Maximè quia cum de iure ſit *l. quoties Cod. de precib. imper. offer.* quòd contra ius alterius nihil admittatur, & de iure Religionis ſit quòd propter obedientiæ votum Religioſi ſubditi ſint voluntati ſuorum Prælatorum, non eſt cenſendum derogari huic iuri à Pontificibus, niſi id exprimat. Rodriguez *d. artic.*2.

Caſu ergo, quo talia indulta impetrata fuerint ab aliquibus Regularibus contra Regulam, aut Statuta ſuarum Religionum, ſine ſcitu, & aſſenſu ſuorum Superiorum (quod maximè contingit in quibuſdam ambitioſis, qui variis, & exquiſitis viis gradus magiſterij, & aliàs immunitates ſibi indebitè quærunt) poſſunt, imò ſæpius debent, prædicti Superioris, debita reuerentia dictis Apoſtolicis indultis exhibita, pro illorum moderatione ad Sanctiſſimum ſupplicationem facere, & interim illa ſuſpendere, iuxta dicta ſup. verb. *Leges Regularium n.*19. Certi enim eſſe debent Sūmos Pontifices, vt potè Regularis obſeruantiæ egregios zelatores, nihil voluiſſe contra Regulam, & Conſtitutiones Religionum, aut quod ſcandalum, vel perturbationem in Religioſos generare poſſit, pro vt ſolent prædicta indulta, Caſu etiam quòd viuæ vocis oraculo aliqui Religioſi impetrent gratiam aliquam à Sede Apoſtolica, notent Prælati aliud viuæ vocis oraculum Leonis X. quod refert Caſſarubius *in Compend. verb. oracula viuæ vocis num.*3. quo Minoribus fratribus conceſſit, quòd Generalis in Generali Capitulo, & Prouinciales in Prouinciali de conſenſu eorumdem, vel maioris partis declarare poſſint, & valeant verum abuſu alicuius conceſſionis viuæ vocis oraculo factæ abſtinere debeat: poſt quam quidem declarationem tam Fratres, quam Moniales, ac ſi conceſſio huiuſmodi per ſuam Sanctitatem ſuſpenſa, vel reuocata fuiſſet, conceſſione eadem in poſterum non vtantur. Notent etiam huiuſmodi viuæ vocis oraculum reuocatum non cenſeri per reuocationes factas à Gregorio XV. & Sanctiſſ. Dom. Noſt. Vrbano, quia limitare, reſtringere, declarare, ſeu etiam tollere priuilegia à ſubditis competit Prælatis, tum ex vi ſui officij, tum ex multis priuilegiis, de quibus dixi *to.*1.*p.*1.*c.*18. *num.*56. Aliam rationem pro hoc aſſignat Bordonus *reſolut.* 31. *num.*2. de qua infra verbo *Oracula viuæ vocis.* [Illæ tamen gratiæ quæ non ſunt contrariæ Regulæ vel Conſtitutionibus Religionum poſſunt impetrari à Papa etiam ſine ſuperiorum licentia Quia Papa eſt ſupremus Religioſorum Prælatus. Et ad impetrandum ab illo Procuratorem conſtituere: quia quod quis poteſt per ſe, poteſt & per alium. *reg. poteſt quis. de reg. iuris in* 6. Ita Nicol. Milis *in ſuo Repertor. verbo Religioſus*, §. *Religioſus non poteſt conſentire electioni.* Tamburinus *de Iure Abbatum tom.*3. *diſp.*9. *quaſt.*10. *num.*2.]

Circa ſecundum de Litteris Apoſtolic... Breuibus Papæ, ſeu Pœnitentiariæ Regularibus ... doque deſtinatis, notandum, diuerſi ... Aliquando enim, videlicet pro diſpenſando voto Religionis, talia ſolent eſſe *N. Card... &c. Diſcreto viro Confeſſori Magiſtro in Theologia, vel decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario per* 9

latorem

latorem præſentium ad infraſcripta ſpecialiter eligendo ſalutem in Domino. Pro parte latoris nobis oblata petitio continebat, quòd ipſe alias graui morbo laborans ſe Religionem ingreſſurum ſimpliciter vouit, cum autem, ſicut eadem petitio ſubiungebat, lator, prædictus ob ſtimulos carnis, quos ſentit, continenter viuere poſſe non ſperet; pro ſua conſcientiæ quiete cupit votum huiuſmodi ad effectum contrahendi Matrimonium, in alia pœnitentiæ, & pietatis opera per Sedem Apoſtolicam commutari. Quare ſupplicari fecit humiliter ſibi ſuper id de opportuno remedio miſericorditer prouideri. Nos igitur, qui Pœnitentiariæ D. Papæ curam gerimus, eiuſmodi ſupplicationibus inclinati, authoritate Apoſtolica ſpecialiter nobis commiſſa, diſcretioni tuæ committimus, quatenus ſi ita eſſe, ac latorem ſtimulis carnis adeo agitatum, vt maximè dubites continere non poſſe, ac propterea de eius incontinentia probabiliter timendum, per diligentem Oratoris examinationem, ac poſt monita, & conſilia opportuna illi præſtita, inueneris: eumdem à mutatione propoſiti abſoluas hac vice in forma Eccleſiæ conſueta: iniuncta ei pœnitentia ſalutari, ſibique votum prædictum ad hoc, vt Matrimonium legitimè contrahere poſſit, in frequentiam Sacramentalis Confeſſionis peccatorum ſuorum, ſingulis, ſcilicet menſibus, ſemel, aut quoties tibi videbitur, & in alia pœnitentiæ opera perpetua per te iniungenda, inter quæ ſint etiam aliqua Religionis, quæ quotidie facere teneatur, ad eum finem, vt ea implens meminiſſe ſemper poſſit obligationis, qua huiuſmodi voto adſtringebatur, pro vt ſecundum Deum ipſius animæ ſaluti expedire iudicaueris, diſpenſando commutes in foro conſcientiæ tantum. Dat. Romæ, &c.

10 Forma verò pro diſpenſatione in voto ſimplici caſtitatis talis ſolet eſſe. *Quatenus ſi ita eſſe, ac Oratorem ſtimulis carnis adeo agitari, vt maximè dubites continere poſſe, & propterea de illius incontinentia probabiliter timendum, per diligentem Oratoris examinationem, ac poſt monita, & conſilia opportuna illi præſtita inueneris, eumdem à mutatione propoſiti abſoluas hac vice, &c.* Et infrà ſubiungitur. *Et cum eodem, vt Matrimonium ſic contrahere, & in eodem poſt modum permanere, & debitum coniugale exigere licitè valeat, miſericorditer diſpenſes, in foro conſcientiæ tantum. Ita quod ſi coniugi ſuperuixerit maneat poſtea celebs, & in ea caſtitate, vt pote eodem voto vt prius, obligatus. Quòd ſi iterum contraxerit, & conſummauerit Matrimonium, aut vnquam extra Matrimonium fornicatus fuerit, ſciat ſe contra huiuſmodi votum acturum. Dat. Romæ, &c.*

11 Similiter, quando diſpenſatio eſt pro affinitate ex fornicatione occulta ad incundum matrimonium tenor talis eſſe ſolet. *Diſcretioni tuæ committimus, quatenus ſi ita eſt, dictum latorem à præmiſſis abſoluas hac vice in forma Eccleſiæ conſueta; iniuncta eidẽ pro modo culpæ pœnitentia ſalutari, & aliis, quæ de iure fuerint iniungenda, dummodo impedimentum inde proueniens occultum ſit: cum eodem latore, quòd, præmiſſis non obſtantibus, Matrimonium cum dicta ſorore, & vterque inter ſe ſeruata forma Tridentini contrahere, & in eo poſt modum remanere licitè valeant, iure diſpenſes. Prolem ſuſcipiendam exinde legitimam nunciando in foro conſcientia tantum. Ita quod huiuſmodi abſolutio, & diſpenſatio latori in foro iudiciario nullatenus ſuffragetur: nullis ſuper his teſtibus adhibitis, aut litteris datis, ſeu proceſſibus confectis, ſed præſentibus laniatis, quas laniare tenearis, neque latori reſtituas. Quod ſi reſtituas, nihil illi præſentes Litteræ ſuffragentur. Dat. Rom.*

12 Pariter etiam quando diſpenſatio datur in matrimonio inito cum impedimento affinitatis occulto ex fornicatione, talis tenoris eſſe ſolet forma. *Diſcretioni tuæ committimus, iniuncta eorum cuilibet pro tam enormi libidinis exceſſu graui pœnitentia ſalutari, ac Confeſſione Sacramentali peccatorum ſuorum, ſingulis, ſcilicet menſibus, vel quoties animarum ſuarum ſaluti expedire iudicaueris, & aliis, quæ de iure fuerint iniungenda, quodque diligenter experiantur an ſine ſcandalo poſſint ſeparari. Quod ſi fieri poteſt fiat omnino. Quod ſi fieri non poſſit, experiamur ſaltem an cohabitantes tanquam frater, & ſoror continenter viuere valeant. Quod ſi neutrum fieri valeat, & ex cohabitatione incontinentiam, ex ſeparatione verò ſcandala oriri poſſe tibi viſum fuerit, cum ipſis latoribus (muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata; ſed ita caute, vt ſi illa adhuc ignara ſit, latoris delictum nuſquam detegatur) diſpenſa, vt Matrimonium inter ſe ſecreto contrahere valeant, prolem ſuſceptam, ſi quæ ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo in foro conſcientiæ tantum. Dat. Rom.*

Circa quas, & alias formas diſpenſationum, quæ pro diuerſitate materiarum à Sede Apoſtolica emanare ſolent, quarum aliquas referunt Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſput.* 34. & Portellus *in dub. Regular. verbo Confeſſor. aperiens Litteras Papæ*, aliqua animaduertenda, maxime pro praxi Regularium, quibus quandoque contingit eas executioni mandare. Primum, circa perſonam cui committitur, ſeu delegatur executio talis diſpenſationis; ſecundum, circa modum, quem in illa ſeruare debet; tertium, circa ea, quæ ad talem executionem facienda ſunt. 13

Et quidem quoad primum cum petitur in forma quòd ſit Magiſter in Theologia, denotatur debere eſſe Doctorem in hac facultate. Idem enim eſt eſſe Magiſtrum, & Doctorem iuxta dicta *ſuprà* verbo *Gradus num.* 2. Sanchez *ſupra numero* 5. Portellus *ſupra numero primo.* Nec ſufficit quoad Regulares eſſe Magiſtrum pro ſua Religione tantùm, niſi verè ad Magiſterij, ſeu Doctoratus gradum in aliqua Academia promoti fuerint. Quia in talibus Litteris Pontificis videtur requiri, quòd perſona cui committuntur exequendæ, habeat hanc qualitatem, ſcilicet publicum alicuius Academiæ Teſtimonium. Sanchez *ſupra num.* 9. Portellus *num.* 3. Pro quo notandum, quadruplicis generis Magiſtros in Theologia reperiri in Religionibus. Alij enim ſunt, qui lauream Magiſterij, ſeu Doctoratus in aliqua approbata Vniuerſitate ſuſceperunt, de quibus certum eſt exequi poſſe executionem talium Litterarum. Alij ſunt, qui prædictam etiam lauream in aliquo Collegio ſui Ordinis habente facultatem à Sede Apoſtolica ad id faciendum ſuſceperunt, pro vt erunt illi, qui in noſtro S. Thereſiæ Salmanticenſi Collegio eam ſuſceperint, iuxta dicta *ſuprà* verbo *Gradus num.* 6. ex conceſſione, & priuilegio SS. D. N. Vrbani ibi relatis. De quibus etiam idem affirmandum, cum ſint veri Doctores in Theologia authoritate Apoſtolica creati. Alij item ſunt, qui prædictam quoque lauream Doctoratus accipiunt ab aliquo Superiori v. g. Generali Ordinum ex ſpeciali priuilegio Sedis Apoſtolicæ, quale idem Sanctiſſimus conceſſit Reuerendiſſimo Theodoro Stratio Ordinis noſtri Generali Litteris datis die 7. Nouemb. 1633. in eis enim habetur, vt tempore viſitationis Ordinis poſſet ad Magiſterij in Theologia gradus promouere aliquos Religionis alumnos idoneos repertos, illiſque Magiſterij & Doctoratus inſignia auctoritate Apoſtolica conferre. Et de his etiam loquendo certum quoque eſt poſſe prædictas Litteras aperire, & exequi. Sunt enim veri Magiſtri, & Doctores in Theologia, & vt in ipſis Litteris 14

Litteris habetur *omnibus, & ſingulis honoribus, priuilegiis, fauoribus, prærogatiuis, præeminentiis, antelationibus, exemptionibus, libertatibus, immunitatibus, gratiis, & indultis, quibus alij quicumque in eiſdem artibus & Theologia huiuſmodi Magiſtri etiã in publicis ſtudiorum generalium Vniuerſitatibus ad huiuſmodi gradus promoti de iure, vſu, conſuetudine, aut alias quomodolibet vtuntur, fruuntur, & gaudent, vti, frui, & gaudere poſſunt.* Idemque videtur dicendum de Magiſtro creato ex vi priuilegij Bonifacij Noni pro Generali Ord. Prædicatorum. De quo *ſuprà* verb. *Gradus, & Graduati n. 5.* Alij verò ſunt, qui nullo ex prædictis modis lauream Doctoratus, ſeu Magiſterij ſuſceperunt, ſed ſolùm propter litterarum exercitia ab eis præſtita Magiſtri in Ordinibus creantur ab eorum Superioribus cum aliquibus priuilegiis, iuxta varia Ordinum inſtituta, quales in Ordine noſtro ſunt ij, qui ex conceſſione facta per eumdem Sanctiſſimum ſub die octaua Octobris 1639. eidem Reuerendiſſ. Strario, ex Prouinciis Italiæ & Inſularum adiacentium Romam veniunt, & coram Eminentiſſimo Cardinali Protectore Ordinis, ab eodem Reuerendiſſ. & aliis examinati & approbati in Magiſtros Ordinis creantur. Hi verò ſunt, de quibus dixi non poſſe exequi talium Litterarum Apoſtolicarum diſpenſationem, non enim ſunt veri, aut ſimpliciter Doctores, ſeu Magiſtri in Theologia, ſed ſolùm ſecundum quid, & cum addito, ſcilicet in eorum Ordinibus. Idem quoque dicendum de aliis, qui Licentiati, Præſentati, ſeu Bachalaurei nominantur, cum non ſint veri Doctores, aut Magiſtri, etiam ſi caſu dato viri doctiſſimi alias ſint, aut etiam publicè in aliqua Academia ius Canonicum, vel Theologiam doceant, aut communi errore Doctores appellentur propter eamdem rationem. Sanchez *ſupra num. 7. 8. 9. & 10.* Filliucius *Tract. 30. part. 2. cap. 10 num. 352.* Qui tamen prædictam lauream obtinuerunt, etiam ſi aliàs indocti ſint, validè diſpenſant, quia habent qualitates requiſitas. Bonacina *de legibus, diſp. 1. quæſt. 2. punct. 2. num. 3.* Portellus *ſupra num. 4.*

15 Extat tamen priuilegium Gregorij XIII. conceſſum Generali Aquæviuæ, & Presbyteris Societatis Ieſu anno 1582. inter Conſtitutiones eiuſdem Gregorij *num. 75.* vbi eidem Claudio Aquæviuæ Generali hæc dicit: *Expoſuiſti nobis nuper feciſti, quòd alias quond. Alexander Frumentus tunc officij S. Pœnitentiariæ Regens dilectis filiis Presbyteris Societatis Ieſu cui præeſſe dignoſceris, etiamſi nullo Magiſterij in S. Theologia, & Doctoratus in iure Canonico gradibus inſigniti eſſent, aliàs tamen idonei, & approbatis ipſius Societatis Confeſſariis, vt quaſcunque obſignatas etiam Magiſtris in Theologia, vel iure Canonico Doctoribus directas in foro conſcientiæ eiuſdem Sacræ pœnitentiariæ Litteras aperire, & abſolutionis beneficium, iuxta illarum diſpoſitionem impendere poſſent, & valerent, verbo tenus conceſſit; eaque facultates ipſi Presbyteri hactenus vſi ſunt. Cum itaque ipſius Societatis Religioſi ad huiuſmodi gradus niſi pro neceſſitate ſcholarum ſuarum promoueri non ſoleant: pœnitentes etiam ad ipſos Presbyteros cum ſuis Litteris abſolutionem in dies recurrant, & importunè obſecrent, opportunè etiam eos iuuari conuenit. Nos idcirco tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati, Presbyteris Societatis huiuſmodi per te, vel tibi ſubordinatos illius Superiores de ſua licentia deſignandis, & ab Ordinariis locorum approbatis, vel approbandis, etiamſi Magiſterij, vel Doctoratus, aut aliis gradibus inſigniti non ſint, Litteras huiuſmodi aperiendi, Confeſſionibus fidelium ad ipſos recurrentium auditis, & impoſita ſalutari in illis expreſſa, vel de iure infligenda pœnitentia, abſoluendi, ac in foro conſcientiæ quaſcunque ſibi. verbo, vel ſcriptis commiſſas abſolutiones, diſpenſationes, & pœnitentiarum iniunctiones, excipiendi, & exequendi licentiam, & facultatem tenore præſentium concedimus, & impartimur. Non obſtantib. &c.*

16 Sed licet plures ſentire videantur hoc priuilegium communicari poſſe aliis Religionibus habentibus generalem communicationem priuilegiorum cum Societate, nihilominus aliqua animaduertenda ſunt. Primo, quòd cum illud ſolum conceſſum ſit Generali Claudio Aquæviuæ, non autem aliis ſucceſſoribus ipſius, non video qualiter alij Generales Societatis, & multo minus per dictam communicationem Generales aliarum Religionum eo vti poſſint. Conceſſio enim, ſeu priuilegium alicui Generali perſonaliter conceſſum non tranſit ad ſucceſſores. Quia iuxta regulã iuris in *6. n. 7.* priuilegiũ perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cum perſona. Tranſiret autem, ſi Pontifex diceret *vel Generali pro tempore exiſtenti.* quod non reperitur in hoc priuilegio, vt intuenti conſtare poterit. Secundo, eſto quod alij Generales eiuſdem Societatis eo vti poſſent, difficile etiam eſt, quod id communicetur aliis Generalibus illorum Ordinum, in quibus Magiſtri, ſeu Doctores in Theologia reperiuntur. Vt enim dixi *to. 1. p. 1. cap. 19. num. 38.* cum titulus quare Pontifex hoc concedit Patribus Societatis, vt patet ex contextu, ſit eo quòd inter ipſos non ſint niſi rarò aliqui Magiſtri, vel Doctores, ſanè aliæ Religiones, in quibus tales gradus reperiuntur non poterant vti eo priuilegio; cum in illis ceſſet præfatus titulus. Vt enim etiam dixi *tom. 1. p. 2. cap. 1. num. 52.* communicatio priuilegiorum inter Religiones ſolùm eſt quando in illis militat eadem ratio, vel ſaltem ſimilis, aut æquiualens, propter quam Pontifex illud conceſſit. Tertiò, reſpectu illorum quibus valet, vel valere poſſit hæc conceſſio expendendum eſt verbum illud *in foro conſcientiæ*, quo denotatur nullatenus in foro exteriori valere poſſe tales diſpenſationes, & abſolutiones. Imò videtur requiri quòd dentur in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis. Ad hoc enim denotandum videtur Pontifex vſus illis verbis *Confeſſionibus auditis, &c.* Quarto, quòd etiam caſu quo id fiat, Prouinciales non poſſunt dare hanc commiſſionem niſi ex delegatione Generalis, & ſolùm Confeſſariis approbatis, cum aliis conditionibus in conditione expreſſis, aliàs irritum erit, & inane quidquid contra geſtum fuerit. Debent autem prædicti Confeſſarij eſſe viri valdè docti, aliàs pro negotio erunt inepti, pro vt habent Rodriguez. *to. 1. quæſt. Regular. quæſt. 63. art. 8.* Portellus *ſupra n. 15.* & nouiſſimè Paſqualigus *in Deciſ. moral. deciſion. 414.*

17 Circa illam clauſulam *Decretorum Doctori*, vel *Iure can.* notandum, quòd Doctor in iure Cæſareo non comprehenditur illa, tum quia ſunt diuerſa, tum quia ad iuris Cæſarei Doctores non ſpectat tam proximè notitia neceſſaria pro huiuſmodi diſpenſationibus. Filliucius *ſupra.* Portellus *ſupra num. 2.*

18 Circa illam *Confeſſoris ex approbatis ab ordinario* videnda ſunt quæ dixi *tomo primo p. 1. capit. 19.* & *ſuprà.* verbo *Bulla Cruciatæ. numero 22.* & *ſuprà.* verbo *Clauſula num. 23.* Ex illis enim conſtare poterit quis dici poſſit Confeſſor approbatus pro iſto caſu. pro quo etiam vide Sanchez *ſupr. à num. 13.* Filliucium *ſupra* Bonac. *ſupra num. 2.*

19 An verò ſi prædictæ litteræ aperiantur à non habente prædictas qualitates ſuo effectu fruſtrentur

aut

aut priuetur, à nonnullis ambigitur. Et verior est pars negatiua, quia illæ solùm exiguntur pro excututo dispensationem, non pro aperturo litteras. Sanchez *supra num.*12. Naldus *in Summ. verbo littera num.*8. Peccabit tamen prædictas litteras aperiens, si illis qualitatibus præditus non sit, quia Papa, vel summus Pœnitentiarius solum id committit illas habenti. Naldus *ibid.* Casu etiam quòd aperiantur ab vno Confessario, & ille nolit dispensationem concedere, potest Orator alium adire, & ab eo ipsam obtinere. Ratio est, quia huiusmodi litteræ concessæ intelliguntur conformiter ad formam, & naturam Confessionis Sacramentalis, in qua nullo iure constringitur pœnitens quin variare possit, cum non teneatur acquiescere opinioni vnius Confessarij, quoties alium inuenire potest habentem aliam opinionem probabilem. Naldus, & Bonacina *sup.* cum Sanchez, & aliis contra Nauarrum *l. 1 consil. de Offic. Delegat. consil.*8 Imò ipse Confessarius, qui in principio noluit dictam dispensationem concedere, potest, mutata sententia, id postea facere, cum sapientis sit murate consilium ex iusta causa. Bonacina *supra* alios relatis.

20 Circa modum autem in huiusmodi Litterarum executione seruandum nota primò, quod licet prædictæ dispensationes, & quæcunque aliæ, in iure communi stando, dari possint extra Sacramentum Confessionis, cum nullo iure oppositum habeatur (Sanchex *supra num.*30. Garzia *de Benefic. part.* 11. *cap.*10. §.1. *num.*139.) nihilominus obseruandum esse modum à Papa, vel Summo Pœnitentiario quoad hoc designatum Aliàs irritum erit quod gestum fuerit. Facultas enim Delegat. exerceri non potest, nisi iuxta voluntatem delegantis, iuxta dicta *supra* verbo *Absolutio num.* 6. Illud autem satis probabile est, quòd etiam si talis facultas detur tantum pro foro conscientiæ, quemadmodum in formis adductis conceditur, nihilominus nisi aliud in prædictis Litteris exprimatur, posse dari etiam extra Sacramentum pœnitentiæ, iuxta dicto *tom.*1 *p.*1. *cap.*18. *n.*45. & *supra* verbo *Absolutio num.* 6. verbum enim illud *in foro conscientiæ tantum*, solum denotat illam dispensationem, non prodesse suscipienti quoad Ecclesiam, sed duntaxat quoad Deum, & salutem animæ, pro vt eo loco dixi. Pro quo vide Sanchez, & Rodriguez ibi relatos. Portellum *sup. num.*9. & ante ipsos Nauarrum *lib.*5 *consil. tit. de priuileg. consil.*13. *num.* 2. & *in Man. cap.*27. *num.*41. Cessat tamen difficultas de facto in Breuibus, quæ à S. Pœnitentiaria expediuntur pro similibus dispensationibus in illis enim apponi solet *in ipso actu Sacramentalis confessionis tantùm, nec aliter, nec alio modo.* Filliucius *supra num.* 155. Thesaur. *in prax. part.*1. *cap.*22. §. *secunda differentia.* Idem dicendum, si in eisdem formis dicatur *in foro Pœnitentiæ*, iuxta dicta eo verbo *Absolutio num.*6.

21 Secundò nota, quòd cum huiusmodi commissiones remittuntur alicui, Generali videlicet, cum consilio, & consensu aliquorum v. g. Definitorum, non poterit ille, v. g. Generalis tale munus exequi non præmisso tali consilio, & consensu. Nam, vt ait Panormitanus *cap. 1 ex parte de Constitut.* Si mandator ex forma mandati voluit requiri consilium, non tenet actus nisi requiratur. Ita etiam habetur *ex cap. cum in veteri de elect.* Rodrig. *tom.* 2. *quæst. Regular. quæst.*103. *art.*1. Nec sufficit, quòd requiratur, sed debet expectari responsum consiliariorum, ita vt antè ipsum præstitum non valeat actus. Prout etiam habetur *ex d. cap. cum in veteri.* Rodriguez *ibid.* ex eod. Panormitano. Potest tamen id per litteras peti. Cum per id sufficienter satisfiat intentioni dantis commissionem. Rodriguez *ibidem* ex eodem etiam Panormitano. Quando verò exigitur solùm consilium etiam si adsit dissensus consiliariorum, factum tenet, quia diuersum quid est consilium, & consensus, & vnum non includit aliud. (Pro quo nota neminem Regulariter obstringi sequi consilium sibi datum. *cap.*1. *de Monach. & cap. in veteri de elect.* Panor. *ibidem.* Syluester *in Summa verbo Consilium quæst.*1. Sigismundus *supr. num.*1.

Specialiter circa *stimulos carnis*, qui pro causa dispensandi allegantur in forma pro dispensando voto Religionis, notandū, per eos non intelligi quascunque tentationes carnis, nec quoduis periculum lapsus in illas, nec timor vnius, vel alterius lapsus, sed requiritur magnum periculum frequentis lapsus, ita vt ea persona dici queat viuere incontinenter. Hoc patet ex verbis clausulæ ibi *continenter viuere posse non sperat, ac propter, &c.* quæ sonant habitum viuendi incontinenter. Et consequenter periculum vnius, vel alterius lapsus non est iusta causa in hoc dispensandi. Sufficiet tamen ad dispensandum, si hoc grande periculum frequentis lapsus proueniat, vel ex fragilitate complexionis, vel ex prauo habitu acquisito. Filliucius *supra num.*353. Portellus *supra num.*6. Bonacina *supra num.*4. 22

Circa illa etiam verba *per diligentem Oratoris examinationem* nota, Confessarium teneri examinare diligenter istam causam de veritate precum, in secreto, absque testibus, quia agitur solùm de foro conscientiæ. Neque tenetur à pœnitente exigere iuramentum, quia ad conscientiæ forum id non permittitur, Sed debet ipsum in Deo obtestari, vt vera loquatur, Sanchez *supra à numero* 21. Portellus *supra num.*7. Si verò iam iam nouit antea ex Confessione, vel aliunde, quia erat notoria, non indiget nouo examine, quia id erit inutile. Constat autem quod ad opus inutile nullus obligatur. Bonacina *supra numero* 5. Omissio autem huius examinis dispensationem irritam reddit, quia non seruetur in ea forma substantialis pro dispensatione requisita illis verbis: *Si ita esse inueneris, &c.* Bonacina *supra* §. *dixi* ex Reginaldo, Sanchez, Salas, & Gutierrez. Quod intellige, etiam si re vera à parte rei preces ipsæ in re sint veræ. Propter eamdem rationem, & quia ita colligitur ex *l. cùm qui duobus* 51. § *filius familias ff. de acquirend. heredit* Sanchez *supra num.* 26. Portell. *supra num.*7. Vide & Filliucium *supra num.* 354. An verò requiratur ad validitatem dispensationis, vt causa sit vera quando litteræ Romani mittuntur pro ipsa obtinenda, vel sufficiat quòd sit vera solùm, quando Summus Pontifex, vel Maior Pœnitentiarius dispensationem committit, aut quando ea de facto confertur, agit Vincentius Candidus *tom.* 2. *Disquisit. moralium disquisit.*28. *art.*4. *dub.*6. & *sequentib.* ex aliis. 23

Circa monita illa, & consilia danda à Confessario pœnitenti nota, ea debere esse, vt veritatem integrè, & sincerè declaret, ne dispensatio irrita sit. Attamen si Confessor ea omittat seruando reliqua, dispensatio valida erit, quia non videtur hoc pertinere ad substantiam dispensationis, sed esse quandam instructionem eius, quod facere tenetur. Sanchez *supra num.*27. Bonacina *supra* §. *secundò his verbis.* Portellus *supr. num.*8. 24

Similiter circa verba illa *eumdem à mutatione propositi absoluas, &c.* Notandum, iuxta probabilem opinionem hunc facere sensum, scilicet quòd pœnitentem absoluat Confessarius à culpa commissa ab ipso, si transgressus est votum Religionis, vel castitatis 25

tis emiſſum, caſu videlicet, quòd pœnitens voluerit Confeſſionē facere. Quia ibi non eſt aliquod, verbum *ſi, dummodo*, aut ſimile quo denotetur talem Confeſſionem præmittendam eſſe, vt conditionem neceſſariam pro diſpenſatione facienda. Nec mutatio propoſiti de non ſoluendo votum petita diſpenſatione eſt peccatum. Quo etiam ſenſu intelligi debet illud *iniuncta ei pœnitentia ſalutari*. Sic fermè Sanchez *ſup. n.*28. *&* 30. Salas *de legibus diſp.*20. *ſect.*16. *num.*98. & alij. Addit tamen Bonacina *ſupra num.*8. ſequens Reginaldum *l.*31. *n.* 216. In praxi tamen conſulerem ſententiam Reginaldi aſſerentis Confeſſionem neceſſariam eſſe. Ratio eſt, tum quia, quamuis non apponantur verba indicantia Confeſſionem: tamen ex antecedentibus ſatis apparet hanc eſſe Summi Pontificis intentionem, cum Reſcriptum concedatur, vt pœnitens electo Confeſſario approbato, obtineat ab ipſo diſpenſationem. Tum quia ſic vſu, & praxi receptum videtur.

26 Maximè tamen circa pœnitentias iniungendas de Confeſſione facienda ſingulis menſibus, &c. nota primò, teneri Confeſſorem iniungere aliquas Confeſſiones ſtatis temporibus faciendas, & aliqua pœnitentiæ opera perpetua, quorum aliqua ſint quotidie exercenda. Id enim clarè innuitur in dictis Litteris. Secundò, eo non obſtante, committitur arbitrio Confeſſoris quantitas aliorum operum pœnitentiæ, & pietatis, præter illa, quæ quotidie facienda iubetur imponere. Tertiò, circa Confeſſionem ſingulis menſibus iniunctam, relinquitur arbitrio Confeſſoris, vt poſſit eſſe bimeſtris, attento ſtatu pœnitentis occupati, diſtracti, & ſimiliter impediti, tali enim oneri fortè ſuccumbet cum periculo animæ. Patet ex verbis clauſulæ de Confeſſione menſtrua cum dicitur: *Aut quoties tibi videbitur*. Portell. *ſup. n.*10. Bonacina *ſupra n.9*. ex Sanchez, Salas, & Reginaldo. Quod verò attinet ad obligationem pœnitentis in hac Confeſſione menſtrua facienda, nota quartò, ſatisfacere tali pœnitentiæ ſi confiteatur quouis die cuiuſuis menſis. Vt ſi, v. g. pro menſe Decembri confiteatur prima die Decembris, pro menſe vero Ianuarij confiteatur vltima die ſequentis Ianuarij. Portell. *ſup.* Bonacina *ſup. n.*11. ex eiſdem Authoribus. Si verò talis pœnitens omittat Confeſſionem in aliquo menſe (quidquid ſit de peccato omiſſionis) non tenebitur in conſcientia illam omiſſam, Confeſſionem ſupplere menſe ſequenti: quia fuit onus præcedentis menſis, ſicut dicitur de diuino Officio omiſſo in vno die. Neque tempore Quadrageſimæ in illo menſe in quo confitetur, vt Eccleſiæ ſatisfaciat, tenebitur ad hanc menſtruam Confeſſionem iniunctam: quia ſummus Pœnitentiarius nouit fore, vt in aliquo illorum menſium incidat Eccleſiæ præceptum, & tamen ad duplicem Confeſſionem non obligat. Neque ſi iſte pœnitens aliàs ex voto, vel ex pœnitentia iniuncta ab alio Confeſſore tenetur confiteri ſingulis menſibus, per has menſtruas Confeſſiones non ſatisfaceret huic præcepto de quo loquimur pro iſta diſpenſatione. Sic tenent probabiliter Salas, & Portell. *ſupra*. Licet Bonacina *ſupra num.*13. oppoſitum credat probabilius, quia mens Papæ, aut Summi Pœnitentiarij videtur eſſe imponere opera aliàs non debita.

27 Pariter etiam circa alia opera pœnitentiæ iuſſa imponi nota, ſufficere, vt in quauis hebdomada vna die qua poterat veſci carnibus ab illis abſtineat: vel vna die ſingulis hebdomadis ieiunet, vna die cilicio vtatur, vel flagellis carnem verberet, vel quoduis horum operum faciat vna die in quauis hebdomada. Quod ſi viderit Confeſſarius hoc graue fore pœnitenti debili, poterit iubere, vt quoduis illorum operum faciat non ſingulis hebdomadis, ſed vna die in duabus, vel tribus hebdomadis. In particulari verò de operibus Religionis, quæ iubentur imponi quotidie pro diſpenſando voto Religionis, vt ea quotidie exequens recordetur, voti quo tenebatur, videtur ſufficere quòd quotidie ei iniungantur, vel Litaniæ, vel Pſalmi pœnitentiales, vel quinquies oratio Dominica cum oratione Angelica. Quando verò diſpenſandum eſt votum caſtitatis, iubet ſummus Pœnitentiarius, vt imponantur aliqua opera pietatis quotidie implenda, vt meminerit prioris voti. Quæ opera pietatis poſſunt eſſe quæcunque opera miſericordiæ, vel recitare quinquies orationem Dominicam, & Angelicam pro animabus Purgatorij, vel pro viuis in peccato exiſtentibus, vel ſimilia. Ita fermè Portellus *ſupra num.*11, ex Sanchez etiam *ſupra num.*41.

Circa particulam illam in forma diſpenſationis Matrimonij, ſcilicet *dummodo impedimentum inde proueniens occultum* ſit, notandum, hic occultum ſumi, vt diſtinguitur contra publicum. Quare licet ab aliquibus tale impedimentū ſciatur, ac proinde probari poſſit, dicitur occultum; & tunc ſolùm non dicetur occultum, ſed publicum, quando eſt publicum non ſolùm in Ciuitate, ſed etiam in maiori parte Viciniæ, Collegij, Monaſterij, vel Parochiæ, dummodo ſaltem decem perſonæ inueniantur in quauis dictarum communitatum, in quibus id publicum eſt. Ita Sanchez *ſup.n.*55. Filliucius *ſup.n.*50 Bonacina *ſupra n.*7. poſt Salas, Reginaldum, & Suarez, quos refert. Dicetur adhuc hoc impedimentum occultum, ſi copula ipſa ſit publica in ratione copulæ, non verò ſit publica in ratione impedimenti, id eſt, ſi ſciatur copula, at non ſciatur illud eſſe impedimentum dirimens Matrimonium. Neq. enim verè dicetur delictum publicum ſi tantum actus illius materialiter ſit publicus, niſi ſit publicus formaliter, id eſt, quatenus eſt delictum. Quia qualitas adiuncta verbo debet intelligi ſecundum qualitatem eius *l. in delictis* §. 1. *ff. de noxalibus*. Nauarr. *in Manual. c.*27. *n.*255. Sanch. *ſup. n.*56. Bonac. *ſup.* Si tamen hoc impedimentum iam ſit deductum ad forum contentioſum, non dicitur occultum; quia iam ſpectat ad forum externum, in quo caſu Papa non vult, vt diſpenſatio concedatur. Reginaldus *ſup. n.*219. Portellus *ſup. n.*13. & alij cōmuniter. Quod intellige, niſi pœnitens deductus ad forum externum fuit ibi abſolutus, quia in tali caſu crimen dicetur occultum. Suarez *de cenſur. diſp.*41. *ſect.*2. Sayr. *in Theſauro tom.*1. *l.*4. *c.*17. *n.*23. Portellus *ſup. n.*14. Etiam ſi falſis teſtibus ſe defenderit: quia hoc non tollit quin crimen maneat occultum, cum non amiſerit famam, per ſententiam enim illam recuperauit. Sanch. *ſup. n.*57. Bonacina, & Portellus *ſup.* Dummodo contra ipſum non fuerit ſaltem ſemiplena probatio, quia crimen poſitum in foro externo cum ſemiplena probatione, etiam ſi abſoluatur, cum ex illo oriatur infamia, iam non poteſt dici occultum Suarez *ſup. n.6*. Bonacina, & Portellus *ſup.* contra Sanchez etiam *ſup. n.*58. Placet etiam quod idem Bonacina ibidem aduertit contra eundem Sanch. quòd ſi delictum eſt plenè vel ſemiplenè probatum, etiam ſi nondum ſit intimatum reo cenſeri publicum, tum quia tunc adeſt infamia ipſius, tum quia, quæ iudicialiter fiunt coram Iudice perſonam publicam ſuſtinente, publica dici debent. 28

Circa illa verba pro diſpenſatione Matrimonij irriti, iterum celebrandi, ſcilicet *Confeſſione Sacramentali ſingulis menſibus, &c.* notandum, illam imponendam eſſe vtrique coniugi, ſi vterque peccauit, ſi verò vnus tantum peccauit, illi tantum erit iniungenda. 29

genda. Portellus *ſupra numero decimoquinto.*

30 Illa quoque, experiantur ſaltem, an *ſine ſcandalo poſſint ſeparari*, & illa, *an cohabitantes tanquam frater & ſoror continenter viuere valeant*, ſic accipienda, quòd ſi talis Confeſſarius ex præcedenti experientia, vel ex iis, quæ cognouit in examine, intelligat illa non poſſe moraliter fieri, non erit neceſſarium illa de nouo experiri velle, quia credendum non eſt velle Eccleſiam fieri experientiam fruſtraneam, & quin fruſtra expectatur euentus, cuius nullus eſt effectus. *c. cum contingit de Offic. Delegat.* Bonac. *ſup. num.* 14. ex Sanchez, Reginal. & aliis. Eò vel maximè, ſi ſit periculum incontinentiæ eam experientiam præmittendo. Portellus *ſupra num.* 16. Adhiberi tamen debet quando moraliter loquendo, aut attentis circumſtantiis, prudenter iudicantur eſſe effectum habitura. Sanchez *ſupra num.* 60.

31 Præterea illa eiuſdem formæ diſpenſationis pro Matrimonio irrito, ſcilicet *cum ipſis latoribus, muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata, &c.* credit Sanchez *ſupra num.* 60. quem ſequitur Bonacina *ſupra num.* 15. hanc conditionem non eſſe de eſſentia diſpenſationis, ſed inſeruire quaſi inſtructionem confeſſarij, vt contractus Matrimonij ſequentis ſit certior. Dat cauſam præcipuè, quia ſæpius hæ fruſtrarentur diſpenſationes, ſi id eſſet neceſſarium. Sæpe enim continget non poſſe detegi nullitatem abſque periculo detegendi delictum, & maximè ſi impedimentum ſit ex parte fœminæ, cuius delictum ſi viro detegatur, erit cauſa multorum iurgiorum, ac periculorum: & ſic Doctores multi conſulunt peti hanc diſpenſationem, occultè tacita nullitate prioris conſenſus. Ego tamen cum Portello *ſup. num* 17. cui fauet Gutierrez *de Matrim. c.* 128. *n.* 22. credo, quod ſi Matrimonium fuit nullum, quia fœmina v.g ante illud habuit copulam cum fratre præſentis mariti, tunc, vt hoc Matrimonium denuo ineatur, non eſt manifeſtandum delictum huic viro putato marito, quod delictum fuit cauſa impedimenti. At credo omnino quod dicendum eſt viro ſaltem remotè, & quaſi conditionaliter, vt ſi fortè antea Matrimonium fuerit nullum, denuo conſentiat. Si enim hoc ſaltẽ modo non conſentiat denuò, non iterabitur verè, neque contrahetur Matrimonium. Eo modo quo profeſſus nulliter ob occultum impedimentum ignoratum non ratificat profeſſionem per quemcunque actum externum, niſi illi conſtet de impedimento ſaltem in confuſo, & dicat ſe denuò conſentire ſaltem ad cautelam, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 2. *num.* 9. Quando etiam Matrimonium eſt irritum ex parte mariti procedi debet eodem modo, præſertim cum tunc non ſit tantum periculum.

32 Circa tertium, de iis, quæ facere tenetur talis Confeſſarius poſt diſpenſationem factam, quæ videlicet ponuntur in forma pro diſpenſatione in affinitate ex fornicatione ad ineundum Matrimonium, & pro reiterando Matrimonio nulliter inito propter impedimentum occultum affinitatis, quorum primum eſt de prole legitima nuncianda, vel decernenda in foro conſcientiæ tantum, vide Sanch. latè non ſolùm *ſup. à num.* 45. *vſque ad* 54. ſed etiam in locis, ad quæ ibi ſe remittit. Nota tamen, præcipuè quoad Regulares noſtros quòd filius ſic legitimatus non erit irregularis, ſed habilis ad Ordines, & Beneficia Eccleſiaſtica. Bonacina *ſupra num.* 18. ex Reginaldo.

33 Circa ſecundum verò, quod in litteris pro diſpenſatione in affinitate, & fornicatione occulta ad ineundum Matrimonium ponitur, videlicet, *nullis ſuper his teſtib. adhibitis, aut Litteris datis, ſeu proceſſib. confectis, ſed præſentib. laniatis, quas laniare tenearis, neque latori reſtituas. Quòd ſi reſtituas, nihil illi præſentes Litteræ ſuffragentur.* Nota, quòd ſi prædictæ litteræ facta diſpenſatione reſtituantur parti, & nihilominus ab ipſo, vel ab alio comburantur, dilanientur, aut omnino ammittantur ſine recuperandi ſpe, valebit ex tunc diſpenſatio; quia hæc ſolùm creditur mens ſummi Pœnitentiarij, vt eæ litteræ non proſint, dum apud partem manſerint. Sanch. *ſupra n.* 42. Bonac. *ſup. n.* 16. Imò enim ſi maneant apud pœnitentem ſemper, diſpenſatio tamen in foro conſcientiæ valebit, quia mens Pœnitentiarij ſolùm eſt, vt illæ non ſuffragentur pro foro externo, vel litigioſo, ſecus pro foro interno. Portellus *ſupra num.* 12. Bonacina *ſupra* ex Molina, Salas, Reginaldo, & aliis. Vide & Filliucium *ſupra num.* 357.

Notandum præterea huiuſmodi diſpenſationes S. Pœnitentiariæ omnino gratis faciendas eſſe, propterea enim in Litteris ipſis apponi ſolet clauſula *gratis vbique.* Salas *ſup. n.* 99. Bonac. *ſup. n.* 17. Vnde neque ipſe ſummus Pœnitentiarius quidquam etiam ſponte datum recipere poteſt, vt poſt Nauar. *l.* 4. *conſ. de ſponſ. conſ.* 50. *n.* 3. oſtendunt Sanch. *ſup. n.* 64. Salas, & Bonac. *ſup.* Similiter, nec ob laboris ſtipendium aliquid etiam ſponte oblatum accipi poteſt à Commiſſario, ſeu executore illarum, non ſolum quia nullus eum cogit ad obeundum hoc munus, cum voluntariè, & ſponte illud aſſumat, ſed etiam quia in ipſis litteris apponi ſolet hæc clauſula valde prægnans: *Depoſita per te omni ſpe cuiuſcunque muneris, aut præmij etiam ſponte oblati.* Adde etiam, quia aliàs daretur magna occaſio multis Simoniis ſub ſpecie, aut colore debiti ſtipendij palliatis, Naldus *in Summa verbo diſpenſatio n.* 22. Vnde à S. Congreg. ſub Greg. XIII. declaratum video apud Garziam *de Beneſ. p.* 8. *c.* 1. *n.* 102. & Barboſam *in Collect. Bullar. verbo diſpenſatio*, ſic, *Pro Litteris abſolutionum, & diſpenſationum in foro conſcientiæ tantum nihil à quocunque accipi poteſt.* Vide alia in eodem Garzia *ſupra à dicto num.* 102. *& ſequentibus.* 34

Nota tandem, quòd pro talibus diſpenſationibus dandis, non eſt neceſſaria certa verborum forma, cum nullo iure præſcribatur talis forma, pro vt ex Suarez, Sanchez, Sà, & aliis oſtendit, Bonac. *ſupra num.* 19. 35

Locuti autem ſumus in hac materia de diſpenſationibus in foro interno conſcientiæ dandis, ea enim quæ pertinent ad diſpenſationes in foro externo, cum parum conducant ad intentum Regularium, aliis remittimus. Vide Sanchez *ſupra diſp.* 35. Zerolam *in prax. Epiſcop.* 2. *part. verb. Delegatus* §. 2. *& verbo diſpenſatio* §. 1. Marcum Antonium Genuenſem *in praxi Neapolit. cap.* 25. *numer.* 13. Garziam de benefic. *part.* 8. *cap.* 1. & alios apud ipſos. 36

Pro aliis etiam ad diſpenſationis materiam neceſſariis, vide dicta *ſupra* verbo *Commiſſio, & Commiſſarius* verbo *Diſpenſatio*, & verbo *Gratia*, ac dicta *ſupra* verbo *Licentia quoad Regulares, &* dicenda infra verbo *Mandatum.* 37

LVDVS QVOAD REGVLARES.

SVMMARIVM.

De hac materia remiſſiuè. num. 1.
Ludus quid ſit. num. 2.
Qui ludus Religioſis, & Eccleſiaſticis prohibitus. n. 3.
Quid de ludo laicis prohibito. num. 4.
Eccleſiaſtici Aleatores quibus pœnis puniantur. n. 5.
Eorum electio confirmari non debet. num. 6.
De damnis, & incommodis ludi num. 7.

De aliis ludis Clericis, & Religiosis prohibitis, numero 8.
*De ludis ipsis concessis, num.*9.
*Regulares an possint ludere pro pecunia, num.*10.
*An peccent sic facientes contra votum paupertatis num.*11.
*De licentia ad ludendum. num.*12.
*An possint ludere rem aliquam spiritualem, num.*13.
*Alia remissiuè.num.*14.

1 DE hac materia nonnulla dixi *tom.*1.*p.*1.*cap.*6. *num.*50. & 51.& *cap.*9.*n.*40.& *tom.*1.*p.*2.*capit.*5.*num.*3. & 28. Nunc autem alia addenda, maximè pro vt ad ipsos Regulares pertinere potest præmissis prius principiis aliquot ipsius.

2 Est autem ludus *Contractus quidam, quo ludentes res suas periculo exponunt propter spem acquirendi res alterius.* Ita communiter Doctores, specialiter Sayrus *in Claui regia l.*11. *capit.* 12. *num.*1. §. *Quia vero.* Bonacina *de Contract.disp.*2.*quæst.*3.*punct.*1.*num.*1. Non est illicitus ex natura sua. Potest enim esse actus virtutis, scilicet Eutrapeliæ, si fiat cum debitis circunstantiis,& ob finem honestum, scilicet honestam recreationem. S.Tho.2.2.*quæst.*168. *art.*2.post Arist. 2. & 4. *Ethicorum.* expositores Sancti Thomæ ibidem, Lessius *de Iustitia,& iure l.* 2. *cap.*26.*dubitatione* 1. Potest tamen fieri illicitus ex multis circunstantiis. Primò, ex affectu ad malum, vt ludens velit omittere Sacrum in die festo, vel sit paratus ad faciendum graue aliquod damnum ob amorem ludi. Secundò, quando admiscentur facta, aut dicta praua, vt blasphemiæ, conuitia, &c. Tertiò, quando intercedunt fraudes contra leges ludi. Leges autem ludi sunt illæ, quæ seruantur in eo loco, in quo luditur, nisi ludentes constituerint ludere iuxta morem alterius Regionis, aut alia pacta inierint. Quartò, quando alter dolo, aut vi, aut metu pertrahitur ad ludum. Quintò, quando interuenit irreuerentia contra Deum. Sextò, ratione periculi alicuius notabilis nocumenti. Septimò, quando ludus exercetur cum eo, qui non potest pecuniam ludo exponere, donare, vel alienare. Octauò, quando adest prohibitio ludi. De quibus Azot. *tom.*3. *Instit.Moral.lib.*5.*cap.*27. *quæst.*3. Sayr. *l.*11.*cap.*12.*num.*3.& 4. Sanchez *tom.*1.*consil. Moral.lib.*1.*cap.*8. *dub.*24. Bonacina *supra num.*4.& sequentibus. Et Lugo *de Contractibus disput.*31. *sect.*1.*num.*1.& *sect.*2. *per totam.*

3 Hinc ad intentum Regularium animaduerte, iuxta dicta *tom.*1.*p.*1.*cap.*9.*num.*40. ludum alearum esse ipsis, sicut, & aliis Ecclesiasticis prohibitum *can.*41. *Apostol.* qui refertur *distinct.*35. *cap. inter dilectos de excessibus Prelat,* & *cap. Clerici* 2 *de vita, & honestate Clericorum* sumpto ex Concilio Lateranensi, & in Concilio Trident. *sess.*.22. *de Reformat. capit.*1. Item *l.alearum C.de Religios.& sumptib. funer. Authent. de Sanct. Episcop.§. Interdicimus,* & aliis Iuribus. Lessius *supra*, Toletus *in Summa lib.*5.*cap.*27. *num.*3. Azot. *tom.*3. *l.*5. *cap.*26.*q.*8. & communiter omnes. Nomine autem ludi alearum intelligitur ille, qui magis fortuna quam arte regitur, seu in quo præualet magis fortuna quam ars, qualis est ludus cartarum, & taxillorum. Nauarrus *in Man. cap.*20 *n.*7. Lessius, Sayrus, & Toletus, *supra* Peyrinis *tom.*1. *de Prelato q.*2.*cap.*2.§.5. *num.*93. Est etiam talis prohibitio sub peccato mortali, pro vt colligitur ex Iuribus relatis, maximè ex *d.cap.inter dilectos* vbi Clericus ob aleæ vsum iubetur deponi, dispositio enim cum sit grauis pœna non imponitur nisi propter peccatum mortale. Idem colligitur ex aliis pœnis Clericis aleatoribus impositis, de quibus infra. Accedente maximè Concilio Tridentino loco relato, quod eas confirmat, non obstantibus quibuscumque consuetudinibus. Sayrus *supra.*

4 Circa hanc verò prohibitionem animaduertendum primo, quod licet etiam laicis prohibiti sint ludi alearum, pro vt patet ex multis relatis (Toletus, & Lessius *supra* Sanchez *dub.*15.) nihilominus ipsi regulariter loquendo non peccant mortaliter sic ludentes, nisi ratione alicuius circunstantiæ mortaliter prauæ. Ratio est, quia leges contrariæ quoad illos censentur consuetudine abrogatæ. Nauarrus *supra num.*11. Sayrus, Lessius, & Sanchez *supra.* Nota secundò, nec etiam Ecclesiasticos ipsos, aut Religiosos (si non adsit particularis prohibitio suarum Constitutionum, aut suorum Superiorum ad mortale obligans) peccare mortaliter quando citra scandalum, semel, vel iterum dictis ludis ludunt, recreationis gratia, & rem paruæ quantitatis. Iura enim relata prohibentia ludum alearum præsertim attendere videntur ad decentiam, & honestatem Ecclesiasticorum, quæ non læditur grauiter ludo talibus circunstantiis vestito. Caietanus.2.2 *q.q.*168.*artic.*3. *dub.*3. Nauarrus *supra num.* 7. Lessius, & Sanchez *supra* post Angelum, Palatiòs, Alcozer, & alios & specialiter quoad Religiosos, Medina *lib.*1. *Summ. cap.*14.§.28. Ludouicus Beia *in Responsionib. moral.*1. *part. cas.* 61. Portellus *in dub.Regular. verbo ludus numer.* 1. & 2. In casu etiam raro quando prædictæ, & aliæ circunstantiæ occurrerint, vt prudentis arbitrio iudicetur legem de non ludendo non obligare dictos Ecclesiasticos, aut Regulares, tunc ludentes etiam prædictis ludis alearum nec venialiter peccabunt. Alcozer *lib. de ludo capit.* 11. Graffius *in Decis. aur. lib.*2. *cap.*121.*num.*9. Laym. *lib.*3. *Tractat.* 4. *sect.* 5. *cap.*21.*num.*2. Dixi autem semel, vel iterum, quia Ecclesiastici, vel Regulares frequenter vacantes huiusmodi ludis, etiam si scandalum absit, peccant mortaliter, pro vt sententia communis Doctorum tenet, quidquid dicat Megala *in* 1. *par. lib.*5. *cap.*14. *num.* 8. Quid vero requiratur, vt ludus dicatur frequens, aut ludens ipse consuetudinarius agit Bordonus *Resolut.*33.*num.*3.& dicit sufficere quòd fiat semel in hebdomada. Nota tertiò, non solùm esse prohibitū Ecclesiasticis, & Religiosis ludere dicto ludo alearum, sed etiam eidem assistere, vel illum aspicere. *dicto cap.Clerici* 2. *de vita, & honestat. Clericor. & Authentic.de Sanct. Episcop.* Nauarrus *supra num.* 14. Toletus *supra.* Licet hæc prohibitio tantum videatur sub veniali, nisi adsit scandalum complacentia in ludo prohibito sub mortali, cooperatio ad illum, vel omissio correctionis ludentium, quia materia non videtur tam grauis. Sanchez *supra dub.*29.ex Syluestro, Angelo, & Caietano. Nota quartò, pro Religiosis, quòd cum ipsi arctiorem vitæ rationem quam Ecclesiastici sæculares ex Instituto gerant, ideo multo magis indecens est illis ludus prædictus alearum siue chartarum, siue taxillorum, quam aliis Ecclesiasticis, vt bene Layman. *supra* & ideo etiam in aliquibus casibus, in quibus Ecclesiastici sæculares, vel non peccant, aut solùm venialiter, prædictis ludis ludendo, peccare possunt ipsi, imò & mortaliter, quod ex circunstantiis pensari debet. Præsertim ex loco, tempore, circunstantiis, colludentibus, grauitate rei quæ luditur, & maioris, vel minoris austeritatis Religionis illius Religiosi, qui ludit. De quibus Portellus *supra numero* 3.

Specialiter etiam notandum, quòd Ecclesiastici 5
aleatores, scilicet publici lusores alearum, idest, pro vt habet Thesaur. *in praxi part.*2. *verbo ludus cap.*4.
ex

ex Rotæ decisione, & Menochio, (qui indifferenter, seu cum diuersis, & ad longum tempus, & de notabili quantitate, ac frequenter ludunt; itemque aleatorum susceptores, sunt personæ viles, & infames. Ita enim colligitur ex dicto *capit. inter dilectos.* Molina *de Iust. tract.* 2. *disp.* 159. *in fin.* §. *nihilominus.* Barbosa *de offic. & potest. Episcopi Allegat* 43. *n.* 11. Peyrinis *supra d. num.* 93. post Rebuffum, Mascardum, Menochium, & alios quos referunt. Sunt autem infames infamia facti, ex illis scilicet, qui, iuxta dicta *supra verbo Infamia num.* 1. & 9. propter crimen quod committunt malè audiunt apud omnes. Garzia *de Benefic. part.* 7. *cap.* 8 *num.* 39. Thesaur. *supra.* Ac proinde cessat regulariter per triennalem constantem vitam bonam, iuxta dicta eo *verbo Infamia num.* 16. Thesaur. *ibidem.* Vnde consequenter, perseuerante hac infamia non possunt ad Ordines promoueri, iuxta dicta eo loco *num.* 15. & *verbo Irregularitas num.* 37. Maiolus *lib.* 3. *de Irregularit. cap.* 1. *num.* 7. Thesaurus *supra.* Vnde etiam consequenter inhabiles sunt ad Beneficia, ita vt collatio Beneficiorum illis facta sit omnino irrita, provt habet decisio Rotæ in vna Pampilonensi *Parochialis.* 21. Maij 1574. coram Cardinali Aldobrandino postea Papa Clemente VIII. quam referunt Garzia *supra num.* 40. Barbosa *supra*, vbi dicitur, quòd Clericus aleator indignus est cui Beneficium conferri debeat, &, si est publicus, est ipso iure nulla collatio, si occultus, venit irritanda, nec est ratione consuetudinis excusandus Reginaldus *in praxi lib.* 30. *num.* 199. & alij apud Auctores relatos. Quia ergo, iuxta dicta *supra verbo Beneficium, & Beneficiatus num.* 3, nomine Beneficij Ecclesiastici veniunt etiam Officia Religionum, videlicet Generalatus, Prouincialatus, Prioratus, &c. ideo *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 12. *num* 46. ex Castellino *de Elect. canonic. cap.* 4. *num.* 58. retuli electionem Religiosi publicè aleatoris esse ipso iure nullam. Quibus consonant ea, quæ dixi eo *verbo Beneficium, & beneficiatus, num.* 7. Nota tamen quòd cum, iuxta dicta *supra verbo Irregularitas numero* 5. probabilis sit illorum sententia, qui dicunt electionem Beneficij factam irregulari non esse ipso iure nullam, aut irritam, sed irritandam, provt tenent Auctores eo loco relati, & Garzia *supra num.* 47. referens Rotæ etiam decisionem, Nauarrum, Ludouicum Lopez, Rodriguez, & alios, ideo quoad præsens attinet sustineri potest quòd electio publici aleatoris ad Beneficium, vel Officium in Religione non sit ipso iure irrita, sed solùm irritanda, provt etiam tenet Thesaur. *supra.*

6 Quomodocunque autem sit, talis electio confirmanda non est, vt loco relato dixi nec admittenda institutio, aut præsentatio, seu nominatio illius. Garzia *supra num.* 59. Thesaur. *supra* ex aliis. Vbi etiam quod talis Ecclesiasticus, aut Regularis aleator debeat ab officio, seu beneficio deponi, saltem si monitus non desistat. Vide Naldum *in Summa verbo ludus num.* 4.

7 Pro damnis autem, & incommodis maximis, quæ ex ludo sequuntur, vt propterea valdè detestabilis sit Regularibus, vide Hostiensem *in Summa de excessib. Prælator.* §. *Clericus num.* 4. S. Antoninum 2. *part. tit.* 1. *cap.* 23. §. 6. Petaldum *in Summa tom.* 2. *tit. de Auar. cap.* 15. Peyrinis *supra num.* 94. 95. & 96. post alios.

8 Sunt etiam alij ludi Clericis, & maximè Religiosis in iure prohibiti, scilicet ludus omnis, qui fit cum armis *cap. continebatur de homicid. & capit. Clerici de vita, & honestate Clericorum.* Syluester *in Summa verbo ludus quæst.* 2. Sanchez *dicto dub.* 28. *in fine.* Idem dico de hastiludiis. Barbosa *de iure Ecclesiastico l.* 1. *cap.* 40. *num.* 46. ex variis iuribus. Item omnis ludus Histrionalis. *can. donare. dist.* 86. *cap. cum decorem de vit. & honest. Clericor.* Syluester, & Sanchez *ibid.* Barbosa *supra num* 63. ex variis etiam iuribus, & Doctoribus. An verò possint assistere comœdiis, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 10. *num.* 7. Similiter omnis ludus saltationis, choreizationis, & huiusmodi. *cap. pro dilectione de consecrat. dist.* 2. Syluester, & Sanchez *ibid.* Notat autem Syluester post Angelum *in Summa verbo ludus num.* 2. id intelligi quando ea fiunt in publico, secus verò, si fierent in secreto, aut cum aliquibus domesticis. Qualiter etiam nec illis assistere liceat talibus ludis, habet idem Barbosa *supra num.* 61. ex variis etiam iuribus & Doctoribus. An verò assistere possint agitationibus taurorum, seu aliarum ferarum, habes ex dictis *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 10. *num.* 7. relato. Similiter interdictus ex illis ludis omnis Larualis. *c. cum decorem* iam relato, quoad Clericos quidem sæculares, quia dedecet illos fictam personam repræsentare, quoad Regulares verò, non solùm propter hoc, sed etiam, quia iuxta dicto *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 9. *num.* 1. & *cap.* 13. *à num.* 2. prohibitum est illis sub excommunicationis sententia habitum suæ Religionis dimittere. Syluester, & Sanchez relati. Barbosa *supr. num.* 64. Bonacina *supra à num.* 17. post Angelum, & Salonium. Asserit autem Bonacina, aliter facientes peccare mortaliter, nisi fortè raró, breui tempore, & sine scandalo id fiat.

Sunt tamen plures ludi permissi, tempore, & loco, 9
ac aliis circunstantiis debitis, tum Clericis, tum Religiosis, nisi obstent ipsorum particularia Statuta, scilicet ludi trochi, pilæ, globorum, damarum, & similium. Hi enim iucundi sunt, animum subleuant, corpus exercent, & in eis non præualet sors, sed industria. Peyrinis *supra num.* 97. & 99. Idem dicendum de ludo scachorum, latrunculorum, seu calculorum, hispanè *Azedrez*, quia sola industria innititur. Sayrus *supra num.* 5. Sanchez *d. dub.* 28. *num.* 2. Comitolus *l.* 1. *Respons. moral. quæst.* 92. Peyrinis, *supra num.* 101. ex multis aliis. Licet oppositum insinuent Caietanus 2. 2. *quæst.* 168. *art.* 3. *ad dub.* 3. Nauarr. *in Manual. cap.* 19. *num.* 3. §. *neque ex eo.* Lopez *in Instruct. conscient. part.* 2. *cap.* 31. *conclus.* 1. & alij, eo quòd propter vehementem aduertentiam, quæ ad illum requiritur, potius animum vexet, quam subleuet. Sed ex hoc solùm probatur maiori moderatione vtendum esse hoc ludo, quam aliis relatis, & ipsum non multum conuenire viris litteratis, aut studiosis, quibus potius cessatio, & quies, quam nouus meditationis labor magis conuenit; provt ex Ioanne Baptista Fino approbat Barbosa *supra num.* 69. De ludo autem tabularum cum taxillis, quem *sbaraglinum* Itali vocant loquendo, quamuis videatur Clericis, & Religiosis prohibitus, quia verè est ludus aleæ, cum magis innitatur sorti, aut casui, quam industriæ, vt habet idem Nauarrus *supra num.* 7. nihilominus, quia valdè vsitatus est in Aulis, & Palatiis Principum Ecclesiasticorum, & aliquibus Religionibus, ideo, consuetudine approbante, dici potest permissus Peyrinis *supra num.* 98. Pro his tamen, & aliis ludis, Ecclesiasticis, & Regularibus permissis, notandum, eos non debere nisi in casu raro ludere cum laicis, provt ex Glossa 2. *in cap. continebatur de homicid.* & ex Hostiens. ibi, probat Graffius *in Decis. aur. part.* 2. *l.* 3. *c.* 8. *num.* 11. & 12. Barbosa *supra num.* 70. ex Abbate, Costa, Viualdo, Belleto, & Farinacio. Adde Bordonum *supra num.* 4.

Maximè pro Regularibus notandum, iuxta dicta 10
tom. 1. *p.* 1. *c.* 6. *num.* 50. non posse ludere quocunque ludo

ludo etiam ipsis permisso pro pecunia, vel re pretio æstimabili, & sic facientes, peccare contra votum paupertatis, quia hoc esset res, quas habent in vsus non necessarios, aut vtiles, expendere, vel iacturæ exponere, quod vtrunque est contra paupertatem Religiosam, quæ solùm permittit illis ea, quæ habent ad vsus necessarios, vel vtiles. Bonacina *supra num.9.* Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. disp.* 11. *quæsit.* 12. *num.* 1. Honestæ tamen recreationis causa moderatam aliquam quantitatem de licentia Superiorum, nisi Regula, vel Constitutiones contradicant, vt ibidem dixi, ludere possunt, quia tunc talis vsus censetur vtilis, & honestus. Bonacina *ibidem*, Tamburinus *supra*. Hæc autem non solùm procedunt de Religiosis ludentibus cum extraneis, sed etiam de ludentibus cum alijs Religiosis eiusdem Ordinis, quia procedit proportionaliter eadem ratio, quando quidem etiam cum talibus ludentes expendunt suas res in vsus non necessarios, aut vtiles, quod est, contra votum paupertatis, nisi, vt dictum est, adsit licentia saltem tacita Superiorum, & ludus sit ob recreationem honestam, & quantitas, quæ luditur, parua sit. Si vero quæratur quanta sit illa summa, quam Religiosus de licentia sui Prælati ludere possit. Portellus *sup. num.* 2. sic respondet. *Ego credo illum posse ludere illam quantitatem, quam extra ludum licitè donare, vel alienare potest iuxta suam Regulam, & Constitutiones. Hæc enim regula certa est, & generalis. Si enim v. g. tres regales donare potest, iuxta suam Regulam, & Constitutiones, vel quid simile, minus aut maius: idem etiam poterit alienare ludendo, parū enim interest si potens donare, vel alienare, donet, aut alienet, gratis, vel per ludum sibi alias licitum.* Nauarrus autem *supra num.* 12. addit posse Religiosum qui est in studiis, aut negotiis impensis sui Abbatis, de iis, quæ ipsi dantur in anno pro expensis faciēdis ludere quatuor, aut quinque de centū, modò id fiat honestæ recreationis gratia. Quia ad hoc videtur habere licentiam tacitam sui Prælati. Idem sequitur Sanchez *l.7. in Decalog.* 19. *num.* 79. referens Valentiam, Lessium, Graffium, Salonem, & alios. Idem sequitur etiam Tamburinus *sup. num.* 3. Qui tamen id limitant, nisi talis ludus sit prohibitus, aut indecens Religioso, vt est ludus aleæ, chartarum, taxillorum, &c. vel prohibitus per Regulam, aut Constitutiones, aut nisi in eodem anno eamdem pecuniæ, quantitatem in aliam recreationem insumpserit. Subiungit etiam Azor. *tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 25. *q.* 8. posse talem Regularem extra Conuentum existentem de licentia sui superioris, ex iis, quæ sibi mittuntur ad congruam sustentationem, si aliquid modicum sibi subtrahat parcè viuendo, illud exponere ludo, gratia reficiendi animum, propter eamdem rationem.

11 Ludentes tamen Religiosi notabilem summam pecuniæ, vel alterius rei pretio æstimabilis, peccant contra votum paupertatis. Ratio est, quia hoc est expendere res, quas habent in vsu non necessarios, nec vtiles; quod est contra tale votum. Medina *l.* 1. *Sum. cap.* 14. Sanchez *l.7. in Decalog. cap.* 19. *num.* 80. Neque Prælati possunt ad hoc licentiam concedere, quia cum non sint domini, sed tantùm prudentes administratores bonorum Conuentus, sicut non possunt ipsi in proprios vsus nisi necessarios, vel vtiles ea expendere, ita neque possunt subditis facultatem concedere, vt in alios quam in prædictos vsus ea expendant. Ledesma *tom.* 2. *Summa tract.* 31. *capit.* 1. *post* 10. *conclusionem*. Sanchez *supra*. Tamburin. *supra n.8.* Vnde consequenter addunt cum Alcozer *lib. de ludo capit.* 39 *paulò post principium* lucrantem à Religioso notabilem quantitatem teneri ad restitutionem, etiam si Religiosus habuerit licentiam sui Prælati, cum nec ille poterit illam ludere, nec Prælatus talem facultatem concedere. Pro quo videantur dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 6. *num.* 51. vbi etiam de aliis casibus, in quibus lucrans aliquid à Religioso tenetur ad restitutionem. Quid vero sentiendum de Religiosis Ordinum militarium quoad hoc punctum dixi *tom.* 2. *capit.* 5. *num.* 3. & 28.

Licet autem aliqui putent Religiosum obtinentem generalem licentiam à suo Superiore donandi, aut expendendi aliquam quantitatem, posse eam ludo exponere (quod probabile esse censet Diana 3. *p. tract.* 2. *dub.* 98.) verumtamen tenendum est contrarium, nisi horum Theologorum placitum intelligatur de parua, aut moderata quantitate, & de ludo aliàs honesto, nec prohibito ipsi Religioso; eo quòd licentia illa non extendatur, nec extendi possit, nisi ad vsus licitos & honestos. Sanchez *supra num.* 81. ex Sayro, & Rodriguez, ab ipso relatis. Quibus adde Sanctarellum *in tract. de Aposta. capit.* 6. *dub.* 2. *num.* 12. 12

Similiter, licet aliqui putent Religiosos ludentes pro re aliqua spirituali, videlicet pro Orationibus, vel Psalmis, aut precibus dicendis à victo pro victore, non rectè facere, pro vt tenent Lopez 2. *p. Instruct. conscient. c.* 32. *in fin.* Peytin. *supra num.* 103. & Vega ab ipso relatus, oppositum tamen est verius, tum quia talis est vsus plurium piorum, tum quia in eo nulla est irreuerentia erga res Sacras, cum potius sit signum deuotionis, & pietatis erga illas, Deum, & Sanctos, & si quæ est irreuerentia in eo quòd prædicta dicantur sine deuotione, aut reuerentia, id est per accidens, cum possint, & debeant deuotè, & reuerenter recitari. Nauarrus *sup. num.* 7. §. *dixi*, Bonacina *supra n.* 8. Lugo *sup. sect.* 1. *n.* 5. post Rebellum, & alios. Posse etiam Religiosum v. g. ludere ludos aliàs licito cum sæculari hoc pacto, vt scilicet, si sæcularis vincat, teneatur Religiosus dicere Rosarium, aut Missam pro illo, si verò vincatur, teneatur soluere Religioso aliquid v. g. gallinam, &c. in hoc enim nulla est irreuerentia, propter dicta, nec species Simoniæ, cum non interueniat ratio pretij, pro vt ad Simoniam exigitur; tenent Rodriguez *in addit. ad Summ. tom.* 3. *capit.* 128. *conclus.* 9. Portellus *supra num.* 4 Id verò negat Lugo *supra*, propter periculum Simoniæ, quæ interuenire videtur in eo contractu. 13

Alia ad hanc materiam spectantia, vt potè non propria Regularibus nec illis specialiter modo necessaria hic omittenda, & remittendus lector ad Auctores relatos. 14

MANDATVM QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

Mandati acceptiones. num. 1.
Ethymologia, & definitio. num. 2.
Non extenditur ad illicita. num. 3.
Nec quando est generale, ad ea, quæ requirunt speciale Mandatum. num. 4.
Quæ requirant speciale Mandatum. ibid.
Mandatum de re illicita inualidum est. num. 5.
Mandatum ad vnguem obseruandum. num. 6.
Fines Mandati attendendi. num. 7.
Non seruans formam mandati nihil validè facit. n. 8.

Quid

Quid quando mandatum datur absque vlla forma expressa num 9.
Quibus modis finiatur mandatum. num.10.
Quando finiatur morte mandatoris. num. 11.
Finitur morte mandatary, num 12.
In alus casibus quomodo secundum iura finiatur, numero 13.
Quid de visitationibus, Commissionibus, seu Procurationibus Regularium, num. 14.
De mandante committi aliquod delictum, numero 15.
Religiosus sine licentia non dat, nec recipit Mandatum, num. 16.
Quid quando sunt diuersa mandata, num. 17.
De mandatis Apostolicis, num. 18.
Alia remissiue, num. 19.

1 ANDATVM prout ad Regulares spectare potest, omissis varijs acceptionibus ipsius, de quibus Felynus *in cap. cum te de rescript.* dupliciter sumitur. Primò, pro præcepto Superioris. Secundò, pro commissione, delegatione, seu impositione alicuius negotij. Sicut similiter, & verbum *Mando* aliquando sumitur pro *præcipio*, *iubeo*, aliquando verò pro *committo*, seu *delego*. Et quidem de mandato, priori modo sumpto dicta sunt in præcedentibus, maximè *tom. 1. p. 1. cap. 4.* De mandato autem posteriori modo, etsi aliqua dicta sint *supra*, verbo *Commissio*, & *Commissarius*, alia tamen in præsenti addenda, regulas præsertim generales aliquas adducendo, ex quibus plura dubia ad eosdem Regulares sæpius spectantia, præsertim circa commissiones, procurationes, delegationes, & visitationes, quas alijs committunt, quæ sunt quædam mandata, decidi poterunt.

2 Primò ergo *Mandatum* prout in præsenti quantum ad nominis Ethymologiam, est idem quod manu datum, quia scilicet antiqui in mandatis dandis, & accipiendis manus sibi iouicè dare consueuerant. Syluester, *in Summa verbo Mandatum num. 1.* Azor. *tom. 3. Institut. moral. libro 9. de mandato capit. 1.* Definitur autem sic *Mandatum est officium ab eo qui gratis suscepit, exequendum*, Accursius *in Annotat. ad princip. titul. ff. mandati.* Syluester, & Azor. *sup.* Molina *de Contractibus disput. 548. num. 1.* Bonacina *de Contractibus disputat. 1. quæst. 2. punct. 6. numero 9.* Layman. *lib. 3. tractat. 4. cap. 26. numero 1.* Dicitur *officium* quia est obsequium, seu ministerium quoddam. Syluester *supra* Dicitur *gratis*, quia si detur pecunia, vel alio modo datur, non mandatum, sed locatio, aut conductio, aut quid simile dicitur. *l. par. ff. mandati.* Syluester, Molina, & Layman relati, post Angelum *in Summa verbo mandatum numero 1.* Qui autem dat tale mandatum dicitur mandans, seu mandator, & qui recipit illud adimplendum dicitur mandatarius. Syluester, & Molina *supra.* Omissis quoque varijs diuisionibus mandati (de quibus ex *l. 1. & 2. ff. mandat. institut. eodem tit.* iunctis glossis vtrobique, & *l. 20. titul. 12. par. 5.* Azor. *supra cap. 1. & 2.* Molina *supra disputat. 549.* quia illæ non multum nobis sunt necessariæ, præcipua diuisio illius est, iuxta communem Doctorum in mandatum generale, & speciale; mandatum generale est, quod datur ad omnia negotia mandantis, speciale verò, quod ad quædam tantum. Azor. *sup. c. 2.* Valet autem tantum mandatum generale quoad omnia, quantum speciale quoad quædam. Syluester *supra quæst. 2.* Layman *sup. num. 5.*

3 His positis, prima regula est. Mandatum quantumuis generale non extenditur ad illicita, sed ad licita duntaxat. *l. Lucius §. pro infante ff. ad municip. l. si pater ff. quæ in fraud. credit. & l. 3. §. si procurator ff. quod quisque iur.* Molina *supra disputat. 550. numero 1.* Bonacina *supra num. 10.*

Secunda. Mandatum etiam quantumcunque generale non extenditur ad ea, quæ requirunt speciale 4
mandatum. Ita enim habetur expresse *in cap. qui ad agendum de procuratoribus in 6.* & maximè *ex capit. qui generaliter eod. tit. etiam in 6.* Ea verò, quæ requirunt mandatum speciale sunt *iuramentum deferre, transigere, vel pacisci.* Hæc enim sunt verba *d. cap. qui ad agendum.* Barbosa *de clausul. clausul. 35. in impress. Lugdun. a num. 16. & in Romana claus. 17. à num. 7.* Layman. *sup.* ex alijs. Excipitur autem ibidem *nisi ei* (scilicet mandatario) *bonorum vel causæ administratio liberè sit concessa*, idest, nisi generale mandatum fiat cum potestate plena, ac libera. Hæc enim clausula inducit mandatum speciale. Garzia *de Benefic. parte 5. capit. 8. num. 72.* ex Rotæ decisione, & pluribus Doctoribus. Nota tamen specialiter quoad Regulares, quod licet in commissione, seu mandato ponatur dicta clausula cum *plena potestate*, seu *libera potestate*, illa tamen vniuersalitas solùm intelligi debet in ordine ad finem commissionis, seu mandati, non ad alia, quæ ad talem finem non spectant. Et ita cum aliquis à Generali, vel Prouinciali mittitur Visitator ad aliquam Prouinciam, vel Conuentum, & in commissione, seu mandato ponitur dicta clausula solùm, intelligi debet in concernentibus dictam visitationem, non in alijs ad eam non spectantibus. Portellus *in dub. Regular. verbo Commissarius Prouinciæ num. 1.* Similiter nota, quòd etiam si in commissione, vel mandato Regularibus facto à suis Superioribus ponatur ista clausula *etiam si requirerent speciale mandatum*, adhuc tamen talis commissio non debet extendi nisi ad similia, seu inferiora expressis, non autem ad maiora. Vt aduertunt Barbosa *in cap. 2. de officio Vicarij in 6. num. 8.* & Peyrinis *in Formulario littera P. c. 8. num. 6.* Nisi forte Superior dans talem commissionem adiungat verba ista, *etiamsi maiora essent expressis*, nam sic tolleretur omnis difficultas. Peyrinis *ibid. num. 7.* Ad contrahendum etiam Matrimonium requiritur speciale mandatum *cap. fin de procurator. in 6.* Naldus *in Summa verbo mandatum num. 6.* Qui id etiam extendit *num. 7.* ad sponsalia, cum sint via ad Matrimonium. Extenditur etiam ad professionem in Religione, licet enim ea, iuxta dicta *tom. 1. p. 1. capit. 2. numer. 29.* facta per Procuratorem valida sit, requiritur tamen ad id speciale mandatum, vel quia ipse est quoddam pactum inter profitentem, & Religionem, vel quia est quoddam Matrimonium spirituale. Rodriguez *tom. 3. quæstione Regular. quæstione 17. artic. 13.* Sanchez *l. 5. in Decalogum cap. 3. num. 8.* Similiter id extenditur ad collationem Beneficiorum. Etenim Vicarius Episcopi non confert Beneficia, si ad id non habeat speciale mandatum, ex *capit. fin. de offic. Vicarij in 6.* Garzia *supra numero 80.* apud quos plura in sequentibus de iis, quæ Vicarius prædictus facere non potest sine speciali mandato.

Tertia regula. Mandatum de re illicita, inualidum 5
est. *l. si remunerand. §. si passus ff. mandati, & ff. illud quoque institut. eod.* Syluester *supra quæst. 2.* Azor. *sup. cap. 4.* Molina *sup. n. 2.* Layman. *sup. num. 4.* Imò si mandatarius exequatur illicitum mandatum tenetur ad restitutionem damni illati tertio, quia fuit causa illius. Molina *ibidem.* Naldus *supra num. 6.* ex Lopez, & Petro Nauarro. Et pœnam meretur, quamuis ea in delictis grauioribus sit minor, & in leuioribus

nulla, si mandatarius sit subditus mandatis. Layman. *d.num.*4. ex Gomez, & Molina.

6 Quarta. Mandatum ad vnguem obseruandum est. *l. diligenter ff. mandati*, Sanchez *l.2. de Matrimon. disp.*15. *num.*17. Naldos *supra*. Aliàs mandatarius censetur vti simplex priuatus. Naldus *ibid.* Animaduertenda tamen est intentio mandantis. Si enim mandans iussit mandatario vendere equum 100. scutis, si ipse vendidit 120. non dicetur excessisse, quia intentio mandantis præsumitur fuisse, vt si fieri posset, etiam pluris venderetur. Layman. *supra num.*2. Bonacina *supra num.*12.

7 Quinta ad idem. Fines mandati diligenter seruandi sunt. *l. si procurator Cod. de procurat.* Sanchez *l.3. de Matrimon. disputat.*33. *num.*1. Vnde si exceduntur, non erit ratum, quod fiet. Azor. *supr. cap.6. quæst.*4. Tunc autem seruantur fines mandati, quando fit illud quod est de natura actus mandati. Azor. *sup. q.*5. Naldus *supra num.*7. Nota autem, quòd mandatum extenditur ad vicina, & præparatoria ipsi mandato, etiam in his, quæ sunt stricti iuris. Azor. & Naldus *ibidem.*

8 Sexta etiam ad idem. Mandatarius non seruans formam mandati nihil validè facit. Quia gesta contra formam mandati nulla sunt, non solùm quando fit expressè contra formam, sed etiam quando fit præter, & citra formam. Quia quando ad actum datur certa forma paria sunt agere contra, præter, & citra illam. *capit. si cui de elect. in* 6. *capit. prudentiam de offic. delegat. & l. diligenter* suprà relata. Glossa *in c. si cui de elect. in* 6. Panormitan. *in cap. fin. de restit. spol.* Syluester *supr. quæst.*7. Bonacina *supra n.*12. Hoc tamen limitarem, iuxta dicta *supr. verbo leges Regularium num.*46. & 48. quando ea forma est substantialis, secus verò quando est accidentalis.

9 Septima. Quando mandatum datur absque vlla forma expressa, tunc mandatarius tenetur exequi negotium prudenter, & rationabiliter, quia ista præsumi debet intentio mandantis, & propterea rata debet habere sic gesta à mandatario *l. propterea. C. de mandatis.* Azorius *supra cap.6. quæst.*3. Molina *supra disp.*552. *num.*3.

10 Octaua. Mandatum quodlibet finitur multis modis. Primò, quidem reuocatione mandantis. *l. si procuratorem §. mandati ff. mandati.* Azor. *supra cap.*7. Layman. *supra num.*6. Bonacina *supra n.*21. Nota tamen non esse liberum mandatori reuocare mandatum quando lis est contestata, vel iudicium, aut negotium ceptum, nisi ex causa iusta, & prius cognita, maximè si intersit mandatario, vt ad finem perducatur. Secus verò quando lis non est contestata, seu quando res est integra, aut non cepta *l. post litem*, & *l. ante litem ff. de procurat. l. si procuratorem §. mandati ff. mandati.* Azor. Layman. & Bonacina *supra*. Nota etiam, quòd id quod agit procurator, seu mandatarius post reuocationem mandati non cognitam ipsi mandatario, sed bona fide, est validum *l. si mandati ff. mandati, & institut. de mandato §. rectè.* Glossa *in Clem.* 1. *de renunciat. in verbo quomodolibet.* Azor. *supra*. Bonacina *supra n.*22. Excipitur casus Matrimonij, quod constat non validè celebrari post reuocationem mandati, etiamsi procurator ignoret mandati reuocationem, propter *cap. procurator de procurat. in* 6. Bonacina *supra* post alios.

11 Secundò, regulariter loquendo mandatum finitur morte mandatoris, si res adhuc sit integra. *cap. gratum de offic. Iudic. delegat. l. inter causas ff. mandat. & l. & quia ff. de iurisdict. omn. iudic. & leg. vltim. ff. de solut.* Angelus *in Summa verbo mandatum.* Syluester *supra quæst.*9. Azor. *supra*. Dixi *regulariter*, quia sunt aliqui casus, in quibus mandatum durat, etiam post mortem mandatoris. Primus est, si mandatum sit in gratiam mandatarij. *l. si cum fundum ff. de pact.* Azor. *supr.* Sà *in Summ. verbo mandatum num.*2. Bonacina *supra n.*24. intellige de gratia facta, & non facienda tantum, iuxta dicta *tom.3. verbo gratia num.*8. & *supr. verbo licentia quoad Regulares num.*14. Secundus, si tale mandatum fuerit per modum legis, aut Constitutionis. Lex enim, & Constitutio ex natura sua sunt perpetua. Syluester, & Sà *supra*. Tertius, si mandatum contineat aliquid, quod omnino post mortem mandatoris adimpleri debet, vt si sit de tali, vel tali sepultura ipsi danda, legati solutione, &c. *leg. si verò §. vltim. ff. mandati.* Azor. & Bonacina *supra*. Quartus, si mandatum datum est nomine officij, seu dignitatis mandatoris, officium enim, & dignitas non extinguitur, sed tantùm persona, *cap. si gratiosè de rescript. in* 6. & iuxta dicta *tom.3. verbo Commissio, & Commissarius num.*2. & 4. vbi alia ad intentum. Azor. *supra*. Sanchez *de Matrim. lib.8. disp.*28. *num.*49. Quintus est, quando mandatum est ad piam causam, gratia talis piæ causæ, & quia ita præsumitur mandatorem voluisse. Couarr. *l.2. cap.*14. *num.*16. Lessius *de iust. l.2. cap.*18. *dub.6. num.*46. Barbosa *de iure Ecclesiast. l.2. cap.*15. *num.*44. Sextus, quando est gratia, & fauore dotis. *l. si ego ff. de iur. dot.* vel gratia libertatis. *l. si pater ff. de manumiss. vindict.* vel causa liberandi debitorem. *l. etiam qui ff. de reb. cred. & l. si quis seruo ff. de solut. & institut. de mandato §. rectè.* Azor. *supra*. Layman. *supra num.*6. Bonacina *supra num.*15 apud quos, & Naldum, *supra num.*12. alia ad intentum. Dixi etiam *si res adhuc sit integra*, si enim integra non est, sed inchoata, potest cogi mandatarius, etiam mortuo datore, ad illam perficiendam. *Institut. de mandato §. item si adhuc.* Bonacina *supra num.*22. Layman. *supra n.*6. Qui, & addit, sicut dixi supra de mandatario, cui nota non est reuocatio mandatoris, quòd si mandatario nota non fuerit mors mandatoris, & bona fide executus fuerit mandatum, competit ei actio talis mandati, ne iusta, & probabilis ignorantia ipsi damnum afferat.

Tertiò, etiam finitur mandatum morte mandatarij 12
l. si quis alicui §. morte ff. mandat. & instit. de mandat. §. rectè. Azor. & Layman. *supra*. Vide dicta 3 *tom. verbo Commissarius num.*5. vbi etiam de modo, quo id intelligi debet.

Quartò, finitur mandatum in alijs casibus, de qui- 13
bus in iure id habetur, videlicet finita, & completa die, ad quam fuerat mandatum constitutum. *l. qui mutuam §. non ideo ff. mandati, cap. cum olim* 1. *de Offic. iud. deleg. cap. si quem de procurat. cap. significauit de appellat.* Deinde, si quis alius rem demandatam idoneè gesserit. *l. si procuratorem §. mandati ff. mandati.* Item mutatione status. *l. si cum & latum quis ff. de solut.* Ac demum furore mandatoris. *l. qui seruum ff. de adquir. hered. & l. si quis alicui ff. eodem.* De quibus Azor. *supra*.

Ex iis autem, & dictis *sup.3. verbo Commissio*, & 14
Commissarius, & verbo *Gratia*, ac supra verbo *Licentia quoad Regulares*, ac dicendis infra verbo *Procurator Regularium*, verbo *Vicarius Religiosorum*. & verbo *Visitator Regularis* colligere possunt ipsi Regulares quando, & quomodo visitationes, commissiones, delegationes, & procurationes, quæ inter ipsos sunt, finiantur, seu terminentur. Sunt etenim ista quædam mandata, ac per consequens philosophandum de illis est sicut dictum est de mandatis. Specialiter etiam loquendo de procuratoribus causarum, seu litium, quæ ab ipsis Regularibus constitui solent, dicendum est, quòd si tales constituti fuerint à Conuentu,

uentu, ſeu Monaſterio, tunc mortuo, aſſumpto, vel amoto Prælato, non cenſetur reuocatum mandatum, ſeu procuratoria dictis procuratoribus data, cum Conuentus, ſeu Monaſterium idem perſeueret. Si verò tales conſtituti ſunt ab ipſo Prælato ſolùm, ipſo mortuo, aſſumpto, vel amoto, ceſſat illorum auctoritas. Propter oppoſitam rationem. Naldus *ſupra num.*15. *& verbo Prælatus num.*2. ex Rotæ deciſionibus. Et ita audio Romæ practicatum. Si tamen tales Procuratores conſtituti ſint à Prælato nomine Dignitatis, ſeu Officij in illis Religionibus, in quibus id facere poſſunt ſine Conuentu, aut Monaſterio, dicendum videtur non ceſſare auctoritatem talium procuratorum propter amotionem, aſſumptionem, vel mortem Prælati, propter dicta ſuperius, quia ſcilicet Dignitas, & Officium talis Prælati non ceſſat, ſed manere cenſetur eadem in ſucceſſore.

15 Nona regula. Mandans aliquod delictum, & mandatarius illud exequens, eadem pœna puniuntur, quia vterque eſt cauſa principalis illius, Couarr. *in Clement. ſi furioſus part.*2. §.2. *num.*1. Molina *ſupra diſp.*550. *num.*4. Naldus *ſupra num.*10. & merito quidem, quia mandans, & mandatarius Iuriſdictione cenſentur vna, eademque perſona. *cap. qui per alium de regul. iuris in* 6. *l.*1 §. *deiectiſſe Digeſt. de vi, & vi arm.* Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi Allegat.*51. *num.*12. *&* 13. vbi alia ad intentum. Limita tamen hanc doctrinam, vt non teneat verum, quando ex Legis, ſeu Statuti pœnam imponentis verbis colligitur contrarium. Si enim ille qui committit homicidium, manu, vel gladio, verbi gratia, imponit aliquam pœnam, tunc ſanè qui commiſerit tale delictum per mandatarium non videtur ea comprehendi. Angelus *ſupra num* 1. Syluest. *ſupra num.*4. Naldus *ſupra*. Limita 2. in pœnis ſpiritualibus, cenſuris, v.g. iuxta dicta enim *ſupra verbo Clericus num.*8. De quo & Auila *de Cenſur. part.*2. *cap.*5. *diſp.*3. *dub.*2. cenſura, quæ imponitur contra aliquid facientes non afficit ſemper mandantes, niſi aliunde id conſtet, vt ibi dixi. Imò quando res eſt dubia, an illos comprehendat, credendum eſt non comprehendere. Diana 5. *part. tract.*9. *reſolut.*57. De mandante autem homicidium an incurrat irregularitatem, dixi *ſupra verbo Irregularitas num.*70. *&* 71.

16 Decima regula eſt, & ſpecialiter ad Regulares ſpectans. Nullus Religioſus facere poteſt mandatum, vel illud recipere ſine licentia expreſſa, vel implicita ſui Prælati. Fauent multa, quæ adduxi *tom.*1. *part.*1. *cap.*9. & fundatur in illo principio, quòd ſcilicet Religioſus non habet velle, aut nolle, *cap. Religioſus de teſtam. in* 6. *cap. quorumdam de elect. in* 6. *cap. Religioſi de ſepult. ſa* 6. *can. non dicatis* 12. *quæſt.*1. Azor. *ſupra cap.*3.

17 Item pro eiſdem Regularibus, cum ſæpius inter ipſos dubitetur ob varietatem mandatorum, commiſſionum, vel procurationum, cui ex illis attendendum ſit, notandæ ſunt aliquæ regulæ. Prima. Mandatum poſterius non derogat priori, niſi de eo mentionem faciat. Syluester *ſupra quæſt.*2. Sà *ſupra num.*1. Probat Syluester ex *capit. graue de offic. Iudicis Ordinarij*. Sed illud caput parum ad intentum conuincit. Probari tamen id poteſt ex eo quod cum per prius mandatum ius mandatario adquiſitum fuerit ad exercendum negotium, quod mandatur, non debet cenſeri huic iuri derogari niſi id exprimatur. Caſu ergo quòd poſt primum mandatum aliud ſimile mandans effecerit, obſeruari debet quod *cap. paſtoralis de reſcript.* decidit Innocentius III. in ſimili caſu per hæc verba: *Niſi poſteriores prioribus, vel è conuerſo duxerint deferendum, ſimul vtrique cognoſcant, & ſi fortè nequiuerint ſimul in vnam ſententiam concordare (quamuis plures ſint ex vna parte quam ex altera) per arbitros communiter electos à partibus huiuſmodi concertatio ſopiatur.* Secunda regula eſt. Speciale mandatum derogat generali, etiamſi de eo non faciat mentionem. *cap. paſtoralis* relato. *cap. ſtuduiſti de offic. legati, & leg. in toto ff. de Regul. Iuris.* Gloſſa *in dict. capit. paſtoralis verbo per ſpeciale.* Syluest. *ſupra*. Sunt tamen aliqui caſus, in quibus ſpeciale mandatum non derogat generali. Primus, quando generale eſt effectum ſpeciale, *cap. ex parte de offic. delegat.* Secundus in priuilegiis *cap. cum ordinem de reſcriptis*. Tertius. Quando res non eſt integra. Quartus. In legatis. *l.*4. *ff. de ſupellect. legat.* Syluest. & Sà *ſupra*. Azor. *ſupra cap.*6.

Circa mandata Apoſtolica vide dicta *ſupra verbo* 18
Littera Apoſtolica, & Azor. *tom.*2. *Inſtitutionum moralium lib.*6. *cap.*31. *&* 32.

Alia etiam ad hanc materiam ſpectantia vide *infra* 19
verbo *Procurator Regularium*, verbo *Vicarius Religioſorum*, & verbo *Viſitator Regularis*.

MANTELLETVM.

MAntelletum (ſicut, & Mozzetta, birretum clericale, & pileum) vna eſt ex veſtibus proprijs 1
Prælatis, quibus prælati Eccleſiaſtici non ſolùm ſæculares, ſed quandoque etiam Regulares ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ, vtuntur, iuxta dicta *ſupra* verbo *Abbas num.*13. vbi etiam quomodo competat illud deferre quibuſdam Abbatibus Monachorum, non autem aliis Prælatis etiam Generalibus Mendicantium, aut aliorum Ordinum, niſi fortè ad id habuerint eiuſdem Sedis Apoſtolicæ priuilegium. Qui autem habeant illud, præter dicta eo loco, conſule Barboſam *de Iure Eccleſiaſtico lib.*1. *cap* 17. *num.*56. *&* 57. Tamburinum *de Iure Abbat. tom.*1. *diſp.*20. *quæſit.*2. & Ioannem Mariam Nouarium *in Lucern. Regular. verbo Mantelletum.* Debet autem eſſe eiuſdem coloris, ac habitus Religionis profeſſæ, prout in ſimili dixi de Epiſcopis ex Regularibus Ordinibus aſſumptis *tom.*1. *p.*1. *cap.*17. *num.*9. Tamburinus *ſupra num.*5. Addens aliquando ex diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, & Sacr. Congregationis oppoſitum conceſſum fuiſſe Abbati S. Petri de monte Metenſis Diœceſis ann. 1607. Vide alia infra verbo *Mitra*, & verbo *Mozetta*.

MATRIMONIVM.

DE hac materia prout ad Regulares ſpectat non 1
pauca dicta ſunt in præcedentibus, ita vt illa ſolùm remiſſiuè referre ſufficere videatur pro præſenti. Primò ergo, Religioſos Profeſſos omninò incapaces eſſe Matrimonij contrahendi, & de pœnis id facientium, dixi *tom.*1. *p.*1. *cap.*2. *num.*12. *& cap.*5. *num.*1. Specialiter de Irregularitate, quam tales incurrunt, dixi *num.*15. *& cap.*5. *num.*2. *&* 3. *tomo verbo Bigamus, & Bigamia num.*3. Quomodo etiam per profeſſionem votorum ſolemnium, non ſolùm diſſoluantur ſponſalia de futuro, ſed etiam Matrimonium, ratum non conſummatum præcedens, dixi eo *tom.*1. *p.*1. *cap.*3. *num.*3. vbi etiam & *cap.*2. *num.*31. quid dicendum ſit de ſponſa cognita per vim, aut metum, & de Matrimonio conſummato inter infideles, ac de profeſſione facta à coniugatis de conſenſu vtriuſque coniugis. Similiter ſpecialiter quoad milites Regulares quomodo per vota, quæ faciunt milites. S. Ioannis diſſoluatur Matrimonium ratum non conſummatum præcedens, & dirimatur ſubſequens,

licet aliter de votis aliorum militum Regularium asserendum sit, habetur ex dictis *tom.1.part.2. cap.5. num.7. & 8.* Per professionem autem votorum simplicium Societatis non dissolui Matrimonium ratum, dixi *tom.1.p.1. cap.3.num.3.* & constat ex declarationibus S. Congregationis, quam referunt Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Matrimonium*, & Ioannes Maria Nouarius *in Lucern. Regular. verbo Matrimonium.* Nota etiam, ex declaratione quoque S. Congregationis, quam referunt iidem Auctores ibidem, haberi, quòd Matrimonium reputatur ratum, & non consummatum ad effectum vt vnus ex contrahentibus alio contradicente possit ingredi Religionem, si post illud contractum coram Parocho, & testibus copula non intercesserit, licet antea pluries, etiam cum promissione de contrahendo, adfuisset fornicatio. Qualiter etiam Religiosis prohibitum sit solemnizare Matrimonia sine Parochi licentia sub pœna excommunicationis, dixi eodem *tom.1.p.1.cap.9. num.31. & cap.21. num.9.* De priuilegijs autem aliquibus Religiosis quoad hoc concessis pro partibus Indiarum, dixi eo *num.31.* Idem videtur dicendum de benedictione sponsorum, seu nuptiarum. De qua etiam extant aliquæ declarationes S. Congregationis apud eundem Barbosam *supra verbo Nuptiæ.* Qualiter quoque assistere Matrimonio Sacerdotem non sit actus Ordinis, dixi *supra verbo Irregularitas n.7.* An possit celebrari tempore Interdicti, dixi eodem *supra verbo Interdictum, num.19.* De pœnis contrahentium cum Monialibus, dixi *tom.1.p.1.cap.25.num.15.* De affinitate, quæ vnum est ex impedimentis Matrimonij, & aliis eam concernentibus, dixi *supra verbo Affinitas.* De bigamiæ Irregularitate, quæ ratione Matrimonij sæpius contrahitur, dixi *supra verbo Bigamus, & Bigamia.* An Confessores aliqui Regulares possint cum coniugibus incestuosis ad petitionem debiti dispensare, dixi *tom.1.p.1.cap.19.num.25. & supra verbo Affinitas à num.4.* Similiter an possint Confessarij aliqui Regulares dispensare cum coniugibus qui voto facto de castitate contraxerunt, ad petitionem debiti, dixi eo *cap.19. num.26.* & dicam infra *verbo votum.* De modo exequendi Litteras Papæ, vel Sacræ Pœnitentiariæ, quibus datur facultas Confessariis Regularibus ad dispensandum in aliquibus impedimentis Matrimonij, dixi *supra verbo Littera Apostolica.* An legata aliqua relicta pro maritandis fœminis applicari possint illis, si Religionem ingrediantur, dixi etiam *supra verbo Legata Regularibus relicta n.17. & 18.* Matrimonium celebrari posse per Procuratorem, & ad id requiri speciale mandatum dixi etiam *supra verbo Mandatum num.4.* Alia etiam, in sequentibus.

MATVTINVM.

SVMMARIVM.

An possit dici separatum à Laudibus. num.1.
An ante missam. num.2.
Qua hora recitandum. num.3.
Declarationes S. Congregationis. num.4.
Alia remissiuè. num.5.

1 DE Matutino, quod est vna ex Horis Canonicis, dixi *tom.1.p.1.cap.12.num.16.* posse extra chorum dici separatim à laudibus. Quod intellige, etiam si nulla adsit causa ad id faciendum, cum olim in Ecclesia ita fieret, & nocte Natalis Domini sic quoque fiat. Sanchez *in Consil. moral. tom.2. lib.7. cap.2. dub 10.* ex Nauarro, Toleto, & aliis. Quibus adde Oliuerium Bonartium *de Horis Canonic. l.2. cap.17. num.3.* Quamuis autem Sanchez ibidem contendat non esse necessarium cum separantur Matutinum, & Laudes dicere Orationem diei, oppositum tamen probabilius censeo, vt eo loco dixi cum Nauarro, & aliis, quia talis separatio supponit esse duas Horas distinctas, vel saltem reputari, vt tales, & ideo tunc debent finiri sicut & aliæ horæ, Bonartius *num.4.* Diana *5.part.Tract.14.Resolut.48.* ex aliis.

2 Iuxta dicta etiam eodem *tom.1.p.1.cap.21.num.3.* dicere Missam ante Matutinum non est peccatum mortale, imò etiam nec veniale, si fiat ex legitima causa, secus verò si sine illa. Sic etiam Sanchez *supra dub.38.* ex Soto, Bartolomæo a Ledesma, Medina, & aliis

3 Circa horam autem recitandi Matutinum dixi eo *cap.12. num.15.* ex Suarez ibi relato, posse recitari Matutinum diei sequentis non solùm post occasum Solis, sed etiam ante illum dictis Vesperis, & Completorio quinque horis post meridiem diei antecedentis, siue in hyeme, siue in æstate. Postea tamen vidi per doctum, & multis mihi titulis colendissimum Patrem Dianam *4. part. tractat.4. resolut.9.* dixisse ex Martino Ledesma *in 2.4. quæst.16. artic.5. dub.1.* & Sanchez *supra dub.37.* probabile esse posse recitari hora secunda finita post meridiem, quo sensu intelligi Fabrum, & Molfesium, dicentes posse recitari hora 20. diei. Sed aliqua aduertenda. Primò. Secundum Horologium, Italiæ horam vigesimam, aliquando, scilicet in æstate, contingere quatuor horis post meridiem, aliquando, scilicet in hyeme vna circiter hora post meridiem, & aliquando, scilicet æquinoctiorum tempore, duabus horis etiam post meridiem. Et quidem quando hora 20. contingit quatuor horis post meridiem, prout in æstate, tunc credo probabilem esse hanc sententiam, quia iam Sol versus occidens declinare videtur, noctemque approximari. Quando verò vigesima hora contingit vna solùm hora post meridiem, vt in hyeme, non video quomodo sit probabilis hæc sententia, cum vix illa hora legitima sit pro Vesperis dicendis. Cæterum quando vigesima hora contingit secunda post meridiem, vel circiter animaduertendum secundò, Ledesmam, & Sanchez relatos solùm dicere recitantem Matutinum eo tempore satisfacere præcepto, & Ecclesiæ, nec peccare mortaliter, quo denotant saltem venialiter peccare sic facientem, prout expresse tenet Sanchez *ibidem num.6.* nisi legitima causa excusetur. Animaduerto tertiò, Ledesmam relatum à Diana loqui de personis priuatis priuatim recitantibus, quo denotat, quòd Ecclesiæ, & Monasteria quoad hoc debent conformari suis Legibus, & consuetudinibus. Quartò, quòd recitare Matutinum diei sequentis ante dictas aliquas horas, v.g. Vesperas, vel completorium diei præcedentis, licet iuxta dicta eo *num.15.* illicitum sit, excusari tamen posse, si id fiat ex rationabili causa, qualis solet esse in Religiosis studentibus, qui propter commoditatem studendi solent horas Canonicas temporibus non debitis persoluere. Sanchez *supra num.5. & dub.36.num.3.* Diana *supra.*

4 Quia tamen Leges, & consuetudines circa horam recitandi Matutinum variæ in Religionibus, & Regionibus sunt, ideo pro ipsis variæ quoque declarationes à S. Congregatione editæ sunt, quas referunt Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Matutinum*, & Ioan. Maria Nouar. *in Lucerna Regular. verbo Matutinum*, quas etiam hic referam, quia vtiles erunt personis Regularibus. Prima est. *Matutinum, siue*

matutina

matutina hora præstanda sunt nocturno tempore, si adsit consuetudo; senes verò, & alij legitimè impediti, si interesse non possint, lucrantur distributiones quotidianas. Secunda est. *Matutinum, quod secundum Regulam Ordinis recitari debet media nocte, ut ex causa recitari possit hora octaua noctis conceditur.* Tertia est. *Matutinum, quod recitari solebat à Canonicis vna hora post ortum Solis, non est ante ortum Solis inchoandum.* Quarta est. *Matutinum, quod media nocte à Clero Cathedralis Ecclesiæ recitari consueuerat, ut in futurum albescente die cantari possit ex causis narratis conceditur.* Quinta est. *Matutinum Defunctorum in festo omnium Sanctorum ad vesperam recitandum non est, sed ipsamet die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum post Laudes diei recitari debet.* Sexta est. *Matutinum, quod recitabatur media nocte, ut possit recitari hora prima noctis, ob aëris intemperiem, & aduersam valetudinem Monialium conceditur Monialibus S. Catharinæ Senensis in Indiis occidentalibus.*

5 Vide alia dicenda circa hanc, & alias Horas Canonicas infra verbo *Missa*, verbo *Officium diuinum*, verbo *Ritus*, & verbo *Suffragia*.

MENDICANTES REGVLARES.

SVMMARIVM.

De ipsis remissiuè. num. 1.
Mendicantium Ordines quot sunt. num. 2.
Qui fruantur ipsorum priuilegiis. num. 3.
An aliæ Religiones præter relatas. num. 4.
De Mendicantibus qui tractent. num. 5.

1 QVAMVIS de Regularibus mendicantibus quàm plurima dicta sint in præcedentibus, imo omnia fermè, quæ in his quatuor tomis dicuntur ad ipsos applicari debeant, præsertim, quæ primo tomo *p. 2. c. 1.* de ipsis dixi, vbi multa de titulo Mendicantium, numero ipsorum, bonis, quorum sunt capaces, mendicitate, quia vti possunt, priuilegiis, & facultatibus, quibus fruuntur, in præsenti tamen specialiter numerari oportet eos Ordines, qui vel inter Mendicantes recensentur, vel Mendicantium priuilegiis (quoad plura saltem) fruuntur.

2 Ergo præter Mendicantes à Iure, scilicet Prædicatores, Minores, Augustinianos, & Carmelitas, hi enim à Iure Canonico, & hoc ordine numerantur, iuxta dicta eo *tom. 1. p. 2. cap. 1. num. 1.* numerari etiam oportet, & Mendicantes ex priuilegio, seu Constitutionibus Summorum Pontificum, scilicet Seruitas, Minimos, Iesuatos Sancti Hieronymi, & Iesuitas, iuxta dicta etiam *ibidem*. Inter hos autem refertuntur à Nouarius *in Lucer. Regularium verbo Mendicantes num. 6.* RR. PP. Discalceati nostri Ordinis Carmelitarum, propter Constitutionem Clem. VIII. *Romanum Pontificem* inter Constitutiones ipsius *n. 101.* Sed in ea Constitutione aliquid amplius vult Pontifex; declarat enim motu proprio, & ex certa scientia eorum Ordinem *vnum esse ex quatuor Mendicantibus, Ordinem scilicet Carmelitarum.* Quo denotat ipsos non ex priuilegio, sed à iure inter Mendicantes reputari debere. Referri tamen possunt inter Mendicantes, ex priuilegio Religiosi SS. Trinitatis Discalceati, propter Constitutionem Pauli V. *Ecclesia Catholica* inter Constitutiones ipsius *num. 60.* Barbosa *de iure Ecclesiastico lib. 1. cap. 41. num. 215.* Nouarius *supra*.

Sunt etiam plures alij Regulares, qui de priuilegiis Mendicantium (pluribus saltem) ex speciali Summorum Pontificum Indulto participant, quos breuiter placet referre, relatis etiam Constitutionibus, seu Bullis Pontificum, in quibus id ipsis conceditur, iuxta Barbosam *supra à num. 218.* & Nouarium etiam *supra à num. 8.* Hi sunt Canonici Regulares Lateranenses, ex Pio V. in Constit. 41. incipit *Ex superna dispositionis arbitrio* 17. Kal. Septembris 1567. Canonici Regulares S. Crucis Conimbricensis *ibidem.* Canonici Regulares S. Saluatoris Bononien. ex Iulio II. in Constit. 30. *Inter cæteros* 4. Non. Aprilis 1512. Canonici sæculares S. Georgij in Alga, ex Pio V. Constitut. 92. *Ex incumbenti nobis.* Item Monachi Cassinenses, ex Iulio II. in Constitut. *Super Cathedram* in Bullario tom. 1. pag. 402. Vallis vmbrosæ, ex Pio V. in d. Constit. 41. *Ex superna dispositionis arbitrio.* Camaldulen. ex Gregorio XIV. Constitut. *Ex iniuncto nobis* 24. Septembris 1591. Cisterciens. Congregationis Italiæ Regularis Obseruantiæ, ex Gregorio XIV. Constitut. 16. *Romanus Pontifex* 28. Iunij 1592. Cistercienses Reformati Congregationis B. Mariæ Fuliensis, ex Sixto V. Constitut. 70. *Super specula* Idibus Nouembr. 1587. ex Paulo V. Constit. *Diuina disponente clementia* 5. Idib. Iulij 1606. & in alia *In supereminentis* 21. Nouembris 1607. Cælestini, ex SS. D. N. Vrbano VIII. Constitut. 24. *Sacrosancti.* 14. Augusti 1624. Syluestrini, ex Paulo V. in Constitut. sub die 23. Nouembris 1616. Monachis montis Virginis, ex Paulo Constitut. sub die 19. Maij 1611. S. Basilij, ex Gregorio XIII. in Constitut. *Benedictus*, Kal. Nouembris 1579. Item plures fratres, nempe S. Spiritus in Saxia, ex Sixto V. in Constitut. *Exigit.* 13. Augusti 1586 S. Hieronymi Hispaniarum, ex Pio V. in Constit. 41. *Ex superna dispositionis arbitrio* 17. Kal. Septembris 1567. S. Hieronymi Congregationis Beati Petri de Pisis, ex Pio V. in Constitut. 125. *Religionis.* 30. Martij 1571. S. Hieronymi de Fesulis, ex Pio V. in d. Constitut. 41. *Ex superne.* Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captiuorum Prouinciarum Castellæ, Leonis, & Bæthicæ, ex Leone X. & Adriano VI. Cruciferi, ex Gregorio XIV. in Constitut. *Romanus Pontifex.* 12. Iulij 1591. Sanctæ Mariæ de Mercede ex Leone X. 5. Kalend. August. 1516. Militiæ Iesu Christi Portugalliæ reformati, ex Pio V. d. Constitut. 41. *Ex superna.* Eisdem quoque priuilegiis participant plures Clerici Regulares, videlicet Theatini, iuxta dicta *tom. 1. p. 2. cap. 4. num. 19.* ex Clemente VII. & Constitut. *Dudum pro parte* ibidem relata. Sommaschini, ex Paulo V. in Constitut. *Ex quo diuina maiestas.* 9. Nouembr. 1607. etiam eo *cap. 4. num. 23. relata.* Clerici etiam minores quatenus communicant Theatinorum priuilegia, iuxta dicta eo *cap. 4. num. 25.* ex Bulla Gregorij XIV. *Romanus Pontifex.* Similiter Clerici Regulares ministrantes infirmis, ex Gregorio XIV. in Constitut. *Illius qui gregis.* 11. Kalend. Octobr. 1591. iuxta dicta eo *cap. 4. num. 24.* Matris Dei Scholarum piarum, ex Gregorio XV. in Constitut. *Ad vberes fructus* eo *cap. 4. num. 27.* relata. 3

Addi etiam possunt prædictis Primò, Patres Carthusienses, ex Constitutione Gregor. XV. *Ad vberes.* die 3. Februar. 1623. Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Mendicantes Religiosi.* Item Clerici Regulares Matris Dei Lucæ, ex eodem Greg. XV. in Constitut. *Ad vberes*, iuxta dicta eo *cap. 4. num. 26.* 4

De Mendicantibus porrò agunt, præter relatos Auctores, D. Antoninus *in Summ. 3. part. tit. 6. cap. 1. §. 8. & tit. 19. cap. 3. & tit. 23. & 74.* Cassaneus *in Catalog.* 5

Catalog. gloria mundi part 4. consideras.68.69.& 70. Azot. *tom.1. institut. moral. libro 12. cap.23.* Zerola *in praxi Episcopor. part.2.verbo Mendicantes.* Rodriguez *tom.1. quæst.Regular.quæst.2.art.1. & sequentibus*, Miranda *in Manual. Prælator. tom.1. quæst.11. art.6.*& plures alij. Non tamen omnibus multùm fidendum, præsertim in extraneorum historiis, quia sæpius in illis hallucinantur.

MERCATVRA QVOAD REGVLARES.

1 DE hac re nonnulla dicta sunt *tom.1. p.1.cap.9. num.39.*maximè *in 2.& 3.* impressione,& 3 *tomo verbo Gabella quoad Regulares*, plura tamen, & latè de ea dicam *infra verbo Negotiatio*, Communiter enim Doctores sub hoc verbo de mercatura agunt.

MILITES REGVLARES.

1 DE hac etiam materia latè egi *tom.1. p.2.cap.5.* per totum, & ideo ad eum locum remittimus lectorem.

MISSA.

SVMMARIVM.

De Missa vbi tractatum, & quid addendum. num.1.
Nomine Missæ duo intelligi possunt. num.2.
Missa pro Precibus, Orationibus &c. accepta finiti valoris est. num.3.
Quid de Missa sumpta pro Immolatione, Sacrificio, &c. num.4.
Obstantia contra hec precluduntur. num.5.
De effectu Sacrificij Missæ. num.6.
Alius ex opere operantis, alius ex opere operato.num.7.
Quotuplex fructus Missæ. ibid.
Applicatur iuxta quantitatem deuotionis. ibid.
Quibus prodest. ibid.
An pluribus applicatum æquè prosit omnibus. num.8.
De quibus id intelligendum. num.9.
Non possunt accipi plura stipendia pro vna Missa. num.10.
Etiamsi parua,& incongrua sint. num.11.
Quid de promissione dicendi Missas. num.12.
Nec etiam propter paupertatem Sacerdotum.num.13.
Nec propter congruam sustentationem Sacerdotis. num.14.
Nec propter priuilegia Regularium. num.15.
Nec propter Imagines magna deuotionis. num 16.
An pro applicatione fructus, qui correspondet Sacerdoti. num.17.
An pro applicatione Indulgentia. num.18.
Valdè cauendum Regularibus accipere plura stipendia pro vna Missa.num.19.
Quomodo satisfacere possint qui id fecerunt.num.20.
An sint aliqui casus, in quibus id facere possint. num 21.
An saltem sine stipendio possint vnam Missam pro pluribus applicare. num.22.
De stipendio pro Missa cantata. num.23.
Quid in casu grauis necessitatis, & aliarum circunstantiarum.num.24.
An si alio modo viuere non possint. num.25.
Promissio semper adimplenda. num.26.
Stricta sustentatio quomodo intelligenda. num.27.
Satisfacere debent, qui id fecerunt viis,& modis possibilibus. num.28.
Quales sint. num.29.
De reductione Missarum. num.30.
Praxis huius reductionis. num.31.
An Suffragia reduci possint. num.32.
De quibus fieri possit reductio. num.33.
Non Missarum votiuarum. num.34.
An accipi possit eleemosyna pro Missa, & committi alij, detracta parte ipsius. num.35.
De obligatione inuestiendi pecunias pro onere Missarum. num.36.
Quæ circa id animaduertenda. num 37.
Sacerdotes negligentes in celebratione Missarum quomodo peccent. num.38.
Ad quid teneantur. ibid.
Modicum tempus quod intelligatur. num.39.
An Regulares ægrotantes eximantur ab obligatione Missarum dicendarum. num.40.
An aliquoties in anno. num.41.
An in hebdomada. num.42.
De Capellanis Religiosorum. num.43.
Quid determinatum à S.Congregatione. ibid.
Missæ dicenda tempore quo promissæ sunt. num.44.
Loco,quo promissæ sunt. num.45.
Et eadem,quæ promissæ sunt. num.46.
Quibus diebus dici possint Missæ Votiuæ, seu de Requiem. num.47.
Sacra Congregationis declarationes. num 48.
An Regulares obligentur ad dicendas duas Missas certis diebus. num.49.
De anticipatione Missarum. num.50.
Decretum S.Congregationis. num 51.
Quo tempore datum. num.52.
Quomodo intelligendum. num.53.
An viuens Missam, & Officium Defunctorum pro se dici facere possit. num.54.
De Ritu, seu modo celebrandi Missas. num.55.
De Missa sicca. num.56.
De Vasis, & vestibus Sacris. num.57.
Ceremonia quomodo obseruanda. num.58.
An sint præcepta. num.59.
De lumine ad Missam requisito. num.60.
De Missali. num.61.
De Cruce. num.62.
De Ministro. num.63.
Capite cooperto celebrandum non est sine licentia Sedis Apostolicæ. num.64.
Calceatum debere esse celebrantem. num.65.
Preces præscripta ante Missam dum Sacris vestibus paratur Sacerdos qualiter obligent. num.66.
Quid animaduertendum pro benedictione populi. num.67.
De modo supplendi defectus in Missa. num.68.

VAMVIS plura de hac materia sparsim per quatuor partes Summæ dicta sint, specialiter *tom.1.p.1.cap.21.* vbi de Sacerdotibus Regularibus ex professo egi, nihilominus, quia altissimum hoc Sacrificium pretiosissima gemma totius Ecclesiæ est, pluraque pro ipso dignè peragendo requisita sunt, vt propterea à Summis Pontificibus, & Sacris Congregationibus multa quoque pro eo celebrando statuta fuerint, maior etiam pars Regularium huic ministerio vacent, ideo operepretium erit ea, quæ ad praxim ipsius spectant, hic discutere, alia, quæ ad solam speculationem, Theologis relinquendo. Duo ergo præsertim,& accuratiùs propter plurium conscientiarum instructionem, discutienda. Alterum, de valore, effectu, & applicatione huius Sacrificij, stipendioque, quod pro ipso celebrando 1

brando recipere Sacerdotes possunt. Alterum verò, de Ritibus, modo, & circunstantiis pro ipsius celebratione requisitis.

2 Et quidem circa primum, vt clariùs procedamus supponendum, nomine missæ duo accipi posse, seu, quod idem est, duo in missæ sacrificio reperiri. Alterum, Orationes, Preces, Cæremonias, aliasque pias actiones, quæ in discursu missæ à Sacerdote fiunt, vel dicuntur. Alterum verò, Immolationem ipsam, vel actionem, in qua substantialiter, & essentialiter posita est essentia Sacrificij, quæ iuxta probabiliorem Theologorum sententiam, est actio consecratiua, seu consecratio ipsa conuersiua substantiæ panis, & vini in substantiam Corporis, & Sanguinis Christi. Cum enim per illam Corpus à Sanguine Christi separetur mysticè, ideo etiam per illam mysticè mactatur Christus, ac per consequens offertur, & immolatur Deo. S. Thom. *in 4. dist. 45. q. 2. art. 3.* Syluest. *in Summ. verbo missa num. 1.* Toletus *in Summ. lib. 2. cap. 8. n. 1.* Bonacina *de Sacrific. missæ disp. 4. q. vltim. punct. 4. num. 7.* Fagundez *in 1. Eccles. precept. lib. 3. cap. 6. num. 2.* & alij.

3 Et quidem loquendo de missa primo modo sumpta, scilicet pro Precibus, Orationibus, & aliis piis actionibus, quæ in ipsa exercentur, certum est eam esse finiti, & determinati valoris. Ratio est, quia sanctitas, vel dignitas Sacerdotis, à qua sumitur talis valor, finita est, & limitata, ergo etiam ipse valor finitus, & limitatus erit. Corduba *lib. 1. quæst. 93.* Ioannes de la Cruce *in Director. conscient. de sacrific. missæ dub. 6.* Quod non solùm est verum loquendo de istis actionibus, seu Orationibus, quatenus procedunt à Sacerdote, vt est priuata quædam persona, vt de se patet, sed etiam, vt est publicus Ecclesiæ Minister ad id munus ab ipsa constitutus, cum sanctitas, vel dignitas ipsius adhuc isto modo considerati finita etiam sit, & limitata.

4 Loquendo autem de missa secundo modo, scilicet pro Immolatione ipsa, Sacrificio, aut actione, in qua essentialiter consistit, inter varias Theologorum sententias, illa est mihi probabilior, quæ asserit esse infinitum, & indeterminatum. Ratio est, quia valor, & dignitas cuiuscunque oblationis ex duplici præcipuè capite mendicari debet, scilicet, ex parte rei oblatæ per ipsam, vel (saltem principaliùs) ex dignitate personæ offerentis illam oblationem, iuxta illud Genes. 4. v. 4. *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius.* Vbi Doctores ponderant ad vtrumque respexisse Deum, licet priùs *ad Abel*, quàm *ad munera* ipsius, eo quòd valor oblationis, vel ex vtroque, vel principaliter ex Abelis dignitate pendebat. Cum ergo res oblata in Sacrificio missæ, & principalis offerens, scilicet Christus sit res infiniti valoris, & dignitatis, quippe ratione Vnionis Hypostaticæ humanitatis cum Verbo Diuino infiniti valoris, & dignitatis est, proculdubio ipsum etiam Sacrificium erit infinitæ dignitatis, & valoris. Confirmo à simili de Oblatione, seu Sacrificio cruento Crucis, ex eo enim fuit infiniti valoris, & dignitatis, quia tam res oblata, quam persona principaliter offerens, scilicet ipse Christus, talis erat. Sed sacrificium incruentum altaris est idem essentialiter cum sacrificio Crucis, non solùm ex parte rei oblatæ, sed etiam ex parte principalis offerentis, scilicet ipse Christus, prout docet Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 2* dicens: *Vna enim, eademque est Hostia, idem nunc offerens Sacerdotum Ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit, sola offerendi ratione diuersa*, & tenent Henriquez *lib. 9. de Missa cap. 19. §. 1.* Suarez *tom. 3. in 3. part. disp. 76. sect. 1. §. dico primò.* Fagund. *dict. cap. 6. n. 9.* Ergo erit infinitæ dignitatis, & valoris, sicut & cruentum. Ita Syluest. *supra quæst. 9.* Caietanus *3. part. quæst. 79. artic. 5. & tom. 3. opuscul. tract. 3. quæstione 1. cap. 2.* Cord. *supra* Ruard. Tap. *art. 16. contra Lutherum* Petrus Sotus *de Instit. Sacerdot. lect. 7.* Petrus Nauarrus *lib. 2. de restit. cap. 2. num. 269.* Bartholomæus de Angelis *Dialog. 5. de Missa §. 742.* Vasquez *in 3. tom. 3. disputatione 230. cap. 3.* Fabius Incarnatus *2. p. speculi.* Theodoretus Peltanus *de Purgatorio cap. 3. 4. & 5.* Dominicus Montagnolus *in disput. de valore, & effectu Missæ cap. 3. 4. & 5.* Ioannes de la Cruce *dicto dub. 6. conclus. 1.* & innumeri alij. Quibus fauent ex Scholasticis antiquioribus Ordinis nostri non solùm Ioannes Bacconius, & Michaël de Bononia infra referendi, sed & Ioannes Beetz, nostri etiam Ordinis *in 7. præcept. Decalogi fol. mihi 195.* Quomodo autem intelligenda sit hæc infinitas, ex dicendis constabit.

Nec obstat si dicatur. Quamuis ex adducto fundamento probetur Missæ sacrificium ea ratione qua à Christo offertur, esse infiniti valoris, quia tamen offertur ab ipso medio Sacerdote, vt ipsius Ministro, cuius dignitas non est infinita, idcirco tale Sacrificium limitatur, ita vt non sit nisi finiti valoris. Falsum enim est, quòd valor, aut dignitas causæ principalis minuatur, aut limitetur ab instrumento, vt constat non solùm in naturalibus, sed maximè in moralibus: siquidem euidens est eleemosynam, seu quodcunque aliud opus factum ab aliquo per famulum, vel ministrum non perdere suum valorem, aut limitari ex malitia talis famuli, vel ministri. Quod etiam contingit in Sacramentis, cum constet ipsorum valorem, aut virtutem non perdi, aut limitari ex prauitate, aut malitia ministrantis illa. Ioannes de Cruce *supra.* Si autem instes. Ergo etiam Sacramenta dici debent valoris infiniti, siquidem ad illorum effectus concurrit etiam Christus iuxta communiorem Theologorum sententiam. Respondeo, diuersimodè concurrere Christum cum Sacramentis, ac cum Sacerdote immolante, seu Sacrificante, cum illis enim solùm concurrit, vt causa vniuersalis, cum Sacerdote autem etiam, vt causa particularis, seipsum illo mediante immolans, & sacrificans, ac proinde tali Immolationi, seu Sacrificio infinitam dignitatem, aut valorem conferens. Adde: quemadmodum Sacrificium Missæ modo assignato est infiniti valoris, & dignitatis, non quoad efficaciam, cum nunquam effectum infinitum producat, sed solùm quoad sufficientiam, quia quantum est ex se infinitum effectum produceret, si infinita dispositio esset ex parte illius pro quo offertur, & pro infinitis hominibus, si illi infiniti essent, applicari posset, iuxta dicenda inferius; ita similiter Sacramentum, verbi gratia Baptismi, aut Pœnitentiæ, dici potest quoad sufficientiam, & extensiuè infiniti valoris, & dignitatis, non, quia aliquem effectum infinitum producat, sed, quia applicari potest infinitis hominibus si tot essent, remittere infinita peccata, si tot commissa fuissent, & dare infinitam gratiam, si infinita dispositio esset ex parte suscipientis illud. 5

Ex quo iam constat, quid dicendum sit de effectu Sacrificij Missæ. Supponimus autem valorem, & effectum distingui sicut actum primum, & secundum esto communiter à Theologis confundantur. Dominicus Montagnolus *in disput. de Valore missæ cap. 2. fundam. 10.* Paulus Fraxinellus *in disput. de Obligationibus Sacerd. ad miss. sect. 3. prænot. 3. §. 5.* Loquendo enim de Missa primo modo, scilicet pro Orationibus, Cæremoniis, &c. certum est habere effectum finitum, & determinatum, cum valor, & dignitas illius 6

illius isto modo sumpta finita sint, & determinata, vtpote à finita dignitate,& sanctitate procedens. Loquendo verò de Missa secundo modo, scilicet, pro Sacrificio, & Oblatione, &c. quamuis hoc modo sit infinitæ dignitatis, & valoris, vt dictum est, nihilominus, quia non est talis quoad efficaciam, sed solùm quoad sufficientiam, vt habent Martinus Ledesma 2.4. *quæstione* 16. *artic.*14. Canus 12. *de locis cap.*12. *ad* 10. Vasquez *supra disp.*230. *cap.*1.*&* 2. Ludouicus Beia *in Respons. cas. conscientiæ congregat.*4.*cas.*3. ideo non producit effectum infinitum actu, aut intensiuè; alias non esset necessarium quod fideles pro ipsorum animabus celebrari facerent, nisi solum vnicam Missam. Nihilominus potest dici infinitus in potentia, & extensiuè, quatenus infinitis applicari posset,si tot essent,& infinito modo si infinita deuotio, & dispositio esset ex parte illorum, vt infra dicetur. Vnde Corduba, & Nauarra *supra* valorem Missæ pro eius effectu vsurpantes vocant infinitum syncathegorematicè. Idem etiam Corduba,& Bonacina *dict. punct.*4. vocant infinitum extensiuè, prout etiam Suarez *supra disp.*79. *sect.*12. *in prima conclus.*

7 Pro huiusmodi autem effectu,seu fructu Missæ notandum primò,quòd licet is, qui correspondet Missæ quoad Orationes,Preces,Cæremonias,&c. sit ex opere operantis, quia commensuratur merito,bonitati,& dispositioni Sacerdotis, & Ecclesiæ offerentis, at verò,qui correspondet Missæ secundo modo, quatenus scilicet includit Oblationem, est ex opere operato, quia est ex institutione Christi supra omne meritum, & dispositionem Sacerdotis offerentis, ita vt, ipso etiam in peccato mortali existente, adhuc missa habet hunc fructum. Miranda *tomo* 1. *Man. Prælator. quæst.*41. *artic.* 6. Bonacina *supra num.*7. Secundò, huiusmodi effectum, seu fructum missæ diuidi in generalem, specialem, & specialissimum, quem aliqui medium vocant. Primus est,qui ex intentione Christi,& Ecclesiæ applicatur omnibus fidelibus. Secundus est, qui applicatur ipsi Sacerdoti offerenti. Tertius est, qui applicatur illi, pro quo specialiter Sacerdos offert Sacrificium. Angelus *in Summa verbo missa num.*52. Nauarrus *in Man. cap.*25. *num.*92. Azor. *tom.*1. *instit. Moral.l.*10.*capit.*20.§. *Quod vt intelligamus.* Bonacina *supra num.*2. Paulus Fraxinellus *in d.decis. de Obligationibus Sacerdot.ad miss.sect.*3. *prænot.*3. ex innumeris aliis. Tertiò nota,huiusmodi effectum, seu fructum Sacrificij generaliter loquendo triplicem esse,scilicet collationem gratiæ,& remissionem peccatorum venialium, ac proinde vocari propitiatorium; remissionem pœnæ temporalis, quem vocant satisfactorium; & impetrationem omnium bonorum siue spiritualium, siue temporalium, vocatum impetratorium. De quibus, & quomodo ex vi ipsius causentur, communiter Doctores, specialiter Azor. *supra cap.*20. Suarez *supra disp.*79. *ferè per totam.* Bonacina *supra punct.*3. & alij. Quartò nota, etiam generaliter loquendo huiusmodi fructum, seu effectum missæ applicari omnibus pro quibus offertur, magis, vel minus iuxta quantitatem deuotionis ipsorum. Ita enim colligitur primò ex verbis Ecclesiæ in Canone missæ: *Quorum fides tibi cognita est, & nota deuotio; pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt,&c.* Secundò,ex similitudine passionis Christi,de cuius fructu participant fideles, magis, vel minus iuxta quantitatem fidei,deuotionis, &c. Tertiò, ex similitudine Sacramentorum, ea enim producunt maiorem, vel minorem effectum, iuxta quantitatem maiorem, vel minorem dispositionis recipientium illa. Quartò,ex aureis S.Thomæ verbis 3.*parte quæstione* 79.*articulo* 5. vbi sic: *Quamuis ergo hæc Oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pœna, tamen fit satisfactoria illis pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, iuxta quantitatem suæ deuotionis, & non pro tota pœna.* Consonat sibi *in* 4. *dist.*12. *quæst.*2. *argum.*2. *quæstione* 3. *& distinct.*45. *quæst.*1 *art.*2.*quæst.*3. Et ita ex mente ipsius idem sequuntur Syluester,& Caietanus *supra* relati. Quibus adde Sà *in Summ. verbo Missa numero* 42. Paulum Grysaldum *in Decisionibus fidei verbo Missa n.*22. Beiam *supra* Lugum *de Eucharistia disp.*19. *sect.*10. *num.*200. Ioannem de Cruce *supra concl.*2. Maximè verò Vasquez, qui *disp.*231. *cap.*7.*num.*49.*&* 50. ex S.Thom. Caietano, Soto, & Corduba dicit deuotionem hanc non esse quamcumque, sed eam, quam erga hoc Sacrificium habent, vel habuerunt. Quod vltimum præcipuè intellige loquendo de defunctis. Pro quo vide dicta *supra verbo Indulgentia quoad Regulares num.*5. Nota quintò, quod ad hoc,vt applicetur fructus,seu effectus huius Sacrificij alicui,requiritur ex parte ipsius alia dispositio veluti habitualis præter deuotionem modo assignatam. Etenim quoad effectum satisfactorium requiritur status gratiæ. Cum enim nunquam remittatur alicui pœna temporalis nisi prius ei remissa sit æterna, ideo solus iustus est capax remissionis pœnæ temporalis, seu huius effectus satisfactorij.Vasquez *supra dict.cap.*7. *num.*44. ex S.Thom. Soto,& aliis. Quoad alios autem effectus non requiritur, cum constet offerri *pro omnibus Orthodoxis*, vt dicitur in Canone Missæ, id est, pro omnibus fidelibus, inter quos multi sunt in peccato mortali. Bonacina *supra punct.*5.*num.*1. ex Suarez,Miranda, Bellarmino,& aliis. Excipiunt communiter Theologi excommunicatos maiori excommunicatione, eo quòd Ecclesia priuet illos suffragiis communibus ipsius.De hoc tamen aliquid dixi *supra verbo Excommunicatio quoad Regulares numero* 11. *&* 12.& an id licitè fiat offerendo sacrificium in persona Christi pro ipsis,agunt Lugo *supra dict. sect.*10. *à num.*185. & Layman. *de Sacrificio missæ. Tract.*5. *cap.*2.*num.*7.Deinde requiritur status viæ. Non enim prodest vllo modo hoc Sacrificium damnatis. Fagundez *supra cap.*11.*num.*6. post Bellarmin. Azor Henriquez, & alios. Nec Beatis, nisi quatenus per ipsum coluntur, honorantur, & inuocantur, ex quo illis resultat gaudium quoddam accidentale, quod est impropriè pro illis offerri. Bonacina *supra num.*7. Lugo *supra num.*192.Layman.*supra num.*4. Animabus autem Purgatorij prodest maximè quoad effectum satisfactorium. Illæ enim sunt in statu gratiæ, & sunt illæ, de quibus dicitur in Ordinatione Sacerdotum: *Accipe potestatem offerendi in Ecclesia Sacrificium, pro viuis, & mortuis, &c.* Et ita definitur in Concil. Trident. *sess.*2.*can.*3.*& capit.*2. haberturque ex traditione Patrum. De quo multa Azor. *tomo primo Instit. moral. lib.*10. *cap.*22. *quæst.*8. Henriquez *lib.*9. *de missa capit.*16. Bellarminus *lib.*2. *de missa capit.*7. & Fagundez *d. capit.*11. *num.*3. Non tamen requiritur Baptismus,cum probabilior sententia sit (contra aliquos oppositum asserentes) offerri posse pro Cathecumenis, cum illi habeant fidem, possint esse in gratia, & aliquo modo pertineant ad Ecclesiam faueantque illis tum vsus Ecclesiæ, tum plurium Patrum testimonia. De quibus Henriquez *supra capit.*15. Layman. *supra num.*8. Lugo *supra dict.sect.*10. Idem dico de Fide, quod scilicet, nec ea requiratur ex parte illius, cui applicatur fructus huius Sacrificij. Potest enim offerri pro Infidelibus, Paganis, Turcis, & Iudæis, vt conuertantur ad fidem, prout etiam ex variis fundamentis, & Auctoribus: imò, & vsu Ecclesiæ

Ecclesiæ contra Sotum, & Vasquez probat Layman. *supra num.9. & 10.* Fagundez *supra cap.12. à numero 21.* Ioannes de Cruce *supra dub.5.conclusion.2.* & alij.

8 Ex quo etiam ad celebrem illam quæstionem, in qua quæritur, vtrum Sacrificium Missæ pluribus applicatum æquè prosit cuilibet, ac si pro ipso solo applicaretur. Dicendum etenim est, quòd licet illud sumptum primo modo, scilicet pro Orationibus, Cæremoniis, &c. applicatum pluribus non æquè prosit cuilibet, ac si pro ipso solo applicaretur, cum valor, & effectus ipsius isto modo accepti finitus sit, & limitatus, omne autem finitum si diuidatur inter plures minus participatur à quolibet, quam si soli ipsi communicaretur (Vasquez *supra disput.231.cap.3. n.18.& 19.* Ioannes de Cruce *supra §.ex dictis patet*) nihilominus sumptum secundo modo, scilicet pro eo, in quo essentialiter ratio sacrificij consistit dicendum est contrarium, scilicet quòd pluribus applicatum à Sacerdote, tantum prodest cuilibet quantum singulis, ita vt nihil detrimenti accipiat ille, pro quo Missa celebratur, si pro aliis etiam dicto secundo modo applicetur. Colligitur primò ex *Canone 23. non mediocriter de consecr. dist.5.* vbi ex D. Hieronymo (esto ea saltem omnia in ipso non reperiantur) sic habetur; *Cum igitur pro cunctis animabus Psalmus, vel Missa dicitur, nihil minus quàm si pro vno quolibet ipsorum diceretur, accipitur.* Colligitur secundò, ex infinitate valoris Missæ, quemadmodum enim si in mari esset aqua infinita, quantumuis infiniti homines ex eo aquam haurirent, possent omnes quantum vellent aquæ haurire sine detrimento aliorum, & absque eo quòd mare euacuaretur. Infinitum enim inexhauribile est, & finiri non potest. Ita similiter de Sacrificio Missæ dicto modo sumptæ affirmari debet, ita vt iuxta cuiuscumque deuotionem prosit omnibus æquè, ac singulis. Colligitur tertiò, exemplo passionis, & meritorum Christi, ex eo enim, quòd valor illorum infinitus est, possunt pluribus applicari sine detrimento alicuius, & pluribus applicata, æquè prosunt vnicuique, ac si pro illo solo applicarentur. Quod idem dicendum videtur de Sacrificio, Missæ, cum iuxta dicta, Sacrificium Missæ, & Crucis non differant essentialiter. Imò, vt bene Angelus *supra* ait, *Missa respectu operis operati nihil aliud est, quam applicatio meriti passionis Christi, quod per tale Sacrificium immediatè applicatur illi pro quo dicitur, & ideo licet multis dictum meritum passionis Christi applicetur, nihilominus quilibet non minus habebit, quàm si solum sibi fuisset applicatum.* Colligitur quartò, ex similitudine Sacramentorum, si enim Baptismus, vel Pœnitentia pluribus (etiam infinitis si fieri posset) applicentur, singuli eorum, qui absoluuntur, vel baptizantur tantum fructum recipiunt, ac si soli ipsi essent. Ergo idem de fructu Missæ dicendum erit. Quintò ex dictis, si enim fructus huius Sacrificij commensuratur deuotioni recipientis ipsum, cum deuotio vnius pro quo offertur non impediat deuotionem aliorum, pro quibus etiam offertur, proculdubio rectè sequitur prodesse omnibus sine detrimento aliorum, ac si pro vnoquoque illorum solùm offerretur. Tandem à simili animæ rationalis, quæ communicatur omnibus membris corporis humani, ac si singulis, & sine detrimento aliorum; & luminis corporei; & vocis externæ, quæ etiam hoc modo communicantur. Et ita hanc sententiam tenent Angelus, & Caietanus *supra.* Neque est ipse Caietanus primus Auctor huius sententiæ, vt aliqui putant, cum ante ipsum per ducentos circiter annos, eandem tenuerit noster Ioannes de Baccone *in 4.distinct.20.quæst.3.artic.2.* & noster etiam Michaël de Bononia *ibidem dubitat.2. & 3.* referens etiam Guidonem. Item noster Ioannes Beetz *in decem precept. Decalog. circa 7. precept. exposit.2. capit.4.* Ex Recentioribus quoque illam sequuntur Aragon. *2. 2. quæst.85. articulo 3.* Petrus Sotus, & Petrus Nauarra *supra.* Vasquez etiam *supra disputatione 231. capit.3.* Viguerius *de Institutionibus. Theolog. cap.16.* asserens ita etiam sensisse Sorbonensem Vniuersitatem. Ioannes Baptista Corradus *in Respons. Cas. conscient respons.266.* Peyrinis *tom.1. priuil. Minim. in Constitut.5. Iulij 2.num.15.* Dominicus Montagnolus *supra* & plures alij apud ipsos. Licet autem non omnes eodem modo eam explicent, sed variis distinctionibus vtantur, nihilominus, vt Vasquez *ibidem* ex Caietano, Corduba, & aliis refert, intelligitur hæc sententia de Sacrificio quouis modo pro pluribus oblato.

9 Hoc autem maximè verum est loquendo de iis, qui aliquo modo ad Sacrificium cooperantur, vt propterea offerentes dici possint, prout sunt, non solùm, qui Missæ Sacrificio deseruiunt, sed etiam, qui pro illo offerendo stipendia Sacerdoti præstant, aut rogant celebrari. Imò & circunstantes, qui adstant, cum illud offertur. De iis enim omnibus præcipuè verum est, quòd Sacrificium Missæ quantum ad oblationem, æquè prosit omnibus iuxta vniuscuiusqué deuotionem, vt dictum manet, ac si pro vno quoque solùm offerretur. Tum propter rationes adductas, tum quia ex opposito sequeretur quòd Missæ valor diminuatur, ex eo quòd plures adstent ipsius celebrationi, aut quòd plures Ministri, vel in Altari, vel in Choro Missæ deseruiant. Quod est contra Ecclesiæ intentionem, quæ potius desiderat, vt plures adstent Missarum ministerio, & celebrationi. Tum præterea, quia si aliqui iuxta Crucem Christi cum eo offerrent Patri æterno Sanguinem illum nihil consequerentur minus de fructu ipsius, quam si vnus solus id faceret, idem autem Sanguis Christi est, qui offertur in Altari, ac qui oblatus fuit in Cruce. Tum denique, quia id videtur conformius non solùm institutioni Christi, sed etiam naturæ Sacrificij, quæ postulare videtur tam in lege veteri, quam in lege noua, aut Euangelica, vt propter multitudinem offerentium non perdant singuli de fructu ipsius. Suarez *dict. disp.79. sect.12. in prima conclusione.* Vasquez *dict. disp.231. cap.7. num.49.* Beia *supra.* Toletus *supra cap.7. num.1. in fine.* Bonacina *dicto puncto 4. num.6.* Layman. *supra cap.1. assertione 5.* ex Conincho, & Comitolo. Vide ad intentum Angelum *in Summa verbo Missa num.52.* & Armillam *verbo missa num.32.*

10 Non tamen propterea (vt ad aliud quæsitum respondeamus) possunt Sacerdotes plura stipendia pro vna missa suscipere. Primò, quia aliàs priuarent
offerentes talia stipendia fructu aliquo missæ, quem 11
ipsi intendunt. Etsi enim, vt dictum est, fructus ex opere operato correspondens ipsi Sacrificio, vt tale, non minuatur ex eo quòd missa pro pluribus applicetur, fructus tamen ex opere operantis correspondens Orationibus, Precibus, Cæremoniis, & aliis piis actionibus, quæ in missa fiunt, cum sit finitus, & limitatus, proculdubio minuitur pro pluribus applicatus, quia in ipso adiuiditur. Dantes autem stipendia pro missa omnem fructum ipsius, tam qui est ex opere operato, quàm qui est ex opere operantis, petunt sibi applicari. Appellatione enim rei simpliciter venit res tota, & non pars tantum, vt habent Doctores communiter *in cap. fin. de verbor. significat.* & nemo præsumitur iuri suo renunciare, nisi hoc exprimat. *l. Vxore*

§.*legauerat. ff. si seruitus vendicetur leg. prædiis* §.*balnea de leg.* Secundò ad idem, quia sic facientes sunt infideles promissioni factæ, illis, qui talia stipendia dederunt, cum enim mens illorum sit, vt tota missa quantum ad totum eius valorem siue ex opere operato, siue ex opere operantis, ipsis applicetur, quia quilibet præsumitur velle, maximè in spiritualibus, totum commodum quod potest, & omni meliori modo quo potest, proculdubio Sacerdotes, qui hoc scientes accipiunt talia stipendia, virtualiter saltem promittere videntur totum valorem missæ pro illis applicare, ac per consequens aliter facientes infideles sunt promissis. Tertiò, quia opposita sententia scandalum generat in Ecclesia, quia propter illam retardantur fideles ab oblatione stipendiorum pro Missis, cum videant fructum ipsorum etiam inter alios distribui, & quia id attribuunt improbæ cupiditati, seu auaritiæ Sacerdotum. Quartò, & præcipuè, ex Decretis *de celebratione Missarum* Sacræ Congregationis Concilij Sanctiss. Domini Nostri Vrbani auctoritate editis 21. Iunij 1625. quæ habentur *in 4. tomo Bullarij* inter Constitutiones Vrbani *num.* 43. & quæ retuli *tomo 1. p. 1. cap. 21. num. 5. 6. & 7.* Etenim in proœmio ipsorum opposita sententia *teterrimus abusus, & Christiana Republica conuellendus, atque eradicandus* appellatur. & in §. 2. verbis adductis eo *num. 5.* expressè præcipit S. Congregatio *sub obtestatione diuini Iudicij, vt absolutè tot missæ celebrentur, quoad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant, quinimo grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur.* Item in declarationibus eiusdem Sacræ Congregationis ad dubia sacra super eisdem Decretis *in respons. ad* 4. sic habetur. *Sacerdotes, quibus diebus tenentur missas celebrare ratione Beneficij, seu Capellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas pro aliis etiam missis celebrandis susceperint, non posse eadem missa vtrique obligationi satisfacere.* Vnde hanc sententiam tenent communiter Doctores, non solùm, qui post prædicta Decreta scripserunt, sed, & qui ante illa, quorum aliqui contrariam censuræ notam incurrunt. Etenim noster antiquus Doctor Ioan. de Baccone *in 4. distinct. 20. quæst. 3. art. 1.* eam vocat errorem. Antonius Honcala *in opuscul. de valore missæ artic. 11. in fin.* iniquam, & impiam appellat. Scandalum generare ait Angles *in flor. Theolog. quæst. 4. de valore missæ artic. 2.* Falsissimam esse, & valde dignam quòd à Summo Pontifice censuretur, dicit Villalobos *in Summa tom. 1. Tract. 8. de missa diffic. 16. n. 1.* Vnde opusculum Dominici Montagnoli, vbi solus, quem viderim, contrariam sententiam tenet, prohibitum est à Sacra Congregatione Indicis. Vide alia contra ipsam in Fraxinello *supra sectio. 4. conclus. 1. §. 1.*

11 Nec excusantur Sacerdotes plura stipendia pro vna Missa suscipientes, vel numerum Missarum ad ratam stipendiorum minuentes, propterea quòd illa parua, exigua, & incongrua sint; id est, minora quam lege, vel consuetudine taxata sunt. Tum quia esto talia essent, nihilominus eo ipso, quòd sunt à Sacerdotibus acceptata, tenentur saltem, iuxta dicta supra, ratione fidelitatis, & promissionis conformiter ad mentem dantis, non acceptare alia pro eadem missa, sed integram dicere pro dante exiguum stipendium. Tum præcipuè, quia ita declarauit Sacra Congregatio in Decretis adductis §. 2. illis verbis eo *num. 5.* relatis, *plura stipendia quantumcumque incongrua, & exigua.* Et clariùs *in responsione ad 3. dubium.* Cum enim illud esset an *cum Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam, iuxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruo teneantur Missas illas ab offerente præscriptas celebrare*; respondit Sac. Congregatio: *Teneri.* Bonacina *supra quæst. vltim. punct. 7. §. 2. num. 8.* ex aliis, Diana *part. 2. Tract. 14. Resolut. 7. & part. 5. tract. 13. resolut. 52.* Ludouicus à Cruce *in Exposit. Bullæ cap. 3. dub. 19. num. 31.* Lugo *supra disput. 21. sect. 2. num 26.* Quare licet Rodriguez, Corduba, Suarez, Vasquez, Angles, Peyrinis, Fernandez, Filliucius, Scorzia, & Fraxinellus, quos refertur Diana, & Lugo oppositum tenuerint, modò tamen standum est Decretis Sacræ Congregationis, vt iidem Auctores fatentur. Illis tamen seclusis, (videlicet si ab eadem Sacr. Congregatione, vel Summo Pontifice reuocentur, vel alio modo obligare desinant) & promissione non interueniente, sustineri potest contraria sententia in casu, quo propter paupertatem cogeretur Sacerdos accipere talia stipendia exigua, & minora quam iure debita erant, cum tunc non violaretur virtus fidelitatis, siquidem ea supponit promissionem, nec virtus iustitiæ, quia cum iniuria fiat Sacerdoti non dando illi stipendium integrum iure debitum, potest damnum sibi illarum resarcire meliori modo quo potest. Suarez *supra disput. 86. sect. 4.* Molfesius *tom. 1. Tract. 3. cap. 17. num. 89.* Naldus *verbo Missa num. 1.* Peyrinis *tom. 3. priuileg. cap. 1. num. 26.* Layman *supra num. 1. §. caterum.*

Hic obiter notandum pro dictis, & dicendis, promissionem de celebranda Missa pro aliquo obligantem in conscientia non esse tantum simplicem animi declarationem, & propositi, quod tunc quis habet sine intentione aliqua se obligandi, hæc enim promissio nec est vera promissio, nec inducit obligationem rigorosam, sed tantum ex quadam decentia. Promissio ergo in conscientia obligans est illa, quæ est cum intentione explicita, seu implicita se obligandi. Suarez *dict. disp. 86. in principio* Peyrinis *supra num. 28.* Quæ autem requirantur ad veram promissionem, & quomodo intentio obligationis in illa includatur, cœpi dicere *tom. 1. p. 1. cap. 2. num. 27.* Nota secundò, pro præsenti materia, quòd quamuis promissio de dicendo Missam pro aliquo obliget in conscientia, nihilominus plures Theologos probabiliter satis tenere liberaliter promittentem alicui vnam Missam non peccare, nisi tantum venialiter eam non dicendo, quia omissio illius Missæ ex liberalitate promissæ non est in genere damnorum spiritualium tale quòd possit constituere peccatum mortale. Sanchez *lib. 1. de matrimon. disp. 5. num. 25.* Portellus *in Dub. Regular. verbo Missa num. 10.* Diana *part. 2. tract. 17. resol. 9.* post Rodriguez, & Malderum, contra Petrum Nauarra, & Bonacina. Nota etiam, nos loqui de promissione omnino liberali tantum, non de alia, quæ sit ex stipendio, vel alia obligatione etiam ex gratitudine. Sanchez, & Diana, *supra*, ac Trimarchus apud Peyrinis *supra.* 12

Nec etiam excusantur Sacerdotes plura stipendia pro vna Missa suscipientes propter paupertatem. Probatur, tum ex Decretis Sacræ Congregationis adductis. Si enim verba relata expendantur, & contextus ipsorum, maximè verba illa proœmij scilicet, *vt Sacerdos pro necessaria sua sustentatione nouis se oneribus obstringere compellatur*, inspiciantur, facilè cognoscetur non solum hanc esse mentem eiusdem Congregationis, sed hunc fuisse finem edendi dicta Decreta. Tum quia Christus, aut Ecclesia non instituit Missas ad alendos pauperes Sacerdotes, imò Ecclesia sanxit, vt nullus pauper ordinaretur *cap. non liceat cap. Episcopus c. tuis, & c. cum secundum de prabend.* 13

& in

& in Concil. Trident. *sess.23.capit.2.* vbi pro Sacerdotum ordinatione, Beneficium, aut patrimonium petitur. Imò etiam *cap. Clericus victum distinct.*61. decernitur, quòd Sacerdos in paupertatem incidens aliqua arte, siue agricultura sibi victum quærat. Tum quia esto quòd Sacerdotes possint pro ministerio Altaris subsidium corporalis alimenti accipere, vt colligitur ex Paulo 1.*Corinth.*9. irrationabile tamen prorsus est, vt pro semihoræ labore, qualis est ille, qui in Missis dicendis exhibetur, totum diei alimentum exigant. Tum denique, quia paupertas Sacerdotis non dat illi ius ad recipiendum vltra iustum stipendium taxatum, sicut nec in aliis rebus paupertas vendentis auget pretium rei, quæ venditur. Nauarrus *supra.* Corduba *lib.1.quæst.4.dub.2.* Naldus *verbo Missa num.3.* Fraxinellus *supra sect.4. concl.1.* §.3. Bonacina *dicto* §.2. & alij innumeri Scriptores, præsertim ex Patribus Iesuitis, contra plures etiam, quos modò referam.

14 Nec similiter excusantur Sacerdotes plura stipendia pro vna Missa accipientes, eo quod secundum plurium Theologorum sententiam iustum stipendium Missæ sumendum est non ex taxatione facta, lege, aut consuetudine, sed in ordine ad congruam Sacerdotis sustentationem, ita vt iustum stipendium Missæ illud sit, quod est necessarium pro qualibet die ad prædictam congruam sustentationem. Pro hac enim sententia sunt Arragon. *de iustit. & iure quæst.*85.*artic.*3. Canus *lib.*12.*de locis cap.*12 *ad* 10. Petrus Nauarra *lib.2. de restitutione cap.2. num.*433. & fauent Dominicus Sotus *in 4.distinct.*13. *quæst.*2. *art.*1. & alter Sotus *lectione 7.relata*; tenentque Ludouicus de Beia *in lib. responsion. ad casus conscientia congregatione 4. casu* 3. Nuñus *in* 3. *part. quæst.*83. *art. dub.*10. Fernandez *in Exam. Theolog. mor. part.*3. *cap* 5.§.8. Paulus Grisaldus *in Decisionibus fidei ver. Missa* 22. Franciscus Samarinus *in* 3. *part. Thesauri Sacerdotalis tit. de virtute, & vtilitate Missa fol.*43. & probabile putant Alfonsus Vegà mihi *lib.1.Summ. cap.*160.*& lib.2.cap.*474.*& lib.5.casu* 190. Ledesma *in Summa part.1.de Sacram. Euchar. st.cap.*18. Ioannes de la Cruce *supra dub.7. concl.2.* Molfesius *supra cap.*16 & alij. Horum enim opinio, & sententia, esto ante Decreta Sacr. Congregationis probabiliter sustineri posset, post illa tamen non potest in praxi teneri, prove notant Diana *d. tract.*14. *resolut.*8. & Lugo *supra.* Et meritò sanè, quia videtur damnata saltem virtualiter in dictis Decretis, dum eam Eminentissimi Cardinales vocant, vt dixi, *teterrimum abusum*, & ipsam practicantes, ex auctoritate Papæ sibi specialiter attributa dicunt, *non satisfacere sua obligationi, peccare grauiter, & teneri ad restitutionem.* De quo Bordonus *resolut.*25 *num.*13. Nec volunt iidem Eminentissimi, vt dicta Decreta contra hunc sensum interpretari possint. Quin, vt audio, quendam aliàs doctum, qui id tentauerat, prohibuerunt id facere grauibus pœnis, & censuris, Summo Pontifice etiam annuente. An verò seclusis dictis Decretis Sacræ Congregationis ea sustineri possit, & quibus limitationibus, dicam infra.

15 Similiter nec Regulares excusantur propter aliqua priuilegia illis antiquitus concessa. Quale est illud, quod Iulius II prove refert Sorbus *in Additionibus ad Compend. priuileg. Mendicantium verbo Missa* 3. concessit Minimis, videlicet, quòd Generalis ipsorum posset propter Missarum multitudinem in Conuentibus repertam dispensare cum ipsis, quòd dicendo nouem, vel septem Collectas satisfaciant pro nouem, vel septem Missis. Quale etiam est illud, quod ex Compendio Ordinis D. Hieronymi in Hispania *verbo Capellania* §.3. refert Portellus *in dubiis regularium verbo Missa num.*2 Et aliud Leon. X. pro Minoribus quod affert Casarubius *in Compend. verbo Missa* 3.*num.*14. Aliud etiam, quod vidi eiusdem Leonis pro Prouincia Bœthica Carmelitana. Item aliud Nicolai Franci Sixti IV. Legati pro Benedictinis Vallisoletanis, quod refert Rodriguez in Bullario in Sixto IV. Bulla 44. & de quo plura Fraxinellus *supra sect.6. in* 22. *argumento.* Hæc enim omnia, & alia quæcunque priuilegia vacant his temporibus, vt notant idem Fraxinellus *supra num.*13. *& in* 21. *argumento num.*4. Lugo *supra num.*28. & Bordonus *d. resolut.*25. *num.*19. propter Decreta adducta. In illis enim §.3. vt etiam dixi eo c.21. *num.*5. sic dicitur. *Id verè, vt deinceps obseruetur exactius, Sacra Congregatio eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibusuis personis, Ecclesiis, ac locis piis, tam sæcularibus quam Regularibus cuiuscumque Ordinis, Congregationis, & Instituti, quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur, vt certarum Missarum, vel Anniuersariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, seu Orationibus, pluribus missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.* Quia verò per illam particulam *in futurum, &c.* denotari videbatur non reuocari dicta priuilegia quoad onera suscepta de præterito, ideò postea eadem Sacra Congregatio *in responsione ad sextum dubium*, quod erat *An verba in futurum suscipiendis intelligenda sint de oneribus suscipiendis post priuilegium*, respondit. *Ita esse intelligenda.* Quo declaratur, eam reuocationem priuilegiorum esse etiam quoad onera suscepta ante Decretum, si suscepta sunt post priuilegium. Bordonus *supra.* Vnde colligi potest prædicta priuilegia reuocata non esse quoad onera suscepta ante ipsorum priuilegiorum concessionem. Neç etiam reuocata erunt ea priuilegia (si quæ habuerint Regulares) quæ non habuerint eam qualitatem, quam S. Congregatio assignat, scilicet, *vt certarum missarum, vel Anniuersariorum, &c.* prove in verbis adductis habetur.

16 Nec similiter excusantur Sacerdotes plura stipendia pro vna Missa recipientes, eo quod verbi gratia, in ea Ecclesia, in qua degunt, est aliqua Imago Beatæ Virginis, verbi gratia magnæ deuotionis, & concursus populi, prove contingit in celebri nostro Conuentu Carmelitarum Neapolis, & aliis similibus. Tum quia Decreta Sacræ Congregationis adducta generaliter loquuntur. Tum quia eadem est ratio in hoc casu, ac in aliis. Quod enim dicitur, scilicet, quòd Ecclesiæ cultus, & deuotio, ac fidelium concursus, si id non fiat, diminuentur, parum viget respectu grauis iniuriæ, quæ fit illis, qui stipendia offerunt pro Missis pro se dicendis. Verum quidem est, quòd si tacitus consensus fidelium talia stipendia tribuentium sit, vt illis Missis satisfaciant dicti Sacerdotes eo modo quo potuerint, tunc poterunt plura illa stipendia recipere pro vna Missa, cum ex Regula Iuris *scienti, & volenti nulla fiat iniuria.* Nota autem quòd huiusmodi consensus tacitus raró contingere solet, prove ex Nauarra, & Megala notat Fraxinellus *supra dicta sect.4. conclus.4.* §.8. *num.*5. Nam personæ prudentes talia stipendia dantes existimant prædictos Sacerdotes, si per se ipsos omnes Missas celebrare non possunt, per alios Sscerdotes satisfacere. Simplices autem, & vulgares de ipsorum Sacerdotum obligationibus non cogitant, vel eas ignorant, vel eorum numerum non aduertunt. Et ita raró, vt dixi, talis consensus tacitus reperietur.

17 An verò præfati Sacerdotes, aut Regulares possint saltem accipere duo stipendia pro vna Missa

applicando vni partem solitam, scilicet fructum illum, quem *supra num.7.* dixi applicari ei pro quo specialiter offertur Missa, & alij partem, quæ correspondet ipsi Sacerdoti, id est fructum illum, quem eo loco dixi ipsi correspondere, non leuis difficultas est. Consistit autem in duobus, primò, an sit in potestate celebrantis applicare alij prædictum fructum. Secundò, an ratione talis applicationis accipere possit aliud stipendium. Et quidem quoad primum, licet valdè probabilis sit pars negatiua, quam tenent Suarez *supra disputatione 79.sect.9. in fin.* & Bonacina *supra punct.8.numero 16.* Fraxinellus *dicta sectione tertia prænotatione tertia à numero quarto.* Lugo *supra num.33.* post alios, quia ea pars fructus ita videtur propria celebranti, vt nullatenus alij applicabilis sit. Nihilominus probabilior mihi est pars affirmatiua. Cum enim fructus Missæ, qui competit Sacerdoti sit eiusdem rationis cum illo, qui competit ei pro quo specialiter offertur, non video cur vterque applicari non possit alij à celebrante, præsertim, si talis fructus non sit gradus aliquis sanctitatis, nec remissio culpæ. Et sic credi debeat institutum à Christo hoc sacrificium, vt quemadmodum quis sua bona opera satisfactoria quantumuis personalia aliis applicare potest, sic & huiusmodi fructum quantumuis etiam personalem, cum vtrumque opus Charitatis sit, quam Deus semper commendat, maximè in Eucharistia, quæ tota Charitas est. Nauarrus *dicto capitulo 25. numero 92.& 111. §. secundo sequitur*, vbi dicit se solitum fuisse id facere, Nauarra *libro secundo capitulo secundo numero 256.* Nuñus *dicta quæstione 83.articulo primo.* Naldus *verbo missa numero 12.* & alij, quos refert, & sequitur Diana *supra resolut.14. & part.5. tractat.14. resolut.45.* Quamuis autem Miranda *in Manual.tomo 1. disputat.42. articulo quarto conclusione prima & articulo 17.conclusion.1.* cum Suarez, & aliis, solum id concedat de fructu, qui correspondet celebranti ex opere operantis, ratio tamen adducta id etiam probat de fructu ex opere operato. Naldus *supra.* Bordonus *supra numero 15.* ex Nauarra, Henrico, Molfesio, Filliucio, & aliis. Quoad secundum verò, licet probabiliter sustineri posset celebrantem pro applicatione talis fructus sibi debiti stipendium accipere posse, prout tenent Molfesius, *in Summa tomo primo tractato 3.capitulo 15.numero 40.* Bartholomæus ab Angelis *in Exam. Confessar. dialog.5. §.507.* & Bartholomæus à Sancto Fausto *in Trattat. de Eucharist. libro secundo quæstione 58. & 158.* verumtamen, tum quia incertum valdè est non solùm quòd Sacerdos possit applicare illum, sed etiam qualis, aut quantus sit ille fructus correspondens celebranti, quibusdam asserentibus cum Filliucio *tomo primo tractat.5. capitulo 6. num.181.* solum esse tertiam partem illius, qui applicatur pro eo pro quo offertur Missa, aliis verò maiorem esse quasi diuinando asserentibus, & quia, qui dat stipendium, valorem certum, & non dubium intendit sibi applicari, ideo sustinenda est pars negatiua, quam tenet Rodriguez *in Summa tomo secundo capitulo 48. numero 2.* Naldus *supra.* Peyrinis *supra numero 25.* Bonacina *supra punct.8. numero 15.* referens ita determinasse Congregationem Pœnitentiariæ Mediolanensis, & alij. Quòd maximè procedit post Decretum Sacræ Congregationis adductum illis verbis: *Tot missæ celebrentur quot ad rationem attributa eleemosynæ præscriptæ fuerunt.* Ex eo enim sequi videtur non posse accipi stipendium pro applicatione fructus correspondentis celebranti. Et ita in terminis dictorum Decretorum id tenent Megallius *variar.Resolut. tomo 2.Resolut.179.* Fraxinellus *section.3. prænotatione tertia §. secundo numero 9.* Lugo *supra num.35.* dicens de hoc iam non esse dubium, & Diana *dicta Resolut.45.* Licet videam Bartholomæum à Sancto Fausto, & Bordonum *supra* oppositum tenere, non obstantibus dictis Decretis. Vellem propterea, vt eadem Sacra Congregatio circa hoc suam mentem clariùs exprimeret.

Existimat etiam Bordonus *supra num.17.* posse 18
Sacerdotem accipere duplex stipendium pro vna Missa, vnum quidem ratione applicationis fructus illius, qui communiter contingit ei pro quo missa dicitur, & alterum pro applicatione Indulgentiæ, verbi gratia, Altaris priuilegiati, cui est concessa liberatio animæ à pœnis Purgatorij. Sed hæc sententia non solùm est singularis, cum nullum alium pro se patronum habeat, sed & contra communem sensum fidelium, qui quando petunt pro aliquo defuncto dici aliquam missam cum Indulgentia Altaris, verbi gratia priuilegiati, petunt applicationem tum Indulgentiæ, tum fructus, qui communiter in aliis missis applicatur, imò, & contra intentionem Pontificum concedentium tales Indulgentias, qui hoc sine dubio intendunt. Quare non video quomodo sustineri possit, maximè post Decreta Sacræ Congregationis adducta generaliter prohibentia recipi plura stipendia pro vna missa. Quæ tamen dicta sint sine præiudicio dicti Bordoni, viri sanè docti, & pij.

Timeant ergo Regulares quicunque illi sint, & 19
quocunque prætextu ducantur, plura stipendia, aut plusquam vnum pro vna missa accipere contra præceptum Sacræ Congregationis relatum, attendentes illud Ecclesiastici 34. v.21. *Immolantis ex iniquo oblatio est maculata.* Et infra vers.23. & 24. *Dona iniquorum, nec in multitudine Sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert Sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris.*

Hæc enim omnia defraudatoribus stipendiorum Missarum applicari iure possunt. Si enim missæ illæ celebrandæ, erant pro impetratione boni spiritualis, vel temporalis, eo defraudantur fideles, si verò pro animabus Purgatorij, Dei visione ad tempus carere coguntur, & interim acerbissimis doloribus cruciatæ iustissimè ad Deum pœnas debitas contra Sacerdotes, quorum culpa sic affliguntur, postulare poterunt. Maximè verò talium Sacerdotum iniquitas in eo apparebit, si viis, aut modis exquisitis huiusmodi stipendiis quæritandis, veluti nundinentur. Quod quantum piaculum sit, Ambrosius Caterinus *in Tractatu de veritate incruenti Sacrificij* sic expressit, *Est abusus eorum, qui Iudam imitantur vendentes Christum, & paciscentes pro missis, ac numero missarum. Sunt enim Sacerdotes pauperes, qui tanquam venale exponunt sanctissimum Sacrificium, vt inde sibi comparent victum, sicuti qui ex qualibet profana mercimonia sibi contrahunt, vt viuant. O væ infœlix, & æternum huiusmodi sacrilegium.* Nec prætermittam, quod noster Beatus Cyrillus Montis Carmeli Eremita *in suo Oraculo Angelico* in Bibliotheca Vaticana reperto *capitulo 11.* sic de quibusdam Regularibus hoc crimen perpetrantibus ænigmaticè scripsit, dicens. *Fallaces, ingeniosi, mediis linguis fantes cum viduis, exponentes Sacrificia mercaturæ, offer sacrificium, præbe testimonium, & plaga vltra non erit. Hoc fingent filij nequam, seductores, astuti, vt augeant stercora, & erigant cacumina. Febres sanabunt. Eorum mors vita istorum, ad querulas voces tibicinum salient lætabundi, vt agni in pascuis.*

Quod

Quod est dicere, prout Abbas Ioachimus eius Scholiastes ibidem exponit, futuros quosdam Regulares, qui talibus astutiis, & artibus similibus huiusmodi stipendiorum pro celebrandis sacrificiis iniquæ mercaturæ, seu negotiationi vacaturi sunt. Forsan tales modò in Ecclesia iam non sunt. Quis enim de aliquibus id credet? Perierunt forsan inter eos Regularium Ordines, quos Summi Pontifices,& Concilia præteritis temporibus exterminio tradiderunt. Vnde de illis postea subdit Cyrillus: *Verum tamen spiritus vehemens latens in cornibus repentè perflabit; & quadros abscindet de montibus.* Id est,prout idem Ioachimus exponit, quòd ab Ecclesia extinguentur sic facientes. Legatur Fraxinellus *supra sect.5. in Corollar.* Vbi istorum abusum vocat ex Azorio *Sordidam lucri cupiditatem*, ex Nauarra *Planam iniquitatem*, ex Rodriguez *Ignorantiam, & pancum Dei timorem*, ipsosque id facientes ex Marco Antonio Genuensi *Necatores pauperum, infideles, fures, sacrilegos.* Vide Ioannem Sancium *in select. disput.44. num.13. §. ex his infertur.*

20 Tales ergo, qui pluribus huiusmodi missarum oneribus obligatos se cernunt, nec vllo modo superest illis facultas pro ipsis satisfaciendi, quia nec stipendia accepta restituere possunt, eo quòd in alios vsus expenderint, nec aliis Missis in futurum eis satisfacere queunt, quia Capellaniis, Anniuersariis, & aliis obligationibus perpetuò adstricti sunt, nec denique à Sede Apostolica, vel Sacra Congregatione prædictorum onerum restrictionem obtinere possunt, vt præfatis obligationibus, vtcunque (saltem quoad possint) satisfaciant, facere possunt, & debent ea, quæ inferius *num.29.* dicemus pro illis, qui graui necessitate cogente, & Decretis S.Congregationis adductis à Sede Apostolica derogatis, vel quoquomodo non obligantibus, plura stipendia pro vna missa dicenda susceperint.

21 Interim tamen animaduertendum aliquos casus esse, in quibus sine præiudicio Decretorum Sacræ Congregationis licitè possunt Sacerdotes plura stipendia pro vna missa accipere. Primus, quando id fiat de partium, scilicet eorum, qui stipendia præbent, consensu. Tum quia scienti, & volenti nulla fit iniuria, tum quia cessant omnes illi fines, quibus Sacra Congregatio mota fuit ad condendum dicta Decreta, vt ea intuenti constabit. Nauarrus *dict. num.92.* Filliucius *supra num.188.* Bonacina *supra punct.7.§.2.num.4.* Bordonus *supra num.14.* post Suarez, Posseuinum, Graffium, & alios. Notant tamen Bonacina, & Bordonus ex Posseuino hunc consensum dare non posse hæredes, legatarios, aut alienæ voluntatis executores, cum isti non sint domini, sed ministri. Solùm ergo eum præstare poterunt ij, pro quibus missa debet offerri. Secundus est, cum Sacerdos habens onus celebrandi aliquam missam, ex stipendio accepto, offerenti aliud stipendium, ob metum transgrediendi præceptum Sacræ Congregationis, dicit: *Non possum pro te offerre hanc missam, orabo tamen in memento*, vel *addam pro te vnam Collectam.* Tunc enim si offerens stipendium consentiat, poterit accipere illud, & facere debet prout promisit. Vt enim S.Thom. *in 4.dist.45.quæst.2.artic.3. quæst.2. ad 2.* ait: *Cum pro vno missa dicitur, non est inconueniens, vt pro aliis etiam orationes fiant.* Bonacina *supra.* Tertius est secundum probabilem opinionem aliquorum, cum Sacerdos ratione stipendij prius accepti, Beneficij, Præbendæ, Capellaniæ, &c. non est obligatus applicare sacrificium pro aliquo, sed solùm celebrare tali die, in tali loco, Ecclesia, Capella, &c. tunc enim potest nouum stipendium accipere pro applicatione missæ, cum obligationes istæ diuersæ sint, & vna non impediat aliam. Et ita tenent Suarez, Vasquez, Alfonsus de Leone, Fraxinellus, Homobonus, Bartholomæus à sancto Fausto, Turrianus, & Ludouicus à Cruce, quos citat, & sequitur Lugo *supra sect.1. num.21.* Imò Turrianus addit oppositum esse improbabile, & contra praxim receptam. Dixi autem secundum probabilem opinionem aliquorum, quia post Decreta Sacræ Congregationis res videtur dubia, propter verba relata ex ipsa *supra num.10.* Propter quæ Diana *supra d. Tract.14. resolutione 80. in 2.part.* sequens Gauantum in oppositum inclinat, innixus dictis verbis Sacr.Congregationis. Cui consonat alia etiam declaratio, quàm postea referam. Cæterum Ludouicus à Cruce *in Exposit. Bullæ composit. disp.3. dub.19. num.21.* ac Lugo *supra* dicunt, mentem Sacræ Congregationis solum esse, ne Sacerdotes accipiant plura stipendia pro applicatione missæ, non tamen prohibere ne possint accipere vnum pro obligatione celebrandi tali tempore, loco, &c. cum hæc sit pretio æstimabilis, & aliud in sui sustentationem pro applicatione missæ. Vide eundem Lugo *ibidem.* Nota tamen quòd ad hoc, vt cognoscatur an stipendium detur pro applicatione sacrificij, an verò solùm pro obligatione celebrandi tali loco, aut tempore, pro cultu Ecclesiæ, commoditate populi, &c (quod maximè necessarium est pro Regularibus, quibus similis casus sæpius contingit) attendendum est ad circunstantias personarum, verba quibus vtitur testator, vel institutor, labor extrinsecus requisitus, & similia. Alfonsus Leo *tract. de Iubilæo part.3. quæst.20. n.27.* Lugo *supr. num.23.* Imò notanda declaratio quædam Sacr. Congregat. in vna Aretina 28.Aprilis 1629. quam refert Barbosa *in Collectan. Bull. verbo missarum eleemosyna 3.* Vbi sic. *Missa vnica satisfacere non potest Sacerdos duabus obligationibus duplicem eleemosynam recipiens, nisi in fundatione expresse cautum sit quod non teneatur sacrificium applicare.* Quartus casus, in quo licitè Sacerdotes accipere possunt plura stipendia pro vna missa est, si sint in extrema necessitate constituti, quia in tali casu omnia sunt communia. Filliucius *supra.* Sed animaduerte, adhuc in eo casu teneri prædictos Sacerdotes aliis viis, & modis assignandis *infra à num.29.* supplere eam partem valoris missæ, qua priuant eos pro quibus offerunt simul cum aliis [Addi solent ex Antonino, Paludano, & Syluestro alij casus, in quibus dicunt licere pro vna missa plura stipend.a accipere. Primus, si Sacerdos aliis suffragiis, vt orationibus, ieiuniis, vel aliis piis operibus iuuaret illos, quibus missas promisit; sic enim compensaret damnum, quod illis inferret, non dicendo missas pro singulis. Secundus, si magno affectu, & deuotione pro multis simul offerat: quia sic etiam compensaret præfatum damnum. Sed præterquam ij casus etiam comprehensi videntur in decretis Sacr. Congregationis relatis, in quibus præcipitur generaliter ne plura stipendia pro vna missa accipiantur; vlterius etiam reiiciuntur. Tum quia fructus missæ, quos petit, qui postulat pro se dici, sunt excellentiores, quam fructus suffragiorum, piorum operum, deuotionis, &c. cum illi sint ex opere operato, quodammodo infiniti valoris (vt dictum est) & infallibiles ex diuina promissione; isti verò solum sint ex opere operantis, finiti valoris, & fallibiles. Tum etiam quia stante promissione de missa celebranda, cum omnia iura clament standum esse promissis, non est in potestate promittentis facere hanc commutationem. Ita fermè Marchinus *suprà num.5. & 6.* Addit tamen ipse alium casum,

videlicet, quando diuersi fructus missæ applicantur diuersis personis, vt cum vni applicatur à Sacerdote missa de Spiritu sancto, vel de B. Virgine ad aliquod beneficium à Deo impetrandum, & alteri verbi gratia, defuncto applicatur eadem missa in satisfactionem peccatorum. Tunc enim existimare videtur, saltem seclusis decretis Sacræ Congregationis, posse Sacerdotem duo stipendia pro illa missa recipere, dicitque id seruari in praxi à multis valdè doctis, & timoratis Religiosis. Sed in primis ipse Marchinus dubitat an hoc sit contrarium decretis Sacræ Congregationis relatis, & dicit hanc opinionem *olim satis probabilem extitisse*, quo denotat his temporibus sustineri non posse. Deinde contra eam militant quæ adduximus *supra num.* 10. videlicet dantes stipendia pro missa omnem, & totum fructum ipsius postulare. Illud tamen fatendum, quod si ex verbis, aut circunstantiis colligi possit postulantem missam eam non postulare nisi pro determinato aliquo fructu ipsius, non pro toto, tunc promittens illam non tenebitur, nisi iuxta intentionem postulantis; ac proinde tunc sustineri posse præfatam opinionem nisi illi obuient decreta Sacræ Congregationis relata. Pro qua doctrina valdè iuuat celebris textus *in l. Quidquid adstringendæ. ff. de verbor. oblig.* vbi sic: *Quidquid adstringendæ obligationis causa dictum est, id nisi palam verbis exprimatur, omissum esse intelligendum est, aut certè secundum promissorem interpretamur; quia stipulatori liberum fuit verba latè concipere.*]

22 Cum etiam in prædictis Decretis Sacræ Congregationis solùm prohibeatur accipere plura stipendia pro vna missa, non verò illam pro pluribus sine stipendio gratis, aut alio modo applicare; ideo Sacerdos obligatus ex stipendio accepto ad celebrandum pro aliquo, potest, innitendo sententiæ illi probabilissimæ de valore infinito saltem extensiuè missæ (de qua supra dictum est *num.* 4. & 8.) Et quæ nullo modo à Sacra Congregatione reprobata est, prædictam missam pro aliis etiam (saltem sub conditione veritatis prædictæ sententiæ) applicare, si ab illis id postuletur, vel ipse velit, aut teneatur illos hoc suffragio ex charitate, gratitudine, vel alia virtute adiuuare. Quod maximè notandum pro Regularibus, quia ipsi sæpius in Conuentibus pauperibus tenentur pro aliquibus propter stipendia accepta semper celebrare, & tamen sæpiùs occurrunt causæ, propter quas debeant etiam pro aliis, saltem ex charitate, vel ex Constitutionibus Ordinum, aut præceptis superiorum offerre, vt contingit si moriantur, aut in graui aliqua necessitate constituti sint eorum parentes; consanguinei; fratres eiusdem Religionis, amici, Protectores, Patroni, Benefactores, &c. Tunc enim offerre possunt pro illis modo dicto, etiamsi pro aliis ex stipendiis acceptis simul offerant. Hurtadus *de Sacrific. Missæ disp.* 4. *diffic.* 15. ex Ægydio Coninch.

23 Aliqui etiam volunt pro Missa cantata, seu solemni, prout in diebus festiuis celebrari solet, posse accipi duplex, vel saltem maius stipendium. Ita enim sequitur Homobonus *in Exam. Eccles. p.* 1. *Tract.* 4. *cap.* 13. *quæst.* 120. & Fraxinellus *supra sect.* 4. *concl.* 1. §. *num.* 9. & indicat Bonacina *supra punct.* 8. *num.* 14. Sicque determinatum dicitur à Congregatione Pœnitentiariæ Mediolanensis. [Imò Marchinus *dict. cap.* 16. *num.* 2. Non solùm dicit hoc approbatum esse à Synodo Diœcesana Mediolanensi, sed & statutum in Synodo Cremonensi, & practicari Florentiæ.] Cæterum Diana *d. Tract.* 14. *Resol.* 9. putat hanc sententiam damnatam esse à Sacra Congregatione in Decretis adductis. Mihi tamen sub distinctione videtur respondendum. Aliud enim est quòd propter Missam cantatam, vel solemnem, duplicatum, aut triplicatum stipendium accipi possit, quàm pro Missa recitata, aliud verò, quòd dicens vnam missam cantatam, vel solemnem satisfaciat obligationi quam habebat dicendi duas, vel tres missas, propter duo, aut tria stipendia. Primum quidem est verum, & conforme vsui Ecclesiarum, quæ pro dicenda missa cantata, vel solemni plus duplo, aut triplo accipiunt, quam pro vna Missa recitata. Et ratio est, quia, vt ait Fraxinellus relatus, quo magis detinetur Sacerdos in ministerio Missæ, maius stipendium pro sua sustentatione recipere potest. Posterius verò est falsum, iuxta decretum Sacræ Congregationis relatum *supra num.* 10. Ibi enim indistinctè dicitur Missas celebrandas esse ad præscriptum eleemosynæ.

Loquendo etiam ex natura rei, & seclusis decretis adductis S. Congregationis, id est, si illa à Sede Apostolica abrogentur, vel in ipsis à Papa dispensatum fuerit, aut quomodolibet eorum obligatio cessset, satis probabile est, Sacerdotes pauperes (idem dico de Monasteriis regularium pauperum) in graui, etiam citra extremam necessitate constituros, qui alio modo decenter viuere non possunt, posse, seclusa promissione in contrarium, pro stricta sui sustentatione, tot stipendia Missarum accipere, quot ad dictam sustentationem necessaria erunt, innitendo sententiæ Doctorum asserentium valorem Missæ quantum ad fructum ex opere operato esse infinitum extensiuè, seu syncathegorematicè, ita vt pluribus applicatum singulis prosit, ac si pro ipsis solùm offerretur, iuxta dicta *supra à num.* 8. & procurando aliis viis, & modis satisfacere illi parti fructus Missæ ex opere operantis, in quo defraudant eos pro quibus hoc modo celebrant. Hæc conclusio est de mente Doctorum, quos *supra num.* 14. retuli, & quorum sententiam ibi dixi, esto ante Decreta prædicta probabiliter sustineri potuisset, non autem in praxi post illa. Ex eo enim sequitur, quòd seclusis talibus Decretis, vel quomodolibet, vt dictum est, non obligantibus, probabiliter sustineri possit. Ratio est, quia pro Sacerdotibus in tali graui necessitate, & cum prædictis circunstantiis constitutis, iustum stipendium Missæ non est illud quod lex positiua, aut consuetudo taxauit, sed illud quod lex naturæ, imò etiam diuina, iuxta illud Pauli 1. *Corinth.* 9. *vers.* 13. vbi sic: *nescitis quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt edunt, & qui Altari deseruiunt, cum Altari participant?* Illud videlicet, quod pro stricta sustentatione Sacerdotum necessarium est. 24

Dixi *qui alio modo decenti viuere non possunt*, quia aliàs nullo modo sunt excusabiles plura stipendia pro vna Missa ratione grauis necessitatis accipiendo, cum alio modo decenti, & honesto huic necessitati succurrere possint sine aliorum dispendio. Vega *in Summa d. lib.* 1. *casu* 160. & alij. Quod notent Regulares in prædicta necessitate constituti, cum legendo, docendo, prædicando, scribendo, immo etiam pingendo, aut aliam honestam artem intra claustra monasteriorum exercendo, eidem necessitati cum fidelium exemplo subuenire possint. 25

Dixi etiam *seclusa promissione in contrarium*, quia Sacerdos etiam pauper, & in tali graui necessitate constitutus, qui explicitè, vel implicitè promisit danti stipendium pro Missa pro illo solum illam offerre, peccabit ad minus contra fidelitatem alia stipendia ab aliis pro eadem Missa suscipiens, iuxta d. *supra n.* 10. & 11. & ita supponunt plures ex Auctoribus relatis, specialiter Syluester *supra dict. dub.* 9. §. *quantum ad tertium.* 26

tertium, Armilla *verbo Missa num.* 33. Beia *dict. casu* 3. §. *ne tamen*, Vega *dict. lib.* 1. *casu* 160.

27 Dixi etiam *pro stricta sui sustentatione*, pro vt supponnunt Beia *supra* §. *respondetur.* Nuñus *in* 3. *part. quæst.* 83. *art.* 1. *dub.* 10. Ledesma *in Summ. p.* 1. *de Eucharistia cap.* 18. & alij, quia prorsus absurdum est pro splendido victu, seu vestitu, ampla habitatione, & similibus superfluitatibus hoc artificio vti in aliorum præiudicium. Pro quo piissimus Doctor Nauarrus *dicto capit.* 25. *num.* 92. hæc habet contra Sacerdotes illa facientes. *Qualibet pitantia dari solita communiter sufficit pani, & vino emendis, quibus solis, quinimo paucioribus, multi laici, etiam coniugati, sustentantur tota die laborantes.* Quæ, & si aliquatenus rigidiora videantur, clarè tamen condemnant superfluitatem pauperum Sacerdotum, & Regularium in cibo, potu, vestitu, habitatione, lectisterniis, &c. ex Missarum stipendiis comparatam.

28 Dixi etiam *procurando aliis viis, & modis satisfacere illi parti fructus ex opere operantis, in quo defraudant eos, pro quibus Missas dicto modo offerunt*, quia cum ex vi acceptationis stipendij Missæ teneantur, iuxta dicta *supra num.* 10. totam pro illo offerre, qui stipendium dedit, etiam quantum ad fructum ex opere operantis: si hoc non faciunt, iniuriam illi irrogant, ac per consequens tenentur ad reficiendum ipsam in quantum potuerint.

29 Modi autem, quibus hoc facere possunt sunt isti: Primus, offerendo pro illis in aliis Missis (saltem conditionatè,) & applicando ipsis eam partem fructus, quam sine aliorum detrimento applicare possunt, supponendo magnam probabilitatem illius sententiæ, quòd scilicet, Missa pro pluribus applicata tantum valet omnibus quantum ad fructum ex opere operato, quantum singulis, si pro ipsis solùm applicaretur. Tali enim fructu ex opere operato sufficienter compensabunt defectum fructus ex opere operantis. Angelus *supra num.* 52. Syluester *sup. dub.* 10. Tabiena *in Summa verbo restitutio num.* 33. Armilla *verbo Missa num.* 35. & fauet Ioannes de Cruce *supra dub.* 8. Secundus est, applicando illis eam partem fructus, quæ ipsis Sacerdotibus celebrantibus correspondet, innitendo sententiæ illi, quam *supra num.* 17. diximus esse probabilem. Et ita hoc admittunt Filliucius ibi relatus, Peyrinis loco relato ex *tom.* 3. *priuilegiorum cap.* 1. *num.* 25. & 29. Tertius est, applicando etiam pro illis opera sua satisfactoria ieiuniorum, orationum, disciplinarum, &c. Cum certum sit in Theologia huiusmodi opera satisfactoria ab homine iusto facta prodesse aliis, si ipsis ea applicentur. Constat hoc etiam in præsenti materia ex Leone X. qui, vt testatur Casarubius *in Compendio priuilegiorum Mendicantium verbo Missa* 3. *quoad modum n.* 11. idem concessit Minoribus. Idque supponunt communiter Doctores, specialiter Angelus, Syluester, Tabiena, & Armilla *supra* ac Peyrinis *supra num.* 29. Quartus est, quando prædictæ Missæ fuerint pro defunctis, per acquisitionem Indulgentiarum illarum, quæ pro defunctis applicari possunt, quales sunt plures, quæ certis medaliis, coronis, & imaginibus, verb. gratia, quinque Sanctorum, S. Caroli, aut similibus, à Summis Pontificibus concessæ sunt. Inter quas illæ, quæ Coronis D. N. Iesu Christi vocatis, & quæ à RR. PP. Eremitis Camaldulensibus distribui solent, iure numerari debent. Eæ enim omnes (quæ paucæ non sunt) applicari possunt pro defunctis, iuxta concessionem Sixti Quinti ann. 1586. vt vidi in Summario istarum Indulgentiarum, dum hæc scribebam ab ipsis mihi cum aliquibus dictis Coronis donato, non sine speciali (vt credo) Dei prouidentia, vt hæc isto loco pro animabus Purgatorij iuuandis scribere possem, Lucrando autem dictas Indulgentias pro defunctis, easque ipsis applicando compensare poterunt prædictum defectum. Quintus est, audiendo Missas, & maximè illis ministrando, & fructum ipsarum pro illis, quibus debitores sunt, applicando. Fieri enim posse huiusmodi applicationem pro aliis tenent expressè Miranda *supra artic.* 4. & 17. & Naldus *supra num.* 14. Est autem tantæ efficaciæ applicatio hæc Missæ pro aliis, vt iuxta aliquos auctores, quos, suppresso nomine, refert Sà *in Summa verbo Missa num.* 42. vtilius sit audire Missam deuotè, quam eam pro se dici facere. Sextus modus dictæ compensationis est, per maiorem deuotionem, seu affectum Sacerdotis dicentis Missam erga illos, quibus debitor est alicuius fructus spiritualis. Syluester, & Armilla *supra*. Hæc ferè omnia consuluit Reuerendiss. simulque doctissimus Theodorus Stratius nostri Ordinis Generalis quibusdam Sacerdotibus, qui multis stipendiis Missarum, quæ indebitè receperant, alio modo satisfacere non poterant.

Loquendo de aliis, quæ in prædictis Decretis Sacræ Congregationis præcipiuntur, constat ex dictis *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 21. *num.* 6. propter Decretum eiusdem Sac. Congregationis non posse modò post illud Abbates, & Generales Religionum missas quascunque post Concilium Tridentinum quomodolibet impositas, aut in limine fundationis Ecclesiæ, aut Capellæ ante ipsum Concilium, ad minorem numerum reducere, sed hoc pertinere ad Sedem Apostolicam. Excipe, vt ibi dixi, missas, quæ ante Concilium Tridentinum, & non in limine fundationis Ecclesiæ, seu Capellæ, sed alio modo impositæ erant. Vbi etiam de conditionibus, quibus id fieri debet. Quarum praxis prout ad Religiosos spectat talis est, attendendo ad verba Concilij Tridentini *sess.* 25. *capit.* 4. vbi sic. *Facultatem dat Episcopis, vt in Synodo Diœcesana, itemque Abbatibus, & Generalibus Ordinum, vt in suis Capitulis Generalibus, re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia in prædictis Ecclesiis, quas hac prouisione indigere cognouerint, statuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Ecclesiarum vtilitatem viderint expedire, ita tamen, vt eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ea ad pios vsus reliquerunt.* Vnde huiusmodi reductio Missarum ante Concilium, & non in limine fundationis Ecclesiæ, seu Capellæ, sed alio modo impositarum, fieri debet in Capitulis Generalibus, prout Concilium loquitur, idest, non in Prouincialibus, aut à solis Generalibus. Etsi enim plures asserant Episcopos extra Synodos id facere posse, prout tenent post Nauarrum *in Manual. capit.* 25. *num.* 138. *ad fin.* Rodriguez, Henriquez, Miranda, Riccius, Molfesius, & Barbosa *de Offic. & potest. Episcopi allegat.* 29. *num.* 15. eo quòd quoad illos Concilium non statuit nouum ius, sed iubet obseruari antiquum, idque sit ex consuetudine receptum in aliquibus Episcopatibus; Prælati tamen Regulares, cum pro illis statuat Concilium ius nouum, & statuat formam quomodo sit facienda reductio, nec sit consuetudo in contrarium, non poterunt id facere, nisi in dictis Capitulis Generalibus. Moneta *de Commutat. vltim. volunt. capit.* 5. *num.* 372. Barbosa *supra num.* 15. Diana *dicto Tract.* 14. *Resolut.* 3. & 4. ex aliis. Tales autem Prælati debent esse Generales; vt constat ex verbis Concilij relatis, non Prouinciales, vt existimare visus est Peyrinis *supra num.* 29. *ad fin.* Debent etiam cautè, & cum timore lædendi suas conscientias id facere,

30

cere, propter illa verba Concilij *re diligenter perſpecta, pro ſua conſcientia,&c.* Barboſa *ſupra num.3.* Et præſuppoſita iuſta cauſa. Quia voluntates teſtatorum abſque illa violari non poſſunt. Fraxinellus *ſup. ſection.7. §. 5.* Barboſa *ſupra num.3.* ex Rodriguez, Molina, Bonacina, Riccio, & aliis. Iuſta autem cauſa eſt, tum ſtipendij, ſeu ſalatij recepti diminutio, aut diſtractio : tum augmentum ſtipendij cutietitis: tum minor numerus Sacerdotum : tum extenuatio redditruum monaſterij ; tum maiores expenſæ neceſſariæ ad victum, & veſtitum, habito ſemper reſpectu ad vires legati. Vnde diligenter inueſtigandum eſt, quo tempore onus fundatum ſit, quibus modis, quotum ſtipendium, & quot miſſis. Debent autem antiquiora præferri aliis. Fraxinellus *ſupra*, Barboſa *ſupra* Bordonus *ſupra num. 21.* Quamuis autem quoad hoc regula generalis aſſignari non poſſit, niſi conſcientia facientium tales reductiones, prudenter tamen in Ordine noſtro *part. 1. Conſtitutionum cap.3. num.33.* ſic ſtatutum eſt. *Statuimus propter multitudinem Miſſarum, quibus fieri ſatis haud quaquam poteſt, vt ſingulo menſe Fratres in quocunque Conuentu duas Miſſas ſolemnes cantent, vnam pro viuis, alteram pro defunctis, & ſingulis diebus commemorationem faciant, & orent pro iis, a quibus eleemoſynas acceperunt.* Obſeruent tamen iuniores huiuſmodi ſupplementum nihil iuuare pro Miſſis receptis poſt Concilium, aut ante illud in limine fundationis ; ſed pro Miſſis receptis ante ipſum Concilium, & non in limine fundationis, vt dictum eſt. Circa verba autem illa Concilij *eorum ſemper defunctorum commemoratio fiat,&c.* & noſtrarũ Congregationum *commemorationem faciant, & orent,&c.* Notandum eſt ex declaratione Sacr. Congregationis ſufficere quod fiat, vel in *Memento*, vel in Collectis. Monera *ſupra num.366.* Fraxinel *ſupra*, Vgolinus *de Offic. Epiſcopi capit.61.* Barboſa *ſupra num.11.*

31 Pro praxi etiam huiuſmodi reductionis Miſſarum notandum primò, praxim Sacræ Congregationis Romanæ Eminentiſſimorum Dominorum Cardinalium eſſe non reducere miſſas, quæ proueniunt ex Legatis conuentionalibus, illis ſcilicet, in quibus intercedit conuentio inter legantem, & legatarium, ſed ſolùm eas, quæ proueniunt ex legatis ſimplicibus, in quibus non interuenit dicta conuentio. Quæ verò talia dici poſſint, habet Bordonus *ſupra num.40.* Nota etiam ſecundo, quod ſi Epiſcopo concedatur priuilegium à Sede Apoſtolica reducendi onera miſſarum ſuæ Diœceſis, tale priuilegium extenditur ad onera miſſarum Regularium, ita vt poſſit etiam ea reducere, ſi verba priuilegij non reſtringant illud ad onera ſolùm Clericorum ſæcularium. Ratio eſt, quia etiam onera huiuſmodi ſpiritualia commiſſa Religioſis ex propria vocabuli ſignificatione dicuntur onera diœceſis Epiſcopi habentis priuilegium, ergo illud extenditur etiam ad Religioſos. Bordonus *ſupra num.33.* Conſonant ea, quæ dixi *tom.1.p.1.capit.11.num.6.* Nota tertiò, SS. D. N. Vrbanum approbando Conſtitutiones Fratrum conuentualium Minorum illis indulſiſſe, vt ipſi in primo eorum capitulo, ſeu Congregatione capitulari in omnibus eorum conuentibus miſſas reducere, & pro qualibet miſſa quotidiana annuam eleemoſynam ſexaginta ſcutorum aſſignare poſſent. Quod poſtea confirmauit idem SS. Literis datis ſub forma Breuis die 6. Auguſti 1639. apud Peyrinis *in Additamentis Conſtitut. nouiſ.* [Nota quarto eundem Vrbanum VIII. litteris datis Romæ 13. Iulij 1626. quas refert Peyrinis *ſupra Conſtitutione 5.* reduxiſſe onera miſſarum conuentus Ianuenſis ad rationem ſcutorum quinquaginta monetæ Romanæ pro qualibet Miſſa quotidiana perpetua. Quamuis autem Marchinus *ſupra cap.20. num.7.* dicat hoc priuilegio alias eiuſdem Ordinis domos, & aliorum Ordinum Familias perfrui poſſe : immerito tamen hoc dicit, non ſolùm, quia ſecundum praxim Religionum gratiæ conceſſæ per Breuia particularia à Summo Pontifice, vel Sede Apoſtolica alicui domui, vel conuentui non ſolet communicari aliis neque eiuſdem, neque diuerſæ Religionis domibus, aliàs magna confuſio, & abſurda inde ſequerentur ; ſed etiam quia Pontifex in dictis litteris non concedit facultatem reducendi talia onera miſſarum, ſed ipſe ea reducit de conſilio Dominorum Cardinalium Congregationis Concilij. Si autem hoc factum Pontificis communicaretur aliis Religionibus habentibus communicationem cùm Minimis, proculdubio non eſſet ipſis neceſſarium recurrere pro talium onerum reductione ad Sedem Apoſtolicam ſed vti hac reductione vel innumeris aliis, quæ quotidie fiunt ab eadem Sede, quod eſt abſurdum, & contra quotidianam experientiam, qua conſtat omnes Religiones ſolitas eſſe recurrere ad Sacram Congregationem ſingulis vicibus pro ſimilibus reductionibus. Similiter ſi talis gratia ſuffragari poſſet aliis Religionibus etiam dici poſſet quod cum Sacra Congregatio concedit facultatem alicui Religioni faciendi verb. gra. aliquam alienationem vendendi videlicet aliquam vineam, vel domum, poſſent aliæ Religiones propter communicationem priuilegiorum vti ipſa, quod eſt abſurdum. Vnde mirum eſt P. Dianam *part.6. tract.6. reſol.11.* ſequi hanc ſententiam Marchini, quod etiam facit Ludouicus Caſpenſis Cæſaraugustanus Capuccinus *in Curſ. Theolog. tract.23. diſp.3. num.106.*]

Propterea, quod in huiuſmodi reductione Miſſarum ad certum numerum vel quantitatem non poſſint qui non habent ſpeciale ad hoc priuilegium vti priuilegiis aliorum ratione communicationis, extenſionis, &c. & de damnatione librorum eorum Authorum, qui oppoſitum ſcripſerunt extat hoc decretum Sacræ Congregationis Concilij de anno 1646. pro die 10. Nouembris. *Cum Sacræ Congregationi Eminentiſſimorum Cardinalium Sacri Concilij Tridentini Interpretum innotuerit quoſdam in libris, ſeu tractatibus editis aſſeruiſſe gratias reductionis Miſſarum, etiam quotidianarum ad certum numerum, vel certam rationem, aut quantitatem eleemoſynæ a Sanctiſſimo, vel ab eadem Sacra Congregatione ſuæ Sanctitatis auctoritate ex ſpecialibus cauſis aliquibus Monaſteriis, Eccleſiis, vel Ordinibus Regularium factas per extenſionem prodeſſe aliis ordinibus, vel Monaſteriis, ſeu Eccleſiis eiuſdem, vel alterius Ordinis ratione communicationis priuilegiorum, qua potiuntur & huiuſmodi gratiis aliquos de facto auſos fuiſſe, vti in ſuo ordine, vel Eccleſiis, ſeu Monaſteriis, ita vt ad tollendum hunc errorem Sacra Congregatio Indicis libros, ſeu tractatus eorum, qui dictam ſententiam aſſeruerunt damnauerit, & prohibuerit, remque ad hanc Sacram Congregationem pro opportuno remedio remiſerit : Animaduertentes hoc eſſe contra Sanctiſſimi Domini Noſtri, & ipſius Sacræ Congregationis intentionem, indequè deperire pias teſtantium voluntates, & defunctorum animas ſuffragiis debitis priuari, ideo ſpeciali eiuſdem Sanctiſſimi iuſſu declarat & decreuit gratias huiuſmodi reductionis Miſſarum ad certum numerum, vel certam ſummam, aut quantitatem eleemoſynæ non poſſe ſuffragari, niſi dumtaxat illis Monaſteriis, ſeu Eccleſiis, aut Ordini Regularium, quibus ex cauſis peculiaribus conceſſæ fuerunt, & pro tempore conceduntur, non obſtante quacunquè ampliſſima*

commu

communicat. priuilegiorum, etiam inter mendicantes (quam nullius valoris ad hunc effectum esse declarat, ac decreuit) præcipiendo omnibus, & quibuscunque Regularibus, etiam speciali nota dignis, vt si huiusmodi scriptorum opinioni, vel priuilegio communicationis innixi tales Missarum reductiones in suis Ecclesiis, aut Monasteriis, seu Ordinibus facere ausi fuerint, eis nullatenus vti possint, sed adstrictos, & obligatos remanere ad eundem Missarum numerum, ad quem antea tenebantur, reductiones prædictas irritas decernens, & inanes. Non obstantibus quibuscunque, quibus sanctitatis suæ auctoritate per præsens decretum deroget. Romæ die 10. *Nouembris* 1646.

32 Quamuis autem dicto *cap.* 21 *num.* 6. ex *primo tomo Summæ* dixerim huiusmodi reductionem non posse fieri aliorum Suffragiorum, sed tantum missarum propter declarationem Sac. Congregationis, quam ibi adduxi ex Sorbo, ex quo sequi videbatur, idem dicendum esse de Anniuersariis, & Officiis pro defunctis. Nihilominus, quia plures Authores referunt oppositum etiam declarasse S. Congregationem ad instantiam Archiepiscopi Neapolitani die 26. Nouembris 1583. & faueat illud verbum *Legata*, quod affert Concilium loco relato, quod est quid commune tam ad missas, quam ad Anniuersaria, seu Officia defunctorum, ideo dicendum etiam in istis fieri posse prædictam reductionem, Barbosa *supra numero* 4. Diana *supra Resol.* 5. ex Garcia, Piasecio, Quaranta, Galeto, Riccio, & aliis.

33 Notandum etiam pro Regularibus, quòd missæ impositæ in fundatione alicuius Beneficij Regularis ipsorum, etiam si id fuerit post Concilium, reduci non possunt, cum Concilium solùm loquatur de reductione relictorum in vltima voluntate. Ita enim colligitur ex Declaratione Sacræ Congregationis, quam referunt Naldus *supra num.* 8. Barbosa *supra num.* 13. ex Galeto, Posseuino, & aliis.

34 Notent etiam non posse reducere missas particulares votiuas, vel pro defunctis, quæ iustis stipendiis sigillatim à particularibus personis petuntur, nisi adsit consensus earum, quia Concilium, vt dixi, solùm videtur loqui de missis relictis in vltimis voluntatibus, Fraxinellus *supra*, Barbosa *sup. num.* 14. Bordonus *supra*. Notandum tamen quòd si casus esset, quod aliquis sæcularis commendasset alicui monasterio v. g. centum missas, eæque celebratæ essent, nihilominus pro recuperando stipendio ipsarum aliquas expensas fecerit monasterium, eo quòd qui ipsas commendauerat nolebat illud soluere, si postea idem sæcularis alias missas eidem monasterio commendasset, posset monasterium compensare damnum sibi illatum diminuendo in his centum missis id quod consumpserat in stipendio aliarum recuperando. Ratio est, quia sicut Sacerdos accepto stipendio tenetur ratione iustitiæ missas celebrare; ita etiam commendans missas tenetur ratione iustitiæ in vtroque foro stipendium tribuere. Cum autem in obligationibus Iustitiæ detur compensatio, ita & in præsenti. Peyrinis *supra, num.* 27. Conformiter ad doctrinam Suarez, Henriquez, & Petri Nauarra, quos refert.

35 Circa communem illam quæstionem, an scilicet possint Sacerdotes accipere missam celebrandam cum certa eleemosyna, & postea aliis Sacerdotibus eam missam committere, retenta sibi parte eleemosynæ, quamuis plurium sententia sit, quòd id fieri possit, modò Sacerdotibus celebrantibus tanta tradatur eleemosyna quanta communiter taxata est, pro vt ex Suarez, Nauarro, Reginaldo, Fraxinello, Enriquez, & aliis tenent Bonacina *supra punct.* 8. *num.* 8. Modò tamen post Decreta Sacræ Congregationis adducta verbis à me relatis *tom.* 1. *p.* 1. *Summ.* eo *c.* 21 *num.* 7. sustineri id non potest, prout notant Diana *supra Resol.* 10. Lugo *dicta sect.* 2. *num.* 29. & Bordonus *supra num.* 27. Licet hic Auctor *num.* 28. videatur dicere solùm esse hoc peccatum veniale, non mortale, quod sans dubium videtur, propter grauitatem materiæ. Melius addit Lugo *ibid. num.* 32. quòd si aliqui Sacerdotes omnino sponte, & liberè, nec vi aliqua, aliquove metu, aut alio modo coacti, contenti sint parte stipendij, possint Sacerdotes alij, qui maius stipendium receperunt eas ipsis committere, retenta sibi alia parte stipendij, cum in hoc casu nulla fiat iniuria dictis Sacerdotibus, & S. Congregatio non videatur id prohibere; sicut neque quòd aliquis Sacerdos absque vllo stipendio celebret missam pro alio, qui eam suscepit celebrandam pro stipendio. Cauendum tamen est periculum auaritiæ, & damnabilis lucri, pro vt Sacra Congregatio præcipit. Quo sensu accipiendi sunt Diana *supra Resolut.* 13. ex Ioanne de Cruce, Homobono, & aliis, quos refert. An verò administratores Ecclesiarum possint retinere sibi aliquam partem eleemosynæ pro expensis manutentionis Ecclesiæ, Altarium, inseruientium, paramentorum, luminum, vini, Hostiæ & similium, constat ex responsione Sacræ Congregationis, quam dicto loco retuli. Licet, vt audio, nec id obseruetur in aliquibus Vrbis Ecclesiis, nescio quo fundamento. Nota etiam eamdem Sacram Congregationem ad dubium aliud circa prædicta Decreta, quod erat; an Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solita pro celebratione missæ debeant dare eamdem integram eleemosynam iis, quibus missas celebrandas committunt, an verò satis sit, vt dent celebrantibus eleemosynam consuetam; respondisse: *Debere absolutè integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem sibi retinere posse.* Nota similiter circa Capellanos dicentes per alios missas, ad quas tenentur, declarationes S. Congregationis, quas refero infra *num.* 43. [Ex præfata autem responsione Sacræ Congregationis sequitur solutio cuiusdam casus, quem nouissimè proponit Portellus *in Responsionibus Moral. tom.* 2. *casu* 51. Petrus in suo testamento bona sua reliquit Francisco cum onere instituendi vnam capellaniam perpetuam cum salario 65. scutorum assignandorum capellano. Franciscus autem instituit illam capellaniam assignans pro capellani salario solùm 45. scuta. Quæritur an id fieri potuisset. Respondendum enim est negatiuè cum ipso Portello. Tum propter declarationem Sacræ Congregationis relatam. Tum quia hæres non satis fecit intentioni Petri defuncti, quæ fuit vt capellanus haberet pro salario 65. scuta. Tum à simili de beneficio, cuius collator non potest diminuere fructus illius.]

De obligatione quam habent Regulares sub pœna Interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, & à Sacra Congregatione verbis relatis eo loco ipsis imposita, inuestiendi pecunias, & bona mobilia ipsis relicta cum onere perpetuo missarum in bona immobilia fructifera dixi *ibidem*. Vbi etiam ex decreto eiusdem Sacræ Congregationis; *Quod si eadem bona immobilia deinceps alienari contigerit, eorumdem pretium sub eadem pœna deponi, & in aliis bonis stabilibus etiã fructiferis cum eiusdem oneris repetitione, atque annexione, conuerti debeat.* Ibi etiam habes præcepta eiusdem Sacræ Congregationis, quibus Regularibus præcipitur: *Ne in posterum prædicta onera perpetua suscipiant missarum sine Generalis, vel Prouincialis consensu, & licentia in scriptis, &* 36

gratis

gratis concedenda sub pœna priuationis officiorum, quæ tunc obtinent, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætere obtinenda, vocisque actiuæ, ac passiuæ absque alia declaratione.

37 Circa quæ aliqua animaduertenda sunt. Primum, quòd cum Sacra Congregatio solùm loquatur de oneribus perpetuis missarum celebrandarum, ideo Regulares recipientes onus celebrandi missas per triginta, quadraginta, aut quinquaginta annos, nō tenētur ex vi præsentiū Decretorum pecunia, siue bona mobilia, quæ pro tali onere receperunt inuestiri facere in bonis immobilibus fructiferis, nec aliter facientes, incidere in prædictam pœnam Interdicti, &c. Tale enim onus non est perpetuum, sed temporale, argument. *l. Iuris perit. ff. de excusat.* Bordonus *supra num.* 36. Dixi ex vi præsentium Decretorum, quia ex aliis capitibus ad hæc possunt obligari, præsertim cum aliàs non possint esse securi, quòd prædicta onera à suis successoribus adimpleantur. Secundùm, quòd cum Sacra Congregatio præcipiat, vt prædicta pecunia, aut bona mobilia inuestiantur in bonis immobilibus fructiferis inuestiri non poterunt in bonis mobilibus quantumuis pretiosis, nec in immobilibus non fructiferis. Intentum enim Sacræ Congregationis est vt ex fructibus talium bonorum inuestitorum sustentari possint Sacerdotes in futurum celebraturi tales missas, ad quod necessaria ést dicta implicatio. Emenda ergo est noua proprietas, quæ actu fructificet, vt ex fructibus ali possint Sacerdotes celebraturi. Hoc enim importat propriè verbum *inuestire*, quo vtitur Sacra Congregatio, & per consequens hæc est mens ipsius. Sufficit autem reficere, seu renouare aliquam proprietatem monesterij, domum v. g. eam reddendo fructiferam, ita vt ex eius locatione actu percipiantur annui fructus, vel vineam, ita vt ex ipsa etiam fructus percipiantur. Hoc enim etiam est quoddam genus inuestitionis, seu implicationis in bonis immobilibus fructiferis. Bordonus *supra num.* 34. An autem sufficiat inuestire talem pecuniam super aliqua bona immobilia monasterij exempta à simili onere assignando illa, vt subsistent eidem, tractant Peyrinis *in formulario littera A. capitule* 11. *numero secundo* & Bordonus *supra*. Tenenda tamen est pars negatiua, pro vt in simili casu eiusdem controuersiæ decisum audiui inter Canonicos Basilicæ Sancti Petri, consulente viro quodam doctissimo, quem ipsi ad dubij decisionem vocauerant. Inuestire enim aliquam pecuniam in bonis immobilibus fructiferis, tum ex proprietate verborum, tum ex mente Sacræ Congregationis, vt dixi, impòrtat adquirere de nouo aliquam proprietatem, seu possessionem nouos fructus, aut redditus fructificantem. Bordonus *supra*. Qui rectè etiam ibidem contra aliquos apud Peyrinis *sup.* dicit non posse ex illa pecunia extingui annuum censum Monasterij, quia extinctio census non est implicatio, seu inuestitio pecuniæ, sed æris alieni solutio. Si tamen talis census impositus esset super aliquod bonum stabile fructiferum monasterij, tunc extinctio illius esset quædam virtualis inuestitio talis pecuniæ in bono stabili fructifero nouos fructus fructificante, cum per illam accrescerent monasterio illi fructus, qui in solutione redditŭum census expendebantur, & per consequens saluaretur intentio S. Congregationis. Quo sensu, & non alio accipiendus est Peyrinis relatus. & Martha *in Decisionibus voto* 243. *numero* 3. *&* 5. quem ibi refert. (Ac Marchinus *supra tract.* 3. *cap.* 15. *dub.* 4. *circa decreta Sacræ Congregationis relata*. Quamuis autem ipse Marchinus *ibid. dub.* 3. dicat talem pecuniam inuestiendam pro onere missarum non posse collocari in emptione alicuius census alteriusve annui redditus; eo quod census propriè non est bonum stabile, & facile pereat. Nihilominus oppositum existimo veriùs & conforme praxi Ecclesiæ, quæ census bona stabilia, & fructifera censet; esto non multum secura propter humanas varietates quod solùm probat non debere fieri huiusmodi inuestituram in emendo censu, nisi in casu quo alia bona fructifera securiora emi non possint, aut ille census moraliter loquendo sit securus.) Tertium est, quòd quando capitale huiusmodi, vel aliud quodcumque pro celebratione Missarum sine culpa Monasterij deperiit, non tenentur Religiosi ad eas celebrandas, tum quia non obligantur ad celebrandum nisi propter stipendium, quod tunc non esset: tum quia intentio testatoris talis præsumenda est: tum denique à simili de Beneficio, quod datur propter officium. Quando enim perit Beneficium, cessat & officium. Fraxinellus *supra sect.* 4. *conclus.* 4. §. 27. ex Perez de Lara *de Anniuers. & Capellan. l.* 1. *cap.* 25. *num* 8. *&* 9. & Oncala *in opusculo de valore missæ artic.* 17. *propositione* 1. quos etiam sequitur Bordonus *supra num.* 31. Dixi *sine culpa monasterij*, quia ea subsistente, manebit obligatum ad celebrandas tales Missas, quia iniustum est quòd qui illas instituerunt patiantur aliquod damnum propter culpam monasterij, Bordonus *ibidem*. Si verò prædicti fructus vsu temporis etiam sine culpa Conuentus valdè diminutus fuerit, & expensæ quoad victum, & vestitum maiores, non propterea licet Religiosis propria auctoritate numerum Missarum diminuere, sed recurrendum est ad Sacram Congregationem, vel ad Generales Religionum pro illarum reductione respectiuè, & iuxta ipsarum qualitatem, & dicta *supra num.* 30. & 31. Tum quia propter hanc causam in impositione huiusmodi perpetuarum Missarum assignatur maius stipendium quam pro Missis quotidianis. Tum quia Concilium Tridentinum *sessione* 25. *cap.* 4. pro huiusmodi casu concessit Episcopis, & Generalibus dictam facultatem reducendi missas ad minorem numerum. Tum denique ex declaratione Sacræ Congreg. *in Responsione ad primum dubium* circa prædicta Decreta *de celebratione missarum*. Fraxinellus *supra, sect.* 4. *concl.* 4. §. 24. *& section.* 6. *in* 15. *argumento*, *& sect.* 7. §. 5. & 10. Licet in hoc casu (sicut in alio simili, qui contingere potest, si ab habente auctoritatem augeatur stipendium missarum) valdè probabile sit, quod Marcus Antonius Genuensis *Tract. de Eccles. tricenar.* 9 *quæst.* 179. resoluit, & post ipsum Diana *supra Resol.* 17. adeundum esse hæredem testatoris, vt conueniens stipendium adiungat, data capacitate hæreditatis. Idem dicendum, & propter eadem fundamenta in casu, quo bonum illud stabile in quo inuestita fuit prædicta pecunia verb. grat. vinea, vel domus, sic deteriorata fuerit, vt in eius renouatione monasterium notabilem expensam fecerit. Pertinet enim solùm ad Sedem Apostolicam talium missarum restrictio. Bordonus *supra num.* 30. ex Homobono, Riccio, Barbosa, & aliis. [Addendum, satis probabile esse onus celebrandarum Missarum non incipere à die acceptatæ aut, depositalæ pecuniæ pro ipsis celebrandis, sed à die implicationis, seu inuestituræ. Ratio est, quia solùm ab hoc tempore incipit dicta pecunia esse fructuosa, aut afferre vtilitatem Ecclesiæ, Marchinus *supra dub.* 5. Nec obstat interim priuari animas defunctorum, qui eam legarunt, missarum suffragiis. Quia cum hoc non proueniat ex negligentia Ecclesiæ acceptantis illa legata, vt suppono, sed ex difficultate, seu impossibilitate inueniendi bona fructi-

fera

sera, in quibus implicari possit ea pecunia, non propterea obligari poterit Ecclesia ad celebrandas missas sine fructu, aut stipendio. Vnde potius id imputari debet hæredibus testatoris, qui si prædium, vel aliam rem immobilem Ecclesiæ pro onere missæ legatæ tradidissent, vtique Ecclesia suæ obligationi satisfecisset, vt inquit Marchinus *supra*.] Quis verò possit absoluere transgressores prædictorum Decretorum à censura illa interdicti ab ingressu in Ecclesiam, & dispensare in pœnis illis priuationis, inhabilitatis, &c. quæ in eis ponuntur, præsertim cum nulli reseruatæ videantur, vide dicta *tom.1.p.1.cap.10.à numero 34. & cap.18. à num. 36.*

38 Deinde, Sacerdotes negligentes in celebrandis Missis, ad quas tenentur, peccant mortaliter, propter notabile damnum spirituale, seu temporale, quod afferunt sic faciendo, illis, pro quibus tenentur eas missas dicere. Syluester *verbo missa 1. quæst.10. in fine.* Petrus Nauarra *lib.2.cap.2.* Bonacina *supra punct.7. §.5. num. 1.* Fraxinellus *supra sect.4. conclus.5.* & alij communiter. Addit Bonacina *supra num.2.* ex eodem Petro Nauarra, Rodriquez & aliis, fieri posse, vt Sacerdos qui missæ celebrationem distulit obligandus sit ad restitutionem stipendij accepti, vt si acceperit eleemosynam pro impetranda infirmi valetudine, & ipse celebrationem missæ distulit ad tempus, quo infirmus obierat. Quamuis enim illud Sacrificium prodesse possit defuncto, quoad satisfactionem, nihilominus non prodest illi quo ad impetrationem, quam intendit, quando tradidit eleemosynam. Sed quamuis horum doctrinam veram esse in pluribus casibus existimem, attendendum tamen credo sæpius ad piam intentionem largientis stipendium, qua sæpius contentus erit, vt si missa pro vno effectu non sit illi necessaria, pro alio ipsi vtili applicetur. Qualiter autem Sacerdotes possint, aut non, plura stipendia pro missis dicendis recipere, sic declarauit eadē Sacra Congregatio in Decretis adductis §. 6. *Eleemosynas verò manuales, & quotidianas pro missis celebrandis, ita demū iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera suscipere valeant, alioquin omnino abstineant ab huiusmodi eleemosynis etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant ab Ecclesiis cum inscriptione illa.* Eleemosyna pro missis, *vel alia simili, sub iisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrentur.* Cum autem circa hoc Decretum aliquot dubia eidem Sacr. Congreg. proposita fuissent, videlicet: *An hoc Decretum prohibeat absolutè quo minus accipiant nouas eleemosynas ij, qui acceptis non satisfecerunt?* Et: *Quid si congruo tempore possint omnibus satisfacere?* Et: *Quid si offerens eleemosynas audito impedimento, consentiat, vt Sacerdos missam celebret cum primum poterit?* Et: *An pœna interdicti, & alia apposita in eodem Decreto afficiant tam eos, qui accipiunt eleemosynas contra formam ibi præscriptam, quam eos, qui non auferunt capsulas ab Ecclesiis, vt ibidem præcipiuntur?* Et: *An in hoc Decreto comprehendantur illa capsula, qua apponi solent in Ecclesiis in die Commemorationis omnium Sanctorum, & vulgò dicuntur* (Casse de mortí) Et: *An administratores Ecclesia magna deuotionis; & concursus, possint eleemosynas pro missis celebrandis accipere, si iisdem missis non nisi post longum tempus satisfacere valeant, ne aliàs cultus Ecclesia, & deuotio, ac concursus fidelium, vt aiunt, minuantur.* Respondit ad primum. *Non prohibere absolutè, ac propterea, etsi oneribus iam susceptis non satisfecerint, posse tamen noua etiam onera suscipere Missarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.* Ad secundū. *Quamuis onera suscepta infra modicū tempus adimpleri nequeant, si tamen tribuens eleemosynam pro aliarum missarum celebratione id sciat, & consentiat, vt illa tunc demum celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit, Decretum non prohibere quo minus eo casu eleemosyna accipiatur pro iisdem Missis iuxta benefactoris consensum celebrandis.* Ad tertium. *Has pœnas non habere locum nisi in suscipientibus onera perpetua Missarum celebrandarum sine licentia Episcopi, vel eius Generalis Vicarij, aut Generalis, vel Prouincialis.* Ad quartum. *Comprehendi.* Ad quintum. *Non posse, nisi de consensu eorum, qui eleemosynas tribuunt, vt supra in responsione ad duodecimum*, idest, ad secundum ex iis dubiis, quæ modò retulimus.

Circa quæ nota, dubium quotidianum esse, quid intelligat Sacra Congregatio verbo illo *modicum tempus.* Et quidem Ledesma *in Summa tom.1. c.18. conclus.17.* Villalobos *in Summ. part.1. Tract.8. dubio 18. num. 2.* Diana *dicto Tract.14. resol. 25.* tenent, tempus longum, ad quod Sacerdotes differentes satisfacere Missis, peccant mortaliter, esse quinquaginta, aut sexaginta dies. Sed isti Authores non faciunt mentionem huius Decreti Sacræ Congregationis. Cæterum Lugo *supra dicta sect.2. num.34.* qui ipsum Decretum refert, dicit cum prædictis, per *modicum tempus* intelligi illud quo quinquaginta, vel sexaginta Missæ dici possent. Thesaurus autem in *Praxi parte secunda verbo Missarum onera capit.1. in fine* existimat, spatium octo, vel decem dierum, & non vltra intelligi per *modicum tempus* à Sacr. Congregatione. Ego verò prudentis arbitrio id relinquendum fore censeo, pensatis circumstantiis loci, temporis, missarum dicendarum, & Sacerdotum, qui illas dicere debent, prout ipse Thesaurus ibidem *ex l. si ita quis ff. de ver. oblig.* & Menochio *ibid.* affert. Qui rectè notat quod si Missa sit dicenda pro aliqua necessitate, quæ moram non admittat. v.g. pro præsenti infirmitate, tribulatione, expeditione alicuius litis, vel negotij instantis, tunc nullo modo differri possit. 39

Quamuis autem numerus Missarum, ad quas Sacerdotes, aut Regulares tenentur, integrè adimpleri debeat, nihilominus, quemadmodum Capellanus ægrotans per breue tempus non tenetur Missas illorum dierum per alios celebrare, quia ita prudenter existimatur fuisse intentionem pij Institutoris Capellaniæ, & prout tenent Graffius *tom.2. consiliorum lib.3. de præbendis. consilio primo difficultat.2.* Barbosa *de offic. & potestate Episcopi part.2. allegat. 24. num. 31.* Fraxinellus *supra sect. 4. conclus.4. §. 13.* Peyrinis *tomo 3. priuileg. minim. in additam. ad Constitut. Pyrrhi cap.1. num.14.* & alij apud ipsos (quod intelligo nisi in fundatione Capellaniæ oppositum determinaretur, vt etiam tenent, Fraxinellus *ibidem.* Ioann. de Cruce *supra dub. 8. conclus.1.* ex Rodriguez, Sà, & aliis, ac Lugo *dicta sect.2. num.48.*) sic quoque de Regularibus obligatis particulariter ad dicendas aliquas Missas ratione alicuius Capellaniæ dicendum est; quòd si per prædictum breue tempus ægrotent, non teneantur per alios illas dicere, nisi hoc fuerit in institutione Capellaniæ determinatum. Procedit enim eadem ratio in illis, ac in aliis Capellaniis. Dixi *particulariter*, quia si institutio Capellaniæ non est pro aliquo Religioso in particulari, Priore verb.gr. Regente, Lectore, &c. sed pro toto Conuentu, pro vt regulariter contingit, tunc Missæ prætermissæ ab vno Sacerdote ægrotante suppleri debent per alios. Dixi etiam *ratione alicuius Capellaniæ*, quia obligati ad Missas manuales tenentur singulas, prout 40

pro

promissæ fuerunt, celebrare. Peytinis *supra*. Breue autem tempus infirmitatis existimat Ioannes de Cruce *supra* esse duos, aut tres dies. Cæterum Molfesius, Graffius, Fraxinellus, Barbosa, & Homobonus, quos refert Diana *supra Resolut.* 27. existimant esse spatium octo, vel decem dierum. Bonacina verò *supra punct.* 8. *num.* 17. §. *sed mihi* existimare videtur esse quindecim dierum, quod mihi rationabile videretur, sicut nimis latum, quod Petrus Nauarra *de Restitutione lib.* 2. *capit.* 2. Peytinis *supra* & Lugo *supra num.* 49. putant, extendi id posse etiam ad duos menses. Video etiam in Concilio Prouinciali Mediolanensi 7. apud Gauantum *in man. Episcop. verb. missa num.* 29. id extendi ad infirmitatem vnius mensis, accedente Episcopi iudicio.

41 Similiter, quemadmodum, iuxta probabilem opinionem aliquorum, Capellanus obligatus ad dicendum Missam verb. grat. quotidie pro aliquo, potest in anno quater, vel sexies celebrare pro se ipso, vel sibi valdè coniuncto, verb. grat. vel quia è vita discessit, vel quia in aliqua valdè graui necessitate est constitutus, prout tenent Naldus *supra num.* 7. Fraxinellus *supra sectione* 4. *concl.* 4. §. 3. *num.* 2. & Diana etiam *supra resolut.* 28. sic similiter de Religioso specialiter deputato ad adimplendum onus annuum alicuius Capellaniæ dicendum est. Procedit enim in vtroque eadem ratio, scilicet virtualis voluntas pij Institutoris Capellaniæ, qui si de eo casu grauis valde necessitatis interrogaretur, id non negaret. Peytinis *supra num.* 23. Secus esset si obligatio dicendi tales Missas non esset specialiter pro eo Religioso, sed pro toto Conuentu, quia tunc, vt dictum est, talis defectus suppleri deberet per alios Sacerdotes.

42 Pariter etiam quemadmodum, iuxta plurium opinionem, & consuetudinem, Cappellanus quotidie obligatus ad celebrandum potest semel in hebdomada à celebrando vacare, iuxta *c. significatum de præbend.* propter honestatem, & debitam deuotionem, prout tenent Naldus *sup. num.* 6. Peytinis *supra numero* 23. & Diana *supra Resolut.* 28. & indicat Bonacina *supra punct.* 7. §. 2. *num.* 16. & 17. ita pariter de Religioso Cappellano dicendum est, procedit enim in vtroque eadem ratio. Animaduertenda tamen aliqua sunt in præsenti, ne plus æquo habenæ conscjeotiarum laxentur. Primum, id solùm procedere posse quando particulariter, & specialiter instituitur Sacerdos Capellanus (quod raro contingit inter Religiosos.) Si enim non instituitur ipse hoc modo, sed Monasterium, vel Ecclesia, tunc tales missæ supplendæ sunt per alios, vt dictum est, cum tunc non fuerit electa persona Sacerdotis, sed habita solùm ratio missæ celebrandæ in tali Ecclesia, vel Monasterio. Syluester *in Summa verbo missa* 1. *dub.* 7. §. 5. Fraxinellus *supra sect.* 4. *conclus.* 4. §. 1. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Allegat.* 24. *numero* 28. & 31. Peytinis, & Diana *supra*. Idemdico, si in institutione Capellaniæ explicetur quod Capellanus per se, vel per alium, celebret, si enim ita sit, defectus vnios Capellani suppleri debet per alium. Sà *in Summ. verbo missa num.* 46. Fraxinellus *supra* §. 2. Peytinis, Barbosa, & Diana *supra*. Secundùm, quòd huiusmodi ratio, propter quam Capellanus potest vnam missam in Hebdomada prætermittere, non est, voluptatis, curiositatis, itineris, aut alicuius impedimenti gratia, sed solùm, vt peccatum io Sacrificio propter malam dispositionem, vel indeuotionem euitet. Consuetudo enim apud Capellanos aliquos omittendi Missæ celebrationem semel in hebdomada solùm originem ducit ex dicto cap. *significatum*, in qoo Pontifex determinauit quemdam Sacerdotem, cui commissa est præbenda vnius Ecclesiæ teneri celebrare quantum frequentius posset, *salua* (inqoit) *honestate sua, & debita deuotione*, idest, sine peccato mortali, vt explicat Glossa *ibid. Salua honestate*. Vnde cessante huiusmodi causa, scilicet peccati, indeuotionis, aut indispositionis, celebrare tenetur dictus Capellanus per se, vel per alium, prout etiam determinatum dicitur in Concilio IV. Prouinciali Mediolanensi, & in Synodo Diœcesana Mediolanensi III. Bonacina *supra*. Fraxinellus *supra* §. 3. Naldus *supra num.* 7. Vnde multo minus licebit tali Sacerdoti celebrare eo die pro alio, accipere stipendium ab illo, aut in alio loco. Quia ratio propter quam potest omittere talem celebrationem etiam procedit celebrando pro alio, aut in alio loco. Fraxinellus, Bonacina, Peytiois, & Naldus, *supra*. Tertium, rarius contingere posse hunc casum inter Regulares, cum ipsi strictiori obligatione adstricti sint ad procurandum dispositionem, & debitam deuotionem pro quotidiana celebratione, & quia præcepto suæ Religionis (maximè in pauperibus Conuentibus obligantur ad quotidie celebrandum.

Quia tamen hic agimus de Capellaniis Religiosorum, aliqua pro ipsis animaduertenda sunt, eisdem Religiosis necessaria. Primum, quod iuxta dicta *to.* 2. *p.* 2. *cap.* 11 *num.* 19. huiusmodi Capellaniæ sunt Beneficia Ecclesiastica, vel quasi, cum habeant spirituale annexum. Vt ex Sacris Canonibus explicat Paulus Fuschos *de visitatione, & reg. Ecclesiarum lib.* 2. *capit.* 11. *num.* 2. & ex ipso Fraxinellus *supra sect.* 7. §. 2. *num.* 6. Et communiter dicuntur Beneficia simplicia, quandoquidem eis cura animarum non est annexa. Fuschus, & Fraxinellus *supra* Fagundez *de primo Ecclesiæ præcepto l.* 3. *cap.* 9. *num.* 3. Secundum, quod licet ad institutionem prædictarum Capellaniarum, si seruentur conditiones superius à Sacra Congregatione designatæ, non requiratur licentia Sedis Apostolicæ, quando tamen. Oratorium, seu Capella Ecclesiæ, in quibus fundantur tales Capellaniæ, alicui venduntur (prout sæpius inter Regulares contingere solet) requiritur eiusdem Sedis Apostolicæ licentia, iuxta dicta *tom.* 2. *p.* 2. *cap.* 19. *n.* 56. eo quòd talis venditio sit alienatio quædam boni stabilis, iuxta *ibid* dicta. De modo autè, quo Capellæ dari debeat sæcularibus, à Regularibus, agit Portellus *in Dub. Regularium verbo Capella Monasteriorum*, ex Rodriguez *in to.* 4. *addition. ad Summam verbo Procurator conclusione sexta*, & dicit, quòd cæteri Religiosi, qui habent dominium rerum suarum temporalium, si donatum sunt aliquam Capellam suæ Ecclesiæ alicui sæculari debent id facere pulsata campana, & de consensu maioris partis Capituli cum cæteri circunstantiis requisitis ad debite alienandum bona Ecclesiæ, cum enim sint domini rerum suarum, debet expectari illorum consensus. At si aliqua Capella Minorum donanda sit sæculari, vel Clerico, non requiritur pulsatio campanæ, neque consensus Capituli, neque Diffinitorij, sed sufficit quòd donet solus Syndicus Conuentus, qui est Procurator Papæ, & dominus illius Capellæ in oomine Papæ. Debet tamen interuenire licentia Prouincialis: & non sufficiet licentia Guardiani. Sed quia plures Religiones habent priuilegia faciendi alienationes sine prædicta solemnitate, iuxt. dicta *tom.* 2. *p.* 2. *c.* 19. *num.* 62. ideo ipsa consulenda sunt, præsertim quia, vt ibidem dixi, Decretum Sacræ Congregationis, quod *tomo* 1. *p.* 1. *cap.* 10. *num.* 2. & *sup. verbo Alienatio num.* 4. retuli, solùm videtur reuocare priuilegia Regularium, quantum adhoc, quod est facere alienatio 43

nationes sine consensu eiusdem S. Congregationis, non quantum ad alia, quæ pertinent ad ipsarum solemnitatem, vt eo *num.* 62. dixi. Tertium, plures extant Sacræ Congregationis declarationes circa Capellanias, quas refert ex variis Auctoribus Barbosa, *in Collectan. Bullar. verbo Capella, & verbo Capellania, & verbo Capellanus.* Ex quibus, quæ magis ad intentum Regularium deseruire possunt, sunt sequentes: Prima est. *Capellam obtinentem compellere non potest Episcopus, vt ipsemet celebret, licet in eius fundatione disponatur, quod Capellanus celebret. Nam istis oneribus Missarum rite per substitutum satisfit.* Pro qua S. Congregationis declaratione plures extant Rotæ decisiones apud eumdem Barbosam *de Offic. & potest. Episcopi Allegat.* 24. *num.* 29. Secunda. *Capella fundatio si esset sub verbis testatoris quòd Capellanus deberet celebrare diuina Officia noctu diuque, sicut cæteri Capellani faciunt, non inde infertur necesse, vt Capellanus debeat esse Presbyter.* Tertia. *Capella, & Altaria in Regularium Ecclesiis, etiam per sæcularium Confraternitates constructa, visitare non potest Episcopus.* Pro quo vide dicta *tom.* 2. *capit.* 15. *num.* 27. Quarta. *Capellaniam habens non tenetur ad Sacerdotium, nisi in fundatione cautum sit, vt Capellanus per se ipsum missas celebret, sed debet curare, vt per alium missa in illa celebrentur, neque erit satisfactum oneri, si missa in alia Ecclesia celebrata erant. Nec personalem residentiam requirit, nisi aliter in fundatione cautum esset.* Quinta *Capellania instituta à testatore cum his verbis.* Vt beneficiatus ipsius Capellæ omni die, seu saltem quinquies in Hebdomada celebrare teneatur, & si negligens fuerit ipse Beneficiatus incurrat pœnam duorum solidorum, *non censetur requirere personalem residentiam, nec exigit, vt personaliter missam dicat.* Sexta *Capellani sæculares Monialium possunt ex gratia celebrare missas occurrentes de Sanctis ipsius Ordinis, cuius est Monasterium, etiam si ipsi non sint eius Regulam professi.* Pro qua declaratione vide dicta *tom.* 1. *cap.* 25. *num.* 43. Septima. *Capellanus per se ipsum tenetur diuinis inseruire, posita institutione Capellæ infrascripti tenoris, videlicet:* Qui quidem Cappellanus teneatur, & obligatus sit qualibet Hebdomada dicere in ipsa Ecclesia pro remissione peccatorum testatoris duas Missas, & deseruire Ecclesiæ in diuinis. Octaua. *Capellanus ad nutum amouibilis cum obligatione vnius missæ qualibet Hebdomada, cũ stipendio legato, & confirmato de octo annis in octo annos potest demãdare celebrationem dictarum missarum alteri cum eleemosyna consueta, iuxta morem regionis, retenta sibi parte dicti stipendij debiti Capellano.* Nona. *Capellani amouibiles, qui sunt nominati, vel electi ab hæredibus testatorum ad celebrandas missas cum assignatione certi redditus, iuxta dispositionem testatorum, possunt assignare certam mercedem iuxta morem Regionis Sacerdoti pro missis celebrandis, & pro se aliam partem retinere.* Decima. *Capellani ad nutum operariorum amouibiles, à quibus salarium recipiunt nullo onere applicationis sacrificij adiuncto, si salarium ipsum ex eleemosynis cum onere missarum à fidelibus oblatis non proueniat, neque certo vsui aliàs destinatum existat, possunt de consensu dictorum operariorum vltra salarium constitutum vnicam eleemosynam recipere.* Ex octaua autem, & nona declaratione moderatum videtur quoad Capellanos id quod dixi *supra num.* 35. scilicet, non posse Sacerdotes partem aliquam stipendij sibi pro missis oblati pro se reseruare. De illis enim Capellanis, de quibus ibi est sermo oppositum decernitur, & consonat Ionnes de Cruce *supra dub.* 8.

44 Tenentur etiam Sacerdotes omnes satisfacere missis tempore quo promiserunt id facere. Ad id enim obligantur ratione fidelitatis, & promissionis factæ. Imò hæc obligatio videtur sub mortali, cum materia sit grauis, nisi adsit rationabilis causa oppositum suadens. Barbosa *de Offic. & potest. Episcopi allegat.* 24. *num.* 28. ex Rodriquez, Enriquez, Axor. & aliis. Capellanus autem obligatus ad dicendum missam, quinquies v. g. in Hebdomada, satisfaciet celebrando tantùm diebus ferialibus, cum sic faciens satisfaciat institutioni fundatoris. Bonacina *dicto punct.* 7. §. 5. Fraxinellus *supra sect.* 4. §. 19. Nisi oppositum constet ex mente fundatoris. Vt si Capellania sit instituta in aliquo loco, vbi ratione boni publici, v. g. commoditatis populi, credatur intentionem eius fuisse, vt diebus festis illæ missæ dicantur. Bonacina, & Fraxinellus *supra* ex Congregatione Pœnitentiariæ Mediolanensis. Obligatus autem ad celebrandum pro aliquo omnibus diebus totius anni, non tenetur die Natiuitatis Domini tres illas missas pro fundatore illarum missarum offerre. Quia talis institutio nihil aliud imponit, nisi quod Sacerdos quotidie pro Institutore celebret. Fraxinellus *supra num.* 21. Similiter taliter obligatus ad dicendum missam quotidie pro aliquo, satisfaciet in die Commemorationis solemnis omnium Defunctorum, scilicet, die secunda Nouembris, dicendo missam pro omnibus Defunctis in generali. Hæc enim videtur esse intentio Ecclesiæ in institutione illius Solemnitatis. Fraxinellus *supra numero* 22. Vnde credo sufficienter satisfacere illa die prædictæ obligationi, vel etiam stipendio accepto pro aliquo in particulari, offerendo missam pro omnibus Defunctis in communi, & quantum fieri potest pro illo particulari, applicando circa illum particulariter suam intentionem. Similiter ille obligatus ad dicendum missam quotidie, non censetur obligatus ad eam dicendam Feria sexta Hebdomadæ Sanctæ. Cum ea die Missa non celebretur. Idem dico de feria quinta, & sabbato eiusdem hebdomadæ, si iuxta consuetudinem Ecclesiarum Sacerdotes particulares (vt contingit in Ordine nostro) his diebus non celebrent. Lugo *dicta sectione secunda. numero* 46. An verò liceat missas anticipare, seu dicere ante tempus, quo est obligatus Sacerdos ad eas dicendum, dicam infra. Alia circa tempus celebrandi missas, scilicet, an ante lucem, & post meridiem, habes ex dictis *tom.* 1 *p.* 5. *capit.* 21. *num.* 2. vbi etiam *num.* 17. qualiter Regularibus licitum sit quacunque hora debita celebrare, etiam antequam Rector Parochialis Ecclesiæ celebrauerit, & *numero* 18. de celebratione in triduo ante Pascha.

45 Tenentur etiam celebrare Sacerdotes in loco illo, Ecclesia scilicet, Oratorio, Capella, vel Altari, in quo promiserunt celebrare, vel in quo instituta est Capellania. Ad id enim obligantur ratione fidelitatis, & promissionis factæ. Syluester *verbo missa.* 1. *quæstione* 10. *in fine.* Nauarrus *in Man. cap.* 25. *numero* 135. & plures, quos refert, & sequitur Barbosa *supra num.* 33. Immo aliter faciens videtur regulariter loquendo peccare mortaliter, quia in re magni momenti infideliter agit frangendo promissum. Diana *sup. Resolut.* 29. ex Nauarro, Rodriguez, Azorio, Grafflio, Homobono, & aliis. Intellige tamen, nisi adsit iusta, & rationabilis causa in contrarium. Bonacina *supra* §. 4. *num.* 4. ex multis aliis. Qualis est, si Ecclesia, Capella, Oratorium, vel Altare impedita sint violatione, euersione, inundatione, vel alio modo. Fraxinellus *supra dicta conclus.* 4. §. 2. Riccius *in praxi decis.* 405 *in* 1. *edit. & resolut.* 342. *in* 2.

Vel si Sacerdos tales missas dicturus ob aliquam vrgentem causam ex eo loco discederet, & obligatus esset ad illas dicendas. Fagundez *supra, cap.9.num.2.* An autem in tali casu Sacerdos liber maneat pro illa die à sua obligatione, an vero debeat alibi celebrare, dubium est. In quo dicendum, quòd quando testator intendit principaliter solùm quòd celebraretur in tali loco, vel Altari, propter cultum, qui inde resultabat Sancto illi, cui dedicatum est: cessare obligationem, quia alligatur ad illum locum. Sicut qui vouit ieiunare in vigilia talis Sancti, si eo die non possit, non debet alio die ieiunare. Si verò testator intendit fructum Sacrificij pro anima sua, vel cultum Dei, aut quid simile, non cessat obligatio, sed debet Sacerdos in alio Altari, vel Ecclesia celebrare. Fraxinellus *supra* Lugo *supra num.* 42. post Naldum *supra num.*34. In dubio autem præsumitur intentionem testatoris posteriori potius quam priori modo se habuisse. Primò, quia præsumitur voluisse obligare ad id quod sibi erat vtilius. Secundò, quia in *cap. nos quidem de testament.* præscribitur, quòd si non possit Monasterium construi in loco à testatore designato, debeat in alio ædificari. Quo denotatur attendendum esse in eiusmodi casibus ad voluntatem, quæ vtilior fuerit testatori. Lugo *supra.* Quamuis oppositum sentiat Naldus *etiam supra.* Quando autem designatum est Altare priuilegiatum pro dicenda missa in eo, non satisfacit obligationi suæ Sacerdos, si in Altari alio non priuilegiato eam dicat, etiam si habeat calculum, coronam, vel medalliam cui concessa sit Indulgentia liberationis animæ è Purgatorio. Non solùm quia Indulgentia pro defunctis quæ applicatur Altari solet esse magis certa, & authentica quam quæ applicatur calculo, coronis, &c. sed etiam quia testator volens missam in Altari priuilegiato non videtur solùm voluisse Indulgentiæ applicationem, sed Missam cui applicata sit talis Indulgentia à Papa. Diana *supra Resolut.* 39. Lugo *supra num.* 39. Etsi oppositum placeat Fraxinello *dicta sect.*4. *concl.*4.§.9. *num.*2. Megallio *variar. resolut. tomo* 2. *Resolut.*187. *num.*20. & nouissimè Pasqualigo *in Decis. mor. decis.* 427. & 428. Putat autem ipse Diana *ibidem* ex aliis, quos refert (quibus adde Naldum *d. num.*34.) Sacerdotem celebrantem in alio loco (idem dico de tempore præter designatum sibi à testatore non teneri ad restitutionem, cum tantum missæ circunstantias, non vero substantiam prætermittat. Quod tamen intellige, nisi aliquod suffragium illi pro quo dicebat missam subtraxerit, prout continget in casu, quo non diceret missam in Altari priuilegiato, sicut debebat facere, & similibus.

46 Tenentur quoque Sacerdotes celebrare eas missas, quas promiserunt, siue de Beatissima Virgine, siue de Sanctis, siue de *Requiem*, siue votiuas, &c. Ratio est, quia ex virtute fidelitatis tenentur omnes promissionem de re iusta, & honesta adimplere, qualis est hæc, cum speciales missæ Orationes vtiles sint ad finem, & deuotionem petentium illas, & ita rationabiliter ab ipsis petantur, Bonacina *supra punct.*7. §.3. *num.*4. ex Angelo. Armilla, & Bartholomæo ab ab Angelo. Quibus adde Layman *supra numero* 15. & Fagundez *dict. capitulo 9. numero 6.* In Festis tamen duplicibus, aut Dominicis, ac per consequens in illis diebus, in quibus Festa duplicia celebrari non possunt, scilicet, infra octauam Epiphaniæ, Paschæ, & Pentecostes, & vigiliis Natiuitatis, & Pentecostes, ac in feria quarta cinerum, & maiori Hebdomada, prædictæ Missæ ommitti debent, & solùm dici occurrentes conformes Officio, quod recitatur, iuxta dicta *tom.*1. *cap.*21. *num.* 25. non solùm propter Rubricas Missalium, quæ id præcipiunt, sed quia omnes missæ sunt æqualis valoris quantum ad fructum ex opere operato, vt docet S.Thom. *in* 4. *dist.* 45. *quæst.*2. *ar.* 3. *quæstione* 1. *ad* 5. & licet quantum ad Preces, & Orationes, vna sit maioris valoris accidentalis, quam alia (prout communiter tenent Theologi de missa de *Requiem*, quòd scilicet magis prosit defunctis quam aliæ, quia eius Preces ad animarum liberationem directè funduntur) hoc tamen suppleri potest, tum ex maiori deuotione Sacerdotis, quam erga Mysterium, Festum, vel Sanctum de quo celebrat, pro supplendo tali defectu, debet habere, tum ex intercessione ipsius Sancti, de quo missam dicit, & cuius suffragium in ea imploratur. Syluester *verbo missa quæst.*8. §. 5. Entiqu. *lib.*9. *de missa cap.*23. *num.*6. Sà *verbo missa num.* 48. & alij, quos referunt, & sequuntur Fagundez *sup.* & Diana etiam *sup. Resol.*31. Colligitur id etiam ex Decreto Sacr. Congregationis, quod referunt Gauantus *in Thesauro Sacrorum Rituum par.*1. *tit.* 4. §. *non est duplex* & Barbosa *de Offic. Parrochi capit.* 11. pro die 28. Augusti 1627. in quo dicitur missas votiuas, & de *Requiem* prohiberi illis diebus, quibus, prohibetur fieri de Festo duplici, scilicet illis, qui supra assignati sunt. Nec obstat permissio facta in contrarium de dicendis talibus missis. Ea enim intelligi debet ciuili modo, & moraliter, quatenus, scilicet non sit contraria Ritui, & ordini Ecclesiæ. Fraxinellus *sup. sect.*4. *conclus.*4. §.4. *num.*10. Diana *sup.* Hæc porrò obligatio non dicendi prædictis diebus dictas missas votiuas, aut de *Requiem*, secluso scandalo, non videtur esse nisi tantum sub veniali peccato, iuxta dicta eo *num.* 25. Peyrinis autem loco relato *supra Priuileg. minim. num.*15. ex Fagundez, & aliis, quos refert, insinuare, videtur id nullum esse peccatum. Sed immeritò sanè, vel propter declarationē S. Congregationis adductam. Nisi sit in casibus designatis ab eadem S. Congregat. in declarationibus, de quibus *infra.*

Quamuis autem idem videatur dicendum de Festis semiduplicibus, & simplicibus, ita vt etiam his diebus satisfaciat Sacerdos missis occurrentibus, etiam si ex vi promissionis ad alias teneatur, propter eamdem rationem, & quia, vt ait Panormitanus *in capit. quidam de celebr. missar.* Missa celebrari debet de eo de quo fit officium, & ita tenet Bonacina *supra dicto puncto* 7. §.3. *num.*4. ex pluribus aliis quos refert, quibus iunge Ledesmam *in Summa tom.*1. *capit.*24. *de Eucharistia*, Ioannem de Cruce *supra de sacrific. Missæ quæst.*4. *dub.* 2. *concl.*2. & Villalobos *in Summa to.*1. *tract.*8. *difficul.*91. Nihilominus oppositum licite fieri potest, dicendo istis diebus missas votiuas, vel de *Requiem*, iuxta promissionem factam, & ob rationabilem causam, scilicet deuotionem petentium illas. Ita enim colligitur ex relato *cap. Quidam de celebrat. missar.* & ex declaratione S. Congreg. adducta, & aliis adducendis infra, ac ex consuetudine Ecclesiæ. Laym. *supra dicto num.*15. Imò vt credo, Sacerdos obligatus ex promissione, aut alio pacto ad dicendum tales missas votiuas, seu de *Requiem*, in Festis, semiduplicibus, simplicibus, &c. tenetur illas dicere istis diebus. Ratio est, quia talis promissio est de re licita, & honesta, & cui aliàs Rubricæ missalis, & consuetudo Ecclesiæ non contradicunt, cum potius id permittant, non ergo est vnde excusetur Sacerdos à tali obligatione. Pro his autem, & aliis concernentibus vide dicta eo *capit.*21. *à num.*21. & sequentibus. Quia tamen prædicta maximè confirmantur ex declarationibus Sacræ 47

Con

Congregationis, quæ circa ea referunt, ideo, quæ magis ad intentum Regularium deseruire possunt, hic adducendæ.

48 Prima. *Missæ duæ celebrandæ sunt in Ecclesia, in qua ex legato relicto præcipitur, vt singulis sabbatis celebretur missa de Beata Maria, si in sabbato occurrat Festum solemne alterius Sancti.* Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo missa* 1. Secunda *Missæ votiuæ à testatoribus relictæ non sunt acceptandæ de cætero, nisi in illis diebus, in quibus secundum regulas missalis celebrari possunt. De missis verò iam acceptatis petenda est à Sanctissimo dispensatio pro transferendo in dies, in quibus liceat.* Barbosa *supra* Tertia. *Missam peculiarem de Rosario celebrandi quando onus in legato pio imponitur, tunc loco missæ de Rosario celebratur missa votiua Beatæ Virginis de tempore.* Gauantus *in Man. Episcop. verbo missa num.* 3. Barbosa *supra.* Quarta. *missa Conuentualis in Quadragesima, Aduentu. Quatuor temporibus, & similibus, etiam quod in dictis diebus occurrat Festum duplex non est omittenda, sed vtraque missa, nempè de Sancto, & de Feria est celebranda.* Gauantus *supra verbo missa Conuentualis n.* 7. & 8. Barbosa *sup.* Quinta. *Missa Conuentualis de Feria nunquam est omittenda, etiam quòd occurras Festum duplex, vel semiduplex, non obstante contraria consuetudine.* Gauantus *supra part.* 3. *tit.* 11. Barbosa *sup.* Sext. *Missa Conuentualis nō potest omitti pro missa votiua, vel defunctorum.* Gauantus *in thesauro tit.* 4. *de missis votiuis* 5. *ex quibus.* Barbosa *sup. verbo missa Conuentualis* 4. Septima. *Missa Defunctorum non est prætermittenda si ea legato relicto ordinetur, vt celebretur singulis diebus, quæ de præcepto non seruantur, licet sit Festum duplex, quod de præcepto non seruatur, quo casu duæ missæ sunt celebrandæ, vna de festo, altera defunctorum, vt licitè lucrari possit eleemosyna relicta.* Barbosa *sup. verbo missa defunctorum* 5. Octaua. *Missæ defunctorum non sunt celebrandæ, & cantandæ in diebus solemnibus.* Barbosa *sup.* Nona. *Missa celebrata in Altari priuilegiato pro defunctis non suffragatur, nec indulto satisfit, nisi sit de* Requiē, *licet in indulto non exprimatur*, Gauantus *sup. tit.* 5. §. *Sacra*, Barbosa *sup.* Diana 4. *par. Tr. act.* 4. *Resolut.* 233. Decima. *Missa pro Defunctis Ritu de* Requiem *celebrari potest in Dominicis, & Festis, insepulto, & in Ecclesia præsente corpore, vbi nimirum viget consuetudo sepeliendi defunctos simul cum missa.* Gauantus *sup. tit.* 5. §. *nisi in die.* Barbosa *sup.* Vndecima. *Missa de* Requiem *in Altari priuilegiato non potest dici in die Festo duplici, & de præcepto, qui incidit in diem assignatum pro dicto Altari priuilegiato.* Gauantus *d. tit.* 5. §. *Sacra.* Barbosa & Diana *supra.* Vide pro his Altaribus priuilegiatis dicta *supra verb. Altare num.* 19. Duodecima. *Missæ de* Requiem *tolerari possunt in Festo duplici, quod non est de præcepto, pro voluntate testatorum implenda.* Gauantus *sup. tit.* 5. §. *Sacra tamen.* Barbosa *sup.* Animaduertit autem Gauantus non dixisse Sacram Congregationem id licere ad arbitrium viuorum, sed pro implenda voluntate defunctorum. Decima tertia. *Missæ Defunctorum certo die dicendæ eo impedito transferantur in sequentem.* Gauantus *d. tit.* 5. §. *Anniuersario.* Barbosa *sup.* Decimaquarta, *Missæ de* Requiem *non possunt dici in illis diebus, quibus prohibetur fieri de festo duplici, nimirū infra octauam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in hebdomada maiori, Feria quarta Cinerum, & in Vigilliis Natiuitatis Domini, & Pentecostes.* Gauantus *sup. in Rubric. de Missis votiuis tit.* 4. §. *non est duplex.* Barbosa *sup.* Apud quem etiā *verbo Missæ propriæ* 6. de Missis propriis aliquorū, Sanctorū, præsertim Ordinis Carmelitarum, & alia ad intentum.

Circa Regulares tamen specialiter notandū, quòd eorum Ecclesiæ videntur obligatæ ad cantandum duas Missas in Feriis Quadragesimæ, quatuor temporum, Rogationum, & Vigiliarum, etiam si duplex, vel semiduplex Festum, vel Octaua in eis occurrat. Vnam videlicet de Festo, alteram de Feria, &c. Declarationes enim S. Congregationis adductæ, in quibus id præcipi videtur generales quoad omnes Ecclesias Orbis sunt. Verum quidem est, quòd si in talibus declarationibus solum esset sermo de Ecclesiis Cathedralibus, aut Collegiatis, illis non comprehenderentur Ecclesiæ Regulares, quæ propriè loquendo solùm dicuntur Conuentuales & non nisi impropriè, & solùm quoad fauorabilia Collegiatæ. De quo Rodriguez *tom.* 1. *quæst. Regular. quæst.* 43. *art.* 12. Flauius Cherubinus *in Compend. Bullar. in Innocentio IV. Bulla* 7. *scholio* 1. Gauantus *sup. p.* 3. *tit.* 11. *num.* 12. Peyrinis *sup. n.* 19. Notandum etiam probabile esse sufficere, quòd in Ecclesiis Regularium vna dictarum Missarum cantetur, & alia recitetur. Quia nec Decreta S. Congregationis aliud petunt nec id est in praxi receptum. Peyrinis *supra num.* 17. Vide alia circa hoc infra verbo *Officium diuinum.*

Circa anticipationem Missarum iam dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 21. *num.* 7. licere anticipare illas, idest, dicere illas ante tempus præfixum à testatore, vel institutore, nisi contrarium expressè declaretur ab illo. Quia generaliter loquendo anticipata solutio nullo modo præiudicat, sed prodest creditori. Cenedo *de quæstionibus Canonic. quæst.* 38. Fagundez *sup. cap.* 9. *num.* 1. & 2. Diana *supra Resolut.* 16. ex Ledesma, Riccio, & aliis. Vnde Sacerdos obligatus ad dicendum quindecim Missas, v. g. singulis mensibus, potest hoc mense dicere triginta pro præsenti, & sequenti. Petrus Nauarra *supra l.* 2. *cap.* 2. *quæst.* 9. *num.* 366. Rodriguez *in Summa cap.* 252. *titulo missa conclus.* 8. Cenedo, & Fagundez relati. Secus dicendum, quando designatio temporis pro missis dicendis facta est à testatore propter aliquam rationabilem causam: vt si instituit missam Feria 6. in honorem Passionis Domini, & sabbato pro B. Virgine, aut propter aliquem decorem Capellæ, vel Altaris, commoditatem populi audientis illas, vel similia. Cenedo, & Fagundez relati. Lugo *supra num.* 43. & 44. Aduertens benè in omissione huius circunstantiæ temporis non facilè committi peccatum mortale, quòd intellige, nisi causa talis institutionis grauis sit, & magni ponderis. 49

Anticipare autem missas, ipsas applicando pro illis, qui postea daturi sunt eleemosynas, prohibitum est à S. Congregatione sub Paulo V. iuxta dicta eo *num.* 7. cuius Decreti copia missa ad Illustrissimum Nuncium Hispaniarum talis est. *Superioribus diebus significatum fuit S. D. N. paucis abhinc annis in Hispania nouam consuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam sensim receptam in dies magis inualuisse, vt Sacerdotes Missas celebrantes eius valorem generalem applicent iis, qui postea Missæ celebrationem postulaturi, ac pro eo eleemosynam præbituri sunt, tametsi antequam Missæ Sacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogassent, neque ei hac de causa præstitissent eleemosynam. Quam rem, cum Sanctitas sua ad sacram Congregationem Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum pro materiæ grauitate examinandam reiecisset, in ipsa Congregatione primùm de ea actum fuit diligentissimè, ac deinde relatum ad Sanctitatem suam, quæ ex eiusdē Congreg. sententia huiusmodi consuetudinem tanquam pluribus nominib. periculosam, fideliū scandalis, & offensionibus obnoxiam, atque à vetusto Ecclesiæ more nimirum abhorren* 50

abhorrentem explosit, ac improbauit, atque Amplitudini tuæ litteras dari (quòd facimus) mandauit, vt omnibus illius Regni Archiepiscopis, atque Episcopis, in quorum Diœcesibus huiusmodi applicatio in vsum inducta fuerit, per litteras, aut aliàs scripto iniungat, vt talem vsum aboleant, ac prohibeant, excommunicationis atque aliis, quas opportunas, & necessarias existimauerint, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitulis Ordinum, quos in istis Regnis nunc nouerit commorari, vt scilicet, & ipsi Regularibus sibi subditis tales applicationes, eisdem pœnis propositis, interdicant. Quæ omnia pro sua pietate, & Sanctissimi Domini Nostri iussu obsequendi studio Amplitudinem tuam sedulo effecturam sperantes Omnipotentem Deum rogamus vt eam quotidie cœlestis suæ gratiæ donis velit augere. Romæ 15. *Nouemb.* 1605.

52 Referunt hoc Decretum Cenedus *supra quæst.* 38. *num.* 6. Fraxinell. *supra sect.* 3. §. 5. *prænotione.* 5. Barbosa *supra num.* 12. & alij plures. Quamuis autem Barbosa, Diana *supra Resolut.* 15. & alij dicant illud emanasse à Clemente VIII. veritas tamen est eius publicationem, seu epistolam, in quà mittebatur ad Illustrissimum Nuncium Hispaniarum non fuisse factam nisi à Paulo V. eius successore, vt notant Sosa *in Libello de non fundandis nouis Conuentib. in Regno Castellæ.* Gauantus *in Man. Episcop. verbo Missa numero* 33. & Fraxinellus *supra* eo quod decima quinta dies Nouembris anni 1605. quando id factum fuit, Pontifex erat Paulus V. Causa autem diuersitatis in citando Summo Pontifice à dictis Auctoribus, potest esse, quòd opinio de Missis anticipatis delata fuit ex Hispania Clementi VIII. qui eam Sacræ Congregat. Concilij commisit, vbi pro ea decidenda summa adhibita fuit diligentia, vt in ea epistola refertur, & forsan Decretum sub Clemente ipso factum fuit, licet postea tempore Pauli V. promulgatum, & ideo vtrique attributum. Fraxinellus *supra.* Cum autem eius publicatio non nisi per dictam epistolam ad Nuncium facta fuerit, ideo cessat dubium, quod circa illud habet Naldus *supra numero secundo.* eo quòd nec in Bullario, nec in eius Compendio reperiatur. Non enim epistolæ huiusmodi in eis locis reperiuntur, sed reseruantur in Archiuio, & Secretaria S. Congregationis. Notat autem Fagundez *supra d. capit.* 9. *numero* 10. huiusmodi Decretum non esse in vsu receptum in Hispania. Sed hoc mihi valde dubium est, cum nihil vnquam de tali non receptione in Hispania audiuerim, nec facilè de ea constare poterit, præsertim cum in ea Regione ob magnam populi deuotionem, & multitudinem missarum, quæ in ipsa est, rarissimè inueniantur Sacerdotes, quibus desint stipendia pro missis celebrandis, ac proinde qui cogantur dicta anticipatione vti.

53 Maximè circa verba illa eiusdem Decreti, *eius valorem generalem applicent*, &c. non leue mihi dubium occurrit circa ipsius intelligentiam, cum enim valor Missæ qui applicatur pro offerente stipendium non sit generalis, cum iste applicetur pro omnibus fidelibus, sed specialis, prout communiter tenent Theologi, quæ est causa quare Sacra Congregatio eum appellauit generalem? Videtur enim ex eo colligi quòd si aliquis anticipatè diceret Missam offerendo fructum specialem illius pro eo qui pro eo qui primò daturus est eleemosynam, non contrauenitet Decreto prædicto Sacr. Congregat. Quia tamen dici potest Sacram Congregationem per fructum generalem intelligere specialem, sed eum vocare generalem, quia scilicet generaliter applicatur ab omnibus Sacerdotibus pro illis à quibus stipendium acceperunt, ideo huic parti adhærendum. Notandum tamen, quòd, etsi secluso tali decreto Sacræ Congregationis, sustineri possit speculatiuè loquendo sententia in eo reprobata, quando scilicet Sacerdos non habens eleemosynam offerret Missam pro eo, qui primò eam sibi tradiderit, non quidem suspendendo effectum Sacrificij, quia hoc non est in potestate ipsius, sicut neque potest fructus Sacramentorum isto modo suspendere, sed verè applicando tunc talem fructum, prout tenent Enriquez *libro* 9. *de Missa capit.* 21. Petrus Nauarra *lib.* 2. *de restitutione cap.* 2. *num.* 373. Aragon 2. 2. *quæst.* 85. *art.* 3. Rodriguez *in Summa verbo Missa cap.* 252. Naldus *supra numero secundo.* Bonacina *etiam supra puncto* 7. §. 5. *num.* 3. ex aliis, quos refert, & ex decisione Congregationis Pœnitentiariæ Mediolanensis, quibus etiam fauet Vasquez *supra disp.* 234. *capit.* 3. *num.* 23. Nihilominus in praxi id fieri non debet, non solùm propter Decretum Sac. Congregat. relatum, sed eò quòd talis anticipatio lucri auiditatem sapiat, & negotiationem; vsui Ecclesiæ non consonet, intentioni Missam stipendio petentis repugnet (qui missam præsenti suæ necessitati, vel deuotioni exquirit,) & reuerentiæ tanti Sacrificij, Sacerdotum perfectioni, & fidelium desiderio, ac expectationi aduersetur, Fraxinel. *supra sect.* 3. *prænotione* 5. §. 5. *num.* 4. Bonacina *supra* ex Suarez, Reginaldo, Nugno, & aliis. Vide Ioannem Lugo. *de Sacram. Pœnit. disput.* 13. *sect.* 5. *à num.* 137.

Potest autem quilibet etiam viuens sibi Officium defunctorum, & Missam pro defunctis celebrari facere, & optimum consilium est id facere, ne forte postea hæredes, vt frequenter fit, & pigri sint, & negligenter se gerant in huiusmodi Suffragiis faciendis cum tanto dispendio & detrimento animarum suorum defunctorum. Primò, quia credi par est ita institutum esse à Christo hoc Sacrificium, & ab Ecclesia tale Officium mortuorum, vt prodesse possent ei cui applicantur pro quacunque necessitate, & occasione, in qua futurus sit capax effectus illorum, ita vt interim non maneat suspensus, sed veluti reseruatus in acceptatione diuina, ad modum quo Theologi docent merita mortificata per peccatum, manere in Dei acceptatione retribuenda, dum homo capax illorum fuerit. Vnde hoc non simpliciter loquendo applicare illa pro viuis, sed applicare pro mortuis, si quidem applicatur viuis pro tempore quo mortui fuerint. Secundò, quia ita gessisse insignes viros pietate, & doctrina constat ex historiis. Si quidem de Alberto Magno id refert Ferdinandus del Castello *in Hist. gener. S. Dominici p.* 2. *lib.* 3. *capit.* 46. & de Henrico Comite de Ratenec Episcopo Ratisponensi Vuigulæus Hundus *in Histor.* Quod etiam imitati sunt plures alij, ex Doctorum consilio nostris temporibus pietate, & deuotione insignes. Tertiò, quia id fauet non solùm pietati, & deuotioni, sed etiam humilitati, & memoriæ mortis, quæ tam vtilia sunt hominibus. Ac denique quartò, quia id videtur colligi ex celebri illo D. Gregorij *libro* 4. *Dialog. cap.* 58. quod etsi aliqui solùm accommodent Missis viuorum, rectè etiam accommodari potest Missis, & Officiis defunctorum: *Tutior est via, vt bonum, quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat ipse, dum viuit per se. Beatius quippe est liberum exire, quàm post vincula libertatem quærere.* Zerola 2. *part. verbo Missa*, referens Nauarrum, Lucas Pinellus *de Missa part.* 2. *cap.* 7. *quæst.* 3. *verbo Missa*, approbans hunc vsum, quem dicit vigere in Lotharingia. Bartholomæus à S. Fausto *de Eucharist. lib.* 2. *quæstione* 148. Homobonus *in* 54

Exam.

*Exam Ecclesiast.part.*1. *Tract.*3. *cap.*14. *quæst.*127. Peyrinis supra loco relato *ex* 3. *tom. Priuileg. Minim. cap.*1. *num.*21. Barbosa *in Concil. Trid, sess.*22. *cap.*3. *numer.* 8. & Fagundez *supra cap.*10. *num.*13. Limitant tamen aliqui, dummodò non dicantur eæ Orationes, quæ supponunt aliquem discessisse è vita, v. g. Oratio *Inclina Domine, &c.* in qua dicitur *quem de hoc sæculo migrare iussisti*, ne mendacium committatur. Sed hanc limitationem non admittunt Faustus, & Fagundez, quia etiam in Missis defunctorum quando dicuntur pro iis, qui multo ante tempore decesserunt, dicimus in Oratione Offertorij *Domine Iesu Christe Rex gloriæ, libera animas omnium fidelium defunctorum de pœnis Inferni, & de profundo lacu: libera, eas de ore leonis; ne absorbeat eas tartarus, ne cadant in cadant in obscurum &c.* In qua oratione à Deo postulat Ecclesia ne animæ illorum defunctorum ad pœnas Purgatorij detrudantur, dum dicit. *Ne cadant in obscurum, ne absorbeat eas tartarus*; cum tamen illæ iam in eodem igne sint vel fuerint; & tamen nullum mendacium committitur: quia ne committatur, sufficit quòd Ecclesia repræsentet illas animas Christo, ac si tunc è vita essent discessuræ, easque consideret quasi adhuc agonizantes, & pro iis oret, vt à Purgatorij ignis pœnis liberentur, vt docet Henriquez *libro nono de Missa capit.*16. *num.*3. *fine.* Sic etiam in casu præsenti, vt veritas salua, & illibata persistat, sufficit si Ecclesia, & Sacerdos oret pro viuo, & repræsentet eum Christo Domino, ac si iam vitam cum morte commutauerit, & post ipsius mortem. Ex quibus soluuntur, quæ Fraxinellus *supra sectione*3. *prænot.* 4. §. 3. *num.* 4. & Diana 5. *part. Tractat.*13. *miscellan. Resolut.* 2. post Layman. & alios afferunt contra hanc doctrinam.

55 Circa Ritum, seu modum celebrandi Missas plura dici possunt. Consistit autem hic Ritus in tempore, loco, vasis, vestibus Sacris, cœremoniis, & ministris. Et primò loquendo de tempore celebrandi Missam, constat ex dictis *tom.*1. *p.*1. *cap.*21. *n.*2. esse tempus ab Aurora vsque ad meridiem, vbi etiam de particularibus priuilegiis Religionum. Declarauit autem Sacra Congregatio apud Barbosam *in Collectaneis Bullarij verbo Missa* 1. Missas priuatas celebrari posse etiam cum Horæ Canonicæ in Choro cantantur, non tamen in Altari maiori. Insuper, teste Alcozer *suo in Cæremoniali*, & Gauanto *in Thesauro Rituum titul.*15. §. *si propter*, declaratum etiam est à S. Congregatione, Missam de Festo, seu Dominica non post sextam, sed post tertiam cantari debere ita, vt præstet differre tempus dicendi tertiam, quàm cantare prædictas Missas post sextam. Circa locum etiam in quo celebrari debeant Missæ, constat ex dictis eo *cap.*21. *num.*14. 15. & 16. & *supra verbo Ecclesia* solùm esse Ecclesiam, Oratorium, aut similia loca consecrata, aut benedicta, vbi etiam de priuilegiis Regularium, quæ circa hoc sunt. Qualiter etiam Missæ celebrari non debeant nisi in Altari, & quid de priuilegiis Regularium circa hoc, vide dicta *sup. verb. Altare.*

56 Quamuis autem eo *cap.*21. *num.*16. ex communi sententia dixerim, non licere propter quamcumque necessitatẽ celebrare supra mare, seu flumen in naui, propter periculum effusionis Sanguinis ex motu nauis, id tamen intelligitur loquendo de Missa communi, & ordinaria, quæ fit cum consecratione Corporis, & Sanguinis Christi, non tamen de Missa vulgò *sicca* appellata in qua Introitus, Epistola, Euangelium, & aliæ Orationes, consecratione prætermissa, dicuntur, prout habetur in nostro Cæremoniali *l.* 2. *Rubrica* 55. & docent Henriquez *libro sexto de Missa cap.*27. *num.*3. Fagundez *supra cap.*10. *n.*14. ex Azor. *tom.*1. *Instit. mor. lib.*7. *cap.*7. *quæst.*6. Quomodo autem ea dici possit siue in mari siue in terra, lege Henriquez *d. cap.* 27. & Portellum *in Responsion. part.*3. *cas.*26. Id quoque habetur loco relato ex nostro Cæremoniali, vbi etiam in fine illius Rubricæ sic dicitur. *Hoc etiam modo missa sicca coram infirmis dici poterit si pro deuotione illam audire volunt, cum missa cum consecratione in eorum domibus nõ debent celebrari.* Addit idem Fagundez *ibidem n.*15. loquendo etiam de Missa communi, & ordinaria, viuæ vocis oraculo Clementis VIII. Pauli V. concessum esse Patribus Societatis, vt in Indiarum Orientalium nauigatione Missam celebrare possent, sereno Cœlo, & tranquillo mari in nauibus onerariis Lusitaniæ, idque vsu introductum esse. Sed de his viuæ vocis oraculis sæpius dixi Inualida esse post reuocationem factam illorum à Gregorio XV. & Sanctiss. D. N. Vrbano, nisi de nouo confirmata fuerint. Audio etiam idem fieri solitum in nauibus aliis Regis Catholici ob nauigantium deuotionem, & præcipuè si necessum est communicare aliquos morti proximos. Casu tamen, quo id fieri liceat, faciendum non est nisi cum maxima cautela, & prudenti circumspectione, vt par est, & vt oportet ad reuerentiam tam admirabilis Sacrificij. Quod fieri etiam potest citra omnes periculum effusionis Sanguinis, si adsit alius Sacerdos, qui consecratum Calicem manu firmet, ne cadat, Fagundez *supra.* De hac verò controuersia latè, & docte Lugo *de Eucharist. disput.*20. *sect.*3. post Granadum, & alios. Quibus adde Pasqualigum *in Decis. moral. decis.*181.

De vasis autem Sacris, in quibus celebrari debet, dicam infra verbo *Vasa Sacra.* & dixi *suprà verbo Calix.* De vestibus etiam, paramentis, tum Sacerdotum, tum Altarium, dicam etiam infra verbo *Paramenta Sacra*, & verbo *Vestes Sacræ.* 57

Quoad Cæremonias attinet, certum est, prout colligitur ex Concil. Triden. *sess.*7. *can.*13. & *sess.*22. *in Dec. de obseruand. & vitand. in celebrat. Miss.* & Bullis Summ. Pontific. quæ in principio Missalium ponuntur, eas obseruari debere quæ in prædictis Missalibus assignantur. Licet autem omittere aliquam grauem Cæremoniam ex malitia, vel culpabili negligentia sit peccatum mortale, cum sit transgressio præcepti in re graui, prout ex communi sententia affert Ioannes de Cruce *supra quæst.*4. *dub.*1. *concl.* 2. omittere tamen vnam vel alteram, vel etiam aliquas Cæremonias, non ex contemptu, & cessante scandalo solum peccatum veniale, non autem mortale communiter æstimatur. Filliucius *tomo* 1. *tract.*5. *cap.*5. *num.*140. Posseuinus *de Officio Curati cap.* 2. *num.*16. Ioannes de Cruce *supra concl.*3. Diana *part.* 5. *Tractat.* 5. *resolut.*45. Vnde quædam declarationes Sacræ Congregationis, quas refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Missale*, quæ contra hoc esse videntur, intelligendæ sunt iuxta dicta, & contra illos, qui sui Missalis Cæremonias spernunt, vel alias adiungunt de nouo. Lugo *supra disput.*20. *sect.*4. *num.*104. Circa illas autem notandum etiam, plures facere asserere, Missam dicendam esse cum, A, B, C, D, A, idest *altè*, B, idest *breuiter*; C. idest *clarè*; D. idest, *deuotè.* Sà *in Summa verbo Missa n.*50. Gauantus *sup. par.*3. *tit.*11. *num.*13. Quibus etiam assentior, dummodo Sacerdotes cohærere faciant illud *breuiter* cum illo *deuote*, præsertim, si cum eodem Grauanto addamus alteram litteram, scilicet E, idem *Exactè*, aut *Exquisitè*, Vnde nota ibidem cũ Scortia *l.*2. *c.*19. illud *breuiter* denotare, non vltra mediam horam. 58

Alia circa huiusmodi Cæremonias, seu Ritus Missæ tractat relatus Gauantus Auctor in hac materia versatissimus.

59 Illud tamen animaduertendum, nullatenus admittendum esse quod Fagundez *supra d. l.3. cap.21. num.32.* inquit scilicet. Regulas Missalis non obligare, nisi tantum illas, quæ contineont essentiam, aut quasi essentiam Sacrificij, reliquas verò non esse præcepta, sed instructiones quasdam. Quod etiam refert, nec impugnat Diana *supra resol.41.* & fauet Peynnis etiam supra loco relato ex 3. *tom. priuileg. Minim. cap.1 num.15.* Si enim Bullæ Pontificiæ, declarationes Sac. Congregat. relatæ, imò ipsæ Rubricæ Missalis attentè legantur, proculdubio pro comperto erit eas vera esse præcepta, & non tantum instructiones, aut consilia, ac per consequens obligare ad culpam, saltem venialem, iuxta dicta. Verum quidem est id quod notauit Suarez *tom.3. disp.85. sect.1. §. ad primam confirmationem*, & ex eo Fagundez *supra num.8.* scilicet quod Regulæ Missalis, quæ sunt de *supplendis defectibus Missæ* ad peccatum non obligant, quia illæ solùm sunt doctrinales quædam instructiones circa facienda in talibus casibus, neque approbantur à Pontificibus, nisi solùm veluti bonæ, & probabiles opiniones. Sed non propterea idem dici debet de aliis Regulis, seu Rubricis Missalis,

60 Inter Cæremonias autem ad Missas necessarias vna est, quòd sine lumine celebrari non possit, *cap. fin. de celebrat. Miss.* Idque sub mortali, vt ex eodem *cap.* colligitur. Sotus *in quarto distinct.13. quæsit.13. artic.4.* Toletus *in Summa lib.2. cap.7. num.6.* & alij communiter Quamuis autem ex consuetudine satis rationabili duæ candelæ requirantur; in necessitate tamen pro Ecclesiis pauperibus vna tantum sufficiet. Bonacina *supra puncto nono num.30.* ex Axorio, Toleto, Graffio, & aliis. Similiter quamuis ex Ecclesiæ consuetudine, immo, & multorum Patrum auctoritate, tale lumen debeat esse ex cereo ignito, vt rectè Henriquex *l.9. de missa cap.26. num.4 & cap.29. num.7.* in casu tamen grauis necessitatis licere puto, saltem sine peccato mortali, cum lumine olei celebrare, secluso scandalo, & contemptu, vt docent Ioannes de Cruce *supra quæst.3. dub.5. conclus.1.* & Diana *dicto tractatu 14. resolut.67. & 45.* post Suarex, Fagundex, & alios. Imò, & forsan sine veniali, si necessitas grauis valde sit, vt colligo ex Vasquez *supra disp.233. cap.3. num.25.* Bonacina *supra* & Layman. *supra capit.6. num.17. §. tertiò licet.* Ex seuo autem, seu inferiori materia id non licere tenet Vasquez *ibi*, etsi Bonacina, & Layman. contrarium dicant. Sanè res indecens videtur, & ita non sine valde graui causa admitti potest. Certus autem numerus superstitiosus candelarum in celebratione Missarum prohibitus est à Concilio Tridentino *sess.22. in Decreto de obseruand. in celebr. Miss.* Vasquex *supra num.26.* Quot autem candelæ ponendæ in Altari, Abbate celebrante, dixi *supra verb. Abbas num.15.*

61 Ex dictis etiam patet decisio dubij, quod aliqui mouent, an scilicet aliquando liceat celebrare sine Missali. Etsi enim regulariter loquendo id nullo pacto liceat, propter Ecclesiæ præceptum, & consuetudinem, & ad euitandum periculum lapsus in memoria, prout communiter Doctores tenent, specialiter Nauarrus *in Manuali cap.25. num.84.* Axor. *tom.1. Institutionum moralium lib.10. cap.19. quæst.5.* Henriquez *l.9. de Missa cap.26. num.4.* & alij, quos refert, & sequitur Fagundez *supra cap.21. num.13.* Nihilominus, secluso scandalo, & contemptu, & cum Sacerdos constanter credit non lapsurum in memoria, si adsit rationabilis causa id suadens, poterit sine Missali celebrare. Vasquez *supra* Diana *supra resolut.46.* post Layman. Villalobos, & Ledesmam. Quod & probabile censet Lugo *dicta disp.20. sect.2. num.78.*

62 De Cruce qualiter necessaria sit pro Altari, in quo celebratur, & an sine illa celebrari possit, habes ex dictis *supra verb. Crux num.3.*

63 Loquendo autem de ministro, quamuis antiquitus nullus Sacerdos celebrare posset nisi duobus præsentibus ministris, vt colligitur ex *can. hoc quoque de consecrat. dist.1.* & quia cum Sacerdos dicat *Dominus vobiscum*, & *Orate fratres*, videatur cum duobus loqui, nihilominus consuetudine receptum est vt solus vnus minister adsit Missæ. Toletus *lib.2. cap.2. num.6.* Axor. *supra quæst.1.* Fagundez *cap.21. num.1.* Is autem debet esse vir, & non fœmina. *cap. inhibendum de cohabitat. cleric. & mulier. & can. Sacratas distinct.13.* Toletus *supra.* Bonacina *supra num.32.* ex Suarez, Henriquez, Reginaldo, & aliis. Vnde peccatum mortale est fœminam Sacerdoti in Missa ministrare, ita vt expediat magis Sacerdotem dicere Missam sine ministro (intellige in casu magnæ necessitatis iuxta dicenda) quam fœminam aliquam ad id muneris adhibere. Sotus *in 4. dist.13. quæst.2. artic.5.* Axor. *supra quæst.2.* Bonacina *num.53.* ex aliis. Licet oppositum sequatur Nuñus *in 3. part. tom.1. q.83. artic.6. dub 1.* quem non impugnat Diana *supra resolut.44.* Permittitur tamen Monialibus respondere Sacerdoti ex choro, & remotè, ex Ecclesiæ consuetudine. Bonacina *dicto num.32.* Fagundez *num.2.* Quod admittit Lugo *supra sect.4. num.103.* etiamsi nullus vir respondeat in Altari, sed solùm deseruiat, & sequi videtur Archangelus Romanus *de Priuileg. lib.3. verbo missa.* In casu etiam magnæ necessitatis, videlicet quando esset dies Festus, nec esset ex populo qui sciret ministrare, vel dandum esset moribundo Viaticum, &c. licitum erit Sacerdoti sine ministro celebrare, prout docent Azor. *supra quæstione 3.* Zerola *in praxi 2. pars verbo Missa.* Diana *supra Resolut.43.* referens Villalobos, Pitigianum, Sylnium, & alios. Consulerem tamen in tali casu necessitatis, vt Sacerdos Sacrum facturus nescientem aliquem doceret præeundo etiam in ipso Altari, & responsiones proferret cum eodem, vt admittit additionator Toleti *supra. §. vt potest* ex Suarex. De Sacerdote etiam recluso, quòd possit celebrare sine ministro tenet Archangelus *supra* ex Graffio. Quod sanè mihi dubium.

64 Sacerdotem celebrare non posse nisi capite discooperto habetur ex *can. nullus Episcopus de consecr. distinct.1.* Notant tamen Doctores Episcopum, vel etiam Ordinis Prælatum, ob causam, verbi gratia infirmitatis, vel nimiæ frigiditatis, licentiam dare posse Sacerdoti celebrandi capite cooperto pileolo, præsertim vsque ad consecrationem, sicut videre est in Azorio *supra cap.18. quæst.16.* Sà *verbo Missa n.17.* Fagundez *dicto cap 21. num.33.* Immò si causa ad id faciendum euidens sit, nec adesset scandalum, dummodo Sacerdos pileum tollat cum Hostiam, vel Calicem eleuat, id fieri posse sine alia licentia, admittit idem Fagundez ex Henriquex, Angelo, Nauarro, & & aliis. Quod & tenent Layman. *dicto cap.6. num.16.* Quia tamen facultatem concedere ad hoc est his temporibus Summo Pontifici reseruatum, propter declarationes quasdam Sacræ Congregationis, quas refert Gauantus *in Rubricas Missalis tom.1. part.2. tit.2.* & ex eo Diana *supra resolut.58.* ex quibus vidi vnam pro Archiepiscopo Vrbinate, in qua Sacra Congregatio decernit *non posse illum vti tali pileolo sine licentia Sedis Apostolicæ*; idque constat ex Missali reformato

reformato iussu Sanctissimi Domini Nostri Vrbani Octaui, in cuius principio habetur similis declaratio cum derogatione cuiuscumque consuetudinis in contrarium, ideo ita est tenendum. Lugo *dicta sect.*4. *num.*102.

65 Sacerdotem etiam celebrantem calceatum esse debere ob maiorem honestatem, ac decorem, communis sententia Doctorum tenet. Notandum tamen, id non esse sub obligatione peccati mortalis, imò, vt credo, nec venialis, si necessitas ad sic faciendum id postulet, & scandalum cesset. Layman. *supra num.*15. Lugo *supra num* 102.

66 Mortiferè peccare Sacerdotem, si dum Sacris vestibus induitur, Preces omnes ab Ecclesia præscriptas non recitat, ait Nauarr. *cap.*25. & ex eo Azor. *d. cap.*29. *quæst.*5. Sed alij id negant, dum nullus adest contemptus. Henriquez *lib.*9. *cap.*24. Rodriguez *in Summa cap.*246. Additionator Toleti *supra* & alij. Dicendum ergo est, solùm esse obligationem ad id faciendum sub veniali, quia communiter tale præceptum receptum non est sub maiori obligatione, nisi adsit contemptus. Diana *supra resolutione* 41. ex Homobono, Layman. Vega, Scortia, & alij. Idem dicendum de Hymno *Te Deum*, & aliis Orationibus dicendis à Sacerdote post Missæ celebrationem. Fagundez *supra num.*9.

67 Qualiter se gerere debeat Sacerdos Missam dicens quoad benedictionem populi, si celebrat præsente Episcopo in loco suæ iurisdictionis dixi *supra verbo Benedictio, benedicere num.*2. quod multò magis procedit si celebrat coram Cardinali. De quo etiam Layman. *supra num.*18. Alia ad intentum habentur *infra verbo Officium diuinum*, verbo *Ritus Sacri*, verbo *Suffragia*, verbo *Vasa Sacra*, & verbo *Vestes Sacræ*. Vide & dicta *supra verbo Eucharistia quoad Regulares*.

68 De modo supplendi defectus in Missa occurrentes, cum de eo habeatur inter Rubricas Missalium, nunc supersedendum. Interim videndi Suarez *supra dicto disputat.*85. *sect.*1. Bartholomæus à S. Angelo *Dialogo* 5. & Bonacina *supra disp.*4. *quæst. vltim. punct.*10. post alios.

MITRA.

SVMMARIVM.

*Mitra quid, quotuplex, & qualis figuræ. num.*1.
*Quibus conceditur. num.*2.
*An aliis Abbatibus. num.*3.
*Quomodo hæc priuilegia intelligenda. num.*4.

1 MITRA, seu Apex ex August. 2. *Ciu.*15. seu *Sertum cum gemmis* ex Ennodio de Mitra Sancti Ambrosij, seu *Corona Sacerdotalis* ex Ammiano Marcell. *lib.*29. seu *Corona gloriæ* ex Eusebio Cæsariensi *lib.*10. *Hist. cap.*4. seu *Pileum* generis neutrius, vel *Galea* vel *Tiara* ex Isidoro *lib.*19. *Orig. cap.*21. seu *Infula* Hugone Victorino *lib. de Sacr. cap.*55. seu *Cidaris* ex Alcuino *de singul. vestibus*, seu *Phrygium* ex Niceph. *lib.*14. *cap.*34. quod imposuit capiti Sancti Syluestri Constantinus; seu *Lorum* ex Balsamone apud Buleng. *de vest. Pontif. lib.*9. *capitulo* 6. seu *Auriphrygium circulare* ab Innocent. III. *in serm. de S. Syluestro* (iis enim nominibus appellatur) ab Apostolis ortum habet ex Baron. *An.*34. *num.*298. Et inter Episcopi insignia enumeratur ad ornandum illius caput, & erudiendum Episcopum. Gauantus *in Thesauro sacrorum Rituum part.*2. *titulo* 1. *de preparat. Sacerdotis celebraturi* §. *Mitra, seu Apex.* Tamburinus *de iure Abbat. tomo* 1. *disputatione* 20. *quæsit.* 1. *num.*3. Imponitur etiam Abbati in ipsius benedictione. Tamburinus *supra disp.*11. *quæsit* 14. *num.*35. Significat, prout dixi *supra verbo Abbas num.*12. Spineam Christi Coronam, vel secundum quosdam, propter duo cornua, quæ habet, vtrumque testamentum, cuius scientiam habere debet Prælatus. *Can. Episcopus* 23. *quæst.*1. Barbosa *de Iure Ecclesiastico lib.*1. *cap.*9. *num.*56. Ipsius species sunt tres, vna, quæ pretiosa dicitur, quia gemmis, & lapidibus pretiosis, vel laminis aureis, aut argenteis contexta esse solet; altera aurifrigiata, sine gemmis, & sine laminis aureis, vel argenteis, sed vel aliquibus paruis margaritis composita, vel ex serico albo auro intermixto, vel ex tela aurea simplici sine laminis, & margaritis; tertia, quæ simplex vocatur, sine auro ex simplici serico Damasceno, vel alio, aut etiam linea, ex tela alba confecta, rubeis laciniis, seu franciis, & vittis pendentibus. Ex Cæremon. Episcop. *lib.*1. *cap.*17. Castald. *in praxi caremon. lib.*1. *sect.*5. *capit.*4. *num.*5. Barbosa *supra n.*54. Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Mitra n.*2. Pro variis figuris Mitrarum antiquarum, præsertim S. Syluestri, Papæ, quæ Romæ asseruatur in antiquissima Ecclesi. S. Martini in Montibus nostri Carmelitarum Ordinis, & S. August. quæ Valentiæ visitur, & S. Isidori, quæ Bononiæ dicitur esse, consule Gauantum *supra*. §. *pars Mitræ*. Sunt autem Baculus Pastoralis, & Mitra correlatiua, ita vt cui vnum conceditur, & aliud concessum credatur, prout ex duplici declaratione Sacræ Congregationis dixi *supra verbo Baculus num* 2.

Quamuis autem Mitra inter insignia Pontificalia numeretur, ita vt propria Episcoporum sit, nihilominus à Sacra Congregatione concessa est pluribus Abbatibus, seu Præpositis Monachorum, prout ex variis eiusdem Sacræ Congregationis declarationibus refert Barbosa *in Collectaneis Bullarij verbo Mitra, & Baculi vsus.* Videlicet Abbati S. Adrianæ Mechlinen. diœcesis, & successoribus suis, Abbati Auburgen. Argentin. diœcesis Abbati de Bello loco Ordinis Præmonstraten. Abbati de Bello podio eiusdem Ordinis, Abbati Engelbergh Monasterij Constantien. diœcesis pro se, & successoribus. Abbati S. Luciæ in Plano Melatij Regni Siciliæ Capellano Regio, & Referendario Apostol. Abbati Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ Regalis oppidi Perpiniani Elnen. diœcesis. Abbati Monasterij S. Mariæ Bonæ Spei Ordinis Præmonstraten. Abbati Monasterij S. Mariæ Oppidi de Amerio Ordinis S. Benedicti. Abbati Monasterij S. Mariæ de Calmosiaco Canonicorum Regularium Tullen. seu nullius diœcesis. Abbati Oliuensi Ordinis Cisterciens. Abbati Monasterij Sancti Petri Meten. diœcesis. Abbati Præmiten. Ordinis Cistercien. Ponasinien. diœcesis. Generali Congregationis Monachorum S. Hieronymi in Italia. Correctori, seu visitatori hospitalis Neapolis. Præposito Monasterij Ciuitatis Viteniscbi diœcesis Vilnen. fratrum Ordinis Beatorum Martyrum de Pœnitentia. Præposito Monasterij Monialium Gotiesconien. Pragen. diœcesis, cum benedictione sacrorum Vasorum, & Paramentorum. Præposito Collegiatæ Praten. &c. 2

Præterea etiam ex specialibus Sedis Apostolicæ Priuilegiis habent vsum Mitræ, & aliorum Pontificalium Abbates Canonicorum Regularium Lateranensium, vt videre est *in libro Priuilegiorum illius Ordinis* Mediolani impresso de anno 1606. & Congregationis S. Saluatoris Bononien. per Innocen- 3

tium VIII. vt patet ex Constitution. eiusd. Pontif. sub dat. Romæ apud S. Petrum pridie Idus Nouembris 1489. Item Cassinenses, alias Sanctæ Iustinæ de Padua, per Eugenium IV. sudbat Florentiæ 7. Kal. Iunij 1442. Camaldulenses per Leonem X. Vallumbrosani, Cistercienses, Celestini, Montis Oliueti, Montis Virginis, & Præmonstratenses, vt videre est partim apud Rodriguez *in Collectan. priuilegiorum Regul. in Eugen. IV. Bulla* 18. & præsertim apud Tamburinum *supra d. disp.* 20. *quæsit.* 1. *num.* 13. *& seqq.* & Barbosam loco relato ex *lib.* 1. *Iuris Ecclesiastici cap.* 9. *num* 55.

4 Circa hæc tamen priuilegia animaduertendum primo, iuxta dicta *supra verbo Altare num.* 3. & verbo *Baculus num.* 3. non communicari Prælatis aliis Regularibus, etiam Mendicantium quantumuis habentibus communicationem generalem omnium priuilegiorum aliis Religionibus concessorum, quia scilicet hæc priuilegia concessa sunt prædictis Abbatibus, quia ipsi habent vsum Pontificalium, quod aliis Prælatis Regularibus non competit. Secundò, quòd ex tribus Mitris superius relatis Abbates illa tantum vti debent, & non alterius speciei, quæ eis à Sede Apostolica est concessa, scilicet simplici. Ille enim cui ex priuilegio conceditur vsus Mitræ auriphrygiatæ, & pretiosæ, reputatur dignior illo cui vsus Mitræ simplicis concessus est. Ita Mich. Leon. Esteosis *in Speculo Sacrar. Caremon. verbo Abbas* §. *Abbatis vestes, & insignia vers. Mitra Abbatis* Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Mitra num.* 4. Abbates autem exempti quando intersunt Prouincialibus Conciliis, & Episcopalibus Synodis possunt vti Mitris auriphrygiatis, sed non habentibus gemmas, vel laminas aureas, vel argenteas: si verò non sunt exempti vti debent simplicibus albis, & planis, id est non aurifrigiatis; sed in aliis locis exemptis vti possunt Mitris, prout indulta concessa à Sede Apostolica eis permittunt. Declaratum etiam est à Sacra Congregatione Abbatem vnica tantum Mitra vti posse celebrando. Gauantus *in Manuali Episcoporum verbo Abbas num.* 7. Nouarius *supra num.* 1. Tertiò, non licere prædictis Abbatibus, Mitram, aut alia Pontificalia insignia deferre præter quam in locis suæ iurisdictionis, & dignitatis, sicut nec Archiepiscopo licet Crucem facere ante se deferre, aut pallium gestare in aliena Prouincia. *cap. vt lit. pendent. cap. antiqua de priuileg. Clement. Archiep. de priuileg. cap. ad honorem cap. ex tuar. de authorit. & vsu palii.* Idque constat ex declaratione Sacræ Congregationis. Tamburinus *supra disput.* 21. *quæsit.* 3. *num.* 1. Nec licet ipsis ea insignia deferre dum adest Episcopus, tunc enim ea demittere debent. Tamburinus *supra num.* 2. *&* 3. Vbi etiam in sequentibus, qualiter in hoc attendendum sit ad priuilegiorum tenorem. Barbosa *supra num.* 54. Qualiter etiam Abbas insignia Pontificalia deferens præcedat non habentem, & an possit ea deferre in Ecclesia exempta, quando vsus eorum fuit simpliciter concessus, & an extra Monasteria sine licentia Ordinarij, consule Pacianum *de Probationibus lib.* 2. *cap.* 18. & ex eo Barbosam *supra num.* 58. *&* 59. & dicta à simili de Baculo *supra verbo Baculus*, ac dicenda *infra verbo Mozzetta.*

MONACHI.

1 DE iis plura dixi *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 2. per totum, illisque applicari possunt omnia ferme, quæ in quatuor istis tomis Summæ dicta sunt, & dicentur, maximè quæ *supra* verbo *Abbas*, & verbo *Abbatia*, & idcirco nunc supersedendum.

MONASTERIA REGVLARIVM.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.
Licentia, quæ pro Monasteriorum constructione requisita sunt. num. 2.
Quæ notanda circa Decreta pro constructione Monasteriorum. num. 3.
An requiratur licentia Papæ pro Monasteriorum constructione. num. 4.
De consensu Religiosorum ad fundationem Monasteriorum requisito. num. 5.
Quid de Hospitiis Religiosorum. num. 6.
Quod si Religiosi sine causa rationabili contradicant. num. 7.
De Decreto non recipiendi Conuentus nisi in eis possint Religiosi duodecim sustentari. num. 8.
Solemnitates requisita an debeant obseruari in erectione Monasteriorum inchoatorum. num. 9.
An in Monasteriis Monialium. num. 10.
Quid de excommunicatione imposita contra transgressores. num. 11.
Quid per omnimodam iurisdictionem Episcoporum intelligatur. num. 12.
Monasteria virorum, & mulierum simul an sint modò permissa. num. 13.
Quis numerus Religiosorum in Monasteriis constituendus. num. 14.
Præceptum Sac. Congregationis Concilij. num. 15.
De Monasteriis Recollectis. num. 16.
De constructione, seu ornatu Ecclesiarum ex Decreto Sac. Congregationis Apostolicæ visitationis. num. 17.
De modestia, & humilitate à Regularibus seruanda in constructione Monasteriorum. num. 18.
Priuilegia Regularium circa constructionem Monasteriorum. num. 19.
Quomodo in praxi recipiantur. num. 20.
Alia quorumdam Regularium priuilegia. num. 21.
Monasteria Regularium quibus priuilegiis gaudeant. num. 22.
Seculares an erigere possint ædificia circa Monasteria Regularium. num. 23.
Monasteriorum inuasores quibus pœnis puniantur. num. 24.
Monasteria gaudent immunitate Ecclesiastica. numero 25.
An Prælati Regulares possint facere aliquid contra huiusmodi immunitatem. num. 26.
Priuilegia Fundatorum, seu Fundatricum. num. 27.
De Patronis Monasteriorum. num. 28.
An ad fundationem Monasteriorum requiratur licentia Principis sæcularis. num. 29.
Monasteriis potest quilibet res suas donare. num. 30.
Alia Monasteriorum priuilegia. num. 31.
Mutatio, seu translatio Monasteriorum, an, & quomodo liceat. num. 32.
Decreta Summorum Pontificum an etiam intelligantur de translatione Monasteriorum. num. 33.
De augmento, seu extensione ipsorum. num. 34.
Quid de mutatione ipsorum intra eandem Ciuitatem. num. 35.
Quid de Religiosis vitam eremiticam ducentibus. num. 36.
Quorumdam Regularium priuilegia. num. 37.
Quomodo practicanda. num. 38.

1 QVAMVIS de hac materia nonnulla dicta sint in præcedentibus tomis, maximè *tom.1.part.1. cap.9.n.34.35.& 36.*& *tom.1.p.2.c.19.* fermè per totum, & de clausura pro ipsis necessaria *tom.1.part.1. cap.16.num.1.& sequentibus*, & *supra verbo Clausura*, alia tamen in præsenti adiungenda pro maiori explicatione, vel ampliatione materiæ, quinque præcipuè. Primum, de fundatione, seu constructione Monasteriorum. Secundum, de ipsorum priuilegiis. Tertium, de eorumdem translatione, mutatione. Quartum, de ipsorum vnione. Quintum, de illorum dimissione, desertione, seu destructione. Sumitur autem in præsenti pro eodem Monasterio, & Conuentu, etsi Graffius *de Casibus reseruatis casu 2. num.16.& 17.* ea distinguat in eo quòd Monasterium referatur ad loca vbi manent Monachi, Conuentus ad loca Fratrum.

2 Quoad primum ergo, constat ex dictis *tom.1.p.1.* loco relato ex *cap.9.* quòd licet antiquitus licentia ad noua monasteria ædificanda à solo Papa concedenda esset (intellige mendicantibus, iuxta dicenda inferius) licet ex priuilegiis Religionum multæ illarum possent id facere de sola Ordinarij licentia, his tamen temporibus propter Decreta & Constitutiones, tum Concilij Tridentini, tum Summorum Pontificum, præsertim Clementis VIII. Gregorij XV. & Sanctissimi D. N. Vrbani VIII. & Sacræ Congregationis Concilij, in erigendis, seu construendis monasteriis, haberi debet primò licentia Episcopi, in cuius Diœcesi erigenda sunt, prout præcipit Concilium Tridentinum *sessione 25. de Regular. cap.3.* Deinde ipsi Episcopi facere debent id quod præcipit Clemens VIII. in constitutione, quæ incipit: *Quoniam ad instituta*, de qua dicto *cap.9. n.35.* dixi, videlicet. *Locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos Conuentus cuiusque Mendicantium Ordinis in Ciuitatibus, & locis eorum Ordinariæ Iurisdictioni subiectis erigendos, impertiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & causa, seruatis seruandis, cognita, constiterit, in eisdem Ciuitatibus, & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus, sine aliorum detrimento commodè sustentari posse.* Similiter debet obseruari Decretum S. Congregationis sub Greg. XV. quo cauetur ne aliqua monasteria de nouo erigantur, *nisi in eis saltem duodecim fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, ac ex redditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, ac Priores, seu Procuratores aliorum Monasteriorum, Conuentuum, seu Domorum aliarum Religionum, vel Congregationum, aut Societatum, seu Institutorum huiusmodi, non solùm in prædictis, sed etiam in aliis per quatuor millia passuum circumuicinis ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni consenserint, vel aliàs Ordinariis locorum constiterit Religiosos Monasterij, Conuentus, seu Domus Regularis sic erigendi, seu erigenda absque detrimento Religiosorum in Monasteriis, seu Domibus antea in Ciuitatibus, seu locis huiusmodi erectis, degentium, ibi in numero duodecim commodè, & congruè manu teneri, & ali posse. Si verò noui Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas huiusmodi instituendæ erunt, nullique alij Regulares inibi reperiantur, Ordinarij locorum nihilominus diligenter inquirant, an locorum incolæ, & habitatores (quorum, & consensum requirant, ac adhibeant) huiusmodi duodecim Religiosos in Conuentibus, vt præmittitur, instituendi, commodè alere, & manu tenere valeant.* Demum pro obseruantia prædicti Decreti Greg. XV. præsertim quoad prædictum numerum duodecim fratrum, *in decretis de Celebratione missarum* à S. Congr. Conc. editis, sic præcipitur. *Deinceps verò Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiatur, nisi præter alia ad id requisita in singulis eiusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus & consuetis eleemosynis detractis omnibus, vt supra detrahendis, competenter sustentari valeant ad præscriptum decreti fel. rec. Greg. XV. hac de re editi. Alioquin Monasteria, & loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra, sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur.* Hæc autem omnia innouantur à SS. D. N. Vrbano in constitutione *Romanus Pontifex*, de qua infra, præcipiturque omnibus Regularibus ipsorum obseruantia non obstantibus quibuscunque licentiis, seu facultatibus illis à Prædecessoribus, Pontificibus concessis.

Circa quæ animaduertendum primò, meritò Concilium, Summos Pontifices, & Sacram Congregationem pro fundatione, seu erectione nouorum Monasteriorū, consensum Episcopi, seu Ordinarij postulasse, quia illo requisitus est ex iure cōmuni *can. quidam & seq. 18.q.2.* Campanile *in Diuers. Iur. Can. Rubr.12. cap.13.n.80.& 81.* Miranda *in Manuali tomo 1 q.33. art.1.q.3.* Tamburinus *de Iure Abbatissarum disp.33. quæsit.1.n.2.* Imò omnia Monasteria Episcopo essent subiecta de iure communi, si non obstarent priuilegia Religiosorum. *cap. qui verè 16.q.1. cap. cum dilectus de Relig. domibus*, & aliis iuribus, Tamburin. *supr. n.1.* ex Nauarro, & Rodrig. Declaratum etiam est à S. Congregat. licentiam ad constructionem Monasteriorum dari non posse à Vicario Capitulari Sede vacante. Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Monasteria 1.* Nouatius *in Lucerna Regularium verb. Monasteria num.2.* Similiter declaratum est ab eadem S. Congregatione, nec Vicarium generalem Episcopi posse concedere hanc licentiam, nisi ad id faciendum habeat speciale mandatum. Sellius *in Selectis* Canonici *cap.90.* Nouarius *supra.* 3

Secundò, maximè notandum, quòd cum *in cap. vnic. de excessib. Prælat. in 6.* confirmato in Clem. *cupientes de pœnis & cap. vnico de Religios. domib. in 6.* habeatur Religiosos Mendicantes non posse accipere noua loca sine Summi Pontificis auctoritate (quam Dispositionem non destruit Conc. Trid. sed vltra illam indixit ne acciperentur talia noua loca sine consensu Ordinarij) ideo plures Doctores tenent, post Conc. Trid. præter prædictam Ordinarij licentiam, requiri etiam ad hoc quòd Religiosi noua Monasteria recipiant Sedis Apostolicæ facultatem. Campanile *supra num.80.* Barbos. *de Iure Eccles. lib.2. cap.12. num.11.* Tambur. *supra d. quæsit.1. num.6. & tom.3. de iure Abbat. disp.5. quæsit.1. num.3.* Isti tamen Doctores animaduertisse non videntur, primò, in cap. illo *vnic. de Religios. domib.* solùm id prohiberi 4

prohiberi non quatuor Mendicantibus de iure, scilicet Prædicatoribus, Minoribus, Eremitis S. Augustini, & Carmelitis, cum isti expresse à dicta prohibitione excludantur eo capite, sed quibusdam aliis Mendicantibus post Concil. Lateranense institutis, quos Greg. X. qui est Auctor illius capitis cum Concilio Lugdunensi, extingui iubet. Prout rectè noster Thomas de Iesu *supra Regul. Carmelitar. part. 3. c. 2. gloss. 2. §. extendenda tamen*, & Suarez *5. tom. in 3. part. disp. 23. sect. 4. num. 19. & sect. 5. num. 33.* Deinde, quòd licet *in d. cap. unic. de excessibus Prælatorum* habeatur talis prohibitio, eam tamen non esse pro omnibus Religiosis, sed solùm pro Mendicantibus. Ve rectè etiam notant Nauarrus *in Man. cap. 27. n. 144.* & Suarez *d. num. 33.* Solum ergo Mendicantes, & non alij Religiosi quicumque prohibentur noua loca recipere sine Papæ licentia. Sed adhuc de Mendicantibus loquendo, probabilissimum est, quòd stando in terminis Concil. Trident. non requiratur talis licentia Papæ pro illis, qui ex priuil. Summor. Pontificum ante dictum Concilium habuerunt facultatem fundandi Monasteria sine prædicta Papæ licentia. Quales sunt Carmelitæ ex Sixto IV. & Minimi ex Iulio II. prout refert Cassarubius *in Compend. priuileg. Mendicantium verbo Ædificare num. 18. & 20.* Ratio est, quia Concilium non derogat talibus priuilegiis, sed solùm præcipit quòd non erigantur talia Monasteria sine Episcopi diœcesani licentia. Et ita supponunt Nauarrus *supra* & Suarez *dicto num 33.* & tenent Rodriguez *tomo 2. quæst. Regular. quæst. 49. art. 3.* Thomas de Iesu *supra §. pro enim*, & Sorbus *in annotationibus ad Compendium priuilegiorum Mendicantium circa §. 20.* Nec obstat declaratio quædam Sacræ Congregationis, quam referunt Thomas de Iesu *supra*. Zerola *in praxi Episcoporum part. 1. verbo Monachi §. 1. & 2.* Campanile *supra num. 80.* & Barbosa *in Declarationibus, & remiss. ad capit. 3. vigesimæ quintæ sessionis Concilij* per hæc verba: *Monachi non possunt ædificare Monasteria in Parochia, in qua ea non habent sine cognitione, & licentia Papæ.* Nam, præter quam quòd de hac declaratione authenticè non constat, & ea videtur solùm fuisse non pro Mendicantibus, sed solum pro Monachis, & pro aliqua causa particulari, prout patet ex verbis ipsius, vlterius dici potest Thoma de Iesu *supra §. Quæri [illegible]nen*, eam solùm intelligi attento communi iure, seclusis priuilegiis. Quia etiam Iura allata non loquuntur de Monachis, sed Mendicantibus, ideo probabilius forsan dici potest Sac. Congregationem quoad præsens nouum ius pro Monachis condidisse. Dixi autem *stando in terminis Concilij Trident.* quia stando in terminis constitutionis Sanctissimi Domini Nostri Vrbani, quam retuli *dicto capitulo 9. num. 34.* & quæ habetur *in 4. tomo Bullar.* inter Constitutiones eiusdem Vrbani *num. 25.* oppositum videtur dicendum respectu omnium, quorumcumque Regularium. In ea enim non solùm reuocat omnes, & quascumque licentias, & facultates Religionibus quibuscunque concessas ad erigendum noua Monasteria absque conditionibus requisitis ex Concilij, & Summorum Pontificum prædecessorum Decretis, sed etiam hæc addit. *Præterea Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Institutorum Regularium Superioribus quocumque nomine nuncupatis cæterisque personis, ad quos spectat, in virtute Sanctæ obedientiæ, ac sub priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, necnon officiorum quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinenda, necnon etiam excommunicationis ipso facto incurrendæ pœnis interdicimus, & prohibemus, ne licentiarum, seu facultatum, per Nos, vt præfertur reuocatarum, & annullatarum siue alio quouis prætextu, vel causa etiam quantumuis priuilegiata, noua Monasteria, Collegia, Domos, Conuentus, & alia loca Regularia huiusmodi, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia Sacrorum Canonum, & Concilij Trident. necnon Constitutionibus fel. rec. Clem. VIII. quæ incipit.* Quoniam ad institutam *sub dat. Romæ apud Sanctum Marcum sub Annulo Piscatoris 23. Iulij 1603. ac Decretorum de mandato eiusdem Clementis, necnon sim. me. Gregorij XV. Pontif. prædecessorum desuper editorum forma, recipere, erigere, fundare, seu alias quomodolibet instituere, seu incepta finire, & absoluere audeant, seu præsumant.* Quibus verbis si expendantur illa *seruanda in omnibus, & per omnia Sacrorum Canonum, &c. forma, &c.* manifestè colligi videtur Pontificem velle in fundatione talium Monasteriorum habendam esse Papæ licentiam. Per illa enim verba *Sacrorum Canonum, &c.* vt notauit Collector Constitutionum eiusdem Vrbani *in principio dictæ Constitutionis* denotatur *cap. 1. de excessibus Prælat. in 6.* &c. in quo, etsi non respectu aliarum Religionum; saltem respectu Mendicantium expressè habetur, vt dictum est, requiri talem Papæ licentiam ad noua loca Regularia erigenda. Addit idem Collector cum multis aliis idem etiam haberi *in capit. unic. de Religios. domibus in 6.* Sed, vt dixi, ibi solùm est sermo de quibusdam Religiosis Mendicantibus institutis post Concilium Lateranense, quos idem Gregorius ibi extingui iubet, non de Prædicatoribus, Minoribus, Augustinianis, & Carmelitis, quos ibi expressè excludit. Verum quidem est probabiliter sustineri posse oppositum respectu Religionum habentium priuilegia ante Concilium fundandi Monasteria sine prædicta Papæ licentia, quia Pontifex Vrbanus solùm videtur loqui in ea constitutione de illis Religiosis, qui facultates, seu licentias ad fundanda Monasteria non seruata debita forma obtinuerunt post Concilium Trident. & Clementem VIII. quales sunt nostri Patres discalceati ex Paulo V. Monachi Congregationis B. Mariæ Fuliensis ex eodem Paulo V. & Superiores Congregationis Clericorum Regular. Sancti Pauli decollati ex eodem etiam Paulo V. quos refert Barbosa *supra num. 12. 13. & 14.* Non de illis, qui ante Concilium priuilegia, & indulta ad id obtinuerunt, quales sunt Carmelitæ, & Minimi superius relati, sicque video practicari apud multos. In eo tamen aliorum iudicio me remitto. Illud certius, quòd loquendo de Monasteriis Monialium illa absque speciali Sedis Apostolicæ indulto erigi minimè valent, nec in eis erectis absque Ordinarij licentia celebrari potest, prout determinauit Sacra Episcoporum, & Regularium Congregatio in anno 1615. de mense Aprilis in vna Vincentina. Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Monasteria Monialium. 2.* Nouarius *supra*.

5 Præsertim tertio circa conditionem illam à Clemente VIII. assignatam de non fundandis Monasteriis, nisi *vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, &c.* notandum, constitutionem hanc locum, etiam habere circa erigenda Monasteria non solum virorum, sed etiam Monialium, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij decimanona Decembris 1620. vt referunt Barbosa *de Iure Ecclesiastico lib. 2. cap 12. num. 7.* & Tamburinus *de Iure Abbatissarum disput. 33. quæsito 1. numero 4.* Vnde inferunt ipsi post Rodriguez, & Sellium, non licere Ordinariis licentiam dare ædificandi dicta Monasteria, nisi

vocatis

vocatis prius, & auditis Prælatis Conuentualibus locorum vbi ædificanda sunt, & alijs interesse habentibus. Non tamen videntur comprehendi dicta Monasteria Monialium, in eo quod addit Sacr. Congregatio sub Gregorio XV. scilicet, quòd non erigantur de nouo Monasteria, nisi in eis saltem duodecim Religiosi inhabitare, & sustentari valeant, quod etiam vocentur, & audiantur Priores, seu Procuratores aliorum locorum per quatuor millia passuum circumuicinorum, quia ibi solùm videtur sermonem esse de Monasterijs virorum, vt patet ex illis verbis, *Fratres Monachi, Religiosi, &c.* Declaratio autem illa Sacræ Congregationis adducta anterior est ad Decretum prædictum sub Gregorio XV.

6 Similiter quartò notandum, quòd licet in prædictis Constitutionibus, præsertim in ea, quæ edita est à Sanctissimo Domino Nostro Vrbano generaliter videatur esse sermo de omnibus, & quibuscumque domibus habitationibus Religiosorum, vt patet ex illis verbis, *noua Monasteria, Collegia, Domus, Conuentus, & alia loca Regularia huiusmodi, &c.* nihilominus Hospitia Religiosorum non videntur illis comprehendi, prout ex Riccio *in Praxi decis.* 652. & Bariola *verbo Regulares pag.* 264. tenent Peyrinis *tomo 3. priuileg. Minim. in Constitutione 3. alias 13. Vrbani VIII.* Bordonus *in Resolutionibus resolutione 41. num.* 6 Quibus iunge Tamburinum *de Iure Abbat. tom. 3. disputat. 5. quæsit 1. num.* 10. Quod intellige, quando Religiosi in illo Hospitio existentes campanas non pulsarent, eleemosynas non quæritarent, Missas non reciperent, aut Ecclesiam, in qua publicè celebraretur, non haberent. Ex talibus enim Hospitijs nullum præiudicium, aut detrimentum Religiosis alijs infertur, ac per consequens cessat finis propter quem prædictæ Constitutiones, seu Decreta edita fuerunt. Vnde etiam probabiliter infert idem Peyrinis *in Formulario littera Z. cap. 3. in appendice 5. num.* 4. quòd quando aliqua Religio vellet intrare in aliquem locum, Vrbem scilicet, aut Oppidum, cum obligatione non quærendi eleemosynas (adde etiam nec faciendi aliquid ex quo aliquod detrimentum alijs Religiosis obueniret) non esset necessarium citare alias Religiones interesse habentes, nam cessaret finis dictarum Constitutionum. *cap. cum cessante de Appellat.* [Vnde video declarasse Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium 31. Ianuarij 1642. posse Fratres Reformatos S. Bernardi fundare Monasterium sine consensu aliorum Regularium eiusdem loci, dummodo haberet redditus sufficientes pro sustentatione duodecim Religiosorum sine quæstuatione.]

7 Præterea quintò circa illa verba Decreti Sacræ Congregationis sub Gregorio XV. *vel aliàs Ordinarius locorum constiterit Religiosos Monasterij, Conuentus, seu Domus regularis sic erigendi, seu erigenda absque detrimento Religiosorum in Monasterijs, seu domibus antea in Ciuitatibus, seu locis huiusmodi erectis, degentium, ibi in num. duodecim commodè, & congruè manuteneri, & ali posse*, nota, colligi debere ex ipsis, quòd si prædicti Priores, seu Procuratores Monasteriorum aliorum erectioni noui Monasterij alterius religionis gratis vel (quod absit) ex mala voluntate, contradixerint, possit nihilominus Ordinarius concedere licentiam construendi tale Monasterium. Nec hoc arbitramentum sublatum est per Constitutionem Vrbani, prout Peyrinis *supra* loco relato ex 3. *tom. priuileg. Minim.* autumat eo quòd Vrbanus in ea Constitutione confirmet aliam Clementis, in qua non erat tale arbitramentum. Nam etiam confirmat aliam posteriorem Gregorij XV. in qua est. Vnde potius debeat dicere contrarium Peyrinis.

Sextò nota, Decretum illud Sacræ Congregationis Concilij, de quo *supra num.* 2. & quod est vnum ex Decretis *de Celebratione Missarum*, scilicet, de non recipiendis Conuentibus, nisi in eis duodecim Fratres degere valeant, aliàs Ordinarij visitationi, & iurisdictioni subderentur, comprehendere etiam eas Religiones, quæ onera Missarum non recipiunt, vt sunt Religiones Capuccinorum, & Societatis Iesu, & habere etiam locum extra Italiam. Ita enim respondit eadem Sacra Congregatio *ad 17. & 18. dubium* circa ea Decreta *de Celebratione Missarum.* Nouarius *supra num.* 11. 12. & 13. 8

Nota septimò, solemnitates requisitas à Summis Pontificibus, & Sacra Congregatione in prædictis Constitutionibus, & Decretis, obseruari etiam debere in erectione quoque Monasteriorum, quæ incepta fuerunt ædificari tempore Constitutionis Sanctissimi D. N. Vrbani, vt patet ex verbis illis relatis *supra num. 4. seu incepta finire, absoluere.* Et ita practicatum est ex declaratione Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, in casu fundationis cuiusdam Monasterij RR. PP. Discalceatorum nostri Ordinis contra dicentibus PP. Dominicanis, & Augustinianis, apud Peyrinis *in Formulario littera Z. cap.* 3. Vbi etiam notat, quòd receptionis Conuentus signum est plantatio Crucis. Vnde qui plantaret Crucem in aliquo loco, aut Missam, & Officia celebraret, non seruatis dictis conditionibus, in pœnas in eiusdem Constitutionibus, & Decretis designatas incideret. Quid verò dicendum de Religiosis relinquentibus aliquod Monasterium, & post aliquod tempus illud resumere volentibus, an scilicet teneantur obseruare dictas conditiones, constabit ex dicendis *infra.* 9

Nota octauò, quòd circa Monasteriorum Monialium erectionem habetur hæc declaratio Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium in facti contingentia. *Monasteria Monialium non erigantur nisi Ordinarijs locorum consentientibus, & nisi in ijs dumtaxat locis, quæ muro vnita sunt, & in quibus adest Presbyterorum secularium, vel Regularium copia, ad audiendas earum Confessiones, nisi in facultatibus habeant Moniales vt Confessarium aliunde ascitum sustentare valerent.* Barbosa *de Iure Ecclesiastico* loco relato *n. 10. & in Collectan. Bullarij verbo Monasteria Monialium* 2. Nouarius *supra num.* 6. Alia circa Monialium Monasteria ex declarationibus eiusdem Sacræ Congregationis, & Gauanto *in Manuali Episcopor.* retuli *tom. 1. p. 1. cap. 25. num.* 43. Quia etiam Concilium Trident. *sess. 25. cap.* 5. Monasteria Monialium extra Vrbis mœnia, vel Oppidi constituta ad noua, vel antiqua Monasteria intra Vrbes, vel Oppida frequentia iubet reduci, ideo consequenter præcipere videtur ne extra mœnia, aut extra Vrbes, & Oppida ædificari possint, esto prius ex Gregorio Papa *in cap. luminoso. 18. quæst.* 2. in solitudinibus condi permitterentur. Vgolinus *de potestate Episcop. cap. 21 in principio.* Hieronymus Venero *in Examine Episcop. lib. 6. cap. 21. n.* 13. Tambur. *supra quæsit.* 2. 10

Nota nonò, excommunicationem illam à Sanctiss. D. N. Vrbano in prædicta Constitutione positam contra Regulares noua loca erigentes non seruatis Decretis Concilij, Clementis, & Gregorij reseruatam non esse, ac per consequens, iuxta sæpius dicta, posse quemlibet Prælatum Regularem suos subditos, & quemlibet Confessarium approbatum suos pœnitentes ab ea absoluere. Qui autem possit dispensare in pœnis illis, quas ibi ponit, priuationis, Officiorum, 11

inhabilita

inhabilitatis, &c. consule dicta *tom.1.p.1.c.10.n.35.* *& c.18. à num.46.*

12 Quid verò importetur per verba illa Decreti Sacræ Congregationis inter Decreta *de Celebratione Missarum*, vbi de Conuentibus, seu Monasteriis in futurum erigendis, in quibus duodecim saltem Fratres competenter sustentari non valeant, dicitur: *Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur*, constat ex dictis *supra verbo Episcopus quoad Regulares num.6.& 16.*

13 His positis circa explicationem dictarum constitutionum, & Decretorum, vlterius circa præsentem materiam animaduertendum, quod, etsi olim, ad imitationem Essenorum, qui iuxta Philonem *in lib. de vita contemplatiua*, simul viri cum fœminis conuiuebant, vel saltem simul Deo laudes, & cantica canebant, simul Monachi, & Moniales conuiuerent, aut ad Ecclesiam, & chorum pro psallendis diuinis laudibus simul conuenirent; nihilominus hoc iam est prohibitum multis iuribus, specialiter *can. diffinimus cum seqq.18.quæst.2.* & in Concilio Romano sub Innocentio Papa *cap.27.& cap. perniciosam 25.q.2.* & in Nicæna Synodo 2. *cap.20.* & aliis. Cassarubius *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Monasteria num.1.2.3.& 4.* Barbosa *supra* loco relato *de Iure Ecclesiastico num.20.* Tamburin. *supra quæsit.3.* Nota tamen, quòd talia Monasteria mixta ex viris, & fœminis non solùm antiquitus erant in vsu, sed etiam his temporibus, præsertim in Diœcesibus Leodicensi, & Harmacensi, aliisque partibus Germaniæ, vt colligitur ex Cochiero *de Iurisdictione Ordinarij in exemptos quæst.3.*

14 Ex Decreto etiam Concilij Trident. *sess.25.cap.3.* confirmato à Clemente VIII. & à Sacra Congregatione Concilij sub Sanctissimo Domino Nostro Vrbano, & à Paulo V. in Bulla *Sanctissimus* anno 1605. edita, & conformiter ad Decreta antiqua *in cap. vnico §. sanè de statu Regularium in 6.* & Constitutionem Pij V. quæ incipit *Circa Pastoralis*, & Concilia Arelatense, & Maguntinum, iuxta dicta *tom.1.p.1. cap.10.* sic habetur: *In prædictis autem Monasteriis, & domibus tam virorum, quam mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit sustentari.* Quod Decretum obligare ad culpam mortalem, vtpote de re grauissima, tenent Sanchez *lib.7. in Decal. cap.23. num.3.* Thomas de Iesu *in cap. non dicatis part.4.c.6.* & Peyrinis *tom.1. de Subdito q.2. c.2. §.2.* Qui tamen cum eodem Sanchez ait, posse excusari Prælatos Regularium plures Religiosos contra prædictum Decretum in Conuentibus constituentes, si iusta causa ducti id faciant, scilicet ne Monasteria numero Religiosorum sufficienti destituantur, ita vt ministeriis ex suo Instituto debitis satisfacere non possint. Quomodo autem id intelligendum quantum ad Monasteria Monialium dixi eodem *tom.1.p.1.cap.25.* ex variis Sacræ Congregationis declarationibus, & dicam *infra verbo Moniales.* Illud notandum, quòd cum à S.Congreg. quæsitum fuisset, *an Nouitij ad habitum Regularem admissi, possint admitti ad professionem in Monasteriis, in quibus, habita, vt supra, præfixione numeri, commodè ali non possunt?* Eadem Sacr. Congregatio, prout patet ex declarationibus ipsius circa Decreta *de Celebratione Missarum* respondit, *esse admittendos ad professionem, si aliàs habiles existant, ac deinde in aliquo alio Monasterio eiusdem Religionis esse collocandos, vbi commodè ali possint.* Item etiam addendum, quòd quamuis Iure antiquo dicti *cap. vnico §. sanè* professio Monialium receptarum in Monasteriis non Mendicantium vltra numerum earum, quæ ex redditibus Monasteriorum, & consuetis eleemosynis absque penuria sustentari valerent, esset irrita, vt ex Glossa, Dominico, Franco, Syluestro, Azorio, & aliis probat Sanchez *numero secundo*, at hodie id Decretum quoad hoc locum non habet, quia consuetudine abrogatum est, cum compertum sit plures sæpe admitti, nec vnquam nostris temporibus propterea auditum sit in controuersiam verti valorem professionis, aut illam irritari. Sanchez *supra num.4.* Barbosa *de offic. & potestate Episc. allegat.98. num.9.*

Pro huius etiam Decreti obseruantia à Sacr. Congregatione Concilij in Decretis *de celebratione missarum* sæpius relatis, sic habetur: *Inhærentes Summorum Pontificum, ac Sacri Tridentini Concilij Decretis hac de re editis, Sanctissimi Domini Nostri auctoritate præcipiunt, ac mandant omnibus, & singulis Generalibus, Prouincialibus, Commissariis, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis, Vicariis, & quibuscumque aliis Superioribus Monasteriorum, Conuentuum, ac Domorum Regularium bona immobilia possidentium, vel non possidentium cuiuscumque Ordinis, Congregationis, & Instituti existentium intra fines Italiæ, & Insularum adiacentium, vt singuli, ad quos pertinet, in qualibet Prouincia, adhibitis duobus, aut tribus Regularibus sui Ordinis, vel Congregationis probatioribus, & rerum vsu peritioribus, bona immobilia, census, redditus, & prouentus omnes, consuetas item eleemosynas, & obuentiones tam communes Monasteriorum, Conuentuum, & domorum eiusdem Prouinciæ, quam etiam singularibus personis Religiosis assignatas, seu permissas in communem vsum deinceps conferendas, decem annorum immediatè præcedentium habita ratione diligenter, & maturè recognoscant, iis omnibus detractis, quæ reparationes, præstationes, grandines, sterilitates, aliave cuiuslibet generis onera consueuerunt absorbere, eaque omnia scripto fideliter exarata idem Superior, cuius interest, in proximo Capitulo, seu Congregatione Generali, vel Prouinciali coram tribus Iudicibus ab ipsomet Capitulo, seu Congregatione deligendis proponat, qui computatis huiusmodi redditibus, eleemosynis, & obuentionibus vniuersis & oneribus, vt supra detractis, sedulo examinent quot Religiosi homines, connumeratis etiam laicis, aliisque necessariis seruientibus, in vnoquoque Monasterio, Conuentu, & domo Regulari, iuxta Regionis, & proprij Instituti morem, victum, & vestitum, & medicinalia in communi habentes, competenter valeant sustentari. Tum eorundem bonorum, redditiuum, eleemosynarum, & onerum præcisam notam ipsimet Capitulo, seu Congregationi exhibeant, vt in illo, diligenter omnibus discussis, cuiusque familiæ Monasterij Conuentus, ac domus Regularis in singula quaque Prouincia certus earum tantum personarum numerus Patrum Capitularium voto præfigatur, qui redditibus, eleemosynis, & obuentionibus, vt superiùs, sufficienter ali possint. Ne verò Superiores, qui id præstare debent seriùs, aut remissiùs, quam par est, suo muneri satisfaciant, mandat Sacra Congregatio, vt infra annum post primum Capitulum Generale. vel Prouinciale computandum, omnia hoc de genere capitulariter gesta in authenticam formam reducta ad Sacram ipsam Congregationem Concilij singuli mittant, numerumque familiæ singulorum Conuentuum, Monasteriorum, & Domorum huiusmodi Regularium Capituli, seu Congregationis Generalis, vel Prouincialis sententia, & auctoritate præfinitum,* 15

præfinitum, iidem Superiores tam Generales, & Prouinciales omnes, quam locales perpetuò seruare omnino teneantur, nec possint illum quoquomodo augere, etiam prætextu augmenti redituum absque Sacræ ipsius Congregationis licentia. Superiores autem huiusmodi, qui prædicta omnia in præfixo termino non præstiterint, vel numerum, vt suprascriptum quouis modo augere præsumpserint, priuationis omnium Officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, vocisque actiuæ, ac passiuæ, & ad omnia suæ Religionis Officia, & gradus inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipso incurrere, atque aliis etiam grauioribus a Sede Apostolica infligendis pœnis, Sacra Congregatio subiacere voluit, & declarauit. Cohæret hoc Decretum cum alio ferme simili à Paulo V. in Bulla superius relata, & quæ habetur in 3. tom Bullarij inter Constitutiones Pauli *num.* 9. aliàs 7. editum. Quod etiam referunt Quaranta *in Compendio Bullarij verbo Monasteria, & Conuentus*, Castellinus *de Electione in additionibus pag.* 50 a. ac Barbosa *supr. num.* 5. Nescio tamen an prædictum Decretum, prout par erat ab omnibus Religiosis etiam in Italia, & Insulis adiacentibus, pro quibus editum est, executioni mandetur.

16 Pro reformatione etiam Sacrarum Religionum, seu Monasteriorum tuenda optimè deseruiunt, quæ Pius V. in Bulla *Iniunctum nobis*, in Bullario Rodriguez *tom.* 2. *in Pio V. Bulla* 29. decreuit, quæ, etsi solùm pro Ordine Minorum statuta sint, aliarum tamen Religionum reformationi valde vtilia erunt. *Auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo decernimus, atque statuimus, quod in qualibet Prouincia dicti Ordinis duæ adminus domus, & loca Recollecta esse debeant. Et præfata Monasteria Recollecta nullatenus ab huiusmodi recollectione separari possint, & fratres in illis degentes (etiam si velint) nisi de ministri Generalis ipsius Ordinis, vel Prouincialis, & Discretorum Conuentuum dictorum locorum Recollectorum pro tempore existentium consilio, ad alia loca non Recollecta transferri nequeant, nisi eisdem superioribus, vt aliter fiat, visum fuerit expedire.* Inferius autem pro prædicti priuilegij executione Episcopum Conchensem, & Auditorem Cameræ, ac Officialem Toletanum Commissarios, constituit. Agunt de hoc priuilegio ipse Rodriguez *to.* 2. *quæst. Regul. quæst.* 49 *art. vltimo*, & Portellus *in dubiis Regul. verbo Monasterium in addit. num.* 4.

17 Circa constructionem, seu ornatum monasteriorum, seu Ecclesiarum exiit Romæ noua Dispositio ex mandato Sanctissimi Domini Nostri Vrbani anno 1625. trigesima die mensis Iulij à Sacra Congregatione Apostolicæ Visitationis, quam refert Naldus *in Summa verbo monasteria* huius tenoris. *De mandato Sanctissimi Domini Nostri Vrbani Diuina prouidentia Papæ VIII. viuæ vocis oraculo et facto, præcipit omnibus, & singulis Superioribus Regularium Mendicantium, & non Mendicantium quocumque nomine nuncupatis, cuiusuis gradus, conditionis, dignitatis, Ordinis, Congregationis, Instituti, Societatis, Monasterij, seu Religiosæ domus, Hospitalium, vel locorum piorum existant, tam virorum, quam mulierum, etiam si specialis denominatione egerent, ne alicui eorum liceat quoduis ædificium denouo construere in eorum Ecclesiis, Monasteriis, seu Domibus, nec Sacella, aut noua Altaria erigere neque vllam insolitam imaginem, quæ deuotionem, ac pietatem non præseferat, in eisdem Ecclesiis, Sacellis, seu Altaribus ponere: nisi iuxta præscriptum Sac. Concilij Tridentini, ac exhibito prius eidem Congregationi exemplari, seu, vt vulgò dicitur* il modello, *cum dimensionibus ipsius fabricæ construendæ, præuia etiam, si opus fuerit, loci visione. Item nec fenestras in viam publicam prospicientes, officere possint, nisi ad lumen tantum, nullo autem modo ad prospectum. Quæ omnia, & singula sub pœnis priuationis Officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ eo ipso incurrendis, aliisque eiusdem Congregationis arbitrio, inuiolabiliter obseruari mandat, quibuscumque contrariis non obstantibus.*

De modestia autem, & humilitate seruanda à Regularibus in ædificiis Monasteriorum, non pauca ex Sanctis Patribus, & Doctoribus dixi *in lib. de Reformatione Regularium*, præsertim *cap.* 16. & 17. de quo etiam Peyrinis *to.* 1. *de Subdito quæst.* 2. *cap* 2. §. 2. vbi etiam non immeritò inuehitur contra illos, qui nimia auiditate noua monasteria adquirere, aut sibi ædificari procurant. De qualitate etiam, situ, & aliis circunstantiis locorum pro Monasteriis extruendis accipiendorum, maximè pro Carmelitis, qui ex vi suæ Regulæ tenentur curare quòd ea sint ad Religionis *obseruantias apta, & commoda* agit Thomas de Iesu *suprà* à §. *circa secundum verò*. 18

Maxime etiam animaduertendum, plura priuilegia concessa, esse Regularibus circa Monasteriorum erectionem. Primò enim Clemens IV. prohibuit omnibus mendicantibus, ac quibuscumque aliis Ordinibus in paupertate fundatis, ne possent ædificare monasteria infra spatium 300. cannarum ab Ecclesiis fratrum Minorum, mensurandarum per aërem etiam, vbi aliàs rectè mensurati loci dispositio non permitteret. Cassarubius *in Compend. priuileg. mendicant. verbo Ædificare num* 1. Portellus *in Dub. Regul. verbo monasterium numero* 1. Idem Clemens consimile priuilegium concessit Fratribus Ordinis Prædicatorum. Cassarubius *suprà num.* 5. Ioannes de Cruce *de priuileg. Regul. lib.* 2. *cap.* 9. *conclus.* 3. Licet postea Iulius II. declarauerit hoc non debere nocere Fratribus Minoribus, ac proinde prædictum priuilegium 300. Cannarum de nouo illis concessit. Cassarubius *suprà num.* 9. Ioannes de Cruce *suprà*. Campanile *suprà n.* 81. Insuper idem Clem. IV. concessit Carmelitis nostris, ne aliqui Religiosi Ordinis Mendicantium Ecclesias, seu quæuis loca ædificare, seu construere, aut per alios constructa, seu ædificata recipere, aut inhabitare, iuxta loca prædicti Ordinis infra spatium centum quadraginta cannarum mensurandarum etiam per aëra, vbi aliàs rectè non permitteret loci dispositio mensurari) quoquomodo præsumerent, decernens quidquid secus actum fuisset irritum, & inane. Cassarubius *suprà num.* 16. & constat ex mari Magno Carmelitarum *Bulla* 32. Quòd priuilegium confirmauit, & approbauit Sixtus IV. in eodem mari magno *nu.* 23. prohibitionem illam extendens non solùm ad mendicantes, prout Clemens fecerat, sed etiam ad quoscumque alios Religiosos, & Ecclesiasticas personas. Cassarubius *sup. num.* 19. Item ex concessione Vrbani IV. apud Compendium Cistercien. *ver. Ædificare* §. *final.* nulla ædificia construi possunt intra vnum milliare ab Abbatiis, & locis Ordinis Cistercien. sub excommunicationis pœna. Barbosa *sup. n.* 73. Ex priuilegio etiam Innocentij IV. pro Carthusiensibus statutum est, ne infr. dimidiam leucam à terminis possessionis ipsorum, alicui Religioso liceret quodlibet ædificium constituere, vel possessiones adquirere. Cassar. *supra n.* 20. Item Minimi ex priuilegio Iulij II. apud Peyrinis *tom.* 1. *priuileg. minimorum in Constit.* 7. *Iulij II.* habuerunt facultatem fundandi Monasteria etiam non distantia ab aliis aliorum Ordinum per centum, & quadraginta cannas Iesuitæ etiam ex priuilegio Gregorij XIII. habent facultatem erigendi domos etiam intra centum quadraginta cannas à Conuentibus aliarum Religionum. 19

Sorbus *in annotationibus ad Compend. priuileg. mendicantium verbo adificare* §. *confirmata est*. Portellus *sup. num*. 3. Barbosa *sup. num*. 77. Agont etiam de huiusmodi priuilegiis Confettus *in Collect. Litterar. Apostolicar. præsertim in Clem. IV. & Iulio II.* maximè verò *in Summar. mater. priuileg. mendicantium tit*. 18. *cap*. 1. Rodrigoez *tom*. 2. *quæst. Regular. quæst*. 49. *art*. 5. Miranda *in manuali tom*. 1. *quæst*. 33. *art*. 4. & Hieronymus Rodriguez *in Compend. quæst. Regul. Resol*. 55.

20 Circa quæ animaduertendum, quòd quamuis prædicta priuilegia videantur inutilia his temporibus, si quidem propter Decreta adducta, præsertim Sacræ Congregationis sub Gregorio XV. nulla Monasteria de nouo erigi possunt, nisi ex consensu Priorum, seu Procuratorum aliorum Monasteriorum eiusdem Ciuitatis, vel Oppidi, vbi erigi debent, & etiam aliorum per quatuor millia passuum circumuicinorum locorum, quòd est maius spatium, quam illud, quod conceditur per dicta priuilegia, nihilominus quia vtilia esse poterunt non solùm si præfata Decreta abrogatione, dispensatione, vel alio quocumque modo desinant obligare, sed etiam in casu arbitramenti faciendi ab Episcopo, iuxta Decretum Sacræ Congregationis sub Gregorio XV. & dicta *suprà num*. 7. ideo notandum. Primò, nomine cannarum intelligi mensuram octo palmarum in longitudine, quæ est mensura ordinaria in Italia, sicut est quatuor palmorum mensura Hispanica. Miranda *suprà conclus*. 1. Barbosa *suprà num*. 75. Notandum secundò, quòd quamuis, vt testatur Sorbus *in Annotationibus ad Compendium priuilegiorum mendicantium verb. ædificare* §. 1. & Peyrinis *to*. 1 *priuileg. minim. in Constit*. 7. *Iulij II*. §. 1. *num*. 1. talia priuilegia non fiot vsu Neapoli, & aliis Ciuitatibus magnis, cum multa Regularium Monasteria vicinissimè reperiantur ædificata, idque asserat Sorbus sæpius decisum à Sede Apostolica. Nihilominus, vt experientia Romæ didici, quando Regulares reclamant prædicta priuilegia ostendêtes, de eare audiuntur. [Vnde cum Neapoli vellent Presbyteri sæculares S. Caroli Borromæi transferre suam Ecclesiam prope Ecclesiã Dominicanorum, Minorum, & Theatinorum, prohibiti sunt id facere à Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium 16. Februar. 1643. intra spatium 140. cannarum.] Tertiò nota, in his etiam priuilegiis reperiri cõmunicationem priuilegiorum, quam habeot Religiones, præsertim Mendicantes inter se ipsas, vt supponit Campanile *suprà n*. 81. Imò etiam, iuxta dicta *to*. 1. *p*. 2. *c*. 1. *n*. 57. ex Cordub. & Portel. ibidem relatis, si aliqua Religio ex Mendicantibus velit fundare Monasterium circa Monasterium alterius Religionis ex eisdem mendicantibus, potest hæc Religio defendere se contra illam priuilegio concesso à Summis Pontificibus de non fundando Monasterio alterius Ordinis iuxta Monasterium ipsius intra spatium tot cannarum, etiam si casus esset quòd illud priuilegium primò esset concessum illi alteri Religioni, & sibi solùm per communicationem.

Ratio est, quia per communicationem fiunt priuilegia propria Religionis, cui communicantur, & tam independentia ab alia, ac si ipsi esset specialiter concessa. Et ita notant Confettus *supra d. tit*. 18. *n*. 1. Rodrigoez *to*. 1. *quæst. Regular. quæst*. 49. *art*. 5. propterea animaduertentes priuilegium illud Iulij II. de 300. cannis communicari omnibus Mendicantibus. In praxi tamen illorum hoc obseruatur, vt iuxta Regulam illam, *Qui prior est tempore est prior in Iure*, prælatio detur Monasterio prius erecto, ita vt quod de nouo construendum est semper distare debeat ab antiquiori, prout notãt Confettus, & Campanile *supra*. Pro quo vide dicenda infra verb. *priuilegia Regularium nu*. 24. Illud tamen priuilegium Gregor. XIII. pro Patribus Iesuitis, quod retuli supra *num*. 19. dicitur singulariter esse ipsis concessum, ita vt aliis communicari non possit, prout notant Portellus, & Barbosa eo loco relati. Quod tamen mihi non constat, nec quo fundamento id dicatur, cum potius videam in Bulla *Saluatoris*, quæ est eiusdem Gregorij XIII. in 2. tom. Bullarij inter Constitutiones ipsius *n*. 39. prædictum priuilegium, quod à Pio IV. erat ipsis concessum, ab eodem Gregorio confirmari sine dicta restrictione, quòd aliis Religiosis communicari non possit. Quod idem dico de illo priuilegio Iulij II. pro Minimis relato. Vide aliud priuilegium SS. Dom. Nost. Vrbani pro Monachis de Monserrato, quod refert Tamburin. *de Iure Abbat. to*. 3. *disp*. 5. *quæst*. 3.

21 Demum notandum particulare priuilegium concessum Eremitis S. Augustini à Iulio II. in Constitutione *Etsi* apud Peyrinis *to*. 1. *priuil. minim. in const*. 11. huius Pontificis, per quod illis conceditur facultatem ad recipiendum noua loca, & Ecclesias, etiam Parochiales, ac cuiuscumque Ordinis absque Sedis Apostolicæ licentia. Quod est magnum priuilegium. Nec video illud reuocatum, seruatis seruandis ex Decretis superiùs adductis Concilij Tridentini, Clementis VIII. Gregorij XV. & Sanctissimi D.N. Vrbani. Nota quoque idem priuilegium quoad receptionem Ecclesiarum Parochialium concessum fuisse Carmelitis prius à Sixto IV. in mari magno Ordinis *n*. 40. Cassanibus *in Compendio priuileg. mendic. verbo adificare num*. 18.

22 Circa secundum, quod dixi agendum sub hoc verbo *Monasteria Regularium*, scilicet de ipsorum priuilegiis, notandum, inter ipsa primo loco numerari debere, quòd, etsi omnia Monasteria de Iure communi subiecta sint Episcopo in cuius diœcesi sunt sita, ita vt Episcopi veluti Generales Monachorum, quosdam ad professionem admittere, alios repellere potuissent. *cap. qui vere* 16. *quæst*. 1. *cap. Monasteria id*. 1. 18. *quæst*. 2. *cap. viduitatis* 27. *quæst*. 1. Sylueft. *in Summa verbo Relig*. 3. §. 4. Nauarrus *in cap. non dicatis* 12. *quæst*. 2. *num* 63. *versic. addo* 2. Rodriguez *quæst. Regul. tom*. 1. *quæst*. 63. *art*. 4. & 3. Campanile *in Diuers. iuris Canon. rubr*. 12. *cap*. 13. *num*. . Vbi subdit ex aliis Doctoribus, quòd propterea Episcopi de ipso iure communi intentionem fundarant tam in ciuilibus, quam in criminalibus contra Abbates, & Regulares habeot, ita vt omnia Monasteria Episcopo censeantur subiecta nisi probetur exempta, *cap. cum dilectus de Religiosis domibus*. Barb. *loco relato de Iure Ecclesiastico lib*. 2. *cap*. 12. *num*. 22. Ex priuilegiis verò specialibus summorum Pontificum, quorum plura retuli *suprà verbo exemptio Regularium num*. 4. & *sequentibus* omnia fere Regularium Monasteria sunt ab Ordinariorum potestate exempta, siue priuilegia directè, siue indirectè per communicationem talem largiantur exemptionem, & consequenter Monasteria his temporibus habent iurisdictionem pleno iure quasi Episcopalem, Nauarrus *suprà*. Campanile *suprà num*. 2. Erasmus Cochi. *de Iurisdictione Ordinarij in exemptos part*. 1. *quæst*. 17. *num*. 9. & 25. Barbosa *supra num*. 23. Imò etiam illa Monasteria, quæ Episcopi iurisdictioni fuot subiecta, non subduntur illi quoad Regularem obseruantiam. Campanile *sup. n*. 1. Vide dicta *suprà verbo Episcopus quoad Regulares num*. 2. 6. & 16. & *verbo Exemptio Regularium n*. 3. vbi multa in sequentibus de huiusmodi exemptione. Neque quoad legem diœcesanam

nam in aliquibus exactionibus, iuxta dicta *eo verbo Exemptio Regularium num.* 3. sed solùm quoad legem iurisdictionis, quæ consistit in visitatione, correctione, &c. Barbosa *supra num.* 55.

23 Notandum etiam, sæculares prohiberi erigere excelsas domos, & ædificia prope Monasteria Religiosorum, vel Monialium, taliter quòd ab ipsis videantur Religiosi, vel Moniales. Imò nec Religiosis degentibus propè Monasterium aliorum Religiosorum licitum est sua in altum prætendere ædificia, vel ianuas aperire, ex quibus possint prospicere interiora Claustra Conuentus, non obstante regula vulgari iuris, quod priuilegiatus cōtra pariter priuilegiatum non vtitur suo priuilegio, quę fallit in eo, qui priuilegium actu habet patiturque damnum, seu læsionem ab habente simile priuilegium. Ita Barbosa *sup. n.* 79. ex vtroq; Rodrig. & Portello. Quibus adde Tambur. *to.* 3. *de Iure Abbat. disp.* 5. *quæsito* 2. *num.* 4. Notat autem idem Portellus *in Dubiis Regularium verbo Monasterium n.* 12. se audiuisse à quodam Iudice Supremi Senatus mandasse Regem Catholicum (pie sane) dirui, vel claudi ianuam sæcularis domus, ex qua Religiosi Tertiarij eiusdem Vrbis intra Conuentum videbantur, & inquietabantur. An verò pro constructione Monasteriorum, seu Ecclesiarum, aut reædificatione ipsorum, possint compelli sæculares vicini ad vendendum propria, tractat dictus Tamburinus *suprà*. [Communis enim Doctorum sententia fatetur quod pro construenda Ecclesia, seu amplianda cogi potest quilibet ad propriam domum vendendam, seu proprium solum. Tamburinus *supradicto quæsito* 2. ex Afflicto, Surdo, Francisco, Marco, Costa, & aliis. Amplia, vt Ecclesia possit cogere vicinos ad vendendum prædia vrbana pro sui ampliatione, vt fatentur præter citatos Doctores Martha *de iurisdict. part.* 4. *centur.* 2. *casu* 71. Rebell *de oblig. iustit. lib.* 9. *quæst.* 18. *n.* 43. Molina *de iustitia tract.* 2. *disput* 341. Marcus Antonius Genuensis *pract. Eccles. quæst.* 41. Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib.* 25. *num.* 259. Tamburinus *suprà num.* 2.]

24 Extat etiam priuilegium Clementis IV. pro fratribus Minoribus, quo etiam gaudent alij Religiosi cum ipsis communicationem priuilegiorum habentes. Hoc verò priuilegio inhibuit, vt nullus Ecclesias, aut Monasteria, seu loca fratrum ausu temerario præsumeret infringere, aut in illis violentiam damnabilem exercere. Ac voluit quòd illi, qui secus facere pręsumpserint, sententiam excommunicationis incurrerent ipso facto; à qua non possent absolui nisi per Sedem Apostolicam, aut per Conseruatores eidem Ordini deputatos. Cassarubius *in Compendio priuileg. Mendicantium verb. Monasteria n.* 7. Similia priuilegia pro Fratribus Prædicatoribus ex Clem. IV. & Bonifac. IX. habentur apud Confettium *in Collectan. litter. Apostol. in Clem. IV. Bulla* 6. *& in Bonifac. IX Bulla* 1. Subdit autem Cassarubius *supra & verb. Absolutio quoad Sæculares* 2. *num.* 15. Leonem X. postea concessisse, quòd infringentes, vel aliquam violentiam in Ecclesiis, vel locis fratrum Minorum facientes ab excommunicatione propter hoc incursa possent à Prælatis dicti Ordinis in foro conscientiæ absolui, licet antea non possent huiusmodi delinquentes absolui nisi à Papa, vel à Conseruatoribus dicti Ordinis. Nota autem hoc priuilegium viuæ vocis oraculo concessum esse, & ita de illo iudicandum, sicut de similibus oraculis, vt pote his temporibus reuocatis, sępius dixi. Quod, & notat Bordon. *in suis Resolutionibus, resolut.* 1. *n.* 1. Animaduerte etiam, quòd si hoc factum fuerit violando immunitatem Ecclesiarum quoad receptionem reorum in ipsis, talis casus reseruatus cēsebitur pro quibuscumque Confessariis propter Decretum Sacræ Congregationis sub Clemente VIII. quod retuli *to.* 1. *cap.* 19. *num.* 15. & dicta *suprà verb. Immunitas Ecclesiarum num.* 21. Quod etiam animaduertit Bordonus *suprà*. Licet non bene dicat hanc facultatem ablatam fuisse Prælatis Regularibus per dictum Decretum, cum verè illud solum loquatur de confessariis.

Inter Monasteriorum priuilegia illud etiam præcipuè numerari debet, quod retuli *supra verb. Immunitas Ecclesiarum num.* 2. & 3. vbi dixi, Monasteria, seu Domos Regularium gaudere immunitate Ecclesiastica, ita vt rei ad ea confugientes extrahi non possint, nisi in aliquibus casibus, & pro aliquibus criminibus, iuxta formam designatam à Greg. XIV. in constitutione *cum aliàs*, de qua eo loco dixi. Vbi etiam nomine Monasterij intelligi dixi non solùm dormitorium, sed etiam totum circuitum Monasterij, hortos, & viridaria ipsius. Nunc vero addendum, nomine Monasterij in præsenti venire omnia loca, quæ continentur intra, vel infra Claustra, septa, seu ambitum totius fabricæ, & habitationis, vt sunt ipsa Claustra. Dormitoria, Cellæ, Refectorium, Capitulum, Nouitiatus, Horti, Areæ, & loca pro famulis, hospitibus, & habitationes animalium, Gymnasia, & similia, ad quæ Religiosi accedere possunt sine licentia Superioris regulariter loquendo. Ratio est quia omnia ista sunt partes Monasterij, & ita concessisse Seruitis Innocentium VIII. refert Peregrinus *de Immunitate Ecclesiarum cap.* 4. *num.* 50. & Bordonus *suprà nu.* 4. ex Rodriguez, & Portello. Quamuis autem eo loco dixerim, domos, seu villas, quas Religiosi habent recreationis gratia separata ab Ecclesiis non gaudere hoc priuilegio; nihilominus oppositum probabiliter docent prædicti Peregrinus, Portellus, & Bordonus *num.* 5. loquentes de grangiis Religiosorum. Tum ex dicta constitutione Gregorij XIV. vbi illud supponit concedi locis Sacris, seu Religiosis, qualia sunt prædictæ grangiæ. Tum etiam ex priuilegio Eugenij IV. pro Cisterciensibus, quod refert Rodriguez *to.* 2. *qu.* 75. Quod maximè dicendum est, si in prædictis locis aliqui Religiosi commorentur: tunc enim planè dici poterunt talia loca Religiosa. Si autem in illis Religiosi aliqui non commorentur, erunt prædicta loca sicut vineæ, prædia, & domus aliæ, quas sæcularibus conducere solent ipsi Religiosi. De domo etiam noua, seu habitatione recenti contigua Ecclesiæ, & cepta fabricari pro ipsa, gaudere etiam hoc priuilegio tenet idem Bordonus *suprà n.* 7. Tum quia fabrica incepta pro finita habetur in fauorabilibus arg. eorum, quæ habet Glossa *vers. ante consummationem cap.* 7. *de Regul. & in cap. cum in cunctis de elect.* Tum quia in hoc comparatur Ecclesiæ, quæ sufficit, vt sit cepta fabricari. 25

Illud certius, Superiores Regulares non posse condere statuta, quibus præcipiant absolutè, ne aliqui rei, quibus immunitas Ecclesiastica suffragatur, ad sua Monasteria confugientes, recipiantur. Tale enim statutum est contra ius commune, quod reis concedit hoc confugium, ac per consequens erit nullum; siquidem Superiores Regulares nihil possunt statuere contra ius commune. Bordonus *suprà n.* 21. Idque supponitur non solùm in constitutione Gregor. XIV. relata. & litteris Sacræ Congregationis, quas retuli *suprà verbo Bannitus num.* 3. & 8. Quare statuta aliqua Religionum, quale est illud, quod pro Ordine nostro habetur *p.* 1. *constitutionum* 26

cap.9.num.6. illis verbis: *Item malefactoribus, & sceleratis ad domos nostras confugientibus metu pœnæ nullo modo aditus pateſiat.* Et infra: *Nec omnino vltra tres dies vllo pacto poſſint manere in Conuentu ſub pœna priuationis ab officio ipſi Priori infligenda*; intelligenda ſunt de illis reis, aut facinoroſis, quibus non ſuffragatur immunitas Eccleſiaſtica iuxta dictā conſtitutionem Gregor. vel qui confugiunt ad Eccleſias, ſeu monaſteria animo manendi, hoſpitādi, aut commorandi ibi, vel forſan ſe occultandi, vt iterum ad ſimilia committenda exire poſſint, iuxta d. eo verb. *Bannitus* loco relato. Vnde in prędictis noſtris cōſtitutionib. loco relato hoc inſinuatur, ſimulq; modus, quo idest faciendū ſine præiudicio Regularis obſeruantiæ, illis verbis, *& ſi fortè ob aliquam cauſam omnino introducendi eſſent, Prior aſſignabit eis locum à Fratribus totaliter ſeparatum: nec Frater aliquis loquatur, vel comedat, ſeu bibat cum eis ſub pœna carceris.* Nota etiam, non poſſe Regulares renunciarè huic immunitati ſuarum Eccleſiarum, aut Monaſteriorum, tum quia illa eſt ius commune acquiſitum Eccleſiis, & locis Sacris, ſuper quod non cadit renunciatio, quia eſt ſpecies quædam alienationis (Gloſſa in *cap. vltim. 16. q. 6.* Syluester *in Summa verbo Alienatio n 18*) tum quia quamuis eſſet priuilegium, eſt priuilegium bonum publicum Eccleſiæ reſpiciens, & ita non poſſunt illi renunciare. *cap. ſi diligenti de foro compet. & in l. 2. §. ſed quia veremur Cod. de iure iuran. propt. calumn. & in l. ius publicum ff. de pact.* Tamburinus *de Iure Abbatum tom. 1. diſp. 16. qu. 15.* Peytinis *to. 1. priuilegiorum Minimorum in Conſtitutione 2. Iulij II. §. 3. num. 10.* Addunt Peregrinus *ſuprà cap. 2. num. 4. & 17.* & Bordonus *ſuprà*, facientes talia ſtatuta incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ, & aliorum Iurium impoſitam contra eos, qui ſtatuta aliqua contra immunitatem Eccleſiaſticam concedunt.

27 Inter priuilegia quoque Monaſteriorum iure etiam recenſeri debent ea, quæ ipſis Fundatoribus, ipſorum Monaſteriorum erectorum intuitu, conceſſa ſunt: quale eſt illud, quod conceſſit Fundatricibus Monaſteriorum Minimorum Iulius II. in Bulla *Dudum* apud Peytinis *tom. 1 priuilegiorum Minimorum in Conſtitutione 1. Iulij II.* quòd ſcilicet, ipſæ cum liberis ſuis, omnibus, ac ſingulis eiuſdem Ordinis Minimorū priuilegiis, gratiis, immunitatibus, libertatibus, exemptionibus, indultis, cōceſſionibus, & Indulgentiis, vti, potiri, & gaudere, liberè, ac licitè valerent. Quo priuilegio etiam gaudere poſſunt aliæ Religiones, quæ cum Minimis communicationem priuilegiorum habent. Notat autem idem Peytinis ſuper dictam Bullam Iulij II. *num. 52. & 53.* hoc priuilegium hodie vacare per Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de Reformatione cap. 11.* quantum ad ea, quæ perturbationem in Epiſcoporum iuriſdictione excitare poſſunt. Similiter gaudent Fundatores, & Fundatrices Monaſteriorum Ordinis eiuſdem Minimorum, & per conſequens etiam aliorum, qui cum ipſis priuilegiorum communionem habent, gratia illis ab eodem Iulio II. in Bulla *Alias venerabilem* apud eundem Peytinis ſupra *Conſtitutione 4.* conceſſa, ſcilicet, quòd omnium, & ſingulorum ipſorum ieiuniorum, orationum, & Sacrificiorum, ac quorumcūque aliorum in toto huiuſmodi Ordine Minimorum de cætero faciendorum, & recitandorum, participes forent, & illis communicata ſint, & eſſe debeant. Quomodo autem hæc applicatio bonorum ſpiritualium intelligenda ſit, habes ex dictis *tom. 3. verbo Bona Regularium.* Magnam quoque gratiam illis conceſſit idem Iulius II. dicta Bulla *Dudum* §. 39. ſcilicet, quòd ipſi, & vtriuſque ſexus liberi plenariam omnium peccatorum ſuorum veniam, & indulgentiam conſequerentur. *Ac quinquies Orationem Dominicam, & toties Salutationem Angelicam recitando, omnes, ac ſingulas Indulgentias, quas diebus Indulgentiarum omnium Eccleſiarum Vrbis, & extra illius muros pro ſtationibus deputatarum conſequuntur Eccleſias Vrbis, & extra muros huiuſmodi viſitantes, plenè, ac integrè conſequantur, & conſequi poſſint, ac ſi Indulgentiarum huiuſmodi diebus Eccleſias Vrbis, & extra muros huiuſmodi, & earum quamlibet perſonaliter viſitarent.* Pro qua Indulgentia, & an his temporibus in ſua vi permaneat, conſule dicta *tom. 3. verbo Indulgentia quoad Regulares.*

Cum autem conſtet ex dictis *tom. 2. cap. 11.* poſſe, & de facto dari Patronos Monaſteriorum Regularium, ſi tamen habeant conditiones illas ad Patronos requiſitas, de quibus dixi eo *cap. 11. num. 2.* ſcilicet, quòd Monaſterium fundauerint, vel conſtruxerint, vel dotauerint: ideo, ~~etiam~~ quando Monaſterium eſt fundatum, ſi tamen egens ſit, nec habeat ſufficientia pro ſuſtentatione, poteſt eligere alium Patronum, illum ſcilicet, qui illud monaſterium de nouo conſtruxerit, vel dotauerit, poſitis tamen conditionibus eo *cap. 12.* aſſignatis. Ratio eſt, quia per hoc quod conſtruat de nouo, vel dotet Monaſterium ſufficienter facit id quod requiritur ad rationem Patroni. Rodrig *to. 2. quæſt. Regul. qu. 49. art. 7.* Peytinis *ſupra in Conſtitut. Iul. 2. §. 27. num. 83. & 84.* ex aliis. 28

Monaſteria ædificari poſſunt de nouo ſine licentia, etiam Principis ſæcularis, etiam ſi ſtatuerit non ædificanda ſine ipſius facultate obtenta. Tale enim ſtatutum contrarium eſt Eccleſiaſticæ libertati, prout probat *cap. vltim. de Eccleſiæ ædificat.* & ex Doctoribus noſter Epiſcopus Bouius *in ſuis Reſponſionibus.* Duardus *in Bulla Cœnæ can. 5. q. 19. à nu. 68.* Bonacina *de Cenſuris in Bulla Cœnæ diſp. 1. quæſt. 16. ſect. 2. punct. 2.* & Barboſa *d. l. 2. de iure Eccleſiaſtico c. 2. n. 2.* & *3.* & *cap. 3. num. 196.* poſt alios. De quo etiam infra verbo *Statuta.* 29

Monaſteriis poteſt quilibet ſuas res donare. *l. generali, & l. iubemus lib. 2. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & omnium ſuorum bonorum donationem facere. *cap. in præſentia de probat.* Transferreque dominium in ipſa nudo pacto, ſeu nuda promiſſione, ita vt vendicare poſſint rem ſibi conceſſam ſine traditione. *leg. finali C. de Sacroſ. Eccleſ. cap. ex litteris de conſuet.* De quibus, & aliis concernentibus Molina *de iuſtit. tract. 2. diſp. 3. & 230.* Rebellus *de Obligat. iuſtitia part. 2. lib. 18. quæſt. 7.* Barboſa *d. l. 2. de Iure Eccleſiaſtico c. 3. à n. 180.* vbi etiam alia ad intentum. Qualiter etiam capacia ſint legatis eiſdem derelictis, dixi ſupra verbo *Legata Regul. relicta n. 5. 6. & 7.* 30

Sunt etiam plura alia priuilegia Monaſteriorum, quæ ſaltem remiſſiuè tangenda ſunt. Et primò quidem, immunia eſſe à gabellis, collectis, ſeu oneribus impoſitis à Principibus ſæcularibus, conſtat ex dictis *ſuprà verbo Clericus*, verbo *Gabella quoad Regulares*, & verbo *Immunitas Eccleſiaſtica Regularium.* Deinde, immunia etiam eſſe à decimis ſoluendis, præſertim in multis caſibus, conſtat etiam ex dictis eo *3. tom. verbo Decima quoad Regulares.* Qualiter etiam alienari non poſſint eorum bona (quod etiam inter priuilegia ipſorum recenſetur) conſtat ex dictis etiam *ſuprà verbo Alienatio, & alienare*, vbi etiam me remitto ad alia, quæ de hac materia dixi *tom. 1. p. 1. & 2.* Quorum bonorum, ſeu iurium ſint capacia Monaſteria Regularium dixi *to. 1. p. 2. c. 19.* Conueniunt etiam ipſis priuilegia Eccleſiarum, & 31

& piorum locorum, scilicet priuilegium fisci, militum, alimentorum, dotis, minorum, imperij, & similibus, de quibus Barbosa *dicto lib. 2. cap. 13.*

32 Circa tertium de mutatione, seu translatione monasteriorum notandum, quod iure communi *cap. vnico de excessibus Prælat. in 6.* nullatenus licet mendicantibus monasteria mutare sine sedis Apostolicæ licentia, excepto si mutatio fit ad Eremos, & in Clementina *Cupientes de pœnis* idem statuitur sub pœna excommunicationis. Idem etiam statuitur in *cap. vnico de Religios. domibus in 6.* respectu eorum Mendicantium, qui eo loco extingui dicuntur, iuxta dicta supra *n. 4.* Suar. 5. *tom. in 3. part. disp. 23. sect. 5. n. 33.* Rodriguez *tom. 2. quæst. Regul. q. 49. art. 4.* Miranda *in manuali tom. 1. q. 33. art. 2.* & Thesaurus *in praxi part. 2. verbo Religiosi c. 1.* Vbi nota, hanc prohibitionem non comprehendere omnes Religiosos, sed tantum mendicantes. Nauarr. *in manual. c. 27. n. 144* Suarez *supra*. Deinde, solùm est quoad monasteria recepta ab ipsis eo tempore, scilicet Bonif. VIII. qui est Author illius capitis, & Clem. V qui est Author illius Clementinæ, non ad recipienda in posterum. Dicitur enim ibi: *Hactenus recepta mutare.* Suarez *supra nu. 34.* ex Glossa, & Nauarro, Thomas de Iesu *supra §. præterea.* Nihilominus plura priuilegia concessa sunt regularibus pro huiusmodi mutatione, seu translatione monasteriorum. Primò enim id concessisse videtur Minoribus Sixtus IV. in Bulla *Regimini* apud Rodriguez *in Bullario in eodem Sixto IV. Bulla 14. §. 35.* Prædicatoribus idem Sixtus IV. in Bulla etiam *Regimini* apud eundem Rodriguez *supra in Sixto IV. Bulla 33. §. 34.* & Minimis Iulius II. in Constitutione *Virtute §. 27.* apud Peyrinis *to. 1. priuileg. Minimor. in Iulio II. num. 2.* Secundò, & clarius, Pius II. Benedictinis Vallisoletanis in Bulla apud eundem Rodrig. *in Bullario in Pio II. Bulla 6.* illis verbis: *Ac alia monasteria in locis eorundem temporalium dominorum, vel sterilibus, & inaquosis existentia, si secundum Deum hoc expedire videritis, de dictis Oppidis, siue locis ad alia loca, vel oppida transferendi.* Item Sixtus V. sub anno 1587. pro 7. Kal. Decemb. concessit, quod *Abbas Generalis Congreg. S. Benedicti Regnorum Portugalliæ, qui pro tempore fuerit, cum consilio, & assensu Capituli Generalis, monasteria dictæ Congregationis, quæ in locis incommodis, & minus populosis reperiuntur, ad cōmodiora loca, vbi monachorū doctrina, & vita exemplo populo Christiano magis vtilis futura sit, & fructuosa, propria auctoritate, Ordinariorum locorum, vel cuiusuis alterius licentia minimè requisita cum eorum monachis, & supellectilibus, paramentis, & ornamentis alijsque rebus necessarijs transferre, & mutare, ac fructus, redditus, & prouentus eorundem monasteriorum, seu cuiuslibet eorum, vel illorum partem Generalis, & Capituli prædictorum arbitrio, alij, seu alijs eiusdem Congregationis Monasterijs magis indigentibus perpetuo, vel ad tempus, etiam renitentibus Abbatibus monasteriorum eorundē & quibusuis alijs personis, applicare, & assignare. Prouiso tamen quod animarum cura personarum sæcularium incumbens Abbatibus, & Conuentibus monasteriorum transferendorum huiusmodi in Ecclesijs eorum nullatenus negligatur, sed per monachos dictæ Congregationis Regulares, vel Presbyteros sæculares idoneos, & ab Ordinarijs approbatos, laudabiliter exerceatur liberè, ac licitè valeant, plenam, & liberam Apostolica Auctoritate eorundem tenore præsentium licentiam cōcedimus, & facultatē. Non obstantibus, &c.* Referunt hoc priuilegium nō solùm Rodriguez, & Miranda relati, sed etiam alter Rodrig. *in Compendio q. Regul. Resol. 55.* & Portellus *in Dub. Regular. verb. monasteria n. 7* Extat etiam concessio Leonis X. pro Ecclesiis Fratr. Minorum, & Monialium, S. Claræ transferendis, seu mutandis de vno loco in alium, quam refert Cassarubius *in compendio verbo Ecclesia fratrum n. 15. & verbo Ædificare n. 14.* quam tamen omitto, quia fuit viuæ vocis Oraculum, quod cum similibus hoc tempore vacat, nisi per Bullam aliam confirmatum sit, prout sæpius dixi.

33 Circa hæc tamen priuilegia graue dubium est, an his temporibus pro prædicta mutatione, seu translatione Monasteriorum permaneant in suo vigore, an vero reuocata censeantur, ita vt etiam pro mutatione, seu translatione Monasteriorum requirantur solēnitates adductæ superiùs ex Clem. VIII. Greg. XV. & S.D.N. Vrb. præsertim cum omnia priuilegia quoad hæc Regularibus concessa reuocētur in illis, vt dictum. In quo inter extremas aliquorū sententias, quorum aliqui parum liberales in Regulares dicūt ea priuilegia derogata esse, ac proinde etiam pro mutatione monasteriorum requiri dictas solēnitates; alij verò liberaliores in eosdem id negant; distinguendum videtur, vel enim loquuntur de mutatione, seu translatione huiusmodi monasteriorum ex vna Ciuitate, vel Oppido ad alia, vel de vno loco ad alium intra cādem Ciuitatē, vel Oppidum. Rursus, aut hæc mutatio, seu trāslatio est cum damno, seu præiudicio aliorum monasteriorum, eò quòd proximius ad illa accedatur, vel non. 33

Et quidem loquendo de mutatione, seu translatione monasteriorum ex vna Ciuitate, vel Oppido ad alia, certū puto requiri ad illam prædictas solēnitates in prædictis Constitutionibus, & Decretis designatas. Ratio est, quia id videtur colligi ex prædictis Constitutionibus, quia in illis est sermo de nouorum Cōuentuum erectione, vt patet ex verbis ipsarum, quando autem monasterium transfertur, seu mutatur de vna Ciuitate, vel Oppido ad alia, proprissime dicitur erigi nouum monasterium, imò de nouo erigi ibi. Accedit, quòd in ista mutatione, seu translatione monasteriorum procedit ratio motiua, propter quam Pontifices prædictas constitutiones ediderunt, scilicet euitare damnum, seu præiudicium aliorum monasteriorum ad quæ proximè accedit monasterium de nouo erigēdum. Et in hoc sensu accipiendi sunt Cherubinus *in Compēd. Bullary in Constit. 99. Clem. VIII. Scholio 1.* & Thesaurus *supra* relatus, & Laurentius de Franchis *in suis controuers. q. 1. pag. 109* Et quoad hunc modum mutationis, seu translationis reuocata censeo prædicta priuilegia per dictas constitutiones, maximè per eam, quæ est SS. D N. Vrbani, iuxta dicta *supra n. 4.* Vide Riccium *in Decis. cur. Neapolis. decis. 168. p. 4.* Loquendo autem de mutatione, seu translatione monasterij ex vno loco ad alium intra eandem ciuitatem, vel Oppidum, ex qua nullum nouum præiudicium fit aliis, credo non requiri ad ipsam prædictas solemnitates, nec pro ipsa esse reuocata priuilegia prædicta. Ratio est, non solùm, quia in prædictis constitutionibus, & Decretis nullum est verbum denotans illis comprehendi mutationem, seu translationem istam, de qua loquimur (cum tamen de illa expressa mentio fieri deberet, quia sæpiùs circa ipsam multæ lites, & controuersiæ Romæ apud Sacram Congregationem tractantur) sed etiam, quia in ea non militat ratio motiua prædictarum constitutionum, quæ est, vt dixi, cauere, ne per nouas fundationes Cōuentuum Ecclesiis antiquis aliquod præiudicium fiat, cum iam supponatur Regulares dicti monasterij, quod mutatur, 34

ſeu transfertur, habuiſſe eos ad commorandum, permanendum, & quærendum eleemoſynas in dicta Ciuitate, vel Oppido. Et ita hanc partem tuentur Rodriguez *dicta quæſt.* 49 *art.* 9. dicens ex Geminiano, & Bapriſta de Salis ita deciſum Bononiæ in caſu ſimili circa prohibitionem factam à Bonifac. VIII. *in cap. vnic. de exceſſib. Prælat. in* 6. de non mutandis monaſteriis à Regularibus, Miranda *ſup. dicto art.* 2. Diana 3. *part. tract.* 2. *Reſol.* 136. & clarius Peyrinis *tom.* 2. *Priuileg. Minim. in conſtit.* 6. *Gregory X V. & tom.* 3. *cap.* 11. *n.* 18. [Pro quo maximè facit declaratio Sacræ Congregationis Epiſcoporum & Regularium 13. Septembris 1641. pro Patribus Capuccinis. Declarauit enim mutationem ſitus Conuentus non eſſe nouam erectionem, nec ſubiacere conſtitutionibus Apoſtolicis, ſuper erectione nouorum locorum] Si tamen contingeret, quod ex tali mutatione, ſeu translatione monaſterij de vno loco ad alium etiam intra eandem Ciuitatem, vel Oppidum, aliis Monaſteriis aliquod præiudicium fieret, ſaltem per accidens, ſcilicet ratione maioris propinquitatis, aut alterius cauſæ; tunc credo non poſſe fieri ſine ſolemnitatibus requiſitis in præfatis conſtitutionibus, & Decretis, & per illa reuocati priuilegia adducta. Tunc enim militat ratio motiua illorum Decretorum, & conſtitutionum. Et hoc puto ſenſiſſe Cherubinum, & Theſaurum relatos, ac alios auctores.

34 Illud etiam certius, Monaſteria ſemel cum legitima licentia poſſeſſa, augeri, ſeu extendi poſſe intra terminos priores: eo quod talis extenſio, ſeu augmentatio Monaſterij eſt de actibus iam permiſſis ſuppoſita legitima acquiſitione illius, *argument. leg. ab ea parte ff. de probat.* Et quia ille, cui eſt prohibitum acquirere nouum ius, non dicitur venire contra prohibitionem, ſi augmentet priſtinum, *cap. final. de conceſſ. prebend. in* 6. & aliis iuribus. Lapus *conſilio* 188. Syluester *in Summa verbo Excommunicatio* 9. §. 86. Rodriguez *dicto articul.* 9. Ex Geminiano.

35 Notandum tamen, quòd quamuis admitteretur, veram eſſe ſententiam illorum, qui, iuxta dicta *ſup. n.* 4. dicunt ad nouam erectionem Monaſteriorum requiri his temporibus Sedis Apoſtolicæ licentiam, nihilominus hoc non procedere in prædicta mutatione Monaſteriorum ex vno loco ad alium, Maximè intra eandem Ciuitatem, vel Oppidum, ſi talia Monaſteria poſt Bonifacium VIII. ſeu Clementem V. adquiſierunt. Ratio eſt, quia licet in *cap. vnico de exceſſib. Prælat. in* 6. confirmato in Clementina *Cupientes de pœnis*, talis licentia Sedi Apoſtolicæ ab his Pontificibus pro mutatione monaſteriorum requiratur, id tamen intelligitur ſolùm de mutatione eorum Monaſteriorum, quæ tempore dictarum conſtitutionum Mendicantes Religioſi habebant, non aliorum, quæ poſtea acquiſierunt. Dicitur enim in illis *Hactenus recepta mutare.* Et ita tenent Syluester, & Rodriguez ſupra ex Geminiano, qui refert ita deciſum Bononiæ in ſimili cauſa Fratrum Minorum.

36 Notandum etiam, id maximè procedere in Religioſis, qui vitam eremiticam, ſeu ſolitariam ducunt in Eremo, ſiue locis vbi non eſt hominum habitatio de propinquo, iſti enim ſine licentia Papæ poſſunt loca ſua non ſolùm mutare, ſed etiam ſimilia de nouo adquirere. Ita enim habet Bonifac. VIII. expreſsè in dicto *cap. vnico de exceſſib. Prælat. in* 6. & notat ibi Gloſſa.

37 Maximè etiam notandum, Religioſos Minores, Prædicatores, & Minimos mutantes Monaſteria de vno loco ad alium, habere hoc priuilegium ex Sixto IV. & Iulio II. in Bullis *ſupra n.* 32. relatis. *Adhuc liceat fratribus veſtri Ordinis, cum de prioribus locis ſuis ad alia loca ſe trãſferunt, tam ædificia, quam omnem ædificiorum materiam locorum, quæ dimittunt, (dedicatis Eccleſiis dumtaxat exceptis) quam libros, Calices, paramenta, ſecum ad alia loca transferre, ac ædificia ipſa cum ſolo, & alijs ad eadem loca pertinentia (præter Eccleſias) per perſonas ad hoc à Sede Apoſtolica deputatas vendere, ipſorũque pretiũ in aliorum locorum, ad quæ dicti Fratres ſe transferunt, ædificationem, ſeu aliàs in illorum vtilitatem conuertere, ſecundum quod eis melius videbitur expedire.* Addit infra. *Et ne aliqui Archiepiſcopi, vel Epiſcopi, aut alij Eccleſiarum Prælati, ſeu quæuis alia perſona Eccleſiaſtica, ſeu ſæcularis, prædicta loca, ſeu bona occupare, accipere, vel vſurpare, aut quoquomodo ſibi vendicare præſumant abſque dicta Sedis licentia ſpeciali diſtrictiùs inhibemus.* Benedictini etiam Luſitaniæ habent priuilegium Sixti V. quod retuli *ſupra num.* 4. Imò & Minores ex Clem. IV. (vt refert Caſſarubius *in Compend. Priuileg. Mendicant. verbo Ædificare n.* 2) habent ſimile priuilegium illi, quod ex Sixto IV. retulimus.

Pro quorum priuilegiorum praxi notandum primò, illis vti poſſe non ſolum præfatas Religiones, quibus conceſſa ſunt, ſed etiam alias, quæ cum ipſis habent communicationem priuilegiorum. Confertius *in Summ. mater. priuil. tit.* 48. *cap.* 3. Miranda *ſup. d. q.* 33. *art.* 2. Secundò, huiuſmodi mutationem, ſeu translationem monaſteriorum tripliciter poſſe contingere. Primò quidem, adquirendo nouum Monaſterium, & non derelinquendo antiquum. Secundò, deſerendo antiquum, & non adquirendo nouum. Tertiò, adquirendo nouum, & deſerendo antiquum. Ex quibus primus modus mutationis potius eſt adquiſitio monaſterij, quam mutatio, & ideo de illo intelliguntur ea, quæ dicta ſupra ſunt *à n.* 2. circa monaſteriorum erectionem. Secundus etiam, potius eſt derelictio, aut deſertio monaſterij, quam mutatio, & ita de illo intelligenda ſunt ea, quæ infra dicemus. Tertius autem eſt propriè mutatio, de qua in præſenti, & ad quam deſeruiunt priuilegia adducta. Tertiò nota, quod ex vi illorum, quæ ſunt Sixti IV. & Iulij II. pro prædicatoribus, Minoribus, & Minimis, poſſunt tam ipſi, quam alij, qui cum ipſis communicationem priuilegiorum habent, omnia bona mobilia, etiam pretioſa; & materiam ipſam, ædificiorum Cõuentus, ſcilicet ligna, lapides, &c. quæ in antiquo monaſterio erant, ad nouum transferre, abſque eo quòd Ordinarij in eis ſe poſſint ingerere, vt patet ex prædictis priuilegiis. Confertius *ſupr.* Peyrinis *tom.* 1. *priuileg. Minim. in Conſtit.* 2. *Iulij II.* §. 27. *n.* 77. Eccleſias verò integras relinquere debent, nec vllo modo prophanare, aut ad vſus profanos laicorum applicare. Tum ex regula iuris in 6. *ſemel Deo dicatum non eſt ad vſus humanos vlteriùs transferendum.* Tum ex *c. ligna de conſecr. diſt.* 1. Vbi ſic. *Ligna Eccleſiæ dicata non debent ad aliud opus adiungi, niſi ad aliam Eccleſiam, vel igni ſunt comburenda, vel ad profectum in monaſterio Fratribus, in laicorum verò vſum non debent admitti.* Portellus *in Dubijs Regularium verbo Eccleſia reconciliatio, in fine num.* 5. Imò ſi in talibus Eccleſiis ſit cura animarum proculdubio faciẽdum eſt id, quod Sixtus V. in priuilegio relato *d. n.* 32. dixit de non negligenda tali cura. Et etiamſi in illis cura animarum non ſit, fieri oportet id, quod Leo X. viuæ vocis oraculo ſtatuit pro Fratribus Minoribus apud Caſſarubium *ſupra verb. Monaſteria n.* 8. 38

ſcilicet

scilicet, ea aliquando visitare cum tempus opportunum fuerit, & in eis etiam aliquando celebrare. Maximè, quia in *capit. si quis vult.* 16. *quæst.* 7. expressè determinatur, quod quando monasterium aliquod in alium locum transfertur, dimitti debet Presbyter in priori loco ad ministeria Ecclesiæ. Additur autem in prædictis priuilegiis, solum, seu fundum Conuentus, qui derelinquitur, vendi posse per personas à Sede Apostolica deputatas, dummodo ipsorum pretium in Fratrum vtilitatem conuertatur. Quamuis autem per personas istas à Sede Apostolica deputatas intelligendas credam, quoad fratres Minores, ipsorum Sindicos, prout habet idem Cassarubius *supra dicto verbo Ædificare*, & quoad alios putet Peyrinis *supra* intelligi Conseruatores Religionum, puto tamen priuilegia hæc his temporibus quoad ad hoc, vacare, quia non solum ex Extrauaganti *Ambitiosa*, Pauli II. & aliorum Pontificum constitutionibus, sed maximè ex Decreto Sacræ Congregationis Concilij sub Sanctissimo Domino Nostro Vrbano, quæ retuli *tom.* 1. *cap.* 10. *à num.* 1. *& tom.* 2. *cap.* 19. *à num.* 54. *& tomo* 3. *verbo Alienatio, & alienare* prohibita est regularibus omnibus quæcumque alienatio bonorum immobilium, & etiam mobilium pretiosorum cum reuocatione omnium, & quorumcumque ipsorum priuilegiorum. Quod potiori ratione dicendum de Ecclesiis ipsis derelictis, tum propter eamdem rationem, tum quia ita etiam declaratur in prædictis priuilegiis. Quod intellige contra Peyrinis relatum, siue eæ sint consecratæ, siue tantum benedictæ, propter eandem rationem. Quid vero de illis agendum sit, inferius constabit, cum de dimissione, seu derelictione, aut destructione Monasteriorum dicemus. An autem per translationem amittant Monasteria sua priuilegia, agit Tamburinus *de Iure Abbat. tomo* 3. *disputatione* 5. *quæst.* 6.

39 Circa quartum de vnione monasteriorum, extat primò priuilegium Ioannis XXIII. concessum Abbati Cisterciensi Cabilonensis Diœcesis, eiusque Coabbatibus vniuersis in Capitulo Generali quandocumque congregandis, quod refert Rodriguez *in Bullario tomo primo in Ioanne XXIII. Bulla* 1. per hæc verba. *Hinc est quod nos volentes vestra paci, & tranquillitati consulere vestris in hac parte supplicationibus inclinati, vt quæcumque monasteria dicti Ordinis, tam monachorum, quam etiam Monialium, & quorum facultates, fructus, redditus, & prouentus non sufficiunt ad sustentationem tot Regularium personarum in eisdem monasteriis; pro tempore degentium, quot in eis pro augmento diuini cultus, ac Missis, & aliis diuinis Officiis celebrandis, secundum eiusdem Ordinis statuta, & præmissarum, ac Regularium Cæremoniarum obseruantiam requiruntur, aliis Monasteriis Religionis, & Ordinis prædictorum pro commodiori sustentatione degentium in eisdem, & quando pro statu, & quiete huiusmodi personarum id noueritis expedire (super quibus vestras conscientias oneramus) cum omnibus iuribus, & pertinentiis suis, vnum videlicet alteri monachorum, & aliud alteri monialium, monasteriis, eiusdem Ordinis Monasteria, cuiuscumque taxæ, seu annui valoris fuerint, (& quæ cum eorum iuribus, & pertinentiis suis vniuersis præsentibus haberi volumus pro expressis) Authoritate Apostolica annectere, & vnire. ita quod cedentibus, vel decedentibus huiusmodi Monasteriorum Abbatibus, vel Abbatissis, seu Prioribus, vel Priorissis) si Monasteria ipsa per Priores, aut Priorissas fuerint solita gubernari) aut ea quomodolibet dimittentibus, liceat aliis Abbatibus, & Abbatissis, aut Priorissis, quorum Monasteriis aliis sic vacantia venient vnienda, corporalem possessionem huiusmodi vacantium Monasteriorum, iuriumque, & pertinentiarum prædictorum auctoritate propria apprehendere, & perpetuo retinere, ac fructus, redditus, & prouentus dictorum Monasteriorum vniendorum in suos vsus, ac pro sustentatione huiusmodi personarum degentium in eisdem libere conuertere, Diœcesani loci, aut cuiuscumque alterius super hoc licentia minimè requisita, liberè, & licitè valeatis, deuotionis vestræ de speciali dono gratiæ concedimus per præsentes. Non obstantibus*, &c. Hæc ibi ad litteram.

Secundò extat priuilegium Pij II. pro Priore, & Conuentu Benedictinorum Vallisoleti, quod retuli *supra numero* 32. in quo cum pro parte ipsorum petitio ista proposita esset, quod *in nonnullis domibus eiusdem Ordinis diuersarum Diœce. præfate Monasterio quoad obseruantiam subiectis propter inopiam reddituum vltra tres, vel quatuor Religiosi. nequeũt commodè sustentari, quo fit, vt in eisdem domibus Regularis obseruantia ad plenum, vt decet obseruari non possit*, Pontifex concedit sequentia. *Nos itaque de præmissis certam notitiam non habentes huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis, de quorum prouidentia, & circumspectione plenam in Domino fiduciam obtinemus, si est ita, duo, vel tria Monasteria, siue domos dicti Ordinis, in quibus propter exiguitatem fructuum, redditauum, & prouentuum tres, vel quatuor Monachi sustentari nequeunt Abbatum, & Conuentuum dictorum Monasteriorum expresso ad id interueniente consensu vniendi, annectendi, & incorporandi: ac in aliquo ipsorum Monasteriorum, siue domorum, Monachos, vsque ad numerum duodecim constituendi, & deputandi.* Et infra paucis interiectis. *Nec non fructus, redditus, & prouentus prædictorum omnium Monasteriorum, vt præmittitur, vniendorum, quos pro expressis haberi volumus, pro sustentatione Monachorum in magis accommodis domibus, & Monasteriis commorantium deputandi plenam, & liberam tenore præsentium concedimus facultatem. Non obstantibus*, &c. 40

Tertiò Innocentius VIII. concessit fratribus Prædicatoribus quod Conuentus non valens sustentare octo Religiosos possit alteri incorporari per Vicarium Congregationis, seu Prouincialem (quod idem est) cum Diffinitoribus, dum tamen sine scandalo fiat, & in Ecclesia loci incorporati non cesset cultus diuinus. Refert hoc priuilegium Ioannes de Cruce *de Priuilegiis Regularium lib.* 2. *cap.* 9 *dub.* 2. & tam ipse, quam Peirinis, qui *tom.* 1. *priuileg. Minim. in Constitut.* 2. *Iulij II. num.* 80. priora duo alia priuilegia referunt, supponunt illis vti posse Religiones aliàs habentes communicationem priuilegiorum cum istis. Quod intellige, seruatis conditionibus in eisdem priuilegiis designatis. Alia autem circa huiusmodi priuilegia, & præsentem materiam habet Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 3. *disput.* 8. *per totam.* Quibus adde, SS. D.N. Vrbanum VIII. facultatem quoque concessisse Generalibus Minorum Conuentualium, & Minimorum supprimendi, & extinguendi Conuentus tenues, & pauperes, & eorum bona, & onera in alios Conuentus transferendi. Vt videre est in Peyrinis *tom.* 3. *priuileg. Minim. cap.* 12. *in Constit D. N. Vrban* 14. *alias* 24. *& in nouiss. Constitut. eiusd. Vrban. num.* 15. [Nota autem quod ex Doctrina Riccij *in praxi decis.* 292. & Rodrig. 41

tom. 3. quæstionum Regularium quæstione vlt. artic. 1. quod sequitur Tamburinus *de iure Abbat. tom. 3. disput.* 15. *quæst.* 1. *num.* 4. Prælatos Regulares posse ex iusta causa monasteria, & Ecclesias sibi pleno iure subiecta vnire standu etiam in iure communi eo quod habeant super illa iurisdictionem quasi Episcopalem. Quibus fauent, tum alij Doctores. Tum maximè declarationes quædam Sacræ Congregationis, quas referunt. Hoc etiam dicit de disiunctione idem Tamborinus *sup. quæst.* 7. ex aliis Doctoribus. Sed quod attinet ad talem vnionem attendendum potius est ad priuilegia vel consuetudinem. Quoad disiunctionem vero cum sit quædam alienatio, videnda quæ diximus de alienatione bonorum Regularium in præcedentibus tomis.]

42 Circa quintum de dimissione, seu derelictione Monasteriorum, constat ex dictis *tom.* 1. *par.* 1. *cap.* 21. *num.* 36. deseri non posse à regularibus, in iure communi stando, sine licentia Sedis Apostolicæ, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ex *cap. vnico de Religios. domib. in* 6. *&* ex *capit.* etiã *vnico de excessibus Prælatorum etiam in* 6. adiuncta Clementina *Cupientes de pœnis.* Syluester *in Summa verbo Casus quæst.* 1. *casu* 8. Rodriguez *tomo* 1. *quæstionum Regularium quæstione* 23. *artic.* 6. Ioannes de Cruce *supra dub.* 1. *concl.* 1. Notandum tamen prohibitionem illam *cap. vnic. de Religiosis domibus* solum esse iuxta dicta *supra num.* 4. pro illis Religiosis mendicantibus, quos Pontifex eo capite extingui fecit, non pro aliis quatuor Mendicantibus, aut aliis Religiosis. Similiter prohibitio illa *cap. vnic. de excessibus Prelat.* & Clement. *Cupientes*, solum est, iuxta dicta etiam *supra* pro Mendicantibus, non pro aliis Religiosis non Mendicantibus Nauarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 144. Rursus solùm pro Conuentibus aut Monasteriis, quæ habebant tempore Bonifacij VIII. & Clem. V. iuxta dicta *supra* non pro aliis Conuentibus, aut Monasteriis, quæ postea adquisierunt: Nauarrus *supra.* Regulares ergo non Mendicantes nullo iure communi prædicto prohibentur Monasteria deserere, nec mendicantes nisi ea, quæ illis temporibus possidebant.

43 Nihilominus extat priuilegium Sixti IV. pro Vicario Generali minorum, quod refert Confertins *in Collect. Litter. Apost. in Sixto IV. Bulla* 12. & de quo Rodrig. *sup.* quo scilicet illi concessit vt ea loca, quæ Fratribus suæ curæ commissis minùs commoda esse cognouerit, vel alias onerosa, in manibus Ordinariorum locorum liberè, & licitè deserere possit facultatem concessit, prout sibi visum fuerit expedire, onerando tamen in hoc ipsius conscientiam, non obstantibus Constitutione Bonifacij VIII. & aliis quibuscumque. Simile etiam priuilegium (forsan idem) pro Generali fratrum minorum de Obseruantia refert Cassarubius dicto *verbo Ædificare numero* 8. Notat autem Confertius supra *in Summar. mater. priuileg. titul.* 18. *capit.* 3. hoc priuilegium communicari Generalibus aliorum Ordinum, intellige, habentium communicationem priuilegiorũ cum Minoribus. Obseruat etiã Rodrig. *sup.* nec Prouinciam solam, nec Prouinciales posse vti hoc priuilegio, nec alio modo, quam deserendo dicta loca in manibus Ordinariorum.

44 Præcipuè notandum, huiusmodi Monasteria, seu loca Regularia derelicta, esse in triplici differentia: alia enim sunt, quæ à Communitatibus, Vrbibus scilicet, vel Oppidis ipsi concessa fuerunt. Alia verò, quæ ipsi ex eleemosynis acquisitis, vel propriis redditibus construxerunt. Alia denique, quæ sunt Iuris patronatus alicuius Patroni iure fundationis, constructionis, vel dotationis, iuxta dicta *tomo* 2. *capit.* 11. *numero* 2. Et quidem si fuerint primo modo, proculdubio videtur procedere doctrinam traditam, scilicet, quod cum deserunt deseri debeant in manibus Ordinariorum, ad illos enim pertinet iure communi cura Ecclesiarum, & locorum piorum. Si autem fuerint secundo modo oppositum videtur dicendum, loquendo de illis religionibus, quæ capaces sunt dominij bonorum in communi scilicet ea non debere deseri in manibus Ordinariorum, sed posse illa Regulares, quorum sunt, vendere, alienare, commutare, &c. seruatis tamen seruandis, scilicet licentia Sedis Apostolicæ, &c. cum sint bona Ecclesiastica immobilia, quæ sine eius assensu alienari non possunt. Nullo enim iure habetur, quod dicti Religiosi teneantur, illa quæ sunt sua, & ab ipsis iustè adquisita ordinario tradere. Etsi oppositum tenere videantur Miranda *dict. quæstione* 34. *artic.* 3. *conclus.* 2. & Barbosa *dicto lib.* 2. *de iure Ecclesiastic. cap.* 12. *num.* 67. Vnde quoad ista priuilegium adductum videtur inutile, ac per consequens standum in iure communi de illis non deserendis à mendicantibus nisi ex Papæ licentia; loquendo videlicet iuxta dicta. & de Monasteriis, quæ habebant tempore Bonifac. VIII. & Clementis V. non de aliis, quæ postea adquisierunt. Si vero fuerint Monasteria, seu loca tertio modo, distinguendum est, vel enim tales Fundatores, seu Patroni in contractu fundationis; seu patronatus retinuerunt sibi dominium illorum, in casu quo Religiosi illa relinquerent, vel non. Si primum, proculdubio pertinent ad ipsos talia Monasteria, seu loca derelicta; lege quidem naturæ, propter contractum factum & lege positiua, propter *cap. Antigonus de pact.* Peyrinis *dicto tomo in Constitutione* 2. *Iulij II. numero* 82. Quod etiam est verum quando contractus factus fuit à prædecessoribus, quia Prælati successores tenentur ex contractu prædecessorum. Prout ex Abbate, Baldo, Cardinali, & Decio tenent Rodriguez dicta *quæst.* 49. *artic.* 7. *&* Miranda *supra quæstione* 34. *artic.* 2. *conclus.* 1. Idem dic, quando tales Patroni non abdicarunt à se dominium Monasteriorum, sed illud absolutè sibi retinuerunt. Portellus *in dub. Regularium ver. Monasterium numero* 8. Si Secundum, videtur eodem modo dicendum ac de locis, seu Monasteriis adquisitis secundo modo. Id tamen animaduertendum pro fratribus Minoribus, quod cum ipsi bona in communi non possideant sicut aliæ Religiones possident, ideo huiusmodi Monasteria, seu loca Regularia ab illis, vel eleemosynis, vel è Patronis concessa transeunt in dominium, & proprietatem Sedis Apostolicæ, & ita vti posse illos priuilegio adducto prædicta Monasteria in manibus Ordinariorum deserendo. Siquidem ipsamet Sedes Apostolica hoc illis concedit in eodem priuilegio. Rodriguez *supra dicto articulo* 7. §. *quantum autem.* Quod intellige tantùm, quantum ad Ecclesias, & Oratoria, & Cæmeterium, nam quantùm ad dormitoria, & officinas, seu alia loca Monasterii ea pertinent ad Patronos, seu fundatores. Prout expressè habet Nicolaus III. in *capit. exijt de verbor. signific.* Rodrig. *sup.* Miranda *sup. dicta q.* 34. *art.* 2. *concl.* 2.

Præcipue etiam, iuxta dicta *supra numero* 38. 45
notandum huiusmodi Monasteria, seu loca Regularia derelicta non esse in habitacula sæcularium,

vel

vel laicorum conuertenda, nec à sæcularibus gubernanda, aut commutanda, vel vendenda. *cap. nemini* cum sequenti 16. *quæst.*7. *cap. quæ semel* 19. *q.*3. Nec etiam Clericis sæcularibus debent concedi. *c. peruenit ad me* 18. *q.*2. Hieronymus, Rodriguez *in Compendio quæst. Reg. resol.*55. *n.*7. Miranda *sup. quæst.*33. *art.*1. *conclus.*1. Barbosa *sup. n.*59. Qui etiam asserunt quòd in casu magnæ alicuius necessitatis, & rationabili existente causa, de licentia, consensu, & auctoritate Episcopi diœcesani, bene possit Monasterium destrui, & deseri, atque cum opus fuerit in profanos vsus commutari. Quibus consonat declaratio S. Congregat. quam refert Naldus *in Summ. verbo Ecclesia num.* 23. in qua habetur, quòd Ordinarij arbitrio relinquitur quando Ecclesiæ dirutæ conuerti possint in priuatas domos, aut loca publica in vsus tamen non sordidos, & an pecunia ex ipsis ruinis comparata sit, conuertenda in bona stabilia Ecclesiæ, vel eroganda in alios pios vsus. Apud eundem etiam Naldum *ibidem* ex Praxi Curiæ Archiepiscop. Neapol. habes, quòd Ecclesia diruta, & prophanata deseruire possit pro magazzeno vini, seu cella vinaria, non autem pro vsu histrionum, aut pro coquina, propter indecentiam, quæ in hoc est. Regulariter autem loquendo ligna, & lapides Ecclesiæ dirutę non debent ad aliud applicari nisi ad aliam Ecclesiam, vel profectum Fratrum in Monasterio, nullatenus verò in laicorum vsum. Ita enim habetur *cap. ligna de consecrat. distinct.*1. Syluester *in Summa verbo benedictio quæst.* 7. ex Palud. in casu etiam quo pro Monasteriis defuerint Regulares, Clerici sæculares in eis poterunt constitui. *cap. inter quatuor. de Religios. domib.* Barbosa *sup. num.*61. Ecclesiæ autem dirutæ locum non posse alienari sine solemnitate consueta declarauit S. Congregatio, teste Naldo *supra num.*22.

46 Præterea notandum, quòd si Regulares sua loca, vel Monasteria deseruerunt per vim, aut metum iniustè illatum, prout cõtingit in desertione Monasteriorum nostræ, & quarundam aliarum Religionum in partibus hæreticorum, Anglia scilicet, Scotia, Hibernia, Saxonia, & similibus, quòd ad ipsa recuperanda non videantur requiri solemnitates adductæ in superioribus ex Decretis Summorum Pontificum, & Sacrarum Congregationum confirmatis à Sanctissimo D. N. Vrbano in Constitutione relata supr. *n.*4. Ratio est, quia Decreta illa, & Constitutiones, vt ex ipsis constat, solùm loquuntur de noua erectione Monasteriorum Regularium, non autem de recuperatione eorum, quæ iniustè per vim, aut metum ab ipsis ablata fuerunt. Præsertim, quia illa semper manserunt in dominio Religionum, cum per iniustam illam ablationem solùm priuati fuerint possessione illorum, non dominio. Rodriguez *dicta quæstione* 49. *artic.* 9. Miranda *dicta quæstione* 33. *artic.*5. *conclus.* 1. Quando verò Regulares sponte dimiserunt aliqua monasteria, an si postea illa velint occupare, necesse sit obseruare prædictas solemnitates, dubiæ quæstionis est, & parti affirmatiuæ fauet Cherubinus *in Compend. Bullar. in Clem. VIII. Constitut.* 99. & Peyrinis *tom.*2. *priuileg. Minim. in Constitut.*6. *Gregor. XV. num.*2. eo quòd in ista reassumptione Monasteriorum militet eadem ratio, ac in noua erectione. Negatiuæ verò Rodriguez dicto *artic.* 9. Miranda *supr.* Ego verò, iuxta dicta *supra num.*33. dicendum puto, quòd si ex huiusmodi recuperatione Monasterij nouum detrimentum contingat aliis Monasteriis, seu Ecclesiis, aut procul dubio necessarium videtur obseruare illas, quia militat eadem ratio, & intentio Summorum Pontificum, & Sacrarum Congregationum. Si verò, vel nullum nocumentum prædictis Ecclesiis, vel Monasteriis inferatur, vel illud non est nouum, sed antiquum, tunc non videtur requiri, quia ex vi prioris fundationis superatum videtur iam hoc inconueniens, & adquisitum ius Regularibus illorum Monasteriorum.

Quòd bona Monasteriorum desertorum, quæ erant Regularium, ad ipsos pertineant, constat, tum 47
ex iure communi, cum nulla ratio sit, vt ipsis priuentur, tum ex dictis supra, cum de mutatione Monasteriorum ageremus. Qualiter etiam bona Monasteriorum quarumdam Monialium destitutorum applicari debeant Religiosis earumdem Religionum ex priuilegiis Sedis Apostolicę, constat ex dictis *to.*2. *cap.*19. *num.*50.

Prædicta quoque Monasteria à Regularibus deserta non requirere Prælatorum residentiam, con- 48
stat ex declaratione Sacræ Congregationis, quam ex Garzia, & Armendariz, refert Barbosa *in Collectaneis, Bullarij verbo Monasteria Monialium* 1. Ibi enim habetur, quòd Monasteria, quæ cura, & Conuentu carent, non requirant aliquam residentiam. Similiter, si Religiosus aliquis sit in talibus Monasteriis desertis pro illis administrandis, quòd non teneatur rationem reddere.

Ordinario, colligitur, tum ex dictis 3. *to. verbo Administratio, & administrare num.* 2. tum ex alia declaratione Sacræ Congregationis, quam ex eodem Armendariz refert Barbosa *supr.*

Qualiter prohibitum sit viris Religiosis introducere, vel ingredi permittere in ipsorum Monaste- 49
ria fœminas quascunque, constat ex dictis *to.*1. *p.*1. *cap.*10. *à num.*9. De quo etiam, præter Authores ibi relatos, Filliuccius *Tract.*15. *n.*118. & 119. & Thesaurus *in prax. par.*2. *verbo clausura cap.*3. Maximè verò circa absolutionem à suspensione à diuinis non reseruata, quàm contra transgressores imposuit Pius V. in Constitutione eo *n.*9. relata, & ab excommunicatione Papæ reseruata, quam Greg. XIII. contra eosdem imposuit in Constitutione etiam eodem loco adducta, consule priuilegia Religionum, & quæ pro nostra adduxi eodem *to.*1. *cap.*18. *à num.*33. Sicut pro dispensatione in pœnis priuationum, inhabilitatum &c. dicta eo *cap.*18. *num.*46. & dicenda infra verbo *pœna Ecclesiastica*, præsertim *n.*8. & 17. De quibus etiam, & aliis hanc materiam concernentibus latè, & doctè Vincentius Candidus *to.*5. *disquis.* 5. *art.*2.

MONETARII.

SVMMARIVM.

*Constitutio Sanctissimi D. N. Vrbani contra Monetarios, num.*1.
*Actiones ibi prohibitæ, num.*2.
*Quomodo ea intelligendæ, num.*3.
*De degradatione delinquentium num.*4.
*De pœna triremium, num.*5.
Nomine Italiæ an veniant Insulæ adiacentes, numero 6.
An Monetariorum crimen sit reseruatum, numero 7.
*An gaudeant immunitate Ecclesiæ, num.*8.
*De valore monetæ Sacræ Congregationis declaratio, num.*9.

DE

1 DE Mnnetariorum crimioe, & de pœnis ipsorum aliqua dixi *to.1.cap.1n.num.25.& suprà verbo Falsarium à n.5.* alia tamen in præsenti addenda, maximè cum Constitutin Sanctissimi D.N. Vrbani, qusm eo lnco retuli, etiam ad Regulares extendatur. Ea verò quantum ad præsens sic habet. *Cum itaque falic.rec. Pius Papa V. prædecessor noster attendens, quòd licet monetarum aurearum tõsoribus de iure vltimi supplicy esset inflicta pœna, argenteas tamen monetas tondentibus satis minor erat imposita, omnes eos, qui argenteas tonderent, vltimi supplicy, & eadem, quâ aurearum tonsores eatenus puniti fuerant, & de iure puniri debebant, pœna puniendos esse statuerit, prout in cedula mortus propry manu eiusdem Py prædecessoris subscripta plenius continetur. Nos motu proprio, ac ex certa scientia, meraque deliberatione nostris, ac de Apostolica potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura Constitutione, statutum, voluntatem, & mandatum Py prædecessoris præfati tenore præsentium, approbamus, & confirmamus, & innouamus. Ac ad omnès, & singulas personas Ecclesiasticas, etiam quomodolibet exẽptas, tàm sæculares, quàm cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiã de necessitate exprimendi, nec non militiarum quarumcnmq; etiam Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani Regulares, non solum in statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè Nobis, & Sedi Apostolica subiecto, sed etiam in omnibus, & singulis Prouinciis, Regnis, Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Castris, & locis in Italia dnmtaxat existentibus, qui aureas, vel argenteas monetas tondere, fabricare, colorare, vel aliàs adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumpserint, extendimus, & ampliamus. Volentes, vt culpabiles in præmissis reperti, præuia degradatione, Curiæ sæculari puniendi tradantur. Pecunias verò sic, vt præfertur, adulteratas scienter detinentibus, seu de loco ad locum transferentibus, aut materiam, instrumenta, siue opem ad præmissa præstantibus, pœnam triremium per decennium imponimus. Et cognitionem causarum huiusmodi, quoad personas Ecclesiasticas præfatas tàm sæculares, quàm Regnlares in Prouinciis Nobis, & Sedi præfatæ subiectis, ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales in eisdem Prouincys de latere Legatos, & Prolegatos pro tempore existentes, in alys verò omnibus, & singulis Prouinciis, Regnis, Ciuitatibus, Oppidis, Castris, & locis tam sub nostra, & dicta Sedis, quàm cuiusuis alterius Principis ditione, in Italia tantùm comprehensis, priuatiuè quoad omnes etiam Superiores Religiosorum, ipsisque Superioribus penitus exclusis, ad Ordinarios locorum spectare etiam volumus. Mandantes, propterea Venerabilibus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, singulis videlicet in suis Ciuitatibus, & Diœcesibus & quoad loca intra fines alicuius Diœcesis, non tamen de Diœcesi existentia, ipsarum Diœcesum, intra quarum fines eadem loca extiterint, quo verò ad ea, quæ extra fines alicuius Diœcesis consistunt, vicinioribus eorundem locorum Ordinariis, quatenus ad instantiam cuiusuis fisci, vel etiam cuiusuis denunciatoris, causarum huiusmodi cognitiones suscipientes, præuia etiam auocatione à quibusuis aliis, in causis ipsis, modo præmisso procedant, omnibus iuris, & facti remediis opportunis, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachy sæcularis auxilio. Inhibentes, &c.*

2 Circa quam Constitutionem notandum. Primò, sex præcipuè actinnes in illa prohibitas esse. Prima est, *anreas, vel argenteas monetas tondere*. Secuoda, eas, *fabricare*. Tertia, eas *colorare*. Quarta, eas *adulterare*. Quinta, eas qunmndolibet adulteratas *scienter erogare*. Sexta, illas *exponere*. De prima iam dixi loco relato ex 3.*tom.* quid sit *tondere* moneram, scilicet de iusto pondere ipsius aliqnid detrahere, vel abscindere, & qualiter sic faciens peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem. Vbi etiam quid dicendnm sit de tondente priuata auctoritate monetas plus æqui ponderis habentes, in ea quantitate qua excedunt. Vbi nnta, quòd etsi talis propriè falsarius nnn sit, quia falsarius non est nisi qui veritatem doln aliquo mutat, quod nnn facit sic tondens, vt habet Naldus *in Summa verbo falsum num.6.* ex Petro de Nauarra, quem refert. Nihilnminns punibilis est, etsi mitinri pœna, vt ibi dixi, quàm ea, quæ in prædicta Cnnstitutione decernitur. De secunda etiam, quæ est *fabricare*, iam dixi eo locn hanc actionem committere illns, qui priuata authnritate mnnetam cudunt, & sic facientes peccare mortaliter, & teneri ad restitutionem iacturæ, quã patiuntur Principes, vel Ciuitates, ad quns pertinet illas fabricare. Qund intellige, etiam si bnnam, & iustam monetam cudant, propter eamdem rarinoem; & quia cum nnn sit Principis auctnritate facta, noo habat verum valnrem monetæ, sed snlùm valnrem anri, vel argenti, ex qoo facta est. Vide Chapeauille *de Casib.reseru.casn 16.q.1.diffic.1.& 4.* Nntant autem Guidius *l.3. de Mineralib. titul.9. de Moneta q.71. num.204.* & Peytinis *3.to.priuil.Minim.in Const.12. aliàs 22. Vrbani cap.12.n.2.* quòd qui incepisset fabricare falsam mnnetam, deinde pœnitens ex libera soa vnlnntate nnn perfecit, sed destruxit id quod cœperat facere, his pœnis nnn tenetur, quia leges pœnales nnn habent locum nisi secuto effectu. Dixi autem ad Principem, vel Ciuitatem pertinere solum fabricare mnnetam, quia ita habetur ex variis Legibns & Authnribus, vt affert Barbnsa *de offic.& potest. Episcopi Allegat.51.n.55.* De tertia etiam actinne, quæ est *colorare* monetas, eas scilicet pingendo, vt appareant aureę, vel argenteæ, etiam dixi eo loco esse peccatũ mnrtale nbligans ad restiturinnem. De qno etiam vide Barbnsam *supra*. De 4. quæ est *adulteratio* monetæ, etiam dixi lncn relato. Pro qua nota, quòd adnlterare mooetam, tribus modis contingere potest, scilicet circa substantiam, circa pondns, & circa fnrmam. Qnod ad substantiam namque falsa mnoeta dicitur quandn substituitur, aut permiscetur vnum metallom prn alio. *l. Paulus ff. de solut.* Circa pnndus autem, quandn minus pro mainri ponitur *l.1. ff. de contrahen. empt.* Circa fnrmam verò, cum quis cudit mnneram, hoc est veri, & iusti ponderis, ac valnris, sine tameo potestate id faciendi, aut imprimendo characterem, aut formam alienam absque consensu eius cuius erat *l. sine nomine, & l. qui nomine ff. ad leg. Cornel. de falsis*. Guidius *supra tit.9 de moneta n.93.* Barbosa *supra num.57.* De quinta etiam, quæ est prædictas mnnetas falsas, seu adulteratas *scienter erogare*, etiam dixi locn relatn esse peccatum mortale ad restiturinnem obligans. Vbi nnta, quòd cum Pontifex pnsuerit illam particulam, *scienter* deootare voluit pœnas huinsmodi Cnnstitutioois nnn esse applicandas ei, qui ignoranter id fecerit. Credo tamen, quòd si talis ignorantia esset crassa, aut affectata illum noo excusaret. Talis enim ignnrantia æquiualet malitiæ. Peyrinis *supra num.3.* Barbosa *supra num.66.* Probabitur autem igoorantia prædictas monetas erngantis, primò, mnnstrando personam à qua illas habuit. Secundò, si fuerit persnoa bonæ npinioois, & famæ. Tertiò, iurameoto diceoris se habuisse talem ignorantiam. De quibus Farinacius *in praxi criminali part. 5. quæst.115.* Decioo. *Tract.crimin.l.7. cap.25.* Guidius *supra q.74.* & aly. De 6. actiooe, quæ est exponere tales mnnetas nihil occurrit dicendum, quia videtur

cnincidere

coincidere cum quinta, vel saltem parum ab ipsa differre.

3 Notandum etiam circa eamdem Constitutionem, eam, & pœnas ipsius non esse extendendas ad exercentes prædictas actiones circa falsas monetas, cum tales non dicantur falsarij monetæ, intellige veræ, & vsualis. Barbosa *supr. num.* 61. ex Menochio, Surdo, & Deciano. Similiter nec videri extendendas ad exercentes tales actiones circa monetas reprobatas à Principe quantumuis aliàs bonas, quia illæ solùm videntur intelligendæ de illas exercentibus circa monetam vsualem, & quæ expendi potest. Barbos. *sup. n.* 61. ex alijs. De quo etiam Franciscus Curtius *de Monetis tom.* 12. *num.* 20. Guidius *supr. q.* 78. *num.* 115.

4 Circa illud, quod additur in dicta Constitutione, scilicet *volentes, vt culpabiles in præmissis reperti, prænia degradatione, Curiæ sæculari puniendi tradantur*; notandum quoad Regulares, quod si ad illos spectet huiusmodi causæ cognitio, prout extra Italiam spectare potest, circa talem degradationem, quæ, qualis, & quomodo sit facienda, animaduertere debent quæ dixi *suprà verbo Degradatio.*

5 Circa illud etiam eiusdem Constitutionis: *Pecunias vero sic, vt præfertur, adulteratas, scienter detinentibus, seu de loco ad locum transferentibus, aut materiam, instrumenta, siue opem ad præmissa præstantibus, pœnam triremium per decennium imponimus*, similiter notanda pro eisdem Regularibus, quando ad illos extra Italiam huius causæ cognitio spectauerit, quæ *tom.* 1. *c.* 16. *n.* 32. de Regularibus ad triremes damnatis, qualiter scilicet talis pœna licitè in aliquibus casibus ipsis infligi possit, & an ibi existentes verberari, & quid quando redeunt ad Religionem an maneant irregulares, & an dispensari possint in irregularitate. Notandum etiam huiusmodi damnatos ad triremes priuari posse, & etiam debere, habitu, pro eo tempore, quo sunt in illis, vel etiam in carceribus sæcularium, vt ad triremes mittantur. Tum quia sunt indigni habitu pro eo tempore, tum ad vitandum scandalum, & dedecus Religionis, Bordon. *in Resolut. Resolut.* 35. *n.* 28. Vide dicenda infra verbo *Triremium pœna.*

6 Similiter notandùm, quòd cum prædicta Constitutio, vt patet ex verbis ipsius iam relatis, solùm sit pro Italia, ideo iuxta opinionem illorum, qui dicunt nomine Italiæ non venire Insulas Siciliæ, Sardiniæ, & Corsiæ (quam tueri videtur Diana *part.* 3. *Tract.* 17. *Resolut.* 30. ex Gambarupta *de Casibus reseruat. cap.* 3. *num.* 8. & sequitur Peyrinis *supra n.* 8. dicens sic practicari in Sicilia, & maximè in Diœcesi Catanensi) poterunt Prælati Regulares in prædictis Insulis, sicut in alijs Orbis terræ partibus suos subditos hoc crimen perpetrantes punire secundum suarum Religionum iura, iuxta dicta vbi *suprà.* In Italia verò non solùm prohibentur id facere sed etiam impedire, molestare, aut perturbare Iudices in dicta Constitutione à Papa designatos, sub pœnis excommunicationis latæ sententiæ, & priuationis Beneficiorum, & Officiorum obtentorum, ac inhabilitatis ad alia in futurum, vocisque actiuæ, & passiuæ. Quin etiam præcipitur ipsis Superioribus Regularibus, vt quoties ad id fuerint requisiti Religiosos ipsos, etiam si Superiores alicuius loci Regularis actu fuerint, ipsis Legatis, Prolegatis, & Ordinarijs, vel alijs quibus iidem Legati, Prolegati, & Ordinarij mandauerint, consignent, cum scripturis, & actis, si quæ facta fuisse reperiantur.

7 Quia etiam crimen Monetariorum aliqui recensent inter casus reseruatos Episcopis, saltem ex consuetudine; ideo notandum id quod dixi *supra verbo Casus reseruati num.* 3. quòd scilicet quando de hac consuetudine non constat, non esse habendum pro reseruato, nisi Episcopi eum specialiter, & expressè reseruent.

Prætereà in hunc casum incidentes gaudere Immunitate Ecclesiastica, eo quòd non includatur in casibus, quos tali Immunitate priuauit Gregorius XIV. in Constitutione, quam retuli *suprà verbo Immunitas Ecclesiarum num.* 1. constat ex dictis *ibidem num.* 16. & tenent Peregrinus *de Immunitate cap.* 10. *num* 9. & Diana *part.* 1. *Tractatu* 1. *Resolut.* 7. An verò Regulares perpetrantes hoc crimen potiri possint eadem Immunitate Ecclesiastica constat ex dictis eo loco *num.* 6. & *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 83. 8

Prò valore autem Monetæ notanda declaratio Sacr. Congregationis Episcoporum, & Regularium, quam refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. Moneta* his verbis: *Moneta in valore regulariter attenditur tempus contractus, etiam in annuis præstationibus.* 9

MONIALES.

SVMMARIVM.

De Monialibus remissiuè. num. 1.
De Monialium Obedientia. num. 2.
De paupertate. num. 3.
De castimonia. num. 4.
De numero ipsarum in Monasteriis collocando. numero 5.
An duæ, vel plures sorores possint in vno Monasterio constitui. num. 6.
De dote Monialium. num. 7.
De ipsarum receptione. num. 8.
De ætate pro ipsis requisita num. 9.
Non cogenda ad habitum sub pœnis, &c. numero 10.
An aliquando cogi possint fœminæ ad Religionem suscipiendam. num. 11.
De excommunicatione contra impedientes earum receptionem. num. 12.
De ætate recipiendarum. num. 13.
De professione Monialis dubitantis an sit Baptizata. num. 14.
De examine Monialium. num. 15.
De obligatione ipsarum ad Officium diuinum. numero. 16.
Communicatio cum extraneis illis prohibita, numero 17.
Decretum Sacr. Congregationis prohibens accessum Regularium ad Monasteria Monialium. numero 18.
Aliud simile Decretum, num. 19.
Quomodo intelligendum. num. 20.
Quos Religiosos comprehendat. num. 21.
Quas Moniales num. 22.
Quæ licentia requiritur ad colloquendum cum ipsis, num. 23.
De pœnis contra transgressores, num. 24.
Maledictiones contra perturbantes illas in obseruantia Castitatis, & aliis bonis ipsarum. numero 25.
An Regulares alloquentes moniales incidant in excommunicationem positam ab Episcopo. numero 26.
Scribere ad illas an sit prohibitum. num. 27.

De

De regimine, & administratione bonorum ipsarum, num. 28.
An gaudeant priuilegio fori, num. 29.
De ipsarum absolutione, num. 30.
Declarationes Sacræ Congregationis circa illas, numero 31.
Alia remissiuè, num. 32.

1 DE illis multa dicta sunt in præcedentibus tomis, præsertim *tom.* 1. *cap.* 25. per totum, & *cap.* 26. de Abbatissis, seu Prælatissis ipsarum. Item *tom.*2.*cap.*1.*num.*8.19.22.23.*& cap.*5.*num.*51. præsertim etiam *suprà verbo Abbatissa, verbo Clausura, verbo Dos monialium,* & aliis locis sparsim. Nihilominus plura alia de ipsis addenda, ea præcipuè, de quibus particulares extant Sacræ Congregationis declarationes, vel pro maiori materiæ complemento.

2 Et primò, loquendo de Monialium obedientia qualis sit respectu Episcoporum, si illis sint subiectæ & respectu Prælatorum Regularium, si illis subiiciantur, & respectu Vicariorum, quos solent habere, ac suarum Priorissarum, vel Abbatissarum, & quanta sit hæc obligatio, constat ex dictis *d.c.*25. *à num.*1. *vsque ad* 4. Reliqua etiam, quæ ad ipsarum obedientiam spectant, quatenus ea est communis viris, & fœminis Religiosis, cõstant ex dictis eo *to.*1. *c.*4. per totum, vbi de obedientia Religiosorum latè egi. Specialiter etiam, & sub quanta obligatione teneantur obedire suis Abbatissis, seu Priorissis, & an illæ possint illis aliquid præcipere *in virtute S. obedientiæ*, vel *S. Spiritus*, & circa quam materiam, & an sub censura, habes ex dictis eo *c.*26. *à n.*8.*vsque ad* 11. De obedientia autem ipsarum ad Regulas, constitutiones, & Statuta suorum Ordinum, iam dixi eo *cap.*25.*n.*1. similem esse illi, quam obseruare debent alij Religiosi, exceptis, quæ ipsarum sexui, & fragilitati repugnant.

3 De modo paupertatis pro Monialibus requisito, & magis conuenienti, dixi eo *cap.*25.*n.*27. Quibus etiam applicari possunt ea quæ dixi de voto paupertatis Religiosorum in communi eo *tom.*1. *c.*6. Scio aliquos, qui post me scripserunt laxiùs de ea re loquutos fuisse, nescio tamen an veritati, mentique Sac. Concil. Tridentini, Summorumque, Pontificum Decretis, ea cohæreant.

4 Circa Monialium castitatem, præter dicta *tom.*1. *cap.*5. de Religiosorum castitate, quia etiam illis applicari possunt, deseruiunt quoque ea, quæ dicto *cap.*25 *à n.*16.*& suprà verbo Clausura* dixi de prohibitione, quam habent non egrediendi è suis Monasteriis, nec ad illa admittendi quascumque personas. Ea enim ob castitatem exactius ab ipsis obseruandam ab Ecclesia statuta sunt. Quibus addendum primò, peccatum carnis commissum cum moniali non solùm esse sacrilegium, quia est contra cultum, & sanctitatem personæ Deo Sacræ, vt colligitur ex S.Thom 2.2.*q.*114. *art.*1. Angelo, Syluestro, Caietano, & aliis Summistis *verbo Sacrilegium*, sed etiam esse peccatum trium criminum malitia aliquo modo viciatum, nempe sacrilegio relato, adulterio spirituali, quia sponsa Christi corrumpitur, & veluti incestu etiam spirituali, quia cum Monialis sit sponsa Dei, qui est pater noster, per consequens est veluti consanguinea vel affinis nostra. Glossa *in c. inscidimus* 27.*quæst.*1. Rodr.to 2.*quæst.Reg. q.*3 o.*art.*1. Homobonus *de Casibus reseruat. p.*2.*c.*5.*sect.*1. Addi etiam potest tale crimen habere stupri malitiam, si Monialis virgo erat, & malitiam raptus, propter iniuriam illatam Prælato ipsius. Tamburinus *de Iure Abbatissarum disp.*11.*quæst.*1.*n.*4. Punitur propterea tale sacrilegium committens excommunicationis pœna, & expulsione à Christianorum consortio *canone virginibus, & cap. impudicas* 27.*quæst.*1. Pœna etiam depositionis ab Ordine, & amissionis Beneficiorum, & aliis pœnis *cap. si quis Episcopus* 27. *q.*1. & 6. Synodo in Trullo *cap.*4. Punitur etiam iure ciuili pœna mortis *l. sacrileg. ff. ad l. Iuliam pet. l. aut facta §. locus ff. de pœnis.* Communiter tamen video similes delinquentes ad triremes damnari. De iis, & aliis pœnis huius delicti Graffius *in Decisionib. aureis lib.*2.*c.*46. Homobonus *sup.* Tamburinus *sup quæst.*2. ex aliis. Ipsæ autem Moniales se violari permittentes, esto multis pœnis, sicut & violatores ipsi ab antiquis Conciliis puniantur, regulariter tamen hac pœna plectuntur, vt perpetuo carceri mancipentur. *cap. impudicas* relato. Marsilius *in l.*1. *Cod. de raptu virg. num.*57. Tamburin. *suprà quæst.*3. Quas autem pœnas incurrant contrahentes cum Monialibus, ipsæque Moniales contrahentes, dixi eo *cap.*25. *num.*15. Addendum secundò, quòd casu quo Episcopus, vel Superior Regularis reseruet sibi casum committentium aliquas obscœnitates, vel alia crimina cum Monialibus, aliisque honestis fœminis in Monasterio existentibus, hunc casum incurrere, Primò, illos, qui Monialium pudicitiam verbis tantum attentarunt, ex cap. *si quis non dicam de pœnit. dist.*1.*& l. item apud Labeonem §. si quis virgines ff. de iniur.* Secundò, illas osculantes, vel impudicis manibus tangentes. Tertiò, per litteras, vel nuncios, vel signa, aut nutus ad turpia sollicitantes. Quartò, cum illis de obscœnis loquentes. Quintò, hæc vel similia cum Nouitiis, puellis educandis, nuptis, seu viduis in Monasterio existentibus molientes. De quibus Homobonus *sup.* Tamburinus *quæst.*1. ex Azorio, & Henriquez.

5 Pro numero Monialium in ipsarum Monasteriis designando, iam dixi eo *cap.*25. *num.*6. ex iure Canonico, Concilio Trident. & Constitutione Pij V. (vt antiquiora iura omittamus) non posse recipi plures Moniales, quàm, quæ ex redditibus, vel consuetis eleemosynis commodè sustentari possint. Vbi etiam quid dicendum ex declaratione Sac. Congreg. de Monialibus supernumerariis. Ad quem verò pertineat huiusmodi numerum designare, sic habetur ex declaratione quadam S. Congregationis in vna Tortonensi apud Barbosam *de iure Ecclesiastico l.*1. *cap.*44.*num.*28. *Præfixio fiat ab Ordinario duntaxat in Monasteriis sibi subiectis, in cæteris verò, quæ Regularibus subdita sunt, fiat eadem præfixio ab Ordinariis, cum interuentu tamen Superioris Regularis.* Pro Regno etiam Portugalliæ, petente Catholico Rege, à Sacr. Congreg. statutum est vlteriùs, vt in iis Monasteriis, quæ regularibus subiecta sunt, Superiores regulares numeri præfixioni assistant, & quòd supra numerum præfixum, nulla deinceps admittatur Monialis absque expressa licentia Sedis Apostolicæ, Barbosa *suprà num.*29.

6 Declaratum etiam video à Sacr. Congregatione ad Archiepiscopum Bracharensem sub die 26. Augusti 1616. sequentia. *Non possunt vltra duas sorores in eodem Monasterio habitum Regularem suscipere, & professionem emittere absque Sacræ Congregationis licentia, & si hac licentia obtenta, tertia soror ad habitum admittatur, voce actiua, & passiua tandiu careat quousque altera ex eisdem duabus sororibus vitam cum morte commutauerit, dotemque duplicatam soluat, quatenus intra; triplicatam vero; si supra numerum existat. Talique casu adimpleri debent conditiones in licentiis expressis pro Monialibus supranumerariis* concedi

concedi solitis. Vbi autem laudabilis consuetudo inoleuit, vel Pontificia Constitutione cautum, quod nec duæ sorores in eodem Monasterio habitum suscipiant, prout Florentiæ, & alibi, ita obseruatur. Barbosa *supra n.*24. & consonat Gauantus *in Manuali Episcoporum verbo Moniales numero* 10. Circa quæ, præter dicta eo *cap.*25 *num.*6. vide etiam Campanile *in Diuers. Iur. can. rubr.*12. *cap.*16. *num.*14. Gauantum *supra verbo Monialium Nouitiarum alimenta*, & Tamburinum *supra disp.*5. *quæsit.*4. Vbi etiam habetur Epistola eiusdem Sac. Congregationis ad Cardinalem Bendraminum, ex qua aliquot casus, qui occurrere possunt circa præsentem difficultatem, decidi poterunt. Notandum etiam, quod mortua aliqua Moniali intra numerum præfixum, ad reliquas Moniales spectat, capitulariter, votisque secretis, eam puellam, quæ eis visa fuerit, ad locum huiusmodi intra numerum vacantem, admittere, Barbosa *supra num.*33. Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Moniales num.*23. Qui etiam dicit ita declarasse S. Congregationem. Notandum præterea circa hunc numerum Monialium, quòd de consuetudine aliquorum locorum Conuersæ non habentur in consideratione ad augendum talem numerum. Tamburinus *supra disp.*5. *quæsit.*1. *num.*3. Licet oppositum videam declaratum à S. Congregat. apud eundem Gauant. *supra verbo Monialium num.*3.

7 De dote Monialium, & quomodo licitè dari possit, dixi non solùm eo *cap.*25. *num.*5. sed etiam latius *supra verbo Dos Monialium*. Præter dotem autem nihil accipi posse ex bonis Nouitiæ dixi eo *cap* 25. *num.*39. Nisi solùm, vt ibi dixi, pro victu, & vestitu Nouitiæ. Et consonat declaratio Sac. Congreg. apud Barbosam *supra num.*25 ex qua habetur à tempore suscepti habitus vsque ad professionem teneri consanguineos, vel parentes eiusdem, ei victum, & vestitum subministrare, quamuis dos in deposito existat. Habetur etiam ex alia declaratione S. Congreg. apud eundem Barbosam *supra n.*27. non licere Episcopis cum Nouitiæ vestiuntur, vel professionem emittunt, à propinquis, vel ab alio quocumque donatum, comestibilia, & linea, etiam parui valoris accipere. Hinc consequenter propinæ dandæ Superioribus in habitu, & professione Monialium sunt prohibitæ, sicuc, & conuiuia in foresteriis Monialium, non verò eleemosynæ pro Sacristiis & infirmariis. Ita enim habetur ex alia declaratione Sac. Congregationis, quam refert Gauantus *supra verbo Monialium professio n.*23. Cui etiam consonat illa, quam *supra n.*5. dixi factam esse ad instantiam Regis Catholici pro Regno Portugalliæ. Cum enim postularetur, vt abusus Monasteriorum illius Regni circa propinam dandam Superioribus quotiescunque aliqua puella induereter habitu monastico, tolleretur, præcepit Sacra Congregatio sic. *Propinarum abusus ac dum tollatur, sed etiam grauissimarum pœnarum, etiam censurarum, comminatione, prohibeatur. Pro ea tamen die, qua ad habitum Monachalem admittentur puellæ, aliquid esculenti, vel poculenti, modici valoris, & pro eiusdem diei vsu duntaxat elargiri, vetitum non censeatur.* Addit autem Barbosa loco relato ex *l.*1. *de iure Ecclesiastico num.*32. Sanctissimum declarasse prædictum Decretum dicendo. *Eleemosynas, quæ per pactum Sacristiis & infirmariis Monasteriorum Monialium dari soloni, non comprehendi eo Decreto, quo propinarum solutio per Moniales dum ad habitum, vel ad professionem admittuntur, fieri solita, interdicitur.* Quia verò in taxatione harum expensarum excessus potest contingere, ideo ad id deseruit declaratio S. Congreg. quam refert Campanile *supra num.*13. in qua dicitur. *Summi ptus à Monialibus in professione, & velo sumendo faciendi taxentur ab Ordinario, & definiantur pro rebus necessariis.* Vbi nomine Ordinarij, quo S. Congregat. vtitur intelligendus etiam venit Prælatus Regularis in ordine ad receptionem Monialium sibi subditarum. Vide etiam quæ dixi eo *tom.*1 *p.*1 *c.*14. à *num.*31. circa donationes Nouitiorum ante professionem ex Concilio Trident. *sess.*25. *de Regularibus c.*16. Ea enim excommunicatio à Concilio imposita etiam intelligenda est circa Nouitias Moniales. Pertinet quoque ad Episcopum, etiam per censuras Ecclesiasticas, cogere Regulares, vt Nouitiis ante professionem obeuntibus restituantur omnia, quæ sua erant, iuxta dicta ex eodem Concilio *supra verbo Episcopus quoad Regulares n.*8. [Circa id tamen quod diximus de propinis prohibitis in Regno Portugalliæ, notandum quod Puncilus Auctor illius nationis *in responsionibus moral. tomo* 2. *casu* 103. ait, quod non obstante dicta prohibitione, & quod per D. Acatambonum Collectorem illius Regni anno 1616. die 8 Iulij publicata fuerit, non tamen fuit recepta nec est in vsu & praxi illius Regni, cui fauet etiam Villalobos *in Summa tomo* 2. *tractatu* 2. *difficult.*19. *num.*15.]

Circa Monialium receptionem, præter Constitutiones, & Statuta particularia Religionum, Decreta quoque specialia Diœcesis Mediolanensis, quæ refert Gauantus *supra verbo Monialium professio*, notandum etiam est, Moniales legere nescientes, neque ad professionem, neque ad Chorum admitti debere. Ita enim declarauit S. Congregatio, vt refert Barbosa *supra num.*26. & ex ipso Nouarius *in Lucerna Regul. num.*2. Hoc tamen non videtur necessarium pro Conuersarum receptione. 8

De Monialium recipiendarum conditione quoad ætatem, dixi eo *cap.*25. *num.*11. An non solùm virgo, sed etiam vidua consecrari possit velo proprio virginum, dixi eo loco *num.*9. & 10. Quibus addendum, Monialem viduam consecrari posse benedictione viduali, ex Nauarro *l.*3. *consil. de Regularibus consil.*4. & Miranda *de Sacris Monialibus quæst.*7. *artic.*8. *conclus.*2. Vbi addit modum benedicendi viduas dicens. Si benedicenda, & consecranda publicè vidua est, quæ in facie Ecclesiæ viro nupsit, & post modum eo mortuo, Monialis est effecta, in tali casu benedicenda est benedictione viduali publicè, de qua benedictione non habetur specialis Rubrica in Pontificali Romano, sed illa, qua benedicuntur virgines adaptari illi, mutatis nominibus significantibus virginitatem in nomina significantia viduitatem, & castitatem. Idem dicendum est de muliere corrupta, quæ nunquam viro nupsit, iudicialiter tamen habetur eam fuisse corruptam, nec id ipsa negat, quin verò fatetur; & hæc etiam debet benedici publicè benedictione viduali. Tamburinus *supra disp.*27. *quæsito* 3. *in fine.* Quomodo autem consecrari, vel non consecrari possit Monialis aliquo modo corrupta, vel quæ contra castitatem peccauit, præter dicta eo *n.*10. videndi sunt ex iis, qui post me scripserunt Tamburinus *dicta disp.*27. *fere per totam*, & Thesaurus *in praxi part.*2. *verbo Monialis cap.*3. 9

Qualiter puellæ cogi non possint ad habitum, vel professionem Monialium, constat ex dictis eo *c.*25. *num.*8. & 12. & etiam *cap.*24. *num.*19. Quia tamen Concilium Trident. *sess.*25 *cap.*18. sic habet. *Anathemati subijcit omnes, & singulas personas cuiuscunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam Clericos, quam laicos, seculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes, si quomodocunque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem* 10

mulierem inuitam, præter quam in casibus in iure expressis, ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque Religionis, vel ad emittendam professionem. Quique, consilium, auxilium, vel fauorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi Monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Ideo aliqua animaduersione digna sunt. Primò, quòd hæc excommunicatio est latæ sententiæ, Thesaurus *in praxi part. 2. verbo Monialis c. 1.* ex Toleto, & aliis communiter. Secundò, quòd non videtur incurri ab Imperatoribus, Regibus, vel magnis Principibus, cum illi non exprimantur, prout videbatur necessarium, cum sint personæ speciali nota dignæ. Sanchez *in Decalog. l. 4. cap. 4. num. 2.* Et si oppositum indicet Suarez *tom. 5. in 3. part. disp. 23. sect. 7. num. 8.* Tertiò, quòd non est reseruata, cum nihil de reseruatione in Concilio dicatur. Thesaurus *supra §. limita quarto*, ex Suarez, Toleto, & Sayro. Quartò, quòd, iuxta dicta eo *c. 24. n. 19.* hæc excommunicatio à Cōcilio imposita non incurritur à cogentibus pueros, seu viros ad Religionem, cum Concilium solùm loquatur de fœminis. Quintò, eandem excommunicationem incurrere cogentes fœminas non solùm ad habitum suscipiendum, vel professionem emittendam, sed etiam ad ingrediendum Monasterium sæculari habitu retento, ad educationem v.g. Ratio est, quia Concilium sicut expressit susceptionem habitus, & professionem, sic etiam expressit ingressum Monasterij, per quem, vt distinctum ab aliis duobus, non potuit aliud intelligere nisi hunc ingressum, præsertim, cum loquatur alternatiuè de his tribus casibus, in alternatiuis autem iuxta Regulam iuris *in 6.* satis est alterius partis veritas. Ledesma *in Additionib. Summa tit. 2. Tract. de statibus c. 5. concl. 8.* Filliucius *tom. 1. tract. 14. c. 6. n. 89.* Tamburinus *supra disp. 1. quæsit. 4.* post Dianam, & alios, quibus iunge Thesaurum *supra §. Amplia secundo.* Et si Sanchez *supra num. 12.* cum Rodriguez *tom. 2. Summa cap. 8. a. 9.* id probabiliter limitet, ita vt non incurratur hæc excommunicatio, nisi quando cogitur puella ad talem ingressum animo principali, vt postea puella habitum sumat, & professionem emittat. Non videntur autem incurrere hanc excommunicationem parentes, qui cogerent puellas impuberes ad ingrediendum Monasterium, vt in eis sub Regulari disciplina viuant. Ratio est, quia huiusmodi oblatio puellarum impuberum permissa est parentibus iure communi, prout colligitur à contrario sensu ex *c. 2. de reg. & ex c. puella 20. q. 2.* & expresse deciditur in Concilio Vuormatiensi *c. 22.* & habetur *cap. Addidistis 20 q. 1.* & in Concilio Tolet. 10. *cap. 16.* Item *cap. 1. 20. q. 2.* Idem habetur *l. regia 4. & 5. tit. 7. p. 4* & docent D. Antoninus, Palud. & Syluester, quos refert, & sequitur Sanchez dicto *l. 4. cap. 18. num. 8.* Nec hoc est reuocatum in Concilio Tridentino, aut alio loco, vt ipse Sanchez *ibidem num. 33.* & Portellus *in Dubiis Regularium verbo Clausura Monialium in Additionibus mihi n. 9.* ac Tamburinus *supra dicto quæsito 4.* tenent. Cum autem parentes ex iure communi non reuocato habeant facultatem offerendi filias impuberes Religioni, à fortiori poterunt illas ad id cogere. Portellus *supra* Tamburinus *supra & disp. 2. quæsit. 4.* Dixi autem non incurrere, hanc excommunicationem parentes offerentes etiam cogendo dictas puellas impuberes Religioni, quia secus est dicendum de offerentibus, aut cogentibus puellas puberes, id est, duodecimum annum vel circiter habentes, cum textus adducti solùm loquātur de impuberibus, & de puberibus maximè procedat decisio Concilij. Portellus & Tamburin. relati. Alia vero, quæ spectant ad huiusmodi oblationem puellarum, habes apud Suarez *tom. 3. de Religione l. 5. cap. 9.* & Sanchez *dicto cap. 18.* per totum. Qui porro dicantur cogere puellas ad habitum, professionem, vel ingressum Monasterij, latè habent idem Sanchez *supra dicto c. 4.* fermè per totum, Thesaur. *supra §. amplia primò* ex Rotæ decisione, Portellus *supra verbo Moniales n. 9.* ex declaratione Sacræ Congregationis apud Marzillam, & *in Addit. a num. 6.* De quo etiam *infra verbo Professio Regularis* dicetur. Nec etiam incurrent hanc censuram cogentes fœminas ad emittendum in sæculo votum Religionis, quia in Decreto Concilij solùm est sermo de cogentibus ad ingrediendum, vel habitum suscipiendum, vel profitendum, & cum sit pœnale non debet extendi. Sanchez *dicto cap. 4. n. 13.* Thesaur. *supra §. limita tertiò*, referens Suarez, & Filliucium. Qualiter etiam præbentes consilium, auxilium, vel fauorem ad talem coactionem incurrant eandem censuram, habetur ex eodem Tridentino loco relato. De quo etiam, & qualiter id intelligatur, dummodo sequatur effectus coactionis, agunt Sanchez *dicto l. 4. cap. 4. à num. 18.* & Portell. *verbo Monialis in additionibus, n. 17.* Vbi etiam quinam intelligendi præsentiam, consensum, vel auctoritatem tali violentiæ præstare.

Casus autem, in quibus ex Iure habetur fœminas 11
cogi posse ad Religionem, vel ingressum Monasterij, præter adductum de puellis impuberibus oblatis Religioni, vel Monasterio, sunt. Primus, quando fœmina publicè, vel priuatim fecit votum Religionis, de quo constat *cap. licet de voto.* Secundus, si fœmina post duos menses coniugata nolit consummare Matrimonium de Religione deliberans; vel quando conscia de dispositione Iuris *c. quidam, & cap. placet de conuers. coniug.* (quibus capitibus definitur quòd coniux non potest altero coniuge inuito Religionem ingredi, & ingressus tenetur ad instantiam alterius coniugis egredi) conscia inquam fœmina de hac dispositione consentit, vt vir in Religionem ingrediatur, in eaque professionem emittat, si de illa remanente in sæculo habeatur suspicio, quòd non seruabit votum continentiæ cui se adstrinxit ad hoc vt alter posset Religionem ingredi, potest ad intrandum compelli, iuxta *capit. significauit de conuers. coniug.* à contrario sensu. Tertius, si post quinquennium dicat professionem suam fuisse nullam, Concil. Tridentinū *sess. 25. cap. 19.* De quo *infra verbo Professio Regularis.* Quartus, ob crimen, vt si damnata ad carcerem perpetuum offerat Papa, vt sit Monialis, & liberetur à carcere, tunc enim debet cogi, sicut de adultera, cui pœna remittitur, dummodo sit Monialis, & illa acceptauit. Authentic. *Sed hodie C. ad Iuliam de adult.* In his ergo casibus non incurritur dicta excommunicatio Concilij. Lessius *l. 2. de iustitia cap. 41. dub. 3. num. 27. & dub. 4. n. 42.* Portellus *dicto verbo Moniales num. 7.* Peyrinis *tom. 1. de Subdito q. 1. c. 29. §. noto 3.* Thesaur. *supra §. limita primò.*

Incurrunt etiam prædictam excommunicationem 12
latæ sententiæ, & non reseruatam, vt dixi, ex eodem Concilio *cap. 18.* relato, illi, *qui Sanctarum Virginum vel aliarum mulierum voluntate veli accipiendi, vel voti emittendi quoquomodo sine iusta causa impedierint.* Nomine autem voti non intelligitur votum simplex, seu priuatum factum in sæculo, sed votum solemne factum in Religione. Sanchez *dicto l. 4. cap. 4. num. 14.* ex Suarez, Portellus *verbo Moniales in addit. num. 15.* Addit Sanchez *num. 15.* nec comprehendi impedientes primum Religionis ingressum. Sed oppositum tenet Suarez, & ex eo Portellus *supra n. 16.*

Cum

Cum autem Concilium dicat *sine iusta causa*, ideò si pater dicat filiæ non posse illam esse Monialem, quia caret dote, vel quia est infirma, vel propter alias rationabiles causas, non incurret illam. Rodriguez *tom.3.quæst. Regular. quæst.14. art.3.* Portellus *dicto num.16.*

13 Circa ætatem puellarum ad habitum, & nouitiatum admittendarum, dixi eo *cap.5 n.11.* cautè procedendum, propter varietatem declarationum S.Congr. quæ in hoc puncto à D.D. referuntur, quibusdam asserentibus, puellas minores duodecim annorum recipi non posse, aliis verò negantibus. Nunc verò addendum, partem negatiuam, scilicet puellas admitti non posse, nisi post duodecimum annum, communiorem esse, & magis conformem, tum Decreto Concilij Trid. *sess.25.cap.17.* tum menti Sac.Congregationis, prout referunt Naldus *in Summ. v.Habitus n.6.* Bartholomæus de Vechis *in Praxi Nouitiorum disp.2. dub.6.num.16.* & Tamburin.*sup.disp.4.quæsito 2.* latè. Vide alia *infra verbo Nouitij, & Nouitiæ.*

14 Monialis dubitans an fuisset Baptizata, quæ ad cautelam se iterum fecit Baptizari, si antea professionem emiserat, professio tenet, ita vt exire non possit. Sed tamen debet iterum nouitiatum facere anno integro, & postea profiteri. Portellus *supra verbo Moniales num.5.* ex declaratione S.Congregat.

15 De examine Monialium faciendo ab Episcopo, vel eius Vicario ante professionem, & an etiam ante habitus susceptionem facienda sit, & qualiter, egi dicto *cap.25.n.12.& cap.26. n.17. & supra verbo Episcopus quoad Regulares n.10.* An autem suspensio, quam Concilium Tridentinum *sess.25.cap.17.* statuit contra Præfectam Monasterij, quæ ante professionem Nouitiæ per mensem non monet Episcopum, sit solum pœna, non autem censura, quæ ipso facto ante declarationem incurratur, dicam *infra verbo Suspensio quoad Regulares num.3.*

16 De obligatione Monialium ad dicendum Officium diuinum in choro, & priuatiuè, & qualiter in *Confiteor* nihil mutare possint, nec dicere *tibi mater, vobis sorores*, sed *tibi Pater*, & *vobis fratres*, dixi eo *cap.15. num.13.& 43.* Vbi etiam de Capellanis Monialium, de quibus debent dicere missam. Pro quo etiam vide dicta *supra verbo missa num.43.* Vlteriùs notandum, teneri etiam Moniales celebrare facere missam Conuentualem. *cap. cum creatura de celebrat. Missar. & cap. dolentes eodem tit.* Sunt enim earum Ecclesiæ, vel Collegiales, vel saltem Conuentuales. Angelus *in Summ. verbo missa §.33.* Corduba *in Annotationibus ad Compend. priuileg. fratrum verbo Moniales.* An verò talis missa Conuentualis Monialium sit necessariò applicanda generaliter pro viuis, & defunctis, respondeo negatiuè, nisi ex statutis particularium Religionum ad id obligentur, prout dicitur de Religione minorum. Cum constet ad id non obligari iure diuino, aut Canonico communi. Si autem viuunt ex eleemosynis fidelium, & non ex propriis redditibus, saltem ex gratitudine ad id videntur obligatæ, vt satisfaciant benefactoribus. Corduba *supra.* Portellus *verbo missa num.7.*

17 Circa communicationem extraneorum cum Monialibus, constat ex iure antiquo prohibitum esse accedere ad Monasteria ipsarum. *cap. Monasteria de vit. & honest. Cleric. cap. periculoso de stat. Regular. in 6.* & in Concil. Matiscon.1.*cap.2.* Vnde nec Episcopis extra propriam Diœcesim, id licet, vt habet Gratianus *tom.2. disput. forens. cap.391.* & constat ex quadam Epistola Sac. Congregationis ad Archiepisc. Barens. quam referunt Antonius Nouarius *in Summa Bullar. verbo Clausura, & accessus num.10.* & Tamburin. *supra disput.25. quæsit.2.* Nec Subcollectori, vt constat ex alia declaratione Sac.Congregat. quam referunt Sellius *in Select. Canonic. capit.18. num.51.* & Barbosa *in Collectan.Bullar. verbo Moniales alloqui, &c.* Specialiter Religiosis etiam est prohibitum, *cap. diffinimus 18. quæst.2.* Insuper, præter particulares prohibitiones, quas speciales Religiones habent circa hoc, sicut nostra *in parte 3. Constit. cap.12. num.24.* & Franciscana apud Mirandam *de Sacr. Monialib. quæst.4. artic.2.* & alia, quæ ad intentum dixi eo *cap.25. num.34.35.& 36.* Specialiter, prout eo *num.36.& 40* dixi, extat Decretum S. Congregationis sub Sixto V. quo illis prohibetur sub variis pœnis accedere ad Monialium Monasteria, exceptis Prædicatoribus, Capellanis, & Confessariis quibus, cum certis conditionibus, id permittitur. Item, & Decretum aliud S. Congregationis sub SS. D.N. Vrbano, quo moderatum est illud prius. Quia tamen prædicta Decreta ab aliquibus desiderantur, ideo hic ponenda, & plura pro ipsorum explicatione dicenda.

Primò ergo Decretum S.Congreg. de anno 1590. huius tenoris est. *Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinales Sacræ Regul.Congregat. Præfecti, ad occurrendum scandalis, quæ contingere possunt, aliisque iustis, & rationabilibus causis animum piè mouentibus, de speciali, & expresso mandato S.D.N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ quinti, viuæ vocis oraculo eis facto, decreuerunt, & mandauerunt, nulli post hac Religioso cuiuscunque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis existat, (Superiore, cui Monasterij, seu domus cura incumbit, Visitatore, vel Visitatoribus, Confessarioque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur duntaxat exceptis) licere absque licentia expressa eiusdem S. Congregationis accedere ad Monasteria, seu domus quarumcunque Monialium, vel sororum, siue sui, siue alterius cuiusuis Ordinis, ad colloquendum, siue tractandum cum eis. Quòd si aliquando mandato sui Superioris aliquos Religiosos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandas Missas in ipsarum Monialium, seu sororum Ecclesiis, siue Oratoriis exterioribus, siue extra claustra existentibus, mitti contigerit, prohibuerunt, ne dicti Religiosi, vllo quæsito colore, Moniales, sorores, aut quamlibet aliam personam intra clausuram degentes alloqui possint. Confessariis autem similiter interdixerunt, ne in ædibus Monasterij, seu domus, vel Monasterio, seu domui Monialium, aut sororum contiguis, pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel alias secum retineant, neve extra tempora generalium Confessionum, quibus, soli tantùm Confessario refectionem diurnam accipere vix permittitur, & tunc demum, videlicet cum sua habitatio, aut virorum domus, vel Monasterium, in quo degunt à Monialium, seu sororum Monasterio, vel domo nimium distat, nisi tamen, & eo casu contrarium specialiter constitutum sit, ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum sumant. Quæ omnia, & singula sub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrendis, aliisque eiusdem Congregationis arbitrio, præceperunt inuiolabiliter obseruari. Iniungentes cunctis RR. PP. Generalibus, Prouincialibus, & aliis quorumuis Monasteriorum, & Mendicantium, ac non Mendicantium Ordinum, & Congregationum Superioribus, ad quos spectat, quatenus infra terminum vnius mẽsis, à die quo præsens Decretum ipsis notificatum fuerit, computandi, debeãt eiusdẽ Decreti copiam cum huiusmodi præcepto, omnibus suorum Ordinum, & Religionum Monasteriis, domibus, & Conuentibus intimare, & notificare, & intimasse, & notificasse, ne vllam aliquando desuper ignorantiam in futurum allegare, aut prætendere, quoquo* 18

modo possint. Romæ 9. Maij 1590. Referunt hoc Decretum Quaranta *in Summa Bullar. verbo Monasteria Monialium*, Naldus *in Summa verbo Moniales*, Bonacina *de Clausura quæst.* 3. *punct.* 4. *num.* 3. Peyrinis *tom.* 2. *priuileg. Minim. Constit.* 6. *Pij V. num.* 6. & Bordonus *in suis Resolut.* 7. *numero* 72. De quo etiam nouissimè Candidus *tom.* 4. *disquis.* 5 *artic.* 1. *dubit.* 8. *& seqq.*

19 Decretum verò Sac. Congregationis sub Sanctiss. D. N. Vrbano tale est. *Cum alias de anno* 1590. *per Sacram Cardinal. negotiis Regularium Præfectorum Congreg. de mandato fel. record. Sixti Papæ V. circa accessum Regularium cuiuscunque Ordinis ad Monialium Monasteria fuerit decretum, quòd nulli Religioso cuiuscunque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis existat (Superiore cui Monasterij, seu domus cura incumbit, Visitatore, vel Visitatoribus, Confessarioque, ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) liceat absque licentia expressa eiusdem Sacræ Congregationis accedere ad Monasteria, seu domus quarumcunque Monialium, vel sororum, siue sui siue alterius cuiusuis Ordinis, ad colloquendum, siue tractandum cum eis. Quòd si aliquando mandato sui Superioris aliquos Religiosos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandas Missas in ipsarum Monialium, seu sororum Ecclesiis, siue Oratoriis exterioribus, siue extra claustra existentibus mitti contigerit, ne dicti Religiosi vllo quæsito colore, Moniales, sorores, aut quamlibet aliam personam intra clausuram degentes alloqui possint, sub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrendis, aliisque, eiusdem S. Congregat. arbitrio, fueritque, postmodum declaratum, etiam equites S. Ioannis Ierosolymitani sub eodem Decreto comprehendi, & quoscunque contrafacientes ab alio, quam ab Apostolica Sede, aut à Sacra Congregatione absolui, & rehabilitari non posse, Amplissimi eiusdem Sacræ Congregationis Patres Decreta huiusmodi innouanda, & inuiolabiliter obseruanda statuerunt. Verum quia experientia compertum est, interdum ob pias, & rationabiles causas, easque, ita ferente casu, repentinas, vt ab eadem S. Congregatione licentiam expectari summè incommodum, vel inutile sit Regularibus supradictis, colloquendi cum Monialibus sibi attinentibus, necessitatem obuenire, facto verbo cum SS. D. N. Vrbano Octauo, & de Sanctitatis suæ expresso ordine, & mandato, facultatem tribuerunt in posterum locorum Ordinariis, vt quatenus sibi visum fuerit in Dominò expedire licentiam concedere possint per quatuor vices ad summum quolibet anno cuicunque Regulari, vt Moniales sibi in primo, & secundo tantum consanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui possit. Id verò non aliter, quam seruata ad vnguem forma infrascripta. Vt id nullo modo liceat diebus festiuis, aut in Aduentu, Quadragesima, Feria sexta, Sabbato, & Vigiliis, prædictaque, licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem spectet eam concedere, consignetur Confessario ordinario Monasterij, qui penes se retinere debeat, isque associet, & præsens sit, & auscultatrices de more, non autem aliæ assistant, prædictaque licentia pro die, & hora certa, & in scriptis concedatur, in librisque cancellariæ eiusdem Ordinarij annotetur. Quòd si prædicti locorum Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter quam seruata forma supradicta, licentias concesserint, vel permiserint, sciant, se intentionis S. D. N. & Sacræ Congregationis transgressores, iudiciumque reformident. Regulares autem pœnis in supradicto Decreto contentis, ac si nullam licentiam obtinuissent eo ipso se nouerint esse addictos, & arbitrio Sacræ Congregationis seueriùs puniendos. Romæ* 12. *Kal. Decemb.* 1623. *Oct. Card. Bandinus. Laurentius Campegius Secr.* Referunt hoc Decretum Naldus *supra* Bonacina *num.* 4. Peyrinis *num.* 7. & Bordonus *num.* 90.

Circa hæc Decreta animaduertendum primò, illa obligare ad mortale, prout colligitur ex grauitate materiæ, verbis ipsorum, & pœnis in illis contentis. Bonacina *dicto num.* 4. Naldus *supra num.* 17. Pro quo maximè facit quòd Sacra Congregatio id declarauit anno 1606. prout retuli eo *cap.* 25 *num.* 36. Secundò, etiamsi vna vice solùm fiat contra ipsa. Cum Sacra Congregatio non prohibeat frequentationem, sed accessum, qui vel per vnicam vicem contingit. Bonacina *num.* 5. Bordonus *num.* 83. Tertiò, requiri ad incurrendas eas pœnas vltra accessum ad Monasteria, locutionem cum Monialibus. Ille enim accessus intelligendus venit secuto effectu locutionis, sicut in simili dixi de casibus reseruatis *supra verbo Casus reseruati Regularium num.* 12. & dicam infra de scribentibus ad Moniales. Bordonus *supra num.* 79. Vnde audiens Monialem loquentem, si ipse non loquatur, non incurrit illas. Diana *part.* 3. *Tract.* 2. *dub.* 48. §. *nota primò.* Secus dic de loquente cum ipsa præsente per interpretem, quia talis in communi hominum æstimatione censetur cum ipsa loqui, sicut confessionem faciens per interpretem censetur cum Confessario loqui. Graffius *de Casibus reseruat. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 34. Idem de eo qui loquitur cum Moniali, quæ est intra clausuram ex domo aliqua propinqua illi, tenet contra Graffium Diana *supra* §. *nota septimò.* ex Henriquez *lib.* 13. *cap.* 26. *num.* 2. Alloquens autem cum Moniali existenti extra suum Monasterium siue iustè, siue iniustè, non incurrit illas, cum iste non accesserit ad Monasterium ad loquendum, &c. Bordonus *supra num.* 77. Maximè etiam est notandum, quòd cum pœnæ positæ in prædictis Decretis sint graues, vtpote, quia non solùm priuant Officiis, sed etiam cum sint priuatiuæ vocis, actiuæ, & passiuæ reddant transgressores ineligibiles, & impostulabiles actiuæ, & passiuæ, ideo ad illas incurrendas requiri videtur peccatum mortale, prout ex D. Antonino, Angelo, Syluestro, Tabiena, Soto, Nauarro, Caietano, & aliis tenet Naldus *supra num.* 17. Ideo si quis Religiosus colloquatur casu aliquo cum Monialibus per breue tempus, de re aliqua honesta, vel indifferenti, propter aliquod negotium occurrens, vrbanitatem, pietatem, instructionem conscientiæ, vel similia, sicut non peccabit mortaliter, sic neque incurret dictas pœnas. Præsertim, cum in Decreto illo sub Sixto V. illis verbis: *Ad occurrendum scandalis, quæ contingere solent*, videatur assignari finis illius. Longus *de Casibus reseruat. part.* 2. *cas.* 3. Peyrinis *supra num.* 36. Diana *sup. Resol.* 104. Bord. *supra num.* 82.

Circa Religiosos, quibus prohibetur talis accessus, nota, esse generaliter loquendo, omnes, & quoscunque, præter expressos in ipsis Decretis. Vnde etiam nomine Religiosi, seu Regularis in eis veniunt equites Sancti Ioannis Ierosolymitani, prout declarauit S. Congregatio, & habetur in Decreto adducto sub Vrbano VIII. Quaranta *supra*. Bonacina *supra n.* 7. De aliis autem militibus Regularibus S. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, &c. non sic dictum. Esto enim verè Religiosi sint, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 5. *n.* 6. quia tamen, iuxta ibidem dicta *n.* 18. non comprehenduntur nomine Religiosorum in odiosis, nec de illis aliquid est declaratum à S. Congregatione, ideo nec comprehenduntur dictis Decretis. 21

Circa Moniales verò, de quibus in eis est sermo, dicendum est, esse omnes, & singulas, quotumque Ordinum, siue eiusdem, ex quo est Religiosus, qui cum ipsis loquitur, siue alterius, siue exemptas, siue 22

siue non exemptas. Decreta enim generaliter de omnibus loquuntur. Campanile *in Diuersor. rubr.* 12. *cap.* 16 *num.*45. Sellius *in Selectis Canonicis cap.*30. *num.*12. Quod si quæ Moniales sint quæ clausuram non seruant, prout aliquæ repetiuntur in Gallijs, istæ non comprehenduntur dictis Decretis. Ita enim declarauit Sac. Congregatio Episcoporum, & Regularium Generali Capuccinorum, teste Naldo *supra num.*17. Abbatissas quoque non comprehendi, eo quòd ipsæ in odiosis non veniant nomine Monialium, iuxta dicta *supra verbo Abbas n* 6. tenet Diana *part.*3.*tract.*2.*Resolut.*48. §.*nota tertiò*. Licet Bordonus *supra num.*70. sequatur Grassium oppositum tenentem. Comprehenduntur autem Nouitiæ. Etsi enim illæ non comprehenderentur si tantum esset prohibitio de non alloquendis Monialibus, quia Monialium nomine in his odiosis non comprehenduntur Nouitiæ, vt habent Grassius *tom.*1. *consil.*22. *de excommunicatione n.*26. Diana *supra* §.*nota* 9.& Bordonus *supra*; nihilominus, quia in Decretis adductis non solùm prohibentur Regulares alloqui Moniales, sed etiam *sorores, aut quamlibet aliam personam intra clausuram degentes*; ideo necessariò etiam comprehenduntur Nouitiæ. Quamuis autem ex prædictis verbis elici videatur comprehendi etiam Regulares loquentes cum puellis, vel mulieribus sæcularibus ibi degentibus, quia illæ etiam sunt personæ intra clausuram existentes; quia tamen oppositum est decisum à S.Congregatione vt refert Sellius *in Selectis cap.*18. *num.*40. & Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Moniales alloqui,&c.* ideo videtur ipsi standum. Licet tales Religiosi debitè puniri debeant à suis Superioribus, vt in dicta declaratione habetur.

23 De licentia porrò requisita pro Regularibus ad accedendum ad Monasteria Monialium ad colloquendum cum ipsis, quamuis ex vi Decreti S.Congregationis sub Sixto V. deberet esse eiusdem Sacræ Congregationis; ex Decreto tamen eiusdem sub Sanctissimo Domino Nostro Vrbano sufficit licentia ab Ordinario concessa, non pro semper, sed tantum per quatuor vices ad summum quolibet anno, ad colloquendum Moniales in primo, & secundo gradu consanguinitatis coniunctas. Idque, non pro diebus Festiuis, Aduentu, Quadragesima, Feria sexta, & Sabbato, & Vigilijs, cum alijs conditionibus in prædicto Decreto designatis. Inter quas vna est, quòd dicta *licentia pro die, & hora certa, & in scriptis concedatur, in librisque Cancellariæ eiusdem Ordinarij annotetur*. Prout patet ex verbis Decreti. Circa quæ notandum primò, quòd, vt patet ex illis verbis dicti Decreti sub Sanctissimo Domino Nostro Vrbano, *& ab alio, ad quem spectat eam concedere*, pro Regularibus adeuntibus ad colloquendum cum Monialibus Prælatis Regularibus subiectis, requiritur præter dictam licentiam ab Ordinario obtentam licentia quoque Prælatorum Regularium. Consonat etiam declaratio eiusdem Sacræ Congregationis de anno 1595. apud Sellium *supra cap.*31 *num.*14, & Gauantum *in Manuali Episcoporum verbo Monialium colloquia n.*2.3. *&* 21. in qua dicitur: Licentiam prædictam alloquendi Moniales Regularibus subiectas concedendam esse ab Episcopo, siue eius Vicario generali, & à Superiore Regulari, cui Moniales ipsæ subiectæ sunt, coniunctim, ita vt Episcopus, siue eius Vicarius primo loco subscribat. Non tamen licet Superiori Regulari alterare licentiam ab Episcopo, seu eius Vicario concessam, vt patet ex declaratione quadam Sacr. Congregationis in vna Verulensi 29. Ianuarij 1633. quam refert Barbosa *in Collectan. Bullarij verbo Moniales* 1. his verbis. *Monialium Regularibus subiectarum Superiores subscribentes post Episcopum, vel eius Vicarium licentias eorum, qui ad colloquutoria accedunt, vel Clausuram ingrediuntur, non possunt quid excludere, addere, vel adimere, ex illis, quæ Episcopus ipse, aut Vicarius pro cura, & bono regimine clausuræ, & licentijs præscribit, & apponit*. Secundò notandum, quòd cum ex declaratione Sac. Congregationis apud Gauantum *in Man. Episcop. verbo Monialium colloquutio num.*7. *&* 8. patres, & filij Monialium possint eas colloqui sine licentia, præterquam in diebus prohibitis, ideo si contingeret Religiosum aliquem habere filiam Monialem, & illi, quorum matres Moniales factæ sunt, possent eas alloqui sine prædicta Ordinarij licentia. Tamburinus *supra disp.*26. *quæsit.*1. *num.*4. Nota etiam, quòd nomine dierum festiuorum veniunt Dominicæ, & Festa ex præcepto, & non alia. Sub nomine Aduentus venit Romanus, non Ambrosianus *arg. cap.*1. *de Constit. in* 6. Papa enim præsumitur ignorare consuetudines, & statuta particularium locorum. Similiter Quadragesima computanda est à die Cinerum. Neque sub nomine Vigiliæ veniunt Quatuor tempora, nam inter se multum differunt, vt videre est in Rubricis Breuiariorum. Bordonus *supra num.*90. Licentia quoque concessa alicui Religioso ad colloquendum cum Moniali extendi etiam videtur ad socium ipsius. Ratio esse potest, quia de connexis idem est iudicium. *cap. translato de Constit.* Riccius *part.*1. *prax. decis.*745. Idem affirmat Peyrinis *tom.*3. *priuileg. sui Ordinis Additam. ad Constitutionem Pij V. cap.*6. *num.*1. vbi ait quòd licentia Papæ visitandi Sacrosanctum Domini Sepulchrum Ierosolymis alicui concessa extenditur ad socium à Superiore assignandum. Idemque approbat Tamburinus *dicta disp.*26. *quæsit.*3. *num.*2. Prædicta autem licentia impetrata ab Ordinario solùm valet pro vna vice, nisi oppositum in ea declaretur, aut ex mente concedentis eliciatur. Colligitur *ex capit. Non potest* §. *Illud autem de præb. in* 6. Tiraquell. *in l. Boues* §. *Hoc sermone de verbo sign. num.*73. Diana *dict. Tract.* 2. *Resol.*48. §. *nota decimo*. Riccius 1. *part. decis.*649. Vbi obiter nota pro Regularibus quandam regulam, quæ potest seruire ad multa in Religionibus, scilicet, quòd simplex sermo regulariter verificatur in prima vice per *l. Boues* §. *Hoc sermone ff. de verbor. signif.* Quare si concedat Prælatus licentiam alicui eundi foras, eligendi confessarium, seu, vt possit absolui à reseruatis, ingrediendi hortum, non eundi ad matutinum, &c. intelligitur pro vna vice. Peyrinis *supra num.*2. Vide Tiraquell. *supra num.*22. Felynum *in cap. Innouamus de tregua, & pace num.*5. & Rodriguez *tom.*2. *quæst. Regul. quæst.*6. *art.*1. Et nota quod aliquando tales licentiæ possunt pro multis vicibus deseruire, si ex verbis concedentis, seu postulantis, aut alijs circunstantijs id colligatur.

24 Loquendo de pœnis illis priuationis officiorum, vocis actiuæ, & passiuæ, &c. inflictis per dicta Decreta Regularibus transgressoribus ipsorum, an scilicet incurrantur ante aliquam declarationem, & quis possit in illis dispensare, & alijs concernentibus, collige ex dictis *tom.*1. *p.*1. *cap.*10. *à num.*30. & *c.*18. *à n.*46. Nota etiam, quòd præter dictas pœnas nulla alia iure communi inflicta est contra Regulares accedentes ad Moniales. Grassius *in prax. lib.*1. *cap.*6. *num.*47. Nec obstat, quòd frequentantes Clerici Monasteria Monialium mandantur suspendi, nisi desistant, & laici excommunicari. *cap. Monasteria de vita, & honest. Cleric.* Tum quia hæ pœnæ sunt ferendæ, & non latæ. Tum quia in illo textu fit mentio de Clericis, quo nomine non veniunt in odiosis Religiosi, vt docet in terminis Sanchez *l.*6. *in Decalog. c.*16. *n.*106.

Notandùm præterea, quòd licet prædictæ pœnæ ex vi Decreti sub Sixto V. reseruatæ non essent, ex Decreto tamen sub Vrbano constat Sacram Congregationem eas Sedi Apostolicæ reseruasse, vt patet ex illis verbis, *quoscunque contrafacientes ab alio quàm ab Apostolica Sede, aut à Sacr. Congregatione absolui, & rehabilitari non posse.* Quod non animaduertentes quidam Recentiores dixerunt prædictas pœnas nulli esse reseruatas.

25 Inter pœnas etiam istas, quando casus fuerit (quod absit) quòd Religiosi cum Monialibus turpia loquerentur, eas à proposito castitatis, quam promiserunt abducere conantes, recenseri videntur maledictiones illæ horribiles, quas Episcopus Moniales consecrans talibus infligit his verbis, prout & Naldus *supra n.01.* refert. *Auctoritate Omnipotentis Dei, & B. Petri, & Pauli Apostol. eius, firmiter, & sub interminatione Anathem. inhibemus, ne quis præsentes Virgines, seu Sanctimoniales à Diuino seruitio, cui sub vexillo castitatis subiectæ sunt, abducat, nullus earum bona surripiat, sed ea cum quiete possideant. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, maledictus sit in domo, & extra domum; maledictus in Ciuitate, & in agro; maledictus vigilando, & dormiendo; maledictus manducando, & bibendo; maledictus ambulando, & sedendo: maledicta sit caro eius, & ossa; à planta pedis vsque ad verticem non habeat sanitatem. Veniat super illum maledictio hominis, quam per Moysen in Lege filiis iniquitatis Dominus permisit. Deleatur nomen eius de libro viuentium, & cum iustis non scribatur. Fiat pars, & hæreditas eius cum Cain fratricida, cum Dathan, & Abiron, cum Anania, & Saphira, cum Simone mago, & Iuda proditore, & cum eis qui dixerunt Deo, recede à nobis, semitam viarum tuarum nolumus. Pereat in die Iudicij, deuoret eum ignis perpetuus cum Diabolo, & Angelis eius, nisi restituerit, & ad emendationem venerit. Fiat, fiat.*

26 Maximè notandum, quòd Regulares alloquentes sine licentia Episcopi Moniales, prout dixi ex declaratione Sacr. Congregationis dicto *cap.25. num.35.* incidunt in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit, nisi regulares illi haberent ex priuilegio, quòd non possint excommunicari, & tunc deberent puniri à suis Superioribus alia pœna. Qui regulares sic excommunicati non possunt absolui à suis Superioribus, sed ab Episcopo, qui sibi hanc absolutionem reseruauit. Referunt hanc declarationem Quaranta *in Summa Bullarij verbo Monasteria Monialium*, Peyrinis *tom. 0. priuileg. Minim. in Constitutione 6. Pij V. num.37.* Tamburin. *supra disp.25. quæsit.9. num.1.* Pro quo etiam vide dicta *supra verbo Exemptio Regularium num.8.* [Vide etiam aliam declarationem Sacræ Congregationis Episcoporum & Regularium pro 9. Maij 1640.] Extendunt id etiam ad Regulares adeuntes Monasteria Monialium exemptarum à iurisdictione Episcopi Gratianus *Disceptat. forens. cap.393.* Barbosa *de Offic. & potest. Episcopi allegat.102. num.74.* & Diana *d. Tract.0. resolut.48. §. nota octauò, & part.5. tract.9 Resolut.71.* apud quos alia. Quibus adde declarationem S. Congregationis, quam referunt Sellius *in Select. cap.18. num.41.* & Tamburinus *d. disp.25. quæsit.4. num.6.* Vbi sic. *Regulares cuiuscunque Ordinis existant quotiescunque absque Sac. Congregationis licentia alloqui Moniales reperti fuerint, carcerentur, eorumque Superioribus, iuxta Sac. Concilij Decretum puniendi consignentur, qui Superiores deinde Sac. Congregationem, ac Ordinariũ de executione certiores reddant.* Imò etiam tales Regulares puniri posse immediatè à Diœcesano Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ delegato, prout dixi eo *cap.25. num.36.* constat ex declaratione Sacr. Congregationis ad Constitutionem Gregorij XV. quam ibi, & *num.46.* retuli, & ita obseruant Bariola *vers. Regulares pag.067.* & Bordonus *supra num.86.* Nota tamen huiusmodi Constitutionem Gregorij, ac per consequens declarationem ipsius suspensam esse pro Regnis Hispaniarum, prout dixi eo *tom.1. p.1. cap.19. num.35.* Nota etiam, quòd quamuis ipsi Religiosi cum Monialibus loquentes puniri possint ab Episcopis, non tamen Moniales ipsæ si sint exemptæ. Vt constat non solùm ex earum exemptione, sed etiam ex declaratione Sacr. Congregat. sub die 8. Augusti 1621. quam refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Moniales alloqui, &c.* Extat tamen alia declaratio Sacræ Congregationis de anno 1633. quam referunt idem Barbosa in dictis *Collectan. Bullar. verbo Moniales 1.* & Tamburin. *supra disp.05. quæsit.8. ad 9.* Vbi sic. *Moniales Regularibus subiectæ alloquentes cum Regularibus etiam eiusdem Ordinis licentiam legitimam non habentibus incurrunt pœnas, & censuras à Conciliis Prouincialibus, vel Edictis Episcopalibus in similibus appositas.* Quod intellige iuxta aliam declarationem eiusdem S. Congregationis superiùs adductam, si tales Moniales non sint ex illis Religionibus, quæ habent priuilegium, vt non afficiantur censuris positis ab Episcopis. Certa enim sententia Doctorum est regulares habentes priuilegia ne ab Ordinariis censuris affici possint, non comprehendi illorum censuris. Bonacina *de Clausura quæst.3. puncto 4. num.8.* ex Quaranta, Rodriguez, Sanchez, & Barbosa, contra Graffium. Quibus adde Dianam dicta *Resolut.48. §. nota 8.* & Bordonum *supra num.70.*

Qualiter scribere epistolas ad Moniales non sit ex se peccatum, cessante mala circunstantia, aut speciali prohibitione, constat ex dictis eo *cap.05. num.37.* De quo etiam Candidus *tom.4. disquis. disquis.5. art.1. dubit.13.* Tales etiam litteras scribentes non comprehendi in Decreto Sacr. Congregat. sub Sixto V. confirmato sub D.N. Vrbano VIII. habetur ex declaratione eiusdem Sac. Congregationis, quam referunt Sellius *in Selectis cap.18. num.40.* Barbosa *in Collectan. Bullarij verbo Moniales alloqui, &c.* Tamburin. *supra disp.25. quæsit.4. num.5.* Licet in eadem declaratione habeatur tales religiosos, & Moniales debitè corrigendos, ac puniendos esse à suis Superioribus. Casu etiam quo censuris prohibitum esset scribere ad Moniales, si accideret quòd aliquis epistolam scriberet ad Monialem, & ea non perueniret ad manus ipsius, quia detenta ab aliquo, vel perdita fuit, &c. etiamsi contra obedientiam peccauerit sic faciendo, non tamen incurret tales censuras. Illæ enim non incurruntur nisi secuto effectu, vt dixi supra, & tenet Sanchez *l.6. in Decalog. c.56. num.117.* ex Nauarro, & Rodriguez. 27

De iis porrò, quæ spectant ad regimen Monialium, administrationem bonorum ipsarum, & aliis concernentibus, dixi non solum *supra verbo Administrator, & administrare*, sed etiam *tom.1. p.1. cap.05. num.44. & seqq.* maximè iuxta Constitutionem Greg. XV. & declarationes Sacr. Congreg. circa illam. De quibus relati Auctores, præsertim Gauantus *in Man. Episc. verbo Monialium cura in temporalibus.* Tamburin. *supra disp.30. quæs.13.* Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Moniales.* 28

Qualiter etiam tam ipsæ Moniales, quàm ipsarum bona, gaudeant priuilegiis fori, constat ex dictis *supra verbo Exemptio Regularium*, verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium*, & aliis locis ibi relatis. Quid verò de Conuersis, seu Oblatis ipsarum dicendum sit, 29

sit, habes ex dictis *tom.2.cap.18.* Vbi etiam *cap.14.* quid dicendum de Tertiariis, seu Pinzocheris, & *cap.16.* quid de familiaribus. Quibus addendum, homines illos, qui assumpto habitu Religioso, adhibentur ad seruitia, & obsequia Monialium ad petendum pro ipsis eleemosynas, gaudere etiam priuilegio fori, vt tenent Bonacina *in Bullam Cœnæ disp.1. quæst.16. sect.1. puncto 3. num.18.* & Diana *4.par. tract.1. resolut.31.*

30 Circa absolutionem Monialium, præsertim à casibus reseruatis, præter dicta eo *cap.25. num.42.* Vide quæ dixi *supra. verbo Absolutio*, verbo *Bulla Cruciatæ*, verbo *Casus reseruati*, verbo *Censura Ecclesiastica*, verbo *Confessarius Regularis*, & verbo *Confessio*, Ea enim omnia, quæ ibi dicta sunt, Monialibus applicari possunt.

Circa electionem tamen Confessarij faciendam à Monialibus notandus casus mihi propositus de quadam Moniali, quæ in articulo mortis existens volebat eligere sibi confessarium, etiam renuente suo Superiori. Ad quem sic respondendum censui. Primo quidem Superiorem negantem ipsi facultatem eligendi Confessarium, quem vellet, pro illo articulo, non benefecisse, nisi valdè vrgens ratio esset, vt non concederet, illam licentiam. Ratio est, quia articulus mortis debet esse priuilegiatissimus in fauorem animarum, & Superiores pro eo tempore debent esse faciles in concedenda tali licentia, & præbenda omni consolatione spirituali suis subditis animam agentibus, seu Moribundis, quia hoc conducit ad hoc quod piè, & sanctè moriantur. Pellizzarius *de Monialibus cap.10. num.248.* referens, etiam quod Cardinalis Petrus Aldobrandinus Archiepiscopus Rauenatensis in Constitutionibus editis, pro Monialibus *capit.12.* statuit extraordinarium Confessarium posse concedi Monialibus in periculo mortis existentibus. Et *num.249.* refert Cardinalem Bellarminum, cum esset Protector Monasterij Sanctæ Matthiæ, & alios Cardinales Protectores, similes facultates Monialibus facillimè indulsisse. Ac Baldellum ei rescripsisse, quod cum Cardinalis Vicarius vrbis sciuisset à quodam suo ministro ad Monialium administrationem deputato, Moniali cuidam morituræ id pertinacius denegatum fuisse, illum acriter reprehendit dicens *in articulo mortis ea omnia debere concedi quæ ad animæ salutem conferre possunt.* Censui secundo, quod si in Religione talis Monialis sit priuilegium aliquod ad eligendum Confessarium in articulo mortis, (quale videtur esse illud, quod ex Sixto IV. affert Cassarubius *in Compendio Priuilegiorum Mendicantium verbo absolutio extraordinaria quoad fratres n.5.* Si non esset viuæ vocis oraculum, & non authenticum, prout est) posse dictam Monialem eligere talem Confessarium in eo articulo non obstantibus Constitutionibus Pontificiis, quibus Religiosi prohibentur eligere sibi confessarios independentes à voluntate suorum Superiorum. Quia tales Constitutiones non videntur comprehendere casum articuli mortis, quia in eo non procedunt rationes seu fines illarum & cessante causa cessat effectus. Vide Suarez *de Religione tom.4. tract.8. lib.2. cap.16. num.7.*

31 Præter dicta etiam notandæ sunt aliquæ declarationes Sact. Congregationis, quæ pro monialium regimine, vita, & honestate prodierunt. Prima. *Præcedentia inter Moniales à die professionis, non autem susceptionis habitus Regularis desumi debet. Quatenus verò duæ insimul eodem instanti professionem emitterent, quæ prius ad habitum admissa fuerit, præcedere debet. Et si eodem tempore ad habitum admissæ fuerint, data etiam professionis paritate, quæ prius in Capitulo acceptata fuerit præcedat.* Gauantus *in Man. verbo Monialium communes leges num.3.* Barbosa *de Iure Ecclesiast.l.1.c.44.n.56.* Secunda. *Ordinarij prohibere debent ne moniales monasteriorum tā eis quam Superioribus regularibus subditorū, in bacchanalibus, vel in aliis temporibus recreationis vtantur habitu virorum, nec cuiusuis speciei armis se cingant.* Gauantus *supra num.16.* Nouarius *in Lucerna Regularium verbo moniales num.17.* Tertia. *Item prohibeant Monialibus cibum externis parare, aut esculenta vendere, exceptis tamen rebus minimi momenti pro infirmis, parentibus, & consanguineis duntaxat.* Gauantus *supra num.32.* Nouarius *supra numero 12.* Quarta. *Facultas disponendi de cellis suis post obitum nulli Monialium concedatur, sed eæ dum vacauerint, Superiorum arbitrio aliis Monialibus in Ordine senioribus distribuantur.* Barbosa *supra num.59.* Quinta. *Curandum itidem est, vt moniales in refectorio communi comedant, & in loco etiam communi laborent.* Barbosa *supra num. 60.* Sexta. *Nec permittatur in Ecclesiis Monialium à personis secularibus cantus simplex, vel figuratus.* Barbosa *supra num.61.* Septima. *Bene tamen inter ipsasmet.* Barbosa *ibid.* Octaua. *Nec etiam permittatur accessus secularium ad monasteria huiusmodi sub prætextu docendi moniales sonum cymbalorum, vel alterius instrumenti, aut etiam musicam, vel cantum etiam ad crates.* Barbosa. *supra num.62.* Nona. *Nec vllo modo permittatur accessus Hebræorum ad earum monasteria ad loquendum cum illis.* Gauantus *supra verbo Hebræi num.22.* Decima. *Nec etiam in eorum infirmaria sacrificium Missæ celebrari permittatur.* Barbosa *supra num. 64.* Vndecima. *Nec debent moniales appellari cum titulo* Dominæ, *sed* Sororis. Barbosa *supra num.65.* Nouarius *supra num 1* Duodecima. *Tollatur abusus secedendi in cellam, vestiendi vestes lugubres in morte parentum.* Gauantus *dicto verbo Monialium communes leges numero 25.*

Vide alia dicenda infrà verbo *Nouitij, & Nouitiæ*, & verbo *Professio Regularium*, & verbo *Sepultura.* 32

Pro casu autem, quo à Sacra Congregatione Regularium postulatum fuit, vt pro seruitio cuiusdam Monialis nobilis, & infirmæ concederetur vna Ancilla, quæ ipsi assisteret, ipsa Sacra Congregatio de anno 1647. pro 11. Octobris sic respondit.

Sacra &c. censuit committendum, prout præsenti decreto committit Vicario Capitulari Elboren; vt constito sibi de assertis, ac durante necessitate Oratricis, & non vltra (super quibus ipsius conscientiam oneratam esse voluit) petitam licentiam suo arbitrio, & prudentia eidem oratrici concedat, modo tamen aliquæ eiusdem Monasterij Moniales Ancillas, Apostolica auctoritate retinere sint solitæ. Introducenda sit Virgo, capitulariter, secretisque suffragiis à Monialib recipiatur tituloque educationis in eodem Monasterio degat, & nihilominus oratrici debitum interim præstet famulatum sumptibus consaguineorum, vel affinium d. Oratricis singulis semestribus Monasterio & illius pro tempore Abbatissæ anticipatè in pecunia numerata persoluendis alatur, & in reliquis adimpleantur, & concurrant omnes conditiones contentæ in licentiis impressis educationis titulo ab eadem Sacra Congregatione concedi solitis. Romæ & similia fermè declaratum video ab eadem Sacra Congregatione eodem anno 1645. pro 15. Nouemb.

MOZZETTA.

SVMMARIVM.

Qui vtantur ipsa. num. 1.
An hac priuilegia aliis communicentur. num. 2.
Alia remissiuè. num. 3.

1 MOZZETA, quæ est vna ex vestibus prælatitiis, Episcopis præsertim conuenientibus, vtuntur etiam Abbates Generales quorundam Ordinũ Monachorum ex priuilegio Summorum Pontificum. Vt Abbas Montis Cassini, Abbas Sanctissimæ Trinitatis Cauen. Ordinis Cassinen, aliàs Sanctæ Iustinæ de Padua, Abbas Sancti Michaëlis de Valuanere Ordinis Vallis vmbrosæ, Abbas Generalis Cælestinorum, ex Constitutione Pauli V. incipit: *Ex iniuncto*, sub Dat. 5. Decembris 1606. & Abbas Generalis Montis Virginis Sunt & alij quamplurimi Abbates tam Regulares, quam sæculares in Hispania. Germania, & Gallia, qui hunc habitum gestant. Possunt autem extra sua monasteria etiam coram Episcopo deferre Mozzetam, vt respondit Sacr. Congregatio sub die 9. Decembris 1617. Episcopo Vercellensi. Et iterum Cardinali Crescentio referente, inhærendo dicto Decreto censuit die 30. Martij 1621. Abbatem S. Andreæ Congregationis Lateranen. Ciuitatis Vercellensis posse vbique, etiam præsente Episcopo, deferre Mozzetam. eidemque Pontificaliter celebranti, iuxta antiquam consuetudinem, sede, seu cathedra cum duobus gradibus vti licere. De his Michaël Leo Estensis, *in Specul. Sacror. rit. verbo. Abbatis vestes, & insignia.* Tamburin. *de Iur. Abbat. tom.* 1. *disp.* 20. *quæsito* 2. Barbosa *de Iure Ecclesiastico libro primo capitulo* 17. *numero* 56. & 57.

2 Circa quæ nota primò, prædicta priuilegia non communicari aliis Abbatibus, seu Prælatis Regularibus, præter illos quibus concessa sunt, non obstante generali communicatione priuilegiorum, iuxta dicta *supra* verbo *Abbas num.* 3. & supra verbo *Mantelletum.* Secundò nota, nec iis quibus concessa sunt talia priuilegia competere posse nisi iuxta illorum tenorem. Propterea enim, non obstantibus declarationibus Sacr. Congregationis adductis, declaratum fuit à Sac. Congregatione Episcoporum, & Regularium, Abbatem S. Saluatoris Montis Amiatid non posse vti præfata Mozzeta extra Claustra, Barbosa *supra num.* 59. Tertiò, huiusmodi Mozzetam in Regularibus debere esse coloris habitus suæ Religionis, ex Rituali Romano Clem. VIII. provt dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 17. *num.* 9. Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 6. *num.* 22. Quartò, quòd cum Episcopo non liceat deferre Mozzetam, seu Rochetrum discoopertum, etiam in propria ciuitate, præsente Legato à latere, iuxta declarationem aliam S. Congregationis, quam refert idem Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Mozzetta*, idem quoque potiori ratione dici debere de Abbatibus, cum sint inferiores dignitate Episcopis. Quinto nota, Sanctissimum D. N. Vrbanum in Bullà *In supręma* inter constitutiones ipsius in 4. tom. Bullar. *num.* 12. conformiter ad Decretum S. Congregationis Regularium præcepisse, vt Fratres Minores *Recollecti* nuncupati Galliæ assumerent Mozzettam longiorem, illam scilicet, quæ Episcoporum, aut Prælatorum propria non est, sed talium Religiosorum habitui conueniens.

3 Vide dicta *supra* verbo *Abbas*, & *supra* verbo *Mantelletum*, & verbo *Mitra*.

NEGOTIATIO QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.
Negotiatio quid, & quotuplex. num. 2.
Quibus prohibita, vel permissa. num. 3.
Qualis negotio Ecclesiasticis prohibita. num. 4.
Quæ verò concessa. num. 5.
Monasteriis Regularium, quæ permissa, & quæ concessa. num. 6.
Decretum Sac. Congregationis Visitationis Apostolicæ quomodo intelligendum. num. 7.
Sacræ Congregationis Responsa circa negotiationem Ecclesiasticorum. num. 8.
Alia Responsiones eiusdem. num. 9.
Bona ex illicita negotiatione adquisita spolia sunt à Cameræ Apostolica. num. 10.
Quæ sint talia bona. num. 11.

DE negotiatione prohibita Clericis, & Regularibus aliqua dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 9. *num.* 39. & *p.* 2. *cap.* 4. *num.* 8. & *supra verbo Gabella quoad Regulares num.* 19. quæ tamen cum aliis hanc materiam concernentibus, vt pote non mediocriter ipsis necessariam, hoc loco amplianda sunt, maximè ex pluribus declarationibus S. Congregationis, quæ de ea re adduci solent. 1

Et primò dicendum, quòd cum negotium dicatur quasi negans otium *capit. forus de verb. Signif.* (Angelus, & Syluest. *in Summa verbo Negotium*) ita negotiatio erit talis actio, per quam otium excluditur. Est autem negotiatio, iuxta dicta eo *n.* 39. triplex, scilicet œconomica, politica, & lucratiua. Rursus lucratiua negotiatio (de qua in præsenti) est duplex, alia propria, alia minus propria, seu non propria. Prior, iuxta dicta eo *num.* 19. est, in qua comparatur res vt integra, & immutata cariùs vendatur. Ita enim habetur ex Chrysostomo, seu Authore Imperfecti *Hom.* 38. *ad cap.* 31. *Matthai, & cap. eiciens dist.* 88. Posterior verò est, in qua res comparatur, vt postea mutata, & melior effecta cariùs vendatur, vt si ex lana empta panni conficiantur, & vendantur, vel ex hordeo ceteuicia; aut porci, boues, seu equi emantur, vt saginentur, & cariùs vendantur. Ioannes Medina *de Restitutione quæst.* 30. Prosper Augustinus *in Additionibus ad Quarantam in Summa Bullar. verbo vectigal.* Layman *l.* 3. *Tract.* 4. *cap.* 17. §. 7. *n.* 39. & 40. Lugo *de Contractib. disp.* 26. *sect.* 3. *num.* 21. [Pro quo nota maximè iuuare ad negotiationis naturam cognoscendam intentionem agentis. Et si enim Clericus emat aliquid ad suũ vsum & postea mutato consilio illum maiori pretio vendat, non erit negotiator, aut debitor gabellæ, prout tradit idem Lugo *supra disput.* 36. *sect.* 10. *num.* 170. conformiter ad *l. vnicam C. de impon. lucrat. de script. lib.* 10. Sanchez, quem refert.] 2

Secundò dicendum, quòd licet laicis licita sit quæcunque negotiatio, prauis circunstantiis seclusis, eò quòd indifferens ea sit ad bonum, vel malum, & possit bene, vel male geri, vt notat S. Thom. 2. 2. *quæst.* 77. *art* 4. & probat Medina *de Restitut. supra.* Nihilominus clericis, & maximè Regularibus, prohibita 3

hibita est negotiatio lucratiua, vt patet ex multis iuribus eis locis relatis. Imò hæc prohibitio sine dubio est sub mortali ex genere suo, prout colligitur ex pœnis grauissimis, quas Ecclesia in illis contra transgressores imponit. Etenim *cap. secundum ne Clerici, vel Monachi* excommunicatio ferenda contra eos sic imponitur: *Sub interminatione anathematis prohibemus ne Monachi, vel Clerici, causa lucri negotientur.* Et *in cap. sed nec eod. tit.* pœna etiam depositionis contra tales statui videtur. Clariùs *in cap. consequens dist. 88.* vbi Gelasius Papa contra negotiatores Ecclesiasticos sic habet. *Proinde huiusmodi, aut ab indignis posthac quæstibus nouerint abstinendum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio, vel cupiditate cessandum, aut in quocunque gradu sint positi, mox à Clericalibus officiis abstinere cogantur, quoniam domus Dei domus Orationis, & esse debet, & dici, ne per officia negotiationis potius sit latronum spelunca.* Idem etiam habetur ex *cap. Clerici*, & *cap. Canonum 14. quæst. 3.* Huiusmodi autem pœnas, quamuis non sint latæ sententiæ, sed ferendæ, prout eo loco dixi, arguere tamen peccatum mortale in transgressoribus, (saltem quando ad eum terminum peruenerint, vt digni sint quòd illis applicentur, vt habet Naldus *in Summa verbo Censura num. 4.*) communis sententia DD. est. Syluest. *in Summa verbo Clericus 3. quæst 3.* ex Archidiac. & Paludan. Lessius *de iustitia, & iure l. 2. cap. 21. dubit. 1. num. 4.* Naldus *supra verbo Clericus num. 36.* ex Molina, & aliis. Adde ex dictis eo *verbo Gabella quoad Regulares num. 19.* quòd quamuis aliàs Clerici, & Regulares immunes sint à gabellis, & tributis, quando tamen negotiationem exercent non sunt immunes ab illis. Propter iura eo loco relata, & *cap. vltim. de vita, & honest. Cleric,* & quia dignum est Ecclesiasticos, qui cum laicis similem vitam gerunt, eisdem oneribus subiacere. *capit. recolentes de statu Monach.* An vero ad talium solutionẽ teneantur nõ præmissa trina monitione, de qua agitur in dicto *cap. vltimo de vita, & honest. Clericor. & cap. quamquam de censibus in 6.* & an sit solùm de bonis, quibus negotiantur, an etiam de aliis, quæ habent, dixi eo loco. De quo, præter Auctores ibi relatos, lege Thesaurum *in praxi part. 2. verb. Negotiatio capitulo primo.* An etiam tales priuentur priuilegio canonis, vel fori, habes ex dictis *supra verbo Clericus num. 10. & 11.* Quid verò dicendum de bonis per illicitam negotiationem adquisitis, post mortem eorum, qui ea adquisiuerunt, dicetur infra. Ratio autem cur Ecclesia negotiationem Clericis tam seuerè prohibuit, est, tum quia valde indecens est Clericos lucris captandis incumbere, tum quia valde occupat animum, & à spiritualibus auocat, tum quia plena est periculis periurij, fraudum, & iniustitiæ. De quo inter alios noster Ioannes Beetz *de decem precept. Decalog. circa precept. exposit. 1. cap. 14.*

4 Circa huiusmodi autem negotiationem Ecclesiasticis prohibitam notandum primò, nomine emptionis, seu venditionis lucratiuæ prohibitæ ipsis, comprehendi etiam permutationem, seu commutationem, constat enim campsores propter permutationem pecuniæ vocari negotiatores. Lessius *supra n. 4.* Lugo *supra num. 21.* Nota secundò, per Clericos, & Regulares, quibus hæc negotiatio lucratiua interdicta est, quoad Clericos intelligi in Sacris constitutos, non in minoribus solùm. Medina, & Lessius *supra.* Licet Naldus *dicto verbo Clericus num. 36.* & Prosper Augustin. *supra* id extendant etiam ad Beneficiarios. Quoad Regulares autem, omnes comprehenduntur, etiam Conuersi. Syluest. Medina, & Lessius. Nota tertiò ex dictis eo *n. 19.* quòd cum Clericus, siue regularis non dicantur negotiatores propter vnum vel alterum actum, sed propter frequentiam illorum, cum negotiatio sit nomen verbale, quod requirit frequentiam; ideo, non fient digni prædictis pœnis, nisi propter frequentiã actuum. Limitat tamen hoc Thesaurus *sup.* ita quidem, vt quoad illud negotium, seu actum, in quo negotiantur, priuantur priuilegio immunitatis à gabellis, etiã si non adsit frequentia, seu consuetudo. An autem quolibet actu negotiationis lucratiuæ illis prohibitæ peccent mortaliter dicti Ecclesiastici, & Regulares, respondendum est negatiuè, prout ex Cenedo, Grassis, & Salas tenet Diana *p. 1. tract. 8. resolut. 72.* Tunc ergo solùm erit peccatum mortale, vel cum propterea digni facti fuerint, vt dictum est, vt excommunicentur, vel suspendantur, vel nisi tam grauis fuerit negotiatio, & talibus circumstantiis vestita, vt prudenter iudicetur eam esse peccatum mortale. Nota quartò, consequenter etiam ad dicta eo *num. 39.* probabile valde esse dictas, pœnas non incurri à prædictis Ecclesiasticis, seu Regularibus, non per se, & immediatè, sed per interpositas personas, seu per alios negotiationem exercentibus prout ex Medina, Lessio, Aragonio, & aliis tenet Diana supra. Licet quoad Religiosos vix possit id excusari à peccato proprietatis contra votum paupertatis, iuxta dicta eo *num. 39.* Imò etiam generaliter de Ecclesiasticis omnibus, vt notat Lessius, *supra* & Layman, *supra num. 40.* nec id admittendum, nisi iusta aliqua causa interueniente. Non enim id decens, aut expediens statui ipsorum, sed multis periculis expositum. Lugo *supra num. 36.* Portellus *in Responsionib. part. 3. casu 47.* Vbi alia ad intentum. Maximè nota quintò, negotiationem lucratiuam iuribus prædictis prohibitam Ecclesiasticis, & Regularibus solùm videri esse negotiationem illam propriè dictam, in qua, scilicet, res comparatur vt immutata cariùs vendatur, non illam quæ minus propriè, seu impropriè vocatur negotiatio, in qua, scilicet, res emitur, seu comparatur, vt mutata, & alterata cariùs vendatur. Hæc enim negotiatio propriùs dicitur artificium, seu industria, quam negotiatio. Et videtur Clericis permissa. *capit. Clerici officia de vita, & honest. Cleric. & 91. distinct. cap. Clericus, & de consecration. d. 5. capitul. nunquam*, vbi conceditur Clericis, quòd de suo artificio viuant. Ioannes Beetz *supra*, Syluester *supra quæst. 2. & verbo excommunicatio 9. num. 21. §. primo vero.* Medina *supra*, Molina *de Contractibus Tractu secundo disput. 342.* Filliucius *Tract. 43. capit. 4. quæst. 15.* Lugo *supra num. 27.* Diana *5. part. tractat. 1. Resolut. 27.* ex pluribus aliis. Addendum tamen, huiusmodi negotiationem impropriè dictam minus decentem esse Ecclesiastico, & præsertim Religioso, ac per consequens exerceri non posse ab Ecclesiasticis, & Regularibus nisi rationabili aliqua causa subsistente, puta necessitatis subleuandæ causa, &c. Filliucius, & Layman. *supra.* Propter quod 21. *quæst. 3. cap. 1. 2.* & 3. prohibentur Ecclesiastici conducere aliena prædia, vel similes res fructiferas, vt fructus vendant, & ita quæstum faciant. Prosper Augustinus *supra.* Lessius *sup. n. 6.* Quod limita, nisi id faciant causa necessitatis subleuandæ, vel si succederent conductori. Syluester. *d. quæst. 2.* Prosper Augustin. *supra*, Naldus *d. num. 36.* Limita etiam respectu bonorum laicorum. Declaratum enim est à Sacr. Congregatione solam conductionem bonorum laicorum, non autem Ecclesiasticorum, esse prohibitam Ecclesiasticis. Naldus *supra.* Vnde eadem Sac. Congregatio, teste Barbosa *de Iure Ecclesiastic. l. 1. cap. 40. num. 125.* rescripsit Nuncio Neapolitano, Clericos accipientes à locis piis

piis terrena in affictum (idest, in condictionem) molestari non debere prætextu illicitæ negotiationis. Quod etiam constabit ex alia declaratione S. Congreg. de qua infra *num.*8.

5 Ex quibus collige primò, posse Ecclesiasticos, & Regulares comparare rem aliquam, vt sit materia ex qua aliam conficiant, quam vendant, quia id non est negotiari, vt expreßè Chrysostomus *supra* docet. Sic olim Religiosi sportas, storeas, & similia faciebant, vt venderent, & ex pretio se sustentarent,& Apostolus artem scenofactoriam faciebat. Lessius *supra num.*5. Layman. *supra d.num.*40. Et consonant ea, quæ dixi eo *num.*19. Collige 2. posse etiam vendere fructus suorum prædiorum, eaque excolere, & animalia pro ipsis necessaria emere, vendereque, prout etiam ex dictis eo loco habetur. Et consonat declaratio S. Congregationis Episcoporum, & Regularium apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Negotiatio.* Syluester. *d. verbo excommunicatio* 9. *n.*21. §. *secundo nota*, & §. *tertio nota*. Filliucius *supra*. Collige tertiò, posse ex suis fundis lapides, vel metalla cædere, vel emere, siue ea mutare in aliam speciem; greges in illis alere, vt ex fœtu, lacte, & lana pecuniam conficiant. Hæc enim omnia non sunt propriè negotiatio, sed artificium, imò artificium honestum, si fiant, vt eo loco dixi, propter sustentationem necessariam, vel aliquam causam honestam, nec propterea desint à Clericali, vel Religioso officio Nauarr. *in Man. cap.*27. *num.*128. Medina, Molina, Filliucius, & Lessius *supra*. Vide Stephanum Gratianum *in Disceptationib. forens. cap.*57. *num.*27. Collige quartò, posse etiam pecunias aureas, quas habent, permutare pro argenteis cũ lucro, quia nec hoc est propria negotiatio. Lugo *supra disp.* 28. *sect.*2. *num.*30. Qui secus dicit, quando pecunias illas aureas ab aliis acceperunt ad emendum pro illis aliquid, & sibi eas reseruant, vt postea maiori valore permutent, rem commissam pecunia argentea exequendo.

6 Quamuis autem in dicto *cap.*9. *num.*39. ex primo tomo Summæ dixerim, licere Monasteriis Regularium aliquam apothecam habere pro vtilitate ipsorum, in qua per sæculares vendantur, & emantur aliqua, quæ ipsis necessaria sunt, vt si monasteria habeant aliquod pharmacopolium, in quo medicamenta pro ipsis necessaria reseruantur, & ne corrumpantur venduntur, & emuntur per aliquem sæcularem ibi assistentem; eo quòd id etiam videatur, artificium honestum, & non propria negotiatio, præsertim cum non fiat per ipsosmet Religiosos, sed per sæculares ad id munus destinatos, nihilominus pro Vrbe Roma, & eius districtu postquam id scripseram, exiit Decretum Sac. Congregationis Visitationis Apostolicæ die 29. Augusti 1637. in Typographia Reu. Cam. Apostolicæ impressum, & in Vrbe publicatum, in quo præter alia hæc ad intentum. *Statuit, decreuit, atque inhibendo mandauit omnibus tam Superioribus quorumcunque Ordinum, vel Congregationum, Monasteriorum, Conuentuum Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium in Vrbe, eiusque districtu existentium, quam particularibus Religiosis, & Ecclesiasticis quibuscunque, ne in posterum, siue Religionis nomine, siue particulari audeant, & præsumant per se, vel alios exercere in suis Conuentibus, aut alibi in quocumque loco vllam venalem artem, siue aromatariam, pistoriam, lanificium, textrinum, aut aliam quamlibet, præterquam pro suis Religiosorum, aut alumnorum vsibus, nec vllo modo sæcularibus, aut aliis Religiosis, & Ecclesiasticis, pharmaca, panem, carnes, aut alia quælibet opificia quomodocunque elaborata, & ornata vendere, etiam prætextu amicitiæ, & familiaritatis, absque speciali licentia in scriptis obtinenda, etiam ab iis Religiosis, quibus ex particulari sua Religionis instituto id aliàs liceret. Si quis verò ipsorum aliquid contra hoc Decretum quoquomodo facere, vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam suspensioni à diuinis, priuationis omniũ officiorum quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque actiuæ, ac passiuæ absque alia declaratione incurrat. Et nihilominus contra eos Generalis Thesaurarius procedat tanquam contra illicitos negotiatores, confiscando omnia lucra, & capitale ad dictas artes, & opificia spectantia. Non obstantibus, &c.*

Circa quæ notandum, vt dixi, prædictum Decretum solùm esse pro Roma, & eius districtu. Vnde in aliis partibus standum erit iuri communi, abstinendum tamen semper, præsertim Religiosis, ab iis, quæ in aliis scandalum, vel auaritiæ, seu cupiditatis notam generare possunt. Imò ab iis, quæ ipsorum statum non deceant. Vnde quamuis Barbosa *de Iure Ecclesiast. l.*1. *cap.*40. *num.*128. ex Abbate, Carolo de Grassis, & aliis approbet Clericos posse vendere panem coctum, & ad minutum, ex frumento collecto in propriis prædiis, id tamen, quod attinet ad Religiosos, admitti non debet: ita vt id faciant in propriis Monasteriis, secus per alios, & in domibus sæcularium. Idem, & potiori ratione, dic de venditione vini proprij, non enim licet Monasterium facere tabernam. Layman. *d. n.*40. ex Rebello, quem refert. 7

8 Magis verò in specie, & in particulari, quæ licita, vel quæ prohibita sint Ecclesiasticis, & Regularibus, ex variis declarationibus Sac. Congregationis, quas hic adiiciam, constare poterit. Primò enim, cum Capitulum, Presbyteri, & Clerus Ciuitatis, & Diœcesis Caputaquensis ad S. Congregationem hæc dubia proposuerit. Primum. *An liceat eis terras patrimoniales, & beneficiales per laicos colere?* Secundum. *Pro necessario culturæ vsu an possint emere boues, & alia animalia, & fœtus illorum vendere?* Tertium. *An ij, qui ex propriis bonis habent quercus, & castaneas, quarum fructibus sues vescuntur possint sues emere, eosvè alere, & pro sua, & familiæ sustentatione vendere?* Quartum. *An Clerici pauperes ad suam, suæque familiæ sustentationem possint terras Ecclesiæ conducere?* Quintum. *An iidem Clerici cum foliis suarum arborum possint in propriis ædibus arti sericæ operam dare, vel idem opus dare ad medietatem, seu ad quartum, & fructus inde percipiendos vendere absque reditu illicitè negotiationis?* Sextum. *An possint locare boues, oues, & animalia quæ habent ex successione, vel aliis debitis, vel ex decimis, eorumque fructus vendere?* Septimum. *An liceat ex oliuis, vineis, quercubus, & aliis arboribus existentibus in terris patrimonialibus, & beneficialibus, & aliis obtentis vendere oleum, vinum, glandes, & alios fructus ad sustentationem suæ familiæ, item, & granum, & frumentum huiusmodi ex bonis patrimonialibus, aut beneficialibus?* Respondit eadem S. Congregatio. Ad primum. *Licere Clericis agros beneficiorum, & bonorum patrimonialium laicorum opera colere absque metu illicitæ negotiationis.* Ad secundũ. *Posse similiter Clericos pro culturæ vsu boues, & alia animalia emere illorumque fœtus iusto pretio, & honesta ratione vendere, nec ob id prohibitæ negotiationis prætextu vexari posse, aut debere.* Ad tertium. *Item, & posse Clericos habentes in propriis bonis quercus, & castaneas, sues emere, eosque alere pro sua familia sustentatione, dummodo tamen in emendis, alendis, distrahendisve nihil sordidum,*

dum, aut indecens Ordini Clericali exequantur. Ad quartum. *Licere Clericis folia arborum in propriis bonis existentium alicui laico concedere eo pacto adiecto, vt lucrũ ex bombycibus inter vtrumque diuidatur. Et pariter eisdem licere earumdem arborum foliis per se ipsos absque officij eorum detrimento arti serica operam dare, pro sua, & familia sustentatione dummodo tamen in artificio huiusmodi personas non suspectas adhibeant, & quoad hoc Episcopi licentia, qua gratis sit concedenda, obtineatur.* Ad quintum. *Clericos pauperes ad suam, suaque familia sustentationem posse terras Ecclesia conducere absque reatu illicita negotiationis, bona verò laicorum non posse nisi ex mera pracisa necessitate.* Ad sextum. *Posse retinere, & locare boues, & oues, ac alia animalia, qua habent ex successione, vel ex decimis, nec non fructus illorum vendere absque reatu illicita negotiationis.* Ad septimum. *Eosdem posse vendere granum, hordeum, & alios fructus recollectos ex bonis patrimonialibus, vel Ecclesiasticis, pro sua, & suorum sustentatione.* Refert has declarationes, easque vidisse testatur Barbosa *in Collect. Bullar. verbo Clericus,* & præcipue *de Iure Ecclesiastic. lib.* 1. *capitul.* 40. *num.* 127.

9 Insuper, cum à Sacerdotibus, & Beneficiariis Diœcesis Alexan. & Vgenin. S. Congregationi hæc dubia proponetentur. Primum. *An Sacerdotes, & Clerici beneficiati possint operas suorum boum, quos pro laborandis pradiis suis patrimonialibus, seu beneficialibus, aut ad eos quoquomodo spectantibus, retinent, dum sibi vacant aliis locare pro certa mercede absque periculo spolijs, & pœnarum Clericis negotiatoribus impositarum?* Secundum. *An possint boues, quos emerint, vel in suis pradiis natos educauerint, & instruerint, concedere vt vulgo dicitur* à giouatico, *pro certa tritici quantitate quolibet anno persoluenda?* Tertiũ. *An possint oues centum, vel saltem quinquaginta simili ratione concedere pro certa caseorum quantitate, pro eorum, & sua familia vsu?* Quartum. *An in suis molendinis pro tritico, & pistrinis pro oleo, postquam suum triticum, & olinas moluerint, alienum triticum, & alienas oliuas certa mercede constituta molere possint, suppositis infrascriptis, quòd id ab immemorabili tempore semper fuit factum, & obseruatum; quod singulis annis non expedit pro solo seruitio proprio triginta, vel quadraginta ducatos impendere in conficiendis pistrinis, nam fiunt ex iuncis, & aliis materiis, qua mensibus quinque, aut sex corrumpuntur, & in vno equo, & quatuor personis inseruientibus ipsis pistrinis: & quod molititia oliuarum durat per quatuor, quinque, vel sex menses, iuxta annorum fertilitatem?* Quintum. *An possint assumere onus colligendi, aut faciendi à sua familia colligere oliuas pro certa olei portione domino olineti reddenda, supposita in hoc immemorabili consuetudine?* Sextum, & vltimum. *An possint in bonis amicorum, & propinquorum operas diurnas prastare, vt illi easdem in pradiis propriis restituant?* Ad dubia proposita responsum fuit, vt sequitur. Ad primum. *Affirmatiuè, si tot iuga boum retineantur, quot sunt pro pradiis necessaria, vel si vltra necessitatem boues illi nati sint ex vaccis, qua pro necessitate cultura pradiorum, vel alio licito modo tenentur.* Ad secundum. *Quoad boues emptos negatiuè, quo vero ad boues proprios affirmatiuè.* Ad tertium. *Affirmatiuè, si oues propria fuerint, & non empta ad illum effectum, & si empta, contractus fiat ad comparandum necessaria ad victum, & non ad lucrum.* Ad quartum. *Affirmatiuè, duobus concurrentibus, videlicet, modò ob hanc causam non se subtrahant ab iis, in quibus ex officio Clericali incumbere debent, & dummodo non ad lucrum, sed ad necessaria vita comparanda pro se, & sua familia. Non enim huiusmodi artificium sordidum videtur, aut inhonestum in illis partibus, cum per vnum equum, & quatuor famulos, seu operarios fiat, & non per ipsos Clericos.* Ad quintum. *Negatiuè, nisi proprij redditus sibi suaque familia non sufficiant, nam hoc casu ad comparandum victum etiam aliena pradia conducere licet.* Ad sextum. *Si opera non sint sordida, & inhonesta, possunt fieri huiusmodi commutationes.* Barbosa *supra num.* 127. ex aliis.

Vidi etiam aliam declarationem S. Congregationis de ann. 1647. pro 8. Februarij, in qua Episcopo de Potentia postulanti facere colere bona suæ Ecclesiæ per aliquas personas, & propterea emere animalia, ac vendere fructus dictarum terrarum, & ipsa animalia pro sua, & suæ familiæ sustentatione sic rescripsit. *Sacra, &c. censuit Oratori vtique licere terras sua mensa Episcopalis per laicos colere, & pro eiusdem cultura vsu animalia ac pro nutriendis animalibus pascua necessaria coëmere, ipsarumque terrarum, & animalium fructus & fœtus pro sua, & familia sustentatione vendere; nec propterea illicita negotiationis pratextu à quopiam vexari posse, aut debere. Roma, &c.*

Bona autem Clerici, vel Religiosi ex illicita negotiatione, aut contra Sacros Canones adquisita, quòd pertineant, ad Cameram Apostolicam tanquam spolia ipsius, dixi *to.* 1. *p.* 1. *c.* 10. *num.* 5. ex Bulla Pij IV. ibi adducta. De quo Nauarrus *in Commen. de spoliis,* Azor. *tom.* 2. *Instit. moral.* 8. *cap.* 2. *quast.* 1. & 2. Eaque deberi in foro conscientiæ ante omnem sententiam, tenent, Azor. *supra quast.* 2. Filliucius *tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 22. & Thesaur. *supra* Licet oppositum tueantur Nauarrus *consil.* 10. *de Testamen.* & Molina *tom.* 1. *de iust. Tractat.* 2. *disput.* 147. §. *postea verò.* Quibus fauet Prosper Augustinus *supra* & Naldus *in Summa verbo Clericus n.* 7. ex Vgolino. Eo quod id videatur esse dispositum ab Ecclesia in pœnam, ad quam nullus tenetur ante condemnationem. Ad minus tamen in hoc attendendum videtur ad patriæ consuetudinem, iuxta dicta eo *num.* 5. vbi, & in *cap.* 16. eiusdem primi tomi *num.* 21. & 22. alia ad intentum. Consequenter etiam ad dicta, ij, qui tenent huiusmodi bona pertinere ad Cameram Apostolicam in foro conscientiæ, & ante quamcunque sententiam, vel petitionem Commissarij, dicere etiam debent, non posse monasteria succedere in illis si Religiosus, qui ea adquisiuit, moriatur, prout expressè tenet Azor. *supra quast.* 3. Qui verò dicunt ad id requiri sententiam declaratoriam, consequenter etiam dicere debent, posse Monasterium in illis succedere. Item, quoad Ecclesiasticos sæculares spectat, qui tenent priorem sententiam consequenter quoque dicere debent quòd in morte non possint disponere de illis, etiam si habuerint licentiam testandi à Papa, prout ex dicta Bulla colligi videtur, ita vt nec dispositio valeat; nec hæredes, aut legatarij ea retinere possint, etiam ante omnem sententiam. Thesaurus *supra* ex Azor, & Filliucio. Qui verò posteriorem sententiam sequuntur, oppositum tenent, prout colligitur ex Nauarro, Molina, & Naldo relatis. Quibus etiam iungi potest Rodriguez *tomo* 2. *Summ. cap.* 1. *conclus.* 4. loquimur autem de bonis adquisitis ex negotiatione solùm illicita, quia prohibita à iure, non de prohibita iure naturæ, quia iniusta, qualis esset si Ecclesiasticus, vel Regularis negotiationem exerceret vendendo aliquid vltra iustum pretium, decipiendo, falsificando, &c. Quia de bonis hoc modo adquisitis loquendo, certum est ante quamcumque sententiam non posse Monasterium in

in illis ſuccedere, nec Clericos ſæculares de ipſis teſtari, Nauarr. & Rodrig. *ſupra*. Vide dicta *tom.1 p.1.*
11 *cap.6. num.40.*

Quæ verò ſint bona iſta ex illicita negotiatione adquiſita, quæ iure ſpolij Cameræ Apoſtolicæ poſt mortem illi adquirendis pertineant, præter dicta *ſupra* conſtat etiam ex declarationibus Sacr. Congregationis, quas referunt Aldana *in Compendio Canonicarum Reſolutionum lib.2. tit.20.num. 3.* & Barboſ. *in Collectan. Bullar. verbo Clericus.* Vbi ſic. *Clerici beneficiati poſſunt opera ſuorum bouum, & quos pro laborandis prædiis ſuis patrimonialibus, ſeu beneficialibus, aut ad eos quoquomodo ſpectantibus retinent, dum ſibi vacant aliis locare pro certa mercede abſque periculo ſpolij, & pœnarum Clericis negotiatoribus impoſitarum, dummodo tot iuga boum retineantur, quot ſunt pro prædiis neceſſaria, vel ſi vltra neceſſitatem, boues illi nati ſint ex vaccis, quæ pro neceſſitate cultura prædiorum, vel alio licito modo tenentur. Item poſſunt boues proprios, quos ſcilicet in ſuis prædiis natos educauerint, & inſtruxerint, concedere pro certa tritici quantitate quolibet anno perſoluenda, ſecus quoad boues emptos. Item poſſunt oues centum, vel ſaltem quinquaginta ſimili modo concedere pro certa caſeorum quantitate, pro eorum, & ſuæ familiæ vſu, ſi oues propria fuerint, & non empta ad illum effectum cauſa lucri comparandi, ſecus ſi cauſa acquirendi neceſſaria ad victum.*

NEOPHYTVS REGVLARIS.

SVMMARIVM.

Neophytus qui dicatur. num.1.
Admitti ne poſſit in Religionibus. num.2.
Quid propter ipſarum priuilegia. num.3.
Quomodo ea accipienda. num.4.
Quid de particularibus ſtatutis Religionum. num.5.
An illa inualida ſint. num.6.
An Neophyti admitti poſſint ad ordines ſacros. num.7.
An aſſumi ad officia Religionis. num.8.
Quid ſtando in iure communi. num.9.
Quid ſecundum iura particularia Religionum. n.10.
Quomodo intelligenda. num.11.
Quæ ſtatuta poſſint facere circa illos Religiones. n.12.
De abiurantibus in officio Sanctæ Inquiſitionis, vel ab ipſo pœnitentiatis. num.13.
Reſolutio cuiuſdam dubij de filio cuiuſdam fœminæ combuſtæ propter crimen Magiæ. num. 14.
Poteſt aſſumi ad dignitates, & officia Religionis. n.15.
Quia in Bulla Pauli IV. non excluditur. 16.
Verba Bullæ. 17.
Et ſi eius mater fuerit Maga, non tamen declarata, vt hæretica. num.18.
Poteſt dari Magia ſine hæreſi. num.19.
Authores referuntur. num. 20.
Non obſtat quod fuerit ſuſpecta de hæreſi. 21.
Non enim propterea eius filius excludi debet ab officiis. num.22.
Quia Bulla ſolum loquitur de hæreticis, &c. 23.
Lex pœnalis intelligenda eſt ſtricte. num.24.
Doctrina Sanchez. num.25.
Maximè hoc procedit in Regionibus vbi graſſantur hæreſes. 26.
Alia reſolutio de quodam ex Mahometanis, orto, Baptizato in infantili ætate. num.27.
Capax eſt officiorum Religionis. 28.
Non obſtat illi cap. quoniam multa diſt.48. *num.29.*
Quia per Neophytum intelligitur ille, qui nouiter, & recenter Baptizatus eſt. num.30.
Religioſus autem iſte in infantili ætate. num.31.
Verba illius canonis. 32.
Fauet can. ſicut Neophytus. *num.33.*
Fauent Doctores. num.34.
Non obſtat Pauli IV. Bulla. 35.
Quia ibi loquitur Pontifex de deſcendentibus ex Iudæis, & hæreticis, non ex Mahometanis. 36.
Nec hic valet argumentum à ſimili. 37.
Quia lex Pœnalis non debet extendi. num.38.
Et hæc ſolum eſt pro Ordine Minorum. num.39.

NEOPHYTVS deducitur à verbo *neos*, quod eſt nouum, & *phitos* quod eſt fides, id eſt 1
nouus in fide. Turrecremata *in Sum.48. diſtinct. n.2.* Campanile *in Diuerſ. iur. Canonic. Rub.11. cap.7. n.2.* Tripliciter autem ſumitur, primò, propriè, & rigoroſè, pro eo qui in adulta ætate nouiter, ſeu de recenti conuerſus eſt ad fidem ex reprobata Religione Maurorum, Hebræorum, &c. Secundò, minus propriè pro eo qui conuerſus eſt ad fidem à pluribus annis, vel à multo tempore. Tertiò, impropriiſſimè, iniurioſè, & vulgariter, pro aliis ſeu deſcendentibus iſtorum. Turrecremata *ſupra.* Nauarrus *in Man. c.27. n.205.* Sanch. *l.2 in Dec. c.28. n.11* Miranda *in Man. tom.1. p.1. q.19. ar.7.* Barboſa *de Epiſcopali munere tit.2. Gloſſa 17. à n. 1.* Candidus *tom. diſquiſ.4. art.12. dub.11.* De quibus omnibus in præſenti. Pertinet autem hæc materia ſpecialiter ad Regulares, quia inter ipſos ſæpius controuertitur, primò, an tales ad Religionem admitti poſſint, ſecundò, an ad Ordines Sacros, tertiò an ad dignitates, & officia Religionum, de quibus ſigillatim dicendum.

Et quidem loquendo de iure communi, ſeclusis 2
particularibus Conſtitutionibus, aut Decretis Summorum Pontificum, vel particularium Religionum, Neophytos quoſcunque, ſiue primo modo, qui tales propriè ſunt, ſiue ſecundo, aut tertio, qui non niſi impropriè, impropriiſſimè, imò, & iniurioſè, & vulgariter Neophyti appellantur, admitti poſſe in Religionibus, nec propter hunc defectum eiici poſſe, conſtat non ſolùm ex dictis *to. 1. p.1. cap. 24. n.25.* vbi de Neophytis tertio modo; ſed etiam ex eo quòd nullus textus id prohibeat, quin potius oppoſitum colligi videatur ex *cap. eam te de reſcriptis*, & ex eo quòd cum Religio ſit ſtatus perfectionis, Eccleſia potius deſiderat, vt ad eam veniant fideles, quàm ipſo tanto bono priuare.

Dixi, ſeclusis particularibus Conſtitutionibus, 3
& Decretis Summorum Pontificum, quia Alexand. VI. anno 1495. approbauit Conſtit. Hieronymianorum de non recipiendis ſine licentia Cap. Gen. ad Ordinem ipſorum Neophytis, aut deſcendentibus intra quartum gradum ex nouiter à Iudaiſmo conuerſis ad fidem: quod etiam confirmatum dicitur à Pio IV. Rodriguez *tom.1. quæſt. Regul. q.14. art.14.* Item Paulus IV. in Bulla *Cum ex Apoſtolatus* in Bullario Rodriguez inter Bullas huius Pontificis *num.2.* confirmans quæ Clemens VII. aliàs ordinauerat, (licet Iulius III. ea reuocaſſet) proprio motu ſtatuit, & mandauit, quòd de cætero nullus ſæcularis, qui Iudæus, ſeu hæreticus fuerit ſeu à Iudæis, & hæreticis, quorum parentes, ſeu progenitores paterni, ſeu materni viuentes, ſeu defuncti vſque quartam generationem incluſiuè hæretici declarati, &, vt tales condemnati, ac illi, ſeu eorum corpora, & oſſa, vel ſtatuæ igni traditæ fuerint, originem trahat, ſeu ex deſcendentibus prædictorum Iudæorum, ſeu hæreticorum

vſque

vſque ad quartam generationem incluſiuè fuerit, vel ſit in totius Ordinis fratrũ. S. Franciſci dicti Ordinis fratrẽ in quibuſcunque locis,& mundi partibus, vbi Religio, & ordo fratrum Minorũ huiuſmodi fuerit, aliquo modo ſub quouis prætextu,& quæſito colore recipi, & admitti poſſit ſub magnis pœnis in ea Cõſtitutione deſignatis.Referunt,& explicãt illam Nauar. *l.* 1. *Conſilior. in prima editione tit. de Iudæis toto conſilio primo, & in ſecunda titulo de hæreticis toto cõſilio* 22. Auila *de Cenſuris par.*7. *diſp.*4.*dub.*3. idem Rodrig. *dicta quæſt.*14. *art.*2.*ad* 2. Miranda *in Manuali Prælat. tom.*1.*quæſt.*19. *art.*7.*& tom.*2.*quæſt.*1. *artic.*1.Et quamuis Auila dicat ſe accepiſſe à quibuſdam viris doctis eam non eſſe vſu receptam, nihilominus Portellus *in Dubiis Regular. verbo Nouitius in additionibus num.*21. dicit contrarium teſtari praxim Franciſcanam. Similiter Gregorius XIII. in Bulla, quam referunt Rodriguez *ſupra quæſt.*14.*artic.* 1. & Portellus *ſupra numer.*20. extendit prædictam Bullam Pauli IV. ad deſcendentes à Sarracenis vſque ad quartum gradum. Item Pius IV. in Bulla *Qui libenter* in Bullario Rodriguez inter Bullas huius Pontificis *num.* 4. pro Congregatione S. Benedicti Valliſoletani Hiſpaniarum confirmauit Conſtitutionem quamdam eiuſdem Congregationis,in qua ſtatutum erat, quòd nullus, qui aliquandò per Sanctæ Inquiſitionis officium inquiſitus, aut punitus, ac confeſſus fuiſſet, ſeu eſſet,aut in quarto gradu,vel infra ipſum quartum gradum, ſeu vſque ad illum de eorumdem Maurorum. Turcarum, vel Hebræorum genere ex vtroque, vel altero parente originem, & deſcendentiam habuiſſet, ſeu haberet, in aliquo ex eiſdem Monaſteriis dictorum Regnorum in Monachum recipi, vel admitti poſſe. Portellus *ſupra numero* 21. Præſertim Gregorius XIII. in Bulla *Muneris noſtri*,quæ habetur apud Peyrinis in 2.*tomo priuileg. Minim.* inter Conſtitutiones eiuſdem Gregorij *numero tertio.* ſic decernit pro Minim. Religione. *Quo verò ad illos, qui ex Iudæis, ex eo quòd poſt Baptiſma ab eis ſuſceptum iterum à fide Catholica receſſerint, per ſententiam in foro Eccleſiaſtico latam damnatis, Mahumetanis item, & hæreticis ſimiliter damnatis viuis, vel defunctis, vel quorum oſſa, vel ſtatuæ combuſta ſunt, originem ducunt per lineam paternam, vel maternam vſque ad quartam generationem incluſiuè, in Ordinem ipſum recipi, & admitti non poſſe.* Portellus *ſupra numer.*22. Peyrinis etiam *ſupra & tomo* 2. *de Prælato quæſtion.*2. *capit.*5. §. 6. *num.*87.

4 Circa quas Pontificias Conſtitutiones nota primò, quòd licet illæ factæ ſint in fauorem dictarum Religionum, ac per conſequens ſint quaſi priuilegia ipſarum, nihilominus quia ſunt odioſæ, & pœnales non communicari ſaltem de facto aliis Religionibus habentibus communicationem priuilegiorum cum prædictis, propter dicta *tom.*2. *part.*2. *capit.*1. *n.*52. Portellus *ſup. num.*21.*&* 22. Nota 2. circa filios hæreticorum, vel punitorum à Sancto Officio, vel ſimilium, valde probabile videri, quòd ſi illi geniti ſunt antequam parentes eorum contraherent dictos defectus, non comprehendantur dictis Conſtitutionibus ſed quòd poſſint, eis non obſtantibus, ad præfatas Religiones admitti. Prout à ſimili de aliis hæreticorum pœnis, quòd ſcilicet eas non contrahant filij ex ipſis geniti ante parentum hæreſim, latè probat Sanchez *libro* 2. *in Decalog. cap.*27. *à numero* 4. ex variis fundamentis, & auctoribus. Ratio eſt, quia ex pluribus iuribus habetur non imputari filiis crimina patris ſi antea nati ſunt. Prout colligitur ex Concil. Tolet. 15. *cap.*1. & refertur 1. *quæſt.*4. *cap. non imputatur.* D. Auguſtino *Epiſt.*75. *cap. non imputatur, cap. iam itaque* 1. *quæſt.* 4. *lib.*2. *C. de libertis.* Miranda *in Man. Prælat. tom.* 2. *quæſt.*1. *art.*2. poſt plures alios. Etiamſi alij, quos ibi refert, & ſequitur Portellus *ſupra num.*23. oppoſitum teneant. Nota tertiò, quod quamuis in Dictis Conſtitutionibus non excludantur ab habitu Religionis ſuſcipiendo, illi qui fuerint ſuſpecti de hæreſi, tamen ſunt, tum in Conſtitutione Sixti V. quam retuli *to.* 1. *p.*1. *cap.*54. *num.*12. etſi cum limitationibus ibi adductis: tum in noſtro Ordine, & Ieſuitarum, propter Conſtitutiones, & ordinationes infra referendas. Quod idem credo de aliis Religionibus. Nota quartò prædicta non debere extendi ad collaterales, fratres ſcilicet, vel patruos, quia Conſtitutiones ſolùm loquuntur de deſcendentibus, & pœnales ſunt, Rodriquez *d.q.*14.*art.*6. Peyrinis *ſupra d.* §. 6. *num.*89. Quinto nec extendi ad Moniales propter eamdem rationem, &, quia in odioſis lex loquens de viris non extenditur ad fœminas, Rodriguez *ſupra articulo* 13.

Dixi etiam ſuperius omnes prædictos Neophytos, ſiue primi, ſiue ſecundi, aut tertij generis poſſe recipi ad habitum, & Religionem, niſi obſtent particularia ſtatuta, ſeu Conſtitutiones Religionis, quia plùres ex illis habent ſtatuta id prohibentia. Primò enim Carmelitis noſtris in 1. *par. Conſtitutionum capit.* 13. *num.*1. *&* 2. ſub variis pœnis præcipitur ne recipiant ad Ordinem deſcendentes ex genere Hebræorum, vel Sarracenorum, & quod antequam recipiantur Nouitij de hoc inter alia interrogentur. Subiiciturque: *eis proteſtando, quòd ſi aliquem horum defectuum patiantur, non tenebuntur, ſed habita certa cognitione appellantur.* In Ordinationibus etiam PP. Ieſuitarum *cap.*2. *Examinis* interrogantur Nouitij an receſſerint à gremio Eccleſiæ, fidem abnegando, vel errores contra ipſam incurrendo, vt propterea damnati ſint, vel, vt ſuſpecti de hæreſi declarati, vel ſchiſmatici. Item Hieronymiani Hiſpaniæ, vt habetur ex Compendio priuilegiorum eorum, & refert Sorbus infra citandus, id obſeruant, vt deſcendentes in quocunque gradu, etiam vltra quartum, à Iudæis, & Sarracenis non recipiantur ad Ordinem, & Priores illos recipientes grauiter puniantur. Similiter quoque Decretum audio haberi à Patribus Capuccinis. 5

Quamuis autem plures DD. teneant prædicta Statuta inualida eſſe, eo quòd ſint contra ius commune, prout tenet Nauarrus, latè *lib.*3. *conſiliorum tit. de Regular. conſil.*5. Sorbus *in Annotationibus ad Compend. priuileg. Mendic. verbo Nouitius* §. *ſed circa* referens Caietanum, & Paſſarellum, Miranda, *tom.*1. *Man. Prælat. quæſt.*19. *artic.* 1. §. *ſecundo præmitto, & tom.*2. *quæſt.*1. *art.* 1. & Peyrinis *ſup.* loco relato ex *tom.*2. *p.*2. *de Prælato n.*84. Nihilominus probabilius eſt contrarium, non ſolùm ſi prædicta Statuta auctoritate confirmata fuerint, vt eſt certum apud omnes, ſed etiam ſi ab ipſo non fuerint confirmata, ſed tantum facta in Capitulis à legitimis legiſlatoribus. Ratio eſt, quia cum liberum ſit, & gratuitum Religioni admittere vel non admittere aliquos ad ipſam, liberum etiam erit ipſi, rationabili ſubſiſtente cauſa, vt in præſenti ſubſiſtit, non admittere illos, qui talem defectum habuerint. Præſertim, ſi tales admittere ignominioſum ſit Religioni, prout contingit, præſertim in Hiſpaniæ partibus, hæc enim Natio ob ſpecialem deuotionem erga Catholicam Religionem valde exoſos habet prædictos defectus. Vnde talia Statuta, ſaltem quatenus prohibitiua, & non irritatiua, valida eſſe tenent 6

Rodriguez *tom.1.quæst.Regular.quæst.10. art.2.* Suarez *tom.4. de Relig. Tractat.10. lib.2. cap.2.* Portellus *sup.verbo Nouitius num.30.* in fine, & Vecchius *de Nouitiat. disp.4. dub.1.* Neque obstat, quòd talia Statuta dicantur esse contra ius commune. Non enim sunt contraria iuri communi positiuè, sed tantum negatiuè. Hoc est, ius commune non præcipere quòd tales recipiantur, aut quòd non possint excludi ab aliqua Religione, sed tantum permittere quòd recipiantur ad Religionem, & ita non recipere illos, aut
6 prohibere ne recipiantur non est contra, sed præter ius commune. Posse autem Religiones hoc modo condere Leges, seu Statuta certum est, & indubitatum, cum iuxta subiectam materiam recipiendorum ad ipsas, fere omnes habeant particularia Statuta supra, vel præter ius commune. Verb. grat. quòd non recipiantur qui fuerint ex alia religione etiam intra Nouitiatus annum eiecti, prout nostra loco superiùs relato ex Constitutionibus, & Patrum Iesuitarum *in 2. p. Examinis supra num. 5.* Imò addendum, posse etiam religiones condere Statuta, quibus irritetur Professio habentium tales defectus, propter rationem adductam, & præsertim quia cum ad professionis validitatem non solùm requiratur voluntas, seu consensus profitentis, sed etiam religionis acceptantis, sanè si Religio non acceptauerit Professionem alicuius habentis tales defectus, Professio illa valida non erit. Vnde si Nouitij interrogati an habeant prædictos, vel similes defectus, protestatione facta quòd si illos habuerint Professio illorum irritabitur, & ipsi ab Ordine eiicientur, si illos celauerint, professio irrita erit, & eiici poterunt, iuxta dicta *tomo 1. part.1. capit. 2. numero 23. & capitu. 24. numero 26.* & docet Nauarrus supra dicto *consil. 5. numero primo.* etiam si credat talia Statuta inualida esse. Adde tamen, quòd si tales defectus fuerint omnino occulti, & ipsos reuelare cedat in ignominiam propriam, vel aliorum, probabile esse non teneri Nouitios ipsos propalare. Quia præceptum conseruandæ famæ est de iure naturæ. *cap. quis aliquando §. amplius horum de pœnitent. distinctione 1.* Vnde in tali casu celare debent tales defectus omnino occultos non respondendo, vel si coguntur respondere, vti amphibologia, iuxta dicta à simili *supra verbo Iuramentum quoad Regulares num. 11.* Vide Portellum *in Responsionibus moralibus part.1. casu.8.*

7 Circa secundam difficultatem de admissione prædictorum Neophytorum ad Ordines Sacros, distinguendum est. Si enim tales fuerint Neophyti propriè, & primo modo, cum illi sint irregulares, iuxta dicta *supra verbo Irregularitas numero 11.* certum erit non posse, perseuerante tali irregularitate, ad Ordines assumi. Quomodo autem ea tollatur, eo loco dixi. Loquendo autem de Neophytis secundo; & tertio modo, certum etiam est, quòd stando in iure communi habiles sint ad Ordines suscipiendos, cum non sint irregulares. Dixi iure communi, nam loquendo de Ordine Hieronym. id est prohibitum propter particulare Statutum ipsorum confirmatum ab Alexandro VI. in Bulla, quam refert Rodriguez *dict. to.1. p.1. qu.14 art.14.* respectu Neophytorum, aut descendentium intra quartum gradum à Iudæis nouiter conuersis. Item pro Ordine Minorum id videtur prohibitum illis, quos recipi non posse statuit Gregorius XIII. Bulla *supra numero 3.* relata, & docet Portellus *dicto verbo Nouitius in additionibus numero 22.* Idemque ex Pio V. in Bulla *Pastoralis officij* pro Ordine Minorum habet Sorbus *supra §. & per Constitutionem,* respectu illorum, qui ex hæreticis damnatis, & non conuersis, vel quorum statuæ combustæ fuerint, originem ducunt per lineã paternam vsque ad secundam generationem, & per lineam maternam vsque ad primam. Excipe autem filios hæreticorum, isti enim, iuxta dicta *supra verbo Irregularitas num.61.* sunt irregulares, ac perconsequens, tali irregularitate perseuerante, admitti nequeunt ad Ordinum susceptionem. Portellus *supra num.24.* Non tamen debent excipi descendentes ex Iudæis, vel Mauris, si ipsi ante rationis vsum baptizati sunt, cum iura solùm filios hæreticorum excipiant. Nauar. *in Man. cap.17. num.205.* Sanchez *lib.2. in Decalog. cap. 28. num.11.* Portellus *supra num.25.* An verò prædicti sint infames, & per consequens irregulares, ita vt propterea etiam ad Ordines assumi non possint, consule dicta *supra* verbo *Infamia num. 2. & 11.* Notanda est etiam declaratio quædam Sac. Congregationis Episcoporum, & Regularium sub die 20. Martij 1594. quam refert Barbosa *lib.1. Iuris Ecclesiastici capitul.33 num.103.* ex qua habetur, descendentes è Neophytis, seu nouis Christianis etiam in primo gradu impediri non debere quominus ad Sacerdotium ascendere valeant.

Circa tertiam difficultatem, an huiusmodi Neophyti in Religionibus assumi possint ad Officia, & 8
Dignitates ipsarum, distinguendum etiam est. Si enim fuerint Neophyti primo modo, & qui tales propriè dicuntur iuxta dicta cum tales sint irregulares, proculdubio, irregularitate perseuerante, non possunt habere ea Officia seu Dignitates in Religionibus, quorum, seu quarum irregulares sunt incapaces. De quibus dixi *supra* verbo *Irregularitas numero 6.* Poterunt tamen habere ea Officia, quorum irregulares non sunt incapaces, de quibus etiam dixi eo loco *num. 5. & 6.* Accedit etiam *capit. quoniam. cap. sunt Neophytus distinct.48.* vbi huiusmodi Neophyti excluduntur à Dignitatibus. Cuius prohibitionis duplicem causam assignat Gratianus *in principio dictæ distinctionis,* scilicet; ne incidant in superbiam putantes fidem Christianam ipsis indigere; & propter eorum inexperientiam. Maiolus *de Irregularit. lib.1. cap. 31. numero 1.* Henriquez *libro 14. capit.4. §. 7.* Peyrinis *supra num.82.* ex aliis. Quia tamen huiusmodi irregularitas non est talis, vt à solo Papa tolli possit, sed pertineat etiam ad Episcopum, quando iudicio ipsius tales Neophyti sunt sufficienter in moribus, & Christiana disciplina instructi, vt iam quasi veterani Christiani censeri possint, prout ex *cap.1. dist.57.* Couarrub. *Clementina si furiosus prima part. §.2. numero 8. conclus.3.* & Auila *de Censur. part. 7. disputat. 4. dub.4.* tenet Sanchez *lib.2. in Decal. cap.27. num.12.* siue id sit per modum dispensationis, prout Henriquez *supra* tenet, siue per cessationem rationis prohibitionis, prout indicat idem Sanchez, & sequi videtur Barbosa *de Episcopali munere titul. 2. Glos. 17. numer.6. & 7.* Ideo in tali casu, & talibus circunstantiis, videtur Prælatos Regulares posse idem facere cum suis subditis, Neophytis. Si quidem habent iurisdictionem quasi Episcoporum super illos.

Cæterum loquendo de Neophytis secundo, & tertio modo, quos impropriè, seu impropriissimè tales 9
vocari dixi, certa res est, quòd stando in iure communi habiles sint ad qualcumque Dignitates, seu Officia Religionum. Sumitur ex *ex cap. eam te de rescriptis,* vbi Pontifex præcipit, vt quemdam de gente Iudæorum in Canonicum reciperent. Et ex facto etiam Clem. VIII. qui, vt refert Barbosa *sup. numero 9.* Alexandrum de Franciscis in Hebraismo natum

natum ad Episcopatum Forolibiensem assumpsit. Nouissimè etiam hoc anno 1641. die 2. Augusti cum quidam Religiosus, qui in Africa ex parentibus infidelibus natus, sed infans captus, & Panormi baptizatus erat, quæreret à Sac. Congregatione Episcoporum, & Regularium, an posset consequi suæ Religionis gradus, resque cum aliquibus Theologis, (ex quibus vnus, & minimus ego fui) communicata esset, eadem Sacr. Congregatio, Eminentiss. Cardinali Caetano referente, annuit, vt concurrentibus in eo aliis necessariis ad omnes gradus, & Dignitates suæ Religionis assumi valeret. Vide ad intentum Rodriguez dictâ *quæst.* 14. *art.* 1. & Miranda *tom.* 2. *Manual. Prælat. quæst.* 1. *art.* 1.

10 Dixi *stando in iure communi*, quia secundum iura particularium Religionum plures ex illis admitti non possunt ad Prælatias, seu Dignitates illarum, Primò enim Hieronymiani, propter Bullam Alexandri VI. quam *supra num.* 3. retuli, qua approbatur Statutum eiusdem Religionis, non possunt ad Dignitates; & Officia promouere Neophytos, seu descendentes intra quartum gradum ex Iudæis nouiter conuersis. Similiter Minores ex Bulla Pauli IV. quam etiam *supra* eodem *num.* 3. retuli, illos, quos eo loco dixi admittere non posse ad Religionem, nec etiam admittere possunt ad Generalatum, Prouincialatum, Comissariatum, Guardianatum, aut munus Prædicatoris, & talis electio, seu assumptio irrita, & nulla est. Prout ex ipsa Bulla constat. Item Benedictinis Congregationis Vallisoletanæ ex Pio IV. in Bulla eo loco adducta eos etiam, quos, vt ex ea dixi, non possunt ad Ordinem recipere, nec etiam in Abbatem, Priorem, Administratorem, vel Officialem cuiuslibet Monasterij assumere possunt, De his omnibus, & aliis concernentibus Rodriguez *supra d. quæst.* 14. *art.* 1. & 14. Miranda *in Man. Prælator. tom.* 1. *quæst.* 1. *art.* 1. Portellus *in Dub. Regular. verbo Electio num.* 11. *& verbo Nouitius. in Additionib. num.* 20. & 21.

11 Circa quæ Pontificum Decreta nota primò, rectè, & prudenter ab ipsis edita fuisse, non obstante iure communi contrarium permittente, propter rationabiles, valde causas, quæ sunt in eo quòd prædicti non admittantur ad dicta Officia, & Dignitates Religionum. Quarum etiam aliquas ipsimet Pontifices assignant, & sunt quies, & tranquillitas Religiosorum, quæ sæpius à prædictis perturbatur propter ipsorum vitia, superbiam præsertim; & auertere ignominiam Religionum, quæ saltem in aliquibus Regionibus solet esse, si tales ad prædicta cernantur assumpti. Corduba *lib.* 1. *quæst.* 54. quem refert, & sequitur Rodriguez dicta *quæst.* 14. *art.* 1. Miranda *art.* 1. Nota secundo quod iuxta dicta in præcedentibus *num.* 4. ea non extenduntur ad alias Religiones propter fundamentum, & Authores ibi adductos. Quibus etiam adde, huiusmodi concessiones potius debere dici Statuta particularia illarum Religionum, quam priuilegia ipsarum, ac per consequens non includuntur in vniuersali communicatione priuilegiorum quâ plures Religiones habent. Tamburin. *de Iure Abbat. tom.* 1. *disput.* 17. *quæsit.* 6. Nec etiam extenduntur ad Moniales, ita vt similes defectus pœnitentes non possint assumi ad munus Abbatissatû, seu Priorissatum, vt notat Rodriguez dicta *quæst.* 14. *art.* 13. Nec etiam extenduntur ad collaterales prædictorum, aut ad eos, qui geniti fuerunt antequam parentes eorum eos defectus contraxerint, propter dicta supra. Casu etiam quo in aliqua Religione Statutum esset de prædictis non recipiendis, ad ipsam, si tamen cautum non esset, quod tales recepti, aut recipiendis ad Officia, & Dignitates ipsius essent inhabiles, prout in nostro Ordine contingit, capaces illorum essent, cum ius commune, aut illa Religio illos non faciat incapaces.

12 Maximè notandum, quòd quamuis Suarez *tom.* 5. *in* 3. *p. disput.* 43. *sect.* 3. *num.* 8. & *tom.* 4. *de Relig. Tract.* 10. *l.* 2. *capit.* 2. *num.* 6. Rodriguez *dict. tom.* 1. *quæst.* 14. *art.* 1. Miranda *dicto art.* 1. & Peyrinis *sup. numero* 84. post Nauarrum, & alios, asserant Religiones non posse sine Papæ authoritate facere similia Statuta, quibus tales secundo, vel tertio modo appellati Neophyti excludantur ab Officiis, vel Dignitatibus Religionum, eò quod tales iure communi Canonico habiles sunt ad prædicta, & Religiones sine Papæ authoritate nihil possunt contra ius commune statuere. Nihilominus probabile valde mihi est id posse facere saltem pro illis Regionibus, in quibus indecorum, & ignominiosum est Religionibus, quòd tales Officia, & Dignitates obtineant, qualem esse Hispaniam propter specialem pietatem, & deuotionem illius nationis erga Religionem Christianam, dixi *supra numero* 6. & maximè si talia Statuta non comprehendant Religiosos iam professos in Religionibus, sed eos, qui in posterum professuri sunt. Ratio est, quia quælibet Religio potest ea Statuta, seu leges condere, quæ ad bonum regimen illarum spectauerint, dummodo ea Regulam Religionis, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 8. *num.* 4. concernant. Statuere autem, quòd prædicti non assumantur ad præfata Officia, seu Dignitates, in illis præsertim Regionibus, in quibus id est indecorum, & ignominiosum Religioni, proculdubio ad bonum regimen ipsius spectat, Regulamque concernit. Nec hoc est contrarium positiuè iuri communi Canonico, quia, vt dixi à simili *supra num.* 6. Ius Canonicum non præcipit, quòd tales ad præmissa assumantur, sed solùm eos non excludit. Vnde talia Statuta Religionum id prohibentia non sunt contraria positiuè iuri Canonico, sed tantum negatiuè, vt in simili loco relato dixi. Accedit non congruè dici posse talia Statuta non solùm contraria non esse iuri communi, præsertim Canonico sed etiam illi conformia. Quod colligo manifestè ex Pio IV. in Bulla *Prouisionis nostræ* apud Rodriguez Bullario in eodem Pio *num.* 3. vbi confirmans Bullam Pauli IV. prohibentis ne descendendentes à Mauris, Iudæis, & Hæreticis admitterentur ad Officia in ordine Minorum, subiungit Pontifex: *Nos considerantes non solum eos, qui orthodoxæ fidei contemptores existunt à Sacris Canonibus pœnis grauissimis plecti, verum etiam eos, & eorum descendendentes à Dignitatibus, beneficiis & Officiis Ecclesiasticis arceri, &c.* Canones autem, propter quos Pontifex id dicere potuit, sunt *capitul. constituit.* 17. *quæst.* 4. & *capit. statutum* 2. *de hæret. in* 6. Etenim *d. cap. constituit.* decernitur eis, qui sunt ex Iudæis *officia publica* non esse danda, & *cap. statutum* 2. *de heres. in* 6. filij hæreticorum vsque ad secundam generationem ad Beneficia Ecclesiastica, seu officium publicum non admittuntur.

13 Si autem quæras, quid sentiendum de iis, qui in S. Inquisitionis Officio abiurarunt, siue de leui, siue de vehementi, idest iurarunt de non redeundo ad illud delictum, an scilicet isti comprehendantur in dictis Statutis, quibus cauetur ne hæretici, vel de hæresi suspecti admittantur ad Religiones, vel Officia ipsorum. Respondeo, attendendum esse, tum ad formam abiurationis ab ipsis factam, tum ad formam absolutionis illis à DD. Inquisitoribus præstitam. Ex illis enim constabit an ea abiuratio fuerit

solùm propter hæresis suspicionem, an propter hæ-
resim ipsam, & an propterea incapaces sint ad prædi-
cta. Quod etiam faciendum, vt cognoscatur an inci-
derint tales pœnitentiati à S.Inquisitione in inhabi-
litatem ad gradus, & Officia Religionum, quam dixi
incurrere ex Decreto eiusdem S. Inquisitionis *tom.* 1.
p. 1. *Summa huius c.* 15. *n.* 39. Notandum etiam est,
an propter pœnitentiam à S.Inquisitione impositam,
incurrerint infamiam, si enim ita fuerit ratione talis
infamiæ, erunt irregulares, ac per consequens inca-
paces ad plura Officia Religionum, iuxta dicta *to.* 3.
verbo Infamia.

14 Adiungenda huic loco resolutio, quam dedi cui-
dam dubio, quo quærebatur, an in ordine quodam
Mendicantium assumi posset ad officia, & dignita-
tes Religionis, Prouincialatus maximè, quidam Re-
ligiosus filius fœminæ, quæ combusta fuit propter
crimen magiæ. Eò quod tali Religioso obstare vi-
debatur Constitutio quædam Pauli IV. quæ incipit
Cum ex Apostolatus anno 1559.

15 Respondi enim affirmatiuè. Si mater dicti Reli-
16 giosi non fuit hæretica declarata, & vt talis expressè
condemnata. Ratio est quia in dicta Bulla Pauli IV.
qua confirmat aliam Clementis VII. non exclu-
duntur à prædictis dignitatibus, & officiis nisi so-
17 lùm illi, qui (verba sunt Bullæ) *olim Iudæi seu hæ-
retici fuerint, seu à similibus Iudæis, seu hæreticis,
quorum similiter parentes, & progenitores paterni, seu
materni, viuentes, seu defuncti vsque ad quartam ge-
nerationem, inclusiuè hæretici declarati, & vt tales
condemnati, ac illi, seu eorum corpora, & ossa, vel sta-
tuæ igni tradita fuerint, originem trahentes, seu des-
cendentes vsque ad quartam generationem inclusiuè.*
18 Prædictus autem Religiosus, vt supponitur, nequè
est Iudæus, nequè hæreticus nequè à Iudæis, aut hæ-
reticis descendens. Etsi enim eius mater, vt Maga
declarata, & combusta fuerit, si tamen, vt hæretica
expressè declarata non fuit, non est habenda, vt ta-
19 lis: quia, vt benè Toletus *in Summa lib.* 4. *cap.* 14.
num. 7. etsi Magia sæpe cum hæresi coniuncta sit,
scilicet quando est cum errore in intellectu contra
fidem accedente pertinacia, cum verò non est talis
error in intellectu, prout potest contingere, etsi sit
grauissimum peccatum, non tamen hæresis est. Idem
colligitur ex Lessio *l.* 2. *de Iust. cap.* 44. *dub.* 4 & aliis
20 DD. communiter.

21 Nequè obstat, quod talis fœmina combusta pro-
pter magiam de hæresi suspecta sit, quia magi sunt
de hæresi suspecti, prout communiter tradunt DD.
dum crimina, quæ sunt suspecta de hæresi, referunt.
22 Et si enim hoc ita sit, non propterea ipsius filius ex-
cludi debet à prædictis dignitatibus, & officiis in or-
dine illo. Eò quod prædicta Bulla solùm loquitur
23 de hæreticis, & cum sit non solùm odiosa, sed etiam
valdè exorbitans à Iure communi restringi debet ad
solùm veros hæreticos, non ad suspectos de hæresi.
24 Vt enim benè Miranda *in Man. tom.* 2. *quæst.* 1. *ar.* 1.
conclus. 3. Lex pœnalis omnis continens aliquid con-
tra generalem regulam Iuris communis intelligi de-
bet strictè, vt quanto minus fieri poterit, corrigat
Ius commune. *cap. cum dilectus de consuetudin. l. fin.
C. de Iure deliberandi, & c si verba §. de viro ff. solut.
matrimon. & facit cap. quæ à Iure de regul. Iur. in*
25 *6. & l. benignius ff. de legibus.* Hinc Sanchez *lib.* 2.
in decalog. cap. 27. *num.* 19. expresse ait, quod *cap.
statutum* 2. *de hæret. in* 6. vbi filij hæreticorum ef-
ficiuntur inhabiles ad beneficia Ecclesiastica, non
debet extendi cum sit pœnale ad filios eorum, qui
suspecti sunt de hæresi.

26 Quod maximè procedere videtur pro illis Regio-
nibus, in quibus palam, & impunè hæreses grassan-
tur, qualis, proh dolor! est Germanica prout col-
ligo ex Henriquez *libro* 14. *capit.* 5. *num.* 4. Lay-
man. *de Irregularitate cap.* 4. *§. notat verò*, Thesaur.
in praxi par. 2. *cap.* 3. *§. limita* 2. & aliis, quos re-
fert.

Adiungi etiam potest breuis alia resolutio de quo- 27
dã ex Mahumetanorum origine, qui in infantili æta-
te de manibus Turcarum à Christianis captus, bap-
tizatus, & nutritus, ac postea effectus est Religiosus:
de quo quærebatur an esset capax, vt in Religione
ad Prælaturas eligi posset. Quæ talis fuit.

Respondeo, quod si specialiter iura illius Religio- 28
nis non obstent, proculdubio præfatus Religiosus
assumi potest ad Prælaturas in ipsa. Ratio est, quia 29
si aliquid obstaret, maximè *c. quoniam multa dist.* 48.
vbi deciditur, quod Neophytis conferri non pos- 30
sunt Prælatiæ, hic autem canon non solùm non ob-
stat prædicto Religioso, sed maximè fauet illi, clarè
enim, & manifestè per Neophytum intelligit illum
qui nouiter, & recenter baptizatus est. Religiosus
autem iste à multis annis, vtpotè in infantia baptis- 31
mum suscepit, verba autem textus ex quibus mani-
festè colligitur per Neophytum solùm intelligere no-
uiter, & recenter baptizatum sunt ista *ita vt homi-
nes ex vita gentili nuper adhuc catechizati, vel in-
structi statim ad spiritualem Baptismum venissent, &
continuò cum baptizati etiam ad Episcopatum, vel* 32
Presbyteratum prouecti sunt. maximè etiam fauet illi
canon *sicut Neophytus ead. dist.* vbi expressè dici- 33
tur, quod *Neophytus habendus est, qui repente Reli-
gionis habitu plantatus ad ambiendos honores sacros
irrepserit.* Quo verbo repente manifestè excluditur
prædictus Religiosus, qui in infantia Baptismum sus-
cepit; & ita in terminis, quod Neophytus non dica-
tur, nisi, qui de recenti non à multo tempore fidem
suscepit, tenent Nauarrus *in Man. capit.* 27. *nu-* 34
mero 205. Tolet. *in Summ. libro primo capit.* 64. *ex*
Turrecrem. Pennis *tomo secundo de Prælato quæstio-
ne secunda capit. quinto numero* 83. relatis Nauar-
ro, Suarez, Campanili, Sayro, & Bonacina.

Nec obstat Bulla Pauli IV. quæ incipit, cum ex 35
Apostolatus, & habetur *in* 2. *tom. Bullarij Rodri-
guez in Paulo IV. Bulla* 2. vbi confirmans aliam
Clementis VII. prohibet, ne descendentes ex ge-
nere Iudæorum, seu hæreticorum assumi possint in
ordine Minorum ad dignitates & Prælatias ipsius.
Ibi enim expressè solùm loquitur Pontifex de des- 36
cendentibus ex Iudæis, & hæreticis, non autem de
descendentibus ex Mahometanis, qualis est prædi-
ctus Religiosus. Nec valet argumentum à simili.
Nam interpretatio legis pœnalis qualis est ea, quæ 37
continetur in dicta Bulla strictè facienda est *l.* 42. *ff.
de pœnis, & can. pœna de pœnit. dist.* 1. & ex regulis
Iuris in 6. *regula* 15. *&* 49. Vnde extendi non de- 38
bet vltra casus, vel personas in ea expressas propter
paritatem rationis Sayrus *in Claui Regia lib.* 3. *ca-
pit.* 8. Naldus *in Summa verbo obligatio num.* 14. *&
verbo Sacerdos num.* 5. Portellus *in dub. regular. ver-
bo lex n.* 13. & alij plures. Adde quod etiam si præ-
dicta Bulla intelligi deberet etiam de descendentibus
à Mahometanis id solùm esset pro ordine Minorum, 39
non pro aliis Religionibus, nam, vt dixi, *tom.* 2.
Summa cap. 1. *n.* 52. quamuis Religiones commu-
nicent in priuilegiis, non tamen in pœnis.

NOTARIVS

NOTARIVS REGVLVRIS.

SVMMARIVM.

Notarius quis dicatur, num. 1.
De priuilegio Ordini Prædicatorum concesso. num. 2.
Qui Prælati possint illos creare. num. 3. *&* 4.
De Fratribus ad id munus constituendis. n. 5.
De ipsorum munere. num. 6.
An possint sumere informationes pro Nouitiis. n. 5.
De executione Pontificij Priuilegij. num. 8.
De aliis spectantibus ad prædictos Notarios. numero 9.
Quæ Monasteria frui possint priuilegio Pij V. numero 10.
An, & quando Notarij debeant subscribere. numero 11.
De aliis ad Notarios spectantibus. num. 12.
Notarius creatus ab vno Episcopo potest ex causa rationali non confirmari a successore num. 13.
Quia notarius est de familia Episcopi. num. 14.
Et Episcopus potest mutare suos familiares num. 15.
Declaratio Sacræ Congregationis num. 16.
Episcopus potest instituere notarios num. 17.
Ac per consequens etiam destituere. num. 18.
Decisio Concilij Tridentini. num. 19.
Ipsius intelligentia. num. 20.
Decisio Rotæ Romanæ coram Pirouano. num. 21.
Deputatio Notarij solet esse manualis. num. 22.
Et Bartholo, & aliis. num. 23.
Maximè ex Hieronymo Gonzalez. num. 24.
Limitationes aliquot. num. 25.
Obiectio ex l. Iurisperitus ff. de excusat. tut. numero 26.
Ipsius intelligentia. num. 27.
Fortior obiectio ex cap. Nouit. de his quæ fiunt, &c. num. 28.
Ipsi respondetur. num. 29.

1 NOTARIVS, qui & tabellio, & actuarius dicitur, est persona habens publicum officium scribendi instrumenta ad faciendam fidem. Angelus, & Syluester *verbo Tabellio num.* 1. Creantur non solùm à Papa, & Imperatore, sed etiam à Regibus, & Principibus non recognoscentibus Superiorem. Innocentius *cap. cum P. de fid. instrum.* Angelus, & Syluester *supra num.* 1. Possunt etiam Prælati Regulares ipsos etiam instituere intra Ordinem pro causis particularibus suarum Religionum, cum sint iudices in illis, ad quos id spectat, & ita consuetudine obseruatur, vocanturque Secretarij. Rodriguez *tom. 3. quæst. Regular. q. 8. art.* 1. Alderete de *Religiosa disciplina lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 3. *&* 4. ex Speculatore, Ioanne Andrea, Abbate, Imola, & Felino. Posse etiam aliquos Superiores Regulares constituere in Notarios Publicos aliquem, vel aliquos fratres sui Ordinis pro intimandis extra ordinem mandatis, & priuilegiis Apostolicis ex priuilegio Iulij Tertij, & Pij V. dixi *tom* 1. *cap.* 18. *num.* 95. vbi etiam aliqua ad idem intentum concernentia. Quæ pro maiori luce huius materiæ amplianda sunt, explicando primò, quæ sint Religiones, quibus id competit: secundò, quibus Prælatis ipsarum Religionum; tertiò, qui fratres ad id munus constitui possint; quartò, quod sit munus prædictorum fratrum in Notarios institutorum; ac denique quintò, de aliis ad ipsos spectantibus, de quibus sigillatim agendum.

Et quoad primum, licet hoc priuilegium solùm Ordini Prædicatorum concessum sit, eo tamen vti possunt tam ipsi quam alij Mendicantes, & quicunque cum ipsis communicationem priuilegiorum habent, & ita supponunt Authores, qui de illo loquuntur, specialiter, Rodriguez *supra* Portellus *in Dub. Regular. verb. Notarius*, & Archangelus Romanus *de priuileg. lib.* 3. *verbo Notarius* Licet autem, vt loco relato animaduerti ex Cherubino collectore, Bulla. *in Pio V. Bulla* 124. Iulius III. hoc priuilegium 27. Februarij 1554. concesserit, quia tamen à Pio V. plenius id est concessum, ideo ipsius, Bullæ standum, quam referunt Confettius *in Collectan. litter. Apostolic. in Pio V. num.* 8. Rodriguez loco relato, & Cherubinus *dict. num.* 124. inter Bullas Pij V. 2

Circa secundum, constat ex dictis eo *num.* 95. quòd isti Notarij creari, non possunt nisi solùm à Generalibus, & Prouincialibus, non autem a Prælatis immediatis, scilicet Prioribus, Guardinis, &c. quidquid aliqui dicant. Ratio est, quia in dicta Bulla Pij V. solùm prædicti numerantur. Dicitur enim *Modernis, & pro tempore existentibus, dicti Ordinis Magistro Generali, Vicariis, & Prouincialibus, tam citra quam vltra, ac aliàs vbilibet constitutis. Quod in vnaquaque eorum Prouincia, vnum, duos, tres, quatuor, vel quinque, aut plures eis beneuisos, dicti Ordinis Religiosos, seu fratres, probatos tamen, ac fide, & doctrina idoneos, & ab ipsis approbatos in Notarios creare, constituere, & deputaere possint.* Vnde, etsi non apponat Pontifex dictionem taxatiuam, & aliquando contingat vtile esse Religionibus, vt Prælati immediati talem facultatem habeant, quia tamen priuilegia explicari non debent vltra id quod sonant, & præsertim quia cum creare Notarios prædictos sit ex grauioribus rebus Religionis; ideo Pontifex meritò solùm ad Generales, vel Prouinciales, propter maiorem auctoritatem, & prudentiam, quæ ipsis præsumitur, spectare voluisse dici debet, & ad alios non extendi. Sicque supponit Portel. *sup. num.* 1. 3

Nota tamen, quod quemadmodum creare Notarios perpetuos solùm pertinet ad prædictos Principes supremos; creare autem Notarios pro causis particularibus, pertinet etiam ad quoscunque Iudices etiam inferiores, sic etiam licet creare Notarios, seu Actuarios pro causis particularibus Religionum spectet ad inferiores, & immediatos Prælatos cum ex vsu illarum id habeatur, vt dictum est, ad creandum autem Notarios perpetuos, pro causis præsertim extra Religionem exequendis, desiderabatur auctoritas Pontificia, quæ meritò propterea solùm Generalibus, & Prouincialibus à Pio V. concessa est. Rodriguez *d. art.* 1. Portellus *supra num.* 1. *&* 2. Extendit autem hanc facultatem Pontifex ad Vicarios, intellige Gener. eò quòd in verbis relatis post Generalem, & ante Prouinciales nominentur.

Circa tertium de fratribus ad id munus constituendis, constat ex verbis allatis, eos debere esse *probatos fide, & doctrina idoneos, ac ab ipsis* Prælatis ad munus *approbatos.* Vnde licet tales non debeant esse Doctores, seu Magistri, quia nullo iure id cauetur, tenentur tamen habere scientiam artis Notariæ, aliàs imputabitur sibi damnum, quod imperitia sua causarunt. Bart. *in l. fin. C. de tabell.* Angelus *supra n.* 6. Syluester *sup. quæst.* 2. & consonat valde Concil. Trid. *sess.* 22. *de reform. c.* 10. Debent etiam ab eis accipere iuramentum fidelitatis, scilicet, quod fideliter exequantur suum officium. Syluester *sup.* Alderete *sup. n.* 8. *&* 9. Portellus *sup. n.* 2. Formam autem huius iuramenti faciendi, & litterarum pro fide facienda, 4

quod tales ad prædictum munus assumpti fuerint, habes apud Peyrinis *tom.2. Priuilegiorum Minim. in Constitutione nona Pij V.num.9. & in Formulario littera N. cap.1.* Pro formula autem inuestituræ vide Aldrete *supra num.9.*

6 Circa quartum de munere prædictorum Notariorum hæc habet Pontifex in prædicta Bulla. *Qui sic creati, constituti, & deputati sine aliquo respectu, & omni cessante recusatione, liberè, quoties requisiti fuerint omnia, & singula mandata, priuilegia, Constitutiones, gratias, & indulta Apostolica, aliaque tam vniuersalia quam particularia dicto Ordini, ac quibusuis aliis, quæ de Obseruantia sunt tantum locis, domibus, Conuentibus, Monasteriis, & Ecclesiis tam virorum quam mulierum, &, seu eiusdem Ordinis Magistro Generali, Prouincialibus, Vicariis, Prioribus, & aliis Superioribus fratribus, ac Abbatissis, Priorissis, Monialibus, & aliis personis sub Regula dictorum Fratrum degentibus, & quæ sunt Obseruantiæ tantum, in genere, vel in specie, vt ad vniuersam, siue priuatam vtilitatem concessa, & emanata Rescripta Apostolica eisdem Regibus, Ducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & Dominis, aliisque personis Ecclesiasticis, & secularibus quibuscunque vbi, & quoties opus fuerit, ac ad id requisiti fuerint, notificare, & intimare. Ac eosdem, iuxta mandatorum, concessionum, indultorum, priuilegiorum, & rescriptorum, huiusmodi formam, continentiam, & tenorem, monere, & requirere, aliaque omnia, & singula circa ea requisita, & opportuna facere, agere, exercere, & exequi, ac de eisdem omnibus, & singulis, publicos, & publica, actus & instrumenta coram testibus ad hoc requisitis conficere, & stipulari, ac in notam redigere, vt exinde, semel vel pluries, prout ad id requisiti fuerint, vnum, vel plures, ac plura, publicos, & publicas, actus, & instrumenta, quibus eadem prorsus fides adhibeatur in iudicio, & extra, ac vbique, ac si per alios quoscunque publicos, & authenticos rogatos Notarios stipulata, confecta, & publicata, & authenticata fuissent, conficere, & debitis signis, & characteribus subscribere, publicare, & authenticare liberè, & licitè possint, & valeant, Apostolica auctoritate tenore præsentium licentiam, & facultatem impartimur, concedimus, & indulgemus. Eisdemque actis, notis, instrumentis, & scripturis per dictos Religiosos, vt præfertur, Notarios deputatos, stipulatis, confectis, & vt præfertur, authenticatis, plenam, & indubitatam fidem vbique tam in iudicio quam extra adhibere, ac eosdem sic intimatos, monitos, & requisitos eis assicere, & arctari debere volumus, statuimus, & ordinamus.*

7 Cum autem Pontifex solùm concedat facultatem creandi dictos Notarios pro intimandis mandatis, priuilegiis, Rescriptis Apostolicis, &c. mirum est quosdam sine sufficienti fundamento id extendere ad sumendas informationes pro Nouitiis, fabricandos processus inter Fratres, & testimonium ferendum pro vita, aut morte alicuius, &c. Priuilegia enim tantum valent quantum sonant, nec extendi debent vltra proprietatem verborum. Illa autem quæ assignantur fieri possunt per alios Notarios designatos à Prælatis, iuxta dicta superiùs, & *tom.1.p.1. eo cap.18. num.95.*

8 Pro executione autem huius priuilegij subiungit Pontifex. *Mandantes propterea in virtute S. Obedientiæ, & indignationis nostræ ac suspensionis à diuinis, quoad Archiepiscopos, & Episcopos, quoad alios verò inferiores sub maioris excommunicationis latæ sententiæ pœnis, locorum Ordinariis, & aliis quibusuis personis cuiuscunque status, gradus, Ordinis, & conditionis existentibus, & quacunque etiam dictæ Sedis aucto-ritate, facultate, seu potestate etiam Legati de latere ac Cardinalatus honore fungentibus, ne ipsos Notarios, vt præfertur, deputatos, & electos, siue eorum aliquem in executione supradictorum omnium quouis modo impediant, seu impedire, aut perturbare audeant, vel præsumant.*

Circa quintum de aliis spectantibus ad prædictos Notarios notandum, tam pro illis, quos diximus intra Ordinem creari posse à Prælatis omnibus ad causas particulares Religiosorum, quàm pro aliis, quos aliqui illorum ex vi dicti Priuilegij creare possunt pro causis extra Ordinem. Primò, congruum esse ad hoc munus assumi eos, qui in sæculo Notarij, vel Tabelliones erant. *argument. cap. vt officium §. verum de hæreticis in 6.* Aldrete *supra num.7.* Secundò, huiusmodi Notarios omnino necessarios esse in actis publicis, vt illis fides adhibeatur, prout habetur ex *cap. quoniam de probation.* Alderete *supra num.5.* Vnde male faciunt Prælati, qui in re graui faciunt processum per seipsos absque Notario: est enim de iure communi, quòd scribat Notarius, & proinde videtur de substantia iuris, in qua Prælati non possunt dispensare. De quo multa Rodriguez *tom.2. quæst.13. art.2. & in Additionib. summæ cap.58. num.9.* & Portellus *supra num.6.* Tertiò, quod in causis criminalibus, & grauibus nunquam sine scriptura procedere debent isti Notarij. *cap. legum 2. quæst.1. cap. quisquis cum sequenti 2. quæst.8. cap. si quis cum Clerico 11. quæst.1.* Optimè S. Thomas *2.2. quæst.68. articulo 2.* Alderete *supra num.2.* Peyrinis *tom.3. priuilegiorum Minim. cap.6. num.18.* Quartò, quòd huiusmodi Notarij, in actibus extraiudicialibus, & extra iudicij processum, valent pro duobus testibus. Ita Glossa *cap. vt officium de hæreticis in 6. ad §. verum, quia in fine*, & Glossa *in c. quoniam contra de probat. verbo duos viros.* Portellus *dicto verbo Notarius in additione num.1.* Quintò, remoueri posse ab officio Notariorum à suis Prælatis. Pendent enim ab ipsis sicut in fieri, sic, & in esse, & in conseruari. Idque constat ex Concil. Trident. *dicto cap.10. sess.22.* Quod Decterum extendi etiam ad Prælatos inferiores quasi Episcopalem iurisdictionem habentes declarauit Sac. Congregatio apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Notarius.* Pro conditionibus autem requisitis ad validitatem instrumentorum, & vt ipsis fides adhibeatur, vide Angelum *supra num.7.* & Syluestrum etiam *supra quæst.9.* Sextò, quod quamuis multa apud Auctores, Summistas præsertim, reperiantur circa salarium Notariorum, plures etiam extent Sacræ Congregationis declarationes apud Barbosa *supra verbo Cancellaria, & Cancellarius Episcopi*, illa tamen cessare inter Religiosos, à quibus hoc munus ex obedientia solùm, non autem ex pretio obiri debet. 9

Specialiter pro prædictis Notariis ex vi prædicti priuilegij Pij V. creandis, notandum est id, quod dixi *d. cap.18. num.95.* scilicet, ipsummet Pontificem declarasse eo priuilegio vti non posse, nisi Monasteria, quæ sunt de Obseruantia, & Religiosos, qui etiam sint Obseruantiæ. Ex quo collige, quòd Monasteria, siue Religiosi, qui omnino non sunt de Obseruantia dicto priuilegio vti non possunt. Pro quo vide dicta *tom.1. p.1. cap.3. num.17.* ex Miranda ibi relato. 10

Specialiter etiam pro aliis Notariis ad particulares causas Religiosorum designatis notandum primò, illos vltra subscriptionem testium, debere etiam proprio nomine subscribere. Rodriguez *dicto cap.58.* Portellus *supra num.3.* Addit Rodriguez debere subscribere ad singulorum testium, vel reorum seu accusatorum 11

fatorum dicta, nec sufficere si subscribat in fine processus. Quod, & mihi placet, & est conforme vsui nostræ Religionis. Licet Peyrinis *supra* oppositam teneat. Notandum secundò, quòd etiam in iudicio sæculari danda est fides libris ratiocinij factis per Notarios Monachos, vel Moniales Notarias. Sic enim vsus obtinuit, & refert Valascus Lusitan. *l. 1. consultationum* se ita vidisse iudicatum in facti contingentia. Portellus *supra num.* 5.

12 Quod officium Notariorum possint exercere Regulares in quibuscunque causis Sanctæ Inquisitionis constat ex dictis *tom. 1. p. 1. cap. 9. num.* 13. Similiter quòd Regulares exercere non debeant munus Tabellionis (intellige pro causis sæcularium) licet, quod in sæculo Tabellionis erant, possint post professionem signare instrumenta, quæ in sæculo facerent, constat ex dictis eodem loco. Alia verò, quæ ad ipsos spectant, præsertim circa fidelitatem, quam seruare debent, pœnas quas incurrunt aliter facientes, abreuiaturas, quibus vtuntur, & alia concernentia habes apud Doctores, præsertim Naldum *in Summa verb. Notarius*, & Lugo *de Contractib. disp.* 41. *sect.* 2.

Quia tamen quæri potest an Notarius Regularis semel à Regularibus deputatus possit ab ipsis, vel ipsorum successoribus mutari, ideo placuit hoc loco inserere resolutionem à me datam, præcipiente quodam Eminentissimo circa mutationem Notarij Episcopalis: ex ea enim elici poterit quid ad dubium istud sit dicendum. Resolutio vero talis est.

13 Notarius creatus ab vno Episcopo pro instrumentis, & negotiis Episcopatus actitandis potest ex causa rationabili non confirmari ab Episcopo successore, sed alterum nominando ipsi committere instrumenta, & alia negotia actitanda in Episcopatu. Primò, quia Notarius censetur de familia Episcopi, & ipsius
14 familiaris, sicut fiscalis, Nuncij, vel Cursores, Carcerum Custodes, Barisellus, Birruarij, & his similes, qui dicuntur de familia Episcopi. Felynus *in cap. 2. num. 2. in fin. de foro comp.* Rebuffus *de priuil. scholar. p. 166. num. 1.* Rota March. *decis. 233. num. 12. & num. 20.*
15 & post alios Thesaur. *for. Eccles. cap. 11. numero 17. & 18.* ac Barbosa *de Iur. Eccles. lib. 1. cap. 39. n. 34.* Vnde S. Congregatio Episcop. & Regular. in Ortunens. 6. Augusti 1602. dixit: *Notarius Curiæ Episcopalis cum sit de familia Episcopi, gaudet fori priuilegio.* Certum autem videtur in Episcopi potestate situm esse familiares suos mutare, instituere, desti-
16 tuere, &c. Secundò, quia certum etiam est Episcopum posse instituere Notarios, seu Tabelliones, provt colligunt DD. ex *cap. Cum P. de fid. instrum.* & tradunt Summistæ, specialiter Angelus, & Syluester *in Summ. verb. Tabelio.* Constat autem illum posse de-
17 stituere, qui potest instituere, quia iuxta regulam Iuris *eius est destitutio, cuius est institutio.* Provt habetur *in l. nihil tam naturale ff. de Regul. iuris*, vbi sic: *Nihil tam naturale est quam eodem genere quodque dissoluere, quo colligatum est.* Cui regulæ accedit axioma illud, *Res omnis per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur, cap. omnis 27. quæst. 2. cap. omnis res*
18 *de Regul. Iur.* & ibi DD. Tertiò ex Concilio Trid. *sess. 22. de reformat. cap. 10.* vbi sic: *Cum ex Notario-*
19 *rum imperitia plurima damna, & multarum occasio litium oriatur, possit Episcopus quoscunque Notarios, etiamsi Apostolica, Imperiali, aut Regia auctoritate creati fuerint, etiam tanquam delegatus Sedis Apostolicæ, examinatione adhibita, eorum sufficientiam scrutari, illisque non idoneis repertis, aut quandocunque in officio delinquentibus, officij eius in negotiis, litibus, & causis Ecclesiasticis, ac spiritualibus exercendi vsum perpetuo, aut ad tempus prohibere, neque eorum appellatio interdictionem Ordinarij suspendat.* Quibus verbis videtur non solum posse Episcopum remouere Notarios propter culpas, quæ denotantur ibi *in officio delinquentibus*, sed etiam & alia rationabili 20
causa, propter quam non inueniantur *idonei*, provt denotatur ibi: *illisque non idoneis repertis.* Hæc autem idoneitas ex multis pensanda est, arbitrio prudentis Episcopi. Accedit quartò, decisio Rotæ corã Piroano in vna Romana *Officij Hebræorũ*, 3. Febr. 1623. 21
p. 4. recent. tom. 2. decis. 455. vbi cum quæreretur an officium Notariatus Hebræorum fuerit amouibile, & vacabile per obitum Camerariorum, respondetur affirmatiuè. Eo quod talis deputatio solet esse manualis, & amouibilis, non autem perpetua ad vitam electi. *cap. si gratiosè de rescript. in 6.* Francisc. de 22
March. *decis. 19. num. 1. lib. 2.* Boer. *dec. 149. num. 25.* Subditur etiam in eadem decisione valdè ad hoc intentum, *quia Episcopus, aut similis Officialis non potest grauare successorem, item nec Prælatus potest supplantare in praeueniendo tempus extra iurisdictionem suam priuando nominatione Notariorum, quæ ad illum de iure spectare solet.* Colligitur quintò, hæc doctrina ex Bartholo *in l. nec ei, §. eos, num. 6. ff. de adopt.* 23
Oltrado *cons. 75. num. 2.* Felyno *in cap. cum P. Tabellio num. 14. de fid. instrum.* Maximè autem ex Hieronymo Gonzalez *super Regulam 8. Cancellariæ gloss. 5. §. 11. num. 16.* vbi hæc: *Et multo minus locum* 24
habere potest in Officiis quæ prouidentur per Episcopos personis sæcularibus, veluti in Officiis Tabellionum & Notariorum, & aliorum Officialium suarum audientiarum Episcopalium, vel in Castellaniis, ac aliis similibus, quorum prouisio & dispositio spectat ad Episcopos, itavt prouisio duret ipsorum Episcoporum duntaxat vita & non amplius, durante, vt post Innoc. & DD. in cap. cum P. Tabellio, de fid. instrum. tradit Matthæus de Afflictis dec. 101. num. 1. & per tot. Romanus singul. 348. incip. An Tabellio, Guidob. dec. 126. Chisan. dec. 182. in manuscript. & fuit resolutum in vna causa Conchen. Notariatus 10. Iunij 1600. coram Corduba, Molina de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 25. sub num. 5. & 17. lib. 3. in fin. tit. 19. part. 3. & ibi Gregorius Lopez in gloss. penult. Antonius Gabriel tit. de iure quæsito non tollen conclus. 5. num. 14. Tullus Fernandez in l. 26. Tauri num. 6. cum seqq. vbi cum multis etiam concludit quod successio & venditio officiorum sit contra ius. Huc vsque Gonzalez. Addit tamen aliquas limitationes in sequentibus, scilicet *nisi consuetudo esset in contrarium vt prouisio duraret* 25
per totam vitam prouisi, vel alias à Sede Apostolica ex certa scientia esset confirmata, vt tenuit Rota dec. 622. incip. vacante Castellania num. 10. & 14. ac per tot lib. 3. p. 3. diuers. Insuper *si talis prouisio facta fuerit de consensu Capituli, quia tunc ipsa Ecclesia videtur consentire, quæ nunquam moritur cap. liberti 12. quæst. 1. & in terminis affirmat post alios Afflictus d. dec. 101. num. 3.*

Si obiiciatur quod Officialis ad beneplacitum 26
creatus est perpetuus, nec potest remoueri. *l. Iurisperitus ff. de excusat. tut.* vbi DD. specialiter Iason *l. centesimus §. si ita stipulatus numero 14. cons. 56. num. 22. vol. 1.* asserens id procedere etiam de Officiali creato ab Episcopo. Respondeo id tantum pro- 27
cedere quando Episcopus absque legitima causa id facit. Pasqualigus *var. qq. moral. centur. 2. quæst. 143. num. 5.*

Fortius obiici potest *cap. nouit de his, quæ fiunt à Prælatis sine cons. Capituli*, vbi prohibetur Episco- 28
pus instituere & destituere aliquem sine consilio Capituli. Quia respondetur id esse intelligendum quoad beneficia maiora, vel dignitates, non quoad 29

officia minora vt notat Abbas *ibi num.6.* concludens quod minora negotia potest Episcopus solus expedire, quod maximè videtur dicendum in hoc casu propter facultatem à Concilio concessam Episcopis, de qua *supra.*

NOTORIVM.

SVMMARIVM.

Materia huius notitia Regularibus necessaria. num.1.
Notorium quid,& quotuplex. num.2.
Manifestum,publicum famosum,& Notorium quomodo distinguantur. num.3.
Ad notorium iuris quid requiratur. num.4.
Ad notorium facti quid. num.5.
Notorium potest fieri occultum. num.6.
Ad notorium quid attendendum. num.7.
Notorius Clerici percussor quis censendus. num.8.
Quomodo vox Notorium *accipienda in priuilegiis Regularium. num.9.*
Quomodo in Statutis Religionum. num.10.
Qua notanda circa modum concedendi dispensationes. num.11.

1 HVIVS rei notitia valde necessaria est Regularibus, quia sæpius in Bullis, seu Diplomatibus Summorum Pontificum, Priuilegiis, & Constitutionibus Religionum hæc vox repetitur, & ideo de ipsa agendum.

2 Noto primò, quòd *notorium* dicitur à verbo *Noto*, quod est idem ac *demonstro*, quod contingit quando aliquid quod est obscurum, seu intricatum, manifestatur. Syluester *in Summa verbo Notorium in principio.* Vnde notorium est illud, quod ita clarè,& euidenter constat, vt nullo modo negari possit. Sanchez *2.tom.Consil.mor. lib.6. cap.3.dub.3.num.3.* ex Soto, Corduba,& aliis. Est autem duplex. Vnum Iuris, & alterum facti. Notorium Iuris est quod constat per iuridicam sententiam, vel per confessionem rei in iudicio. Nauarrus *in Man. cap.25.num.73.* Mascardus *de probationibus verbo Notorium conclus.* 1107. Cornexo *tom.2.in 3.p. Tract.5.de suspens. disp 4. dub.1.* Thomas de Iesu *de Visitat. Regular. Tractat.2. c.4.* Thesaur. *in praxi part.1.cap.21.* Notorium facti dicitur illud, quod est publicum euidentia facti, id est, ita se exhibens omnium oculis,vel conspectui maioris, vel saltem magnæ partis, alicuius loci, vt nulla possit tergiuersatione celari. Nauarrus, & Cornexo *supra.* Mascardus *supra concl.*1106. Thesaur. *supra* ex aliis. Hoc autem Notorium facti adhuc est triplex, facti scilicet transeuntis, vt si quis publicè in refectorio coram fratribus alapam alicui dedisset. Aliud est Notorium facti interpolati, vt si quis notoriè domum meretricis frequentasset. Aliud est notorium facti permanentis, vt si quis notoriè vulnerauit aliquem in facie, ita vt permaneat vulneri cicatrix. Speculator *l.3. rubric. de notorio crim. §.8.à num.1.*Mascard.*supra* Farinacius *in praxi q.21. à num.8.*

3 Noto secundò, quod quamuis huiusmodi voces *manifestum, publicum, famosum,* & *notorium* inter se confundi soleant, re vera tamen à notorio distinguuntur. Nauarrus *in Man.cap.25.num.73.* Suarez *tom.5.in 3.part.disp.9.sect.2.num.11.* id colligens ex *cap.Tua nos,& cap.vlt.de cohabit.Cleric.* Manifestum enim dicitur illud, quod facile probari potest per multos, licet non per tot,dicatur notorium. Angelus *verbo Manifestum in princip.* Syluester *ibidem.* Sanchez *supra num.16.* Deinde publicum, seu famosum (quod idem est)dicitur illud,quod fama publica proclamatum est. Sotus *de secreto memb.2.* Sanchez *supra numero primo.* Notorium verò, vt dixi,est illud, quod adeo clarè, & euidenter constat, vt negari non possit. Vnde fit posse aliquid esse manifestum, quia dicto modo probari potest, & publicum, seu famosum, quia publica fama diuulgatum, non verò notorium, quia non constat clarè, & euidenter modo dicto.

4 Noto tertiò, quòd quamuis plurium sententia sit ad notorium Iuris sufficere, quòd res sit plenè per testes in iudicio probata, etiamsi reus crimen non confiteatur, nec iudex sententiam de illo proferat, prout colligitur ex Toleto *in Summ.l.5.cap.36.§.Ille dicitur.* Less. *de Inst.l.2.c.11. dubitat.13. num.73.* & aliis; hoc tamen solùm est admittendum quando probationes tam claræ, & manifestæ fuerint, vt neque colorate possint impugnari, quia, vt dixi, notorium est illud,quod adeo euidens est, & clarum,vt negari non possit. Mascardus *supra n.26.& 29.* Thesaurus *supra §. notorium Iuris.* Apud quem etiam quæ sententia Iudicis sit ea, quæ facit notorium.

5 Noto quartò circa notorium facti, quod quamuis ad iudicandum quodnam sit tale, maximè conducat arbitrium boni Iudicis,seu viri (Suarez *supra* addens nullam aliam certiorem regulam quoad hoc dari posse) regulariter tamen hæc attendenda. Scilicet: notitia hominum non paucorum, videlicet maioris, vel saltem magnæ partis loci,viciniæ,Conuentus,&c. Locus in quo res contingit, vt si fuit publicus, in quem soleat conuenire Communitas. Et tempus,quo contingit,scilicet,dies ; quia quod nocte fit secretum censetur. Panormitanus *in cap vestra de cohabit. clericor.* Syluester *d.verbo notorium quæst.1.* Mascardus *supra d.concl.1106.num.18.* Attendendum etiam maximè est ad qualitatem personarum coram quibus res contingit, an scilicet arbitrio prudentis iudicari possit manifestaturos,vel non manifestaturos rem gestam.Suarez,& Thesaut.*supra.* Attendendum item ad maiorem, vel minorem numerum personarum in ea Communitate existentium,vt ex Farinacio *p.1.praxis q.21.n.45.* habet Peytin *in Formulario littera P.c.17. num.2.* Minor enim numerus Fratrum sufficiet in paruo Conuentu ad faciendum notorium, quam in magno.

6 Noto quintò, quòd id, quod est aliquando notorium potest effici occultum, scilicet, si omnes illi qui id nouerint moriantur. Sanchez *supra numero 14.* ex Corduba. An vero notorium in aliquo loco possit censeri occultum in alio, dicam *infra verbo Occultum.*

7 Noto sextò, quòd quando agitur de delicto notorio non est attendendum ad factum ipsum materialiter,vt ita dicam, notorium, sed formaliter in ratione delicti, iuxta dicta à simili *supra verbo Irregularitas num.58.* Vnde etiamsi notorium sit aliquem Sacerdotem celebrasse, si tamen notorium non est illum celebrasse censura irretitum, irregularitas illa non censebitur notoria. Nauarrus *supra dict. cap. 27. numero 255. in fine.* Thesaurus *supra §. Aduertendum 2.* Barbosa *de offic & potest.Episcop.Allegat.39. num.26.* ex multis aliis Similiter, si notorium sit aliquem ingressum fuisse in clausuram Monialium, non tamen est notorium, an ingressus fuerit sine licentia non censebitur talis ingressus in ratione culpabilis notorius. Sanchez *de Matrim. l.8. disp.34. num.56.* post alios.

8 Ex quibus iam ad praxim Regularium colligi potest

potest decisio aliquorum dubiorum, quæ inter ipsos oriri solent. Primò enim, cum iuxta dicta *supra verbo Excommunicatio quoad Regulares num.5.* communicans cum percussore Clerici non incurrat excommunicationem minorem, nisi, iuxta ibidem dicta ex Extrauaganti *Ad euitanda*, quando talis Clerici percussor tam notorius est, vt nulla tergiuersatione celari possit, aut iuris suffragio excusari, ideò etiamsi casus esset, quòd aliquis publicè diffamatus esset de manifesta Clerici percussione, si factum ipsum notorium non esset, non teneretur aliquis illum euitare, quia ex vi talis Extrauagantis solùm tenemur vitare notorios percussores Clericorum, & cum simus in materia odiosa, non debet id ampliari ad publicum, famosum, seu manifestum percussorem, qui propriè notorius non sit. Suarez 5.*tom. in* 3.*part. disp.*9.*sect.*2. *num.*11. addunt aliqui debere esse notorium notorietate facti, nec sufficere esse notorium notorietate Iuris, quia dicta Extrauagans solùm loquitur de percussore notorio notorietate facti. Suarez *supra* Bonacina *de Censur.disp.*2.*q.*2.*punct.*1.§.1 *num.*3.Layman. *lib.*1.*Tract.*5.*part.*5.*c.*4.*num.*2. §.*secundum*, ex Couarruuia, & Auila.

9 Secundò colligi potest, quòd quando in aliquibus priuilegiis Regularium conceditur facultas dispensandi, absoluendi, &c. in aliquibus casibus dummodo notorij non sint, tunc etiamsi tales casus aliàs manifesti, publici, seu famosi fuerint, poterit dari talis dispensatio, absolutio, &c. quia cum materia priuilegiorum sit fauorabilis, extendi debet quantum proprietas verborum permiserit. Vnde si priuilegium quoddam Martini V. quo concessit Priori Sancti Benedicti Vallisoletani facultatem dispensandi cum suis subditis in omni irregularitate, etiam in occisione, dummodo notorium delictum non sit, modo subsisteret, posset dictus Prælatus, & alij habentes communicationem cum ipso, vti eo priuilegio, etiam in casu homicidij manifesti, publici, seu famosi: propter dicta. Idque supponit Portellus *in Resolutionibus part.*3. *casu* 13. *numero quinto.* Dixi si subsisteret, quia iuxta dicta *supra verbo Abortus numero decimoquarto*, tale priuilegium, cum fuerit viuæ vocis oraculum, his temporibus vacat, vtilis tamen est hæc doctrina, si illud confirmatum per Bullam fuerit, aut de nouo confirmetur.

10 Collige tertiò, quod quando in Statutis, vel Constitutionibus Religionum aliquæ pœnæ ponuntur contra committentes aliquod delictum, si illud fuerit notorium; non incurrentur dictæ pœnæ, si illud fuerit tantum manifestum, publicum, aut famosum, propter dicta. Similiter, quando in illis fit mentio de manifesto, ex subiecta materia, & loquendi vsu desumendum est in quo sensu accipiatur. Panorm. *cap. Cum olim.de verbor.signif.* Angelus, & Syluester *verbo Manifestum.* In dubio autem, maximè in materia ista pœnali, accipi debet, prout distinctum à notorio. Sanchez *supra num.*17. ex Angelo, Syluestro, & aliis.

11 Demum collige quartò, ex notitia prædictarum vocum *Manifestum*, *Publicum*, *Famosum*, & *Notorium* haberi etiam posse notitiam circa modum concedendi dispensationes, quæ à Sede Apostolica committi solent Confessariis Regularibus, iuxta dicta *supra verbo Litteræ Apostolicæ à n.*9. in casibus occultis. Et etiam cognosci quando ex delicto aliquo oriatur infamia, iuxta dicta *supra verb.Infamia n.*3. vel Irregularitas, iuxta *ibid.* dicta. Et quomodo procedendum à Iudicibus Regularibus in similibus casibus, iuxta dicta *supra verbo Iudex Regularis.* Pro quibus etiam vide alia dicenda *infra verbo Occultum.*

NOVITII, ET NOVITIÆ Regularium.

SVMMARIVM.

*De ipsis remissiuè. num.*1.
*Nouitij, in quibus Conuentibus recipiendi. num.*2.
*Quomodo Breue Sanctissimi D. N. Vrbani intelligendum. num.*3.
*Gratia faciendi nouam professionem illis, qui eam non emiserunt in Conuentibus approbatis à Sede Apostolica, quibus suffragetur. num.*4.
*Quid debeant prius facere. num.*5.
Quid de illis, qui è Religionibus exierunt ob Nouitiatum non habitum in Conuentibus approbatis. numero 6.
*Intentio Summorum Pontificum in Decretis de hac re, qualis. num.*7.
*De pœnis in illis designatis. num.*8.
*Quando censendus Conuentus approbatus pro Nouitiatu. num.*9.
*De receptione Nouitiarum. num.*10.
*De qualitatibus Nouitiorum. num.*11.
*Quid de illegitimis. num.*12.
*Quid de viris maioribus sexdecim annis. num.*13.
*De conditionibus Nouitiorum ex Clemente VIII. & SS. D. N. Vrbano. num.*14.
*Quomodo intelligendæ. num.*15.
*Decreta interdicentia professionem an censeri debeant illam irritantia. num.*16.
Decretum Sacræ Congregationis de propaganda fide. *num.*17.
*De aliis conditionibus Nouitiorum. num.*18.
*De conditionibus Nouitiarum. num.*19.
*De informationibus pro Nouitiis. num.*20.
*Pro quibus sint necessaria. num.*21.
*Quomodo facienda. num.*22.
*Quid in casu quo certo constaret de qualitate recipiendorum. num.*23.
*An recipi debeant informationes pro receptione Nouitiarum. num.*24.
*De dispositione bonorum Nouitiorum, seu Nouitiarum. num.*25.
*De decisione Concilij Tridentini. num.*26.
*Qui Nouitij ipsa comprehendantur. num.*27.
*De licentia requisita à Concilio ad valorem talis dispositionis. num.*28.
*De bimestri à Concilio petito. num.*29.
*Testamentum, seu Codicillus an comprehendantur dispositione Concilij. num.*30.
*Quid de resignatione beneficij Nouitij. num.*31.
*Quando ratificetur renunciatio. num.*32.
*Nihil accipiendum de bonis Nouitij ante professionem, excepto, &c. num.*33.
*De priuilegiis Nouitiorum. num.*34.
*De excommunicatione imposita contra impedientes ingredi volentes Religionem. num.*35.
*De facultate absoluendi Nouitios. num.*36.
*De votis Nouitiorum. num.*37.
De dispensatione, & commutatione ipsorum. numero 38.
*Quid de voto arctioris Religionis. num.*39.
*Nouitij, quibus confiteri possunt. num.*40.
*Possunt eligere sepulturam. num.*41.
*An possint munus Confessarij exercere. num.*42.
An priuilegia Nouitiorum competant illis antequam habitum

habitum suscipiant. num.43.
De obligationibus, & oneribus ipsorum. num.44.
De aliis ad ipsos spectantibus. num.45.

1 DE Nouitiis Religiosorum plura ex professo dixi *tom.1.p.1.cap.24.* per totum. De Nouitiis autem Monialium eo *tom.1.p.1.cap.25.* Et de vtrisque sparsim per totam hanc Summam. De illis tamen aliqua in præsenti discutienda, quæ ampliatione egent, propter noua præsertim SS. Congregationum Decreta, & declarationes, quæ de ipsis in dies exeunt. Videlicet primò de loco in quo recipi possunt. Secundò, de qualitatibus ipsorum. Tertiò, de informationibus pro ipsorum receptione faciendis. Quartò, de dispositione bonorum ipsorum. Quintò, de eorumdem priuilegiis. Ac sextò, de illorum obligationibus.

2 Et quidem quoad primum, loquendo de Nouitiis Religiosorum, quamuis in iure communi stando possint in quolibet Conuentu, seu Monasterio recipi, nisi obstent particularia Statuta Religionum; imò ius recipiendi illos, ad Prælatos, & Conuentum pertineant, iuxta dicta *tom.1.p.1.cap.18.num.66.* de quo etiam Nauarrus *Consil 9. de Constitut. num.52.* Miranda *in Manual. tom.1. quæst.15. artic.1. conclus.2.* Vechius *de Nouit. disp.7. dub.2.* maximè Tamburinus *de Iure Abbat. tom.3. disp.6. quæsit.1.* nihilominus constat ex dictis eo *cap.24. num.23.* propter Decretum Clem. VIII. innouatum à Sacra Congregatione Concilij sub Sanctiss. Domino Nostro Vrbano, non posse Religiones (quibusdam exceptis) intra Italiæ, & Insularum adiacentium fines in Nouitios aliquos recipere, nisi in Conuentibus auctoritate Apostolica approbatis, receptionesque, & professiones aliter factas, irritas omnino esse, & transgressores varias pœnas incurrere. Item postea, propter Motum proprium, seu Breue SS. Domini Nostri Vrbani eo *c.24. num.24.* relatum, haberi, vt ij, qui in Conuentibus non approbatis Nouitiatum iam pridem non fecerant, de nouo admitti posse ad professionem sine nouo nouitiatu, etiam in eadem antiquitate, & iure, sicut prius erant. Constat etiam ex dictis *numero* 24. quòd cum Sacra Congregatio cerneret plures Regulares ab Ordinariis locorum habitus, & professionis relaxationem postulare, sub prætextu quod Nouitiatum non gessissent in Conuentibus à Sede Apostolica designatis, ipsique ordinarij facilè prædictam relaxationem illis sæpius concederent, huic malo obuiare intendens ad Archiepiscopum Saccrensem in Sardinia scripsit, quatenus imposterum à talium Religiosorum relaxatione cessaret, nisi iuxta dispositionem Sacrorum Canonum, Concilij Tridentini, & aliorum Decretorum Sedis Apostolicæ. Imò quòd eos, quibus licentiam concessisset exeundi à Religione, ad eam reuocare quàm primùm curaret. Similes etiam litteras ab eadem Sacra Congregatione scriptas ad Episcopum Casalensem refert Peyrinis *tom.3. Priuileg. Minim. cap.12. in Addit. ad Constitutionem 7. vel* 17. *Vrbani VIII. num.*3. & alias ad Vicarium Capitolarem Brixiæ refert Bordonus *Resolut.8. num.24.* Quia tamen hæc forsan ad notitiam aliorum Ordinariorum non peruenerant, ideo Sac. Congregatio Concilij sub anno 1636. iuxta dicta *tom.1.p.2.cap.8. num.25.* statuit, quod si aliqui contra formam prædictorum Decretorum recepti, & professi è Religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam respectiue illos eiicere voluerint, annuente Sanctissimo, tam ipsi professi, quam Superiores respectiuè teneantur iura, quæ sibi fauere visa fuerint, prius deducere coram eadem Sacra Congregatione, quæ ex speciali etiam suæ Sanctitatis facultate super hoc concessa prouidebit. Inhibendo propterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus iurisdictionem exercentibus, ac quibuscunque Iudicibus Ordinariis, & Delegatis, etiam causarum Palatij Apostolici Auditoribus, & Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, etiam de latere Legatis, Sedisque Apostolicæ Nunciis, ne in posterum in hoc quoquomodo se ingerant absque speciali eiusdem Sanctitatis commissione sub pœna ipso facto incurrenda, quoad Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & Primates Interdicti ab ingressu Ecclesiæ, quoad Abbates, Prælatos inferiores, ac alios Iudices prædictos excommunicationis latæ sententiæ, quo verò ad nuncios, & ad Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, indignationis suæ Sanctitatis, & pœnarum arbitrio eiusdem imponendarum. Item ibidem pro maiori cautela, contra delinquentes statuit, ac decreuit, quòd si iidem, vt supra, recepti, & professi, iuribus suis minimè deductis coram Sac. Congregat. Concilij, & sine illius expressa licentia è Religione exire, vel Superiores Religionis eos eiicere ausi fuerint, ipsi recepti, & professi tanquam Apostatæ puniantur, & pro talibus habeantur, necnon contra eosdem iuxta formam Decreti *de Regularibus Apostatis, & eiectis* eiusdem Sanctitatis suæ iussu ab eadem Sac. Congregatione sub die 21. Septembris 1624. editi procedatur, & Superiores, qui eiecerint pœnam suspensionis à diuinis, necnon priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in posterum obtinenda, vocisque actiuæ, & passiuæ ipso facto absque alia declaratione incurrant. Extat etiam aliud Decretum eiusdem S. Congreg. eodem ann. 1636. subscriptum ab Eminentiss. Cardinali Verospio, & Illustriss. D. Paulucio Secretario apud Nouarium *in Lucerna Regularium* in fine, in quo statuitur, prædictos, qui habitum, & professionem in locis non designatis non habuerunt, audiri non posse transacto quinquennio.

Circa quæ, præter dicta eisdem locis, alia vlteriùs 3
notanda propter plures, & quotidianas difficultates, quæ circa illa oriri solēt in Italia, & in Insulis adiacētibus, vbi prædicta Decreta suum robur habent. Primò quidem, iuxta dicta eo *num.*24. intentionem Sanctissimi in eo Breui, seu Motu proprio, eam proculdubio fuisse, vt prædicti Religiosi, qui Nouitiatum in Conuentibus non designatis egerant, non egrederentur, aut eiicerentur à Religionibus, sed potius professionem ratificarent. Hoc enim colligitur, tum ex ipso Breui, seu Motu proprio in principio, vbi pro ratione ipsius concedendi ait Pontifex, vt *in vocatione, qua vocauit eos Dominus permaneant.* Tum quia præcipit, Superioribus vt prædictos Religiosos *ad professionem denuo emittendam admittant.* Tum quia, vt ad id eos alliciat, post ratificatam professionem præcipit restitui ad priora iura, & habilitates, quas primò habebant, ac si prior professio fuisset valida. Tum denique, quia propterea Sacr. Congregat. in Decreto, & litteris relatis, prohibet facilem egressum dictorum Religiosorum. Bordonus *supra num.* 23. 45. *&* 90. *§. quinta ratio* contra quemdam Iurisconsultum ab ipso relatum. Nec obstat, quòd talium professiones fuerint irritæ, & nullæ, vt constat ex Decretis adductis. Ex eo enim quod irritæ fuerint solùm sequitur teneri eos, qui ita professi sunt, etiamsi id omnino occultum fuerit, professionem denuo facere, vt illis conceditur in prædicto Breui, aut Motu proprio, vel si nolint id facere, causam prosequi in iudicio, iuxta formam, de qua postea. Quod si non fecerint,

grauissimè

grauissimè peccabunt, tum illudentes aliis, si defectus fuerit occultus, tum siue sit occultus, siue manifestus, vtentes iuribus, priuilegiis, commodis, & facultatibus propriis verè professorum, in grauissimum suarum, & aliorum conscientiarum, detrimentum. Cuius etiam peccati rei erunt Superiores id permittentes. Bonacina *de Clausura quæst.* 2. *punct.* 10. *difficult.* 1. *numero* 2. *per totum.* Bordonus *supra num.* 44. Quæ autem sint illa, quorum capaces, vel incapaces sunt huiusmodi nulliter professi, habebis *infra verbo Professio Regularium.*

4 Secundò nota, prædictam gratiam faciendi nouam professionem concessam à Sanctissimo præfatis Religiosis, qui suum nouitiatum in locis non designatis à Sede Apostolica non fecerunt, non solùm suffragari illis, qui in Religione permanserunt, sed, & illis quoque, qui post dictum Breue è Religionibus exierunt, & deinde ad illam reuersi denuò professionem expressam emiserunt. Ita enim declaratum est a Sacra Congregatione 15. Maij 1638. ad instantiam Reuerendiss. nostri Generalis Theodori Stratij, qui pro suæ Religionis zelo id dubium Sacræ Congregationi proposuit.

5 Tertiò nota, quòd nolentes vti dicta gratia à Sanctissimo illis facta de renouanda professione propterea quod suum nouitiatum in Locis non designatis peregerint, his temporibus post Decretum Sacr. Congregat. de anno 1636. supra relato, nullo alio modo exire possunt à Religionibus, nisi, prout in ipso Decreto habetur, priùs deduxerint coram eadem Sacr. Congregatione sua iura, & intra quinquennium. Nec possunt alij Ordinarij in hoc se intromittere sub pœnis in eisdem Decretis contentis. Ante ipsorum tamen editionem, etsi possent à Religionibus exire ob defectum præterquisiti nouitiatus, sed non alio modo, nisi causa deducta etiam infra quinquennium à professione ab ipsis facta coram Ordinario, & Prælato Religionis, iuxta dispositionem Concilij Tridentini *sess.* 25. *de Regular. cap.* 19. vbi sic. *Quicumque Regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere, quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non audiatur nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore, suo, & Ordinario.* Colligitur hoc primò ex litteris eiusdem Sacr. Congregationis ad Archiepiscopum Saccerensem superiùs relatis, in quibus illi præcipitur, vt nullum Religiosum ad sæculum, vel ad habitum sæcularem in posterum relaxaret, nisi iuxta dispositionem Sacrorum Canonum, Concilij Tridentini, & aliorum Decretorum Sedis Apostolicæ. Imò quòd eos, quibus licentiam concessisset exeundi à Religione, ad eam reuocare quam primùm curaret. Secundò, ex litteris eiusdem Sacr. Congregationis ad Episcopum Cassallensem superiùs etiam relatis, vbi non solùm habetur id quod in litteris præcedentibus, sed etiam expressè dicitur, talem declarationem de nullitate professionis ob defectum Nouitiatus habiti in loco non designato à Sede Apostolica fieri non posse nisi seruatis seruandis conformiter ad dispositionem Sacrorum Canonum, & Decretorum Apostolicorum, ac maximè Concilij Trident. Tertiò ex litteris etiam relatis eiusdem Sacræ Congregationis ad Vicarium Capitularem Brixiensem, vbi non solum idem habetur, sed etiam reprehenditur ille Vicarius, eò quod contrarium fecerit. Ratio etiam est, quia cum Concilium eo loco formam præscripserit, quam seruare debent illi, qui sub prætextu inualidæ professionis à Religionibus exire prætendant, vt patet ex illa particula *quicumque*, quæ vniuersalissima est, loquaturque de omnibus, & quibusque causis propter quas prætendi possit inualiditas professionis (loquor de illis, quæ important impedimentum temporale, & non perpetuum) vt patet ex illis verbis, *aut quid simile, & quacumque de causa*, proculdubio dicendum est, non potuisse Ordinarios locorum concedere licentiam prædictis Religiosis exeundi à Religione, & multo minus ipsos Religiosos ex seipsis id potuisse facere, nisi conformiter ad dictum Decretum. De quo latè dictus Bordonus tota illa *resolut.* 8. & 23. contra prædictum Iurisconsultum. Vide, & Sanchez *libro* 7. *de Matrimon. disputat.* 37. *quæst.* 4. [Video etiam Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium 15. Septembris 1634. in vna Panormitana præcepisse, ne Ordinarij transacto quinquennio se introducerent in causis nullitatis professionis sine facultate Sedis Apostolicæ.] Quales autem debeant esse hic loci Ordinarius, & Superior, coram quibus facienda erat reclamatio, & qualiter computandum illud quinquennium, constabit ex dicendis *infra verbo Professio Regularium.*

6 Ex quo colligi videtur, Regulares, qui post prædictum Breue, aut Motum proprium SS. D. N. Vrbani, siue etiam antea, è Religionibus exierunt sub prætextu nullitatis professionis, ob defectum Nouitiatus non habiti in locis designatis à Sede Apostolica, siue id fecerint propria auctoritate, siue etiam Ordinarij, non seruatis tamen omnibus conditionibus à Concilio in prædicto Decreto requisitis, securos in conscientia non esse, sed teneri ad Religionem regredi, ob non seruatam formam à Concilio. Nihilominus, quia potest dici præfatum Decretum Concilij, sicut, & alia, & litteras Sacr. Congregationis superius relata solùm loqui pro foro externo, non pro foro interno, ideo probabiliter satis dici potest contrarium, eo præsertim, quòd cum talium professiones irritas, & nullas declarauerit Clem. VIII. *ad quemcunque effectum*, vt patet ex verbis ipsius relatis dicto *cap.* 24. *num.* 13. nullam propter illas obligationem manendi in Religionibus in foro conscientiæ, scandalo, & aliis circunstantiis extrinsecis sublatis, contrahere potuerunt. Vt habet à simili Sanchez *lib.* 2. *de Matrimon. disputat.* 39. *num.* 11. & 16. *lib.* 4. *disput.* 15. *num.* 5. & *libro* 7. *disput.* 37. *num.* 11. post Sotum, Nauarrum, Angles, Henriquez, Rodriguez, & alios, & in terminis huius difficultatis tenet Bordonus *supra num.* 58. & 62. Quo autem pacto id intelligendum, & an contra illud obstet, quòd plures saltem illorum professionem tacitam fecisse credantur, constabit ex dicendis *infra verbo Professio Regularium.*

7 Quartò nota, quòd iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 8. *num.* 16. (quod etiam sequitur relatus Bordonus *d. resolut.* 8. *numero decimonono*) intentio Summorum Pontificum esse videtur in dictis Decretis, vt Nouitiatus habeatur in locis designatis à Sede Apostolica, non verò quòd in illis solùm ad habitum recipiantur Nouitij, aut professionem emittant. Propter ibi dicta, & quia hoc est conforme fini intento ab ipsis in eisdem Decretis, qui est recta Nouitiorum educatio.

8 Quintò, circa pœnas in prædictis Decretis designatas, an scilicet ipso facto ante omnem declarationem incurrantur, & quis possit in illis dispensare, philosophandum est iuxta doctrinam generalem de similibus pœnis, quam tradidi *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 10. *à n.* 30. & *cap.* 18. *à num.* 46.

Sextò

9 Sextò pro praxi Regularium nota, quòd si in aliquibus Monasteriis constet nouitiatum fuisse à tempore Clementis VIII. qui primus tale Decretum de non habendo Nouitiatu, nisi in locis designatis à Sede Apostolica edidit, continuatum sub bona fide, quòd talis Nouitiatus approbatus fuerit, etiamsi authenticè non constet de tali approbatione, credendum est illam factam fuisse, licet ob incuriam Religiosorum perditam. Peyrinis *tom.3.priuileg.Minim. cap.12. in Constit.7. alias 17. Vrbani VIII. num.1.* Vide alia specialiter pro Religione Clericorum Regularium Minorum, propter Breuia quædam Clement. VIII. & SS. D. N. Vrbani pro illis apud Nouarium *in Lucerna Regularium* ad finem.

10 Loquendo autem de receptione fœminarum in Nouitias, cum prædicta Decreta Clementis, & Vrbani non loquantur de ipsis, sed de viris tantum, standum est Iuri communi, quo cuilibet Conuentui, seu Monasterio cum Prælato immediato (nisi obstent particularia statuta Religionum) permittitur eas recipere. De quo Tamburinus *de Iure Abbatissarum disput.4. quæsit.1.* Cum autem Abbatissæ, seu Priorissæ Monialium veræ Prælatæ non sint ob defectum capacitatis iurisdictionis, ideo, iuxta dicta *tom.1.part.1. cap.26. num.17.* ipsæ non possunt recipere Nouitias, sed hoc spectat ad veros Prælatos ipsorum Monasteriorum. Circa modum verò eas recipiendi obseruari debet is, qui præscriptus sit in particularibus statutis Religionum. Declaratum autem est à Sacra Congregatione, teste Gauanto *in Manuali Episcoporum verb. Monialium receptio num.30.* suffragia secreta Monialium debere maiorem capituli partem excedere, ad hoc vt receptio locum habeat. Ex qua declaratione habetur, tum Moniales recipi non posse, nisi per suffragia secreta Monasterij; tum talia suffragia affirmatiua debere excedere maiorem partem capituli, Tamburinus *supra num.4.& 5.* Declaratum etiam est à Sac. Congregatione, teste eodem Gauanto *supra n.34.* eum, qui præbet habitum Moniali non propterea ingredi posse septa Monasterij. Insuper declaratum etiam est ab eadem Sacr. Congregatione, eodem quoque Gauanto *ibidem numero 39.* teste, Monialem Nouitiam collocandam esse in loco separato, intellige à professis.

11 Circa secundum de qualitatibus Nouitiorum, præter illas, quas specialia statuta Religionum decernunt, præcipuè animaduertendum, quòd Sixtus V. in Bulla *Cum de omnibus* sub anno 1587. iuxta dicta *tom.1.p.1. cap.24. num.12.* declarauit verbis ibidem relatis, criminosos, vel de crimine suspectos, & obligatos debitis, seu ratiociniis, recipi non posse in Nouitios. Circa quos, præter dicta eo *cap.24. num.16. & 17.* Nota primò, quod licet idem Pontifex in ea constitutione prædictos ad professionem inhabiles fecerit, illam irritam, & nullam declarando, his tamen temporibus, iuxta dicta *ibidem num.15.* standum est constitutioni Clementis VIII. eo loco relatæ, in qua nullitatem professionis illorum abstulit, saluis tamen pœnis contra eos recipientes inflictis ab eodem Sixto, quas eo loco retuli. Secundò notandum, quòd cum Sixtus eo loco expresè loquatur de iuuenibus maioribus sexdecim annis, vt patet ex illis verbis: *Iuuenes, aut viros adultos maiores sexdecim annis*; ideo si casus esset, quòd aliqui iuuenes non maiores sexdecim annis criminosi essent, aut debitis, & ratiociniis obnoxij, exclusi non essent ex vi dictæ constitutionis ab habitu Religionis. Et ita id tenet Sanchez *lib.7.de Matrimon.disp.37.quæst.4.num.10.* Nota tertiò, *per criminosos* intelligi, prout patet ex verbis Sixti eo *num.12.* relatis, eos, qui aliqua crimina, *qualia sunt homicidia, furta, latrocinia, vel alia similia, aut grauiora* commiserunt. Vnde qui minora crimina, aut etiam forsan illa sine scandalo, nota, aut infamia perpetrarunt, non videntur à Religionibus arceri. Portellus *in Dub. Regular. verbo Nouitij qualitates.* Vide alia circa illos eo *cap.24.num.16.* Suarez *tom.3. de Relig. lib.5. cap.7.* Sanchez *4. in Decalog. cap.16. num.39.* Vecchum *de Nouit. disp.2. dub.12.* & Peyrinis *tom.1. de Prælat. quæst.3. cap.1. num.7.* Nota quartò, per *suspectos* criminum intelligere Papam, prout etiam patet ex verbis eo *num.12.* relatis, eos *qui propterea damnati sunt, aut ne damnentur formident.* Portellus *supra num.16.* Circa obligatos autem, seu grauatos debitis, aut ratiociniis, vide dicta eo *cap.24.num.17.*

Declarauit etiam idem Pontifex Sixtus in eadem Constitutione, illegitimos recipi non posse ad habitum, & professionem, eorumque professionem inualidam, irritam, & cassam esse. Quia tamen, iuxta dicta eo *cap.24.num.21.* Gregorius XIV, & Clemens VIII. id moderati fuerunt, ideo tali moderationi his temporibus standum. Animaduertendum tamen primò, quòd ad hoc, quòd huiusmodi defectus illegitimitatis impediat susceptionem habitus, non requiritur, quòd illum habens sit maior sexdecim annis, quia hanc conditionem solùm posuit Sixtus pro criminosis, obligatis debitis, &c. non pro illegitimis. Sanchez *dicto num.10.* Nota secundò, non omnes illegitimos prohiberi à Sixto V. ad habitum recipi. Etenim, vt patet ex d. Constitutione solùm in ea excludit illegitimos ex sacrilegio, vel incestu intra tertium gradum consanguinitatis, vel affinitatis, & ad habitum Clericorum, alios verò illegitimos recipi posse concedit, etsi sub certis conditionibus ibi designatis. Peyrinis *supra num.4.* Imò idem Pontifex in alia constitutione *Ad Romanum* declarauit illegitimè natos ex iis parentibus, inter quos tempore, quo ipsi geniti sunt matrimonium consistere poterat, sequuto postea matrimonio legitimos effectos, sub dicta constitutione minimè comprehendi. 12

Statuit etiam idem Pontifex in eadem constitutione *Cum de omnibus*, non posse recipi prædictos viros maiores sexdecim annis, nisi constet ipsos, non humana aliqua ratione, sed tantum deuotionis, & pietatis feruore vitam Religiosam spontè, & ex animo elegisse. Sed notat Portellus *supra num.21.* ex Rodriguez, hanc vltimam conditionem non poni à Sixto tanquam obligatoriam, sed tanquam de consilio, & ad maiorem perfectionem. Quod, etsi certum non sit, probabilitate tamen non caret. 13

Præter dictas conditiones, seu qualitates pro recipiendis Nouitiis à Sixto V. assignatas, postea Clemens VIII. in Decretis *pro Reformatione Regularium* à Sac. Congregatione sub SS. D. N. Vrbano approbatis, & innouatis, dum sermo est de institutionibus *super receptione, & educatione Nouitiorum*, sic habetur. *Quod attinet ad Nouitiorum recipiendorum formam, vltra diligentem perquisitionem, quæ habenda erit de vniuscuiusque Natalibus, corporis habitudine, moribus, & vita ante acta, ac præcipuè eorum, qui sextum decimum ætatis suæ annum excedent, an criminosi, an ære alieno grauati, vel reddendæ alicuius administrationis rationi obnoxij sint, iuxta formam Constitutionis felic. recordat. Sixti V. & moderationum subsequutarum. Illud etiam Superiores, ad quos spectabit, sedulò perquirant, vt, quibus in Monasteriis, & Conuentibus ex Apostolica facultate Nouitiatus fuerint instituti, in iis ad Religionem nullus in posterum admittatur, qui & ex honestis parentibus natus non sit, & conditiones Sacris Canonibus, Summorum* 14

Summorum Pontificum Constitutionibus præscriptas non habeat, iuxta Decretum super forma recipiendi Nouitios die 19. Maij 1602. editum. Quisque recipiendus in aliquo Ordine Regulari, etiam Mendicantium, in ea sit ætate constitutus quam eius Ordinis, in quo recipiatur, Regularia instituta, & ordinationes requirunt. Eam verò litterarum scientiam calleat, aut illius addiscendæ spem indubiam præseferat, vt minores, & suis temporibus maiores Ordines, iuxta Decreta Sacri Concilij Tridentini suscipere valeat. Sed si quis annum vigesimumquintum excedens ad habitum regularem admitti postulauerit, & talis eruditionis expers inuentus fuerit, in Conuersorum tantùm, quibus litterarum scientia non est necessaria, numerum referatur. Ipsi autem Conuersi non recipiantur ante vigesimum ætatis suæ annum, & nisi saltem præcipua doctrinæ Christianæ capita nouerint. Demum Superiores diligenter exquirant quo spiritu, qua mente, ac voluntate id Regularis vitæ genus elegerint, quem sibi finem proposuerint: num Zelo melioris frugis, ac perfectionis vitæ, & vt Deo liberiùs famulari possint, an potius leuitate, vel humano aliquo affectu, aut inordinato animi ducantur, & an eorum parentes ope, & subsidio ipsorum indigentes destruantur.

15 Circa quæ nota primò, ea solùm videri instituta esse pro Nouitiatibus à Sede Apostolica approbatis, quales sunt in Italia, & Insulis adiacentibus, prout colligitur, tum ex titulo horum Decretorum, tum ex illis verbis *quibus in Monasteriis, & Conuentibus ex Apostolica facultate nouitiatus fuerint instituti.* Secundò, circa ætatem ibi assignatam pro recipiendis Nouitiis, siue Choristis, siue Conuersis. Vide dicta *supra verbo Ætas.* Tertiò, illa verba, *Superiores diligenter exquirant quo spiritu, qua mente, &c.* videri explicari posse sicut, & alia similia. Sixti V. de quibus *supra numero decimotertio.* Quartò, circa illa, *an eorum parentes, &c.* notari debere ea, quæ dixi *tomo primo part.1. capit.2. numero decimotertio, & capit.24. num.40.*

16 Maximè notandum tam pro huiusmodi Decretis, quam pro aliis quibuscumque Religionum Statutis, in quibus ordinatur, ne ad habitum, seu professionem admittantur, nisi qui tales, vel tales conditiones habuerint, quòd talium admissio ad habitum, seu professionem nunquam debeat censeri irrita aut nulla, nisi prædictis Decretis, seu Statutis id expressè declaretur. Primò, à simili de matrimonio contracto contra interdictum, seu prohibitionem sine Decreto irritante, vt colligitur ex *cap.2. de matrimon. in fine.* Valet enim argumentum à matrimonio carnali ad spirituale *capit. viduas autem cap. hæ vero, capit. quæ Christo 17. quæstione 1.* in quibus locis professio dicitur matrimonium spirituale. Syluest. *in Summa verbo Matrimonium 7. quæstione 1. dicto 3.* Sanchez *libro 7. de Matrimon. disputatione 2. numero 10. & 11.* Secundò, ex declarationibus Sacr. Congregationis, quas referunt Azmendariz *in additionib. ad recopilat. leg. Nauarr. libro 2. titul.18. libro 7. de Relig.* & Barbosa *de Offic. & potestat. Episcop. allegat.101. numero 15. & in Collectan. Bullar. verbo professio Regularis 2.* Ex quibus habetur, professiones emissas in Ordinibus Sanctiss. Trinitatis, & Minimorum contra statuta ipsorum sine clausula annullante, seu irritante, validas esse. Miranda *in Manual. Prælator. parte prima quæst.24. artic.2. concl.2.* Bordonus *supra num.8.* Quæ dixerim præcipuè propter prohibitionem factam à Clem. VIII. in Decretis relatis de non recipiendis Conuersis ad habitum, vel professionem ante 20. & 21. annum ætatis. Cum enim ibi non ponatur clausula irritans, ideo sæpius respondi talium receptionem, & professionem validam esse. Quid autem dicendum casu quo talia Statuta fierent cum clausula, *non potest,* aut *non possunt,* collige ex iis, quæ dixi *supra verbo Leges Regularium num.47.*

Hic etiam repetendum Decretum S. Congregationis *de propaganda fide*, quod retuli dicto *cap.24. numero 44.* illud enim vtilissimum est pro Ecclesiæ Sanctæ dilatatione, & Religionum honore. In eo namque admonentur Generales omnes, annuente SS. Domino Nostro Vrbano; vt præter studia linguarum aliàs à Sac. Congregatione Regularibus indicta, speciali sub Decreto præcipere velint, vt in Nouitiorum receptionibus in posterum faciendis, aliqui semper ex variis nationibus, & linguis, pro modulo tamen suarum Religionum, vna cum aliis, qui hactenus recipi consueuerunt, ad habitum assumantur, qui peracto studiorum cursu, & in simplici Sacerdotio constituti, & Episcopali dignitate ornati, ad eorum Prouincias propagandas fidei gratia mitti possint. 17

De aliis qualitatibus, seu conditionibus pro nouitiis requisitis dixi *tom.1. p.1. cap.2. & 24.* Etenim, quòd sexus virilis requisitus sit pro ipsis inter viros Religiosos recipiendis, dixi eo *cap.2. num.20.* vbi etiam quid dicendum de hermaphroditis. Similiter, qualiter seruitus impediat ingressum in Religionem, dixi eo *cap.2. num.21. & cap.24. num.20.* De morbo, senectute, aut impotentia ad seruandam Regulam, & de dementia, dixi eo *cap.2. num.22.23. & 24.* Similiter quòd furiosi, aut mente capti admitti non possint ad Religionem eo *cap.24. num.18.* vbi etiam *num.19.* quid de coniugatis sentiendum sit. De quibus etiam omnibus alia dicentur *infra verbo Professio Regularis.* 18

Loquendo de conditionibus, seu qualitatibus requisitis pro fœminis in nouitias inter Moniales recipiendis, cum prædicta Decreta, & constitutiones Sixti quinti, & Clementis VIII. solùm sint pro viris, ideo quoad illas standum est particularibus statutis Religionum, & dictis *tom.1. p.1. cap.25. & 26.* & *supra verbo Moniales.* 19

Circa tertium de informationibus pro nouitiis recipiendis constat ex dictis eo *c.24. n.12. & 13.* quod licet Sixtus V. in dicta constitutione *Cum de omnibus,* & in alia *Ad Romanum Pontificem* formã dederit pro illis faciendis, postea tamen Gregorius XIV. in Bulla *Circumspecta* prædictas constitutiones Sixti V. moderatus fuit. Qua moderatione, & priuilegiis adductis *ibidem num.14.* his temporibus Religiosi vtuntur. Quia tamen ea supponunt quoad multa dictas constitutiones Sixti V. ideo aliqua de illis dicendum. 20

Et primò quidem, stando in vi dictarum constitutionum; dictæ informationes non sunt necessariæ ad receptiones Religiosorum transeuntium de vna Religione ad aliam, quia in illis solum est sermo de sæcularibus volentibus fieri Religiosos. Rodriguez *tom.3. quæst. Regular. quæstione 10. artic.13.* Vecchius *de nouit. disputat.6. dub.6.* Portellus *supra verbo Nouitij informationes numero 8.* Secundò, nec sunt necessariæ pro recipiendo eiecto, siue expulso à Religione, à qua fuit eiectus. Quia Pontifex loquitur de purè sæcularibus, & de primo ingressu ad Religionem. Portellus *supra num.9.* Quæ vero obseruare debeat Religio pro receptione suorum eiectorum, consule dicta *tom.1. p.1. cap.23.* præsertim *n.7.* Tertiò, nec videntur faciendæ pro ingressu ad Religionem illorum, qui sub prætextu nouitiatus habiti in locis non designatis à Sede Apostolica pro Italia, & Insulis adiacenti- 21

adiacentibus (iuxta dicta supra) ab ea recesserunt, maximè si in habitu clericali vixerunt, quia dicta constitutio loquitur de merè sæcularibus. Bordonus *dicta resol.8.num.64.* Secus dicens, si in habitu sæculari per multum tempus vixerunt, cum potuerint fieri criminosi, & obnoxij debitis ratiociniis. Quartò, nec esse necessarias pro receptione iuuenum, qui non sunt maiores sexdecim annis, communiter tenent Doctores, eò quòd Pontifex in dicta constitutione *Cum de omnibus* id exprimat illis verbis, *maiores sexdecim annis* (Suarez *tom.3. de Relig. lib.5. capit.10. numero 11.* Rodriguez. *supra.* Miranda *tomo primo Manual. quæstione 21. artic.1.conclus.3.* & alij.) Cæterum licet id verum sit ex vi constitutionis Sixti, nihilominus stando in Decretis Clementis VIII. approbatis à Sacr.Congregat.sub Sanctiss.Dom.Nost. Vrbano, de quibus *supra num.14.* fieri etiam debent etiam de his, qui dictum 16. annum non excedunt. Quod colligitur ex verbis illis ibi adductis *præcipuè eorum, qui 16.ætatis suæ annum excedent, an criminosi, &c.* vbi particula illa *præcipuè*, exprimit casum minus dubium. Barbosa *de dict. dict.220. n.1. & dict.168.num.1.* Rodriguez *tom.1.quæst. Regular. quæst.100. artic.2. vers. Circa quam.* Menochius *de arbitr.lib.2.casu 416.num.19.* Peyrinis *sup.dict.cap.1. num.10.* Cum autem iuxta dicta *supra num.15.* prædicta Decreta solùm sint pro nouitiatibus in Italia, & Insulis adiacentibus à Sede Apostolica approbatis, ideo in aliis locis standum erit constitutioni Sixtinæ. Quintò nota, prædictas informationes debere esse iuridicas, nimirum factas per duos, aut tres testes iuratos, qui iurent talem recipiendum in nouitium à se bene cognitum, non habere aliquem ex impedimentis contentis in præfatis constitutionibus. Ratio est, quia aliàs non facerent fidem, aut probarent intentum *capit. tuis, & capit. nuper de testibus.* Suarez *supra.* Miranda *supra art.3.conclus.4.* Vecchius *supra dub.2.* Non sufficit autem quòd testes generaliter dicant se nescire in nouitios recipiendos esse comprehensos in dictis constitutionibus; hæc enim negatio nihil probat. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.3. disp.6. quæsito 4. num.4.* Possunt autem tales informationes, stando in dicta constitutione Sixti fieri, siue per Iudices Ecclesiasticos, siue per sæculares, siue ad instantiam Religionis, siue ad instantiam recipiendi in nouitium. Pontifex enim solùm vult, quod fiant, non determinando modum, vt patet ex illis verbis *accurata informatione, & fide digna relatione compertum, &c.* Rodriguez *supr.art.2.* Miranda *supr.art.3.conclusione 1.* Vecchius *sup.dub.2.* Portellus *supra verbo Nouitij informationes num.3.* Nota sextò, quòd, iuxta dicta eo *cap.24.num.15.* licet omissio harum informationum irritam redderet professionem propter dictam constitutionem Sixti V. quia tamen Clem.VIII. illam reduxit ad terminos iuris communis, saluis semper pœnis contra transgressores inflictis, ideo licet professio sequuta sine illis valida sit, Prælati tamen illam dantes incident in pœnas à Sixto quinto positas, quas eo *num.15.* retuli. In Conuentibus etiam designatis à Sede Apostolica incident in pœnas, quas Clem.VIII. in Decretis relatis imposuit. Probabile autem est, iuxta dicta eo *num.15.* quòd prædictas pœnas euadent recipientes sine dictis informationibus nouitios, qui re vera carent defectibus designatis in Constitutione Sixti V. eo quòd illa solùm videatur ligare Prælatos recipientes nouitios ligatos à parte rei talibus impedimentis: sicut etiam euadent illas illi Prælati, qui bona fide receperunt nouitios à parte rei habentes tales defectus, qui tamen per informationes factas comperti non apparuerunt. De quo Rodriguez *tom.3.q.54.art.4.* Portellus *supra num.6.* Vecchius *supr.disp.7.dub.5.* Diana *p.3.tract.2. resol.83.* & alij.

22 Faciendæ porro sunt prædictæ informationes in vi dictæ Constitutionis Sixti quinti de illis, quæ idem Pontifex ibidem assignat, scilicet, quod nec aliquorum criminum, qualia sunt homicidia, furta, latrocinia, vel alia similia, aut grauiora, rei, vel suspecti existant, vt propterea damnati sint, aut ne damnentur formident, neque ingenti ære alieno supra vires facultatum suarum grauari, vel reddendis ratiociniis ita obnoxij, vt ex huiusmodi causa, lis, vel molestia eis iam illata, vel timendum sit, quòd inferatur; nisi denique constet ipsos non humana aliqua ratione, sed tantùm deuotionis, & pietatis feruore vitam Religiosam spontè, & ex animo elegisse. Faciendæ etiam sunt in Conuentibus à Sede Apostolica pro Italia, & Insulis adiacentibus designatis de illis, quæ Clemens VIII. in Decretis adductis *num.14.* requirit. Insuper faciendæ sunt de legitimitate, vel illegitimitate recipiendorum, non solùm pro prædictis Conuentibus à Sede Apostolica deputatis, propter illa verba Decretorum Clem.VIII. *De vniuscuiusque natalibus*, sed etiam generaliter pro tota Ecclesia. Etsi enim Gregorius XIV. anno 1591. in Constitut. *Circumspecta*, moderando constitutiones Sixti V. fecerit habiles ad Religionem quoscunque illegitimos, etiam illos, quos Sixtus excluserat, vt retuli *supra n.12.* addit tamen: *Ita tamen, vt cum de recipiendis quomodocunque illegitimè natis, ad habitum, & professionem Ordinum quorumcunque agetur, ij, ad quos huiusmodi receptio spectat, præter alia, de quibus ex dictarum Constitutionum præcepto circa quoscunque etiam legitimos disquirere debent, diligenter eorum vitam, & mores inquirant, & ita demum recipiant, si tamen bonam indolem, & virtutis specimen præseferant, ac tot eis merita suffragentur, vt Natalium suppleant defectum, eorumque receptio Religionis commodo, & vtilitati profutura videatur. Et super hoc ipso ij, ad quos, vt dictum est, pertinet huiusmodi receptio, matura deliberatione habita, ita censuerint, & iudicauerint.* Subiungit Pontifex. *Dummodo tamen filius illegitimus in Religione, in qua pater, siue ante, siue post natiuitatem dicti filij professus fuerit, ipso patre viuente non admittatur, quod prohibemus.* Ad minus ergo fieri debent prædictæ informationes de legitimitate recipiendorum ad hoc quod constet an in illis repetiantur conditiones assignatæ à Gregorio. Nota etiam obiter, quòd quamuis ipse prohibuerit verbis assignatis, quòd illegitimus non admittatur in Religione, in qua eius pater professus est, non tamen propterea irrita erit ipsius professio, cum Pontifex solùm posuerit verba prohibitiua, non tamen clausulam irritantem. Rodriguez *tom.3.q.10.art.5.* Miranda *tom.1.q.19.art.3. conclus.3.* Bordonus *supra resol.12.num.18. & 19.*

23 Si autem quæras an etiam in casu, quo certò, & euidenter constat, eum, qui recipi vult ad Religionem, carere prædictis defectibus, eò scilicet, quia inter Religiosos, vel apud illos enutritus est, necessariæ sint prædictæ informationes. Respondeo, satis mihi probabile esse eas tunc non requiri, nec in foro conscientiæ, nec in foro externo. Ratio est, non solùm, quia in prædicto casu cessat adæquatè finis Constitutionum præcipientium fieri tales informationes, sed etiam quia, quæ clara sunt examinatione non indigent. *cap. manifesta 2. quæst.1.* Et in notoriis iuris ordinem non seruare ordo est. *cap. ad nostram 3. de iure iurando. capit. quoniam de fil. Presbyt.* Vecchius *supra disput.6. dub.1. num.6.* Nec dissentit Diana *d. tract. resolut.82.*

Cum

24 Cum verò in huiusmodi Pontificiis Constitutionibus, seu Decretis requirentibus prædictas informationes solùm sit sermo de nouitijs viris, non de fœminis in Moniales recipiendis, ideò pro istis obseruari tantùm debent statuta, & consuetudines particularium Religionum, iuxta dicta *tomo primo parte 1. cap. 25. num. 52.* Quibus consonat declaratio quædam Sacr. Congregationis, quam refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Moniales* vbi sic: *Moniales illegitimo thoro procreatæ constitutione felic. recordat. Sixti V. contra Regulares illegitimos edita non comprehenduntur, quo minus ad officium, aut dignitatem Abbatissæ, vel Priorissæ, aliave Monasterij munia eligi possint.* [Quod verò præfatæ informationes non omnino requirantur pro illis qui ex remotissimis partibus ad religionem petunt admitti, sed sufficere pro illis quod diligentia aliqua adhibeatur ad dignoscendum an habeant aliquod impedimentum constat ex dictis *tom. 1. p. 1. cap. 24. num. 12.* ex Bulla Sixti V. ibi relata. Hæc verò diligentia sufficiens videtur si ingressurus Religionem iuret se illud non habere, aut quod illi cum quibus conuersatus est id testificentur pro tempore quo illum agnouerunt. Bartholomæus de Vecchiis *in prax. nouitior. disp. 6. dub. 5. num. 3.* Tamburinus *de Iure Abbat. tom. 3. disp. 6. quæsit. 5 num. 6.* Vide & Rodriguez *tom. 3. quæst. Regul. quæst. 10. art. 13.*]

25 Circa quartum de dispositione bonorum nouitiorum, seu nouitiarum, præter dicta *tom. 1. p. 1. c. 24. à num. 32.* alia addenda pro maiori discussione materiæ. Occasio autem sumitur ex Concilio Tridentino *sess. 24. de Regular. cap. 16.* vbi de illis sic dicitur: *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuscunque causæ piæ valeat, nisi cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij fiat, intra duos menses proximos ante professionem, ac non aliàs intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione, aliter verò facta, etiamsi cum huius fauoris expressa renunciatione, etiam iurata, sit irrita, & nullius effectus.*

26 Circa quam Concilij decisionem nota primò, illa comprehendi tam nouitios, quàm nouitias, vt patet, tum ex contextu, tum ex c. 5. præcedenti. Non tamen comprehenduntur puellæ, quæ educationis, & solius institutionis gratia in Monasterio recipiuntur, quia nec sunt nouitiæ, nec de illis agit Concilium. Azor. *tom. 1. instit. moral. lib. 13. cap. 9. quæst. 2.* Sanchez *l. 7. in decal. cap. 5. num. 5.* Ita etiam refert declaratum à S. Congreg. Barbosa *in prædict. locum Concilij num. t.*

27 Quòd etiam non comprehendantur nouitij Societatis Iesu, colligi videtur ex eodem Decreto Concilij, vel ad minus ex consuetudine, & constitutionibus huius Religionis à Sede Apostolica approbatis id habetur. De quo Rodriguez *tom. 2. quæst. 47. art. vlt.* Molina *tom. t. de iustitia disp. 139.* Lessius *lib. 2. de iustitia cap. 41. dub. 4. num. 41.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat. 99. num. 32.* An verò comprehendantur soli actu nouitij, aut nouitiæ, an etiam illi, vel illæ, qui tales esse volunt, dixi eo *c. 24. num. 34.* vbi etiam quòd decisio Concilij procedit de omnibus nouitiis, siue maioribus, siue minoribus 16. annis.

28 Circa licentiam, quæ ex Concilio requiritur ad validitatem dispositionis bonorum nouitij, seu nouitiæ, iam dixi eo *num. 35.* debere esse datam ab Episcopo, vel eius Vicario. Adde Capitulum Sede vacante posse illam concedere, quia succedit in omnem ordinariam iurisdictionem Episcopis competentem. Sanchez *supra num. 67.* Vechius *de nouit. disput. 8. dubio 9. numero 2.* Idem dico de Abbatibus, & aliis Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subiectis, propter eandem rationem. Barbosa *de offic. & potestat. Episcopi allegat. 99. num. 6.* ex Sanchez, & Vecchio relatis. Prælati autem Regulares in Monasteriis exemptis, & sibi subiectis eam licentiam concedere non possunt, quia Concilium Episcopi licentiam petit. Rodriguez *tom. 2. quæst. Regular. quæst. 47. art. 14.* Sanchez *supra num. 74.* Barbosa *supra num. 7.* Similiter id, quod dicit Concilium de Vicario Episcopi, intelligendum est de Vicario generali, non de Vicario Foraneo, nisi expressam facultatem ad hoc habeat. Tamburinus *de Iure Abbatissarum disput. 4. quæsit. 10. num. 3.* ex Sanchez, Vecchio, & Bartholomæo à S. Fausto. Renunciationem autem factam sine prædicta licentia, irritam esse, & nullam, habetur non solùm ex ipso Concilio verbis relatis, sed ex Rotæ decisione in vna Romana *fideicommissi* 1624. coram Domino Pirouano. Tamburinus *supra*. Non tamen requiri quòd talis licentia sit in scriptis, cum Concilium id non petat, nec satis esse fuisse petitam, si non fuit obtenta, & sufficere eam tacitè esse habitam ex ratihabitione de præsenti, tradit Barbosa *supra num. 10.* ex Sanchez, & Vecchio relatis.

Circa bimestre illud à Concilio petitum ad hoc quod renunciatio valida sit notandum primò, non requiri, vt talis renunciatio fiat integro bimestri ante professionem, sed satis esse, vt toto eo bimestri fiat, quamuis immediatè ante professionem. Propter dictionem illam *intra*, qua vtitur Concilium. Sanchez *supra num. 80.* Bartholomæus à S. Fausto *in Thesauro Relig. lib. 5. quæst. 192.* Secundò, hoc bimestre computandum esse de momento ad momentum, & secundum quod occurrit mensis in Kalendario. Sanchez *supra num. 81.* Vecchius *supr. dub. 9. num. 5.* Tertiò, quod renunciatio facta solùm per diem ante dictum bimestre non valet, prout decisum esse à Sacr. Congregat. referunt Aldana *in Compendio Canonicarum resolutionum lib. 4. tit. 3. num. 8.* & Tamburinus *supra num. 5.* Quartò, quod si contingat professionem differri ex quacunque causa, dummodo renunciatio facta sit intra bimestre antequam professio facienda erat, valida erit, quia cum lex ea, quæ frequentius contingunt spectet (*l. nam ad ea ff. de legib.*) & professio, attento iure, & frequentius, fiat completis ætate debita, & anno nouitiatus, Decretum hoc petens renunciationem fieri bimestri ante professionem, intelligendum est de bimestri proximo tempori, quo regulariter professio fieri debet. Item, quia in hac renunciatione saluatur omnino mens Tridentini, quæ fuit ne temerè feruore vocationis ductus Nouitius renunciet, sed quando debita maturitate expertus est decem mensibus Religionis austeritates. Sanchez *supra num. 82.* & ex ipso Barbosa *supra num. 1.* & Tamburinus *num. 7.* Fauentque decisiones factæ de hac re, quas referunt Armendariz *in Addition. ad recopil. leg. Nauarræ l. 2. tit. 18. libr. 7. de Relig. num. 18. & sequentibus*, Aldana, & Vechius *supra*. Quintò, quòd si post lapsum annum probationis, professione tamen non emissa, fiat renunciatio per duos menses ante professionem, adhuc valida erit. Sic enim etiam refert decisum. Aldana *supra n. 12.* & ex eo Tamburinus *supra*. Sextò, quod cum Nouitij, & Nouitiæ secundum præsentē statum sint personæ Ecclesiasticæ, ac per consequens legibus laicalibus non subiectæ, ideo quoad prædictas renunciationes subiecti non sunt formæ præscriptæ per laicalia Statuta. Ita enim declaratum dicitur à S. Congregatione, teste Aldana *supra num. 12.* & à Rota in vna 29

Patinensi *transactionis* 1627. coram Domino Duran. Tamburinus *supra num.*7.

30 Non comprehendi dicta dispositione Concilij testamentum, codicillum, & quamcumque aliam voluntatem reuocabilem, nec etiam donationes, & eleemosynas parui momenti, aut ea, quæ dari solent pro sustentatione Nouitij, vel nouitiæ tempore nouitiatus, & alia huiusmodi, constat ex dictis eo *cap.*24. *num.*35. Comprehenduntur tamen omnes dispositiones, seu contractus irreuocabiles, quibus nouitij, seu nouitiæ priuant se suis bonis, ita vt propterea impediantur ab egressu à Religione, quam inchoauerant, & cogantur in ipsa profiteri, eò quòd suis bonis se spoliauerint; hoc enim est contra intentionem Concilij volentis consulere libertati illorum, iuxta dicta eo *cap.*24. *à num.*33. Vnde comprehenduntur sub dicta dispositione donationes inter viuos à nouitiis factæ, renunciationes officiorum publicorum, fidei iussiones, & liberationes, quibus suos tutores, aut Curatores à reddendis ratiocinationibus eximerent. Quia hæc omnia sunt contra intentionem Concilij, cum propterea cogi possint ad non egrediendum è Religione. De his Sanchez *dicto cap.*5. *per totum.* Vechius *supra disputat.*8. Barbosa *dicta allegat.*99. Tamburinus *dicto quæsito* 10. & alij plures. [Maximè etiam circa dicta eo *cap.*24. *numero* 34. scilicet, in hac decisione Concilij non comprehendi nisi solùm actu nouitios, non verò illos, qui nouitij esse volunt, & intuitu Religionis suis bonis renunciant, notanda est declaratio Sacræ Congregationis quam referunt Menoch. *in addit. ad lib.*2. *de arbitr. iud. cas.*436. *num.*3. & Tamburinus *de Iure Abbat. disp.*6. *quæs.*10. *num.*6. Cum enim quæsitum esset à Sacra Congreg. quid sentiendum in casu quodam cuiusdam Annæ de Cagnolis, quæ postquam donationem fecit partis suorum bonorum ingressa est postea in Monasterium, ibique professionem emisit Sacra Congregatio censuit *Decretum Concilij Tridentini cap.*16. *sess. de Regularib. non habere locum in renunciatione facta ante susceptionem habitus.* Et ita conformiter ad hanc decisionem, tenent præfatam sententiam non solùm Passarellus, Sanchez, & Portellus, quos eo loco retuli, sed etiam Vega, Garcia, Gratianus, Azorius, Naldus, Villalobos, & alij, quos refert, & sequitur præfatus Tamburinus *supra.*]

31 Specialiter etiam quoad nouitios viros, dicendum, prædictam Conciliarem dispositionem habere quoque locum in resignatione beneficij Ecclesiastici, ita vt illud renunciari non possit à nouitio, nisi cum solemnitatibus adductis à Concilio. Ratio est, tum quia Decretum Concilij vniuersaliter loquitur de renunciatione bonorum nouitij, Beneficia autem Ecclesiastica sunt etiam quædam bona: tum etiam, quia finis Concilij in hac quoque renunciatione locum habet sicut in renunciatione bonorum temporalium, non enim minus aufertur libertas nouitij egrediendi à Religione, si Beneficio suo renunciauerit, quam si aliis bonis temporalibus. Azor. *tom.*2. *Instit. Moral. lib.*7. *cap.*20. *quæst.*6. Suarez *tom.*3. *de Religione lib.*5. *cap.*16. *num.*12. Sanchez *supra à num.*36. & plures alij, quos refert Barbosa *supra à num.*19. quorum aliqui dicunt pluries ita decisum esse. Etsi ipse Barbosa sequatur Nicolaum Garziam *de Beneficiis part.*11. *cap.*9. *à num.*12. oppositam sententiam tenentem. Apud quos etiam aliæ.

32 Quamuis autem, iuxta dicta eo *cap.*24 *num.*36. donationes, seu renunciationes à nouitiis factæ cum solemnitate petita à Concilio non sortiantur suum effectum, nisi realiter sequuta professione, imò & valida professione, vt ibi etiam dixi, casu tamen quod professio nulla sit, & inualidè emissa, si postea ratificetur, statim censetur ratificata renunciatio, & reualidata. Riccius *in decisionibus Curiæ Archiepisc. Neapolit. decis.*146. *part.*4. Tamburin. *supra quæsito* 12. *num.*2. Quod etiam pro pluribus casibus admittit Sanchez *supra num.*56. Pro casu etiam quòd professio inualida esset ex eo solùm quod annus Nouitiatus peractus non sit in Conuentibus à Sede Apostolica designatis pro Italia, & Insulis adiacentibus, iuxta dicta *supra à num.*2. ratificata, seu reualidata tali professione, etiam ratificari censetur renunciatio facta cum solemnitatibus à Concilio requisitis. Ita enim clarè colligi potest ex Motu proprio, seu Breui SS.D.N. Vrbani eo loco relato, vbi concedens Prælatis, seu Superioribus Generalibus Ordinum, vt prædictos, qui Nouitiatum in locis assignatis non peregerunt, subindeque, professionem inualidam emiserunt, ad professionem de nouo emittendam admitterent, quæ illis in vtroque foro suffragetur, eósque restituerent ad pristinum statum, subiungit Pontifex: *Necnon omnes actus, seu contractus, quos contraxerunt, & legitimè contraxissent, vel cum laicis, & aliis Monasteriis, seu alterius religionis viris, si nullum aliud vitium paterentur, vel defectum, nisi ex eo solùm, quia initi, aut contracti sunt inualidè ab iis, qui contra dictam Constitutionem in domibus non designatis, seu ab eadem Sede non approbatis professi sunt, auctoritate nostra prædicta confirment, & approbent, ac validos omnino declarent, super quibus omnibus, & singulis plenam, & amplam facultatem dicta auctoritate tenore præsentium tribuimus, & impertimur.* Bordonus *dicta resol.*8. *num.*31. & 40.

Consequenter etiam ad dictam decisionem Concilij, in eodem cap. sic etiam subiungitur: *Sed neque ante professionem, excepto victu, & vestitu Nouitij, vel Nouitiæ illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætextu à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus eius Monasterio aliquid ex bonis eiusdem tribuatur: ne hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel maiorem partem substantiæ suæ Monasterium possideat: nec facilè si discesserit, id reuocare possit: quia potius præcipit Sancta Synodus sub anathematis pœna dantibus, & recipientibus, ne hoc vllo modo fiat, & vt abeuntibus ante professionem omnia restituantur quæ sua erant, quod vt rectè fiat, Episcopus etiam per censuras Ecclesiasticas si opus fuerit compellat.* Circa quod Decretum, præter dicta eo *cap.*24. *num.*32. notanda declaratio quædam Sac. Congregationis, quam refert Barbosa *in Collectan. Bullarij verbo Nouitius* in qua dicitur; *Nouitij patrem non potuisse dare paramentum Altari Monasterij vbi filius erat in nouitiatu*, intelligi debere (casu quòd hæc declaratio sit authentica) quando talis donatio fuit ex bonis ipsius Nouitij, iuxta dicta eo *num.*32. Nota etiam, quòd donationes factæ Deo, & Sanctis non prohiberi videantur dicto Decreto Concilij, vt tenent Rodriguez *dicta quæst.*47. *art.*5. Sanchez *supra num.*28. Barbosa *supra n.*29. Quamuis Vechius contrarium sentiat. De facultate porrò Episcopis à Concilio eo loco tributa compellendi ad restitutionem bonorum Nouitiatum aliquid dixi *supra verbo Episcopus quoad Regulares num.*8. 33

Circa V. quo tractandum dixi in hac materia de Nouitiis, scilicet de eorum priuilegiis, constat ex dictis eo *cap.*24. *num.*4. gaudere priuilegio fori. Pro quo etiam vide Sanchez *tom.*2. *consil. Moral. lib.*6. *cap.*9. *dub.*5. *num.*32. & 33. & Tamburinum *dicta disp.*6. *quæsit.*27. ac dicenda *infra verbo Prælatus Regularis n.*9. Qualiter etiam gaudeant priuilegio immunitatis à gabellis 34

gabellis constat ex dictis *supra verbo Gabella quoad Regulares num.7.* Vbi etiam *num.9.* quid dicendum si habitum Regularem susceperunt solùm in fraudem gabellarum. Item quòd gaudeant priuilegio Canonis, ita vt eos percutientes excommunicationem Papalem incurrant, dixi eo *cap.24. num.4. & capit.3. eiusdem primi tomi Summa numero decimosexto. & tomo tertio verbo Clericus numero 6.* Quòd verò possint dispensari à Prælatis circa obseruantias Regulares, imò in aliquo casu particulari circa obseruantiam præceptorum Ecclesiæ, dixi eo *cap.24. numero 5.* An possint ad Ordines promoueri *ibidem numero 6.* Quod possint vti priuilegio Bullæ Cruciatæ, etiam in casibus, in quibus Religiosi professi eo vti non possunt, dixi *ibidem num.7.* Qualiter etiam possint absolui à casibus reseruatis, & dispensari in irregularitatibus, saltem loquendo de Nouitiis aliquarum Religionum, & propter ipsarum priuilegia, dixi *ibidem num.8.9.& 10.* De peccato autem, quod committunt impedientes vi, vel fraude quòd aliquis Nouitius non profiteatur, vel quod sæcularis non assumat habitum Religionis (quod etiam videtur pertinere ad priuilegia Nouitiorum) etiam dixi eo *c.24. n.28.* Aliqua tamen addenda sunt circa huiusmodi priuilegia.

35 Et primò nota, quòd licet impedientes fœminas volentes fieri Religiosas incidant in excommunicationem positam à Concilio Tridentino *sess.25. c.18.* impedientes autem viros ne Religiosi fiant, non afficiuntur dicta excommunicatione, cum Concilium de illis non loquatur. Azor. *tom.2. lib.2. capit.21. quæst.15.* Suarez *tom.5. in 3.part. disput.23. sect.7.* Ledesma *de stat. Relig. in comm. cap.5. conclus.8.* Nihilominus ex priuilegio Eugenij IV. pro Monachis S.Benedicti, quod refert Cassarubius *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Nouitius n.28.* & Iulij II. pro Monachis Oliuetanis, quod refert Peyrinis *tom.1. priuileg. Minimor. in Iulio II. Constitut.10.* (quo etiam gaudere possunt aliæ Religiones habentes communicationem priuilegiorum cum istis) prohibetur ne aliqui cuiuscunque status, gradus, vel conditionis existant personas aliquas, quæ de iure communi Religionem ingredi non prohibentur ex sæculo fugientes, & ad Religionem venire cupientes, verberibus, aut violentiis quibuscunque impedire, vel prohibere, aut è Monasteriis euellere, aut extrahere iniuriam illis irrogando, aut eos molestando audeant, vel præsumant sub pœna excommunicationis Papæ reseruata. Addit tamen Pontifex. *Dum tamen cum hoc præsens statutum fuerit eis ad notitiam deductum, non destiterint à præmissis.* Ex quo colligitur excommunicationem istam ante monitionem esse comminatoriam, post monitionem esse latæ sententiæ. Peyrinis *supra num.2.* Nota etiam, eamdem quoque excommunicationem incurrere iniuriam irrogantes, seu molestantes recipientes dictos Nouitios. Ita enim habetur in eodem priuilegio. Nota tertiò, Papam ibi solùm excommunicare impedientes talem ingressum, facta iniuria, vi, & molestia. Vnde qui precibus importunis, vel consilio impediret, non incurreret. Portellus *in dub. Regular. in additionibus verbo Nouitius num.2.* Peyrinis *3.tom. priuil. Minim. cap.3. in additionibus ad Constitutiones Iulij II. n.2.* Addunt etiam, quòd, qui Nouitium iam habitu indutum, vel statim induendum ad Conuentum pergentem dicta precum importunitate retardaret, & ad sæcularium domum reduceret, in eaque conuiuiis, lasciuiis, aliisque dæmoniacis voluptatibus detineret quousque à proposito diuerteretur, dictam censuram incurreret. Quia verè hoc non fit sine iniuria, & violentia Nouitij, & Religionis, non enim minus violentant praui excitati affectus, quam verbera. Vnde inferunt quàm grauiter peccent parentes, vel consanguinei dicto modo impedientes ingressum in Religionem. Hinc sæpius euidenter sunt à Deo puniti in hac vita. Nota quartò, quòd talis impeditio, seu molestatio debet esse cum effectu, ita vt Nouitius omnino, & de facto abstrahatur, vel impediatur neque sufficit attentatio. Nam verba intelliguntur cum effectu. Gloss. *in cap. Perpetuo de elect. in 6.* vbi Ioan. Andr. *ibid. num.7.* & Nauarrus *l.5. cons. de sent. excom. consil.30. num.3.* verbo Peyrinis *supra num.42.* Fauent quæ dixi *supra verbo Censura Ecclesiastica num.10.* Nota quintò, quòd quando tales impedientes, & molestantes eò peruenerint, vt Nouitium à Monasterio rapiant, capite puniuntur. Farinac. *de hæresi quæst.183. §.6. num.85.* Campanile *in diuersorio iuris rubrica 12. cap.16. num.83.*

36 Deinde circa facultatem absoluendi Nouitios, præter dicta eo *capit.24.* loco relato, nota, valde probabile esse, generaliter loquendo Nouitios posse absolui ab omnibus casibus etiam reseruatis, à quibus possunt absolui professi virtute priuilegiorum Ordinum. Ratio est, quia Nouitij etiamsi in odiosis non habeantur pro Religiosis, in fauorabilibus tamen pro talibus habentur, ac per consequens eisdem priuilegiis, ac alij Religiosi professi potiri possunt, maximè in rebus concernentibus eorum conscientias. De quo Sanchez *l.6. in Decalogum cap.10. in fine, & l.4. cap.39. num.11.* post Molinam, Henriquez, & Azor. Quibus iunge Bonacinam *de voto disp.4. quæst.2. punct.7. §.4. num.28.* ex Reginaldo, Viualdo, & aliis, Portellum *verbo Nouitij absolutio num.33. & 35. & in Additione num.18.* Dianam *par.3. tract.2. resolut.73.* post Suarez, & alios, Bordonum *resolut.3. num.11. & 30.* Nec obstat viuæ vocis oraculum Clem. VIII. quos refert Sorbus *in Additionibus ad Compend. priuilegiorum Mendicantium verbo Absolutio extraordinaria quoad fratres §. quoad §. tertium, & verbo Nouitius sub titulo de Nouitiorum absolutione, & dispensatione,* quo declarauit Pontifex, quòd si quis Nouitius ante, vel post susceptum habitum aliquem casum Sedi Apostolicæ reseruatum habuerit, non obstantibus priuilegiis Religionum debeat mitti ad eos, ad quos talis absolutio spectat. Quia hoc solùm est declaratum pro Nouitiis Ordinis Capuccinorum, non pro aliis, quod sciam. Nota tamen doctrinam traditam solùm videri intelligi quoad priuilegia concedentia facultatem absoluendi, quando illa non sunt limitata præcisè, & determinatè pro professis, quia cum Nouitij professi non sint, non possunt venire professorum nomine. Secus verò quando ea sunt in generali pro subditis, pro Religiosis, pro Fratribus, &c. quia istorum nomine veniunt etiam nouitij. An verò sic absoluti à casibus reseruatis, si ex Ordine discedant, incidant in censuras, quibus antea irretiti erant, consequenter ad dicta eo *capit.24. numero octauo & nono,* dico, quòd si absoluti (idem dico de dispensatis in irregularibus) absoluti, vel dispensati sunt ex vi aliquorum priuilegiorum concedentium talem absolutionem, vel dispensationem solùm cum illa conditione, quòd si ex Ordine exierint, vel illum non intrauerint, talis absolutio, vel dispensatio illis non suffragetur, aut quòd iterum incidant in easdem censuras, &c. proculdubio ita tenendum est. Quando verò absoluti, vel dispensati sunt ex vi priuilegiorum absolutè, & sine limitatione concedentium talem facultatem, tunc non video quomodo etiam si recedant debeant incidere in easdem censuras, seu casus reseruatos. Bonacina *supra.* Diana *part.3.*

Tractat.2. de dubiis regularium resolution.44. Etsi Sorbus *supra dicto tit. de Nouitiorum absolutione, & dispensatione* ex Syluestro, & Tabiena opposi- tum teneat.

37 Circa vota Nouitiorum iam dixi *tom.1.p.1.c.18. num.47.* ex Suarez ibi relato, quòd licet Prælati Religionum non possint directè irritare vota Nouitiorum, eo quòd in illis deficit subiectio ex voto obedientiæ, in quo fundatur hæc directa irritatio, indirectè tamen irritare posse illa vota, quæ gubernationi, & conuenienti Ordinis regimini obuiant. Hæc verò indirecta irritatio consistit in suspensione prædictorum votorum. Cum enim habeant potestatem in Nouitios, quoad illa, quæ spectant ad experientiam morum ipsorum, proculdubio suspendere possunt ea vota, quæ impediunt dictam probationem. Sanchez *l.4. in decalog.c.4.p.33.num.32.* Bonacina *de Voto disp.4. quæst.2.p.7.§.2.num.32.* Fagundez *in 2. præcept. decalog. cap.36. num.1.* Candidus *tom.2. disquisit. moral. disquis.25.artic.2. dub.6.* Bordonus *resolut.14 num.44.* Adde, etiam magistrum Nouitiorum posse id facere. Vt enim habetur ex Decretis Clem. VIII. *pro institutione Nouitiorum,* Magister Nouitiorum habet plenam, & absolutam potestatem circa ipsorum institutionem, ac nouitiatus regimen. Ergo potest impedire ea quæ contraria sunt. Vechius *supra disp.10. dub.5.* Candidus *supra dub.7.* Bordonus *supra.* Hæc tamen intellige de votis personalibus, vota enim realia non impediunt regulariter loquendo exercitia probationis. Vechius, Bonacina, Candidus, & Bordonus relati. Vnde consequenter talia vota personalia isto modo irritata reuiuiscunt per retrocessionem à Religione, ita vt si ex ea exeat nouitius, ad illa obligetur, cum solùm censeantur irritata quatenus impediebant obseruantiam regularem. Sanchez *supra num.39.* cum Lopez, Lessio, & Suarez. Quibus adde Vechium, & Bordonum. Nota etiam, quòd si nouitius intendat vouere dependenter à voluntate Superioris, aut Magistri, in eo casu faciliùs poterunt irritare tale votum, quia quoad illud se subiecit voluntati ipsorum. Suarez *l.6. de voto cap.7. num.11.* Sanchez *supra num.28.* Vechius *supra dub.6.* Fagundez *supra num.3.*

38 Circa dispensationem autem, & commutationem votorum nouitiorum, licet plures negent posse dari à Prælatis Religiosorum, probabilius tamen est oppositum. Ratio est, quia licet non habeant potestatem dominatiuam super illos, ac propterea non possint illorum vota, vt dictum est, directè irritare, habent tamen potestatem iurisdictionis super illos, similem illi, quam habent Episcopi supra aduenas existentes in sua Diœcesi, ipsi quoque nouitij in fauorabilibus vt dictum est, censentur veluti professi. Possunt ergo Prælati super illos eam iurisdictionem exercere, quam circa professos. Cum autem constet ex dictis *tom.1. p.1. cap.18. num.48. & 49.* quòd Prælati Regulares possunt dispensare, & commutare vota suorum subditorum, quæ Episcopi commutant, & dispensant, idem etiam dici debet respectu Nouitiorum. Henriquez *l.7.cap.22.num.7.* Bonacina *supra §.4.num.27.* Vechius *dicto dub.6.* Diana *part.3.tract.2.resolut.71.* post Rodriguez, Lessium, Sanchez, & alios. Refert etiam Sorbus *in Compendio verbo Nouitius §. est tandem.* Priuilegium Leonis X. pro Camaldulensibus Iulij II. pro Oliuetanis, Eugenij IV. pro Augustinianis, & Alexandri IV. pro Carthusiensibus, quæ tamen non vidi. Nota tamen hanc potestatem commutandi, & dispensandi vota Nouitiorum non competere Magistro Nouitiorum iure ordinario, cum non habeat supra illos potestatem iurisdictionis, nec sit eorum Prælatus propriè loquendo. Nec obstat, quòd, vt dixi ex Clemente VIII. habet super illos plenam, & absolutam potestatem. Hoc enim intelligitur quoad educationem, & institutionem, non quoad iurisdictionem. Bordonus *supra num.47.* Nota etiam vota prædicta nouitiorum posse commutari in onera nouitiatus. Lessius *tom.2. de iustitia l.2.c.40. dub.16. num.107.* Fagundez *in 2. præcept. decalogi lib.2.cap.48.in fine.* Quod intellige, quando prædicta onera æquiualeant votis Quæ autem sint vota, quæ Prælati Religionum dispensant, vel commutant, dixi eo *cap.18.* loco relato, & copiosiùs dicam *infra verbo Votum quoad Regulares.*

Specialiter quoad votum arctioris Religionis, præter dicta eo *cap.18. num.50.* qualiter dispensari possit à Prælatis quibusdam Regularium cum illis qui ad Religionem veniunt, habetur ex priuilegio Eugenij IV. pro Monachis Cassinensibus apud Rodrig. *in Bullario in Eugenio IV. num.11.* quo tam ipsi quam alij, qui cum ipsis communicationem priuilegiorum habent, vti possint, his verbis: *Liceat insuper præfatis Præsidenti, Visitatoribus, Abbatibus, Prioribus, Rectoribus præfatæ Congregationis, præsentibus, & futuris, personas volentes eorum Congregationi sociari, quæ Religionem, locum, vel Ordinem alium quemcunque etiam arctiorem ingredi vouissent, tali voto non obstante ad probationem, professionemque recipere, easque auctoritate Apostolica ab ipso voto absoluere, & cum ipsis dispensare, dummodo in tali Religione, seu Ordine, de quo vouissent, professionem non emiserint. Quod si tamen ante professionem emissam ab ipsa recesserint Congregatione, huiusmodi dispensatio nullius sit roboris, vel momenti.* Refert etiam hoc priuilegium Casarubius *in Compendio priuilegiorum Mendicantium verbo dispensatio num.28.* Item Sorbus *supra §. est tandem,* & Portellus etiam supra sub titulo *Nouity absolutio, &c. num.31.* Simile priuilegium aliis Religionibus concessum referunt, quæ tamen videre non potui. 39

Inter priuilegia etiam Nouitiorum illud referri potest, quod possint sua peccata confiteri Religioso solùm approbato à Prælato Religionis, & non ab Episcopo, quia, vt dixi, nouitij in fauorabilibus sunt similes Religiosis professis, qui iuxta dicta *tomo 1.p.1.* possunt peccata sua confiteri approbatis solùm à suis Prælatis. Bordonus *Resolut.34. num.19.* Vbi etiam ait, quòd itinerantes gaudeant priuilegio professorum eligendi Confessarium quemcunque etiam non approbatum, sed simplicem, aut extraneum, si careant copia Sacerdotis sui Ordinis. Huiusmodi autem Nouitiorum Confessarius qualis sit habetur sic ex Decretis Clementis VIII. *de Instr. Nouitiorum,* pro nouitiatibus videlicet, vt dixi, à Sede Apostolica in Italia, & Insulis adiacentibus deputatis. *Ipsi autem Magistro soli Nouitiorum Confessiones audiendi cura committatur. Liceat tamen Superiori etiam locali, si ita expedire iudicauerit, vel per seipsum, vel per alium ab eo deputandum, semel, aut bis in anno eorumdem Nouitiorum confessiones audire.* Vnde ex vi sui officij puto posse audire confessiones Nouitiorum sine alia noua commissione. Bordonus *Resolut.2.quæst.8.n.15.* Secus dicens de Submagistro, seu socio Magistri, quia hæc facultas soli Magistro committitur. Quamuis autem dicto *cap.24. num.7.* vt probabilius sustinuerim, non posse nouitios validè confiteri alicui confessori tantum ab Episcopo approbato, propter ibi dicta; nihilominus valdè probabile etiam est contrarium, quia nouitij ante professionem sunt simpliciter sæculares, licet fauoribus Religionis fruantur, & Decretum Clementis VIII. adductum non irritet 40

confessio

confeſſionem factam alij præter quam Magiſtro nouitiorum. Rodriguez *tom.1. quaſt. Regular.q.27. artic.11.* Portellus *ſupra num.36.* Molfeſi. *in Summa part.1. tractat.7. capit.14. num.81.* Diana *parte 1. tractat.6. Reſolut.27.* referens Homobonum, Enriquez & alios. Idem quoque dicendum de confeſſionibus nouitiorum factis aliis Religioſis approbatis à Prælatis Religionum ſolùm pro ſuis Fratribus, in caſu videlicet, quòd in Religione non ſit Statutum annullans confeſſiones factas aliis præterquam aſſignatis, nec illud obliget ſub culpa mortali ad ſui obſeruantiam. Ioannes de Cruce *de Voto obedientia l.1.cap 6. dub.10. §. ex dictis patet.* Bordonus *ſupra Reſolut.4. num.11. & 12.*

41 Gaudent etiam Nouitij priuilegio eligendi ſepulturam. Ratio eſt, quia etſi id ſit prohibitum Religioſis *cap. finali de ſepult. in 6.* Nouitij autem in huiuſmodi odioſis non comprehenduntur, & habent velle, & nolle. Sanchez *l.6.in decal.cap.14.num.10.* ex Franco, Armilla, & Tabiena. Caſu autem quo decedant abſque ſepulturæ electione, licet quidam dicant ſepeliendos eſſe in Eccleſia, in qua, ſi ſæculares forent, ſepelirentur, eo quòd non ſunt ſimpliciter Religioſi; Oppoſitum tamen habetur, tum ex conſuetudine, qua conſtat ſepeliri in Monaſterio vbi ſunt nouitij, tum ex priuilegiis Religionum. Rodriguez *tomo 3. quaſt. Regular. quaſt.60.art.2.* Sanchez *ſupra num.11.* ex Syluestro, Tabiena, & Armilla. Sepeliri autem debent expenſis Monaſterij, ſi non habent patrimonium, tum ex obligatione charitatis, tum & iuſtitiæ, cum tales nouitij ſint membra Religionis. Sanchez *ſupra num.12.* Si vero patrimonium habent, quamuis Rodriguez *ſupra art. vlt.* dicat ſepeliendos eſſe ex propriis expenſis, ita vt ſi Monaſterium eas fecerit, repetere poſſit ab hæredibus, credo tamen conſuetudini eſſe ſtandum, & attendendum ad circunſtantias loci, & quantitatis expenſarum. Sanchez *dicto numero 12.* Nota etiam, facultatem iſtam nouitiorum ad eligendum ſepulturam competere etiam illis adhuc in caſu, quo cum habitu, & licentia Superiorum infirmi morerentur in domibus ſuorum conſanguineorum. Villalobos *in ſumma tomo 2. tract.31. difficult.2.* Diana *5. part.tract.3. reſol.109.* [De nouitio autem qui mortuus eſt in domo patris ſui, vbi erat cum licentia Prælati, quod nõ deberet ſepeliri in Monaſterio, eo quòd ante mortem declarauerit ſe nolle eſſe Religioſum, bene reſoluit Portellus *in reſponſ. moral. tomo 2. caſu 69*]

42 Poſſunt etiam nouitij Sacerdotes, & aliàs idonei, ſtando in iure communi, & ſecluſis particularibus Statutis Religionum, fieri Confeſſarij, & audire aliorum confeſſiones. Nulla enim prohibitio in contrarium extat. Bordonus *dicta Reſolut.4. num.26.* Caſu etiam quòd Parochi, vel Confeſſarij ingrediantur Religionem, nõ perdunt iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, quam habent ad audiendum confeſſiones ſæcularium. Bordonus *Reſol.36. numero 87.* Quod maximè eſt verum de Parocho, cum iuxta dicta *tom.1.p.1.cap.24. num.37.* nouitij ſint capaces habendi beneficium ſæculare, & illud quod habent non debet prouideri ante tranſactum tempus nouitiatus, ſed debet curari, vt per alium ſeruiatur. Facta verò profeſſione, licet ceſſet facultas ordinaria, quam habebat nouitius Parochus ad audiendas confeſſiones, quia iuxta dicta eo *tom.1.p.1.cap.2.num.17.* per profeſſionem vacant quæcunque beneficia ante habita, ac per conſequens talis facultas, quæ in beneficio fundabatur; non tamen ceſſat facultas delegata, quam habuit nouitius dum erat in ſæculo ad audiendas confeſſiones, cum ea non ſit annexa ſtatui clericorum ſæcularium, aut repugnans ſtatui Religioſo, Bordonus *ſupra num.88.*

43 Generaliter etiam loquendo, quòd priuilegia nouitiorum competant etiam illis, qui nondum habitu religioſo ſunt induti, ſed breui tempore induendi, tenent Vechius *ſupra diſp.9. dub.1.* Diana *part.3. tract.2. de dubiis regularium reſolut.46.* & Peyrinis *tom.3. priuil. Minim. cap.3. in Additamentis ad Conſtitutiones Iulij 2. num.3.* plura ex Iuriſtis, ſpecialiter Gonzalez in *Regulam 8. Cancellaria gloſſ.5. §.7.* adducens. Verumtamen, ne plus æquo conſcientiarum habenæ laxentur, diſtinguendum eſt de priuilegiis nouitiorum: alia enim ſunt conceſſa volentibus ingredi religionem, quale eſt illud Eugenij IV. pro Benedictinis quod *ſupra num.39.* retuli & alia, quæ in Compendiis Priuilegiorum Ordinum reperiuntur. Et quidem iſtis, vel ſimilibus, proculdubio frui poſſunt illi qui & ſi habitum Religionis non induerunt, indui tamen illo volunt, & breui tempore induendi ſunt. Alia verò priuilegia ſunt cõceſſa pro nouitiis qui ordinem ſunt ingreſſi, & habitum induti, & his non video quomodo vti poſſint illi, qui actu nouitij non ſunt, aut actu habitu Ordinis non ſunt induti. Bene verum eſt, quòd ſi prædicti de proximo induendi, ſint iam actu ſub obedientia, & iuriſdictione Prælatorum Ordinum, prout ſæpiſſimè in Religionibus contingit, poſſunt dici perſonæ Eccleſiaſticæ, & quodammodo Religioſi, ac per conſequens frui priuilegiis, quæ iure communi competunt perſonis Eccleſiaſticis, ſeu religioſis, qualia ſunt priuilegium Fori, & Canonis.

44 Circa vltimum de obligationibus nouitiorum conſtat ex dictis dicto *cap.24.num.2.* non teneri ex obligatione culpæ ad præcepta communia regulæ, Conſtitutionum, & Superiorum religionis, cum actu religioſi non ſint, licet ex graui decentia ad prædicta obligentur, cum aliquo modo ſubditi religioni ſint, & participent de bonis ſpiritualibus ipſius. Inſuper, quòd iuxta *ibidem* dicta, quantùm ad ea, quæ ſpectant ad bonum regimen, & finem probationis ipſorum, teneantur in conſcientia obedire ſuis Superioribus. Nunc addendum, non teneri ſimpliciter ad vota eſſentialia religionis, cum illa non vouerint, ſed tantum ſint in probatione ad experiendum an velint, vel non, illa vouere. Vnde conſequenter proprium aliquod, habentes non ſunt dicendi proprietarij, Bordonus *reſolut.43. numero 2. & 18.* ex Graffio. Hinc etiam ſi nouitius habeat rem cum ſoluta, vel nouitia cum ſoluto; talis circunſtantia nouitiatus non eſt de neceſſitate confitenda, vt mutans ſpeciem, quia re vera illam non mutat. Confitenda tamen eſt, iuxta ſententiam illorum, qui dicunt circunſtantias notabiliter aggrauantes confitendas eſſe. Llamas *in Summa parte 3.cap.8.§.14.* Diana *part.1. tract.7. reſolut.7.* Similiter, nec conſtringuntur præceptis, & cenſuris communibus Religionis, propter fundamentum adductum. Naldus *in Summa verbo Nouitius num.7.* Probabile etiam eſt, iuxta dicta eo *cap.24. num.7.* quòd nec comprehendantur caſibus reſeruatis à Superioribus, propter idem quoque fundamentum. Naldus *ibidem.* Ioannes de Cruce *de voto obedientia lib.1.cap.6.dub.10. concluſ.2.* Homobonus *de Caſib. reſeruatis par.1. cap.32.* Diana *dicto tract.6. reſolut.27.* Vnde conſequenter caſu quo incidant in caſus reſeruatos, poſſunt iuxta probabilem ſententiam, abſolui à Confeſſario ſeculari. Molfeſius *in Summa tom.1. tract.7. cap.14.* Miranda *in Manuali tom.2.quaſt.34.art.16.* Diana *p.3. tract.2. reſolut.4. & p.4. tract.4. reſolut.5.* poſt alios, quos refert. Caſu autem quo committant aliquod deli-

ctum propter quod à iure, vel à Papa imposita est censura, vel pœna, potest Prælatus declarare illos incurrisse in talem censuram, aut pœnam, quia est legitimus Iudex illorum ad puniendum illos pœnis condignis cum sint sub ipsius potestate, & non sub Iudice sæculari, iuxta dicta eo *cap.* 24. *num.*4. De quo etiam Sanchez *l.6.in Decal.cap.*10.*num.*11. & 17. Quamuis oppositum colligatur ex Vechio *sup. disp.*11. & Diana *p.*3. *tract.resolut.*34. Non obligari ad officium diuinum (intellige, nisi aliàs sint in Sacris constituti) constat ex dictis *tom.*1. *p.* 1. *c.*12. *num.* 5. Nec etiam comprehendi nouitias sub lege de non alloquendo Moniales, constat ex dictis supra verbo *Moniales num.* 22. & tenet Naldus *supra.* Quod verò nec ipsæ obligentur ad clausuram, dixi *tom.*1. *p.*1. *cap.* 25. *num.*17. Similiter quòd nouitij, si Bullam Cruciatæ habeant, possint, iuxta priuilegium ipsius, ouis, & lacticiniis vesci, etiam temporibus prohibitis, dixi *supra* verbo *Bulla Cruciata num.*16. [Possunt etiam nouitij Regulares transigere, pacem facere & accusare tam in iniuria sibi, quam suis illata stando quidem in iure communi, & nisi obstent iura particularia Religionum, Quia quoad hæc non sunt mortui mundo, sed sunt sui iuris. Sanchez 6. *in Decalog. cap.*12. *num.*34. Vechius *in prax. Nouitiorum disp.*13. Tamburinus *de iure Abbat. supra disput.*6. *quæst.*27 *num.*34.]

Alia, quæ ad nouitios spectant dabimus infra verbo *Professio Regularis*, & verbo *Vota Regularia.*

OBEDIENTIA REGVLARIS.

1 QVia de hac materia non solùm latè egi *to.*1. *p.*1 *cap.*4. quoad obligationem, quam habent religiosi ad obediendum suis Superioribus, sed & *capit.* 11. eiusdem primi tomi, quoad obligationem, qua tenentur obedire Dominis Episcopis, & Principibus sæcularibus, & *cap.*18. eiusdem primi tomi dum agerem de Prælatis regularium, multa quoque dicta sint circa obedientiam illis debitam (de quo etiam infra verbo *Prælatus Regular.*) item *cap.*25. & 26. eiusdem primi tomi plura quoque dixerim de obligatione, quam habent Moniales ad obediendum suis Superioribus tomo etiam 3. verbo *Episcopus quoad regulares,* plura etiam de iis in quibus Regulares tenentur obedire eisdem Episcopis sparsim quoque per totum hoc opus plura de hac materia tacta sint, ideo ad ea loca lector remittendus.

OBLATI, SEV COMMISSI.

SVMMARIVM.

*De illis remissiuè, num.*1.
*Varij, & diuersi sunt, num.*2.
*Tenentur ad aliquod genus obedientiæ. num.*3.
Ad quid teneantur, vt fruantur priuilegio fori, numero 4.
Priuilegia, & exemptiones ipsorum quomodo limitanda, num. 5.
*Priuilegia ipsorum, quæ sint. num.*6.
*An fruantur priuilegio Canonis. num.*7.
*An, & quomodo priuilegio fori. num.*8.
*De priuilegiis ipsorum ratione Religionum, quarum sunt Oblati. num.*9.
*Quomodo ea accipienda. num.*10.
*De quibus Oblatis. num.*11.

1 DE iis non pauca *tom.*1. *p.*2. *cap.*8. alia tamen in præsenti addenda, præsertim quod spectat ad obligationes, quas habent, & ad priuilegia, quibus frui possunt. Est autem sermo in præsenti de Oblatis, Donatis, seu Commissis, qui tria vota Religionis non emittunt. Qui enim illa emittunt, prout contingit in aliquibus Religionibus, verè religiosi sunt, ac proinde philosophandum de illis est sicut de Conuersis, & laicis Religionum, de quibus eodem *cap.*8. etiam dixi.

2 Quoad priores ergo spectat, cum illi varij, seu diuersi sint; non enim illorum vniformis est modus, nec certa regula, aliquando enim se, & sua offerunt Religioni; aliquando se, & non sua, aliquando sua, & non se; aliquando bona omnia, aliquando eorum partem, vt colligitur ex *capitul. priuilegia vers. suos de priuileg.* & bene aduertunt Abb. *cons.*102. *num.*1. *part.*2. Boer. *decis.*20. *num.*7. Card. Tusc. *practicar. conclus. lit.* O. *concl.*16. *num.*10. & Couarruu. in cap. *Alma mater. de sent. excommun. l.6. in* 2. *part. relectionis.* Ideo ipsorum obligationes pensandæ sunt ex oblatione quam fecerunt, & ex Statutis earum Religionum, quibus eam fecerunt. Certum enim est illos non teneri ad obseruantiam trium votorum essentialium Religionis, cum ipsi Religiosi non sint, nec quoad obseruantiam Regulæ, & Constitutionum Ordinum, nisi quatenus in ipsis aliquid specialiter pro illis præscribitur. Hinc, iuxta dicta eo *c.*8. *n.*9. 12. & 14. possunt habere proprium, & iuxta dicta *ibidem num.*10. possunt vxores habere.

3 Tenentur nihilominus ad aliquod genus obedientiæ, proportionatum videlicet, ipsorum statui, & deuotioni, prout colligitur ex Decretis Sacr. Congregationis, & Concilij Tridentini adducendis. Hinc matrimonium contrahere non debent nisi de licentia superiorum, prout colligitur ex declaratione S. Congreg. quam eo *cap.* 8. *num.*8. retuli. Similiter, nec possunt ad Sacros Ordines promoueri nisi de licentia Superiorum, prout colligitur etiam ex alia declaratione Sac. Congregationis Regularium quam refert Peyrinis *in Formulario littera* O. *capit.*6. *n.*5. vbi etiam refert aliam declarationem, in qua habetur, Superiores, de quorum licentia ad Ordines promoueri possunt, debere esse Generalem Ordinis, vel Prouincialem. An autem prædicti Superiores possint tribuere dimissorias huiusmodi Oblatis, dicam infra verbo *Ordines Sacri.*

4 Specialiter etiam ad hoc quòd Oblati priuilegio fori, ac exemptione à vectigalibus gaudeant, obligati sunt offerre Religioni in forma Iuris valida perpetuò, irreuocabiliter, plenè, & cum effectu seipsos, & bona sua omnia præsentia, & futura, nulla prorsus quamuis minima eorum portione, neque in proprietatem neque in vsum fructũ sibi reseruata, & habitum aliqualiter mutasse, ita vt si omnia prædicta simul non concurrant, neque fori priuilegio, neque immunitate à sæcularibus exactionibus frui possint. Ita enim habetur ex declarationibus Sacræ Congregationis, quas eo *cap.*8. *num.*8. ex Aldana, & Barbosa retuli, & quas etiam referunt idem Barbosa *Iure Ecclesiastico l.*1 *cap.*39. §.2. *n.*44. & 45. & Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Oblati.* Quibus similem etiam aliam refert Peyrinis *tom.*3. *priuilegiorum Minim. cap.*3. *in Additamentis ad Constitutiones Iulij II. num.*34. Has verò conditiones sic explicat Antonius de Marinis *Resolutionum quotidianarum. c.*114. *n.*7. & ex eo Diana *par.*4. *tract.*1. *Resolut.* 31. Scilicet, quòd alicui Religioni probatæ eorum personam per legitimam, & expressam dedicationem obtulerint, & dicauerint, nulla

bonorum

bonorum reſeruatione, aut eorum vſusfructus facta, ita vt in oblationis inſtanti omnia ad Monaſterium transferantur, & quòd in eorum domibus, & cum vxoribus non commorentur, ſed perpetuò ſtent, & ſeruiant Religioni, ad quod modo debito Religionis portent habitum à ſæcularibus euidenter diſtinctum.

5 Similiter, quia iuxta dicta eodem *cap.*8. *num.*13. ex Concilio Trident. *ſeſſ.*24. *cap.* 11. priuilegia, & exemptiones Oblatis conceſſa, vel concedenda limitantur ſolum ad eos, qui intra ſepta Monaſteriorum, & ſub eorum obedientia viuunt; ideo ad hoc quòd prædicti Oblati priuilegiis quibuſcunque fruantur, obligantur ad prædicta. Vnde à Sacra Congregatione declaratum eſt, teſte eodem Barboſa *ſup. num.*44. dum ageretur de Oblatis Religionis S. Ioannis Hieroſolymitani, quòd non inſeruiens actu militiæ, nec inſeruiens in eius domo, nec ſub illius obedientia, non debet eius priuilegio gaudere. Martha *de Iuriſdictione part.*4. *caſu* 113. *num.*37. Barboſa *ſupra* & fauet Naldus *in Summa verbo Oblatio n.* 6. Quomodo autem id limitandum inferius dicetur.

6 Circa ſecundum de priuilegiis horum Oblatorum, diſtinguendum eſt de illis, quæ competunt ipſis quatenus perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt, & de illis, quæ competunt ipſis ratione Religionum quarum ſunt Oblati.

7 Inter priora autem, quòd attinet ad priuilegium Canonis iam dixi eo *cap.* 8. *num.*6. ipſo potiri, Oblatos, qui ſe, & ſua Monaſterio tradiderunt, & in ipſo viuunt, habitu aliqualiter mutato, non tamen illos, qui in domo ſua manent, prout ex Hoſtienſi, & Rodriguez eodem loco dixi, & indicat Eraſmus Cochier *in Tractatu de iuriſdictione Ordin. in Exemptos p.*1. *quæſt.*19. *n.*3. ex Abbate, & Alberto Trotio.

8 Similiter quoad priuilegium fori, & immunitatis à gabellis, conſtat etiam ex dictis eo *cap.*8. *num.*8. & ex declarationibus Sacræ Congregationis ibi relatis, & ex alia, quam ſupra retuli, potiri ipſo dictos Oblatos, dum tamen conditiones ibi à Sacr. Congregatione deſignatas obſeruent. Similiter conſtat ex alia declaratione, quam eo *num.*8. retuli ex Aldana, & Barboſa, quos etiam ſequitur Nouarius *ſupra* quòd huiuſmodi Oblati etiam quoad delicta ante oblationem commiſſa fori priuilegio gaudent, & à iuriſdictione Iudicis laici liberati ſunt, punirique debent à Iudice Eccleſiaſtico, ſi modo abſque fraude, ideſt non animo effugiendi ſæcularis Iudicis punitionem, ſe, & ſua obtulerint. Quòd ſi fraus ſubſit, poſſunt à Iudice laico puniri pœna confiſcationis bonorum, & alia pecuniaria, ſed non corporali, illique remanent ſubiecti quoad cauſam, & bona, ſed non quoad perſonam. Debet tamen Iudex Eccleſiaſticus, ſi delicti qualitas id expoſcat, tradere tales in fraudem oblatos Iudici ſæculari corporaliter puniendos. Pro iis autem vide Tuſcum, & Martham relatos, ac Peregrinum *variar. lib.*6. *num.*71. Requiritur etiam iuxta dicta eo *capit.*8. *num.*13. ex Concilio Tridenr. adhoc quòd prædicti oblati dictis priuilegiis fruantur, vt actu ſeruiant Monaſteriis, & intra ſepta eorum, & ſub eorum obedientia viuant. Quod etiam ſequitur Naldus *ſupra*, ex aliis, quos vocat *doctiſſimos.* Referunt etiam Barboſa dicto *numero* 45. & Nouarius *ſupra*, quòd cum propoſitum eſſet à Sac. Congregatione, Primò, an iuriſdictio, quæ vigore Concilij Tridentin. *c.*11. *ſeſſ.*24. competit ordinario in oblatos carentes qualitatibus expreſſis *ibid.* in *verſ. exceptis*, intelligatur tributa ordinario in oblatos cumulatiuè, vel priuatiuè ad Superiores Regulares? Secundò, an iuriſdictio ex eodem Concilij Decreto tributa fuerit Ordinario in criminalibus tantum, an verò etiam in ciuilibus? Reſpondit ad primum. In Oblatos carentes qualitatibus expreſſis *in verſ. exceptis* tributam eſſe Ordinario iuriſdictionem cumulatiuè, non priuatiuè, ad Superiores Regulares. Ad ſecundum. Huiuſmodi iuriſdictionem Ordinario tributam eſſe in criminalibus tantum, non autem in ciuilibus. Ex quò collige, poſſe Prælatos Regulares Oblatos ſuæ Religionis, etiamſi in eorum Monaſteriis, aut ſub eorum obedientia non degant punire, ſiue in ciuilibus ſiue in criminalibus. Ad hoc etiam quòd fruantur dictis priuilegiis videtur requiri quòd actu tranſtulerint ſe, & omnia ſua in Religionem, quia in ſimili non dicitur quis eſſe de numero militum, aut etiam ſcholarium priuſquam ſit inter eos numeratus. *l. ex eo tempore ff. de milit. teſtam. l. miles ff. ex quibus cauſis maiores.* Rebuffus *de priuileg. ſcholar. priuil.*141. Eraſmus Cochier *ſupra.* Caſu tamen quo per oblatum non ſteterit quo minus ſe, ſuaque Religioni tradiderit, & proxime id facturus, probabile eſt potiri poſſe dictis priuilegiis. Quia cingendus habetur pro cincto *l. penult. ff. de teſtament. militar.* & quæ proximè inſtant ineſſe videntur *l. lecta verſ. dicebam. ff. ſi certum petat.* pariaque ſunt aliquid factum, vel proximè fieri deſtinatum *l. veſtimentum. ff. de auro, & argento.* Hinc pro liberto, abſoluto, cancellato, bannito, condemnato facto, perdito, completo habetur, quod tale decernendum eſt. Tiraquell. *de legib. connub. l.*16. *gloſſ.*2. Cochier *ſupra num.*4. & 5. Peyrinis loco relato ex 3. *tom. priuileg. Minim.*

De priuilegiis autem, quæ competunt huiuſmodi oblatis ratione Religionum, quibus addicti ſunt, ſufficienter dixi eo *cap.*8. *à num.*30. Quibus adde priuilegium Eugenij IV. pro Benedictinis, quod habetur in Bulla ipſius Eugenij apud Rodriguez *in Bullario in eodem Eugenio num.*11. vbi concedit Præſidentibus, Viſitatoribus, Abbatibus, Prioribus, & Rectoribus eiuſdem Religionis, vt cum Commiſſis ſuis, quandiu in Monaſteriis, aut ſub obedientia eorum vixerint, ſuper omnibus votis, excepto duntaxat voto Religionis, diſpenſare valerent. Quo priuilegio tam prædicti Benedictini, quàm alij, qui cum ipſis communicationem priuilegiorum habent, vti poſſunt. Vide etiam priuilegium Innoc. VIII. pro Seruitis quod extat in Mari magno ipſorum *Centur.*3. *Annal. l.*4. *cap.*6. 9

Circa quæ, & ſimilia priuilegia, præter dicta eo *cap.*8. *num.*32. vlterius animaduertendum id, quod in ſimili de priuilegiis familiarium Religioſorum dixi eo *tom.*1. *p.*2. *cap.*16. *num.*14. quòd ſcilicet, licet Concilium *cap.*11. *ſeſſ.*24. relato, decreuerit priuilegia oblatorum ſolùm ſuffragari illis oblatis, qui actu ſeruiunt Monaſteriis, & intra eorum ſepta ac domos reſident, ſubque eorum obedientia viuunt, ita vt alij quicunque oblati ordinariis ſubditi exiſtant; nihilominus, prout eo loco ex Rodriguez dixi, probabile eſt Concilium non loqui de quibuſcunque priuilegiis, ſed de illis tantum, quæ perturbationem in Epiſcoporum iuriſdictione excitare, & exemptis occaſionem laxioris vitæ præbere cognoſcuntur, vt idem Concilium in principio illius capitis dicit. Quare illa priuilegia oblatorum Regularium, quæ nihil horum parturire poſſunt, qualia erunt Indulgentiæ, diſpenſationes, & ſimiles remiſſiones peccatorum non videntur modificata à Concilio, ſed relicta in ſua vi, iuxta tenorem ipſorum. Imò etiam ad hoc quòd oblati gaudeant priuilegio Eccleſiaſticæ ſepulturæ tempore Interdicti, non videntur requiri omnes illæ conditiones à Concilio requiſitæ. Etenim iure communi *in cap. vt priuilegia de priuilegiis* expreſsè 10

habetur, eos oblatos, qui vel adhuc manentes in sæculo ordini sunt oblati, mutato habitu sæculari, vel eos, qui bona sua dederunt inter viuos retento sibi quandiù in hoc sæculo vixerint vsufructu, sepeliri posse apud ipsorum Regularium, vel aliorum non interdictas Ecclesias, in quibus elegerint sepulturam. Barbosa *supra num.* 44. ex aliis. Hoc enim priuilegium iuris communis non videtur derogatum à Concilio loco relato, licet deroget alia priuilegia particularia.

11 Hæc porrò, quæ de Oblatis dicta sunt, intelligenda veniunt respectu illorum, qui in ætate adulta, se, suaque Religioni obtulerunt, non de pueris, aut puellis impuberibus à parentibus Religionibus oblatis, de quibus dixi supra verbo *Moniales num.* 10. Pro quibus video Concilij Aquisgranensis Constitutionem circa modum quo offerendi sunt apud Tamburinum *de Iure Abbat. tom.* 1. *disputat.* 2. *quæsit.* 13. *num.* 36. videlicet, *Puerum pater, aut mater tempore oblationis offerant Altari, & petitionem pro eo coram laicis testibus faciant, quam tempore intelligibili ipse puer confirmet.*

OBLATIO FACTA Regularibus.

SVMMARIVM.

Oblationum nomine, quæ veniant. num. 1.
Regulares possunt recipere oblationes sibi factas. numero 2.
Oblationes factæ Imaginibus ad quos spectent. numero 3.
Oblationes factæ Cappellis ad quos. num. 4.
Quid si factæ sint ad certum finem. 5.
An alienari possint. num. 6.
De oblationibus ratione ministerij Altaris. numero 7.
De oblationibus ratione Parochiæ. num. 8.
Laici illas detinentes quas pœnas incurrant. numero 9.
Plures personæ prohibitæ sunt oblationes facere ad Altare. num. 10.
Quid de admittentibus excommunicatos ad illas. numero 11.
Quomodo faciendæ ad Altare. num. 12.

1 QVAMVIS ex vsu, & consuetudine plurium, oblationis nomine solùm veniant illæ, quæ inter Missarum solemnia Altari offeruntur, quia tamen in iure nomine oblationum veniunt etiam omnia, quæ Deo, & Ecclesiæ à piis, ac fidelibus Christianis offeruntur, siue res sint immobiles, vt prædia, domus, vineæ, oppida; siue mobiles, vt animalia, fructus, pecunia, ornamenta, & similia; siue testamento legentur, aut alio modo donentur. *cap. qui oblationes c. Clerici* 13. *quæst.* 2. nam cum aliquid homini donatur, dicitur donatio, cum verò Deo, & Ecclesiæ donatur, dicitur oblatio in Iure. (Sotus *de Iust. lib.* 9. *quæst.* 3. *art.* 1. Azor. *tom.* 1. *Instit. moral. lib.* 7. *cap.* 38. *quæst.* 9. Fagundez *in* 5. *Ecclesiæ præceptum lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 5.) ideo in præsenti nomine oblationum intelligo (quoad Regulares spectat) quidquid ipsis à fidelibus offertur, vel donatur, siue ad cultum Dei, siue pro ipsorum sustentatione. Possunt autem huiusmodi oblationes dari Religiosis tripliciter, primò, omnino spontaneè, vel liberaliter ad ipsorum necessitates subleuandas, secundò, ratione ministerij Altaris, tertiò, ratione Parochiæ, si ipsi illam habeant. De quibus omnibus sigillatim dicendum.

Et quoad primum certa res est Regulares omnes recipere posse oblationes sibi à piis fidelibus factas. Et quidem quoad Mendicantes id constat ex dictis *tomo* 1. *p.* 1. *cap.* 6. *num.* 43. & 44. & *par.* 2. *cap.* 1. *num.* 4. 5. 35. & 48. Generaliter etiam de omnibus Religiosis id constat clarè ex *cap.* 1. *de statu Monachor.* vbi expressè dicitur, quòd Monachis seruientibus Monasterio debeat proficere quidquid à fidelibus offerri contigerit. Vnde Episcopos, aut alios Ordinarios non posse se intromittere in prædictis oblationibus Regularibus factis habetur etiam expressè ex dicto *cap.* 1. & ex *cap. nimis iniqua de excessib. Prælat.* vbi Glossæ, & DD. communiter. Riccius *in decis. Curiæ Neapolit. part.* 4. *decis.* 170. Ioannes de Cruce *de Statu Religionis l.* 2. *cap.* 9. *conclus.* 4. Nouarius *in Lucerna Regularium verb. Oblationes num.* 2. Imò etiam ex priuilegio Bonifacij VIII. pro Cisterciensibus, quod extat apud Rodriguez *in Bullario in eodem Bonifacio VIII. Bulla* 9. (quo tam ipsi quam alij Regulares, cum ipsis communicationem priuilegiorum habentes vti possunt) habetur, quòd neque in casu, quo Prælati Ecclesiarum in Ecclesiis nasteriorum Missarum Solemnia celebrent, possunt dictas oblationes sibi vendicare, sed eas debere relinquere pro Fratrum vsibus. Rodriguez *to.* 3. *q. Regular. quæst.* 20. *art.* 1. Ioannes de Cruce *supra.* Vnde licet in illa quæstione, qua quæritur cuius sint oblationes in Missa factæ Episcopo celebranti in loco exempto, aliqui generaliter teneant esse Rectoris Ecclesiæ, alij esse Episcopi, & alij dicant esse attendendum quoad consuetudinem (de quo inter alios Erasmus Cochier *de Iurisdictione Ordinarij in exemptos part.* 4. *quæst.* 18. & Barbosa *de offic. & potestate Episcopi Allegat.* 80. *num.* 11. 12. & 13.) quoad Regulares tamen attendendum est ad prædictum priuilegium, prout iidem Auctores supponunt ex Mariano Socino *Tractu de Oblationibus l.* 18. *num.* 60. per caput *porro de priuileg.* Idque satis conforme est iuri communi, quia, etsi Diœcesano permissum sit, vt celebret in loco exempto, iuxta Clemen. *Archiepiscopo de priuileg.* at verò de oblationibus nihil dispositum reperitur. Vnde fit locus axiomati quòd *omissum remaneat in dispositione iuris communis l. commodissimè. ff. de liber. & post.* Possunt etiam iidem Regulares prædictas oblationes etiam tempore celebrationis Missæ recipere, dummodo à perambulationibus per Ecclesiam, ac similibus extorsionibus abstineant, prout declaratum dixi à Sac. Congregatione *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 12. *num.* 41. Imò etiam posse inter Missarum Solemnia prædictas oblationes recipere vertendo se ad populum in medio Altaris, & generalem confessionem faciendo, non autem Ecclesiam circuiendo, decisum refertur ab Aldana *in Compend. Resolutionum Canonicarum l.* 1. *cap.* 13. *num.* 3. & Nouario *supra.* Qualiter etiam possint recipere triticum, vuas, ligna, & similia antequam Parochus recipiat suas primitias, constat etiam ex declaratione S. Congregationis eo *cap.* 12. *num.* 41. relata. Similiter quòd in eorum Ecclesiis possint recipere mulieres ad purificationem post partum, ac per consequens oblationes, quas ipsæ deferre solent, constat etiam ex declaratione eo loco relata. De quo etiam *supra verbo benedictio, & Benedicere num.* 17. Vnde infert Ioannes de la Cruce *supra* non posse Parochos sibi postulare candelas, aut alia oblata in Ecclesiis Religiosorum à mulieribus, puerperis suos filios Domino 2

mino præsentantibus. Casu etiam quòd aliquæ domus Religiosorum in commendam, seu præceptoriam alicui datæ sint, oblationes factæ dictis domibus seu Ecclesiis ipsarum, pertinent ad Regulares ipsos, prout colligo ex Rodriguez *in Compend. quæst. Regular. resolut.* 15. *num.* 18.

3 Ex quo collige, oblationes factas Imaginibus existentibus intra Ecclesias Regulares pertinere ad ipsos & nullo modo ad Ordinarios. Ratio est, quia communis sententia tenet oblationes factas Imaginibus, quæ sunt in Parochia, pertinere ad Parochum, prout ex Rotæ decisionibus, & declaratione Sacræ Congregationis refert Barbosa *supra num.* 14. *& de iure Ecclesiastico lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 29. Estque iuri communi conforme *cap. Pastoralis de his quæ fiunt, & cap. Dilectus de offic. Ordinarij, & cap. hanc* 10. *quæst.* 1. De quo etiam Azor. *tom.* 1. *institutionum moralium lib.* 7. *cap.* 38. *quæst.* 13. Riccius *supra.* Naldus *in summa verbo Oblatio num.* 2. Cum autem Regulares sint quasi Parochi, & Rectores suarum Ecclesiarum, ideo ad illos, & non ad Ordinarios spectare debent oblationes factæ Imaginibus ibi existentibus, Bordonus *Resolut.* 7. *n.* 106. Idem dico de oblationibus factis Imaginibus positis extra Ecclesias regularium in parietibus Monasterij, vel horti. Bordonus *supra* ex Naldo.

4 Collige secundò, oblationes factas Capellæ sitæ in Ecclesia Regularium, in qua capella est aliqua confraternitas, pertinere ad ipsos Regulares, non autem ad Confratres, quia tales oblationes pertinent ad rectorem Ecclesiæ, & non ad Confraternitatem, prout decisum refert Riccius *collect. part.* 4. *collect.* 99. *&* 111. Naldus *supra num.* 3. Bordonus *supra.* Addens tamen Mediolani seruari oppositum, ea tamen conditione, vt dictæ oblationes cedant in vtilitatem Altaris dictæ Capellæ. Ab aliis verò audio oppositum. Sed quidquid de hoc sit, id quod dixi est conformius iuri.

5 Notandum, quòd si dictæ oblationes factæ sint à fidelibus ad certum finem, pro Missis scilicet, fabrica, ornatu Altaris, vel Capellæ, &c. tunc voluntas offerentium adimpleri debet, prout ex decisione Rotæ affert idem Barbosa *dicta allegat.* 80. *num.* 15. *& dicto cap.* 23. *num.* 30. De quo etiam Riccius supra *dicta decisione* 170. & Bonacina *in Tract. de legib. disp. vlt. quæst.* 5. *punct. vlt.* In dubio tamen, & quando non constat quod ex factæ sint ad aliquem certum, & determinatum finem, cedere possunt in vtilitatem ipsorum Religiosorum. Barbosa *supra.*

6 Qualiter huiusmodi oblationes sacræ, factæ Imaginibus, alienari possint, si non sint pretiosæ, aureæ scilicet, vel argenteæ magni valoris dixi *tom.* 1 *part.* 2. *cap.* 19. *num.* 57. ex Riccio, & Bonacina, & tenet Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resolut.* 223. §. *nota quartò.* Qualiter etiam oblationes factæ Sanctis ab Ecclesia non Canonizatis, aut Beatificatis, recipi, collocari, aut asseruari possint à Regularibus, habes ex dictis *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 12. *num.* 39. Vide, & dicenda infra verbo *Sanctorum cultus.*

7 Cica secundum de oblationibus ratione ministerij Altaris; quòd scilicet recipi possint à Regularibus, constat ex dictis non solùm supra verbo *Missa num.* 10. sed etiam *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 21. *num.* 4. vbi dixi posse Sacerdotes Regulares stipendia pro Missis recipere, Patribus Iesuitis, & quibusdam aliis Religiosis exceptis. Similiter posse Confessarios Regulares a pœnitentibus eleemosynas spontaneè oblatas recipere, constat etiam ex dictis eo *to.* 1. *p.* 1. *cap.* 19. *num.* 39. vbi etiam an liceat illis iniungere pœnitentibus Missas à se dicendas. De quo præter Authores ibi relatos Syluester *in Summa verbo Decima quæst.* 2. *dicto* 4. post Angelum, & alios. Quòd autem etiam possint recipere mercedem pro Concionibus, & à quo ea danda, constat ex dictis *supra verbo Concionari, & Concionator Regularis num* 12.

8 Circa tertium de oblationibus sacris factis Ecclesiis Regularium ratione Parochiæ, ex dictis *supra tomo* 2. *cap.* 18. *& tom.* 3. *verbo Beneficium, & Beneficiati* constat eas pertinere ad Regulares eodem modò, quo si fierent Ecclesiæ sæculari pertinerent ad Parochum, seu Rectorem illius. Subeunt enim Religiosi vicem Parochorum. Suarez *de Relig. tom.* 1. *l.* 1. *cap.* 7. *num.* 4.

9 Aliqua tamen animaduertenda circa huiusmodi oblationes. Primò quidem, quòd laici illas detinentes, seu vsurpantes in excommunicationem latæ sententiæ incidunt ex *capit. Hanc* 10. *quæst.* 1. De quo Graffius *l.* 4. *cap.* 24. *num.* 10. Suarez *supra lib.* 1. *capit.* 5. Thesaurus *in Praxi part.* 2. *verbo Oblatio c.* 1. Similiter ex Concil. Trident. *sess.* 22. *cap.* 11. quicunque illas vsurpant, seu impediunt ne ab iis, ad quos pertinent, recipiantur, etiam excommunicantur. De quo Azor. *tomo* 1. *l.* 7. *cap.* 38. *quæst.* 16. & Thesaur. *supra.* Videntur etiam excommunicari in Bulla Cœnæ casu 17. De quo Filliucius *tractatu* 16. *numero* 220. & Thesaur. *supra* ex aliis. Hinc laici nullo modo recipere debent à Clericis oblationes, quia solùm Ecclesiasticis sunt debitæ. Riccius *supra Resolut.* 265. Quod limitat nisi fuerit consuetudo in contrarium, prout est in tota Italia, per quam in festo Purificationis B. Virg. laici recipiunt oblationes candelarum benedictarum à Sacerdotibus. Non tamen debent Ecclesiastici huiusmodi candelas benedictas transmittere ad ædes sæcularium, sed iuxta laudabilem, & obseruatam ab Ecclesia vniuersali consuetudine in Ecclesia populus eas recipere tenetur, vt censuit Sacra Congregatio negotiis Episcop. & Regul. proposita in vna Foglinen. de anno. 1581. apud Barbosam *supra d. capit.* 23. *num.* 7. Licet oppositum videam hic Romæ esse in vsu, vt dixi *supra verbo Benedictio, & Benedicere num.* 15.

10 Nota secundò, plura genera hominum peccatorum esse, quibus iure prohibitum est, oblationes facere ad Altare ad Offertorium Missæ. Hi sunt primo diffidentes fratres. *cap. oblationes dist.* 90 Secundò, pauperes opprimentes *eod. cap. oblationes.* Tertiò, Sacrilegi. *cap. de viro* 12. *quæst.* 2. Quartò, extrahentes seruos ab Ecclesia, ad quam confugerant. *cap. miror.* 17. *quæst.* 4. Quintò, raptores *cap. super de raptoribus.* Sextò, vsurarij. *cap. quia in omnibus de vsur.* Septimò, pœnitentes. *cap. eos quos de consecrat. dist.* 4 De his omnibus Glossa *in cap. oblationes d.* 90. Angelus *in Summa verbo oblatio numero* 3. Syluester *verbo decima quæst.* 1. dicto 6. Azor dicto *capit.* 38. Suarez *supra cap.* 6. *num.* 9. Idem dic de matricida, ex *cap. latorem* 33. *quæst.* 2. & de his, qui rebaptizantur ex *cap. eos quos. de consecrat. d.* 4. Suarez *supra.* Idem similiter de publica meretrice tenent Sanctus Thomas 2. 2. *quæst* 86. *art.* 3. Glossa *supra num.* 8. Naldus *in Summa verbo oblatio num.* 5. & alij, propter scandalum, & ne videantur Ecclesiastici tali turpitudini conniuere. Licet, cessante dicto scandalo, aliter fieri posset. Suarez *ibidem* Barbosa *d. cap.* 23. *num.* 20. Nota tamen prædictos peccatores non prohiberi facere dictas oblationes ad Offertorium Missæ, nisi sint publicè tales, & nolint emendari. Syluester *supra* ex Raymundo. Imò nec quando sunt tales publicè, aut manifestè, prohibentur facere eleemosynas Ecclesiis, aut Religiosis. Naldus *supra.* Nisi eas faciant ex rebus contra iustitiam adquisitis *c. super de raptoribus.*

Pro

Proquo etiam notandum, quòd licet alij peccatores publici, præter assignatos, non prohibeantur in iure facere dictas oblationes ad Altare, nec prohibitio illa, cum sit pœnalis, ad alios extendi debeat (Glossa, Angelus, & Syluester *supra.*) si tamen fuerit scandalum, sicut dixi esse in casu meretricis, aut oblationes facere voluerint de rebus contra iustitiam adquisitis, admitti non debent. Suarez *supra num. 6. & 8.* Notent præterea Regulares, quòd tam ipsi quam alij Presbyteri Ecclesiastici accipientes oblationes à manifestis raptoribus, priuantur Ecclesiastico beneficio, *capit. super de raptoribus* relato. Thesaur. *in Praxi part. 2. verbo Incendiari cap. 2.* Similiter, accipientes oblationes ab vsurariis manifestis, manent suspensi ab executione sui officij, donec ad arbitrium Episcopi satisfaciant, *capit. quia in omnib. de vsur.* Suarez *de censur. disp. 31. sect. 2.* Bonacina *de censur. disp. 3. punct. 5. §. 1. num. 19.* ex Henriquez, Filliucio, & aliis.

11 Maximè tamen notandum Religiosis, quòd scienter admittentes excommunicatos, à Papa, vt ab homine, ad oblationes prædictas in Altari faciendas, incurrunt eamdem maiorem, excommunicationem, si tales erant à Papa denunciati nominatim *cap. significauit. 18. de sent. excomm.* Thesaurus *in praxi par. 2. verb. Oblatio cap. 4.* ex aliis. Similiter recipientes oblationes prædictas ad Altare inter Missarum Solemnia à quibuslibet excommunicatis maiori excommunicatione, vel interdictis non toleratis incurrunt Interdictum ab ingressu Ecclesiæ donec de trãsgressione huiusmodi ad arbitrium eius cuius sententiam contempserit satisfecerit competenter, ex *cap. Episcoporum de priuileg. in 6.* Thesaurus *supra.* Quomodo autem, secundum plures, liceat Religiosis postulare eleemosynas ab excommunicatis etiam vitandis, dixi *supra verbo Excommunicatio quoad regulares num. 49.* Quod intellige, etiam si illas dent, vt oretur pro ipsis, oratione, scilicet priuata tantum, cuius sunt capaces. Thesaur. *supra* ex aliis. An verò liceat recipere eleemosynam ab ipsis excommunicatis vitandis pro Missis dicendis pro illis, respondendum est negatiuè cum eodem Thesauro, & DD. communiter *in cap. cum voluntate de sent. excomm.* conformiter etiam ad *dicta supra verbo excommunicatio quoad Regulares num. 11.*

12 Cum oblationes fiunt ad Altare non Patena, sed Crux, aut Sacra Imago offerentibus fidelibus ad osculum præberi debet. Naldus *supra num. 5.* Pro quo, & aliis concernentibus modum faciendi istas oblationes, consule Gauantum *in Man. Episcop. verb. Oblationes,* vbi nonnulla ex Conciliis Mediolanensibus.

OCCVLTVM.

SVMMARIVM.

Vtilis hæc materia pro Regularibus. num. 1.
Occultum quotuplex sit. num. 2.
De occulto, quod opponitur contra probabile. numero 3.
De occulto, quod distinguitur à notorio. num 4.
De occulto, quod opponitur publico, seu famoso. numero 5.
Facultates concessa Regularibus ad absoluendum, seu dispensandum in casibus occultis, ad quos casus extendantur. num 6.
De facultatibus concessis à Sacra Pœnitent.a in pro casibus occultis. num. 7.
Quando Regulares vti possunt dictis facultatibus, numero 8.
Quid si casus sunt materialiter publici, licet in ratione delicti occulti num. 9.
Quid de casibus alicubi publicis, in loco tamen vbi absolutio, vel dispensatio conceditur, occultis. numero 10.
Quid de casibus ad forum contentiosum reductis. numero 11.
Quid quando delictum socij reductum est ad forum contentiosum. num. 12.
Quid quando reus non est absolutus. num. 13.
Quid quando casus, qui erant occulti, fiunt publici. num. 14.

CONTINGIT sæpiùs, vt in priuilegiis ab Ecclesia Regularibus concessis, ipsis tribuatur facultas absoluendi, dispensandi, &c. in casibus solum occultis, prout contingit in priuilegio concesso Episcopis à Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 6.* quod etiam concessum esse Prælatis Ordinis Prædicatorum, ac per consequens aliis communicationem priuilegiorum cum ipsis habentibus, dixi *tom. 1. p. 2. cap. 18. num. 51.* Idem dico de aliis similibus priuilegiis, & literis S. Pœnitentiariæ, quæ communiter solent Religiosis pro casibus occultis. Idcirco vtile valde illis erit scire quando casus aliquis sit, vel dicatur occultus, vt possint dicta facultate vti. 1

Pro quo primò notandum, quòd occultum dicitur dupliciter, primò per se, & est illud, quod nihil habet ex natura sua vndè possit cognosci ab hominibus, vt est actus interior nullo signo externo manifestatus. Secundò, per accidens, & est illud, quòd ex natura sua potest cognosci ab hominibus, sed de facto non cognoscitur, quia defuit, qui illud cognosceret, vt est actus externè factus, quem tamen nullus vidit, nec audiuit, quia nullus erat in loco, quo factus est. Caietanus, & Aragon. 2. 2. *quæst. 11. art. 3.* Rursus hoc occultum per accidens sumitur tripliciter primò, vt distinguitur contra probabile & est illud, quod, etsi externè factum fuerit, nihilominus idoneis testibus probari nequit. Secundo modo, vt distinguitur contra publicum famosum, & est illud, quod licet probari possit, non tamen laborat infamia. Tertio modo largius, vt distinguitur contra notorium, & est illud, quod, etsi probari possit, & fama publica proclamatum sit, nihilominus non est tam clarum, & manifestum, quòd tergiuersatione celari non possit, quod est non esse notorium facti, vel iuris. Pro quo vide dicta supra verbo *Notorium numero 3.* vbi habes quid sit publicum, famosum, & notorium. Vide & Sanchez *tom. 3 consil. Moral. l. 6. cap. 3. dub. 3. num. 15.* ex Soto, Castro, Corduba, & aliis. Est autem in præsenti sermo solùm de occulto per accidens, nam quod est per se occultum, cum sit actus merè internus, ac per consequens nec directè cadat sub iurisdictione Ecclesiæ, non est de facto reseruabile ab ipsa, nec pœna aliqua Ecclesiastica mulctatur, ac proinde non cadit sub facultate absoluendi, & dispensandi in casibus occultis. 2

3 Et quidem de occulto primo modo, eo scilicet, quod distinguitur contra probabile, seu quod non est probabile, quia scilicet, etsi externè factum fuerit nihilominus idoneis testibus probari nequit, certum est illud cadere sub prædicta facultate absoluendi, vel dispensandi in casibus occultis. Tale enim est verè, & simpliciter occultum, cum re vera manifestatum publicatum, aut notorium non sit. *cap. vestra de cohabi*

cohabitatione Cleric. Ita etiam supponunt cōmuniter Auctores referendi inferiùs, præsertim Garzia *de Beneficiis part.7.cap.11. numero 46.* Ex quo colligo, posse Prælatos Regulares ex vi dictæ facultatis concessæ Episcopis, & sibi communicatæ (si communicationē habeant in priuilegiis cum Dominicanis)& ex vi quorumcumque priuilegiorum, quæ habuerint ad absoluendum, seu dispensandum in casibus occultis, vti illis cum suis subditis, etiam si casus illi sint externi, & ab vno vel duobus sciantur. Tales enim casus dicuntur improbabiles.

4 Cæterum, loquendo de occulto tertio modo, scilicet, prout distinguitur à notorio, certum etiam videtur non cadere sub prædicta facultate. Ratio est, quia tale occultum cum aliàs non solùm sit probabile, sed etiam publicum, & famosum, non potest dici simpliciter occultum, sed solùm largo modo, & secundum quid, quatenus opponitur notorio seu quatenus non est notorium. Ac per consequens nomine occulti non veniet in prædictis priuilegiis. Et ita supponere videntur Authores referendi.

5 Loquendo autem de occulto secundo modo, quod scilicet non est publicum, aut famosum, licet probari possit, quamuis Garzia *supra*, referens Graffium dicat illud non appellari occultum in præsenti in ordine ad facultatem absoluendi, & dispensandi concessam Episcopis pro casibus occultis à Concilio, & ad id afferat quasdam declarationes Sacræ Congregationis, nihilominus dum de talibus, declarationibus authenticè non constat, probabilius censeo oppositum. Ita vt credam, quòd in prædicta facultate, casus occulti nomine intelligatur id, quod, etsi probari possit per testes idoneos, de facto tamen non est probatum, publicatum, aut diffamatum. Ratio est, quia ipsum Concilium satis clarè id denotare videtur. Cum enim dixisset *Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus* ex delicto occulto prouenientibus dispensare, id limitat dicens: *exceptis deductis ad forum contentiosum*. Ex hoc enim manifestè sequitur, ea, quæ non sunt deducta ad forum contentiosum, etiamsi deduci possint, quia sunt probabilia, cadere sub prædicta facultate. Et ita tenent communiter DD. specialiter Nauarrus *in Manual.cap.27. num.255.* Suarez *tom.5. de Censur. disputat.41. sect.1. num.6.* Saytus *de Censur. lib.4. cap.17. num.21.* & *lib.7. cap.13. num.12.* Bonacina *de Censur. disput.1. quæst.3. punct.2. num 15. quarto delicta*, & plurimi alij, quos refert, & sequitur Barbosa *de offic. & potest Episcop. alleg.39. num.24.*

6 Idem etiam dicendum de quibuscunque aliis facultatibus concessis Regularibus ad absoluēdum, & dispensandum in casibus occultis, extendi scilicet, illas ad casus occultos, qui quamuis probari possint de facto tamen probati, aut publicati, aut famosi non sunt. Tum à simili de prædicta facultate Episcopis concessa; tum quia tales casus, etiam si probari possint, interim tamen dum non probantur, neque ad iudicium deferuntur, occulti censentur. Sanctarellus *var. resolut. quæst.72. num.13.* Thesaur. *in praxi parte 1. cap.21.* post Nauarrum, Suarez, Sa, Sayt. Molinam, Viualdum, & Sanchez.

7 Idem quoque dicendum de facultatibus concessis à Sacra Pœnitentiaria, conformiter ad dicta *supra Verbo Litteræ Apostolicæ numero* 28. ita scilicet, vt cùm ab illa conceditur facultas absoluendi, seu dispensandi in casibus occultis, ea extendatur ad casus illos, qui etsi probari possint per testes idoneos, de facto tamen, vt dixi, probati, publicati, aut diffamati non sunt. Sanchez *lib.8. de matrimonio disput.34. num.55.* Garcia *supra*. Licet Thesaurus supra videatur dicere non sic practicari in Sacra Pœnitentiaria.

Vnde colligo, posse Regulares vti prædictis facultatibus in casibus notis aliquibus personis, tribus, scilicet, vel quatuor, aut etiam pluribus, respectiuè ad loca, in quibus nota sunt, dummodo tamen talium notitia non faciat casus illos publicos, seu famosos. Ratio est, quia possunt illis vti in casibus, qui publici, famosi, aut notorij non fuerint, quamuis ergo plures personæ illos nouerint, si tamen eorum notitia non faciat casus publicos, famosos, aut notorios, dicentur occulti secundo modo, ac per consequens comprehendentur dictis facultatibus. Auila *de Censuris p.7. disp. 10. dub. 6. concl. 2.* Sanctarellus *sup.* Fagundez *in 2. Ecclesiæ præcept. lib.8. cap.8. numero* 14. Thes. *supra*. 8

Imò etiam poterunt vti prædictis facultatibus in casibus, in quibus actus externus est materialiter publicus, sed non in ratione delicti, seu quod idem est, malitia ipsius publica non est, iuxta dicta supra verbo *Littera Apostolica eo num.* 28. ex Nauarro, Sanchez, & Bonacina. Vnde ad praxim Regularium, si ipsi habeant facultatem dispensandi in irregularitate occulta contracta à celebrante excommunicato, poterunt illa vti etiam in casu quo celebratio sit publica, non verò excommunicatio. Viualdus *in Candelabro aureo de excommunicatione, num.41.* Fagundez *supra num.25.* Bonacina *supra*. Vide dicta supra verbo *notorium num.7.* 9

Probabiliter etiam idem dici potest in casu quo delictum sit alicubi publicum, aut in iudicio probatum, in loco tamen vbi absolutio, vel dispensatio conceditur, est occultum; nec est spes quòd ibi publicetur, eo quòd patratum sit in loco remotissimo. Quia respectu illius loci vbi absolutio, seu dispensatio conceditur, talis casus censetur occultus de præsenti, & de futuro. Sanchez *tom.1. in Decalogum lib.2. cap.11. num.20.* Auila *de Censuris part.2. c.7. disp.1. dub.11. concl.3.* Fagundez *supra num.28.* Barbosa *supra num.26.* Licet oppositum teneat Suarez *4. tom. de pœnit. disputat. 30. sect.1. num.2.* Thesaurus *supra §. aduertendum tertiò*, dicens ita obseruare Sacram Pœnitentiariam. Quod proinde est tenendum pro casu, in quo timor probabilis sit quòd publicari possit in loco vbi conceditur absolutio, aut dispensatio. 10

Idem quoque affirmandum consequenter ad dicta supra dicto verbo *Littera Apostolica eo num.28.* etiam quando tale delictum, deductum fuit ad forum externum, & reus ab eo absolutus, quantumuis falsis testibus se defenderit; cum adhuc crimen maneat occultum. Vide alia eo loco, & præter Auctores ibi relatos Viualdum *in Candelabro aureo, de excommunicatione, numero 42.* Garziam *supra num.48.* Barbosam *supra à num.32.* & Fagundez *supra num.26.* 11

Similiter idem dicendum, quando, delictum socij delatum est ad forum contentiosum, nam etiam in hoc casu delictum alterius potest esse occultum. Bonacina *supra num.2.* ex Nauarro, & Sanchez. 12

Quando tamen delictum est deductum ad forum externum, & reus non est absolutus, siue fuerit punitus, siue non punitus, non possunt Regulares vti prædictis facultatibus, non solùm quia Concilium expresse excludit hunc casum, sed etiam, quia ille iam non est occultus, sed publicus, nam quæ in iudicium adducuntur non sunt occulta, sed publica. Suarez loco relato ex *5. tomo de censur. dict. sect.1. n.5.* Garza *sup. n.50.* Bonacina *de censur. disp.7. quæst.5. punct.1. num.6.* post Gutierez, Rodriguez, & alios, contra Sanchez, Auilam, Henriquez & Reginaldum. 13

14 Si autem casus sit, quòd postquam Regulares concesserint dictam absolutionem, seu dispensationem in casibus occultis, fiant publici, vel deducti ad forum externum, tunc absolutio, seu dispensatio data proderit solùm in foro interiori. Nisi forsan Iudex, prout potest, absolutionem seu dispensationem pro foro etiam externo acceptare velit, iuxta dicta *sup.* verbo *Absolutio n.7.* ex Laymano ibi relato.

OFFICIA RELIGIONUM.

SUMMARIUM.

De illis remissiuè. num. 1.
Munia, seu Officia Religiosorum triplicis generis sunt. num. 2.
Nomine Officiorum, quæ intelligantur in Bullis, & Constitutionibus Pontificiis. num. 3.
Quorum officiorum Religionum sint incapaces illegitimi. num. 4.
Quid de officio prædicatoris generalis, & gradus lectoratus. num. 5.
Quid de officio Parochi. num. 6.
De procuratione officiorum an liceat Regularibus. numero 7.
Prælatia vix possunt appeti, aut procurari sine peccato num. 8.
Alia officia, quæ non sunt Prælatura an possint procurari, num. 9.
De Constitutionibus Summorum Pontificum prohibentium recursum ad extraneos, pro consequendis officiis. num. 10.
Quæ sunt ex Motu proprio sunt maioris firmitatis. numero 11.
Quos Religiosos comprehendant. num. 12.
An etiam complices, & fautores. num. 13.
Quæ prohibeantur in dictis Constitutionibus. numero 14.
De largitione munerum in ipsis prohibita. numero 15.
Persona extranea extra Ordinem, qua censeantur. numero 16.
Quomodo prohibeantur Prælati dare Officia intuitu fauorum extraneorum. num. 17.
An aliquando id possint facere. num. 18.
Quid quando timent notabile aliquod damnum. numero 19.
Quæ gratiæ prohibeantur concedi intuitu talium fauorum. num. 20.
Qualiter prohibitum Religiosis prose, vel aliis veta, seu suffragia procurare. num. 21.

1 Vamvis de hac re non pauca dixerim *tom.1.p.2.cap.13.* alia tamen in præsenti addenda, vel pro maiori ampliatione materiæ.

2 Suppono autem ex dictis eo loco, munia seu officia Religionum generaliter loquendo ad tria genera reduci posse. Alia enim sunt dignitates, illa scilicet, quæ includunt administrationem cum iurisdictione, qualia sunt Generalatus, Prouincialatus, Prioratus, Abbatiatus, Guardianatus, &c. quæ important iurisdictionem ordinariam; & munera Commissariorum, Visitatorum, Vicariorum, & Præsidentium Capitulorum Generalium, seu Prouincialium, quæ important delegatam. Alia verò sunt personatus, illa scilicet, quæ important præeminentiam, seu præcedentiam sine iurisdictione: qualia sunt officium Procuratoris Generalis in Ordine nostro, & officia Diffinitorum, Assistentium, Sociorum, vel Consultorum Generalium; vel Prouincialium. Alia verò sunt, quæ specialiter, & propriùs vocantur officia, ea scilicet, quæ important administrationem sine præeminentia, aut iurisdictione, qualia sunt esse Sacristam, Procuratorem Conuentus, Syndicum, & similia. De quibus præter dicta eo loco lege Portellum *in Dub. Regular. verbo officia ordinis in Additionibus,* & Bordonum *Resolut. 12. à num. 24.* Vnde consequenter ad dicta *supra* verbo *Falsarius num. 3.* Officialium nomine veniunt quicunque Religiosi, qui habent aliquod officium Superioritatis, vt Generalis, Prouincialis, Custos, Prior, Guardianus, &c. siue honoris, vt Definitor, Socius, Assistens, &c. aut oneris, & laboris, vt Procurator, Syndicus, Celerarius, Sacrista, Depositarius, &c. Portellus *supra verbo Falsarius num. 3.* Bordonus *Resolut. 46. numero 5.* ex Graffio, & Conolano. De his ergo officiis aliqua dicenda in præsenti, præsertim primò, quæ ex illis veniant nomine officiorum in Bullis, Constitutionibus, seu Decretis Summorum Pontificum. Secundò, quorum sint capaces illegitimi. Tertiò, an, & quomodo liceat Religiosis illa procurare.

Et quoad primum, distinguendum est, vel enim officia ponuntur, vt distincta à dignitatibus, personatibus, honoribus, &c. prout sæpius in prædictis Bullis, Constitutionibus, & Decretis Pontificus contingit, & tunc officiorum nomine solùm venient ea, quæ dignitates, personatus honores, &c. non fuerint. Etenim iuxta dicta supra verbo *Leges Regularium numero 32.* verba legis secundùm proprietatem accipienda sunt. *leg. non aliter ff. de legatis 3.* Quando ergo in prædictis locis officia ponuntur, vt distincta dignitatibus, honoribus, &c. accipi debent, vt talia. Cùm autem officium, vt distinguitur à dignitate, & personatu, importet solùm administrationem sine præemionenna, aut iurisdictione, iuxta dicta *tom. 1. p. 2. capit. 13. numero 2.* ideo officiorum nomine in prædictis locis solùm venient officia tertij generis. Quando autem officia non ponuntur, vt distincta à dignitatibus, personatibus, honoribus, &c. prout sæpius etiam contingit in prædictis Bullis, Constitutionibus, & Decretis Pontificiis, tunc officiorum nomine venient etiam dignitates, honores, &c. ac per consequens veniet triplex genus officiorum supra designatum. Quod intelligo etiam quoad pœnas priuationis officiorum, &c. quæ in prædictis Pontificus rescriptis apponi solent, iuxta dicta *tom. 1. part. 1. capit. 10. num. 32.* Quæ sententia rigida non videbitur, prout eam vocat perdoctus Pater Diana *4. part. tract. 4. resolut. 224.* si ea, quæ eò loco dixi, rectè expendantur. 3

Circa secundum, consequenter ad dicta *tomo primo part. 1. cap. 18. num. 7. & to. 2. capit. 12. num. 21. & cap. 13. num. 50. & supra* verbo *Illegitimi Regulares num. 8.* illegitimi incapaces sunt eorum officiorum, quæ sunt dignitates & personatus, non autem eorum officiorum, seu administrationum, quæ dignitates, & personatus non sunt, quæ Sixtus V. in Constitut. infra referenda vocat *officia oneris.* Vnde iuxta dicta eo *cap. 18. num. 62.* & eo *cap. 13. num. 50.* possunt esse Procuratores Conuentuum, Sacristæ, & Magistri Nouitiorum. Nec admittendus Bordonus *dicta Resolut. 12. num. 34.* cum ait, Magistrum Nouitiorum illegitimum egere dispensatione, quia habet regimen animarum, & potestatem super illos. Cum enim officium Magistri Nouitiorum non importet iurisdictionem supra illos in foro externo, cum non 4

non sit eorum Prælatus propriè loquendo, nec importet aliquam præeminentiam in Religione, sed merum ministerium ad educationem, & instructionem Nouitiorum, non est dignitas, aut personatus, ac per consequens poterit ab illegitimis exerceri. Et ita tenent non solùm Rodriguez, & Miranda ab ipso relati, sed Syluester *in Summa verbo Prælatus quæst.* 3. & Portellus *supra, verbo illegitimus num.* 8. Possunt quoque esse Confessores etiam monialium dummodo iurisdictionem aliquam in foro externo super illas non habeant, propter rationem adductam. Syluester, & Portellus *supra*. Item possunt esse Concionatores, Regentes, & Lectores artium, aut Theologiæ, propter rationem allatam, quia scilicet ista munia non sunt dignitates, aut personatus. Bordonus *supra num.* 25. Vnde Sixtus Quintus in Constitutione *ad Romanum Pontificem* in 2. *tom. Bullar. num.* 71. declarauit, illegitimos non arceri à Religionibus ab his officiis. Quamuis autem exceperit illegitimos à sacrilegio vel incestu, quia tamen hæc constitutio moderata est à Greg. XIV. in constitutione *Circumspecta tom.* 2. *Bullar. num.* 3. & ad terminos Iuris communis redacta, ideo huic moderationi, & reductioni standum.

5 Nota tamen, quòd officia Prædicatoris Generalis, quæ aliquibus Religionibus esse solent in vsu, cum includant præeminentiam quamdam super alios, videntur dici posse personatus, ac per consequens obtineri non posse ab illegitimis sine dispensatione. Idem dico de gradu lectoratus, qui etiam in aliquibus Religionibus (prout in nostra in partibus Italiæ,) non est officium, sed gradus, & importat præeminentiam, ac per consequens etiam videtur dicendus personatus, nec obtineri posse ab illegitimis sine dispensatione, iuxta dicta *supra* verbo *illegitimi regulares num.* 8. Idem dicit Portellus *supra verbo Officia Ordinis in additione num.* 1. de officio lectoris iubilati.

6 Non posse Regulares illegitimos sine dispensatione obtinere officium Parochi, quia tale officium est verè Beneficium; constat ex dictis *supra* verbo *Beneficium, & Beneficiati num.* 8. & verbo *illegitimi regulares num.* 9. & *tomo* 2. *capit.* 18. *num.* 34 & docet Bordonus *supra* §. 35.

7 Circa tertium, an, & quomodo liceat Religiosis officia suæ Religionis procurare, in primis notanda, quæ de ambitione Regularibus fugienda dixi *in libro de reformatione regularium*, & in hac Summa *supra* verbo *Ambitio*.

8 Distinguendum autem videtur de officiis, quæ sunt Prælaturæ, curam scilicet animarum habentibus, & de aliis, quæ talem curam non important. Et quidem quoad priora, iam dixi eo verbo *Ambitio num.* 4. quomodo vix sit casus, in quo licitè, & honestè Religiosus appetere, aut procurare possit Prælatias, nisi quando ex præcepto Charitatis ad id teneretur, quando scilicet electores, vel qui ad Prælatias procedere debent, parati sunt eligere aliquem positiuè indignum, aut perniciosum communitati. Tunc enim propter bonum commune charitas Christi vrget, vt dignus Prælatia se offerat electoribus. In aliis autem casibus, in quibus necessitas non vrget, peccatum mortale esse appetere Prælaturas, colligitur ex eo quod temerarium est magno periculo salutis animæ se exponere absque vrgenti necessitate. Prælaturas autem appetere, seu procurare, est magno se salutis periculo exponere, ob multitudinem scilicet, & grauitatem obligationum, quas secum afferunt. Sotus *lib.* 10. *de iustit. quæst.* 2. *art.* 1. Valentia *tom.* 3. *disp.* 10. *quæst.* 3. *punct.* 2. Ledesma *de statu Episcopor. cap.* 3. *dub.* 2. Peyrinis *tom.* 2. *de Prælato quæst.* 1. *cap.* 6. plura in sequentibus ad intentum ex Patribus, & Philosophis adducens. Hinc Tamburinus *de Iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 10. *quæsit.* 1. *num.* 2. & 3. ait: *Nihil Monacho est in hac vita periculosius quam Officium, vel Prælaturam expetere, nam qui ambitiose exquirendo tale onus desiderat, non religiosus Monachus, sed mundanus homo est appellandus.* Appetere autem aliquem huiusmodi Prælatias, non absolutè, sed conditionatè, scilicet si Deo, & Superioribus, aut etiam electoribus placuerit, & cum cognitione propriæ infirmitatis, & animo Dei Ecclesiæ inseruiendi, ita vt prodesse, & non præesse desideretur, licitum, & laudabile videtur, cum hoc non sit se ingerere, sed se Deo humiliter offerre. Caietan. *in Sum. verb. Beneficia Ecclesiastica* §. *Beneficium*, Conradus, 1. *par. casuum q.* 25 2. §. *quarta est*. Peyrinis *sup. n.* 12.

Loquendo autem de aliis officiis Religionum, quæ Prælaturæ non sunt, aut curam animarum non important, sed præeminentiam tantùm, illis applicari possunt, ea quæ dixi dicto verbo *Ambitio numero* 6. quòd scilicet non sit ambitiosus qui gaudet, vel delectatur de honore sibi oblato, vel etiam appetit illum. Primò, si id faciat propter honorem, & & gloriam Dei. Secundò, si propter vtilitatem proximorum. Tertiò, etiamsi gaudeat, aut lætetur de illo, vel appetat illum ea ratione quia sibi est debitum. Quemadmodum enim licitè potest quis delectari, seu etiam appetere quòd res sibi debita, pecunia verb. grat. vel aliqua alia res non sibi denegetur sic, & de huiusmodi honoribus dicendum est. 9

10 Quia tamen, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 10. *n.* 17. & *cap.* 15. *num.* 27. & *cap.* 18. *num.* 82. plures Bullæ editæ sunt à Summis Pontificibus, quibus multarum Religionum Regularibus prohibitum est recurrere ad extraneorum fauores pro consequendis officiis, gradibus, & honoribus in ipsorum Religionibus; & illorum Prælatis, ne ipsa conferant dictorum extraneorum intuitu: quarum plures retuli locis relatis, similesque refert Tamburinus supra circa quas non paucæ, nec leues oriri solent difficultates, (inter timoratos præsertim, apud quos eæ sunt in vsu) ideo operę pretium duxi nonnulla pro ipsorum explicatione dicere. Quia vero ipsæ variæ sunt, nec eiusdem tenoris, ideo ea præcipuè tangam, in quibus omnes, vel ipsarum plures conueniunt.

11 Et primò, cum illæ sint ex Motu proprio, certa scientia, & plenitudine potestatis, quæ denotant Papā in eis edendis non ex instantia ab aliis ipsis facta, sed ex sua scientia, & potestate absoluta, ita disposuisse, sunt maioris authoritatis, & firmitatis, nec de surreptione, aut obreptione calumniari possunt. De quo inter alios Glossa *in cap. quia diuersitatem de concesse. præbend.* Abbas *in cap. ea quæ de sent. & re iudic.* Graffius *tom.* 2. *consil. moral. lib.* 1. *de offic. delegat. consil.* 2 & alij.

12 Deinde illi, quibus in prædictis Bullis prohibetur prædictus recursus ad extraneos pro consequendis prædictis officiis, &c. sunt professi illarum Religionum. Nouitij enim, iuxta dicta supra verbo *Nouitij, & Nouitiæ num.* 44. non comprehenduntur in huiusmodi legibus odiosis. Portellus *supra num.* 20. Nec etiam comprehenduntur in istis Moniales, sed solùm Religiosi viri. Neque enim vidi aliquam de Monialibus loquentem, nec nomen masculinum in odiosis extenditur ad fœminas. Portellus *num.* 19. Peyrinis *tom.* 3. *priuileg. Minim. in Additamentis ad Const. Pauli V. cap.* 10. *num.* 3. Similiter nec comprehenduntur Tertiarij, aut Oblati, cum isti religiosi non sint, & Bullæ prædictæ solùm de Religiosis loquantur.

13 Comprehendi etiã solent in aliquibus huiusmodi Bullis, prout videre est in ea, quam pro Carmelitis edidit Clemens VIII. & quam retuli dicto *capitulo* 10. *num* 17. etiam *complices, & fautores*, ita vt etiam illi incurrant easdem pœnas, quas incurrunt Religiosi prædictos fauores procurantes. Per quos intellige, consulentes, præcipientes, adiuuantes, cooperantes, &c.

14 Porrò id, quod prohibetur in dictis Bullis, est recurrere ad fauores extraneorum, &c. seu procurare illos pro consequendis dictis officiis, dignitatibus, &c. Per quæ intelligitur quæcunque actio facta à Religiosis siue verbis, siue epistolis, siue precibus, siue muneribus datis ad consequendum dictos fauores. Portellus *supra num.* 35. Addit tamen (quod, & sequitur Peyrinis *supra num.* 8.) id intelligi quando procurant tales fauores pro se, non quando pro aliis Religiosis, quia sumus in pœnalibus, in quibus non est facienda extensio. In hoc tamen attendi debet ad verba Bullæ, quæ diuersa esse solent, & videndum an ea etiam extendatur ad procurantes fauores pro aliis. Qualis est ea, quam Clemens VIII. fecit pro Ordine nostro, & quam retuli *tomo primo p.* 1. *cap.* 1. *num.* 17. ea namque extenditur etiam ad *complices, & fautores*. Addunt etiam, quod si extraneus obtulit fauores Religioso, ipso non rogante, neque acceptante, imò potius recusante, si postea contingat, quòd intercessione ipsius conferatur Religioso aliquod officium, hic casus non comprehendatur dicta prohibitione, sed possit illud officium acceptare. Sed licet hoc verum sit quoad Bullas, de quibus hi Authores loquuntur. Quoad eam tamen, quam pro Carmelitis edidit Clem. VIII. comprehendi videntur etiam hi, qui acceptant aliqua officia mediis fauoribus obtenta, etiam si ea sponte oblata, & minimè procurata sint. Dicitur enim, *aut etiam sponte oblatis, & minimè conquisitis vsi fuerint*, quæ verba si attendatur ad contextum Bullæ, ad officia referuntur. Illud autem cum eisdem Authoribus admittendum, quod si extraneus obtulit Fratri rogaturum pro illo ad obtinendum officium, &c. & Religiosus taceat, nihil omnino loquens, comprehendatur in dictis Bullis, nam tunc intrat Regula illa 43. inter regulas Iuris. *Qui tacet consentire videtur.* Procedit enim hæc regula, vt habet Glossa *ibidem*, vbi agitur de commodo, & honore tacentis, prout contingit in præsenti. Qualiter autem non incurrat pœnas harum Bullarum Religiosus, qui pro consequendo aliquo officio suæ Religionis impetrauit aliquas litteras ab extraneo aliquo, & illas postea non dedit, vel ipsæ interceptæ sunt, ita vt ad manus Prælati officium daturi non peruenerint, constat ex dictis *tomo* 1. *part.* 1. *capit.* 15. *num.* 27. & consonant ea, quæ in simili dixi *supra verbo Casus reseruati Regularium num.* 12.

15 Circa munerum largitiones pro consequendis officiis, &c. quæ in aliquibus Bullis prohibentur expressè, & in ea quæ est pro Carmelitis implicitè illis verbis, *aliisque viis directè, vel indirectè, palam, vel occultè*, &c. præter dicta *supra* verbo *Dare, seu Donare quoad Regulares num.* 1. notandum cum prædictis Authoribus, primò, quod id est intelligendum, quando ea munera dantur extraneo, vt impetret à Prælato aliquod officium, non quando dantur Prælato, vt illud conferat. Esto enim Religiosus id faciens incidere possit in pœnas aliàs grauiores, etiam Simoniæ, iuxta dicta *tom.* 1. *part.* 1. *capit.* 15. *num.* 28. non tamen in illas, quæ his Bullis designantur. Secundò, incurrere Religiosum pœnas harum Bullarum quando dederit talia munera extraneo intentione impetrandi officium à Prælato religionis, medio fauore illius. Tertiò, non incurrere illas qui talia munera dederit extraneo pro obtinenda confirmatione alicuius electionis legitimè factæ, à Prælato, iniustè, & sine causa eam negante: quia hoc non est obtinere mediis muneribus collationem gratiosam officij, quod solùm videtur prohiberi his Bullis, sed obtinere confirmationem iure debitam. An verò incurrat pœnas Simoniæ, aliquid insinuaui eo *cap.* 15. *numero* 36. Vide dicenda infra verbo *Simonia*. Quartò, nec incurrere dictas pœnas, qui parua munera non sufficientia pro materia peccati mortalis, aut pro inductione illius extranei ad procurandum pro ipso dictum officium, dedit. Quia licet intentio dandi illa possit esse peccatum mortale, actus tamen externus donandi, propter paruitatem materiæ, non meretur tam graues pœnas. Pro quo vide à simili dicta *supra*, verbo *Casus reseruati. num.* 10.

Circa personas autem extraneas, ad quarum fauores prohibentur Religiosi recurrere pro obtinendis officiis, &c. licet diuersimodè in prædictis Bullis nominentur, & ita diuersimodè etiam de illis iudicari debeat; nihilominus si solùm nominentur personæ existentes extra Ordinem, probabiliter credo cum Peyrinis *supra num.* 3. *&* 4. contra Portellum *supra num.* 18. non comprehendi Moniales Ordinis, aut Episcopos, seu Cardinales ex Ordine assumptos, non enim sunt simpliciter extra Ordinem. Præsertim, quia cum lex sit pœnalis, & odiosa, restringi debet quantum fieri potest. Idem non improbabiliter dici potest cum eodem Peyrinis *num.* 5. de Cardinalibus Protectoribus, propter eamdem rationem, & præsertim, quia, iuxta dicta *tom.* 2. *part.* 2. *cap.* 9. *numero* 5. ipsi sunt aliquo modo veluti Superiores Religionum, quibus præficiuntur, & veluti ipsarum Prælati, saltem spectato modo, quo circa illas de facto se gerunt. Vide Homobonum *tom.* 2. *exam. tract.* 9. *capit.* 5. *quæst.* 10. Si autem, prout in Bulla pro Carmelitis contingit, nominentur personæ de gremio Ordinis non existentes, cum nec Domini Protectores, nec Episcopi ex Ordine assumpti, aut Moniales sint de gremio ordinis, eo quòd gremium Ordinis importare videtur eos, qui sunt de ipsius Capitulis, quod non competit prædictis, non videtur ipsis applicari posse ea, quæ diximus. Licet si aliqui contrarium dixerint asserentes idem importare extra gremium ordinis, & extra ordinem, non multum contradicam. 16

Habetur etiam in prædictis Bullis prohibitio erga Prælatos Religionum, ne prædicta Officia Religiosis conferant propter fauores extraneorum, iuxta dicta *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 18. *num.* 82. Sed præter ibi dicta, notandum ex prædictis Authoribus. Primò, quoad Prælatos attendendum esse ad verba Bullæ. In eis autẽ, quas vidi, tam pro nostro quã pro aliis Ordinibus, omnes Prælati, siue infimi, siue supremi Religionũ comprehẽduntur. Secundò, nomine Prælatorum non venire Definitores, Socios, Assistentes, &c. quia isti non sunt Prælati nec eorum munia sunt Prælatiæ, aut dignitates, sed personatus, iuxta dicta *supra numero* 2. Verum quidem est, quòd in Bulla Clem. VIII. pro Ordine nostro non solùm prohibetur id Prælatis, sed etiam aliis Fratribus, ac per consequens etiàm isti comprehenduntur. Tertiò, quoad ea quæ prohibentur facere propter dictos fauores attendi debere ad verba Bullarum. In aliis enim plura, & in aliis pauciora continentur. In eis verò, quas videre potui, solùm est sermo de officiis intra Religionem. Quare si Prælatus ad instantiam alicuius extranei officium aliquod extra 17

ordinem

ordinem alicui Religioso concederet, non incidet in pœnas dictarum Bullarum. Quartò, quòd si Prælatus inferior, aut etiam quilibet alius Frater ad instantiam extranei petat à Prælato Superiori officium pro aliquo Religioso, & obtineat illud, non propterea talis petens incurret pœnas harum Bullarum; quia illæ solùm prohibent dare tale officium propter dictos fauores; non intercedere, & intercedere non est dare. Quintò, quòd si Prælatus intuitu alicuius sæcularis amici sui nihil tamen ab ipso postulantis daret alicui Religioso amico, vel consanguineo dicti sæcularis aliquod officium, non transgrederetur dictas Bullas, quia illæ solùm prohibent ne dent dicta officia ad instantiam requisitionem, seu etiam contemplationem extranei petentis, seu fauorem suum interponentis. Generaliter etiam loquendo attendendum est ad verba dictarum Bullarum, & cum simus in materia odiosa, & aliquoties necessitium sit Prælatis religionum beneuolos habere sæculares pro negotiis ipsarum, strictè interpretanda sunt, quantum proprietas ipsorum permiserit. Pro quo vide præfatum Peyrinis *supra num* 2.

18 Maximè ex ipso, & relato Portello *supra num.* 29. notandum sextò (quod est valde consolatorium pro Prælatis) quòd si ipsi conferant aliquod officium ad instantiam alicuius extranei alicui Religioso digniori, vel saltem æquè digno, principaliter propter dignitatem, & capacitatem ipsius; licet secundariò propter preces illius extranei, probabile est non incurrere pœnas harum Bullarum. Primò quia ita videtur expressum in *capit. tuam de ætat. & qualit.* vbi habetur non committit Simoniam si rogante aliquo pro eligendo, elector det officium, non habito respectu ad preces illicitas sibi exhibitas. Quia non magis debet hæc lex obligare, quam ea quæ imponit pœnas Simoniæ. Secundò, quia lex harum Bullarum videtur fundari in præsumptione, qua præsumitur indignos esse illos, qui fauores pro obtinendis officiis procurant. Cessante ergo hac præsumptione cessabit, & lex, iuxta dicta supra verbo *Leges Regularium num.* 61. Sicque video consului, & practicari à viris doctissimis. Notent tamen Prælati, ne se ipsos decipiant, dando talia officia principaliter propter instantiam sibi factam, & non propter idoneitatem illius cui dantur. Teste enim D. Gregorio 1. *part. pastoral. cap.* 9. *Sæpe mens de se ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare quod non amat, &c.* Quod pro aliis similibus casibus obseruandum est.

19 Notandum etiam, quòd si casus esset (saltem rarus) quòd si Prælatus non conferret Officium religioso ad instantiam alicuius extranei, ille, qui proponens est Princeps, vel magnæ authoritatis, indignaretur contra Prælatum, & Religionem, propter quod prudenter timeatur notabile aliquod malum illaturum Prælato ipsi aut Religioni, vel impediturum aliquod bonum; tunc posita capacitate Religiosi pro quo facta est instantia, poterit ipsi conferri tale officium, tum ad redimendam iniustam vexationem, tum quia leges Ecclesiasticæ non censentur obligare cum tanto dispendio.

20 Cum autem in prædictis Bullis diuersitas sit circa ea, quæ prohibentur Prælati concedere subditis ad instantiam extraneorum, cum in quibusdam solùm sit sermo de officiis, dignitatibus, &c. in aliis prohibeatur quodcunque genus gratiæ; aliæ etiam prout nostra illa Clementis VIII. extendantur ad remissionem pœnarum, ideo generalis regula alia tradi non potest, nisi quòd ad singularum verba attendi debet in particularibus Religionibus. Quid autem intelligatur in ipsis per dignitates, honores, officia, &c. constat ex dictis tum supra, tum *tom.* 2. *cap.* 13. relato. Quomodo etiam incurrantur censuræ, & pœnæ in eisdem contra transgressores assignatæ, maximè an prædictæ pœnæ incurrantur ante quamcumque declarationem, & quis possit absoluere, seu dispensare, vide *dicta tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 10. *à num.* 29. & *caput.* 18. *à num.* 30.

Qualiter prohibitum sit Religiosis vota, seu suffragia pro se, siue pro aliis in Capitulis procurare, & de pœnis contra oppositum facientes, ex Decretis Summorum Pontificum inflictis, & quo pacto ea intelligenda, habes ex *dictis tomo primo capite* 15. *numero* 44. 21

OFFICIVM DIVINVM.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.
Tenentur ad illud omnes Ecclesiæ Regulares. numero 2.
Qualiter peccent Prælati negligentes in sequela Chori. num. 3.
Communitates Regularium quomodo teneantur ad diuinum officium. num. 4.
Quid de singulis Religiosis. num. 5.
Officium diuinum quid importet. num. 6.
Quid de Officiis particularibus propter obligationem aliquorum Conuentuum. num. 7.
Quid de Conuentibus paruis. num. 8.
De modo officiandi diuinum officium. num. 9.
De loco, in quo dici debet. num. 10.
Animaduertenda pro Religiosis scrupulosis. numero 11.
De Oratione Sacrosanctæ, ac Indiuiduæ Trinitati, *&c. num.* 12.
Quomodo intelligenda hæc concessio. num. 13.
De aliis spectantibus ad Officium diuinum remissiuè, num. 14.
De officiis propriis Sanctorum, seu Beatorum, numero 15.

1 DE hac materia plura dicta sunt *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 12. & *sup.* verbo *Breuiarium*, & verbo *Festi dies*, & *verbo Missa.* Nihilominus alia addenda pro ipsius complemento, ea præsertim, quæ spectant ad officium diuinum publicum, & in Choro dicendum.

Et iuxta dicta eo *capit.* 12. *num.* 9. & *capit.* 24. *numero* 13. certum est teneri omnes Ecclesias Regulares, siue Fratrum, siue Monialium psallere quotidie in Choro Officium diuinum *horis debitis* & *deuotè.* Ita enim habetur non solùm ex antiquissima Ecclesiæ traditione, & Regulis, seu Statutis fere omnium Religionum, sed etiam ex Clementin. 1. (non quidem de *de Regularibus*, vt dicto *num.* 9. per errorem habetur) sed de *Celebrat. missarum*, Sumiturque ex antiquissimo vsu Religiosorum Sancti Marci Euangelistæ, prout ex Philone approbat Vualdensis noster *tom.* 3. *tit.* 3. *capit.* 121. *num.* 4. & 5. Quòd autem hæc obligatio sit sub mortali, eodem etiam loco dixi, & colligitur ex dicta Clementina, vbi contradictores compescendi dicuntur per censuram Ecclesiasticam. Censura enim Ecclesiastica, maximè in materia graui, qualis est ista, peccatum mortale supponit. Similiter, quod hoc præceptum præsertim obliget Prælatos, dixi eodem loco, 2

&cap.18. eiusdem primi tomi *num.69*. Prout etiam illis præcipitur in dicta Clementina: *omni negligentia, & incuria penitus relegata*, vt ibi dicitur. Rodriguez *tomo primo quæst. Regular. quæst.42. artic.*1. Miranda *tomo primo manu. prælat. quæst.37. articulo quinto.*

3 Hinc collige, Prælatos negligentes notabiliter, & absque legitima causa, in frequentatione Chori, peccare mortaliter: non solùm, quia ratione scandali, & mali exempli in causa sunt quòd subditi idem faciant, sed etiam, quia vix poterit, ipsis absentibus, Officium diuinum, prout decet, in Choro celebrari. Suarez *tom.* 2. *de Relig. libro* 4. *de Hor. Canonic. cap.*10. *num.*8. Filliucius *tom.*2. *tractat.*23. *cap.*4. *num.*135. Bartholomæus à Sancto Fausto *de horis Canonicis lib.*2. *quæst.*18. Vnde tales Prælati deponi debent à suis officiis. Tum ex particularibus Statutis, & constitutionibus Religionum, specialiter ex nostris *part.*2. *cap.*3. *num.*1. vbi in hoc negligentes iubentur grauiter puniri. Tum ex iure communi *cap. Si quis Presbyter dist.*92. vbi Clericus Ecclesiæ deputatus choro adesse negligens deponi iubetur. Bartholomæus à S. Fausto *in Thesauro, lib.*6. *quæst.*179. Peyrinis *tom.*2. *de prælato quæst.*1. *cap.*4. *num.*123.

4 Obligantur etiam eodem præcepto, & sub mortali, psallendi quotidie in choro diuinum Officium Communitates ipsæ Religiosorum, seu Religiosarum; vel, quod idem est, Religiosi, aut Religiosæ personæ collectiuè sumptæ. Ratio est, quia hoc præceptum obligat Ecclesias ipsas, Ecclesia autem supponit pro personis Ecclesiasticis in ea existentibus collectiuè sumptis. Bonacina *de Horis Canonicis disp.*2. *quæst.*1. *p.*1. *n.*9. Diana 3. *part. tract.*2. *Resolut.*18. Bordonus *resol.*30. *num.*5.

5 Non tamen tenentur dicto præcepto regulariter loquendo Religiosi ipsi, aut Religiosæ in particulari distributiuè, aut diuisiuè sumptæ, propter oppositum fundamentum, scilicet, quia hoc modo sumpti non repræsentant totam Ecclesiam Regularem, cui immediatè est positum hoc præceptum. Bonacina, Diana & Bordonus relati, ex Suarez *tom.*2. *de Religione l.*4. *cap.*10. *num.*5. & Raphaël de la Torre in 2.2. *D. Thom. tomo primo controuers.* 10. *de Horis Canonicis disputat.* 1. *num* 6. Dixi, *regulariter loquendo*, quia in casu quo singulorum absentia in causa esset quòd Officium diuinum in choro, vel non celebraretur, vel non eo modo quo debet celebrari, singulos in particulari obligaret hoc præceptum. Bonacina *dicto numero* 9. *& disputat.* 1. *quæst.*2. *punct.*2. *numero* 8. §. *Dixi*. Bordonus *supra*. Quo etiam casu teneretur Prælatus districtè præcipere subditis, vt chorum sequantur, Bonacina, & Bordonus. *ibidem*. An verò extra talem casum, Religiosi, qui ex consuetudine non veniunt ad chorum peccent mortaliter, variant DD. Etenim Peregrinus *in Comment. ad Constitutiones sui Ordinis p.* 1. *littera B.* tenet partem affirmatiuam, negatiuam verò Diana *supra*. Ego autem, licet priorem sententiam probabiliorem credam ratione scandali, aut mali exempli, quod ferè semper accidit, si Religiosus consuetus sit sine legitimo impedimento ad chorum non venire; posteriori verò adhærendum puto, secluso tali scandalo, etiam si adsit consuetudo: quia iuxta *dicta tomo primo p.* 1. *capit.*8. *num.*18. ex S. Thom. & Caietano, consuetudo transgrediendi leges non obligantes ad mortale non inducit peccatum mortale per se loquendo. Quid verò dicendum sit de obligatione Religiosorum ad sequelam chori, propter Decreta Summorum Pontificum Clement. VIII. & Vrbani VIII. habes *tomo* 1. *p.*1. *cap.* 10. *numero* 20. Quid etiam propter obligationem Regulæ, & constitutionum vnaquæque Religio habebit in hoc particularia iura. Quantùm verò obligent Regulæ, & constitutiones Religionum habes ex *dictis tomo primo p.*1. *c.*7. *&* 8. illud certum Canonicos, & alios Beneficiatios strictiùs obligari ad chorum, quam Regulares, quia illi, & non isti obligantur ex iustitia, scilicet, ratione beneficij, quod illis datum est ob publicam recitationem diuini Officij. Suarez *supra numero* 16. Bonacina *dicto num.*8.

Officium porrò diuinum, ad quod dico teneri Ecclesias omnes Regulares, & totam Communitatem Religiosorum, vel Religiosarum in eis existentem, & præcipuè, Prælatos ipsarum, non solùm includit septem horas Canonicas, sed etiam Officium Beatæ Virginis, officium mortuorum pro secunda die Nouembris, Litanias in die Sancti Marci, & in tribus diebus ante Ascensionem, Psalmos Graduales, & Pœnitentiales, & officium defunctorum pro diebus, quibus iuxta rubricas Breuiarij debent dici. Ratio est, quia officium diuinum importat laudes, & preces ab Ecclesia institutas ad orandum, & laudandum Deum certis, ac definitis horis, hæc enim est definitio officij diuini, & competit prædictis. Peyrinis *supra num.* 124. ex pluribus Doct. De quo etiam Candidus 4. *part. disquisit.* 4. *articul.* 24. *dubitat* 19. *& sequentib.* Quando autem, & quibus diebus obligent prædicta, habes ex dictis *tom.*1. *p.*1. *cap.* 12. relato. 6

Idem dico de officiis diuinis, quæ in aliquibus Monasteriis dicuntur in choro ex obligatione fundationis ipsorum, testamenti, pacti, legati, eleemosynæ, Capellaniæ, &c. qualia sunt aliqua officia mortuorum, Vesperæ B. Virginis, Sanctorum, &c. ea enim dicere spectat ad totam Communitatem collectiuè; ad Superiores autem, vt præcipiant subditis, vt illis satisfaciant, propter dicta à simili. Addit Bordonus *supra num.*9. etiam spectare ad singulos Religiosos diuisiuè, ita vt singuli peccent mortaliter ea omittentes. Sed hoc non admitto, nisi id habeatur in prædictorum oneru institutione. Ex consuetudine enim Ecclesiarum Regularium habetur, quòd dummodo in choro adsit numerus competens Religiosorum, ipsi satisfaciant huiusmodi obligationibus. Imò rigore loquendo, nisi, vt dixi, id exprimatur in istarum obligationum institutione, aut habeatur ex voluntate Institutoris, cum quatuor Canonici, vel Ecclesiastici constituant Chorum, vt habent Macignus *Tractat. de Horis Canonicis cap.*56. *num.* 24. & Diana 2. *part. Tractat.*12. *Resolut.*31. videtur dicendum, quatuor Religiosos sufficere in choro pro talium onerum adimpletione. Casu autem quo non adimpleantur, teneri Monasteria ad restitutionem prouentuum, quæ ex illis officiis ipsis contingunt (etsi oppositum tueatur idem Bordonus) certum omnino est, cum ex communi sententia Doctorum, de qua inter alios Sotus 4. *de Iustitia quæstione* 7. *artic.* 3. & Sayrus *in Claui regia libro* 10. *Tract.* 2. *capit.* 1. ex violatione iustitiæ commutatiuæ, seu contractus, aut ratione damni tertio illati, oriatur obligatio restituendi. Quæ omnia interueniunt in præsenti, si quidem prædicta officia debita sunt ex iustitia commutatiua ratione contractus initi inter ipsorum Institutorem, & Monasteria, & in omissione illorum damnum spirituale illi infertur. Sicut ex communi sententia Doctorum idem dicitur de non adimplentibus obligationes Missarum, Anniuersariorum, Legatorum, &c. 7

Hæc porrò omnia etiam applicari debent ad 8

Conuen

Conuentus paruos. Etsi enim tales sint, & in ipsis forsan prædictus numerus quaternarius Religiosorum quandoque non reperiatur, hoc tamen non tollit quominus, iuxta eorum possibilitatem, satisfacere teneantur obligationibus prædictis, saltem ratione pacti, aut promissionis, quibus illas acceptarunt. Etsi oppositum etiam insinuet idem Bordunus.

9 Circa modum autem officiandi, seu dicendi officium diuinum in Choro, nota primò, illud non debere dici transcurrendo, syncopando, extranea, vana, aut profana intermiscendo colloquia, prout expressè in dicta Clementina prima *de Celebrat. Missarum* cauetur. Imò id esse quandoque peccatum mortale dixi eo *c.* 12. *n.* 12. Psalmi etiam debent dici deuotè, prout etiam in eadem Clementina præcipitur, conformiter etiam ad *cap. Dolentes de celebratione Missarum.* De qua deuotione, seu attentione requisita dixi *cap.* 12. relato *num.* 11. Dici etiam debet debitis, & statutis temporibus, prout in eadem Clementina præcipitur, adiuncta consuetudine Ecclesiæ, ita vt sine magna causa oppositum facere, graue peccatum sit, iuxta dicta eo *cap.* 12. *num.* 15. Præuenire tamen potest, cum timetur impedimentum non recitandi illud tempore debito. Naldus *in Summa verbo officium diuinum num.* 3. post Canum, quem refert. Notandum tamen, quòd licet semel, vel iterum possint Prælati Regulares dispensare, vt Officium aliis temporibus, quàm statutis ex consuetudine Ecclesiæ dicatur in Choro, non tamen possunt in perpetuum id facere, etiam causa iusta interueniente. Ratio est, quia contrarium præcipitur in dicta Clementina prima *de Celebrat. Missar.* quæ est Concilij generalis Viennensis, in præceptis autem Concilij generalis, licet possint Episcopi, ac per consequens etiam Prælati Regulares pro aliquo casu dispensare, sed non pro semper, quacunque etiam data causa. Sanchez *tom.* 2. *Consil. moral. lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 42. *num.* 6. ex Armilla, Tabiena, & Nauarro.

10 Dici præterea debet Officium diuinum in choro, vel Ecclesia. Ita enim colligitur ex dicta Clementina, & ex *cap. vltim. distinct.* 92. accedente traditione, & consuetudine Ecclesiæ. De quo Nauarrus *de oratione tract.* 5. *num.* 3 Bellarminus *lib. de bonis operibus capit.* 18. Reginaldus *libr.* 18. *num.* 178. Causa tamen rationabili supposita, scilicet, constructione Ecclesiæ, vel Capellæ, vel ad euitandum magnum frigus, aut magnam aliquam temporis intemperiem, dici potest in sacristia, vel alio loco proximo Ecclesiæ. Bonacina *supra disp.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 5. *num.* 3. & 4. ex Macigno, & Suarez. Declaratum etiam dicitur à S. Congregatione apud Barbosam *in Collectaneis Bullarij verbo officia propria*, Officium diuinum recitari posse extra chorum in sacristia diebus ferialibus arbitrio Episcopi, non verò in festiuis, non obstante contraria consuetudine. Curandum tamen semper, vt eo loco dicatur, quòd percipi possit à fidelibus in Ecclesia existentibus. Officium enim diuinum publicum, de quo loquimur in præsenti, non solùm dicitur propter vtilitatem dicentium, sed etiam audientium. Propterea enim, vt credo, Romæ decisum audio, non potuisse Canonicos quosdam satisfacere suæ obligationi in Sacristia, quæ non habebat fenestram versus Altare maius.

11 Pro Religiosis autem maximè scrupulosioribus in choro celebrantibus diuinum Officium aliqua animaduertenda. Primò, qui submissa voce recitat suos versiculos, & audit socios canentes aliam partem, satisfacit obligationi Officij, quia talis verè recitat Officium cum aliis. Suarez *dict. libr.* 4. *cap.* 12. Sanchez *supra dub.* 14. Candidus *tom.* 2. *Disquisit. moral. disquisit.* 25. *art.* 24. *dub.* 3. Secus esset si tantum audiret alios, & ipse nec cantaret, nec recitaret suam partem; quia præceptum Ecclesiæ est de recitando, aut cantando Officio, non de illo audiendo. Bonacina *dict. quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 15. Secundò, qui suam partem recitat, sed aliam, quam alter Chorus recitat, attendens ad illam, ex aliquo accidenti, surditate, vel impedimento, non percipit, satisfacit Officio, quia verè recitat cum aliis. Sà *in Summa verbo Hora Canonica numero nono.* Tertiò, qui in choro aliquid omittit culpabiliter, aut inculpabiliter, non debet omissum repetere durante Officio in choro, sed potius debet illud reseruare post expletum officium.

Ratio est, quia iustam habet causam differendi, cum chorus semper prosequatur officium. Bonacina *dict. quæst.* 3. *punct.* 4. post Nauarrum, Suarez, Filliucium, & alios; quos refert. Imò si talis pars, quæ omittitur est parua, prætermitti potest, quia cum materia sit leuis, ex leui causa omitti potest. Idem Bonacina *supra punct.* 2. §. 1. *num.* 23. ex eisdem Auctoribus. Vnde infertur, idem esse dicendum de Religioso serò ad chorum veniente, si non multùm in choro processum est. Candidus *supra artic.* 26. *dubit.* 2. post alios. Quartò, probabile satis esse, quòd censeatur integrè recitare ille, qui dum dicitur diuinum Officium in choro, occupatur occupatione necessaria ad ipsum diuinum Officium, vt præuidendo lectionem, quam est cantaturus, vel mittitur ad thurificandum altare, &c. nec tenetur repetere ea, quæ interim ab aliis dicuntur in choro. Ratio est, quia cum chorus reputetur vnum corpus, quod vnus dixit dictum censetur ab alio, qui detentus est occupatione necessaria ad ipsum chorum. Nauarrus *in cap. quando num.* 36. & 37. Sanchez *supra dubio* 15. Limitandum tamen hoc est, quando hi ante Officium diuinum non potuerunt, vel non debuerunt præuenire talem occupationem, quia hoc ipsis non incumbebat, & propter necessitatem repente occurrentem hæc faciunt. Tunc enim non tenentur supplere. Nauarrus, & Sanchez *supra.* Quintò, probabile quoque esse, quod qui organis choro respondet, non tenetur recitare eam partem, quam organum pulsat. Ratio est, quia Ecclesia accipit sonum illum organorum, vt partem diuini Officij. Nauarrus *supra cap.* 21. *num.* 15. Sanchez *supra dub.* 16. & in idem propendit Sotus 10. *de Institia quæst.* 5. *art.* 3. Sextò, probabiliter etiam dici, quòd qui canunt in choro non teneantur dicere versum, qui organis pulsatur. Ratio est, quia sonus ille organorum accipitur ab Ecclesia loco vocum, &, vt pars diuini Officij. Sanchez *supra* ex aliis. Laudabiliter tamen, & securior est vsus nostræ, & aliarum Religionum, quòd versus, qui organis pulsatur, dicatur à duobus in medio chori. Septimò notat Ioannes Sancius *in Selectis disput.* 15 *num.* 2. §. *Perpendendum* (quod tam pro recitante priuatè, quam in choro intelligi potest) infirmum, etsi valentem conuersari cum amicis se inuisentibus, non ob id constringendum esse ad Officium diuinum recitandum; quia amicis confabulari, potius animi diuersionem, quam attentionem importat, Officium verò diuinum attentionem necessario petit.

Præcipuè octauò notandum, Leonem X. viuæ vocis oraculo concessisse, quòd quicunque dixerit post quamlibet horam diei infrascriptam Orationem, & in fine illius vnum *Pater noster*, & *Aue Maria* pro fœlici statu suæ Sanctitatis, & Ecclesiæ Sanctæ Dei, consequatur plenariam remissionem omnium defunctorum in illa hora humana fragilitate commissorum. Oratio. *Sacrosanctæ, ac indiuiduæ Trinitati,* 13

Crucifixi Iesu Christi Domini nostri humanitati, & Beatissimæ, ac gloriosissimæ Virginis Mariæ fœcunditati, sine integritati, & omnium Sanctorum Vniuersitati, sit sempiterna laus, honor, virtus, & gloria ab omni Creatura, nobisque remissio peccatorum per infinita sæcula sæculorum. Amen. Et Beata Viscera Mariæ Virginis, quæ portauerunt æterni Patris Filium, & beata vbera quæ lactauerunt Christum Dominum. Pater noster, & Aue Maria. Cassarubius *in Compendio Priuileg. Mendicant. verbo Officium Diuinum 2. num. 5.* Addens *num. 6.* quòd idem Leo ampliando prædictam gratiam concessit, quòd non solùm sufficiat dicere supra scriptam orationem *Sacrosanctæ, &c.* pro supplemento vnius horæ, quando dicitur per se sola, sed etiam omnium horarum, quæ dicuntur semel, seu vno contextu, licet aliquis paruus interuallus inter vnam, & aliam fiat.

13 Circa quam concessionem aliqua notanda sunt. Primò, eam videri factam pro omnibus recitantibus Officium, non pro Regularibus tantùm. Nauarrus *in cap. quando de consecrat. distinctione 1. notabil. 19.* Toletus *in Summa lib. 2. cap. 13.* Rodriguez *tom. 1. quæstionum Regular. quæstione 42. artic. 3.* Secundò, quòd quamuis illa sit viuæ vocis oraculo concessa, nihilominus non propterea reuocata censetur hoc tempore, quo viuæ vocis oracula reuocata sunt à Summis Pontificibus Gregorio XV. & Vrbano VIII. Ratio est, quia per istas reuocationes non reuocarunt hi Pontifices omnes concessiones, & gratias viuæ vocis oraculo factas, sed illas tantùm, quæ fuerunt concessæ *Superioribus, & personis cuiuscunque Ordinis, Congregationis, Instituti, & Societatis, vel ipsis Ordinibus, Congregationibus, Institutis, & Societatibus*, vt patet ex verbis ipsorum, & docet noster Stratius *in Instruct. pro Carmelit. cap. 20. num. 8. & 9.* Hæc autem concessio est pro omnibus recitantibus Officium in tota Ecclesia, vt dixi. Tertiò, quòd talis Oratio applicari debet pro fœlici statu Summi Pontificis, & Sanctæ Ecclesiæ, vt patet ex dicta concessione, quod tamen aliqui non animaduertunt. Quartò, quòd defectus humana fragilitate commissi in recitatione Officij, quorum remissio à Papa conceditur recitantibus dictam Orationem, non sunt illa peccata mortalia, quæ in tali recitatione committi possunt, non recitando, verbi gratia, integrè, vel attentè, ita vt ab onere repetendi talis Officij liberetur sic recitans. Hoc enim esset maximum, & extraordinarium priuilegium, ac speciali nota dignum. Solùm ergo sunt illi defectus, qui vel per nullam culpam, sed solùm per venialem committi possunt in tali recitatione, ita vt ab onere iterum repetendi recitata cum ipsis, excusetur recitans. Addunt aliqui etiam remitti talia venialia ex vi talis Orationis ad modum Sacramentalis. Quod tamen dubium valde est, & absque sufficienti fundamento dictum. Quartò, probabile esse valere istam concessionem, etiamsi talis Oratio ab vno solo, Hebdomadario scilicet, aliorum nomine, dicatur. Ita enim piè interpretari potest intentio Pontificis in re maximè fauorabili. Bordonus *supra num. 28.*

14 An Prælati dispensare possint, vt in Choro pro aliquo casu recitetur officium non contentum in Breuiario, vide dicta *supra verbo Breuiarium num. 5.* Vbi etiam, & *tomo 1. part. 1. eo cap. 12. & 21.* alia ad intentum. Item *supra verbo Defunctus*, præsertim *num. 6. & 7.* alia, quæ pertinent ad officium Defunctorum. Qualiter etiam excommunicatus maiori excommunicatione non possit diuina Officia ex officio exercere, aut illis assistere, licet ea teneatur priuatim dicere, habes ex dictis *supra verbo Excommunicatio quoad Regulares num. 14. & 19.* Qualiter quoque diuina Officia per interdictum prohibeantur, habes etiam ex dictis *supra verbo Interdictum quoad Regulares à num. 20.* Similiter, quæ diuina Officia prohibeantur à Religioso irregulari, dixi *supra verbo Irregularitas num. 6. & 7.*

De officiis autem propriis Sanctorum, seu Beatorum, quæ tam in Choro quam extra, recitari possunt, præter dicta eo *c. 12. & 21.* vide Decreta S. Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo officia propria 3.* (licet iis diebus videam hoc opus à S. Congregatione Indicis prohibitum) & Nouarium *in Lucern. Regular. verb. Officium.* Notandum etiam est S. Congregationem apud eundem Barbosam eo libro *verbo Pœna* mulctasse pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ quemdam Priorem, qui recitauit in Choro Officium quoddam non approbatum. Quod notandum est pro Regularibus. 15

OLEVM SANCTVM quoad Regulares.

SVMMARIVM.

Oleum Sanctum est triplex. num. 1.
De Chrismate. num. 2.
De Oleo Catechumenorum. num. 3.
De Oleo infirmorum. num. 4.
An possit misceri cum alio non benedicto. num. 5.

OLEVM Sanctum in die Cœnæ Domini per Episcopum consecratum est triplex. Primum, & principale dicitur Sanctum *Chrisma*, quod de Oleo, & balsamo conficitur, quo benedicuntur fontes Baptismales, Calices, & Patenæ, Ecclesiæ, & Altaria, & pueri baptizati in vertice, & in fronte, & Episcopi quando consecrantur in manibus, & in capite, & omnes fideles cum Chrismantur. Quod quidem oleum annuatim consecrandum est, & innouandum *cap. si quis de alio de consecrat. distinct. 4.* Secundum est, Oleum Catechumenorum, quod dicitur Oleum benedictum, siue Sanctum, quo inunguntur baptizandi inter scapulas, & in pectore; & manus Sacerdotis cum ordinatur, & Principes, ac Reges in brachio, & humero, & Ecclesia, ac altare ante Chrismationem. Tertium est, Oleum infirmorum, quo inunguntur infirmi in extrema vnctione. *vt de Sac. vn. cap. vnico.* Angelus, Syluester, & alij Summistæ *verbo Oleum Sanctum*, Barbosa *de Offic. & potest. Episcopi Allegat. 31. num. 1.* Candidus *tom. 3. disquisit. disquis. 3. art. 2. dub. 15.* De illis aliqua, quatenus ad Regulares spectare possunt, dicendum. 1

Et quidem loquendo de primo Oleo, scilicet Chrismate, constat ex dictis *supra verbo Consecratio num. 3.* quid sit, quando, & à quo confici debeat, & qualiter peccent, qui veteri Chrismate, id est, qui non sit illius anni, vtuntur. Pro quo etiam extant declarationes S. Congregationis apud Barbos. *in Collectan. Bullar. verbo Olea Sacra.* Qualiter etiam eo vti non possint Abbates, aut Prælati Regulares in aliquarum rerum benedictione, aut consecratione, dixi *supra verbo Altare numero 3. & 4.* & *verbo Benedictio*, & *Benedicere num. 8. & 11.* & *verbo Consecratio n. 2.* ex variis etiam eiusdem Sacræ Congregationis declarationibus. 2

Loquendo autem de secundo Oleo, Catechumenorum appellato, illud solùm pro Regularibus animaduertendum, quòd quando curam animarum 3

cum

cum Baptisterio habuerint, prædictum Oleum illis sit necessarium, sicut etiam Chrisma pro vnctione baptizandorum modo dicto. Idem dico de tertio Oleo, scilicet infirmorum, pro Sacra vnctione extrema danda infirmis moribundis. Vnde illis concedendum est ab Episcopis, vel Ordinariis, prout ex declaratione Sacræ Congregationis, quam refert Barbosa *in dictis Collectaneis* loco relato colligitur. Omnes etiam quantumuis exempti subiiciuntur Episcopis quantùm ad petitionem talium Oleorum, *cap. veniens de præscript.* Vbi Abbas *notatione* 2. Rebuffus *in praxi beneficiorum part.* 1 *tit. de Clericis num.* 22. Erasmus Cochier. *de iurisdictione Ordinarij in exemptos part.* 2. *q.* 45. *num.* 16. Debent etiam talia Olea Sacra illis gratis omnino tribui, ita vt neque liberè oblatum pro illis aliquid accipere possint. Ita enim colligitur ex declaratione Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, quam refert Gauantus *in Manuali Episcopor. verbo Olea Sacra.* Quare tollenda est consuetudo aliquorum, qui nolunt distribuere illa, nisi oua, aut aliquid aliud ipsis tribuatur. Fuscus *de potestate Episcopi cap.* 4. §. 3. *num.* 2. & Barbosa *dicta Allegat.* 31. *num.* 21.

4 Specialiter etiam quòd tertium Oleum, scilicet infirmorum, concedi debeat ab Episcopis omnibus Regularibus pro vsu suorum Monasteriorum, colligitur non solùm ex eo quòd Prælati Regulares sint veluti Parochi suorum Religiosorum, ac per consequens ipsis, sicut & aliis Parochis tribuendum, sed etiam ex declaratione Sacr. Congregationis Episcoporum, & Regularium, quam referunt idem Gauantus *supra* & Aldana *in Compendio Canonicarum resolutionum l.* 1. *tit.* 8. *num.* 10. & ex ipso Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Oleum Sanctum n.* 1. Specialiter quòd Carmelitis tribui debeat istud oleum, habetur ex Clemente VIII. in Bulla *Exponi nobis in* 3. *tom. Bullarij n.* 57. vbi præcipit Dominis Archiepiscopis, & Episcopis, vt prædictum Oleum, ipsis petentibus, promptè ac liberaliter exhiberi faciant, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 3. *num.* 20. De quo etiam Nouarius *supra.* Vbi etiam cum prædicto Barbosa *in dictis Collectaneis* quòd fratres Cruciferi oleum Sanctum recipiunt à quocunque Episcopo ex concessione Vrbani III. in Bulla *Cum antecessor in* 1. *tom. Bullar.* in isto Papa *num.* 1. Quo priuilegio vti etiam possunt aliæ Religiones cum ipsis communicationem priuilegiorum habentes. Imò etiam in iure communi stando, & secluso omni priuilegio, si Episcopus proprius absit, vel Sedes eo tempore, vacet, proximus Episcopus adiri poterit ad hoc Oleum habendum, prout ex Glossa, & Vgolino tenet Barbosa *dicta Allegat.* 31. *num.* 19.

5 Nota prædictum Oleum infirmorum, quando timetur non futurum sufficiens pro illo anno, aut propter aliam rationabilem causam, misceri posse cum alio non benedicto, & ex illo augeri, modo ea pars, quæ additur sit minoris quantitatis, quam Oleum consecratum, totumque reddi consecratum, seu benedictum. Ratio est, quia magis dignum attrahit ad se minus dignum *c. quod in dubiis de consecrat. Ecclesiæ.* Posseuinus *de officio Curati cap.* 9. *num.* 2. Naldus *in Summa verbo extrema vnctio num.* 2. Barbosa *d. allegat.* 31. *num.* 17. & 18. Candidus 3. *tomo loco relato dubit.* 16. 17. & 18. De quo à simili idem dixi de aqua Benedicta *supra verbo Benedictio, & Benedicere num.* 10. Sicque, cum mihi propositum esset de mandato S. Congregationis retroactis diebus, respondi fieri posse in quadam grauissima Ecclesia Hispaniæ.

OPINIO REGVLARIBVS tenenda.

SVMMARIVM.

Quid de hac materia tractandum. num. 1.
Opinio quid, & quotuplex. num. 2.
Sententia vnius Doctoris an efficiat opinionem probabilem. num. 3.
Consilium est se qui opinionem tutiorem, & probabiliorem. num. 4.
Regulariter autem loquendo obligatorium non est. num. 5.
Ex duabus opinionibus æquè probabilibus qualibet amplecti potest. num. 6.
Opinio iam antiquata amplectenda non est. num. 7.
In materia, aut forma Sacramentorum non licet sequi opinionem minus probabilem. num. 8.
Quid in materia obedientiæ Religiosorum erga suos Prælatos. num. 9.
Opinio abrogata, vel reprobata Decreto Superiorum amplectenda non est. num. 10.
Casus practicabiles à Religiosis in materia opinionum probabilium. num. 11.

IN hac materia, quia latissima, solùm aliqua dicenda, quæ magis ad praxim, & casus ferè quotidianos Regularium conducere possunt, suppositis priùs aliquibus ad opinionis naturam spectantibus. 1

Est autem opinio, iuxta dicta *supra verbo Dubia Regularium num.* 2. idem quod assensus incertus intellectus ad aliquam partem contradictionis cum formidine oppositæ. Per quod differt à dubio propriè dicto, istud enim est motus intellectus indifferens in vtramque partem contradictionis. De quo Sayrus *in Claui Regia l.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. Cornexo *tom.* 1. *in* 1. 2. *tract.* 8. *disputatione* 4. Diuiditur in probabilem, & improbabilem. Opinio probabilis est, quæ innititur rationi, seu fundamento alicuius momenti, ita tamen, vt pro opposita parte nihil conuincens sit. Sanchez *tom.* 1. *in Decalog. l.* 1. *cap.* 9. *num.* 6. Portellus *in Dub. Regular. verbo opinio eligenda num.* 1. Improbabilis verò, ea, quæ debili fundamento, seu rationi innititur. Vnde in rigore loquendo potiùs debet dici sententia falsa, quàm opinio. Portellus *supra.* Quare si daremus, quòd aliqua opinio falso fundamento, aut nullius ponderis nitatur, dicetur improbabilis, etiamsi plures Auctores pro se habeat. Ioannes Sancius *in Select. disp.* 48. *num.* 48. Rursus opinio probabilis, alia est probabilior, ea scilicet quæ innititur pluribus, aut melioribus fundamentis, seu rationibus; alia minus probabilis, quæ innititur paucioribus, aut debilioribus. Rursus opinio alia est tuta, & secura, ea scilicet, quæ aliquo modo vitat peccatum, alia verò tutior, seu securior, ea videlicet, quæ magis, & securius vitat illud. Non est autem idem opinio probabilis, aut probabilior quod tuta, aut tutior; cum prior dicatur talis respectu fundamentorum, quibus innititur, posterior verò ex eo quòd peccatum vitet. De his Sanchez *supra n.* 5. Portellus *suprà num.* 1. & 2. Bordonus *resol.* 19. *num.* 4. & plures alij. 2

Ex quo collige, auctoritatem vnius Doctoris pij, probi, & docti, qui rem ex professo discussit, posse efficere vnam opinionem probabilem. Ratio est, quia auctoritas talis Doctoris non est leue, aut leuissimum fundamentum, sed alicuius ponderis. Sanchez 3

dicto

dicto cap.9. num.7. post Angelum, Syluestrum, Nauarrum, Valentiam, & Sà. Quibus iunge Dianam *4.part. Tract.4. Resolut.30.* post Merollam, Aluicium, & alios, quos refert. Et Zachariam Pasqualigum *in Decis. moral. de opin. elect. decis.2.* post Sayrum, Vasquez, Castrum Palaum, & alios, & *decis.360. & seqq.* Dixi *Doctoris pij, & probi*, quia attendendum est an sit homo, qui volens mundo placere, aut populi applausum quærere, nouas, & laxiores sententias euulgat: talis enim non est pius, & probus. Dixi etiam *docti*, quia Doctori non est credendum propter dignitatem, sed propter doctrinam. Dixi quoque *qui rem ex professo discussit*, quia qui rem casualiter, incidenter, aut negligenter discussit, non est fide dignus. Adde, quòd quando Doctor singularis talem opinionem docens habet dictas conditiones, præponi etiam potest ipsius opinio aliorum plurium contrariæ opinioni, propter fundamentum adductum. Villalobos *in Summa tom.1. tract.51. difficult.7. num.3.* Castrus Palaus *in opere morali tom.1. disp.2. punct.1. num.12.* Diana *supra.* Pasqualigus *supra.*

4 His positis dicendum primò. Religiosi maximè consulendi sunt sequi semper opinionem tutiorem, & probabiliorem, relicta minus tuta, aut probabili. Ratio est, quia in dubiis tutior pars est eligenda, iuxta *cap. iuuenis de sponsal.* & certum teneri debet relicto incerto, iuxta *cap. si quis de pœnit. dist.7.* quæ, etsi consilia sint, vt habent Antoninus *1.p.tit.3.c.10.§.10.* & Nauarrus *d.cap. si quis*, amplectenda tamen videntur Religiosis, qui viam perfectionis sectantur. Quo sensu accipiendus est Peregrin. *3.p. tract.2. Resolut.3. & in Addit. ad Constitut. sui Ordinis part.3. quæst.6.* Specialiter proinde ad faciendum bonam electionem in opinionibus prudenter eligendis aliquas regulas assignant Saytus *supra cap.6.* ex Azorio, & Filliucio, Peyrinis *tom.3. priuileg. Minim. cap.1. in Addit. ad Constitut. Pyrri num.10.* ex aliis.

5 Nihilominus dicendum secundò, regulariter loquendo posse Religiosos, siue in operando, siue in consulendo aliis, vti opinione etiam minus probabili, aut minus tuta relicta tutiori, aut probabiliori, etiam propria. Ratio est, quia operans secundum opinionem probabilem non potest iudicari temerarius, neque imprudens, habet enim pro se fundamentum alicuius momenti: ergo sic faciens non peccat. Secundò, quia licet opinio tutior sit perfectior, & securior, nemo tamen tenetur sequi quod perfectius est, & quod securius, dummodo sequatur perfectum, ac tutum. Ergo, &c. Tertiò, quia cum omnimoda certitudo in rebus agendis haberi nequeat, sufficit, vt operemur cum certitudine probabili, & non requiritur omnimoda certitudo. Opinio autem minus probabilis, & minus tuta est aliàs sufficiens ad bene operandum moraliter: esset enim onus intolerabile, & multis scrupulis expositum, si opiniones probabiliores semper inuestigare teneremur. Ergo, &c. Ita ferè Sanchez *supra num.13. & 14.* ex Mercado, Medina, Vasquez, Valentia, Gutierez, Suarez, Henriquez, Azor, Bannez, Nauarro, Aragon, Lopez, Ledesma, Salas, Sayro, & Lessio, quos refert. Item Diana *part.2. tractat.13. Resolut.1. & part.4. tract.4. Resolut.4.* Ex Laymano, Basilio Pontio, Maldero, Filliucio, Tannero, Barbosa, Garzia, Villalobos, Ioanne Sancio, Lorca, Martinez, Aluarez, Sanctarello, altero Barbosa, Portello, & Merolla, quos refert. Ita etiam Pasqualigus *supra* post innumeros alios. Ita quoque Cornexò *supra disp.3. dub.6.* post Salonem, & alios.

6 Ex quo collige, multò magis posse Religiosos ex duabus opinionibus æquè probabilibus sequi quamlibet, non solùm, quia tunc non operarentur temerè, aut imprudenter, sed etiam, quia si tales opiniones sunt æquè probabiles, erunt quoque æquè consonæ rationi, ac per consequens æquè amplectendæ. Cornexo *supra dub.4.* ex D. Antonino, Adriano, & Nauarro, Pasqualigus *supra decis.14.* ex aliis.

Dixi autem *supra regulariter loquendo* posse Religiosos sequi opinionem minus probabilem, & tutam relicta probabiliori, & tutiori, quia sunt aliqui casus, in quibus id non licet. Primus est, quando illa est iam antiquata, ita vt in praxi opposita recepta sit. Tunc enim talis sententia, vel non est iam opinio, vel saltem improbabilis censeri debet Sanchez *supra n.11.* Sayrus *cap.5. num.21. & 22.* 7

Secundus est, quando agitur de materia, aut forma Sacramentorum, tunc enim etiamsi sint de eis variæ opiniones, illis relictis, standum est illi, quam vsus, & consuetudo Ecclesiæ approbat, saltem ad euitandum damnum proximi, quod illi eueniret, si materia illa, vel forma, quam talis opinio dicit esse sufficientem, re vera à Christo, vt sufficiens instituta non esset. Saytus *supra cap.7. num.6.* Naldus *in Summa verbo opinio in fine.* Ioannes Sancius *supra disp.27. num.15.* Diana *d. tract.13. Resolut.2. part.4. Resol.4.* Vnde grauiter peccaret qui baptizaret paruulum *in nomine Iesu*, aut *in nomine genitoris, geniti, & procedentis*, non exprimendo nomina *Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, quamuis faceret conformiter ad probabiles opiniones antiquas. Et similiter circa materiam eiusdem Sacramenti peccaret, qui baptizaret in lixiuio, omissa aqua pura, Saytus *supra.* Cornexo *dub.6.* Qui rectè addit oppositum esse dicendum in casu necessitatis. Tunc enim posset Sacerdos vti dicta materia, & forma dubia, saltem sub conditione, iuxta dicta *supra verbo Baptismus num.6. & 12.* Imò etiam quando dubietas ex parte materiæ non est ex parte Ministri, sed ex parte recipientis Sacramentum, licitè poterit illud administrari, iuxta opinionem etiam minus probabilem, aut securam. Vt in casu communi, quo pœnitens accedere vellet ad Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione cognita, quia tunc Minister non faceret contra Charitatem proximi illi conferendo absolutionem, siquidem ipse voluntariè accedere vult illo modo. Vasquez *1.2. disputat.63. cap.3. num.10.* Saytus *supra num.7.* Sanchez *supra num.34.* Similiter in casu quo varietas opinionum non esset circa materiam, aut formam Sacramentorum, sed circa iurisdictionem Confessarij, licitè poterit ipse vti opinione minus probabili, & tuta, probabiliori, & tutiori relicta, iuxta dicta *supra verbo Confessio num.3.* Quia tunc re vera nullo periculo inualiditatis exponitur Sacramentum, tum quia eo ipso quòd Confessarius sequitur opinionem probabilem datur communis error in populo, & Ecclesia pia mater propter bonum animarum dat illi iurisdictionem, iuxta *l. Barbarius ff. de offic. Prætor.* Tunc etiam quia regulariter loquendo in confessione semper pœnitens confitetur aliquod peccatum veniale super quod quilibet Sacerdos habet iurisdictionem, & absoluendo ab illo directè, cum sine mortali auferri non possit, indirectè etiam absoluet à mortali, posita tali opinione probabili. Sanchez *supra num.35.* Lessius *2. de iustit. cap.29. dub.8. num.68.* Diana locis relatis ex Castro Palao, Granado, Maldero, & aliis. 8

Tertius casus, in quo non licet Religiosis sequi opinionem probabilem, est in materia obedientiæ, quando scilicet Superior præcipit aliquid inferiori; tunc enim inferior tenetur obedire Superiori præcipienti secundum opinionem probabilem, etiamsi inferior 9

inferior probabilem aliam habeat quòd non possit præcipere. Ratio est, quia aliàs iuxta dicta *tom.1.p.1. cap.4. num.26.* ex Corduba, & Valentia esset confusio, & destructio Communitatis, si prætextu opinionis probabilis nollet quis Superiori obedire. Tum etiam, quia aliàs cogendi essent Superiores ad non præcipiendum, nisi ex certa, & euidenti notitia honestatis rei, quæ præcipitur, quod est supra humanam facultatem. Et ita hanc sententiam, vt probabiliorem sequitur Diana *dicto tract.2.resol.10.& dicto tract.4.* ex multis Auctoribus contra Ioannem Sancium *in Select. disp.33.* & Castrum Palaum *in Opere Morali tom.1.disp.2.punct.6. n.5.* Addit Layman *l.1.tract.1. cap.5.§.2.num.11.* ex Corduba, & Vasquez, & Miranda, quòd Superiori præcipienti secundum opinionem probabilem subditus teneatur obedire, etiam contra probabiliorem propriam magisque tutam. Tum quia in dubio inter Superiorem, & subditum, præsumptio est pro Superiori. *argument. cap. quid culpatur 23. quæst.1.* Tum etiam, quia si subditus agere potest aliquid licitè secundum sententiam probabilem etiam contra propriam probabiliorem ac tutiorem, ergo præcipiente Superiore secundum probabilem, tenetur subditus obedire, etiam contra propriam probabiliorem, ac tutiorem. Quia, vt dixi eo *cap.4. numero 24.* quoties subditus potest habere iudicium prudentiale, quòd res, quæ illi præcipitur sit licita, & honesta, tenetur obedire. In casu autem præsenti potest habere hoc iudicium. Rectè ergo Bordonus *dicta resolut.19. num.5.* inquit, quòd Superior potest cogere subditum ad sequendum suam opinionem, & is tenetur obedire, & operari secundum illam, modò sit circa materiam intra obiectum suæ potestatis.

10 Quartus casus, ipseque valde generalis, in quo non licet Religiosis sequi opinionem aliàs probabilem, aut tutam, sed tutiorem, & probabiliorem, est, quando talis opinio abrogata, vel reprobata est per Decretum Superiorum. Tunc enim talis opinio desinit esse probabilis, Sayrus *dicto cap.5. num.21.* Fraxinellus *de Sacerdotum obligationibus section.6. obiect.14. num.7.* Declaratur hoc exemplis in materia celebrationis Missarum. Opinio probabilis antiquitùs erat plurium Theologorum, quòd Sacerdos pauper poterat accipere ad sui congruam sustentationem plura stipendia pro vna Missa. Post Decretum tamen Sacræ Congregationis, iuxta dicta *supra verbo Missa num.14.* talis opinio non potest in praxi modo sustineri, ac per consequens cessauit iam eius probabilitas, vt bene Fraxinellus relatus. Similiter, iuxta dicta *verbo Missa numero 35.* licet etiam antiquitus probabilis sententia esset quòd Sacerdotes possent accipere Missam celebrandam cum certa eleemosyna, & postea aliis Sacerdotibus eam Missam committere, retenta sibi parte eleemosynæ, modò tamen post Decreta Sacr. Congregationis in contrarium, quæ eo loco retuli, probabilis iam non est, ac per consequens modò teneri non potest, prout eo loco dixi ex Diana, Lugo, & Bordono. Nisi fortè casu aliquo dato de quo *ibidem.* Idem quoque dico de opinione asserente Regulares posse vti priuilegio Bullæ Cruciatæ etiam contra voluntatem suorum Superiorum, & quoad casus ab eisdem reseruatos, iuxta dicta ex eisdem Diana, & Lugo *supra verbo Bulla Cruciatæ num.29.* Ac tandem idem dici potest de aliis casibus similibus, de quibus sæpiùs dixi in discursu huius Summæ. Animaduertendum tamen, quòd si non obstante tali Decreto, eo, & rationibus, quæ pro ipso sunt perpensis, aliqui Doctores ex sufficientibus fundamentis antiquam sententiam docuerint, dictum Decretum probabiliter explicando, haberi debet vt probabilis. Sanchez *supra num.11.* referens Vasquez, & Sayrum.

Cum autem præter hos casus, vt dixi regulariter loquendo possint Religiosi opinionem minus probabilem, aut tutam sequi, probabiliori, & tutiori relicta, ideo aliqua pro ipsorum praxi ex dictis colligi possunt. Primò, quoad Prælatos Regulares, ipsos posse vti facultate dispensandi, absoluendi, & commutandi circa suos subditos, iuxta sententias probabiles (etiam probabilioribus in contrarium relictis) id asserentes, de quibus dixi præsertim *tom.1.p.1.cap.18.* Quod idem dico de similibus facultatibus ipsorum, de quibus sparsim per totam hanc Summam dixi. Secundò, quoad Confessarios, posse confessorem absoluere pœnitentem sequendo opinionem minus probabilem pœnitentis, deposita opinione propria probabiliori. Vt si Confessarius credat contractum hunc esse prohibitum, & pœnitens iudicet esse licitum, & vult contractum inire: vel circa circunstantias non mutantes speciem confitendas, & sic de cæteris, Nauarr. *in Manuali cap.26. num.4.* Layman. *supra num.10.* ex Soto, Victoria, Medina, & aliis. Imò teneri Confessarium tunc absoluere pœnitentem, quia talis pœnitens sequendo dictam opinionem non peccat, ac per consequens sufficienter dispositus accedit. Henriquez *l.6.de pœnit.cap.16. num.50.* Layman. *supra.* Portellus *supra num.8.* ex Suarez, Ledesma, & aliis. Tertiò, quoad Sacerdotes Regulares, illos posse celebrare in Altari portatili propter priuilegia, quæ aliqui ipsorum habent non obstante quòd plures Doctores dicant ea reuocata esse per Concilium Tridentinum, iuxta dicta *supra verbo Altare n.13.& seqq.* Quartò, Portellus *supra num.3.* affert alium casum ad intentum de Confessario cogitatione, vel opere peccante, cum filia spirituali, cui absolutionis Sacramentum vel Baptismum contulit, quòd scilicet, iuxta opinionem probabilem non teneatur talem circunstantiam confiteri. [Quintò, idem Portellus *in responsionibus Moral. tom.2. casu 40.* benè ait, quod in casu quo Religiosus commisit aliquod crimen propter quod sunt opiniones diuersæ, an incurrerit aliquam pœnam, v.g. excommunicationem, inhabilitatem, &c. posse iudicem Regularem non infligere illi talem pœnam; immo non posse eam ipsi infligere. Quod quidem verum existimo non solum, quia Religiosi procliuiores esse debent in partem benigniorem, quàm in rigidiorem, sed etiam, quia eo ipso quod sunt opiniones diuersæ circa illam pœnam, non constat tale delictum eam promereri, ac proinde non debet sic delinquenti applicari. Vide Sayrum *in Claui Regia lib.1.cap.13. num.22. in additionibus nou.* ac Lugo *tom.2. de iust.& iure, disp.37. sect.10.*] Alia denique plura exempla ad intentum adduci possent, de quibus in discursu huius summæ. 11

ORACVLA VIVÆ VOCIS.

SVMMARIVM.

De illis remissiuè. num.1.

Constitutio Gregorij XV. reuocatoria ipsorum. num.2.

Constitutio Sanctissimi D. N. Vrbani de eadem re, num.3.

Animaduertenda circa has Constitutiones. num.4.

Per illas quæ viuæ vocis Oracula reuocata censeantur, num.5.

An illa, quæ sortita sunt suum effectum. num.6.

An

Anilla, quæ postea per Bullam, vel Breue confirmata fuerunt. num.7.
Quid si priuilegium per Bullam vni Religioni concessum, alteri viuæ vocis Oraculo communicetur. n.8.
Viuæ vocis Oracula quæ, & qualia sint. num.9.

1 DE iis plura dixi non solum per totum huius Summæ discursum, sed specialiter *tom.1.p.1. cap.3. num.21.* Alia nihilominus addenda, relatis priùs constitutionibus Greg. XV. & SS.D.N.Vrbani, quibus, iuxta dicta eo loco, reuocata fuerunt.

2 Igitur Gregorius XV. in Constitutione *Romanus Pontifex* quam eo loco retuli, sic ad intentum. *Itaque motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione, nostra, deque Apostolica potestatis plenitudine, omnia, & singula indulta, facultates, priuilegia, gratias, & concessiones quascumque spirituales, & Ecclesiasticas, tam ad forum interius quàm ad exterius spectantia, ac tam ad supplicationem partium, quàm motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus à Sede Apostolica, quæ tamen viua vocis oraculo hactenus quandocunque, & qualitercunque, ex quauis etiam de necessitate exprimenda causa, quibusuis Collegiis, Capitulis, Ordinibus, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Societatibus, etiam Societati Iesu, ac Congregationibus quibuslibet, siue eorum, & earum respectiuè Præpositis, Decanis, Magistris, Ministris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, Generalibus, vel Prouincialibus, quocunque nomine nuncupatis Superioribus, etiam quomodolibet exemptis, ac Sedi prædictæ immediatè subditis, cuiuscunque dignitatis, præeminentiæ, aut quouis priuilegio munitis, non tamen ad supplicationem Regum concessas; in iis videlicet, quæ non sunt sortita effectum, tenore præsentium reuocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, ac reuocata, cassa, sublata, abrogata, & annichilata, viribusque, & effectu vacua perpetuò fore, & esse, neque in posterum cuiquam suffragari posse, etiamsi expressa, & specifica mentio, etiam de verbo ad verbum, de iis facienda esset, decernimus, & declaramus, firmis tamen, & in suo robore permanentibus omnibus indultis, & aliis concessionibus prædictis viuæ vocis oraculo S.R.E. Cardinalibus ad ipsorum, vel aliorum quorumcunque fauorem, propria S.R.E. Cardinalium manu firmatis, pro ipsis, vel aliis factis & de quibus iidem S. R. E. Cardinales testimonium in scriptis præbuerint, decernentes, &c.* Et infra *Non obstantibus, &c.*

3 Postea verò SS.D.N.Vrb. sub anno 1631. die 20. Decembris in Constitutione *Aliàs fœlicis*, quæ ad verbum habetur apud Peyrinis *tom.3. Priuil. Minim. cap.12. in additam. ad Constitut. Vrban. Constit.18. aliàs 28.* & Ioannem Mariam Nouarium *in Lucern. Regular. verbo Oracula viuæ vocis* sic ad intentum. *Cum autem experientia rerum magistra compertum sit, concessiones, & gratias viuæ vocis oraculo, etiam à S.R.E. Cardinalibus obtentas, & ipsorum manu firmatas, sæpe ab his, in quorum fauorem emanarunt, minus canonica interpretatione extendi, & perperam in disciplinæ Ecclesiasticæ detrimentum executione demandari; idcirco, quantùm cum Domino possumus, his, & aliis malis occurrere volentes; motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione, Nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, & de consilio nonnullorum venerabilium Fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, quibus negotium huiusmodi maturè discutiendum commisimus, omnia & singula priuilegia, facultates, licentias, & gratias quascunque per Summos Pontifices prædecessores nostros ac per Nos viuæ vocis oraculo, & S.R.E. prædicta Cardinalium quorumcunque manu firmata, quibuscumque Generalibus, Prouincialibus, cæterisq; Superioribus & personis cuiusuis Ordinis, Congregationis, Instituti, & Societatis, siue sæcularibus, siue Regularibus; vel etiam ipsis Ordinibus, Congregationibus, Institutis, & Societatibus, etiam Societati Iesu, aut eius Clericis, seu Presbyteris, aliisque personis prædictis, quacunque de causa, etiam de necessitate exprimenda, occasione, prætextu, vel colore, etiam intuitu, contemplatione, seu ad instantiam Imperatoris, Regum, & Principum quorumcunque, aut aliàs quomodolibet concessa, illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, tenore præsentium reuocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, ac de cætero, reuocata, cassa, sublata, abrogata, & annullata, viribusque, & effectu vacua esse, nullique prorsus deinceps suffragari posse, nec debere, declaramus. Præterea, vt præsentes litteræ omnibus, & singulis, ad quos spectat, & pro tempore spectabunt, quanto citius innotescant, omnibus, & singulis Generalibus, & aliis quocunque nomine nuncupatis Superioribus quorumcunque Ordinum, Congregationum, Societatum, etiam Societatis Iesu, & institutorum, sub excommunicationis, ac priuationis officiorum, & dignitatum, nec non vocis actiuæ, & passiuæ pœnis ipso facto incurrendis, præcipimus & mandamus, vt infra tres menses proximos à die publicationis præsentium computandos, omnes, & singulos Prouinciales eorumdem suorum Ordinum, Congregationum, societatum, etiam Societatis Iesu, & institutorum, de eisdem præsentibus litteris certiores faciant, earumdemque præsentium exemplaria illis transmittant. Qui quidem Prouinciales sub eisdem pœnis, teneantur singulis Superioribus Monasteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, & Locorum Regularium præcipere, vt easdem præsentes subditis suis, vt moris est, publicent. Decernentes præsentes litteras, etiam ex eo quòd quicunque in præmissis interesse habentes, vel habere prætendentes, ad hoc vocati, & auditi non fuerint, de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, seu alio quopiam defectu, notari, impugnari, inualidari, redargui, in ius, vel controuersiam vocari, aut ad viam, & terminos iuris reduci, siue aduersus illas quodcumque iuris, gratiæ, vel facti remedium impetrari nullatenus posse, sed illas semper validas, firmas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere. Sicque per quoscunque iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet, quauis, aliter iudicandi, & interpretandi, facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere. Ac irritum & inane, si quid secus super his à quoquam quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Non obstantibus præinsertis litteris huiusmodi, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, & quatenus opus sit, etiam Regula nostra, de non tollendo iure, quæsito Priuilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis eisdem Cardinalibus, ac Ordinibus, Congregationibus, Institutis, & Societatibus, eorumque Superiobus, quocunque nomine nuncupatis, sub quibuscunque verborum formis, & tenoribus, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis Decretis in genere, vel in specie, ac aliàs in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quauis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret, illorum omnium tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis habentes, specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque.*

Circa

4 Circa quæ animaduertendum primò, quòd Oraculum viuæ vocis est concessio, seu gratia à Summis Pontificibus oretenus facta sine scriptura. Portellus *in Dubiis Regularium verbo viua vocis Oracula num.*1 Bordonus *Resolut.*31.*quæst.*1. Vnde non solùm concessiones factæ per Bullam, aut Breue non dicuntur Oracula viuæ vocis, sed etiam illæ quæ fiunt per signaturam Papæ, quando scilicet ipse alicui petitioni propria manu subscribit, vel solùm scribendo *fiat*, quia tales concessiones non fiunt oretenus, sed etiam manu. Quamuis autem Oracula viuæ vocis probari non possint in forma authentica, nisi saltem duo testes idonei id concessum esse affirment, nihilominus Leo X. etiam viuæ vocis Oraculo concessit Minoribus, quòd tuta conscientia possent vti omnibus concessis à Sede Apostolica, prout in libris Ordinis reperiuntur, ac si omnia fuissent specificè expressa, & pro maiori conscientiarum securitate omnia de nouo concessit. Et quòd non sint minoris efficaciæ, & valoris, quam si per Bullam, aut Breue ad perpetuam rei memoriam essent concessa. Cassarubius *in Compendio Priuilegiorum Mendicantium verbo Oracula viua vocis num.*1.*&* 2. Rodriguez *tom.*1. *quæst. Regular. quæst.*7. *artic.* 5. *& tom.*3. *quæst.* 22. *artic.*1. *&* 2. Portellus *supra num.*2. Imò etiam, stando in iure communi, viuæ vocis Oracula habent eamdem vim, saltem in foro conscientiæ, ac aliæ Constitutiones Papales, prout colligitur ex *cap. institution.*25. *quæst.*2. & Clementina *Dudum* §.*Nos etiã de Sepult.* vbi Gloss. *vers. verbo.* De quo Anguianus *Tract. de leg l.*1.*cont.*9. *à num.*9. Addit Peyrinis *tom.*1. *priuil. Minim. in Constitut.*17. *Iuly* 2.§.1.*num.*1. hoc intelligendum esse tam in iudicio, quam extra illud, ex Constitutione 22. Iulij II. apud Rodriguez in Bullario *pag.* 277. *num.*1. Sed ibi non videtur hoc cõcedi à Pontifice Eremitis S. Augustini, pro quibus edita est illa Bulla, sed solùm, quòd omnes concessiones, siue in forma Breuis, siue per supplicationem sola signatura factæ, habeant tam in iudicio quam extra illud eamdem efficaciam, quam si plumbeo sigillo obsignatæ essent. Vnde nihil ibi de viuæ vocis Oraculis. Quod etiam colligo ex Rodrigez *tom.*1. *Quæstionum Regularium quæst.*7. *artic.* 5. *& quæst.*8. *artic.*16. vbi agit de huiusmodi priuilegio Eremitarum Sancti Augustini. Id tamen quod idem Iulius II. concessit eisdem PP. Eremitanis apud eumdem Rodriguez immediatè post prædictam Bullam, scilicet communicationem priuilegiorum aliorum Ordinum Mendicantium factam eidem Ordini Eremitarum Sancti Augustini, ad ea etiam extendi, quæ viuæ vocis Oraculo ab illis impetrata sunt, manet in sua vi, & communicari potest aliis Ordinibus Mendicantibus. Nota etiam id, quòd dicto *cap.*3. *num.*21. dixi, quòd reuocatis aliis priuilegiis non censeantur viuæ vocis Oracula reuocata nisi expressè specificentur. Videntur enim speciali nota digna Portellus *suprà nu.*3. ex Henriquez. Refert etiam pro eo Peyrinis *suprà n.*2. Sà *in Summa verbo gratia n.*13. quatenus eo loco habet, quòd per Constitutiones etiam habentes, clausulam generalem *non obstantibus, &c.* non reuocentur priuilegia, consuetudines, aut viuæ vocis Oracula, nisi exprimantur, aut nominentur.

5 Specialiter etiam circa reuocationem Oraculorum viuæ vocis factam à Summis Pontificibus Gregorio, & Vrbano nota primò, per eam non videri reuocata ea viuæ vocis Oracula, quæ concessa sunt generaliter omnibus fidelibus, aut omnibus Ecclesiasticis, &c. iuxta dicta *supra verbo Officium diuinum num.*13. ex nostro Reuerendiss. Theodoro Stratio, vt enim patet ex Constitutionibus relatis solùm reuocantur ea, quæ concessa sunt aliquibus Religionibus, Communitatibus, &c. Prælatis, seu personis particularibus. Secundò, iuxta dicta eo *num.* 21. nec reuocari ea viuæ vocis Oracula, quæ non continent aliquam gratiam, priuilegium, aut indultum, sed sunt meræ declarationes, aut explicationes. Quod postea sequutus est Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Priuilegia num.*5. & Bordonus *supra num.*7. Qui etiam *num.*2 3.*&* 4. dicit nec reuocata esse illa viuæ vocis Oracula, quæ continent gratiam omnino fauorabilem, & nulli præiudicialem. Sed licet hoc probabilitatis speciem præseferat, quia tamen Constitutiones Gregorij, & Vrban. relatæ vniuersalissimè loquuntur, & ita, vt credo, iuxta praxim Curiæ intellectæ sunt, præsertim, quia aliàs sequi videretur inutilem ferme esse reuocationem per ipsas factam; cum omnia ferme viuæ vocis Oracula Religionibus aut Religiosis concessa, concernant, saltem Regulariter loquendo, forum conscientiæ, nec aliis præiudicium afferant; ideo oppositum dicendum. Probabile tamen est, quod ipse eo *num.*4. post Peyrinis loco relato ex 3.*tom. priuil. Minim. num.*1. tenet, scilicet, quod sub illa reuocatione non cadunt viuæ vocis Oracula concedentia indulgentias, non solùm quia illæ videntur speciali nota dignæ: sed etiam quia non nominantur, nec venire commodè possunt nomine priuilegiorum, aut gratiarum, sed sunt omnino diuersa, & à diuersis non fit illatio, præsertim in odiosis, qualis est hæc Constitutio, cum sit reuocatoria tot priuilegiorum. Dixi autem solùm probabile id esse, quia cum Pontifex Gregorius reuocet *omnes gratias, & concessiones quascumque spirituales, & Ecclesiasticas, tam ad forum interius, quàm ad exterius spectantes*; similiter Vrbanus reuocet etiam, omnes, & quascumque gratias, &c. per viuæ vocis Oraculum concessas, & nomine *gratiæ* quo vterque vtitur, & *concessionis*, quo vtitur Gregorius, iure intelligendæ veniant etiam Indulgentiæ, ideo ipsæ etiam reuocatæ videntur, prout supposui dict. verbo *Indulgentia quoad Regulares num.*11.*&*12. Vtrumque ergo probabilitate gaudet.

Specialiter etiam tertiò notandum circa dictam Constitutionem Vrbani, quod iuxta dicta eo *n.*21. probabile sit, quod non censeantur reuocatæ per ipsam concessiones factæ per viuæ vocis Oracula, quæ sunt sortita suum effectum, licet effectus habeat tractum successiuum pro futuro tempore. Vnde si aliquis Religiosus habuit gratiam ante hanc Constitutionem à Pontifice, solo viuæ vocis Oraculo quòd esset Magister, Præsentatus, aut quid simile, non censeatur reuocata per illas. Quod postea sequuti sunt Peyrinis *supra num.*4. & Nouarius *supra verbo Priuilegia num.6.* Fauetque maximè declaratio Sac. Congregat. Episcoporum, & Regularium, quam eo loco indicaui, & refert Castellinus *de elect. cap.* 5. *num.*37. Ex ea enim constat, quòd cum pro parte Dominici de Molina Ordinis Prædicatorum, & Procuratoris omnium Religiosorum, Prouinciæ Bæticæ petitũ fuerit à Sac. Congregatione quòd declararet, an stãte Cõstitutione Greg. XV. reuocatoria Oraculorum viuæ vocis, gratiæ, & priuilegia viuæ vocis Oraculo facta Magistris Generalibus, Vicariis Generalibus, & Procuratoribus generalibus, concessa eorum Ordinib. quæ sortita fuerunt effectum ante reuocationẽ, licet effectus habeat tractum successiuum, vel aliàs respiciant particulares personas, vt sunt Præsentaturæ, vel Magisteria, non

non obstante prædicta reuocatione maneant in suo robore, & valida censeantur, vti in dicta reuocatoria Constitutione non comprehensa, vel aliqua indigeant reualidatione tam in temporalibus, quàm spiritualibus; eadem Sacra Congregatio respondit, *Prædictas gratias, & priuilegia, in dicta reuocatoria Constitutione non comprehensa, nullaque reualidatione indigere, proindeque validas, & valida fore, & esse eisdemque securè vti posse censuit, prout aliàs fuit responsum.* Hæc autem declaratio, etsi solùm pro Constitutione Gregorij data sit, applicari etiam potest Constitutioni Vrbanæ. Nota tamen, quòd si aliquis Religiosus haberet per aliquod viuæ vocis Oraculum sibi concessum facultatem v. g. dispensandi, vel absoluendi quemlibet ad se venientem in casibus reseruatis, & talem facultatem nondum exercuit, reuocatam censeri per dictas Constitutiones, quia illa non est sortita suum effectum, neque habet tractum successiuum per vnicum solùm actum, prout illum habent gratiæ relatæ in declaratione Sacræ Congregationis, sed per plures independentes ab inuicem. Quod dixerim contra aliquos, qui non rectè percepisse videntur id quod loco relato dixi.

7 Dubium tamen est, an per dictas Constitutiones reuocata etiam sint viuæ vocis Oracula, quæ, etsi primitus verbo tenus concessa sunt, postea tamen per Bullam, vel Breue fuerunt confirmata. Ad quod Bordonus *supra num.* 4. *&* 5. affirmatiuè respondet. Probabilius tamen credo contrarium cum Peyrinis loco relato ex *verb. priuileg. Minim. num.* 1. Quod intelligo non solùm quando prædicta viuæ vocis Oracula nominatim, & expresse referuntur in dicta Bulla, seu Breui, sed etiam quando in genere, aut in communi sub nomine viuæ vocis Oraculi innouantur, aut confirmantur ex certa scientia, seu cum illa clausula. *Quorum tenores ac si de verbo ad verbum, &c.* quia iam prædicta viuæ vocis Oracula desinunt esse talia, & fiunt veluti concessa per dictas Bullas, Breuia, seu Rescripta Papæ. Vnde infert idem Author viuæ vocis Oracula concessa Religionibus Mendicantibus ante Pium V. non reuocari per dictas Constitutiones, quia ipse Pius V. in Bulla *Etsi Mendicantium*, quam retuli *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 1. *n.* 12. confirmat omnia priuilegia etiam viuæ vocis Oraculo concessa Mendicantibus, &c. Idemque dicit de viuæ vocis Oraculis concessis ante Gregor. XIII. propter aliam Bullam ipsius, in quibus pro Minimorum Ordine illa confirmat, quæ an practicari possint, aut conformia sint menti Pontificum docti videbunt. Vide ad hoc intentum Bullam Pauli V. quæ incipit *Decet Romanum*, concessam Patribus nostris Discalceatis, & quæ habetur inter priuilegia ipsorum in Paulo V. Bulla 4. [An autem per dictas Constitutiones reuocentur eæ consuetudines quæ fundatæ sunt in suo principio in aliquo viuæ vocis oraculo, tractat Portellus *in responsionib. Moral. to.* 2. *casu* 13. *num.* 18. Et quamuis ipse teneat partem affirmatiuam nihilominus probabilis etiam est pars negatiua, tum propter vim consuetudinis quæ potest inducere, & abrogare legem: tum quia dici potest quod tales consuetudines quatenus fundatæ in viuæ vocis Oraculis abrogatæ sint per dictas Constitutiones, non tamen quatenus sunt consuetudines legitimæ, & rationales habentes conditiones ad illas requisitas, de quibus dixi *supra verbo leges Regularium num.* 55. Et ita hanc partem tenet vir quidam doctus quem ipse Portellus *supra* refert.]

8 Quartò nota, quod si priuilegium per Bullam vni Religioni concessum, viuæ vocis Oraculo alteri communicetur, probabile satis esse tale viuæ vocis Oraculum non reuocari per dictas Constitutiones. Nam verè non est simpliciter viuæ vocis Oraculum, sed priuilegium Bullatum. Turrianus *part.* 2. *selectarum disputationum disput.* 16. *dub.* 5. quem referunt, & sequuntur Peyrinis *supra num.* 2. Bordonus *suprà num.* 6.

Quæ autem, & qualia sint huiusmodi viuæ vocis 9
Oracula Religionibus concessa, ex Compendiis priuilegiorum ipsarum constare poterit. Plura ipsorum habet Cassarubius *in Compendio Priuilegiorum Mendicantium*, vbi ea quæ sunt authentica notat. O magno, quæ vero authentica non sunt o paruo. Plura quoque ipsorum refert Rodriguez *in suo Bullario* circa singulos Pontifices, qui illa concesserunt.

ORATORIA QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

Oratorium quid, & quotuplex, num. 1.
De Oratoriis publicis ipsorumque priuilegiis, num. 2.
Oratoria priuata qualiter permissa, num. 3.
Quæ Oratoria gaudeant immunitate Ecclesiastica. num. 4.
Eorum bona an alienari possint, ibid.
In quibus oratoriis ministrari possit Eucharistia, numero 5.
Quæ alia in ipsis fieri possint, ibid.
De Oratoriis priuatis in Domibus Regularium, num. 6.
Dubium, an in Oratoriis celebrari possint plures Missæ vna die, num. 7.
An illis assistentes satisfaciant præcepto audiendi Missam, num. 8.
Breue Pauli V. num. 9.
Alia ex ipso, num. 10.
Non possunt vna die dici plures Missæ, num. 11.
Quia priuilegium hoc debet restringi. num. 12.
Quia Pontifex loquitur de Missa in numero singulari, num. 13.
Quando appellatione numeri singularis venit pluralis, num. 14.
Quando est eadem ratio in vtroque, num. 15.
Non obstat can. si quis etiam, *num.* 16.
Alia obiectio soluitur, num. 17.
Qui ex familiaribus satisfaciunt præcepto audiendi Missam, & qui non, num. 18.
Intelligentia indulti, num. 19.

ORATORIVM propriè est locus aptus ad 1
orandum. Angelus *in Summa verbo Ecclesia num.* 3. Syluester, & alij Summistæ *in Summa verbo Oratorium.* Est duplex, aliud publicum, & aliud priuatum, rursus priuatum, aliud, quod pro domibus sæcularium construitur, aliud, quod in domibus Regularium. De quibus omnibus sigillatim dicendum.

Et quidem loquendo de publicis Oratoriis, præ- 2
sertim vbi Missa est celebranda, illa quidem primo sunt auctoritate Episcopi, non secus ac Ecclesiæ ipsæ, construenda, *cap. quidam* 18. *quæst.* 2. *cap. nemo de consec. dist.* 1. *Authent. vt nullus fabr. Orat.* Item ab eodem antea designanda. Concil. Trident. *sess.* 22. *in Decreto de obseruandis, & euitan. in celebr. Missæ.* Similiter ad Dei tantummodò cultum dedicanda. *cap. Oratorium, & cap. in Oratorio dist.* 42. Rodericus à Cuna *in Comment. ad dict. cap. Oratorium.* Barbosa *de iure Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 7. Pariter etiam

ab

ab eodem Episcopo benedicenda, seu consecranda iuxta dicta *suprà verbo Ecclesia, seu templum.* Vbi etiam an quoad hoc sint aliqua priuilegia inter Regulares. Si ea pollui, vel violari continget, reconciliari, & benedici possunt, sicut, & Ecclesiæ. Barbosa *supra num.*8. Qualiter porrò id faciendum, & de priuilegiis Regularium quoad illud, habetur eodem verbo *Ecclesia, seu templum.* Præterea, iuxta dicta eodem *supra verbo Immunitas Ecclesiarum num.*2. huiusmodi Oratoria Ecclesiastica gaudent immunitate. De quo Riccius *in Praxi part.*4.*Resol.*427. Auctoritate demum Episcopi præsumitur Oratorium à principio erectum, quando haberet Altare lapideum stabile, & non portatile, vt per Decianum *in tract. crimin. lib.*6. *cap.*25. *num.*19. Farinac. *de Immun. Eccles. num.* 267. affert Barbosa *supra num.*10.

3 Loquendo etiam de Oratoriis in priuatis domibus sæcularium, vnicuique fidelium illa in domo sua habere permittitur, *cap. vnicuique de Consecrat. dist.*1. Angelus, & Syluest. *supra verbo Oratorium.* Sed Oratoria huiusmodi non debent esse in forma Ecclesiæ. Iidem Angelus, & Syluester. Nec sunt tanquam Ecclesiæ consecranda. Barbosa *supra nu.*3. Nec in eis habendæ campanæ. *cap. patentibus de priuileg.* Syluester. & Barbosa *ibidem.* Nec in eis Missa est celebranda, dicto *cap. vnicuique* cum sequentibus. Angelus, Syluester, & Barbosa. Nisi de licentia Episcopi, *cap. Cleric. de consecrat. dist.*1. Angelus, & Syluester *suprà.* Imò contra oppositum facientes quantumuis Regulares procedere possunt Episcopi, etiam per censuras, iuxta dicta *supra verbo Episcopus quoad Regulares num.* 19. His autem temporibus ad hoc quòd Missa dici possit in oratoriis priuatis non sufficit licentia Episcopi, sed requiritur Sedis Apostolicæ licentia, provt sæpius declarauit Sacta Congregatio, specialiter in Epistola eiusdem ad Archiepiscopum Bononiensem, quam referunt Naldus *in Summa verbo Miss. n.*31. & Pasqualigus *in decis. Moral. decis.*165. in qua grauissimè reprehenditur vsus in contrarium, & ipsi intimatur, vt facultates antea concessas, irritas, & nullas esse declaret, ac denotatur idem quoque intimatum fuisse cæteris Archiepiscopis, & Episcopis. Nota autem, quòd oratoria, quæ penitus seiuncta sunt à domibus priuatorum ciuium, & ad quæ non patet ingressus per easdem domos, sed potiùs per viam publicam, & communem, concurrentibus cæteris requisitis, non comprehenduntur in prædicto Decreto, sed arbitrio ordinarij, poterunt declarari habilia, & apta ad diuina in ipsis celebranda absque speciali Sedis Apostolicæ, facultate, provt aliàs censuerunt consulti patres Doctissimi, eodem Naldo supra referente. De quo etiam Pasqualigus *supra Decis.*173. Casu etiam quo Sedes Apostolica prædictam facultatem celebrandi in priuatis istis oratoriis concesserit exceptis Festis Solemnioribus, celebrari in ipsis non potest, iuxta dicta *tom.*1. *cap.*21. *num.*31. in Natali Domini, Epiphania, Paschate, Pentecoste, Annunciatione, Assumptione Beatæ Mariæ Virginis, festo SS. Apostolorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, vt censuit Sacra Congregatio apud Barbosam *supra num.*6. Iure etiam communi *cap. si quis de consecr. dist.*1. qui habent oratoria in agro non possunt ibi audire Missas in Pascha, Natali Domini Epiphania, Ascensione, Pentecoste, Natali S. Ioannis Baptistæ, & similibus diebus. Limitatio porrò illa facta à Sac. Cógregatione pro diebus Natalis Domini, Paschæ, & Pentecostes, probabiliter sanè intelligenda venit solùm pro primis diebus harum Festiuitatum, quia restrictio indulti, seu gratiæ sapit odium, & sic strictè interpretanda. Naldus *supra verbo Interdictum num.*8. Quibus fauent ea quæ probabilia esse dixi ex Soto, Auila, Bonacina, Hurtado & Diana *tom.*3. *verbo Interdictum quoad Regulares num.*27. Qua autem moderatione, & pro quibus Missis huiusmodi oratoria concedi debeant, habet Gauantus *in Comment. in Rubr. Missal. p.*1. *tit.*20. §. *in iis autem.*

Quamuis autem oratoria publica, vt dictum est, gaudeant immunitate Ecclesiastica, sed non ista priuata oratoria, iuxta dicta *supra verbo Immunitas Ecclesiarum*, & ita declaratum dicitur à Sac. Congregatione Immunitatis apud Barbos. *in Collect. Bullar. verbo Oratorium.* Deinde, quamuis similiter oratoria publica gaudeant solemnitate requisita ad alienationem rerum Ecclesiæ, ita vt sine illa alienari non possint eorum bona, non autem oratoria priuata. Licet etiam oratoria publica quoad effectum furti, copulæ, pollutionis, &c. nomine loci Sacri, aut Ecclesiæ veniant, sed non oratoria priuata, cum illa, & non ista, authoritate Episcopi fundentur, & ista, & non illa ad nutum fundatoris ad prophanos vsus reduci possint. De quibus, & aliis differentiis inter vtraque oratoria, Syluester *in Summa verbo loca Religiosa*, præsertim *quæst.*2. Acuna *supra* Barbos. *supra dicto cap.*8. *à num.*12. & aliis. 4

An in huiusmodi priuatis Oratoriis possint Regulares, cum ibi celebrant, ministrare Eucharistiam, habes ex dictis *supra verbo Eucharistia num.*11. Vbi etiam an virtute Bullæ Cruciatæ id fieri possit. Quæ autem fieri possint in eisdem priuatis Oratoriis virtute eiusdem Bullæ Cruciatæ, maximè tempore Interdicti, dixi *supra verbo Bulla Cruciata num.* 14. De quo etiam Diana 5. *part. tract.*10. *Resolut.*76. ex Ludouico de Cruce, & aliis maximè notandum pro istis Oratoriis, quòd licèt, iuxta dicta supra in illis non possit celebrari sine facultate obtenta à Sede Apostolica, & hoc limitatè, scilicet exceptis Festis Solemnioribus ibi assignatis, stando tamen in vi priuilegij Bullæ Cruciatæ non videtur requiri talis approbatio Sedis Apostolicæ, nec habet locum talis limitatio. Eo quòd in dicta Bulla Pontifex absolutè, & sine vlla limitatione concedit, quòd illam habens possit audire, aut celebrare Missam in Oratorio priuato ab Episcopo designato, & visitato, etiam tempore Interdicti, hoc est omni tempore anni, præterquam in die Paschatis, vt ibi dicitur. Sic colligo ex Ægydio Trullench. *in Exposit. Bullæ Cruciatæ lib.*1. §.3. *dub.*4. & Diana *part.*4. *Tract.*4. *Resolut.*76. Quibus fauet Rodriguez *in Addition. ad Bull. Cruciat.* §.5. *num.*1. Illud tamen non placet, quod idem Diana 5. *part. Tract.*12. *Resolut.*43. ex relato Trullench. approbat, quòd scilicet visitans in domo sua Oratorium priuatum, lucretur Indulgentiam Bullæ Cruciatæ concessam visitantibus vnam Ecclesiam. Nomine enim Ecclesiæ quo vtitur Bulla non veniunt, nec venire possunt hæc priuata Oratoria, cum sine dote, aut licentia Episcopi fundentur, siue illa prophanentur, nec gaudeant aliis priuilegiis Ecclesiæ, iuxta dicta supra. Fagundez *in* 2. *præcept. Eccles. l.*4. *cap.*47. *num.*36. Barbosa *sup. num.*11. & 16. ex aliis. 5

Loquendo autem de Oratoriis priuatis in domibus Regularium, cum constet ex *dict. cap. vnicuique de Consecr. dist.*1. vnicuique licere in domo sua Oratoriú erigere, non est aliqua ratio cur id non sit permissum omnibus Regularib. in suis domibus. Idque supponitur in aliquibus ipsorú priuilegiis, quæ retuli *tom.*1. *cap.*21. *num.*14. & 15. De quo etiam Azor. 6

tom.1. inst. moral. lib.10. cap.26. quæst.9. Fagnndez
in primum Eccles. precept. lib.3. cap.13. num.17. & 18.
An verò in illis celebrari possit propter aliqua pri-
uilegia Religionum, habes ex dictis *suprà verbo*
Altare num. 13.14. & 15. De quo etiam Pasqua-
lignus *suprà Decis.* 174. & *sequentibus.* Addit Ga-
uantus *supra §. Addam ex Scortia cap.13 lib.2.* quòd
in Oratoriis, quæ sunt io domibus Religiosorum
priuilegia Societatis Iesu participaorium, iuxta con-
cessionem Gregor. XIII. si ea deputentur ad Missam
celebrandam à Prouinciali, poterunt ibi Sacerdotes
alij non Regulares celebrare. De quo etiam Pasqua-
ligus *supra Decis.* 180.

7 Dubium tamen mihi propositum fuit, an in Ora-
toriis priuatis sæcularium, in quibus Papa concedit
celebrari posse *Missam*, seu *sacrificium* possint plu-
res *Missæ*, aut plura *sacrificia* eodem die celebrari.
8 Et an illis assistentes satisfaciant præcepto audien-
di Missam. Quod dubium mihi propositum fuit
propter Breue Pauli V. quo anno 1612. hæc con-
9 cessit cuidam nobili familiæ, *vt in priuato quodam*
Oratorio in villa quadam existente sacrosanctum
Missæ Sacrificium per quemcumque Sacerdotem sæcu-
larem, seu de superiorum suorum licentia Regularem,
sine tamen quorumcumque iurium Parrochialium præ-
iudicio, ac Paschatis, Resurrectionis, Pentecostes, &
Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, festis diebus
exceptis, in vestra, ac familia vestra, nec non eorum
quos ibi adesse contigerit, præsentia, celebrari facere
& licitè valeatis Apostolica authoritate, tenore præ-
sentium licentiam concedimus, & indulgemus, non ob-
10 *stantibus &c.* Et postea: *Volumus autem quod fami-*
liares seruitiis vestris non necessarij ibidem Missæ in-
teressentes ab obligatione audiendi Missam in Ec-
clesia diebus festis de præcepto minimè liberi cen-
seantur.

11 Dixi ergò primò, non posse vna die in eo Orato-
rio celebrari plures Missas. Sic colligo ex P. Diana
9. p. tract. de orator. priuat. resol.5. referente Quinta-
naduenias, quem videre non potui, & Marchinnm
de Sacram. ordin. *tract.3. p.3. c.9. n.9.* in quo nihil
de hoc reperi. Id tamen tenet Pellizzarius *tom.2.*
man. regul. tract.8. c.2. sect.2. n.144. Colligitur etiam
ex Decreto Pauli V. quod idem Diana refert, ita de-
clarantis. Deinde, quia sine dubio hoc priuilegium
derogat iuri communi, quo statuitur, vt Missæ au-
12 diantur in Ecclesiis: non ergo debet ampliari, sed
restringi, iuxta communem regulam *cap porro de*
priuileg. vbi DD. de quo plura dico *verbo priuil. reg.*
13 *n.8.* Præterea, quia cum Pontifex loquatur in nu-
mero singulari dicens *Missæ sacrificium* non est cur
intelligi possit de pluribus Missis. Tum quia, si Pon-
tifex id intenderet, facile id declarare posset dicen-
do *Missas*, aut *Sacrificia*. Tum quia nisi numeri sin-
14 gularis appellatione veniat quaudoque pluralia, *l.2.*
§. hæreditas ff. de suis & legit. hæredib. l. si quis ita vers.
si quis filio ff. de testam. tut. §. si plures, instit. de legit.
agnat. success. & DD. quos refert Barbosa *in tract. de*
15 *appellat. verb. iur. signific. appellat.* 169. *n.4.* Id tamen
debet intelligi quando est eadem ratio in numero
plurali, ac singulari. Barbos. *ibid. n.1.* ex aliis. Quod
non procedit in casu præsenti, quia multo magis
præiudicatur iuri communi per celebrationem plu-
rium Missarum in dicto oratorio, quam per celebra-
tionem vnius.

16 Nec obstat quod io *can. si quis etiam de consecrat.*
dist.1. dicatur quod qui habet oratorium in agro ibi
Missas audiat. Etenim illud *Missas* intelligi debet
in multis diebus, non vna die. Sicut infra dum di-
citur de clericis *Missas celebrare voluerint*, intelligi-
tur etiam pluribus diebus, non vna. Similiter non 17
obstat, quod habentes priuilegia ad celebrandum
in loco aliàs decenti, & honesto possent in illo ora-
torio celebrare, etiam si in eo vna Missa eo die cele-
brata sit. Quidquid enim de hoc sit, de qoo alibi,
dato quod id fieri possit, id non esset ex vi priuilegij
concessi huic Oratorio, sed ex vi priuilegiorum
concessorum sacerdotibus celebrantibus. Sic colli-
go ex Diana *d. resolut.5.* & Bard. ab ipso relato.

Dico secundo, assistentes illi Missæ, qui oon sont 18
de familiaribus necessariis illius familiæ, oon satis-
faciunt præcepto audiendi Missam diebus de præ-
cepto. Hæc enim est vera, & legitima intelligentia 19
verborum illius indulti. Et ita ea intelligit Marchi-
nus *sup. n.10.* fauet Diana *resol.6. §. verum.*

ORDINES SACRI.

SVMMARIVM.

De illis remissiuè, num.1.
Ordo quid, & quotuplex, num.2.
De materia, & forma Ordinis, num.3.
De subiecto capaci illius, num.4.
De Ministro ipsius, num.5.
An aliquibus Regularibus competat ministrare Ordi-nes, num.6.
An ligati censura possint illud ministrare, num.7.
Quo in loco conferri possint Ordines, num.8.
Quo tempore, num.9.
Quibus possint Abbates Ordines, vel Tonsuram confer-re, num.10.
Regulares subduntur Episcopis quoad collationem Or-dinum, num.11.
Prælati Regulares debent dimissorias concedere, nu-mero 12.
An Regulares ordinandi necessariò examinari debeant, num.13.
An possint Prælati exempti concedere dimissorias suis subditis sæcularibus. ibid.
De ætate ad Ordines requisita, num.14.
De irregularitate defectu legitimæ ætatis, num.15.
De interstitiis ad Ordines necessariis, num.16.
Religiosi ordinantur sine titulo beneficij, aut patrimonij, num.17.
De Religioso inualidè professo, & Ordines suscipiente, ibidem.
Quid de Religioso ordinato cum dubio de sua professio-ne, si reuertatur ad sæculum, num.18.
Ordinari non possunt Regulares extra tempora, nume-ro 19.
De irregularitate propter susceptionem furtiuam Ordi-num, num.20.
Quid quando Episcopus declarauit se non habere in-tentionem ordinandi accedentes furtiuè, excommuni-catos, &c. ibidem.
Probatio de vita, & moribus in ordinandis, &c. quali-ter requirantur, num.21.
Resolutio casus, de quodam ordinato, num.23.
Quia ordinatus est cum expectatiua dimissoriarum quas actu non habebat, grauiter peccauit, num.24.
Si ordinatus est iuxta tenorem illarum, probabile est non incurrisse pœnas latas, num.25.
Quia probabilis est sententia affirmans, quod priuile-gium valet à tempore concessionis, num 26.
An quia ordinatus ad titulum beneficij, quod non pos-sidebat, inciderit, in suspensionem can. Sanctorum. dist.70. *num.27.*
Probabilius est, quod non. num.28.

At

1 De illis, prout specialiter ad Regulares spectare possunt, non pauca dixi *tom. 1. cap. 14.* & *suprà verbo Dimissoria*, & *verbo Interstitia*: plura quoque sparsim per totam hanc summam. Nihilominus alia nunc addenda pro maiori materiæ complemento, præsuppositis primò generalibus principijs ipsius.

2 Et primò quidem dari Sacramentum Ordinis res est certa de fide, vt ex Concilio Florentino *in Instructio. Armenorum*, & ex Tridentino *sess. 23. cap. 2.* docent communiter DD. specialiter Bellarminus *de Sacramento Ordinis*, Ledesma *in Summa prima parte de Sacrament. Ordinis cap. 1.* Valentia *tom. 4. disp. 9. quæst. 1. puncto 2.* Fuit institutum à Christo in vltima Cœna Lucæ 22. illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Ibi enim contulit Christus Apostolis authoritatem Sacerdotalem, in qua omnes Ordines formaliter, vel eminenter continentur. Valentia *suprà punct. 4.* Enriquez *lib. 10. cap. 3.* Est autem ordo *Sacramentum, quo spiritualis potestas traditur ad conficiendum Corpus, & Sanguinem Christi*. Quæ definitio accommodatur singulis Ordinibus si quidem in Ordine Sacerdotali confertur talis immediata potestas, in alijs verò mediata. Sotus *in 4. distinct. 14. quæst. 1. art. 1.* Bonacina *de Sacramento Ordinis disput. 8. quæst. vnica punct. 1. num. 1.* Candidus *4. part. disquisit. 4. artic. 1. dubit. 1.* Sunt autem Ordines septem, scilicet, Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus. Ita enim colligitur ex Concilio *suprà cap. 2.* & ex S. Thoma *in Additionib. ad 3. p. q. 37. art. 3.* Vbi Nuñus, & alij ipsius Expositores. De quo etiam inter antiquiores Doctores noster Ioannes Bacco *in 4. dist. 25. quæst. 1.* & noster Guido *in l. contra hæreses de hæresibus Valdensium cap. 14.* Ex quibus quatuor priores vocantur Ordines minores, & non Sacri, tres autem posteriores maiores, & Sacri, per antonomasiam, scilicet, & quia propinquius ad Eucharistiam accedunt, Sanchez *to. 1. opusc. moral. l. 7. c. 1. dub. 1. n. 6.* Sunt autem omnes hi septem Ordines vera Sacramenta, characterem imprimentia, ac gratiam conferentia. Esto plures Theologi de quatuor minoribus Ordinibus: Probatur, tum ex Concilio Florentino *in Decreto Eugenij*. Postquam enim dixit, ordinem esse sextum Sacramentum, continuò ponit exempla de Ordine Sacerdotis, Diaconi, & Subdiaconi, & addit idem de alijs ordinibus intelligendum. Tum ex Trident *sess. 23. cap. 2.* vbi hos omnes numerat inter ordines. Et postea *c. 3.* absolutè dicit ordinem esse Sacramentum: Tum etiam, quia per omnes illos traditur potestas, siue proximè, siue remotè, ad conficiendum Corpus, & Sanguinem Christi. Vualdensis noster *de Sacramentis cap. 116* Bellarminus *de Ordin. cap. 8.* Sanchez *supra dub. 7.* ex multis alijs. Quamuis autem plurium sententia sit Episcopatum non esse ordinem, aut Sacramentum propriè, nec gratiam conferre, prout tenent Syluester *in summa verbo Ordo primo quæst. 1 dub. 5.* Sotus *lib. 10. de iustitia quæst. 1. art. 2. & in 4. dist. 24 quæst. 2 art. 3.* Bonacina *supra n. 3.* ex pluribus etiam alijs. Probabilius tamen est oppositum, scilicet Episcopatum, Ordinem, & Sacramentum esse, characterem imprimere, gratiamque conferre. Primò ex *cap. 1. dist. 32.* vbi quarto loco numeratur Subdiaconatus, quia nimirum Episcopatus est primus Ordo, vt notat Gloss. *ibid.* Item ex Concilio Trid. *sess. 23. cap. 4. de Sacramento Ordinis*, vbi videtur constitui distinctus Ordo à Sacerdotio, vt obseruant Nauarrus, & Valentia infra. Deinde, quoniam Episcopatus ordinatur etiam ad conficiendum Corpus Christi, quod est de essentia Sacramenti Ordinis, ordinatur enim ad consecrandum vasa Sacra sine quibus confici non potest, & ad ordinandos Sacerdotes, & alios Ministros necessarios ad Eucharistiæ celebrationem. Bacco, & Vualdensis *supra*. Nauarrus *in Manuali cap. 22. num. 18.* Valentia *suprà quæst. 1. punct. 2. in fine.* Martinus Fornatius *de Ordine cap. 1. §. 4.* & Sanchez *suprà dub. 9.* post plures alios. Illud certum, primam Tonsuram Sacramentum Ordinis non esse, iuxta dicta *suprà verbo Irregularitas num. 5.* quia ipsa solùm est inchoatio quædam, & dispositio ad Ordines. Sanchez *suprà quæst. 6.* post D. Thomam, & alios communiter. Certum etiam omnes septem ordines dicendos esse vnum Sacramentum Ordinis, & quia ad vnum finem omnes diriguntur, scilicet, Eucharistiam perficiendam, & quia ex omnibus illis integratur vnum Sacramentum completum. Bonacina *supra punct. 2. num. 2.* ex Valentia, Henriquez, & alijs. Episcopatus etiam dici potest vnum Sacramentum genere, sed non specie cum Sacerdotio, & comprehendi sub illo, vt habet Bellarminus *supra cap. 5.* Vel meliùs dicendum cum Sanchez *supra* ex Durando, Angles, & alijs, quòd sicut consecratio panis, & vini constituunt vnum Sacramentum tamquam partes eius integrales heterogeneæ, sic consecratio simplicis Sacerdotis, & magni Sacerdotis, qualis est Episcopus (propterea enim Ecclesia in officio Sancti Episcopi canit illud Capitulum, *Ecce Sacerdos magnus*) est vnum Sacramentum perfectum, & consummatum. Vnde inferunt rectè dici posse characterem per Episcopatum impressum esse augmentum quoddam characteris Sacerdotalis ipsum necessariò supponens, & perficiens, & cum eo integrum characterem perfecti Sacerdotij constituens, Coninch *de Sacramento Ordinis dubio octauo* Sanchez *suprà* Candidus *supra dubitatione tertia, 5. & 6.*

Quoad materiam, & formam huius Sacramenti 3
dicendum quòd sicut materia remota illius est res illa, quæ traditur suscipienti ipsum; sic quoque materia proxima est traditio talis materiæ remotæ, seu instrumentorum quibus significatur potestas, quæ

ſingulis traditur. Forma verò ſunt illa verba, quæ in traditione huiuſmodi materiæ proferuntur à Miniſtro, & quæ habentur in Pontificali, Bellarminus de *Ordine cap.*9. Henriquez *lib.*10.*cap.*6.*&* 7. Fornarius *ſuprà cap.*2. Bonacina *ſuprà punct.*3. & alij communiter. Nota tamen primò quòd licet contractus materiæ ſit de eſſentia huius Sacramenti, quia ſignificatur per verba formæ prout habent Sylueſter *in Summa verbo Ordo* 1. *&* *verbo Ordo* 2. *quæſt* 5. Sotus *in* 4. *diſt.*24. *quæſt.*1. *art.*2. & alij plures, nihilominus non eſt neceſſarium tangere illam ambabus manibus, ſed ſat eſt vna manu id facere. Sylueſter *dicto verbo Ordo* 1. Sanchez *ſuprà dub.*2. *num.*3. poſt Paludanum, Henriquez, & alios. Similiter non eſt neceſſarium, vt ſimul ſint mathematicè loquendo, contactus materiæ, & prolatio formæ, ſed quòd ſint ſimul moraliter, iuxta doctrinam communem Sactamentorum. Sotus *dicto art.*2. Fornarius *dicto cap.*2. *num.*4. Addit Sanchez *ſuprà n.*4. ex Sylueſtro, Angelo, Tabiena, & aliis, quibus iunge Nunnum *in Addit. ad* 3.*part.tom.*2.*quæſt.*24.*art.*5. *difficult.*2. & Dianam 2.*p.tract.*16. *Reſolut.*3. Non eſſe neceſſarium in conſecratione Sacerdoris tangere immediatè Calicem, & Patenam & Hoſtiam ſuper illam poſitam, ſed ſat eſt tangere quomodocumque, & modicum quid rei, quæ nullum inter medium diſcontinuans habeat ad illa. Tum quia ibi iam verificatur corporalis tactus, & receptio, tum etiam quia ſicut tangens Calicem cenſetur tangere vinum, quod eſt intus, nec oportet immediatè vinum tangere, ita tangens Patenam cenſetur tangere Hoſtiam, nec eſt opus immediatè illam tangere; non enim minus, ſed æquè eſt materia vinum, & Hoſtia. Addunt aliqui probabile eſſe, nec eſſe neceſſarium, vt ordinandi tangant phyſicè materiam ſed ſufficere quòd manuum extenſione oſtendant ſe eam ab Ordinante acceptare. Sic enim ex Soto, Victoria, Henriquez, Reginaldo, Molfeſio, & Vaſquez tenet Diana *ſuprà*. Sed, vt notat ex Coninch de Sacramentis *diſput.*20. *dub.*7. *num.*71. *concluſ.*6. eſto hoc intelligatur de neceſſitate Sacramenti, ſaltem tamen ex præcepto Eccleſiæ oppoſitum eſt neceſſarium. Et ita tutius eſſe, & conformius vſui Eccleſiæ tenet Fornarius *ſuprà num.*4. Tertiò nota, quòd Epiſcopus, qui profert formam debet ipſemet tradere materiam tangendam. Suarez *tom.*5. *in* 3.*part. diſp.*42. *ſect.* 3. *num.*12. Fornarius *ſupra.* Bonacina *dicto punct.*3. *num.*15. Specialiter an pro conſecratione Sacerdotis neceſſarium ſit neceſſitate Sacramenti, quòd Calix cum vino ſit, affirmant plures cum Ledeſma *de Sacramento Ordinis cap.*3. *difficultate* 3. & Ioanne de la Cruce *in Directorio conſcientiæ part.*2. *de Sacramento Ordinis dub.*1. *concluſ.*1. Sed negat Diana *part.*3. *tract.*4. *reſolut.*186. ex Filiuccio, Homobono, Bonacina, & Henriquez. Res quidem dubia, & ſaltem conſulendum quod Villalobos *in Summa tom.*1.*tract.*11.*difficult.*4.*num.*1. ex Doctoribus Salmaticenſis Academiæ approbat, ſcilicet, reiterandum eſſe Sacramentum ſub conditione, ſi aliquis eo modo ordinatus ſit.

Conſequenter ad dicta ad caſum quendam mihi propoſitum reſpondi, prout infra. Caſus autem erat iſte: *Quidam ſuſcipiendo Ordinem Sacerdotalem tetigit ſolummodo Calicem & Hoſtiam non autem patenam. Quæritur vtrum validè ſit ordinatus, & poſſit tutà conſcientia functiones Sacerdotales exercere.* Ratio dubitandi eſt, quia opinio quæ tenet contactum phyſicum & immediatum trium materiarum videlicet Calicis, Patenæ, & Hoſtiæ, eſſe neceſſarium ad validitatem eſt opinio probabilior & tutior: in validitate autem Epiſcopatus & Presbyteratus (vt aiunt Doctores) tutior & probabilior opinio tenenda eſt in praxi, ne presbyter ordinatus iuxta opinionem minus tutam, quamuis probabilem, ſe exponat periculo non conſecrandi, non abſoluendi, &c. Reſponſio verò iſta. *Reſpondeo: Eum qui quando ordinabatur Sacerdos tetigit ſolummodo Hoſtiam & Calicem non autem patenam ritè & legitimè cenſeri debere ordinatum, itavt non egeat pro validitate Sacerdotij ordinationem repetere.* Moueor ad hoc primò, quia iuxta ſuperius dicta ex Sanchez, Sylueſtro, Angelo, Tabiena, Nuño & Diana, non eſt neceſſarium in conſecratione ſacerdotis tangere immediatè calicem & patenam & hoſtiam ſuper illam poſitam, ſed ſat eſt tangere quomodocumque, & modicum quid rei, quæ nullum intermedium diſcontinuans habeat ad illa. Tum quia ibi iam verificatur corporalis tactus & receptio; tum etiam quia ſicut tangẽs calicem cenſetur tangere vinum quod eſt intus, nec oportet immediatè vinum tangere; ita tangens patenam cenſetur tangere hoſtiam; nec eſt opus immediatè illam tangere: non enim minus ſed æque eſt materia vinum & hoſtia, ſimiliter tangens hoſtiam etiam tangit patenam ſuper quam eſt talis hoſtia. Vnde ad intentum, ſi iſte tetigit calicem & hoſtiam, dupliciter dici poteſt tetigiſſe patenam. Primò, tangendo calicem ſuper quem immediatè erat patena, & tangendo hoſtiam ſub qua etiam immediatè erat patena. Secundò, quia nullus textus reperitur alicuius canonis, aut Concilij in quo requiratur huiuſmodi contactus immediatus: non ergo eſt ille neceſſarius. Præſertim, quia verba debent intelligi ſecundùm communem modum loquendi. *l. librorum* §. *Quod tamen*, vbi Bart. *ff. de leg.at.*3. *l. labeo ff. de ſupel.* & aliis iuribus eo quod vulgaris appellatio pro lege habetur. Gonzal. *ad regul.*8. *Cancel.gloſſ.*21. *num.*69. Atqui euidenter conſtat quod ſecundum communem vſum loquendi dicimus tangere etiam phyſicè illa quæ mediatè aliquo intermedio tangimus: ſic enim dicimus tangere terram pedibus, quamuis non tangamus illam niſi mediis calceis: & tangere aliquid manu quamuis manus ſit cooperta chirotecha: quod etiam patet mille aliis exemplis. Tertiò, quia ſentẽtia Aſtruens non requiri pro validitate Sacramentorum contactum phyſicum materiæ, ſed ſolum moralem non eſt reiecta ab Eccleſia, ſed eſt plurium DD. quos referunt & ſequuntur Layman *in Theol.moral.lib.*5.*tract.*9.*cap.*5.*num.*4. & Diana 3.*p. tract.*4.*reſol.*185. multò ergo magis receptibilis erit ſententia iſta noſtra quæ requirit contactum phyſicum etſi non immediatum. Quartò, quia hæc ſententia, non ſolum defenditur à Doctoribus relatis, ſed etiam à multis aliis, & ipſis grauibus, ex quibus tres affero. Vnus eſt Reuerendiſſimus Vincentius Candidus S. Palatij Apoſtolici Magiſter *in ſuis diſquiſit.moral.tom.*4. *diſp.*4. *de Sacram. Ordin. art.*2. *dub.*9. *&* 10. *act.*18. ex Soto, Valentia, Ioanne de la Cruce, Laymano, & Nuño. Alter eſt Iacobus Granadus *tom.*5. *in* 3. *part. controu.*9. *de Sacram. Ord. tract.*1. *diſput.*6. *num.*10. vbi inquit: *Nihilominus exiſtimo poſſe tutà conſcientia exercere Ordinem Sacerdotalem illum qui immediatè tetigit calicem & patenam ſuper quam erat hoſtia, licet non attigerit hoſtiã immediatè: & idem eſſet licet ſolùm calicem immediatè contingeret.* Pro quo affert Sylueſtrum, Sotum, Valentiam, Vaſquez, Ægidium & Henriquez. Tertius eſt Caſtrus Palaus *in Theol. moral. part.*4. *de Sacram.Ordin. tract.*27.*diſp.vnic. punct.*5. vbi inquit ex Vaſquez, Coninch, & Bonacina:

Fere

Fere certum existimo non esse opus contactum materiæ immediatum ad Sacramenti valorem, sed mediatam sufficere, uti euenit si calicem continentem patenam tangas, vel si tangas calicem medio aliquo panno interposito.

Vnde nego id quod in casu supponitur, scilicet quod sententia asserens contactum immediatum illorum trium esse necessarium ad valorem Sacramenti, sit probabilior quàm opposita; probabiliorem enim ego existimo hanc alteram sententiam propter authoritatem DD. qui illam tenent, & quia fundamenta quæ pro ipsa sunt, solidiora videntur. Præsertim quia, vt Granadus supra inquit, nullus Auctor reperitur qui asserat pertinere ad essentiam Ordinis Sacerdotalis tangere immediatè illa tria, cum tamen sint multi qui id expresse negent, vt ex dictis constat. Fateor quidem sententiam illam esse tutiorem, cum qui illam sequatur non se exponat periculo alicuius peccati; cæterum quia sententia nostra est in praxi tuta & *ferè certa*, vt Palaus dixit, rectè potest quis se accommodare, quia nullus tenetur sequi tutiorem viam, dummodo practicè tutam sequatur.

4 Loquendo autem de subiecto capaci Ordinis, dicendum, fœminam non esse capacem illius, &, si fortè ordinetur, non recipere characterem, vt probat Toletus *in Summa l.1. cap.57. num.2.* ex Theologis, & Iuristis. Neque hermaphroditum, nisi vigeat in eo virilis sexus, iuxta dicta *suprà verbo Irregularitas num.13.* ex Nauarro, Sayro, & Cornexo. Esset enim contra Christi Domini institutionem, vt probant Valentia *disput.9. quæst.4. puncto 1.* Henriquez *lib.10. cap.16.* Suarez *tom.5. disp.51. sect.2.* ex D. Thoma, & ex aliis contra errorem Cataphrygarum. De quo Gloss. *in cap. Diaconissam 27. quæst.1.* Syluester *verbo Ord. 4.* Sotus *distinct. 25. quæst.1. art.2.* & Valentia *suprà.* Qualiter etiam talis hermaphroditus, in quo prævalet masculinus sexus admitti non debeat ad Ordines, vt potè irregularis, dixi eo loco ex eisdem Authoribus. Similiter neque masculus est capax Ordinis, nisi fuerit antea baptizatus, vt patet ex *cap. veniens de presbyt. non bapt.* Fornarius *supra cap.3. num.2.* ex D. Thom. & communi sententia. Non Confirmatum autem capacem esse Ordinis constat ex dictis *suprà eo verbo Irregularitas num. 50.* De quo Nauarrus *in Manuali cap.22. num.9.* Henriquez *lib.10. cap.14.* Quicunque autem baptizatus, etiam infans, capax est Ordinis. Ratio est, quia in *cap. vnico de iis, qui per saltum ordinantur*, habetur illos non esse Ordinandos qui ante discretionis annos acceperunt minores Ordines, quod etiam dicendum videtur etiam si maiores Ordines suscepissent. Fornarius *suprà num.8.* ex Toleto, Azorio, & Henriquez, Bonacina *suprà punct.5. num.1.* ex Valentia, Coninch, Soto, & aliis. Vbi *num. 3.* ex aliis notat hanc differentiam inter pueros vsu rationis carentes, & inter amentes, quòd pueris validè conferri possunt Ordines, etiam si illos nunquam expetierint. Illis verò qui post vsum rationis inciderunt in amentiam non validè conferuntur Ordines, si illos nullo modo prius expetierunt, censentur enim habitualiter nolle ordines suscipere. Adde etiam, quòd in adulto cum ordinatur, requiritur intentio. Quare si quis inuitus ordinetur non recipit characterem, vt cum Palud. Asten. Sylu. Tabiena, & Arm. docent Henriquez *supra* Tolet. *lib. 2. cap. 16. num. 2.* & Fornarius *suprà num. 7.*

5 Quod attinet verò ad Ministrum Sacramenti ordinis, certa res est quemcumque, & solùm Episcopum consecratum esse ordinarium Ministrum illius. Ita enim habetur ex Concilio Toletano 8. *quæst. 7.* Constantinopoli *sess.8.* Florentino *in Decreto Eugenij*, & Tridentino *sess.23. cap.4. & cap.7.* De quo S. Thomas *in 4. dist.25. quæst.1. art.1.* Henriquez *suprà cap.23.* Fornarius *supra cap.5.* Barbosa *de Officio, & potest. Episcop. Allegat. 3. num. 3.* Sanchez *suprà dub. 18.* ex communi doctrina. Apud quem, & alios, an ex commissione Papæ possit committi simplici Sacerdoti conferre primam Tonsuram, & minores ordines.

Specialiter quod attinet ad Regulares, Abbatibus conceditur iure communi *cap. quoniam dist.69. & cap. cum contingat de ætat. & qualit.* facultas conferendi aliquos minores ordines, & in *cap. Abbates de priuileg. in 6.* facultas conferendi primam Tonsuram. Quod totum etiam habetur ex aliquibus ipsorum priuilegiis, de quibus Suarez *tom. 4. de Relig. tract.8. lib.2. cap.29.* Simileque priuilegium pro Priore S. Ioannis Hierosolymitani referunt Molfesius *in Summa Theolog. moral. tract.2. cap.2. num.17.* & Barbosa *suprà num.5.* Hæc verò priuilegia neque per viam communicationis extenduntur ad alios Prælatos, quia nunquam fuerunt hoc modo intellecta, iuxta dicta *tom.1. cap.18. num.64.* ex eodem Suarez. Nec etiam extenduntur ad Abbates Commendatarios, sed solùm ad illos, qui habent Abbatias in titulum, quia priuilegia Abbatibus, & Prælatis Regularibus concessa non extenduntur ad Commendatarios, vt probat Tamburinus *de iure Abbatum tom.1. disp.16. quæsit.4. & tom.2. disp.2. quæsit.1.* Nec etiam possunt prædicti Abbates hanc potestatem ordinandi aliis delegare, quia ea quæ sunt Ordinis delegari non possunt, sicut ea, quæ sunt iurisdictionis. Tamburinus *dict. disput.2. quæsito 3.* Constat etiam ex dictis eo *cap.18. num.65.* ex Concilio Trident. *sess.23. cap.10.* prædictos Abbates non posse Tonsuram, aut minores Ordines conferre nisi suis subditis Regularibus. Licet, prout etiam constat ex dictis *eodem num. 65. & capit.14. eiusdem primi tomi num.13.* ex declarationibus Sacræ Congregationis, Abbates habentes ius baculum deferendi, & mitram, postquam Sacerdotalem Ordinem, & munus Benedictionis susceperint, possint Tonsuras, & Ordines minores sæcularibus Episcopi iurisdictionis subditis conferre, si modò ipsius Episcopi consensus accedat, & à dicto Episcopo quisque litteras dimissorias impetrauerit; ita vt satis non sit id generatim ab Episcopo concessum esse, sed hac concessione semper opus sit singulis, &c. Possunt item ipsi Abbates eosdem Ordines conferre aliis Regularibus, qui dimissorias speciales Superiorum suorum, & specialem consensum Episcopi habuerint, ac prætereà aliis sæcularibus, qui aliorum Episcoporum iurisdictioni subditi sint, dummodo Superiorum suorum dimissorias attulerint, ac specialem consensum Episcopi loci, in quo Ordines huiusmodi cupiunt suscipere. De quo præter Authores eo loco relatos agunt Azorius. *tom. 1. Instit. moral. lib.12. cap. 20. quæst.7.* Sorbos *in Annotationibus ad Compend. priuileg. Mendicant. verbo Ordines Sacri num.5.* Fornarius *dict. cap.5.* & Tamburinus *sup. quæsito 7.* referens etiam statutum Concilij Mediolan. sub S. Carolo Borromeo. Vnde decisio quædam Rotæ sub Seraphino *num. 985.* quam in contrarium afferunt Campanile *in diuers. Iuris Rubrica 6. cap. 2. num.6.* Barbosa *supra num.12.* & Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Ordo num. 2.* intelligi debet de Abbatibus ordinantibus sæculares sine consensu Episcopi Diœcesani, vt ha- 6

bent Ioannes Baptista Tiber. *cap.7.Instruct. pro ordinand.quaest.48. in fin.* & Tamburinus *supra.* Quod idem censeo dicendum ad aliam declarationem S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, quam in contrarium referunt idem Barbosa *de Iure Ecclesiastico l.1. cap. 33. num. 16.* & Nouarius *supr.* Forsan etiam id decisum à S. Congregatione pro casu particulari, eo quòd aliqua ex conditionibus assignatis pro Abbatibus supra, in tali casu deerat. Casu autem quo contra prædictas declarationes Abbates prædicti aliquos ordinarent, validam esse talem ordinationem, licet sic ordinati suspensi maneant ab exercitio Ordinum susceptorum, & Ordinatores ab exercitio Pontificalium, tenet Tamburinus *supr. quaest. 8. & 9.* & Rodriguez *tom. 1. quaest. Regular.q.18.art.1.* ac Suarez *d. cap.29. num.20. & 21.* Quibus etiam fauet Sanchez *supr.dub.19.n.17.* Oppositum tamen habetur ex declaratione Sacr. Congregationis Episcop. & Regular. relata, vbi declaratur quemdam Thomam promotum ab Abbate de Corropoli esse malè promotum, & indigere alia promotione. Ad hoc autem quòd prædictam Tonsuram, aut minores ordines suis subditis Regularibus concedant Abbates, necessarium non est, quod ipsi sint benedicti. Ita enim habetur ex declaratione S. Congregationis sub anno 1619. quam referunt Barbosa *in collectan. Bullar. verbo Ordo*, & Nouarius *supr.num.3.* & ex multis priuilegiis ipsorum, quæ refert Tamburinus *disp.2.quaest.3.* Quamuis autem nomine Regularis subditi, cui soli permittit Concilium Trident. *sess. 23.cap.10.* conferri posse Tonsuram, vel minores ordines ab Abbatibus, communiter intelligant Doctores Regularem professum, quia iste solùm est simpliciter subditus, (Tamburinus *supr. quaest. 10.* ex Henriq. Miranda, Vechio, & aliis) nihilominus probabile videtur etiam intelligi posse nouitium, ita vt etiam respectu illius possint dicti Abbates id facere. Gaudent enim nouitij priuilegiis Religiosorum, & sunt aliquo modo partes Religionum, ac subditi Abbatibus, Suarez *supra num. 12.* Sanchez *supra num. 14. & 15.* Peyrinis *tom. 2.de Prælato q.3.cap.7. num.22.* Non tamen expedit id facere, quia exire possunt ex Religionibus, & fraus fieri, quæ præcauenda est *cap. 1. de seru. non ordinand.* Ioann. Andreas *in cap. Abbates de priuileg. in 6.* Rebuffus *in prax. beneficiorum titulo de Clericis à quibus, & quibus, & quomodo creari debent num.17. & 18.* Campanile *supr. n.8.* Sanchez *supr. num.15.*

7 Abbates porrò, qui prædictos Ordines conferre possunt, id etiam validè efficiunt, etiam si excommunicati, hæretici, suspensi, & interdicti sint. Tales enim validè Sacramenta administrant, iuxta dicta *tom.3.* verbo *Excommunicatio quoad Regulares num.7.* Sotus *in 4.dist.25.q.1.art.1.* Henriq. *in Summ. l. 10. cap.21. in princip.* Fornarius d. *cap.5. num.3.* Licet sic facientes irregularitatem incurrant, propterea quòd actum Ordinis, qualis est ordinare, tempore censuræ exercuerint, iuxta dicta *suprà* verbo *Irregularitas num. 55.* Similiter, si prædicti fuerint notorij, seu vitandi, qui recipiunt tales Ordines ab ipsis suspenduntur ab illorum executione. Nauarrus *in Manuali cap. 25. num.69.* Fornarius *supr.* Bonacina *de censuris disput. 3. puncto 5. §.1. num.7.* Thesaur. *in praxi part.2. verbo Ordo c.21. num.1.* ex aliis.

8 Locus autem, in quo tales Ordines conferre possunt, est proprium Monasterium tantum. Ita enim habetur ex dicto *cap. quoniam dist. 69. & cap. cum contingat. de ætate & qualit.* Tamburin. *supra quaest. 13.* Sanchez *supra num. 13.* Si tamen Abbas rogetur à Prælato alterius Monasterij exempti, potest etiam ibi tales Ordines suis subditis Regularibus conferre. Sanchez *supra* ex Angelo, Syluestro Tabiena, & Armilla.

Quoad tempus autem conferendi Tonsuram, & minores Ordines, dicendum, Tonsuram conferri posse qualibet die, quia ita consuetudine Ecclesiæ habetur, Bonacina *supra puncto 6. num.1.* Minores autem Ordines in sex anni temporibus, nimirum in quatuor temporibus, & in sabbato ante Dominicam de Passione, & in sabbatho Sancto. Ex *cap.3. de tempor. Ordin.* Quibus temporibus tam minores quam maiores Ordines conferri possunt. Minores autem etiam Dominicis, & aliis Festiuis tantùm diebus ab Episcopis conferri possunt, vt dicitur in dicto *cap.3. de tempor. Ordin.* Idem autem dicendum de Abbatibus affirmat Ioann. Andreas allegans Hostien. *in cap. Cum contingat num.8. de ætat. & qualit.* & ex iis Tamburin. *supr. quaest.13.* Immo secundum Ioan. Andr. & Hostien. videtur quòd potius his diebus, quam quatuor temporibus ordinare debeant, ne Episcopare videantur, id est Ordinationes generales tenere. Ita etiam Sylu. *verbo Ordo 2. q. 6.* Hi autem dies festiui debent esse de præcepto. Viualdus *in Candelabr. aur. part. 1 tit. de Sacramento Ordin. n.35.* Barbosa *de offic. & potest. Episcopi par. 2. Allegat. 11. num. 22.* & alij. Et satis erit, si solemnitas diei festi sit in sua Religione, vel Monasterio, licet apud alios non celebretur, vt de Episcopo docent Henriquez *in Summa l.9. cap. 28. §.1.* Barbosa & Tamburinus *supra.* 9

Nota demum circa prædictos Abbates, præter dicta *tom. 1. p. 2. cap. 2. n. 37.* quòd quamuis, iuxta dicta *supr. & tom. 1. p. 1. cap. 18. n. 65.* ex Concil. Trident. *sess. 23. cap. 10.* ipsi non possint conferre Tonsuram, aut minores Ordines nisi suis subditis Regularibus *non obstantibus*, (vt inquit Concilium) *quibuscunque priuilegiis, præscriptionibus, aut consuetudinibus etiam immemorabilibus*, nihilominus Sanchez dicto *dub. 19.* probabilius esse credit non reuocasse Concilium priuilegia concessa Abbatibus, quæ habentur in iure, tum quia priuilegium, quod habetur *cap. quoniam dist. 69.* est septimæ Synodi generalis, cui non derogatur, nisi expressè nominetur, vt colligitur ex *cap. ex parte, & cap. vlt. de capellis Monach. cap. eam de ætat. & qualit. cap. nonnulli de rescript.* tum quia priuilegia Abbatum quoad hoc inserta sunt in corpore Iuris *cap. cum contingat. de ætat. & qualit. cap. Abbates de priuileg. in 6.* At in generali priuilegiorum reuocatione non comprehenduntur inserta in corpore Iuris. 10

Excepta autem hac facultate Abbatum ad conferendum Tonsuram, & minores Ordines suis subditis Regularibus, certum est Regulares subditos esse Episcopis quoad Ordinum collationem, iuxta dicta *suprà* verbo *Episcopus quoad Regulares num. 15.* Vnde priuilegium Innocentij VIII. pro quibusdam Abbatibus Cisterciensibus, quod retuli eo *cap. 2. num. 37.* conferendi suis subditis Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, reuocatum est à Concilio Trident. vt ex eo loco dixi, præsertim, quia, iuxta plurium sententiam, quos refert, & sequitur Sanchez *supra dub. 18. num. 10.* nec ipse Papa potest committere Sacerdoti non Episcopo facultatem conferendi Ordines sacros. Vnde etiam dixi *to. 1. p. 1. cap. 14. num. 22.* quod excommunicatio, quam solet ponere Episcopus ante ordinationem contra eos, qui ordinantur habentes aliquod impedimentum occultum, afficiat omnes, etiam Regulares, & quòd 11

quòd absolutiones, & dispensationes, quas solent dare Episcopi Ordinantes Ordinatis ad cautelam, prosit etiam Regularibus exemptis.

12 Debent tamen Prælati Regulares dimissorias dare suis subditis, quos volunt ab Episcopis ordinari, iuxta dicta eo *cap.* 14. *num.* 12 & *tom.* 3. verbo *Dimissoria*, vbi etiam de modo, quo prædictæ dimissoriæ dandæ sunt iuxta Decretum S. Congregat. sub Clemente VIII. quod illis locis retuli, licet Portellus *in dubiis Regularium verbo Ordines Sacri num.* 1. dicat illud in Hispania non fuisse in praxi receptum.

13 Nota autem circa hoc decretum, quòd licèt in illo denotetur quod Episcopus Ordines collaturus Regulari debeat illum quoad doctrinam examinare, hoc tamen non obstante, potest, si volt, illum non examinare, non solùm, quando notoriè litteratus fuerit, sed etiam si id sibi non constet, conformando suam conscientiam cum conscientia Prælati attestantis de illius sufficientia. Prout benè Villalobos 1. *tom. Summa tract.* 1.1. *diffi ult.* 14. *num* 5. Portellus *supra in additione num.* 1. Peyrinis *tom.* 1. *de Prælato quæst.* 3. *cap.* 7. *num.* 3. post alios. Posse etiam Abbates, & alios Prælatos exemptos habentes Diœcesim cum iurisdictione Episcopali, concedere huiusmodi dimissorias etiam suis subditis sæcularibus, dixi eodem verbo *Dimissoria numero* 3. & sequitur Thesaurus *supra cap.* 10. *in fine, & cap.* 21. §. *aduerte tertio.* De quo etiam Sanchez *supra dub.* 11. Et fauet valde declaratio Sacræ Congregationis pro Priore quodam Carthusianorum, refert Nouarius *supra num.* 5. Per eam enim Sacr. Congregatio censuit reuocandam, & tollendam esse, prout reuocauit suspensionem, per quam prædicto Priori prohibitum fuit sub die 21. Februarij 1631. concedere litteras dimissoriales ad Ordinationes subditis propriis sæcularibus. Credo etiam probabile esse posse Prælatos dare dimissorias ad Ordines suscipiendos Oblatis, seu Commissis suorum Ordinum tria vota non emittentibus, aliàs capacibus, & habilibus. Sunt enim illi aliquo modo ipsis subditi, Religionum membra, & sub earum obedientia degentes, & multis Religiosorum priuilegiis fruentes, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 2. *c.* 8. & *supra* verbo *Oblati, seu Commissi.*

14 Qualiter etiam his temporibus post Concilium Tridentinum nullum priuilegium Regulares habeant, quò possint ante legitimam ætatem ab eodem Concilio præscriptam Ordines suscipere, constat ex dictis eo *cap.* 14. *num.* 1. & latè tenet Portellus *supra dicto verbo Ordines Sacri num.* 1. *& verbo Priuilegium num.* 64. ac Bordonus *Resolut.* 21. *num.* 11. Quæ verò sit hæc ætas pro Ordinibus suscipiendis, dixi ex eodem Concilio *suprà* verbo *Ætas num.* 6. Pro quo etiam vide dicta eodem *tom.* 3. verbo *Annus* præsertim *num.* 6. De pœna autem suspensionis, quam incurrunt ordinati ante legitimam ætatem, & de irregularitate, quam etiam incurrunt, si cum dicta suspensione celebrant, & qui possint in huiusmodi pœnis dispensare, dixi eo *cap.* 14. *à num.* 2. *vsque ad* 8. *& num.* 21. De quo etiam Cornejo *tom.* 2. *in* 3. *part. Tract.* 5. *de Suspens. disput.* 4. *dub.* 1. *cas.* 3. Portellus *supra num.* 14. & Bordonus *Resolut.* 11. *à num.* 26.

15 Nota autem, quòd, cum iuxta dicta *supra* verbo *Irregularitas num.* 17. defectus legitimæ ætatis inducat irregularitatem, ideo Religiosus ordinatus ante legitimam ætatem duplex impedimentum habet ad non celebrandum in ordine sic suscepto, primum ratione suspensionis, quam incurrit suscipiendo illum ante legitimam ætatem, secundum, ratione irregularitatis prouenientis ex defectu ætatis. Vnde licet absoluatur à prædicta suspensione, non propterea celebrare potest ante aduentum legitimæ ætatis, quia remanet in illo impedimentum irregularitatis, quod dixit Suarez *tom.* 5. *de Censuris disp.* 29 *sect.* 3. *in fine.* Portellus *supra num.* 12. Econtra verò, iuxta dicta eo *cap.* 14. *num.* 2. etiam si propter aduentum legitimæ ætatis tollatur impedimentum irregularitatis, non tamen tollitur suspensio, seu impedimentum ex illa proueniens, etiam superueniente ætate, sed indiget absolutione, seu dispensatione. Vide alia dicto *num.* 17.

16 Similiter qualiter Ordines recipi non possint à Regularibus, nisi seruatis interstitiis, & ad quos pertineat dispensatio in illis, constat ex dictis eo *capit.* 14. *à numero,* 14. & verbo *Interstitia* præsertim *num.* 1. An vero sint aliqua priuilegia quoad hoc, vide, præter dicta illis locis, dicenda infrà *num.* 19.

17 Religiosos debere ordinari sine titulo beneficij, aut patrimonij, sed solùm titulo paupertatis professæ, constat ex dictis dicto *cap.* 14. *num.* 10. ex Decreto Concilij Trident. Vbi etiam propterea dixi, quòd Regularis, qui scit suam professionem irritam esse, si ordinatur, peccat mortaliter, & incurrit pœnas, quas sæculares Clerici incurrunt si ordinantur sine beneficio, aut patrimonio, quia re vera talis Regularis sæcularis est, & ita si ordinatur ordinari debet ad titulum prædictum beneficij, seu patrimonij. Portellus & Diana eo loco relati. Item Bonacina *de Clausur. q.* 2. *punct.* 10. *diff* 5. *n.* 4. & idem Diana 4. *p. Tract.* 2. *Resol.* 82. Quibus adde Hieronymum Rodriguez *in Compend. quæst. Regular. Resolut.* 106. *num.* 25. & Bordonum *Resolut.* 8. *num.* 32. Incurrit etiam suspensionem positam à Pio II. in Bulla *Cum ex Sacrorum Ordinum*, quam retuli eo *n.* 14. *n.* 2. quia ibi imponitur hæc censura contra recipientes Sacros Ordines absque legitimis dimissoriis, iste autem non ordinatur cum legitimis dimissoriis, quia non sunt concessæ à legitimo Superiori Regulari, qui non est verè Prælatus respectu inualidè professi. Bonacina, Diana, & Bordonus *sup.* Vnde consequenter incurrit & irregularitatem, si cum dicta suspensione celebrauerit, sublatis quibuscunque priuilegiis, & solùm à Papa dispensabilem, quam statuit Pius V. in Bulla *Romanus Pontifex*, quæ habetur in 2. *tom. Bullarij* inter Constitutiones ipsius *num.* 75. quam etiam retuli eo *cap.* 14. *n.* 20. Ratio est, quia hæc Constitutio Pij V. non solùm procedit contra illos, qui nullo modo professionem emiserunt, sed, & contra illos etiam, qui irritam, aut inualidam. Ita enim habetur non solùm ex declaratione S. Congregationis quam refert Garzia *de Benef. part.* 2. *c.* 5. *n.* 11. sed etiam, & maximè ex Rota in vna Vrgellensi *Canonicatus* 3. Martij 1595. coram Blanchetto, quam refert idem Garzia *ibid.* & post ipsum Sanctarellus *variar. Resolut. q.* 49. *num.* 10. Barbosa *de Offic. & potest. Episc. Allegat.* 19. *num.* 5. & Thesaur. *in Praxi part.* 2. *verbo Ordo cap.* 11. Procedit etiam contra ordinatos cum dubio de validitate professionis, siue re reperiatur nulla, vel irrita. Ita enim habetur ex dicta Rotæ decisione Garzia, & Thesaur. *supra.* Non tamen procedit contra eum, qui putabat bona fide suam professionem validam esse, aut sciens nullam esse, propter iustam causam, Superioribus volentibus eum promouere, non est ausus detegere nullitatem, ratione scandali, aut damni grauis imminentis, & non poterat effugere sine scandalo. Thesaurus *supr.* ex Sanchez, & Nauarro.

Quibus

Quibus adde Bonacinam, Disnam, & Bordonum *supra*. Quomodo autem consulendum sit sic inualide professo, vide eundem Sanchez *l.7.de Matrimon. disp.37. num.*43. Quomodo etiam consulendi sint Domini Episcopi, vt ad euitandum prædictum inconueniens quod nulliter professi Ordines vt veri professi recipiant, faciant iurare Regulares antequam illis Ordines conferant, quòd fuit legitimè professi, vel saltem ratificasse professionem, habetur ex praxi Eminentiss. Cardinal. Friderici Borromæi, & Synodo Mediolanensi, referentibus Gauanto *in Man.Episc.verbo Ordines maiores num.*28. & Diana *supra*.

18 Quoad praxim tamen Regularium collige ex dictis Religiosos reclamantes contra suam professionem, si in Religione existentes susceperunt Ordines Sacros, cum scientia, aut dubio de inualiditate suæ professionis, si reuertantur ad sæculum indigere dispensatione Papæ, vt in susceptis Ordinibus ministrare possint. An verò talium Sacrorum Ordinum susceptio in inualidè professis sit censenda professio tacita, dicam infra verbo *Professio Regularis num.*4.

19 Quòd Regulares modò post Concilium Tridentinum ordinari non possint extra tempora, idest extra dies *supr.num.*9. designatos, constat ex dictis eoc.14 *num.*19. Vbi etiam quid de priuilegio Gregorij XIII. pro Religiosis Societatis sentiendum sit, dixi. Nota tamen oppositum tenere Rodriguez *tom.3.quæstionum Regularium quæst.*23.*art.*5. Villalobos *in Summa tom.7. tract.* 11. *difficult.* 12.& 13. Ioannem à Cruce *l.* 2. *capit.* 8. *dub.* 1. Homobonum *de exam. Eccles. tom.*1. *tract.* 2. *cap.* 1. *quæst.*3. & alios, quos sequitur Diana *parte* 2. *tract.* 2. *resolut.*31. Nota etiam, Portellum *supra num.* 4. asserere se vidisse priuilegium Clementis VIII. pro Patribus Congregationis S. Ioannis Euangelistæ in Portugallia, quo illis concessit anno 1596. die 23. Nouembris, quòd possent ordinari extra tempora, & per quemcunque Episcopum tribus Dominicis, vel Festis continuis, vel interpollatis non seruatis interstitiis à Concilio Trident. designatis, & quoad Ordines minores, vt possent concedi quatuor diebus Festiuis, vel feriatis, continuis, vel interpollatis. Circa quod priuilegium (cui etiam innititur Diana *supra*.) dicit Peyrinis *tom.2.de Prælato quæst.*3. *c.7. num.* 21. semper se habuisse suspecta priuilegia vltramontana. Quòd an rectè dictum sit alij viderint. Mihi enim solùm videtur dicendum, non constare quale fuerit tale priuilegium, & an viuæ vocis oraculo solùm concessum. Nota etiam Barbosam *de Officio, & potestate Episcopi allegat.*4.*n.*65. asserere Pium IV. in Bulla *Circumspecta* sub anno 1561. concessisse Religioni Sancti Ioannis Hierosolymitani, quòd fratres Cappellani dicti Hospitalis possent à quocunque Catholico Antistite sub Romanæ Sedis obedientia constituto Sacros Ordines, etiam extra tempora à Iure statuta, tribus diebus Festiuis suscipere. Sed cum hæc concessio facta sit ante Concilium, & per consequens reuocata, iuxta dicta, videndum est an confirmationes priuilegiorum huius Religionis factæ, vt idem Barbosa notat, per Pium V. Sixtum V. Gregorium XIII. & XIV. ac Clementem VIII. contineant clausulam communem. videlicet, *dummodo contraria non sint Decretis Concilij Tridentini*, &c. si enim talia fuerint, tale priuilegium modo non subsistet. De alio Sanctissimi Dom.N. Vrbani VIII. concesso fratribus Minoribus in Indiis, vt scilicet possint ordinari etiam extra tempora, & non seruatis interstitiis, agit relatus Peyrinis *in Formulario littera O. c.6.n.*2. & dicit posse etiam vti illo alios Mendicantes in Indiis habitantes.

De Irregularitate porrò, quam incurrit suscipiens Ordines furtiuè, hoc est non verè examinatus, neque admissus ab Episcopo, sed examine, vel admissione alterius vtens, dixi *supra* verbo *Irregularitas num.* 53. Quid verò dicendum pro casu, quo Episcopus declarauerit se non habere intentionem ordinandi accedentes furtiuè, excommunicatos, irregulares, &c. vel similes, licèt variè sentiant Doctores, quibusdam asserentibus tales pro non ordinatis haberi debere ob defectum intentionis Episcopi, (prout censent Nauarrus *consilio* 1.*de eo qui furtiuè*, Rebuffus *de beneficiis part.*2. *tit.de Cleric. male promot. gloss.* 4. *num.* 19. & aliis,) pluribus quoque aliis oppositum tenentibus satis probabiliter cum Henriquez *l.*14.*c.*6. *num.*5 & *l.*2. *cap.*8. *num.*5. Sanchez *de Matrimon. l.*7. *disput.* 18. *num.* 11. & 16. Layman. *de Sacramentis in communi c.*4. *num.* 6. & aliis, (eo quòd non obstante tali protestatione Episcopus semper censetur habere, ac retinere practicam, & absolutam intentionem ordinandi hominem præsentem, non vero conditionatam, siquidem appositio talis conditionis conformis non est Ecclesiasticæ consuetudini, imò sacrilegio obnoxia,) dicendum videtur, quòd saltem quando id contingit in receptione Presbyteratus, cum in ipsius inualiditate grauissimum immineat periculum, animarum salutem concernens, qui tali modo Presbyteratum susceperit iterum sub conditione ad illum debet se facere promoueri, prout tenet in praxi Sacra Pœnitentiaria Romana, teste Thesanio Pœnitentiario Apostolico *supra c.* 7. & docent Granados 3. *part. de Sacramentis controuersia* 9. *tract.*5. *disp.*6. *num* 2. & Diana 5. *part. tract.*14. *resol.*64. & *tract.*13. *resolut.*47. 20

Probatio de vita, & moribus tum iure diuino, tum ex Concilio Trident. pro suscepturis Ordines requisita, etiam procedit in Religiosis, propter eandem, vel maiorem rationem, Portellus *supra in Additione num.* 3. Subiungens propterea, quòd si Prælatus Religionis det licentiam, vt Ordines suscipiat aliquis Religiosus vitæ culpatæ peccabit mortaliter, siue culpæ sint cognitæ in sæculo, siue solùm intra Ordinem. 21

Est ad intentum huius materiæ resolutio casus mihi propositi de quodam ordinato in sacris, cum 22 expectatiua dimissoriarum sui Episcopi antequam 23 ad ipsius manus peruenissent: qui etiam ordinatus fuit ad titulum beneficij, quod actu non possidebat: & etiam extra tempora in vim Breuis à Sanctissimo obtenti subreptitiè. Ad quem sic respondi.

In isto casu censeo primò N. ordinatum in 24 sacris cum expectatiua dimissoriarum sui Episcopi antequam ad ipsius manus peruenissent, etsi grauiter peccauerit sic faciendo, quia non erat omnino certus de concessione illarum, multo minus de conditionibus, aut circumstantiis cum quibus concedebantur atque ita tenebatur eas expectare; nihilominus si ordinatus est iuxta tenorem, & formam 25 illam non solùm validè ordinatus censeri debet, vt per se patet, sed probabile est non incurrisse pœnas latas contra eos, qui sine dimissoriis recipiunt Sacros Ordines. Ratio est, quia probabilis sententia est multorum, quos refert Sanchez *lib.* 3. 26 *de Matrimon. disp.* 36. *num.* 1. & Suarez *lib.* 8. *de legib.c.* 25. *num.* 3. quod priuilegium valet priuilegiato à tempore concessionis, etiam si non habeat

notitiam

notitiam illius quod ad præsentem casum applicari potest.

27 Quod ordinatus fuerit de facto ad titulum beneficij quod actu non possidebat, incidit, secundum aliquorum opinionem, in pœnam suspensionis designatam contra eos, qui sine titulo legitimo ordinantur. Can. *Sanctorum dist.* 70. & innouatam à Concilio Tridentino *sess.* 21. *cap.* 2. *de reform.* vbi requiritur *Beneficium Ecclesiasticum pacificè possidere* ad sacros Ordines suscipiendos, *antiquorum Canonum pœnas super eis innouando.* Ita tenent Sanchez *opusc. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 35. *num.* 12. cum Nauarro & Salzedo, & eam probabiliorem in praxi receptam ait Reginaldus *lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 72.
28 Filliucius *tract.* 17. *num.* 89. & Thesaurus *in praxi part.* 2. *verb. Ordines cap.* 11. *num.* 3. Nihilominus, quia probabilior est opposita sententia, quam tenent plures, quos referunt, & sequuntur Diana *part.* 1. *tract.* 16. *resol.* 5. & Barbosa *in collect. ad dictum locum Concilij num.* 67. asserentes talem pœnam non vigere modo, neque esse innouatam à Concilio, ideo non est censendus incurrisse hanc dispensationem. Nec video, quod propter hoc delictum præcisè aliquam suspensionem incurrerit,
29 cum Pius II. in Bulla inferius referenda non includat hunc casum, nec Pius V. in Bulla *Romanus*
30 *Pontifex num.* 75. talem suspensionem contra clericos sæculares, sed contra Nouitios Religionum statuat, vt expresse tenet Manlinus *de ordine tract.* 2. *cap.* 7. *difficult.* 6.

31 Quod verò ordinatus fuerit extra tempora in vim breuis à sanctissimo obtenti subreptitie, narrando scilicet se velle ordinari ad titulum beneficij actualiter possessi, cum tamen actu illud non possideret, absque dubio videtur incidisse in pœnam suspensionis latam à Pio II. in Bulla relata (quidquid sit de illa, quæ statuitur iure antiquo *cap. sanè de tempor. ordinat.* de qua Thesaurus *supra cap.* 14.) Ratio est, quia in ista Bulla imponitur hæc censura
32 suscipientibus sacros Ordines extra tempora absque *dispensatione canonica, aut legitima licentia.* Quod fecit iste, de quo in casu; siquidem Ordines Sacros extra tempora suscepit in vim breuis subreptitij, quod est illos suscepisse *absque dispen-*
33 *satione canonica, aut legitima licentia.* Per consequens etiam celebrando cum d. suspensione incurrit irregularitatem, prout in dicta Bulla exprimitur, & DD. communiter docent. Insuper, prout in eadem Bulla exprimitur: beneficiis Ecclesiasticis potest iure priuari.

34 Quamuis autem aliquorum sententia sit, quos referunt Barbosa *de offic. Episc. allegat.* 17. *num.* 14. & Thesaur. *supra*, posse transgressorem huius Bullæ absolui ab alio, quàm à Papa, Episcopo videlicet, eò quod Pius II. sibi non reseruauit absolutionem, nihilominus communis sententia oppositum docet, solùm videlicet à Papa absolui posse, sic enim decreuit Rota *in vna Melitensi Abbatiæ anno* 1590. coram Gipsio. Et si quando casus esset occultus, Episcopus posset dispensare iuxta Decretum
35 Concilij *sess.* 24. *cap.* 6. de quo Bonacina *de censur. disput.* 3. *punct.* 5. §. 1. *num.* 2. & Sayrus apud ipsum.
36 Consequenter etiam si iste, de quo in casu cum huiusmodi suspensione celebrauit, incidit in irregularitatem impositam ab ipso Pio II. his verbis: *Si huiusmodi suspensione durante, in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eò ipso irregularitatem in-*
37 *currant.* Quia tamen Pontifex vtitur illo verbo *præsumpserint*, quod denotat præsumptionem, & temeritatem ideo, si iste, de quo in casu, celebrauit ex ignorantia vincibili non affectata, aut coniuncta cum temeritate, sed potiùs cum bona fide, non incurrit talem irregularitatem, vt notat Bonacina *suprà*, & iuxta ea, quæ dixi *to.* 1. *meæ summæ c.* 10. *n.* 33.

Casu porrò, quod non solùm in suspensionem dictam & irregularitatem etiam Papæ reseruatas incurrerit cum à S. Pœnitentiaria non possit obtinere 38
absolutionem, & dispensationem propter publicitatem casus, neque etiam ab Episcopo propter eandem rationem; nihilominus, quia est in partibus Hispaniæ, in quibus est priuilegium Bullæ 39
Cruciatæ, poterit ex vi illius absolui semel in vita à dicta suspensione quantumuis reseruata Sedi Apostolicæ propter priuilegium ipsius Bullæ: in foro conscientiæ tamen, & non pro foro externo propter declarationem Vrban V. III. in Bulla, quam retuli 3. *tom. mea summæ verb Bulla Cruciata num.* 27. Et iuxta ibi dicta potest D. Episcopus talem absolutionem pro foro externo acceptare, & congruum 40
est benignitati paternæ, vt id faciat pro tranquillitate conscientiæ sui subditi: Quoad irregularitatem verò iuxta sententiam, quam tenui eodem *verb. Bulla Cruciatæ num.* 3. non potest in illa dispensari 41
ex priuilegio Bullæ, quia in dicta Bullà non exprimitur irregularitas, sed solùm censura, nomine autem censuræ iuxta stylum Curiæ non intelligitur irregularitas, cum ipsa non sit censura. Quia tamen aliqui Doctores, quos ibi retuli, tenent oppositum poterit Orator videre, an talis opinio sit probabilis, seu non. Casu autem quo in foro conscientiæ 42
dispensari possit, & dispensetur in dicta irregularitate, poterit etiam D. Episcopus pro foro externo contentus esse, & approbare dictam dispensationem.

Potuit etiam idem D. Episcopus in rigore Iuris 43
stando priuare dictum transgressorem beneficiis Ecclesiasticis, quæ habet propter Bullam Pij II. in qua id conceditur. Sed in hoc sicut, & in aliis D. Episcopus benignitati paternæ, & charitati erga suum subditum, præsertim si pauper sit, & bonæ notæ, considere debet.

Quòd pergens in Hispaniam, præsentatusque 44
coram suo ordinario, & ab eo notatus de sua mala promotione, accesserit ad alium Ordinarium, in cuius diœcesi situm est beneficium ipsius ibique celebrauerit, quod etiam fecit iterum reuertendo ad diœcesim sui Ordinarij absque licentia ipsius, esto peccare potuerit, non video cur propterea incurrerit aliquam censuram, irregularitatem, aut pœnam aliquam.

PARAMENTA SACRA.

SVMMARIVM.

Ipsorum diuisio, num. 1.
Quæ, aut qualia debeant esse, num. 2.
Notanda circa illa. num. 3.
Alia remissiuè. 4.

PARAMENTA, seu ornamenta Sacra, alia sunt 1
quæ pertinent ad ornatum Sacerdotis, vel Ministrorum Altaris, alia verò quæ spectant ad ornatum ipsius Altaris. De prioribus dicam infra verbo *Vasa Sacra.* & verbo *Vestes Sacræ.* De posterioribus autem modò est dicendum.

Sunt autem huiusmodi ornamenta, seu paramenta, primò, linteum, seu mappa linea extensa, su- 2
per mensam Altaris. Etsi verò deceat totum Altare cooperiri, ac vestiri, tamen non in omnibus Ecclesiis id

id obseruatur, vt notant Scottia *de Sacrificio Missæ lib. 2. cap. 14. num. 8.* & Layman. *de Sacrificio Missæ Tract. 5. cap. 6. num. 11.* Secundò, duæ aliæ mappæ, seu syndones lineæ, vel vna duplicata. Ita enim habetur tum ex *cap. si per negligentiam de Consecrat. dist. 2.* vbi quatuor lintea Altaris numerantur includendo ipsum Corporale. Tum ex Rubricis Missalium, præsertim Romani. Tum quia ita audio præcipi obseruari hic Romæ à Visitatoribus Apostolicis pro omnibus Ecclesiæ Vrbis à Sanctissimo designatis. Vnde tuta conscientia non potest aliter fieri, vt habet Gauantus *in Commentariis in Rubricas Missalis part. 1. tit. 10. §. tribus mappis.* Quare quod Syluester *in Summa verbo Corporalia in princip. & verbo Missa num. 2.* Suarez *to. 3. in 3. part. disput. 81. sect. 6.* Sà *verb. Missa num. 7.* & alij dicunt, sufficere pauciores, solùm est admittendum, quando legitima consuetudine id fuerit introductum. Debent autem huiusmodi mappæ benedici. Quamquam non adeo necesse est, vt sint benedictæ, quin etiam aliquando ex necessitate possint adhiberi mappæ laicorum non benedictæ. Syluester *verbo Benedictio quæstione 5.* Suarez *supra.* Bonacina *de Sacrament. disput. 4. quæst. vlt. punct. 9. n. 24.* Quæ deinde sicuti prius vsibus prophanis applicari poterunt. Layman. *supra* ex Sà, & Azorio. A quo autem benedici possint, & an à Prælatis Regularibus, habes ex dictis *supra* verbo *Benedictio, & Benedicere.* Tertiò, Corporalia repræsentantia Syndonem, qua Christus inuolutus, & quod proximè mappis imponitur, debent esse ex lino, vel canape, saltim, ex ea parte, qua continet Calicem, & Hostiam, in ora enim illorum, & extremitatibus non prohibentur auro, & serico ornati, vt notant Suarez *supra.* Fagundez *in 1. Ecclesiæ præceptum l. 3. cap. 22. num. 11.* Debent etiam esse ab Episcopo benedicta. *capitulo consulto de Consecrat. dist. 1.* An verò possint ab Abbatibus, vel Prælatis Regularibus consecrari, habes ex dictis loco relato ex 3. *tomo.* Hic tamen obserua adhibentem Corporalia immunda peccare, & quidem grauiter, si valde notabiliter sint immunda. facit enim contra reuerentiam tanto Sacramento debitam, in re, quæ proximè attingit Corpus Christi. Ita Bonacina *supra num. 23.* ex Sà, Suarez, Reginaldo, & aliis multis. Fauetque valde *cap. relinqui de custodia Eucharistiæ* illis verbis: *Nimis videtur absurdum in Sacris sordes negligere, quæ dedecerent etiam in prophanis.* Quartò, Palla, quæ, etsi varias habeat significationes (de quo Fagundez *supra cap. 21. num. 31.* & Barbosa *de Iure Ecclesiastico lib. 3. cap. 2. num. 16.*) communiter sumitur pro ea, quæ Calici superponitur, & pars quædam corporalis esse censetur, sicuti colligitur ex antiqua consuetudine, secundum quam Corporale etiam Calicem cooperiebat, vt præter alios notauit Scottia *l. 3. cap. 5.* Quare linea esse debet, non serica, vel auro elaborata, parte saltem interiori, qua Calicem tangit. Fagundez *supr.* Layman. *d. num. 11.* Item benedicta ab Episcopo, vel alio habente priuilegium Sedis Apostolicæ. Idem Authores ex *cap. consulto dist. 1. de Consecrat.* & S.Thom. *3. p. quæst. 83. art. 3. ad 7. & 8.* Quintò, pallium vulgò *pallioto*, & hispanè *frontal.* Non solet autem benedici separatim ab aliis ornamentis, nec est ita necessarium, vt sine illo celebrari non possit. Etenim si Altare est ornatum auro, argento, vel lapide pretioso, aliud pallium non requiritur. Gauantus *sup. §. pallium quoque.*

3 Circa hæc verò ornamenta, seu paramenta, nota primò, posse fieri ex materia etiam prophana, vel etiam mulierum vestibus, non solum propter viuæ vocis oraculum Sixti IV. pro Minoribus, quod refert Cassarubius *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Ornamenta Ecclesiastica num. 7.* sed etiam iure communi, quia per benedictionem sanctificantur, & ex prophanis fiunt Sancta, & Sacra. Barbosa dicto *cap. 2. num. 53.* Secundò, quod execrantur, vel amittunt benedictionem, ita vt non noua indigeant, quando ita rumpuntur, vt apta non sint ad vsum, ad quem fuerant destinata, aut non amplius priorem retineant figuram. Barbosa *sup. à num. 36.* ex Armillia, Angelo, & aliis. Tertiò, quòd quando fuerint vetustate consumpta, incendio dari debent, & cineres in Baptisterio, vel alio abdito loco condi. *cap. Altaris de Consecr. dist. 1. c. ad hæc de Religiosis domibus, c. quæ semel. de regul. iuris*: Syluester *verbo Benedictio quæst. 7.* Galganetus *de Iure public. l. 3. tit. 67. num. 3.* Non tamen debent, in vsus prophanos conuerti, iuxta dicta *suprà verbo Monasteria Regularium n. 38. & 45.* & qui id faceret horrendum committeret sacrilegium, vt alter Balthasar. S.Tho. *2. 2. q. 88. art. 11.* Syluester *suprà.* Fagundez *d. cap. 21. num. 18.* Quartò, prædicta vendi non posse, aut etiam pignorari absque sacrilegio, nisi propter magnam necessitatem Ecclesiæ, pauperum, captiuorum, &c. & tunc non nisi aliis Ecclesiis, vel si laicis, non ad vsus prophanos, sed ad Sacros, & pios. Azor. *tom. 3. Instit. moral. l. 7. cap. 6. quæst. 4.* Nauarrus *Man. cap. 17. num. 205.* Fagundez *suprà num. 19.* Non tamen propterea si sine tali necessitate venderentur Simonia committeretur, cum non vendantur, vt supponimus, quatenus Sacra sunt, sed ratione materiæ. Sotus *9. de iust. quæst. 7. art. 1. conclus. 2. §. ad quæstionem.* Sanchez *tom. 1. Consil. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 15. §. quarto dico.* Si autem prædicta fuerint pretiosa alienari non possunt sine Sedis Apostolicæ licentia, cum constet ex dictis *tom. 1. p. 1. cap. 10. & p. 2. cap. 19. & supra verbo Alienare, seu alienatio*, bona mobilia pretiosa Ecclesiastica alienari non posse sine prædicta facultate.

Alia ad intentum vide infra verbo *Prophanatio Sacrorum, verbo Vasa Sacra, & verbo Vestes Sacra.* 4

PAROCHVS, ET PAROCHIA Regularis.

SVMMARIVM.

Parochus, & Parochia quid sit. num. 1.
An Regulares assumi possint ad munus Parochorum. num. 2.
An saltem ad Parochias Regulares. num. 3.
A quibus prouidendi, & examinandi. num. 4.
An subsint visitationi, & correctioni Episcopi num. 5.
An remoti à Parochia possint munus Confessarij exercere. num. 6.
De aliis ad ipsos spectantibus. num. 7.
Declarationes S. Congregationis circa illos. num. 8.

PArochus Regularis est ille Religiosus, qui curam animarum in aliqua Ecclesia ex officio exercet. Parochia etiam Regularis est illa Ecclesia Regularium, cui talis cura est annexa. De quibus plura sparsim per totam hanc Summam, & aliqua saltem remissiuè hoc loco. 1

Primò ergo, cum ex dictis *to. 1. p. 1. c. 2. n. 17. & p. 2. c. 18. n. 1.* constet, Regulares non posse obtinere beneficia secularia sine Papæ Dispensatione, ideo non possunt 2

possunt ad Parochias, quæ Regularibus non sunt subiectæ, sine dicta dispensatione promoueri. Quid verò de Nouitiis sentiendum dixi eo *a.*17. & *c.*24. eiusdem *primi tomi n.*37. & præcipuè eo *part.*2.*p.*2. *cap.*2. *num.*21. 22. 23. Quid etiam de Regularibus Militiarum, dixi *supra verbo Beneficium, & Beneficiatus a* 11. In casu tamen necessitatis, puta tempore pestis, admitti etiam possunt Regulares ad seruitium Parochiæ secularis prout accidisse Mediolani anno 1630. refert Bordonus *Resolut.*7.*num.*46.

3 Deinde etiam, cum iuxta dicta *tom.*1.*p.*2.*cap* 18. *num.*2. Regulares sint capaces beneficiorum Regularium, ideo etiam Parochiarum Regularium capaces sunt. Quod constat tum ex dictis locis relatis, tum ex *cap. Monachos*, & *cap.in Parochia* 16.*quæst.*1. Tum quia ipsi sint coadiutores parochorum. Tum præcipuè, ex vsu Ecclesiæ, præsertim in Vrbe, in qua constat plures Religiosos officium parochorum in suis Ecclesiis exercere. Nauarrus *Consil.*7.*de priuil.n.*14. Bordonus *supra num.*36. Quales autem debeant esse Religiosi isti quibus parochiæ Regulares concedi possunt, dixi dicto *cap.*18.*numero* 3.4.& 5. An verò talia beneficia dicenda sint solùm manualia, dixi *ibidem num.*6.

4 De iis, ad quos pertinet illorum prouisio, & de examine ad id requisito, & quomodo non per concursum, dixi eo loco *num.*7.8. & 11. Adde nomine Superiorum, ad quos spectat ipsorum prouisio, intelligi videtur illos, qui possunt ipsis licentiam dare ad audiendum confessiones sæcularium. Bordonus *supra numero* 37. Adde etiam, quòd quando Ecclesia Parochialis Regularis est in loco nullius Diœcesis examinandi sunt ab Abbate, vel Prælato, qui habet iura Episcopalia in illo loco. Ita enim decisum refert Barbosa *ad cap.*11.*sess.*25.*Concilij num.*30.

5 Quomodo etiam prædicti Parochi subsint visitationi, & correctioni Episcopi, dixi etiam eo loco *num.*9.& *sequentibus*. De quo etiam Sellius *in Select. cap.*112. Aldana *l.*2.*tit.*8. Barbosa *supra n.*12.& 14. Vnde tenentur obseruare ordinationes factas ab Episcopis in suis visitationibus. Sellius *ibidem*, ex vna Camerinensi 20.Maij 1621. Et non excedere taxas ab ipsis positas in salario. Barbosa *supra n.*16. & 23. ex Sellio, & vna Lunanens.18.Septembr.1625. Et accedere ad processionem cum aliis Clericis. Bordonus *supra num.*43. ex Barbosa, & Aldana.

6 Circa remotionem ipsorum, præter dicta *cap.*18.*à n.*17. illud addendum, quòd si à suis Superioribus amoueantur à cura, adhuc posse excipere confessiones sæcularium ex vi approbationis factæ ab Episcopo tenet Peyrinis *tom.*3.*priuileg. Minim.cap.*4.*n.*22. ex Riccio negat vero Bordonus *supra n.*47. Ego autem attendendum puto ad modum quo remouentur, & ad qualitatem approbationis Episcopi, an scilicet fuerit perpetua, vel solùm temporalis. Generaliter enim Parochum, qui habuit beneficium, & de facto non habet, indigere approbatione Episcopi ad audiendas confessiones tenet Lugo *de Sacram. pœnit. disp.*21 *sect.*1.*num.*8. ex aliis.

7 De obligationibus prædictorum Parochorum, salario ipsorum vacatione talium beneficiorum, vnione ipsorum cum Ecclesiis Regularium, & quid quando ad Ordinem reuertuntur, latè habes dicto *cap.*18. per totum. De quibus etiam Auctores relati. De his quoque, in quibus prædicta beneficia Regularia cum sæcularibus conueniunt, & in quibus ab ipsis differant, ac de aliis hanc materiam concernentibus, latè *supra verbo Beneficium, & Beneficiati*.

8 Plures etiam declarationes Sacrarum Congregationum ad Parochos, Parochias, & Parochianos spectantes, quæ etiam Parochis, & Parochiis Regularibus adaptari possunt, habes apud Barbosam *in Collect. Bullar. verbo Parochia, verbo Parochialis, & verbo Parochianus, & Parochus*. Nota tamen hæc Collectanea suspensa esse à S. Congregatione ob incertitudinem, vt creditur, plurium declarationum Sacrarum Congregationum, quæ in eis habentur. De priuilegiis Regularium quoad huiusmodi Parochias, vide Cæsarubium *in Compend. verb. Parochia*, & Portellum *in Dub. Regular. verbo Parochus frater*.

PAVPERTAS RELIGIOSA.

DE hac materia copiosè dixi *tom.*1.*p.*1.*cap.*6. & ideo ad eum locum remittendus est lector. 1

POENA ECCLESIASTICA.

SVMMARIVM.

*Pœna quid, & quotuplex. num.*1.
*Alia est censura, alia non censura. num.*2.
Alia diuisione pœnarum. ibid.
*De pœnis, quæ sunt censuræ. num.*3.
*De Irregularitate. num.*4.
*Quando cognoscuntur pœnæ esse latæ sententiæ, vel solùm ferendæ. num.*5.
*Imponuntur solùm pro actibus externis. num.*6.
Quales debeant esse actus isti. ibid.
*Propter quam culpam imponi possint. num.*7.
*Quando incurrantur in foro conscientiæ. num.*8.
*De aliis pœnis remissiuè. num.*9.
*De pœna priuationis vocis actiuæ. num.*10.
*De pœna priuationis vocis passiuæ. num.*11.
*De pœna priuationis loci. num.*12.
*De pœna priuationis beneficiorum. num.*13.
*De aliis pœnis remissiuè. num.*14.
*De pœna maledictionis. num.*15.
*De pœna indignationis Dei, Sanctorum, & Summi Pontificis. num.*16.
*De dispensatione in pœnis. num.*17.
*An in ipsis dispensent Prælati. num.*18.
*Resolutio cuiusdam casus. num.*19.
*De quodam Religioso exeunte extra portam Monasterij sine licentia contra præceptum expressum Superioris. num.*20.
*Et quia astitit ad portam cuiusdam artificis, etiam contra expressum præceptum. num.*21.
*Habuit ignorantiam talis præcepti. num.*22.
*Non adfuit publicationi illius. num.*23.
*Ignorantia excusat à transgressione. num.*24.
*Quid si esset aliquo modo culpabilis. num.*25.
*An si fuisset affectata. num.*26.
*Qui operatur ex ignorantia neque contemnit legem, nec illi facit iniuriam. num.*27.
*An stari possit iuramento ipsius. num.*28.
*Quid de alio præcepto non astandi ante portam artificum. num.*29.
*Verbum audeat denotat præsumptionem. num.*30.
*Requirit scientiam. num.*31.
*Videtur excusabilis, quia pœnæ erant grauissimæ. n.*32.
*Exigebant peccatum mortale. num.*33.
*Pœna debet esse proportionata culpæ. num.*34.
*Modica non nocent. num.*35.
*Non veniunt in consideratione. num.*36.
*Pœnæ sunt isti transgressori applicandæ, saltem ex parte. n.*37.
*Quia committitur etiamsi in minimo deficiatur. n.*38.
*Quia delicta puniri expedit Reipublicæ. num.*39.

Maximè in Religionibus. num.40.
Ac præcipuè in culpis publicis. num.41.
Quæ præbent occasionem ad similes perpetrandas. n.42.
Commissa est culpa in præsentia Generalis. num.43.
Esset oppositum contra auctoritatem ipsius. num.44.
Lex hæc est imposita ad tollendum abusum. num.45.
Non est excusabilis iste reus ob ignorantiam. num.46.
Quia vidit illa decreta. num.47.
Et quia sumus in causa criminali. num.48.
Quia hic non adest paruitas materiæ. num.49.
Pœna applicanda magna ex parte. num.50.
In puniendis delictis seueritas cum benignitate seruari debet. num.51.
Nimis iustus in sua iustitia perit. num.52.
Resolutio alterius dubij de impositione pœnæ pecuniariæ. num.53.
Raro aut nunquam est in vsu apud Regulares. n.54.
Episcopus non potest pœnas pecuniarias indicere pro tolerandis delictis. num.55.
Correctionis zelo potest per illam punire. num.56.
Non potest illam sibi applicare. num.57.
Ex decreto Concilij Tridentini. num.58.
Discrimen inter mulctas, & pœnas pecuniarias. num.59.
Quæ applicari possint in opera pia. num.60.
Quid si Episcopus non habet redditus sufficientes. num.61.
Pœna concubinarij cui applicanda. num.62.
Non Vicario, aut Cameræ Episcopali. num.63.
Quid si Episcopus esset multum pauper. num.64.

1 POENA est *id quod pro culpa infertur*. Deriuatur enim à puniendo, & solùm culpa est id, quod punitur. Syluester *in Summa verbo pœna n.1*. Diuiditur autem in legalem, seu ciuilem, & in Canonicam, seu Ecclesiasticam. Prior est illa, quæ à Iure ciuili, seu sæculari imponitur, posterior verò illa, quæ à Iure Canonico, seu Prælato Ecclesiastico statuitur. Angelus, Syluester, & alij Summistæ *verbo Pœna*. De hac ergo posteriori in præsenti, ea præsertim, quæ in Bullis, & Decretis Summorum Pontificum, Sacrarum Congregationum, Constitutionum, & Statutorum Religionum imponi solet contra Regulares transgressores.

2 Diuiditur autem pœna, primò in pœnam quæ est censura, qualis est excommunicatio, suspensio, &c. & in eam, quæ non est censura, prout est irregularitas, priuatio vocis, officiorum, &c. Secundò, in pœnam latæ sententiæ, in pœnam ferendam. Tertiò, in varias pœnas, scilicet depositionem, vel degradationem, infamiam, actuum factorum irritationem, & in priuationem vocis actiuæ, vocis passiuæ, loci, beneficiorum, dignitatum, officiorum, graduum, honorum. Item in inhabilitatem ad prædicta, ac in pœnas maledictionis, seu indignationis Dei, & Sanctorum, vel Summi Pontificis, obtestationis diuini Iudicij, &c. De quibus omnibus, quia specialiter poni solent contra Regulares, sigillatim est dicendum.

3 Loquendo autem de pœnis, quæ sunt censuræ, seu quòd idem est, de censuris ipsis, certum est incurri à Regularibus, si transgrediantur leges in quibus positæ sunt, dummodo, peccatum talis transgressionis sit externum, & consummatum, iuxta dicta *supra verbo Censura Ecclesiastica num.10*. Imò, & mortale, iuxta ibidem dicta, nisi forsan talis censura fuerit leuis, vt excommunicatio minor, suspensio leuis, &c. iuxta *ibidem* etiam dicta. An verò excuset ab illis incurrendis ignorantia dixi *ibidem num.11*. Item si tales censuræ fuerint latæ sententiæ suum effectum sortiuntur ex ipso Iure ante omnem Iudicis sententiam, seu ministerium, ita vt eo ipso quo aliquis transgreditur leges imponentes tales censuras, etiam in foro conscientiæ illas incurrat, iuxta dicta *tom.1. p.1. cap.10. num.29.* Si verò non fuerint latæ sententiæ, sed ferendæ, non incurrentur eo ipso nisi post sententiam Iudicis, saltem declaratoriam, iuxta dicta eo *n.29.* Quando autem censuræ sint latæ sententiæ, & quando ferendæ, dixi eo *n.29.* & constabit ex dicendis *infra num.5.*

Idem quod dixi de censuris dicendũ etiam est de ea irregularitate, quæ est pœna alicuius delicti, eam scilicet incurri ipso facto, & ante omnem sententiam à quocunque transgressore legis iuris Canonici, vbi ea solùm imponitur, dum tamen tale delictum sit peccatum mortale, externum, & consummatum, iuxta dicta *supra verbo Irregularitas n.4.* vbi etiam an ignorantia excusare possit ab illa. 4

Circa pœnas verò latæ sententiæ, seu ferendæ sententiæ, notandum, tunc cognosci quales sint, non solùm, quando expressè tales vocantur, sed etiam ex regulis sequentibus. Prima, quotiescunque pœna ponitur cum exclusione sententiæ cuiuslibet vt si dicatur, *ipso iure facto, absque aliqua declaratione, sententia, &c.* vel per verba præsentis temporis, & indicatiui modi, vt *priuamus, inhabilitamus, &c.* vel cum dictionibus, quæ omnem dilationem, vel temporis spatium excludunt, vt *statim, confestim, ex tunc, continuò, illico, protinus, mox, subito, &c.* vel quando fertur per verba imperatiui modi, vt *subiaceat, incurrat, incidat, &c.* talis pœna est latæ sententiæ. Cum excludat sententiam, quæ non nisi futuro tempore, & interiecto spatio ferri potest. Secunda est è contrario, quotiescunque pœna ponitur solùm verbis comminatoriis, v.g. *sub pœna, sub interminatione, & sub interpositione, &c.* vel per verba futuri temporis, vt sunt, *priuabitur, damnabitur, &c.* talis pœna solùm est ferenda; quia significat actionem futuram. De his Tiraquellus *in Commentar. legis si vnquam Cod. de reuocand. donationib.* Castro *de lege pœnali l.2. cap.1.* Saytus *in Claui Regia l.3. cap.8.* Bonacina *de Censur. disp.1. quæst.1. punct.1.* ex Suarez, Filliucio, Coninch, & aliis. Etsi aliquas limitationes adducant, quas omitto, quia parum conducunt ad intentum Regularium. Supponunt autem communiter DD. quod quotiescunque verba, quibus imponitur pœna sint ambigua, ita vt tam latæ sententiæ quam ferendæ significationem importare possint, accipienda sint solùm pro ferenda, quia in materia pœnali benigniorem partem sequi debemus. *cap. odia de Regulis Iuris in 6.* Sayrus *supra num.22.* Bonacina *supra.* Thesaurus *in Praxi part.1. cap.3.* ex aliis. 5

Notandum secundò, prædictas pœnas imponi de facto non posse ab Ecclesia, aut Prælatis Regularibus pro actibus internis præcisè, quia Ecclesia non iudicat de occultis internis, sed ea soli Deo reseruat. *c. consuluisti 2. q.5. cap. erubescant 32. dist.* Sanchez *l.2. in Decalog. cap.8. num.1.* Salas *de legibus disp.9. sect.2.* Dixi *præcisè*, quia tales pœnæ imponi possunt ab Ecclesia pro actu interno, non prout interno, sed prout coniuncto cum externo, Thesaur. *supra c.5.* ex Sayro, Salas, Azor, & aliis. Actus porrò externus ille censetur in præsenti, qui est per se sensibilis, & de facto sentiretur ab alio si adesset in illa circunstantia loci, in qua fit. Thesaur. *supra* ex Suarez, Sanchez, & Layman. Addit etiam *cap.8.9. & 10.* talem actum externum debere esse consummatum, & prædictas pœnas non extendi ex identitate rationis de casu ad casum, neque ad cooperantes. De quibus à simili aliqua dixi *supra verbo Censura Ecclesiastica* 6

numera

numero decimo, & *verbo Caſus reſeruati Regularium numero decimotertio*, & *verbo Bulla Cœna num.*3. De quibus etiam Naldus *in Summa verbo Pœna num.*10. *&* 21. *&* 29.

7 Notandum tertiò, quòd quando prædictæ pœnæ graues fuerint, ſupponunt culpam mortalem, & ſine illa non incurrerent, quia aliàs lex eſſet iniqua, ſiquidem pro culpa leui grauem pœnam imponeret. Sayrus *ſupra cap.*7. *num.*25. poſt Caſtrum, Sotum, Medinam, Valentiam, & alios. Quod intelligo non ſolùm in pœnis latæ ſententiæ, ſed etiam ferendæ, propter eamdem rationem. Sayrus *ſupra §. adducunt autem*. Et conſonant ea, quæ dixi *tom.*1. *p.*1. *cap.*8. *num.*13. Fallit autem hæc regula in Conſtitutionibus Religionum, quæ ad culpam non obligant, ſed ſolùm ad pœnam, quales ſunt noſtræ, iuxta dicta eo *cap.*8. *num.*8. In illis enim impoſitio grauis pœnæ, v.g. priuationis officij, inhabilitatis, &c. non arguit, aut ſupponit culpam, cum legiſlator hanc eſſe mentem ſuam declarauerit, licet indirectè obligare etiam dicantur ad culpam, iuxta dicta eo *cap.*8. *num.*10.

8 Specialiter quartò circa pœnas iſtas latæ ſententiæ, quæ non ſunt cenſuræ, neque irregularitates, quòd attinet ad illas, quæ, vt in plurimum Regularibus tranſgreſſoribus aliquarum legum imponuntur (quidquid ſit de aliis, de quibus alibi) notandum, iuxta dicta eo *cap.*8. *num.*33. *&* *cap.*10. *num.*31. eas non incurri in foro conſcientiæ etiam quando ponuntur illis verbis *ipſo facto*, *ipſo Iure*, aut *ex ipſo*, vel ſimilibus, niſi præmiſſa declaratione Superioris. Imò etiam, iuxta *ibid.* dicta, etiam ſi tales pœnæ ponantur illis verbis *abſque vlla declaratione*, *abſque vlla ſententia*, *ante declarationem*, *ſententiam*, *&c.* probabile eſt non incurri in foro conſcientiæ, niſi præmiſſa declaratione, ſententia, aut publicatione delicti, non ſolùm loquendo de pœnis non purè priuatiuis, in quibus exequendis aliqua actio hominis requiritur, vt ſunt priuationes vocis, officij, ſed etiam in purè priuatiuis, in quibus nulla talis actio requiritur, vt ſunt inhabilitas, incapacitas, &c. Ita vt verba illa *abſque declaratione*, *&c.* ſolùm importent declarationem pœnæ, non tamen criminis, aut delicti. Ratio eſt, quia ita videntur communiter acceptæ leges tales pœnas imponentes, eſtque hic vſus ſatis conformis tum benignitati, quæ ſupponitur in Superioribus Eccleſiaſticis tales pœnas imponentibus, tum iuri naturæ, quoad præſcribere videtur, quod nullus ſe ipſum puniat pœna tam graui. Quod præter auctores ibi relatos tenent Naldus *in Summa verbo Monaſteria num.*1. *&* *verbo Religioſus num.*37. & Diana 3. *part. Tractat.*2. *de dub. Regular. Reſol.*66. & fauet *part.*2. *Tractat.*17. *Reſolut.*67. poſt alios, fauet etiam Tamburinus *de Iure Abbatiſſarum diſputatione* 19. *quæſit.*3. Id quoque probabile cenſet Theſaurus *in Praxi part.*1. *cap.*28. *quæſt.*4. *&* *cap.*5. *§. dimitta primò*, vbi plures alios refert. Illud certius, quòd quando reus non poteſt tales pœnas ſuſtinere ſine infamia notabili, non tenetur id per ſe ipſum facere, tum quia ius ad propriam famam conſeruandam præponderat iuri humano tales pœnas imponenti, tum quia lex humana cum tam graui detrimento non obligat. Sorbus *in Compend. priuileg. Mendicant. verb. Ingred. Monaſteria §. Idem dicendum* poſt Nauarrum, Sotum, & Cordubam, Bonacina *de legib. diſp.*1. *q.*1. *punct.*7. *§.*2. *num.*10. Quomodo autem non propterea ſequatur illa verba *ipſo facto*, &c. *ante omnem declarationem*, *&c.* in his pœnis latæ ſententiæ fruſtraneè poni, eo quòd ſequuta ſententia declaratoria retrotrahatur, habent Leſſius 2. *de Iuſtitia* *cap.*29. *num.*64. Sanchez *in Decal. lib.*2. *cap.*22. Theſaurus *ſupra cap* 6. & Candidus *tom.*4. *diſquiſ.*4. *art.*29. *dubit.*20.

Loquendo autem ſpecialiter de aliis pœnis in par- 9
ticulari relatis *ſupra numero ſecundo*, quod attinet ad depoſitionem, degradationem, & infamiam, ſufficienter dixi *ſupra verbo Depoſitio*, *verbo Degradatio*, & *verbo Infamia*. De pœna irritationis actuum geſtorum, aliqua etiam dixi *ſupra verbo Leges Regularium*, & plura habent Leſſius *ſupra cap.*17. Salas *de legib. diſputat.*16. Bonacina *ſupra §.*5. & Theſaurus *ſupra cap.*35. latè ex aliis. Solum ergo de aliis agendum eſt.

Et primò quidem pœna priuationis vocis actiuæ 10
importat inhabilitatem ad ferendum ſuffragium in Capitulo ad quamcumque electionem Prælati, aut actum collegialiter faciendum, v. g. receptionem nouitij, &c. Nauarrus *l.*1. *conſil. tit. de elect. conſ.*6. Portellus *in dub. Regular. verbo vox actiua*, *&* *paſſiua num.*1. Quamuis autem, iuxta dicta, generaliter loquendo dicendum probabiliter eſſet eam non obligare in conſcientia ante declarationem delicti, etiam ſi ſit latæ ſententiæ, prout præter Auctores relatos tenet Granad. 1. 2. *contro.*7. *Tractat.*3. Caſtellinus *de Elect. canonic. prælud.*1. *§.*6. *r.*20. Peyrinis *tom.*1. *de ſubdito quæſt.*1. *capit.*2. *§.*11. & alij multi, nihilominus quando ea lata eſt ſolùm pro vna vice, ſeu pro vno actu, ſeu quoad hanc numero electionem, vt ſi aliqua lex dicat, *qui hoc fecerit priuatus ſit voce actiua in tali electione*, obligare etiam in foro conſcientiæ ante quamcumque declarationem tenet Theſaurus *ſupra capit.*29. diciruque eſſe omnium ſententiam. Sed credo hoc non eſſe in praxi receptum, nec video communem ſententiam pro ipſo, aut eſſe certum, niſi quando lex clarius id exprimit. Pro eo autem quod ſubdit, ſcilicet, quòd ſi quis priuatus voce actiua propter delictum occultum eligat, ſecuta poſtea declaratione criminis, talis electio erit caſſa eo ipſo, ſi tali ſuffragio nitebatur, conſule dicta *tom.*1. *p.*1. *cap.*15. *num.*6. *&* *tom.*2. *c.*12. *num.*19.

Pœna priuationis vocis paſſiuæ importat, quòd 11
ipſam incurrens eligi non poſſit, aut poſtulari in Capitulo ad quamcumque dignitatem, vel officium honoris, & præeminentiæ, non tamen ad munera oneroſa, & pœnalia. Nauarrus *ſupra*. Rodriguez *tom.*2. *quæſt. Regular. quæſt.*56. *artic.*1. Naldus *in Summa verbo Moniales num.*17. Addens, hanc pœnam ſimul cum priuatione vocis actiuæ ſupponere peccatum mortale ex communi ſententia DD. Addit Theſaurus *ſupra*, hanc pœnam quando eſt latæ ſententiæ pro vno actu ſolùm, obligare ante omnem declarationem. Sed de hoc cenſeo idem, quòd dixi de priuatione vocis actiuæ. Nota etiã, quòd ſi quando in aliqua lege, vel Conſtitutione inferatur pœna priuationis vocis non determinando, an paſſiuæ, vel actiuæ, vel vtriuſque, licet Leſſius *lib.*2. *cap.*34. *dub.*29. *num.*105. eam intelligere videatur de vtraque voce; Diana tamen 5. *part. Tract.*13. *Reſolut.*90. ex Garzia, & Caſtro Palao, eam intelligit de ſola voce actiua, quæ propriè, & abſolutè *vox* dicitur, & verba indeterminatè ſumpta accipienda ſunt in famoſiori ſignificato. [Nota etiam quòd pœna priuationis electionis niſi aliud exprimatur importat idem quod pœna priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ, ita vt tali pœna affectus nec eligi, nec eligere poſſit. Sigiſmundus de Bononia *de elect. dub.*94. ex aliis. Addens ex Nauarro, & Sayro, ſic priuatos poſſe licitè vices Priorum, ſeu Guardianorum ſuſtinere, & alia officia exercere quæ per collationem, ſeu delegationem,

 non

non antem ex vi electionis actiuæ, seu passiuæ obtinentur.]

12 Pœna priuationis loci, quæ maximè est in vsu io quibusdam Religionibus, importat carentiam eius loci, qui Religioso est debitus ratione suæ professionis. Vnde de sic priuato in nostris Constitutionibus *part.5.cap.7.num.6.* dicitur:*vltimum locum teneat in Choro, Capitulo, & refectorio iuxta nouitios,& etiam vbicunque Fratres fuerint congregati.* Specialia ergo iura Religionum consulenda sunt. Quomodo etiam assignari debeat præcedentia Religiosorũ,quoad locum dicam *infra verbo Præcedentia Regularium.*

13 Pœna priuationis beneficiorum quoad Regulares spectat, iotelligitur de beneficiis Regularibus, & de quibus dixi *tom.1.p.2. cap.18.* & *supra verbo Beneficium,& beneficiati,*& *supra verbo Parochus, & Parochia Regularis.* Dubitari autem potest an etiam intelligatur de Prælaturis Regularium, puta Generalatu, Prouincialatu,Prioratu,&c. quæ dixi eo *verbo Beneficium, & Beneficiati num.3.* beneficia etiam vocari. In quo negatiua pars est mihi probabilis, quia materia odiosa, & pœnalis restringi debet. Et ita video sensisse de Superioritatibus Mendicantium Filliucium *Tract.45.cap.13.num.23.*

14 Quid importent pœnæ illæ priuationis dignitatum,officiorum, gradium,& honorum,ac inhabilitatis ad illa, habes ex illis, quæ dixi *tom.1.p.2. cap.13.* & *supra verbo Gradus, & graduati,* ac *supra verbo Officia Ordinis.*

15 Pœna maledictionis, quæ sæpius ponitur in Iure, Conciliis, & Decretis, seu Constitutionibus Apostolicis quamuis videatur importare idem quod excommunicatio, communiter tamen intelligitur de pœna æterna,quæ debetur pro peccato mortali, atque ideo significat præceptum illud obligare sub mortali. Ita DD.*in cap.Romana §.Procuratores de censuris in 6.* Alterius *tom.1. disp.22.l.5.c.8.* Thesautus *supra c.42.*

16 De pœnis Indignationis Dei, & SS. quid importent, & qualiter supponant peccatum mortale, dixi *supra verbo Clausula num.34.& 35.* De pœna autem indignationis Papæ dicit Decius *in cap. prudentiam de offic. deleg.* importare priuationem beneficiorum. Sed credo solùm importare pœnam arbitrariam à Papa imponendam. Similiter pœnam obtestationis diuini Iudicij apponi solitam peccato mortali (intellige,soli) tenet Naldus *supra verbo Pœna num.13.*

17 Pro dispensatione autem in huiusmodi pœnis quatenus ad Regulares spectat,& an ea dari possit à Prælatis Regularibus, vide dicta *tom.1.p.1. cap.10.n.35. & 36. & c.18. n.46.* Vide etiam Portellum *in Dub. Regul.verbo Dispensare n.10.* Ioannem de Cruce *de statu Religionis lib.1.c.6. dub.13.& 15.* Bordonum *Resol.10.à n.24.*& alios apud ipsos. Nota[tamen pœnas inhabilitationum, seu illas quæ importãt inhabilitatem oon tolli per absolutionem, sed per dispensationem instar irregularitatum. Suarez *de Relig.tom.1. tr.3.l.4.c.61.n.3.& tom.4. tr.8.l.2.c.21 n.13.& 14.* Sigismundus *supr. dub.97.*] Nota etiam priuilegium Pauli III. pro Benedictinis, quod retuli *supra verbo Irregularitas n.32.* Maximè circa dicta illis locis,scilicet Prælatos Regulares posse dispensare cum suis subditis iure communi,& secluso quocunque priuilegio in omnibus pœnis contractis propter delicta minora adulterio,si tales pœnæ Papæ reseruatæ non sint propter *c.etsi Clerici de iudiciis,*videndi sunt Ioannes de la Cruce *dicto dub 15 concl.6.*[Sigismundus *supra dub 98.* vbi etiam an id possit fieri pœnitentia non peracta quod locis relatis diximus esse necessarium ad dandam huiusmodi dispensationem] & Thesaurus *supra cap.23.* vbi plura huic intento necessaria.

An etiam Prælati Regulares dispensare possint in 18
pœnis per suas Constitutiones taxatis, vide dicta
tom.1.p.1.c.8.n.23.& cap.18.n.54.

Congruit ad intentum quædam resolutio cuius- 19
dam casus mihi propositi de quibusdam pœnis; quæ
talis est. Quoad casum mihi propositum de P.M.N.
qui extra portam Conuentus exiuit sine licentia Su-
perioris,cum tamen Reu.Generalis eius Ordinis præ- 20
ceptum promulgauerit, *quod fratres exeuntes Mona-*
sterium cuiuscunque gradus,& conditionis existant,siue
sint de familia,siue hospites dicti Conuentus,non exeant
extra portas dicti Conuentus, nisi prius petita, & ob-
tenta venia à Priore,&c.sub pœnis priuationis gradus,
vtriusque vocis,dignitatis, & officij,quod habuerint,&
inhabilitatis ad alia in posterum obtinenda,& expulsio-
nis à Conuentu irremissibiliter infligendis : & quia
astitit ante portam cuiusdam artificis habentis of-
ficinam propè ipsum Conuentum, contra præce-
ptum eiusdem Reuerendissimi;quo præcepit,*vt nullus*
frater cuiuscunque gradus, aut conditionis existat, au-
deat astare ante portam artificum, domus, apothecas,
siue officinas Monasterie circumiacentes, siue vicinas,
siue remotas sub eisdem pœnis graduatis,& simplicibus
respectiuè ipso facto infligendis, videtur dicendum
nullatenus incurrisse tales pœnas.

Primò quidem, quoad attinet ad exitum illum è 21
Monasterio sine licentia,non solùm, quia tales pœnæ
non sunt ipso facto, aut iure ipso inflictæ, aut latæ
sententiæ, sed solùm à Iudice infligendæ vt patet ex
contextu ipsarum, & iuxta communem doctrinam,
quam ex Tiraquello, Castro,Sayro,Bonacina,Suarez,
Filliucio, Coninch, & aliis affero *in Summ. verbo*
Pœna Ecclesiastica n.5. Sed etiamsi accipiantur in
vim pœnarum infligendarum à Iudice,seu Superiori:
eo quod talis exitus à Conuentu fuit cum ignorantia 22
talis decreti à Reuerendiss.Patre editi; quia videlicet, 23
etsi bis in communitate publicatum fuerit, prædictus
autem Magister aliũde occupatus non adfuit tali pu-
blicationi. Ignorantiam autem legis excusare à trans- 24
gressione, vel saltem pœna legis compertissimi Iuris
est,prout ex Suarez,Sanchez,Laymano,Castro Palao,
Sayro,Salas, Baldello, & communiter Canonistis, ac
Rotæ decisione probat Thesaurus *in praxi p.1.c.15.*
q.1. Quod adeo est verum, vt etiam hæc ignorantia 25
esset aliquo modo culpabilis ob prætermissam debi-
tam diligentiam,aut ex alio capite excusaret iuxta ea,
quæ tradunt speculator, Ioanoes Andreas, Syluester,
Angelus, Tabiena, Lopez, Ledesma, Henriquez, &
Sanchez, quos refert & sequitur Pasqualigus *in qq.*
moral.centur.3.q.285.n.7. Imo generaliter, ignoran- 26
rantiam, quæ non sit affectata, aut crassa, excusare à
transgressione præceptorum humanorum,doctrina est
plurium Doctorum apud Dianam *p.3.tr.5.resol.13.&*
p.4.tr.2.resol.85. ac etiam *p.5.tr.9.resol.17.* qui affe-
runt rationem deductam ex benigoitate, ac suauitate
obligationis legum humanarum. Cui etiam addi po- 27
test,quoniam,qui operatur ex ignorantia,neque con-
temnit,neque affert iniuriam legi,aut legislatori,prout
colligi videtur ex *l. si ignorans ff.locati*, & Marco Vi-
dali *in Arca Inquis.vmc. de blasphemia v.17.* Casu 28
verò, quod non credatur ipsi habuisse talem igno-
rantiam, videtur stari posse Iuramento ipsius iuxta
doctrinam Pellizzarij *tom.2. Man. Regul.tract.7.c.1.*
sect.1. num.45.

Quod etiam videtur dicendum de transgressione 29
alia alterius præcepti eiusdem Reuerendissimi de non
astando ante portam artificum, &c. quia etiamsi pœ-
næ pro ista culpa impositæ sint ipso facto, tamen
eadem est ratio quantum ad hoc de illis, ac de aliis
sententiã Iudicis spectantibus, prout Auctores relati

communi

communiter dicunt, supponunt. Idque magis pro-
30 cedere videtur in hac culpa, eo quod legislator ap-
posuerit verbum illud *audeat*, quod denotat præsum-
ptionem: quando enim hoc modo loquuntur legisla-
tores requirunt scientiam in transgressoribus, iuxta
31 ea, quæ dixi *tom.1. Summ. cap. 10. n. 33.* & affert The-
saurus *supra p. 2. cap. 1. verb. Agnus Dei §. limita pri-
mò.* Cum igitur talis sententia non adfuerit, ex-
cusabilis videtur talis Religiosus à transgressione ho-
rum præceptorum, & pœnarum impositarum.
32 Casu verò, quod ex certa scientia talium decreto-
rum præfatus Pater operatus, esset, adhuc nihilomi-
nus excusabilis videretur ab incursione in tales pœ-
33 nas: eo quod illæ sunt grauissimæ, ac per consequens
solùm propter peccatum mortale imponibiles; non
videtur autem esse peccatum mortale egredi ex Con-
uentu ad paucos passus sine cappa, & alloqui artifi-
34 cem paucis verbis pro aliqua necessitate. Pœnam por-
rò proportionatam esse debere culpæ adeo tritum, &
familiare inter Doctores est, vt vix probatione egeat.
Sic enim colligitur ex *can. Non afferamus 24. q. 1.*
ex D. Augustino petito, vbi alij Doctores, & maximè
ex *cap. Felicis de pœnis in 6. §. aliud*, vbi dicitur secun-
dum quod excessus exegerit, vindicta procedat, ac ex
eo quod non diceretur rationabile præceptum quod
pro re leui, magnam inducit pœnam *l. rescriptum ff. de
his quibus l. Paulus, & l. Beneficio*, & vtrobique Bar-
thol. Aretinus *cons. 14. num. 5.* Bordonus *resol. 78. n. 2.*
Moronus *resp. 21. n. 17. & resp. 92. n. 3.* Quibus fauent
35 Iuris axiomata, videlicet, modica non nocent *cap. si
proponente 42.* vbi gloss. 1 *de rescript.* Tiraquell. *in l. si
unquam verb. donatione largitus num. 107. C. de reuoc.
donat.* & de modico non est curandum *l. si oleum §. fin.
cum l. seq. ff. de dolo l. In rebus §. possunt ff. commodati.*
36 Barbosa *in axiomat. axiomat. 151. n. 2.* Et modica non
veniunt in consideratione *l. quamuis ff. de condit. &
demonstrat. & cap. coram dilecto de offic. deleg.* Pasqua-
ligus *in qq. moral. q. 122. n. 4.* & paruum, & nihil æqui-
parantur *l. quamuis ff. de condit. & demonst.* & plures
DD. apud Barbosam *in axiomat. axiom. 175.*
37 Nihilominus, re enucleatius perspecta, & secun-
dum circumstantias loci, & temporis considerata, in
eam partem inclino, vt prædicto P. Magistro præfatæ
pœnæ applicari debeant, saltem magna ex parte &
pro tempore paruo ab ipso Reuerendissimo designan-
38 do. Moueor primo, eo quod generaliter apud plures
Auctores exaratum video, quod pœna committatur,
etiamsi in minimo deficiatur, prout ex Corneo *con-
sil. 95. col. 3. lib. 4.* & Crauett. *cons. 781. n. 8.* tradit Car-
dinalis Tuschus *concl. 196. n. 13.* & ex ipsis Barbosa *de
39 clausulis, claus. 96. n. 5.* Secundò, quia delicta puniri ex-
pedit Reipublicæ, ne maneant impunita. *l. Ita vulne-
ratus § quod si quis vers. cum neque impunita ff. ad leg.
Aquil. l. licitatio §. quod illicitè ff. de publican. l. Con-
gruit 13. ff. de offic. Præsid. l. Stichum §. tametsi ff. de
solut.* Extrau. *ad reprimen. in princ.* vbi Bart. *verbo Im-
punita. c. est iniusta 23. q. 4. c. vt fama 35. §. 1. de sent.
40 excomm.* Signorol. *cons. 242. in fin.* quod est Leonardi
de Ceris, vbi quod placatur Deus, quando delicta pu-
niuntur, quod maximè procedit in Religionibus, quia
vt inquit B. Petr. Damian. *epist. 11.* ad Gotifredum *l. 7.*
dum vltoriæ seueritatis censura reprimitur, temeraria
delinquendi licentia relaxatur, inordinata sanè pietas
nutrit impietatem, & timida manus Medici, vulnus
41 auget ægroti. Ac maximè in culpis publicè perpetratis,
quia sunt in malum exemplum aliorum, quod grauius
punitur, quia est Reipublicæ perniciosius *l. 3. §. sed &
ex senatus consulto ff. ad leg. Cornel. de Sicar. l. si quis
§. abortionis ff. de pœnis c. præcipuè 11. q. 3.* gloss. *in c. ne-
mo 32. q. 4.* Tiraq. *de pœn. temporan. caus. 44. n. 35.* Car-
rer. *in pract. crim. in tract. de homicid. n. 27. p. 258.* Me-
noch. *de arbitr. q. casu 358. n. 4. l. 2.* Ac super omnia in
culpis, quæ si non puniantur, alij occasionem accipient
ad similes committendas. Tunc enim necessarium es- 42
se, vt talis pœna exacerbetur, vt alij timorem habeant
rectè dicit Sayr. *in Clau. Reg. l. 3. c. 8. n. 5.* ex *l. aut facta
§. fin. ff. de pœn.* quod contingere in proposito nullus
negare poterit, cum enim transgressio illorum præce- 43
ptorum facta fuerit sciente, & vidente R. P. Generali, &
quasi sub fenestra ipsiua Cameræ, si pœnas talis trans-
gressionis præfato Patri non applicaret, vtique tota
Religio pro qua edita sunt ea decreta diceret P. Gene-
ralem ea edidisse solùm elusoriè, perfunctoriè, ac veluti
per cæremoniam, & ita omnes similiter posse illa im-
punè transgredi. Quæ omnia eò magis robur accipiunt, 44
quod cum edita sint huiusmodi decreta ad tollendum 45
abusum, qui erat in contrarium, cum abusus sit diffi-
cilè separabilis, oportet quod lex rigorosè exequutio-
ni mandetur *l. Capitalium §. solent, & §. grassatores ff.
de pœn. & seru. C. ad leg. Iul. de vi, l. 1 ff. de sur. patr.
cap. itanos 25. q. 2. cap. peruenit 27. quæst. 1.*
Vnde nec est excusabilis iste Pater propter igno- 46
rantiam, quæ illa non præsumitur in præsenti, quia vt 47
supponitur in facto, ipse habuit præ manibus dicta de-
creta, & illa affixit, quæ adeo vehemens suspicio est,
quod illa legerit, vt nec iuramento purgari possit, eo
quod iuramentũ non adhibetur, quādo indicia sunt in
contrarium Bald. *in l. 1. C de collus. detegen.* Bordonus
contrau. 46. n. 14. ex alijs. Præsertim in causis crimina- 48
libus. Iulius Clar. *q. 63. in princ.* Bordonus *supra n. 15.*
Nec etiam illi suffragatur paruitas materiæ, quia at-
tentis circunstantijs adductis hic non intercedit talis
paruitas, sed potius grauitas moralis sufficiens in 49
Religionibus ad incurrendas similes pœnas, vt patet
ex Constitutionibus illarum.
Dixi autem applicandas esse dictas pœnas, saltem 50
magna ex parte, & pro paruo tempore duraturas, quia
in puniendis delictis seueritas cum benignitate tem-
peráda est, *can. quod facias 23. q. 3. & can. licet dist. 45.* 51
vbi quod plus erga corrigendos agat beneuolentia,
quàm seueritas, plus cohortatio, quàm comminatio,
plus charitas, quàm potestas, cum nemo nostrum sine
reprehensione, & sine peccato viuat. Et ibi gloss. dixit
quod sententia, quæ misericordiam vetat, fugienda
est. Item & text. *in cap. serpens de pœn. dist. 1.* vbi quod
quis non debet esse minus iustus, & *in c. nisi cumpri-
dem ante med.* & ibi gloss. *de renunc.* dicit, quod nimis 52
iustus quandoque in sua iustitia perit per *c. de his 2.
q. 7.* & per *d. cap. serpens.* Et ait Seneca ad Neronem
in fin. quod in puniendis delictis venia, & clementia
attenduntur. Vide Farinac. *in prax. q. 17. n. 4.*
Congruit etiam ad intentum resolutio cuiusdam 53
dubij mihi propositi circa impositionem pœnæ pecu-
niariæ, quæ ab aliquibus Prælatis sæcularibus imponi
solent pro aliquibus culpis. Etsi enim raro, aut nun-
quam sit aut possit esse in vsu apud Regulares, casu 54
tamen dato quod aliquando sit vel fuerit, videtur eo-
dem modo de ipsa philosophandum, ac de pœna pe-
cuniaria ab Episcopo assignata. In quo præcipuè in-
uestigandum, an Episcopus possit illam sibi vel suæ
Cameræ, aut saltem Ecclesiæ suæ applicare. De quo
interrogatus ab amico perillustri, sic respondi.
Episcopus nullo modo potest pœnas pecuniarias 55
indicere, vel exigere pro criminibus tolerandis. Ita
enim expressè deciditur *c. licet de pœnis ab Alex. 3.* Et
ratio euidens est, quia perniciosum valde est tolerare
crimina, aut pro ipsis tolerandis pecunias veluti an-
nuum censum à concubinarijs exigere. DD. *in d. cap.
licet*, Gouar. *lib. 2. var. cap. 9. n. 9.* Barbosa *de offic. &
potest. Episcop. alleg. 107. n. 19.*

56 Poteſt tamen Epiſcopus correctionis zelo pœna
pecuniaria Clericos ſuos punire, maximè vbi ea ma-
gis timeretur. Colligitur ex *d.cap.licet*,& ex DD.*ibid.*
ac conſtat ex vſu Eccleſiæ, & ſupponitur in Concilio
Tridentino *ſeſſ.25. de reform. cap.3.& 14.*

57 Nec poteſt huiuſmodi pecuniarias pœnas ſibi ap-
plicare,ſed locis piis erogare. Ita enim habet Conci-
lium eo *c.3.* dicens: *Liceat eis ſi expedire videbitur in*
cauſis ciuilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet
58 *pertinentibus contra quoſcunque,etiam laicos,per mul-*
ctas pecuniarias, quæ locis piis ibi exiſtentibus eo ipſo
quod exactæ fuerint aſſignentur. Et *cap.14.*loquens de
cauſis criminalibus, ſcilicet concubinatu Clerico-
rum, *ſi à Superioribus moniti ab iis ſe non abſtinuerint*
tertia parte fructuum,obuentionum, ac prouentuum be-
neficiorum ſuorum quorumcunque & penſionum ipſo
facto ſint priuati, quæ fabricæ Eccleſiæ aut alteri pio
loco arbitrio Epiſcopi applicentur.

59 Eſt tamen diſcrimen inter dictas mulctas,ſeu pœ-
nas pecuniarias: nam illæ, quæ ſunt arbitrariæ &,
iuxta *cap.3.* Concilij relatum ab Epiſcopo impoſitæ
in cauſis ciuilibus, ita piis locis applicari debent, vt
non poſſit illas Epiſcopus conuertere, nec etiam in
fabricam Eccleſiæ, mercedem Vicarij, vel aliorum
60 Officialium Curiæ. Ita enim referunt deciſum Pia-
ſecus *in prax.Epiſcop. part.2.cap.4.num.97. in princ.*
Galettus *in margar.caſ. conſc.verb. Pœna*, Aldana *in*
Comp. Canon. reſol.lib.5. tit.1. num.8. & 11. vbi di-
cit ita deciſum à Sacr. Congregatione in Auerſana
22.Ianuarij 1590. Nota tamen quod Genuenſis *in*
prax. Archiep. Cur. Neap. in impreſſ. Veneta de an-
61 *no 1645. pag. mihi* 232. loquens de hac deciſione
Concilij videtur dicere illam procedere,cùm Epiſco-
pus habet redditus ſufficientes, quia ſi pauper eſſet,
aliud videri dicendum iuxta doctrinam Hoſtien-
ſis & Felyni quos ibi refert. Prudenter tamen ani-
maduertit conſulendam eſſe in dubio S.Congregat.

62 Pœnæ autem aliæ pecuniariæ in cauſa criminali
concubinatus iuxta præfatum *cap.14.* ab ipſo Con-
cilio impoſitæ *fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pio loco ar-*
bitrio Epiſcopi applicari debent, vt idem Concilium
63 inquit. Ac proinde non poſſe Epiſcopum portionem
aliquam,etiam in minima parte,Vicario pro ſua mer-
cede limitare, & minus Cameræ ſuæ Epiſcopali ap-
plicare, non obſtante contraria conſuetudine re-
ſoluunt, deciſumque referunt Quaranta *in Summ.*
Bullar. verb. Pœna pecuniaria, Sbrozius *de Offic.*
Vicar. in addit. lib.2. quæſtione 143. Piaſec. *in Prax.*
Epiſcop. part.2. cap.4. num.97. in princip. Galet. *in*
margar. caſ. conſc. verb. Pœna, Aloyſius Riccius *in*
prax. rerum for. Eccleſ. dec.349. in 1. edit. alias re-
ſolut.307. num.3. in 2. edit. quos refert & ſequitur
Barboſa *in Collect. ad d. cap.14. relatum Concil. &*
de offic. & poteſt. Epiſc. part.3. allegat. 107. num.19.

Vbi autem Epiſcopus admodum pauper eſſet, eas
ſibi aſſumere poſſe, pariter deciſum referunt Molfe-
64 ſius *in Comm.de conſc. Neapol.p.4.quæſt.64.num.24.*
Aloyſius Riccius *reſol.307.num.3.verſ. limita*, quos
etiam refert & ſequitur idem Barboſa *in collect. ad*
d.cap.14.num.15.

POENITENTIA.

1 Vide dicta *ſupra verbo Confeſſio*, & *verbo Con-*
feſſarius.

PORTIO CANONICA.

1 Vide dicta *ſupra verbo Canonica portio*, & *infra*
verbo Quarta funeralis.

PRÆCEDENTIA QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

NON loquor in præſenti de iure præceden- 1
tiæ inter Religiones ratione inſtitutionis,
vel confirmationis Pontificiæ ipſarum, res enim eſt
potius ad hiſtoriam ſpectans, & fuſiùs alibi tractan-
da; ſed de præcedentia, quæ competit ipſis Regu-
laribus & etiam Confraternitatibus, ſiue cum aliis
Regularibus,ſiue cum Religioſis eiuſdem Religionis
ex Conſtitutionibus, priuilegiis, & Decretis Sedis
Apoſtolicæ.

Et primò ex dictis *ſupra verbo Epiſcopus quoad* 2
Regulares num. 23. ad Epiſcopum ſpectat propter
Decretum Concilij Tridentini *ſeſſione* 25. *capit.*13.
componere controuerſias ortas circa præcedentiam
Regularium in proceſſionibus, omni appellatione
poſtpoſita, breui manu, ſummariè, & de plano, ac
ſine ſtrepitu, & figura iudicij, prout declaratum à
Sac.Congregatione eo loco dixi. De quo etiam No-
uarius *in Lucerna Regularium verbo præcedentia*
num.1.& 2. poſt Armendariz,Leonem,& alios. Intel-
ligitur etiam hæc facultas quoad proceſſiones, quæ
fiunt in tumulandis corporibus Defunctorum. Bar-
boſa *de Offic.& poteſt. Epiſcopi allegat.78.n.29.* Hæc
autem Conciliaris diſpoſitio, cum ſolùm facta ſit ad
tollenda ſcandala,non tollit appellationem quoad ef-
fectum deuolutiuum, ſed ſolùm quoad ſuſpenſiuum.
Barboſa, & Nouarius *ſupra.* Bordonus *Reſolut.7.*
num.139.

Deinde præcedentia non debetur Regularibus ſu- 3
pra Clerum ſæcularem, cum potiùs Clerus ſæcula-
ris potiatur præcedentia ſupra Regulares, etiam in
ipſorum Regularium Eccleſiis, & Monaſteriis, ex
vniuerſali Eccleſiæ conſuetudine, vt declarauit ſæ-
piùs Sacra Congregatio, & nouiter plura de hoc
Vulpius *in Praxi fori Eccleſ. cap.34.* & Nouarius
ſupra num.4.& 5.

In præcedentiis autem iudicandis attendenda 4
ſunt tria, ſcilicet prioritas in inſtitutione, & appro-
batione, prout ex Rotæ deciſionibus, & Caſſaneo *in*
*Catalogo gloriæ mundi part.4. conſiderat.*52. habet
Barboſa *ſupra n.*56. Secundò, conſuetudo locorum,
etiamſi iuri repugnet, prout etiam ex variis Rotæ de-
ciſionibus, & Riccio *in ſuis Deciſionibus* habet idem
Barboſa *ſupra num.*27.36. & 37. Adde Naldum *in*
Summa verbo præcedentia n.1.& cõſonat Conſtitutio
Greg.XIII. de qua infra. Tertiò, tempus fundationis
Monaſterij in locis, ita vt illi Regulares debeant
præcedere

præcedere, qui priùs in loco Monasterium habuerunt. Ita enim habetur non solùm ex Constitutione relata Gregorij XIII. sed ex pluribus declarationibus Sac. Congregationis apud eumdem Barbosam *de Iure Ecclesiastico lib.1. capit.43. num.182.* Etiam si prioritas sit tantum vnius diei, vel horæ. Idem Barbosa *dicta Allegat.78. num.33.& 34.* Casu autem quo plures Conuentus procederent sub vna Cruce, vt olim faciebant Patres Capuccini cum aliis fratribus Minoribus, si aliquis illorum incipiat erigere Crucem debet habere suam præcedentiam non à loci antiquitate, sed à tempore erectionis Crucis. Ita enim habetur ex quadam declatione Sac. Congregationis, quam dicit esse authenticam, & apud se haberi manu Cardinalis, & Secretarij subscriptam. Bordonus *supra num.* 138. Cum enim casus esset quòd Patres Capuccini priùs incederent sub Cruce fratrum Minorum Mediolani,& postea cœperint erigere Crucem, lite orta, & quæstione inter ipsos, an quia antiquiores erant in eadem Vrbe, præcedere deberent alios; an verò solùm habere præcedentiam à tempore erectionis Crucis, Sac. Congregatio respondit, Cardinali Milino referente, *Capuccinos cedere debere digniorem locũ iis Regularibus, qui sub propria Cruce, & in proprio loco in processionibus incedebant antequam ipsi propriam Crucem deferrent.* Refert etiam hanc eandem declarationem Nouarius *supra num.* 14. Supponit autem idem obseruare debere prædictos Patres Capuccinos cum omnibus aliis Regularibus, qui sub propria Cruce in eo loco incedebant, antequam ipsi propria Cruce vterentur. Vide Vulpium *supra.* [Nota autem Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium 11. Iulij 1636. ordinasse quod Augustiniani Discalceati Ciuitatis Neapolis, qui prius incedebant in processionibus sub Cruce Calceatorum, non possent in die Corporis Christi in processione sub Cruce separata incedere.]

5 Maxime autem attendenda in præcedentiis Regularium est declaratio facta à Sede Apostolica circa eam rem. Vnde Canonici Regulares habent præcedentiam supra Monachos, etiam nigros, vt post longam discussionem decreuit Pius IV. in Bulla *Sedes Apostolica* anno 1564. Nauarrus *tom.4. de Regular. num.4.* Tamburinus latè *tomo 1. de Iure Abbat. disput.25. quæst.1.* Deinde Monachi præcedentiam habent supra Mendicantes ex declaratione Sacræ Congregationis apud relatum Nouarium *num.11.* De quo etiam idem Tamburinus *supra quæst.8. num.2.* Inter ipsos quoque Monachos præcedentia debetur Cœlestinis supra Oliuetanos, ex declaratione etiam Sacræ Congregationis, & determinatione Rotæ apud eumdem Nouarium *supra num.15.* De quo similiter Tamburinus *supra à num.7.* Vbi etiam agit de præcedentia Oliuetanorum supra Monachos Montis Virginis. Inter Mendicantes etiam, prout habetur ex Bulla Pij V. quæ incipit *Diuina*, Prædicatores præcedere debent super alios Mendicantes. Tamburinus *supra num.5.* Nouarius *supra num.16.* Quod etsi derogatum videatur à Gregorio XIII. in Bulla modò referenda, vt tenet Campanile *in Diuersor. Iuris Canonicj Rubr.12. cap.13. num.121.* confirmatum tamen videtur à Clemente VIII. pro Regnis Aragoniæ, Valentiæ, & Chataloniæ in Bulla *Inter cætera in 3. tom. Bullar. num.13.* Quoad alios autem Mendicantes, & Confraternitates ita statuit Gregorius XIII. in Bulla *Exposcit.* die 15. Iulij 1583. in Bullario Laertij *tom.2.* in ipso Gregorio *numero* 84. prout etiam referunt Quaranta *in Summa Bullarij verbo præcedentia*, Naldus *supra num.4.* Confettius *in Collectan. litterar. Apostolicar. in Gregorio XIII. num.8. De nobis attributæ potestatis plenitudine volumus, & Apostolica auctoritate decernimus; quod quicunque ex dictis fratribus Mendicantibus inter se de præcedentia huiusmodi contendentibus aut Confratribus Confraternitatum prædictarum, inter quos lites, & causæ præmissorum occasione ortæ iam sint, seu oriri contigerit in futurum, qui in quasi possessione præcedentiæ, ac iuris præcedendi sunt, ij quibuscumque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & aliis subterfugiis prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis) in processionibus tam publicis, quam priuatis præcedere debeant. Quando verò non probetur, aut non constet de quasi possessione præcedentiæ huiusmodi, inter fratres quidem Mendicantes, ij, qui antiquiores in loco controuersiæ, inter Confratres verò inter se litigantes, ij, qui prius saccis vsi sint, in processionibus tam publicis, quam priuatis præcedere debeant, ita vt si contigerit noua Monasteria, aut Domus alicuius Ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monasteria, aut domus prius erecta, aut instituta sint, ille Ordo, qui prius Monasterium, seu domum in loco habuerit præcedat.*

Circa hanc verò Gregorij Constitutionem nota primò, quòd licet Portellus *in Dubiis Regular. verbo processiones num.9.* dicere videatur eam non esse vbique receptam ac proinde standum esse consuetudini, nihilominus ex pluribus declarationibus Sac. Congregationis, quas referunt Barbosa loco relato *ex lib. Iuris Ecclesiastici num.182. & 183.* & Nouarius *supra num.6.* habetur, eam vbique obseruari debere. Imò ex aliis, quas refert ipse Nouarius *num.18.* elicitur, eam esse in viridi obseruantia. Video etiam SS. D. N. Vrbanum VIII. litteris datis in forma Breuis 18. Decembr. 1637. *in Additamentis ad Peyrinis Constit.17.* approbasse plures litteras Sac. Congregationis ad diuersos Episcopos circa præcedentiam Regularium, maximèque dictam Constitutionem Gregorij. Nota secundò, quòd cum post dictam Constitutionem aliæ complures ortæ fuissent lites circa præcedentiam istam, ideo die 26. Augusti 1593. Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, ad tollendas omnes lites, & controuersias, quæ inter Regulares plerumque solent oriri super eorum præcedentia in processionibus, cæterisque actibus, tum publicis, tum priuatis, illud in futurum obseruandum censuit, quod in hac alma Vrbe omnium Magistra seruatur. Et die 30. Augusti eiusdem an. 1593. Dominus Cardinalis Alexandrinus retulit supra scriptam Congregationis sententiam Sanctissimo placuisse, & iuxta eam in casibus occurrentibus semper rescribi, si opportunum fore videbitur generalem Constitutionem desuper fieri mandasse, illa Gregoriana, aliisque contrariis quibuscunque non obstantibus. Quarum declarationum meminerunt Compendium Camaldulensium, Campanile *supra* & Barbosa dicta *Allegat.78. numero 35.* Præcedentia autem, quæ Romæ obseruatur inter Regulares in processionibus talis est, prout ex Rinaldo Bottiglieto Decano Mandatoriorum Tribunalis Eminentissimi D. Cardinalis Vicarij per testimonium authenticum ab ipso acceptum habeo. Post pueros *Litterati orfani*, & vocatos incedunt primò, fratres Reformati S. Augustini. Secũdò Sanctæ Mariæ dicti de miracoli 3. Capucini, 4. Sancti Ioannis Collauite, seu Fratres de Beato Ioanne de Deo. 5. Sancti Adriani Ordinis Beatæ Mariæ de mercede. 6. Sanctorum Ioannis, & Pauli Ordinis S. Hieronymi. 7. Sancti Honuphrij. 8. S. Hieronymi Congregationis B. Petri de Pisis. 9. Minimi. 10. Minores 11. Augustiniani. 12. Carmelitæ 13.

litæ 13. SS. Clementis, Pancratij, & Ambrosij ad Nemus. 14. Seruitæ. 15. Prædicatores. 16. Monachi S. Alexij. 17. Canonici Regulares S. Petri ad Vincula, & S. Laurentij extra muros 18. Oliuetani. 19. Cœlestini. 20. Cistercienses 22. Vallis-Vmbrosani. 22. Camaldulenses S. Gregorij 13. Cassinenses. 24. Canonici Regulares S. Mariæ de Pace Congregationis Lateranensis, & Canonici Regulares S. Saluatoris in Lauro. Nota tertiò, quòd id quod dicitur in dicta Bulla Gregorij de maiori antiquitate Monasterij attendenda in huiusmodi præcedentiis intelligi debet de habitatione formali, & non simplici, perfunctoria seu hospitali, cum verba in dubio sint, accipienda in sensu formali, & proprio. Naldus *verbo Præcedentia num. 4.*

7 Mendicantes autem præcedentiam habere supra non Mendicantes constat ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ, pluribusque Sedis Apostolicæ quoad hoc declarationibus, specialiter pro præcedentia Carmelitarum super fratres S. Mariæ de Mercede extat Decretum Sacræ Visitationis Apostolicæ de an. 1600. sub die 27. Aprilis, & Rotæ decisio eodem anno sub die 10. Martij, quod confirmat Clemens VIII. in Bulla *Decet Romanum* in 3. tom. Bullarij *num. 95.* de quo Tamburinus *dicta disputat. 25. quæsito 8. numero 3.* vbi post alia sic. *Demum quòd Ordo Carmelitarum præcedat fratres S. Mariæ de Mercede censuit Rota in Oriolen. præcedentiæ 10. May 1600. Coram Litta, est decis. 26. part. 2. Recent. ea scilicet ratione quia Ordo Carmelitarum institutus fuit ante Concilium generale, de quo in cap. ne nimia de Relig. domibus vt probatur in cap. fin. §. sane ad Prædicator. eod. tit. in 6. & approbatus per Honorium tertium anno salutis 1225. Ordo autem Beatæ Mariæ de Mercede institutus fuit post dictum Concilium generale, & approbatus à Gregor. IX. Pontificatus sui anno 8. qui Pontifex creatus fuit post dictum Honorium, & ideo Rota vbi supra decreuit præcedentiam deberi dicto Ordini Carmelitarum, vti priori in tempore, iuxta adnotata per Doctor. in leg. honores ff. de decur. & in leg. fin. vbi Bar. C. de Tyren. l. 12. cum aliis per Cassaneum in Cathalog. glor. mund. parte 4 considerat. 52. vers. quinto ergo, & per Tobiam Nonium cons. 71. numero 35. Nauar. cons. 5. de statu Monach. Et iuxta hanc doctrinam sæpius tam à Sacr. Rituum Congregat. quam à Rota in hac materia decisum fuisse testatur eadem Rota in vna Salernitana præcedentiæ 2. Iunij 1625. coram bo. mem. Buratto, vbi plures concordantes in additionibus refert D. Ioann. Francisc. Florentill. Nobilis Interamnen. & in Romana Curia Aduocatus, qui de se multa, & grauia in dies pollicetur.* Hæc Tamburinus. Quæ annotanda duxi propter aliqua, quæ in Constitutionibus huius Sacri Ordinis B. Mariæ, de Mercede in Tractatu, qui dicitur *De initio, ac fundatione, &c.* à Francisco Zumel edito in §. *Tandem Ordo*, incongruè de Carmelitarum Ordine habentur. Quibus iunge, quæ in nostris Annalibus Deo duce dabimus, scilicet, ante dictos Pontifices Ordinem Carmelitarum ab Alexandro III. & Innocentio III. confirmatum fuisse. Adde etiam, Sacram Congregationem declarasse Carmelitanos in omni loco præcedere debere fratribus Sanctæ Mariæ de Mercede. Barbosa loco relato *de Iure Ecclesiastico n. 287.* Nouarius *supra numero 9. & 10.*

8 Quamuis autem, iuxta dicta superiùs, Monachi præcedere debeant Mendicantes, nihilominus cum esset orta controuersia inter Regulares Ordinis Syluestrinorum ex vna parte, & Regulares Ordinum Mendicantium in Diœcesi Nucerina commorantes, ex altera, de, & super quæstuatione, & præcedentia in processionibus, S. Episcoporum Congregatio sub die 24. Ianuarij 1617. dictos Syluestrinos tanquam postremos in dicta Diœcesi commorantes, aut à quæstuatione in posterum abstinere, aut in processionibus vltimum locum iuxta dispositionem Gregorij XIII. obtinere debere, censuit. Die vero 19. Maij eiusdem anni, eo quòd à quæstuando se abstinuisse S. Congregationi exposuerunt Sac. eadem Congregatio præcedentiam eisdem Syluestrinis dandam decreuit. Barbosa loco relato *de Iure Ecclesiastico num. 185.* Nouarius *supra num. 21. & 22.*

Loquendo de præcedentia Regularium in ordine 9
ad Religiosos eiusdem Ordinis, in primis id obseruandum est, vt Prælatus Monasterij præcedat omnes alios, qui eius Monasterij Prælati non fuerint. Constat enim ex iis, quæ habentur *in l. 1. de Dignit. l. 12.* quòd illi qui sunt in dignitate præferuntur aliis, qui dignitate non præfulgent. Prælati autem Regularis Officium dignitas est, iuxta dicta supra verbo *Officia Religiosorum num. 2. & 3.* Ex præcedentiis etiam, sedibus vnicuique debitis singulorum dignitas ostẽditur, vt colligitur ex *cap. olim. de consuet.* & tradunt Gloss. & Baldus *in l. decernimus 2. not. C. de Sacrosanct. Eccles.* Tiraquell. *de Primogenitis in præfatione num. 13.* & alij. Vnde à Sacr. Rota decisum est Parochum in vna Ecclesia præferendum Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Ecclesiam personaliter ex antiqua consuetudine accedentibus, quodque maior minori in eius domo credere teneatur. Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. glos. 6. num. 101. & sequent.* Barbosa *dicta Allegat. 78. num. 38.* Inter alios autem Religiosos (nisi obstent statuta Ordinum, quibus ex speciali priuilegio aliud ordinetur) præcedentia sumenda est à puncto professionis emissæ, sicut ab eo tempore ius sessionis in Choro, & refectorio adquiritur. Bordonus *Resolut. 29. numero 84.* Quod si contingat aliquos simul omnino professionẽ emisisse, tunc qui prius ad habitum admissus est, præcedentiam habere debet, & si simul recepti sunt, ille præcedet, qui prius in Capitulo acceptatus fuit. Ita enim quoad Moniales decreuit S. Congregatio in vna Paduana de anno 1608. prout refert Nouarius *supra num. 20.* Casu autem quo aliquis propter culpam à loco deiiceretur, prout contingeret si à Religione eiiciatur, tunc præcedentiam amittet, etiam ad Ordinem reuersus. Naldus *supra num. 5.* Professos autem etiam Conuersos debere præcedere Nouitios quantumuis Choristis habetur ex Decreto S. Congregat. Regularium pro Ordine Cappucinorum approbato à SS. D. N. Vrbano litteris datis 7. Maij 1631. quæ habentur *in Additionibus ad Peyrinis Constitutione 9.* Et ex nouissimo alio sub Sanctissimo D. N. Innocentio de anno 1653. huius tenoris: *Cum in quibusdam Prouinciis Fratrum Minorum S. Francisci de obseruantia Reformatorum, Clerici Nouitij, qui in domibus ad id designatis regularem habitum susceperunt, in [illegible]probationis anno à fratribus laicis iam professis, ac quandoque de Religione optime meritis, præcedentiam & maioritatem arrogare sibi præsumant, indeque occasio plurium scandalorum oriatur: S. Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis & consultationibus Episcoporum & Regularium præposita, audito Commissario Generali Ordinis huiusmodi, statuit, atque decreuit, dictis Nouitiis, quousque professionem emiserint, tam in publicis, quàm priuatis functionibus vltimum locum deberi. Quoniam verò ab eiusmodi contentionibus præfatum Institutum longè abhorret, eadem S. Congregatio omnes & singulos dicti Ordinis Fratres seriò hortatur, ac monet vt Seraphicæ simplicitatis memores, sublatis præceden-*

tiarum

tiarum litibus, humilitatem inuicem, & charitatem æmulentur, cum paupertatis virtus non eluceat nisi humilitati associetur, & ille maior sit in lege Euangelica, qui aliis ex charitate inseruit, atque ministrat, dignioremque sibi locum vendicet qui per eiusmodi virtutes propius accedit ad Deum, siue à dextris siue à sinistris assideat. Romæ 8. Augusti 1653. M. Cardinal. Ginettus. loco † sigilli. H. Archiep. Patracen. secret.

Quia tamen aliquando contingit inter Regulares quod ratificet aliquis suam professionem, quam prius fecerat, ideo notandum licet regulariter loquendo præcedentia in Religione supra alios Religiosos non competat tali professo, nisi à tempore ratificationis professionis si talis professio cum primum facta fuit, fuit inualida. Qui tamen bona fide ersi inualidè professus est, potest retinere locum licite, quem obtinuit vigore inualidæ professionis. Ratio est, quia licet professio irrita non incipiat esse valida nisi à tempore ratificationis, vt docet Nauarrus *lib. 3. consil. de Regular. cons. 28. num. 3.* tamen bona fides quæ operatur quod Nouitius non admittat quod putabat esse suum, dabit etiam prædictum locum præfato Nouitio. De qua re videatur Tiraquel. *in tr. de caus. cess. lim. 12. num. 16.* & expressius Laurentius de Peyrin. *tom. 2. de Pral. quæst. 3. cap. 1. n. 152.* Nauar. *loco citato num. 4.* Rodrig. *tom 3. quæst. Regular. q. 17. ar. 3. in fine.* Bartholomeus de Vechiis *in praxi Nouitiorum disp. 14. dub. 2. num. 2.* Rota coràm Seraphino *de. 1361. num. 5.* Graffius *tom. 1. consilior. lib. 3. de Regular. cons. 6. num. 18.* & Tamburinus *de Iure Abbatum tom. 3. disp. 6. quæst. 17. num. 10.*]

10 De aliis spectantibus ad præcedentiam inter Minores Conuentuales & Obseruantes, seu strictioris Obseruantiæ, Vide Barbosam, & Nouarium relatos, ac Cassarubium *in Compend. verbo professiones.* Item pro præcedentia Abbatum cum Canonicis, Vicariis Episcopi, aliis Prælatis, seu sæcularibus personis, ac inter se ipsos, vide Tamburinum *d. disp. 25. quæst. 2. 3. 4. 5. & 6.* & nouissime Pasqualigum *decis. 405.*

Reperio etiam alias declarationes SS. Congregationum, quæ meritò addi debent iis quæ diximus circa præcedentiam Regularium, pro casibus, in quibus controuersiæ aliquæ fuerint inter ipsos.

Prima.

Die Sabbati X. Iulij 1621.

Congregatio Sacrorum Rituum, vt tandem dissensionibus, quæ circa præcedentiam in processionibus inter Capucinos, & alios Regulares post concessam ipsis Capuccinis propriæ Crucis erectionem quotidię oriuntur, aditus omnino pręcludatur, inhærendo decreto sub die 23. Martij 1619. emanato, illudque declarando, censuit erectionem Crucis supradictis Capuccinis fuisse concessam in his tantum locis in quibus sub Cruce Minorum Conuentùalium incedebant, qui alias id fortasse nunquam permisissent, ac propterea eosdem Capuccinos in locis, in quibus iam sub propria Cruce, seu in proprio loco sub Cruce Cleri in processionibus ante huiusmodi concessionem incedebant eundem locum retinere debere. Franciscus M. Cardinalis à Monte. Locus † sigillia Io. B. Rinuccius Secretarius.

Secunda.

Sacra Rituum Congregatio ad relationem Eminentissimi D. Card. Cæsarini censuit Fratribus Augustinianis Conuentus S. Spiritus Florentiæ deberi præcedentiam à Fratribus Conuentus S. Mariæ Maioris Ordinis Carmelitarum Congregationis Mantuanæ, quando isti nolunt incedere sub propria Cruce, die 19. Februarij 1639. Episcopus Portuensis Cardinalis Pius. Iulius Cinthius Secretarius.

Tertia.

Eminentissimi & Reu. Domini. Prior, ac fratres Conuentus Sancti Elmi Ordinis Augustini Villæ-vinaros Dertusen. Diœcesis eo loci à sexaginta circiter annis erecti cum de facto molestentur circa præcedentiam à fratribus hospitij, siue Conuentus à duobus annis ibidem erecti Reformatorum S. Francisci de Obseruantia, qui etiam fortè extorserunt aliquam prouisionem ad eorum fauorem à Tribunali Episcopali, præsertim quia ipsemet Dominus Episcopus eiusdem Ordinis, ac proinde illis specialiter affectus. Supplicant humiliter Eminentias Vestras, vt ad obuiandum litibus dignentur præcipere, ac mandare, vt circa præcedentiam inter eosdem Conuentus seruetur motus proprius Gregorij XIII. ac Breue san. me: Vrbani VIII. hac de re editi ex voto huius Sacræ Congregationis, quàm Sacrarum Congregationum Concilij Tridentini, & Rituum. Quod in singularem referent gratiam ab Eminentiis Vestris. Quas Deus, &c.

Sacra Congregatio S.R.E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, ac Regularium præposita, censuit seruandas esse litteras Gregorij XIII. & Vrbani VIII. hac de re editas, vt qui sunt in possessione præcedentiæ præcedant, & vbi non constat de possessione, præcedant ij, qui sunt antiquiores in loco controuersiæ, & ita ab his, ad quos spectat seruari mandat, & præcipit. Romæ 6. Octobris 1645. M. Cardinalis Ginnettus. Archiepiscopus Patracensis Secretarius.

PRÆCEPTVM.

Vide pro hac materia dicta *tom. 1. p. 1. cap. 4.* vbi de Obedientia Regularium satis dixi.

PRÆDICATORES VERBI Dei.

De illis plura dicta sunt non solùm sparsim per totam Summam, sed specialiter *tom. 1. part. 1. cap. 20.* & *supra* verbo *Concionari; & Concionator Regularis.*

PRÆLATVS REGVLARIS.

SVMMARIVM.

De illis remissiuè. num. 1.
De ipsorum electione. num. 2.
De qualitatibus eligendorum in Prælatos. num. 3.
Bigami eligi non possunt. num. 4.
Nec publici aleatores. num. 5.
Nec publici vsurarij. num. 6.
Nec ebirosi. num. 7.
Quid de Neophytis. num. 8.
De facultate Prælatorum circa Nouitios. num. 9.
De facultate ipsorum quoad absoluendum à peccatis, seu censuris. num. 10.

Quid

Quid quando subditi habent legitimum impedimentum veniendi ad Sedem Apostolicam. num. 11.
De facultate dispensandi in Irregularitatibus. numero 12.
In observantiis Regulæ. num. 13.
In legibus, seu Constitutionibus Religionum. 14.
In pœnis taxatis per ipsas. num. 15.
Quid de pœnis impositis à Prælatis, vt ab homine. num. 16.
De authoritate Prælatorum suprà contractus factos, vel faciendos à subditis. num. 17.
Circa administrationem bonorum Monasterij. numero 18.
An facultates, quas concedere possunt subditis, possint sibi etiam dare. num. 19.
De obligationibus ipsorum remissiuè. num. 20.

1 DE Prælatis Regularibus plurima quoque dicta sunt in præcedentibus, præsertim *tom.* 1. *par.* 1. *cap.* 18. De illis tamen in præsenti, vel remissiuè agendum, aliqua etiam addendo pro materiæ necessitate.

2 Et primò quidem, quod attinet ad Prælatorum Regularium electionem, præter dicta *tom.* 1. *p.* 1. *capit.* 15. & *tom.* 3. *Electio quoad Regulares* notandum quòd licet eo *cap.* 15. *num.* 11. dixerim, electiones per modum compromissi, & per modum inspirationis iure communi licitas esse, video tamen Sac. Congregationem apud Garziam *de Beneficiis part.* 5. *cap.* 4. *num.* 204. videri declarasse solùm electionem per viam scrutinij vtendam esse in electione Regularium. De quo Sigismundus de Bononia *de Electione dubio* 2. *num.* 7. Bordonus *Resolut.* 26. *num.* 75. Quod intellige, iuxta dicta eo verbo *Electio inter Regulares num.* 3. si constat authenticè de prædicta declaratione. Si enim de ipsa non constet, consuetudo Religionum obseruari potest. Layman. *in Quæstionib. Canonic. de Prælatorum Ecclesiasticorum electione quæst.* 79. Vnde iuxta dicta *ibid. num.* 2. seruari debet in electionibus Prælatorum Regularium forma electionis designata à Concilio Lateranensi in *cap. quia propter de electione*. Non tamen necessariò in electionibus aliorum officialium, iuxta *ibid.* etiam dicta. Ad eorum namque electionem, in iure communi stando, & seclusis particularibus Statutis Religionum, sufficit quomodocunque haberi consensum maioris partis Capitularium communiter congregatorum. Syluester *in Summa verbo electio* 2. *quæst.* 1. Laymanus *sup. quæst.* 78. Imò etiam quando electores sunt pauci, non teneri formam præscriptam in prædicto *capit. quia propter* obseruare, sed alio modo commodiori suffragia dare posse, tenet Layman. *dicta quæst.* 79. ex Gofrido, & Abbate. Quod valdè notandum est pro nostra Religione, in qua aliquando electiones Priorum solent fieri non seruata forma prædicta, quando scilicet fiunt à diffinitorio Capituli Prouincialis, in quo pauci, scilicet quinque, aut sex solùm, solent assistere.] Sed adhuc tunc consultius & securius est seruare formam dicti *cap. Quia propter.* Imò forsan necessarium, eo quòd cum de iure communi electio Priorum spectet ad Monasterium iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap* 15. *num.* 1. & quo latè Sigismundus *supra dub.* 114. ex Rotæ decisionibus & aliis Doctoribus, & electio si fieret à Monasterio deberet fieri iuxta formam præfati *cap. Quia propter.* ideo quando deuoluitur ad Capitulum, vel diffinitorium debet etiam fieri seruata eadem forma. Nam id Constitut. statuentes, cum sint correctoriæ Iuris communis solùm sunt interpretandæ vt corrigant illud in quantum sonant, scilicet quantum ad electores, non quantum ad formam electionis. Etenim statutum correctorium tantum corrigit quantum loquitur *l. Si verò §. de viro, ff. solut. matrim.* Sigismundus *supra dub.* 7. ex Rotæ decisionibus, & multis doctoribus.]

Circa qualitates eligendorum in prælatos constat ex dictis *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 15. *num.* 23. & *cap.* 18. *n.* 5. 6. 7. 8. & 9. eos debere esse expressè professos, bonæ notæ, & famæ; seu non infames, liberos à censura, vel pœna Ecclesiastica eos inhabilitante; legitimè natos, debitæ ætatis, sufficientis litteraturæ, Sacerdotio decoratos, &c. Nunc addendum circa litteraturam, quòd sæpiùs excusari possunt Superiores Prælati Religionum præficientes in Conuentibus exiguis, & remotis Prælatos minus doctos, eò quod non sint alij peritiores, qui illud munus exerceant. Prout in simili habet Lugo de *Sacram. pœnit. disput.* 21. *sect.* 4. *n.* 74. Addens tamen deberi prædictos indoctos, de sua insufficientia, & obligatione, quam habent comparandi sibi litteraturam necessariam ad suum ministerium obeundum, admoneri. Generaliter etiam circa Prælatos animaduertendum, eos debere prædictos esse ea habilitate corporali, quæ est necessaria ad exercendum munus Prælatiæ. Lessius 2. *de Iust. capit.* 34. *dub.* 15. Peyrinus *tom.* 2. *de Prælato quæst.* 2. *cap.* 4. *num* 2. ex aliis. Vnde cæci, omnino surdi, phthysi laborantes, continuo podagrosi, paralytici, morbo comitiali, seu caduco subiecti, leprosi, furiosi, lunatici, energumeni, fatui, muti, & similes, omnino ineligibiles sunt, quia sunt inhabiles ad exercendum propria munera Prælatiæ. Garzia *de Beneficiis part.* 7. *cap.* 11. Sigismundus à Bonon. *de Elect. part.* 2. *dub.* 88. & 89. Peyrinus *d. capit.* 4. Qui id ex aliis extendit ad valetudinarios, illos scilicet, qui malo corporis habitu, & affectu semper malè habent, valde senes, & præpingues. Sed animaduertendum, an tales impotentes omnino sint ad munia prælatiæ exercenda, si enim tales fuerint, proculdubio arceri debent à Prælaturis, secus verò si solùm aliquo modo impediti. Similiter, quod dicit hic Author de morbo Gallico laborantibus, & carentibus naso, barba, seu capillis ex Venere, quòd etiam inhabiles sint ad Prælaturas, intelligi etiam debet quando tales valde deformes, abominabiles, aut notoriè infames fuerint. Illud admittendum, quod ex Caietano 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 4. refert, scilicet, quòd illæ causæ, quæ obligant Prælatum ad renunciandum, Prælatiam (de quibus infra verbo *Renunciatio*) obligant multò magis electores, ne eligant illas habentem, & ipsum ad non acceptandum munus Prælatiæ. Notat etiam, quòd quando post acceptam Prælatiam adueniat Prælato aliquod ex prædictis impedimentis, non propterea est inuitus remouendus, sed ei addendus Coadiutor, iuxta *cap. penult. & vlt. de Cleric. ægrot. & cap. scripsit mihi, & cap. quamuis triste* 7. *quæst.* 1. Vsus tamen Religionum, (vt credo) est quòd tales cogantur renunciare. Notandum etiam, quòd, cum, iuxta dicta *supra* verbo *Irregularitas num.* 5. vnus ex effectibus irregularitatis sit facere incapacem beneficij Ecclesiastici, & Prælaturæ Religionum, iuxta dicta *supra* verbo *Beneficium & Beneficiatus num.* 3. sint quædam Beneficia, ideo illi defectus corporales, qui iuxta dicta eo verbo *Irregularitas num.* 12. inducunt irregularitatem, inducent etiam incapacitatem ad Prælaturas. Eò præsertim, quia cum Prælatus debeat esse Sacerdos, ideo qui Sacerdotio fungi nequit, neque etiam Prælatia. Quæ autem sint hæ Prælatiæ quarum incapaces sunt dicti Irregulares, dixi verbo *Irregularitas num.* 6. 3

Eligi

4 Eligi etiam nequeunt ad Prælaturas Religiosi bigami, siue bigamia vera, siue ficta, iuxta dicta *supra* verbo *Bigamus, & bigamia.* Vbi etiam quid importent tales bigamiæ, & à quibus Superioribus dispensari possint. Ratio est, non solùm, quia bigami sunt irregulares, qui iuxta dicta incapaces sunt harum Prælatiarum, sed, & propter dicta eodem *verbo num.*13.

5 Publici etiam aleatores ineligibiles sunt ad Prælaturas Regulares. Ratio est, non solùm propter dicta *tom.*1.*part.*2.*cap.*12.*num.*46. sed etiam quia id habetur ex *cap. inter dilectos de excessibus Prælator.* iuncta Glossa *verbo aleatorem*, maximè cum tales sint infames, ac per consequens irregulares. De quo Riccius 2. *part. prax. Resolut.*119. *num.*2. Campanile *in Diuers. iur. Rubric.*4.*num.*52. Peyrinis *sup.cap.*5. §. 5. ex aliis iuribus, & Authoribus. An autem talium electio eo ipso irrita sit, an solùm irritanda, & qui sint publici aleatores, habes ex dictis *supra* verbo *Ludus quoad Regulares num.*5.

6 Idem dicendum de publicis, seu notoriis vsurariis (si tales quandoque, fuerint reperti Regulares) iuxta dicta *eo num.*46. Id enim habetur ex *dict.cap.cum inter dilectos*, & ex eo quòd etiam tales sunt infames. Prout ex Vgolino, Maiolo, & aliis tenet Thesaurus *in praxi part.*2. *verbo vsura cap.*4. vbi plura ad intentum.

7 Idem quoque dicendum de ebriosis, vino deditis, seu se inebriare consuetis. Quia etiam illi sunt infames, & viles; *vilibus autem personis porta dignitatis patere non debent. cap.inter dilectos* relato, Sigismundus de Bononia *de Elect. dub.*89. *num.*8. Peyrinis *supra* ex aliis Iuribus, & Doctoribus. Apud quem etiam alia ad intentum.

8 Quid vero dicendū de Neophytis, vulgò *Christianis nouis*, & illis qui abiurarūnt coram S. Officio Inquisitionis, ac de Pœnitentiatis ab eodem S. Officio, ac similibus, habes ex dictis *supra* verbo *Neophytus Regularis.*

9 Pertinet ad Prælatos Regulares Nouitios recipere, & professare, seruatis tamen seruandis; tum ex statutis particularibus Religionum, tum præcipuè ex Decretis Summorum Pontificum Clementis VIII. & Sanctissimi D. N. Vrbani, iuxta dicta *tom.*1.*p.*1. *cap.*18. *num.*66. vbi etiam an hoc munus solum spectet ad Prælatos, an vero etiam ad Conuentum. Num autem quando maiores Prælati, scilicet Generales, & Prouinciales id munus exercent, teneantur adhibere consilium suorum Assistentium, vel Sociorum, & qualis debeat esse talis ipsorum assensus, colligi potest, tum ex prædictis Statutis Religionum, tum præcipuè ex Constitutionibus Sixti V. & Gregorij XIV. De quo Suarez 3. *tomo de Religione l.*5. *cap.*10. Rodriguez 3. *tomo quæst. Regular. quæst.*10. *art.*2. Sorbus *in Additionib. ad Compend. Priuileg. Mendicant. verbo Nouitius*, & Peyrin. *tomo* 2. *de Prælato quæst.*3. *cap.*1. De conditionibus autem, & qualitatibus recipiendorum in Nouitios, & ad professionem, habes supra verbo *Nouitij, & Nouitia Religionum.* Habent etiam supra illos potestatem temporalem ad puniendum quæcunque ipsorum delicta, ita vt propter delicta Nouitiatus tempore commissa puniri non possint nisi à Prælatis Religionum iuxta dicta *tom* 1. *part.*1. *capit.*24. *num.*4. & *tom.*3. *verb. Clericus n.*12. Quod debet intelligi propter delictum ante Religionis ingressum commissum, saltem si non in fraudem ingressi sunt Religionem, prout eo loco dixi. Quod verò ibidem etiam dixi, scilicet, si post commissum delictum in Nouitiatu, reuersi sunt ad sæculum habitu dimisso, adhuc puniri debere solùm à Prælatis Regularibus intelligendum ita est, quòd si ab ipsis Prælatis puniri non possint, Iudices sæculares eos punire debeant, quia delictum impunitum manere non debet. Prout ex Farinacio tenet Sanchez *lib.* 6. *in Decalog.cap.*10. *num.*14. Vecchius *de Nouitiatu disputat.* 11. *dub.*11. *num.*6. & Peyrinis *supra quæst.*3. *cap.*1. §. 7. Notandum etiam, posse Prælatos Regulares punire Nouitios pœna quoque carceris pro transgressionibus commissis contra Regulam, imò si delictum tale fuerit, quod requirat torturam, possunt ab ipsis torqueri, sicut & alij professi. Sunt enim veri iudices ipsorum pro illo tempore. Nauarrus *in Consil. de foro competenti cons.*5. *num.*3. Sanchez *supra num.* 12. Vechius *supra numero* 5. An autem possint absolui à Prælatis à censuris, & dispensari in irregularitatibus, saltem loquendo de Nouitiis aliquarum Religionum propter ipsarum priuilegia, dixi eo *cap.*24. *num.*8. 9. & 10. Similiter an absolui possint à Prælatis à casibus reseruatis, præter dicta eo *cap.*4. vide quæ dixi supra verbo *Nouitij, & Nouitia Religionum. num.*36. Similiter de facultate, quam habent circa vota ipsorum Nouitiorum ad ea commutanda, vel dispensanda, dixi eo verbo *Nouitij, & Nouitia Religionum.*34. & 36.

Pertinet etiam ad Prælatos Regulares absoluere suos subditos à peccatis, & censuris, iuxta dicta *to.*1. *part.*1. *cap.*18. *num.*25. potestate quidem ordinaria, & ab ipsis delegabili, iuxta ibidem dicta. Competit enim ipsis hæc potestas iure ordinario, & ex officio, dependenter tamen à Summo Pontifice, ad quem spectat approbare Religiones *cap. ne nimia de Religiosis dom. c. Religiosum eodem tit. in* 6. Megala *lib.*1. *de Pœnit. c.*7. *num.*3. Bordonus *Resolut.*2. *num.*3. & sequentibus. Vbi etiam quid dicendum de Vicariis, seu Vices gerentibus Prælatorum. Extenditur etiam hæc facultas respectu aliquorum Prælatorum Regularium habentium ad id priuilegia ad absolutionem etiam à casibus, & censuris Papæ reseruatis, iuxta dicta eo *cap.*18. *a numero* 31. Licet quoad priuilegium illud Gregor. XIV. pro Clericis Regularibus ministrantibus infirmis, de quo eo loco *num.*35. dixi animaduertere oporteat id quod *supra* verbo *Abortus numero* 8. & 19. notaui. Maximè etiam animaduertendum pro praxi talis absolutionis, an præfata priuilegia sint reuocata quoad casus particulares per posteriores Bullas, Constitutiones, aut Decreta Sedis Apostolicæ, quia tunc talia priuilegia inualida sunt. Quando verò censeantur reuocata, & quibus verbis, dixi eo *cap.*18. *num.*41. & clarius *supra* verbo *Clausula num.*46. De quo etiam Portellus *in Dub. Regular. verb. Prælati potestas numero* 28. An verò dicta priuilegia extendantur etiam ad absolutionem casuum reseruatorum DD. Inquisitoribus, qui incurruntur non denunciando eos, quos ipsi in suis Edictis denunciari præcipiunt, tractant Portellus *in Dub. Regular. verbo solicitare fœminas in confessione*, & Bordonus *Resolution.* 3. Et quamuis probabilis sit sententia affirmatiua, quam tenent idem Portellus *supra*. Freitas *in Additionibus ad tractat. de confessor. sollicit.* & Acuna *quæst.*21. *num.*31. quos refert, nec impugnat Diana *part.*1. *Tractat.*5. *Resolut.*8. nihilominus attendendum est tum ad verba priuilegij, an scilicet illa in proprietate sermonis talem extensionem admittant, tum ad ipsa Edicta, an scilicet in illis reuocentur, vel non, dicta priuilegia Regularium. Non posse autem extendi ea priuilegia ad casus hæresis, vel alios reseruatos singulis annis in Bulla Cœnæ, dixi eo *cap.*18. *n.*38. & *supra verbo Bulla Cœnæ n.*54. Quod, præter Auctores ibi relatos 10

cap. 2. *num.* 20. Prioribus conceditur pœnam leuem, & mediam remittere, pœnam verò grauem Prouincialibus. Tertiò, id facere possunt rationabili subsistente causa, iuxta dicta eo *cap* 18. *num.* 86. Iustæ autem causæ sunt pueritia, senectus, doli defectus, consuetudo, quando ex pœnæ diminutione speratur emenda delinquentis, quando post commissum delictum magnum aliquod interuallum transiit, spontanea criminis confessio absque incussione metus, & quæuis alia circunstantia, quæ delictum minuat, imò, & merita delinquentis. Sanchez *lib.* 6. *Consiliorum moral. c.* 1. *dub.* 21. *n.* 11. Peyrinis *in Formulario littera P. cap.* 16. *num.* 8.

16 In pœnis autem taxatis, seu positis specialiter à Prælatis Ordinariis, vt ab homine, non possunt Prælati dispensare illas remittendo, non solùm loquendo de Prælatis inferioribus respectu pœnarum impositarum à Superioribus, cum inferior nihil possit contra voluntatem sui Superioris. *cap. inferior. dist.* 21. *Clem ne Romani de elect.* sed etiam loquendo de Prælatis superioribus, Generalibus videlicet, respectu pœnarum impositarum à Prælatis inferioribus, scilicet Prouincialibus. Ita enim colligitur ex Concil. Trid. *sess.* 14. *de Reform. cap.* 1. Et ex eo quòd aliàs facilè subditi contemnerent suos Prælatos Ordinarios, Rodriguez, & Miranda *suprà*, ac Portellus *in dub. Regul. verbo Prælatus num.* 12. Extenditur hæc doctrina ad pœnas non solùm temporales, sed etiam perpetuas. Ex declaratione Sac. Congregationis, quam refert Barbosa in eum locum Concilij. Limita tamen, quòd in casu quo Prælatus imponens pœnas iam est mortuus, vel functus suo officio, vel quando subditus legitimè appellauit, tunc Prælatus superior potest remittere pœnas impositas à Prælato inferiori, cum tunc non contemnatur auctoritas Prælati Ordinarij. Rodriguez, Miranda, & Portellus relati. Limitari etiam potest in casu valde vrgentis rationis, seu causæ ad id faciendum, tunc enim videtur posse Prælatum superiorem remittere pœnas impositas à Prælato inferiori. Miranda *suprà*. Quid autem possint Prælati Regulares circa pœnas impositas à Summis Pontificibus, dixi *to.* 1. *p.* 1. *cap.* 18. *num.* 46. & *supra verbo Pœna Ecclesiastica.*

17 Habent etiam Prælati Regulares auctoritatem supra contractus emptionis, venditionis, commutationis, vel similium, cum quibuscunque personis celebratos à suis subditis. Non solùm quia tales contractus absque voluntate Prælatorum facti illiciti sunt, & peccaminosi, cum Religiosi nec velle nec nolle habeant. *cap. non dicatis* 12. *quæst.* 1. *cap. si Religiosus de elect. in* 6. *cap. final. de sepult. in* 6. *c.* 2. *de testam. in* 6. & sint mortui mundo *cap. placuit.* 2. 16. *quæst.* 1. sed etiam quia Prælati possunt illos irritare, ita vt post talem irritationem nulla ratione teneantur ad ipsos, sicut neque ad vota à Prælatis irritata. Sanchez *l.* 7. *in Decal. c.* 31. *num.* 39. ex Nauar. Azor. Rebello, & Lessio. Addens, nullam exigi causam ad hanc irritationem faciendam, sicut neque ad irritationem votorum, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 18. *num.* 47. Si tamen tales contractus initi sint ex consensu tacito, vel expresso Prælatorum, non possunt ab ipsis, aut ipsorum successoribus irritari. Oritur enim ex talibus contractibus obligatio non solùm naturalis, illa scilicet; quæ est in foro conscientiæ ex vinculo legis naturalis; sed etiam ciuilis, illa scilicet, ad quam implendam datur actio in foro externo. Rodriguez *tom.* 3. *Quæstionum Regularium quæst.* 26. *artic.* 1. Sanchez *supra num.* 40. 41. Portellus *in Dub. Regul. verbo pactum num.* 1. Ex contractibus autem celebratis à Religiosis absque prædicta Prælatorum licentia antequam irritentur solùm oritur in ipsis obligatio prædicta naturalis, non ciuilis. Ratio primæ partis est à simili de votis factis à Religiosis, illa enim ex lege naturali valida sunt antequam irritentur. Ratio verò secundæ partis est, quia Religiosus comparatur seruo, qui sine Domini licentia contrahens non obligatur ciuiliter. *leg. naturaliter* 13. *ff. de condit. indeb.* Sanchez *supra* ex Abbate, Syluestro. Azorio, Lessio, & aliis. Licet alij, quos sequitur Molina *tom.* 1. *de iustitia disputatione* 140. *vers. potius distinguerem*, & Peyrinis *tom.* 2. *de Prælato quæst.* 3. *c.* 5. *num.* 4. probabiliter teneant ex contractu inito à Religioso absque licentia sui Prælati nullam obligationem oriri, nec naturalem, nec ciuilem, sed prorsus manere liberum. In omnium tamen scientia, contrahendo Religiosus dedit aliquod damnum socio, & tenetur illud restituere, curando scilicet, quantam ipsius status patitur, obtinere aliquod, quo, relicto à Prælato suæ liberæ dispositioni, parti iniustè læsæ satisfaciat. Molina *supra* Sanchez *supra num.* 38. Peyrinis *supra num.* 6. Monasterium autem non tenetur ad tale damnum resarciendum, nisi quando vel in illud consensit, vel inde aliquam vtilitatem accepit, vel si Religiosus sic contrahens erat administrator Monasterij, & id petebat tale munus administratoris. Syluester *verbo Religio* 8. *quæst.* 3. Lessius *lib.* 2. *de iust. c.* 41. *dub.* 11. *num.* 90. Sanchez *supra num.* 9. & 10. Peyrinis *supra num.* 11. *& sequent.* An verò Monasterium teneatur ad debita contracta à Religioso propter delictum ipsius, habes ex dictis *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 2. *num.* 18. Et generaliter pro contractibus Religiosorum vide Ioanem de Lugo *tom.* 1. *de iust. disput.* 3. *sect.* 10. præsertim *num.* 221. & 222. Ex quibus obiter collige ad quid teneatur fideiussor, qui accessit contractui celebrato à Religioso. Dico enim primò, si talis contractus est celebratus à Religioso, de licentia Prælati, maximè si id constet fideiussori, tenebitur, sicut quilibet alius fideiussor in alio quocumque contractu; non enim est aliqua ratio, quare liberetur fideiussor in hoc casu ab obligatione fideiussoris. In hoc conueniunt communiter Doctores. Si autem talis contractus non est celebratus cum tali licentia, distinguendum est, vel enim fideiussor se obligauit ad sustinendum contractum, licet Prælatus velit consentire, vel non. Si primum, proculdubio tenebitur ad fideiussionem, etiam si Prælatus non consentiat. Quia in eo casu procedunt rationes communes propter quas obligantur omnes fideiussores ad contractus, nec est aliqua ratio, quæ eum excuset. Lugo *de iust. & iure tom.* 1. *disp.* 3. *sect.* 10. *num.* 224. Idem dico quando se obligauit vt principalis debitor, quia tunc fecit debitum principalis debitoris suum proprium abstrahendo à licentia quacumque. Sanchez *lib.* 7. *in Decalog. c.* 31. *num.* 47. ex Nauarro, Mandoso, & aliis. An verò adhuc requiratur quod renunciauerit priuilegio. *Authentic. de fideius. in princ. & Authentic. præsente Cod. de fideius.* quod est vt prius excutiantur bona principalis debitoris, quam fideiussor conueniri possit, tractant Molina *to.* 2. *de iust. disp.* 545. §. *Quando fideiussor.* & Sanchez *suprà*. Si verò fideiussor accedens contractui celebrato sine licentia Prælati solùm quantum ad securitatem debiti, tunc iuxta sententiam superius relatam negantem Religiosum naturaliter obligari vllo contractu, nec fideiussor obligatus manebit, quia vbi principalis nihil debet, nec fideiussor debet. Iuxta sententiam tamen aliam asserentem Religiosum obligari illo contractu naturali

naturaliter, fideiussor obligabitur naturaliter, imò & ciuiliter, ad obligationem enim ciuilem fideiussoris capacis sufficit obligatio naturalis in debitore principali. *leg. naturaliter. t. 3. ff. de condit. indebit.* Sanchez *supra num. 42.* ex Nauarro & Azorio. Lugo *suprà num. 225.* apud quos alia.]

18 De potestate, quam habent Prælati Regulares ad administrandum bona Monasterij, dixi *tom. 1. cap. 18.* relato *num. 13. & suprà verbo Administratio, & Administrator.* Similiter de potestate, quam habent ad corrigendum, & puniendum subditos, dixi eo *cap. 18. num. 15. & sequentib. & cap. 27. eiusdem 1. to. & supra verbo Iudex, & Iudicium Regularium.* Pariter etiam de potestate, quam habent ad reseruandum sibi casus, & quos casus, dixi eod. *cap. 18. num. 19. & sequentib. & supra verb. Casus reseruati Regularium.* Insuper de potestate, quam habent circa vota subditorum, dixi eo *cap. 18. num. 47. & sequent.* Et etiam *suprà verb. Nouitij, & Nouitia Regularium à num. 37.* De potestate porrò, quam habent circa iuramenta, seu vota iurata subditorum, dixi eo *cap. 18. num. 53. & suprà verbo iuramentum quoad Regulares.* An possint dispensare in præceptis Ecclesiasticis: habes eodem *cap. 18. num. 55.* An benedicere, seu consecrare Calices, Aras, Patenas, & ornamenta Sacra, ac Ecclesias, *ibidem num. 57. 58. & 59. & suprà verbo Altare verbo Benedictio, & benedicere, verbo Calix, verbo Cœmeterium, verbo Consecratio, verbo Ecclesia, seu Templum, & infra verbo Vasa Sacra, & verbo vestes Sacra.* An possint Tonsuram, aut minores Ordines subditis conferre, eo *c. 18. num. 64. & 65. & suprà verbo Ordines Sacri.* De facultate quoque, quam habent, ad instituendas Confraternitates suorum Ordinum, eod. *cap. 18. num. 88.* & præsertim *tom. 2. cap. 15.* An possint condere leges, eo *cap. 18. num. 90.* Quomodo possint mutare suos subditos ex vno loco ad alium, eo *cap. 18. num. 91.* An commutare legata, *num. 94. & suprà verb. legata Regul. relicta a num. 35.* An constituere Notarios, eo *cap. 18. num. 95. & suprà verb. Notarius Regularis.* An concedere licentiam suis subditis legendi libros prohibitos eo *cap. 18. num. 96. & suprà verb. Libri num. 30.* Qualiter Carmelitarum Generales instituere possint Prouinciales titulares, eo *cap. 18. num. 98.*

19 Nota, quòd quamuis ex doctrina communi Doctorum sæpius dixerim posse Prælatos vti illis facultatibus, seu licentiis, quas suis subditis conferre possunt, ne sint peioris conditionis quàm ipsi subditi: hæc tamen doctrina limitanda est solum ad eas facultates, seu licentias, quæ tempore quo durant ipsorum Prælatiæ executioni mandari possunt, vt sunt facultates ad exeundum foras, & exercenda aliqua munia, quæ etiam à subditis exerceri possunt. Non verò ad eas facultates, seu licentias quæ exerceri debent finito tempore Prælatiæ. Etsi enim, iuxta dicta *supra verbo Gratia pro Regul. num. 8. 10. & 11.* gratiæ factæ durent in subditis, etiam post finitum tempus prælatiæ concedentis, ac proinde Prælatus possit concedere subdito facultatem aliquam, quæ duret etiam finita sua Prælatia, v.g. facultatem absoluendi à reseruatis, dandi, accipiendi, &c. has tamen facultates exequendas post tempus suæ Prælatiæ non potest Prælatus sibi communicare, quia pro tunc non est capax accipiendi illas à se ipso, quia dantur per modum delegationis, seu commissionis, quæ requirunt distinctionem realem inter dantem, & accipientem. De quo Lugo *de Sacram. pœnit. disp. 9. sect. 1. num. 42. 43. & 44.* Addens *num. 45. & sequentibus* id fieri posse mediatè, & indirectè duobus modis. Primò, si Prælatus daret alij facultatem absoluendi à reseruatis, v.g. cum potestate subdelegandi, tunc enim sicut ille posset aliis subdelegare eam facultatem, sic posset ipsi, qui dedit, finita prælatura. Secùdò, si Prælatus, v.g. Prouincialis, daret facultatem omnibus Religiosis alicuius Conuentus ad aliquid faciendum, tunc finito Prouincialatu, si ipse fieret habitator illius Conuentus, posset vti eadem facultate.

De obligationibus autem Prælatorum Regularium plura eodem *cap. 18.* & sparsim per totam summam. 20

PRÆSES
Capitulorum.

SVMMARIVM.

De Præside Capitulorum remissiuè, num. 1.
Præses Capituli quis sit, num. 2.
Est Iudex super acta Capituli, num. 3.
Debet notificare tempus electionis, num. 4.
Non potest facere contra libertatem eligentium, numero 5.
An possit facere contra secretum electionis, num. 6.
Quid debeat facere quando eligitur indignus, num. 7.
Non decet Præsidem eligi ad aliquod officium, numero 8.
An possit dispensare cum illegitimis, num. 9.
An illegitimi possint esse Præsides, ibid.
De Præside pro electionibus Abbatissarum remissiuè, num. 10.

De Præside Capitulorum Regularium aliqua dixi *tom. 1. c. 15. num. 34. & part. 2. c. 12. à n. 31.* & conducunt dicta illis capitibus, & quæ dixi *suprà verbo Commissio, seu Commissarius Regularis, & verb. Electio inter Regulares*, & dicenda infra verbo *Vicarius Regularis.* Aliqua tamen addenda pro complemento materiæ fere quotidianæ inter Regulares. 1

Præses ergo Capituli ille dicitur qui de iure, consuetudine, vel saltem ex commissione compent præsidere electionibus, quæ fiunt in ipsis capitulis. Castellinus *de Electione canonica c. 13. nu. 7.* ex aliis. Qui porro ij sint, quibus competit tale munus, ex particularibus Statutis Religionum sumi debet. In nostra autem, iuxta nostras constitutiones *par. 4. c. 3. num. 1.* vacante officio Generalatus, Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua capitulum generale erat assignatum, Præsidens est pro capitulo generali; & pro capitulo Prouinciali, si generalis non adest, hoc munus exercet cui ipse generalis idem commiserit, vel si id non fecerit, primus Definitor præcedentis Capituli, iuxta easdem constitutiones *pars. 4. c. 1. n. 1.* 2

Præses Capituli est veluti Index habens ius super acta Capituli ad eum finem, vt omnia legitimè fiant. *cap. quamuis ad finem de elect. in 6.* Bordonus *resolut. 26. num. 2.* ex Nauarro. Vnde potest recusari, si probabiliter timeatur, quòd sit timorem cadentem in virum constantem incussurus, vel electionem violentaturus. Peyrinis *in Formulario littera P. cap. 8. num. 10.* ex Panormitano, Hostiensi, & aliis. A maiori tam parte Capituli; quia ipsa est quæ totum capitulum repræsentat. *c. 1. de his quæ fiunt à maiori parte capituli.* Peyrinis *suprà.* Pro tempore ipsius capituli præcedere debent omnes de capitulo tam in capitulo ipso, quam in refectorio, processionibus 3

nibus, & aliis omnibus locis. Est enim capur pro eo tempore. Peyrinis *supra num.* 3.

4 Debet in aliqua parte diei præcedentis diem electionis notificare in loco communi per se, vel per alium, videlicet, quòd die sequenti tali hora facienda sit electio. Castellinus *supra num.* 5. ex Syluestro.

5 Cum munus ipsius, iuxta dicta *to.* 2. *cap.* 12. relato *num.* 35. sit, vt electiones omnino liberè fiant, ideo nullatenus potest præcipere scrutatoribus, vt non recipiant hæc, vel illa vota. Constat enim ex declaratione Sacr. Congregationis, quam referunt Castellinus *supra cap.* 4. *num.* 66. Riccius *in Praxi fori Ecclesiastici Resol.* 29. *part.* 4. & Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Præsidentes*, quòd cum à Sac. Congregatione quæreretur, an in electione Superiorum Regularium Præsidens Capituli possit præcipere scrutatoribus sub præcepto Sanctæ obedientiæ, & pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne recipiant suffragia oretenus tradi solita pro aliquibus vltra certum numerum electioni insufficientem, sed eo completo dicat electoribus ad aures, (vt seruari dicitur) vt dent aliis eorum vota; & an electio hoc modo celebrata sit valida: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, hanc eligendi rationem, quæ libertati electionis, ac naturali consensui aduersatur, omnino improbauit, censuitque electiones hactenus celebratas, si scrutatores præcepto Superioris obtemperantes singulorum eligentium vota non receperint, pro canonicis non haberi.*

6 Quamuis autem, iuxta dicta eo *cap.* 12. *num.* 34. Præsidis etiam munus sit curare, vt electio omnino secretè fiat, nihilominus in casu, quo aliqui ex electoribus ex fraude, vel mala intentione, ad impediendum videlicet, illam, aliquam malignitatem fecerint, plura videlicet suffragia dando, vel quid simile: poterit Præses ad præcludendum viam tali malignitati, & vt fiat electio legitimè præcipere scrutatoribus, vt aperiant votum eorum, de quibus est talis suspicio, & manifestent illos, vt puniantur. Hoc enim votum pertinet ad Præsidis munus, quod, vt dixi, est esse Iudex in causa electionis, & est conforme menti Concilij, quod, etsi *sess.* 25. *c.* 16. præcipiat, vt electiones per vota secreta fiant ita vt eligentium nomina nunquam publicentur, hoc tamen ideo præcipit, vt ibi dicitur, *quo omnia rectè, & sine vlla fraude fiant.* Ex quo colligit Portellus *in Responsionibus moralibus p.* 2. *casu* 4 *num.* 2. quod si contingeret quod Præses Capituli nollet publicare electionem legitimè factam, possent scrutatores declarare electionem legitimè esse factam, &, si necessitas postularet nomina eligentium reuelare.

7 Si Præses, qui præest electioni, videt esse electum indignum, non poterit electionem supprimere, tacendo illam, sed debet eam publicare, & electum indignum (etiam si ad eum spectet confirmatio) non confirmare, sed de illius insufficientia summariè per testes inquirere, probataque indignitate, & illo audito, ipsum eiicere ab electione. Sin autem spectet ad alium Superiorem confirmatio electionis, ad ipsum mittere debet processum de electi indignitate ne confirmetur. Prima pars, quòd scilicet, teneatur electionem publicare expressè præcipitur *cap. quia propter de electione*, vbi facto scrutinio iubentur statim vota publicari. Secunda verò colligitur ex *cap. indemnitatibus in* 6. *& capit. venerabilem, & cap. nihil est de elect.* vbi præcipitur, quòd publicato scrutinio, si electus non est cognitus, Prælatus summariè inquirat de sufficientia electi, & si indignum inuenerit, repellat. Quòd verò debeat illum audire, ex eo colligitur, quia aliàs si taliter indignus electus

sub silentio omitteretur, & procederetur ad aliam electionem, in rigore ferretur sententia contra aliquem inauditum, & condemnaretur aliquis non citatus in materia graui, quod non est admittendum. Portellus *in Dub. Regular. verbo elect. in additione ad additionem num.* 5.

Non decere Præsidem Capituli in eo eligi ad aliquod officium dixi eo *c.* 12. *num.* 37. ex Miranda, & Castellino. Nunc addendum, nec posse postulare se ipsum in casu quo Prælati Religionum crearentur per postulationem, de qua dixi eo *c.* 12. *num.* 50. & 51. Ratio est, non solùm ea, quam ibi adduxi pro electione, sed etiam, quia iuxta dicto eo *to.* 2. *c.* 11. *num.* 25. ex *cap. per nostras de iur. patron.* patroni non possunt præsentare seipsos ad beneficia, ex eo enim sequitur neque Præsidem Capituli, qui est quasi Patronus ipsius, posse se postulare. Præsertim, quia talis postulatio quantumuis facta etiam ab aliis Gremialibus, præsumeretur potius coacta, quàm libera. Cum credi posset timorem reuerentialem, & metum causam fuisse quòd Gremiales Præsidem postularent Bordonus *Res.* 26. *num.* 72. ex Nauarro, & Rodriguez.

Posse Præsides Capitulorum Generalium, vel Prouincialium vti facultate, quam habent Generalis, seu Prouincialis ex Gregorio XIV. in Bulla, quam retuli *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 18. *num.* 60. & *p.* 2. *c.* 12. *num.* 21. ad dispensandum cum illegitimis ad officia Religionis simul cum ipsis Capitulis Generalibus, vel Prouincialibus, probabile videtur; cum prædicti Præsides sint Vicarij, & Commissarij ipsorum Generalium, vel Prouincialium, ac proinde habeant eorum vices. Bordonus *Resol.* 12. *num.* 61. Nota etiam obiter, quòd illegitimi non possunt esse Præsides Capitulorum, si non dispensentur. Præsidis enim officium, cum sit Commissarius, vel Vicarius Generalis, vel Prouincialis, dignitas quædam est, ac per consequens ipsius incapax illegitimus, iuxta dicta *to.* 1, *p.* 1. *c.* 18. *num.* 62. & *p.* 2. *c.* 13. *num.* 50. 9

De præside pro electionibus Abbatissarum dixi *to.* 1. *c.* 25. *num.* 46. ex declarationibus S Congregationis, quod & recepit Nouarius *v. Præsidentia.* Vide & dicta *suprà v. Abbatissa, seu Priorissa num.* 4. Et circa id, quod debent facere Præses ante ipsas, & alia concernentia Tamburinum *de Iure Abbatissarum disp.* 28. 10

PRIVILEGIA Regularium.

SVMMARIVM.

De hac materia quæ tractanda, num. 1.
Quid, & quotuplex priuilegium, num. 2.
Quomodo differat à dispensatione, num. 3.
Priuilegium reale, & personale quomodo differant, num. 4.
Priuilegia concessa Regularibus extenduntur ad Prælatos, num. 5.
An ad valorem priuilegij requiratur scriptura, numero 6.
Augustinianorum priuilegia quo priuilegio fruantur, num. 7.
Notanda circa interpretationem priuilegiorum, numero 8.
Quando priuilegium latè explicari debeat, num. 9.
Quid ex priuilegiis Religionum, num. 10.
Ad quem spectat interpretatio priuilegiorum, num. 11.

 Extranei

Extranei illa explicare prohibentur, num.12.
Facultas prælatorum ad limitandum, seu restringendum priuilegia, num.13.
Quomodo cessent priuilegia, num.14.
Quid de cessatione per non vsum, num.15.
Quid de cessatione per contrarium vsum, num.16.
Priuilegia aliquot Regularium circa hoc, num.17.
Quomodo priuilegia amittantur per abusum, numero 18.
Quomodo per reuocationem ipsorum, num.19.
Quæ notanda circa hoc, num.20.
Quid de reuocatione generali priuilegiorum, numero 21.
Quid pro Regnis Hispaniæ, num 22.
Priuilegia deperdita quomodo reuiuiscant, num.13.
Notanda circa communicationem priuilegiorum Regularium, num.24.
De particularibus priuilegiis Religiorum, num.25.
Patrum Seruitarum, num.26.

1 DE hac materia, quamuis latissima sit duo solùm explicare intendo; alterum erit de natura, diuisionibus, & proprietatibus priuilegij, maximè, prout ad Regulares spectat. Alterum, saltem remissiuè de particularibus ipsorum priuilegiis.

Quoad primum ergo. Priuilegium est, veluti lex
2 in alicuius fauorem data, *cap. priuilegia distinct.3.* Thom.1.2.*qu.96. artic.1.* Syluester. *in Summa verb. priuilegium num.1.* Seu *priuata lex.* Thomas Vualdensis *in Doctrin. fidei tom.1. lib.2. art.3. c.42.* Diuiditur primò in priuilegium reale, & personale. Priuilegium reale est, quod proximè, ac directè alicui rei, loco, muneri, vel officio v.g domui, Ecclesiæ, Generalatui, Prouincialatui, &c. conceditur. Personale verò est, quod proximè ac directè personæ confertur, ratione sui. Et si enim omne priuilegium finaliter, & vltimatè, vt ita loquar, dirigatur in gratiam hominis, nihilominus quando cadit immediatè supra hominem dicitur personale. Deinde, vtrumque aliud est generale, quod scilicet omnibus locis, &c. vel personis conceditur, aliud particulare, quod scilicet tantùm alicui, vel aliquibus. Item priuilegium, aliud est odiosum, aliud fauorabile. Fauorabile est, quod purè fauorem continet illius cui conceditur, & nulli alteri nocet, nec præiudicium affert Iuri, quale est priuilegium audiendi Missam tempore Interdicti. Odiosum est illud, quod ita alicui fauorem aliquem concedit, vt tamen alteri noceat, vel est contra ius aliquod, quale est priuilegium de non soluendis Decimis. Præterea, aliud dicitur gratiosum, aliud remuneratorium. Gratiosum est illud, quod gratis conceditur, nulla habita ratione meritorum illius cui conceditur, vel aliorum. Remuneratorium dicimr illud, quod conceditur alicui, ratione meritorum ipsius, vel alterius. Pariter etiam priuilegium, aliud est contra ius, v.g. priuilegium de non ieiunando diebus præscriptis ab Ecclesia. Aliud præter ius, seu vltra ius, vt potestas absoluendi, vel dispensandi in casibus particularibus. Similiter priuilegium aliud est insertum in corpore Iuris, aliud extra illud. Item, aliud est conuentionale, quod scilicet conceditur interueniente pacto, seu conuentione. Aliud absolutum, & purum, quod sine tali pacto, aut conuentione conceditur. De his priuilegij diuisionibus Summistæ *verbo priuilegium,* Suarez *lib.8. de legib. cap.3. & sequentibus,* Bonacina *de legib. disput.1. quæst.3. punct.1.* Layman. *lib.1. Tract.4. cap.23.* Archangelus Romanus *de priu. lib.3. cap.2.* & alij.

3 Priuilegium differt primò à dispensatione in hoc quòd priuilegium solet aliquando concedi sine causa, sed dispensatio *est prouida Iuris relaxatio, seu moderatio, vtilitate, siue necessitate pensata.* Ita Panormit. *in cap. cum in cunctis 1. de elect.* & Ioannes de Cruce *in Epitome de statu Religion. lib.2. cap.1. concl.2.* Differt 2. quòd dispensatio regulariter est ad vnum, vel paucos actus, & ad breue tempus: priuilegium autem regulariter est ad plures actus, & pro multo tempore. Layman. *supra num.5.* ex Salas, & Suarez. 4

His positis, circa priuilegium reale & personale Regularium id primò animaduertendum, hoc præcipuè discrimen inter vtrumque versari, quòd priuilegium personale corruit extincta persona cui concessum fuit. Priuilegium verò reale perseuerat etiam extincta persona. Azor. *tom.1. institut. moral. lib.5. cap.22. quæsit.6.* Suarez *dict. cap. num.3.* Vnde priuilegium concessum alicui officio Religionis, ver. gr. Generalatui, vel Prouincialatui, vel quod idem est priuilegium concessum alicui Religioso ratione officij, quod habet, non cessat in ipso, sed etanlit ad successores, iuxta dicta *supra verbo Commissio, & Commissarius Regularium num.3.* De quo & Fagundez *in 6. præcept. Decalogi lib.6. cap.12. num.35.* Similiter si immunitas aliqua Monasterio, vel Ecclesiæ concedatur, ea gaudere poterunt omnes, qui temporis successu monasterium, vel Ecclesiam possederunt, donec omnino destructa sine sine spe refectionis. Nam si spes refectionis sit, per durat priuilegium, & censetur adhærere solo. *argum. lege Æde Sacra ff. de contrahend. emptio. & argum. capit & hoc diximus 16. quæst.7* iuncta Glossa *in cap. Abbate de verbor. significat.* Glossa *in cap. pastoralis 7. qu.1.* & alios Gloss. *reg.7. in.6.* Layman. *supra num.2.* Et consonant, quæ dixi *supra verbo indulgentia quoad Regulares num.8.* In dubio autem an priuilegium sit reale, an vero personale, præter dicta à simili etiam *suprà verbo Commissio, & Commissarius Regularium num.4.* dicendum, quòd quando priuilegium est fauorabile, seu purum, beneficium iudicandum est reale. Ratio est, tum quia beneficium Principis late explicandum est. *leg. vlt. ff. de condit. principum.* Tum quia beneficium à Principe concessum decet esse mansurum. *de Regul. iuris in 6.* Quando vero priuilegium est odiosum, quia est contra Ius commune, vel præiudicat tertio, in dubio iudicandum videtur tanquam personale, quia odia sunt restringenda. Suarez *supr. num.18. & 19.* Bonacina *supra num.7.* Portellus *in Dub. Regular. verbo priuilegium num.5.* Diana *4. part. Tractat. 3. resolut.51.* Per accidens tamen, scilicet ratione possessionis, vel maioris probabilitatis in alterutram partem, poterit etiam priuilegium odiosum in dubio pro reali reputari, quia in dubiis melior est conditio possidentis. Suarez, & Bonacina relati. 5

Secondò, priuilegia, siue realia, siue personalia, concessa Religiosis, vt sic, extenduntur etiam ad Prælatos ipsorum, etiam si de ipsis nulla facta sit expressa mentio in dictis priuilegiis. Tum quia Principis beneficium latè explicandum est ex lege relata, & *cap. cum olim de verborum significat.* Priuilegium autem fauorabile est verè, & propriè beneficium. Ergo latè explicandum. Tum etiam, quia priuilegium non solùm censetur concessum personis, quæ in ipso sunt expressæ, sed etiam iis, quę propter vocis significationem in eo comprehenduntur. At in fauorabilibus, & materia proportionabili Abbas comprehenditur appellatione Monachorū, cum per promotionem ad Abbatiam non desinat esse monachus, sicut Rector per Rectoratum non desinit esse scholaris, aut est peioris conditionis quam ille. Rodrig. *to.3. quæst.*

quæstionum Regular. qu.51. artic.11. Tamburinus *de Iure Abbatum tom.1. disp.16. qu.3.*

6 Tertiò, iuxta dicta *suprà verbo Gratia pro Regularibus num.* 13. ad valorem cuiuscunque priuilegij non requiritur scriptura, seu bulla. Licet pro foro externo, vt probetur, scriptura requiratur. De quo etiam Ioannes de Cruce *suprà dub.*2. Nota autem id quod eo *num.*13. dixi, scilicet, quòd propter reuocationem oraculorum viuæ vocis à Sede Apostolica Regularibus concessorum, priuilegia Regularibus concessa sine scriptura his temporibus inualida sunt, nisi aliquo modo postea per scripturam sint confirmata, iuxta dicta supra verbo *Oracula viuæ vocis*. Si tamen in futurum post prædictam reuocationem oraculorum viuæ vocis à Greg.XV. & SS D.N. Vrbano factam, priuilegia aliqua viuæ vocis oraculo concedantur, valida erunt pro foro conscientiæ, iuxta dicta.

7 Quarto, priuilegia quæcunque Augustinianorum, & eorum, qui cum ipsis communicant in priuilegiis, siue facta in forma Breuis, siue per supplicationem cum sola Signatura *Placuit*, eamdem omnino habent efficaciam, etiam in iudicio, ac si plumbeo sigillo signata essent. Ita enim concessit eisdem Augustinianis Iulius II. *Bulla XXII.* in Bullario Rodriguez vbi sic dicitur. *Præterea, vt omnia firmissima sint, quæ vobis Apostolica Sedes elargita est, proprio, & motu, & scientia, atque de plenitudine potestatis, volumus, statuimus, decernimus, vt hac nostra concessio, & quæcunque alia, vel tibi, vel tuo Ordini facta, siue per se, siue per communicationem, quam fecimus cum aliis Ordinibus, & Congregationibus, eamdem omnino vim atque efficaciam perpetuò habeant, tam in iudicio, quam extra iudicium, ac si plumbeo sigillo obsignata essent. Quod intelligi volumus, tam de his, quæ in forma Breuis, quam de his, quæ per supplicationes expedita sunt, in quibus placuit, vt sola signatura sufficeret. Quamobrem tam omnia præmissa, quam quæcunque alia fuerunt tuo ordini, vtcumque concessa, siue ipsa exemplaria, siue eorum transumpta ostendantur, Prælati alicuius, aut publici Notarij manu signata aut etiā Generalis ordinis sigillo firmata, eodem motu, scientia, & potestate decernimus, mandamusque, eamdem omnino, & vim esse, & fidem adhiberi, ac si plumbi signum haberent.* Cassarub. *in Comp. Priuilegiorum Mendicantium verbo Priuilegia fratrum num.* 18. & 19. Ioannes de Cruce *supra Dub.2. concl.3.* Addit idem Cassarubius *num.* 20. eamdem concessionem fecisse eisdem Augustinianis Leonem decimum.

8 Circa interpretationem priuilegij, præter dicta supra verbo *Leges Regularium à num.*31. alia quoque animaduertenda. Primò, quod quando in verbis ipsorum nulla est ambiguitas, vel dubietas, in illis non habet locum interpretatio. *leg. ille, aut ille ff. de legat.3.* Azor. *supra dicto lib.5. cap.23.* Tamburinus *dicta disp.16. quæst.5.* Quando verò verba priuilegij sunt obscura, distinguendum est. Priuilegium enim fauorabile latè explicandum, & plenissime interpretandum, quantum rationabiliter iudicatum fuerit, seruata verborum proprietate, vt habetur expressè in *l. beneficium ff. de constit. princip. & cap. quia circa de priuileg. & cap. dilecti de donation. & cap. olim de verb. significat.* Si verò priuilegium est odiosum, strictè explicandum est, seruata verborum proprietate. Princeps etenim in odiosis censetur solùm denotare voluisse quatenus per verba expressè declarauit. *leg. quod iussu ff. de emancip. liber.* Vnde si priuilegium est contra Ius commune, strictè interpretandum est, vt quam minimum Iuri communi deroget, vt colligitur ex *l. quoties Cod. de prec. Imper. offerend. l. si quando C. de inoffic. testam. cap.1. & 2. de fil. presbyt. cap. quod dilectio de consang. & affinit.* Et ratio est, quia priuilegium quod est contra Ius commune continet dispensationem Iuris communis, dispensatio autem est odiosa, & per consequens strictè explicanda. Glossa, & alij communiter in *dicto cap. olim de verborum significat.* Syluester *verbo Priuilegium quæst.3.* Nauarrus *in Manual. cap.12. num.79.* Azor. *dict. cap.23. quæst.2.* Suarez *de legib. lib.8. cap.27. num.5.* Bonacina *dict. qu.3. punct.7. §.2. num.4. 5. & 8.* Naldus *in Summ. verbo priuilegium num.1.* Portellus *in Dub. Regular. verbo priuilegij extensio num.44.* & alij. Similiter, si priuilegium in alterius præiudicium cedat, strictè etiam est interpretandum, vt colligitur ex *leg.2. §. merito ff. ne quid in loco publico.* Tum quia Princeps non censetur velle alterum priuare iure suo, aut alteri damnum inferre, nisi quatenus verbis expressit. Tum quia in priuilegio semper subintelligitur clausula *Salua iustitia*, vt docet Ioan. Andr. quem citat Panormitan. *in cap. certificari num.9. de sepultur.* Salas *de legibus disp.17. sect.8.* Bonacina *supra num.13.* Naldus *supra.* Tamburinus *dict. quæstio 5.* Idem dicendum de priuilegio, quod præbet occasionem peccandi, seu scandali, quale esset, si alicui Religioso concederetur aliquid contra Regularem obseruantiam, vel quietem Religionis, *argument. cap. quod dilectio de consanguinitat. & affinitat. in fin.* Non enim præsumendum est Principem, multò minus Papam velle alicui concedere gratiam contrariam reformationi, aut quieti Religionum, Naldus *supra.* Bonacina *sup. n.11.* Layman *sup. n.6.* Non est tamen ita strictè interpretandum priuilegium, vt nihil operetur, sed debet intelligi, vt aliquid conducat, &, vt potius valeat quam pereat. Nam iusta Principis voluntas nunquam frustrari, aut inefficax reddi debet. *cap. in his de priuileg.* Tamburinus *supra* referens Syluest. Nauarr. Azor. Suarez, & Salas.

Specialiter tamen quoad Regulares spectat animaduertendum, esse casus aliquos, in quibus priuilegium quantumuis contrarium Iuri communi latè explicari debeat. Primum est, si datum sit in fauorem causæ publicæ, piæ, & religiosæ, qualis est causa Religionum. Qua de re Syluester *dict. quæst.3.* 9
Tiraquellus *de priuilegiis piæ causæ priuileg.* 162. Suarez *cap.27. n.7.* vbi ait: *Priuilegium exemptionis Clericorum à Iurisdictione Principum temporalium, vel Religiosorum à iurisdictione Ordinariorū amplè interpretandum esse in Religionis fauorem. Summa enim ratio est, quæ pro Religione facit, vt dicitur in l. sunt personæ ff. de Religios. & sumpt. fun.* Accedit quòd eiusmodi priuilegia non vni personæ, sed toti Communitati in perpetuum concessis æquentur legibus publico Iuris corpori insertis, quæ latam interpretationem habent, sicuti notauit Sanchez *de Matrimon. lib.8. disput.1.* Henriquez *lib.7. cap.22. n.3.* Coninch. *3 p. tom.2. disput.33. dub.2. num.16.* Layman. *suprà n.5.* Secundus est, quoties priuilegium ex vna parte derogans Iuri communi, ex alia censetur esse necessarium communi bono Reipublicæ. Nam tunc potest hæc ratio illi præponderare, & ea ratione priuilegium ampliari contra commune Ius. Et sic solent ampliari priuilegia militum, & similia. Quod etiam procedit in priuilegiis Religiosorum. Ratio autem clara est, quia cum hæc priuilegia habeant mixtionem odij, & fauoris respectu diuersorum, necesse est, vt in effectu fauoris, vel odij illud vincat, quod secūdum rectā prudentiam maioris ponderis fuerit. Item quia prudenter coniectamus hanc fuisse tunc mentem Principis

concedentis priuilegium: in qua coniectura ferè tota hæc interpretatio priuilegiorum nititur. Suarez *supra num.*7. Tertius est, quando priuilegium est concessum motu proprio, nam tunc, etiam si sit contra Ius commune, ampliatur, & in ordine ad interpretationem censetur simpliciter fauorabile, iuxta *cap. si motu proprio de praeben. in* 6. & tradunt Iuristæ. Abb. cum Ioann. Andr. *in cap. cum in cunctis §. cum verò de elect. num.* 8. Felyn. *in cap. ex parte de rescript. num.* 13. *limitat.* 6. Alex. de Neuo *in cap. Quocirca de consanguinitat. & affinitat. num.* 10. Rebuf. *in concordat. tit. forma mandati verb. motu proprio.* Anton. Gabr. *l.* 10. *conclus.* 2. *num.* 61. & sequentibus, vbi plures refert. Ratio verò est, quia hæc extensio videtur pertinere ad fauorem, & honorem ipsius Principis. Nam quod motu proprio concedit, censetur proprium beneficium eius, & ex certa scientia fieri, vt in dubio extendatur potiùs, quam restringatur. Suarez *suprà num.* 8. Portellus *suprà num.* 45. Layman. *supra.* Quartus est, in priuilegiis, quæ in Iure communi continentur, nam illa iam non censentur ius priuatum, sed commune, & ideo per regulas Iuris communis iudicanda sunt. Suarez *suprà.*

10 Quoad hoc etiam priuilegia aliqua Regularibus concessa sunt, ex quibus habetur, quòd priuilegia dubia ipsorum, dubietate orta ex ambiguitate verborum, & ex Iuristarum interpretatione, in fauorem Regularium sint intelligenda. Ita enim concessit Camaldulensibus Leo X. & Iulius II. Congregationi Montis Oliueti, vt habetur *in Compendio Societatis verbo priuilegia* §. 4. & Alexand. VI. Benedictinis Cassinensibus vt habetur *in istorum Compendio concessione* 49. Ioannes de Cruce *suprà cap.* 2. *concl.* 3. §. 1. *regula.* Tamburinus *supra quæsit.* 6. *num.* 4. dicens idem concessisse Iulium II. Congregationi Vallis vmbrosæ.

11 Circa eum verò, ad quem spectat priuilegia interpretari nota, quòd licet interpretatio priuilegiorum Sedis Apostolicæ spectet ad eum, quia illa concessit, scilicet Papam. *cap. cum venissent de iudic. & cap. inter alia de sentent. excommunicat. & leg. si imperialis maiestat. l. leges Sacratissimæ Cod. de legibus. l. non ambigitur ff. eodem*, Syluester *supra quæst.* 3. Barbosa *in dict. capitulo cum venissent.* Tamburinus *supra numero primo.* Hoc tamen intelligendum est de interpretatione iudiciali, quæ de iure ad solum Summum Pontificem spectat, de qua principali, & iuridica interpretatione iudiciali intelligi debent (iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 76.) verba apposita in constitutionibus Summorum Pontificum, quando dicitur, quòd *Nemini liceat ipsas aliter interpretari*, vel quòd sit sublata potestas aliter definiendi, interpretandi, & determinandi; non autem de interpretatione, & declaratione doctrinali, & magistrali, quæ bene fieri potest à Prælatis Religionum, iuxta ibidem dicta. Interpretationi autem huiusmodi ab ipsis factæ possunt eorum subditi tuta conscientia stare, iuxta dicta etiam eo *cap.* 18. *num.* 56. Rodriguez *tom.* 1. *quæst. Regul. qu.* 11. *artic.* 1. Miranda *in Manuali Prælator. tom.* 2. *qu.* 44. *art.* 2. Ioannes de Cruce *suprà cap.* 2. *dub.* 1. *conclus.* 2. *& dub.* 2. *concl.* 2. Peyrin. *tom.* 1. *priuilegiorum Minimorum in Constitut.* 13. *Iulij II.* §. 1. *num.* 1. Tamburinus *suprà dict. quæsit.* 6.

12 Extant etiam plura priuilegia Regularibus concessa, quibus prohibetur interpretatio (intellige iuridica) priuilegiorum Religionum Archiepiscopis, Episcopis, aut aliis Ecclesiarū Prælatis Ita enim concessit Clem. IV. Prædicatoribus, & Minoribus. Casarub. *in Compend. Priuilegiorum Mendicantium verbo priuilegia fratrum num* 5. Et Paulus III. Iesuitis. Sanchez *tom.* 2. *Consiliorum moralium lib.* 6. *cap.* 9. *dub.* 1. *num.* 34. Vide alia apud Henriquez *lib.* 7. *de Indulgentiis cap.* 25. *num.* 6. & Rodriguez *suprà.* Extat priuilegium Iulij II. concessum Thomæ de Vio Caietano Generali Prædicat. apud Peyr. relatum, in quo ipsi concedit facultatem declarandi priuilegia à Sede Apost. eidem Ordini concessa, & concedenda, *quoad serenitatem conscientiarum subditorum dumtaxat*, inquit Pontifex. Quod priuilegium Peyrinis, & Tamburinus relati intelligunt de facultate interpretandi etiam iuridicè, & non tantùm de facultate interpretandi doctrinaliter, cum ad hanc non requiratur auctoritas Apostolica. Supponere etiam videntur, hoc priuilegium, etsi solùm dicto Thomæ Caietano sit concessum, extendi etiam ad alios Generales eiusdem Ordinis, ac per consequens etiam aliorum Ordinum habentium communicationem cum Ordine Prædicatorum.

Qualiter etiam possint Prælati Regulares non solùm interpretari, sed etiam limitare, restringere, imò etiam tollere suis subditis vsum quorumcumque priuilegiorum, etiam à Sede Apostolica emanantium, ita vt nequeant talibus priuilegiis vti, dixi *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 56. Tum ex concessione Leonis X. facta Minoribus, & Augustinianis, & Clementis IV. Cistercienfibus, & Gregorij XIII. Societatis Iesu. Tum etiam ex ratione, quia nullo modo credendum est velle Summos Pontifices regularis obseruantiæ maximos Zelatores, vt fratres priuilegiis eorumdem Ordinibus concessi, vti possint contra voluntatem suorum Superiorum. De quo, præter authores, ibi relatos, vide etiam Rodriguez *tom.* 1. *quæst. Regularium quæst.* 9. *art.* 2. & Tamburin. *suprà quæsit.* 9. 13

Cessant primò priuilegia Regularium si fuerint conditionata, cessante conditione: nam mens concedentis illa solùm fuit dependenter ab illa conditione. Suarez *suprà cap.* 29. *num.* 5. Portellus *supra verbo Cessatio priuilegij num.* 49. Layman. *supra num.* 17. Cessant secundò, si concessa fuerint pro tempore determinato, elapso illo tempore. Suarez *suprà num.* 4. Portellus, & Layman. *suprà.* Cessant tertiò, cessante causa totali, propter quam concessa sunt, vt si Monasterio concessa fuerit exemptio à soluendis Decimis propter illius constructionem, cessat tale priuilegium quando iam plenè constructum fuerit. *cap. cum cessante de appellat.* vbi dicitur, quòd *cessante causa cessat effectus.* Layman. *suprà.* Tamburinus *suprà quæsit.* 10. *num.* 3. Nota autem pro Regularibus hunc modum desitionis priuilegij non habere locum in priuilegio, quod non derogat Iuri, siue communi, siue alterius tertij, sed est mera gratia, & beneficium Principis. Quia, vt tale priuilegium ritè, & licitè concedatur, vel non requirit causam, (vt aliqui volunt) vel licet illam requirat, vt honestè, & prudenter concedatur, postquam semel facta est concessio, iam non amplius requiritur talis causa, quia solùm fuit necessaria respectu voluntatis Principis, vt honestè moueretur, & ideo beneficium permanet, etiam si causa cessauerit. Decet enim beneficium Principis esse mansurum, vt in Regula Iuris dicitur. Quod maximè locum habet in beneficio mero, & fauorabili, quod sine conditione, & absolutè fit. Sicut eleemosyna facta pauperi rata manet, etiam si desinat esse pauper; & donatio facta amico semper durat, etiam si amicitia cesset. Suarez *suprà cap.* 30. *per totum*, vbi multa. Cessant quartò, quando important gratiam faciendam, morte concedentis, si res sit integra 14

tegra, & non sit inchoata executio priuilegij, iuxta dicta *suprà verbo Gratia pro Regularibus num.7.* Vbi etiam *num.8.* quòd secus dicendum sit de priuilegiis, quæ continent gratiam factam. De quo, præter Auctores ibi relatos, Ioannes de Cruce *suprà cap.3. de Cessatione priuilegij dubio primo conclusione* 3. An autem cessent morte concedentis, gratiæ, seu priuilegia concessa ad beneplacitum, arbitrium, seu voluntatem concedentis, Sedis, Officij, Dignitatis &c. dixi eo loco *num.9.* Cessant quintò, per renunciationem ipsorum; quilibet enim potest priuilegio, & fauori suo renunciare. *capit. si terra, & capit. accedentibus de priuileg. capit. ad Apostolic. de Regularibus leg. si quis in conscribendo Cod. de pact.* DD. ibidem. Syluester *in Summa verbo priuilegium quæst.* 10. *dist.* 8. Suarez *supra cap.* 33. Bonacina *dicta quæst.* 3. *puncto* 8. §. 4. apud quos alia. Nota autem quoad Regulares id præcipuè esse verum in priuilegiis priuatis personis concessis: priuilegia namque Communitati Religiosorum concessa renunciari non possunt à particularibus Religiosis, quia renunciatio est abdicatio illius, quod cuique proprium est, at priuilegium totius ordinis non est proprium vnius Monachi, neque vnius prouinciæ, & proinde illi renunciare non possunt. Portellus *supra verbo priuileg. cessatio num.*52. ex Rodriguez, Ioannes de Cruce *suprà cap.* 3. *dub.* 2. *conclus.*5. ex Syluestro, & Armilla. Addit Portellus, posse Capitulum generale renunciare priuilegiis sui Ordinis. Cui fauet *capitulum si terra* relatum, vbi id videtur haberi. Verumtamen satis probabile est, nec Capitulum generale posse renunciare priuilegiis suæ Religioni concessis, nisi illa non sint ipsi vtilia, aut sint indifferentia, iuxta *cap. cum accessissent de constit. cap. pro illorum de prabend.* Et ratio esse potest, quia renunciatio priuilegiorum videtur quædam alienatio bonorum, quæ prohibita est Regularibus, iuxta dicta *tom.1.p.1.c.10.& p.2.cap.19. à num* 54. *& supra verbo Alienare, seu alienatio.* Priuilegia enim sunt quædam bona Religionis. Cessant sexto, quotiescumque subreptitiè, vel obreptitiè impetrata sunt. De quo, præter dicta supra verbo *Leges Regularium num.* 4. agit Miranda 2. *tom. Man. Prælator. quæst.* 41. *artic.* 2. *conclus.*1. An autem perdant Religiosi non viuendo Regulariter sua priuilegia, habet ibidem Miranda *supra art* 3.

15 Cessant septimò, & præcipuè, priuilegia Regularium per non vsum ipsorum. Ita enim supponunt Doctores *in cap. cum accessissent de constit. & in leg. falso Cod. de diuers. rescript. & in leg. prima ff. de nundin.* Pro quo nota primò, aliud esse non vsum priuilegij, aliud contrarium vsum priuilegij. Non vsus priuilegij est omissio priuilegij affirmatiui concedentis talem vsum, seu, quod idem est, solùm opponitur priuilegio affirmatiuo concedenti aliquem vsum, quale est verbi gratia priuilegium comedendi carnes die prohibito, vel audiendi diuina in loco interdicto, aut eligendi Confessorem, &c. Contrarius vsus priuilegij opponitur negationi, seu omissioni concessæ per priuilegium, seu quod idem est, opponitur solùm priuilegio negatiuo, quod scilicet dat facultatem non faciendi aliquid, videlicet non soluendi Decimas, non accedendi ad processiones, &c. Suarez *supra cap.*34. *num.*3. & *cap.*35. *num.*1. Bonacina *supra punct.*8. §.5. & 6. Portellus *supra num.*56. Modò ergò solùm loquimur de non vsu priuilegij, dicturi postea de vsu contrario priuilegij. Nota etiam secundò, quòd cum dicimus priuilegia Regularium amitti per non vsum, intelligendum solùm id est de priuilegiis, quibus conceditur facultas ad aliquid faciendum, quod in aliorum grauamen cedit, vt est priuilegium imponendi tributum, vel exigendi Decimas, &c. non autem de priuilegiis, quæ concedunt facultatem aliquid faciendi, quod non cedit in aliorum grauamen; qualia sunt ea, quæ adduxi, & similia etiam si talis non vsus per longissimum tempus duret. Ratio primæ partis est, quia ex non vsu priuilegiorum primo modo potest nasci præscriptio ex parte illorum, in quorum præiudicium cedunt, ac per consequens ratione talis præscriptionis cessabūt dicta priuilegia. Ratio verò secundæ partis est, quia nullo iure habetur huiusmodi priuilegia per non vsum quantumuis longissimum amitti. Non enim amittuntur via præscriptionis, cum nemo sit qui contra huiusmodi priuilegia non onerosa præscribere possit. Neque via tacitæ renunciationis, quia quisque liberam facultatem habet priuilegio vtendi, vel etiam non vtendi. Hanc enim regulam tradit Abbas *in capitulo Ioannes de Clerico coniug. in fine.* Cum lex non necessitat ad agendum, sed solùm dat facultatem ad agendum, non tollitur per nōn vsum. Eadem verò ratio est de priuilegio, quod etiam liberum vsum habet. Suarez *dicto cap.* 34. *num.*16. & 17. Bonacina *dicto* §. 5. Layman. *dicto cap* 23. *num.*21. & 22. Tamburinus *supra quæst.* 14. Apud quos alia, quæ, quia parum spectant ad Regulares, omitto. Illud tamen tertiò pro eisdem animaduertendum, quòd cum per non vsum priuilegij affirmatiui, per quod conceditur facultas faciendi aliquid in aliorum damnum vergens, cesset, eò quòd sit indicium renunciationis illius, vt communiter supponunt Doctores; ideo ad hoc quod per talem non vsum cesset priuilegium requiruntur tria. Primò, vt oblata fuerit occasio vtendi illo, & non sit factum: quod vocari solet non vsus priuatiuus, ad differentiam non vsus negatiui; qui tunc contingit quando quis non vsus est priuilegio, quia non est data occasio, seu opportunitas eo vtendi. Secundò, vt detur scientia talis priuilegij. Tertiò, vt detur potentia tunc faciendi: idest, quòd non detur tunc impedimentum. Si enim hæ tres conditiones non concurrant, talis non vsus non dicetur voluntarius, ac proinde non poterit esse indicium renunciationis, quæ debet esse voluntaria. Declaratur hoc exemplo. Habet aliquis Conuentus priuilegium exigendi Decimas ab aliquo populo in aliqua occasione v. g. tempore belli: non occurrit talis occasio per longissimum tempus, vel non adest scientia talis priuilegij, vel est aliquod impedimentum ad illius executionem, tunc, etiam si longissimum tempus pertranseat, non cessat priuilegium. Corduba *in annotationibus ad Compend. priuilegior. Mendican. verbo Absolutio quoad sæculares primo quoad* §.19. Suarez *suprà num.*3. & 4. Portellus *suprà n.*57. Naldus *suprà num.*6. & 9. Bonacina *suprà num.*5. Tamburinus *suprà.* Ioannes de Cruce *dicto l.2.c.3.dub.2.conclus.*4. Peyrinis *tom.1. priuileg. Minimor. in Constit.*15. *Iulij II. num.* 1. Archangelus Romanus *suprà lib.* 2. *cap.* 14. Quartò etiam animaduertendum, quòd adhuc positis dictis conditionibus, ad hoc quòd currat præscriptio non vsus priuilegiorum Religionis, requiritur illud temporis spatium, quod ad præscriptionem bonorum Religionis: cum priuilegia etiam sint quædam bona ipsius. Cum ergo licet ad præscriptionem priuilegij concessi priuatæ personæ requiratur decennium, vt ex Barth. *in l. falso. Cod. de diuers. rescript. & in l.1. ff. de nundinis*, & aliis DD. communiter tradunt

Suarez *supra num.* 17. Naldus *supra num.* 9. & Ioannes de la Cruce *supra conclus.* 3. & ad præscriptionem cõtra Ecclesias, seu Monasteria requiratur tempus 30. vel 40. potius annorum. *cap. accedentibus de priuilegiis, cap. de quarta, & cap. illud de præscriptionibus.* (Suarez *supra num.* 20. & Solas *de legibus disp.* 17. *sectio.* 13. *num.* 64.) ideo ad præscriptionem per non vsum contra religionum priuilegia requiritur idem tempus. Corduba, & Peyrinis *supra.* Portellus etiam *suprà num.* 58. Sunt etiam aliquæ Religiones, in quibus, & aliis, quæ potiuntur per communicationem ipsarum priuilegiis, non currit dicta præscriptio, ac per consequens per non vsum priuilegiorum non perdunt illa, nisi per spatium sexaginta annorum. Ita enim concessit Eugenius IV. Benedictinis in Bulla. *Etsi ex debito* in Bullario Rodriguez *tom.* 1. in eodem Eugenio Bulla 7. Refert etiam Tamburinus *dicto quæsito* 4. hoc idem priuilegium extensum fuisse à Iulio II. ad Congregationem Vallis Vmbrosæ. Idem etiam Eugenius IV. in alia Bulla *ex Apostolica* concessit Benedictinis Monasterij S. Pauli extra muros Vrbis apud eumdem Rodriguez dicto primo tomo Bullarij *in eodem Eugenio num.* 17. quòd contra bona prædicti Monasterij non currat præscriptio nisi per spatium centum annorum. Quod priuilegium, licet specialiter concessum sit dicto Monasterio, eo quòd illud sit speciale membrum Apostolicæ Sedis, & propria Romani Pontificis Sedes, vt inquit Pontifex in ea Bulla, nihilominus ad alias Religiones habentes communicationem cum Benedictinis extensum esse, tenent Rodriguez *to.* 3. *qu. Regularium qu.* 35. *art.* 2. Ioan. de Cruce *suprà concl.* 2. Portellus, & Tamburinus *suprà,* & alij.

16 Octauò etiam, & præcipuè, amitti priuilegia Regularium per contrarium vsum, colligitur, tum ex eo quòd per talem contrarium vsum præsumuntur renunciate dictis priuilegiis, tum ex *cap. cum accessissent de constitut. cap. accedentibus de priuilegiis,* & aliis iuribus. Tum quia lex cessat per actus contrarios, ergo etiam cessare videtur priuilegium. Syluest. *suprà quæst.* 10 *dicto* 3. & 10. Suarez *supra cap.* 35. *num.* 2. Bonacina *supra* §. 6. *num.* 1. ex aliis. Nota tamen primò, id esse intelligendum de priuilegiis negatiuis, illis enim solùm opponitur vsus contrarius, iuxta dicta supra. Bonacina *supra num.* 1. Deinde secundò de priuilegiis, quæ aliis sunt onerosa, v.g. exemptionis à Decimis, à iurisdictione ordinarij, &c. Alia enim nolli præiudicantia, v.g. priuilegium non ieiunandi per actum contrarium non tollitur. Layman *suprà num.* 23. Tertiò, ad id etiam requiri scientiam, seu notitiam priuilegij: nam sine illa non contingit renunciatio voluntaria priuilegij, ratione cuius hic vsus contrarius est causa amissionis illius, Bonacina *dict. num.* 2. ex Salas, Suarez, & aliis. Quartò, quòd si priuilegiatus actum cõtrarium exercens non habuit animum priuilegium simpliciter renunciandi, sed solùm quoad illum actum, in conscientiæ foro priuilegium non amittit. Imò neque in externo foro amittere debet, si constet, vel ex indiciis colligi possit, animum simpliciter renunciandi defuisse. Nisi insuper etiam legitimæ præscriptionis tempus cum priuilegiati taciturnitate decurrerit Suarez *suprà num.* 15 Layman. *suprà num.* 23. §. *Cæterum.* Si verò priuilegiatus fecit contra priuilegium intentione non renunciandi, intentionem autem suam nequeat in foro externo probare, tenetur ratione scandali vitandi se gerere, ac si re ipsa renunciasset. Præciso verò scandalo, non tenetur, sed potest sibi consulere, quia sententia materialiter iniusta contra rei veritatem non obligat in conscientia præciso scandalo. Bonacina *suprà num.* 5. ex Suarez. Optimum autem consilium est, quòd si priuilegiarius aliquid, quod videtur contrarium priuilegio, facit, illud faciat præmissa protestatione non præiudicandi priuilegio. Talis namque protestatio excludit voluntatem renunciandi priuilegio, & ostendit talem actum non esse formaliter priuilegio contrarium, cum priuilegiarius illum non faciat vti obligatus, seu animo subeundi obligationem, quæ per priuilegium ablata fuerat. Salas *dicta sect.* 13. *num.* 63. Tamburinus *dicto quæsit.* 14. *num.* 8. Nota quintò, quòd priuilegia concessa principaliter in fauorem Ecclesiæ, alteriusue Communitatis, qualia sunt regulariter priuilegia Religionum, non possunt tolli per renunciationem particularium personarum. Verbi gratia Prælati, Clerici, aut alicuius particularis. Abbas *in cap. cum accessissent, num.* 2. *de constitut.* Layman. *supra.* Et ratio est, quia contrarius vsus, per quem tollitur priuilegium, debet esse illius cuius est priuilegium. Rodriguez *tom.* 1. *quæstion.* 51. *articulo* 5. Suarez *supra num.* 6. Vnde colliges, quòd si Prior, vel Guardianus non obligatus ire ad processiones, nihilominus vadit bis, & sæpè, per hunc contrarium vsum non perditur priuilegium Ordinis, aut Conuentus. Ille enim contrarius vsus non est factus à Religione, & saltem successor reclamans, restitutionem obtinebit antequam accedat præscriptio contra illud Monasterium. Portellus *supra num.* 60. Suppono autem 6 priuilegia etiam amitti per viam præscriptionis per vsum contrarium. Vnde de tali præscriptione, & tempore ad illam requisito philosophandum est sicut dixi supra de amissione priuilegiorum per non vsum. De quo etiam Suarez *supra num.* 11.

Notanda etiam hic sunt aliqua priuilegia Regularium, quibus ea, quæ dixi circa non amissionem priuilegiorum eorum per non vsum, vel vsum contrarium, magis elucidantur. Primò enim Nicolaus Quartus concessit Carthusiensibus, vt possint vti priuilegiis eis concessis, etiam si propter simplicitatem, & Iuris ignorantiam vsi non fuissent illis retroactis temporibus, dummodò eis non sit per præscriptionem, vel aliàs legitimè derogatum, Cassarubius *in Compend. Priuilegiorum fratrum post num.* 32. Similiter Eugenius IV. in Bulla *Etsi quælibet* in Bullario Rodrig. in eodem Eugenio *Bull.* 11. post plura priuilegia Benedictinis concessa hæc habet. *Adijcientes etiam quòd si quandoque contigerit per aliquem, aut plures actus contra huiusmodi, aut quæcunque alia priuilegia, indulta, gratias, immunitates, & ordinationes præfatæ Congregationi concessa, aut ipsorum aliquid, à quocunque cuiuscunque conditionis, dignitatis, gradus, seu status existat, ex negligentia, vel ignorantia præsentium, vel futurorum, quibus hæc conceduntur, aut alia quauis causa propter quam fuerit aliter attentatum, vel pro tempore obseruatum, ignoranter, vel scienter, nullum tamen præiudicium decreuis, priuilegiis, indultis, gratiis, immunitatibus, ordinationibus huiusmodò volumus generari: sed in suo vigore, ac robore permanere.* Fere similia, etsi non tam vniuersaliter eisdem Benedictinis concessit idem Eugenius in alia Bulla *Regularem vitam* apud eundem Rodriguez *suprà num* 9. De quo etiam Naldus *suprà num.* 9. Ioannes de Cruce *supra dub.* 3. *concl.* 2. Diana 3. *part. Tract.* 2. *Res.* 88. & Tamburinus *suprà num.* 11. 17

Nonò similiter amitti priuilegia Regularium per abusum illorum colligitur ex *cap. vbi distinct.* 74. *cap. priuilegium quæst.* 3. *cap. licet de Regularibus, cap.* 18

vt

vt priuilegia de priuileg. cap. contingit 2. de sentent. excommunicat. cap. 1. & 7. de postulat. prœbend. & cap. recolentes de statu Monachor. Suarez dicto *lib.* 8. *cap.* 36. *num.* 1. Salas *disputat.* 17. *sectio.* 13. & alij. Hic autem abusus multipliciter contingere potest, primò, vtendo priuilegio concesso vltra limites priuilegij, vt si quis vtatur priuilegio cessante causa priuilegij, aut eo loco, vel tempore, vel circa personam, vel circa res quibus priuilegium non est concessum. Secundò, faciendo aliquid iniquum spe, vel occasione, seu licentia arrepta à priuilegio: vt si liberiùs delinquat spe impunitatis concepta occasione priuilegij. Tertiò, faciendo contra finem priuilegij, vt si Canonicus dum abest causa studiorum prætextu priuilegij, neglecto studio, inutiliter tempus conterat, vanisque occupationibus detineatur: vel quod idem est, & magis ad intentum nostrum, si Monasterium habens ius percipiendi Decimas ratione cultus diuini conseruandi, illas expenderet in vanos vsus. Suarez *supra num.* 3. Bonacina §. 7. *num.* 4. Tamburin. *supra num.* 12. & 13. Licet autem regulariter loquendo priuilegia dicantur amitti per abusum, quatenus scilicet mereantur illis priuari, qui ipsis abutuntur, prout colligitur ex iuribus relatis specialiter ex dicto *cap. vbi*, in quo Simplicius Papa dicit *priuilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate*, aliquando tamen amittuntur ipso facto, tum ex Iuris dispositione, quo pacto verb. grat. in *cap. vltim. de immunitate Eccles.* statuitur, eos, qui in Ecclesia, vel Cœmeterio delinquunt, Ecclesiastica immunitate non gaudere. Tùm ex natura ipsorum priuilegiorum, vt si in illis dicatur quod qui ipsi abusus fuerit ipsa perdat. De quo Suarez *dicto cap.* 36. Bonacina *dicto* §. 7. Layman. *supra num.* 14. An autem quando ipso facto ammittuntur adhuc requiratur sententia declaratoria, saltem criminis, seu abusus, collige ex dictis supra verb. *Pœna Ecclesiastica n.* 8. ex Authoribus relatis.

19 Maximè decimò, amitti priuilegia Regularium per reuocationem ipsorum, communis sententia Doctorum est *leg. Iudicium ff. de iudiciis.* Syluester *dicto verbo priuilegium q.* 10. *dicto* 7. Ioannes de Cruce *supra dub.* 4. *conclus.* 1. Duobus autem modis reuocari possunt: primò, expresè. Tunc autem expresè reuocantur, cum per verba expressa, & clara. v. g. *Reuocamus, annullamus*, vel aliis similibus, id fit. Hæc autem reuocatio expressa potest esse, vel specialis, vel generalis, specialis est quando per eam reuocatur aliquod priuilegium speciale in particulari, generalis verò erit, cum non specificatur aliquod priuilegium speciale, quod reuocetur: sed in genere, & in communi dicitur reuocari omnia priuilegia & indulta in contrarium, prout faciunt Summi Pontifices per hæc verba. *Non obstantibus quibuscumque priuilegiis, &c.* Suarez *supra c.* 38. *n.* 1. Bonacina *d. q.* 3. *punct.* 8. §. 3. *num.* 11. Portellus *supra verbo priuilegij cessatio per renunciationem num.* 66. Reuocatio tacita priuilegij est illa, quæ non fit expressis verbis, sed per actum contrarium omnino priuilegio factum à concedente; per quem actum priuilegium subsistere non possit. Vt si concedens Religiosis exemptionem à tributis iuberet postea ab illis exigi ipsa. Tunc enim per hunc actum contrarium clare innuit se tollere priuilegium, cum voluntas alicuius non solum verbis, sed etiam factis demonstretur. Portelius *supra num.* 86. Bonacina *supra num.* 14. ex Felino, Suarez, Salas, & aliis. Requiritur tamen, vt concedens, reuocans priuilegium habeat notitiam illius, alias non censebitur illud tollere, vt de se patet, & supponunt dicti Authores, & Layman *supr. n.* 27. Circa quæ, quia maximè necessaria Regularibus, aliqua animaduertenda.

Et primò, quidem generaliter loquendo circa reuocationem priuilegiorum nota primò, priuilegia concessa Regularibus reuocari non posse nisi ab iis, qui ipsorum Regularium Superiores fuerint. Quod dixerim propter priuilegia ab Imperatore, Regibus, vel Principibus concessa eisdem Regularibus. Ea enim postquam ab ipsis acceptata fuerint, reuocari ab illis non possunt, quia postquam acceptata sunt transeunt in contractum, quo ius adquiritur ad illa. Suarez *supra cap.* 37. *n.* 2. Diana *part.* 3. *tract.* 1. *resol.* 57. §. *non tamen & part.* 5. *tract.* 1. *resolut.* 14. §. *sed hac doctrina.* Layman. *supra num.* 25. §. *dixi autem.* Limitant tamen id aliqui, nisi tanta rerum mutatio superueniret, vt priuilegium censeatur grauiter perniciosum Reipublicæ. Suarez *supr. n.* 3. Bonacina *supra n.* 4. ex aliis. Secundò nota, nec à Superioribus Regularium, qui ipsis priuilegia concesserunt, reuocari posse, nisi non solùm illa, quæ gratiosè data sunt. Quæ enim etiam subditis data sunt per contractum onerosum, seu lucratiuum, vel in præmium, seu remunerationem meritorum, aut cum adiuncto onere, reuocari non possunt. Quia hæc obligatio nascitur ex naturali iustitia, quæ etiam obligat Superiores respectu suorum inferiorum. Suarez *supr. n.* 5. & 6. Salas *supr. disput.* 17. *sect.* 4. Bonacina *supr. n.* 1. ex his, & aliis DD. Intellige tamen, nisi adsit grauis causa ad bonum publicum spectans, & tunc cum aliqua compensatione iuris ablati. Layman *sup.* ex aliis DD. Consonantque, quæ *supra* verbo *Bulla Cœnæ n.* 61. & verbo *Bulla Cruciata n.* 22. & verbo *Iubilæum num.* 5. ex aliis dixi. Quæ maximè animaduertenda sunt pro priuilegiis Regularibus concessis, ea enim, magna saltem ex parte, illis concessa sunt in præmium laborũ, quos passi sunt, & quotidie patiuntur pro Sanctæ Romanæ Ecclesiæ defensione, & augumento, ac animarum salute, prout, & ipsi Summi Pontifices, qui talia priuilegia concesserunt, sæpius testantur. Peyrinis *tom.* 1. *Priuilegiorum Minimor. in Constitut.* 26. *Leonis X. nu.* 2. & 3. *tom. cap.* 4. *in Additamentis ad Constitutiones eiusdem Leonis num.* 24. Tertiò nota, quòd, vt reuocatio priuilegij facta per legem habeat suum effectum, requiritur publicatio reuocationis. Sicut enim lex non obligat ante publicationem, ita reuocatio priuilegij facta per legem non habet suum effectum antequam publicetur. Suarez *supr. c.* 40. *n.* 1. Bonacina *supr. n.* 20. Imò etiam requiritur quòd talis reuocatio quantumuis facta in Curia peruenire possit ad notitiam priuilegiatorum. Ita enim videtur necessarium ad conuenientem ordinem gubernij, & ad vitanda plura incommoda, quæ sequi possunt. Suarez *supr. n.* 3. Portellus *supr. n.* 1. Non tamen opus est, vt talis lex priuilegiatis singulis innotescat: satis enim est si legitima promulgatio facta sit, ita vt in publicam notitiam deuenire possit; quod contingit regulariter post duos menses extra Curiam. Tunc enim si aliqui adhuc ignorent, per accidens id censeri debet. Laym. *supr. n.* 28. post Salas, & alios. Nec etiã requiritur, quòd talis promulgatio reuocationis in singulis Diœcesibus fiat, prout tenent Sotus 1. *de Iustit. q.* 1. *art.* 4. & Medina 1. 2. *q.* 90. *art.* 4. *post* 5. *conclusionem.* Quia Ecclesiæ praxis est in contrarium, cum constet quotidie fieri leges Pontificias reuocantes priuilegia Religionum Romæ tantum promulgatas. Suarez *supr. n.* 2. Portellus *supr. num.* 40. Facta vero legitima publicatione, ita vt eius notitia ad Ordines, Communitates, vel Monasteria priuilegia 20

priuilegiata peruenire possit, statim manet reuocatum priuilegium, ita vt acta per illud non valeant, etiam si ignoranter, aut sine culpa fiant. Quia leges commones non attendunt idquod est per accidens, qualis est dicta ignorantia; sed id quod est per se, & morale. Suarez *num.* 4. Bonacina *num.* 20. Excipe actus publicos factos cum errore communi, & titulo colorato, nam isti validi sunt, non in vi solius priuilegij, sed adminiculo iuris sustinentis similes actus factos titulo publicè reputato, ac tolerato, iuxta *l. Barbarius ff. de off. praet.* Ita DD. citati. Loquendo autem de reuocatione priuilegij facta ab homine non per legem, sed priuatim dicendum est, eam non habere effectum, nec irritare gesta per dictum priuilegium antequam priuilegiato specialiter intimetur, seu ad eius notitiam perueniat. Ratio colligitur ex differentia, quæ est inter reuocationem priuilegij factam per legem, & eam, quæ fit ab homine, & priuatim, nam reuocatio priuilegij facta per legem habet definitum modum, quo per se possit, ac debeat publicari, & diuulgari, vt in aliorum notitiam possit peruenire, illa scilicet, quam assignauimus, & ideo illa notitia publica per se sufficit, & particularis ignorantia, quæ per accidens est, non consideratur. At verò reuocatio ab homine, & priuata, non habet per se alium modum promulgationis, neque illum postulat, & ideo per se expectat singulorum intimationem. Syluester *in Summa verbo gratia quæst.* 2. Armilla *quæst.* 6. Corduba *in quæst. l.* 4. *quæst.* 6. *conclus.* 3. quæ refert, & sequitur Suarez *supra num.* 5. & 6. Vide priuilegium Gregorij XIII. concessum Iesuitis, vt scilicet nulla derogatio sub qualibet amplissima forma præiudicet priuilegia dictæ Societatis concessis, si non fuerit intimata, & dictis Patribus insinuata, quod refert Diana *part.* 3. *tract.* 2. *resolut.* 68. iuxta praxim commonem, solùm videtur intelligendum de reuocatione priuilegiorum non facta per legem, sed ab homine. Aliqui etiam DD. sustinent reuocationem priuilegij non operari suum effectum, nisi reuocatio per litteras, aut per nuncium ad hoc destinatum perueniat ad notitiam priuilegiarij, & consequenter ad reuocationem priuilegij non sufficere vt priuilegiarius alio modo cognoscat reuocationem, nisi forte reuocans velit quamcunque reuocationis notitiam sufficere. Prout ex Sanchez, Azor, & aliis sequitur Bonacina *d. num.* 20. §. *dixi.* Quod tamen negat Suarez *supr. num.* 7. Nota 4. quòd in casu dubio, priuilegium non præsumitur reuocatum, nisi de reuocatione constet, Sanctarellus *tomo* 1. *variar. resol. quæst.* 16. *num.* 11. Diana *part* 4. *resol.* 51. §. *notandum.*

21 Loquendo secundò de reuocatione generali priuilegiorum, quæ fit illis verbis. *Non obstantibus quibuscunque priuilegiis, &c.* vel similibus, dicendum est per illam reuocari generaliter omnia priuilegia regulariter loquendo, quia genus de se comprehendit species. Suarez *supr. cap.* 38. *num.* 1. Dico autem *regulariter*, primò, propter priuilegia in iure contenta, quæ aliquid specialius requirunt. Nam eo ipso quòd in corpore iuris inseruntur, non tantum priuilegia, sed etiam leges publicæ censentur, & ideo non derogantur per generalem clausulam reuocatoriam priuilegiorũ, in posteriori Rescripto positam, nisi addatur etiam clausula derogatoria legum, seu Canonum. Suarez *suprà*. Layman. *supra num.* 26. Portellus *supra. num.* 67. Ratio etiam huius est, quia cum correctio iuris vitanda, & non facilè præsumenda sit, ideo ius generale posterius non tollit prius speciale, si ob specialem aliquam rationem exceptum videri possit. Layman. *supra* ex Nauarro & Rodriguez. Accedit quod Princeps iura omnia etiam specialia, quæ in corpore iuris continentur, nosse creditur *capite* 1. *de constit. in* 6. Quare credendum est, si eiusmodi Ius speciale per generalem derogationem tollere vellet, eius specialem mentionem facturum. Sic Cistercienses Monachi ex *cap. cum Ordinem de rescript.* id Ius obtinent, vt nullo Rescripto Papali contra eorum priuilegia impetrato teneantur, nisi in eo specialis mentio Ordinis fiat. Layman. *supra*. Secundò dixi *Regulariter* propter priuilegia, quæ in suo tenore continent, vt reuocari non possint nisi fiat expressa eorum mentio de verbo ad verbum, vel aliquid simile. De quibus Cassarub. *in Compend. Priuileg. Mendicant. verbo priuilegia fratrum* §. *prima quæstio.* Miranda *supr. q.* 45. *art.* 6. Ioannes de Cruce *supr. dub.* 4. *conclus.* 2. Vbi ait ex Mandosio quòd priuilegia Regularium non reuocantur per generalem reuocationem omnium priuilegiorum. Quia cum ista ob merita concedantur non reuocantur, licet in reuocationibus verba generalia, & geminata ponantur. Talia autem priuilegia reuocata censentur, si in reuocatione contineatur hic modus loquendi: *Reuocamus priuilegia quamuis concessa sint sub hac forma, vt non censeantur reuocata, nisi illorum fiat expressa mentio, aut nisi recitentur de verbo ad verbum.* Imò etiam sufficienter reuocantur per hanc verborum formam. *Non obstante priuilegio sub quacunque forma concesso.* Et ratio clara est, quia non est cogendus Pontifex, vt de verbo ad verbum talia priuilegia referat, quæ fortasse scire non potest, neque est priuandus potestate reuocandi illa, quando oportuerit; ergo satis est, vt per alia verba generalia; quæ priora comprehendant, sufficienter explicet suam mentem. Syluester *verbo Priuilegium q.* 10. *dicto* 6. Suarez *supra num.* 2. Bonacina *supra num.* 11. Naldus *supra num.* 5. Tertiò dixi *Regulariter* propter priuilegia concessa per modum contractus, quæ non reuocantur per clausulam generalem etiam expressam, nisi saltem in genere reuocentur priuilegia, etiam si per modum contractus fuerint concessa. Quia cum talia priuilegia iure ordinario sint irreuocabilia, & necessaria sit grauis causa, vt iustè reuocentur, non præsumuntur reuocari, nisi prædicto saltem modo sufficienter exprimantur. Item, quia talis reuocatio est in præiudicium tertij in iure acquisito, & iustitiæ, tale autem præiudicium non præsumitur, nisi exprimatur, Suarez *supra num.* 3. Bonacina *supra* ex Molina Azor. Salas, & aliis. Nota tamen Sanctissimum D. N. Vrbanum litteris datis sub 5. Nouembris 1631. occasione accepta quod multæ Religiones haberent priuilegia quod in Constitutionibus generalibus à Sede Apostolica editis, vel edendis non comprehenderentur nisi de eis specialis, specifica, indiuidua seu expressa mentio fieret, declarauit, quòd Constitutiones Apostolicæ editæ in concernentibus fidem Catholicam, & S. Inquisitionis Officium; ac Constitutiones, dispositiones, & ordinationes edendæ tam per ipsum, quam per Romanos Pontifices successores tam circa prædictam materiam, quam super quacunque alia re, negotio, seu materia, comprehendat omnes Regulares quomodolibet priuilegiatos, nisi specialiter, & expresse excipiantur, etiam si ipsi forent magis speciali nota, & expressione digni, eisque priuilegia, gratiæ, & indulta à Sede Apostolica præfata etiam sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis Decretis

etiam

etiam motu, scientia, ac de potestatis plenitudine similibus, & consistorialiter, etiam contemplatione, vel ad instantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, tam per viam meræ concessionis, quàm communicationis, & aliàs quomodolibet concessa respectiuè sint. Vnde iam his temporibus cessant multa, quæ de priuilegiis Regularium habentibus similes clausulas scribunt Cassarubius, Corduba, Rodriguez, Miranda, Sorbus, Portellus, Ioannes de Cruce, & alij. An per Bullam Cœnæ reuocentur priuilegia Regularium, dixi *supra* verbo *Bulla Cœnæ numero* 54. An per Bullam Cruciatæ, etiam *supra* verbo *Bulla Cruciatæ à num.* 38.

22 Specialiter loquendo de reuocatione priuilegiorum Regularium in Regnis Hispaniarum commorantium, de qua dixi *tom.1.cap.10.num.26.* factam fuisse à Sanctissimo D. N. Vrbano, & intimatam à Catholico Rege Prouincialibus religionum per litteras ad illos missas, cõstat ex dictis eo loco, per eam reuocata esse quæcunque priuilegia quibuscunque Religiosis quorũcunque Ordinum, tam per Sedem Apostolicã, quam per Nuncios dictorũ Regnorum, quam per illorumSuperiores ex quacũque causa, ac sub quibuscũque verborum formis, & expressionibus quomodolibet concessa, per quæ iidem Religiosi ab eorum Prælatorũ obedientia eximuntur, & è Monasteriis, & Regularibus domibus ad eorum libitum, ac cum sociis sibi bene visis, & iam destinatis, etiam Superiorum suorum non petita licentia egrediuntur, absque eo quòd iidem Superiores tam huiusmodi ingressum, quam sæcularium personarum quibusuis horis ad eorum cellas accessum, atque ingressum impedire possint. Eas quoque, per quas de vno ad aliud Monasterium, seu Regularem domum, etiam ipsis superioribus inuitis transeunt, nec Choro, & aliis spiritualibus exercitiis, minusque refectorio cum aliis intersint. Habetur hæc Constitutio non solùm loco relato eo *num. 26.* sed etiam apud Peyrinis *in 3. tom.priuilegiorum Minimorum cap.12. Constit. 15. aliàs 25.* De ea etiam agit Portellus *in Responsionibus Moral. part. 2. casu 31.* Qui notant primò, quòd in illa solùm est sermo de Religiosis viris, non de fœminis, non solùm quia contextus verborum id requirere videtur, sed etiam quia cum illa sit odiosa, & in odiosis nomen masculinum non comprehendat fœminas, ideo ad illas non extenditur. Secundò, dictam Constitutionem non obligare extra Regna Hispaniarum, nec Religiosos extra illam existentes, etiam si subditi sint Regis Catholici, sed solùm commorantes in prædictis Regnis. Tertiò, non reuocari priuilegia, seu exemptiones concessa per Capitula Generalia, aut Prouincialia Lectoribus, studentibus, Magistris, vel similibus. Idem dico de exemptionibus concessis eisdem per Constitutiones, aut Statuta Religionum; quia, vt patet ex verbis ipsius Constitutionis, solùm reuocantur eæ exemptiones, quæ Religiosis conceduntur tam ab ipsorum Superioribus, quam à Sede Apostolica, & illius Nuntiis. Probabile etiam credo cum ipsis, non reuocari eas exemptiones, quæ conceduntur aliquibus Religiosis ex causa spectante ad bonum commune, qualis est occupatio publica. Verba enim illa *ex quacumque causa* solùm videntur intelligenda de causa priuatà, seu priuati commodi, non de illa, quæ tangit bonum commune Religionis, vel Ecclesiæ. Audio etiam quendam Illustrissimum Dominum Nuntium Hispaniarum declarasse non reuocari per hanc Constitutionem priuilegia, seu exemptiones concessas aliquibus Officiis, puta Regentibus, Procuratoribus, &c. quia solum videtur ibi reuocari exemptiones concessas personis.

Priuilegia autem Regularium quomodocunque deperdita de nouo reuiuiscunt non solùm quando de nouo conceduntur, vt per se patet, sed etiam quando confirmantur ex certa scientia, iuxta dicta *supra* verbo *Clausula n.29.* Pro quo notandum, quod duobus modis solent confirmari priuilegia à Summis Pontificibus. Primò, in forma communi, idest in confusio sicut iacent, sine examine, & hæc dicitur confirmatio in fòrma communi. Secundo modò ex certa scientia, quando scilicet supponit Papa habere se notitiam clarã illorum, vt si antequam confirmet, ponit tenorem priuilegij, vel si in confirmatione dicat se confirmare. *Ex certa scientia*, vel si dicat: *Confirmo ex plenitudine potestatis.* Per hæc enim verba significat Papa se velle operari quidquid potest, videlicet supra Ius, & contra Ius. Quãdo ergo priuilegiũ confirmatur solùm in forma communi, talis confirmatio nullum ius nouum confert, neque dat valorem priuilegio, quod erat antea inualidum. Et ita non est concessio priuilegij, sed sola roboratio pro statu in quo erat, *c.quia diuersitatis de concessione prabend.* & aliis iuribus. Confirmatio autem ex certa scientia habet vim nouæ concessionis talis priuilegij, vel priuilegiorum. Ita Glossa *in d.c.quia diuersitatis, & in c.1.de transact.* Et ratio redditur, quia talis confirmatio ex certa scientia habet vim cõfirmandi actum nullum, reddendo illum de inualido validum, seu de priuilegio nullo facere validum. Rodriguez *tom.1.quæst. Regul.q.8.art.2. & 3.* Naldus *supr.n.14.* Suarez *dicto lib.8.cap.18. & 19.* Portellus loco relato *de Dub.Regularium à num.26.* Ioannes de Cruce *supra dub.2. concl.6.* Limita tamen, dummodo Papa confirmans ex certa scientia non ponat aliquam clausulam, per quam, dicat se nolle confirmare priuilegia, aliàs nulla; vt si v. g. dicat: *Quatenus sunt in vsu*, vel *Dummodo sub aliquibus reuocationibus comprehensa non sint*, aut *Non sint contraria Concilio Trident. &c.* Tunc enim non confirmantur talia priuilegia, ita vt de nouo concedantur. Suarez *d. cap.18. num.16. & 17.* Portellus *supr. n.29.* Referens in sequentibus varias priuilegiorum Minorum confirmationes. Quomodo autem intelligi debeat clausula illa communis, quæ poni solet in confirmationibus priuilegiorum, scilicet *Quatenus sunt in vsu*, habes ex dictis *tom.1.p.2.c.15.n.17.* Et nota cum Peyrinis *tom.1. de Subdito quæst.4.cap.10.§. vnico* quòd vt priuilegium aliquod dicatur esse in vsu, sufficit quòd sit in vsu apud doctiores, & peritiores. Similiter quomodo intelligenda illa clausula *Quatenus Concilij Trident. Decretis non aduersentur, &c.* dixi eo *c.15.n.18. & c.1 eiusdem 2.part.n.58.* De clausula *Et Sacris Canonibus, &c.* dixi *suprà* verbo *Clausula n.27.* De clausula *Inuocato si opus fuerit auxilio brachij sæcularis*, ac de clausulis *motu proprio*, *Appellatione remota*, *Supplentes omnes defectus*, & similibus apponi solitis in confirmationibus priuilegiorum, dixi eo verbo *Clausula* per totum, & de illis agit Miranda post alios *d.tom.2.q.45.* fere per totam.

Circa communicationem Priuilegiorum Religionum inter se ipsas, quod attinet ad Mendicantes egi *tom.1.part.2.cap.1. à num. 52.* Quod attinet vero ad alias Religiones, agunt Rodrig *tom.1.quæst. Regular.quæst.55.* Miranda *supr.quæst.46.* Ioannes de Cruce *supr lib.2.cap.quarto.* Tamburin.*supr.disp.17. quæsit. 1.* Archangelus Romanus *supr. lib. 2. cap. 3. & sequent.* Quamuis autem eo *n.52.* dixerim Religiones communicare in priuilegiis, nihilominus secus dicendum dixi, de pœnis & censuris impositis 24

vnij

vni Religioni; Illas scilicet non communicari aliis. An autem priuilegia vni domui, vel Conuentui concessa, aliis domibus, vel monasteriis concessa existimari debeant, dixi etiam eo *num.* 52. De priuilegiis vni Religioso concessis an aliis communicentur, dixi *num.* 53. Quid verò dicendum, quando priuilegium vni Religioso concessum inutile esset, si aliis non communicetur, dixi, *num.* 54. priuilegiorum communicationem intelligendam esse respectiuè, ad Religionem cui communicantur, dixi *num.* 55. Quomodo hæc communicatio priuilegiorum non sit admittenda in illis, quæ repugnant obseruantiæ Religiosæ, dixi eo *num.* 56. Et per communicationem priuilegiorum fieri priuilegia, propria illius Religionis cui communicantur, ita vt per illa possit se defendere contra eam cui primo erant concessa, dixi eo loco *num.* 57. Vnde iuxta ibidem dicta, & supra verbo *Monastéria Regularium num.* 20. si aliqua Religio ex Mendicantibus velit fundare Monasterium circa Monasterium alterius Religionis ex eisdem Mendicantibus, potest hæc Religio defendere se contra illam priuilegio concesso à Summis Pontificibus de non fundando Monasterio alterius Ordinis iuxta Monasterium ipsius intrà spatium tot cannarum, etiam si casus esset quòd illud priuilegium primò concessum esset illi alteri Religioni, & sibi solum per communicationem. Quare regula illa quòd priuilegiatus non potest vti suo priuilegio contra pariter priuilegiatum, quæ elicitur ex §. *sed hac præsenti Authent. de Sanctis Episcopis, l. verum §. vlt. cum l sequent. ff. de minor.* præter alios casus, in quibus locum non habet, vnus etiam est, quando priuilegiatus agit de damno vitando, tunc enim vtitur suo priuilegio contra æquè priuilegiatum agente de lucro captando, prout contingit in præsenti. Naldus *supr. n.* 13. ex Deciano, & Rotæ decisione. Vide Rodriguez *tom.* 1. *Quæstionum Regularium quæst.* 55. *art.* 21. & maximè *quæst.* 9. *art.* 11. & Portellus *in Dub. Regularium verbo Priuilegij communicatio num.* 24. & 25. ex eodem Rodrig. & Corduba. Maximè etiam notandum, quod in communicationem priuilegiorum, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 3. *n.* 17. ex Syluestro, non tam vsus, quam ius vtendi debet attendi, ita vt Religiones habentes priuilegium communicationis possint vti priuilegio concesso alteri Religioni, quo ipsa propter aliquam causam non vtitur. Quod enim à Papa impetratur per viam communicationis est ius vtendi priuilegio, non tamen vsus; cum iste non in iure, sed in facto consistat. Vnde si Religio cui primò concessum est priuilegium, illud perdat propter aliquam causam, vel etiam propter reuocationem particularem pro illa tollatur, diminuatur, vel alteretur, non hæc eueniunt in secunda Religione, cui per communicationē factum est proprium. Ioannes de Cruce *d. cap.* 4. *conclus.* 3. Portellus *supr. num.* 22. & fauet Fagundez *in* 5. *Eccles. præcept. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 12. maximè verò Suarez *d. lib.* 8. *cap.* 16 *num.* 17. & Sanchez *Consil. moral. lib.* 6. *cap.* 9. *dub.* 9. *num.* 2. Similiter è contra, si priuilegium communicatum reuocetur, vel restringatur in Religione, cui per communicationem competit, hæc mutatio, vel alteratio non continget in illa Religione, cui primò concessum est. Suarez *supra n.* 16. Portellus *supr.* Aucto verò priuilegio quoad primam Religionem cui concessum est, non censetur auctum quoad aliam cui communicatur, nisi illa communicatio extendatur etiam ad priuilegia concedenda. Ratio est, quia nisi hæc additio habeatur in dicta communicatione priuilegiorum, solum illa extendi poterit ad priuilegia concessa, non ad concedenda, quale reputatur tale augmentum. Suarez *supr.* Quid vero dicendum de priuilegiis *ad instar*, illis scilicet, quæ conceduntur vni Religioni ad similitudinem illorum, quæ alteri concessa sunt, quæ sunt eadem, ac priuilegia per communicationem, vel saltem parum differunt ab ipsis, agunt Rodriguez *dicta quæst.* 55. *art.* 19. Suarez *dicto lib.* 8. *c.* 15. Barbosa *de Clausulis vsu frequentibus Clausula* 5. & Tamburinus *supr. disp.* 17. *quæst.* 5. ex aliis.

Quoad secundum verò, quòd de hac re tractare 25
proposui, scilicet de particularibus priuilegiis Religionum, ex dictis *tom.* 1. *p.* 2. *c.* 1. constat quid dicendum de priuilegiis Mendicantium. Ex dictis etiam ibidem *c.* 2. constat etiam quid etiam sentiendum de aliquibus priuilegiis Monachorum. De priuilegiis autem Canonicorum Regularium dixi ibidem *c.* 3. De priuilegiis Clericorum Regularium *c.* 4. De priuilegiis Regularium militiarum. *c.* 5. Hospitaliorum *c.* 6. Eremitarum *c.* 7. Conuersorum, seu Oblatorum *c.* 8. Dominorum Cardinalium Protectorum. *c.* 9. Iudicum conseruatorum *c.* 10. Patronorum *c.* 11. Tertiariorum *c.* 14. Confratrum *c.* 15. Familiarium, seu seruitorum Religiosorum *c.* 16. Procuratorum ipsorum *c.* 17. Specialiter etiam de priuilegiis, quæ competunt Religiosis ratione professionis dixi *tom.* 1. *c.* 5. Circa Officium diuinum *c.* 12. Circa habitum Religiosum *c.* 13. & præsertim *suprà* verb. *Habitus Regularis.* Circa susceptionem Ordinum *c.* 14. & *sup.* verb. *Ordines Sacri.* De priuilegiis assumptorum extra Ordinem *c.* 17. Prælatorum, seu Superiorum Regularium. *cap.* 18. & *suprà* verbo *Abbas.* Confessariorum Regularium, *capite* 19. & *suprà* verbo *Confessarius Regularis.* Circa quod etiam speciale priuilegium Vrbani VI. pro Seruitis video in Annalibus ipsorum *Centuria* 2. *l.* 3. *c.* 9. Concionatorum Regularium *c.* 20. & *suprà* verbo *Concionari, & Concionator Regularis.* Sacerdotum Regularium *c.* 21. Pro transeuntibus ex vna religione ad aliam *c.* 22. Pro Nouitiis *c.* 24. & *supra* verbo *Nouitij, & Nouitiæ Religionum.* Pro Monialibus *c.* 25. Pro Abbatissis Monialium *c.* 26. & *supr.* verbo *Abbatissa, seu Priorissa.* Specialiter quoque de priuilegiis, quæ habent regulares ad benedicendum, seu consecrandum egi *supra* verbo *Benedictio, & Benedicere.* verb. *Calix.* & verbo *Consecratio* & verbo *Cœmeterium.* Quoad Decimas non soluendas etiam *supra* verbo *Decima quoad Regulares.* Quoad administrationem Eucharistiæ *supra* verbo. *Eucharistia quoad Regulares.* Quoad extremam vnctionem *supra* verbo *Extrema vnctio.* De priuilegiis exemptionis verb. *Exemptio Regularium.* Circa obseruationem festorum verbo *Festi dies quoad Regulares.* Quoad non soluendas gabellas verbo *Gabella quoad Regulares.* Pro gradibus conferendis verb. *Gradus, & graduati Regulares.* Quibus adde, quòd priuilegium, quod eodē loco *n.* 5. retuli Bonifacij IX. pro Generali Prædicatorū. vidi nuper etiam concessum esse ab eodem Bonifacio Generali Ordinis Seruitarum. Vide *Annal. huius Ordin. Cent.* 2. *l.* 4. *c.* 5. De priuilegiis immunitatis Ecclesiarum ver. *Immunitas Ecclesiar.* Personarum regularium verb. *Immunitas Ecclesiastica Regularium.* Quoad Indulgentias regularium verb. *Interdictum quoad Regulares.* Pro quo etiā video notabile Priuilegium Honorij IV. pro Ordine Seruitiarū in Annalibus eius Ordinis *l.* 5. *c.* 6. *Cēt.* 1. Quoad dispensandū in Irregularitatibus verb. *Illegitimi Regulares*, & verb. *Irregularitas.* De aliis tandem regularium priuilegiis sparsim per totam hanc Summam dico. Alia, quæ spectant ad priuilegia regularium

maximè,

maximè ex declarationibus Sacrarum Congregationum circa illa, habes apud Barbosam *in Collectaneis Bullarij verbo priuilegium*, & Ioannem Mariam Nouatium *in Lucerna Regularium verbo Priuilegia.*

26 Vnum tandem notandum, quòd, cum dum tres tomos huius Summæ scriberem videre non potuissem priuilegia S. Ordinis Seruitarum, ea idcirco suis locis non retuli. Quia tamen modo à Reu.adm.Procuratore Generali eiusdem Ordinis Annales ipsius accepi, in quibus plura priuilegia eiusdem concessa à Sede Apostolica reperi, idcirco in hoc quarto tomo ipsorum aliqua refero, idem facturus in aliis tribus tomis, si iterum typis mandari contingat. Nunc verò solùm animaduertendum duxi ex prædictis Annalibus elici posse priuilegia huic Ordini concessa fuisse ab Ardingo Florentino Episcopo, Raynerio, Petro, & Guilielmo Cardinalibus, Innocentio I V. Alexandro I V. Clemente I V. Summis Pontificibus. Rodulpho Cardinali, Honorio I V. Nicolao I V. Bonifacio V I I I. Benedicto XI. etiam Summis Pontificibus Caietano, Vrsino, & Benedicto, Ægidio Antonio Cardinalibus Clemente VI. Innocentio V I. Gregorio X I. Vrbano V I. Bonifacio IX. Ioanne X X I I I. Martino V. maximè ab Innocentio V I I I. qui Bullam eidem Ordini concessit, quæ iure optimo *Mare Magnum* appellatur.

PROCESSIO QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

Processiones Regularium quot sint. num.1.
Qui ad processiones publicas, & quomodo cogi possunt. num.2.
Qui sint exempti ab ipsis. num.3.
Indicere processiones ad quem spectat. num.4.
Componere controuersias de præcedentia in ipsis. numero 5.
De campanis pulsandis, & Reliquiis deferendis in processionibus. num. 6.
De processionibus mortuorum. num.7.
Processiones Monasteriorum quomodo faciendæ. numero 8.
Declaratio Sacræ Congregationis circa hoc num.9.
De processionibus Confraternitatum. num. 10.
De processionibus Sanctissimi Corporis Christi. n.11.
Alia ad ipsa spectantia ibidem.
Dubium propositum à S. Congregatione circa processionem Corporis Christi. num.12.
Resolutio eiusdem S. Congregat. num.13.
Dubium circa ingressum fœminarum tempore processionum. num.14.
Resolutio. num. 15.
Declaratio Pij V. num.16.
Casus excepti. num.17.
Possunt ingredi tempore processionum. num.18.
Alia declaratio eiusdem Papæ. num.19.
Alia de eadem re. num.20.
Authores, qui id tenent. num. 21.
Non obstat Bulla Gregorij X I I I. num. 22.
Quæ sit mens illius. num.23.
An Bulla Pij V. censeri debeat publicata. num.24.
Quid de reuocatione Oraculorum viuæ vocis. num.25.
Bullata non sunt reuocata per Greg. X V. ibid.
Quid de reuocatione facta per Vrbanum. num.26.
Declaratio seu decretum Sacræ Congregationis Rituum. num. 27.
Vnde habeatur. num.28.
Similes declarationes magno pretio habendæ. num.29.
Quid obstet huiusmodi declarationi. num.30.
Non videtur sufficienter publicata. num. 31.
Qualiter sit intelligenda. num.32.
Qua fides ipsi adhibenda. num.33.
Ex declaratione eiusdem Sacræ Congregationis. n.34.
Talis ingressus fœminarum in Claustra Monasteriorum tempore processionum, &c. est in vsu. num.35.

PROCESSIONES, ad quas Regulares accedere solent, vel sunt processiones communes Ciuitatis, vel Oppidi vbi morantur, vel sunt processiones mortuorum, ad associandum videlicet ipsorum cadauera, vel sunt processiones priuatæ Monasteriorũ. De quibus omnibus sigillatim dicendum. 1

Et quoad primum constat ex dictis *tom. 1. p. 1. c. 9. num. 47.* & *tom. 2. cap. 1. num. 50.* Regulares omnes, etiam Monachos, ad publicas processiones vocatos accedere compelli posse, iis tantùm exceptis, qui strictiori clausura perpetuò viuunt. Ita enim habetur expresse ex Concilio Trid. *sess. 25. cap. 13.* nihilominus non posse ad id compelli per censuras, colligitur ex dictis *supra capit. 11. num. 14. & 15. & supra* verbo *Exemptio Regularium num. 11.* Non solùm loquendo de illis Regularibus, qui, iuxta dicta eo verbo *Exemptio Regularium num. 8. & 11.* habent priuilegium ne Ordinarij possint contra illos per censuras procedere, sed etiam de aliis qui non habent talia priuilegia. Ratio est, quam addnxi eo *cap. 11. num. 14.* & eo verbo *Exemptio Regularium num. 11.* quia quoties Concilium voluit dare hanc auctoritatem Episcopis procedendi per censuras contra religiosos exemptos id explicuit, vt in *sess. 25. cap. 16.* contra dantes, aut recipientes aliquid pro ingressu Nouitiorum, & *cap. 5. eiusdem sessionis* pro restituenda, & conseruanda clausura Sanctimonialium, & *sess. 22.* in Decreto *de obseruandis, & vitandis in celebratione missæ.* Ergo signum est, in aliis locis, & casibus, in quibus non explicuit talem auctoritatem concedi Episcopis supra Religiosos exẽptos, noluisse illam habere. De quo præter Henriquez, Sanchez, Vulpium, & Nouarium eo loco relatos, vidẽdi sunt Scortia *in Bullas Pontificias Theoremate* 393. Peyrinis *in priuilegia minimor. tomo 1. Constitut. 2. Sixti I V. num.60.* Portellus *in additionibus ad dubia Regularium verbo Episcopus num. 5. & verbo processiones in addit. num. 1.* Villalobos *in Summa tom. 2. tract. 35. difficul. 5. num. 17.* quos refert, & sequitur Diana *part. 3. tract. 2. Resolut. 76.* Neque obstat, quod dicitur, scilicet Sacram Congregationem declarasse contrarium, prout referunt Sorbus *in Annotat. ad Compend. priuileg. mendicant. verbo processiones,* & Barbosa *de iure Ecclesiastico, lib. 1. capit. 43. num. 163. & 164.* Tum quia, eodem Barbosa teste *in Remissionibus ad Concilium Trident. loco relato* ex Quaran. *in Summa Bullarij verbo Præcedentia,* pluries declaratum est à Sacra Congregatione non posse Episcopum per censuras cogere Regulares ad dictas processiones. Tum quia ad minus, vt Diana *sup.* ait, authenticè non constat de eiusmodi declaratione, & iuxta dicta *supra* verbo *Sacra Congregatio,* eadem S. Congregatio declarauit fidem non esse adhibendam declarationibus non authenticis. Interim ergo, dum de aliqua declaratione eiusdem S. Congregationis authenticè non constiterit, standum erit rationi adductæ. Esto autem Regulares compelli non possint ad prædictas processiones 2

per censuras, compelli saltem possunt aliis pœnis, iuxta *capit.1.de priuileg. in 6.* nimirum deponendo Superiores, & contradictores in carcerando, & Monasterio amouendo, priuando prædicatione verbi Dei, seu etiam pœnis pecuniariis, Stephanus Gratianus *Decis.332. num.15.* Peyrinis *supra* Confraternitates etiam laicorum ad dictas processiones cogi posse ab Episcopo tenere videtur idem Barbosa *in loco relato super Concilium*, ex eodem Gratiano, licet melius, dicat oppositum *de Offic. & potest. Episcopi Allegat.78. num. 24.* De quo vide, quæ dixi *tom.1. p.2. cap.15. num.24.*

3 Quomodo autem Regulares Monasterij vltra medium milliare à Ciuitate distantis non possint ab Episcopo compelli accede ad processiones, dixi ex declaratione S. Congreg. *capit.11. num.47.* Quod etiam sequitur Portellus dicto *verbo processiones in additione num.2.* ex Rodriguez. Quomodo etiam vocari debeant Regulares ad processiones, & quæ sint processiones publicæ, ad quas compelli possunt dixi eodem *num.47.tom.1.num.50.* Regulares etiam, qui ex priuilegio eis concesso possunt non ire ad processiones prædictas, non posse ad id cogi etiam si sæpiùs gratis accessissent, cùm ex hoc nullum ius adquiratur contra illos, dixi eo *num.47.* & tenent Portellus dicto *verbo processiones num.6.* & Barbosa loco relato *de iure Ecclesiastico num.176.* ac Nouarius *in Lucerna Reg. v. processiones num.19.* dixi autem eo *num.47.* Reuerendos Patres Discalceatos nostros exemptos esse ab hoc onere accedendi ad processiones. Quod etiam priuilegium aliis quoque Religionibus concessum esse constat ex eodem Barbosa loco relato *de iure Ecclesiastico à num.170.* & Nouario loco relato *à num.9.* Nota tamen primò, regulares accedentes ad processiones teneri accedere in numero decenti, debito, & consueto prout ex declaratione S. Congregat. refert Barbosa *sup. n.165.* & Nou. *sup.n.3.* Nota 2. Sorbum *sup.* referre S. Congregationem declarasse regulares sic accedentes ad processiones teneri in illis cantare, quòd tamen obseruari non video, nisi in solis processionibus Litaniarum. Tertiò nota, regulares cogi non posse ad accedendum ad processiones in eo loco, in quo consuetudine fruerentur non accedendi. Ita enim declaratum vidisse à S. Congregatione refert Campanile *in Diuersor. iuris rubrica 12.cap.13. num. 18.* Quartò nota SS.D.N. Vrbanum litteris datis in forma Breui 17. Nouembr. 1638. confirmasse Decretum Sacræ Congregationis Rituum, in quo habebatur quòd Monachi Cassinenses non sunt vllo modo cogendi accedere, nisi ad processionem Sanctissimi Sacraméti.

4 Indicere autem processiones pertinet ad Episcopos, siue Ordinarios, cum hoc sic de iuribus Episcopalibus Innocentius *in cap.Cum inter num.2. de sententia, & re iudicata.* Campanile *supra*, Riccius *in praxi fori Ecclesiastici decis.362. in prima editione, & resolut.308. numer.7. in 2.* Barbosa *dicta Allegatione 78. num.3.* Quare quod Portellus *supra dicto verbo processiones numero 7.* post Rodriguez *in additione ad Summam tom.4. cap.105. num.1. ad finem* tenere videtur, videlicet, quòd Priores, vel Archipresbyteri in Vrbibus, vel Oppidis vbi non resident Episcopi non possunt compellere Religiosos ad processiones intelligendum est, si tales non sint Ordinarij locorum, vel processiones illæ sint insolitæ, neque pro causa publica, sed tantùm ex leui causa. Erasmus Cochier *de Iurisdictione Ordinarij in exempt. p.2. quæst.45. num.109.* Vbi etiam an talis sit censenda, quæ pro introitu nouo Episcopi, vel Legati instituitur. Dirigere etiam processiones, vel decernere Ecclesias quò pergere debent, pertinet etiam ad Ordinarios cum consilio Capituli. Ita enim decisum referunt Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici part.4. cap.2. num. 145.* Armendariz *in Additionibus ad recopilationem legum Nauarræ lib.1.tit.14. cap.28.§.31. de processionibus num.1. & 2.* & ex illis Barbosa *supra num.4.* Subdens *num.5.* ex eodem Armendariz, absente Episcopo id facere posse Vicarium generalem.

Pertinet etiam, iuxta dicta *supra verbo Episcopus quoad Regulares num.23.* ad Episcopum, seu Ordinarium, componere, amota omni appellatione, controuersias ortas circa præcedentiam in processionibus, iuxta Concilium Trident. *sess.25. cap.13.* Quod breui manu, summariè, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij fieri debet, vt declaratum à Sacr. Congregatione refert Campanile *numero 120.* & dixi eo loco. De quo, & aliis ad intentum, Franciscus Leo *supra part.1. cap.8. num.18.* Campanile *d. num.120. & 121.* & Barbosa *supra num.26. & 27.* Maximè tunc attendendum est ad ea, quæ dixi supra verbo *Præcedentia quoad Regulares.* Optimus etiam modus componendi controuersias circa præcedentiam ex improuiso ortas tempore processionum est, vt controuertentes, si de iure eorum non possit incontinenti constare, eiciantur ex illis, salua eorum iustitia. Rodriguez *tom.3. quæst.Regular. quæst.37. artic.3.* Peyrinis *tom.1. priuilegiorum Minimor. in Constitutione 2. Sixti IV. num.58.* 5

In his processionibus pulsantur campanæ ad excitandam populi deuotionem. Solitum etiam esse gestare aliquas Sanctorum Reliquias, præter quam in processione Corporis Christi, habet Campanile *supra num.119.* ex Sà *in verbo processio.* Sed neque id obseruatur in processionibus Litaniarum, & aliis similibus. Consuetudini ergo standum. Quid autem dicendum de Cruce, & aliis Insigniis deferendis à Regularibus in processionibus dixi *supra* verbo *Crux quoad Regulares num.1. & 2.* 6

Circa secundum de Processionibus mortuorum, seu de associatione cadauerum, iam dixi *tom.1. p.2. cap.1. num.31. & 46.* qualiter se gerere debeant Regulares in efferendis, seu leuandis Defunctorum corporibus, ex declarationibus Sacrarum Congregationum. Qualiter etiam officia mortuorum fieri non debeant à Rectoribus Parochialium Ecclesiarum in Regularium Ecclesiis contra ipsorum voluntatem, & quomodo libera sepultura ibidem habenda sit, & non sepelienda corpora Defunctorum, ad quæ associanda vocati fuerint, sine ipsis, dixi eo *cap. numero 47.* Vbi etiam de loco, ad quem accedere debent Regulares ad dictas processiones vocati. De quibus etiam, & aliis concernentibus latè egi *supra* verbo *Defunctus*, aliqua etiam dixi *tom.1.p.1.c.12. num. 41.* & alia adiungam infra verbo *Sepultura quoad Regulares.* De candelis porrò, quæ in talibus processionibus mortuorum Fratribus distribuuntur, quomodo ex eis nulla debeatur canonica portio, ac quomodo diuidendæ inter Parochos, & alios ministros Ecclesiarum, dixi eo *cap.1. num.48.* De Cruce quomodo deferenda, vel inferenda à Regularibus pro corporibus Defunctorum deferendis, & aliis etiam concernentibus dixi *supra* verbo *Crux quoad Regulares.* 7

Circa tertium de processionibus priuatis Monasteriorum, seu Ecclesiarum Regularium, certum est eas facere non posse sine licentia Episcopi, præter quam intra Ecclesiam, eiusque, & Monasterij ambitum; eo quòd non habeant territorium. Quod fuisse etiam non semel resolutum testatur Zerola *in* 8

Praxi

Praxi Episcoporum par.1.verb. processiones §. 4. & sic obseruari vidisse refert Campanile *c.13. relat.on.118.* explosa sententia Iacobi de Graffis *consil.20. de regularibus* opinantis illis licere per triginta passus extra ambitum processiones facere, per text. *cap. sicut antiquitus 17 quæst.4.* Ex eo enim quòd ibi decernatur, quòd Ecclesiæ potiantur priuilegio immunitatis per 30. aut 40. passus, non sequitur quòd iurisdictio Monasterij ad illud spatium extendatur, cum potius Abbatis territorium tantùm dicatur ipsius Monasterium. Campanile *ibidem* ex Zabarella, & aliis. Et ideo Sacra Congregat. iuxta dicta *tom.1.p.1. cap.12. num.41.* censuit, non licere Regularibus huiusmodi processiones, facere extra Ecclesias, & ambitum illarum. Barbosa *d. Allegat.78.num.7.* [Consonat & alia declaratio Sacræ Congregationis Episcoporum & Regularium 27. Septembris 1641. ex qua habetur Regulares non posse cum ipsorum processionibus ingredi limites alterius Parochiæ sine licentia Parochi] Intelligendum tamen, nisi adsit consuetudo in contrarium. Vnde circa processiones Rosarij refert Festus *in Constitut. sui ordinis part.1. cap.23.* declarationem Sacr. Congregat. qua declaratur, posse dictam processionem fieri per totam Ciuitatem, si ita habeat consuetudo à decem tetro annis seruata, in quatuor Festiuitatibus Beatæ Mariæ, nimirum Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, & Assumptionis. Peyrinis *tom.2. priuilegiorum Minimorum in Constitutione 7. Pij V. §.10.num.13.*[Video etiam Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium 18. Maij 1640. & 14. Februarij 1642. declarasse Regulares habentes consuetudinem legitimam faciendi processiones extra proprium ambitum, posse illa continuare, sine licentia ordinarij.] Hanc vero consuetudinem esse in Lusitania refert Portellus *sup. verbo Processiones num.18.* Sicque vidi obseruari in aliquibus locis Hispaniæ. Consuetudini ergo locorum standum est, præsertim cum Ius commune *cap. certum est quidem de consecrat. dist.1.* non omnino contradicat. Portellus *supra* Villalobos *in Summa tom.2. tract.35. difficultat.5. num.9.* Hieronymus Rodriguez *in Compend. quæstionum Regularium resolut.118. num.10.* Idem dico si Religio, vel Conuentus habeat circa hoc particulare priuilegium. Tamburinus *de Iure Abbat.tom.1. disp.15. quæsit.7. num.39.* Nouarius *in Lucerna regular. verbo processiones in fine.*

9 Hæc verò maximè constabunt ex alia declaratione Sacr. Congreg. quam refert vterque Nouarius, vnus *in Summa Bullarij tit. de processionibus Regul.* & alter *supra* his verbis. *Sacra Congregatio, ad tollendas difficultates, quæ quotidie circa processiones fiendas, tam per Regulares, quàm per Confraternitates in Ecclesiis Regularium, inhærendo Decretis aliàs in similibus factis, & signanter in Cæsaraugustana 17. Martij 1627. censuit in processionibus fiendis tam per Regulares quam Confraternitates laicorum ita in posterum seruari debere, vt in Ecclesiis habentium Claustrum, processiones fieri non possint nisi intra Claustra, & non extra, in Ecclesiis verò carentibus Claustris fieri possint intra ambitum, hoc est, prope muros Ecclesiæ, siue exeundo à ianua Ecclesiæ, & per aliam intrando, siue per eamdem, & prope muros Ecclesiæ. Extra verò ambitum Ecclesiæ non licere neque Confraternitatibus facere processiones, nisi de licentia, consensu, aut cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Ecclesiis, quæ habeant in hoc speciale priuilegium faciendi processiones per alia loca quibus per hoc Decretum Sacra Congregatio non intendit præiudicari.*

10 Ex qua declaratione constat idem, quod diximus de processionibus Regularium, intelligendum etiam esse de processionibus Confraternitatum, iuxta dicta *tom.1.part.2. capit.15. num.25.* Quibus adde insignem Confraternitatem Beatiss. Mariæ Virginis de Monte Carmelo in antiquissima Sancti Martini de Montibus Ecclesia fundatam, nouissimè iis annis, sub auspicis Eminentissimi D. Cardinalis Antonij Barberini eiusdem Confraternitatis Protectoris, fieri solitam, non solùm, vt olim, per vicinas plateas, sed per medium totius Vrbis, maximo cum applausu & concursu Principum, & Dominorum Prælatorum qui in valde copioso numero in ea incedunt cum habitu, & Insigniis Confraternitatis.

Specialiter etiam, licet processiones in Sanctissimi Corporis Christi festiuitate in propriis Regularium Ecclesiis fieri nequeant, quia tantum in Cathedrali Sacramentum in illius festiuitate publicè adorandú proponitur, vt declarauit S. Congregatio in vna *Aretina* 11. Decembris 1613. & in *Gabellicen. Insula* 28. Augusti 1615. & sub die 18. Februarij 1617. (Barbosa *d.cap.43.num.124.* Nouarius *sup.num.20.*) Cessaret tamen hoc quoties id priuilegium aliqua Religio id haberet, vel esset consuetudo ita faciendi, qualis est in Hispaniæ partibus. Prout etiam colligitur ex declaratione Sacr. Congregationis Episcoporum, & Regularium in vna *Mexican.* 27. Iunij 1615. respectu Regularium S. Dominici, quam referunt iidem Authores. Imò etiam ex alia declaratione Sacr. Congregationis, quam iidem Authores referunt, habetur, quòd quamuis prædicti Patres Dominicani facere possint dictam processionem Sanctissimi Sacramenti in Dominica infra octauam Corporis Christi per vicos, plateas, & loca ciuitatis; non posse tamen variare loca ab ipsis semel electa, per quæ personaliter prima vice ire ceperunt, iuxta litteras quasdam Clementis VIII. Nota etiam Processiones eiusdem SS. Sacramenti concedi omnibus in quacunque die infra octauam. Gauantus *in Man. Episcop. verbo Processio num.31.* ex Gregorio XIII. Item Eucharistiam non debere deferri in humeris, sed in manibus Sacerdotis celebrantis, iuxta dicta *tom.1. p.1. cap.10. num.19.* Gauantus *supra à numero 32.* ex declarationibus Sacr. Congregationis. Apud quem etiam *num.45.* quòd Regulares in processionibus non debeant, ingredi Ecclesias Monialium sibi subiectarum, ex declaratione Sacr. Congregationis Episcopor. & Regular. Alia apud istum Authorem, & Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Processiones.* 11

Insuper notandum, quod cum in Monte Leone, aliqui prætenderent, quod Religiosi Augustinani discalceati ibi existentes deberent interuenire non solùm ad processionem Corporis Christi in proprio die, sed etiam in Octaua, supplicatum fuit Sacræ Congregationi Episcoporum, & Regularium pro declaratione, & obtenta hæc declaratio *Sacra Regularium Congregatio respondet, Regulares supradictos non teneri in casu proposito accedere ad Processionem sanctissimi Sacramenti, nisi in die solemnitatis Corporis Christi, & nullo modo posse cogi in Octaua & ita seruari mandauit die nona Decembris 1638.* 12 13

Circa dubium autem, quod aliquoties occurrit & mihi propositum est, an videlicet, cum Regulares faciunt suas Processiones per Claustra suorum Monasteriorum, possint admittere fœminas ingredientes cum dictis processionibus intra Claustra ipsorum Regularium, hic respondi. 14

Pro competto videtur posse Religiosos Congregationis Montis Virginis, & quoscunque alios habétes communicationé priuilegiorum cum illis, admit- 15

tere fœminas in claustris Monasteriorum, quando in eis fiunt processiones, & alus quibusdam casibus declaratis à Pio V. in Bulla *decet Romanum Pontificem* data 16. Iulij ann. 1570. quæ extat *in 2. tomo Bullar. inter Bullas huius Pontificis. n. 20.* vbi habetur, quod cum idem Pontifex per alias litteras de anno 1566. pro 24. Octobris prohibuisset sub grauissimis pœnis ingressum, seu admissionem fœminarum in claustra Monasteriorum virorum Religiosorum, in illis tamen posterioribus de anno 1570 declarauit suæ intentionis fuisse, & esse quod dictæ litteræ non solùm com-
16 prehenderent *mulieres habere prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi Monasteria, sed etiam omnes, & quascunque mulieres alias.* Excepit tamen Pontifex aliquos casus, in quibus id liceret, sic dicens: *Significantes nihilominus, prout significamus, quod propter hoc & prædictas nostras litteras non intelleximus, nec intelligimus, quod mulieribus præclude-*
17 *retur, nec præcludatur aditus ad Monasteria, & loca Regularia dicta Congregationis, ac eorum claustra quando in eis Missæ, & alia diuina officia celebrantur, ac dum processiones fiunt, & quando Christi fidelium cadauera ibi sepeliuntur, ac etiam pro eis suffragia fiunt, sed liberè perpetuo concedimus eisdem omnibus mulieribus facultatem, vt ad illa loca dicta Congregationis, in quibus dicta pia opera exercentur cum alijs Catholicis personis accedere liberè, & licitè pos-*
18 *sint, & valeant.* Ex hoc autem induito manifestè infertur tempore processionum, quæ fiunt in Claustris Religiosorum ingredi posse fœminas cum dictis processionibus in ea claustra. Cui concessioni per Bullam factæ consonat alia eiusdem Pij V de ann. 1568. pro die 27. Ianuarij, quæ habetur in Bullario Rodri-
19 guez post Bullas Pij V. inter viuæ vocis oracula ipsius, & apud Quarantam *in Summ. Bullar. verb. Conuentus, seu Monasteria Regularium*, in qua, vt testatur per litteras patentes Alexander Card. Cribellus viuæ vocis oraculo dicitur declarasse dictam prohibitionem de anno 1566. ita vt ea non habeat locum in quatuor casibus, nempe si in Claustro celebrantur Missa, & alia diuina officia; si ibidem fiat processio; si in Claustro aliquis sepeliatur, & tempore magni concursus ad Ecclesiam ad festum celebrandum, vel concionem audiendam, ita vt ob frequentiam non detur facilis ingressus, & egressus per Ecclesiam, & tunc posse mulieres cum viris ingredi,
20 & egredi per Claustra. Affert etiam idem Rodriguez ibidem similem aliam declarationem eiusdem Pij V. ex testimonio Cardinalis Moneliani de anno 1567. pro die 7. Iunij.

Et ita conformiter DD. tenent hic fieri posse, scilicet, quod præfati Regulares possint in processionibus, quæ fiunt intra claustra ipsorum fœminas admittere, & ipsæ intrare: specialiter Rodriguez *tomo 1. qq. Regul. quæst. 48. artic. 3.* afferens etiam aliud viuæ vocis oraculum eiusdem Pij V. de anno 1569. Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 17. num. 22.* Alter Rodri-
21 guez *in Compendio Resolut. 27. num. 3.* idque supponunt Peyrinis *tom. 1. Priuilegior. Minimor. in Constitutione 6. Iulij 2. num. 13. & 14.* & Portellus *in dub. Regul. verb. clausur. Monach. num. 5. & 6.* Ac tenent Coriolanus *de casib. reseruatis part. 2. cas. 3. num. 21.* Sorbus *in Compend. priuileg. Mendicant. verb. ingredi Monasteria num. 7.* Bonacina *de Clausura quæst. 5. punct. 4. num. 6. & 11.* Texeda *in controuers. moral. tomo 1. lib. 2. tract. 1. controuers. 17. num. 8.* Alphonsus Leo *de censur. recollect. 4. verb. Mulieres pag. 360. col. 2.* Sanctorus de Melfi *supra statut. & Constitution. Minor. cap. 11. statut. 5: pag. 775.* Pellizzarius *in Man. Regular. tom. 1. tractat. 5. cap. 6. sectione 2. à numero quadragesimoquinto.* Ioannes Maria Nouatius *in Lucern. Regular. verbo claustra num. 7.* me relato, qui id secutus sum *tom. 1 Summ. quæst. Regular. cap. 10. num. 12.*

Nec obstat, quod Gregorius XIII. in Bulla, vbi gratiæ de anno 1575. *in 2. tomo Bullar. Bulla 28.* reuocauerit, & aboleuerit omnes, & quascunque licentias, & facultates quibuscunque mulieribus concessas ingrediendi Monasteria virorum. Hæc enim 22
reuocatio, & abolitio intelligitur in terminis reuocationis factæ à Pio V. Prædecessore, & iuxta limitationes, & declarationes ab ipso appositas in Bulla de anno 1570. ac proinde cum exceptione illorum casuum, qui in ea, & viuæ vocis oraculis adductis continentur. Et quod tales casus sunt nimis speciales, & priuilegiati, etiam secundum rectam rationem, ac propterea non censentur comprehensi in generali dispositione, glossa 1. *in l. fin. C. de silentiarijs lib. 12.* Baldus *in l. non plures numero quarto. Cod. de Sacros. Eccles.* Cassadorus *decis. 6. numero vndecimo supr. Regul.* Gonzalez *supr. Regul. 8. Cancellar. gloss. 9. §. 2. numero 6. & 7.* post plures. Et quia casus omissus à noua dispositione intelligitur secundum Ius antiquum *l. si vero §. de viro ff. soluto Matrimon. l. commodissimè ff. de liber. & posth.* & alij apud Barbosam *in axiomat. axiom. 39. numero 6.* Ad quæ ac- 23
cedit, quod Gregorius in ea Bulla solùm videtur loqui de mulieribus, quæ habebant facultatem, seu licentiam ingrediendi *copulatiuè* quæcunque Monasteria, siue virorum, siue Monialium. Dicit enim Pontifex se reuocare omnes, & quascunque licentias, ac facultates *ingrediendi Monasteria Domos, & loca Monialium, ac etiam virorum quorumcunque ordinum.* Etenim dictio illa *ac*, præsertim coniuncta dictioni *etiam*, cum sit copulatiua *l. 2. §. & cum placuisset ff. de orig. Iur. l. si de lege ff. de legib. l. libertas §. fin. ff. de stat. hominum l. 2 §. fin. C. de summa Trinit.* sumi debet *copulatiuè*, & coniunctim, ita vt intentio Papæ solum sit reuocare licentias, quas habebant mulieres aliquæ introeundi in Monasteria quæcunque siue Monialium, siue Religiosorum.

Nec obstat secundo si dicatur id quod notauit Thesaurus *in praxi parte secunda verb. Clausura cap. 2. num. 1.* videlicet Bullam illam Pij V. de anno 1570. cui innitimur, non fuisse publicatam, eò 24
quod in fine illius desit relatio Cursorum, qua dicatur publicatam fuisse. Hoc enim nihil obuiat ad intentum. Quidquid enim sit, an d. Bulla per Cursores publicata sit, vel non, cum ea receptissima sit apud Auctores, præsertim inter alios ex adductis, apud Confettium grauem auctorem *in Summ. Collect. litter. Apostolicar. in Pio V. Bulla 6.* & inserta in Bullario communi Romano ex Typographia Cameræ Apostolicæ, proculdubio habet publicationem requisitam, ita vt sine fundamento ipsius fides, vel in dubium reuocari possit.

Pariter etiam nec obstat, quod illa viuæ vocis ora- 25
cula, quæ adducta sunt, reuocata sint à Gregorio XV. & Vrbano VIII. iuxta ea, quæ dixi *supra verbo oracula viuæ vocis n. 2. & 3.* Primò enim cum illa sint subscripta per Cardinales, non sunt reuocata per Gregorium XV. vt patet ex his, quæ dixi *ibid. n. 2.* Deinde nec sunt reuocata per Vrbanum VIII. eò quod illa sunt facta bullata per Pium V. in dicta Bulla eiusdem de anno 1570. iuxta dicta loco citato *nu-* 26
mero septimo, videlicet, quod viuæ vocis oracula per Bullam aliquam postea confirmata, non censentur reuocata per eam Constitutionem. Tertiò hæc viuæ vocis oracula nullatenus reuocata censeri debere

per

per dictas Constitutiones cõstat ex iis, quæ dixi *to.1. Summa cap.3. num.21.* ex Peirynis, quod etiam sequitur Portellus *tom.2. respons. Moral. casu 13. n.13. §. dubium tale est.* nempe præfatos Summos Pontifices solùm reuocasse ea viuæ vocis oracula, quæ continebant concessiones, gratias, aut Indulta aliqua, non verò ea, quæ solùm continebant meras declarationes, aut explicationes, qualia sunt ista, vt ex ipsis patet.

27 Difficiliùs obiici potest contra dicta ex declaratione quadam, seu decreto Sacræ Congregationis Rituum quod refert Ioannes Antonius Nouarius *in Summ. Bullar. verbo clausura num.6.* videlicet *Oriolen. Illustrissimus & Reuerendissimus DD. Archidiaconus Oriolen. exponit DD. VV. Illustrissimis, & Reuerendissimis, qualiter in Ciuitate Oriolen. vsu, seu forsan etiam consuetudine immemorabili introductum est in, aliquibus Monasteriis Regularium scientibus, & non contradicentibus Episcopis pro tempore, vt annuatim faciant suas processiones tam Solemnes Rogationum, Candelarum, Palmarum, de Sanctissimo Sacramento, ac alias quàm priuatas de Cruce tempore Passionis, de Rosario, de Carmine, de Cingulo S. Francisci de Corregia S. Augustini, cum similibus singulis mensibus per claustra dictorum Monasteriorum comitantibus vndiquè deuotionis, & Religionis causa vtriusque sexus fidelibus, quod cum videatur contrarium Constitutionibus Sanctæ memoriæ Pij V. & Gregorij XIII. quibus præcluditur aditus mulieribus accedendi ad claustra Regularium, ideo Orator supplicat*
28 *declarari, an hoc iure liceat. Sacra Rituum Congregatio respondit non licere mulieribus comitari processiones per Claustra Monasteriorum Regularium, nisi adsit ad hoc expressa licentia sedis Apostolicæ die 3. Septembris 1628. Iulius Benius Secretarius.* Quamuis autem hic author non afferat vnde hoc decretum Sacræ Congregationis hauserit, nec aliquem authorem apud quem habeatur: ego autem video haberi apud Marcellum de Vulpe *in praxi Iudiciali cap.4. num.7.* Et propter illud dicunt, quod eo stante non liceat aliquibus mulieribus ingredi claustra Monasteriorum, comitando processiones absquè expressa licentia Sedis Apostolicæ, & Pater Diana *par.7 tract. 12. resol.6. dicit hanc responsionem Sacræ Congregationis illum torquere.*

29 Cæterum & si verum sit similes Sacræ Congregationis declarationes iure optimo debere torquere quemcunque pium authorem, iuxta ea, quæ dixi *supra in Summ. verbo Sacra Congregatio*: plura tamen sunt propter quæ huiusmodi decreti, seu declarationis veritas in dubium verti possit. Primò, quidem, quia apud Marcellum de Vulpe dicitur emanasse 30.
30 die Septembris, apud Antonium Nouarium die 3. Septembris, & apud quendam alium in Manu scripto quodam die 13. Septembris, quæ variatio suspicionem falsitatis ingerit iuxta communia principia Iu-
31 ristarum. Deinde admisso, quod in hoc decreto nulla sit talis varietas, sed quod ipsa ortum habuerit ex negligentia scriptoris, non videtur fuisse publicatum, si quidem publicatio similium decretorum solet fieri in Curia, saltem per impressionem illorum apud Typographum Cameræ Apostolicæ, quod non contigit in præsenti decreto, cum Diana, Thesaurus, & ego, qui in Curia præsentes fuimus eo an. 1628. quo dicitur emanasse, illud videremus. Idem dico de Pellizxario, Sanctoro, Ioanne Maria Nouario, & aliis, qui post dictum annum scripserunt. Declarationes autem seu decreta Sacrarum Congregationum, quæ ritè publicata non sunt, non obligare communiter tenent DD. & ego dixi *verbo Sacra Congregatio n.11.* Præterea esto, quod hoc decretum ritè publicatum esset, nihilominus, vt notauit Alphonsus Leo relatus; nec dissensit idem Diana, illud solùm loquitur, vt patet ex verbis ipsius supra adductis, de mulieribus ingredientibus dicta Monasteria tempore processionum, &c. *vsu, seu consuetudine etiam im-* 32
memorabili, authores autem qui dicimus licitum esse talem ingressum non innitimur saltem principaliter, *in dicto vsu*, aut *consuetudine*, sed in declaratione Pij V. quæ constat, tum ex duplici viuæ vocis oraculo ipsius, tum ex Bulla eiusdem Papæ. Imo ex ipso decreto colligi potest licere talem ingressum, si quidem in eo dicitur, *nisi adsit ad hoc expressa licentia Sedis Apostolicæ*, huiusmodi autem de- 33
clarationes Pij V. pro *expressa licentia* haberi debent. Tollitur autem tota difficultas huius casus, si animaduertatur, quod eadem Sacra Congregatio Rituum de anno 1632. pro die 11. Augusti, prout refert ex decreto authentico Barbosa *in Summ. Bullarij verbo Congregatio pro Sacris Ritibus 2. & in Summa Apostolicarum decisionum verbo Congregatio pro Sacris Ritibus n.9.* & ante eum Sillius *in select. canonic. c.1. n.78.* & ego *dicto verbo Sacra Congregatio n.5.* ex speciali iussu fælicis recordat. Vrbani VIII. præcepit, decretis, seu decisionibus eiusdem Sacræ Congregationis Rituum, *tam impressis, quàm imprimen-* 34
dis ac etiam manuscriptis nullam fidem in iudicio vel extra esse adhibendam sed tantùm illis, quæ in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem. Congregationis pro tempore existentium munita fuerint. Cum enim hoc decretum Sacræ Congregationis Rituum, quod afferunt Marcellus de Volpe, & Ioannes Antonius Nouarius non sit subsignatum, neque subscriptum ab Eminentissimo Cardinali Præfecto, vt constat, apertè sequitur *nullam fidem in iudicio, vel extra esse adhibendum illi.*

Aliis etiam prætermissis, cum ingressus fœminarum in Claustra Monasteriorum tempore processio- 35
num, &c. sit in vsu, & praxi Religionum, præsertim Neapoli, sciente, & consentiente E. & R.D. Cardinali Philomarino eiusdē Ecclesiæ Vigilantissimo Pastore, non videtur posse in dubium reuocari, prout ex dictis sequitur, & claré tenet Alphonsus de Leo citatus, nec dissentit Diana. Sic sub censura, &c.

PROCVRATORES RELIGIONVM.

SVMMARIVM.

De Procuratoribus remissiuè num.1.
An Religiosi possint gerere munus Procuratoris pro sæcularibus num.2.
De Procuratoribus Regularib. pro ipsorum negotiis n.3.
Procuratores Generales aliqui habent locum in Capella Pontificia num.4.
Priuilegiū Bonif. IX. pro Procuratorib. Generalib. n.5.
Alia remissiuè num.6.

DE Syndicis, seu Procuratoribus sæcularibus Monasteriorum, seu Conuentuum, eorumque 1
priuilegiis latè egi *tom.1. p.2. cap.17.* Nunc solùm agendum de Procuratoribus, seu Religiosis munus Procuratorum exercentibus. Et de illis duo tractanda, alterum quatenus sæcularia negotia gerunt, seu procurant, alterum verò quatenus negotia propria Religionis, vel Monasterij.

Et quoad primum, ex dictis *tom.1. p.1. cap.9. numero 12.* constat Religiosum non posse gerere officiū Procuratoris pro sæcularibus personis, nisi duplici concurrente conditione, scilicet vtilitate Monasterij,

ſaltem indirecta,& licentia Superioris. Ita enim habetur *cap. Monachi, l.2.16. quæſt.1. & capit.2. de poſtulando,& Clem.Religioſus.* Syluester,& Sayrus eo loco relati.Rodriguez *tom.3.quæſt.41 art.2.* Sanchez *lib.6.in Decalog. cap.13.num.1.* Concurrente autem duplici iſta conditione,& non aliter, poterit Religioſus procurare tam coram Iudice ſæculari,quam coram Eccleſiaſtico in cauſa ciuili. Syluester *verbo Aduocatus quæſt.6.* Peyrinis *tom.2.de Prælato quæſt.3. cap.5. num.16.* poſt alios. In cauſa autem criminali procurare non poterit coram Iudice ſæculari, ſed tantùm coram Eccleſiaſtico. *cap.1.& cap.finali de poſtulando.* Sanchez *ſupra num.4.* ex aliis. In cauſis etiam miſerabilium perſonarum, pro illis ſcilicet tuendis, videtur Religioſum de licentia ſui Prælati, etiamſi inde vtilitas aliqua Monaſterio non contingat, munus Procuratoris obire. Eſt enim Eccleſiæ proprium tales perſonas præſidio deſtitutas tueri.Nauarrus *Commentario 2. de Regularibus num.66.* Sayrus *in Claui Regia, lib.12. cap.22. num.5.* Nouarius *in Lucerna Regular.verb.Procurator.num.4.* Dicens ita cenſuiſſe Sac.Congregationem. Comprehenduntur autem hac prohibitione non ſolùm Monachi, ſed etiam Regulares omnes,quia quamuis textus eo *cap.* loquatur de Monachis, idem tamen dicendum eſt de quibuſcunque veris Religioſis. Et conſtat ex eo *cap.2. de poſtulando*, vbi conſultus Pontifex an ea prohibitio Monachis facta, comprehendat quoque Monachos Regulares qui laxiori regulæ inſeruiunt (vt dicitur *cap. quod Dei timorem de ſtatu Regular.*)reſpondet comprehendere,ex dicta *Clem.Religioſus*,quæ in ea prohibitione *verbo Religioſus* vſa eſt. Et ratio eſt, quia ea prohibitio non habuit reſpectum ad Ordinem Monachorum, ſed ad Religionem. Non tamen comprehenduntur nouitij, quia non ſunt veri Religioſi quoad hæc odioſa. Sanchez *num.1. & 2.* poſt alios. Quomodo autem intelligenda ſit vtilitas illa, vel neceſſitas Monaſterij, habet idem Syluester *ſupra quæſt.7.* & Peyrinis *n.17.* Circa licentiam verò iſtam notat Sanchez *ſupra num.5.* debere eſſe non ſolùm petitam, ſed etiam obtentam. Id enim colligitur ex iuribus relatis. Notat ſecundò Peyrinis *ſupra* quòd ſuperior ipſe poteſt abſque alicuius licentia munus Procuratoris ſuſcipere. Sicut enim poteſt ſubditis illam dare, ſic & per ſe accipere. De quo etiam Nauarrus *ſupra num.64.*Azot.*tom.1.Inſtit.moral.lib.12. cap.11. quæſt.9.* De Superiore autem, qui poteſt hanc licentiam concedere, dicendum eſt, poſſe eſſe Prælatum immediatum Religionis,niſi particularia ſtatuta Religionum aliud poſcant. Textus enim adducti non aliud petunt,iuxta dicta *d.cap.9.num.9.* Quod & tenet idem Sanchez *ſupra num.8.* An verò poſſit talis Religioſus Procurator ſubſtituere alium Procuratorem,tractant Sanchez *ſupra num.13.*& Peyrinis *dicto num.17.* Maximè vero,an ſi Religioſus abſque Superioris licentia Procurator conſtituatur, valeat actus Procuratoris titulo geſtus, latè tractat ipſe Sanchez *à num.39.*

3 Quoad ſecundum verò de Procuratoribus Regularibus pro ipſorum Regularium negotiis gerendis conſtitutis, nota, quòd alij ſunt pro vno Conuentu, Monaſterio, ſeu etiam Prouincia deſignati, alij verò pro tota Religione, qui communiter Procuratores generales nuncupantur.Et quidem loquendo de Procuratoribus Conuentuum, ſeu Monaſteriorum, conſtat ex dictis *tom.1.p.2. cap.13. num.4.* talium Procuratorum munus,officium eſſe, non dignitatem, aut perſonatum, cum meram adminiſtrationem ſine iuriſdictione, aut præeminentia importet, in quo ratio officij conſiſtit. Vnde propterea, iuxta dicta eo *cap.13.num.50.* poteſt illegitimis concedi etiam ſine diſpenſatione.Loquendo autem de munere Procuratorum generalium, cum è conuerſo præeminentiam importet, erit dignitas, ſi illi adiuncta ſit iuriſdictio in aliquos ſubditos, vel ſaltem perſonatus, iuxta dicta eo *cap.13. num.25.* Vnde etiam conſequenter, iuxta dicta eo *num.50.* non poteſt conferri ſine diſpenſatione illegitimis.Ex quo etiam conſtat,quid dicendum de Procuratoribus Prouinciarum, taliū enim munus, ſi iuriſdictionem, aut præeminentiam importet,erit dignitas,vel perſonatus,ac per conſequens illegitimis conferri non poterit ante diſpenſationem. Si verò ſolam adminiſtrationem importet, erit ſolùm officium,ac per conſequens illegitimis conferri poterit ſine vlla diſpenſatione. Penſanda ergo ſunt particularium Religionum iura ad id cognoſcendum.

Habent prædicti Procuratores generales Mendicantium, & quorumdam aliorum, locum in Capella Pontificia poſt Epiſcopos,& Generales Ordinum. Et quoad Procuratores Generales Ordinis Minorum præcedentia datur Procuratori generali obſeruantium reſpectu Procuratoris fratrum Conuentualium, vt declarauit Sac. Congregatio de anno 1602. ſub die 25.Ianuarij in vna Romana. Barboſa *de iur. Eccleſiaſt. vniuerſ. l.1. cap.43. num.194. in Collectan. Bullar.verb.Procurator.* Nouar. *in Lucern.verb. Precedent. num.18.* 4

Maximè tamen circa inſtitutionem, depoſitionem & auctoritatem magnam, quam habent Procuratores generales Ordinum in Romana Curia exiſtentes, extat priuilegium Bonifacij IX. conceſſum Generali ordinis Prædicatorum, ac ipſius ſucceſſoribus. Quo etiam gaudent aliæ Religiones communicationem priuilegiorum cum Patribus Dominicanis habentes. Cuius priuilegij,prout habetur apud Confettium *in Collectione priuilegiorum in Bonifacio IX. num.2.* talis eſt tenor. *Nos tuis deuotis in hac parte ſupplicationibus inclinati,vt tu,& ſucceſſores tui Magiſtri dicti Ordinis, qui fuerit pro tempore,aliquem ex fratribus huiuſmodi ad hoc idoneum in dicti Ordinis Procuratorem deputare, & inſtituere,& inſtitutum ab ipſo officio amouere,& alium loco eius ponere, ſemel, & pluries, & toties, quoties tibi, & ſucceſſoribus tuis videbitur; & placebit, qui ipſo facto omnium Prouinciarum,Conuentuum, Monaſteriorum, Hoſpitalium,& locorum ipſorum Ordinis, & perſonarum eorumdem,ac aliorum prædictorum & ipſi Ordini ſubditorum, cenſeatur,& ſit verus Procurator, cuiuſque procurationis officium, vacante Magiſterio ipſius Ordinis, nullatenus expiret, donec ſuper hoc per Magiſtrum proximè ſuccedentem, aliter ordinetur. Dictuſque Procurator poſſit,& valeat cauſas quaſcunque tam ciuiles, quam criminales,Eccleſiaſticas,ſiue mundanas,quas voluerit, aſſumere, pro dicto Ordine, locis, & ipſorum locorum Conuentibus, & officialibus, ac perſonis prædictis, & ipſorum quolibet, ac etiam nomine, & pro eis tam coniunctim, quam diuiſim, per ſe, vel alium, ſeu alios, tam in Romana Curia, quam extra, contra quaſcunque perſonas, Collegia, & Vniuerſitates, mouere, proſequi, defendere, & agere, & appellare in iudicio, & extra tam in prima, quam in ſecunda, & tertia inſtantiis, etiam in his,in quibus requiritur ſpeciale mandatum, toties, quoties, ſemper, & quandocunque ſibi videbitur, & placebit, ſecundum poteſtatem per te, vel ſucceſſores tuos huiuſmodi ſibi traditam, vel tradendam, perinde ac ſi ab Ordine, & locis, officialibus, & perſonis prædictis ſibi data eſſet omnimoda poteſtas cum pleno, libero,& generali, & ſpeciali mandato ad cauſas antedictas, tibi, & ſucceſſoribus tuis Magiſtris huiuſmodi de Apoſtolica poteſtatis plenitudine,*

5

dine, & ex certa scientia, tenore præsentium indulgemus. Refert etiam Sorbus *in Annotationibus ad Compendium priuilegiorum Mendicantium verbo Procuratores fratrum*, idem priuilegium concessisse Martinum V. eisdem Dominicanis, & Bonifacium VIII. Augustinianis.

6 Alia ad intentum habes *supra verbo Mandatum quoad Regulares.*

PROFESSIO FIDEI.

1 DE hac materia, dixi, saltem remissiuè, *supra verbo Fidei professio.*

PROFESSIO REGVLARIS.

SVMMARIVM.

De professione Regularium remissiuè. num.1.
Quid, & quotuplex. num.2.
Notanda circa professionem tacitam. num.3.
An inducatur propter susceptionem Ordinis Sacri. num.4.
Quæ conditiones ad illam requirantur. num.5.
Non inducitur nisi per actus approbatos à Religione. num.6.
Quid de illis qui Nouitiatum gesserunt in locis non approbatis. num.7.
Redditur nulla propter easdem causas sicut expressa. num.8.
Propter defectum, anni integri Nouitiatus. num.9.
Propter defectum anni continui. num.10.
Qualis continuitas Nouitiatus requiratur. ibid.
Propter defectum ætatis sexdecim annorum. num.11.
Quid de priuilegio Pij V. pro Ordine Prædicatorum. num.12.
Propter defectum auctoritatis in recipiente ad professionem. num 13.
Propter defectum sexus conuenientis. num.14.
Propter seruitutem, seu ligamen Matrimonij. numero 15.
Propter coactionem. num.16.
Propter defectum rationis. num.17.
Propter defectum occultum super quo protestatum est, quòd si illum celaret Nouitius, Professio ipsius irrita esset. num.18.
De aliis causis remissiuè. num.19.
Impedimenta ad professionem alia perpetua, alia temporalia. num.20.
De ratificatione professionis inualidæ. ibid.
De quinquennio requisito ad reclamandum. num.21.
Quomodo intelligendum. ibid.
De circumstantiis ipsius. num.22.
Professio inualida non validatur præcisè propter cursum temporis. num.23.
Quid faciet Religiosus inualidè professus, sed non potens probare inualiditatem. num.24.
Bona professorum propria, quæ non professis conuenire non possunt. num.25.
Quando professio inualida obligat, vt votum simplex. num.26.
Votum circa præcedentiam cuiusdam ratificantis suam professionem. num.27.
Si ratificauit ob defectum Nouitiatus in loco designato, præcedentia sumi debet à tempore professionis omissæ. num.28.
Ex Breui Vrbani VIII. num. 29.
Si id fecit ob prætensam coactionem, seu vim standum Iuri communi. num.30.
Professio talis Religiosi fuit inualida. num.31.
Confessione partis non potest afferri melior probatio. num.32.
Credere præsumitur quis, quod verbis profert. numero 34.
Non obstat si dicat fuisse deceptum. num.34.
Iure communi præcedentia sumitur à ratificatione. num.35.
Quia sumitur à tempore, quo quis est verus Religiosus. num.36.
Sumitur à tempore, quo aliquis est Regularis illius Religionis. num.37.
Transeuntes à quo tempore sumant præcedentiam. num.38.
Non entis, nulla sunt qualitates. num.39.
Non obstat regula Iuris, quod ratihabitio retrotrahatur ad diem actionis. num.40.
Intelligitur quando non adest præiudicium tertio. num.41.
Nec obstat acceptatio facta à Religione. num.42.
Quia fuit ex errore. num.43.
Nec obstant aliqui Auctores in contrarium. num.44.
Quia solùm videntur loqui in foro conscientiæ. numero 45.

DE hac etiam materia non pauca dixi *tom.1. cap.1.3. & 24.* ac *supra verbo Nouitij, & Nouitia Religionum.* Alia tamen addenda in præsenti, maximè conformiter ad noua Decreta, & declarationes Sacrarum Congregationum. 1

Primò ergo, professio propriissimè est promissio obedientiæ, paupertatis, & castitatis. Syluester *in Summa verbo professio, & verbo Religio 3. in principio* ex S.Thoma 2.2.*quæst.178. art.7.* Est autem, iuxta dicta dicto *cap.2. num.5.* duplex. Scilicet expressa, & tacita. Expressa est illa, quæ fit verbo, vel scripto; tacita verò, quæ fit sine verbo, vel scripto. Noster Ioannes Bacco *in 4.distinct.3.quæst.4.art.3.* Syluester *dicto verbo Religio 3.quæst.1. & 19.* Sanchez *lib.5. in Decalog.cap.3.num.1.* Fiebat autem professio tacita antiquitus variis modis, qui ad duos referri possint, scilicet, per exercitium actuum professorum, seu qui proprij professorum sunt. *cap. vidua de Regularib.* per delationem habitus professorum. *cap. ad nostram de Regularib. & cap. constitutionem eiusdem tituli in 6.* De quibus, ac de conditionibus iure antiquo requisitis ad talem professionem tacitam, agunt Angelus, & alij Summistæ *verbo Nouitius.* Syluester *supra.* Azor. *tomo 1. Institut. moral. lib.12. capitulo 4. quæstione 3.* Corduba *in exposit. Regulæ sancti Francisci quæst.12. cap.2.* Sanchez *supra à num.20.* Layman. *l.4.de statu Relig.cap.5.num.1.* De quibus, & nos *infra.* 2

Circa quam professionem tacitam nota primò, illam sublatam non esse per Concilium Tridentinum, sed in suo pristino valore manere, dummodo in ea obseruentur duæ conditiones ab eod. Concilio *sess.25.de Regular. cap.15.& 16.* assignatæ. Scilicet, quod ea non valeat ante expletum integrum Nouitiatus annum, & decimum sextum profitentis. Azor. *supra quæst.6.* Nauarr. *consil.28.num.5. de Regularibus in 2.editione*, Sorbus *in Compend. Priuilegior. Mendicant. verbo Nouitius vers. quid autem dicendum*, Layman. *supra.* Sanctarellus *variarum qq. quæst.48. num.51.* Tamburinus *de Iure Abbat. tom.3. disput.6. quæsit.13. num.10.* Idque constat manifestè non solùm ex Sixto V. in declaratione suæ Constitutionis *de illegitimis* apertè supponente tacitam professionem his temporibus validam esse posse, vt bene 3

Suarez *tom.3.de Relig. lib.6.cap.1. num.8.* sed etiam ex declaratione Sacræ Congregationis, quam referunt idem Suarez, & Armendariz *in Additionib. ad Recopilat.leg. Nauarra. lib.7.tit.18.de Relig. num.6. & 8. lib.2.* quos sequuntur Barbosa *in Collectaneis Bullarij verbo Professio Regularis*, & Nouarius *in Lucerna Regularium verbo professio num.24.* Id quoque à Sacra Rota sæpius determinatum est, præsertim in vna Vlixbonensis *Professionis* 10. Decembris 1621. coram Domino Merlino, & in alia Metensis *Professionis* coram Domino Carillo 11. Iunij 1621. Specialiter etiam quoad Moniales id video etiam decisum à Sac. Congregatione, prout referunt Vecchius *in Praxi Nouitiorum disp.14.dub.7.num.4.* & Tamburinus *de Iure Abbatissar. disp.6. quæsit.1. num.9.* his verbis: *Moniales, quæ eius Ordinis sunt, qui requirit professionem, si tacitam professionem emiserint, etsi palam, & expressè id faciendum non fuit, cogendæ non sunt, vt expressè profiteantur. Etenim singula Monasteria liberum habent tacitè, vel expressè profitendi.* [Video etiam Sacram Congregationem Concilij in vna Canensi 14. Decembris 1624. declarasse professum inualidè expressè ob defectum anni approbationis censeri tacitè professum, & potiri priuilegiis Religionis, intellige, post expletum probationis annum.]Sublatæ tamen sunt eæ tacitæ professiones, quæ antiquitus inducebantur statim delato habitu professorum distincto patenter à nouitiorum habitu, cum exercitio actuum professorum, vel altero horum concurrente cum tridui perseuerantia, etiam ante expletum 16. annum. Quia Concilium loco relato requirit integrum annum Nouitiatus, & 16.annum expletum. Sed possent habere locum ij textus quando transacto integro nouitiatus anno, expletisque sexdecim annis, quis indueretur habitu professorum distincto patenter à nouitiorum habitu; vel vnà cum aliis professis exerceret actum iure, vel consuetudine solis professis competentem. Azor. *supra q.6.* Sanchez *supra num.37.* Vecchius *supra dub.8.* Peyrinis *tom.1. de subdito quæst.1. cap.26. §.3.* Barbosa *de Iure Ecclesiastico libro 1. capit. 42. numero 162. & 163.*

4 Nota secundò, vltra prædictos modos professionis tacitæ non incongruè etiam assignari posse alium, qui est per receptionem Sacrorum Ordinum. Ex susceptione enim ordinum professio tacita inducitur, vt censuit S. Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium Præpositorum in vna Beneuentana 20.Decembris 1619. in hæc verba: *Cum frater Andreas Ponsettus in Religione per octennium permansisset absque eo quòd professionem emisisset, dicto autem tempore, Patre Magistro Curiario instante, Sacros Ordines suscepisset, petiit facultatem habitum dimittendi sibi concedi. Sacra autem Congregatio respondit, quòd susceptio Ordinum professionem tacitam inducit.* Barbosa *supra num.167. & in Collectaneis Bullar. verbo Professio Regularis.* Nouarius *in Lucerna verbo Professio num.23.* Et sanè ita videtur dicendum, cum susceptio Sacrorum Ordinum ad titulum paupertatis professæ qualiter eos suscipere possunt Religiosi, actus proprius professorum sit. Fauetque concessio Iulij II. pro Augustinianis, in qua habetur, quòd quicunque nouitius, qui promoueretur ad Sacros Ordines, habetur pro professo. Cassarub. *in Compend. priuil. Mendicantium verbo Nouitius num.24.* Corduba *ibid. in Annotationib.*

5 Notandum tertiò, aliquas etiam conditiones, præter duas assignatas à Concilio, requiri ad hoc quòd his temporibus professio tacita inducatur, eo quòd illæ ante Concilium requirebantur, & ab ipso non sunt sublatæ. Prima est, vt actus, per quem tacita professio induci debet, fiat auctoritate, & consensu eius cuius est in eam Religionem admittere. Ratio est, quia nec professio expressa potest absque dicto consensu firma esse, ergo à fortiori nec tacita. Eadem enim, & par est ratio taciti, & expressi, nec tacitum plus operari potest, quam expressum, vt tradunt omnes scribentes *l.cum quid ff.si certum petatur.* Secunda conditio est, vt spontanea, & non coacta voluntate fiant ea, per quæ professio tacita est inducenda. Habetur expressè *capitulo vidua, de Regular.* Et constat ex ratione tradita. Si enim ad professionem expressam id requiritur, requirerent etiam ad tacitam. Tertia est, vt ea *scienter* fiant, nempe, vt iis actibus vtens norit eos ad solos professos pertinere. Quia cum hæc professio tacita præsumatur ex tacito vtentis consensu quo vult iis signis profiteri, data ignorantia cessat eius consensus præsumptio. Imò, & requiritur iis vtentem nosse per illos induci tacitam professionem. Quippe eius rei ignorantia efficiet deesse consensum tacitè profitendi. Quarta conditio est, vt iis actibus vtens verum profitendi animum habeat. Cum enim professio expressa consensu non existente sit irrita, à fortiori idem dicendum erit de tacita. Nec satis erit se habere negatiuè, nempe, nec habendo animum profitendi, nec non profitendi, sed positiuus profitendi per eos actus animus desideratur. Quia ij actus eatenus professionem tacitam inducunt, quatenus internum profitendi animum indicant. At in habenti se negatiuè nullus est internus profitendi consensus. Vltima est, vt iis professorum actibus vtens sit constitutus in legitima ætate iure petita ad professionis expressæ valorem. Quæ est ante Concilium pubertas completa, ex *capit. constitutionem de Regular. in 6.* & post illud ætas 16.annorum, iuxta dicta. Agunt de huiusmodi conditionibus Angelus, & Syluester relati, Rosella, Tabiena, & Armilla *verbo Nouitius.* Nauarrus *Commentario 4. de Regularib. à num.73.* Rodriguez *tom.2. quæstionum Regularium quæst.17. art.1.* Azor. *dicto cap.4. & cap.2.* Sanchez *supra à num.14.* Portellus *in Dub. Regular. verbo Professio Nouitij num.4.* Addit Vecchius *supra dicto dub.8.* specialiter quod attinet ad professionem tacitam, quæ inducitur propter delationem habitus, eam non induci nisi habitus intra Monasterium deferatur. Barbosa *supra num.158.* ex Rotæ decisione, Menochio, & Azorio.

Ex prima autem conditione pro professione tacita assignata, scilicet, quòd ea non inducatur nisi per actus approbatos ab eo ad quem interest ad Religionem admittere, infertur primò, quòd si in aliqua Religione esset statutum, vel consuetudo præscripta, vt liberum sit nouitios ante professionem expressam expellere; nulla tacita professio valeret in illa Religione, quia esset dissensus ex parte admittentis. Item, quia ea libertate gaudet nouitius ad exeundum qua Conuentus ad expellendum. Atque idem est dicendum, si constaret de expressa, vel tacita Conuentus voluntate non admittendi nisi expressè professos, vt vtrumque bene docent Nauarrus *lib.3. consil. tit. de Regularib. in 1.editione consil.30. n.3. in 2. consil.20. num.3.* & Sanchez ex illo *supra num.40.* 6

Infertur secundò, nulliter professos in Italia, & Insulis adiacentibus ob defectum Nouitiatus non habiti in locis designatis à Sede Apostolica, iuxta dicta *supra verbo Nouitij, & Nouitia Religionum* ex Decretis Clem. VIII. ibi adductis nullatenus etiam censeri debere tacitè professos, etiamsi Sacros Ordines suscepissent. Vt enim dictum est, tacita professio non inducitur nisi per actus approbatos ab eo, qui 7

auctoritatem

auctoritatem habet admittendi ad Religionem. Constat autem Summum Pontificem, ad quem principaliter spectat ad Religionem admittere, non approbasse aliquos actus ipsorum pro professione tacita, cum potius, vt constat ex eisdem Decretis, admissionem ad Religionem, & professionem in illa facta, in prædictis Conuentibus, omnino reprobauerit. Ad quod accedit, quòd cum professio expressa illorum inualida sit, multò magis id dici debet de professione tacita, cum iuxta dicta *supra num.* 5. eadem ratio sit taciti, & expressi; nec tacitum plus operari possit quam expressum. Præsertim, quia cum professio tacita eatenus vim habeat quatenus inde vera professio præsumitur, quoties ex aliquo defectu professio expressa, quæ vera est, nequit valere, à fortiori nec tacita, quæ est præsumpta, valere poterit. Sanchez *supra num.* 14. ex Nauarro.

8 Infertur tertiò ex ratione adducta, quòd ex omnibus causis, propter quas professio expressa redditur nulla, ex eisdem etiam nulla quoque reddatur tacita. Sanchez *supra num.* 18. *& lib. de Matrim. disput.* 37. *num.* 34. Quamuis autem huiusmodi causas *dicta cap.* 2. *&* 24. eiusdem primi tomi retulerimus, operæpretium nihilominus videtur illas magis in præsenti declarare.

9 Prima ergo causa, propter quam professio quæcunque siue tacita, siue expressa, his temporibus post Concilium Tridentinum irrita est, & nulla, est defectus anni integri Nouitiatus, iuxta dicta *supra*, & *dicto cap.* 2. *num.* 10. ex Decreto eiusdem Concilij ibi relato. Vnde professio aliter facta neque ad Religionem in genere, nec in specie, nec in foro conscientiæ obligat. Prout ex ipso Concilio, & declarationibus Sacræ Congregationis constat. Vecchius *in Praxi Nouitiorum disput.* 13. *dub.* 2. Garzia *de Benefic. part.* 11. *cap.* 9. *num.* 6. Diana 3. *part. tract.* 2. *Resol.* 57. Nouarius *supra num.* 5. Tamburinus *de Iure Abbat. tom.* 3. *disp.* 6. *quæst.* 11. Quamuis autem, iuxta dicta *supra verbo Annus num.* 8. sæpiùs ad hoc quod annus dicatur completus sufficiat, quòd sit inchoata dies vltima illius anni, fallit tamen hæc regula in anno Nouitiatus. Video enim apud Barbosam *in Collectan. Bullarij verbo Professio Regulares*, & Nouarium *supra verbo Annus num.* 4. *&* 5. Sac. Congregationem declarasse, professionem emissam à Regulari non completo anni curriculo, etiam per duas horas, & emissam in anno Bissextili, non expectato lapsu illius diei, qui eo anno additur, esse inualidam. Cui consonant dicta eo *num.* 10. De quibus, & aliis ad hoc intentum spectantibus. Naldus *in Summa verbo Professio n.* 7. Portellus *in Dub. Regular. verbo Professio num* 13 & Thesaurus *in Praxi part.* 2. *verbo Professio cap.* 1. An verò idem dici debeat de Nouitiis Ordinum Militarium, dixi eo *numero* 10. *& tomo* 1. *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 17.

10 Quòd hic annus pro Nouitiatu requisitus debeat esse continuus, constat ex dictis eo *cap.* 2. *num.* 11. *& cap.* 24. *num.* 22. Quibus addendum, quòd licet Decretum Concilij de vno anno Nouitiatus habendo ante professionem, intelligi debeat de anno continuo, quia quoties in decreto aliquo, seu lege præscribitur aliquod tempus id necesse debeat esse continuum, prout ex pluribus probant Sanchez *dicto lib.* 5. *in Decalog. cap.* 4 *num.* 31. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5 *cap.* 15. *num.* 3. & Bonacina *de Clausura quæst.* 2. *punct.* 10. *difficult.* 2. §. 2. *num.* 3. eò præsertim, quia prædictus annus præscribitur, vt nouitius integrè, & perfectè Religionis asperitates experiatur, inter quas non infimum locum tenet eas sine intermissione perferre, sicut multò difficilius est continua quadraginta ieiunia perferre, quam interpolata. Nihilominus annus probationis in Nouitiatu non interrumpitur, si ex mala valetudine, Nouitius, præcedente licentia Superioris, extra Monasterium permaneat, vt decisum testantur ex Vecchio, Barbosa loco relato *de Iure Ecclesiastico num.* 126. & Nouarius *dicto verbo Annus num.* 8. & probant Gratianus *Discept. forens. cap.* 166. *num.* 14. Mendez *in Diuers. iur. argument. cap.* 15. *lib.* 2. Tamburinus *supra quæsito* 7. *num.* 16. Armendar. etiam *in addit. ad recopilat. leg. Nauarr. lib.* 2. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Relig. num.* 13. Suarez *supra cap.* 4. *num.* 13. declaratum referunt à Sacr. Congreg. Nouitium, durante probationis anno, curandæ valetudinis gratia, de licentia Superiorum, è Monasterio exeuntem, & postea regredientem, eodem tempore professionem emittere posse, ac si nunquam exiuisset. De quo etiam Barbosa *supra num.* 27. & Nouarius *supra num.* 9. Et ratio huius esse potest, quia licet de ratione nouitiatus videatur esse quòd peragatur intra Claustrum Monasterij veluti formaliter, id est, quòd extra illud non exeat nouitius sine obedientia Superioris; non tamen videtur talis permanentia materialiter sumpta esse de substantia nouitiatus. Suarez *dicto num.* 13. approbans ex Nauarro quod si Nouitius de mandato Prælati per magnam partem anni extra Monasterium versetur, etiam in Curia Principis tractans negotium Religionis, semper censeatur esse in probatione sine interruptione, & possit suo tempore professionem emittere, quia non est de ratione anni probationis manere semper intra septa Monasterij, sed ad probationem sufficit manere sub obedientia sui Superioris vbicunque nouitius fuerit. An verò hæc doctrina etiam verificetur pro nouitiatibus Italiæ, & Insularum adiacentium, consule dicta *cap.* 24. *num.* 22. *in* 1. *tom.* Nec etiam interrumpi nouitiatus, si nouitius retento habitu, perterritus seueritate, vel iracundia, vel minis, seu odio Superioris, aut Magistri, Monasterio abditè exeat, causa se celandi, dummodo habeat animum redeundi, tenent Tamburinus *supra num* 18. Barbosa *supra num.* 128. ex Vecchio, & aliis. Pro his tamen, & similibus casibus maximè aduertendæ sunt circumstantiæ egressus, scilicet an sint tales, ex quibus præsumi possit factum fuisse animo deserendi Religionem, si enim tales fuerint, vt ex illis præsumi possit nouitium sic egredientem egredi animo non redeundi, seu se constituendi extra obedientiam Prælati, tunc proculdubio interrumpetur nouitiatus. Secus verò si non adsit, aut præsumatur talis animus. Suarez *dicto cap.* 14. *num.* 14. Vecchius *supra disp.* 11. *dub.* 3. *numero* 15. Barbosa *dicto num.* 128. An autem hæc continuitas nouitiatus debeat esse vsque ad professionem intrinsecè, vt sic dicam, vel sufficiat annum ipsum esse integrum, etiamsi proximè non sequatur professio, & consequenter, si expleto anno probationis nouitius nolit profiteri, sed è Monasterio egrediatur, & postea iterum redeat, an prior annus probationis sufficiat ad professionem emittendam Priorem partem tenent Suarez *supra cap.* 15. *num.* 10. Vecchius *d. disput.* 11. *dub.* 3. *num.* 1. Posteriorem verò Rodriguez *tomo* 3. *quæst. Regular. quæst.* 15. *art.* 10. *ad finem*, Layman. *supra num.* 2. & Bonacina *supra num.* 4. post S. Antoninum, Angelum, Syluestrum, & alios. Quibus adhæreo, pro casu tamen quo conditio personæ, aut Religionis non est ita immutata, vt nouitius propter illam discontinuationem non censeatur difficultates Religionis moraliter explorasse. Præsertim, cum iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 24. *num.* 41. ex declaratione Sacræ Congregationis, quàm communiter Auctores referunt, non obstante, quòd in Concilio Tridentino

sess. 25.

sess.25.capitul.16. sic habeatur: *Finito tempore Nouitiatus Superiores, Nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut è Monasterio eos eiciant*; nihilominus Superior Prælatus potest ex causa professionem differre. Sanchez *supra capitul.4.num.21.* & 34. Thesaurus *supra §.limita secundò*. Cui doctrinæ maximè fauet declaratio quædam Sacræ Congregationis, quam refert Barbosa *in Collectan. verbo Professus*, in qua deciditur, posse profiteri in Religione illum, qui cum esset duodecim annorum, & permanserit per annum integrum in Nouitiatu, postmodum habitu retento commoratus fuit domi suæ vsque ad tempus sexdecim annorum, quo reuersus fuit ad Religionem, & petiit professionem. Vide Dianam 3.*p. Tract.2.Resolut.*128. [Pro casu tamen qui sæpius inter Regulares contingere solet, scilicet, quòd cum aliquis Nouitius Nouitiatum in totum, vel in partem iuxta morem Conuersorum peregerit, postea verò in professione ad Clericatum admittatur, vel aliquando etiam è contra; notandum est valde probabile esse talem professionem esse validam, & illum nouitiatum sufficientem fuisse pro tali professione facienda. Quia ad probationis annum legitimè implendum satis est quòd nouitius vno integro anno sub obedientia Prælati existat. Ita Tamburinus *de Iure Abbatum tom.3.disputatione 6. quæsit.17.num.8.* cui fauent plures Auctores asserentes non teneri nouitium omnes asperitates Regulæ experiri in specie, sed satis est si probet in genere perseuerando sub dicta obedientia Prælati per annum. Ita Suarez *tom.3. de Relig.lib.5.cap.14.num.15.* Rodriguez *tom.3.quæst.Regul.quæst.5.art.10.* Sanchez *in præcept.decalogi.cap.4.lib.5.n.52.* & Bartholomæus à S.Fausto *in Thesauro Religiosorum lib.5.q.249.num.3.* Laurentius de Peyrinis *tom.2. de Prælato q.3. cap.1. num.66.*

11 Secunda causa, propter quam quæcunque professio, siue expressa, siue tacita, redditur nulla his temporibus, est defectus ætatis 16. annorum, iuxta dicta *tom.1.p.1.cap.2.num.10.& cap.24. num.22.* vbi alia ad intentum. De quo etiam [*supra verbo Ætas n.5.* & *verbo Annus num.9.* Debet autem esse, iuxta dicta eo *num.5.* 16.annorum completorum. De quo etiam Diana 3.*part.Tractat.2. Resolut.*57. Thesaurus *supra capit.2.* Vnde practicanda venit opinio Riccij *in Praxi fori Eccles. resolut.656. in 1. edit. aliàs resolut.549.* quatenus post Gallettum *in Margarit. cas. conscient. in verbo profiteri* existimat nullam esse professionem, si deficiat vna dies ante dictum 16.annum completum. Nouarius *dicto verbo Professio num.14.* Licet oppositum teneant Campanile *in diuersor. Iuris Canonici rubr.12.capit.11.num.1.* & Barbosa *supra num.139.* existimantes professionem factam in vltima die anni 16. validam esse. Valida autem est professio post 16.annum facta, sed ante 18. vel vigesimum requisitum à statuto Ordinis Minimorum, vel SS. Trinitatis non annullante, aut irritante factam, quia professio non redditur nulla ex eo quòd simpliciter prohibita sit, prout in dictis statutis Rodriguez *tom.3.quæstion.Regularium quæst.17.art.20.* Miranda *tom.1.Manual.q.24.art.2.concl.2.* Peyrinis *de Subdito Relig.tom.1.cap.26.§.3.* Sanchez *suprà cap.4.num.4.* Sicque referunt à Sacr. Congregatione decisum Armendariz *in addition. ad recopilat.leg. Nauar. d.l.7. de Relig. num.14.* Barbosa *supra num.141.* & Nouar. *supra num.16.& 17.*

12 His tamen non obstantibus professiones factas à Nouitiis Ordinis Prædicatorum, & aliorum communicantium cum ipsis in priuilegiis, quando sunt in articulo mortis constituti, ante 16.annum, validas esse, constat ex dictis *tomo 1.part.1. cap.24. num.42.& cap.25. num.39.* ex Priuilegio Pij V. vbi etiam alia ad intentum. De quo & Diana 5.*p.Tract.3. Resolut.139.* Ad quod etiam deseruit declaratio quædam S. Congregationis, quam refert Barbosa *supra num.138.*

Tertia etiam causa, propter quam quæcunque professio redditur nulla, est defectus auctoritatis, seu potestatis in acceptante ad illam, iuxta dicta dicto *cap.2. num.25.* vbi & alia ad intentum. De quibus etiam Reginaldus *in Praxi lib.18.num.385.* Vecchius *supra disput.13.dub.2.* Tamburinus *supra quæsit.14.* Nota autem, quòd quamuis hoc solùm videatur esse necessarium pro professione expressa, illa enim debet fieri in manus Prælati facultatem habentis ad eam admittendam, suo etiam modo requiritur pro professione tacita; si quidem, iuxta dicta *supra num.5.* inter conditiones ad illam requisitas vna est, vt actus per quem inducitur, auctoritate, & consensu eius, cuius est ad Religionem admittere, fiat, seu, quòd idem est, iuxta dicta etiam *supra*, vt admissio ad illam sit consentiente Prælato, vel Religione. Layman. *supr. num.3.& 5.* 13

Quarta est, defectus sexus conuenientis Monasterio, in quo fit professio, iuxta dicta *dicto cap.2.n.20.* Quid verò dicendum de fœmina, quæ fingens se esse virum professa est in Conuentu virorum, agunt Comitolus *lib.2.Respons. moral.q.28.* & Portellus *supra num.23.* apud quem etiam *in additione ad additionem ad dictum verbum professio*, latè de quodam casu fœminæ cuiusdam, quæ post professionem inter Moniales, in masculum erupit. De quo etiam dixi *supra verbo Irregularitas num.14.* 14

Quinta est, defectus libertatis, seu, quod idem est, seruilis conditio. De qua dixi *dicto cap.2.num.21.& cap.24. num.20.* De qua etiam, præter Auctores ibi relatos, agunt Azor *tom.1.Institutio.moralium lib.12. cap.1.quæst.3.* Vecchius *supra disput.2. dub.2.* Tamburinus *supra disput.6.quæsit.3.num.6.* Barbosa *dicto cap.42. num.2.* & sequentibus ex multis aliis. Ad hunc libertatis defectum reducitur etiam Matrimonij ligamen, etenim qui Matrimonium consummarunt nequeunt validè Religionem profiteri, nisi de consensu alterius coniugis, iuxta dicta *eo capit.24. numero 31. & cap.2. num.31.* vbi etiam alia ad intentum. Quid verò dicendum de Matrimonio etiam consummato infidelium, aut rato tantum etiam fidelium, habes ex dictis eod. *tom.1.p.1.cap.3.num.3.* De quibus etiam omnibus Reginaldus *in Praxi lib.18. num.377.& lib.30. num.68.* Bartholomæus à Sancto Fausto *in Thesauro Relig. lib.1. quæst.286. & l.5.q.81.* Vecchius *supra disput.14.dub.1.* Comexo *tractatu de Matrim.disp.6.* Portellus *supra à num.27.* Barbosa *supra num.7.* & sequentibus, ac Tamburinus *supra à num.4.* 15

Sexta est, coactio. Debet enim esse voluntarius Religionis ingressus, alioquin is qui cogitur fieri Religiosus non tenetur Regulam obseruare, nec valida est professio, nisi postea consensisset. *cap. præsens 20. quæst.3. cap.1. de Regularibus.cap.1. de iis, quæ vi.* Bonacina *supra difficult.2. §.1. numero 3.* Layman. *supra num.6.* Nota tamen, vim, & metum, debere esse grauem. Tum quia in Iure non habetur ratio metus leuis, tum quia metus leuis non irritat carnale Matrimonium, ergo neque spirituale, id est, professionem. Bonacina, & Laymanus relati, ac Thesaurus *in Praxi part.2. verb. Moniales capit.1. §. Amplia 1.* ex Rotæ decisione. Est autem metus grauis primò, metus mortis; secundò, mutilationis; tertiò, atrocis cruciatus; quartò, longi carceris; quintò, diuturni exilij; 16

exilij; sextò, seruitutis; septimò, stupri in viro, vel fœmina; octauò, amissionis honorifici status (hæc omnia habentur §. *quod metus causa*, & *Cod. eodem*, & *in 1. decretal. eod. titulo*) nonò, amissionis omnium bonorum, vel certè notabilis partis; nam sine his non potest homo commodè, & honoratè viuere; Decimò, infamiæ iuris, vel etiam facti, quæ difficulter possit abstergi. Fama enim præfertur opibus, iuxta illud Prouerb. 22. *Melius est nomen bonum, quam diuitiæ multæ.* Vndecimò, excommunicationis iniustæ, secus si iusta sit. Hæc enim facilè potest caueri sublata contumacia. Duodecimò, etiam metus grauis dicitur, si hæc mala liberis propriis timeantur, quia pro affectu naturæ parentes magis in liberis terrentur, vt habetur *in l. isti quidem* 8. *in fine* §. *quod metus causa*. Lessius *de Iustitia lib. 2. cap. 17. num. 35.* Quamuis autem non leuis controuersia sit an metus reuerentialis censendus sit grauis, ita vt annullet professionem. Quibusdam affirmantibus cum Nauarro, Rodriguez, & aliis, quos refert Sanchez *l. 4. de matrim. disput. 6. num. 17.* quibus iunge Dianam 3. *part. Tract. 2. Resolut. 92.* Aliis verò negantibus cum eodem Sanchez *ibidem num. 18.* Soto, Henriquez, & aliis, quos refert. Nihilominus istis adhærendum videtur, dicendo quòd metus reuerentialis solus non sufficiat, nisi sit coniunctus cum timore incurrendæ grauis, ac diurnæ offensionis, cum asperitate vultus, verborum, & tractationis, & maximè timore subtractionis rei necessariæ, seu congruæ sustentationis, seu eiectionis de domo, vel grauibus minis, aut importunis, & inculcatis precibus. Prout ex variis iuribus, & Doctoribus probant idem Sanchez *supra disput. 7. à num. 5. vsque ad 8.* & *tom. 1. p. 1. in Decalog. lib. 4. numero 8.* Lessius, Layman, & Thesaurus *supra* ex notabili decisione Rotæ, & aliis Doctoribus. Vide alia quoad Monialium coactionem *supra verbo Moniales num. 10.*

17 Septima est, defectus vsus rationis, siue per dementiam, siue per furiam, aut quid simile, iuxta dicta *dicto capitulo 2. num. 24.* & *cap. 24. num. 18.* Habentes enim talem defectum carent libertate requisita ad Religionem. De quo Syluester, Azor. Sanchez, & Bonacina iis locis relati.

18 Octaua est, ille defectus occultus, super quo protestatum est Nouitio, quòd si illum haberet, & celaret, professio inualida esset, iuxta dicta eo *capitulo 2. numero 23.* & *cap. 24. num. 26.* Quod intellige, etiamsi talis defectus non sit contrarius sententiæ Religionis. Etsi enim iuxta dicta eo *num. 23.* defectus non repugnans substantiæ Religionis, qualis est morbus Gallicus, morbus caducus, commisisse aliquod delictum, originem trahere à parentibus infidelibus & infamibus, aut quid simile, non irritet professionem: si tamen habenti illum, protestatum est de nullitate professionis, si illum celaret, professio nulla erit illo celato. De quo præter Auctores eo loco relatos, Miranda *in Manuali tom. 1. quæst. 30. artic. 4. conclus. 1.* Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. primo numero 29.* Vecchius *in Praxi disp. 14. dub. 15.* & *disp. 4. dub. 1.* Diana 4. *part. Tract. 4. Resolut. 188.* Bordonus *Resolut. 8. num. 10.* & Thesaurus *in Praxi part. 2. verbo Professio cap. 3.* Pro quo etiam vide dicta *supra verbo Neophytus Regularis.* Nota autem, quòd quamuis circa huiusmodi protestationem, & modum quo facienda sit, dissentiant Doctores, illud tamen videtur certius eam sufficere, quæ de facto intimata sit tacitè, vel expressè Nouitio professuro. De quo Vecchius, & & Thesaurus *supra.*

19 De aliis porrò causis, quæ irritare possunt professionem, quales sunt appositio conditionis contrariæ substantiæ Religionis, & fictio, seu animus non promittendi, dixi eo *cap. 2. num. 26.* & 27. Item an conditiones designatæ à Sixto quinto. Pro informationibus Nouitiorum sint ita de substantia professionis, vt defectus illarum ipsam irritet, habes ex dictis eo *cap. 24. num. 12.* & *sequentibus*, & *supra verbo Nouitij*, & *Nouitiæ Religionis num. 21.* Similiter an defectus Nouitiatus habiti in locis non approbatis à Sede Apostolica pro Italia, & Insulis adiacentibus professionem annullet, dixi *supra dicto verbo Nouitij*, & *Nouitiæ num. 3.*

Pro prædictis autem casibus, in quibus professio est nulla propter dicta impedimenta, aliqua animaduertenda sunt. Primò, aliqua impedimenta ex ipsis esse perpetua. Alia verò solùm temporalia. Perpetua dicuntur illa, quæ perpetuò, & inseparabiliter personæ inhærent, nec ab ipsa auferri possunt, sed eam semper, & pro semper inhabilem ad professionem faciunt; qualia sunt sexus virilis ad profitendum inter Moniales, & sexus fœmineus ad profitendum inter viros. Huius generis erunt impedimenta illegitimorum, criminosorum, & obnoxiorum debitis, & ratiociniis, iuxta dispositionem Constitutionis *Cum de omnibus* Sixti V. quam retuli *tom. 1. part. 1. cap. 24. num. 12.* & 15. Licet, vt ibidem dixi, moderata sit his temporibus à Clement. VIII. Huius etiam generis sunt impedimenta aliqua per particulares Constitutiones Religionum posita, per quæ inhabiles omninò redduntur ad professionem. Temporalia verò dicuntur illa, quæ, etsi inhabilitent ad professionem, sed non perpetuò, quia possunt postea amoueri, vt defectus ætatis, defectus consensus. Sanchez *lib. 7. de Matrimon. disput. 37. num. 30.* Bordonus *supra num. 4.* Ex quo fit professionem factam cum prioribus impedimentis nunquam ratificari posse, seu, quod idem est, de nouo fieri, ita vt valida sit, cum semper perseuerent ipsa impedimenta, bene tamen factam cum posterioribus impedimentis, propter oppositam rationem. Et ita supponunt Sanchez, & Bordonus relati, aliique communiter. Qualiter autem ad ratificandum professionem factam cum aliquo ex prædictis impedimentis temporaneis non requiratur reiteratio Nouitiatus, sed sufficiat quòd suppleantur ea, quæ primò defuerunt, dixi dicto *cap. 2. num. 9.* De quo etiam Lessius *lib. 2. de Iust. cap. 41. num. 66.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 7. cap. 1. num. 8.* Vecchius *supra disp. 14. dub. 5.* Bonacina *supra d. punct. 10. difficult. 1. num. 5.* Quod intellige, quando Nouitiatus fuit integer, & validus. Si enim inualidus, & irritus fuit, reiterari debet. Ita enim declaratum sæpè est à S. Congregatione *circa sess. 25. cap. 15. Concilij Tridentini.* Suarez, & Vecchius supra post Nauarrum *Consil. 26. de Regularib. num. 17.* & 19. & alibi, ac Rodriguez *p. 2. Summ. cap. 5. num. 2.* Licet oppositum probabiliter etiam tueantur Lessius, & Bonacina relati, ac Portellus *verbo Nouitij annus num. 52.* Peyrinis *tom. 1. de Prælato quæst. 3. cap. 1. §. 5. num. 147.* Bordonus *supra num. 76.* & 77. post Azorium, Sanchez, & alios, pro aliquibus saltem casibus, & præcipuè, quando per talem Nouitiatum sufficienter expertus fuerit Nouitius austeritates Ordinis. De modo autem repetendi talem annum probationis, & an necessarium sit non solùm habitum Nouitiorum suscipere, sed & modum viuendi ipsorum obseruare, agit Suarez *supra num. 9.* & *sequentibus*. Quando autem censeatur Religiosus ratificare professionem aliàs inualidam, dixi eo *num. 9.* De quo etiam Lessius *supra*, & Bonacina *d. diff. 5. num. 1.* Similiter, qualiter ad ratificationem talis professionis inualidæ ob defectum aliquem temporalem probabile sit non requiri nouum consensum

sensum Religionis, dixi eo *cap.2. numero* 7. De quo etiam Peyrinis *supra num.*146. Tamburinus *supra quæsit.*13. Bordonus *supra n.*74 post Azorium, Sanchez, Rodriguez, Suarez, & Vecchium. Quod intellige, pro casu quo Religio tempore professionis inualidæ verum consensum habuerit. Si enim antea non consensit, sed potius restitit, necessarium videtur quòd de nouo habeatur consensus illius. Idem Bordonus *dicto n.*74. *& n.*60. Illud certius, in ratificatione professionis antea inualidæ opus non esse iteratione Cæremoniarum, quæ ex consuetudine, vel Constitutionibus Religionis adhiberi solent. Tum quia non sunt de substantia. Tum quia neque iterantur benedictiones in Matrimonio antea inualidè celebrato, tum quia istæ antea adhibitæ fuerunt. Peyrinis *supra num.*151. Bonacina *supra num.*4. ex Nauarro, Azono, & Sanchez.

21 Secundò animaduertendum, quòd pro nulliter professis Concilium Tridentinum *sess.*25. *de Regularib. cap.*19. hæc statuit. *Quicunque Regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacunque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non audiatur nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & tunc non aliter nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario. Quod si ante habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quacunque causa admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tanquam Apostata puniatur. Interim verò nullo priuilegio suæ Religionis iuuetur.* Circa quod Decretum, præter dicta *dicto cap.*1 *num.*7. & 8. & *supra verbo Causa Iudicialis Regularium num.*9 & *verbo Episcopus quoad Regulares num.*11. & 12. & *supra verbo Nouity, & Nouitia Regularium*, vlterius animaduertendum, iuxta dicta loco immediatè relato, dispositionem istam Concilij non solùm habere locum in impedimentis ibi expressis, scilicet, vis, metus, & defectus ætatis, sed etiam in aliis similibus. Tum quia illa ponuntur exempli gratia, non autem ad excludenda alia, cum exempla regulam non restringant. *l. damni infecti ff. de damn. inf.* Tum quia hoc indicat illa particula *aut quid simile.* Item illa *quacunque de causa* in supradicto capite expressa, aliter essent superfluæ, quod dicere magnum absurdum est; in Iure enim neque vna syllaba superfluere debet. Glossa *versic. tanquam capit. solita de maior.* Tum quia terminus *quicunque* propter eius generalitatem comprehendit casus etiam dissimiles, vt habet Glossa *verb. quamuis inuito Clem.*1. *de sent. & re iud.* Bordonus *Resolution.*23. *num.*3. ex Sanchez, & aliis. Procedit autem hæc dispositio Concilij solùm de reclamantibus de nullitate professionis propter impedimenta temporalia, non propter impedimenta perpetua. Qui enim cum impedimento perpetuo professi sunt, etiam elapso quinquennio audiri possunt. Ratio est, tum quia quod fauore alicuius introductum est in ipsius damnum retorqueri non debet. *l. quod fauore Cod. de leg. & Regul. quod in gratiam de Reg. iur. in* 6. Si autem Religiosus laborans perpetuo impedimento dirimente professionem è Religione exire non posset, Religio detrimentum pateretur, quia cogeretur retinere perpetuò inhabilem, quod videtur contra Concilij mentem, cum hoc Decretum in fauorem Religionis ediderit. Tum quia Concilium denegat audiri post quinquennium, quia præsumit Religiosum consensisse; hæc autem ratio cessat in habente perpetuum impedimentum, cum ipsius consensus validus esse non possit. Tum quia sequeretur mulierem, quæ mentito sexu, professionem in Monasterio emisit, cogi in eodem Monasterio remanere. Quod est absurdum, Nauarrus *l.*3. *consil. tit. de Regularib. in* 1. *edit. consil.*5. *num.*12. & *consil.*25. *num.*2. *& vlt. & in* 2. *consil.*26. *num.*2. *& consil.*48. *num.*2. *& fin.* Sanchez *l.*7. *de Matrim. disp.*37. *num.*32. & 33. Suarez *tom.*3. *de Relig. l.*7. *capitulo* 4. *num.*7. 8 & 9. Sanctarellus *dicta quæst.*48. *num.*36. Bonacina *dicto punct.*10. *difficult.*4. *num.*7. Barbosa *de Offic. & potestat. Episcopi Allegat.*104. *num.*10. Thesaurus *in Praxi part.*1. *verbo Professio cap.*1. *§. amplia secundò.* Idem dico de habentibus impedimentum temporale durans etiam post quinquennium, si illud irritet professionem, vt si professi sunt ex metu, vel cum defectu ætatis, & hæc etiam durent post quinquennium. Quia cum Tridentini Decretum fundetur in præsumptione ratificationis professionis irritæ, cum talis ratificatio eo tempore esse non possit, (quia, vt diximus, ea impedimenta, quæ inualidant professionem expressam, inualidant etiam tacitam) cessat præsumptio Concilij. Sanchez *supra num.*34. Portellus *supra verbo Professionis nulla reclamatio numero* 52. Cum etiam eo *cap.*2. *num.*7. dixerim, non obstante taxatione quinquennij à Concilio facta, audiri posse reclamantes post illud, si legitimas causas allegauerint ob quas non potuerint intra prædictum tempus reclamare, ideo probabiliter satis, non reclamantem intra quinquennium, vel quia fuit impeditus, vel quia ignorauit iusta ignorantia suam professionem esse irritam, posse reclamare, etiam post quinquennium, resoluunt non solùm Nauarrus eo loco relatus, sed etiam Azor. *tomo* 1. *lib.*12. *cap* 4. *quæst. vltim.* Sanctarellus *dicta quæst.*48. *num.*3. Diana 3. *part. Tractat.*2. *Resolut.*53. & 62. Pasqualigus *decis.*432. & maximè Suarez *dicto cap.*4. *num.*6. Propterea subdens, quod licet Concilium dicat, quinquennium esse computandum à die professionis, intelligendum est per se; per accidens verò, interueniente ignorantia probabili, computandum esse à die quo cœpit quis habere scientiam de nullitate professionis. Quod confirmatur, quia Concilium voluit concedere quinquennij tempus habile ad ratificandum professionem, sed quandiu ignoratur nullitas professionis non potest ratificari, ergo non debet tempus illud in hoc quinquennio computari. Suarez *supra.* Vide tamen circa hoc aliquas declarationes Sacr. Congregat. quas referunt Barbosa *in prædictum locum Concilij*, & Sanctarellus *supra.* Attende etiam ad praxim, & stylum Curiæ, qui talis est, vt quoties elapso quinquennio quis vult dicere de nullitate, adit Pontificem, vel Sacram Eminentissimorum Cardinalium Congregationem, & allegato iusto impedimento non reclamandi intra tale tempus, illisque summariè cognitis, impetrat talem facultatem, per viam saltem extraordinariam restitutionis in integrum. Portellus *supra verbo Professionis nulla reclamatio num.*45. Nouarius *in Lucerna verbo Reclamare num.*5. Nota autem tale impedimentum, vel ignorantiam reclamandi intra quinquennium, minimè probari iuramento ipsius reclamantis. Sanchez *dicta disp.*37. *n.*14. Rodriguez *in addit. ad Summ. cap.*65. *n.*6. Nouarius *supra num.*6. Comprehenduntur quoque sub isto Decreto milites S. Ioannis Hierosolymitani, prout constat ex declaratione S. Congreg. quam referunt Barbosa *super illud*, & Suarez *supra num.*10.

Circa circunstantias autem prædicti quinquennij ad reclamandum nota, quòd illud in professione expressa incipit per se, vt dixi à die, quo quis illam emisit, in tacita verò, à die, quo fecerit actus solummodo professis proprios, quibus inducitur. Barbosa *dicta* 22

Allegat.

Allegat. 104. *num.* 16. ex Miranda, Azorio, & Bonacina, quos etiam sequitur Nouarius *supra num.* 2. *&* 3. [Si autem quæras an dies ipsa professionis, computetur in quinquennij spatio. Respondeo affirmatiuè, eo quod tempus in materia Iuris alteri contraria debet esse completum, & computandum non solùm à die in diem, sed à momento in momentum. *l.* 3. *§. Minorem. ff. de minorit.* Tamburinus *de Iure Abbat. tom.* 3. *disp.* 6. *quæsit.* 25. *num.* 6. conformiter ad doctrinam Sayri, Sanctarelli, Bonacinæ, & aliorum, quos refert.

Vnde solus Ordinarius non potest processum talis nullitatis facere sine dicto Prælato Regulari. Portell. *in Responsionib. Moral. tom.* 2. *casu* 144. 2. *& casu* 93. vbi agit de quodam Ordinario, qui excômunicauerat Prælatum cuiusdam Religionis, eo quod nollet tradere illi quendam Religiosum propter crimina ab ipso commissa in carcere detentum, qui prætendebat se nulliter professum.] Quoad eos autem coram quibus facienda est huiúsmodi reclamatio de nullitate, nota ex declaratione Sacræ Congregationis, quam referunt Barbosa *super illud cap. Concilij, & in Collectaneis Bullarij verbo Professio Regularis*, Tamburinus *supra quæsit.* 26. ac Nouarius *supra verbo Professio*, eam fieri debere coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius Monasterij, in quo professionem emisit, & coram Ordinario illius loci, vbi Monasterium existit. Si autem huiusmodi causæ intra biennium non determinentur, ad Iudices Superiores trahi possunt, iuxta Decretum eiusdem Concilij Tridentini *sess.* 24. *cap.* 20. Nisi assignentur causæ legitimæ, propter quas non sunt definitæ. Ita enim habetur ex declarationibus Sacræ Congregationis, quas ex Armendariz, Leone, Riccio, & Barbosa retuli *supra verbo Causa iudicialis Regularium num.* 9. Quomodo autem facienda sit huiusmodi reclamatio cum habitu, dixi eo *cap.* 1. *num.* 8. De quo etiam Diana *supra dicta Resolut.* 53. & Tamburin. *supra num.* 2. [Notat autem idem Tamburinus *quæsit.* 25. *num.* 10. reclamantem scienter contra professionem validam, & resiliendo propterea à Religione censeri debere, vt Apostatam, quia iniustè & illegitimè recedit a Religione, in qua validè professus est.]

23 Nota quartò, professionem quomodocunque inualidam non validari præcisè propter cursum temporis, si de nouo non ratificetur. Ita enim habetur expressè ex Regula Iuris in 6. *Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit.* Confirmatur à simili de matrimonio, quod enim à principio semel nullum fuit, non incipit esse validum solùm propter fluxum temporis. Suarez *supra cap.* 1. *num.* 3. Peyrinis *supra num.* 143. Tamburinus *supra quæsit.* 17. *num.* 1. Deinde, professionem quomodocunque inualidam, ex vi sua nullam inducere obligationem in professo ad vota, Regulam, Constitutiones, &c. Ratio est, quia obligatio hæc solùm est effectus professionis validæ. Bonacina *supra difficult. prima num.* 1. ex Nauarro, Henriquez, Sanchez, & aliis. Dixi ex vi sua, quia ratione alterius circunstantiæ fieri potest, vt obligetur ad illa professus, vt si scandalum præbeat, Regulam, aut vota coram aliis non seruando. Quilibet enim tenetur scandali occasionem præcauere. Ita relati Auctores. Quamuis autem iidem Auctores, & alij, specialiter Lessius *libr.* 2. *capitulo* 41. *dub.* 7. *numero* 63. & Layman. *libro* 4. *Tract.* 5. *capit.* 5. *numero* 7. supponentes prædictum Religiosum inualidè professum cogi non posse ad ratificandum professionem, (prout est certum, siquidem professio debet esse actus omnino liber, & absque vlla coactione) consequenter etiam, & satis probabiliter supponant, quod si nolit spontaneè ratificare professionem inualidam, possit intra quinquennium auctoritate propria dimittere habitum, fugere è Religione, & ducere vxorem, secluso tamen scandalo, vel aliis circumstantiis extrinsecis: imò, & Prælatum id scientem posse illum occulte dimittere. Hæc tamen limitanda sunt primo, quando inualidè professus est certus de inualiditate suæ professionis, quando enim dubius est de illa, tenetur iudicare in fauorem Religionis, quæ possidet ipsum, iuxta dicta *supra verbo Dubia Regularium numero* 16. & tenent Sanchez *dicta disputatione* 37. *numero* 12. & Suarez *supra capitulo* 2. *num.* 6. Secundò, id etiam limitari debet pro casu quo ille non possit probare coram Ecclesia inualiditatem suæ professionis, si enim illam probare potest, debet vti remedio à Concilio designato, scilicet reclamando coram Ordinario, & Superiore suo. Licet enim hoc Decretum probabiliter satis intelligatur ab Auctoribus relatis solùm pro foro externo, non pro interno, aut foro conscientiæ; probabilius tamen est oppositum, non solùm propter pœnas, quas Concilium assignat, scilicet, quod habeatur vt Apostata, & quòd nullo Religionis suæ priuilegio fruatur, quæ pœnæ, cum sint graues nimis, supponere videntur culpam in foro conscientiæ, sed etiam, quia actus illi per sese videntur perniciosi bono communi, atque contra ius Religionis, vel saltem contra iustitiam legalem, quia quando aliquis habet ius ad rem, vel in re, quam alius possidet, præsertim iustè, non potest sua auctoritate illam vsurpare, sed debet vti auctoritate Iudicis, quando commodè potest. Quia oppositum est contra bonum ordinem Reipublicæ, & non per accidens, sed per se inferre potest scandalum, & perturbationem. Ita Suarez *supra c.* 3. *n.* 11. Idem quoque videtur dicendum etiam post expletum quinquennium, in casu scilicet quo illi permittatur reclamare, saltem per viam extraordinariam restitutionis in integrum. Quia ratio tradita etiam probat pro eo tempore. Casu tamen quo talis reclamatio non sit tunc possibilis, probabile est quod Auctores supra relati tenent, scilicet, quòd, cum Decretum Concilij fundetur in præsumptione, qua supponitur in foro externo professionem illam inualidam, saltem tacitè ratificatam fuisse à professo, ideo si inualidè professus certò sciat nunquam eam ratificasse, ac per consequens Iuris præsumptionem falsam esse, in conscientia obligatus non est ad manendum in Religione, sed per se loquendo, si graue scandalum, aliudve maius incommodum secutum non sit, dimisso habitu occultè fugere, atque vxorem ducere non prohibetur, aut à Prælato, occultè dimitti, scandalo cessante. Quemadmodum, iuxta plurium sententiam, Iudex, qui alioquin contra allegata, & probata absoluere non potest, si tamen publicè coniunctum reum certò sciat innocentem esse, potest ei occultè fugiendi aditum patefacere, modo scandalum absit. Ita Layman. *supra* ex relatis Auctoribus. Vide & Sanctarellum *dicta quæst.* 48. *à num.* 18.

Casu verò, quo prædictus Religiosus inualidè professus non possit inualiditatem suæ professionis in foro externo probare, nec è Religione exire, aut occultè dimitti propter scandalum, quòd inde sequetur, vel aliam impossibilitatem, tenetur suam professionem ratificare, seu inualidare, iuxta dicta *cap. à relato numero* 7. Ratio est, quia, licet absolutè, per se, & ex natura rei nullus possit cogi ad Religionem profitendam, cum iugum Religionis sit valdè onerosum, iis præsertim, qui illud sponte non recipiunt 24

nihilominus per accidens, scilicet ad maiora vitanda incommoda,& propter commune bonum,ad id obligari potest, qualiter contingit in proposito. Primò, propter dicta eo *num*.7. scilicet ad vitandam fictionem,& deceptionem non solùm Religionis,sed & totius Ecclesiæ. Cum enim illa eum habeat pro verò professo, ipse etiam verum professum esse procurare debet. Secundò,ad vitanda grauia pericula, quibus se exponit manendo in Religione non ratificata professione.Nam quæ propria sunt professorum, & professionem supponunt, ita vt solis professis conuenire possint, cum ipsorum præiudicio exequi, & subire cogetur,ita vt sine scandalo ea recusare non possit.Rodriguez 2.*tom. Summa cap*.92. *concl*.5. Suarez *supra cap*.2. *num*.7. *&* 9. Bonacina *dicta diffic*.*t*.1. *num*.2. Vecchius *supra disp*.14.*dub*.2. Bordonus *supra Resolut*.8. post alios.

25 Bona autem professorum propria, & quæ non professis nullatenus conueniunt, sed peccent illa vsurpando, sunt. Primò,ali bonis, redditibus,seu eleemosynis Religionis. Licet in hoc excusari possint tales fictè professi,si obsequia,quæ ipsi præstant Religioni, ipsis æquiualeant. Secundò,habere locum,& præcedentiam inter professos. Tertiò, posse confiteri sua peccata Sacerdoti approbato solùm à Superiore Regulari, & non ab Episcopo, seu Ordinario. Quartò, frui priuilegiis Religionis, quæ solùm veris professis concessa sunt. Neque obstat,ea etiam,iuxta dicta *supra verbo Nouitij, & Nouitia Religionum à n*.34. extendi quoque posse ad Nouitios. Nam isti fictè professi non sunt Nouitij, cum non sint in probatione, nec,vt tales à Religione habeantur; nec veri professi, vt supponitur, sed solùm falsi, intrusi, & suppositițij professi contra voluntatem Ecclesiæ, & Religionis. Verum quidem est posse dici frui prædictos illis priuilegiis,quæ Religioni concessa fuerint pro suis commensalibus,& domesticis. Sed ista pauca sunt.Quintò,disponere de bonis suis iuxta Concil. Trid.*sess*.25. *c*.16. Sextò, specialiter,si fuerint Choristæ,vel Choro designati, habere vocem actiuam, & passiuam in electionibus. Septimò, ordinari ad titulum paupertatis professæ, & non alicuius beneficij, aut patrimonij. Octauò, ordinari per dimissorias concessas à Prælatis Regularibus. Nonò, admitti ad gradus, & honores Religionis. Decimò, eligi ad officia, & dignitates Religionis. De quibus omnibus Sanch.*dicta disp*.37. *n*.37.42. *&* 43. ex Nauarro, & Rodriguez; Peyrinis *supra num*.141. Bordonus *supra num*.31. *& sequentibus*.Apud quos alia ad intentum.Vide aduertentiam pro Dominis Episcopis conferentibus Ordines Regularibus, quam retuli *supra verbo Ordines Sacri num*.17.

26 Pro casibus, in quibus professio inualida obligat, saltem vt votum simplex, ad promissa, vide dicta *tom*.1.*p*.1.relato *cap*.2.*num*.28.cum Auctoribus,quos ibi refero. Alia quoque ad intentum habebis *infra verbo Vota Regularium*.

27 Iungendum dictis votum, quod dedi circa præcedentiam cuiusdam Religiosi,qui, cum protestatus esset de nullitate suæ professionis, postea eam ratificauit,& confirmauit:quærebatur enim à quo tempore accipienda esset talis præcedentia, an à die professionis emissæ, an à die ratificationis,seu confirmationis. Quod tale fuit.

28 Si prædictus Monachus suam professionem ratificasset ob defectum anni Nouitiatus non habiti in loco designato à Sede Apostolica,proculdubio eius antiquitas, seu præcedentia sumi deberet à tempore professionis emissæ. Ita enim statuit pro illis,qui præfatum Nouitiatus annũ in locis designatis à Sede Apo-
stolica non peregerant,quando suam professionem ra- 29
tificassent.Vrbanus VIII.litteris datis 11.April.1631.
quas refero *tom*.1.*Summa c*.24.*n*.24. Quia tamen ra-
tificatio professionis huius Religiosi non fuit ob præ-
dictum defectum, sed prætendebat se coactione,vi,&
metu talem professionem emisisse, ideo standum erit
iuri communi,& non prædictis litteris Vrbani. Sup- 30
pono autem professionem dicti Religiosi inualidam
fuisse.Ita enim ipse confessus est,vt patet ex casu rela- 31
to.Confessione autem partis non potest afferri melior
probatio *l. cum precum C. de liberal. caus*. Gabr. *de* 32
confess. concl.4.*a*.1.*& seq*. Rota coram Ludonisio *decis*.200. *n*.2. *& decis*.458. *n*.3. ac in vna Colonien.
præcedentiæ 9.Iunij 1627.*a*.2.coram Vbaldo. Acce-
dit,quod credere præsumitur quis,etiam in foro con-
scientiæ id, quod verbis exprimit, Bald. *in Marga*. 33
verbo credulitas.vers.2.Bertachinus *in repertorio,verbo*
credo. Item credendum est cuilibet in arte sua. Berta-
chin. *ibid*.

Nec obstat si respondeat deceptum fuisse, existi- 34
mando fuisse talem coactionem, vim, aut metum in
sua professione. Quia, qui nimis credulus est, sibi
imputare debet *l.miles §.pen.ff.de adult.authent.hodie*
C.eod.cap.relatum, qui filij sint legitimi l.nimia cre-
dulitate C.de act. & obligat.

In iure ergo communi stando,si non obstant Con- 35
stitutiones præfatæ Religionis,videtur solùm sumen-
dam esse antiquitatem, seu præcedentiam huius Re-
ligiosi à die ratificationis suæ professionis. Ratio est,
quia antiquitas, seu præcedentia in Religione solùm
sumitur à tempore, quo aliquis est verè Religiosus,
nullus autem constituitur verè Religiosus,nisi per le- 36
gitimam,& veram professionem *c*.1.*de Regularib.in* 6.
cap.porrectum de Regularib. Glossa *in c.vidua eod.tit*.
Nauar.*l*.3.*consil.de Regularib.cons*.17.*n*.1.Ergo solùm
à tempore ratificationis professionis sumenda est anti-
quitas,& præcedẽtia. Confirmatur,quia antiquitas,& 37
præcedentia in Religione solùm sumitur à tempore,
quo aliquis incipit esse Regularis illius Religionis
l 1.*ff.de alb.scribendo, argum.c*.1.*& cap.statuimus de*
maiorit.& obedient.Nauarrus *supra consil*.60.Rodrig.
tom.3.*quæst. Regular.q*.52. *art*.29. Miranda *in Man.*
Prælat. tom.1. *quæst*.31. *artic*.23. Sanchez *lib*.6. *in*
Decalog. cap.7. *num*.86. Bordonus *resolut*.29. *n*.84.
propterea asserentes (vt ego *tom*.1. *cap*.22.*num*.17.)
quod transeuntes ex vna Religione ad aliam, solùm 38
debent habere præcedentiam à die professionis emis-
sæ in posteriori Religione, quia solùm ab eo tempore
sunt Religiosi illius, & numerantur inter membra
ipsius.Quod etiam procedit in nostro casu. Siquidem
iste Religiosus non incepit esse Religiosus huius
Religionis, nisi à tempore ratificationis professionis,
quæ fuit vera professio, non verò à tempore profes-
sionis, quam ipse confessus est fuisse inualidam ob
metum, coactionem, &c. Confirmatur vlterius ex
eo, quod, non entis, nullæ sunt qualitates *l. etas,* 39
qui in Prouincia ff.si cert.pet. cap. bonæ de elect. Cum
ergo dicta professio inualida fuerit, nullum pariet
effectum antiquitatis, vel præeminentiæ, fauet huic
doctrinæ Sanchez *lib*.7. *de Matrimon. disputat*.37.
num.68. dum inquit, nulliter professum, ad hoc vt
gaudeat antiquitate existimatæ professionis teneri
impetrare dispensationem, & abstinere ab iis, quæ
sibi ratione talis antiquitatis competebant, si sine
nota id facere potest, fauet etiam Bordonus *resolut*.8.
num.67. dicens ex Sellio, & Barbosa id decisum, vi-
delicet nulliter professum quando ratificat profes-
sionem debere sedere iuxta secundam professionem,
quod idem dicit *num.sequenti* de aliis iuribus,& pri-
uilegiis professionis.

Nec

40 Nec obstat regula illa iuris *num.* 10. vbi habetur *ratihabitionem retrotrahi ad diem, scilicet actionis, quæ ratificatur*, ex quo videtur colligi ratificationem talis professionis cum retrotrahatur ad diem professionis, inualidæ posse frui priuilegiis quibus frueretur, si talis professio valida fuisset. Respondeo enim
41 ratihabitionem istam non retrotrahi, aut habere suum effectum, quando per illam fit præiudicium tertio, prout contingere videtur in præsenti, siquidem Religiosi illi, qui professi fuerunt ante dictam ratificationem habent ius ad prætendendum antiquitatem, & præcedentiam supra prædictum Religiosum ratificantem suam professionem inualidam, argumento *l. si partem §. vlt. ff. quemad. seruitutes. cap. si pro te, & c. quamuis de rescriptis in 6.* prout ex variis auctoribus refert Barbosa *in collectaneis Doctorum super dictam regulam decimam numero 7. 8. & 9.*
42 Nec etiam obstat, quod Religio quantum est ex parte sua acceptauerit præfatum Religiosum ad suam antiquitatem, & præcedentiam à tempore primæ
43 professionis. Quia, cum id fuerit ex errore, seu existimatione, quod talis professio fuerit valida, nihil iuuare potuit illum, præsertim in præiudicium aliorum Religiosorum, vt dictum est.
44 Nec denique obstant Nauarrus *lib.* 3. *consiliorum de Regularibus in prima editione cons.* 46. *num. vltim.* & Bonacina *de clausura quæst.* 2. *punct.* 10. *difficult.* 1. *num.* 6. dum credunt Religiosum, qui professionem nullam ratificauit frui posse priuilegiis Religionis, ac si ab initio validè illam emisisset; quia solùm videntur loqui in foro forsan conscientiæ, non quando res est deducta ad forum externum, seu aliis Religiosis ignorantibus nullitatem professionis, vt inquit ipse Bonacina. Melius tamen dicam eorum sententiam non esse veram.

PROFANATIO SACRORVM.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.
Profanatio Sacrorum est sacrilegium. num. 2.
Quando liceat. num. 3.

1 DE hac re aliqua dixi *supra verbo Monasteria Regularium. numero* 38. & 45. & *verbo Paramenta Ecclesiastica*, & dicam *infra verbo vasa Sacra*, & *verbo Vestes Sacræ*. Alia quoque in præsenti dicenda, conformiter ad declarationes aliquas S. Congreg. quæ circumferuntur. Ex quibus aliqua pro Regularibus vtilia haberi possunt.
2 Primò ergo nota, quod prophanare Sacra est sacrilegium, vtpotè quia est contra reuerentiam debitam rebus Sacris. Naldus *in Summa verbo Sacrilegium num.* 2. Vnde ex Abbate infert, quod sacrilegium etiam sit, si res aliena, inuito, vel ignaro ipsius Domino effecta Sacra, postea desecraretur, quia potius in hoc casu esset ei satisfaciendum de suo interesse, relinquendo ipsam durare Sacram,
3 Secundò nota, quòd cum, iuxta præscriptum Concilij Tridentini *sessione* 21. *cap.* 7. *de reformatione.* Episcopis liceat aliquando Ecclesias aliquas diruptas in prophanos vsus non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, conuertere, ideo Prælati Regulares, qui habuerint iurisdictionem Episcopalem in populum, id etiam facere poterunt. Quod qualiter sit intelligendum, habetur ex declarationibus Sacræ Congregationis, quas refert Barbosa *in locum Concilij relatum, & in Collectaneis Bullarij verbo Profanare.* Ex declaratione etiam Sacræ Congregationis apud Nouarium *in Lucerna Regularium verbo Profanatio numero primo*, conceditur ex causa profanatio Clericis Regularibus Societatis IESV. Item ex declaratione etiam Sacræ Congregationis, quam refert idem Nouarius *ibidem numero secundo*, concessa fuit profanatio domorum, in quibus Moniales habitarunt, & diuina officia recitarunt, ac Missas celebrari fecerunt.

PROTECTORES ORDINVM.

DE illis ad sufficientiam dictum est *tom.* 1. *p.* 2. *c.* 9. *per totum* & *supra verbo Cardinales*, & ideo pro nunc supersedendum.

QVARTA FVNERALIS.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num. 1.
Quarta funeralis quid sit. num. 2.
Ad illam an teneantur Religiosi præcipuè Mendicantes. num. 3.
Priuilegia ipsorum moderata à Concilio Tridentino, num. 4.
Quomodo intelligendum. num. 5.
De priuilegiis Mendicantium ex Pio V. num. 6.
Quæ Monasteria eam soluant. num. 7.
De quibus rebus. ibid.
Quid de Monasteriis Monialium. num. 8.
An debeatur ex iis, quæ alio die, præter quam in die sepulturæ afferuntur. num. 9.
Casus, in quibus non debetur. num. 10.
Pœnæ, quas incurrunt Ordinarij cogentes Regulares ad illius solutionem quando non debetur. num. 11.

DE hac etiam materia nonnulla dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 3. *num.* 13. & *p.* 2. *cap.* 1. *num.* 29. & 30. 1
Deseruiunt etiam ad intentum dicta *supra verbo Canonica portio.* Alia tamen addenda pro materiæ ampliori notitia.
Quarta funeralis est quarta pars illorum bonorum, quæ parochiani relinquunt, vel offerunt ratione funeris cum extra Parochiam propriam sepeliuntur. Clement. *Dudum de sepultur.* Ioannes de Cruce *de statu Religionis lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 5. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *disputatione* 15. *quæsito* 17. *num.* 1. Vocatur etiam quarta parochialis *cap.* 1. & *cap. relatum de sepultur.* & *in cap.* 2. *eod. tit. in* 6. & *dicta Clem. Dudum §. verum*, & vtrobique Doctores *de Sepultur.* ex eo scilicet, quòd debita sit Parocho propter Sacramenta, quæ ministrat suis parochianis, id est: propter onus, quod in eorum administratione subit. *cap.* 1. *cap. relatum cap. de his de sepultur.* Tamburinus *supra num.* 2. 2
Etsi autem Religiosi omnes, etiam Mendicantes, teneantur iure communi soluere quartam funeralem: ita enim habetur in Clem. citata, vbi etiam reuocantur consuetudines, & priuilegia illuc vsque concessa & conuentiones, statuta, & pacta, ac per consequens hoc tempore Religiosi non habentes aliquod priuilegium ad illam teneantur, prout notat Barbosa *de Iure Ecclesiastico lib.* 3. *cap.* 24. *num.* 1. & 14. Nihilominus plures Religiosi habent talia priuilegia, & ita nec ipsi, nec illi, qui cum illis communicant in 3

priuilegiis eam soluere tenentur. Hi sunt Carmelitæ; propter priuilegium Nicolai V. quod retuli ad verbum *supra Canonica portio num.7.* & quod est copiosius,& melius, vt habent Cassarubius, Rodriguez, & Miranda eo loco relati. Deinde Benedictinis Congregationis S. Iustinæ, ex Eugenio IV. in Bullario Rodriguez *Bulla* 12. & apud Tamburinum *supra num.6.* Qui etiam refert hoc priuilegium communicari Vallis Vmbrosæ, & Cælestinis. Prædicatores etiam, Minores, & Carmelitæ habent simile priuilegium à Sixto IV. vt patet ex Miranda *tomo* 2. *quæst.*48.*art.*6. & Ioanne de Cruce *supra.* Similiter nostri Patres Discalceati post contradictorium iudicium à solutione prædictæ quartæ exempti sunt per Clementem VIII. in Bulla. *Quod semel* in Bullario Rodriguez in eodem Clemente *Bulla* 26. Ioannes de Cruce *supra.*

4 Hæc verò priuilegia,& alia à prædictis Auctoribus relata,& ante Concilium Tridentin. concessa, aliquatenus moderata sunt ab eodem Concilio *sess.*25.*c.*13. vbi sic habetur. *Decernit S. Synodus, vt quibuscunque in locis iam ante annos quadraginta, quarta, quæ funeralium dicitur, Cathedrali, aut Parochiali Ecclesiæ solita esset persolui, ac postea fuerit ex quocunque priuilegio, aliis Monasteriis, Hospitalibus, aut quibuscunque locis piis concessa, eadem posthac integro iure, & eadem portione, qua antea solebat, Cathedrali, seu Parochiali Ecclesiæ persoluatur, non obstantibus concessionibus, gratiis, priuilegiis, etiam Mari magno nuncupatis, aut aliis quibuscunque.*

5 Ex hoc autem Concilij Decreto inferuntur aliqua ad intentum. Primum, ea Monasteria, quæ 40. annis ante Concilium solita erant soluere dictam quartam, teneri etiam nunc ad eam, non obstantibus quibuscunque priuilegiis. Ita enim habetur expressè in dicto Decreto. Secundum, quod illa Monasteria fundata ante Concilium, quæ solita non erant per 40. annos soluere dictam quartam, hodie non teneantur ad illam. Quia ita etiam habetur in Decreto Concilij adducto. Tertium, quòd Monasteria fundata ante Concilium citra 40. annos non teneantur ad illam; quia Concilium solùm loquitur de Monasteriis fundatis ante Concilium ante quadraginta annos, non citra. Quartum, quòd Monasteria fundata post Concilium, aut in posterum fundanda, non teneantur soluere dictam quartam, quia nullo modo comprehenduntur in Decreto Concilij. Quod solùm loquitur de fundatis ante ipsum, & quæ solita erant illam soluere, quod non potest competere Monasteriis fundatis, aut fundandis, post Concilium. Rodriguez *tom.*1. *quæst. Regular. quæst.*39. *artic.*2. Miranda *in Manuali tom.*2. *q.*48. *art.*7. Ioannes de Cruce *supra,* Portellus *in Dubiis Regul. verb. Canonica portio num.*1.*& seqq.* Naldus *in Summ. verb. Sepultura num.*1.

6 Id verò ita obseruandum esse colligitur primò pro Mendicantibus ex Bulla Pij V. *Etsi Mendicantium,* paucis annis post ipsum Concilium edita, de qua dixi *tomo* 1. *p.*2. *cap.*1. *num.*12. ibi enim sic habetur ad intentum. *Quartam autem funeralium, de qua sess.*25.*cap.*13 *nequaquam soluere teneantur Monasteria, quæ à* 40. *annis citra fundata existunt. Postquam Concilium ipsum loquitur tantùm de Monasteriis ante annos* 40. *fundatis, quæ ipsam quartam soluere consueuerunt.* Hæc autem Constitutio Pij V. reuocata non est à Gregorio XIII. per aliam Constitutionem, quæ incipit *In tanta,* quia iuxta dicta eo *cap.*1 *num.*16. solùm Gregorius reuocauit præfatam Constitutionem Pij V. quatenus per ipsam concederetur aliquid contrarium Decretis Concilij Tridentini, non tamen quatenus ipsa declarantur, prout infertur ex Rotæ decisione in Vna Litiensi, de qua infra, & præter Auctores à me eo loco relatos, tenet etiam Ioannes de Cruce *supra.* Similia habentur in alia Bulla eiusdem Pij V. *Ad hoc nos Deus* in 2. tom. Bullarij Laertij *sub n.*41. Colligitur secundò, ex declaratione S. Congregationis, quam ex Rodriguez retuli loco relato ex primo tomo Summæ, qui eam authenticam monstrat ea *quæst.*39. *art.*2. Tertiò, ex alia declaratione S. Congregationis pro Ordine Minimorum, quam ex Quaranta *in Summa Bullarij verbo Priuilegia Regularium* eo etiam loco retuli. Quartò etiam, ex Paulo V. in Bulla *Decet Romanum* pro Carmelitis, quam ibidem etiam retuli. Quintò ex Rotæ decisione in vna Litiensi *Quarta funeralium* coram Domino Coccino, quam referunt Barbosa *supra n.*14. & Tamburinus *supra num.*7. Aliam etiam refert Cassarubius *in Compend. Priuileg. Mendicantium verbo Canonica portio in fine.*

Illa autem Monasteria, quæ quartam funeralem 7
soluere tenentur, quia scilicet 40. annis ante Concilium illam soluere solita erant, licet stando in iure communi eam soluere debeant de omnibus legatis factis Ecclesiæ, in qua quis sepelitur, prout ex dict. Clement. *Dudum,* & aliis capitibus Tituli *de Sepulturis* inferunt Syluest. *in Summa verbo Canonica portio q.*9 Molina *de Iust. Tract.* 2. *disp.*215. Barbosa *supra num.*51. his tamen temporibus, Mendicantes, & qui ipsorum priuilegiis fruuntur, non tenentur illam soluere, nisi de his tantum, quæ cum corpore defuncti deferri solent, vino scilicet, tritico, pane, cereis, &c. Portellus *supra n.*5. Ita enim pro Mendicantibus declarauit Pius V. Bulla relata, vbi post verba adducta sic habet. *Et vbi solui consueuit id tantum ceræ, & aliorum, quæ in aliquibus partibus deferri contigerit tempore, quo defunctorum corpora ad sepulturam deferuntur, non autem de Missis, seu legatis, vel aliis, Fratribus ipsis, seu Monialibus huiusmodi, relictis, aut alias quomodolibet donatis, solui debet; sicque intelligi Decretum quoad quartam huiusmodi soluendam debere decernimus. Vbi verò non est consuetudo soluendi quartam huiusmodi, de nullo supra scriptorum solui debere declaramus. Nec ad quartam, seu aliam partem omnium eorum, quæ etiam pro ornamento Ecclesiæ, palliorum, planetarum, cortinarum, & pannorum & aliorum quæ dictis Ecclesiis relinqui, vel dari contigerit, etiamsi pro victu Fratrum, aut aliàs relinquantur, aliquid contribuere teneantur.* Similia habentur in alia Bulla eiusdem Pij V. *Ad hoc nos,* quam supra retuli. Ita etiam habet vsus, vt ex Cardin. *in Clement. Dudum de Sepult.* §. *verum* notant Couar. *cap. vltim. de testam. n.*6.*&* 7. Molina, Rodriguez, & Ioannes de Cruce *supra,* ac Miranda etiam *supra art.*6. Per quem vsum, vt credo, moderatum est priuilegium illud Nicolai V. pro Carmelit. per ipsum enim eximebantur à solutione omnimoda funeralium, non obstante Clementina *Dudum* & aliis Constitutionibus. Rodriguez *supra.* Cum autem dico de cereis deberi dictam quartam, intelligi id debet de cereis, qui circa Crucem, vel cadauer deferri solent, maximè in Italia. Barbosa *supra num.*41. ex aliis. Qualiter autem eorum diuisio facienda sit cum Parochis in Vrbe, habes ex SS.D.N. Vrbani declaratione apud eumdem Barbosam *num.*42. De quo etiam dixi *tom.*1. *p.*2.*c.*1. *n.*48. Non de candelis, quas in manibus portant Religiosi in huiusmodi funeribus, iuxta dicta eo *n.*48. ex priuilegio Sixti IV. pro Minoribus. De quo idem Barbosa *supra n.*39. Idem quoque *n.*40. referens declaratum à S. Congregatione de candelis, aut cereis Confraternitatum sæcularium, aut locorum piorum associantium funera.

Nota

8 Nota supradicta etiam habere locum in Monasteriis Monialium. Quia Pius V. in vtraque Constitutione relata ipsarum expressè meminit. Portellus *supra num.*8. Etsi Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Quarta num.*1. oppositum teneat, nisi vbi adsit consuetudo in contrarium.

9 Ex dictis autem infertur non deberi dictam quartam ex iis, quæ alio die, præterquam in die sepulturæ afferuntur, cum illa non possint dici deferri cum corpore Defuncti. Et ita tenent Rodriguez, Molina, & Miranda *supra* post Panormitanum, & fauet Azor, *tom.*2.*Instit.moral.lib.*9.*c.*13.§.*funeralia*. Nota tamen Barbosam *supra num.*38. *& in Collectan. Bullar. verbo Quarta* referre declarationem S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, quæ aliquo modo huic doctrinæ contrariatur. Propterea cautè procedendum, si de dicta declaratione authenticè constet.

10 Sunt etiam plures casus, in quibus generaliter loquendo, secundum Doctores, non debetur dicta quarta à Monasteriis, seu Ecclesiis. Primus, quando adest consuetudo illam non soluendi, iuxta dicta *supra verbo Canonica portio numero* 8. Secundus, quando adest etiam priuilegium non soluendi illam, vt dictum est. Tertius, quando aliquid legatur in vsus priuilegiatos, de quibus *in cap. fin. de testam.* scilicet, provt ibi dicitur, *ae hu, qua in ornamentu, vel pro eis, seu fabrica, luminaribus, anniuersario, septimo, vigesimo, trigesimo die, sine aliis ad perpetuum cultum diuinum legantur Ecclesiis, &c.* Quartus, quando Ecclesiæ aliquid inter viuos donatur, seu quando legator in vita soluit legatum. Quintus, quando post electionem sepulturæ Religiosus effectus est in illo Monasterio. Sextus, quando quis legat Ecclesiæ, in qua non sepelitur. Septimus, quando aliquis sepelitur in Ecclesia contra voluntatem Religiosorum illius. Octauus, quando Ecclesia Parochialis est interdicta culpa Parochi. Nonus, quando quis elegit sepulturam in aliqua Ecclesia, sed postea reuocauit eam electionem, & sepelitur in alia. Decimus, quando, etsi elegerit, de facto tamen non sepelitur in illa Ecclesia ex aliquo casu. Vndecimus, cum legatur pro incertis malè ablatis. Duodecimus, quando legatur Ecclesiæ Parochiali quantum illi debebatur ratione quartæ. Tertius decimus, quando tempore testamenti, & legati non elegit sepulturam, sed postea tempore mortis, & hoc non in fraudem Parochiæ. Quartus decimus, cum ille non potuit accipere per longum tempus Sacramenta, aut diuina à sua Parochia. Quintus decimus, quando fit depositio funeris in aliqua Ecclesia ad tempus solùm. De his casibus, eorumque explicatione, & limitatione, communiter Summistæ *verbo Canonica portio*, specialiter Angelus *ibidem num.*14. Syluest. *supra*. Molina *dict. disput.*215. Azor. *supra cap.*12. *&* 13. Rodriguez *d. quæst.*39. Miranda *d. quæst.*48. Portellus *dicto verbo Canonica portio, & in Additionibus ad illud, ac in Responsionib. moral. part.*2. *casu* 25. Barbosa *supra num.*45.46.47. *&* 52. Adde, nec deberi ex legatis particularibus Religiosis, quia Iura solùm loquuntur de legatis Ecclesiis, Sylvester *supra q.*6. Miranda *supr. art.*3. [pro Complemento Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium] 19. Iulij 1641. pro PP. Conuentualibus declarasse Quartam funeralem deberi proprio Parocho defuncti, quando sibi elegerit sepulturam in Ecclesia Regulari; si tamen defunctus mortuus sit extra propriam Parochiam, quartam deberi Parocho, in cuius Parochia mortuus est. Item 28. Martij 1642. non debere Quartam eo quod corpus defuncti dum ad sepulturam ferretur transierit per aliam Parochiam.]

Pro pœnis, quas incurrunt Ordinarij cogentes Regulares ad solutionem quartæ quando eam non debent, & qualiter tunc non teneantur coram ipsis comparere, vide Rodriguez *supra artic.*9. Mirand. *artic.*14. & Portellum *num.*11. An possint renunciare illis, seu pacta facere circa ipsius solutionem, videantur Syluest. *supra q.*2. Rodrig. *supra art.*8. Miranda *supra art.*12. Portellus *supra num.*9. *&* 10. alter Rodrig. *in Compend. q. Regul. Resol.*18. & Barbosa *supra num.*34. *&* 35. An dicta quarta debeatur ex iis, quæ Confraternitatibus relinquuntur, tractant Azot. *cap.*12. *q.*11. Miranda *supra art.*3. & maximè Barbosa *de Offic. & potestat. Episcop. allegat.*75. *n.*43. *& sequentibus.* 11

Deseruit ad intentum huius materiæ sententia quædam lata per Locumtenentem Auditoris Cameræ in fauorem PP. Cælestinorum circa exemptionem à *quarta funerali*, & ius deferendi defunctos ad suas Ecclesias; simulque S. Rotæ Romanæ decisio confirmatoria dictæ sententiæ; & ideo huic loco apponenda.

Sententia lata super exemptione à solutione quartæ Funeralis, ac iure deferendi defunctos ad Ecclesias Cælestinorum sine Capituli & Clerici consensu, seu interuentu.

In nomine Domini. Amen. Nouerint Vniuersi, & singuli hoc præsens publicum sententiæ instrumentum inspecturi, visuri, lecturi, & audituri; quod nuper seu alias introducta lite, & causa coram Perillustri, & Reuerendissimo D. Camillo Meltio I.V.D. Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Auditoris Cameræ in Ciuilibus Locum tenente per viam Monitorij inter Admodum RR. Priorem & Monachos Monasterij Sanctissimæ Annunciationis Ciuitatis Tarentinæ Congregationis Cælestinorum Ordinis S. Benedicti ex vna, & RR. Capitulum & Clerum eiusdem Ciuitatis Tarentinæ de, & super exemptione à solutione quartæ funeralis defunctorum, rebusque aliis de quibus in actis, & processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, & illarum occasione partibus ex altera; in qua quidem causa seruatis de iure seruandis, verificatis verificandis, citatisque dd. RR. Capitulo, & Clero prius in partibus, deinde hic in Curia per Audientiam litterarum Contradictarum S.D.N. Papæ more solito; tandem idem Perillustris, & Reuerendissimus D. Camillus Meltius Locumtenens suam in his scriptis in causa & causis prædictis tulit, & promulgauit sententiam diffinitiuam in hunc qui sequitur modum, videlicet; Christi nomine inuocato. Pro Tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam de iuris peritorum consilio ferimus in his scriptis, in causa & causis, quæ primo, & in prima seu alia veriori coram Nobis versæ fuerunt, & vertuntur instantia inter RR. Priorem, & Monachos Monasterij S. Annunciationis Ciuitatis Tarentinæ Congregationis Cælestinorum, Ordinis S. Benedicti Agentes ex vna; & RR. Capitulũ, & Clerum eiusdẽ Ciuitatis Tarentinę reos conuentos de, & super prætensa solutione dimidię, seu quartæ funeralis defunctorũ deferendorũ ad præfatam eorũ Ecclesiam, ac iure deferendi defunctos ad eamdẽ Ecclesiam absque interuẽtu ipsius Capituli, & Cleri, rebusque aliis in actis causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, & illarum occasione partibus ex altera. Dicimus, pronunciamus, sententiamus, diffinimus, decernimus & declaramus, prædictos RR. Priorem, & Monachos Monasterij Sanctissimę Annunciationis Congregationis Cælestinorum Ordinis S. Benedicti Ciuitatis Tarentinæ, non teneri, nec obligatos esse ad solutio-

solutionē dimidiæ, seu quartæ funeralium defunctorum deferendorum ad præfatam eorum Ecclesiam, sed prædictos RR. Priorem, & Monachos fore, & esse exemptos, & propterea absoluendos & liberandos à dicta solutione dimidiæ, seu quartæ funeralis prætensæ per dictum Capitulum & Clerum, prout absoluimus, & liberamus, & pro absolutis, & liberatis haberi volumus; ipsosque Priorem, & Monachos, posse, ac debere, ac eis licere deferre ad dictam eorum Ecclesiam defunctos, sine prædicti Capituli, & Cleri interuentu, declaramus, ac respectiuè mandamus, molestationes, oppositiones, perturbationes, & impedimenta quæcunque per dictos aduersarios præstitas & illatas, præstitaque & illata fuisse, & esse nullas, temerarias, indebitas, iniustas, ac de facto illatas, & præsumptas, illatave, & præsumpta, & de, & super illis perpetuum silentium imponendum fore, & esse prout imponimus, victosque victoribus in expensis in huiusmodi causa factis condemnamus quarum taxationem nobis vel, cui de iure in posterum reseruamus; & ita dicimus pronunciamus, sententiamus, diffinimus, & declaramus non solum modo, & forma præmissis; sed etiam omni alio meliori. Ita pronunciaui, Ego Camillus Meltius Locum tenens lecta, lata, & in scriptis promulgata fuit præinserta diffinitiua sententia per eumdem Perillustr. & Reuerend. D. Camillum Meltium in Ciuilibus Locum tenentem Illustr. & Reuerendissimi D. Auditoris Cameræ, sub anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi, 1628. Indictione vndecima, die vero nona mensis Februarij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Vrbani Diuina prouidentia Papæ Octaui. Anno eius sexto, Præsentibus in Palatio solitæ Residentiæ ipsius Reuerendissimi Domini Meltij ibidemque audientibus, & intelligentibus DD. Francisco Belgio, & Ioanne Zeppa testibus ad prædicta omnia, & singula vocatis, habitis specialiter, atque rogatis. In quorum omnium, & singulorum fidem, &c. Datum hac die 20. Martij 1630.

Ego Cæsar. Columna Romanus Cur. Cau. Cam. Apost. Notarius de permissis rogat. præsens Instrumentum subscripsi, & publicaui, requisitus, &c.

Loco signi Notarij.

DECISIO S. ROTÆ ROMANÆ super confirmatione supradictæ sententiæ pro exemptione à solutione quartæ Funeralis.

R. P. D. QVEIPO.

Tarentina quartæ Funeralis.

Merc. 5. Decembris 1629.

SEntentiam A. C. Confirmandam esse Dominis placuit, Nam licet quarta Funeralis Ecclesiæ Cathedrali, vel Parochiali iure communi debeatur. cap. *Cum super*, cap. *In nostra de sepulturis*, cap. *Cum quis in princ. eod. tit. lib. 6.* Clem. *Dudum eod. tit.* Monachi autem Cælestini exempti, & priuilegiati existunt ab hoc onere per fel. rec. Cælestinum Quintum, sicut de aliis Religionibus, quæ simili priuilegio à diuersis Pontificibus concesso fruuntur, refert Eman. Rodericus *quæst. Regul. tom. 1. q. 39. art. 2.* Etiam olim huiusmodi exactionem Episcopis interdictam fuisse aduertit P. Gregorius *lib. 2. Syntagm. c. 25. num. 10. per text. in C. Priscis quidem canonibus*, & C. *Vnio. 10. q. 3.* Maximè cum dicti Monachi Cælestini eodem priuilegio aliis Religionibus concesso vti possint, propter priuilegiorum communicationem ipsis à S.D.N. concessam ex Seraph. *decis. 605. num. 4.*

Et quamuis Conc. Trid. *sess. 25. c. 13.* in fauorem Ecclesiarum Cathedralium, & parochialium Ius quartæ Funeralis confirmauerit, & priuilegiis in contrarium concessis derogauerit, dumtaxat loquitur de Ecclesiis existentibus in possessione percipiendi dictam quartam Funeralem citra quadraginta annos. Atque ita priuilegia religionum quadraginta annos excedentia non comprehendit, vt S. M. Pius V. expressit, & S. Congregatio Concilij sæpè declarauit, vt referunt. Eman. Roderic. *vbi supra.* Gutier. *de Iur. confirm. 2. p. c. 3. n. 2. & 3.* & fuit dictum in Ispalen. quartæ Funeralium quarta Iulij 1590. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio.

Nec visum fuit Dominis præfatam Constitutionem Pij V. fuisse reuocatam per Gregorium XIII. quia per Gregorium ex eo quod Bulla Pij V. plura contineret, fuit dumtaxat reducta ad terminos Sacræ Congregationis Concilij. Refert Ioan. de la Cruz *de statu. Relig. lib. 2. c. 19. dub. 5.* & fuit resolutum coram Reuerendissimo D. meo Decano in causa Licien. quartæ Funeralis 15 Ianuarij 1618.

Et ita, &c. Vna tantùm parte informante.

QVÆSTVARII REGVLARIVM.

SVMMARIVM.

Quæ de ipsis alibi dicta, num. 1.
Qui quæstuarij prohibiti sunt à Concilio. num. 2.
Licentia ad quæstuandum quando ostendenda Ordinariis. num. 3.
An possint ipsam limitare. num. 4.
De Conuersis quæstuariis Monialium. num. 5.
De publicantibus indulgentias ob quæstum. num. 6.

QVæ de hac materia sparsim per totam Summam dixi, hic vel remissiuè repetenda pro ipsius complemento. 1

Primò ergo, quamuis iuxta dicta *tom. 1. p. 1. c. 20. num. 17.* quæstores, vel quæstuarij omnino aboliti sunt à Concilio Trid. *sess. 5. cap. 2. & sess. 21. cap. 9.* iuxta dicta tamen *tom. 1. p. 2. cap. 1. num. 4.* talium quæstorum, seu quæstuariorum nomine non veniunt Religiosi pauperes, Mendicantes præsertim, propter declarationem Pij V. & S. Congregationis, quam eo loco retuli. De quo etiam, præter Auctores ibi relatos, Nauarrus *cons. 33. de Pœnit.* Vgolinus *de Potestate Episcopi cap. 8. §. 4. num. 6.* & Barbosa *de Offic. & potest. Episcopi allegat. 109. num. 7.* 2

Quamuis etiam, iuxta dicta eo *num. 4.* licentiam ad quæstuandum quam Regulares habent à suis Superioribus, teneantur ostendere ordinariis, id tamen intelligendum videtur solùm quando extra loca vbi Monasteria existunt quæritare voluerint. Ita enim colligo ex declaratione Sacr. Congregationis authentica apud Barbosam *supra num. 10.* & Peyrinis *tom. 3. priuileg. Minim. cap. 2. num. 41.* quæ sic habet. *S. Congregatio censuit fratres Ordinum Mendicantium nequaquam posse ab Episcopis probiberi quominus per se ipsos in Diœcesibus vbi habent Conuentus, eleemosynas quærant, sed tantùm si extra loca vbi Monasteria existant, quæritare voluerint, teneri suorum Superiorum licentiam Ordinario ostendere.* Quod etiam tenet Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Quæstuarij num. 4.* 3

num.4. [Et constat ex alia declaratione Sac.Congregationis Episcoporum & Regularium 28. Nouemb. 1642. quam vidi. Item ex alia Vercellensi 18. Maij 1640.]

4 Regulares prohiberi posse per Episcopum ab immoderata exactione eleemosynæ, vel ne exigant eleemosynas pro Conuentu extra Diœcesim existente, & ne exigant nisi, quorum licentias confirmauerit prius Episcopus, ex praxi suarum partium referunt Marc. Anton. Genuen. *in Praxi Archiep. Neapolit. c.*59.*n.*11. & Capanile *in Diuers. iur. Canon. rub.*12. *cap.*13.*num.*134. Cæterum animaduertenda est Dominis Ordinariis declaratio S. Congregationis adducta, quæ solùm eis, permittere videtur facultatem videndi licentiam suorum Superiorum, quando extra loca vbi Monasteria habent, quæritare voluerint Regulares. Animaduertendum quoque illis est, quod dicto *cap.*1.*num.* 5. dixi. Maximè etiam priuilegia Summorum Pontificum, quibus grauiter, & per censuras; procedunt contra eos, qui impediunt Mendicantes ab eleemosynis quærendis, vt patet apud Castarub. *in Compend. priuilegior. Mendicantium verbo Eleemosyna num.*7.8.9. *&* 13.

5 Qualiter, aut quando Conuersæ Monialium mitti possint ad quæritandum, seu quærendum eleemosynas, constat ex declarationibus Sac.Congregationis, quas retuli *dicto to.*1.*p.*2. *capit.*8. *num.*29. quas etiam referunt Aldana *in Compendio Canon. lib.*2. *tit.*10. Nouarius *in Lucerna regularium verbo Conuersa num.*4.5. *&* 6.

6 Quòd Religiosi publicantes Indulgentias ob quæstum id est, ob eleemosynas ratione illarum acquirendas sententiam excommunicationis incurrant Papæ reseruatam, & Episcopi, quantumuis Cardinalatus honore, præfulgeant, si id egerint, aut attentauerint, ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum sint suspensi, donec satisfactione præmissa à Sede Apostolica dispensentur, constat ex dictis ex Bulla Pij V. *supra* verbo *Indulgentia quoad Regulares num.*23. [Quod quæstuantes sub eodem titulo exerceri debeant, ita vt qui de nouo questuare volunt non impediant eos qui ab antiquo solebant sub eo titulo quæstuare, habetur ex declaratione Sac. Congregationis Episcoporum & Regularium 8. Maij 1643.]

RATIFICATIO PROFESSIONIS.

Vide supra verbo *Professio regularis.*

RECONCILIATIO ECCLESIARVM

Vide dicta *supra* verbo *Cæmeterium*, & verbo *Ecclesia.*

RECVRSVS REGVLARIVM ad Sedem Apostolicam.

SVMMARIVM.

De recursu Regularium ad extraneos remissiuè. numero 1.

*Recursus via appellationis ad Sedem Apostolicam quando licitus. num.*2.

*An requiratur licentia Prælati Regularis pro accessu ad Sedem Apostolicam titulo appellationis. n.*3.

*Quid si Prælatus illam neget. num.*4.

Quid quando sine causa rationabili petitur. numero 5.

*Venientes ad Sedem Apostolicam sub illius protectione sunt. num.*6.

DE recursu Regularium ad extraneos pro fauoribus ipsorum impetrandis ad obtinendum aliquam gratiam, officium, vel gradum in Religionibus, latè dixi supra verbo *Officia Religionum à num.*10. & locis ibi relatis. De recursu etiam eorumdem Regularium ad tribunalia extra suam Religionem titulo appellationis, seu querelæ contra suos Prælatos, dixi *supra* verbo *Appellare, & Appellatio.* De recursu etiam ad eodem titulo violentiæ, seu vis illatæ, dixi *supra* verbo *Exemptio Regularium num.*15. 16. *&* 17. Nunc autem specialiter agendum de recursu ipsorum ad Sedem Apostolicam, maximè via appellationis. 1

2 Et quidem talem recursum via appellationis ad Sedem Apostolicam licitum esse Religiosis in casu videlicet raro, & graui, in quo non sub dubio, sed euidenter constaret eos notabiliter grauari à suis Superioribus in fama, aut honore, constat ex dictis *tom.*1.*p.*1. *cap.*9.*num.*4. *&* 7. ac *supra* verbo *Appellare, & Appellatio num.*4. Constat etiam ex dictis iis locis, quòd licet hæc appellatio facienda sit regulariter loquendo, gradatim, modo assignato eo *cap.*9. *n.*4. scilicet à Prælato immediato ad Prouincialem; à Prouinciali ad Generalem; à Generali ad Protectorem, & à Protectore ad Sanctissimum, vel Sac. Congregationem eius vices habentem: nihilominus, iuxta dicta eo *num.*7. in aliquo casu, scilicet, quando à suis Superioribus non sperant remedium contra iniuriam sibi illatam, possunt Religiosi immediatè à suo Superiore appellare ad Sedem Apostolicam *cap. ad Romanum el.*1 *&* 2.2.*quæst.*6. *cap. si duobus. cap. dilecti filij el.* 3. *de appell.* locis habetur quòd omnes ad Sedem Apostolicam appellare possunt. Ratio est, quia Papa est principalis, vniuersalis, & immediatus Superior Regularium. Vnde illorum est Prior, Prouincialis, & Generalis. Sotus *l.* 8. *de Iust. quæst.*5.*art.*1. Peyrinis *tom.*3. *Priuilegior. Minim. capit.*4. *num.*14. Scofra *de inualiditate profess. dub.*25. *&* 26. Bordonus *Resolut.*32. *num.*26. post Rodrig. Nauar. & alios.

3 In casu etiam prædicti grauaminis, seu grauis iniuriæ illatæ Religioso, si ipse appellet ad Prælatum Superiorem, vel Sedem Apostolicam, & Prælatus inferior nolit ipsi concedere licentiam ad illos accedendi, licitè potest sine illa id facere. Ratio est, quia Decretum Concilij Tridentini *sess.*25. *cap.*4. in quo prohibetur Regularibus accedere ad suos Superiores sine licentia, non intelligitur pro isto casu, eo quòd, iuxta dicta *tom.*1.*p.*1.*cap.*16. *num.*9. ex Nauarro, & Sayro, non est credendum Concilium loqui de Religiosis à suo Superiore iniquè, & contra ius grauatis, prout etiam tenet Bordonus *supra num.*5. ex Rodriguez, Azor, & Sanchez, & Barbosa. Similiter Decreta Summorum Pontificum Clementis VIII. & Sanctissimi Domini Nostri Vrbani, quæ retuli eodem *tom.*1. *part.*1. *cap.*10 *num.*16. (& idem dico de Constitutione Sixti V. & declaratione Sac. Congregationis, quam eo loco *num.*15. retuli) vbi prohibetur accessus Regularium ad Romam sine licentia Generalis, vel Protectoris sub pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, excludunt hunc casum. Loquuntur enim de accessu sine grauamine, aut alio prætextu, quam liberandi se à grauamine illicitè illato. Peyrinis *supra num.*15. *&* 17. Bordonus *supra*

num. 28. Idem dico de statutis Religionum, si quæ sint quoad hoc. Tum propter dicta. Tum etiam, quia Iuri communi contraria esse non possunt *cap. quod super his de maior. & obed. cap. institutionis* 25. *quæst.* 2. Peyrinis *supra num.* 15. Ratio etiam generalis esse potest, quia licentia formalis, & expressa necessaria non est in iis, quæ aliàs sunt concessa, qualis est prædictus recursus; præsertim cum in illo includatur tacita licentia ad talem accessum. Bordonus *supra* post alios. Quod maximè est verum si talis licentia fuerit petita. Quia licentia rationabiliter petita habetur pro obtenta, licet negetur maximè quando expressè non requiritur, vt obtineatur. *ar.* 2. *cap. licet.* 18. *de Regul.* Ad minus tamen non incurretur pœna illa priuationis vocis, &c. quia ea solum infligitur contra præsumētes, vt patet ex verbis ipsius. Pœna autem, quæ requirit præsumptionem non incurritur ab eo qui legem illam transgreditur ob legitimam causam, & non ex temeritate, prout dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 10. *num.* 33. & meritò sequitur Peyrinis *dicto num.* 17. Casu tamen quo Religiosus iniustè, & certò grauiter grauatus æquè benè posset consulere suæ famæ sequendo appellationem, vel habendo recursum ad suos Superiores, vel Sedem Apostolicam per nuncios, litteras, vel procuratores, tunc, vt credo, illicitè id faceret, & incurreret dictam pœnam personaliter adeundo non obtenta legitima licentia, quia intentum Concilij, Summorum Pontificum, & aliorum statutorum id videtur esse, vt impediatur inutilis vagatio Religiosorum, qualis esset in dicto casu.

4 In casu etiam prædicti legitimi recursus ob legitimam appellationem ad Sedem Apostolicam factam, si Prælatus subdito petenti licentiam adeundi Romam, nec potenti per alios appellationem sequi, talem licentiam negaret, sine dubio grauiter peccaret. Tum propter dicta. Tum quia in tali casu est iure debita subdito talis licentia. Non tamen propterea incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ, quæ in ipsa ponitur *num.* 9. & cuius verba retuli *supra* verbo *Bulla Cœnæ num.* 27. Ea enim excommunicatio solùm ponitur contra eos, qui sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent, venientes ad Sedem Apostolicam, non verò volentes venire, quia in pœnalibus verba accipienda sunt formaliter, & strictè. Bordonus *supra num.* 33. Videtur tamē incurrere illam, quæ 13. casu in eadem Bulla ponitur verbis relatis loco adducto *num.* 36. scilicet. *Quive aliàs quibuscumque personis in genere, vel in specie, ne pro quibusuis eorum negotiis prosequendis, seu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas, vel litteras à dicta Sede impetrent, seu impetratis vtantur, directè, vel indirectè prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se, aut Notarios, seu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præsumunt.* Megala *de Censuris lib.* 3. *cap.* 10. *quæst.* 1. *numero* 8. Sed neque hoc admittit Bordonus *supra num.* 34. dicens, quòd verba illa solùm videntur comprehendere impedientes eos, qui recurrunt ad Sedem Apostolicam, vt eneruent litteras, gratias, & alia, quibus potest tueri illa iniusta appellatio, de qua sermo in dicto casu 13. *num.* 2. non verò eos, qui impediunt quouis modo recurrentes ad Sedem Apostolicam, Vel dici potest, & meliùs, illis verbis *prohibere, statuere, seu mandare*, solū denotari actiones positiuas, non verò negationem concedendi dictam licentiam.

5 Dixi autem hæc solùm procedere in casu legitimi recursus ob legitimam appellationem, quia si Prælatus, subdito volenti ad Sedem Apostolicam recurrere sine causa rationabili legitimæ appellationis, vel simili, licentiam negaret, rectè faceret; nam eam negare debet quando irrationabiliter petitur, prout supponunt Authores relati, & fauet Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 8. *dub.* 2. *num.* 23. & 24.

Notandum etiam, quòd in Iure communi stando, & seclusis aliis circunstantiis, venientes ad Curiam Sedis Apostolicæ, & in ea manentes, & reuertentes, cum rebus suis dicuntur esse sub protectione Sedis Apostolicæ, *cap. vnic. de Cleric. peregrinant.* Glossa *ibid.* ex aliis iuribus. Alterius *de Censur. lib.* 5. *disp.* 10. *cap.* 2. Thesaur. *in Prax. par.* 2. *verbo Curia cap.* 3. [Vnde Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium quendam Religiosum ex Minoribus voce priuatum propterea, quod processerat contra quendam alium, qui recurrerat ad Sedem Apostolicam ad vsum talis vocis rehabilitauit 9. Martij 1635. & die 1. Martij 1641. declarauit Generalem non potuisse priuare voce actiua & passiua quosdam Religiosos sui Ordinis qui ad Sacram Congregationem recursum habuerant, quin potius in integrum restituendos esse. 6

Notandum præterea, quod non obstante maxima authoritate quam in Curia habet D. Auditor Cameræ, nihilominus prohibitus est de ordine Sanctissimi à Sacra Congregatione Episcoporum & Regularium 20. Martij 1643. ingerere se in Regularium causis, etiam in gradu appellationis.] 7

RECVSATIO IVDICIS Regularis.

SVMMARIVM.

Quando licita, aut illicita sit num. 1.
Quid sit recusatio. num. 2.
Ipsius effectus. num. 3.
Regulanda est secundum Ius Canonicum. num. 4.
Recusatio an facienda in scriptis. num. 5.
Quando opponi debeat. num. 6.
Non in visitatione generali Prælatorum Regularium. num. 7.
Arbitri quales sint futuri. num. 8.

LICET iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 9 *n.* 8. illicita, & abominabilis sit, regulariter loquendo, recusatio Prælati Regularis, quia tamē iuxta ibidem dicta, & *supra* verbo *Iudex, & Iudicium Regularium n.* 12. licita est aliquando, in casu scilicet raro, videlicet, quando constat certò, & euidenter iniquè se gerere, aut velle gerere contra bonam famam, & opinionem alicuius Religiosi: ideo eo *n.* 12. & 13 *sequenti* nonnulla dixi circa causas, & praxim recusationis. Quibus addenda alia pro maiori notitia materiæ. 1

Primò, quòd recusatio est, Iudicis, vel Audientiæ, causa suspicionis proposita declaratio. *l. apertissimi, C. de Iudic. cap. quia suspecti* 3. *quæst.* 5. *cap. suspicionis de officio deleg.* Sic definit eam Speculator. 1. *par. tit. de Recusat. initio*, quem sequitur Sanchez *l.* 6. *Consilior. moral. cap.* 8. *dub.* 3. *num.* 2. 2

Secundò, quòd effectus recusationis est, quòd pendente illa non potest Iudex ad aliquem actum procedere in ea causa, &, si procedit, processus est nullus. Suspenditur enim eius iurisdictio. Sanchez *supra num.* 3. ex Bart. & communi Doctorum. Notans cum Franco, quòd non priuatur Iudex fundamentaliter iurisdictione, quia etiam post recusationem, & 3

& approbationem causæ suspicionis, posset Iudex de consensu partis recusantis in ea causa procedere, vel alteri delegare, vt dicitur *cap. iudex de offic. deleg. in 6.* Quin etiam eo ipso quòd quis post propositam recusationem litigat coram Iudice recusato, videtur per hoc renunciare recusationi. Sanch. *ibid.* ex Panormit. & Maranta.

4 Tertiò, quòd recusatio Prælati Religionis regulanda est, secundum Ius Canonicum, sicut & recusatio Iudicis Ecclesiastici cum hæc res canonica, & Ecclesiastica sit. Sanchez *supra num.* 7. post assignatas differentias, quæ sunt inter recusationem factam secundum Ius Canonicum, & secundum Ius Ciuile.

5 Quartò, quòd licet loco relato *num.* 3. dixerim causas suspicionis debere assignari à recusante in scriptis coram Iudice recusato; nihilominus probabile est non esse necesse nisi solù ad melius esse recusationem fieri in scriptis, cum ius id non exprimat. *cap. cum speciali de appel.* Portell. *in Resolutionib. p. 1. casu* 22. *num.* 6. Peyrinis *in formulario littera R. capit. 2. num.* 1.

6 Quintò, quòd licet recusatio opponi debeat non tantùm ante litem contestatam, verum etiam debeat esse prima exceptio, quæ opponi debet ante omnes dilatorias, quia si opponitur alia dilatoria censetur prouocari Iudex, vt super ea pronunciet, & sic inducitur consensus in iudicem; nihilominus quando de nouo superuenit causa, potest in quacunque parte litis opponi. Potest etiam recusari, quando de nouo cognoscitur causa, licet ea non emergat de nouo. Sanchez *supra numero* 19. Iosephus à S. Maria *in Tribunal. Religios. tract. 4. cap. 20. §. 3.* Peyrinis *supra num.* 2. Quibus adde Naldum *in Summa verb. Iudex num.* 17. (post Farinacium, quem refert) & Pasqualigum *in Decis. moral. Decis.* 350. *& sequentib.*

7 Non tamen propterea possunt Moniales, aut Fratres vnius Conuentus recusare Prouincialem, aut Visitatorem, eumque impedire (quantumcúque suspectus sit) ne visitet ex officio suum Conuentum visitatione generali, & ordinaria, si sola inquisitione generali vult visitare. Ratio est, quia per inquisitionem generalem præcisè non inquiritur crimen, aut defectus alicuius particularis, nec formantur processus. Sed solùm procedit Prælatus in illa ex officio, inquirendo in generali de vitiis, & virtutibus Religiosorum ad ipsorum correctionem, ac per consequens cessat periculum euidentis grauaminis, propter quod solùm potest recusari Prælatus. Portellus *supra numero* 1. *& casu* 21. *num.* 3. 4. *&* 5. Peyrin. *supra num* 3. *in fine.* Et fauent Nauarrus *lib. 5. consil. tit. de accusat. inquisit. consil.* 3. & dicta à me *tom. 1. p. 1. capit. 27. num.* 2. Fauet etiam Decretum Pauli V. transmissum ad Episcopum Portugalensem, quod referunt Portellus *num. 3. relato,* & Barbosa *de Offic. & potest, Episcop. Allegat.* 73. *num.* 38. vbi dicitur, Episcopum, vel aliom Visitatorem non posse recusari Licet enim ibi solùm sit sermo de Episcopo, vel Visitatoribus sæcularibus, quia tamen Prælati, & Visitatores Regulares sunt quasi Episcopi in hoc, & de æquipollentibus idem est iudicium *l. fin. ff. mandat. & cap. si quando de rescript. & cap. dudum de elect.* 1. ideo, quæ dicuntur de Episcopo Visitatore applicari possunt Prælato Regulari, etiam Visitatori. Portell. *supra.* Dixi, si sola inquisitione generali vult visitare. Si enim via inquisitionis specialis, aut denunciationis vult procedere, tunc poterit recusari, quia tunc esse poterit euidens suspicio grauaminis. Portellus, & Peyrinis relati. Et à simili de Episcopo Visitante id tenent Piasegus *in Praxi part. 2. cap.* 3. Armendariz *tit. 6. de visit. lib. 3. §. 2. num.* 7. quos refert, & sequitur Barbosa *supra.*

Sextò, quòd attinet ad arbitros, quos eo *num.* 13. dixi assignari debere quando causa suspicionis ad recusandum est dubia, nota, tales posse esse Religiosos alterius Religionis, cum nullo iure oppositum habeatur, quinimo iste sit stylus Religionum, & colligi possit ex *cap. pastoralis de offic. Iud. Ordinar.* Peyrin. *supra num.* 4. imò etiam sæculares probos, & bonæ famæ, vt credo, propter eamdem rationem. Quæ tamen intellige, cessante scandalo, aut si Constitutiones Religionum non contradicant. An verò in casu quo essent plures Visitatores simul possit vnus esse iudex arbiter in causa recusationis alterius, agit Pasqualigus *supra decis. 356. & sequent.* 8

REFORMATI REGVLARES.

SVMMARIVM.

De illis vbi actum. num. 1.
Qui dicantur Reformati num. 2.
Prælati Regulares tenentur procurare Monasteriorum Reformationem. num 3.
Indultum notabile Pij II. pro Carmelit. Reformatis & reformandis. num. 4.
Item Pauli II. pro eisdem num. 5.
An ea communicentur aliis Religionibus. num. 6.
De transitu Religiosorum Reformatorum ad non reformatos. num. 7.

De ipsis, & de iis quæ ad ipsorum reformationem spectant egi in speciali libro *de Reformatione Regular.* quibus alia addenda pro materiæ explicatione. 1

Et priorù, Reformati Regulares illi dici possunt, qui iuxta Regulæ quam professi sunt, præscriptum, vitam instituunt. Vnde illi, qui non iuxta Regulæ suæ præscriptum, sed secundùm vsum viuunt, non Reformati dici debent. Sorbus *in Additionibus ad Compend. priuilegiorum Mendicantium verbo Reformatio. §. notandum* ex Concil. Trident. *sess. 43. cap.* 1. Si autem tales non reformati, ex concessione, vel mitigatione Sedis Apostolicæ sic viuant, non propterea desinunt esse filij illius Religionis, & Regulæ. Imò contrarium asserentes excommunicari solent à Summis Pontificibus, vt patet ex Constitutionibus Vrbanis fratrum Minorum Congregationis S. Francisci anni Domini 1628. Tales verò Reformati Regulares non solum sunt in nostro Carmelitarum Ordine, sed etiam inter Cistercienses, Camaldulenses, Prædicatores, Minores, Augustinianos, Trinitarios ac fratres S. Mariæ de Mercede, & alios. Quorum aliqui sub eodem Generali, ac non reformati viuunt; alij sub diuersis Prælatis. Quidam sub eisdem Constitutionibus, alij sub diuersis. Alij etiam discalceati; alij calceati incedunt, iuxta diuersitatem Religionum. De quibus Cassarub. *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Reformatio.* Sorbus *ibidem* & Rodrig. *tom. 3. quæstion. Regular. quæstion.* 47. *artic.* 4. 2

Omnes autem Prælatos Ordinum Mendicantium teneri debitè reformare Monasteria sibi subdita tam Fratrum, quam Monialium habetur ex Bulla Sixti IV. quam refert Casarub. *supra num.* 1. [Adeò autem desideratur hoc à Sede Apostolica, vt quandoque videam 3

videam Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium statuisse differri posse celebrationem cuiusdam Capituli Prouincialis ad effectum introducendæ Reformationis, & quod interim gubernaret aliquis à Generali designatus, prout pro Augustinianis decreuit 7. Iunij 1641.] Quia tamen ipsorum reformatio præsertim consistit in vita communi perfectè tenenda, iuxta Concil. Trident. loco relato, iuxta dicta *tom.1. part.1. cap.6. numero 60. & cap.7. num.19. ac præsertim cap.18. num.14.* Superiores peccant mortaliter, si cum possunt, non cogunt subditos ad vitam communem restituendam. Naldus *in Summa verbo Religiosus num.5.* ex D. Antonino, Valentia, & aliis, hæc etiam subiungens. *De Religiosis autem vtriusque sexus, qui cum habere possint sufficientem, imò, & abundantem victum, & vestitum ex redditibus, vel eleemosynis consuetis, adhuc tamen resistere volunt Superioribus, qui eis vitam communem iniungunt, iuxta præscriptum Sacrorum Canonum, ac Concilij Tridem. dicendum est profectò, quod sint in malo statu salutis suæ. Ratio est, quia volunt disponere de legatis, vel eleemosynis propinquorum secundùm voluntatem suam, contra votum obedientiæ, & paupertatis, & quia sic viuentes ex sua propria voluntate conuincuntur contemptum habere æquipollenter perfectionem ipsam. Nec eos iuuata licentia sic viuendi à Superioribus obtenta, quia apertè constat illã esse consensum, & voluntatem extortam; eo quòd superiores ob vitandas inferiorum assiduas querimonias, permittunt eis, quæ nolentes coguntur velle, & in conscientia actus gestus ob metum etiam iusto minorem, modò sit causa illius actus, inficitur.*

4 Extat etiam circa hoc notabile Indultum Pij II. pro Generali, Prouincialibus, & Prioribus nostri Ordinis in Mari Magno Ordin. apud Rodriguez *in Bullario in Sixto IV. Bulla 37.* Ipsa autem Pij II. Bulla est apud ipsum *numero 26.* apud nos autem *numero 33.* In qua non solùm prædictis Superioribus Ordinis reformationem iniungit, sed etiam ad id præstandum auxilium, & brachium Prælatorum, & Principum extra Religionem exhibet, & Fratribus reformationi resistentibus excommunicationem infligit, his verbis. *Discretioni vestræ præsentium tenore committimus, & mandamus, quatenus, iuxta concessam vobis à Domino gratiam, & officiorum vestrorum exigentiam, omnes & singulos dicti ordinis professores, iuxta Sanctorum Patrum, & vestra Regularia instituta in vita, & moribus reformare, ac Regulari disciplinæ subdere, & ad meliorem vitam reducere procuretis. Ita quòd per vestræ laudabilis diligentiæ studium in dicto vestro Ordine Regularis disciplina, & vitæ castimonia laudabiliter obseruentur; ac in eo deuotæ sollicitudinis studio benedicatur Altissimus, & odor bonæ famæ personarum illius vtiliter diffundatur. Et ne quod obsit, peruersorum eorumdẽ prauitas, qui paterna, & proficua vestræ correctionis monita subire recusant, in sua professionis transgressione dãnabiliter perseueret, aut satore Zizaniæ, & hoste humani generis procurante, in deteriùs prolabatur, & eorum impunitas trahi possit ab aliis in exemplũ. Vniuersos, & singulos Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & cæteros locorum Ordinarios, nec non Duces, Marchiones, Comites, Barones, Senescallos, Iudiciarios, Potestates, Capitaneos, cæterosque Dominos temporales, & eorum loca tenentes, Vniuersitatesque, & Communitates Ciuitatum, Terrarum, Castrorum, & aliorum quorumcunque Locorum, rogamus, requirimus, & hortamur attente; subditis verò nostris iniungimus, & mandamus, quatenus pro tam saluberrimo operis complemento vobis efficacis fauoris, & adiumenti præsidio quoties opportunum fuerit, & pro vestri parte fuerint requisiti assistant, & fauores præbeant opportunos, ita quod vos, & vestrũ quilibet quoscunque incorrigibiles, dyscolos & delinquẽtes ipsius vestri Ordinis professores punire, corrigere & iuxta suã professionem vitã ducere compellere valeatis. Cæterum vt optata ipsius Ordinis, illiusque domorum, & personarum reformatio absque alicuius impedimenti, aut obstaculi machinatione succedat, vniuersis, & singulis tam professoribus prædictis, quàm aliis quibuscumque Ecclesiasticis, & sæcularibus personis cuiuscunque dignitatis, gradus, status ordinis, vel conditionis existant, districtius inhibemus, ne reformationi domorũ, aut personarum Ordinis antedicti quouis quæsito colore se opponere, aut illã impedire præsumant, sub excommunicationis pœna, quam si secus fecerint, eos & eorum quemlibet incurrere volumus ipso facto, & à qua donec à præmissis resipuerint cum effectu, absolui nequeant, præterquam in mortis articulo constituti, non obstantibus, &c.*

Deinde Paulus II. in alia Bulla in eodem Mari magno immediatè proxima sequenti, prædictam Pij, non solùm quoad dictam excommunicationem contra impedientes reformationem confirmauit, sed etiam qualiter Priores Conuentuum reformatorum ab ipsis Fratribus Reformatis solùm eligi, & à Capitulis confirmari deberent; item quod nec amoueri possent dicti Fratres Reformati, aut alij eisdem adiungi siue ipsorum consensu; insuper quomodo prædicti Conuentus à solo Prouinciali visitari possent cum Socio eiusdem Reformationis, non maiorem taxam, quam pro aliis Conuentibus postulando, ac de Priore talium Conuentuum qualiter promittere debeat Regulæ obseruantiam, & quòd aliàs deponendus sit, & alia ad intentum, sic statuit, & ordinauit. *Sanè pro parte dilecti filij Ioannis Soreth Ordinis fratrum Gloriosissimæ Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ de Monte Carmeli nobis nuper exhibita petitio continebat, quod olim, ne in ipso Ordine scissurã aliquam pullulare contingeret, & vt Fratribus dicti Ordinis sub arctiori obseruantia Regulæ etiam per fel. record. Eugenium Papam IV. prædecessorem nostrum mitigatæ Altissimo famulantibus fauor debitus impenderetur, &, vt quietiùs, abiecto omni timore humano id efficere possent, & in vnitate fraternæ charitatis in præmissa obedientia permanerent, in quibusdam generalibus, & prouincialibus in ipso Ordine celebratis Capitulis, promouente dicto Generali, inter cætera statutum exiftit, vt Priores Prouinciales extra prouinciale Capitulum non possent pro libito eisdem præficere Priores, vel etiam amouere sine eorum consensu, sed quos elegissent confirmare, Fratres etiam eorum absque Prioris, & Fratrum assensu extra ponere, siue alios, præter eorum consensum, ipsorum adiungere nequirent consortio: quod quidem Statutum, & nonnulla tunc expressa per piæ memoriæ Calixtum III. confirmata sunt; nec non per Pium II. Romanos Pontifices similiter prædecessores nostros, etiam desuper adiectum, ne quis sub excommunicationis latæ sententiæ pœna reformationem Conuentuum dicti Ordinis impediret, aut se illi opponeret, & quouis quæsito colore, à qua quidem sententia absolutionem, nisi resipuerit Sedis Apostolicæ duntaxat, præterquam in mortis articulo, reseruauit. Quare pro parte dicti Generalis nobis fuit humiliter supplicatũ, vt Statuto, aliisque præmissis pro eorum subsistentia firmiori robur Apostolicæ confirmationis adiicere, ac aliàs super iis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui dicti Ordinis statutum prosperum, & tranquillum paterno zelamus affectu, huiusmodi supplicationibus inclinati, Statutum prædictum ratum habentes, & gratum,*

tum, illud, prout in litteris Calixti, & Pij prædecessorum huiusmodi continetur auctoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, & approbamus, ac plenum robur obtinere decernimus. Adiicientes nihilominus ad præmissa, quòd nullus Prouincialis Conuentus dicti Ordinis reformatos possit per Vicarium visitare, nisi talem Conuentus ipse requirat, sed personaliter teneatur eos visitare cum Socio qui fuerit perseuerans in vita consimili. Item quòd pro communibus expensis Ordinis Conuentus hactenus reformati, aut etiam, qui in posterum reformabuntur, vltra summam consuetam, quam antea persoluebant, taxari, vel compelli non possint. Volentesque, & districtiùs iniungentes, quòd omnis Prior tam in Conuentibus reformatis prædictis, quam de cætero reformandis promittat tam confirmanti, quam Conuentui, in quo recipietur, fideliter obseruare, & obseruari facere Regulam, saltem, secundum ipsius Eugenij prædecessoris mitigationem, vt præmissum est. Si verò in hoc deses, seu negligens notabiliter repertus fuerit, Prior Generalis, seu Prouincialis teneatur eum absoluere sub pœnis, & censuris contra impedientes reformationem, vt supra dicitur, latis. Ceterum, vt Prouinciales ad plantandam in dicti Ordinis Conuentibus, suisque Prouinciis, confouendamque Regularem obseruantiam per ampliùs animentur, volumus, vt Conuentus, quos iam reformarunt, aut in posterum reformabunt, sub eorum obedientia, seruatis præmissis conditionibus, reseruare debeant, nec Vicarius cuiuscunque hoc impedire præsumat. Nō obstantibus, &c.

6 Has porrò Pontificias concessiones pro Reformatis Regularibus vtiles valde communicari credo etiā aliis Religionibus communicationem priuilegiorum habentibus cum Carmelitis. Sunt etenim priuilegia quædam, & fauores pro communi bono Religionis, & ita comprehenduntur sub gratiis, & priuilegiis, in quibus Religiones communicant. Idem dico de alio priuilegio Leonis X. quod refert Cassatub. *sup. n.* 3. quo statuit, & in virtute obedientiæ præcepit, quòd de cætero nullæ nouæ Reformationes in Ordine fratrum Minorum introducantur, aut fiant absque Ministri Generalis, aut Prouincialium Ministrorum Reformatorum in suis Prouinciis respectiuè expresso assensu. Ita tamen quòd dictæ Reformationes Ministro Generali, & Prouincialibus Reformatis per omnia, iuxta Regulam subiiciantur. Rodrig. *supra ar.* 1.

7 Circa transitum Religiosorum Reformatorum ad non reformatos videnda sunt primò dicta *tom.* 1. *capit.* 22. *per totum*. & dicenda infra verbo *Transeuntes Regulares*. Attendendum etiam est an prædicti Reformati sint sub eodem Prælato, Generali videlicet, seu Prouinciali, quia tunc faciliùs admitti potest talis transitus, de licentia tamen Prælati, & legitima causa subsistente. Secus verò quando tales Reformati, & non reformati sunt sub diuersis Generalibus, vt contingit in ordine Minorū. Tunc enim talis trāsitus regulari debet sicut transitus ex Religione strictiori ad laxiorem, quia iuxta dicta eo *cap.* 22. *num.* 16. licet tales Religiones censeantur vna ratione Regulæ, & Fundatoris, tamen simpliciter sunt diuersæ, & habēt diuersates austeritates, vel adminus diuersū modum viuendi. Maximè attendendum an authoritate Pontificia prohibitus sit talis transitus, ita vt soli ipsi reseruetur. Si enim talis fuerit, non poterunt Prælati Religionis licentiam pro tali transitu concedere. Quia ergo Sanctissimus D. N. Vrbanus in Litteris sub forma Breuis die 8. Ianuarij ann. 1636. approbans Constitutiones pro Reformatis nostræ Religionis ait: *Eos, qui semel eas professi fuerint, ab earum obseruantia nequaquam discedere, nec ad quamcunque aliam Congregationem, nisi de speciali nostra licentia transire posse, sed iuxta eas semper viuere teneri*, ideo de illis hoc tenendum.

Regulares Reformatos eiusdem Religionis debere dici ac alios eiusdem Ordinis, siue *Obseruantes*, siue *Conuentuales* appellentur, pro comperto est; siquidem obseruant eandem Regulam magis, vel minus mitigatam. Pro quo emanauit decretum die 2. Septembris 1645. à S. Congregatione negotiis Regularium præposita in fauorem Augustinianorum Discalceatorum, quo declaratum fuit præfatos fratres esse veros S. Augustini filios, & gaudere iisdem priuilegiis, quibus gaudent Calceati. Cumque in spretum præfati decreti prodierit in lucem liber à Carolo Moreau Augustiniano, vel potius renouatus fuerit primus liber Apologeticus, in quibus præ cæteris calumniis, quibus afficit Discalceatos, passim asserit eos non esse veros S. Augustini filios, sed adulterinos; nihilque habere obseruantiæ Regulæ, & Constitutionum Ordinis, præter nomen. Hinc est quod PP. Procuratores Generales, Italiæ, Hispaniæ, & Galliæ discalceatorum supplicauerunt S. Congreg. vt imponeret silentium huiusmodi calumniis sub censuris, & aliis pœnis, à qua obtentum est hoc Rescriptum. *S. Congregatio, &c. ad compescendum nimiam eorum licentiam, qui contra declaratonem aliàs ab eadem S. Congregatione latam sub die 2. Septembr. 1645. ausi fuerunt deinceps asserere, fratres Discalceatos S. Augustini non esse veros eiusdem S. Patris Filios, nec eos, eorumque Congregationem gaudere omnibus priuilegiis, quibus Calceati, illorumque Religio gaudet, Emnentiss. Carpineo referente, supradictam declarationem, etiam quoad fratres Congreg. Hispaniæ renouans, & confirmans, pœnam excommunicationis maioris S. Sedi Apostolicæ reseruatam contrauentoribus imposuit. Et ad tollendas huiusmodi contentiones, & iurgia, quæ inter fratres supradicti Ordinis, & Congregationum Discalceatorum, non absque Religiosi status dedecore, ac sæcularium scandalo prodeunt, neue frater cum fratre contendat, eosdem serio monet, ac hortatur in Domino, vt proprij instituti memores, ac fraternæ Charitatis, per quam sub eodē institutore vocati sunt in Societatem Christi in vno Spiritu, contentiones huiusmodi, quæ Religiosam vnitatem maximè labefactant, deponant omnino, quinimo enitantur potius, vt ambulantes in domo Dei cum consensu per mutuam in se ipsos charitatem, quæ est vinculum Perfectionis, veriùs quam per habitum, & calceamenta tanti Patris filios sese exhibeāt. Dat. Romæ 11. Augusti. 1651.* 8

Extat similiter declaratio quædam, in qua Cardinalis Santius totius Augustiniani Ordinis Protector sub dat. Romæ 12. Octobr. 1613. declarat viuæ vocis oraculum fœlic. record. Pauli V. in quo inter alia asserit fratres discalceatos S. Augustini esse vera membra, & filios prædicti S. Patris, atque vt tales participes esse omnium priuilegiorum & gratiarum Mendicantium tam in spiritualibus, quam in temporalibus, & maximè earum, quibus Augustiniana gaudet Religio. 9

REGVLARES, SEV RELIGIOSI.

DE illis per totam hanc Summā, scripsi, vt propterea necesse nō sit modò aliquid specialiter dicere.

RELIQVIÆ SANCTORVM.

SVMMARIVM.

De illis remissiuè. num. 1.
Reliquiæ quæ dicantur. num. 2.

An

An liceat illas vendere, emere, seu alienare. numero 3.
An exponere venerandas propter lucrum. num. 4.
De furantibus Reliquias, eorumque pœnis. num. 5.
De extrahentibus illas, eorumque pœnis, ex Paulo V. num. 6.
Qualiter, aut quomodo exponi debeant venerandæ. numero 7.
Quid quando ab antiquo in veneratione sunt. numero 8.
Ad cultum priuatum Reliquiarum quæ sufficiant. numero 9.
An liceat eas tangere vel secum gestare. num. 10.
An possunt radi ossa Reliquiarum, vt dentur infirmis. num. 11.
Modus obseruandus ab Episcopo in earum approbatione. num. 12.
Alia remissiuè. num. 13.

1 NONNVLLA ad ipsas spectantia in superioribus dixi, videlicet 1. *tom. p. 1. cap. 12. numero 33. & 35.* qualiter de Sancto, cuius insignis Reliquia habetur, fieri possit Officium, & dici Missa, & quæ censenda sit insignis Reliquia. Deinde *supra* verbo *Alienare &c. num. 14.* an Reliquiæ Sanctorum alienari possint. Item eodem *supra* verbo *Furtum numero 4. & 5.* an, & quando furans, seu surripiens Reliquias excommunicationem incurrat. Nunc alia addenda, vel pro materiæ complemento.

2 Primò ergo iuxta Syluestrum *in Summa verbo Reliquia num. 1.* Reliquiæ in proposito dicuntur ea, quæ nobis de Sanctorum humanitate remanserunt, vt totum corpus, & propriæ particulæ eius. Cæterum communi etiam vsu Reliquiæ nomen ad alia applicari constat: vestes scilicet, calceos, vel alia, quæ ipsorum Sanctorum fuerunt. Axor. *tom. 1. cap. 8. quæstio 1.* Sanchez *l. 2. in Decalogum cap. 53. n. 2.* Layman *l. 4. Tract. 7. cap. vlt. quæst. 4.*

3 Reliquias sanctorum vendere, seu emere peccatum simoniæ est prohibitum *l. nemo Cod. de Sacrosanct. Ecclesia. cap. cum ex eo de reliq.* Sanchez *supra n. 2.* Bonacina *de Simonia quæst. 4. num. 3.* Thesaur. *in Prax. p. 2. verbo Reliquia cap. 1. §. 1.* Excipe tamen nisi Reliquiæ essent apud infideles; quia tunc emi possent, eo quòd tali pretio non Sacrum ipsarum Reliquiarum, sed vexatio infidelium redimeretur, Sanchez *supra* ex Philarcho, & Vgolino. Excipe etiam, si Reliquiæ continerentur in vasis aureis, vel argenteis, & tunc venderentur ratione illorum, ita vt nullo modo augeatur pretium ratione ipsarum Reliquiarum, quia talia vasa pretio æstimabilia sunt. Bonacina *supra* post Syluestrum, Suarez, Filliucium, & alios. Nulla tamen adest pœna latæ sententiæ in dictis iuribus, nisi, quando Reliquiæ, seu corpora sunt alicuius loci Ecclesiastici: nam tunc incurrunt vendentes, seu alienantes, & recipientes excommunicationem latam in Extrauag. *Ambitiosæ de rebus Eccl. non alienan.* Quia sunt res mobiles pretiosæ. Genuensis *in Praxi c. 56. num. 4. & 6.* Thesaur. *supra.* Quod tamen limita, iuxta dicta *supra* verbo *Alienare dicto num. 14.* vt solùm intelligatur de Reliquiis muro clausis, vel insignibus, aut ipsarum partibus notabilibus, vel perpetuæ traditis sepulturæ. Plures etiam censent probabile esse contrarium, eo quòd dicta Extrauagans solùm videatur loqui de bonis temporalibus pretio æstimabilibus, Bonacina *de Alienatione bonor. Ecclesiastic. punct. 2. num. 31.* Bordonus *Resolut. 27. num. 62.* ex aliis. Sed Stylus Curiæ iis aduersatur, vt dixi *d. num. 14.*

4 Illas exponere venerandas, prout contingit aliquando inter Regulares, propter lucrum oblationum inde prouenientium, peccatum quoque esse simoniæ, plures tenent; ex *d. cap. cum ex eo.* Et ex Concil. Trident. *sess. 25. in princip. in decret. de inuocat. venerat. & reliq. Sanctor.* de quo Axor. *sup. quæst. 6.* Graffius *2. p. Decis. l. 2. cap. 14. num. 7.* & alij. Hoc autem limitant aliqui dicentes esse simoniam quando tales Reliquiæ exponuntur in publico ob quæstum, si talis quæstus temporalis sit principale intentum illius ostensionis, vel expositionis; secus, si principale intentum sit cultus Sanctorum in gloriam Dei, & lucrum temporale sit minus intentum. Armilla *in Summa verbo Reliquia num. 1.* & Tabien. *ibid.* Nauar. *Summa latina cap. 17. num. 169.* & alij. Ad eum modum quo Clericus vadens ad Chorum principaliter propter lucrum temporale est simoniacus. Secus, si lucrum illud est ibi causa minus principalis, seu conditio sine qua non. Et hæc limitatio clara, & secura est. Portellus *in Dub. Regular. verb. Reliquia Sanctorum num. 3.* Limitant etiam alij dicentes probabiliter, quòd etiam si in ista Reliquiarum expositione principale intentum sit lucrum temporale, non sit simonia nisi quando illud lucrum speratur, vt pretium ostensionis. Tunc enim est quædam quasi venditio. Si verò tale lucrum non ita speratur, vt pretium, sed tanquam sustentatio congrua ibi laborantis, non erit simonia. Quia *cap. cum ex eo* citatum, & Tridentin. loco relato quando prohibent Reliquias venales ostendere, intelliguntur, quando quæstus, seu oblationes deducuntur in pretium sub pacto, vt si diceretur: *propone Reliquias in publico, reddemus tantùm*, vel quando proponens Reliquias, principaliter lucrum prætenderet tanquam pretium ostensionis ipsarum. Sotus *l. 9. de iust. quæst. 6. articulo 2. ad fin. corpor.* Sanchez *supra.* Et fauent Portellus, *supra* ac Peyrinis *tom. 3. priuileg. Minim. capit. 4. num. 2.* Nota hic etiam, quòd antiquæ Reliquiæ Sanctorum non possunt extra capsam ostendi, ex *cap. cum ex eo* relato. Rationem reddit Abbas ibi, quia cum ostenduntur extra capsam ossa nuda, multorum deuotio tepescit, & datur detractoribus causa obloquendi. Angelus, Syluester, & alij Summistæ *verb. Reliquia.*

Quamuis autem non liceat Reliquias furtiuè subtrahere, etiam, vt honorabilius collocentur, est enim ablatio rei Sacræ inuito domino, & consequenter furtum sacrilegum (Sayrus *in Claui regia l. 4. cap. 7.*) nec paruitas materiæ excuset à mortali, nam hic non spectatur sola rei quantitas, sed dignitas, & æstimatio moralis (Summistæ *verb. Reliquia.* Sanch. *supra num. 23.* Layman. *supra num. 17.*) nihilominus, iuxta *d. supra* verbo *Furtum num. 4. & 5.* Reliquias furans, seu surripiens absque effractione loci, non incidit ipso facto iure communi in aliquam censuram, secus verò si id fiat cum aliqua effractione. Item ex *can. corpora de consecr. distin. 1.* Sanctorum corpora perpetuæ sepulturæ tradita non possunt erui, & transferri sine licentia Papæ, aut Episcopi, aut synodi, aut Capituli Canonicorũ, excepta necessitate incẽdij, vel reparationis, vel mutationis Altaris. Sayr *sup.* Sanch. *supra num. 25.* Layman. *supra num. 17.* Si autem perpetuæ sepulturæ traditæ non sunt, nihil obstat eas transferri ad alium locum Religiosum, non petita licentia Prælati. Layman. *supra* ex Antonino, Syluestro, Armilla, & aliis. Similiter Edicto Vicarij Vrbis Romæ edito de mandato Pauli V. anno 1613. die 24. Augusti, cautum est, ne quis audeat, vel præsumat, vel possit intrare in aliquam ex Cryptis, Catacumbis, vel Cœmeteriis intra, vel extra Vrbem Romanam, neque ab illis extrahere Reliquias etiam in 6

minima

minima particula, neque ad id præstare auxilium, vel fauorem, sub pœna triremium, & aliis arbitrio Vicarij ipso facto incurrendis, & excommunicationis latæ sententiæ. Extenduntur dictæ pœnæ, & censuræ ad omnes, ad quorum instantiam fiet extractio, aut attentata fuerit, & ad complices, & ad recipientes scienter Reliquias illicitè extractas, vt supra. Absolutio etiam dictarum pœnarum Papæ reseruatur. Regulares autem vltra dictas pœnas incurrunt ipso facto priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatem ad dignitates, & gubernationes suæ Religionis, & dispensatio, vel habilitatio Papæ reseruatur. Bonacina *de Censuris in particulari disput. 2. quæst. 5. puncto 15. §. incidens.* Thesaurus *supr. n. 2.* Notat autem idem Bonacina hoc Edictum ligare etiam extraneos Romam venientes, & esse perpetuum, quia scilicet editum est per modum legis, & statuti.

6 Ex Breui etiam eiusdem Pauli V. promulgato Edicto eiusdem, Cardinalis Millini Vicarij Vrbis anno 1614. die 16. Maij statutum est, vt nullus vigore licentiarum à Papa viuæ vocis oraculo ante duos menses proximos concessarum, possit Reliquias extrahere de Ecclesiis, Monasteriis, locis piis, Cœmeteriis, vel Cryptis, intra, vel extra Vrbem, alias incurrant excommunicationem ipso facto Papæ reseruatam. Eamque extendit contra eos, qui curam habent, seu gubernationem dictarum Ecclesiarum, vel locorum, si permiserint, seu consenserint extractioni Thesaurus *supra. num. 5.* Insuper ex eodem Edicto Cardinalis Millini Vicarij de mandato eiusdem Pauli V. prohibitum est, ne quis sæcularis, aut Regularis fidem vllam, aut testimonium, seu instrumentum, seu scripturam publicam, vel priuatam faciat extractionis, donationis, consignationis, aut translationis, aut alterius contractus, aut scripturæ, vbi fiat mentio Reliquiarum, nisi cum licentia in scriptis eiusdem Vicarij Vrbis, non suffragante quacunque Sedis Apostolicæ licentia aliter emanata, & transgressoribus ibidem statutæ sunt pœnæ, scilicet dominis officiorum pœna priuationis officiorum, notariis autem, & substitutis pœna 500. scutorum. Et has pœnas decernit incurri ipso facto. Religiosis autem sub pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ in perpetuum, & exilij ab omni statu Ecclesiæ Romanæ. Thesaur. *supra n. 4.* Pro extractione etiam Reliquiarum pro Prouincia Mediolanensi extat prohibitio Gregorij XIII. quam refert Barbosa *de off. & potest. Episc. Alleg. 50. n. 158.* Quam tamen moderatam esse à Sixto V. & Sac. Congregat. refert Gauantus *in Man. verb. Reliquiæ Sanctorum n. 36.*

7 Etsi de fide sit Sanctorum Reliquias venerandas esse, prout ex dicto *cap. cum eo*, & Concilij Tridentini Decreto colligitur, de quo inter alios Vualdensis noster *tom. 3. titul. 23. cap. 164.* nihilominus ad publicum ipsarum cultum, qualis contingit cum exponuntur publicè, requiritur, quòd ab Ecclesia approbatæ fuerint. Diuersimodè tamen hæc approbatio requiritur. Si enim fuerint Sancti non canonizati, solùm à Papa approbari debent, quia ita habetur *c. cum ex eo* relato, & quia solius Papæ est Sanctos canonizare, si verò fuerint Sancti canonizati, sed nouiter inuentæ, approbari possunt ab Episcopo. Ita enim colligitur ex Concilio Tridentino *in Decreto* relato. Sanchez *supra num. 10.* Azor. *supra quæst. 8.* Suarez *tom. 1. in 3. part. disput. 55. sect. 2. versic. sed quæret aliquis*, Fagund. *de primo Ecclesiæ præcepto l. 1. cap. 4. num. 3.* Nomine autem Sancti Canonizati non solùm intelligitur ille qui in canone Missæ (à quo forsan huiusmodi appellatio deriuatur, inscriptus est, aut per Bullam Canonizatus est, sed qui per antiquam traditionem, seu Ecclesiæ consuetudinem, vt Sanctus habetur. Azor. *dict. quæst. 8.* Sanchez *supra num. 11.* Barbosa *de Offic. & potest Episcopi Allegat. 97. num. 11.* Afferens declarationem Sacr. Congregationis de qua infra. Cui etiam consonat Decretum S. Inquisitionis, quod retuli *tom. 1. cap. 12. num. 39.* Tales sunt omnes sancti, qui in Martyrologio Romano leguntur, Portellus *supra num. 10.* Quid verò dicendum de Sanctis solùm Beatificatis habes infra verbo *Sanctorum cultus.*

8 Pro praxi autem Regularium notandum, quòd, licet ipsi nequeant exponere Sanctorum Reliquias sine prædicta Episcopi approbatione, prout ex declaratione Sacr. Congregationis apud Sellium *in Selectis Canonicis capite 3. numero 11.* & Nouarium *in Lucerna Regularium verbo Reliquiæ numero 3.* colligitur, quando tamen in aliqua Regularium Ecclesia fuerint aliquæ Reliquiæ, quæ ab antiquis temporibus in veneratione fuerunt, tales exponi publicè possunt. Declaratum enim à Sacr. Congregatione, quòd Reliquiæ antiquæ habendæ sunt in illa veneratione, quam hactenus habuerunt. Barbosa *dicto num. 11.* & in locum Concilij relatum, Naldus *in Summa verbo Reliquiæ Sanctorum num. 1.* Similiter, stante dubio de veritate Reliquiarum, non sunt contemnendæ, aut in ignem v. g. abiiciendæ, sed loco decenti asseruandæ, non permixtæ, aut ad venerationem expositæ cum aliis Sanctorum Reliquiis. Naldus *supr.* Layman. *supra num. 16.* Fagundez *supra à num. 10.* post alios.

9 Loquendo autem de priuato cultu Reliquiarum, ad illas non est necessaria Papæ, aut Episcopi approbatio, sed sufficit priuatum testimonium vnius personæ fide dignæ, aut alia ratio, vel coniectura, quæ ad prudentem assensum sufficiat. Suarez *dicta sectione 2.* Sanchez *suprà num. 13.* Fagundez *supra numero 6.* Vnde consequenter ad dicta *tomo 1. capite 12. numero 40.* licitum est eas habere, & venerari, etiam aliis videntibus, modo scandalum absit. Id enim habet praxis Ecclesiæ, mox enim ac Martyres defuncti erant, currebant fideles ad Reliquias rapiendas; & similiter quando moriuntur homines clari sanctitate, multi deuotè osculantur manus, & pedes illorum, & de vestibus eorum pro Reliquiis seruant, nec id vnquam prohibitum fuit. Præterea, si licet honorare viuentes, quos credimus Sanctos, cur non mortuos? Peyrinis *tom. 1. Priuilegiorum Minimorum in Constitutione tertia Leonis X. num. 3.* Et ratio est, quia cultus publicus qui negatur Reliquiis non approbatis ex eo dicitur publicus, quia exhibetur illi publicè coram aliis, sed quia illi exhibetur nomine totius Ecclesiæ tanquam ab illa institutus. Portellus *supra n. 11.*

10 Licitum est siue clericis, siue laicis Sacras Reliquias cum reuerentia tangere, aut decenter inclusas deuotionis gratia secum habere, vel è collo gestare. Syluester *supr. q. 4.* Nauarrus *cap. 11 num. 35.* Azor. *supr. c. 8. quæst. 6.* vbi ait; Non idcirco talem grauius peccare si reliquias, deferendo petieret; mentiatur furetur, alteri detrahat, in quempiam maledicta coniiciat, aut quid simile peccet, quia non directè cultui Reliquiarum aduersatur. Quinimo ne fornicari cum Reliquiarum gestatione, continere circunstantiam necessariò confitendam, tenent Sanchez *supra num. 28.* Naldus *supra num. 2.* Portellus *num. 9.* Layman. *num. 18.* Fagundez *num. 13.* & alij. Venialem tamen aliquam irreuerentiam in hoc plures ipsorum merito agnoscunt. Vnde etiam in congressu

congressu maritali eas deponi debere consulunt viri docti, specialiter Homobonus *de Examine Eccles. fol.* 517.

11 Notanda tamen declaratio Sacr. Congregationis Episcoporum & Regularium, quam refert Gauant. *supra numero* 34. ex qua habetur non posse radi ossa Reliquiarum Sanctorum, vt rasutæ dentur in potum infirmis.

12 Modus autem, quem seruare debet Episcopus in approbatione reliquiarum habetur in eodem Concilij Decreto. De quo Azor. *supr. quæst.* 8. Sanchez *supra num.* 15. Barbosa *dict. Allegat.* 97. *n.* 17. Diana *par.* 2. *tract.* 15. *resol.* 51. ex aliis.

13 Vide alia infra verbo *Sanctorum cultus.*

Nota tamen quod cum de anno 1649. pro 21. Augusti supplicassent nonnulli Regulares S. Congregationem Rituum an deferente Episcopo aliquam Sanctorum Reliquiam etiam Patroni Ciuitatis teneantur Religiosi iuxta quorum Monasteria, vel Ecclesias transitur, exire de domo, seu Ecclesiis, ipsamque reliquiam etiam cum thurificatione venerari, & an ad id Episcopus eos compellere valeat. Et respondit Sacra Congregatio, *hoc laudabile esse, non tamen cogi posse.* Id igitur efficiant Regulares, quorum munus est piis, & religiosis actibus insistere.

RENVNCIATIO INTER *Religiosos.*

SVMMARIVM.

De renunciatione remissiuè. num. 1.
Renunciatio quid sit num. 2.
Quas conditiones requirat. ibid.
Quilibet Religiosus potest renunciare officium quod habet num. 3.
Renunciatio fieri potest per procuratorem. num. 4.
Debet fieri scienter, sponte, & purè. num. 5.
In manibus Prælati ad quem spectat prouisio illus officij. num. 6.
An fieri debeat in scriptis. num. 7.
Debet fieri ob rationalem causam. num. 8.
Quid de renunciatione vocis actiua, & passiua, ibidem.
Ad renunciationem requiritur acceptatio Superioris, num. 9.
Effectus renunciationis quid sit. num. 10.
Quid de renunciatione electionis ad Officia Ordinis, num. 11.
An renuncians possit retractare renunciationem. numero 12.
Alia remissiuè. num. 13.

1 De renunciatione, seu dispositione bonorum Nouitiorum latiùs dixi *tom.* 1. *c.* 24. *à num.* 32. & supra verbo *Nouitij, & Nouitia Religionum à num.* 25. De renunciatione etiam Beneficiorum Regularium aliqua dixi *supra* verbo *Abbas num.* 18. & verbo *Beneficium, & Beneficiati num.* 16. Item de renunciatione priuilegiorum, aliqua dixi *supra* verbo *Priuilegia Regularium num.* 14. Alia ergo in præsenti addenda circa renunciationem munerum, seu officiorum Religionum, quæ non raro inter ipsas contingit. Præsuppositis prius aliquot principiis huius materiæ.

2 Primò ergo renunciatio, conformiter ad dicta *supr.* verbo *Beneficium, & Beneficiati num.* 16. est *rei, vel iuris proprij legitima refutatio, vel dimissio. cap. quam periculosum* 7. *q.* 1. Angelus, Syluester, & alij Summistæ verbo *Renunciatio.* Parisius *de resignatione lib.* 1. *quæst.* 1. *num.* 34. Dicitur, *vel iuris proprij,* quia quod non habetur, renunciari non potest. Parisius *supra num.* 50. Dicitur *legitima,* quia facta contra legem, vel Constitutionem erit irrita, vel illicita, iuxta talis legis præscriptum. Vnde renunciatio redditur illegitima primò, ratione personæ renunciantis, puta, quia est minor. *c. si annum de iudic. libr.* 6. vel aliàs non potens renunciare. Secundò, ratione personæ in cuius manibus fit renunciatio, si non fiat cui debet. *eo tit. cap. cum dilecti, & cap. admonet, & c. quod in dubiis.* Tertiò, ratione rei, quæ renunciare non potest, vt iuris naturalis, & agnationis, & sanguinis, *l. ius sanguinis ff. de pact.* Summistæ *supra.*

His positis, aliqua dicenda. Primò, quemlibet religiosum posse renunciare quodcunque officium, beneficium, munus, vel ius Religionis, quod possidet. Ratio sumitur, tum ex dictis dicto verbo *Abbas n.* 18. scilicet, quemlibet posse cedere iuri suo, tum etiam, quia si maximè dignitas, qualis est Papatus, renunciari potest, prout habetur ex *c.* 1. *de renunciat. in* 6. cur non aliæ dignitates, munera, iura, &c. Parisius *supr. lib.* 2. *quæst.* 1. Peyrinis *in Formular. litter. R. c.* 8. *num.* 8. Tamburin. *de Iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 13. *q.* 1. *num.* 2. 3

Dicendum secundò, quamcunque renunciationem fieri posse etiam per procuratorem. Non enim est aliqua ratio, quæ suadeat oppositum. Syluester *supr. q.* 2. Vbi etiam an ad hoc requiratur speciale mandatum. Sanchez *tom.* 1. *consil. mor. lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 56. *à num.* 31. 4

Tertiò, ad hoc quod renunciatio sit licita, & valida, debet fieri primò *scienter.* Quia id quod ignoratur renunciari non potest; *l. mater. ff. de inoffic. testam.* Vnde cum quis ignorat ius aliquod debet notificari, vt in authent. *quo op. Episc.* Secundò, *sponte,* & propria voluntate. *c. quamuis* 7. *q.* 1. Tertiò, purè, & absolutè. *c. ex parte de offic. deleg. el. primo de Simon.* Summistæ *supra* Parisius *supr. lib.* 13. apud quem de dolo, fraude, & metu, quæ reddunt renunciationem irritam. De quo etiam Garzia *de Benef. p.* 1. *c.* 3 §. 2. 5

Quartò consequenter ad dicta eo verbo *Abbas num.* 18. renunciationem officiorum, seu beneficiorum Religionis, fieri debere in manibus illius Prælati, ad quem spectat institutio illorum. *c. admonet. de renunciatione.* Et ratio est, nam Superiori interest, ne dimittatur officium, vel beneficium, quod ad eum pertinet, sine ipsius licentia, aliàs ei præiudicaretur. *c. significasti de foro compet. c. Clericum* 11. *q.* 1. *c. non liceat.* 3. *quæst.* 6. Syluester *quæstione* 3. Peyrinis *supra numero* 3. Tamburinus *supra numero* 3. Dixi renunciationem officiorum, seu Beneficiorum, Religionis. Nam renunciatio aliorum iurium, quæ non sunt officia seu Beneficia, puta vocis actiuæ, vel passiuæ, fieri potest coram aduersario, vel notario publico, vel Iudice nomine aduersarij, *leg.* 2. *ff. Remp. sal.* Syluester *supra.* 6

Quintò, renunciationem debere fieri in scriptis 2. *qu.* 1. §. *ecce. cap. quamuis* 7. *quæst.* 1. *c. Gonaldus* 17. *quæstione* 2. Etsi enim hæc iura solùm loquantur de Episcopatu, & Beneficiis, nihilominus militat eadem ratio in officiis, & iuribus Religionis, ideo idem videtur dicendum de illis, saltem pro bono regimine. Cum enim renunciatio sit stricti, imò strictissimi iuris, id eò ad tollendas omnes lites debet semper de illa constare per testem irrefragabilem 7

irrefragabilem, vt sunt litteræ, quæ scriptæ manu propria probant plenè intentionem scribentis, *l. publica menia §. Titius ff depositi, vel contra*. Peyrinis *supra*, *num.* 7. ex Parisio. Apud quem etiam *ibidem, & c.* 5.6.7.& 8.de formis renunciandi officia, acceptandi illa, & notificandi talem renunciationem.

8 Sextò, requiri ad renunciationem rationabilem aliquam causam pro illa facienda, ita vt sine illa, saltem imprudenter, & illicitè fiat. *cap. super hoc de renuncias*. Fuscus *de Visitatione part.* 2. *cap.* 8.Peyrinis *supra num.* 4. & 7. Vnde huiusmodi renunciatio officiorum, seu iurium Religionis, videlicet vocis actiuæ, seu passiuæ, sæpiùs est peccaminosa, quia est contra bonum commune Religionis, quod præponderare debet bono particulari, quieti ver. grat. Religiosorum. Pro quo vide dicta *tom. c.* 15. *num* 8. & 23. Sigismundum *de Elect. dub.* 15. Lauorium *de Elect. titul.* 4. *c.* 18. Molinam *tract.* 2. *de instit. tom.* 3. *disput.* 732. *num.* 4. Bonacinam *de Contractib. disp.* 1. *q.* 2 *puncto* 8 *num.* 8. Naldus *in Summa verbo Renunciare num.* 7. & Valentiam *tom.* 3. *disput.* 10. *q.* 3.*p.* 4. Nota autem, aliquas causas esse, cum quibus non solùm Regulares possunt renunciare officia Religionis quæ habent, præsertim Prælatias, sed etiam teneri ad faciendum. Huiusmodi sunt, iuxta dicta *supr.* verbo *Abbas num.* 18. censura, irregularitas, infirmitas corporis senectus, vel aliud impedimentum impediens officij executionem. Idem dico de illis, qui per simoniam, vel intrusionem ea adeptæ sunt. *cap. nisi cum pridem de renunciat*. Valentia *supr.* [Nota etiam quod qui semel renunciauit voci actiuæ, vel passiuæ, & talis renunciatio acceptata est à Superiori, non potest eam reassumere: quia iam est omnino spoliatus tali iure, & *quod semel placuit, amplius displicere non potest* iuxta regulam iuris *in* 6. Si autem non est acceptata renunciatio potest ad rem, cui renunciauit regredi; res enim de facili ad sui primæuam naturam reddit. Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. disput.* 32. Sigismundus *supra*. Vide infra *num.* 12.]

9 Septimo, requiri etiam ad renunciationem quòd acceptetur à Superiori, ita vt vt ante acceptationem non sortiatur suum effectum, iuxta dicta *tom.* 2. *c.* 12. *num.* 45. *cap. admonet de renunciat* Laymán. *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 17. *num.* 4. De quo plura Garzia *de Benefic. part.* 11 *cap.* 3. §. 3.

10 Octauò, effectum renunciationis hunc præcipuum esse, vt is qui renunciauit ad id, quòd renunciauit, non habeat regressum. *cap. cum inter, cap. ex transmissa, cap. cum in præsentia de renunciat*. Syluester *supra q.* 5. Parisius *supr. lib.* 1. *q.* 12. & 13. vbi plura ad intentum.

11 Eadem porro, quæ dicta sunt de renunciatione officiorum, iurium &c. intelligi etiam debent de electione ad illa, ita vt quemadmodum Religiosi possunt dictis Officiis, aut iuribus renunciare, sic, & electioni qua ad illa electi sunt. *cap. si electio de elec. in* 6. Tunc autem electio deuoluitur iure communi ad primos electores *dicto cap. si electio*. Sigismundus *supra dub.* 12. Peyrinis *tom.* 3. *priuileg. Minim. cap.* 9. *num.* 10. Attendenda tamen sunt particularia iura Religionum, approbata maximè à Sede Apostolica, & an Capitulum de nouo possit commodè congregari. Iidem Authores.

12 Circa quæstionem illam an renuncians possit pænitere, seu retractare renunciationem, dicendum primò, Renuncians per nuncium potest pœnitere, re integra. *c. elcita de renunciat*. Secus si res non est integra. *cap in causis de elect. §. finali*. Armilla *in Summa* verbo *Renunciationum. num.* 7. Tabiena *quæst.* 10. Syluester *q.* 2. *dicto* 4. Vbi addit rem non esse integram, si Superior exposita renunciatione cœperat de acceptatione cogitare. Sanchez *supra num.* 29. Dicendum secundò, qui impetrauit licentiam renunciandi cogendus est renunciare, *c. quidam de renunt*. Vbi Gloss. rationem reddit, quia quod à principio fuit voluntarium postea fit necessarium, & quod semel placuit amplius displicere nequit. Sic Syluester, Armilla, Tabien. *ibi*, & Sanchez *supra num.* 30. Qua tamen oppositum practicari video in Religionibus, limitanda videtur hæc doctrina ad renunciationem Beneficiorum, de quibus eo *c. quidam*, & quando ea fit non ex animi leuitate, sed seriò, & cum prudentia. Imò etiam de Beneficiorum renunciatione, iuxta Cameræ, vel Cancellariæ stylum, id non admittitur. Naldus *supra num.* 8. Dicendum tertiò, si quis constituit procuratorem ad renunciandum, licet postea reuocet facultatem ipsi datam, tenebit renunciatio facta per eum, si facta est antequam reuocatio mandati intimaretur ipsi procuratori, vel ei in cuius manibus renunciatio facienda erat. Clem. vnic. *de renuncias*. Sanchez *supra num.* 31. Dicendum quartò, generaliter loquendo, antequam renunciatio sit admissa Superiori potest retractari à renunciante, non verò postquam admissa est. Quia in priori casu res est integra, non in posteriori Parisius *d. q.* 12. Sigismund. *de Elect. dub.* 15. *num.* 8. Lauorius *de Elect. tit.* 4. *cap.* 18. *num.* 88. Castellinus *de Elect. cap.* 5. *num.* 22. Peyrinis *dict. c.* 9. *num.* 29. & *dict. c.* 8. *num.* 9.

Vide alia infra verbo *Resignatio officiorum ordinis*. 13

RESERVATIO CASVVM.

De hac materia sufficienter dictum est *supr.* verbo *Casus reseruati Regularium*.

RESIDENTIA PRÆLATORVM *Regularium*.

SVMMARIVM.

Qualiter regulares residere teneantur in suis Ecclesiis, vel Monasteriis, quibus sunt Præfecti, num. 1.
Quanta absentia permittatur. num 2.

Qvòd Prælati Regulares teneantur residere in suis Ecclesiis, & Monasteriis respectiuè, videlicet Generalis in Ordine, Prouincialis in Prouincia, & Conuentualis Prælatus in Conuentu, seu Monasterio, constat ex dictis *tom.* 1. *c.* 18. *n.* 12. & *supra* verbo *Abbas num.* 10. ex Concilio Tridentino ex aliis Iuribus. Vbi etiam qualiter tempore pestis, vel hæresis, teneantur ad dictam residentiam, etiam cum periculo mortis. Quod intellige, etiam si per substitutum suum munus adimplere possint. Tum quia in *c. extirpanda de præbend* declaratur non sufficere id facere per Vicarium, & in Concil. Trident. *sess.* 23. *c.* 1. requiritur personalis residentia. Tum etiam quia subditi magis venerantur, & timent suum Prælatum, quàm Vicarium ipsius, Peyrinis *tom.* 2. *de Prælat. q.* 1. *c.* 7. *num.* 27. Notans vlterius Prælatos illos, qui habent aliquod stipendium à suis Conuentibus non posse illud recipere, aut retinere, si non residéant. 1

Nihilominus, iuxta dicta eo *num.* 10. permittitur Prælatorum absentia intra duos, vel tres menses 2

in anno dummodo id fiat æqua causa, absque vllo gregis detrimento. Imo, ad maius tempus in casu raro, & magna ex causa. Quales sunt, iuxta Concilium loco relato, *Christiana charitas, vrgens necessitas, debita, obedientia, ac euidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ vtilitas.* Eas verò explicant Azor. *tomo* 2. *Instit moral. lib.* 7. *cap.* 4. Valentia *tom.* 3. *disp.* 10. *quæst.* 3. *p.* 5. Toletus *in Summa lib.* 5. *cap.* 4. Sanctarellus *variar. resolut. quæst.* 3. Barbosa *de Off. & potestat. Episc. Allegat.* 53. Peytinis *suprà num.* 31. & plures alij. Nota tamen, adhuc in illis casibus requiri dispensationem, seu licentiam Superiorum. Tum propter obedientiam, quam Regulares profitentur, tum etiam quia ita colligitur ex Concil. Trident. loco relato, & aliis Iuribus. Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 1. *disput.* 14. *quæsit.* 4. *num.* 12. Suppono autem quòd ea quæ de residentia Prælatorum Canones, & Concilia decernunt, trahi debent ad Prælatos Regulares, prout communiter Authores supponunt, specialiter Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regularium q.* 39. & Homobonus *tom.* 3. *de Examine tract.* 15. *cap.* 16. *q.* 12. Vbi enim eadem est ratio, ibi & idem ius.

RESIGNATIO OFFICIORVM Ordinis.

SVMMARIVM.

Resignatio quid sit. num. 1.
Dupliciter fieri potest. num. 2.
Beneficiorum nomine quæ veniunt. num. 3.
Resignatio pura, & absoluta licita est. num. 4.
Coram quo Superiore facienda. num. 5.
An possit fieri non purè, & absolutè; sed sub modo, conditione, &c. num. 6.

1 NOTA quòd Resignatio est *voluntaria beneficij abdicatio facta coram legitimo Superiore.* Bonacin. *de Simonia q.* 4. §. 14 *in princip.* Vnde solo nomine videtur à renunciatione differre, vel in eo solùm, quòd renunciatio latius patet quam resignatio, quia illa est iurium, officiorum, &c. resignatio verò, saltem ex vsu solùm est Beneficiorum. Quare ea, quæ dicta sunt superius de renunciatione, applicari debent resignationi.

2 Nota secundò hanc resignationem, seu Beneficiorum renunciationem fieri posse dupliciter, scilicet primò purè, & absolutè, idest absque vlla conditione, pensione, designatione personæ, vel onere aliquo: secundò, cum aliqua conditione, pensione, designatione, vel onere. Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 35 *num.* 1. Bonacina *suprà.*

3 Nota tertiò, nomine Beneficiorum, quæ per resignationem renunciari possunt, intelligi in præsenti quoad Regulares, non solùm ea, quæ curam animarum sæcularium important, & dicuntur beneficia Regularia, de quibus egi *tom.* 1. *p.* 2. *c.* 18. *per totum*, sed etiam Prælaturas Religionis, quæ solùm importent curam animarum Religiosorum, iuxta dicta *tom.* 1. *c.* 15 *num.* 32. & *tom.* 3. verbo *Beneficium, & Beneficiati num.* 3.

4 Dico ergo primò. Pura, & absoluta resignatio beneficiorum, seu officiorum Ordinis, quæ beneficia sunt, licita est, & honesta inter Regulares si fiat coram legitimo Superiori. Nihil enim est in tali renunciatione contra diuinum, aut humanum ius. Suarez, & Bonacina relati. Vide dicta *supr.* verbo *Renunciatio inter Religiosos.*

Dico secundo, Superior, coram quo fieri potest & debet, dicta resignatio, est Prælatus Religionis. 5
Ratio est, quia iuxta dicta supra eo verb. *Renunciatio inter Religiosos num.* 6. qui habent ius, & potestatem conferendi beneficia habent illam ad recipiendum eorum resignationem. Quòd maximè est verum: si etiam habent facultatem destituendi beneficiarios, etiam inuitos, iustis de causis, quæ omnia competunt Prælatis Regularibus, iuxta dicta locis relatis ex 2. & 3. *tom.* De quo Parisius *de Resignat. Benef. lib.* 7. *q.* 1. Layman. *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 17. *n.* 3. & 4. Tamburin. *de Iure Abbat. tom.* 1. *disput* 13. *q.* 8. & alij apud ipsos.

An verò huiusmodi resignatio beneficiorum possit fieri non purè, & absolutè, sed sub aliqua conditione, modo, personæ designatione, &c. constabit ex 6
dicendis infra verbo *Simonia n.* 15. Interim tamen, iuxta dicta *supra* verbo *Beneficium, & Beneficiati num.* 16. circa illam quæstionem an Beneficiorum resignatio fieri possit à Regularibus in fauorem tertij, dicendum primò, fieri posse hoc modo, resignando scilicet absolute Beneficium in manibus Prælati cum intentione, & spe non manifestata ipsi, vt illud conferat certæ personæ. Secundò, resignando similiter absolutè beneficium in manibus Superioris, negando tamen postea ipsum, vt illud conferat alicui ver. grat. Petro. Cum enim in hoc nullum interueniat pactum cum Superiore, aut cum illo pro quo rogatur, nec vlla obligatio iniuncta Superiori conferendi beneficium personæ designatæ, vt suppono, non est in eo aliquid contra ius diuinum, aut etiam Canonicum. De quo etiam Sanchez *tomo* 1. *Consil. moral. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 36 *num.* 23. Diana *p.* 5. *Tract.* 14. *Resolut.* 26. & Thesaur. *in Praxi part.* 2. *verbo Resignatio cap.* 2. Addit Peytinis *in Formulario littera R. cap.* 8. *num.* 8. ex Nauarro *lib.* 5. *consil. de Simon. consil.* 38. quod licet, si quis renunciaret alicui officio cum pacto quòd Superior illum remuneraret de alio, Simoniam committeret, secus tamen esset; si Superior solùm, diceret. *Relinque hoc officium amore mei, & prouidebitur tibi de alia re.*

REVERENDÆ PRO ORDINIBVS recipiendis.

DE illis dixi sufficienter *supra* verbo *Dimissoria.* 1

REVS REGVLARIS.

SVMMARIVM.

De reo regulari remissiuè. num. 1.
Antequam examinetur informari debet de statu causæ num. 2.
Prima interrogatio ipsi facienda. num. 3.
In ipsius examine quæ notanda. num. 4.
De rei confessione. num. 5.
Alia remissiuè. num. 6.

DE Regulari reo plura dixi *tom.* 1. *cap.* 27. *per totum*: *& supra* verb. *Accusatio*, verb. *Appellatio*, verb. *Causa Iudicialis Regularium*, verb. *Commissio*, *& Commissarius*, verbo *Denunciatio*, & maximè verbo *Iudex*, *& Iudicium Regularium.* Aliqua etiam supra verb. *Recusatio.* Alia tamen specialiora, & magis practicabilia addenda pro materiæ complemento, maximè circa confessionem à reo faciendam 1

Et primò quidem, cum iuxta dicta eo *cap.* 27. præsertim. 2

præsertim *num. 6.* non possit Iudex, maximè Regularis, Iuridicè contra aliquem per specialem inquisitionem procedere, nisi infamia, siue clamorosa insinuatio, vel iudicia, aut semiplena probatio, præcedant, ideo antequam Religiosus reus examinetur informari à Iudice debet de statu causæ, id est, cōtra eum esse aliquod ex præmissis, vt sciat se esse in tali articulo constitutum, vt Iudex iuridicè eum interroget, ac per consequens ipse teneatur veritatem fateri. Ratio est, quia iniustum, & inhumanum videtur, obligari aliquem ad confitendam veritatem in sui notabile præiudicium, nisi illi constet quòd iuridicè interrogatur, sicut generaliter loquendo, nullus tenetur dimittere bonam famam, vitam, aut bona, quæ possidet, nisi illi constet de alieno iure, Thomas de Iesu *de Visitat. Regular. Tract. 3. cap. 10. num. 2.* Naldus *in Summa verbo Reus num. 2.* Alderete *de Religiosa discipl. lib. 2. cap. 4. num 7.* referens Caietanum, Sotum, Nauarrum, Cordubam, Toletum, & alios, Diana 3. *part. Tract. 5. Resolut. 91.* referens etiam Aragon. Ioannem de Cruce, Sanchez, Salon. Lessium, & alios. Quid verò dicendum in casu quo reus dubitet an iuridicè interrogetur, habes ex dictis *supra* verbo *Iudex, & iudicium Regularium num. 9.* teneri tunc fateri veritatem, eo quòd in dubiis obediendum est Prælato. Licet oppositum probabiliter tueantur aliqui, quos ibi retuli, & Peyrinis *in Formular. littera R. cap. 9. num. 8.* referens alios. Cum limitationibus tamen, quas refert Sanchez 2. *tom. Consil. moral. lib. 6. cap. 3. dub. 31. à n. 3.* quarum præcipua est, vt intelligatur, quando crimina, de quibus inquiritur non sunt in præiudicium Reipublicæ, vt crimen læsæ maiestatis, hæresis, proditionis, &c. Tunc enim in re dubia tenetur testis fateri veritatem. Ratio est, quia minus periculum est si persona priuata iniustè occidatur, quam si Respublica graue damnum patiatur, Sanch. *num. 4.* ex Soto, & Nauarro.

3 Secundò nota, primam interrogationem faciendam reo (idem dico de teste) esse, an sciat cur vocetur ad examen. Et, si causam expresserit sui examinis ex qua delictum ab ipso factum colligatur, debet interrogari, vt facti seriem dicat à principio vsque ad finem. Postea debet interrogari super his, quæ obscurè, & non plenè explicauit, pro facti maiori dilucidatione. Si autem respondeat causam se nescire, nec præsumere sui examinis, poterunt illi fieri communes interrogationes, scilicet, ex quonam tempore in eo Conuentu fuerit, an fuerit vnquam denunciatus, vel de aliquo crimine inquisitus. Quòd si respondere recuset, debet id notari in processu, & ad respondendum compelli etiam in dicta multa; & factis tribus monitionibus, sub pœna ipsum mulctabit, & condemnabit ad pœnam in mandatis contentam. Debet autem reus respondere formaliter, & præcisè, affirmando scilicet, vel negando, non autem dubiè, puta non scio, vel non recordor. Nam respondere hoc modo idem est ac non respondere absolutè. Et sic, factis debitis monitionibus, potest cogi mulcta, vel pœna confessi criminis, aut periurij, seu sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vel torturæ ad respondendum præcisè, vt dictum est. Quæ tortura hoc casu non illi datur ad eruendam veritatem de delicto, sed ad extorquendam responsionem affirmatiuam, vel negatiuam. Quod si post torturam etiam respondere recuset pertinaciter, potest sumi pro confesso. Pro his, & similibus vide Cartharium *de reor. interrogat. lib. 3. cap. 1. 2. & 3.* Ambrosinus *de modo formandi processum l. 2. cap. 6. & 7.* Sparthariu*m de modo corrigendi Regulares tract. 9. cap. 10.* Thomam de Iesu *supra cap. 8.* Naldum *supra à num. 1.* & Peyrinis *supra à num. 1.* post alios.

Tertiò nota, quod in rei examine notandum est nomen, officium, patria, ætas, tum sæculi, tum Religionis. Cartharius *supr. cap. 3. à num. 6.* Conueniens etiam est, quòd si reus sit in carcere, & in compedibus, quod soluatur, & excarceretur, vt liberiùs possit veritatem fateri. Cum carcer mala mansio sit, & morti æquiparetur; adeo, vt confessio à carcerato extorta metu tormentorum extorta dicatur. De his Sparthariu*s in supr. cap. 5.* Rodriguez *in Resolut. Regular. resol. 44.* 4

Quartò circa rei confessionem notandum, quod confessio iudicialis aliquando valeat pro sufficienti probatione, & est multò efficacior quàm aliæ probationes, & tunc dicitur nullas esse partes Iudicis in confitentem, scilicet partes examinatorias, bene tamen condemnatorias. Ad hoc autem vt confessio talem vim habeat multa requiruntur, scilicet, vt reus sit maior 25. annis, & quòd sponte confiteatur, & non metu torturæ, & quòd confiteatur parte aduersa præsente, & coram competenti Iudice sedente pro tribunali, & quòd confessus sit rem certam. E contra autem, in multis casibus, confessionem iudicialem non sufficere ad damnandum reum, vt si confessus est propter angustiam tormentorum, vel aliàs carceris, in quo nimis affligebatur, nisi post talem angustiam iam finitam perseueret etiam in confessione, eaque finita iam liber à doloribus in loco publico, id est, coram notario, & aliis eam confirmet. Secundò, si semel confessus dicit se errasse, & probat suum errorem ante sententiam. Item, si per procuratorem suum est facta talis confessio, & ante triduum reuocat. Item, si facta est propter promissionem falsam, & fraudulentam Iudicis. Item, si facta est de re, quæ naturaliter videtur impossibilis, vel repugnans, vt si frigidus fateatur adulterium commisisse. Item, si facta sit de re, quæ secundum ius positiuum est impossibilis, vt si quis Christianus fateatur se Iudæi mancipium. Ita Sanchez *dict. cap. 3. dub. 14.* ex Angelo, Syluestro, & aliis. [Est tamen dubium practicum quomodo se gerere debeat Confessarius cum reo qui legitimè ac Iuridicè interrogatus negauit crimen quod re vera commisit. Et quidem si lis est contestata, & reus absolutus, & ex negatione delicti non est secutum aliquod damnum tertio, proculdubio absolui potest reus à Confessario, nisi forte talis casus sit reseruatus propter iuramentum falsum in iudicio, prout potest esse inter Regulares, & ipse Confessarius non habeat facultatem absoluendi à reseruatis. Si aliquod damnum tertiò est secutum, prout contingeret in casu quo accusator puniri deberet pœna talionis, tunc absolui non potest talis reus, nisi tali tertio satisfaciat, etiam offerendo se ad dicendum veritatem, si alio modo satisfacere non posset: prout colligo ex Sanchez *lib. 3. in Decalog. cap. 7. num. 11.* Quando tamen lis non est contestata, aut sententia lata, & reus manet sub potestate Iudicis, licet Sotus, Nauarrus, & alij, quos referunt Sanchez *supra numero septimo.* Et Lugo *secundo tomo de iustit. & iure disputat. 40. section. prima numero 17.* dicant teneri reum offerre se ad confitendum veritatem: quia adhuc censetur durare Iudicis præceptum ad dicendum illam, ac per consequens non debere absolui à Confessario nisi habeat propositum id faciendi: nihilominus probabilius est oppositum, eo quod cum primum negauit veritatem solùm peccauit contra obedientiam, quæ tantum obligauit pro 5

tempore quo Interrogabatur à Iudice, non postea. Sanchez *supr. n.* 8. post Philiarcum, & alios, quos etiam sequitur Lugo *supr.* Si autem cum primum interrogatus est reus, & negauit veritatem, peccauit contra iustitiam tertiæ personæ, nec possit alio modo illi satisfieri nisi iterum offerendo se ad dicendum veritatem prout contingeret in casu quo accusator puniri deberet pœna talionis, & nullo modo ei posset satisfieri nisi dicēdo veritatem. Tunc credo teneri reum propalare se, & dicere illam? prout supponunt iidem Authores, ac per consequens non posse tunc absolui à Confessario, nisi proponat prius id facere. Idem dicendum est de alio casu, quem iidem Authores afferunt, scilicet, quando reus non obstante delicti negatione conuictus & damnatus est, vel ducitur ad supplicium. De prudentia autem qua Confessarius uti debet cum tali reo, agunt Azorius *p. 3. lib.* 13. *cap.* 25. *dub.* 2. Dian. *p. 2. tract.* 1. *Miscell. resol.* 16. & Lugo *sup. n.* 20. Nota autem totam hanc doctrinam procedere supposita communi sententia Doctorum, quod scilicet reus legitimè interrogatus à Iudice, teneatur dicere veritatem; prout habent Diana dicta *resolut.* 26. *in fine*, & Lugo *supra num.* 17. Etenim in sententia illa quam isti authores, & alij plures probabilem putant, quòd scilicet saltem in causis capitalibus in quibus imminet periculum mortis, ad id non teneatur reus, non est difficultas.

Quia vero potest contingere quod reus interrogatus non respondeat claré, & manifesté, sed dubiè, ambiguè, & obscurè, ideo Iudex animaduertere debet, quod in tali casu debet eum uberius interrogare, vt clarius respondeat. Albertinus *de Catholic. assertionib. q.* 35. *n.* 48. *& seq.* Dacianus *Tract. crim. lib.* 5. *cap.* 37. *n.* 6. *&* 47. Ricciulus *de person. quæ in stat. reprob. versant. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 8. Imò tenetur id facere, ne iudicium reddatur nullum propter ipsius negligentiam in inquirendo. *c. iudicantem* 11. *q.* 5. Glossa *verbo remaneat*, Bordonus *de S. Tribunal. cap.* 34. *num.* 15. Et quia debet omnia perscrutari, de tota causa esse instructus, & cognoscere initium, medium, & finem illius, *cap. cum fides de fid. instrument. cap. super de offic. deleg. l. iudices ff. de iudic.* Bossius *de confess. num.* 43. Menochius *lib.* 1. *de præsumpt. q.* 89. *num.* 24. Bordonus *supra*. Et generaliter loquendo, quia vt efficax sit, debet esse indiuidualis, specifica, non generalis, dubia, vel æquiuoca, Bossius *supra*. Farinacius *q.* 81. *n.* 31. *& seqq.* Carena *de offic. S. Inquisit. p.* 3. *tit.* 8. §. 9. *n.* 46. Et quia confessio ambigua non est confessio, *l. neque naturales. C. de probat. cap. in præsentia eod. tit. l. non hoc C. vnde legitimi.*

Casu autem quod non interrogetur, & semper maneat dubia eius confessio, regulariter interpretari debet in fauorem confitentis, nisi sit malæ famæ. Sousa *in Aphorism. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 12. Carena *supra num.* 47. & Farinacius. Eo quod in dubiis quilibet præsumitur bonus, *l. absentem ff. de pœnis*, cum aliis per Menochium *præsumpt. de præsumpt.* 1. *lib.* 5. Ricciullus *supra lib.* 3. *c.* 23. *n.* 1. Si vero sit malæ famæ præsumptio stat contra illum, quia semel malus semper præsumitur malus, *de Regul. iur. in* 6. *l. sicuti §. quidem*, & ibi Bartholus *num.* 8. *ff. de accusat.* Alexander *cons.* 5. *num.* 3. *lib.* 1. Abbas *in cap. testimonium num.* 14. *de testib.* & ibi Felinus *num.* 34. Maximè in materia hæresis, quia semel hæreticus semper præsumitur malus, quousque non probetur correptus. Idem Felinus *cap. scribam col.* 2. *de præsumpt.* Ricciullus *supra. n.* 6.

6 Vide alia ad intentum infra verbo *Sententia Iudicialis*, verbo *Testes Regulares*, & verbo *Tortura quoad Regulares*, & verbo *Visitator Regularis*.

RITVS SACRI.

SVMMARIVM.

Ritus Sacri fini. num. 1.
Veteres ritus non immutandi. num. 2.
De ritibus, seu cæremoniis Missæ. num. 3.
De ritibus in administratione Sacramentorum. numero 4.
De ritibus, & cæremoniis Officij diuini. num. 5.
De aliis ritibus Ecclesiæ. num. 6.
Alia remissiuè. num. 7.

Ritus Sacri ab Ecclesia instituti alij sunt circa Missæ celebrationem, alij circa administrationem, seu receptionem Sacramentorum, alij circa Officium diuinum, alij verò circa Orationes, Benedictiones, Consecrationes, Sacramentalia, & similia. De quibus sigillatim aliquid dicendum. 1

Et quidem generaliter loquendo de veteribus ritibus Ecclesiæ, constat ex dictis *supra* verbo *Sacra Congregatio num.* 3. non posse Regulares inconsulta Sacr. Congregatione Rituum communes veteres ritus Ecclesiarum immutare, nouos instituere, Sanctis Officia concedere, aut aliquid ad ipsorum solemnitatem spectans de nouo efficere. Idem colligitur ex Bulla Sixti eo loco *num.* 2. relata. Ac ex Decreto Sacr. Congregationis, quod ex Gauanto *in Man. Episc. verb. Librorum editio num.* 5. retuli *suprà* verbo *Libri num.* 9. vbi prohibetur imprimi aliquid spectans ad nouos ritus inconsulta Sacr. Congregatione. 2

De ritibus autem, seu cæremoniis ad Missæ celebrationem requisitis, latiùs dixi *supra* verbo *Crux*, maximè verbo *Missa*. Plura etiam ad intentum *tom.* 1. *c.* 21. Deseruiunt etiam dicta etiam *supr.* verbo *Calix*, & dicenda infra verbo *Vasa Sacra*, & verbo *Vestes sacra*. Nota autem, Episcoporum munus esse, iuxta Decretum Concilij Trident. *sess.* 22. curare, vt tollantur in celebratione Missæ ea, quæ vel auaritia, vel irreuerentia, vel superstitio induxit. Sed specialiter etiam, vt in eodem Decreto habetur, sic monentur circa Rituum, & cæremoniarum Missæ obseruantiam tuendam. *Edicto, & pœnis propositis caueant, ne sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, neve ritus alios, aut alias cæremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ ac frequenti, & laudabili vsu receptæ fuerint. Quarundam verò Missarum, & candelarum certum numerum, qui magis à superstitioso cultu, quam à vera Religione inuentus est, omninò ab Ecclesia remoueant.* 3

Nota cum de anno 1649. die 16. Nouembris supplicatum fuisset ex parte Fratrum Minorum quod Sacra Congregatio Rituum huiusmodi dubiis declarationem traderet. *Primum videlicet an & à quo fieri debeat aspersio die Dominico quando superior celebrat. Secundum an debeant velari imagines, & Cruces Sabatho Passionis, si occurrat eo die festum S. Titularis, vel Patroni Ecclesiæ. Tertium an detegi illa debeant quando in hebdomada Passionis occurrit festum S. Titularis, aut dedicatio Ecclesiæ. Quartum quo velo cooperienda sit Crux in altari ad sumptionem*

sumptionem lotionis pedum in feria quinta maioris hebdomadæ, & Crux passionis, cum Sacerdos indutus sit violaceo, & Diaconus colore albo, & actus ipse lotionis, siue mandati præcipiatur à rubricis fieri cum floribus, & signis lætitiæ, & videatur participare de festiuitate Missæ celebratæ in mane cum cruce velata albo colore, & ex alia parte sit actus humilitatis. Quintum an, & quando benedicenda sit pixis, purificatoria, ostensoria, vel saltem lunula, quæ immediatè inseruiunt Sacramento plusquam alia, quæ habent in Missali propriam formam benedictionis. Et Sacra Congregatio, sic respondit; Ad primum, *aspersionem semper faciendam esse à celebrante.* Ad secundum, *affirmatiuè.* Ad tertium, *negatiuè.* Ad quartum, *colorem non esse mutandum.* Ad quintum, *seruandas esse rubricas.*

4 Generaliter etiam circa ritus obseruandos in administratione Sacramentorum sic habetur ex eodem Concil. *sess.* 7. *can.* 13. *Si quis dixerit receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit.* Idem etiam ferme dicitur de ceremoniis Sacramenti Ordinis *sess.* 23. *can.* 5. & Sacramenti Matrimonij *sess.* 24. *can.* 11. In professione etiam fidei à Piu IV. instituta pro promouendis ad Doctoratus, Beneficia. &c. sic habetur *Receptos quoque, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione, recipio, & admitto.* Vnde illos negare cum contumacia hæresis est, & id faciens hæreticorum pœnas incurrit. Thesaurus *in Praxi part.* 2. *verb. Ritus cap.* 1. ex Maiolo.

5 Maximè etiam de ritibus, & cæremoniis Officij recitandi latè dixi *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 12. & *supra verbo Breuiarium* ac *supra verbo Officium diuinum.* Quia tamen multi in praxi dubitare solent an de Sancto Beatificato, qualis in Ordine nostro est Beata Maria Magdalena de Pazzis, dici possit Missa, vel officium, notandum est id, quod dixi *dicto cap.* 12. *num.* 37. quod de Sancto Beatificato, nec ab aliis personis, nec alio die, aut loco quam designantur in Bulla Beatificationis, potest dici Officium, aut Missa. Quia cultus Sancti Beatificati omnibus est prohibitus, nisi iis quibus expresse concessus, & eo modo, quo cõcessus. Quod ad eo verum est, vt neque deuotionis gratia, aut priuatim id liceat alicui. Granadus *in* 2. 2. *Controuers.* 1. *tract.* 7. *disput.* 4. *sect.* 2. Diana *part.* 4. *Resol.* 231. Qui addunt nec licere commemorationem in Missa facere de prædictis Beatificatis aliis diebus, præterquam in concessis, neque aliis Ecclesiis. Præcipuè tamen quòd Missa, & Officium concessa pro Sancto Beatificato non possint dici ab aliis, nisi illis, quibus concessa sunt, colligitur ex Alexandro III. *in cap.* 1. *de Reliquiis, & venerat. sanctorum*, vbi prohibet aliquem colere cultu publico (qualis est Missa, & Officium) sine Apostolicæ Sedis facultate, quam non habent nisi solum ij, quibus conceditur; cum inclusio vnius sit exclusio alterius. *l. cum prætor ff. de Iudic. & l. maritus C. de procur.* Cui etiam consonat, quoad Regulares spectat, decretum Sact. Congregationis Rituum, quod retuli *tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 32. ex Gauanto, & Barbosa, vbi habetur quòd Missæ certis Regularibus concessæ non possunt ab aliis dici, etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis. Castell. *tract. de Canonizat. sanctorum cap.* 2. *part.* 1. §. 6. *num.* 6. & 7. Diana *p.* 2. *tract.* 15. *resol.* 55. & *in addit. resol.* 2. ex aliis, meritò reprehendens oppositum dicentes.

6 De aliis quoque Ecclesiæ ceremoniis, & ritibus, certum est reprobari non posse sine nota hæresis, vel erroris; aut saltem temeritatis. Certum etiam est aliquas illarum, & non principales, omittere, secluso contemptu, & scandalo, non esse peccatum mortale, iuxta dicta *supra verbo Missa num.* 58. Vnde relinquere cæremonias ab Ecclesia institutas in absolutione à censuris non esse peccatum mortale, secluso contemptu, & scandalo tenent Tancredus, Turrianus, Auila, & Villalobos, quos refert, & sequitur Diana 5. *part. tract.* 9. *resol.* 23. Ex quo etiam patet, quid dicendum sit de obligatione obseruandi Cæremoniale Episcoporum à Clemente VIII. *Bulla* 69. & Rituale Romanum à Paulo V. *Bulla* 85. instituta. De obligatione autem obseruandi cæremonialia, seu ritualia Religionum dixi *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 8. *num.* 31.

Vide dicenda infra verbo *Sanctorum cultus*, *verbo Vasa Sacra*, & *verbo Vestes Sacra.* 7

SACRAMENTORVM administratio.

DE Sacramentis, prout specialiter ad Religiosos spectant, plura dixi per totam hanc summam. Etenim de Baptismo, an possit à Regularibus ministrari, dixi *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 9. *num.* 31. & maximè *supra verbo Baptismus.* De Sacramento Pœnitentiæ eodem *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 9. & *supra verbo Confessarius Regularis*, & *verbo Confessio.* De Sacramento Eucharistiæ eo *num.* 31. & *cap.* 21. *num.* 8. maximè verò *supra verbo Eucharistia.* De Sacramento Extremæ vnctionis eo *num.* 31. & *d. cap.* 21. *num.* 10. ac *supra verbo Extrema vnctio.* De Sacramento Ordinis dicto *tom.* 1. *cap.* 14. & *suprà verbo Dimissoria*, & *suprà verbo ordines Sacri.* De Sacramento Matrimonij dicto *num.* 31. & *eo cap.* 21. *num* 9. Plura etiam de hac materia Portellus *in Dub. Regularium verbo Sacramentorum administratio.*

SACRILEGIVM.

SVMMARIVM.

Sacrilegium quid sit, num. 1.
Tria genera rerum sacrarum, num. 2.
Quando committatur sacrilegium circa personas sacras, num. 3.
Quando circa loca sacra, num. 4.
De sacrilegio furti in loco sacro, num. 5.
De sacrilegio circa res sacras, num. 6.
Committitur ipsas prophanando, num. 7.
De sacrilegij pœnis, num. 8.

CVm sacrilegium sit rei sacræ violatio, seu irreuerentia contra rem sacram, prout ex S. Thoma 2. 2. *quæst.* 99. *art* 1. & 2. colligunt communiter DD. Sitque speciale peccatum Religioni oppositum, prout etiam cum eodem S. Thoma eo *art.* 2. communiter tenent DD. ideo specialius videtur ad Religiosos hæc materia pertinere, & idcirco de ipsa agendum in præsenti. 1

Et in primis, tria genera rerum sacrarum sunt, quarum violatione, seu irreuerentia committitur sacrilegium, scilicet primò, personæ sacræ, videlicet Clerici, siue Religiosi. Secundò, loca sacra, scilicet Templa, Monasteria, Hospitalia, Oratoria, &c. Tertiò, res specialiter vocatæ sacræ, videlicet 2

Sacramenta, Vasa sacra, Vestes sacræ, vel illa, quæ res sacras significant, vt sunt Imagines, vel Verba Sacra. Sanct. Thomas *supra art.* 3. Caietanus, & Expositores ibidem, Summistæ *verbo Sacrilegium.* Azor. *tom.* 1. *Institut. moral. lib.* 9. *cap.* 27. *quæst.* 2. De his ergo specialiter dicendum. Notando tamen, rem sacram propriè eam tantum censeri, quæ publico ritu, aut institutione ad cultum Dei deputata est. *l. in tantam. leg. Sacra ff. de rerum diuisione.* Petrus Greg. *lib.* 33. *syntagm. cap.* 14. & Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 3. *lib.* 3. *de sacrilegio cap.* 2. *num.* 1. Vbi rectè monet, non quolibet priuato proposito, aut voto, rem, aut personam sacram effici, sed necesse esse, vt publicam ex iure consecrationem, vel deputationem ad Dei cultum habeat. Layman. *lib.* 4. *Tractat.* 10. *cap.* 7. *num.* 2. Nota etiam quoad forum externum, sacrilegium esse delictum mixti fori, ita vt tam à Iudice laico, quam Ecclesiastico possit puniri. Barbosa *in Collectan. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 23. *cap.* 2. *num.* 9. Diana *part.* 5. *Tractat.* 2. *resolut.* 82. Thesaurus *in Praxi part.* 2. *verbo sacrilegium cap.* 1. ex aliis. Quoad forum verò conscientiæ nota, illud ex genere suo esse peccatum mortale, cum sit grauis offensa Dei, licet ratione inaduertentiæ, vel paruitatis materiæ possit esse solùm veniale. Vnde quando mortale fuerit, necessariò confitendum est peccatum talem circunstantiam habens. Reginaldus *l.* 19. *num.* 58. Bonacina *in tractatu de Legibus disput.* 3. *quæst.* 6. *puncto vnico num.* 19. & 20. ex aliis communiter. Specialiter quoad Regulares, an teneantur confiteri circunstantias voti castitatis, & voti annexi sacris Ordinibus, & an in casu quo confessarij eos agnoscunt, & quid de illis, qui vltra votum solemne votum etiam simplex emiserunt, habes ex dictis *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 8. & 9. De quo etiam Diana *part.* 1. *tract.* 7. *resol.* 3. & 4. & *part.* 3. *Tract.* 4. *Resol.* 67.

3 Committitur sacrilegium contra personas sacras, scilicet Ecclesiasticas, per iniuriosam ipsarum percussionem. De qua, & de excommunicatione latæ sententiæ, quæ propterea incurritur, dixi *supra verbo Clericus num.* 2. Secundò, personas Ecclesiasticas subiiciendo fori secularis iudicio aduersus priuilegium exemptionis illarum, iuxta dicta eodem loco *à num.* 19. Tertiò, ab eisdem tributum exigendo aduersus Ecclesiasticam immunitatem, siue exemptionem à talibus oneribus, sicuti constat ex eis, quæ dixi eodem *supra verbo Gabella quoad Regulares.* Quartò, luxuriosè violando corpus personæ Deo sacratæ per votum castitatis. Quod intellige tam de persona, quæ aduersus proprium votum peccat, iuxta dicta *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 5. *n.* 4. 5. & 6. de Religiosis contra castitatem peccantibus, quam de altera, quæ illam violat; seu talis peccati est complex, S. Thom. *suprà artic.* 3. Summistæ *verbo sacrilegum.* Azor. *suprà quæst.* 3. Lessius *de iust. & iure lib.* 2. *cap.* 45. *dub.* 3. Layman. *supra num.* 3. Fagundez *in* 6. *preceptum Decalogi lib.* 6. *cap.* 8.

4 Sacrilegium aduersus locum sacrum accidit primò, violando illius immunitatem, extrahendo videlicet reos ex eo, nisi in casibus permissis. De quo dixi *suprà verbo Immunitas Ecclesiarum.* Secundò, polluendo illum semine, vel sanguine humano. De quo etiam eadem *parte supra verbo Cœmeterium,* & *verbo Ecclesia, seu Templum.* Tertiò, exercendo in illo iudicia sæcularia, iuxta dicta eo verbo *Cœmeterium num.* 2. Dixi iudicia sæcularia, quia causæ Ecclesiasticæ non sunt prohibitæ in loco sacro. Imò etiam nec actus voluntariæ Iurisdictionis, quales sunt dispensationes, pupillorum prouisiones, graduum collationes, & similes, si ad pietatem, vel Ecclesiæ honorem spectent, in loco Sacro sunt prohibitæ. Quartò, exercendo ibi negoriationes, iuxta dicta eo *num.* 2. vbi etiam alia ad intentum. Quintò, habendo ibi conuiuia, iuxta dicta etiam eodem loco. Sextò, spoliando illum, vel furando aliquid ex ipso, maximè cum effractione, vel incendio, iuxta dicta *supra verbo Furtum numero* 4. & 5. Azor. *supra quæst.* 4. Lessius *suprà.* Suarez *supra cap.* 4. Layman. *suprà num* 8. Bonacina *suprà à num.* 9. Thesaur. *suprà cap.* 2. 3. & 5.

Nota tamen circa sacrilegium furti, quòd, iuxta probabiliorem sententiam; illud committitur furando aliquid in Ecclesia, siue illud sit res Sacra, siue non, siue ibi posita sit sub custodia, siue non, prout ex Nauarro, Valentia, Suarez, Vasquez, Nuño, & aliis sequuntur Bonacina *supra num.* 17. Layman. etiam *suprà num.* 18. & alij. Ratio sumitur ex Iuris dispositione *in cap. quisquis inuentus* 17. *quæst.* 4. in quo dicitur, sacrilegium committitur auferendo, *Sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro.* Vbi notanda est illa clausula *non sacrum de sacro,* quæ cum absolutè loquatur, & sine distinctione, non est cur à nobis distinguatur, & intelligatur solùm de re Sacra, vel de re posita sub custodia in loco Sacro; præsertim, cum id vertat in reuerentiam Ecclesiarum, & fauorem immunitatis Ecclesiæ. Non desunt tamen DD. probabiliter asserentes non committi sacrilegium accipiendo rem non Sacram de loco Sacro, modò res non sit tradita Ecclesiæ in custodiam, vel pignus, vel alio modo. Ita Azor. *supra quæst.* 6. Lessius *supra.* Henriquez, Victoria, & alij, quos sequuntur Naldus *in Sum. verbo Furtum. n.* 1. & *verbo Sacrilegium num.* 6. & 12. & Diana *part.* 1. *Tract.* 7. *Resol.* 27. Sed, vt dixi, oppositum est probabilius, & communius receptum. Nota etiam circa sacrilegium, quod dixi committi ob Ecclesiæ pollutionem, id intelligi, etiam quando est pollutio occulta, quia etiam talis actus est contra sanctitatem, & reuerentiam debitam Ecclesiæ. Suarez *supra dicto lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 4. Sanchez de *Matrimon. lib.* 9. *disp.* 15. *n.* 11. Raphael de Torre *in* 2. 2. *quæst.* 99. *art.* 2. *disp.* 6. Licet Diana *supra Resol.* 26. cum Vasquez oppositum probabile existimet. Idem dicendum de tactibus impudicis in Ecclesia factis, propter idem fundamentum. Suarez *supra num.* 11. Torre *supra art.* 4. *disp.* 7. Licet etiam idem Diana *part.* 2. *tract.* 17. *Resolut.* 23. oppositum sentiat cum Sanchez, Valentia, Vasquez, & aliis. Secus videtur dicendum de similibus actibus, etiam fornicatione, factis in cubilibus, refectoriis, vel aliis officinis Religiosorum, quia illa non censentur loca Sacra quantum ad hoc. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *Resol.* 166. ex Azorio, quem refert. Quamuis autem idem dicat de Sacristiis, animaduertendum tamen, an illæ sint benedictæ, vel consecratæ, vt partes Ecclesiæ, si enim tales fuerint, sacrilegium committetur per tales actus, sicut in aliis Ecclesiæ partibus, Zerola *in Praxi pœnit. cap.* 12. *quæst.* 27. & alij.

6 Sacrilegia autem circa res Sacras sunt. Primò, omnis abusio Sacramentorum. Secundò, perceptio, & administratio eorumdem in statu peccati mortalis. Et, quia inter Sacramenta supremum locum tenet Eucharistia, quæ non solùm sanctitatem efficit, sed etiam ipsum fontem sanctitatis realiter continet, ideo violatio huius est grauissimum sacrilegium. Tertiò, abusio, & violatio vasorum Sacrorum, vt si quis vtatur Calice consecrato ad potandum, sicut Balthasar vasis Templi, vel si ex vestibus Sacris conficiat sibi caligas, vel thoraces. Quartò, rerum huiusmodi

iusmodi surreptio. Quintò, abusio sententiarum Scripturæ ad superstitiones, & facerias, ad amatoria, seu ad stabiliendas hæreses. Sextò irreuerentia omnis, quæ committitur in recitando, vel cantando Officio diuino, sacrisque cæremoniis obeundis. Ad quod etiam pertinet musica lasciua, vel prophana rebus diuinis adhibita. Septimò, mala tractatio, vel confractio Imaginum Sacrarum, si id fiat, vt Sancti per eas non colantur, vel ex contemptu illorum, sicut fit ab hæreticis. Item, si indecorè pingantur, vel sculpantur, vt cum D. Virgo instar fœminæ mundanæ exprimitur. Octauò, si Reliquiæ Sanctorum indecorè habeantur, aut dissipentur eo animo ne colantur. Nonò, si dies sacri operibus seruilibus, vel aliis prohibitis violentur. Omissio autem sacri non tam videtur esse sacrilegium, quam cultus debiti neglectus. Decimò, inuasio bonorum, vel Iurium Ecclesiasticorum, retentio Ecclesiæ legatorum, &c. seu oblationum, iuxta dicta *supra verbo Oblatio facta Regularibus num.9*. Hæc enim sæpe in Iure sacrilegia vocantur, vt patet ex multis canonibus 17. *quæst*.4. Etsi enim hæc bona nullam in se sanctitatem habeant, tamen Iure naturæ, & Canonico ob reuerentiam, quæ cultui diuino debetur, debent esse ab occupatione sæcularium immunia. Azor. *suprà qu*.8. *& 9*. Lessius *suprà* Reginaldus *suprà num*.57.

7 Adde, sacrilegium etiam committi circa res sacras eas prophanando. Azor. *suprà quæst*.8. Naldus *in Summa verbo Sacrilegium num*.1. Pariter etiam dici potest committi sacrilegium circa res sacras, seu bona Ecclesiastica, illa alienando, eo enim ipso quòd sunt res Ecclesiasticæ specialiter sunt dicatæ cultui diuino. Thesaur. *suprà cap*.1. §. *Sacrilegium*.

8 Circa sacrilegij pœnas, præter excommunicationem, & alias, quas de ipsis sacrilegiis in particulari suis locis dixi, notat Thesaurus *suprà* sacrilegij criminis damnatum Iuris infamiæ pœnam incurrere, ac per consequens esse irregularem, licet Episcopus in tali infamia, & irregularitate dispensare, pœnitentia vel eius parte peracta, & cessante scandalo. Pro quo vide dicta *suprà verbo Infamia*, & Garsiam *de Beneficiis part*.11. *cap*.10. *num*.173. Nota etiam, quòd ex Bulla Sixti quarti. *Cum prouida*, statuta est excommunicatio latæ sententiæ Papæ reseruata contra quoscumque, qui de lapidibus, porphyreticis, marmoreis, aliisue diuersorum generum, seu colorum ad Ecclesiarum Vrbis Romæ decorem, & ornatum deputatis, siue de aliis earumdem Ecclesiarum ornamentis, ausu sacrilego, abstulerint, seu auferent in futurum, aut per se, vel per alios ad diuersa loca asportari præsumpserint, aut talia habuerint, aut in suscipiendo, seruando, & retinendo auxilium præstiterint, vel fauorem, & contra scientes, & non reuelantes Papæ. Item statutum est ibidem Interdictum latæ sententiæ contra Ecclesias, & loca, quorum vsui taliter oblata deputata fuerint, seu deputabuntur, quod tam diu duret, quamdiu ad loca, vnde prius ablata fuere, absque diminutione aliqua fuerint reportata. In suo robore etiam permanentibus Constitutionibus ab aliis Summis Pontificibus promulgatis, quibus excommunicati declarantur auferentes lapides, seu ornamenta de Ecclesiis, seu Sacris locis. Ita refert hanc Constitutionem (quam tamen videre non potui) Thesaurus *suprà cap*. 4. notans illam etiam durare pro tempore futuro, licet fortè non quoad obligationem denunciandi. De ea etiam Filliuccius *tract*.15. *num*.126. Bonacina *de Censuris in particulari disp*.2. *quæst*.3. *punct*.13.

SACRISTA, ET Sacristia.

SVMMARIVM.

De Sacristæ officio, num.1.
Sacristia an contineatur sub clausura, num. 2.
Alia remissiuè, ibid.

DE Sacristæ officio, & aliis ad ipsum spectantibus dixi *tom*.1 *p*.2. *cap*.13. *num*.45. vbi etiam *num*. 46. an Sacristæ Conuersi habeant facultatem tangendi Calices, Patenas, & Purificatoria. De quo etiam eadem *part*.2. *cap*.8. *à num*.33. Non posse aliquid exigere pro benedictione sponsi, & sponsæ, habetur ex declaratione Sacræ Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bullar. verbo Sacrista*. Præter dicta autem eo loco notandum vlteriùs, munia Sacristæ incumbentia esse, custodire vtensilia Ecclesiæ signa dare ad Horas Canonicas recitandas, luminaria Ecclesiæ accendere, ignem vigilanter custodire ne extinguatur, vinum, Hostias, incensum, & alia ad Altaris Sacrificium necessaria præparata habere. Hæc enim omnia conformia sunt Iuri canonico *de offic. Sacristæ cap*.1. *& de offic. custodis cap*.1. *&* 2. Azor. *tom*. 2. *Instit. moral. lib*. 6.3. *cap*. 16. *quæst*. 7. Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib*.1. *cap*.27. *à num*.8. Sacristæ quoque munus conferri posse illegitimis constat ex dictis *to*.1.*p*.2.*c*.13.& *sup. cap*.18. *num*.62. 1

Sacristiam Choro contiguam Monasterij Religiosorum esse sub clausura comprehensam, ita vt in illam ingredi non possint mulieres constat ex declaratione Sacr. Congregationis, quam refert Barbosa loco relato *ex Collectaneis*, & Nouarium *in Lucerna Regularium verbo Sacristia num*.1. Similiter, & Sacristiam, ad quam non patet aditus nisi per claustra Monasterij subiici clausuræ, ac proinde mulieres nullo modo illuc ingredi posse, tenent Sanchez *lib*.6. *in Decal. cap*.17. *num*.17. Coriolanus *de Casibus reseruatis cap*.3. *num*.31. *vers. quæritur quartò*. & Bonacina *de Clausura quæst*.5. *punct*.1. *num*.4. Idem dico si sacristia habeat duas portas, vnam in Ecclesia existentem, alteram in claustro Religiosorum, Bonacina *supra* §. *si verò*. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi Allegat*.102. *num*.85. Ea verò Sacristia, ad quam solùm est aditus per Ecclesiam, non est subiecta clausuræ, iuxta dicta *tom*.1. *part*.1. *cap*.10. *num*.11. ex Bonacina loco relato. Pro quibus etiam videndus Candidus *tom*.4. *disquis. disquis*.5. *artic*.2. *dub*.14. An Sacristia possit aliquando pro choro deseruire, habes ex dictis *suprà verbo Officium diuinum num*.10. 2

SANCTORVM CVLTVS.

SVMMARIVM.

Sancti quomodo colendi, num.1.
Sancti Canonizatique cultu colendi, num.2.
Beatificati quomodo coli possint, num.3.
An eligi in Protectores Ciuitatum, ibidem.
An possint publicè dici Sancti, num.4.
Quid de illis qui cum opinione Sanctitatis decesserunt, num.5.
Quomodo tales coli, aut non coli possint, num.6.

Quid

Quid de Imaginibus non Canonizatorum, aut Beatificatorum, num.7.
Gesta, miracula, reuelationes ipsorum quomodo non imprimenda. num.8.
Protestatio Authoris in principio libri imprimendi, num.9.
Protestatio in fine libri, num. 10.
Notanda circa istas protestationes, num.11.
Tabellæ, aut Imagines, vel lampades, ad eorum sepulcra non ponenda, num.12.
Decretum S.Congregationis, num 13.
De habitu Sacrarum Imaginum, num.14.
Alia remissiuè, num.15.

1 SANCTOS Angelos, ac homines in cœlo regnantes adoratione duliæ colendos, & adorandos esse, constat ex Concilio Nicæno II. *act.6.* Gangren. *cap.20.* & Trident. *sess.25. in princip.* & ex eo quod illi sunt filij, amici Dei, & consortes gloriæ ipsius. Sayrus *in Claui Regia lib.4. cap.3. numero* 10. Bellarminus *lib.1. de Sanct. Beatitud. cap.13.* Cum autem, iuxta dicta *tom.1. part.1. cap.12. num.40.* & *suprà verbo Reliquiæ*, duplex sit cultus Sanctorum, vnus qui dicitur priuatus, quia non exhibetur tanquam institutus ab Ecclesia, neque nomine Ecclesiæ, sed ex peculiari, deuotione colentis priuatim, aut publicè; alter qui dicitur publicus, & solemnis; qui non ideo dicitur talis quòd coram aliis exhibeatur, sed quia defertur tanquam institutus ab Ecclesia, & nomine Ecclesiæ, vt aiunt Bellarminus *supra.* Sanchez *in Decalog. lib.2. cap.43. num.3.* Laymanus *lib.4. tract.7. cap.5. num.14.* & alij, similiter Sancti alij sunt canonizati, alij solùm beatificati, alij verò nec Canonizati, nec beatificati, sed solùm, qui piè creduntur in cælis cum Christo regnare, eò quòd piè vixerunt, & ita decesserunt; ideo de illis & de tali cultu sigillatim dicendum.

2 Et quidem sancti Canonizati coli possunt, & debent ab Ecclesia etiam publico, & solemni cultu. Ita enim colligitur ex *cap.1. & 2. de Reliq. & venerat. Sanct.* Bullis, quibus canonizantur, & praxi Ecclesiæ. Qui porò sint censendi Canonizati, constat ex dictis *suprà verbo Reliquiæ Sanctorum num.7.* Honores autem ab Ecclesia Canonizatis exhibiri præcipuè sunt septem. Primus, quòd scribuntur in Catalogo Sanctorum, idest, statuitur, ac iubetur, vt ab omnibus publicè habeantur, & dicantur Sancti. Secundus, inuocantur in publicis Ecclesiæ precibus. Tertius, Templa, & Aræ in eorum memoriam dicantur Deo. Quartus, Sacrificia tam Eucharistiæ, quam laudum, & precum, quod vulgò officium siue Horæ canonicæ nuncupantur in honorem eorum Deo publicè offeruntur. Quintus, dies festi in eorum memoriam celebrantur. Sextus, pinguntur eorum Imagines addito certo quodam lumine in signum gloriæ, quam habent in cælis. Septimus, eorum Reliquiæ speciosis thecis includuntur, & publicè honorantur. Bellarminus *supra cap.7.* Azor. *tom.2. instit. moral. lib.5. cap.6. quæst.8.* Fagundez *in 1. præcept. Eccles. lib.1. cap.3. num.13.*

3 Sancti quoque Beatificati coli possunt, & debent ab Ecclesia cultu etiam publico, & solemni. Ita enim constat ex vsu ipsius Ecclesiæ, & Bullis Pontificis, quibus Beatificantur, & supponunt Authores relati. Differt autem cultus exhibendus Canonizatis ab eo, qui exhiberi potest, vel debet Beatificatis, quòd ille est generalis, & solemnis, iste autem solùm est particularis, non omnium honorum debitorum Canonizatis, sed aliquorum dumtaxat, & non in omni loco, sed alicubi tantum. Peyrinis *tom.1. part.1. Priuilegiorum Minimorum in Constit.16. Leonis X. num.1.* Vnde ex septem illis honoribus Sanctis Canonizatis exhibendis, primus de inscriptione in Catalogis Sanctorum, si per eum intelligatur Martyrologium, ipsis tribuitur, cum constet nostram Magdalenam de Pazzis in nouissimo Martyrologio Romano anni 1632. inscriptam fuisse pro 25. Maij. Secundus etiam de inuocatione in publicis Ecclesiæ precibus; si per illas intelligantur solùm illæ, quæ in Missa, & Officio Canonico ipsorum dicuntur, non autem si per illas intelligantur Litaniæ; quia in illis Beatificati non inseruntur, cum in ipsis sub titulo Sanctitatis ab Ecclesia serui Dei inuocentur. Fortunatus Scachus *de Cultu, & veneratione seru. Dei lib.1. sect.10. cap.3. §. verum non licere.* Quoad tertium vero de Templis, & Aris ipsis dicatis, quamuis Templa ipsis non concedantur, saltem ex vsu Ecclesiæ, cum nullum (quod sciam) Sancto Beatificato dicatum sit; bene tamen Aræ, cum ipsis plura Altaria etiam in Vrbe dicata conspiciantur. Addit Fagundez *supra num.15.* etiam Eremitoria illis dicata esse, quæ tamen non vidi. Quartus de Sacrificio, & officio Canonico, ipsis conceditur, limitatus tamen, & coarctatus ad personas, loca, & tempus, iuxta dicta *supra verbo Ritus Sacri n.5.* De quinto, scilicet an dies festi in eorum memoriam celebrari possint, dixi *supra verbo Festi dies quoad Regulares num.7.* probabiliorem esse partem negatiuam. Licet aliqui, videlicet Suarez *tom.1. de Relig. lib.2. cap.11. num.4. & 5.* & Fagundez *sup. num.14. & 15.* probabiliter oppositum tueantur. De sexto, qui est pingere eorum Imagines cum laureolis, &c. dicendum ipsis conuenire, prout colligitur ex Decreto Sac. Congregationis, quod retuli *to.1. p.1. cap.12. num.59.* & de quo infra. De septimo autem, cum, iuxta dicta *supra verbo Reliquiæ Sanctorum num.5.* non possint Reliquiæ Sanctorum non Canonizatorum publicè adorandæ proponi, nisi à Papa approbentur; ideo videtur non posse id competere Sanctis solùm Beatificatis. Nihilominus, quia Sanctis Beatificatis, Missa, Officium, Altaria, & Imagines cum laureolis, vt dixi, etiam publicè conceduntur, quæ maiorem, & magis publicum cultum important, quam veneratio etiam publica ipsorum Reliquiarum: ideo is honor illis competere potest. Quod supponunt. Portellus *in Dub. Regular. verbo Reliquiæ Sanctorum num.10.* Fagundez *dicto num.15. & cap.4. num.3.* Vnde ad *cap. cum ex eo* ibi relatum, in quo negatur publica veneratio Reliquiarum nisi à Papa approbentur, dicendum, sufficiéter approbatas censeri Reliquias Sancti beatificati, eo ipso quòd beatificatur, & Missa, Officium, ac cætera, quæ dixi, illi à Papa conceduntur. Quòd verò beatificati eligi non possint in Protectores alicuius ciuitatis, & casu quo sint electi præcedere debeant Canonizatum postea electum, resoluit Pasqualigus *Decis.* 507. ex declarationibus Sacræ Congreg. video etiam S. Congregationem die 23. Martij 1630. annuente SS. D.N. Vrbano, *super electione Sanctorum in Patronos* hæc decreuisse. *Primo, quod eligi possint in Patronos ij solùm, qui ab Ecclesia vniuersali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificati dumtaxat. Secundò, quod de Patrono Ciuitatis electio fieri debeat per secreta suffragia à populo, mediante Concilio generali illius Ciuitatis, vel loci, non autem ab Officialibus solùm. Et quòd accedere debeat consensus Episcopi, & Cleri illius loci. Idemque seruari debeat in Patrono Regni, qui pariter eligi debeat per secreta*

secreta suffragia à populo singularum Ciuitatum Prouinciæ. Et quod repræsentantibus Regnum, Ciuitatem, Prouinciam, nulla competat facultas eligendi Patronos, nisi ad hoc habeant speciale mandatum, & ulterius interueniat consensus Episcopi, & Clerici dictarum Ciuitatum. Tertiò, quod causa electionis nouorum Patronorum debeant in Sacr. Congregatione deduci, & ab ea examinari; ac demum causa cognita, ab eadem Congregatione approbari, & confirmari. Et ne præmissorum ignorantia ullo unquam tempore possit allegari, eadem Sacra Rituum Congregatio supradictum Decretum imprimi, & publicari mandauit. Vide Peyrinis *suprà Priuilegior. Minim. c. 12. in Constit. 21. aliàs 31. Vrbani VIII.* De quo etiam Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Patronus.*

4 An verò possint Beatificati dici simpliciter, & publice Sancti. Aliqui affirmare videntur. Tum quia eo ipso quòd sunt Beati etiam sunt Sancti, tum quia ex vsu Ecclesiæ Beati, & Sancti sæpiùs confunduntur vt patet in Confessione generali, vbi Sanctissima virgo Maria, & S. Michael, & Ioannes Baptista appellantur Beati, & Apostoli Petrus, & Paulus vocantur Sancti. Cæterum ex vsu, & praxi Curiæ *Sancti* nomen solùm tribuitur Canonizato, licet etiam appelletur Beatus; Beatificato autem solùm conceditur nomen *Beati*. Et ita obseruandum. Fortunatus Scachus *supra ex cap. si quis hominem 11. quæst. 3.*

5 Loquendo autem de hominibus non Canonizatis, nec Beatificatis qui tamen cum opinione Sanctitatis vixerunt, & decesserunt, dicendum, quòd licet publico cultu coli non possint, bene tamen priuato. Prima pars constat ex *cap. 1. & fin. de Reliq. & vener. Sanctor.* Secunda verò constat etiam ex dictis *suprà* verbo *Reliquiæ Sanctorum num. 9.* & ex eodem *cap. fin.* Cum enim ideo prohibitus solùm sit cultus publicus Sancti non approbati ab Ecclesia, videtur permissos cultus priuatus. Syluester *in Summa verbo Reliquiæ quæst. 1.* Bellarminus *supra capit. 10.* Sanchez *supra numero 4.* Layman. *supra quæstione 3.* Bonacina *de legibus disp. 3. quæsit. 1. punct. 2.* Portellus *supra.*

6 Vnde licet tales non possint in Missa, officio diuino, Litaniis, aut precibus communibus, etiam priuatè recitatis, aut publicis concionibus, sancti, aut beati appellari, aut inuocari, aut illis Templa, Eremitoria, oratoria, aut altaria erigi, vel Festa, Vota, aut ieiunia publica in ipsorum honorem institui, aut eorum Imagines cum laureolis, aut signis Sanctitatis depingi, quia hæc omnia ad cultum publicum spectant; possunt tamen, scandalo cessante, etiam aliis scientibus, in priuatis colloquiis, aut precibus Sancti, & beati nominari, & inuocari, sicut gessisse constat S. Gregorium Nazianzenum *in Oratione de S. Athanasio*, & altera *de S. Basilio*, & S. Hieronymum *in vita Paulæ*, pro tempore, quo Athanasius, Basilius aut Paula ab vniuersali Ecclesia inter sanctos recensiti non erant. Item possumus in eorum natalibus peculiariùs lætari, ab operibus seruilibus abstinere, Deo vacare, ieiunare, votum in ipsorum cultum offerre, ipsorum Imagines sine laureolis, aut signis sanctitatis tenere, venerari, vt dixi, etiam aliis scientibus, modò scandalum absit. Hæc enim omnia ad cultum particularem spectant. Bellarminus *supr. n. 11. & 12.* Sanchez *supr. n. 5.* Layman. & Bonacina *supr.* Portellus *supr. num. 11. & 12.*

7 Specialiter tamen circa Imagines istorum non Canonizatorum, nec Beatificatorum notandum: quòd illæ, nullo modo, aut nullibi, etiam in priuatis locis, depingi, aut teneri possunt, cum laureolis, & signis Sanctitatis, prout dixi, & constat ex Decreto SS. D.N. Vrbani cum S. Inquisitionis Congregatione, quòd retuli *tom. 1. c. 12. num. 39.* vbi graues pœnæ contra transgressores designantur. Quod etiam confirmatum est ab eodem SS. Breui dato die 5. Iulij 1634. quod habetur cum aliis nouissimis Decretis ad Canonizationem, & Beatificationem Sanctorum spectantibus Romæ editum ann. 1642. Imagines autem prædictorum non habentes tales laureolas, aut signa Sanctitatis, licet poni possint in Ecclesiis, Templis, aut Oratoriis pro ipsorum ornatu, & separatæ ab Imaginibus Sanctorum, sicut poni possunt Imagines Imperatorum, Regum, Patronorum, &c. (Bellarminus, Sanchez, Layman, Portellus *supra ac* Peyrinis *tom. 1 priuilegior. Minim. in Constit. III. Leonis X. num. 4.*) non tamen in Altari aliquo publico, vel priuato. Ita enim habetur in prædictis Decretis de anno 1642. editis. Quamuis autem Sanchez *supra num. 7.* & Peyrinis *supr.* limitare id videantur, vt solùm id sit verum quando tales Imagines solæ ponuntur in Altaribus, Decreta tamen vniuersaliter loquuntur. Probabilior apparet limitatio alia, quam conformiter ad doctrinam eiusdem Sanchez affert Fagundez *supra c. 4. num. 15.* vt solùm id sit verum quando prædictæ Imagines ponerentur in Altari ipso, non quando ad latus ad ornatum ipsius. Illud, certiùs, prædictas Imagines nullatenus cum lampade aliqua haberi posse. Prout ex Decretis relatis eo *num. 39.* colligitur, & ex Philiarco *de Offi. Sacerdot. tom. 1. part. 2. l. 3. c. 9.* tenent Sanchez, & Layman. *supr.* & fauet Fagundez etiam *supr. num. 16.* Quale autem sanctitatis argumentum sumatur ex Imaginibus habet Scachus *supra sect. 9 cap. 6.*

Constat etiam ex dictis *num. 39.* relato, propter Decreta ibi adducta, non licere imprimere libros continentes horum, qui cum sanctitatis fama decesserunt, gesta, miracula, reuelationes, &c. sine approbatione Ordinarij, & responsione circa id negotium Sedis Apostolicæ. Vnde prædicta neque per modum historiæ referri licere, tenere videtur Peyrinis *tertio tomo priuil. Minim. c. 4. n. 1.* ex Castellino. Illud etiam omnino obseruandum, quòd circa prædicta, præcipitur in nouissimis Decretis anni 1642. videlicet: *Responsum, quod à Sede Apostolica in vim prædictorum Decretorum expectare debent Ordinarij locorum, vt imprimi possint libri continentes gesta, miracula, seu reuelationes eorum, qui cum prædicta fama sanctitatis, seu Martyrij decesserunt, non detur nisi cum infrascriptis protestationibus in dictis libris, & historiis inferendis. Declarando etiam expressè, quòd tales libri, seu historiæ, licet ab Ordinariis reuisa, & post Sedis Apostolicæ responsum approbata, non faciant maiorem gradum probationis in ordinatione ad Canonizationem, seu Beatificationem, quam quæ aliàs absque tali approbatione de iure fecissent, non obstante quocunque longissimi temporis cursu.* Protestationes vero sunt istæ. 8

Protestatio Auctoris in principio libri imprimenda.

Cum Sanctissimus D. N. Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij anni 1625. in Sacra Congregatione Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Decretum ediderit, idemque confirmauerit die 5. Iulij anno 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui Sanctitate, seu Martyrij fama celebres è vita migrauerunt, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcunque 9

quæcunque beneficia tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus sine ea impressa sunt nullo modo vult censeri approbata. Idem autem Sanctissimus die 5. Iunij 1631. ita explicuerit, vt nimirum non admittantur elogia Sancti, vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, bene tamen ea quæ cadunt supra mores, & opinionem, cum protestatione in principio, quòd iis nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantum sit penes Auctorem. Huic Decreto, eiusque confirmationi, & declarationi obseruantia, & reuerentia, qua par est insistendo, profiteor me haud alio sensu quicquid in hoc libro refero, accipere, aut accipi ab vllo velle, quam quo ea solent, quæ dumtaxat humana auctoritate, non autem diuina Catholica Romana Ecclesiæ, aut Sanctæ Sedis Apostolicæ nituntur, iis tantummodo exceptis, quos eadem Sancta Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Cathalogo adscripsit.

Sequens verò in fine libri.

10 *Lector aduerte in Elogiis virorum Illustrium, quos hoc libro complexus sum, nonnulla me obiter attingere, quæ sanctitatem ipsis videantur adscribere: perstringo nonnunquam aliqua ab iis gesta, quæ cum vires humanas superent miraculo videri possunt, præsagia futurorum, arcanorum manifestationes, reuelationes, illustrationes, & si quæ sunt alia huiusmodi; beneficia item in miseros mortales eorum intercessione diuinitus. Demum nonnullis sanctimoniæ, vel Martyrij videor appellationem tribuere. Verùm hæc omnia ita meis lectoribus propono, vt nolim ab illis accipi tanquam ab Apostolica sede examinata, atque approbata, sed tanquam, quæ à sola suorum Auctorum fide pondus obtineant, atque adeo non aliter quam humanam historiam. Proinde Apostolicum Sac. Congregationis S. R. & vniuersalis Inquisitionis Decretum anno 1625. editum, & anno 1634. confirmatum, integre, atque inuiolatè, iuxta declarationem eiusdem Decreti à Sanctiss. Dom. Nostr. Vrbano Papa VIII. anno 1631. factam, seruari à me omnes intelligant, nec velle me, vel cultum, aut venerationem aliquam per has meas narrationes vlli arrogare, vel famam, & opinionem Sanctitatis, aut Martyrij inducere, seu augere, nec quicquam eius existimationi adiungere, nullumque gradum facere ad futuram aliquando vllius Beatificationem, vel Canonizationem, aut miraculi comprobationem, sed omnia in eo statu à me relinqui, quàm seclusa hac mea lucubratione obtinerent, non obstante quocunque longissimi temporis cursu. Hoc tam sanctè profiteor, quam decet eum, qui Sanctæ Sedis Apostolicæ obedientissimus haberi filius cupit, & ab ea in omni sua inscriptione, & actione dirigi. Ego N.N.*

11 Circa prædictas autem protestationes nota primò, quòd illæ per se solæ non sufficiunt ad hoc quòd reuelationes, miracula, gesta, &c. præfatorum hominum, qui cum opinione sanctitatis decesserunt, imprimi possint, nisi accedentibus etiam Ordinarij approbatione, & responso Sedis Apostolicæ, prout colligitur ex verbis relatis. Nota secundò, quòd in præfatis libris non potest tribui nomen Sancti, aut Beati illis, qui cum opinione sanctitatis decesserunt. Tum quia est contra stylum Curiæ, qui solùm ipsis tribuit nomen serui Dei, Ancillæ Dei, &c. Tum quia, vt sæpe expertus in Sacra Congregatione Indicis, quando de correctione librorum agitur, similes tituli non permittuntur.

12 Ad prædictorum etiam sepulchra appendi, aut affigi non posse tabellas, imagines, aut lampades sine recognitione Ordinarij, ac approbatione Sedis Apostolicæ, constat ex Decretis relatis *eo num. 35, cap. 12. tom. 1. p. 1. Summa*, & ex eo quòd id pertinere videatur ad publicum cultum. D. Contesolus *in Addit. ad Iacob. Castellan. quæst. 9. art. 1. num. 29.* Barbosa *de offic. & potest. Episcopi Allegat. 97. num. 14.* Similiter nec occultè licere lampadem ibi accendere, propter eamdem rationem, & declarationem Sac. Congregationis, tenent Castellinus *de Canonizat. Sanct. cap. 2. part. 8. §. 3.* Peyrinis *loco relato.* Quamuis autem in prædictis Decretis præcipiatur, quòd si prædictæ tabellæ, imagines, &c. deferantur, custodiri debere in secreto aliquo seorsim ab Ecclesia loco; nihilominus in nouissimis Decretis de anno 1642. permittuntur custodiri in Sacrario, secretò tamen, & eo modo quo cultum, & venerationem non præseferant.

13 Plura alia circa modum procedendi in Canonizatione, vel Beatificatione Sanctorum, iuramentum præstandum per DD. Cardinales, formam commissionis, & litterarum remissorialium, seu compulsoriorum, & pro Nunciis, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ac alia concernentia habes in prædictis nouissimis Decretis, quæ omitto, quia parum ad nostrum intentum. Præsens autem Decretum Sac. Congregationis Rituum à Sanctissimo approbatum, & vbique, vt ipse præcipit, publicandum, quod etiam habetur inter præfata nouissima Decreta, quia vtile valde Regularibus est, hic apponendum censeo. *Cum in tota Ecclesiæ gubernatione nihil maius, nihil sit augustius Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum, vtpote homines iam demortuos, etiam cum fama sanctitatis, ac miraculorum, declarare pro Sanctis, eosque vti tales colendos, & venerandos decernere. Sacra Rituum Congregatio, vt res hæc planè amplissima, atque grauissima ritè, sanctèque conficiatur, prohibet omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis, tam sæcularibus, quam regularibus, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, Societatis Iesu, vel aliorum quantumuis speciali nota dignorum, ne audeant ipsi per se, aut per alios capere informationes super sanctitate, aut miraculis alicuius defuncti, neque vllo modo exquirere, aut obtinere ad hunc effectum extraiudiciales testificationes, aut subscriptiones sub pœnis arbitrio Sac. Congregationis infligendis. Quòd si Superiori, Sacristæ, seu alteri Officiali illius Ecclesiæ, in qua requiescit corpus ipsiusmet defuncti, vel alterius etiam Ecclesiæ, fuerint reuelata aliqua miracula, seu prophetiæ dona, possint ea recipere sub sigillo secreti ab ipsis tantùm relatoribus, in quorum gratiam contigisse narrabitur, teneantur tamen quamprimum commodè, poterunt, eadem deferre, vel obsignata transmittere Episcopo loci, cum expressa declaratione, quòd reuelationes sic, vt supra, receptæ, non faciant aliquem probationis gradum, etiam cuiusuis longissimi temporis cursu.*

14 Pertinent etiam ad Sanctorum cultum ea, quæ idem Sanctissimus Vrbanus motu proprio circa formam, & habitum Sacrarum Imaginum die 15. Martij currentis anni 1642. his verbis præcipit. *Ne quis cuiuscunque gradus, qualitatis, Ordinis, status, vel conditionis, ac dignitatis, & preeminentiæ, etiam Ecclesiasticæ, etiam indiuidua, ac speciali expressione digna, existat, Imagines Domini nostri Iesu Christi, & Deiparæ Virginis Mariæ, ac Angelorum, Apostolorum, Euangelistarum, aliorumque Sanctorum, & Sanctarum quorumcumque sculpere, aut pingere, vel sculpi, aut pingi facere, aut ante hac sculptas, aut pictas,*

&

& alias quomodolibet effictas tenere, seu publico aspectui exponere, aut vestire cum alio habitu, & forma in Catholica, & Apostolica Ecclesia ab antiquo tempore consueuit, nec etiam cum habitu peculiari alicuius Ordinis Regularis, tenore præsentium prohibemus; ac, vt Imagines aliter pictæ, vel sculptæ ab Ecclesiis, & aliis locis quibuslibet amoueantur, & deleantur, vel reducantur, & reformentur ad habitum, & formam in Ecclesia Catholica, & Apostolica ab antiquo tempore consuetam, vt veneratio, & cultus sic dictis imaginibus augeatur, & quæ oculis fidelium subiiciuntur non inordinata, nec insolita appareant, sed deuotionem pariant, & pietatem, & ne exponantur in Ecclesiis quibuslibet, ac quomodolibet qualificatis, ac earum frontispiciis, & atriis, imagines prophanæ, vel alias indecentiam, & inhonestatem præseferentes, cum domum Dei deceat sanctitudo, præcipimus. Inferius autem omnibus Ordinariis, & Nunciis, seu Legatis, vt prædicta inuiolabiliter obseruent, præcipit, ac omnibus, & quibuscunque Regularibus, siue sæcularibus, vt præmissa etiam obseruent, & obseruari faciant. Statuit etiam quòd si Regulares, seu Moniales prædictis parere neglexerint, possint, & debeant Episcopi, & locorum Ordinarij, Metropolitani, Primates, Patriarchæ, Nuncij, & Legati Apostolici de latere missi tanquam in hoc à Sede Apostolica specialiter delegati, contra omnes, & singulos prædictos, & quoscunque alios quomodolibet inobedientes, & transgressores procedere, & quacunque appellatione, recursu, reclamatione, aliisque Iuris, & facti remediis ordinariis penitus, & omnino remotis, ad omnimodam obseruantiam illos, præuia vnica monitione, censuris Ecclesiasticis, & aliis eorum arbitrio, & præsertim quoad loci Superiores, etiam priuationis Officij, & vocis actiuæ, & passiuæ, pœnis, compellere.

15 Hinc Sacra Congregatio Rituum de anno 1649. pro 23. Ianuarij petentibus œconomis Capellæ sanctissimi Rosarij in Ecclesia fratrum Prædicatorum terræ Balneoli facultatem deferendi statuam B. Virginis in Processione, quam fratres Dominicani in secunda Dominica cuiuslibet mensis peragere consuescunt, respondit, *id licere loco & tempore ab Ordinariis designandis, quatenus statua sit composita ad formam decretorum.*

Alia, quæ spectant ad Officium Canonicum Sanctorum dicendum habes *tom. 1. p. 1. cap. 12. & 21.* Quid circa ipsorum Reliquias venerandas *sup.* verbo *Reliquiæ sanctorum.*

16 Pro his autem, quæ dicimus de Sanctis Patronis in aliquibus locis hic iungendum veræ pietatis & deuotionis erga Deiparam Sanctissimam de Monte Carmelo signum quod Terra Messapiensis in Diœcesi Brundusina ostendit, dum Capitulum, & Canonici Ecclesiæ Collegiatæ cum Clero, & Vniuersitate ob magnum pietatis studium, quo ipsam B. Virginem sub titulo de Monte Carmelo prosequebantur eam communibus suffragiis seruatis seruandis in principalẽ Patronam elegerunt, ac Sacram Congregationem Rituum humiliter supplicarunt, vt huiusmodi decretum confirmare dignaretur. Quod lubentissimè fecit eadem Sacra Congregatio 2. Martij 1652. ad relationem Eminentissimi D. Cardinalis Ludouisij, ac eidem Deiparæ Sanctissimæ in Patronam, sic electæ omnes prærogatiuas principalioribus Patronis concessas competere decreuerunt iuxta rubricas Breuiarij, & Missalis Romani, & ad formam Constitutionis fœl. record. Vrba VIII. super obseruatione festorum. Quod ad exemplum aliarum ciuitatum, & oppidorum totius Orbis Christiani scribimus, vt cunctos non pigeat eam pro speciali Patrona habere, quæ iure maternitatis Dei est Aduocata nostra.

Præcipuè notandum, quod pro obseruantia decretorum S. Inquisitionis, præsertim eorum, quæ sunt pro Sanctis non Canonizatis, seu beatificatis Sacra Congregatio Rituum 23. Martij 1652. declarauit ad spatium centum annorum, de quo in illis fit sermo, non esse attendenda gesta post eadem decreta.

SEMINARIVM.

SVMMARIVM.

Seminarium quid. num. 1.
Non instituendum ex Collegiis, & Monasteriis Mendicantium. num. 2.
An ex redditibus Beneficiorum illorum Monasteriis annexorum. num. 3.
De quadam declaratione Sacr. Congregationis. numero 4.
De priuilegio Pij V. num 5.
Quid de Regularibus fruentibus priuilegiis Mendicantium. num. 6.
Quid de Monialibus. num. 7.
Quid de Regularibus non Mendicantibus. numero 8.
Ex quibus bonis contribuendum pro seminario. numero 9.
Quid de Confraternitatibus, Capellis, seu scholis, num. 10.
De aliis ad hanc materiam spectantibus. num. 11.

NOTA primò, quod seminarium est quoddam Collegium pro puerorũ educatione, instituendum ab Ecclesiis Cathedralibus, Metropolitanis, atque his maioribus, ex fructibus mensæ Episcopalis, & quarumcunque Dignitatum, &c. Abbatiarum, Prioratuum, etiam Regularium, & Beneficiorum quorumcunque etiam Regularium, ac ex fabricis Ecclesiarum, & Monasteriorum. Ita enim habetur ex Concil. Trident. *sess. 23. de Reformat. cap. 18.* De quo Rodriguez *tom. 2. quæst. regul. q. 66. art. 3.* Zerola *in Praxi Episcopali part. 1. verbo Seminarium.* Gonzales *ad Regulam octauam Cancellariæ glossa 5. §. 7. à num. 68.* Riccius *in Praxi decis. 489. in prima editione, & resolut. 380. in secunda.* Barbosa *de Offic. & potestat. Episcopi Allegation. 77. à n. 1.* 1

Nota tamen secundò, quòd licet eo loco Concilium etiam asserat seminarium institui debere ex quibuscunque quoque Ecclesiasticis redditibus seu prouentibus Collegiorum, seu Monasteriorum, quia tamen ibi addit *Non tamen Mendicantum*, ideo Collegia, & Monasteria Mendicantium ab hoc onere exempta sunt, Barbosa *supra num. 14.* Nouarius *in Lucerna regular. verbo Semnarium num. 2.* Qui autem sint Mendicantes dixi *tom. 2. cap. 1. num. 1.* 2

Mendicantes autem ex redditibus Beneficiorum illorum Monasteriis annexorum seminario contribuere debere, nec obesse, quòd prætendant se exemptos, quia videlicet in illis lectiones Grammaticæ, & conscientiæ casuum pro audiendis confessionibus quotidie habeantur, quia non sunt ob id exempta, sed tantùm eius impensæ habendam esse rationem, quæ ante Concilium fieri solebat pro salariis horum lectorum, & ea tanquam æs alienum detrahenda teneri tamen ex reliquo ad contribu- 3

tributionem seminarij, declaratum esse à Sacr. Congregatione referunt Sellius *in Select. canon. cap.* 10. *num.* 19. Barbosa *in declarationibus Concilij Tridentini super cap.* 18. *sess.* 23. *§. fratres Mendicantes, & in Collectan. Bullar. verbo Mendicantes Religiosi*, ac Nouarius *supra num.* 2. Quia tamen hæc declaratio non benè refertur ab iis Auctoribus, ea enim, vt habetur in Collectione manuscripta harum declarationum, quæ extat in nostra Bibliotheca Monasterij S. Mariæ Transpontinæ de Vrbe, solùm loquitur de Regularibus non Mendicantibus, ideo ex ea nihil colligi potest ad intentum.

4 Quia etiam idem Barbosa loco relato *ex declarationibus super Concilium, S. Congregatio censuit*, & Petrus de Marzilla *in Decretis, & declarationibus Concilij Trident. Venetiis anno* 1620. *impressis*, & Collectio declarationum, quæ in dicta Transpontina Bibliotheca reseruatur habent, Sacr. Congregationem hæc declarasse: *Portionem, quam seminario legitimè contribuere tenebatur id Beneficium, quod vnitum postea fuit Monasteriis, vel Mendicantium, vel eorum qui iisdem ac mendicantes gaudent priuilegiis non posse amplius exigi, propterea quod Beneficij status mutatus sit adeptione eorũ, quos ex Pij V. Sanctæ mem. priuilegio ab huiusmodi onere seminarij exemptos esse perspicuum est.* Ideo dicendum, Mendicantes Regulares à contributione seminarij exemptos esse.

5 Quod ita esse non solùm colligitur ex prædicta declaratione, sed etiam ex Pij V. priuilegio in eadem declaratione relato. Etenim in Bulla *Etsi mendicantium*, quæ habetur *in* 2. *tomo Bullarij* inter Bullas huius Pontificis *num.* 41. & de qua latè dixi *tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 1. *à num.* 12. inter alia priuilegia Mendicantibus concessa, de ipsis dicit: *Illos, illorumque loca, etiam si curam animarum habeant, ac quæcunque Beneficia illis vnita ad contributionem pro seminario minimè teneri.* Quod etiam habet idem Pontifex in alia Constitutione *Ad hos nos*, quam ad intentum hoc refert Peyrinis *tom.* 2. *priuileg. Minimorum in Constitutione* 7. *Pij V. num.* 16. Nec obstat si dicatur prædictas Constitutiones Pij V. reuocatas esse à Gregorio XIII. in Constitutione *Intanta*. Quia, iuxta dicta eo *cap.* 1. *num.* 16. ex Rodriguez, Miranda, Sorbus, Molfessio, & Peyrinis, solum prædictæ Constitutiones censentur reuocatæ à Gregorio quatenus per ipsas conceditur aliquid contrarium ipsis Decretis Concilij Tridentr. non tamen quatenus conceditur aliquid non contrarium ipsis Decretis, nec etiam quantùm ad ea, quæ Pius in dictis Constitutionibus, dixit non aliquid de nouo concedendo, sed Concilium Tridentinum explicando, quale est istud priuilegium de exemptione Mendicantium à contributione seminarij.

6 Idem quoque dicendum de Regularibus fruentibus priuilegiis Mendicantium constat ex declaratione relata, & ex Constitutionibus Pij V. Vnde declaratio S. Congregationis, quam refert Sellius *supra num.* 18. & Barbosa *verbo mendicantes, & verbo Seminario contribuere qui teneantur*, vbi dixit, sub die 21. Iulij 1629. declarasse Sacr. Congregationem portionem debitam seminario ratione beneficiorum exigi posse post vnionem eiusdem Beneficij factam regularibus, qui Mendicantium priuilegiis gaudent, fideliter non refertur, vt video in declaratione authentica eodem die facta ab eadem Sacra Congregatione, & subscripta per Eminentiss. Cardinalem de Torres, & per Illustriss. D. Paulucium Sacr. Congregationis Secretarium. In ea namque, ad Instantiam Patrum. Presbyterorum Sanctæ Mariæ in Campitello, respondit, seruandam esse in hoc declarationem iussu felicis recordationis Greg. XIII. editam. Hæc autem declaratio Gregorij XIII iussu edita est ea, quam pro parte nostra adduximus *supra numero* 4. & in qua dicit non posse exigi à Mendicantibus, vel iis qui gaudent ipsorum priuilegiis portionem pro seminario ratione Beneficij illi vniti, propterea quòd status Beneficij mutatus sit, & ipsi exempti sint ex Pij V. priuilegio.

Idem quoque videtur dicendum de Monialibus Mendicantium, & eorum, qui gaudent ipsarum priuilegiis, propterea quòd Pius V. in dictis Constitutionibus eas eximit ab hoc onere soluendi pro seminario, etiam pro Beneficiis eisdem vnitis. Vnde quòd decisum referunt de Monialibus in contrarium Sellius *supra num.* 19. & Nouarius *supra numero* 6. intelligi debet de Monialibus non Mendicantium, nec gaudentium priuilegiis ipsorum. 7

Reliqui autem Regulares, siue monachi non mendicantes, nec potientes mendicantium priuilegiis omnino soluere tenentur pro seminario, quia non eximuntur à Concilio, & declaratum est a Sac. Congregatione, testibus Zerola *supra* & Barbosa *supra verb. Seminario contribuere qui teneantur*, quòd à contributione seminarij nullus sit exemptus, nisi qui nominatim à Concilio excipiuntur. Id etiam supponunt aliæ declarationes, quas referunt Zerola *supra*, Barbosa etiam *supra* & loco *super Concilium*, ac Nouarius *supra numero nono & decimo*. Excipiuntur tamen fratres Sancti Ioannis Ierosolymitani, tum ex vigore Concilij, in quo exprelse nominantur, tum ex Bulla Gregorij XIII. *Quo magis*. Gonzales *supra Glossa* 8. *num.* 53. Sellius *supra num.* 20. Barbosa *locis relatis*, & Nouarius *supra numero* 7. & 8. 8

Nota tamen Regulares obligatos ad contribuendum pro seminario non teneri id facere ex emolumentis, prouentibus, & legatis ipsis relictis pro celebratione missarum, prout ex declaratione S. Congregationis refert decisum Barbosa *dicto verbo Seminario qui contribuere, &c.* Neque ex iis, quæ in incerto, & in eleemosynis piorum, & similibus consistunt. Ex declaratione etiam Sac. Congregationis, quam referunt Piasecus *in Praxi Episcop. part.* 2. *c.* 2. *num.* 5. & Barbosa *supra*. 9

Confraternitates autem, Capellæ, seu scholæ habentes redditus Ecclesiasticos, etiam si intra Ecclesias Regularium existant, tenentur contribuere pro seminario. Ita declarante Sacr. Congregatione apud Zerolam *supra* & Barbosam *locis relatis*. 10

Alia, quæ ad hanc materiam spectant omitto, quia parum necessaria pro Regularibus. De illis tamen Authores relati. 11

SENTENTIA IVDICIALIS.

SVMMARIVM.

De ipsa remissiuè. num. 1.

An debeat dari in scriptis. num. 2.

An absolutus per sententiam iterum conueniri possit. num. 3.

In sententia an causa ipsius exprimenda. numero 4.

An Prælati Regulares sententiam proferre possint extra propria territoria. num. 5.

Praxis Regularium circa sententias censurarum ferendas. num. 6.

De

1 DE sententia Iudiciali, prout specialiter ad Iudicia Regularium spectat, plura dixi non solum *tomo 1. p. 1. cap. 27. num. 13. 15. 16.* & 18. sed etiam *supra verbo index, & iudicium Regular.. num.* 10. Alia etiam *supra verbo Recusatio*, & verbo *Reus regularis*. Nihilominus alia in præsenti addenda sunt inter ipsos Regulares magis practicabilia.

2 Primò, ea quæ dixi *dicto cap. 27. num.* 18. ex Alderete *lib. 1. de Disciplina religiosa cap. 18. num. 5.* Scilicet Superiorem posse sententiam ferre, vel in scriptis, vel viua voce, ita est intelligendum, quod scilicet, in rebus grauis momenti sententia seu per debeat in scriptis ferri, aliàs nulla erit, *cap. etsi sententia de sent. & re indic.* Scaccia *de sentent. cap. gloss.* 12 *& sequentibus.* Peyrinis *in Formulario littera S. cap. 3. num.* 4. In rebus, autem minoris momenti, & quando causæ sunt breues, & personarum exiguæ æstimationis, potest sententia ferri solùm viua voce. *C. de sentent. exper. re. aut.* Angelus *in Summa verbo sententia num.* 5. Syluester *quæst. 4. dicto* 4. Sanchez *l. 6. Consiliorum moralium cap. 3. dub. 9. numero* 4. Idem dico quotiescunque Iudex procedit de plano, sine strepitu, & figura Iudicij. Syluester, & Sanchez *supra*. Addit Angelus *supra* ex dicto *cap. etsi sententia*, quod ipse qui dat sententiam debet legere, seu recitare illam, quando videlicet intimatur reo. Sed quod hæc cæremonia in desuetudinem abierit, tenet Alderete *supra* ex Maranta, & Claro.

3 Secundò, circa illam quæstionem, an scilicet reus absolutus per sententiam possit iterum conueniri, seu contra illum pro illo delicto procedi. Nota, quod tripliciter reus Regularis absolui potest per sententiam definitiuam, siue fuerit accusatus, denunciatus, vel inquisitus. Primò, quia est repertus innocens ab ipso Iudice, qui certò cognouit eius innocentiam per semetipsum absque facto prætensi rei, ex eo quod nulla adesent indicia, quibus posset citari, vocari, vel examinari. Secundò, quia reus prætensus suam innocentiam manifestè probauit. Tertio, quia dictam innocentiam probauit purgando indicia, sed non clarè, aut manifestè. Quando ergo quis est absolutus ex causa innocentiæ primò vel secundò modo, non potest contra eum amplius procedi pro illo delicto, neque ex officio, neque ad instantiam partis, neque per viam accusationis, neque per viam denunciationis, quibuscunque superuenientibus indiciis *capit. de his accusat. & in l. si cui §. idem ff. de accusat.* Alderete *supra libro secundo capit.* 10. *numero nono* Spatharius *de modo corrigendi Regulares. Tractat.* 10. *capit.* 11. Peyrinis *supra capit.* 1. *numero* 2. post alios. Et ratio est, quia illa absolutio transit in iudicatum, & de re iam iudicata amplius iudicari non potest. *leg. res iudicata ff. de reg. iur. Clem. 1. de except.* Contra absolutum autem tertio modo, licet in rigore iuris possit iterum procedi, si nouæ probationes superueniant, prout communis opinio Doctorum tenet. Inter Regulares, tamen, inter quos, quantum fieri potest, à litibus abstinendum est, semel absolutus, etiam cum clausula *rebus sic stantibus*, non debet iterum accusari, aut contra illum procedi, etiam superuenientibus magnis indiciis, ad truncandas dissidiorum, & malignitatum occasiones. Spatharius *sup. n. 4.* & *cap. 13. n. 6.* Peyrinis *sup. n.* 3.

4 Nota tertiò, necessarium non esse quòd in ferenda sententia Superior causam exprimat, propter quam eo modo iudicet. *capit. sicut de sentent. & re iudic.* Thomas de Iesu *de Visitat. Regular. tract. 3. capit.* 15. Alderete *supra lib. primo cap.* 18. *num.* 6. Imo consultius existimatur à doctis, non expedire, quòd eam declaret, ne fortè ineptam, vel iniustam exprimat. Alderete *supra*. Expedit tamen, vt in ea dicat Iudex in genere, iustis de causis animum suum mouentibus talem sententiam proferre. Peyrinis *supra cap. 3. num.* 1. ex Farinacio, Claro, Miranda, & Alderete.

Nota quartò, quòd licèt, iuxta dicta *tomo primo* 5
p. 1. cap. 4. n. 37. Prælati Regulares procedere possint contra subditos quamuis existant extra eorum Monasteria seu Prouincias, quia Prælati Religiosorum non habent territoria diuisa, sicuti Episcopi, sed eorum iurisdictio est in ordine ad personas subditas secundùm se, & vbicunque fuerint. Nihilominus ad proferendum sententias contra illos in foro contentioso requiritur, quod existant Prælati in proprio Monasterio, vel Prouincia. Nam quoad contentiosam iurisdictionem non potest quis ponere sedem in alieno territorio. *capit. cum Episcopus de Officio Ordin. in 6.* Ang. *supra numero 6.* Syluest. *supra quæstione* 7. ex Cardinali. Quoad voluntariam autem iurisdictionem, & in casu quo Prælatus non procedit seruata forma iudicij, potest sententiam ferre contra subditos, etiam si in proprio territorio non sit. Angelus, & Syluest. *supra*. Imò etiam quoad contentiosam iurisdictionem, & seruata forma Iudicij Prælatus existens in Prouincia vel Monasterio suo potest sententiam ferre contra subditum absentem, seruatis tamen citatione, & aliis seruandis. Ratio est, quia, vt dicit. Pan. *in cap. cum contingat de foro compet.* Monachus vbicunque est, semper est de iurisdictione Abbatis, quem vice Dei super caput suum imposuit 19. *quæst. 3. cap. statuimus, & cap. si Religiosus de elect. 6.* Et quia fictione Iuris semper est in Claustro, vt notant Innoc. & Abb. antiquus *in cap. cum illorum de sentent. excomm.* & Archi. *in c. vt periculosa ne cler. vel Mon. in 6.* Angelus *supra*.

Maximè quintò, circa praxim Religiosorum, & 6
quoad sententias censurarum. v. g. excommunicationis, aliqua notanda sunt. Primò, quòd nulliter excommunicatus, suspensus, &c. non tenetur abstinere à communione fidelium, & aliis prohibitis. Etenim censura nulliter data nullum habet effectum. Nauarrus *in Man. cap. 7. numero* 3. Diana *part. 5. tract. 9. resolut.* 26. ex Mexia, Guttierrez, Turriano, & aliis. Idem dico de sententia iniusta ob defectum aliquem substantialem iuxta dicta *supra* ver. *Iudex, & Iudicium Regularium. num.* 10. De quo etiam Diana *supra resol.* 27. ex Hurtado, Suarez & aliis. Idem etiam dicendum quando sententia lata est ex causa apparente vera secundum allegata, & probata; sed in re falsa. Thesaurus *in Praxi part. 1. cap. 12. §. quinta differentia*, ex Nauarro, Sayro, Suarez, & Sanchez. Quid verò dicendum in casu quo aliquis probabiliter iudicet sententiam contra illum latam esse inualidam, habes ex dictis *tom. 1. par. 1. cap. 4 numero* 26. quod etiam tenent Vasquez *de Excommunic. dub. 11. num.* 23. Diana *supra resol.* 29. ex aliis. Quid autem in casu quo quis dubitet an talis sententia fuerit valida dixi, *supra* verbo *Dubia Regularium num.* 7. De quibus nouissimè Eminentiss. Card. Lugo *de Contract. disput. 37. sect. 15. à numero* 185. Nota tamen, quòd in his, & similibus casibus ligatus tali sententia tenetur pro foro externo obseruare illam, vel petere absolutionem, seu dispensationem ratione scandali vitandi, prout communiter docent Authores relati. Quod autem (magis ad praxim Regularium) declaratur per *cedulones*, vt dicitur, incurrisse in excommunicationem, si intra terminum legitimum appellauit, possit communicare cum aliis, constat ex dictis eodem *supra* verbo

*Appellare, & Appellatio num.*11. De quo etiam Diana *supra resolutione* 30.

SEPVLTVRA QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

*Sepultura simpliciter sumpta. num.*1.
*De sepultura pro iure sepeliendi. num.*2.
De sepultura pro loco in quo quis sepelitur. num. 3.
*Sepultura apud Mendicantes libera. num.*4.
*Non possunt Parochi maiorem eleemosynam petere pro illis, qui apud regulares sepeliuntur. num.*5.
Statutum Bonifacij VIII. pro libertate sepulturæ. num. 6.
*Notanda circa illud. num.*7.
*Quid pro praxi regularium. num.*8.
Ecclesia, in qua quis de iure sepeliri debet, quæ sit. num. 9.
*Alia pro libertate sepulturæ. num.*10.
*Electio sepulturæ quomodo probetur. num.*11.
Priuilegium Clementis IV. pro libertate sepulturæ. num. 12.
*Sepultura non impedienda, aut retardanda. num.*13.
An sepultura sit materia simoniæ. num. 14.
Quid de Capellis pro vsu sepulturæ concedi solitis. numero 15.
An arma, seu insignia fundatorum inde tolli possint. Ibidem.
An alij ibi sepeliri. Ibidem.
*De religiosorum sepultura. num.*16.
*De iis qui habitu religionum induti sepeliri volunt, num.*17.
*Quomodo defuncti deferendi ad Ecclesias Regularium. num.*18.
*De concessione Leonis X. & Adriani VI. num.*19.
*De modo sepulturæ. num.*20.
Defuncti an possint exhumari, aut transferri. numero 21.
*De sepulchrorum violatoribus. num.*22.
*Quibus negetur sepultura. num.*23.
*Pœna sepelientium illos. num.*24.
*Quando prædictis negetur sepultura. num.*25.
*Quid de religiosis proprietariis. num.*26.
Quid de sepultura damnatorum ad mortem. numero 27.
*Dubium de infirmis, qui moriuntur in quodam Monasterio. num.*28.
Sepeliuntur in Ecclesia, seu Cœmiterio illius. numero 29.
Ex generalissima exemptione huius Religionis. numero 30.
*Specialiter ex priuilegio Ioan.*22. *num.*31.
Expenduntur verba illa vos, & personas. *num.*32.
Casus de quodam sæculari. num. 33.
*Exemptio locorum Ordinis. num.*34.
*Monasteria æquiparantur locis positis extra diœcesim. num.*35.
*Quilibet Catholicus est liber ad sepulturam eligendam. num.*36.
*Tales infirmi censentur eligere sepulturam in illa Ecclesia. num.*37.
*Et mutasse domicilium. num.*38.
*Plura priuilegia. num.*39.
*Censentur vt familiares. num.*40.
*Commorantes cum Religiosis. num.*41.
Bulla Nicolai 5. *num.*42.
Gaudeat hoc priuilegio. num. 43.
Moderatur Concilij Tridentini. num. 44.
*De quibus priuilegiis loquatur. num.*45.
Verificatur conditio. num. 46.
*Fauet consuetudo. num.*47.
*Quis humari debet vbi recipit Sacramenta. num.*48.
Cui licet quod est plus licet quod est minus. num 49.
*Dignius trahit ad se minus dignum. num.*50.
*Hospitalia Religiosa fruuntur multis priuilegiis n.*51.
*Recensentur. num.*52.
Ita & hoc priuilegio debent gaudere. num. 53.
*Quid de consuetudine in contrarium quæ prætenditur num.*54.
*Regularium priuilegia non amittuntur per non vsum. num.*55.
*Non adsunt scientia priuilegiorum. num.*56.
Priuilegium Eugenij 4. *num.*57.
*De Diplomate Sixti IV. num.*58.
Non derogat Mari Magno. num. 59.
Potius derogatur ab illo. num. 60.
Casu quo derogaret quo sensu intelligi debeat. numero 61.
*Consuetudo fauet. num.*62.
Et Concilium. num. 63.
*Maximè pro certis infirmis. num.*64.
*Generi per speciem derogatur. num.*65.
*De Diplomate Pauli Papæ. num.*66.

TRIPLICITER sumitur sepulturæ. Primò, pro iure sepeliendi, siue sepulchri. Secundò pro ipso officio, quod impenditur corporibus funerandis. Tertiò, pro loco, in quo aliquis est sepultus, vel sepeliendus, siue terra, siue arca lapidea, siue aliud. Angelus. Syluester, & alij Summistæ *verbo Sepultura*. 1

Et primò, loquendo de sepultura primo modo, dicendum, quòd ius sepeliendi mortuos, licet de iure ciuili competat omnibus quibus inest ius illos inferendi. *ff. de mort. infer. per totum.* iure tamen Canonico hoc non competit nisi Ecclesiis Parochialibus, vel habentibus populum, vel quibus ex priuilegio est concessum. Angelus *supra num.*3. Syluest. *supra q.*3. Quia ergo Innocentius Quartus, Clem. IV. Martinus IV. Bonifacius VIII. & IX. Sixt. IV. Leo X. & alij Summi Pontifices, prout videre licet in Casarub. *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Sepelitio, & Sepultura*, & in Compendiis particularium Religionum, ius sepeliendi mortuos Regularibus concesserunt, vel approbarunt, ideo illis licitum est in propriis Ecclesiis mortuos sepelire. Quomodo autem se debeant gerere Regulares circa cadauera sæcularium in Ecclesiis suis sepelienda, vel ea associanda, habes ex dictis *supra* verbo *Defunctus*, vbi etiam de Officio impendendo pro dictis defunctis, quod est sepultura secundo modo. 2

Loquendo autem de sepulturæ tertio modo, scilicet de loco, in quo mortui sepeliuntur, ille debet esse Ecclesia, vel circa Ecclesiam positus. Angelus *sup. num.*2. Syluest. *supra quæst.* 1. Vnde quoad Regulares spectat, Claustrum, Sacristia, & Capitulum ipsorum potest esse locus sepulturæ etiam pro sæcularibus. Pasqualigus *in decis. mor. decis.*381. Non tamen est necessarium, quòd sit consecratus, sed sufficit quòd sit benedictus. Syluest. *ibidem* contra Angelum, & Innocentium. Hic porrò locus sepulturæ deputatus religiosus est, etiam si nullus sit ibi sepultus *capit. quæsta est, & capit. postquam. cap. præcipiendum.* 13. *quæst.* 2. Si verò non est sic deputatus, secundum Canones non est religiosus, etiam si sit ibi aliquis 5

sepultus. Innocent. *in cap. Abolend. de sepult.* Sylucst. *supra in princip.* Licet olim de iure ciuili per solam illationem mortui locus efficeretur religiosus *l. in tantum in fine ff. de rerum diuis.* Rodriguez *tomo 3. quaest. Regular. quaest. 58. art. 3.* Genuensis *in Praxi Archiepiscop. Neapolit. cap. 33. num. 21.* Thesaur. *in Praxi part. 2. verbo Sepulch. cap. 1.*

4 Porrò sepulturam in Ecclesiis Mendicantium liberam esse debere, constat ex dictis *tom. 1. p. 2. cap. 1. num. 31.* ex priuilegiis Summorum Pontificum, praesertim Sixti IV. & Pij V. Quibus adde Innocentium IV. Clementem IV. Bonifacium Octauum, & Clem. V. apud Cassarub. *in Compend. priuileg. mendicant. verbo Sepelitio, & Sepultura n. 1. 3. & 8.* & Benedictũ XI. pro Seruitis *in Annalib. huius ordinis lib. 6. cap. 3.* De quo etiam loco telaro *supra n. 1.* [Et ex declaratione Sacrae Congregationis Episcoporũ, & Regularium 8. Maij 1643.] Haec autem libertas sepulturae, iuxta antiquorum Pontificum decreta, praesertim Sixti IV. in Mari magno pro Carmelitis, in hoc consistebat, vt Fratres ipsi, nullius super hoc petita licentia, Parochias, in quibus corpora praedicta forent, cum Cruce processionaliter ingredi, & corpora ipsa leuare, & ad eorum Ecclesias sepelienda deferre, possent, vbi hoc fieri consuetum esset, vel Presbyteri de leuatione requisiti id facere recusarent. Caeterum Leo X. in Bulla *Dum intra* in Concilio Lateranẽsi edita hac sic moderatus est. *Parochiis autem cum Cruce ad leuanda funera eorum, qui apud Ecclesias domorum, & locorum eorumdem suam elegerint sepulturam, intrare non possint, nisi prius praemonito, & requisito, ac recusante Parochiano Presbytero, & tunc sine eius, ac Ordinarij praeiudicio. Nisi eisdem fratribus super hoc antiqua consuetudo, quae sit in viridi obseruantia, & cum pacifica possessione suffragetur.* Cui decreto Concilij consonat aliud Sacr. Cõgregationis Regularium relatum eo *n. 31.* vbi etiam alia declaratio ad intentum. Consonant etiam aliae declarationes Sac. Congregationis, quas refert Barbosa non solùm *in Collectan. Bullarij verbo Sepultura,* sed etiam *de Iure Ecclesiastico lib. 2. cap. 10. numero 22. & 23.* Illud ergo certum est libertatem sepulturae in Ecclesiis Regularium in eo saltem consistere, vt ipsius electio in dictis Ecclesiis à Parochis impediri non possit. Riccius *in Praxi part. 4. resolut. 293.* Hieronymus Rodriguez *in Compend. Quaest. Regular. resolut. 128.* Barbosa *supra numero 21.* Imò etiam declaratum video à Sac. Congregat. Regularium, licere parentibus in quacumque Ecclesia voluerint etiam Regularium eorum filiis minoribus, qui ad annos pubertatis nondum venerunt eligere sepulturam, nec à Parochis locorum impediri posse, aut debere, praesertim verò, si in dictis Regularium Ecclesiis sepeliri consueuerint, vel in eis habeant sepulchrum maiorum. Peyrinis *in Additamen. decret. 17.* [Vnde ab eadem Sacra Congregatione 22. Februarij 1641. ordinatum fuit, vt Episcopus Placentinus faceret restitui à quodam Curato suae Dioecesis Patribus Minoribus cadauer cuiusdam puellae, cui pater ipsius elegerat sepulturam in ipsorum Ecclesia cum omnibus eleemosynis funeris. Vide, pro hac re Portellum *in Responsionib. Moral. tomo 2. casu 63.*]

5 Pertinet etiam ad libertatem sepulturae in Ecclesiis Regularium, quòd Parochi non possunt maiorem eleemosynam petere pro illis, qui apud Regulares sepeliuntur, quàm pro illis, qui in Parochiis. Hoc enim esset quaedam virtualis coactio ad eligendum sepulturam in Parochiis, quae est omnino prohibita, vt infra dicetur. Vnde Clem. VIII. in Bulla *Expositum* apud Rodrig. *in Bullario in Clem. VIII. Bulla II.* praecipit sub excommunicationis latae sententiae poena Papae reseruata, ne Parochi Indiarum Occidentalium maiorem eleemosynam exigant ab iis, qui sepeliuntur in Ecclesiis Minorum, quàm ab iis, qui in Parochiis. Quam concessionem putat Portellus *in Dub. Regul. verbo Sepultura in addit. num. 2.* communicari omnibus Conuentibus Ordinis. Ex quo etiam dici potest communicari etiam omnibus Religionibus habentibus communicationem priuilegiorum cum Minoribus. [Video etiam Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium 16. Augusti 1641. declarasse non licere Parocho accipere vnum scutum vltra quartam funeralem ab illis, qui eligunt sepulturam in Ecclesiis Regularium.] Similiter Sanctiss. D. N. Vrbanus litteris datis in forma Breuis 11. Martij 1638. apud Peyrinis, *in Additamẽtis Constitut. 20.* Ordinariis locorum commisit, vt prouiderent, & decernerent, *ne parochi plus percipere possint in sepulturis, quae fiunt in Ecclesiis regularium, quàm in eis, quae fiunt in propriis, seu aliorum Clericorum.* [Nota hic obiter ex declaratione Sacrae Congregationis Episcoporum & Regularium sub die 1. Februarij 1641. quod quando Parochi non interueniunt associationi cadaueris defuncti, qui elegit sepulturam in Ecclesia Regularium, & si possint habere emolumenta, quae illis contingunt propter associationem. Nota etiam eandem Sac. Congregationem eodem anno, & eodem mense Februar. sub die 22. declarasse ad instantiam Procuratoris Generalis Augustinianorum Discalceatorum, Plebanum teneri associare cadauera defunctorum vsque ad Ecclesiam Regularium, si in ea elegerint sepulturam, nisi fuerit legitimè impeditus.]

Vidi, & aliam declarationem Sacrae Congregationis, in qua ad querelam factam per quemdam Commissarium Ordinis Minorum de obseruantia contra Parochos, & Presbiteros Terrae de Leuerano Dioecesis Brundusinae, & alios Presbyteros, sic responsum est.

Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis & consultationibus Episcoporum, ac Regularium praeposita ad tollendas indebitas exactiones, quae, vt proponitur in tumulandis defunctorum corporibus fieri solent, censuit iniungendum, prout tenore praesentis decreti iniungit Archiepiscopo Brundusino, caeterisque locorum Ordinariis ne permittant, vt Parochi, aliique de Clero saeculari maiorem posthac eleemosynam sibi attribui faciant ab haeredibus defunctorum, qui in Ecclesiis Regularium praedictorum sepulturam sibi elegerunt, quam percipere possent, si in Parochiali seu alia ipsius Cleri saecularis Ecclesia sepeliri voluissent, contrariis quibuscunque non obstantibus. Romae hac die 7. Decembris 1640.

Pertinet quoque ad libertatem sepulturae id, quod *cap. 1. de sepultur. in 6.* à Bonifacio VIII. his verbis statuitur. *Vniuersis Religiosis, & saecularibus Clericis cuiuscunque status, vel conditionis existant, in virtute Sanctae obedientiae, ac sub interminatione maledictionis aeternae, districtissimè prohibemus, ne aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interposita, seu aliàs promittendum inducant, vt apud eorum Ecclesias sepulturam eligant, vel iam electam vlteriùs non immutent. Nos enim si secus actum fuerit, electionem talem decernimus nullius penitus existere firmitatis. Statuentes, vt hi qui sic elegerint, nec apud sic electas Ecclesias vllatenus sepeliri, nec alibi, ne contra votum, iuramentum, aut promissum huiusmodi à se factũ materiã habeant veniendi, possint eligere sepulturam. Sed cõtradictione quacunq; cessante, sepeliatur omnino apud* 6

illas Ecclesias, apud quas sepeliendi de iure fuissent, si alias; sepultura non electa, forsitan decessissent. Si verò iidem Religiosi, vel Clerici, prædictos in suis Ecclesiis, vel Cœmeteriis, præsumpserint sepelire, ad restitutionem tam sepultorum corporum, si petantur, quàm etiam omnium, quæ occasione sepulturæ illorum peruenerint quomodolibet ad eosdem, intra decendium integraliter faciendam, ipsos obligatos esse censemus. Quam nisi fecerint Ecclesiæ ipsæ, apud quas sepulti fuerint, necnon, & Cœmeteria eadem, ex tunc eo ipso sint, & tandiu maneant Ecclesiastico suppositæ interdicto, donec ab eis facta fuerit restitutio plena omnium prædictorum.

7 Circa quam constitutionem nota primo, eam confirmatam fuisse in Clement. *Cupientes de pœnis*, & additam esse contra temerarios violatores ipsius sententiam excommunicationis Papæ reseruatam. De qua dixi *tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 25. Rodriguez *tom* 3. *quæst. Regul quæst.* 85. *art.* 7. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. disput.* 22. *sect.* 4. *num.* 25. Bonacina *de Censuris extra Bullam disput.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 4. Barbosa *supra numero* 25. & Pasqualigus *decis.* 373. Nota secundò quod, iuxta ibidem dicta, simpliciter ad prædicta inducentes non incurrunt prædictas pœnas, quia Constitutio solùm loquitur de inducentibus ad *vouendum, iurandum*, seu *promittendum*, &c. Suarez *supra*. Rodriguez *in* 4. *tomo Summæ cap.* 103. *conclus.* 10. Portell. *supra dict. verbo Sepultura num.* 3. & Pasqualigus *supra*. Nec qui inducunt ad eligendam sepulturam in testamento, seu codicillo, quia hoc non est votum, aut iuramentum Thesaur. *in praxi part.* 2. *verbo sepultura cap.* 3. ex aliis. Idem dicit Pasqualigus *supra* de inducentibus ad electionem sepulturæ cum obligatione non irreuocabili. Nec qui inducunt, etiam medio voto, aut iuramento, ad eligendum sepulturam in Ecclesiis alienis, quia Pontifex solùm loquitur de propriis. Rodriguez *sup. conclus.* 6. Portell. *n.* 5. Bonacina *supra* Pasqualigus *supra*. Incurrunt autem illas inducentes prædicto modo, etiam non secuto effectu sepulturæ, secuto tamen voto, iuramento, vel promissione. Rodrig. *dicto art.* 7. Portell. *sup. num.* 4. Barbosa *supra num.* 26. Thesaur. *supra*. Alia verò circa hanc Constitut. apud relatos Authores, & Filliucium *Tract.* 15. *c.* 7. *quæst.* 3. Maximè verò præfatum Pasqualigum *Decis.* 374. 375. *& sequentib.*

8 Præcipuè tamen nota pro praxi Regularium, quòd si vnus Religiosus nomine suo inducat aliquem dicto modo ad eligendum sepulturam in sua Ecclesia, quamuis ipse peccauerit, tamen non propterea alij Religiosi, aut totus Conuentus incidet in prædictas pœnas nisi ipse sit Prælatus, aut alius nomine Communitatis, quia solùm isti possunt aliis, aut Communitati præiudicare. Rodriguez *d. art.* 7. Portellus *supra num.* 4. Licet oppositum tueatur Pasqualigus *sup. decis.* 380. Vide Angelum *supra num.* 33. & Syluestrum *supra quæst.* 11. Alia apud prædictum Rodriguez *ibid.*

9 Nota etiam, Ecclesiam, in qua de iure quis sepeliri debet, & de qua fit mentio in dicto *cap.* 1. *de sepultur.* esse illam, apud quam sunt maiorum suorum sepulchra *c. Hebron. cap. placuit* 13. *quæst.* 2. *cap. fraternitatem de sepult. cap. ij qui eodem tit. in* 6. Glossa *in dicto cap.* 1. *ver. apud quas.* Vgolinus *de Officio, & potestate Episcopi cap.* 17. *num.* 3. *in fine*. Barbosa *sup. num.* 31. Et habetur ex declaratione Sac. Congregat. refert idem Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Sepultura.* Qui verò sint isti maiores, aut quid si contingat illos in diuersis locis sepultos esse, agunt Lauorius *in variis lucubrat. tit.* 2. *capit.* 11. Villalobos *in Summ. tom.* 2. *tr.* 31. *diff.* 2. & ex illis Diana 5. *p. Tract.* 3. *resol.* 108. Quòd si nullam sepulturam maiores sui habebant, sepultura, quæ illi competit, est in Parochia. *cap. ex par. cap. in nostra de sepultura* Layman *l.* 3. *sect.* 5. *Tract.* 5. *cap.* 12. *num.* 8. Barbosa *supra num.* 33. *&* 34. ex aliis. [Quoad Regulares specialiter declaratum video à Sacra Congregatione Episcoporum & Regularium 3. Maij 164. quod cadauera illorũ, qui sunt sui Iuris, & non sibi elegerunt sepulturam, sepeliri debeant in sepultura suorum maiorum etiam si sit in Ecclesiis Regularium, sine præiudicio tamen Iuris Parochialis & monito primum Parocho defuncti; si tamen non obstet consuetudo contraria legitimè præscripta. Imò etiam 9. Nouemb. 1640. declarauit eum qui habet sepulturam suæ familiæ in Ecclesiis Regularium, in eis sepeliendum esse, quando sine electione sepulturæ moritur, & non in Ecclesia Parochiali. Consule circa hoc Portellum *dicto casu* 68.

Generaliter etiam liberam esse debere electionem sepulturæ clarè habetur ex *cap. ex parte*, & *ex cap. cum liberum de sepultur.* Riccius *in Praxi. Resolut.* 563. *in* 2. *edit.* Belletus *Disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de Cleric. debitore.* §. 3. Vnde si Parochus, dum vadit ad infirmum communicandum, ipsum interrogat non in genere, in qua Ecclesia vult sepeliri, sed in specie, dicendo vis sepeliri in Parochia, vel in alia Ecclesia, ipsam specialiter nominando, non valet hæc electio tanquam facta ad sugestionem; debet enim in genere interrogare. Genuensis *supra cap.* 61. *num.* 3. Barbosa *num.* 38. ex Riccio, & aliis. Similiter Parochus violenter rapiens, vel spolians funus antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, perdit ius quod habet, & quartam canonicam, teneturque restituere cum corpore quidquid accepit. Portell. *sup. verbo Canonica portio num.* 6. Barbosa *supra num.* 27. ex vtroque Rodriguez. De quo etiam Angelus, & Syluester *supra* ex aliis. [Et consonat S. Congregatio Episcoporum & Regularium quæ 20. Martij 1643. iussit cuidam Parocho, vt restitueret ceram quam abstulerat, cum quidam defunctus deferretur sepeliendus ad Ecclesiam quandam Regularem. Pariter etiam si Parochus nollet associare defunctum quando defertur ad Ecclesiam Regularem, prout contigisse refert Portellus *in Responsionib. moral. tom.* 2. *casu* 66. non solùm grauissimè peccaret peccato scandali, sed etiam contra libertatem sepulturæ, priuilegia Religionum, & declarationes Sacræ Congregationis, quarum aliquas inferiùs afferimus, & vnam quam refert idem Portellus missam fuisse in Hispaniam ad Dominum Nuncium Apostolicum Hispaniarum anno 1627. Fauent quæ adduximus *sup. verbo Defunctus*, præsertim *num.* 7. ex variis decretis S. Congregationis Rituum ab Auditore Cameræ authenticatis.] 10

Electio autem sepulturæ probatur per testamentum, vel per duos testes, qui in qualibet causa probant. Diana *supra resolut.* 106. Peyrinis *tom.* 3. *priuilegiorum Minimorum cap.* 4. *num.* 52. ex Barbosa. Electio etiam sepulturæ probatur per testes singulares. Lauorius *supra* Genuensis *supra cap.* 61. *num.* 8. Addens, quòd Neapoli statur dicto Confessarij. Molfessius *in Summ. to.* 2. *Tract.* 13. *cap.* 8. *num.* 32. Pasqualigus *sup. Decis.* 404. *&* 406. Quid verò agendum quando testes sunt diuersi, agunt Lauorius *sup. n.* 20. & Peyrinis *etiam supra*. Apud quem etiam *ibid. numero* 53. declaratio S. Congregationis circa sepulturam in domibus Regularium, eorum, quos solùm per testes constat ibi sepulturam elegisse. 11

Pertinet etiam ad libertatem sepulturæ in Ecclesiis Regula 12

Regula

Regularium, quod concessit Minoribus Clem. IV. videlicet, vt nulli Religiosi, vel sæculares præsumant sine assensu, & voluntate fratrum Minorum aliquorum defunctorum corpora in suis Cœmeteriis sepelire, nec etiam in Ecclesiis prædictorum Fratrum (ipsis inuitis) audeant Missarum solemnia, vel exequias pro animabus eorum, qui ad huiusmodi loca tumulandi deferuntur, celebrare. Cassarubius *supra num.*4. Rodriguez *supra artic.*4. Quod maximè confirmatur ex Decreto authentico Sac. Congregat. apud Peyrinis *in Additamentis decreto* 9. Cum enim quæsitum fuisset ab ipsa, an Rectores Parochialium Ecclesiarum loci de Baraxas habeant, aut prætendere possint ius sepeliendi cadauera defunctorum in Ecclesiis Conuentus Conceptionis dicti loci absque vlla desuper licentia Superioris Conuentus. Respondit Sac. Congregatio. *Non licere Curatis sepelire cadauera Defunctorum, nec Officia facere in Ecclesiis Regularium absque expressa licentia Guardiani, aut Superioris Ecclesiarum ipsarum Regularium, non obstante contraria consuetudine.*

13 Pertinet quoque ad libertatem sepulturæ, quòd, vt constat ex declaratione S. Congregat. apud Barbosam *supra in Collectan.* ea retardari, aut impediri non debet sub quouis prætextu compositionis quarta funeralis. Item, quod Parochi non possint cadauer exhumatum retinere, propter ius sepulturæ non solutum. Ex declarat. etiam Sacr. Congregat. apud eumdem Barbosam loco relato *de Iure Ecclesiastic. n.*55. Ex aliis quoque declarationibus apud eumdem *n.*83. & 85. habetur non debere Parochos plus recipere pro sepeliendis exteris quam ciuibus & pauperum cadauera gratis sepelienda esse. Quod sepultura impediri non possit propter debita defuncti, neque propter aliam causam, agit Naldus *in Summa verbo Sepultura num.*11. ex aliis Doctoribus. De quo etiam Angelus, Syluester, & alij Summistæ. Maximè etiam spectat ad libertatem sepulturæ, quod à S. Congregat. declaratum est, & à Sanctiss. Dom. Nost. confirmatum Litteris in forma Breuis datis 25. Iulij 1633. apud Peyrinis 3. *tomo Priuilegior. Minimor. cap.*12. *in Constitut.*20. *aliàs* 30. *Vrbani*, videlicet, Regulares non posse prohiberi associare corpora defunctorum, & quod Curati non possint cogere hæredes defunctorum, celebrari facere Missas in suis Ecclesiis Parochialibus.

14 Circa quæstionem illam an sepultura, saltim quoad honoratiorem locum Ecclesiæ, vendi possit sine labe simoniæ, aliqua dicenda sunt. Primò ergo dico, quòd locus, in quo nullus est sepultus, nec deputatus est per Episcopum ad sepulturas, nec aliàs est benedictus, sed tantum deputandus est ad sepulturas, est omninò prophanus, & potest vendi, sicut, & terra, in qua Ecclesia erigenda est, vendi, potest. Ratio est quia iuxta dicta *supra num.*3. etsi secundum ius ciuile locus in quo aliquis est sepultus sit religiosus, at secundum ius canonicum non est talis, nec inuendibilis, nisi quando auctoritate Episcopi deputatus est ad fidelium sepulturas, etiamsi nullus ibi sepultus sit. Sanchez *tom.*1. *Consil. moral. lib.*2. *cap.*3. *dub.*14. *num.*1. Bonacina *de Simon. quæstione* 4. §.6. *num.*1. Ioann. de Cruce *in Director. præcept.*7. *quæst.*4. *dub.*9. Secundò dico, quòd talis locus sepulturæ si ratione consecrationis vendatur, aut pluris vendatur, esset simonia iure naturali, & diuino. Est enim venditio rei omnino spiritualis pro temporali. Sanchez *supra num.*2. & Doctores communiter. Si vero ratione terræ vendatur, quidam dicunt non esse simoniam; quod intelligendum est de iure naturali, & diuino. Sicut enim stando in iure naturali, & diuino non est simonia vendere rem sacram, v.g. Calicem ratione materiæ; sic nec vendere sepulturam. Bonacina, & Sanchez *supra*. Est tamen simonia de iure Ecclesiastico, quia id prohibetur *cap. abolenda de sepult.* & *cap. non satis.* & *cap. audiuimus de simon.* Bonacina, & Sanchez *supra*. Layman. *l.*4. *Tract.*10. *cap. vlt.* §.4. *num.*36. & alij communiter. At licitum est accipere consueta stipendia pro tali loco sepulturæ. Primo, si id recipiatur non vt sepulturæ pretium, sed ad fabricam Ecclesiæ. Decens enim est, vt defuncti, qui Templum inhabitant contribuant ad eius Templi reparationem. Sachez *supra*. Secundò, si id accipiatur pro sustentatione Ministrorum Ecclesiæ, sicut datur eleemosyna pro Missis celebrandis. Portellus *supra num.*10. ex Rodriguez, Barbosa *supra num.*16. ex Suarez, Villalobos & aliis. Tertiò dico, quòd licitum est accipere pretium pro loco honoratiori sepulturæ. Ratio est, quia venditur quid temporale, scilicet honor, vt pendet ex hominum æstimatione, & per accidens rei spirituali coniungitur. Sanchez *supra num.*3. Naldus *in Summ. verb. Sepultura num.*8. Ioannes de Cruce *supra*. Diana *part.*2. *Tract.*15. *Resol.*57. Barbosa *supra num.*16. ex aliis contra Suarez, Reginaldum, Filliucium, & alios. Limitant id satis probabiliter Bonacina *supra num.*4. & Barbosa *num.*18. vt solum sit verum, quando locus est honoratior ob respectum aliquem temporalem, non vero si est propter respectum spiritualem, v.g. quia est propinquior Altari, Sanctissimo Sacramento, &c. Licet Sanchez, Diana, & alij nihil in hoc distinguant. Item licitum est pretium recipere pro perpetuo iure sepulchri, id est pro obligatione, vt in tali loco nullus præter emptorem, & successores sepeliatur. Quia hæc obligatio est quid temporale, & per accidens adiungitur rei spirituali. Sanchez *supra*. Suarez *tom.*1. *de Relig. lib.*4. *de Simonia cap.*14. Ioannes de Cruce *supra*. Licet aliqui oppositum teneant. Vltimò dico, quod laicus nequit habere sepulturæ dominium, quia loca religiosa nequeunt esse in alicuius dominio *l. quæ de tota ff. de rei vendit.* Lambertinus *de Iure patronatus l.*3. *quæst.*9. *artic.*9. At potest habere tale ius quoad vsum pro se, & suis successoribus, ita vt nullus possit eis inuitis ibi sepeliri, licet eo mortuo, & familia illius, possit aliis concedi vsus illius sepulturæ, iuxta dicta *tom.*1. *p.*2. *cap.*11. *num.*26. Quia mortuo habente vsum, vsus redit ad proprietarium. Sanchez *supra num.*4. Addit Barbosa *supra* ex Suarez, quòd si quis habeat sepulchrum proprium suis sumptibus emptum, vel ædificatum pro se, aut suis, non est materia simoniæ si vendatur quoad proprietatem iuxta valorem fundi, & respectu habito ad solas expensas in eo ædificando factas, quia ibi non venditur benedictio, nec proprium ius sepulturæ, sed materiale illud ad quod alia sequuntur. Vnde similia loca iure hæreditario transferri solent à parentibus ad filios ratione temporalitaris, quæ in eis est.

Circa Capellas autem, quæ in Ecclesiis, præsertim Regularium, dari solent sæcularibus pro vsu sepulturæ, idem proportionaliter dicendum, ac de sepulturis, vt notat Sanchez *supra num.*4. Adde, quòd casu, quo illæ vendi possent, id non fit sine licentia Sedis Apostolicæ, iuxta dicta *tom.*1. *p.*2. *cap.*19. *num.*56 quia sunt bona immobilia Ecclesiastica. Non posse insignia fundatoris, vel Patroni in ea posita auferri, constar ex dictis ea 2. *part. cap.*11. *numero* 23. Nec etiam in casu quo illi, vt proditores è Ciuitate fuerint expulsi *l. qui liberal.* & *l. opus nouum ff. de oper. publ.* tenet Romanus *singular.*480. & 673. & Peyrinis *tom.*1. *priuileg. Minim. in constit.*26. *Leo X. num.*24. Alia etiam circa huiusmodi arma non auferenda, & 15

qui ex hæredibus in dictis Capellis, seu sepulchris sepeliri possint, habes apud Lambertinum *supra quæst.5.art.4.& lib.1.part.1.quæst.11.art.13.* & Lauorium *Variarum tom.1.tit.2.cap.10* Non posse alios ibi sepeliri nisi postquam tota ipsorum progenies extincta, dixi eodem *n.23*. De quo etiam Lambertinus *supra dicto art.4.* Peyrinis *loco relato ex tom.3.priuil. Minim. num.49.* & Portellus *in Responsionibus Moralibus part.2. casu 20.num.1.* de Cappella vni concessa an alij postea dari possit loquens. Addunt alij, etiam posse alios ibi sepeliri, si iusta aliqua adsit causa, puta, si sepeliendus non haberet propriam sepulturam, vel non esset in Ecclesia, vel Cœmeterio sepultura communis, quia hoc est facere eleemosynam extremè indigenti, quæ potest fieri de bonis alterius inuito Domino. Ita Archidiac. *in cap.præcipiendum 13. quæst.2.* Romanus *singul.692.* Panorm. *in cap.abolenda de sepult. num.5.* Peyrin. *tom.1.priuileg.Minimor. in Constit.26. Leon. X. num.22.* & indicat Sanchez *supra*. Nota etiam, quòd ad construendam sepulturam, vel Capellam in Ecclesia patronata, seu quæ fundatorem habet, non requiritur consensus fundatoris, imò eo inuito construi potest, quia Patrono nullum ex hoc infertur præiudicium, & Ecclesiæ beneficium affertur. Vnde Patronus, qui Ecclesiæ beneficium procurare tenetur est irrationabiliter inuitus. Quare eius contradictio nihil obstat. Lambertinus *supra l.1.p.1. quæst.3. art.17.* Lauorius *loco citato cap.9. num.83.* Peyrinis *loco relato ex 1.tom.num.50.* Pro quo maximè notandum, mortale peccatum esse, si quis fidelium corpora sepelire negligat, cum nullus alius adest qui id officium præstet, quia opera charitatis, ac misericordiæ in casu eiusmodi necessitatis obligatoria fiunt. Layman. loco relato *ex l.3. dicto cap.12. num.12.* post Bañez, Valentiam, & Sà. Nota præterea, quòd concessa Capella non intelligitur ius funerandi, nisi expressè fuerit concessum. Archid. *in cap.1. de pactis in 6.* Bonif. *in Clem. Dudum §. huiusmodi num.11.de sepult.* Genuensis *dicto cap.33.num.17.& cap.61. num.7.*

16 Circa Religiosorum sepulturam dixi *tom.1.p.1. cap.9. num.10.* eos non posse sibi eligere sepulturas, nisi à propriis Monasteriis adeo sint remoti, quòd ad ea cum moriuntur non possint commodè portari. Vbi etiam quid de Prælatis dicendum. De quo etiam Layman. *dicto cap.12. num.7.* Pasqualigus *supra decis.382.* Quòd si moriantur remoti à Monasterio non electa sepultura, sepeliēdi sunt in Ecclesia Parochiali, in qua decesserunt, instar sæcularium in itinere morientium. Sanchez *lib.5.in Decal.cap.14.num.4.* Diana *5.part. Tract.3.resolut.110.* ex aliis. Quod intellige, nisi in eo loco sit Monasterium sui Ordinis. Sanchez *supra*. Layman. *supra num.6.* Pasqualigus *supra decis.383.* Tenetur autem Monasterium expensas factas pro Religiosorum sepultura soluere. *l. si quis sepulchrum ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Rodriguez *tom.3. quæst. Regular. quæst.60. artic.3.* Sanchez *suprà num.5.* Quod intelligunt, nisi Religiosi habeant beneficium, etiam manuale, quia tunc expensis illius sunt sepeliendi. Regulariter autem loquendo Religiosi sepeliendi sunt in propriis Monasteriis. *cap.vlt.de sepult.in 6.* Rodriguez *supra art.1. & 2.* Riccius *in Praxi rerum fori Eccles. p.4. resolut.393. num.39.* Etiamsi extra claustra decedant, quia tunc etiam Parochis inconsultis, ad eorum Ecclesias deferri debent, vt censuit S.Congregatio, iuxta dicta *tom.1.p.1.cap.12.num.41.* De quo etiam Diana *supra* & Archangelus Romanus *de Priuileg.l.3.verb. Sepeltio.* De Nouitiorum sepultura dixi *supra verbo Nouitij num.41.* De Tertiariorum sepultura dixi *tom.1.p.2. cap.14. num.33.* Pro quo vide declarationem S. Congregationis apud Peyrinis loco relato *ex 3.tom. Priuileg. num.53.* De Oblatorum sepultura *supra verbo Oblati num.10.* De familiarium, seu famulorum Religiosorum sepultura dixi *tom.1. part.2. cap 16. num.32.* De Confratrum vero sepultura agit Genuensis *supra cap.61.num.6.* [Nota etiam Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium declarasse 24.Nouembris 1634. & 24.Septembris 1636. Clerum sæcularem nihil posse prætendere propter exequias, aut sepulturam Monachorum defunctorum, aut Fratrum morientium extra claustra.]

Pro iis verò, qui habitu Religionum induti sepeliri volunt, & Indulgentiis, quas lucrantur plura dixi *supra verbo Habitus Regularis.* Nota tamen declarationem S. Congregationis circa hoc apud Barbosam *supra num.73* truncatè referri. Fideliter autem à Peyrinis *d.num.53.* Cum enim à S.Congregatione postularetur à fratribus Minoribus, an in eorum Ecclesiis sepelienda sint cadauera eorum, qui dicti Ordinis habitu induti ex hac vita migrarunt. Respondit id fieri debere, si tamen *à Guardiano domus loci, in quo tales accedere contigerit, aut ab alio Superiori, vel altero, cui id Superior committendum duxerit, habitum receperint, ac prædicti Guardianus, vel alius Superior habitum huiusmodi suscipientes præmonuerit, eorum cadauera propter habitus concessionem, ac receptionem penes ipsos Fratres quorum habitum gestant esse sepelienda.* 17

Qualiter etiam defunctorum corpora cum in Ecclesiis Regularium sepeliuntur ad eas recto tramite deferri debeant, constat ex dictis *supra verbo Defunctus num.3.& 7.* ex Constitutione Pij V. *Romanus Pontifex* apud Rodriguez *in Bullario Pij V. num.2.* & ex declaratione S. Congregationis apud Peyrinis *supra dicto num.51.* Refert etiam *ibidem num.51.* aliam declarationem S. Congregationis, ex qua habetur, quòd quando cadauera sepeliuntur apud Regulares, ad ipsos spectet declarare, an per Ciuitatem, an per aliam viam sint asportanda. Cuius contrarium habetur ex aliis declarationibus, quas retuli dicto *verbo Defunctus num.4.* Propterea ergo consuetudini legitimæ, vel authenticæ declarationi eiusdem Sacræ Congregationis standum est. [Illud tamen de cadaueribus defunctorum qui sibi sepulturam elegerunt in Ecclesiis Regularium deferri debere ad illas recto tramite, declaratum etiam est à Sacr. Congregatione Regularium 22.Februarij 1631.] Alia spectantia ad Parochos Regulares circa cadauerum sepulturam habet Barbosa *supra num.76.& 77.* Quia tamen nouissimè vidi aliquas declarationes authenticas S. Congregationis in vna Camerinensi, eas placuit hic adiungere. Quæsitum autem est. Primò. An possint hæredes defunctorum vocare numerum Religiosorum sibi bene visum in deferendis cadaueribus ad Ecclesias. Secundò. An cadauera efferri, seu tolli possint ab aliis etiam Regularibus, & quibuscumque, non vocato, nec expectato Parocho, nisi ipse Parochus, aliud permiserit, vel adesse recusauerit. Tertiò. An cadauera quotiescunque ad Ecclesias Fratrum Mendicantium, aliorumque Regularium deferuntur, Officia mortuorum, & reliqua munia, quæ in huiusmodi ministerio adhiberi solent, fieri debeant à Canonicis, & Clero, vel ab ipsismet Regularibus ipsius Ecclesiæ vbi cadauer sepelitur. Quartò. An Crux Parochialis deferri etiam debeat, quando cadauer defertur ad Ecclesiam Regularem, attenta consuetudine, qua semper delata fuit tantùm vna Crux illius Ecclesiæ, ad quam corpora fuerint delata. Ad quæ sic respondit. Ad primum. *Posse hæredes defunctorum vocare* 18

numerum

numerum Religiosorum sibi beneuisum. Ad secundum. *Negatiuè.* Ad tertium, *Non à Canonicis, nec aliis, sed ab ipsismet Regularibus in propriis eorum Ecclesiis Officia super cadaueribus peragi debere.* Ad quartum *Vnicam tantum Cruce in cadaueribus efferendis esse deferendam, & illam esse debere illius Ecclesiæ, ad quam corpus defuncti defertur.* [Similiter in alia Lateranensi declarauit Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium 21. Martij 1642. Primò esse in arbitrio hæredum defuncti vocare ad funus numerum Sacerdotum tam Regularium, quam sæcularium sibi benè visum. Secundò, non posse obligari ad maiorem eleemosynam quando sepultura fuerit electa in Ecclesiis Regularium. Tertiò, quod in tali casu non teneantur soluere aliquid vltra quartam funeralem.

19 Valdè etiam notandum, Leonem X. Adrianum VI. concessisse omnibus, & singulis Christi fidelibus in Regnis Castellæ, Leonis, & Granatæ existentibus, qui deuotionis feruore ducti in habitu Sanctissimæ Trinitatis decesserunt, aut eorum corpora, seu cadauera dum ab hoc sæculo migrauerint in Ecclesiis Monasteriorum Ordinis prædicti sepeliri ordinauerint, omnes, & singulas Indulgentias, & peccatorum remissiones Fratribus prædicti Ordinis concessas. Castarubius *supra num.* 21. Hanc vero gratiam communicari aliis Religiosis habentibus generalem communicationem priuilegiorum aliorum ordinum, quales sunt Carmelitæ, dixi *supra verbo Habitus Regularis num.* 9. Non verò esse reuocatam constat ex dictis etiam *supra verbo Indulgentiæ quoad Regulares num.* 12.

20 Quoad modum sepulturæ attendendum est ad Constitutionem Pij V. *Cum primum*, in qua decernitur, vt cadáuera defunctorum non ponantur super terram, sed infra ipsam in tumbis profundis. Naldus *in Summ. verbo Sepultura num.* 12. Item declaratum est à S. Congregat neminem sepeliendum esse propè altare, seu sub bradellis, & quòd si contra huiusmodi prohibitionem sepulturæ ibi reperiantur constructæ, non deberi in eo Altari celebrari, donec corpora aliò transferantur, Naldus *supra & verbo Missa num.* 33, Barbosa *supra num.* 10. Vide dicta *supra verbo Altare num.* 17. & circa sepulchra eorum, qui cum opinione sanctitatis vixerunt, & è vita decesserunt, dicta *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 12. *num.* 39. & *supra verbo Sanctorum cultus num.* 11.

21 Corpora defunctorum non possunt exhumari, aut transferri de loco in locum sine Episcopi licentia. *c. corpora Sanctorum de consecrat. dist.* 1 *l. nemo humanum C. de Relig. & sumptibus funer.* Diana *p.* 2. *tract.* 2. *Resolut.* 120. Thesaurus *supra cap.* 2. *in fine.* [Vnde S. Congregatio Episcoporum & Regularium 11. Septembris 1643. ordinauit Episcopo Placentino vt reprehenderet quosdam Regulares, qui permiserant exhumari cadauer vnius defuncti, vt recognosceretur à Curia sæculari, sine consensu Episcopi.] Intelligendum id est de corporibus perpetuæ sepulturæ traditis, non de iis, quæ per modum depositi in aliqua Ecclesia, vel Capella posita sunt. Hieronymus Rodrig. *in Compend. quæst Regular. résolut.* 227 *num.* 25. Villalobos *in Summ. tom.* 2. *tract.* 31. *diff.* 6. *num.* 4. Rursus intelligendum quando non adest necessitas, vt puta Ecclesiæ, vel Capellæ renouatio. Thesaurus *supra.* Refertur etiam priuilegium Leonis X. pro Minoribus, quo illis concessit, quòd Prælati ipsorum possint in suis Ecclesiis, & Capellis exhumare corpora defunctorum, & ad aliàs sepulturas in eisdem Ecclesiis suis transferre, de consensu tamen illorum, quorum interest. Castarub. *in Compend. supra n.* 20. Villalobos *supra num.* 5. Portellus *loco relato de Dub. Regular. in addition. num.* 1. Nota tamen hoc priuilegium nisi de nouo confirmatum fuerit, nihil valere, cum sit viuæ vocis oraculum. Vide dicta *supra verbo Oracula viuæ vocis num.* 6. 7. & 8. Notat etiam Diana *supra*, quòd quando corpus defuncti fuit Regularibus datum, vt ponerent illud vbicunque voluerint, possunt illud sine vllo priuilegio, aut licentia Episcopi, vel consanguinei, exhumare, & ad alium locum eiusdem Ecclesiæ transferre. Sed hoc non facilè admittendum, propter iura relata, nisi ex rationabili causa. De quo Peyrinis *loco relato ex* 3. *tom. Priuilegior. Minimor. numero quadragesimonono.* Nota etiam quòd exenterantes, concidentes, aut elixantes cadauera defunctorum, vt ea ad alium locum transferantur, incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam, & cadauer sic inhumaniter tractatum Ecclesiastica sepultura carere debet. Ita enim habetur in Extrauag. 1. *de sepultur.* De quo Toletus *lib.* 1. *cap.* 36. §. *septimò.* Suarez *de Censur. disputatione* 22. *section.* 5. Thesaurus *dicto cap.* 2.

Sepulchra violantes, scilicet frangentes illa, siue deformantes, aut mortuos spoliantes infamiam incurrunt, & consequenter irregularitatem. *c. infames* 6. *q.* 1. & *ff. de sepulchr. violat.* De quo Turrecremata *in d. cap. infames.* Sylnester *supra quæst.* 13. Thesaurus *supra cap.* 1. post Sayrum, Vgolinum, & alios. Quid verò dicendum de violatoribus sepulchrorum, vbi Sancti requiescunt, habes ex dictis *supra verbo Furtum num.* 4. & 5. & *supra verbo Reliquiæ Sanctorum num.* 5. & 6. 22

Valde quoque notandum, plura esse genera personarum, quibus in loco Sacro, Ecclesia videlicet, vel Cœmeterio, sepultura dari non potest. Primò, omnis non baptizatus, Paganus, vel Iudæus. *c. Ecclesiam de consecrar. dist.* 1. Idem etiam dicendum, de pueris non baptizatis, etiam filiis fidelium, iuxta dicta *supra verbo Ecclesia num.* 12. Secus dicendum de infantibus mortuis in vtero matris defunctæ, & ibi existentibus, quia tales non censentur moraliter personæ à matre defuncta distinctæ. Secus etiam dicendum de pueris, de quibus dubitatur an sint, vel non, baptizati, eò quod baptismo dubio in forma, vel materia baptizati fuerunt. Homobonus *volum.* 2. *part.* 7. *respons.* 67. Diana 4. *part. tract.* 3. *resol.* 69 Secus similiter dicendum de Catechumenis, illi enim pro fidelibus habentur, & sunt baptizati in voto. Secundò, omnis hæreticus, etiamsi post mortem appareat de hæresi. 24. *q.* 2. *c. sanè.* Idem dico de credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fauoribus hæreticorum. *ex cap. excommunicamus de hæretic.* §. *sanè.* & *cap.* 2. *de hæretic. in* 6. Vbi variæ pœnæ imponuntur contra dantes ipsis Ecclesiasticam sepulturam. Tertiò, moriens in torneamento. *cap.* 1. & 2. *de torneamentis.* Idem dicendum de morientibus in duello, iuxta dicta *supra verbo Duellum num.* 14. Quartò, raptores, seu violatores Ecclesiarum, iuxta *cap.* 2. *de raptoribus.* Quintò, ij, qui se occidunt ex industria. *c. placuit* 23. *q.* 5. Sextò, qui semel in anno proprio Sacerdoti confiteri, & Eucharistiæ Sacramentum in Paschate sumere notoriè, & absque probabili excusatione intermittunt. *cap. omnis de pœnit. & remiss.* Septimò, vsurarij manifesti *cap. quia de vsuris. cap quamquam eod. tit. in* 6. Octauò, blasphemi, iuxta *cap.* 2. *de maledicis.* Nonò, non restituentes Ecclesiæ decimas. *cap. prohibemus de decimis.* Decimò, Religiosi inuenti proprietarij in morte. *cap. super quodam de stat. Monach.* Vndecimò, omnis peccator mortalis, ac notorius, si absque pœnitentia præsumitur decessisse. *cap. quibus, & sequentibus* 13. *q.* 2. Inter quos recensetur Clericus notoriè 23

concubina

concubinarius, sic perseuerans vsque ad mortem. Peccatores autem, seu illi, qui existimantur in peccato mortali decessisse, dummodo non constet impœnitentes mortuos esse, quales sunt, qui moriuntur in cornibus taurorum, & adulteri deprehensi in adulterio, & idcirco interfecti à marito, quamuis nulla signa contritionis dederint, in loco Sacro sepeliri debent. Ioannes Sancius *in Selectis disput.36. num.3.& 4.* Duodecimò, quòd excommunicati priuentur sepultura, Ecclesiastica habes ex dictis *supra verbo Excommunicatio quoad Regulares num.53.* Decimotertiò, quod etiam interdicti sepultura priuentur, habes etiam ex dictis eodem *supra verbo Interdictum quoad Regulares num.33.34.& 36.* De his omnibus Summistæ *verbo Sepultura*, specialiter Angelus *num.39.* Syluester *quæst 9.* Vgolinus *de officio Episcopi cap.17.* Layman. *d. cap.12 num.10.11. & 12.* Barbosa *supra num.40. & seq.* Thesaur. *supra verbo Sepultura*, & specialiter loquens de pœnis prædictorum delictorum

24 Circa prædicta autem nota, quod Parochi, vel Religiosi sepelientes aliquos iure sepulturæ priuatos peccant mortaliter, quia faciunt in re graui contra Ecclesiæ prohibitionem. Syluest. *supra quæst.11.* Incurrunt etiam pœnas impositas contra sic facientes in Iuribus relatis. Imò etiam tenentur restituere corpus, & quidquid ratione illius perceperunt. Angelus *supra n.32.* Syluester *supra.* Barbosa *supra num.53.* per text. *in cap. cum liberum de sepultur.* referens Suarez, & vtrumque Rodriguez. Similiter si quis prædictorum de facto in loco Sacro contra Sacros Canones fuerit sepultus, si discerni possit ab aliis fidelibus exhumandus est, alias non, iuxta *cap. Sacris de sepultur. & cap. Ecclesiam 1.& 2. dist 4. de Consecrat.* & Ecclesia, vel Cœmeterium reconcilianda, si in eis fuerit sepultus excommunicatus vitandus, iuxta dicta *supra verbo Ecclesia n.12.* Imò si talis sepultus fuerit infidelis, debent etiam tigna, & parietes radi, iuxta *ibid.* dicta Summistæ *supra.* Layman. *supra §. Porrò.* Si tamen de cadauere dubitaretur, vtrum sit fidelis, vel infidelis, in meliorem partem interpretandum erit, nisi aliqua probabilitas appareat de opposito. Syluester *supra quæst.9.*

25 Notandum etiam, quòd si illi, qui se ipsos occiderunt, aut non confessi, vel communicati in Pascha fuerunt, aut peccatores notorij sunt, ante mortem Ecclesiæ conciliati, vel eos signum pœnitentiæ dedisse ex vnius saltem testimonio probari potest, sepulturæ tradi debent. Syluester *supra.* Nauarrus *l.3. consil.tit. de sepultur. cons.6.* Portellus *supra num.1.* Layman. *supra num.11.* Naldus *in Summa verbo Sepultura n.6. & 7.* [Vnde Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium 16. Nouembris 1635. quendam Presbyterum excommunicatum, qui ante mortem signa contritionis dedit, quod ipsius cadauer absolueretur, & sepeliretur ordinauit.] Publici autem vsurarij non ante sepeliendi sunt, quam vsurarum restitutio facta sit, vel de facienda cautio detur. *cap quamquam de vsur. in 6.* Layman. *supr.* Thesaur. *supr. verbo Vsurariorum pœna c.1.* Imò etiam qui in torneamentis moriuntur, etiam si pœniteant, Ecclesiastica sepultura carere debent *c. 1. de torneamentis*, Syluester *supra q.9.* Naldus *supra num.7.* De raptoribus autem, seu violatoribus Ecclesiarum, qui in morte pœnitent, sed satisfacere non possunt, statuitur *in c.2. de Raptorib.* quòd Clerici non intersint eorum sepulturæ. Glossa *ibid. verbo Sepulturæ*, Nald. *supra n.7.* Ex quo inferunt Cœmeterium non eis denegari.

26 Specialiter circa id, quod dixi de Religiosis proprietarijs, quod sint priuandi sepultura Sacra, hoc id esse intelligendum quando admoniti sunt a suo Prælato, ne essent proprietarij. Etenim *cap. super quodam de stat. Monach.* relatum solùm loquitur de Religioso commonito à suo Priore. Portellus *supra numero 11.* Villalobos *in Summ.tom.2 tract.31. diffic.3. num.6.* Diana *4.p. Tract.4. Resol.23.* Id etiam intelligendum est, quando certò constat de proprietate Religiosi, non verò quando habere potuit aliquam probabilem excusationem, vt puta, quòd pecunia non esset sua, quòd haberet licentiam à Superiori ad illam tenendam, &c. Portellus, Villalobos, & Diana *supra* ex vtroque Rodriguez. Addit Portellus id etiam esse intelligendum, quando casus est publicus, non quando est occultus.

Nota tandem cadauera suspensorum, seu ad mortem damnatorum, si pœnitentes decesserunt, non priuari Ecclesiastica sepultura. Abbas *in cap. ex p. num.4. de sepultur.* Layman *supra num.10.* Interdum tamen in criminis pœnam, & aliorum exemplum, ipsa priuantur. Quo casu non videtur mortale si ad vitandam talem infamiam consanguinei ipsorum eos sepeliri clam faciant. Portellus *supra numero 1. ex* Rodriguez. 27

Hic places apponere dubium mihi ab aliquot annis propositum de infirmis, qui moriuntur in quodam Monasterio nostro, cum eius resolutione, quæ talis est. 28

Infirmi qui curantur in Monasterio Sancti Angeli de concordia Congregationis Mantuanæ Ordinis Carmelitarum, si e viuis decedant, sepeliri debent in Ecclesia, seu Cœmeterio eiusdem Monasterij. 29

Primò, ex generalissima exemptione, qua fruitur Religio Carmelitarum non solùm quoad personas Religiosorum, sed etiam quoad loca, & personas alias degentes, seu commorantes cum ipsis Religiosis. Ad quod specialiter deseruit priuilegium Ioannis XXII. in eorum Mari-magno, vbi sic: *Deuotionis vestræ precibus fauorabiliter annuentes, vos, & prædictum Ordinem personas, & Ecclesias, Oratoria, domos, res alias, & loca vestra ac spectantiá ad eadem, in quibus vbibitatis ad præsens, vel inhabitabitis in futurum cum omnibus iuribus, & pertinentiis suis, ac personis degentibus in eisdem in ius & proprietatem Beati Petri, & Apostolicæ Sedis assumimus, illaque à cuiuscunque Diœcesani, & cuiuslibet alterius potestate, iurisdictione, & dominio omnimodè in perpetuum prorsus eximimus.* Vbi expendendum quod Pontifex non solùm concedit hanc exemptionem Religiosis notatis per verba illa, *Vos & personas*, sed etiam omnibus aliis cum ipsis commorantibus notatis verbis illis, *ac personis degentibus in eisdem.* Vnde vt notauit *s. tom. Summ. circa huac locum Maris magni §.5. numero 20.* in facti contingentia cum quidam secularis hic Romæ infirmaretur, & deuotionis causa ad se curandum in quoddam Monasterium nostrum venisset, ex vi huius priuilegij Sacramenta Eucharistiæ, & extremæ vnctionis à fratribus ipsi ministrata fuerunt. 30 31 32 33

Sufficiebat autem ad id faciendum exemptio locorum Ordini concessa ab hoc Pontifice. Certè enim iuris videtur, quod Monasteria & loca exempta omnia Regularium æquiparantur totaliter locis positis extra Diœcesim: vnde quemadmodum Parochus nullus ius haberet in eo qui decederet ex hac vita extra Parochiam suam; neque Diœcesanus in eo qui moreretur extra suam Diœcesim, ita nullus eorum in eo qui decedit in Monasterio exempto quale est præfatum Monasterium. Peyrinis *tom 1. priu. Minim. in Const.1 Iuly II. n.94.* referens Rodrig. 34 35

Grassium,

Graffium,& Reginaldum, Samuellius *de sepult. tr.1. controu.15.n.4.* Ex quo proinde sequitur sepeliri debere dictos infirmos in eo loco. Bordonus *tom.2. resol.51.n.168.* ex iure etiam communi id probans.

36 Accedit secundò, quod quilibet Catholicus est liber ad sepulturam sibi eligendam quando est sibi compos. *c. Licet de sepultur. in 6. c. Cum liberum & c.1. de sepult.* Et quando non est sibi compos vt impubes, & similes, talis libertas resìdet penes eos qui super ipsos potestatem habent, vel ipsos gubernant. *cap.4. de sepult. in 6.* vbi Glossa *not.1.* rectè aduertit consuetudinem quandoque alteri potestatem præstare pro altero sepulturam eligere. Tales ergo infirmi ad præfatum Monasterium accedentes cum quandoque habeant liberum vsum rationis, quia sunt haben-

37 tes lucida interualla, vel etiamsi non habeant, cum eo accedant ex ductu, & voluntate eorum qui ipsos gubernant, censeri debent elegisse sibi sepulturam in dicta Ecclesia ex propria voluntate, vel saltem eorum qui ipsos gubernant; ac per consequens ibi tumulari debere. Eo præsertim, quia eo ipso quod vel nutu proprio, vel eorum à quibus reguntur ad d. Monaste-

38 rium accedunt, censentur mutasse domicilium, & esse sub ditione Superioris eius loci, & subiici illi quoad Sacramenta recipienda, & sepulturam, si decesserint. Samuellius *sup. n.45.* Eo quoque quod Mendicantes liberam habeant sepulturam, prout dixi *tom.2. Summ. c.1. n.31.* ex priuilegiis Summorum Pontificum præsertim Sixti IV. & Pij V. & *sup. verb. Sepultura quoad Regulares n.4.* ex Innocent IV. Clemente IV. Bonifacio V. apud Cassarub. *in Compend. priuileg. Mendic. verb. Sepelitio & Sepultura num.1.3. & 8.* & Benedicto II pro Seruitis in Annalibus huius Ordinis *lib.6. c.3.* & fauet ius commune *c. Super Cathedram de sepult. in 6. & c. Inter cunctas de priuileg. etiam in 6. ac c. Dudum de sepult. etiam in 6. & c.1. de sepult.*

39 Tertiò, & ad intentum sunt innumera priuilegia Mendicantibus concessa circa sepulturæ exhibitionem suis familiaribus commensalibus, quorum pluta adduxi *tom.1. p.2. c.16. n.22.* conformiter etiam ad doctrinam Rodriguez & Portelli *ibid.* relatorum, quos & alios plures refert & sequitur Samuellius *sup. n.83.*

40 Tales autem infirmi nomine familiarium veniunt, cum verè sint de familia talium Religiosorum, eorum potestati subiecti, ipsorum expensis aliti, & commensales. *c. vlt. de verb. signif. in 6.* Rota Roman. *diu. p.2. dec.303. num.2.* Mascardus *de probat. concl.755.* Quinimò vt familiares dicerentur sufficeret quod sub eorum potestate, & correctione viuerent, *l.1. C. si Rector Prouinciæ, l.1. C. si quacunque præditus pot.* Marc. Anton. *resol.75. num.3.* Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. alleg.107. num.10.* Et quod ipsis obsequerentur, prout constat ex priuilegio Innocentij VIII. apud d. Samuellium *n.54.* vbi hanc facultatem extendit ad personas obsequia impendentes Religiosis. Et, quod magis est, etiamsi nihil horum facerent, solum, quia commorarentur cum dictis Reli-

41 giosis. Sic enim constat ex Bulla Nicolai V. apud eundem Samuellium *n.50.* vbi priuilegium à variis Summis Pontificibus concessum fratribus Prædicatoribus præbendi Sacramenta & sepulturam *singulis personis, quæ in eorum obsequiis morarentur,* extendit idem Pontifex ad personas cum eis commorantes, etiamsi in eorum seruitiis non insistant. Dicit enim Pontifex: *Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, persæpe in diuersis domibus, siue Conuentibus dicti Ordinis*

42 *contingat nonnullos Christi fideles ob deuotionis causam infra septa domorum huiusmodi & clausuram cohabitare, quibus dari debent huiusmodi Sacramenta: Nos nostrorum Prædecessorum in hac parte vestigiis inhærentes ipsorum Magistri & Procuratoris supplicationibus inclinati, Magistro, Prioribus & fratribus præfatis vbilibet constitutis, omnibus & singulis personis infra septa & clausuram prædictam pro tempore commorantibus quoties opus fuerit Sacramenta Eucharistiæ liberè & licitè sicut illis qui in eorum seruitiis insistunt ministrandi, & eas post earum decessum in eorum Cœmeteriis sepeliendi, Diœcesani loci, aut alterius cuiuscunque licentia super hoc minimè requisita, plenam & liberam concedimus, tenore præsentium, auctoritate Apostolica, facultatem.* Ex quibus 43
omnibus infertur prædictos infirmos gaudere hoc priuilegio sepulturæ in dicta Ecclesia pluribus titulis adductis, scilicet familiarium, subiectorum, Commensalium, domesticorum, &c. Bordonus latè *tom.1. resol.36. num.63.*

Nec obstat quod Concilium Tridentinum *sess.24. c.11.* hæc & similia priuilegia moderetur, itavt solum 44
intelligi valeant de habentibus tres conditiones, scilicet *actu seruire* Religiosis, & intra eorum septa, ac domos *residere*, ac sub eorum obedientia *viuere*: ex quibus prima scilicet actu seruire Religiosis non subsistit in hoc casu, cum potius ipsi Religiosi seruiant dictis infirmis. Nam præterquam quod vt dixi *tom.1. p.2. c.16. n.14.* Concilium tantum videtur 45
loqui de priuilegiis, quæ *perturbationem in Episcoporum iurisdictione excitare & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere cognoscuntur.* Quod non verificatur in præsenti. Vlterius manifestè constat etiam verificari dictam conditionem, siquidem esto quod Religiosi inseruiant ipsis infirmis in eorum actuali curatione, nihilominus vicissim ipsi infirmi eisdem Religiosis 46
deseruiunt, tum quando lucida interualla patiuntur, tum etiam quando non illa patiuntur, sed sunt mente & ratione priuati, cum euidenti experientia constet huiusmodi mente captos etsi in aliquibus materiis tales sint, in aliis tamen se gerere, ac si rationis compotes sint; tum denique quomodocunque sint obediendo dictis Religiosis in obsequiis vilibus, & seruilibus Monasterij hospitalis, & aliorum infirmorum.

Tollitur autem omnis difficultas in hoc casu ex 47
eo quod vt refertur, Religiosi dicti Conuentus consuetudinem habent administrandi dictis infirmis Sacramenta Eucharistiæ, & extremæ vnctionis. Ex hoc enim manifestè deducitur ipsis posse tribuere sepulturam cum decedunt. Ius enim sepulturæ pendet ab administratione Sacramentorũ. Gratian. *discept. forens. c.94. n.74.* Sanchez *de matrim. lib.3. disp.23. num.17.* Barbosa *de Offic. & potest. Parochi p.3. c.26. num.34.* Vnde in iure vtrumque munus administrandi Sacramenta & concedendi sepulturam eidem conceditur. *c. Ex parte & c. In nostra de sepult.* & docent Glossa *c. Vbicunque init.13. quæst.2.* Archid. *c.1. de sepult. in 6. num.2.* & ibi Domin. *§. statuentes num.4. vers. sed dubium est.* Abbas *c.1. de sepult. num.4.* Syluest. *verb. Sepultura quæst.8. dic.2.* Quare de iure 48
Canonico certissimum esse quod quis humari debet vbi Sacramenta recipit sine electione sepulturæ. Firmat Samuellius *sup. n.55.* ex Glossa *c. Dudum de sepult. in 6.* Et ratio id suadet, quia vt habetur in Re- 49
gul. Iur. in *6. Cui licet quod est plus, licitum quoque est quod est minus.* Minus autem est cadauer sepelire, quàm Sacramenta administrare, cum istud sit exercere iurisdictionem super totum hominem animatum illud vero solum super putridum eius corpus. Fauet etiam & alia iuris regula *Dignius trahit ad se minus dignum*: quam etiam ad hoc intentum affert Peyrin. 50
sup. n.93. Et ita in *Clem. Religiosi de priuil.* Cum plura Summus Pontifex prohibuisset Religiosis, nihilominus in fauorem administrationis Sacramentorum hæc

subiungit

subiungit in fine: *Sanè Religiosis illis quibus est ab Apostolica Sede concessum, vt familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus Sacramenta possint Ecclesiastica ministrare, nullum ex præmissis volumus quoad hoc præiudicium generari.*

51 Maximè etiam roboratur intentum ex eo quod Hospitalia Religiosa gaudent tot tantisque priuilegiis, vt prorsus à ratione & iure exorbitet dicere non gaudere isto de sepultura pro infirmis, qui in eo curantur. Primò enim gaudent priuilegio Ecclesiarum,

52 & earum emolumentis quod declarat Felynus *in cap. de quarta colum 1. num. 3. de præscript.* Mascardus *de probat. vol. 2. concl. 869. num. 9.* Secundò, gaudent priuilegio restitutionis in integrum, sicut Ecclesia, vt ex Ioanne Andrea, Romano, Abbate, Felyno & aliis affert idem Mascardus *n. 10.* qui *in seqq.* quomodo pluribus aliis priuilegiis potiantur. Hinc quoque variis nominibus appellabantur à Græcis *Nozocomia, Orphanotrophia, Bephotrophia, Ptochotrophia, Gerontocomia, Xenodochia*, quorum locorum mentio habetur apud Iustinianum *in l. Sancimus 2. de Sacrosf. Eccles. & 23. quæst. 8. cap. In qualibet §. Sancimus, & l. Illud C. de Sacrosf. Eccles.* Eorum etiam meminit Theodor. *lib. 5. Eccles. hist. c. 18.* Sozomen. *lib. 6. Eccles. histor. cap. 29.*

53 Mirabile ergo prorsus videtur præfatis consideratis dubitari de hoc priuilegio talis Monasterij, cum eiusdem inclytæ Ciuitatis Venetiarum exemplo constet Hospitalia omnia hoc ius habere, nec Parochos se ingerere in illo, provt etiam exemplo aliorum Hospitalium Vrbis & Orbis Christiani id roborari potest.

54 Nec obstat prætensa consuetudo in contrarium de humandis cadaueribus infirmorum d. Hospitalis, & Monasterij per Parochum, seu Plebanum; nam præterquam quod ea non est continua, sed interrupta per actum vltimum, vt ex facto constat: sanè præfatus vsus quatenus esset, abusus potius quàm consuetu-

55 do appellari posset, provt dicta corroborant. Deinde Regularium priuilegia non amitti per non vsum, seu vsum contrarium expressè habet Samuellius supra relatus *in apparat. prælud. 2.* quod probat ex eo quod Regulares, neque illis renunciare, neque per contrarios actus valent eis præiudicium inferre, penes ea, quæ à Panormitano notantur *in c. Accessisset de Const. in fine*, vbi inquit, *quod quando vnus vtitur & non alter priuilegio amborum vniuersitati concesso, tunc non vtens vtenti non præiudicat.* Casu etiam dato quod dictum priuilegium (quod potius ius commune appellari posset) amitti posset à fratribus d. Monasterij permittentibus dictos infirmos sepeliri à Parocho, ad id requirebatur quod haberent scientiam priuilegio-

56 rum ad non id faciendum; provt ex Corduba, Suarez, Portello, Naldo, Bonacina, Tamburino & aliis dixi *tom. 4. Summ. verbo Priuilegia Regular. num. 15.* Talis autem scientia sine dubio non fuit in id per-

57 mittentibus, aliàs stolidi essent in permittendo. Præterea siue talis scientia esset, siue non esset, extat priuilegium Eugenij IV. quod retuli eo loco *n. 17.* & affert Samuellius loco proximè *cit. n. 4.* ex quo habetur, regularia priuilegia non amitti per contrauentionem factam *ex negligentia, vel ignorantia, aut alia quauis causa.*

58 Nec obuiat diploma Sixti IV. in fauorem Parochorum Ciuitatis Venetiarum, in quo reuocat priuilegia Ordinibus Mendicantibus concessa per eorum Maremagnum. Primò, quia hoc diploma non potest derogare Marimagno Carmelitarum, quod fuit con-

59 cessum post dictum diploma. Etenim diploma datum est Romæ sub Annulo Piscatoris die 18. Mart. 1476. Pontificatus eiusdem Sixti anno 5. at verò Mare-magnum Carmelitarum concessum est eodem anno 1476. sub 4. Kalend. Decembris Pontificatus eiusdem Sixti anno 6. Fuit ergo Mare-magnum Carmelitarum post illud diploma Sixti IV. ac per consequens nullatenus ab ipso derogatum; cum certi iuris sit legem posteriorem non derogari per anteriorem. 60

Imò potius dicendum Mare-magnum Carmelitarum derogasse dicto diplomati, cum contineat amplissimas & vniuersalissimas derogationes anteriorum Bullarum. Secundò, dato quod Bulla ista derogaret Marimagno Carmelitarum, solum esset provt in ea dicitur *quoad funeralia & Sacramentorum administrationes*, 61

non quoad sepulturam, de quo nulla ibi mentio. Nomine autem funeralium non venit sepultura, sed quæ ratione ipsius obueniunt. *cap. Cum liberum, c. nostra de sepultur.* Alberic. *in l. seruo alieno 16. § ineptas n. 13. ff. de legat. 1.* Riccius *in prax. rer. for. Eccles. dec. 670. num. 4. alias resolut. 571. num. 4. in 2. edit. & part. 4. resolut. 300.* Barbosa *de Offic. & potest. Paroch. part. 3. c. 25. n. 37.* Tertiò, cum non obstante dicta Sixtina, 62

consuetudine receptum sit, vt fratres præfati Monasterij administrent Sacramenta etiam Eucharistiæ, & extremæ vnctionis dictis infirmis, proculdubio etiam non obstante illa poterunt concedere sepulturam eisdem. Quartò, cum non obstantibus huiusmodi & aliis Parochorum priuilegiis, Concilium Tri- 63

dentinum statuerit quod priuilegia Regularium maneant in sua vi quantum ad familiares, positis tamen tribus illis conditionibus assignatis; siquidem hæ conditiones subsistunt, & prædicti infirmi nomine familiarium venire debent, prorsus sequitur Concilium derogasse dictæ Sixtinæ, quatenus aliquid valere posset ad intentum. Quintò, quia esto 64

illa aliquid ponderis haberet, solum esset respectu omnium secularium communiter, & genericè, non specificè & indiuidualiter de illis infirmis, qui quandiu detinentur in Hospitali Religiosorum reputantur, ac si essent Religiosi quoad fauorabilia, & cum Religiosis adhæreant Religiosi censendi sunt. *argum. 1. quæ Relig. ff. de rei vendit.* Bordonus *resolut. 36. numero sexagesimotertio.* Quæ doctrina ex 65

eo etiam firmatur quod generi per speciem derogatur in omni materia. *l. In toto iure 91. ff. de regul. Iur. l. Sanctio 41. ff. de pœn. capit. 1. cap. Pastoralis §. quoniam de rescript. cap. 1. de regul. Iur. lib. 6.* Castrens. *cons. 476. lib. 2.* Tuschus *litt. G. conclus. 16.*

66 Diploma aliud Pauli Papæ, quod etiam Parochi Venetiarum præ se afferunt ex dictis corruit: nullum enim verbum est in ipso de sepulturæ concessione, nec de speciali casu præsenti, scilicet infirmorum commorantium cum Religiosis in Hospitali, & quibus administrant Sacramenta: sed generaliter de administratione Sacramentorum omnibus fidelibus, ac perinde sine causa adducitur ad intentum.

SIMONIA QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

De simonia remissiuè. num. 1.
Simoniæ diffinitio. num. 2.
Diuisio. num. 3.
Alia iure diuino, alia solùm iure Ecclesiastico prohibita. num. 4.

Qualiter

1 QVAMVIS hæc materia latissima sit, restringenda, tamen in præsenti est ad ea, quæ magis communiter inter Regulares contingere possunt, præsuppositis tamen aliquibus principiis ipsius.

2 Primò ergo quoad nominis ethymologiam, simonia à Simone Mago originem traxit, qui Act.8. Dei donum emere volebat. S.Tho. 2.2. *quæst.*100. *art.*1. & alibi. Summistæ communiter *verbo Simonia in principio.* Definitur autem sic. *Est Sacrilegium consistens in studiosa voluntate emendi, vendendi, seu commutandi rem Sacram, seu spiritualem, vel spirituali annexam pro temporali, vt pretio.* Ita fere S.Tho. *sup.* & communiter Doctores, specialiter ex nostris Ioann. Beets *de decem præcept. Decal. circa 7. præcept. exposit.*2.*c.*6. Dicitur *Sacrilegium* tum loco generis, tum, vt indicetur virtus cui simoniæ vitium aduersatur. Hæc autem virtus est Religio, cui opponitur Simonia æstimando res Sacras tanquam prophanas, illasque in contractum deducendo. Lessius *de Institia, & iure lib.*2.*c.*35.*dubit.*1.*num.*2. Bonacina *de Simonia num.*2. Dicitur *in studiosa voluntate*, tum quia simonia, sicut & alia omnia peccata, voluntatis deliberationem exigit, tum quia ad essentialem malitiam huius peccati non requiritur vt pactum, mutuo consensu, vel re ipsa perficiatur, sed sufficit affectio vnius simoniaca cum opere subsecuto. Suarez *to.*1. *de Relig. lib.*4.*c.*1. Reginaldus *lib.*23.*c.*11.*quæst.*1. Layman. *l.*4.*Tract.*10.*c.*8.§.1.*num.*1. Dicitur *emendi, aut vendendi, aut commutandi, &c.* ad denotandum, quòd simonia committitur per contractum quemcunque onerosum, seu non gratuitum, siue sit emptio, siue venditio, siue locatio, siue permutatio, seu alius quicunque. Syluester *in Summa verbo Simonia quæst.*1. Azor. 3.*tom. Instit. moral. l.*12.*c.*1. *quæst.*1. Toletus *in Summa l.*5.*c.*84.*n.*1. Circa illud *rem Sacram, seu spiritualem, &c.* nota, quòd nomine rei spiritualis, quæ est obiectum simoniæ, intelliguntur ea, quæ à Deo, vt est Author supernaturalis, id est, vt est hominum, & Angelorum Saluator, & glorificator procedunt, vel ad illum vt sic ordinantur. Et est quadruplex genus spiritualium. Quoddam est spirituale per essentiam, vt virtutes supernaturales, & dona supernaturalia, & gratiæ gratis datæ. Quædam verò causaliter, quia scilicet sunt causæ rerum prædictarum, vt Sacramenta, ad quæ reducuntur Sacramentalia, vt aqua benedicta, Catechismus, Exorcismus, Chrismatis confectio, &c. Aliæ sunt res spirituales effectualiter, quia scilicet sunt operationes ex aliqua potestate spirituali procedentes, vel operationes ad Deum ordinatæ, vt dispensare in voto, Matrimonio, absoluere ab excommunicatione, communicari, cantare in choro, sepelire mortuos. Tandem, quædam sunt res spirituales ex annexione, quæ sunt in duplici differentia, quædam, quæ ad officium spirituale ordinantur, vel ex spirituali Ordine pendent, vt sunt omnia Beneficia Ecclesiastica. Ius enim percipiendi fructus Beneficij est annexum Ordini Clericali, & ad Officium diuinum ordinatur. Quædam, quæ præparatoriæ sunt ad spiritualia, vt vasa Sacra, vestes Sacræ, candelæ benedictæ, campanæ benedictæ, templa, ius patronatus, quod ordinatur ad præsentandum Clericos ad Beneficia, &c. Et hæc omnia intelliguntur nomine rei spiritualis. De quibus omnibus latiùs Doctores in materia de simonia, specialiter noster Michael de Bononia *in* 4.*dist.*24.*quæst. vnic.* Syluest. *supra* ex Sancto Thoma, Richardo, & Panormitano, Ioannes Beetz *supra.* Toletus *suprà num.*2. Sanchez *l.*2.*Concilior. moral. c.*3.*dub.*1.*num.*2. Dicitur *pro re temporali*, vt ostendatur simoniam regulariter non committi dum res spiritualis commutatur cum alia re spirituali, sed dum res spiritualis commutatur cum re temporali pretio æstimabili, vt equo, veste, & similibus, Lessius *supra num.*3. Bonacina *supra num.*6. Dicitur, *vt pretio*, quia malitia simoniæ in eo consistit, vt res vilis, qualis est temporalis, tradatur vt pretium rei tantæ, qualis est spiritualis. Vnde quamuis aliquis det, vel accipiat aliquid pro re spirituali nisi id fit vt pretium, non committitur Simonia. Nauarrus *in Man. c.*23.*n.*102. Toletus, & Bonacina *supra.* Quod clarè, & pro multis casibus conscientiæ valde vtiliter explicat Sanchez *suprà dub.*11 *num.*9. has duas regulas statuendo. Prima est. *Quòd cum multis titulis possit temporale dari, dum spirituale recipitur, scilicet per modum sustentationis, vel liberalis doni ad gratiam referendam, vel ineundam, vel per modum eleemosynæ, vel per modum reuerentiæ, & honestatis, idest, ob reuerentiam Sacramenti, vel pro solutione obligationis legis, vel consuetudinis, nullus horum constituit simoniam, sed tantum quando datur temporale pro spirituali, vt pretium.* Altera est, *Quòd si ministrans spiritualia accipiat temporale non detorquendo intentionem, id est, non cum intentione emendi, vel vendendi, sed dicendo, accipio hoc sicut solent communiter Clerici probi accipere, non est simonia.* His fermè similia habet Nauarrus *supra num.*103. §. *quarto quod non*, & §. *decimo.* Solet autem à Doctorib. ex *c. Saluator* 1.*q.*3.& D.Greg. *hom.*4. *in Euang.* huiusmodi pretium *munus* appellari, & distingui in pretium, seu munus à *manu*, à *lingua*, & *ab obsequio.* Per primum intelligitur pecunia, equus, bos vestis, & similia vendi consueta. Per secundum laus, & vituperatio, patrocinium Aduocati, commendatio apud Principem. Hoc enim officium est pretio æstimabile. Per tertium ministerium aliquod in rebus temporalibus, vt est famuli, œcono

œconomi,&c. Ioannes Beetz *supra cap.*9. Michael de Bononia *suprà*. Sotus *l.*9.*de Iustit.q.*7. Toletus *suprà num.*3. Lessius *num.*4. Layman *supr.§.*3.

3 Simonia est triplex: mentalis, conuentionalis, & realis. Mentalis communiter accipitur primò pro ordo proposito, seu desiderio committendi simoniam. Hæc enim sola mente concipitur, & nulla ratione cum externo actu coniungitur, vt si Religiosus intentionem habeat dandi aliquid, pecuniam v.g. pro aliqua Prælatura; sed postea pœnitentia ductus, vel alia ratione impeditus, intentionem suam opere non compleat, nec vllam de hac re conuentionem faciat. Secundò sumitur pro illa actione externa, quæ fit mente simoniaca, sed ex se, & ex circumstantiis simoniam non præfert, vt si Religiosus pecuniam, vel aliquid det, vel accipiat pro obtinenda, vel danda Prælatura, quod tamen nec implicitè, nec explicitè significatur externè esse pretium. Conuentionalis consistit in pacto, seu conuentione expressa, vel tacita dandi, vel recipiendi temporale pro spirituali. Vnde hæc simonia distinguitur à mentali ob conuentionem externam, quam non includit mentalis, distinguitur verò à reali, quia non habet adiunctam rei traditionem. Realis enim est illa, quæ res temporalis verè traditur, vel accipitur pro spirituali. Nauarrus *supra num.*103. Toletus *suprà cap.* 86. Bonacina *supra qu.*2. Layman. *supra §.*6.*num.* 67. Candidus *tom.*4. *disquis.*4.*ar.*19. *dubit.*4.

4 Rursus simonia est duplex, alia iure diuino, seu naturali prohibita, quæ solet dici prohibita quia mala, alia solo iure Ecclesiastico prohibita, quæ solet dici mala quia prohibita. Prioris generis est illa, quæ committitur in emptione, venditione, &c. rerum Sacrarum, siue sint Sacræ ex natura sua, vt Sacramenta, &c. siue ex benedictione Ecclesiæ, vt Ara, Calix, &c. Posterioris verò est illa, quæ versatur circa permutationem, vel resignationem Beneficiorum, aut circa emptionem, vel venditionem aliquorum officiorum temporalium Ecclesiæ, verb. grat. Oeconomi, Sacristæ, Procuratoris, &c. quæ ab Ecclesia prohibita est. *cap. Saluator.* 1. *qu.* 3. Ioannes Beetz *supr. d. capite* 6. Nauarrus *supra numero* 100. Azor. *supra qu.*2. Suarez *supra cap.*2. Sanchez *suprà dub.*2.

5 Hæc ergo Regularibus applicando, primò dicendum, quod, iuxta dicta *tom.* 1. *cap* 24. *num.*30. 31.32.*& cap.*25.*n.*5. simoniacum est aliquid dare, vel accipere, vt pretium pro receptione alicuius, siue viri, siue fœminæ ad Religionem, quia est vendere rem spiritualem pro temporali. Non tamen erit simonia aliquid accipere ad sustentanda onera temporalia, quæ Religio suscipit cum aliqua persona, neque pro sustentatione, aut dote ipsius, iuxta ibidem dicta, & *supra* verbo *Dos Monialium*, ac supra verbo *Moniales num.*7. De quo etiam Suarez *cap.*5 4.*n.*4. Portellus *in Dub. Regular. verbo Simonia n.*3.*&* 4. & Candidus *tom.*4.*disquis. disquis.*4.*art.*19. *dubit.* 31. *&* 32. Licet autem simonia sit dare aliquid alicui, vt fiat Religiosus, vel Religiosa, vel illud accipere, vt pretium, quia fieri Religiosum aliquam personam est aliquid Sacrum, & spirituale, ac per consequens dandum gratis sine vllo pretio (Suarez *supra*. Filliucius *tractat.*45. *cap.*12.*quæsit.*8. *num.* 16) licitum tamen erit, & absque labe simoniæ, si aliquid detur tali personæ alliciendo ipsam ad Religionem, & cum spe quòd Religionem ingrediatur, etiam si talis spes manifestetur, cum adhuc tunc non detur res illa tanquam pretium. Bonacina *supra qu.*4.*punct.* 7. *in fine*. Nota autem quòd in casibus, in quibus simonia committitur dando aliquid vel recipiendo pro ingressu in Religionem, committitur etiam à cooperantibus, v.g. dantibus suffragium pro receptione talium, &c. Suarez *supr. qu.* 5. *num.* 7. De pœnis autem huius simoniæ infra dicetur. An verò possit aliquis dare aliquid gratis Prælatis Religionum ad facilius impetrandum suam receptionem in illis, agit Diana 3.*part. Tract.* 2. *Resolut.* 64. ex Vechio, & aliis.

Simoniam etiam committunt Religiosi aliquid dando, vel accipiendo vt pretium, pro Sacramentis, aut administratione illorum, iuxta dicta de Sacramento Pœnitentiæ *tom.*1.*cap.*19.*num.*40. Sunt enim illa res valde Sacræ, & ita decernitur *cap. cum in Ecclesiæ de simon.* Toletus *supra cap.* 88. Sanchez *supra dub.* 7. Idem dico de labore intrinseco, seu concomitante ipsorum administrationem, quia talis labor est pars necessaria ipsius, & nullo modo separabilis ab ipsa. Toletus *supra*. Sanchez *supra Dub.*10. Possunt tamen pro Sacramentorum administratione, & labore etiam intrinseco ipsius aliquid accipere modis assignatis *supra num.* 2. Excipi tamen debet Sacramentum Ordinis, etsi enim stando in iure naturali, & diuino, posset pro ipsius collatione aliquid accipi, saltem pro Episcopi sustentatione, iure tamen Ecclesiastico Concilij Trident. *sess.*21. *cap.*1.*de Reform.* & conformiter ad alia iura antiqua, *Nihil pro collatione quorumcunque Ordinum, etiam Clericalis Tonsuræ, nec pro litteris dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacunque de causa etiam sponte oblatum*, ab Episcopis, aut aliis ministris accipi potest. Sanchez *sup. dub.*19. Bonacina *supr.§.*3. Pro labore autem extrinseco, seu antecedenti, quia non est per se coniunctus cum Sacramenti administratione, vt si quis Religiosus ad audiendam alicuius confessionem duo, aut tria miliaria conficiat, aut aliquas expensas faciat, potest aliquid recipere, etiam per modum pretij. Ille enim est omnino temporalis, & non nisi per accidens coniunctus cum re spirituali. Lessius *supra dub.* 8. Toletus & Sanchez *supra*. Ioannes de Cruce *Director. precept.*7. *cap.*4.*dub.*5. ex Medina. Adde, posse exigi pretium pro obligatione qua se obligaret Religiosus ad Sacramentorum administrationē. V.g. si quis se obliget per vnum annum, vel duos ad Sacramenta ministrandum, seu celebrandum, pretium exigere pro tali obligatione potest absque simonia. Ratio est, quia hic non vendit rem spiritualem, sed suam libertatem. Lessius, Toletus, Sanchez & Ioannes de Cruce *supr.* Casu etiam quo, Sacramentorum minister nolit illa administrare nisi data pecunia, licet plurium sententia sit dari non posse, nihilominus probabilior est contraria, saltem pro casu grauis necessitatis recipiendi illa, cum tunc solùm detur talis pecunia, non pro ipsa administratione Sacramentorum, sed ad redimendam iniustam vexationem, vel tollendum impedimentum auaritiæ iniqui ministri nolentis illa administrare gratis. Lessius *supr. dub* 7. Suarez *sup.c.*12. Filliucius *supr.c.*3. *quæsit.*5. 6

Idem quod dixi de Sacramentis, scilicet simoniam committere Religiosos aliquid dando, vel recipiendo tanquam pretium pro ipsis, aut ipsorum administratione aut labore intrinseco ipsius, bene tamen modis, aut titulis assignatis *supra numero* 2. imò etiam, vt pretium pro labore extrinseco, aut obligatione illa administrandi, dicendum est de exercitio, seu administratione Sacramentalium, qualia sunt Exorcismi, Catechismi, Consecrationes, Benedictiones, &c. cum etiam sint res spirituales, 7

à

à potestate spirituali procedentes, & ad finem spiritualem ordinatæ. Syluester *suprà quæst.*8.*dicto* 6. Suarez *supra* c.14. Sanchez *supra dub.*15. Bonacina *dicta quæst.*4. §.2. & 4. post alios. Idem etiam dicendum de functionibus Ordinum, qualia sunt cantare Euangelium, vel Epistolam, seruire Missæ, aut exercere munus Acolythi, Exorcistæ, &c. Propter eamdem rationem. Suarez *supra c.*13. Filiuccius *supra c.*4. Bonacina *supra* §.4. Idem, & propter eamdem rationem dicendum de diuinis Officiis, qualia sunt celebratio Missæ, Horæ canonicæ, Exequiæ, Processiones, Orationes publicæ, &c. Michael de Bononia *supra*. Syluester *supra quæst.*9. *dicto* 3. Suarez *supra c.*15. Bonacina *supra* §.5. Idem quoque dicendum de orationibus priuatis, quia etiam quatenus impetratoriæ, satisfactoriæ, vel meritoriæ de congruo, sunt res spirituales; & ad finem spiritualem ordinatæ. Suarez *dicto c.*15. *num.*9. Bonacina *supra*, Layman. *supra* §.4. *num.*38. Idem similiter dicendum, & propter eamdem rationem, de actibus iurisdictionis spiritualis, quales sunt non solùm absolutiones à censuris, dispensationes, &c. sed visitationes, correctiones, &c. sed, &, iuxta dicta *suprà verbo Concionator num.*3. ipsæ Conciones. Vbi etiam *num.*1x. quid dicendum de mercede, aut salario, quod Concinatoribus dari solet. Sanchez *supra dub.*17. Ioannes de Cruce *supra dub.*6. Laymanus *supra* §.4 *num.*40. An verò idem dici debeat de omissione actus spiritualis, qualis est non absoluere, non dicere Missam, non excommunicare, non eligere, &c. tractant Lessius *supra dub.*11. Layman. *supra num.*43. Bonacina *supra* §. 9. ex aliis. De quo etiam aliqua ad intentum Regularium dixi *tom.* 1. *part.*1.*c.*15. *num.* 30. & 31.

8 Simoniacum etiam est dare, vel accipere aliquid vt pretium pro rebus Sacris permanentibus, puta vestibus, vasis & ornamentis Sacris, & similibus. Etsi enim ista ratione materiæ, quæ quid temporale est, vendi possint, non tamen ratione consecrationis, aut plus ratione ipsius quia etsi illarum consecratio ab Ecclesia dependeat, ea tamen posita, sunt res Sacræ, & ad finem spiritualem animæ ordinatæ. Toletus *supra c.*89. Suarez *supra c.*14. *num.*6. Sanchez *supra dub.*15. Vbi etiam §. *Tertio dico.* Idem dicit de Oleo Sacro; & Chrismate, quod tamen negant Angelus *in Summa verbo Simonia* 2. *num.*24. & Syluester *supra* 8. *dicto* ex Panormitano. De Reliquiis Sanctorum iam dixi *supr. verbo Reliquiæ Sanctorum num.*3. eas vendere, aut emere esse simoniam. Quid de Agnis Dei sentiendum dixi *supra verbo Agnus Dei cerei numero* 3. & 4. De quo etiam Suarez *supra c.*14. *num.*10. Quid verò dicendum de sepultura habes ex dictis supra verbo *Sepultura quoad Regulares num.*14.

9 Circa quæstionem autem illam, an liceat aliquid dare, vel accipere pro faciendo aliquo bono opere, v.g. ieiunando, audiendo Sacrum, intrando in Religionem, suscipienda fide Catholica, vel desistendo ab aliquo peccato, v.g. fornicatione, furto, &c. certum est licere gratis offerre aliquid alicui per viam dispositionis ad reddendum eum beneuolum, vt hæc velit facere. Syluester *supra quæst.*8. *dicto* 3. Lessius *supra dub.*12. Sanchez *supra dub.*16. Bonacina *supra* §.7. *vers. ex dictis*. Nota autem, quòd donatio hæc simplex est, nec onus, nec obligationem faciendi inducens. Quare si alter non faciat non tenetur restituere. Sicut licitum est munera offerre alicui ad habendum ipsum beneuolum, vt mihi mutuet, alter tamen acceptis muneribus licitè potest id nolle. Similiter, si alias quis affectus sit ad talia opera, & impediatur paupertatis timore, vt si renuit baptizari, quia cogetur restituere vsuras; vel non ingreditur Religionem, quia astrictus est ære alieno, fas est pecunias offerre ad auferendum obstaculum illud, quia hoc non est emere spiritualia, sed impedimenta remouere. Angelus *verbo Simonia* 2. *num.*13. Syluester, & Sanchez *supra*. Licet autem valde dubium sit an liceat offerre munera ex pacto hæc faciendi, ita vt alter accepto munere ad id maneat obligatus; inter varias tamen Theologorum opiniones, & distinctiones, de quibus Suarez *supra c.*16. & Bonacina *supra* §. 7. verius est absolutè, & generaliter, licere, etiam si detur ex pacto, & cum obligatione faciendi, modò non detur in pretium, vt dato munera, vel nubere infideli hac lege, vt fiat Christiana, & donare vitam infideli damnato ad mortem, aut illi concedere libertatem, si conuertatur, & filiis vestes & equos, si frequenter confiteantur, aut se communicent, vel legare alicui, aut dare ipsi munera, si fiat Religiosus, si ista omnia non offerantur in pretium. Ita Sanchez *supra* cui fauet Lessius *supra*. Illud certiùs, quòd quando promittitur, vel datur aliquid alteri non sub obligatione faciendi prædicta, sed sub conditione illa faciendi, non committitur simonia, tum quia id non datur, aut promittitur vt pretium, tum quia adhuc ille cui res datur, vel promittitur manet liber ad faciendum, vel non faciendum ea. Suarez, & Bonacina relati, & alij. Idem proportionaliter dici debet de recipientibus, si id non recipiant vt pretium.

Licitum etiam est Religiosis, & absque labe simoniæ, aliquid dare, vel accipere, etiam vt pretium, pro actibus, seu exercitiis scientiarum, vel artium naturalium, quæ humano labore comparantur, videlicet Logicæ, Philosophiæ, Iuris prudentiæ, Theologiæ, &c. Ratio est, quia quamuis ista sint spiritualia, tamen quia non sunt Sacra, aut supernaturalia, sed naturalia, ideo illa vendere, aut emere, non opponitur Religionis virtuti, ac per consequens nec sunt materia simoniæ, quæ, vt dixi, est Sacrilegium contra virtutem Religionis S. Tho. *sup. art.*3 Expositores *ibid.* Nauarrus *supra num.*110. §. *ex qua definitione.* Toletus *supra c.*88. Vnde possunt docere dictas artes, vel scientias, respondere ad casus conscientiæ, vel dare, aut scribere consilia de ipsis, etiam propter pretium. Nauarrus *supra*. Sanchez *supra dub.*5. Layman. *supra num.*30. Bonacina *supra* §.10. Nota tamen id esse intelligendum de huiusmodi actibus quatenus sunt præcisè per modum doctrinæ, aut instructionis intellectus. Si enim considerentur quatenus referuntur ad animæ salutem, vel ad actus supernaturales eliciendos, seu per modum exhortationis, censentur res Sacræ, & supernaturales, & ita pro ipsis nihil dari, aut accipi potest vt pretium. Suarez *supra c.*18. *à num.*19. Lessius *supra dubit.*13. *num.*78. Sanchez *supra*. Idem dicunt Lessius, & Sanchez de illis quatenus ordinantur ad pacandas conscientias. Licet oppositum asserat Bonacina *supra num.*7. Vide tamen Suarez *supra*. De actu verò docendi doctrinam Christianam, quamuis Lessius, & Sanchez dicant nihil dari aut accipi pro illo posse vt pretium, meliùs tamen Suarez *supra n.*24. & Bonacina *supra n.*9. dicunt id solùm esse verum si fit modo persuasiuo, aut per modum concionis, seu persuasionis ad rectè operandum; non si fit per modum doctrinæ ad instruendum intellectum, vel iuuandam, aut exercendam memoriam. Ex quo patet, quid dicendum sit de Catechismo, aut actu Catechizandi, de quo Auctores relati. 10

Ex dictis autem infertur licentiam docendi quamcunque 11

cunque artem, vel scientiam, etiam Theologiam, seu, prout in Religionibus contingit, esse lectorem artium, vel Theologiæ, aut etiam gradus Baccalaureatus, & Magisterij, seu Doctoratus, de quibus egi *supra verbo Gradus, & Graduati*, non esse materiam simoniæ, ac per consequens, quantum est ex parte illorum posse dari, & accipi pretium pro ipsis. Tum quia non ordinantur ad actum Sacrum, aut supernaturalem, sed ad naturalem, scilicet docendum, tum quia in Vniuersitatibus videntur dari propter pretium, tum denique quia dari possunt à potestate laica. Lessius *supra num.*83. Filliuccius *d. Tract.*45. *quæsit.* 8. Layman. *supra num.*31. Dixi quantum est ex parte illorum; quia quod attinet ad Regulares, cum prædicta dentur ipsis à Prælatis ex vi iurisdictionis spiritualis, quam habent in subditos, ideo pro illis sunt materia simoniæ, & per consequens nihil dari, aut accipi pro ipsis potest, etiam si in se sint res naturales. Ad modum quo, licet facultas medicandi concessa medico presbytero sit quid naturale si tamen pretio obtineatur, simoniaca erit, quia procedit ex potestate spirituali Prælati dispensantis. Suar.*sup.n.*14.& 15. Sanch.*d.dub.*5. Idque videtur valde consonum *c.*1.2. & 3. *de Magistris.* Layman. *supra.*

12 Simoniacum etiam erit dare aliquid, vel accipere inter Religiosos pro licentia confessiones audiendi, Prædicandi, Ordines recipiendi, à casibus reseruatis absoluendi, & similia. Sunt enim spiritualia, Sacra, & ad animarum salutem ordinata. Suarez *sup. c.*54. *num.*3. *ad finem.* Peyrinis *tom.*1. *de Subdito quæst.*1. *c.*31.§.9.

13 Maximè notandum etiam pro Regularibus, quòd, cum, iuxta dicta *supra num.*2. in definitione simoniæ, materia ipsius non solùm sit quid spirituale, sed etiam id quod est annexum rei spirituali, ideo Beneficia Ecclesiastica, cum sint annexa rebus spiritualibus, nam sunt annexa Ordini Sacro, & ordinantur ad Officia diuina peragenda, sunt materia simoniæ, ac proinde pro ipsis pretium dari, aut accipi non potest sine labe simoniæ, prout communiter Doctores supponunt. Quod non solùm intelligendum est de Beneficiis Regularibus, quæ important curam animarum sæcularium, de quibus dixi *tom.*1.*part.*2.*c.*18.& *suprà verbo Beneficium, & Beneficiati*, sed etiam de Prælatiis Regularium, quæ important solùm curam animarum ipsorum; Generalatu videlicet, Prouincialatu, Prioratu, &c. Ratio est, quia licet illa, iuxta dicta *tom.*1.*p.*1.*c.*15.*n.*22. & loco relato ex *to.*3. *num.*3. non sint propriè Beneficia quoad vtilitatem temporalem percipiendi fructus, seu redditus; sunt tamen Beneficia quoad iurisdictionem spiritualem, & curam animarum quam important, ac proinde proportionaliter dicendum de illis est, ac de aliis Beneficiis. Suarez *supra c.*54. *num.*3. *ad finem.* Filliuccius *suprà c.*12. *quæsito.*8. Sanchez *supra dub.*104. *num.*5. & 11. Peyrinis *supra.* Laymao. *supra* §.7. *num.*72. Bonacina *supra quæst.*5. *num.*7. Nouarius *in Lucern. Regular. verbo Simonia num.*9. An verò propterea incurrantur pœnæ simoniacorum in Beneficio dicetur infra *num.*19.

14 Quemadmodum ergo simonia iure Ecclesiastico introducta committitur permutando, seu commutando Beneficia Ecclesiastica, si priuata authoritate, & non Superioris fiat, ex variis textibus relatis *tom.*1.*p.*1.*c.*15. *num.*32. de quo non solùm Suarez ibi relatus, sed etiam Sotus *d. lib.*9. *quæst.*7. *art.*2. Azor.*supra c.*12. Toletus *supra c.*91. & alij. Sic etiam dicendum de prædictis Prælatiis Religionum, iuxta ibidem dicta. Nota autem primò, huiusmodi commutationem solum esse simoniacam in Beneficiis propter textus relatos. Vnde commutare alias res spirituales inter se, nec est simonia, cum simonia solum sit commutare spirituale pro temporali, non spirituale pro spirituali, nec vllo modo prohibitum, cum quotidiana experientia constet etiam inter timoratos, quòd vnus cum alio commutet Missas, spirituales functiones, aut exercitia circa animarum curam. Sotus *sup. quæst.*5.*art.*2. Suarez *supra c.*30. *num.*5. Bonacina *supra* §.12. Diana 4.*part. Tract.*4. *Resolut.*150. Nota secundò, Superiorem illum, cuius auctoritate potest fieri hæc commutatio esse illum, qui Beneficium ipsum potest conferre. Toletus *supra.* Vnde ad propositum Prælaturam Religionum, erit Generalis, vel Prouincialis, aut Superior, ad quem spectat illa conferre. Sanchez *supra dub.*38. *num.*4. Nota tertio, quod si, vel minimum pretij, aut commodi temporalis in tali commutatione intercedat, fore simoniacam, quia iam erit commutatio rei spiritualis pro temporali. Toletus *supra.*

Quemadmodum etiam renunciatio, seu resignatio Beneficiorum, si pura, & absoluta sit, non est simoniaca, sed licita, cum nihil detur, aut recipiatur pro illa, & alias fiat coram legitimo Superiori; ita etiam de renunciatione, seu resignatione prædictarum Prælatiarum dicendum est, iuxta dicta *supra verbo Abbas n.*18. & *verbo Beneficium, & Beneficiati n.*16. Vbi etiam huiusmodi Prælatiarum resignationes fieri possint in fauorem tertij, vel designando personam, cui conferri debeant. De quo præter authores ibi relatos vide etiam Sanchez *supra dubio* 36. *numero* 23. 15

Simoniam etiam committunt Regulares aliquid temporale dando, vel accipiendo pro officiis Ecclesiasticis suarum Religionum, qualia sunt Officia Procuratoris Ordinis, Sacristæ, & similia. Ita enim habetur expressè *c. Saluator* 1. *quæst.*3 ex Concil. Chalcedonensi, Suarez *sup. c.*54. *num.*1. Peyrinis *supra.* Bonacina *dicta quæst.*5. *num* 7. Nouarius *supra num.*9. Hæc verò officia Ecclesiastica, quantum ex dicto *c. Saluator.* colligi potest, sunt illa, quæ habent administrationem rerum Ecclesiasticarum. Quare alia officia, quæ non important talem administrationem qualia sunt ianitoris, & similia, etiam si pretium pro illis detur, vel accipiatur à Regularibus quamuis illicitum valde sit, non tamen credo erit simoniacum; cum in se merè temporalia sint, nec adsit specialis prohibitio Ecclesiæ circa illa. 16

In casibus autem, in quibus simonia committitur dando, vel accipiendo aliquid temporale pro Prælatiis, vel officiis Ecclesiasticis Religionum, etiam erit simonia si illud temporale detur, vel accipiatur ab intercessoribus, seu mediatoribus. *c. præsentium* 1.*q.*5. Sotus *sup. q.*7. *art.*3. Sanchez *supra dub.*26. *num.*2. ex aliis. Notat autem *num.*3. hoc intelligi si illud datur pro mediatione, seu intercessione, non si pro sollicitatione. Aduertit etiam Portellus *in Dub. Regular. verbo Simonia num.* 2. ex Rodriguez ab ipso relato, simoniam esse aliquid dare, vel recipere pro informando Prælato de qualitatibus prætendentis, vel procurantis officium, vel Beneficium. 17

Est etiam materia simoniæ Ius Patronatus, iuxta dicta *tom.*1.*p.*2.*c.*11. *num.*7. & *sequentibus* ac per consequens propter illud dari, aut accipi aliquid temporale non potest. De quo, præter Authores eo loco relatos, latè Sanchez *supra dubio* 48. & sequentibus. 18

De

19 De simonia confidentiali agere, quia raro inter Regulares contingere solet, ad alium locum remittendum. Quia tamen inter casus, à quibus ex Decreto S. Congregationis sub Clem. VIII. quod retuli *to.1.p.1.cap.19.num.15.* prohibentur Confessarij Regulares per vniuersam Italiam extra Vrbem absoluere virtute suorum priuilegiorum, vnus est iste; ideò solùm modo dicendum huiusmodi simoniam confidentialem consistere in resignatione, collatione, electione, vel præsentatione Beneficiorum hoc animo, vt ipsa, vel fructus ipsorum, vel in partem restituantur, vel reseruentur ipsi resignanti, conferenti, eligenti, vel præsentanti, aut alteri iuxta ipsius electionem. De qua Nauarrus *supra num.110.& lib.consil.tit.de renunciat.consil.5.& lib.5. tit.3.de Simonia consil.48.& 76.* Quaranta *in Summa Bullar. verbo Simonia* Rodrig. *2.tom. Summ. cap.56.* Sanchez *supra dub.34.* & Bonacina *supra quæst.7.§.1.* Strarius noster *in Instruct. pro Carmelitis c.7.* De ea, quæ committitur in pensionibus, quia inter Regulares rarius contingere solet, pro nunc nihil agendum. De ea tamen communiter Authores.

20 De simonia, quam committere possunt Regulares in electionibus dixi dicto *cap.15 num.28.& sequentibus*. Maximè verò, licèt, iuxta dicta eo loco *num.29.* committant simoniam Religiosi in electionibus si conuentionem, vel pactum faciant, quòd vnus suffragetur vni in vna electione, & alter suffragetur in alia. Vt si dicant: Si dederis mihi vel aliis tuum votum, ego dabo tibi meum, vel amico tuo. (De quo præter Authores ibi relatos Tamburinus *de Iure Abbatum tom.1. disputat.10. quæsit.3. num.3.* & Pasqualigus infra referendus.) Excusare tamen illos videtur à simonia Portellus *supra num.1.* ex Rodriguez & consonat idem Pasqualigus, si in hoc non fiat pactum, & conuentio clara, sed solum detur demonstratio spei futuræ. Vt si dicatur: Da tu suffragium, & de tuo honore curabitur, sicut congruum fuerit, vel quid simile. Tunc enim si amore amicitiæ detur tale promissum, absque animo se colligandi per contractum, non videtur interuenire pactum. Secus si dicatur clarè: Si dederis pro me suffragium, ego etiam dabo, alias non dabo. Hic enim clarè interuenit pactum, & contractus simoniacus. Vnde immeritò Sanchez *supra dub. 44. num.4.* dicit excusari à simonia Monachos sic conuenientes inter se. Elige me in Prouincialem, & te eligam in Priorem, quia inquit, licet hæc officia sint spiritualia, at non sunt beneficia. Quod probabile esse docet Diana *4.part. Tract.4 Resolut.150.* Nam ipse Sanchez *ibid.dub.104.num.11.& dub.107. num.3.* Et idem Diana eadem *4.part.Tract.4.Res.156.* prædictas Prælatias Religionum vocant Beneficia. Esto autem probabile sit Beneficia non esse quantum ad pœnalia quando non habent aliquam præbendam, vel commoditatem redditumm adiunctam, iuxta dicenda infra *num.29.* nihilominus valde damnabilia sunt, & simoniaca in Religionibus talia pacta, non solùm propter iura adducta eo *num.29.* & quia talia officia sunt spiritualia, sed etiam quia tales conuentiones sunt virtuales quædam subornationes omni iure prohibito in electionibus. Villalobos *in Summa tom.1. tract.27. diffic.24. num.1.* Hieronymus Rodrig. *in Compend. Quæst. Regular. Resol.129.n.3.* & Diana *tum dicta Resol.150.to.3.p. tract.2.Resol.125.* Pasqualigus *in decis. moral. decis. 224.* Addit tamen *decis. 226.* excusari proferentes talia verba, si ea dicantur non paciscendo, sed declarando mentem suam.

21 Adde etiam, simoniam committi in electionibus Regularium, si aliquis pecunia, vel aliquo dono temporali conueniat cum aliquo, ne concurrat cum ipso ad electionem alicuius Prælatiæ. Ita enim aliquo modo colligitur ex *cap. Matthæus de Simonia*, & etiam quia talis sic faciendo sibi parat electionem media illa pecunia, aut dono temporali, quod est virtualis quædam emptio Prælatiæ, aut electionis ad ipsam. Maiolus *lib.5. de Irregularitate cap.45.num.3.* Prosper de Augustino *in Additionibus ad Quarantam verbo Simonia.* Vgolinus *de Officio Episc.cap.50. §.9. num.1.* & ex illis Barbosa *de Offic.& potest Episc. allegat.60. num.54.* Idem refert ex Sanchez, Paulo, Lessio, & Basilio Ponrio Pasqualigus *supra decis.248.* Licet ipse in partem contrariam inclinet. Similiter simoniam committent Regulares si in electionibus vnus faciat hoc pactum cum alio scilicet, *non concurras mecum in hac electione, & ego non concurram tecum in alia.* Tum propter dicta; tum etiam quia obligatio non concurrendi in electione sequenti est res pretio æstimabilis, & per illam parat sibi ille viam ad electionem, seu Prælatiam, quæ est res spiritualis, Sanchez *suprà dict.lib.2.cap.3.dub.30.* Licet præfatus Pasqualigus in hoc non conueniat *decis. 249.* Consequenter etiam ad dicta *tom. 1. part.1.cap.15 num.30.* simoniam committerent Regulares, qui in electionibus darent, vel promitterent pecuniam, vel quid simile, aliis ne exponerent contra ipsos defectus quos patiuntur, & propter quos excludi deberent ab electionibus, prout tenent non solùm Graffius, & Peyrinis eo loco relati, sed etiam Vgolinus, Nauarrus, Palaus, Barbosa, & Sanchez, quos refert Pasqualigus *supra decis.247.* Etiam si ipse similiter dissentiat. Idem quoque dicendum, si aliquis det pecuniam, vel quid simile alicui vt merum incurrat competitori, vt desistat à concursu ad electionem. Ita enim colligitur ex fundamentis adductis, & tenent Barbosa *supra num.56.* ex Vgolino, contradicens quoque Pasqualigo *decis.250.*

Circa pœnas simoniæ, præter dicta eo *cap. 15. num 33.* specialiter dicendum primò, nullam simoniam inducere pœnas iuris ipso facto, nisi in ingressu Religionis, Ordine, & Beneficiis. Lessius *supra dub.23.num.1.* Layman. *supra §.7.num.69.* Diana *4.par.Tract.4.Resol.157.* post Syluestrum, Caietanum, & Nauarrum. Vnde si quis in aliis Sacramentis conferendis, vel accipiendis, in Consecrationibus, Benedictionibus, dispensationibus, vel similibus, simoniam committat, etsi peccet, non tamen contrahet Iuris pœnas. Lessius *supra.* 22

Secundò, nullam pœnam Iuris incurri propter simoniam mentalem, etiam illam, quæ in actum exrraneum profluit. Sic enim colligitur ex *cap. vlt. de Simon.* Toletus *supra cap.93.* ex Panormitano, Syluestro, & Caietano. Lessius *supra dubit.23. num.130.* Suarez *supra cap.55.num.10.* Imò aliqui arbitrantur non posse puniri, quia licet à simonia mentali tale opus externum imperetur, tamen in eo simoniaca labes non satis proditur, vt de illa Ecclesia iudicare queat. Layman. *sup. num.68.* Tertiò dicendum, propter simoniam purè conuentionalem, quæ in sola conuentione sistit, nullam quoque pœnam, & censuram Iuris incurri. Cum enim Canones simoniacis censuras ingerunt: non meram conuentionem, sed dationem, acceptionem, ordinationem aliamve realem executionem, exprimunt, sicuti videre est in Extrauag.1.& 2. *de Simon.* aliisque iuribus. Nauarrus *d.cap.23.num.104.* Lessius *suprà dub.27.num.149.* Suarez *supra num.12.* Sanchez *suprà dub.106.* Excipitur simonia confidentialis, ea enim 23

enim subiecta est pœnis, licet non sit completa. Sanchez *eo dub.* 106. *num.* 5. Layman *supra.* Tannerus 2.2. *disp.* 5 *q.* 8. *num.* 99. Quartò, non subiacere dictis pœnis eam simoniam, quæ tantùm est completa traditione rei temporalis, Toletus *sup.* ex Caietano, & Soto. De altera verò, quæ completa est traditione rei spiritualis, quamuis nondum soluto pretio, quòd per eam omnes pœnæ Iuris incurrantur, perinde ac si vtrinque completa esset, satis probabiliter existimant Sotus *supra.q.* 8. *a.* 1. Toletus *suprà* & Garzias *p.* 8. *de Benefic. cap.* 1. *num.* 20. afferens *à num.* 32. plures Rotæ decisiones ad intentum. Nihilominus probabilis etiam est sententia contraria, quam defendunt, Nauarrus *cap. fin. de Simon. & in Man. cap.* 23. *à num.* 103. Lessius *supra dub.* 27. Sanchez *d. dub.* 106. *num.* 4. Ioannes de Cruce *de Simonia dub.* 17. *concl.* 4. Nam, quidquid sit de rigore iuris, talis videtur esse stylus Curiæ, & cum fundamento, quia pœnæ, præsertim tam graues, strictæ interpretationis esse debent, vt cum decernunt propter aliquem actum peccaminosum intelligantur de actu omnino completo. Layman. *suprà.* Vnde quintò notandum, prædictas pœnas certò incurri per simoniam realem, & completam, quæ contingit traditione rei spiritualis, & temporalis pro ipsa. Suarez *suprà num.* 17. Sanchez *suprà*, & alij communiter. Apud quos etiam, an quando simonia conuentionalis fiat realis, retrotrahatur ad tempus pactionis. Nota sextò, quod pretium, seu res temporalis data simoniacè in Ordine, Beneficio, & ingressu Religionis, restitui debet *cap. de hoc de Simon.* Extrauag. 2. *de Simon. cap. veniens de Simon.* S. Thom. *d. q.* 100. *art.* 6. Expositores *ibid.* Etiam ante Iudicis sententiam, & in foro conscientiæ, saltem quando id datum fuit pro Beneficio. Suarez *suprà cap.* 60. *num.* 3. Thesaut. *in Praxi p.* 2. *verbo Simonia cap.* 2. *num.* 4. Tannerus *suprà.* Quamuis autem plures idem dicant de pretio recepto pro quacumque alia re spirituali probabilius tamen esse contrarium, cum nullo iure id habeatur, tenet Sanchez *supra dub.* 113. referens Sotum, Henriquez, Rodriquez, & alios. Addit tamen, in venditione Iuris patronatus pretium esse restituendum. Pretium porrò istud simoniacè datum restitui debet, iuxta varias opiniones Doctorum, vel danti illud, vel pauperibus, vel (quod probabilius, est saltem inter Regulares, si talis simonia inter eos contingat) Ecclesiæ, vel Monasterio. *cap. de hoc, & cap. audiuimus de Simonia.* Suarez *supra num.* 8. post Syluestrum, Nauarrum, & alios. Quomodo autem res ipsa spiritualis pro pretio recepta restitui debeat, agunt relati Authores, & Layman. *supra* §. 9. *num.* 85. & aliquo modo constabit ex dicendis.

24 Secundò dicendum, quòd dantes aliquid, siue recipientes pro ingressu in Religionem, siue virorum, siue mulierum, sunt excommunicati excommunicatione Papæ reseruata in Extrauag. *de Simonia cap.* 1. Nota autem primò, huiusmodi excommunicationem solùm incurri contra præsumentes id facere, quia id colligitur ex textu. Nauarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 106. Sanchez *supra dub.* 104. *num.* 50. Bonacina *suprà q.* 7. §. 4. *num.* 2. Nota secundò, non incurri ab his, qui sponte aliquid tribuunt Suarez *supra cap.* 57. *n.* 56. *n.* 7. & Bonacina *supra.* Tertiò, neque incurri quando ingrediens aliquid exigit à Monasterio vt ingrediatur, etiam si in hoc simoniam committi contingat, quia de hoc modo simoniæ nulla ibi mentio fit, & lex pœnalis non extenditur vltra casum expressum. Suarez *supra.* Nota quartò, censuram hanc incurri non solum si tempore professionis simonia committitur, sed etiam in ipso ingressu, & receptione ad habitum, quia textus absolutè loquitur de volentibus ingredi. Filliucius *d. Tract.* 45. *cap.* 13. *num.* 11. Thesaut. *in Praxi part.* 2. *verbo Simonia cap.* 10. Probabile autem est, quòd licet culpa simoniæ in receptione ad habitum pro pretio committatur, nihilominus, quia receptio ad Religiosum statum, & traditio rei spiritualis, quæ ibi præcipuè emitur, non consummatur vsque ad professionem, non incurri hanc censuram vsque ad ipsam professionem. Ita vt licet receptio ad habitum fuerit simoniaca, si postea factum retractetur, & pecunia vel non accipiatur, vel reddatur, & professio merè gratis admittatur, non incurratur hæc excommunicatio. Suarez *sup.* Laym *sup. n.* 70. Bon. *sup. n.* 11. E conuerso autem, licet receptio ad habitum gratis facta fuerit, si tamen tempore professionis simonia committatur, illud sufficiet pro hac censura incurrenda, quia ibi actus plenè consummatur. Suarez *suprà* Indicant etiam aliqui cum Lessio *sup. num.* 131. hanc Extrauagantem non esse vsu receptam, sed contrarium supponunt communiter Doctores. Vide alia ad intentum *supra verbo. Dos Monialium,* & *suprà verbo. Moniales,* & *verbo Nouitij, & Nouitia,* & circa legatum relictum Monialibus sub onere recipiendi aliquam in Monialem dicta *supra verbo. Legata Regularibus relicta num.* 22.

Statuitur etiam in eadem Extrauaganti pœna suspensionis contra Conuentum, seu Capitulum aliquid dans, vel recipiens pro dicto ingressu in Religionem. Hæc verò suspensio, licet, iuxta dicta *suprà verbo Capitulum num.* 10. sit totalis, idest ab Officio, & Beneficio; probabiliter tamen limitatur solùm quoad actus Capitulares pertinentes ad iurisdictionem, vel administrationem Ecclesiasticam Lessius *sup. n.* 8. Thesaut. *sup.* §. *limita tertio* ex Alterio Filliucio, & Barbosa. Vide pro hac suspensione, quæ dixi eo *num.* 10. 25

Similiter, si quis simoniacè receptus fuerit ad professionem, quamuis eius professio valida fuerit, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 2. *n.* 15. vt supponunt Authores infra referendi, nihilominus, si professionem emisit simonia scienter contracta, tam recipiens, quam receptus de Monasterio sine spe restitutionis, expellendus est, & in locum arctioris Regulæ ad pœnitentiam perpetuam detrudendus. *c. quoniam de Simon.* Syluestr. *sup. dub.* 15. *dicto* 8. Sanchez *sup. dub.* 104. *num.* 51. Thesaut. *suprà* §. 2. Si autem ignorante ipso recepto, seu professo, simonia sit contracta cum recipiente, debet receptus renunciare illi loco, & postea poterit de nouo recipi ibidem, si absque scandalo ibi possit permanere, aliàs ponendus in alio loco eiusdem Ordinis. *cap. de Regularibus de simonia.* Syluester, Sanchez, & Thesaut. relati, ac Sotus *sup. quæst.* 8. *artic.* 1. *ad* 3. Quamuis autem aliqui dicant hanc pœnam esse latè sententiæ, & procedere etiam in casu occulto, etiam pro foro conscientiæ; prout putat Syluester, & alij; sed contrarium est verum, scilicet esse pœnam sententiæ ferendæ, neque obligare ante sententiam, maximè cum pœna sit grauissima. Lessius *suprà n.* 132. Sanchez, & Thesaurus relati, ac Layman. *supra* §. 7. *n.* 70. Talem verò professum simoniacè non adquirere ius ad sustentationem ex redditibus Monasterij, neque ad vocem actiuam, aut passiuam tenent Nauarrus *Comment.* 4. *de Regular. n.* 25. & Lessius *supra.* Sed melius Layman. *suprà* post Suarez oppositum tenet. 26

Tales etiam simoniaci sunt infames, prout colligitur ex Extrauag. 1. *de simonia* §. *Cæterum.* Licet videatur 27

videatur requiri adhuc notorietas. iuxta dicta *supra* verbo *Infamia num.* 3. Thesaur. *supr.* §. 3. Consequenter etiam erunt irregulares, iuxta dicta *ibid. num.* 15.

28 De pœnis autem simoniacorum in Ordine recipiendo, seu conferendo, iam dixi *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 4. *n.* 23. esse suspensionem, depositionem, & excommunicationem. De quibus, præter Authores ibi relatos, agunt Sanchez *dicto dub.* 104. *à num.* 19. Bonacina *supr. q.* 7. §. 6. & 7. Cornexo *tom.* 2. *in* 3. *part. Tract.* 5. *de suspens. disput.* 4. *Dub.* 1. *cas.* 2. Layman. *supra num.* 71. Ioannes de Cruce *supr. dub.* 16. Thesaurus *supr. cap.* 9. Adde, tales esse etiam infames. Sanchez *supra* post alios. Quod intellige, dum fuerint notorij, iuxta dicta loco relato ex 3. *tom.* eo *n.* 3. Vnde consequenter erunt irregulares, iuxta dicta eo *numero* 15. Quo sensu accipiendi Syluester, Sotus, & alij qui prædictos vocant irregulares. Henriquez *lib.* 14. *de Irregularit. cap.* 6. *num.* 7. & *in comment. littera V.* Sanchez *supr. à num.* 25. Nota autem, probabilius esse ordinatum simoniacè ignoranter, v. g. quia alius eo nesciente contulit pecunias ordinanti, nisi forsan talis ignorantia sit crassa, vel supina, non incurrere dictas censuras. Ita enim colligitur ex *cap.* 2. *de Constitut. in* 6. Nauarrus *in Man. cap.* 25. *num.* 68. Henriquez *de Excommunicat. lib.* 13. *cap.* 37. *num.* 4. & *lib.* 14. *de Irregularit. cap.* 6. *num.* 7. Sanchez *supr. num.* 33. Layman. *supr.* De quo etiam Cornexo *supr.* Incurrunt tamen illas dantes seu recipientes aliquid pro litteris dimissorijs, aut testimonialibus, aut pro sigillo Ordinum, & non tantum Collatores Ordinum, sed etiam eorum ministri, licet sponte oblatum recipiant. Quia Trident. *sess.* 21. *cap.* 1. *de Reformat. in fine.* decernit, quod hi omnes incurrant ipso facto pœnas à iure inflictas. Rodriguez 2. *tom. summæ cap.* 56. *num.* 6. Sanchez *supr. n.* 21.

29 De pœnis autem simoniacorum in Beneficijs iam dixi *tom.* 1. *cap.* 15. *num.* 32. & 33. esse irritationem talis prouisionis, ita vt Beneficium sic receptum teneatur statim renunciari, excommunicationem Papæ reseruatam, priuationem dignitatum quas quis obtinet, inhabilitatem ad ipsas & alias, & infamiam. De quo etiam Sorbus in *Addit. ad Compend. priuil. Mendicant. verbo Simonia.* Maximè tamen notandum, quòd licèt iuxta ibidem dicta, prædictæ pœnæ etiam incurrantur propter simoniam, quæ incurritur circa officia Religionum, quæ sunt Beneficia, vel quasi Beneficia, qualia sunt Prælatiæ, &c. prout tenent non solùm Rodriguez & Suarez eo loco relati, sed etiam Caietanus *in Summa verb. Excommunicatio cap.* 72. Reginaldus *in Praxi lib.* 23. *num.* 182. Sorbus *supr.* Sanchez *dicto dub.* 104. *num.* 11. & *dub.* 107. *num.* 3 & Thesaur. *supr. cap.* 2. §. *Amplia prædictas pœnas* ex decisione Rotæ. Nihilominus oppositum videtur probabile, tum quia licet prædicta officia, sint aliquo modo Beneficia Regularia, & officia, Ecclesiastica, quia tamen ea non sunt propriè, aut simpliciter Beneficia, cum non sint perpetua, nec habeant redditus Ecclesiasticos, & quia sumus in materia odiosa, & pœnali, ideo prædictę pœnæ non videntur extendendæ ad illa. Tum etiam, quia non satis exprimuntur in Extrauaganti *Cum detestabile secunda de Simon.* nec in Constitutione Pij V. eo loco relata. Etsi enim in ea Extrauaganti sit sermo de dignitatibus, personalibus, officiis, & Beneficiis Ecclesiasticis in Ecclesijs, & Monasterijs, & in d. Constitut. Pij V. generaliter sit sermo de omnibus dignitatibus, officiis, seu Beneficiis Ecclesiasticis, quæ etiam comprehendunt dictas Prælatias, videtur tamen id limitandum ad ea solùm, quæ habent aliquos redditus; seu præbendam, vt contingit inter Monachales, prout colligi videtur ex dicta Extrauaganti. Nauar. & Azor. eo loco relati. Filliucius *d. Tract.* 45. *c.* 13. *n.* 23. Lessius *supr. n.* 137. Peyrin. *tom.* 1. *de Subdito q.* 1. *capit.* 31. §. 9. *conclus.* 21. Bonacina *dicta q.* 7. §. 2. *numero* 4. & Bordonus *Resolut.* 26. *numero* 33. & 34.

Circa absolutionem tamen à prædictis pœnis, vel dispensationem in illis, vide dicta non solùm eo *num.* 33. sed etiam eodem *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 39. De quo etiam Suarez *supr. cap.* 61. Peyrin. *supr. concl.* 25. & 26. Qui etiam refert Scotiam, Sigismundum; & Vecchium. 30

Pro quiete tandem Religiosorum nota, quòd si forsan in eorum Religionibus per vsum, vel potius abusum, aliquando contigerit ipsos dare, vel accipere aliquod munus in prouisione officiorum Ordinis, etsi propterea peccent, vel contra Constitutionem Clementis VIII. *de Largitione munerum,* de qua egi *supra* verbo *Dare, seu Donare*, vel contra constitutiones particulares Religionum, non tamen idcirco censeri debent simoniam commisisse, si tale munus non dant, aut accipiunt in pretium talium officiorum, quia iuxta d. *supr. n.* 2. multi tituli honesti, etiam gratitudinis, assignari possunt, propter quos tradens, vel accipiens temporale pro spirituali à labe simoniæ liberetur. De quibus Caietanus *verbo Simonia.* Suarez *supra cap.* 45. & 46. Lessius *supra dub.* 8. Filliucius *supra cap.* 10. Bonacina *supr qu.* 6. Diana 2 *part. Tract.* 16. *Resolut.* 37. & alij. [Non tamen quod licet eo *cap.* 18. *num.* 39. dixerim Simoniacos in Ordinum receptione non posse absolui à Prælatis Religionum propter ipsarum priuilegia, eo quod Clemens VIII. in Bulla *Romanum Pontificem in* 3. *tomo Bullar. numero* 40. abrogauerit omnia & quæcumque priuilegia ad absoluendum Simoniacè ordinantes, & ordinatos, quod etiam tenent Suarez & Peyrinis eo *num.* 39. relati, nihilominus Portellus *in Responsionib. moral. tom.* 2. *casu* 41. dicit, id posse fieri propter innouationem priuilegiorum Minorum factam ab eodem Clemente VIII. & Paulo V. quod an sit probabile in praxi alij viderint.] 31

SOLLICITANTES IN Confessione.

DE hac materia sufficienter dixi *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 19. *à numero* 33. & *supra* verbo *Denunciatio*, & *Denunciare num.* 5. & *sequent.* Ideo pro nunc ab ea suspendendum.

SPOLIA REGVLARIVM.

SVMMARIVM.

Spolia Regularium, quæ sint. num. 1.
Bona Religiosi ex illicita negotiatione, aut contra sacros Canones adquisita, spolia sunt. num. 2.
Quid de bonis Beneficiati Regularis. num. 3.
Quæ bona spoliorum nomine veniant. num. 4.
An spolia Regularium pertineant ad Conuentus vbi morantur tempore mortis, an vbi professionem emisere. num. 5.
Seruari debent Constitutiones, & consuetudines Religionum. num. 6.

Spectat ad Superiores inter mendicantes determinare hoc. num. 7.

Quidquid Monachus acquirit, Monasterio acquirit. num 8.

Quando non adest lex, aut consuetudo videtur indicandum pro conuentu, in quo Religiosi morantur tempore mortis. num.9.

Quia ad illum spectat sustentare ipsos. numero 10.

Qui sentit onus, sentire debet commodum. numero 11.

Commodum eius esset debet, cuius est incommodum. num.12.

Bona lapsorum Clericorum traduntur Monasteriis quibus ipsi ad pœnitentiam peragendam sunt traditi. num.13.

Fauet Concilium Tridentinum. num.14.

Decreta Clementis, & Vrbani. num.15.

Conuentus, qui prouident Religiosis in suis necessitatibus. num.16.

Bona huius defuncti spectant ad Conuentum, in quo diem clausit. num.17.

Quia erant acquisita illi. num.18.

Ius quæsitum per acquisitionem fortius est, quam Ius quærendum. num.19.

Non refert constitutio huius Religionis. num.20.

Generalis, qui est vir doctus applicauit spolia Monanasterio, vbi obiit. num.21.

Potuit id facere. num.22.

Dicto nisi *ponit exceptionem. num.23.*

Constitutio loquitur pro casu particulari. num.24.

Casus omissus à lege habetur pro omisso. num.25.

Constitutio quomodo intelligenda. num.26.

Ad instar peculij adquisiti à seruo communi. numero 27.

Ratio huius limitationis. num.28.

Generalis videtur habuisse ius commune pro se. numero 29.

1 SPOLIA Regularium, seu quod idem est ea bona, quæ ipsis post mortem supersunt (Filliucius *Tract.* 43. *de Spoliis c.1.quæst.*1. ex Rodoano, Azorio, & Nauarro) de iure communi ad Monasteria ipsorum spectant, cum ipsi nihil habeant proprij, & omnia, quæ ipsorum sunt, ad Monasteria eorumdem pertineant, iuxta dicta *tom.*1. *cap.6.& tom.2. c.* 19. De quo Azorius *tom.2. Instit. Moral. lib.8. cap.3. quæst.* 10. Nihilominus de Iure Pontificio, si ipsi extra Claustra suorum Monasteriorum decedant, eorum bona ad Cameram Apostolicam spectant, propter Constitutionem Gregorij XIII. in Bulla *Officij nostri* quam retuli *tom.* 1. *cap.*16.*num.*20.& 31. vbi etiam specialiter *num.*21. quòd bona apostatarum, seu fugitiuorum etiam pertineant ad Cameram Apostolicam, si in apostasia, vel fuga decesserint ibi etiam dixi, quòd si in vita illa Religioni dederunt, non videri pertinere ad dictam Cameram, nisi ipsa petat. Ad quæ etiam deseruiunt, quæ ex priuilegio Pij V. pro Mendicantibus dixi *tom.*1.*p.*2.*c.*1.*n.*40. Nota autem, quòd si prædicti in Romana Curia, vel eius districtu intra decem militaria, non tamen extra debitam residentiam, decesserint, ipsorum bona ad eorum hæredes, scilicet Monasteria, pertineant. Propter Constitutionem Pauli V. *In eminenti in 3. tom. Bullar. num.*18 Filliucius *supra cap.6.qu.*6.

2 Qualiter etiam bona Religiosi ex illicita negotiatione, aut contra sacros Canones adquisita, pertineant ad Cameram Apostolicam tanquam spolia ipsius, constat ex dictis *tom.*1 *cap.*10.*num.*5.& *c.*16. *num.* 21. & 22. & *in hoc 4. tomo* verbo *Negotiatio quoad Regulares num.* 10. Vbi etiam alia ad intentum, præsertim, quæ sint talia bona ex illicita negotiatione acquisita, & an debeant dari in conscientiæ foro prædictæ Cameræ ante quamcumque sententiam. Quæ verò sint contra Canones adquisita, habent Azorius *supr.cap.2. quæs.6.* & Filliucius *suprà cap.8.quæst.*10.

3 Specialiter etiam, licet, iuxta dicta *tom.*1.*p.*2.*c.*18. *num.*13. bona beneficiarij Regularis, quando acquisita sunt intuitu Religionis, ad illam pertineant, & iure antiquo ad Monasterium pertinerent post mortem. *cap.cum olim 2. de priuilegiis Authentic.ingressi de Sacrosan. Eccles.* nihilominus ex Constit. Pij IV. *Decens* in Bullar.*num.*19. pertinet ad Cameram Apostolicam. Filliucius *supra cap. 6.qu.* 1. Nota autem primò, id intelligi solùm de Beneficiatis Regularibus, qui viuunt separati ab obedientia Superiorum Religionis, habentes liberam administrationem bonorum, non de illis qui sub eorum obedientia viuunt non habentes illam. Nauarrus *in Comment. de spoliis* §. 1. *num.* 33. Filliucius *supra.* Bonacina *de Clausura q. 2.punct.9.§.4. difficultat.2. num.* 17. Lugo *de Inst.& iure* tom.1. *disp.*10.*n.* 234. Nota etiam videri excipiendos esse Beneficiarios Regulares decedentes in Curia, iuxta dicta *supra num.* 1. ex Constitutione Pauli V. Filliucius *supra.*

4 Quæ verò sint bona, quæ nomine spoliorum veniunt, habetur ex Constitut. Pij V. quæ incipit *Romani Pontificis* in Bullar. *num.* 42. & ex Constitut. Sixti V. *In conferendis* in Bullar. *num.*100. vbi colliguntur fere omnia ad hanc materiam spectantia, quæ omitto, quia illa magna ex parte ad forum contentiosum spectant, & de illis relati Authores, & Quaranta, cum eius Additionatore Prospero Augustino *in Summ. Bullar. verb. Spolia Clericor.* ac Tamburinus *de Iure Abbat.tom.3.disp.16.per totam.* Pro pœnis autem occupantium, vel detinentium dicta spolia, præter relatos Authores vide Thesaur. *in Praxi part.2.verbo Vacantia.*

Ad dubium quo quæritur, an spolia Religioso- 5
rum Mendicantium, seu illa bona, quæ habebant in
vita, pertineant ad Monasterium, in quo moraban-
tur tempore mortis, an verò ad illud, in quo emise-
rant suam professionem. Respondeo primò, seruari
in hoc debere Constitutiones, & statuta, aut etiam
consuetudines Religionum. Cum enim regulariter 6
loquendo mendicantes non emittant suam profes-
sionem alicui conuentui seu Monasterij determina-
tis, quemadmodum Monachi plures facere solent,
sed toti Religioni, seu Generali ipsius, ideo ad 7
eandem vel ipsius superiores spectat determinare
conuentum ad quem spolia Religiosi decedentis
venire debeant. Ita supponunt communiter Docto-
res specialiter Nauarrus *comment. 2. de Regularibus*
*num.*3. Sanchez *lib.7. in decal.cap.* 32. *num.*54. alios
ad intentum referens; Cardinalis de Lugo, *tomo* 1.
*de Inst.disput.3.sect.*11 *num.*226. Tamburinus *de iur.*
*Abbat.tom.3.disput.*11.*quæsit.4.num.*6. Maxime, quia
cum certum sit quod quidquid Monachus adqui-
rit Monasterio adquirit, *argument.l.placet de acqui-* 8
rend. hæredit. c. in præsentia de probat. Authentic. in-
gressi vbi DD. *C.de sacros. Eccles.* Rota *decis.*705.*n.*3.
*p.*1.*diuersor.* Et coram Cancellario *decis.*606.*num.* 1.
oportet quod per statuta, aut consuetudines Reli-
gionum determinatum sit quodnam debeat esse
hoc Monasterium, quod succedat in spolia Reli-
giosorum è vita decedentium.

Casu tamen quod nec lege, nec consuetudine 9
determinatum

determinatum sit in aliqua Religione Monaste-
rium, ad quod pertineant talia spolia, dicendum est
esse illud, in quo Religiosi morantur vt Cõuentua-
les tẽpore mortis. Moueor primò, quia ad tales con-
10 uentus spectat sustentare dictos Religiosos, & pro-
uidere illis in suis necessitatibus. Ergo etiam specta-
bit succedere in bona ipsorum; iuxta regulam iuris
11 in 6. *Qui sentit onus, sentire debet commodum*, quæ
desumitur, *ex l. secundum naturam ff. de Regul. iuris*,
12 & ibi DD. & iuxta illud axioma commodum eius
esse debet, cuius est periculum, & incommodum;
quod etiam est desumptum ex *d. l. secundũ naturam*;
& adstipulantur *l. fin. §. sed cũ C. de furtis, l. superua-
cuam C. de temp. in integr. restitut. l. Iulianus §. ex ven-
dito ff. de actionib. empti.* & alia inra, ac DD. Vnde *in
c. de lapsis 16. q. 6.* statuitur bona lapsorum Clerico-
13 rum tradi debere Monasteriis quibus ipsi ad pœni-
tentiam peragendam traduntur, *quatenus ipsi ex
rebus illorum subsidium habeant, qui de correctione
eorum sollicitudinem gerunt.* Quæ ratio adamussim
quadrat præsenti intento. & fauet. *c. si quis rapuerit
27. q. 1.* Moueor secundo, ex Concil. Trident. *sess. 25.
de Reg. c. 2.* ibi, *Quonis modo ab eis adquisita & statim
ea superiori tradantur, Conuentuique incorporentur*:
14 & ex Decretis Clement. VIII. & Vrban. VIII. *pro re-
format. Regul.* ibi, *Ea omnia statim Superiori, tradan-
tur, & conuentui incorporentur, atque cum cæteris il-
15 lius bonis, redditibus, pecunijs, ac prouentibus cõfundan-
tur, quo communis inde victus, & vestitus omnibus sup-
peditari possit.* His enim decretis statuitur, quod quæ-
cunque bona à Religiosis adquisita, adquiruntur, &
incorporantur, imò & confunduntur cum aliis bo-
nis Monasterij, à quo aluntur, sustentantur, & pro-
uidentur in suis necessitatibus. Cum autem Con-
uentus, in quibus Religiosi manent Conuentuales,
& de familia, sint illi, qui prouident illis in suis ne-
16 cessitatibus quoad victum, vestitum, &c. non autem
Conuentus, in quibus professionem emiserunt, aut
quorum sunt filij, vt suppono ex vsu, & praxi Reli-
gionum Mendicantium, vtique necessario videtur
dicendum quod illis sint adquisita, incorporata, &
confusa talia bona, Ac perinde, quod post Religio-
sorum obitum non possint vt spolia applicari aliis
Conuentibus *c. statutum 18. q. 1.* Rota relata coram
Cauallerio *n. 5. & 14. ex d. can. statutum est.*

17 Et quo ad casum, præsentis dubij, quod est de
quodam Religioso, qui cum in quadam Religione
Mendicantium fuisset filius cuiusdam Conuentus,
postea nihilominus per tempus scilicet 30. anno-
rum moratus est in alio Conuentu, & ibi superioris
officium exercuit, ac tandem in eo obiit. Dicendum
enim videtur eius bona post mortem relicta specta-
re ad hunc Conuentum, in quo diem clausit. Ratio
18 est ex dictis, quia scilicet illa bona adquisita iam
erant dicto Monasterio, imo incorporata, & confu-
sa cum aliis bonis ipsius: Nullo ergo iure priuari
ipsis potest. Siquidem pro certo habetur, quod ius
quæsitum, quod habetur per adquisitionem fortius
19 est quam ius quærendum, *l. si ita script. §. 1. l. si ita
scripsisset ff. de legat 2.* Et tam forte & nec Papa præ-
sumatur agere velle contra illud, *c. super eo de offic. de-
legat. & aliis iuribus.* Gonzalez *sup. regul. 8. Cancellar.
gloss. 15. §. 1. n. 75.* Et saltem facilius impeditur ius
quærendum, quam quod tollatur ius quæsitum.
Barbosa *axiom. 135. n. 2.* ex aliis.

20 Nec refert constitutio, seu statutum huius Reli-
gionis, vbi dicitur quod spolia fratrum defuncto-
rum sint incorporata conuentibus, quorum sunt fi-
lij. Etenim primò dici potest, Generalem huius Reli-
gionis, qui aliàs est vir doctus, ac per cõsequens pro

quo extat præsumptio, quod rectè gesserit, vt in si-
mili dixit Rota relata coram Cauallerio *num. 12.*
ex Menochio *præsumpt. 53. num. 3. lib. 3.* applicauit
dicta spolia, pecuniam videlicet, & mobilia Mona- 21
sterio in quo ille Religiosus obiit in beneficium
Ecclesiæ ipsius: & quod id facere potuerit colligitur
ex ipsis constitutionibus, seu statutis, vbi *cap. 16.
fol. 115.* sic dicitur: *Bona autem è vita decedentium,* 22
*si quæ habere contigerit, cœnobio adquirantur, in quo
eos professionem emisisse contigerit, nisi aliud de bonis
eorum Generalis minister cum discretorum consilio du-
xerit statuendum.* Dictio enim illa *nisi* ponit exce-
ptionem à regula, vt per *Decis. in l. 1. §. fin. num. 7.* 23
ff. de officio eius, Gratian. *discept. forens. cap. 9. num. 26.*
& modificatiua, limitatiua, & exclusiua. est Barbosa *in
Tract. de dictionib. dict. 217. num. 11. & 12.* ex aliis.
Secundò etiam videtur dicendum quod Constitutio
applicans dicta spolia Conuentui, in quo Religio- 24
sus professionem emisit, videtur solum loqui pro
casu particulari, quando scilicet ratione senectutis,
infirmitatis incurabilis, vel alterius similis causæ ad
eum mittitur, non in casu huius dubij, in quo nihil
horum contigit. Casus autem omissus à lege habetur
pro omisso, *l. commodissime ff. de liber & posthum.* 25
cap. inter. corporalia de translat. Episcop. Et rema-
net in dispositione iuris communis. Rota *in Flo-
rentin. Cappellæ 1617.* coram Pirouano apud Bar-
bosam *in axiom. axiom. 39. n. 8.*

Maximè vero videtur dicendum Constitutionem 26
præfatam solum intelligi posse, & debere de bo-
nis adquisitis à præfato Religioso intuitu personæ
illius, qualia essent bona hæreditaria, aut legata-
ria, siue etiam quæ ex propria industria, prædica-
tione videlicet, lectura, &c. adquisisset, non de illis,
quæ adquisiuit intuitu Monasterij, in quo viuebat
per 30. circiter annos in quo bonorum administra-
tionem exercuit. Priora enim bona quia videntur
sequi personam, ideo congruum videtur quòd ap-
plicentur Monasterio, cuius est filius: posteriora
vero, quia ex opposito videntur sequi Conuen-
tum in quo obiit, ita etiam æquum est quod illi
applicentur. Ad instar sanè peculij quæsiti à com- 27
muni seruo duorum dominorum, quod cedit ad
commodum illius domini, cuius bonorum admi-
nistrationem gerebat. Bartholus *in l. communis seruus
num. 6. ff. de stipulat. seru.* Ad instar etiam Regula-
ris facti Episcopi, vel beneficiati, qui iuxta plu-
rium DD. sententiam ea quæ adquirit intuitu per-
sonæ pertinent ac Religionem, ex qua fuit assum-
ptus, & quæ adquirit intuitu Ecclesiæ spectant
ad illam quam administrat. Sic colligo ex Nauarro
comment. 2. de Regular. num. 6. & 7. Rodriguez
tom. 3. quæst. Regular. qu. 5. artic. 5. & Franciscus
Marth. *in decis. Delphinat. decis. 104.*

Ratio autem huius limitationis est in promptu; 28
quia scilicet cum adquirere Religiosum Conuen-
tui, in quo viuit conforme sit iuri communi, præ-
sertim desumpto ex Concilio Tridentino, iuxta di-
cta superius, omnis alia constitutio, aut statutum
in contrarium limitari debet, & interpretationem
ab eo accipere, *l. 2. C. de noxalibus*, vbi Glossa, &
alij. *cap. cum dilectus*, iuncta Glossa *verbo iure com-
muni de consuetudine*, Romanus, Aymon, Cassiodo-
rus, & Rota ac Gonzalez cum illis *sup. Regula 8.
Cancellar. in proœm. §. 7. num. 139.* Ita vt propterea
Generalis, qui concessit talem facultatem appli-
candi spolia eius Religiosi defuncti Monasterio, in
quo obierat, cum habeat ius commune pro se, tutus
dicetur, quandiu aliqua exceptione contraria ex 29
aduerso, plenè probanda non excluditur. Barthol.
in

inl. admonendi numero 50. Ripa *numero* 112. *ff. de iure iurand.* Gonzalez *supra gloss.* 9. §. 1. *numero* 22.

STATVTA.

SVMMARIVM.

Quid illa importent apud Regulares. num. 1.
De statutis Religionum. num. 2.
An obligentur Regulares ad statuta laicalia. num. 3.
Ad qua ex ipsis obligari possint. num. 4.
De aliis statutis laicalibus. num. 5.
Sacra Congregationis declaratio. num. 6
Quid in dubio an sint contra immunitatem Ecclesiasticam. num. 7.
De pœnis contra facientes statuta contraria libertati Ecclesiastica. num. 8.
Resolutio cuiusdam dubij circa quoddam statutum num. 9.
Tale statutum videtur licitum, & honestum. n. 10.
Ordinatur ad maiorem decorem Ecclesia. n. 11.
An obstet quod factum sit per saculares. n. 12.
Est propter bonum publicum. num. 13.
Statutum laicorum prascribens formam in funere defunctorum an sustineatur. num. 14.
An priuilegiatiuum, & fauorabile respectu Ecclesiasticorum. num. 15.
Ordinare quod clerici non vtantur vtensilibus Ecclesia nisi certis diebus an debeat sustineri. num. 16.
Ille Camerarius est veluti Oeconomus bonorum illius Ecclesia. num. 17.
Fauet valdè Bulla Martini V. n. 18.
Bulla Clementis VII. num. 19.
Talis Camerarius est administrator illorum bonorum num. 20.
Verba Martini V. num. 21.
Verba Clementis. n. 22.
Administratores vniuersitatum habent administrationem cum libera. num. 23.
Hoc declaratur in Bulla Martini. num. 24.
Pro administratione prasumitur. num. 25.
Videtur habere iurisdictionem delegatam. n. 26.
An dici possit Papam non potuisse id facere. n. 27.
Facultas contenta in Martiniani. num. 28.
Quid Pradecessores egerint. num. 29.
Videtur cessare scrupulus peccati, & censura. n. 30.

1 Æc materia, prout specialiter ad Regulares spectat, duo præcipuè importat, alterum de obligatione ipsorum ad obseruantiam, statutorum Religionis, alterum verò de obligatione ad obseruandom statuta laicalia.

2 Et quoad primum, ex dictis *tom.* 1. *cap.* 8. constat quæ, quanta, & qualis sit obligatio Regularium ad Constitutiones, seu Statuta Religionum, an obligent in conscientia, de quibus rebus esse debeant, & à quibus fieri possint. Item supra verbo *Leges Regularium* plura dixi de eadem materia, præsertim circa promulgationem, interpretationem, & cessationem ipsorum. Alia quoque sparsim per totam hanc Summam.

3 Circa secundum verò de obligatione Regularium ad obseruanda statuta laicalia, seu leges ciuiles, constat ex dictis *tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 16. quòd quamuis Religiosi immunes, & exempti non sint à legibus ciuilibus, seu statutis laicalibus, quæ non sunt contra libertatem Ecclesiasticam, sed pro bona Reipublicæ administratione instituta, immunes tamen, & exempti sint ab illis legibus ciuilibus, seu statutis laicalibus, quæ Ecclesiasticæ libertati ipsorum contrariantur. Constat etiam ex dictis eodem loco generaliter loquendo eas leges ciuiles, seu statuta laicalia dici contraria libertati Ecclesiasticæ, quæ Ecclesiasticis, siue Regularibus tollunt ea, quæ iure naturali, diuino, canonico, aut imperiali maiori, sunt illis concessa. Pro quibus vide Victoriam, Molinam, Sotum, & Rodrig. eo loco relatos, & Doctores communiter *in cap. Ecclesia Sancta Maria de Constit. cap. cum terra de elect. & cap. fin. de immun. Eccles. in* 6. ac plures Rotæ decisiones apud Dianam 5. *part. Tractat.* 1. *Resolut.* 8. Similiter generaliter loquendo ea statuta laicalia sunt contra libertatem Ecclesiasticam, per quæ Regulares, seu Ecclesiasticæ personæ efficiuntur deterioris conditionis, quam laici, aut timidiores in suis priuilegiis, prout probant Barbosa *de Iure Ecclesiastico l.* 2. *capite* 3. *num.* 193. Diana 4. *part. Tractat.* 1. *Resolut.* 55. & Bonacina *de Censur. in Bulla Cœna contentis disputat.* 1. *q.* 16. *sectione* 2. *punct.* 2. *num.* 4. & 6. Item ea, quibus eorum priuilegia restringuntur, Bonacina, & Barbosa *supr.* ex aliis.

Specialiter autem, quæ sint in particulari materia huiusmodi leges ciuiles, aut statuta laicalia, quæ Religiosis, aut Ecclesiasticis tollunt ea, quæ iure naturali, diuino, canonico, aut imperiali superiori ipsis competunt, quia res est longissima, & multis difficultatibus implicata, solùm tangam, quæ propriora sunt ipsis Regularibus, & magis communiter à Doctoribus sustinentur, non tam pro nunc resoluendo, quam eorum sententias solùm referendo, copiosiorem disputationem de ipsis ad alium locum remittens. 4

Inter hæc ergo primum locum tenere videtur statutum, quo Principes prohiberent laicis ne vendant aliquid Ecclesiis, aut Regularibus, aut ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant ipsis aliqua obsequia, & seruitia necessaria. Ita enim habetur *cap. eos de immunit. Eccles. in* 6. Suarez *de Cens. supr. disput.* 21. *sect.* 2. *num.* 93. Filliucius *Tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 271. Bonacina *supr. num.* 4. Diana ex ipsis & aliis *part.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 54. contra Caietan. Nauarrum, & alios. Secundò, statutum, quo prohiberetur sæculares contractus inire cum Regularibus, vel Ecclesiasticis. Barbosa *supr. num.* 194. & 195. Duardus *in Bull. Cœna cas.* 15. *q.* 19. Bonacina *supra num.* 5. Tertiò, statutum excludens Religiosos à Collegio Doctorum. Bonacina *supra* ex aliis. Quartò, statutum, quo prohiberetur alienatio bonorum immobilium in Regulares, quia tale statutum prohiberet Regularibus non solum id quod iure naturali præmissum est, sed etiam quod iure humano est concessum, *l. generali, & l. iubemus de Sacrosanct. Eccles. & cap. eos* relato, ac decisione Pauli V. circa hanc rem. Filliucius *d. cap.* 10. *n.* 272. Reginaldus *in Praxi tom.* 1. *l.* 9. *cap.* 23. *num.* 359. noster Episcopus Bouius *in Respons. p.* 3. quos & alios refert, & sequitur Diana loco relato ex 1. *p. resol.* 58. & 4. *p. Tract.* 1. *Resol.* 13. & 70. maximè vero 6. *part. Tractat.* 3. *Apolog. de hac re.* Iunge Barbosam *supra n.* 216. contra Molinam, Anguianum, Grassium, & alios. Quintò, statutum, quo decerneretur, quòd Regulares non fruantur priuilegiis aliorum ciuium, quia etiam tale statutum tolleret Regularibus id, quòd iure communi ipsis competit, *cap. constit. de restit. in integrum*, Suarez *contra Regem Anglia. l.* 4. *cap.* 22. *n.* 19. Diana *loco relato ex part.* 1. *resol.* 61.

&

& 4. part. Tract. 1. Resol. 15. contra alios. Qui etiam eo loco ex 1. *part. resol.* 64. *&* 6. *part. Tract.* 3. *resol.* 10. ex Hostiense, Archidiacono, & aliis idem refert de statuto mandante, vt bona Ecclesiæ relicta intra certum tempus vendantur, quod etiam tenet Bonacina *supra num.* 18. Idem dicens *num.* 19. de statuto quo decerneretur, vt de re ad pias causas relicta aliquid soluatur fisco. Idem dicit Diana *Resolut.* 69. *& 6. part. tract.* 8. *resolut.* 4. de statuto prohibente Regularibus extractionem, vel introductionem annonæ videlicet vini, frumenti, &c. Quamuis in hoc varietas magna sit inter Doctores. Sextò, statutum quo decerneretur ne aliqui cum Monialibus loquantur. Bonacina *supra num.* 27. Septimò, statutum disponens ingredientem Monasterium non succedere in hæreditatem prout ex Rotæ decisione, & variis Doctoribus habet idem Diana 6. *parte Tractat.* 3. *Resol.* 8. & specialiter Sanchez *l.* 7. *in Decalog. cap.* 12. *num.* 18. Barbosa *supra num.* 198. Octauò, statutum, quo decerneretur, quòd pecora, seu animalia etiam Regularium damna agris, vel fructibus inferentia, capiantur. Hoc enim statutum videtur esse contra immunitatem Ecclesiasticam pluribus iuribus introductam. Barbosa *in Collectan. tom.* 1 *l.* 1. *tit.* 2. *cap.* 10. *num.* 6. Diana *supra resolut.* 101. Notans tamen multos docere contrariam sententiam. Nonò, statutum, siue lex inualidans donationem bonorum factam Regularibus, saltem si id non fuit in fraudem tributorum Principum, propter idem fundamentum. Diana *part.* 3. *tract.* 1. *Resolut.* 3. contra Vasquez, & alios oppositum tenentes. Decimò, statutum, quo punirentur pœna aliqua propterea quòd transgressi fuerint pretia taxata. Et si enim, iuxta dicta eo *capit.* 11. *num.* 17. stare debeant Religiosi legibus taxantibus pretia rerum, cum sint membra Reipublicæ sicut alij ciues, non tamen propterea puniri debent pœnis contra transgressores à laicis inflictis, sed à suis Prælatis iuxta grauitatem transgressionis, & scandali inde sequuti, iuxta dicta eodem loco. De quo etiam, præter Authores relatos, Villalobos *in Summa tom.* 1 *tractat.* 2. *difficult.* 31. Squillante *de priuileg. Clericor. c.* 8. *n.* 89. & Salas *de Legibus disp.* 14. *sect.* 8. *n.* 104. De statuto laicorum prohibente impressionem librorum sine ipsorum licentia, dixi supra verbo *Libri num* 10. De statuto etiam laicorum, quo prohiberetur constructio Monasteriorum sine ipsorum licētia dixi etiam *supra* verbo *Monasteria Regularium num* 29. De statuto quoque eorumdem laicorum, quo prohiberetur immunitas Ecclesiarum quoad reorum receptio-
6 nem, dixi eodem verbo *num.* 25. *&* 26.

Specialiter etiam quòd statuta laicorum non comprehendant Regulares, aut alios Ecclesiasticos (intellige quando sunt contra immunitatem Ecclesiasticam) constat ex declaratione S. Congregationis Immunitatis, quam refert relatus Diana 5. *part. inter Declarationes Sacrarum Congregationum n.* 42. *&* 48. vbi habetur laicos publicantes Edicta generalia cogi posse ad declarandum sub ipsis non comprehendi Ecclesiam, neque Clericos. Vnde etiam ibidem declaratur Ecclesiæ molendina non comprehendi sub prohibitione facta à laicis ne aspor-
7 tetur frumentum ad molendina.

Maximè etiam circa huiusmodi statuta sæcularia notandum, quòd in dubio an sint contra immunitatem Ecclesiasticam debemus fauere opinioni affirmatiuæ. Et ratio est, quia in dubio tenenda est opinio, quæ fauet Ecclesiæ, vt patet ex *cap. fin. de sent. & re iudicata, & ex l. sunt persona ff. de Relig. & sumpt. funer.* Idem docet Diana dicto *Tractat.* 2. *ex prima part. Resolut.* 66. ex Felyno, Iasone, Deciano, Belleto, & aliis. Nota etiam statutum dici contra immunitatem Ecclesiasticam, siue indirectè, siue directè id habeat, ex *cap. statutam de hæreticis in* 6. siue expressè, siue tacitè, ex *cap. Clericis* §. *Nos igitur de immunitate Eccles. in* 6. Etiam si non loquatur de ipsis personis Ecclesiasticis. Duardus *supra*. Bonacina *supra numero* 32. Diana 4. *part. dicto Tractat.* 2. *Resolut.* 52. ex aliis. [Quia tamen dubitari potest quòd statutum sit indirectè contra immunitatem Ecclesiasticam, ideo in præsenti afferre placuit diuersas sententias circa explicationem illius particulæ *indirectè* vt ex ipsis simul, vel illarum aliquibus huius dubij decisio habeatur. Primò ergo Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. capite* 18. *numero* 33. explicans verbum *indirectè* quod habetur in quodam voto Patrum Iesuitarum, quo promittunt se nihil acturos neque indirectè vt aliquam Prælationem obtineant dicit, quòd particula illa nihil diuersum importat, sed poni ad maiorem ponderationem. Secundò idem Sanchez *ibidem num.* 42. cui fauent Sossa in explicatione Bullæ Clementis VIII. *de largitione munerum num.* 73. & Sorbus *in Compendio priuilegiorum Mendicantium part.* 1. *verbo Dare in expositione eiusdem Bullæ* §. *Tertia generalitas* dicit idem esse *indirectè* ac simulatè, tacitè, seu palliatè. Tertiò Suarez *lib.* 4. *contra Regem Angliæ. cap.* 33. *num.* 5. *&* 6. explicat terminum illum *indirectè* vt idem sit quòd fieri cum talibus circumstantiis ex quibus colligatur per circuitum aliquem id de quo dicitur. Quartò Cardinalis Lugo *tom.* 2. *de iustit. & iure disput.* 36. *sect.* 9. *num.* 136. dicit idem quod Suarez. Vnde ad intentum nostrum, quid scilicet intelligatur per illud *indirectè* esse contra immunitatem Ecclesiasticam, dicit, quod indirectè in hac materia intelligitur quando lex non tendit directè verbis suis grauare Ecclesiasticos; nihil enim eis præcipit, vel ab eis exigit; ab aliis tamen subditis exigit, vel eis præcipit aliquid, specie quidem externa subditos solùm grauando, vel eis præcipiendo, sed in tali materia vel talibus circumstantiis quæ ostendunt id præcipi vel exigi ad finem grauandi per circuitum illum Ecclesiasticos, quibus directè præcipi non poterat. Directè ergo læditur immunitas Ecclesiastica quando imponitur gabella soluenda ab omnibus etiam Ecclesiasticis: tunc enim directè, & immediatè grauatur ipse Ecclesiasticus, non mediante vllo alio ex cuius grauamine resultet grauamen Ecclesiastici: indirectè vero quando præceptum vel onus imponitur laico ea intentione, vt consequenter grauetur Clericus. Vt si laicis prohibeatur ne vendant vel laborent nisi cum licentia speciali Magistratus ea intentione vt non detur licentia vendendi vel laborandi pro Ecclesiasticis: quæ prohibitio directè tendit ad laicos, sed indirectè ad Ecclesiasticos. Vnde infert cum Suarez *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 21. *sect.* 3. *n.* 78. in hac materia læsionis indirectè multum attendendum esse ad intentionem statuentis: quia & si intentio sola non sufficiat, quando tamen actio externa est capax iudicandi talem intentionem, ex ista posset illa colligi.

Aduerte tamen non esse indirectè contra immuni- 8
tatem Ecclesiasticam lex illa quæ solùm remotissimè tangeret Ecclesiasticos, qualis esset illa, quam mercatores laici in ingressu ciuitatis cogerentur soluere tributum ex mercibus quas portant vendendas, etiamsi inde sequatur quod eas vendant carius Ecclesiasticis. Tum quia aliàs nullum esset Statutum laicis impositum, quod aliquo modo non tangeret Ecclesiasticos. Tum etiam quia communis sen-

tentia DD. tenet quod ea quæ solùm remotè Ecclesiasticos lædere possunt, non sunt contra eorum immunitatem. De quo Enriquez *lib.10.cap.15.num.5.* Rodriguez *tom.3.quæst.Regular.quæst.74.art.7.* Azor. *tom.3.lib.5.cap.20.q.2.* Sanchez *dub.55.n.40.* Lugo *dicta sect.9. num.123.* alios referentes.]

8 Nota tandem contra facientes statuta, quibus Ecclesiastica libertas tollitur, læditur, reprimitur, vel restringitur, esse inflictam excommunicationem latæ sententiæ in Bulla Cœnæ verbis relatis *supr.* verbo *Bulla Cœnæ n.40.* De qua Suarez *5.tom.in 3.part. disp.21.sect.2. à num.79.* Toletus *in Summa l.1.c.37.* Filliucius, Duardus, & Bonacina relati. De aliis etiam pœnis contra illos, Barbosa *supra numero 192.*

9 Facit ad intentum resolutio cuiusdam casus mihi propositi circa quoddam statutum factum per quosdam sæculares. Resolutio autem talis est.

10 Decretum, seu statutū factū per Camerarium & superstantes fabricę Ecclesiæ Vrbeuetanę, quod videlicet ornamenta, seu paramenta legata dictæ Ecclesiæ, & calix quidā conseruentur, & custodiantur in quodam loco vbi conseruantur res aliæ pretiosæ, nempe mitræ Episcopales, Candelabra & Lampades argenteæ, gemmæ & monialia quibus ornari solet Imago Beatissimæ Virginis Mariæ, quando processionaliter defertur in die ipsius sanctissimæ Assumptionis; & quod dicta ornamenta, paramenta, seu vestimenta sacra non dentur ad vsum Ecclesiæ, nisi in aliquibus diebus solemnioribus, videtur licitum & honestum, ac proinde posse sustineri sine vllo scrupulo peccati aut censuræ.

11 Ratio principalis est, quia hoc totum ordinatur & dirigitur ad maiorem decorem d. Ecclesiæ, & conseruationem dd. ornamentorum, vestimentorum & vasorum sacrorum, quod est euidens redundare in incrementum & augmentum eiusdem Ecclesiæ. Quæ omnia cum cedant in Dei cultum & reuerentiam negari non potest, quin bona sint, licita & honesta, prout latè S.Tho.2.2.q.84.& 85.& ibi DD. cum ipso.

12 Nec refert quod ea sancita & determinata sint per decretum seu statutum factum per dictos Camerarium & superstantes. Etsi enim regulariter loquendo statuta laicorum non obligent Ecclesiasticos, nec illi possint ea facere hoc modo. *c.statutum de hæret.in 6. 6.& c. Quanto de priuil.* Etiamsi talia non statuta tangant expressè, sed solùm tacitè personas Ecclesiasticas. *cap. Clericis §. Nos igitur de immun. Eccles.in 6.* Surdus *cons.301.num.77.* Marta *de iurisdic.p.4.Centur.1.cas.62.* Durandus *in Bullam Cœnæ lib.2.can.15. q.19.* Maximè si per illa prohibeantur, vel impediantur vti rebus, aut facultatibus à iure communi sibi concessis, vt docent Felynus *in cap.Ecclesia S.Mariæ de constit. n.111.* & ibi Imola & Butrius. Primò,

13 quia id limitandum est, quando talia statuta feruntur propter bonum publicum, quale est hoc de quo in præsenti. Thomas del Bene *de Immun.Eccles.p.1. cap.8.dub.14.sect.3.num.3.* Ioannes Lacuna *in allegat.* edita Matriti die 16. Maij anno 1638.

14 Secundo quando talia statuta cedunt in vtilitatem Ecclesiasticorum, Sic enim quia statutum laicorum præscribens modum & pompam in funere defunctorum, & quod cedat in vtilitatem Clericorum sustinetur vt validum & honestum; prout tuentur Caietan. *in sum verb. Excommunic.c.31.* Laym. *lib.4. tract.9.c.9.n.3.* Filliucius *tom.1. tract.16.c.10.n.273.* & plures alij, quos refert & sequitur Thomas del Bene *supr.cap.8.dub.4.* Pariter ergo hoc statutum seu decretum præscribens modum vtendi dictis vestibus seu paramentis cum respiciat bonum commune illius Ecclesiæ, ipsiusque vtilitatem vt licitum & validum sustineri debet.

Tertiò, quia statutum laicorum priuilegiatiuum & fauorabile respectu Ecclesiasticorum omnino sustinetur vt licitum & validum, eo quod concedere priuilegium actus pietatis est, non iurisdictionis, & esto iurisdictionis esset est iurisdictionis priuilegiatiuæ & voluntariæ Abbas *cap. Ecclesia S. Mariæ de Constit.* ex *cap.nouit de Iudic.* Et quia Clerici quoad priuilegia & statuta fauorabilia reputantur vt subditi. Abbas & Felynus *in d.cap.Ecclesia S.Mariæ,* Suarez *de legib.lib.8.c.9.n.4.* Laym. *lib.1.tract.4. cap.21. in quæstionibus de priuil.n.15.* Ordinare autem quod Clerici non vtantur vtensilibus Ecclesiæ, & ornamentis nisi certis diebus & occasionibus, ad hoc vt diutius durent & conseruentur, fauor est & priuilegium Ecclesiæ, tum quia cedit in ipsius vtilitatem; tum quia propter hanc causam sæpius Ecclesiæ, maximè Regulares obtinere solent Breuia Pontificia ad hoc intentum. Rectè ergo ordinari hoc potuit à prædictis Camerario & superstantibus, qui sunt veluti administratores bonorum dictæ Ecclesiæ. 15 16

Eo etiam quarto, quia præfatus Camerarius est veluti bonorum illius Ecclesiæ Oeconomus, seu quod idem est, administrator, imò Procurator, iuxta *c.vnic.de Syndic.& can. Saluator.* ex Concilio Chalcedonensi, vbi Glossa 1. q.3. Oeconomus autem, & Procurator rerum Ecclesiasticarum sunt personæ Ecclesiasticæ, vel ad instar ipsarum, vt de Procuratore constat ex *d.can.saluator,* & Chalcedonensi Synodo; ac de Oeconomo ex *cap. Quia in quibusdam, cap.indicatum 89.dist.c.in noua 16.q.7.c.cum simus 9. q.3. cap.cum vos de offic. Ordin.* & aliis iuribus. Non ergo miscerunt falcem in messem alienam, dum de vtensilibus illius Ecclesiæ, & pro ipsorum conseruatione dispoſuerunt per tale decretum. 17

Quæ omnia quinto & clarius innotescunt ex Bulla Martini V. Pontificatus sui anno 3. in qua narrans quod *nonnulli Clerici se in huiusmodi fabricæ eiusque redditnum & prouentuum receptione & administratione contra veterem obseruantiam, & consuetudinem miscere, seu intromittere sub certis titulis & coloribus præsumpserunt*; pro maiori ipsius augmento & conseruatione conseruatoribus & communi ciuitatis Vrbeuetanæ concedit ista: *Vt duo vel tres seu plures ciues Vrbeuetanos laicos fide, bonitate & idoneitate conspicuos & præclaros quatenus pro tempore duxeritis in superstites dictæ fabricæ nominandos eligere, ipsosque ad tempus, de quo vobis videbitur super introitibus, prouentibus, oblationibus, obuentionibus relictis & legatis reparationem & fabricam d. Ecclesiæ conuertendis, & etiam exponendis authoritate nostra constituere & ordinare & etiam deputare vsque ad nostrum & Sedis Apostolicæ beneplacitum libere & licite valeatis auctoritate Apostolica concedimus per præsentes, volentes ac etiam statuentes quod Episcopus Vrbeuetanus pro tempore existens, & dilecti filij clerus ciuitatis eiusdem de ipsa fabrica, eiusque redditnum & prouentuum administratione huiusmodi durante beneplacito se nullatenus intromittere debeant quoquo modo.* Post alia hæc etiam subiungens: *Nos enim eisdem ciuibus per vos in superstites dictæ fabricæ, eiusque conseruationis vt præmittitur eligendis & deputandis omnia & singula introitus, prouentus, obuentiones, relicta, legata & bona ad d. Ecclesiam ratione dictæ fabricæ prouentura, vel prouenire debentia quouis modo à quibusvis illorum debitoribus cuiuscumque status, gradus, ordinis, præeminentiæ vel conditioni extiterint, petendi, exigendi, & de receptis soluentes finiendi, quietandi & liberandi, & alia in præmissis faciendi* 18

faciendi, diſponendi, mandandi, & exequendi, quæ
ſuperſtites dictæ fabricæ qui fuerunt pro tempore fa-
cere conſueuerunt de conſuetudine, vel de iure, &
quæ præfati ciues pro augmento diuini cultus, ac am-
pliatione & incremento Eccleſiæ prælibatæ expedi-
re cognouerint eadem auctoritate plenam & liberam
tenore præſentium licentiam elargimur, non obſtan-
19 *tibus quibuſcunque* Quæ omnia Clemens VII.
in alia Bulla de anno 1528. ſupponens & vir-
tualiter confirmans ſolum adiunxit quod deinceps
vnus Camerarius per vnum annum duntaxat du-
raturus dictæ fabricæ præeſſet, iuramentum de be-
ne adminiſtrando ſuo munere faceret, & in fine ſui
officij rationem redderet coram quibuſdam reuiſori-
bus ab eodē Pontifice deſignatis & alia concernentia.
20 Ex his enim deducitur talem Camerarium & ſu-
perſtantes adminiſtratores eſſe bonorum & reddi-
tuum dictæ fabricæ. Propterea enim in Bulla Mar-
21 tini dicitur, quod nonnulli Clerici *in huiuſmodi fa-*
brica eiuſque redditumm & prouentuum receptione
& adminiſtratione &c. ſe intromittere præſumpſerunt.
Propterea etiam ſtatuit quòd Epiſcopus & Clerus
Ciuitatis *de ipſa fabrica, eiuſque redditnum & pro-*
uentuum adminiſtratione ſe nullatenus intromittere de-
beant quoque modo. Et in Bulla Clementis dicitur
cuius fabrica adminiſtratio, &c. & adminiſtretur Et
22 infra: *Fideliter adminiſtrando ratione adminiſtra-*
tionis, &c. Ac infrà: *Si quid doli, vel fraudis in admini-*
ſtratione, &c. Si autem adminiſtratores ſunt, rectè ſe-
quitur potuiſſe ſtatuere circa illa vtenſilia Eccleſiæ
23 ea quæ fecerunt. Etenim adminiſtratores vniuerſita-
tum cenſentur habere adminiſtrationem cum libe-
ra, vt dicit Barthol. *in l. Præſes num. 4. C. de tranſact.*
quod etiam tenent Dec. *conſ. 204. num. 5.* & Cardinal.
Tuſchus *tom. 5. litt. M. concl. 45. num. 25.* & Barboſa
de offic. & poteſt. Epiſcopi alleg. 133. num. 26. Si etiam
eſt cum *libera* intelligitur quoad omnia, Crauetta
conſ. 122. num. 5. Alexand. *conſ. 96. lib. 5.* totalitatem
enim importat. Menoch. *conſil. 1. num. 13. & con-*
ſil. 633. num. 14. Præſertim cum hoc expreſsè declare-
24 tur in eadem Bulla Martini, ibi: *Eadem auctoritate*
plenam & liberam tenore præſentium licentiam elar-
gimur. Maximè etiam quia dictio *plenam*, adeo eſt
vniuerſalis, vt omnia comprehendat, nec recipiat
diminutionem, aut egeat additione, quia nihil poteſt
addi, aut ab ea aliquid minui. *cap. Bene quidem 96.*
d. cap. Apoſtolica de præben. in 6. Baldus & alij Do-
ctores apud Barboſam *in tract. de dict. dict. 261. n. 2.*
25 *& 3.* Et præſumendum eſt animo adminiſtrandi id
feciſſe, ſicut de adminiſtratore præſumitur, *l. Cum*
quidam quando ex fac. tut. l. Cum poſt, §. 1. & ibi Barth.
in 1. col. in fin. ff de adminiſtr. tut. Bald. *in l. fin. in 3. col.*
C. de dot. promiſſ. Bertachinus *in Repert. p. 1. verb.*
Adminiſtrator & adminiſtratio.
26 Quia etiam in dicta Bulla Martini dicitur de hu-
iuſmodi adminiſtratoribus eos deſignari *auctorita-*
te noſtra, & rurſus *auctoritate Apoſtolica.* Et in-
ferius *eadem auctoritate*: cum hæc clauſula de-
notet iuriſdictionem delegatam, vt reſoluunt Me-
nochius *de præſumpt. libro 2. præſumpt. 16. nume-*
ro vigeſimooctauo, Marcheſanus *de Commiſſ. part. 1.*
pag. 64. & pag. 802. & pag. 416. in vltim. impreſ. &
Moneta *de commut. vltim. vol. cap. 7. numero 141.* velu-
ti Iudices delegatos à Sede Apoſtolica id feciſſe exi-
ſtimari debet.
27 Nec dicatur, Papam non potuiſſe ſubiicere Cle-
ricos & bona Eccleſiaſtica perſonis laicis. Oppoſi-
tum enim eſt veriſſimum pro certis caſibus, prout
ex pluribus Iuribus & DD. latis probat Iulius Carta-
rius almæ Vrbis Senator *in diſp. de foro compet.* ab
Illuſtriſſimo Carolo Cartario eius filio typis tradita
num. 138. & 139.
Nec omittendum, quod cum in dicta Martiniana 28
amplissima facultas prædictis concedatur d. aucto-
ritate Apoſtolica inter alia dicitur concedi illis li-
centiam *petendi & exigendi & de receptis ſoluentes*
finiendi, quietandi & liberandi, & alia in premiſſis
faciendi, diſponendi, mandandi, & exequendi, quæ ſu-
perſtites dictæ fabricæ qui fuerunt pro tempore fa-
cere conſueuerunt de conſuetudine, vel de iure, &
quæ præfati ciues pro augmento diuini cultus, ac am-
pliatione & incremento Eccleſiæ prælibatæ expe-
dire cognouerint. Si enim anteriores ſuperſtantes, 29
ſeu ciues Vibeuetani ſimile aliquid temporibus an-
te actis fecerunt (prout credibile eſt feciſſe, quia vt
notatur in d. Bulla, videntur fuiſſe patroni dictæ
Eccleſiæ, eam fundando, conſtruendo & dotando)
proculdubio idem etiam potuerunt facere dicti Ca-
merarius & ſocij.
Ceſſat igitur ex dictis ſcrupulus peccati aut cen- 30
ſuræ incurſæ in d. decreto, ſeu ſtatuto, cum innitatur
auctoritati Apoſtolicæ conceſſæ dictis adminiſtrato-
ribus. Etenim iuris communis, Summorum Pontifi-
cum, & Bullæ Cœnæ decreta prohibentia ſimilem
ſubiectionem perſonarum, ſeu bonorum Eccleſiæ
laicis intelligenda ſunt, iuxta communem DD. niſi
aliter Sedes Apoſtolica pro caſibus particularibus de-
creuiſſet, prout in caſu præſenti contigiſſe videtur.

SVFFRAGIA.

SVMMARIVM.

VM ſuffragium à ſuffragando, ſeu auxi- 1
liando dicatur, prout ex S. Thoma *in 4.*
diſt. 45. habet Syluest. *in Summ. v. Suffra-*
gium n. 1. ideo id, quo aliquis aliquo modo adiuuatur,
ſuffragium dici poteſt. Ad rem autem noſtram, ſuffra-
gium duo importare poteſt: primo auxilium, ſeu adiu-
torium ſpirituale, quo vnus fidelis alterum adiuuat
ad obtinendum à Deo remiſſionem pœnæ tempora-
lis, vel aliud ſimile. Secundo, votum, ſeu vocem in
electionibus. De quibus ſigillatim agendum, quate-
nus propriùs ad Regulares ſpectat.
Et quidem ſuffragium priori modo tribus modis 2
poteſt contingere; ſcilicet primò, ex opere operato
per Sacramenta, & Sacrificium Miſſæ. Secundo, per
Indulgentias. Tertiò, ex opere operantis. Suarez *in 3.*
part. tom. 4. diſp. 48. in princip. De ſuffragio primo
modo plura dixi *ſupra verbo Miſſa.* De ſuffragio

ſecundo modo *ſuprà verbo Indulgentia quoad Regulares*. Solùm ergo eſt modo loquendum de ſuffragio tertio modo.

3 Pro quo ſuppono, huiuſmodi ſuffragium ex opere operantis duobus modis contingere poſſe, ſcilicet per modum ſatisfactionis, quatenus ſcilicet vnus offert pro alio valorem ſatisfactionis, qui eſt in operibus bonis ad ſatisfaciendum pro pœna temporali. Secundò, per modum impetrationis, aut meriti de congruo quatenus ſcilicet vnus ſuis precibus, aut orationibus impetrat à Deo, vt alteri concedat auxilium ad faciendum bonum opus, per quod remittatur illi culpa, aut pœna temporalis, cuius eſt debitor. S.Thom. *in 4.diſt.45.q.2.art.1.* Syluest. *ſupra verbo Participatio*. Sorbus *in Additionibus ad Compend. priuileg. Mendicant. verbo Indulgentia quoad Seculares.4.* Peyrinis *tomo 2. de Prelato q.3.c.6.* Apud quos etiam de iis, in quibus conueniunt, & in quibus differunt hi duo modi ſuffragij.

4 His poſitis, certum eſt omnes fideles in hac vita degentes poſſe ſe inuicem adiuuare prædictis duobus, modis. Colligitur ex *Communione Sanctorum*, quæ eſt articulus fidei in Symbolo poſitus. Ea enim non ſolùm denotatur omnes fideles communicare in vno capite Chriſto, vno Baptiſmate, & aliis Sacramentis, ſed etiam quod mutuò ſe poſſunt adiuuare per ſatisfactiones, & merita de congruo ad remiſſionem pœnæ temporalis, vel alterius boni ſpiritualis conſecutionem. Colligitur etiam ex Sacra Scriptura Pſalm.18. *Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua.* Et ad *Rom.15. Obſecro vos,&c. vt adiuuetis me in orationibus veſtris pro me ad Deum* S.Thom. *in 4.diſt.20.q.1.* Suarez *ſupra ſect.1.& 2.* Bonacina *de Sacram. diſp.6. q.2.punct.1.*

5 Certum etiam eſt, poſſe fideles viuentes eodem modo adiuuare defunctos in Purgatorio exiſtentes, tum ex illo 2.*Machab.12. Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.* Tum ex pluribus Conciliis, Eccleſiæ traditione, & conſuetudine. Vualdenſis noſter *tom.3 tit.11.c.107.* noſter Hieronymus Gratianus *de Iubileo p.1.cap.15.* Sotus *in 4.diſtinct.19.q.3.art.1.& diſt.45.q.2.art.2.* Suarez *ſupra ſect.4.* Lugo *de Sacram. Pœnit. diſp.26. ſect.2.num.17.* poſt alios.

6 His poſitis, ad Regulares deueniendo, certum eſt illos, qui ex eleemoſynis fidelium, vel etiam ex reditibus ab illis relictis viuunt, teneri ipſorum bona ſatisfactoria, ſeu impetratoria pro ipſis applicare. Ratio eſt, quia tales eleemoſynæ, ſeu redditus conceduntur ipſis à fidelibus ſpe participandi eorum bona opera, & illorum intuitu, iuxta dicta *tom.1.p.1.cap.6.n.43.* Vnde hoc fine, & ſpe defraudant illos, ſi talia opera pro ipſis non applicent. Sanchez *l.7 in Decalog.c.24. num.8.* poſt D.Thom. Caietanum, Ledeſmam, Angles, & Valentiam, quos refert. Hoc autem peccatum regulariter eſt contra virtutem gratitudinis, quia accipere debent prædictas eleemoſynas animo gratificandi benefactoribus, ſaltem in ſpiritualibus, faciendo ſcilicet illos bonorum ſuorum operum participes. Licet autem regulariter ſolùm ſit veniale, poterit tamen eſſe mortale quando Religioſus fere nunquam benefactorum Ordinis memor eſſet, & notabiliter negligens in operibus bonis pro illis applicandis. Valentia 2.2.*diſp.10.q.5. puncto 3.* Licet Sanchez *ſupra num.9.* ſolùm venialem culpam in hac ingratitudine agnoſcat. Adde, quod ſi Religioſus à prædictis actibus deſiſtat ex formali beneficij eleemoſynarum contemptu, vel in actibus ad mortale obligantibus, peccatum mortale erit talis ingratitudo. Caietanus 2.2. *quæſt.187.art.4.dub.2.* Cordub. *in Regulam D.Franciſci cap.6. quæſt.13.* Valentia *ſupra*. Quando autem ex pacto, vel promiſſione tenentur Religioſi ad prædicta opera pro benefactoribus facienda, tunc peccabunt contra iuſtitiam non ſic faciendo. Ratio eſt, quia ex pacto, & promiſſione accepta oritur obligatio iuſtitiæ, prout ſupponunt Sanchez *num.10.* ex Caietano, Valentia, & Angles. Imò tale peccatum erit mortale, quando materia grauis fuerit, & obligans ad reſtitutionem, iuxta communes regulas materiæ de iuſtitia. Vide dicta *ſupra verbo Legata Regularibus, & verbo Miſſa.*

7 Nec credant Regulares propter applicationem ſuorum bonorum operum pro benefactoribus perdere ipſorum fructum. Licet enim ea, quatenus ſatisfactoria ſunt pro pœna temporali, & meritoria de congruo, ſeu impetratoria, ſolum deſeruiant illis pro quibus applicantur, deſeruiunt tamen ipſis applicantibus, quatenus meritoria de condigno gratiæ, & gloriæ cum iuxta dicta *ſupra verbo Bona Regularium numero 3.* ſecundùm iſtam rationem ſint perſonalia, & inapplicabilia pro aliis. Imò, ſi ex motiuo charitatis pro prædictis applicentur, erunt magis meritoria de condigno, ſicut generaliter, iuxta doctrinam Theologorum in materia de merito, opera bona facta à iuſto ex motiuo charitatis ſunt magis meritoria quam facta ex motiuo alterius virtutis. Angelus *in Summ.v.Suffrag.n.2.* Syluest *ſupra v.Suffragia q.3.& 4.* Ludou. à Cruce *de Expoſit.Bull.Cruc. diſp.1.cap.8.d.15.n.10.*

8 Is porrò fructus ſatisfactorius pro pœna temporali, & meriti de congruo, ſeu impetrationis bonorum ſpiritualium eſt, quem Summi Pontifices applicare ſolent ob ſpeciales rationes aliquibus fidelibus, vt patet in Bulla Cruciatæ, iuxta dicta *ſupra verbo Bulla Cruc.n.17.* & in Bulla Clem. VII. pro Confratribus Carmelitarum explicat noſter Reuerendiſſ. Stratius *in Inſtruct. pro Fratribus Carmelitis c.22.* Hic quoque fructus eſt ille, quem Prælati regulares applicant de bonis ſpiritualibus ſuorum ſubditorum cum benefactoribus ſuis litteras Confraternitatis concedunt. De quo latè dixi *ſupra verbo Bona Regul. num.2.& ſeqq.* Quibus addendum, quòd licet tales litteræ ſolùm benefactoribus concedi ſoleant poſſunt nihilominus etiam non benefactoribus concedi, ex charitate, aut ſpeciali amicitia, Sorbus *ſupra §.quare dicitur.* Peyrinis *d. c.6.num.13.* Ludouicus à Cruce *ſupra num.17.* ex Cord. & Rodrig. Quando autem conceduntur alicui titulo benefactoris, ſi talis cauſa non ſubſiſtat, non valeret talis communicatio bonorum, quia deficiente cauſa, fine, ſeu conditione conceſſionis deficit ipſa conceſſio. Sorbus *ſupra*. Ludouicus de Cruce *ſupra num.16.* Peyrin. *ſupra*. Addit idem Peyrin. *in Formul.litt.P.c.1.num.1.* non debere concedi niſi verè benefactoribus, & quòd participationes factæ à Superioribus non valeant poſtquam ſuum officium finierunt. Quod poſterius non videtur admittendum, quia iuxta dicta *ſupra verbo Gratia pro Regularibus n.8.* gratia facta non ceſſat poſt mortem, vel ceſſationem officij illam concedentis.

9 Circa ſecundam acceptationem ſuffragij, ſcilicet prò votis, ſeu vocibus in electionibus, plura dixi in præcedentibus, quæ ſufficient ad intentum, ſi ſolùm remiſſiuè referantur. Primò enim qualiter vota, ſeu ſuffragia inhabilium vitant electiones, dixi *tom.1.p.1. c.15.n.6.& 7.& tom.1.p.2.c.12.n.29.* & *ſupra verbo Excommunic.n.31.* Similiter, quòd ſuffragia in electionibus debeant eſſe abſoluta, & non conditionata, certa, & non indeterminata, dixi eodem *c.15.n.16.* Quod debeant eſſe ſecreta, ita vt nunquam publicentur

dixi

dixi *ibid.n.*17. & *supra verbo Electio inter Regulares num.*11. vbi etiam quid si vel vnum tantum votum publicetur, & quid de votis aliquo patenti signo denotatis, vt cognoscantur qui ea dederunt, & alia ad intentum. De quibus nouissimè Zacharias Pasqualigus *in Decis. moralib. decis.*261. *& seqq.* Maximè *ibi n.*7. an suffragia dari possint per Procuratores. Debere esse libera prædicta suffragia dixi *eo cap.*15. *num.*21. & loco relato ex *num.*12. Suffragia semel data an reuocari possint, dixi eo *c.*15. & loco relato ex 3. *tomo d.num.*12. Qualiter pro ipsis suffragiis fieri non possit pactum, seu conuentio *ibid.num.*29. 30. *&* 31. ac *supra verbo Simonia quoad Regulares.* Alia etiam ad intentum *supra verbo Prælatus Regularis*, & *verbo Præses Capitulorum.*

10 Maximè tamen, quòd suffragia in electionibus dari debeant dignioribus, constat, ex dictis eo *cap.*15. *numero* 12. & *tom.*1.*p.*2. *cap.*11. *numero* 20. & *supra verbo Beneficium num.*13. Quod etiam tenent, præter Auctores ibi relatos, Portellus *in Dub. Regular. verbo Electio numero* 6. Turrianus *tom.*2. *in* 2.2. *dub.*4. *num.*1. An verò in aliquo casu liceat eligere dignum relicto digniori consule Reginaldum *tom.*2. *lib.*3. *Tract.*3. *n.*199. ipsum Portellum *sup.n.*20. & *in addit. ad dictum verbum Electio n.*10. Ioannem Valetum *in different. vtriusque fori v. Electio different.*1. *n.*1. Dianam 2.*p.tract.*15. *Resol.*61. maximè verò 3.*p. Tract.*5. *Resol.*110. & Pasqualigum *dec.*256. *& seqq.* post alios, quos referunt. Vnde autem pensari debeat hæc maior dignitas, dixi dicto *verbo Beneficium num.*13. De quo etiam Comitolus *lib.*1. *Respons. moral.* & Portellus *d.v. Electio n.*21. *& in addit.n.*10. Quo etiam sensu accipiendum est, quod in Decretis Clem. VIII. & SS.D.N. Vrbani quæ retuli eo *c.*15. *n.*13. dicitur, *electores debere in electionibus iurare se electuros probiores, & magis idoneos.* De quo iuramento, & eius Decreti intelligentia, Sigismundus de Bononia *de elect. dub.*26. Lauorius *de elect. c.*19. Peyrin. *in Formul. litt.E.c.*2. & Bordonus *Resolut.*26. *num.*28.

11 Posse autem aliquem duo suffragia in electione aliqua habere, vnum ratione sui, & alterum vt procuratorem alterius absentis, tenere videtur idem Portellus *supra in addit. ad addit. numero* 2. eo quòd ius commune illud permittat, nec Concil. Trident. *sessione* 25. *cap.*6. contradicat. Sed esto ita sit in iure communi stando, id tamen meritò ab vsu, & praxi Religionum relegatum est, propter ambitionem, & alia inconuenientia. [Nota suffragia in electionibus maximè Prælatorum non posse fieri per calculos, lupinos, fabas, &c. sed solùm per schedulas: quia alia non essent certa aut determinata, nec isto modo manifestarent electores personam electi. Miranda *in Manuali tom.*2.*q.*23. *art.*17. *concl.*3. Sigismundus de Bononia *de elect. dub.*27. post Tabienam, Syluestrum, & alios.

SVPERIOR REGVLARIS.

Vide dicta *supra verbo Prælatus Regularis*, & aliquas declarationes ad intentum apud Barbosam *in Collectan. Bullar. hoc eodem verbo.*

SVSPENSIO QVOAD REGVLARES.

SVMMARIVM.

Suspensio est *Censura Ecclesiastica, qua Minister Ecclesiæ, seu Ecclesiastica persona, impeditur ne functiones exerceat sui officij, Beneficij, vel Ordinis.* Nauarr. *in Manual. cap.*27. *num.*151. Suarez *tomo* 5. *in* 3.*part. disp.*25. *sect.*1. Saytus *de Censur. lib.*4. *cap.*1. Ioannes de Cruce *in Direct. Tract. de Censuris art.*3. Filliucius *Tract.*17. *c.*1. *q.*2. Cornexo *tom.*2. *in* 3.*p. Tract.*5. *de Susp. disp.*1. *dub.*1. & alij communiter, licet diuersis verbis. Dicitur *Censura Ecclesiastica* loco generis. Hoc enim est commune ipsi cum excommunicatione, & interdicto, iuxta dicta *supra verbo Censura Ecclesiastica num.*1. Toletus *in Summa lib.*1. *c.*42. *n.*1. Bonacina *de Censuris disp.*3. *punct.*1. *n.*1. Excluditur per dictam particulam peccatum mortale, quod, quamuis priuet vsu Ordinis Sacri, hoc tamen non est tantum iure Ecclesiastico, sed iure naturali, aut diuino, propterea quòd tale peccatum habens indignus redditur vsu talis Ordinis. Suarez, & Cornexo *supra.* Excluditur etiam per dictam particulam irregularitas, quia illa non est censura, sed impedimentum quoddam, iuxta dicta loco relato ex 3. *tom.* Suarez *supra.* Item prohibitio celebrandi imposita à Confessario suo pœnitenti in foro pœnitentiali. Cum enim imposita non sit pro foro externo, non est censura, nec vera suspensio. Cornexo, & Bonacina *supra.* Idem ad intentum Regularium dicendum de suspensione facta Clerico ab Abbatissa, propter dicta *supra verbo Abbatissa n.*16. Quod & notat Layman. *lib.*1. *tract.*5. *part.*3. *c.*1. *num.*1. Scilicet, quòd Abbatissa, cum non sit capax iurisdictionis spiritualis, non potest ferre censuras. Excluduntur etiam generaliter loquendo omnes aliæ suspensiones impositæ vt pœnæ purè vindicatiuæ, seu punitiuæ peccati præteriti, non per modum pœnæ medicinalis præseruatiuæ à peccato futuro, qualis est censura. Suarez & Cornexo *supr.* Bonac. *supr.n.*2. Dicitur *qua minister Ecclesiæ, seu Ecclesiastica persona*, ad denotandum subiectum huius censuræ non esse laicos, sed solùm Ecclesiasticos. Nauar. *supra n.*153. Bonac. *supr.* Dicitur etiam *ne functiones exerceat*, ad ostendendum huius censuræ effectum, qui non est auferre officium, aut Beneficium quoad titulum, quemadmodum aufertur per degradationem, aut depositionem, sed solum quoad vsum, iuxta dicta *supra verbo Depositio num.*1. Toletus, & Cornexo *supra num.*4. 1

Suspensio multiplex est, quædam enim est suspensio ab *officio*, siue officium sit ordinis, siue iurisdictionis, & quædã à *Beneficio Ecclesiastico*, quædã etiã est ab *officio*, *&* *Beneficio* simul. Secundò, ea quæ est ab *officio* tantùm aliquando est, à toto officio, aliquando à parte. A toto officio, quando priuat vsu ordinis cuiusque, & simul vsu iurisdictionis. A parte verò, quando solùm priuat alicuius ordinis, seu iurisdictionis vsu 2

vsu non aliis, verbi gratia, ab audiendo confessiones, celebrando, &c. Tertiò, similiter, ea, quæ est à Beneficio, aliquando est etiam à toto, aliquando à parte sola, vt à fructibus percipiendis, vel aliquo alio ad ipsum pertinente. Quartò, diuiditur ratione temporum, nam aliquando est ab officio, vel Beneficio, vel vtroque ad aliquod tempus maius, vel minus, prout determinatum fuerit à iure, vel ab homine. Aliquando est à parte aliqua prædictorum, aut ad tempus aliquod, aut in perpetuum. Quintò, rursus diuiditur, nam quædam est à iure, quædam est ab homine, sicut de censuris in communi dixi *supra verbo Censura Ecclesiastica numero* 1. De his diuisionibus communiter Summistæ, & Doctores. Licet Suarez *supra sectione* 1. *numero* 3. & Cornexo *supra dub*. 2. dicant suspensionem latam ad determinatum tempus non esse propriè censuram. Quod tamen non admittunt communiter Doctores, vt notat Tannerus *tom*. 4. *disp*. 6. *q*. 10. *dub*. 7. *num*. 130. & *num*. 132. Alias autem diuisiones suspensionis, quas antiquiores afferunt, reiiciunt Suarez *supra sect*. 2. Saytus *supra*. Filliucius *supra q*. 3. Henriquez *lib*. 13. *cap*. 31. & alij.

3 Quoad causas suspensionis, loquendo de finali, certum est, eam esse correctionem delinquentis. Toletus *supra cap*. 44. *in fine*. Quoad efficientem, regula generalis est, omnem & solum illum, qui potest excommunicare posse etiam suspendere, quia vtrumque pertinet ad vnam, & eamdem potestatem iurisdictionis. Angelus, Syluester, & alij Summistæ *verbo Suspensio* Toletus *supra cap*. 44. Saytus *supra cap*. 2. Vnde id etiam competit Prælatis Regularibus, iuxta dicta *tom*. 1. *p*. 1. *c*. 18. *n*. 22. & *supra verbo Censura Ecclesiastica n*. 2. Quomodo autem poni debeat, habes ex dictis eo *n*. 22. & ex *verb. Censura Ecclesiast. num*. 6. De quo etiam Peyt *in Formul. Litt. C. c*. 5. Causa verò materialis remota, seu is, qui suspendi potest, iam dixi *supra n*. 1. esse solam personam Ecclesiasticam, seu ministrum Ecclesiasticum. Vnde ad propositum Regularium, Religiosus, qui non est ad minus prima Tonsura initiatus suspendi non potest. Saytus *supra cap*. 1. *num*. 17. Thesaurus *in praxi p*. 2. *verbo Monialis c*. 2. Vnde etiam suspensio, quam ponit Concilium Tridentinum *sess*. 25. *c*. 17. contra Præfectam Monasterij, quæ non monet Episcopum ante professionem Nouitiæ, non est propriè censura, propter rationē assignatam. Thesauros *in Prax. part*. 2. *verbo Monialis cap*. 2. Addens tamen, esse similem suspensioni, quæ est censura, & ferri ad modum ipsius, ac per consequens incurri in conscientia ante omnem declarationem. Nomine autem personæ Ecclesiasticæ, quæ potest suspendi, venit etiam Capitulum, iuxta dicta *supra verbo Capitulum*. Suarez *supra disputatione* 28. *sect*. 3. Cornexo *supra dub*. 1. Layman. *supra cap*. 2. Pro causa vero materiali proxima, seu peccato, pro quo quis potest suspendi, consule dicta eo *verbo Censura Ecclesiastica num*. 10. Vbi habes debere esse peccatum mortale, externum, & consummatum, imò & proprium. Quando autem suspensio non fertur directè in personam, sed contra Communitatem, vel Capitulum, tunc potest contrahi propter peccatum alienum. Corn. *supr. dub*. 2. post D. Thom. Syluestrum, & alios. Similiter suspensio leuis, qualis est suspensio ab vno actu eligendi, à distributionibus vnius horæ, &c. potest incurri pro sola culpa veniali. Caietanus *in Summa verbo Suspensio*. Toletus, Cornexo, & Laymanus *supra*, & Diana 5. *part. Tract*. 10. *Resol*. 19. Tale porrò peccatum, pro quo imponi potest censura suspensionis, debet esse aliquo modo futurum, iuxta dicta eo *num*. 10. Licet suspensio, quæ tantùm est pœna, possit poni propter peccatum purè præteritum, iuxta dicta *ibidem & supra num*. 2. Formalis autem causa suspensionis, seu forma ipsius non est determinata in iure, ac proinde sufficiet ea, qua sufficienter significetur modus, species, seu effectus illius. Nauarrus *supra num*. 161. Toletus *supra*. Suarez *supra sect*. 5. Alia, quæ pertinent ad suspensionem, habes ex dictis generaliter de censuris *supra eo verbo Censura Ecclesiastica*.

Quod attinet autem ad effectus suspensionis, ea applicando specialiter ad Regulares, dicendum primo, Religiosum suspensum suspensione absolutè lata sine vlla limitatione tacita, vel expressa, censeri suspensum ab omnibus, scilicet ab Ordine, Officio, Beneficio, &c. Quia verba accipienda sunt, prout sonant, & cum sint generalia, generaliter accipi debent. Syluester *verbo Suspensio quæst*. 5. Toletus *supra cap*. 43. *n*. 5. Bonacina *supra punct*. 2. *num*. 2. Diana 5. *p. Tract*. 10. *Resolut*. 14. ex aliis. 4

Secundò, Religiosus suspensus ab officio generaliter, & sine vlla restrictione, est priuatus omni vsu Ordinis, & iurisdictionis, hæc enim omnia importat nomen officij in præsenti. Suarez *supra disp*. 26. *sect*. 1. Cornexo *supra disp*. 2. *dub*. 1. Layman. *supr. c*. 1. *num*. 2. §. *suspensio totalis*. Qui verò sint actus Ordinis, iurisdictionis, & muneris Ecclesiastici, ex dicendis constabit. Similiter quid dicendum de suspenso non generaliter ab officio, sed tantùm ab officio, seu officiis Religionis, infra dicetur. Non tamen propterea talis suspensus generaliter, & sine restrictione ab officio, censetur suspensus à beneficio, seu fructibus ipsius. Quia cum aliquando imponatur suspensio ab officio, & beneficio sub his terminis, cum id non fit non debet nomen officij ad beneficium extendi in materia odiosa, qualis est censura. Nauarrus *supra num*. 160. Suarez *supra sect*. 3. Saytus *supra cap*. 5. Cornexo *d. dub*. 1. Diana *supra Resolut*. 1. Verum, suspensum ab officio debere per alium supplere onera sui beneficij, quæ per se non potest exercere, alioquin non posse fructus beneficij percipere, cum illi dentur propter officium, quod talis non potest exercere, tenet Bonacina *supra punct*. 2. *num*. 10. ex Henriquez, Reginaldo, Filliucio, Suarez, & aliis. Taliter etiam suspensus ab officio non potest eligi ad aliquam Prælaturam Religionis. Propter regulam generalem *cap. fin. de Cleric. excommunic. ministr.* quod quoties aliquis priuatur aliquo munere, vel actu, etiam est priuatus receptione eorum, quæ ad talem actum, vel munus ordinantur, suspensus autem ab officio priuatus manet actibus Ordinis, & iurisdictionis, ad quos ordinantur dictæ Prælaturæ, Suarez *supra sect*. 3. *num*. 6. Cornexo *supra d. dub*. 1. Qui addunt, talem promotionem non esse irritam, sed potius irritandam. Oppositum tamen colligitur ex his, quæ dixi *supra verbo Beneficium, & Beneficiatus num*. 6. ac tenent Bonacina *supra num*. 11. & Peyrinis *tom*. 2. *de Prælato quæst*. 2. *cap*. 5. §. 1. *num*. 29. post plures alios. Non posse etiam sic suspensum ab officio habere votum in electionibus, dixi *tomo* 1. *part*. 1. *c*. 15. ex *c. cum dilectus de consuet*. & tenent Filliucius *supra c*. 2. *num*. 25. & Peyrinis *supra num*. 32. post alios. Potest nihilominus taliter suspensus ab officio sacris Officiis interesse, Missæ deseruire, in necessitate baptizare, Epistolam sine vestibus in Choro canere, & generaliter ea omnia facere, quæ alicuius Ecclesiastici officij exercitium non sint. Filliucius *supra c*. 2. *n*. 22. & 25. Auila *p*. 3. *disput*. 2. *dub*. 1. *concl*. 1. Coninch *de Censur. disp*. 5. *dub*. 2. *concl*. 1. Cornexo *supra* post Nauarrum, Sotum, & alios. 5

Tertiò specialiter, Religiosus suspensus non ab officio 6

officio simpliciter, sed solùm ab officio aliquo suæ Religionis, verbi gratia, Prioratu, Prouincialatu, &c. solùm priuatur vsu, & exercitio talis officij, pro tempore in lege destinato. Suspensio enim ab officio non est priuatio officij. Portellus *in Dubiis Regularium verbo suspensio num.* 2. Durante verò tempore suspensionis, peccat mortaliter, si se ingerat officio sibi prohibito. Contrariatur enim per hoc tali legi directè id prohibenti, & in materia graui. Portellus *supra*. Nota autem huiusmodi suspensionem regulariter loquendo non esse propriè censuram in Religionibus, siquidem in statutis ipsarum, vt patet in nostra *p.* 5. *Constitut. cap.* 9. *num.* 4. non incurritur nisi post declarationem, quod est contra rationem censuræ, quæ semper incurritur ante declarationem, iuxta dicta *tom.* 1. *p.* 1 *cap.* 10. *num.* 19. Solùm ergo erit pœna purè vindicatiua, & non præseruatiua, præsertim, cum imponi soleat propter delictum præteritum, & sine præmissa monitione, quod non competit censuræ propriæ. Suarez *supra disp.* 25. *sect.* 1. *num.* 2. & 3. & *sect.* 2. *num.* 3. Cornexo *supra disp.* 1. *dub.* 1. & 2. Bonacina *supra num.* 2.

7 Quartò, Religiosus suspensus simpliciter ab Ordine priuatur omni actu Ordinis maioris, & minoris; quia nomen *Ordo* absolutè prolatum dicitur de quolibet Ordine tam maiori quam minori. Cornexo *supra disp.* 2. *dub.* 2. Bonacina *dict. punct.* 2. *num.* 8. Peyrinis *supra num.* 28 Qui verò sint actus Ordinis maioris, seu minoris, habes ex dictis *supra verbo Excommunicationem num.* 13. & *verbo Irregularitas num.* 5. & 6. Qui suspensus est ab Ordine inferiori, verbi gratia, Diaconatu, priuatur etiam vsu Ordinis Superioris, scilicet Presbyteratus, &c. nisi suspensio expressis verbis referatur ad inferiorem tantùm. Ratio est, quia cui non licet minus, nec ei licere debet quod est maius, *argument. cap. cum illorum de sent. excommunicat. & leg. releguerum* §. *vltim. Digest. de interdict.* Ioannes de Cruce *supra* §. *notu quod.* Naldus *in Summa verbo Suspensio num.* 6. Cornexo *supra*. Quod tamen probabiliter limitatur solùm ad actus inter se connexos, ita vt in exercitio Ordinis Superioris contineatur exercitium Ordinis inferioris, à quo quis est suspensus. Vt si verbi gratia, Presbyter sit suspensus ab exercitio Diaconatus, consequenter etiam à Sacrificando, cum Sacrificium non fiat sine Euangelio, non tamen ab aliis functionibus Sacerdotis, puta audire confessionem solemniter baptizare, benedicere, &c. cum ista non contineant exercitium Diaconatus. Cornexo *supra* §. *limitari solent*, Layman *supra num.* 6. post Saytum, Sà, Coninch. & alios. Illud certius, quòd suspensus ab Ordine Superiori, verbi gratia, Sacerdotio, non impeditur exercere inferiorem. Ioannes de Cruce, Naldus, Cornexo, Layman. & alij communiter. Illud quoque certius, quòd suspensus ab Ordine non est priuatus actibus iurisdictionis, qui non sunt connexi cum exercitio Ordinis.

8 Quintò, Religiosus suspensus à beneficio non priuatur vsu officij, quia in rigore nomine beneficij non significatur officium. Vnde potest, & debet officio suo satisfacere, & iurisdictionem, vel administrationem ratione officij exercere. Solùm ergo priuatur perceptione fructuum, ac per consequens aliquibus actionibus, quæ ad talem perceptionem ordinantur, vt sunt locatio, venditio, &c. Imò potest fructus aliquos recipere proportionatos arbitrio prudentis exercitio sui officij, &, si fuerit pauper, necessarios ad sui sustentationem. De quibus Doctores communiter, specialiter Saytus *supra capit.* 6. Suarez *tota disp* 27. Sanchez *tom.* 1. *Consil. moral. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 15. Cornexo *supra dub.* 4. Layman. *supra num.* 4. Bonacina *supra num.* 12. post Vgolinum, Aulam, Henriquez, Filliucium, & alios. Apud quos plura, quæ tamen omitto, quia raro inter Regulares hæc suspensio locum habet, & vt credo probabile valdè sit quod Prælaturæ Religionis quoad hæc odiosa nomine beneficij non veniant, iuxta dicta *supra verbo Simonia num.* 20. Licet oppositum tenere videatur Peyrinis *supra*.

Sextò, Religiosus suspensus à iurisdictione solùm priuatur actibus iurisdictionis, quales sunt imponere censuras, absoluere ab illis, conferre beneficia, vel Prælatias, iudicare, &c. Imò, quando suspensio non fertur simpliciter, sed cum determinatione certi actus, verbi gratia, conferendi beneficia, solùm illo priuatur. Priuatur etiam actibus Ordinis, qui requirunt iurisdictionem, qualis est administratio Pœnitentiæ. Alios autem actus Ordinis iurisdictionem non importantes, vt sunt dicere Missam, esse Hebdomadarium, &c. exercere potest. Suarez *dictu sect.* 4. *n.* 16. Filliucius *Tract.* 17. *c.* 1. Cornexo *supra dub.* 3. Layman. *supra n.* 5. post Caietanum, Nauarrum, Saytum, Aulam, & alios. 9

Septimò, Religiosus suspensus à diuinis (quod genus suspensionis sæpius contra Religiosos ponitur in Decretis Pontificus, & Sacrarum Congregationum) non potest diuina Officia persoluere ex officio, bene tamen, vt priuata persona, seu tanquam laicus. Vnde licet non possit officium Hebdomadarij exercere, nec canere in choro tanquam Clericus, potest tamen, imò tenetur, recipere priuatim Officium Canonicum. Potest etiam in choro cantare tanquam laicus. Similiter potest facere totum, quod laicus, nempe confiteri sua peccata, audire Missam, communicari, &c. Naldus *supra num.* 11. Filliucius *supra à num.* 33. Bonacina *supra num.* 16. Portellus *supra n.* 5. Priuatur etiam exercitio Ordinum, etiam minorum, quos habet, ita vt nec Missam, aut Euangelium dicere, vel confessiones audire possit, licet possit cantare Epistolam absque vestibus in choro, & sine solemnitate, sicut faciunt non ordinati, & seruire Missis, prout faciunt sæculares. Nauarrus *supra num.* 163. & 244. Bonacina *supra*. Sorbus *in annotationib. ad Comp. priu. Mendic. verbo Ingredi Monasterium Monialium* §. 9. Non tamen priuatur iure eligendi, cum constet Moniales, quæ neque Ordinis, neque officij Ecclesiastici sunt capaces posse eligere, & ita declarauit S. Congr. apud Peyr. *supra num.* 36. Barbosam *in Collectaneu Bullary verbo Suspensio.* 10

Octauò, Religiosus suspensus à iurisdictione temporali non potest temporalia bona administrare. Potest tamen iurisdictionem spiritualem, & quodcunque aliud officium spirituale exercere, cum ab iis non sit suspensus. Peyrinis *supra num.* 37. 11

Quid prohibeatur suspenso ab ingressu Ecclesiæ, constat ex dictis *supra verbo Interdictum quoad Regulares, num.* 36. Parum enim, vel nihil, differt hæc censura ab interdicto ab ingressu Ecclesiæ, Filliucius *supra num.* 32. An verò gaudeat immunitate Ecclesiastica, agit Diana 6. *part. Tract.* 1. *resolut.* 26. Quid etiam prohibeatur suspenso per suspensiones partiales, quibus solùm exprimitur aliquis actus in particulari, constat ex dictis solùm esse illum actum particularem, prout ex communi Doctorum tenent Nauar. *supra n.* 160. Bonacina *supra n.* 2. & Tannerus *supra num.* 133. 12

Circa quæ nota primò, Religiosum suspensum exercentem eus actus, à quibus est suspensus, peccare mortaliter ex suo genere. *argum. cap.* 2. *de maior.* Nauarrus *supra num.* 163. Toletus *d. cap.* 45. *num.* 1. 13

Cornexo *d. disp.2. dub.1.* Diana *supra Resolut.9.* & alij communiter. Dixi *ex suo genere*, quia aliquando tale peccatum erit solùm veniale, vel ex defectu plenæ aduertentiæ, vel propter leuitatem materiæ, præsertim in suspensione leui, iuxta dicta *supra num.3.* Imò etiam aliquando nullum peccatum, iuxta dicta *supra v.Censura Ecclesiastica num.11.* Violans autem suspensionem exercendo aliquem actum peculiarem alicuius Ordinis, siue maioris, siue minoris, nisi excusetur ratione necessitatis, vel scandali vitandi, ignorantiæ, inaduertentiæ, vel obliuionis, incurrit irregularitatem, iuxta dicta *supra Irregularitas n.55.* De quo etiam *d.n.163.* Toletus *supra num.2.* Corn. *supra dicta disp.2. dub.1.* & alij communiter. Notat autem Nauarrus, quòd illa dicuntur actus Ordinis, quorum faciendorum specialis potestas traditur in ordinatione, vt in Presbyteratu potestas consecrandi, baptizandi solemniter, dicendi collectas in choro, in Diaconatu potestas canendi Euangelium, in Subdiaconatu canendi solemniter Epistolam, & Acolytatu ferendi cereos,&c. Vnde cum prædicare non sit actus alicuius Ordinis, iuxta dicta *supra verbo Concionari, & Concionator num.4.* & *verbo Excommunicatio quoad Regulares num.17.* ideo Religiosus suspensus ab officio prædicandi non incurrit irregularitatem si prædicet, etiamsi grauiter peccet. Tannerus *supra num.137.* Diana *supra Resol.10.* post Syluestrum, Armillam, Medinam, & Henriquez. Licet Toletus *supra §. quinto suspensus* dicat, secus esse si solemniter, ac ex suo officio prædicaret. Exercens autem actus iurisdictionis, vel alterius ministerij, in quibus est suspensus, si in eis non includatur exercitium alicuius Ordinis, nullam incurrit pœnam in iure positam, sed ex solo Iudicis arbitrio puniendus erit, Cornexo *supra.* Diana *4.p.Tract.2.Resol.92.*

14 Nota secundò, actus Ordinis prohibitos suspenso, excepta absolutione Sacramentali, validos esse, at verò actus qui iurisdictionem postulant (ad quos reducitur actus eligendi) per se inualidos esse, cum suspensus sit priuatus actuali iurisdictione, & iura non minus de suspensione quam de excommunicatione id statuant. Nihilominus, si suspensus sit occultus, & ab Ecclesia communiter toleratus, acta eius valent, quia Ecclesia supplet defectum. Imò, si suspensus non sit specialiter denunciatus, quamuis quoad se sit prohibitus ne in officio ministret, ideoque peccet, si id ex se, ac sua sponte faciat, tamen quoad alios non est priuatus iurisdictione, iuxta dicta à simili de excommunicatione *supra verbo Excommunic. quoad Regul. num.33.34. & 35.* Suarez *disp.26. sect.2.n.2.* Cornexo *d.disp.2. dub.1.* Tannerus *supra num.138.* Diana *supra Resol.11.*

15 Nota tertiò, neminem teneri ex vi præcepti Ecclesiastici vitare suspensum, aut non communicare, aut loqui cum ipso, quia nullibi reperitur tale præceptum prohibens communicare cum suspensis, sicut datur præceptum prohibens communicare cum excommunicatis. Henriquez *lib.13. cap.5. §.5. & cap.33. §.3.* Auila *de Censur.3.part.disp.2.dub.4.* Suarez *dicta disp.26. sect.2. num.7.* Cornexo *dub.1.* Diana *supra Resolut.20.* Vnde, secluso scandalo, non erit peccatum etiam veniale communicare cum suspenso, etiam in actibus à quibus suspensus est, nisi quando talis communicatio fuerit quædam cooperatio cum illo in delicto, & malo vsu ministerij, nam tunc erit peccatum contra legem naturalem, & diuinam, siquidem cooperari peccato alterius intrinsecè malum est. Suarez, & Cornexo *supra.* Tannerus *supra num.139.* Tunc autem dicitur quis cooperari peccato suspensi, quando suspensum non toleratum extra casum necessitatis extremæ inducit ad vsum actus prohibiti, aut si toleratus sit, tamen sine vlla prorsus necessitate, aut vtilitate, cum aliàs non esset paratus, neque ex officio, aut dignitate obligatus, prouocat illum ad talem vsum, vel ei ad exercitium actus prohibiti inseruit. Vnde per solam assistentiam, quæ est quædam pura communicatio, non peccabit, atque ita si suspensus ab ingressu Ecclesiæ illam ingrediatur, vt diuina Officia audiat, non tenetur exire. Cornexo *supra.* Addens ex Sayro *supra c.11.* quòd si suspensus ab Ordine licet denunciatus Missam celebraret, poterit illam alius audire licitè, modo Altari non ministret. Quòd tamen negat Bonacina *supra punct.4. num.4.* ex Nauarro *supra num.163.* Sed ipsi contradicit Diana *supra Resol.20.* Refertur etiam Suarez, & Auila. Illud certius, quòd quamuis quis cooperetur peccato suspensi, non propterea incurrit aliquam pœnam iure latam, nec vllam censuram excommunicationis, aut suspensionis minoris; quia nullo iure talis pœna exprimitur, sicut imponitur contra communicantes cum excommunicatis. Suarez *supra n.8.* Cornexo *supra.*

Nota quartò, plures suspensiones positas esse in Iure, & Constitutionibus Pontificiis contra Regulares. 16
Prima est ex *cap. vltimo de Apostat.* contra Religiosos, qui in Apostasia perseuerantes Ordinem sacrum suscipiunt. De qua dixi *tom.1. p.1. cap.16. num.12.* Secunda ex *cap. non solum*, & *cap. Constitutionem de Regularibus in 6.* contra Mendicantes Religiosos admittentes aliquem ad professionem ante completum probationis annum. Tertia ex Clem. I. *de reb. Eccles. non alienandis*, contra Præsidentes Monasteriorum, qui iura, redditus, aut possessiones alicui concedunt. De qua dixi *supra verbo Alienatio, & alienare n.15.* Quarta ex Clem. I. *de Decimis* contra Religiosos sibi applicantes, vel defraudantes decimas. De quo aliqua dixi *tom.1.p.1.c.9. num.23.* Quinta ex Clem. I. *§. si quis autem de stat. Monachor.* contra Monachos non vtentes habitu ad formam ibi præscriptam, vel venationibus, aut aucupationibus clamorosis, &c. vacantes. Sexta ex Clem. I. *§. quibus de priuileg.* contra Prælatos Religionum, qui occasione quorundam excessuum suorum Religiosorum ibi prohibitorum, Ecclesiis, aut personis læsis, intra mensem non satisfecerint. De qua dixi *supra verbo Legata Regularibus relicta num.28.* Septima ex Clem. *Cupientes de pœnis* contra confessarios Religiosos, qui scienter omittunt conscientiam facere suis pœnitentibus de soluendis decimis. De qua dixi *tom.1.p.1.c.9.n.26.* & *supra verbo Decima quoad Regulares num.12.* Octaua ex Extrauag. *sanè de simonia* contra capitula, vel conuentus aliquid accipientes pro receptione alicuius in religionem. De qua dixi *supra verbo Simonia num.25.* Nona, ex Pio V. contra Religiosos, qui ad Ordines sacros nondum facta professione promouentur, non seruato decreto Concilij. De qua dixi *tom.1.p.1.c.14. n.20.* & *supra verbo Ordines sacri n.17.* Decima ex eodem Pio V. contra Religiosos admittentes fœminas in sua Monasteria. De qua dixi eodem *tom.1.p.1. c.10.n.13.* Vndecima ex Concil. Trident. *sess.23. c.10.* contra Abbates, & exemptos, qui litteras dimissorias, aliis, quam suis subditis Regularibus concedunt. De quo dixi *tom.1 part.1.c.14.n.13.& c.18.n.64.& 65.* De his etiam præter Summistas *verbo Suspensio*, Rodriguez *tom.3. quæst.Regul.q.65.art.2.* Saytus *supra c.13.* Suar. *supra disp.31. sect.6.* Filliucius *supra c.9.* Portellus *sup.n.3.* Bonac. *sup.disp.3.punct.5.§.4.*

Sunt etiam aliæ suspensiones (de quibus etiam auctores relati) impositæ in Iure, Conciliis, & Bullis Pontificiis contra diuersas communitates, & personas, ex quis aliquæ immeritò inter irregularitates 17
numerantur

numerantur, cum tamen non sint nisi suspensiones, quas omitto, quia non sunt specialiter positæ pro Religiosis. Idem dico de illis, quæ specialiter impositæ sunt pro Clericis. Circa quas nota id quod dixi *tom.1.p.1.cap.11. num.21.* ex Suarez, & Cornexo, scilicet, quòd suspensio generaliter lata in Clericos comprehendat etiam Religiosos, nisi ex verbis, aut aliis circunstantiis, oppositum colligatur. Adde tamen, quod quando res fuerit dubia, satis probabile est nomine Clerici in huiusmodi odiosis non venire Religiosos, iuxta d. *supra* verbo *Clericus num.1.* Eò quod odia restringenda sint, *c. odia, & c. in pœnis de Reg. iuris*, & ita in materia censurarum id tenent expressè Nald. *in Summa v. Clericus num.1.* Bonac. *supra d. §. 4. num.1.* ex Vgolino, Sayro, & aliis.

Nota quintò, suspensionem multis modis tolli posse. Primò enim si fuerit suspensio, quæ est pura pœna vindicatiua, & non propriè censura, tollitur per dispensationem, aut relaxationem. De quo, prout attinet ad Prælatos Regulares dixi *tom.1.p.1.c.18. num.46.* Pro quo vide etiam *d. supra verb. Pœna Ecclesiastica.* Deinde, quæcunque suspensio solùm ad tempus determinatum lata, tollitur absque alia absolutione, eo tempore lapso, sicut enim prohibitio non operatur vltra intentionem prohibentis ita suspensio ex prohibentis intentione procedens solùm ad certum tempus, cessabit eo tempore lapso. Deinde, suspensio, quæ est censura, tollitur per absolutionem, iuxta *d. supra verb. Censura Ecclesiastica num.12.* Quis verò absoluere possit ab illa, collige ex dictis eo *num.12. & 13.* & specialiter, quòd attinet ad Prælatos Regulares, ex dictis *tom.1.p.1.cap.18. num.36.* De iis autem Nauarrus *supra num.161.* Toletus *supra c.46.* Sayrus *supra cap.17.* Henriquez *lib.3. cap.35.* Suarez *supra disp.29.* Filliucius *supra cap 4.quæst.6.7.& 8.* Cornexo *supra disp.5.* Layman. *supra cap.4.* Diana *sup. Resol.23.24.& 25.* Thesaurus *in praxi p.1.cap.24.25.& 26.* & alij.

TERTIARII, ET Tertiariæ.

SVMMARIVM.

De illis remissiuè. num.1.
An potiantur priuilegiis Religionum. num.2.
Quid circa sepulturam. num.3.
Eligere illam quomodo expediat. num.4.
An possint accipere Sacramenta à Regularibus sua Religionis. num.5.
Quid circa reseruationem casuum. num.6.
Quid circa lucrandas Indulgentias. num.7.
Quid de priuilegio Bullæ Cruciatæ. num.8.
Exploranda ne sit voluntas Tertiariorum ab Episcopis. num.9.
Alia remissiuè. num.10.

1 DE iis ad sufficientiam, vt credo, dixi *tom.1. p.2.cap.14.* per totum, quia tamen postea alij de iisdem scripserunt, aliqua addenda pro maiori materiæ notitia.

Et quidem constat ex dictis eo *c.14. num.27. 28. & 29.* propter Bullas Leonis X. & declarationes Sacr. Congregationis, quas ibi retuli ex Sosia, Peyrinis, Cochiero, & Barbosa, & postea retulerunt noster Reuerendiss. Theodorus Stratius *in Opuscul. de Tertiariis c. 9.* ac Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Tertiariis*, Tertiarios viros potiri priuilegiis suarum Religionum, si collegialiter viuant, aut cum claustralibus habitent. Tertiarias verò fœminas, si virginalem, cælibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub habitu religionum, vitam traduxerint, etiamsi in domibus consanguineorum, affiniú, aut etiam propriis morentur. Quamuis vt in Decreto eo *num.29.* adducto habetur, præcipiatur ipsis ne cohabitent cum aliis viris, quàm cum consanguineis, & affinibus in primo tantum gradu sibi coniunctis. Constat etiam ex dictis eo *num. 29.* ex declaratione Sacr. Congregationis ibi relata, & postea ab Authoribus adductis, quod decedentes sine electione sepulturæ, in Ecclesiis Ordinum sui habitus sepeliri possint, si communis sepultura pro ipsis in eis reperiatur, alias in Parochia. [Vnde eadem Sacra Congregatio 25. Ianuarij 1641. idem declarando præcepit, vt cadauer cuiusdam tertiariæ restitueretur quibusdam Regularibus, propterea, vt credo, quod illi haberent communem sepulturam pro tertiariis, & illa tertiaria sine electione sepulturæ decessisset è vita. Vide aliam declarationem eiusdem Sacræ Congregationis 3. Octobris 1642.] Similiter dixi eo *cap. num. 33.* propter declarationem Sacr. Congregationis ibi ex Barbosa *Collectan. Bullar.* relatam, posse Regulares in eorum Ecclesiis sepelire absque Parochi interuentu tertiarios collegialiter viuentes, aut cum claustralibus habitantes, nec non mulieres virginalem, aut cælibem, aut castam vidualem, expresso voto, & sub dicto habitu, vitam ducentes.

Quia tamen his non obstantibus diligentissimus 2
Author Pater Diana 6. *part. Tractat. 8. Resolution. 30.* refert quamdam Epistolam Sacr. Congregationis Episcoporum, & Regularium ad Episcopum Modenæ (Mutinæ forsan) directam, in qua eadem Sacr. Congregatio reprobat factum quorundam Religiosorum Sancti Augustini, qui tertiariam quamdam sui Ordinis post Eucharistiam pro Viatico, & extremam Vnctionem illi administratam, sepeliri curarunt sine interuentu, vel licentia Parochi cum tamen hæc omnia fieri posse videretur à dictis Religiosis ex vi præfatarum declarationum. Ideo sub eiusdem Sacr. Congregationis censura dicerem hâc Epistolam ad prædictum Episcopum scriptam fuisse, eo quod præfatæ tertiariæ deerant aliqua, vel aliquæ ex conditionibus ad potiendum priuilegiis suæ Religionis ex Bullis Leonis X. & Decretis Sac. Congregationis adductis requisitæ, videlicet, quia, vel non obseruabat virginalem, cælibem, aut, castam vitam, vel quia non ex voto expresso; & quoad sepulturam, quia forsan in Conuentu dictorum Religiosorum non erat sepultura communis pro tertiariis. Video enim eamdem Sacr. Congregationem de anno 1615. declaratione, quæ videtur authentica (& de qua Peyrinis *to.3. priuileg. minim. c.4.n.53.*) ad dubium, quo quærebatur an cadauera Tertiariorum Ordinis Minorum de Obseruantia sepelienda essent in eorum Ecclesiis, sic respondisse. *Tertiarios huiusmodi, si qualitatibus in Bulla fel. recordat. Leonis Papæ X. præscriptis sint prædit, videlicet, si viri collegialiter, aut claustraliter viuant, mulieres verò virginalem, aut cælibem, aut castam vidualem sub expresso voto, & Tertiariorum habitu vitam ducant, posse, & debere, etiam inuito, ac minimè requisito Parocho, in supradictis Fratrum Ecclesiis sepeliri. Secus verò si supradictis qualitatibus careant.* Cui declarationi etiam consonat Priuilegium Sixti IV. in Mari Magno Carmelitarum vbi concedit ipsis, Pinzocheras, & mantellatas personas eorumdem Ordinis sepeliri posse in Ecclesiis ipsorum, etiam sine licentia

Parochorum. Stratius *ſupra §. 6. quoad ſepulturam.* Pro hoc tamen, & aliis priuilegiis Tertiariarum perſonarum ſtandum eſt legitimæ conſuetudini, iuxta dicenda infra ex eodem Stratio.

4 Circa electionem tamen ſepulturæ prædictarum Tertiariarum, & ad omnem litis, & ſcandali materiam auferendam, notat idem Stratius *ſupra* Fratres Superiores noſtri Ordinis procurare debere, vt perſonæ quæ habitum noſtri tertij Ordinis ſuſcipere voluerint, aut per inſtrumentum publici notarij, aut coram duobus, vel tribus teſtibus, declarent ſe in Eccleſiis noſtris ſepulturam eligere, & in ipſis poſt mortem ſepeliri velle. An verò hoc ſit contrarium ſtatuto Bonifac. VIII. *cap.1. de ſepultur. in 6.* conſule dicta ſupra verbo *Sepultura quoad Regulares num. 6. & 7.* Vide etiam alias declarationes ad intentum ſepulturæ Tertiariorum apud Lauorium *in ſuis Elucrubationibus titul. 2. cap. 11. num. 102. & 103.*

5 An prædicti Tertiarij, & Tertiariæ habentes conditiones à Leone X. & Congregatione requiſitas, poſſint accipere Sacramenta à Regularibus ſuæ religionis dixi eo *cap. 14. num. 34.* & tenuit poſtea Reuerendiſſimus Stratius *dict. cap. 9.* An gaudeant priuilegio fori, dixi eo *cap. 14. num. 35.* Quod etiam ſequitur idem Reuerendiſſimus loco relato. An gaudeant priuilegio Canonis dixi *ibid. num. 39.* & ſecutus eſt idem Stratius, nec reprobat Diana *ſupra*, Clariùs id tenet, Bordonus *Reſolut. 28. num. 19.* referens Bonacinam, Megalam, & alios.

6 Addit idem Reuerendiſſ. Stratius eodem *cap. 9.* (quod ex ipſo refert, nec reprobat idem Diana *ſupra*) quòd cum prædictæ perſonæ Tertiariæ, habentes videlicet conditiones à Leone X. & Sacr. Congregatione requiſitas, ſubditæ ſint Prælatis ſuarum Religionum, & exemptæ à iuridictione Ordinariorum, poſſe Prælatos Religionum reſeruare caſus aliquos pro ipſis, nec aſtringi reſeruatione caſuum ab Ordinariis facta. Poſſe etiam Prælatos Religionum ipſarum eas abſoluere à caſibus, in quibus poſſunt Fratres abſoluere, & diſpenſare cum ipſis, ſicut diſpenſant cum Fratribus, earumque vota commutare, & diſpenſare, ſicut, & vota Fratrum. Notat tamen prudenter pro prædictis idem Stratius *d. cap. 9. in fine* ex declaratione Sac. Congregation. Concilij ea omnia intelligenda eſſe ſpectatis priuilegiis. Si enim Ordinarij, vel Parochi maiorem ſupra Tertiarias iuriſdictionem adquiſiuerunt, conſuetudini ſtandum eſſe. Addo & ego, ſtandum etiam eſſe declarationibus Sac. Congregationis authenticis, ſi circa id fuerint.

7 Poſſe etiam Tertiarias noſtri Ordinis lucrari omnes Indulgentias, quas Fratres lucrantur, de quibus dixi *tom. 1. p. 1. cap. 3. num. 19.* & *ſupra verbo Indulgentia quoad Regulares num. 9.* ex Bulla Pauli V. ibi relata, tenent idem Stratius *ſup.* eò quòd Sixtus IV. eiſdem conceſſit frui Indulgentiis omnibus conceſſis, & concedendis Fratribus, vt patet ex verbis Bullæ, quæ retuli dicto *cap. 14. num. 6.* Quod etiam, vt ibidem dixi, conceſſum eſt Tertiariis aliorum Ordinum, & id non eſt reuocatum, neque à Leone X. nec à Sacr. Congregatione. Pro quo vide dict. *ſupra* eo verbo *Indulgentia quoad Regulares num. 16.*

8 Poſſe autem prædictas perſonas Tertiarias vti priuilegio Bullæ Cruciatæ quantùm ad abſolutionem à caſibus reſeruatis tenet Bordonus *reſolut. 34. num. 44.* & meritò ſanè, quia licet Regularibus id ſit prohibitum, iuxta dicta *ſupra verbo Bulla Cruciata num. 29.* prædictæ autem perſonæ non communicant in huiuſmodi odioſis cum Fratribus, ſed ſolùm in fauorabilibus.

9 Pariter etiam quamuis exploratio voluntatis puellarum Deo dicandarum facienda ſit ab Epiſcopo, &c. iuxta Decretum Concilij Trident. *ſeſſ. 25. cap. 17.* de quo ſæpius dixi, id tamen non procedit circa Tertiarias in propriis domibus degentes, etiam ſi votum cælibatus emittant, iuxta declarationem Sac. Congregationis, quam referunt Sellius *in Selectis canonicis cap. 35. num. 20.* & Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Exploratio num. 7. & verbo Tertiarij num. 8.*

Alia circa ipſas vide dicto *cap. 14.* & Caſſarubium 10
in Compend. Priuileg. Mendicantium verbo Tertiarij, Cordubam, & Sorbum ibi, Portellum *in Dub. Regul. eodem verb. Tertiarij*, Stratium noſtrum *in dicto Opuſculo de Tertiariis*, ac Bordonum *in ſuis Reſolutionibus.*

TESTAMENTVM QVOAD Regulares.

SVMMARIVM.

De hac materia remiſſiuè. num. 1.
An poſſint Regulares teſtamentum à ſe factum ante profeſſionem interpretari. num. 2.
An illud reuocare. ibidem.
An donare cauſa mortis. ibid.
An exercere munus executoris teſtamentarij. numero 3.
Quid de fratribus Minoribus. num. 4.
Non poſſunt cum adſunt confeſſionibus teſtamentorum retrahere à reſtitutionibus, legatis, &c. num. 5.
Nec inducere ad vouendum, vel promittendum electionem ſepulturæ. num. 6.

Circa hanc materiam iam dixi *tom. 1. p. 1. cap. 9.* 1
num. 19. ac ſupra verbo *Legata Regularibus relicta num. 4.* quòd, etſi Regulares poſſint facere aliquam ſchedulam, qua rogent Prælatum, vt aliqua, quæ ipſi habent ad vſum, aliis concedat, non propterea poſſunt teſtamentum facere, aut legare aliis. Quod etiam extenditur ad Prælatos ipſorum Regularium, iuxta dicta *tom. 1. p. 2. capit. 3. num. 54.* An autem extendatur ad Regulares Militares, conſule dicta eo *to. 1. p. 2. cap. 5. num. 33. & 34.* De militibus autem Sancti Ioannis Hieroſolymitani id affirmat Rota apud Farinacium *dec. 76. num. 1. part. 2. recent.* De quo etiam Sanchez *lib. 7. in Decalog. cap. 8. numero 36.* Riccius *in Deciſ. Cur. Archiepiſcop. 321. p. 3.* Porrò Regulares profeſſos teſtari non poſſe habetur etiam ex declarat. Sacr. Congregat. vt refert Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Teſtamentum n. 1.* ex aliis. Quod extenditur etiam pro caſu, quo Regularis tempore profeſſionis ſibi reſeruaſſet facultatem teſtandi de ſuo patrimonio. Sanchez *ſupra n. 19.* Nouarius *ſupra num. 3.* Etſi talem profeſſionem validam eſſe declarauerit Sact. Congregatio, teſtibus Barboſa *de Iure Eccleſiaſtic. lib. 1. capit. 42. num. 207.* & Nouario *ſupra num. 3.* Conſonantque dicta *tom. 1. p. 1. cap. 2. num. 16. & c. 6. num. 29.* Amplia, prædictam reſolutionem procedere, etiam ſi Regulares ad pias cauſas teſtari velint. Rodriguez *tom. 3. quæſt. regular. quæſt. 69. artic. 2.* Sanchez *ſupra num. 3.* Barboſa *ſupra num. 108.* poſt alios. Amplia, etiam ſi Prælati cuiuſcunque Summo Pontifice inferioris accedat licentia. Rodriguez *ſupra* Sanchez *ſupra num. 5.* Lugo *de iuſt. & iure tomo primo diſputat. 3. ſect. 6 num. 109.* Poſſe autem id fieri ex licentia Summi

Pontificis

Pontificis dixi eo *cap. num.* 19. Qualis autem debeat esse hæc licentia, & quomodo intelligenda, & quantum duratura, ac de aliis conditionibus ipsius, consule Sanchez *supra num.* 46. *& sequentibus.* Hieronymum Rodriguez *in Compend. Quæst. Regul. resolut.* 135. & Barbosam *supra num.* 115. *& sequentibus* post alios, quos referunt. An autem Religiosus, factus Episcopus, Cardinalis, &c. testari possit, dixi *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 17. *num.* 5. An Nouitij, dixi *eod. to.* 1. *cap.* 24 *num.* 35. Quæ autem dicta sunt de testamento etiam intelligenda de codicillo. *leg. Diui* 6. *§. penul. fin. & l. si quis* 3. *& l. reg.* 6. *tit.* 12. *p.* 6. Nauarrus *Comment.* 2. *de Regularib. num.* 43. *&* 44. *& in Man. cap.* 27. *num.* 270. Sanchez *supra num.* 9. Bartholomæus à S. Fausto *in Thesaur. Relig. lib.* 8. *quæstion.* 71. Nota pro appendice huius doctrinæ resolutionem cuiusdam casus quem refert Portellus *in Respons. moral. tom.* 2. *casu* 85. Quidam Prælatus concessit cuidam Moniali, vt res aliquæ mobiles, & æstimabiles, quibus in vita vtebatur, post mortem ipsius venderentur, & pretium ipsarū applicaretur pro Missis celebrandis pro anima ipsius Monialis. Dubitatum autem fuit an hæc licentia valida fuerit, eo quod videretur esse licentia testandi. Et quamuis aliqui existimauerint ita esse: nihilominus credo præfatam licentiam validam fuisse, nec eam fuisse licentiam testandi. Ratio est non solùm quia talis donatio, aut dispensatio talium rerum mobilium non est facta coram testibus, Notario, &c. quòd pertinet ad formam veri testamenti; sed etiam quia illa non habet vim ex voluntate defuncti, quod etiam requiritur ad testamentum, sed ex voluntate solùm modò Prælati concedentis talem licentiam, qui semper illam reuocare potuit etiam post mortem Monialis. Et confirmatur, quia quemadmodum Prælatus potuit applicare illa bona alteri personæ post mortem illius Monialis, ita etiam ea applicare potuit in vtilitatem ipsius Monialis. Portellus *supra* conformiter ad doctrinam Sanchez.

Nota etiam posse Religiosum in morte declarare se debere aliquid tali personæ, ac proinde saltem in foro conscientiæ obligari Prælatos ad talem solutionem ex bonis quæ religiosus habebat ad vsum, & si in foro externo ad id non obligentur, vt habet Lugo *dicta sect.* 6. *num.* 122. Addo tamen nec in conscientia esse obligatos Prælatos, seu Monasterium ad solutionem talis debiti, nisi illud contractum sit ex licentia tacita, vel expressa Superiorum, aut res illa propter quam contractum est debitum vtilis fuerit Monasterio, iuxta dicta *tomo* 1. *capit.* 2. *numero* 18. Et constat ex similitudine serui, aut filij familias, ad quorum debita non tenentur pater aut dominus, nisi de eorum consensu contracta fuerint, aut ipsis vtilia. *l.* 1. *§. Si cum impubere. ff. de peculio.* Sanchez *lib.* 7. *in Decal. cap.* 31. *num.* 9.]

2 Posse autem Regulares testamentum à se factum ante professionem interpretari, & declarare, si declaratione, aut interpretatione egeat, quia hoc non est disponere de aliquibus bonis, sed declarare dispositionem à se factam quando poterant illam facere, dixi eo *capit.* 9. *numero* 19. quod latè persequitur Nouarius *supra à num.* 7. & tenet Portellus *in Dub. Regular. verbo Testamentum. numero* 2. Circa quæstionem autem illam, an saltem Regulares possint testamentum à se factum ante professionem post illam reuocare, inter varias sententias probabiles quarum vna absolutè affirmat, alia id solùm concedit in fauorem filiorum, aut Monasterij, non in fauorem extraneorum, & alia quæ absolute id negat; hæc posterior probabilior videtur. Primò, quia eadem potestas exigitur in actu dissoluendo, quæ in ipso constituendo. *leg. si vt proponis* 7. *in fine Codic. de nuptiis*, atque ideo ad eum solùm spectat reuocare testamentum, qui potest ipsum condere, sed professus nequit condere testamentum, ergo nec quę priùs conditum reuocare. Secundò, quia per professionem ita moritur mundo, vt nihil proprium habere possit, nec deinceps de bonis ante habitis quidquam disponere. Authent. *ingressi Cod. de Sacrosanct. Eccles.* Ergo nequit testamentum reuocare. Ita Sanchez *supra cap.* 11. *num.* 5. post Molinam, Azorium, Rodriguez, & plures alios DD & Summistas. Quibus ad de Portellum *sup.* [Et nouissime *in* 2. *tomo Respons. Moral. casu* 38. vbi etiam cum Bonacina disputat, an si Religiosus qui testamentum fecit in sæculo transferatur ad statum in quo habeat facultatem disponendi de bonis suis, possit reuocare tale testamentum.] Similiter testamentum professi de rebus alienis non valere, etiam ex domini consensu, eò quòd testamentum sit nomine proprio, & est proprium personæ testantis, tenet Nauarrus *dicto Commentario secundo de Regularibus num.* 57. & sequitur Sanch. *dicto cap.* 8. *num.* 6. Qui *ibidem numero* 11. dicit posse Regularem ex Superioris licentia donare causa mortis aliquid moderatum, sicut ex eadem licentia potest donare inter viuos, eò quòd iura solùm prohibeant Regularibus testari, non autem donare causa mortis. Licet oppositum teneant Nauarrus *lib.* 3. *Consil. in prima editione tit. de donationib. consilio* 6. *num.* 3. *& in* 2. *edit. lib.* 2. *titul. de præsumptionib. consilio* 2. *numero* 3. *& dicto Commentar.* 2. *de Regularib. num.* 43. *&* 44. *& in Manuali cap.* 27. *num.* 270. Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regular. quæst.* 47. *art.* 7. Graffius 1. *part. Decis. libro* 3. *cap.* 5. *num.* 58. *&* 2. *part. lib.* 3. *cap.* 19. & Lugo *supra.* Posse autem Regularem, de his, quæ ipsi donata sunt cum facultate disponendi de ipsis, tempore mortis disponere, dixi supra verbo *Legata Regularibus num.* 4. De quo etiam Lugo *supra num.* 111.

Regulares etiam non posse esse executores testa- 3
mentorum, siue testamentarios, siue ad causas pias, siue prophanas, sine licentia sui Superioris, dixi *tomo* 1. *p.* 1. *capit.* 9. *num.* 9. *& supra verbo Legata Regularibus relicta num.* 39. & declaratum esse à Sacr. Congregatione refert Nouarius *supra verbo Testamenti executor. num.* 1. Qualis autem debeat esse hæc licentia, & à quo Superiori concedenda, dixi eo *num.* 9. De quo etiam Barbosa *supra cap.* 43. *num.* 66. *& sequent.* Vbi etiam post Sanchez, & alios, non sufficere licentiam obtineri post susceptum executoris officium, sed ad illud acceptandum prærequiri. Nota autem, ipsosmet Ordinum Superiores executores testamentorum esse posse: ob generalem regulam, quòd facultatibus, quas Prælatus Monasterij subditis concedere potest, eisdem ipsemet vti non prohibeatur, nisi à Superiori ipsi interdictum sit, vel oppositum Statuto Ordinis decretum. Layman. *lib.* 3. *tractat.* 5. *sect.* 5. *cap.* 11. *num* 4. Quid etiam dicendum, quoad hoc de Religiosis extra claustra degentibus, vt Beneficiis deseruiant, habet idem Barbosa *ibidem num.* 69. ex Rotæ decisione, Sanchez, & aliis, ac Layman. *supra.*

Quomodo autem Fratres Minores, etiam obtenta 4
suorum Superiorum licentia, non possint prædictum munus exercere, constat ex dictis eodem *numero* 9. De quo pluribus aliis ad Minoritas in hac materia spectantibus, Portellus *supra num.* 5. *& sequentibus.* An verò executio testamenti à Regularibus facta sine prædicta licentia Superioris sit omnino irrita, & inualida, an verò solùm illicita, & peccaminosa,

minosa, probabilius est hoc secundum: quia licet in textu eo *num.9.* relato sit verbum *non potest*, quod solet denotare actus irritationem, nihilominus, quia cum ponitur solùm ob honestatem personæ, & perfectionem status non inducit illam, iuxta dicta *supra* verbo *Clausula n.47.* ideò videtur dicendum in præsenti solùm importare, quòd actus ille fiat illicitè à Religioso, eò quòd nec velle, nec nolle habeat. Azot. *tom.1.institut.moral.lib.12.cap.11.quæst.1.* Sanchez *supra capit.11. num.44.* Barbosa *supra numero 65.* Layman. *supra numero quinto.* Quòd prædicti Regulares executores testamentorum teneantur reddere rationem Episcopis, dixi eodem *num.9.* ex Concilio Trident. ibidem relato, & habet Layman. *eod.num.4.* ex Clemen. *vnic.de testam.*

5 Qualiter autem Religiosis prohibeatur ex Clem.I. *de priuilegiis* dum adsunt confectionibus testamentorũ retrahere testatores à restitutionibus debitis, aut legatis, vel ea sibi applicare, habes ex dictis *supra* verbo *Legata Regularibus relicta num.28.*

6 Qualiter etiam in Clem. *cupientes de pœnis* prohibeantur iidem Religiosi sub excommunicatione ipso facto incurrenda, & Papæ reseruata, aliquos, ad vouendum, seu aliàs promittendum, inducere, vt sepultura apud eorum Ecclesias eligant, vel iam electas non mutent, constat ex dictis *tom.1.p.1.cap.9. num.25.* & supra verbo *Sepultura quoad Regulares num.6.* & 7. Quæ ideo hic annotari volui, quia talis inductio sæpiùs contingere solet, cùm adsunt confectionibus testamentorum sæcularium.

TESTIS REGVLARIS.

SVMMARIVM.

De hac materia remissiuè. num.1.
Casus, in quibus Religiosi tenentur esse testes. numero 2.
An teneantur manifestare ea quæ faciunt pro aduersario. num.3.
Testes falsarij ad quid teneantur. num.4.
De numero testium. num.5.
De qualitate testium. num.6.
Regulares pro testibus à S.Officio examinati molestari non possunt à Prælatis. num.7.
Alia remissiuè. num. 8.

1 Circa hanc materiam iam dixi *tom.1. p.1. c.9. num.16.* non esse prohibitum Regularibus testes esse tam iudiciales quàm cuiuscumque instrumenti, vel testamenti, supposita tamen licentia Superioris, & quòd, etsi non adsit talis licentia, testimonium nihilominus eorum valeat, prout etiam determinatum à Sacr. Congregatione refert Nouarius *in Lucerna Regularium verbo Testis num.2.* Obiter tamen animaduerte, non facilè Prælatos Regulares debere hanc licentiam suis subditis concedere, nisi in causis alioquin piis, & quæ sic vni faueant, vt in alterius detrimentum non cedant, prout habent Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap.13.num.104.* & Peyrinis *3. tom. Priuileg. Minim. cap.3.num. 35.* Quòd autem Prælati, qui hanc licentiam concedere possunt, non solùm sint supremi, videlicet Generales, aut Prouinciales, sed etiam immediati, scilicet Priores, Guardiani, &c. dixi *supra* verbo *Iuramentum quoad Regulares numero 7.* vbi etiam alia ad intentum. Non posse etiam Regulares compelli ad testimonium ferendum in causis ciuilibus, nisi quando veritas aliter haberi non potest, dixi *eodem tomo primo cap.11. num. 24.* Quod intellige, in causis grauibus, vel quando testificari necessarium sit ad subueniendum proximo, iuxta dicta eo verbo *Iuramentum quoad Regulares numero 8.* Vbi etiam *numero 9.* quòd in talibus casibus non debent fictè iurare. Et *num.10.* quòd à Iudicibus, vel Principibus sæcularibus cogi non possint ad id faciendum. Adde, quòd si id faciant, incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ tenet Peyrinis *in Formular. littera T. cap.1. num.5.* ex aliis. Maximè si id sit in causa sanguinis ad condemnandum, iuxta dicta eo *capit.11. numero 24.* & loco relato *ex 3. tomo num.11.* Vbi etiam quomodo se debeant gerere casu, quo cogerentur iurare ad testificandum. An verò possint aliquando esse testes ad condemnandum in causa sanguinis sine periculo irregularitatis, dixi etiam *supra* verbo *irregularitas num.30.* Quid verò si testificarent ad liberandum aliquem, ex quo sequeretur mors accusatoris, agit Peyrinis *supra* & Diana *4.part.Tract.2.resolut 96.* post alios. Testes Regulares in ipsorum causis quomodo interrogandi, dixi etiam dicto *tomo primo p.1.cap.17. num.11.* Vbi etiam qualiter interrogati debeant veritatem dicere, dum tamen non eam sciant per Sacramentalem confessionem, aut sub secreto naturali, nisi in hoc casu secreti naturalis, quando id cedit in damnum aliorum; nec posse vnquam mentiri, aut teneri dicere ea, quæ à non fide digno, aut appassionato audierunt, aut testificari cum suo notabili damno. Quinam verò sint testes oculares, aut contestes, aut omni exceptione maiores, aut singulares, vel non exceptione maiores, dixi eodem *cap.27. num.15.* An excommunicatus possit esse testis, dixi *supra* verbo *Excommunicatio num.38.* Alia tamen in præsenti addenda, quæ etsi communia sint tam Regularibus, quam aliis, sæpius tamen inter Regulares practicabilia sunt.

Primò, esse aliquos casus, in quibus Religiosi teneantur testificari, seu esse testes in causis Regularibus, Primus, quando id præcipitur ipsis à suis Prælatis seu, quòd idem est, quando interrogantur ab illis in iudicio. Quia tale præceptum est iustum, & per consequens subditi tenentur obedire. S.Thom. *2.2. quæst.70. artic.1.* Caietan. & Expositores *ibidem* ac Sanchez *tom. 2. Consil. moral lib.6. capit.5. dub.1.* Quod intellige, quando iuridicè interrogantur, idest ab habente potestatem, & præcedente infamia, semiplena probatione, se notitia delicti, iuxta dicta *tomo primo cap.27.numero 11.* Secundus est, quando testimonium eorum est necessarium ad liberandum proximum ab iniusta læsione. Tunc enim, etiamsi à Superiori non interrogentur, tenentur se ad id offerre, quia ex lege charitatis tenetur quisque proximum ab iniusto damno liberare. S.Thom. Caietanus, Sanchez *supra* Fagundez *in 8. præcept. decalog. lib.8. capit.42. num.6.* Tertius est, quando accusator non sponte, sed ex obligatione aliquem accusauit: tunc enim tenentur testes se offerre ad testificandum, si videant illum deficere in probatione. Propter eamdem rationem. Sanchez *supra* post alios. In quibus casibus est talis obligatio sub mortali. In primo quidem, propter præceptum obedientiæ, & materiæ grauitatem; in secundo autem, & tertio, quia sub mortali tenemur liberare proximum à periculo patiendi iniustè graue, & notabile damnum, quando id facere possumus sine damno proprio, aut alterius. Sotus *lib.5. de iustit quæst.7 articulo primo & lib. de Secret. membr. 2. q.7.* Corduba *in Summ.quæst.157. punct.3.* Sanchez *supra dub.2.* Religiosi autem voca- 2

ri à

ti à suis Prælatis ad testificandum, si non iustificantur, & exinde sequatur damnum alicui, tenentur eidem restituere illud damnum. Eò quòd sic facientes peccant contra iustitiam, cum ex illa tenerentur obedire superiori. Sotus *supra* Nau. *in man.c.*25. *n.*44. *& c.inter verba corol.*63. Sanchez *sup. dub.*3. Portell. *in Dub. Regul. verb. Testis n.*7. Qui secus dicunt, quando non sunt vocati à Iudice. Vide Naldum *Summ. verb. Testis num.*2. Spatharium *in pract. Regul. Trac.*7. *c.*11. *n.*7. Fagund. *supra à n.*9 Dianam *p.*3. *tract.*5. *resol.*101. & Lugo *de Contract. disp.*39. *sect.*1.

3 Secundò, Religiosos vocatos, vt testimonium in aliqua causa ferant, teneri etiam manifestare, quæ pro aduersario faciunt, & si illa taceant, teneri ad restitutionem damni sequuti ex taciturnitate. Ratio est, quia sunt causa talis damni, & tenebantur euitare illud ex iustitia. Nauarrus *d. cap* 25. *num.*40. Sanchez *supra dub.*7.

4 Tertiò, testes, qui falsum deposuerunt, præter pœnas periurij, quas incurrunt, de quibus dixi *tom.*1. *cap.*9. *num.*42. & *supra* verbo *iuramentum quoad Regulares n.*14. tenentur etiam ad restitutionem damni inde sequuti, propter iniustitiam commissam. Vel totalis damni, si id fecerunt scienter, vel ex notabili negligentia; vel saltem partis, iuxta modum culpæ, si id fecerunt scienter, nec ex lata culpa, sed tantùm ex leui. Sotus *d. quæst.*7. *articulo* 4. Nauarrus *d. numero* 40. Sanchez *sup. dub.*21. Fagundez *sup. n.*1. Limitant id aliqui pro casu quo reus non erat per alios testes conuictus, nec iudex determinatus ad illum puniendum. Fagundez *supra num.*3. Diana *supra Resolut.*105. Qui autem præter intentionem, adhibita mediocri diligentia, falsum dixerunt, non tenentur ex iustitia ad restitutionem damni illati, cùm verè in iustitiam non commisetint. Diana *supra* post alios. Sed solùm tenentur ex charitate retractare id, quod dixerant, eo modo quo poterunt. Caietanus 2. 2. *quæst.*70. *art.*4. Corduba *memb.*2. *de Secret. quæst.*7. Nauarrus, & Sanchez *sup.* Vide Dianam 4. *p. tract.*4. *resolut.*99. & Fagundez *supra numero* 5.

5 Quartò, circa numerum testium nota, quòd licet iure antiquo *c. Præsul.*2. *q.*5. contra Præsulem Ecclesiæ Rom. requireretur numerus 72. testium, contra Presbyterum Cardinalem 44. (aliàs 64.) contra Diaconum Cardinalem 27. & contra Subdiaconum, Acolythum, Exorcistam, Lectorem, & Ostiarium 7. (Lessius *de iust. lib.*2. *c.*30. *dub.*4. *n.*27. Sanch. *supra dub.*9.) consuetudine tamen obtentum est, vt ad condemnandum quemcunque Regularem, etiam Sacerdotem, sufficiant duo testes præter actorem, si idonei sunt, & omni exceptione maiores, hoc enim est conforme iuri diuino *Deuteron.*17. *&* 19. *& Matth.*18. & in iure humano *c. quod verò* 2. *q.*5. *& c. omni negotio, & c. licet de testib. & l. vbi numerus ff. de testib.* Alderete *de Relig. discipl. l.*2. *cap.*3. *n.*5. Laym. *l.*3. *sect.*5. *Tract.*6. *c.*4. *n.*3. Peyrin. *in formular. littera T. c.*3. *n.*10. ex Syluestr. Couarub. Farinacio, & aliis. Nunquam tamen ad condemnationem alicuius sufficit vnius priuati testimonium. Lessius *sup. n.*24. Alderete *sup. n.* 4. Qui addit, etiamsi talis sit grauissimus, & in dignitate constitutus. Sed hoc limitat Sanchez *supra dub.*10. in Summo Pontifice, cuius testimonium facit probationem. Limitat etiam cum Syluest. *in Summa ver. Testis quæst.*5. in Cardinali, in multis casibus de consuetudine Curiæ.

6 Quintò, circa qualitates testium nota, quòd in causis criminalibus Regularium non sunt testes legitimi sæculares, vt constat ex *cap. de cætero de testib.* præsertim cum ipsi soleant esse Religiosis infesti. Alderete *sup. num.* 14. ex Mascardo, Farinacio, & aliis. Nisi quando crimen est occultum, vel aliter probari non possit. Alderete, & Layman. *supra* Alias eorum depositio solum facit iudicium. Alderete *ibidem.*

Sextò nota, quòd Regulares examinati pro testibus à Sancto Officio non possunt à suis Prælatis per quinquennium continuum à die depositionis molestari, vel ex quacunque causa, aut prætextu prætenso puniri, inconsultis DD. Cardinalibus. Ita enim habetur ex decreto Pij V. in Sacr. Congregatione, quod refert Nouarius *in Lucerna Regular. verbo Testis n.*3. 7

Alia quæ spectant ad examen testium Regularium, præter dicta *tom.*1. *p.*1. *cap.* 27. habes apud nostrum Thomam de Iesu *de Visitat. Regular. tract.*3. *cap.*7. Ghislerium *de iudic. Regular. cap.*17. Spatharium *de modo corrigendi Regular. tract.*7. *cap.* 6. & Peyrinus *supra cap.* 3. cum aliis, quos referunt. Plura etiam ad testes spectantia, præter relatos authores afferunt nouissimè Pasqualigus *in Decis. moral. decis.*211. *& sequentib.* & Eminentiss. Lugo *de Contractib. disp.*37. *sect.*14. *& disp* 39. *per totam.* 8

TORTVRA REGVLARIVM.

SVMMARIVM.

*Quando aut quomodo torqueri possint Regulares. n.*1.
*Quæ indicia sufficiant ad torturam. num.*2.
*Non statim applicanda est. num.*3.
*Priuilegiati non torquendi. num.*4.
*Quando tortura applicari non debet. num.*5.
Quid quando pœna delicti est æqualis, vel minor tortura num. 6.
*An reus semel tortus iterum torqueri possit. num.*7.

Ex dictis *tom.*1. *p.*1. *c.*18. *num.*17. *& c.*27. *n.*16. constat posse Prælatos Regulares subditos non plenè conuictos de aliquo crimine atrociori, & grauiori, cogere per torturam ad illud fatendum. Vbi etiam de modo talis torturæ. Esse autem mitiùs torquendum Religiosum quam sæcularem dixi etiam *supra verbo Index, & Indicium Regularium num.*14. Vbi etiam de ministris, per quos torqueri debent Religiosi, & quibus tormentis. Appellationem quoque à sententia torturæ esse suspensiuam dixi eodem loco, & *verbo Appellare, & appellatio num.*17. An etiam & quando reus cogi possit per torturam ad respondendum, dixi *supra verbo Reus Regularis num.*3. Nunc alia addenda ad intentum inter Regulares practicabilia. 1

Primò, quod licet Iudicis arbitrio relinquatur an indicia, quæ sunt de crimine ab aliquo commisso sint sufficientia ad torturam, vt habent Angelus, Syluester, Armilla, & Tabiena *in Summa verbo Indicium*, & Sanchez *tomo* 2. *Consil. moral. lib.*6. *c.*3. *dub.*14. *num.*6. Nihilominus regulariter loquendo non quoduis indicium sufficit, sed debet esse graue, quod legitimè, videlicet per duos testes, comprobetur. Farinacius *in Practic. criminal. quæst.*37. *num.*7. *&* 13. Layman. *l.*3. *sect.*5. *Tract.*6. *c.*5. *q.*9. Vnus tamen testis exceptione maior, qui testatur de delicto viso, sufficiet. Angelus, Syluester, Armilla, Tabiena *supra.* Lessius 2. *de iustit. c.*29. *dub.*17. *numero* 153. & Layman. *supra.* Excipe, nisi reus esset bonæ famæ. Si enim talis esset, necesse est, vt alia indicia afferantur. Sanchez *supra num.*3. ex Simancas, & aliis. Vnde Sanctus Ludouicus Galliarum Rex, vt habet Boërius 2

Boëtius *decis*.103. & ex eo Alderete *de Discipl. Regular. l*.1. *cap*.17. *num*.11. statuit nullum virum honestum, vel integræ famæ ad vnius depositionem posse torqueri. Potest tamen esse vnum indicium tam vehemens, vt illud solùm sufficiat, vt si Religiosus iuuenis inuentus esset cum fœmina in loco secreto apto ad peccandum. Sanchez *supra num*.5. ex prædictis Summistis, & Dom. Lugo *de Contract. lib. disp*.37. *sect*.13. *num*.154. In specie autem de huiusmodi indiciis, quæ sint sufficientia ad torturam, agit Alderete *supra*. Lessius *supra lib*.2.*c*.8.*num*.156.& *sequentibus*. Sanchez *supra num*.7. Portellus *in Dub. Regul. verbo Tortura*.

3 Secundò, non statim ac sunt sufficientia indicia ad torturam veniendum esse ad illam, maximè inter Regulares, inter quos benigniùs agendum, sed dandam esse copiam ipsorum reo, & dilationem, vt se defendat. Si tamen in defensione defecerit, damnandus erit tormento, & sententia ipsi intimanda. Quod si ab ea non appellat, vel casu quo appellet, appellatio censetur friuola, torquendus est. Sanchez *supra num*.4. Portellus *supra num*.11.

4 Tertiò, quòd cum in Iure sint multi priuilegiati, qui torqueri non possunt, nisi in criminibus exceptis, scilicet hæresis, læsæ Maiestatis, proditionis, &c. quales sunt minores quatuordecim annis, senes, milites, decuriones, nobiles, & mulieres prægnantes, de quibus communiter Doctores, specialiter ex relatis Lessius *supra à n*.154. Sanchez *supra num*.12. Fagundez *l*.8. *in Decalog. c*.21. *num*.14. Layman. *supra n*.12. Lugo *supra à num*.155. post Clarum, Gomez, & alios, & inter eos recenseantur etiam Doctores, & constituti in magna dignitate, ideo Magistri Religionum, cum sint Doctores, & Generales, aut Prouinciales, quia sunt constituti in magna dignitate, hoc priuilegio potiri possunt præsertim in materia fauorabili. Portellus *supra num*.12.

5 Quartò, tortura applicari non debet quando crimen est plenè probatum, vel quando alia via veritas haberi potest, quamuis reus illud neget. Tortura enim solùm adinuenta est in subsidium veritatis cognoscendæ: quando ergo veritas est cognita non debet applicari tortura, maximè inter Regulares, cum apud illos rarissimus esse debeat illius vsus. Alderete *dicto c*.17. *num*.8. Portellus *supra num*.4. Excipe duos casus, prior est, quando reus malitiosè appellat ad Superiorem, vt executionem iustæ sententiæ impediat, vel quando putatur habuisse socios, vel commisisse alia crimina. Lessius *supra n*.152. ex Nauarro, & Claro.

6 Quintò, tortura non est applicanda quando pœna imponenda pro delicto est æqualis, vel minor ipsa tortura, sed quando est maior. Iniustissimum namque est, vt pro delicto pro quo Religioso imponenda est pœna aliqua ieiunij, mortificationis, &c. aut etiam priuatio officij, &c. enormissima torturæ pœna ei applicetur. Alderete *dict. c*.17. *numero* 8. Portellus *supra n*.2. [Adde quod iuxta dicta *tom*.1.*p*.1. *c*.27. *n*.12. nomina testium non debent manifestari reo, eo quod & si talis manifestatio sit conformis iuri communi, *c. fin. de hæresi in* 6.& *c. Qualiter, & quando de accusat*. Nihilominus quia est vsus S. Inquisitionis, & quia ex hoc oriri possint plura damna contra charitatem, quæ maximè impediri debent inter Regulares, ideo inter ipsos non debet admitti talis testium manifestatio. Lugo *tom*.2. *de iustit. & iur. disp*.37. *sect*.14. *n*.168. post Suarez, & Sanchez. Huiusmodi autem defectus manifestationis testium in tribunali Religiosorum suppletur primo ex eo quod in illo mitius, & benignius contra reum proceditur, quam in aliis tribunalibus. Tum etiam ex eo quod minori pœna punitur; & præsertim, quia Iudex Regularis ante rei condemnationem eum interrogare debet an habeat aliquem sibi peculiariter infensum, vel suspicetur de aliquo sibi falsum crimen imposuturum. Lugo *supra*.]

7 An reus semel tortus iterum torqueri possit, & quando, habent Lessius *d. dub*.17. *n*.168. & Layman. *supra n*.10. ex aliis. Nota tamen, quòd inter Religiosos hoc non est laudabile. Portellus *supra n*.8. ex Rodriguez. Apud quos etiam alia ad intentum, maximè, prout ad Religiosos spectat, apud Alderete locis relatis. Vide etiam Dianam 4. *part. tract*.6. *per totum* dum loquitur de tortura in Sancto Officio.

TRANSEVNTES REGVLARES.

SVMMARIVM.

De consuetudine, & praxi Curiæ. num. 29.
An sit talis consuetudo, & praxis. num. 30.
Quid de iure speciali Bullæ Sixti V. num. 31.
Verba ipsius. num. 32.
Expenduntur illa sine expresso consensu. *num.* 33.
Dictio sine *quantum valeat. num.* 34.
Verba illa sine consensu *ad qua referenda. num.* 35.
Bulla illa est fauorabilis. num. 36.
Quomodo sit procedēdū iuxta consiliū Authoris. n. 37.

1 TRANSITVM Regularium ex vna religione ad aliam licitum esse quibusdam conditionibus statuens, dixi *tom.* 1. *cap.* 22. per totum. Nunc verò prædictæ conditiones expendendæ sunt, & materia ipsa amplianda.

2 Et primò, ex dictis eo *cap.* 22. *num.* 3. constat, quòd ad hoc quòd iste transitus sit licitus, requiritur primò, quòd non fiat temeritate, leuitate, odio, ira, contemptu, vel alia qualibet animi perturbatione, sed studio vitæ perfectioris. De quo etiam Bonacina *de Clausura q.* 1. *punct.* 9. §. 3. *diff.* 2. *num.* 1. Portellus *in Dub. regular. verb. Religionis transitus num.* 6. Dixi etiam *ibidem num.* 7. defectum huius conditionis non irritare transitum ex vna Religione ad aliam. Tum quia, vt ibi dixi, iura, quæ de huiusmodi transitu loquuntur, & talem conditionem apponunt, nullo modo asserunt propter ipsius defectum irritari. Tum etiam, quia malus finis professionis, si non est contra substantiam ipsius, eam non irritat, vt dixi eodem *tom.* 1. *cap.* 1. *num.* 15. Leuitas autem, odium, ira, contemptus, vel animi perturbatio non sunt contraria substantiæ professionis. Bonacina *supra diff.* 1. *num.* 7. Bordonus *resolut.* 29. *num.* 47. Licet oppositum teneat Thesaur. *in Praxi part.* 2. *verbo Religiosus cap* 4. *num.* 2.

3 Requiritur secondò, quòd is transitus non fiat cum iactura, & detrimento Religionis à qua disceditur, iuxta dicta *eo num.* 7. Vnde si volens transire sit persona insignis, valde doctus, aut in aliqua re magnæ æstimationis, non videtur posse licitè transire, quia talis transitus magnam afferret iacturam Religioni derelictæ. Portellus *supra*. Defectus etiam huius conditionis non irritat transitum, vt ibi etiam dixi. Quod etiam tenent Bonacina *supra diffic.* 2. *num.* 4. & Bordonus *supr. num.* 48. Quo tamen non obstante, prior Religio habet ius repetendi Religiosum, qui cum notabili ipsius iactura ad aliam transiit. Tum quia id colligitur ex *cap. licet de Regularibus.* Tum quia Religioni competit ius petendæ restitutionis in integrum, cum læsa fuit. *cap.* 1. *de in integr. restit.* Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 7. *num.* 11. *&* 92. Bonacina *supr.* post D. Antonin. Angelum, Syluestrum, Tabienam, & alios. Quod tamen limitandum est, si forsan Religionis desertæ Religiosi fuerint peruersorum morum, vt propterea causa fuerint talis transitus, tunc enim tale damnum ipsis imputari debet. Sanchez *eo num.* 11. ex aliis.

4 Tertiò requiritur, iuxta dicta eo *cap.* 22. *num.* 4. petitio licentiæ à Superiori. Quibus fauet declaratio Sacr. Congregationis, quam refert Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 43. Licet defectus huius conditionis non irritet transitum, vt dixi *ibid. num.* 7. Quod tenent etiam Sanctarellus *de Apostasia cap.* 8. *dub. vnico num.* 6. Bonacina *supra diffic.* 1. *num.* 7. contra Sanchez, & alios. Adde, ex declaratione Sacr. Congregationis, quam referunt Rodriguez *tom.* 3. *qu. Regularium q.* 5 2. *art.* 29. Quarant. *in Summa Bullar. verb. Monasteria, & Conuentus verb. Quoad transitus*, & Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Transitus Religiosus*, transitus ad parem, vel arctiorem Religionem, non fieri nisi causa cognita, & vitæ, ac morum ratione, idque ex approbatione Capituli Generalis. Oppositum tamen, vt credo, practicatur in Religionibus, quod attinet ad approbationem Capituli Generalis.

5 Quartò requiritur ad hoc vt transitus ab vna ad aliam Religionem fieri possit, quòd religio, ad quam fit transitus sit perfectior, iuxta dicta eo *c.* 22. *num* 5. Dixi autem eo loco *num.* 7. defectum huius conditionis reddere nullum transitum, & irritare professionem factam in alia religione. Excipe nisi adsit legitima dispensatio potentis illam concedere ad transeundum ad æque strictam, aut laxiorem religionem, iuxta dicta eo *cap.* 22. *a n.* 8. quia nullo iure transitus ad non perfectiorem religionem permittitur, nec religiosus sui iuris est, vt validè possit in prioris professionis, & iuris per illam priori religioni comparati præiudicium, profiteri in altera Religione æquè stricta, aut laxiori. Sanchez *supra num.* 23. Quæ autem religio sit dicenda perfectior in præsenti, habes ex dictis *eo num.* 5. Nota tamen, quòd quamuis ibi dixerim in quæstione illa quid intelligatur nomine religionis perfectioris probabiliter dicere aliquos eam esse perfectiorem non quæ fuerit arctior, asperior, & rigorosior, sed quæ habuerit perfectiorem finem, & media ad illum proportionata; nihilominus video sententiam aliam, quam ibi etiam satis probabilem dixi, scilicet eam dici perfectiorem, quæ fuerit arctior, durior, & asperior, communiorem esse, vt patet ex multis Authoribus, quos Sanchez *supr. num.* 21. adducit. Quibus iunge Sanctarellum *supr. cap.* 8. *num.* 30. Bonacina *supra difficult.* 3. *num.* 2. Fagundez *in* 2. *Ecclesi. præcept. lib.* 8 *cap.* 5. *num* 6. Tamburinum *de iure Abbat. tom.* 3. *disp.* 7 *quæsit.* 1. *num.* 18. & Bordonum *supra num.* 21. Et ratio est, tum quia transitus ad aliam Religionem concedi videtur, vt salus Religiosi ad aliam Religionem transmigrantis in statu magis tuto collocetur, in statu autem magis tuto collocatur amplectendo Religionem arctiorem, & duriorem, quàm aliam perfectiorem, & fructuosiorem per ordinem ad finem, & salutem animarum. Non leue enim periculum subit, qui curam aliorum gerit. Confirmatur, tum quia in *cap. licet* citato mentio fit arctioris, & asperioris vitæ. Tum quia in omnibus priuilegiis, in quibus interdicitur transitus ab vna religione ad aliam, excipitur Carthusia, sed hæc non est perfectior quoad finem (Carthusiani enim aliorum saluti non vacant) est tamen arctior, & asperior ratione abstinentiæ à carnibus, silentij, perpetuæ clausulæ, & aliarum perpetuarum pœnitentiarum. Ergo illa religio perfectior in hac parte vocatur, quæ durior fuerit, & asperior.

Etsi autem in hac parte nomine perfectioris Religionis intelligatur austerior, absolute tamen loquendo aliud est Religionem esse perfectiorem, aliud verò esse strictiorem, seu rigidiorem. Religionis enim perfectio sumitur à meliori, ac perfectiori fine, contemplatiuæ scilicet vitæ, vel actiuæ, per exercitium virtutum perfectiorum. At religionis strictio, & asperitas sumitur ex asperioribus, & strictioribus actionibus vitæ, & corporis, in quibus Religiosi exercentur. Vt à maiori ieiunio, silentio, ciliciis, &c. Vnde poterit contingere vt vna Religio sit strictior, & asperior altera, sed altera minus stricta sit nihilominus perfectior quia habet meliorem, ac perfectiorem finem, & exercitium virtutum perfectiorum. Portellus *supr. n.* 1. ex D. Bonauentura. 6

7 Dixi etiam eo *num.* 5. quod ad iudicandum quæ Religio sit perfectior (idem dico de strictiori) non tam attendendum sit ad primam Institutionem, & Regulam, quàm ad præsentem obseruantiam, & modum, quo in tali religione viuitur. Quod non solùm tenent, Azor. & Lessius eo loco relati, sed Sanchez *supr. num.* 24. post plures alios. Quibus iunguntur Bonacina *supra num.* 3. Peyrinis *tom.* 1. *de Subdito qu.* 1. *cap.* 24. §. *nota tamen*, & Bordonus *supra num.* 15.

8 In iudicando etiam, quæ Religio sit strictior, aut asperior, non solùm inspicienda est externa corporis asperitas, aut votorum multitudo, verum etiam alia vitæ ratio, vt est exacta paupertas, stricta propriæ voluntatis abnegatio, & similia, quæ corporis austeritates valde superant. Vnde meritò Summi Pontifices aliquando interdixerunt quibusdam Religiosis ne Fratres Minores, aut alios strictioris Regulæ in suam religionem admitterent prætextu quarti voti, quod in ea emittitur, Sanchez, & Bonacina *supra*. Vnde etiam cessant quæstiones aliquorum, qui propterea solùm aliquas religiones strictiores appellant, & ad eas transire posse alios quoscunque, etiam Carthusianos, contendunt, quia in eis est quartum votum aliquod.

9 Quintò, iuxta dicta eo *cap.* 22. *num.* 6. requiritur, vt Religiosus possit ex vna Religione ad aliam transire, quòd illi non sit à Sede Apostolica talis transitus interdictus. Huiusmodi etiam conditionem aliquando irritare transitum, & professionem de nouo in alia Religione factam, quando scilicet in tali prohibitione Pontificia clausula irritans apponatur; secus verò quando non, dixi eo *cap.* 22. *n.* 7. Pro quo video notabile priuilegium Innoc. VII. pro Patribus Seruitis *in Annalibus huius Ordinis Centur.* 2. *lib.* 2. *cap.* 5. Quomodo autem intelligenda sint similia priuilegia interdicentia talem transitum, & an illis non obstantibus permitti possit, agunt Sanchez *supr. num.* 10. Vechius *in Praxi Nouit. disp.* 15. *dub.* 3. & Barbosa loco relato *de iure Ecclesiast. num.* 51.

10 Religiosi portò, quibus interdictus est transitus ad aliam Religionem sunt primò, Mendicantes, nisi solùm ad Carthusiam, iuxta dicta *ibidem num.* 6. Secundò, Cistercienses, iuxta dicta *ibidem*. Tertiò, Iesuitæ, & Carmelitæ nostri discalceati, prout ibidem dixi. Item Clerici Regulares Ministrantes infirmis, qui etiam ad Carthusianos transire non permittuntur, vt ibidem quoque dictum est. Deinde prout habet Sorbus *in Additionibus ad Compendium priuil. Mendicantium verbo Recipere*, Capuccinis prohibitum est à Pio V. Gregor. XIII. ac Sacr. Congregat. transire ad Minimos Sancti Francisci de Paula, vbi etiam alia ad intentum. Discalceati etiam S. Augustini ad calciatos eiusdem ordinis, siue ad quemcunque alium ordinem laxiorem sine speciali Sedis Apostolicæ licentia transire prohibentur, ex Clement. VIII. Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Transitus Religionis*. Similiter Trinitarij discalceati nequeunt transire ad aliam quamcunque Religionem, Carthusiana excepta, ex SS. D. N. Vrbano VIII. Peyrinis *tom.* 3. *priuil. Minimor. cap.* 12. *in Constitutione* 11. *vel* 21. *Vrbani VIII*. Insuper Fratres Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede prohibentur transire ad Mendicantes ex Calixto III. Bordonus *supra num.* 38. Discalceati etiam huius Ordinis prohibentur à Sanctiss. D. N. Vrbano transire ad calciatos, Barbosa *supra*. De aliis, quibus similiter id est prohibitum, latè Barbosa loco relato *de iure Ecclesiastico à num.* 52. Tamburinus *supr. quæst.* 2. Thesaurus *supr. num.* 4. Bordonus *supra num.* 17. & sequentibus. Nouarius *in Lucerna Regul. verbo Translatio num.* 9. *& seqq.*

Qui possint dare licentiam ad transitum ad Religionem æquè strictam, seu strictiorem, constat ex dictis eo *cap.* 22. *num.* 8. 9. *&* 10. Vide tamen priuilegia particularia Religionum, specialiter Benedictinorum, & Hieronymianorum apud Rodriguez *tom.* 3. *quæst. Regular. qu.* 52. *art.* 10. & Portellum *supr. num.* 10. *&* 11. Quomodo peccet Prælatus non concedens licentiam subdito ad transeundum ad strictiorem religionem dixi *ibidem num.* 13. De quo etiam Vechius *d. disput.* 15. *dub.* 2. & Barbosa *supra à num.* 69. Qui vero dent illam ad laxiorem, aut minus strictam dixi *ibidem num.* 11. Vbi primò notanda declaratio S. Congregationis, quam referunt Quaranta *supra* & Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Claustrales*, ex qua habetur, Religiosis claustralibus non licere transire ad non claustrales, quales sunt Militares, & Hospitalarij per licentias, quæ conceduntur claustralibus ingrediendi quamcunque Religionem. Maximè notandum secundò, quòd, cum iuxta dicta eo *numero* 11. probabile sit apud multos Doctores posse Prælatos Papa inferiores videlicet Regulares supremos, ex legitima causa dispensare cum suis Regularibus ad transeundum ad laxiorem religionem, prout tenent Nauarrus, Sanchez, & Lessius eo loco relati, Sanctarellus, Vechius, & Faustus, quos refert, & sequitur Nouarius *supra num.* 6. *&* 7. Fagundez *supr. num.* 10. Tamburinus *supra quæsit.* 5. *num.* 7. & alij plures apud Sanchez *supra à num.* 54. Barbosam *supra à num.* 78. & Peyrinis etiam loco relato eo *tom.* 1. *de Subdito.* §. *dico sexto*. Nihilominus probabilitas huius sententiæ solùm videtur practicabilis quando adest certa, & indubitata causa talis dispensationis, & tantùm pro foro interno, non pro externo, propter decretum Concilij Trident. eo loco adductum, & alia quæ affert Peyrinis *supra* §. *dixi*, *&* §. *cæterum*. Pro foro ergo externo semper Sedes Apostolica consulenda est, prout laudabiliter satis, etiam quando transitus est ad strictiorem Religionem fieret solet. Vt testatur Erasmus Cochier. *de iurisdictione Ordinarij in Exemptos p.* 4. *qu.* 12. *in fine*. Addit Sanchez *supra num.* 70. ad id quoque requiri consensum Conuentus, eò quòd cum agitur de maioribus negotiis Monasterij, talis consensus requiritur, & in præsenti talis sit iste casus, quia in eo agitur de alienatione Religiosi. Attendendus tamen est, vt credo, quoad hoc vsus, & stylus Religionis. Quæ verò sint causæ talis dispensationis dixi in eo loco *num.* 12. ex Azorio, Suarez, Sanchez, & Diana. De illis etiam Barbosa *supr. num.* 82. Fagundez, & Nouarius *supr.* ex Sanctarello, Vechio & Fausto. Quomodo autem non possit concedi licentia ad transitum, nisi concedenti illam constet, Religionem ad quam fit transitus, paratam esse ad recipiendum talem religiosum, constat ex dictis ex Decreto Sacr. Congregationis eo *cap.* 22. *num.* 15. De quo etiam Vechius *supr. dub.* 2. *num.* 9. Bordonus *supra num.* 3.

Per regulares autem, quibus permittitur transitus ad alias religiones seruatis seruandis, intelliguntur 21
etiam Episcopi regulares, iuxta dicta *cap.* 22. *numero* 28. Item Militares. Adeo, vt tales in claustris vitam communem non degentes, etiam absque licentia suorum Superiorum possint transire ad Claustrales, vt fuit resolutum à Rota in vna Bononiensi *professionis* 14. Maij 1622. coram Domino Merlino, quam citant Vecchius *supr. dub.* 2. *n.* 14. & Barb. *supr num.* 64.

num.64. Possunt etiam id facere Moniales, iuxta dicta tom.1.c.25.n.41.& supr.verb.Clausura n.14. Quibus etiam locis plura dixi ad intentum. Pro foro tamen externo, vt credo, S. Congregat. non semel censuit ad eam in similibus casibus esse recurrendum, & signanter in quadam Nannetén, & Redonén. Ex quibus colligitur, illam, similes licentias, concedere non consueuisse nisi quatuor conditionibus. Prima est, vt antequam à primo Monasterio Monialis egrediatur, aliud sit paratum, & quòd benevolas habeat receptrices, quodque in eo capitulariter per secreta suffragia recipiatur. Secunda est, vt dotem à cæteris Monialibus præstari solitam, persoluatur. Tertia, vt spes illi auferatur ad primum Monasterium redeundi. Quarta, vt translatio fiat comitantibus matronis consanguineis grauibus ab vno ad aliud monasterium recta via absque diuerticulo, ac nullibi pernoctetur, nisi causa hospitij, idque nō nisi apud honestas personas. Barbosa supr.n.45 & 46. Pro huiusmodi etiam transitu monialium vide Portellum supra n.8.& 9 An verò tunc debeant secum suam dotem deferre, consule dicta supr. verbo Dos Monialium n.6. & Eminentiss. Ioannem de Lugo de iust. & iure tom.1.disp.3.sect.11.n.229. Item Tertiarij, seu Tertiæ, cum illi non sint veri religiosi, ad quamcunque veram religionem transire possunt. Item Oblati, seu Donati iuxta dicta tom.2.c.8. num. 21. De quo etiam Bordonus supr.n.54.ex aliis. Idem dicendum de toto Conuentu, seu Monasterio, iuxta dicta eo cap.22. num.27. De quo etiam Bordonus supr. num.-9.

13 Translatos de vna Religione in alteram teneri facere nouitiatum vnius anni, & de nouo profiteri, constat ex dictis eo c.22.n.16. Vbi etiam dixi id esse necessarium, quando est transitus ab vna familia in aliam eiusdem Ordinis, vt si à Discalceatis Carmelitarum ad Obseruantes eiusdem Ordinis, vel à Conuentualibus ad Obseruantes, vel Capuccinos in Ordine Minorum, vel è contra fiat transitus, quia, vt ibi dixi, istæ religiones habent diuersas austeritates, diuersosque modos viuendi, & propterea necessaria est probatio Religiosorum in ipsis. Et ideo Rota apud Farin.decis.115.num.7.p.2.recent.censuit quòd Monialis vnius Monasterij vbi ad aliud transfertur, si non emittit professionem in secundo Monasterio non fit Monialis illius. Et num.8. tenet sufficere professionem emissam in primo monasterio, quando fit translatio de vno monasterio ad aliud eiusdem regulæ. Barbosa supr.num.87. Fratres tamen discalceati Sanctissimæ Trinitatis, ex declaratione S. Congregationis, quando transeunt ad calceatos non tenentur emittere nouam professionem, licet debeant facere annum probationis Barbosa supr.n.86. Nouarius supra n.25.

14 De loco, quem habent Religiosi translati ad aliam Religionem dixi eo c.22.n.17. De quo etiam, præter authores ibi relatos. Barbosa supr.n.88.& 89. Similiter de obligationibus sic translatorum dixi eodem cap.22.n.19. De quo etiam Barbosa supr. num.90. ex aliis. Pro quo valde notanda Constitutio SS. D. N. Vrbani VIII. data anno 1635, die 2. Maij; in qua statuitur, quod Regulares, qui ex suo instituto votum habent, seu iuramentum de non procuranda, vel acceptanda extra eorum Religionem, dignitate, aut superioritate, transeuntes ad aliam Religionem etiam cum licentia Papæ, aut dimissi, seu eiecti, remaneant astricti dicto voto, aut iuramento. Vnde esto. quod prędicti iuxta dicta eo n.19. non tenerētur dicto voto, seu iuramēto, quia illa, vel similia cēsentur annexa, & veluti accessoria priori professioni, hoc tamen nouo iure SS. D. N. Vrbani inducta est præsumptio iuris, quod ea censeantur principaliter facta in cultum Dei, & non vt adnexa priori professioni Thesaur. supr.n.13. Nota tamen, quòd quamuis ipse ex Lessio, & Sanchez, quos refert, putet hoc votum de iure communi Papæ reseruatum non esse; nihilominus ex nouissima Constitutione Sanctissimi D. N. Vrbani sub die 26. Februarij præsentis anni 1643. declaratum est ab eodem Sanctissimo Motu proprio prædictum votum d spensari, aut relaxari non posse, aut aduersus illud aliquam licentiam, indultum, vel præceptum concedi, nisi solùm à Romano Pontifice pro tempore existenti, sublata facultate id faciendi omnibus, & quibuscunque Superioribus, Nunciis Apostolicis, Legatis, etiam de latere, sublatis quoque quibuscunque priuilegiis, indultis, & facultatibus in contrarium. An translati volentes redire ante non emissam professionem sint admittendi in prima Religione, dixi ibid. n.18. De quo etiam Bordonus supr. n. 57. & seqq. Vbi etiam de loco, quem talibus debet tribuere Religio, & an debeant facere nouum nouitiatum. De iis, quibus priuantur transeuntes de vna ad aliam Religionem, dixi ibid. n.20. & 21. De bonis autem prælatorum translatorum ad quam Religionem pertinent, dixi ibid. n.3. De quo Portellus supr.verb. Bona transeuntium n.1. Barbosa supr.à n.91. Bordonus supr. à n. 88. De egrediente Religionem animo transeundi ad aliam post aliquod tempus dixi n.26 Similiter de pœnis transeuntium illegitimè ex vna Religione ad aliam dixi ibid. n.22. & 24. De quo etiam Thelaur. d. c.4. De obligatione sic translatorum ad manendum in claustris propter decretum Concilij Tridentin. dixi num. 29. Nota autem Sacr. Congregationem declarasse apud Armendariz in Additionibus ad recopilat. legum Nauarræ lib.2. tit.18. l. 7. de Religion. num.69. & Barbosam supra num. 103. posse Prælatum prædictis translatis licentiam concedere standi ad modicum tempus extra monasteria, causa prædicationis, vel audiendi confessiones. 15

Quomodo, & quando Religiosi Choristæ transferri possint ad statum laicorum, seu Conuersorum, dixi eo cap.22.num.25. Quomodo verò è contra non debeant Conuersi, seu laici permitti ad Ordines Sacros promoueri, habes ex dictis to. 1.p.2. cap.2. num.22. 16

Consequenter ad dicta n.11 ad quendam casum mihi propositum, ex parte Maioris seu generalis S. Ordinis Camaldulensis, an videlicet posset suis subditis facultatem transeundi ad laxiorem Religionem concedere, iusta & rationabili subsistente causa sic respondi.

RESPONSIO.

Possumus loqui in hoc dubio vel de iure communi; vel de speciali Sixti V. in Bulla Ea est, Romæ apud S. Petrum die 9. Iulij 1586. pro his Patribus data; vel etiam de stylo, & praxi Rom. Curiæ. 17

Et loquendo de iure communi, satis probabile est, & in praxi secura sententia affirmans posse prædictum Maiorem sicut & quemlibet alium Generalem Religionum concedere licentiam prædictam suis subditis iuxta dicta à me tom.1. sum.c.22. n.11. Ratio est, quia authoritas cōcedendi hanc licentiam ferè necessaria est pro bono regimine Religionis; cū sępius expediat, posita tali rationabili & iusta causa aliquem ab onere talis Religionis liberare. Pertinet etiam ad perfectam subiectionem subditorum erga Prælatos; magis enim ipsis subiecti erunt si ab illis possint hanc licentiam obtinere. Ergò credendum iure communi habere illam dictos Prælatos Religionum 18 19

gionum erga suos subditos, præsertim cum circa illos habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, & omnino similem Episcopis, maximè in iis quæ ad salutem animarum & conscientiæ quietem spe-
20 ctant, qualis est hæc facultas.

Esse autem hanc sententiam satis probabilem sufficienter probatur ex innumeris ferè Doctoribus, Iuristis & Theologis qui illam vel absolutè tenent, docentes Prælatum Papa inferiorem posse hanc licentiam concedere; vel id expressè affirmant de Abbatibus, aut Prælatis supremis Ordinum; vel ad minus, id esse probabile indicant. Hi sunt Speculator *tit. de dispensat. §. nunc. de Episcoporum numero* 3.
21 *vers.*20. Archidiaconus *cap. quam sit num.*6.18.*q.* 2. *& cap. si Religiosus in fin. de elect. in* 6. Innocentius *cap. Dilectus num* 3. *ad fin. de tempor. ordin. & cap. fin. num.* 1. *de renunc.* & ibi Hostiensis *num.* 3. *& cap. non est in fin. de regular. num.* 2. Ioan. Andreas *n.* 7. & in addit. ad Speculat. *tit. de dispensat. §. sunt quoque num.* 6. *littera O. & cap. non est in fin. de regular.* Abbas *num.* 2. *& cap. significatum in fin. & d. cap. non est num.* 6. Rosella *verb. Abbas num.* 3. Paludanus *in* 4 *dist* 38.*q.*4.*art.*4.*num.*43. D. Antoninus 2.*part. tit.* 11.*cap.* 2 §.9. *vers. hoc autem videtur*, Maior *in* 4.*dist.*38.*q.*21.*concl.*5. Angelus in Summa *verb. Religiosus num.*34. Sylvester *verb. votum* 4 *q.*3. *dict.*6. *& verb. Religio* 4. *q.*2. Tabiena *verb. Religio q.*23. *num.*24. Gregorius Lopez *lib.*9.*verb. Illas fuertes tit.*7.*part.*1. Navarrus *cons.*56 *de Regul. & c. statuimus q.*3. Rodrig *tom.*3.*qq.reg.q.*52.*art.*9. *&* 2.*tom. sum.c.*6.*n.*8. Lessius 2.*de iust.c.*41. *dub.*13. *num.*102. *&* 103. Azor *tom.*1.*inst.mor.lib.*12.*c.*15.*q.*1. Miranda *in Manual. Pral tom.*1.*q.*31.*a.*1.5. *&* 6. Suarez 4.*tom. de Relig.tract.*8.*lib.*3.*c.*11.*n.*20. Sanchez *lib.*6.*in Decal.c.*7.*n.*53. *&* 68. Sanctarellus *de Apostasia c.*8.*n.*7. Bartholomæus à S. Fausto *lib.*5.*q.*345. Bartholomæus de Vechis *in prax. disp.*12.*dub.*5. Barbosa *de Iur. Eccles.lib.*1.*cap.*42.*n.*78. Diana *part.*3. *tract.*2. *dub.*43. Peyrinis *tom.*1.*de subd.q.*1.*c.*24.§.*dico sexto*. Fagundez *in* 2.*Eccles.prax.lib.*8.*c.*5.*n.*10. Layman *de stat. Relig.tract.*5.*c.*6.*n.*9. Thesaur. *in prax.p.*2.*verb. Relig. c.*4.*n.*1. Ioannes Maria Novarius *in Lucerna Regul.*
22 *verb. Translatio n.*6. & alij. Quis autem dicat sententiam quam tot tantique Doctores docent, aut probabilem esse censent probabilem non esse, aut non
23 in praxi securam.

Nec obstat si contra illam dicatur, Concil. Trident. *sess.*25.*c.*19. dixisse, *nemo etiam Regularis cuiuscunque facultatis vigore transferatur ad laxiorem Religionem.* Mens enim Cõcilij fuit ne fieret talis transitus absque iusta, & rationabili causa, aut prætermissa ipsius exacta cognitione, sed solum ad arbitrium Prælatorum, vt olim fiebat. Sic enim vt dixi *eo cap.*22.*n.*11. exponunt mentem Concilij Navarrus, & Lessius eo loco relati, quibus addo Azorium, Rodrig. Sanchez, Bartholomæum de Vechis, & Barbosam etiã relatos.

24 Nec etiam obstat extravagans *viam ambitiosæ de Regularibus*, vbi decernitur ne Mendicantes possint ad aliam Religionem, præter Carthusianam, transire absque Pontificis licentia, & aliter fore excommunicatos tam recipientes quàm receptos, quo supponere videtur nullum Regularem posse sine tali Papæ licentia ad laxiorem Ordinem transire. Nam præterquamquod hæc Extravagans solùm loquitur de Mendicantibus, ea intelligitur sicut & Concilium Tridentinum de transeuntibus absque legitima, & rationabili causa, prout dicto loco retuli ex Lessio & Sanchez quibus adde Barbosam supra ex aliis.

25 Similiter nec obstat Constitutio Pij V. *Quecunque Sacrarum* 1569. edita, qua statuit non posse recipi, nec retineri ab vlla Religione fratres alterius Ordinis, sed debere remitti ad proprios. Quia, vt aiunt Navarrus *lib.*3. *consil. tit. de Regular. in* 2. *edit. cons.*88.*n.*1. & Sanchez *d.c.*7.*n.* 2. ibi non est sermo 26
de transeuntibus virtute licentiæ iure communi concessæ, sed virtute facultatum, seu priuilegiorum aliquibus particularibus Religiosis concessorum, vt constat illis verbis *vigore huiusmodi priuilegiorum, &c.* Addit Rodriguez 2 *tom. sum. c.*6.*n.*7 eam. constitutionem non esse receptam, & *tom.*3. *qq. regular. q.*52.*art.*8. ait intelligi de iis qui transeunt ad aliam Religionem non petita licentia.

Pariter etiam nec obstat Bulla Sixti V. *Immensa* 27
æterni, an. 1587. 11. Kal. Febr. edita *in* 2.*tom. Bullarij* Laertij, inter Constitutiones huius Pontificis *n* 74. vbi Pontifex instituens Congregationem Eminentissimorum Cardinalium super negotiis Episcoporum & Regularium concedit illis facultatem dandi licentiam dictis Regularibus vt transeant solum ad arctiorem Religionem, quo supponit Pontifex transitum ad laxiorem solum concedi posse à Summo Pontifice. Facile enim responderi potest, quod cum ibi nihil dicatur de Prælatis Regularibus, nihil inde 28
sequi posse ad intentum. Potuit autem iure optimo Pontifex decernere vt præfati Domini Cardinales solum concederent Regularibus licẽtiam transeundi ad arctiorem Religionem, relinquendo sibi, siue Datariæ, aut sacræ Pœnitentiariæ, vt per Bullam Breue, aut alio modo facultatem transeundi ad laxiorem concedere possent, maximè pro foro externo, & iustificatione causæ.

Multo minus obstat quod aliqui obiiciunt, scili- 29
cet quod consuetudine & praxi Romanæ Curiæ habeatur quod talis licentia transeundi ad laxiorem Religionem solum à Sede Apostolica concedi soleat. Negatur enim talis praxis, aut consuetudo si intelligatur vniuersaliter: etsi verum sit plures pro ta- 30
li dispensatione ad Sedem Apostolicam recurrere solitos, tum propter maiorem quietem conscientiarum; tum propter dubietatem & incertitudinem sufficientiæ causæ, quæ dubietas tollitur per dispensationem à Papa factam; tum præcipuè propter forum externum, quia qui à Papa talem facultatem obtinẽt certi sunt, quod non possint molestari, aut cogi ad propriam Religionem, vnde digressi sunt, redire.

Loquendo autem de iure speciali Bullæ Sixti V. 31
concessæ in fauorem dictorum PP. Eremitarum Camaldulensium de qua supra, satis etiam probabile est per eam confirmari authoritatem, quam iure cõmuni dixi habere Reuerendissimum Maiorem huius Religionis. Dicit enim Pontifex: *Omnibus & singulis ere-* 32
mitis præfatæ Congregationis nunc & pro tempore existentibus, & cuilibet eorum, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis maioris eo ipso incurrenda, à qua nullus præter Romanum Pontificem pro tempore existentem, præterquam in mortis articulo absolutionis beneficium impendere possit, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, ac pœnis, nec non apostasiæ reatus, suspensionis à diuinis, aliisque arbitrio Maioris eiusdem Congregationis pro tempore existentis moderandis, ingendis & declarandis pœnis, ne ad alios quoscunque Ordines, nec etiam ad Sacram Eremum eiusdem Camaldulensis Ordinis Aretinæ Diœcesis, sine expresso consensu & licentia ab eodem Maiore pro tempore existente supradictæ Congregationis in scriptis petita, & obtenta transire & transmeare audeant vel audeat eisdem authoritate & tenore interducimus, & prohibemus. Verba enim illa *sine expresso consensu & licentia, &c.* hunc viden- 33
tur habere sensum vel ex illorum proprietate,

vel

vel saltem à contrario sensu, quod scilicet, habito tali consensu & licentia transire possint, prout notat Nauarrus relatis *d.cons.*56. ex *Can. statuimus* 19. q.3.& colligitur ex Bartholo *in l.actione n.*1.*vers. Et per hoc respondetur*, & ibi Decio *num.*5 *c. de transact.* Alexandro *cons.*83 *n.*3 *lib.*1.ex aliis.Vnde Naldus *in Summ.verb.Mulier n.*7. ex Alexandro & aliis in *d.l. Actione* dicit dictionem *sine* inducere permissionem in casu sequenti.Et sanè talis videtur esse communis intelligentia inter Regulares dictæ dictionis *sine*, quotiescunque enim in legibus, statutis, vel constitutionibus ipsorum dicitur aliquid fieri non posse sine licentia, sine consensu, &c. Prælatorum, intelligunt accedente eorum consensu, vel licentia id fieri posse.

35 Nec obstat, si dicatur quod illa verba *sine consensu*, & licentia, &c. solum referri videantur ad illa immediata *ad sacram eremum eiusdem Camaldulensis Ordinis*, *&c.* non ad illa *ad alios quoscunque Ordines.* Cum enim posita sint sub vna oratione, versu & capitulo, & clausula in fine posita debeat ad omnia præcedentia referri, saltem, si salua recta ratione ad illa referri possit, vt dico *tom.*3. *Summa verb. Clausula num.* 3. probabile etiam est ad illa omnia

36 referri. Maximè cum ea Bulla fauorabilis sit dictæ Religioni, & Reuerendissimo Maiori ipsius; fauores autem ampliari debeant, vt vulgata iura clamant.

37 Quamuis autem hæc ita sint; nihilominus pro quiete conscientiarum conseruanda; scandalo pusillorum vitando; & pro iustificatione causæ; ac maximè pro foro externo, consulerem ne Reuerendissimus Maior præfata facultate vtatur, nisi quando omnino certus est de sufficientia causæ & Papa commodè adiri non potest, propter periculum in mora, vt consulunt Angelus, & Tabiena relati.

TRIREMIVM POENA.

SVMMARIVM.

*De hac materia remissiuè, num.*1.
*Hac pœna an noua vel antiqua, num.*2.
*An digna quòd imponatur Religiosis. num.*3.
*Quando possit illis imponi, num.*4.
An damnati ad triremes habitu spoliari debeant, numero 5.
*Quibus adquirant tales damnati, num.*6.
Propter quæ delicta S. Officium hanc pœnam imponere soleat.

1 HAc pœna mulctari posse Regulares propter grauia delicta ab ipsis commissa, & quæ aliter castigari non possunt, dixi *tom.* 1.*cap.* 16.*num.*32. Vbi etiam, qualiter triremium ministri non incidant in excommunicationem Canonis eos verberantes, nisi modum excedant. Insuper, vt *ibidem*, & *supra* verbo *Infamia num.* 7. dixi, illi qui fuerint ad triremes damnati, sunt irregulares, vt potè infames infamia Iuris. Quod intellige, iuxta dicta eo *num.* 7. quando sunt damnati ad talem pœnam ob causam famosam. De quo Thesaurus *in Praxi p.*1.*cap.*33. §.*talis est*, *& part.* 2. *verbo Missa cap.*5.§. *item si esset.* Vbi quòd tales, etiam à triremibus liberati sint infames, & irregulares *l.ad tempus C. ex quibus cau. infam. irroget.* A quibus autem dispensari possint in dicta irregularitate infamiæ, dixi eodem *numero* 32. De quo etiam Thesaurus eo §.*Item si esset.* An verò tales dum sunt in triremibus, teneantur ad Officium diuinum persoluendum, si sint in Sacris, dixi eodem *tom.*1.*c.*12.*num.*7. De quo etiam Bordonus *Resol.*30.*n.*13. An licitè possint ex triremibus fugere, collige ex dictis *tom.*1.*c.* 6.*n.*10. De quo nouissimè Eminentiss. Lugo *de Contractibus disp.*40.*sect.*4.*n.*54. Alia ergo in præsenti addenda.

Primò, quòd licet huiusmodi pœna sit omnino noua, cum non reperiatur quòd antiqui religionum Fundatores ea vsi fuerint ad puniendum suos religiosos, sed solùm disciplinis, mortificationibus, carceribus, &c. (Nauarrus *Comment.* 3. *de Regular. num.*52. Peyrinis *tom.* 1. *de Subdito q.*1. *cap.*27.) ea tamen successit in locum antiquæ pœnæ deportationis, vel damnationis ad opus publicum. Thesaur. *supr.* ex Claro, Farinacio, & aliis. 2

Secundò, quòd licet huiusmodi pœna indigna valde sit quòd religiosis imponatur, cum per illam inter nefarios homines collocentur. (Nauarrus *supra num.*5. Iulius Clarus *in pract. lib.*5.§.*finali.* Diaz *in pract. cap.*143.) vt propterea rectè à SS. D. N. Vrbano VIII. prouisum sit, vt tali pœna digni mittantur in carcerem quemdam ab eo designatum, & *Ergastulum* vocatum, nihilominus, quia non extat prohibitio in contrarium, & vsus Religionum ita obtinuit; sintque aliqua priuilegia quoad hoc aliquibus Religionibus concessa; videlicet Hieronymianis Hispaniæ à Pio V. & Minimis à Clement.VII.& præsertim quia experientia compertum est criminosos aliquos religiosos alio modo puniri non posse, ideo prædicta pœna corrigi debent. Rodriguez *tom.*2.*quæst. Regul. qu.*24. *alias* 25. *artic.* 1. Alderete *de Disciplin. Relig.l.*2.*cap.*27.*n.*16. *&* 17. Peyrinis *supra.* Vbi etiam de modo, quo Prælati Regulares in tali pœna infligenda procedere debent. 3

Tertiò, non debere hanc pœnam infligi Regularibus nisi quando aliter castigari non possunt. Est enim terribilissima, & infamissima, & periculosissima spirituali saluti, propter societatem flagitiosissimorum hominum, etiam infidelium, qui in triremibus versantur, plurimorum, spurcissimorumque peccatorum participationem, quæ ibi committuntur Diaz, & Peyrinis *supra.* Vide plura ad intentum apud Viualdum *in Tract. de depos. & degradat. sub num.*38. 4

Quartò, decens satis esse, vt prædicti Religiosi ad triremes damnati, finito tempore, habitu remanerent spoliati. Tum quia indecens est tam infami pœna punitos habitu Sancto, & religioso vestiri. Tum quia propter pessimam societatem hominum, qui in triremibus morantur, pessimos quoque mores imbibere solent, vt propterea à consortio religiosorum iure arceri deberent, Rodriguez *supr. art.* 2. Peyrinis *supra.* Hinc audiui sæpiùs, referente Eminentissimo, & Reuerendissimo Cardinali Ginetto nostri ordinis Protectore, SS.D.N. Vrbanum velle, vt religiosi non damnentur ad triremes ad tempus, sed in perpetuum, quòd tamen non video executioni mandari. Nec quando reuertuntur habitu priuantur, præsertim propter Decretum Sacr. Congregat. *de Apostatis, & eiectis* eiusdem Sanctissimi mandato editum de non eiiciendo aliquem à religione; nisi seruatis multis conditionibus, quæ sæpius non reperiuntur in istis ad triremes damnatis. Illud certius, ipsos dum in triremibus morantur, vel ad illos mittuntur, habitu religioso priuari debere, Bord.*resol.*35.*n.*29. Casu verò quod ad religionem reuertantur non amittunt primogenituram Peyrinis *sup.* referens Syluestrum, & Nauarrum. 5

Qui etiam addit, Capitaneos triremium non recipientes religiosos ad ipsas damnatos, vel eos receptos dimittentes, non consentiente religione, peccare mortaliter. Quod limitat *tom.3. priuil. Minim. cap.6. num.5.* nisi ipsis constet tales religiosos iniustè esse damnatos ad talem pœnam.

6 Quintò, quòd licet varie loquantur Authores de illo cui adquirunt isti damnati ad triremes ea quæ adquirunt, mihi tamen videtur dicendum, quòd siue sint damnati ad tempus, siue in perpetuum, semper adquirunt religioni, provt in simili dixi de electis *tom. 1. cap.23. num.15.* propter rationem ibi assignatam, quia scilicet tales non sunt omnino à religione derelicti, sed solùm separati, cuius signum est, quòd ex rationabili causa potest illos reuocare. Tamen, si in eo statu eos mori contigerit, tunc credo ipsorum bona pertinere ad Cameram Apostolicam, propter dicta eo loco *numero 16.* & *supra* verbo *Spolia numero 1.* ex Constitutione Gregorij XIII.

7 De casibus, in quibus à Sancto Officio Inquisitionis hæc pœna infligi solet, plura habes apud Dianam 4. *part. Tract.7.* & Catenam *de Offic. S. Inquisitionis p.3. tit.13. §.3.*

TVTELA REGVLARIVM

SVMMARIVM.

Regulares quando tutelam suscipere possint. num. 1.
An tunc negotiari possint, ibidem.
An possint suscipere tutelam honorariam, num.2.
An esse tutores miserabilium personarum, num. 3.

1 Religiosos suscipere non posse tutelam alicuius personæ, testamentariam videlicet, & datiuam, bene tamen legitimam, de licentia Prælatorum, constat ex dictis *tom.1. cap.9. num.17.* De quo etiam Barbosa *de iure Ecclesiast. l.1. cap. 40. numero 113.* ex multis aliis. Quamuis Molina *tom. 1. de iust. disp. 221.* Sanchez *lib.6. in Decal. c.14. n.25.* Peyrin. *tom.2. de Prælato qu.3. cap.5. num.26.* & alij id negent. Vnde pater professus fieri potest tutor, aut curator filij. Bordonus *Resol.14. n.79.* ex Nauarro, Syluest. & Graffio. In casu etiam quo Clerici (idem dico de Religiosis) de iure possint esse tutores, res pupillorum negotiari valent, non tamen turpis lucri gratia. Ex declaratione S. Congregationis apud Barbosam *supra & cap.9. §.5. n.74.* Non posse autem Regulares cogi ad munus tutoris suscipiendum, & cogentes in excommunicationem incidere, dixi *supra* verbo *Immunitas Ecclesiastica Regularium num.9.*

2 Videtur etiam Regulares suscipere posse tutelam honorariam aliquorum. Dicitur autem tutor honorarius, qui datur, vt pupillus sit magis honoratus eius auctoritate, & protectione, non autem, vt sæcularibus negotiis se immiscere debeat. Barbosa *supra num. 76.* ex aliis.

3 An autem Religiosi possint esse tutores miserabilium personarum agunt Graffius *eo num.17.* à me relatus, & Sanchez *supra num.26.* Barbosa *sup. c.43. num.57.* Nouarius *in tract. de priuil. miserab. personarum priuil. 86.* & Peyrinis etiam *supr. num. 26.* ex aliis. Quæ verò spectent ad officium tutoris, & quid teneatur facere, vide Summistas *verbo Tutela*, specialiter Angelum ibi à *num.2.* & Syluestrum *à qu. 4.*

VASA SACRA.

SVMMARIVM.

Vasa Sacra, quæ dicantur, num.1.
De Calice, & Patena, num.2.
De Pixide, seu ciborio, num.3.
De lunula, quæ Sacram hostiam tangit, num.4.
De vasis, seu thecis Reliquiarum, num.5.
Vasorum Sacrorum conditiones, & qualitates, num.6.
An alienari, confringi, vel conflari possint, ibidem.

Vasa Sacra generaliter dici possunt quæcunque vasa ad ministerium Eucharistiæ, eiusque, & sacratum vnctionum, imò etiam Reliquiarum custodiam, deseruientia. Barbosa *de iure Ecclesiastico l.3. c.2. n.1.* Specialiter autem hoc nomen tribuitur Calici, & Patenæ. Graffius *in decis. aureis p.2. l.2. cap.14. num.8.* Sanchez *tom.1. in Decalog. l.2. cap.43. num.26.* Barbosa *supra.* 1

Porrò Calicem, & Patenam non debere esse de ligno, ære, aurichalco, aut cupro, lapide, vitro, vel chrystallo, sed de auro, argento, vel ob magnam paupertatem, & stanno dixi *supra* verbo *Calix n.1.* Debere esse consecrata, ac Chrysmate peruncta, *ibidem num. 2.* A quo debeant consecrari, *ibidem numero 3. & 4.* An reddantur consecrata eo solùm quòd cum illis celebretur, *ibidem num.8.* Quando execrentur, seu amittant consecrationem, *ibidem n.5.6. & 7.* Non posse tangi à laicis absque peccato, *ibidem num. 9.* Quod intelligi, etiam si vacua sint, nec contineant Corpus, aut Sanguinem Christi, *capite in Sancta dist. 1. de consecrat. cap. Sacratas, aliisque iuribus dist. 23.* Layman. *lib.5. tractat. 5. capite 6. num. 19.* Quando autem Corpus, aut Sanguinem Christi continent, sine culpa graui tangi non possunt, nisi solùm à Sacerdote, vel Diacono, iuxta dicta *tom. 1. p.2. c.2. n.34.* ex *c. non oportet. d.23.* Paludano, & Suarez ibi relatis. Quibus iunge Syluestrum *in Summa verbo Eucharistia 3. q.4.* & Laym. *supr. num.18.* in casu autem vrgentis necessitatis, & causa rationabili suadente, nullum erit peccatum prædicta tangi, etiam à laicis, iuxta dicta eo *num.34.* & à simili *supra* verbo *Agnus Dei num. 7.* An verò prædicta quando non continent Corpus, aut Sanguinem Christi possint tangi sine peccato ab Acholithis, & inferioribus Clericis, etiam extra necessitatem, affirmare videtur Suarez *tom. 3. in 3. part. disp. 8. sect. 8.* sed communior opinio, & conformior vsui Ecclesiæ Romanæ id negat. Azor. *tom. 1. Instit. Moral. l.9. cap.9. q.6.* Layman. *supra n.19. §. dico tertiò* post alios. Excipe, nisi adsit priuilegium Sedis Apostolicæ, iuxta *cap. 8. num. 33.* De quo etiam Azor. & Layman. *supr.* ac Fagundez *de 1. Eccles. precept. l.3. cap.21. num.27 & 29.* 2

De Pixide etiam, seu ciborio, quod est vas, in quo conseruatur Corpus Christi, idem proportionaliter dicendum, ac de Calice, & Patena, provt supponunt Authores communiter, specialiter Layman *d. n. 18.* An verò necesse sit quòd consecretur, vel sufficiat, quòd benedicatur, & à quo danda sit talis consecratio, seu benedictio, habes ex dictis *supra* verbo *Benedictio*, & *Benedicere num. 11.* De quo vide Cardin. Lugo *de Sacram. Eucharist. disp.20. sect.4. num.96. & 97.* Idem etiam videtur dicendum de vase, in quo Eucharistia ministratur fidelibus. Ioannes de Cruce *in Director. conscientiæ de Sacrificio Missæ qu.3. dub.3.* 3

Cæterum

4 Cæterum, de lunula illa, quæ Sacram Hostiam immediatè tangit, quamuis non videatur consuetudine receptum quòd consecretur, valde decens tamen est, vt saltem benedicatur. Durandus *l.1. de ritibus Ecclesiæ c.16.* Suarez *supra sect.7.* Ioannes de Cruce *supra.* Potest nihilominus tangi si consecrata non est, etiam à laicis, non solùm antequam ad Corporis Christi contactum adhibeatur; sed etiam postquam illud contigit, & iam non continet Corpus Christi. Layman. *supra num.22.*

5 De vasis autem, seu thecis Reliquiarum, in quibus ipsæ conseruantur, cum nec consecrata, nec benedicta esse soleant, dicendum, quod tangi possunt reuerenter etiam à laicis sine peccato. Sanchez *supra.* Ea tamen publicè in processionibus gestare, solùm ad Clericos spectare videtur. Layman. *supra num.21.* ex aliis.

6 Generaliter etiam Regularibus maximè notandum primò, vasa Sacra honesta esse debere, & proportionata ministerio, ad quod accommodantur. Angelus *in summa verbo Vasa num.1.* Secundò, nitida asseruari debere. *c. relinqui de custodia Eucharistiæ,* iuxta dicta *suprà verbo Paramenta Sacra num.2.* Barbosa *supra num.41.* Tertiò, ad vsus prophanos applicari non posse absque sacrilegio, *c. quæ semel 18. quæst.3. Regul. semel de Reg. iuris in 6.* iuxta dicta etiam eo verbo *Paramenta Sacra, num 3.* Fagund. *supra c.21. num.18.* Barbosa *suprà num. 45.* Quod intellige, etiam postquam formam, seu consecrationem amiserunt, propter idem fundamentum, & iuxta ibidem dicta. Licet Diana *6. p. tract.13. resolut.76.* id excuset à peccato mortali. Quartò vendi non posse, aut etiam pignorari absque sacrilegio, nisi propter necessitatem magnam Ecclesiæ, pauperum, captiuorum redemptionem, &c. *c. aurum 12. quæst. 2.* & tunc non nisi aliis Ecclesiis, vel si laicis, non ad vsus prophanos, sed ad Sacros, & pios, iuxta dicta eo verbo *Paramenta Sacra d. num. 3.* Azor. Nauarrus, & Fagundez ibi relati, ac Sanchez *tom.1. Consil. Moral. lib. 2. c. 7. dub. 15. §. quartò dico, & §. vltimò dico.* Vide etiam Couarrubiam *lib. 2. c.16.* Imò, iuxta dicta etiam eodem verbo *Paramenta Sacra eo num.3.* ex aliis locis nostræ Summæ, si prædicta vasa Sacra fuerint pretiosa alienari non poterunt sine Sedis Apostolicæ licentia. Addit Sanchez *supra eo §. Quartò dico,* posse pro prædicta necessitate vendi vasa Sacra etiam ad vsum prophanum, ita tamen, vt prius confringantur, & conflentur præmissa prius oratione ad Deum. Sed quod attinet ad necessitatem ad id faciendum, ea debet esse non quælibet, etiam magna, sed summa, vt idem Sanchez §. *sequenti* ex Couarrubia approbare videtur. Quoad conflationem, licet ita fieri deberet in rigore iuris propter dictum *c. aurum,* & sic etiam tenet Barbosa *supra num.48.* ex Galero; iuxta dicta tamen *supra verbo Calix num.10.* ex Naldo, praxi obseruatur, quòd sufficiat frangi talia vasa, sic enim sufficienter deperditur forma consecrationis ipsius, qui est finis talis ceremoniæ. Fagundez *supra num.19.* Illud autem de oratione præmittenda satis laudabile est. Nota quintò, quòd si prædicta vasa Sacra à degradatis ministris, vel aliàs indignis in ministerio contrectentur non ideo perdent benedictionem. *c. a nobis de Sacrament. non iterand.* Barbosa *supra num.41.* Casu autem quo prædicta vendantur ratione materiæ, non incurri simoniam, constat ex dictis eo *verbo Paramenta Sacra,* & *supra verbo Simonia quoad Regulares.*

VELVM MONIALIVM.

SVMMARIVM.

Velari fœminas vnde sumpsit exordium. num.1.
Sex vela, seu velamina Monialium. num.2.
De velo probationis; & professionis. num.3.
De velo consecrationis. num.4.
De velo ordinationis. num.5.
De velo Prælationis. num.6.
De velo continentiæ. num.7.

FOEMINAS velare caput suum, maximè in Ecclesia, ortum habere videtur ex illo Pauli 1
1. Corinth.11. Omnis autem mulier orans, aut Prophetans, non velato capite, deturpat caput suum. Et ex eo quòd Linus Papa primus post S. Petrum sanciuit ne qua mulier nisi velato capite in Ecclesiam introiret. Barbosa *de iure Ecclesiastico l.1. c.44. num.14.* ex variis iuribus. Hinc etiam consuetudo velandi, vel Deo consecrandi Virgines, antiquissima est, etiam à tempore Apostolorum, cum constet Sanctum Petrum velasse Petronillam, S. Paulum Theclam, S. Matthæum Iphigeniam, S. Clementem, Flauiam Domitillam, & Liberium Papam Marcellinam Sancti Ambrosij sororem. De quo ex variis historiis Tamburin. *de iure Abbat. disp.27. quæsit.1.* & nos in nostris Annalibus.

Sex autem sunt vela, seu velamina, quæ religiosis fœminis, seu Monialibus ex vsu Ecclesiæ concedi sunt solita. Primum vocatur *probationis,* seu *receptionis,* quod datur nouitiis ante professionem, in ipsa receptione, seu prima tonsione, & communiter solet esse album. Secundum *professionis,* quod datur professionis tempore, & communiter solet esse nigrum, licet aliquando sit album, & antiquitus fuerit purpureum. Tertium *consecrationis,* quod scilicet aliquando, & aliquibus Monialibus datur à Prælato in pompa solemni descripta in Pontificali Romano. Quartum vocatur *ordinationis,* quo scilicet olim Diaconissæ ordinabantur, sed hodie cum velo consecrationis confertur. Quintum *Prælationis,* quo Prælatissæ, vel Abbatissæ constituuntur. Sextum *continentiæ,* quod dari solet Monialibus viduis. De iis ex variis iuribus Miranda *de Sacris Monialibus quæst.7 art.8.* Portellus *in dub. regul. verbo Velum Monialium num. 1.* Sanchez *lib.5. in Decalog. c.5. num.22.* Suarez *de Relig. to.4. tract.9. l.1. c.11.* Barbosa *supra à num.15.* Tamburinus *supra quæsit.2.* Nouarius *in Lucerna regular. verbo Velamen, seu Velum.* Addit Maiolus *l.1. de Irregularit. c.29.* septimum, velum scilicet *pœnitentiæ,* quod fœminis conuertitis dari solet. Quod tamen prætermittimus, quia parum conducens ad nostrum intentum. 2

Et quidem ex iis velis, seu velaminibus, primum, scilicet *probationis* seu *receptionis* datur ea ætate, in qua fœmina recipere potest habitum nouitiæ, de qua dixi *tom.1. p.1. c.25. n.11.* Barbosa *supra num.15.* Secundum, scilicet *professionis,* datur omnibus Monialibus professionem emittentibus, postquam probationis tempus expleuerint, siue virgines sint, siue non, iuxta dicta *eo c.25. num.10.* post completum 16. annum, iuxta dicta ibidem *num.11.* & in ipsius susceptione capilli abscinduntur, iuxta ritum Ecclesiæ. Barbosa *supra* Tamburinus *d. quæsit.2. §. ad ad tertium respondeo.* 3

Tertium, scilicet *consecrationis,* iuxta dicta eo *num.10.* solùm datur virginibus, non viduis, aut cor- 4

ruptis. Miranda & Sanchez *supra* ex S. Antonino, Paludàno, & Nauarro. Et solùm ab Episcopo, iuxta ibidem dicta, Licet ex priuilegio id competere aliquibus Abbatibus, & Prælatis teneant Benedictus Bomattius, & Tamburinus à me relati *supra verbo Benedictio, & benedicere num.* 2. Diebus tamen, & temporib. à iure statutis, *c. de vot. c. virgines* 20. *quæst.* 1. iuxta dicta eodem *num.* 10. Barbosa *supra num.* 17. Virgines autem hoc velum *consecrationis* recepturas debere esse in ætate 25. annorum dixi eodem *nu.* 10. ex declaratione Sacræ Congregationis, quam etiam vel similem refert Armendariz *in Addis ad recopilat. leg. Nauarræ l.* 1. *de ætatibus num.* 2. & constat ex Pontificali Romano. Barbosa *num.* 19. Tamburinus *supra §. hodie ergo.* Nota tamen, quòd quamuis, iuxta dicta eo *num.* 10. ex declaratione Sacræ Congregationis ibi adducta, tollenda sit huiusmodi consecratio Monialium maximè inter Mendicantes, nihilominus quia teste Piasecho *in Praxi Episcopor. p.* 1. *c.* 2. & Barbosa *supra num.* 21. eadem Sacra Congregatio respondit Patriarchæ Veneto obseruandam esse si alicubi adhuc vigeret, ideo sic faciendum. Quomodo autem se gerere debeat Monialis occultè corrupta, sed cum fama virginitatis, in casu, quo velum hoc consecrationis suscipere debeat, dixi eo *num.* 10. De quo etiam latè Tamburinus *supra quæsito* 4. & Portellus *supra num.* 2. Pro conditionibus etiam Monialium sic consecrandarum Maiolus *supra*, Tamburinus *suprà quæsito* 3. post Syluestrum, Tabienam, & alios Summistas *verbo Consecratio Virginis.*

5 Circa quartum velum, scilicet *ordinationis*, nota per illud solùm concedi Monialibus facultatē Officium inchoandi in Choro, vel Homilias legendi. Quod quidem non est aliquis Ordo Ecclesiasticus, cum fœminæ illius sint incapaces, sed genus quoddam nudi Officij, quod per benedictionem, & Breuiarij traditionem ipsis confertur. Maiolus *supra.* Tamburinus *supra §. ad quintum.*

6 De quinto autem velo, scilicet *Prælationis*, qua ætate Monialibus concedendum sit, & de aliis ad ipsum requisitis, lege dicta *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 26. & *supra verbo Abbatissa, seu Priorissa.*

7 De vltimo velo, scilicet *continentiæ*, nota, quòd licet illud viduis concedatur. *c. vidua* 27. *quæst.* 1. poterit tamen dari virginibus, licet non è contra velum virginum dari possit viduis. Suarez *suprà.* Barbosa *supra n.* 20. Tamburinus *supra §. ad Octauum* ex variis iuribus. De hoc etiam velo, & aliis ad illum spectantibus Miranda *dicto art.* 8.

VENEFICIA.

SVMMARIVM.

Casus reseruabilis inter Regulares. num. 1.

Veneficia, incantationes, & sortilegia quomodo differant. num. 2.

Quando reseruata fuerint quomodo intelligenda. num. 3.

An illis comprehendantur omnes species superstitionum, numero 4.

Superstitio quid, & quotuplex. num. 5.

Quando Regulares in hunc casum incidant, num. 6.

Quando in incantationem. num. 7.

De signis, vel verbis, quæ per veneficia, vel incantationes applicantur. num. 8.

De sortilegio, & sortibus, num. 9.

Quando in hunc casum incidant Regulares. num. 10.

Quid de illis, qui Ensalmadores, *seu* Saluatores *vocantur. num.* 11.

In huiusmodi peccatis an detur prauitas materiæ. num. 12.

Hunc casum, quos, iuxta dicta *tom.* 1. *c.* 18. *num.* 20. & *suprà verbo Casus reseruati regularium.* 32. Clemens VIII. permisit Regularibus reseruari posse, primum est *Veneficia, incantationes, & sortilegia*, ideo operæ pretium erit aliquid in præsenti de ipso dicere. 1

Et primò nota, *Veneficia, incantationes, & sortilegia* non differre specie, sed solùm ex parte materiæ, seu modi quo fiunt. Conueniunt enim in formali malitia, quæ est fieri instigante, vel paciscente Diabolo & solùm differunt, quia veneficium fit applicando res naturales inefficaces ad aliquem effectum non vtendo aliquibus verbis neque cæremoniis. Incantatio, dicendo verba inutilia, vel inefficacia ad talem effectum, non apponendo res naturales, sed sola verba. Sortilegimm verò, mittendo sortes, vel quid æquiualens, ad cognoscendum secretum præteritum vel futurum, ita vt semper in his tribus concurrat Diabolus. Portellus *in Dub. Regul. verbo Veneficia num.* 1. Graffius *de Casibus reseruatis super hunc casum.* Bordonus *in suis resolutionibus Resol.* 40. *num.* 11. 13. & 14. 2

Secundo nota, præsenti casui, quando reseruatus fuerit, applicari debere generalem doctrinam, quam pro casibus reseruatis assignaui *sup.* dicto verb. *Casus reseruati Regularium.* Primò, iuxta dicta eo loco *n.* 9. nullum peccatum merè internum censeri debere saltem de facto (quidquid sit de possibili) reseruatum. Secundò, iuxta dicta *ibidem num.* 10. peccata venialia de facto (quidquid etiam sit de possibili) non deberi censeri reseruata. Tertiò, iuxta dicta *eodem num.* 10. probabile esse, quòd peccatum, de quo dubitatur an sit mortale, vel veniale reseruari saltem non debere. Quartò, prout etiam eo loco dixi, quòd quando actus externus non est peccatum mortale, etiamsi internus mortale sit, non censeri debeat reseruatus. Quintò, iuxta dicta *ibid. num.* 11. non cadere sub reseruatione mortalia alias confessa. Sexto, prout ibidem *num.* 12. nec peccata mortalia censeri debere reseruata, nisi sint completa, & consummata, aut nisi ipsa attentatio criminis reseruetur. Septimò tandem, iuxta dicta *ibid. num.* 13. & 14. quòd reseruatio casuum debeat restringi, & quòd in dubiis non debeat censeri aliquis in eos incurrisse, exceptis aliquibus casibus. De Prælatis porrò, qui possunt casus reseruare, & qui, & quomodo ab illis absoluere, quando cesset ipsorum reseruatio, & qualiter pœnitens, qui illos habet se gerere debeat ad petendum absolutionem ab ipsis, ac de aliis concernentibus, latè eo *verbo Casus reseruati Regularium* dixi. 3

Specialiter tertiò, quòd in his tribus superstitionum speciebus, notant Graffius, Coriolanus, & Longus *in Tract. de casibus reseruatis super hunc casum*, Portellus *supra num.* 23. Molfessius *tom.* 1. *Summa tractatu* 7. *c.* 20. *num.* 25. & Peyrinis *tom.* 2. *de Prælato quæst.* 3. *c.* 2. §. 1. *num.* 38. Eo quod iuxta doctrinam Iasonis in *Authentic. quas actiones num.* 25. *Cod. de Sacros. Eccles.* quando agitur de salute animæ, & de vitando peccato debet ius etiam pœnale extendi, adeo, vt potiùs dicatur inclusio similium peccatorum, quam extensio. Ego tamen probabilius censeo contrarium, quia, iuxta dicta *supra verbo Casus reseruati Regularium num.* 13. & 14. reseruatio casuum, 4

cum

cum sit odiosa, & pœnalis, restringenda est & non extendenda ad alios casus, etiam similes, vel maiores, nisi illi exprimantur. Cum ergo in hoc casu solùm exprimat Clemens VIII. tres has species superstitionis, scilicet *veneficia, incantationes, & sortilegia*, non est admittenda extensio ad alias, Bordonus *supra num.* 1.

5 Pro quo etiam notandum quartò, quòd superstitio est vana, seu falsa Religio, aut cultus alicui indebitè concessus. Nauarrus *in Manual.c.*11.*num.*22. Toletus *in Summ.lib.*4.*c.*14.*n.*1. Lessius *de Iustit.& iure lib.*2.*c.*43.*dub.*1. & alij communiter. Eius autem sunt quatuor species. Prima est, indebitus cultus Deo vero tributus. Secunda, idololatria. Tertia, diuinatio. Quarta, obseruatio vana. Nauarrus *supra num* 23. Sayrus *in Claui regia lib.*4.*c.*4. Bordonus *supra num.*2. Cum autem vana obseruatio sit procuratio alicuius effectus adhibitis medijs inutilibus, & à Deo minimè constitutis, ope Dæmonis tacite, vel expresse inuocati, prout ex S.Thom.2.2.*q* 96.*art.*1. & 2. eliciunt communiter Doctores, specialiter Toletus *supra c.*16. Sanchez *lib.*2.*in Decalog.c.*40. ideo ex tribus prædictis veluti speciebus superstitionis, duæ, scilicet veneficium, & incantatio, solùm ad quartam speciem ipsius, quæ vana obseruatio nuncupatur reducuntur. Tertia verò, quæ est sortilegium, etiam ad tertiam speciem superstitionis, quæ est diuinatio, reduci potest. Bordonus *supra num.*11. 12.13.& 14.

Ex quo patet, quando regulares in prædictum casum cum reseruatus fuerit incidisse censendi sint. Primò enim quoad veneficia, tunc Regulares censeri debent in hunc casum incidisse, cum maleficium aliquod fecerint, siue ad inferendum, siue ad tollendum morbum, vel aliàs damnificandum aliquem, vel aliquos, in personis, vel in rebus. Similiter quando, licet maleficium non fecerint, vel etiam nesciunt facere, eo tamen à maleficis fabricato siue ad soluendum, siue ad ligandum vtantur. Fagundez in 2.*præcept.Eccles.l.*8.*c.*4 *num.*7.& 8.Peyrinis *supra*. Consulentes autem veneficas, seu sagas, aut consulentes, vt consolantur, si illarum remedijs non vtantur, non comprehenduntur casu reseruato. Portell. *supra num.*30.Fagundez *supra num.*9. Peyrinis *supra*. Qui duo etiam addunt, idem esse dicendum, etiam si ex consilio sagæ ad maleficia componenda colligant ossa mortuorum, aut alias res sacras, vel prophanas, quia maleficiom per hoc non faciunt, nec eo vtuntur, licet materiam præparent. Grauissimè autem in eo peccare non est dubium. Fagundez *suprà*.

7 Similiter circa incantationem, si ea Regularibus sit casus reseruatus, tunc in eum incidisse censendi sunt com aliquibus verbis, vel signis inutilibus, vel inefficacibus ad aliquem effectum consequendum vtantur, vt si v.g. ignotis litteris, figuris, signis, caracteribus, aut nominibus, etiam Angelorum, aut aliarum rerum prolatis intendant sanitatem alicui dare, aut aliquam rem improportionatam efficere. Caietanus *in Summa verbo Incantatio*. Nauarrus *supra num.*25. Portellus *supra num.*10.Fagundez *supra num.*12. Idem est dicendum, etiam si talia verba sint Sacra, v. g. ex Euangelijs aut Sacra Scriptura deprompta; si cum illis adhibeatur aliqua vana, & inutilis circunstantia, vt quòd proferantur tali die, tali hora, cum tali situ corporis, aut tali voce, aut quòd sint scripta tali modo, aut tali charta. Nauarr. Portel. & Fagund. *supra*. Aut si talia verba sint falsa. v.g. quòd Christus habuit febres, aut quòd Beatiss. Virgo habuit dolores in partu. Fagundez *sup.* referens Nauarrum. Idem dicendum, si effectus secutus ex talibus verbis sit vanus, & inutilis, vt si ex illorum prolatione moueatur annulus, vel cribrum, vel quid simile. Iidem Nauarrus, Portell. & Fagund. Addit Portell. etiam si id fiat ex ioco. Addit etiam Fagund. *sup.n.*10. quod & sequitur Peyrin. *sup.* idem dicendum de ijs, qui pactum implicitè, vel explicite cum Dæmone ineunt, auxilium ab eo expectando vel ipsum colendo. Sed licet hoc sit grauissimum peccatum, & grauissimis pœnis dignum, quia tamen non est formaliter incantatio, quæ, vt dixi, solùm consistit in vsu verborum, signorum, &c inutilium ad aliquem effectum consequendum, ideo, vt credo, non comprehenditur hoc casu.

Circa prædicta autem verba, signa, vel quælibet alia, quæ per veneficia, vel incantationes applicantur ad effectus improportionatos, maximè pro foro externo notanda est regula, quam ex D. Thom. Gersone, & alijs colligunt communiter DD quod quoties res aliquæ, siue verba, &c. applicantur ad aliquem effectum, ad quem producendum non habent virtutem naturalem, nec ex S.Scriptura, vel reuelatione constat easdem esse tributam virtutem aliquam supernaturalem ad talem effectum, semper haberi debere vt suspecta de pacto cum Diabolo inito expressè, vel tacite. Portellus *sup. num.*12. Qui tamen ex Victoria, & Delrio benè animaduertit non semper effectus, qui nobis videntur mirabiles procedere à Diabolo, nam possunt procedere à causa naturali nobis incognita, maximè per Magiam naturalem, quæ, cognitis secretis virtutibus rerum naturalium, illasque miscendo, producit effectus, naturales quidem, sed vulgo incognitus, quia ignorantur communiter rerum illarum particulares virtutes. De quo etiam Sanchez *supra cap.*40. *num.*32. Vbi etiam *num.* 44 quid sentiendum quando res est dubia. 8

Vt autem sciatur, quando regulares in casum prædictum denotatum per particulam illam *Sortilegium* incidant, præmittendum est D.Th. ab omnibus recepto 2 2.*quæst.*95.*a.*8. sortes propriè esse, cum aliquid fit, vt eius euentu considerato aliquid fiat aut innotescat. Et eas esse triplices, quædam sunt *diuisoria*, vt sciant sortientes quid cuique tribuendum in electionibus, controuersijs, &c. Aliæ sunt *consultatoria*, quibus diuina voluntas exquiritur, vt sciatur, quid in aliquo negotio faciendum, cauendumve sit. Aliæ *diuinatoria*, quibus aliqui vtuntur ad occulta cognoscenda, vt si sic, vel aliter, taxilli, chartæ, &c. decidant, coniecturatur prosper, vel aduersus casus, vel cum diuersa nomina collocantur in vrna, vt coniecturetur furtum esse apud eum cuius nomen educitur. Ex quibus sortibus, illæ, quæ sunt *diuisoria* licitæ sunt iure naturæ, vt in sortibus, quæ mittuntur ad dirimendas controuersias inter hæredes, & legatarios ad aliqua bona obtinenda, & in electionibus ad officia sæcularia, & alijs casibus similibus. *Consultatoria* autem rarò sunt licitæ; cum Deus non velit suam voluntatem sortibus indagari, sed Ecclesiæ, & Sanctorum doctrinis, ac perito à vijs prudentibus consilio. Licet possint esse licitæ aliquibus conditionibus concurrentibus. *Diuinatoria* autem sortes sunt omnino illicitæ, & superstitiosæ, quia cum illæ sint medium improportionatum ad talia occulta cognoscenda, proculdubio sunt vanæ, & suspectæ de Dæmonis saltem tacita inuocatione. Quare Ius Canonicum eas interdicit *can. si quis Episcopus, & cum sequenti* 26. *quæst.*5. De illis noster Ioannes Beerz *in præcept. Decal. circa* 1.*præc.exposit.* 4.*c.*6. Sayrus *sup.c.*5. *à num.*15. Sanchez *sup.c.*38. *à num.*56. & alij communiter. 9

Ergo

10 Ergo ad intentum, tunc Regulares incidisse credi debent in prædictum casum reseruatum per illam particulam *sortilegium*, quando præiactis sortibus, aliquid occultum, siue præteritum, vel futurum noscere vellent. Grassius *supra num.* 16. Portellus *sup. num.* 21. Peyrinis *supra*. Bordonus *supra num.* 11. Omnem etiam diuinationem per medium impertinens spectare ad hunc casum tenent Grassius, & Longus *in explicatione huius casus*, Portellus *supra num.* 23. Peyrinis, & Bordonus *supra*. Quia tamen, vt dixi, cum reseruatio casuum non sit amplianda, sed potius restringenda, ideo cum sortilegium solùm importet diuinationem per sortes, non video cur extendi debeat ad alias diuinationes. Quòd si opposita sententia aliquibus placeat cum communis sit, pro huiusmodi diuinationis speciebus cognoscendis adeat Ioannem Beetz *supra expesit.* 4. *c.* 3. 4. *&* 5. Delrium *lib.* 4. *Disquis. Magic. c.* 2. *quæst.* 6. *&* 7. Toletum *sup. c.* 16. Sanchez *d. c.* 38. *à num.* 13. Saytum *d. c.* 5. *à n.* 5. Lessius *sup. dub.* 5. & alios.

11 Ex dictis autem patet, quando Regulares exercentes ea, quæ aliquæ personæ vulgò vocatæ *Ensalmadores*, seu *Saludatores* exercent, in prædictum casum incidant. De illis autem specialiter agunt Lessius *sup. dub.* 10. Sanchez *d. c.* 40. *n.* 39. 45. *& sequentib.* Fagundez *sup. num.* 16. Portellus *sup. num.* 6. *&* 8. & alij apud ipsus.

12 Nota etiam, quòd in huiusmodi peccatis veneficij, incantationis, & sortilegij non potest dari paruitas materiæ, cum fundentur, vt dictum est, in tacita, vel expressa Dæmonis inuocatione, in qua non datur. Lessius *sup. c.* 4. *num.* 26. Sanchez *sup. c.* 38. *n.* 18. post Valentiam, & Delrium. Diana 5. *part. Tract.* 5. *Resol.* 39. post Castrum Palaum, & alios.

VESTES SACRÆ.

SVMMARIVM.

Vestium Sacrarum institutio, & necessitas. num. 1.
Quot sint. num. 2.
Qualitas ipsarum. num. 3.
Debent esse benedicta. num 4.
Quando cesset earum benedictio. num. 5.
Quid de alba si reficiatur. num. 6.
Quid quando vetustate consumpta fuerint. num. 7.
An fieri possint ex materia alias prophana. num. 8.
An vendi vel alienari. num. 9.
De vestimentis Episcoporum. num. 10.

1 VEstes Sacras, quibus Sacerdotes, & Ministri in Sacrificio Missæ peragendo vtuntur, rationabiliter institutas esse ab Ecclesia, constat ex eiusdem Ecclesiæ traditione, vsu veteris legis *Exod.* 28. *ex cap. vestimenta de consecration. distinct.* 1. Concil. Tridentin. *sess.* 22. *cap.* 5. & aliis iuribus, & Authoribus. Noster Vualdensis *tom.* 1. *doctrin. fid. lib.* 2. *artic.* 3. *cap.* 58. Henriquez *lib.* 9. *de Missa cap.* 29. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 82. *sect.* 2. Vnde cum vestibus prophanis celebrare nunquam licet, nisi forsan in casu grauissimæ, & rarissimæ necessitatis (quæ vix accidere potest) in quo immineret periculum mortis Sacerdoti, si id non faceret, & id non peteretur ab ipso in odium fidei neque esset scandalum. Layman. *lib.* 5. *Tract.* 5. *numero* 17.

2 Sunt autem huiusmodi vestes, quibus Sacerdotes vtuntur, sex, scilicet, *amictus*, *alba*, *cingulum*, *manipulus*, *stola*, quæ etiam *orarium* dicitur, *planeta*, siue *casula*. Diaconi autem, & Subdiaconi vlterius vtuntur dalmaticis, quæ olim dicebantur *colobia*, ad instar *ephod*, cuius vsus erat in veteri lege. Henriquez *supra*. Fagundez *de præceptis Ecclesiæ circa* 1. *præcept. lib.* 3. *cap.* 23. Cardin. Lugo *de Eucharist. disp.* 20. *sect.* 4. *num.* 98. De mystica verò earum significatione, siue ad Christi passionem, siue ad virtutes, aut mores referantur, latè prædicti Authores. Gabriel *lect.* 15 *in Canon.* Durandus *in Rationalibus diuin. offic. lib.* 5. Grassius *part.* 1. *decis. aurear. lib.* 2. *cap.* 41. Toletus *in Summ. lib.* 2. *cap.* 2. *à num.* 3. Layman. *supra num.* 14. Bonacina *de Sacram. disp.* 8. *quæst. vnic. punct.* 5. *à num.* 44 & alij. De earum etiam figura Tamburin. *de Iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 22. *quæstio.* 4.

Circa eas verò nota primò, debere esse honestas, & proportionatas vsui, ad quem deseruiunt, iuxta dicta *supra verbo Vasa Sacra num.* 6. Quod etiam habetur ex *cap. vestimenta de consecrat. dist.* 1. Secundò, nitidas, & mundas asseruari debere, iuxta dicta etiam *ibidem*. Ita, vt iuxta eo loco dicta ex *cap. relinqui de custodia Eucharistiæ*, (vbi Innocentius tertius vocat *absurdum in sacris sordes negligere*) peccatum mortale plerumque sit vestibus notabiliter immundis celebrare. De quo, præter Authores ibi relatos, Syluester *in Summa verbo missa* 1. *quæst.* 2. *dicto tertio*. Sa *in Summa verbo Missa num.* 15. Notat autem, Laymanus *supra num* 15. (quod pro praxi Regularium deseruire potest) quòd si Sacerdos subditus monuerit suum Prælatum, vt vestes, vel vasa Sacristiæ, mundari iubeat, isque negligat facere, excusari talem Sacerdotem celebrando cum illis immundis, propter necessitatem celebrandi. Tertiò, debere esse integras, non notabiliter dilaceratas, Toletus *supra num.* 2. Quartò, quoad materiam istarum vestium, quòd licet amictus, & alba linea esse debeant, aliæ verò vestes possunt esse ex quacunque materia honesta, scilicet, serico, lana, &c. Suarez *supra §. secundo obseruandum*. Fagundez *supra num.* 7. Qui etiam notant, quoad colorem vtendum esse eo, qui pro variis temporibus, & festiuitatibus ab Ecclesia institutus est. Quintò, quòd illis, aliis in vsibus quam in Ecclesiasticis, nullus vti potest. *cap. vestimenta* relatum, *& cap. ad nuptiarum ibid.* Barbosa *de Iure Ecclesiastico l.* 3. *c.* 2. *n.* 34. Sexto, quòd non debent tangi quando benedicta sunt nisi à sacratis hominibus. *cap. vestimenta*, &c. *ad nuptiarum* relatis, Angelus *in Summa verbo Vestis num.* 1. Licet oppositum teneant Ioannes de Cruce *de Sacrificio Missæ quæst.* 3. *dub.* 4. *conclus.* 3. Layman. *supra num.* 20. Quod tamen intelligunt de vestibus Sacerdotalibus, quæ non tangunt immediatè Eucharistiam, aut non sunt Chrismate Sacro perunctæ. Quia ergo Corporalia immediatè tangunt Corpus Christi, ideo si sint sordida, sunt priùs, sub peccato (saltem veniali) à Sacerdote, aut Diacono lauanda, & lotio mittenda in piscinam. *c. nemo de consecr. dist.* 1. Post primam tamen lotionem licitè traduntur Corporalia, & Purificatoria mulieribus maximè Religiosis iterum lauanda. Ita Caietanus *verbo Mulierum peccata*, Ledesma *in Summa cap.* 20. Ioannes de Cruce *supra concl.* 1.

Maximè septimò nota, vestes Sacras debere esse benedictas. Ita enim colligitur ex *d. cap. vestimenta*, antiqua Ecclesiæ consuetudine, & benedictionibus pro hac re contentis in Cæremoniali Romano. Sotus *in* 4. *dist.* 3 *quæst.* 2. Henriquez *supra cap.* 26. Suarez *supra sect.* 2. Vnde sine aliqua ex his vestibus

benedictis, aut cum aliqua non benedicta celebrare, regulariter est peccatum mortale, quia est contra Ecclesiæ præceptum & consuetudinem in re graui. Suarez *supra*. Fagundez *supra num*. 15. ex aliis. Dixi *regulariter*, quia in casu necessitatis grauis ad vitandum periculum mortis id liceret, cessante scandalo, & fidei contemptu, quia præcepta humana non obligant cum tanto rigore. Henriquez *supra* Fagundez *supra num*. 17. Dixi etiam *regulariter*, quia celebrare sine aliqua veste ex minoribus v. g. cingulo, non benedicto, in casu alicuius necessitatis, solùm videtur veniale, vti graues Doctores censent. Suarez *supra §. secundo dicendum*, Additionator Toleti *ad dictum c*. 2. Ioannes de Cruce *suprà conclus*. 2. Lugo *supra*. Imò celebrare sine cingulo benedicto nullum erit peccatum in illis partibus, in quibus consuetudo est illud non benedicendi. Talis enim consuetudo legem contrariam abrogasse censeri debet, Syluester *supra dicto secundo*. Nauarrus *in Man. c*. 25. *num*. 84. ex Ricardo, & Scoto. Casu autem quo cingulum benedictum non habeatur, potest Sacerdos pro illo vti stola, sicut etiam stola pro manipulo, & manipulo, si oblongum fuerit pro stola. Syluester *sup. verbo Benedictio quæst*. 6. Nauarrus *supra* post Paludanum, Azor. *to*. 1. *Instit. mor. l*. 10. *c*. 28. *q*. 9. Quando autem vna vestis benedicta pro alia deseruit, necesse non est, quod iterum benedicatur. Syluester *supra*. Layman. *supra num*. 17. A quo autem dari possit hæc benedictio, præcipuè an à Prælatis Regularibus habes ex dictis *supra verbo Benedictio, & Benedicere num*. 5. & sequentibus.

5 Octauò, circa cessationem huius benedictionis dicendum consequenter ad dicta *supra verbo Paramenta Sacra num*. 3. quòd vestes Sacræ execrantur, vel amittunt benedictionem, ita vt noua indigeant, quando ita rumpuntur, vt aptæ non sint ad vsum, ad quem fuerant destinatæ, aut non amplius priorem retinent figuram, prout ibidem ex Armilla, Angelo, Barbosa, & aliis retuli. Quibus adde Card. Lugo *sup. num*. 99. & Tamburinum *dict. quæsit*. 4. *n*. 1. Quando autem vestis Sacra censeri debeat ita rupta, vt apta non sit ad finem, ad quem fuerat destinata; vel quando amittat priorem figuram, iudicio boni viri standum erit. Syluester *dicto verbo Benedictio quæst*. 6. Qui specialiter quoad cingulum fractum dicit, quòd quandiu altera pars tanta remanet, quòd sufficiat ad honestè ex more cingendum, liceat cum eo celebrare, maximè in necessitate, quia videtur esse corpus vniforme, cuius scilicet quælibet pars est eiusdem rationis, vel qualitatis cum alia, vel cum toto, licet non eiusdem quantitatis & quòd multo melius id liceat, si antequam fractura compleatur, fortificetur nodo, vel grupo. Ita etiam Fagundez *sup. num*. 14. ex Henriquez, & aliis.

6 Ex quo collige, albam non indigere noua benedictione, si ad eam reficiendam aliqua adiungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura etiam si quæ adduntur non sint benedicta. Accessorium enim sequitur principale. E contra verò desinit esse benedicta, si ex ipsa abscindatur manica, quamuis illi postea eadem manica assuatur, nam per abscissionem manicæ ita perstringitur, vt non sit apta ad vsum, ad quem fuerat destinata, nec amplius retinet priorem figuram. Angelus *in Summa verbo Benedictio num*. 3. Bartholomeus ab Angelis *dialogo* 5. §. 265. Barbosa *supra num*. 37. Et ob hanc rationem stola facta de planeta benedicta, debet iterum benedici, non solùm quia ad ipsam est data particularis benedictio, sed quia est mutata forma, quam habebat, & quæ dabat esse rei. Vgolinus *de potest. Episcopi c*. 32. §. 1. *num*. 36. Barbosa *supra num*. 38. Tamburinus *supra*. Quòd si huiusmodi vestes breuiores factæ sint, modò formam non mutent, benedicendæ iterum non sunt. Tamburinus *supra* ex Vgolino, & Barbosa. Quòd si de stola fiat manipulus vel de manipulo stola, non debent iterum benedici, quia non differunt in figura, nisi solùm quòd vnum est breuius altero. Angelus, & Tamburinus *supra*.

Consequenter etiam ad dicta eo verbo *Paramenta Sacra*, quando huiusmodi vestes vetustate consumptæ fuerint, ita vt ampliùs deseruire non possint, incendio dari debent, & cineres in Baptisterio, vel alio loco abdito, condi, nullatenus tamen in vsus prophanos conuerti possunt, prout, præter Authores eo loco relatos, tenet Laymanus *supra num*. 10. & Tamburinus *supra num*. 2. ante illos ex antiquioribus noster Bacco *in* 4. *dist*. 11. *q*. 1. *art*. 5. 7

E contra tamen, consequenter etiam ad dicta eodem verbo *Paramenta Sacra*, huiusmodi vestes Sacræ fieri possunt ex materia aliàs prophana, etiam ex fœminarum vestibus, propter dicta eo loco, quod etiam tenent Angelus *sup. verb. Vestis n*. . Syluester *sup. verb. Vestis*. Fagundez *sup. n*. 23. Licet oppositum teneat Bacco *sup* quem alij sequuntur. 8

Qualiter autem prædicta vendi, aut alienari non possint, nisi cum quibusdam circumstantiis, collige à simili ex dictis eo verbo *Paramenta Sacra num*. 3. vbi etiam alia ad intentum. 9

De vestimentis Episcoporum, dum in Pontificalibus celebrant, tractat Durandus *l*. 2. *de ritibus Ecclesiasticis c*. 9. De Superpelliceo, Dalmatica, & Tunicella Fagundez *sup. num*. 24. & 25. & Tamburinus *sup. à n*. 14. 10

VICARII RELIGIONVM.

SVMMARIVM.

Vicarij qui dicantur. num. 1.
Alij sunt veri Prælati alij non. num. 2.
De Vicariis Generalibus. num. 3.
De aliis Vicariis Generalibus. num. 4.
Quæ obseruanda in ipsorum institutione. num 5.
De Vicariis Prouincialibus. num. 6.
De Vicariis Conuentualibus. num. 7.
De aliis Vicariis Conuentualibus. num. 8.
De Vicariis Monialium. num. 9.
De Vicariis Episcoporum. num. 10.
Alia remissiuè. num. 11.
Curandum vt Vicarij non desint suæ residentiæ num. 12.
Dubium de quodam Vicario Episcopali. num. 13.
Primicerius *quod officium importet. num*. 14.
Docet Diaconos, & alios Clericos cantum. num. 15.
Habet gradum, & locum honorificum. num. 16.
Si curam animarum exercet, non potest ab illa extrahi num. 17.
Ex declaratione S. Congregat. num. 18.
Ex strictissima obligatione Parochi ad residendum. num. 19.
Si non habet curam animarum an impediri possit. n. 20.
Ex cap. de cætero de cleric. non resid. *num*. 21.
An derogatum per Concilium. num. 22.
Non ex cap. ad audientiam de cleric. non resid. *n*. 23.
An ex quibusdam declarationib. S. Congregat. num. 24.
Quatenus primicerius non potest extrahi. num. 25.
Propter residentiam beneficiatorum. num. 26.

Ex

Ex munere Primicerij. num. 27.
Quia iura relata solum loquuntur de canonicis. n. 28.
Ex multis Doctoribus. num. 29.
Quid de aliis. num. 30.
An modo Episcopi possint extrahere canonicos pro suo seruitio. num. 31.
An sit probabile contrarium. num. 32.
Ex d. cap. de cætero. *num. 33.*
Vicarius dicitur esse in seruitio Episcopi. num. 34.
Exemplo Vicarij. num. 35.
Seruiens Episcopo Ecclesiæ seruit. num. 36.
Absens pro seruitio Ecclesiæ fructus percipit. num. 37.
Ita videntur tenere plures DD. num. 38.
An concurrente Episcopi dispensatione. num. 39.
Rota decisio. num. 40.
Debet Episcopus prouidere vt absentia talis Primicerij non sit damnosa Ecclesiæ. num. 41.
Subjstituendo alium. num. 42.

1 VICARII ethymologia sumitur à vice quam gerit. Syluester *in Summa verbo Vicarius in princip.* Generaliter etiam loquendo Vicarius est ille, qui vices gerit alterius, siue in officio contentioso, siue non contentioso. *De officio Vicarij* per totum, *& C. de offic. eius, qui vices alterius gerit* etiam per totum. Angelus *in Summa verbo Vicarius in princip.* Syluester *supra* & alij Summistæ communiter. Ad intentum ergo Regularium, illi dicentur Vicarij in Religionibus, qui vices Superiorum gerunt.

2 Isti autem Vicarij in Religionibus, consequenter ad dicta *tom. 1. c. 18. num. 3. & tom. 1. p. 2. c. 13. n. 39. 40. & 41.* alij sunt veri Prælati, illi scilicet, qui in eo munere, quod gerunt, non habent Superiores, alij vero non Prælati, illi videlicet, qui solùm instituti sunt, vt adiuuent Prælatos. Quod ex modo electionis ipsorum, statutis, & consuetudine Religionum, desumendum est. De quibus non solùm Suarez, Rodriguez, & Portell. eo loco relati, sed etiam Cassarub. *in Compend. Priuil. Mendicant. verb. Vicarius* Corduba *ibid.* & Bordonus *Resol. 2. num. 8.* Similiter, consequenter ad dicta eo *cap. 13. num. 39. & 41.* huiusmodi Vicarij, alij sunt *Generales*, sic dicti, vel quia à Generalibus sunt constituti, vel quia pro tota Religione, vel saltem Congregatione aliqua ipsius; alij *Prouinciales*, sic etiam dicti, vel quia à Prouincialibus constituuntur, vel quia pro tota Prouincia; alij denique *Conuentuales*, sic quoque appellati, vel quia solùm à Prælatis immediatis, videlicet Prioribus, Guardianis, &c. nominati sunt, vel quia solùm pro vno Conuentu, seu Monasterio sunt designati. Qui aliquando *Vicarij in capite* nominantur, aliquando verò *Superiores, Vicarij Chori*, &c. Alij etiam sunt Vicarij Monialium. De quibus omnibus sigillatim dicendum.

3 Et quidem loquendo de Vicariis Generalibus, qui iuxta iura Ordinis, vel per electionem à particularibus Congregationibus electi sunt, quales sunt Vicarius Generalis Congregationis Mantuanæ in Ordine nostro, & alij in aliis Religionibus, iurisdictionem ordinariam habent aliis delegabilem, iuxta dicta eo *cap. 13. num. 17.* Et ita declarauit Sacr. Congregatio de ann. 1626. pro Vicario Generali Augustinianorum Discalceatorum Italiæ, teste Nouario *in Lucerna Regularium verbo Vicarius n. 4.* Gaudent etiam prædicti Vicarij Generales priuilegiis concessis Generalibus earundem Religionum. Tum quia in re sunt ipsi Generales, cum nullum habeant supra se in Religione superiorem, quod est proprium Generalium, tum quia priuilegium non solùm censetur concessum personis, quæ in illo exprimuntur, sed etiam illis quæ propter vocis significationem ipso comprehenduntur, iuxta dicta *supra* verbo *Priuilegia Regularium num. 5.* Præsertim quia, vt ibi dixi ex *l. vlt. ff. de cond. Princ. & cap. cum olim de verbor. signific.* Principis beneficium latè explicari debet. Pro quo faciunt quæ dixi *tom. 1. c. 18. num. 3.* ex Suarez, & Rodriguez ibi relatis, & quæ affert Portellus *in Dub. Regularium verbo Vicarius in capite num. 3.*

Loquendo autem de aliis Vicariis Generalibus, qui non iure Ordinis, aut per electionem fiunt, sed solum per nominationem Generalium, tales quidem à Generalibus constitui posse, constat, tum ex iure communi *cap. pastoralis de offic. Iudic. Ordinar. cap. cum Episcopus de Offic. Ordinar. in 6.* & ex aliis iuribus, tum ex vsu Religionum, tum etiam ex declaratione Sacr. Congregationis pro Ordine Minimorum, quam refert Peyrinis *tomo 1. Priuileg. Minimor. Constit. 14. Leonis X. num. 4.* Tales autem, iuxta dicta eodem *num. 17.* solùm habent iurisdictionem delegatam amouibilem à Generalibus, nec eam possunt subdelegare, nisi pro casu quo ipsis id esset commissum, aut pro causa aliqua determinata, si ipsi essent delegati ad vniuersitatem causarum, iuxta dicta eo *cap. 13. num. 16.* Cum autem isti Vicarij Generales sint veluti Commissarij, ideo, quæ diximus *supra* verbo *Commissio, & Commissarius Regularis*, & *supra verb. Mandatum*, ipsis applicari potest. [Maximè quòd non se debeant ingerere in iurisdictionem ordinariam Prælatorum, nisi in casu appellationis, dixi ex declarationibus Sacræ Congregationis eo *cap. 13. num. 16.*] Adde, huiusmodi Vicarios missos à Generalibus honorari debere, etsi non tantum quantùm ipsi Generales, prout ex S. Antonino, Nauarro, & Rodriguez probat Peyrinis *tom. 1. de Subdito quæst. 1. cap. 28. concl. 2.* & constat à simili ex declaratione Sacr. Congregationis, quas refert Barbosa *in Collectan. Bullar. verbo Vicarius Generalis Episcopi 2.* in quibus dicitur, Vicario Generali deberi reuerentiam, & honorem, non tamen sicut Episcopo. 4

Circa ipsorum autem institutionem obseruari debent non solùm, quæ in particularibus Constitutionibus Religionum statuuntur, sed etiam alia, quæ iure communi videntur necessaria. Ex quibus vnum videtur esse, quòd Generales tales Vicarios Generales constituentes, debeant esse vero, & legitimo impedimento detenti, aut ita impediti, vt non possint per se tale munus exercere. Peyrinis *in Formular. littera V. cap. 6. num. 6.* Notans etiam in sequentibus, quòd in litteris patentibus talis Vicariatus debeat exprimi tale impedimentum. Quod communiter practicari credo in Religionibus. Deinde requiritur, quòd iurisdictio talium Generalium Vicarios constituentium impedita, aut suspensa non sit per excommunicationem, aut aliam censuram, propter dicta *supr. verb. Commissio, & Commissarius Regularis n. 7.* & *verbo Excommunicatio quoad Regulares n. 33.* Vbi etiam *num. 34.* an talis delegatio iurisdictionis, quando delegans est excommunicatus toleratus valida sit. Vnde si Generales ipsos constituentes in excommunicationem incidant postquam illos constituerunt, cum per talem excommunicationem suspendatur Generalium iurisdictio, sic etiam, & Vicariorum, cum ista pendat ab illa, iuxta dicta eodem *verbo Commissio, & Commissarius Regularis numero 5.* Vbi etiam alia ad hoc intentum, præsertim, quomodo debeat hoc intelligi re integra manente, id est antequam ipsi Vicarij inceperint exercere suum munus, & quia ad hoc 5

requiratur.

requiratur. Tertiò requiritur, quòd tales in Vicarios Generales constituti, excommunicatione (idem dico de alia censura) affecti non sint. Excommunicatus enim incapax est iurisdictionis suscipiendæ, qualis datur per Vicariatum. Peyrinis *supra num.* 12. Quartò, illegitimos non posse eligi in Vicarios Generales constat ex dictis *to.* 1. *p.* 1. *cap.* 13. *num.* 50. Quoad locum verò, seu præcedentiam, quam tales Vicarij tenere debent, quidquid sit de statutis particularium Religionum, standoin Iure communi videtur dicendum, debere præcedere omnibus illis, quibus præcedunt Generales, qui eos in Vicarios constituerunt, cum gerant vices illorum. *cap. Pastoralis §. Præterea de offic. Ordinarij cap. sanè el secundo de officio iudic. deleg.* Peyrinis *supra cap.* 5 *num.* 4. Secus dicens, quando tales Vicarij non sunt constituti nisi pro aliquo casu emergenti, quia tunc non debent præcedere prædictis, nisi quando actualiter exercent suum munus Vide declarationes Sacr. Congregationis circa Vicarios Episcopales apud Barbosam *supra verbo Vicarij Generalis præcedentia*, & *locus* 3.

6 De Vicariis quoque Prouincialibus tam illis, qui iure Religionum per constitutiones, aut veram electionem electi sunt, quàm de aliis, qui solùm per nominationem à Prouincialibus factam constituti sunt, eodem modo respectiuè philosophandum est, ac de Vicariis Generalibus, iuxta dicta similiter *to.* 1. *part.* 2 *cap.* 13. *num.* 22.

7 Pariter etiam de Vicariis localibus Conuentuum, aut Monasteriorum philosophandum est respectiuè ac de Vicariis Generalibus, ac Prouincialibus. Vnde illi, qui vocantur, & sunt Vicarij in capite, cum sint veri Prælati illorum Conuentuum, seu Monasteriorum, gaudent iisdem Priuilegiis, quibus dicti Priores, Guardiani, &c. iuxta dicta *tomo* 1. *part.* 1. *capit.* 18. *numero tertio.* Vnde specialiter habere facultatem eligendi sibi Confessarium, tenet Bordonus *Resol.* 34. *numero* 29. ex Suarez, Rodriguez, & aliis. Similiter, iuxta dicta eo *capit.* 13. *numero* 39. poterunt facere omnia, quæ alij Prælati immediati Conuentus. De illis etiam specialiter quoad Ordinem Minorum agit Cassarubius *supra num.* 5.

8 Cæterum loquendo de Vicariis Conuentuum, qui in ipsis Conuentibus Superiorem agnoscunt, & ipsi non sunt veri Prælati, quales in nostro Ordine *Superiores* vocantur, & in aliis Religionibus *Vicarij Conuentus*, seu *Vicarij Chori*, iam dixi eo *capit.* 13. *num.* 40. non debere dici habere dignitatem Ecclesiasticam, sed vel personatum vel præcedentiam, iuxta diuersorum Ordinum statuta. Cum autem, non sint veri Prælati non possunt eti priuilegiis Prælatorum, prout in specie de facultate eligendi sibi Confessarium tenent Diana 6. *p. Tract.* 8. *Resol.* 15. & Bordon. *supra numero* 30. An verò id facere possint saltem in absentia Prælatorum immediatorum, consule dicta eo *capit.* 13. *num.* 41. Dianam *supra* & *p.* 3. *Tract.* 2. *Resol.* 1. Megalam *lib.* 2. *de Pænit. capit.* 10. *numero* 4. & Bordon. *supra*. An possint, cum Prælati immediati per vnum diem verb. gr. absunt à Conuentibus, absoluere ab his casibus reseruatis à quibus soli dicti Prælati absoluere possunt, consule Peyrinis *tom.* 1. *Priuileg. Minim. in Constit.* 4 *Sixti IV. num.* 26. & Dianam *eo Tract.* 2. *Resol.* 28. De talibus etiam Vicariis Religiosorum declarauit Sac. Congregatio apud Sellium *in Select. cap.* 18. *num.* 43. & Tamburinum *de Iure Abbatissar. disp.* 25. *quæst.* 4. *num.* 7. alloqui non posse Moniales, nisi vices Priorum subeant.

Loquendo etiam de Vicariis Monialium, iam dixi *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 25. *numero* 2. eos non esse veros Prælatos ipsarum esto super illas habeant aliquam superintendentiam. Casu verò quo fuerint ipsarum Prælati, prout Cassarubius *supra* & Portellus *in Dub. Regular. verbo Vicarius in capite* de Ordine Minorum tenent, poterunt ea facere, quæ veri Prælati faciunt. An vero possint benedicere corporalia, & paramenta pro ipsis Monialibus, consule Portellum *supra* & ea quæ dixi *supra* verbo *Benedictio*, & *Benedicere* præsertim *num.* 8. 9

De Vicariis Episcoporum agere, quia res est non directè pertinens ad Regulares, vide Sbrozzam *de offic. Vicarij*, Rebuffum *in Tract. portionis benefic. Vicar.* Campanile *in Diuers. iuris rubric.* 7. *capit.* 6. *à numero* 113. & *rubric.* 11. *capit.* 23. *à numero* 148. Naldum *in Summ. verbo Vicarius*, & Barbosam *de Iure Ecclesiastic. libro primo capit.* 15 & *de offic.* & *potestat. Episcop. Allegat.* 54. post alios, quos referunt. Nota tamen, quòd, iuxta dicta *tom.* 1. *cap.* 9. *numero* 14. possunt Regulares saltem ex vi iuris communis, munus Vicariorum Episcopalium exercere cum licentia Superiorum, & vtilitate Monasterij. Quod non solùm tenet Azor. & Rodriguez eo loco relati, sed etiam plures, quos refert Nouarios *supra numero secundo.* Quamuis *numero primo*, referat declarationé quamdam S. Congregationis in contrarium, quam tamen non constat esse authenticá. 10

Vide dicta *supra* verbo *Commissio*, & *Commissarius*, ac supra verbo *Mandatum*, & dicenda infra verbo *Visitator Regularis*. 11

His quoque addendum, quod in electione, seu designatione huiusmodi Vicariorum cautè curandum, vt quantum fieri potest, nec obstent Ordinum statuta à Sede Apostolica approbata, hi Vicarij sic instituendi, vt si alias Prælati fuerint non désint residentiæ pro Prælatis necessariæ, iuxta dicta *tom.* 1. *part.* 1. *capit* 18. *numero duodecimo.* Ad quod deseruit saltem à simili, resolutio à me data in casu quodam in quo quærebatur, an Episcopus possit instituere Vicarium Generalem sui Episcopatus quendam Primicerium Ecclesiæ cuiusdam Collegialis suæ Diœcesis. Ad quod sic respondi. 12 13

Responsio.

Suppono quod *Primicerius* est idem quod *primus Cantor*, seu *primus ratione cantus*, quia eius munus est docere quid sit canendum in choro. *capit. Perlectis* 25. *dist.* Lælius Zechius *de Republ. Christ. tit.* 24. *à num.* 16. Petrus Gregorius *in Syntagm Iur. lib.* 15 *capit.* 22 Barbosa *de Iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 28. 14

Imò etiam ad illum spectat docere Diaconos & reliquos Clericos de cantandi forma & aliis spectantibus ad diuinum Officium. *cap. Vnico de offic. Primicerij*, Gloss. *in d. cap. vnic.* Zechius *supra*. Barbosa *num.* 6. post alios. Vnde habet gradum & locum honorificum inter vel iuxta Canonicos secundùm locorum consuetudinem, & in processionibus potest capere pluuiale, sicut Dignitates, & non planetam sicut Canonici, iuxta quandam declarationem S. Congregationis Rituum, quam refert Barbosa *supra num.* 9. Quia tamen contingere potest vt aliquando sit etiam Canonicus, aliquando vlterius exerceat curam animarum, ideo sub distinctione respondendum. 15 16

Primò enim, si Curam aliquam animarum exerceat, omnino dicendum non posse ab illa extrahi ad munus Vicarij Generalis Episcopalis, sic colligo ex declaratione S. Congregationis Concilij quam referunt 17 18

referunt Gonzal. *super Regul.* 8. *Cancel. glos.6. numero* 258. *&* 259. reprehendens Nauarrum quod oppositum dixerit *cons.* 25. *de Cleric. non resi.* Garzia *de benefi. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 42. Sà *in Summ. verb. Residentia numero* 1. Sanctarellus *p.* 1. *var. quaest.* 3. *numero* 49. & plures alij. Et ita tenent Vgolinus, & Fiascus, quos refert Garzia *supra numero* 40. Armendariz, Zerola, Quaranta, & Posseuinus quos af-
19 fert Sanctarellus. Quorum omnium ratio est desumpta ex strictissima obligatione, quam habet Parochus ad residendum in sua Parochia, à qua non excusatur etiam si sit Inquisitor, Auditor Rotæ, Secretarius Sedis Apostolicæ aut etiam Cardinalis, secundum Doctores quos allegat relatus Sanctarellus.

20 Si autem dictus Primicerius est Canonicus dicendum, ex parte quidem Canonicatus non impediri, quominus possit ab Episcopo assumi ad Officium Vicariatus. Ratio desumitur *ex cap. de caetero de Cleric. non resid.* vbi Alexand. III. cuidam Episcopo concedit, vt Canonicis quandiù fuerint in seruitio ipsius, nihil subtrahatur de fructibus sui beneficij.
21 Cum enim Papa non loquatur determinate de Canonicis Cathedralis Ecclesiæ, sed indefinite de Canonicis, extendi etiam videtur concessio ad Canonicos Ecclesiæ Collegialis, qualis est iste de quo in casu; ac perinde quod quantum est ex parte Canonicatus non sit impeditus vt assumatur ad Officium Vicarij: siquidem Vicarius etiam est in seruitio Episcopi, ad quod attendere voluit Pontifex. Moneta *de distribut. quotid. p.* 2. *quaest.* 8. *num.* 6. Barbosa *in collect. ad d. cap. de Caetero num.* 4. Non esse au-
22 tem derogatum istud *cap. de Caetero* per Concilium Tridentinum latè ostendit ex iuribus & Doctoribus Garzia *supra num.* 346. Idem etiam colligi videtur ex *cap. Ad audientiam de Cler. non resid.* vbi Honorius tertius Meldensi Episcopo etiam concedit,
23 *vt duo ex Canonicis Ecclesiae memoratae in suo seruitio existentes, suarum fructus integre percipiant praebendarum.* Cæterum cum Pontifex ibi loquatur solum de Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, scilicet Meldensis, de qua ibi erat sermo, & de qua erat Postulatus; ideo concessio hæc non videtur extendi ad casum præsentem, cum iste de quo est sermo, non sit beneficiatus Ecclesiæ Cathedralis, aut eius Ciuitatis, in qua residet Episcopus; sed Ecclesiæ cuiusdam Collegialis extra dictam Ciuitatem. Moneta *supra num.* 7. & Barbosa etiam supra *& in Collect. ad hoc cap. Ad audientiam num.* 5. Idem quoque colligi videtur ex aliquibus declarationibus S. Congregationis quas refert Garzia *supra numero* 347.
24 Etsi non multum vrgeant ad intentum, quia videntur intelligi de Canonicis. Ecclesiæ Cathedralis, non Collegialis sitæ in alio loco extra Ciuitatem in qua est Episcopus, prout est sermo in præsenti.

25 Siue autem iste de quo agitur sit vel non sit Canonicus d. Ecclesiæ Collegialis consideratus præcise, vt est Primicerius talis Ecclesiæ videtur, nullo modo assumi posse ab Episcopo ad officium Vicarij extra locum suæ residentiæ. Ratio sumitur primo ex ge-
26 neralibus iuribus circa residentiam Clericorum beneficiatorum, quæ conformia esse tum iuri diuino,
27 tum naturali, alibi ostenditur. Secundò, ex munere Primicerij, qui cum debeat vt dixi *supra*, regere Chorum, & ordinare de cantandis, seu psallendis, aliisque spectantibus ad Officium diuinum, proculdubio valde interest Ecclesiæ ne amoueatur à sua residentia. Tertiò, quia iura relata solum loquitur de Canonicis, quorum nomine non comprehenduntur Primicerij, aut alij Clerici, maximè in materia exorbitante à iure Communi; & quæ videtur 28
odiosa, cum agatur in illa de cultu diuino diminuendo. Sanctarellus *supra à numero* 39. Quaranta *in summ. Bullar. verb. Residentia §. in quaestione* illa. Quartò quia id habetur ex magna parte Doctorum, specialiter Rebuffo *de Vicar. Episcop. numero quinto.* 29
Moneta *supra numero octauo.* & pluribus aliis, qui aiunt *dd. capit. de Caetero* & *ad Audientiam* non extendi ad alios quàm ad Canonicos. Quales sunt Sanctarellus *supra num.* 38. fauet Cenedo *practic. & Canon. quaestionum lib.* 1. *quaest.* 1. *num.* 35. cui adhæret Barbosa *in Collect. ad d. cap. de Caetero numero* 3. Alij autem DD. qui loquuntur de Canonicis Ecclesiæ Cathedralis non possunt trahi ad inten- 30
tum de beneficiato Ecclesiæ Collegialis, nam Canonici Ecclesiæ Cathedralis in Ciuitate Episcopali existentes possunt dici habere residentiam, & si non interessentiam, quæ inter se differunt, vt notant DD. *in capit. licet vobis de praeb.* Gemin. *in cap. Vnico §. fin. numero* 1. *de Cler. non resid. in* 6. post Glos. singul. ibi *verb. Adfuerint.* Ex his & aliis Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancel. glos.* 43. *numero* 50. At vero beneficiatus Ecclesiæ Collegialis Diœcesis si resideat in Ciuitat. Episcopali munus Vicarij exercens non poterit dici quod habeat neque interessentiam neque residentiam in sua Ecclesia.

Eo autem magis hæc procedunt, quod vt notat 31
Stephanus Gratianus *discept. forens. cap.* 166. *numero* 20. quam aduertentiam vocat *piam* Barbosa *d. numero* 3. hodie Episcopi iam non poterunt extrahere Canonicos ab Ecclesia iuxta *d. cap. de Caetero* pro suo seruitio, inspecta vbertate redditum Episcopalium, ratione quorum poterunt habere alios pro suo seruitio quàm Canonicos.

Nihilominus, non videtur improbabile, posse 32
Episcopum extrahere dictum Primicerium à sua Ecclesia Collegiali oppidi alicuius suæ Diœcesis, & illum instituere Vicarium Generalem cum residentia in Ciuitate vbi est Ecclesia Cathedralis, & perceptione fructuum Primiceriatus, concurrente tamen Episcopi dispensatione & Ecclesiæ necessitate, vel magna vtilitate. Colligo primo à simili ex *d. cap.* 33
de Caetero. si enim pro conseruando Episcopi seruitio Ecclesia liberaliter ipsi concedit vt possit retinere apud se Canonicos non determinando an illi esse debeant Ecclesiæ Cathedralis, aut etiam Collegialis alicuius Oppidi Diœcesis; neque etiam numerum Canonicorum, quæ duo limitantur in *cap. Ad audientiam*, vt dictum est, probabile videtur id posse à simili dici de Primicerio Ecclesiæ Collegialis Diœcesis, & ad Officium Vicariatus; cum Vicarius dicatur esse in seruitio Episcopi, vt ait 34
Rota inferius referenda, & ex alia parte non sit magna differentia inter Canonicum & Primicerium, vt propter illam credi possit id concessum fuisse pro Canonico, non pro Primicerio, concurrentibus dictis conditionibus. Accedit secundo, quod Vica- 35
rius electus à Capitulo sede vacante facit fructus suos non residendo, sed officium Vicarij exercendo, Rota in vna Calaguritana *fructuum* 18. Martij 1588. coram Bubalo quæ est decisio 222. *p.* 2. *diuers.* cum Pauino *de offic. & potest. cap. sed. vac.* 2. *p. quaestione* 10. *numero quinto.* & Rebuffo *in prax. titu. de Vicar. numero quarto.* Iure idem dici poterit de Primicerio. Quia videtur in vtroque casu eadem ratio procedere. Nam ratio quare id conceditur tali Vicario Capituli est quia seruiens Capitulo

pitulo seruit Ecclesiæ, vt notat Pauinus, & ex eo Garzia *supra numero* 358. quæ etiam ratio procedit in præsenti; quia similiter seruiens Episco-
36 po, Ecclesiæ quoque seruit, quia Episcopus est est in Ecclesia, & Ecclesia in Episcopo, *cap. scire debes* 7.*q.*1.Gonzal *sup.n.*155.Barbosa *in collect. DD. ad d. cap. Ad audientiam n.*6. Eo magis, quod talis Vicarius Capituli non residendo non solum percipit fructus, sed etiam distributiones, vt ait Garzia *sup. d.*
37 *num.*358. contra Monetam. Præsertim tertio id colligitur ex eo quod qui abest pro seruitio & euidenti Ecclesiæ vtilitate, de iure percipit non solum fructus *cap. ex parte* 2. *de Cler. non resid.* Sed etiam distributiones quotidianas, si est præsens in loco vbi est Ecclesia. *Cap. vnico de Cler. non resid. in* 6. Couarub. Ocon, Gutierez, Zerola, & alij, quos refert & sequitur idem Garzia *num.*259. Quamuis ergo Primicerius iste non fruatur distributionibus, quia non erit præsens in loco vbi est sua Ecclesia, poterit tamen frui fructibus, si pro euidenti Ecclesiæ vtilitate & dispensatione Episcopi ad munus Vicarij Episco-
38 pi assumptus fuerit. Tandem quarto, quia ita videntur sentire plures DD. qui etsi non loquantur expresse in terminis huius casus, nihilominus trahi possunt ad illum, quatenus generaliter concedunt non solum Canonicos, sed etiam alios beneficiatos dum sunt in seruitio Episcopi posse percipere in absentia fructus suos, dummodo concurrat dispensatio Episcopi. Hi sunt Ioannes Andreas *in d. cap. Ad audientiam vers. dici potest*, quem ibi sequitur Butrius *n.*9.
39 Cardin. *quæst.* 4. Imola *n.* 13. Anania in princ. Ancharanus *notab.* 3. Et concurrente Episcopi dispensatione & necessitate seu magna Ecclesiæ vtilitate, Abbas *in d. cap. Ad audientiam n.*8. Ioannes Selua *de benef.* 4.*p.q.*6.*num.*33. Gonzal. *sup. n.*262. Garzia *sup. n.*369. Barbosa *in collect. ad d. cap. de cætero n.*4. Quaranta *in summ. Bullar. verb. Residentia* §. *In quæstione illa* & Nauarrus *in Man. cap.*25. *n.*121. Maxime Rota relata, vbi propterea fuit resolutum, quod
40 Episcopus Calaguritanus non potuit extrahere quemdam portionarium Ecclesiæ Cathedralis non Capitularem, vt exerceret Officium Vicarij generalis in eadem Diœcesi, eò quod illud non redundabat in vtilitatem Ecclesiæ. Fauet etiam alia Rota apud Puteum *lib.* 3. *decis.* 293. *in fin.*
41 Adderem tamen non posse Episcopum facere id quod petitur in casu, nisi diligenter prius prouiderit, vt absentia talis Primicerij non sit damnosa cultui diuino, qui in tali Ecclesia exercetur, eo quod
42 hoc munus exerceri possit per alium loco dicti Primicerij absentis.

VISITATOR Regularis.

SVMMARIVM.

*Visitator qui dicatur. num.*1.
*Visitare competit habenti iurisdictionem Ordinariam in aliquos. num.*2.
*De obligatione prelatorum Regularium ad visitandum. num.*3.
*Tempore visitationis ad quem pertineat regimen Conuentus, vel prouincia. num.*4.
*De modo procedendi in visitatione. num.*5.
De modo procedendi per inquisitionem generalem. numero 6.
De modo pecedendi per inquisitionem specialem. numero 7.
De criminibus propter quæ formari debet processus. numero 8.
Qualiter teneantur Regulares in visitationibus denunciare defectus aliorum. num. 9.
Qui eo tempore id non faciunt postea audiri non debent. num. 10.
Visitatores qualiter abstinere debent à munerum receptione. num. 11.
An in eodem anno possit bis visitari Prouincia, seu Conuentus. num. 12.
*Visitator an recusari possit. num.*13.
*An ipse, vel ipsius socius eligi in Prælatum locorum, quæ visitant. num.*14.
*Cæcus an eligi possit in Visitatorem. num.*15.
*De absolutionibus, seu dispensationibus dari solitis tempore visitationis. num.*16.
*De casibus, in quibus Episcopi visitare possunt Monasteria Regularium. num.*17.
*De Visitatoribus Monialium. num.*18.

VISITATOR dicitur ille, qui de regimine locorum, & vita aliquarum personarum indagationem facit. Syluester *in Summa verbo Visitatio in princip.* Vnde ad intentum nostrum ille dicetur Visitator Regularis, qui de regimine Monasteriorum, & vita personarum Regularium dictam indagationem facit. 1

Cum autem visitationem facere competat cuicunque habenti iurisdictionem ordinariam in aliquos, vt patet de Archiepiscopo *capit. Romana, & capit. perpetuo de censibus in* 6. de Episcopo *capit. conquerente de offic. ordinar.* de Archidiacono, & Decano *capit. cum Apostolus de censibus, & capit. mandamus de offic. Archidiac.* ideo certum est ad Abbates, & Prælatos Regulares, præsertim Generales, & Prouinciales, spectare visitationem suorum Monasteriorum & Religiosorum in eis existentium. *de stat. Monach. capit. penult. & vltim.* Angelus *in Summa verbo visitatio numero primo* Syluester *supra quæstione* 1. & Summistæ communiter, ac noster Thom. de Iesu *de Visitat. Regularium Tract.* 1. *cap.*1. 2

Hinc, iuxta dicta *tomo primo part.*1. *capit.*18. *numero* 68. tenentur iure naturali, & diuino Prælati Regulares, scilicet Generales, & Prouinciales, visitare Monasteria sibi subiecta. Rodriguez *in Tractu de Ordine iudiciar. capit.*1. *numero secundo.* Fagundez *in* 8. *præcept. Decal. libro octauo capit.* 45. *numero quinto & sexto.* Per seipsos quidem, si impediri non fuerint: alioquin per alios, iuxta dicta eo *capit.* 18. *numero* 92. Idque colligitur ex *capit. Episcopum* 10. *quæstione* 1. & *capit. pastoralis,* & *cap. inter cætera de Offic. Ordin.* & *cap. cum Episcopus eodem tit. in* 6. Maximè ex regula illa iuris *in* 6. *Potest quis per alium quod potest facere per seipsum.* Omittere autem personalem visitationem ex otiositate, aut negligẽcia, videtur peccatum mortale, quia est grauis transgressio præcepti Concilij Generalis, scilicet Tridentini *sess.*24. *capit.* 3. & *sess.*25. *capit.*1 Peyrinis *in Formular. littera P. capit.* 9. *numero* 15. Tenetur etiam visitare Conuentus, in quibus resident, cum, quantumuis vigilent supra eorum obseruantia, nihilominus plura ipsis absconduntur, quæ solùm præcepto quod in visitatione ponitur ipsis manifestantur. Peyrinis *supra num.* 11. ex Piasecco, Gauanto, & aliis. Dixi etiam eo *num.*92. destinandos à Generalibus, vel Prouincialibus pro Visitatoribus debere esse Religiosos eiusdem Ordinis non extra 3

extraneos, vel sæculares. Visitationem quoque præscribi non posse probat Barbosa *de Offic. & potest. Episcopi Allegat.* 129. *num.* 11. ex Rotæ decisione, & aliis Doctoribus. Quando autem Visitatores Regularium sint Iudices Ordinarij, & quando solùm delegati, quando etiam possint delegare suam authoritatem, & quando non possint similiter quando expiret eorum auctoritas, & quandiu duret, constat ex dictis *tom.* 1. *p.* 2. *eo cap.* 13. & *supra* verbo *Commissio, & Commissarius*, & hoc *tom. supra* verbo *mandatum*, & verbo *Vicarius Religionum*. An gesta ab illis rescindi possint, & quos processus fabricare queant, dixi eodem *cap.* 13. *num.* 33. & 34.

4 Maximè etiam quòd tempore actualis visitationis totum regimen externum contentiosum Prouinciæ, vel Conuentuũ, qui visitantur, pertineat ad Visitatorem, & non ad Prælatos Prouinciæ, vel conuentuum, constat ex dictis eo *capit.* 13. *num.* 28. & 29. Non tamen propterea Prælati qui visitantur sunt pro eo tempore suspensi à suis officiis, suspensione, quæ est censura, sed tantum impediri ne illa exerceant. Portellus *in Dub. Regular. verbo Prouincialis in addit. ad addit. num.* 2. Imò etiam, iuxta; ibidem dicta, possunt dicti Prælati exercere circa suos subditos omnem iurisdictionem, quam vocant *voluntariam*, seu non contentiosam, dummodo id non perturbet, aut impediat officium Visitatoris. Generaliter etiam loquendo poterunt prædicti Prælati facere ea omnia, quæ prohibita sunt Visitatori secundum statuta Ordinis. Eo enim ipso quo sunt illi prohibita, sunt concessa Prælatis Ordinariis. Portellus *supra numero tertio*. Similiter poterunt facere ea omnia, ad quæ non se extendit commissio Visitatoris, si ille sit Visitator delegatus, propter eamdem rationem.

5 Circa modum procedendi Visitatorum Regularium in suis visitationibus, generaliter loquendo, dicendum est consequenter ad dicta *tom.* 1. *part.* 1. *c.* 27. *numero primo vsq. ad* 9. dupliciter procedere posse. Primò, per modum inquisitionis generalis. Secundò, per modum inquisitionis specialis. Primò modo procedere debent in visitationibus generalibus, & ordinariis, quando visitant Prouincias, seu Conuentus ex officio, & non ad instantiam alicuius. Secundò autem modo, quando vel ex inquisitione generali constat illis aliquod crimen commissum esse ab aliquo Religioso, vel est aliquis qui accuset, vel denunciet tale delictum commissum fuisse, vel ad id vocantur à Conuentu, vel Prouincia.

6 Et quidem, cum primo modo procedunt, iam dixi eo *cap.* 27. *num.* 1. ad prædictam inquisitionem generalem non requiri quòd præcedat aliqua infamia, accusatio, aut denunciatio delictorum, nec etiam requiri petitionem iuramenti, stando in iure communi, esto particulares Religiones particularia etiam statuta habeant, sicut eo loco dixi de nostra. Similiter, cum iuxta dicta eo loco finis visitationum generalium, & communium, sit inquirere de vitiis, & virtutibus Religiosorum, ideo cum ita procedunt Visitatores non solùm de vitiis, aut defectibus, sed etiam de illorum virtutibus, & scientiis inquirere debent. Quia in omni bene ordinata Republica specialis prouidentia Gubernatoris est pœna afficere malos, & præmio bonos. Tum quia aliquando vitia compensari possunt, & debent virtutibus, vt dicunt communiter Iuristæ. Ad quæ omnia necesse est Visitatores tam de virtutibus, & meritis, quàm de vitiis, & defectibus Religiosorum inquirere, Naldus *in summ. verbo Visitare num.* 11. Peyrinis *d. capit.* 9. *numero* 15. Qualiter autem cum proceditur via inquisitionis generalis crimina occulta interrogari, aut patefieri non debeant, & an de hoc debeant admoneri subditi à Visitatoribus, & de aliis concernentibus, dixi loco relato *num.* 2. & 3. & *supra verbo Iudex, & iudicium Regularium n.* 5. De quibus etiam Nauarrus *in Rub. de iudic. num.* 79. & Portellus *in Responsionib. moral. p.* 1. *casu* 20.

Cum verò visitatores procedunt contra aliquem Religiosum per inquisitionem specialem, iam constat ex dictis eo *cap.* 27. *num.* 6. & eo verbo *iudex, & iudicium Regularium num.* 6. requiri ad hunc modum procedendi quòd præcedat infamia, clamorosa insinuatio, indicia manifesta, aut semiplena probatio de delicto, aut delinquente. Quod intellige, iuxta dicta eo *capit.* 27. *numero* 10. cum procedunt ad punienda delicta, cum enim non procedunt ad punitionem, sed ad habendum notitiam alicuius personæ, quia scilicet est eligenda in Prælatum, tunc possunt Visitatores de vitiis alicuius particularis inquirere, etiam non præmissa infamia, &c. Suarez, & Aretinus eo loco relati. Tamburinus *de iure Abbatissar. disput.* 14. *quæst.* 7. *num.* 8. Quia tamen sæpiùs dicti Visitatores procedere solent ad inquisitionem specialẽ ex eo quòd per ea quæ audierunt à Religiosis in inquisitione generali constat illis aliquem Religiosum esse diffamatum de aliquo delicto, & ita volunt contra ipsum speciali inquisitione procedere, ideo notandum, quòd licet in vigore priuilegij Bonifac. VIII. quod retuli *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 16. & *cap.* 27. *num.* 26. quo concessit Ordini Prædicatorum quòd possent Prælati ipsius in causis religiosorum procedere apicibus Iuris postpositis, intellige, summariè, de plano; & sola rei veritate perspecta. (prout in aliis priuilegiis Religionum habetur, possent Visitatores Religionum habentium talia priuilegia propter illos solùm testes, vel denunciatores, per quos in inquisitione generali audierunt aliquem Religiosum commisisse aliquod delictũ, illos sic diffamatos citare, eisque exhibere articulos culparum, & auditos condemnare absque eo quòd testes eas culpas denunciantes seu testificantes de nouo vocentur, & ratificentur, quia id videtur esse conforme dictis priuilegiis, & modo procedendi religiosorum, in quo, quantum fieri potest à fabricatione processuum abstinendum est, prout etiam tenet Portellus *d. casu* 20. ex Iosepho de S. Maria, Pauino Berio, & aliis. Nihilominus oppositum obseruari debet in causis grauioribus, ad euitandas appellationes inter Regulares fieri solitas, in eis præsertim Religionibus, in quibus (proh dolor) apices Iuris obseruantur. Nauarrus *supra num.* 85. & *lib.* 5. *consil. tit. de accusat. inquisit. & denunciat. consil.* 3. *num.* 4. Portellus *d. cap.* 10. *num.* 8. 7

Circa crimina porro propter quæ Visitatores regulares debent formare processus, præter dicta eo *c.* 27. & *supra* eo verbo *iudex, & iudicium Regularium numero* 5. nota, inter ipsa numerari debere etiam crimina à multis annis commissa, præsertim, si, qui ea commiserunt non se emendarunt, & ea sunt in damnum Communitatis. Delicta enim non debent præscribere. Rodriguez *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 5. *artic,* 11. Sparthanus *Tract.* 3. *capit.* 15. Peyrinis *tom.* 1. *de subdito quæst.* 1. *cap.* 16. §. 4. Subiungens tamen ex eisdem, & aliis Authoribus, cauendum esse prædictis visitatoribus, ne propterea delicta iam mortua, & consopita Religiosorum (intellige sine vrgenti causa) reuiuiscere faciant, & quòd potest fieri in religionibus statutum quo ordinetur, vt certo tempore elapso delicta non procellentur. 8

Qualiter Regulares teneantur in visitationibus denun- 9

denunciare crimina, seu defectus aliorum, constat ex dictis non solùm eo *cap.*28. *num.*3. sed etiam *supra* verbo *Accusatio, & accusare à num.*9. & verbo *Denunciatio, & denunciare pro Regularibus.* Nota tamen, quòd licet, iuxta dicta eo verbo *Denunciatio, &c. num.* 8. si quis non denunciauit intra terminum præfixum, teneatur ipso transacto denunciare; hoc tamen fallit in visitationibus communibus, quia præceptum denunciandi impositum à Visitatoribus solùm videtur obligare pro tempore, quo durat visitatio, nisi aliud exprimant. Fagundez *in* 8. *præcept. Decalogi lib.*8.*cap.*5 2.*num.*12.

10 Circa eos autem qui tempore visitationis tacent aliquorum delicta, & postea eos manifestant, nota eos debere ab accusatione, denunciatione, seu etiam testimonio ferendo veluti suspectos repelli, eo quòd tempore debito id non fecerunt. Quod intellige, nisi constet rationabili causa, aut impedimento vrgente, id tunc non fecisse. Peyrinis *supra* Consonantque aliquæ constitutiones religionum circa hoc.

11 Nota etiam, quòd licet, iuxta dicta *tom.*1. *p.* 1. *eo cap.*18. *num.* 68. & *supra* verbo *iudex, & iudicium Regularium num.* 16. Visitatores, aut Iudices Regulares abstinere omnino debeant à munerum receptione etiam liberaliter concessorum, ita vt ad restitutionem ipsorum teneantur (de quo præter Authores ibid relatos Sayrus *in Claui Regia lib.*3.*cap.*9.*n.*31.) nihilominus possunt taxas à constitutionibus particularibus Religionum designatas recipere, & à Conuentibus tempore visitationis de esu, & potu, ac aliis necessariis prouideri, ita tamen, vt subditos non grauent expensis, aut cibis, & potubus delicatis, & exquisitis. De quibus omnibus ex variis Authoribus. Peyrinis *tom.* 1. *Priuilegiorum Minimorum in Constitutione* 10. *Leonis X. num.*6.8.9. *&* 10.& loco relato ex *Formulario num.* 9.

12 Præsertim circa fermè quotidianum dubium, an scilicet cum Generalis, vel Visitator Generalis, Prouinciam, vel Conuentum visitauit, possit postea eodem anno eandem Prouinciam, vel Conuentum visitare Prouincialis: maximè standum censeo statutis Religionum, quæ si nihil circa hoc decernant, credo posse id fieri. Ratio est, quia Prouincialis est Iudex Ordinarius, cuius iurisdictio impediri non potest sine rationabili causa. Peyrinis *tom.*3. *priuilegiorum Minimorum c.*4. *num.*9. An verò idem dici debeat quando talis visitator fuit à Papa destinatus, agit post alios Barbosa *de Officio, & potest. Episc. allegat. vlt num* 30. *& sequentibus.*

13 Visitatorem Regularem procedere volentem solùm per inquisitionem generalem, non verò per particularem, recusari non posse, constat ex dictis *supra verbo Recusatio Iudicis Regularis num.* 7. Nota autem idem debere dici de appellatione, ita scilicet, vt ab ipso cum procedit solùm per inquisitionem generalem, & non per particularem, appellari non possit. Ratio est, quia finis inquisitionis generalis solùm est morum correctio, & impositio pœnitentiarum salutarium, non verò punitio, propter quam, quando in ea certò exceditur, aut fit cum euidenti grauamine, admitti potest appellatio inter Regulares. Fauet Naldus *supra num.*5.

14 Non conuenit Visitatores, aut eius socios eligi in Prælatos Prouinciarum, seu Conuentuum quæ visitant. Nam propter authoritatem eorum timeri potest tales electiones liberas non esse, sed coactas. Castellinus *de Electione Prælat. capit.*13. *à num.*28. dicens *numero* 33. ita statutum esse in Ordine Prædicatorum. Fauet Miranda *in Man. tom.*2.*quæst.*22. *art.* 7. Vide quæ dixi *tom.* 1. *part.*2. *cap.*12. *n.*37.

Non posse cæcum eligi in Visitatorem, aut munus visitatoris continuare, etiam cum socio sano, meritò tenent Megala *variar. resolut. to.*2.*resolut.*183. & Diana 5. *part. tract.*6.*resolut.*20. Plura enim spectant ad visitatorem, de quibus si visu careat, iudicare non potest. 15

De absolutionibus, seu dispensationibus, quas dare solent visitatores Regularium in suis visitationibus, quantùm valeant, & ad quas personas extendantur, dixi *to.*1.*p.*1. *cap.*18 *num.*93. & *supra* verbo *Absolutio num.*16. 16

Demum pro complemento materiæ notandi sunt saltem remissiuè casus, in quibus Episcopi, vel Ordinarij visitare possunt Ecclesias seu Monasteria regularium. Et quidem primò, si tales Regulares subditi sint Episcopis, nec ab illis exempti, cum ipsorum Prælati sint, poterunt ipsos visitare quando, & quomodo Prælati Regulares, iuxta dicta tamen *supra* verbo *Episcopus quoad Regulares num.* 2. Si autem Regulares sint exempti à Iurisdictione Episcoporum, quales communiter sunt ferè omnes Religiosi, tunc, etsi non possint eos regulariter vt ipsorum Prælati visitare, nihilominus, iuxta dicta *tom.*1.*p.*1. *cap.*11 *num.*7.*&* 9.*& tom.*1.*p.*2.*cap.*5 *n.*49. visitare possunt Ecclesias Regularium, quibus imminet cura animarum sæcularium, imò & Regulares ipsos, qui talem curam exercent, in iis, quæ ad dictam curam, & administrationem Sacramentorum spectant. Item iuxta dicta eodem *to.*1. *p.*2. *cap.*15 *num.*27. visitant Episcopi Confraternitates laicorum erectas in Ecclesiis regularium, non obstante quacunque contraria consuetudine. Quod intellige quoad ea tantùm, quæ ad Confratres spectant. Prout declarauit S. Congregatio, teste Barb. *de Iure Ecclesiastic. lib.*1. *c.*14. *num.*30. & Nouario *in Lucern. Regul. ver. visitare num.*2. Similiter, iuxta dicta eodem *n.* 27. visitare etiam possunt Altaria, & Capellas confraternitatum in eisdem Regularium Ecclesiis existentes, in his tamen, quæ confratrum administrationem respiciunt, propter declarationem etiam S. Congreg. apud eumdem Barbosam *supra* Nouarium etiam *sup. n.*4. *&* 8. Pro quibus etiam vide Aldanam *in Compend. Canonic. resol. lib.*1. *tit.*7. Item Ecclesias Parochiales canonicorum Regularium monasterio vnitas, ita declarante Sac. Congregatione. Armendariz *in Addit. ad recopilat. leg. Nau. lib.*1 *tit.*6. Nouarius *sup. n.*14. Item Regulares simplicibus beneficiis seruientes. Ex declarat. etiam S. Congregat. Sellius *in Select. can. c.*6.*num.*28. Nouarius *supra num.*15. 17

Hæc porrò omnia respectiuè applicari possunt visitatoribus Monialium. Imò ipsarum monasteria singulis annis visitari debent. Clement. *Attendentes de stat. Monach.* Portellus *in Responsionib. p.*1. *cas.*21. *num.*1. Portellus *de Iur. Abbatissar. disp.*14. *quæst.*3. *n.*2. Moniales etiam Sedi Apostolicæ immediatè subiectæ visitantur ab Episcopis tanquam eiusdem Sedis delegatis. Concil. Trident. *sess.*25. *c.*9. Nouarius *supra* post Leiuam, Armendar. & Barbosam. Item quantumuis subditæ regularibus possunt visitari ab Episcopis in eis, quæ spectant ad clausuram, iuxta dicta *to.*1.*part.*1.*c.*25. *num.*49. & *supra* verbo *Episcopus quoad Regulares n.*13. Quomodo autem, & de quibus rebus interrogari debent in visitationibus, habes apud Gauantum *in tract. de Visitat.* & Tamburin. *supra quæsit.*6. Impedientes Visitatores Monialium in iis quæ pertinent ad munus visitationis earumdem, esse excommunicatos ipso facto dixi eo *c.*25. *n.*47. & constat ex d. Clement. *Attendentes.* De quo agunt Angelus *in Sum. verbo Excommunicatio cas.*39. Syluest. *in sum. verbo Excommunicatio* 9. *n.*39. 18

Nauarr. *in manual. c.* 27. *num.* 140. Suarez *de Censuris disp.* 23. *sect.* 5. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 35. & alij plures. [Adde visitatores tum Prouinciarum, tum Conuentuum tempore quo manent in illis teneri conformari legibus, & consuetudinibus illorum, tum vt conformentur subditis, tum propter bonum exemplum illis tribuendum: tum quia aliàs credenti subdit velle dictos Superiores abrogare dictas leges aut consuetudines Suarez *de legibus lib.* 3. *cap.* 35. *n.* 14. Salas *de legibus disp.* 14. *sect.* 2. *num.* 23. Tambur. *de iure Abbat. tom.* 3. *disp.* 3. *quæst.* 4.

VNCTIO SACRA.

DE hac materia prout ad Regulares spectat sufficienter dixi *supra* verbo *Extrema unctio.*

VOTVM PRO REGVLARIBVS.

SVMMARIVM.

1 DE hac etiam materia, prout specialiter ad Regulares spectat plura dixi per totam hanc Summam. Etenim *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 2. de illis quatenus ad professionem Religiosorum spectant latè dixi. Deinde eod. t. *tom. capit.* 4. latè etiam de voto obedientiæ. Item *c.* 5. de voto Castitatis, & *c.* 6. de voto paupertatis. De Prælatis autem Religiosorum, quæ, & qualia vota suorum subditorum irritare, commutare, & dispensare possint, dixi eod. *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 18. *n.* 47. *& seqq.* An Abbatissæ, seu Priorissæ Monialium ipsarum vota irritare, commutare, aut dispensare possint, dixi eod. *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 16. *n.* 15. De Confessariis etiam Regularibus quæ vota commutare, aut dispensare possint, dixi eod. *tom.* 1. *p.* 1. *c.* 19. *à num.* 21. & *supra* verbo *Confessarius Regularis num.* 13. 14. *&* 15. Ad quæ etiam deseruiunt quæ dixi etiam *supra* verbo *Iuramentum quoad Regulares.* Alia ergo in præsenti addenda, & aliqua ex prædictis pro materiæ necessitate amplianda.

Et primò, ex dictis *tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 2. *n.* 1. constat ad substantiam, & essentiam Religionis requiri tria vota, videlicet obedientiæ, paupertatis, & castitatis, & quòd per illa cõstituatur vouens sub iurisdictione, & potestate Superioris, seu Prælati. Vnde etiàm ibi *n.* 2. & *tom.* 1. *p.* 2. *c.* 5. *num.* 5. *&* 6. dixi tria vota, quæ emittunt Milites non solùm Sancti Ioannis, sed aliorum Ordinum Militarium, eos constituere veros Religiosos. Idem etiam dixi *eo cap.* 2. *num.* 3. de votis simplicibus, quæ emittunt Patres Iesuitæ post biennium, propter declarationem maximè Gregorij XIII. Secus verò dicendum de aliis votis simplicibus quæcunque illa sint, & à quibuscunque emissa. Ea enim non sufficiunt ad veram Religionẽ. In quo autem differant votum solemne, & simplex, res valde controuersa est. Quædam enim sententia tenet votum solemne differre à simplici, quòd simplex est quædam mera, & sola promissio, solemne verò vltra promissionem addit etiam traditionem vouentis, prout docent Sotus *in* 4. *dist.* 38. *q.* 2. *art.* 5. Valentia *in* 2. 2. *disp.* 6. *q.* 6. *punct.* 5. & alij. Vnde consequenter dicunt votum solemne dirimere Matrimonium subsequens etiam iure naturali, & diuino. Quod etiam tenet Cornexo noster *tom.* 2. *in* 3. *p. tr.* 6. *de impedimen. Matrim. disp.* 7. *dub.* 9. Quædam verò nullam aliam differentiam cognoscit inter votum simplex, & solemne, nisi quòd ex decreto Ecclesiæ, traditio, quæ est in voto solemni, sit etiam in manu Prælati, non verò ea, quæ est in voto simplici, prout tenent Lessius *de iust. l.* 2. *c.* 40. *dub.* 19. Sanchez *l.* 7. *de matrim. disp.* 25. Portellus *in dub. Regul. verb. Voti solemnitas num.* 22. & Bonacina *de matrim. q.* 3. *puncto* 4. *num.* 3. post Reginaldum, Bellarminum, & alios, quos refert. Vnde consequenter ad istam sententiam dicitur votum solemne solùm iure Ecclesiastico dirimere subsequens Matrimonium. Pro qua etiam Cornexo *supra* plures alios refert. Quidquid autem sit de huiusmodi controuersia (de qua alibi) pro nunc sufficiat dicere votum solemne esse illud, quod fit in professione Religionis approbatæ, vel sacrorum Ordinum susceptione, simplex verò quodcunque aliud, siue publicum, siue occultum. Nauarrus *in Man. capit.* 12. *num.* 32. & alij communiter. 2

Præter huiusmodi autem tria vota substantialia, & essentialia Religionis, quam cuncti Regulares in professione emittunt, aliqui illorum alia etiam faciunt, iuxta dicta *tom.* 1. *part.* 2. *capit.* 4. *num.* 9. Etenim professi Societatis Iesu plura alia vota emittunt. Videlicet, obedientiæ specialis erga Summum Pontificem, non permittendæ relaxationis paupertatis, non prætendendi directè, vel indirectè dignitatem, vel Prælationem in Societate, non procurandi dignitatem extra Societatem, denunciandi ambientes, & 3

audiendi

audiendi consilium Generalis, vel alterius ad id deputati, si in Episcopos, vel Præsides alicuius Ecclesiæ eligantur. Clerici etiam Regulares Minores quartum votum emittunt (vt dicitur) de non petendo Prælaturam extra Religionem. Clerici autem Regulares ministrantes infirmis plura etiam vota, & inter ea vnum præcipuum, emittunt, de perenni ministerio ægrotantibus exhibendo. Religiosi item S. Mariæ de Mercede votum quartum emittunt de redemptione captiuorum. Prout colligo ex SS. D. N. Vrbano in Bulla *Ex Clementi* inter Bullas ipsius *tom.4. Bull.num.94.* Minimi etiam votum vitæ quadragesimalis faciunt, prout constat ex Scriptoribus huius Religionis, specialiter ex Peyrinis *tom.1.de Subdito quæst.4.* Moniales etiam S. Claræ votum clausuræ emittunt, prout habet Suarez *tom. 4. de Religione tract.8.lib.2.cap.12.num.39.* Insuper nostri Patres Discalceati Carmelitarum, & Discalceati S. Augustini votum quoque faciunt de non procurando, nec acceptando aliquam dignitatem, vel Prælaturam extra Religionem, prout constat ex nouissimis litteris SS. D. N. Vrb. in forma Breuis datis die 26. Febr. currentis ann. 1643. Et quidem de votis PP. Iesuitarum, Clericorum Minorum, ac Clericorum ministrantium infirmis aliqua dixi eo *capitulo quarto.* Nunc verò agendum de votis etiam aliarum Religionum.

4 Et quod attinet ad votum Religiosorum S. Mariæ de Mercede, prout colligitur ex Constitutione relata SS. D. N. Vrbani, & Constitutionibus huius Ordinis *cap.52. 1.dist.* sub his verbis emittitur, *Et in Saracenorum potestate in pignus si necesse fuerit ad redemptionem Christi fidelium detentus manebo.* Quibus verbis, etsi expressè non contineatur votum de procuranda redemptione captiuorum Christianorum apud Infideles existentium, aut vacandi huic muneri, sufficienter tamen id intelligitur, tum ex titulo eius Religionis, qui etiam in professione exprimitur, scilicet *Redemptionis Captiuorum*; siue ipsius, qui, vt habetur *in Scholiis dictarum Constitutionum ad locum relatum*, est in fauorem fidelium Christianorum, & ad redimendos eos à potestate infidelium, ac ex praxi eiusdem. Quomodo autem obliget huiusmodi votum sic habetur *in prædictis Scholiis. Idcirco Fratres nostri dum fidem, Religionemque Christianam apud quosdam inter miseros captiuos periclitari cernunt, ne aduersarij Crucis Christi lætabundi insultent, trophæum se reportare credentes de recessu quorundam Christianorum Christi Crucem profligantium, se in pretium, & redemptionem eorum, de quibus rationabiliter timetur ne Christum deserant, & in pignus liberationis, & redemptionis ipsorum tenetur donare.* Nota tamen SS.D.N. Vrbanum litteris datis in forma Breuis 15. Febr. 1640. decreuisse quòd ministerium redemptionis captiuorum in omnibus spectet ad Fratres Calceatos istius Ordinis duntaxat, & nullatenus ad Discalceatos.

5 Quod attinet etiam ad votum Minimorum de vita quadragesimali seruanda, dicendum illud esse essentiale Religioni Minimorum, ita vt eo sublato talis Religio non subsistat. Passarellus *in notab.priuileg. notab.25.* Peyrinis *d.q.4.c.1.* Quod idem videtur dicendum de voto Religiosorum S.Mariæ de Mercede, & similibus, propter eandem rationem. An verò talia vota maneant in sua vi, etiam in casu, quo illa emittentes ad Episcopatum assumantur, constabit ex dicendis *num.sequenti.* Alia etiam ad hoc votum pertinentia habes apud prædictum Peyrinis *d. quæst.4. & tom.3. priuileg. Minim.c.14.*

6 Generaliter etiam circa prædicta, & similia vota nota primò, aliqua ipsorum videri solum simplicia, & non solemnia, vel quia sunt simplices promissiones non includentes traditionem, vel quia ab Ecclesia non admittuntur vt solemnia, sed solùm vt simplicia, accedente præsertim intentione vouentium, & Prælatorum illa acceptantium. Et ita specialiter de votis illis Patrum Iesuitarum supra relatis, (eo excepto quod est de obedientia præstanda Summo Pontifici tenent Suarez *4.tom. de Relig.tract.10.libro 6. c.11.*& Sanchez *l.4. in Decal.c.33.num.5.& cap.18. num.1. & 7.* Vota autem illa Religiosorum Sanctæ Mariæ de Mercede, & Minimorum censentur solemnia, propter oppositam rationem. Peyrinis *d.quæst.4. cap.1.§.nota primò,& §.notandum secundo.* Vota etiam illa nostrorum Patrum Discalceatorum Carmelitarum, ac Patrum Discalceatorum S.Augustini de non procurando, nec acceptando aliquam Prælaturam extra Religionem, etsi simplicia censeantur; nihilominus solemnia esse, vel saltem efficaciam voti solemnis habere, dicitur in litteris Sanctiss. D.N.Vrbani, de quibus *supra num.3.* Secundò nota, quòd licet huiusmodi vota annexa sint, & quasi accessoria tribus aliis votis Religionis, & pro illa Religione, in qua emittuntur, ita vt valde probabile sit quod quoties qui ea emisit eximitur ab obligatione votorum in illa Religione per assumptionem ad Episcopatum, vel per transitum ad aliam Religionem, vel per electionem ab illa, amplius non teneatur ad ipsa, iuxta dicta *tom.1. p.1. cap.17. num.10.& cap.22. num.19. & cap.23. numero 17.* quod etiam tenent Fagundez *in 4.Eccles. præcept. lib.1.cap.6.num.6.in fin.* Barbosa *de iure Ecclesiastico lib.1. cap.42. num.90.* Tamburinus *de iure Abbat. tom.3. disputatione 7. quæsito 6. num.6.* & Zacharias Pasqualigus *in Decis. Moral. decis.266. 272. 273. & 274.* Nihilominus propter dicta *supra verbo Transeuntes Regulares numero decimoquarto*, ratione Constitutionis Sanctissimi Domini Nostri Vrbani, quam ibi retuli, Regulares quicunque, qui ex suo instituto votum habent, seu iuramentum annexum de non procuranda, vel acceptanda extra eorum Religionem dignitate, aut superioritate, transeuntes ad aliam Religionem, etiam cum licentia Papæ, aut à Religione sua dimissi, vel reiecti, remanent adstricti voto, seu iuramento prædicto, propter præsumptionem Iuris, vt eo loco dixi per dictam Constitutionem inductam, quod scilicet dicta vota censeantur principaliter ob cultum Dei, & absolutè emissa, & non restricta ad præsentem statum Religionis, in qua professio facta fuit. Thesaur. *in Praxi part.2.verbo Religiosi cap.4.§.nota circa.* Tertiò nota, quòd licet Religio habens quartum votum cæteris paribus strictior sit dicenda aliis Religionibus illud non habentibus, prout specialiter de prædicta Religione S. Mariæ de Mercede declarauit Calixtus III. in Bulla *Super gregem in 1.tomo Bullarij* in hoc Pontifice *num.3.*& de Religione Minimorum declararunt Iulius II. & Leo X. apud Peyrinis *supra quæst.1.cap.24.§.1.* Nihilominus quoad praxim, transitus aliarum Religionum ad istas attendendum est non solùm ad priuilegia, quibus multæ Religiones fruuntur, de quibus *supra verbo Transeuntes Regulares num.10.* sed etiam, & maximè id quòd dixi eodem *verbo Transeuntes Regular. num.8.* & declarauit Clemens VIII. in Constit. *Nuper ad not.3.tomo Bullar.* inter Constitutiones ipsius *num.46.* vbi non solùm prohibet quòd Religiosi S. Mariæ de Mercede non possint recipere quemcunque Religiosum Ordinis Fratrum Minorum de Obseruantia, aut alicuius strictioris Regulæ, quàm sit Regula dictorum Religiosorum Beatæ Mariæ de Mercede, sed etiam

subiungit Pontifex *Declarantes Regulam strictiorem esse iudicandam alia ratione, quàm respectu quarti voti*. Quod maximè, vt dixi, notandum credo pro huiusmodi transitu.

7 Vota Regularium irritari posse à suis Superioribus non solùm indirectè, & ex parte materiæ, immutando illam, præcipiendo scilicet, vel prohibendo oppositum, sed etiam directè, tollendo obligationem, etiam sine mutatione materiæ, & etiamsi votum sit de re, quæ nullum præiudicium inferat religioni, constat ex dictis *tomo primo capit.* 18. *numero* 47. vbi etiam quòd hæc potestas extenditur ad ea vota quæ sunt circa materiam præceptorum, & ad illa etiam, quæ facta sunt auctoritate ipsorum, & ab ipsis confirmata. Non extendi autem hanc potestatem ad votum transeundi ad strictiorem religionem, eo quòd quoad hoc votum inferior non dependeat à Superiori, dixi *ibidem* ex Nauarro. Nota etiam hanc facultatem non extendi ad tria vota substantialia religionis, vt omnes communiter supponunt. Neque etiam ad illa vota, quæ, vt dixi, vltra tria religionis substantialia emittuntur in aliquibus religionibus, iuxta eorum Constitutiones à Sede Apostolica approbatas. Quia in his omnibus, & materia ipsa, & actus vouendi sunt omnino extra Superioris dominium, cum iuxta Constitutiones à Pontifice approbatas, ea vota sint annexa ei statui religioso. Sanchez loco relato ex *libro* 4. *in Decalog.* Portellus *in Dub. Regularium verbo Voti irritatio in additionibus num.*68. Fagundez *in* 2. *præcept. Decalogi libro* 2.*cap.*34.*numero* 6. Diana 6.*part. tract.*8. *resolut.*34. Bordonus *resolut.*14.*num.*24. Extenditur tamen hæc potestas irritandi vota subditorum ad vota quæcunque peregrinationis, verbi gratia, in Hierosolymam, Romam, aut S. Iacobum de Compostella. Ratio est, quia etiam in his votis procedunt rationes communes, propter quas Prælati Regulares possunt Religiosorum subditorum vota irritare, scilicet, quia Religiosi non sunt amplius sui iuris, sed sunt traditi Religioni, & constituti in potestate Superioris, & quia ius Ecclesiasticum hanc tacitam conditionem votis Religiosorum inesse voluit, *nisi Prælatus aliquando contradixerit*. Hanc autem conditionem votis inesse ex iuris Ecclesiastici dispositione, communis Religiosorum vsus, & praxis sufficienter indicat. Lessius *de iust.lib.*2.*cap.*40.*num.*75. Sanchez *supra cap.*24.*num.*30. Vasquez 1.2. *disp.*165. *cap.*4. *num.*29. & Bonacina *de voto disp.*4. *quæst.*2. *punct.*7. §.2. *num.*26. Vnde hæc vota peregrinationis irritari posse à Prælatis expressè tenent Fagundez *supra n.*13. Peyrinis *tom.*2. *de Prælato q.*3.*c.*3.*num.*27. Portellus *supra verbo Voti commutatio in additione num.* 42. & *verb Voti dispensatio n.*76. & Bordonus *supra n.*23. post Sanchez, & Mirandam.

8 Vota porrò Nouitiorum irritari etiam posse à Prælatis Regularium, constat ex dictis *supra verbo Nouitij, & Nouitia Religionum numero* 37. vbi etiam de modo quo id facere possunt, & an Magistri Nouitiorum possint id facere. Vota etiam Monialium irritari posse ab ipsarum Abbatissis, dixi *tom.*1. *part.*1. *c.*26.*num.*15.

9 Vota similiter Regularium commutari posse ab eorum Superioribus, constat ex dictis *tomo primo cap.*18.*num.*48. Vbi etiam qualiter ad commutationem voti in meliùs quando constat de excessu, non requiratur auctoritas Superioris, secus verò ad commutationem voti in æquale, vel minus bonum; tunc enim non solùm auctoritas Superioris, sed etiam causa proportionata requiruntur. De quibus, & aliis concernentibus, præter auctores ibi relatos. Lessius *supra dub.*16. Sanchez *supra cap.*49. Bonacina *supra* §.3. Quæ verò sint hæc vota quæ à Prælatis Regularibus commutari possint constabit ex dicendis de dispensatione. Certa enim regula est, quòd qui habet facultatem ad dispensandum aliqua vota, habet etiam facultatem ad illa commutanda, quia cui licet maius licet minus *Regula cui licet* 53. *de Regular. iuris in* 6. quando minus continetur in maiori tanquam pars in toto, vel species in suo genere; commutatio autem quid minus est contentum in potestate dispensandi; dispensatio enim remittit totaliter vinculum voti, commutatio verò solùm partim remittit, vt scilicet non impleatur in materia promissa. Quæ quidem regula pro habentibus facultatem ordinariam ad dispensandum communis est inter Do- 7
ctores. De quo Syluester *in Summa verbo Votum quarto quæst.*3. *d.*1. Toletus *in Summa lib.*4. *cap.*18. *num.vltim.* Suarez *tom.*2.*de relig.tract.*8.*de Voto lib.*6. *cap.*12.*num.*4. Ledesma 2.*tom.Summæ tract.*10.*cap.*8. & alij. Et loquendo de habentibus facultatem solùm delegatam magis probabiliter tenent Sayrus *in Claui Regia lib.*6. *cap.*11. *à num.*116. *& cap.*12. *num.*15. Suarez *supra à numero* 10. Bonacina *supra dict.* §.3. *num.*30. contra Nauarrum, Azorium, & alios, quos sequitur Sanchez *supra cap.*53. *num.*4. Hac porrò facultate commutandi vota carere Abbatissas respectu Monialium, sicut etiam facultate dispensandi in illis, dixi *tom.*1.*part.*1. *cap.*26. *num.*15. An verò illa gaudeant Prælati regulares respectu Nouitiorum dixi *supra verbo Nouitij, & Nouitiæ Religionum num.*38. Alia etiam quæ spectant ad huiusmodi commutationem votorum habes ex dictis *supra verbo Cruciata num.*34.35.*&* 36. & *verbo Iubilæum num.*18. Vide etiam pro votis iuratis dicta etiam *supra verbo Iuramentum quoad Regulares*.

Similiter Prælatos Regulares dispensare non pos- 10
se cum suis subditis in votis substantialibus Religionis, neque in votis specialibus, quæ, vt vidimus, in aliquibus Religionibus emittuntur, dixi *tom.*1. *p.*1. *cap.*18.*num.*54. De quo etiam Diana 6.*part. tract.*8. *resol.*3. ex Suarez, Laymano, Palao, Portello, & Bordono. Quod, prout attinet ad votum de non procurando dignitatem, vel Prælaturam extra Ordinem declaratum est à SS. D. N. Vrbano in litteris supra relatis, vbi motu proprio declarat tale votum dispensari, aut relaxari non posse nisi solùm à Summo Pontifice, omnibus, & quibuscunque aliis priuilegiis, aut Indultis omnino exclusis, iuxta dicta *supra verbo Transeuntes Regulares num.*14. Nihilominus dispensare posse dictos Prælatos regulares in votis suorum subditorum, in quibus dispensant Episcopi cum suis subditis, non verò in votis reseruatis Papæ, constat ex dictis eo *cap.*18.*num.*49. Pro quo notandum, vota reseruata Papæ esse primò votum Religionis; secundò votum castitatis; tertiò, votum peregrinationis ad limina Apostolorum D. Petri, & D. Pauli; quartò, peregrinationis Hierosolymitanæ (quod vocatur vltramarinum) quintò, peregrinationis Compostellanæ ad D. Iacobum. Ita enim habetur ex Extrauag. *Etsi Dominici* 2.*de pœnis, & remissionib.* Sotus 7.*de iustit. quæst.*4.*art.*3. Nauarr. *in Manual.cap.*12.*numero* 75. Sayrus *dicto lib.*6. *cap.*11. *num.*35. & alij communiter. Pro praxi autem Cur. Rom. circa huiusmodi vota vide Thesaurum *in Praxi p.*2. *verbo Votum cap.*1. Nota etiam prædictis quinque votis aliquos cum Nauarro *Commentar.*1. *de regularib. num.*21. addere etiam votum peregrinationis in Templum B. Mariæ Lauretanæ. Sed id iure communi non habetur, & de particulari priuilegio, si id habeatur, mihi non constat. De quo Azor. *tom.* 1. *Institut. Moral.lib.*12.*c.*18. *quæst.*4. *& cap.*19. *quæst.*3. Sanchez *supra cap.*40. *num.*

num.10. Portellus *in Dub. Regular. verbo Voti dispensatio in addit. num.76.* Nec obstat, quòd ex Breui Gregorij XIII. quod refert Naldus *in Summa verbo Votum numero trigesimotertio*, habeatur ipsum Gregorium concessisse Confessariis Congregationis Oratorij de Vrbe, seu *Vallicellæ* commutationem votorum, excepto prædicto Lauretano, & aliis quinque solitis, hoc enim non arguit reseruationem generalem talis voti pro tota Ecclesia, sed solum pro illis Confessariis. Et ita in praxi obseruari tenet idem Naldus *ibid.* ex Azorio.

11 Circa prædicta autem quinque vota nota, ipsa à Papa dispensari posse, prout supponunt communiter Doctores, specialiter ex nostris antiquioribus Ioannes de Baccone *in 4. distinct. 3.* & Michaël de Bononia ibi *distinct. 42. q. vnic.* Nota secundò, adeo censeri Papæ reseruata, vt nunquam sub concessione generali votorum censeantur comprehensa, nisi exprimantur. Prout de commutatione dixi *supra verbo Iubilæum num.18.* & de dispensatione colligitur ex generali illa Regula Iuris, quòd scilicet *In generali concessione non veniant ea, quæ non esset quis verisimiliter concessurus.* Suarez *supra libro 6. c. 25. num.4.* Sanchez *supra num.16.* Bonacina *de Legib. disp.4. quæst.2. punct.7. §.4. num.12.* Quòd si vota reseruata absque aliqua restrictione, vel declaratione, alicui concedantur ad dispensationem, vel commutationem, claudentur in ipsis prædicta quinque, quia satis exprimuntur sub nomine reseruatorum. Suarez *supra num. 15.* Sanchez *supra num.17.* Pontifice etiam concedente omnia vota, præter votum castitatis, & Religionis, censentur quoque concessa vota triplicis peregrinationis reseruatæ, vel quia tunc procedit Regula illa *Exceptio regulam firmat eam in contrarium*, quæ desumitur ex *cap. Dominus 32. quæstione 7. & ex cap.2. de coniugio leprosorum*, prout tenet Suarez *supra num.7.* vel quia ita habetur ex communi vsu, & consensu Doctorum, prout tenent Sanchez *supra num.19* & Bonacina *supra.* De quo etiam Diana *5. part. Tract.12. resolut.58.* Apud quos & alia ad intentum.

12 Quamuis autem prædicta quinque vota reseruata sint semper Papæ, nihilominus sunt aliqui casus, in quibus Episcopi in ipsis dispensare possunt. Primus est, quoties de voti valore fuerit morale dubium, siue sit dubium Iuris, siue facti, siue sit negatiuum propter coniecturas, quæ non sufficiunt ad determinandum iudicium, siue sit positiuum ex opinionibus probabilibus contrariis. Et hoc est verum, quamuis id dubium non sufficiat ad excusandum vouentem à voti obligatione. Ratio est, quia cum dispensationis reseruatio sit odiosa, est restringenda ad casus certos. Dubij ergo casus non comprehenduntur sub reseruatione. Suarez *supra cap.26. num.6.* Sanchez *supra num.26.* Card. Lugo *de Sacram. Pœnit. disp.20. sect.2. num.22.* Addens ex Sanchez, etiam comperta postea voti certitudine, non esse necessarium recurrere ad Papam pro dispensatione, quia iam est obtenta legitima dispensatio. Secundus, quoties illa emissa sunt metu etiam cui per iniuriam incusso ad extorquendum illa. Tum ex *c. veniens qui Clerici, vel vouentes.* Tum quia id inuoluntarium secundùm quid repertum in talibus votis, non quomodocunque, sed per iniuriam, minuit notabiliter rationem voluntarij, ac voti, ac proinde non censetur Pontifex velle quasi iniuriam illam fouens, reseruare huiusmodi vota. Angelus *in Summa verbo Votum 4. num.9.* Henriquez *lib.11. de Matrimon. cap.15. num.8.* Lessius *de Instit. cap.40. in edit. vltima dub.18. num.127.* Sanchez *supra num.31.* Diana *d. tract.12. Resolut.61.* Tertius est specialiter pro voto Religionis, & Castitatis, in casu quo imminet magnum incontinentiæ periculum, neque est facilis aditus ad Pontificem, vel Legatum præ paupertate, vel alia causa, quia iure optimo credi potest non esse Pontificis mentem velle in tali casu reseruare sibi hæc vota; nec est verisimile velle eum, vt animæ laqueis irretitæ v..[illegible] tur in tanto periculo. Nauarrus *in Manual. cap.12. numero 76.* Ledesma *2. tom. Summæ tract.10. 1. cap.8.* Suarez *dict. cap.26. à numero 9.* Lessius *supra numero 125. 126. & 127.* Fagundez *in 2. præceptum Decalog. lib.2. cap.42. num.28.* Diana *6. part. tractat.6. resolut.50.* Limitatur tamen, vt dispensatio hæc concessa ab Episcopo solùm sit quatenus, illud periculum postulat, & ipso durante, quia solùm ipsi est concessa pro tali necessitate. Quare tales cum quibus ob dictas rationes Episcopus in voto continentiæ dispensauit, vt vel Matrimonium contrahere, vel contracto vti possent, contra votum peccabunt, si extra Matrimonium fornicentur, vel eo soluto, ad aliud sine noua Pontificis dispensatione transeant. Layman. *lib.4. tract.4. cap.8. num.16.* post Suarez, & Sanchez, Bonacina *supra num.25.* post Syluest. Nauarrum, Reginaldum, & alios. Eadem doctrina extendi debet ad triplicem peregrinationem Pontifici reseruatam, in casu quo vrgeret necessitas dispensationis, nec præ paupertate, aut alia causa adiri posset Pontifex, vel Legatus ipsius. Ledesma *supra.* Sanchez *supra num.31.* Idem quoque dicendum est si esset periculum alicuius magni scandali, vel damni tertiæ personæ. Sanchez *supra n.36.* post Syluest, Henriquez, & Suarez, Diana etiam *supra.*

Quartus casus, & valde generalis, quando materia horum votorum deficit à natura materiæ reseruatæ, tunc enim Episcopus in illis dispensare potest. 13
Contingit autem hoc multipliciter. Primò, quando tota materia, quæ promissa est per votum, non est reseruata, vt si quis faciat votum disiunctiuum, verbi gratia, castitatis, aut ieiunij. Quia cum in alternatiuis electio sit debitoris, satisfaciatque quamcumque disiunctionis partem præstando, iuxta Regulam. *In alternatiuis de Regulis iuris in 6.* ideo tale votum non obligat præcisè ad rem reseruatam, & subinde reseruatum non est. Sayrus *supra cap.11. num.62.* Azor. *tom.1. Institut. Moral. lib.11. cap.19. quæst.10.* Secundò, quando animus vouentis dum vota illa emisit, solum fuit obligandi se sub veniali, vel sub nulla obligatione. Talia enim vota non sunt perfecta, sed imperfecta, ac per consequens reseruata non debent censeri. Sanchez *supra num.47.* Bonacina *supra n.21.* Candidus *tom.2. Disquisit. moral. disquisit.25. artic.8. dub.1.* Tertiò, quando illa non sunt absoluta, sed conditionalia conditione de futuro (modò conditio non sit adimpleta) quale est votum sic dicentis: *Si ex morbo conualuero voueo me Religiosum fore.* Quia vota, quæ Papæ reseruantur, sunt vota perfecta, cum reseruatio sit odiosa, ac per consequens non extendenda ad votum imperfectum, quale est votum nondum impleta conditione, cum ante illius euentum non obliget. Aragon. *2.2. quæst.88. artic.12.* Toletus *in Summa lib.4. cap.18.* Sayrus *supra num.77.* Candidus *supra artic.7. dub.1.* Dixi *conditione de futuro*, quia in voto facto sub conditione de præsenti, aut præterito, non potest Episcopus dispensare, cum huiusmodi conditio non suspendat consensum, nec efficiat votum conditionale. *l. cum ad præsens ff. si certum petatur.* Suarez *supra cap.23.* Sanchez *supra num.88.* Bonacina *supra num.17.* Candidus *supra.* Dixi etiam *modò conditio sit adimpleta*, nam adimpleta conditione votum censetur absolutum, & non minus obligat, quam

quàm si factum fuisset sine illa. Reginaldus *libro* 18. *num.*336. Sayrus *supra*. Suarez *supra c.*22.*à num.*23. & alij plures contra Sanchez *supra num.*99. & *lib.*8. *de matrim. disp.*10. *num.*13. Dianam 3.*p. tract.*5.*resolut.*25.& alios. Quartò, quando talia vota sunt pœnalia, quale est hoc: *Si fornicatus fuero voueo in pœnam me Religionem ingressurum.* Ratio est, quia cum reseruatio sit odiosa, ac nimis restringenda, vota hæc tunc reseruata censeri debent, quando sunt simpliciter rei reseruatæ, vt Religionis,&c. At vota pœnalia non sunt huiusmodi. Cum enim votum sit actus Religionis, quo quis rem sibi gratam, & acceptam offert Deo in eius cultum, id simpliciter & perfectè dicemus tale, quòd ex vera, & directa rei promissæ voluntate oritur. At in votis pœnalibus conditionalibus nullus est affectus, nullaque voluntas directa rei promissæ in pœnam, sed potius hanc sibi proponit voluntas tanquam odiosam, & non vult eam, imò potius propositum habet cauendæ eius obligationis. Aragon. *supra*. Medina *in instructorio Confessar. capit.*14. §.6. Sayrus *supra numero* 72. & 73. Reginaldus *supra num.*337. Ledesma *supra capit.*8. Qui omnes loquuntur etiam in casu quo sit commissa talis culpa, ideoque contracta obligatio pœnæ. De quo etiam Sanchez *supra num.*91. Quintò, quando prædicta vota non sunt principalia, sed accessoria, provt contingit in eo, qui emisit votum suscipiendi Sacros Ordines, quibus est annexum votum castitatis. Aragon. *supra*. Sayrus *supra num.*60. Azor. *supra c.*19. *dub.*9. Lessius *supra num.*124. Candidus *supra art.*8. *dub.*13.

14 Specialiter etiam circa votum Religionis id continget primò, quando fuerit votum Religionis non approbatæ, quia Religio non approbata non est Religio. Lessius *dicta dub.*18.*num.*123. Sanchez *supra num.*71. Reginaldus *supra num.*331. Secundò, quando fuerit votum solùm paupertatis, seu obedientiæ, siue in sæculo, siue in Religione, propter eamdem rationem. Lessius *supra*. Sanchez *supra num.*72. Tertiò, in voto assumendi habitum Tertiariarum, propter eamdem rationem. Aragon. *supra*. Sayrus *supra num.*64. Sanchez *supra num.*71. Quartò, in voto non nubendi, vel non fornicandi, hoc enim non est votum Religionis, vel castitatis perfectæ, sed tantummodo partis. Nauar. *supra*. Reginaldus *supra n.*332. & 334. Bonacina *supra n.*21. post alios. Quid verò dicendum de voto assumendi habitum Equitum Ordinum Militarium constat ex iis, quæ dixi *tom.*1.*p.*2. *c.*5. Qui enim dixerint tales Ordines verè Religiones esse (provt saltem de Militari S. Ioannis negari non potest) consequenter dicere debent, votum ingrediendi illos Papæ reseruatum esse. De quo etiam Sanchez *supra num.*37.

15 Similiter specialiter loquendo de voto castitatis id continget primò, in voto castitatis temporalis, quia solùm votum castitatis perpetuæ, quòd est simpliciter tale, censetur reseruatum. Azor. *supra quæstione* 6. Sayrus *supra num.*48. Ledesma *supra*. Fagundez *in* 2. *precept. Decalog. lib.*2. *cap.*27. *numero* 11. Naldus *in Summ. verbo Votum num.*28. Candidus *supra artic.*8. *dub* 4.& alij communiter. Secundò, in voto castitatis coniugalis seruandæ; quia non est votum totius castitatis, sed solùm partis. Sanchez *supra numero* 50. Layman. *supra num.*8. Candidus *supra art.*9. *dub.*3. Tertiò, in voto, quo alter coniux absque alterius licentia, siue cum illa, promisit se non petiturum debitum. Et idem quando vterque coniux ex licentia alterius, siue absque illa, eo voto se ligauit. Sanchez *supra num.*51. & *sequentibus*. Layman *supr.* Candidus *supra dub.*2.

Similiter, & specialiter quoad duo vota illa visitationis Romanæ, & Compostellanæ, idem continget, ita vt Episcopus in illis dispensare possit primò, quando animus expressius vouentis non est ad inuisenda, seu visitanda talia loca, sed ad alium finem, etiam pium, vt si quis vouet venire Romam ad osculandos pedes Papæ, vel visitandam Imaginem aliquam, verbi gratia, Beatæ Virginis, quia Extrauagans illa *Etsi Dominici* solùm reseruat Papæ illa vota, quando fiunt ad visitanda limina Apostolorum Romæ, & S. Iacobi in Compostella. Sanchez *supra num.*77. Idem quoque dicit *ibidem* de alio voto Terræ Sanctæ. Sed oppositum credo verius, quia in d. Extrauaganti diuerso modo loquitur Pontifex de hoc voto, ac de aliis duobus, illud enim vocat peregrinationis, & ista duo visitationis. Vnde votum peregrinandi in Terram Sanctam, etiamsi non sit ad visitandum aliquem locum in particulari ipsius, credo reseruatum Papæ. Secundò, in qualitatibus, vel conditionibus prædictis tribus votis adiunctis, vt si quis promiserit se iturum pedibus, mendicando,&c. ad illa loca. Quia hoc non est dispensare in illis, sed in qualitatibus ipsis adiunctis, Reginaldus *supra num.*332. Sanchez *supra num.*78. Bonacina *supra num.*21. Nota tamen circa hæc, quòd quamuis aliquorum sententia sit hæc tria vota non esse reseruata Papæ, nisi quando fiunt causa subsidij, non verò deuotionis, oppositum tamen est verissimum, quia ita tenet praxis, & stylus Curiæ, ac Sac. Pœnitentiariæ, ad quam quotidie recurritur pro dispensatione in illis, etiamsi causa deuotionis facta fuerint. Lessius *supra num.*122. Suarez *supra c.*21. *num.*5. Thesaurus in *Praxi part.*2. *verbo Vota* §. *sed tenendum*. 16

Cum autem votum transeundi ad strictiorem Religionem non includatur in voto Religionis, quòd Papæ est reseruatum, sed possit Episcopus in illo dispensare, provt ex Antonio, Paludano, Syluestro, Aragon. & aliis tenet Sayrus *supra num.*63. & Rodriguez, Henriquez, Ledesma, Azorio, & aliis tenet Sanchez *supra num.*75. ideo merito dixi *tom.*1.*p.*1. *eo cap.*18. *num.*50. posse etiam Prælatos Religionis in tali voto dispensare. 17

Qualiter huiusmodi dispensatio in votis non debeat fieri inuito vouente, neque sine causa legitima, & qui sint Prælati, qui eam dare possunt, habes ex dictis eo *c.*18.*num.*51. & 52. De aliis verò spectantibus ad hanc dispensationem, consule dicta *supra verbo Dispensatio, & dispensare inter Regulares.* Pro causis etiam legitimis ad dispensandum vide Suarez *supra libro* 6. *c.*17. & Portellum *supra verbo Voti commutatio, & dispensatio erga subditos num.*55. *ac verbo Voti dispensatio in addit. num.*84. & 85. Vbi etiam ex Azorio, Sayro, & aliis; quòd sanum consilium sit maioris securitatis gratia in huiusmodi dispensationibus, admiscere aliquam commutationem, iniungendo videlicet aliquod pium opus exequendum à dispensato. Insuper pro facultate, quam habent Prælati ad dispensandum vota Nouitiorum, seu eorum, qui volunt ingredi eorum Religionem vide dicta *supra verbo Nouitij, & Nouitiæ Religionum, n.*37.38. & 39. & Sorbum *in Annotat. ad Compend. priuileg. Mendicant. verb Votum.* 18

Loquendo autem de Confessariis Regularibus in ordine ad vota suorum pœnitentium, certum est eos non posse propriè loquendo irritare illa. Neque enim (quòd videam) extat aliquod priuilegium quo hoc ipsis concedatur, & ex alia parte irritatio spectat ad potestatem dominatiuam, quam non habent Confessarij super suos pœnitentes. Dixi propriè loquendo quia rationabili subsistente causa, quando scilicet 19

ita

ita conueniens ſaluti pœnitentium fuerit, poterunt illa ad tempus ſuſpendere, quòd vocari ſolet irritatio impropriè.

20 Cæterum quoad facultatem commutandi vota notandum eſt, Sixtum IV. in dicta Extrauaganti *Etſi Dominici 2. de pœnit. & remiſſ.* prohibuiſſe ne aliqui Confeſſarij virtute priuilegiorum commutare poſſent dicta quinque vota Papæ reſeruata, ſub pœna nullitatis talis communicationis, & excommunicationis maioris latæ ſententiæ Summo Pontifici reſeruatæ. Nauarrus *dicto c.12.num.75.& c.27. numero* 105. poſt Angelum, Syluestrum, & alios Summiſtas. Notat autem idem Nauarrus *eo num.75.* ex eiſdem Angelo & Syluestro, hanc excommunicationem ſolùm incurri ab illis Confeſſariis, qui talia vota commutauerint virtute priuilegiorum ab eodem Sixto IV. conceſſorum, quia ſolùm de ipſis loquitur. Vnde ſi ex vi alterius priuilegij, vel etiam nullius priuilegij id fecerint, etſi grauiſſimè peccent, non propterea incident in dictam cenſuram. Saytus *ſupra numero* 138. Suarez *de Cenſur. diſputatione* 22. *ſectione* 5 *numero* 28. Sanchez *ſupra num.*40. Quamuis autem plures Auctores extendant dictam excommunicationem ad diſpenſantes talia vota, quia tamen Extrauagans ſolùm loquitur de commutantibus, & pœnalia non ſint extendenda, ideo ſolùm incurretur à commutantibus. Saytus *ſupra num.39.&* 40. Sanchez *ſupra*.

21 Nihilominus Confeſſarij Regulares habentes priuilegiorum communicationem cum Benedictinis, & Ieſuitis, poſſunt omnia vota (illis quinque exceptis) ſuorum pœnitentium commutare, iuxta dicta *tomo* 1. *part.1.c.19.num.*23. propter priuilegium Eugenij IV. pro Benedictinis Italiæ, & Pauli III. pro Ieſuitis, quæ ibidem retuli. Quibus adde etiam priuilegium eiuſdem Eugenij IV. pro Benedictinis Valliſoletanis de quo infra. Imò etiam, iuxta dicta *ibidem numero* 24. poſſunt etiam commutare prædicta quinque vota in caſibus in quibus ea non ſunt reſeruata Papæ, ſed Epiſcopis; eo quòd vel ſint imperfecta, pœnalia, conditionata, partialia, &c. iuxta dicta *ſupra num.*13. *& ſequentibus.* Non tamen propterea poſſunt dicti Confeſſarij prædicta vota commutare in caſibus, in quibus ſolum per accidens ea pertinent ad Epiſcopum, videlicet ob vrgentem neceſſitatem, & moralem impotentiam adeundi Papam, vel Legatum, iuxta dicta *ſupra verbo Bulla Cruciatæ num.39. & ſupra num.*12. Portellus *ſupra verbo Voti commutatio, & diſpenſatio erga ſubditos num.*64. Layman. *ſupra numero* 17. §. *quarto obſeruandum,* poſt Rodriguez, Mirandam, Sanchez, Henriquez, & Suarez. An verò poſſint prædicti Confeſſarij commutare vota iurata, habes ex dictis *ſupra verbo Bulla Cruciatæ numero* 35. *verbo Confeſſarius Regularis num.*15. & *verbo Iubilæum num.*18. Similiter an hæc facultas extendatur ad vota facta in vtilitatem tertij, conſtat ex dictis *tomo* 1. *part.1. cap.19. num.*23. & *ſupra verbo Bulla Cruciatæ num.*34. & eo *verbo Confeſſarius Regularis num.*15. Pro modo autem quo ſe gerere debeant Confeſſarij in commutatione votorum notandum id quòd dixi dicto *tom.1.p.1.c.18.num.*48. quòd ſcilicet ad commutationem voti in melius bonum non requiritur aliqua auctoritas Superioris, ſi euidenter conſtet de exceſſu: ad commutationem verò in æquale bonum requiri aliqualem cauſam, & auctoritatem Superioris; ad commutationem autem in minus bonum multò maiorem cauſam, & auctoritatem Superioris requiri. De quibus non ſolùm Nauarrus Corduba, & Suarez eo loco relati, ſed etiam Leſſius *ſupra cap.*40. *dubit.*16. *in poſteriori editione.* Saytus *ſupra cap.*12. Sanchez *ſupra cap.*49. Layman. *ſupra numero decimonono, & ſequentibus,* Bonacina *ſupra* §.3. Candidus *ſupra artic.*3. Bordonus *Reſolut.*14. *à num.*7. Maximè verò pro praxi ſeruanda à Regularibus in votorum commutatione vide Sanchez *ſupra c.*16. Portellum *ſupra num.*43. & Naldum *ſupra numero 46.& 47.*

Loquendo autem de facultate diſpenſandi in votis, conſtat ex dictis eo *c.19.num.*22. plura ex priuilegiis, quæ referri ſolent ab aliquibus Auctoribus, maximè Sayro *ſupra à num.*95. pro Confeſſariis Regularibus, non eſſe ſolida, vel quia obſcura, vel quia viuæ vocis oraculo conceſſa fuerunt, niſi poſtea per Bullam confirmata reperiantur, iuxta dicta *ſupra verbo Oracula viuæ vocis num.*7. Excipe tamen conceſſionem illam Eugenij IV. pro Benedictinis Valliſoletanis. Etſi enim eo *num.*22 dubitauerim, an fuerit viuæ vocis oraculum, poſtea tamen iuxta dicta *ſupra verbo Diſpenſare, & diſpenſatio pro Regularibus num.*7. comperi non eſſe viuæ vocis oraculum, ſed Reſcriptum quoddam à Papa ſignatum, ac per conſequens validum his temporibus, tam pro prædictis Benedictinis Valliſoletanis quam pro aliis quibuſcunque Regularibus habentibus communicationem priuilegiorum cum illis. Nota tamen plures limitationes in prædicta conceſſione apponi, quibus non obſeruatis omnino inualida erit, ſcilicet, quòd tales Confeſſarij ſint in numero determinato deſignati à Prælato Monaſterij, & ad ipſius nutum reuocandi, & quòd id fiat in eorum Eccleſiis, & quandiu fuerint in Obſeruantia Regulari. Ita enim conſtat ex dicta conceſſione. Caſſarubius *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo Abſolutio quoad ſeculares.2.numero* 16. Addens *num.*17. extenſam eſſe à Pio II. ad omnia Monaſteria Ordinis, etſi cum quibuſdam limitationibus. Quia tamen vtilis erit tam pro iſto caſu, quàm pro aliis, ideo eam ad verbum hic placuit referre, prout apud Rodriguez *in Bullario in Eugenio IV. Bulla* 25. habetur. *Beatiſſime Pater. Cum ad Eccleſiam, & Monaſterium Sancti Benedicti Valliſoleti Ordinis eiuſdem Valentin. diœceſ. ad quod etiam Illuſtriſſimus Princeps Dominus Ioannes Caſtellæ, & Legionis Rex ſpecialem gerit affectionem, nonnulli nobiles, & alij quamplures de Regno, ac loco Valliſoleti prædicto, necnon de diuerſis mundi partibus ſingularis cauſa deuotionis Chriſti fideles ad dictum Monaſterium confluant, propter Monachorum illius Regularem obſeruantiã, & incluſionem, deſiderentque illis ſua peccata confiteri, & ab eis ſpiritualiter conſolari, vt igitur, Pater Beatiſſime, fidelium ipſorum animabus ſanctitatis veſtræ miniſterio ſalubrius conſulatur, ſupplicatur Sanctitati veſtræ pro parte Prioris, & Conuentus dicti Monaſterij, quatenus eis, vt Prior, ſiue præſidens dicti Monaſterij pro tempore exiſtens, vt tres, vel quatuor idonei Preſbyteri Monachi per prædictum Priorem, ſiue præſidentem ad hoc pro tempore deputandi, & ad ipſius Prioris, ſiue præſidentis nutum reuocandi, quorumque vtriuſque ſexus fidelium ad dictum Monaſterium, ſeu ipſius Eccleſiam, aut in ipſis quacunque ex cauſa pro tempore confluentium, commorantium, ſiue exiſtentium, cuiuſcumque gradus exiſtant, confeſſiones diligenter audire, necnon ipſos à quibuſcumque peccatis, criminibus, exceſſibus, & delictis ſuis in omnibus & ſingulis caſibus etiam Epiſcopo reſeruatis, abſoluere, necnon ab omnibus, & ſingulis Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis, fulminationibus excommunicationum, ſuſpenſionum, & interdicti à iure, vel ab homine prolatis, contractis in genere tantum, ſatisfactione, vel mandato de ſatisfaciendo ſi perſonæ huiuſmodi ad id habiles fuerint, præmiſſis,* 22

etiam

etiam absoluere, ac eos habilitare in prædictis casibus, pœnitentiasque eis salutares iniungere, Eucharistiæ Sacramentum conferre, ac cum eis, & eorum quolibet dispensare supra votis etiam Episcopo reseruatis, & ea commutare in alia pietatis opera toties quoties deuotioni prædictorum videbitur expedire, auctoritate Apostolica liberè, & licitè possint, & valeant, Parochialis Presbyteri, & alterius cuiuscumque Episcopi, vel Superioris, super præmissis omnibus, & singulis, vel eorum aliquo, licentia, vel assensu nullatenus requisitis, & quod huiusmodi gratia sit perpetua, concedere, & indulgere misericorditer dignemini de gratia speciali. Constitutionibus Apostolicis, cæterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque, & cum clausulis opportunis. Concessum, vt petitur de omnibus, quamdiu fuerint in Obseruantia Regulari, in præsentia D. N. Papæ C. Ariminens. Et si placeat vestræ Sanctitati sola signatura huiusmodi concessionis sufficiat eis sine confectione aliarum litterar. Apostolicarum. Concessum. C. Ariminen. Datum Ferrariæ tertio Nonas Ianuarij, Anno VIII. Ex quibus collige primò, posse dictos confessarios ex vi dicti priuilegij, & iuxta tenorem ipsius dispensare cum iis, qui votum strictioris Religionis emiserunt, vt possint in suam, vel aliam minus strictam Religionem intrare, vt enim dixi *supra num.* 17. votum strictioris Religionis non est Papæ reseruatum, sed Episcopi in illo dispensare possunt. Sanchez *supra c.*43. *num.*19. *& sequentibus.* Peyrinis *tom.*1. *de Subdito quæst.*1. *c.*21. §.1. §. *Item possunt.* Collige secundò, posse etiam dispensare ad petitionem debiti cum illis coniugibus, qui de eo non petendo votum fecerunt, propter idem fundamentum, & dicta *supra n.*15. Suarez *supra lib.*6. *c.*26. *num.*27. Sanchez *supra n.*7.

23 Hæc porrò facultas commutandi, & dispensandi vota competit prædictis Confessariis Regularibus non solum respectu subditorum illius Diœcesis, vbi ipsi sunt Confessarij, sed etiam aliorum quorumcunque illuc ad eos venientium. Prout colligitur ex priuilegiis relatis, & ex alio Nicolai III. apud Cassarubium *supra verbo Absolutio quoad sæculares num.*7. Sorbus *in annotat. ad Compend. priuileg. Mendicant. verbo Absolutio quoad Fratres, & sæculares concl.*10. Sanchez *supra cap.*43. *num.*15. *& cap.*54. *num.*60. Peyrinis *supra c.*21. §.1. *concl.*5. Diana 3. *part. tract.*5. *Resolut.*26.

24 Nota etiam posse vti prædicta facultate commutandi, & dispensandi in votis etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ, iuxta dicta *supra verbo Bulla Cruciatæ num.*24. Eo quòd talia priuilegia non limitant prædictam facultatem solùm pro confessione. Sanchez *d. cap.*54. *num.*16. Henriquez *libro* 7. *de Indulgent. cap.*30. *num.*6. Sancius *in Select. disput.*14. *num.*2. & aliis, quos refert, & sequitur Diana *supra tract.*2. *Resol.*9. *& tract.*5. *resolut.*25. *&* 4. *p. tract.*4. *resolut.*8.

25 Quamuis autẽ, iuxta dicta eo *c.*19. *n.*26. multi dicant posse aliquos Confessores Regulares dispensare cum illis, qui voto facto de castitate, contraxerunt, ad petitionem debiti, propter viuæ vocis oraculum Pij V. quod referunt Rodriguez *tom.*1. *quæstione* 36. *artic.*2. Miranda *in Manual. tom.*1. *quæst.*7. *articulo* 2. Henriquez *lib.*12. *de Matrimon. cap.*2. Viualdus *in Candelabro aureo de Sacrament. Matrim. num.*141. Quia tamen huiusmodi viuæ vocis oracula his temporibus abrogata sunt, non possunt Confessarij vti prædicta concessione, nisi ea sit confirmata per Bullam, iuxta dicta *supra verbo Oracula viuæ vocis numero* 7. [Consule Portellum, qui nouissimè *in Respons. Moral. tom.*2. *casu* 34. vbi post multa concludit se non inuenire aliquid per quod attendi possit clare Religiosos Confessarios posse vti dicta concessione. Addit tamen quod si Episcopi possunt dispensare in tali voto etiam id poterunt facere Confessarij Regulares. Sed hoc intelligi debet iuxta limitationem à nobis traditam *supra n.*21.]

Generaliter etiam circa hanc materiam voti pro Regularibus notandum primò, eos posse validè, & licitè vouere ea omnia opera bona, quæ nec Regula, nec Constitutionibus, aut præceptis Superioris sunt illis interdicta, nec eos à debito ipsorum obsequio retrahunt, etiam sine licentia illorum. Vnde possunt vouere non fracturos ieiunium Religionis, & similia. Nam in huiusmodi operibus Prælato non præiudicant, & illa sunt in mouentium potestate. Syluester *in Summa verbo Votum* 3. *quæst.*3. Caietanus 2. 2. *quæst.*88. *artic.*8. *dub.*5. Nauarrus *supra cap.*12. *numero* 67. & alij communiter. Idem dicendum de aliis operibus bonis, quæ in Regula neque prohibentur, neque præcipiuntur. Quamuis enim hæc vota semper habeant annexam conditionem: *Si Prælatus non repugnet:* quia tamen in se sunt rei bonæ, & licitæ, & neque Prælato, neque Ordini præiudicant, ideo valent donec à Prælato prohibeantur; sicut valerent vota serui, aut filij familias in simili materia, & cum eisdem circumstantiis. Portellus *supra Vota professorum simplicia num.*27. Sanchez *dicto lib.*4. *c.*15. *num.*6. post plures alios. 26

Vota autem Religiosorum, quæ sunt de rebus illis prohibitis in suis Constitutionibus, aut præcepto Prælatorum, non sunt statim valida, nec obligantia, donec Superior consensum præstiterit. Quia in huiusmodi votis includitur conditio affirmatiua. *Si Superior consenserit.* Verbi gratia, Religiosus vouit peregrinationem, quam sine licentia Superioris facere non potest, cum sine illa è claustro egredi nequeat, aut vouit aliqua abstinentiæ opera, quæ fieri inconsulto Superiore Regula vetat; ea vota non obligant donec Superior facultatem concedat. Ratio est, quia cum res illæ sint prohibitæ non sunt apta voti materia donec accedat Superioris licentia, per quam redduntur licitæ, ac per consequens ex tunc solùm obligare poterunt talia vota. Bacconius *in* 4. *dist. quæst.*3. *art.*1. Nauarrus *supra.* Azor. *d. lib.*11. *c.*16. *quæst.*6. Sotus 7. *de iustit. quæst.*3. *articulo* 1. *dub.*3. Fagundez *dicto c.*34. *num.*14. Nota etiam, quòd vota Religiosorum facta contra præceptum Superiorum præcipientium ne fiant absque ipsorum licentia (supponimus enim posse Prælatum prohibere subdito ne votum aliquod faciat absque sua licentia, quia hoc non est prohibere bonum perfectius, sed velle quòd in eo faciendo seruet modum ex obedientia debitum qualiter in Religionibus prohibetur ne fiant tales & tales pœnitentiæ) etsi illicitè fiant, vtpotè contra obedientiam, obligant tamen subditos, nam multa fieri prohibentur, quæ tamen facta valent, vt sæpiùs vidimus. At in duobus casibus talia vota non valebunt. Primò, si Prælatus dicat in prohibitione, quòd aliàs facta sint irrita, tunc enim clausula illa apposita irritabit ipsa, cum Prælatus possit id facere. Secundò, si Prælatus prius irritet, vel prohibeat materiam ipsius voti, vt si dicat præcipio quòd nemo rem talem faciat, vel quod non fiat talis pœnitentia, vel quid simile. Tunc enim illa res prohibita à Prælato iam non est materia voti, cum sit res illicita, & proinde votum emissum circa illam, erit nullum, cum sit de re illicita, donec accedat, vt dictum est, consensus Superioris. Portell. *supra verbo Vota professorum simplicia num.*31. *& verbo de natura, ac materia voti in addit. num.*11. Nota etiam, quòd vota de immoderatis 27

maceratio

macerationibus corporis, quæ impediunt religiosos, ne possint suo munere fungi, regulariter sunt inualida, quia vel sunt de re illicita, vel saltem sunt contra voluntatem Superiorum emissa. Michaël de Bononia *in 4. dist 41. q. vnica §. dico quartò.* Bonacina *supra q. 2. puncto 4. §. 1. num. 5.* ex aliis. Pro quo vide dicta *supra verbo Homicidium num 5*

28 Maximè nota circa vota realia Religiosorum, verbi gratia, dandi aliquam eleemosynam, quod si illi habeant administrationem bonorum, vt habent Prælati Religionis, compertum est votum illorum de eleemosyna eroganda esse validum, nec includere conditionem affirmatiuam, si Superior consenserit, sed solam negatiuam, nisi Superior contradixerit. Si autem eleemosyna excesserit facultatem, quam habent, valebit quidem votum, dummodo Superior consentiat, sicut contingit in aliis votis de rebus probibitis. Suarez *d. tract. de voto l. 3. c. 7. num. 3.* Sanchez *supra num. 13.* Similiter, si Religiosi sic vouentes nullam habeant administrationem, & voueant de rebus sibi ad vsum à Superioribus concessis, volentes parciùs illis vti, vt eleemosynam largiantur, valebit etiam votum, si Superior licentiam concesserit, quia talis eleemosyna non dedecet statum Religiosum, nec est de re illicita, sed licita quidem sub conditione tacita, quæ ibi includitur; si Superior consenserit. Suarez *supra num. 5.* Sanchez *n. 14.* Quando verò votum talis eleemosynæ est de rebus Monasterij, quamuis absolutè non obliget vouentem, cum sit de re non sua, aut quæ subsit ipsius potestati, obligat tamen illum ad rogandum Superiorem pro obtinenda licentia, ad dandam dictam eleemosynam. Sanchez *supra numero 16.*

29 Demum pro Religiosis scrupulosioribus notandum, quòd licet ipsi aliquando emiserint votum de non petenda irritatione, commutatione, seu dispensatione alicuius voti à se emissi, potest nihilominus vtrumque votum tam priùs, quam posterius, irritari, commutari, & dispensari à Superioribus. Quod quidem, quod attinet ad irritationem, constat ex dictis *tom. 1. p. 1. cap. 18. num. 37.* Si enim, vt ibi diximus Prælati propter auctoritatem dominatiuam, quam habent in subditos, possunt ipsorum vota irritare, adhuc ipsis inuitis, poterunt proculdubio vtrumque illud votum irritare, posterius quidem, cum quoad illud irritandum nullum sit impedimentum, prius verò, cum subditus non potuerit in hoc manus suorum Superiorum ligare. De dispensatione autem, & commutatione id etiam constat, si fiat modo de quo infra, & etiam si fiat non petente ipso vouente talem dispensationem, aut commutationem, sed solùm proponente ipsius Prælato statum suæ conscientiæ, & Prælato indicante facere talem dispensationem, aut commutationem. Generaliter etiam talia vota de non petenda irritatione, commutatione, aut dispensatione valida non esse pro casibus, in quibus petere illam expediens fuerit saluti vouentis, vel bono communi, probabilissima tenent Sotus *lib. 8. de iust. q. 1. art. 9. colum. penult. §. est autem.* Saytus *supra c. 11. num. 67.* Sanchez *dicto lib. 4. c. 8. num. 21. & seqq.* & Naldus *supra num. 66.* Adde tamen, tutius esse, quòd in casibus, in quibus obligat tale votum non petendæ dispensationis, irritationis, commutationis voti, aut iuramenti Deo præstiti, aut cuiusuis præcepti, aut illis impetratis non vtendi, ex eo quòd id non est conueniens saluti spirituali vouentis, aut bono communi, primò petatur, & impetretur huius voti dispensatio, irritatio, aut commutatio, & tunc manebit prius principale votum, vel iuramentum subiectum capax irritationis, commutationis, aut dispensationis, ac si illud posterius emissum non esset. Et ita omnis scrupulus cessabit, cum vouens non petiturum prædicta non se obligauerit voto ad non petenda hæc circa votum quo ad ea non petenda se astrinxerat. Quòd si etiam vouisset nec huius se petiturum, potest petere huius vltimi, & ita in infinitum, & deinceps reliquorum. Sanchez *supra num. 29. & seqq.* Nota etiam, quòd votum de non petenda dispensatione, commutatione, &c. alicuius voti ex reseruatis Papæ, non esse similiter Papæ reseruatum, cum solùm illa quinque superiùs relata sint ipsi reseruata. Candidus *supra art. 8. dub. 3.* post Saytum, & Sanchez.

VOX, ACTIVA, ET PASSIVA.

Quid importent vox actiua, & passiua constat ex dictis *supra verbo Pœna Ecclesiastica num. 10. & 11.* Vbi etiam an illarum priuatio incurratur in conscientia, & ipso facto ante omnem declarationem, & quid, quando pro vna vice solum est imposita, & an supponat peccatum mortale, & quid nomine priuationis vocis intelligatur, si in Lege, vel Constitutione non determinetur ad vocem actiuam, vel passiuam. Vbi etiam alia, quæ sufficere possunt ad intentum.

De iis, qui vocem actiuam, & passiuam habere possunt in electionibus, quamuis plura dicta sint in præcedentibus, præsertim *tom. 1. p. 1. c. 15.* & *tom. 1. p. 2. c. 12. & 13.* & *supra verbo Electio,* & in variis consultis circa materiam electionis à me scriptis: cæterum, quia circa Socios Priorum, Guardianorum, vel aliorum Superiorum Conuentuum, seu Monasteriorum, an videlicet habere possint, & debeant in Capitulo vocem, sunt varia placita Doctorum locis me remittendo, solùm in præsenti notari debet decretum Sacræ Congregationis, quod retuli *supra verbo Electio quoad Regulares,* vbi tales socij admittuntur pro Fratribus Minoribus.

Hæc de hac IV. parte, & tota Summa Quæstionum Regularium ad laudem Dei Omnipotentis Patris, Filij, & Spiritus Sancti, & Dei Genitricis Mariæ, Patriarchæ Eliæ, & aliorum Sanctorum.

RELECTIO

Circa controuersiam Romæ acriter agitatam de validitate cuiusdam Capituli Prouincialis,& electionum in ipso factarum. In qua multa ad materiam de electione Prælatorum Regularium spectantia.

SVMMARIVM.

CASVS.

CASVS.

1 VAllisoleti in Hiſpania de anno 1642. celebratum fuit Capitulum Prouinciale Carmelitarum quietè, & pacificè, nemine reclamante, aut contradicente. Poſtea verò, ſex, vel ſeptem circiter menſibus tranſactis, PP. aliquot graues eiuſdem Prouinciæ obedientiam negarunt Prouinciali, & Priori Matritenſi, prætendentes ipſos non eſſe legitimos Prælatos, ac propterea abſtinere debere ab exercitio ſuorum officiorum. Cum autem ipſi contradicerent, & contra illos veluti rebelles procederent, eos etiam à Prouincia auctoritate Illuſtriſſ. Nuncij eiicientes, Romam ideircò venerunt, plures nullitates contra præfatum Capitulum, & electiones opponentes, primò coram Generali, deinde coram Sanctiſſ. & ipſius delegatione, coram Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. Domino Cardinali Ginetto Ordinis Protectore, à quo cum Reuerendiſſ. aliis coniudicibus in duabus Congregationibus in ipſius Palatio habitis, lis, & controuerſia deciſa fuit. Quia tamen circa ipſam multa, grauiaque dubia diſcuſſa fuerunt, ideo hic proponenda. Primum eſt, an contra Capitulum præfatum, & eius electiones aliqua opponi poſſent. Secundum, dato quòd poſſent opponi, an Patres prædicti legitimi oppoſitores eſſent. Tertium, an in eo caſu contra inauditam partem Capituli aliquid decidi poſſet. Quartum, quod mandatum, vel procuratio requireretur, vt aliquis eſſet legitimus Procurator Romæ pro Capituli defenſione. Quintum, an prædictũ Capitulum, & eius electiones nullæ, & irritæ cenſeri deberent, eo quòd ſocij Conuentuum, qui in illo erant Gremiales, non eſſent electi ab omnibus Religioſis Conuentuum in Sacris conſtitutis. Sextum, an rectè impugnaretur prædictum Capitulum propter vota quædam in ipſo adiuncta. Septimum, an propter non ſeruatam formam *c. Quia propter de electione* quoad numerum Scrutatorum. Octauum, an electiones Priorum factæ in ipſo Capitulo, & non in Conuentibus validæ eſſent. De quibus omnibus ſigillatim agendum, Notando primò, quòd quamuis cognitio ſupra nullitate prædicti Capituli pertineret ad Reuerend. Gener. Ordinis, & non ad Eminent. Protect. prout in ſimili declarauit Sac. Congregatio Epiſc. & Regular. 17. Auguſti 1640. in cauſa, & pro Patribus Auguſtinianis: nihilominus hæc lis, & controuerſia ſpecialiter pertinebat ad Eminentiſſ. ex delegatione SS.

DVBIVM PRIMVM.

An prædictum Capitulum, & electiones in ipſo facta impugnari poſſint.

2 REſpondeo tam prædictum Capitulum, & electiones in ipſo factas, quam omnia, & quæcunque Capitula, cum electionibus ipſorum, impugnari poſſe ab iis, ad quos intereſt, ſeruatis tamen conditionibus, de quibus infra. Ita enim colligitur ex toto ferè titulo *de elect. in primo, & ſexto Decretalium*, vbi id ſupponitur, & conſtabit ex Iuribus inferius referendis. Accedit, quòd ſi impugnatio electionis de aliquo Officiali ad inſeruiendum Reipubl. competit cuilibet de populo, vt per Auendaño *de Exequendis mandatis p. 1. cap. 19. num. 27.* Azeuedo *l. 1. num. 6. tit. 4. l. 5. noua recop.* Burgo de Pace *conſ. 10. n. 20.* Matienzo *l. 1. Gloſſ. 8. tit. 14. l. 5. noua recop.* Bobadilla *in ſua politica l. 3. c. 8. n. 17.* Cabedu *p. 1. dec. 112. & p. 2. dec. 84. n. 16. cum ſeqq.* tenet Barboſa *in c. vt circa de elect. in 6. num. 12.* multo magis impugnatio cuiuſlibet Capituli, ſeu electionis competet cuilibet Religioſo, cum ad illum ſpectet, vt Prælatus vel Officialis ſuæ Religionis ſit talis qualis decet, Layman. *in quæſtionib. Canonic. de Prælator. elect. cap. 11. q. 115.*

Adde, etiam contra electionem confirmatam fieri poſſe obiectionem, ſeruatis etiam conditionibus ſeruandis. Quia ſi electio eſt inualida, confirmatio ſubſequens non dat illi validitatem. Abbas *in cap. accedens de accuſat.* Petrus Braxius *in Direct. elect. p. 3. c. 45. n. 2. & 3.* Sigiſmundus de Bononia *de Elect. Prælat. p. 1. c. 7. dub. 44. num. 19.* Quare quod idem Abbas *in c. fin. qui matri accuſ. & in c. cum olim de cauſ. poſſeſſ.* & idem Braxius *ibid.* dicunt, neminem eſſe audiendum poſt confirmationem factam, intelligi debet iuxta dicenda, & formam *cap. fin. de elect. in 6.* quando præceſſit oppoſitor, & non comparuit termino præfixo ad opponendum. Sigiſmundus de Bononia *ſup. dub. 46. n. 3.* 3

Dixi autem ſupra, ab iis, *ad quos intereſt*, quia alij non intereſſe habentes non poſſunt ſe opponere, niſi nomine Eccleſiæ, ſeu eorum, ad quos id ſpectat. *c. cum inter 1. de elect. l. 1. ff. de appellat.* Caſtellinus *de elect. canon. cap. 16. num. 4.* Layman. *ſupra* ex Innocentio, & Abbate. Adde Iulium Lauorium *de Elect. tit. 4. c. 19. num. 119.* 4

Dixi etiam *ſeruatis tamen conditionibus, &c.* quia aliquæ ſunt ad id faciendum neceſſariæ. Prima, quòd ſubſit magna, & notabilis cauſa. Tum quia Ius Canonicum maximè auerſatur huiuſmodi oppoſitiones *cap. finem de dolo, & contumac.* Layman. *ſupra quæſtione 117.* Tum etiam, quia cum litium introductio criminum occaſionem, & magna alia detrimenta præbeat, quæ videri poſſunt apud Tiraq. *de Retractu lig. §. 8. gloſſ. 7. à num. 20.* Rebuffus *in Proœm. concordata verbo ſumptib. pag. 511. & in l. litis nomen 36. ff. de verb. ſignific.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. §. 7. Proœm. num. 12. cum ſeqq.* Barboſam *de Offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 79. à num. 10. & in dict. c. finem n. 2.* quæ maximè procedunt in Religioſis, qui omnino ab huiuſmodi forenſibus negotiis abſtinere debeant; proculdubiò non ſine magna cauſa huiuſmodi oppoſitiones, ſeu impugnationes electionum fieri debent. 5

Secunda eſt, quòd non conſenſerint tales oppoſitores in dictum Capitulum, & eius electiones. Quia ſi conſenſerunt, repelluntur ab oppoſitione, ſeu impugnatione illorum. Etenim, vt habetur ex Regul. Iuris *in 6. num. 21.* & ſumitur ex *l. ſicut C. de actionib. & obligat. Quod ſemel placuit amplius, diſplicere non potuit.* quod Gloſſa *ibidem* intelligit etiam in electo, iuxta can. *dilectiſſimi 8. q. 2.* Idemque confirmat Regula alia etiam Iuris *in 6. n. 33.* quæ deſumitur ex *l. nemo poteſt mutare ff. hoc titulo*, ſcilicet, *mutare conſilium quis non poteſt in alterius detrimentum.* Quam Regulam procedere etiam in electione probat Barboſa *ibid.* ex Iuribus, & Doctoribus. Fauet etiam Regula illa generalis, ſcilicet, *nullus poteſt venire contra factum ſuum* Argument. *c. diuerſis fallaciis de Cleric. coniugat. & cap. propoſuit de fil. Presbyt.* Gloſſa *in d. Regul. quod ſemel.* Layman. *ſupra q. 116. in margine.* Conſonat etiam *c. contertationi de appell. in 6.* vbi appellanti ab electione præſcribitur ſpatium dierum decem, & iis tranſactis ſolum conceditur vti Iuris remediis, ſi tamen electioni non conſenſerit. Ita colligunt ex 6

textu Lapus, Abbas, Archidiaconus, & alij DD. quos ibi refert, & sequitur Barbosa. Pro quo maximè facit declaratio quædam nouissima Sacr. Congregationis Episcop. & Regularium die 2. Decembris 1643. vbi sic. *Proposita fuit causa Prouinciæ Apuliæ, inter PP. electores eiusdem Prouinc. necnon Patrem Thomam à Grumo electum, & P. Magistrum Felicianum à Rolignano eius Procurat. ex vna & P. Magistr. Gregor. Capullum, &c. & DD. negotio maturè discusso, fuerunt in voto, institutionem P. Capulli non posse, nec deberi ab eis impugnari, cum semel in eam consenserint, nec obstare Constitutiones, &c.* Facit etiam quòd cum Eminentiss. & Reuerendiss. D. Cardinalis Ginettus Ordinis nostri Protector sciuisset quemdam Religiosum, qui ex vi Breuis SS. D. N. Vrbani institutus fuerat Prouincialis cuiusdam Prouinciæ, consensisse in electionem alterius, hunc, & non illum, vt legitimum Prouincialem hoc anno 1643. declarauit.

7 Tertia est, & veluti limitatio præcedentis, videlicet, quòd, iuxta dicta *tom. 1. p. 1. cap. 15. num. 37.* eligentes, aliquem, vel consentientes ipsius electioni, non possunt illi se opponere, nisi ex causis postea emergentibus, vel propter defectus electi priùs ignoratos. Ita enim habetur expressè *cap. nulli licere de elect. in 6.* vbi Doctores communiter. Quibus iunguntur Iulius Lauorius *supra dicto c. 19. num. 115.* Sigismundus de Bonon. *supra dub. 46. n. 6.* Peyrinis eo loco à me relatus, & Barbosa *super hoc c.* Consonat etiam specialiter pro Ordine nostro, quòd in Formula celebrandi Capitula Prouincialia à Reuerendissimo Theodoro Stratio Generali edita, & typis mandata Neopoli 1635. & quæ mitti solet ad Præsides Capitulorum Prouincialium, vt iuxta ipsam ea celebrari faciant, sic dicitur §. 21. *Qui in electionem expressè, vel tacitè, consenserint, illam postea secundùm Sacros Canones impugnare nequeunt, si ex noua causa, vel veteri, sed nouiter eis pandita, & manifesta.* In margine autem notatur dictum caput *Nulli.*

8 Quarta est, quando talis oppositio, vel impugnatio electionis fit per modum appellationis, tunc enim, vt dixi *supra num. 6.* ex *c. concertationi de appellat.* solùm admittitur talis appellatio intra decem dies, nec post illos vllo modo permittitur. Verum quidem est, quòd ex *cap. statuimus de elect. in 6.* & *cap. cupientes eod. tit.* extendi id potest ad vnum mensem. De quo Doctores *ibidem* & Sigismundus *supra num. 22.* & Castellinus *supra num. 5. 6. & 9.* ac Iulius Lauorius *supra n. 122.*

9 Quinta est conformiter ad dicta *tom. 1. p. 1. cap. 15. num. 37.* circa formam seruandam in oppositione, seu appellatione contra electionem. Taliter enim appellantes tenentur exprimere in instrumento publico coram personis authenticis, quæ super hoc testimonium perhibeant, omnia, & singula, quæ obiiciunt, & simul iurare quòd credunt ea esse vera, & se posse illa probare, alioquin non possunt alia obiicere, nisi, iuxta dicta *supra n. 7.* ex *cap. nulli de elect. in 6.* forsan essent aliqua de nouo emersa, vel quæ verisimiliter ignorare potuissent. Ita enim habetur expressè *in cap. vt circa de elect. in 6.* tradunt ibi communiter Doctores. Quibus iunge Peyrinis eo loco à me relatum, Castellinum *supra num. 2. 13. 14. 15 & 16.* & Sigismundum *supra dub. 46. num. 11.* Notans *num. 12.* hanc formam esse ad vnguem obseruandam, ita vt sine illa opponens audiri non debeat. Nota tamen aliquo modo limitatam esse per Clement. *Constitutionem de elect. in 6.* quando quæ opponuntur directè respiciunt ius Ecclesiæ, vel opponentes. De quo Doctores *ibidem* maximè idem Sigismundus *supra* plura afferens ad intentum *num. 18. & sequent.*

10 Sexta, & veluti explicatio præcedentis, est, quòd, qui se opponit alicui electioni, & ad Sedem Apostolicam appellat, ita debet iurare, quòd omnia, quæ opponit, credit esse vera, & se posse illa probare, vt non sufficiat iurare se credere esse vera, & posse probare ea quæ de ipsis deberent sufficere. Ita enim expressè habetur *in cap. is qui contra de elect. in 6.* vbi Doctores communiter, & Sigismundus *supra dub. 46. n. 12.* Addens *n. 14.* id etiam esse verum in Procuratore appellantis ab electione. Maximè etiam addendum, in d. Clement. *Constitutionem §. cæterum* sic haberi. *Cæterum cum circa crimina, vel defectus debitam circumstantiarum specificationem prædictus omittit appellans, non est postmodum in prosecutione negotij super his audiendus, etiamsi circunstantias huiusmodi, vel probationes earum per iuramentum asserat ad se peruenisse de nouo.* De quo DD. *supra d. Clementinam*, & Sigismundus *supra num. 15.*

Nota autem, quòd impugnata electione ante confirmationem, si contra formam sit oppositum, electus tenetur probare se ritè electum: si autem post confirmationem contra formam opponatur, opponens probare tenetur: si verò oppositum sit contra personam, semper onus probandi incumbit opponenti. *cap. 1. de elect. in 6. & c. si compromissarius.* Thesaurus *in praxi p. 2. verbo Electio cap. 4. §. nota 2.* ex Burtio, Innocent. Compostell. & Mascardo. 11

Adde etiam, quòd quando id quod opponitur post confirmationem, ante illam propositum, & discussum fuit, ac super eo pronunciatum, non debet admitti talis oppositio, quia iam taliter discussum, & pronunciatum transit in rem iudicatam. Cuchus *Instit. maior. titul. de confirm. potest. num. 4.* Biaxius *supra cap. 45.* Sigismundus *supra dub. 46. num. 5.* 12

Quando verò oppositio est non contra electionem, sed contra electum, obseruandum est quòd habetur *in cap. si fortè elect. in 6.* videlicet, *si fortè inter cætera, quæ obiiciuntur electo, aut postulato, seu aliàs promouendo ad aliquam dignitatem, euidentem scientiæ, vel alium personæ defectum opponi contingat, in discussione obiectorum, illum statuimus ordinem incommutabiliter obseruandum, vt promouendus super defectu ipso ante omnia subiiciatur examini, cuius euentus examinandus, aliis, aut dabit initium, aut negabit. Cæterum, si præmissi examinis exitus huiusmodi oppositiones docuerit veritate destitui, opponentes omnino à prosecutione causæ, in qua talia obiecerunt, excludimus, & proinde puniri decernimus, ac si penitus in probatione omnium, quæ obiecerunt, defecissent.* Castellinus *supra num. 8.* Et quod magis est, non esse locum pœnitentiæ oppositori falso, *in cap. ab eo. de elect. in 6.* sic decernitur: *Ab eo, qui contra electum, vel postulatum, seu promouendum ad aliquam dignitatem, inter cætera quæ obiicit, euidentem, notorium, seu manifestum scientiæ, vel alium personæ defectum opponit: ipsius defectus oppositio, vel eius qualitas nequeunt postea reuocari. Cum enim opponens, si quid de defectu opposuit huiusmodi, destitui veritate contingat, à prosecutione causæ debeat omnino excludi, & puniri perinde ac si in probatione omnium, quæ obiecerat, defecisset; iustum est, vt postquam ad oppositionem eamdem procedit nequeat in præiudicium eius, contra quem opposuit, vlterius pœnitere.* Doctores *ibidem*, & Sigismundus *supra num. 8. 9. & 10.* [Pro huiusmodi etiam oppositionibus contra electiones factas, quòd illis non obstantibus, electiones validæ censeantur, extant aliquæ declarationes Sacræ Congregationis Episcoporum & Regularium, specialiter vna pro Minoribus Conuentualibus 7. Maij 1636. 13

DVBIVM

Dubium Secundum.

An prædicti Patres legitimi fuerint oppoſitores contra electiones factas in prædicto Capitulo.

14 RESpondendum eſt negatiuè, prout manifeſtè colligitur ex adductis in dubio præcedenti. Primò quidem, quia ea, quæ contra præfatas electiones oppoſuerunt, non ſunt magni, aut notabilis momenti, prout conſtabit dubiis ſequentibus ea euacuando. Nec talia credi poſſent, cum præfatum Capitulum, eiuſque electiones celebratæ fuerint à Religioſis grauibus, & valdè doctis, Doctoribus, & publicis lectoribus in Sacra Theologia in clarioribus Vniuerſitatibus Hiſpaniæ, ac Sancti Tribunalis Inquiſitionis Cenſoribus,& Conſultoribus ſub Præſide Magiſtro Ioanne de Orbea viro nedum nobiliſſimo,& magnæ auctoritatis, ſed & magnæ quoque experientiæ in agendis,qui quinquies idem munus exercuit, & de quo proinde bona præſumptio ſemper haberi debeat. Cum pro iudice ſemper iura præſumant. *l. vir bonus ff. iudicatum ſolui l. fin. Cod. ad l. Iul. repet.*.

15 Secundò,quia prædicti Patres oppoſitores conſenſerunt in dictum Capitulum, eiuſque electiones, non repugnantes, contradicentes, reclamantes, aut aliquid contra ipſum, vel ipſas proteſtantes, quin imò, vt in Actis authenticis Capituli §. *iam ergo* habetur, *acceptata fuit electio Prouincialis nemine reclamante*, & infra: *tandem ſolitam obedientiam nouo Prouinciali electo omnes Gremiales exhibent.* Eamdemque obedientiam præſtiterunt Diffinitoribus, & Patribus tunc electis, à menſe Maij, quo celebratum eſt dictum Capitulum vſque ad menſem Decembris, quo inſurgere cœperunt contra Prouincialem, & & Priorem Matritenſem. Vnde propter regulas, & textus, de quibus *ſupra dub. 1. num. 6.* manifeſtè excluduntur prædicti Patres à munere oppoſitorum, ſeu impugnatorum talium electionum.

16 Idem porrò, quæ dico de prædictis Patribus oppoſitoribus, qui fuerunt Gremiales ipſius Capituli, intelligendum etiam eſt de quodam alio Religioſo, qui cum de gremio Capituli non fuerit, nihilominus etiam illud,& electiones in ipſo factas impugnauit,& de quibuſdam aliis eiuſdem Prouinciæ alumnis. Illi enim omnes à menſe Maij vſque ad menſem Decembris, Prouinciali, Diffinitoribus,& Prioribus, obedientiam, & ſummiſſionem debitam multis actibus poſitiuis hinc, indeque, præſtiterunt, quo gratum,& ratum habuiſſe comprobantur præfatum Capitulum cum geſtis in ipſo. Regula enim Iuris, quæ eſt 10. videlicet, *Ratihabitionem retrotrahi & comparari mandato* in omni actu obtinet, vt notat Gloſſa *ibi*, & maximè Gloſſa *in cap. auditis de elect. verſ. ex poſtfacto*, vbi inquit, *ratihabitionem habere etiam locum in electionibus.*

17 . Nec obſtat ſi contra dicta obiiciatur, quòd ex dicto *cap. auditis de elect.* electio inualida non ratificetur per ſubſequentem conſenſum. Ibi enim manifeſtè eſt ſermo de electione facta per minorem partem Capituli, electiones verò, de quibus in præſenti, factæ fuerunt concorditer, vt ex ipſis Capituli Actis authenticis conſtat.

18 Tertiò, & maximè repelluntur dicti Patres à munere oppoſitorum, ſeu impugnatorum Capituli, & electionum in ipſo factarum, quia ſcilicet cauſæ, quas contra ipſa obiiciebant, non fuerunt de nouo emergentes, aut de nouo proditæ, aut cognitæ, ſed antiquæ, & tempore celebrationis Capituli ipſis manifeſtæ, & euidenter notæ. Clarè enim, & manifeſtè videbant, & ſciebant quando Capitulum celebrabatur, quòd admittebantur vt legitimi ſuffragatores Socij Conuentuum, qui ſolùm ab habentibus viginti annos in profeſſione erant electi, & aliqui de nouo adiuncti, & quòd erat ſufficiens numerus ſcrutatorum, ac tandem, quòd Priores Conuentuum eligebantur in Diffinitorio ipſius Capituli, non in ipſis Conuentibus, quæ ſunt cauſæ propter quas contendebant de nullitate Capituli,& electionum. Ex hoc autem manifeſtè infertur eos non potuiſſe admitti, vt oppoſitores, ſeu impugnatores illius, propter dicta *ſupra dub. 1. num. 7.* ex *cap. nulli licere de elect. in 6.* & ex decreto Reuerendiſſimi Generalis Straţij ibi relato.

Similiter quartò, expelli debuerunt à tali munere oppoſitorum, ſeu impugnatorum Capituli per modum appellationis, cum conſtet non ſolùm poſt decem dies, aut vnum menſem à celebratione Capituli, ſed poſt ſex, & ampliùs menſes, eam appellationem feciſſe. Ex hoc enim conſtat repellendos neceſſariò fuiſſe, cum ex *concertatione de appellat. ſupra dub. 1. num. 8.* relata manifeſtè habeatur ſolum intra decem dies admitti poſſe appellationem ab electione. Et ex *cap. ſtatuimus de elect. in 6. & c. cupientes eod. tit.* id extendatur ad vnum menſem. Nec illis ſuffragari potuit, quòd dicerent ſe non fuiſſe appellantes, ſed merè ad Sedem Apoſtolicam recurrentes. Oppoſitum enim conſtat tum ex Memorialibus ab ipſis porrectis, tum ex reſponſione ad Decretum Illuſtriſſimi Hiſpaniarum Nuncij, nunc Eminentiſſ. D. Cardinalis Panzirolæ, vbi ſæpiùs ſe appellantes ad Sedem Apoſtolicam vocant. 19

Quintò etiam, repelli debuerunt à dicto munere ob non ſeruatam formam præſcriptam *in c. vt circa de elect. in 6.* quam retulimus *ſupra dub. 1. n. 9.* Conſtat enim ex prædictis Memorialibus, & aliis ſcriptis, in quibus ſuam oppoſitionem manifeſtarunt, non ſeruaſſe dictam formam, nec id feciſſe inſtrumento publico coram authenticis perſonis, nec ſub iuramento eo loco præſcripto. 20

Idem dico propter defectum ſextæ conditionis pro oppoſitoribus contra electionem requiſitæ, de qua *ſupra dub. 1. numero decimo*, ex *cap. is qui contra de elect. in 6.* Conſtat enim prædictos Patres oppoſitores variaſſe in oppoſitione cauſarum contra validitatem Capituli, & electionum ipſius. Siquidem in ſcripto oblato Matriti die 4. Decembris 1642. Prouinciali dictæ Prouinciæ Caſtellæ ſolùm obiecerunt, quòd Socij Priorum non fuerunt legitimi, eo quòd electi non fuerint niſi ſolùm ab habentibus 20. annis in profeſſione. In memoriali autem poſtea ab ipſis porrecto Reuerendiſſimo Patri Ordinis quando Romam venerunt, non ſolum prædictam cauſam nullitatis, ſed plures etiam alias obiecerunt. In memoriali verò poſtea Eminentiſſimo D. Cardinali Protectori oblato vlteriùs addiderunt aliam cauſam nullitatis Capituli, & electionum ipſius, videlicet quod pro illis fuerint adiuncti aliqui ſuffragatores, qui de iure tales nō erāt. Ac demum poſtea poſt duos circiter menſes opponere cœperunt, defeciſſe tres ſcrutatores in dicto Capitulo, & ipſius electionibus Ex quo manifeſtè elicitur ipſos varios in opponendo extitiſſe, ac propterea repelli debuiſſe: tum ex dicto *c. is qui contra*, tum ex communi dicterio de teſte, ſcilicet *teſtis varius, teſtis falſus.* Quòd etiam 21

oppositori, seu impugnatori electionis applicari potest.

22 Repelli etiam debuerunt prædicti Patres oppositores, iuxta dicta *supra dub.1. num.12.* à munere impugnatorum, propterea quòd cum ante confirmationem Capituli à Generali per litteras postulasset ne illud confirmaret, ipseque Generalis rem maturè discussisset, causasque, propter quas confirmationem negandam esse dicebant, considerasset, nihilominus ipsum confirmauit litteris datis eodem anno 1642. die 15. mensis Nouembris. Ex quibus omnibus liquidò patet præfatos PP. legitimos oppositores non fuisse in causa præsenti.

Dubium Tertium.

An in casu quo prædicti Patres legitimi oppositores Capituli essent potuisset decidi causa non citata, vel audita parte Capituli.

23 Respondeo id nullo modo fieri posse. Primò ex *cap.1. de causa possess.* vbi Gregorius Papa dicit, *nec Nos contra inauditam partem aliquid possumus definire.* Vbi verbum (*potest*) negatione præposita, importat necessitatem, vt ibi Panormit. *numero 4.* & Iason. *l. Gallus ff. de liber. & posthum. numero decimoseptimo.* Glossa *capit.1.de regul. Iuris in 6. versic. non potest.* De quo DD. *in d.capit.1.* specialiter Ioann. Andr. Innocent. Imola, Hostiensis, & Ancharanus. Secundò, ex *cap.1. de feudis sine culp. non amit.* vbi dicitur, *non debet quis priuari feudo etiam per Principem antequam de culpa sit conuictus.* & Clement. *pastoralis de sentent. & re iud. versic. nec prædicta suppletio*, vbi dicitur. *Imperatorem non posse supplere citationem, quia est de iure naturali,* & *2.quæst.1. cap. Deus,* vbi dicitur, *Deum voluisse punire peccata Sodomorum, nisi descenderet, & videret, nec Adam, nisi priùs eo vocato, & eius defensione audita.* Et *cap. caueant, & cap. omnia 3.quæst.9.* vbi habetur, *sententiam absque citatione nullam esse.* Tertiò, ratione, quia citatio partis vt se defendat, est radix, & initium omnium litium. *Institut. de pœn. temer. litig. §. finali, & part.3. tit.7. initio.* Ergo velle sententiam ferre contra partem inauditam, est fundamentum totius processus iudicialis euertere. Quartò, quia citare partem vt se defendat est de iure naturæ, quòd dictat, vnicuique locum se tuendi concedendum esse. Item ius naturæ dictat ante sententiam esse plenè, & perfectè cognoscendam culpam, quod effici non potest nisi pars citetur, & audiatur, an aliquid habeat quo à culpa purgetur. Sed Princeps immutare nequit ius naturæ, ergo non potest contra inauditam partem procedere. Hanc proinde conclusionem tenet Gloss. *Extrauag.1. de dolo, & contum. verbo Non obstantibus*, vbi dicit, *partis citationem esse de iure naturæ, contra quam nullus Princeps procedere potest.* Panormit. *capit.1. de causa possess. numero quarto & quinto,* vbi hæc dicit: *Etiam Princeps non potest supplere defectum citationis, nec valeat sententia per Principem sine citatione lata, quia est contra ius naturæ non citare partem, & citatione præcedente, & causæ cognitione præsumendum est pro Principe, & non aliter.* Hæc Panormitan. Qui & refert Cardin. Et idem Panormitanus, *capitul. inter quatuor. de maior. & obedient. numero primo*, vbi inquit: *De absoluta potestate potest Princeps procedere absque citatione in iis, quæ sunt in potestate ipsius Principis, secus, in quibus non habet plenam dispositionem, quia tollere citationem est tollere defensionem, quæ est de iure naturæ.* Et Iason. *dicta l. Gallus numero decimooctauo*, vbi dicit: *Nec Papam posse de plenitudine potestatis omittere citationem, quia est contra ius naturæ.* Idem Angel. *l. si accusatorib. Cod. de accus.* & Glossa *l. fin. Cod. de legib. vers. quo minus,* & ibi Bald. *numero primo, & l. cum Fratrem Cod. de iis quibus, vt indig.* Couarr. *quæstione pract. cap.25. numero sexto.* Rebuffus *repetition. capit.1. de possess. versic. sextò nota.* Pinellus plures referens *Codic. de rescind. vendit. 11. p. rubrica cap.2. num.11.* Alexand. *cons.5. volum.2. num.2.* Oldradus, Maranta, Aretinus, Felynus, & alij Iuristæ. Quibus iunge ex Theologis Sotum *lib.5. de iust. quæst.3. art.3. ad 1. versic. at vero vtrum*, vbi inquit *si Princeps citra iudicij formam, & ordinem aliquid imperet, nefas est, nec parendum est illi, quia Princeps tenetur ordine iudiciario.* Caiet. *verbo Homicidium,* Mirandam *de Ordine iudiciar. quæst.14.* & alios.

Specialiter in materia electionis quòd ea non possit cassari nisi citatis, & auditis electis, habetur ex *cap. vltim. de elect. in 6.* vbi Doctores communiter. Viuianus *de Iure patronat. lib.9. capit.1. numero vigesimoquarto*, maximè Rota in vna Illerdensi *electionis Abbat.* coram D. Roxas 2. Iunij 1636. ex Caualer. *decis.376. num.1.* De quo etiam Rotæ decisio in *recent. decis.139. num.7. part.7.* & Portell. *in Respons. part.2. cas.4. num.3.* Ad minus id est clarissimum quando electio est in conformitate facta, confirmata, & in possessione posita, ac reclamantibus electis, provt erat in præsenti. 24

Nec obstat, Panormitan. *cap. cum olim de sentent. & re iudicat. numero vigesimo, & cap. causam de rescript. numero 3.* Rebuffum *vbi supra,* Felynum *dicto cap. cum olim numero vndecimo.* Marantam *de Ordine iudic. 6. p. verbo Caietano num.3.* & quosdam alios, quos retuli, & ex parte secutus sum *supra Summ. verb. Iudex, & iudicium Regular. numero 17.* dixisse, posse aliquando Iudicem contra partem non citatam, nec auditam procedere. Nam, vt ipsos legenti constabit, loquuntur in casu, quo crimen est notorium, & liquidò, ac certò constat nullam defensionem esse reo, quòd non procedit in proposito, vt euidenter constabit, euacuando ea, quæ Patres oppositores Capituli obiiciebant. 25

Quare audiri non meruerunt aliqui insinuantes potuisse Eminentissimum D. Cardinalem Protectorem huius causæ Iudicem, vel etiam Reuerendissimum Generalem, electiones in dicto Capitulo factas extraiudicialiter, & sine strepitu iudicij, non auditis electis irritare, & cassare. Id enim contra Ius naturale, diuinum, & humanum esset. Cum enim tales electiones non solùm in concordia factæ fuissent, sed etiam à Superiori confirmatæ essent, & per confirmationem adquisiuerint electi Ius in officiis, ad quæ fuerunt electi, & in ipsorum possessione per multos menses fuerint, & contradicerent tali causæ discussioni ipsis non citatis, aut non auditis, proculdubio nihil potuit in causæ decisione agi sine ipsorum citatione. *c. nostri, & c. qualiter de elect. & cap. dudum de prabend. cap. fin. de elect. l.6.* Petrus Gregorius *in partit. Iuris cap. non tract. de elect. num.4.* Portellus *supra.* 26

Dvbivm

DVBIVM QVARTVM.

Quod mandatum, vel procuratio requirebatur, vt aliquis esset legitimus procurator Romæ pro Capituli defensione.

27 SVppono, causas electionis agitari posse per procuratores tam partis impugnantis, quam defendentis. Ita enim habetur ex *cap.1. de elect. in 6.* vbi etiam terminis illis præfigitur ad prosequendam appellationem. Doctores communiter ibi. Layman *supra quæst.117. & quæst.118.*

28 Quo posito ad dubium propositum respondeo, procurationem, seu mandatum, quod requirebatur, vt aliquis esset legitimus procurator Romæ pro dicti Capituli defensione debere esse ab omnibus electis in ipso ad aliquod officium, videlicet Prouinciali, quatuor Diffinitoribus, Prioribus, &c. vel saltem ab iis, qui repræsentant totam prouinciam, scilicet Diffinitorio ipsius, quod constanti ex prouinciali, quatuor Diffinitoribus, & Socio, seu Secretario.

29 Ratio primæ partis est, quia procurator legitimus est ille, qui à parte principali interesse habente accepit mandatum. Etenim iuxta Vlpianum *in leg.1. ff. de procurat.* procurator est, *qui aliena negotia mandato domini administrat.* Et infrà: *Qui rebus suis ipsi superesse, vel nolunt, vel non possunt, per alios possunt, vel agere, vel conueniri.* Certum autem est principalem partem interesse habentem in dicto Capitulo fuisse electos in illo ad aliquod officium. Ergo. Confirmatur ex Regula illa 29. inter Regulas iuris, quæ sumitur ex *l.1. & vlt. C. de auth. præst. & ex l. per fundũ 11. ff. de seruit. rustic. præd.* videlicet, *Quod, omnes tangit debet ab omnibus approbari.* Constat autem negotium illius Capituli tangere omnes illos, qui in eo electi fuerunt ad aliquod officium in Religione, ac proinde procuratorem legitimum in hac causa illum fuisse, qui ab illis habuisset mandatum, seu procurationem.

30 Ratio etiam secundæ est, quòd idem, quod fit à principali, fieri etiam potest ab eo, qui ipsum repræsentat, vt patet in Vicario, Delegato Commissario, Procuratore, &c. Cum autem Diffinitorium repræsentet totam Prouinciam, vt colligitur ex nostris Constitutionibus *part.4. c.19. num.* t.2.11.13. & 14. ac *cap.*20. præsertim *n.*4. ideo habens procurationem, seu mandatum à dicto Diffinitorio censeri debuit habere illud à tota Prouincia, ac per consequens ab Officialibus in dicto Capitulo electis.

31 Videtur autem necessarium fuisse in tali casu quòd omnes Gremiales Diffinitorij, Prouinciales scilicet, & Diffinitores conuenirent in designatione procuratoris; nec sufficere quòd maior pars ipsorum id faceret. Ratio est, quia, licet ad statuendum ea, quæ pertinent ad omnes vt vniuersos, vel in communi, sufficiat consensus maioris partis *capit. cum in cunctis de iis quæ fiunt à maiori parte Capituli & c. audi tis de elect.* nihilominus ad statuendum ea, quæ spectant ad omnes & singulos, seu in particulari, quale est in hoc casu constitutio procuratoris; siquidem omnes de Gremio Diffinitorij sunt electi in tali Capitulo, requiritur consensus singulorum, ita vt in his habeat veram Regulam int. *in 6.* adductam: *Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari. cap. cum omnes de constit. l. per fundum ff. de seruit. rustic.* Glossa *in d. cap. cum omnes verbo Constitutum*, Angelus, Syluester, & alij Summistæ *verbo Capitulum*, & DD. communiter, quos refert Barbosa *in d. cap. cum omnes & super d. Regulam quod omnes tangit.*

Imò etiam videtur necessarium fuisse ad designationem talis procuratoris, quod fieret à dicto Diffinitorio per modum Diffinitorij, congregato, scilicet ad sonitum campanellæ, loco, & aliis circunstantiis, quæ secundùm consuetudinem Religionis obseruantur ad actiones Diffinitoriales. Hoc enim commune est omnibus, quæ fiunt à Collegio, Capitulo, Diffinitorio, &c. vt talibus. [Vbi enim actus expediendus est de consensu alicuius Collegij, seu Communitatis, non sufficit illos de Collegio separatim consentire, sed necessariò requiritur vt in vnum congregati collegialiter consentiant, alias actus est nullus, *cap. In Genes. elect. & lib.1. Cod. de decim. lib.10.* Panormitan. *cum Ecclesia. numero decimoquarto de caus. possess. cap. Eccles. 1. numero 2. de sortileg. cap. Quia propter num.12. de elect. & c. Cum omnes num.5. de constit.* vbi latè Felyn. *num.*24. Gonzalez *super Regul.8. Cancellar. gloss.47. num.64.* Sigismundus de Bononia *de elect. dub.211. num.3.* ex Rotæ decisione, & aliis Auctoribus. Quod etiam ex eisdem fundamentis sequitur Tamburinus *de Iure Abbatum tom.3. disp.1. quæsit.3. num.7.*] 32

Illud certius, procuratorem taliter constitutum potuisse tenuere acceptare talem procurationem, & illam recusare. Ratio est, quia mandatum est contractus à mandatore, & mandatario sponte initus, & nemo inuitus cogitur ad procurandum pro alio, *lege 1. ff. de mandat. l. inuitus Cod. de Procuratorib.* Azor. *tom.3. Institut. moral. libro 9. cap.5.* Bonacina *de Contractibus disputatione prima, quæstione secunda punct.6. numero vndecimo.* Layman. *libro tertio sectione quinta, tractatu quarto, capit.26. numero nono.* Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. Allegat.79. numero trigesimoquinto*, post alios, quos refert. Credo nihilominus, quòd si talis procurator esset eiusdem Religionis posset cogi à Superiori ipsius ad acceptandum tale mandatum, eo quòd, iuxta dicta *tom.1. n.1. cap.4.* ex vi voti obedientiæ obligatur Religiosus ad obediendum in rebus licitis, & honestis, & quæ concernunt Regulam, quale est hoc, vt munus procuratoris gereret pro defensione Capituli suæ Religionis. 33

Credo etiam Procuratorem Generalem nostri Ordinis potuisse suscipere talis causæ defensionem, tum ex vi sui muneris, quòd est defendere Religionem, tum propter priuilegium Bonifacij noni pro Prædicatoribus, quod retuli *supra verbo Procuratores Religionum numero 4.* in quo Procuratoribus Generalibus conceditur facultas assumendi quascunque causas Ordinis, etiam in iis, in quibus requiritur speciale mandatum, perinde ac si ab iis, ad quos interest, data esset omnimoda potestas. Idque supponitur à Rota in vna Theatina *Iurisdictionis* coram D. Coccino anno 1614. vbi habetur, Procuratores Generales Religionum communicantium in priuilegiis cum Dominicanis posse vti concessione Bonifacij IX. relata. Oporteret tamen rectè instructum esse in causa ipsa, alias non posset nec licitè nec validè eam assumere. 34

DVBIVM QVINTVM.

An prædictum Capitulum, & eius electiones annullari deberent, eò quòd Socij Conuentuum, qui in eis vocem habuerunt, non fuissent electi ab omnibus in Sacris constitutis.

35 SVppono ex dictis *tomo primo parte prima cap. 15. numero quarto*, ad electiones, quæ fiunt inter Regulares, admitti vt electores Clericos omnes in Sacris constitutos, provt ex *cap. ex eo de elect. in 6.* & Clement. *Vt ij de ætat. & qualit.* ac Concil. Trident. *sessione 22. cap. 4.* dixi eo loco. Id etiam videtur esse de iure communi Religionis. Nam *parte 4. cap. 24. numero primo*, dicitur excludendos esse ab electionibus professos qui in Sacris non existunt. Ex quo denotatur quòd omnes in Sacris existentes admitti debeant.

36 Nihilominus dicendum, propter ius particulare illius Prouinciæ non potuisse, nec debuisse ad electionem Sociorum Priorum ituorum ad capitulum Prouinciale admitti omnes in Sacris constitutos, sed solùm illos, qui viginti annos in professione habebant, ac proinde non propterea Capitulum Prouinciale prædictum, aut electiones in ipso factas impugnari posse.

37 Et primò, antequam id probetur, nullatenus audiendos fuisse prædictos Patres oppositores in hoc, non solùm liquidò habetur ex dictis toto dubio primo & secundo; sed specialiter ex eo quòd in Actis prædicti capituli in authentica forma ad Generalem Romam trasmissis §. *Tunc Reuerendiss. Pater* sic habetur. *Et statim rationem posuit* (scilicet Præsidens) *cum Sociis Conuentuum, & ipsi litteras, in quibus status eorum, & bonorum eorumdem continebantur, exhibuerunt, quibus iam examinatis interrogauit: An quis esset qui impedimento aliquo Canonico, voce actiua, aut passiua esset priuatus & nemine reclamante omnes habiles inuenti sunt, & vt tales reputati à R. P. Præside.* Nullo ergo iure dicti Patres oppositores dicere potuerunt præfatos Socios Priorum illegitimos suffragatores fuisse, siquidem expressè, vel tacitè, ipsi, qui erant Gremiales Capituli, eos in eodem Capitulo *nemine reclamante* habiles inuenerunt. Procedunt enim contra illos adducta *supra dub. primo, & secundo*, & præsertim Regulæ illæ Iuris: *Quod semel placuit amplius displicere non potuit.* & illa *Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum*, ac illa *Nullus potest venire contra factum suum.*

38 Deinde planè conuincitur, quòd hic modus eligendi Socios debuerit omnino obseruari in Prouincia Castellæ. Cum enim prius diuisa esset in duas Prouincias, quarum vna Castellæ nouæ & altera Castellæ veteris vocabatur, vnitæ fuerunt auctoritate Pontificia, Regia, & ordinaria Generalis in vnam Prouinciam Castellæ cum certis pactis, & conditionibus, quarum vna fuit *numero 13.* quòd solùm haberent vocem in electione sociorum Priorum iturorum ad Capitulum Prouinciale illi, qui habuissent viginti annos in professione, & quòd si alio modo fieret talis electio esset irrita, & omnino nulla ipso facto. Hæc autem conditio habebat robur, & firmitatem, primo, quia facta est à Commissariis vtriusque Prouinciæ nomine Religiosorum ipsius, qui proinde cesserunt iuri suo, si quod habebant, ad oppositum. Secundò, quia facta est auctoritate ordinaria Generalis, qui, iuxta Constit. Ordinis *part. 2. cap. 1. num. 9. & 11.* non solùm habet facultatem dispensandi in Constitutionibus Ordinis ex legitima causa; sed etiam (quod est maximè notandum) habet totam auctoritatem, quam habet Capitulum Generale, præter quam in tribus casibus, in quibus non includitur iste. Constat autem euidenter potuisse Capitulum Generale facere prædictam conditionem pro bono regimine Religionis. Tertiò, & præcipuè, ex eò quòd prædicta conditio facta fuit ex vi Breuis Sanctissimi Domini Nostri Vrbani 30. Augusti 1636. in quo conceditur auctoritas dicto Theodoro generali eligendi aliquem Religiosum in Vicarium Generalem cum auctoritate Prouincialis vtriusque prædictæ Prouinciæ absoluendi à suis Prouincialatus Officiis, si illa sponte renuntiare *recusauerint, dictasque duas Prouincias in vnam Castellæ Prouinciam vnire cum illis pactis, & conditionibus, in quibus Fratres vnius, & alterius Prouinciæ Castellæ conuenerint.* Et postea in fine additur: *Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, dictique Ordinis, &c. statutis & consuetudinibus, &c.* Quartò, quia huiusmodi conditio cum aliis recepta, & approbata fuit à Gremialibus vtriusque Prouinciæ Congregatis in Capitulo prouinciali Matriti celebrato 17. Octobris 1638. instrumento etiam facto coram Illustrissimo Domino Nuncio Hispaniarum tunc temporis Domino Campeggio, & eius Notariis. Gremialem autem Prouinciæ omnes Fratres ipsius repræsentant, ac per consequens potuerunt recipere, & approbare prædictam conditionem cum aliis. Denique quintò, quia Magister Michaël Nauarrus eo tempore Prouincialis curare debebat prædictam conditionem simul cum aliis seruari ex vi iuramenti præstiti in Capitulo Prouinciali Matritensi anni 1638. in quo fuerat electus. Vt enim constat ex Actis authenticis eiusdem Capit. §. *Deinde* post suam in Prouincialem electionem genuflexus in conspectu omnium Capitularium fecit iuramentum iuxta formam præscriptam in pactis, & conditionibus vnionis seruandi inuiolabiliter in vtroque foro prædicta pacta, & conditiones, inter quas erat ista.

Etsi autem confirmatione à generali non egeret, 39
vtpote, quia facta fuit auctoritate Apostolica Papæ, auctoritate etiam ordinaria generalis, auctoritate insuper Vicarij Apostolici, & Generalis, consentientibus, & approbantibus gremialibus vtriusque Prouinciæ, qui illam totam repræsentant, vt præmissum est; nihilominus ab eodem generali confirmata fuit Litteris patentibus datis 8. Ianuarij 1639. Constat enim ex Actis authenticis Capituli intermedij eiusdem Prouinciæ celebrati in Conuentu Vallis-morensi 28. Aprilis 1340. §. *Deinde.* Prouincialem exhibuisse Diffinitorio litteras eiusdem generalis continentes confirmationem vnionis inter vtramque Castellam, & confirmationem legum, & conditionum sub quibus facta fuit vnio. Cui consonant Epistolæ eiusdem generalis ad Prouincialem eiusdem Prouinciæ, & ad Magistrum Orbeam Præsidem Capituli, de quo est controuersia, & ipsorum ad generalem, quæ partim apud illos, partim in Registris litterarum pro Hispania cernuntur; ex quibus habetur hanc conditionem confirmatam fuisse cum cæteris à prædicto Reuerendissimo, simulque voluisse, vt ea executioni mandaretur. Idem etiam corroborat quod huiusmodi etiam conditio innouata fuit in Capitulo Prouinciali, de quo est controuersia §. *tertia conditio*,

conditio, quòd nullatenus fieret, si ea à præfato generali reprobata fuisset, vel non confirmata. Imò cum innouatio dictæ conditionis facta sit annuentibus, consentientibus, & subscribentibus dictis PP. oppositoribus, vt patet ex actis dicti capituli, ideo nullatenus audiri poterant contra ipsam, propter dicta *supra dub.* 1. *&* 2.

40 Nec obstat, quòd obiiciebant Patres oppositores contra præfatam, & alias conditiones vnionis, esse videlicet contra præfatum Breue Sanctissimi; eo quòd in ipso Papa concedat facultaté Vicario generali à generali deputato vniendi dictas Prouincias, & conuocandi ad Capitulum Prouinciale *pro noua Prouincialis electione, aliisque omnibus, & singulis faciendis, quæ in Capitulis Prouincialibus dicti Ordinis iuxta illius Cōstitutiones Apostolica auctoritate confirmata fieri solent.* Ex eo inferentes hanc conditionem inualidam esse, eò quòd contraria sit constitutionibus Ordinis. Sed futilem fuisse hanc obiectionem constat primò, quia, vt manifestè liquet ex ipso Breui ibi solùm loquitur Pontifex de Capitulo Prouinciali celebrato anno 1638. in quo completa fuit vnio Prouinciarum, non de capitulo celebrato anno 1642. de quo modo est controuersia. Secundò, quia ibi nihil præcipit, aut disponit, sed solùm refert, quæ fieri solent in capitulis Prouincialibus; nec in verbis adductis dicitur *fieri debent*, sed *fieri solent*. Vnde argumentum ex prædicto Breui SS sumptum, nullius momenti esse comprobatur.

41 Nec etiam obstant adducta in principio huius dubij ex Iure communi, & constitutionibus nostræ Religionis; non solùm, quia ibi, maximè in Iuribus relatis ex Iure communi, solùm videtur permitti, aut concedi quod omnes Clerici adsint electionibus, non verò præcipi, sed etiam, & præcipuè, ex eo quòd, vt patet ex Breui Sanctissimi adducto *supra num.* 38. idem Sanctissimus concedit facultatem reuniendi dictas Prouincias in vnam, cum illis pactis, & conditionibus, *in quibus Fratres vnius, & alterius Prouinciæ conuenerint*: addendo in fine, *non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, dictique ordinis statutis, & consuetudinibus.* Per hæc enim satis denotatur ex vi authoritatis à Papa concessæ potuisse dictos Religiosos statuere hanc conditionem pro vnione Prouinciarum, non obstantibus Iure communi, aut constitutionibus Ordinis.

Dubium Sextum.

An prædictum Capitulum, & eius electiones inualidæ fuerint propter vota quædam in illo adiuncta.

42 Extollebant præterea Patres oppositores obiectionem aliam contra validitatem capituli, videlicet quòd, vt constat ex Actis ipsius, in eo numerantur quinquaginta Gremiales: cum tamen, iuxta ipsorum computationem, tot nequiuerint esse. Vnde dicebant suppletum fuisse numerum aliquorum absentium contra Concilium Tridentinum *sessione* 25. *capite* 6. *de Regularibus*, ac per consequens electiones inualidas fuisse, & suffragatores adiunctos inhabiles postea ad omnia officia Ordinis. Dicit enim Concilium. *Nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoscunque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere. Si verò contra huius decreti Constitut. aliquis electus fuerit, electio irrita sit; & is, qui ad hunc effectum se in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiserit, deinceps ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis existat, facultatesque super his concessæ eo ipso abrogatæ censeantur, & si in posterum aliæ concedantur, tanquam subreptitiæ habeantur.*

Hanc tamen obiectionem nullius momenti esse liquido suadetur. Et primò quidem, cum nihil constaret de eo quòd opponebatur, nec per testes idoneos, instrumenta authentica, aut processum formatum, proculdubio Patribus oppositoribus credendum non erat. Sed si circa id fuisset aliquod dubium, citanda, & audienda esset pars capituli, prout Iuris est, iuxta dicta *supra dubio* 3. Interim tamen secundò, audiri non debuisse præfatos Patres, conuincitur, tum propter superius dicta *dub.* 2. tum specialiter, quia ipsimet personaliter assistentes electioni Prouincialis, in qua vocem habuerunt prædicti quinquaginta suffragatores, eam, vt legitimam, & Canonicam (idem dico de electione Diffinitorum) acceptarunt, & approbarunt. Vt enim constat ex verbis dictorum Actorum authenticorum capituli §. *iam ergo*, facta electione Prouincialis, *acceptatur* electio à R. P. *Præside*, *nemine reclamante*, *&*, *vt canonica est habita.* Subditur postea, *& tandem solitam obedientiam nouo prouinciali electo omnes Gremiales exhibent.* Quam etiam exhibuerunt per sex menses post capitulum celebratum. Et sanè tertio, cum, iuxta Iura, & antiquam Ordinis consuetudinem, prout colligitur ex Formula celebrandi Capitula Prouincialia §. 21. & 26. quam retuli *supra num.* 7. finito scrutinio pro electione Prouincialis, & diffinitorum, Præsidens Capituli interroget gremiales an habeant illam electionem, vt legitimam, & prædicti Patres, qui gremiales etiam erant, nihil dixerint, quin potius prædictas electiones acceptauerint, & approbauerint, proculdubio signum euidens est nullum illegitimum suffragatorem ad præfatas electiones admissum fuisse. 43

Ad maiorem etiam abundantiam, & tollendum omnem scrupulum, dico, potuisse Patres illius capituli ex vi vnius conditionis præfatæ vnionis *num.* 9 (quæ erat quòd, vt in capitulis Prouincialibus essent semper paria vota vtriusque Prouinciæ vnitæ, scilicet, Castellæ nouæ, & veteris, possent Patres illius partis Prouinciæ, quæ habebat minora vota eligere sibi tot suffragatores, quot essent necessarij ad adæquandum vota, seu suffragatores alterius partis) eligere, seu creare aliquot suffragatores. Quod fecerunt vtentes iure præfatæ conditionis factæ authoritate Apostolica Papæ, ordinaria Generalis, & delegata Vicarij Generalis Apostolici, consentientibus non solùm Commissariis vtriusque Prouinciæ, sed etiam Gremialibus illius totam Prouinciam repræsentantibus, vt dictum est *supra dub.* 5. *num.* 38. Hoc autem licitum esse constat ex declaratione quadam Sacræ Congregationis, quæ habetur simul cum alijs in Codice antiquo in Bibliotheca Transpontinæ de Vrbe reseruato, vbi sic: *Cum Fratres Sancti Augustini postulassent declarari an institutio vocum, quæ non fit per creationem nouorum titularium, neque per supplementum vocum absentium, sed per habilitationem eorum, qui cum non essent vocales efficerentur vocales, sit contra Concilium; Congregatio inclinauit non esse contra Concilium.* 44

Quod ergo dicebant huiusmodi adiunctionem votorum 45

votorum esse suppletionem votorum absentium sine ratione dicebatur, cum pariter dicere possent factam fuisse ad supplenda vota eorum, qui è vita discesserant. Non enim talis electio, seu institutio illorum suffragatorum fuit ad supplendum vota absentium (quod prohibet Concilium, & non ignorabant docti illi Patres Capitulares) nec ad supplendum vota defunctorum, sed præcisè, solùm, & formaliter ad adæquandum vota vnius partis Prouinciæ cum votis alterius, prout poterant, & debebant facere, ex vi præfatæ conditionis.

46 Nec obstat si dicatur hanc conditionem non fuisse confirmatam à Generali Stratio, quin potius fuisse ab eo reprobatam, quia videbatur contraria Concilio Tridentino. Respondeo enim non constasse de tali non confirmatione, seu reprobatione; & dato quòd de illa constasset, adhuc executioni mandari potuisset. Tum quia cum illa facta fuerit ex vi Breuis Sanctissimi, de quo supra, authoritate etiam generalis, & Vicarij generalis ab ipso instituti, ac acceptata & recepta à toto gremio capituli, non videbatur necessaria confirmatio generalis, cum nullo Iure id probetur; & dato quòd ab ipso reprobata fuisset, solùm censeri debebat reprobata, quatenus contraria præsumebatur esse Concilio Tridentino, videlicet, si per illam intenderentur supplere voces absentium, non alio modo. Quare, cum prædicta votorum adiunctio facta non fuerit ad supplendas voces absentium, cessaret præsumptio generalis reprobantis illam, ac per consequens executioni mandari posset. Vt enim dixi *supra verbo Leges Regularium numero* 61. quando lex fundatur in præsumptione alicuius facti, vel defectus, seu delicti, si præsumptio cessat, eo quòd de contraria veritate constat, cessat etiam obligatio legis.

47 Addendum ad maiorem etiam abundantiam, quòd casu dato, & non concesso, quòd Patres illi capitulares suppleuerent votum alicuius absentis, cum id non fecerint propria authoritate, sed legitimè & ex vi præfatæ conditionis, authoritate Pontificia, ordinaria, & delegata, vt præmissum est, nihil omnino contra mentem Concilij fecissent. Concilij enim intentio, dum negat vota absentium suppleri posse, solùm est, ne id fiat illegitimè, & authoritate solius Præsidentis Capituli, prout habent Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regul. qu.* 51. *art.* 6. Miranda 2. *tom. Man. prælator. qu.* 23. *art.* 7. Iulius Lauorius *cap.* 17. *num.* 33. Franciscus Bordonus *Resolut.* 26. *num.* 6. Thesaurus *in Praxi part.* 2. *cap.* 11. §. *nota tertiò.* Referam autem Rodriguez, & Mirandæ verba, quos alij sequuntur. Rodriguez ergo sic habet: *Concilium enim solùm tollit consuetudinem quamdam antiquam, qua in aliquibus Religionibus præsidentes in Capitulo vota absentium propria authoritate supplebant, dicendo, hic loco talis prouincialis substituatur, & hic loco alterius, ad effectum electionis faciendæ, quod in magnum Religionis vertebatur detrimentum; cum hoc modo electiones non secundum Deum fieri contingeret.* Miranda verò sic: *Mens ergo, atque intentio supradicti Concilij loco praallegato tantum fuit tollere, ac penitus amouere deprauatam quamdam antiquam consuetudinem, quam habebant Superiores, & Præsidentes in Capitulis ad effectum suarum faciendarum electionum, absentium vota supplendi, & votum, & vocem cui volebant tribuendi propria sua authoritate dicendo illi; Tu esto Prouincialis talis Prouinciæ loco absentis, nam ego te substituo, & sic de aliis, &c. Quod quidem vergebat in magnam electionum fraudem, atque Religionum omnium detrimentum. Hoc itaque tantummodo fuit vetitum, atque prohibitum per supradictum Concil. Trid.*

Adde tamen, etiam ad maiorem abundantiam, prædictam adiunctionem votorum licitam, & legitimam fuisse. Quod probatur ex Reg. quadam à Doctoribus recepta ex *cap. vnico de sponsat. impuber. in* 6. scilicet, quòd *quando actus non valet eo modo, quo fit, valet eo modo, quo valere potest.* Propterea enim ibi deciditur Matrimonium impuberum, quod ratione ætatis non valet, valere vt sponsalia: quia hoc modo valere potest. Vbi Glossa *ibidem versicul. Matrimonium* ait, *si non valet vt ago, valet vt valere potest.* Et ita hanc Regulam vt certam supponit Sanchez *lib.* 5. *in Decalog. cap.* 4. *num.* 104. *&* 105. ex aliis, & ex ea deduxi *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 2. *num.* 28. professionem nullam ex defectu facultatis in acceptante illam, vel propter seruitutem, aut similes causas, saltem valere, vt votum simplex. Quod si professio ob defectum ætatis, aut anni nouitiatus nulla, non valet, neque, vt votum simplex, ideo est, quia Concilium Trident. ita disposuit, iuxta dicta eo loco; si enim ita non disposuisset, valeret vtique ex vi dictæ Regulæ. Ex ea autem ad propositum efficaciter sic argumentari licet. Admisso, & non concesso illam adiunctionem votorum non valuisse præcisè, vt talem, nec ex vi conditionis factæ in vnione Prouinciarum, nihilominus quia facta est à toto gremio Capituli, nemine reclamante, aut contradicente, proculdubio valere debuit propter Regulam adductam in quantum valere potuit. Potuit tamen valere in ratione institutionis, seu creationis nouorum votorum, ergo valuit hoc modo. Potuisse autem valere dictam adiunctionem votorum in ratione creationis, seu institutionis nouorum votorum, constat non solum ex declaratione Sacr. Congregationis relatis *supra num.* 44. vbi id clare habetur, sed etiam, quia iuxta communem doctrinam quam tradidi *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 15. *num.* 20. omnes vnanimiter de Capitulo nemine discrepante possunt admittere extraneum ad eligendum cum eis: prout tenent Panormitanus *in cap. scriptum de elect. num.* 3. *& in cap. cum Vintomensis eodem numero & titulo.* Nauarrus *lib.* 5. *Consilior. de Simonia Consil.* 9. Passarellus *in Scholiis de elect. dub.* 6. & Peyrinis *tom.* 1. *de Subdit quæst.* 1. *cap.* 31. §. 8. *conclus.* Et ratio est, quia sicut omnes vnanimiter de Capitulo possunt totam potestatem eligendi in compromissarios transferre, iuxta dicta eo *cap.* 15. *num.* 11. ex *cap. Quia propter de elect.* multò magis poterunt communicare aliis, vt cum eis coëligant. Valuit ergo prædicta adiunctio votorum saltem isto modo, ac per consequens oppositio ex hoc capite petita nulla censeri debuit.

Dvbivm Septimvm.

An tale Capitulum, & electiones in ipso factæ annullari deberent ob non seruatam formam Capitis, Quia propter, de elect. maximè quoad numerum Scrutatorum.

Svppono ex dictis *tom.* 1. *cap.* 15. *num.* 11. & *tom.* 2. *cap.* 12. *num.* 25. & præsertim *tom.* 3. *verbo Electio inter Regulares num.* 2. in electionibus Prælatorum Regularium obseruari debere formam præscriptam in *cap. Quia propter de elect.* Videlicet, de tribus Scrutatoribus assumendis pro ipsis, qui singulorum eligentium 49

eligentium vota exquirerent, & poſtea publicarent, propter plures Sac. Rotæ deciſiones eo loco relatas, vbi etiam, & eodem *ſupra verbo Capitulum num.4.* qualiter nullum capitulum poſſit alterare, immutare, aut ſupplere dictam formam eo *c. Quia propter* deſignatam.

50 Ex quo magnum ſibi argumentum contra validitatem capituli, de quo modo agitur, & electionum in ipſo factarum, deſumere videbantur Patres oppoſitores. Credebant enim tantùm in eo fuiſſe vnum Scrutatorem deſignatum, & non tres, eo quòd in Actis Capituli ipſius §. *Sabbato adueniente*, dicatur, cum eſſet ſermo de electione Diffinitórum. *Et ſtatim ad ipſam proceditur per ſuffragia ſecreta, inſtituto iam ſcrutatore R. P. M. Ioanne de Erias ad ipſa ſuffragia regulanda.*

51 Hanc verò prætenſam nullitatem multa eneruant. Primum quidem, quia ibi non dicitur hunc tantum Scrutatorem inſtitutum eſſe, ſed illum fuiſſe inſtitutum ad *Suffragia regulanda*, quo denotatur inſtitutos eſſe alios duos ſcrutatores ſimul cum ipſo, ſed huic ſoli commiſſum fuiſſe, vt potè viro ætate, grauitate, & morum probitate claro, regulare ſuffragia, id-eſt: vel ſcribere in cartula nomina eorum, qui eligebantur, vt poſtea conſtaret quinam haberet plura vota, vel extrahere vota ex vrna, numerare, & euoluere, quòd vni ex Scrutatoribus committitur in Formula celebrandi capitula, de qua *ſupra num.7.* §.19. eſto alij Scrutatores cum ipſo vota ſuffragantium exquirerent, viderent, & in ſcriptis redacta publicarent, quæ ſunt duo munia Scrutatorum ex eodem *cap. Quia propter.*

52 Redigere autem vota in ſcriptis, ſeu ſcribere nomina eorum, qui eliguntur, quòd poteſt dici, illa regulare, per vnum ex ſcrutatoribus fieri debet, vt aduertunt Abbas *in d. c. Quia propter num.9.* & Sigiſmund. de Bonon. *ſupra dub.21. num.16.* Non explicatur autem hoc in prædictis Actis capituli, quia in ipſis non referuntur per extenſum, & ad longum geſta in ipſo, ſolùm ſtrictè, ſummariè, & imperfectè. Conſtat enim ex ipſis ea non eſſe perfecta, & completa, ſed manca, mutila, & imperfecta (in quo ſanè reprehenſione digni, qui in cauſa fuerunt quòd ſic fierent.) Secundo, quia, cum Patres illius capituli in celebratione ipſius obſeruauerint formulam dictam celebrandi capitulum Prouinciale à Generali Stratio illis traditam, proculdubio deſignarunt tres Scrutatores pro electionibus, quia ita præſcribitur in dicta formula §. 16.

53 Tertiò, quia cum electiones factæ in dicto capitulo celebratæ fuiſſent de conſenſu omnium eligentium, nemine reclamante, contradicente, aut proteſtante in contrarium, quin potius cunctis verbo, & opere acceptantibus, & recipientibus electiones, & electos per ipſas, non ſolum tempore capituli, ſed multo etiam poſt illud, euidenter etiam denotatur non contigiſſe hunc errorem in electionibus ipſius, aliàs Patres aduerſarij, niſi cæci eſſent, reclamaſſent, vel monuiſſent Præſidem, ne committeretur tam grandis error, quòd nullatenus fecerunt, niſi ſolummodo Romæ exiſtentes, & nouas oppoſitiones contra Capitulum quæritantes.

54 Quartò, quia id quod dicitur de vno Scrutatore deſignato in prædictis actis Capituli ſolùm eſt pro electione Diffinitorum, non pro electione Prouincialis, aut aliorum Prælatorum: quia pro horum electione in dictis Actis, vt potè imperfectis, & mutilis (vt dictum eſt) nihil habetur erga numerum Scrutatorum. Formam autem iure communi præſcriptam *cap. Quia propter* relato ſolùm eſſe attendendam in electione Prælatorum, non in electione Diffinitorum, Sociorum, Diſcretorum, &c. colligitur ex ipſo *capite Quia propter*, quia ibi ſolum eſt ſermo de electione eorum, quorum defectu Eccleſiæ manent viduatæ, quod ſolùm competit Prælatis quia ſunt ſponſi ipſarum. Fauet *cap. Ne pro defectu eodem titul. de elect.* Gloſſa *in dicto capite Quia propter, verbo Eccleſiis viduatis.* Gloſſa *in capite Sicut de elect. in 6.* poſt alios, Syluest. *in Summa verbo Electio 2. quæſtione 1.* Layman. *ſupra cap.7. qu.78.* Item Iulius Lauorius *ſupra cap. 19. num.7.* & Barboſa *de Iure Eccleſiaſtic. lib. 1. cap.19. num.154.* expreſsè aſſerentes formam dicti *cap. Quia propter* non eſſe attendendam in electione Diffinitorum. Vnde infertur, quòd hæc nullitas à præfatis Patribus prætenſa ob defectum Scrutatorum nullatenus ipſis fauere poterat, ſi quidem in Actis capituli ſolùm id habetur pro electione Diffinitorum, pro quibus ipſi non ſunt ex iure communi neceſſarij.

Quamuis autem ex dictis ſufficienter euacuata fuerit obiectio à præfatis PP. oppoſitoribus facta contra electiones dicti capituli ob defectum Scrutatorum: nihilominus ad maiorem abundantiam, & pro veritatis explicatione addendum, quòd, quamuis formula illa celebrandi Capitula Prouincialia à Reuerendiſſ. Generali Stratio pro celebratione illorum facta, iure obſeruari debuerit in præfato capitulo, & in aliis, ſi tamen non obſeruaretur eo modo quo ab ipſo præſcripta fuit, vel in poſterum non obſeruetur (eo quòd cum fuerit ſolùm decreto ipſius facta per illius mortem iam ceſſauerit eius obligatio) nihilominus electiones validæ eſſent, & in poſterum validæ erunt, ſi Præſidens in ipſis ſimul cum duobus antiquioribus Gremialibus exerceant munus Scrutatorum, vota ſuffragatorum exquirendo, & poſtea publicando. Ratio eſt, quia iſte modus celebrandi electiones antiquiſſimus eſt in religione, & conſuetudine receptus. Tum quia eſt introductus authoritate Apoſtolica Clementis VII. in Bulla *Cum acceperimus* per modum Breuis data Romæ 2. Aprilis 1524. in qua in virtute Sanctæ obedientiæ præcepit motu proprio, & ex certa ſcientia Generali, ac Diffinitoribus Capituli Generalis Vere iis eo anno celebrandi, vt ad Reformationem vniuerſalem Religionis, tam quoad mores, quam quoad Ordinis inſtituta procedere deberent, dando illis omnimodam poteſtatem ad ea, ipſaque authoritate Apoſtolica confirmando, & roborando. Ex vi cuius facultatis prædicti Generalis, & Diffinitores Conſtitutiones antiquas Ordinis per q. Reuerendiſſimum Generalem Ioannem Soreth, & Diffinitores Capituli Generalis Bruxellis celebrati anno 1466. approbatas, & publicatas de nouo correxerunt, & emendarunt, atque ad meliorem, & probatiorem formam redegerunt, ipſaſque toti Ordini obſeruandas tradiderunt, vt patet ex *cap. vnico de Reformatione*, quod eſt in prædictis Conſtitutionibus in principio. In prædictis autem Conſtitutionibus Ioannis Soreth approbatis, & confirmatis à dicto Clemente VII. ex vi prædicti Breuis; imò ex vi eiſdem receptis *part.5. de elect. Capituli prouincialis cap.6.* ſic dicitur: *Electio autem prouincialis fiat modo, & forma, quibus electio prioris Generalis fit. De qua ſupra capitul.1. & diligenter obſeruentur omnia illa, quæ ibi ponuntur, excepto quòd Prouincialis eſt per Priorem Generalem confirmandus antequam Officium exequatur.* Quia ergo cum agitur de electione Prioris Generalis in eiſdem Conſtitutionibus ſic dicitur. *Electio autem eius fiat hoc modo.* 55

Præſidens

Præsidens in Capitulo iuxta declarata cum duobus Definitoribus primarum Prouinciarum conscribat voces singulorum Gremialium, ita quòd ipse qui præsidet primò vocem suam aliis nescientibus scribat; Deinde secundus solo Præsidente audiente; postmodum tertius audientibus duobus primis. Deinde singuli aliorum coram illis tribus; ideo, vt dixi hæc forma celebrandi Capitula, ita vt prædicti Præses, & duo antiquiores Capituli Patres gerant munus Scrutatorum, seruari potuit in Capitulo Prouinciali, de quo est controuersia, & in aliis sequentibus totius Religionis.

56 Nec obstat Reuerendissimum Stratium in dicta formula celebrandi Capitula §.16. statuisse, vt Præsidens de assensu Diffinitorum assumere deberet tres ex Gremialibus Capituli ad Scrutatorum munus exequendum, quo visus est supponere ipsum Præsidem, & duos antiquiores Patres Gremij non debuisse exercere hoc munus.

57 Respondeo enim (quod bona venia Reuerendissimi Generalis, & doctissimi viri dictum sit) ipsum non potuisse alterare, aut immutare modum præscriptum in præfatis Constitutionibus Ioannis Soreth authoritate Apostolica, vt visum est approbatum. Ratio est, quia iuxta dicta à me *to.1.p.1.c.8.n.22.* ex doctrina Nauarri ibi adducta, Constitutiones, seu statuta Religionum authoritate Papæ confirmata, quando id fuit per modum decreti, mandati, aut ordinationis, non possunt, etiam à Capitulis Religionum mutari. Quod multo magis procedit in Generali. Prædictam autem Constitutionem, & omnes alias dicti Reuerendissimi Soreth hoc modo confirmatas fuisse à Clemente VII. constat ex verbis ipsius Breuis, quod habetur ante dictas Constitutiones, & alias Reuerendissimi Generalis Audeth, quæ talia sunt: *Motu proprio, & ex certa nostra scientia vobis in virtute Sanctæ obedientiæ iniungimus, & mandamus, vt ad reformationem vniuersalem dictæ Religionis tam quoad mores quàm quoad reliqua dicti Ordinis instituta procedere velitis, & debeatis. Dantes vobis facultatem, & omnimodam potestatem reformandi omnia, & singula, quæ vobis ratione praua in dicta Religione indigere reformatione videbuntur. Quæ omnia ex nunc, prout ex tunc, & è conuerso authoritate Apostolica confirmamus, & roboramus.* Ex quo habetur prædictam Constitutionem, & aliàs eiusdem Soreth approbatas, & confirmatas fuisse per modum decreti, mandati, & ordinationis authoritate Apostolica; ac proinde non potuisse alterari, aut immutari sola authoritate Religionis.

58 Ex quo etiam cessat obiectio, quam aliqui facere possent, videlicet: prædictam Constitutionem Ioannis Soreth reuocatam fuisse per posteriores Constitutiones, quales sunt Reuerendissimi Baptistæ Caffardi de Senis, & Capituli Generalis Romani de anno 1580. iussu editæ, *part.4. cap.6. num.3. & cap.15. num.4.* aliæ etiam nouissimæ Reuerendissimi Gregorij Canalis, ac Capituli Generalis Romani de anno 1625. *part.4. cap.6. num.3. & cap.15. num.4.* In eis enim omnibus Constitutionibus nulla fit mentio de prædictis tribus Præside & duobus primis Diffinitoribus, sed solùm habetur quòd datis suffragiis per schedas, *vnus de præcipuis Gremialibus ad nutum Præsidentis, singulatim dictas schedas extrahat, & euoluat, & alius audiente toto Gremio, vota singulorum eligentium legat, & pronunciet.* Additurque in omnibus illis *part.5 cap.vlt. Quæcumque autem Statuta prædictis Statutis contraria, aut Regulæ nostræ dissonantia, in quibuscumque Capitulis præteritis edita, penitus reuocamus, & præsentia Statuta cöfirmamus. Prioribus prouincialibus præcipientes per salutarem obedientiam, quatenus in singulis Conuentibus suarum prouinciarum istas Constitutiones diligenter faciant custodiri omnibus aliis reuocatis.*

Respondeo enim, nullatenus per prædictas constitutiones posteriores censeri debere reuocatas priores illas Ioannis Soreth. Tum quia, vt dixi, id fieri non poterat sine authoritate Apostolica cum priores illæ Ioannis Soreth Apostolica authoritate per modum mandati, & ordinationis editæ, & confirmatæ fuerint. Tum quia non sunt contrariæ ipsis, sed quod in prioribus illis Ioannis Soreth non exprimebatur de duobus illis, quorum vnus extraheret, & euolueret vota, & alius ea legeret aut pronunciaret, exprimitur in posterioribus Baptistæ Caffardi, & Gregorij Canalis. Cuius signum est, quòd, secundum consuetudinem etiam immemorabilem religionis id soleant facere, vel ipse præsidens, vel antiquiores Patres, seu Diffinitores, qui munus Scrutatorum exercent iuxta præscriptum dictæ Constitutionis Soreth. 59

Maximè videtur obstare contra prædictam Constitutionem Soreth, quòd videatur reuocata per Concilium Trident. *sess. 25. de regularib. cap. 6.* vbi decernitur, electiones omnes inter regulares debere fieri *per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur.* In præfata autem constitutione oppositum habeatur, videlicet; *Præsidens in Capitulo iuxta declarata cum duobus Diffinitoribus primarum prouinciarum conscribat voces singulorum Gremialium, ita quòd ipse qui præsidet primò vocem suam aliis nescientibus scribat. Deinde secundus solo præsidente audiente, postmodum tertius audientibus duobus primis. Deinde singuli aliorum coram illis tribus.* Et inferius in decreto electionis sic habetur: *Ego talis nomine meo, & nomine aliorum mecum in nominatione, & publicatione vocum in talem Fratrem concordantium eligo, & denuncio talem Fratrem esse priorem Generalem Ordinis nostri, in quem tales, & tales consentiunt.* 60 61

Respondeo enim, quòd, etsi prædicta Constitutio Ioannis Soreth censeri debeat reuocata à Concilio quantum adhoc vltimum, videlicet, quòd ille qui facit Decretum electionis dicat Generalem, vel Prouincialem electum fuisse illum *in quem tales, & tales consentiunt*, illos notando, quia hoc est expressè contra concilium, & propterea sublatum in posterioribus constitutionibus Ioannis Caffardi, & Gregorij Canalis: nihilominus non est reuocata quantum ad primum, videlicet, quòd Scrutatores audiant, vel sciant illum cui Gremiales suffragatores præbent suum votum, seu suffragium viua voce: Concilium enim solùm præcipit quòd electiones fiant per vota secreta, *ita vt eligentium nomina nunquam publicentur.* Vnde non prohibet quòd Scrutatores sciant, vel audiant nomina eligentium, seu illum quem eligunt electores viua voce; cum adhuc id censeatur secretum, cum paucis sit cognitum, nec possint illud postea manifestare, imò ad id secretum astringi debeant iuramento, prout habetur in dicta Formula celebrandi Capitula §. 16. & consultum ac consuetum esse tenet Layman. *de elect. cap.7. qu.72.* ex Rodriguez *to.2.q.Regul.q.52.art.2.* Consonant quæ dixi *supra verbo Electio quoad Regulares num. 11. in fine* ex declarationibus S. Congregationis, & ex Garzia, & Castellino, & *verbo Abbatissa, seu Priorissa, n.3.* ex declaratione etiam Sac. Congregationis apud Naldum, & Barbosam eo loco relatos. Maximeque consonat, quod habet Rota in Metensi *Monasterij* 5. Iulij 1621. coram D. Coccino §. vlt. allegans

Rodriq.

Rodriq. Zerol. & Azorium, asserendo, scilicet, dispositionem *cap. Quia propter de election.* non esse sublatam per Concilium Trident. *vbi supra.* dum petit electiones fore secretas. Fulcitur etiam ab eodem Concilio *cap.7.* vbi decernitur, vt ille, qui electioni Abbatissarum, &c. præest, *vota singulorum audiat, vel recipiat.* Super quem locum Concilij S. Congregatio sic censuit, teste relato Garzia *de Benefic. part.5. cap.4. num.190.* & Barbosa *ibid. Superior, qui electioni Abbatissarum praeest, potest vna cum Vicario, vel Secretario, vel alio ab Episcopo assumpto vota singularum Monialium oretenus audire.* Item *super cap. 6. eiusdem Concilij*, eodem Garzia *ibid. num. 189.* & Barbosa *super illud cap.* testantibus, sic habet eadem S. Congregatio *Si electi fuerint à Superioribus aliqui, vt puta quatuor, qui vota omnium recipiant electio reputabitur Canonica, & secreta.* Et iterum iisdem Authoribus testibus, *In electionibus Abbatissarum vota oretenus accipi possunt à suis Superioribus, licet quatuor aut quinque ea sciant*, prout Garzia *num. 190.* refert, vel, prout Barbosa *ibid. cum duobus testibus.* Vnde non obstante Concilio Trident. posse fieri electiones per vota, viua voce data Scrutatoribus, tenent Garzia relatus. Suarez *4. tom. de Relig. tr.8. l.2. c.5. num.10.* afferens etiam aliquas ex declarationibus relatis. Sigismundus de Bononia *supra dub.26. num.11. & 12.* referens vlterius aliam Decisionem Rotæ in vna Treueren̄ coram D. Coccino, & Tamburinus *de iure Abbat. tom.1. disput.5. quæst.6. num.10.*

62 Quamuis autem hæc ita sint, rutius tamen, & securius est, vt suffragia, seu vota per schedulas scriptas, & clausulas Scrutatoribus tradantur, ita vt nec ipsis notum sit, quisnam à suffragatoribus eligatur. Tum quia iste modus approbatissimus, & receptissimus est in Religionibus, vt Authores relati testantur. Tum quia conformior videtur secreto requisito *in cap. Quia propter*, & maximè in Concilio Trid. relatis, adeo, vt aliqui Authores, videlicet Miranda *in Man. prælat. to.2. quæst.23. art.15. concl.2. & art.29. §.7.* quem sequitur Peyrin. *tom.1. de Subdito quæst.1. cap.31. §. Nota sexto.* dicant dictum *cap. Quia propter* derogatum esse per Concilium Trident. Tum quia declarationes Sac. Congregationis, & decisiones Rotæ præcipuè videntur loqui de electionibus inter Moniales, eo quod inter ipsas, vt notaui *supra verbo Abbatissa num. 3.* aliquæ Moniales scribere nesciant, ac per consequens nec votum dare possint, nisi oretenus. Idque, maximè obseruari debet, in Ordine nostro propter Constitutiones Cassardi, & Gregor. Canalis dicta *part. 4. cap. 6. num.3.* dictamque Formulam Strarij §.14. & 17. Vnde propter idem secretum exactiùs seruandum, quamuis in dictis Constitutionibus Cassardi statutum esset, vt scriba à præside Capituli designatus ea vota scriberet, cautiùs tamen, & prudentiùs in Constitutionibus Canalis, & dicta Formula Strarij statuitur, vt vnusquisque propria manu votum suum scribat.

63 Præcipuè etiam videtur contra dictam Constitutionem Sorethi obstare quòd illa contraria appareat dicto *cap. Quia propter.* si quidem in illo statuitur, quod tres dicti Scrutatores *assumantur de Collegio fide digni*, quo denotari videtur solum ab ipso Collegio posse assumi dictos Scrutatores, & illos, qui sunt de Collegio, & in eo præsentibus committi examen & cognitionem de tali qualitate Scrutatorum; ac per consequens quod non possint esse antea assumpti, seu electi, etiam ex vi alicuius constitutionis, cuius contrarium habetur ex dicta constitutione Sorethi. Respondeo enim, iuxta dicta *tom.1. p.2. cap.12. num.28.* & praxim multorum, talem designationem Scrutatorum per legem, seu constitutionem factam & non ab ipsis, qui sunt præsentes in capitulo, non censeri contrariam dictu *cap. Quia propter.* Quia *personæ designatæ per legem præsumuntur esse fide dignæ; ordinariè enim designari solent, quæ ratione muneris, vel antiquitatis digniores censentur, vel certè quia nunquam excluditur consensus tacitus, vel expressus præsentium in tali Congregatione, quia illis non negatur ius suspicionem obiiciendi, si talem personam non reputent fide dignam.* Ita bene Suarez *supra dicto cap.5. num.7.* quæ procedunt in præsenti, & maximè deseruiunt ad intentum nostrum. Fauet etiam Panormitanus in dictum *cap. Quia propter.* Quem etiam sequuntur Tamburinus *d. quæsit.6. num. 6.* & Layman. *de elect. cap.7. quæst.72.* asserens quòd si tres aliqui inciperent seruari, aliis videntibus, & tacentibus, electio valida esset, aliis seruatis, quia cum agatur de re meritoria, & concupiscibili sicut est, vt per canonicam electionem Ecclesiæ viduatæ de Pastore prouideatur, tacentes habentur pro consentientibus non item in re onerosa, vel odiosa, tunc enim requiritur consensus expressus, vt in simili notant Gloss. *in cap. Sicut eodem tit. in 6. annot.* Inno. *in cap. in Genesi de elect.* & præfati Layman. & Tamburinus. Quæ doctrina probabilis est, quamuis Suarez supra de ea dubitet. Cessat præterea omnis difficultas in præsenti, cum præfata Constitutio Sorethi facta sit, & confirmata authoritate Apostolica Clem. VII. qui potuit hoc modo explicare mentem dicti *cap. Quia propter.*

Sed ad maiorem abundantiam supposito quòd verum esset id, quod Patres oppositores capituli opponebant, scilicet tantùm fuisse vnum Scrutatorem in electionibus ipsius, quod tamen falsum esse diximus, adhuc tamen probabile est, sustineri posse prædictas electiones, si cum dicto vno Scrutatore duo alij testes assisterent, qui viderent vota, ne fieret aliqua fraus. Primò ex declaratione Sac. Congregationis, quam refert Barbosa *cap.6. sess.25. de Regularibus* videlicet, *in electione Abbatissarum vota oretenus accipi possunt à Superioribus cum duobus testibus.* Per quod denotatur numerum Scrutatorum suppleri posse per testes. Nec obstat alia declaratio eiusdem S. Congregationis huic contraria, quam refert Garzia *supra num.191* quia, vt ipse Garzia restatur, procedit solùm quando testes adhibentur per quos posset publicari electio. Secundò id colligo ex alia declaratione S. Congregationis, quam refert Peyrin. *in Formul. littera E. cap. 3. num.2.* vbi consuetudinem suæ Religionis, quod in electionibus solum sit vnus scrutator, dicit approbatam esse à S. Congregat. respondente, quòd Religio continuaret in dicto modo eligendi. Tertiò, quia opinio est aliquorum, scilicet Vincentij Tancredi, Abbatis antiqu. *num.17.* Mandagor. *de elect. cap. 23. verbo Irritari.* Asserentium substantialia formæ *cap. Quia propter.* non incipere à verbis illis, *assumantur tres de Collegio*, sed à verbis immediate sequentibus, *qui vota cunctorum, secretò, & sigillatim diligenter exquirant, &c.* Ex hac enim opinione sequitur, quod etiam si vnus tantum Scrutator in electionibus fuerit, maximè si fuerint etiam duo alij testes, vt dictum est, non propterea irritæ sint. Quartò, id expressè tenet ipse Peyrinus ibi, & fauet Portellus *in Dub. Regulár. verbo Electio num.14.* dicens non esse de substantia electionis, quòd Scrutatores sint tres, dummodo adsint, qui sufficiant ad fraudem impediendam. Quintò, ratione, quia, iuxta dicta *tom.4. verbo Leges Regularium num. 36.* in legis interpreta- 64

tione attendendum est ad mentem, seu intentionem legislatoris, ea enim est veluti anima legis, prout ibi ex variis testibus ostendi. Cum autem intentio Ecclesiæ in dicto *cap. Quia propter* in designandis tribus scrutatoribus solùm fuerit, vt negotium electionis fideliter, & facilius peragetetur, prout tenet Sigismund. *supra dub.*19.*num.*1. Barbosa *in Collect. DD. in d. cap. Quia propter num.*13. ex Hostiensi, Petro Biaxio, Buttio, & Bertrando, idque saluetur cum vno scrutatore, & duobus testibus, qui videant ne fiat aliqua fraus, ideo hoc videtur sufficere.

65 Dixi autem solùm probabile id esse, quia in praxi tenenda est communis sententia docens tres Scrutatores, & non pauciores, adhiberi debere in electionibus Regularium, Prout tenent Panormitanus, Imola, Baldus, Ioannes Andreas, Butrius, Hostiensis, Cardinalis, Ancharanus, Gofredus, Hostiensis, Petrus Biaxius, Bertrandus, Rebuffus, Angelus, Syluester, Tabiena, Rosella, Azor. Rodriguez, & alij, quos referunt, & sequuntur Sigismundus *dic. dub.*19. *num.*1. Tamburin. *d. quæst.*6. & Barbosa *supra.*

66 Idem porrò quod dixi de vno scrutatore (seu etiam de duobus tantùm) intelligi etiam debet de pluribus quam tres, ita scilicet, vt quamuis communis opinio quòd tantùm in electionibus futuri sint tres scrutatores, prout Authores relati supra tenent, cui fauent plures Sacræ Rotæ decisiones, in praxi tenenda sit; nihilominus tamen probabile videtur, conformiter ad dicta *tom.*1. *part.* 2. *cap.*12. *numer.*28. quòd si quatuor Scrutatores fuerint non propterea electiones irritæ erunt. Primò, propter declarationes Sac. Congregationis, quas ex Suarez eo loco adduximus, quæ videntur eædem, vel similes cum illis, quas *supra num.*61. retulimus. Secundò, propropter doctrinam Glossæ in dicto *cap. Quia propter verbo Sanior* quæ talis est. *Quòd tres tantùm debeant esse Inquisitores, non credo esse de substantia, dummodo tot sint Inquisitores quod fraus fieri non possit. Argum. supra eodem cum dilecti. Quia qui plus facit non videtur facere contra. ff. de ser. Vrb. prædi. Si arborem. Et superflua non vitiant, necessaria vero prætermissa diminuunt contractum. Codic. de testament. lib. testamentum, & ff. de sup. leg. legatus in princip. & l. Labeo.* Hæc Glossa. Tertiò, quia, vt habet Laymanus *dict. quæst.*72. referens Abbatem, probabile est, & vsu receptum, quod Capitulum communi consensu alios viros idoneos præter dictos tres scrutatores ad prædictum scrutinium faciendum adhibere possit. Quartò, quia, vt dicitur, in Curia confirmata fuit electio Abbatis Tullensis, licet in ea fuissent electi sex scrutatores, prout ex Mandagoto, Boerio, Menochio, & Cardinali, referunt Sigismundus *d. dub.*19. *num.*8. & Barbosa *num.*15. Non constat autem an talis electio approbata fuerit ex benignitate Apostolica, an quia de iure posset sustineri. Quod magis sustineri potest, si electiones fiant per schedulas scriptas, ita vt nec nomina eligentium pateant Scrutatoribus, prout diximus supra fieri debere, saltem, vt tutius, & securius. Tunc enim nec contra secretum electionum, nec contra earum fidelitatem, quod est intentum *cap. Quia propter*, aliquid fiet.

67 Id quoque vltimò addendum, quòd licet dispositio *cap. Quia propter* seruanda sit in omnibus electionibus Prælatorum Regularium, etiam Conuentualium, iuxta dicta *supra verbo Electio inter Regulares num.*2. nihilominus tamen, ad intentum nostræ Religionis, iuxta dicta *supra verbo Prælatus Regularis num.*2 quando priores Conuentuales eliguntur non à Conuentibus ipsis, sed solùm à Diffinitorio in capitulo Prouinciali, non videtur necessaria talis forma, eò quòd tunc non eliguntur dicti Priores ab Ecclesiis Viduatis, seu à Collegiis ipsarum, de quibus solum loquitur *cap. Quia propter*, sed à Præside Capituli, & Prouinciali electo cum suis Assistentibus, scilicet Diffinitoribus. Præsertim, quia dispositionem prædicti *cap. Quia propter* non procedere quando Electores sunt pauci, prout contingit in præsenti, quia illi solùm sunt quinque, aut sex, tenent non solùm Layman. eo loco relatus ex Gotfrido, & Abbate, sed etiam Tamburinus *d. quæst.*6. *num.*8. post Innocent. Angelum, & Syluestrum.

DVBIVM OCTAVVM.

An electiones Priorum factæ in dicto Capitulo, & non in Conuentibus validæ fuerint.

Obiiciebant maximè prædicti Patres oppositores contra præfatum Capitulum, quòd in Diffinitorio ipsius, quod vt dixi *supra dub. preced. num. vlt.* constat ex Præside Capituli, Prouinciali electo, & quatuor Diffinitoribus, factæ fuissent electiones Priorum Conuentuum, ex quo illas irritas, & nullas esse existimabant, quia dicebant solùm in Conuentibus, & à Fratribus ipsorum fieri posse. 68

Sed primò quidem, etsi admitteretur (quod omnino negamus) tales electiones inualidas esse, non 69
propterea inde sequeretur Capitulum ipsum in quo factæ sunt, irritum esse, aut inualidum. Tales enim electiones solùm sunt actiones quædam Capitulares particulares. Deinde, legitimas omnino, & validas esse ex eo colligitur, quòd factæ fuerint iuxta Constitutionem antiquam Ordinis approbatam à Clemente septimo, imò iussu ipsius factam, correctam, seu emendatam inter alias Ioannis Sorethi per Nicolaum Audeth, & Diffinitores Capituli generalis Venetiis celebrati iuxta dicta *supra dub. præced. num.*55. In prædictis enim Constitutionibus 5. *part.* dum agitur de electione Prouincialis cap. 10. (quod est de processu Capituli Prouincialis, & terminatione eiusdem) sic habetur. *Volumus quod Prouincialis cum Diffinitoribus liberè possint absoluere Priores locales, & cæteros officiales, quorum institutio ex consuetudine, aut aliàs ad Prouinciale spectat Capitulum, seruato illæso indulto Apostolico in fauorem obseruantiæ dato, quia Fratribus in obseruantia efficaciter viuere studentibus non poterunt Priorem dare alium ab eo, quem elegerunt, sed habebunt confirmare. In cæteris autem poterunt ipsos Priores instituere, prout eis videbitur expedire.* His enim posterioribus verbis manifestè conceditur Prouinciali, & Diffinitoribus, seu (quod idem est) diffinitorio, posse instituere Priores in aliis Conuentibus præter illos, de quibus loquitur Indultum Apostolicum, ac per consequens infertur Diffinitorium præfati Capituli validè, & licitè potuisse eligere Priores Conuentuum. Indultum autem Apostolicum, de quo est sermo in dicta Constitutione, non comprehendere conuentus Prouinciæ Castellæ, in qua celebratum fuit præfatum Capitulum, constabit ex dicendis infra.

Nec obstat si dicatur, quòd in Constitutionibus 70
posterioribus Ioannis Caffardi de Senis *part.*4. *c.*19. *num.*1. videatur correcta præfata Constitutio. Dicitur.n.ibi. *Volumus quòd Prouincialis cum diffinitoribus liberè possint absoluere priores locales, & cæteros officiales, quorum institutio ex consuetudine, aut alias ad prouinciale*

prouinciale spectat capitulum ; seruato illæso indulto Apostolico in fauorem regularis obseruantiæ dato, vt in conuentibus scilicet, in quibus extat vetusta, & laudabilis consuetudo quòd priores ab eorum Gremialibus eligantur, non alius instituatur prior sed illum, quem ipsi Gremiales elegerint prouinciales, & diffinitores habeant confirmare. Tum propter dicta *sup. dub. preced. num.* 57. scilicet, quòd, cum prædicta constitutio Ioannis Soreth facta sit ex mandato Sedis Apostolicæ, corrigi, aut abrogari non potuit ex sola authoritate religionis. Tum etiam, quia ex eo quòd ibi dicatur quòd *absoluere possint priores, quorum institutio spectat ad capitulum, non autem illos qui ex consuetudine ab eorum Gremialibus eligi solent*, colligitur in præfato capitulo potuisse Diffinitorium ipsius eligere præfatos Priores; ex eo videlicet quòd in dicta prouincia fuerit talis consuetudo. Exstare autem illam testantur patres ipsius Prouinciæ in Actis authenticis præfati capituli §. *Sancitum est.* Item patres compromissarij, seu commissarij pro conditionibus vnionis Prouinciarum Castellæ nouæ, & veteris in vnam Prouinciam Castellæ, de quibus *sup. dub.* 5. *num.* 38. In eis enim *cap.* 2. *num.* 1. expresè asseritur fuisse antiquam consuetudinem Prouinciarum faciendi Priores in Diffinitorio Capituli Prouincialis. Item Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus Hieronym. Dominus Episcopus Caetanus, qui in litteris testimonialibus ad Eminentiss. Cardinalem Protectorem missis, etiam sub iuramento attestatur, qualiter in Ordine nostro (ex quo ad Episcopatum fuit assumptus,) tam in partibus Hispaniæ, quam in aliis, in quibus diuersa munia pro religione egerat, semper viderit, & audierit, electiones Priorum fieri in Diffinitoriis Capitulorum Prouincialium, etiam post Constitutionem editam anno 1626. Quod etiam in Prouinciis Italiæ, & aliis Religionis contingere testantur per litteras testimoniales eidem Eminentissimo porrectas, Reuerendissimus Vicarius Generalis Apostolicus, & Reuerendus admodum Sebastianus Massius Prouincialis Romæ, ac Reuerendi admod. Magistri eiusdem Prouinciæ ex prouinciali, Ioannes Antonius Philippinus, & Gregorius de Marchis.

71 Secundo, validas fuisse prædictas electiones Priorum constat ex eo quòd factæ fuerunt ex vi Constitutionis, seu Statuti à Reuerendissimo Generali Chizzola edito auctoritate Apostolica Clemen. VIII. in Breui *Cum tu prope diem*; vbi facultatem ipsi concessit faciendi quascunque constitutiones. Constitutio autem, prout habetur in c. 10. dictarum Constitutionum talis est. *Priorum electiones deinceps non fiunt nisi à Capitulo Prouinciali. Ita enim existimamus Fratres nostros maiori cum quiete Domino seruire, & à multis molestiis, & iniuriis liberari, quibus, & verbo, & facto aliqui Priores indiscreti afficere solent eos, quos in prædicta electione sibi suffragia non dedisse, vel leuiter suspicantur, vtque omnia subornationis occasio tollatur, & tumultus, & factiones, & fraudes, & alia, quæ in eiusmodi electionibus solent euenire plerumque, quæ maximam pariunt perturbationem, penitus extinguatur.*

72 Tertiò, ex nouissima Formula celebrandi Capitula Prouincialia, de qua *supra num.* 7. quam Reuerendiss. Generalis Stratius typis edi curauit Neapoli 1635. & quæ mittitur ad Præsides Capitulorum, vt iuxta eam Capitula celebrari faciant, & de qua ipse Generalis Theodorus in ipsa Formula dicit: *Necessarium duximus breuem hanc* tradere methodum à nostris Præsidentibus in celebrandis capitulis obseruandam; quamque Reuerendissimus Generalis Massarius litteris testimonialibus datis 17. Iunij 1643. etiam sub iuramento testatus est esse vniuersalem formulam in tota religione obseruandam. In ea autem §. 15. 39. 40. 43. & 44. manifestè præscribitur, & supponitur electiones Priorum fieri debere in Diffinitorio Capituli.

Nec obstat primum caput Regulæ nostræ, in quo dicitur, *Vnum ex vobis Priorem habeatis qui ex vnanimi omnium assensu ad hoc officium eligatur.* Euidens enim est loqui ibi Regulam, de electione Prioris Generalis, tum quia Beatus Brocardus, cui Regula data est, vt patet *cap.* 17. ipsius illis verbis: *Tu autem Frater Brocarde.* Prior Generalis totius Ordinis fuit, vt nostri Ordinis Historici communiter tenent, specialiter Ioannes Paleonydorus *lib.* 3. *cap.* 2. Didacus Coria Maldonatus *in Chronicis Carmelitarum lib.* 10. *c.* 3. Michael Muñozius *in propugnaculo Eliæ lib.* 2. *tit.* 3. *cap.* 1. *art.* 2. Tum quia id colligitur ex ipso *cap.* 1. Regulæ, etenim post illa verba, *ad hoc officium eligatur*, subiungitur, *cui obedientiam promittat quilibet aliorum, &c.* Constat autem certò religiosos nostros nunquam promittere obedientiam Priori locali, sed solùm Priori Generali, vt patet ex verbis professionis illorum. Tum denique, quia hic est vsus, praxis, consuetudo, acceptatio, & stylus totius religionis, vt Priores Generales semper eligantur à Fratribus, locales verò, vel ab ipso Generali solo, vel à Diffinitoribus in Capitulo Prouinciali. Quod saltem de Conuentibus paruis, & non habentibus octo voces admittebant aduersarij Patres, & Constitutiones, quas ipsi afferebant; cum tamen verba Regulæ ad omnes Conuentus extendi deberent, si de electione Priorum localium in illis esset sermo. Consuetudinem autem, seu acceptationem Religionis attendendam esse ad obligationem Regularum, sicut ad obligationem aliarum legum Ecclesiasticarum, habetur ex Abbate *cap. nam concupiscentiam numero* 4. *de Constitut. & Rubric. de obseruat. ieiun. in fine, & capit. relatum numero* 6. *ne Clerici, vel Monachi*, ex Syluestro *in Summa verbo Religio parte quæstion. octaua in fine, &c.* Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 4. *num.* 23. & 27. 73

74 Idem dicendum ad Ius commune, quod iidem Patres afferebant, eo quòd ex illo haberi videatur electionem Abbatis ad Monasterium pertinere. Esto enim ita sit, iuxta dicenda infra *num.* 86. consuetudo tamen nostræ, & aliarum Religionum, quæ est optima legum interpres. *cap. cum dilectus de consuetudine lib. si de interpretat. ff. de legib.* accedentibus Constitutionibus authoritate Apostolica factis, & Decreto Reuerendissimi Generalis Stratij *num.* 72. relatis, prædicto Iuri communi sufficienter derogarunt.

75 Explodenda pariter est obiectio alia, quam Patres aduersarij sumebant ex Breui Calixti tertij, in quo dicitur, Conuentus reformatos eligere sibi debere Priores. Nam, vt constat ex ipso Breui, quod, etsi non extet, refertur tamen in alio Pauli secundi, quod habetur in Marimagno Ordinis, & ipsum Maremagnum extat apud Rodriguez *in Bullario tom.* 1. *Bulla* 37. tam ipse Calixtus, quam Pius II. & Paulus II. ibi relati, loquuntur de Conuentibus strictioris & specialissimæ Obseruantiæ, ac Reformationis, quales sunt aliqui Prouinciæ Bœticæ, & Lusitaniæ in Hispania, plures etiam in Prouinciis Italiæ, Galliæ, & Flandriæ, non autem in Prouincia Castellæ, prout Reuerendissimus Generalis Massarius declarauit Eminentissimo Domino Cardinali Protectori. Idque luce clariùs colligitur ex dicto Breui. Loquitur enim de illis Conuentibus

Reformatis, qui non possunt per Vicarium Prouincialem visitari, sed personaliter per ipsum Prouincialem, & de Conuentibus, in quibus Priores dum eliguntur promittunt tam confirmanti, quam Conuentibus ipsis, fideliter obseruare, & obseruari facere Regulam Ordinis, quæ omnino inaudita sunt in Prouinciæ Castellæ conuentibus.

76 Aliam quoque obiectionem ex nouissimis Constitutionibus Gregorij Canalis *part. 4. cap. 19. num. 1. & part. 2. cap 2. num. 4.* vbi habetur electiones Priorum conuentuum maiorum, in quibus scilicet de familia fuerint vltra Priorem octo Fratres vocem, & locum habentes, debere fieri ab ipsis conuentibus, quam Patres oppositores asserebant contra electiones Priorum in Diffinitorio, prorsus inanem esse facilè ostenditur. Primò quidem, quia ea Constitutio, vt porè, noua, & non facta in Capitulo generali, ad quod solùm pertinet condere leges generales, non fuit recepta in Religione, vt constat euidenter in Prouinciis Italiæ, & aliarum Nationum. Esto autem quòd in Prouinciis Hispaniæ aliquando executioni mandata fuerit, non tamen semper, ac proinde non fuit in viridi obseruantia. Constitutionem autem, seu legem humanam non acceptatam generaliter non obligare, saltem ex eo quòd legislator humanus esto possit, non tamen præsumitur velle obligare populum resistentem suæ legi, colligitur ex *cap. in istis distinct. 4. & ex l. de quibus ff. de leg.* De quo Nauarrus *l. 1. Consilior. tit. de constitut. cons. 1. quæst. 5. & in Man. cap. 23. num. 41.* Rodriguez *tom. 1. quæstionum Regular. quæst. 6. art. 10.* Toletus *lib. 8. cap. 18.* Azor. *tom. 1. Instit. lib. 5. cap. 4. quæst. 1.* Valentia *1. 2. disp. 7. quæst. 5. punct. 5.* Naldus *in Summa verbo Lex num. 9.* Sanchez *lib. 3. de Matrimon. disput. 18. num. 1.* & alij plures, quos sequutus sum *4. tom. mea Summa verbo Leges Regularium num. 16. & 17.*

77 Secundò, infirma est prædicta Constitutio, eo quòd, dato quod recepta esset, ea non potuit abolere consuetudinem immemorialem, quæ semper fuit, etiam in Prouinciis Hispaniæ, ante annum 1626. quo facta fuit, faciendi electiones Priorum in Diffinitorio Capituli, & non in conuentibus. Etenim, iuxta verissimam doctrinam Doctorum, consuetudo immemorabilis, cum sit priuilegiatissima, tantæ firmitatis, & roboris est, vt nullo modo abrogetur per legem contrariam, nisi id exprimatur in ipsa; quod nullatenus fit in præfata Constitutione. Couarrubias *lib. 3. variar. resolution. cap. 13. num. 5.* Naldus *supra verbo Consuetudo numer. 22.* & alij plures. Fuisse autem talem consuetudinem in Prouincia Castellæ constat ex dictis *supra numero 70.*

78 Tertiò, quia esto quòd talis constitutio recepta esset, & posset abrogare consuetudinem immemorialem in contrarium, non tamen posset abrogare constitut. illas antiquiores Ioan. Soreth, & Generalis Chizzolæ, de quibus *supra num. 69. & 71.* Tum quia eæ fuerunt authoritate Apost. factæ, ac per consequens maioris roboris, & firmitatis, quàm quòd possent à lege ordinaria authoritate, & extra Capitulum Generale facta abrogari. Quia, vt dixi *4. tom. verbo Leges Regul. num. 35.* lex generalis non extenditur ad ea quæ specialiter prouisa sunt. Sanchez *lib. 2. de Matr. disp. 24. num. 6. & lib. 7. in Decal. cap. 7. num. 34.* Naldus *in Summ. verb. Lex num. 18.* Thesaur. *in Praxi part. 2. verbo Munera cap. 10. num. 6.*

79 Quartò, quia etiam dato, quòd præfata constitutio nullum ex prædictis defectibus haberet, adhuc tamen non propterea sequeretur electiones prædictas Priorum factas contra eam fuisse irritas, aut nullas. Etenim in d. Const. nulla est clausula irritans, aut cassans electiones aliter factas, nec in ea traditur forma substantialis talis electionis, nec apponitur pœna irritationis, aut cassationis, aut alia quantumuis minima contra transgressores ipsius, quod est signum solùm esse legem simpliciter præceptiuam, nullo autem modo irritatiuam actus contrarij. Imò si rectè expendatur, neque lex præceptiua videtur, sed solùm permissiua, solùm enim in ea dicitur posse conuentus primarios sibi eligere Priores. Legem autem simpliciter permittentem, aut prohibentem actum, nec præscribentem formam substantialem illius, non irritare ipsum, dixi dicto *verbo Leges Regul. num. 45.* ex trito illo, *Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.* Glossa *in cap. penult. de sponsat. impuber.* Suarez *de legib. l. 5. cap. 29. num. 1.* Portellus *in Dub. Regul. verbo Lex num. 9.*

Denique quintò, quia Constitutio illa si quomodolibet obligare poterat, dispensata fuit, tum per Illustrissim. Dom. Nuncium Hispaniarum, nunc Eminentissim. Dom. Cardin. Fachinettum, tum etiam ad maiorem abundantiam per Reuerend. Generalem Stratium, prout constat ex litteris ab ipso missis ad Magist. Orbeam Præsidem Capituli, & Magistrum Nauarrum Prouincialem, quas apud se habent, & quarum copia in Registro litterarum pro Hispania habetur; quod esse authenticum agnouit Reuerend. Generalis Massarius. 80

Nec obuiat, quod Patres aduersarij, dicebant, videlicet, Generalem non potuisse dispensare in dicta Constitut. per litteras missiuas, aut familiares, sed tantùm per litteras patentes. Vt enim Reuerendissimus Generalis Massarios & R. Adm. Magister Franciscus Montius Prouincialis Saxoniæ, & Secretarius Ordinis, ac R. Ioannes de Colonia Secretariæ Coadiutor, & Amanuensis, testantur in litteris testimonialibus perillustri Domino Ludouico de Gratia Eminentiss. D. Protectoris Auditori ostensis, Reuerendiss. Generales Ordinis, iuxta stylum, & praxim Ordinis (quæ proculdubio legem faciunt) soliti sunt, iuxta temporis, locorum, & negotiorum indigentiam super Constitut. dispensare, non solùm per litteras patentes, verum etiam per litteras familiares, & missiuas, & quòd talibus dispensationibus per prædictas litteras missiuas, & familiares factis, fides adhiberi soleat à nostri Ordinis Religiosis, sicut si per litt. Patentes datæ essent. 81

Minus etiam obstat, quod Aduersarij obiiciebant, scilicet talem dispensationem exhibitam non esse in Capitulo Prouinciali. Etenim sine fundamento id asserebatur; cum Magister Orbea Præsidens Capituli, & Magister Nauarrus ex Prouincialis, qui eam habebant, eam propalauerint non solum aliis Patribus Diffinitorij, ad quos ex consuetudine Prouinciæ, Constitutionibus authoritate Apostolica factis, & formula celebrandi Capitula Prouincialia à Reuerendiss. Generali edita, vt præmissum est, id spectabat, sed etiam Conuentibus ipsis, ad quos Magister Nauarrus Prouincialis in Litteris vocatoriis ad Capitulum scripsit ne procederent ad electiones Priorum, quia faciendæ erant in Diffinitorio. Vltra quòd præsumitur quòd fuerint productæ Litteræ talis dispensationis, dum nullibi probatur talis negatiua non productionis, ex quo enim facta fuit electio, & acceptata ab omnibus, præsumitur omnia præcessisse, quæ requiruntur pro validitate electionis, vt latissimè 82

firmat

firmat Rot. *in Recent. dec.289. num.26. part.6.* & in Toletana *Canonicatus Pœnitentiariæ* 25. Iunij 1640. coram D. Coccino. Casu autem dato, & non concesso, quòd prædictam dispensationem conuentibus præfati Patres magistri non ostendissent, cum conuentus, eisdem, vt par erat fidem in hoc adhibuerint, proculdubio cesserunt iuri suo, si quod habebant, eligendi sibi Priores, maximè cum non reclamauerint, contradixerint, aut aliquid protestati fuerint. Ex quo proinde talium Priorum electio ad Capitulum Prouinciale, seu Diffinitorium, iure deuoluta fuit.

83 Infirmum valde quoque erat id, quod dicti PP. aduersarij obiiciebant, scilicet, necessarium fuisse, quod in electione talium Priorum declararetur eam fieri in vim talis dispensationis. Primò, quia non constat id omissum fuisse, etsi in Actis Capituli Romam missis, quia non omnia in Capitulo gesta in illis referuntur, nihil de hoc habeatur. Et sanè, si id necessarium fuit, à viris illis doctis prætermissum non credendum, vel saltem interrogandi erant, quo titulo id fecerint, & ipsis credendum, quia vbi ille qui est causa efficiens, & formalis interpretatur seipsum, non est opus extraneo interprete, seu extrinseco intellectu. *l. cum de indebito §. fin. ff. de probat. l. ex facto, ff. de vulgari. cap. inter alia, de senten. excom.* Baldus *cons.* 458. *num.2. vol.3. & in authent. nisi rogatus num. 9. C. ad Trebell.* Bart. *in l. pro hærede num.3. ff. de acquir. hæred* Tiber. Decian. *cons.7. à num.* 100. *volum.* 1. Idem Bald. *cons.*313. *num.* 1. *vers. de animo autem suo interrogari quis potest, & statur eius responsioni volum.*3. Barbosa *in Votis decisiuis Canonicis lib.* 1. *voto* 4. *num.* 2. *&* 3. Secundò, quia cum electio talium Priorum de iure Ordinis pertineret ad Diffinitorium, propter consuetudinem Prouinciæ, Const. authoritate Apostolica factas, & Formulam celebrandi Capitula Prouincialia, de quibus supra, absque dubio necessarium non erat dicere electiones talium Priorum fieri in vim talis dispensationis.

84 Pariter etiam est valde debile, quod aduersæ partis Patroni obiiciebant, scilicet dictam dispensationem à General i dari non potuisse, eo quod electio Priorum per Conuentum sit præscripta in Regula, in qua Generalis dispensare non potest, cum sit à Summis Pontificibus confirmata. Iam enim probaui *supra num.*73. Regulam solùm loqui de electione Prioris Generalis, non verò Prioris localis. Addo, communissimum, & certum esse inter Doctores, posse etiam Prælatos dispensare in Regula, saltem pro particularibus casibus. Angelus *in Summa verb. Dispensatio num.*8. Syluest. *in Summ. verb. Dispens. quæst.*14. Suarez 4. *tom. de Relig. Tract.*8. *l.* 2. *c.*12. *à num.*25. & alij communiter.

85 Talis porrò dispensatio, etsi necessaria non esset propter dicta, postulata tamen meritò est, & concessa à Generali, tum quia aliqui ex ignorantia credere poterant talem Constitutionem, etsi non legitimam, cum aliis tamen legitimis insertam, obligare. Tum ad pacandas conscientias scrupulosorum, & obstruendum ora inquietorum, & ad maiorem, & abundantiorem cautelam quæ nulli nocere potest, & qua prudentiores Prælati vti solent. Cui consonat praxis, & stylus Curiæ, sæpè enim videmus a Summo Pontifice, & Sacris Congregationibus peti, & concedi solitas dispensationes, facultates, & licentias in casibus non necessariis, ad obuiandum ignorantiæ, scrupulis, vel malignitati aliquorum. Et quo cessat obiectio, quam aduersarij afferebant ex ista dispensatione petita, & obtenta.

Obiectio etiam alia, quam præfati Patres non omittebant, scilicet, quod electiones prædictæ Priorum debebant fieri à Conuentibus, & non à Diffinitorio Capituli, inspecto iure communi, iam est reiecta *supra num.*74. Etsi enim id verum sit propter *cap. primum de electione, & cap. congregatio* 15. *quæst. vlt.* & alia Iura, ac Doctores, quorum plures refert Barbosa *in Collectan. Doctorum in d. cap.* 1. *de elect.* nihilominus iuxta dicta *supra num.*74 consuetudine, vsu, & praxi nostræ Religionis (sicut & plurium aliarum Religionum) Constitutionibus authoritate Apostolica factis, & aliis relatis, oppositum habetur. Idque esse rationi magis conforme propter magna inconuenientia, quæ ex electionibus ab ipsis Fratribus factis oriuntur, tenent doctiss. Nauarrus *Commentario* 3. *de Regularibus num.* 3. §. *septimò confirmatur.* Perez *in Regulam S. Benedicti cap* 64. Suarez *tom.*4. *de Religione tract.*8. *lib.*2. *cap.*7. *num.*8. *& tractatu* 10. *lib.*10. *cap.*3. *à num.*5. vbi non sine peculiari Dei prouidentia, & Spiritus Sancti inspiratione, hunc modum prouidendi Prælatos in Societatem Iesu, ait esse introductum. Quibus fauent ex Patribus Basilius, Chrysostomus, & Gregorius ab eodem Suar. relati. Iniurij ergo sunt tum prædictis Patribus, tum toti Religioni nostræ, in qua est more introductum, vt Priores locales aliter quam à Fratribus Conuentuum eligantur, ij, qui solùm volunt à Conuentibus eligi debere Priores, parum curantes de magnis incommodis, quæ ex eo oriri, vel ipsi testari possunt. Vnde Commissarij Apostolici (inter quos erat Generalis Stratius) deputati pro examine Statutorum Prouinciæ Turonæ, quam perfectè reformatam innuit totus Ordo, limitarunt articulum, in quo dicta Prouincia statuerat electiones Priorum fieri debere à Conuentibus, ita scilicet, vt posset diffinitorium Capituli Prouincialis legitima de causa non confirmare Priorem electum à Conuentu, & tunc subrogandus in locum non confirmati eligeretur à Capitulo Prouinciali. Et licet pauci quidam contra dictam Prouinciam id humiliter acceptarent, litem excitassent, contendentes huiusmodi electiones remitti debere ad Conuentus; sententia tamen in iudicio contradictorio data per Reuerendissimum Generalem Massarium pronunciatum fuit, eas, non Conuentibus remittendas, sed à Capitulo Prouinciali faciendas. Quæ quidem sententia vt æquissima fuit ab Eminentiss. Domino Protectore, & postea à S. Apostolica, confirmata die 2. Iun. 1643. 86

Adiungebant etiam Patres aduersarij electionem Priorum per Conuentus esse vnam ex conditionibus vnionis Prouinciarum, de quibus *supra num.*38. Nam *cap.* 2. prædictarum conditionum *num.* 1. dicitur, quòd Constitutio generalis, scilicet, loquens de electione Priorum per Conuentus, relinquatur in suo vigore in posterum. Sed hoc nihil ipsis suffragabatur, non solùm quia id non statuitur ibi per modum conditionis, sed solùm per modum permissionis, seu tolerantiæ dictæ Constitutionis, si, & in quantum valere posset. Sed etiam, quia ibi expressè dicitur, relinquendam esse dictam Constitutionem quoad dispensationem faciendam in ipsa ab habente legitimam potestatem ad id faciendum. Cum ergo dicta Constitutio (qualiscumque vigoris sit) dispensata fuerit pro Capitulo, de quo est controuersia à Domino Nuncio, & P. Generali Ordinis, vt dictum est superiùs, sine fundamento talem conditionem pro sua parte adducebant. 87

Expendebant quoque, quòd tam in dicta conditione, quam in aliis dispensationibus super præfata Constitutione datis dicatur id fieri *pro vna vice*; ex quo 88

quo validum sibi argumentum desumere credebant, vt probarent legitimam esse. Sed & hoc infirmum est. Nam cum ea Constitutio, esto inualida sit, & incerta, cum tamen reperiatur cum aliis legitimis Constitutionibus, ideo prudenter, modestè, & Religiosè, vt veri obedientes, solùm pro illa vice dispensationem postulare debebant, & Superiores, propter eamdem rationem, solùm pro singulis vicibus eam concedere, ne se faciles ostenderent in dispensatione legis quantumuis dubiæ. Præsertim, quòd isto modo, interiores maiorem subordinationem ad Superiores suos haberent, nec præcluderetur aditus ad ipsos, & ad Curiam pro aliis occasionibus.

Decretum Eminentiss. Cardinalis Protectoris.

89 Rebus ergo diligenter, maturéque discussis Eminentiss. ipse Cardinalis cum Reuerendissimis aliquot Generalibus, virisque grauissimis die 18. Decembris præsens Decretum, ac definitiuam sententiam in hac causa promulgauit in Capituli, & electionum in ipso factarum fauorem.

Die 18. Decembris 1633.

In Congregatione habita coram Eminentissimo, & Reuerendissimo Domino Cardinali Ginetto Sanctiss. Dom. N. Vrbani Papæ VIII. Vicario, ac Religionis Carmelitanæ Protectore in qua interuenerunt:

R.P. Magister Ioannes Baptista Berardus Generalis Fratrum Minorum Sancti Francisci.

R.P. Magister Hippolitus de Monte Generalis Religionis Sancti Augustini.

R.P. Magister Leo Bonfiliolus Vicarius Generalis Carmelitanorum.

P. Magister Dominicus Campanella Procurator Generalis eorumdem Carmelitanorum.

P. Ioseph à Matre Dei Procurator Generalis Discalceatorum Carmelitanorum Congregationis Hispaniæ, & D. Ludouicus Gratia ab Eminentia sua deputati ad dandum eorum votum super nullitatibus oppositis contra electiones, Prouincialis, Diffinitorum, & Priorum Carmelitani Ordinis factas in Capitulo Prouinciali, eiusque Diffinitorio de mense May 1642. in Ciuitate Vallisoletana Prouinciæ Castellæ, rebusque aliis, &c. super quibus pluries auditis, ac informantibus etiam in scriptis, Patribus Magistris Laurentio de Ossorio, & Celedonio de Aguero, nec non R. P. Magistro Ioanne Baptista de Lezana Socio, & Assistente dicti R. P. Vicarij Generalis, ac dicti Capituli defensore, illisque maturè discussis, omnes fuerunt concordes in voto, dictas electiones impugnari non posse, & super dictis nullitatibus illarum oppositoribus perpetuum imponendum esse silentium.

M. Cardinalis Ginettus Protector.

Loco † Sigilli. Felix de Luco Secretarius.

Motiua verò, seu causæ, aut rationes, quibus permotus Eminentissimus, cum Reuerendissimis aliis, & grauissimis Consultoribus præfatum Decretum edidit, non solum fuit, quòd nullitates contra præfatum Capitulum, & eius electiones prætensæ, sufficienter ex dictis euacuabantur, sed etiam doctrina celeberrimi Doctoris Nauarr. *qui lib. 5. Consil. de Iudæis consil. 1. num. 6.* dum quærit, quæ probatio sit necessaria ad excludendum aliquem ab aliqua electione hæc habet. *Respondeo, quod ad impediendam electionem videtur sufficere semiplena probatio arg. text. sing. in c. præterea il 2. de spons. qui probat propter dictum vnius testis, & semiplenam probationem impedimenti affinitatis, impediendum esse matrimonium nondum contractum, ne contrahatur, si autem est iam electus, & confirmatus, requiritur plena probatio ad reiiciendum, & exauctorandum. arg. c. super his de accusat. & pro vtroque d. facit c. quemadmodum de iure iur. quatenus probat, quòd turpius eiicitur quàm non admittitur hospes.* Quam etiam doctrinam recipit Iulius Lauorius *sup. d. c. 19 n. 121.* & fauet Rodrig. *tom. 1. Quæst. Reg. q. 14. art. 3.* Accedebant etiam plurimæ tum Iuris, tum Iuristarum Regulæ. Primò illa, *Reus in dubio est absoluendus l. Arrianus ff. de art. & obligat. c. ex litt. de probatio l. qui accusare C. de eden.* Secundò illa, *Reus est absoluendus cum actor minus probauit. §. commodum Instit. de interdict. cap. ex litteris de probat. l. qui accusare C. de eden.* Tertiò illa, *In dubio de validitate actus debet interpretari quod valeat. ff. de iniur. l. apud Labeonem §. si communem ff. de ser. cor. l. si quis seruum in fin.* Bart. post Glos. *in l. non solùm §. sed vt probari, in 1. column. in fin. ff. de ope. no. num.* Bald. *in Rubric. C. de fid. instrum. 4. col. in verb. iuxta hoc quæritur.* Quartò illa, *Dubia in meliorem partem interpretanda.* Bertach. *in Repert. 2. pa. verbo Dubium.* Quintò illa, *Possessoris conditio melior est in pari causa. c. in par. de Regul. iuris,* vbi Dynus, & alij. Sextò illa, *Possessor etiam iniustus debet citari quando est expellendus. lib. 1. in fin. & ibi* Bart. *in 1. not. Cod. si propter pub. penult. l. fin.* & ibi Bald. *Cod. si per vim, vel alio modo. leg. meminerit.* Septimò illa. *Cum iura partium sunt obscura pro possessore iudicandum est. l. 2. C. de prob. l. fin. C. de rei ven. c. inter dilectos. de fide Instrumentor.* 90

INDEX

INDEX RERUM MAGIS NOTABILIUM,

Quæ in Tertia, & Quarta Parte huius Summæ continentur.

Num. 3. Tertiam, num. 4. Quartam Partem; p. vero littera paginam denotat.

A

vsitari

B

C

A quo.

aliquid

de

Quæ

F

G

fit

I

3 Nouitij

Q

R

4 Reuocatio

4 Scrupuli

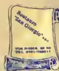
T

OOo 3 quorum

FINIS.

2.2.70

Restauro
"San Giorgio" s.a.s.

